
BIBLIOTECA NAZIONALE VITT. EMANUELE
ROMA
8
46 - F
8

D. D. PETRI
DE GODOY

Ex Ordine Prædicatorum,

SALMANTICENSIS ACADEMIÆ

IN SACRA THEOLOGIA MAGISTRI,

EJUSDEMQUE UNIVERSITATIS CANCELLARII,

DISPUTATIONES THEOLOGICÆ.

EDITIO SECUNDA VENETA,

IN QUA NONNULLÆ ADJUNCTÆ SUNT APPENDICES

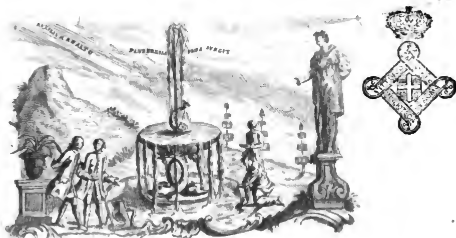
EX P. JO: BAPTISTÆ GONET,

EJUSDEM ORDINIS, THEOLOGICIS ELUCUBRATIONIBUS DESUMPTÆ.

TOMUS SECUNDUS

CONTINENS DISPUTATIONES

IN TERTIAM PARTEM DIVI THOMÆ.

VENETIIS

MDCCLXIII.

TYPIS ANTONII ZATTA

SUPERIORUM PERMISSU, AC PRIVILEGIIS.

INDEX DISPVTATIONVM,

Breuisque insinuatio eorum, quæ in illis continentur.

Littera P. *designat paginam*, *Littera* N. *numerum marginalem demonstrat.*

§. DECIMVS.

Fundamentis contrariis occurritur. Pag. 17.

§. VNDECIMVS.

Accidens vniri posse cum diuina existentia, probatur. Pag. 19.

§. DVODECIMVS.

Contraria argumenta diluuntur. Pag. 19.

§. DECIMOTERTIVS.

Circa tertiam disputationis partem referuntur sententiæ, & statuitur prima conclusio. Pag. 21.

§. DECIMVSQVARTVS.

Obiectionibus, in contrarium occurritur, Pag. 22.

§. DECIMVSQVINTVS.

Materiam primam sine forma substantiali, non posse assumi ad diuinam subsistentiam, probatur. Pag. 25.

§. DECIMVSSEXTVS.

Argumentis in contrarium fit satis. Pag. 26.

§. DECIMVSSEPTIMVS.

De forma materiali separata à materia. Pag. 27.

§. VLTIMVS.

Opposita sententia cum suis fundamentis proponitur. Pag. 28.

DISPVTATIO DECIMANONA.

An natura creata terminata per propriam personalitatem, possit assumi ad subsistentiam diuinam?

§. PRIMVS.

Præmittuntur, quæ apud omnes sunt certa. Pag. 31.

§. SECVNDVS.

Ratio dubitandi proponitur, & referuntur sententiæ. Pag. 32.

Qui.

Pro-

Index Disputationum.

§.QVAR-

§. VLTI-

Solu-

Index Disputationum.

§. QVAR.

Index Disputationum.

DISPVTATIO TRIGESIMAQVARTA.

Vtrùm anima Christi cognouerit omnia in Verbo ex vi cognitionis Verbi?

§. PRIMVS.

Aperitur status difficultatis, referuntur sententiæ, statuitur prima conclusio, & variæ Auctorum rationes, vt insufficaces, reijciuntur. Pag. 237.

§. SECVNDVS.

Ratione D. Thom. nostra conclusio probatur. Pag. 239.

§. TERTIVS.

Obiectionibus contra rationem istam occurritur. Pag. 241.

§. QVARTO.

Argumentis contra conclusionem occurritur. Pag. 246.

§. QVINTVS.

Secunda conclusio statuitur; & primùm argumentum contra illam diluitur. Pag. 248.

SEcunda Conclusio. Anima Christi actu cognouit in Verbo ex vi visionis beatificæ, omnia quæ sunt, fuerunt, vel erunt in aliqua differentia temporis. *n.* 113.

Vazquez censet hanc conclusionem esse de fide. *Ibidem.*

Sed leui ducitur fundamento, & impugnatur, *à num.* 114. *vsque ad nu.* 117.

Probatur ratione D. Th. quia ad statum Christi, vt hominis, spectant omnia, quæ sunt, fuerunt, & erunt secundum quodcumque tempus: ergo hæc omnia cognouit in diuina essentia ex vi visionis. *n.* 117.

Huic rationi quatuor solutiones assignatur. *n.* 118. *&* 119.

Sed impugnantur, & reijciuntur. *à num.* 120 *vsque ad n.* 124.

Auctores contrariæ sententiæ citantur. *n.* 124.

Arguitur 1. contra conclusionem: nam sequitur ex illa animam Christi scientiam visionis Dei comprehendere, quia cognosceret terminum adæquatum scientiæ visionis. *n.* 125.

Tres solutiones, quas adhibet P. Suarez huic argumento reijciuntur, *à num.* 126. *vsque ad* 129.

Quarta aliorum solutio refertur. *n.* 129.

Et reijcitur. *n.* 130.

Triplex solutio assignatur prædicto argumento, & occurrit ur pluribus replicis, & instantijs aduersus solutiones, *à n.* 131. *vsq. ad n.* 141. *inclusiuè.*

§. SEXTVS.

Cætera argumenta soluuntur. Pag. 252.

SEcundum argumentum intendit probare animam Christi Domini non cognouisse in Verbo suam visionem beatificam, eo quod obiectum petit esse prius prioritate naturæ cognitione sui. Quod argumentum quadrupliciter cõfirmatur, *à n.* 142. *vsque ad num.* 145.

Respondetur. *A nu.* 145. *vsque ad n.* 150.

Tertium argumentum contendit vt probet, animam Christi non cognoscere per visionem beatificam, suos actus liberos futuros; aliàs non maneret Christus liber in illorum elicientia proponitur, & confirmatur. *A nu.* 150. *vsque ad* 154.

Respondetur, *à n.* 154. *vsque ad* 157.

Replica quædam notabilis, proponitur aduersus solutionem. *num.* 157.

Ad quam dupliciter respondetur primo. *n.* 158.

Secundo. *n.* 159. 160 *&* 161.

Vltimum argumentum procedit ab inconuenientibus, nam sequitur ex conclusione cognouisse animam Christi multitudinem actu infinitam per beatificam visionem; consequens autem videtur falsum. Minor tripliciter probatur. *n.* 162. 163.

Ad hoc argumentum cum suis probationibus, reiectis solutionibus minus probabilibus, respondetur. *A nu.* 164. *vsque ad* 176.

Sed adhuc aduersus solutionem insurgitur replica, notanda. *nu.* 176.

Ad quam respondetur, *à n.* 177. *vsque ad n.* 180. *inclusiuè.*

§. SEPTIMVS.

Statuitur tertia conclusio, & argumentis in contrarium occurritur. Pag. 256.

TErtia Conclusio. Anima Christi per beatificam visionem cognoscit contingentes negationes omnium rerum possibilium etiam in particulari: non vero negationes necessarias. *nu.* 181.

Explicatur sensus conclusionis. *Ibidem.*

Prima pars conclusionis probatur primo ex D. Thom. *à num.* 182. *vsque ad* 186.

Secunda pars conclusionis probatur ratione. *n.* 186. *&* 187.

Contra primam conclusionis partem arguitur, quia ex illa sequitur cognouisse animam Christi omnia possibilia in particulari; consequens est falsum, ergo, &c. Sequela probatur, quia non potest cognosci negatio existentiæ hominis v. c. non cognitio homine: ergo si anima Christi cognoscit ex vi visionis negationes omnium rerum, omnia possibilia in particulari cognouit. *nu.* 188. *&* 189. Respondetur. *n.* 190. *&* 191.

Sed aduersus solutionem tripliciter insurgitur. *n.* 192. *&* 193.

Respondetur, *à nu.* 194. *vsque ad* 199. *inclusiuè.*

§. VLTIMVS.

Corollaria præcedentis doctrinæ. Pag. 258.

EX dictis in disputatione, colligitur primo, cognouisse animam Christi per beatificam visionem omnia libera decreta Dei, tam omnimodè absoluta, quam absoluta subiectiuè, & conditionata obiectiuè. Et occurritur obiectionibus contra hoc corollarium, *à n.* 200. *vsque ad* 206.

Colligitur secundo, cognouisse animam Christi per beatificam visionem omnia, quæ continentur in virtute, aut potentia creaturæ. Probatur, & obiectionibus occurritur, *à num.* 206. *vsque ad num.* 212.

Tertio colligitur, scientia rerum in potentia cognouisse animam Christi infinitas substantias; secus vero per scientiam rerum in actu. *n.* 212.

An concedendum sit cognouisse animam Christi multitudinem actu infinitam? Vide *n.* 213.

Quarto colligitur: animam Christi videre diuinam essentiam clarius, quam quælibet alia creatura. *n.* 214.

Verum non excedit infinitè simpliciter; sed tantum secundum quid, & extrinsecè infinitè beatitudinem aliorum. *Ibidem.*

Denique colligitur, beatitudinem animæ Christi esse maiorem beatitudine cuiusuis creaturæ possibili de lege ordinaria; non autem esse intensiuè maiorem omni beatitudine possibili puræ creaturæ de potentia absoluta. *n.* 215.

TRACTATVS NONVS.

De scientia per se infusa, & scientia per se acquisibili. Pag. 260.

LIttera D. Th. quæstionis 11. huius tertiæ partis in sex Articulos diuisæ, & quæstionis 12. in quatuor Articulos diuisa, breuiter explicatur, *à pag.* 260. *vsque ad pag.* 261.

DISPVTATIO TRIGESIMAQVINTA.

An omnia obiecta creata possint ab anima Christi per scientiam infusam supernaturalem cognosci?

§. PRIMVS.

Referuntur sententiæ, & statuitur prima conclusio. Pag. 261.

TItulus disputationis explicatur. *n.* 1.

Prima sententia negat, omnia obiecta creata per scientiam infusam ab anima Christi cognosci. Secunda, per oppositum docet, non solum entia naturalia, & supernaturalia existentia, verum etiam omnia possibilia non solum *diuisiuè*, sed etiam *collectiuè*, fuisse ab anima Christi per scientiam infusam supernaturalem cognita.

Tertia, & verior sententia defendit omnia entia naturalis, & supernaturalis ordinis, quæ Deus decreuit producere, fuisse cognita ab anima Christi per scientiam supernaturalem infusam, & aliqua ex possibilibus, non vero omnium collectionem. *n.* 2.

Prima Conclusio. Omnia, quæ possunt ab homine per virtutem intellectus agentis cognosci, fuerunt cognita ab anima Christi per scientiam supernaturalem infusam. Auctores huius conclusionis citantur. *n.* 3.

Tres rationes, quibus Recentiores probant conclusionem, reijciuntur tanquam inefficaces. *n.* 3. 4. *&* 5.

Probatur ergo conclusio ratione D. Tho. ad formam, & Verum sensum reducta. *n.* 6. *&* 7.

§. SECVNDVS.

Opposita sententia argumentis occurritur. Pag. 262.

OPpositum prædictæ conclusioni tenuit Scotus, & alij, imo, & Vazquez. *n* 8

Contra conclusionem arguitur primo, quia Christus per scientia infusam non cognouit omnia indiuidua naturæ humanæ ergo, &c. Antecedens suadetur tripliciter. *n.* 9. *&* 10.

Respondetur ad argumentum cum suis probationibus, & occurritur replicis incidentibus, *à n.* 11. *vsque ad* 12.

Secundo arguitur, quia singularia vt existentia, non cognoscuntur ab anima Christi per scientiam supernaturalem infusam; cum species per se infusæ eodem modo repræsentantes, quando existunt, ac quando non existunt. *num.* 21.

Respondetur. *num.* 22.

Denique arguitur: quia ens naturale non potest per cognitionem supernaturalem cognosci. Antecedens quadrupliciter suadetur. *num.* 23.

Duæ

Index Disputationum.

Secun-

§. VNDECIMVS.

Vltimum argumentum proponitur, & varij modi dicendi examinantur. Pag.277.

§. DVODECIMVS.

Traditur vera vltimi argumentis solutio. Pag.279.

§. DECIMVSTERTIVS.

Statuitur quinta conclusio. Pag. 280.

§. DECIMVSQVARTVS.

Opposita sententia cum suis fundamentis proponitur. Pag. 281.

§. DECIMVSQVINTVS.

De tota possibilium collectione. Pag.283.

§. VLTIMVS.

Occurritur argumentis in contra. Pag.285.

DISPVTATIO TRIGESIMASEXTA.

Vtrum anima Christi per scientiam per se infusam Mysterium Trinitatis cognouerit euidenti?

§. PRIMVS.

Relatis sententijs statuitur prima Conclusio. Pag. 287.

Con-

TRACTATVS QVARTVS.

De extremo assumpto, vel assumptibili à Verbo.

E quo D. Thom. in 3. dist. 2. quæst. 1. d. 5. quæst. 3. & dist. 6. quæst. 1. 4. Contra Gentes cap. 55. Opusc. 3. cap. 214. & in præsenti quæst. 4. Vbi postquam in præcedentibus tractauit de modo vnionis, & extremo assumente, quorum vtrumque pertinet ad essentiam mysterij, pergit ad explicandum extremum à Verbo assumptum, quod etiam mysterij essentiam ingreditur; mysterium enim Incarnationis consistit in concursu duarum naturarum in vna Christi persona, quæ constat ex Verbo assumente, ex humanitate assumpta, & ex modo vnionis vtrumque extremum nectente.

Articulus primus.

Quæstionem diuidit in sex Articulos, docens in primo: inter omnes alias naturas fuisse humanam magis à Verbo assumptibilem. Quod probat: nam assumptibilitas naturæ creatæ à Verbo non attenditur secundum potentiam, vel capacitatem naturalem; vnio namque personalis cum Deo omnis naturæ creatæ, & creabilis exigentiam naturalem excedit, sed attenditur secundum congruentiam naturæ ad prædictam vnionem: quæ congruentia penes dignitatem, & necessitatem naturæ assumptibilis pensatur; sed in natura humana vtraque ista conditio concurrit: prima; quia est intellectualis, ideoque potens cum Deo secundum operationem coniungi, ipsum, scilicet, intelligendo, & amando, quæ magna dignitas est. Secunda, nempè, necessitas, quia ratione culpæ originalis reparatione indigebat, ad quem finem ordinata fuit Incarnatio; natura autem Angelica, etsi dignitatem intellectualitatis habeat, & in ista humanam excedat, necessitatem reparationis non habuit: in inferioribus verò naturis dignitas non inuenitur; cum enim intellectuales non sint, non possunt Deo per operationem coniungi, intellectione, nempè, & amore, nec reparationis necessitas inuenitur in illis, sunt enim culpæ incapaces; & consequenter etiam reparationis à culpa: ergo sola natura humana est à diuino Verbo assumptibilis: Sic concludit D. Thom. quod non ita est accipiendum, vt alijs naturis repugnet à Verbo assumi, sed iuxta titulum articuli, cui respondet, quòd, scilicet, natura humana est magis assumptibilis à Verbo, quam alia quæuis natura.

Articulus secundus.

In secundo articulo docet, Verbum non assumpsisse personam humanam, eo quod assumi est ad aliquid sumi; & consequenter id, quod assumitur, assumptioni præsupponitur; sed assumptioni à Verbo non fuit præsupposita humana persona, quia vel fuisset per assumptionem corrupta, & sic illius productio fuisset frustranea, vel post assumptionem mansisset, & sic esset in Christo duplex persona, quod est contra fidem: ergo Verbum non assumpsit personam humanam.

Articulus tertius.

Et ex hoc docet consequenter in tertio articulo, Verbum non assumpsisse hominem, loquendo in rigore, proprietate sermonis, nam quod assumitur, assumptioni præsupponitur; sed assumptioni humanitatis à Verbo non fuit præsuppositus homo: sicut enim Deus supponit pro habente deitatem: ita homo supponit pro habente humanitatem, quod est humana persona, quæ assumptioni præsupposita non fuit; & consequenter nec homo: ergo non potest cum proprietate dici; Verbum assumpsisse hominem. Monet autem D. Thom. solut. ad 1. quod si contraria locutio, nempè, Verbum assumpsisse hominem, alicubi reperiatur, non est, vt propria extendenda, sed piè est interpretanda.

Articulus 4.

In quarto articulo inquirit, vtrum Filius Dei debuerit assumere humanam naturam abstractam ab omnibus indiuiduis, idest, vtrum congruum fuerit; illam sic sumptam assumere? Et respondet negatiuè; etenim natura humana, præter esse, quod habet in singularibus, tripliciter intelligi potest: primò, vt realiter ab illis abstracta, vel separata, qualiter illam fingebant Platonici: secundò, prout in intellectu diuino: tertiò, prout est in intellectu humano; sed primo modo non potuit assumi, quia illa abstractio, vel separatio repugnat, vt probat Philosophus 7. metaph. textu 26. & 27. & dato, quòd possibilis esset, non oportet ad finem Incarnationis, illam sic sumptam assumere: tùm, quia assumptio terminatur ad personam; forma autem in persona indiuiduatur; & consequenter non potest abstracta ab omnibus indiuiduis assumi. Tum etiam, quia assumptio ordinata fuit, vt Christus mereretur nobis; actiones autem naturæ communis realiter ab indiuiduis abstractæ, essent actiones communes, quæ incapaces meriti sunt: Non enim nisi actionibus singularibus ratio meriti, aut demeriti conuenit. Tùm denique, nam Filius Dei assumpsit nostram naturam, vt nobis visibilis appareret; natura autem humana, in illo statu abstractionis, non esset visibilis: ergo humanitas, in statu abstractionis realis à Platonicis conficto, congruenter assumptibilis non esset, dato, quod esset possibile.

Secundo autem modo non potuit; natura namque humana, prout in diuino intellectu est ipsa natura diuina: vndè humanitas ab æterno esset assumpta, si Verbum assumpsisset illam, prout in intellectu diuino. Tertio autem modo humanitatem assumere, scilicet, prout est in intellectu humano, nihil aliud esset, quàm quòd intelligeretur assumpta, quod si in re ita non esset, foret mera fictio intellectus; ergo non oportuit Filium Dei assumere naturam humanam, prout ab indiuiduis abstractam, nec illam assumere potuit.

Articulus quintus.

In quinto Articulo inquirit, an fuerit conueniens, quod Verbum assumeret naturam humanam in omnibus indiuiduis idest, quòd assumeret omnes naturas humanas in singulari? Et respondet negatiuè; primò, quia in tali casu non esset, nisi vnum suppositum humanæ naturæ, scilicet, persona omnes naturas assumens, sed hoc congruum naturæ humanæ non est, cum tollatur multitudo suppositorum, quæ est illi connaturalis: ergo conueniens ex parte naturæ humanæ non fuit. Nec sequitur, vt tacitæ obiectioni occurramus, congruum non fuisse naturæ de facto à diuino Verbo assumptæ, quod ab illo assumeretur, quandoquidem fuit propria subsistentia priuata, quæ est illi connaturalis. Non, inquam, sequitur, quòd enim natura humana, in aliquo singulari, termino sibi connaturaliter debito priuetur, inconueniens non est, quòd autem natura communis in omnibus indiuiduis priuetur termino naturalis inclinationis, inconueniens reputatur, & hoc contingeret casu, in quo diuinum Verbum omnes humanitates assumeret.

Probat D. Thomas secundò, quia hoc derogaret dignitati Filij Dei incarnati, quia tolleretur ab illo ratio primogeniti in multis fratribus, secundum humanam naturam: tunc enim omnes homines æqualis essent dignitatis. Tertiò, quia fuit conueniens, quòd sicut vnum suppositum est incarnatum; ita natura assumpta esset vna, vt ex vtraque parte vnitas inueniretur. Quibus addi potest vltima ratio sumpta ex solutione ad 3. argum. quia, nempè, ad sapientem operatorem pertinet, quòd non faciat per plura, quod fieri potest sufficienter per vnum, sed Verbum in vna natura subsistens sufficiens fuit ad omnes homines redimendos: ergo ad Deum perfectissimum Operatorem pertinuit, vt Verbum solam vnam naturam assumeret.

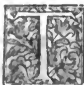
Articulus sextus.

Tandem in sexto Articulo docet, conueniens fuisse, quod Filius Dei, ex stirpe Adæ, naturam humanam assumpserit. Primò, vt ille satisfaciat, qui peccauit, quod ad iustitiam pertinere videtur. Secundò, quia hoc pertinet ad hominis dignitatem, vt ex illo genere victor Diaboli nascatur, quod per ipsum victum fuit. Denique, nam per hoc magis diuina potentia ostenditur assumens de natura infirma, & corrupta id, quod ad tantam dignitatem est eleuatum. Hæc D. Thomas q. 4. de extremo à diuino Verbo assumpto; pro quorum explicatione sequentes disputationes subijcimus.

DISPVTATIO DECIMA OCTAVA

Vtrùm omnis natura creata sit assumptibilis à Verbo?

Multiplex naturæ acceptio explicatur.

TAMETSI nomen naturæ cum omni rigore sumptum solum stet pro natura substantiali completa, largius tamen de natura loquendo abstrahit a natura substantiali, & natura accidentali, à completa, vel totali, & ab incompleta, & partiali, & in omnia hæc membra diuiditur. Rursus natura substantialis completa diuiditur, in purè spiritualem, qualis est natura Angelica, in purè corporalem, qualis est natura brutorum, vt equus, natura vegetabilium, vt planta, & natura insensibilium, vt lapis, & in naturam mixtam, & compositam ex spirituali, & corporali, qualis est natura humana, quæ ex materia corporali, & spirituali forma composita medium tenet inter Angelos, & alias inferiores creaturas, & cum illis omnibus habet aliquid commune nempè, cum Angelis intelligere, sentire cum brutis, vegetari cum plantis, & cum lapidibus esse; de quibus omnibus nostra discrepatio procedit, inquirens, an omnes istæ naturæ sint à diuino Verbo assumptibiles, quam in tres partes secabimus. Prima erit de natura substantiali completa. Secunda de natura accidentali; & tertia de natura incompleta substantiali, hoc est, de partibus componentibus substantiam, vel essentialiter, quales sunt materia, & forma, vel integraliter vt caput, manus, & cætera corporis membra.

Diuiditur disputatio in tres partes.

§. I.

Prima pars disputationis resoluitur.

2 *Duo, quæ certa sunt, supponuntur.*

VT ea, quæ certa sunt ab incertis separemus, primo vt indubitatum supponimus, naturam humanam esse assumptibilem à Verbo; fuit enim de facto assumpta, vt fide mysterij Incarnationis docemur; & consequenter fuit assumptibilis; ab actu enim ad potentiam irrefragabile fit argumentum. Ex quo secundò, vt omninò certum supponendum colligitur, non solum humanitatem, quæ de facto fuit assumpta, sed etiam omnium hominum humanitates, numero ab illa distinctas, potuisse a diuino Verbo assumi in vnitatem personæ, cuius oppositum docuisse Vvicleff *tom. 1. cap. 44.* refert Vazquez vbi *infra*; cuius sententiam, vt omninò absurdam reijciunt Theologi, & meritò; cum enim natura humana, quæ de facto assumpta fuit, & naturæ aliorum hominum sint eiusdem speciei; & consequenter sicut personalitas propria, quæ ad naturam assumptam naturaliter sequeretur, si non fuisset à diuino Verbo præuenta, realiter ab illa distinguitur: Ita in alijs naturis realis distinctio intercedit inter illas, & personalitates proprias, euidenti illatione colligitur, quod non solum humanitas, quæ de facto assumpta fuit, sed etiam aliæ humanitates potuerunt a diuino Verbo assumi: quod patet, nam ob realem distinctionem humanitatis assumptæ a propria personalitate, data est in illa capacitas, vt assumeretur a Verbo; sed etiam in alijs humanitatibus datur similis distinctio, cũ omnes humanitates sint eiusdem speciei: ergo etiam aliæ humanitates sunt a diuino Verbo assumptibiles.

3 *Referuntur sententiæ.*

His ita breuiter præsuppositis, dubium restat de alijs naturis substantialibus completis, nempè, de natura Angelica, quæ purè spiritualis est, & de natura purè materiali, & corporea. De quo tres versantur Theologorum sententiæ. Prima negat, posse naturam Angelicam a Deo hypostaticè assumi. Hæc tribuitur Alberto *in 3. Sent. dist. 2. art. 2.* Secunda sententia docet, omnem naturam intellectualem esse a Deo assumptibilem in vnitatem personæ, naturam autem irrationalem a Deo assumi non posse, etiam de potentia absoluta. Pro hac referuntur Alexander *3. p. q. 2. membr. 7. & q. 11. membr. 1.* Bonauentura *in 3. dist. 2. art. 1. qu. 1.* Henricus *quodlib. 13. qu. 5.* Picus Mirandulanus *in sua apolog. in defensi. quarta propositionis*, illam probabilem censent Ricardus *in 3. dist. 2. art. 1. q. 4.* Gabriel *dist. 1. qu. 2. art. 1. & 2.* & vt veram sequitur ex Recentioribus Petrus Hurtado *disp. 1. de anima sect. 2. nu. 46. & 3. p. disp. 43.* Tertia, & vera sententia docet, omnem naturam creatam substantialem, & completam esse assumptibilem à Deo in vnitatem suppositi, vel personæ. Ita cõmuniter Scholastici cum Magistro *in 3. Sent. d. 2.* & Theologi cum D. Tho. *in hac q. art. 1.* præter supra recensitos: pro cuius explicatione sit.

Prima. *Secunda.* *Tertia.* *S. Thom.*

4 *Prima conclusio statuitur. S. Thom.*

Prima conclusio; *Natura Angelica est assumptibilis à Deo de potentia absoluta in vnitatem personæ, non tamen ita congruenter, sicut humana natura.* Hæc conclusio quod vtramque partem est D. Tho. *in 3. dist. 2. q. 1. art. 1. quæstiunc. 2.* Palud. Capreoli, & Hispalensis *ibidem & 4. Contra gentes cap. 55.* vbi Ferrara eandem sententiam explicat, & tuetur, & in *præsenti ar. 1.* vbi Caiet. Medina, Nazarius, Aluarez, Illustrissimus Arauio, Sancto Thoma, Cabrera, & alij Recentiores Thomistæ illam explicant, & defendunt. Eandem sententiam tenent Theologi, tam intra, quam extra Scholam Scoti communiter, cui etiam Theologi Societatis adhærent.

5 *Prima pars conclusionis ostenditur 1. ex Paul. ad Hebræos 2.*

Et quoad primam partem ostenditur primò ex Paulo ad Hebræos 2. illis Verbis: *Nusquam Angelos apprehendit; sed semen Abrahæ apprehendit*, quod de apprehensione per vnionem hypostaticam accipitur communi interpretatione, commendatq; Apostolus charitatem Dei erga homines præ Angelis, eo quod potius humanam, quam naturam Angelicam assumpserit; sed si natura Angelica non esset assumptibilis a Deo in vnitatem personæ, non teneret comparatio, nec amoris commendatio erga homines præ Angelis, cum ad hoc necessum sit, quod Deus libere humanam naturam assumpserit, liberque fuerit in non assumendo Angelicam, quæ libertas stare nequit, si illam non potuit assumere; non enim potest esse libera non assumptio, nisi assumptio sit possibilis: ergo asserendum est, naturam Angelicam esse a Deo assumptibilem de potentia absoluta in vnitatem personæ.

6 *Secundò.*

Secundò probatur: quod enim contradictionem non implicat, est Deo possibile de potentia absoluta; sed assumptio naturæ Angelicæ a Deo in vnitatem personæ contradictionem nõ implicat: ergo est Deo de potentia absoluta possibilis, & a diuina omnipotentia factibilis. Minor, in qua sola est posita difficultas, probatur: non enim implicat ex parte Dei assumentis, neque ex parte naturæ Angelicæ: ergo ex nullo capite implicat. Antecedens pro prima parte est certum: vis namque assumptiua Dei est per essentiam infinita, ac proindè ex parte illius assumptio naturæ Angelicæ repugnare non potest, nisi imperfectionem dicat, quod cum fundamento non potest asseuerari, cum supponatur sine vlla imperfectione assumens naturam humanam; & consequenter in assumptione naturæ Angelicæ imperfectio esse non possit, cũ sit humana perfectior.

7 *Minor pro secunda parte probatur.*

Deindè eadem minor pro secunda parte, in qua est difficultas, probatur: si repugnaret ex parte naturæ Angelicæ, ideò esset, quia personalitas Angeli non distingueretur realiter ab eius natura; sed distinguitur realiter ab illa: ergo ex parte naturæ Angelicæ nulla repugnantia, vel implicatio inuenitur, vt assumatur a Deo. Consequentia probatione non eget, maior est certa: tùm, quia aliud repugnantiæ caput assignabile non est, nisi prædicta indistinctio. Tùm etiam: quia non alia ratione in natura humana est, vt a Deo assumatur capacitas, nisi quia distinguitur realiter a sua personalitate; & consequenter potest, vel propria personalitate destructa, vel ad illam non subsequuta, per subsistentiam, & personalitatem Verbi terminari, in qua propria personalitas eminenter continetur; sed si personalitas Angeli realiter ab illius natura distinguitur; potest destrui, non destructa Angelica natura, vel non consequi ad illam, quatenus primò productam, & alias in subsistentia Verbi eminenter continetur, non minus, quam personalitas omnis, ergo reali distinctione personalitatis Angeli ab illius natura concessa, non potest assumptibilitas a Deo in vnitatem personæ Angeli naturæ negari.

8 *Suppositum Angeli distingui ab illius natura, probatur ex D. Thom. S. Thom.*

Minor est expressa Diui Thomæ *quodlibet. 2. quæstione 2. art. 4.* vbi postquam *art. 3.* docuerat, dari in Angelis compositionem ex essentia, & existentia realemque distinctionem inter essentiam Angeli, & illius existentiam versari *art. 4.* docet, in Angelis suppositum realiter ab illorum natura distingui: *Eo quod aliquid accidit Angelo præter id, quod est de ratione naturæ speciei, quia, & ipsum esse Angeli est præter eius essentiam, seu naturam, & alia quædam ei accidunt, quæ omninò pertinent ad suppositum, non ad naturam.* Id etiam docet D. Thomas *in hac quæst. art. 1. ad 3.* vbi Angelicus Præceptor supponit, posse naturam Angeli semel producti assumi a Deo, illius personalitate destructa, etsi in hoc aliquam recognoscat incongruitatem; sed potissimum argumentum ad probandum,

per-

personalitatem hominis realiter ab illius natura distingui, est, quia fuit assumpta humanitas, sine propria personalitate: ergo iuxta D. Tho. personalitas in Angelis realiter ab illorum natura distinguitur: quæ doctrina, quia ad Metaphysicos spectat, in *præsenti* est supponenda.

9 *Secundò probatur ratione.* Potest tamen breuiter ita suaderi: nam ratio distinguendi suppositum a natura in hominibus, vel est limitatio naturæ, ob quam indiget complemento realiter distincto, vt existat, vel est capacitas receptiua vt *quod* existentiæ, & accidentium competens immediatè supposito, & non competens naturæ, vt arguit. D. Tho. *quodlibet.* nuper *allegato*, sed vtraque hæc ratio militat in natura Angelica; est enim limitata, & finita, vt omnibus est in confesso, & incapax recipiendi vt *quod* existentiam, & accidentia, supposito quod hæc incapacitas naturæ humanæ conueniat: ergo eadem ratione, qua asseritur, suppositum in hominibus, ab illorum natura distingui est eadem distinctio inter suppositum Angeli, & illius naturam adstruenda.

Cõfirmatur primò. Quod amplius vrgetur: nam inter hominem, & Angelum solum est differentia compositionis ex materia, & forma quæ hominis conuenit, & repugnat Angelo; sed nulla est ratio, cur compositio ex materia, & forma exigatur necessariò ad distinctionem realem inter suppositum, & naturam, & huiusmodi distinctio in prædicta compositione adæquatè fundetur: ergo, supposita distinctione reali personalitatis a natura in homine, concedenda est in Angelo realis distinctio personalitatis a natura.

Secundò. Confirmatur, & vrgetur secundò: etenim quoad distinctionem realem inter existentiam, & essentiam, potentiarum a natura, & operationis a principio, nullum est discrimen inter Angelum, & hominem: ergo nec est admittendum quoad distinctionem realem personalitatis a natura; & consequenter sicut personalitas hominis realiter ab illius natura distinguitur, ita inter personalitatem Angeli, & illius naturam est realis distinctio admittenda.

10 *Secunda pars conclusionis probatur.* Deindè secunda pars conclusionis probatur: nam in natura assumptibili triplex consideratur congruentia, nempè, dignitatis, necessitatis, & vniuersalitatis, vel extensionis; sed quamuis natura Angelica in prima congruentia excedat naturã humanã ab illa in alijs exceditur: ergo absolutè est dicendum, naturam humanam fuisse congruentius, quam assumptibilem. Minor, in qua est difficultas, pro eo quod præsupponit, nempè Angelicam naturam excedere in congruentia dignitatis humanam patet: est enim in linea intellectuali perfectior, quam humana natura, saltim in ordine ad operationes naturales esto in ordine ad visionem, & amorem & supernaturalem conueniant, vt docuimus *tract. de visione Dei art. 1. & tractat. de beatitudine disp.* 3. sed congruentia dignitatis pensatur in natura assumptibili ratione intellectualitatis: ergo in hac congruentia excedit natura Angelica humanam.

11 *Excessus in alijs probatur.* Quod autem excedatur in alijs, probatur: in primis namque excedit in vniuersalitate, nam in homine omnes gradus vniuersi, quodammodò continentur, intelligit namque cum Angelis, viuit cum plantis, sentit cum animalibus, & in hoc, quod est existere, conuenit cum lapidibus, & alijs inanimatis; in Angelo autem præter communem rationẽ essendi solus gradus intellectualitatis inuenitur: ergo assumpto homine, quodammodo totum vniuersum assumitur: sicut Euangelium omni creaturæ quodammodo prædicatur, cum homini prædicatur, vt inquit Gregorius, explicans illa verba Christi ad Discipulos: *Euntes in mundum vniuersum prædicate Euangelium omni creaturæ:* non sic autem, si Angelus assumeretur. ergo attenta vniuersalitate, maior congruitas in natura humana, quam in natura Angelica, reperitur in ordine ad assumptionem. *S. Greg.*

12 *Prob. excessus in congruentia necessitatis.* Deindè, quòd etiam natura humana excedat Angelicam in congruentia necessitatis, ostenditur primò: quia licet vtraque natura peccauerit, peccatum tamen Angeli irremissibile est, secundum communem modum, quo peccatum in ordine gratiæ remittitur, videlicet, per hoc quòd peccans auertatur a peccato, & conuertatur in Deum, eo quòd Angelus inflexibiliter adhæret per electionem, siuè ad bonũ siuè ad malum inclinetur; homo autem est flexibilis arbitrij, non solũ ante, sed etiam post electionem, & consequenter illius peccatum potest iuxta communem modum ordinis gratiæ remitti: ergo attenta congruentia necessitatis redemptionis a peccato, natura humana excedit naturam Angelicam. Secundò, nam licet demus, Angelum post electionem inflexibilem non esse, nec immobiliter malo adhærere; propria tamen voluntate peccauit, & non ab alio seductus, sed ex malitia deliquit; nos autem non propria, sed aliena voluntate peccauimus, & primus Parens, cuius peccatum fuit nostrum ab vxore suasus; vxor autem a serpente; sed maior congruentia est, vt peccatum ex aliena voluntate contractum, & externa suasione commissum remittatur, quam id, quod propria voluntate, & ex malitia committitur: ergo maior congruentia necessitatis inuenitur in humana natura, vt assumatur à Deo in ordine ad destruendum eius peccatum, quam in natura Angelica, esto post electionem inflexibilis non sit, nec immobiliter perseueret in malo.

Dices, his rationibus probari, maiorem congruentiam in homine reperiri, vt per Dei misericordiam eius remittatur peccatum, & vt Deus naturam creatam assumat ad satisfaciendum pro illo, quam inuenitur in Angelo; non autem probari maiorem congruentiam, vt natura humana assumatur, nam potuit Deus Angelicam assumendo naturam pro homine satisfacere. 13 *Dices.*

Sed contra: nam semel dato, ob rationes assignatas, esse in humana natura maiorem congruentiam, vt illius remittatur peccatum, & vt Deus ex eius miseria motus, naturam assumat creatam ad satisfaciendum pro illa, conuincitur maior congruentia, vt natura humana assumatur a Deo, & illa satisfaciat: ergo solutio tradita est nulla. Antecedens probatur: tùm, quia assumendo naturam humanam melius seruatur in satisfactione iustitia, quatenus ille, qui peccauit, licet non indiuidualiter, specificè tamen satisfacit. Tum etiam; quia hoc modo magis Dei potentia ostenditur, naturam humanam infirmam ad tantam euehendo dignitatem. Tùm denique, quia magis, inimicus confunditur, Deique potentia monstratur, eius armis ipsum spoliando, quatenus ex stirpe infecta, illiusque potestati per peccatum subiecta, natura assumitur, in qua Deus subsistens, ipsum spoliat, & vincit. 14 *Sed contra.*

§. II.

Primum argumentum contrariæ sententiæ diluitur; & mens Diui Thomæ explicatur.

Contra istam conclusionem arguitur primò: in Angelis non distinguitur realiter personalitas a natura; sed sine hac distinctione non stat naturam Angelicam esse assumptibilem a Deo, in vnitatem personæ ergo non est assumptibilis. Consequentia tenet, minor est certa; cùm enim persona Angelica nequeat assumi, vt *seq. disput.* constabit etiam de potentia absoluta, nec natura saltim connaturaliter, possit assumi, propria personalitate retenta, necessarium est, vt natura Angelica possit assumi, quod possit sine propria personalitate existere: ex quo infertur, debere realiter à propria personalitate distingui, vt possit assumi a Deo, eique hypostaticè vniri: qua ratione communiter probant Theologi, personalitatem realiter a natura humana distingui, quia sine illa in supposito Verbi inuenitur. Maior autem probatur ex D. Tho 1. p. q. 3. art. 3. in corpor. illis verbis: *In his, quæ non sunt composita ex materia, & forma, in quibus indiuiduatio non est per materiam indiuidualem, id est per hanc materiam sed ipsæ formæ per se indiuiduantur, oportet, quod ipsæ formæ sint supposita subsistentia: vnde in eis non differt suppositum à natura; & sic, cum Deus non sit compositus ex materia; & forma, oportet, quod Deus sit sua deitas sua vita, &c.* Id ipsum docuit Angelicus Doctor *quæst. 9. de potentia art. 1. in corp. in 3. dist. 5. q. 1. art. 1.* Sed Angeli ex materia, & forma non sunt compositi; ergo in illis suppositum, vel persona a natura realiter non distinguitur. 15 *Primo arguitur.* *S. Tho.*

Quod amplius vrgetur ex eodem D. Thoma 4 *Contra Gentes cap. 55.* vbi probat conuenientius fuisse, Verbum humanam naturam, quam Angelicam assumere: *Quia assumptio naturæ à Deo est in persona, non in natura; in homine autem aliud est natura, & aliud persona, quia est ex materia, & forma compositus; non autem in Angelo qui immaterialis est*; ergo iuxta D. Tho. in Angelo personalitas à natura realiter non distinguitur. 16 *Confirmatur.* *S. Tho.*

Huic argumento responderi solet primò, D. Thomam *in prææallegatis locis* illam tenuisse sententiam, quam tamen retractauit *in hac 3. p. q. 4. art. 1. ad 3.* Ita Recentiores quidam Thomistæ. Quæ solutio facilis quidem est ad vitandum laborem in mente Diui Thomæ indaganda; indigna tamen, vt à Discipulis D. Thomæ tradatur, nisi vel vbi Angelicus Doctor expressè sententiam retractat, vel cum nulla via apparet ad eius conciliandam doctrinam. Et quidem, quod D. Thomas tenuerit, personalitatem realitèr ab Angelica natura distingui indè infertur; quia *in hac 3. p.* docuit, potuisse à Diuino Verbo assumi, sine propria personalitate; at id ipsum docuit 4. *Contra Gentes cap. 55.* vbi tamen ait, personalitatem in Angelo non esse à natura distinctam: ergo vel dicendum est, *in præsenti* non docere realem distinctionem personalitatis à natura Angelorum, vel *loco* in contrarium *adducto in confirmatione argumenti* realem distinctionem inter suppositum, & naturam Angelicam non negasse, quo semel concesso, non est, cur eandem explicationem in alijs *locis* in contrarium *adductis* verba Angelici Præceptoris non patiantur: & consequenter recursus Recentiorum Thomistarum ad hoc, quod D. Thom. sententiam mutauerit, admittendus non est. 17 *Prima D. Tho. explicatio reijcitur.*

18 *Secunda explicatio D. Thom.* Secunda solutio est Capreoli *in* 3. *dist.* 5. *quæst.* 3. *art.* 3. vbi docet, oppositum dupliciter sumi. Primò denominatiuè, pro re, quæ denominatur subsistens. Secundò, prout de formali subsistentiam importat: cum ergo ait D. Thomas, suppositum in separatis à materia non distingui realiter à natura, loquitur de supposito pro re, quæ denominatur subsistens, non autem prout de formali importat subsistentiam: sic namque, etiam in Angelis suppositum à natura distingui, docet Angelicus Doctor *locis* a Nobis *relatis*.

19 *Reijcitur.* Verum hæc solutio ex eo difficilis redditur, nam falsum est, naturam in separatis à materia esse denomi natiuè suppositum, vel quæ subsistit vt *quod*; sed, vt hæc solutio esset vera, necessum erat, quòd natura Angelica esset subsistens vt *quod*: ergo tradita solutio menti Diui Thomæ non congruit. Maior ostenditur primò: natura humana non subsistit vt *quod*, sed vt *quo* aliàs denominaretur persona; & consequenter duplex persona reperiretur in Christo, sumpta persona denominatiuè, quamuis ab eadem forma vtraque constitueretur; sed quoad hoc eadem prorsus est ratio de natura humana, ac de Angelica: ergo natura Angelica non est denominatiuè suppositum, nec subsistens vt *quod*.

20 *Secundo.* Secundo, nam id subsistit vt *quod*, quod vt *quod* existit, & vt *quod* operatur; sed natura Angelica non existit, nec operatur vt *quod*, dato, vt supponit Capreolus, subsistentiam in Angelis realiter distingui a natura, cum ad hoc subsistentia realiter a natura distincta constituatur, vt suppositum constitutum per illam vt *quod* existat, & vt *quod* operetur, alijsque accidentibus vt *quod* subijciatur: ergo non est denominatiuè suppositum, nec subsistens vt *quod*.

21 *Tertio.* Tertiò eadem maior probatur: nam si Angelica natura esset denominatiuè suppositum, sequeretur, de omni supposito Angelico verè, in sensu identico, suam naturam in abstracto prædicari: consequens est falsum, nam D. Thomas soli Deo concedit, quòd de illo sua natura in abstracto prædicetur: ergo falsum etiam est, quòd natura Angelica sit denominatiuè suppositum. Denique probatur maior; nam si natura Angelica, vt potuit, assumpta fuisset a Verbo nō esset denominatiuè suppositum, nec subsisteret vt *quod*; ergo nec per propriam subsistentiam subsistit vt *quod*, sed vt *quo*. Consequentia tenet a paritate rationis, & insuper, nā subsistentia Verbi gerit vices subsistentiæ propriæ; ergo si per subsistentiam Verbi terminatam non denominaretur ab illa suppositum, aut subsistens vt *quo*, nec terminata per subsistentiam propriam talem ab illa suscipit denominationem. Antecedens autem probatur: si natura Angelica à diuino Verbo assumpta subsisteret vt *quod* per subsistentiam Verbi, sequeretur, ipsi vt *quod* & non Verbo in illa subsistenti attribuendas esse operationes; hoc autem falsum est, nam eodem modo in illo casu esset verū, Verbum nos redimere per operationes mediante natura elicitas, ac modò verificatur de Verbo in humana subsistente natura: nullus enim quantum ad hoc discrimen statuit in vno, & altero casu: ergo natura Angelica à Diuino Verbo assumpta, non vt *quod*, sed vt *quo* tantum subsisteret.

22 *Confirmatur.* Quod amplius vrgetur: nam si natura Angelica Verbo hypostaticè vnita esset denominatiuè suppositum, subsistens vt *quod* per subsistentiam Verbi, esset etiam denominatiuè persona; & consequenter in aliquo vero, & catholico sensu posset in prædicto casu concedi duplex in Christo persona. Consequens autem est falsum, aliàs etiam posset modò in Christo duplex persona concedi: quod catholicè nequit defendi: ergo falsum etiam est casu, in quo natura Angelica assumeretur à Verbo, futuram esse denominatiuè suppositum, & subsistentem vt *quod*.

23 *Tertia solutio Ferrar.* Tertia solutio concessa maiori, negat minorem, quòd, nempè, sine distinctione reali personæ a natura in Angelis non possit natura Angelica assumi, Deoque in vnitatem personæ vniri. Hæc tribuitur Ferrariensi 4. *Contra gentes cap.* 55. *vers. Circa secundam rationem*: vbi docet, quòd, in Angelis, non esse distinctionem naturæ a persona, non tollit, quin absolutè possit Deus assumere naturam Angelicam in vnitatem personæ.

24 *Rejicitur hac solutio.* Hæc tamen solutio est falsa, nec credo esse de mente Ferraræ, quamuis verba ex ipso adducta sufficiens fundamētum præbuerint, vt illi attribuatur. Primum patet ex dictis inter arguendum, nam fundamentum potissimum, & vnicum in multorum sententia, quo Theologi sunt conuicti, vt agnoscant realem distinctionem personæ a natura in homine, est, quia in humanitate assumpta, non est propria personalitas sed fuit impedita, vel præuenta a personalitate Verbi, illam personante, & terminante, sed in natura Angelica assumpta a Deo in vnitatem personæ non esset propria personalitas, sed vel præueniretur, impedireturque illius existentia a subsistentia diuina, si assumeretur in primo suæ productionis instanti, vel si iam producta assumeretur, priuaretur personalitate propria, vt docent communiter Theologi cum D. Tho. *in præsenti artic.* 1. *ad* 3. cuius verba adducit Ferrara vbi *proximè* ergo personalitas Angeli non potest non distingui a natura, si hæc asseratur assumptibilis a Deo in vnitatem personæ.

25 *Ferrariæ mens explicatur.* Et ex his Mihi suadeo, Ferraram in prædicta sententia non fuisse, nec traditæ solutioni adhæsisse; nam post verba ex ipso adducta adiungit ex D. Thoma, quòd vt natura Angelica assumeretur a Deo, vel esset propria personalitas impedienda: vel esset illa priuanda; si autem natura Angeli a propria personalitate esset realiter indistincta, nec posset ab illa impediri, nec illa posset priuari. Cum ergo docet, indistinctionem realem naturæ a persona in Angelis non obstare, quo minus natura Angelica assumi possit a Deo in vnitatem personæ, non loquitur de omnimoda indistinctione, sed de illa, de qua D. Thom. loqui, nempè, pro radice personalitatis, ex sequentibus constabit.

26 *Quarta solutio.* Quarta huius argumenti solutio est suppositum dupliciter sumi posse: primò, pro substantia indiuidua omninò incommunicabili: secundò, pro indiuiduo naturæ, & cum D. Tho. docet, in substantijs spiritualibus suppositum non distingui realiter à natura, non loqui de supposito in prima, sed in secunda acceptione. Ita Caietanus, Medina, Aluarez, Nazarius, & frequentius cæteri Diui Thomæ Discipuli.

27 *Contra istam solutionem arguitur primo.* Contra quam solutionem obstat primò, D. Th. *locis allegatis* asserere, formas spirituales completas, quia se ipsis indiuiduantur, esse supposita subsistentia; sed suppositum subsistens est substantia indiuidua omninò incommunicabilis: ergo nomine suppositi non accipit indiuiduum naturæ, sed substantiam vltimò terminatam, completam, & omninò incommunicabilem.

28 *Secundò.* Secundò, nam ex indistinctione suppositi a natura in Angelis refert D. Thomas, naturam humanam esse magis assumptibilem a Verbo, quam Angelicam naturam: sed si personalitas a natura Angelica realitèr distingueretur, quamuis indiuiduum naturæ non distingueretur ab illa, inepta esset hæc illatio, nam assumptibilitati naturæ non repugnat illius indiuiduatio, sed subsistentia, vel personalitas: ergo solutio tradita menti D. Thomæ non congruit.

29 *Tertiò.* Tertiò nam ex eo quòd in simplicibus non distinguitur suppositum a natura, & Deus simplex est, & ex materia, & forma incompositus, infert D. Thomas, deitatem, vitam, sapientiam, & alias perfectiones diuinas sumptas in abstracto verè prædicari de Deo vel de concreto deitatis; sed si nomine suppositi accepisset indiuiduum naturæ, hæc consequentia esset nulla: ergo nomine suppositi non accipit indiuiduum. Minor probatur dupliciter, primò, nam in Angelis indiuiduum naturæ non distinguitur a natura, & tamen quia persona realiter a natura distinguitur, non potest natura Gabrielis sumpta in abstracto verè de Gabriele prædicari: ergo si nomine suppositi accepisset indiuiduū naturæ, illatio Diui Thomæ esset nulla.

Secundo probatur minor: nam Deus est nomen naturæ de connotato importans subsistentiam, & potens pro personis supponere: quo circa hæc propositio. *Deus genuit Deum*, vera censetur a Theologis: hæc tamen: *Deitas generat Deitatem*, vt falsa ab illis reijcitur, ergo si personæ diuinæ realiter a natura differrent, quamuis indiuiduum deitatis realiter non distingueretur ab illa; hæc propositio: *Deus est deitas*, vera non esset. Patet consequentia: quia namq; homo importat in communi subsistentiam, & pro persona in particulari potest supponere, & hæc realiter a natura distinguitur, quamuis indiuiduatio non distinguatur realiter a natura humana, hæc propositio: *Homo est humanitas*, falsa est in sententia D. Thomæ: ergo si personæ diuinæ realiter a natura differrent, quamuis indiuiduum deitatis realiter non distingueretur ab illa, hæc propositio: *Deus est deitas*, vera non esset.

30 *Quartò.* Quartò contra eandem solutionem facit: nam D. Thomas discrimen statuit inter simplicia, & cōposita quoad hoc, quod est, suppositum distingui a natura; sed si nomine suppositi accepisset indiuiduū, hoc discrimen non subsisteret: ergo nomine suppositi non intelligit indiuiduum. Probo minorem: indiuiduatio in homine non distinguitur realiter a natura: ergo, si nomine suppositi acciperetur indiuiduum naturæ, falsò D. Tho. assereret, in compositis ex materia, & forma suppositum realiter distingui a natura; secus autem in simplicibus, hoc est, ex materia, & forma in compositis; & consequenter discrimen a D. Thoma statutum inter simplicia, & composita non subsisteret.

31 *Vltimò.* Denique contra eandem obstat: nam intentum Diui Thomæ *in art. ex* 1. *p. allegato*, erat probare, Deum non esse compositum ex essentia, & subsistentia: sicut in *præcedenti art.* excluserat a Deo compositionem ex materia, & forma; sed medium probatiuum fuit, quia non est compositus ex hac forma & hac materia, vel quia principium radicale indiuiduationis est a natura indistinctum: ergo sentit omne incompositum ex hac materia, & hac forma, & omne id, in quo principium radicale indiuiduationis non distinguitur a natura, esse incompositum realiter ex essentia, & subsistentia, ac per consequens, cum Angelus ex materia, & forma non sit compositus, & principium indiuiduationis non sit ab illius natura distinctum, non erit in illo realis compositio ex essentia, &

tis, &

tia, & subsistentia: ex quo vlterius sequitur in Angelo non distingui realiter personalitatem à natura. Maior probatur: nam D. Thomas *alicubi* exclusit à Deo compositionem ex essentia, & subsistentia, sed non *alibi*, nisi in *allegato art.* ergo in illo hanc compositionem exclusit, & simplicitatem istam probauit.

§. III.

Defenditur prædicta explicatio, & cætera obiectionis diluuntur.

32 *Respondetur primo ad primã obiectionem.* HÆc tamen, etsi vrgentia sint, non tamen eneruant solutionis traditæ veritatem, si rectè explicetur. Ad primam respondeo primò, formas separatas a materia se ipsis esse supposita subsistentia, sumpta subsistentia pro irreceptibilitate in materia, & incommunicabilitate alteri vt indiuiduo; non autem sumpta subsistentia pro perseitate incommunicabilitatis alteri tanquam supposito: hæc namq; cum nulla natura creata potest identificari; vt ex D. Thoma vidimus. Vel *Secundò.* secundò respondetur; formas separatas à materia esse per se ipsas supposita subsistentia vt *quo*, *& radicaliter*; non autem vt *quod & formaliter*; quia natura non subsistit vt *quo*, nec radicat subsistentiam, nisi vt indiuidua: est autem hæc differentia inter formas separatas, & illas, quæ in materia receptibiles sunt, quòd formæ separatæ se ipsis indiuiduantur: formæ verò receptibiles, per materiam vt quantitate signatam; ideò formæ separatæ se ipsis subsistunt vt *quo*, & se ipsis subsistentiam radicant: formæ verò receptibiles, nec radicant subsistentiam, nec subsistunt se ipsis vt *quo*, sed per aliquid ab illis distinctum.

33 *Ad secundam.* Ad secundam obiectionem, nego minorem: cum enim identitas subsistentiæ cum natura obstet assumptibilitati, quo maior est, magis obstat, & quò minor, obstat minus. Quia ergo in Angelis subsistentia, etsi sumpta formaliter distinguatur à natura, sumpta in radice non distinguitur ab illa; in naturis autem ex materia, & forma compositis personalitas ab illis distinguitur, tam formaliter, quàm pro radice, hinc fit, personalitatẽ intimiorem esse naturis Angelicis, quàm naturæ humanæ, quæ ex materia, & forma componitur; ac proindè naturam humanam esse magis assumptibilem, quam natura Angelica. Et quidem cum Diuus Thomas vtramque assumptibilem esse in sua comparatione supponat, in vtraque etiam supponit, personalitatem à natura distingui: vnde maior congruitas, quam, vt assumi posset, naturæ humanæ concedit, præ Angelica, non sumitur ex identitate personalitatis cum illa, sed ex minori distinctione.

34 *Ad tertiam.* Ad tertiam, concessa maiori, nego minorem: ad primam probationem, concessis maiori, & minori, nego consequentiam. Ratio autem discriminis est, nam Gabriel non potest accipi pro natura, sed tantum pro supposito, & persona, & idem est de alijs Angelis dicendum; Deus autem potest accipi pro natura diuina indiuidua præcisiuè a tribus personis; & ideò ex eo, quòd Deus, quia simplex est ex parte indiuiduationis, à deitate realiter non distinguatur, rectè colligitur, de Deo prædicari deitatem; non autem id ipsum de natura Angelorum infertur. Ratio autem assignati discriminis est, nam deitas præcedenter ad personas supponitur summè perfecta, & completa ad existendum; non enim ratione personalitatum existit sed potius proprietatibus personalibus existentiam communicat; & ideò hoc nomen *Deus*, quod naturam vt completam significat, potest pro natura supponere præcisiuè a personis, & de illo, vt sic supponente, verè prædicari natura; in Angelis autem oppositum opposita de causa contingit, subsistentia namque personalis in illis non supponit naturam completam, sed complet ad existendum; & ideò nomina concreta significantia naturam, vt completè subsistentem, non possunt pro natura supponere, nec de illis in concreto potest prædicari natura.

35 *Ad secundam probationem minoris.* Et ex his ad secundam probationem minoris, concesso antecedenti, nego consequentiam: ad cuius probationem, distinguo antecedens: quia tantum pro persona supponit, concedo antecedens: quia supponit pro persona, nego antecedens, & consequentiam; nam Deus, licet possit supponere pro personis non tamen supponit tantum pro illis, sed etiam pro natura indiuidua, reali suppositione immediata; & ideò, eo ipso, quòd natura diuina indiuidua sit se ipsa, quamuis personalitates essent realiter à natura distinctæ, posset deitas prædicari de Deo; homo autem vt supponens personaliter solum potest pro persona humana supponere ob rationem assignatam de Angelis; quia hæc à natura distinguitur realiter, ideò de homine vt personaliter supponente, non potest verè humanitas prædicari.

36 *Ad quartam.* Ad quartam, concessa maiori, nego minorem: ad illius probationem, distinguo antecedens: pro formali indiuiduationis, concedo antecedens; pro radice, nego antecedens, & consequentiam, nam in compositis ex materia, & forma, etsi indiuiduatio naturam contrahens, & indiuiduum metaphysicè constituens, sumpta formaliter, identificetur realiter cum natura; quia tamen fundamentum illius est materia signata quantitate, & hæc realiter a natura distinguitur, fit, quòd indiuiduatio radicaliter sumpta realiter differat à natura; in simplicibus autem non ita, nam principium indiuiduationis non sumitur ab aliquo extrinseco, nec ab aliquo realiter ab illorũ natura distincto, sed illorum naturæ se ipsis indiuiduantur quia sunt formæ per se subsistentes, & irreceptibiles in materia:

Ad vltimam obiectionem respondeo primò, negando maiorem, ad probationem dicatur, D. Thomam egisse de identitate subsistentiæ cum essentia *quæst.* 29. disputans de identitate personę cum essentia diuina. Si dicas, diuersa est subsistentia absoluta in Deo a personalitate; sed *ibi* egit de personalitate; ergo non de subsistentia. Respondeo semel conuicta identitate personalitatis, quæ relatiua est cum essentia, a fortiori constare identitatem subsistentiæ absolutæ cum essentia diuina: ideò autem Diuus Thomas quæstionem distinctam non mouit, quia subsistentia non personalis, nec suppositalis non ita nota est; ac subsistentia suppositum, vel personam constituens. 37 *Ad vltimam obiectionem respondetur primo* *Dices.* *Respondeo.*

Secundò respondeo, prætermissa maiori, distinguendo minorem; medium probatiuum inferens adæquatè identitatem subsistentiæ cum essentia diuina, nego minorem inadæquatè inferens, concedo minorem, & nego consequentiam. Itaque duplex caput assignatur à Diu. Thoma distinctionis subsistentiæ a natura. Vnum est compositio ex materia, & forma, & distinctio principijs indiuiduationis a natura indiuiduata; aliud est capacitas recipiendi accidentia, & existentiam distinctam componendiq; cum illis; vndè Diuus Thomas inferens in Deo identitatem subsistentiæ cum natura ex negatione compositionis ex materia, & forma intulit ex vno capite, illaturus ex principio adæquato prædictam indistinctionem, probatis in *sequentib. artic.* negatione compositionis in Deo ex essentia, & existentia, & ex subiecto, & accidentibus. Ideò autem in *illo articulo* solum inadæquatè probauit; quia solum a Deo excluserat vnam ex dictis compositionibus, videlicet, ex materia, & forma. 38 *Secundò.*

Sed dices; ergo non rectè processit, sed debebat prius omnes illas compositiones excludere; siquidem negatio huius compositionis ex negatione illarum adæquatè inferebatur. Respondeo, negando tamen consequentiam; nam licet attenta sola dependentia istius negationis, sic procedere debuisset; quia tamen prædictæ compositiones, isto modo comparantur, quòd prima est ex materia, & forma, secunda ex essentia, & substantia, tertia ex essentia, & existentia, & quarta ex subiecto, & accidentibus, vt eo ordine illas excluderet a Deo, quo in creaturis inueniuntur, ideò talem ordinem seruauit, & alterum prætermisit. 39 *Dices.* *Respondeo.*

Adhuc tamen contra dicta restat non modica difficultas; nam D. Thomas *in 3. dist. 5. q. 1. art. 3. in corp.* docet ex Auicena *Quod in simplicibus ipsum simplex est sua quidditas; quidditas verò compositi non est ipsum compositum, humanitas enim non est homo*, & rationem reddit, *quia in significatione humanitatis continentur tantum essentialia principia hominis; non autem ea, quę pertinent ad determinationem materiæ, per quam natura indiuiduatur, quæ tantum continentur in significatione fortis: & ideò humanitas non prædicatur.* Et quibusdam interpositis ait; *In simplicibus autem non differt re natura, & persona, quia natura non recipitur in aliqua materia, per quam indiuiduatur, sed est per se subsistens; tamen in quantum considerantur essentialia rei, sic dicimus ibi naturam; in quantum autem inuenitur aliquid subsistens, sic dicimus ibi personam*; ergo sentit D. Thomas in compositis ex materia, & forma non prædicari naturam de supposito, & persona, quia cum natura tantum essentialia significet; persona autem addat indiuiduationem, quæ est extra illorum essentiã est quasi pars; in simplicibus autẽ naturã prædicari de supposito, & persona; sed si persona in simplicibus realiter a natura differret, non posset natura prædicari de persona; ergo in non compositis ex materia, & forma, personalitas non est realiter à natura distincta. 40 *Sed instabis contra dicta.*

Respondeo, personam siuè in simplicibus, siuè in compositis, importare subsistentiam in recto, & in obliquo naturam, vt indiuiduam: natura namque non nisi vt indiuidua est proximè susceptiua existentiæ. Discrimen ergo à D. Thoma ex Auicena statutum inter simplicia, & composita sic intelligendum est, quòd simplex est sua quidditas ex parte naturæ indiuiduæ, quia indiuiduatio in simplicibus non sumitur ab extrinseco, sed est illis essentialis; vndè, cum natura dicat prædicata essentialia, ipsum simplex quoad id, quod persona dicit in obliquo, scilicet, naturã indiuiduam, est sua quidditas, & de illo sic sumpto propria quidditas prædicatur; in compositis autem, quia indiuiduatio illis essentialis non est, sed accidentalis prædicabiliter, licet essentiã determinet, vt docet D. Th. *quodlib. 2. vbi supra*, & natura solũ importat prædicata essentialia, fit, vt compositũ ex materia, & forma, etiã ex parte naturæ indiuiduæ, quã de con- 41 *Respondeo.*

notato importat persona, sua quidditas non sit, sed quidditas comparetur, vt pars etiam respectu naturæ indiuiduæ, quæ est proximum susceptiuum existentiæ.

42 *Sed dices adhuc.* Sed dices: adhuc non saluari discrimen; docet enim D. Thomas, de compositis naturam non prædicari, benè tamen de simplicibus, sed loquendo ex parte naturæ indiuiduæ, quam de connotato importat persona, etiam de compositis prædicatur natura; ergo explicatio tradita non saluat discrimen ab Angelico Doctore inter simplicia, & composita constitutum. Patet minor: hæc namque prædicatio est vera: *Humanitas indiuidua est humanitas*: sicut hæc, *humanitas est animalitas*, vt communiter docetur in Logica: ergo de compositis ex materia, & forma, ex parte naturæ indiuiduæ, quam de connotato importat persona, verè prædicatur natura.

43 *Respondeo.* Respondeo, naturam indiuiduam, quam de connotato importat persona, considerari posse dupliciter, nempè formaliter, & radicaliter, & discrimen consistere in hoc, quod in simplicibus, quia natura indiuiduatur se ipsa, de illis ex parte naturæ indiuiduæ, attenta etiam indiuiduationis radice, prædicatur natura; in compositis autem, licet de natura indiuidua, sumpta indiuiduatione formaliter prædicetur natura, sumpta verò radicaliter non prædicatur, quia natura in illis indiuiduatur per materiam quantitate signatam, de qua non prædicatur natura.

44 *Secundò principaliter arguitur.* Secundo principaliter contra eandem conclusionem arguitur: si natura Angelica esset assumptibilis à Deo, posset assumi, non solum vt primò existens, sed etiam postquam esset producta, & propria personalitate subsistens; consequens est falsum; ergo & quòd sit assumptibilis à Deo. Sequela patet; si namque personalitas Angeli potest præueniri à personalitate diuina, impedirique, ne resultet ad naturam, vt primò existentem: poterit semel iam existens destrui, perseuerante natura; sed potest assumi natura vt primò existens, quia impediri potest personalitas propria, ne consequatur, vel simul producatur cum illa; ergo poterit etiam assumi postquam iam existens, & propria personalitate subsistens. Minor autem probatur; si iam existens posset natura Angelica assumi, sequeretur, personalitatem Angeli posse corrumpi, corruptione propriè sumpta, prout ab annihilatione distinguitur; consequens est falsum; ergo natura Angelica iam existens assumi non potest. Sequela patet; nam casu, in quo natura Angeli semel subsistens assumeretur, personalitas propria corrueret, & desineret, vt docet Diuus Thomas *in præsenti art. 1. ad 3.* eo quòd non potest simul diuina subsistentia, & propria personalitate subsistere; sed non desineret annihilatione; nam hæc terminatur in nihilum, personalitas autem in nihilum non transiret, quandoquidem perseueraret, à qua, vt subiecto dependet; qua ratione forma equi non annihilatione, sed corruptione desinit esse quia, nempè, materia, à qua dependet, illa destructa in rerum natura relinquitur; ergo in tali casu personalitas Angeli corruptione desineret. Falsitas consequentis probatur: nam sequeretur, Angelum corruptibilem esse, hoc est, potentem corruptione desinare; consequens est falsum; Angelus enim non potest incipere per generationem, vel eductionem, sed solum per creationem, cum non sit ex materia, & forma compositus, sed forma simplex, cui repugnat eductio de potētia materiæ, & consequenter nec potest aliter quam per annihilationem desinere; desitio namque, & inceptio in quacumque natura proportionantur; ergo Angeli personalitas non potest corrumpi. Sequela probatur; supposita namque distinctione personalitatis à natura, Angelus componitur ex natura, & personalitate; sed compositum destruitur, destructa qualibet parte, ergo corrumpitur, qualibet parte corrupta; & consequenter, si personalitas, ex qua, & natura componitur Angelus, potest corruptione desinere, necessariò est concedendum, Angelū posse corrumpi, & desinere esse corruptione strictè sumpta pro mutatione ab annihilatione distincta.

45 *Respondeo.* Respondeo, concedendo sequelam, & negando minorem, ad cuius probationem dicatur, corruptionem dupliciter sumi posse. Primò, strictè prout generationi respondet: in quo sensu, sicut ad generationem non sufficit productio cuiuscunque entitatis ex præexistente subiecto, sed requiritur, quòd sit productio formæ constituentis compositum secundum esse essentiale: ita ad corruptionem non sufficit desitio cuiuscunq; entitatis, remanente subiecto, sed requiritur desitio formæ dantis composito esse essentiale. Secundò sumitur corruptio, largiori significatione, pro omni desitione, quæ annihilatio non est, & ad illam sic acceptam sufficit desitio cuiuscunq; entitatis, quæ in nihilum non terminetur. Igitur personalitas Angeli in casu nostræ quæstionis desineret esse desitione corruptiua, non in prima, sed in secunda corruptionis acceptione: & in hoc sensu concedo sequelā, & nego minorem: ad illius probationē, distinguo consequens: sequeretur Angelum corruptibilem esse ab intrinseco naturaliter, & de lege ordinaria, nego sequelam, ab extrinseco, & de potentia absoluta, subdistinguo consequens: corruptione strictè sumpta terminata ad naturam, nego sequelam; corruptione largè sumpta pro desitione modi naturæ non annihilatiua, concedo sequelam, & sub eadem distinctione minoris, nego consequentiam.

Contra quam distinctionem non obstat maioris probatio: nam licet Angelus non possit, etiam de potentia absoluta incipere esse, quoad naturam, per actionem non creatiuam; quoad suppositalitatem verò potest incipere esse per actionem, quæ non sit creatio, quod patet in duplici casu. Primus est, si Verbum assumeret naturam Angelicam in primo suæ productionis instanti, nam tunc, etsi natura Angeli fieret per creationem, persona Angelica, quæ tunc resultaret, non fieret creatione, sed actione assumptiua naturæ, & vnitiua eiusdem ad Verbum, quæ actio creatiua non est; sicut actio vniens animam rationalem cum materia, creationis rationem non obtinet. Secundus casus est, si Deus, vt plures censent probabile naturam Angeli, sine omni modo personalitatis, siuè propriæ, siuè alienæ produceret, & postea, per actionem ab illius productione distinctam, efficeret subsistentiam, & illam naturæ præsuppositæ vniret: in quo casu Angelus, quatenus pro persona supponit inciperet esse actione non creatiua, quamuis ex parte naturæ per actionem creatiuam existeret. Licet ergo Angelo repugnet ex parte naturæ fieri per actionem non creatiuam, vel saltim per actionem eductiuam; ex parte verò suppositi non repugnat illi essentialiter fieri per actionem, quæ creatio non sit, sed eductio personalitatis ex naturæ Angeli præsupposita ex vi alterius actionis; ac proindè, quamuis Angelo repugnet desinere esse per corruptionem terminatam ad naturam; non tamen repugnat illi essentialiter, desinere esse corruptione ad suppositum terminata. 46

Sed contra solutionem traditam instabis primò: nam sequitur, angelum de facto quoad personalitatem non creari, sed fieri actione eductiua; consequens est falsum: ergo & tradita solutio. Probatur sequela: ideo in casu possibili asserimus, personam Angeli formaliter vt personam, fieri actione non creatiua, sed eductiua personalitatis, quia personalitas in natura Angeli recipitur, & ab illa, vt à causa materiali dependet; sed hoc de facto contingit; ergo de facto personalitas Angeli non creatur, sed educitur de natura Angeli vt subiecto. 47 *Instabis primò contra traditam solutionem.*

Secundò, nam sequitur ex nostra doctrina, quòd loquendo de Angelo, prout ab extrinseco destruibili à Deo de sua potentia absoluta, non sit dicendum, quòd est annihilabilis: sed corruptibilis: consequens est falsum ergo, & tradita solutio. Consequentis falsitas supponitur ex communi modo loquendi; sequela autem probatur: licet natura Angeli non possit per corruptionem desinere; personalitas tamen Angeli potest de potentia absoluta destrui destructione corruptiua; sed hoc sufficit, vt Angelus, quatenus ab extrinseco destruibili, debeat absolutè dici non annihilabilis, sed corruptibilis: ergo hoc inconueniens sequitur ex nostra doctrina. *Secundò.*

Maior cum consequentia tenet; minor autem ostenditur primò: nam hoc nomen *Angelus* non supponit pro natura; sed pro persona vt habente naturam: ergo si personalitas Angeli est corruptibilis ab extrinseco, Angelus dicendus est absolutè corruptibilis. Secundò, nam sicut agere est suppositi: ita fieri suppositorum est, vt multis *in locis* docet D. Th. ergo, si suppositum Angeli est ab extrinseco corruptibile, quamuis natura Angeli non possit corruptione, sed annihilatione desinere, absolute Angelus dicendus est, non annihilabilis, sed corruptibilis.

Quod amplius vrgetur: nam saltim sequitur, quod loquendo de persona Angeli hæc sit vera propositio: *Persona Angeli est corruptibilis ab extrinseco absolutè*: consequens est falsum: ergo, & illud, ex quo sequitur. Probatur sequela: persona Angeli significat de formali personalitatem, & pro illa supponit; quo circa *disput. decimasexta* docuimus, multiplicatis personalitatibus, quamuis natura sit vna dicendum, plures esse personas: ergo, si personalitas Angeli est ab extrinseco corruptibilis, absolutè est dicendum, personam Angeli esse corruptibilem ab extrinseco. 48 *Confirmatur.*

Respondeo ad primam replicam, negando sequelam: ad illius probationem, distinguo maiorem: quia in casu possibili dependet personalitas Angeli, ab illius natura, vt materia *ex qua* concedo maiorem: vt à materia *in qua*, nego maiorem, & sub eadem distinctione minoris, nego consequentiam: nam in casu possibili personalitas Angeli, ideò educitur, quia sit dependenter à natura Angeli, vt producta per distinctam actionem, ab illa qua personalitas ipsa producitur: & ideò in tali casu personalitas non creatur, sed educitur, & à natura Angeli dependet, non solum vt à materia, *in qua*, sed etiam *ex qua*, quia entitatem aliquam educi de potentia materiæ, aut subiecti, est fieri dependenter ab illa, vt producta per distinctam actionem: ex quo *l. 2. Physic.* intulimus, formas Cœlorū, & Elementorum, in sua prima conditione, non fuisse eductas de potentia materiæ, sed concreatas, quia licet dependeant a materia in esse, & in fieri, vt à subiecto *in qua*, non tamen vt a subiecto *ex quo*, quia non fuerunt facta per distinctam actionem ab illa, qua facta est materia, sed vnica actione prius terminata 49 *Ad primam replicam respondet.*

minate ad totum, materia, & forma fuerunt comproductæ, de facto autem personalitas Angeli non terminat actionem distinctam ab illa, qua creatur natura, sed totum Angeli suppositum vnica actione producitur; & ideò quamuis de facto dependeat à natura Angeli, vt à subiecto *in quo*, non dependet ab illa tanquam à subiecto *ex quo*: & idcirco non eductione, sed creatione fit de facto.

50 *Ad secundam replicam.* Ad secundam replicam, nego etiam sequelam, ad probationem, concessa maiori nego minorem, ad primam probationem minoris, concesso antecedenti, nego consequentiam; nam licet nomen *Angelus* non supponat pro natura, sed pro habente naturam: in ordine tamen ad terminandam productionem, vel destructionem natura se habet, vt terminus formalis, personalitas verò, vt conditio: & quia absoluta denominatio alicuius in ratione producibilis penès terminum formalem pensatur; fit consequens, vt quamuis Angelus sit absolutè dicendus annihilabilis ab extrinseco ratione naturæ extrinseco annihilabilis, non autem absolutè est dicendus corruptibilis à personalitate corruptibili.

51 *Ad secundam probationem.* Et ex his ad secundam probationem, concesso antecedenti, concedo consequentiam, sed nego, quod in conditionali supponitur, nempè, quod suppositum Angeli, quatenus ab extrinseco destruibile, debeat dici absolutè corruptibile; & ratio constat *ex dictis*, nam licet sit suppositum *vt quod*; eis tamen conuenit ratione naturæ *vt quo*, & ratione personalitatis, vel subsistentiæ vt conditionis; vndè absoluta denominatio producibilis, vel destruibilis quoad speciem productionis, vel destructionis, non debet penès subsistentiam, sed penès naturam pensari; ac proindè, cum suppositum Angeli, attenta natura, non possit corruptione, sed annihilatione desinere, quamuis personalitas corruptione desinere possit, non debet dissolutè corruptibilis ab extrinseco, sed absolutè annihilabilis.

52 *Ad confirmationē.* Et ex his ad confirmationem constat solutio, nam licet persona non significet de formali in recto naturam, sed personalitatem, & pro illa in concreto supponet; in ratione tamen termini productiouis, & consequenter in ratione termini desitionis, per naturam, vt formalem terminum constituitur. Vnde Christus, vt persona humana dicitur ex Virgine genitus ratione humanæ naturæ, quamuis personalitas non sit ex Virgine genita: & ideò quamuis numerum a personalitate veneantur, species autem productionis, vel destionis absolutè non penes personalitatem, sed penès naturam pensatur.

53 *Secundo aliter respond.* Vel secundò responderi potest, quod quamuis personalitas sit ab extrinseco corruptibilis; est tamen etiam ab extrinseco annihilabilis, & quamuis nec petat annihilatione, nec corruptione desinere, sed vtrumque ab intrinseco fugiat, petens, quantum est de se, perseuerare in perpetuum, supposito quod semel existat; ex suppositione tamen, quod destruatur, potius petit annihilatione, quam corruptione desinere, quia sicut petit fieri ex vi eiusdem actionis, qua fit Angeli natura: ita petit desinere esse ex vi eiusdem desitionis, qua Angelica natura desinat: quæ desitio annihilatio est; & ideò non solum Angelus est dicendus absolute annihilabilis potius, quam corruptibilis, sed etiam Angeli personalitas, quatenus destruibilis ab extrinseco, potius annihilabilis absolutè est dicenda quam ab extrinsecu coruptibilis.

§. IV.

Naturam irrationalem esse de potentia absoluta assumptibilem, authoritate, & ratione probatur.

54 *Conclusio secunda.* SEcunda Conclusio. *Natura irrationalis completa potest de potentia absoluta vniri hypostaticè Deo, & ab ipso assumi in vnitatem suppositi.* Ita D. Thomas *in 3. dist. 2. quæst. 1. artic. 1. quæst. cap. 1.* vbi Paludan. Capreolus, Hispalensis, Durandus, & communiter Scholastici, eidem sententiæ adhærent. *4. Contra Gentes cap. 55.* vbi etiam Ferrara, & *in hac quæst. artic. 1.* vbi Caietanus, Medina, Cabrera, Nazarius, Aluarez, Illustrissimus Atanio, & alij Recentiores Thomistæ. Eandem sententiam tenent Discipuli Scoti Magistrum sequentes *in 3. dist. 2. quæst. 1. §. ad secundum arg.* quem refert, & sequitur Castillo *in præsenti disp. 7. quæst. 1. p. 2. num. 7.* Tenent etiam ex Patribus Societatis Vazquez *in præsenti disp. 30.* & Suarez *disp. 14. sect. 2.* quos cæteri Recentiores ex eadem familia sequuntur.

55 *Probant conclusionem Medina, & Vazquez ex Tertulliano. Probat etiam* Illam probant Medina, & Vazquez ex Tertulliano *lib. de carne Christi cap. 4.* vbi asserere videtur, de lupo, sue, aut vacca Verbum potuisse carnem assumere; Tertullianus tamen obscure, vt moris est, loquitur, nec facilè percipi potest: vndè contrarij Authores illum in suam trahunt sententiam. Melius id probat Vazquez ex Gregorio Nisseno *in oratione magna ca. 27.* vbi contra eos, qui asserebant, indecorum esse dicere, Deum corpus assumpsisse terrestre, non autem cœleste, hæc habet: *Nihilo tolerabilior videbitur esse turpitudo, & dedecus, quod Deus cœlestis corporis figuram susceperit, quam terrestris; ab eius enim natura, qui altissimus est, ex æquo distat omnis creatura, & sunt omnia ei æqualiter subiecta.* *Vazq. ex Gregorio Nisseno.* Quibus, vt clarè constat, docet Nissenus, corpus etiam cœleste, & quamuis aliam creaturam potuisset à diuino Verbo assumi, & rationem reddit; quia omnia æqualiter distant à Deo, & æqualiter sunt illi subiecta. Quæ doctrina intelligenda est secundum potentiam obedientialem, nam secundum congruentiam non omnia æqualiter possunt assumi, vt docet Diuus Thomas *in hac quæstione articulo primo*, & cum illo Theologi communiter.

56 *Prob. secundò ex Augustino.* Secundò probatur aperto Augustini testimonio. *tom. 1. de vera religione cap. 16.* illis verbis: *Ita enim demonstrauit carnalibus, & non valentibus intueri mente veritatem, corporisque sensibus deditis, quam excelsum locum inter creaturas habeat natura, quod non solum visibiliter (nam id poterat, & in aliquo æthereo corpore ad nostrorum aspectuum tollerantiam temperato) sed etiam hominibus in verò homine apparuit; ipsa enim natura suscipienda erat, quæ liberanda*: ergo iuxta Augustinum potuit Verbum, cœlestem naturam assumere, & in illa hominibus apparere; sed natura cœlestis, irrationalis, imò & insensibilis est: ergo potest Deus de potentia absoluta naturam quamlibet irrationalem assumere.

57 *Tertiò probatur ratione.* Tertiò probatur ratione: ideò natura rationalis potest assumi, quia subsistens est subsistentia ab ipsa separabili, & in diuina subsistentia eminentialiter contenta; sed etiam natura irrationalis subsistit subsistentia distincta, & ab ipsa separabili; & in diuina subsistentia eminentialiter contenta: ergo etiam irrationalis natura est assumptibilis à Deo de potentia absolute. Maior cum consequentia tenet; minor autem probatur: in primis namque naturæ irrationalis subsistit in proprio supposito. Quod autem subsistentia propria ab ipsa sit separabilis, patet primò: nam natura rationalis ideò à propria subsistentia separabilis est, quia distinguitur realiter ab illa; sed etiam à natura irrationali propria subsistentia realiter distinguitur: ergo ab illa potest separari. Secundò, nam id quod perfectionis est, si à naturæ perfectiori potest separari, etiam est separabile à natura imperfectiori; sed subsistere perfectionis est in substantia, & separari potest à natura rationali, quæ perfectior est, quam irrationalis natura: ergo propria subsistentia separari potest ab irrationali natura.

58 *Respondebis 1.* Respondebis primò, causalem in maiori contentam adæquatam non esse, sed ideò natura rationalis potest assumi, quia subsistit subsistentia distincta, & ab illa separabili: & insuper, quia in illius assumptione nulla indecentia Deo repugnans inuenitur. Quæ ratio in natura irrationali non militat; esset enim Deo indecens irrationalem naturam assumere, cum oporteret, irrationalem naturam de illo in concreto prædicari; de Deo autem equum, belluam, suem, & alia huius generis enuntiare indecorum videtur. Vel secundò respondebis, maiorem adæquatam non esse, sed insuper, quia in natura rationali est capacitas ad operationes diuinas, quæ in irrationali natura non inuenitur. *Secundo* Vel tertiò respondebis, naturam rationalem esse assumptibilem, quia potest ex honesto fine assumi, nempe, redemptionis hominum; in assumptione autem irrationalis naturæ non apparet finis honestus, ex quo assumptibilis sit, ac per consequens assumi non potest, cum Deo repugnet aliquid, nisi ex fine honesto, operari. *Tertio.* Vel denique respondebis, non ideò solum esse assumptibilem naturam rationalem à Deo, quia subsistit subsistentia separabili, sed quia perfectè subsistit subsistentia personali, cuius natura irrationalis capax non est: & ideò assumi non potest. *Quarto.*

59 *Prima solutio reijcitur. Primò.* Sed nulla ex his solutionibus argumento satisfacit, & prima reijcitur primò. nam licet Deum assumere naturam irrationalem sit indecens negatiuè, & comparatiuè, idest, minus decens, quam quod naturam rationalem assumat; quod autem indecens sit positiuè, non potest aliqua ratione probari, sed hoc secundo modo indecens esse debebat, vt repugnaret de potentia absoluta; ergo titulo indecentiæ non implicat. Secundo, nam etiam nobis ductum rationis, sine fidei regula sequentibus, indecens maiestati diuinæ appareret, Verbum nostram carnem assumere, flagellari, conspui; & mori; & tamen indecens verè non est, nec diuinæ maiestati repugnans: ergo, quamuis nobis indecens appareat, Deum naturam irrationalem assumere, indecens reipsa non est. *Secundo.* Denique nam corpus, quod in triduo vnitum Verbo remansit irrationale, & insensibile fuit: & tamen in tali vnione nulla indecentia inuenitur: ergo in vnione cum natura irrationali nulla datur indecentia Dei maiestati repugnans. *Tertio.*

60 *Secunda solutio reijcitur.* Deindè secunda solutio reijcitur; ex incapacitate ad operationes diuinas, non sequitur incapacitas ad substantialem vnionem: ergo ex eo, quod irrationalis natura non sit capax operandi diuinas operationes, male infertur, non posse vniri substantialiter Deo. Antecedens ostenditur primo: nam cadauer Christi in triduo mortis incapax erat ad operationes diuinas: & tamē mansit vnitum substantialiter Verbo: ergo ex incapacitate ad diuinas operationes non arguitur incapacitas ad vnionē substantialem. Secundo, nam subsistentia Verbi cum humanita- *Secundo.*

te

te vnita, non dat illi vim operatiuam physicam, & elicitiuam operationum supernaturalium videndi, & amandi Deum, vt fatentur omnes Theologi: ergo ex incapacitate ad prædictas operationes, non sequitur incapacitas ad vnionem substantialem cum diuina subsistentia. Tertiò, vt enim ex impotentia *Tertiò.* ad prædictas operationes argueretur incapacitas ad vnionem substantialem cum diuina substantia, deberent illæ operationes subsequi ad prædictam vnionem: sed operationes videndi, & amandi Deum non subsequuntur ad vnionem substantialem cum diuina subsistentia: ergo ex impotentia ad tales operationes non arguitur incapacitas ad vnionem substantialem.

61 Maior cum consequentia tenet; minor autem ostenditur primò: nam operari sequitur ad esse, quod necessariò supponit; sed operari operationes diuinas non supponit necessariò vnionem substantialem cum Deo, cum Angelis, & hominibus competat: ergo ad prædictam vnionem non sequitur necessariò. Secundò, nam operari sequitur ad esse essentiæ, vt ad rationem formalem; personalitas autem solum vt conditio ad operationes naturæ, cui vnitur, concurrit; sed vnio substantialis naturæ creatæ Deo non est cum ipsa in ratione essentiæ, sed cum subsistentia, vel personalitate diuina: ergo ad talem vnionem non consequitur necessario operari diuinas operationes; sed tantum, quod natura, cui vnitur, compleatur in ordine ad proprias operationes.

62 *Nec tertia solutio satisfacit, & reijcitur primo.* Nec magis tertia solutio satisfacit. Primò, nam ex eo, quod nobis non innotescant fines, quos Deus potest sibi in suis operibus præstituere, non probatur, talia opera esse Deo impossibilia, vt constat ex illo Augustini *tract.* 26. *in Ioann. Quem trahat, & quem non trahat: quare istum trahat, & illum non trahat, noli velle iudicare, si non vis errare.* Vbi inuestigatio causæ finalis tractionis huius præ alio impossibilis ab Augustino censetur, quin tractio, aut vocatio efficax vnius hominis præ alio impossibilis exinde censeatur: ergo ex eo, quod nobis non appareat finis, ex quo Deus possit irrationalem naturam assumere, perperam colligitur, naturæ irrationalis assumptionem *Secundo.* Deo esse impossibilem. Secundò, nam id potest Deus efficere ex fine manifestandi virtutem suæ omnipotentiæ; sed hic finis honestissimus est: ergo & prædicta assumptio possibilis. Denique nam potuit Deus sibi assumere naturam irrationalem ex fine, vt, illa mediante vt instrumento coniuncto, operaretur opera miraculosa, & alios supernaturales effectus, qui finis honestus est: ergo est dabilis finis honestus in assumptione naturæ irrationalis ad vnionem substantialem cum Deo.

63 *Vltima solutio reijcitur primo.* Tandem vltima solutio reijcitur primò: nam saltim poterit irrationalis natura vniri cum Deo in subsistentia absoluta; sed hæc vnio est substantialis: ergo tradita solutio vim argumenti non eleuat. Minor cum consequentia tenet; maior autem probatur: subsistentia absoluta, qua diuina natura subsistit pro priori ad relationes, personalitas non est: ergo ex eo, quod natura irrationalis personabilis non sit, non probatur, quod non possit vniri natura irrationalis cum Deo in subsistentia absoluta. *Secundo.* Secundò, nam corpus Christi in sepulcro mansit cum diuino Verbo substantialitèr vnitum; & tamen non mansit personaliter subsistens, nam persona est rationalis naturæ indiuidua substantia; corpus autem Christi in triduo mortis, rationalis naturæ non erat, imò nec naturæ viuentis: ergo ex eo, quod irrationalis natura incapax sit vnionis substantialis cum Deo personaliter subsistendo, non sequitur, esse incapacem vnionis substantialis, etiam cum diuina persona.

64 *Vltimo probatur conclusio.* Et ex his vltima ratio, eaque efficacissima, pro nostra sententia conficitur: nam corpus Christi post mortem mansit in sepulcro cum Verbo diuino substantialitèr vnitum; & tamen corpus Christi post mortem fuit irrationalis naturæ: ergo natura irrationalis capax est vnionis substantialis cum Deo. Consequentia tenet, maior constat primo ex illo communi axiomate asserente, Verbum nunquam, quod semel assumpsit, reliquisse, quod quantum ad partes principales omnes admittunt: ergo corpus, quod est vna ex partibus principalibus naturæ humanæ nunquam fuit à Verbo dimissum; & consequenter illi vnitum mansit in sepulcro. Secundò, nam est de fide, Christum pro nobis sepultum fuisse, vt constat ex illis verbis: *Passus, & sepultus est*; sed hoc verum esse non potest, nisi Verbum vnitum alicui ex partibus humanæ naturæ per vnionem substantialem, fuerit in sepulcro: ergo Verbum vt vnitum substantialitèr alicui humanæ naturæ parti mansit in sepulcro; sed non vt vnitum animæ, nam sic descendit ad inferos: ergo vt vnitum substantialitèr corpori. Minor etiam constat: nam corpus Christi in sepulcro non erat naturæ viuentis: ergo nec sensibilis, nec rationalis.

65 *Solutio contrariorum.* Huic argumento respondent oppositi Auctores, quod licet corpus Christi in triduo actu rationalis naturæ non esset; dicebat tamen ordinem ad animam rationalem, & sic erat in potentia pars rationalis naturæ, & ex hoc capax vnionis substantialis cum Verbo; natura autem irrationalis, de qua nostra disputatio procedit, nec actu, nec in potentia est pars rationalis naturæ: idcirco incapax est assumptionis.

Sed contra primo: corpus Christi mortuum, esto dicat ordinem ad animam rationalem, ex hoc ordine non redditur capax operandi operationes diuinas, nec sanctitatis substantialis, nec personalitatis, vt personalitas est; & tamen, vt prædicti Auctores fatentur, & tenentur fateri est capax vnionis substantialis cum Verbo: ergo, quamuis natura irrationalis non dicens ordinem ad animam rationalem, nec potens esse pars rationalis naturæ incapax sit ad prædictas operationes, sanctitatis personalis, & personaliter subsistendi, erit capax assumptionis à Deo, & vnionis substantialis cum ipso: cumque solum ex illis capitibus incapax assumptionis ab illis Auctoribus probetur, negare tenentur talem incapacitatem. 67 *Prædicta solutio impugnatur. 1.*

Secundò, nam falsum est, corpus Christi mortui dicere ordinem ad animam rationalem; cum enim reunio animæ cum corpore supernaturalis sit, non potest à corpore separato ab anima, exigi: ergo sine tali ordine saluatur assumptibilitas; & consequenter natura irrationalis ordinem ad rationalem naturam non dicens assumptibilis erit à Deo. Tertiò, nam esto demus, materiam corporis Christi Verbo vnitam in sepulcro post mortem ordinem dicere ad animam rationalem, compositum tamen ex materia, & forma cadaueris talem ordinem non dicit; sed hoc compositum fuit vnitum substantialiter Verbo in sepulcro: ergo natura irrationalis ordinem ad rationalem non dicens, capax est vnionis substantialis cum Verbo. Consequentia tenet, maior est certa, nam composito ex materia, & forma cadaueris repugnat vnio cum anima rationali, aliàs idem corpus esse posset simul viuens, & mortuum, quod implicat: ergo in composito non datur ordo ad animam rationalem, nec ad rationalem naturam. Minor autem ostenditur primò; non enim materia sola mansit vnita Verbo post mortem: tùm, quia in veriori sententia implicat, materiam existere sine forma: tum etiam; quia saltim sine miraculo materia nequit existere ab omni forma separata; non autem sunt multiplicanda miracula sine necessitate, & vrgentissimo fundamento, quæ in præsenti non interueniunt: ergo vnita mansit Verbo sub aliqua forma substantiali; sed non sub alia, quam sub forma cadaueris: ergo compositum ex materia, & forma cadaueris fuit vnitum substantialiter Verbo in sepulcro. 67 *Secundo.* *Tertio.*

Secundo eadem minor probatur: nam Christi corpus post mortem fuit eiusdem rationis cum corporibus aliorum hominum post separationem animæ: tum, quia ad oppositum asserendum nullum fundamentum adest: tum etiam, nam corpus Christi viuentis est eiusdem rationis cum corporibus aliorum, & consequenter idem asserendum est de corpore Christi mortui comparato cum corporibus aliorum post mortem; sed corpora aliorum hominum, facta separatione animæ rationalis ab illis, sunt composita ex materia, & forma cadaueris: ergo corpus Christi post mortem est etiam ex materia, & prædicta forma compositum; & consequenter compositum coalescens ex materia, & forma cadaueris fuit vnitum substantialiter Verbo. 68

69 *Si respondeatur.* Si forte dicatur, quod licet huic composito ratione formæ repugnet ordo ad animam rationalem, & esse partem rationalis naturæ: materia tamen illius potest cum anima rationali naturam rationalem componere, & hoc sufficere, vt compositum ex materia, & illa forma capax sit vnionis substantialis cum Verbo. Incontrarium obstat: nam etiam materia equi, & cuiusuis alterius irrationalis naturæ denudata à propria forma, potest vniri cum anima rationali, & illi vnita componere rationalem naturam: cum materia sublunarium sit, quantum est de se, ad omnem formam sublunarem indifferens, & potens illa recipere: ergo si compositum ex materia, & forma cadaueris capax redditur assumptionis à Verbo, & vnionis substantialis cum illo ratione materiæ potentis cum anima rationali componere rationalem naturam, in omni natura irrationali concedenda est capacitas ad vnionem substantialem cum Verbo, & vt ab ipso assumatur. *In contrarium obstat.*

§. V.

Argumentis ab auctoritate occurritur.

Contra dictam conclusionem arguunt oppositi Auctores primò ex Tertulliano *lib. de carne Christi cap.* 4. vbi contra Marcionem negantem, Verbum carnem assumpsisse, eo quod indecens, & indecorum ei videretur, post alia, hæc verba addit: *Si reuera de lupa, sue, aut vacca prodire voluisset, & feræ, aut pecoris corpore indutus Regnum cælorum prædicaret, tua, opinor, illi censura præscriberet*: ac si dicat Tertullianus, inquit Petrus Hurtado, si de his animalibus Verbum carnem assumpsisset, tua opinio vera esset, nempè, indecens, & indecorum esse, & diuinæ maiestati indignum: ergo iuxta Tertullianum non potuit Verbum lupinam carnem assumere; & consequenter irrationales naturæ sunt à Verbo inassumptibiles. 70 *Primum argumentum contrariorum ex Tertulliano.*

Respondeo, explicationem Tertulliani esse ex proprio cerebro sine fundamento à prædicto Auctore inuentam. Quod patet: 71 *Respondeo.*

patet: nam verba illa, *tua censura illi praescriberet*, subinterroganti à Tertulliano apponuntur: ergo ipse non asserit, quod si Verbum carnem ex praedictis animantibus sumeret, censura Marcionis, quod, nempè, indecens, & indecorum esset, locum teneret, sed de hac Marcionem interrogat, & rationem subiungit: *Turpe hoc Deo, & indignum hoc Dei Filio, & stultum, propterea, qui tale credat. Sit planè stultum, si de nostro sensu iudicemus Deum, sed circumspice, Marcion, stulta mundi elegit Deus, vt confundat sapientes:* ac si apertius dicat, explicant Medina, & Vazquez, si de his animantibus Verbum carnem assumeret, tu Marcion, de tuo sensu stultum id iudicares, sed malè, nam stulta mundi elegit Deus, vt confundat Sapientes: ergo verba Tertulliani non sunt contra communem sententiam, sed potius pro illa.

72 *Opponit Hurt.* Sed contra hanc explicationem opponit Hurtado: Tertullianus namque respondet argumento Marcionis asserentis, turpe esse Deo assumere corpus humanum, dicens, infirma Deum elegisse; sed argumentum Marcionis non erat de carne lupina, sed humana: ergo verba Tertulliani non cadunt supra corpus lupinum, aut aliorum animantium, sed supra corpus humanum. *Confirmat. 1.* Confirmat primo: nam argumento Marcionis ex indecentia desumpto respondet Tertullianus, stulta mundi elegisse Deum ad confusionem sapientium: at qui Deus non elegit corpus lupinum; sed humanum ad confundendos sapientes: ergo Tertullianus non loquitur de corpore lupino, *Secundo.* sed de humano. Confirmant secundò: nam contra Haereticum negantem, Verbum assumpsisse carnem, & corpus humanum, eo quod illud indecorum iudicaret, stultè argueret Tertullianus, asserens, potuisse corpus lupinum sine indecentia assumere, nam Haereticus primum negans, secundum cum maiori nausea negaret.

73 *Haec tamen non vrgent.* Haec tamen nihil vrgent: ad obiectionem, concessis maiori, & minori, nego consequentiam, nam licet argumentum Marcionis procederet de corpore humano, Tertullianus illud soluens potuit de lupino loqui, arguens à maiori ad minus: si namque in corporis lupini assumptione nulla indecentia Deo indigna reperitur, multo minus inuenietur in corporis humani *Ad obiectionem respondeo.* assumptione. Ad primam confirmationem, concessis maiori, *Ad primam confirmationem.* & minori, nego consequentiam; nam licet de facto Verbum non assumpserit corpus lupinum, sed humanum, vt probet Tertullianus, casu, in quo Deus lupinum corpus sumpsisset, etsi Marcionis sensu iudicaretur Dei maiestati indignum, reuera indignum non esse, rectè arguit Tertullianus ex modo operandi Dei, qui est sapientiam mundanam per infirma mundi confundere, quem etiam in dicto casu obseruaret.

74 *Ad secundam.* Ad secundam, nego antecedens, neque ex eo, quod Haereticus id negaret, sequitur argumenti stultitia, nam etiam arguebat ex eo, quod Deo indignum non fuit flagellari, conspui, & mori, ac per consequens, nec nasci potuit esse dignum Deo; quae tamen Haereticus non poterat nō negare, nisi penitus mente careret; & tamen ex hoc non sequitur, stultè Tertullianū arguere.

75 *Secundo arguunt ex Augustino.* Secundo arguunt ex Augustino *tom. 3. lib. de spiritu, & anima c. 14.* vbi docet, supremum carnis, scilicet, sensualitatis, posse à diuino Verbo suscipi, quia gerit animae similitudinem, idest, quia coniunctum inuenitur cum anima intellectiua, quae Dei gerit imaginem; sed nisi ratio adaequata assumptibilitatis naturae sensitiuae humanae esset gradus intellectiuus cum quo coniuncta inuenitur, inepta esset ratio Augustini; non enim ideò assumi posset, quia intellectiua, sed quia substantialis natura: ergo adaequata ratio assumptibilitatis humanae naturae à Verbo est, quia est intellectiua; & consequenter naturae intellectu carentes assumi à Verbo non possunt. *Confirmant ex eodem August.* Confirmant ex eodem Augustino *tom. 4. lib. 2. de Incarnatione Verbi* aliquanto *post medium*, vbi probans, corpus assumptum à Verbo mediante anima, ait: *Haec ergo substantia anima inter Deum, carnemq; mediante; non enim possibile erat, Dei naturam corpori sine mediatore misceri, nascitur, vt diximus, Deus homo:* ergo sentit Augustinus sine mediatione animae rationalis non potuisse corpus assumi, ac proinde irrationalia corpora assumi à Verbo non possunt.

76 *Ad primum Augustini testimonij resp.* Respondeo, Augustinum pro communi esse sententia, vt vidimus, nec illi aduersatur testimonijs adductis, nam in primo non reddit rationem assumptibilitatis de potentia absoluta, & ratione solius potentiae obedientialis, sed congruentiae, vt assumeretur; licet autem primum conueniat naturae humanae ex conceptu substantiae creatae, secundum illi conuenit, quia rationalis est, & quia anima gerit imaginem Dei. In secundo autem testimonio, cum docet, non potuisse corpus si- *Ad secundum.* ne mediatore assumi, vel loquitur de forma substantiali, sine qua non potest assumi corpus, non autem determinatè de anima rationali: vel si loquitur de anima rationali intelligendus est de impotentia congruentiae, idest, quod sine anima rationali mediante, non poterat congruenter assumi; non verò de impotentia obedientiali, ita vt sine anima rationali nullo modo assumi posset.

77 *Tertio.* Tertiò obijciunt D. Thom. *in praesenti art. 1. in corp.* quod ita concludit: *Vnde relinquitur, quod sola natura humana sit assumptibilis:* quae propositio alias naturas excludit; cumq; natura *arguunt ex D. Th.* Angelica non excludatur, illam namque assumptibilem docet *sol. ad 3.* saltim natura irrationalis excluditur. Si respondeatur, D. Thomam intelligi de assumptibilitate secundum congruentiam, quae attenditur secundum dignitatem, & necessitatem, *Respondeatur.* secundum quam sola natura humana assumptibilis est per exclusionem etiam naturae Angelicae, in qua etsi vnum caput congruentiae inueniatur, scilicet, dignitas, non tamen inuenitur necessitas; non tamen negaret naturae, siuè Angelicae, siuè irrationali, assumptibilitatem obedientialem.

78 *In contrarium opponunt.* In contrarium opponunt, quod nomine congruitatis; vt aliqua natura assumatur, intelligit D. Th. potentiam obedientialem: ergo negans naturae irrationali omnem congruitatem, negat omnem capacitatem, etiam obedientialem, vt assumatur à Deo. Antecedens probant primò: nam si nomine congruitatis non acciperet potentiam obedientialem, malè inferret D. Th. ex eo, quod aliquid non sit assumptibile secundum potentiam naturalem, esse assumptibile secundum congruentiam, quandoquidem alius modus restaret, nempè, secundum capacitatem, & potentiam obedientialem, sed D. Th. ex eo, quod aliquid sit assumptibile, & non ratione potentiae naturalis, infert, debere esse assumptibile secundum congruentiam: ergo nomine huius congruentiae intellexit potentiam obedientialem.

79 Secundo, nam congruentia, de qua loquitur D. Thomas, est secundum quam, aliquid est assumptibile de potentia absoluta; sed assumptibilitas de potentia absoluta conuenit ratione potentiae obedientialis: ergo congruentia, de qua loquitur, idem est, quod potentia obedientialis. Quod amplius confirmant *ex solut. ad 1.* quo intendebatur, omnes naturas esse *Confirmant.* aequalitèr assumptibiles, quia id pensatur ex parte Dei assumentis. Cui argumento respondet: *Si ergo dicitur aliqua natura non esse assumptibilis, non ad substrahendum aliquid potentiae diuinae, sed ad ostendendam conditionem creaturae, quae ad hoc aptitudinem non habet;* sed haec aptitudo non est naturalis, sed obedientialis, & hanc negat creaturis irrationalibus *in solut. ad 1. & 3.* ergo sentit, naturas irrationales carere potentia obedientiali; vt assumantur à Deo. Quo argumento, inquit Hurtado, ductus Carthusianus dixit D. Thomam *in praesenti* oppositam sententiam mutasse, quam tenuit *in 3.* vbi *supra* Vazquez de mente D. Thom. *in hoc art.* dubitat.

80 *Mens D. Tho. explicatur.* Sed certè mens D. Thomae adeò clara est *in praesenti*, vt de illa dubitari non possit, & dato, quod obscura esset, non ideò asserendum est, sententiam mutasse; ad hoc enim necessarium erat, vt oppositum adeò expressè affirmaret, vt nullam interpretationem admitteret. Assumptibile ergo duplicitèr aliquid dicitur. Primò, ab extrinseco ratione omnipotentiae diuinae, illud potentis assumere, cui potentiae in creatura respondet sola obedientialis potentia. Secundo dicitur aliquid assumptibile secundum principia intrinseca, & hoc duplicitèr, nempè, aut ratione potentiae naturalis, aut ratione congruitatis, quae iuxta D. Thom. attenditur secundum duo, nempè, secundum dignitatem, & necessitatem: & haec congruitas, quamuis naturalis sit, non tamen est naturalis potentia, quia potentia naturalis dicitur, quae petit reduci ad actum; quamuis autem congruitas assumptionis in aliqua natura inueniatur, non exigit assumptionem: & ideò congruitas illa naturalis potentia non est; non tamen est sola obedientialis potentia, sed supra illam addit aliquam rationem conuenientiae ad assumptionem.

81 Quo supposito, asserimus D. Tho. cum docet *in praesenti art.* naturam aliquam esse assumptibilem, & aliam assumptibilem non esse, non loqui de assumptibilitate ab extrinseco ratione diuinae potentiae, cui respondet ex parte creaturae sola obedientialis potentia, consistens in non repugnantia, sed istum modum assumptibilitatis supponit Diu. Thomas omnibus naturis substantialibus conuenire, sed tantum loquitur de assumptibilitate ab intrinseco, non ratione potentiae passiuae naturalis, sed ratione naturalis congruentiae, quam adaequatè relegata naturis irrationabilibus; quia in illis nec reperitur congruentia dignitatis, consistens in posse videre, & amare Deum, nec congruentia necessitatis, quandoquidem incapaces sunt peccati, ex quo necessitas reparationis, & congruentia necessitatis consurgit. Angelis autem aliquam congruitatem concedit, nempè, dignitatis, negat autem aliam, scilicet, necessitatis: & quia in humanitate vtraque congruentia inuenitur, concludit D. Thomas, solam naturam humanam esse assumptibilem: quae propositio exclusiua accipienda est, prout ex praemissis infertur, videlicet, ita vt excludat à naturis irrationabilibus omnem rationem assumptibilitatis secundum congruentiam ab Angelis non omnem, sed aliquam congruentiam excludat.

82 *Probatur 1. quod haec sit D. Th. mens.* Quòd autem haec sit mens D. Th. patet primo *ex titulo articuli*, in quo inquirendo comparatiuè, an natura humana sit magis assumptibilis à Filio Dei, quam alia natura, videtur in omnibus aliquam rationem assumptibilitatis supponere, & solum excessum humanitatis prae alijs inquirere. Secundo *ex solut.*

Secundò . *solut. ad* 1. intendens probare, omnes naturas æqualiter esse assumptibiles, quia dicuntur tales ab omnipotentia diuina, quæ æqualiter potest ad omnes. Cui argumento respondet: *Quod creatura denominantur aliquali ex eo, quod eis conuenit secundum proprias causas; non verò ex eo, quod illis conuenit secundum causas primas, & vniuersales: sicut morbus dicitur incurabilis, quia secundum propria principia subiecti curari non potest, quamuis à Deo possit curari: & sic creatura aliqua dicitur inassumptibilis*. Ergo apertè sentit D. Tho. creaturam, quæ inassumptibilis dicitur, non ideò talem dici, quia à Deo assumi non possit, sed quia, secundum conditionem intrinsecam, aptitudinem congruentiæ non habet, nec potentiam connaturalitatis, vt constat in exemplo, quod adducit de morbo.

83 *Ad impugnationē respondet*. Vndè standum est traditæ explicationi, vt expressè menti Angelici Præceptoris conformi, ad cuius impugnationem, nego antecedens; nam congruentiæ, de qua loquitur, consistit in dignitate, & necessitate, vt constat ex *corp. art.* neutrum autem horum explicat potentiam obedientialem: ad primam antecedentis probationem, nego antecedens, nam D. Th. loquitur de assumptibilitate secundum principia intrinseca, contrapositiuè ad extrinsecam, sumptam ex potentia Dei vt constat *ex solut. ad* 1. De hac autem loquendo rectè infert D. Tho. ex eo, quod non sit secundum potentiam passiuam naturalem, esse secundum congruentiam, quia alius modus assumptibilitatis, secundum principia intrinseca non datur; nam assumptibilitas, secundum potentiam obedientialem, sub extrinseca, sumpta ab omnipotentia diuina continetur. Ad secundam probationem, nego maiorem, sed est potentia, qua aliquid est assumptibile congruenter à Deo, in quo supponitur potentia obedientialis, & additur congruentia, vt aliquid sumatur.

84 *Ad confirmationem*. Ad confirmationem, admissa doctrina maioris, nego minorem, nam aptitudo, de qua D. Thom. loquitur, est naturalis, non naturalitate potentiæ passiuæ, de cuius ratione est petere ad actum reduci, sed naturalitate congruentiæ: vndè non est sola potentia obedientialis, sed insuper congruentia, & conuenientia quædam naturalis, vt aliquid assumatur. Exemplum habemus in Angelis, quibus Deus impertitus est gratiam, secundum proportionem ad naturam, ita, vt Angelum perfectioris naturæ, ad maiorem gratiam euexerit, ad quem excessum gratiæ, excessus in natura habet congruentiam, quæ quamuis naturalis esset; non tamen erat naturalis potentia, cum non exigeret excessum gratiæ, sed nec tantum erat obedientialis potentia: in hac namque omnes Angeli sunt æquales. Erat ergo capacitas obedientialis cum congruentia naturali: nam licet congruentia meriti respectu gratiæ in natura nō detur, congruentia tamen subiectiue potest in natura dari: pariter ergo in præsenti.

85 *Instabis*. Sed dices: loquitur D. Th. de aptitudine ad assumptionem, ex cuius negatione dicitur aliqua natura absolutè inassumptibilis, sed ex negatione solius congruentiæ, si detur potentia obedientialis, non potest dici natura absolutè inassumptibilis: ergo loquitur de aptitudine, consistente in sola potentia obedientiali. Maior ex litera constat; minor autem probatur; nam inassumptibile dicit negationem omnis potentiæ, in ordine ad assumptionem: sicut improducibile dicit negationem omnis potentiæ in ordine ad productionem; sed vna ex potentijs in ordine ad assumptionem est potentia obedientialis, imò est sola in ratione potentiæ, nam congruitas, quæ additur, potentia non est: ergo, data potentia obedientiali in aliqua natura, vt assumatur à Deo, quamuis congruitas desit, non potest dici absolutè inassumptibilis.

86 *Respōdet Caietan. ex D. Th.* Huic obiectioni respondet Caietanus ex doctrina D. Tho. *ad* 1. quod quando aliquid potest de aliquo prædicari secundum propria, & intrinseca, & etiam secundum causas extrinsecas, & vniuersales, & secundum intrinseca negatur, quamuis secundum extrinseca verè affirmetur, debet absolutè negari, & cum addito, affirmari. Vt morbus, qui secundum principia intrinseca curari non potest, quamuis à Deo possit curari, absolutè dicitur incurabilis, & curabilis cum addito, addendo *secundum potentiam extrinsecam*. Quia ergo assumptibile potest prædicari secundum intrinseca principia, nempè, non passiuè naturaliter, sed secundum naturalem congruentiam, & potest prædicari secundum potentiam extrinsecam, fit, vt natura, quæ congruentiam intrinsecam, vt assumatur, non habet, quamuis à Deo possit assumi, absolutè dicatur inassumptibilis, & cum addito assumptibilis scilicet, addendo secundum potentiam extrinsecam Dei. Quæ doctrina subtilis est, & conformis solutionis *ad* 1.

87 *Secundo respondet*. Poterat tamen responderi secundo, quod cum D. Th. *in isto articulo* loquatur de potentia ad assumptionem, secundum conditionem intrinsecam, non naturalis aptitudinis, sed naturalis congruentiæ, cum infert, naturam cui talis congruentia deest, inassumptibilem esse, etsi verba absolutè proferantur; semper tamen subintelligi secundum conditionem intrinsecam, sic autem naturam aliquam esse inassumptibilem, rectè componitur cum assumptibilitate, penès potentiam extrinsecam sub qua includitur obedientialis potentia.

§. VI.

Argumenta à ratione soluuntur.

QVARTO obijciunt Antiquiores apud Durandum *in* 3. *dist.* 2. *q.* 1. *n* 6. natura, cuius nulla potentia est eleuabilis ad visionem, & amorem Dei, non est ab ipso assumptibilis in vnitatem suppositi, vel personæ; sed nulla potentia naturæ irrationalis, est ad prædictas operationes eleuabilis: ergo natura irrationalis non est assumptibilis. Minor cum consequentia tenet; maiorem autem probant primò. Sicut se habet esse naturale ad posse naturale: ita esse supernaturale ad posse supernaturale; sed non stat, quod creatura aliqua habeat esse naturale, quin habeat posse naturale: ergo pariter esse supernaturale sine posse supernaturali non datur; sed per assumptionem natura assumpta habet esse supernaturale diuinum: ergo posse diuinum, & supernaturale; tale autem posse est ad videndum, & fruendum Deo: ergo natura, cuius nulla potentia potest ad hoc eleuari, non potest assumi à Deo. Secundo, nam operari sequitur ad esse iuxta ipsius proportionem: ergo ad esse diuinum consequitur operari diuinum, & consequenter natura incapax eleuationis ad diuinum operari, erit incapax assumptionis ad diuinum esse. Tertiò: si natura ineleuabilis ad operationes diuinas posset assumi, sequeretur, naturam rationalem de se eleuabilem posse assumi, quin actu, illius eleuarentur potentiæ; sed hoc implicat: ergo & quod naturæ, cuius potentiæ non sunt eleuabiles, ad diuinum esse assumatur. Maior cum consequentia tenet; minor autem probatur: si namque natura rationalis posset assumi, non eleuatis potentijs, ad diuinas operationes, sequeretur, posse assumi, & manere peccabilem, nam potentiæ non eleuatæ deficere possunt: consequens est falsum, implicat enim natura assumpta peccatum in vera, & communi sententia: ergo natura eleuabilis non potest assumi, non eleuatis etiam potentijs. Denique probant maiorem: nam cui non potest communicari minus, nec maius potest communicari: sed minus est videre Deum, & ipso frui, quam assumi in vnitatem suppositi, vel personæ diuinæ: ergo natura, cuius potentiæ non possunt eleuari ad prædictas operationes, non potest assumi à Deo in vnitatem suppositi, vel personæ. 88 *Quarto arguunt*.

89 *Respondeo*. Respondeo, negando maiorem, cuius falsitas constat in corpore Christi in triduo, quod mansit vnitum Verbo in vnitate suppositi; & tamen erat incapax eleuationis ad diuinas operationes. Ad primam probationem maioris respondet Durandus, concessa prima consequentia, negando minorem subsumptam, quod, nempè, natura per assumptionem habeat aliquod esse intrinsecum supernaturale, quod antea non habebat, sed tantum esse, quod antea habebat, ex vi assumptionis habet in diuino supposito; ex quo non sequitur, quod habeat posse supernaturale operari, sed quod posse, quod antea habebat in diuino supposito, & etiam illius operationes sint suppositi diuini. Quę doctrina, si procedat de esse essentiæ, vel de esse supernaturali inhærente, vel intrinsecè informante, vera est, si in assumptione non datur vnio substantialis realiter ab extremis distincta; si autem de omni esse supernaturali quomodolibet intrinseco naturæ, per assumptionem procedat, admittenda non est: tùm quia in veriori sententia natura per assumptionem trahitur ad existentiam diuinam, de qua D. Tho. *infra q.* 17. Tum etiam: nam in omnium sententia communicatur naturæ personaliter diuina, & diuina subsistentia; licet autem subsistentia diuina non inhæreat, nec informet intrinsecè naturam assumptam, illam tamen intrinsecè terminat, Verbumque in humanitate subsistit intrinsecè, aliàs homo intrinsecè non esset, cuius contrarium monstrauimus *disp.* 24. ergo si solutio, & doctrina Durandi omne esse supernaturale quomodolibet intrinsecum excludat à natura assumpta, sustinenda non est. *Ad primā probatio- nē respōd. Durand.* *Reijcitur.*

90 *Vera solutio*. Quare ad primam probationem, distinguo maiorem: esse supernaturale essentiæ, aut formæ informantis, concedo maiorem, esse supernaturale personale, aut subsistentiæ, nego maiorem, & concessa minori, distinguo consequens distinctione maioris; solum enim sequitur, quod sicut non stat esse naturale essentiæ sine posse naturali: ita esse supernaturale essentiæ, aut formæ informantis, & per modum naturæ, non stat sine posse supernaturali; non verò, quod esse supernaturale personale nequeat stare sine supernaturali posse; esse autem, quod natura assumpta accipit, ex vi assumptionis, non est esse essentiæ diuinæ, sed esse subsistentiæ, & existentiæ: cum autem subsistentia non sit ratio, vel principium *quo* operandi, sed tantum complementum principij, & constituens operans *quod*, ex vi illius non consequitur nouum operandi principium, sed natura, quæ est principium *quo* operationum, completur in diuino supposito: ex quo tantum sequitur, quod illius potentiæ, supposito diuino compleantur, & illius operationes sint, etiam diuini suppositi, quod rectè Durandus docuit, nec in hoc dissentimus ab illo.

Et ex is ad secundam maioris probationem constat solutio; 91

operari

Ad secundam maioris probationē. operari namque sequitur ad esse essentiæ, vel ad esse formale, tanquam ad principium *quo*: vndè iuxta illius proportionem, consequitur operatio, vel naturalis, si esse naturale sit, vel supernaturalis, si sit supernaturale; ad esse autem personale non sequitur operatio, sed tantum vt conditio ad operationem se habet: vndè, si esse, vel natura, quam subsistentia modificat non supernaturalis, sed naturalis est, non sequitur operatio supernaturalis, sed naturalis, sustentata verò mediatè à subsistentia supernaturali, à qua ipsa natura sustentatur immediatè.

92 *Ad tertiam.* Ad tertiam probationem, concessa maiori, nego minorem; ad cuius probationem dicatur, non ideò potentias naturæ assumptæ defectibiles non esse, quia intrinsecè sunt eleuatæ ad operationes supernaturales, sed quia sunt diuini suppositi: & quia actiones sunt suppositorum, & supposito diuino repugnat peccaminosa operatio, fit consequens, vt quamuis potentiæ intrinsecè eleuatæ non essent, nihilominus non possent defectuosè operari, de quo *infra q. 15.* vbi aliæ rationes dantur pro impeccabilitate naturæ vnitæ Verbo diuino independenter ab eo, quod illius potentiæ sint intrinsecè eleuatæ.

93 *Ad vltimam probationem resp. Durandus.* Ad vltimam probationem, Durandus vbi *supra nu. 10.* respondet, permissa maiori, negando minorem; nam assumi in vnitatem diuinæ personæ non est maius, hoc est, melius, vel dignius, quam videre Deum, & frui illo, si separentur ad inuicem; sicut enim melius est, Deum mente, quam carne concipere, sicut dicitur *in lib. de sancta Virginitate*: pariter melius est, Deum videre per essentiam, quam Deo per subsistentiam vniri, si ad inuicem separentur.

94 *Si obijciatur D. Aug.* Quòd si in contrarium obijciatur Augustinus *lib. 13. de Trinitate c. 19. & serm. 2.* in Ioan. super illud: *Verbum caro factum est*, vbi ait; *quod quia Euangelista præmiserat, quod dedit eis potestatem filios Dei fieri, ne homo miraretur, & diffideret, subiunxit maius, Verbum caro factum est*: ergo iuxta Augustinum maius est, eleuari naturam ad diuinam subsistentiam, quam ad filiationem adoptiuam; & consequenter maius etiam erit, quam potentiam eleuari ad visionem, & fruitionem Dei. *Respōdet Durādus primò.* Respondet Durandus, non sic accipiendum esse Augustinum, quasi dignius sit, & maius assumi ad diuinam subsistentiam, quam fieri Filium Dei, sed quia maior dignatio ostensa est in vno, quam in alio: & ideò, dato illo, datur de alio confidentia. *Secundò.* Secundò respondet Durandus, dato, quòd in natura vtriusque capaci maius sit assumi, quam Deum videre, in natura incapaci filiationis diuinæ, vt est creatura irrationalis, maius est, Filium Dei fieri, quam assumi; quia primum implicat contradictionem, secundum autem non ita.

95 *Secunda solutio Durandi reijcitur.* Nulla ex his solutionibus vera est, & à secunda incipiendo rejicitur, non idem esse aliquid esse magis impossibile, ac esse maius, imò id, quod implicat, cum nihil sit, non potest maius esse, imò nec magnum, nec bonum: ergo ex eo, quod videre Deum repugnet naturæ irrationali, & illi non repugnet terminari per subsistentiam diuinam, malè colligit Durandus, quòd in natura irrationali, maius sit videre Deum, quam vniri subsistentiæ diuinæ.

96 *Prima solutio impugnatur primò.* Deindè prima solutio rejicitur primò: vnionem namque substantialem cum Deo in vnitatem suppositi, vel personæ, esse quid maius, & dignius, quam vnio per gratiam habitualem, & per visionem beatificam, docet Augustinus *vbi proximè*, quem violenter explicat Durandus: docet etiam D. Thomas *supra q. 2. art. 10 ad 1. & art. 11. in corp. q. 50. art. 2. in corp. & in hac q. art. 1. ad 2.* quem sequuntur communiter Theologi: ergo solutio Durandi falsæ innititur doctrinæ. *Secundò.* Secundò, nam in vnione substantiali humanitatis ad Verbum homo exaltatus est super Angelos, iuxta illud Pauli *ad Hebræos 2. Tanto melior Angelis effectus, quanto differentius præ illis nomen hæreditauit; cui enim dixit aliquando Angelorum, filius meus es tu?* Quod de filiatione naturali intelligitur; adoptiua namque Angelis communis est. Sentit ergo Paulus, hominem supra Angelos eleuatum per vnionem substantialem, ratione cuius Christo, vt homini conuenit naturalis filiatio; at si vnio per visionem, & amorem dignior esset vnione substantiali ad Verbum, homo ratione illius Angelis melior non esset: ergo vnio substantialis dignior, & præstantior est vnione ad Deum per gratiam habitualem, per visionem, & amorem.

97 *Tertiò.* Tertio, nam quo donum est perfectius, eò beneficium est maius; sed vnio substantialis humanitatis ad Verbum est maius beneficium visione, & fruitione Dei: ergo etiam est maius donum, & consequenter perfectius, & excellentius. Maior cum consequentia tenet; minor autem ostenditur primò: nam illud beneficium, quod maiorem charitatem Dei ostendit, maius est in ratione beneficij, cum Deus eatenus homines diligat, quatenus illis beneficia communicat; sed vnio substantialis humanitatis ad Verbum maximè Dei charitatem demonstrat, iuxta illud Ioannis *c. 3. Sic Deus dilexit mundum, vt Filium suum vnigenitum daret*; ergo vnio substantialis humanitatis ad Verbum est maximum beneficium, quod Deus hominibus contulit. Secundò probatur minor: nam vnione substantiali communicatur ipsa diuinitas; per gratiam autem habitualem sola participatio diuinitatis, & per visionem solum in esse obiectiuo, & intentionali; sed maior, & melior est communicatio physica ipsius diuinitatis, quem sola participatio illius, & quam communicatio obiectiua, & intentionalis: ergo vnio hypostatica maius beneficium est. Tertio, nam per vnionem hypostaticam communicatur humanitati subsistentia ipsa diuina, quæ est aliquid infinitum, etsi vnitum finito modo; sed bonum infinitum quamuis finito modo communicatum maius beneficium est quolibet communicatione formæ limitatæ, & finitæ, quales sunt gratia habitualis, visio, & fruitio Dei: ergo vnio substantialis maius beneficium est, quam habitualis gratia, & quam Deum videre, & amare.

Quod amplius vrgetur: nam, si gratia habitualis esset dignior, & excellentior vnione hypostatica, sequeretur, posse iustum vnionem hypostaticam de condigno promereri: consequens est falsum, & contra communem sententiam: ergo gratia habitualis non est dignior, nec excellentior hypostatica vnione. Patet sequela: nam opus ab homine iusto elicitum posset in morali æstimatione, quam participat à gratia, adæquare vnionem hypostaticam: ergo posset illam de condigno promereri. 98 *Cōfirmatur primò.* Confirmatur, & vrgetur secundò: homo iustus operibus factis in gratia meretur de condigno visionem beatificam: & consequenter illius opera, vt gratia informata, adæquant visionem beatam in morali æstimatione: ergo, si hæc dignior est vnione hypostatica, à fortiori adæquant illam; & consequenter esse possunt condigna merita illius, vel saltim ex defectu æqualitatis non repugnat, quod illam de condigno mereantur. *Cōfirmatur secundò.*

99 *Duæ obiectiones diluuntur.* Nec obstat, visionem appetitum hominis satiare, quod non præstat vnio hypostatica; hoc enim non arguit perfectionis excessum, sed prouenit ex eo, quòd est vltimus finis hominis, quo assequuto, appetitus satietur, nec aliter potest satiari. Et quidem gratiam esse perfectiorem visione docet frequentior sententia; & tamen gratia appetitum non satiat, visione autem satiatur appetitus; ac proindè ex isto capite non colligitur excessus. Nec obstat secundò, data optione vnionis hypostaticæ, seorsim à visione beatificæ, aut visionis beatificæ sine hypostatica vnione, quemuis electurum electione rationabili visionem beatificam: ergo hæc excedit in dignitate vnionem. Nam responderi potest primò, negando antecedens: cum enim vnio hypostatica perfectius Deo coniungat, quam visio, rationabiliter debet præferri. Secundò responderi potest, quòd si appetens ad delectationem attendat, præferet visionem vnioni; quia delectabilior est; si autem ad dignitatem, è contra vnio præferenda est visioni. Maneat ergo cum communi sententia, vnionem personalem cum Deo esse maius, & excellentius bonum, quam visio, & fruitio Dei, in quo, vt dixi, consentiunt communiter Theologi.

100 *Ad vltimam probationem maioris.* Vndè ad vltimam probationem maioris, distinguo maiorem: si maius, & minus eiusdem ordinis sunt, vel vnum in alio includatur, vel vnum aliud necessariò supponat, concedo maiorem; si diuersi ordinis sint, & nullatenus subordinata, nego maiorem, & sub eadem distinctione minoris nego consequentiam; nam licet videre Deum minus sit, quam Deo hypostaticè vniri; non tamen sunt eiusdem ordinis, nec subordinatè se habent; & ideò ex incapacitate ad visionem, quæ minus bonum est, non colligitur incapacitas ad vnionem hypostaticam, quæ est maius bonum: sicut volare minus bonum est, quam intelligere; & tamen cum incapacitate ad volandum, stat capacitas ad intelligendum in homine. Cui solutioni, quam *primò loco* tradiderat, standum esse, censuit Durandus, parum fidens aliis, quas modò impugnauimus.

101 *Opponet.* Sed dices: D. Tho. *in præsenti art. 1. ad 2.* ex eo, quòd vnio maius bonum est, quam visio, & natura irrationalis est incapax Deum videndi, infert, non habere congruitatem ad vnionem substantialem, quia, quod deficit à minori, non habet congruitatem ad maius: ergo iuxta D. Thom. vnio non solum est maius bonum, quam visio, sed etiam inter se subordinantur. *Respondeo.* Respondeo, concesso antecedenti, distinguendo consequens: quoad congruitatem vnionis, concedo consequentiam: quoad solam capacitatem, nego consequentiam. Itaque stat capacitas ad vnionem substantialem cum Deo, absque capacitate ad visionem; nam prima conuenit naturæ substantiali, ex conceptu subsistentis; secunda autem conuenit naturæ intellectuali, quia intellectualis est; vndè, comparatione facta inter capacitates, non est aliqua subordinatio; si autem attendatur, non sola capacitas ad vnionem, sed etiam congruitas, necessariò præexigitur capacitas ad vnionem cum Deo per operationem, videndo, scilicet, & amando; quia congruitas ex duplici capite sumitur, nempè, ex dignitate, & ex necessitate, quorum neutrum potest competere naturæ incapaci videndi, & amandi Deum.

102 *Quintò arguunt.* Quinto obijciunt: natura incapax sanctitatis, est etiam incapax vnionis personalis; aut suppositalis cum Deo; sed natura irrationalis incapax est sanctitatis: ergo vniri Deo substantialiter non potest. Consequentia cum minori tenet; maior autem probatur: subiectum incapax effectus formalis formæ,

formæ; est etiam incapax formæ; sed vnio substantialis cum Deo habet pro effectu formali sanctificationem naturæ: ergo natura incapax sanctificationis est etiam incapax vnionis substantialis cum Deo.

103 *Solutio P. Vazq.* Huic argumento Vazquez *disp. allegata c. 3. n. 12.* respondet, subiectum incapax effectus formalis formæ intrinsecæ, non posse recipere formam; cum verò forma non inhæret intrinsecè, sed extrinsecè tantum se habet, posse cum incapacitate ad effectum formalem, capacitatem suscipiendi formam subsistere; sanctificatio autem humanitatis, vel naturæ assumptæ a Deo, non est effectus formalis modi vnionis intrinsecè afficientis naturam, sed deitatis, extrinsecè tantum se habentis; ac proindè potest natura irrationalis incapax effectus sanctitatis, & gratitudinis, esse capax vnionis substantialis cum Deo: secus contingeret, si forma naturam creatam sanctificans esset modus ipse vnionis: tunc enim natura irrationalis, incapax effectus sanctitatis, capax vnionis non esset.

104 *Rejicitur solutio P. Vazq. 1.* Hæc tamen doctrina non placet. Primò: nam falsum est, deitatem extrinsecè tantum sanctificare humanitatem assumptam, nam licet non inhæreat intrinsecè; vnitur tamen intrinsecè vnione saltim mediata. Secundò, nam personalitas, etsi non inhæreat intrinsecè naturæ à se terminatæ, nec illa intrinsecè informet, intrinsecè tamen terminat; & tamen potest

Secundo. vniri naturæ, quæ capax personationis non sit: ergo forma non extrinseca potest vniri subiecto, quod capax non sit suscipiendi omnem effectum formalem ab ipsa præstabilem, & consequenter idem erit de forma per inhæsionem intrinseca, non enim potest discrimen inter formam intrinsecè terminantem, & intrinsecè inhærentem constitui.

105 *Tertiò.* Denique, nam vnio naturæ irrationalis est diuersæ speciei ab vnione rationalis naturæ: ergo quamuis hæc esset forma sanctificatiua, posset vis sanctificandi, alteri vnioni negari; ac proindè cum incapacitate sanctificationis stare posset in natura irrationali capacitas ad vnionem.

Respond. Vazquez. Respondet Vazquez, negando consequentiam, nam vnio naturæ irrationalis solum differt ab vnione rationalis naturæ, quia persona Verbi, naturæ irrationali non tribuit rationem personæ, sed suppositi; naturæ autem rationali tribuit rationem personæ, vtraque tamen conuenit in coniungendo naturam cum Deo; hac autem ratione vnio naturæ rationalis sanctificat: ergo etiam vnio naturæ irationalis sanctificaret, si vnionis vis formalis sanctificandi competeret.

106 *Sed contra.* Sed contra, nam qui daret modo vnionis vim formalem sanctificandi, assereret consequenter, vnionem naturæ rationalis non sanctificare præcisè ex conceptu vnionis cum Deo, sed ex peculiari conceptu, nempè, vnionis talis naturæ, quæ capax esset sanctitatis: ergo, quamuis vnio naturæ irrationalis conueniret cum vnione rationalis naturæ in ratione vnionis cum Deo, non conuinceretur, cum eadem conuenire in ratione sanctificatiuæ formaliter.

Confirmatur. Quod amplius vrgeri potest; nam licet modus vnionis non det effectum sanctitatis formaliter; præbet tamen in genere causæ formalis, naturæ, cuius est modus, esse applicatam ad effectum sanctitatis, & ad deitatem, quatenus sanctificantem, & hoc per modum formæ informantis: & tamen naturæ irrationali non præstat illum effectum formalem: ergo, quamuis sanctitatem præstaret, in genere causæ formalis informantis intrinsecè, posset effectum illum non dare naturæ irrationali.

107 *Vera solutio.* Vndè, prætermissa hac solutione, ad argumentum respondeo, negando maiorem; ad probationem, distinguo maiorem: subiectum incapax effectus formalis primarij est etiam incapax formæ, prætermitto maiorem: effectus formalis secundarij, nego maiorem, & sub eadem distinctione minoris; nego consequentiam; nam persona Verbi vnita naturæ creatæ non habet pro effectu formali primario, illam gratam, & sanctam constituere, sed illam reddere subsistentem: vndè natura capax huiuscemodi effectus, vel quasi effectus formalis, etsi incapax sit sanctitatis, capax est vnionis cum Verbo, & cum quauis alia persona: stat enim capacitas subiecti ad formam cum incapacitate ad effectum secundarium formalem, vt constat in anima Christi capaci gratiæ habitualis; quæ tamen incapax est filiationis adoptiuæ, quæ secundariò a gratia habituali præstatur.

108 *Instabis primò.* Sed instabis primò; non stat, vniri naturam vnione substantiali cum Deo, quia ex vi talis vnionis magis diligatur a Deo, quam natura Angelica ex vi communicationis gratiæ habitualis; sed Angelus, ideò sanctificatur per habitualem gratiam, quia ex vi illius dilectione supernaturali simpliciter tali diligitur; ergo non stat, naturam vniri vnione substantiali cum Deo quin etiam sanctificetur; & consequentèr natura sanctificationis incapax nō potest esse capax vnionis. Maior probatur; Deum namque creaturam diligere; est velle illi bonum: ergo eu magis diligit, quò maius bonum communicat: sed non stat, naturam creatam vniri substantialiter Deo, quin maius bonum illi velit, quam vult Angelo, gratiam habitualem infundens: ergo non stat, sic vniri; & non diligi magis quam Angelus diligatur, ex vi doni gratiæ habitualis.

Secundò instabis: non enim stat, naturam etiam irrationalem assumi a diuino Verbo, quin Verbum vt in illa subsistens, sit Filius naturalis Dei; sed non stat, Verbum, vt in natura creata subsistens, esse Filium naturalem Dei, & naturam sanctam, & Deo gratam non esse: ergo implicat, naturam creatam assumi absque eo, quod sancta sit. Consequentia probatione non indiget, maior constat: nam Verbum, vt in humanitate subsistens, est Filius Dei naturalis, quia subsistentia personalis Verbi, quæ est naturalis filiatio, fuit humanitati vnita; sed cuilibet naturæ creatæ a diuino Verbo assumptæ vnietur personalitas Verbi quæ est filiatio naturalis; ergo Verbum, vt in quacumque natura subsistens, necessariò deber esse Filius naturalis Dei. Minor autem probatur; implicat, subsistens in aliqua natura esse Filium Dei adoptiuum sine sanctificatione naturæ: ergo pariter implicabit, Verbum vt in natura creata subsistens esse Filium naturalem Dei sine naturæ sanctitate. 109 *Secundò.*

Respondeo ad primam replicam, prætermissa maiori, distinguendo minorem; quia diligitur præcisè, nego minorem; quia diligitur dilectione amicabili cum potentia ad redamandū, concedo minorem, & nego consequentiam; non enim sufficit, magis diligi ex vi communicationis alicuius doni a Deo, vt ex vi talis doni subiectum sanctificetur, sed insuper est necessarium; quod donum talis conditionis sit, quòd subiectum constituat obiectum dilectionis amicabilis ad quod est necessarium, vt vim redamandi præbeat. Constat in vnione substantiali hypostatica, quæ cum maius donum sit, & perfectius, quam habitualis gratia, Deus, vt illam infundens magis diligit, quam vt gratiam habitualem communicans; & tamen non sanctificatur humanitas per vnionem substantialem formaliter: benè verò per gratiam habitualem, quia hæc præstat vim redamandi: secus autem hypostatica vnio. Quamuis ergo Deus sibi irrationalem naturam vniens magis illam diligat, quam Angelum, cui habitualem gratiam communicat, eo quòd vnio gratiam habitualem excedit; quia tamen natura irrationalis capax redamandi non est; & consequenter est incapax, vt sit obiectum amoris amicabilis Dei, in qua ratione sanctificatio consistit, fit consequens, vt non inferatur, ex vi assumptionis naturæ irrationalis ad Deum fore sanctam necessariò. 110 *Ad primam replicam respondetur.*

Ad secundam distinguo maiorem: filiatione cadente supra naturam, nego maiorem: filiatione cadente supra suppositum in tali natura subsistens, concedo maiorem, & sub eadem distinctione minoris, nego consequentiam: nam licet non stet Verbum vt in natura creata subsistens esse Filium naturalem Dei, ly *in* determinante naturam, vt subiectum filiationis, quin natura sancta sit: quòd autem vt subsistens in natura creata sit Filius naturalis Dei, absque eo, quòd natura sit sancta, nullam repugnantiam dicit, imò quamuis humanitas, cui de facto fuit vnita, sancta sit, & Deo grata, non tamen id habet formaliter ab eo, per quod Verbum, vt in illa subsistens Filius Dei naturalis constituitur, nam in ratione talis constituitur, per hypostasim, quatenus a natura distinctum; humanitas autem non sanctificatur formaliter a proprietate personali Verbi, prout distincta a natura diuina, sed a natura sub conceptu naturæ: & quia huius sanctitatis natura irrationalis est incapax, fit consequens, vt quamuis Verbum, vt in illa subsistens foret Filius naturalis Dei, ipsa tamen sancta non esset. 111 *Ad secundam.*

Ad probationem minoris, concesso antecedenti, nego consequentiam. Disparitas autem est, nam filiatio Dei adoptiua in gratia habituali fundatur, quæ non potest supposito immediatè conuenire, sed solum ratione naturæ: & ideo non stat, subsistens in natura creata esse Filium adoptiuum Dei sine sanctitate naturæ; filiatio autem naturalis potest aliundè competere, nempè, vnione substantiali personalitatis, quæ filiatio sit; ac proindè stare potest, quòd subsistens in aliqua natura sit Filius naturalis Dei per hoc, quòd subsistens sanctum sit, quamuis non sit sancta natura. Sed de his latè *infra q. 23. & 24.* 112 *Ad probationem minoris.*

Sexto obijciunt: subiectum incapax effectus formalis primarij alicuius formæ est etiam incapax formæ; sed natura irrationalis est incapax effectus formalis primarij personalitatis diuinæ: ergo est incapax vnionis substantialis cum diuina personalitate; & consequenter implicat, quòd vniatur substantialiter cum Deo; & quòd ab ipso assumatur. Vtraque consequentia tenet, maior constat; nam effectus formalis primarius formæ nihil aliud est, quam forma communicata subiecto: ergo non stat capacitas ad formam, cum incapacitate ad effectum eius primarium: qua ratione verior, & frequentior sententia docet, Angelum esse incapacem recipiendi quantitatem, & alia accidentia corporea; etiam de potentia absoluta, quia implicat, vt recipiat effectus formales primarios, quos prædictæ formæ præstant. Minor autem probatur: effectus, vel quasi effectus formalis primarius personalitatis diuinæ est reddere naturam subsistentem subsistentia personali, & cum illa constituere personam; sed natura irrationalis non est capax subsi- 113 *Sexto arguunt.*

stendi

stendi personaliter: ergo non est capax effectus formalis primarij personalitatis diuinæ.

114 *Communis solutio.* Communis huius argumenti solutio est, naturam irrationalem, licet non sit capax subsistendi personaliter, esse tamen capacem subsistendi suppositaliter, & vt vniatur cum persona diuina, & ab ipsa terminetur, sufficere, quòd ab illa supponetur, quamuis personari non possit, ob sui incapacitatem. Sed contra hanc solutionem obstat argumentum factum quod in suo robore videtur relinqui: subsistentia namque personalis essentialiter distinguitur a subsistentia purè suppositali, etsi cum illa conueniat in ratione constituendi suppositum, & subsistens; ergo effectus formalis primarius subsistentiæ personalis essentialiter distinguitur ab effectu formali subsistentiæ non personalis, sed purè suppositalis. Patet consequentia: non enim stare potest, imò nec concipi distinctio essentialis formarum absque distinctione essentiali in effectibus formalibus; sed distinctio effectuum formalium in nullo alio potest consistere, quam in ratione subsistentis personaliter; & subsistentis non personaliter, sed purè suppositaliter; ergo effectus formalis primarius personalitatis, prout a subsistentia non personali distinctæ est subsistens personaliter; & consequenter subiectum incapax ad personaliter subsistendum, est incapax ad effectum formalem primarium personalitatis vt distinctæ a subsistentia non personali; at natura irrationalis est incapax subsistendi personaliter: ergo est incapax effectus formalis personalitatis, vt personalitas est; & consequenter erit etiam incapax vnionis cum personalitate diuina, quæ essentialiter distinguitur à subsistentia non personali, & purè suppositali.

Instantatur argumentum contra illam.

115 *Si dicatur.* Si fortè dicatur; vt subiectum capax sit formæ, sufficere, quod sit capax alicuius effectus formalis primarij, etsi non sit capax ad omnem effectum primarium, vel quod sit capax effectus primarij sumpti inadæquatè, quamuis non sit capax illius adæquatè sumpti; licet autem effectus formalis personalitatis diuinæ adæquatè sumptus sit subsistens personaliter, inadæquatè tamen acceptus est subsistens suppositaliter; & quia huius capax est irrationalis natura, est in illa capacitas ad vnionem cum diuina personalitate, quamuis non possit personaliter subsistere.

116 *Obstat in contrarium.* Obstat contra evasionem; nam subiectum incapax effectus formalis formæ secundum gradum differentialem, quamuis sit capax effectus eiusdem formæ secundum genericum, & communem; non potest formam recipere, nec illi intrinsecè vniri; sed subsistere non personaliter præstatur à personalitate diuina ex ea ratione, qua conuenit cum subsistentia non personali; subsistere verò personaliter est effectus illius ex conceptu differentiali, quo differt ab illa; ergo, quamuis in natura irrationali sit capacitas ad primum: quia tamen secundi est incapax, non poterit vniri cum diuina personalitate. Consequentia tenet, minor videtur certa; nam subsistentia personalis, & non personalis conueniunt in ratione subsistendi incommunicabiliter; differunt autem penes subsistere personaliter, & non personaliter; ergo subsistere incommunicabiliter non personaliter est effectus subsistentiæ, vt communis personali, & non personali. Maior autem probatur; subiectum incapax effectus formalis albedinis secundum conceptum differentialem, quamuis capax sit effectus formalis illius secundum gradum genericum qualitatis, non potest recipere albedinem; quo circa iuxta veriorem sententiã albedo non potest recipi in Angelo, quia quamuis capax sit effectus, quem præstat albedo, secundum gradum communem qualitatis abstrahentis à corporea, & spirituali; est tamen incapax effectus formalis illius, secundum gradum qualitatis corporeæ, & secundum vltimum differentialem conceptum, quòd etiam alijs exemplis poterat manifestari; ergo maior assumpta est vniuersaliter vera, quod nẽpè subiectũ incapax effectus præstandi a forma, secundum vltimam differentiam, est etiam incapax formæ, quamuis sit in tali subiecto capacitas ad effectum à tali forma præstabilẽ, secundum gradum genericum.

117 *Communis solutio defenditur.* Ad hoc argumentum respondeo solutione inter arguendum tradita: ad replicam benè ibi respondetur: nam diuina personalitas, quantum est de se, potest personare naturam, si naturæ capaci personationis vniatur; si autem natura, cui vnitur, sit capax subsistendi incommunicabiliter, non autem personaliter; hoc secundum illi præstat, non autem primum ob incapacitatem naturæ. Vndè, quamuis in ordine ad naturam diuinam, quam terminat primariò, effectus, vel quasi effectus formalis adæquatus illius sit illam reddere personaliter subsistentem, in ordine verò ad extra, nempè, in ordine ad naturam creatam, quam secundario terminare potest, effectus adæquatus primarius non est personaliter subsistens, sed duplicem quasi effectum primarium habet, non formaliter, sed eminenter distinctum pro eo, quod subsistentia importat in recto scilicet, subsistere personaliter, & subsistere incommunicabiliter non personaliter. Vndè per hoc, quòd natura aliqua sit capax subsistendi incommunicabiliter, quamuis nequeat subsistere personaliter capax est vnionis substantialis cum personalitate diuina. Et ratio doctrinæ est, nam personalitas diuina habet hoc, quod est terminare naturam creatam, ex continentia eminentiali subsistentiæ propriæ naturæ creatæ, quam terminat; continet autem eminenter, non solum personalitatem creatam, quæ est modus rationalis naturæ; sed etiam subsistentiam non personalem, quæ est modus naturæ substantialis non rationalis; ac proindè effectus, vel quasi effectus formalis adæquatus personalitatis diuinæ per comparationem ad extra non est subsistens personaliter, sed etiam subsistere incommunicabiliter, non personaliter.

118 *Ad replicam.* Ad replicam contra hanc solutionem, respondeo, concessa maiori, negando minorem: quod enim personalitas diuina subsistentem constituat naturam irrationalem, non habet ex conceptu subsistentiæ communi personali, & non personali, sed ex conceptu subsistentiæ personalis infinitæ, ex quo eminenter continet subsistentiam irrationalis naturæ.

Quod patet: nã ex cõceptu illo communi solum posse dare rationem subsistentis incommunicabiliter abstrahentem a subsistẽtia naturæ rationalis, & irrationalis: qui conceptus est nõ personalis purè præcisiuè; nõ autem posset dare rationem subsistentis in natura irrationali, quæ ratio est positiuè, non personalis; sed non primum, sed secundum præstat: ergo non præbet effectum subsistendi naturæ irrationali; ex conceptu subsistentiæ communi per prædicationem subsistentiæ personali, & subsistentiæ non personali, sed ex conceptu subsistentiæ personalis infinitæ communi communitate continentiæ eminentialis ad subsistentiam personalem creatam, & subsistentiam creatam non personalem; & quia hæc continentia eminentialis, etsi sit formaliter vna, est eminentialiter multiplex, potest naturæ irrationali vniri secundum vnam eminentiam formalem, quamuis talis natura sit incapax effectus, vel quasi effectus formalis personalitatis diuinæ, secundum aliam continentiam eminentialem.

§. VII.

Circa secundam disputationis partem, relatis sententijs, statuitur prima conclusio.

Circa secundum, quod in hac disputatione in examen vocauimus, nempè, an natura accidentalis possit Deo hypostaticè vniri, vt extra controuersiam, & omninò certum supponimus, posse accidens cum Deo vnione mediata vniri. Quod patet: nam de facto intellectus, & voluntas, & aliæ proprietates hominis, & cætera communia accidentia, media humanitate, sunt diuino Verbo vnita; ergo mediatè sunt vnibilia. Dissidium ergo relinquitur circa immediatam vnionem. 119

120 *Prima sententia.* De quo variæ sunt Theologorum sententiæ. Prima negat, posse accidentalem naturam immediatè Deo vniri secundum aliquod prædicatum diuinum. Hanc tenet Suarez *disp. 55. sect. 3.* pro illa referens Bassolis *in 3. d. 2. q. 1. a. 2* & Palacios *quæst. 2.* Vazquez *d. 30. c. 5.* Lorca *disp. 2. num. 17.* Gaspar Hurtado *disput. 4. difficul. 19.* & Petrus Hurtado *disp. 43. sect. 2 sub sect. 2.* Granados *controuers. 1. de Incarnatione tract. 6. disp. 1.* Albertinus *corrollario 8. Theolog. ex prædicamento substantiæ dubit. 2.* Illamque probabiliorem censet Becanus *cap. 5. q. 5.*

121 *Secunda sententia.* Secunda sententia docet, posse accidens assumi à Deo ad subsistendum per diuinam subsistentiam. Hanc tenent Marsilius *in 3. q. 3. a. 1.* Almaynus *dist. 2. qu. 2.* Gabriel *dist. 1. q. 2. art. 2. ad 7.* Medina *in præsenti art. 1. dub. 1.* Valentia *puncto 1. in secundo quæsito*, quos referunt, & sequuntur Nazarius *in præsenti art. 1. controuers. vnic. qu. 6.* & illustrissimus Araujo *dub. vnic. p. 5.* Tenet etiam ex Discipulis Scoti Castillo *disp. 7. q. 1. p. 3.* pro illa referens Pitigianum *in 3. dist. 2. qu. 1 artic. 8.* & Fabrum *disp. 6. cap. 2.*

122 *Tertia sententia.* Tertia docet, accidens non posse assumi ad subsistendum subsistentia diuina; posse tamen immediatè vniri cum existentia diuina, & per illam existere. Ita Cabrera *in præsenti artic. disp. 5. & 6.* Aluarez *disp. 22. in solut. ad 5. arg.* Mag. Sancto Thoma *quæst. 6. disp. 7. artic. 3. corrollar. 2.* & Zippullus *quæst. 4. art. 1. dub. 3.*

123 *Quarta sententia.* Quarta docet, non posse accidens immediatè vniri cum subsistentia diuina, nec cum diuina existentia; posse tamen immediatè vniri Deo, vt extremo, & puro termino vnionis. Hanc tenent Bernal *in præsenti disputatione 26. sectione tertia*, & Prudentius *tractatu tertio disputatione 2 sectione sexta*. Veram sententiam sequentibus assertionibus explico.

124 *Prima assertio.* Prima sit. *Accidens non potest assumi à Deo, vt illius subsistentia subsistat.* Ita Auctores primæ, secundæ, & tertiæ sententiæ. Probant illam Recentiores primò: nam ex subsistentia, & natura per illam terminata debet vnum per se resultare; sed ex natura accidentali, & subsistentia diuina non potest resultare vnum per se: ergo accidens non potest immediatè vniri cum subsistentia diuina. Minor constat primò: nam ex substantia, & accidenti non potest resultare vnum per se, cum pertineant ad diuersa prædicamenta; sed diuina subsistentia est substantia: ergo ex illa, & accidenti nequit resultare vnũ per se. Secundò, nõ enim potest ex subsistentia diuina, & natura accidẽtali resultare vna natura, vt omnibus est in confesso, nec potest resutare vnũ sup-

suppositum: ergo non potest ex illis resultare vnum per se. Maiorem autem sic probant: vt enim natura vniatur cum subsistentia, & per illam terminetur, debet per subsistentiam compleri, ac per consequens ad illam non completam præsupponi, sed eo ipso, quòd natura per subsistentiam compleatur, ex vnione illorum resultat vnum per se: ergo ex subsistentia, & natura terminata per illam necessariò resultat vnum per se.

125 *Respond. Nazar. Reijcitur.* Huic argumento respódet Mag. Nazarius, negando minorem nam ex subsistentia diuina, & natura accidentali resultaret vnum suppositum, quòd est aliquid vnum per se. Hæc tamen solutio, si de supposito in rigore accipiatur, est falsa: sicut enim persona est rationalis naturæ indiuidua substantie: idest incommunicabilis subsistentia: ita suppositum est subsistens incommunicabiliter in natura substantiali, vt docet D. Thom. 1. p. q. 29. a. 2. sed Deus ratione vnionis cum natura accidentali nó subsisteret incommunicabiliter in natura substantiali, sed in natura accidentali: ergo ex illa vnione non resultaret suppositum. *Confirmatur.* Quod amplius vrgetur; quia namque persona est subsistens incommunicabiliter in natura rationali, ex vnione subsistentiæ diuinæ cum natura irrationali non resultaret persona, vt vidimus § præced. & communiter docetur a Theologis: quamuis subsistentia terminans naturam irrationalem sit subsistentia personalis; sed suppositum est subsistens in natura substantiali: ergo, quamuis subsistentia diuina terminans naturam accidentalem sit in se suppositalis, & sufficiens ad constituendum suppositum, ex illa, & natura accidentali vnitis suppositum non resultaret, loquendo de supposito in rigore: si namque nomine suppositi solum intellexit Nazarius subsistens incommunicabiliter in qualicumque natura, cum illo non litigabimus: est tamen impropria locutio.

126 *Fundamentum Recentiorum reijcitur primo.* Licet autem hac solutione sufficienter non occurretur argumento Recentiorum, Mihi inefficax apparet primò: quia non minus distant genere substantia increata, & creata, quam substantia, & natura accidentalis, Deus namque est extra omne genus, nec in aliquo continetur, vt cum D. Thom. 1. p. q. 3. art. 4. docent Theologi communiter; sed hæc distantia non obstante, ex subsistentia Verbi, & humanitate assumpta resultat vnum per se, vt docet D. Thom. *in hac 3. p. q. 2. art. 6.* Ergo pariter, quòd accidens, & subsistentia diuina distent distantia generica, obstare nequit ad hoc, quod ex illorum vnione resultet vnum per se. *Secundò.* Secundò vt enim docet D. Thom. *vbi proximè ad 2. argum.* ideò ex vnione humanitatis ad Verbum resultat vnum per se, quia licet humanitas adueniat enti completo, trahitur ad esse illius; sed eo ipso, quòd natura accidentalis vniretur cum Deo quoad subsistentiam, traheretur ad esse diuinum: ergo ex illis vt vnitis vnum per se resultaret; ac proindè malè probatur, non posse accidens vniri cum subsistentia diuina, quia ex illis, prout sic vnitis non potest resultari vnum per se. Id autem, quòd resultaret, nec persona, nec suppositum esset ob rationem assignatam, sed esset subsistens in natura accidentali tracta ad esse existentiæ, & subsistentiæ diuinæ. Nec est eadem ratio de substantia creata, & natura accidentali: nam accidens substantiæ creatæ inhærens, ad illius esse non trahitur, nec per illius existentiam, aut subsistentiam existit, nec potest subsistere; & ideò ex illis vnum per se non resultat, vt notauit D. Thom. *vbi proximè* allegatus.

127 *Secundo probant alij.* Secundò alij mouentur, eo quòd inter naturas, communi subsistentia terminatas, necessariò intercedit communicatio idiomatum, ita, vt ipsæ naturæ, & quæ illis sunt propria, ad inuicem in concreto prædicentur: vndè istæ propositiones sunt veræ: *Deus est homo, homo est Deus*; sed natura accidentalis, nec in abstracto, nec in concreto potest prædicari de Deo: hæc enim propositio: *Deus est albedo*, repugnat: hæc etiam *Deus est albus*, verificari non potest vt omnibus est in confesso: ergo natura accidentalis, non potest cum natura diuina in eadem subsistentia coniungi, ac proindè, non potest immediatè vniri cum subsistentia diuina, nec per illam terminari.

128 *Reijcitur primò.* Sed nec vrget hoc argumentum; instatur enim in anima rationali, quæ in triduo mortis Christi Verbo vnita remansit, & eius subsistentia subsistens: & tamen in sententia illorum Auctorum de Verbo prædicari non potest, nec in abstracto, nec in concreto, nam Verbum, nec anima; nec animatum esse potest, nam ad primum necessaria erat identitas animæ rationalis cum Verbo: vnde hæc propositio. *Verbum est humanitas*, est falsa ex defectu identitatis humanitatis cum Verbo: ad secundum oportebat, quòd Verbum informaretur ab anima rationali quod implicat: ergo stat, aliqua terminari per communem subsistentiam, quin vnum de alio prædicetur. *Secundò.* Deindè; vt enim rationalis vnita manserit Verbo, sufficit, quòd hæc propositio fuerit vera: *Verbum est habens animam rationalem*: ergo pariter, ex hoc, quòd albedo verb. cau. possit vniri cum diuina subsistentia, solum sequitur, posse verificari de Deo, quod sit habens in se albedinem, quod a contrarijs Auctoribus inconueniens non censetur. Neque ex hoc, quod sit habens in se albedinem, colligitur, esse album, quia ad hoc requirebatur, quod esset subiectum inhæsionis albedinis: sicut nec ex hoc, quod Verbum fuerit in triduo habens animam rationalem, sequitur, fuisse animatum, quia ad hoc necessarium erat, quod informaretur ab anima rationali.

Nec est eadem ratio de humanitate, quæ in concreto prædicatur de habente illam terminatiuè, & per modum suppositi absque eo, quòd informetur ab illa, nam humanitas, & quæuis alia natura completa non informat subiectum, de quo prædicatur, sed comparatur ad illud per modum formæ totius de cuius conceptu, inhæsio, vel informatio non est, alias materia informat; forma autem substantialis partialis non potest suum effectum, nisi media informatione præstare, nec forma accidentalis, nisi mediante inhæsione: vndè quamuis terminentur, dummodò vna non informet, & altera non inhæret, nec denominare possunt, nec proprios effectus formales præstare. 129

130 *Tertiò probat Vazq.* Tertiò, aliorum impugnatis rationibus, arguit Vazquez, vbi *supra numer.* 21. sola natura potens per se existere ex se, est capax, vt terminetur subsistentia diuina, sed natura accidentalis non est capax per se existendi ex se: ergo est incapax terminari per diuinam subsistentiam: Consequentia tenet, minor est certa: nam licet accidens possit per se existere, vt contingit in Sacramento Eucharistiæ; id tamen non habet ex se, sed omninò ab extrinseco, & supra eius exigentiam; ergo accidenti repugnat per se existere ex se, hoc est, ab intrinseco exigendo talem modum existendi. Maiorem autem sic probat: non enim est cum fundamento adstruibilis modus alius vnionis immediatæ cum Deo, præter illum, quem colligimus ex mysterio Incarnationis; sed vnio cum diuina subsistentia, quam ex mysterio Incarnationis habemus, est naturæ ex se per se subsistentis, cuius propria subsistentia per increatam suppletur: ergo sola natura potens ex se per se existere est vnibilis immediatè cum subsistentia diuina, & per illam terminabilis. Quo argumento etiam vsus est Granadus vbi *supra numer* 2. etenim à Sanctis PP. qui de mysterio Incarnationis tam copiosè disputarunt, non fit mentio de alio genere vnionis, præter illum, quo natura substantialis vnitur cum subsistentia diuina: ergo possibilitas vnionis naturæ accidentalis cum diuina subsistentia sine fundamento adstruitur. *Deindè arguit Granadus.*

131 *Vtraque ratio istorum Auctorum in eorum principijs instatur.* Hæc tamen argumenta, nisi aliundè iuuentur, non vrgent. Primum namque euidenter instatur in communi Theologorum sententia, quam prædicti Auctores tuentur, asserente, posse irrationalem naturam immediatè vniri cum diuina subsistentia. Etenim ex mysterio Incarnationis solum habetur vnio substantialis cum Deo in vnitate personæ: & tamen; hoc non obstante, cum fundamento adstruitur possibilis vnio quæ naturæ irrationalis cum Deo in vnitate, non personæ, sed suppositi: ergo ex eo, quod vnio, quæ ex mysterio Incarnationis habetur, solum sit naturæ substantialis potentis ex se per se existere, perperam infertur, alium vnionis modum esse per impossibilem. & sine fundamento aliquo inuentum. *Confirmatur.* Confirmatur: vnio substantialis cum Deo, quæ habetur ex mysterio Incarnationis, solum est naturæ personabilis; & tamen præter illum modum vnionis ab ipsis adstruitur possibilis alius, nempè, naturæ, non personabilis, sed tantum suppositabilis: ergo ex eo, quod vnio, quæ habetur ex mysterio incarnationis, tantum sit naturæ potentis de se per se existere, malè colligitur impossibilis vnio naturæ non potentis per se existere ab intrinseco, & de se.

132 *Specialiter impugnatur. Vazquez.* Deindè contra Vazquez arguitur; ipse enim videtur supponere, non repugnare accidenti modum existendi per se, non ex se, sed ab extrinseco; sed, hoc admisso, non est, vndè colligatur impossibilitas vnionis immediatè accidentis cum subsistentia diuina: ergo parum consequenter procedit, & inefficaciter arguit. Maior constat; Vazquez namque totam vim facit in illo termino *ex se*, quod idem est, ac naturam posse ab intrinseco, & ex propria sua exigentia modum existendi per se habere, & hoc est, quod negat, posse conuenire accidenti, & ob id censet impossibilem vnionem accidentis cum Deo in subsistentiæ vnitate: ergo supponit, saltem ab extrinseco posse accidenti competere modum existendi per se. Minor autem ostenditur primò: eo ipso, quòd accidens possit per se existere ab extrinseco modo supernaturali creato, potest etiam per se existere perseitate præstita a personalitate, vel subsistentia diuina: ergo eo ipso potest vniri immediatè cum diuina subsistentia.

Secundo, nam subsistentia diuina continet eminenter omnem perfectionem modi supernaturalis creati potentia reddere subsistentem naturam accidentalem, sed quæ continet eminenter personalitatem, qua subsistit natura rationalis creata, potest illius effectum supplendo, naturæ creatæ, vniri illa persona, subsistentemque constituere: ergo, data possibilitate per se existendi accidenti, per modum supernaturalem creatum, necessariò est asserendum, posse subsistentiam diuinam talis modi effectum supplere, & cum accidenti vniri, illud terminare, & subsistens constituere.

Nec obstat, modum illum per se existendi conuenientem 133

Euasio. tem accidenti esse distinctum à modo subsistendi naturæ substantialis, illoque imperfectiorem: & ideo ex eo, quòd subsistentia diuina possit loco subsistentiæ vniri cum natura substantiali, malè inferri, quòd possit loco illius modi vniri cum accidenti. *Præcluditur.* Non, inquam obstat; nam etiam modus subsistendi naturæ irrationalis est distinctus a modo subsistendi naturæ rationalis, & illo imperfectior; & tamen hoc non obstat, quia vtriusque naturæ subsistentiam eminenter continet subsistentia diuina, possit vtrique naturæ vniri, & vtramque reddere subsistentem: ergo, quod modus per se existendi potens conuenire accidenti sit distinctus a modo subsistendi naturæ substantialis, illoque imperfectior, non obstat, quo minus subsistentia diuina illum eminenter continens, possit illius effectum supplere, & loco illius cum accidenti vniri, & accidens subsistens constituere.

134 *Si dicas secundò.* Nec iterum obstat, si dicas, naturam irrationalem, quamuis non subsistat ita perfectè, ac natura rationalis, esse tamen capacem constituendi suppositum vnitam cum subsistentia diuina, esto capax non sit constituendi personam, & ideò esse in illa potentiam obedientialem, vt terminetur per subsistentiam diuinam; accidens autem nec personam, nec suppositum potest constituere, ac proindè nec potest terminari per subsistentiam diuinam. *Contra primò.* Non, inquam, obstat primò, nam anima rationalis non est capax constituendi suppositum, nec personam, & tamen, quia est capax per se existendi per modum subsistentiæ creatum contentum eminenter in subsistentia diuina, potest per illam terminari: ergo, quamuis accidens non sit capax constituendi suppositum, nec personam; si tamen est capax existendi per se modum aliquem subsistendi creatum, cum iste eminenter contineatur in subsistentia diuina, potest accidens immediatè vniri cum diuina subsistentia, & per illam terminari. *Secundò.* Secundò, nam personalitas Verbi in se ipsa, non solum est ratio constituendi suppositum, sed etiam constituendi personam; & tamen, quia continet eminenter subsistentiam non personalem naturæ irrationalis, potest illam terminare, quamuis eam personare non possit: ergo, si est possibilis modus creatus, quo subsistat natura accidentalis, eminenter in personalitate diuina contentus, poterit, illius effectum supplendo, reddere subsistentem naturam accidentalem, quamuis nec personare, nec suppositare possit, eò quòd huiusmodi effectuum est incapax.

§. VIII.

Nostra sententia auctoritate, & ratione probatur.

135 *Prob. cõclusio 1. ex D.Th.* VNdè, his argumentis omissis, suadenda est nostra conclusio primò expresso D. Thoma testimonio *in 3. ad Annibaldum distinct. 5. quæst. vnic. artic. 1. ad 1.* illis verbis: *Dicendum, quoasi fieret additio substantiæ per modum compositionis, maior esset, sed non sic fit imo per modum associationis, accidens autem non potest addi, nisi per modum compositionis, cum eius esse sit inesse.* Vbi D. Thom. docet, accidens non posse diuinæ personæ vniri, quia deberet illi inhærere, quia illius esse est in esse.

Secundo ratione. Deindè probatur conclusio hac vnica ratione: natura namque non potens subsistere, aut per se existere per subsistentiam creatam, non potest diuinæ vniri, nec per illam subsistens reddi; sed natura accidentalis non potest subsistere, aut per se existere per subsistentiam creatam: ergo non potest diuinæ immediatè vniri, nec per illam terminari. Consequentia tenet, maior constat subsistentia diuina, ideò potest naturæ creatæ vniri, quia continet eminenter modum subsistentiæ terminantem naturam creatam, ob quam continentiam potest illius effectum supplere, & vice illius terminare naturam, cuius est modus; ergo natura incapax subsistendi per subsistentiam creatam, eminenter in diuina subsistentia contentam, non potest cum illa immediatè vniri, nec per illam terminari. Minor autem probatur; non enim potest accidens per se subsistere, aut terminari per subsistentiam creatam, quæ ad genus accidentis pertineat, nec per subsistentiam creatam, quæ sit modus substantialis: ergo nullo modo potest per se existere per subsistentiam creatam. Consequentia tenet; antecedens autem pro prima parte constat: nam omne accidens, & omnis modus spectans ad lineam accidentis, per se dicit ordinem ad subiectum inhæsionis, & sustentationis, sed modus per se dicens ordinem ad subiectum non potest independentiam a subiecto, & incommunicabilitatem præstare, in quo per se existere consistit: ergo modus spectans ad lineam accidentis, non potest accidens constituere per se existens.

136 Deinde pro secunda parte probatur: nam subsistentia substantialis modalis necessariò debet respicere naturam aliquam substantialem, cui connaturaliter conueniat; sed modi substantialis constituentis per se existentem naturam accidentalem non potest dari natura, cui conueniat connaturaliter: ergo implicat talis modus. Maior cum consequentia tenet; minor autem ostenditur primò: nam modus ille supernaturalis esset, vtpotè, præstans formaliter effectum supernaturalem: ergo non potest esse connaturalis, nisi naturæ substantiali supernaturali; sed natura substantialis supernaturalis implicat; ergo implicat natura, cui prædictus modus possit esse connaturalis. Secundò, nam eo ipso, quod esset connaturalis alicui naturæ creatæ, non posset terminare, aut subsistentem reddere aliam naturam, vt vidimus *supra*; sed modus ille adstruitur, vt terminet naturam accidentalem, & illam per se existentem, & subsistentem constituat: ergo nequit esse connaturalis alicui substantiali naturæ.

Confirmatur: subsistentia substantialis ita est propria substantialis naturæ, vt repugnet, communicari accidenti; sed modus substantialis, quo accidens redderetur subsistens, esset subsistentia substantialis: ergo implicat talis modus, qui substantialis sit, & accidens per se existens, & subsistens constituat. Minor cum consequentia tenet; maior autem, præterquam quod *supra* a Nobis ostensa est, probatur: nam subsistentia substantialis, & modus existendi per se ita sunt propria substantiæ: sicut modus essendi per inhærentiam in alio proprius est accidentis; sed modus inhærentia ita est proprius accidenti, vt repugnet, communicari substantiæ: ergo substantialis subsistentia, & modus per se existendi, ita appropriatur substantiæ, vt implicet accidenti competere. 137 *Confirmatur.*

Huic confirmationi responderi solet primò, negando vltimam minorem, quòd, nempè, modus essendi per inhærentiam in alio, non possit conuenire substantiæ, & probant in humanitate Christi, quæ, licet substantia sit, dependet a diuino supposito, & ab illo sustentatur, in quo aliquo modo est similis accidentis dependenti à substantia, vt a subiecto sustentante. Pro qua solutione Capreolus *in 4. distinct. 10. quæstione 2. ad 7 Durandi contra secundam conclus.* 138 *Prima cõfirmationis solutio.*

Secunda solutio negat paritatem rationis, disparitas autem est: nam in hoc, quòd Deus vniatur cum accidenti sub conceptu subsistentis, & illud subsistens reddat, nulla inuoluitur implicatio, cum solum sit supplere genus causæ materialis extrinsecæ, in quo nulla implicatio inuenitur; in hoc autem, quòd substantia inhæreat, inuoluitur, Deum supplere rationem causæ formalis, quod implicat. Quod autem inuoluatur, patet: nam substantiam inhærere est informare subiectum, quod ipsa de se non habet: ergo Deus reddens inhærentem substantiam suppleret rationem causæ formalis intrinsecè. 139 *Secunda.*

Tertiò responderi potest, aliud statuendo discrimen, nam substantiam inhærere subiecto, est ab illo in essendo dependere; Deus autem non potest facere, quod id, quod de se non dependet ab aliquo, dependeat ab illo, nisi destruendo naturam: accidens autem per se existere, non est ab aliquo intrinsecè dependere, sed independens constitui à subiecto, a quo ex natura sua dependet, in quo nulla implicatio inuenitur. 140 *Tertia.*

Sed nulla ex his solutionibus argumento satisfacit. Non prima, natura namque substantialis totalis implicat dependere a subiecto inhæsionis, & informationis, cum illius, differentia, prout ab accidenti distinguitur, consistat in esse per se, hoc est, in esse à subiecto independente; contrarium autem differentiæ essentialis nulli quidditati potest conuenire; sed argumentum de hac dependentia, & modo inhærentiæ procedit: ergo prima solutione non soluitur. Nec exemplum adductum est ad rem, nam humanitas Christi non dependet a Verbo tanquam à subiecto inhæsionis, sed solum vt a supposito illam terminante, & complente, vice subsistentiæ propriæ, quam eminenter continet; hæc autem dependentia contra rationem substantiæ non est, nec de illa argumentum factum procedit, sed de inhærentia, & dependentia ab extrinseco, vt a subiecto inhæsionis. 141 *Reijcitur primo solutio.* *Exemplum non est ad rem.*

Deinde secunda solutio reijcitur: non enim solum repugnat naturæ substantiali actuare subiectum extrinsecum in genere causæ formalis, sed etiam dependere ab illo, vt a subiecto inhæsionis; sed in hac dependentia Deus non suppleret causam formalem intrinsecam, cum sub hac ratione causa formalis non esset: ergo, quod substantia non possit extrinseco subiecto inhærere, non ideò est, quia inuoluatur supplementum causæ formalis intrinsecæ, sed quia eius esse consistit in esse per se; sed esse accidentis consistit in esse in alio: ergo non potest subsistere per se positiuè. 142 *Secunda solutio impugnatur.*

Denique tertia solutio reijcitur: nam etiam in hoc, quod est accidens existere per se positiuè, includitur dependentia accidentis ab eo, a quo ab intrinseco non dependet: ergo, si substantia non potest inhærere subiecto, quia per se non dependet ab illo, & Deus, non nisi destruendo naturas potest facere, quod dependeant ab eo, a quo non dependent ab intrinseco, eadem ratione non potest communicare accidenti modum existendi per se. Consequentia tenet a 143 *Tertia solutio reijcitur.*

pacitate ratione; antecedens autem probatur: natura namque non aliter potest per subsistentiam terminari, nisi per hoc, quòd per illam compleatur ad existendum; sed hoc est dependere à modo complente, & terminante: ergo non potest accidens per se existere positiue sine dependentia à modo dante perseitatem, à quo ex se, & ab intrinseco non dependet.

144 *Fundamentum oppositæ sententiæ soluitur.* Ex his solutum manet contrariorum fundamentum sumptum ex accidentibus Eucharistiæ, quæ sine subiecto existunt, & consequenter per se; sed subsistentia diuina ob suam infinitatem aminenter continet omnem modum perseitatis; & consequenter potest loco illius vniri, & illius effectum supplere; ergo, sicut hac ratione potest vniri cum natura substantiali, potest etiam cum accidentali vniri, illam terminare, & per se existentem constituere. Huic argumento respondeo ex dictis, distinguendo maiorem: per se existunt perseitate negatiua, concedo maiorem: positiuè per aliquem modum terminantem accidentia Eucharistica, & repugnantem inhæsioni, nego maiorem, & & concessa minori, nego consequentiam, nam subsistentia diuina, ideò potest cum humanitate vniri, & illam subsistentem constituere, quia eminenter continet modum personalitatis humanæ, à quo naturaliter compleretur, nisi impedimentum adesset, in accidenti autem nec coniunctò, nec separato nullus datur modus illud complens ad existendum, vt *superius* arguebamus, sed tantum conseruatur per se negatiuè, hoc est conseruatur à Deo sine inhærentia ad subiectum, Deo efficienter supplente dependentiam, qua accidens à subiecto dependet: & ideò non potest subsistentia diuina vniri cum accidenti, nec illud terminare, & complere.

145 *Replicat Nazarius.* Sed insurgit Nazarius, in entibus, quæ aliquo termino terminantur suaptè natura, ablato eius proprio termino statim naturaliter alius resultat, vt constat in linea, à qua, primo puncto ablato, naturaliter resultat aliud, remota etiam figura ab aliquo corpore, naturaliter alia resultat: & similiter, remota ab humanitate Christi personalitate Verbi, naturaliter resultaret propria ipsius personalitas, per quam extra Verbum subsisteret, sed accidens naturaliter terminatur per inhærentiam in alio: ergo, inhærentia remota, naturaliter ad illius naturam consequitur modus essendi per se; & consequenter, cum accidentia Eucharistica careant inhærentia ad subiectum, habent modum existendi per se, non solum negatiuè, verum etiam positiuè.

146 *Reijcendo.* Respondeo, veram esse maiorem, si in ente vno modo terminato, sit ad alium modum capacitas naturalis, vt contingit in exemplis adductis in argumento; secus autem, si hæc capacitas non supponatur, vt in accidenti contingit, quod esse incapax existendi per se positiuè, constat ex dictis; non enim potest per se existere modo substantiali perseitatis, quia talis modus non datur, qui possit accidenti communicari, nec modo, qui pertineat ad lineam accidentis, nam eo ipso, quòd ad lineam accidentis pertineat, petit ab intrinseca inhęrere substantię, & ab illa sustentari, cum quo non stat constituere accidens per se existens, hoc est, à subiecto sustentante independens. Nec *Respond. Nazar.* satisfacit solutio Nazarij asserentis, quòd licet ille modus ex communi ratione accidentis petat inhærere subiecto; ex peculiari tamen ratione, qua habet dare accidenti existere per se modum similem ei, quo per se existit substantia, potest inhærentiam excludere.

147 *Reijcitur eius solutio.* Hæc, inquam, solutio, & doctrina non satisfacit; licet enim possit repugnare alicui entitati ex conceptu differentiali, quòd illi non repugnat ex conceptu generico; non autem potest contingere, quòd ex conceptu differentiali repugnet id, quod ex conceptu generico conuenit positiuè essentialiter: vnde homini ex conceptu differentiali repugnat irrationalitas, quæ illi non repugnat ex conceptu animalis; non autem potest repugnare homini ex conceptu differentiali sentire, quia esse sensitiuum essentialiter positiue conuenit animali: sed petere inhærentiam ad subiectum, & posse subiecto inhærere, positiuè essentialiter conuenit accidenti, tanquam differentia constitutiua illius, & distinctiua à substantia: ergo non est dabilis modus pertinens ad lineam accidentis, cui ex conceptu differentiali inhærentia repugnet; ac proindè non potest conuenire accidenti existere per se, perseitate præstita à modo accidentali. Cumque nec à modo substantiali illi possit conuenire, fit consequens, vt incapax sit ad existendum per se positiue; ac proinde, quamuis Deus auferat ab accidenti inhærentiam ad subiectum, non resultabit in illo modus existendi per se perseitate positiua, sed tantum erit per se existens negatiuè.

§. IX.

Reijcitur quarta sententia.

148 *Secunda conclusio.* SECVNDA CONCLVSIO SIT. *Accidens non potest immediatè vniri Deo, vt extremo, & puro termino vnionis.* Hæc conclusio probatur: ex vnione namque extremorum necessarium est, resultare aliquid vnum; sed ex accidenti, & Deo vt extremo, & puro termino vnionis, non potest resultare aliquid vnum: ergo talis vnio repugnat. Consequentia tenet, maior constat primò; nam vnio extremorum est illorum adunatio: ergo ex vnione extremorum necessariò resultat aliquid vnum. Secundò, non enim stat vnio realis extremorum absque reali compositione, compositio enim est distinctorum vnio, compositio autem sine vnitate compositi resultantis non potest intelligi: ergo nec vnio extremorum realis intelligi potest absque eo, quod ex illis aliquid vnum resultet. Minor autem probatur: vt enim ex duobus resultet aliquod vnum, necessarium est, comparari per modum potentiæ, & actus, qualiter ex materia, & forma vnitis resultat vna natura, & ex subiecto, & accidenti resultat concretum accidentale, vel per modum termini terminantis, & complentis, & naturæ terminabilis, qualiter ex subsistentia, & natura resultat vna persona, vel quod vtrumque eodem termino gaudeat, qualiter ex partibus integralibus, communi termino vnitis, resultat totum integrale, vnitate continuitatis, nec alius modus constituendi aliquod vnum imaginabilis est; sed ex accidenti, & Deo, vt extremo, & puro termino vnionis, non potest aliquo ex prædictis modis resultare aliquod vnum: ergo ex illorum vnione vnum resultare non potest. Maior cum consequentia tenet; minor autem probatur: nam in primis non potest Deus ad accidens comparari per modum potentiæ ad actum, vt omnibus est in confesso, aliàs potentialis esset, & intrinsecè mutabilis, quorum vtrumque est absurdum. Nec per modum termini complentis accidentis naturam, aliàs non compararetur, vt purum extremum vnionis: sicut subsistentia, quia complet naturam substantialem, non comparatur vt extremum purum ad illam. Nec denique possunt natura accidentalis, & Deus terminari aliquo communi termino, nam terminus creatus non potest Dei naturam intrinsecè terminare: sicut nec illam complere; terminus autem increatus non potest intrinsecè terminare naturam accidentalem, si purum extremum sit, nam terminus intrinsecè aliquam naturam terminans, intrinsecè complet illam; & consequenter in comparatione illius purum extremum non est: ergo ex accidenti, & Deo, vt extremo puro vnionis, non potest aliquo ex prædictis modis resultare aliquod vnum.

Huic argumento respondere potest primò ex doctrina Aduersariorum, negando maiorem; possunt enim duo vniri absq; eo, quòd in illis alia denominatio resultet, quam denominatio vniti: tùm, quia in hoc nulla apparet implicatio: tum etiam, nam partes integrales vniuntur quin vna ad aliam comparetur per modum potentiæ, & actus, aut termini, & terminabilis; & consequenter in illis solum resultat denominatio realis vniti; in eo autem casu ex Deo, & accidenti vnitis, vnitas non resultaret; & consequenter non implicat vnio realis extremorum, ex quibus vnum aliquod non resultat. 149 *Respondetur 1. ex doctrinam Aduersariorum.*

Vel secundo respondere potest, vt aliqua duo vniantur, non esse necessarium, quod ex illis sic vnitis resultet vnum per se, sed sufficit vnum per accidens, vt autem ex Deo, & accidenti vnitis resultet vnum per accidens, non exigitur aliquis ex illis modis, qui tantum sunt necessarij ad faciendum vnum per se; ac proinde ex Deo, vt extremo puro vnionis, & accidentali natura, potest vnum resultare, quamuis non comparentur per modum potentiæ, & actus, nec per modum termini, & terminabilis, nec communi termino compleantur, & terminentur. 150 *Secundo respond.*

Tertio respondere potest, cum à contrarijs Auctoribus asseritur, accidens cum Deo vniri, tanquam cum extremo, & puro termino, non excludi ex parte Dei, quòd compleat naturam accidentalem, & quod illam terminet, & sustentet, gerendo vices subiecti, omni imperfectione seclusa, sed solum excludi à Deo rationem potentiæ recedtiuæ naturæ accidentalis, quod imperfectionis est; eo autem ipso, quod Deus vniri possit cum natura accidentali vt subiectum sublatis imperfectionibus, potest ex illis vnitis resultare aliquod vnum, nempè, habens in se accidentalem naturam; ac proinde talis vnio non repugnat. 151 *Tertiò.*

Sed nulla ex his solutionibus argumento satisfacit. Non prima, quæ exclusa manet probationibus maioris, nec partes integrales vniuntur absque aliqua denominatione, præter denominationem vniti, nam denominantur componentes vnum totum integrale; & terminatæ aliquo communi termino, & per talem terminum completæ: quæ denominationes distinctæ sunt à denominatione solum vniti. 152 *Prima solutio reijcitur.*

Nec magis secunda solutio satisfacit: nam licet realis vnio, & intrinseca extremorum, non inferat ex terminis vnum per se perseitate substantiali, vt constat in vnione accidentis, & subiecti, ex qua resultat concretum accidentale tali vnitate non gaudens; infert tamen vnitatem per se perseitate opposita vni per aggregationem; sed ad vnitatem per se hoc genere perseitatis, requiritur, quòd extrema comparentur aliquo ex prędictis modis: ergo, si Deus, & natura accidentalis non possint sic comparari, sunt incapaces vnionis. Consequentia tenet: 153 *Secunda impugnatur.*

Maior

Maior constat: nam vnitas aggregationis est plurium sine intrinseca vnione, vt patet in aceruo lapidum, imò ordinis vnitatem excludit, vt patet in exercitu, & populo, quorum vnitas, per accidens, & per aggregationem non est, quin inter partes vnio intrinseca intercedat, sed solum intercedit ordo: ergo vnio intrinseca extremorum obstat vnitati per accidens, & per aggregationem tali. Minor autem probatur: nam vnitas per se, quæ ex vnione physica extremorum resultat, non est moralis, sed physica; at vnitas per se physica non potest resultare, quin extrema componentia comparentur inter se aliquo ex prædictis modis: ergo, si Deus, vt purus terminus non potest aliquo ex illis ad accidens comparari, non potest cum illo, vt purum extremum immediatè physicè vniri.

154 *Tertia solutio reijcitur.* Tandem vltima solutio reijcitur: nam licet Deus possit supplere in genere causæ efficientis causalitatem, quam habet subiectum respectu accidentis, vt constat in quantitate Eucharistiæ conseruata efficienter à Deo sine concursu subiecti; non tamen potest illam alio modo supplere: sed, quòd suppleat in genere causæ efficientis subiecti causalitatem, non sufficit, vt natura accidentalis vniatur immediatè physicè Deo, vt extremo, & puro termino: ergo implicat huiusmodi vnio. Consequentia tenet. Minor est certa: nam supplere efficienter causalitatem subiecti non petit vnionem subiecti cum accidenti: ergo nec petit vnionem per modum extremi, & termini. Maior autem probatur; nam præter supplere efficienter causalitatem subiecti; non est alius modus supplendi, nisi sustentando accidens, vel vt subiectum sine intrinseca inhæsione, vel vt terminus intrinsecus complens accidens, vt existat; sed sustentare vt subiectum sine intrinseca receptione, est implicatorium in terminis; sustentare autem per modum termini intrinseci complentis, vt existat natura accidentalis, non potest Deo competere: ergo nequit Deus supplere causalitatem subiecti respectu accidentis alio modo, quam in genere causæ efficientis. Maior cum consequentia tenet. Minor pro prima parte constat: nam sustentare formam aliquam, vt subiectum, in nullo alio à sustentante purè vt terminus distinguitur, nisi in eo, quod sustentans terminatiuè non sustentat recipiendo, vel receptionem exigendo; sustentans autem subiectiuè sustentat formam illam recipiendo in se ipso, ita vt, quamuis munus sustentandi distinguatur à munere recipiendi, illud tamen necessariò exigat: sicut munus inhærendi conueniens relationi ex conceptu differentiali, quamuis munus referendi non exprimat; illud tamen exigit, & intrinsecè includit, nec potest subiectum à termino puro alia ratione distingui: ergo implicat in terminis, Deum sustentare accidens vt subiectum, & illud in se non recipere.

155 Deinde, pro secunda parte suadetur primò: nam sustentare terminatiuè, complendo naturam, vt existat, est terminare, proprium subsistentiæ; sed Deus non potest immediate cum accidenti vniri sub conceptu, & munere subsistentiæ, vt fatentur Auctores, contra quos nostra conclusio procedit, & *conclus. præced.* monstrauimus: ergo non potest immediate vniri cum accidenti sustentando illud terminatiuè. Secundo, nam terminatiuè complere supponit incompletam naturam: ex quo nascitur, quòd ex termino complente, & natura terminata resultet vnum per se; sed, vt præfati Auctores fatentur, natura accidentalis non supponitur incompleta: vnde ex illa, & Deo vnito, non potest vnum per se resultare: qua ratione probant, Deum non posse cum accidenti vniri sub conceptu subsistentiæ: ergo non potest vniri sustentando naturam accidentalem per modum termini illa complentis.

156 Denique, nam vel compleret naturam accidentalem, vt per se existeret positiuè, vel vt alteri inexisteret; nullo ex his modis potest complere naturam accidentalem: ergo non potest prædictæ naturæ vniri, illa terminatiuè sustentando. Maior cum consequentia tenet; minor autem pro secunda parte constat: non enim potest Deus naturam accidentalem complere, vt sibi inexistat, aliàs reciperet in se accidens, nec vt existat in alio subiecto; ad hoc enim nullo complente indiget distincto ab ipso subiecto: ergo non potest terminatiuè complere accidens ad inexistendum. Pro secunda autem parte ostenditur primò: accidens enim non est capax existendi per se perseitate positiua, vt *conclus. præced.* monstrauimus: ergo non potest à Deo terminatiuè compleri ad existendum per se perseitate positiua. Secundò, nam, si compleretur à Deo terminatiuè ad existendum per se perseitate positiua, Deus vniretur cum accidenti sub conceptu subsistentiæ, cum subsistentia diuina contineat in se eminenter omnem modum perseitatis existendi; sed hoc renuunt Auctores contrarij, vt vidimus: ergo non potest à Deo terminatiuè compleri ad existendum per se perseitate positiua. Et ex his constat argumentorum solutio.

§. X.

Fundamentis contrarijs occurritur.

157 *Primum argumentum contrariorum.* PRIMVM argumentum est: potest quantitas v. g. creari à Deo actione dependente ab ipso, vt à puro extremo, & termino, vel supposita actione creatiua quantitatis, noua actione vnio ex quantitate educi, quæ in quantitate recepta Deum vt terminum respiciat; sed quolibet ex his modis vnitur immediatè natura accidentalis cum Deo, tanquam cum extremo, & puro termino vnionis: ergo potest sic vniri. Minor cum consequentia tenet; maior autem probatur: quia in nullo ex illis modis inuoluitur imperfectio; non enim colligitur mutabilitas, aut potentialitas aliqua in ipso, nec quòd vere quantus sit, & per quantitatem extensus, nec quòd accidens intrinsecè ab ipso compleatur: ergo in illis modis nulla implicatio inuenitur.

158 *Respondeo.* Respondeo, negando maiorem pro vtraque parte. Ratio autem implicationis habetur ex dictis nostram sententiam probando; quia, nempe, vt accidens vniatur physice immediate cum Deo, debet ex illis resultare aliquod vnum per se contrapositiue ad peraccidens, ad quod necessariò exigitur, quod inter se comparentur, vel per modum termini, & naturæ terminabilis, vel vt actus, & potentia, vel vt subiectum, & forma, vel vtrumque ad vnum communem terminum, quorum repugnantiam ostendimus. Nec admitto, quantitatem in Sacramento Eucharistiæ vniri cum corpore Christi aliquo ex prædictis modis; qualiter autem corpus Christi respectu quantitatis se habeat, non est nostrum in *præsenti* examinare.

159 *Dices.* Sed dices: potest anima rationalis immediatè vniri cum Deo; & tamen ex tali vnione vnum per se non resultat: ergo ex eo, quòd ex vnione accidentis cum Deo non resultet vnum per se, non colligitur vnionis impossibilitas. Minor, cui inest difficultas, probatur: Deus namque non potest anima dici: sicut nec humanitas dicitur vnitus humanitati, quia ad hoc erat necessarium identificari cum anima, nec potest dici animatus: sicut corpus; cui anima rationalis vnitur, dicitur animatum, nam ad hoc necessarium erat, quòd ab anima informaretur, quod implicat, alias per vnionem cum anima rationali mutaretur: ergo ex vnione animæ rationalis cum Deo non resultat aliquod vnum per se.

160 *Respondeo primò.* Respondeo, concessa maiori, negando minorem: quia licet Deus non dicatur anima, nec animatus, quia ad primum requirebatur identitas, & ad secundum erat necessaria informatio; dicitur tamen in anima rationali subsistens, & habens in se animam rationalem: ex quo oritur, quod dicatur intelligens, & volens mediatè per actus ab anima elicitos, & in illa receptos; hoc autem concretum, *subsistens in anima rationali, & habens animam rationalem*, est aliquid per se vnum, non minus quam hoc concretum, *subsistens in humanitate, & habens humanitatem*, ac proinde ex vnione animæ rationalis cum Deo aliquod vnum resultat.

161 *Secundo.* Vel potest responderi secundò, negando minorem; nam licet Deus non possit dici anima ob defectum identitatis, nec animatus concretiue concretione subiectiua ob defectum informationis; potest tamen dici animatus concretiue concretione suppositali, eo quòd anima vnita suppositaliter Deo tribuit illi denominationem operatiui illarum operationum, quæ ab anima eliciuntur, in quo ratio animati concretiue concretione suppositali consistit, nec ad hoc requiritur informatio: humanitas namque absque informatione Verbi per hoc solum, quòd in illo subsistat, constituit Verbum radicaliter operatiuum per modum suppositi suarum operationum: ergo pariter id poterit absque vlla informatione anima rationalis præstare. Contra quam solutionem nihil aliud potest opponi, nisi quòd Verbum in triduo, in quo mansit immediate vnitum cum anima rationali, à corpore separata, animatum appellare est insuetata loquutio. Cæterum cum de re constet, & ex loquutione nullum inconueniens sequatur, non debet inconueniens censeri nouis terminis rem antiquam explicare.

162 *Secundum argumentum proponitur.* Secundò arguitur: potest Deus vniri cum accidenti in ratione subiecti sub conceptu sustentantis: ergo potest accidens immediatè Deo vniri. Consequentia tenet; antecedens autem ostenditur primò: potest namque Deus supplere omnem causam extrinsecam; sed subiectum, vt sustentans est causa extrinseca accidentis: ergo potest supplere causalitatem subiecti vt sustentantis; & consequenter potest vniri cum accidenti, vt subiectum in ratione sustentantis. Secundò probatur: nam licet receptio sit imperfectio in subiecto, ratio sustentantis imperfectio non est; sed Deus potest vniri sub omni ratione non dicente imperfectionem: vndè vnitur in ratione sustentantis humanitatem, quia in conceptu sustentantis non inuoluitur imperfectio. Et similiter vniri potest, & de facto vnitur mentibus Beatorum, vt species, & termi-

nus determinans intellectum, quia ratione determinantis sub munera speciei imperfectio non clauditur: ergo potest Deus vniri cum accidenti in ratione subiecti sub conceptu sustentantis.

163 *Respondeo ad 1. probationem.* Respondeo, negando antecedens: ad primam probationem, distinguo maiorem: potest supplere omnem causam extrinsecam in eodem genere causæ, nego maiorem: in eodem, vel in alio transeat maior, & concessa minori, distinguo consequens: potest supplere causalitatem subiecti, gerendo munus subiecti, vel in genere causæ subiectiuæ, quæ materialis est, nego consequentiam: potest supplere causalitatem subiecti in genere causæ efficientis, concedo consequentiam. Ex quo non sequitur, quòd possit per modum subiecti cum accidenti vniri, nam ad hoc necessum erat, quòd suppleret causalitatem sustentatiuam subiecti in eodem genere causæ, scilicet, subiectiuæ, & materialis, quod implicat ob rationes *supra* factas: sicut ex eo quòd supplere possit causalitatem dispositionum in genere causæ efficientis producendo formam sine præuijs dispositionibus, non sequitur, posse vniri per modum dispositionis formaliter disponentis formam.

164 *Ad secundam.* Ad secundam, distinguo maiorem: ratio sustentantis non est imperfectio ex conceptu communi abstrahenta à sustentatione effectiua, purè terminatiua, & subiectiua, concedo maiorem: ratio sustentantis sustentatione subiectiua, nego maiorem, & concessa minori, nego consequentiam, sed tantum infertur, posse Deum cum accidenti vniri, vt causa efficiens sustentans, in qua vniona nulla imperfectio importatur; non autem, quòd possit vniri, vt sustentans sustentatione purè terminatiua, nam iste modus vnionis repugnat naturæ accidentis, vt vidimus, nec vt sustentans sustentatione subiectiua; quia in hac sustentatione includitur imperfectio, eo quod, quamuis munus sustentantis subiectiuè non exprimat imperfectionem receptionis, illam tamen essentialiter includit, vt *superius* arguebamus, eo quod sustentatio subiectiua non potest ab effectiua, & purè terminatiua in alio distingui, quam in eo, quòd includat, & exigat receptionem formæ sustentatæ.

165 *Ad secundam.* Sed contra hanc solutionem instatur, & est tertium argumentum: potest dari subiectum sustentans formam sine illius receptione, sed receptione sublata, omnis imperfectio excluditur: ergo vnio per modum subiecti potest ab omni imperfectione depurari; & consequenter poterit Deus rationem subiecti respectu accidentis sortiri, & cum illo immediatè vniri. Vtraque consequentia tenet ex dictis; minor constat: nam, seclusa receptione, solum remanet conceptus causantis, & dantis esse accidenti, in quo nulla imperfectio relucet. Maior autem ostenditur primò; nam in subiecto, munera distincta sunt sustentare, & recipere accidens; sed quia sunt munera distincta in materia prima respectu formæ substantialis, sustentare, & recipere formam, potest dari receptio formæ sine illius sustentatione, vt constat in anima rationali, quæ in materia prima recipitur; & tamen à materia non sustentatur, cum non educatur ex illa, neque ab illa in existendo dependeat: ergo ex eadem ratione poterit respectu accidentis dari in subiecto receptio sine sustentatione, & sustentatio sine receptione; & consequenter poterit dari subiectum vnitum accidenti, vt sustentans sine illius receptione.

166 *Tertio arguitur, & replicatur cõtradicta.* Secundò probatur maior: licet subsistentia creata sustentet propriam naturam, & in illa recipiatur, potest subsistentia diuina vniri cum natura creata sub conceptu sustentantis, & illam realiter sustentare absque reali informatione naturæ, & absque eo, quod recipiatur in illa: ergo pariter, quamuis subiectum creatum sustentet accidens illud in se recipiendo, poterit competere Deo munus subiecti sustentantis absque munere recipientis, & vniri cum accidenti creato, vt subiectum sustentationis absque illius receptione. Tertio, nam licet vnio intrinsecè nectens extrema in vtroque recipiatur, vt plures probabiliter docent de vnione materiæ, & formæ, quòd, nempè, vna tantum sit, & in materia, & forma recepta, & de vnione naturæ cum subsistentia, quòd tam in naturà, quam in subsistentia intrinsecè recipiatur, de facto Verbum diuinum est subiectum sustentans hypostaticam vnionem, qua vnitur naturæ humanæ, quin illam recipiat intrinsecè: ergo pariter respectu accidentis poterit munus subiecti sustentantis exercere, absque receptione illius; ac proindè dari poterit subiectum purè sustentans. Denique id ipsum probatur: nam de facto corpus Christi vnitur in Eucharistia cum quantitate, vt subiectum sustentationis, & non inhæsionis, quod plures probabiliter docent: ergo potest dari subiectum sustentans formam sine illius receptione.

167 Respondeo, negando maiorem: vt enim *supra* arguebamus, exclusa receptiona à subiecto, non est, per quid distinguatur sustentatio subiectiua ab effectiua, & purè terminatiua, quæ conuenit subsistentiæ: sicut, secluso respectu ad terminum, non est, per quid distinguatur *in relatiuum* ab inhærentia accidentis absoluti; ac proindè implicat subiectum sustentationis absque receptione formæ. Et ex his ad primam probationem constat solutio: licet namque illa munera distinguantur, non tamen potest munus sustentantis subiectiuè sine receptione formæ inueniri, eo quòd sine illius inclusiona, & exigentia non est per quid à sustentatione effectiua, & purè terminatiua distinguatur. Nec obstat probatio in contra: tùm, quia in materia potest dari receptio sine sustentatione, non præcisè ob distinctionem munerum sustentandi, & recipiendi, sed quia receptio se sola sine alio munere sufficit, vt ratio materiæ receptiuæ saluetur, & simul cum forma totum substantiale constituat; sustentatio autem sola sine receptione inclusa, rationem subiecti non saluat, vt vidimus. Tùm etiam; quia licet materia recipiat formam sine eo, quòd illam quoad substantiam sustentet; illam tamen quoad vnionem hoc est, vnionem formæ cum materia, vel saltim materiæ cum forma, recipit, & sustentat; vndè non datur pura receptio in materia; Deus autem sustentans accidens nihil potest recipere, & ideò non potest, vt subiectum sustentationis cum accidenti vniri.

Et quidem eodem argumento probaretur, posse Deum vniri cum forma substantiali, sub conceptu materiæ, sub munere sustentantis, quod nescio, an aliquis ex contrarijs Auctoribus sit concessurus, nec hucusque admissum vidi. Quòd autem sequitur, patet: nam etiam in materia munus sustentantis formam, & munus recipientis distinguuntur, potestque receptio formæ sine illius sustentatione quoad substantiam inueniri: ergo, in his præmissis ab Aduersarijs infertur, posse Deum vniri vt subiectum purè sustentans, seclusa receptiona, pariter inferre poterunt, Deum vniri posse per modum materiæ cum forma substantiali, sub solo munere sustentantis, sine formæ receptione. 168

Ad secundam probationem, concesso antecedenti, nego consequentiam. Ratio autem discriminis habetur ex dictis; 169 *Ad secundam.* nam licet subsistentia creata terminet propriam naturam, & in illa recipiatur: hoc secundum de materiali illi conuenit, attenta formali ratione subsistentiæ substantialis, quia potest sustentatio, prout est propria subsistentiæ, & ab alijs modis sustentandi distincta intelligi, & inueniri: cæterum receptione subiectiua seclusa, non manet sustentatio subiectiua, vt ab alijs modis sustentandi distincta; & ideò non potest dari subiectum solius sustentationis obtinens veram subiecti rationem.

Et ex his ad tertiam probationem responderi potest primò, permissa tota antecedentis doctrina, negando consequentiam, 170 *Ad tertiam resp. primò.* & ratio discriminis est: nam licet demus, vnionem, qua inter se vniuntur subsistentia, & natura creata, esse vnam indiuisibilem in vtroque extremo receptam; attamen subsistentia creata non exigit formaliter ex conceptu subsistentiæ sustentantis, & terminantis naturam vnionem in se recipere, sed potest conceptus sustentantis subsistentiæ proprius, & ab alijs modis sustentandi distinctus, sine receptione, etiam vnionis, saluari: cæterum sine intrinseca receptione non potest conceptus sustentantis subiectiuè proprius subiecto consistere: & ideò, receptione seclusa, ratio subiecti non potest perseuerare, nec alicui conuenire.

Vel secundo respondetur, negando doctrinam in antecedenti suppositam, vel inclusam, quod nempe, vnio materiæ 171 *Secundò.* cum forma, & naturæ cum subsistentia vna sit, & in vtroque extremo recepta, sed duplex vnio inter materiam, & formam inuenitur: vna ex parte formæ subiectiuè in illa recepta, & materiam respiciens vt terminum: alia ex parte materiæ in illa intrinsecè recepta, & ad formam terminata; inter naturam autem, & subsistentiam creatam, vel duplex vnio realiter ab extremis distincta non datur, sed vnio ex parte naturæ intrinsecè in illa recepta, & respiciens subsistentiam vt terminum, non autem ex parte subsistentiæ; quia hæc, cum in sententia probabili non possit de potentia absoluta separata à natura inueniri, se ipsa est essentialiter affixa propriæ naturæ: & ideò modo vnionis realiter distincto, quo subiectiuè vniatur, non indiget: vel vnione distincta à se ipsa, & ab vniona naturæ realiter in subsistentia recepta, & ad naturam terminata, cum natura, quam terminat, vnitur; hæc autem in mysterio Incarnationis non datur; quia personalitas Verbi ob suam infinitatem modo, quo vniatur, non indiget: vndè nunquam est verum, quod respectu vnionis petentis recipi intrinsecè in subsistentia, diuinum Verbum rationem subiecti sustentantis, & non recipientis exerceat.

Ad vltimam probationem responderi potest primò, prætermisso antecedenti, negando consequentiam. Ratio autem di- 172 *Ad vltimam probationem respond. primò.* scriminis insinuata manet ex dictis; nam licet corpus Christi, vt sustentans quantitatem, illam in se non recipiat; potest tamen dari in illo vnio accidentalis terminata ad quantitatem, & in corpore Christi recepta: vndè non datur sustentatio sine vlla receptione, sed cum receptione vnionis, & ex illa receptione

ptione sustentatio subiectiua in aliis modis sustentandi distinguitur, in Deo autem, nec potest accidens recipi, nec vnio cum accidenti: ac proindè non potest in illo admitti ratio sustentantis subiectiuè. Vel secundò respondetur, negando antecedentis doctrinam cum frequentiori sententia asserente, corpus Christi non vniri cum quantitate, vt subiectum, etiam solius sustentationis, sed tantum instrumentaliter effectiuè sustentare quantitatem, & sustentationem substantiæ panis, non subiectiuè, sed efficienter per modum instrumenti supplere.

Secundò.

173 *Si dicas.* Si dicas: negari non potest probabilitas huius sententiæ, scilicet, quòd corpus Christi sit quantitati vnitum vt subiectum sub munere sustentantis, absque illius receptione: ergo consequenter ad hanc sententiam asserendum est, posse Deum vniri immediatè cum accidente, vt subiectum solius sustentationis absque illius receptione. Respondeo primò, prætermisso antecedenti, negando consequentiam; ratio autem discriminis data est in prima solutione huius vltimæ probationis. Vel secundò responderi potest, Auctores, qui tenent illam sententiam, loquendo de corpore Christi, idem etiam de Deo respectu accidentium docere; Nos autem vtrumque consequenter negamus.

Respond. primò. *Secundò.*

§. XI.

Accidens vniri posse cum diuina existentia probatur.

174 *Tertia conclusio.* SIt Tertia Conclusio. *Non repugnat accidens vniri immediatè cum existentia diuina.* Hanc statuo pro Auctoribus tertiæ sententiæ, & specialiter procedit contra Nazarium, & alios Recentiores Thomistas, qui admittentes, posse accidens vniri subsistentiæ diuinæ, negant, vniri posse cum diuina existentia, & docentes, humanitatem de facto existentia Verbi existere, negant quòd accidens Dei existentia existere possit. Ante cuius probationem duo supponenda sunt. Primum, quòd existentia creata realiter ab entitate, seu essentia distinguitur, vt *lib. 1. Physicor.* cum Aristotele, & D. Thoma docent omnes eius Discipuli. Secundum, humanitatem Christi propria non gaudere existentia, sed Verbi existere, vt docent omnes Thomistæ cum Angelico Doctore *infrà quæst.* 17. nec in præsenti est probandum.

175 *Probat. conclusio.* Quibus suppositis, probatur nostra conclusio: quia namque existentia humanitatis realiter ab illa distinguitur, eminenterque in diuina existentia continetur, potest hæc cum humanitate, & vniri, & effectum propriæ existentiæ supplendo, illam existentem reddere; sed existentia accidentis realiter ab eius entitate distinguitur, & eminenter continetur in existentia diuina: ergo potest diuina existentia illius effectum supplere, & cum accidenti vnita illud constituere existens; ac proindè non repugnat vnio immediata accidentis cum existentia diuina.

176 *Respondebis.* Huic argumento responderi potest, existentiam diuinam non vniri cum humanitate immediatè, sed mediante subsistentia prius cum humanitate vnita: ex quo non sequitur, posse diuinam existentiam immediatè cum accidenti vniri. Hæc tamen solutio argumento non satisfacit, & reijcitur: nam licet verum sit, quòd humanitas de facto non vniatur cum diuina existentia immediatè, sed mediante subsistentia personali Verbi; potest tamē de potentia absoluta immediatè vniri cū existentia diuina, & per illam existens reddi; sed huius possibilitatis alia ratio assignari non potest, nisi distinctio realis existentiæ ab humanitate, & quòd in diuina existentia eminenter contineatur: quæ ratio etiam in accidenti militat: ergo potest de potentia absoluta accidens vniri immediatè cum existentia diuina. Maior, in qua sola est posita difficultas, probatur. potest subsistentia diuina immediatè cum humanitate vniri, quin ex hoc aliqua imperfectio sequatur: ergo etiam diuina existentia potest immediatè vniri cum humanitate, quin ex tali vnione possit aliqua imperfectio inferri.

177 *Respond. primò.* Respondebis, concesso antecedenti, negando consequentiam, primò, quia vt docet D. Thom. *infra q. 17. art. 2.* existentia est actus suppositi, ac proinde existentia diuina est actus suppositi diuini: ex quo vlterius fit, quòd non possit immediatè naturæ communicari. Secundò, quia subsistentia ex proprio conceptu est terminus; non autem aliqua imperfectio infertur ex hoc, quòd aliqua formalitas diuina terminet naturam creatam: existentia autem est forma, & vltimus actus, non autem potest aliqua diuina formalitas naturam creatam informare, & actuare: & ideò potest subsistentia diuina immediatè naturæ creatæ vniri, non autem diuina existentia.

Secundò.

179 *Reijcitur prædicta solutio. Quantum ad primā rationem.* Sed nulla ex his rationibus vis consequentiæ eneruatur. Non prima, nam esto existentia connaturaliter subsistentiam supponat; non tamen illam præsupponit essentialiter: vt enim probabilis docet sententia, potest de potentia absoluta natura creata sine subsistentia existere: ergo licet, vt existentia diuina intra ordinem communicationis supernaturalis hypostaticæ connaturali modo vniatur naturæ creatæ, supponatur prius vnita subsistentia diuina; hæc tamen præsuppositio non exigitur essentialiter, consequenter poterit de potentia absoluta iste ordo non seruari, sed existentia diuina immediatè cum humanitate vniri.

179 *Reijcitur prædicta solutio. Quantum ad primā rationem* Deindè secunda ratio reijcitur primò: nam de facto existentia diuina reddit humanitatem existentem; & tamen non informat humanitatem, ergo de conceptu existentiæ non est actuare informando id, quod existens constituit; ac proindè ex isto capite non repugnat, diuinam existentiam immediatè naturæ creatæ vniri; Præterea, si namque de conceptu existentiæ esse actuare informando, nec etiam mediatè posset suum effectum absque informatione præstare, vt constat in ratione potentiæ proximæ, vel radicalis, quæ quia vt suum præstet effectum, & in ratione potentis constituat, petit vel identitatem, vel informationem physicam, nec etiam mediatè potest suum effectum exhibere sine identitate, vel physica informatione; quo circa omnipotentia diuina, quamuis mediatè cum natura humana vnita, quia cum illa non identificatur, nec illam physicè informat, non constituit humanitatem omnipotentem; sed diuina existentia mediatè cum humanitate vnita illam existentem constituit absque identitate, vel physica informatione: ergo de conceptu existentiæ non est identitas, nec informatio physica naturæ, quam constituit existentem; & consequenter etiam immediatè poterit prædictum effectum præstare sine identitate, vel physica informatione. Tertiò, nam quamuis subsistentia sit actus: non tamen est actus informans, sed terminans in linea entis prædicamentalis complens in illa linea naturam; ergo pariter, quamuis existentia sit actus, non tamen erit actus informans, sed complens, & vltimò terminans in linea entis participaliter sumpti; & consequenter sicut potest subsistentia, quamuis sit actus, immediatè cum humanitate vniri; ita, & quamuis existentia actus sit, poterit cum humanitate etiam immediatè vniri.

Tertiò.

180 *Principali argum. respond. 2.* Secundò responderi potest argumento principali, negando causalem maioris vt adæquatam: non enim ideò solum potest humanitas per diuinam existentiam existere, quia existentia humanitatis realiter ab illa distinguitur, & in existentia diuina eminenter continetur; sed insuper, quia natura substantialis est; & ideò illi non repugnat per existentiam diuinam, quæ substantialis est actuari: natura autem accidentalis capax actus substantialis non est: vndè sicut ob hanc causam non potest per diuinam subsistentiam subsistere: ob eandem illi repugnat reddi existens per diuinam existentiam.

181 *Reijcitur primò.* Sed nec ista solutio est sufficiens, & reijcitur primò: non enim minus distat natura creata ab existentia infinita, & increata, quam accidens a substantia: sed quia subsistentia diuina continet eminenter subsistentiam naturæ creatæ, quamuis increata sit, potest naturam creatam terminare, & reddere subsistentem: ergo quamuis existentia diuina sit actus substantialis, quia tamen eminenter continet existentiam accidentis, potest cum accidenti vniri, & illud existens reddere. Secundò, non enim ideò non potest accidentalis natura terminari per subsistentiam diuinā, quia est actus substantialis formaliter, sed quia eminenter actus accidentalis non est, hoc est, eminenter continens subsistentiam creatam terminantem naturam accidentalem; sed quamuis existentia diuina sit actus substantialis formaliter, est tamen eminenter accidentalis, hoc est, eminenter continens existentiam accidentalis naturæ: ergo potest existentia diuina cum natura accidentali vniri, illamque existentem constituere. Et ex his constat argumentorum solutio.

Secundò.

§. XII.

Contraria argumenta diluuntur.

182 *Primum argumentum contrariorū.* OPponunt contrarij Auctores primò: nulla diuina perfectio potest actuare naturam creatam; sed existentia diuina non potest naturam creatam existentem constituere sine illius actuatione: ergo non potest naturæ accidentali vniri, nec illam existentem constituere, consequentia tenet: maior patet: nam ideò non potest diuina essentia esse actus naturæ creatæ, quia creatam actuare naturam imperfectionem importat: ergo actuare naturam creatam repugnat omni perfectioni diuinæ. Minor autem probatur primò: nam existentia est vltimus actus: ergo non potest naturam existentem constituere, nisi vel cum illa identificetur, vel illam physicè actuet, sed cum natura creata identificari non potest: ergo, vt illam existentem constituat, debet illam actuare. Secundò, nam essentia creata comparatur vt potentia ad existentiam, per quam redditur existens: ergo existentia illam existentem constituens necessario comparatur, vt actus, & consequenter non stat, existentiam diuinam naturæ creatæ vniri sine illius actuatione.

Respon-

183 *Respondeo.* Respondeo, distinguendo maiorem : per informationem intrinsecam concedo maiorem : per intrinsecam terminationem, nego maiorem : & sub eadem distinctione minoris, nego consequentiam ; nam existentia ex suo conceptu formali non petit actuare informatiuè, sed tantum terminatiuè ; licet autem perfectionibus diuinis repugnet, vniri cum natura creata, tanquam actus informantes, non tamen repugnat illis vniri, vt actus complentes, & terminantes ; nam isto modo vnitur personalitas, & subsistentia diuina. Nec contra istam distinctionem obstat probatio maioris ; nam essentia sub conceptu essentiæ, non potest aliquam actuare naturam, nisi per identitatem, vel physicam informationem : & quia isti modi actuandi respectu naturæ creatæ imperfectionem Deo repugnantem importat ; ideò essentia diuina non potest esse actus naturæ creatæ.

Ad probationes minoris respond. Nec magis obstant duæ probationes minoris. Non prima, nam existentia non est vltimus actus informans, sed vltimus actus terminans. Nec secunda, nam essentia in ordine ad existentiam secundum formalem existentiæ conceptum non est potentia informabilis, sed tantum terminabilis : ex quo solum sequitur, existentiam comparatiuè ad essentiam esse actum terminantem, non autem actum informantem. Sicut natura in ordine ad subsistentiam non est potentia informabilis, loquendo de subsistentia secundum formalem conceptum, sed tantum potentia terminabilis, esto respectu subsistentiæ propriæ creatæ quæ terminare sine informatione non potest, potentia informabilis sit, & non solum terminabilis. Et quidem hoc argumentum, quo aliqui ex Thomistis ducuntur, probat, humanitatem non posse per diuinam existentiam existere.

184 *Secundò obijciunt.* Secundo obijciunt : existentia substantialis non potest communicari accidentali naturæ ; sed existentia diuina est existentia substantialis : ergo nequit communicari accidenti, & consequentèr non potest accidens immediatè diuinæ existentiæ vniri. Consequentia tenet, minor constat, & maior probatur : quia subsistentia est actus proprius substantiæ, non potest communicari accidenti ; sed existentia substantialis est actus proprius substantiæ, non minus quam subsistentia, cum existentia sit actus vltimus, & perfectissimus, ad quem subsistentia disponit : ergo existentia substantialis accidenti communicari non potest.

185 *Respondeo.* Respondeo distinguendo maiorem : existentia substantialis eminenter, & formaliter, concedo maiorem : existentia substantialis formaliter, & eminenter accidentalis, nego maiorem, & sub eadem distinctione minoris, nego consequentiam ; nam existentia diuina quamuis sit substantialis formaliter, est tamen eminentèr accidentalis, idest, eminentèr continens existentiam accidentis : & ideò potest accidenti communicari. Sicut potest communicari naturæ substantiali creatæ, quia, quamuis sit existentia increata formaliter, est tamen eminenter existentia creata, hoc est, illam eminenter continens ; subsistentia autem diuina est substantialis eminentèr, & formaliter, quia eminenter non continet subsistentiam aliquam creatam, per quam accidentalis natura subsistat, vel subsistere possit, vt in *prima conclus.* probauimus : & ideò ita est propria substantialis naturæ, vt accidentali communicari non possit.

186 *Replicabis.* Sed dices : existentia substantialis non potest constituere, nisi tantum per se existens ; sed accidens non est capax existendi per se : ergo est incapax existendi per existentiam formaliter substantialem, qualis est existentia diuina. Minor constat ex dictis ; maior autem probatur : nam inter existere per se, & existere in alio, non potest medium constitui ; sed existentia substantialis non potest constituere existens in alio : ergo necessariò debet constituere existens per se.

187 *Respondeo.* Respondeo, distinguendo maiorem : non potest constituere, nisi tantum existens per se positiue, aut negatiue, concedo maiorem : necessario positiue, nego maiorem, & sub eadem distinctione minoris, nego consequentiam, nam licet accidens non possit positiue per se existere, vt *supra* docuimus ; potest tamen per se existere negatiue, vt constat in quantitate Eucharistiæ, quæ nulli subiecto inhæret ; & consequenter per se negatiue existit : & licet existentia substantialis eminenter, & formaliter non possit non constituere per se existens positiue ; illa tamen, quæ eminenter est accidentalis, qualis est existentia diuina, quamuis non possit constituere accidens inhærens, potest illud constituere per se existens negatiue, hoc est, existens sine inhærentia ad subiectum. Nec amplius probatio maioris conuincit ; nam licet inter per se existere negatiue, & existere in alio, non possit medium constitui ; inter existere per se positiue, & existere in alio medium datur, nempe, existere per se negatiue, vt in exemplo quantitatis adducto conspicitur.

188 *Instabis primò.* Sed instabis primo : nam ex ratione, qua nostram conclusionem probauimus, vel infertur, posse accidens inexistere per existentiam diuinam, vel non colligitur, posse per illam existere ; sed vt fatemur, nequit per existentiam increatam accidens inexistere : ergo fateri tenemur, nec per illam existere posse. Probatur maior : ratio, qua probauimus, posse per diuinam existentiam existere, est quia existentia accidentia eminenter continetur in existentia diuina ; sed etiam inexistentia accidentis eminenter continetur in illa : ergo ratio, si quid probat, conuincit, non solum posse existere per diuinam existentiam, sed etiam posse per eandem inexistere.

Instabis secundo : existere per se positiue, est existere cum repugnantia ad essendum in alio ; sed eo ipso, quòd accidens existat existentia substantiali diuina repugnat illi inhærentia : ergo eo ipso existit per se positiue, & consequenter, si est incapax istius modi existendi, est incapax existendi existentia substantialis, quamuis sit eminenter accidentalis. Maior cum consequentia tenet ; minor autem probatur : existentiæ diuinæ repugnat alij inhærere : ergo accidenti existenti per existentiam diuinam repugnat existere in alio ; & consequenter eo ipso, quod natura accidentalis existat per existentiam diuinam, repugnat illi inhærentia. 189 *Secundò.*

Respondeo ad primam replicam, negando maiorem, ad cuius probationem dicatur, inexistentiam accidentalem, ea ratione, qua accidens constituit existens, dicere perfectionem sine imperfectionis expressione : & quia alias in diuina existentia eminenter continetur, potest in ratione constituentis existens per diuinam existentiam suppleri ; & consequenter potest accidentalis natura reddi per diuinam existentiam existens, prout tamen accidens constituit inexistens subiecto, exprimere imperfectionem, & ideo, quamuis eminenter contineatur in existentia diuina, non potest effectus iste à diuina existentia præstari ; ac proinde nequit accidens per diuinam existentiam inexistere. 190 *Respond. ad prim. replicam.*

Ad secundam, concessa maiori, nego minorem ad illius probationem, concesso antecedenti, distinguo consequens : repugnat accidenti existere in alio inhærentia proueniente ab existentia diuina, concedo consequentiam : existere in alio inhærentia non præstita ab existentia diuina, sed tantum permissa ab illa, nego consequentiam, nam quamuis ipsa diuina existentia non possit dare accidenti, quod inhæreat ; potest tamen accidens inhærens subiecto actuari, & existere per existentiam diuinam : vnde diuina existentia, quamuis non præstet accidenti, quod inhæreat, inhærentiam tamen in accidenti permitit, & accidens etiam inhærens, potest existens constitui per existentiam diuinam. 191 *Ad secundam.*

Mitto plura alia argumenta, quibus probare contendunt Auctores contrariæ sententiæ, nullam entitatem creatam posse existere per existentiam realiter ab illa distinctam : tum, quia, vt *superius* aduertimus, hoc in *præsenti* inuestigandum non est, sed ex Philosophia supponendum, vbi à Discipulis Diui Thomæ argumenta in contrarium clare diluuntur. Tum etiam : quia instantur in humanitate assumpta, quam per existentiam diuinam existere docet probabilior sententia, & Nos id in *præsenti* supponimus, difficultatem ad id solum restringentes, an, scilicet, accidenti peculiari aliqua ratione repugnet diuina existentia existere : sicut eidem repugnat actuari per subsistentiam diuinam, vel per illam terminari.

Ex dictis colligitur primo, ex accidenti, & existentia diuina, casu, in quo inter se vnirentur, resultare vnum per se, non perseitate entis nominaliter sumpti, sed perseitate entis accepti participialiter. Quod patet : nam ex accidenti, & connaturali existentia resultat vnum per se, sumpto ente participialiter ; sed existentia diuina vniretur cum natura accidentali, vice existentiæ accidenti connaturalis : ergo ex illis sic vnitis resultaret vnum per se perseitate entis participialiter sumpti. Patet consequentia ; ideo namque ex humanitate, & existentia diuina resultat vnum per se perseitate entis participialiter sumpti, quia existentia diuina vnitur humanitati vice existentiæ creatæ, & ipsi connaturali, cum qua vnum per se constitueret hoc genere perseitatis : ergo, si existentia diuina vniretur cum accidenti, vice existentiæ accidentalis creatæ, ex qua, & natura accidentali coalesceret vnum per se in linea entis participialiter, ex illis, prout sic vnitis, vnum per se resultaret hoc genere perseitatis. 192 *Primum corollarii.*

Secundò ex dictis infertur, casu, in quo accidens immediate vniretur cum existentia diuina, non ideò dicendum esse cum proprietate assumptum à Deo. Quod patet : vt enim *supra* docuimus, sola vnio cum diuina subsistentia sufficit, vt forma, aut natura vnita, dicatur assumpta à Deo ; sed, quamuis accidens vniatur cum existentia diuina, non vnitur, nec potest vniri cum personalitate, aut subsistentia diuina sub conceptu subsistentiæ : ergo, quamuis sit vnibile, non tamen est cum proprietate assumptibile. Quod amplius ex *ibidem* dictis vrgetur : quamuis Deus vniretur in ratione intellectionis cum intellectu creato, vt plures censent possibile, non ideò intellectus creatus à Deo diceretur assumptus : ergo pariter, quamuis accidens vniretur cum existentia diuina, non ideò diceretur assumptum. Patet consequentia à paritate rationis, & insuper ; non enim alia de causa potest verum esse antecedens, nisi quia Deum aliquam naturam assumere, est illam sibi vnire 193 *Secundò.* *Confirmatur.*

re

re vnione fundante prædicationem naturæ vnitæ de Deo: & quia vnio sub ratione intellectionis, non fundat prædicationem, ideò ad assumptionem non sufficit; sed etiam vnio Dei cum accidenti sub munere, & conceptu existentiæ non fundat prædicationem accidentis de Deo: ergo talis vnio non sufficit, vt accidens dicatur assumptum. Maior cum consequentia tenet; minor autem probatur: nam ideò vnio Dei sub ratione intellectionis cum intellectu creato non potest prædicationem fundare, quia licet intellectus ex vi vnionis constitueretur intelligens intellectione diuina, non tamen diceretur, intellectum esse in Deo, aut Deum in intellectu subsistere; sed ex vi vnionis accidents cum existentia diuina, etsi accidens diceretur existens, non diceretur existens in Deo, nec Deus in illo subsistens: ergo non posset ex vi talis vnionis de Deo prædicari.

194 *Opponet.* Sed dices: anima rationalis in triduo, non solum remansit vnita Verbo, sed etiam ab ipso assumpta; & tamen non poterat prædicari de Verbo: non enim in abstracto; hæc enim propositio: *Verbum est anima rationalis*, numquam potuit esse vera, nec in concreto; hæc enim etiam est falsa: *Verbum diuinum est animatum*, nam ad hoc requirebatur, quòd esset ab anima rationali informatum: ergo vnio formæ cum Deo non fundans prædicationem potest assumptionem fundare, & forma, quæ de Deo prædicari non potest, dici potest ab ipso assumpta.

195 *Respondeo.* Respondeo, concessa maiori, negando minorem, quòd, nempè, anima rationalis non possit prædicari de Verbo, vt enim *superius* diximus, potest verbum dici animatum concretiuè, non per modum totius constitui per animam rationalem, sed per modum suppositi, & esto hoc non admittatur, potest ad minus verè affirmari de Verbo, esse habens animam rationalem, eo quòd in illa subsistat; accidens tamen ex vi vnionis cum existentia tantum diuina, nullo ex his modis potest prædicari de Deo; quia esse habens aliquam formam solum potest stare dupliciter, nempe, subiectiuè, & suppositaliter, Deus autem nec esset accidentis subiectum, nec esset accidentis suppositum: ac proindè nullo modo posset dici habens accidens. Recolantur dicta *supra disputatione decimaquinta*.

§. XIII.

Circa tertiam disputationis partem referuntur sententiæ, & statuitur prima conclusio.

196 Tertium, quod in hac disputatione in examen vocauimus, est an natura substantialis partiali possit vniri substantialiter cum Deo, & ab ipso assumi. In quo, vt omninò certum, & extra controuersiam supponimus primò, animam rationalem à materia separatam esse vnibilem cum Deo, & ab ipso as-

Primum præsuppositum. sumptibilem. Quod patet: nam est de fide, mansisse in triduo cum diuino Verbo vnitam, & subsistentem per subsistentiam diuinam: ergo est diuino Verbo vnibilis, & ab ipso substantialiter assumptibilis. Si dicas: vnio substantialis cum Deo aut est in vnitatem personæ, aut in vnitatem suppositi: sed nul-

Dices. lo ex his modis potest anima rationalis vniri: ergo non est assumptibilis. Consequentia tenet, minor constat, nam persona *est rationalis naturæ indiuidua substantia*, & suppositum *est indiuidua substantia naturæ substantialis*; anima autem rationalis natura non est, & consequenter Verbum, vt in illa subsistens nec suppositum, nec persona esse potest. Maior autem probatur: quia alius modus vnionis cum Deo in ratione subsistentis non est hucusque assignatus.

197 *Respondeo.* Respondeo primò, vnionem animę rationalis cum Deo esse in vnitatem personæ, non adæquatæ, & completæ, sed per-

Secundò. sonæ inadæquatæ, eo quòd anima rationalis non est adæquatè, sed inadæquatè natura. Vel secundò respondetur, posse esse vnionem cum Deo in vnitatem subsistentiæ, quæ quidem vnitas suppositi, vel personæ rationem non habeat ex defectu completionis: sicut etiam datur in probabiliori sententia subsistens absolutum in Deo, quòd suppositum non est, nec persona, quia communicabile est.

198 *Secundò præsuppositum.* Secundò extra controuersiam est, posse partes integrantes, omogeneas, & eiusdem rationis separatas à toto subsistere per diuinam subsistentiam, v.c. duæ medietates aquæ, ab inuicem separatæ possunt vniri cum Deo in ratione subsistentis, & per illius subsistentiam subsistere, quod à nullo Theologorum negatur, supposito, quòd natura irrationalis sit incapax vnionis cum Deo in vnitatem suppositi. Et patet: nam partes prædictæ separatæ à toto, & ab inuicem diuisæ subinduunt rationem totius, & sunt eiusdem rationis cum illo, quod componebant, & per se subsistentes subsistentia realiter ab illis distincta, & eminenter in diuina subsistentia contenta; sed omne, quod sic subsistit, potest vniri cum Deo in ratione subsistentis, & per illius subsistentiam subsistere: ergo partes illæ ab inuicem separatæ possunt vniri cum Deo in ratione subsistentis, & per diuinam subsistentiam subsistere.

His igitur præsuppositis, dubium restat circa partes integrantes vnitas, & circa partes physicas essentiales vnitas, vel separatas, in quo variæ sunt Theologorum sententiæ. Prima docet, omnes prædictas partes esse assumptibiles ad diuinam subsistentiam, siue ab inuicem separatas, siuè actu physicè vnitas, ita vt vna pars actu cum alijs vnitas assumi possit, compartibus non assumptis. Secunda sententia docet, nullam partem actu cum altera vnitam posse assumi sine alia; partes autem physicas essentiales ab inuicem separatas posse à Deo hypostaticè assumi, & vniri cum diuina subsistentia. Tertia cum præcedenti conueniunt quoad partes, vt actu vnitas, docens, non posse vnam ex illis assumi, altera in assumpta manente; quoad partes autem physicas essentiales separatas, ab illa dissentit, docens, non posse, etiam separatas, vniri Deo hypostaticè, nec assumi ad subsistentiam diuinam. Auctores dabimus, nostram proponentes sententiam, pro qua sit 199 *Prima sententia.* *Secunda.* *Tertia.*

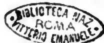
Prima Conclusio. *Nulla pars actu alijs partibus vnita potest assumi ad diuinam subsistentiam, compartibus non assumptis*. Ita Vazquez *disput. 32. cap. 4.* Lorca *disp. 27. dub. 3. num. 14.* Cabrera *in præsenti art. 1. disp. 4.* Nazarius *controuers. vnic. q. 3.* Illustrissimus Arauio *dub. vnic. in secund. parte dubij*, & Magister Sancto Thoma *q. 3. art. 3.* Et probatur; pars enim actu alijs partibus vnita non potest assumi ad diuinam subsistentiam, nisi ratione totius prius subsistentis per illam; sed assumpto toto ad diuinam subsistentiam, omnes eius partes debent necessariò assumi: ergo pars actu vnita alijs partibus non potest assumi ad diuinam subsistentiam, compartibus non assumptis. Consequentia tenet, minor est certa; nam totum idem est, quòd partes simul sumptæ, & vnitæ, & consequenter non stat, totum assumi ad diuinam subsistentiam, quin partes simul sumptæ assumantur, cum quo non compatitur illarum aliquam inassumptam manere; maior autem probatur: id solum potest assumi ad subsistendum subsistentia diuina, quod potest subsistere subsistentia creata, & ea ratione, qua potest; sed pars actu alijs partibus vnita non subsistit ratione sui, nec per propriam subsistentiam: ergo non potest immediatè assumi ad subsistendum subsistentia diuina, sed tantum ratione totius. Illatio tenet, maior constat ex dictis; minor autem supponenda potius est ex ijs, quæ in Metaphysica, & Physica a nostris Thomistis docentur, quam in *præsenti* probanda. 200 *Prima conclusio.* *Prob. 1.*

Potest tamen breuiter suaderi primò ex Diuo Thoma *1. p. q. 29. art. 1. & 2. & 4. Contra Gent. cap. 29. ad decimum*, illis verbis: *Neque partes alicuius substantiæ sic dicuntur particulares substantiæ, quasi sint per se subsistentes, sed subsistunt in toto*. Vbi, vt clarè constat, negat D. Thomas rationem subsistendi partibus cuiuscumque substantiæ. Et quidem de partibus essentialibus physicis constat ex doctrina Thomistarum *lib. 1. Physicor.* docentium, non existere existentijs partialibus, sed solum vnica existentia totius: ex quo clarè infertur, non subsistere subsistentijs sibi proprijs, sed vnica subsistentia, qua totum per se primò subsistit; subsistere namque est per se existere; & consequenter, quod non existit immediatè ratione sui, non potest immediatè subsistere. Quoad partes verò integrales probatur: nam subsistere est per se existere perseitate independentiæ, vel incommunicabilitatis; sed pars integralis actu alijs partibus vnita non existit per se aliquo ex prædictis modis: ergo non subsistit per se, & ratione sui. Maior cum consequentia tenet; minor autem probatur: nam pars integralis actu alijs partibus vnita, est actu toti communicata, & ab illo in existendo dependens: ergo non existit per se perseitate incommunicabilitatis, nec perseitate independentiæ; & consequenter per se non subsistit. 201

Dices, perseitatem independentiæ, in qua subsistentia consistit, tantum excludere dependentiam a subiecto inhæsionis, & a subiecto sustentationis; licet autem partes integrales vnitæ sint in toto, & ab illo aliqua ratione dependeant, non tamen sunt in illo, vt in subiecto inhæsionis, nec vt in subiecto, aut termino sustentante: ac proindè gaudent sufficienti perseitate, vt ratione sui dicantur subsistere. 202 *Dices.*

Sed contra; nam eo modo exigitur negatio dependentiæ ad subsistentiam, prout dicit perseitatem excludentem dependentiam, quo requiritur negatio communicationis ad subsistentiam acceptam pro perseitate incommunicabilitatis; sed, quod, partes communicentur toti, tollit ab illis rationis subsistendi per se perseitate incommunicabilitatis: ergo, quòd dependeant a toto, aufert ab illis rationem subsistendi per se perseitate independentiæ; & consequenter non gaudent aliqua ratione perseitatis sufficienti ad per se subsistendum. Maior constat: non enim potest ratio aliqua discriminis reddi: minor autem probatur: nam perseitas incommunicabilitatis idem est, quòd suppositalitas; sed hæc excludit communicationem, qua partes communicant inter se, & toti communicantur: ergo perseitas incommunicabilitatis communicationem illam excludit. Maior cum consequentia tenet; minor autem probatur: nam pars integralis actu alijs partibus vnita, & toti communicata, non habet rationem suppositi; sed non ob aliam rationem, nisi *Sed contra.*

quia

quia est actu communicata, alijs partibus, & toti: ergo ratio suppositalitatis excludit communicationem, qua partes integrantes communicant inter se, & toti communicantur.

203 *Secundo probatur conclusio.* Deindè suadetur conclusio: vt enim *disp. seq.* videbimus, non stat, naturam aliquam propria terminatam subsistentia subsistere per diuinam; sed, si pars actu alijs partibus vnita posset assumi ad diuinam subsistentiam, sequeretur, subsistere subsistentia propria, & simul subsistentia diuina ergo sic vnita, inassumptibilis est ad diuinam subsistentiam, non assumpto toto, & coassumptis alijs partibus. Consequentia tenet, maior ex dicendis *disp. seq.* constabit; minor autem probatur: nam pars existens in toto non potest non subsistere subsistentia totius, vt constat ex dictis, & admittunt Auctores, contra quos nostra conclusio procedit: argo si manens in toto, qualiter manet, dum est alijs partibus vnita, posset assumi ad subsistentiam diuinam, simul subsisteret subsistentia propria, nempè, subsistentia totius, & subsistentia diuina.

204 *Dices.* Dices, partes actus vnitas subsistere subsistentia totius, nihil aliud esse quam subsistentiam totius consfari, & quasi componi ex subsistentijs, quibus partes subsistunt: vndè casu, in quo vna pars alijs partibus vnita assumeretur ad diuinam subsistentiam, totum coalescens ex illis partibus subsisteret duplici subsistentia, nempè, creata, qua partes non assumptæ subsisterent, & increata, qua subsisteret pars assumpta; hæc autem non subsisteret subsistentia creata, sed tantum subsistentia diuina, à qua præsupponitur assumpta.

205 *Contra primò.* Sed contra primò, nam iuxta hanc solutionem partes non subsistunt subsistentia totius, sed potius totum subsistit subsistentijs, quibus partes subsistunt; sed iuxta communem, & veram Thomistarum doctrinam partes subsistunt subsistentia totius, non autem è contra: ergo Discipuli D. Thomæ prædicta solutione vtentes deserunt communem Thomistarum doctrinam. Maior probatur: partes subsistere subsistentia totius, est totum per se primò subsistere, & partes ratione totius, vt materiam, & formam existere existentia totius, est per se primò existere totum, & partes ratione illius; sed casu, in quo vna pars subsisteret subsistentia diuina, & aliæ subsistentia creata, non subsisteret totum primò, & partes ratione illius, sed potius è contra; subsistentia namque diuina non ad totum per se primò, sed ad partem assumptam compararetur: argo iuxta doctrinam traditæ solutionis non saluatur, partes ratione totius subsistere, sed potius è contra. *Secundò.* Deindè tradita solutio reijcitur: vt enim totum subsistat, debet dari vnica subsistentia; sed ex subsistentia diuina, & subsistentia creata non potest vnica subsistentia conflari: ergo si vna pars subsistit subsistentia diuina, & aliæ subsistunt subsistentia creata, non potest totum subsistere.

206 *Tertiò suadetur nostra conclusio.* Et ex his suadetur tertiò conclusio, admittendo, partes subsistere subsistentijs partialibus, quia adhuc prædicta sententia admissa, non potest pars manens alij partibus vnita assumi ad diuinam subsistentiam. Quod probo: vt enim manens vnita assumeretur ad diuinam subsistentiam, necessum erat, quod subsistentia diuina munus gereret subsistentiæ partialis; sed hoc implicat: ergo etiam repugnat, partem actu alijs partibus vnitam assumi diuinam subsistentiam, alijs partibus non assumptis.

Dices. Dices, repugnare subsistentiæ diuinæ esse formaliter subsistentiam partialem, hoc est, partem cum alia subsistentia formaliter componentem; non tamen illi repugnare esse subsistentiam partis subsistentis per illam, & supplere quantum ad hoc munus subsistentiæ partialis: sicut repugnat, quòd sit subsistentia creata, non autem, quòd sit subsistentia naturæ creatæ, & gerentes vices creatæ subsistentiæ, & secundum sufficit, vt pars alijs partibus vnita assumatur ad diuinam subsistentiam, alijs partibus non assumptis.

207 *Sed contra.* Sed contra; non enim potest vna pars actu alijs vnita subsistere subsistentia diuina, alijs subsistentibus per subsistentiam creatam, nisi subsistentia diuina cum subsistentia creata componat; sed hoc implicat, vt omnes fatentur: argo etiam assumptio vnius partis actu existentis in tota alijs partibus non assumptis. Maior, in qua sola est posita difficultas, probatur: totum namque siue ex materia, & forma, siue ex partibus integralibus resultans est vnum, non solum ex parte naturæ, sed etiam ex parte subsistentiæ, aliàs non esset vnum suppositum, sed plura supposita, si subsistentiæ essent plures: sicut sunt plures personæ diuinæ, quamuis natura sit vna quia sunt plures personalitates; sed non potest subsistentia esse vna, nisi ex subsistentia diuina, qua pars assumpta subsistit, & subsistentia creata, qua subsistunt aliæ partes vna subsistentia conflatur; & consequenter quin subsistentia diuina componat cum subsistentia creata: argo non potest vna pars actu alijs partibus vnita assumi ad diuinam subsistentiam, non assumptis alijs partibus, nisi subsistentia diuina componat cum subsistentia creata.

§. XIV.

Obiectionibus in contrariorum occurritur.

Contrarium nostræ conclusionis tenet Suarez *disp.* 14. *sect.* 3. Granadus *controuers.* 1. *de Incarnatione tract.* 6. *disput.* 3. quos plures recentiores suæ familiæ sequuntur. Tenent etiam ex nostris Medina *in hac q. art.* 1. *dub.* 1. excepta materia prima, quam non posse assumi, non assumpta forma, defendit, & Aluarez *disp.* 22. *conclus.* 4. Eandem sententiam quoad partes integrales totius, cuius forma est diuisibilis, tenet Zippullus *art.* 1. *dub.* 2. §. 6. quorum fundamentum est: nam id, quod per se subsistit per subsistentiam propriam creatam, potest per diuinam subsistentiam subsistere; sed partes actu componentes totum subsistunt per proprias, & partiales subsistentias: argo possunt vna diuisiuè ab alia subsistere subsistentia diuina; & consequenter potest vna pars actu alijs partibus vnita assumi ad diuinam subsistentiam, alijs partibus non assumptis. 208 *Primum argumentum.* Maior cum consequentia tenet minor autem ostenditur primò; nam subsistentia consequitur entitatem, & proportionatur cum illa; sed entitas cuiuscumque totius est composita ex partialibus entitatibus: argo illius subsistentia debet esse composita ex partialibus subsistentijs; & consequenter partes actu totum componentes subsistunt subsistentijs distinctis. Secundò, nam subsistentia est modus existentiæ; sed partes actu componentes totum existunt existentijs partialibus: ergo etiam subsistunt per partiales subsistentias.

209 *Cōfirmatur primò.* Confirmatur primò: nam saltim partes integrales subsistunt subsistentijs distinctis: ergo saltim partes istæ possunt vna diuisim ab alia ad diuinam subsistentiam assumi. Consequentia tenet; antecedens autem ostenditur primò: nam partes integrantes existunt per existentias partiales: ergo etiam partialibus subsistentijs subsistunt. *Secundò.* Secundo, nam subsistentia totius integralis est extensa, & diuisibilis non minus quam ipsum totum; sed omne extensum, & diuisibile est compositum ex partibus: ergo subsistentia totius integralis est ex partibus composita; & consequenter constat partialibus subsistentijs, quibus eius partes subsistunt. *Tertiò.* Tertiò, nam modus materialis indiuisibilis non potest modificare plura, & distincta subiecta; sed subsistentia totius integralis est modus materialis, & actuat plura subiecta, scilicet, partes, ex quibus componitur: ergo nequit esse indiuisibilis, sed diuisibilis est necessario, & consequenter constat pluribus partialibus subsistentijs. *Quartò.* Quarto probatur; nam pars integralis, etiam actu existens in toto, est independens a subiecto informationis, & inhæsionis; sed quod sit actu alijs partibus vnita, & toti communicata, non tollit, quòd per se existat perseitate sufficiente ad rationem subsistentiæ: ergo pars integralis, etiam actu existens in toto, subsistit subsistentia sibi propria. Maior cum consequentia tenet; minor autem ostenditur primò: nam totum communicatur partibus; & tamen per se existit, & subsistit: ergo, quod partes communicentur toti, non tollit perseitatem sufficientem ad rationem subsistentiæ. Secundò, quia, vt docet D. Tho. 1. *p. q.* 75. *art.* 2. *in corp. & ad* 1 *&* 2. *arg.* anima rationalis, etiam actu vnita corpori, est aliquid subsistens; & tamen est actu vnita materiæ, & communicata toti: ergo illa communicatio conceptui subsistentiæ non obstat. Tertiò, quia, vt *Tract. de Trinitate* cum frequentiori Thomistarum sententia docuimus, Deus vt communis tribus personis subsistit vera, & propria subsistentia absoluta; & tamen personis communicatur: ergo negatio communicationis non est de essentia omnis modi perseitatis sufficientis ad rationem subsistentiæ; & consequenter, quod partes integrales actu vnitæ, sint toti communicatæ, non tollit, quod per se existant perseitate subsistentiæ.

210 *Confirmatur secundò.* Confirmatur secundo: nam saltim partes integrales rerum, quarum formæ sunt diuisibiles, subsistunt subsistentijs sibi proprijs: ergo saltim istæ partes, etiam actu existentes in toto, poterunt assumi ad diuinam subsistentiam, vna seorsim ab alijs. Consequentia tenet ex dictis; antecedens autem probatur; nam subsistentia est modus consequens formam, & consequenter cum illa proportionatus: argo formam diuisibilem non potest consequi subsistentia indiuisibilis, sed necessario debet esse diuisibilis formaliter in plures modos subsistendi; & consequenter pars quælibet huiusmodi rerum subsistit subsistentia partiali.

211 *Respondeo ad 1. probationem.* Respondeo, concessa maiori, negando minorem: ad primam probationem, distinguo secundam partem maioris: proportione habitudinis, concedo maiorem, proportione omnimodæ conuenientiæ, nego maiorem, & concessa minori, nego consequentiam; nam licet subsistentia proportionari debeat cum entitate totius, ad quam necessariò sequitur, proportione habitudinis per modum termini cum natura terminabili, non tamen debet in omnibus conuenire cum illa, ac proinde ex tali proportione non sequitur, quod si entitas est composita ex pluribus entitatibus, etiam subsistentia debeat esse composita ex partialibus subsistentijs. Et ratio est, quia

quia subsistentiæ repugnat huiusmodi compositio ob rationes supra traditas: sicut ista consequentia non tenet. *Existentia consequitur entitatem essentiæ, & proportionatur cum illa; sed essentia hominis, v. c. est composita ex materia, & forma, & ex actu, & potentia: ergo existentia hominis etiam est composita ex partialibus existentijs.* Et similiter ista consequentia non tenet. *Personalitas consequitur ad naturam, & proportionatur cum illa; sed natura hominis v. c. est composita ex materia, & forma: ergo personalitas hominis est composita ex personalitatibus partialibus.* Et ratio omnium est, nam existentiæ, subsistentiæ, & personaliteti talis compositio repugnat: & ideo ex proportione seruanda cum natura, ad quam consequitur, & ex eius compositione, non sequitur, esse composita.

Ad secundam. Ad secundam, prætermissa maiori, nego minorem: quòd enim compositum substantiale, & omnes illius partes vnica existentia existant, est omnium Thomistarum sententia, de qua 1. *Physicor.*

212 *Ad primam cōfirmationem.* Ad primam confirmationem, nego antecedens: ad cuius primam probationem, nego etiam antecedens: sicut enim partes essentiales physicæ, scilicet, materia, & forma, non gaudent existentijs partialibus, sed existunt existentia totius: ita partes integrales vnica existentia existunt, primariò actuante totum, & partes ratione illius: aliàs ex partibus integralibus non fieret vnum per se: sicut ex materia, & forma vnum per se non consurgeret, si quælibet illarum propria existentia gauderet, nam ex pluribus entibus in actu vnum per se non resultat.

Ad secundā probationem. Ad secundam probationem, nego maiorem: vt enim esset diuisibilis, & extensa, deberet partibus immediatè conuenire; non autem illis conuenit immediatè, sed toti, & ratione illius partibus, & ideò extensa, & diuisibilis non est, sed indiuisibilis, & inextensa. Et ex his ad tertiam probationem, distinguo maiorem: *Ad tertiam.* mediatè, & ratione sui, concedo maiorem: mediatè, & ratione vnius, nego maiorem, & sub eadem distinctione minoris, nego consequentiam; nam subsistentia non actuat immediatè partes componentes totum, sed immediatè actuat totum, & illo mediante partes; sic autem modum indiuisibilem plura actuare subiecta non repugnat, vt constat in existentia, quæ indiuisibilis est, & tamen actuat materiam, & formam, quia ad illas, non immediatè, sed mediatè comparatur, scilicet, mediante toto.

213 *Ad vltimam.* Ad vltimam probationem, concessa maiori, & minori, nego consequentiam; non enim ideo negamus subsistentias partiales partibus actu existentibus in toto, quia illi communicantur, vt perperam infert Vazquez, quod vltima probatione minoris conuincitur, nam licet prædicta communicatio à partibus actu vnitis excludat rationem personæ; non tamen excludit ab illis rationem per se existendi, vt constat in Deo, vt communi tribus personis, qui per se existit, & subsistit subsistentia absoluta, & tamen communicatur personis; sed ideò à partibus actu vnitis rationem subsistentiæ excludimus quia à toto in existendo dependent; rationem autem personæ, quia toti communicantur. Quod si anima rationalis vnita corpori, & actu componens totum per se existit, & subsistit vt, *quod*, vt plures Thomistæ docent, asserendum est, ideò esse, quia à toto in existendo non dependet, sed potius totius toti existentiam communicat, per quam ipsa prius natura existit, etiam vt *quod*. Quod autem hoc sit tenendum, non conuincitur verbis D. Thomæ *loco ex 1. p. allegato*, nam loquitur D. Thom. de subsistentia pro perseitate opposita dependentiæ à subiecto inhæsionis, & informationis, quam verum est, animæ rationali competere; non enim à materia dependet: cæterum ista perseitas ad rationem subsistentiæ propriè sumptæ non sufficit, aliàs anima rationalis in Christo propria subsistentia gauderet cum etiam in Christo istam perseitatem retineat.

214 *Replicabis primò.* Sed instabis primò: ideò anima rationalis actu corpori coniuncta subsistit vt *quod* immediatè, & ratione sui, quia separata à corpore naturaliter, potest existere; sed etiam partes integrantes possunt separatæ existere: ergo actu coniunctæ per se existunt, & subsistunt vt *quod*; & consequenter gaudent partialibus subsistentijs. *Secundò.* Secundo, totum namque in existendo dependet a partibus, & tamen per se existit, & subsistit: ergo quòd partes in existendo dependeant à toto, non impedit, quod ratione sui per se existant, & subsistant.

215 *Ad primam replicam Respondeo.* Respondeo ad primam replicam, negando causalem maioris, sed si est vera illa sententia, ideò est, quia cum existentia hominis vna sit, & spiritualis, non potest immediatè, & ratione sui naturæ corporali, qualis est natura hominis, conuenire, sed ratione animæ, quæ spiritualis est: quæ ratio in toto, & partibus integralibus non procedit, & ideò toti integrali immediatè conuenit existentia, & ratione illius partes ipsum componentes existunt. Ad secundam, concessis maiori, & minori, nego consequentiam. *Ad secundam replicam.* Ratio autem discriminis est, nam partes includuntur in toto: vndè, etsi ab illis in existendo dependeat, non dependet ab aliquo extra se, sed ab aliquo in se incluso; quæ dependentia rationi subsistendi non obest, aliàs nihil præter Deum esset capax subsistendi, cum omne creatum subsistens dependeat in existendo à natura, & subsistentia, ex quibus essentialitèr componitur; totum autem non includitur in partibus, & ideò dependentia in existendo, quam habent partes à toto, obstet, vt ratione sui subsistant.

216 *Ad secundam confirmationem respond. 1.* Ad secundam confirmationem respondetur primò ex dictis, negando antecedens, ad cuius probationem, concesso antecedenti, nego consequentiam, ex eo namque, quòd subsistentia consequatur ad formam diuisibilem, & debeat cum illa proportionari proportione habitudinis, non infertur, debere esse diuisibilem: sicut nec sequitur, diuisibilem esse existentiam ex simili proportione, nec sequitur personalitatem debere esse diuisibilem. Vel secundò respondetur, negando etiam antecedens, ad illius probationem, concesso antecedenti, distinguo consequens: *Secundò.* ad formam diuisibilem non potest consequi subsistentia indiuisibilis in plures subsistentias, nego consequentiam; indiuisibilis in plures partes eiusdem subsistentiæ, concedo consequentiam. Itaque non est idem, subsistentiam esse diuisibilem in partes ipsam componentes, ac diuisibilem in partiali subsistentia: primum in hac solutione concedimus; secundum autem negamus: nam licet subsistentia ignis, v. c. cuius forma est diuisibilis, composita sit ex partibus; non tamen ex partibus, quæ sortiantur rationem subsistentiæ, etiam partialis: sicut homo est compositus ex partibus; non tamen ex hominibus partialibus. Et personalitas hominis in sententia contrariorum est composita ex modo terminente materiam, & ex modo terminante animam rationalem; & tamen non est composita ex personalitatibus, nec ex personis partialibus: quia partes, ex quibus homo componitur, non sunt personæ partiales, & partes, ex quibus personalitas hominis constat, non sunt personalitates partiales. Et insuper suppositalitas ignis, v. c. est composita in sententia contrariorum; & *Secundò principali argumento aliter resp.* tamen partes suppositalitatem ignis componentes, licet sint partes suppositalitatis, non sunt suppositalitates partiales. Iuxta quam doctrinam potest etiam secundo, argumento principali responderi, admittendo, subsistentiam totum compositorum esse compositam; non tamen constare ex subsistentijs partialibus; ac proindè partes siuè essentiales, siuè integrales non subsistunt ratione sui, quia ad hoc necessarium erat, quòd modi efficientes partes essent subsistentiæ partiales.

217 Et quidem argumentum hoc, si aliquid conuincit, probat, in homine, v. c. dari personas, & personalitates partiales, quod esse falsum constat ex D. Thoma 3. *ad Annibaldum dist. 5. q. vnic. art. 2. ad 4* illis verbis: *Dicendum, quòd anima, nec coniuncta, nec separata est persona, quia apta nata est, vt sit forma corporis, & pars hominis; ratio autem partis contrariatur rationi personæ, cum persona sit quid completum, & perfectum, & per se subsistens; ratio autem partis est ratio imperfecti, & ideò ei non conuenit ratio personæ.* Quibus verbis claré docet D. Thomas, partes substantiales hominis non sortiri rationem personæ; & cuiuis parti hanc rationem repugnare. Et præter rationem D. Thomæ, quia nempè, de conceptu personæ est habere esse completum, quod partibus conuenire non potest, constat ex eo quòd persona est rationalis naturæ indiuidua substantia: ergo, vt in homine essent partiales personæ, deberent esse in illo duæ partiales rationales naturæ; hoc autem est falsum, nam materia, licet sit pars rationalis naturæ, non tamen est naturæ, rationalis partialis: ergo homo non constat ex partialibus personis, nec ratio personæ potest parti conuenire.

218 *Tertiò alitèr respondetur principali argumento.* Tertiò ad principale argumentum iuxta tertium modum, quo nostram conclusionem probauimus, potest aliter responderi, distinguendo maiorem: quod per se subsistit per subsistentiam propriam completam, concedo maiorem: incompletam, & partialem, nego maiorem, & sub eadem distinctione, concessa, & omissa minori, nego consequentiam; nam partes substantiales non possunt per subsistentiam completam subsistere, sed ad summum per subsistentiam partialem; Deus autem potest vniri cum natura creata loco subsistentiæ completæ, non autem vice subsistentiæ partialis: & ideo, quamuis partibus subsistentiæ actu vnitis propria subsistentia conueniat, non sequitur, posse ratione sui immediatè assumi ad subsistentiam diuinam, vel per illam terminari.

219 *Dices.* Dices: quamuis subsistentia creata sit finita, & imperfecta, potest Deus illius effectum supplere eius terminando naturam absque vlla imperfectione: ergo paritèr, quamuis imperfecta sit subsistentia partialis, poterit Deus loco illius vniri, & effectum eius absque imperfectione supplere. *Respond.* Respondeo, concesso antecedenti, negando consequentiam. Ratio autem discriminis est, nam imperfectio subsistentiæ creatæ consistit in eius limitatione, & in eo quòd naturam propriam informat, & in illa recipitur; ex eo autem quod diuina subsistentia vice illius substituatur, terminando naturam creatam, non sequitur, quòd sit limitata, nec quod informet naturam, quam terminat, nec quòd recipiatur in illa: & ideo absq; vlla imper-

perfectione potest effectum subsistentiæ creatæ, quamuis imperfecta sit, supplere, & gerere vices illius; non autem potest vniri cum vna parte substantiali actu alijs partibus vnita, nisi sortiatur rationem subsistentiæ partialis, & nisi cum subsistentijs aliarum partium componat, vt *supra* arguebamus; in hoc autem maxima imperfectio innenitur, & ideo non potest supplere vicem subsistentiæ partialis.

220 *Replicabis.* Instabis: potest subsistentia diuina vices gerere subsistentiæ partialis, quin exerceat rationem partis formaliter: ergo potest vniri cum partibus substantialibus, quin ex hoc aliqua imperfectio sequatur. Consequentia tenet ex dictis; antecedens autem ostenditur primò, nam subsistentia, qua anima rationalis separata a corpore subsistit, non est subsistentia completa, sed incompleta, & partialis; & tamen potest Deus vniri in ratione subsistentis, cum anima rationali à corpore separata, quin subsistentia diuina rationem partis sortiatur: ergo poterit etiam vniri cum vna parte substantiæ actu alijs partibus vnita vice subsistentiæ partialis, quin exerceat rationem partis formaliter. Secundò probatur, nam in omnium Theologorum sententia, potest Deus vniri cum partibus substantiæ totalis simul sumptis, & vnitis, & consequenter potest effectum supplere subsistentiarum partialium, quibus simul sumptæ subsistunt; & tamen tunc non exercet diuina subsistentia rationem partis formaliter: ergo stat, supplere effectum subsistentiæ partialis absque eo quod subsistentia illius effectum supplens subinduat rationem partis formaliter.

221 *Respond. ad primā probationem.* Respondeo, negando antecedens; ad primam probationem, nego maiorem; nam licet anima rationalis non sit subsistens completum, eo quod natura completa non est pars naturæ; subsistentia tamen, qua separata subsistit, est subsistentia completa non se explicans adæquatè in anima rationali, nam est eadem cum subsistentia, qua coniuncta subsistit, per quam etiam totus homo subsistit; subsistentia autem, qua homo subsistit, est subsistentia completa; ac proindè subsistentia qua anima rationalis subsistit, est subsistentia completa, quamuis animæ rationali non præstet effectum subsistentiæ completæ, quia huius effectus est incapax. Vndè Verbum, prout in triduo in anima rationali à corpore separata subsistens, non suppleuit effectum subsistentiæ partialis, sed subsistentiæ completæ, nec prout illam terminans ordinem dicebat ad aliam subsistentiam partialem, cum qua in statu coniunctionis componeret.

222 *Adhuc in sententia aliorum resp.* Quod aliorum sententia admittatur, docens, animam rationalem corpori coniunctam subsistere per subsistentiam partialem, ex qua, & subsistentia materiæ subsistentia hominis totalis conflatur; & cum separatur a corpore eandem subsistentiam retinere, & vice huius subsistentiæ diuinam subsistentiam vniri, quin rationem partis sortiatur, adhuc restat ratio discriminis; nam cum actu existit a corpore separata, non est necessarium, quod ex subsistentia, qua tunc separata subsistit, & ex subsistentia materiæ componatur subsistentia totius; ac proindè potest subsistentia diuina illam reddere subsistentem, quin cum alia subsistentia componat. At verò vna pars substantialis actu alijs partibus vnita non potest subsistere, nisi vel subsistentia totius, vel subsistentia componente cum subsistentijs aliarum partium ob rationem *supra* assignatam; & ideò non potest Deus supplere subsistentiam partialem partis actu vnitæ toti, cuius aliæ partes subsistunt subsistentia creata, nisi subsistentia diuina cum subsistentia aliarum partium vnam subsistentiam componat; ac proinde quin rationem partis formaliter componentis sortiatur.

223 *Ad secundam probationem.* Ad secundam probationem dicatur, quod licet verum sit in omnium Theologorum sententia, quod partes simul cum toto possunt assumi ad subsistentiam diuinam, & per illam terminari; non tamen omnes concedunt partibus substantiæ substantias partiales: vt enim vidimus; Discipuli D. Thomæ, quos alij sequuntur, oppositam tenent sententiam: vndè ex eo, quod partes simul cum toto possint assumi ad diuinam subsistentiam non sequitur, posse subsistentiam diuinam effectum partialis subsistentiæ supplere, quin rationem partis formaliter componentis sortiatur.

224 *Respondetur 2.* Adhuc tamen, prædicta sententia admissa, responderi potest secundo, prætermissa maiori, & concessa minori, distinguendo consequens, supplere effectum subsistentiæ partialis vnius tantum partis manentis alijs partibus vnitæ, nego consequentiam: substantiæ partialis vnius partis, & simul aliarum partium, concedo consequentiam. Ratio autem distinctionis est; nam pars actu alijs partibus vnita non potest subsistere, nisi vel subsistentia, qua totum, & aliæ partes subsistunt, vel subsistentia, ex qua, & aliarum partium subsistentia confletur subsistentia totius, vt *supra* augumentabamur; quando autem omnes simul assumuntur ad subsistendum subsistentia diuina, partes, & totum eadem subsistentia subsistunt; ac proinde necessarium non est, quod subsistentia diuina rationem partis sortiatur quamuis partes per illam subsistant: cum verò vna pars terminaretur per diuinam subsistentiā, & aliæ, quibus actu esset vnita, subsisterent subsistentia creata, cum pars illa non subsisteret subsistentia totius, deberet subsistentia diuina cum aliarum partium subsistentijs componere; ac proinde sortiretur rationem partis formaliter componentis.

Sed adhuc contra doctrinam istam vrgebis: potest pars substantialis integralis manere alijs partibus vnita, quin subsistentia, qua subsistit, vniatur subsistentiæ aliarum partium: ergo potest manens alijs partibus vnita subsistere subsistentia diuina absque eo quod diuina subsistentia exerceat rationem partis. Consequentia tenet; antecedens autem probatur: potest vna pars quantitatis manere alijs partibus vnita quin inhærentia illius partis cum inhærentia aliarum partium vniatur ergo pariter erit possibile, vnam partem substantialem manere cum alijs vnitam, quin subsistentia, qua subsistit, cum subsistentia aliarum partium vniatur. Consequentia patet a paritate rationis; antecedens autem probatur: potest namque vna pars hostiæ consecrari, alia parte non consecrata, quin per hoc discontinuetur; sed in tali casu inhærentia partis non consecratæ non vnitur inhærentiæ partis consecratæ, cum talis inhærentia non detur: ergo verum est antecedens. 225 *Vrgebis adhuc.*

Et ex his nouum argumentum contra nostram conclusionem, & contra hucusque dicta consurgit: potest namque vna pars accidentis inesse proprio subiecto, vnita cum alia parte non inhærente, sed per se subsistente: ergo poterit vna pars integralis existere in proprio supposito, vnita cum alia parte in illo non existente; & consequenter poterit manere vnita cum parte subsistente per subsistentiam diuinam. Vel aliter idem argumentum formatur: potest vna pars accidentis inexistere proprio subiecto vnita cum alijs partibus eidem non inhærentibus: ergo pariter poterit vna pars substantialis integralis existere in alieno supposito, nempè, diuino, vnita cum alijs partibus in illo non existentibus; & consequenter poterit vna pars alijs vnita assumi ad diuinam subsistentiam, non assumptis alijs partibus. Secunda consequentia ex prima euidenter colligitur, prima tenet à paritate rationis; antecedens autem constat: potest namque vna medietas hostiæ consecrari, altera non consecrata, quin per talem consecrationem quantitas diuidatur; sed in tali casu dimidia pars quantitatis inhæreret proprio subiecto, videlicet, medietas non consecrata, alia autem medietas eidem non inhæreret: ergo verum est antecedens. 226 *Nouum argumentum contra nostrā conclusionem, & cōtra hucusq; dicta.*

Respondeo, negando antecedens; ad illius probationem, distinguo antecedens: si pars, cui vnitur, inhæreat, nego antecedens: si a parte, cui vnitur, inhærentia substrahatur per subiecti destructionem, concedo antecedens, & nego consequentiam. Imò ab exemplo accidentis potest retorqueri argumentum: non enim possunt duæ partes accidentis manere physicè vnitæ, si inhærentijs non vnitis terminantur, sed vna inhæreat vni subiecto, & alia alteri subiecto inhæreat: ergo pariter non poterunt duę partiales substantię manere physicè vnitæ, & vnam substantiam constituere, si subsistentiæ, quibus tales partes subsistunt, non vniantur inter se, etsi vna pars subsistat in vno supposito, & alia in supposito distincto; in casu autem, quo medietas hostiæ consecratur, altera non consecrata, ideò inhærentia quantitatis non consecratæ non vnitur inhærentiæ, quantitatis consecratæ, quia talis inhærentia non datur, cum pars substantiæ panis non maneat, sed sit in corpus Christi conuersa; & ideò saluatur vnio partium quantitatis absque vnione inhærentiæ vnius partis cum inhærentia alterius. Ex quo ad summum sequitur, posse vnam partem substantialem manere alij parti vnitam est, à parte subsistentia substrahatur; non autem, quod vtraque per subsistentiam terminata, possit illarum vnio manere, sine eo quod subsistentia vnius partis subsistentiæ alterius vniatur, & ex illis vna subsistentia resultet. 227 *Respond.*

Et ex his ad argumentum ex prædicta doctrina resultans, concesso antecedenti, & prima consequentia, nego secundam, quæ subinfertur. Itaque supposito, quòd possit substantia existere sine modo subsistentiæ, & quod in partibus integrantibus dentur subsistentiæ partiales, ex antecedenti concesso, solum sequitur, posse vnam partem integrantem existere terminatam per propriam subsistentiam, & aliam partem existere sine propria subsistentia partiali; & consequenter non existere in proprio supposito. Et hæc est prima consequentia illata, quam iuxta principia adducta concedo; nego tamen secundam, quæ subinfertur, videlicet, posse vnam partem subsistere per suam propriam subsistentiam, & aliam terminari per subsistentiam diuinam. Et ratio manifesta est, quia non possunt duę partes substantiales vniri, nisi vnum per se constituant; non autem possunt vnum per se constituere, nisi vnum esse existentiæ participent, vel vnitate simplicitatis, vel saltim vnitate compositionis: vnde D. Thom. saluat vnitatem per se in Christo, vt ex persona diuina, & humanitate composito, quia humanitas trahitur ad esse Verbi, & per illius existentiam existit; possunt autem duæ substantiæ partiales in eadem existentia conuenire, etiam si vna, propria terminetur subsistentia, & ab alia propria subsistentia auferatur supposito, quòd dependentia existentiæ 228 *Ad argumentum ex prædicta doctrina resultans respond.*

stentiæ a subsistentia non sit essentialis, non autem possunt eandem existentiam habere, si vna subsistentia creata, & alia subsistat subsistentia diuina. Tùm quia cum existentia sit actus suppositi, sicut vbi est vnum suppositum vna tantum est existentia, quamuis naturæ sint duæ, vt docet D. Thom. *infra q. 17. art. 2.* de Christo: ita multiplicatis suppositis, non potest eadem existentia manere. Tum etiam, quia subsistentiæ diuinæ repugnat per existentia creatam actuari, compleri, vel terminari; & consequenter pars subsistens per diuinam subsistentiam, non potest existere per existentiam creatam, sed tantum per existentiam diuinam, ex qua, & existentia creata non potest vna resultare existentia: & ideò, dato, quod possit vna pars manere cum altera parte vnita, quamuis vna illarum subsistat, & altera non subsistat, non sequitur, posse vnionem prædictarum partium manere, vna illarum propria subsistentia terminata, & alia subsistente per subsistentiam diuinam. Ex quibus etiam ad idem argumentum, prout aliter explicatur, respondeo, concesso antecedenti, negando consequentiam, quia in casu antecedentis potest eadem existentia partibus accidentibus competere, & consequenter potest illarum vnio perseuerare: in casu autem consequentis non potest ob rationem assignatam; & consequenter non potest illarum vnio saluari.

Alia solutio.

§. XV.

Materiam primam sine forma substantiali non posse assumi ad diuinam subsistentiam, probatur.

229 *Secunda conclusio statuitur, & probatur.* SECVNDA CONCLVSIO. *Implicat, materiam primam assumi ad diuinam subsistentiam sine forma substantiali.* Ita omnes Discipuli D. Thom. quibus in hac parte adhæsit P. Vazquez *disp. 30. c. 5. erga finem*; & probatur vt enim ex D. Thom. *q. 4. de potentia art. 1. quodlibet 3. art. 1. 1. p. q. 66. art. 1. in corp. & alibi passim*, docet omnes eius Discipuli, implicat, materiam primam existere sine forma; sed quod implicat existere etiam repugnat subsistere: ergo implicat, materiam primam sine forma substantiali subsistere; & consequenter implicat, quòd sine illa assumatur ad subsistentiam diuinam. Minor cum consequentia tenet: maior autem in præsenti non probanda, sed supponenda est, ne in quæstione merè physica immoremur.

230 *Respond. primò.* Huic argumento responderi potest primò, quòd licet implicet, materiam primam sine forma substantiali actuari per existentiam creatam, eo quòd existentia creata est effectus formæ substantialis; ac proindè non potest sine tali forma inueniri; non tamen implicat, quòd materia prima sine forma substantiali existat per existentiam diuinam, quæ, cum effectus formæ substantialis non sit, non est, vndè essentialiter supponat formam substantialem, vt communicetur materiæ; sufficit autem, quòd materia prima sine forma possit existere per diuinam existentiam, vt sine forma possit per diuinam subsistentiam subsistere. Ita sentit vt probabile M. Bañez *1. p. q. 66. art. 1. dub. 2. conclus. 3.*

231 *Secundo.* Secundò responderi potest, D. Thom. docere, materiam primam non posse de potentia absoluta existere sine forma substantiali: ex quo solum sequitur, non posse ab omni forma substantiali separatam subsistere de potentia absoluta, etiam per subsistentiam diuinam; non autem, quòd formæ substantiali coniuncta materia assumi non possit ad subsistendum subsistentia diuina, non assumpta forma substantiali ad eandem existentiam.

232 *Prima solutio impugnatur 1.* Sed neutra solutio satisfacit, & prima reijcitur primò: nam D. Thom. *infra q. 6. art. 1.* docet, Verbum assumpsisse carnem mediante anima, & *q. 50 art. 5.* insinuat, corpus Christi mortuum, esse vnitum subsistentiæ Verbi, mediante forma cadaueris, cum doceat, esse diuersæ speciei à corpore Christi viuo, quod sine forma cadaueris verum esse non potest: ergo sentit; materiam primam non solum in existendo per existentiā creatam, sed etiam in existendo per diuinam existentiam dependere a forma, & consequenter sicut sine forma non potest iuxta D. Tho. existere de potentia absoluta per existentiam creata; ita nec potest per diuinam existentiam. Deindè, nam quòd

Secundo. materia sine forma nequeat existere, non prouenit ex eo, quòd existentia sit effectus secundarius formæ substantialis, sed quia est pura potentia; & idcirco improportionata essentialiter, vt participet actum vltimum qualis est existentia, sine media forma; at hæc ratio non minus militat respectu existentiæ creatæ ergo sicut implicat sine forma actuari per existentiam creatam: ita implicat sine illa actuari per diuinam. Denique;

Tertio. nam id solum est actuabile per diuinam existentiam, quod est capax existendi per existentiam creatam; sed materia sine forma est incapax existendi per existentiam creatam: ergo sine forma est incapax existendi per existentiam diuinam.

233 Consequentia tenet, minor supponitur, illamque supponit Magister hic sapientissimus vt indubitatam in doctrina D. Thomæ; maior autem constat primò: vt enim *supra* docuimus, quod est incapax subsistendi per subsistentiam creatam, est incapax terminari per diuinam subsistentiam: vndè, quia accidenti repugnat subsistentia creata, non potest per diuinam terminari, vt *ibi* docuimus, & admittunt omnes Theologi, etiam illi, tenent, posse accidens vniri cum diuina subsistentia, nam etiam hi Auctores agnoscunt in accidente modum aliquem creatum subsistendi possibilem, & indè mouentur, vt asserant, posse terminari per subsistentiam diuinam; ergo pariter quòd non est capax existendi. per existentiam creatam, erit incapax existendi per existentiam diuinam. Secundò, nam existentia diuina eatenus potest vniri cum entitate creata, illamque existentem constituere, quatenus eminenter continet existentiam creatam, quæ connaturaliter actuat propriam entitatem: ergo quod est incapax existentiæ creatæ, est incapax existentiæ diuinæ.

Dices, verum esse antecedens de incapaci absolutè existendi per existentiam creatam; hoc enim verum est, posse actuari per diuinam existentia; indè tamen non inferri, quòd incapax tali modo existendi per existentiam creatam, sit eodem modo incapax existendi per diuinam existentiam; materia autem prima non est incapax absolutè existentię creatæ, sed solum est incapax existendi per illam sine forma ac proindè non infertur, quòd sine forma sit incapax existendi per diuinam existentiam. Sed contra primò: nam incapax absolutè existentiæ creatæ est absolutè incapax diuinæ existentiæ: ergo incapax existentiæ creatæ hoc, vel illo modo, est eodem modo incapax terminari per diuinam existentiam, & consequenter materia prima, quę sine forma non potest actuari per creatam existentiam, erit etiam sine forma incapax terminationis per diuinam existentiam. Secundò, nam diuina existentia in actuando entitatem creatam gerit vices existentiæ creatæ, quia illam eminenter continet: ergo non potest vniri cum entitate creata ea ratione, qua est incapax terminari per creatam existentiam. 234 *Dices.* *Contra primò.* *Secundo.*

Respondebis, hanc consequentiam instari, nam existentia substantialis creata præsupponit subsistentiam creatam in sententia Thomistarum, essentialiter, vt aliqui volunt, vel ad minus connaturaliter, vt alij contendunt; & tamen existentia diuina, quamuis vniatur cum natura creata, quia illam eminenter continet, & vices illius gerit, non supponit subsistentiam creatam, nec ordine essentiali, nec ordine connaturali: ergo pariter ex eo quod existentia creata, vt actuet materiam primam, necessariò præsupponat formam substantialem, perperam à Nobis infertur, existentiam diuinam necessariò prosupponere formam, vt materiam primam existentem constituat. 235 *Respond.*

Sed contra; nam existentia diuina, etsi non præsupponat subsistentiam creatam, vt actuet substantialem naturam, nec suppositione essentiali, nec suppositione connaturali; præsupponit tamen aliquo ex prædictis modis subsistentiam diuinam, in qua subsistentia creata eminenter continetur, vnitam naturæ, substantiali creatæ; at sine forma substantiali formaliter actuante materiam non præsupponitur aliquid vnitum materiæ primæ, eminenter continens formam: etenim diuina essentia non potest vice formæ substantialis subrogari, nec illius vices gerere, vt omnibus est exploratum; ergo sine forma substantiali formaliter præsupposita in materia non potest cum illa vniri. 236 *Sed contra.*

Imò ab eodem exemplo insiautatur argumentum; si namque existentiæ substantialis creata essentialiter supponeret, vt suum effectum præberet, subsistentiam in natura, non posset diuina existentia vniri naturæ substantiali creatæ; nisi supposita subsistentia creata, vel diuina supplente vices illius, nec aliquis, quem hucusque viderim, docuit oppositum; sed existentia creata, vt præbeat suum effectum materiæ, essentialiter formam supponit, vt actuantem materiam, sicut in præsenti supponimus, & Mag. Bannez admittit: ergo diuina existentia non potest, etiam de potentia absoluta, reddere existentem materiam, nisi supponendo formam, vel aliquid vice formæ; at hoc secundum implicat: non enim diuina essentia potest vice formæ substantialis vniri, & illius vices gerere: ergo repugnat, vniri materiæ sine forma præsupposita. *Retorquetur.*

Deindè, secunda solutio reijcitur: nam quod materia vnita formæ non possit sine forma assumpta subsistere subsistentia diuina, ostensum manet *præcedenti conclus.* ergo, si ab omni forma separata non potest assumi ad diuinam subsistentiam, nullatenus potest sine forma assumpta assumi. Secundò, nam materia vnita formæ non potest non existere per existentiam formæ, sed nec potest duplici existentia existere: ergo si forma existit per existentiam creatam, materia illi vnita nequit per diuinam existere: & consequenter nec terminari poterit per diuinam subsistentiam, nisi forma substantialis per eandem terminetur. Secunda consequentia ex prima colligitur, non enim potest subsistere subsistentia diuina, quin existat per diuinam existentiam; ergo, si forma existente per existentiam creatam, non potest materia existere per existentiam 237 *Secunda solutio reijcitur primò. Secundò.*

diuinam, nec etiam potest per diuinam subsistentiam subsistere. Prima ex præmissis infertur, minor ex Philosophia Thomistis communi supponitur, & maior probatur: nam materia vnita formæ non potest non componere cum illa vnum per se substantiale; sed nisi existat eadem formæ existentia, non potest vnum per se materia, & forma componi, vt *superius* arguebamus: ergo materia vnita formæ non potest non existere per eandem formæ existentiam.

238 Tertiò reijcitur: si namque materia vnita formę subsistat per diuinam subsistentiam, & forma per subsistentiam creatam, deberet diuina subsistentia componere cum subsistentia creata, vt constat ex dictis *supra*; sed implicat, subsistentiam diuinam in compositionem venire cum subsistentia creata: ergo implicat, materiam primam formæ substantiali vnitam assumi ad subsistendum per diuinam subsistentiam, manente in assumpta forma. Denique nam forma non de materiali, sed formaliter se habet respectu materiæ, vt existat, & subsistat in sententia asserente, materiam a forma essentialiter dependere in existendo, quam Nos in præsenti supponimus; sed si vnita formæ subsisteret subsistentia diuina, & forma non terminaretur per illam, materialiter omnino se haberet forma respectu materiæ in ordine ad subsistendum: ergo materia vnita formæ non potest subsistere per diuinam subsistentiam, nisi forma per eandem subsistentiam terminetur, & subsistat.

Tertio.

Quartò.

239 Si dicas: diuina essentia vnita mentibus Beatorum, vt species formaliter comparatur cum illorum intellectu per respectum ad intellectionem; sed intellectus beati actuatur per intellectionem, quin diuina essentia actuetur: ergo poterit forma substantialis, non de materiali, sed formaliter se habere respectu materiæ, vt subsistat per diuinam subsistentiam, quamuis materia sola per illam terminetur. Respondeo, negando consequentiam. Ratio autem discriminis est; nam concursus diuinæ essentiæ ad intellectionem beatam, non est vt dantis intellectui vim actiuam, nec recepetiuam intellectionis, sed per modum coadiuuantis ex parte obiecti, vt simul cum intellectu producat intellectionem: vndè potest esse formalis, & non de materiali se habere, quamuis solos intellectus actuetur per intellectionem; concursus autem formæ respectu materiæ, est vt dantis illi proximam capacitatem, vt per existentiam actuetur. Vndè sicut intellectus, quia concurrit, vt dans animæ proximam capacitatem, & vim ad intelligendum, non potest formaliter se habere respectu animæ in ordine ad intellectionem, si per illam non actuetur: ita forma non potest formaliter cum materia comparari in ordine ad existendum, nisi per existentiam actuetur, & idem de subsistentia est dicendum.

Si dicas.

Respond.

240 Nec motiua Magistri Bañez oppositam sententiam suadent. Arguit primò: nam de facto existentia diuina ob suam infinitatem est communicata humanitati Christi absque receptione in illa, terminando dependentiam, quam à propria existentia haberet humanitas: ergo poterit etiam vniri materiæ primæ, illamque existentem reddere. Secundò, nam personalitas Verbi complet dependentiam, quam humanitas haberet a personalitate finita, nisi a Deo assumeretur; ergo potest complere dependentiam, quam materia habet à forma substantiali, quantum ad existendum; & consequenter poterit illam, existentem reddere sine forma. Tertio, nam diuina essentia, quia infinita est in linea intelligibili, supplet respectu intellectus beati vicem formæ intelligibilis in ordine ad intellectionem; sed etiam diuina essentia est infinita in linea, & ratione existendi: ergo poterit respectu materiæ supplere vicem formæ in ordine ad existendum. Quod si existentia creata non potest vniri materiæ absque præuia vnione formæ, indè prouenit; inquit sapientissimus iste Magister, quia finita cum sit, est ad propriam formam limitata, & ideo non potest esse ratio, qua immediatè existat materia prima.

Fundamenta M. Bannez.

241 Hæc tamen parum vrgent: ad primum, concesso antecedenti, distinguo consequens: sine forma, nego consequentiam: formæ substantiali vnitam, concedo consequentiam. Quod autem sine forma nequeat materia existere per existentiam diuinam, non prouenit ex limitatione existentiæ diuinæ, sed quia materia sine forma est incapax existendi. Ad secundum, concesso antecedenti, nego consequentiam; nam licet rectè ex prædicto antecedenti inferatur, posse Deum supplere dependentiam materiæ à subsistentia, & existentia, quia in hoc nulla imperfectio physicæ informationis includitur; non autem infertur, posse Deum supplere dependentiam materiæ a forma in ordine ad existendum, quia ad hoc requirebatur, quod Deus vniretur materiæ, vt forma dans illi esse essentiæ, quod sine informatione physica nequit contingere; hæc autem diuinæ essentiæ repugnat: & ideò dependentiam materiæ a forma in ordine ad existendum Deus supplere non potest.

Ad primū fundamentum M. Bannez respond. Ad secundum.

242 Ad tertiam obiectionem dicatur, Deum respectu intellectus beati non supplere vicem speciei intelligibilis, nam supplere vicem speciei, est loco alicuius speciei subrogari propter eminentialem eius continentiam: vndè dicitur, supplere subsistentiam creatam, quia vices illius vnitur humanæ naturæ; Deus autem non vnitur mentibus Beatorum vices alicuius speciei creatæ, quam eminenter contineat, cum respectu Dei species creata quidditatiua repugnet, vt docet Diuus Thomas *prima parte quæstione 12. art. secundo*, sed vnitur, vt species respectu sui: vndè non est dicendum, supplere vicem speciei, sed gerere munus speciei respectu intellectus beati in ordine ad visionem beatam: ex quo si aliquid infertur, est, non quod Deus possit supplere dependentiam materiæ à forma, sed quod possit vniri per modum formæ physicæ cum materia: quam consequentiam negat Diuus Thomas *tertio Contra Gentes cap. 51.* & rationem discriminis reddit: *Nam forma physica vnitur vt aliquam naturam constituat, quod diuinæ essentię repugnat, eo quod oportebat incompletam præsupponi, essentia autem diuina incompleta esse non potest, species verò intelligibilis vnita cum intellectu non constituit aliquam naturam, sed ipsum ad intelligendum perficit, quod perfectioni diuinæ essentiæ non repugnat*. Perperam ergo ex eo, quod diuina essentia possit respectu intellectus gerere munus formæ intelligibilis in ordine ad intellectionem, colligitur, posse vices formæ respectu materiæ supplere in ordine ad existendum.

Ad tertium.

§. XVI.

Argumentis in contrarium fit satis.

CONTRARIAM sententiam nostræ conclusionis tenet Suarez *disp. 14. sect. 3.* quem plures suæ familiæ sequuntur, ducti ex eo, quod materia prima potest sine forma existere de potentia absoluta, & insuper, quia potest a materia separata subsistere: ergo potest ad subsistentiam diuinam, etiam sine forma, assumi. Quia tamen antecedens difficultatem purè philosophicam tangit, in præsenti examinandum non est, sed oppositum supponendum. Potest tamen contra conclusionem argui: de facto materia prima humanitatis Christi subsistit per subsistentiam Verbi immediatè, & non ratione formæ rationalis, cui vnitur: ergo non habet à forma, quod possit per diuinam subsistentiam subsistere, & consequenter poterit absque omni forma ad diuinam subsistentiam assumi. Secunda consequentia probatione non indiget, prima etiam nota videtur: nam id, a quo habet materia subsistere, mediat inter subsistentiam, & materiam: ergo, si immediatè subsistit subsistentis Verbi, non habet, quod per illam subsistat a forma; antecedens autem ostenditur primò: nam ablato medio, tollitur vnio extremorum: quo circa ablata forma a materia tollitur existentia, quia, nempè, forma est medium, quo existentia materiæ communicatur; sed separata anima rationali, a materia humanitatis Christi, non fuit extremorum vnio ablata, cum per mortem Christi anima fuerit separata a materia, & tamen materia prima manserit vnita Verbo, & eius subsistentia subsistens: ergo materia humanitatis Christi non subsistit per subsistentiam Verbi ratione animæ rationalis, & illa mediante, sed immediatè, & ratione sui. 243

Primum argumentum.

Secundo probatur: id, quod ratione sui immediatè est subiectum vnionis, cum subsistentia Verbi, ratione sui immediatè illius subsistentia terminatur; sed materia prima humanitatis Christi ratione sui immediatè est subiectum vnionis cum subsistentia Verbi: ergo ratione sui immediatè subsistentia Verbi terminatur, & subsistit. Consequentia tenet, maior videtur certa, nam subsistentia communicatur, media vnione, ac proindè quod ratione sui immediate vnioni subijcitur, ratione sui immediate subsistentiam participat: sicut quia media actione causa influit in effectum, quod immediatè ratione sui agit, immediatè causat effectum; minor autem probatur: si non ratione sui, sed ratione formæ, & ratione totius humanitatis materia prima subijceretur vnioni ad subsistentiam Verbi, separata anima a corpore, & humanitate dissoluta, quod in morte Christi contingit, destrueretur vnio, qua materia prima erat vnita Verbo; sed hoc non est concedendum: ergo non ratione animę nec ratione totius humanitatis, sed ratione sui immediatè materia prima subijcitur vnioni cum subsistentia Verbi. 244

Prob. 2.

Consequentia tenet, maior videtur certa: destructo namque subiecto immediato vnionis, necessario vnio destruitur, quamuis perseueret illius mediatum subiectum; quo circa Discipuli Diui Thomæ asserentes; subiectum immediatum accidentium non esse materiam primam, sed totum compositum, consequenter docent, corrupto composito, omnia accidentia corrumpi, & consequenter in corruptione resolutionem fieri vsque ad materiam primam: indè etiam potentia vitali destructa, non potest actio non destrui: quamuis perseueret forma substantialis, quæ est subiectum immediatum actionis, quia destruitur potentia, quæ est subiectum eius immediatum. Destructa etiam quantitate, etsi perseueret substantia, cætera accidentia deficiunt, quia deficit quantitas, quæ est subiectum immediatum illorum: ergo, si vnio, qua materia vnitur Verbo, immediatè conuenit animæ vt vnitæ materiæ, vel toti humanitati, & ratione illarum conuenit materiæ primæ, separa-

separata anima a corpore, destructaque humanitate, vnio necessario destruitur.

245 Minor autem, in qua est difficultas, probatur: Verbum namque quod semel assumpsit, numquam dimisit, quod est axioma Theologorum commune, sumptum ex Leone *serm. 17. de passione Domini*, vbi ait, tantam fuisse vnitatem naturæ diuinæ cum humana, vt neque supplicio, neque morte potuerit dirimi, atque disiungi; sed vnio partium humanitatis ad Verbum fuit ab ipso cum humanitate assumpta: ergo numquam fuit dimissa, & consequenter hæc vnio perseuerauit, dissoluta humanitate per mortem.

246 *Difficultas incidens resoluitur.* Hoc argumentum tangit difficultatem, de qua *infra quæst. 6.* vbi agitur de ordine assumptionis partium humanitatis inter se, & comparatione naturæ, & an vnica vnione tota humanitas, & partes fuerint Verbo vnitæ, an verò distinctis vnionibus. Et non est vna sententia, quibusdam asserentibus, partes humanitatis distinctis vnionibus fuisse vnitas, præter quas aliam pro tota humanitate superfluam existimant; alijs verò distinctas vniones in partibus constituentibus, & aliam, vt humanitas vniatur. Alijs denique asserentibus, vnica vnione fuisse humanitatem, & illius partes vnitas. Quorum sententiam conformiorem iudico Thomistarum principijs, & his, quæ à Nobis in præsenti controuersia sunt constituta: Vndè iuxta illam ad argumentum respondeo, negando antecedens; materia namque non est capax existendi, nec subsistendi immediatè, sed ratione formæ, & totius: vndè non fuit immediatè vnita Verbo, sed media anima rationali in ordine ad primam vnionem; & media forma cadaueris respectu vnionis, qua in triduo mansit vnita.

Ad argumentum respond.

Ad primā antecedentis probationem. Ad primam antecedentis probationem, concessa maiori, nego minorem, nam licet verum sit, & catholicè credendum, materiam primam humanitatis Christi post Christi mortem remansisse Verbo vnitam; non tamen mansit vnita per primum modum vnionis, quo à principio conceptionis Christi diuino Verbo vniebatur. Cum enim modus ille immediatè esset receptus, vel in anima vt vnita materiæ, vel in sola humanitate: & hæc fuerit per mortem destructa, illa verò a materia separata, non potuit primus vnionis modus durare, sed alius illius loco successit, quo materia ratione formæ cadaueris vnita subsistentiæ Verbi in triduo fuit.

247 *Ad secundam.* Et ex his ad secundam antecedentis probationem, concessa maiori, nego minorem; nunquam enim verificatur, materiam primam esse subiectum immediatum vnionis, nam Christo viuente, illi subijcitur, mediante anima rationali, & post mortem mediante forma cadaueris. Ad probationem minoris, concedo sequelam, & nego minorem. Nec obstat probatio in contra, nam axioma illud Theologorum commune, quod, nempè, Verbum nunquam dimisit, quod semel assumpsit, intelligendum est quoad partes principales componentes humanitatem, scilicet, materiam, & formam; non autem quoad modos vnionis. Nec omninò vniuersaliter, quod patet; nam humanitatem assumpsit; & tamen illam per mortem dimisit, cum humanitas post mortem non manserit, aliàs Christus in triduo esset homo, quod est hæreticum. Deindè, nam humanitate per mortem destructa, etiam destructa fuit vnio animæ rationalis cum materia, & consequenter assumpta non mansit, cum tamen a principio assumpta fuerit. Denique, nam humanitate dissoluta per mortem, destructa fuit vnio, qua ipsa humanitas vniebatur, quam plures ex Auctoribus, qui hoc argumento vtuntur, distinctam ab vnionibus partium, constituunt: ergo hæc vnio à Verbo dimissa fuit, cum tamen a principio fuerit assumpta. Axioma ergo illud Theologorum commune non est vniuersaliter de omni a Verbo assumpto accipiendum, sed de partibus humanitatis præcipuis, scilicet, materia, & forma; cum quo rectè componitur, vnionem, qua partes Verbo a principio conceptionis vniebantur, fuisse per mortem destructam, & consequenter dimissam.

248 *Sed contra primò* Sed contra istam resolutionem obstat primò D. Thom. *q. 6. art. 1. ad 3.* vbi docet, animam esse medium congruentiæ, non autem necessitatis, vt corpus vniatur Verbo: & ideò, anima separata per mortem à corpore, mansit nihilominus corpus subsistentiæ Verbi vnitum, quod etiam repetit *q. 5. art. 2. ad 2.* at si vnio, qua materia prima vnita erat Verbo à principio, destructa fuisset per mortem, anima non solum esset medium congruentiæ, sed etiam necessitatis: ergo vnio illa per mortem non fuit destructa.

Secundò. Obstat secundò idem D. Thom. *in 3. dist. 21. q. 1. art. 1. quæst. 2. ad 5. arg.* vbi docet, in mortem Christi, non fuisse factam aliquam vnionem de nouo; sed si prima vnio, qua materia Verbo vniebatur, fuisset per mortem destructa, vt materia vnita maneret, necessarium erat, de nouo aliquam vnionem fieri: ergo prima vnio destructa non fuit.

Tertiò. Obstat tertiò; nam si vnio prima destructa esset, & per aliam vnionē materia fuisset vnita, sequeretur, materiam fuisse dimissam, quamuis iterum assumptam: consequens admitti non potest: ergo vnio prima destructa non fuit. Probatur sequela: materia assumpta fuit à Verbo, quia vnita, vel media vnione: ergo, si vnio fuit destructa, & alia vnio distincta successit, fuit materia a Verbo dimissa, & iterum fuit assumpta.

Respondeo ad primam replicam, D. Tho. loqui de vnione genericè; non autem de illa numero vnione, qua materia fuit vnita Verbo a principio conceptionis; nam de hac numero vnione loquendo, anima rationalis, non solum est medium congruentiæ, sed etiam necessitatis: vnde, cum docet, *separata anima à corpore, vnionem materiæ perseuerare*, non loquitur de eadem numero vnione, sed tantum de eadem vnione genericè. Cum enim loco animæ rationalis successerit forma cadaueris, & corpus Christi mortui specificè distinguatur à Corpore Christi viui, vt docet D. Thom. *infra q. 50. art. 5.* non possunt vnione eadem specificè vniri. 249 *Respond. ad primā replicam.*

Ad secundam dicatur, D. Thomam expresse affirmare: *Quod licet ex parte Filij Dei vna sit vnio, & ante, & post mortem; ex parte autem assumptorum, quæ diuisa sunt, sunt duæ vniones in actu post mortem; ante autem erat vna in actu, & multæ in potentia.* Hæc D. Thomas. Ex quibus habetur, agnoscere vnionem distinctam in morte Christi productam; nam duæ vniones actu necessario distinguuntur ab illa, quæ in actu erat vna, licet esset in potentia plures: vnde, cum infert, *non oportere, quod aliqua vnio fiat ibi de nouo*, non negat vnionem nouam nouitate distinctionis, sed nouitate inconnexionis, idest, nouam vnionem cum priori non connexam, & in ea in potentia non inclusam: & hoc verum est; nam vniones partium, quæ in morte Christi fuerunt de facto productæ, cum priori vnione, qua tota humanitas erat vnita connexionem habebant, non quidem ex natura rei, sed ex voluntate diuina, qua primò statuit, ita humanitatem assumere, vt quamuis separaretur humanitas a Verbo per mortem, partes humanitatis manerent Verbo coniunctæ. 250 *Ad secundam.*

Ad tertiam nego sequelam: ad probationem, concesso antecedenti, nego consequentiam: vt enim materia à Verbo dimitteretur, necessum erat, priorem vnionem destrui, & aliam vnionem in eodem instanti non succedere, cuius oppositum accidit in morte Christi, nam in ipso instanti mortis, in quo fuit non esse prioris vnionis, fuit primum esse secundæ, & ideò numquam fuit verum, materiam a Verbo dimitti: sicuti numquam est verum, materiam primam destrui, aut desinere esse, quamuis corrupto composito destruatur existentia, per quam materia existebat in sententia Thomistarum, eo quod alia existentia in eodem instante succedit, nempè, compositi de nouo producti, per quam existit materia. 251 *Ad tertiam.*

§. XVII.

De forma materiali separata à materia.

SIt Tertia Conclusio. *Forma corruptibilis, & materialis separata a materia, potest vniri cum diuina existentia, & ad diuinam subsistentiam assumi.* Ita quoad vtramque partem Medina *vbi supra*, Aluarez *disp. 22. conclus. 4.* Arauio *dub. vnic. circa tertiam partem dubij*, minus bene supponens, esse omnium Theologorum sententiam, Magister Sancto Thoma, & Zippullus *dub. 2. §. 4.* Eandem quoad secundam partem tuentur Suarez, & Granadus, *vbi supra* allegati, quos sequuntur communiter suæ familiæ Recentiores, & ex nostris Nazarius *controu. 1. q. 4.* 252 *Tertia conclusio.*

Et quoad primam partem probatur: nam quod est capax existentiæ creatæ, potest vniri cum existentia diuina, sed forma corruptibilis potest de potentia absoluta existere separata à materia: ergo potest sic separata diuinæ existentiæ vniri, reddique existens per illam. Consequentia tenet, maior ostenditur primò; quòd enim subsistit subsistentia creata, est capax subsistendi per subsistentiam diuinam: ergo pariter, quod per creatam existentiam existit, potest cum diuina vniri. Secundò, ideo namque potest, quod subsistit subsistentia creata, subsistere per diuinam, quia hæc continet eminenter subsistentiam creatam, & quia distinguitur realiter a natura; sed etiam existentia creata realiter distinguitur ab essentia, & eminenter continetur in existentia diuina: ergo, quod existit existentia creata, potest per diuinam existere. Videantur, quæ *supra* diximus, probantes, posse accidens existere per diuinam existentiam, quæ id ipsum de omni, quod est capax existendi per existentiam creatam, conuincunt. 253 *Prima pars conclusionis probatur.*

Deindè minor discursus facti, quam negat Cabrera vbi *infra* docens, non posse formam corruptibilem, etiam de potentia absoluta, existere a materia separatam, probatur primò; quia oppositum est communis Philosophorum, & Metaphysicorum doctrina. Secundò, nam quod materia non possit sine materia existere de potentia absoluta, prouenit ex eo, quod est pura potentia, & ideo incapax existentiæ, quæ est vltimus actus absque mediatione formæ; at hæc ratio in forma substantiali non militat: non enim est pura potentia, sed actus in linea essentiæ: ergo licet connaturaliter nequeat sine forma existere; potest tamen de potentia absoluta. Tertiò, non enim magis dependet forma substantialis corporea a materia, quam accidens à subie- 254 *Minor discursus facti probatur. Secundò.* *Tertiò.*

subiecto, sed accidens potest de potentia absoluta existere separatum à subiecto, vt fides docet de quantitate in Sacramento Eucharistiæ: ergo & forma substantialis à materia separata.

255 *Respond. Cabrera.* Respondet Cabrera, quòd licet accidens sit imperfectius forma substantiali entitatiuè; quia tamen est aliquid in sua linea completum, habet existentiam propriam distinctam ab existentia subiecti: & idcirco licet connaturaliter nequeat existere separatum à subiecto, potest sine illo existere de potentia absoluta; forma autem substantialis est aliquid in linea substantiali incompletum, & ideo existit, non existentia propria, sed existentia compositi: quæ, composito destructo, remanere non potest; ac proindè nec forma existere potest, etiam de potentia absoluta, destructo composito. Ita Cabrera *in hac q. art. 1. disp. 4. concl. 1. num. 13.* cuius solutio redolet Thomistarum doctrinam, nec euidenter potest conuinci; non enim ex maiori perfectione maior independentia in existendo colligitur necessaria illatione: vnio namque hypostatica perfectior est quolibet accidente, etiam gratia habituali; & tamen ex eo, quòd accidens possit de potentia absoluta sine subiecto existere, non licet colligere, modum hypostaticæ vnionis posse existere de potentia absoluta sine extremis vnitis: potest ergo excessus formæ substantialis præ accidente subsistere, quamuis accidens essentialiter non dependeat à subiecto, & forma substantialis essentialiter à materia, & à toto in existendo dependeat.

256 *Contra prædictam solutionē obstat primò.* Quamuis tamen solutio tradita euidentèr non possit conuinci, contra illam obstat primò, esse contra communem Philosophorum sententiam, nullo discrepante, quam viderim. Secundo, nam quòd vnio hypostatica, quamuis perfectione excedat naturam accidentalem potentem sine subiecto existere, sine extremis existere nequeat, indè prouenit, quòd est entitas modalis; proprium autem est entitatis modalis, non posse existere de potentia absoluta sine re, cuius est modus: sicut aliæ entitates consistentes in actuali exercitio non possunt existere à subiecto separatæ, vt relatio, actio, & motus: forma autem substantialis corporea, quamuis incompleta sit, entitas modalis non est, nec in actuali exercitio essentialiter consistens: ergo non est vndè probetur dependere essentialiter in existendo a materia, & à toto composito; & consequenter, quamuis non possit connaturalitèr sine illis existere; potest tamen de potentia absoluta. Tertiò, quòd namq; dependentia materiæ existendo à forma sit essentialis, prouenit ex eo, quòd cum sit pura potentia, non potest cum existentia, quæ est vltimus actus, coniungi sine meditatione formæ. Quartò, licet accidens in existendo ab inhærentia dependeat, non dependet essentialiter. Natura etiam substantialis completa, quamuis connaturalitèr non possit sine subsistentia existere; potest tamen de potentia absoluta in probabiliori sententia: ergo paritèr, quamuis forma substantialis corporea non possit connaturalitèr existere, nisi in toto, & ratione illius; de potentia verò absoluta potest per propriam existentiam existere separata à materia, & extra totum compositum.

Secundò.

Tertiò.

Quartò.

257 *Confirmatur.* Quod amplius vrgetur: quamuis immediatum susceptiuum existentiæ substantialis connaturaliter, non sit natura, sed suppositum ex subsistentia, & natura conflatum, vt docet D. Thom. *infra q. 17 art. 2.* potest de potentia absoluta natura non supposita immediatè cum existentia coniungi, & extra causas existere: ergo pariter, quamuis immediatum susceptiuum existentiæ substantialis connaturaliter, sit compositum ex materia, & forma, poterit nihilominus de potentia absoluta forma immediatè cum existentia coniungi; & consequenter, attenta huiuscemodi potentia, potest separata a materia, & extra totum existere.

258 *Secunda pars conclusionis probatur.* Deindè secunda pars conclusionis ex eadem ratione probatur: quod enim capax est subsistendi propriam subsistentiam, potest etiam per diuinam subsistere; sed forma substantialis corporea separata à materia subsistit subsistentia propria: ergo sic separata potest subsistere per diuinam. Consequentia tenet maior constat ex dictis in dicursu disputationis; minor autem probatur: nam subsistere idem est, quòd per se existere perseitate positiua; sed forma substantialis corporea à materia separata existit per se perseitate positiua: ergo sic separata subsistit. Maior cum consequentia tenet, minor autem probatur; per se existere perseitate positiua est per se existere cum repugnantia ad essendum in alio, vel vt in subiecto inhæsionis, aut informationis, vel sustentationis, vel vt in toto per dependentiam ab illo; sed formæ substantiali vt existenti per existentiam dimanantem ab illa in statu separationis repugnat existere in alio aliquo ex prædictis modis: ergo existit per se positiuè. Minor, in qua est difficultas, pro prima parte non indiget probatione; nam subiectum inhæsionis repugnat formæ substantiali, & conceptui communi substantiæ, vt ab accidente distinctæ.

259 *Minor pro secunda parte probatur.* Pro secunda parte probatur: non enim stat, formam informare materiam, quin existentia, qua existit, informet etiam materiam, vel saltim existentiam materiæ; sed existentiæ, qua existit forma à materia separata, repugnat informare materiam, vel existentiam materiæ: primum, quia non est existentia totius; existentia autem formam, & materiam informans totum existens constituit; & consequenter est existentia totius: secundum, quia non est existentia partialis, aliàs cum alia existentia posset totalem existentiam componere, quod in Schola D. Thomæ repugnat: ergo formæ substantiali corporeæ, vt existenti per existentiam dimanantem ab illa in separatione à materia supposita, repugnat in alio existere vt in subiecto informationis. Deinde pro tertia parte probatur; non enim est dabile subiectum sustentationis, nisi media inhæsione, aut saltim informatione: ergo si formæ, vt sic existenti, repugnat subiectum inhæsionis, & informationis, repugnat illi subiectum sustentationis. Et ex his pro quarta parte suadetur: nam forma non potest in toto existere, nisi materiam informet & cum illa totum componat: ergo si repugnat formæ materiali corporeæ, vt prædicto modo existenti, esse in alio, vt in subiecto inhæsionis, & informationis, repugnat etiam illi existere in alio vt in toto. *Pro tertia.*

Respondebis, formæ vt prædicto modo existenti, non repugnare esse in alio, vt in supposito sustentante terminatiuè; vt autem per se positiuè subsisteret, hæc repugnantia opus erat. Quòd autem illa non gaudeat ex vi existentiæ præcisè, patet primò: nam alias existentia, qua forma substantialis corporea existeret, non esset a subsistentia distincta: consequens est falsum; vt enim frequentior sententia docet, subsistentia naturæ completæ ab illius existentia distinguitur; & consequenter etiam debet esse distincta ab existentia, qua forma substantialis separata a forma existeret: ergo. Secundò, vt enim sæpè admisimus, potest natura completa existere, & non subsistere; & consequentèr illi, vt in tali casu existenti, non repugnat esse in alio, vt in supposito sustentante terminatiuè: ergo pariter, formæ substantiali corporeæ, vt existenti in statu separationis, non repugnat esse in supposito complente terminatiuè, & hoc modo sustentante. 260 *Respondebis.*

Sed contra: nam semel admisso, quod ad formam substantialem corpoream separatam a materia consequatur existentia, cui repugnet informare materiam, & existentiam materiæ, necessariò est admittendum, quod ad illam possit consequi subsistentia, cui repugnet esse in alio, vt in supposito; sed primum admittendum esse probauimus: ergo etiam est concedendum, posse vt sic separatam subsistere per suam propriam subsistentiam; & consequenter posse per diuinam terminari. Maior probatur: non minus petit forma substantialis corporea esse in materia, & ab illa dependere, quam esse, & dependere a supposito; sed primum non obstat, quo minus ad illam separatione a materia supposita, consequatur existentia, cui repugnet esse in materia: ergo secundum non obstat, quo minus ad eandem separatam a supposito, & a toto composito cōsequatur modus substantialis, cui repugnet esse in supposito & consequenter, sicut separata existit, & poterit separata subsistere. 261 *Contra.*

§. Vltimus.

Opposita sententia cum suis fundamentis proponitur.

CONTRARIVM nostræ conclusionis docent Vasquez *disp. 30 cap. 5.* Lorca *disp. 27.* & Cabrera *in hac q. artic. 1. disp. 4.* Et contra primam partem obstant omnia argumenta, quibus Recentiores extra Scholam Diui Thomæ contendunt probare, existentiam ab essentia esse indistinctam; consequenter repugnare aliquam entitatem creatam existere per existentiam diuinam. Quibus a Discipulis D. Thomæ *lib. 1. Physic.* luculenter occurritur. Obstant etiam alia argumenta, quibus nonnulli ex Thomistis ducuntur, vt afferant, existentiæ diuinæ ex peculiari ratione existentiæ repugnare immediatè vniri cum entitate creata. Quibus *supra* satisfecimus. 262 *Fundamenta contraria sententia.*

Contra secundam partem nostræ conclusionis arguitur primo ex Diuo Thoma 3. 3. *ad Annibaldum dist. 1 quest. vnic. art. 1. ad 1.* vbi vt probet, personam diuinam non posse assumere naturam humanam, sic arguit: *Maiorem compositionem facit compositio substantiæ ad substantiam, quam accidentis ad substantiam; sed persona diuina non est susceptibilis additionis secundæ: ergo multo minus primæ; sed additio alterius naturæ ad personam est additio substantiæ ad substantiam: ergo eius additionis non est susceptibilis persona.* Cui argumento ita respondet: *Ad illud igitur, quod obijcitur in contrarium dicendum, quod si fieret additio substantiæ per modum compositionis, maior esset, sed non sic fit in proposito, imo per modum associationis; accidens verò non potest addi, nisi per modum compositionis, cum eius esse sit in esse, vt dicit Boetius.* 263 *Contra secundam partem nostræ conclusionis arguitur 1. ex D.T.*

Vbi, vt clarè constat, docet D. Thom. personam diuinam non esse susceptiuam accidentis eo modo, quo est susceptiua naturæ substantialis completæ; & consequentèr sentit, non posse accidens assumi ad diuinam subsistentiam, ad quam humanitas fuit assumpta, quod miror non aduertisse Discipulos D. Thom. qui oppositæ sententiæ adhærere, asserentes, posse accidens assumi ad diuinam subsistentiam. Rationem autem reddit D. Th. quia, nem- 264

nempè, accidens non potest alteri addi per modum associatio- nis, hoc est, sine informatione illius, cui superadditur: hoc ideò quia accidentis esse est inesse. Quod intelligendum est, de esse accidentis, vt existentis in alio, cum D. Tho. negare non pos- sit, accidens posse existere a subiecto separatum. Ex quibus ad rem præsentem in hunc modum arguitur: accidens non po- test assumi ad subsistendum subsistentia diuina, quia illius esse est inesse; sed esse formæ substantialis corporeæ est informare materiam, ab illa dependere: ergo non potest assumi ad subsi- stendum per diuinam subsistentiam.

265 *Respondeo.* Respondeo, doctrinam D. Thomæ sic intelligendam esse, quod, nempè, accidens non potest assumi ad subsistendum subsistentia diuina, nec Deo, vt subsistenti superaddi, quia adæ- quatum esse accidentis, prout in alio, est inesse: vndè non potest in alio existere, nisi per compositionem per modum actus, & potentiæ; & quia Deo accidens inhærere repugnat, & similiter cum alio isto modo componere, ideo accidens nequit, cum Deo, vt subsistenti vniri, nec illi addi. Ratio autem, cur ac- cidentis adæquatum esse in alio, sit per inhærentiam in illo, est, quia solum datur duplex modus essendi in alio, scilicet, per subsistentiam, & per inhærentiam, quorum primum acci- denti repugnare monstrauimus, & ideo adæquatum esse accidē- tis, prout in alio est esse per inhærentiam; forma autem substan- tialis corporea est capax existendi per se, separatione suppo- sita, vt constat *ex dictis*: & ideò potest esse in alio, non solum per informationem, sed etiam per subsistentiam.

Sed contra hanc solutionem obstat secundum argumentum:

266 *Secundo arguitur, & tradita solutio impugnatur.* forma namque substantialis corporea non est capax subsisten- di: ergo non potest Deo; vt subsistenti vniri, nec per diuinam subsistentiā subsistere. Antecedens probatur primò ex D.Tho. 1. p. q. 75. art. 2. 3. & 6. vbi differentiam statuit inter animam rationalem, & formas corporeas, quòd illa est per se subsistens secus autem aliæ formæ; sed si forma substantialis corporea pos- set separata à corpore subsistere, non staret hæc differentia: er- go non potest, etiam separata, subsistere. Probatur minor: anima rationalis coniuncta materia solum subsistit *vt quo*: se- parata autem subsistit *vt quod*; sed forma corporea in statu con- iunctionis subsistit *vt quo*; est enim composito ratio existendi & subsistendi, in quo subsistere *vt quo* consistit: ergo, si sepa- rata a materia potest subsistere *vt quod*, nullum est inter ani- mam rationalem, & formam corpoream discrimen.

267. Secundò probatur antecedens: si forma corporalis posset se- parata a corpore subsistere, posset sic separata intelligere: con- sequens est falsum ergo. Sequela probatur primò: ideò nam- que anima rationalis intelligit, quia subsistit: ergo, si forma corporea capax est subsistendi, erit etiam capax intelligendi. Secundò, nam independens in essendo a materia debet habere aliquam operationem à materia independentem: vndè D.Tho. 1. p. q. 75. art 2. probat, animam rationalem non dependere à materia quoad esse, quia habet operationem aliquam a mate- ria independentem; sed sola intellectualis operatio est a mate- ria independens. ergo independens in essendo a materia debet esse capax intellectualis operationis; sed si forma corporea, & materialis separata a corpore subsisteret, sic separata esset, a materia independens: ergo si separata subsisteret, sic separata esset capax intellectualis operationis. Tertio, & effica- cius primum antecedens probatur: ideò accidens non est ca- pax existendi per se perseitate positiua in qua subsistentia con- sistit, quia hæc dicit repugnantiam cum dependentia a subiecto & accidens ex natura sua a subiecto dependet; sed perseitas po- sitiua etiam excludit dependentiam a materia, & forma cor- porea per se, & ab intrinseco habet dependentiam ab illa: ergo huiusmodi forma est incapax existendi per se perseitate positi- ua, in qua subsistentia consistit.

268 *Respond. ad 1. probationem.* Respondeo, negando antecedens: ad primam probationem, concessa maiori, nego minorem: tùm; quia, vt plures proba- biliter docent anima rationalis corpori coniuncta, non solum subsistit *vt quo*, sed etiam *vt quod* immediatè, & mediante ani- ma prius *vt quod* subsistente, subsistit totum compositum; for- ma autem corporea in statu coniunctionis subsistit *vt quo*: vn- de, quamuis separata possit subsistere *vt quod*, saluatur inter animam rationalem, & formam corpoream discrimen, quan- tum ad per se subsistere. Tum etiam; nam esto anima rationa- lis coniuncta non subsistat, *vt quod*, sed tantum *vt quo*, est tamen, etiam coniuncta materiæ, ab illa independens quoad esse: in nullo enim statu a materia anima rationalis quoad suam substantiam dependet: forma autem materialis coniuncta ma- teriæ ab illa quoad substantiam dependet: vndè, adhuc prædi- cta sententia admissa, subsistit inter prædictas formas discri- men. Tum denique; nam quod anima rationalis, separatio- ne à materia supposita, subsistat *vt quod*, illi conuenit adæ- quatè ab intrinseco, nam ipsa ab intrinseco petit, separatione facta, conseruari; formæ autem corporali non conuenit adæ- quatè ab intrinseco: non enim ab intrinseco petit separata con- seruari, sed facta separatione, naturaliter desinit esse. Vndè conseruatio, separatione supposita, est supra illius naturam, hæc tamen conseruatione supposita: sicut ad illius entitatem consequitur existentia substantialis: ita, & modus subsistentiæ. Semper ergo subsistit discrimen à D.Thom. statutum inter ani- mam rationalem, & formas corruptibiles.

Ad secundam antecedentis probationem, nego sequelam: 269 *Ad secundam antecedentis probationem respond.* ad cuius probationem, nego causalem antecedentis; nam etiam compositum ex materia, & forma corruptibili subsistit *vt quod* tamen non intelligit. Non ergo anima rationalis ideò intelligit, quia subsistit, sed quia in sua substantia est ab intrinseco inde- pendens à materia, & ideò spiritualis; ex quo habet, esse ca- pacem spiritualis operationis, forma autem materialis non ha- bet esse ab intrinseco independens à materia, sed in materia conclusum: vndè, quamuis separata a materia subsistat, non sequitur, quod intelligat.

Et ex his ad secundam probationem sequelæ constat solutio; *Ad secundam probationem sequelæ.* loquitur enim D. Thom. de independentia a materia conue- niente animæ rationali ab intrinseco, & cum repugnantia es- sentiali dependentiæ a materia quoad suam entitatem intrin- secam. Quam independentiam rectè probat D. Tho. ex inde- pendentia à materia in operando: ex quo solum sequitur, for- mam hac independentia gaudentem capacem esse operationis ab intrinseco independentis a materia, qualis est operatio in- tellectualis: forma autem materialis hanc independentiam non habet; non enim illi repugnat a materia dependere, imò ab in- trinseco petit dependere a materia, & naturaliter desinit esse a materia separata. Et quod conseruetur, separatione a materia supposita, ab extrinseco illi conuenit, & est supra illius natu- ram, hac tamen conseruatione supposita: sicut ad illius entita- tem consequitur existentia propria substantialis, cui repugnat informare materiam, & ab illa dependere: ita ad eandem con- sequitur modus existendi per se, in quo subsistentia consistit.

Ad tertiam probationem antecedenti, nego causalem maio- 270 *Ad tertiam probationem.* ris, sed ideo accidenti non potest conuenire per se positiuè exi- stere, quia perseitas positiua non potest a modo accidentali præstari, cum eo ipso, quod accidens sit, dicat ordinem ad su biectum; & consequenter non possit repugnantiam habere cum inhæsione ad subiectum; modus autem substantialis non potest consequi ad naturam accidentalem; etiam separatam a subie- cto: & cum alias modus substantialis non consequutus ad na- turam accidentalem debeat esse proprius alicuius substantiæ, & consequenter impotens terminare aliam naturam præter il- lam, cui connaturalis est: fit consequens, quod accidenti re- pugnet per se existere positiuè. Quæ ratio in forma substantia- li non militat; cum enim substantialis sit, non est impropor- tionata, vt ad illā, separatione a materia supposita, & eius con- seruatione, modus substantialis sequatur, per quem per se po- sitiuè existat.

Denique arguitur: forma substantialis corporea, si subsi- 271 *Vltimum argumentum.* stentiam separata est, per subsistentiam partialem; sed subsi- stentia diuina non potest supplere vices subsistentiæ partialis: ergo nequit reddere subsistentem formam substantialem cor- poream a materia separatam. Consequentia tenet ex dictis ea- tenus namque potest subsistentia diuina reddere subsistentem aliquam entitatem creatam, quatenus potest gerere vices pro- priæ subsistentiæ: ergo si non potest gerere vices subsistentiæ, qua forma separata subsistit, non potest cum ea vniri, nec il- lam reddere subsistentem. Minor constat ex dictis *supra* §. 13. vbi ostendimus, non posse subsistentiam diuinam vniri cum vna parte substantiæ alij partibus coniuncta, quia non potest ge- rere vices subsistantiæ partialis; maior autem ostenditur primò omnis enim subsistentia, vel partialis, vel totalis est, sed sub- sistentia, qua forma separata subsistit, non potest esse totalis consequitur namque ad illius entitatem; subsistentia autem totalis non potest consequi ad entitatem partialem, qua- lis est forma separata à materia ergo necessariò est par- tialis. Secundò, vt enim esset subsistentia non partialis, necessariò deberet excludere ordinem ad materiam, & depen- dentiam ab illa; sed ad formam substantialem corpoream non potest consequi modus substantialis excludens ordinem ad materiam, & dependentiam ab illa: ergo non potest con- sequi ad illam subsistentia non partialis: & consequenter non potest, adhuc separata, subsistere per subsistentiam, quæ par- tialis non sit. Maior cum consequentia tenet; minor autem probatur: non minus est a materia dependens entitas formæ sub- stantialis corporeæ, quam à subiecto entitas accidentis; sed quia accidens ex natura sua a subiecto dependet, non potest consequi ad illius entitatem modus ab intrinseco independens a subiecto: ergo nec ad formam substantialem corpoream potest in aliquo statu consequi modus ab intrinseco a materia inde- pendens, & cui repugnet dependentia a materia.

Huic argumento responderi potest primò ex dictis *supra* §. 272 *Respond. primò.* 14 prætermissa maiori, distinguendo minorem: non potest sub- sistentia diuina vices gerere subsistentiæ partialis quantum ad rationem partis, concedo minorem: quoad conceptum subsi- stentiæ sine imperfectione partis, nego minorem, & consequen- tiam: sicut enim Deus vniri potest cum anima rationali à cor-

corpore separata, & de facto Verbum cum illa fuit vnitum in triduo, & anima fuit subsistentia Verbi subsistens, etiam ai plures extra Scholam D. Thomæ tuentur, anima ratione sui subsistat subsistentia partiali: Ita, quamuis forma corruptibilis à materia separata subsistat subsistentia partiali, poterit hac subsistentia priuari, & loco illius Verbi subsistentia subsistere. Non ita vt subsistentia Verbi induat rationem subsistentiæ partialis, sed tantum exerceat munus subsistentiæ absque imperfectione partialitatis.

273 Nec esse eamdē rationem de vna parte actu alijs partibus vnita, vt possit ad diuinam subsistentiam assumi alijs partibus non assumptis, constat *ex ibidem dictis*, quia, nempè, vna pars actu alijs partibus vnita non potest subsistere subsistentia diuina, alijs partibus non assumptis, quin subsistentia diuina illam terminans cum subsistētia aliarum partium vnam subsistentiam componat; & consequenter non potest hoc modo cum illa vniri absque eo, quod rationem partis subinduat, quod eius summæ perfectioni repugnat. Quæ ratio in forma à materia separata non militat: cum enim in statu separationis non componat cum alijs partibus aliquod vnum per se, non est necessum, quòd subsistentia diuina illam in prædicto statu terminans cum subsistentia aliarum partium componat; & consequenter necessarium non est, quòd rationem partis formalitèr componentis sortiatur.

274 *Dices.* Dices: ideò cum forma actu vnita cum materia non potest diuina subsistentia vniri, quin rationem partis actu componentis subinduat, quia subsistentia creata, cuius loco subrogatur, vt terminans formam, prout actu vnitam materiæ, rationem partis actu componentis exercet; sed subsistentia partialis vt terminans formam separatam à materia, etsi rationem partis actu componentis non habeat; rationem tamen partis in actu primo compositiuæ sortitur: ergo, vt subsistentia diuina loco illius subrogetur, & vices illius gerat, debet rationem partis in actu primo componentis sortiri, quod non minus ei repugnat, quam actu cum alijs partibus totalem subsistentiam componere.

275 *Respond.* Respondeo, negando causalem maioris; nam subsistentia creata, per quam humanitas Christi subsisteret, actu per modum partis cum humanitate componeret; & tamen subsistentia Verbi humanitati vnita, & gerens vices subsistentiæ creatæ rationem partis componentis cum humanitate non obtinet. Quòd ergo subsistentia diuina gerens vices subsistentiæ partialis terminantis vnam partem, alijs partibus vnitam subsistentibus per subsistentiam distinctam, deberet actu cum subsistentia aliarum partium componere, non prouenit ex eo præcisè, quòd subrogatur loco subsistentiæ actu componentis cum alia subsistentia partiali, sed quia partes actu vnitæ sicut non possunt non existere vna existentia: ita non possunt non per vnam subsistentiam subsistere, vel vnitate simplicitatis, vel vnitate compositionis. Cum autem subsistētia creata alias partes terminante, & subsistentia diuina non possit vna subsistentia per simplicitatem consurgere, necessum est, quòd resultet vna vnitate compositionis, & consequenter, quòd subsistentia diuina vnam tantum partem terminans, ex partibus actu vnitis, cum subsistentia alias partes terminante componat. Quæ ratio non militat in forma corruptibli in statu separationis. Recolantur, quæ diximus *supra §. 14.* in tertia solutione principalis argumenti.

276 *Respond. secundo.* Vel secundò respondetur, negando maiorem: sicut enim subsistentia, qua anima rationalis à corpore separata subsistit, quamuis sit subsistentia entitatis partialis; non tamen est subsistentia partialis, quia ad hoc requirebatur, quòd posset cum alia subsistentia componere aliquam subsistentiam totalem: ita subsistentia, qua subsisteret forma corporea à materia separata, quamuis esset subsistentia entitatis partialis, subsistentia partialis non esset, quia non posset cum alia subsistentia partiali componere subsistentiam totalem. *Ad primam probationem maioris.* Ad primam probationem maioris, nego etiam maiorem; quamuis enim demus, omnem subsistentiam debere esse, vel partialis entitatis, vel entitatis totalis; non tamen debet esse vel totalis, vel partialis, imo subsistentia partialis, in Schola Thomistarum repugnat. Et falsitas maioris apparet in eodem exemplo animæ rationalis, cuius subsistentia non est subsistentia totalis, cum non sit composita ex partialibus subsistentijs, nec partialis, cum non possit cum alia subsistentia componere, quod necessum erat, vt rationem partialis subsistentiæ obtineret.

277 *Ad secundam probationem.* Ad secundam probationem, concessa maiori, nego minorem; ad cuius probationem, concessa maiori, nego causalem minoris, sed ideò non potest consequi ad naturam accidentis modus à subiecto independens, quia non potest consequi ad illam modus, quia ad genus accidentis non spectet; eo autem ipso non potest consequi ad illam modus ordinem ad subiectum non dicens, aut independens ab illo, cum per talem ordinem accidens vt sic constituatur, prout à substantia distinguitur; ad formam autem substantialem corpoream à materia separatam, supposita illius conseruatione, existentia substantialis consequitur, quæ cum partialis non sit; repugnat namque partialitas existentiæ, ordinem ad materiam excludit, & dependentiam ab illa; en autem ipso, quòd ad entitatem formæ substantialis separatam à materia consequatur existentia independens à materia, potest ad eandem consequi modus substantialis repugnans dependentiæ à subiecto, vt *supra* argumentabamur; & consequenter potest dimanare ab illa modus præstans perseitatem; in qua subsistentia consistit.

Sed dices: stat, existentiam consequutam ad formam substantialem corpoream in statu separationis, non esse existentiam partialem, & quòd non excludat dependentiam in actu primo à materia: ergo ex eo, quòd consequatur ad prædictam formam separatam à materia existenti non partialis, perperam à Nobis infertur, consequi ad illam, existentiam excludentem dependentiam à materia; ac proindè posse consequi ad eandem modum substantialem repugnantem dependentiæ à supposito. Antecedens probatur: existentia competens animæ rationali in statu separationis, non est existentia partialis; & tamen non excludit ordinem ad materiam: ergo pariter, quamuis existentia conueniens formæ substantiali corporeæ à materia separatæ non sit existentia partialis, potest non excludere dependentiam in actu primo à materia. Consequentia tenet à paritate rationis, maior constans est in doctrina Thomistarum, iuxta quam nequit admitti existentiam cum alia existentia componens: & consequenter non est dabilis existentia partialis; minor autem probatur: nam existentia, qua existit anima rationalis, in statu separationis, est eadem cum illa, qua existebat in statu coniunctionis cum corpore, & qua existet, postquam per resurrectionem fuerit materiæ ruina: ergo prædicta existentia non excludit ordinem ad materiam. 278 *Replicabis.*

Respondeo, negando antecedens; ad illius probationem, concessa maiori, & prætermissa minori, nego consequentiam. 279 *Respondeo.* Ratio autem discriminis est; nam existentia animæ rationalis separatæ à materia, licet actu sit solum existentia entitatis partialis; est tamen in potentia existentia totius compositi, resultantis ex materia, & anima rationali, atque ideò non potest ordinem ad totum excludere; ac proindè nec ordinem ad materiam; existentia autem conueniens formæ corporeæ, in statu separationis, non est existentia partialis, vt *proximè* dicebamus, & aliàs non est potens actuare totum compositum ex materia, & tali forma: & ideò ordinem ad materiam excludit, & dependentiam ab illa, nam ordo ad materiam vno ex his capitibus potest existentiæ competere, & cum vtrumque excludatur ab existentia actuante formam corpoream à materia separatam: fit consequens: vt illi, ordo ad materiam repugnet. Si autem huius discriminis rationem inquiras, est, nam anima rationalis hoc habet præ alijs formis peculiare, quòd ipsa, etiam materiæ coniuncta, prius existat *vt quod*, quam totum ex illa compositum: vndè, cum separatione facta, maneat primarium totalis existentiæ subiectum, perseuerat eadem existentia, & eadem ratione, eadem existentia subsistit, cum anima reunitur materiæ; ac proindè in tali existentia semper datur ordo ad totum, atque ex consequenti ad materiam; existentia autem, qua forma corporea existit dum actu componit totum, prius *vt quod* conuenit toti, & ex consequenti partibus: vndè, toto per separationem corrupto, corrumpitur existentia; etsi iterum per reunionem formæ totum reproducatur, non existentia producitur, & ideò existentiæ competens formæ corporeæ à materia separatæ, illamque *vt quod* afficiens, non potest existens reddere totum ex materia, & prædicta forma compositum.

Sed replicabis adhuc: est enim sententia probabilis inter nostros Thomistas, animam rationalem in statu coniunctionis, non existere, nec subsistere *vt quod*, sed tantum *vt quo*; totum autem esse id, quod *vt quod* existit, & subsistit; & tamen eadem existentia perseuerat in anima rationali à corpore separata, & iterum corpori vnita; ergo, quamuis existentia compositi corruptibilis in toto *vt quod* recipiatur, & partes secundariò existant per illam, poterit perseuerare, in forma materiali à materia separata, etsi materiæ reuniatur, iterum actuare compositum. 280 *Instabis adhuc.*

Respondeo, concessa maiori, & minori, negando consequentiam, nam quòd existentia, qua existit anima rationalis perseueret post separationem animæ à corpore, ideo est, quia sicut anima, quia spiritualis est, quamuis actuet materiam, est independens ab illa: ita illius existentia, quia est spiritualis, quamuis primariò *vt quod* ad totum compositum comparetur; non tamen ex illius potentia educitur, nec ab illo dependet; subsistentia autem, & existentia compositi, cuius forma est corruptibilis, cum materialis sit, a composito dependet, & educitur ex potentia illius; ideoque, corrupto composito, non potest eadem perseuerare, nec existentia conueniens formæ corruptibili à materia separatæ potest, si reuniatur corpori, compositum actuare, & illud existens reddere. 281 *Respondeo.*

Sed

282 *Iterum vrgebis.* Sed adhuc vrgebis: quod existentia ista corporea, & meterialis sit, solum probat, non posse connaturaliter perseuerare post corruptionem compositi; non autem, quod non possit de potentia absoluta: ergo non probat, quod ille potentie ettenta existentia, qua forma corporelis existit à corpore separata nequeat, interueniente reunione, totum actuare, existensque constituere. Consequentia tenet ex dictis; entecedens eutem probetur: nam forma corruptibilis ex potentia materiæ educitur, & ab illa in sue entitate dependet; & tamen ex hoc non tollitur, quòd separeta à materia non possit existere de potentia absoluta: ergo pariter, quod existentia corporea ex totius potentia educatur, & eb illo in essendo dependeat, non impedit, quòd, toto destructo, possit de potentie absoluta existentia non destrui.

283 *Respondeo.* Respondeo, negando antecedens, ad probationem, concesso antecedenti, nego consequentiam. Disparitas autem est; nam forme corporee, quamuis entitas partialis, & incompleta sit; non tamen est modus, & ideò potest dependere à materia, ex qua educitur dependentia non essentiali, sed tantum connaturali; existentia autem, sicut etiam subsistentie, entites modalis est, & quia modus ab illo, ex cuius potentie educitur, dependet dependentia essentiali, ideò, si educitur de potentie totius compositi, non potest perseuerere, composito destructo, etiam de potentie ebsolute. Et hæc de ista disputatione applicanda litteræ Magistri *in 3. dist. 2. §. 2.*

DISPVTATIO XIX.

An natura creata terminata per propriam personalitatem possit assumi ad subsistentiam diuinam?

§. I.

Præmittuntur, quæ apud omnes sunt certa.

1 *Præmittitur vt certum primò.* PRIMO certum est, humanitatem de facto hoc modo assumptam non fuisse. Quod patet, quia alias in Christo essent duæ personæ de facto, humana, scilicet, & diuina: consequens est contra fidem, qua vna tantum persona constituitur in Christo: ergo de facto humanitas assumpta non fuit, propria personalitate retenta. *Secundò.* Secundò extra controuersiam, & omninò certum est, potuisse humanitatem coniunctam propriæ personalitati creati, & illa destructa, à diuino Verbo assumi. Quod patet: non enim maior repugnantia est in eo, quòd humanitas propria personalitate illi conueniente priuetur, quam in eo, quod sine illa producetur resultantia propriæ personalitatis per alienam impedita; sed de facto humanitas fuit sine propria personalitate producta: ergo potuit de potentia absoluta propria personalitate semel habita priuari, terminarique per diuinem.

2 *Obstat D. Thom.* Contra quam veritatem obstare videtur D. Thomas 4. *contra Gentes cap.* 53. vbi ait: *impossibile fuisse, quod Verbum assumeret in vnitatem personę hominem praexistentem*. Et rationem reddit: *Quia si humanitas praexisteret assumptioni, necessario existeret in aliqua hypostasi, vel persona; hac autem remanere non posset, alias post assumptionem duæ manerent personæ, & consequenter vnio in persona facta non fuisset, quod est contra fidem: ergo necessario destrueretur hypostasis, in qua humanitas praextitisset, & consequenter corrumperetur humanitas in ea existens*. Sentit ergo D. Thom. humanitatem prius in propria existentem persona assumi a Verbo posse.

3 *Iudicium P. Vazq. & Suarez.* Quem locum P. Vazquez vbi *infra* adeo difficilem censuit, vt D. Thomam pro opposita sententia retulerit. Suarez autem ait, D. Thomam sententiam quam *ibi* tenuit *in hac q. art.* 2. retractasse. Cæterum, D. Thom. doctrinæ a Nobis suppositæ, & eb omnibus edmissæ sauere, illamque expressè tenere, constat *ex hac q. art.* 2. vbi probat, personam creatam non fuisse assumptam e Verbo, quia, quod essumitur, præsupponitur *Reijcitur.* assumptioni; persona autem humana non fuit assumptioni præsupposita, quia vel oporteret, quod corrumperetur, & sic frustra esset assumpta, vel quod remaneret post vnionem, & sic essent duæ personæ, & sentit ergo, potuisse de potentie absoluta personam humanam essumptioni præsupponi, & personalitate destructa, humanitatem assumi.

4 *Mens D. Thomæ explicatur.* Nec *loco* in contrarium *abducto* oppositum docet, vt constat ex principio capitis illis verbis: *Oportuit, humanam naturam non praexistere, antequam Verbo vniretur*. Quibus eperiè supponit, contrarium fuisse possibile, alias non asseretet, oportuisse, non præsupponi existentem, sed id non fuisse possibile, vnde, eum concludit D. Thomas, fuisse impossibile, quod Verbum assumeret hominem præexistentem, personalitate destructa, loquitur de impossibili de potentia ordinaria, non autem de potentia absoluta. Et eum huius rationem assignat, quia personalitate destructa, consequenter humanites destrueretur; ac proinde fuit impossibile hominem præexistentem assumi, loquitur de destructione humenitetis naturaliter consequenda ad destructionem personelitatis; non verò de consequenda consequutione essentieli: ac si ita argumentaretur, persone assumi non potest, personalitate retenta; destructa autem personelitete, neturaliter consequitur humanitatis destructio: ergo frustra humanitas præexistens in propria persone assumptioni supponeretur; & consequenter impossibile fuit præsupponi. Secunde consequentia patet: nam Deus nihil operatur frustra: prima etiem patet, nam frustre assumptioni supponitur, quod assumi non potest sine destructione elicuius, quo ableto naturaliter destruitur; sed humanitas præexistens in propria hypostasi assumi a Verbo, non potest, non destructa personalitate, qua ablata, naturaliter consequitur humanitatis destructio: ergo frustra humanitas existens in propria hypostasi assumptioni supponeretur. Iuxta quem explicetionem componitur rectè testimonium in contrarium edductum eum eo, quod D. Thom. docet *in hac quæst. artic.* 2. ec per consequens superfluit effugium Francisci Suerez asserentis, D. Thom. *in præsenti* retractasse sententiam, quam *ibi* tenuit, & falsitatis conuincitur Vazquez oppositam sententiam Angelico Præceptori adseribens.

Tertiò extra controuersiam est, non sic de facto euenisse, 5 *Tertio præmittitur.*
quod nempè, humenitas in proprie persona existens essumptioni fuerit præsupposita, quod docet D. Thom. 4. *Contra Gentes cap.* 43. *& in hac q. artic.* 2. constetque ex Leone Primo *in epist.* 11. *ad Iulianum*, vbi damnat Eutychetem, eo quod putauetit, ante Incarnationem duas fuisse naturas, & addit: *Natura quippè nostra non sic assumpta est, vt prius creata, post assumeretur, sed vt ipsa assumptione crearetur.* Quæ verba, vt rectè animaduertit Vezquez, non sic accipienda sunt, vt eadem actio fuerit, qua anima fuit creata, & a Verbo Dei assumpta, sed vt denotent temporis simultatem inter creationem, & assumptionem, cum qua non stat, prius tempore humanitetem in propria hypostasi extitisse. Et ratione D. Thomæ suedetur: si namque humanites præextitisset in propria existens persona, vel persona humana perseueraret post vnionem, vel per assumptionem personalitas destrueretur, neutrum diei potest: ergo humanitas non fuit supposita existens. Minor pro prima perte constat, quia ex opposito fieret, in Christo esse duas personas, humanam, scilicet, & diuinam, quod est contre fidem. Pro secunda probatur: si namq; personalitas destrueretur, frustra sic fuisset assumpta, hoc est, assumptione habente pro termino *a quo* personam. Patet sequela, nam assumptio habens pro termino *a quo* personam, supponit personalitatem productem, illamque a natura assumpta excludit; sed frustra fuisset personalites producta, si eret per assumptionem destruenda: ergo frustra fuisset assumpta. Innocentium autem Tertium in quadam decretali asserentem, quod persona Dei consumpsit personam hominis, rectè explicat D. Thom. non loqui omninò propriè de consumptione sumpta pro destructione alicuius, quòd prius extitit, sed impropriè accepta, prout importat impeditionem eius, quod alias consequeretur; & sic verum est, personam Dei personam hominis consumpsisse; impediuit namque personalitatem creatam, quæ ad naturam humanam consequeretur, vel selitim illi competeret, nisi fuisset a persona Verbi præuenta.

Quartò, vt omninò certum supponimus, personalitatem 6 *Quartò.*
ipsam assumi non posse ad subsistendum per diuinam subsistentiam. Et quidem si creata personalites in negatione actualis, & aptitudinalis communicationis consistet elteri tanquam supposito, ex terminis ipsis constet, implicare contradictionem; negetio namque illa per ipsam communicetionem destruitur, vt per extremum contradictorium: si autem personalitas in modo positiuo consistat; vt extre Scholam Scoti communiter circumfertur, dubitant de hac veritate Scotus *in* 3. *distinctione prima quæstione prima*, Aureolus apud Capreolum *in tertia distinctione quinta quæstione tertia*, & aliqui ex Discipulis Scoti, probantes, personalitatem creatam non posse in modo *Suppositio nostra ostenditur* 1.
positiuo consistere, quia alias personalitas humana fuisset à diuino Verbo assumpta. Nostrem temen suppositionem, vt omnino indubitatem, admittunt vniuersaliter Theologi extra Scholam Scoti. Et ostendi potest primò: vltimo namque termino, in ea ratione, in qua est vltimus vlterior terminetio essentialiter repugnat; sed personalitas est vltimus terminus in linea, & retione subsistendi: ergo illi essentialiter repugnat per aliam personalitatem terminari, & consequenter implicat, quod per diuinem subsistentiam subsistat.

Secundò, non enim stat, personalitatem assumi, & non essumi personam ed subsistendum; sed implicat, personam crea- 7 *Secundò.*
tem assumi ad subsistendum per diuinam subsistentiam: ergo implicet etiam, personalitatem ipsem ad diuinam subsistentiam assumi. Maior cum consequentia tenet; minor autem probatur ex definitione personæ tradita a Boetio, & admissa ab omnibus

nibus Theologis, quod nempè *est rationalis naturæ indiuidua substantia, siuè incommunicabilis*, quod de incommunicabilitate alteri supposito accipiendum esse constat; potest enim persona communicari naturæ, vt patet in persona Verbi, quæ de facto fuit communicata, & vnita humanitati: ergo repugnat personæ ex eius definitione, esse communicabilem alteri supposito, vel personæ, & consequenter repugnat per alterius subsistentiam subsistere; ad hoc enim oporteret, vniri alteri, vt subsistenti, & illi communicari.

8 *Si respondeas.* Si dicas, de ratione persona solum esse, quòd naturaliter sit incommunicabilis alteri supposito, vel persona; non autem, quòd sit incommunicabilis per repugnantiam essentialem: ex quo non sequitur, quòd non possit de potentia absoluta vniri cum persona diuina, & per illius subsistentiam subsistere. *Obstat in contrarium primò.* In contrarium obstat primò; nam illa particula *indiuidua substantia*, qua persona definitur, communiter est accepta de incommunicabilitate essentiali; aut definitiones accipiendæ sunt iuxta explicationem communem: ergo de ratione personæ non solum est incommunicabilitas per repugnantiam connaturalem, sed etiam essentialem, vt communicetur alteri supposito, vel personæ.

9 *Secundò.* Secundò, nam personæ est essentiale, quod sit vltimò completa in linea entis nominaliter, & in ratione personæ, ita D. Thom. *in tertio distinctione quinta quæstione tertia artic. tertio in corpore*; sed eo ipso repugnat illi essentialiter alteri personæ substantialiter vniri formaliter vt personæ: ergo est incommunicabilis supposito, vel personæ incommunicabilitate essentiali. Maior cum consequentia tenet; minor autem probatur; non stat vnio substantialis cum persona, quin ex tali vnione resultet vna persona; sed eo ipso, quòd persona completa supponatur in linea, & ratione personæ, non potest cum alia persona vniri vnione, ex qua vna persona resultat: ergo eo ipso non potest cum alia persona substantialiter vniri. Maior cum consequentia tenet; minor autem probatur: vt enim ex vnione duorum resultet, vnum per se, debet aliquod illorum incompletum præsupponi; quò circa ex duabus naturis completis non potest vna resultare natura, quia vtraque completa supponitur: ergo eo ipso, quod persona sit completa in linea, & ratione personæ, non potest cum alia persona vniri ita, vt ex vnione illarum resultet vnum per se; & consequenter non potest vna resultare persona.

10 *Opponet.* Oppones: eo ipso, quod personalitas sit entitas incompleta, & modalis, afficit propriam naturam, in illa recipitur, ab illa dependet, illique communicatur: ergo eo ipso non repugnat, illi communicari; & consequenter poterit per aliam subsistentiam subsistere, aliique personæ vniri, & ab illa dependere. Quo argumento Recentiores quidam conuicti asserunt, personalitatem consistere in entitate realiter entitatiuè à propria natura distincta, non innitente naturæ, sed per se, & in se subsistente. Leui tamen fundamento nituntur; personalitas namque non dat naturæ; qui connaturalis est, independentiam a subiecto inhæsionis, vel informationis, cum istam independentiam habeat natura completa substantialis ex se; humanitas enim non potest vlli subiecto inhærere, nec materiam informare, vel ab illa dependere, sed solum dat incommunicabilitatem alteri supposito, vel personæ, & independentiam ab alio, vt supposito sustentante, & complente; sed hanc potest personalitas præstare, quamuis ipsa naturam informet, in illa recipiatur, & ab illa subiectiuè dependeat, cum diuersa sit dependentia a subiecto informationis a dependentia a supposito, vel persona, ergo quamuis personalitas, non in entitate completa, sed in modali consistat, communicata naturæ, & ab illa dependente, potest præstare incommunicabilitatem propriam personæ, esseque incommunicabilem alteri vt personæ, vel supposito.

11 *Vltimò vt certum præmittitur.* Denique apud omnes est certum, naturam vt personatam, & vt affectam personalitate propria non posse per alienam terminari, nec per diuinam subsistentiam subsistere. Quod patet, naturam namque vt affectam propria personalitate per alienam terminari, idem est, quod personam ipsam aliena subsistentia subsistere; sed hoc implicat: ergo etiam repugnat, naturam, reduplicata propria personalitate, per alienam subsistentiam subsistere. His igitur præsuppositis, in eo difficultas præsens consistit, an, scilicet, natura creata subsistens in propria persona, & propria personalitate retenta, possit, non vt per propriam subsistentiam subsistens, sed secundum se, & secundum suam entitatem vniri personæ diuinæ, & per illius subsistentiam subsistere.

§. II.

Ratio dubitandi proponitur, & referuntur sententiæ.

12 *Ratio dubitandi.* RATIO dubitandi est. Quod enim contradictionem non implicat, concedendum est omnipotentiæ diuinæ; sed in eo, quod natura creata, propria personalitate retenta, per diuinam terminetur nulla implicatio inuenitur: ergo est possibile de potentia absoluta. *bitandi proponitur.* Confirmatur primò: quamuis enim implicet, quòd natura diuina reduplicatiuè, vt subsistens subsistentia Patris, terminetur personalitate Filij; quòd autem ipsa terminata per subsistentiam Patris terminetur per subsistentiam Filij, non implicat, sed de facto ita contingit: ergo pariter, quamuis sit implicatorium, quod natura creata, sub reduplicatione personalitatis propriæ, terminetur per diuinam; quòd autem, propria personalitate retenta, natura ipsa per diuinam terminetur, non implicat. *Confirmatur primò.*

Confirmatur, & vrgetur secundò: licet namque implicet, quòd natura creata, vt subsistens personalitate Filij reduplicatiuè, terminetur per subsistentiam Patris; non tamen implicat, quod retenta personalitate Filij, terminetur simul per Patris personalitatem, vt contra Scotum cum frequentiori, & vera sententia docuimus *tract. 3. disp. 16.* ergo pariter implicatorium non debet censeri, quod natura creata, retenta, & conseruata personalitate propria, secundum suam entitatem terminetur per subsistentiam diuinam. *Secundo.*

13 *Auctores sententiæ affirmatiuæ referuntur.* Qua ratione dubitandi cum suis confirmationibus conuicti quidam Recentiores Theologi affirmatiuæ adhærent sententiæ. Ita Puente Hurtado *in Metaphysica disp. 11. sect. 7. & 3. p. disp. 44. num. 1.* Martinus Perez *tract. de Incarnatione disp. 9. sect. 9. num. 6.* & Bernal. *disp. 24. sect. 2.* Illamque non improbabilem censet Suarez vbi *infra* etsi fateatur, in nullo ex Theologis antiquioribus illam scriptam inuenisse. Pro ea tamen refert Granadus ex antiquis Baconum *in 3. dist. 5. art. 2.* quod etiam testatur Vazquez.

14 *Sententia negatiua proponitur.* Vera tamen sententia oppositum docet, affirmans, non posse, etiam de potentia absoluta, naturam creatam, retinendo propriam personalitatem, vniri cum persona diuina, nec per illius subsistentiam subsistere. Ita ex antiquioribus Scotus *in 3. dist. 1. q. 2.* Durandus *in eadem dist. q. 3. num. 16.* Paludanus *q. 3. art. 2. ad 4.* Capreolus *vnic. art. 3. ad 1. Scoti contra secundam conclus.* & cæteri Scholastici *in eadem distinct.* Caiet. *quæst. praced. art. 6.* & ibi Cabrera *disp. 1. num. 88.* & Nazarius *controuers. vnica notabil. 5. & conclusione 3.* adhærent Illustrissimus Araujo *in præsenti q. 2. art. 2. dub. vnico*, Aluarez *disp. 26.* Sancto Thoma *disp. 7. art. 1.* Zippullus *q. 4. art. 2. dub. 1.* Lorca *disp. 25. & disp. 30.* Aliique Recentiores Thomistæ. Tenent etiam ex Patribus Societatis Suarez *disp 14. sect. 1.* Vazquez *disp. 32. cap 2.* Granadus *controuers. 1. de Incarnatione tract. 6. disp. 2.* Becan. *de Incarnatione c. 5. q. 6.* & Hurtado Complutensis *disput. 4. difficult. 14.* quos frequentius Recentiores ex eadem familia sequuntur.

15 *Probatur à Discipulis Scoti.* Licet autem præfati Auctores in sententia conueniant, in reddendam tamen ratione implicationis dissentiunt. Discipuli Scoti id probant, quia repugnat, naturam vna personalitate terminatam terminari per aliam, eo quod idem effectus nequit a pluribus causis adæquatis præstari: ex quo inferunt, non posse vnam, & eandem naturam creatam simul subsistere in tribus diuinis personis. Hæc tamen ratio sumpta ex principio ita communi Nobis placere non potest, nam *disput. 16.* cum frequentiori Theologorum sententia docuimus, posse vnam, & eandem naturam creatam simul terminari tribus subsistentijs diuinis. Vbi etiam vidimus, quomodò non inferatur, vnum, & eundem effectum dependere simul a pluribus causis adæquatis: ergo, quod natura propria personalitate retenta, nequeat per diuinam subsistere, non est probandum ex repugnantia plurium personalitatum simul eandem terminantium naturam. *Displicet eorum ratio.*

16 *Suadet. secundò ex alio principio Scoti.* Secundò potest eadem sententia suaderi ex alio principio Scoti, quod, nempe, personalitas creata consistit in negatione actualis, & aptitudinalis communicationis ad suppositum alienum. Iuxta quam sententiam facile redditur implicationis ratio, nam iuxta illam, naturam creatam esse coniunctam cum propria personalitate, illamque retinere, est, coniunctam esse cum negatione actualis communicationis ad alienum suppositum, vel alienam personam; sed implicat, terminari per alienam personalitatem; & simul habere negationem communicationis ad personam alienam, cum hæc negatio, & actualis cum aliena persona coniunctio contradictoriè opponantur: ergo implicat, naturam creatam, propria personalitate retenta terminari personalitate diuina, & per illius subsistentiam subsistere. Sed nec huic argumento possumus assensum præbere; procedit enim ex doctrina parum grata cæteris Theologis, præter Scoti Discipulos, & quam Nos fusè reiecimus *tract. de personis diuinis disput. 1. §. 1.* *Reijcitur prædicta ratio.*

17 Tertiò à nonnullis ex nostris probatur ex definitione suppositi vel personæ, de cuius conceptu est, *quod sit alteri supposito incommunicabilis*; sed si natura propria personalitate retenta, assumeretur a diuino supposito illi communicaretur: ergo implicat, naturam creatam, retinendo propriam personalitatem, assumi a persona diuina; & consequenter implicat per diuinam subsistentiam subsistere. Hæc tamen ratio non vrget; potest

Nec ista ratio vrget, & illi facilè occurritur. potest namque ad illam facile occurri, asserendo, de ratione personæ nō esse quòd natura ex qua componitur, noncōmunicetur alteri supposito, vel personæ, se quòdpersona ipsa ex natura, personalitate composita non communicetur alteri supposito, nec possit illi communicari. Ex quo tantum sequitur, personam creatam non posse assumi a diuina persona, quòd contrarij Auctores fatentur; non autem, quod natura propria subsistentia subsistens, & per illam terminata, non possit à diuino supposito assumi, in quo nostra controuersia consistit.

18 *Confirmatur exemplis.* Quæ doctrina constat clarè in natura diuina, quæ personata personalitate Patris manet terminabilis personalitate Filij, Et in natura creata subsistēte personalitate Filij, quæ adhuc manet terminabilis personalitate Patris. Ex quibus apertè constat; de ratione personæ non esse, quod illius natura alij supposito incommunicabilis sit, sed tantum, quod ipsa persona alij supposito communicari nō possit, quandoquidem personæ Patris conuenit definitio, & ratio personæ; & tamen Patris natura actu communis est Filio. Personæ etiam constitutæ ex personalitate Verbi, & humanitate conuenit definitio personæ, & tamen natura humana, personalitate Filij retenta, potest Patri communicari, & per eius subsistentiam subsistere. Potest tamen hęc ratio sustineri, si aliundè probetur, non posse assumi naturam, propria personalitate retenta, quin personalitas ipsa assumatur.

19 *Quarta ratio implicationis assignatur.* Quarta ratio, illaque frequentior implicationis est, nam subsistere in se, & existere in alio sunt modi essendi essentialiter repugnantes; sed natura per propriam subsistentiam subsistit in se: per alienam autem existit in alio; ergo essentialiter repugnat; & consequenter implicat, naturam, propria personalitate retenta, per alienam terminari, & existentem in proprio supposito simul in alieno existere. Consequentia probatione non indiget; minor supponitur, & maior ostenditur primò: inhærere subiecto, & existere per se, sunt modi essentialiter repugnantes, cum vnum in negatione alterius consistat: vndè implicatorium est, accidens inhærere subiecto, & existere per se: ergo pariter subsistere in se, & existere in alio supposito repugnantiam essentialem important. Secundò, nam aliquid per se existere est existere separatum à subiecto, & a supposito alieno; sed in hoc, quod est existere separatum a subiecto, & à supposito alieno; & existere in subiecto, vel in alieno supposito, essentialis repugnantia inuenitur: ergo subsistere in se, & existere in alio sunt modi repugnantes essentialiter. Hac ratione vtuntur Suarez, Vazquez, Granadus, Becanus, Hurtadus, alijque Recentiores Societatis, omnibus alijs reiectis; Illa etiam vtuntur ex nostris Nazarius, Arauio, & Zippullus *locis vbi supra allegatis*.

20 *Si opponatur cōtra illam.* Si contra illam objiciatur: subsistere in se duo in suo conceptu importat, vnum positiuum, scilicet, connaturali subsistentia terminari, & alterum negatiuum, scilicet, non esse in alieno supposito, nec ab illo dependere; sed hoc secundum, ratione cuius subsistere in se repugnat, cum existere in alio, non est essentiale subsistentiæ propriæ per quam connaturaliter subsistit natura creata: ergo non est repugnantia essentialis, in eo quòd natura creata per propriam subsistentiam, & simul per alienam subsistat. Consequentia cum maiori tenet, minor autem probatur: negatio existendi in alio est effectus secundarius subsistentiæ propriæ; cum enim subsistentia in aliquo positiuo consistat, non est negatio esse effectus primarius illius; sed effectus secundarius non est essentialis formæ, nec ab illa inseparabilis de potentia absoluta: ergo prædicta negatio non conuenit essentialiter subsistentiæ propriæ, qua natura creata subsistit connaturaliter, & consequenter poterit, illa retenta, per aliam terminari.

21 *Respond. primò.* Responderi potest primò ex eo, quod non esse in alio in negatione consistat, & subsistentia sit aliquid positiuum, non colligi, esse effectum secundarium illius; potest enim esse modus essentialis effectus primarij. Constat hoc in diuisione, seu distinctione ab alio, quæ in negatione identitatis consistit, & tamen non est effectus secundarius vnitatis, sed modus essentialis illius, quamuis vnitas in forma positiua consistat; vnum enim est indiuisum in se, & diuisum a quolibet alio, & vtrumque conuenit vnitati essentialiter. Non ergo ex eo quod non esse in alio in negatione consistat, & subsistentia in aliquo positiuo, necessaria illatione, saltim formali, colligitur, negationem prædictam esse effectum secundarium subsistentiæ.

22 *Secundò.* Secundò respondent istius rationis Auctores, non semper effectum secundarium, si in negatione consistat, esse a forma separabilem; exclusio namque vnius formæ substantialis est effectus secundarius alterius; & tamen, in communi Thomistarum sententia, est ab illa inseparabilis de potentia absoluta. Destructio etiam odij est effectus secundarius amoris; & tamen implicat, non consequi ad ipsum. Destructio itidem peccati, vel non esse illius est effectus secundarius gratiæ; & tamen essentialiter consequitur gratiam in veriori, frequentiorique sententia. Quamuis ergo non esse in alio supposito, vel subiecto, sit effectus secundarius personalitatis propriæ, vt conuenientis naturæ, potest cum illa essentialiter connecti, ac per consequens implicare, naturam per se subsistentem propria personalitate, illa retenta, existere in alieno supposito, & per illius subsistentiam terminari.

Quòd si illis opponatur, tunc solum effectum secundarium negatiuum cum forma connecti essentialiter, quando effectus formæ primarius sine illo nequit subsistere, vt in exemplis adductis contingere probant illorum Auctores; at non est, vndè efficaciter probetur, in præsenti ita contingere, quod, nempè, effectui positiuo primario, quem personalitas præstat naturæ, essentialiter repugnet subsistere sine negatione existendi in alio supposito, quæ effectus secundarius illius: ergo sine fundamento adstruitur essentialis connexio huiuscemodi negationis cum personalitate propria, vt terminante naturam. 23 *Si illis opponatur.*

Respondent aliqui illorum, hoc ex communi consensione constare; omnes enim Antiqui Authores ita intellexerunt hoc, quod est per se subsistere, vt essentialiter dicat negationem existendi in alio. Secundo respondent alij, hoc constare ex ipsis terminis, nam per se subsistere, dicit, esse separatum ab alio; & consequenter negationem existendi in alio; Tertiò alij respondent, ideò ita asserendum esse, quia personalitas ipsa essentialiter est alij incommunicabilis, & essentialiter excludit a se hoc, quòd est existere in alio supposito; ergo præstat eundem effectum naturæ, nempè, esse in se essentialiter repugnans cum existentia in alio, & essentialiter inferens negationem existendi in alio. 24 *Respondent tripliciter.*

Hæ tamen solutiones planè non satisfaciunt. Non prima, quæ auctoritati nititur, non rationi; cum tamen in præsenti implicationis ratio petatur. Nec secunda, nam quod ex terminis constat, illis explicatis, omnibus est manifestum; sed Auctores oppositam tenentes sententiam, terminis explicatis, negant, separationem ab alio essentialem esse naturæ terminatæ per propriam subsistentiam: ergo huiusmodi separatio non est ex terminis nota. Denique tertia solutio reijcitur; nam personalitati non solum est essentialis incommunicabilitas supposito extraneo, sed etiam alteri supposito eiusdem naturæ: & tamen naturæ non præstat, quod sit incommunicabilis alteri supposito proprio, etsi hanc incommunicabilitatem præbeat personæ a se constitutæ: ergo, quòd sit incommunicabilis supposito alieno, non probat, naturam a se terminatam hac incommunicabilitate essentiali gaudere, sed solum, quòd personæ, quam constituat, conueniat. Maior cum consequentia tenet, minor autem constat in natura diuina, quæ terminata personalitate Patris manet terminabilis personalitate Filij, & Spiritus Sancti; ergo personalitas non præstat naturæ, quòd sit incommunicabilis alteri supposito proprio, sed solum hoc præstat personæ a se constitutæ. *Reijcitur prima solutio. Secunda. Tertia.*

Deindè contra eandem rationem objicitur: etenim natura creata, propria personalitate retenta, non solum non potest subsistere in alieno supposito, sed nec etiam in alio eiusdem naturæ, & hoc de potentia absoluta; & tamen per nullam ex his subsistentijs subsisteret in alieno supposito, sed per vtramque in se: ergo repugnantia terminationis per duas personalitates in natura creata, non est adæquatè petenda ex oppositione prædictorum modorum, scilicet, existendi in alio, & per se. Minor cum consequentia tenet; maiorem autem, quam negat Suarez, concedunt Vazquez, & Thomistæ prædicta ratione vtentes, & illius veritas ex dicendis constabit. 26 *Confirmatur.*

Denique reijcitur: etenim natura creata per propriam personalitatem non subsistit per se *vt quod*, sed tantum *vt quo*, quatenus propriam personalitatem radicat propriam constituentem personam; sed in hoc, quòd est, naturam *vt quo* per propriam subsistentiam subsistere, & existere in alieno supposito nulla implicatio inuenitur in sententia Auctorum prædicta ratione vtentium, cum rationem Caietani reijciant, quæ in hac repugnantia innititur: ergo ex hoc, quòd natura creata per se propriam subsistentiam existit, male infertur, repugnantia essentialis existendi in alieno supposito, propria personalitate retenta. Illatio cum minori tenet; maior autem constat primò ex D. Thoma *infra q. 17. art. 2.* vbi docet, existentiam esse actum proprium suppositi, quod non aliter potest veritatem habere, nisi quia solum suppositum immediatè existit *vt quod*. Ex quo infert D. Thomas, in Christo vnam tantum dari existentiam, quia licet duplex in illo reperiatur natura, est tantum vnum suppositum; sed quod non existit *vt quod* non potest *vt quod* per se existere: ergo natura in proprio supposito non existit per se *vt quod*, sed tantum *vt quo*. Secundò, nam subsistens per se *vt quod* incommunicabiliter, est persona; sed natura in proprio supposito non est persona; hæc enim propositio est falsa: *Humanitas est persona*: & hæc *diuinitas est persona*, solum in sensu identico est vera, quia nempè, natura diuina identificatur cum diuinis personalitatibus: ergo natura per propriam personalitatem non subsistit per se, *vt quod*, sed tantum *vt quo*. 27 *Vltimò reijcitur.*

Deni-

28 Denique probatur: natura diuina non ſubſiſtit per ſubſiſtentias perſonales *vt quod*, ſed tantum *vt quo*; & tamen ſubſiſtentiæ perſonales ſunt propriæ diuinæ naturæ; ergo natura creata perſonalitate propria non ſubſiſtit *vt quod*, ſed *vt quo*. Conſequentia tenet à paritate rationis, minor eſt certa, & maior oſtenditur primò; id enim, quod per ſubſiſtentiam perſonalem diuinam ſubſiſtit *vt quod*, eſt incommunicabile alteri perſonæ diuinæ, cum eſſe perſonaliter ſubſiſtens, & eſſe incommunicabile ſint idem; ſed natura diuina non eſt incommunicabilis alijs diuinis perſonis; ergo non ſubſiſtit *vt quod* perſonalibus ſubſiſtentijs. Secundò, nam quod ſubſiſtit incommunicabiliter *vt quod*, per ſubſiſtentiam perſonalem Patris generat *vt quod*, & quod ſubſiſtit perſonaliter perſonalitate Filij, *vt quod*, *vt quod* generatur; ſed natura diuina in Patre non eſt *vt quod*, generans, ſed tantum *vt quo*, nec in Filio *vt quod* generatur, ſed tantum *vt quo*: ergo non ſubſiſtit per ſubſiſtentias perſonales *vt quod*, ſed tantum *vt quo*; & conſequenter natura creata per propriam perſonalitatem, non *vt quod* ſed tantum *vt quo*, ſubſiſtit; quod ideo verum eſt, quia propriam perſonalitatem radicat.

29 *Ratio M. S.Thomæ impugnatur.* Ex his etiam impugnata relinquitur ratio, qua noſtram ſententiam probat Mag. S. Thomæ *loco allegato* vbi impugnatis rationibus Caietani, & Suarez, ſic arguit: hoc ipſo, quod natura maneat terminata per propriam perſonalitatem, manet ex proprijs principijs completa tanquam quoddam totum; ſi autem aſſumitur ab alia perſona, non manet in ſe totum completum ex propria natura, cum trahatur ad terminum perſonalem, vt qui habet rationem totius completi reſpectu naturæ aſſumptæ; ſed implicat, idem eſſe totum, & non totum: ergo implicat, quod natura, propria perſonalitate retenta, aſſumatur ab aliena perſona, & iuxta hanc explicationem cenſet, veras eſſe Caietani, & Suarez ſententias, & illorum rationes efficaces.

30 Sed, vt verum fatear, non ſatis percipio Magiſtrum iſtum, aliàs Sapientiſſimum: natura namque terminata per propriam perſonalitatem, & per illam completa non eſt totum, ſed pars, ex qua, & ſubſiſtentia, ſuppoſitum, vel perſona componitur, ſubſiſtentia ingrediente eius compoſitionem in recto, & natura in obliquo: ergo ex eo, quod, retenta propria perſonalitate, à perſona aliena aſſumatur, non ſequitur, eſſe totum completum, & non totum, ſed ſolum eſſe partem componentem duas perſonas, in quo nulla implicatio inuenitur. Conſequentia probatione non indiget; antecedens autem patet; natura namque terminata, & completa per propriam perſonalitatem non eſt ſuppoſitum, nec perſona: ergo non eſt totum, ſed pars.

§. III.

Explicatur ratio Caietani, & alijs rationibus communis ſententia probatur.

31 *Ratio Caietani proponitur & explicatur.* CAIETANVS *q. 3. art. 3.* verſ. *Ad probationem minoris cum dicitur*, ſic arguit pro communi ſententia. etenim natura creata cum propria perſonalitate adæquatur intenſiuè, & extenſiuè; ſed id, quod cum aliquo termino ſic adæquatur, implicat, terminari per alium: ergo implicat, naturam creatam, propria perſonalitate retenta, per alteram terminari. Minor cum conſequentia tenet; maiorem autem probat Caietanus ex differenti modo, quo natura comparatur cum propria perſonalitate, & cum aliena, nam ad propriam ſic comparatur, quod propriam perſonam conſtituit; ſecus autem alienam, non enim illam conſtituit; ſed ad eius eſſe trahitur, vt docet D. Thom. *q. 2. art. 1. & q. 3. art. 1. ad 1.* ergo cum propria perſonalitate adæquatur intenſiuè, & extenſiuè; & conſequenter non poteſt ſubſiſtens in propria perſona, ſimul in alia ſubſiſtere: qua ratione vtuntur Medina, Aluarez, & Nazarius vbi *ſupra allegati*.

32 *Si contra illam opponas.* Si contra illam objicias: natura creata non conſtituit propriam perſonam formaliter per ſeipſam, ſed originatiuè, & radicaliter, quatenus radicat modum perſonalitatis conſtituentis propriam perſonam formaliter; ſed ex eo, quod hoc modo propriam perſonam conſtituat, non ſequitur, adæquari, cum propria perſonalitate intenſiuè, & extenſiuè: ergo prædicta ratione non probatur efficaciter, naturam creatam, propria perſonalitate retenta, non poſſe de potentia abſoluta ſubſiſtere in alieno ſuppoſito, & terminari per illius ſubſiſtentiam. Conſequentia liquet, maior etiam non poteſt a Caietano negari: vt enim docet Caietanus *in hac quæſt. 4. art. 2.* perſonalitas eſt modus realiter a natura diſtinctus; ſed perſonalitas eſt forma conſtituens perſonam formaliter: ergo natura per ſe ipſam non conſtituitur propriam perſonam formaliter, ſed eatenus ſolum illam poteſt conſtituere, quatenus ſe ipſa radicat modum perſonalitatis perſonam formaliter conſtituentem. Minor autem probatur: ex eo, quòd natura creata propriam perſonam conſtituat, radicando propriam perſonalitatem, ſolum ſequitur, vim radicatiuam naturalem cum propria perſonalitate adæquari; non autem, quod natura ipſa, ratione potentiæ obedientialis nequeat terminari per aliam: ergo ex eo, quòd perſonam propriam prædicto modo conſtituat, non ſequitur cum propria perſonalitate adæquari intenſiuè, & extenſiuè.

Reſpondetur ex doctrina Caietani, negando minorem, nam eo ipſo, quòd natura creata propriam perſonam conſtituat, radicando a ſe, & in ſe propriam perſonalitatem, non poteſt natura aſſumi, non aſſumpta perſonalitate, & conſequenter, quin perſona propria aſſumatur, quod implicat. Quòd autem ſequatur, patet: natura namque radicat perſonalitatem, vt modum in illa receptum: ergo non ſtat, aſſumi naturam non aſſumpta perſonalitate; & conſequenter perſona conſtituta per illam: eo autem ipſo, quòd natura nequeat aſſumi, non aſſumpta perſonalitate propria, natura adæquatur cum illa intenſiuè, & extenſiuè; & conſequenter eo ipſo, quòd natura prædicto modo conſtituat propriam perſonam, ſequitur intenſiua, & extenſiua adæquatio naturæ cum propria perſonalitate. 33 *Reſpond. ex doctrina Caietani.*

Sed contra hanc ſolutionem, & doctrinam Caietani obſtat argumentum difficile: ſtat enim, propriam perſonalitatem eſſe modum intrinſecè afficientem naturam, & naturam aſſumi ab alieno ſuppoſito, non aſſumpta propria perſonalitate, nec perſona conſtituta per ipſam: ergo ex eo, quod natura creata conſtituat propriam perſonam, radicando perſonalitatem in ſe, vt modum illam afficientem intrinſecè, non ſequitur adæquatio intenſiua, & extenſiua cum propria perſonalitate. Conſequentia tenet ex dictis; antecedens autem oſtenditur primò, etenim natura diuina conſtituit perſonam Patris, radicando paternitatem vt modum, vel quaſi modum illam terminantem intrinſecè; & tamen natura diuina terminari poteſt per ſubſiſtentiam Filij, non terminata per illam paternitate: ergo pariter quamuis perſonalitas creata ſit modus intrinſecè propriam naturam modificans, poterit natura aſſumi ab alieno ſuppoſito, & ab illo terminari, non aſſumpta, nec terminata ab illo, perſonalitate propria. 34 *Argumentum difficile contra doctrinam Caietani.*

Secundò idem antecedens probatur; nam licet perſonalitas Verbi non ſit modus intrinſecè humanitatem informans; vnio tamen, qua humanitas Verbo vnitur, eſt modus intrinſecè illam afficiens; & tamen poteſt de potentia abſoluta humanitas aſſumi a Patre, & vniri cum illius ſubſiſtentia retenta prædicta vnione, qua diuino Verbo vnitur, quin talis vnio aſſumatur, & quin per vnionem ſuperuenientem vniatur, ergo, quamuis perſonalitas propria ſit modus intrinſecè afficiens naturam, poterit illa retenta, natura aſſumi a ſuppoſito alieno, non aſſumpta perſonalitate. Denique, nam præſentia localis, qua corpus Chriſti eſt præſens loco ſibi connaturali, eſt modus intrinſecè corpus afficiens; & tamen, hoc non obſtante, corpus Chriſti ſit præſens ſpeciebus Sacramentalibus, quin prædicta præſentia localis connaturalis modificetur præſentia Sacramentali: ergo idem, quod prius. 35

Reſpondeo, negando antecedens: ad primam probationem reſpondet M. Aluarez *diſp. alleg. numer. 9. & 10.* negando conſequentiam, & rationem diſcriminis reddit; quia natura diuina hoc habet ſuam infinitatem, nempè, quòd ſit in pluribus ſuppoſitis conſtitutis per oppoſitas relationes: cęterum natura creata eadem numero eſſe non poteſt in pluribus ſuppoſitis proprijs, nec in vno proprio, & altero extraneo. Primum quia multiplicatur ad multiplicationem ſuppoſiti. Secundum, quia ob naturalem connexionem, quæ eſt inter naturam, & propriam perſonalitatem, non poteſt natura aſſumi, perſonalitate non aſſumpta. Etſi inſtes: non minori connexione connectitur perſonalitas Patris cum natura diuina qua perſonalitas creata cum propria natura; & tamen Pater communicauit Filio naturam, non communicata paternitate: ergo pariter, prædicta connexione non obſtante poterit perſona extranea aſſumere naturam creatam, non aſſumendo propriam perſonalitatem. Reſpondet iterum, negando conſequentiam, eidem rationi inſiſtendo, quia nempè, natura diuina id habet ob ſuam infinitatem, quod ex æquo, & naturaliter ſit in tribus perſonis per oppoſitas relationes conſtitutis, & diſtinctis, & alias in diuinis perſonis non eſt aſſumptio, ſed communicatio naturæ; natura autem creata finita, & limitata eſt, & alias cum propria perſonalitate connexa: vnde ex myſterio Trinitatis non ſumitur argumentum efficax contra noſtram ſententiam. 36 *Ad primam probationem reſpond. M. Aluarez.* *Si inſtes.* *Reſpond. ſecundò.*

Sed, vt verum fatear, non ſatis percipio diſcrimen, nec ſolutionem huius Sapientiſſimi Magiſtri. Primò, nam licet verum ſit, in diuinis perſonis ad intra non reperiri aſſumptionem naturæ, ſed tantum communicationem: cæterum non videtur conducere ad argumenti ſolutionem, quod à paritate procedit, inquirens, cur ſicut natura diuina cum paternitate connexa, & ad illam quaſi modificata, communicatur Filio, non communicata paternitate, & terminatur a perſonalitate Verbi, 37 *Reijcitur.*

Verbi, paternitate non terminata, similiter, non obstante connexione personalitatis creatæ cum propria natura, non poterit natura creata assumi a persona diuina, non assumpta personalitate? Argumentum non videtur solui per hoc, quòd vna sit assumptio, & alia communicatio.

38 *Secundò.*
Deindè, quod natura diuina infinita sit, & natura creata finita, licet rectè probet, non posse naturam creatam connaturaliter esse in pluribus suppositis, sicut conuenit naturæ diuinæ; non autem probat, quòd non possit esse in vno naturaliter, & in alio obedientialiter: sicut, non obstante limitatione naturæ creatæ, potest per potentiam obedientialem esse in tribus diuinis suppositis, in quibus natura diuina existit connaturaliter: ergo ex infinitate naturæ diuinæ, & limitatione naturæ creatæ non infertur, quòd natura creata, propria personalitate retenta, non possit ab alieno supposito terminari absque eo, quòd personalitas propria terminetur.

Tertiò.
Denique, quòd natura creata multiplicetur ad multiplicationem suppositi, licet rectè probet, non posse esse in pluribus suppositis proprijs; non tamen, quòd nequeat esse in vno proprio, & altero alieno. Quod patet; non enim multiplicatur ad multiplicationem suppositi alieni: ergo sicut ob hanc caussam potest esse in pluribus extraneis suppositis, ob eandem esse poterit in vno proprio, & altero alieno simul, quin ex hoc multiplicetur.

39 *Aliter respond. ad primam antecedẽtis probationem.*
Vndè doctrina huius solutionis in sua probabilitate relicta, ad primam antecedentis probationem, concessis maiori, & minori, nego consequentiam. Ratio autem discriminis est, nam quòd natura diuina communicetur Filio, & per filiationem terminetur, non communicata paternitate, nec per filiationem terminata, prouenit ex eo, quòd paternitas, & filiatio opponuntur relatiuè inter se; non autem cum essentia diuina: & ideò diuina essentia potest cum vtraque identificari, quin inter illas identitas inferatur, personalitas autem creata est modus intrinsecè afficiens naturam, & alias nulli alteri opponitur relatiuè, atque adeò non potest natura creata alicui conuenire personæ, aut per illam terminari, quin eidem personalitas propria conueniat, & ab illa terminetur. Et quidem non posse ex vno ad aliud efficax sumi argumentum probo clare; nam paternitas non solùm intrinsecè terminat diuinam naturam, sed etiam identificatur cum illa, quin ex hoc inferatur, quòd, si diuina essentia communicatur Filio debeat eidem communicari paternitas; & tamen ferè omnes Theologi docent, quòd, si personalitas creata identificaretur cum propria natura, non posset natura assumi, quin assumeretur personalitas, & persona creata: ergo ex eo, quòd communicetur natura diuina, non communicata paternitate, etsi illam intrinsecè terminet, malè infertur, posse assumi naturam creatam, non assumpta personalitate propria, illam intrinsecè terminante, & modificante intrinsecè. Imò ex hoc efficax argumentum pro doctrina Caietani desumitur: si personalitas Patris non esset relatiuè opposita Filio, non posset natura Patris Filio communicari, & per filiationem terminari, non communicata filio paternitate, & per filiationem terminata; sed personalitas propriæ naturæ creatæ nulli alteri opponitur relatiuè: ergo non stat, communicari, vel assumi naturam creatam, non communicata, & assumpta illius propria personalitate.

40 *Si dicas.*
Nec euaditur difficultas, si dicas, personalitatem creatam distingui realiter a natura; & ideo, quamuis non opponatur cum aliquo relatiuè, potest communicari alicui supposito, vel personæ, quin eidem communicetur propria ipsius personalitas; paternitas autem est idem realiter cum natura diuina; & idcirco, nisi opponeretur relatiuè Filio, non posset illi communicari Patris natura, non communicata eidem paternitate.

In contrarium obstat.
Non, inquam, hoc effugio argumenti efficacia euacuatur; quod enim in creatis præstat realis aliquorum distinctio, præstat in diuinis distinctio virtualis, vt communiter docetur à Theologis; & tamen virtualis distinctio paternitatis ab essentia non sufficit, vt natura communicetur, non communicata paternitate Filio, nisi relatiua oppositio intercedat, alias possent diuinæ personæ proprietatibus absolutis constitui, & distingui, quod communi Theologorum sententiæ aduersatur: ergo realis modalis distinctio personalitatis creatæ à propria natura non sufficit, vt natura communicetur alteri supposito, vel personæ, aut ab illa assumatur, non communicata, & assumpta propria personalitate.

41 *Dices.*
Sed dices: ideò paternitas, nisi relatiuè, opponatur Filio, non potest Filio non communicari, communicata natura, quia in Deo sola relatiua oppositio potest realem distinctionem, & realem incompatibilitatem inducere, iuxta illud commune axioma, *in diuinis omnia sunt vnum, vbi non obuiat relationis oppositio*; at inter personalitatem creatam, & diuinam personam realis distinctio, & oppositio inuenitur absque relatiua oppositione: ergo potest natura creata assumi a persona diuina, & illi communicari, non communicata, nec assumpta personalitate.

Confirmabis.
Et confirmabis: ideò natura diuina Patris communicatur Filio, non communicata eidem paternitate, quia paternitas, & filiatio opponuntur, & realiter distinguuntur inter se; non autem opponuntur cum natura, nec ab illa realiter distinguuntur; sed personalitas creata est incommunicabilis personæ diuinæ; natura autem non est incommunicabilis, nec inassumptibilis a persona diuina de se: ergo potest natura creata assumi a diuino supposito, non assumpta personalitate.

42 *Respondeo.*
℟. Respondeo, distinguendo minorem: realis oppositio communicata naturæ personalitati coniunctæ, & ab illa terminatæ, concedo minorem: non communicata naturæ terminatæ per propriam personalitatem, nego minorem, & consequentiam: vt enim rectè inferretur, posse communicari alteri personæ naturam, & ab illa assumi, non communicata, nec assumpta propria personalitate, oportebat, vt personalitas propria non præstaret naturæ à se terminatæ oppositionem cum persona assumente, & interminabilitatem per illam, cuius oppositum inquit Caietanus contingere, eo quod personalitas propria, vtpote, modus in propria natura receptus, & ab illa dimanans est ita cum natura terminata connexus, vt nequeat natura assumi a non assumente modum, & propriam personalitatem: atque adeò personalitas propria incommunicabilitatem quamlibet omni alteri personæ, præstat naturæ a se terminatæ in sensu composito suæ terminationis.

Ad confirmationem respondetur.
Et ex his ad confirmationem constat solutio: licet namque natura creata, de se terminabilis sit a supposito diuino, & illi communicabilis; non tamen est assumptibilis existens sub propria personalitate, quia sic sumpta nequit assumi, non assumpta illius personalitate, & cum hæc sit inassumptibilis ab extraneo supposito, etiam natura inassumptibilis redditur.

43 *Instatur argumentum.*
Et quidem consequentia facta instatur, in hunc modum arguendo: quia paternitas opponitur filiationi relatiuè; secus autem essentia, quamuis paternitas identificetur essentiæ, potest hæc communicari, non communicata paternitate, sed personalitas creata ex suo conceptu est inassumptibilis; secus autem natura creata: ergo quamuis personalitas creata identificetur naturæ, poterit hæc assumi à supposito extraneo, personalitate non assumpta. Sicut ergo illa consequentia non tenet, quia eo ipso, quod personalitas sit cum natura realiter identificata, illam reddit inassumptibilem, quamuis ex conceptu naturæ non repugnet illi assumi: ita in sententia Caietani non tenet; quia quamuis natura ex suo conceptu assumptibilis sit, possitque assumi personalitate destructa, personalitas illam reddit inassumptibilem in sensu composito sui, hoc est, nisi destruatur præexistens, vel præueniatur, impediaturque a supposito extraneo, eius terminante, & suppositante naturam.

44 *Ad secundã antecedentis probationem respond. 1. Secundò.*
Ad secundam antecedentis probationem respondeo primò ex dictis supra: casu, in quo natura creata tribus vniretur personis, vel simul, vel diuisiuè non esse tres vniones admittendas; sed vnico modo vnionis cum omnibus vniretur, & hæc vnio terminaretur ab illis; non tamen vniretur per superuenientem vnionem, quia talis vnio non datur. Quia tamen sententia distinctas vniones statuens est inter nostros probabilis potest responderi secundo, vnionem, qua humanitas vnitur cum persona diuina, esse quidem modum intrinsecè afficientem; non tamen dimanantem ab illa: at verò personalitas propria est modus, non solum intrinsecè afficiens, sed etiam dimanans a propria natura, & ideò potest terminari, & assumi natura, non assumpta, nec terminata vnione, quà Verbo vnitur; non autem potest ab extraneo supposito assumi, non assumpta propria personalitate. Cæterum, supposito, quòd vterque modus intrinsecè afficiat naturam, non percipio, quid conducat, quod vnus a natura dimanet, & alter ab extrinseco adueniat, vt natura sine modo dimanante inassumptibilis, & sine modo intrinseco non dimanante possit assumi.

45 *Aliter occurritur secundæ antecedentis probationi.*
Vndè, prædicta sententia admissa, aliter est occurrendum, negando consequentiam, ob aliam rationem discriminis, quia, nempè, vnio humanitatis ad Verbum conuenit humanitati per respectum ad personalitatem Verbi, quæ relatiuè opponitur personalitati Patris: vndè, quamuis subiectiuè non opponatur vnioni eiusdem humanitatis cum Patre, nec cum ipso Patre, opponitur illis terminatiuè, relatiuè, scilicet, ratione termini, ad quem terminatur: & sicut illius terminus est inassumptibilis a supposito terminante naturam terminatam ab ipso: etiam vnio ab eodem supposito interminabilis, & inassumptibilis, assumpta, & terminata natura. Cæterum personalitas propria est modus intrinsecè afficiens naturam non formaliter, nec terminatiuè oppositus relatiuè supposito extraneo; & ideò, assumpta natura à supposito extraneo, personalitas propria necessariò debet assumi.

46 *Ad tertiam.*
Ad tertiam antecedentis probationem, concessis maiori, & minori, nego consequentiam. Ratio autem discriminis sumitur ex D. Thoma *in 3. dist. 5. q. 1. art. 3. in corp.* vbi docet, de ratione personæ esse, quod sit subsistens distinctum omnia

com-

comprehendens, quæ in re sunt; natura autem solum comprehendit prædicata essentialia. Ex quo infert, quòd si aliquid est extra illud, quod comprehendit persona, hoc non est vnitum rei, nisi fortè secundum similitudinem, vel in genere, vel in specie, vel in accidente. Cum autem persona omnia terminet mediatè, vel immediatè, quæ in se comprehendit, sequitur, esse de ratione personæ terminare omnia, quæ re vera conueniunt naturæ; ac proinde non potest non terminare personalitatem propriam naturæ creatæ, si illam terminet, propria personalitate retenta, cum hæc non secundum similitudinem, sed re vera, conueniat naturæ. Cæterum de ratione præsentiæ Sacramentalis huiusmodi conditio non est, quod, nempè, omnia rei conuenientia comprehendat, & omnia præsentia Sacramentaliter reddat vnde potest non modificare, nec præsentem reddere præsentiam localem, quamuis re vera corpori Christi conueniat, illamque modaliter intrinsece afficiat. Hæc dicta sint pro defensione rationis Caietani, quæ absque dubio factis obiectionibus difficilis redditur.

47 *Suadetur vlterius nostra cõclusio.* Potest tamen facilius nostra sententia suaderi, & implicationis ratio assignari ex dictis *disp. 16.* quod enim dependet ab alio dependentia stricta, & causali, non potest a pluribus; vt plura sunt, dependere adæquatè in nullo genere causæ; sed natura in existendo dependet a subsistentia, dependentia stricta, & causali: ergo non potest pluribus subsistentijs distinctis adæquate terminari, sed per propriam subsistentiam terminatur adæquate, illiusque dependentia in existendo, adæquatè per propriam existentiam expletur: ergo, propria subsistentia retenta, & per illam terminata, non potest, etiam de potentia absoluta, per alienam creatam, vel increatam subsistentiam terminari, & consequenter implicat, quod, retenta personalitate propria, assumatur ab extraneo supposito, & in illo subsistat. Quæ ratio in diuina natura comparata cum tribus subsistentijs relatiuis non militat; non enim ab illis in existendo dependet, cum pro priori ad relationes supponatur perfectissimè existens, sed tantum ab illis accipit incommunicabilitatem personalem constituendo tres personas. Nec etiam militat in

48 natura creata, vt non possit simul terminari à tribus diuinis personis, & in illis subsistere, vt *ibidem* explicauimus: nam diuinæ personalitates considerari possunt dupliciter: primò, vt præstant perseitatem incommunicabilitatis, & prout sic natura creata non dependet ab illis dependentia causalis, sed solum terminatiua: quo genere dependentiæ stat, vnum, & idem à pluribus dependere adæquate intensiuè, cum inadæquatione extensiua. Secundò, vt præstant perseitatem independentiæ, & prout sic non sunt plures, sed vnum: hoc enim habent ratione subsistentiæ absolutæ, quam implicitè includunt, non tamen illam multiplicant; vndè ex hoc, quod natura creata subsistens in persona Filij simul terminaretur per subsistentiam Patris, non dependeret adæquate a pluribus, vt plura sunt, sed à pluribus, vt vnum, in quo nulla implicatio inuenitur. Cæterum subsistentia propria naturę creatæ à qualibet subsistentia, vel creata, vel diuina in perseitate independentiæ distinguitur, & aliàs adæquatè exhaurit dependentiam propriæ naturæ; & ideò ab alia simul dependere non potest, quia ex hoc fieret, dependere a pluribus, vt plura sunt, & causantia per distinctas virtutes, dependentia adæquata causali, quod implicat. Sic arguit Capreolus *in 3. dist. 1. q. 1. art. 3. ad 1. Scoti contra secundam conclus.* vers. *Vndè quartò ad probationem minoris*. Eademque rationi implicationis vtitur Lorca, Nazarius vbi *supra*, quamuis aliter explicata.

49 *Vltimo suadetur conclusio.* Denique potest conclusio nostra suaderi, & alia implicationis ratio assignari. Eatenus namque potest subsistentia diuina terminare naturam creatam, quatenus, quia eminenter continet subsistentiam illi connaturalem, potest loco illius subrogari, eiusque effectum supplere; sed, stante personalitate propria actu terminante naturam, implicat subrogatio illius, & quod ab alio eius effectus suppleatur, ergo implicat naturam creatam, propria personalitate retenta, per diuinam terminari, & consequenter implicat ad diuinam subsistentiam assumi. Maior constat ex dictis *tractatu præcedenti*, vbi ostendimus, essentiam, & naturam creatam adæquatè specificari à propria existentia, & subsistentia, ideoque non posse subsistere, nec existere, nisi vel per propriam existentiam, & subsistentiam, vel per diuinam, quæ propter eminentialem continentiam potest supplere effectum subsistentiæ, & existentiæ creatæ. Minor autem constat; nam vnum loco alterius subrogari, & effectum eius supplere, essentialiter importat absentiam illius, vice cuius subrogatur, & cuius effectum supplet: ergo, propria personalitate actu terminante naturam, implicat subrogatio loco illius, & quòd ab altero effectus eius suppleatur.

50 *Suadetur ab auctoritate cõciliorum & Patrum.* Solet etiam nostra sententia suaderi ab auctoritate Conciliorum, & Patrum inferentium, in Christo esse vnam tantum personam; ex eo quod humanitas fuit assumpta ad subsistentiam diuinam; sed hæc illatio esset nulla, si natura creata, propria personalitate retenta, posset terminari per diuinam: ergo ex mente Conciliorum, & Patrum implicat naturam creatam retinentem propriam personalitatem per diuinam terminari, & subsistere in diuino supposito. Consequentia tenet, minor constat, nam illatio, in qua cum veritate antecedentis stare potest falsitas consequentis, bona non est, sed si humanitas, propria personalitate retenta, posset Deo hypostaticè vniri verum esset antecedens, nempe, humanitatem esse assumptam ad diuinam subsistentiam, & consequens falsum nempe, in Christo esse tantum vnam personam, cum in eo casu duæ personæ essent in Christo, nempe, increata, & creata: ergo, si id esset possibile, illatio facta esset nulla in probationem maioris plura Patrum, & Conciliorum testimonia coguntur; sufficit tamen quod ex quinta Synodo generali *collat. 8. can. 5.* desumitur, illis verbis: *Siquis non confitetur Dei Verbum carni secundum subsistentiam vnitum, & propter hoc vnam eius subsistentiam, seu vnam personam, anathema sit*. Ex quibus in hunc modum arguitur: causalis propositio ad sui veritatem requirit, quòd sit bona consequentia, vt tyronibus Dialecticæ est notum; sed quia Dei Verbum est humanitati secundum subsistentiam vnitum, iuxta Concilium est in Christo vna tantum persona, & vnica subsistentia: ergo ex mente Concilij bona est ista consequentia: *Humanitas fuit vnita Verbo secundum hypostasim: ergo in Christo non est duplex hypostasis vel persona*.

Nec argumentum soluitur, si dicatur rationes, quibus Concilia ad difiniendum mouentur, non esse de fide; atque ideò, etsi de fide sit in Christo esse tantum vnam personam, quòd directè a Concilijs diffinitur, non colligitur rationem, qua ad id mouentur, esse efficacem; ac proinde non infertur, quòd illatio facta sit bona. Nam in contrarium arguitur: licet namque rationes à Concilijs factæ non censeatur esse de fide; sunt tamen ingentis auctoritatis: ergo licet de fide non sit, implicare, quòd natura creata, propria personalitate retenta, terminetur per diuinam; erit tamen Patrum, & Conciliorum sensu approbata, quamuis non vt veritas fidei; vt vera tamen sententia, quod illius Auctoribus sufficit; non enim contendunt, suam sententiam esse de fide. 51 *Si dicatur.* *In contrarium arguitur.*

Secundo respondetur ab alijs, vt consequentia a Concilijs facta sit bona; sufficere, quòd personalitas propria, & aliena pugnent ex natura rei: sicut absentia panis in Sacramento Eucharistiæ, a Concilijs, & Patribus rectè colligitur ex præsentia corporis Christi sub speciebus Sacramentalibus, quamuis corpus Christi, & substantia panis non pugnent pugna essentiali, sed tantum connaturali. Contra quam solutionem obijciunt Auctores nostræ sententiæ; nam etiam est naturaliter impossibilis existentia naturæ creatæ sine propria subsistentia: ergo si existentia personalitatis creatæ cum diuina actu terminante naturam non repugnat essentialiter, sed tantum connaturaliter, non est, cur inferatur ex terminatione humanitatis per diuinam subsistentiam negatio propriæ personalitatis in illa. 52 *Secundò alij respondent:* *Impugnatur.*

Respondebis, quòd licet negatio propriæ personalitatis in natura creata sit naturaliter impossibilis, supposita terminatione per diuinam subsistentiam consequitur naturaliter: & quia terminatio per diuinam supponitur, rectè à Patribus negatio propriæ personalitatis colligitur. Sed contra; nam licet negatio propriæ personalitatis in natura creata ex terminatione per diuinam subsistentiam sequatur connaturaliter; non tamen ad illam consequitur consequutione essentiali; sed etiam existentia vtriusque terminationis, quamuis naturaliter sit impossibilis, non tamen repugnantia essentiali: ergo non est, cur negatio personalitatis propriæ inferatur, & existentia negetur. 53 *Respondebis.* *Contra.*

Dices: in coexistentia propriæ personalitatis, cum diuina actu terminante naturam creatam, duplex interuenire miraculum, nempe, quòd natura creata per diuinam subsistentiam subsistat, & quod subsistat simul per propriam personalitatem. In terminatione autem per diuinam subsistentiam, & negatione personalitatis propriæ vnum tantum miraculum intercedit, & quia miracula sine necessitate multiplicanda non sunt, fit, quòd rectè colligatur ex terminatione per diuinam subsistentiam negatio propriæ personalitatis in humanitate, & vtriusque personalitatis coexistentia negetur. 54 *Dices.*

Sed contra; nam miraculum separabile ab alio est miraculum ab illo distinctum; sed negatio propriæ subsistentiæ in natura creata miraculum est, & vt contrarij Auctores fatentur, est separabilis prædicta negatio à terminatione per diuinam personalitatem de potentia absoluta: ergo est miraculum distinctum à miraculo terminationis; & consequenter duplex intercedit miraculum. Dices, esse duplex miraculum veluti entitatiuè; non tamen formaliter, eo quòd secundum est cum primò connexum, saltim ex natura rei; at vero in coexistentia vtriusque personalitatis duplex miraculum inconnexum; & consequenter formaliter distinctum, interuenit. Et quia 55 *Sed contra.* *Dices.*

quia vel miracula multiplicanda non sunt, vel saltim minori miraculo est standum nisi oppositum reueletur, fit vt coexistentia negetur, & negatio propriæ personalitatis ex terminatione per diuinam benè inferatur.

56 *Sed contra.* Sed contra, nam licet, connexione attenta, maius miraculum sit coexistentia vtriusque personalitatis, quam terminatio per diuinam, & negatio propriæ personalitatis; inspecta verò capacitate humanitatis, maius miraculum est negatio propriæ personalitatis composita cum terminatione per diuinam, quam vtriusque coexistentia: ergo non est, cur inferatur negatio, & coexistentia negetur; imò est, cur existentia vtriusq; personalitatis adstruatur; Deus namque in mysterio Incarnationis maximè perfectioni humanitatis consuluit. Antecedens probatur: nam terminatio per subsistentiam propriam est naturæ connaturalis, imò, vt plures non improbabiliter docent, in illam natura inclinat, eamq; appetit appetitu naturali innato per modum desiderij, adhuc supposita terminatione personalitatis diuinæ; negatio autem propriæ personalitatis non est connaturalis naturæ, sed illam respicit ratione potentiæ obedientialis: ergo attenta capacitate naturæ maius miraculum est terminatio per diuinam subsistentiam, & negatio propriæ personalitatis, quam vtriusque coexistentia, quidquid sit, si connexio, vel connexio inspiciatur.

57 *Discrimen assignatur.* Et ex his discrimen apparet inter nostrum casum, & exemplum absentiæ panis: adhuc dato, quòd corpus Christi vt terminans conuersionem panis in ipsum, non habeat cum substantia panis incompatibilitatem essentialem, sed tantum connaturalem, de quo *infra qu.* 75. Cum enim ex vna parte connaturalis repugnantia supponatur, & ex alia non sit aliqua cōgruentia, vt panis existentia perseueret; non enim panis perfectioni fuit adeò consultum in Sacramento Eucharistiæ; fit consequens, quòd illius absentia ex præsentia corporis Christi rectè inferatur; in mysterio autem Incarnationis, quod maximè Deus attendit, fuit naturæ humanę perfectio, & illius exornatio, & cum ipsa naturaliter propria personalitate perficiatur; fit consequens, vt si illius coexistentia cū diuina nōn repugnet essentialiter, sed tantū connaturaliter; negatio propriæ personalitatis ex terminatione per diuinam solidè non colligatur.

58 *Tertia solutio.* Tertiò ab alijs respondetur, negationem personalitatis creatæ colligi, non propter oppositionem cum diuina actu terminante humanitatem; hæc enim oppositio non datur, nedum essentialis, verùm nec connaturalis, nec ob talem oppositionē personalitas diuina impediuit personalitatem creatam, & induxit negationem illius, sed ex veritate verborum Sacræ Scripturæ, in qua Christus fatetur vnitatem sui cum Patre, iuxta illud *Ego, & Pater vnum sumus.* *Io. c. 17.* Cuius propositionis veritas nō subsisteret, si in Christo esset duplex persona, cū persona Christi creata vnum cum Patre non esset. Quòd autem personalitas diuina non induxerit negationem personalitatis creatę propter physicam oppositionem probant Recentiores quidam; quia ad hoc necessium erat, quod personalitas diuina terminasset humanitatem prius natura, quam foret ad eandem consequenda personalitas propria; sed hoc ita in præsenti non accidit: ergo non induxit negationem personalitatis creatæ propter physicam oppositionem. Maiorem supponunt, & minorem probant; nam personalitas diuina terminauit humanitatem in eodem signo rationis, in quo propria personalitas illa terminaret, si assumpta à Verbo non fuisset: ergo non prius natura.

59 *Reijcitur prædicta solutio 1. ex D. Th.* Hæc tamen solutio est omnino insufficiens, & in primis aduersatur Diuo Thomæ *in præsenti q. 4. art. 2. ad 3.* vbi docet, personam diuinam sua vnione impediuisse, ne humana natura propriam personalitatem haberet, & sic explicat Innocentium tertium asserentem: *Personam diuinam consumpsisse personam humanam*: ergo sentit D. Thom. inter personalitatem diuinam, & creatam, esse oppositionem, saltim ex natura rei, in simul terminando naturam, illamque sufficientem antecessionem habuisse, vt resultantiam personalitatis propriæ impediret. *Secundò.* Deindè pugnat cum verbis Innocentij asserentis, personam diuinam consumpsisse personam hominis, quod non potest aliter explicari, nisi per hoc, quod impedimentum fuerit resultantiæ personalitatis creatæ, cum de fide sit, non præextitisse ante vnionem: ergo ex verbis Innocentij colligitur terminationem personalitatis sufficientē antecessionem habuisse, vt impediret resultantiam personalitatis creatæ. *Tertiò.* Tertiò, nam ea, quæ adduximus ad probandam repugnantiam essentialem, ad minus connaturalem suadent.

60 *Quartò.* Quartò, si namque personalitas propria non pugnaret, saltim ex natura rei, cum personalitate diuina actu terminante humanitatem, non esset humanitas propria personalitate priuata; sed de fide est, propria personalitate carere; ergo inter vtramque vt actu terminantem naturam, datur physica oppositio; Minor consequentiæ tenet; maior autem ostenditur primò, quia namq; scientia beata, scientia infusa, & scientia naturalis non habent inter se repugnantiam, omnes conceduntur in Christo, quamuis obiecta cognita per infusam, & acquisitam, per beatam cognoscantur: ergo si personalitas diuina, & creata nullam oppositionem haberent, de facto fuissent in Christo. Secundò, nam ideò omnes illæ scientiæ animæ Christi attribuuntur, quia ad omnes est in potentia, & per omnes illius intellectus perficitur, oportuitque vt omnis illius potentia esset ad actum reducta, aliàs fuisset aliqua eius potentia imperfecta priuatiuè; sed personalitas propria esset perfectio humanitatis illam terminans modo connaturali, & in potentia naturali recepta: ergo, si eius terminatio non esset ex natura rei opposita cum persona diuina, vt actu terminante humanitatem, de facto in humanitate existeret, vt omnis illius potentia esset ad actum reducta, & ne humanitas esset priuatiuè imperfecta.

Denique nam verba ex Synodo quinta adducta non possunt sine oppositione vtriusque personalitatis saluari: ergo talis oppositio debet necessariò admitti. Probatur antecedens; ait enim, Verbum fuisse carni secundum subsistentiam vnitum, & propter hoc in Christo vnam tantum esse personam: ergo humanitatem fuisse subsistentiæ Verbi vnitam, causa fuit, vt vna tantum subsistentia subsisteret; & consequenter fuit causa negationis personalitatis proprietatis propriæ; sed si vtraque personalitas esset ex natura rei in humanitate possibilis; vnio ad diuinam subsistentiam, non fuisset causa negationis personalitatis propriæ; forma namque cum altera compossibilis nō causat negationē illius: ergo, vt saluetur veritas propositionis ex quinta Synodo adductę, necessariò est concedenda oppositio, saltim ex natura rei inter personalitatem diuinam, & personalitatem creatam, in simul terminando naturam. 61 *Quintò.*

Nec motiuum Recentiorum alicuius ponderis est, nam prioritas naturæ est prioritas causalitatis; ac proindè, solum conuenit causæ comparatiuè ad effectum; sed terminatio personalitatis diuinæ non fuit causa resultantiæ personalitatis propriæ sed potius non resultantiæ: ergo sufficit, quòd natura præcedat negationem resultantiæ personalitatis propriæ; non autem requiritur, quòd sit prior resultantia propriæ personalitatis sub conditione, quod non proueniret a Verbo. Antecessio autem, vel prioritas naturæ personalitatis diuinę, vt terminantis humanitatem respectu negationis personalitatis propriæ à nullo Theologorum negatur; hęc namque propositio est vera. *Ideò in humanitate propria subsistentia non datur sed subsistit per diuinam*; in quo prioritas naturæ consistit: sicut rationalitas est prior natura, risibilitate, eo quod homo est risibilis, quia est rationalis. Fuit ergo in persona Verbi, vt terminante humanitatem, illa naturæ prioritas, quæ sufficit, vt ex natura resultantiam personalitatis propriæ impediret, ad quod sufficit, quod in eodem instanti reali, in quo foret personalitas propria, per diuinam terminetur. 62 *Motiuum Recentiorum non vrget.*

§. Vltimus.

Argumentis in contrarium occurritur.

EX DICTIS constat solutio rationis dubitandi cum suis confirmationibus. Iam enim rationes implicationis assignauimus; & disparitatem dedimus inter propriam personalitatem respectu naturæ creatæ, & personalitates diuinas: tùm comparatiuè ad naturam propriam: tum etiam, respectu extraneæ; nam propria personalitas terminat naturam creatam adæquatè intensiuè, & extensiuè, cum qua adæquatione implicat, per aliam subsistentiam terminari. Nulla autem personalitas diuina cum natura propria aut extranea adæquatur extensiuè; eo quod in omnibus vnica ratio subsistendi inuenitur, sumpta subsistentia pro perseitate independentiæ. 63 *Rationi dubitandi occurritur.*

Restat modo alijs argumentis occurrere. Primò arguitur ex Damasceno *lib. quomodo ad imaginem Dei facti sumus*, illis verbis: *Dei Filius salutari Patris voluntate factus est homo, naturamq; humanam sibi vna cum humana voluntate, quæ natura est, coniunxit; hominis autem hypostasim non coniunxit*; Et rationem reddit; *ne natura humana voluntas, quæ naturæ attribuitur voluntate ea, quæ attingit, à diuina voluntatis præscriptione discederet, sed ei spontè pareret in omnibus*. Ex quibus verbis tale argumentum consurgit. Damascenus docet, ideò Verbum assumpsisse naturam humanam; non autem hypostasim hominis ne fieret assumptio cum qua staret peccabilitas: ergo supponit, assumptionem hypostasis esse possibilem. 64 *Primò arguitur à cōtrar. ex Damasceno.*

Probatur consequentia primò; quia si repugnaret, non ideò assumpta non fuisset hypostasis, vt peccabilitas vitaretur, sed quia esset impossibilis. Secundò; quia namque Apostolus, Dei benignitatem in homines præ Angelis commendat, quòd humanam, non Angelicam assumpsit naturam inferunt communiter Theologi, & Nos cum ipsis *præcedenti disputatione* intulimus, assumptionem naturæ Angelicæ esse possibilem; sed Damascenus ait Verbum non assumpsisse hypostasim hominis, ne voluntas hypostasis posset à voluntate Dei discedendo pecca-

re: ergo supponit, potuisse hypostasim assumere.

65 *Respondeo. 1.* Respondeo primò, in *testimonio adducto* duplicem voluntatem distingui, vnam naturæ, & aliam hypostasis, quòd philosophiæ, & Theologiæ aduersatur: in homine namque vnam tantum voluntatem esse, quæ naturæ *vt quo*, & supposito *vt quod* attribuitur in suis operationibus, omnibus est manifestum: vndè dubitari potest de veritate translationis; non enim tam absurda doctrina est Damasceno attribuende. *Secundò.* Secundo respondeo, cum Damascenus *in testimonio allegato*, docet Verbum coniunxisse sibi, naturam; & illius voluntatem, loqui de coniunctione physica per vnionem ad diuinam subsistentiam; cum autem docet non coniunxisse sibi hypostasim hominis, loqui de coniunctione, quam Hæretici docebant; scilicèt, per solum affectum, & specialem amorem, & huius rationem reddit, nè voluntate hypostasis natura humana à Dei voluntate discederet; hæc autem affectiua solum coniunctio quam Hæretici adstruebant, possibilis fuit, tametsi de facto a Concilijs contra Hæreticos damnata. *Tertiò.* Tertiò responderi potest, loqui Damascenum de coniunctione hypostasis hominis, non ad subsistentiam diuinam, sed ad diuinam existentiam; hanc autem fuisse possibilem de potentia absoluta postea admittemus.

66 *Quarto.* Denique responderi potest, admittendo, loqui Damascenum de coniunctione physica hypostasis hominis ad subsistentiam diuinam, negando consequentiam; potuit enim dictam coniunctionem negare ob rationem assignatam, nempè, nè natura humana voluntate hypostasis Dei voluntate discederet, non supponendo, fuisse prædictam vnionem possibilem; sed ab hac quæstione præscidendo, an scilicet, possibilis, sit vel non sit, factum ea ratione negando. Nec est eadem ratio de benignitate in homines, quam Paulus commendat præ Angelis, eo quòd non Angelicam, sed humanam assumpsit naturam: vt enim beneficium vni concessum, & negatum alteri, & specialem amorem ostendat, vtrique debet esse possibile: vndè, quòd Deus homini rationem concesserit, & bruto negauerit, non est signum amoris specialis ad hominem, eo quod rationalitas bruto repugnat. Et quidem Damascenum debere a contrarijs Auctoribus explicari, Mihi manifestum est, nam loquitur de hypostasi hominis; hanc autem assumi non posse à Deo, etiam de potentia absoluta, contrarij Auctores fatentur.

67 *Secundò arguitur.* Secundo arguitur: personalitas propria, & diuina non opponuntur virtualiter contradictoriè in ordine ad naturam creatam; ergo possunt de potentia absolute illam simul terminare; & consequenter, huiusmodi inspecta potentia, potest natura creata, propria personalitate retenta, per diuinam terminari, & in supposito diuino subsistere. Consequentia tenet nam extrema positiua, quæ solum opponuntur contrariè, possunt simul in eodem subiecto existere de potentia absoluta, vt constet in calore, & frigiditate, quæ quia solum contrariè opponuntur, possunt in eodem subiecto, etiam in gradibus intensis, existere de potentia absoluta. Illa autem, quæ contradictoriè virtualiter opponuntur, nullatenus coexistere valent, eo quòd ex illorum coexistentia sequuntur duæ contradictoriæ veræ, quorum simultanea veritas diuinæ omnipotentiæ non subiacet, vt de odio, & amore in eodem subiecto respectu eiusdem obiecti secundum eandem rationem, communis sententia docet; eo quod odium, & amor formaliter pugnant contrariè, & contradictoriè virtualiter: ergo si personalitas propria naturæ creatæ, & personalitas diuina non opponuntur virtualiter contradictoriè, possunt simul terminare naturam creatam de potentia absoluta.

68 Antecedens autem probatur: oppositio virtualis contradictoria debet esse de eodem subiecto secundum eandem rationem; sed personalitas diuina, & personalitas propria naturæ creatæ, quamuis comparentur ad eandem naturam, non tamen secundum vnam, & eandem rationem: ergo in eius terminatione non opponuntur virtualiter contradictoriè. Consequentia tenet, minor est certa; nam personalitas diuina terminat naturam creatam ratione potentiæ obedientialis; propria autem personalitas illam terminat ratione potentiæ naturalis; sed potentia naturalis, & potentia obedientialis sunt potentiæ, ratione saltim distinctæ: ergo non comparantur cum natura creata nec de illa verificantur secundum vnam, & eandem rationem. Maior autem probatur: contradictio namque virtualis consistit in inclusione contradictionis formalis sed ad formalem contradictionem requiritur, quod sit affirmatio, & negatio eiusdem prædicati de eodem subiecto secundum eandem rationem: vndè sola distinctio rationis, quæ inter essentiam diuinam, & personam inuenitur, sufficit, vt de essentia negetur, quod de persona affirmatur, & è contra, vt docet Diuus Thomas *prima part. quæstione 39. artic. primo ad secundum*, quin ex hoc inferatur contra leges oppositionis contradictoriæ, quòd duæ contradictoriæ simul verificentur: ergo ad contradictorium virtuale, requiritur, quòd extrema opposita virtualiter contradictoriè respiciant idem subiectum secundum eandem rationem.

Respondeo, hoc argumentum, si quid probat, conuincere, nullam entitatem naturalem posse cum entitate supernaturali pugnare contradictorie virtualiter; & consequenter peccatum, nec cum gratia, nec cum vnione hypostatica repugnantiam essentialem habere quorum primum est contra frequentiorem Theologorum sententiam, & secundum communi sententiæ aduersetur. Probat etiam, odium, & amorem supernaturalem respectu eiusdem obiecti posse simul esse in eodem subiecto de potentia absoluta. Probat denique, non solum repugnantiam essentialem, verum etiam, nec connaturalem reperiri posse inter duas entitates, quarum vna naturalis sit, & altera supernaturalis, nam etiam ad oppositionem contrariam, & connaturalem sine inclusione virtualis contradictionis identitas subiecti requiritur: ergo si ad repugnantiam essentialem cum inclusione virtualis contradictionis est necessaria, non solum identitas realis subiecti, sed etiam identitas rationis in ratione *qua* subiectiua, id ipsum necessarium erit ad repugnantiam connaturalem per oppositionem contrariam; & consequenter inter odium, & amorem supernaturalem, inter peccatum mortale, & vnionem hypostaticam, non solum non erit repugnantia essentialis, sed nec etiam repugnantia connaturalis, vel ex natura rei. 69 *Respondeo.*

70 *Respondetur in forma.* Vndè in forma nego antecedens; ad illius probationem, distinguo maiorem: de eodem subiecto *quod*, concedo maiorem: De eodem subiecto *quo*, etiam secundum rationem, nego maiorem, & sub eadem distinctione minoris, nego consequentiam, nam licet potentia obedientialis, & potentia naturalis distinguantur distinctione rationis; quia tamen potentia obedientialis, & potentia naturalis non sunt, quæ vt *quod* terminantur per subsistentiam propriam, & alienam, sed natura, & hæc est eadem, fit, vt inter personalitatem diuinam, & creatam, vt simul terminantes naturam, contradictio virtualis intercedat. Sicut, quia natura ipsa est, quæ sanctificatur per vnionem hypostaticam, & quæ peccati macula fedatur quamuis ad vnionem comparetur ratione potentiæ obedientialis, & ad peccatum ratione capacitatis naturalis, datur sufficiens subiecti identitas, vt inter vnionem hypostaticam, & peccatum habituale intercedat virtualis contradictio. *Probatio maioris non vrget.* Nec probatio maioris vrget contra hanc distinctionem; nam distinctio rationis, quæ inter essentiam, & relationes versatur, est inter subiecta, quæ, & de quibus *vt quod* verificantur affirmatio, & negatio, videlicet: *Essentia communicatur Filio, paternitas non communicatur, paternitas est distincta realiter à filiatione, essentia non est distincta*. Quando autem distinctio, quamuis sit solius rationis, est inter subiecta, de quibus vt quod contradictoria dicuntur, fatemur cum D. Thom. contradictionem formalem, aut virtualem cessare.

71 *Tertium argumentum proponitur.* Tertio arguitur: potest persona creata propriè existentia priuari, & vniri cum diuina existentia: ergo poterit etiam assumi ad subsistendum subsistentia diuina. Antecedens patet: nam creata personalitas est prior existentia creata, vt cum frequenti Thomistarum sententia docuimus *tractatu de diuinis personis* ergo natura terminata propria personalitate potest de potentia absoluta terminari per diuinam existentiam. Consequentia autem probatur: tùm, a paritate rationis. Tum etiam, quia, vt docet Diuus Thomas *infra quæstion 17. art. secundo*, subsistentia constituit susceptiuum existentiæ: ergo non potest diuina existentia vniri ebique præuia subsistentia diuina eidem extremo vnita. Tertio, nam persona creata, tunc casus, non existeret per se, cum existeret per existentiam extraneam: ergo existeret in diuino supposito; & consequenter esset vnita subsistentiæ diuinæ. Denique, nam omnis vnio substantialis cum Deo est in natura, vel in persona; sed vnio personæ creatæ cum diuina existentia non esset vnio in natura: ergo esset vnio in persona, & consequenter vniretur cum subsistentia diuina.

72 *Respondetur 1.* Huic argumento responderi potest primò, negando antecedens: tum, propter ea, quibus consequentiam probanimus. Tum etiam, quia ex tali vnione non posset resultare vnum per accidens, cum persona creata traheretur ad diuinam existentiam; qua ratione probatur à Diuo Thoma, ex humanitate, & Verbo resultare vnum per se. Nec posset resultare vnum per se; quia ad hoc necessario exigitur, aliquod extremum incompletum præsupponi, quod in illa vnione non accidit, nam persona creata præsupponitur completa, cum personalitas sit vltimum complementum naturæ; existentiæ autem diuinæ incompletio, vtpote imperfectio, repugnat: ergo vnio illa repugnat.

73 *Reijcitur tradita solutio.* Hæc tamen solutio non placet; cum enim personalitas creata prior sit existentia, potest persona per propriam per-

Si respondeatur. personalitatem constituta, & completa, existentia propria priuari, & per diuinam existere. Si dicas, non posse existentia propria priuari, quia licet illam præcedat; est tamen cum illa essentialiter connexa. *In contrarium obstat.* In contrarium obstat; nam etiam natura creata sub actualitate essentiæ est cum existentia propria connexa, & tamen potest existentia propria priuari, & per diuinam existere: ergo, quamuis persona creata sit cum existentia propria connexa connaturaliter; non tamen cum illa essentialiter connectitur, sed poterit illa priuari, existendo per existentiam diuinam, vel illius resultantia impediri, præuia vnione cum diuina existentia.

74 *Si dicas.* Si dicas, disparem esse rationem, eo quod actualitas essentiæ naturæ creatæ, non nisi media subsistentia cum existentia propria connectitur: vndè, cum possit resultantia, aut conuenientia propriæ subsistentiæ impediri præuia vnione cum subsistentia diuina; fit consequens, quod possit propria existentia priuari. Persona autem creata immediatè cum existentia propria connectitur, vt illius immediatum susceptiuum, & ideirco non potest persona creata propria existentia priuari.

In contrarium arguitur. In contrarium arguitur: nam licet connexio naturæ creatæ sub actualitate essentiæ cum existentia propria sit mediata: cum subsistentia autem propria est immediatè connexa; vt illius susceptiuum immediatum; & tamen potest de potentia absoluta propria subsistentia priuari: ergo, quod persona creata immediate sit cum existentia propria connexa, non probat, *Nec vrget motiuum.* implicare, quod existentia propria priuetur. Nec motiuum in oppositum vrget; nam ex vnione prædicta resultaret vnum per se, non in linea entis prædicamentalis, sed entis participaliter sumpti: sicut ex persona creata, & propria existentia resultat vnum per se perseitate entis participialiter sumpti.

75 *Vera solutio.* Vndè ad argumentum respondeo, concesso antecedenti, negando consequentiam: ad primam probationem, nego paritatem rationis; discrimen autem ex *proximè* dicendis constabit. *Ad secundam probationem.* Ad secundam explico, & distinguo antecedens: susceptiuum connaturale, concedo antecedens; essentiale, nego antecedens, & consequentiam; solum enim sequitur, vt vnio existentiæ diuinæ cum natura creata fiat modo connaturali intra ordinem hypostaticæ supernaturalis vnionis, deberet vnionem subsistentiæ diuinæ præire; non autem, vt absolutè fiat, nam sicut, doctrina illa Diui Thomæ non obstante, potest diuina existentia vniri cum natura creata absque eo, quòd diuinâ subsistentia terminetur vt docet Vincentius *relectione de Gratia Christi quæstione 5. conclusione tertia pag. 460.* ita *M. Vincentius.* etiam potest existentia diuina vniri cum natura creata, etsi propria subsistentia terminata supponatur, de potentia absoluta.

76 *Ad tertiam.* Ad tertiam consequentiæ probationem, nego antecedens; cum enim perseitas à personalitate tribuatur, quamuis existentia sit aliena, dummodò subsistentia, aut personalitas propria sit, denominatio per se existentis resultat: non per se existentis per existentiam propriam, sed per alienam.

Ad vltimam. Ad vltimam, nego maiorem, nam licet omne, quod vnitur substantialiter cum Deo, debeat vniri, vel prædicato communi, vel prædicato proprio, & personali, cum medium inter huiusmodi prædicata non detur; non autem omnis vnio substantialis cum Deo debet esse in natura, hoc est, ita vt vna natura resulitet, vel in persona, idest, quod ex tali vnione resultet vna persona, cum possit resultare vnum existens vnitate per se entis participialiter sumpti, vt *proximè* dicebamus. Nec sequitur ex nostra sententia, posse personam creatam à Deo hypostaticè assumi: vt enim *disputatione 15.* dicebamus, ad assumptionem requiritur, quod natura assumpta in concreto de assumente prædicetur, ad quod vnio cum diuina existentia non sufficit sed necessariò requiritur vnio cum subsistentia diuina, vt *ibidem* ostendimus.

77 *Opponet contra doctrinam traditam.* Vnica tamen obiectio superest contra hanc doctrinam: vt enim *disput. 15. §. primo num. 18.* contra Durandum ostendimus, non stat, humanitatem vniri cum hoc Deo, vt communi tribus personis, quin saltim ex consequenti cum ipsis personis vniatur, & de illis prædicetur, quod etiam in *secunda parte eiusdem disputationis* docuimus: ergo pariter non stabit vnio immediata cum existentia diuina absque vnione, saltim mediata, cum diuina subsistentia: ac proindè, si persona creata non potest cum Dei existentia vniri, poterit etiam vniri cum diuina subsistentia. Secunda consequentia ex prima euidenter colligitur; prima autem probatur; non enim alia ratione vnio immediata cum hoc Deo stare nequit absque mediata vnione cum personis diuinis, nisi quia hic Deus est identificatus cum illis; sed existentia diuina est idem cum subsistentia: ergo non stat vnio immediata cum existentia diuina absque vnione, saltim mediata, cum diuina subsistentia.

78 Respondeo, concesso antecedenti, distinguendo consequens: vnione mediata materiali, concedo consequentiam: *Respondeo.* formali, nego consequentiam: vt enim vnio mediata formalis colligeretur, oporteret, vt ex vnione immediata cum existentia diuina, resultaret vnio cum diuina subsistentia, vt præbente extremo vnito suum effectum formalem, illud constituendò subsistens; huiusmodi autem vnio cum diuina subsistentia, non infertur ex immediata vnione cum existentia diuina, eo quod in persona creata est capacitas, vt effectum, vel quasi effectum diuinæ existentiæ recipiat, quia per suam personalitatem non est vltimò completa in ordine ad existendum; non autem est capax effectus, vel quasi effectus diuinæ subsistentiæ propter oppositam causam, nempè, quia in ordine ad subsistendum vltimò completa supponitur. Ad probationem consequentiæ, quatenus distinctioni traditæ obesse potest, dicatur, *Ad probationem consequentiæ dicatur.* causalem in maiori assignatam adæquatam non esse, sed insuper, quia in natura huic Deo immediate vnita, est capacitas, nedum vt terminetur absoluta subsistentia, sed etiam per relatiuas, quibus constituuntur personæ, cuius oppositum in nostro casu contingit.

Sed dices, sequitur ex hac doctrina, posse naturam creatam propria existentia existentem assumi ad subsistentiam diuinam, 79 *Dices.* & per illam terminari: consequens est falsum in doctrina D. Thomæ *infra q. 17. art. 2.* vbi contrarium a Thomistis ex Angelico Doctore deducitur: ergò & nostræ solutionis doctrina. Prob. sequela: ideò natura creata per propriam subsistentiam completa potest vniri cum existentia diuina, quia in ordine ad existendum supponitur incompleta; sed etiam completa per existentiam, supponitur incompleta in ordine ad subsistendum: ergo existens per existentiam creatam poterit vniri cum subsistentia diuina.

Respondeo, negando sequelam, ad probationem distinguo causalem maioris: quia incompleta præsupponitur, & capax, 80 vt compleatur per existentiam diuinam, concedo maiorem: *Respondeo.* præcisè; quia supponitur incompleta in ordine ad existendum, nego maiorem, & sub eadem distinctione minoris, nego consequentiam: vt enim *infra q. 17. art. 2.* à Discipulis D. Thomæ docetur, & Nos cum ipsis docuimus *tract. de diuinis personis*, subsistentia non est modus existentiam præsupponens, & actuans, sed potius existentia supponitur, & per illam actuatur, constituiturque subiectum proximè susceptiuum existentiæ. Vnde, si natura creata per propriam existentiam existens assumeretur ad subsistentiam diuinam, deberet per illam constitui susceptiua propriæ existentiæ, & subsistentia diuina deberet actuari, & terminari per existentiam creatam, quod implicat; & ideò natura creata existens propria existentia, quamuis sine propria subsistentia supponatur incompleta; propria tamen existentia retenta non est capax, vt compleatur per subsistentiam diuinam, quia vt sic compleretur, deberet subsistentia diuina constituere illam susceptiuam propriæ existentiæ, & actuari per existentiam creatam, quod illius perfectioni repugnat. Quod autem persona creata per existentiam diuinam actuetur, & compleatur, nullam imperfectionem infert in diuina existentia; & ideò propria subsistentia, & personalitate subsistens est incompleta in ordine ad existendum, & completabilis per existentiam diuinam.

Et ex his potest maiori claritate ad probationem sequelæ aliter maior distingui: quia in ordine ad existendum supponitur 81 incompleta incompletione auferibili per existentiam diuinam, *Ad probationem sequelæ aliter respondetur.* concedo maiorem: ob incompletionem præcisè, nego maiorem, & distinguo minorem: natura existens per existentiam creatam supponitur incompleta in ordine ad subsistendum incompletione auferibili per diuinam subsistentiam, nego minorem; incompletione per illam non auferibili, concedo minorem, & nego consequentiam. Ratio autem huius distinctionis constat ex dictis; quia, nempè incompletio personæ creatæ in ordine ad existendum aufertur per hoc, quod actuetur, & compleatur per diuinam existentiam, in quo nulla implicatio inuenitur, quia ex illo nulla in diuina existentia colligitur imperfectio; incompletio autem naturæ creatæ propria existentia existentis; non autem propria personalitate, petit tolli per subsistentiam, quia actuetur per illius existentiam, quod imperfectionem diuinæ subsistentiæ repugnantem importat, & ideò dicta incompletio implicat, quod auferatur per subsistentiam diuinam.

Sed adhuc instabis: ex eo, quod natura creata subsistens subsistentia diuina propria existat existentia, non sequitur, existen- 82 *Vrgebis adhuc.* tiam creatam actuare subsistentiam diuinam, illamque terminare, & complere; ergo potest existens propria existentia vniri cum subsistentia diuina. Consequentia tenet, nam tota impossibilitas à Nobis fundata est in eo, quòd deberet diuina subsistentia per creatam existentiam compleri, & per illam actuari. Antecedens autem probatur: vt enim *disp. 18.* cum frequentiori, veriorique sententia docuimus, humanitas terminata per subsistentiam personalem Verbi potest de potentia absoluta terminari per subsistentiam Patris, quin hæc terminet, vel compleat Verbi personalitatem terminantem humanitatem: ergo pariter natura creata diuina subsisten- tia sub-

tia subsistens compleri, terminari poterit per existentiam creatam, quin diuina subsistentia actuetur, aut terminetur per illam.

83 *Respondebis.* Respondeo, negando antecedens; ad illius probationem, concesso antecedenti nego consequentiam. Ratio autem discriminis est, nam personalitas Verbo terminans humanitatem non complet illam in ordine ad subsistendum personalitate Patris, nec capacem huius terminationis constituit, nec in hoc illius effectus constituit; & ideò potest humanitas terminata per subsistentiam personalem Verbi terminari per subsistentiam personalem Patris, quin hæc terminet proprietatem personalem Filij terminantem humanitatem. Cæterum subsistentia diuina, vt compleat naturam creatam propria existentia gaudentem, debet illam complere, vt per talem existentiam existat, illamq; capacem constituere huiusce modi existentiæ; cum quo non stat, quòd per illam non terminetur, compleatur, & actuetur. Et ratio huius est, nam in sententia Thomistarum primarius subsistentiæ effectus est naturam complere in ordine ad existendum: cumque natura creata existens propria existentia non possit simul existere per diuinam, fit consequens, quod per diuinam subsistentiam non possit compleri ad existendum existentia diuina; ac proindè quòd compleri debeat ad existendum per existentiam creatam: ex quo vlterius sequitur, quod subsistentia diuina debeat per creatam existentiam actuari, terminari, & compleri; & per illam reddi existens, quod omninò implicatorium censetur.

DISPVTATIO XX.

An hæc propositio: *Deus assumpsit hominem* in rigore, & proprietate sermonis sit vera?

§. I.

Relatis sententijs, vera eligitur, & auctoritate probatur.

1 *Aperitur difficultas.* POSSE aliquo modo dici, Verbum Dei assumpsit hominem, citra controuersiam est, nec ab aliquo potest negari, cum in Patribus, & Concilijs passim habeatur. Vndè inaniter Ioannes Gonzalez de Castilla, alias Doctor Ioannes Martinez Complutens. Primarius. *apologemate Salico*, vel, vt melius dicamus sanguineo in sui defensionem edito gloriatur, in publica disputatione Magistrum quendam Sapientissimum, quem inimicum suum appellat, non sine rubore vicisse hoc argumento, quod Ecclesia, & Concilia asserunt potest aliquo modo: sed hæc propositio: *Verbum Dei assumpsit hominem*, ab Ecclesia, & Concilijs passim asseritur: ergo potest aliquo modo dici, Verbum Dei assumpsit hominem. Sed cùm disputatio inter ipsum & aduersariam non esset de hac propositione: *Verbum Dei assumpsit hominem*, an possit aliquo modo dici, sed an sit cum proprietate vera, & de hoc esset ad Tribunal Sanctæ Inquisitionis contra ipsum facta delatio, valde suspicor inimicorum finxisse, quem fortius feriret, nam toto sillogismo concesso, nihil contra id, quod aduersarius negabat, & de quo ipsum accusabat, infertur. Nam disputatio non erat, an possit aliquo modo dici, sed an possit dicta propositio in rigore, & proprietate defendi.

2 *Prima sententia.* De quo duæ versantur sententiæ. Prima affirmans est, quã tenuit Ludouicus Viues *in lib. 9. Augustini de Ciuitate Dei*, irridens Theologos Scholasticos oppositum asserentes, cum ipse potius meritò irridens sit, eo quod, vt inquit Vasquez, magis in humanis litteris, quàm in Theologicis rebus versatus, & vt alij aiunt. Grammaticus magis, quam Theologus, falcem in alienam messem mittens, præceps tulerit de Theologica quæstione iudicium. Illi adhæsit prædictus Ioannes Martinez *in lib. de generat. & corrupt. pag. 307. lin. 3.* vbi docet, Verbum Dei, nedum humanitatem, sed etiam hominem assumpsisse, & hoc propriè, & in rigore sermonis esse tenendum. Pro illa referuntur Mag. *in 3. dist. 5. 6 & 7.* Hugo de Sancto Victore *in summ tract. 1. cap. 15.* Ricardus *in 3. dist. 6. art. 1. qu. 2.* Henricus *quodlibet. 1. q. 2.* Alexand. Ales. *3. p. q. 6. membr. 1.* Dionysius Carthusianus *dist. 5. q. 4.* Guillielmus de Rubion *dist. 5. q. 1. & 2.* alios referens. Et quod magis est, D. Th. *in 3 dist. 6. qu. 1. art. 2. ad 1. & 4. a. 3. ad 4. ad Annibaldum in 3. dist. 2. q. 2. & opusc. de expositione Symboli Apostolorum §. 5.* ad illa verba: *Qui conceptus est.*

3 Falsò tamen præfati Doctores pro hac sententia allegantur. Et in primis D. Tho. *in 3. dist. 6. quæst. 1. artic. 2.* expressè oppositum docet *in 3. ad Annibaldum*, de hac quæstione non differit *in opusc. 6. de expositione fidei*, etsi asserat, *à homo; cui communicatum est Verbum Dei &c.* Vndè infertur, proprietatem propositionis, de qua disputatio procedit, docuisse. Deinde Mag. Sententiarum, etsi vtatur prædicta propositione, illamque Augustini esse fateatur, numquam esse in rigore veram asseruit, sed exposuit, hominem esse assumptum, idest, hominis naturam. Et quidem Mag. non solum admittit istam propositionem. *Verbum Dei assumpsit hominem*, sed etiam istam: *Verbum Dei assumpsit quendam hominem*, vel *aliquem hominem*, & illam ex Augustino: *Hominem Iesum Christum à Filio Dei assumptum fuisse*, vt constat *dist. 5. §. vltim.* Cum tamen Recentiores, licet concedant hominem assumptum in proprietate sermonis; non tamen audeant concedere esse in rigore verã: *Verbum Dei assumpsit aliquem hominem: & hominem Iesum Christum esse Verbo Dei assumptum*; in proprietate sermonis nullus hucusque docuerit esse verum: sicut ergò ex eo, quòd Mag. Sententiarum has duas propositiones admiserit, non infertur illarum proprietatem docuisse: ita ex eo, quòd hanc admiserit propositionem: *Verbum Dei assumpsit hominem*, perperam colligitur, sustinuisse illius veritatem in rigore, & proprietate sermonis. *Vindicatur prædicti PP. ab impostura Auctoris contrarij.*

Carthusianus etiam, Guillielmus de Rubion, Hugo Victorinus, & Henricus nihil de proprietate dictæ propositionis docuerunt. Ricardum, quem ad manus non habui, Carthusianus pro opposita sententia refert. Ioannes Maior, quem Guillielmum pro sua sententia referre docent Recentiores, expressè oppositum tenet *in tertio dist. 6. qu. 2.* vbi relata prima propositione asserente, quòd ex anima, & corpore constituitur homo, & ille homo assumptus est Verbum, ait, prima positio est falsa, & probat, quia ex illa sequitur, idem esse assumens assumptum, & idem assumere se. Solus Alexander Alensis videtur sententiæ Recentiorum fauere, sed vt legenti constabit, ex aliorum loquitur sententia: vndè meritò P. Vazquez mox referendus omnes Scholasticos prædictam propositionem in proprietate sermonis reijcere docet. 4

Secunda sententia tenet, istam propositionem; *Verbum Dei assumpsit hominem* non esse veram in rigore, & proprietate sermonis. Ita D. Thom. *in 3. dist. 6. q. 1. art. 2. & in præsenti q. 4. art. 3.* vbi Caietanus, Medina, Cabrera, Lorca, Aluarez, Nazarius, Illustrissimus Araujo, Zippullus, aliique Recentiores Thomistæ. Tenent ex Patribus Societatis Suarez *in præsenti quæst. 4. in commentario art. 3.* Vazquez *disp. 35. cap. 2.* pro illa referens Ricardum *in 3. dist. 6. art. 1. qu. 2.* Granadus *controu. 1. de Incarnatione tract. 6. disp. 4 sect. 1. num. 5.* vbi refert Eustatium Episcopum Bereti in Concilio Calcedonensi *sess. 1.* asserentem, Verbum Dei hominem non assumpsisse, sed hominem factum esse: Gaspar Hurtado *disp. 4 de incarnatione difficult. 20.* docens, in hac sententia Theologos conuenire, Petrus Hurtado *disp. 44. difficult. 2.* vbi ait, nullum ex Concilijs, aut PP. asseruisse, dictam propositionem, cum proprietate esse accipiendam; plura autem Concilia, & PP. proprietatem loquutionis constanter negasse, Bernal *disp. 26. sect. 2.* vbi hominem propriè dictum non fuisse assumptum à Verbo fidem docere ait. Cardinalis Lugo *disp. 13. sect. 2.* & ferè omnes eiusdem familiæ Auctores, vno, vel altero excepto, quo nouitatis, & singularitatis amor à suorum nobili Cohorte distraxit. Eidem sententiæ ex discipulis Scoti adhæsit Castillo *disp. 7. de Incarnatione quæst. 2. num. 2.* pro illa referens Magistrum *in 3. dist. 6.* & cum illo omnes Scholasticos. 5 *Secunda sententia. S. Thom. Caiet. Medin. Cabrer. Lorca. Aluar. Nazar. Araujo. Zippul. Suar. Vazq. Ricard. Gran. Eustat. Gaspar. Hurt. Petrus. Hurt. Bernal. Lugo. Castillo. M. Sent.*

Quæ sententia à Nobis pro conclusione statuitur. Et probatur primò: vt enim omnes Auctores, quos pro hac sententia allegauimus, constanter docent omnes Scholastici cum Magistro *in 3. dist. 5. & 6.* & Theologi cum D. Tho. *in hac q. art. 3.* prædictæ propositionis veritatem negant in rigore, & proprietate sermonis, sed à communi Scholasticorum, & Theologorum sententia in re Theologica, & graui discedere fas non est: ergo dicta propositio in rigore, & proprietate sermonis nequit defendi. 6 *Quæ pro conclusione statuitur probatur 1.*

Dices primò, plus auctoritatis PP. & Concilijs deferendum esse, quàm omnibus Scholasticis; dicta autem propositio apud Concilia, & PP. habetur: vndè, tametsi illius loquutionis proprietas à communi Scholasticorum negetur, nihilominus est sustinenda, quia minor nostri argumenti solum est vera, cum pro sententia Scholasticis opposita PP. & Concilia non extant. Vel secundo respondebis, negando maiorem, nam proprietatem dictæ propositionis præter Magistrum, Ricardum, Hugo de Sancto Victore Carthusianum, Maiorem, Henricum; & Alexandrum Alensem docent Ioannes Martinez Complutensis, Primarius, & Vvadingo *disp. 4. de Incarnatione*. 7 *Respondebis. 1.* *Secundo.*

Sed neutra solutio satisfacit, & contra primam facit. PP. & Concilia, etsi asserant: *Verbum Dei assumpsit hominem*, nullus tamen ex PP. aut Concilijs asseruit, verum esse prædictam propositionem in sermonis proprietate; sed difficultas non est de 8 *Prima solutio reijcitur primò.*

est de veritate propositionis, sed de illius proprietate: ergo omninò præter rem PP. & Conciliorum auctoritas contra auctoritatem Scholasticorum opponitur. Secundo: cum enim de sensu alicuius propositionis in Scriptura contentæ dubitatur, an, nempe, vera sit in rigore, & proprietate sermonis, an verò in sensu metaphorico, & improprio sit accipienda, standum est communi PP. & Expositorum iudicio, nec ab illo potest sine nota recedi: ergo cum de sensu alicuius propositionis à PP. & Concilijs assertæ dubium est, an proprius, an metaphoricus sit, standum est communi Scholasticorum sententiæ, nec licebit ab illa recedere; sed quamuis omnes fateantur, hanc propositionem, *Verbum Dei assumpsit hominem*, in PP. & Concilijs haberi, dubium extat de sensu, in quo illam Concilia, & PP. docuerint, an, scilicet, in rigore sermonis, an verò in sensu metaphorico, accipiendo per figuram synedochem, concretum pro abstracto, & partem pro toto; ergo standum est communi Scholasticorum sensui asserenti, non in rigore sermonis, sed in sensu improprio PP. & Concilia loquuta.

Secundo.

9 *Tertio.* Tertiò, si asserenti, Christum solum in metaphorico sensu Agnum, & Leonem dici, idque probanti ex communi PP. & Expositorum consensu, sic verba Scripturæ accipientium, aliquis responderet, PP. & Expositores audiendos non esse, quia Scriptura docet oppositum, cum ait: *Vicit Leo de Tribu Iuda*: Et *dignus est Agnus, qui occisus est, accipere virtutem, & diuinitatem, &c.* stultus indicaretur, & illius responsio hæretica, eo quod Scriptura, etsi Christum Leonem, & Agnum appellet; non tamen docet; id esse cum proprietate accipiendum: at Concilia, & PP. cum docent: *Verbum Dei assumpsisse hominem*, non asserunt, hoc esse cum proprietate accipiendum: ergo respondere, standum non esse communi Scholasticorum, prædictam propositionem explicantium in sensu non rigoroso, sed improprio, & metaphorico, quia PP. & Concilia parti oppositæ adstipulantur, est ridicula responsio. Denique nam omnes Scholasticos in sententia Concilijs, PP. aduersa conuenire, est ad minus moraliter impossibile: ergo eo ipso, quod Scholastici omnes conueniant in sensu improprio prædictæ propositionis, eius proprietas nequit in PP. & Concilijs haberi.

Apoc. c. 5. V. 5. & v. 12.

Quartò.

10 *Secunda solutio impugnatur.* Deindè secunda solutio reijcitur: nam Scholasticos antiquos falsò pro prædicta sententia allegari constat ex dictis; ex modernis autem Ioannes Martinez fuit a Tribunali Sanctæ Inquisitionis notatus, & caute legendam esse illius propositionem indictam. Vvadingus verò vnus est, qui tametsi ingeniosus, & doctus, non tamen qui debeat pro decem millibus computari: imò licet alij Recentiores prædictæ opinioni adhærerent, non indè illi probabilitas accresceret, nam licet tres, vel quatuor Recentiores possint probabilitatem inducere, cum res aliqua de nouo agitatur, & communi Scholasticorum aduersa non est; cum autem omnes Scholastici antiqui stant pro aliqua sententia, duo, vel tres Recentiores oppositum asserentes non possunt certitudinem antiquæ sententiæ turbare, nec oppositam probabilem reddere; at ita in præsenti contingit, quod res, de qua agitur, inter Scholasticos est agitata, & communis Scholasticorum sententia docet, dictam propositionem non esse in rigore accipiendam: ergo, quamuis duo vel tres Recentiores eius proprietatem tueantur, non indè posset probabiliter defendi.

11 *Secundo probatur sententia Synodus Ephes. & Calc.* Secundò eadem sententia probatur testimonio Felicis Papæ in Synodo Ephesina, vel Calcedonensi 1. *cap.* 8. ibi: *De Incarnatione vero Verbi, & fide credimus in Dominum Iesum Christum ex Maria Virgine natum, quoniam ipse est æternus Dei Filius, & non homo à Deo susceptus, vt alter esset præter ipsum; neque enim hominem assumpsit Dei Filius, vt alter esset præter ipsum*; vbi, vt clare constat, negat Pontifex, hominem a Verbo susceptum, Verbumque hominem assumpsisse. Respondet Vazquez, parum hoc testimonium vrgere; non enim negat Pontifex, simpliciter assumptum fuisse hominem, sed cum illo addito diminuente, nempè, fuisse assumptum, vt esset alter supposito, cuius contrarium Nestorius, & sequaces docebant. Imò videtur, testimonium hoc oppositæ sententiæ fauere, & ex illo non leuiter confirmari: qui namque asseret; *non dedi tibi pecunias, vt illas ludendo consummeres*, non negaret, se dedisse pecunias, sed potius illa à se datas supponeret, quamuis non ad illum finem; sed Pontifex non negat, Verbum assumpsisse hominem absolute, sed cum additamento, asserendo, vt alter esset supposito præter ipsum: ergo non negat hominem a Verbo assumptum, sed potius supponit oppositum, nam exceptio firmat regulam in contrarium.

12 *A Vazquez solutio reijcitur primò.* Sed hæc explicatio displicet communiter Auctoribus nostræ sententiæ, Et reijcitur primò; nam illud additamentum, non in sensu diminuente, sed potius in sensu expositiuo, & causali est accipiendum, ita, vt sensus sit: *Verbum non assumpsit hominem*, quia ex hoc fieret, fore alterum præter ipsum, idest, fore aliud suppositum: vel *Verbum non assumpsit hominem*, quia hoc esset esse alterum ab ipso; sed in hoc sensu communem

sententiam souet, & oppositam excludit: ergo ex dicto testimonio rectè nostra sententia suadetur, efficaciterque confirmatur. Maior ostenditur primò; quia testimonium Felicis potest in prædicto sensu accipi, & alias D. Thomas, & frequentius alij Theologi cum ipso, illud in hoc sensu acceperunt: ergo sic est accipiendum.

Deinde, nam eadem propositio, nempè; *Hominem à Verbo Dei assumptum non esse*, sine additamento habetur in Concilio Ephesino p. 3. ex Cyrillo *in defensione anathematismi*. 8. *Non hominem assumptum esse dicimus à Deo Verbo*: & in defensione anathematismi. 11. ibi: *Hominem vero assumptum esse à Verbo non videtur sanctis Patribus, non sic senserunt, sed ipsum potius Verbum Dei Patris asserunt, factum esse hominem*. Quæ verba refert Bernal vbi *supr. num.* 10. & ideò asserit, hominem propriè dictum, non esse à diuino Verbo assumptum, esse veritatem fidei: ergo non est, cur verba ex Felice relata non debeant sine limitatione, aut diminutione admitti. 13 *Secundo. Concil. Ephes.*

Si dicas, Cyrillum *in defensione anathematismi*. 8. supra verba adducta addidisse: *Et copulatum illi secundum habitudinem quandam, quæ extrinsecus intelligatur*; Ex quibus constans videtur, solum negasse Cyrillum, & cum ipso Synodum Ephesinam hominem assumptum à Verbo secundum extrinsecam habitudinem, qualiter à Nestorio adstruebatur; non autem, quod homo fuerit à Verbo assumptus per physicam coniunctionem. In contrarium obstat: nam verba illa superaddita copulatiuè adijciuntur, ita vt tota propositio sit hæc: *Non hominem assumptum esse à Deo Verbo dicimus, & copulatum illi secundum habitudinem quamdam, quæ extrinsecus intelligatur*: quæ propositio copulatiua est; sed vna pars propositionis copulatiuæ non limitat aliam: ergo ex eo, quod in secunda parte neget coniunctionem extrinsecam, non sequitur, quòd in prima parte, qua negat, hominem assumptum à Verbo, de extrinseca coniunctione loquatur. 14 *Si dicas.*

In contrarium constat.

Denique, nam Eustatius Episcopus Beritensis in Concilio Calcedonensi *action*. 2. absolutè, & absque vllo addito diminuente, negauit, Verbum assumpsisse hominem, his verbis: *Hominem non assumpsit, sed homo factus est*. Quæ verba referunt Granadus, & Bernal à Concilio Calcedonensi approbata: ergo non est, cur verba, quæ ex Felice Papa adduximus, cum limitatione dicta accipiamus, ita vt illud additum, *vt esset alter præter ipsum*, sumatur diminutiuè, sed potius expositiuè, exponendo, nempè, causam, cur non sit dicendum: *Verbum hominem assumpsit, sed homo factus est*, quia cum homo importet suppositum, dicendo: *hominem assumpsit*, si in rigore, & proprietate accipiatur, denotatur suppositorum distinctio, vt rectè notarunt, explicaruntque Suarez, & Lorca *locis supra* vbi *relatis*, quod clarius explicuit Maxentius *dialogo* 1. contra Nestorium, dicens: *Ego à Deo susceptum hominem nullatenus dicere audeo, sed Deum sine diminutione diuinitatis suæ factum hominem fateor, ne, si susceptum hominem dixero, duas videar in Filio Dei prædicare personas*, Vbi verbum *nullatenus* non excludit, quod possit aliquo modo dici, sed quod dici possit propriè: vndè post illa verba subiunxit: *Melius ergo est susceptam à Deo naturam humanam, quam susceptum hominem dicere*, vbi vt clarè constat, non omninò loquutionem excludit; sed alteri loquutioni postponit, & rectè, nam loquutio propria, impropriæ loquutioni præfertur. 15 *Vltimò probatur. Concil. Calced.*

Maxentius.

Tertiò principaliter suadetur nostra sententia; nam commentarium Ludouici Viues *in cap. 17. lib. 9. de Ciuitate Dei*, vbi propositionem istam: *Verbum hominem assumpsit*, esse in rigore veram asserit, iussu Supremi Senatus Inquisitionis anno Domini 1584. abrasum est. Et eadem propositio asserta à Ioanne Martinez, vel Gonzalez de Castilla, ab Vniuersitate Salmantina Vallis Oletana, & Complutensi aliqua ex censuris Theologicis notata; quo circa iussu Toletani Sanctæ Inquisitionis Tribunalis prædictæ propositioni *in libris de generatione* assertæ additum fuit in margine, *cautè lege*: ergo illa propositio in proprietate sermonis non potest tutò defendi. 16 *Tertiò suadetur nostra sententia Ludou. Viu.*

Dices, commentarium Ludouici Viues fuisse iussu Sanctæ Inquisitionis abrasum, non quia dictam propositionem in sermonis proprietate tueretur, sed quia illam, sola in Theologos Scholasticos irrisione probabat, & defendebat. quæ in Scholasticos irrisio iustè illam sententiam meruit, ex hoc tamen non infertur, non posse tuto, & securè cum omni proprietate defendi. Ioannes autem Martinez *in lib. de generatione* propositionem illam: *Verbum assumpsit hominem*, nudam non statuit, sed docuit, Verbum Dei, nedum humanitatem, sed etiam hominem assumpsisse: quo loquendi modo insinuari videtur, aliquid præter humanitatem fuisse a diuino Verbo assumptum, ac proindè humanam personam. 17 *Respondebis.*

Hæc tamen solutio argumento non satisfacit, & contra 18

Reijcitur solutio. primum facit; si namque sola in Theologos irrisio fuisset ab Inquisitionis Senatu damnata, sola irrisoria verba fuissent abrasa; non autem catholica propositio: vt quid enim catholica assertio pœnam non debitam sustineret? At non sola irrisoria verba, sed etiam propositio ipsa fuit iussu Inquisitionis deleta: ergo quia in rigore sermonis Tribunali displicuit. Deindè contra secundum facit: si namque hæc propositio est vera in proprietate sermonis: *Verbum Dei assumpsit hominem*, etiam verum esset dicere in sermonis proprietate, nedum humanitatem, sed etiam hominem assumpsisse, cum isto modo loquendi nihil aliud afferatur, quam quòd vtrumque sit verum in rigore, & proprietate sermonis: ergo si prædictæ propositioni, vt assertæ à Ioanne Martinez iustè fuit à Senatu Sanctæ Inquisitionis Toletanæ superaddita cautela, eadem videtur notanda absoluta hæc assertio: *Verbum Dei assumpsit hominem* in rigore, & proprietate sermonis.

19 *Respondet Ioan. Martin.* Aliter pro se respondet Ioannes Martinez *in suo apologemate Salico folpen.* nimirum cautelam additam, fuisse positam pro ignorantibus, qui facilè decipi possunt, iudicantes, nomen *homo*, significare suppositum, non pro sapientibus, quibus constat nominis significatio. Iuxta quam nomen *homo*; non suppositum, sed naturam significat, simulque admonuisse delatores, vt antequam propositionem aliquam deferant, cautè Auctores deferendos legant.

20 *Reijcitur eius solutio primò.* Hæc tamen solutio nullatenus est sustinenda, cùm irrisio sententiæ in ipsum latæ videatur. Et quidem iuxta illam semper, atque iussu Sanctæ Inquisitionis alicui propositioni adijcitur, *cautè lege*, fauor, non pœna est Auctoris propositionis monere namque aduersarios deferentes, vt alias antequam deferant, cautè, & attentè Auctorem accusandum legant, est illos incautelæ in delatione notare, & consequenter Auctori accusato fauere; at hoc dicere stylus Sanctæ Inquisitionis non patitur, iuxta quam semper additur cautela, quia propositio, esto hæretica expressè non sit; potest tamen hæreticum sensum gignere, & in illum magis inclinat: ergo asserere, fuisse à Sancta Inquisitione cautelam additam prædictæ propositioni pro monendis Aduersarijs, est Sacra Inquisitionis Sanctæ decreta irridere.

21 *Secundò.* Deindè, nam cautela fuit addita pro existimantibus nomen *homo*, non solum significare naturam, sed etiam importare de materiali suppositum; sed hoc sentiunt ferè omnes Scholastici: ergo si fuit pro ignorantibus ad iecta, omnes Scholastici Doctores ignorantia notantur quod asserere temeritate non vacat. *Tertiò.* Denique, nam cautela fuit apposita ob censuras quibus dicta propositio fuit notata ab Vniuersitate Salmantina, Valis Oletana, & complutensi: ergo si fuit pro ignorantibus adiecta, tres istæ Vniuersitates insipientes, & ignorantes censentur, quòd asserere est absurditate plenum. Quid enim absurdius, quam solum Ioannem Martinez *Sapientis* nomen mereri; & tres Vniuersitates sapientia, & veritatis zelo eminentes, à quibus in nostra Hispania tota disciplina in cæteros deriuatur, ignorantiæ, insipientiæque notare.

§. II.

Rationibus Theologicis nostra sententia suadetur.

22 *Ratione Theologica probatur nostra sententia.* DEINDE probatur nostra, & communis sententia hac ratione theologica: si namque huiusmodi propositio: *Verbum Dei assumpsit hominem*, esset vera in rigore, & proprietate sermonis, sequeretur, Verbum assumpsisse, non solum humanitatem, sed etiam humanum suppositum: consequens est erroneum: ergo dicta propositio non est vera in proprietate sermonis. Consequentia tenet; minor est certa, alias essent in Christo duæ hypostases, & duo supposita, nam assumptum manet in assumente, & consequenter si suppositum humanum fuit à Verbo Dei assumptum, mansit in Christo, ac per consequens in illo sunt duæ hypostases, & duo supposita, vt aliqui antiquiores dixerunt, proximè adhærentes Nestorio, *S. THO.* quorum sententiam refert D. Tho. *supra q. 2. art. 3.* & reijcit, vt erroneam *vbi*, & *in hac q. art. 3. in corp.* Maior autem probatur: homo namque licet de formali solum humanitatem significet, de materiali tamen, & indistinctè significat suppositum habens humanitatem, & pro illo supponit: ergo Verbum hominem assumere propriè, & in rigore est assumere suppositum, & consequenter, ex proprietate prædictæ propositionis sequitur, Verbum assumpsisse, non solum humanitatem, sed etiam humanum suppositum. Consequentia tenet, ante- *S. THO.* cedens trahitur à D. Thom. *in 1. dist. 4. q. 1. art. 2. in corpor. 1. p. q. 39. art. 4. in corpor. & in præsenti q. 4. art. 3.* quibus locis, & *alibi* passim docet, ly *homo* significare naturam per modum perfecti, & eum natura suppositalitate compleatur, & perficiatur, illam significat, vt in supposito, & in habente naturam, & indè prouenire, vt nomen *homo* possit ex modo suæ significationis supponere pro persona in singulari.

Et ostenditur primò ex Damasceno relato à D. Tho. *in præsenti art. 3. in corp. lib. 3. cap. 4. in princ. & cap. 11. circa finem*, 23 *Damasc.* vbi docet, quòd sicut hoc nomen *Deus* significat eum, qui habet diuinam naturam: ita hoc nomen *homo* significat eum, qui habet naturam humanam, ergo iuxta Damascenum nomen *homo*, idemque de alijs nominibus concretis dicendum, significat humanitatem, vt in habente, & de materiali importat suppositum. Secundò probatur: nam homo est habens humanitatem, & è conuerso, habens humanitatem est homo: ergo, homo, & habens humanitatem supponunt pro eodem; sed habens humanitatem supponit pro supposito humanæ naturæ: ergo homo pro eodem supponit; & consequenter illud de materiali, & implicitè saltim, significat, terminus namque non potest supponere nisi pro eo, quod de materiali saltim significat. Tertiò, nam istæ propositiones sunt veræ: *Petrus est homo, Paulus est homo*; sed si homo non supponeret pro supposito habente humanitatem, non possent esse veræ, quo circa istæ propositiones: *Petrus est humanitas, Paulus est humanitas*, veræ non sunt, quia humanitas non supponit pro habente naturam, sed pro natura ipsa: ergo homo supponit pro habente humanitatem, & consequenter, saltim de materiali, importat suppositum.

Dices, ly *homo* de se, solum significare naturam; posse tamen trahi, vt stet pro supposito habente humanitatem; ly 24 *Respondebis.* autem *humanitas* solam naturam significare, taliter, quòd à nullo determinari possit, vt supponat pro habente naturam & hoc ideò, quia humanitas significat naturam, vt partem: homo autem non significat illam vt partem, ex quo prouenit vt humanitas nequeat determinari, vt stet pro supposito; benè tamen ly *homo*. Quæ doctrina fundari potest in alia D. Thom. *1. p. quæst. 39. artic. 4. in corp.* vbi refert quorumdam opinionem, asserentium, hoc nomen *Deus* secundum suam naturam pro essentia supponere; ex adiuncto tamen notionali trahi ad supponendum pro persona. Quorum opinionem non reijcit D. Tho. vt omnino falsam, nec vt aliquid absurdi continentem; sed subijcit: *Alij melius dixerunt*, &c. ergo eadem probabilitate poterit in præsenti affirmari, hoc nomen *homo*, ex se, & secundum suam naturam pro essentia supponere; ex adiuncto tamen posse trahi ad standum pro persona humana.

Sed contra primò: nam D. Thom. expressè *in eod. art. solut. ad 3.* docet aliter se habere, hoc nomen *Deus* ad supponen- 25 *Contra primò.* dum pro persona, & hoc nomen *homo*; quia enim humanitas realiter multiplicatur in distinctis suppositis, nomen *homo* per se absque aliquo addito pro persona distincta supponit, & solum ratione alicuius adiuncti potest trahi ad standū pro natura cōmuni, vt in hac propositione: *Homo est species*, cuius prædicatum quia est secundæ intentionis, trahit hominem ad standum pro natura communi: ergo homo, vt pro persona supponat non indiget aliquo superaddito. Secundò, nam *habens humanitatem*, est definitio quid nominis huius nominis *homo*; sed defi- *Secundò.* nitio supperaddito, aut determinatiuo non indiget, vt diffinito conueniat: ergo homo de se sine vllo supperaddito est habens humanitatem; & consequenter de se naturam humanam, vt in habente, significat.

Tertiò, nam iuxta communem Dialecticorum doctrinam, 26 *Tertiò.* licet prædicata trahant aliquando subiectum ad standum pro aliquo, proquo de se termini non supponunt iuxta commune axioma, quo dicitur, *talia sunt subiecta*, *qualia permittuntur a borum prædicatis*; subiecta verò non determinant prædicata: & hoc ideò, quia prædicatum in propositione se habet, vt forma, subiectum verò, vt materia; sed in hac propositione: *Petrus est homo*, ly *Petrus* est subiectum, & ly *homo* prædicatum: ergo quod ly *homo* pro persona supponat, non habet ex adiuncto determinante, sed ex sua natura. Quartò, nam *Quartò.* ly *homo* significare debet humanitatem, vel vt totum vel vt in toto: sed iuxta solutionem non significat illam vt partem, aliàs non significat eandem, vt totum; quod de se certum est, cum humanitas totus homo non sit; ergo significat humanitatem, vt in toto; sed totum, quod ex humanitate resultat, est suppositum: ergo significat humanitatem; vt in supposito, & in habente, & consequenter de se habet supponere pro habente humanitatem.

Denique, nam si homo de se supponeret solum pro huma- 27 *Quinto.* nitate, hæc propositio: *homo est humanitas*, esset vera, imò essentialis, & æternæ veritatis: consequens est falsum: ergo ly *homo* de se non supponit pro humanitate, sed pro habente humanitatem. Consequentia tenet, maior est certa; nam veritas propositionis pensatur penes terminorum significata, & illorum suppositionem: ergo si ly *homo* ex se significat solum naturam humanam, & pro illa supponit, hæc propositio: *Homo est humanitas*, vera, & essentialis erit, & æternæ veritatis: sicut hæc: *Homo est rationalis, animal, viuens*, &c. Minor autem probatur, nam ex veritate prædictæ propositionis sequitur

tur hanc esse veram : *Petrus est humanitas* : consequens est falsum : ergo hæc propositio : *Homo est humanitas*, non est vera. Consequentia tenet, minor est certa : cum enim Petrus sit persona humana, hæc esset vera : *Petrus est humanitas*, hæc etiam esset vera *Persona humana est humanitas*, & consequenter persona nihil adderet naturæ, quod ab illa esset distinctum.

28 *Probatur sequela primò.* Sequela autem ostenditur primò, ex communi Dialecticorum axiomate, in quo ars siliogistica tota fundatur, nimirum; *quando quidpiam de quopiam prædicatur, quidquid prædicatur de prædicato, prædicatur de subiecto*, quod maxime verum tenet in prædicatione essentiali, sed hæc est essentialis, & vera : *Petrus est homo* : ergo si humanitas propositione vera essentiali prædicaretur de homine, prædicabitur etiam verè de Petro, & consequenter hæc propositio : *Petrus est humanitas* erit vera. *Secundò.* Secundo probatur sequela ex alia doctrina dialecticis etiam communi, nimirum, quod *in materia naturali ab indefinita valet ad vniuersalem*, v. g. quia hæc propositio : *Homo est animal*, est in materia naturali, tenet hæc consequentia : *Homo est animal, ergo omnis homo est animal*, quamuis consequentia formalis non sit, quia instatur in materia contingenti : vndè hæc consequentia, quæ cum præcedenti est similis formæ non valet, *Homo currit : ergo omnis homo currit*, quia antecedens est verum, vno tantum homine currente : & consequens autem est falsum, si alij homines sint, & non currant, sed vel sedeant, vel stent. Sed hæc propositio. *Homo est humanitas*, si est vera, est essentialis ; & consequenter est in materia non contingenti, sed naturali : ergo ex illa infertur vniuersalis; & consequenter hæc consequentia tenebit ratione materiæ : *Homo est humanitas : ergo omnis homo est humanitas* ; sed hæc consequentia est in dari : *Omnis homo est humanitas, Petrus est homo ; ergo Petrus est humanitas* : ergo de primo ad vltimum per medietas consequentias infertur ex veritate istius : *Homo est humanitas*, quòd hæc propositio sit vera : *Petrus est humanitas*.

29 *Tertiò.* Tertio probatur sequela : nam suppositio naturalis est *acceptio termini pro omni eo, pro quo potest supponere* ; sed si hæc propositio : *Homo est humanitas*, est vera, & essentialis, ly *homo* in illa supponit naturali suppositione : ergo accipitur pro omni eo, pro quo supponere potest ; sed ly *homo* potest supponere pro Petro : ergo accipitur pro illo, & consequenter, si hæc propositio : *Homo est humanitas*, est essentialis, & vera, verè humanitas affirmatur de Petro. *Quartò.* Denique probatur sequela : nam Petrus supra hominem solum addit ecceitatem, & conditiones indiuiduantes ; sed ecceitas non potest reddere falsam prædictam propositionem, nam hæc propositio : *Hæc humanitas est humanitas*, est vera in communi Dialecticorum sententia ; & tamen in illa ecceitas ex parte subiecti importatur : ergo si hæc propositio : *Homo est humanitas*, est vera, hæc etiam : *Petrus est humanitas* erit vera.

30 *Vltimò probatur conclusio.* Denique probatur conclusio alia ratione Theologica ; nam hæc consequentia est bona : *Verbum Dei assumpsit hominem : ergo assumpsit hunc hominem*, vel *hunc hominem* in singulari : consequens non potest admitti : ergo nec antecedens in rigore, & proprietate sermonis. Consequentia est bona, minorem Recentiores admittunt, & meritò, nam hic homo est humana persona : ergo, si Verbum assumpsit hunc hominem, assumpsit personam, quod est hæreticum. Antecedens autem probatur: nam si verbum hominem assumpsit, non assumpsit hominem in vniuersali : ergo assumpsit hominem in singulari, & consequenter assumpsit hominem singularem ; sed homo singularis est hic homo : ergo benè valet : *Verbum assumpsit hominem : ergo assumpsit hunc hominem*, vel *hunc hominem*. Sic arguit D. Thomas *in 3. dist. 6. q. 1. art. 2. in secundo arg. sed contra, & in corp. art.*

31 *Cōfirmatur.* Et amplius confirmari potest : nam sub termino supponente particulariter licet disiunctiuus descensus, & penes illum veritas propositionis particulari pensatur : vnde, quia in hac propositione : *Homo legit, currit, vel ambulat*, subiectum particulariter supponit, valet benè ergo hic homo currit, vel hic, vel hic &c. Et si consequens disiunctiuum in nullo particulari veritatem habet, antecedens conuincitur falsum ; sed in hac propositione : *Verbum assumpsit hominem*, ly *homo* non supponit simpliciter, vt omnibus est in confesso : ergo supponit particulariter ; non suppositione vniuersali : ergo suppositione particulari ; & consequenter licebit sub illo descendere disiunctiue, inferendo : *Verbum assumpsit hominem : ergo assumpsit hunc hominem*, vel *hunc hominem*, &c. & ex falsitate consequentis falsitatem antecedentis colligere.

32 *Respondent contrarij Auctores.* Huic argumento respondent Auctores contrarij, negando, quod consequentia sit bona. Nec obstat Dialecticorum doctrina, quæ tunc solum verum tenet, quando suppositio non variatur, qualiter in præsenti contingit ; nam in ista propositione : *Verbum assumpsit hominem*, homo, non pro supposito humanæ naturæ, sed pro humanitate supponit ; in hac autem propositione : *Verbum assumpsit hunc hominem*, vel *illum hominem*, homo ratione pronominum *hic*, & *ille*, supponit pro suppositis humanæ naturæ, & ideò consequentia non tenet :

33 *Prædicta solutio impugnatur 1.* Hæc tamen solutio omnino insufficiens est, & reijcitur primò ; nam petit manifestè principium : argumentum enim contendit probare, ly *homo*, non posse pro sola humanitate supponere, eo quod ly *hic homo*, & *ille homo* per quæ resoluitur homo supponens determinatè, non supponit pro natura : ergo asserere consequentiam non tenere, quia variatur termini suppositio penes naturam, & supposita habentia naturam, est cum conclusione ipsa, quam defendunt, respondere, & petere manifestè principium. Secundo, nam sub omni termino supponente determinate licet aliquis congruus descensus ; sed sub ly *homo* supponente particulariter in prædicta propositione, non potest congruè descendi, nisi descensu assignato ; ergo rectus est prædictus descensus. Probatur minor ; non enim aliter potest descensus fieri, nisi vel per singulares humanitates, vel per singulares homines ; sed descensus iste. *Verbum assumpsit hominem : ergo assumpsit hanc humanitatem*, vel *illam*, est prorsus incongruus : ergo alter, quo infertur : *ergo assumpsit hunc hominem*, vel *hunc hominem*, licitus est. *Tertiò:* Tertiò, nam Dialecticorum regula docens, sub termino supponente determinate licere disiunctiuum descensum, docet simul in tali descensu non variari suppositionem : vndè, quia disiunctiuè descendendo sub termino supponente simpliciter, suppositio variatur, non licet hic descensus sub termino sic supponente : ergo vel debet negari, quod ly *homo* in prædicta propositione supponat determinatè, vel concedi debet, descensum a Nobis factum licere, & quod in illo non varietur suppositio.

34 *Quartò.* Denique, nam pronomina ecceitatis, qualia sunt *hic* & *ille*, sunt de se indifferentia, vt determinent naturam, & supposita naturæ : ergo si ly *homo* ex se pro natura, non autem pro habente naturam supponit, non trahitur per illa pronomina ad standum pro suppositis naturæ, sed illis determinatum supponit pro natura singulari. Consequentia est euidens, nam ab indifferenti, vt tali, non potest præstari determinatio : ergo, si dicta pronomina sunt de se indifferentia, vt determinent naturam, & suppositum naturæ, ab illis non potest determinatio ad standum pro suppositis naturæ præstari. Antecedens autem non minus euidens est. Tum, quia ly *hæc humanitas* non supponit pro persona, vel supposito naturæ, sed pro natura singulari; & tamen afficitur pronomine singulari: ergo hæc pronomina sunt de se indifferentia, vt determinent naturam, & suppositum naturæ. Tùm etiam : nam ecceitas, quæ est formale significatum pronominis singularis, non solum conuenit supposito habenti naturam, sed etiam ipsi naturæ : natura enim sine supposito existens indiuidua, & singularis esset : & humanitas, quæ in Christo existit sine propria personalitate indiuidua, & singularis est ; non enim assumpsit Verbum naturam in vniuersali, nec vt sic est assumptibilis, sed indiuiduam, & singularem humanitatem assumpsit : ergo pronomen demonstratiuum singulare est de se indifferens, vt determinet naturam, & suppositum naturæ.

35 *Dices.* Dices, significatum formale pronominis singularis, non esse solam indiuiduationem metaphysicam, quæ communis est, vt argumento conuincitur, naturæ, & illius suppositis, sed personalitatem, aut suppositalitatem physicam, per quam natura completur, & subsistens constituitur. *Sed contra.* Sed contra ; nam hæc solutio euidenter manet præclusa ; si namque formale significatum illius pronominis *hic* esset subsistentia, aut personalitas, non posset pronomen istud cum natura in abstracto coniungi, vt claret ex ipsis terminis ; sed potest coniungi cum natura ipsa in abstracto, nam de humanitate Christi verum est, quod sit hæc humanitas, & de fide est, Verbum hanc singularem humanitatem assumpsisse : ergo pronomen *hic*, non importat de formali subsistentiam, sed ecceitatem, & indiuiduationem, quæ conuenire potest naturæ in abstracto, & non solum naturæ suppositis. *Confirmatur.* Quod amplius vrgetur : nam de fide est, Verbum assumpsisse hanc humanitatem ; sed etiam est de fide non assumpsisse subsistentiam : ergo pronomen *hic* non significat subsistentiam de formali.

36 *Respondebis.* Dices, pronomen *hic*, & alia pronomina singularia de se non importare subsistentiam, nec esse determinata ad supposita naturæ, vt argumentum factum euidenter conuincit. Cæterum pronomen *hic* adiunctum termino *homo*, quia nomen concretum est, stare, non pro indiuidua natura, sed pro supposito habente naturam. *Sed contra.* Sed contra ; nam hoc etiam effugium manet euidenter præclusum. Si namque pronomen *hic* de se determinatum non est ad suppositum naturæ, non potest ex coniunctione ad ly *homo* determinari ad suppositum. ergo etiam coniunctum cum isto termino *homo*, vel indifferens manebit, vel stabit pro indiuidua natura. Consequentia tenet, antecedens probo : nam indifferens ex coniunctione ad indifferens non potest determinari ; sed ly *homo*, quamuis sit nomen concretum est indifferens de se ad standum pro natura, & pro naturæ supposito, imò vt contrarij Auctores volunt, de se pro natura supponit, & solum ratione alicuius adiun-

Ei

ctì potest stare pro suppositis naturæ : ergo si pronomen *hic* & alia pronomina singularia sunt de se indifferentia ad standum pro natura, & pro supposito habente naturam, ex coniunctione cum isto termino *homo*, quamuis sit nomen concretum, non possunt determinari ad standum pro suppositis naturæ. Quòd si coniuncta cum nominibus concretis stant pro suppositis naturæ, ideò est, quia nomen concretum, non solum naturam significat, sed etiam suppositum habens naturam de materiali implicitè importat, non in singulari, sed vagè, & in communi. Vndè prouenit, vt addito pronomine *hic*, complexum *hic homo* resultans, stet, non pro natura singulari tantum, sed etiam pro persona singulari, & determinata, & consequenter ly *homo* non significat solum naturam, sed etiam habens naturam, quod asserunt communis sententiæ Auctores: vndè consequenter negant, veram esse in proprietate sermonis prædictam propositionem: *Verbum Dei assumpsit hominem*.

§. III.

Argumentis ab auctoritate occurritur.

37 *Arguunt primò Auctores contrarij auctoritate Conciliorum & PP.* CONTRA communem sententiam obijciunt contrarij Auctores primò; nam dicta propositione: *Verbum Dei assumpsit hominem*, vtuntur Ecclesia, Concilia, & Patres: ergo asserendum est, esse veram in proprietate sermonis. Consequentia tenet: non enim absurdum aliquod sequitur ex eo, quod propriè accipiatur; sed verba Ecclesiæ, Conciliorum, & Patrum sunt in rigore accipienda, quando ex rigorosa acceptione nullum inconueniens sequitur: ergo dicta propositio Ecclesiæ, Concilijs, & Patribus familiaris, est in rigore, & proprietate accipienda. Antecedens autem constat, nam *Hymn. Ecclesiæ.* Ecclesia quotidiè canit in hymno: *Te Deum laudamus. Tu ad liberandum suscepturus hominem, non horruisti Virginis vterum*. Id ipsum canendum iubet, *Feria 2. in Passione. Feria 3. in prima lectione, Feria 6. in Parasceue lect. 4. in Ascensione Domini. Feria 6. lect. 4. Infra octauam Ascensionis Feria 3. lect. 5.* & passim *alibi* eadem, vel æquiualens habetur loquutio. Eadem propositio habetur in Concilio Toletano *primò in confessione fidei*, ibi: *Credimus, Filium Dei ex vero Virginis assumpsisse hominem*, in Toletano *sexto cap. 1.* in Toletano 11. *in confessione fidei*, in Concilio Francofordiensi *in epist. ad Episcopos Hispaniæ*, confirmata ab Alexandro Papa, in Concilio Romano sub Felice Papa *formula Fidei*, Petro Patriarchæ Antiochiæ missa, in Concilio Lateranensi sub Martino Papa primo, hæc Athanasij verba contra Appollinarem referuntur, & laudantur: *Diuinitas ergo Filij est, quæ ponit, & accipit animam hominis, quem indutus est; perfectum enim hominem assumpsit*. In Concilio Alexandrino *epistol. ad Nestorium* 10. inter epistolas Cyrilli *anathematismo* 8. *& in epistol.* ad Clerum, & Populum Constantinopolitanum 11. *inter epistol.* Cyrilli, ac demum in Ephesino, & Calcedonensi Concilio. *Concil. Tolet. Concil. Franc. Concil. Rom. Concil. Later. Athan. Concil. Alex.*

38 *S. Aug.* Ex Patribus etiam Augustinus illam docuit *cap. tertio de gratia Noui Testamenti lib. 83. qq. quæstione 37. lib. 2. contra Maximinum cap. 11.* Item *super Psalm. 63. vers. secundo lib. 9. de Ciuitate Dei cap. 17. tract. 28. in Ioannem de agone Christiano c. 11. & cap. 18.* Imò oppositum asserentes damnasse *in expositione Symboli* docet Magister Sentent. *in tertio distinctione 5. §. 6.* his verbis: *Si quis dixerit, atque crediderit, hominem Iesum Christum à Filio Dei assumptum non fuisse, anathema sit*. Quibus verbis, non solum docet Augustinus, Verbum assumpsisse hominem, sed etiam vt certum definit. Id ipsum docuerunt Boetius *lib. de duabus naturis*, Ambrosius *in hymno Te Deum laudamus*. Leo Magnus *in epistol. ad Iulianum in sermone 4. de Epiphania, & sermone secundo de Ascensione*. Sanctus Maximus *homil. 2. de Pentecostes circa medium, & homil. 1. de Epiphania*, Eustatius Episcopus Antiochenus, Eusebius Episcopus Palestinensis, Athanasius Alexandrinus *contra Arrianos*, Hilarius *lib. 11. de Trinitate*, Fulgentius *lib. 3. ad Trasimundum c. 12. & 13.* Ildephonsus *de Virginitate Mariæ c. 6.* Cyrillus Alexandrinus 10. *thesauri cap. 4.* Damascenus *lib. 3. fidei cap. 20.* illis verbis: *Hominem totum, atque omnia, quæ natura fert, suscepit Deus Verbum, peccato dumtaxat excepto* Petrus Chrisologus *ser. 143.* ibi. *Ipse hominem mulieris resumpsit ex vtero* Rupertus *in cap. Ioannis*, dicens. *totum hominem assumpsit*. Bernardus *sermon. 2. Pentecostes*. *M. Sent. Boetius. Leo Magn. S. Max. Eustat. Euseb. Athan. Hilar. Fulgent. Ildeph. Cyrill. Damasc. Chrisol. Rupert. Bernar.*

39 *S. Ansel.* Ac denique Anselmus *lib. de Incarnatione cap. 4. lit. C. & lit. D. & circa finem*. Et *cap. 5.* obiectioni à se factæ, quòd, nempè, ex dicta propositione videretur in Christo duas constitui personas, quod est hæresis Nestoriana, respondet, negando consequutionem, & rationem reddit, his verbis: *Nam cum profertur homo, naturam tantum, quæ communis est omnibus hominibus significatur: cum verò demonstratiuè dicimus, hunc, vel illum hominem, vel proprio nomine Iesum, personam designamus, quæ cum natura collectionem habet proprietatum, quibus homo communis fit singulus, & ab alijs singulis distinguitur*. Vbi Anselmus, non solum docet prædictam propositionem, sed etiam rationem theologicam reddit; quia nomen *homo* solam naturam significat, & simul consequentiam supra à Nobis factam ex Angelico Doctore, qua intulimus, quòd si assumpsit hominem, sequitur, assumpsisse hunc, vel illum hominem, negat ob rationem assignatam, quia, nempè, *homo*, naturam tantum significat; *hic* autem, vel ille *homo* personam designat.

40 *Fundamentum Patrum desumitur ex Paulo ad Heb. 2.* His Patribus, & alijs innumeris, qui prædictam docuere propositionem, fundamentum dedit Paulus *ad Hebræos 2. vers. 16.* vbi Dei in homines præ Angelis in hoc mysterio misericordiam prædicans ait: *Nusquam Angelos apprehendit sed semen Abrahæ apprehendit*. Quibus verbis possibilitatem apprehensionis, hoc est, vnionis hypostaticæ naturæ Angelicæ cum Deo, nomine concreto Angeli rectè explicari supponit; ac proindè illis verbis: *Sed semen Abrahæ apprehendit*, quibus explicat factum mysterium, homines, seu hominem, etiam in concreto, intelligit.

41 *Solutio Cardin. Lugo.* Huic argumento Cardinalis Lugo vbi *supra n. 15.* respondet, antiquos Patres dicta propositione vtentes propriè fuisse loquutos, quia nomen *homo* tunc temporis indifferens erat ad significandum naturam humanam in abstracto, & in concreto, eo quòd vox *humanitas*, quæ modo iuxta omnes Theologos naturam in abstracto significat, tunc in hac significatione vsurpata non erat, sed eruditionem significabat: vndè sicut si nunc Verbum aquæ naturam assumeret, propriè diceretur assumpsisse aquam, eo quòd non habemus duo nomina diuersa, quibus naturam aquæ in abstracto, & in concreto significemus, sed nomine aquæ naturam vtroque modò acceptam significamus: ita, & ob eandem causam prædicta propositio: *Verbum Dei assumpsit hominem*, antiquis temporibus fuit vera in rigore sermonis, quia *homo* natura humana in concreto, & in abstracto significabatur. Nunc autem, quia duo nomina sunt inuenta ad significandam naturam humanam in concreto, & in abstracto, videlicet *homo*, & *humanitas*, non potest dicta propositio in proprietate vsurpari. Sicut olim vna hypostasis in Deo concedebatur; quia vox hæc indifferens erat ad significandam naturam, & subsistentiam; postea verò, quia ex vsu, & consensu fidelium applicata est vox *hypostasis* ad solam subsistentiam, vel suppositum significandum, non licet iam dicere, esse in Deo vnam hypostasim. Cui solutioni adhæsere ex nostris Zippullus, & Prudentius, & ex Patribus Societatis Bernal *disputatione allegata num. 2.*

42 *Cardinalis solutio impugnatur.* Contra hanc tamen solutionem obstat: nam vox *humanitas* passim vsurpata pro abstracto humanitatis, etiam illis temporibus inuenitur: ergo si nunc, quia diuersis nominibus natura humana in abstracto, & in concreto significatur, non est vera dicta propositio in proprietate sermonis, nec etiam antiquis temporibus fuit cum proprietate vera. Consequentia tenet ex Cardinalis doctrina; antecedens autem constat ex Cypriano *sermone de Natiuitate columm. 5.* illis verbis *Humanitatis participatione frater noster fieri voluit*. Ex Concilio Tolet. 6. *can. 1.* ibi: *Solus tamen Filius suscepit humanitatem in singularitate personæ*. Ex Cyrillo *in epist. ad Nestorium* relata in Concil. Ephesino, & Calced. *act. 1.* illis verbis: *Sed quoniam propter nos, & propter nostram salutem vniens sibi secundum subsistentiam humanitatem processit ex fœmina, propterea dicitur secundum carnem natus*. Ac denique alijs omissis ex Damasceno *lib. 3. fidei cap. 4.* vbi ait: *Illud itaque animaduertendum est, quod diuinitatis, atque humanitatis vox essentias, seu naturam indicat; at Dei, & hominis vocabulum; tùm de naturis vsurpatur, quemadmodum dicimus, Deus est substantia captum omnem superans, & vnus est Deus, tum etiam de personis*: ergo antiquis illis temporibus diuersa erant nomina, quibus natura in abstracto, & in concreto significaretur. *Cyprian. Conc. Tolet. Cyril. Damasc.*

43 *Vera solutio.* Quare, prætermissa hac solutione, ad argumentum respondeo, concesso antecedenti, negando consequentiam; Ecclesia namque, PP. & Concilia, cum docent, Verbum assumpsisse hominem, non sunt proprie, sed impropriè accipienda, idest, assumpsisse humanitatem, sumendo concretum pro abstracto, quæ est impropria, & metaphorica locutio juxta figuram Synedochen, accipiendo totum pro parte: vel quia assumptio terminata est ad hoc, vt Filius Dei esset homo. Iuxta quam intelligentiam non sumitur homo per modum extremi assumpti, de cuius ratione est assumptioni præsupponi, sed per modum termini effecti per assumptionem, quæ etiam non est propria, sed impropria loquutio, nam Verbum assumere proprie non explicat effectionem, sed terminationem vnius ad esse alterius: & ideo in rigore acceptum non dicitur de termino effecto, sed de extremo alteri vnito, & ad esse illius assumpto. Ita D. Thom. *in præsenti artic. tertio ad 1.* vbi ait: *Quòd huiusmodi loquutiones Verbum Dei assumpsit hominem, Deus hominem suscepit, &c. non sunt tanquam propriæ extendendæ, sed piè sunt exponendæ aliquo ex prædictis modis, vbicumque à Sacris Doctoribus ponuntur*. Cuius solutionem tenent Theologi *S. Thom.*

logi communiter. Ratio autem, cur non sunt in rigore accipiendæ, constat ex dictis: tùm, quia *alibi* in Sacris Concilijs oppositum inuenitur. Tum etiam, quia ex propria acceptione magnum inconueniens sequitur, nempè, Verbum assumpsisse personam, quod est hæresis Nestoriana.

44 *Impugnatur tradita solutio primò.* Sed contra hanc solutionem multipliciter arguitur. Primò, nam licet eum PP. semel, vel iterum aliqua vtuntur propositione; possint in sensu improprio explicari; non tamen cum passim, & ex professo illa vtuntur, sed vt vidimus, prædicta propositione passim Ecclesiæ PP. vtuntur: ergo non est in metaphorico, & improprio sensu accipienda. *Secundò.* Secundò, nam Concilia vtuntur prædicta propositione, cum ex professo contra Nestorium definiunt Verbum; non personam, sed naturam assumpsisse; sed non videtur conoeniens vti improprijs locutionibus; cum ex professo agitur de rebus fidei statuendis: ergo non in sensu improprio, sed in rigore, & tum proprietate loquuntur. *Tertiò.* Tertiò, nam in Concilio Lateranensi sub Martino Primo *consult. 5. canon. 7.* quinque Concilia generalia, in quibus ipsum Lateranense, Calcedonense, & Ephesinum numerantur, eorumque dogmata ad apices vsq; tenenda, credendaq; definitur; at in iis Concilijs dicta propositio continetur; ergo est cum proprietate credenda, aliàs non vsque ad apices dogma illud crederetur. *Quartò.* Quartò, nam si illa propositio esset in rigore falsa, illius contradictoria, scilicet: *Verbum non assumpsit hominem*, esset in rigore vera; sed hoc non potest defendi: ergo. Minor probatur: nam asserentes aliquam propositionem veram in rigore sermonis, non possunt, nisi iniuste damnari; sed Augustinus verbis ex Magistro relatis sub anathemate damnat eum, qui dixerit, hominem a Verbo non fuisse assumptum: ergo hæc propositio: *Verbum non assumpsit hominem*, non est vera in rigore sermonis.

45 *Quintò.* Quintò, nam Anselmus vbi *supra* docet, Verbum assumpsisse hominem, non autem assumpsisse hunc hominem; sed in sensu improprio, & metaphorico vera est hæc propositio: *Verbum Dei assumpsit hominem*, concretum pro abstracto, & totum pro parte accipiendo: ergo iuxta Anselmum, Verbum assumpsisse hominem verum est in rigore sermonis. *Sextò. S. Thom.* Sexto, nam D. Thom. *in 3. dist. 6 q. 1 art. 3. ad 4.* docet; *Propriè, & simpliciter hominem esse vnitum Deo:* ergo etiam propriè, & simpliciter homo est assumptus à Deo. Patet consequentia primò; non enim minus extremum vnitum actioni vnienti supponitur, quam extremum assumptum supponitur assumptioni: ergo si non obstante, quòd suppositum non supponatur, quia humanitas præsupponitur ad actionem vnitiuam, dicitur propriè; & simpliciter, hominem esse vnitum Deo, pariter non obstante, quòd suppositum hominum supponatur ad actionem assumptiuam, quia humanitas præsupponitur, dicitur propriè, & simpliciter, hominem esse assumptum à Deo. Secundò, nam si homo in propria acceptione non supponeret pro natura, sed solum pro supposito habente naturam, non posset propriè dici, homo est vnitus Deo, cum hæc propositio. *Suppositum humana natura est vnitum Deo*, sit falsa; sed iuxta D. Thom. propriè dicitur homo vnitus Deo; ergo homo, non solum pro supposito habente naturam, sed etiam pro natura humana propriè supponit: sed eo ipso, quod ly *homo* propriè pro natura supponat, propriè dicitur, Verbum assumpsisse hominem: ergo ex eo quod propriè dicatur, hominem esse vnitum Deo, vt asserit D. Thoma recta illatione colligitur, propriè, & simpliciter dici, Verbum assumpsisse hominem.

46 *Vltimò.* Denique, nam si dicta propositio solum esset vera in sensu metaphorico, & improprio, absolutè prolata esset falsa: consequens admittendum non est: ergo est necessario asserendum, esse in sensu proprio veram. Consequentia tenet, minor constans videtur, nam asserere, Ecclesiam, Concilia, & PP. absolutè aliquam propositionem ita frequenter proferre, quæ absolutè prolata sit falsa, maximum inconueniens apparet: ergo id asserendum non est. Sequela verò probatur: nam termini absolutè prolati sumuntur in propria acceptione, imo, vt communiter docetur à Logicis, & Dialecticis: *Analogum per se sumptum stat pro famosiori significato*: ergo si homo solum accipitur propriè pro supposito habente naturam: hæc propositio *Verbum Dei assumpsit hominem*, absolute sumpta enuntiat, Verbum assumpsisse suppositum, & consequenter absolutè sumpta est falsa.

47 *Ad primum respondetur.* Hæc tamen parum vrgent. Ad primum nego maiorem, cum enim idem inconueniens sequatur; siue semel, siue pluries propositio apud Patres habeatur, est eodem modo explicanda. Quòd autem ex dicta propositione accepta in rigore sermonis inconuenientia sequantur, constat ex dictis; ac proindè non sic vsurpanda est, quamuis toties à PP. repetatur. *Ad secundum.* Ad secundum, nego minorem; cum enim quod directè à Concilijs definitur, rectè explicatur, non est inconueniens locutione metaphorica vti. Quod autem Concilia, & PP. contra Nestorium tradebant, nempè, in Christo non esse duas personas affectu solo, & accidentali nexu coniunctas, rectè illa propositione explicatur, accipiendo per Synedochem concretum pro abstracto: & ideò inconueniens non est vti prædicta propositione, quamuis vera in rigorosa terminorum acceptione non sit. Ad tertium dicatur, declarationem illam Concilij Lateranensis intelligi de illis quinque Concilijs, & de illorum dogmatibus quoad ea, quæ directè intendebant definire; non autem quoad alia. Certum autem est illorum intentionem non fuisse definire, Verbum assumpsisse hominem, in proprietate sermonis, sed in Christo duas personas non esse, vt Nestorius, & sequaces docebant ac proinde non infertur, prædictam propositionem esse in rigore accipiendam. *Ad tertium.*

Ad quartum, concessa maiori, nego minorem; ad illius probationem, concessa maiori, distinguo minorem, & simul explico Augustinum: damnat eum, qui dixerit, hominem assumptum à Verbo non fuisse in rigore, & proprietate sermonis, nego minorem: in eo sensu metaphorico, quo ab ipso vsurpabatur, concedo minorem, & nego consequentiam, non solum damnat oppositum asserentes in eodem sensu in quo accipit propositionem affirmatiuam, videlicet, Verbum assumpsisse hominem, vel hominem fuisse assumptum à Verbo: hanc autem propositionem non docet Augustinus in rigore, & proprietate, sed in sensu metaphorico, accipiendo concretum pro abstracto, hominem pro humanitate. Vndè solum damnat oppositum in hoc sensu asserentes, nempè eos, qui asseruerint, hominem assumptum non fuisse, accipiendo concretum pro abstracto, quod solum docent, qui negant, fuisse humanitatem à diuino Verbo assumptam in singularitatem personæ. Et quidem damnat Augustinus eum, qui asseruerit, hominem Iesum Christum à Verbo assumptum non fuisse, quin ex hoc inferatur, damnare eos, qui negauerint, hanc propositionem: *Verbum assumpsit hominem Iesum*, esse veram in rigore, cum omnes Theologi negent, proprietatem prædictæ propositionis: ergo ex eo, quod Augustinus sub anathemate damnet eum, qui asseruerit, hominem assumptum non fuisse à Verbo non sequitur damnare negantes proprietatem istius propositionis: *Verbum Dei assumpsit hominem*, sed tantum illos, qui negant, fuisse humanitatem assumptam in vnitatem personæ. 48 *Ad quartum.*

Ad quintam obiectionem, concessa maiori, distinguo minorem: cum æquali improprietate, nego minorem: cum maiori, concedo minorem, & nego consequentiam; non enim Anselmus vnam concedit, & alteram negat, quia vna illarum sit propriè, & in rigore vera, & alia in rigore falsa, nec quia vtraque in sensu improprio non possit veritatem habere, sed quia, quamuis vtraque in sensu improprio sit vera; hæc tamen: *Verbum Dei assumpsit hunc, vel illum hominem*, est magis impropria, quam ista: *Verbum Dei assumpsit hominem*. Et quia hæc aptior ad explicandum mysterium Incarnationis, nempè, assumptionem naturæ in vnitatem personæ, quam illa: *Verbum Dei assumpsit hunc hominem*; & hoc ideò, quia homo absolutè solam exprimit naturam, non connotando personam in singulari; *hic* autem, vel *ille homo* connotant singulares personas. Ex quo prouenit, vt hæc propositio: *Verbum Dei assumpsit hominem*, minus habeat improprietatis, quam ista: *Verbum Dei assumpsit hunc hominem*, aptiorque sit ad explicandum assumptionem solius naturæ humanæ à Verbo in vnitatem personæ. 49 *Ad quintam.*

Quod autem Anselmus non neget, posse verè in aliquo sensu dici: *Verbum assumpsit hunc hominem*, vel *illum hominem*, patet; nam idem est dicere: *Verbum illum hominem assumpsit*; ac dicere: *Ille homo assumptus est à Verbo*; at in fine illius capitis expressè vtitur hoc secundo modo loquendi, vt constat ex illis verbis: *Sed quoniam, & Verbum est Deus, & ille homo assumptus est homo verum est dicere; quia Deus, & homo eadem persona est, sed in nomine Dei subaudiendum est Verbum, & in nomine hominis subaudiendus est Filius Virginis*: ergo cum negat Verbum assumpsisse hunc, vel illum hominem, non reijcit hanc propositionem, vt in nullo sensu veram, sed vt minus propriam, quam ista: *Verbum Dei assumpsit hominem*, quamuis neutra propria sit, & vtraque sensum verum, metaphoricum, & improprium admittat. 50 *S. Ansel.*

Et quidem in principio illius capitis etiam docet Anselmus: *Quod sicut in Deo vna natura est plures persona, & plures personæ sunt vna natura: ita in Christo vna persona est plures naturæ, & plures naturæ sunt vna persona.* Vbi non potest non vti metaphora, accipiendo abstractum pro concreto, nam loquendo de naturis in abstracto non est verum, quod duæ naturæ sint vna Christi persona, eo quod licet diuinitas sit realiter, & identicè persona Christi, humanitas autem non ita. Similiter ergo, cum docet, Verbum assumpsisse hominem, in sensu metaphorico loquitur, concretum pro abstracto vsurpando. 51 *S. Ansel.*

Ad sextam obiectionem dicatur, vnitum in facto esse, dicere partem, vel extremum, quod vnitur, scilicet, humanam naturam, & id, in quo fit vnio, scilicet, vnum suppositum: & quia totum hoc importatur per ly *homo* ideò propriè dicitur homo vnitus Filio Dei, idest, vnus cum ipso sumpto 52 *Ad sextam.*

vnito

vnito in facto esse; non autem propriè dicitur homo vnitur Dei Verbo; quia in hac propositione solum importatur pars, vel extremum vnitum, quod ad vnionem debet supponi; non autem homo ad vnionem præsupponitur, & eadem ratione non dicitur propriè, homo est assumptus, vel assumitur à Verbo, quia Verbum *assumo*, dicit ordinem ad extremum assumptum, assumptionique præsuppositum; homo autem non supponitur assumptioni, sed efficitur per illam. Et quidem D. Thom. *in ead. quæst. art. 2.* docuerat, non esse propriè dictum Verbum Dei assumpsit hominem: ergo cum *loco alleg.* docet, propriè dici vnitum Verbo, sentit, non esse, eandem rationem de vtraque propositione, alias sibi aperte contradiceret; & consequenter, quamuis possint Recentiores vti præfata obiectione ad redarguendum D. Thom. inconsequentiæ in doctrina, non tamen ad conuincendum, oppositæ sententiæ fauere. Sed nec primum argumento facto conuinci, constat ex discrimine assignato, & ex illo ad vtramque consequentiæ probationem constat solutio.

53 *Ad vltimum.* Ad vltimam obiectionem responderi potest primò, negando sequelam, & ad probationem, concesso antecedenti negando consequentiam; nam in hac propositione: *Verbum Dei assumpsit hominem*, non profertur homo absolute, sed cum addito extrahente terminum *homo* a propria ad impropriam suppositionem, nam hæc propositio: *Verbum Dei assumpsit hominem*, idem valet, ac ista: *Verbum Dei fuit assumens hominem*, in qua ly *homo* non sumitur absolute, sed cum modificatione assumptionis: & quia hæc repugnat supposito, & solum potest conuenire naturæ, per illam extrahitur à propria suppositione, qua accipitur pro supposito ad impropriam pro natura; ideò est vera propositio absolute prolata, quia homo non profertur in illa absolute. Sicut hæc propositio: *Vicit Leo de Tribu Iuda*, absolute dicta est vera, quia quamuis terminus *Leo* absolute prolatus non stet pro Christo, qui tantum metaphoricè est Leo, sed pro vero Leone: at in dicta propositione non profertur Leo absolutè, sed cum addito *de Tribu Iuda*, per quod extrahitur à propria ad impropriam suppositionem.

54 *Tradita solutio impugnatur.* Contra hanc tamen solutionem obstat, nam ex illa sequitur, illam propositionem: *Verbum non assumpsit hominem*, esse falsam absolute; consequens admitti nequit ab Auctoribus nostræ sententiæ: ergo tradita solutio à Nobis sustineri non potest. Minor constat; nam omnes communis sententiæ Auctores docent propositionem negatiuam, vt absolute veram. Sequela autem manifeste probatur ex lege contradictionis, de cuius essentia est, vt si affirmatiua est vera, negatiua contradictoriè opposita sit falsa, quia simul veræ, nec simul falsæ esse possunt propositiones contradictoriæ: ergo si affirmatiua est vera absolute, contradictoria negatiua erit absolute falsa; at istæ duæ propositiones: *Verbum Dei assumpsit hominem*, *Verbum non assumpsit hominem*, opponuntur contradictoriè: ergo si affirmatiua est vera absolute prolata, negatiua absolute dicta est falsa.

55 *Respondent Cardinalis Lugo, & Bernal.* Vt hoc inconueniens vitarent Cardinalis Lugo, & Bernal vbi *supra* asserebant, fuisse antiquis temporibus nedum veram, sed etiam propriam prædictam proprositionem: vnde PP. non docuerunt propositionem, quæ absolute sumpta esset falsa. Ceterum præterquam quod illorum doctrinam ex principio falso procedere *supra* monstrauimus, adhuc prædicta euasione inconueniens non vitatur. Nam propositione ista: *Verbum Dei assumpsit hominem*; non solum olim fuit apud PP. in vsu, sed quotidie canitur ab Ecclesia in canticis, orationibus, & lectionibus *supra* allegatis: ergo, si modo absolute dicta, est falsa, vtitur Ecclesia modo propositione, modo falsa absolutè, quod non minus inconueniens est, quam quòd olim Ecclesiæ PP. propositione absolute falsa vsos fuisse dicatur. *Eorum effugium reijcitur.*

56 *Vera solutio.* Quare ad vltimam obiectionem respondeo, concedendo sequelam, negando minorem; cum enim vna ex his propositionibus: *Verbum assumpsit hominem*, *Verbum non assumpsit hominem*, debeat esse falsa absolute, & negatiua communi Scholasticorum consensu sit vera, & alias in PP & Concilijs habeatur, asserendum est, affirmatiuam esse falsam absolute. Nec sequitur, Patres, & Ecclesiam, toties hac propositione viendo, falsum proferre; nam licet verbis illam absolute proferant; semper tamen subintelligunt nomine hominis naturam humanam; vndè semper dicunt verum: sicut, vt inquit Anselmus *libr. de Incarnatione Verbi cap. 5. in fin.* verum est dicere, homo, & Deus sunt vna persona in Christo, quia nomine Dei subauditur Verbum, & nomine hominis subauditur Filius Virginis. *S. Ansel.*

§. Vltimus.

Rationibus in contrarium occurritur.

57 *Deinde arguunt Auctores contrarij.* DEINDE obijciunt contrarij Auctores: nomen *homo* propriè acceptum solam naturam significat; non autem suppositum, vel personam; sed propositionis proprietas penes propriam nominum significationem pensatur: ergo hæc propositio; *Verbum Dei assumpsit hominem*, vera est in rigore, & proprietate sermonis. Consequentia cum minori tenet; maior autem, in qua est difficultas, pluribus argumentis ostenditur. Primò ex Anselmo *lib. de Incarnatione Verbi cap. 5.* illis verbis: *Cum ergo Verbum caro factum est, naturam assumpsit, quæ sola nomine hominis significatur, & semper est alia à diuina natura, non aliam assumpsit personam, quoniam eandem habent cum assumpto homine proprietatum collectionem*: ergo iuxta Anselmum nomen *homo* propriè acceptum solum naturam significat. Secundò probatur: nam si nomen *homo* propriè acceptum non solum significaret naturam, sed etiam suppositum, vel personam, Nestorius, & sequaces propositionem illam: *Verbum Dei assumpsit hominem*, à Concilijs pronunciatam admisissent vt veram in sensu rigoroso, quem faceret, & hoc fideles deciperent: at Nestorius numquam prædictam propositionem admisit: ergo quia ly *homo* solam naturam significat, nec potest in proprio sensu accipi pro supposito, vel persona. *Primò ex Anselmo.* *Secundò.*

58 *Tertiò.* Tertiò, si namque nomen *homo* propriè acceptum significaret suppositum, vel personam, Theodoretus, qui adeo fuit de Nestorianismo suspectus, vt in Concilio Calcedonensi primum fuerit inter Catholicos PP. admissus, teste Bellarmino *de Scriptoribus Ecclesiasticis*, quique verba anathematismi 8. & aliorum Cyrilli, adeo carpsit; propositionem illam *Verbum Dei assumpsit hominem*, improprietatis argueret; at hoc Theodoretus non præstitit: ergo quia nomen *homo* propriè sumptum solam naturam significat, nec potest accipi pro persona, vel supposito. Quarto, nam iuxta Augustinum, hæreticum est negare, Deum assumpsisse hominem; sed si nomen *homo*, non solam naturam significaret, sed propriè significaret suppositum, vel personam, propositio hæc negatiua, *Deus non assumpsit hominem*, non esset absolute, vt hæretica, ab Augustino damnata, cum esset vera absolute; & consequenter non posset rationabiliter, vt hæretica, damnari; ergo ly *homo*, si propriè accipiatur, solam naturam significat. Quinto probatur: nam significatum propriè per nomen est, quod illius definitione explicatur; sed definitione hominis nempe *animal rationale*, non explicatur suppositum, vel persona, sed solum explicatur natura: ergo sola natura est, quæ propriè significatur nomine *homo*? *Quartò.* *Quinto.*

59 *Confirmatur.* Quod amplius vrgetur: si namque ly *homo* propriè significaret personam, definitio personæ verificaretur de homine; sed hoc est falsum: ergo nomen *homo* propriè non significat personam, sed solam naturam humanam. Consequentia cum maiori tenet; minor autem probatur: nam persona iuxta Boetium, cuius definitionem omnes Scholastici admittunt, est *rationalis naturæ indiuidua*, idest, incommunicabilis *substantia*; sed homo non est substantia incommunicabilis, sed potius communis omnibus indiuiduis humanis: ergo definitio personæ non verificatur de homine. Vnde Damascenus *libr. 3. fidei* ita *cap. 4.* inchoat: *Quod aliud sit assumptio, aliud hypostasis, sæpè numero à Nobis dictum est, quodque essentia communem speciem, ac personas eiusdem speciei complectentem significet, vt Deus homo.* Et Leontius Bizantinus *hypothesi 27.* apud Canisium *tom. 4. antiquæ lectionis*, sic ait: *Communiter ab omnibus concessum est, nomen hominis significare naturam Petri, aut personam.* Idemq; docet Anselmus *libr. 1. de Incarnatione Verbi cap. 6.* verbis relatis *supra*. *Damasc.* *Leont. Bizant.*

60 *Vltimò probat maiorem Doctor Ioannes Martinez.* Denique eandem maiorem probat Doctor Ioannes Martinez argumento suo iudicio euidenti; etenim nomen *homo* cum sua significatione antiquius est Incarnationis mysterio; sed ante mysterium Incarnationis non potuit significare suppositum; ergo ex vi suæ primæ impositionis nomen *homo* solam naturam significat; cumque à primæua significatione numquam fuerit translatum, consequitur euidenter, quòd modo etiam solam naturam significet, non autem suppositum, vel personam. Consequentia cum maiori tenet, minorem autem sic probat: ante Incarnationis mysterium, nedum ab hominibus, verum nec etiam ab Angelis, fuit cognitum humanum suppositum, sed illius notitia ortum duxit ex Incarnatione Verbi, en quod illa fuit factum, vt humanitas sine propria subsistentia in persona Verbi subsisteret, illaq; terminaretur; sed nomen non potest significare quod ab imponente ignoratur, cum nominis significatio ex impositione oriatur; impositio autem nominis cognitionem rei significandæ in imponente supponat, ergo nomen *homo* ante Incarnationem Verbi, non potuit significare suppositum, vel personam, ac proinde ex vi suæ impositionis solam naturam significat.

Re-

61 *Respond. ad 1. probationē.* Respondeo, negando maiorem; ad primam probationem ex Anselmo sumptam dicatur loqui Anselmum de significato formali; sic autem; verum est, nomen *homo* solam significare naturam, cum quo rectè stat, de materiali, & implicitè significare suppositum, & non pro natura, sed pro habente naturam supponere: vt enim ex Aristotele docent communiter logici, nomen *album* solam qualitatem significat, quod intelligendum est pro formali; & tamen de materiali, & implicite importat substratum, & non pro albedine, sed pro illam habente supponit. Vndè sicut albedine assumpta, non esset proprie dictum, Verbum Dei assumpsit album, quia licet significet solam formam: non tamen supponit pro illa, posset tamen verè affirmari, sumpto concreto pro abstracto: ita quamuis nomen *homo* solam humanitatem significet de formali, quia de materiali, & implicitè significat suppositum in humanitate subsistens, & pro illo supponit, fit consequens, vt impropriè dictum sit, Verbum Dei assumpsit hominem.

62 *Ad secundam.* Ad secundam probationem, nego maiorem cum Nestorio constaret, in quo sensu à Concilijs, & PP. dicta propositio accipiebatur, scilicet, de assumptione naturæ per vnionem physicam in vnitatem personæ, parum illi prodesset illam in alio sensu, vt veram accipere, & ideò de hoc non curauit. Ad tertiam, quidquid sit de veritate historiæ; an, scilicet, Theodoretus fuerit de Nestorianismo suspectus, & tunc primum inter Catholicos PP. admissus, dicatur, potuisse quidem Theodoretum dictam propositionem impropriétatis arguere, quia tamen hoc nihil ad Nestoriani intentum conducebat, cum de mente Patrum, & de sensu, in quo loquebantur, constaret, de argumento non curasse. *Ad tertiam.*

63 *Ad quartam.* Ad quartam probationem, permissa maiori, distinguo minorem: absolutè, & nullo subintellecto, concedo minorem, aliquo subintellecto, nego minorem, & consequentiam, nam licet hæc propositio; *Verbum Dei assumpsit hominem*, absolutè sit falsa, & eius contradictoria absolutè sit vera; subaudita autem natura nomine *hominis* vera, & de fide est propositio affirmatiua, & negatiua falsa, & hæretica. Et cum hac limitatione implicita, & subintellecta damnauit Augustinus negantes, Verbum assumpsisse hominem. Et quidem, vt *supra* ponderabamus, non solum damnauit Augustinus negantes, Verbum assumpsisse hominem, sed etiam damnat eum, qui asseruerit, hominem Iesum Christum à Verbo assumptum non fuisse; cum tamen Verbum hominem Iesum assumpsisse nullus doceat esse verum in proprietatem sermonis; & consequenter negatiua propositio, nempè; *Verbum non assumpsit hominem Iesum Christum*, aut *homo Iesus Christus à Verbo assumptus est*, absolutè vera sit.

64 *Ad quintam.* Ad quintam, distinguo maiorem: definitione, quid nominis, concedo maiorem: definitione quid rei, subdistingno maiorem: significatum formale, & explicitum, concedo maiorem: materiale, & implicitum, nego maiorem, & sub eadem distinctione, & subdistinctione minoris, nego consequentiam. Itaque definitio quid nominis explicat adæquatum nominis significatum, nempè, materiale, & formale: vndè *habens humanitatem*, quæ est definitio quid nominis huius vocis *homo*, non solum naturam explicat, sed etiam suppositum habens naturam, & in illa subsistens; definitio autem quid rei solum explicat significatum formale: & quia hæc est sola natura, definitio quid rei, qua homo definitur, solum explicat naturam. Cum hac tamen differentia, quòd cum definitur natura in abstracto, definitio explicat solam naturam, & pro illa supponit; cum autem definitur in concreto, etsi sola explicetur essentia, & natura; definitio tamen solam explicans naturam supponit: & vt sic adæquentur definitum, & definitio; & conuertibiliter prædicentur: vndè *animal rationale*, quæ est definitio hominis quid rei, quamuis solùm explicet naturam, non pro illa, sed pro habente naturam supponit, hæc namque propositio; *Humanitas est animal rationale*, non minus est falsa quam ista: *Humanitas est homo*, vel *homo est humanitas*, cuius falsitatem *superius* monstrauimus.

65 *Ad confirmationem.* Et ex his ad confirmationem dicatur, definitionem personæ verificari de homine; non pro formali significato, sed pro materiali, quod est habens humanitatem, & in illa subsistens, quod idem est ac suppositum, & humana persona; vndè persona humana, & homo licet differant in significato formali, & ideò etiam differant definitione quidditatiua, quę, vt diximus, explicat significatum nominis formale; in supponendo tamen conueniunt, & pro eodem supponunt: quo circa istæ propositiones sunt veræ: *Homo est persona humana*, *& persona humana est homo*. Nec obstat, quod non solum humanitas, sed etiam homo est communis communibus indiuiduis, & de illis prædicatur; nam homo non importat implicite personam in singulari, sed personam in communi; hæc autem, quamuis signate incommunicabilis sit; est tamen exercite communicabilis: persona enim humana communis est huic, & illi singulari personæ, & prædicatur de illis. Nec etiam obstant PP. in confirmatione adducti, loquuntur namque de significato formali; & sic verum est, personam differre ab homine, eo quod homo de formali, non personalitatem, sed naturam significat; persona autem de formali personalitatem importat: cum quo rectè stat, quod vox *homo* de materiali, & implicitè personam importet: sicut cum discrimine in significato formali inter ly *persona*, & ly *homo* stat, quòd in supponendo conueniant; terminus namque non potest supponere pro eo, quod non significat de materiali, & implicitè saltim.

Ad vltimam antecedentis probationem, concessa maiori, nego minorem de significato materiali, & implicitè, vt *sæpè* iam diximus; ad illius probationem respondeo primò, negando maiorem: cum enim D. Thom. ratione naturali probet distinctionem suppositi à natura, potuit hæc distinctio lumine naturali constare, & ab impositoribus huius vocis *homo* ante mysterium Incarnationis, aut euidenter, aut probabiliter, saltim cognosci, quam cognitionem ad impositionem nominis sufficere est certum. Et quidem Aristotelem cognouisse distinctionem suppositi à natura constat ex pluribus locis, in quibus docuit, actiones esse suppositorum, idest, subsistentium, & distinctum esse, quidquid est ab eo, cuius est. Nec obstat, quòd Aduersarij dicunt, loqui Aristotelem, non de supposito Theologico constituto subsistentia modaliter à natura distincta, sed de supposito logico, vel metaphysico, scilicet, de singulari contrahente, & vltimo determinante naturam. Non inquam, obstat, nam hoc voluntariè dicitur, & sine vllo fundamento. Nec interpretationem iuuat, Aristotelem docere, in separatis à materia non differre suppositum à natura, quod necessariò accipiendum est de indiuiduo. Nam subsistentiam in Angelis a natura distingui, docet communis sententia. Non inquam, obstat: tum, quia licet communis sententia doceat, subsistentiam à natura Angelorum distingui, cum euidens lumine naturali non sit, potuit latere Aristotelem. Tum etiam, quia, cum docet, in separatis à materia non differre suppositum à natura, intelligendus est Aristoteles de supposito in radice; non autem de supposito, vt formaliter subsistentia constituto. Et priori modo, verum est, in Angelis non distingui suppositum à natura, quia radix subsistentiæ est natura singularis: & quia hæc, nec formaliter, nec radicaliter distinguitur à natura Angelorum, verum est, in Angelis suppositum non distingui a natura radicaliter. 66 *Ad vltimam.* 67

Et quidem eadem doctrina, quod, nempe, in Angelis suppositum à natura non differat, passim in D. Thom. inuenitur; & tamen ex hoc non licet colligere, Angelicum Doctorem sensisse, subsistentiam à natura Angelorum non distingui, vt monstrauimus, *disp.* 18. ergo idem de Aristotele est dicendum. Quod autem ait Doctor Ioannes Martinez, nempè, nec Angelos cognouisse ante Incarnationis mysterium distinctionem naturæ a supposito, omni fundamento caret: cum enim distinctio sit naturalis, & Angeli omnia naturalia, quæ infra ipsos sunt, comprehendant in communi Theologorum sententia, non potuit dicta distinctio Angelorum intellectum latere. 68

Secundò responderi potest ad probationem minoris, quod licet homines latuerit ante Incarnationis mysterium distinctio realis suppositi à natura creata, quæ ex separatione subsistentia ab humanitate Christi est illata; non tamen illos latuit ratio suppositi ratione saltim a natura distincti, cum hæc consistat in existentia per se, cuius cognitio non dependet à mysterio Incarnationis: vt autem vox *homo* fuerit imposita ad significandum suppositum, prædicta cognitio sufficit. Et quidem ly *hic homo* significare suppositum, & non solam naturam, fatentur Recentiores Theologi, qui oppositæ sententiæ adhæsere; & tamen fuit ante mysterium Incarnationis ad significandum impositum: ergo ex defectu cognitionis suppositi habitæ ante Incarnationis mysterium, non licet colligere, vocem *homo* non significare suppositum. Maneat ergo, non solum de formali significare naturam, sed etiam de materiali suppositum importare, & pro habente naturam supponere: ac proindè propositionem istam: *Verbum Dei assumpsit hominem*, non esse in rigore accipiendam. 69 *Secundò respondetur ad probationem minoris.*

De censura autem sententiæ contrariæ non est vna Theologorum mens. Quidam illam censent hæreticam, alij erroneam, alij errori proximam. Alij denique temerariam illam existimant, eo quòd in re graui, & Theologica communi Scholasticorum consensui aduersatur. Nos tamen Tribunali Sanctę Inquisitionis iudicium remittimus, censentes cum D. Thoma prædictam propositionem non extendendam, sed piè esse interpretandam, & cum Hispaniæ Censoribus cautè legendam, nomine hominis subaudiendo, vel subintelligendo humanitatem. Et hæc de ista disputatione sufficiant, applicanda litteræ Magistri *in tertio distinctione quinta §. quarto*, ad illa verba: *Quare non accepit personam hominis, cum hominem accepit. Et §. vltim. per totum, & distinctione sexta*, à Diuo Thoma *quæst.* 2. *art. secundo* excitatur. 70 *Iudicium de censura cōtrariæ sententiæ.* *M. Sent.*

TRA-

TRACTATVS QVINTVS.

De Gratia personali Christi.

VM Christus, in quantum homo, in se ipso sanctus fuerit, & in ordine supernaturali perfectus, sit etiam Ecclesiæ Caput, de cuius ratione est, habere influxum in membra illius gratia dupliciter consideratur: primo, prout ipsum sanctificat, & in ordine supernaturali perfectum constituit; qua rationa dicitur personalis; secundo, quatenus in membra Ecclesiæ influit gratiam, & virtutes, qua ratione capitalis dicitur. Sub priori consideratione de illa in præsenti tractamua cum D. Thoma *q. 29. de Veritate art. 1. 2. & 3. in 3. Sent. dist. 13. quæst. 3. ad Annibaldum in eadem distinct. quæst. vnica, & in hac 3. p. quæst. 7* quam in tredecim articulos diuidit.

Articulus primus. *Docens in primo, in anima Christi fuisse gratiam habitualem. Primo, quanto enim aliquod receptiuum est propinquius causa influenti, tanto magis participat de influentia ipsius: anima autem Christi, Deo, qui est causa gratiæ propinquissima fuit: ergo gratiam ab ipso recepit. Secundò, quia illius operationes oportebat propinquissimè attingere ad Deum, per cognitionem, & amorem. ad quod necesse est eleuari rationalem naturam per gratiam. Tertio; nam Christus, in quantum homo, est mediator Dei, & hominum, vt dicitur prima ad Timotheum secundo, & ideo oportebat, quod haberet gratiam, etiam in alios redundantem; secundum illud Ioannis* primo *de plenitudine eius omnes accepimus, & gratiam pro gratia.*

Quomodo autem possit cum hac doctrina componi, quod in Christo fides non fuerit, cum illam in nos deriuauerit, explicat D. Thomas *inferius art. 3. ad secundum argumentum*, docens, quod licet in Christo fides non fuerit, fuit tamen in illo meritum fidei, consistens in obedientia ad Deum, quam plenissimè Christus habuit, & ex hoc potuit in membra Ecclesiæ fidem deriuare per meritum. Quæ doctrina non est accipienda de merito fidei formali: hoc enim, cui fides non conuenit, conuenire non potest; sed de eminentiali, vel finali, idest, de merito, ad quod fides ordinatur. Nec inferas id ipsum posse dici de gratia habituali, quod, nempè, illam Christus deriuauerit in membra, quamuis illam formaliter non habuerit, per hoc quod in ipso eminentialiter constituatur: sicut diximus de fide, nam recursus iste in gratia necessarius non est: quia, secundum conuenientiam formalem, nullam habet repugnantiam cum alijs perfectionibus Christi, sicut illam habet fides: oportuit autem, quod anima Christi formaliter possideret omnes perfectiones deriuandas in alios, quæ cum illius statu repugnantiam non habent. Sicque accipienda est Angelici Præceptoris doctrina.

Articulus secundus. *In secundo art. docet, fuisse in anima Christi virtutes. Quod probat: nam sicut potentia animæ deriuantur ab eius essentia, ita virtutes sunt quadam deriuationes gratiæ; sed in anima Christi fuit perfectissima gratia: ergo in illa fuerunt virtutes perfectissimè ad perficiendum singulas illius potentias, quantum ad omnes animæ actus*: Quæ ratio directè probat de virtutibus infusis, quæ consequuntur ad gratiam: sicut potentiæ animæ consequuntur ad animam. Qua autem ratione, etiam in anima Christi constituendæ sint virrutes per se acquisitæ, inferius examinabimus.

Articulus tertius. *In tertio artic. docet, non fuisse in anima Christi fidem, eo quod obiectum fidei est res diuina non visa. Habitus autem virtutis, sicut & quilibet alius recipit speciem ab obiecto. Et ideo excluso, quod res diuina sit non visa excluditur ratio fidei. Christus autem à primo instanti suæ conceptionis plenè vidit Deum per essentiam, vndè in eo fides esse non potuit.*

Quæ ratio sic ad formam reducitur: cui ab intrinseco repugnat primarium virtutis obiectum, repugnat, & ipsa virtus; sed animæ Christi, ratione vnionis ad Verbum, & visionis claræ Dei consequutæ ad talem vnionem, repugnat obiectum fidei: ergo etiam repugnat fides. Minor in qua est difficultas probatur: nam obiectum primarium fidei, est diuina essentia non visa; sed anima Christi ratione vnionis ad Verbum à primo conceptionis instanti clare vidit diuinam essentiam: ergo animæ Christi repugnat obiectum primarium fidei. Patet consequentia: nam ratio visi, & non visi simul ab eodem in ordine ad idem obiectum repugnat. Quod argumentum, vt concludat efficaciter, debet accipi ratio non visi pro conditione obiecti fidei assignata, non purè negatiuè ex vi medij, cui innititur fides, sed priuatiuè, & subiectiuè, idest, quod obiectum creditum à credente non videatur, quod autem sic accipi debeat patet: non enim repugnat fides huiscemodi conditionem exposcens: ergo non est cur negetur fidem Theologicam, qua Deo reuelanti credimus, talem conditionem exposcere. Maximè cum Patres Ecclesiæ sic acceperint definitionem fidei. Quod patet: nam explicantes verba illa Christi Domini ad Thomam:

Ioann. cap. 20. *Quia vidisti me, Thoma, credidisti, beati, qui non viderunt, & credi erunt.* Non valentes intelligere; quod posset Thomas simul idem obiectum credere, & clarè videre, asserunt aliud credidisse, aliud vidisse: vidit enim hominem, credidit autem Deum, sed conditio, non visi posita in definitione fidei, non acciperetur subiectiuè, effugium hoc ad diuersa obiecta necessarium non esset: ergo conditio illa sic à Patribus accipitur; & consequenter sic a nobis est accipienda.

Articulus quartus. *In quarto articulo excludit ab anima Christi spem virtutem theologicam. Eo quod sicut obiectum primarium fidei, et Deus à credente non visus, ita obiectum primarium spei, est Deus a sperante non habitus, nec possessus. Christus autem à principio suæ conceptionis, plenè habuit, & possedit Deum, mediante fruitione diuina: ergo in illius anima non fuit spes virtus theologica.*

Notat autem D. Thomas hoc inter spem, & fidem discrimen, in ordine ad animam Christi, quòd, nempè, quia Christus in quantum homo, nondum erat omnia adeptus, habuit spem respectu aliquorum, scilicet, illorum, quæ nondum adeptus fuarat: quia tamen non solum Deum, sed etiam alia extra Deum; plenè, & perfectè cognouit, nulli obiecto assensum præbuit per fidem. Vbi animaduertendum est, actus illos a quibus Christus nondum adepta non pertinuisse ad spem virtutem theologicam, quæ obiecto primario excluso, in anima Christi non fuit, & consequenter non potuit prædictos actus elicere; sed vel a charitate, vel ab alia virtute processisse.

Articulus quintus. *In quinto articulo docet, fuisse in anima Christi dona; vt enim* prima secundæ quæst. 68. artic. 1. *dictum est, dona propriè sunt perfectiones quadam potentiarum animæ secundum quòd sunt natæ moueri à Spiritu Sancto: anima autem Christi perfectissimè à Spiritu Sancto mouebatur, secundum illud* Lucæ 4. *Iesus autem plenus Spiritu Sancto regressus est à Iordane, & agebatur à Spiritu in desertum: ergo in illa fuerunt excellentissimè dona.*

Lucæ 4.

Articulus sextus. *Quod etiam in sexto articulo specialiter de dono timoris, docet, quod, nempè, in anima Christi fuerit: eo quod de ratione doni timoris, non est respicere malum culpæ, vel pœnæ, prout imminens, sed eminentiam diuinam potentem infligere malum pœnæ, & malum culpæ permittere, quodam reuerentiæ affectu; sed quamuis anima Christi malum culpæ, aut pœnæ, vt imminens non timeret, affectu tamen reuerentiæ mouebatur in Deum; à Spiritu Sancto acta: hunc enim reuerentiæ affectum, Christus secundum quod homo, præ cæteris habuit pleniorem: ergo illius animæ est donum timoris tribuendum.*

Articulus septimus. *In septimo Articulo docet, fuisse in Christo gratias gratis datas. Quod probat vt enim* prima secundæ quæst. 111. dictum est; *gratiæ gratis datæ ordinatur ad fidei, & spiritualis doctrinæ manifestationem: oportet enim eum, qui docet, habere ea, per quæ sua doctrina manifestetur; alias sua doctrina esset inutilis: sed primus, & principalis Doctor fidei, & spiritualis doctrinæ, est Christus; ergo in ipso excellentissimè fuerunt omnes gratiæ gratis datæ.*

Notat autem D. Thomas *solutione ad tertium*, Christum dono linguarum vsum non fuisse, eo quod in vna sola gente, scilicet, Iudæorum, voluit personaliter prædicare: habuisse tamen omnium linguarum notitiam, nec inutiliter illam

illam habuisse, quamuis ea vsus non fuerit: sicut non inutiliter habet habitum, qui eo non vtitur, quando opportunum non est.

Articulus octauus. *In octauo articulo docet, fuisse in Christo prophetiam, eo quod propheta dicitur, qui cognoscit, & annuntiat ea, quæ loco vel tempore distans ab illis, cum quibus conuersatur propheta; sed Christus plura cognouit, & annunciauit, loco, & tempore distantia ab his, cum quibus, vt viator conuersabatur: ergo in illo fuit prophetia.*

Notat autem *solutione ad primum*, de ratione prophetiæ enigmaticam cognitionem non esse, ac proinde ex hoc capite Christo non repugnare. *Et solutione ad secundum*, discrimen statuit inter fidem, & spem ex vna parte, vt in Christo non admittantur, & ex alia prophetiam, vt sit in ipso admittenda, consistens in eo quòd fides est eorum, quæ non videntur ab ipso credente, & spes eorum, quæ non habentur ab ipso sperante, & ideo repugnant perfectioni beatitudinis Christi: prophetia autem, est eorum, quæ sunt procul, non ab ipso propheta, sed à communi hominum sensu, cum quibus Propheta conuersatur, in quo nulla imperfectio importatur perfectioni Christi repugnans.

Articulus nonus. *In nono Articulo docet, fuisse in Christo plenitudinem gratiæ: quod probat, nam id plenè dicitur haberi, quod perfectè, & totaliter habetur, sic gratia fuit in Christo plenè, & totaliter: fuit enim in illo in summo gradu intensionis, & secundum omnem gratiæ virtutem, quia propter coniunctionem ad Verbum, gratia extenditur in illo ad omnes effectus, & operationes gratiæ: eo quod fuit illi collata, vt cuidam vniuersali principio, in genere habentium gratiam: virtus autem primi principij alicuius generis se extendit ad omnes effectus illius generis: ergo habuit plenè gratiam.*

Est autem notandum, cum docet Diuus Thomas fuisse in Christo gratiam in summo gradu intensionis possibilis, accipiendum esse de possibili de potentia ordinaria non autem de possibili de potentia absoluta: sic enim potuisse illius gratiam maiorem intensionem habere, ex infra dicendis constabit. Secundo aduertendum est, non obstati totalitati virtutis gratiæ residentis in Christo, quod non fuerint in ipso fides, & spes, quæ in nobis consequuntur ad gratiam, vt enim notat Diuus Thomas in *solutione ad primum*, virtutes istæ nominant effectus gratiæ, in quodam defectu ex parte recipientis gratiam; & ideo illas non habuisse, plenitudini, gratiæ non obstat, maximè cum in ipso fuerit multo perfectius, quidquid perfectionis in fide, & spe reperitur.

Articulus decimus. *In Articulo decimo inquirit, vtrum plenitudo gratiæ sit propria Christi? Et respondet, plenitudinem gratiæ attendi posse dupliciter; vno modo ex parte ipsius gratiæ, quam gratiæ plenitudinem, quis habere dicitur, ex eo quod pertingit ad summum gratiæ, & quantum ad essentiam, & quantum ad virtutem, quia, scilicet, habet gratiam, & in maxima excellentia, qua potest haberi, & in maxima extensione ad omnes effectus gratiæ, & talis gratiæ plenitudo, est propria Christo.* Quia, nempè, soli Christo conuenit gratia in summa intensione possibili de lege ordinaria, & in solo Christo ad omnes suos effectus se extendit.

Alio modo attenditur plenitudo gratiæ ex parte subiecti illam habentis, & tunc dicitur plenitudo gratiæ hoc modo, cum quis habet plenè gratiam, secundum suam conditionem, siuè secundum intensionem, prout in eo est intensa gratia vsque ad terminum præfixum ei a Deo: siue etiam secundum virtutem, in quantum, scilicet, habet facultatem gratiæ ad omnia, quæ pertinent ad suum officium, siuè statum, & talis gratiæ plenitudo non est propria Christo, sed communicatur alijs per Christum.

Fuisseque communicatam Beatissimæ Virgini, docet Diuus Thomas *in solutione ad primum*, vnde in salutatione Angelica dicitur gratia plena, quod accipiendum est de plenitudine subiectiua: quia, scilicet, habuit gratiam sufficientem, vt esset mater vnigeniti Filij Dei ad quem statum fuerat à Deo electa, & similiter Beato Stephano, vnde in Actibus Apostolorum dicitur plenus gratia, & fortitudine: quia habebat gratiam sufficientem ad hoc, quod esset idoneus minister, & testis Dei, ad quod fuerat electus: vbi etiam notat Diuus Thomas inter has plenitudines, vnum esse altera maiorem, secundum quod aliquis est diuinitùs præordinatus ad altiorem statum, quam alius. *Et in solutione ad secundum*, concedit omnibus sanctis quandam gratiæ plenitudinem: quia, scilicet, habent gratiam sufficientem ad merendum vitam æternam, ad quam omnes sunt ordinati.

Articulus vndecimus. *In vndecimo Articulo docet, gratiam vnionis fuisse infinitam in Christo: Gratiam vero habitualem posse considerari dupliciter: vno modo in esse entis, & sic fuisse finitam: quia recipitur in subiecto finito, scilicet, in anima Christi, quæ finitæ capacitatis est. Alio modo secundum propriam rationem gratiæ: & sic posse dici gratiam Christi infinitam, in quantum in illo extenditur ad omnem effectum gratiæ.*

Articulus duodecimus. *In duodecimo Articulo docet, gratiam Christi non potuisse augeri, neque ex parte gratiæ, eo quod in illo pertingit ad summam gratiæ mensuram, quæ attenditur penes coniunctionem ad Deum: hæc autem in anima Christi fuit summa, scilicet, coniunctio personalis cum Deo, qua maior esse non potest. Nec ex parte subiecti potuit incrementum suscipere; nam Christus in quantum homo, à primo instanti suæ conceptionis fuit verus, & plenus comprehensor: in beatis autem, & comprehensoribus, eo quod sunt iam in termino, gratia non potest augeri.*

Articulus vltimus. *In vltimo articulo docet, gratiam vnionis in Christo præcessisse gratiam habitualem, non ordine temporis, sed naturæ, quod probat tripliciter: primo, nam secundum gratiam vnionis, dicitur Filius missus in mundum; secundum gratiam vero habitualem, dicitur mitti Spiritum Sanctum: missio autem Filij, secundum ordinem naturæ, prior est missione Spiritus Sancti: ergo gratia vnionis prior est prioritate naturæ gratia habituali in Christo. Secundò nam gratia causatur in homine ex præsentia diuinitatis: præsentia autem Dei in Christo intelligitur secundum vnionem humanæ naturæ ad diuinam personam*; prius quam secundum vnionem effectiuam per gratiam habitualem: ergo gratia vnionis in vnione personali consistens, ordine naturæ habitualem gratiam præcedit. *Tertiò, quia gratia, vtpotè, ad benè agendum ordinata, præsupponit hypostasim: actiones enim sunt suppositorum: hypostasis autem non præsupponitur in humana natura ante vnionem, vt habetur ex dictis* quæstione quarta articulo secundo: *ergo gratia vnionis, secundum intellectum præcedit gratiam habitualem*. Hæc Diuus Thomas in tota quæstione septima; pro quorum intellectu, & explicatione sequentes disputationes subijcimus.

DISPVTATIO XXI.

Vtrùm humanitas Christi sanctificetur formaliter per aliquid substantiale?

§. I.

Relatis sententijs, statuitur prima conclusio.

1 *Prima sententia.* IN hac Disputatione duas extremè oppositas Theologorum sententias reperio. Prima negans est, quæ tribuitur quibusdam Antiquis Theologis, asserentibus, habitualem gratiam fuisse in Christo necessariam, vt illius humanitatem redderet sanctam formaliter. Ita Paludanus *in 3. dist. 13. q. 2.* Marsilius *q. 12. art. 1.* & Durandus in eadem *dist. q. 2. n. 3.* vbi docet, potuisse Verbum diuinum assumere humanitatem in puris naturalibus manentem. Tribuitur etiam Vincentio relectione de gratia Christi *q. 1.* in dubio incidente circa solutionem ad primum: falso tamen Vincentius adiungitur huic sententiæ, solum enim negat sanctificari humanitatem Christi à diuina personalitate formaliter, idest, per physicam informationem: non autem negat sanctificari formaliter à personalitate Verbi contrapositiuè ad radicaliter. Illam expressè docent Radda *3. p. controuersia 4. art. 3. concl. 4.* vbi ait, esse omnium Scotistarũ sententiam, & Franciscus del Castilio *in præsenti disp. 11. q. 2.* *Palud. Marsil. Durand. Vincent. Radda. Castillo.*

2 *Secunda sententia.* Communis tamen, veraque Theologorum sententia affirmat, humanitatem Christi præcedenter ad gratiam habitualem ex vi gratiæ vnionis, quæ donum est substantiale, constitui sanctam formaliter, contrapositiuè ad radicaliter. Hanc tenent Magister Soto *in 4. dist. 19. q. 1. art. 2. & lib. 3.* de natura & gratia *cap. 6.* Medina in præsenti *dub. 2.* Aluarez *disp. 31.* Nazarius *in præsenti art. 1. controuersia 2.* Illustrissimus Araujo *dub. 2.* & Lorca *disp. 37.* Tenent etiam ex Patribus Societatis Suarez *disp. 18. sectione 1.* Vazquez *disp. 41. cap. 3.* Valentia *in hac quæst. puncto 1.* Ragussa *disp. 67. §. 2.* Becanus *cap. 8. q. 1.* Granadus *Soto. Medin. Aluar. Nazar. Araujo. Suar. Vazq. Valent.*

petit exigentia physica, vel saltim morali, quod gratia habitualis humanitati Christi infundatur, per quam sanctificetur formaliter.

13 *Contra primò.* Sed contra primò; nam discrimen assignatum, non est sufficiens ad intentum Nazianzeni, quod erat probare, Christum dici à diuinitate, quia diuinitas est vnctio, & sanctitas humanitatis: ergo admittendum non est. Probatur antecedens, nam intentum erat probare dici Christum, quod idem est ac vnctus, à diuinitate; sed à diuinitate solum radicaliter sanctificante, & vngente non potest dici Christus, quod idem est, ac vnctus, formaliter: ergo discrimen traditum intentum Nazianzeni non saluat. *Contra secundò.* Contra secundo, nam eo ipso, quod diuinitas humanitati vnita sit radix physica, vel moralis gratiæ habitualis, non solum radicaliter, sed etiam formaliter humanitatem sanctificat, vt inferius ostendemus: ergo admisso prædicto discrimine, admittendum etiam est, diuinitatem esse sanctitatem formalem humanitatis.

14 *Secundò suadetur conclusio.* Secundo principaliter suadetur conclusio ex D. Thoma *infra q. 22. art. 2. ad 3.* illis verbis: *Acquisiuit enim actualem hostiæ sanctificationem, tunc ex antiqua charitate, & gratia vnionis sanctificante eandem absolutè*; sed forma absolutè sanctificans est formalis sanctitas, quod enim solum radicaliter sanctificat, non dicitur absolutè sanctificare, sed cum addito, sicut id, quod solum radicaliter constituit risibile, non dicitur absolutè sed cum addito, constituere: ergo iuxta D. Thomam ex vi gratiæ vnionis, quæ donum substantiale est, & à gratia habituali distinctum, sanctificatur humanitas Christi formaliter. *Confirmatur primo.* Confirmatur primo ex D. Thoma *in tertio dist. 13. q. 1. art. 1. ad vltimum*, vbi docet: *Christo ex vi vnionis ad Verbum repugnare peccatum, & deberi gloriam, requiri tamen gratiam habitualem, vt perficeret illius animam in ordine ad actum gloriæ*; sed illa est forma sanctificans formaliter, quæ mundat animam à peccato, & ratione cuius gloria debetur, cum ratione talis formæ homo à Deo diligatur in ordine ad vitam æternam: ergo sentit D. Th. ex vi vnionis substantialis ad Verbum sanctificari humanitatem Christi formaliter.

15 *Confirmatur secundò.* Confirmatur, vrgetur secundo ex eodem D. Thoma *q. 29. de veritate art. 1.* vbi duplicem ad Deum vnionem distinguit, vnam secundum esse, & hanc asserit conuenire humanitati per gratiam vnionis, aliam secundum operationem, & ad istam indiguisse animam Christi gratia habituali; sed gratia habitualis vniens animam Deo secundum operationem reddit illam formaliter sanctam. ergo gratia vnionis, per quam vnitur anima Deo secundum esse, constituit illam sanctam formaliter. *Cõfirmatur tertio.* Confirmatur & vrgetur tertio, nam D. Thom. *in hac q. art. 1.* ostendit necessitatem gratiæ habitualis in anima Christi, primo ex illius propinquitate ad Verbum, secundo vt esset connaturale principium cognitionis & amoris, in ordine supernaturali, tertio ex habitudine ipsius Christi ad genus humanum, cuius est caput; non autem probat prædictam gratiæ necessitatem pro effectu sanctitatis præstando; sed si non sanctificaretur Humanitas Christi ex vi doni substantialis formaliter, sed solum ex vi gratiæ habitualis, D. Thom. illius necessitatem in anima Christi probasset ob effectum sanctitatis præstandum, cum sit præcipuus effectus inter præstitos à gratia habituali: ergo manifestè sentit necessarium ad hunc effectum non fuisse: & consequenter sentit ex vi doni substantialis à gratia habituali distincti sanctificari humanitatem Christi formaliter.

16 *Denique probatur conclusio.* Denique probatur conclusio hac ratione; nam ex vi gratiæ vnionis sanctificatur formaliter humanitas Christi; sed gratia vnionis est donum substantiale à gratia habituali distinctum: ergo sanctificatur humanitas Christi formaliter ab aliquo substantiali à gratia habituali distincto. Consequutio cum minori tenet. Maior autem ostenditur primò; quod enim præstat animæ participatio Deitatis, multo melius id præstabit substantialis Deitatis communicatio; sed gratia habitualis, quæ est participatio Deitatis, sanctificat animam formaliter: ergo gratia vnionis, quæ est substantialis Deitatis, communicatio sanctificat humanitatem Christi formaliter. Secundò probatur; nam id ex vi cuius debetur gloria humanitati Christi sanctificat illam formaliter, cum ex vi illius diligatur à Deo in ordine ad gloriam; & consequenter amicabiliter, in quo consistit esse sanctum formaliter; sed ex vi gratiæ vnionis debetur gloria humanitati Christi, cum ex vi illius sit debita humanitati gratia habitualis, vt fatentur contrariæ sententiæ Auctores, ob hanc causam asserentes gratiam vnionis sanctificare humanitatem Christi radicaliter, quia, nempè, ratione illius debetur animæ Christi gratia habitualis, quæ illam sanctificat formaliter: ergo ex vi gratiæ vnionis constituitur sancta formaliter humanitas Christi.

17 *Tertio probatur.* Tertiò eadem maior probatur; donum in radice continens omnia ad ordinem gratiæ spectantia reddit subiectum, cui datur, amicabiliter dilectum à Deo, in quo consistit esse gratum, & sanctum formaliter; sed gratia vnionis est donum humanitati factum continens radicaliter omnia ad ordinem gratiæ spectantia, vt fatentur contrariæ sententiæ Auctores, aliàs nec radicaliter humanitatem Christi sanctificaret, cuius contrarium affirmant: ergo gratia vnionis, ratione sui constituit humanitatem Christi amicabiliter dilectam à Deo: & consequenter non solum radicaliter, sed etiam formaliter sanctam. *Cõfirmatur primò.* Et augetur difficultas primò: quia namque gratia habitualis continet radicaliter gloriam, ideo reddit animam gratam, & sanctam formaliter; sed gratia vnionis continet gloriam radicaliter, eminentius, quam gratia habitualis, cum ipsam gratiam habitualem radicaliter contineat: ergo constituit humanitatem Christi gratam, & sanctam formaliter. *Cõfirmatur secũdò.* Confirmatur, & vrgetur secundò, & tacita euasio præcluditur; nam esto gratia habitualis per modum radicis physicæ contineat habitus viæ, de quo plures Theologi dubitant; gloriam tamen solum moraliter continet, saltim prout est gratia viæ, & tamen prout sic sanctificat formaliter animam: ergo estò gratia vnionis, nõ physice sed tantum moraliter contineat in radice gratiam habitualem, & gloriam, erit nihilominus formalis sanctitas humanitatis.

Denique probatur maior. Etenim humanitas Christi est sancta infinite simpliciter, & consequenter per formam sanctificantem, quæ simpliciter sit infinita; forma enim finita non valet infinitum effectum præstare; sed quidquid reperitur in humanitate Christi, præter gratiam substantialem vnionis, est simpliciter finitum: ergo per gratiam vnionis sanctificatur humanitas Christi formaliter. Minor cum consequentia tenet: maior autem probatur; nam opera Christi Domini sunt infinita simpliciter, in ratione satisfactionis, & meriti, vt tenet frequentior Theologorum sententia; sed non stat dignitas meritoria infinita in operibus humanitatis Christi, absque infinita humanitatis sanctitate: ergo humanitas est sancta, & grata Deo infinite simpliciter. Probatur minor, forma namque dignificans opera est gratia gratum faciens subiectum, quæ immediate gratificat subiectum operans, & mediate valor ad illius operationes: ergo non stat valorare operationes infinite simpliciter, quin gratificet infinite subiectum: & consequenter non stabit operationes humanitatis Christi esse infinitas in dignitate meritoria simpliciter, quin humanitas sit infinite simpliciter grata, & sancta infinite simpliciter. 18 *Denique probatur.*

Respondebis, vt operationes Christi sint infinitæ in valore meritorio, sufficere personam Verbi esse sanctam infinite, vnde quamuis humanitas infinite sancta non sit, subsistit infinitas valoris meritorij in operationibus à Verbo media humanitate elicitis. Sed contra; nam vt operationes Christi sint meritoriæ, non sufficit sanctitas personæ Verbi in se ipsa, sed requiritur sanctitas personæ Verbi, vt est homo: ergo ad infinitatem meritoriam illarum non sufficit sanctitas infinita Verbi in se ipso, & vt Deus, sed requiritur sanctitas infinita Verbi, prout hominis; & consequenter requiritur sanctitas infinita humanitatis. Consequentia est bona. Antecedens autem probatur primo; nam ad valorem meritorium operationum requiritur sanctitas merentis elicitiuè; sed elicitiue merens per operationes Christi non est Verbum in se ipso nec Verbum vt in Deitate subsistens, sed Verbum quatenus homo: ergo ad rationem meriti prædictarum operationum, non sufficit sanctitas personæ Verbi in se ipsa, vt Deus est, sed requiritur sanctitas personæ Verbi, vt est homo. Secundò probatur, si namque sanctitas Christi, vt hominis ad meritum operationum Christi necessaria non esset: sequeretur, quod si per impossibile humanitas Verbo vnita peccato infecta maneret, operationes illius adhuc meritoriæ subsisterent; consequens est falsum: Christus enim, vt homo in data hypothesi, esset æterno supplicio, & inimicitia dignus; & consequenter indignus, vt à Deo exaudiretur: ergo sanctitas Christi, prout hominis necessaria est ad valorem meritorium suarum operationum. 19 *Respondebis. Sed contra.*

§. II.

Occurritur Argumentis in contra.

CONTRA istam conclusionem arguitur primò ex D. Thoma *quæstione præcedenti art. 6. in corpore*, illis verbis: *Gratia autem habitualis pertinens ad sanctitatem spiritualem illius hominis est effectus quidam consequens vnionem*. Quibus verbis manifestè videtur Angelicus Doctor innuere solam habitualem gratiam, Christo, vt homini, spiritualem sanctitatem conferre; *& in præsenti art. 1. ad 2.* ibi: *Anima Christi non est per suam essentiam diuina; vnde oportet, quod fiat diuina per participationem, quæ est secundum gratiam*; at si per diuinitatem substantialiter communicatam esset anima Christi substantialiter sancta; & consequenter diuina, non rectè inferret D. Thom. necessitatem gratiæ, vt esset diuina per participationem; cum iam esset diuina eminentiori, & præstantiori modo, scilicet, per communicationem substantialem diuinitatis: ergo sentit animam Christi Domini non esse sanctam formaliter per aliquid substantiale à gratia habituali distin- 20 *Contra conclusionem arguitur primò.*

vitalis, siuè radicale sit, siuè proximum, necessario debet intrinsecè informare subiectum, cui vnitur; hæc autem informatio perfectionibus diuinis repugnet. Deindè reijcitur, nam si increata sanctitas humanitati vnita, illi effectum formalem habitualis gratiæ praeberet; superflueret gratia habitualis in anima Christi Domini: consequens est falsum, vt ex omnium Theologorum sententia *disputatione sequenti* videbimus: ergo solutio tradita est nulla.

Secundò.

32 *Contra nostram solutionem obijcitur.* Sed aduersus nostram solutionem obijcies, si esse gratum, & iustum dicta communitate gauderent, vel esset commune vniuocum, vel analogum; neutrum potest dici ergo tali communitate non gaudet. Minor pro prima parte certa videtur: nam creato, & increato nihil esse potest vniuocè commune, vt perpetuo docet D. Thomas, quem sequitur maior, & melior pars Theologorum; sed forma praebens sanctitatem substantialem est increata, quæ autem præstat sanctitatem accidentalem est creata: ergo illis nihil commune vniuocum datur; & consequenter nec illorum concretis. Pro secunda vero parte probatur: non enim est analogum analogia proportionalitatis, quia ad hoc analogiæ genus, exigitur transcendentia; sanctitas autem, vt sic, non transcendit sanctitatem creatam, nec analogia attributionis: ad hanc enim necessaria est dependentia; licet autem sanctitas accidentalis dependeat a sanctitate increata substantiali, quatenus sanctificat Deum, non verò dependet ab ille, vna sanctificante, aut potente sanctificato creaturam: ergo nullo analogiæ genere gaudet.

33 *Respondetur.* Respondeo, negando minorem pro secunda parte: ad illius probationem dicatur; vtroque genere analogiæ gaudere, nec obstat ad primum analogiæ genus, scilicet, proportionalitatis, quod sanctitas, vt sic, non transcendat sanctitatem creatam, esto ita esse admittamus; nam sufficit, quod transcendat sanctitatem increatam: enim eo ipso importet in suo conceptu actuali, non solam vnitatem, sed etiam diuersitatem; quod autem sanctitatem increatam transcendet, constet; nam omnis diuina formalitas debet esse completa: ergo sanctitas increata, est sanctitas perfecta, & completa; & consequenter transcenditur à ratione sanctitatis vt sic. Nec magis obstat probatio secundæ partis minoris; cum enim sanctitas increata, sub eodem conceptu, Deum, & creaturam sanctificet, eo ipso, quod sanctitas accidentalis dependeat ab ille sanctificante Deum etiam dependet ab illa vt sanctificante, aut potente sanctificare creaturam; & consequenter sanctitas vt sic analogicè prædicatur analogia attributionis de sanctitate accidentali, & de sanctitate substantiali.

34 *Tertium argumentum.* Tertiò arguitur; nam iuxta Diuum Thomam *in hac 3. p. infra q. 19. art. 3.* & communem Theologorum sententiam, Christus non meruit sibi de facto gratiam habitualem, quamuis illam mereri potuerit de potentia absoluta; sed si humanitas Christi sanctificaretur per gratiam vnionis formaliter, de facto suis operibus habitualem gratiam meruisset: ergo non sanctificatur formaliter per gratiam vnionis. Probatur minor nam iuxta. D. Thomam *infra q. 34. art. 3.* Christus, in primo suæ conceptionis instanti, sanctificatus fuit sanctificatione adultorum, scilicet, per proprios actus se ad iustitiam disponendo; & consequenter actus illi præcesserunt prioritate naturæ infusionem gratiæ habitualis; sed si humanitas supponitur sanctificata per gratiam vnionis formaliter, nihil prædictis actibus defuit, vt essent de facto merita condigna gratiæ, cum à subiecto formaliter grato, & sancto pro illo priori procederent: ergo si humanitas per gratiam vnionis sanctificatur formaliter, de facto meruit Christus per se proprias operationes merito de condigno gratiam habitualem.

35 *Respondetur.* Respondeo, concessa maiori, negando minorem: ad illius probationem, concesso antecedenti, nego consequentiam; licet namque dispositio antecedens præcedat formam, ad quam disponit prioritate naturæ, dispositio tantum comitens, & exornans prioritatem illam non petit, & D. Thomas loquutus fuit de dispositione comitante, non autem de antecedente, vt cum alijs docet Nazarius *loco allegato controuersia vnica part. 7.* ac proinde ex doctrina Diui Thomæ non sequitur quòd Christus per proprios actus de facto gratiam habitualem meruerit.

Nazar.

36 *Respondetur secundò.* Vel secundò respondetur, concesso antecedenti, & prima consequentia, negando minorem. Deficiebat namque illis actibus, quod ordinarentur ad habitualem gratiam, vt præmium. Quod autem sic non fuerint ordinati, constat primò ex communi Theologorum doctrina. Secundò; nam omnes actus meritorij Christi debeant in ratione talium constitui modo ipsius connaturali, vt autem actus Christi connaturali modo sint materia, petunt dignificari immediatè per gratiam habitualem, quæ est dignitas sui ordinis, illis connaturaliter debita, & hac dignificatione supposita, ad altiorem dignitatis ordinem per sanctitatem substantialem eleuari. Quia ergo pro priori præcedentia ad gratiam habitualem non erant informati, nec dignificari ab ille, non poterant esse modo sibi debito, & connaturali meritorij; & idcirco non fuerunt per voluntatem Christi ad gratiam habitualem, vt ad præmium ordinati. Quæ contra doctrinam illam obstare possunt examinabimur *infra de merito Christi tractantes.*

37 *Quartum argumentum.* Quartò arguitur; nam id solum potest sanctificare formaliter, ratione cuius subiectum acceptatur ad vitam æternam, & diligitur in ordine ad illam; sed ratione gratiæ vnionis non diligitur humanitas Christi in ordine ad vitam æternam, nec ad illam acceptatur: ergo per gratiam vnionis non sanctificatur formaliter. Minor, cui inest difficultas, ostenditur primò: potest enim Deus, gratia vnionis præsupposita, & Christo in suo esse constituto per illam, non dare illius humanitati gloriam, nec gratiam habitualem, imo potest omni supernaturali dono destitutam relinquere, loquendo de potentia absoluta: cum huiusmodi dona cum gratia vnionis, & assumptione humanitatis à Verbo, essentialem connexionem non habeant: ergo ex vi gratiæ vnionis non diligitur Christus, vt homo, in ordine ad vitam æternam, nec ad illam acceptatur. Secundo probatur minor: nam potuit de potentia absoluta vnio Verbi fieri ad irrationalem naturam; sed natura irrationalis non potest diligi in ordine ad vitam æternam: ergo sic diligi, non est formalis effectus gratiæ vnionis substantialis: implicat enim formam vnitam esse subiecto, & illi suum effectum formalem non dare.

38 *Tertiò probatur minor.* Tertiò, nam gratia vnionis non est Deo ratio diligendi humanitatem in ordine ad vitam æternam amore necessario: cum nihil extra se Deus necessario diligat, nec amore libero: cum bonum infinitum non liberum amorem, sed necessarium petat terminare: ergo nullo modo est ratio, ob quam humanitas diligetur à Deo in ordine ad vitam æternam. Denique probatur; nam humanitas ratione gratiæ vnionis non diligitur in ordine ad vitam æternam increatam Dei. cum huiusmodi vitæ sit incapax, nec in ordine ad vitam æternam, consistentem in visione creata Dei ab humanitate elicita: tùm, quia natura dat ius, & fundat diligibilitatem in ordine ad hæreditatem sibi proportionatam: beatitudo autem in visione creata consistens cum perfectionibus in creatis in quarum aliqua vnionis gratia consistit, proportionem non habet. Tùm etiam; quia cum diligibilitas ad gratiam vnionis sequuta infinitè debeat esse, vt potè fundata in forma sanctificante infinitè, necessarium est, quod sit in ordine ad bonum infinitum: visio autem creata bonum infinitum non est ergo humanitas ratione gratiæ vnionis, non diligitur in ordine ad vitam æternam, nec acceptatur ad illam.

39 *Respondetur ad argumentum.* Respondeo, concessa maiori, negando minorem, ad primam probationem, concesso antecedenti, distinguo consequens; non diligitur in ordine ad vitam æternam in iure, & quoad sufficientiam, nego consequentiam: in re, & quoad efficaciam, subdistinguo consequens: connaturaliter, attenta exigentia vnionis; nego consequentiam: indispensabiliter, attenta potentia absoluta Dei, concedo consequentiam. Nec hoc secundum necessarium est, vt gratia vnionis humanitatem Christi sanctificet, sed sufficit primum, vt conficer in gratia habituali, quæ formalis sanctitas est; & tamen licet constituat hominem dignum vt à Deo acceptetur ad vitam æternam, & det ius sufficiens ad illam, non tamen constituit hominem necessario acceptatum: potest enim Deus homini in gratia habituali constituto, etiam in sensu composito gratiæ, vitam æternam negare, imo, & illum in æternum punire; sua vtens absoluta potentia, in qua hypotesi talis homo esset acceptatus ad vitam æternam in iure, & quoad sufficientiam, non tamen in re, & quoad efficaciam: pariter ergo in præsenti casu, in quo Deus humanitati Verbo hypostaticè vnitæ vitam æternam negaret, maneret humanitas ex vi gratiæ vnionis acceptata ad vitam æternam in iure, idest, cum iure, vt ad vitam æternam accepteretur, etsi in re acceptata ad illam non esset, vt quantum est de se gratia vnionis exigebat; & hoc sufficit, vt gratia vnionis formalis sanctitas sit.

40 *Ad secundam probationem minoris.* Ad secundam probationem, concessis maiori, & minori, nego consequentiam: licet enim forma subiecto capaci vnita præbeat illi omnem suum effectum formalem; secus tamen contingit quando in subiecto non adest ad omnes illos capacitas; vt constat in gratia habituali, quæ non dat Christo, vt homini, esse Filium Dei adoptiuum; quia in illo ad hunc effectum capacitas non reperitur, constat etiam in personalitate Verbi, quæ naturæ bruti vnita, illam personatam non redderet, sed tantum suppositam, etsi Verbi personalitas vtrumque possit præstare; quia vnius, & non alterius effectus, capax est bruti natura: quia ergo natura irrationalis est incapax iuris ad vitam æternam, & diligibilitatis in ordine ad illam: fit consequens, vt quantumuis gratia vnionis sit potens ad prædictos effectus, non tamen illos præstet naturæ irrationali defectu capacitatis. Et insto manifestè argumentum in sententia contrariorum; nam licet contrarij Auctores gratiæ vnionis non concedant vim sanctificandi formaliter, docent tamen sanctificare radicaliter humanitatem Christi, quem effectum non præstat in genere causæ efficien-

efficientis, sed in genere causæ formalis, & tamen Verbum naturæ irrationali vnitum, non sanctificaret illam radicaliter: ergo ex eo quod Verbum vnitum naturæ bruti, non sanctificaret illam formaliter, nec constitueret diligibilem in ordine ad vitam æternam, perperam colligitur huiusmodi effectus non dare naturæ rationali, cui vnitur.

41 *Obijcies.* Sed dices, esto effectus secundarius possit separari a forma communicata subiecto; effectus tamen primarius à forma subiecto vnita inseparabilis est: cum effectus formalis primarius, nihil aliud sit, quam forma subiecto communicata; sed esse sanctum, & diligibile in ordine ad vitam æternam, si præstatur à gratia vnionis formaliter, non est secundarius, sed primarius effectus illius; sicut esse sanctum, & gratum gratitudine accidentali, est primarius effectus gratiæ habitualis: ergo non poterit a forma substantialiter sanctificante subiecto communicata separari; & consequenter non poterit Verbum naturę irrationali vniri, illamque non reddere sanctam formaliter, supposito quod forma sanctificans sit.

42 *Respondetur 1.* Respondeo primò, negando maiorem; nam personam constituere, non est effectus secundarius, sed primarius, personalitatis Verbi, & relatum constituere effectus primarius est relationis filiationis diuinæ; & tamen subsistentia Verbi naturæ irrationali vnita personam constitueret, sed tantum suppositum, & filiatio Verbi humanitati vnita non constituit relatam humanitatem, sed personatam, & suppositatam: ergo forma subiecto communicata, potest illi non præbere omnem suum effectum formalem, quantumuis primarius sit, ob incapacitatem subiecti; & consequenter, quamuis esse sanctum, effectus primarius sit sanctitatis substantialis, poterit ab illa naturæ irrationali vnita non præstari: quia ad huiusmodi effectum in natura irrationali non inuenitur capacitas. Nec obstat probatio in contra; nam effectus formalis primarius non est forma, vtcumque communicata, sed forma communicata subiecto capaci.

43 *Respondetur secundò.* Vel secundo respondetur, prætermissa maiori, negando minorem: nam effectus primarius gratiæ vnionis est naturam suppositatam, & personatam reddere, deificatamque constituere, hoc est diuinitati coniunctam in eadem persona, aut supposito; ius autem ad vitam æternam, seu diligibilitas in ordine ad illam secundario a gratia vnionis præstatur. Nec obstat exemplum in probationem adductum: dicimus namque, etiam respectu gratiæ habitualis, non primario, sed secundario effectum sanctitatis, & ius ad vitam æternam comparari; primarius autem effectus illius, est subiectum constituere participes diuinæ essentiæ, & naturæ.

44 *Instabis.* Instabis ergo sic comparantur in gratia vnionis esse sanctum substantialiter, & esse Deificatum, sicut comparantur in gratia habituali esse particeps diuinæ naturæ, & esse sanctum, & gratum gratitudine accidentali. Sed implicat gratiam habitualem communicare alicui subiecto participium diuinæ naturæ, & non præstare eidem sanctitatis effectum, & ius ad vitam æternam; ergo pariter implicabit communicari alicui naturæ esse Deificatam formaliter per gratiam vnionis, quin illi communicetur esse sanctam, & gratam gratitudine substantiali, iusque ad vitam æternam habentem.

45 *Respondetur.* Respondeo, distinguendo primum consequens; sic comparantur quantum ad rationem effectus primarij, & secundarij, concedo consequentiam: sic comparantur quoad omnia, nego consequentiam: & concessa minori subsumpta, neganda est secunda consequentia. Ratio autem discriminis est: nam cum esse particeps diuinæ naturæ, sit esse radicem videndi, & amandi Deum, & implicet capacitas ad videndum, & amandum Deum, absque capacitate amabilitatis ab ipso, ideo non stat capacitas ad participium diuinæ naturæ, absque capacitate ad sanctitatem, & consequenter implicat, quod à gratia habituali primum, & non secundum præstetur: esse autem diuinitati coniunctum, dupliciter contingere potest, nempè, in vnitate personæ, vt coniungitur cum Deo rationalis natura, & in vnitate suppositi, vt in natura irrationali contingeret: & primo modo affert secum indispensabiliter sanctitatis effectum, secus autem secundo modo: idemque stare potest capacitas ad esse Deificatum, quod primario à gratia vnionis præstatur, cum incapacitate ad effectum sanctitatis, qui secundario prouenit ab illa.

46 *Ad tertiā probationem minoris.* Ad tertiam probationem minoris argumenti principalis, nego antecedens pro secunda parte; nec obstat esse bonum infinitum; nam licet infinitum bonum in se ipso terminet amorem necessarium, prout tamen creaturæ communicatum, non terminat amorem necessarium, sed liberum. Nec iterum obstat sanctificare infinitè creaturam: ac proinde illam constituere necessario diligendam. Nam licet infinitum per essentiam necessitet voluntatem diuinam, infinitum, non per essentiam sed per liberam communicationem, diuinam voluntatem ad sui amorem non necessitat. Et quidem actus Christi Domini meritorij, & satisfactorij morali gaudent infinitate, & tamen non necessitant voluntatem diuinam, vt ab illa acceptentur ad præmium, nec ad remissionem culpæ, nisi pacto præsupposito, in frequentiori Theologorum sententia; & hoc ideo, quia non per essentiam, sed per communicationem sunt infiniti: pariter ergo in præsenti, quamuis humanitas per gratiam vnionis infinitè sancta constituatur; non ideo ad sui amorem necessitat voluntatem diuinam quia non est infinitè sancta per essentiam, sed per communicationem.

Ad quartam probationem minoris, nego antecedens pro secunda parte: ad primam illius probationem dicatur; quod licet natura increata subiecto, cui conuenit per essentiam, præbeat ius in vitam sibi proportionatam, nempè, ad increatam Dei visionem; subiecto tamen, cui non per essentiam conuenit; sed per communicationem; non da tius ad vitam sibi ipsi proportionatam, sed ad vitam proportionatam subiecto, cui talis natura communicatur: & quia vita increata non habet proportionem cum natura creata, cui Dei natura per gratiam vnionis communicatur; bene tamen vita æterna, quæ in visione Dei creata consistit; hinc fit, quod non ad illam, sed ad istam tantum præbeat natura diuina ius naturæ creatæ, cui vnitur, & quam sanctificat. Ad secundam antecedentis probationem dicatur; quod vt diligibilitas ad formam infinitam sequuta, sit infinita, sufficit, quod vel sit in ordine ad hæreditatem infinitam, vel ad finitam hæreditatem sine termino in infinitum: vt constat in meritis Christi, quæ infinita sunt moraliter, & tamen non respondet illis præmium in actu infinitum, per hoc solum, quod dicunt ordinem ad præmium sine termino in infinitum. Sic autem in præsenti contingit: nam licet non constituatur humanitas per gratiam vnionis diligibilis in ordine ad beatitudinem actu infinitam; constituitur tamen diligibilis in ordine ad beatitudinem finitam in infinitum, & sine termino idest, ita vt nulla beatitudine de facto communicata humanitati, possit illius dignitas exhauriri, etsi de facto beatitudine fruatur finita: quia infinita in actu beatitudine frui impossibile, & implicatorium est. 47 *Ad vltimam probationem.*

Denique arguitur: si ex vi gratiæ vnionis sanctificaretur humanitas Christi, sequeretur, Christum, in quantum hominem esse Filium Spiritus Sancti, & totius Trinitatis: consequens est falsum, & contra communiorem Theologorum sententiam: ergo humanitas Christi non sanctificatur per gratiam vnionis formaliter. Probatur sequela: Christus, in quantum homo, esset Filius Dei: cum ratione gratiæ vnionis haberet in quantum homo, ius ad hæreditatem diuinam, qua sola ratione gratia habitualis nos Dei filios constituit: quia, nempè, nos constituit hæredes, hæreditas namque diuina tantum est debita filijs; sed non esset Filius solius Patris diuini: ergo esset Filius totius Trinitatis. Probatur minor; nam terminus *ad quem* relationis filiationis, est ipsum principium actionis, supra quam talis relatio fundatur; sed actio, supra quam fundaretur huiusmodi relatio, videlicet, actio vnitiua humanitatis ad Verbum, non esset à sola persona Patris sed ab hoc Deo, vt tribus personis communi: prout sic namque Incarnationem causauit, fuitque principium illius: ergo terminus *ad quem* relationis filiationis supra actionem istam fundatæ, non esset sola Patris persona, sed hic Deus, vt toti Trinitati communis; & consequenter, Christus, in quantum homo, esset Filius totius Trinitatis, si illius humanitas, ex vi gratiæ vnionis sanctificaretur formaliter. 48 *Vltimum argumentum.*

Suarez *in hac 3. p. disp. 49. sect. 2.* & Vazquez *disp. 89. c. 14.* argumento facto conuicti, non reputant inconueniens asserere, Christum; in quantum hominem, esse Filium Trinitatis. Quorum sententiam ad longum examinare præsentis loci non est, sed *infra q. 23.* fusè à Theologis discutitur. Pro nunc tamen breuiter, ab illa recedendum existimo, primo: quia Concilium Toletanum vndecimum in confessione Fidei, illi aperte refragari videtur, his verbis: *Nam Christus Iesus nullo modo Spiritus Sancti Filius credi, vel intelligi potest.* Quæ verba sumpta ex Augustino *in Enchiridione cap. 38. & cap. 39. & lib. 2. de Trinitate cap.* 10. Et cum vniuersalia sint, & omnem modum filiationis excludant, nullam interpretationem videntur admittere, & sententiæ oppositæ apertè aduersari videntur: cum in illa hæc propositio admittatur: *Christus, aliquo modo, est Filius Spiritus Sancti;* quæ contradictorie opponitur propositioni Concilij Toletani, sumptæ ex parente Augustino. 49 *Quorundam sententia reiicitur primò.* *Concil. Tolet.* *S. August.*

Secundo, quia ex opposito fieret, posse in aliquo vero, & catholico sensu concedi Spiritum Sanctum esse Filium; consequens absurdum est: ergo sententia opposita est falsa. Patet sequela; nam in contraria sententia, ideo Christus, in quantum homo, est, in aliquo vero sensu, Filius naturalis totius Trinitatis per gratiam vnionis, quia ratione illius est sanctus, eique conuenit ius ad hæreditatem Dei; sed etiam Spiritui Sancto conuenit, per æternam processionem, ius essentiale ad hæreditatem diuinam: ergo poterit concedi in aliquo vero, & catholico sensu, Spiritum Sanctum esse Filium naturalem primæ, & secundæ personæ. 50 *Secundo reiicitur.*

De-

51 *Denique reijcitur. s.Thom.* Denique à præfata sententia recedimus: quia expresè aduersatur Angelico Præceptori *infra quæst. 32. art. 3. ad finem corporis*, illis verbis: *Christus, quamuis secundum humanam naturam sit creatus, & iustificatus, non tamen debet dici Filius Dei, neque ratione creationis, neque ratione iustificationis, sed solum ratione generationis æternæ, secundum quam est Filius Patris solius; & ideo nullo modo debet dici Christus, Filius Spiritus Sancti, nec etiam totius Trinitatis*. Quæ verba clara sunt, adeoque perspicuè oppositæ sententiæ aduersantur, vt nullam interpretationem admittant.

52 *Traditur vera solutio.* Vnde ad argumentum factum respondeo, negando sequelam: ad illius probationem, negandum est antecedens: licet enim omnis filius sit hæres, non tamen omnis hæres, est filius: nepos namque ius habet ad hæreditatem aui, & consanguinei ius habent ad hæreditatem illorum, quibus sanguine coniunguntur, & tamen illorum filij non sunt. Spiritus Sanctus ius habet essentiale ad hæreditatem diuinam, & tamen in nullo sensu catholico potest dici Dei Filius. Christus etiam ratione gratiæ habitualis ius habet ad hæreditatem diuinam, cum ratione illius Christo, vt homini, sit debita visio beatifica, in qua Dei hæreditas consistit; & tamen ratione gratiæ habitualis non est, nec dicitur Filius, cum per illam sit Filius adoptiuus, vtpotè, huius filiationis incapax, nec etiam Filius naturalis, cum gratia ratione sui non possit filiationem naturalem fundare: licet ergo valeat benè: *Est Filius: ergo est hæres*; non tamen è contra valet: *Est hæres: ergo est Filius*: ac proindè, quamuis Christus, in quantum homo, ius habeat sibi connaturale, ratione gratiæ vnionis, sanctificantis illius humanitatem, ad hæreditatem Dei, malè infertur esse naturalem Dei Filium, & totius Trinitatis.

53 *Obijcies.* Sed dices, ideo per gratiam habitualem Filij Dei constituimur, quia præstat ius ad vitam æternam nos Deificando participatiuè, & imitatiuè; sed si gratia vnionis humanitatem Christi sanctificat, præstat illi ius ad vitam æternam Deificando illam, non participatiuè, accidentaliter, aut imitatiuè, sed perfectiori, & altiori modo, videlicet, substantialiter: ergo ratione illius, Christus, in quantum homo, constituetur Filius Dei, etsi non humanitas, quia est incapax denominationis Filij.

54 *Si respondeatur.* Si fortè dicatur, per gratiam habitualem taliter naturam Dei per modum naturæ participari, quod constituit hominem viuentem radicaliter vita diuina; ideoque illum constituere Filium Dei adoptiuum: Deitas autem, etsi substantialiter humanitati coniuncta, non tamen vnitur illi, sub conceptu naturæ viuentis, nec ipsam constituit radicaliter viuentem vita diuina; ac proindè, nec humanitatem, nec Christum, in quantum hominem, Filium Dei naturalem, aut adoptiuum constituit.

55 *Obstat primò.* In contrarium obstat primo; quòd licet diuinitas non vniatur humanitati Christi, sub conceptu vitæ, vnitur tamen illi, sub ratione sanctitatis, vt *conclusione quarta* videbimus, quæ ratio etiam spectat ad conceptum naturæ diuinæ: ergo communicatur illi natura diuina, sub conceptu naturæ; & consequenter sufficienti modo, vt fundet in Christo, vt homine, relationem filiationis.

Secundo. Secundo, & vrgentius: nam esto Deitas humanitati vnita non constituat illam se ipsa physicè radicaliter viuentem vita Dei, constituit tamen illam radicaliter moraliter vita diuina, aliàs sanctitas humanitatis non esset, cuius contrarium *inferius in hac disputatione* monstrabimus; sed sic viuentem humanitatem constituere, sufficit ad fundandam relationem filiationis in Christo, quatenus homine: tùm quia oppositum non potest efficaci aliqua ratione conuinci. Tum etiam; quia in multorum sententia gratia habitualis non constituit animam radicaliter physicè viuentam, in ordine supernaturali, & diuino, sed tantum radicaliter moraliter; & tamen hominem Dei filium constituit; ergo ex defectu vnionis Deitatis cum humanitate, sub conceptu vitalis, non rectè colligitur filiationem Dei in Christo, vt homine non fundare.

56 *Denique.* Denique, nam ex ista solutione sequitur, Christum, vt hominem, saltim per gratiam habitualem, Filium Dei naturalem, vel adoptiuum constitui: cum gratia habitualis vniatur animæ Christi, sub conceptu vitæ radicalis, ipsam constituendo viuentem radicaliter physicè: consequens est falsum, vt *Tractatu de filiatione Christi* videbimus: ergo ad aliud principium recurrendum est, vt cum sanctificatione humanitatis à diuinitate illi hypostaticè vnita, componamus Christum, in quantum hominem, ratione istius sanctificationis, Filium naturalem Trinitatis non esse.

57 *Pro vera solutione notandū primò.* Aliter ergo est obiectioni factæ occurrendum, notando primo ex Diuo Thoma *infra quæstione 35. articulo quinto*, subiectum filiationis, tam inhæsiuè, quam denominatiuè, non esse naturam, nec suppositum ratione naturæ, sed suppositum ratione sui, & secundum id, quod importat in recto, nempè, subsistentiam: quo circa, vt ibi docet Diuus Thomas, relatio filiationis, qua Christus ad Beatissimam Virginem refertur, non realis, sed rationis est: quia subiectum immediatum illius, nempè, suppositum Verbi, non est capax recipiendi accidens reale.

58 *Notandū secundò. s.Thom.* Notando secundò ex eodem D. Thoma *infra quæstione 23. articulo quarto, & quæstione 32. articulo tertio; illud, quod de aliquo dicitur secundum perfectam rationem, non posse dici de eodem secundum rationem imperfectam; sicut quia fortes dicitur naturaliter homo, nunquam dicitur homo secundum illam significationem, qua pictura hominis dicitur homo; licet fortè ipse assimiletur alteri homini*. Verba sunt D. Thomæ.

59 *Notandū tertiò.* Tertio est notandum, Christum, secundum suppositum, esse ratione generationis æternæ Filium Patris secundum perfectam rationem filiationis; filiatio autem, quæ in iustificatione, prouenientè è gratia vnionis posset fundari, non esset filiatio, secundum perfectam rationem filiationis: vtpotè cum non esset filiatio per essentiam, sed per gratuitam communicationem, seu in communicatione gratuita prædictæ sanctitatis fundata: esset ergo filiatio secundùm imperfectam filiationis rationem: & consequenter non potest talis filiatio de supposito Verbi prædicari, seu de Christo ratione suppositi.

60 *Obiectionis solutio.* His ita breuiter præsuppositis explicandis fusè *infra quæstione 23. tractatu de Filiatione christi*, ad obiectionem factam respondeo, distinguendo maiorem: ob rationem illam præcisè, nego maiorem: ob illam, & insuper, quia datur in nobis capacitas ad suscipiendam filiationem, prouenientem à gratia adoptionis, concedo maiorem: & sub eadem distinctione minoris, nego consequentiam. Quia in Christo non est capacitas recipiendi denominationem Filij ratione iustificationis humanitati per gratiam vnionis: vndè sicut ob hanc causam non recipit denominationem Filij à gratia habituali, ob eandem rationem non denominatur Filius filiatione super vnionis gratiam fundata. Quæ solutio est Diui Thomæ *infra quæstione 32. articulo tertio* ibi; *Ad secundum dicendum, quod homines, qui spiritualiter formantur à Spiritu Sancto, non possunt dici Filij Dei secundum perfectam rationem filiationis; & ideo dicuntur Filij Dei secundum filiationem imperfectam, quæ est secundum similitudinem gratiæ, quæ est à tota Trinitate. Sed de Christo est alia ratio: vt dictum est. Et similiter dicendum est ad tertium.* s.Thom.

61 *Replic abis primò.* Sed replicabis aduersus istam resolutionem primo. Gratia enim vnionis, vt sanctificans humanitatem, est quantum est de se, potens fundare relationem filiationis: ergo illam de facto fundat in Christo quatenus homine; & consequenter Christus, vt homo, est per gratiam vnionis Filius totius Trinitatis. Consequentia patet; implicat enim potentia, cui ad actum reduci repugnet; sed actus fundandi relationem filiationis, non potest prædictæ gratiæ in alio, quam in Christo competere: ergo si est potens fundare prædictam relationem, illam de facto fundat in humanitate Christi. Antecedens probatur; nam gratia habitualis est de se potens relationem filiationis fundare: quia dat ius ad hæreditatem diuinam fundatum in participatione naturæ Dei; sed gratia vnionis præstat ius ad diuinam hæreditatem fundatum in communicatione substantiali naturæ Diuinæ: ergo est, quantum est de se, potens fundare relationem filiationem.

62 *Replicabis secundò.* Replicabis secundo; licet Christus, in quantum Deus, sit per essentiam Filius Dei naturalis; Christus, in quantum homo, est Filius Dei naturalis per gratiam vnionis; vt docet Diuus Thom. *infra quæstione vigesima quarta articulo primo*. Et tamen esse Filium Dei per gratiam vnionis, est esse Filium Dei, secundum minus perfectam rationem filiationis; ergo ex impossibilitate conuenientiæ eiusdem prædicati, secundum perfectam, & imperfectam rationem respectu eiusdem subiecti, perperam intuiimus Christum, in quantum hominem, non posse esse Filium Dei filiatione in gratia vnionis fundata.

63 *Denique obijcies.* Denique obijcies; nam sequitur ex tradita solutione, quod si Spiritus Sanctus carnem humanam assumeret, esset, in quantum homo, Filius Dei filiatione fundata in sanctificatione substantiali humanitatis: consequens est falsum; omnes enim Theologi, quantum ad hoc, idem asserendum existimant de Spiritu Sancto, in suppositione facta, quod de Christo, vt homine, asseritur: ergo solutio tradita est nulla. Probatur sequela; nam iuxta doctrinam solutionis, Christus, in quantum homo, ideo non est Filius Dei filiatione super vnionis gratiam fundata, quia est Filius Dei, secundum perfectam rationem, cum quo non compatitur dici Filium imperfectè; sed hæc ratio in Spiritu Sancto non militat; cum non sit Filius Dei per essentiam, quod est esse Filium, secundum perfectam filiationis rationem: ergo esset, in prædicta hypothesi, Filius Dei filiatione super vnionis gratiam fundata.

64 Respondeo ad primam replicam, negando antecedens; ad pro-

Occurritur primæ obiectioni. probationem, nego causalem maioris, vt omnino adæquatam; sed insuper, quia gratia habitualis non est alligata essentialiter ad hominem Deum, sed indifferens, vt possit conuenire puræ creaturæ, cui potest effectum filiationis præstare; ideoque est, quantum est de se, potens illum effectum præbere: gratia autem vnionis hac indifferentia non gaudet, sed solum sanctificare potest naturam intellectualem vnitam hypostaticè personæ Diuinæ, quæ incapax est filiationis supra sanctificationem à gratia vnionis præstitam fundatæ ob rationem assignatam; & ideo non est de se potens relationem filiationis fundare; implicat enim formam alicui subiecto essentialiter alligatam, posse quantum est de se præstare effectum tali subiecto essentialiter repugnantem.

65 *Soluitur secunda obiectio.* Ad secundam replicam, concessa maiori, nego minorem. Nam filiatio Christo, vt homini, per gratiam vnionis conueniens, non est distincta à filiatione conueniente Christo, vt Deo, per æternam generationem, sed eadem, & supra idem fundamentum fundata, nempè, supra generationem æternam, gratia vnionis solum vt conditione ingrediente, quam doctrinam late explicabimus *infra quæstione 23. & vigesimaquarta, tractatu de filiatione Christi, & de illius prædestinatione.*

66 *Occurritur tertiæ obiectioni.* Ad tertiam obiectionem, nego sequelam: ad probationem, distinguo maiorem; ly *ex eo*, dicente causam necessariam; & vnicam, nego maiorem; dicente causam sufficientem ad excludendam prædictam filiationem ab humanitate Christi, vel à Christo, quatenus homine, concedo maiorem; & concessa minori, nego consequentiam. Nam licet esse Filium, secundum perfectam rationem sit causa sufficiens, vt Christus, in quantum homo, nequeat esse Filius Dei filiatione fundata in sanctificatione humanitatis; non tamen est causa vnica; & necessaria; sed restat alia sufficiens militans in Spiritu Sancto, nempè, esse personam Diuinam, cui per essentiam conuenit diuina hæreditas, & ius ad illam; ac proindè, non potest denominationem Filij supra sanctificationem humanitatis fundata sortiri.

§. III.

Modum substantialem vnionis non esse formam sanctificantem humanitatem Christi, cum veteri sententia defenditur.

67 *Secunda conclusio. Discip. D. Tho. Suar. Vazq. Raguf. Becan. Turrian. Lugo.* SIT SECVNDA CONCLVSIO. Vnio creata, qua humanitas Verbo vnitur, non est forma illam sanctificans, nec causalitas formæ sanctificantis, sed tantum requisita conditio. Primam partem conclusionis tenent Theologi frequenter ferè nihil de secunda attingentes: omnes Discipuli Diui Thomæ relati pro secunda sententia primæ conclusionis parti assentiuntur: & ex Patribus Societatis Suarez *disputatione decimaoctaua, sectione prima, §. Sed quæret aliquis*, Vazquez *disputatione 41. capite quarto*, Ragusa *disputatione 67. §. secundo*, Becanus *capite octauo quæstione prima* Turrianus *opusculo sexto de Gratia disputatione prima dubio secundo*, Granadus *tractatu septimo disputatione prima*, Cardinalis Lugo *disputatione decima sexta numero vigesimo septimo*. Estque apud Recentiores eiusdem familiæ frequentior.

68 *Probat Vazq.* Illam probat Vazquez *disput. 30. cap. 3.* eo quod si vnio humanitatis cum Verbo esset forma præbens effectum sanctitatis formaliter humanitati Christi; sequeretur, non posse de potentia absoluta naturam irrationalem Verbo hypostaticè vniri: consequens est falsum, vt communiter docetur à Theologis: ergo modus vnionis, quo humanitas Verbo vnitur, non est forma humanitati præstans effectum sanctitatis formaliter. Probat sequelam; vbi enim est impossibilis effectus formæ inhærentis intrinsecè, impossibile etiam est talem formam inhærere; sed effectus sanctitatis est in natura irrationali impossibilis: ergo si à modo vnionis, tanquam a forma, præstatur, repugnat irrationali naturæ recipere talem modum; & consequenter repugnat Verbo hypostaticè vniri.

69 *Reijcitur primo.* Hoc tamen argumentum, quo, alijs relectis, fuit Vazquez ad communem sententiam conuictus, displicet merito alijs Theologis, non solum exteris, sed etiam domesticis, & reijcitur primò: nam vnio humanitatis ad Verbum est specificè distincta a modo vnionis irrationalis naturæ: ergo quamuis vnio humanitatis formaliter effectu sanctitatis humanitati præstaret, posset vnio irrationalis naturæ vi ad prædictum effectum præstandum carere; formæ namque differentes specificè non petunt præstare eosdem effectus formales: & consequenter, ex eo quod natura irrationalis incapax sit effectus sanctificationis, ad summum colligi potest esse incapacem vnionis qua humanitas Verbo vnitur; non autem potest inferri incapacitas in natura irrationali; vt Diuino Verbo vniatur modo vnionis specificè distincto ab vnione humanitatis; ac proindè non colligitur, quod non possit absolutè Verbo hypostaticè vniri, quæ est communis Theologorum sententia.

Secundò reijcitur; non enim est minus de ratione formæ intrinsecè, per modum termini vnitæ, præstare suum effectum formalem subiecto, cui intrinsecè vnitur, quam de ratione formæ intrinsecè inhærentis, vel intrinsecè informantis; sed stat formam primo modo vniri subiecto incapaci alicuius effectus, seu quasi effectus formalis illius: ergo etiam stare poterit formam aliquam vniri subiecto, quod capax non sit recipiendi in se omnem effectum formalem, qui a tali forma præstatur, dum tamen alicuius effectus prædictæ formæ sit capax, & consequenter, quamuis modus creatus vnionis forma sanctificans sit, poterit nihilo minus recipi in natura irrationali, esto effectus sanctitatis sit incapax: quia alterius effectus est capax, nempè, huius, quod est esse vnitum substantialiter Verbo. 70 *Impugnatur secundo.*

Secunda consequentia ex prima clarè colligitur. Prima ex præmissis infertur. Maior constat a paritate rationis. Minor autem probatur; nam subsistentia verbi, potest de potentia absoluta vniri intrinsecè naturæ irrationali; & tamen non potest illam reddere personatam, sed tantum esse suppositatam, nec potest illam sanctificare; cum tamen humanitatem personatam & sanctam constituat: ergo stat formam intrinsecè per modum termini vniri subiecto, quod non sit capax omnis effectus formalis, qui potest a tali forma præstari, dummodo sit in illo capacitas ad aliquem effectum formalem a tali forma præstabilem.

Denique reijcitur, & explicatur magis hoc ipsum; nam licet de ratione formæ sit non posse vniri subiecto, illud informando intrinsecè, quin sit capax recipiendi aliquem effectum formalem a tali forma præstabilem; quod tamen possit subiectum recipere omnem effectum formaliter, prouenientem à forma, necessarium non est, vt sit capax receptiuum illius, etiam si intrinsecè informet. Constat hoc in gratia habituali, quæ de facto existit in anima Christi Domini, cui non præstat omnem suum effectum formalem; cum Christus capax non sit filiationis adoptiuæ, quam gratia præstare potest, & de facto puris hominibus præstat. Constat etiam in anima rationali, quæ intrinsecè informat capillos, quos nec rationales, nec sensitiuos constituit, sed tantum vegetatiuos; sed quamuis modus vnionis esset sanctificatiuus formaliter, effectus sanctificationis non esset illi adæquatus, cum vltra talem effectum præstet etiam alium, nempè, esse vnitum substantialiter Verbo: ergo stare posset incapacitas in natura irrationali ad effectum sanctificationis, cum capacitate ad recipiendam intrinsecè vnionem hypostaticam cum Verbo, quamuis talis vnio esset sanctificatiua formaliter. 71 *Denique reijcitur.*

Confirmatur, & vrgetur; nam licet modus vnionis non sit sanctificatiuus formaliter, inchoatiuè tamen, & vialiter sanctificatiuus, & esse inchoatiuè, & vialiter sanctum præstatur a tali modo in genere causæ formalis; & tamen recipi potest in natura irrationali, & illi communicari, vt fatetur Vazquez communi adhærens sententiæ, quin talem naturam constituat sanctam inchoatiuè, & vialiter, cui enim repugnat sanctitas, etiam inchoatio sanctitatis repugnat: ergo quamuis modus vnionis humanitatis cum Verbo effectum sanctitatis, per modum formæ, præstaret, posset nihilominus irrationalis natura Verbo hypostaticè vniri, quin talis vnio illam redderet sanctam, & gratum formaliter: ac proinde ex eo quod vnio humanitatis cum Verbo esset forma humanitatem sanctificans, non sequitur, non posse de potentia absoluta naturam irrationalem Verbo hypostaticè vniri. 72 *Confirmatur.*

Secundò alij pro prima nostræ conclusionis parte sic arguunt: humanitas Christi est infinitè sancta; sed per modum creatum vnionis, non potest esse sancta infinitè, ergo per talem modum non sanctificatur formaliter. Hoc tamen argumentum prorsus inefficax est. Licet enim humanitas Christi infinitè sancta sit, ex hoc tamen non excluditur, quod etiam finitè sit sancta; immò de facto finitè sanctificatur per gratiam habitualem, vt ex infra dicendis constabit, ergo ex eo, quod infinitè sancta sit, licet rectè colligatur esse in humanitate Christi formam aliquam, illam infinitè sanctificantem, & effectum illum infinitè sanctitatis ab vnione non præstari, non tamen rectè colligitur, quod modus creatus vnionis effectum alium finitæ sanctificationis non præstet. Et instatur euidenter in gratia habituali, respectu cuius, potest idem argumentum confieri, in hunc modum arguendo: *Anima Christi Domini est sancta infinitè, sed gratia habitualis non potest Animam Christi infinitè sanctificare: ergo non sanctificat illam formaliter*; cuius argumenti vtraque præmissa est vera, loquendo in minori de infinitate simpliciter: consequens tamen est falsum, in omnium Theologorum sententia, vno consensu asserentium, animam Christi Domini per gratiam habitualem reddi formaliter sanctam: ergo prædictum argumentum inefficax debet censeri ad probandum humanitatem Christi non sanctificari formaliter per modum substantialem vnionis. 73 *Aliorum probatum reijcitur.* *Instatur in gratia habituali.*

Ter-

74 *Aliorum probatum reijcitur.* Tertio alij conclusionem nostram sic probant; forma impotens de se constituere Filium adoptiuum; & naturalem, nequit esse sanctificatiua formaliter, cum effectum sanctitatis aliqua filietio sequatur; sed vnio creete humanitatis cum Verbo non potest Filium naturalem constituere, cum Diuina natura non sit, quam solam naturalis filiatio consequi potest, nec potest constituere Filium adoptiuum; forma namque essentialiter cum filiatione naturali connexa nequit habere sufficientiam ex se ad constituendum Filium adoptiuum; vnio autem prædicta essentialiter cum filiatione Dei naturali connectitur: ergo non est forma sanctificatiua formaliter. Sed nec ratio ista conclusionem nostram suadet; instatur namque primo in gratia ipsa substantiali vnionis sanctificante humanitatem Christi, formaliter; cui tamen essentialiter repugnat filiationem naturalem, aut adoptiuam fundare. Instatur secundò in gratia habituali formaliter humanitatem Christi sanctificante; quia constituat Christum vt hominem Filium adoptiuum, aut naturalem. Si namque potest dari forma de facto sanctificans, quæ de facto modum aliquem filiationis non fundet; cur non erit dabilis forma sanctificatiua, impotens de se ad fundandam filiationem.

Instatur primo argumentũ. *Instatur secundò.*

75 *Suadetur conclusio 1.* Vndè his argumentis omissis, suadenda est nostra conclusio primò; nam iuxta Ecclesiæ Patres, eo sanctificatur humanitas Christi formaliter quo formaliter vngitur; sed vnctio humanitatis non præstatur à modo vnionis formaliter: ergo nec formalis humanitatis sanctificatio ab illo formaliter prouenit. Probatur minor; nam esse vnctam humanitatem, idem apud Patres est, quod Deificatam esse; sed humanitatem esse Deificatam non prouenit à modo vnionis formaliter, sed est quasi effectus formalis Diuinitatis vnitæ: ergo vnctio humanitatis non est ab vnione, sed à Diuinitate formaliter. Minor probatur; ab illo namque præstatur esse Deificatum *adiectiuè*, à quo præberetur esse Deum, si Deitas taliter vniretur humanitati, quod posset illam deam *substantiuè* constituere, sicuti ab eodem prouenit esse *adiectiuè* humanatum, à quo prouenit esse hominem *substantiuè*; sed si Deitas posset sic humanitati vniri, quod illam deam constitueret, non ab vnione humanitatis cum Deitate, sed ab ipsa diuinitate præstaretur esse deam in genere causæ formalis, sicut esse ignem non ab vnione formæ ignis, sed ab ipsa forma præstatur formaliter, & esse hominem, non ab vnione animæ rationalis, sed ab ipsa anima rationali formaliter prouenit: ergo esse Deificatam humanitatem non præstatur à modo vnionis, sed à Diuinitate formaliter.

76 *Secundò suadetur conclusio.* Deinde probatur; nam modus vnionis non est sanctitas per essentiam, cum sit aliquid creatum, nec sanctitas per participationem; cum non sit formalis participatio sanctitatis per essentiam, nempè, naturæ diuinæ sub conceptu naturæ, sub quo solo conceptu esse sanctitatem per essentiam ex infra dicendis constabit: ergo non est sanctitas formalis; & consequenter non potest formaliter effectum sanctitatis præstare.

Confirmatur. Confirmatur; vnio humanitatis cum Verbo non est ratione sui radix physica, vel moralis donorum ad ordinem gratiæ spectantium: ergo non est forma ad formaliter sanctificandum sufficiens. Consequentia patet; nam illa sola est forma sanctificatiua formaliter, in qua aliquo ex prædictis modis radicantur omnia dona spectantia ad ordinem gratiæ. Antecedens pro prima parte constat; alias vnio hypostatica esset formaliter natura participata; cum in conceptu radicis facultatum proximè operatiuarum, ratio naturæ consistat; & gratia habitualis non alia de causa sit formalis participatio naturæ diuinæ, nisi quia radix est donorum supernaturalium. Pro secunda parte probatur; nam debitum morale principiorum proximè operandi, solum ratione naturæ conuenire potest; sed vnio hypostatica non obtinet conceptum naturæ, vt proximè dicebamus: ergo non potest debitum morale facultatum supernaturalium fundare; & consequenter non potest illas radicare moraliter.

77 *Denique probatur.* Denique suadetur conclusio; causalitas alicuius formæ non præstat subiecto effectum formalem formæ, quo circa vnio albedinis cum subiecto non dealbat formaliter: vnio gratiæ habitualis cum anima formaliter non sanctificat illam: vnio animæ rationalis cum corpore non constituit illud formaliter animatum; sed vnio humanitatis cum Verbo est causalitas formæ sanctificantis humanitatem formaliter, in sententia Aduersariorum: ergo non sanctificat humanitatem formaliter, sed solum vnitiuè, prout scilicet, vnit diuinitatem cum humanitate, quæ illam formaliter sanctificat.

78 *Aduersariorum solutio.* Respondent contrarij Auctores, veram esse maiorem de effectu formali specifico formæ; hoc est, conueniente specificè cum formali effectu præstito à forma; hic enim non potest ab vnione formæ cum subiecto præstari; falsam autem de effectu formali generico, hoc est, genericè conueniente cum illo effectu, quem forma præstat subiecto; forma namque substantialis substantificat materiam, & vnio eiusdem formæ effectum similem genericè præstat; nam etiam talis vnio materiam formaliter substantificat, licet substantialitete incompleta, & specificè distincta ab ea, quam forma substantialis materiæ præstat formaliter: ex quo tantum sequitur, sanctitatem præstitam ab vnione non esse eiusdem, sed diuersæ speciei à sanctitate præstita humanitati à forma sanctificante, cuius vnio est causalitas, seu exercitium formale.

Sed contra primò; nam licet causalitas formæ possit conuenire cum illa in effectu abstrahente à completo, & incompleto, à perfecto, & imperfecto, qualis est effectus substantificandi; in effectu autem completo, & perfecto conuenire non potest cum forma, vt constat in exemplis adductis, vnio namque animæ rationalis cum corpore conuenit quidem cum illa in effectu substantialitatis, qui abstrahit à completo, & incompleto, non in effectu animandi, qui tali abstractione non gaudet. Vnio etiam albedinis cum corpore conuenit cum illa in præstando esse accidentale à completo, & incompleto abstrahente; non autem in effectu formali dealbandi, cui talis abstractio non conuenit; sed effectus sanctificationis, perfectus, & completus est, ergo causalitas formalis formæ sanctificantis non potest conuenire cum illa in effectu formali sanctitatis præstando. 79 *Reijcitur primò.*

Contra secundò; causalitas formalis gratiæ sanctificantis, nempè, vnio, qua gratia vnitur cum anima, non conuenit cum gratia in præstando formaliter effectum sanctitatis, etiam genericè sumptum: ergo causalitas formalis sanctitatis hypostaticæ, nampè, vnio Deitatis cum Verbo, non conuenit cum Deitate in præstando formaliter sanctitatis effectum, nec specificè, nec genericè sumptum. Consequentia tenet à paritate rationis. Antecedens autem constat; nam vnio gratiæ ad subiectum non præstat illi effectum sanctitatis formaliter specificè, aut genericè conuenientem cum effectu sanctitatis, quem gratia formaliter præstat, in communi Theologorum sententia. 80 *Secundò reijcitur.*

Respondent contrarij Auctores, falsum esse antecedens; sicut namque vnio hypostatica habet cum peccato mortali, & veniali essentialem repugnantiam; ideoque sanctificat formaliter sanctitate ordinis hypostatici: ita vnio gratiæ habitualis ad animam habet cum peccato mortali repugnantiam connaturalem, non minus quam ipsa gratia; & consequenter sanctificat formaliter animam, etsi sanctitate inferiori ad illam, quem gratia formaliter præstat, solumque genericè conueniente cum effectu sanctitatis præstito à gratia habituali. 81 *Respondent contrarij.*

Hæc tamen solutio, præterquamquod communi Theologorum sententiæ aduersatur; nullus enim, quem hucusque viderim, dixit, vnionem gratiæ cum anima esse formam sanctificantem formaliter; præter hoc, inquam, reijcitur; nam si vnio gratiæ habitualis cum anima sanctificaret formaliter, eo quod habet cum peccato mortali repugnantiam connaturalem, sequeretur actionem productiuam gratiæ præstare effectum sanctitatis formaliter; consequens est falsum: ergo & tradita solutio. Patet sequela; ideò namque vnio gratiæ habitualis cum anima, habet cum peccato mortali repugnantiam connaturalem, quia est connexa essentialiter cum gratia connaturaliter cum peccato mortali pugnante; sed etiam actio productiua gratiæ est cum illa essentialiter connexa; & consequenter repugnantiam connaturalem habet cum peccato mortali: ergo erit formalis sanctitas, si vnio gratiæ cum anima ob rationem assignatam formaliter illam sanctificat. 82 *Reijcitur hæc solutio.*

Si fortè dicatur; vnionem gratiæ habitualis cum anima, præter repugnantiam connaturalem cum peccato mortali, habere etiam, quod sit entitas supernaturalis intrinsecè afficiens animam, & illam pulchram constituens pulchritudine supernaturalis ordinis, ideoque sanctificare formaliter; actio vero productiua gratiæ non afficit intrinsecè animam, nec illam pulchram constituit; atque adeò, licet essentialiter connectatur cum gratia, habeatque cum peccato mortali repugnantiam connaturalem, non est sanctificatiua formaliter. 83 *Si forte dicatur.*

In contrarium obstat primò; nam in sententia Aduersariorum, actio per quam Deus gratiam infundit, non est formaliter immanens, sed actio formaliter transiens, subiectiuè in anima recepta: ergo dat animæ intrinsecam perfectionem formaliter, & intrinsecam pulchritudinem ordinis supernaturalis. Deinde, nam esto in sententia D. Thomæ, & Nostra, actio productiua gratiæ habitualis sit actio immanens in Deo, passio tamen illi correspondens intrinsecè afficit animam, habetque cum peccato mortali repugnantiam connaturalem: ergo erit forma sanctificans; quod non minus falsum est, quam quod actio productiua gratiæ, præstet effectum sanctitatis in genere causæ formalis. 84 *Obstat primò contra hanc solutionẽ. Obstat secundò.*

Tertiò probatur, vnionem gratiæ cum anima non sanctificare formaliter; si namque vnio gratiæ cum anima ratione sui animam sanctificaret formaliter, sequeretur habitualem gratiam nunquam peccatum expellere, sed expulsum inuenire; con- 85 *Tertio probatur assumptũ.*

consequens est falsum: ergo vnio, qua gratia vnitur cum anima, non est sanctificatiua formaliter. Probatur sequela; nam vnio gratiæ prius natura informat, & afficit animam, quam illam informet gratia, cum gratia ratione modi vnionis animæ inhæreat, illamque informet, & afficiat; ergo si vnio ratione sui est sanctificatiua formaliter, & expulsiua peccati, semper gratia habitualis inueniet peccatum ab anima expulsum; & consequenter numquam illud expellet formaliter.

86 *Denique probatur.* Denique id ipsum probatur; etenim vnio ista non conuenit cum gratia habituali in ratione naturæ ordinis supernaturalis, etiam conuenientia generica, nec in effectu formali constituendi radicem supernaturalium donorum; sed effectus sanctitatis solum præstatur formaliter à natura Diuina; vel per essentiam, vel per participationem, & a forma, supernaturalia dona radicante: ergo vnio ista non conuenit cum gratia habituali, nec conuenientia specifica, nec conuenientia generica in ratione sanctitatis, nec in eius effectu formali. Quo argumento id ipsum conuincitur de vnione humanitatis cum Verbo; non enim est natura Diuina, nec per essentiam, nec per participationem; & consequenter, si sola natura Diuina est formalis sanctitas vnio humanitatis cum Verbo, sanctitas formalis non est.

87 *Respondebis.* Respondebis, vt quondam audiui, negando, quod modus vnionis non sit natura diuina per participationem; participat namque formaliter Dei naturam: & consequenter est formaliter natura participata, & principium *quo* radicale operandi supernaturaliter. Sed contra primo; nam vnio humanitatis ad personam verbi, solum participat formaliter identitatem personalitatis cum natura Diuina; sed conceptus identitatis personalitatis cum natura, non est formalissimè conceptus naturæ; alias personalitas Diuina esset natura formaliter: ergo modus vnionis humanitatis cum Verbo, non participat naturam Diuinam sub conceptu naturæ formaliter. *Contra primò.* Contra secundo; vnionemque gratiæ habitualis cum anima non est formalis participatio naturæ, sed nexus, & vinculum formæ, quæ naturam Diuinam formaliter participat, nempè, gratiæ habitualis: ergo pariter vnio humanitatis cum Verbo non est formalis participatio naturæ Diuinæ. *Contra secundò.*

88 *Tertiò.* Contra tertio, vnio humanitatis cum personalitate non est humanitas: vnio animæ rationalis cum materia non est anima rationalis, nec specificè, nec genericè; ergo pariter vnio humanitatis cum Deitate non est natura diuina, nec secundum conuenientiam specificam, nec secundum conuenientiam genericam. *Denique* Denique falsitas prædictæ solutionis probatur; si namque vnio humanitatis cum Verbo esset formalis participatio naturæ Diuinæ superflueret omnino gratia habitualis in anima Christi Domini; consequens est falsum, vt ex infra dicendis constabit: ergo prædicta vnio, formalis participatio naturæ Diuinæ non est. Probatur sequela; nam vnio esset radicale principium actuum, & habituum supernaturalium; ergo media vnione anima Christi omnino connaturaliter supernaturales actus eliceret; sed gratia ad hoc constituitur in anima Christi Domini, vt mediante illa connaturaliter actus supernaturales eliciat: ergo admisso vnionem hypostaticam esse participationem formalem naturæ Diuinæ, superfluit gratia habitualis in Christo.

89 *Secunda pars conclusionis probatur. 1.* Deindè secunda pars conclusionis, quod, nempè, vnio humanitatis cum Verbo non sanctificet humanitatem, vt causalitas formæ sanctificantis, probatur primo; vt enim supra *tractatu secundo* docuimus; etsi humanitas vniatur Verbo per modum substantialem vnionis realiter ab illa, & a Verbo distinctum: Verbum tamen intrinsecè humanitati per se ipsum vnitur absq; modo realiter superaddito; sed causalitas formæ substantialiter, sanctificantis humanitatem Christi, non est vnio ex parte humanitatis se tenens, sed vnio se tenens ex parte Verbi, illud intrinsecè vniens cum humanitate; sicut causalitas animæ rationalis non est vnio intrinsecè recepta in materia, illamque animæ vniens, sed vnio recepta in anima, & illam vniens materiæ; eo quod exercitium causæ formalis, & causalitas illius non ex parte recipientis, sed ex parte formæ se tenet: ergo vnio creata humanitatis ad Verbum non est causalitas formæ hypostaticæ, & substantialiter sanctificantis humanitatem.

90 *Secundò probatur.* Secundo probatur eadem pars conclusionis, nam causalitas Verbi vt sanctificantis humanitatem, non potest realiter ab illo distingui, sed modus creatus, quo humanitas Verbo subiectiuè vnitur, realiter à Verbo distinguitur; ergo non est causalitas Verbi vt sanctificantis humanitatem. Minor cum consequentia tenet; maior autem ostenditur primo; nam ratio cur materia, & forma indigent causalitatibus realiter ab illis distinctis, est, quia sunt quid finitum, & potentiale, nedum in linea entis, sed etiam in ratione, & linea causæ; sed Verbum est illimitatum, infinitum, & actus purus, non solum in essentia, sed etiam in ratione sanctificantis: ergo causalitate realiter ab ipso distincta, non eget, vt humanitatem sanctificet, sed sanctificat humanitatem formaliter per causalitatem realiter ab illo indistinctam.

Secundò probatur maior; quia namque omnipotentia est actus purus, non solum in linea entis, sed etiam in ratione, & linea causæ, actio per quam agit ad extra est actio formaliter immanens, realiterque ab omnipotentia indistincta, vt cum communi Thomistarum sententia ex Angelico Doctore suppono, quia ex opposito fieret non esse in ratione causæ actum purum, & compleri, atque actuari per aliquid ab ipsa distinctum, quod inconueniens censetur, arguensque in omnipotentia defectum actualitatis in ratione causantis ad extra; sed causalitas Verbi in ratione sanctificantis est vltima illius actualitas, atq; eius complementum in ratione causæ sanctificantis, nulla enim causa absque propria causalitate completa in ratione causæ intelligitur; ergo debet identificari cum Verbo, ne aliàs dicamus non esse ratione sui in vltima actualitate, sed aliquid potentiale, in linea causæ sanctificantis, complerique, & in prædicta linea actuari per entitatem realiter ab illo distinctam; quod summa Verbi actualitas in omni linea non patitur. 91 *Secundo probatur maior.*

Denique vltima pars conclusionis, quod, scilicet, vnio humanitatis cum Verbo per modum requisitæ conditionis ad sanctificationem humanitatis præstitam a Verbo concurrat, probatur: nam humanitas non potest effectum formalem sanctitatis a Diuinitate suscipere, nisi Deo hypostaticè vniatur; & consequenter modus vnionis, quo humanitas Deo vnitur indispensabiliter ad prædictum effectum exigitur; sed non est necessarius, vt formalis sanctitas, nec vt causalitas formæ sanctificantis, vt probatum relinquimus: ergo concorrit ad prædictum effectum tanquam requisita conditio, vt humanitas a Verbo sanctificetur. Confirmatur, etenim applicatio passi ad agens est conditio requisita, vt effectum agentis recipiat: ergo applicatio subiecti ad formam, vt conditio ad minus, ad illius effectum formalem recipiendum exigitur; sed vnio humanitatis cum Verbo est intrinseca applicatio subiecti sanctificandi ad formam sanctificantem: ergo est ad minus requisita conditio, vt humanitas à Verbo, recipiat sanctificationis effectum. 92 *Vltima pars conclusionis probatur.* *Confirmatur.*

§. IV.

Argumenta in contrarium diluuntur.

CONTRARIVM huius conclusionis docuit, sui oblitus, *Suar. disp. 53. sect. 3. vers. Vnde ad alteram partem*, quem aliqui Recentiores sequuntur, arguentes primo ex Patribus sæpè asserentibus, humanitatem sanctificatam fuisse per vnionem ad Verbum, quod saluari rectè non potest, nisi modus vnionis sit formalis humanitatis sanctitas; & ex Augustino *lib. 13. de Trinitate capit. 19. & in enchiridione capit. 40.* vbi vnionem ipsam humanitatis ad Verbum summam gratiam appellat; summa autem gratia necessario formalis sanctitas est; ergo ab vnione ratione sui, prout ab extremis distincta, sanctificatur humanitas Christi formaliter. 93 *Cõtraria sententia refertur, & primò fundamentum illius.*

Respondeo primo; Patres non curasse de modo vnionis realiter ab extremis distincto, imo fortè illum non agnouerunt, nec de illo disputarunt, sed ab Scholasticis est adinuentus; & de illo nouiter est agitatum; vndè Patres sumunt vnionem pro ipsa gratia substantiali humanitati vnita, illamque substantialiter sanctificante, quam merito Augustinus summam gratiam appellauit; ex hoc tamen non colligitur modum substantialem vnionis, quo humanitas Verbo vnitur realiter ab extremis distinctum, sanctificare humanitatem formaliter. 94 *Respondetur 1.*

Respondeo secundo; vnione sanctificari humanitatem Christi vialiter, inchoatiuè, & vnitiuè, quatenus vnio humanitatis cum verbo est via ad sanctitatem à diuinitate recipiendam non autem sanctificatur a modo vnionis formaliter, & primum sufficit ad saluandam locutionem Patrum. Nec obstat Augustinum vnionem humanitatis cum Verbo summam gratiã appellasse: non enim omnis gratia sanctificare potest formaliter: vt constat in fide, & charitate, quæ absque dubio gratiæ sunt, & primam non sanctificare se ipsa, est catholica veritas: charitatem etiam non sanctificare formaliter, est frequentior Theologorum sententia: neque ex eo quod summa gratia dicatur, rectè colligitur præstare formaliter sanctitatis effectum, aut esse formam sanctificatiuam, nisi conceptum naturæ in ordine supernaturali sortiatur, vt ex infra dicendis constabit. 95 *Respondetur secundo.*

Vel tertio responderi potest, Patres asserentes, humanitatem Christi per vnionem fuisse sanctificatam, non loqui de modo vnionis creato se tenente ex parte humanitatis, & illam subiectiuè vniente Verbo, sed de vnione Verbi increata, cui, quia indistincta realiter est a forma substantialiter sanctificante humanitatem, attribuitur a Patribus sanctificationis effectus, non ratione illius quod explicat, sed ratione prædicati implicitè in prædicta vnione inclusi, & identificati cum illa, nempè 96 *Respondetur tertio.*

nempè, ratione naturæ diuinæ, quam vnio ex parte Verbi se tenens implicitè includit, & cum qua identificatur, & vnionem istam sic sumptam, summam gratiam Augustinus aplauit: ex hoc tamen non colligitur Patres, & Augustinum sensisse modum vnionis creatum realiter ab extremis distinctum sanctificare humanitatem Christi formaliter.

Objiciunt secundò; vnio albedinis cum subiecto propriè dealbat, conuenitque cum illa in proprio effectu formali: ergo vnio
97 *Objiciunt secundo.* humanitatis cum Verbo propriè sanctificat, & cum gratia substantiali propriè conuenit in præstando sanctitatis effectum. Consequentia patet à paritate rationis. Antecedens autem probatur; vnio albedinis cum subiecto, est complementum albedinis in quantum tribuit suum effectum formalem: ergo conuenit cum illa in effectu formali, quem præstat. Secundo potest idem antecedens probari, quia namque actio est causalitas agentis, conuenit cum illo in causando efficienter, sed vnio albedinis cum subiecto est causalitas formalis albedinis: ergo conuenit cum illa in causando formaliter; ac per consequens propriè dealbat; dealbare namque nihil est aliud, quam album constituere, & causare in genere causæ formalis.

Respondeo primo, permisso antecedenti, negando consequentiam: vnio namque humanitatis cum Verbo, ex parte
98 *Respondeo primò.* humanitatis se tenens, & in illa subiectiuè recepta, non est causalitas, nec complementum formæ sanctificantis humanitatem, sed vnio Verbi cum humanitate, se tenens ex parte Verbi est prædictæ formæ causalitas, vt *§. præcedenti in 2. parte conclusionis* docuimus; vndè ex eo quod vnio albedinis cum subiecto, quia est causalitas albedinis, conueniat cum illa in dealbando, & in præstando proprium effectum formalem, non sequitur, vnionem creatam humanitatis cum Verbo conuenire in sanctificando cum forma sanctificante humanitatem, nec in præstando sanctitatis effectum, sed ad summum potest tolli vnionem, quæ ex parte Verbi se tenet dictam conuenientiam habere; hæc autem aliquid creatum non est, nec de illa loquitur contraria sententia, sed demodo vnionis creato.

Secundò respondeo, negando antecedens: ad primam pro-
99 *Respondeo secundo.* bationem, concesso antecedenti, distinguo consequens: conuenit cum albedine in causando, & in modo causandi, nego consequentiam; cum diuerso modo causandi, concedo consequentiam: ex quo tantum sequitur, vnionem albedinis cum subiecto dealbare per modum causalitatis formæ dealbantis non autem sequitur, quod dealbet, vt forma. Et per hoc ad secundam antecedentis probationem constat solutio; actio enim, etsi cum agente conueniat, non dicitur causa efficiens, nec dicitur causa agens, sed causalitas causæ efficientis, & agentis; vndè licet admittimus, vnionem humanitatis cum Verbo, esse causalitatem formæ substantialiter sanctificantis humanitatē, inde tamen non colligitur ratione sui sanctificare humanitatem per modum formæ, sed solum, quod illam sanctificet, vt causalitas formæ sanctificantis; hoc autem ad intentum Aduersariorum non sufficit; intendunt enim vnionem taliter ratione sui sanctificare humanitatem Christi, quod præstet effectum sanctitatis distinctum ab eo, quem Deitas præstat humanitati; causalitas autem, & forma, cuius est causalitas, non concurrunt ad effectus formales distinctos, sed ad vnum, & eumdem effectum modo diuerso, nempè vt forma, & vt formæ causalitas; sicut causalitas agentis, & agens non causant efficienter diuersos effectus, sed eundem cum modo diuerso.

Sed dices; si vnio hypostatica non præstaret ratione sui effe-
100 *Objicies.* ctum sanctificationis formaliter, maximè, quia causalitas est formæ dictum effectum præstantis; ideoque non potest cum sua forma formali sanctitatis effectu conuenire: sed hæc ratio est nulla; nam licet causalitas formalis, non possit cum sua forma conuenire in effectu specifico; potest tamen conuenire cū illa in effectu generico, & nulla est ratio assignabilis cur esse sanctum effectus formæ specificus, & non potius genericus sit: ergo vnio humanitatis cum Verbo, formaliter illam sanctificat, etsi sanctitate distincta ab illa, quam diuinitas præstat humanitati, illiq; inferiori, quod Auctores oppositi intendunt.

Respondeo; prætermissa maiori, negando minorem: etenim ex dictis constat effectum sanctitatis non esse ex commu-
101 *Respondetur.* nibus formæ, & illius causalitati: tum quia perfectus, & completus est, causalitas autem formæ est aliquid incompletum. Tum etiam, quia datur a forma ex conceptu naturæ ordinis supernaturalis, qui conceptus causalitati formæ non conuenit. Tum denique a paritate vnionis gratiæ habitualis cum anima, quæ ratione sui non sanctificat formaliter animam. Et quidem eodem argumento probarent contrarij Auctores, album non esse effectum specificum, sed genericum vnioni, & albedini communem, & subiectum esse dupliciter album, nimirum ab albedine, & ab vnione albedinis, idemque conuincerent de ratione animati, quod, scilicet, materia dupliciter animetur; duplexque animati ratio in illa inueniatur, vna præstita ab anima rationali, & alia ab vnione animæ proueniens, quod qui dixerit audiendus non erit.

Tertio objiciunt; nam in plurium Theologorum sententia, 102 *Tertium argumentum.*
humana Christi natura specialem terminat cultum vt præcisè includit vnionem ratione excellentiæ ipsius, quin talem adorationem terminet Verbum, secundum aliquod prædicatum Diuinum, nec vt *quod*, nec vt *quo*, sed omnino ab illo præscindendo: ergo ratio terminandi prædictam adorationem, & speciale cultum est modus creatus vnionis hypostaticæ secundum se prout a Verbo distinctus, & præcisuè a Verbo, & consequenter ratione sui, quatenus à Verbo distinctus humanitatem sanctificat; quod enim ratione sui terminat cultum specialem, non est cur sanctificare non possit ratione sui.

Respondeo; prætermisso antecedenti, de quo *infra quæst.* 103 *Respondetur.*
25. & concessa prima consequentia, negando secundam. Etenim vt specialem terminet cultum sitque humanitati ratio terminandi specialem adorationem sufficit excellentia specialis, quam absque dubio vnio hypostatica præstat humanitati; cum sit supernaturalis, & intra hunc ordinem excellentior gratia habituali; ad sanctificandum autem formaliter non est quælibet excellentia, esto magna sit, sufficiens, sed illa, quæ est prima radix omnium ad ordinem gratiæ, expectantium, & quæ rationem naturæ ordinis supernaturalis sortiatur, quod non conuenit vnioni hypostaticæ. Et quidem Deus adorabilis est, non solum ratione naturæ, sed etiam ratione cuiuscumque ex attributis; & tamen solum ratione naturæ est sanctus. Iustus etiam, adorabilis est, tum ratione gratiæ habitualis, tùm etiam ratione charitatis, & aliorum supernaturalium donorum; cum tamen sanctus formaliter solum constituatur per gratiam habitualem: non ergo valet ista consequentia. *Ab vnione ratione sui humanitas redditur adorabilis: ergo ab illa constituitur sancta formaliter.*

Sed objicies aduersus istam solutionem primo: nam huma- 104 *Objicies primò.*
nitas ratione vnionis hypostaticæ constituitur adorabilis excellentiori genere adorationis, quam iustus ratione gratiæ habitualis, nempè hyperduliæ, vel latriæ; respectiuè, vt docetur a Theologis *infra quæst.* 25. sed gratia realiter iustum adorabilem constituit, quod reddit illum sanctum formaliter. ergo vnio ratione sui constituit humanitatem Christi, non solum specialiter adorabilem, sed etiam sanctam formaliter.

Secundo objicies: vnio namque taliter constituit adorabi- 105 *Objicies secundo.*
lem humanitatem, quod cum omni peccato, siuè actuali, siuè habituali incomponitur, illudque ab humanitate excluderet, si præcessisset in illa: sed forma expellens peccatum, & cum illo incompatibilis, est sufficiens ad sanctificandum formaliter: ergo formaliter humanitatem sanctificat.

Tertiò: nam reddit adorabilem humanitatem illam Deifi- 106 *Tertiò objicies.*
cando formaliter: ergo illam formaliter sanctificando. Consequentia tenet ex dictis: asseruimus namque inter probandam nostram conclusionem, ab illa forma sanctificari formaliter humanitatem, per quam formaliter Deificata constituitur. Antecedens autem probatur: nam humanitatem esse Deificatam, nihil aliud est, quam esse Deitati coniunctam: sed esse coniunctam Deitati est effectus formalis coniunctionis ad illam: & consequenter vnionis, quæ se ipsa est ad Deitatem coniunctio: ergo esse Deificatam humanitatem præstatur a modo vnionis formaliter.

Denique: nam ideo constituit ratione sui formaliter adora- 107 *Denique objicies.*
bilem humanitatem, quia ratione sui excellentia est: excellentia autem est obiectum formale, motiuumque adorationis: sed etiam ratione sui est bonitas ordinis supernaturalis, quæ est obiectum formale, & motiuum sui supernaturalis amoris: ergo reddit ratione sui formaliter diligibilem humanitatem dilectione supernaturali, & consequenter formaliter illam sanctificat: cum esse formaliter sanctum nihil aliud sit, quam esse obiectum diuinæ dilectionis supernaturalis simpliciter.

Respondeo ad primam replicam; concessa maiori, & mi- 108 *Ad primam replicam respondetur.*
nori, negando consequentiam: nam esto vnio hypostatica excellentior sit habituali gratia, ideoque excellentiorem cultum valeat terminare; quia tamen in diuerso ordine sunt, & gratia in suo ordine obtinet conceptum naturæ, & radicis facultatum supernaturalium, secus autem vnio hypostatica; consequens fit, quod gratia habitualis sanctificare valeat formaliter, vnio autem hypostatica forma sanctificatiua non sit. Quæ doctrina amplius ex dicendis *infra* constabit.

Ad secundam replicam responderi potest primò, prætermis- 109 *Ad secundam respondetur primò.*
sa maiori, distinguendo minorem: sanctificatione positiua, nego minorem: sanctificatione negatiua, transeat minor, & distinguo consequens distinctione minoris: solum enim sequitur vnionem ratione sui sanctificare humanitatem Christi sanctitate negatiua, consistente in expulsione peccati, & oppositione cum illo; non autem quod illam sanctificet sanctitate positiua, quæ consistit in constituendo obiectum amicabiliter diligibile in ordine ad æternam, & cum iure ad illam.

Vel secundo, & meliùs respondetur, distinguendo maio- 110
rem: indirectè & ratione diuinitatis, cui vnit humanitatem, conce-

concedo maiorem: directè, & ratione sui, nego maiorem, & distinguo minorem: forma, quæ directè, & ratione sui cum peccato incomponitur est ad sanctificandum sufficiens, concedo minorem: quæ solum indirectè & ratione alterius habet repugnantiam cum peccato, nego minorem, & nego consequentiam. Et quidem actus charitatis, in sententia asserente, non posse elici de potentia absoluta, nisi media gratia habituali, cum peccato incomponitur, siquidem essentialiter cum gratia connectitur, quæ cum peccato habituali habet incompossibilitatem; & tamen, in eadem sententia, actus charitatis non sanctificat formaliter: quia pugnat cum peccato, non directè, & ratione sui, sed indirectè, & ratione alterius, nempe ratione gratiæ habitualis, cum qua habet connexionem; pariter ergo in præsenti, quamuis vnio hypostatica repugnantiam habeat cum peccato, vtpotè essentialiter cum diuinitate, vt vnita; connexa: quia tamen hoc non habet ratione sui, & directè, sed indirectè, & ratione alterius, nempè ratione Diuinitatis, quam secum vt vnitam essentialiter habet annexam, non sequitur sanctificare formaliter, etiam negatiua sanctitate.

111 *Ad tertiam respondetur.* Ad tertiam instantiam dicatur; quod sicut esse visum, etsi explicetur per hoc, quod est terminare visionem, non est formalis effectus, seu formalis denominatio terminationis, sed visionis terminatæ; & esse sanum, quamuis explicetur per hoc, quod est esse causam, vel signum sanitatis, non est denominatio a significatione, aut causalitate sanitatis, proueniens formaliter, sed ab ipsa sanitate: sic esse Deificatum tametsi explicetur per hoc, quod est esse Deitati coniunctum, non est formalis effectus, seu denominatio formaliter a coniunctione proueniens, sed a Diuinitate coniuncta; vndè ex eo quod modus vnionis sit formalis coniunctio cum Diuinitate, non sequitur esse formam formaliter Deificantem; & consequenter, nec sequitur esse formam sanctificantem formaliter. Sicut coniunctio cum igne non est forma qua lignum ignitum formaliter constituitur, sed forma ignis est, quæ huiusmodi effectum, & denominationem formaliter præstat. Quo exemplo vsus est Nazianzenus ad explicandam Deificationem humanitatis Verbo hypostaticæ vnitæ.

112 *Ad vltimam instantiam respondetur.* Ad vltimam instantiam, concessa maiori, distinguo minorem: est bonitas terminans amorem Dei supernaturalem amicabilem, nego minorem: amorem supernaturalem non amicabilem, concedo minorem: & sub eadem distinctione primi consequentis, nego consequentiam sub illatam: nam esse sanctum formaliter non est esse obiectum congruum cuiusuis dilectionis, etiam supernaturalis, nisi amicabilis sit, vt *infra* pluribus exemplis monstrabitur: vnio autem hypostatica, etsi ratione sui constituat humanitatem diligibilem dilectione Dei supernaturali, non tamen constituit illam, ratione sui formaliter, diligibilem a Deo dilectione supernaturali amicabili; ideo non sanctificat humanitatem formaliter. Quæ doctrina constat ex dictis, & ex *infra* dicendis plenius constabit.

113 *P. Granados in consequentia redarguitur.* Ex dictis obiter colligo: Patrem Granados; qui ex vna parte docuit, vnionem hypostaticam non sanctificare formaliter humanitatem Christi, & ex alia asseruit, esse radicem physicam gratiæ habitualis, & donorum ad ordinem gratiæ spectantium, esse parum consequenter locutum. Quod patet primò; nam eo ipso, quod esset radix physica supernaturalium donorum esset natura Dei participatiuè; in hoc enim ratio naturæ Dei per participationem consistit. Nec alia ratione gratia habitualis in ordine supernaturali obtinet conceptum naturæ, nisi quia est radix facultatum videndi, & amandi Deum sicuti est; sed eo ipso, quod esset participatiuè natura Diuina, esset sanctitas formalis; natura enim; cuius esset participatio est sanctitas per essentiam, & gratia habitualis, ideò est formalis sanctitas animæ, quia est participatio formalis naturæ diuinæ sub conceptu naturæ, quæ prout sic est sanctitas per essentiam, ergo non stat vnionem hypostaticam esse radicem physicam gratiæ habitualis, & donorum supernaturalium, quin sit formalis humanitatis sanctitas;

Primò.

114 *Secundò.* Deindè, nam forma, quæ est ratio terminandi amorem amicabilem Dei est sufficiens ad sanctificandum formaliter; sed eo ipso, quod vnio hypostatica esset radix physica gratiæ habitualis, & aliorum facultatum ad ordinem gratiæ spectantium, esset terminus amoris amicabilis Dei, & humanitati ratio illum terminandi: ergo eo ipso sanctificaret humanitatem formaliter. Minor, in qua est difficultas, probatur; nam id terminat amorem amicabilem Dei, quod diligitur in ordine ad vitam æternam, cum potestate proxima, aut radicali ad ipsum amicabiliter redamandū; sed eo ipso; quod vnio hypostatica esset radix physica gratiæ, & donorum supernaturalium, redderet humanitatem dilectam a Deo in ordine ad vitam æternam, & potentem radicaliter ipsum redamare cum radicaret dona dantia facultatem proximam redamandi: ergo esset humanitati ratio terminandi amorem amicabilem Dei; & consequenter illam constitueret sanctam formaliter.

Si fortè dicatur: vnionem hypostaticam non esse radicem facultatum dantium vim proximum amandi, & videndi Deum, sed tantum gratiæ habitualis, quæ radix est prædictarum facultatum, & primum esse necessarium, vt constitueret obiectum diligibile amicabiliter, & vt conceptum naturæ in ordine supernaturali obtineret. In contrarium obstat primo; quod si radix immediata facultatum proximè operandi in ordine supernaturali constituit obiectum dilectum amicabiliter, voluntariè id negatur radici mediatæ prædictarum facultatum: ergo si vnio hypostatica est mediata radix facultatum, quæ sunt principia proxima operandi supernaturaliter, & videndi, & amandi Deum, constituit humanitatem obiectum congruum Diuinæ dilectionis amicabilis. 115 *Si fortè dicatur.*

116 *In contrarium obstat primò.*

Obstat secundo; nam sequitur ex hac solutione, nec Diuinitatem, nec personalitatem Diuinam sanctificare humanitatem Christi formaliter; consequens est falsum in sententia Auctoris, quem impugnamus: ergo solutio tradita, in illius sententia sustineri non potest. Probatur sequella, nec Diuinitas, nec personalitas Verbi radicant immediate facultates proximas supernaturales physica, aut morali radicatione, sed tantum mediatè, scilicet, radicando gratiam habitualem, quę illas immediatè radicat: ergo si vnio hypostatica, ideo non esset humanitati ratio terminandi amorem amicabilem Dei, nec sanctitas formalis illius, quia non immediatè, sed mediatè tantum prædictas facultates radicat, nec Diuinitas, nec Verbi personalitas constituent humanitatem amicabiliter diligibilem, nec illam sanctificabunt formaliter non enim potest sufficiens ratio discriminis assignari. 117 *Obstat secundò.*

§. V.

Personalitatem Verbi sub expresso personalitatis conceptu, non esse formalem sanctitatem probatur.

SIT TERTIA CONCLVSIO *Personalitas Verbi secundum id quod addit ad perfectiones absolutas, non sanctificat humanitatem Christi formaliter.* Hanc tenent Vazquez *vbi supra cap.* 4. Turrianus *de Gratia opusc.* 6. *disput.* 10. *dub.* 4. & Illustrissimus Araujo *in præsenti dub.* 2. *conclus.* 2. nec credo dissentire alios ex Discipulis Diui Thom. frequentius tenentes, relationes diuinas perfectiones relatiuas ad essentiam non superaddere, cum docent humanitatem Christi sanctificari à personalitate Verbi; nam intelligendi sunt de personalitate ratione inclusi, nempè, ratione naturæ Diuinæ, quam includit implicitè; non autem ratione conceptus expliciti superadditi ad essentiam, & ad lineam absolutam. 118 *Tertia conclusio. Vazq. Turrian. Araujo.*

Conclusionem istam probant aliqui Recentiores; eo quod hypostasis Verbi potuit naturę æquinę communicari; & tamen illam non sanctificaret formaliter: ergo hypostasis ratione sui non est sanctitas formalis; & consequenter non sanctificat formaliter humanitatem. Patet consequentia non enim stat formam communicari subiecto, & illi non præstare suum effectum formalem; ergo si hypostasis Verbi communicari potest naturæ irrationali, quam sanctificare nequit, Sanctum esse, non est effectum humanitati non præstat, nec ratione sui est forma potens formaliter sanctificare. 119 *Recentiorum.*

Hæc tamen ratio inefficaciæ conuincitur: primo ex dictis §. 3. *in princip.* vbi simile argumentum reicimus, inefficaxque reputauimus loquendo de vnione hypostatica. Secundò: nam casu, in quo Verbum equi naturam assumeret, non solum communicaretur illi subsistentia Verbi sub expresso subsistentię conceptu, sed etiam Diuina natura mediatè cum illa vniretur, Deificatamque constitueret; non tamen sanctificaret, quin ex hoc inferatur Deitatem, non præstare sanctitatis effectum humanitati assumptæ: ergo ex eo quod hypostasis Verbi communicari possit naturæ irrationali, illam non sanctificando; perperam infertur non esse sanctitatem formalem, & non sanctificare formaliter humanitatem assumptam. 120 *Hoc argumentum non vrget.*

Probatur ergo posita conclusio; primo ex principijs communibus Thomistarum, iuxta quæ non video quo modo possit sententia opposita sustineri; nam, in communi Discipulorum D. Thom. sententia, personalitates Diuinæ ratione illius, quod explicant, adduntque ad essentiam, perfectionem non dicunt, vt fusè ostendimus, & ex Augustino, & D. Thoma manifestè deduximus 1. *p. q.* 28. & consequenter, ratione illius, quod superaddunt essentiæ, bonitatem non dicunt; bonitas enim esse non potest, quod perfectio non est; sed sanctitas formalis bonitas est, & perfectio; cum subiectum, quod sanctificat, constituat obiectum amabile dilectione amicabili Dei; obiectum autem amoris in bonitate consistat: ergo personalitates Diuinæ, ratione illius, quod adducunt ad essentiam, & ad lineam absolutam, sanctitatem non dicunt, sed solum ratione essentiæ inclusæ; & consequenter personalitas Verbi, ratione conceptus expliciti ad essentiam 121 *Probatur 1. ex principijs thomisticis.*

tiam superadditi, sanctitas formalis non est, nec humanitatem Christi sanctificat.

122 *Confirmatur.* Quod amplius confirmari potest; exindè namque præcipuè mouentur nostri Thomistæ ad afferendum, relationes diuinas perfectionem ad essentiam non addere; quia aliàs deberent concedi in Deo tres perfectiones relatiuæ, ex quo vlterius fieret, comparatas inter se necessario esse inæquales; cum inter distincta essentialiter æqualitas esse non possit; & vlterius sequeretur, cuiuis ex Diuinis personis aliquam perfectionem deesse; Patri, nempè, filiationis perfectionem; Filio perfectionem Paternitatis, quæ omnia inconuenientia censentur à Discipulis D. Thom. sed non minus inconueniens est multiplicari sanctitates in Deo, concedereque inter illas essentialem inæqualitatem, & cuiuis ex Diuinis personis aliquam sanctitatem deesse, quam id afferere de Diuinis perfectionibus; nec minori cum euidentia, hæc omnia inferuntur, ex eo quod personalitas ratione sui sanctitas sit, quam ex eo quod perfectionem dicat ad essentiam superadditam: ergo eo ipso, quod negetur relationes diuinas ratione superadditi ad essentiam, dicere perfectionem; negari etiam debet, vt consequenter in doctrina procedatur, ratione illius, quod explicant, adduntq; ad Diuinam essentiam dicere, aut exprimere sanctitatem. Et certè non percipio qualiter componi possit personalitates Diuinas ratione conceptus expliciti ad essentiam supperaddi, non dicere perfectionem, & quod ratione talis conceptus exprimant & importent sanctitatem; sanctitas enim, vt proximè dicebamus, necessario bonitas est; & consequenter perfectio: ergo quod ratione alicuius conceptus perfectio non est, ratione illius sanctitas esse non potest. Vndè cum nostri Thomistæ, censentes personalitates Diuinas non supperaddere ad essentiam perfectionem, afferunt hypostasim Verbi sanctificare humanitatem Christi, absque dubio loquuntur de hypostasi Verbi ratione essentiæ, quam in se includit transcendentaliter, & sic verissimum est, quod humanitatem sanctificet; non autem de hypostasi, ratione conceptus relatiui superadditi ad essentiam, & ad lineam absolutam.

123 *Prima solutio.* Hæc vt mihi euidentia, Salmanticæ è suggestu dictaueram non valens percipere, posse ab aliquo in oppositam sententiam iri; sed cum hominum ingenia sint varia non defuit, qui tenaciter illi adhæret, defendens, quod licet personalitas Verbi, ratione conceptus expliciti perfectionem physicam relatiuam non dicat, nec illam superaddat essentiæ, est nihilominus formalis sanctitas ratione talis conceptus, & ratione illius humanitatem Christi sanctificat. Argumento autem a nobis facto tripliciter occurrebat, primo afferendo, personalitatem Verbi, esto ad intra, perfectio non sit; esse tamen perfectionem ad extra; ex quo solùm sequitur, non esse bonitatem, nec sanctitatem ad intra, nec Verbum constituere bonum, sanctum, aut amabile; non autem quod huiusmodi effectus humanitati non præstet, illam sanctificando, bonamque, & amicabiliter amabilem constituendo.

124 *Reijcitur primo.* Hæc tamen solutio omnino insufficiens est, & reijcitur primo; vt enim personalitas Verbi ratione sui humanitatem sanctificet, debet esse in se, & ratione sui perfectio, esto nec Verbo, nec sibi perfectio sit, hoc est nec se, nec Verbum sanctificet: ergo dantur tres bonitates, tresque perfectiones in Deo potentes perficere ad extra, relatiuè opposita, & realiter distinctæ inter se; sed hoc non minus inconueniens est, quam multiplicare realiter perfectiones relatiuas ad intra: ergo si ob vitandum hoc inconueniens, negatur, personalitates Diuinas dicere, ratione sui, & ratione conceptus expliciti perfectionem ad intra superadditam essentiæ, & ad lineam absolutam; ob idem inconueniens vitandum, negari debet, quod ratione conceptus expliciti superadditi ad essentiam, & ad lineam absolutam, sint perfectiones ad extra.

125 *Respondebis.* Respondebis; solum sequi ex tradita solutione, dari in Deo plures perfectiones ad extra materialiter distinctas, non autem distinctas formaliter, & hoc inconueniens non esse. *Sed contra primo.* Sed contra primo; nam cuius personalitati Diuinę conuenit esse perfectionem ad extra ratione vltimi conceptus, quo in se constituitur, & ab alijs personalitatibus Diuinis distinguitur; sed conceptus, quo vltimo constituitur secunda persona formaliter distinguitur ab vltimo constitutiuo aliarum: ergo ratio perfectionis ad extra, si Diuinis personalitatibus conuenit ratione conceptus expliciti, multiplicatur in illis formaliter. *Contra secundo.* Secundo; nam si possunt, ratione conceptus expliciti, dicere perfectionem ad extra, illamque non multiplicare formaliter; poterunt etiam dicere perfectionem ad intra, absque eo, quod rationem perfectionis ad intra multiplicent formaliter realiter. At, si hoc admittatur; sequitur esse admittendum, quod diuinæ relationes, ratione conceptus expliciti relatiui sint perfectiones ad intra; cum præcipuum fundamentum ad id negandum sit multiplicitas perfectionum quæ ex tali sententia sequitur; ex quo vlterius colligitur, aliquam perfectionem conuenire vni personæ, quæ de alia persona negatur, quæ in doctrina traditæ solutionis inconuenientia non sunt, loquendo de perfectionibus materialiter solum distinctis: ergo tradita solutio omnino insufficiens est.

Respondebis, negando consequentiam, & assignabis rationem discriminis; nam relationes Diuinæ opponuntur inter se relatiuè; & consequenter distinguuntur formaliter realiter: ideoque, si dicunt perfectionem ad intra, non possunt non multiplicare rationem perfectionis formaliter realiter; cæterum in perficiendo humanitatem ad extra non opponuntur inter se relatiuè, quandoquidem omnes simul possunt terminare vnam numero humanitatem, illamque sanctificare, & perficere; & ideo licet ratio perfectionis ad extra multiplicetur realiter in diuinis relationibus, non multiplicatur formaliter, sed tantum materialiter. 126 *Respondebis.*

Sed contra primo; nam eadem ratione possunt esse perfectiones essentiæ Diuinæ non multiplicatæ formaliter realiter, sed solum materialiter; hoc non conceditur: ergo solutio tradita non subsistit. Probatur maior: ideo namque, iuxta solutionis doctrinam, diuinæ relationes non multiplicant formaliter rationem perfectionis ad extra quia in perficiendo ad extra non opponuntur inter se relatiuè; & hoc ideo, quia omnes simul possunt terminare, & perficere vnam numero humanitatem; sed nec etiam opponuntur relatiuè in terminando essentiam Diuinam quandoquidem omnes simul illam terminant; & consequenter per respectum ad Diuinam essentiam perficiendam non habent inter se oppositionem: ergo quamuis diuinam essentiam perficerent ratione proprij, & expliciti conceptus, non multiplicarent formaliter, sed tantum materialiter rationem perfectionis ad intra. 127 *Sed contra primò.*

Contra secundo; nam sequitur rationem perfectionis ad extra, & rationem relationis virtualiter distingui inter se; ex quo vlterius fieret, vt personalitas Verbi non perficiat, nec sanctificet humanitatem ex conceptu relatiuo, sed ex conceptu absoluto, quod non potest cum præfata sententia componi. Probatur sequela; ratio namque relationis multiplicatur formaliter in personalitatibus Diuinis; ratio autem perfectionis ad extra non multiplicatur in illis formaliter, iuxta solutionem traditam: ergo ratio perfectionis ad extra, & ratio relationis distinguuntur virtualiter. Probatur consequentia; multiplicari realiter relationes, & non multiplicari realiter essentiam, non potest saluari absque distinctione virtuali inter essentiam, & relationes: ergo multiplicari formaliter relationes, & non multiplicari formaliter rationem perfectionis ad extra, stare non potest absque virtuali distinctione inter conceptum perfectionis ad extra, & conceptum relationis. 128 *Contra secundò.*

Contra tertio: nam si personalitas Verbi est bonitas, & perfectio ad extra, hoc habet, non solum ratione conceptus personalitatis, sibi communis cum alijs, sed etiam ratione conceptus secundæ personalitatis, quo ab alijs personalitatibus Diuinis distinguitur; sed hoc ipso, non potest non esse formaliter ab alijs distincta in ratione perfectionis: ergo hoc ipso concedi debent in Deo tres perfectiones ad extra formaliter distinctæ inter se. Consequentia est bona. Maior certa; nam quod sit perfectio ad extra inde prouenit; quia potest alienam terminare naturam: sed hoc illi conuenit, non solum ex conceptu communi personalitatis Diuinæ, sed etiam ex conceptu proprio, & differentiali; cum de facto ratione illius conceptus, humanitatem Christi terminauerit: ergo si est perfectio ad extra, id habet non solum ex conceptu personalitatis sibi cum alijs communis, sed etiam ex conceptu proprio, & differentiali. Minor autem ostenditur primo: quia namque personare conuenit personalitati Verbi ex conceptu differentiali, multiplicat formaliter rationem personalitatis: ergo si perficere ad extra illi conuenit ex conceptu differentiali, multiplicat formaliter rationem perfectionis ad extra. Secundo probatur minor: quia namque terminare naturam diuinam conuenit personalitati Verbi ex ratione differentiali, multiplicat formaliter rationem termini personalis ad intra ergo si terminare, & perficere ad extra illi conuenit ex conceptu differentiali, multiplicat formaliter rationem perfectionis ad extra; & consequenter eo ipso, quod afferatur, personalitates Diuinas, ratione conceptus relatiui supperadditi ad prædicata absoluta, dicere perfectionem ad extra: concedendæ sunt in Deo tres perfectiones ad extra distinctæ inter se formaliter, essentialiter inæquales, & quarum vna conueniat vni personæ, & alteri non conueniat, quæ sunt inconuenientia, ob quæ vitanda, negatur communiter à Discipulis Diui Thomæ, quod relationes Diuinæ, ratione illius quod superaddunt essentiæ sint perfectiones ad intra. 129 *Contra tertiò.*

Deindè prima, & principalis solutio reijcitur; non enim stat, quod personalitas Verbi, ratione conceptus superadditi ad essentiam sit perfectio ad extra, & quod ratione eiusdem conceptus, perfectio ad intra non sit: ergo in sententia afferente non 130 *Secundo principalis solutio reijcitur.*

non dicere perfectionem ad intra, non potest consequenter defendi, quod ratione conceptus relatiui superadditi ad prædicata absoluta humanitatem sanctificet. Consequentia tenet ex dictis. Antecedens probo primo; nam habens in se perfectionem, non potest non constitui formaliter perfectum per illam, si talis perfectionis sit capax; sed Verbum Diuinum habet in se ipso propriam personalitatem, & est perfectionis capax: ergo si hæc ratione proprij conceptus, est bonitas, & perfectio, non potest non perfici ab illa; & consequenter non stat, quod personalitas Verbi sit perfectio ad extra, ratione proprij conceptus, & quod ratione eiusdem perfectio ad intra non sit.

Antecedens probatur 1.

131 *Secundo probatur.* Secundo idem antecedens probatur, ideo namque in sententia, quam impugnamus, personalitas Verbi ratione proprij conceptus perficit humanitatem, quia illam terminando cum Diuinitate coniungit; coniunctio autem cum Diuinitate, non potest non esse perfectio; sed constituendo Verbum, illud cum Diuinitate identificat: ergo etiam perficit Verbum; & consequenter non stat, quod personalitas Verbi sit perfectio ad extra ratione proprij conceptus, & quod ratione eiusdem, perfectio ad intra non sit. Secunda consequentia ex prima euidenter colligitur. Prima autem probatur; nam si coniungi accidentaliter Diuinitati est perfici formaliter a personalitate coniungente; coniungi Diuinitati substantialiter, & per identitatem, erit perfici formaliter a personalitate substantialiter, & per identitatem cum Diuinitate coniungente; & consequenter Verbum, quod ratione propriæ personalitatis cum Diuinitate coniungitur per identitatem, non poterit non perfici ab ipsa.

Tertio antecedens probatur. Tertio probatur antecedens, & explicatur magis hoc ipsum; ideo in hac sententia personalitas Verbi perficit ratione sui humanitatem, quia illam cum Diuinitate coniungit, etsi coniunctio extra essentiam humanitatis sit, & cum illa non identificata; sed personalitas Verbi se ipsam cum Diuinitate substantialiter coniungit per identitatem substantialem cum illa, & coniunctione sibi essentiali: ergo a fortiori se perficit; & consequenter non potest negari esse perfectionem ad intra semel dato, quod ad extra perficiat.

132 *Aliter idē argumentum formatur.* Vel aliter potest idem argumentum proponi, & prima solutio impugnari; ex hoc quod personalitas Verbi, ratione proprij conceptus, humanitatem coniungat cum Deitate, non sequitur, ratione proprij conceptus, humanitatem perficere: ergo ex hoc principio non sequitur, esse ratione sui, perfectionem ad extra superadditam essentiæ, prædicatisque absolutis. Consequentia est bona. Et antecedens probatur; humanitatem esse Diuinitati coniunctam, non est perfectio in humanitate, distincta a perfectione ipsius Diuinitatis: ergo ex hoc quod personalitas Verbi, ratione proprij conceptus, coniungat Deitati humanitatem, non sequitur, quod ratione proprij conceptus, formaliter humanitatem perficiat; sed solum quod illi adiungat, & applicet perfectionem Deitatis, per quam formaliter perficiatur. Consequentia probatione non indiget. Antecedens autem probo; esse formalitatem aliquam identificatam cum Deitate, non est perfectio distincta à perfectione Deitatis, cui identificatur: ergo esse humanitatem coniunctam Deitati, non est in humanitate perfectio distincta a perfectione Deitatis, cui humanitas est coniuncta. Consequentia patet; nam plus est identitas cum Deitate, quam coniunctio cum illa: ergo si esse identificatam Deitati, non est perfectio distincta virtualiter a perfectione Deitatis, quæ est extremum identificationis; esse Deitati coniunctam, non est perfectio distincta a perfectione Deitatis, quæ est extremum coniunctionis. Antecedens autem probo; nam personalitas Verbi ratione proprij conceptus, est identificata Deitati; & tamen in sententia supposita, quod, nempè, relationes non addunt perfectionem supra essentiam, non est ratione proprij conceptus perfecta, perfectione distincta, a perfectione Deitatis, cui est identificata; ergo esse formalitatem aliquam identificatam cum Deitate, non est perfectio in tali formalitate distincta a perfectione Deitatis, quæ est identificationis extremum.

133 *Secunda solutio.* Secundo respondebatur argumento principali; personalitatem Verbi, ratione illius quod addit ad essentiam, & ad omnia prædicata absoluta, esse perfectionem bonitatem, & sanctitatem *vt quo*, esto *vt quod*, nec sanctitas, nec perfectio, nec bonitas sit; & inconueniens non esset admittere in Deo tres perfectiones tresque bonitates *vt quo*; quamuis inconueniens sit concedere in ipso tres perfectiones, & tres bonitates *vt quod*, distinctas realiter inter se.

134 *Reijcitur hæc solutio.* Hæc tamen solutio, vel coincidit cum prima, vel ex ignorantia terminorum procedit; nam esto admittamus necessarium non esse, vt id quod perficit, & bonificat aliud sit in se ipso perfectum, & bonum *vt quod*; sed tantum *vt quo*; non tamen potest non esse *vt quod* bonitas, & perfectio; sed iuxta sententiam, quam impugnamus, personalitas Diuina ratione conceptus expliciti superadditi ad essentiam, & ad prædicata absoluta, perficit humanitatem, & illam constituit bonam: ergo esto admittatur, quod non sit bona, & perfecta *vt quod*; negari tamen non potest, esse *vt quod* bonitatem, & perfectionem. Consequentia cum minori tenet. Maior autem probatur; licet namque, vt albedo constituat formaliter album, necessarium non sit, quod ipsa sit alba *vt quod*, sed tantum *vt quo*; non tamen potest non esse *vt quod*, albedo in abstracto idemque de calore, nigredine, scientia, & alijs formis est vniuersaliter verum, quod licet vt præstent suos effectus formales non prædicentur *vt quod* de se ipsis in concreto, sed tantum *vt quo*; in abstracto tamen *vt quod* de se ipsis prædicantur; calor enim, licet *vt quod*, non sit calidus, est tamen calor *vt quod* & sic in alijs exemplis; ergo pariter licet id, quod aliud perficit, illudque bonum constituit, non debeat esse bonum, & perfectum *vt quod*, necessarium tamen est, vt sit bonitas, & perfectio *vt quod*; ac proindè si personalitas Verbi, ratione illius, quod supperaddit essentiæ perficit humanitatem, illamque bonam constituit, quod necessarium est vt rationem formæ sanctificantis humanitatem sortiatur, debet ratione illius, quod essentiæ superaddit, esse *vt quod* bonitas, sanctitas, & perfectio; esto inde non inferatur esse *vt quod*, sanctam, & perfectam, & bonam.

Denique respondebatur; quod, vt personalitas Verbi, ratione conceptus relatiui superadditi ad essentiam, sanctificet humanitatem Christi formaliter, non est necessarium, quod ratione illius conceptus, sit perfectio, & bonitas physica, sed sufficit esse perfectionem, & bonitatem moralem superadditam essentiæ. Sicut in nostra sententia, Deitas humanitati vnita, non physicè, sed moraliter illam sanctificat; non autem est inconueniens, quod personalitates Diuinæ, ratione conceptus expliciti superadditi ad essentiam, & ad lineam absolutam, sint bonitates, & perfectiones morales; esto inconueniens censeatur, quod ratione talis conceptus sint perfectiones, & bonitates physicæ, & quod bonitatem, & perfectionem physicam supperaddant essentiæ, prædicatisque absolutis. 135 *Vltima solutio.*

Sed contra istam solutionem obstat argumentum factum supra; eadem namque inconuenientia sequuntur, ex eo quod relationes Diuinæ superaddant ad essentiam, & ad lineam absolutam, bonitatem, & perfectionem moralem, quæ sequuntur ex superadditione bonitatis, & perfectionis physicæ: ergo si ob illa inconuenientia vitanda, negatur, quod superaddant essentiæ bonitatem, & perfectionem physicam, consequenter est negandum, superaddere ad essentiam bonitatem, & perfectionem moralem. Probatur antecedens; primum namque ideo a Thomistis negatur, quia sequeretur, dari in Deo tres perfectiones; & bonitates physicas relatiuas specie, aut quasi specie distinctas; ex quo vlterius fieret, quod essent inter se essentialiter inæquales; eo quod illa, quæ essentialiter inæquales; eo quod illa, quæ essentialiter distinguuntur, necessario sunt inæqualia; quia teste Aristotele, species sunt sicut numeri; inter numeros autem essentialis inæqualitas necessario consequitur distinctionem essentialem. Et vlterius sequeretur cuilibet ex Diuinis personis aliquam perfectionem, & bonitatem deesse, quod cum summa, & omnimoda perfectione diuinarum personarum nequit subsistere, sed hæc eadem inconuenientia sequuntur, ex eo quod personalitates Diuinæ superaddant ad essentiam perfectionem, & bonitatem moralem; erunt namque necessario constituendæ in Deo tres perfectiones, & bonitates morales specificè distinctæ; & consequenter inæquales inter se; & cuiuis ex diuinis personis aliqua bonitas, & moralis perfectio deficiet; quod summa illarum perfectio in linea morali non patitur: ergo eadem inconuenientia, quæ sequuntur, ex eo quod relationes Diuinæ, ratione proprij & relatiui conceptus, dicant perfectionem physicam ad essentiam superadditam, militant in additione perfectionis, & bonitatis moralis. 136 *Reijcitur argumento supra facto.*

Respondebis, negando sequi eadem inconuenientia ex superadditione bonitatis, & perfectionis moralis, quæ ex superadditione physicæ bonitatis sequuntur; nam licet relationes diuinæ superaddant ad essentiam bonitatem; & perfectionem moralem; illam tamen formaliter non multiplicant, nec specie, aut quasi specie, distinguunt; eo quod omnes illæ conueniunt in sanctificando ad extra, & in hoc munere essentialiter non distinguuntur; inconueniens autem non est, quod dentur in Deo tres perfectiones, & bonitates, non formaliter, sed materialiter solum distinctæ, idemque in additione bonitatis, & perfectionis moralis ad essentiam, & ad lineam absolutam inconueniens non inuenitur. 137 *Respōdebis.*

Sed contra hanc solutionem faciunt primo, quæ *num.* 152. contra similem doctrinam obiecimus. Secundo facit, nullam esse rationem, cur superadditio physicæ bonitatis arguat illius formalem, & essentialem multiplicationem, illamque non inferat superadditio bonitatis, & perfectionis moralis. Denique facit; nam sicut personalitates Diuinæ conueniunt in sanctificando ad extra; ita conueniunt in suppositando ad ex- 138 *Hæc tamen solutio reijcitur.*

ad extra, & ad intra; omnes namque terminant eandem naturam Diuinam, & suppositare possunt eandem naturam creatam; sed ex hac conuenientia, non sequitur, quod in ratione suppositandi, & personandi; non sint distinctæ essentialiter, alias non constituerent personas in ratione personæ essentialiter distinctas: ergo ex conuenientia, quam personalitates Diuinæ habent in sanctificando ad extra, non sequitur, non distingui essentialiter in ratione bonitatis, & perfectionis moralis, si semel illis ratio sanctitatis conuenit ex conceptu relatiuo ad essentiam superaddito.

139 *In fauorem doctrinæ arguebatur.* Instabatur autem in istius sententiæ fauorem; nam repugnātia cum peccato actuali, non potest non esse perfectio; sed hanc repugnantiam tribuit humanitati personalitas Verbi ratione conceptus proprij superadditi ad essentiam, & ad lineam absolutam: ergo ratione illius perfectionem importat; & consequenter superaddit perfectionem essentiæ, prædicatisque absolutis. Hæc tamen ratiocinatio non vrget, vt *infra* videbimus, etsi quid probat, conuincit, non solum humanitatem, sed etiam Verbum perficere; cum etiam Verbo præstet repugnantiam cum peccato actuali, si verum est, quod illam humanitati præstat.

§. VI.

Alijs argumentis suadetur nostra conclusio.

140 *Secundo principaliter probatur cōclusio.* DEINDE suadetur conclusio: personalitas Verbi non sanctificat Verbum ratione proprij conceptus ad essentiam superadditi: ergo nec sanctificat ratione talis conceptus humanitatem Christi formaliter. Consequentia patet; non enim potest communicata humanitati, illi præstare, quod Verbo non præstat, cum ipso identificata: ergo si Verbū, cui personalitas identificatur, sanctificat ratione proprij conceptus superadditi ad essentiam, humanitatem, cui vnitur, sanctificare non potest. Antecedens autem probatur: non enim est Verbo prima radix videndi, & amandi Deum, sed forma sanctificans non est quæcunque perfectio, sed prima, & originalis, in qua primo radicantur omnes proprietates Diuinæ, & facultates proximè operatiuæ, & maximè facultates proximè videndi, & amandi Deum; ergo personalitas Verbi non sanctificat ipsum formaliter ratione proprij conceptus, per quem ab essentia distinguitur, & quem superaddit essentiæ.

141 *Respondet Lorca.* Huic argumento Lorca, vbi *supra num.* 17. respondet; prætermisso antecedenti, negando consequentiam. Et disparitatem reddit; quia sanctitas, qua Deus in se ipso dicitur formaliter sanctus, diuersissima est ab ea, qua creatura sanctificatur formaliter, & licet in pluribus prædicatis conueniant; conuenientia tamen non est vniuoca, sed tantum analoga; vndè ex eo quod personalitas non sit apta ad tribuendum Deo eam sancti denominationem, qua in se ipso sanctus est, perperam infertur, non posse vnitam creaturæ, ei aliquam sanctitatem conferre, quæ vera sanctitas sit; sicuti, licet sanctitas qua Deus modo sanctus dicitur, non possit a gratia habituali præstari; creatura tamen ab illa optimè sanctificatur.

142 *Aliorum solutio est.* Aliorum solutio est, etiam concesso antecedenti, negando consequentiam: nam forma subiecto vnita, non dat illi suum effectum formalem, quando in subiecto capacitas ad talem effectum suscipiendum non adest; vndè videmus filiationem Diuinam reddere terminatam essentiam, quam tamen non constituit relatam: quia primi capax est, non verò secundi effectus, aut quasi effectus formalis; Verbum autem, quia ratione naturæ Diuinæ est infinitè, & perfectissimè sanctum, non est capax sanctificationis à propria personalitate ratione illius conceptus, quem superaddit essentiæ, & per quem absentia distinguitur, & ideò non sanctificatur ab illa ratione talis conceptus: humanitati verò incapacitas ista non conuenit, & idcirco à personalitate Verbi, ratione sui quatenus ab essentia distincta, constituitur sancta formaliter.

143 *Tertiò Cardinalis Lugo respondet.* Tertio alij etiam, concesso antecedenti, negant consequentiam, ob aliam rationem discriminis: quia, nempè sanctitas non est quæcumque perfectio, sed prima, & fontalis radix diuinarum perfectionum, & in qua omnes perfectiones Dei originaliter radicantur: quia ergo respectu Verbi, personalitas propria non est prima radix diuinarum proprietatum, cum præsupponat virtualiter in ipso naturam sub conceptu naturæ, in qua primo radicantur; respectu autem humanitatis est prima, nullam in illa præcedentem perfectionem supponens, ideò Verbum non sanctificat, ratione proprij conceptus; benè autem humanitatem. Ita Cardinalis Lugo *disp.* 16. *num.* 37.

144 Denique alij Recentiores argumento facto occurrunt, negando antecedens. Nec inconueniens reputant plures sanctitates relatiuas concedere, sicut nec plures perfectiones relatiuas admittere in Deo, nec similiter, quod Verbum, quod ratione naturæ sit sanctum, a personalitate ratione proprij conceptus, etiam sanctificetur formaliter. *Denique respondetur ab alijs*

Sed nulla ex his solutionibus argumento satisfacit. Non prima; tùm, quia non declarat diuersitatem illam modi, quo Deus sanctus est a modo quo sanctificatur creatura, ob quā forma sanctificare potens creaturam, etiam si Deo communicetur, non sit apta ad ipsum sanctificandum. Tùm etiam, nam licet diuerso modo Deus, & creatura subsistant, & in subsistendo, analogicè tantum conueniat; si Diuina subsistentia non esset apta ad constituendum subsistentem Deum, non posset humanitatem reddere subsistentem: ergo pariter, quamuis sanctitas, qua Deus Sanctus dicitur, diuersitate analoga distet à modo sanctificationis creaturæ; si personalitas Verbi non est apta ad sanctificandum Deum, cui conuenit per identitatem; inepta etiam erit ad sanctificandum ad extra creaturam; consequenter non sanctificabit humanitatem Christi formaliter. Tùm denique; nam eo ipso, quod personalitas Verbi forma sanctificans sit; esse ab illa sanctum, erit perfectio nullam dicens perfectionem: ergo non repugnans Deo; & consequenter apta erit personalitas ad sanctificandum Verbum. Nec exemplum gratiæ habitualis, quo Magister Lorca Doctrinam solutionis confirmat, facit ad rem; gratia enim habitualis non potest recipi in Deo; ac proindè inepta est ad Deum sanctificandum, quæ ratio in personalitate Verbi non militat, quæ Deo per identitatem conuenit, & Verbo constitutiuè. 145 *Solutio M. Lorca reijcitur.*

Deindè secunda solutio reijcitur primò; nam licet Deus sit infinitè perfectus ratione Diuinæ naturæ, & eminenter, aut virtualiter contineat perfectionem relationis; ab illa tamen perficitur, in sententia concedente relationem ratione proprij conceptus superadditi ad essentiam perfectionem importare: ergo licet Deus ratione Diuinæ naturę infinitè sanctus sit, & quasi eminenter continens sanctitates relationum, ab illis sanctificabitur, si ratione proprij conceptus sanctitatem relatiuam important. Secundò reijcitur; nam licet Deus infinitus sit entitatiuè, ratione Diuinæ essentiæ, & quasi eminenter continens relatiuas entitates; quia tamen personalitates Diuinæ addunt entitatem ad essentiam, Deum in nouo esse entitatiuo constituunt; ergo pariter quamuis à Diuina essentia infinitè sanctus sit; si tamen personalitates addunt sanctitatem ad essentiam, ab illis sanctificabitur sanctitate relatiua. Tertiò; nam semel concesso, personalitates Diuinas rationes proprij conceptus ad essentiam superadditi, sanctitatem importare; sanctitas personalitatum erit diuersæ rationis a sanctitate essentiæ, cum vna relatiua sit, altera verò absoluta: ergo Deum esse sanctum a sua essentia infinitè, nihil poterit obstare; quominus per relationes sanctificetur formaliter. 146 *Secunda solutio reijcitur primò.* *Secundo.* *Tertio.*

Tertia solutio, quæ proximius ad veritatem accedit, reijcienda venit primò: quia namque natura Dei sub conceptu naturæ est potens sanctificare, Deumque de facto sanctificat, quamuis non primo humanitati vniatur, personalitatem Verbi vnitam humanitati supponat, illamque sanctificantem; nihilominus humanitatem sanctificat, vt Cardinalis Lugo fatetur, docens, humanitatem Christi sanctificari simul a personalitate Verbi, & a natura Diuina, prout inter se distinguuntur virtualiter: ergo si personalitas, quatenus a natura distincta, primo vnita humanitati, est potens ad illam sanctificandum, eamque de facto sanctificat; quamuis Deo non primò, sed præsupposita natura conueniat, ipsum nihilominus sanctum constituet. 147 *Solutio Cardinalis reijcitur 1.*

Respondet Lugo: illam dici, & esse primam, & formalem perfectionem respectu alicuius subiecti, intuitu, cuius tali subiecto debentur cæteræ perfectiones; & quia humanitati Christi debentur omnes perfectiones ad ordinem gratiæ spectantes intuitu personalitatis Verbi, & intuitu, seu ratione naturæ Diuinæ ipsi hypostaticè vnitæ: fit consequens, quod quæuis illarum respectu humanitatis, sit prima modo sufficienti ad illam sanctificandum, & quod vtraque de facto humanitatem Christi sanctificet. 148 *Respondet Lugo.*

Sed contra primo; nam iuxta istam solutionem, primatui perfectionis exacto ad sanctificandum, non obstat prioris perfectionis suppositio: ergo quamuis personalitas Diuina supponat perfectionem naturæ, vt priorem, poterit primatum illum obtinere qui sufficiens sit ad sanctificandum ad intra, Deumque de facto sanctificabit per hoc, quod non solum ratione naturæ, sed etiam ratione personalitatis cæteræ perfectiones debeantur, ratione identitatis, quam personalitas habet cum illis. 149 *Sed contra primò.*

Contra secundo; nam falsum est, eam dici primam, & veluti fontalem perfectionem respectu alicuius subiecti, ratione cuius tali subiecto aliæ perfectiones debentur, sed solum illa dicitur prima perfectio, ratione cuius primò debentur: vndè quamuis actualis volitio, Deo ratione voluntatis debeatur; quia 150 *Contra secundo.*

quia tamen non primo, ratione voluntatis debetur, sed ratione naturæ, non voluntas, sed natura Diuina est in Deo, & dicitur prima perfectio: ergo licet deinde deberi humanitati Christi dona ad ordinem gratiæ spectantia, & ratione personalitatis Verbi, & ratione naturæ Diuinæ, non sequitur, vtrumque dici, aut esse primam perfectionem respectu humanitatis; sed tantum vnam illarum, nempè, illa, ratione cuius primo prædicta dona humanitati debentur; & consequenter hæc sola sanctificabit humanitatem formaliter.

151 *Secundò reijcitur principalis solutio.* Deindè principalis solutio reijcitur; nam perfectionem aliquam esse primam, modo sufficienti, vt sanctificet, duo importat, nempè, negationem prioris perfectionis, & cæteras radicare, sed quamuis personalitati Verbi, vt vnitæ humanitati, negatio prioris perfectionis conueniat; non tamen illi conuenit esse aliarum perfectionum radicem: ergo non est prima perfectio, modo sufficienti ad sanctificandum formaliter. Maior cum consequentia tenet. Minor autem probatur; nam perfectio, quæ cum aliam perfectionem supponit, non radicat alias saltim secundario, aut proximè, non potest, cum primo communicatur, tales perfectiones originaliter radicare; vndè si voluntas Dei communicari posset ad extra, non communicata natura, non posset esse prima radix intellectionis; sed tantum volitionis: quia in Deo; cui conuenit cum præsuppositione naturæ, non radicat, seu principiat secundario, & proximè intellectionem, sed tantum volitionem sed personalitas Verbi non est radix secundaria, aut proxima perfectionum diuinarum in Deo, cui conuenit cum præsuppositione naturæ: ergo in natura humana, cui primario conuenit; non est prima talium perfectionum radix; & consequenter respectu naturæ humanæ, rationem sanctitatis formalis non obtinet.

152 *Si dicatur.* Si fortè dicatur, doctrinam hanc esse veram loquendo de radicatione physica, non autem de radicatione morali diuinarum perfectionum; & radicationem moralem prædictarum perfectionum sufficere ad sanctificandum formaliter. In contrarium obstat; nam personalitas Verbi, nec physicè, nec moraliter radicat, etiam secundario, & proximè diuinas perfectiones in Verbo; cum illas ratione naturæ Verbo, vt Deo conuenientes supponat; sed quia in Deo non radicat prædictas perfectiones proximè physicè, in humanitate, cui primo conuenit, non est prima radix physica illarum: ergo, quia in Verbo non radicat illas perfectiones moraliter proximè, non est in humanitate prima radix moralis prædictarum perfectionum. *In contrarium obstat.*

153 *Vltima solutio reijcitur.* Tandem vltima solutio argumenti principalis reijcitur; nam personalitati, vt a natura distinctæ, vel conuenit, quod sit sanctitas ex proprio personalitatis conceptu, vt ab alijs attributis distinguitur, vel ex conceptu entitati Diuinæ transcendentis transcendentia formali omnes Dei perfectiones; nullo ex his modis conuenit personalitati ratio sanctitatis formalis: ergo non est sanctitas ratione illius, quod addit ad Diuinam essentiam, & ab illa distinguitur. Consequentia cum maiori tenet. Minor pro prima parte nota videtur: non enim apparet ratio, cur esse sanctitatem formalem, Deumque sanctificare, personalitati conueniat, & hoc ipsum alijs Dei perfectionibus, & attributis non competat: ergo si personalitas est sanctificatiua formaliter, id non habet; solum ex conceptu sibi proprio, & peculiari, sed etiam ex ratione ipsi cum alijs communi. Pro secunda autem parte probatur; nam si conceptus sanctitatis conueniret personalitati ex ratione entitatis Diuinæ transcendentis transcendentia formali, omnes Dei perfectiones; sicut ratio entitatis multiplicatur realiter in relationibus, & in attributis virtualiter; ita etiam ratio sanctitatis multiplicaretur realiter in relationibus, & in attributis virtualiter; ac per consequens intellectus, vt a voluntate distinctus sanctitas formalis esset; & similiter voluntas, aliaque attributa Diuina; consequens est falsum: ergo ratio sanctitatis formalis non conuenit personalitati Diuinæ, prout a natura distinctæ. Sequela est manifesta; falsitas autem consequentis, probatur primo: quia alias humanitas Christi esset formaliter sancta, non solum à personalitate Verbi, & à natura Diuina; sed etiam ab intellectu, a voluntate, & ab alijs attributis: consequens est falsum; nam contrarij Auctores solum personalitati Verbi, & naturæ Diuinæ humanitatis sanctificationem attribuunt: ergo sanctitatis conceptus nō multiplicatur virtualiter in diuinis attributis. Secundo, & vrgentius falsitas consequentis probatur; si namque voluntas Dei, v. g. ratione sui, prout ab intellectu; & a Diuina natura distinguitur, esset sanctitas increata; participatio formalis voluntatis Diuinæ, esset participata sanctitas; sicut quia natura Diuina, vt a voluntate distincta, est sanctitas per essentiam, formalis participatio naturæ diuinæ, nempè, gratia habitualis, est sanctitas per participationem; sed charitas, quæ est formalis participatio voluntatis Diuinæ, non est formaliter sanctitas participata, vt suppono ex frequentiori, & veriori Theologorum sententia, 1. 2. q. 113. art. 2. ergo voluntas Diuina, prout a natura distincta, non est sanctitas per essentiam formaliter.

154 *Respondebis primò.* Respondebis primo; voluntati Diuinæ non competere conceptum sanctitatis ex ratione differentiali, per quam a natura Dei, & ab alijs attributis virtualiter distinguitur, sed ex ratione entitatis diuinæ transcendentia transcendentia formali omnes Dei formalitates; charitas autem creata, non est formalis participatio Diuinæ voluntatis, secundum rationem illam transcendentem; hæc enim ratio, non est participabilis ab entitate creata participatione formali, sed secundum conceptum differentialem, secundum quem, vt diximus, voluntas diuina sanctitas per essentiam non est; & ideò nostra charitas non est formalis participatio sanctitatis diuinæ; & consequenter non est sanctitas participata.

155 *Sed contra primò.* Sed contra primo; nam eo ipso, quod voluntas Dei increata, non sit sanctitas; ratione proprij conceptus, per quem a natura diuina, & alijs attributis distinguitur, sed ratione entis diuini transcendentis, transcendentia formali, omnes Dei formalitates; etiam natura Diuina, non erit formalis sanctitas, ex conceptu differentiali, quo distinguitur ab attributis, sed ex conceptu entis diuini, sibi cum alijs attributis per transcendentiam communis; non enim potest discriminis ratio assignari: & tamen gratia habitualis, quæ est formalis participatio naturæ Dei, sub conceptu naturæ, prout ab attributis distinctæ, est participatio sanctitatis transcendentis naturam, & participata sanctitas: ergo charitas, quę est participatio formalis diuinæ voluntatis, vt distinctæ a natura, & alijs attributis, erit etiam formalis participatio sanctitatis transcendentis voluntatem Diuinam.

156 *Contra secundò.* Secundo; nam eo ipso quod conceptus sanctitatis, Dei voluntati conueniat ex ratione entis Diuini transcendentis omnes Dei formalitates, non potest non esse sanctitas ratione conceptus differentialis, aut quasi differentialis, quo a natura Dei, & ab alijs attributis distinguitur: ergo charitas, quæ est participatio formalis voluntatis Diuinæ, erit etiam formalis participatio sanctitatis conuenientis voluntati ex conceptu differentiali; & consequenter erit sanctitas participata. Consequentia tenet ex doctrina solutionis. Antecedens autem probatur; nam eo ipso non potest non multiplicari sanctitas virtualiter in voluntate, & in alijs Dei perfectionibus inter se virtualiter distinctis: sicut etiam entitas Diuina, quam conceptus sanctitatis consequitur, virtualiter in illis multiplicatur: quia non materiali, & identica, sed formali, & logica transcendentia Dei perfectiones transcendit; sed non stat multiplicari virtualiter conceptum sanctitatis per contractionem, aut quasi contractionem ad perfectiones Diuinas, & per determinationem ab illis, nisi propriæ differentiæ, aut quasi differentiæ, quibus tales perfectiones virtualiter inter se distinguuntur sint peculiares sanctitates; sicut nec entitas Diuina transcendens potest virtualiter multiplicari; nisi per differentias, aut quasi differentias addentes peculiares modos entitatis: ergo eo ipso, quod sanctitatis conceptus, Dei voluntati conueniat ex ratione entis Diuini ipsi, & alijs attributis communi per transcendentiam formalem, non potest non obtinere rationem peculiaris sanctitatis ex conceptu proprio, & differentiali; per quem a natura Diuina, & ab alijs Dei perfectionibus distinguitur virtualiter.

157 *Respondebis secundò.* Respondebis secundò; rationem sanctitatis per essentiam, consistere in conceptu radicis perfectionum Diuinarum, & in conceptu complentis, seu integrantis talium perfectionum radicem; vnde voluntas Diuina, quia compleat radicem increatā diuinarum perfectionum, ideo est sanctitas increata. Quia vero charitas non participat formaliter voluntatem Diuinam sub conceptu complentis radicem increatam perfectionum diuinarum; gratia autem habitualis formaliter participat naturam Diuinam sub conceptu radicis prædictarum perfectionum; ideo gratia habitualis est formaliter sanctitas participata; charitas autē cōceptū formalis sanctitatis participatæ non obtinet.

158 *Sed contra.* Sed contra; gratia namque, non ideo est formalis participatio naturæ Diuinæ sub conceptu radicis attributorum, quia ipsa sit radix attributorum Dei; sed quia est radix luminis gloriæ, & charitatis, quæ sunt formales participationes Diuinorum attributorum nempè, intellectus, & voluntatis diuinæ; sed charitas complet gratiam, quæ est participatio formalis naturæ Diuinæ sub conceptu radicis: ergo participat voluntatem Diuinam sub conceptu complementi radicis increatæ; & consequenter est formalis participatio voluntatis Diuinæ sub conceptu sanctitatis; ex quo viterius sequitur esse sanctitatem participatam.

159 *Respondebis.* Respondebis, negando consequentiam: charitas enim, non complet gratiam habitualem, vt radicem luminis gloriæ, & aliarum perfectionum, vt aliquid gratię essentiali, aut tanquam de essentia illius; cum realiter distinguatur a gratia; voluntas autem Diuina integrat, & complet naturam Dei, vt prædicatum ipsi essentiale, & cum illa identificatum; & ideo charitas nostra non est formalis participatio voluntatis Diuinæ, vt complentis Dei naturam, prout est increata attributorū radix, sub qua ratione obtinet conceptū sanctitatis per essen-

essentiam ; ac proinde charitas non obtinet rationem sanctitatis participatæ.

160 *Sed contra.* Sed contra ; nam etiam gratia habitualis non radicat lumen gloriæ,& charitatem participantia attributa Dei formaliter per identitatem cum illis ; & tanquam de essentia illorum,quo pacto Diuina natura voluntatem,& cætera attributa radicat,& tamen est formalis participatio Diuinæ naturæ,vt radicis attributorum, & sub conceptu sanctitatis : ergo licet charitas non compleat gratiam tanquam de essentia illius , nec cum illa identificetur , erit formalis participatio voluntatis Diuinæ vt complentis , integrantisque radicem increatam diuinorum attributorum , & vt increata sanctitas est ; & consequenter ipsa obtinebit rationem sanctitatis participatæ , si verum est voluntatem Diuinam esse sanctitatem increatam , prout virtualiter à natura Dei distinctam.

161 *Denique respondebis.* Denique respondebis obiectioni principali ; personalitati Diuinæ conuenire , quod sit sanctitas per essentiam , non ex conceptu sibi , & attributis communi ; sed ex peculiari , & proprio personalitatis conceptu , quo ab attributis distinguitur ; nam cum natura ratione sui non sit completum principium , & radix operationum absque personalitate , personalitas est complementum illius , vt radicaliter operatiuæ : & idcirco personalitas obtinet rationem sanctitatis per essentiam; sanctitas enim , non solum consistit in radice operationum , & facultatum supernaturalium , sed etiam in complemento radicis ; attributa autem Diuina non sunt complementum naturæ Dei , vt radicis operationum , sed antecedenter ad illa intelligitur constituta perfectissimè in ratione radicis ; ideoque attributa ratione sui , prout à natura Diuina virtualiter distincta , sanctitatis conceptum non obtinent.

162 *Sed contra primò.* Sed contra primo ; nam voluntariè extenditur conceptus sanctitatis formalis , ad radicem operationum supernaturalium , & ad complementum radicis talium operationum , ergo ex eo quod personalitas compleat naturam Diuinam : vt radicaliter operatiuam , & attributa non compleant ; sine fundamento colligitur personalitatem Diuinam esse sanctitatem per essentiam ; secus autem attributa. *Contra secundo.* Deinde ; nam sequitur ex tradita solutione modum , quo vnitur gratia habitualis animæ, esse ratione sui sanctitatem formalem participatam : consequens est falsum , vt supra satis ostendimus : ergo & tradita solutio . Probatur sequela ; sicut enim natura substantialis completur per subsistentiam, vt operatiua radicaliter;ita natura accidentalis completur per vnionem cum subiecto,vt radicaliter, vel proximè operatiua : ergo si subsistentia est formalis sanctitas ratione proprij conceptus, quia ratione illius complet naturam substantialem , vt radicaliter operatiuam , etiam vnio gratiæ cum anima , quia gratiam complet , prout est radicale principium supernaturalium operationum , erit ratione sui forma sanctificatiua formaliter , & participata sanctitas.

163 *Contra tertiò.* Præterea ; nam etiam attributa Diuina complent , & perficiunt Dei naturam in ordine operatiuo;quando quidem absque illis , non potest cum operatione coniungi, sicut natura creata , sine facultatibus proximè operatiuis non potest in operationem exire: ergo si personalitas Diuina ratione proprij conceptus superadditi ad essentiam , & prout ab illa distincta , est sanctitas increata: quia complet naturam Diuinam in ordine operatiuo; etiam attributa Diuina , saltim , quæ operatiua sunt virtualiter , secundum proprios conceptus ad essentiam superadditos , & prout ab illa distincta , obtinent rationem sanctitatis per essentiam.

164 *Contra quartò.* Denique tradita solutio reijcitur ; nam esto admittamus complementum radicis operationum , rationem formalis sanctitatis obtinere , non sequitur talem conceptum conuenire personalitati Diuinæ sub ratione personalitatis : ergo solutio tradita fuit . Probatur antecedens ; nam Diuina personalitas sub conceptu sibi proprio , non complet naturam Dei in ratione radicis operatiuæ ; cum ante omnem conceptum relatiuum , perfecte operans supponat absolutas operationes ratione subsistentiæ absolutæ , quæ à subsistentijs relatiuis , seu personalitatibus Diuinis , distinguitur ; nam pro priori ad personalitates Diuinas supponitur hic Deus perfectissimè intelligens , & perfectissimè volens : ergo quamuis admittamus complementum radicis operatiuæ , conceptum sanctitatis sortiri , non sequitur personalitati Verbi ratione proprij conceptus superadditi ad essentiam , & ad lineam absolutam , rationem sanctitatis competere.

§. VII.

Contraria sententia cum tribus fundamentis proponitur.

165 *Contra-* CONTRARIAM nostræ conclusionis sententiam tuentur Valentia *quæst. 7. puncto 5.* Pesantius *. q. 2. art. 1. disput. 5. post primam conclusionem* . Lorca *disput. 36. num. 15.* & Cardinalis Lugo *vbi supra* . Eidem adhærere videntur Suarez *vbi supra conclus. 1.* & ex nostris Vincentius *relectione de Gratia Christi quæst. 1. dub. circa solutionem ad 1. conclus. 2.* Nazarius *in præsenti controuers. 1. conclus. 4.* Zipulus *dub. 2. §. 3 numer. 12.* Quibus alij Recentiores nostri in manuscriptis adhærent . Cæterum præfati Auctores , si non explicent se loqui de personalitate Verbi , vt virtualiter a natura distincta , & ratione illius , quod explicat , & superaddit essentiæ , & ad lineam absolutam , accipiendi sunt de personalitate ratione naturæ inclusæ . Quod maximè verum est de Discipulis Diui Thomæ communiter non admittentibus perfectiones relatiuas superadditas essentiæ cum vt *superius* arguebamus , non possit consequenter ad hanc sententiam defendi , personalitatem Verbi ratione proprij , & expliciti conceptus , esse sanctitatem formalem.

ria sententia proponitur. Valent. Pesant. Lorca. Lugo. Suar. Vincent. Nazar. Zippul.

166 *Primum argumentum ex Nazian.* In huius sententiæ fauorem arguunt Recentiores primo, ex Nazianzeno *oratione 36. num. 93.* illis verbis : *Ea enim humanitatis vnctio est , non operatione , vt in alijs Christis , sanctificans , sed totius vngentis præsentia* . Ex quibus verbis sic arguunt: iuxta Damascenum humanitas Verbo vnita sanctificatur *totius vngentis præsentia* ; sed vngens est Verbum , & præsentia totius Verbi claudit personalitatem : ergo Verbi personalitas substantialiter humanitatem Christi sanctificat. Minor pro secunda parte constat ; nam personalitas constituit Verbum ; & consequenter clauditur in illo. Pro prima autem parte probatur ex eodem Nazianzeno , qui explicans effectum illius vnctionis , & sanctificationis asserit esse , *vt id , quod vngit homo vocetur , & quod vngitur Deus fiat* ; sed quod post vnctionem vocatur homo , non est Deitas , sed Deus Verbum ; ergo Nazianzenus nomine vngentis , non intelligit Deitatem , sed Verbum.

167 *Respondetur.* Respondeo ; verum esse, verbum sanctificare humanitatem, & totum Verbum illam sanctificare , non syncathegorematicè , idest , totaliter , & ratione omnium formalitatum , ex quibus coalescit Verbum ; sed cathegorematicè , idest , totum Verbum ratione alicuius suæ formalitatis, nempè, ratione naturæ . Et cum hæc in personalitate Verbi , in mea sententia , transcendentaliter , & impræscindibiliter includatur;etiam de ipsa personalitate fatemur,quod sanctificat humanitatem , vt distincta à Diuina natura, non ratione illius , per quod à natura Diuina distinguitur , sed ratione Diuinæ naturæ , quam etiam , vt distincta ab illa , in se ipsa includit transcendentaliter.

168 *Secundum argumentum ex D. Th.* Opponunt secundo, D.Tho. *in hac 3. p. q. 6 art. 6.* illis verbis : *Gratia vnionis est ipsum esse personale Verbi , quod gratis Diuinitus datur humana natura* . Hæc D. Thom. ex quibus sic arguunt ; per gratiam vnionis sanctificatur humanitas Christi formaliter ; at iuxta Diuum Thomam , gratia vnionis est ipsa personalitas , seu esse personale Verbi : ergo humanitas Christi sanctificatur à personalitate Verbi formaliter. Respondeo ex proximè dictis , concessis maiori , & minori , distinguendo consequens : sanctificatur humanitas à personalitate Verbi ratione omnis suæ formalitatis , vel ratione conceptus expliciti superadditi ad Diuinam essentiam , & per quem ab illa distinguitur , nego consequentiam : ratione alicuius formalitatis, nempe , ratione naturæ , quam in se implicitè includit , & cum qua identificatur , concedo consequentiam : nec amplius ex Diuo Thoma colligitur ; ad summum enim infertur , quod personalitas humanitatem sanctificet ; non autem quod sanctificet illam ratione conceptus expliciti , & hoc est , quod à nobis negatur. *Mens D. Thom. explicatur.*

169 *Tertium argumentum.* Tertio arguitur , & instatur contra hanc solutionem : gratia vnionis , prout gratia vnionis est , sanctificat humanitatem Christi formaliter ; sed personalitas Verbi ; ratione illius,quod addit ad Diuinam essentiam , est formaliter gratia vnionis : ergo ratione conceptus superadditi ad Diuinam essentiam , sanctificat formaliter humanitatem Christi . Maior cum consequentia tenet. Minor autem probatur ; gratia vnionis formaliter consistit in dono substantiali personaliter communicato humanitati Christi ; sed personalitas Verbi, ratione illius quod explicat , & addit ad Diuinam essentiam , est donum communicatum humanitati Christi; cum ratione conceptus superadditi ad essentiam terminet humanitatem , & eam personatam constituat : ergo personalitas, ratione illius , quod addit supra Diuinam essentiam , est formaliter gratia vnionis facta humanitati Christi.

170 *Respondetur 1.* Respondeo primo , concessa maiori , negando minorem : ad illius probationem, concessa etiam maiori , nego minorem ; cum enim esse donum , non possit sine ratione boni saluari , & personalitas Verbi , etsi bona sit , non tamen est bona ratione conceptus superadditi ad essentiam , sed ratione essentiæ inclusæ ; sicut perfecta non est ratione illius , quod supra essentiam addit , sed ratione essentiæ , quam transcendentaliter includit ; sit consequens quod ratione illius , quod addit ad Diuinam essentiam , non sit donum , nec gratia

 humani-

humanitati facta; sed tantum ratione essentiæ, cum qua identificatur, quam in se includit transcendentaliter. Nec vrget probatio minoris; nam humanitatem esse terminatam, duo dicit, nempè, esse subsistentem per independentiam ab alio tanquam à sustentante, & esse per se per incommunicabilitatem alteri supposito diuersæ naturæ; primum est perfectio, donum, & gratia; caeterum id non præstat personalitas Verbi ratione conceptus relatiui, sed ratione subsistentiæ absolutæ; benè tamen secundum, vt docuimus *Tractatu de Trinitate 1. part. quæstion.* 30. & ideo personalitas ratione illius, quod addit ad Diuinam essentiam, nec donum est, nec gratia humanitati facta.

171 *Replicabis.* Sed dices; humanitatem esse terminatam per subsistentiam Verbi, quatenus relatiuam; est effectus amoris Diuini; & consequenter humanitas, vt sic terminata; est Diuini amoris obiectum; sed obiectum Diuinæ dilectionis est bonum: ergo humanitatem esse terminatam per subsistentiam Verbi, quatenus relatiuam, bonum est; & consequenter illa terminatio prout sic, donum est, & gratia facta humanitati.

Respondetur. Respondeo, concesso antecedenti, distinguendo primum consequens: vt sic terminata, est obiectum amoris Diuini ratione conceptus relatiui formaliter, nego consequentiam: ratione conceptus absoluti in relatiuo inclusi, concedo consequentiam: ex quo solum sequitur, terminationem relatiuam esse bonam, donum, & gratiam non ratione conceptus relatiui formaliter, sed ratione conceptus absoluti transcendentaliter inclusi in relatiuo. Et instatur argumentum in relatione spirati, quæ per actum Diuinæ voluntatis producitur: & consequenter terminat Diuinum amorem; & tamen amor, quo Pater, & Filius tertiam personam producunt, etsi terminetur ad relationem spirati; non tamen habet pro ratione terminandi conceptum relatiuum, sed absolutum in relatiuo inclusum.

172 *Instabis.* Instabis; subsistentia absoluta, ratione cuius personalitas Verbi constituit humanitatem primo modo subsistentem, scilicet, per independentiam ab alio, vt sustentante, distinguitur virtualiter à Diuina natura, non minus quam existentia: ergo si vt constituens humanitatem sic subsistentem, est donum & gratia facta humanitati, & illius formalis sanctitas; iam personalitas Verbi sanctificet humanitatem Christi formaliter ratione alicuius conceptus ad diuinam naturam superadditi.

Respondetur. Respondeo; iuxta in hanc solutionem, vel negandum esse antecedens, cum probabili multorum Thomistarum sententia, asserentium, existentiam, & consequenter nec subsistentiam absolutam distingui virtualiter ab essentia diuina. Vel concesso antecedenti, distinguendum esse consequens: ratione superadditi ad essentiam secundum omnia prædicata absoluta, neganda est consequentia: ratione superadditi ad essentiam secundum præcisum conceptum essentiæ, quo ab attributis distinguitur, concedenda est consequentia. Hac enim prima solutione, solum saluare contendimus, non sanctificari humanitatem Christi formaliter à personalitate Verbi ratione conceptus relatiui secundum explicitum talis conceptus, quod optimè subsistit, quamuis humanitatem Christi sanctificet ratione subsistentiæ absolutæ, & hæc à natura Diuina sub conceptu essentiæ, & naturæ virtualiter distinguatur.

173 *Secunda tertij argumenti solutio.* Secundò ad tertium argumentum respondeo, distinguendo maiorem: gratia vnionis sumpta complete sanctificat humanitatem Christi formaliter; concedo maiorem; incomplete sumpta, nego maiorem: & sub eadem distinctione minoris nego consequentiam. Nam personalitas verbi, vt terminans ratione sui humanitatem Christi, pro priori ad vnionem cum Diuina natura, quæ mediante personalitate vnitur humanitati, non est gratia vnionis consummatè, & perfectè, sed incompletè, & vialiter; completa autem gratia vnionis consistit in vnione immediata cum subsistentia Verbi, & mediata cum Diuina natura; ideoque personalitas Verbi prout immediatè ratione sui tantum vnita, non sanctificet humanitatem Christi, sed tantum ratione naturæ, quam vnit eidem humanitati. Et insto argumento in modo vnionis substantiali creato, quo humanitas Verbo vnitur. Hic enim modus gratia vnionis est; & tamen ratione sui non sanctificare humanitatem Christi formaliter, docet communis sententia: ergo ex eo quod personalitas Verbi secundum conceptum superadditum essentiæ sit gratia vnionis, non sequitur, rationem talis conceptus esse sanctitatem formalem, & sanctificare formaliter humanitatem Christi.

174 *Obijcies.* Obijcies, personalitas Verbi, vt terminans ratione sui humanitatem Christi, est donum, & gratia humanitati facta: ergo constituit illam formaliter gratam; & consequenter sanctam formaliter. Respondeo, concesso antecedenti, distinguendo

Respondetur. primum consequens: reddit humanitatem gratam gratitudine amicabili, nego consequentiam: gratitudine non amicabili, concedo consequentiam, & nego consequentiam subsumptam: nam forma sanctificans non est, quæ constituit subiectum quomodolibet gratum; sed tantum illa forma, quæ constituit gratum subiectum gratitudine amicabili; hoc autem non præstat humanitati personalitas Verbi, ratione conceptus expliciti superadditi ad essentiam, & ad lineam absolutam: ideoque ratione talis conceptus, non sanctificat formaliter humanitatem Christi. Et insto argumentum in charitate, in fide, & in alijs donis supernaturalibus, quæ gratiæ sunt; & consequenter subiectum, cui communicantur, obiectiuè gratum constituunt; & tamen non præstant effectum sanctitatis formaliter.

Instabis: personalitas Verbi, vt ratione sui, quatenus distinctæ ab essentia, vnita humanitati est gratia maior, quam 175 *Instabis.* gratia habitualis; sed hæc subiectum, cui infunditur constituit gratum gratitudine amicabili: ergo personalitas Verbi sic sumpta reddit humanitatem gratam amicabili gratitudine. Et confirmabis primo; nam gratia habitualis, quia Deificat accidentaliter, & imitatiuè, præstat amicabilem gratitudinem; sed personalitas Verbi, ratione sui, vt à natura Diuina distinguitur, Deificat humanitatem substantialiter; nam prout sic includit conceptum entis Diuini omni Dei perfectioni, & formalitati per transcendentiam rationis communem, ergo constituit illam gratam, & dilectam amicabiliter. Patet consequentia; si namque gratia habitualis ex conceptu Deificantis præstat formaliter effectum sanctitatis, a fortiori forma perfectius deificans, qualis est personalitas Verbi, dictum effectum præstabit. Confirmabis, & vrgebis secundo; nam gratia *Cōfirmatur secundo.* habitualis sanctificat formaliter animam, quia coniungit illam cum Deo, & facit vnum cum ipso; sed personalitas Verbi ratione sui, prout ab essentia distincta, coniungit humanitatem substantialiter cum Deo, & facit magis vnum cum ipso quam gratia habitualis, cuius coniunctio accidentalis est: ergo ratione sui, quatenus ab essentia distincta, sanctificat formaliter Christi humanitatem.

Respondeo ad obiectionem concessis maiori, & minori negando consequentiam: insloque in visione beatifica, quæ improbabili plurimum Thomistarum sententia, maius donum 176 *Respondetur obiectioni.* est, quam gratia habitualis, & tamen in eorundem sententia, hæc sanctificet, & non illa. Vnio etiam diuinæ essentiæ per modum speciei, maior gratia, & maius donum est, quam gratia habitualis sanctificans; & tamen Deus, vt vnitus per modum speciei, non sanctificat animas beatorum formaliter. Ac denique, modus vnionis substantialis creatus, quo humanitas Verbo vnitur, perfectior est, & maior gratia; quem gratia habitualis; & tamen ex hoc non colligitur, quod si gratia habitualis sanctificat formaliter animam, etiam modus substantialis vnionis præstet humanitati Christi effectum sanctitatis formaliter.

Et ratio omnium est; quia solum illa forma constituit subiectum gratum gratitudine amicabili, quæ terminat amorem 177 *Ratio omnium assignatur.* Diuinum præstando vim radicalem ad redamandum Deum, & ratione cuius subiectum diligitur in ordine ad vitam æternam: & quia hoc præstat gratia habitualis, vtpote in ordine supernaturali natura; secus autem personalitas ratione conceptus expliciti superadditi ad Diuinam essentiam: consequens fit, quod licet sit maior gratia, & maius donum, quam gratia habitualis, non tamen sit forma sufficiens ad sanctificandū formaliter, nec ad constituendā humanitatem obiectiuè gratā gratitudine amicabili. Et ex his ad primam confirmationem, concessis maiori, & minori, nego consequentiam. Ad probationem dicatur; non quamlibet Deificationem, sed illam, quæ *Prima cōfirmatio solutur.* est naturæ, vt naturæ, esse sanctitatem formalem, nec terminum amicabilis dilectionis, ob rationem assignatam, & quia gratia habitualis ratione sui Deificat animam Deificatione per modum naturæ, licet participatæ, personalitas autem ratione sui, prout à natura Diuina distinguitur, non Deificat humanitatem Deificatione naturæ, sed Deificatione communi naturæ, & omni formalitati diuinæ: fit consequens, quod gratia habitualis sanctificet formaliter animam, illamque constituat dilectam amicabiliter: personalitas autem, etsi perfectius Deificans, prædictum effectum non præstat formaliter humanitati Christi.

Ex his etiam ad secundam confirmationē respondeo, distinguendo maiorem; gratia habitualis sanctificat; quia coniungit cum Deo, & facit vnum cum ipso per assimilationem in 178 *Ad secūdam confirmationem.* conceptu naturæ, concedo maiorem: ex ratione communi coniunctionis, & vnitatis cum Deo, nego maiorem, & distinguo minorem: personalitas ratione sui coniungit substantialiter cum Deo, & facit vnum cum ipso, assimilando in conceptu naturæ, nego minorem: sine tali assimilatione, & per modum personalitatis, & modi naturæ, concedo minorem, & nego consequentiam: non enim qualibet coniunctio cum Deo est sufficiens ad sanctificandum formaliter, sed solum illa, quæ fit per assimilationem cum Deo in natura sub conceptu naturæ: & quia gratia habitualis hoc modo cum Deo coniungit, secus autem personalitas Verbi; fit consequens, quod gratia habitualis sanctificet formaliter animam, ath solum

acci-

accidentaliter illam coniungat cum Deo ; personalitas autem non sanctificet formaliter humanitatem Christi , etsi coniunctio cum Deo , quam præstat humanitati , coniunctio substantialis fit.

179 *Instabis.* Instabis ; esse naturam diuinam identicè , maius quid est , quam esse naturam diuinam imitatiuè ; sed gratia habitualis , quæ solum imitatiuè est natura diuina sanctificat formaliter animam : ergo personalitas Verbi , quæ identicè est natura diuina , sanctificat formaliter humanitatem Christi . *Respondeo primò.* Respondeo primo ex iam dictis concessa maiori , & minori , negando consequentiam : quia excessus ille , quo personalitas excedit gratiam habitualem , non est in eadem linea , & genere ; scilicet , in linea naturæ formaliter ; ideoque non obstante tali excessu gratia habitualis sanctificat ; secus autem personalitas . Et insto in modo vnionis substantiali , quo humanitas Verbo vnitur ; magis enim est substantialiter vnire cum Deo , quam imitatiuè participare naturam diuinam formaliter ; & tamen hoc secundum sufficit in gratia , vt sanctificet , & illud primum non sufficit in vnione substantiali . *Respondeo secundò.* Vel secundo respondetur , negando iterum consequentiam ; sed tantum ex præmissis infertur , quod personalitas Verbi sanctificet humanitatem Christi identicè sanctitate substantiali ; non autem quod formaliter illam sanctificet ; hoc enim , quod est identicè sanctificare sanctitate substantiali , magis est , quam sanctificare formaliter sanctitate accidentali ; vnde ex eo quod esse identicè naturam diuinam, sit aliquid maius, quam esse naturam diuinam imitatiuè per formalem participationem ; & primum conueniat personalitati Verbi , & secundum gratiæ habituali , non sequitur , quod personalitas Verbi sanctificet humanitatem Christi formaliter , sed solum quod illam sanctificet identicè substantialiter.

§. VIII.

Cætera argumenta diluuntur.

180 *Quartum argumentum.* QVARTO principaliter arguitur ; per id sanctificatur humanitas Christi formaliter , cui immediatius vnitur ; sed immediatius vnitur humanitas subsistentiæ Verbi , ratione illius , quod addit ad essentiam , quam naturæ diuinæ , prout virtualiter à personalitate distinctæ ; naturæ namque vnitur ratione personalitatis , huic autem ratione sui : ergo sanctificatur formaliter per subsistentiam Verbi , secundum id , per quod à natura diuina distinguitur . Maior , in qua est difficultas , probatur : etenim ratione illius , cui immediatius vnitur , terminat humanitas amorem hypostaticum , qui maior est amore adoptiuo; ergo ratione illius fit obiectum congruum diuinæ dilectionis simpliciter ; & consequenter, ratione illius cui immediatius vnitur humanitas , constituitur sancta formaliter.

181 *Respond.* Respondeo : maiorem absolutè esse falsam , & instantiam manifestam habere : tum in vnione gratiæ habitualis ad animam , cui immediatius anima vnitur , quam ipsi gratiæ ; & tamen non per vnionem , sed per gratiam vnitam sanctificatur formaliter anima . Tum etiam , in modo vnionis hypostatica realiter ab extremis distincto , cui immediatius vnitur humanitas , quam subsistentiæ Verbi ; & tamen ab illo non sanctificatur formaliter , in frequentiori Theologorum doctrina . Maior ergo solum est vera , si illud , cui immediatius vnitur , forma sanctificans sit : & quia personalitas Verbi ratione illius , quod addit ad diuinam naturam sanctitas formalis non est : consequens fit , quod per illam sub illo conceptu , non sanctificetur humanitas , etsi illi immediatius vniatur . Ad maioris probationem , distinguo antecedens : ratione illius , cui immediatius vnitur , terminat humanitas amorem hypostaticum vltimatè , & complete , nego antecedens : terminat non vltimate , concedo antecedens , & nego consequentiam . Et insto in modo vnionis , ratione cuius humanitas Christi amorem hypostaticum terminat : quia tamen vnio non est terminus vltimus prædicti amoris , sed vlterius tandit , nempe , ad subsistentiam , & diuinitatem Verbi , non vnio , sed subsistentia , aut diuinitas Verbi est, quæ humanitatem Christi constituit obiectum amoris hypostatici . Sic Nos *in præsenti* dicimus ; quod quia amor hypostaticus non sistit in personalitate Verbi , sed vlterius transit ad communicandum diuinam naturam , hæc vltimo terminat , & est ratio terminandi prædictum amorem ; & consequenter non personalitas Verbi , sed ipsius diuinitas sanctificat humanitatem Christi formaliter.

182 *Obijcies primò.* Sed oppones contra istam solutionem primo : personalitas Verbi ratione illius , per quod distinguitur à diuina natura , terminat prius , quam diuina natura ; sed pro illo priori intelligitur terminatus amor hypostaticus : ergo intelligitur pro illo priori ratio illum terminandi ; cumque non intelligatur pro illo priori natura diuina , vt virtualiter à personalitate Verbi distincta ; ratio terminandi hypostaticum amorem non erit natura diuina , sed personalitas Verbi ratione illius , per quod à natura diuina distinguitur . Secundo ; non enim solus terminus vltimus prædestinationis hypostaticæ est sanctificatiuus formaliter , sed etiam terminus non vltimus prædictæ prædestinationis est forma sanctificatiua ; aut personalitas Verbi , vt vnita humanitati , ratione illius , quo distinguitur à natura diuina , est terminus , saltim non vltimus amoris , & prædestinationis hypostaticæ : ergo vt sic sanctificat humanitatem Christi formaliter . Minor cum consequentia tenet . Maior autem probatur : terminus non vltimus prædestinationis adoptiuæ , nempe , gratia habitualis sanctificat animam iusti formaliter : ergo terminus non vltimus amoris , & prædestinationis hypostaticæ sanctificat formaliter humanitatem Christi. *Obijcies secundò.*

Respondeo ad primam replicam , concessa maiori , distinguendo minorem : intelligitur pro illo priori amor hypostaticus terminatus complete , & perfectè , nego minorem ; incomplete , & inchoatiue , concedo minorem , & distinguo consequens : intelligitur ratio terminandi amorem hypostaticum complete , & vltimate , nego consequentiam ; ratio illum terminandi incomplete , inchoatiue , & vialiter, concedo consequentiam : ex quo non sequitur , quod personalitas Verbi , vt pro illo priori humanitati vnita , formaliter illam sanctificet ; non enim obtinet conceptum sanctitatis formalis ratio terminandi amorem hypostaticum incomplete , & inchoatiue ; sed ratio illum terminandi , complete , & consumate ; alias sanctificaret formaliter humanitatem modus vnionis creatus , quo diuino Verbo vnitur ; est enim ratio terminandi hypostaticum amorem incomplete , & prius quam illum terminet personalitas Verbi , cum prius quam Verbi personalitas humanitati conuenire intelligatur. 183 *Ad primã replicam respondetur.*

Ad secundam obiectionem , nego maiorem . Ad illius probationem , concesso antecedenti , nego consequentiam . Ratio autem discriminis est ; nam inter terminos non vltimos prædestinationis adoptiuæ , continetur gratia habitualis , quæ cum natura sit in ordine supernaturali , est ad sanctificandum sufficiens ; ideoque sanctificat animam , non ex ratione termini prædestinationis adoptiuæ ; alias omnis terminus talis prædestinationis sanctificaret formaliter ; quod est falsum constat in auxilijs sufficientibus , in auxilijs efficacibus , in actu contritionis , & in alijs donis gratiæ , quæ omnia in prædestinatis sunt effectus prædestinationis ; & consequenter sunt termini , saltim non vltimi illius , & tamen rationem sanctitatis non obtinent ; imò nec visio beatifica, quę est terminus vltimus nostræ prædestinationis , sanctitas formalis est , in probabiliori , & veriori sententia : non ergo gratia habitualis sanctificat formaliter animam , ex conceptu termini prædestinationis adoptiuæ ; sed quia talis terminus est , nempe, in quo Dei natura sub conceptu naturæ formaliter participata inuenitur ; personalitas autem Verbi , ratione illius , per quod à natura Dei distinguitur , non obtinet formaliter conceptum naturæ , nec per essentiam , nec per participationem ; & ideo , quamuis terminet non vltimo amorem hypostaticum , & Christi prædestinationem non sanctificat formaliter humanitatem Christi ratione talis conceptus. 184 *Ad secundam respondetur.*

Quinto arguitur ; personalitas Verbi , ratione sui , prout virtualiter à natura diuina distincta , est sanctitas substantialis : ergo vt sic sanctificat substantialiter humanitatem Christi . Consequentia est euidens : quia namque vt sic , est formaliter personalitas , & communicatur humanitati , illam personatam constituit : ergo si prout sic , est formaliter sanctitas substantialis , vnita & communicata humanitati substantialiter illam sanctificat. Antecedens autem ostenditur primò ; nam *Sanctitas* , iuxta Dionysium *cap.* 12. de diuinis nominibus *est ab omni scelere libera , & omnino perfecta , & omni ex parte immaculata puritas* ; sed personalitas Verbi , ratione proprij , & expliciti conceptus superadditi ad essentiam , est ab omni scelere libera ; non enim potest in peccatum influere , est etiam omnino perfecta , & ex omni parte immaculata puritas; pugnat enim , ratione sui , essentialiter cum omni peccato : ergo ratione sui est forma sanctificatiua. 185 *Quintum argumentum.* *Antecedens probatur 1. Dionis.*

Secundo probatur ; nam proprietas personalis Spiritus Sancti , ratione sui , prout ab essentia distinguitur , sanctificat Spiritum Sanctum ; & consequenter , prout sic sanctitas formalis est : ergo personalitas Verbi , ratione sui , quatenus ab essentia distinguitur , obtinet conceptum sanctitatis formalis . Consequentia est euidens ; nullum enim quoad hoc est discrimen inter personalitatem Verbi , & personalitatem Spiritus Sancti . Antecedens autem probatur : nam tertia Trinitatis persona , ex vi suæ processionis , est Spiritus Sanctus , & consequenter ex vi suæ processionis est sancta ; sed non ratione naturæ , hanc enim non accipit formaliter ex vi processionis, alias esset filius, & genitus , & illius processio esset generatio formaliter : ergo est sancta , ratione proprietatis personalis, quatenus ab essentia distin- 186 *Secundò probatur.*

distincta; & consequenter prout sic Spiritum Sanctum sanctificat.

187 *Tertio probatur.* Tertio idem antecedens probatur; nam personalitas Verbi, vt ab essentia virtualiter distincta, coniuncta per identitatem cum Deitate, constituit Verbum Filium Dei naturalem per essentiam: ergo coniuncta per vnionem humanitati, constituit Christum, vt hominem, Filium Dei naturalem per gratiam vnionis; sed forma Filium Dei naturalem constituens, non potest non esse sufficiens ad sanctificandum formaliter; ergo personalitas Verbi, prout virtualiter à diuina natura distinguitur, est forma formaliter sanctificatiua. *Quarto probatur.* Quarto probatur; nam personalitas Verbi ratione conceptus expliciti superadditi ad essentiam,& prout ab illa distinguitur, pugnat essentialiter cum omni peccato:ergo ratione talis conceptus, est forma ad sanctificandum sufficiens; & consequenter, ratione illius, sanctificat humanitatem Christi formaliter.

188 *Deniq; antecedēs probatur.* Deniq; idem antecedens probatur; nam personalitas Verbi ratione prædicti conceptus dignificat operationes Christi, illasque meritorias constituit; ergo, prout sic, est sanctitas formalis, & humanitatem Christi sanctificat. Probatur antecedens; nam si per impossibile, vnita personalitate Verbi cum humanitate Christi, non vniretur natura; adhuc operationes Christi essent infiniti valoris, & infinitæ æstimabilitatis: ergo personalitas, vt virtualiter a natura distincta, operationes Christi dignificat, & meritorias constituit. Probatur antecedens: tùm, quia dignitas operationum Christi prouenit ex eo quod sunt theandricæ, & Dei viriles; in eo autem casu, Dei viriles essent, Dei, nempè, ratione suppositi, & viriles ratione humanæ naturæ. Tùm etiam; nam offensa in illum hominem, tunc casus, commissa, esset grauitatis infinitę, cum grauitas offensę sumatur ex dignitate personę iniuriatæ; hęc autem in prædicto casu infinita esset: ergo in prædicta hypotesi, operationes Christi essent valoris simpliciter infiniti.

189 *Argumēto respondetur.* Ad hoc argumentum respondeo, negando antecedens. Ad primam probationem dicatur puritatem dupliciter sumi: primo negatiuè pro carentia peccati, & repugnantia cum illo: secundò positiuè, & est idem, quod rectitudo, aut spiritualitas. Admitto pro nunc personalitatem Verbi, ratione proprij conceptus, repugnare peccato, & esse incompatibilem cum illo; ex hoc autem solum sequitur, quod sit puritas negatiua perfecta; & consequenter sanctitas negatiua; non vero colligitur esse puritatem perfectam positiuam: quia ad hoc requirebatur, quod præstaret per modum radicis omnium potentiarum rectitudinem, radicaretque visionem, & amorem Dei, quod personalitati Verbi non conuenit, prout a natura diuina distinctæ; & consequenter prout sic sanctitas positiua non est. An autem sit sanctitas negatiua, ex *proximè* dicendis constabit.

190 *Secunda antecedētis probatio diluitur.* Ad secundam antecedentis probationem, nego antecedens. Ad illius probationem dicatur; ly *Spiritus Sanctus*, prout appropriatur tertiæ Personæ Sanctissimæ Trinitatis, non esse terminum complexum, nec accipi in viduarum dictionum; sed terminum incomplexum in vi vnius dictionis acceptum, qua ratione non significat sanctitatem, sed impulsum procedentem per actum voluntatis, de quo D. Thom. *p.* 1. *q.* 36. *art.* 1. vndè ex eo quod tertia Trinitatis persona ex vi suæ processionis sit Spiritus Sanctus, non sequitur esse formaliter ex vi processionis sanctam; ac proindè non colligitur sanctificari formaliter à propria personalitate, prout virtualiter a natura diuina distincta.

191 *Ad tertiā respondetur.* Ad tertiam antecedentis probationem, concesso antecedenti, & prima consequentia, nego minorem subsumptam: nam licet Filius naturalis Dei necessario sit sanctus; vtpotè habens ius ad diuinam hæreditatem; non tamen necessarium est, quod sit sanctus formaliter per formam constituentem ipsum in ratione filij, sed a natura connotata in obliquo; vndè licet Verbum Diuinum sanctum sit per essentiam, non tamen est sanctum formaliter per hypostasim, per quam in recto constituitur in ratione Filij, sed per naturam diuinam in obliquo a personalitate connotatam, & importatam: pariter ergo in præsenti, licet personalitas Verbi vnita humanitati, constituat Christum, vt hominem, Filium Dei naturalem per gratiam vnionis; non tamen est necessarium, quod personalitas, ratione sui, prout a natura diuina distinguitur, præstet humanitati effectum sanctitatis formaliter, sed illum præstat natura in obliquo a personalitate importata: taliter, quod ad sanctificandum ingrediatur in recto id, quod ad constituendum Filium importatur in obliquo. Et ratio est manifesta; nam ab illa forma Verbum Diuinum formaliter sanctum per essentiam, ratione cuius illi debetur Patris hæreditas; forma autem ratione cuius debetur Verbo beatitudo increata, in qua hæreditas diuina consistit, non est personalitas constituens ipsum Filium in obliquo; consequenter hæc, & non illa est forma sanctificans Verbum per essentiam, & sanctificans Christum, vt hominem, per gratiam factam humanitati.

192 *Si obijcias.* Si obijcias; dato per impossibile, quod vniretur humanitati Christi personalitas Verbi separata a natura diuina, vel natura diuina non vnita, Christus, vt homo, esset Filius naturalis Dei; & consequenter, vt homo esset sanctus; vt enim paulò ante diximus, non stat sine sanctitate Filiatio naturalis Dei; sed non esset sanctus a natura diuina, quę in data hypotesi, non esset humanitati vnita; & consequenter, nec humanitatem, nec Christum, vt hominem, sanctificaret; non enim sine vnione præstare potest sanctitatis effectum: ergo esset sanctus formaliter a personalitate ratione sui, prout virtualiter a natura distinguitur. Maior, in qua est difficultas, probatur; nam in illo casu communicaretur humanitati Christi diuina filiatio, nempè, subsistentia Verbi, quæ essentialiter filiatio diuina est: ergo Christus, vt homo, esset in tali casu naturalis Dei Filius.

193 *Respondetur.* Respondeo, negando maiorem: ad illius probationem, distinguo antecedens: communicaretur in prædicto casu humanitati Christi diuina filiatio reduplicatiuè, & formaliter sub conceptu filiationis, nego antecedens: specificatiuè, & materialiter, concedo antecedens, & nego consequentiam. Quia, vt Christum, quatenus hominem, Filium Dei naturalem constituat, necessarium est communicari illius humanitati personalitatem Verbi, vt filiatio est, reduplicatiue, & formaliter, & vt rationem filiationis exercentem; in illo autem casu non sic communicaretur; quia non vniretur humanitati, vt in exercitio terminans diuinam naturam, qualiter solum Filium Dei naturalem constituit, & munus filiationis exercet; & ideò Christum, vt hominem, non constitueret Filium Dei naturalem, nec in hypotesi admissa, & concessa esset subsistentiæ Verbi essentiale Filium Dei naturalem actu constituere; sicut nec esset illi essentiale actu naturam Dei terminare, cum ab illa supponatur separata, quod non potest componi cum eo quod illi sit essentialis terminatio naturæ diuinæ.

194 *Quarta antecedētis probatio diluitur primò.* Ad quartam antecedentis probationem respondeo primo, prætermisso antecedenti, distinguendo consequens: sanctificat personalitas Verbi sanctitate positiua, nego consequentiam: sanctitate negatiua, transeat consequens iuxta dicta in *probatione Disputatione §. 4. in solut. tertij argument.* nam ex eo quod personalitas Verbi ratione proprij, & expliciti conceptus superadditi ad essentiam, & ad lineam absolutam, pugnet cum omni peccato, ad summum colligi potest, esse sanctitatem negatiuam, consistentem in emundatione a peccato, vel repugnantia cum illo; non autem inferior conceptum sanctitatis positiuæ obtinere, consistentis in renouatione interiori, per radicationem omnium facultatum supernaturalium, & præcipuè illarum, quæ tribuunt potentiam proximam ad redamandum Deum, & ad ipsum intuitiuè videndum; hoc enim personalitas Verbi ratione prædicti conceptus, non præstat, nec præstare potest, vt constat ex dictis, ampliusque ex dicendis constabit; ideoque, esto admittamus, esse sanctitatem negatiuam, sanctitas positiua non est.

195 *Diluitur 2.* Secundo respondeo, distinguendo antecedens: personalitas Verbi, ratione proprij conceptus, pugnat essentialiter cum omni peccato actuali, transeat antecedens: cum peccato habituali, nego antecedens, & consequentiam. Nam forma sanctificans, etiam sanctitate negatiua, illa est, quę cum habituali pugnat peccato, habetque vim formaliter expulsiuam illius; non quæ solum cum peccato actuali repugnantiam essentialem habet; etenim dilectio efficax Dei super omnia, pugnat essentialiter cum peccato actuali mortali; & tamen non sanctificat animam, adhuc sanctitate negatiua, in frequentiori, & veriori Theologorum sententia. Visio etiam beatifica, repugnat essentialiter peccato actuali; & tamen quod sanctitas formalis non sit, frequentior sententia tenet. Ac denique, decretum efficax Dei, nunquam concurrendi cum voluntate creata ad materiale peccati, aut nunquam illud permittendi repugnantiam essentialem habet cum omni peccato actuali; & tamen nullus dixit, esse sanctitatem formalem: ergo ex eo quod personalitas Verbi, ratione conceptus expliciti ad essentiam superadditi, pugnet essentialiter cum omni actuali peccato; non sequitur habere vim sanctificatiuam formaliter.

196 *Tertia solutio.* Vel tertio respondeo, distinguendo antecedens: pugnat essentialiter cum omni peccato, etiam habituali, per incompossibilitatem formalem directam, nego antecedens: per indirectam consistentem in ablatione causę conseruantis peccatum habituale, scilicet, peccati actualis præteriti, vt perseuerantis moraliter, transeat antecedens, & nego consequentiam. Vt namque esset forma sanctificans, necessarium erat, primo, & non tantum secundo modo, peccatum habituale excludere, seu cum illo pugnare. Cuius manifesta instantia, seu exemplum inuenitur in actu efficaci dilectionis Dei super omnia, quo posito, & non super infusa gratia habituali, non extaret in anima peccatum habituale; quia retractaretur efficaciter voluntas antecedens, ex cuius non retractatione, mo-

ralis

ralis existentia peccati habitualis dependet. Et in visione beatifica, cum qua, in omnium Thomistarum sententia, est incompossibile essentialiter peccatum habituale; & tamen neutrum horum, est sufficiens ad sanctificandum formaliter: quia oppositio, quam habent cum peccato habituali, non directa, sed indirecta est: non ergo sufficit ad rationem formæ sanctificantis formaliter, quicumq; modus oppositionis cum peccato habituali; & consequenter, ex eo quod personalitas Verbi ratione proprij conceptus, modo prædicto, cum peccato habituali opponatur, non sequitur esse sanctitatem formalem.

197 *Denique respondetur.* Denique responderi potest, ad quartam antecedentis probationem, negando antecedens. Nam licet personæ Verbi peccatum actuale in natura assumpta essentialiter repugnet; ratio tamen huius repugnantię, non potest personalitas Verbi, ratione illius, quod addit ad diuinam naturam sed ratione naturæ, quam in se includit transcendentaliter. Quod patet; nam id est ratio repugnantiæ essentialis peccati Verbo in natura assumpta, quod est ratio repugnantię peccati Verbo in se ipso; ratio autem repugnantiæ peccati Verbo in se ipso, non est explicitus personalitatis conceptus, sed natura diuina, in personalitate inclusa transcendentaliter; cum ratio huius repugnantię sit summa bonitas, aut summa rectitudo, quarum vtraque conuenit Verbo, non ratione personalitatis secundum id, per quod a natura diuina distinguitur; sed ratione naturæ diuinæ; ac per consequens ratio repugnantiæ peccati actualis Verbo in natura assumpta, non est id, quod personalitas addit ad naturam diuinam, sed ipsa diuina natura; ac proindè ex tali repugnantia non sequitur, quod Verbi personalitas ratione conceptus expliciti forma sanctificans sit, sed solum, quod sanctificet humanitatem Christi ratione naturæ diuinæ: quam transcendentaliter includit.

198 *Obijcies.* Sed dices; creatura ideo est potens peccare, quia ex nihilo facta est, vnde nascitur, quod in nihilum, idest, in peccatum possit deflecti, vt communiter docetur a Patribus; ex quo principio communis Theologorum sententia deducit, implicare creaturam ab intrinseco omnino impeccabilem; quia implicat creatura, quæ ex nihilo facta non sit: ergo repugnantia ad peccandum, conuenit Deo ratione repugnantiæ ad nihilum, vel ad fieri ex nihilo; hæc enim est repugnantia ad radicem peccabilitatis, vel potentiæ ad peccandum; sed Verbo conuenit repugnantia ad nihilum, vel ad fieri ex nihilo, non solum ratione naturæ inclusæ in personalitate, sed etiam ratione personalitatis secundum proprium conceptum: ergo repugnantia ad peccandum actualiter conuenit Verbo, non solum ratione naturæ diuinæ, sed etiam ratione personalitatis secundum conceptum proprium superadditum essentiæ. Vtraque consequentia est clara. Minor autem subsumpta probatur; nam Verbo conuenit repugnantia, ad fieri ex nihilo, ex conceptu entis diuini communi per transcendentiam formalem rationis, omni Dei formalitati; sed quod conuenit Verbo ex conceptu isto communi, conuenit etiam ipsi ratione personalitatis secundum id, quod addit ad naturam diuinam: ergo repugnantia ad fieri ex nihilo conuenit Verbo Diuino ratione personalitatis, secundum proprium personalitatis conceptum, per quem diuina natura distinguitur. Maior, in qua sola est posita difficultas probatur; nam repugnantia ad fieri ex nihilo conuenit Verbo ex ratione entis *à se* per exclusionem causę; sed ratio hæc est communis per transcendentiam rationis omni Dei formalitati; licet ratio entis *à se* per exclusionem principij virtualis soli naturæ diuinæ, quæ radix est attributorum conueniat, & soli naturæ diuinæ sit propria: ergo repugnantia ad fieri ex nihilo conuenit Verbo ex ratione entis diuini communi per transcendentiam rationis omni Dei formalitati; & consequenter ex hoc eodem conceptu, illi conuenit repugnantia ad peccandum actualiter.

199 *Respondetur huic obiectioni.* Respondeo, creaturæ rationali conuenire potentiam peccandi ex conceptu entis ex nihilo, non formaliter, sed argutiuè, hoc est, quod ex tali conceptu arguitur potentia peccandi, non vt conueniens ex illo, sed ex alio in ea reperto, vt ex ratione formali; si enim conceptus entis ex nihilo esset ratio, ex qua formaliter natura rationalis creata posset in peccatum cadere; sequeretur omne ens creatum posse in peccatum incidere. Ex hoc autem solum sequitur, argui in Verbo ex conceptu entis a se repugnantiam cum peccato actuali, non vt illi conuenientem ratione talis conceptus, sed ratione alterius, nempè, ex conceptu naturæ, ratione cuius Verbo debentur operationes, & illarum rectitudo. Ex quo non colligitur, repugnantiam istam, transcendere per transcendentiam formalem, & rationis, personalitatem Verbi, nec quod in illa realiter multiplicetur; sed solum, quod personalitatem transcendat transcendentia reali, sicut transcendit essentia, & natura Dei omnes personalitates diuinas, absque eo quod in illis multiplicetur. Et quidem negari non possunt in Deo plures formalitates, & perfectiones, quę formaliter operatiuæ non sunt; & consequenter ratione illarum, non debentur ipsi operationes, nec operationum rectitudo: ergo ratione talium perfectionum, non conuenit repugnantia essentialis cum peccato actuali, quæ vel consistit in essentiali debito rectitudinis operationum, vel in illo fundatur. Ex quo vlterius colligitur repugnantiam essentialem, cum peccato actuali, non conuenire Deo ex conceptu entis diuini transcendentis per transcendentiam rationis omnem Dei formalitatem.

Vel secundo, & melius respondetur, concesso antecedenti, & prima consequentia, negando minorem subsumptam. 200 *Secundo & melius respondetur.* Ad illius probationem, nego maiorem. Ad cuius probationem dicatur; quod licet ratio entitatis, vel realitatis diuinæ, sit communis per transcendentiam formalem omni Dei formalitati, & in relationibus realiter multiplicetur; ratio tamen *à se*, etiam per exclusionem causæ, non transcendit relationes, hoc genere transcendentiæ; sed illis conuenit ratione essentiæ diuinæ, cuius existentia existunt, vt *Tract. de Trinitate quæst.* 29. cum communi Thomistarum sententia docuimus, & monstrauimus; aliàs ratio increati, quæ consistit in ratione entis *à se*, multiplicaretur realiter in diuinis relationibus: ex quo vlterius sequeretur tres personas dicendas tres increatos, contra illud Athanasij in Symbolo: *non tres increati, sed vnus increatus*. *Symbol. Athan.* Cum ergo, repugnantia essentialis cum omni peccato actuali conueniat Diuinis personis ex ratione entis *à se*, & hæc non transcendat personalitates diuinas transcendentia rationis, sed transcendentia reali: consequens fit, vt repugnantia essentialis cum peccato conueniat personalitati Verbi, non ratione conceptus expliciti, nec ratione prædicati, illam transcendentis primo genere transcendentiæ, sed ratione essentiæ, & naturæ diuinæ, quæ illam reali transcendentia transcendit. Et quidem, sicut conuenit creaturæ rationali potentia ad peccandum, ex eo quod est ex nihilo: ita illi ex eodem capite conuenit negatio æternitatis per essentiam, hoc est, quod æterna essentialiter non sit; & consequenter Deo ex conceptu entis *à se* conuenit oppositum prædicatum, nempè quod sit essentialiter æternus; & tamen ex hoc sequitur relationibus diuinis conuenire æternitatem, ratione conceptus expliciti, nec ratione prædicati, quod in illis realiter multiplicetur, alias æternitas realiter multiplicaretur in diuinis relationibus, & tres personæ diuinæ, tres æterni essent dicendæ, cuius contrarium docet Athanasius in Symbolo, illis verbis: *Non tres æterni, sed vnus æternus*: pariter ergo idem argumentum factum de repugnantia cum peccato actuali non vrget, nec intentum conuincit, ob rationem assignatam. *Symb. Athan.*

201 *Ad vltimã primi antecedẽtis probationem respond.* Ad vltimam primi antecedentis probationem dicatur; operationes Christi fuisse infinitæ æstimabilitatis moralis, & valoris meritorij simpliciter infiniti: primum, ex dignitate personæ Verbi, vt communicatæ humanitati immediatè, & mediatè, illius operationibus: secundum, ex infinita sanctitate personæ, vt prius etiam humanitati communicatæ; neutrum tamen à personalitate, ratione conceptus relatiui superadditi ad essentiam, & ad prædicata Dei absoluta desumi, sed moralem æstimabilitatem, à dignitate personali Christi, quæ est aliquid absolutum, & valorem meritorium à personalitate Verbi ratione naturæ inclusæ, vt explicuimus *Tract.* 1. *disp.* 3.

Ad primã probationem respond. Vnde in forma ad vltimam probationem respondeo, negando antecedens. Ad primam illius probationem concessa maiori, nego minorem. Tunc enim, non essent operationes hominis Dei, in quo consistit, quod sint Dei viriles, sed tantum essent operationes hominis subsistentis aliena, & diuina subsistentia, ratione cuius infinitam æstimabilitatem haberent si quamuis supponatur personalitas Verbi separata a natura diuina, non supponatur ab omni formalitate Dei absoluta disiuncta; non tamen haberent valorem meritorium infinitum: quia valor meritorius sumitur à sanctitate increata, quę in illo casu non esset communicata humanitati; si vero etiam ab omni Dei formalitate absoluta, personalitas Verbi supponatur diuisa, & simul asseratur, relationes diuinas non addere perfectionem relatiuam ad essentiam, consequenter est asserendum, operationes, in tali hypotesi, ab humanitate elicitas, nec fore infinitè meritorias, nec infinitè æstimabiles.

202 *Ad secundam probationem respond.* Et ex his ad secundam probationem respondeo; quod si supponatur personalitas Verbi separata ab omni formalitate diuina absoluta, & quod ratione sui perfectionem relatiuam, non dicat conflatum ex subsistentia Verbi, & humanitate, non esset dignitatis infinitæ; non enim ratione humanitatis, quæ finita est, nec ratione subsistentiæ, quæ in data hypotesi, sicut perfectionem non diceret: ita nec dignitatem infinitam, imo nec finitam haberet, & consequenter offensa in illum hominem commissa, infinitæ grauitatis non esset; si autem supponatur separata à natura Diuina, non verò ab omni formalitate diuina absoluta, tunc esset persona infinitæ dignitatis, & offensa in illa commissa grauitatis infinitæ: ex quo solum sequitur, operationes Christi tunc casus, fore infinitæ æstimabilitatis moralis, non autem valoris meritorij infiniti; & quia sola infinitas merito-

meritoria moralis: infinita sanctitatem supponit, non sequitur personalitatem Verbi, in hypotesi supposita, sanctificaturam humanitatem Christi.

203 *Vltimum argumentum.* Denique principaliter arguitur: & contra doctrinam hucusque datam instatur; personalitas Verbi ratione sui, quatenus ab essentia distincta, est humanitati Christi prima radix moraliter videndi, & amandi Deum, totiusque rectitudinis moralis in eius operationibus: ergo sanctificat humanitatem Christi formaliter: Consequentia patet; nam diuinitas sub conceptu naturæ sanctificat humanitatem Christi; & tamen non radicat physicè, sed tantum moraliter prædicta dona, vt ex *infra* dicendis constabit: ergo si personalitas Verbi, vt à natura Diuina distincta, illa radicat moraliter, est formalis sanctitas humanitatis. Antecedens autem probatur; nam esse radicem moralem donorum supernaturalium, est quod ratione illius primo prædicta dona debeantur; sed humanitati debentur primo illa dona ratione personalitatis Verbi: ergo est prima radix moralis. Probatur minor; nam debentur humanitati, ratione personalitatis; sed non debentur secundo, ratione illius, cum ad personalitatem nihil aliud supponatur in humanitate præexistens: ergo debentur ratione personalitatis primario. Maior probatur, supponendo cum sententia probabili, personalitatem Verbi ratione proprij, & expliciti conceptus, dicere perfectionem, & bonitatem superadditam essentiæ. Quo supposito, ita probatur; nam ratione personalitatis, redditur infinitè bona humanitas; & consequenter amabilis infinitè, dignaque infinito amore: ergo constituitur, ratione personalitatis, digna amore communicatiuo omnis boni; & consequenter digna amore communicatiuo donorum supernaturalium, præstantium humanitati facultatem proximam videndi, & amandi Deum, & semper rectè operandi.

204 *Prima solutio.* Respondeo primo, admittendo prædicta dona deberi humanitati, ratione personalitatis, negando autem, quod ratione illius primo debeantur, quod necessarium erat, vt esset prima radix moralis, & vt humanitatem sanctificaret formaliter. Ratio autem cur non primo, ratione personalitatis prædicta dona debeantur, est, nam licet, quoad vniri physicè, Deitatem humanitati, supponatur vnio personalitatis; quoad vnionem tamen moralem, non est prior personalitas: quia sub ea ratione est prior, sub qua à Deitate præexigitur; non autem præexigitur à Deitate personalitas, vt vnita moraliter, sed tantum vt physicè terminans humanitatem; ideoque, vt moralem præstans effectum, non præcedit personalitas, sed potius subsequitur Deitatem: quia cum dignificet, per modum dignitatis secundæ, supponit dignitatem radicalem, & primam: quæ est Deitas sub conceptu naturæ. Sicut in sententia asserente, actum charitatis esse formam sanctificatiuam, etsi gratiam habitualem, vt dispositio præcedat, negatur, quod pro illo priori formaliter sanctificet animam, eo quod gratia habitualis iustificans, exigit actum charitatis præcedentem, vt dispositionem; non tamen illum exigit præcedentem, vt iustificantem, & in prioritate causalitatis solum conceditur causæ, quod exigitur ab effectu. Sic Nos in præsenti asserimus, Deitatem exigere, vt vniatur humanitati, præcedentiam personalitatis, vt physicè terminantis humanitatem, non vero vt præstantem aliquem effectum moralem; ideoque personalitas pro signo præcedentiæ ad vnionem Deitatis, non radicat dona supernaturalia moraliter.

205 *Secunda solutio.* Secundo respondeo; quod licet personalitas præstet humanitati donorum supernaturalium dignitatem, primario executiuè, seu in ordine executionis; non tamen illam præstat primario intentiuè, seu in ordine intentionis; vnio enim personalitatis cum humanitate est propter mediatam vnionem Deitatis; vt autem esset radix moralis donorum supernaturalium, & forma humanitatem sanctificans, debebat, non solum in ordine executionis, sed etiam in ordine intentionis præcedere; sicut in linea physica, natura, vel essentia proprietates suas ordine intentionis præcedit; natura namque non est propter proprietates, sed proprietates sunt propter illam, vt finem.

206 *Denique respondetur.* Denique respondeo, negando, quod ratione personalitatis, humanitati prædicta bona debeantur; cum enim sint operandi principia, nec physicè, nec moraliter possunt deberi, non interueniente merito, nisi ratione naturæ, vel participatæ, vel communicatæ; personalitas autem ratione proprij, & expliciti conceptus, neutro ex his modis obtinet rationem naturæ; ideoque ratione illius, non possunt prædicta dona humanitati esse debita. Ad probationem dicatur personalitatem, prout virtualiter à natura distinctam, nec physicè, nec moraliter esse in omni linea infinitam, sed tantum in propria linea personalitatis; vnde sicut, quia physicè, non est in omni linea infinita formaliter, sed tantum in linea peculiari, non debentur physicè ratione illius omnia bona, nec omnia dona supernaturalia: ita quia non est infinita moraliter in omni linea, sed tantum in linea propria, non debetur moraliter ratione illius, omne, quod potest conferri à Deo, nec humanitatem constituit dignam amore diuino communicatiuo omnis boni; vt autem sit propria linea infinita, illique amor infinitus respondeat, sufficit, Deum in illa infinitè complacere, & quod humanitas ratione illius, digna adorationis, & venerationis, sine termino constituatur.

Instabis. Cæterum contra istam solutionem instabis; nam forma ratione cuius humanitas constituitur impeccabilis, facit debita omnia dona, requisita ad rectitudinem moralem operationum; cum sine hac rectitudine, præsupposito præcepto, non possit peccatum vitari sed personalitas Verbi ratione sui, prout à natura, distinguitur, & ab omni prædicato absoluto, constituit humanitatem Christi impeccabilem, vt *superius*, tanquam probabile admisimus: ergo ratione illius debentur humanitati moraliter omnia dona requisita ad rectitudinem suarum operationum: ex quo vlterius sequitur, etiam ratione illius, esse moraliter humanitati debita dona præstantia facultatem videndi, & amandi Deum.

207 *Respondetur.* Respondeo distinguendo maiorem: sub vno, & eodem conceptu, nego maiorem: sub vno, vel sub diuersis conceptibus talis formæ, omitto maiorem: & prætermissa minori nego consequentiam; nam licet constituto impeccabili, necessarium sit debitum donorum dantium rectitudinem moralem, præsupposito præcepto; non tamen est necessarium, quod forma præstans impeccabilitatem, ratione eiusdem conceptus, prædictum debitum fundet; sed sufficit illud fundare sub alio conceptu sibi identificato, maximè, si in illa includatur, & hoc ita in personalitate Verbi inuenitur; nam licet sub expresso personalitatis conceptu, non fundet debitum donorum supernaturalium, nec ratione illius humanitati debeantur; includit tamen implicitè naturam Diuinam, ratione cuius humanitati debentur. Sic discurrendum iudico, admisso, quod personalitas Verbi ratione sui, impeccabilem constituat humanitatem, vt simul defendatur, non sanctificare humanitatem formaliter.

§. IX.

Explicatur forma substantialiter humanitatem Christi sanctificans.

208 *Quarta conclusio.* Sit Quarta Conclusio. *Diuinitas, vt à personalitate Verbi, virtualiter distincta, est quæ sanctificat humanitatem Christi, vt terminata per subsistentiam Verbi; ly vt dicente, non rationem formalem sed conditionem, seu complementum, & illam immediatè sanctificat.* Ita ex nostris Nazarius *in præsenti controu.* 2. *conclus.* 4. & Illustrissimus Araujo *vbi supra conclu.* 2. Eidem sententiæ ex Patribus Societatis adhæret Vazquez *disp.* 41. *cap.* 3. & 3. Turrianus *de Gratia opusc.* 3. *disp.* 1. *dub.* 7. & *opusc.* 6. *disp.* 10. *dub.* 3. Becanus *de Incarnat. cap.* 8. *q.* 1. *concl.* 3. *num.* 6. & Cardinalis Lugo *vbi supra sectione secunda conclusione* 3. *Nazar. Araujo. Vazq. Turrian. Becan. Lugo.*

209 *Prima pars probatur* 1. Et quoad primam partem ostenditur primo; nam iuxta Ecclesiæ Patres, eo sanctificatur humanitas, quo vngitur, & deificatur; sed Deitate vngitur, & ab illa deificatur: ergo Deitate sanctificatur formaliter. *Secundo probatur.* Secundo probatur; nam humanitas præcedenter ad gratiam habitualem, est substantialiter formaliter sancta; & consequenter ab aliqua forma illi prædictum effectum præstante; sed non à modo substantiali vnionis, vt ostendimus conclusione secunda, nec à personalitate Verbi, ratione illius, per quod a Diuinitate virtualiter distinguitur, vt tertia conclusione monstrauimus: ergo à Deitate, prout virtualiter a personalitate distincta; non enim extat aliud, a quo possit humanitati effectus sanctitatis præcedenter ad gratiam habitualem præstari.

210 *Tertio probatur.* Tertio probatur; nam diuinitas, prout virtualiter a personalitate distincta, est formaliter sanctitas substantialis, Deumque per essentiam sanctificat: tùm, quia participatio formalis illius, nempè, gratia habitualis, est formalis sanctitas participatiuè; & consequenter Deitas à gratia participata, est formalis sanctitas per essentiam. Tum etiam, quia sub prædicto conceptu, est prima radix videndi, & amandi Deum, in quo ratio sanctitatis consistit: ergo vnita, etsi mediatè, humanitati Christi, sanctificat illam formaliter sanctitate substantiali. Patet consequentia primo: quia nulla est ratio cur effectus sanctificationis petat immediatam vnionem formæ cum subiecto, quod formaliter sanctificat. Secundo; nam gratia totum sanctificat hominem, & tamen, non vnitur toti homini immediatè, sed tantum illius animæ. Tertiò; nam diuinitas, solum mediatè humanitati vnita illam existentem constituit, in sententia D. Thomæ, & Discipulorum eius: ergo etiam constituit sanctam humanitatem, non obstante, quod solum mediatè illi vniatur. Denique; nam ex parte humanitatis nullam repugnantiam esse, vt per diuinitatem sanctificetur formaliter, ex argumentorum solutione constabit; sed diuinitas de se, est sufficiens ad sanctificandum humanitatem, cum formalis sanctitas sit: ergo illam de facto sanctificat.

Deni-

211 *Denique probatur prima pars conclusionis.* Denique prima pars conclusionis probatur; nam si ob aliquam rationem diuinitas non sanctificaret humanitatem Christi formaliter, maximè, quia illam physicè non informat; at hęc ratio nulla est: ergo sanctificat humanitatem formaliter. Minor, in qua est difficultas, ostenditur primo; nam in sententia Lorcæ, cuius est argumentum, personalitas Verbi, prout virtualiter distincta à diuina natura, sanctificat formaliter humanitatem Christi; & tamen illam physicè non informat, physica namque informatio omni Dei perfectioni, & formalitati repugnat: ergo ex eo quod diuinitas vt distincta virtualiter à personalitate Verbi; non informet physicè humanitatem, non sequitur non sanctificare formaliter humanitatem. Secundo probatur minor; nam absque physica informatione personalitas Verbi reddit personatam humanitatem, Diuinitas etiam, absque physica informatione, illam existentem constituit. Ac denique essentia diuina fecundat intellectum beati ordine ad visionem beatificam, quin illum informet physicè: ergo etiam poterit sanctificare humanitatem Christi formaliter, absque illius physica informatione, solum per terminationem, non immediatam, sed mediatam.

212 *Secunda pars conclusionis probatur 1.* Deinde secunda pars conclusionis probatur primo; nam diuinitas sanctificat humanitatem mediante vnione cum illa; forma namque non vnita, non potest suum effectum formale præstare; sed non vnitur humanitati, nisi vt terminata, & modificata per subsistentiam Verbi: ergo vt sic terminatam humanitatem sanctificat. Secundo probatur; nam diuinitas non *Secundo probatur.* sanctificat humanitatem, vt toti Trinitati communis; alias, vt sic communis, humanitati vniretur; & consequenter tota Trinitas incarnata fuisset, quod catholicæ fidei aduersatur: ergo sanctificat humanitatem diuinitas; vt est Verbo propria; & consequenter, vt personalitate Verbi terminata; nam per hanc terminationem Verbo appropriatur diuinitas, non enim potest per communem prædicatum omnibus personis diuinis alicui personæ determinatè, appropriari, vel illius propria fieri.

213 *Ly vt non dicit rationē formalem.* Quod autem ly *vt*, non dicat rationem formalem, vt diuinitas humanitatem Christi sanctificet, sed solum conditionem, aut complementum ad effectum sanctitatis humanitati præstandum, probatur: nam quod ratione sui, sanctitas formalis non est, non potest alteri esse ratio formalis, vt præstet sanctitatis effectum; sicut id, quod ratione sui formaliter albedo non est, non potest alteri esse ratio formalis dealbandi; sed personalitas Verbi, secundum id, per quod à natura diuina virtualiter distinguitur, non est sanctitas formalis, vt *concl.* 3. monstrauimus: ergo non potest esse diuinitati ratio formalis, vt sanctificet humanitatem, sed tantum conditio, vel complementum ad hunc effectum præstandum: eo quod diuinitas sanctificat, vt vnita humanitati: vnitur autem illi mediante personalitate Verbi.

214 *Notatur obiter.* Vbi obiter est aduertendum, personalitatem Verbi non esse conditionem, ita necessariam, vt sine illa non posset diuinitas humanitatem sanctificare, sed tantum est conditio ad illam de facto sanctificandum: quia, scilicet, ita contingit de facto, vt mediante personalitate Verbi, vniretur humanitati diuinitas. Quod patet; nam potuit diuinitas immediatè vniri humanitati ratione subsistentiæ absolutæ, vt docuit *Caiet.* Caietanus *supra q.* 3. *art.* 3. Nosque *Tract.* 3. fusè monstrauimus, quo in casu, humanitatem sanctificaret. Potuit etiam Pater Incarnari, & Spiritus Sanctus similiter: at in istis casibus personalitas Verbi, non esset medium, quo diuinitas vniretur humanitati, & consequenter, nec conditio, seu complementum ad sanctificandum illam: ergo non requiritur, vt conditio indispensabilis, vt diuinitas humanitatem sanctificet, etsi de facto fuerit conditio, seu complementum, vt illam sanctificaret.

215 *Vltima pars conclusionis probatur 1.* Tandem vltima pars conclusionis, probatur primo; nam Deitatem immediatè sanctificare, est, quod inter Deitatem, & humanitatem, nihil formaliter sanctificans, mediet; sed licet mediet personalitas Verbi, vt terminans humanitatem, & vnio humanitatis cum Verbo, nihil tamen horum mediat, vt formaliter sanctificans: ergo diuinitas sanctificat humanitatem Christi immediatè. Secundo probatur; nam sanctificare im- *Secundo probatur.* mediate humanitatem, est, quod nihil mediet, à quo vim sanctificandi formaliter accipiat diuinitas; sed licet inter Diuinitatem, & humanitatem, medient personalitas Verbi, & vnio humanitatis cum ipso, nec personalitas, nec vnio, dant diuinitati vim proximam, aut remotam ad sanctificandum formaliter, cum ipse vim formaliter sanctificatiuam non habeant, vt constat ex dictis: ergo diuinitas sanctificat humanitatem Christi immediatè.

§. X.

Duo argumenta contraria sententia diluuntur.

SENTENTIAM nostræ conclusioni contrariam tenet Lorca *in præsenti disput.* 36. cui aliqui Recentiores adhærent, 216 *Primum argumentum.* in cuius fauorem arguitur primo; etsi Deitas in seipsa, sanctitas formalis sit; non tamen potest sanctitatis effectum humanitati præstare: ergo ratione sui, vt à personalitate distinguitur, non sanctificat humanitatem Christi. Antecedens probatur, vt enim diuinitas præstet humanitati sanctitatis effectum, requiritur, quod vniatur vt illi, forma; sed non potest vt forma humanitati vniri; informatio namque diuinitati, & cuius diuinæ perfectioni repugnat: ergo nec potest sanctitatis effectum humanitati præstare, esto in se ipsa sanctitas formalis sit.

Respondeo, negando antecedens. Ad illius probationem, 217 *Responditur.* distinguo maiorem: requiritur, quod vniatur, vt forma physicè informans, nego maiorem: vt forma terminans mediatè vel immediatè, concedo maiorem: & sub eadem distinctione minoris, nego consequentiam. Nam licet diuinitas non possit vniri humanitati, vt forma physicè informans; potest tamen illi vniri per modum terminantis, non ratione sui immediatè, sed mediatè, ratione subsistentiæ personalis Verbi: & hæc vnio mediata terminatiua sufficit, vt Deitas ratione sui humanitatem Christi sanctificet; sicut in sententia Lorcæ, cuius est argumentum, personalitas Verbi, ratione sui terminans humanitatem, ratione sui sanctificat formaliter illam, absque physica informatione; & sicut personalitas forma physica humanitatis non est, & illis, vt forma moralis vnitur: ita diuinitas, quamuis immediatè non vniatur humanitati, potest illam sanctificare.

Sed contra istam solutionem insurgit Lorca in hunc modum: 218 *Insurgit Lorca.* mediata vnio sapientiæ, omnipotentiæ, æternitatis, & immensitatis cum humanitate, non sufficit, vt à sapientia Dei constituatur humanitas sapiens, ab omnipotentia omnipotens, ab æternitate æterna, & immensa ab immensitate: ergo pariter vnio mediata terminatiua diuinitatis, cum humanitate, non sufficit, vt ab illa sancta constituatur. Patet consequentia; tùm à paritate rationis, tùm etiam, quia attributa ob summam simplicitatem, & identitatem inter se, & cum diuina essentia, non possunt non communicari essentia communicata: ergo si mediata vnioni essentiæ cum humanitate, sufficit, vt illi communicetur essentia, vt sanctificans; sufficit etiam, vt cætera attributa humanitati communicent proprios effectus formales. Tum denique; quia non minus inconueniens videtur, quod humanitas sit formaliter sancta sanctitate, qua Deus sanctus est, quam quod sit immensa formaliter per eandem immensitatem, qua Deus est immensus; nullum enim prædicatum, quod infinitum sit, potest de natura humana in abstracto prædicari; aliàs secundum eandem realitatem, qua de Deo prædicatur, de humanitate in abstracto diceretur; ex quo sequitur naturarum confusio.

Huic argumento Cardinalis Lugo vbi *supra sectione* 1. *num.* 219 *Respondet Cardinalis Lugo.* 18. respondet, concesso antecedenti, quoad omnes partes illius, negando consequentiam. Rationem autem discriminis reddit; nam humanitas non potest vniri Deo, nisi prædicato, in quo substantialiter incompleta supponitur; & quia in ordine ad subsistendum supponitur incompleta substantialiter ex defectu propriæ, & sibi connaturalis subsistentiæ, quæ in ordine substantiali est complementum illius; non autem in ordine ad durandum, ad essendum in loco, ad intelligendum, vel ad operandum: quia hæc omnia prædicata sunt extra lineam substantiæ, nec illam substantialiter complent; sit consequens, quod possit vniri cum subsistentia Verbi, & cum sanctitate illius, effectus formales subsistentiæ, & sanctitatis recipiendo; non autem possit vniri cum cæteris attributis, ita vt ab illis proprias denominationes, & quasi effectus formales recipiat; vndè non potest à sapientia Dei sapiens constitui, ab omnipotentia omnipotens, ab æternitate æterna, aut immensa ab immensitate diuina.

Quod si in contrarium obijcias; humanitatem in ordine ad 220 *Si in contrarium opponatur* sanctitatis affectum, non supponi substantialiter incompletam; cum defectus sanctitatis in humanitate substantialis non sit, nec per sanctitatem præstitam à gratia habituali in linea substantiæ compleatur; & tamen vnitur cum sanctitate Verbi, & per illam sancta constituitur: ergo quamuis in ordine ad durationem, ad intellectionem, ad operationem, & ad essendum in loco, non supponatur humanitas substantialiter incompleta, poterit nihilominus per diuinam durationem durare, per sapientiam Dei intelligere, & vniri cum omnipotentia, & cum æternitate diuina, istorum attributorum effectus, vel quasi effectus formales, formaliter in se recipiendo, nisi aliundè repugnantia ostendatur, aliam rationem discriminis constituendo.

Res-

221 *Respondet.* Respondet; quod licet in ordine ad sanctitatem sub conceptu sanctitatis, non supponatur humanitas incompleta substantialiter; quia tamen in ordine ad subsistendum supponitur substantialiter incompleta, ex defectu propriæ subsistentiæ, quæ illam substantialiter compleret, fit vt possit per Verbi subsistentiam subsistere; & quia in hoc, quod est subsistere per subsistentiam Verbi intimè clauditur, quod reddatur sancta per illam; consequens fit, vt ex incompletione substantiali humanitatis in subsistendo, inferatur possibilitas sanctificationis humanitatis per sanctitatem diuinam.

222 *Reijcitur primò.* Sed contra hanc solutionem obstat primo; in hoc quod est per subsistentiam Verbi subsistere, non claudi intimè sanctificationem ab illa, nisi supponatur in humanitate capacitas, vt sanctitatis effectum a subsistentia recipiat; si namque irrationalis natura terminaretur à Verbo, subsisteret per illius subsistentiam; & tamen non sanctificaretur ab illo: quia effectus sanctificationis implicat in tali natura: ergo ex possibilitate terminationis per subsistentiam Verbi, non arguitur possibilitas sanctificationis ab illa, nisi aliundè probetur, sanctificationem esse possibilem, absque physica informatione; secus autem effectus formalis aliorum attributorum; nam huius rationem discriminis argumentum factum quærit, & nisi assignetur, non soluitur.

223 *Secundo.* Deindè; nam sicut personalitas Verbi est ratione sui sanctitas, ita etiam est immensitas, & æternitas, in sententia istius Auctoris; at in hoc, quod est subsistere per subsistentiam Verbi non clauditur intimè immensam, aut æternam constitui per illam: ergo nec clauditur intimè hoc, quod est per illam sanctificari, nisi ratio differentiæ inter sanctitatem, & alia attributa reddatur; cur, scilicet, effectus sanctitatis præstari possit, absque physica informatione, aut identitate cum subiecto sanctificato, effectus autem aliorum attributorum physicam informationem, vel identitatem exposcant.

Deniq; Denique; nam esto solutioni traditæ demus, quod sanctificari humanitatem per subsistentiam personalem Verbi intimè claudatur in hoc, quod est constitui subsistentem per illam, non tamen intimè clauditur sanctificari humanitatem à Deitate sub conceptu naturæ, in sententia istius Auctoris, iotime non includatur in personalitate Verbi: ergo ad sanctificationem à Deitate præstandam, non supponitur humanitas substantialiter incompleta, nec in se ipsa formaliter, nec in alio prædicato, in quo sanctificatio a Deitate præstanda includatur; & tamen per Deitatem sanctificatur humanitas sanctificatione virtualiter distincta a sanctitate personalitatis, vt Cardinalis Lugo fatetur: ergo poterit etiam humanitas per æternitatem Diuinam durare, per sapientiam Dei intelligere, & sic de alijs attributis, quamuis ad illorum denominationes, aut quasi effectus formales, nullo modo supponatur substantialiter incompleta.

224 *Secunda solutio.* Alij ad argumentum factum respondent, concesso etiam antecedenti, negando consequentiam, & rationem discriminis reddunt: nam effectus formales attributorum vitalium, petunt identitatem cum illo, quod viuens constituunt, vel realem egressum ab illo; & quia repugnat perfectionibus diuinis identitas cum humana natura, & realis egressus ab illa; ideo non possunt humanitati communicari, eam scientem, aut volentem constituendo, nec potest humanitas esse sapiens sapientia diuina, aut volens diuina volitione. Ad alios autem effectus, qui formaliter vitales non sunt, vt esse immensum, æternum, &c. ideo in humanitate capacitas non inuenitur: quia de ratione immensi est, quod postulet præsentiam in omni spatio, de ratione æterni, quod careat principio & fine durationis, de ratione omnipotentis, quod sit potens principaliter producere, quidquid re ipsa producitur, & quæ omnia humanitati repugnant; & idcirco, quamuis huiuscemodi attributa vniantur humanitati mediatè, non præstant illi proprias denominationes, aut quasi effectus formales: quia, nempè, ad illos in se recipiendos, non est in humanitate capacitas; Sanctitas autem non petit identificari cum subiecto, cui præstat suum effectum formalem, nec realiter egr. di ab illo; & aliàs in sua denominatione formali nihil humanitati repugnans importat; & idcirco diuinitas mediatè humanitati vnita, illam reddit sanctam formaliter.

225 *Reijcitur hæc solutio.* Hæc tamen ratio discriminis, etsi verissima sit, quoad effectus formales vitales diuinarum perfectionum; quoad alios autem, qui vitales non sunt, omnino insufficiens est; nam licet rectè probetur, non posse prædicta attributa humanitati præstare eosdem quasi effectus formales, quos Deo in se ipso tribuunt, nempe, quod omnem occupet locum, quod careat principio durationis, & fine, quod omnia possit producere: quia ad huiuscemodi effectus sic sumptos, non est in humanitate capacitas; non tamen probatur, quod non possint tales effectus modo limitato, & finito humanitati præstare, nec quod in humanitate, non sit ad illos sic recipiendos capacitas: ita vt duret per diuinam æternitatem, etsi non sine principio, & fine, per immensitatem aliquem occupet locum, & per omnipotentiam aliquid producere possit, sicut per subsistentiam Verbi, quæ in se infinita est, Verbumque infinitè subsistens constituit, humanitas subsistit modo finito, per diuinam existentiam modo finito constituitur existens, & per sanctitatem diuinam, quæ Deum infinitè sanctum per essentiam constituit, redditur humanitas sancta, non infinitè per essentiam, sed tantum per communicationem: ergo tradita solutio quoad effectus istos formales sic sumptos est insufficiens.

226 *Traditur vera solutio.* Vndè his prætermissis solutionibus, ad argumentum respondeo, concesso antecedenti, negando consequentiam. Ad primam probationem dicatur, rationem discriminis esse: nam effectus formales vitales per modum actus secundi, non possunt communicari, nisi actus vitales procedant physicè a principio viuente, aut identificentur cum illo, v.c. cognitio cum cognoscente, & volitio cum volente; si autem sint vitales per modum actus primi, non possunt communicari, nisi forma sic dans vitam, aut identificetur cum subiecto viuente, aut illud physicè informet. v.c. intellectus, & voluntas, non possunt constituere intelligentem, & volentem in actu primo, nisi identificentur cum subiecto intelligente, & volente, vt in Deo, aut illud physicè informet, vt in Angelis, & in nobis contingit. Et ratio est; quia cum esse operatiuum, sequatur ad esse essentiæ, non possunt esse operatiuum præstare, nisi vniantur ad vnam constituendam essentiam, ad quod, vel identitas, vel saltim physica informatio requiritur.

227 *De duratione distinguitur.* Duratio autem, si idem sit cum existentia formaliter, sicut humanitas existit per existentiam diuinam, ita & potest per diuinam durationem durans constitui; si autem ab existentia formaliter distinguatur, pertinet ad esse essentiæ substantiale, vel accidentale; & ideo vt alieni subiecto præstet suum effectum formalem, petit, aut identificari cum illo, aut physicam eius informationem. Idemque de immensitate dicatur, nempè, vel identificari cum omnipotentia formaliter; & consequenter sicut omnipotentia, quia est principium operatiuum, non potest suum effectum naturæ creatæ præstare: ita nec immensitas potest: vel pertinere ad esse essentiæ: & consequenter exigere, vt suum effectum præstet, vel identitatem, vel physicam informationem, quorum vtrumque diuinis perfectionibus repugnat: idemque est de alijs attributis dicendum.

228 *Effectus sanctitatis nihil imperfectioni dicens importat.* Effectus autem sanctitatis, nec petit identitatem formæ sanctificantis cum subiecto sanctificato, nec illius physicam informationem, sed sufficit physica terminatio mediata, vel immediata, & moralis informatio consistens in sic se habere ad dignificandum, seu gratificandum subiectum, ac si physicè informaret. Cuius ratio est, quia esse sanctum est esse obiectum, vel terminum dilectionis diuinæ amicabilis; vnde sicut esse existens, vel subsistens, quia in esse terminato consistit, non petit informationem physicam subiecti existentis, vel subsistentis, nec identitatem cum illo, sed sufficit illius terminatio: ita esse sanctum, quia consistit in esse obiectum, vel terminum dilectionis diuinæ amicabilis, non petit identitatem formæ sanctificantis in subiecto sanctificato, nec informationem physicam illius; sed tantum physicam terminationem mediatam, vel immediatam, & informationem moralem: nam eo ipso, quod diuina essentia mediatè vniatur humanitati, redditur ratione illius adorabilis, æstimabilis, & diligibilis. Quam doctrinam tenetur Magister Lorca approbare, cum ipse fateatur sanctitatem relatiuam, sanctificare humanitatem Christi formaliter, non tamen illam referre, aut relatam constituere, etiam si personalitas Verbi, non minus sit relatio, quam sanctitas; ad quod saluandum, tenetur ad traditam doctrinam recurrere.

229 *Adijcundam consequentiæ probationem.* Ad secundam consequentiæ probationem, negandum est antecedens, ob rationem assignatam discriminis: nec obstat summa simplicitas, & identitas essentiæ, & attributorum; ratio namque relationis, & ratio personalitatis in subsistentia Verbi magis identificantur, quam attributa, & essentia inter se; & tamen in sententia Lorcæ personalitas Verbi constituit personatam humanitatem, quin eam constituat relatam: ergo ex eo quod essentia, & attributa inter se identificentur, non sequitur, quod si essentia secundum aliquid sui humanitati communicatur formaliter, etiam attributa necessario illi communicentur, communicatione formali, ei præstando suos quasi effectus formales.

230 *Ad tertiã.* Ad tertiam consequentiæ probationem, negandum est antecedens, ob rationem sæpè datam, & discrimen assignatum inter effectum sanctificationis, & effectus, vel quasi effectus formales aliorum attributorum, nec inconueniens est censendum, quod eadem realitas essentiæ, Deum, & humanitatem sanctificet, & quod eadem sanctitate, sanctificetur humanitas, qua Deus sanctificatur; sicut nec inconueniens reputat

putat Lorca, quod eadem subsistentiæ realitas diuinitatem, & humanitatem subsistentes constituat, & quod eadem subsistentia subsistat humanitas, qua Verbum subsistit, eo quod diuersimodè comparatur ad illa. Nec sequitur naturarum confusio; non enim vniuntur ad vnam essentiam, vel naturam constituendam; sed taliter, quod natura humana ex consortio cum diuina, & ex vnione mediata cum illa, sicut in omnium sententia, æstimabilitatem, & adorabilitatem venatur: ita in Nostra sententia, diligibilitatem accipiat; & consequenter sanctificationem consistentem in hac amabilitate.

131 *Secundum argumentum.* Secundo arguitur, & contra istam solutionem instatur; nam esse sanctum, non consistit in obiecto diuinæ dilectionis vtcumque, sed in obiecto dilectionis amicabilis Dei; sed non stat per formam aliquam constitui obiectum dilectionis diuinæ amicabilis, absque physica informatione formæ huiuscemodi effectum præstantis: ergo diuinitas, cui physica informatio repugnat, non potest humanitati effectum sanctificationis præstare. Minor, in qua sola est posita difficultas, probatur: nam obiectum dilectionis diuinæ amicabilis, petit non solum terminare dilectionem, sed etiam posse mutuo redamare Deum proximè, vel radicaliter; sed posse radicale, vel proximum, non potest præstari à forma per solam terminationem mediatam, vel immediatam, sed necessario physicam formæ informationem requirit, vt *proximè* dicebamus; quo circa cum communi Thomistarum sententia *Tractatu de charitate* docuimus non posse de potentia absoluta Deum per modum charitatis vniri cum voluntate creata, & *Tract. de visione Dei*, id ipsum docuimus, de vnione per modum luminis: quia, nempè, proximum posse operari, non potest sine physica informatione præstari ab aliqua forma; physica autem informatio omni diuinæ perfectionis repugnat: ergo obiectum dilectionis amicabilis, non potest constitui à forma, physicè non informante, per solam terminationem mediatam, vel immediatam. Hoc argumentum, non potest Lorcæ fauere, cum ipse fateatur, vt vidimus, personalitatem Verbi sanctificare humanitatem Christi formaliter; & consequenter fateri teneatur constituere humanitatem obiectum diuinæ dilectionis amicabilis; cum tamen Verbi personalitas, non possit physicè informare humanitatem.

132 *Respondetur.* Respondeo ergo ad argumentum, concessa maiori, negando minorem. Ad illius probationem, distinguo maiorem; petit posse redamare physicè, vel moraliter, concedo maiorem: physicè determinatè, nego maiorem: & sub eadem distinctione minoris, nego consequentiam: nam licet forma præstans posse physicum proximum, vel radicale necessario petat physicam informationem subiecti, quod operatiuum constituit; posse tamen radicale morale, consistens in morali debito, moralique exigentia donorum præstantium physicum posse proximum, & radicale, potest optimè prouenire à forma physicè non informante; & hoc posse præstat diuinitas humanitati Christi; nam hoc ipso, quod ex coniunctione ad Verbum deificata constituitur, ratione huius deificationis, debentur humanitati omnia dona ordinis gratiæ, medijs, quibus constituitur physicè potens ad redamandum Deum; & idcirco humanitatem sanctificat absque physica informatione, per solam terminationem mediatam, & informationem moralem.

133 *Replicabis primò.* Sed objicies aduersum istam solutionem primo; sequitur namque ex illa humanitatem Christi perfectius per gratiam habitualem, quam per diuinitatem sanctificatam fuisse; consequens est falsum: ergo & tradita solutio. Probatur sequela: nam perfectius præstat gratia habitualis posse redamare Deum, quam illud præstat diuinitas, cum ab hac solum morale posse præstetur; ab illa autem posse physicum, quod perfectius est morali: ergo perfectius per gratiam habitualem, quam per diuinitatem sanctificatur humanitas.

134 *Secundò.* Secundo; sequitur, actum contritionis sanctificare formaliter; consequens est falsum in communiori, & veriori sententia: ergo solutio tradita non subsistit. Probatur sequela; nam contritio, vtpotè dispositio moralis ad gratiam iustificantem; moraliter exigit illam, & consequenter etiam moraliter exigit cætera dona, quæ ad iustificantem gratiam consequuntur: ex quo vlterius fit, vt præstet, posse radicaliter ad redamandum moraliter: ergo si ad sanctificandum sufficit præstare hoc posse, in exigentia explicata consistens, erit actus contritionis forma formaliter iustificans.

135 *Tertiò.* Tertio; nam sequitur ex eadem solutione personalitatem Verbi ratione illius, quod superaddit essentiæ, sanctificare humanitatem Christi formaliter: consequens est contra dicta conclusione tertia: ergo solutio tradita est falsa. Probatur sequela: nam moralis dignitas, quæ idem est, quod exigentia moralis gratiæ, & donorum ipsam consequentium, non est cur a personalitate Verbi ratione proprij conceptus, non possit humanitati Christi præstari cum ratione illius, prout sic veneratione digna constituatur: ergo si diuinitas, quia præstat humanitati huiuscemodi dignitatem, & moralem exigentiam, sanctificat illam formaliter, etiam sanctificabitur à personalitate Verbi ratione illius, per quod à Diuinitate distinguitur.

Denique: nam ex solutione tradita infertur, humanitatem non physicè, sed tantum moraliter sanctificatam fuisse per gratiam vnionis: consequens est falsum, aliàs solum extrinsecè, sanctificata fuisset per illam, cum forma solum moralis, extrinseca sit subiecto: ergo solutio tradita non potest subsistere. Probatur sequela, nam eo modo per gratiam vnionis sanctificatur humanitas, quo per illam constituitur potens radicaliter redamare; sed iuxta solutionem traditam in vi gratiæ vnionis, solum est potens radicaliter moraliter: ergo per gratiam vnionis solum moraliter sanctificatur humanitas. 136 *Denique.*

Respondeo ad primam replicam, distinguendo consequens: perfectius simpliciter, & quoad substantiam sanctificationis, nego sequelam: perfectius, secundum quid, & quoad modum, transeat consequens: & sub eadem distinctione minoris, nego consequentiam. Nec probatio conuincit excessum talem simpliciter, sed tantum secundum quid: nam cum posse radicaliter redamare, non sit adæquatus sanctitatis conceptus, nec conceptus principalis illius, sed solum inadæquatus, & minus principalis, quamuis excedat gratia habitualis diuinitatem in modo tribuendi prædictum posse radicale, non sequitur Deitatem excedi à gratia simpliciter, sed solum secundum quid; imo potius humanitas in infinitum a diuinitate exceditur; eo quod dignitas moralis a diuinitate præstita, vtpotè infinita simpliciter in infinitum excedit dignitatem moralem, quam gratia habitualis præstat humanitati. 137 *Ad primã obiectionẽ respond.*

Ad secundam replicam, nego sequelam. Ad illius probationem; exigentiam moralem, qua actus contritionis exigit gratiam sanctificantem, esse tantum dispositiuam, & imperfectam; ideoque ad sanctificandum insufficientem, ad quem effectum præstandum, requiritur exigentia moralis, & perfecta, qualis est exigentia donorum gratiæ, competens humanitati, ratione diuinitatis. Et quidem non desunt Theologi contendentes gratiæ habituali, solam moralem exigentiam facultatum supernaturalium, absque physica illarum radicatione, & simul asserentes sanctificare formaliter animam; qui in ex hoc vrgeantur ad concedendum actum contritionis sanctificare posse formaliter: quia illius exigentia imperfecta est, & per modum dispositionis subordinatæ formæ, quam exigit, & ad illam, vt finem ordinatæ; exigentia verò, qua gratia habitualis exigit dona ad ordinem gratiæ spectantia est perfecta, & radicalis, scilicet, per modum naturæ fundantis ius filiationis ad æternam hæreditatem. 138 *Secundæ obiectioni occurrit.*

Ad tertiam, nego sequelam. Ad illius probationem nego maiorem. Ratio autem cur hæc radicalis exigentia moralis, non potest humanitati competere, ratione personalitatis, secundum id quod addit ad naturam diuinam, est, quia exigentia ista est moralis, solum ob defectum informationis physicè, formæ exigentiam præstantis; vndè si talis forma physicè humanitatem informaret, radicaret physicè in illa facultates ad ordinem gratiæ spectantes; ac proindè, solum præstari potest à forma, quæ physicè vnita, physicè radicaret; Verbi autem personalitas, etsi physicè informaret humanitatem, non radicaret physicè facultates supernaturales operatiuas, cuius signum est, quod Verbo identificata non radicat in illo virtualiter principia proximè operatiua, aliàs prout distincta à Deitate esset natura formaliter; ideoque non potest exigentiam istam moralem radicalem humanitati præstare. Nec est eadem ratio de summa veneratione, hæc namque debetur diuinis perfectionibus ex conceptu entis diuini transcendentis per rationem omnes Dei formalitates, operationes autem Deo propriæ, solum deberi possunt ratione naturæ diuinæ, vel per essentiam, vel per participationem: & quia personalitas, ratione proprij conceptus neutro ex his modis obtinet conceptum naturæ, ideo ratione illius non possunt humanitati deberi operationes diuinæ, nec illarum principia. 139 *Respondetur primò tertiæ obiectioni.*

Vel secundo responderi potest; personalitatem Verbi ratione proprij, & expliciti conceptus superadditi ad diuinam naturam, Deique perfectiones absolutas, non constituere humanitatem summè venerabilem; cum enim veneratio ratione dignitatis debeatur; dignitas autem sicuti, & bonitas sit prædicatum absolutum in Deo; & consequenter nequeat personalitati Verbi ratione conceptus relatiui competere; consequens fit, quod ratione talis conceptus venerationem non terminet, nec humanitas ratione illius veneratione digna constituatur, sicut in prædicta sententia bona non constituitur à personalitate Verbi, ratione conceptus expliciti, sed ratione prædicati impliciti. 140 *Respondetur.*

Vel tertiò respondetur; exigentiam moralem radicalem, quæ ad formaliter sanctificandum exigitur, non solum excludere priorem radicem, sed etiam subordinationem seu 141 *Respondetur 3.*

seu ordinationem ad aliud tanquam ad finem; vndè vt *proximè* dicebamus, quamuis actus contritionis exigat moraliter gratiam, & dona ipsa, consequentia non dicitur, neque est radix moralis illorum: quia licet non præsupponat, vt radicem sui; gratiam habitualem, ad illam tamen, vt ad finem ordinatur: & quia Verbi personalitas, vt terminans naturam diuinam; quamuis in execusione non supponat diuinitatem vnitam: illi tamen subordinatur, & ad illam ordinatur; fit consequens, quod non exigat radicaliter moraliter dona ad ordinem gratiæ pertinentia, & quod exigentia illius, non sit radicalis moralis, nec ad formaliter sanctificandum sufficiens.

242 *Vltima obiectioni occurritur à P. Suarez.* Ad vltimam obiectionem Suarez *infra disputatione* 53. *sect. tertia*, vers. *Vndè ad alteram partem*, respondet; sanctificationem humanitatis à personalitate Verbi esse solum moralem etsi à modo vnionis phyucè sanctificetur humanitas. Idem quoad primam partem tenet Vazquez vbi *supra cap. quarto numer.* 24. vbi docet, modum sanctificationis deriuatum à Deitate in humanitatem, non esse effectum aliquem physicum, sed dumtaxat moralem, in respectu extrinseco consistentem. Quem modum dicendi acriter impugnat Lorca *disputatione* 36. *num. nono*, dicens sanctificationem illam solum moralem, esse Theologis inauditam, nec intelligi, aut explicari posse. Alij distinguunt, & asserunt, sanctificationem humanitatis à Deitate non esse moralem, sed quasi moralem, nec physicam, sed quasi physicam.

243 *Melius respondetur.* Melius tamen distinguendum existimo, asserendumque; duplicem esse denominationem moralem, vnam fundatam in vnione physica intrinseca mediata, vel immediata, formæ denominantis cum subiecto denominato, aliam in vnione intrinseca formæ denominantis non fundatam, sanctificationemque humanitatis à diuinitate, esse moralem primo, non secundo genere moralitatis. Et quidem quod moralis sit patet; non enim radicat physicè, sed tantum moraliter facultates ordinis supernaturalis; sed in hac radicatione sanctificatio consistit: ergo non physicè, sed moraliter humanitatem Christi sanctificat. Quod autem non sit moralis secundo genere moralitatis sed primo, probatur; nam prouenit à Deitate intrinsecè mediatè humanitati vnita: ergo non est moralis in extrinseca denominatione consistens, aut in illa fundata, sed in vnione intrinseca physica, licet mediata. Est tamen aduertendum, quod diuinitas informat humanitatem immediatè moraliter; illam enim immediatè sanctificat, vt dicebamus *supra*; non tamen immediatè physicè vnitur, sed tantum mediatè, media, scilicet, personalitate Verbi sibi identificata. Et ex his ad quartam obiectionem respondeo, distinguendo consequens: moraliter moralitate fundata in vnione physica intrinseca, concedo sequelam: moralitate fundata in denominatione extrinseca, nego sequelam, & sub eadem distinctione minoris, nego consequentiam.

§. XI.

Alijs argumentis occurritur.

244 *Tertio principaliter arguitur.* Tertio arguitur; esse sanctum, est esse constitutum in ordine spirituali, & diuino; sed anima Christi non constituitur per diuinitatem in esse spirituali, & diuino: ergo non sanctificatur per diuinitatem formaliter. Illatio est legitima. Maior ex eo constat; nam sanctitas est spiritualitas perfectissima, & diuina: ergo esse sanctum, est esse constitutum in esse constitutum in esse spirituali diuino. Minor autem probatur ex Diuo Thom. 3. *ad Annibaldum distinctione* 13. *quæst. vnica art.* 1. *in tertio Sententiarum distinctione* 13. *q.* 1. *art.* 1. *in corpore*, illis verbis. *Respondeo dicendum, quod gratia principaliter duo facit in anima. Primo enim perficit ipsam formaliter in esse spirituali, secundum quam Deo similatur: vndè, & vita animæ dicitur. Secundo perficit eam ad opus secundum quod à gratia emanant virtutes.* Et paucis interpositis addit: *Et propter hæc duo, oportet ponere gratiam habitualem in anima Christi: quia cum sit perfectissima in esse spirituali, oportet, quod sit aliquid illam perficiens formaliter in esse illo; Deitas autem non est formaliter, sed effectiue perficiens ipsam; vndè oportet aliam formam creatam in ipsa ponere, qua formaliter perficiatur, & hæc est gratia*: ergo ex mente Diui Thom. anima Christi Domini non constituitur in esse spirituali per diuinitatem formaliter. Probatur consequentia primo: nam docet Diuus Thomas, Deitatem non perficere formaliter animam Christi, sed tantum effectiuè; at hoc esset falsum esset, si per Deitatem constitueretur formaliter in esse spirituali: ergo iuxta Diuum Thomam, in tali esse constituitur per Deitatem formaliter. Secundò; nam docet Diuus Thomas, gratiam necessariam esse in anima Christi Domini, vt per illam formaliter perficiatur in esse spirituali; sed hoc etiam esset falsum, si Deitas formaliter per se ipsam, animam Christi constitueret in esse spirituali: ergo per illam non constituitur anima Christi Domini formaliter in esse spirituali, & diuino.

S. Tho.

245 *Confirmatur. S. Tho.* Confirmatur ex eodem D. Thoma *artic. citato ad secundum argumentum*, ibi: *Dicendum, quod gratia est facere Deo similem, nec oportet vt de dissimili faciat similem, sed de non simili similem, nec ita quod semper negatio similitudinis, similitudinem tempore præcedat, sed natura, sicut potentia est ante actum, sicut sol præcedit lucem suam*: ergo iuxta Diuum Thomam, gratia habitualis fecit animam Christi Deo similem, non de dissimili positiuè, sed ex non simili negatiuè, negatione similitudinis præcedentem similitudinem, non tempore, sed natura; & consequenter anima Christi Domini pro priori ad gratiam habitualem fuit nō similis Deo negatiuè; sed si ex vi gratiæ vnionis, & Deitatis sanctificaretur formaliter, non præcessisset prioritate naturæ, vt non similis; cum sanctitas sine Dei similitudine, non possit intelligi, & Deitas pro illo priori illam sanctificaret: ergo anima Christi ex vi vnionis ad Diuinitatem, non sanctificatur formaliter.

246 *Quorundam solutio.* Quidam, vt hoc argumentum soluant, duplicem sanctitatem distinguunt vnam per modum essentiæ, aliam per modum naturæ, qua distinctione supposita, asserunt, diuinitatem vniri humanitati Christi, vt sanctitas per modum essentiæ, ipsamque spiritualem, spiritualitate essentiæ constituere, non vero vniri sub conceptu sanctitatis per modum naturæ radicaliter operatiuæ, nec spiritualitatem radicaliter operatiuam animæ Christi præstare; sed hanc secundam spiritualitatem à gratia habituali formaliter exhiberi, & vt illam præstaret necessariam fuisse, sicque intelligendum esse Angelicum Præceptorem. Quam doctrinam innuisse videtur Diuus Thomas *q.* 29. *de Veritate artic.* 1. *in corpore*: vbi distinguit duplicem vnionem ad Deum, vnam secundum esse, & aliam secundum operationem, asseritque primam rationem gratiæ vnionis conuenire animæ Christi: ad secundam autem, gratiam habitualem necessariam fuisse. Et *in solutione ad* 7. *argumentum*, id ipsum insinuare videtur, illis verbis: *Dicendum quod vnio diuinitatis ad animam Christi, sufficit ad hoc, quod est, non tamen sequitur, quod vnio gratiæ superfluat; quia ad aliud ordinatur.*

S. Tho.

247 *Hæc interpretatio menti D. Tho. non congruit.* Hæc tamen solutio ad mentem Diui Thomæ non est; nam Diuus Thomas expressè in *allegato loco*, distinguit rationem naturæ, penès quam attenditur coniunctio cum Deo secundum operationem, & rationem spiritualitatis, secundum, quam coniungitur cum Deo quoad esse, vt constat ex illis verbis: *Dicendum, quod gratia principaliter duo facit in anima. Primo enim perficit ipsam formaliter in esse spirituali. Secundo perficit eam ad opus.* Statim subiungit: *Et propter hæc duo, oportet ponere gratiam habitualem in anima Christi, &c.* ergo apertè sentit Diuus Thomas, gratiam habitualem sanctificasse animam Christi sanctitate per modum essentiæ, & sanctitate per modum naturæ; & consequenter tradita interpretatione, ineptè illius mens explicatur.

248 *Deindè reijcitur.* Deindè reijcitur; non enim minus repugnat Deitati, præstare animæ Christi rationem Deæ, quoad esse, quam rationem Deæ, quoad operari increatas, & diuinas operationes; sed ob hoc secundum non vnitur animæ Christi sub conceptu sanctitatis per modum naturæ, iuxta doctrinam traditæ solutionis: ergo ob primam repugnantiam, non poterit, illi vniri sub conceptu sanctitatis per modum essentiæ.

249 *Secundò reijcitur.* Secundo reijcitur, nam idcirco repugnat diuinitati vniri cum anima Christi, vt est sanctitas per modum naturæ: quia non potest cum illa vnam naturam constituere; sed nec potest simul cum illa vnam constituere essentiam: ergo non potest communicari, seu cum illa vniri per modum essentiæ, vel sub conceptu essentiæ.

250 *Denique.* Denique reijcitur; nam ratio quare non potest diuinitas esse vita animæ per modum naturæ, & principij *quo* radicaliter operatiui, est: quia operari sequitur ad esse essentiæ, vt ad rationem formalem; diuinitas autem non potest animam constituere in aliquo esse essentiæ: quia ad hoc exigeretur physica illius informatio, vel identitas cum illa, quorum vtrumque diuinitati repugnat: ergo admisso, posse diuinitatem vniri cum anima Christi sub conceptu essentiæ, illamque in esse spirituali diuino per modum essentiæ constituere; nulla est ratio, cur non possit formaliter illi vniri sub conceptu naturæ, & principij *quo* radicaliter operatiui. Nec fauet D. Thom. traditæ interpretationi *quæst.* 29. *de Veritate art.* 1. *in corpore*, & *solutione ad* 7. Loquitur enim, non de esse essentiæ, sed de esse subsistentiæ, & existentiæ, quod verum est, humanitatem accipere à Deitate; ex hoc tamen non colligitur sanctificare animam Christi sanctitate per modum essentiæ, & non sanctitate per modum naturæ, vt asserunt præfatæ solutionis Auctores.

S. Tho.

251 *Respondetur primò.* Vnde ad argumentum factum responderi potest primo, concessa maiori distinguendo minorem: non est anima Christi ratione diuinitatis, spiritualis spiritualitate diuina, substantiuè, & spiritualitate essentiæ, per identitatem, aut physicam infor-

informationem, concedo minorem: adiectiuè, & spiritualitate existentiæ, & per terminationem mediatam, nego minorem, & consequentiam; nam licet humanitas ex vnione ad diuinitatem non sit Dea, est tamen deificata, iuxta phrasim tritam Patrum. Et licet, non fiat per diuinitatem Dea, existit tamen per existentiam diuinam, iuxta D. Thomam *infra quæst. 17. art. 2.* vndè licet non sit ratione diuinitatis, spiritualis spiritualitate diuina substantiuè, & quoad essentiam, & per physicam informationem; est tamen spiritualis spiritualitate diuina obiectiuè, & quoad existentiam. Vt autem esset spiritualis spiritualitate formæ physicè illam informantis, necessaria fuit habitualis gratia in anima Christi Domini, quæ hanc præstans spiritualitatem constitueret illam viuentem radicaliter physicè vita spirituali, & diuina; & de ista spiritualitate loquendo, verum est, non præstari animæ Christi à Deitate formaliter, sed solum effectiuè, quatenus gratiam producit in illa, per quam spiritualizatur formaliter, & Deo fit in esse isto spirituali similis: & per hæc ad vtramque consequentiæ probationem constat solutio.

252 *Secundò.* Vel secundo responderi potest, negando maiorem: ad illius probationem, distinguo antecedens: sanctitas est spiritualitas, formaliter realiter, concedo antecedens: formaliter per rationem, absque distinctione virtuali inadæquata, nego antecedens, & consequentiam. Nam licet forma sanctificans sit spiritualitas, vita, & sanctitas, absque formali reali, aut adæquata virtuali distinctione inter istos tres conceptus; est tamen inter illos distinctio virtualis inadæquata, vel saltim distinctio munerum, non enim est idem in forma sanctificante munus constituendi in esse spirituali cum munere vitalizandi, & cum munere sanctificandi, quando autem inter aliqua intercedit distinctio inadæquata virtualis, aut distinctio munerum diuersorum, potest vnum communicari formaliter, non communicato formaliter alio, vt exemplis *proximè* manifestauimus, & ideo quamuis diuinitas, spiritualitas, & sanctitas sit, absque distinctione virtuali adæquata, potuit communicari humanitati Christi formaliter sub munere sanctificantis, quin ei communicaretur formaliter sub munere spiritualizantis, seu constituentis illam in esse spirituali diuino: quia ad hoc secundum necessaria erat physica informatio, aut identitas, non autem ad primum, sed sufficit mediata terminatio: contra quam doctrinam nihil obstat auctoritas D. Thomæ in contrarium adducta, saluatur enim, quod diuinitas formaliter animam Christi sanctificet, & quod illam non constituat formaliter in esse spirituali, sed ad hoc necessaria fuerit gratia habitualis, quæ ab Angelico Doctore *loco allegato* docentur.

253 *Ad confirmationem respondetur primò.* Ad confirmationem responden primo, ex dictis *in hac disputatione §. secundo numer.* 26. animam Christi per gratiam habitualem factam fuisse similem, ex non simili, negatione similitudinis formalis physicè ipsi inhærentis, non autem negatione omnis similitudinis cum Deo, cui doctrinæ non obstat, quod pro illo prior intelligatur à Deitate sanctificata, Deitas namque non præstat animæ Christi similitudinem formalem inhærentem physicè, sed personalem per terminationem mediatam, ac proindè quamuis huiusmodi similitudo in illo priori intelligatur, saluatur optime Angelici Præceptoris doctrina, *loco allegato*, asserentis, fuisse animam Christi ex vi gratiæ habitualis, factam similem ex non simili, negatione præcedente, non tempore, sed natura.

254 *Respondetur secundò.* Respondeo secundo; non omnem sanctificationem sitam esse in similitudine cum Deo, sed aliquam tantum, nempe illam, quæ à gratia habituali præstatur; cum enim gratia habitualis sit imitatiue natura diuina sanctificat animam, illam Deo assimilando in conceptu naturæ; sanctitas autem, quæ humanitati conuenit per gratiam vnionis, cum non præstetur à forma, quæ imitatiue sit natura diuina, sed ab ipsa Dei natura, non consistit in similitudine cum Deo, sed in coniunctione substantiali cum ipso; vnde ex eo quod pro priori ad gratiam habitualem supponatur humanitas Christi non similis Deo negatione præcedente, non tempore, sed natura, quod à D. Tho. loco allegato docetur, non sequitur, non supponi sanctam ex vi gratiæ substantialis vnionis, nec quod Deitas pro illo priori effectum sanctitatis non præstet, quia, vt dixi, non præstat talem effectum per assimilationem cum Deo.

255 *Vltimum argumentum.* Denique arguitur; etenim natura diuina non potest communicari humanitati Christi sub conceptu radicaliter vitalis; aliàs posset illam constituere formaliter per se ipsam potentem physice radicaliter videre, & amare Deum, quod esse de lege ordinaria impossibile, communiter docetur a Theologis, & quod repugnet de potentia absoluta, est communis Thomistarum sententia: ergo nec potest illi communicari sub conceptu sanctitatis. Patet consequentia; nam conceptus sanctitatis in natura diuina est idem formalissimè cum conceptu vitalis; ergo si natura diuina non potest communicari humanitati Christi sub conceptu vitalis, non potest illi vniri, vel communicari sub conceptu sanctitatis. Probatur antecedens; nam conceptus sanctitatis in gratia habituali, & conceptus vitalis per modum radicis, sunt formalissimè idem: ergo pariter in natura diuina.

256 *Huic argumento respondetur primò.* Ad argumentum respondeo primo, iuxta primam solutionem, quam dedimus tertio argumento: naturam diuinam sub conceptu vitalis communicari posse adiectiuè humanitati Christi, illam vita Deo vitalizatam, idest, vitæ Dei physicè coniunctam constituendo, sicut illam deificatam constituere, idest, deitati coniunctam, ibi asserebamus; non autem potest sub conceptu vitalis humanitatis substantiuè communicari, illam vita Dei radicaliter physicè viuentem constituendo: quia ad hoc requirebatur identitas cum humanitate, aut physica illius informatio, quarum vtraque diuinitati repugnat, qua ratione ibidem diximus, non communicari Deitatem humanitati sub conceptu Deitatis substantiuè illam, scilicet, Deam constituendo; & prima communicatio naturæ Dei sub conceptu vitalis est sufficiens, vt humanitatem sanctificet.

257 *Respondetur 2.* Secundo respondeo, consequenter ad secundam solutionem tertij argumenti; duos illos conceptus identificari in natura diuina formaliter identitate formali opposita distinctioni virtuali adæquatæ; distingui tamen virtualiter inadæquatè, vel eminenter, vel distinctione munerum: primus enim conceptus consistit in ratione radicis physicæ actionum vitalium: secundus autem in ratione obiecti dilectionis Dei amicabilis: & hæc distinctio sufficit, vt vnus formaliter communicetur humanitati, alio manente incommunicato formaliter; vt constat in conceptu speciei, & conceptu intellectionis, quos solum inadæquatè, seu eminentialiter distingui, docet probabilis plurium Thomistarum sententia; & tamen essentia diuina mentibus beatorum vnitur sub conceptu speciei, & non sub conceptu intellectionis. Constat etiam in personalitate Verbi, in qua ratio productæ, seu expressæ, sub qua Verbum in ratione Verbi constituit, & ratio hypostasis, sub qua constituit personam, & ratio referentis, sub qua Filium relatiuè constituit, solum distinguuntur distinctione virtuali inadæquata, seu distinctione eminentiali, vel distinctione munerum; & tamen humanitati Christi non vnitur formaliter sub ratione Verbi, nec sub ratione exercita referentis; non enim constituit humanitatem Verbum, nec relatam relatione filiationis ad Patrem; benè verò sub ratione hypostasis; illam enim suppositatam, & personatam constituit. Paternitas etiam suppositat naturam diuinam, non tamen illam refert ad Filium: alias illam realiter à Filio distingueret. Ac denique personalitas Verbi vnita naturæ bruti, illam suppositaret, & non personaret, tametsi ratio suppositandi, & ratio personandi, solum penes implicitum, & explicitum distinguantur: pariter ergo in præsenti, etsi ratio vitalis, & ratio sanctitatis in natura diuina, solum virtualiter inadæquatè distinguantur, potest natura diuina vniri formaliter humanitati sub conceptu sanctitatis, non vnita formaliter sub conceptu vitalis. Et ratio omnium vna est; quia, nempè, in subiectis, quibus communicantur, est capacitas ad vnum, & non ad alium conceptum, seu effectum, vel quasi effectum formalem suscipiendum.

258 *Obijciet aliquis primò.* Ceterum contra hanc solutionem obijciet aliquis primò: nam esse sanctum est esse obiectum dilectionis Dei amicabilis; & consequenter potens Deum radicaliter redamare; sed nisi natura Dei communicetur humanitati formaliter sub conceptu vitalis, non potest illam constituere potentem radicaliter redamare, cum in hoc formalissimè consistat ratio principij radicaliter vitalis: ergo nec potest humanitati communicari formaliter sub conceptu, & munere sanctificantis, nisi formaliter eidem communicetur sub conceptu, & munere vitalis radicaliter, seu vitæ radicalis.

259 *Secundò.* Secundo; nam esto in gratia habituali conceptus vitæ radicalis, & conceptus sanctitatis virtualiter inadæquatè distinguantur, non stat sub vno communicari formaliter; quin etiam formaliter eidem subiecto sub alio communicetur: ergo pariter licet in natura diuina inadæquatè virtualiter, seu eminentialiter distinguantur, non poterit communicari formaliter, sub conceptu sanctitatis, non communicata formaliter, sub conceptu vitalis; & consequenter, si non vnitur humanitati, vt vita formaliter, constituendo illam viuentem vita Dei, nec illi communicatur formaliter sub conceptu sanctitatis, constituendo illam sanctam sanctitate Dei.

260 *Tertiò.* Tertio; nam conceptus radicis vitalis est primus in natura diuina; sed est implicatorium, & intelligibile communicari formā sub secundo conceptu formaliter, & manere formaliter incommunicatam sub primo conceptu; sicut est implicatorium, quod forma præstet effectum secundarium alicui subiecto, non præstito eidem subiecto effectu primario; quo circa omnino implicat, quantitatem extendere subiectum in ordine ad locum, non extendendo illud in ordine ad se, quia hæc extensio est effectus quantitatis primarius, illa vero secundario à quantitate præ-

præstatur: ergo non stat Deitatem communicari humanitati Christi formaliter, sub conceptu, & munere sanctitatis, non communicata formaliter sub conceptu vitæ radicalis.

261 *Deniq ue reijcitur.* Denique; non enim stat participari ab aliqua forma naturam diuinam sub conceptu sanctitatis, nisi ab eadem participetur sub conceptu radicis videndi, & amandi Deum, quo circa communiter à Discipulis D. Thom. docetur solum gratiam habitualem esse formam sanctificatiuam formaliter; non verò actum charitatis, aut beatificam visionem; quia sola habitualis gratia est formalis participatio naturæ diuinæ sub conceptu radicis videndi, & amandi Deum: ergo pariter implicabit communicari alicui subiecto naturam diuinam sub conceptu sanctitatis formaliter, quin eidem subiecto formaliter communicetur sub conceptu radicis vitalis; & consequenter non stabit Deitatem constituere humanitatem Christi formaliter sanctam, nisi illam vita Dei radicaliter viuentem constituat:

262 *Respondetur primò obiectioni.* Ad primam obiectionem respondeo, distinguendo secundam partem maioris; potens radicaliter redamare, physicè, concedo maiorem; necessario physicè, nego maiorem, & sub eadem distinctione minoris, nego consequentiam. Nam licet natura diuina non possit humanitati præstare potentiam physicam radicalem ad redamandum: ad hoc enim necessum erat, quod illam physicè informaret; potest tamen ei præbere posse radicale morale, exigendo moraliter facultates proximè operatiuas in ordine supernaturali, ad quod physica informatio necessaria non est, sed sufficit terminatio media, & quod mediatè physicè coniungantur Deitati, & ab illa deificetur, etsi Dea non constituatur; & hoc posse præstitum humanitati a Deitate est sufficiens, vt ab illa sanctificetur formaliter: Recolantur, quæ diximus *in hac disp. §. 10. numer.* 232. vbi plura contra hanc doctrinam opposuimus, & diluimus.

263 *Respondetur secundò.* Ad secundam obiectionem responderi potest primo negando antecedens; nam gratia habitualis solum præstat animæ rationem radicis cum soli animæ physicè inhæreat, & tamen totum hominem sanctum constituit; & consequenter toti homini communicatur sub conceptu sanctitatis, quin toti communicetur sub conceptu radicis.

264 *Ad secundò obiectionem respondetur 1.* Vel secundo respondetur, & melius; concesso antecedenti negando consequentiam. Ratio autem discriminis duplex est. Prima, quia gratia non potest, nisi vno modo communicari, scilicet, per physicam inhæsionem, & informationem; eo autem ipso, quod sic communicetur, vtrumque necessario præstat: natura verò diuina communicari potest dupliciter, scilicet, per identitatem, qualiter conuenit Deo, & per terminationem, saltim mediatam, & communicata hoc secundo modo præstat sanctitatis effectum physicæ vitalitatis. Secunda ratio discriminis est: nam omne subiectum capax sanctitatis gratiæ, est etiam capax vitalitatis illius; non autem stat communicari formam, non communicato omni effectu, cuius subiectum est capax; & ideo non potest gratia communicare sanctitatis effectum, & non communicare vitalitatem radicalem; potest autem aliquid esse capax sanctificationis a natura diuina, quod sit incapax viuendi per illam physicè; & ideo potest vniri tali subiecto sub conceptu sanctitatis formaliter, & non sub conceptu vitæ.

265 *Respondetur tertiæ obiectioni.* Ad tertiam obiectionem, concessa maiori, nego minorem: nam ratio speciei in natura, & essentia diuina, non est primus conceptus, sed supponens conceptum radicis, vel conceptum actualis intellectionis, in sententia asserente, constitui naturam Dei per intellectionem actualem: & tamen vnitur diuina essentia mentibus beatorum, vt species, non vnita formaliter sub conceptu radicis, nec sub conceptu actualis intellectionis. Ratio etiam subsistentiæ, & ratio existentię essentiam diuinam constitutam in ratione essentiæ supponunt & tamen vnitur Dei essentia humanitati Christi sub conceptu subsistentiæ, & sub conceptu existentiæ, illam subsistentem & existentem constituendo, quin vniatur formaliter humanitati sub conceptu essentiæ: quamuis ergo munus sanctificandi, supponat in natura diuina munus radicandi, & conceptum vitæ radicalis, poterit nihilominus humanitati vniri formaliter sub conceptu, & munere sanctificantis, non vnita formaliter sub conceptu, & munere physicè radicantis, & vitalizantis, ob capacitatem humanitatis ad vnum, & incapacitatem ad aliud: vel quia vnum petit aliquam conditionem, vt formaliter vniatur Dei essentiæ repugnantem, quam aliud, vt formaliter communicetur, non petit. Nec est eadem ratio de forma per informationem physicam vnita; nam eo ipso, quod sit in subiecto capacitas, ad illius physicam receptionem, etiam est aptitudo ad vtrumque effectum, primarium scilicet, & secundarium recipiendum; ideoque non potest vnum sine altero subiecto præstare. Quod si cum capacitate ad secundarium effectum, esset in subiecto incapacitas ad primarium effectum recipiendum, posset secundarium præstare effectum primario non præstito.

266 *Vltimæ obiectioni occurritur.* Ad vltimam obiectionem, concesso antecedenti, nego consequentiam. Ratio autem discriminis est; nam duo illi conceptus habent connexionem in essendo; ideoque non potest vnus conuenire alicui formæ, altero non conueniente; in sui autem communicatione ad subiectum connexionem essentialem non habent propter diuersas conditiones, quas perunt, & quia potest ad vnum illorum esse in subiecto capacitas, cum incapacitate ad alium formaliter recipiendum, quod sufficit, vt plura essentialiter in essendo connexa, quoad sui communicationem essentialiter non connectantur, vt patet in conceptu speciei repræsentantis quidditatiuè Deum, & conceptu Deitatis; non enim potest primus sine secundo in forma aliqua reperiri, iuxta veriorem Thomistarum sententiam cum D. Tho. asserentium, implicare speciem creatam repræsentantem quidditatiuè Deum; & tamen potest ille communicari altero incommunicato formaliter; vndè sicut ista consequentia non tenet: *Implicat participari conceptum speciei repræsentantis quidditatiuè Deum, à forma non participante conceptum naturæ diuinæ, vel quæ natura diuina essentialiter non sit: ergo implicat Dei essentiam communicari sub conceptu speciei, non communicatam formaliter sub conceptu essentiæ, & naturæ:* ita consequentia contra Nos facta non tenet.

§. Vltimus.

Collolaria præcedentis doctrinæ.

267 *Primum corollarium.* EX DICTIS in discursu disputationis, colligo primo quod si diuinum Verbum naturam irrationalem assumeret, illam non sanctificaret, cuius contrarium docet Nazarius *controu. 2. in solut. ad 4. argum. contra 1. conclus.* Sed nostrum corollarium probatur: nam esse sanctum formaliter, est esse gratum Deo gratitudine amicabili, & diligibile in ordine ad vitam æternam, cum potentia, saltim radicali ad redamandum Deum, & amicabiliter diligendum; sed natura irrationalis à Diuino Verbo assumpta, non constitueretur ab illo grata Deo amicabiliter, nec diligibilis in ordine ad vitam æternam, nec potens radicaliter Deum redamare, & diligere amicabiliter cum horum omnium sit essentialiter incapax illi namq; Deum videre, & diligere essentialiter repugnat; & consequenter, non potest capacitatem radicalem ad illa recipere: ergo non sanctificaretur ab ipso.

268 *Si opponas.* Nec refert si opponas; naturam irrationalem à Diuino Verbo assumptam, adorandam fore adoratione latriæ ratione Verbi assumentis: ergo etiam sanctificaretur ab illo formaliter. Respondeo namque antecedenti concesso, negando consequentiam. Ratio autem discriminis est; nam vt ratione Verbi adoretur, & venerationem terminet, est in natura irrationali capacitas; ideoque vnita diuino Verbo adorabilis, & venerabilis ab ipso constitueretur; ad effectum autem sanctitatis, de qua loquimur in præsenti, consistentis in ratione obiecti grati Deo amicabiliter, & diligibilis in ordinem ad vitam æternam, cum potentia redamandi, capacitas in natura irrationali non est: ideoque, etsi Diuino Verbo vniretur, non sanctificaretur ab ipso. Et quidem imago Christi, ratione ipsius, terminat adorationem latriæ; & tamen amicabilem Dei dilectionem non terminat & consequenter non est sancta ea sanctificatione, de qua Theologi disputant in præsenti: ergo ex eo quod natura rationalis Verbo hypostaticè vnita, foret adorabilis adoratione latriæ, non sequitur fore sanctam.

269 *Secundum corollarium probatur 1.* Secundo infertur ex dictis, humanitatem Christi per gratiam vnionis esse sanctam infinitè. Quod patet primo nam operationes Christi dignificantur infinitè a Verbo, infiniteque valorantur, cum fuerint infiniti valoris meritorij, & satisfactorij, vt cum frequentiori Theologorum sententia docuimus *Tract. 1. de Incarnatione disp. 3.* ergo Christi humanitas infinitè sanctificatur ab ipso. Patet consequentia, primò à paritate rationis. Secundo; nam meritum sanctitatem supponit: ergo infinitum meritum, infinitam sanctitatem requirit; & consequenter si operationes Christi media humanitate elicitæ, sunt in ratione meriti infinitæ, necessario præsupponunt infinitè sanctam humanitatem.

170 *Probatur 2.* Secundo probatur: nam sanctificatio humanitatis a Verbo, est supra quam ex cogitari maior non potest linea sanctitatis per communicationem, sed hoc sufficit, vt sit infinitè sancta: ergo infinitè sanctificatur à Verbo. Denique probatur: si namque infinitè sancta non esset, maximè, quia Deus in se ipso sanctior est; sed hoc infinitæ sanctificationi humanitatis à Verbo non obstat: ergo infinitè sanctificatur ab illo. Maior cum consequentia tenet. Minor autem ostenditur primo: nam etiam incrcatæ Dei actiones maioris sunt dignitatis, quā actiones Christi creatæ; & tamen huiusce modi actiones sunt dignitatis infinitæ, & infiniti valoris: ergo quod Deus sanctior sit

sit humanitate, & magis factus quam illa, non obstat, vt humanitas sit sancta infinitè. Secundò; nam etsi in eadem linea vnum infinitum maius alio esse non possit; in diuersa tamen potest, infinitumq; vnius lineæ, potest maius esse infinito alterius lineæ, sed infinitas sanctitatis per communicationem, & infinitas sanctitatis per essentiam in diuersis lineis sunt: ergo ex eo quod sanctitas Dei per essentiam, sit maior sanctitate humanitatis per communicationem, non sequitur humanitatem non esse infinitè sanctam.

271 *Humanitas non adaquat diligibilitatem diuinam.* Nec sequitur ex Nostra doctrina, esse humanitatem æquè dilectam à Deo sicut Deus à se ipso diligitur. Tùm, quia non fuit æquè sancta, vt *proximè* dicebamus ergo nec fuit æquè dilecta: Tum etiam; quia licet ratio, & forma diligibilitatem præstans sit eadem, nempè, diuinitas, quæ Deum, & humanitatem diligibiles constituit; modus tamen conueniendi est diuersus; nam Deo conuenit per essentiam, humanitati autem per gratiosam communicationem, & ex diuersitate in modo conueniendi, diuersificatur amabilitas subiecti, licet forma conueniens sit eadem: ergo quamuis Deitas, quæ Deum diligibilem constituit, reddat humanitatem amabilem, illamque in ratione obiecti diligibilis constituat, non sequitur, illam æquè amabilem reddere, ac Deus est in se ipso: aliàs, redderet humanitatem super omnia diligibilem, quod dicere absurdum est. *Humanitas non fuit acceptata ad beatitudinem actu infinitam.* Nec etiam infertur, fuisse humanitatem Christi acceptatam ad beatitudinem actu infinitam: vt enim infinitè sancta sit, hoc necessarium non est, sed sufficit, quod ratione Deitatis sit digna beatitudinis sine termino, etsi non acceptetur ad beatitudinem actu infinitam, eo quod beatitudo actu infinita repugnat, vt in simili de merito Christi dicebamus *Tractatu* 1. *disp.* 3. quod, nempè, vt in ratione meriti sit infinitum, necessarium non est, vt ad præmium actu infinitum fuerit acceptatum, sed sufficit, quod ex se sit dignum præmio, sine termino in infinitum, & quod nullo præmio dato possit in ratione meriti exhauriri.

272 *Tertium corollarium.* Tertio colligitur; non fuisse humanitatem Christi sanctificatam a Patre, & Spiritu Sancto formaliter. Quod patet primò: nam Deitas sanctificat humanitatem Christi, vt modificata per subsistentiam Verbi, & vt ipsi Verbo appropriata; sed quod præstat diuinitas, vt modificata per vnam relationem, proprietates aliarum personarum non præstant, vt constat in hoc, quod est esse potens radicaliter generare, quod, quia prouenit à Deitate, vt modificata per subsistentiam Patris, non præstatur à filiatione, aut passiua spiratione: ergo humanitas non fuit à Patre, & Spiritu Sancto sanctificata formaliter. Secundo probatur; nam Verbum in se ipso non sanctificatur formaliter a Paternitate, aut passiua spiratione, esto diuinitas Verbum sanctificans, sit enim illis identificata: ergo licet diuinitas humanitatem sanctificans, sit cum Patre, & Spiritu Sancto realiter identificata, humanitas tamen non sanctificatur ab illis. Tertio; nam quamuis effectus prouenientes à diuinitate in genere causæ efficientis, sint toti Trinitati communes; secus autem illi, qui a Deitate præstantur in genere causæ formalis, seu quasi causæ formalis; sanctitatis autem effectus non efficienter, sed in genere quasi causæ formalis, a Deitate præstatur humanitati; & consequenter necessarium non est esse toti Trinitati communem, nec quod a tribus personis præstetur.

273 *Quartum corollarium.* Quarto ex dictis infero, non sequi ex nostra sententia, vnionem humanitatis ad Verbum esse factam in natura. Quod probo; nam vnionem in natura fieri, est, quod ex vnione extremorum vna natura resultet, vt clarè colligitur ex doctrina D. Thomæ *supra q.2.art.2.* ex eo autem, quod humanitas sanctificetur à natura diuina, non sequitur, sic humanam, & diuinam naturam vniri, quod ex vtraque vna resultet natura, sed tantum quod ex vnione immediata humanitatis ad subsistentiam Verbi, & mediata ad diuinitatem amabilis constituatur, obiectumque diuinæ dilectionis amicabilis: ergo ex eo quod humanitas Verbo vnita sanctificetur à Deitate formaliter, non sequitur vnionem humanitatis ad Verbum esse factam in natura.

274 *Denique infertur ex dictis.* Denique infero, humanitatem Christi, non esse infinitè sanctam in linea sanctitatis vt sic, sed solum in linea sanctitatis per communicationem. Secunda pars istius corollarij constat ex dictis *n.261. & sequentib.* Prima autem pars corollarij probatur primo; si namque esset infinitè sancta in linea sanctitatis vt sic, nihil sanctius illa esse posset; sed hoc est falsum; Deus namque in se ipso sanctior est humanitate: ergo humanitas non est infinitè sancta in linea sanctitatis vt sic. Secundo probatur; quod enim est in aliqua linea, vel genere infinitum, continet omnem perfectionem talis generis, vel lineæ, quo circa quantitas infinitæ intensionis; aut extensionis infinitæ; non tamen, infinitæ profunditatis, quamuis esset infinita in ratione lineæ, aut in ratione superficiei; in genere tamen quantitatis vt sic; infinita dici non posset: quia non contineret omnem talis generis perfectionem; sed humanitas, vt sancta, non continet omnem perfectionem lineæ sanctitatis vt sic; non enim continet perfectionem Dei vt sancti; alias adæquaretur in sanctitate cum Deo: ergo non est infinitè sancta in linea sanctitatis vt sic; nec ex hoc sequitur, sanctitatem humanitatis præstitam à Deitate, non posse dici sanctitatem infinitam; vt enim infinita sanctitas sit, & dicatur, sufficit esse infinitam in linea sanctitatis per communicationem; sicut linea infinitæ longitudinis, esset, & diceretur quantitas infinita; quia intra genus quantitatis infinita esset in aliqua specie illius. Et sicut intellectus diuinus, prout virtualiter ab alijs attributis distinctus, quia est in propria linea infinitus, quamuis prout sic formaliter, non sit infinitus in genere entis vt sic, dicitur nihilominus ens infinitum: ita similiter, vt sanctitas humanitatis infinita sanctitas sit, & dicatur, sufficit esse infinitam in linea sanctitatis per communicationem, etsi infinita non sit in linea sanctitatis vt sic. Et hæc de ista disputatione applicanda litteræ Magistris *in 3. dist. 13. §. 1.* ad illa verba. *Ab ipsa conceptione gratiæ plenitudinem recepisse, &c.* *M. sent.*

DISPVTATIO XXII.

Vtrùm in anima Christi Domini fuerit gratia habitualis?

§. I.

Relatio sententiæ, statuitur prima conclusio, & prima obiectioni occurritur.

1 *Quidam negant.* QVIDAM, quos sine nomine refert Paludanus *in 3. dist. 13. q. 2* negatiuæ sententiæ adhæsere asserentes, gratiam habitualem in anima Christi non fuisse, ea ducti ratione: quia, nempè, gratia habitualis in anima Christi ad nihil fuit necessaria, cum ex vi gratiæ vnionis fuerit perfectissimè sanctificata; gratia autem habitualis ad hunc effectum præstandum vnicè, aut potissimè, saltim requiritur; & consequenter animæ Christi concedenda non est, nec in ipsa constituenda.

2 *Affirmatiua sententia est communis. Coment. S. Tho. Suar. Lorca. Aluar.* Affirmatiua tamen sententia docens, gratiam habitualem in anima Christi fuisse, communis est inter Theologos: illam tenent omnes Commentatores D. Thomæ *in præsenti*, & Scholastici cum Magistro Sententiarum *in 3. distinct. 13.* licet autem in sententia conueniant, in gradu certitudinis inter se diuiduntur. Suarez *in præsenti disp. 18. sect. 2.* asserit esse de fide. Consentit Lorca *disput. 37. numer. 3.* non sub his terminis *gratiæ habitualis*; benè tamen sub nomine *doni creati, & permanentis*, quod *gratia* appellatur. Id ipsum docet Magister Aluarez *in expositione articuli primi huius quæstionis*, sub nomine *gratiæ infusæ*, quæ sit aliquid creatum, immediatè inhærens animæ. Alij, & frequentius docent, prædictam sententiam, nullo ex prædictis modis, vel terminis explicatam esse, vt de fide tenendam; esse tamen ita certam, vt opposita sit temeraria; vtpote communi Theologorum consensui contraria in re Theologica, & graui.

3 *Prima cõclusió. M. Vincent. Medin. Nazar. Arauio. Vazq. Lugo.* Sit Prima Conclusio. *Non est de fide immediatè, nec mediatè, gratiam habitualem fuisse in anima Christi Domini, nec sub terminis* gratiæ habitualis, *nec sub nomine* doni creati permanentis. Hanc tenet Magister Vincentius *relatione de Gratia Christi q. 1. conclus. 6. pag. 84.* cui consentiunt Medina *in præsenti* Nazarius *controuers. 1. concl. 5.* & Illustrissimus Arauio *dub. 1. conclus. 2.* Tenent etiam ex Patribus Societatis Vazquez *disp. 41. cap. 1.* Cardinalis Lugo *disp. 16. n. 92.* & alij Recentiores frequenter.

4 *Probatur conclusio.* Et quoad vtramque partem probatur; fuisse namque habitualem gratiam, in anima Christi Domini, aut sub his terminis, aut sub nomine *doni creati permanenter inhærentis*, non continetur immediatè in aliquo testimonio Scripturæ, Conciliorum, aut Pontificum, nec in aliqua traditione, nec ex istorum aliquo, per euidentem consequentiam infertur, vt ex argumentorum solutione constabit; sed primum requirebatur, vt esset immediatè de fide, & secundum necessarium erat; vt esset de fide mediatè, & Theologica conclusio, vt docent Canus *lib. 12. de locis Theologicis cap. 7.* Pena *in Commentarijs ad directorium Inquisitorum part. 2. commentario 27.* & frequenter omnis Theologis: ergo nec immediatè, nec mediatè est de fide, fuisse in anima Christi Domini habitualem gratiam sub nomine *gratiæ habitualis*, aut sub nomine *doni creati permanenter inhærentis*: & eodem argumento probatur contra Magistrum Aluarez, non esse immediatè, aut mediatè de fide, quod gratia habitualis fuerit in anima Christi sub nomine *gratiæ infusæ*, quæ sit aliquid creatum, immediatè inhærens animæ. *12. Canus Pena.*

5 Contra istam conclusionem obijciunt Auctores oppositi pri-

Primum argumentum. Bernar. Bonau. S. Tho. primo, verba illa Ioannis 1. cap. *Et vidimus gloriam eius quasi vnigeniti à Patre, plenum gratiæ, & veritatis*: sed nomine *gratia* intelligitur donum creatum: quia ita exponunt Bernardus *serm.* 16 *in Cantica*, Sanctus Thomas *in hunc locum*, Bonauentura *in secundum caput Lucæ*, & omnes posteriores interpretes. Et quia in alijs testimonijs Scripturæ, nomine *gratia*, non gratia vnionis, sed donum gratiæ creatum accipitur; & consequenter in testimonio adducto, est eodem modo accipiendum. Ac denique nam *veritatis* nomine veritas creata intelligitur, qua plenum fuisse Christum, vt hominem, ex prædicto testimonio, tanquam fide certum colligitur: ergo etiam est fide certum, fuisse in anima Christi Domini, donum gratiæ permanentis, & creatæ; ac proindè sub his terminis, est veritas certa de fide.

6 *Respondetur.* Ad hoc argumentum respondeo distinguendo minorem: ita vt prædicta intelligentia sit certa, certitudine fidei, aut conclusionis Theologicæ, nego minorem: absque tali certitudine, concedo minorem, & nego consequentiam. Nam licet ita sit, quod nomine *gratia*, in prædicto testimonio, significetur donum creatum infusum animæ Christi; hæc tamen intelligentia non est certa, certitudine fidei, & hoc necessarium erat, vt esset de fide, gratiam permanentem creatam in anima Christi fuisse. Ad primam probationem minoris: quatenus potest doctrinæ solutionis obstare, dicatur: plures alios Patres nomine gratiæ in allegato testimonio, accepisse gratiam vnionis, quia fuit anima Christi exornata: ita Cyrillus *lib. de fide ad Reginas*. Origenes *homil.* 2. *in diuersos* Beda *in locum citatum Ioannis*. Augustinus *lib.* 13. *de Trinitate cap.* 19. & alij, quos refert Lorca vbi *supra num.* 3. Vndè quamuis D. Thomas, Bernardus, & Bonauentura nomine *gratia*, in prædicto testimonio, intelligant donum creatum inhærens animæ Christi; non ideo colligitur, prædictam veritatem certitudine fidei gaudere. Ad secundam probationem, nego antecedens: cum enim gratia vnionis, sit gratia in omni rigore, & perfectissima gratia, non est cur in alijs testimonij Scripturæ, cum de Christo sermo sit non significetur nomine gratiæ, nisi aliud ex contextu inferatur.

Cyrill. Origen. Beda. S. Aug. Lorca.

7 *Assignatur discrimen inter gratiam & veritatem.* Ad tertiam probationem, quidquid sit de antecedenti, nego consequentiam. Ratio autem discriminis est: nam anima Christi Domini, non est vera, veritate increata, sicut sapiens sapientia increata non fit; imo neque esse possit de potentia absoluta, in communi Theologorum sententia, *infra quæst.* 9. *art.* 1. ac proinde, cum in prædicto testimonio plena veritate asseratur, necessum est intelligi de veritate creata. Sanctificatur autem sanctitate increata, quæ est vera gratia sanctificans Christum, vt hominem, & infinitè sanctificans; & ideo cum Christus, vt homo, asseritur plenus gratia, explicari potest & intelligi de gratia vnionis increata: sicque explicant, & intelligunt plures Patres Ecclesiæ. Quare ex hoc testimonio non colligi fuisse in anima Christi Domini donum creatum gratiæ sanctificantis, fatetur Lorca, vbi *proximè*, cui oppositæ adhæreat sententiæ.

§ II.

Alijs Argumentis occurritur.

8 *Ps.* 132. *Esaia* 61. *Actor* 10. *Psal.* 44. *Ioan.* 2. *Esai* 11. SECVNDO objiciunt; nam Christus, in quantum homo, fuit Spiritu Sancto vnctus, ita *Ps.* 132. *Esaia* 61. *Actorum* 10. & *Ps.* 44. illis verbis: *vnxit te Deus tuus oleo lætitiæ præ consortibus tuis*. Dicitur etiam habuisse in se Spiritum Sanctum manentem, & quiescentem, Ioannes 2. *Super quem videritis Spiritum Sanctum descendentem, & manentem in ipso*. Esaiæ 11. *Requiescet super eum Spiritus Domini*: quæ verba de Christo, vt homine, communiter accipiuntur; sed verificari nequeunt de Christo ratione gratiæ vnionis: ergo ex prædictis locis, vt fide certum colligitur, in anima Christi fuisse gratiam permanentem creatam. Minorem, in qua est difficultas, probat Lorca primò, quia vis verborum indicat donum creatum: ergo accipi non possunt de gratia vnionis increata. Secundo, quia Ecclesiæ Patres communiter accipiunt prædicta verba de dono gratiæ creato; & consequenter de hoc dono sunt accipienda. Tertiò, nam licet conceptio Christi ex Virgine Spiritui Sancto attribuatur; vnio autem humanitatis ad Verbum, nusquam specialiter Spiritui Sancto attribuitur vnctio per gratiam sed in testimonijs allegatis dicitur specialiter vnctus à Spiritu Sancto: ergo non ratione gratiæ vnionis, sed ratione gratiæ permanentis creatæ. Denique; nam dicitur Spiritum Sanctum vnxisse Christum, & in illo mansisse, eisdem verbis, quibus dicitur nos vngere, & in nobis manere; sed respectu nostri intelligitur de vnctione per gratiam permanentem creatam: ergo eodem modo est accipiendum de Christo; & consequenter est certum, certitudine fidei, in illius anima fuisse donum gratiæ permanentis creatæ.

9 *Verborum nō indicat donum creatum.* Respondeo, negando minorem. Ad primam probationem, nego antecedens: quod scilicet, vis prædictorum verborum, necessario indicet donum creatum. Ad secundum, nego etiam antecedens: quod scilicet, de dono creato; communiter ab Ecclesiæ Patribus prædicta verba vsurpentur; imo Vazquez *disputat.* 41. *n.* 4. *c.* 1. docet locum illum *ex Psalm.* 44. nullum ex antiquis Interpretibus de gratia habituali, vel de sanctificatione distincta a gratia vnionis intellexisse. Requiescere etiam, & permanere Spiritum Domini in Christo, explicant plures Patres de diuinitate inhabitante. Sic Tertullianus *lib.* 5. *aduersus Martionem cap.* 8. ibi: *In quo Christo consistere haberet tota substantia Spiritus, non quasi postea ob ventura, illi, semper Spiritus fuerit*. Hieronymus, & Cyrillus *in allegata verba Esaiæ*. Origenes autem *homil.* 6. *in Numeros*, ideo ait super Christum Spiritum Sanctum requiescere: quia in illo nullum potuit esse peccatum, sicut in alijs hominibus: impotentia autem peccandi ratione gratiæ vnionis conuenit Christo. Et quamuis alij Patres ex illo testimonio Esaiæ inferant dona creata in anima Christi Domini, per hæc tamen dona operationes intelligunt. Ita Nazianzenus *oratione in sanctam Pentecostem*. Magnus Basilius *lib.* 5. *de spiritu Sancto contra Eunomium cap.* 14. Augustinus *lib.* 12. *contra Faustum Manichæum cap.* 15. Et Gregorius Magnus *lib.* 20. *Moralium cap.* 30. Et quamuis daremus omnes Ecclesiæ Patres, ex allegato testimonio Esaiæ, colligere Spiritus Sancti dona permanentia creata in humanitate Christi: hæc tamen dona distincta sunt a gratia habituali immediatè animæ inhærente; ac proindè non colligeretur, vt veritas fide certa, gratiam iustificantem esse donum permanens, & creatum in Christo: non ergo infertur hæc veritas ex prædictis testimonijs iuncta Patrum interpretatione, vt de fide.

Nec ex Patribus Ecclesiæ Tertull. Hieron. Cyril. Origen.

Nazianz. Basil. S. Aug. S. Greg.

10 *Vnio humanitatis ad Verbū Spiritui Sancto attribuitur. Luc.* 1 *Anselm. S. Thom* Ad tertiam probationem, nego maiorem. Nam illa verba Lucæ 1. *Spiritus Sanctus superueniet in te, & virtus altissimi obumbrabit tibi, ideoque, & quod nascetur ex te Sanctum, vocabitur Filius Dei*; Explicat Anselmus de sanctificatione per vnionem hypostaticam, quæ per accommodationem Spiritui Sancto attribuitur, etsi efficienter à tota Trinitate procesferit, sicut alia opera gratiæ. Nec video cui vnctio per gratiam habitualem Spiritui Sancto attribuatur, & vnctio humanitatis à Diuinitate, Spiritui Sancto attribuenda non sit; ideo namque vnctio per gratiam spiritui Sancto attribuitur; quia est effectus diuini amoris; & amor sumptus notionaliter, est proprium nomen Spiritus Sancti, vt docet D. Thomas 1. *p. q.* 37 *art.* 1. & per appropriationē spiritui Sancto accommodatur, vt de bis, quæ ad voluntatem, & bonitatem spectant, docet D. Thomas 1. *p. q.* 39. *art.* 8. sed etiam vnctio humanitatis a diuinitate, & illius vnio ad Verbum sunt diuini amoris effectus: ergo quāuis sint toti Trinitati effectiuè communis, non est cur Spiritui Sancto per accommodationem non attribuantur. Dicitur ergo Christus, vt homo, spiritu Sancto vnctus; quia virtute spiritus Sancti simul cum alijs personis facta est vnio humanitatis ad Verbum, vt per causam efficientem, & attribuitur per accomodationem spiritui Sancto, sicut alia dona gratiæ. Vel quia nomine spiritus Sancti persona Filij significatur, vt ex doctrina Augustini probat D. Thom. 1. *p. q.* 36. *art.* 1. & ipsa est, qua formaliter humanitas vngitur.

11 *Discrimen inter Christum & alios homines assignatur.* Ad vltimam probatione dicatur: quod licet verba sint eadem; acceptio tamen Verborum in Christo, & in alijs hominibus potest esse diuersa; eo quod in Christo est aliud præter dona creata, per quod vngatur, & sanctificetur eius humanitas, scilicet sanctitas increata substantialiter, & intrinsecè vnita humanitati; in puris autem hominibus nihil est, per quod vngantur, & sanctificentur intrinsecè, nisi donum aliquod creatum illis intrinsecè inhærens; & cum vnctio, & sanctificatio stare possit pro vtraque sanctificatione, & vnctione, accipitur in Christo pro vna, videlicet, substantiali, in hominibus puris pro alia, nempè, quæ a forma accidentali intrinsecè inhærente præstatur. Et certè non *gratia*, non minus indicat donum creatum, quam nomen vnctionis, & inhabitationis spiritus Sancti: cum ergo fateatur Lorca, ex testimonio Ioannis 1. *cap.* vbi Christus asseritur plenus gratiæ, non colligi omnino efficaciter sanctificationem Christi per gratiam, quæ sit donum permanens, & creatum, non video cur ex illis testimonijs, in quibus vnctus asseritur, & in ipso inhabitare spiritum Sanctum, id omnino efficaciter colligi censeat.

Redarguitur Lorca.

12 *Tertium argumentum.* Tertio arguitur; nam eadem certitudine, qua asseritur impium iustificari per gratiam, quæ sit donum creatum intrinsecè inhærens, tenendum est Christi animam per donum accidentale creatum ipsi inhærens fuisse sanctificatam; sed impium iustificari per formam inhærentem, permanentem, & creatam est immediatè de fide: ergo etiam tenendum est, vt fidei certitudine verum esse in Christo Domino formam permanentem creatam ipsius animam sanctificantem, illique inhærentem intrinsecè. Minor constat ex Tridentino *sess.* 6. *canon.* 7. Maior autem ostenditur primo; nam seclusa expulsione peccati eadem omnino est ratio de sanctificatione animæ Christi, quæ est de iustificatione impij, suntque eiusdem speciei, sicut gratia Christi, & nostra specificè conueniunt; sed vbi eadem est ra-

est ratio, vt habet canonica regula, eadem esse debet iuris dispositio, quod non solum habet verum in iure præceptiuo, sed etiam in iure definitiuo veritatis fidei: ergo eadem certitudine est de iustificatione Christi, ac de nostra iustificatione censendum, quoad fieri per formam creatam, & permanentem. Secundo probatur maior: nam Tridentinum *loco allegato* definit, impij iustificationem fieri per formam inhærentem, propterea testimonia Scripturæ, in quibus impij iustificatio exprimitur per sanctificationem, per diffusionem Spiritus Sancti, & per internam spiritualem vnctionem; sed Christus in sacris litteris dicitur spiritualiter vnctus, & sanctificatus, & gratia Spiritus Sancti dicitur in ipso diffusa, plenusque gratia, & Spiritu Sancto asseritur, & in ipso Spiritu Domini dicitur requieuisse: ergo idem est de gratia Christi ferendum iudicium quoad præsens, quod tulit Tridentinum de gratia impium iustificante; & consequenter, si ex Tridentino habetur, tanquam de fide, impium iustificari per donum gratiæ creatum, & intrinsecè inhærens, etiam est, vt certum de fide tenendum, animam Christi Domini per donum gratiæ creatam, & intrinsecè inhærens sanctificatam fuisse.

13 *Respondetur Vincentius.* Hoc argumento ductus Magister Vincentius *relectione de Gratia Christi suprà allegata*, docet, nullum quantum ad præsens attinet esse discrimen in certitudine iustificationis impij per formam creatam inhærentem intrinsecè, & sanctificationis animæ Christi; quia tamen censet non esse de fide immediatè, nec mediatè impij iustificationem fieri per formam creatam illi inhærentem intrinsecè, sed solum ita certum, vt oppositum sit temerarium: quia communi Theologorum consensui aduersatur, id ipsum de sanctificatione Christi censet dicendum, quoad fieri per formam creatam, quod, nempè, temerarium sit hoc negare, non tamen hæreticum, aut erroneum, in quo sequutus est Magistrum Medina *in præsenti art.* 1. & iuxta hanc doctrinam, est argumento facto occurrendum, concessa maiore, negando minorem.

14 *Desteritur solutio Vincentij* Cæterum esse de fide immediatè, impij iustificationem fieri per formam creatam permanentem, eique inhærentem intrinsecè, probabilius iudicauimus *Tract. de Charitate circa art.* 2. Tametsi de fide non sit, talem formam esse habitum, *ibidem* defensauimus. Quare ad argumentum factum respondeo, negando maiorem. Ad primam probationem, nego etiam maiorem. In Christo namque præter dona creata est aliud donum, per quod sanctificetur intrinsecè, nempè, gratia substantialis vnionis; secus autem in puris hominibus; & ideo in illis, vt non per solam imputationum extrinsecam meritorium Christi iustificentur, sed per extrinsecam renouationem, necessario est recurrendum ad formam inhærentem creatam; in Christo autem, recursus iste non est necessarius omninò, vt Scripturæ verba de ipso loquentia saluentur; eo quod habet sibi intrinsecè vnitam sanctitatem increatam, de qua explicari, & verificari possunt. Et licet sanctificatio Christi per gratiam habitualem, quam esse in ipso fatemur, sit eiusdem essentialis speciei cum iustificatione impij; sanctificatio autem per gratiam vnionis non conuenit cum impij iustificatione specificè. Et de prima præsens litigium procedit, an scilicet, sit de fide conuenire animæ Christi?

15 *Ex iustificatione impij non fit euidens argumentum.* Et ex his ad secundam maioris probationem, concessis maiori, & minori, nego consequentiam. Ratio autem discriminis habetur ex dictis: nam vnctio spiritualis, interior renouatio, & sanctificatio impiorum, & Spiritus Sancti in eorum cordibus interna diffusio, non possunt aliter, quam per formam creatam, illis intrinsecè inhærentem saluari, ideoque Tridentinum prædictis testimonijs innitens, asseruit impij iustificationem per formam inhærentem, & permanentem fieri; at verò in anima Christi possunt hæc omnia saluari, absque forma creata, illi intrinsecè inhærente, vel saltim oppositum, non potest euidenti argumento conuinci; dicitur enim per diuinitatem, mediatè humanitati vnitam spiritualiter vnctus, & sanctificatus; & consequenter ob illam, & ratione illius, potest dici plenus gratia, & ratione eiusdem diuinitatis, vt humanitati vnitæ, potest dici Spiritus Sanctus in anima Christi diffusus, si fortè hæc propositio in Scripturis inueniatur, non formaliter, si de tertia persona Trinitatis loquamur, sed effectiuè, quatenus in Spiritus Sancti virtute fuit humanitas diuinitati vnita, per quam Deus habitat in Christo. Et etiam ratione diuinitatis potest dici Spiritus Sanctus in Christo requiescere, vt *superius* notabamus; ideoque non est omninò certum Tridentini definitionem ad Christi humanitatem extendi; nec est necessarium omninò, vt idem iudicium de humanitate Christi feramus, quod tulit Tridentinum de Gratia impium iustificante, quoad hoc, quod est sanctificationem per donum creatum fieri.

16 *Quartum argumentum.* Quarto arguitur; de fide est fuisse charitatem per modum formæ permanentis in Christo; sed charitas, vel est idem cum gratia habituali, vel necessario committatur illam: ergo, saltim est mediatè de fide fuisse in Christo gratiam habitualem. Minor cum consequentia tenet. Maior autem ostenditur primo; nam Christus est Princeps iustorum, & illorum caput; sed esse animabus iustorum charitatem, quæ sit donum permanens, & creatum, est immediatè de fide, vt ostendimus *Tract. de Charitate ad art.* 2. ergo est immediatè de fide donum charitatis permanens, & creatum residere in anima Christi. Secundo probatur: est enim de fide charitatem esse in hominibus iustis, ex illo testimonio Pauli Romanor. 5. *Charitas Dei diffusa est in cordibus nostris per Spiritum Sanctum, qui datus est nobis*: sed multo magis diffusa est charitas in corde Christi, de quo Paulus ad Ephes. 3. ait: *In charitate radicati, & fundati, vt possitis comprehendere, quæ sit latitudo, longitudo, sublimitas, & profundum, scire etiam supereminentem scientiæ charitatem Christi: ergo etiam est de fide, fuisse in Christo donum Charitatis permanens, & creatum.* *Ad Rom. 5. cap. ad Ephes. 3.*

17 *Respondetur 1.* Respondeo primo, prætermissa maiori, distinguendo minorem: in re, & in communi Theologorum sententia, concedo minorem: demonstrabiliter certo, aut euidenter, nego minorem, & consequentiam. Quia vt esset mediatè de fide, fuisse in Christo gratiam habitualem, ex eo quod in illo habitus charitatis extiterit, necessarium erat, quod identitas charitatis cum gratia habituali, vel concomitantia necessaria ad illam esset certa, vel certitudine fidei, vel certitudine naturali veritatis per se notæ, aut demonstrabilis; licet autem ita sit, quod charitas, vel est idem cum habitu gratiæ vel illum semper comitatur, non tamen hoc est certum certitudine fidei, nec per se notum, nec demonstrabile; & ideo ex maiori data, vt de fide, quod, nempè, in anima Christi fuerit donum permanens charitatis creatum, & ex minori sumpta, non colligitur, vt veritas mediatè de fide existentia charitatis in Christo, quæ sit donum creatum, & permanens.

18 *Respondetur secundò.* Secundo respondeo, negando maiorem. Ad primam probationem, concessis maiori, & minori, nego consequentiam. Non enim est euidens debere esse in capite formaliter omnes perfectiones membrorum, nec in Principe omnes illas, quæ in subditis reperiuntur; sed sufficit, si illæ perfectiones, vel aliæ eminentiores in Principe reperiantur; vnde ex eo quod Christus sit Princeps iustorum, & iustis charitas reperiatur, quæ sit donum permanens, & creatum, non infertur euidenter idem donum reperiendum in Christo, sed vel idem, vel aliud eminentius. Et quia diuinitas humanitati Christi hypostaticè vnita, est donum charitate eminentius; consequens fit, quod licet discursu facto efficaci consequentia probetur existentia habitus charitatis in Christo, non tamen euidenter hæc veritas inferatur. Ad secundam probationem, concessa maiori, distinguo minorem: re ipsa, concedo minorem, ita vt diffusio charitatis habitus certe sit, aut euidens in Christo, nego minorem, & consequentiam. Ratio autem, cur ex eo quod charitas in cordibus nostris dicatur diffusa, motum fuerit Tridentinum ad definiendum existentiam charitatis permanentis, & creatæ in animabus iustorum, & similis loquutio de Christo, non vrgeat, vt necessario idem feramus iudicium, est, quam dedimus *in solut. tertij argumenti*: quia, nempè, verba Scripturæ loquentia de puris hominibus, non possunt aliter explicari, nisi de dono creato ipsis inhærente intrinsecè; quæ autem de Christo loquuntur aliam explicationem admittunt, videlicet, de dono increato, quo illius anima infinitè sancta redditur.

19 *Arguit Suarez.* Et ex his solutum manet argumentum Patris Suarez, quo persuadere conatur, existentiam gratiæ habitualis in Anima Christi Domini, esse immediatè de fide; nam communi Patrum, & Scholasticorum consensus conspirantium in assertionem alicuius veritatis, vt indubitatam, & in Scripturis contentam, inducit certitudinem fidei, vt docet eleganter Canus *lib.* 12. *de locis Theologicis cap.* 7. *præcept.* 8. sed ita in præsenti contingit; omnes enim Sancti Patres, & Scholastici Doctores in existentiam gratiæ habitualis in anima Christi Domini, vt in veritatem indubitatam, & in testimonijs Scripturæ contentam vnanimi consensu conspirant: ergo esse gratiam habitualem in anima Christi Domini, illi intrinsecè inhærentem, est veritas immediatè de fide. *M.Canus*

20 *Respondetur.* Cui argumento ex dictis occurritur; concessa maiori, negando minorem. Licet enim omnes Doctores Scholastici existentiam gratiæ habitualis intrinsecè inhærentis in anima Christi fateantur, & in ista veritate vnanimiter conueniant; non tamen illam, vt omninò indubitatam dorent, nec omnes in illa, vt in Scripturis euidenter contenta consentiunt; cum maior pars Theologorum neget esse veritatem de fide, quod minime potest componi cum eo quod asserant, esse omninò indubitatam, & in Scripturis contentam; aliàs contraria docerent. Patres autem rem illam Scholasticè non tractantes, non omninò clarè loquuntur, possuntque illorum verba explicari de sanctificatione per gratiam substantialem vnionis; ac proindè, non potest ista veritas ex Patrum testimonijs euidenter, aut omninò certo deduci. De quo videatur Vazquez *disputatione allegata cap.* 1. *per totum.*

§. III.

§ III.

Statuitur secunda conclusio.

21 *Secunda conclusio.* SECVNDA CONCLVSIO SIT. *In anima Christi Domini fuit habitualis gratia, & oppositum asserere, non solum est temerarium, sed etiam errori proximum.* Ita quoad omnes partes Medina, Vincentius, Natarius, & Illustrissimus Araujo vbi *supra*. Et quantum ad primam partem probatur rationibus D. Thom. Prima est: nam quanto aliquod receptiuum est proximius causæ influenti, tanto magis de influxu illius participat; sed Deo, qui est causa gratiæ proximius accedit anima Christi, quam omnes aliæ rationales creaturæ, cum sit illi substantialiter hypostaticè vnita, quæ vnio non conuenit alteri rationali creaturæ, sed tantum vnio effectiua, vt effectus cum sua causa, aut vnio per affectum ratione amoris diuini: argo magis de influxu gratiæ participat, quam omnis alia creatura; & consequenter recipit in se perfectissimè donum gratiæ habitualis. Qua ratione, non solum probatur existentia gratiæ habitualis in anima Christi Domini, sed etiam quod in illa donum gratiæ habitualis perfectissimè extiterit.

Prima ratio D. Tho.

22 *Secunda ratio D. Thomæ.* Secunda ratio Angelici Doctoris est: nam anima Christi Domini, præter physicam vnionem personalem cum Deo, oportuit, vt aliam vnionem haberet, scilicet, per cognitionem, & amorem beatificum; aliàs cum beatitudo, & suprema felicitas, in Dei intuitione consistat, beatitudine perpetuò careret, & amicitia diuina, quæ in mutuo Dei amore consistit; sed ad connaturalem prædictorum actuum elicientiam, qualis animæ Christi erat debita; ipsamque decebat, non sufficit vnio personalis cum Deo, sed necessaria est habitualis gratia intrinsecè inhærens, & physicè dona supernaturalia radicans, vt *disp. seq.* constabit, vbi necessitatem gratiæ habitualis ad istum finem monstrabimus: ergo tali gratia fuit prædita.

23 *Tertia ratio D. Tho.* Tertia ratio Angelici Præceptoris est; nam perfectio, quæ communicatur effectui, præexistit formaliter in causa efficienta, si imperfectionem causæ repugnantem non dicat; sed anima Christi Domini influit gratiam habitualem in animabus iustorum, & aliàs non dicit imperfectionem repugnantem animæ Christi: ergo illam in se recipit. Et ex his suadetur vltimo; omnis namque perfectio spiritualis hominibus iustis competens, concedenda est animæ Christi, si nec pugnet cum visione beatifica, qua ab instanti conceptionis potitur, nec cum vnione hypostatica; sed gratia habitualis iustificans, est maxima perfectio spiritualis competens animabus iustorum, & alias non pugnat cum visione beatifica, nec cum vnione hypostatica, vt ex argumentorum solutione constabit: argo animæ Christi est tribuenda.

24 *Secunda pars conclusionis probatur M. Canus.* Deindè secunda pars conclusionis suadetur; illa namque est assertio temeraria, quæ opponitur torrenti Doctorum in re Theologica, & graui, & materiam fidei concernente, vt eleganti, & eruditione solita explicat M. Canus *lib. 7. de locis Theologicis cap. 3. concl. 5.* sed gratiam, quæ sit donum permanens, & creatum, in anima Christi extitisse, illamque sanctificasse, est communis Scholasticorum consensus, resque est Theologica, & grauis, & materiam fidei concernens; cum ex pluribus testimonijs Scripturæ probetur, & probabiliter colligatur: ergo assertio contraria opponitur torrenti Doctorum in re Theologica, & graui, & materiam fidei concernente; & consequentar est temeraria.

25 *Vltima pars conclusionis probatur.* Tandem vltima pars nostræ conclusionis probatur; nam propositio erronea, prout à propositione hæretica distincta, est, quæ opponitur conclusioni Theologicæ, idest, conclusioni per euidentem consequentiam deductæ, vel ex duabus præmissis de fide, vel ex vna de fide, & alia ratione naturali euidenti: argo propositio proxima errori erit illa, quæ opponitur conclusioni deductæ, ex vna præmissa de fide, & altera, etsi non euidenti, efficaci tamen argumento, & quod difficilem solutionem habeat monstrabili; aliàs non erit per quid propositio errori proxima ab erronea discernatur; sed in anima Christi Domini extitisse gratiam permanentem creatam ipsam sanctificantem, propositio huius conditionis est: ergo existentiam gratiæ habitualis in anima Christi negare, licet erroneum non sit, vt *in 1. conclus.* documus, est tamen errori proximum. Minor, in qua sola esse potest difficultas, ostenditur primo: nam Christo, vt homini, omnem spiritualem perfectionem competere, quæ cum visione beatifica, vel cum vnione hypostatica repugnantiam non habet, Theologi vno ore fatentur, vt catholicam veritatem, quod ad certitudinem fidei inducendam sufficere, etsi nullum adsit testimonium Scripturæ, Conciliorum, aut Pontificum, in quo contineatur, docet Canus *lib. 12. de locis Theologicis, præcept. 8.* vndè Christi animam ab initio suæ vnionis ad corpus Deum clarè vidisse, gaudet fidei certitudine, & non ex alio principio, nisi quia omnes Doctores id tanquam fidei certum sunt amplexati; sed gratia habitualis iustificans, est perfectio spiritualis, quod nullus inficiari potest, non pugnans cum visione beatifica, quod à nemine potest negari, nec incompatibilis cum vnione hypostatica, quod monstrari potest argumento efficaci discurrendo per omnia repugnantiæ capita, illaque efficaciter excludendo: ergo existentia doni creati, & permanentia in Christo illius animam sanctificans, deducitur ex vna præmissa de fide, & ex alia efficaci, etsi non euidenti, nec omnino insolubili, argumento monstrabili. Secundo probatur minor; etenim anima Christi fuisse ab instanti conceptionis beatam, tanquam assertio de fide, est communi Theologorum sensu receptum; & consequenter visionem beatificam ab illa fuisse connaturaliter elicitam, eadem certitudine gaudet; sed ad connaturalem elicientiam visionis fuisse necessariam habitualem gratiam, argumento satis efficaci, & quod non facilè soluitur, probat D. Thom. *in præsenti art. 1. vt seq. disp.* videbimus: ergo existentia gratiæ habitualis in anima Christi deducitur ex vna de fide, & ex alia, si non euidenti, efficaci tamen argumento monstrabili; & consequenter assertio huic veritati contraria, non solum temeraria est, sed etiam errori proxima. S. Th.

M. Canus

§. IV.

Duplici argumento occurritur.

CONTRA primam partem conclusionis arguitur primò: nam cui repugnat effectus formalis primarius alicuius formæ, & ipsa forma repugnat; sed repugnat Christo Domino effectus primarius gratiæ habitualis: ergo & gratia habitualis. Minor, in qua est difficultas, probatur; effectus primarius habitualis gratiæ est, esse diuinæ naturæ participem, vel esse Deum per participationem; sed repugnat Christo esse Deū participatiuè: ergo repugnat illi effectus primarius habitualis gratiæ. Maior cum consequentia tenet. Minor autem probatur: repugnat vnum, & idem subiectum esse Deum per essentiam, & esse Deum per participationem; sed Christus est Deus per essentiam: ergo repugnat illi esse Deum participatiuè; & consequentar est incapax primarii effectus gratiæ habitualis. 26 *Primum argumentum.*

Respondeo, concessa maiori, negando minorem. Ad illius probationem, nego etiam minorem. Ad cuius probationem, distinguo maiorem: secundum vnam, & eandem rationem, & naturam, concedo maiorem: secundum diuersas naturas, & rationes, nego maiorem, & distinguo minorem: est Deus per essentiam; secundum naturam humanam, nego minorem: secundum naturam Diuinam, concedo minorem, & distinguo consequens eadem distinctione. Solum enim infertur, Christum, vt Deum, seu ratione naturæ diuinæ, Deum per participationem esse non posse, quod libenter fatemur; vt sic enim per essentiam est Deus; non autem colligitur, quod secundum humanitatem, Deus esse participatiuè non possit; & hoc sufficit, vt gratiæ habitualis, & illius primarij effectus sit capax. Ita D. Thom. *in 3 Sentent. dist. 13. quæst. 1. art. 1. ad 1.* ad Annibaldum *in eadem distinct. quæst. vnic. art. 1. ad 2. q. 29. de Veritate art. 2. ad 5.* Et in hac *q. art. 1. ad 1. argumentum.* 27 *Respondetur.* S. Tho.

Sed oppones primo: quamuis Christus, vt homo, non sit Deus per essentiam, est tamen substantialiter deificatus, & substantialiter sanctus à sanctitate increata, vt *disput præced.* monstrauimus; sed non solum repugnat idem secundum eandem rationem esse Deum per essentiam, & Deum per participationem, sed etiam repugnat esse substantialiter deificatum, & sanctum, & esse accidentaliter participatiuè sanctum, & Deum, quod à gratia habituali primario præstatur: ergo in Christo, vt homine, non adest capacitas ad effectum formalem primarium gratiæ habitualis; & consequenter est incapax ad illam in se recipiendam. Minor, in qua est difficultas, probatur: *Illud, quod de aliquo dicitur secundum perfectam rationem, non potest dici de eo secundum rationem imperfectam, sicut quia Sortes dicitur naturaliter homo secundum propriam rationem hominis, nunquam dicitur homo secundum illam significationem, qua pictura hominis dicitur homo, licet assimiletur alteri homini.* Verba sunt D. Thom. *infra quæst. 32. art. 3. propè finem corporis*. Et ex hoc principio infert, quod, quia Christus est Filius Dei secundum perfectam rationem filiationis, licet secundum humanam naturam sit creatus, & iustificatus, non debet dici Filius Dei, nec ratione creationis, nec ratione iustificationis; sed esse substantialiter deificatum, & sanctum, est esse sanctum secundum perfectam rationem: esse autem sanctum per formam accidentalem, est esse sanctum secundum rationem imperfectam: ergo repugnat, idem secundum eandem rationem, esse sanctum substantialiter a natura diuina se ipsa sanctificante, & esse sanctum accidentaliter, & participatiuè per formam accidentalem. 28 *Replicabis 1.* S. Tho.

Oppo-

29 *Replica-bis secun-do.* Oppones secundo: in sanctificatione humanitatis a Deitate continetur eminenter sanctificatio a gratia habituali prouenient; gratia namque substantialis vnionis eminenter continet gratiam habitualem, & illius sanctificationem, sicut Deitas eminenter continet omnem perfectionem gratiæ habitualis; sed non stat cum continentia eminentiali alicuius formæ capacitas in subiecto ad talem formam in se recipiendam formaliter: quia namque Sol est calidus eminenter, non est capax recipiendi in se calorem formaliter, nec vt sit formaliter calidus: ergo effectus præstitus humanitati a gratia substantiali vnionis, non est compatibilis cum effectu formali a gratia habituali præstando; & consequenter, nec gratia substantialis vnionis potest compati in humanitate Christi cum gratia habituali.

30 *Ad primam replicam responde-tur I.* Respondeo ad primam replicam primo, concessa maiori, negando minorem. Ad illius probationem admissa, vt iacet Angelici Præceptoris doctrina, nego minorem. Nam licet esse sanctum a diuinitate formaliter, sit esse sanctum perfectiori modo, quam esse sanctum per formam accidentalem, comparenturque inter se, sicut magis, & minus perfectum in ordine sanctitatis; non tamen est esse sanctum secundum perfectam rationem sanctificationis a Deitate; hoc enim solum conuenit illi subiecto, cui diuina sanctitas est essentialis, non autem illi, cui conuenit communicatiuè, & per gratiam; vndè, quia Deus sanctus est per essentiam a sanctitate diuina, non est capax, vt sit sanctus, sanctitate accidentali, humanitas autem Christi, quæ est sancta sanctitate diuina, non est capax, vt sit sanctus, sanctitate accidentali, humanitas autem Christi, quæ est sancta sanctitate diuina, non per essentiam, sed per communicationem, capax est, vt sancta etiam constituatur per formam accidentalem: quia esse sanctam a Deitate per gratiosam communicationem, non est esse sanctam, secundum perfectam rationem sanctificationis a Deitate, ideoque non excludit alium sanctificationis modum præstitum a forma accidentali.

31 *Respon-detur 2.* Vel secundo responderi potest, ad probationem minoris, distinguendo, aut explicando maiorem, & doctrinam D. Thomæ: si dicatur secundum omnem modum debitum intra lineam perfectæ prædicationis, concedo maiorem: si desit aliquis modus intra talem lineam debitus, nego maiorem: & sub eadem distinctione minoris, nego consequentiam. Etenim sanctificationi vndique perfectæ debetur radicatio physica donorum, & facultatum ad ordinem gratiæ spectantium, dantiumque posse proximum ad supernaturaliter operandum; diuinitas autem, etsi humanitatem Christi sanctificet infinitè, non tamen sic illi vnitur, vt physicè radicet facultates ad ordinem gratiæ spectantes; ideoque non sanctificat humanitatem, nec de illa prædicatur omni modo debito, intra lineam perfectæ sanctificationis, ac proindè cum sanctificatione præstita humanitati a Deitate, datur in illa capacitas ad formam accidentaliter sanctificantem, physiceque radicantem dona, & facultates ordinis supernaturalis. Est tamen obiter aduertendum, humanitatem ex prædicto defectu, non debere dici sanctificatam à Deitate imperfectè priuatiue, sed tantum negatiue, non enim est in humanitate capacitas, vt radicationem physicam donorum supernaturalium à diuinitate recipiat, nec deitas effectum istum potest humanitati præstare, & ideo quod illum non præstet, non inducit in humanitate defectum priuatiuum, sed tantum modo negatiuum.

32 *Ad secun-dam re-plicam responde-tur primò* Ad secundam replicam respondeo, primo, concessa maiori, distinguendo minorem: cum continentia eminentiali purè effectiua, nego minorem: cum continentia eminentiali executiua, concedo minorem, & nego consequentiam. Nam licet gratia vnionis eminenter effectiuè contineat gratiam habitualem, non tamen continet illam eminenter executiuè, hoc est, executiuè præstando id, quod præstat gratia habitualis, non enim potest animam Christi eleuare ad radicandas physicè facultates ordinis supernaturalis, quod à gratia habituali animæ Christi præstatur. Et solum hæc continentia eminentialis non compatitur, seu componitur cum denominatione formali in eodem subiecto a forma eminenter contenta, non autem primus modus continentiæ eminentialis. Etenim in essentia, aut natura eminenter effectiue continentur proprietates, & tamen est impotentia ad illas in se recipiendas, secundum esse formale, vt constat in homine continente ratione naturæ eminenter effectiuè potentiam proxime intellectiuam, qui tamen est in potentia ad prædictam facultatem recipiendam in seipso secundum esse formale, & vt sit formaliter proxime intellectiuus. Nec obstat exemplum adductum, incapacitas enim in Sole ad caliditatem formalem, non nascitur ex solo capite continentiæ eminentialis caloris, sed ex eo quod incorruptibilis est, ac proinde incapax recipiendi qualitates alteratiuas, & ad corruptionem disponentes. Hæc est communis secundæ obiectionis solutio, quam dedit Noster Vincentius *relectione de Gratia Christi pag.* 104. & ex ipso posteriores Theologi desumpsere.

M. Vincent.

33 Secundo responderi potest, continentiam eminentialem effectiuam duplicem esse, alteram proprie effectiuam, quæ est eminentialis continentia perfecta, alteram radicatiuam; & licet demus primum modum continentiæ eminentialis, non stare in eodem subiecto cum capacitate ad formam eminenter contentam, recipiendam secundum esse formalem, ideoque in Sole ad caliditatem formalem capacitatem non esse; quia eminenter continet calorem continentia perfecta effectiua, secundus continentiæ modus obstare minime potest, vt in eodem subiecto sit capacitas ad formam eminenter contentam, vt formaliter in se recipiendam. Tum, quia non est continentia eminentialis vndequaque perfecta. Tum etiam; nam potius secum affert, & inuoluit capacitatem ad formam, sic contentam formaliter recipiendam; cum radix immanens sit, idest, radix proprietatum, quæ recipiendæ sunt in subiecto, in quo radicantur; vnde anima rationalis eminenter radicaliter continens intellectum, & cæteras proprietates, capax est ad illa recipienda secundum esse formale; eminentialis autem continentia conueniens gratiæ vnionis respectu gratiæ habitualis huius posterioris generis est; non enim continetur gratia habitualis in gratia vnionis, vt formaliter sanctificante humanitatem, continentia effectiua perfecta; aliàs constitueret humanitatem potentem efficienter principaliter physice, gratiam iustificantem causare, quod nullus Theologorum asseruit; sed ad summum continetur in illa prout sic, continentia radicatiua, quæ, vt diximus, non obstat capacitati ad formam in esse formali, sed potius non potest subsistere sine tali capacitate; si namque est radix physica habitualis gratiæ, radicat illam, non alijs, sed ipsi humanitati, sicut anima rationalis homini constituto per ipsam, proprietates radicat. *Respon-detur 2.*

Vel tertio, & melius responderi potest, prætermissa minori, negando maiorem. Nam licet Deitas in se considerata, eminenter gratiam habitualem, & omnes illius effectus contineat; prout tamen humanitati vnitur, gratiam habitualem, & illius effectus non continet eminenter. Quod patet; non enim continentia eminentiali proprie effectiua, cum non præstet humanitati esse causam efficientem principalem physicam gratiæ; id autem in Deitate, vt vnita humanitati eminenter continetur, cuius continentiam præstat humanitati. Nec continentia eminentiali radicatiua; cum prout vnita humanitati, non radicet physice gratiam, nec facultates ordinis supernaturalis, quæ gratiam sequuntur, sed tantum moraliter, in frequenti, & vera Theologorum sententia. Nec denique continet eminenter gratiam habitualem continentia æquiualentiæ; non enim taliter Deitas cum humanitate vnitur, vt æquiualeat omnibus effectibus humanitati præstitis à gratia habituali: cum ergo non restet alius modus continentiæ eminentialis, præter enumeratos, negandum est, gratiam habitualem eminenter contineri in gratia vnionis, prout sanctificante humanitatem; ac proinde ex capite continentiæ eminentialis, non repugnat humanitati Christi secundum esse formale. 34 *Respondetur 3. & melius.*

Secundo arguitur, si in anima Christi Domini esset gratia habitualis, sequeretur, Christum, vt hominem, esse Filium Dei adoptiuum; consequens est falsum, & contra communem Theologorum sententiam, *infra q.* 23. *art.* 4. ergo gratia habitualis in anima Christi non est. Probatur sequela primò: nam esse filium adoptiuum est effectus formalis habitualis gratiæ; sed non stat formam communicari subiecto sine proprio effectu formali: ergo si existit in anima Christi Domini, constituit Christum, vt hominem, Filium adoptiuum Dei. Secundo probatur, nam dato, quod forma communicata subiecto possit aliquo effectu priuari, non tamen potest connaturaliter esse in subiecto, cui non præstat omnem suum effectum formalem; cum ad omnes præstandos naturaliter forma inclinetur; & consequenter contra illius inclinationem sit aliquo effectu priuari; sed si gratia habitualis conceditur animæ Christi, non est in illa inconnaturaliter constituenda: ergo nullo effectu formali est priuanda; & consequenter Christum, vt hominem, Filium adoptiuum constituet. Tertio; nam ius ad hæreditatem, & filiatio conuertuntur, sed non potest esse gratia habitualis in Christo, quin illi tribuat ius ad hereditatem diuinam: ergo nec potest existere in Christo, quin illum Filium constituat, cumque non possit gratia habitualis filiationem naturalem præstare, præstabit necessario adoptiuam. 35 *Secundum argumentum principale.*

Denique probatur sequela, non enim potest gratia habitualis existere in Christo, quin ratione illius sit spiritualiter genitus, sed spiritualem generationem consequitur relatio filiationis: ergo non potest in Christo gratia habitualis constitui, quin ad illam aliqua filiatio sequatur, cumque naturalis esse non possit, erit necessario adoptiua. Maior, in qua est difficultas, ostenditur primò, ideo namque homines iusti constituuntur spiritualiter geniti per gratiam iustificantem: quia ratione illius participant naturam diuinam sub conceptu naturæ, sed etiam Christus, vt homo, si habituali gratia exornatur, participat ratione illius Dei naturam sub conceptu naturæ, cum esse 36 *Denique probatur sequela.*

esse formalem participationem naturæ diuinæ sub conceptu naturæ, non accidentaliter, sed essentialiter gratiæ habituali conuenit: ergo necessario, per illam, vel ratione illius, constituitur Christus, vt homo, spiritualiter genitus. Secundo probatur maior: etenim non stat actio naturalis terminata ad naturam sub conceptu naturæ secundum conuenientiam vniuocam, quæ generatio naturalis non sit: ergo nec dari potest actio libera terminata ad naturam participatam secundum conuenientiam analogam, quæ non sit generatio spiritualis; sed actio Dei infundentis gratiam in anima Christi Domini terminatur ad naturam diuinam participatam secundum conuenientiam analogam: ergo non potest non esse spiritualis generatio; & consequenter non potest esse gratia habitualis in anima Christi Domini, quin ratione illius constituatur Christus, vt homo, spiritualiter genitus.

37 *Respondetur argumento.* Respondeo, negando sequelam; adoptio namque extraneitatem in persona adoptata supponit, in Christo autem, non est duplex, sed vna tantum persona, & hæc extranea non est; ac proindè est in illo incapacitas, vt à gratia habituali effectum filiationis adoptiuæ recipiat; ideoque talem effectum gratia habitualis Christo, vt homini, non præstat, licet quantum est de se, possit talem effectum præstare; illumque de facto præstet subiecto non incapaci, de quo *infra quæstione 23. artic. 4.*

38 *Ad primã probationem respõdetur primò.* Ad primam probationem sequelæ, respondeo primo, distinguendo maiorem: est effectus formalis primarius gratiæ habitualis, nego maiorem: effectus formalis secundarius, transeat maior: & sub eadem distinctione minoris, nego consequentiam. Nam licet à forma communicata subiecto, non possit non præstari effectus formalis primarius; effectus formalis secundarius potest separari ab illa subiecto communicata; vt constat in quantitate Christi, quæ illum in Eucharistia non extendit in ordine ad locum, quamuis localis extensio sit effectus formalis quantitatis; quia non primarius, sed secundarius est; constat etiam in impenetrabilitate, quæ est effectus formalis secundarius quantitatis; & tamen quantitas Christi, est tali effectu priuata, quando egressus est ex vtero Sanctissimæ Virginis manentis incorruptæ post partum, & quando ad discipulos ingressus est ianuis clausis: cum ergo esse Filium adoptiuum Dei, ad summum sit secundarius gratiæ habitualis effectus, potest tali effectu in Christo, vt homine priuari ob subiecti incapacitatem.

39 *Respondetur secundò.* Vel secundo respondetur, prætermissa maiori, negando minorem. Nam esse Filium adoptiuum, est effectus formalis relationis, qua adoptatus ad adoptantem refertur, sicut esse Filium naturalem, est effectus formalis relationis, qua refertur genitus ad generantem; vndè sicut hæc relatio, non est effectus formalis secundarius naturæ terminantis generationem naturalem, sed aliquid consecutum ad generationem passiuam in genere causæ efficientis, vt ad proprium fundamentum: ita relatio filiationis adoptiuæ, non est effectus formalis secundarius gratiæ habitualis, sed quid consecutum fundamentaliter ad illam, vt terminantem spiritualem generationem, non autem est inconueniens, vt id, quod aliàs fundandum erat in gratia, non fundetur in illa de facto, quando existit in subiecto incapaci formæ, quę fundanda erat; sicut neque est inconueniens, quod gratia habitualis fidem non radicet in Christo, quam in hominibus iustis radicat in via; quia ad illam non est in Christo capacitas ratione visionis beatificæ. Nec inconueniens censetur; quod non radicet in nobis iustitiam satisfactiuam ad æqualitatem Deo, quam tamen in humanitate Christi huiuscemodi virtutis capaci radicat. Nec denique inconueniens reputatur, quod gratia iustificans in beatis fidem, & spem non radicet ob illorum incapacitatem ratione status beatis fidem, & spem non radicet ob illorum incapacitatem ratione status beatifici, quas virtutes physicè in viatoribus radicat. Non enim minus connectitur gratia cum prædictis virtutibus, vtpotè radix physica illarum, quam cum relatione filiationis adoptiuæ; & consequenter si potest radicatione prædictarum virtutum sine inconuenienti priuari, poterit etiam sine inconuenienti non fundare relationem filiationis.

40 *Ad secundam probationem respondetur.* Ad secundam probationem sequelæ, quæ contra vtramque istam solutionem procedit, dicatur: veram esse maiorem de effectibus illis formalibus, qui adæquatè, & conuertibiliter comparantur cum forma, idest, positis antibus ab illa semper præstari; si namque ab his impediatur, non erit in statu connaturalis; falsam autem de illis effectibus, qui ad formam non comparantur conuertibiliter adæquatè, nec forma petit, illos semper exhibere, sed solum in tali, aut tali subiecto, in hoc, vel in illo statu. Cuius distinctionis veritas patet: non enim minus opponitur existentiæ connaturali alicuius formæ in subiecto, impediri ab efficientia effectus, quem naturaliter causat, aut radicat, quam impediri ab effectu formali secundario; quando autem formam non petit semper in talem effectum exire, sed tantum in determinato subiecto, absque vlla inconnaturalitate à tali effectu impeditur; vndè gratia habitualis nullam violentiam patitur in beatis, etsi ab illa fides, & spes non dimanent, nec in hominibus iustis aliquam violentiam patitur, tametsi, non dimanet ab illa iustitia satisfactiua adæqualiter Deo, quæ ad illam in Christo sequitur: quia istarum virtutum resultantiam non petit vniuersaliter, sed tantum in determinato subiecto, vel in statu determinato, ad quæ indifferenter ipsa gratia comparatur. Idem ergo Nos dicimus de impedimento formæ ab effectu formali secundario; tunc inducere violentiam, aut inconnaturalitatem, quando forma talem effectum vniuersaliter petit; non vero quando solum illum petit in determinato subiecto; gratia autem habitualis est de se indifferens ad existendum in persona extranea, & in persona non extranea, & solum petit filiationem adoptiuam fundare, & in effectum adoptiuę filiationis exire in subiecto determinato, nempè, in persona extranea à diuina hæreditate; & idcirco, absque vlla violentia, vel inconnaturalitate tali effectu secundario, vel tali resultantia, in humanitate Christi priuatur, qui persona extranea non est.

41 *Ad 3. respondetur.* Ad tertiam probationem sequelæ respondeo, negando maiorem. Licet enim valeat benè, *est Filius: ergo hæres*; è contra tamen non valet; *est hæres, ergo Filius*: sed latius patet ius ad hæreditatem, quam filiatio; nepotes enim, & consanguinei in humanis ius habent ad auorum, & consanguineorum hæreditatem; & tamen filij non sunt. Et in diuinis Spiritus Sanctus ius habet essentiale ad hæreditatem Dei, cum essentialiter ei beatifica visio debeatur; & tamen filius non est, nec filius dici potest in aliquo sensu catholico: ergo licet ratione gratiæ habitualis conueniat Christo, vt homini, ius ad hæreditatem diuinam perperam indè colligitur per illam Dei Filium constitui. Quod dicas; ius ad hæreditatem fundatum in communicatione naturæ conuerti cum filiatione; ius autem competens Christo ad hæreditatem diuinam, ratione gratiæ habitualis, in communicatione, vel participatione naturæ diuinæ fundatur; & consequenter est ius filij. Constabit ex dicendis ad vltimam probationem sequelæ.

42 *Respondetur secundò.* Vel secundo responderi potest ad tertiam sequelæ probationem, distinguendo maiorem: ius ad hæreditatem primo competens subiecto, & filiatio conuertuntur, transeat maior: ius non primo competens, sed aliud supponens, & ad illud consecutum, nego maiorem: & sub eadem distinctione minoris, nego consequentiam. Nam ius Christo præstitum à gratia habituali, non est primum ius ad diuinam hæreditatem, sed supponens illud, nempè illud, quod Christo, vt homini, conuenit per gratiam vnionis; ideoque non infert filiationem in Christo præstitam à gratia habituali, vel super illam fundatam, quæ solutio est D. Thom. *in 3. Sentent. dist. 10. q. 2. art. 2. quæst. 3. ad 4. argum.* quod ita procedebat: *Per inhabitationem Spiritus Sancti homo efficitur filius adoptiuus; sed super Christum requieuit Spiritus Sanctus, vt dicitur Isaiæ 11. Ergo ipse debet dici filius adoptiuus.* Cui argumento his verbis respondet: *Ad quartum dicendum, quod alijs hominibus per Spiritum Sanctum inhabitantem acquiritur ius in hæreditate cælesti de nouo, quod in eis non competit per naturam, sicut filio Dei competit, vndè per Spiritum Sanctum inhabitantem, non dicitur adoptari.* S. Tho.

43 *Ad vltimã probationem respondet.* Ad vltimam sequelæ probationem respondeo negando maiorem. Ad cuius primam probationem distinguo maiorem: ideo homines iusti sunt spiritualiter geniti, quia participant naturam diuinam sub conceptu naturæ, & ad modum naturæ, concedo maiorem: præcisè, quia participant naturam diuinam sub conceptu naturæ nego maiorem: & sub eadem distinctione minoris, nego consequentiam. Nam licet per gratiam habitualem conueniat Christo, vt homini, natura Dei sub conceptu naturæ participatæ, non tamen communicatur illi ad modum naturæ, sed ad modum proprietatis consequentis gratiam vnionis, illamque præsupponentis; & ideo Christum, vt hominem, non constituit spiritualiter genitum. Quæ doctrina fundamentum habet in alia D. Thom. *infra quæst. 23. art. 4. ad 2.* illis verbis: *Gratia autem habitualis in Christo non facit de non filio filium adoptiuum, sed est quidam effectus filiationis in anima Christi, secundum illud Ioannis 1. Vidimus gloriam eius, quasi vnigeniti à Patre, plenum gratiæ, & veritatis.* Quibus verbis apertè Angelicus Doctor insinuat, ideo gratiam habitualem non constituere Christum, vt hominem, filium adoptiuum Dei: quia consequitur ad gratiam vnionis ergo eadem ratione, non constituet Christum spiritualiter genitum. S. Tho.

44 *Nõ obstat quod non consequatur physicè.* Nec obstat, quod gratia habitualis non consequatur ad gratiam vnionis per dimanationem physicam, sed tantum moralem; vndè fit per actionem infusiuam distinctam ab actione vnitiua humanitatis ad Verbum. Non, inquam, obstat; cum enim generatio spiritualis, non physica, sed moralis generatio sit, consecutio moralis formæ per illam productæ, tollit quod subiectum, cui infunditur, constituat spiritualiter genitum; sicut consecutio per modum proprietatis physicæ obstaret rationi physicæ generationis, etiam si actio distincta intercederet, vt plures intercedere docent in dimanatione physica proprietatum ab essentia.

Nec

45 *Nec iterũ obstat.* Nec iterum obstat, si dicas; gratiam habitualem in nobis consequi moraliter ad dispositiones præuias vltimo disponentes ad illam; & tamen hoc non obstante nos constituit spiritualiter genitos, & filios: ergo consecutio tantum moralis formæ participantis conceptum naturæ, non tollit ab illa, quod subiectum, cui infunditur constituat spiritualiter genitum, & quod infusio illius rationem spiritualis generationis *Respondetur.* sortiatur. Non, inquam, obstat, propter diuersum modum consecutionis; nam gratia iustificans consequitur in nobis ad dispositiones præuias, non vt pure effectus, sed vt illarum finis, eas sibi subordinando; ad vnionem vero hypostaticam consequitur, non vt finis, sed vt effectus illius; vndè vltimus terminus prædestinationis Christi est, esse per gratiam vnionis factam humanitati Filium naturalem Dei, & si consequi est per modum proprietatis se habere, quod impedit, ne forma communicata, etto natura sit, communicetur per modum naturæ, & quod genitum, & Filium constituat.

46 *Obijcies.* Sed dices; non minus est de ratione formæ sanctificantis, esse primam radicem donorum supernaturalium, quam de ratione formæ constituentis genitum, est, quod sit prima; sed quod gratia habitualis in Christo prima radix non sit donorum supernaturalium, sed priorem radicem supponat nempè, gratiam substantialem vnionis, non tollit quod sanctificet Christum, vt hominem. ergo quod ad filiationem naturalem Christi ad modum proprietatis sequitur, ideoque prima non sit, non impedit, quod Christum, vt hominem, constituat spiritualiter genitum.

47 *Respondetur.* Respondeo, negando maiorem. Nam de ratione formæ sanctificantis, solum est esse primam radicem positiuè, & in re; non autem esse primam negatiuè, & in modo se habendi, & terminandi actionem agentis: & quia gratia habitualis in Christo est prima positiuè, & in re, quatenus est radix donorum supernaturalium, & intuitu, cuius ratione sui, absque respectu ad aliud quodcumque donum, Deus animæ Christi gloriam potest conferre, ideo quamuis aliam priorem sanctitatem præsupponat, rationem formæ sanctificantis sortitur, & de facto animam Christi sanctificat; de ratione autem formæ terminantis generationem, & genitum constituentis, non solum est, quod in re sit natura participata à natura generantis, sed etiam, quod per se primo intendatur vt natura; vndè, quamuis Spiritui sancto natura diuina per processionem communicetur; quia tamen non per se primo intenditur sub conceptu naturæ; ideò illius processio generatio non est. Et quia, cum per modum proprietatis producitur aliqua forma, non intenditur per se primo, sed ex fine illius ad quod consequitur vt proprietas; ideo quamuis sit natura, generationem non terminat, nec constituit genitum subiectum, cui communicatur. Et ex his constat solutio ad secundam probationem maioris. Falsum enim est antecedens assumit, nempè, non posse dari actionem naturalem terminatam ad naturam sub conceptu naturæ, quæ naturalis generatio non sit, cuius doctrinæ falsitas, constat in actione, per quam Spiritus sanctus procedit; terminatur enim ad naturam diuinam, vt Spiritui sancto communicatam; & tamen generatio naturalis non est, ob rationem proximè assignatam.

48 *Instabis.* Sed adhuc instabis, & aduersus istam solutionem obijcies; prima gratia iustificans, per accidens in aliquo casu a Sacramento Eucharistiæ, collata constituit subiectum, cui datur spiritualiter genitum; aliàs homo illam recipiens Filius Dei adoptiuus non esset, quod nullus Theologorum asseruit; & tamen non intenditur per se: eum solum per accidens à Sacramentis viuorum possit prima gratia conferri vt fatentur omnes Theologi: ergo; quod gratia iustificans per se primo, non intendatur in humanitate Christi, sed ad aliud ordinetur, nempè, ad gratiam substantialem vnionis, cuius est moralis proprietas, non tollit, quod Christum, vt hominem, spiritualiter genitum, & filium constituat.

49 *Respondetur 1.* Respondeo primo: concessa maiori, distinguendo minorem: non intenditur per se negatiuè, nego minorem: non intenditur per se positiuè, transeat minor, & nego consequentiam. Per se negatiuè intenditur gratia prima iustificans, casu, in quo per accidens per Sacramentum Eucharistiæ confertur, quia non ordinatur ad aliud, & hoc sufficit, vt homo illam recipiens constituatur spiritualiter genitus; at vero gratia habitualis iustificans, humanitati Christi collata, adhuc negatiuè, non intenditur per se, hoc est, ratione sui, sed per aliud, & ratione alterius, ad quod ordinatur, nempè rationegratiæ substantialis vnionis; ideoque Christum, vt hominem, non constituit spiritualiter genitum, nec illius infusio in humanitate Christi, est spiritualis generatio.

50 *Respondetur secundum.* Vel secundo respondetur, concessa etiam maiori, distinguendo minorem: non intenditur per se ex vi significationis Sacramenti, concedo minorem: non intenditur per se ex vi eleuationis, qua tunc ad causandam gratiam eleuatur a Deo, nego minorem, & consequentiam.

Vel tertio respondetur aliter distinguendo minorem: non intenditur per se ex vi Sacramenti, concedo minorem: non intenditur per se a Deo gratiam infundente, nego minorem, & consequentiam. Nam licet Sacramentum Eucharistiæ, non sit per se institutum ad primam gratiam conferendam, sed ad augmentum gratiæ præstandum: & consequenter, casu, in quo prima gratia per ipsum conferatur, non intendatur per se ex vi Sacramenti, à Deo tamen gratiam principaliter infundente, per se in tali casu prima gratia iustificans intenditur: & hoc sufficit, vt actio infusiua gratiæ sit spiritualis generatio, & gratia infusa constituat spiritualiter genitum. 51 *Respõdetur tertio.*

§ V.

Vltimum argumentum diluitur.

Denique arguitur; non minus opponuntur inter se esse sanctum per essentiam, & esse sanctum per participationem, quam esse Filium naturalem. & Filium adoptiuum Dei, sed quia Christus, vt homo, est Filius Dei naturalis, non est, vt homo, Filius adoptiuus Dei, vt tenet communis Theologorum sententia *infra q. 23. art. 4.* ergo cum sit sanctus per essentiam, non potest esse sanctus per participationem; & consequenter, nec habitualem gratiam recipere, cuius effectus formalis primarius est, constituere hominem iustum, participatiuè Deum, & sanctum per participationem formalem sanctitatis diuinæ. 52 *Denique arguitur.*

Respondeo; negando maiorem. Cum enim sanctitas conueniat supposito ratione naturæ, ad denominationem sancti per essentiam, & sancti per participationem: sufficit diuersitas naturarum in eodem supposito, vt secundum vnam, sanctum per essentiam sit, & secundùm aliam sit sanctum per participationem: filiatio autem non conuenit supposito ratione naturæ, sed ratione sui: vnde ad filiationem adoptiuam, & naturalem, non sufficit naturarum diuersitas, sed requiritur realis suppositorum distinctio: & quia in Christo, cum vnitate suppositi, est diuersitas naturarum; fit, vt possit esse sanctus per essentiam secundum vnam naturam, & secundum aliam sanctus per participationem; non autem possit esse Filius adoptiuus, & Filius naturalis Dei. Ita D. Thom. *in 3. Sentent. dist. 13. quæst. 1. art. 1. ad 1.* vbi cum sibi obiecisset: *Sicut se habet filiatio adoptionis ad filiationem naturalem, ita se habet bonitas gratuita bonitatem naturalem; sed Christus, sicut ex vnione habuit quod esset filius naturalis, ita habuit, quod esset naturaliter bonus: ergo sicut non ponitur in eo filiatio adoptionis, ita non debet poni bonitas gratuita:* his verbis respondet: *Ad primum dicendum quod filiatio refertur ad personam: & quia extraneitas respectu diuinæ gloriæ, quam nomen adoptionis importat, nullo modo conuenit personæ illi: ideo nomen adoptionis de Christo non conceditur, sed gratia est perfectio naturæ cum subiectum eius sit anima, quæ est pars humanæ naturæ, ideo quamuis gratia importet aliquid non naturaliter inhærens: tamen potest ratione humanæ naturæ Christo conuenire.* 53 *Respondetur.* S. THO.

Sed dices, in Christo est tantum vnum suppositum, & tamen in illo duplex filiatio inuenitur; vna æterna, per quam refertur ad Patrem, & alia temporalis ad Matrem, ratione cuius Filius est Beatissimæ Virginis; etsi hæc secunda relatio, non realis, sed rationis sit, vt docet D. Thom. *infra q. 35. art. 5* ergo filiatio non dicitur de persona ratione personæ, sed ratione naturæ: & consequenter non incompatientur simul in eadem persona subsistente in diuersis naturis, filiatio naturalis, & filiatio adoptiua, admisso, vt admittimus, non esse incompatibiles in eodem supposito distinctas habente naturas, sanctitatem per essentiam, & sanctitatem participatam: vel e contra, si filiatio adoptiua, & filiatio naturalis, non possunt eidem conuenire per essentiam, & sanctitas participata, poterunt in Christo inueniri ratione diuersarum naturarum. 54 *Obijcies.* S. THO.

Respondeo concessis maiori, & minori, negando consequentiam. Nam licet in Christo vna tantum sit persona, & filiatio conueniat personæ, non ratione naturæ, sed ratione sui immediate; quia tamen vna Christi persona, duas terminat naturas, potest ratione personalitatis, vt terminantis naturam diuinam ei conuenire filiatio æterna, & ratione eiusdem, vt terminantis naturam humanam conuenire filiatio temporalis, qua refertur ad Beatissimam Virginem: tametsi hæc relatio quia inest personæ immediate, & persona Christi, est incapax recipiendi realia accidentia, non realis, sed rationis sit, vt docet in allegatis locis D. Thom. Ratio autem cur hæc duplex filiatio possit vni personæ Christi competere, non autem filiatio naturalis, & filiatio adoptiua, est: quia filiatio temporalis ad Virginem, & filiatio æterna, qua refertur ad Patrem, cum sint respectu diuersorum terminorum, non habent prædicata repugnantia; filiatio autem adoptiua; cum petat extraneitatem in persona adoptata, & hæc cum naturali filiatione eiusdem personæ stare non possit: fit consequens, quod nequeat cum personæ vnitate hæc duplex filiatio saluari. 55 *Respondetur.*

Inst

56 *Instabis.* Instabis; temporalis filiatio, & filiatio æterna habent prædicata essentialiter repugnantia respectu vnius personæ, vnam tantum terminantis naturam; & tamen respectu vnius personæ duas naturas terminantis, diuinam, nempè, & humanam, oppositionem non habent; eum simul Christo conueniant: ergo pariter filiatio naturalis, & filiatio adoptiua repugnabunt, & incompatientur simul in vna persona, vnam tantum terminante naturam, non vero in vna persona duas naturas terminante; & consequenter, quamuis persona Christi sit vna: quia tamen in duabus naturis subsistit, diuina, nempè, & humana, erit filius naturalis, vt subsistens in diuina, & filius adoptiuus, vt in humana subsistens natura.

57 *Respondetur.* Respondeo, concessis maiori, & minori, negando consequentiam. Ratio autem discriminis est, quia id, in quo opponuntur filiatio temporalis, & filiatio æterna, nempè, in terminando æternam, & temporalem generationem, conuenit supposito, aut personæ ratione naturæ; vt enim Docet D. Thom. *in hac 3.p. infra q.35 art.1. in corpore, & art.2.ad 3. argum.* terminare natiuitatem, seu generationem, conuenit personæ ratione naturæ; & quia in Christo est duplex natura cum vnitate personæ, vna ab æterno communicata, & alia producta in tempore; consequens fit, quod oppositio, quæ inter filiationem æternam, & filiationem temporalem versatur non sit respectu vnius personæ, nisi vt terminantis naturam, & quod Christo, ratione duarum naturarum, duplex ista filiatio conuenire possit: extraneitas autem, quam adoptio petit in adoptato, & ratione cuius pugnat cum filiatione naturali, petit personæ, non ratione naturæ, sed ratione personalitatis competere: & quia in Christo non datur, nisi vna tantum persona, & hæc non est, nec dici potest extranea ab hæreditate diuina; consequens fit, quod ei repugnat adoptio & filiatio adoptiua, quamuis duæ in illo repetiantur naturæ. S. Tho.

58 *Vrgebis primò.* Sed contra istam solutionem vrgebit aliquis primo; nam eo ipso, quod generatio conueniat supposito ratione naturæ, etiam filiatio, ratione naturæ illi conuenit: tùm, quia filiatio sequitur generationem, vt fundamentum sui: relatio autem, & fundamentum relationis ex eisdem principijs conueniunt, & consequuntur. Tum etiam quia sicut esse filium est tantum subsistentis: ita etiam esse genitum tantum subsistentis est. Tùm tertio, quia sicut natura non dicitur filia, ita nec genita dicitur, quo non obstante personæ conuenit ratione naturæ. Tùm denique, quia nulla potest discriminis ratio assignari inter esse genitum, & esse filium, vt proximum ratione naturæ conueniat; secus autem secundum. Sed eo ipso, quod filiatio conueniat supposito, ratione naturæ adest in Christo capacitas ad filiationem adoptiuam, & filiationem naturalem: ergo eo ipso, quod terminare natiuitatem competat personæ ratione naturæ, & ob hanc causam detur in Christo capacitas ad filiationem temporalem, & filiationem æternam, admitti etiam debet capacitas ad filiationem adoptiuam in Christo, non obstante filiatione naturali.

59 *Secundò.* Secundo; nam esto filiatio competat supposito ratione sui, & non ratione naturæ, possunt aliqua exacta à filiatione supposito, non ratione sui, sed ratione naturæ competere; vt patet in temporalitate à filiatione temporali petita, quæ personæ Christi conuenit, non ratione sui, sed ratione humanitatis, illi temporaliter vnitæ: ergo quamuis filiatio adoptiua petat extraneitatem in subiecto adoptato, poterit illa extraneitas personæ adoptatæ competere, non ratione personalitatis, sed ratione naturæ: cumque in Christo extraneitas detur ratione naturæ humanæ, erit in illo ad filiationem adoptiuam capacitas.

60 *Tertiò.* Tertio; nam extraneitas ad filiationem adoptiuam petita, sufficit, quod sit extraneitas naturæ: ergo filiatio adoptiua, & filiatio naturalis, non pugnat in eadem persona duas terminante naturas. Consequentia ex dictis tenet. Antecedens autem probatur, nam eo modo requiritur extraneitas ad filiationem adoptiuam, quo exigitur intraneitas ad filiationem naturalem; sed ad hanc sufficit intraneitas ratione naturæ: ergo ad illam extraneitas naturæ, aut ratione naturæ sufficit. Consequentia est bona. Maior constat à paritate rationis. Minor autem ostenditur primo; nam Christus Dñs est vere, & propriè Filius naturalis Beatissimæ Virginis, vt fides docet; & tamen in Christo, non est intraneitas cum Beatissima Virgine, ratione personalitatis, sed tantum ratione humanæ naturæ, cum solum ratione illius detur inter Christum, & Virginem vniuoca conuenientia: ergo intraneitas ad filiationem naturalem exacta, non est necessarium, quod conueniat supposito ratione subsistentiæ, sed sufficit, quod supposito competat ratione naturæ. Secundo probatur minor; nam intraneitas à filiatione naturali petita, est ius naturale ad Patris hæreditatem; sed Verbo Diuino non conuenit ius naturale ad hæreditatem Patris, ratione personalitatis, sed ratione naturæ diuinæ: tùm, quia aliàs, non solum natura diuina, sed etiam personalitate propria sanctificaretur formaliter, cuius contrarium *disp. praeced.* docuimus. Tùm etiam quia hæreditas diuina, vtpotè in operatione consistens, non potest supposito, nisi ratione naturæ competere, quæ sola est principium operandi: ergo intraneitas à filiatione naturali petita, sufficit, quod conueniat supposito ratione naturæ.

61 *Denique.* Denique impugnatur solutio; nam extraneitas de filiatione adoptiua exacta, est carentia debiti connaturalis hæreditatis Paternæ; sed in Christo, vt homine, est carentia debiti connaturalis hæreditatis diuinæ: ergo est in illo extraneitas ad filiationem adoptiuam sufficiens. Maior cum consequentia tenet. Minor autem probatur, etenim Christus, vt homo, est subiectum capax gratiæ, seu beneficij gratiosè collati à Deo: ergo in Christo, vt homine, est carentia debiti connaturalis hæreditatis diuinæ. Consequentia patet; cui namque hæreditas diuina debetur, debentur etiam omnia, quæ ad illam conducunt, cum quo debito non potest capacitas gratiæ componi: ergo si in Christo, vt homine, datur ad gratiam capacitas, non est illo, prout sic debitum connaturale hæreditatis diuinæ. Antecedens autem probatur; nam Christus, vt homo, est subiectum propriæ prædestinationis, vt docet D.Thom. *infra quæst 24.art.1. & 2.* sed subiecto prædestinato conuenit ex gratia terminus prædestinationis, vt *ibidem* à communi Theologorum docetur: ergo Christus, vt homo, & quatenus in humanitate subsistens, est subiectum capax gratiæ, seu beneficij gratiosè collati à Deo. S. Tho.

§. IV.

Singularis doctrina Vincentij refertur, & impugnatur.

62 *Ad primā obiectionē respondet Vincent.* VT PRIMAM ex his obiectionibus dilueret Magister Vincentius *relectione de Gratia Christi q.1.pag.127.& sequ.* communi D. Thom. interpretatione impugnata, singularem aggressus est viam dicens, filiationem conuenire supposito ratione naturæ terminantis generationem, & per illam productæ, vt subiecti *quo* formalis, non autem ratione naturæ, quæ generationem non terminat. Et quia humana Christi natura, non fit per spiritualem generationem producentem gratiam habitualem, sed sola habitualis gratia per talem actionem producitur; fit consequens, quod si adoptiua filiatio competeret Christo, non conueniret illi ratione naturæ humanæ, vt subiecti *quo* formalis, sed ratione habitualis gratiæ, quę est natura per prædictam actionem producta; & consequentèr filiatio immediatè Diuino Verbo competeret per exclusionem humanitatis mediantis, non verò excludendo gratiam; vnde necessarium esset, quod gratia, vt fundans filiationem adoptiuam, immediatè referretur ad diuinum Verbi suppositum ratione sui, & non ratione naturæ humanæ, & quod ei ratione sui gratia, non ex debito, sed gratiosè conueniret; & consequenter etiam necessarium esset, quod ratione sui, & non ratione humanæ naturæ esset extraneum à diuina hæreditate. Cumque hæc omnia pugnent cum sana doctrina, fit, vt filiatio adoptiua ratione gratiæ habitualis, Christo, etiam vt homini, competere minimè possit.

63 *Si in contrarium alli opponatur.* Quod si in contrarium obijcias; gratiam habitualem, vtpote accidens reale, non conuenire Christo immediatè, & ratione suppositi; alias realiter mutaretur per gratiam in se receptam, sed mediatè, & ratione humanæ naturæ, vt immediati subiecti: ergo si gratia habitualis relationem filiationis fundaret, talis relatio non immediatè, sed mediante humanitate Diuino Verbo competeret. Patet consequentia; nam relatio super aliquam formam fundata, conuenit ratione illius; & consequenter si gratia prædictam relationem fundans conuenit Christo ratione naturæ humanæ, etiam relatio fundata, ratione humanitatis Christo conueniet.

64 *Respondetur.* Respondeo; gratiam habitualem considerari posse dupliciter: primo in ratione qualitatis sibi, & alijs accidentibus communi: secundo sub conceptu naturæ diuinæ participatæ, & sub prime consideratione supponere formaliter naturam humanam, & ad suppositum Verbi, non nisi mediatè, & ratione humanitatis referri; sub secunda verò consideratione comparari ad suppositum Verbi immediatè, & omninò materialitèr cum humanitate in Verbo coincidere; sicut si modo Verbum humanitati vnitum, simul cum humanitate Angelicam terminaret naturam, hæc ad suppositum Verbi immediatum ordinem diceret, omninò materialiter humanitate ad illam se habente; quando enim duæ naturæ eidem copulantur supposito, vna non est alteri ratio conueniendi supposito sed vtraque immediatè comparatur cum illo, & inter se materialiter solum. Ita, inquit, discurrendum est de gratia considerata sub conceptu naturæ diuinæ participatæ, quod, nempè, immediatè ad suppositum Verbi comparatur, de materiali humanitate se habente; licet considerata in ratione accidentis, non immediatè, sed mediate comparetur ad Verbum ratione humanæ naturæ.

Huius

65 *Reijcitur primò.* Huius tamen acutissimi pariter, ac doctissimi Magistri doctrina, quam ex ipso accepit Cabrera *infra q. 23. art. 4. disput. 2* subtiliter magis, quam solidè excogitata videtur. Et reijcitur primo ex D. Thom. *infra qu. 35. art. 5.* vbi docet, relationem filiationis Christi ad Beatissimam Virginem non realem, sed rationis esse: quia immediatè inhæret supposito Christi, cui accidentia realia recipere immediatè repugnat; at si natura generationem terminans esset subiectum *quo* relationis filiationis, & non reciperetur omnino immediatè in supposito, ratio hęc D. Thom. esset nulla: ergo natura generationem terminans, non est subiectum *quo* relationis filiationis in doctrina D. Thom. & consequenter cum illa non potest tradita solutio subsistere. Probo manifestè minorem: non enim repugnat supposito Verbi esse subiectum *quod* immediatum accidentis realis, mediante humanitate, vt subiecto *quo* formali; vt enim docet idem D. Thom. *quæst. allegata art. 1. & 2.* generatio Christi ex Virgine realis generatio est, & in supposito Verbi immediatè vt *quod*, recipitur humanitate, vt subiecto *quo* mediante; sed si relatio filiationis reciperetur in supposito media natura terminante generationem, relatio filiationis Christi ad Beatissimam Virginem reciperetur in Verbo mediante humanitate, vt subiecto *quo* formali; cum humanitas generationem ex Virgine terminet: ergo non esset rationis, sed vera, & realis relatio; & consequenter cum D. Tho. docet, filiationem recipi immediatè in supposito, loquitur de immediatione, non solum vt *quod*, sed etiam vt *quo* per exclusionem naturæ terminantis generationem, vt subiecti *quo* formalis relationis filiationis.

66 *Respondetur.* Respondebis; generationem respicere humanitatem vt subiectum, non solum *quo*, sed etiam *quod* immediatum inhæsionis, licet suppositum, vt subiectum *quod* denominationis respiciat; ideoque posse, quamuis reale accidens sit, conuenire supposito Christi, absque illius mutatione: filiatio autem, solum tanquam ad subiectum *quo* inhæsionis, comparatur ad naturam; vnde suppositum respicit, vt subiectum *quod* immediatum inhæsionis per exclusionem subiecti immediati *quod*; suppositum autem Verbi est incapax in se recipiendi accidens reale per modum subiecti *quod*, ratione sui immutabilitatis, & idcirco relatio filiationis ad Virginem, realis in Christo esse nequit.

67 *Sed contra.* Sed contra; nam iuxta istam solutionem, ex eo quod generatio in natura recipiatur, vt in subiecto inhæsionis immediato, non sequitur relationem filiationis eodem modo cum natura comparari; quando quidem, vt in solutione asseritur relatio filiationis omnino immediatè inest supposito Verbi; ideoque realis non est, sed rationis: ergo diuersa est ratio filiationis, & generationis, etiam si filiatio ad generationem, vt ad fundamentum sequatur; & consequenter, ex eo quod generatio ad naturam comparetur, vt ad terminum formalem, & vt ad subiectum *quo*, & filiatio ad illam sequatur, vt fundamentum, non infertur filiationem debere conuenire naturæ generationem terminanti, vt subiecto *quo* formali; qua sola ratione fuit conuictus Vincentius; vt communem Thomistarum doctrinam relinqueret, & nouam excogitaret.

68 *Deindè reijcitur. S. Tho.* Deindè reijcitur, ex eodem D. Tho. *Infra q. 23. art. 4. ad 3. ibi Dicendum, quod esse creaturam, vel etiam seruitus, vel subiectio ad Deum, non solum respicit personam, sed etiam naturam, quod non potest dici de filiatione*: ergo iuxta Diuum Thomam, aliter comparatur filiatio ad suppositum, quoad rationem immediationis, atque comparatur relatio seruitutis, & subiectionis ad Deum; sed hæc comparantur ad suppositum mediante natura terminante creationem, aut productionem, vt subiecto *quo* formali: ergo filiatio comparatur immediatè ad suppositum immediatione excludente naturam terminantem generationem, vt subiectum *quo* formale; aliàs nullum erit discrimen a D. T. statutum inter filiationem, & seruitutem, in comparatione ad suppositum.

69 *Tertiò reijcitur.* Tertiò, nam si natura terminans generationem, esset subiectum formale *quo* relationis filiationis, quæ strictè filiatio est, natura rationalis terminans productionem diuinam esset subiectum formale, *quo* relationis filiationis, non strictæ supra creationem fundatæ, qua rationales creaturæ Dei Filij dicuntur ad differentiam creaturæ irrationalis in qua non imago Dei, sed vestigium reperitur; consequens est falsum, & contra D. Tho. *infra q. 32. art. 3.* ergo natura terminans generationem, non est subiectum formale *quo* relationis filiationis, quæ strictè filiatio est. Sequela patet a paritate rationis. Minor autem probatur; nam D. Thom. *in corpore illius articuli* probat, Christum non posse dici Filium Dei ratione creationis: quia ratione generationis æternæ est Filius Dei secundum perfectam filij rationem, & non stat, dici de aliquo secundum rationem imperfectam id, quod de illo secundum rationem perfectam prædicatur, sed si filiatio fundata in creatione diceretur de supposito media natura creationem terminante, nullum esset inconueniens, quod diceretur de Christo, esto sit filiatio imperfecta: ergo iuxta D. Thom. prædicta filiatio, non dicitur de supposito mediante natura terminante creationem, vt subiecto *quo* formali. Minor in qua est difficultas, probatur: nam licet de eodem secundum vnam, & eandem rationem, non possit aliquid prædicari secundum perfectam, & imperfectam rationem; de eodem tamen secundum diuersas rationes, & naturas nihil obstat sic enunciari, vt constat ex eodem D. Th. in sanctitate per essentiam, & sanctitate per participationem, quæ duæ sanctitates, etsi vna perfecta, & alia imperfecta sit, de Christo prædicantur secundum diuersas naturas; at si filiatio in creatione fundata, diceretur de supposito, ratione naturæ terminantis creationem, esse filium hoc genere filiationis, enunciaretur de supposito Verbi, ratione naturæ humanæ, & esse filium perfectè, prædicaretur de illo ratione naturæ diuinę: ergo non obstante perfecta ratione filij conueniente supposito Verbi ratione generationis æternæ, posset etiam dici Filius Dei, filiatione in creatione fundata, si filiatio non comparatur immediatè ad suppositum, sed mediante natura terminante generationem.

70 *Denique impugnatur solutio.* Denique reijcitur; nam licet duæ naturæ, quarum qualibet est prima simpliciter, & alteri non subordinata, quando ab eodem terminantur supposito, materialiter solum coinciaant, & vtraque ad suppositum immediatè comparetur, vt constat in exemplo, quo vtitur Magister Vincentius, naturæ humanæ, & Angelicæ; quando tamen vna illarum, non est prima simpliciter, & aliæ subordinatur, non coincidunt materialiter, sed vna ad suppositum mediante alia comparatur; sed gratia habitualis, non est prima simpliciter sub conceptu naturæ, & prout sic subordinatur naturæ rationali: ergo non comparatur ad suppositum Verbi immediatè, etiam sub conceptu naturę, sed mediante humanitate.

71 *Minor probatur primò.* Minor, in qua est difficultas, ostenditur primo: nam illa est natura prima simpliciter, quæ dat primum posse, aliud posse non supponens; sed gratia habitualis, non det primum posse, aliud posse non supponens; aliàs vnita immediatè supposito creato, vel increato, illud constitueret potens radicaliter videre, & amare Deum, absque indigentia naturę intellectualis substantialis eidem supposito vnitæ: ergo gratia etsi natura sit, non tamen est prima simpliciter, sed aliam priorem naturam supponit.

72 *Secundò.* Secundo probatur; nam eatenus gratia obtinet rationem naturæ, quatenus est radix videndi, & amandi Deum; sed prout sic subordinatur rationali naturali naturæ, illamque essentialiter supponit; aliàs naturæ irrationali vnita præstaret posse radicaliter videre, & amare Deum: ergo gratia sub conceptu naturæ subordinatur naturæ rationali substantiali, vt subiecto, illamque essentialiter præsupponit; & consequenter, non est natura prima simpliciter, sed aliam præsupponens naturam.

73 *Tertiò.* Tertio eadem minor probatur; nam de facto gratia habitualis vnitur supposito Verbi sub conceptu naturæ ordinis supernaturalis; & tamen non vnitur illi immediatè, sed mediante humanitate; alias non sanctificaret humanitatem Christi; cum non præstaret illi posse radicaliter Deum videre, & amare in quo sanctificatio consistit; ergo gratia habitualis; etiam sub conceptu naturæ, non comparatur immediate ad suppositum, sed mediante humanitate.

74 *Denique.* Denique probatur minor; nam eo modo gratia habitualis dat posse radicale, quo facultates ordinis supernaturalis tribuunt posse proximum in ordine ad operationem; sed posse proximum a charitate, v. c. præstitum essentialiter supponit voluntatis actiuitatem, & mediante voluntate vnitur animæ rationali; alias habitus charitatis sine media voluntate posset dare proximam facultatem amandi: ergo posse radicale à gratia habituali prouenien, essentialiter præsupponit actiuitatem remotam naturæ intellectualis, eique subordinatur tantum quam subiecto eleuabili, & non nisi illa mediante potest supposito vniri.

§. Vltimus.

Obiectionibus factis occurritur.

75 *Occurritur primæ obiectioni.* QVare omissa solutione Vincentij, ad primam obiectionem respondeo, negando maiorem; quam non conuincit prima probatio; nam licet fundamentum, & relatio fundata petant eidem conuenire subiecto, non tamen petunt ratione eiusdem conuenire, quando dispar est inter vtrumque ratio, vt in præsenti contingere, ex *proximè* dicendis constabit. Vel secundo: quia filiatio fundatur in generatione, vt dante denominationem perfectam geniti, quam solùm tribuit supposito; & ideo filiatio soli supposito conuenit, & illi inest immediatè. Nec secunda probatio conuincit, nam esse genitum dupliciter sumitur terminatiuè, scilicet, & subiectiuè: primo modo conuenit supposito ratione naturæ: secundo modo ratione sui, vt docet D. Thom. *infra*

S. Th. *infra q. 35. art. 1.* esse autem Filium solum subiectiue dicitur; & ideò soli supposito conuenit. Nec tertia probatio vrget; nam licet natura non dicatur genita vt *quod*, dicitur genita vt *quo* filia autem nullatenus dicitur.

76 *Quarta probatio maioris non conuincit.* Nec denique quarta probatio conuincit; nam est duplex ratio discriminis. Prima, quia cum generatio sit via ad esse specificatur a termino formali; terminus autem formalis illius est forma, vel natura geniti, & consequenter conuenit composito, aut supposito ratione formæ, aut naturæ, generationa vt *quo* terminantis, filiatio autem non est via ad esse sed esse completum supponit, in illoque recipitur, & ratione subsistentiæ, per quam natura in esse completum conuenit. Secunda desumitur ex D. Tho. *quodlibet 9. quæst. 2. art 4. propè finem corporis*, illis verbis. *Non enim potest dici, quod subiectum filiationis sit suppositum æternum ratione humanæ naturæ, vel alicuius partis eius, sicut dicitur subiectum mortis, vel passionis; quia sic ipsa humana natura, vel pars eius esset primum subiectum filiationis, & denominaretur per ipsam, sicut contingit de aliis accidentibus, quæ attribuuntur Christo ratione humanæ naturæ: filiatio verò nunquam denominat, nisi ipsum suppositum, nec potest aliud pro subiecto habere.* S. Th.

77 *Forma conueniens supposito ratione naturæ aliquam denominationem tribuit naturæ.* Hæc D. Thomas. Ex quibus apertè constat, quod quando aliqua forma conuenit supposito ratione naturæ, tribuit naturæ aliquam denominationem: quia ergo filiatio nullam denominationem tribuit naturæ, benè tamen generatio: denominat enim illam genitam terminatiuè, & passiuè transmutatam, ratione alicuius partis eius, nempe, ratione materiæ, quæ per generationem transmutatur nouam formam recipiendo: consequens fit, quod generatio competat supposito ratione naturæ, sicut passio, & mors supposito Christi ratione naturæ conueniunt; esse autem Filium, non conuenit supposito ratione naturæ, sed ratione sui immediatè. Et hinc videmus Christum terminare generationem realem in tempore, & ab illa denominari realiter genitum, non autem relatione reali filiationis, sed relatione rationis, refertur ad Beatissimam Virginem, vt docet D. Thom. *infra q. 36. art. 2. & 5.* quia, nempè, filiatio personam respicit, vt subiectum immediatum denominationis, & inhæsionis, secus autem generatio, quæ licet personam, vt subiectum denominationis respiciat, non tamen illam respicit, vt subiectum immediatum inhæsionis. S. Th.

Quod si rationem petas, cur sicut natura denominatur aliquo modo genita, non possit etiam dici aliquo modo filia?

78 *Duplex doctrina ratio assignatur.* Respondeo duplicem esse rationem. Prima est, quia à nullo fuit hic aliquando denominata, ex quo habetur filiationem talis conditionis esse, vt solum supposito suam tribuat denominationem, illique immediatè, & ratione sui conueniat. Secunda est, nam *Generatio est processio viuentis à viuente in similitudinem naturæ*: & quia natura est aliquo modo viuens vt *quod*; ideo est, & dicitur aliquo modo genita; filiatio autem non est relatio aliquo modo geniti, sed geniti secundum perfectam geniti denominationem; eo quod est perfectissimum in linea procedentium per generationem; vndè sicut ob hanc causam, non potest natura denominari persona: quia, scilicet, persona est perfectissimum, quod inuenitur in rationali natura, ita & ob eandem causam non potest denominari filia. Et quidem si natura posset dici persona, vel filia, posset catholicè admitti in Christo duplex persona distincta realiter, quod nullus catholicorum docebit.

79 *Obijcies.* Sed dices, Patri conuenit esse generantem, & Filio æterno esse genitum ratione naturæ diuinæ, cum hæc sit in Patre principium *quo* radicale generandi, & in Filio sit terminus *quo* generationis æternæ; & tamen generatio nullam præstat denominationem naturæ diuinæ, vt in Patre, nec vt in Filio; aliàs constitueret Deitatem, in Patre generantem, & in Filio genitam constitueret; & consequenter hæc propositio esset vera: *Deitas generat Deitatem*, quod absurdum, & hæreticum est: ergo stat formam conuenire subiecto ratione alicuius prædicati, cui nullam denominationem tribuat; & consequenter, ex eo quod filiatio nullam tribuat denominationem naturæ, sed tantum supposito, malè probat Diuus Thomas, quod supposito immediatè conueniat, & non ratione naturæ.

80 *Respondetur.* Respondeo; concessa maiori, negando minorem pro vtraque parte. Nec sequitur Deitatem, in Patre esse generantem, & prout in Filio esse genitam, vt in obiectione infertur; nam præter denominationem generantis, & geniti est alia, quam tribuat diuinæ naturæ, nempè, prout in Filio esse communicatam per generationem, & prout in Patre, esse communicantem, quod verissimè dicitur; nam si non obstat identitas Deitatis Filij cum Patre, vt dicatur Deitas à Patre, Filio communicata, nec etiam obstare poterit identitas Deitatis Patris cum Filio, vt dicatur Deitas Patris communicans Filio Deitatem.

81 *Instabis.* Replicabis; nam Deitas prout in Filio, non solum est ratio terminandi generationem sub conceptu communicationis, sed etiam sub conceptu productionis: ergo sub vtraque ratione conuenit Filio passiua generatio ratione diuinitatis. Et tamen Deitas prout in Filio nullam suscipit denominationem a generatione sub conceptu productionis; aliàs in aliquo verò sensu, posset dici Deitas Filij realiter producta à Patre, & Deitas Patris realiter producens Filium; ergo stat formam conuenire subiecto ratione alicuius prædicati, cui nullam tribuat denominationem vt *quod*; ac proindè licet filiatio nullam tribuat denominationem naturæ, poterit ratione illius supposito conuenire.

Respondeo, concesso antecedenti, & prima consequentia, & minori subsumpta, negando secundam consequentiam. Nam ratio productionis, & ratio communicationis in generatione æterna, non sunt formalitates, aut essentiæ adæquatè distinctæ, sed sunt conceptus inadæquati generationis diuinæ, 82 *Respondetur.* quando autem forma vna conuenit ratione alterius, non est necessarium, quod immediato subiecto omnem tribuat denominationem, sed aliquam tantum; vndè vt Deitas in Filio sit ei ratio terminandi generationem, non est necessarium, quod ab illa denominetur realiter producta, sed sufficit, quod denominetur per illam communicata; & vt Deitas in Patre sit ratio cur ei generatio actiua conueniat, non est necessarium, quod a generatione actiua denominetur realiter producens, sed sufficit, quod denominationem communicantis a generatione suscipiat.

Nec sequitur, idem posse de filiatione dici; quod, nempè, conueniat supposito ratione naturæ, quamuis illam non denominet filiam per hoc, quod denominetur genita; nam filiatio, & generatio passiua in Deo non distinguuntur virtualiter adæquatè. Non, inquam, sequitur; nam licet filiatio, & passiua generatio Verbi, non distinguantur virtualiter adæquatè, distinguuntur tamen adæquatè eminenter, vel æquiualenter; æquiualent enim generationi passiuæ creatæ, & relationi filiationis fundatæ super illam, quæ sunt essentiæ adæquatè distinctæ, vtpotè pertinentes ad diuersa prædicamenta; vndè sicut in creatis, ex quibus argumentum ad diuina desumimus, non sufficit naturam aliquo modo genitam dici, vt filiatio recipiatur in illa: ita in Deo, vt filiatio ratione naturæ conueniat, non sufficit, quod natura aliquam denominationem à generatione passiua recipiat: ratio autem communicationis, & ratio productionis non distinguuntur eminenter, aut æquiualenter adæquatè in generatione diuina, cum in generatione creata vtraque ratio inueniatur; ideoque, vt generatio passiua conueniat ratione naturæ sufficit, quod naturam diuinam communicatam denominet, etsi non denominet illam productam. 83 *Non sequitur idem posse de filiatione.*

Ad secundam obiectionem dicatur, ea, quæ filiatio exigit ratione fundamenti, nempè, ratione generationis, vt est temporalitas, & conuenientia specifica in natura; posse supposito ratione naturæ competere, quæ verò à filiatione petuntur ratione sui in subiecto, quod denominat, debent supposito ratione sui conuenire, & huius conditionis est extraneitas ad filiationem adoptiuam exacta. 84 *Ad secundam obiectionem respondetur.*

Ad tertiam obiectionem respondatur, negando antecedens; cum enim immediatum subiectum filiationis sit suppositum secundum id, quod dicit in recto, requiritur ad filiationem adoptiuam extraneitas in supposito secundum subsistentiam, quam importat in recto, & non sufficit extraneitas naturæ, quæ nec vt *quo*, neque vt *quod*, est subiectum filiationis. Ad antecedentis probationem, concessa maiori, nego minorem. Ad primam illius probationem, concessa etiam maiori, negatur minor. Nam licet subsistentia Verbi, non habeat intraneitatem cum Beatissima Virgine sumptam pro conuenientia in genere entis, habet tamen intraneitatem sumptam pro exigentia, & iure connaturali ad illius hæreditatem; si enim hoc ius competeret creato supposito accipienti naturam ex Virgine, à fortiori competit Verbo eminentius terminanti naturam ex Virgine acceptam, & hæc secunda intraneitas sufficit ad filiationem naturalem, vt contraponitur adoptiuæ. Ad secundam probationem dicatur, intraneitatem ad filiationem naturalem petitam, esse ius naturale, identicum, vel formale ad Patris hæreditatem; licet autem ius formale ad hæreditatem diuinam Verbo conueniat, ratione solius naturæ; ius tamen identicum, illi conuenit, ratione propriæ subsistentiæ, quæ cum sit substantialiter identificata diuinitati, præstat identicè ius ad hæreditatem Dei, & hoc sufficit vt filiatio adoptiua excludatur; nam Filius adoptiuus est, qui solo affectu cum adoptante coniungitur: hypostasis autem Verbi, identificata cum natura Patris, non solo affectu est cum illo coniuncta; ac proindè habet intraneitatem ratione sui, à filiatione naturali petitam, & cum adoptiua pugnantem. 85 *Ad tertiam.*

Ad vltimam obiectionem, distinguo maiorem: est carentia debiti in persona, ratione sui, concedo maiorem: est carentia debiti in persona, ratione solius naturæ, nego maiorem: & sub eadem distinctione minoris, nego consequentiam. Nam licet in Christo, vt homine, sit carentia debiti hæreditatis diuinæ, ratione naturæ humanæ, non tamen est carentia talis debiti ratione personalitatis terminantis humanam naturam; & hæc carentia requirebatur, vt esset in Christo capacitas filiationis adoptiuæ: prima autem carentia suf- 86 *Vltima obiectioni occurritur.*

sufficit, vt sit subiectum propriæ prædestinationis; quia subiectum *quo* prædestinationis Christi est humanitas, non autem est subiectum *quo* filiationis.

87 *Aliter obiectionibus factis occurritur.* Aliter poterat obiectionibus factis occurri; nempè, asserendo, filiationem adoptiuam petere in persona adoptata extraneitatem ex omni capite, idest, non solum naturæ, sed etiam personalitatis in recto ingredientis personæ constitutionem, quæ extraneitas in Christo non datur, ideoque est incapax filiationis adoptiuæ. Quod autem ad adoptionem extraneitas adæquata requiratur: patet primo. Nam Concilium Francofordiense, ex eo quod Christus sit Filius naturalis, intulit Filium adoptiuum non esse, quæ illatio bona non esset, nisi adæquata extraneitas in subiecto adoptando peteretur à filiatione adoptiua.

88 *Filius adoptiuus solo affectu adoptantis cõiungitur.* Secundo; nam Filius adoptiuus est, qui solo affectu cum adoptante coniungitur; eo autem ipso, quod in aliquo ex ingredientibus ad constitutionem personæ, sit consubstantialis adoptanti, non solo effectu coniungitur cum illo; & consequenter, non saluatur adoptio. Quia ergo, etsi natura humana Christi extranea sit comparata cum Deo; personalitas tamen Christi, non extranea, sed consubstantialis est Deo; fit consequens, quod Filius adoptiuus esse non possit, etiam si admittamus filiationem dici de supposito ratione naturæ. Et hinc apparet discrimen inter æternam, & temporalem filiationem ex vna parte, & filiationem adoptiuam, & naturalem ex alia, vt possit Christus dici Filius Patris ab æterno, & Filius Virginis ex tempore, & non possit dici Filius naturalis, & Filius adoptiuus: quia, nempè, denominatio Filij ex tempore, non requirit, quod subiectum denominatum ab illa, ex omni capite incipiat in tempore; filiatio autem adoptiua petit subiectum ex omni capite extraneum. Et insuper apparet, cur possit Christus esse Deus per participationem ratione naturæ humanæ, & Deus per essentiam ratione naturæ diuinæ; non autem Filius naturalis, & adoptiuus propter diuersas naturas. Quia, scilicet, esse Deum per participationem, non dicit in subiecto denominato omnimodam exclusionem sanctitatis per essentiam, sed tantum ex parte illius naturæ, qua mediante vt subiecto *quo* prædicatur; filiatio verò adoptiua petit, quo subiectum adoptatum, sub nulla ratione consubstantiale sit adoptanti, sed vndique ab illo extraneum, & ab illius hæreditate. Sed de his plura *infra quæst.* 23. *articul* 4. vbi fusiùs doctrinam istam, Deo dante, sumus examinaturi.

89 *Gratia habitualis fuit in Christo à primo cõceptionis instanti.* Ex dictis in istius disputationis decursu, colligitur primo; gratiam habitualem extitisse in anima Christi Domini à primo conceptionis Christi instanti. Quod patet primo; nam ab illo instanti fuit sanctificata per gratiam substantialem vnionis, ad quam habitualis gratia ad modum proprietatis consequitur. Deindè; nam ab illo instanti fuit Christus beatus beatitudine animæ, & supernaturales actus exercuit, ad quorum elicientiam connaturalem, habitualis gratia in illius anima constituitur, vt *disput. sequenti* constabit. Denique; nam infusio gratiæ in primo instanti conceptionis Christi, fuit decens dignitatem illius; & aliàs in ea nulla repugnantia inuenitur: ergo fuit de facto illius animæ infusa à primo conce-

S. Tho. ptionis instanti, quod docuit D. Thom. *infra q.* 34. *art.* 1. & fatentur omnes Theologi.

90 *Fuit in illo instanti gratia habitualis in Christo cum omni intensione possibili.* Secundo ex dictis colligitur, in illo instanti fuisse animæ Christi gratiam habitualem infusam in omni intensione de lege ordinaria possibili. Quod etiam docuit D. Th. loco proximè allegato. Et patet primo, decuit enim dignitatem Christi gratiam habitualem cum omni perfectione possibili illius animæ communicari: ergo sic fuit de facto communicata. Deindè; nam licet gratia habitualis non sit passio, seu proprietas physica vnionis, vt *Tractat. sequenti* monstrabimus; fuit tamen ad modum proprietatis Christo communicata, vt partim constat ex dictis, pleniusque ex dicendis vbi *proximè* constabit; sed proprietates cum omni perfectione possibili consequuntur ad essentiam in primo productionis instanti: ergo gratia habitualis Christi à primo suæ conceptionis instanti, omnem perfectionem intensiuam obtinuit.

91 *Denique probatur.* Denique; nam statim a primo conceptionis instanti fuit anima Christi beata, perfecta, & plena beatitudine, vt docet

S. Thom. D. Th. *infra quæst.* 34. *art.* 4. aliàs augmentum aliquod beatitudinis animæ decursu temporis promeruisset; cuius contrarium docet D. Th. *infra q.* 19. *art.* 3. & cum illo Theologi communiter; sed ad beatitudinis perfectionem, & plenitudinem, præexigitur plenitudo perfectionis gratiæ; cum intensio visionis commensuretur cum intensione luminis, & luminis intensiua perfectio cum intensione gratiæ habitualis, ad quam

S. Th. lumen sequitur, tanquam passio ad essentiam, vt docet D. Thomas *in* 4. *Sent. dist.* 49. *q.* 2. *art.* 4. *Tertio libro Contra Gentes c.* 56. 1. *p. q.* 12. *art.* 3. & pluribus alijs in locis: ergo habuit etiam plenitudinem gratiæ a primo suæ conceptionis instanti & consequenter ab illo instanti fuit gratia habitualis in anima Christi Domini cum omni intensione possibili; non enim potest plenitudo gratiæ sine tali intensione subsistere. Et hæc de ista Disputatione applicanda litteræ Magistri *in* 3. *dist.* 13. §. 1. ad illa verba: *Ab ipsa conceptione gratiæ plenitudinem recepisse.* M. Sent.

DISPVTATIO XXIII.

Ad quid fuerit necessaria gratia habitualis in anima Christi Domini?

§. I.

Relatis sententijs prima conclusio statuitur.

EX DICTIS Disputatione vigesima prima, constat falsam esse Paludani sententiam, & aliorum, quos ibidem recensuimus, asserentium, gratiam habitualem necessariam fuisse in anima Christi Domini ad sanctificandum illam absolutè. Cum enim, vt *ibi* ostendimus cum frequentiori Theologorum sententia, per gratiam substantialem vnionis fuerit sanctificata formaliter; & consequenter gratia habituali seclusa fuisset absolute sancta, per euidentem consequentiam infertur, non fuisse necessariam gratiam habitualem in anima Christi ad sanctificandum illam absolutè; non enim stare potest necessitas alicuius formæ ad effectum, qui sine illa potest existere: ergo si anima Christi sine gratia habituali foret absolutè sancta, non est necessaria gratia habitualis, vt sancta sit absolutè. Restat ergo examinare ad quem finem, vel effectum necessaria fuerit gratia habitualis in Christo. 1 *Non fuit necessaria pro effectu sanctitatis absolutæ.*

Qua in re variæ sunt Theologorum sententiæ. Prima est Durandi *in* 3. *dist.* 13. *quæst.* 1. *n* 8. asserentis, fuisse necessariam habitualem gratiam in Christo, vt illius opera essent meritoria apud Deum. Quam sententiam tenet Paludanus *in eadem distinctione quæst.* 2. *conclusione prima*, & sequi tenentur illi Theologi, *disp.* 21. pro prima sententia adduximus, asserentes, animam Christi non fuisse sanctam formaliter per gratiam substantialem vnionis; cum enim subiecti sanctitas ad meritum requiratur, vt tenet communis Theologorum sententia 1. 2. *quæst.* 114. *art.* 1. si anima Christi non fuit sancta, & grata Deo per gratiam substantialem vnionis, rectè infertur, gratiam habitualem ad hunc finem necessariam fuisse, nempè, vt Christus, quatenus homo mereretur apud Deum; non enim est possibilis alia forma præter gratiam potens sanctificare formaliter in veriori Theologorum sententia. Et esto possibilis sit, de facto tamen non datur forma à gratia habituali distincta præstans formaliter sanctitatis effectum. 2 Prima sententia *Durand. Palud.*

Secunda sententia docet; gratiam habitualem non fuisse necessariam ad connaturalem elicientiam operationum supernaturalium; sed tantum vt sanctificaret animam Christi, sanctitate accidentali, quantumuis sine gratia habituali esset per gratiam vnionis sancta, substantiali sanctitate. Ita Lorca *disputatione* 37. *num.* 11. & *sequentibus*. 3 Secunda sententia *Lorca.*

Tertia per oppositum docet, fuisse necessariam gratiam habitualem ad connaturalitatem elicientiæ operationum ordinis supernaturalis; non autem ad sanctificationem animæ Christi vllo modo, nec ad completam, & consummatam sanctificationem humanitatis. Hanc tenet Vazquez *disp.* 41. *cap.* 4. & 5. 4 Tertia sententia *Vazq.*

Quarta sententia docet; fuisse necessariam gratiam habitualem in anima Christi Domini; tum ad completam illius sanctificationem, quatenus sine illa, licet esset substantialiter sancta, non tamen esset sancta completè; non enim haberet sanctitatem omnis ordinis. Tùm etiam, vt connaturaliter operaretur in ordine gratiæ; & consequenter etiam ad merendum connaturali modo, non tamen fuisse indispensabiliter requisitam, vt Christus, quatenus homo, mereretur apud Deum; potuit enim sine illa de potentia absoluta mereri. Hanc tenent Vincentius *de Gratia Christi quæst.* 5. *artic.* 1. Aluarez *disputatione* 31. Nazarius *in hac quæstio art.* 1 *cõtrouers. vnica conclus. vltima*. Illustrissimus Arauio *dub. primo*, & *secundo*; & ex Patribus Societatis Suarez *disputatione* 18. *sectione* 1. quos frequentius Recentiores sequuntur. 5 Quarta sententia *Vincent. Aluar. Nazar. Arauio Suarez.*

SIT PRIMA CONCLVSIO. *Gratia habitualis fuit necessaria in anima Christi Domini, vt eliceret connaturaliter actus ordinis supernaturalis*. Ita Auctores pro tertia, & quarta sententia relati. Et expresse Diu Thom *quæst.* 29. *de Veritate artic.* 1. *in* 3. *Sent. dist.* 13. *quæst.* 1. *artic.* 1. *ad Annibaldum ibidem*, & *in hac quæst. art.* 1. Quibus locis 6 Prima cõclusio S. Th.

locis probat Angelicus Doctor, existentiam gratiæ habitualis in humanitate Christi, vt coniungeretur Deo, non solum secundum esse, quod fit per gratiam substantialem vnionis, sed etiam secundum operationem, quod à gratia habituali præstatur. Cumque hæc necessitas essentialis non sit, vt *ex dicendis* constabit: necessario est accipiendus D. Thom. de necessitate connaturalitatis, quod, nempè, gratia habitualis necessaria fuerit in anima Christi Domini, vt connaturaliter eliceret amorem, & visionem beatificam, quibus Deo per operationem coniungitur.

7 *Probatur ratione D. Tho.* Et probatur ratione D. Thomæ ex præallegatis locis desumpta. Tunc enim agens, actum aliquem elicit modo connaturali, quando habet in se formam, ratione cuius inclinatur in illum; sed anima Christi Domini ratione propriæ entitatis, non est ad supernaturales actus inclinata; aliàs supernaturales non essent, cum non excederent omnis naturæ exigentiam: ergo vt ad illos inclinetur, & consequenter, vt illos eliciat connaturaliter, necessum est, quod aliqua forma eleuante suprà ipsius naturam existente afficiatur. At hæc forma eleuans humanitatem Christi est gratia habitualis: ergo necessaria fuit, vt anima Christi Domini supernaturales actus eliceret modo connaturali.

8 *Respondebis 8.* Respondebis primo; quod licet hoc argumentum probet necessitatem habitualis gratiæ in animabus iustorum, vt actus supernaturales eliciant connaturaliter; eo quod in illis non datur alia forma, à qua possit connaturalitas prædicta præstari, non autem conuincere illius necessitatem in humanitate Christi; eo quod ex vi gratiæ substantialis vnionis est euecta ad ordinem hypostaticum, in quo ordo gratiæ eminenter continetur; ac proindè, ratione huius eleuationis potest ad supernaturales actus inclinari; illosque elicere modo connaturali; ex quo vlterius sequitur, gratiam habitualem in anima Christi Domini ad hunc effectum præstandum necessariam non fuisse.

9 *Sed contra.* Sed contra, nam id ratione cuius anima inclinatur ad elicientiam actus, debet esse principium operatiuum vt *quo*, proximè, vel radicaliter; sed gratia substantialis vnionis, vi cuius anima Christi euehitur ad ordinem hypostaticum, & intra illum constituitur, non est vllo modo principium operatiuum vt *quo*; ergo per gratiam vnionis, non potest anima Christi ad supernaturales actus inclinari; & consequenter, non potest ratione illius modo connaturali supernaturales actus elicere. Maior cum consequentia tenet. Minor autem probatur; etenim in gratia vnionis tria solum inueniuntur, nempè, subsistentia personalis Verbi terminans, & suppositans humanitatem, Diuinitas vnita humanitati mediatè, illamque sanctificans, & modus substantialis vnionis creatus, quo humanitas Verbo vnitur; sed subsistentia non est, vt *quo* operatiua, sed tantum vt *quod*, & per modum conditionis ad operationem concurrit: diuinitas etiam principium *quo* operatiuum humanitati esse nequit; nam principium *quo* operandi proximum, vel radicale, debet cum illo, cui est ratio, & principium agendi, vel identitatem habere, vel illud physicè informare; quorum vtrumque diuinitati respectu humanitatis repugnat; modus etiam substantialis vnionis, quamuis intrinsecè humanitatem informet, non tamen est operatiuus vt *quo*, per modum principij proximi; aliàs esset virtus ordinis supernaturalis, & immediatè potentias animæ afficere, in illisque immediatè resideret, nec per modum principij *quo* radicalis; aliàs esset natura participata supernaturalis ordinis, quod nullus Theologorum asseruit: ergo anima Christi Domini non inclinatur ad operationes supernaturales per gratiam substantialem vnionis; & consequenter, vt ad illas inclinetur, & vt connaturaliter illas eliciat, inclinetur, indiget aliquo dono ordinis supernaturalis à gratia vnionis distincto.

10 *Respondebis 2.* Respondebis secundo, vt anima Christi eleuetur, inclineturque intrinsecè ad actus ordinis supernaturalis, sufficere qualitatem aliquam eiusdem ordinis fluidam, citoque ab intrinseco transeuntem; vndè quamuis concedatur, indigere animam Christi ad connaturalem elicientiam actuum supernaturalium dono aliquo supernaturali eleuante, illamque afficiente intrinsecè à gratia vnionis distincto, non probatur necessitas habitualis gratiæ ad hunc finem; datur enim forma eleuans, & intrinsecè inclinans ad prædictorum actuum elicientiam distincta à gratia habituali, scilicet, prædicta qualitas, quæ cum ab intrinseco fluida sit, essentialiter distinguitur à gratia habituali, quæ est donum ab intrinseco permanens.

11 *Sed contra.* Sed contra; nam operatio non procedit ab agente perfectè connaturaliter, nisi ad illam sit permanenter, & habitualiter inclinatum; sed qualitas fluida, & ex natura sua facilè transiens, non potest permanentem inclinationem præstare ad actus supernaturales: ergo vt anima Christi Domini connaturalitate perfecta, actus supernaturales eliceret, indiguit dono ab intrinseco permanente; & consequenter necessaria fuit ad hunc finem gratia habitualis. Minor cum consequentia probatione non indiget. Maior autem ostenditur primo: nam actus non elicitur à potentia connaturalitate omninò perfecta, nisi ab illa suauiter, faciliter, & delectabiliter procedat; sed sic elici non potest nisi à forma permanente præstari; facilitare namque potentiam est effectus habitus, prout à dispositione distinguitur: ergo non potest actus egredi à potentia perfectè connaturaliter, nisi ad illum sit permanenter, & habitualiter inclinata. Secundo probatur minor ex D. Thom. 1. 2. *q.* 110. *art.* 2. non enim potest agens naturale ad proprium finem perfectè moueri, nisi præter actualem motionem, seu qualitatem ab intrinseco fluidam, per formam permanentem in suum actum inclinetur; quo circa naturæ Auctor agentibus naturalibus, præter actualem motionem formas permanentes dedit, quibus in proprios actus, & motus permanenter inclinantur: ergo pariter vt agens supernaturale connaturalitate perfecta exeat in proprias operationes, præter qualitates fluidas, quibus applicatur ad illas, debet ratione formæ permanentis ad illarum elicientiam habitualiter, permanenterque inclinari. S.Tho.

12 *Respondebis.* Respondebis, tota hac doctrina admissa, adhuc sufficienter non inferri necessitatem gratiæ habitualis in anima Christi Domini, pro connaturali elicientia actuum supernaturalium. Nam iuxta D. Tho. 1. 2. *q.* 110. *art.* 3. gratia habitualis iustificans distinguitur realiter à virtutibus infusis; quo circa, vt docet Angelicus Doctor ibi *art.* 4. non in potentijs animæ, sed in anima immediatè subijcitur, illique immediatè inhæret. Vt autem agens supernaturale habitualiter, & permanenter ad supernaturales actus inclinetur, virtutes supernaturales sufficiunt, charitas ad dilectionem, fides ad actum credendi, & sic de alijs virtutibus ad suos actus comparatis; & consequenter, etiamsi ad connaturalem elicientiam actuum supernaturalium forma permanens in agente exigatur, per quam habitualiter, permanenterque inclinetur, non conuincitur adhuc necessitas gratiæ habitualis in anima Christi Domini, vt actus supernaturales videndi, & amandi Deum, cæterarumque virtutum eliciat connaturaliter; sufficiunt enim habitus virtutum per se infusarum, vt prædictos actus eliciat perfectè connaturaliter. S.Tho.

13 *Sed contra.* Sed contra primò; vt enim docet D. Th. 1. 2. *qu.* 110. *art.* 3. virtus est dispositio perfecti, idest, dispositi secundum naturam: ergo omnis virtus disponit subiectum conformiter ad naturam aliquam sui ordinis praexistentem in illo; & consequenter, virtutes supernaturales, vt sint in statu perfecto, sibique connaturali, petunt præexistentiam habitualis gratiæ, quæ in ordine supernaturali obtinet conceptum naturæ, & coniunctionem cum illa. Ex quo vlterius sequitur, sine tali coniunctione non esse in statu perfecto, & sibi connaturali; sed virtus non existens in statu connaturali, non potest cum perfecta connaturalitate in proprios actu exire; sicut enim operari præsupponit esse, ita connaturaliter operari supponit esse connaturale: ergo sine gratia habituali non eliciuntur actus supernaturales perfectè connaturaliter; & consequenter necessaria est habitualis gratia in anima Christi Domini, vt eliciat connaturaliter actus supernaturales.

14 *Secundò.* Secundò; sicut enim virtutes naturales præsupponunt naturam ordinis naturalis, ita virtutes supernaturales, vtpotè dantes facultatem proximam operandi, ex natura rei supponunt habitualem gratiam pro radice, quæ est natura illius ordinis: ergo sine gratia habituali non sunt in statu sibi debito, & connaturali; & consequenter, sine illa non possunt proprios actus elicere perfectè connaturaliter.

15 *Tertiò.* Denique nam actus supernaturales non solum petunt principium proximum sui ordinis, sed etiam principium radicale; at virtutes per se infusæ, non sunt principium radicale, sed proximum actuum supernaturalium: ergo eliciti sine gratia habituali, carent principio radicali à se exacto; & consequenter, vt cum perfecta connaturalitate eliciantur, non sufficiunt virtutes supernaturales residentes in potentijs, sed etiam gratia habitualis animæ inhærens requiritur.

§. II.

Obiectionibus in contrarium occurritur.

16 *Arguitur primò.* Contra istam conclusionem arguit Lorca vbi *supra num.* 10. nam gratia habitualis, non est forma operatiua, sed tantum sanctificatiua subiecti; ergo non potest requiri in anima Christi Domini, vt actus supernaturales connaturaliter ab illa procedant. Antecedens supponit. Et consequentia patet. Nam forma, quæ operatiua non est, non potest conducere ad operandum connaturaliter: ergo si gratia habitualis non est forma operatiua, non potest esse necessaria, vt actus supernaturales connaturaliter eliciantur ab anima.

17 *Respondetur.* Respondeo, distinguendo antecedens: non est forma operatiua per modum principij proximi per se primo ordinati ad operandum, concedo antecedens: per modum principij radicalis, non per se primo ad operandum, sed ad essendum ordinati

neço

nego antecedens, & consequentiam. Nam etiam natura substantialis, in sententia D. Th. illam realiter distinguente a potentijs, non est operatiua, vt principium *quo* proximum operandi, per se primo ad operationem ordinatum, sed vt principium *quo* radicale, per se primo præstans esse, & ex consequenti operari, & tamen ad operationes humanas, non solum naturaliter, sed etiam essentialiter, præsupponitur anima rationalis: ergo ex eo quod gratia iustificans, non sit principium *quo* proximum actuum supernaturalium, non sequitur, necessariam non esse, vt connaturaliter eliciantur.

18 *Obijcies.* Sed dices, sequi ex ista solutione, peccatores in quorum anima gratia habitualis non residet, non posse elicere actus supernaturales fidei, & spei, vel saltim non posse prædictos actus elicere, eo modo, quo ab homine iusto eliciuntur; consequens est falsum: ergo & solutionis doctrina. Minor pro prima parte supponitur; est enim catholica veritas, fidem, & spem per peccatum mortale non destrui; gratia autem habitualis per mortalem culpam destruitur; ac proindè sine illa possunt elici actus credendi, & sperandi. Pro secunda parte probatur; si namque actus fidei, & spei sine gratia habituali non elicerentur connaturaliter, sequeretur primo, amissa gratia habituali, amittendas esse connaturaliter fidem, & spem; secundo sequeretur, non deberi peccatoribus debito physico concursum ad credendum, & sperandum; consequens vtrumque est falsum; aliàs peccatores, loquendo ex natura rei, non possent actum fidei supernaturalis elicere: ergo prædicti actus eliciuntur connaturaliter ab homine peccatore, ratione fidei, & spei, sine gratia habituali.

19 *Respondetur.* Respondeo, negando primam partem sequelæ. Nam dependentia actuum supernaturalium a gratia habituali, dependentia essentialis non est; & ideo absque illa possunt existere in peccatore, & concedendo secundam partem sequelæ. Licet enim fides maneat in peccatore, & possit in proprium actum exire, non tamen manet in statu perfecto virtutis, nec habet connaturalem modum, quem petit, nempè, coniunctionis cum gratia habituali; ac proindè, non ita connaturaliter operatur in peccatore, ac in homine iusto. Nec sequitur primum inconueniens. Nam licet fides in peccatore non sit cum omni modo connaturalitatis exacto; quia tamen non est passio gratiæ, sicut charitas, & virtutes morales per se infusæ; ideo potest absque miraculo, in absentia gratiæ conseruari, etsi gratia habitualis in statu viæ sine fide nequeat existere. Nec secundum inconueniens infertur. Nam licet fides in peccatore non habeat statum, quem connaturaliter petit: quia tamen præstat illi posse physicum, physicè expeditum ad actum credendi, facit sibi debitum concursum, vt aliquando prorumpat illum. Idemque, & eadem ratione est de actu sperandi in peccatore dicendum.

20 *Secundum argumentum.* Secundo arguitur; actus, quos humanitas Christi eliceret sine gratia habituali, connaturaliter ab illa mediante fluida qualitate procederent: ergo gratia habitualis necessaria non est, vt sit connaturale principium actuum supernaturalium. Antecedens, in quo est difficultas, probatur; nam actus taliter ab auxilio procedens, quod essentialiter illi repugnat procedere a gratia habituali, connaturaliter ab auxilio procedit; sed actus, qui ab humanitate Christi sine gratia habituali, mediante auxilio, facilè transeunte procederent, talis sunt conditionis, quod repugnat illis procedere a gratia habituali: ergo connaturaliter elicerentur ab illo. Maior cum consequentia tenet. Minor autem probatur; nam actus ab aliquo principio essentialiter dependentes, non possunt elici sine illo; & consequenter repugnat, quod ab alio principio procedant; sed actus mediante auxilio fluido eliciti dependent ab illo essentialiter; dependentia namque actus vitalis, a principio vitali est dependentia essentialis; ergo repugnat illis essentialiter sine tali auxilio existere, & alio principio procedere.

21 *Respondetur.* Respondeo, negando antecedens. Ad probationem, concessa maiori, nego minorem. Ad illius probationem, distinguo maiorem: si à tali principio secundum vltimam differentiam inspecto per se procedant, concedo maiorem: si non procedant per se ab illo ratione vltimæ differentiæ, per quam ab alio distinguitur, sed sub ratione illi, & alteri principio communi, nego maiorem: & sub eadem distinctione minoris nego consequentiam. Nam actus media qualitate fluida eliciti, non dependent per se ab illa secundum vltimam differentiam, per quam à qualitate permanente distinguitur, nempè, sub conceptu fluidæ, & facilè transeuntis ab intrinseco; sed secundum rationem, vtrique qualitati communem, nempe, secundum conceptum tendentiæ ad obiectum actus per modum principij illius abstrahentem à ratione permanentis, & facilè transeuntis; & consequenter possunt procedere ab auxilio facile transeunte, & à qualitate permanente, & petere qualitatem permanentem, vt connaturaliter eliciantur.

22 *Obijcies.* Sed dices, sequi ex ista solutione, posse defendi necessitatem gratiæ habitualis ad elicientiam connaturalem actuum supernaturalium, etiam si diuinitas esset humanitati vnita vt principium *quo* radicale physicum istorum actuum; consequens est contra dicta *disp.* 21. vbi exindè inter alia probauimus, diuinitatem non esse vnitam humanitati per modum radicis physicè facultatum supernaturalium: quia aliàs gratia habitualis in humanitate Christi superflueret: ergo solutio tradita non subsistit. Probatur sequela; vt enim in solutione asserimus, possunt actus supernaturales indifferenter elici a qualitate fluida, & ab habitu permanente, cum connaturali exigentia, vt ab habitu permanente procedant: ergo pariter poterunt indifferenter procedere, tanquam a principio physico radicali a diuinitate physicè humanitati vnita, & à gratia habituali, cum exigentia connaturali, vt à gratia habituali procedant; & consequenter, quamuis de facto vniretur diuinitas humanitati vt principium *quo* physicum radicale actuum supernaturalium; adhuc sustineri posset necessitas gratiæ habitualis in anima Christi Domini, vt esset illorum actuum connaturale principium.

Respondeo primo, negando sequelam. Ad illius probationem, concesso antecedenti, nego consequentiam. Et ratio discriminis est; nam gratia habitualis est respectu actuum supernaturalium natura eleuatiuè, & quasi substitutiuè loco diuinæ naturæ, cuius est participatio, & imitatio; eo autem ipso, quod proprietarius adsit, non petitur substitutum, sed potius superfluit; ac proinde si diuinitas, cuius loco gratia habitualis substituitur, cuiusque est participatio, & imitatio adesset humanitati cum vnione sufficiente, vt esse posset principium *quo* physicum radicale actuum supernaturalium, potius diuinitas ipsa, quam habitualis gratia ab illis exigeretur, vt connaturale principium; consequenterque, vt actus supernaturales connaturaliter procederent ab anima Christi Domini, superflueret gratia habitualis. 23 *Respondetur primò.*

Vel secundo respondetur, ex doctrina à Nobis tradita, tantum inferri, quod possent actus supernaturales procedere à diuinitate, & à gratia habituali indifferenter disiunctim, vel diuisiuè, non autem copulatiuè: ita vt simul ab vtraque, vt à principio *quo* radicali procederent; hoc enim esse non potest, sicut nec potest actus charitatis procedere simul ab habitu, & ab auxilio facile transeunte, vt dante physicam sufficientiam: ita vt voluntas per habitum charitatis, & per auxilium facile transiens simul actuetur; & in actu primo proximo constituatur, sed ab auxilio procedit supernaturalis dilectio in absentia habitus charitatis. Diuinitas autem semel humanitati vnita, semper illi præsens est; ac proindè, si esset sufficienter vnita, vt principium *quo* radicale actuum supernaturalium, semper illos radicaret, cum quo non compateretur, quod habitualis gratia radicalem concursum exerceret. Nec est simile de virtutibus infusis eleuantibus potentias, & de gratia habituali animæ immediate inhærente, à quibus, vt simul concurrentibus actus supernaturales procedunt. Nam virtutes eleuantes potentias concurrunt ad actus supernaturales, vt principia illorum proxima, & gratia habitualis immediate inhærens animæ, vt principium *quo* radicale, & non repugnat, principium radicale, & proximum simul ad elicientiam actuum concurrere, imò est modus concurrendi connaturaliter petitus ab actibus; vt enim ex dictis constat, vt actus supernaturales connaturaliter ab agente procedant, petunt non solum principium proximum, sed etiam principium *quo* radicale; gratia autem habitualis, & diuinitas radicaliter concurrerent ad actus supernaturales, si diuinitas vniretur animæ Christi vt physica illorum radix, & non potest vnus actus simul à duplici radice procedere, sicut nec à duobus principijs proximis adæquatis. 24 *Respondetur secundò.*

Instabis, diuinitas, & gratia habitualis concurrunt ad actus supernaturales, simul illos radicando moraliter: ergo etiam radicando physicè possent simul ad eosdem actus concurrere; & consequenter, ex eo quod diuinitas esset humanitati vnita vt principium *quo* physicum radicale actuum supernaturalium, non sequitur, gratiam habitualem necessariam non fore ad eorundem actuum elicientiam connaturalem, & ad illum finem fore superfluam. Secunda consequentia bene ex prima colligitur. Prima tenet à paritate rationis. Antecedens autem constat ex his, quæ *disp.* 21. docuimus, nempe, diuinitatem sanctificare se ipsa humanitatem Christi formaliter; quia licet non vniatur humanitati, vt radix physica facultatum ad ordinem gratiæ spectantium, vnitur tamen vt radix moralis; sed etiam gratia habitualis moraliter illas radicat, ergo concurrunt simul moraliter radicando. 25 *Replicabis.*

Respondeo, distinguendo antecedens: diuinitas & gratia habitualis concurrunt simul radicando moraliter, æque immediatè, nego antecedens: diuinitas vt radix moralis mediata, gratia verò vt immediata radix, concedo antecedens, & nego consequentiam. Nam radicalis concursus physicus, quem diuinitati in hac solutione negamus, & ex quo *disput.* 21. §. 2. inferebamus superfluentiam gratiæ habitualis, est concursus radicalis immediatus in actus supernaturales. Nam auctores, quos ibi reiecimus, asserebant, posse diuinitatè ob conti- 26 *Respondetur.*

nentiam eminentialem gratiæ habitualis, illius effectum præſtare; effectus autem gratiæ habitualis, non eſt radicatio mediata, ſed immediata actuum ſupernaturalium; eo quod inter gratiam habitualem, & actus ſupernaturales, etſi medicent principia proxima, principium tamen radicale non mediat; & conſequenter, ſi diuinitas ob continentiam eminentialem gratiæ habitualis, poſſet illius effectum præſtare, poſſet humanitati vniri, vt radix immediata phyſica actuum ſupernaturalium. Et ex hoc rectè arguebamus, fore ſuperfluam in humanitate Chriſti gratiam habitualem pro connaturali elicentia actuum ſupernaturalium. Quod verò non poſſit diuinitas humanitati vniri, vt radix mediata phyſica actuum ſupernaturalium, non eſt ex hoc inconuenienti inferendum, nempè, ex eo quod gratia habitualis ſuperflueret ad connaturalem elicientiam illorum; ſed ex alio principio, videlicet, quia radix phyſica petit identitatem, vel phyſicam informationem cum eo, quod phyſicè radicans conſtituit, quorum vtrumque diuinitati reſpectu humanitatis repugnat; non enim poteſt identificari cum humanitate, nec illam phyſicè informare.

27 *Tandè arguitur.* Denique arguitur; vt enim anima Chriſti eliciat connaturaliter actus ſupernaturales, ſufficiunt habitus virtutum per ſe infuſarum immediatè reſidentes in potentijs, & mediatè animæ inhærentes; ergo gratia habitualis: quæ in ſententia D. Tho 1. 2. *quæſt.* 110. *art.* 3. à virtutibus infuſis diſtinguitur realiter, & immediatè in anima recipitur, eſt ad hunc finem ſuperflua. *Antecedens probatur 1.* Antecedens oſtenditur primo; etenim vt anima Chriſti ſit ſupernaturaliter operans in actu ſecundo, ſufficit vnus actus immediatè inhærens potentiæ, & egrediens ab illa, & mediatè inhærens, & egrediens ab anima, & vnum auxilium efficax immediatè potentiam, & mediatè animam applicans ad operandum; nullus enim duplicem actum diſtinxit, quorum vnum operetur anima, & in alio operetur potentia; nec ſimiliter duplex auxilium efficax ad animæ, & potentiarum applicationem: ergo vt ſit connaturaliter operans in ordine ſupernaturali, & connaturaliter eliciens ſupernaturales operationes, vnus habitus ſufficiet afficiens immediatè potentias, & mediatè inhærens animæ.

28 *Probatur ſecundo.* Secundo probatur antecedens; nam vt anima eleuetur tranſeunter ad agendum ſupernaturaliter, & ad eliciendum ſupernaturalem operationem, ſufficit vnum principium immediatè, inhærens potentijs, & animæ tantum mediatè; vt conſtat in auxilio ſufficiente, dato in abſentia habitus charitatis ad eliciendam dilectionem ſupernaturalem, per quod anima, & voluntas ſufficienter per modum actus primi eleuantur ad illius elicientiam; nemo enim in abſentia habitus duplex diſtinxit auxilium, quorum vno conſtituatur anima, & alio conſtituantur potentiæ in actu primo proximo ad ſupernaturaliter operandum: ergo vt anima eleuetur ad influendum connaturaliter in actus ſupernaturales, vnus habitus ſufficiet, inclinans permanenter immediatè potentiam, & mediatè inclinans animam.

29 *Reſpondetur.* Reſpondeo, negando antecedens. Ad primam probationem, concesso antecedenti, nego conſequentiam. Nam principij radicalis, & principij proximi quia ſubordinata ſunt, non datur niſi vnus actus, proximè ab vno, & ab alio remotè, & radicaliter egrediens; & conſequenter ad vtrumque applicandum efficaciter ad operationem ſola, vna applicatio datur, ſeu vna inchoatio actus; in qua eſſentia auxilij efficacis conſiſtit, diuerſas tamen formas requirunt, vt conſtat in ordine naturali; nam anima rationalis non conſtituitur radicaliter operatiua per ſuas potentias, ſed per propriam entitatem realiter a potentijs diſtinctam in ſententia D. Tho. Vnde ſicut in hoc ordine conſequentia facta non tenet; nam vnica actione, anima, & potentiæ operantur, & vna applicatione, vnoquoque auxilio efficaci applicantur ad agendum; & tamen quodlibet illorum gaudet ſua forma diſtincta, per quam vnum eſt operatiuum radicaliter, & aliud operatiuum proximè; ita nec tenet in ordine ſupernaturali; ſed quamuis anima, & illius potentiæ vna actione ſupernaturali operentur, & eodem auxilio efficaci applicentur ad operandum, poſſunt diuerſas qualitates exigere, vt ab illis operatio ſupernaturalis connaturaliter egrediatur: Et ita de facto contingit; nam vt anima ſit operatiua radicaliter, requiritur gratia habitualis illi inhærens immediate, & vt potentiæ ſint proxime operatiuæ requiruntur habitus virtutum per ſe infuſarum tribuentes facultatem proxime operatiuam, & inclinantes permanenter potentias ad operandum.

30 *Ad ſecundam antecedentis probationem.* Ad ſecundam antecedentis probationem, concesso antecedenti, nego conſequentiam. Ratio autem diſcriminis eſt; etenim concurrere connaturaliter animam ad operandum ſupernaturaliter, eſt concurrere radicando facultates proximas ordinis ſupernaturalis reſidentes in potentijs, ipſaſque conſtituentes in actu primo proximo in ordine ad operationem ſupernaturalem, ſicut concurſus connaturalis eiuſdem animæ in ordine ad operationes naturalis ordinis conſiſtit in radicando potentias proximè operatiuas; non autem poteſt conſtitui in ratione radicis facultatum ſupernaturalium per facultates ipſas radicatas; aliàs idem radicaret ſe ipſum, ſicut ſi cauſa efficiens in ratione cauſæ per effectum conſtitueretur idem ſe ipſum cauſaret; ideoque non poteſt conſtitui eliciens connaturaliter operationes ſupernaturales per eandem formam, quæ in potentijs reſidet immediate, illaſque conſtituit potentes proximè operari ſupernaturaliter, ſed alia requiritur, per quam in eſſe radicis conſtituatur, & hæc eſt habitualis gratia. Vt autem anima ſit potens proxime abſolute ad operandum in ordine ſupernaturali, prædicta radicatio non petitur; & non poteſt per ſolum auxilium immediatè inhærens potentijs, & mediatè afficiens animam conſtitui abſolutè potens ſupernaturaliter operari.

31 *Obijcies.* Sed dices; anima non ſolum eſt potens radicaliter connaturali modo operari in ordine ſupernaturali, ſed etiam eſt potens connaturaliter proximè; omne enim agens operans in actu ſecundo, præſupponitur pro priori ad operationem potens, non ſolum remotè, ſed etiam proximè operari; at hoc poſſe proximum, & connaturale præſtatur animæ ab habitibus virtutum per ſe infuſarum; gratia namque habitualis; cum ſolum radicaliter ſit operatiua vt *quo*, non poteſt poſſe proximum connaturale præbere: ergo ab habitibus virtutum per ſe infuſarum, conſtituitur anima, non ſolum potens operari abſolute, ſed etiam potens connaturali modo operari in ordine ſupernaturali; & conſequenter ad hoc poſſe connaturale præſtandum habitus gratiæ à virtutibus diſtinctus, neceſſarius non eſt.

32 *Reſpondetur primò.* Reſpondeo primo, conceſſis maiori, & minori, & prima conſequentia, diſtinguendo conſequens ſubiſumptum: non requiritur habitus gratiæ à virtutibus diſtinctus ad præſtandum poſſe connaturale proximum in ordine ad operationes ſupernaturales, concedo conſequentiam: non requiritur ad præſtandum poſſe connaturale radicale in ordine ad eaſdem operationes, nego conſequentiam. Et quia vt anima connaturaliter in ordine ſupernaturali operetur, & vt actus ſupernaturales perfectè connaturaliter ab illa egrediantur, vtrumque poſſe, nempe, radicale, & proximum requiritur; ſit conſequens, vt quamuis gratia habitualis immediatè inhærens animæ, & realiter diſtincta à virtutibus actuantibus potentias, ad vnum non requiratur; quia ad aliud poſſe requiritur, non ſit ſuperflua, ſed neceſſaria ad hunc finem, nempe, vt anima connaturaliter in ordine ſupernaturali operetur, & vt operationes ſupernaturales connaturaliter ab illa procedant.

33 *Reſpondetur ſecundò.* Secundo, & melius reſpondetur, conceſſa maiori, diſtinguendo minorem: poſſe proximum connaturale præſtatur animæ ab habitibus virtutum per ſe infuſarum, vt radicatis in gratia, & vt cum illa coniunctis, concedo minorem: vt à gratia ſeparatis, & non radicatis in illa, nego minorem, & diſtinguo conſequens: ergo non requiritur gratia habitualis ad prædictum poſſe proximum præſtandum per modum formæ, concedo conſequentiam: ad præſtandum connaturalitatem habitibus virtutum per ſe infuſarum, reſidentium in potentijs, vt illud præſtare poſſint, nego conſequentiam.

34 *Replicabis.* Inſtabis, habitus iſti etiam ſeparati a gratia, & non radicati in illa conſtituerent potentias, quibus immediate inhærent, non ſolum potentes proxime abſolute, ſed etiam potentes connaturaliter proxime elicere ſupernaturales operationes: ergo animam etiam in abſentia gratiæ, conſtituerent, non ſolum proxime abſolute potentem, ſed etiam potentem connaturaliter ad eaſdem operationes concurrere. Conſequentia patet. Non enim aliter virtutes per ſe infuſæ dant animæ poſſe operari, niſi hoc poſſe immediate præſtando potentijs: ergo eleuando potentias immediate ad connaturaliter operandum, eleuant mediate animam, vt connaturaliter operetur; & conſequenter, ſi virtutes in abſentia gratiæ conſtituerent potentias potentes proxime connaturaliter operari in ordine ſupernaturali etiam conſtituerent animam potentem, vt connaturaliter in eodem ordine operetur. Antecedens autem probatur; nam poſſe connaturaliter actus ſupernaturales elicere, eſt poſſe cum inclinatione ad illos, ratione formæ permanentis; ſed habitus virtutum per ſe infuſarum exiſtentes ſine gratia eleuarent potentias ad operandum cum inclinatione ad actus ſupernaturales, ratione formæ permanentis, cum ipſi formæ permanentes ſint, & conſequenter poſſint permanenter inclinare potentias: ergo conſtituerent illas, non ſolum potentes proxime, ſed etiam potentes connaturaliter elicere operationes ſupernaturales.

35 *Reſpondetur.* Reſpondeo, negando antecedens. Ad illius probationem, diſtinguo maiorem: poſſe proximum connaturale, eſt poſſe ratione formæ permanentis, vt connaturaliter, & in ſtatu perfecto exiſtentis, concedo maiorem, ratione formæ permanentis, non exiſtentis connaturaliter, nec in ſtatu perfecto ipſi debito, nego maiorē: & ſub eadē diſtinctione minoris, nego con-

ſe-

sequentiam. Vt enim forma aliqua operetur connaturaliter, necessum est, quod connaturaliter existat, sicut, quod absolutè existat requiritur, vt absolutè operetur; virtutes autem residentes in potentijs, si non radicantur in gratia, sed sunt separatæ ab illa, non existunt connaturaliter, nec in statu sibi debito, vt constat ex dictis inter probandum nostram conclusionem; vndè licet possint constituere potentias, potentes proximè absolute operari, & elicere operationes supernaturalis ordinis; non tamen possunt illas constituere potentes proxime connaturaliter elicere prædictas operationes, sed vt præstent hoc posse connaturale, necessum est, quod radicentur in gratia habituali, & cum illa coniungantur.

§. III.

Fuisse necessariam gratiam habitualem in anima Christi ad merendum, probatur.

36 *Secunda conclusio.* SECVNDA CONCLVSIO. *Gratia habitualis fuit necessaria vt principium connaturale effectiuum, & formale meriti; de potentia tamen absoluta potuit sine gratia habituali meterij.*

Prima pars conclusionis probatur. Prima pars conclusionis constat ex dictis; loquimur namque in præsenti de merito Christi, quod supernaturale sit quoad substantiam; sed vt in prima conclusione docuimus, & monstrauimus: actus supernaturales non possunt elici ab humanitate Christi omninò connaturaliter sine gratia habituali: ergo meritum in actu supernaturali consistens, pro principio effectiuo connaturali, gratiam habitualem requirit; & consequenter gratia habitualis necessaria fuit in anima Christi Domini, vt esset principium effectiuum connaturale merendi.

37 *Probatur secunda pars.* Secunda pars conclusionis probatur; nam formatio meriti, & dignificatio illius fit formaliter a forma sanctificante subiectum, & in meritum effectiuè influente, vt suppono ex communi Theologorum sententia. 1.2. *quæst.* 114. sed opera Christi Domini meritoria petunt gratiam habitualem pro principio sui connaturali radicali effectiuo: ergo illam exposcunt vt formam connaturaliter dignificantem, etsi formatione per gratiam habitualem supposita ad altiorem dignitatem eleuentur per gratiam substantialem vnionis. *Confirmatur.* Confirmatur etenim quæuis potentia exposcit connaturaliter per actum, vel formam sui ordinis actuari, vel formari; sed substantia actuum supernaturalium est in potentia, vt formetur, & media hac formatione actus supernaturales condigna merita constituantur: ergo connaturaliter petit per formam sui ordinis informari, sed gratia substantialis vnionis altioris ordinis est, nempè, ordinis hypostatici, gratia autem habitualis est eiusdem ordinis cum prædicta potentia: ergo petit connaturaliter informari per gratiam habitualem & consequenter gratia habitualis fuit necessaria in anima Christi Domini ad merendum vt principium meriti formale connaturale, idest, vt actus Christi meritorij formarentur per formam sibi connaturalem.

38 *Vtraque pars ex D. Thom. colligitur.* Deindè vtraque pars conclusionis, probatur ex D. Tho. q. 29. *de Veritate art.* 5. *ad* 4. illis verbis: *Dicendum, quod quamuis meritum Christi quandam infinitatis rationem habeat ex dignitate personæ, tamen rationem meriti habet ex gratia habituali sine qua meritum esse non potest*: ergo sensit Diuus Thomas, gratiam habitualem, saltim de lege ordinaria, & connaturaliter necessariam fuisse animæ Christi ad merendum, & ex illa, vel ab illa connaturaliter saltim dependere actus meritorios Christi; tùm vt a principio efficientes; tùm vt a forma dignificante immediatè, etsi hac dignificatione supposita, infinitam dignitatem, & vim infinite meritoriam accipiant, à persona Verbi operante.

39 *Vltima pars conclusionis probatur.* Tandem vltima pars conclusionis, quam communiter tuentur Theologi contra Durandum, in hunc modum probatur; nam potuit Christus de potentia absoluta actus supernaturales elicere, & illos ad præmium supernaturale ordinare sine gratia habituali; sed actus sic eliciti, & ad præmium supernaturale ordinati, essent merita supernaturalia, & condigna: ergo potuit de potentia absoluta sine gratia habituali mereri. Illatio est legitima. Minor constat; nam actus sic eliciti a subiecto grato procederent, nempè, à Christo, vt homine infinitè grato, & sancto per gratiam substantialem vnionis, essent liberi, boni, supernaturales ad præmium ordinati, & in statu viæ eliciti, & si pactum, vel promissio requiritur, posset etiam intercedere, quæ conditiones ad meritum condignum sufficiunt, de quo videantur Theologi 1. 2. *quæst.* 114. *Theologi.* ergo essent meritorij præmij supernaturalis. Maior autem probatur nam actus supernaturales non dependent à gratia habituali essentialiter: ergo possunt sine illa elici ab humanitate Christi medijs auxilijs supernaturalibus fluidis, & ab intrinseco facile transeuntibus. Consequentia patet; nã dependentia non essentialis potest de potentia absoluta suppleri: ergo si actus supernaturalis ordinis non dependent à gratia habituali essentialiter, possunt sine illa existere de potentia absoluta.

Antecedens autem ostenditur primo; si actus supernaturales dependerent essentialiter a gratia habituali, actus etiam intensiores gratia habituali præexistente, & illius augmentum promerentes, dependerent essentialiter a gradu intensiori gratiæ illis in præmium collato, & consequenter elicerentur ab illo; cum eadẽ ratio sit de actibus vt intensis comparatis cũ intentione habitus, ac de actibus quoad substantiam comparatis cum substantia habitus gratiæ, at hoc est impossibile; alias principium effectuum meriti condigni sub eodem merito caderet, essetque præmium illius; quod esse de lege ordinaria impossibile communiter docetur a Theologis, & contradictionem inuoluere, est frequentior Theologorum sententia: ergo actus supernaturales non dependent ab habitu gratiæ dependentia essentiali. 40 *Antecedens probatur primò.*

Secundo probatur: nam homo existens in peccato mortali tenetur aliquando Deum super omnia diligere dilectione supernaturali, & consequenter est in actu primo potens prædictam dilectionem elicere; nam sine potentia proxima ad actum in actu primo expedita, non stat obligatio inexcusabilis ad illius elicientiam; at si dilectio Dei supernaturalis dependeret à gratia habituali essẽtialiter in homine existente in peccato mortali non daretur proxima potentia ad illã: nam sine principio essentiali stare nequit potentia proxima ad actum, in peccatore autem non existit gratia habitualis: ergo dilectio supernaturalis, & consequenter alij actus meritorij non dependent essentialiter ab illa. 41 *Secundo probatur.*

Tertio probatur idem antecedens, & tacita solutio præcluditur: nam puer non baptizatus, quando primo ad vsum rationis peruenit, tenetur inexcusabiliter, saltim secundum regularem Dei prouidentiam, Deum super omnia diligere dilectione, qua posita infallibiliter iustificabitur; ac proindè dilectione, quæ sit supernaturalis, vt docet D. Th. 1. 2. *quæst.* 89. *art.* 6. vbi ex hoc principio colligit, nunquam posse peccatum veniale cum solo peccato originali inueniri: ergo habet in se principium quo possit proximè Deum super omnia diligere; nam sine potentia proxima non stat obligatio inexcusabilis, nisi ad summum quando carentia potentiæ voluntaria est personaliter, quod de prædicto puero dici non potest, cui carentia gratiæ habitualis solum est voluntaria voluntate capitis. At in puero non diligente, & prædictum transgrediente præceptum, non existit gratia habitualis: ergo sine gratia habituali datur posse proximum in actu primo expeditum ad dilectionem supernaturalem; & consequenter non pendet ab illa dependentia essentiali. 42 *Tertio probatur.* S. Tho.

Confirmatur. Nam si ob aliquam rationem actus supernaturales dependerent essentialiter a gratia habituali, maximè, quia est in ordine supernaturali natura, & vita in isto ordine radicalis; ac proindè ab illa omnis actus supernaturalis essentialiter dependet, sicut ab anima rationali, quia est vita radicalis intra ordinem naturæ, omnes actus naturales ab homine eliciti dependent essentialiter; at hæc ratio est nulla; ergo actus supernaturales non dependent essentialiter ab habitu gratiæ iustificantis; consequenter possunt de potentia absoluta sine illo elici ab anima Christi Domini. Minor, in qua est difficultas, probatur; si namque ratio facta aliquid probaret, conuinceret, non posse peccatorem fidelem actum fidei supernaturalem elicere; consequens est hæreticum, cum sit de fide, non destrui per peccatum mortale fidem, nec spem; & consequenter sit certum posse credere, & sperare: ergo ratio facta nihil conuincit. Patet sequela; etenim sine principio essentiali non stat existentia actus, nec potentia ad illum eliciendum; sed in peccatore fideli non existit gratia habitualis: ergo si actus supernaturalis credendi essentialiter dependeret ab illa, non daretur in peccatore fideli potentia ad prædictum actum eliciendum. 43 *Confirmatur.*

Respondebis peccatori fideli, quando elicit actum supernaturalem credendi, infundi habitualem gratiam, non quidem per modum habitus, sed per modum fluidæ qualitatis: & quia vt peccatum a subiecto excludatur, necessaria est habitualis gratia, non per modum dispositionis, sed per modum habitus communicata; consequens fit, quod cum peccato mortali commisso a peccatore fideli componatur habitus fidei, & potentia expedita ad credendum, & actum supernaturalem fidei eliciendum. 44 *Replicabis.*

Sed contra primò; vt enim frequentior, veriorque sententia docet, essentiale est gratiæ habituali, qua iustificamur à Deo, peccatum excludere ab anima; nam cu nõ repugnet formæ aliqua creata, cui exclusio peccati mortalis essentialiter conueniat, non est cur negetur repugnantiam illam essentialem conuenire gratiæ habituali, per quam de facto iustificamur: ergo non stat gratiam habitualem secundum sibi essentialia infundi peccatori fideli, siuè per modum transeuntis, siuè per mo- 45 *Sed cõtra primò.*

modum formæ permanentis; quin in eodem instanti peccatum excludatur ab anima; & consequenter, si exigitur habitualis gratia ad credendum fide supernaturali, non poterit in peccatore fideli simul cum peccato mortali existere fides, nec potentia proxima ad elicientiam actus credendi.

45 *Contra secundò.* Deindè; nam si vt actus credendi eliciatur de facto, requiritur habitus gratiæ per modum transeuntis, & auxiliantis communicatus, vt possit permanenter credere, requiritur habitualis gratia, vt permanenter communicata; consequens est falsum: ergo non requiritur gratia habitualis communicata per modum transeuntis ad credendum actualiter. Falsitas consequentis constans videtur: nam peccator fidelis ratione habitus fidei perseuerantis in illo simul cum peccato mortali, est potens permanenter, & habitualiter credere; cum hoc sit formalis effectus fidei, quo non potest priuari, fide in ipso perseuerante, & tamen habitualis gratia non est permanentèr in peccatore fideli; aliàs gratia habitualis in illo existeret simul cum peccato mortali per modum habitus permanentis, nec destrueretur per quodlibet peccatum mortale gratia iustificans, contra Tridentinum *sess.6 de iustific.can.27. & 28.* ergo vt peccator fidelis possit permanenter, & habitualiter credere, non requiritur, quod in illo existat gratia habitualis permanenter communicata. Sequela verò probatur indè; namque arguitur, necessitas gratiæ habitualis pro quolibet actu supernaturali eliciendo: quia sicut vita naturalis radicalis est necessaria ad actum naturalem vitalem sic radicalis ordinis supernaturalis, quæ solum est habitualis gratia, ad omnem actum vitalem supernaturalem exigitur; sed via radicalis naturalis, non solum exigitur ad actualiter operandum, sed etiam ad posse proximè operari: ergo vel parificatio inter vtramque vitam radicalem est nulla, vel affirmandum est gratiam habitualem, quæ est vita radicalis in ordine supernaturali, requiri, non solum ad actualiter operandum, sed etiam ad posse proxime operari operationes supernaturales, & consequenter sine illa in subiecto existente, non posse permanenter existere potentiam proximè operatiuam supernaturalis ordinis.

47 *Contra tertiò.* Præterea; nam si gratia in peccatore adstruitur ad actum fidei eliciendum, quia est in ordine supernaturali, debet in illo per modum naturæ existere; modus autem, & munus naturæ est, facultates proximas radicare; & consequenter erit in peccatore gratia per modum radicis. At sub hoc munere non existit in peccatore fideli: ergo in illo gratia habitualis necessaria non est pro actu fidei eliciendo. Probatur minor primò; nam gratia habitualis vnita per modum transeuntis, non potest radicare radicatione permanente; sed si esset in peccatore gratia per modum radicis, deberet radicare radicatione permanente; cum donum fidei, pro quo radicando adstruitur, permanenter sit in illo: ergo non existit gratia habitualis in peccatore fideli secundum munus radicis.

48 *Secundò probatur minor.* Secundo probatur minor: nam si in peccatore gratia habitualis existeret sub conceptu naturæ, & sub munere radicis quando elicit actum credendi, essent in illo omnes virtutes infusæ; consequens est falsum, & à nemine admissum: ergo cum peccator elicit actum credendi, non existit gratia habitualis in illo sub conceptu naturæ, & sub munere radicis. Sequela probatur primò: nam gratiam habitualem radicantem permanenter, consequuntur omnes virtutes permanenter communicatæ: ergo ipsam radicantem transeunter consequuntur omnes virtutes transeunter communicatæ. Secundo probatur: quia namque anima rationalis est in ordine naturali natura, non potest etiam transeunter vniri quin omnes illius proprietates transeunter communicentur; sed gratia habitualis est natura in ordine supernaturali; ergo si vnitur sub conceptu naturæ, vt transeunter radicans, omnia dona supernaturalia, quæ sunt proprietates illius, transeunter radicantur, & per modum transeuntis existunt.

49 *Denique reijcitur.* Denique tradita solutio reijcitur; nam sequitur ex illa peccatorem elicientem actum credendi, esse iustum transeunter; consequens est hæreticum: ergo solutio tradita non subsistit. Sequela probatur primò: nam effectus formalis sequitur propriæ formæ conditionem: ergo si gratia, cuius effectus formalis est sanctificatio, & iustificatio, potest transeunter, & permanenter communicari, esse iustum, & sanctum, poterit etiam permanenter, & transeunter contingere, & consequenter à gratia permanenter vnita præstabitur esse permanenter iustum, & ab eadem transeunter communicata, esse iustum transeunter.

50 *Secundò probatur sequela.* Secundo probatur sequela: quia namque esse iniustum, & inimicum Dei est effectus formalis peccati, à peccato permanenter existente præstatur esse iniustum permanenter, & ab illo transeunter existentem, necessario præstatur esse iniustum transeunter; sed esse iustum, & sanctum est effectus formalis gratiæ habitualis; ergo ab illa permanenter communicata, dabitur esse permanenter iustum, & ab eadem communicata transeunter, præstabitur esse transeunter sanctum, & iustum; & consequenter si per modum transeuntis existit in peccatore fideli cum elicit actum fidei, erit iustus, & sanctus per modum transeuntis.

§. IV.

Primum argumentum diluitur.

51 *Primum argumentum Thomistæ.* Contra istam conclusionem arguitur primò; nam sine actu charitatis non stat meritum condignum supernaturalis præmij, nec in nobis, nec in Christo, vt communiter docent Thomistæ 1. 2 *quæst.*114. *art.* 3. sed actus charitatis essentialiter dependet a gratia habituali; & consequenter non potest sine illa existere de potentia absoluta: ergo nec meritum condignum præmij supernaturalis sine illa esse potuit in Christo de potentia Dei absoluta. Minor, in qua est difficultas, probatur; nam actus charitatis essentialiter dependet ab habitu dante facultatem proximam in ordine ad illum; sed habitus charitatis essentialiter dependet a gratia habituali: ergo actualis dilectio essentialiter dependet ab illa. Maior probatur; vt enim *Tract. de Visione Dei art.5.* docuimus: visio beatifica essentialiter dependet ab habitu luminis gloriæ, saltim per modum transeuntis communicato; ergo etiam actus charitatis essentialiter dependet ab habitu charitatis, vel permanenter vel transeunter infuso. Minor etiam suadetur: vt enim docet D. Thom. *in hac quæst. art.* 2. habitus charitatis est proprietas consequens gratiam, sicut animam consequuntur naturales potentiæ; sed istæ taliter dependent ab anima, quod non possunt sine illa existere de potentia absoluta, vel saltim sine illa non possunt de potentia absoluta proprias operationes efficere: ergo habitus charitatis essẽtialiter dependet a gratia in essẽdo, vel saltim in operando; & consequenter sine illa, vel non potest existere, vel saltim in actualem dilectionem influere de potentia absoluta. S. Tho.

52 *Respondetur primò.* Respondeo primò, concessa maiori, negando minorem. Ad illius probationem, nego maiorem. Ad cuius probationem, concesso antecedenti nego consequentiam. Ratio autem discriminis est; nam visioni beatificæ conuenit essentialiter permanentia, vt exacta, idest, exigentia permanentiæ, licet possit communicari sine permanentia actuali: ac proindè nequit in intellectu præcontineri nisi ratione luminis permanentis ab intrinseco, & cui exigentia permanentiæ essentialiter conueniat quamuis possit actuali permanentia priuari; eo autem ipso quod lumen permanens sit ab intrinseco, est habitus quoad essentiam, licet statu habitus non gaudeat cum transeunter communicatur; & ideò visio beatifica essentialiter dependet ab habitu vel permanenter, vel transeunter intellectum eleuante. Actus autem charitatis non est permanens ex suis prædicatis specificis; cum secundum suam essentiam sit indifferens ad esse liberum, vt contingit in vita, & ad esse necessarium, qualiter contingit in patria; idenque non dependet essentialiter a qualitate permanente quoad essentiam, & cui exigentia permanentiæ sit essentialis, sed potest præcontineri in voluntate ratione auxilij ab intrinseco non permanentis, sed ex natura sua faciliè transeuntis; ac proindè non dependet essentialiter ab habitu charitatis.

53 *Obijcies.* Sed dices: ergo saltim pro elicienda visione beatifica necessaria fuit essentialiter, & indispensabiliter de potentia absoluta, gratia habitualis in anima Christi Domini. Patet consequentia; fuit enim necessarium lumen gloriæ in intellectu Christi, vt in beatificam visionem influeret tali necessitate, vt nec de potentia absoluta possit elici sine illo; sed etiam anima Christi in visionem beatificam præstat influxum: ergo necessaria fuit essentialiter gratia habitualis in anima Christi Domini: ita vt sine illa nequeat elici de potentia absoluta.

54 *Respondetur.* Respondeo, etsi hoc concederemus nihil contrarium nostræ conclusioni inferri, quæ solum de actibus meritorijs procedit, visio autem beatifica actus meritorius non est, sed meritorium præmium. Consequenter tamen ad dicta *conclusioni præcedenti* neganda est consequentia. Ad illius probationem dicatur dupliciter, animam posse ad actus supernaturales concurrere, primo mediate radicaliter, nempe, radicando principia proxima supernaturaliũ operationum: secundò mediate obedientialiter, quatenus potentijs medijs a se radicatis eleuari potest ad supernaturales actus eliciendos; & licet vt primo modo ad beatificam visionem concurrat, necessaria sit gratia habitualis indispensabiliter de potentia absoluta, quia ad sic concurrendum radicare debet lumen gloriæ in intellectu, quod sine forma supernaturali ab intrinseco permanente nequit præuare; ac proinde, nec sine gratia habituali, quæ in radice permanente facultatum supernaturalium consistit; vt autem secundo modo in beatificam visionem influeret, gratia habitualis necessaria non erat: quia hoc modo eleuatur anima solum mediate, & consequenter ab eadem forma, per quam intellectus immediate eleuatur; vnde cum intellectus per lumen beati-

beatificum sufficienter eleuetur ad eliciendam visionem, sufficienter etiam per idem lumen eleuari potest anima ad prædictos modos influendum in illam sine interuentu gratiæ habitualis animæ immediatè inhærentis.

55 *Contra principalē solutionē obijcies.* Sed contra principalem solutionem obijcies; nam actus dilectionis procedens ab habitu charitatis essentialiter dependet ab illo; sed non datur duplex dilectio efficax Dei Auctoris supernaturali essentialiter distincta: ergo omnis dilectio efficax supernaturalis Dei essentialiter dependet ab habitu charitatis. Consequentia tenet. Minor est communis Theologorum sententia. Maior autem probatur; nam dependentia actus vitalis à principio proximo vitali est dependentia essentialis; sed dilectio supernaturalis efficax Dei dependet ab habitu charitatis, vt à principio proximo vitali: ergo essentialiter dependet ab illo.

56 *Respondetur.* Respondeo ex dictis §. 3. distinguendo maiorem: essentialiter dependet ab habitu charitatis secundum vltimam differentiam, per quam ab auxilio facile transeunte erga idem obiectum distinguitur, nego maiorem: secundum rationem habitui charitatis, & auxilio facilè transeunti communem concedo maiorem: & concessa minori, nego consequentiam, vel distinguo consequens distinctione maioris: solum enim sequitur, omnem actum dilectionis supernaturalis Dei dependere ab habitu, vel auxilio disiunctim; non autem, quod dependeat essentialiter ab habitu charitatis determinatè secundum vltimam differentiam, per quam à qualitate fluida auxiliante circa idem obiectum distinguitur.

57 *Replicabis.* Replicabis; nam habitus charitatis distinguitur essentialiter in ratione principij dilectionis ab auxilio facilè transeunte: ergo non potest vnus, & idem actus dilectionis secundum essentiam, indifferenter ab illis procedere. Consequentia videtur bona: non enim potest vnus actus secundum essentiam habere duo principia essentialiter in ratione principij distincta, nec ab illis disiunctim procedere: ergo si habitus charitatis in ratione principij dilectionis distinguitur essentialiter ab auxilio facilè transeunte, non poterit vnus actus secundum essentiam, indifferenter procedere ab illis. Antecedens autem probatur; nam habitus charitatis distinguitur essentialiter ab auxilio facilè transeunte, non solum penes ordinem ad subiectum, sed etiam penes ordinem ad obiectum, & actum; sed quod habitui conuenit ex ordine ad obiectum, & actum, illi conuenit in ratione principij: ergo distinguitur essentialiter in ratione principij dilectionis ab auxilio facilè transeunte; & consequenter non potest vnus actus secundum essentiam ab habitu, & auxilio indifferenter procedere.

58 *Respondetur.* Respondeo, distinguendo antecedens: habitus charitatis distinguitur in ratione principij ab auxilio facilè transeunte, distinctione materiali per comparationem ad actum dilectionis, concedo antecedens: distinctione essentiali formali comparatiuè ad actum, nego antecedens, & consequentiam. Sicut enim vnus, & idem habitus potest respicere obiecta materialiter per comparationem ad ipsum distincta, etsi inter se distinguatur distinctione essentiali formali: & similiter vna potentia extenditur ad plures actus distinctos essentialiter inter se, dummodo illorum distinctio materialiter se habeat comparatione facta ad potentiam: ita vnus, & idem actus secundum essentiam, potest à duobus principijs diuisim indifferenter procedere, si quamuis talia principia distinguantur essentialiter inter se, illorum tamen distinctio materialiter comparetur ad actū. Licet autem habitus charitatis essentialiter distinguatur ab auxilio facilè transeunte penes ordinem ad obiectum ex diuerso modo respiciendi illud, hæc tamen distinctio est materialis comparatione dilectionis supernaturalis Dei; & ideò obstare non potest, vt vnus actus dilectionis vnitate specifica, & essentiali, ab vtroque *diuisim* indifferenter possit procedere.

59 *Instabis.* Instabis, actus charitatis procedens ab habitu, per se essentialiter procedit ab illo secundum vltimam differentiam, per quam ab auxilio facilè transeunte specificè distinguitur: ergo distinctio habitus ab auxilio formalis est comparatiuè ad actū. Consequentia tenet; nam id est in principio, vel in causa formale respectu effectus, quod per se ab effectu exigitur: ergo si differentia essentialis habitus charitatis ab auxilio facile transeunte per se exigitur ab actu procedente ab habitu est formalis comparatione illius. Antecedens autem probatur; nam habitu charitatis ratione vltimæ differentiæ est principium essentialiter distinctum ab auxilio facile transeunte: ergo secundum vltimam, sui differentiam, est per se, & essentialiter actiuus; sed omni per se actiuo correspondet per se agibile, sicut omni actiuo agibile correspondet: ergo datur actus aliquis per se, & essentialiter petens ab habitu secundum illam differentiam principij actiui procedere; cumque alius esse non possit, nisi qui de facto mediante habitu elicitur, necessario est asserendum, differentiam essentialem habitus ab auxilio formaliter comparari cum illo.

Respondeo verum esse habitum, & auxilium in ratione principij actus charitatis essentialiter distingui; cæterum distinctio hæc, quæ est formalis cum habitu, & auxilio comparata, est materialis comparatione facta cum actu; eo quod actus talem differentiam essentialiter non petit, nec ab illa specificatur; sicuti è contra in actibus ab eodem habitu procedentibus contingit, qui licet multoties essentialiter inter se distinguantur; & consequenter dicant respectus essentialiter distinctos ad habitum: quia tamen hæc distinctio non inspicitur per se ab habitu, quamuis sit formalis comparatione facta inter actus, comparatione tamen facta cum habitu est omninò materialis. 60 *Respondetur.*

Ratio autem quare ab actu charitatis per se non petatur principiorum differentia, est, quia vt peteret essentialiter differentiam habitus, scilicet, permanentiam, oporteret, vt ipse esset essentialiter permanens, & vt peteret essentialiter differentiam auxilij facilè transeuntis, deberet esse essentialiter transiens; neutrum autem illi essentialiter conuenit, aliàs actus charitatis viæ, & actus charitatis patriæ essentialiter distinguerentur, quod frequentiori, & veriori sententiæ aduersatur. Nec obstat probatio ibi facta: non enim est necessarium, quod omni per se actiuo secundum prædicata essentialia, correspondeat per se agibile essentialiter; habitus namque acquisitus secundum suam essentiam est actiuus; & tamen actus, in quem inclinat, non petit essentialiter ab illo procedere; sed sufficit, quod per se actiuo respondeat per se agibile, vel secundum essentiam, vel secundum aliquem modum: vndè habitui naturali acquisito respondet per se agibile secundum modum facilitatis, & habitui supernaturali respondet per se agibile secundum modum connaturalitatis. 61 *Ratio doctrinæ assignatur.*

Potest etiam alia ratio assignari: quia, nempè, differentia essentialis, quæ inter habitum charitatis, & auxilium facilè transiens versatur, non sumitur ex respectu ad diuersa obiecta, & ad distinctos actus, sed ex diuerso modo tendendi ad idem obiectum, & respiciendi eundem actum; quando autem differentia, estò essentialis sit in principijs, nascitur solum ex diuersitate in modo respiciendi, non oportet, vt per se exigatur ab actu, aliàs non posset esse differentia solum sumpta ex diuersitate modi respiciendi eundem actum; si namque differentia illa per se exigeretur ab actu, non posset vtrumque principium eundem actum respicere; quod autem possit essentialis principiorum diuersitas oriri ex solo diuerso modo respiciendi eundem actum, constat in auxilio sufficienti, & auxilio efficaci datis ad eundem actum, quæ essentialiter distinguuntur, & tamen illorum diuersitas solum nascitur ex diuerso modo, quo ad eundem actum comparantur. 62 *alia ratio assignatur*

Secundo ad principale argumentum propositum *num.* 51. respondeo, concessa etiam maiori, negando minorem. Ad probationem, prætermissa maiori, nego minorem. Ad cuius probationem, concessa maiori, & permissa minori, nego consequentiam. Ratio autem discriminis inter potentias animæ comparatas cum illa, & charitatem, aliasque supernaturales virtutes comparatas cum gratia, esse potest; nam potentiæ animæ sunt vitales, non solum vt *quo*, sed etiam vt *quod*; & quia vitale vt quod specificatur à suo principio effectiuo, & consequenter essentiali er dependet ab illo; consequens fit, quod potentiæ animæ non possint etiam de potentia absolute, sine illius influxu dimanatiuo produci. Qua ratione vsus est Montesino 1. 2 *q.* 3. *art.* 2. *disput.* 3. *q.* 5. *num.* 89. vt defenderet potentias vitales à solo Deo effici non posse. Charitas autem, & aliæ virtutes per se infusæ, non sunt vitales vt *quod*, sed tantum vt *quo*; de ratione autem principij *vt quo* tantum vitalis, non est a principio vitæ radicali essentialiter procedere: & ideò esse possunt de potentia Dei absoluta sine influxu radicatiuo gratiæ, & sine existentia illius per immediatam efficientiam diuinam. 63 *Respondetur secundò ad principale argumentum. Ratio discriminis ab aliquibus assignatur. Montes.*

Hæc tamen ratio discriminis sustineri a Nobis non potest. Diximus enim *Tractat. de Charitate* 2. 2 *quæst.* 23. *art.* 2. charitatem esse vitalem vt *quod*. Tùm, quia est formalis participatio voluntatis diuinæ, quæ vt *quod* vitalis est, nec potest repugnantia ostendi, vt illius vitalitas participetur ab aliqua forma creata. Tùm etiam, nam gratia iustificans est vitalis radicaliter: ergo virtutes ab illa dimanantes sunt vitales vt *quod* proximè. Tùm deinque: nam potentiæ dimanantes ab anima, idcirco sunt vitales vt *quod*, & non solum vt *quo*: quia non solum dant animæ posse se mouere ab intrinseco, sed etiam ab illa, vt à principio intrinseco dimanant; sed charitas non solum dat voluntati ergo se posse mouere ab intrinseco sed etiam dimanat ab intrinseco animæ ratione gratiæ habitualis: ergo est vitalis, non solum vt *quo*, sed etiam vt *quod*; & consequenter ratio assignata discriminis inter potentias animæ, & charitatem, vt illæ essentialiter dependeant ab anima; secus autem charitas à gratia habituali, sustineri à Nobis non potest. 64 *Hæc differentia reijcitur.*

Aliundè ergo ratio differentiæ est petenda, admisso actum charitatis ab habitu charitatis essentialiter dependere, vt simul de- 65

Assignatur prima ratio discriminis. defendatur posse existere sine gratia habituali. Primò, ex eo quod, licet gratia habitualis rationem naturæ in ordine supernaturali sortiatur, & charitas rationem proprietatis; non tamen cum tanto rigore, gratia est natura, & charitas eius proprietes, ac anima, & illius potentiæ rationem naturæ, & proprietatum sortiuntur, cum videamus, animam taliter esse naturam, quod non solum radicat potentias, sed etiam illas in se ipsa recipit immediatè; gratia vero habitualis non recipit in se charitatem, nec alias virtutes infusas, sed ipsa in anima immediatè recipitur; virtutes autem immediatè resident in potentijs. Sicut ergo non æquiparantur in hoc eo quod gratia habitualis non est cum tanto rigore natura, sicut anima: ita & quoad dependentiam in essendo possunt discriminari: ita vt voluntas, & aliæ potentiæ animæ magis dependeant ab anima, quam virtutes supernaturales a gratia habituali; & ratione huius maioris dependentiæ, ex eo quod voluntas nequeat de potentia absoluta existere sine anima; non rectè infertur, charitatem, & alias virtutes supernaturales, non posse in subiecto existere illudque potens proximè constituere de potentia absoluta.

66 *Assignatur alia ratio discriminis. S.Tho.* Secundo; nam ex independentia alicuius formæ in essendo, colligitur independentia eiusdem in operando, & è contra ex dependentia essentiali in operando colligitur dependentia essentialis in essendo, si dependentia sit quoad omnem operationem: vndè D.Thomas 1. *p. quæst.* 50. *art.* 2. ex eo quod omnes operationes Angelicæ sunt independentes a corpore, probat Angelos a corpore non dependere in essendo, sed esse omninò immateriales, & ex eodem principio colligit *artic.* 5. esse ab intrinseco incorruptibiles. Et *quæst.* 75. *art.* 2. quia anima rationalis in intelligendo, a materia, vt organo, non dependet, probat esse subsisteotem. Et ex eodem principio *q.* 90 *art.* 2. & *quæst.* 118. *art.* 2. infert animam rationalem non dependere a materia in essendo nec educi de potentia illius, sed fieri per creationem à Deo. Voluntas autem dependet essentialiter ab anima in operando, nec separata ab illa potest operari; & consequenter etiam dependet ab anima essentialiter in essendo: charitas verò sine gratia habituali, potest in supernaturalem dilectionem influere; cum hæc a gratia habituali non dependeat essentialiter, vt §. *sequenti* videbimus; & ideò nec in essendo essentialiter dependet ab illa, sed potest sine gratia habituali existere de potentia absoluta.

§. V.

Secundum argumentum, a hæque obiectiones diluuntur.

67 *Secundum argumentum.* SECVNDO principaliter arguitur. Nam actus charitatis dependent essentialiter a gratia habituali: ergo si vt Christus Dominus mereretur, sola actus charitatis indispensabiliter necessarius non potuit, etiam de potentia absoluta sine gratia habituali mereri. Probatur antecedens: nam actus charitatis est vitalis vitalitate supernaturali actuali; sed vita supernaturalis actualis dependet essentialiter, non solum à principio proximo supernaturali vitali, sed etiam a principio vitali supernaturali radicali: ergo actus charitatis essentialiter dependent a radice supernaturali vitali; & consequenter essentialiter dependet a gratia habituali, quæ solum in ordine supernaturali est vitalis radicaliter. Minor, in sola est posita difficultas, probatur; actus enim vitalis naturalis dependet essentialiter, non solum a principio proximo, sed etiam à principio remoto, & radicali vitæ ordinis naturalis: ergo actus vitalis supernaturalis essentialiter dependet, non solum a principio proximo, sed etiam à principio remoto vitali supernaturali. Antecedens est communis Metaphysicorum, & Theologorum doctrina, de qua videatur *Montes.* Doctor Montesinus 1.2 *disp.* 3. *q.* 5. *n.* 84. alias intellectus separatus ab anima posset beatificari, & voluntas separata ab anima posset mereri, quod nullus quem viderim docuit. Consequentia vero probatur paritate rationis. Non enim apparet ratio aliqua sufficiens discriminis cur scilicet, dependentia essentialis actus vitalis ordinis naturæ sit ab vtroque principio radicali, nempè, & proximo, & actus vitalis supernaturalis dependeat essentialiter à principio proximo vitali supernaturali, & non a principio radicali vitæ ordinis supernaturalis.

68 *Instatur argumentum.* Hoc argumentum si quid probat, conuincit, nullum actum supernaturalem elici posse sine gratia habituali; etiam de potentia absoluta. Cum enim nullus actus vitalis ordinis naturæ possit existere de potentia Dei absoluta sine principio radicali, & proximo vitæ sui ordinis, si paritas vrget, & aliquid probat, de omni actu supernaturali conuincit. Hoc autem esse falsum ostendimus supra in actu credendi fide supernaturali, & diuina, existente in peccatore sine gratia habituali. Constatque in actibus ordinis supernaturalis remotè ad iustificationem disponentibus, qui eliciuntur ab homine peccatore in sensu composito peccati mortalis; & consequenter sine gratia habituali, quæ saltim de lege ordinaria, non potest cum peccato mortali componi.

Sed quamuis hoc verum sit, & instanti adducta satis efficaciter ostendat, argumentum non conuincere, nec paritatem inter vtrumque ordinem omninò tenere; in reddenda tamen ratione discriminis inter ordinem naturæ, & ordinem gratiæ quantum ad dependentiam essentialem actuum vitalium a principio radicali vitæ, non modica difficultas existit, quam hucusque vel intactam, vel si quandoque insinuatam, nunquam tamen superatam vidi, in principijs Thomistarum docentium, gratiam habitualem esse vitalem vt *quo* per modum radicis, & virtutes residentes in potentijs esse vitales vitalitate proxima, totamque supernaturalium actuum vitalitatem, non in potentiam naturalem, sed in formas supernaturales potentiam naturalem, sed in formas supernaturales potentiam eleuantes reducendam esse vt in virtutem proximam adæquatam agendi supernaturales actus, & in illos influendi. 69 *Ratio differentiæ in Principijs Thomistarum est difficilis.*

70 *In aliorû Principijs facilè redditur.* Si namque oppositum teneremus peruia esset, & facilis argumenti solutio: quia, nempè, actus vt vitalis essentialiter petit procedere a principio intrinseco vitali, & in vltimum vitæ principium reduci, quod est principium radicale; ideoque omninò implicat in rerum natura existere sine concursu potentiæ, quæ est principium proximum vitalitatis ipsius, & sine concursu naturæ, quæ est principium radicale vitæ, & in quam, vt in radicem reducitur omnis vitalitas; sed vel inde vt supernaturalis autem intrinsecum principium non petit, trinsecum, vel extrinsecum, & sic Deus potest ad actum, quatenus supernaturalem concurrere, vel immediatè se ipso extrinsecè potentiæ vitali assistendo, vel medijs principijs, & proximis, & radicalibus eleuantibus intrinsecè potentias, & animam, vel tantum medijs principijs proximis fluidis, aut permanentibus, quibus immediatè eleuatur potentia, & illis mediantibus eleuatur anima.

71 *Traditur vera solutio, & assignatur prima ratio discriminis.* Quia tamen doctrinam istam sæpè reiecimus, falsamque reputamus, aliter iuxta nostra principia est argumento facto occurrendum, negando antecedens. Ad probationem, concessa maiori, nego minorem. Ad illius probationem, concesso antecedenti, nego consequentiam. Ratio autem discriminis duplex esse potest; prima, quam in hac disputatione *num.* 65. tetigimus: quia, nempè, gratia habitualis, tametsi natura sit, & principium radicale vitæ ordinis supernaturalis, non tamen est adeò rigorosè natura, sicut anima rationalis: vndè sicut ob hanc causam deficit a subiectandis, & in se ipsa immediatè recipiendis proprietatibus ordinis supernaturalis; virtutes namque non recipiuntur in gratia, sed immediatè in potentijs subiectantur, quas ad operandum eleuant; cum tamen anima rationalis suas proprietates immediatè recipiat, ob eandem etiam causam desuit a terminanda essentiali dependentia supernaturalium actuum, quamuis actus naturales vitales humani ab anima rationali essentialiter dependeant. Vndè sicut ista consequentia non valet: *Potentiæ spirituales vitales, immediatè recipiuntur in anima, quæ est natura substantialis in ordine naturali; ergo proprietates ordinis supernaturalis immediatè subiectantur in gratia, quæ est in ordine supernaturali natura*; Ita hæc consequentia non tenet. *Actus vitales naturales essentialiter dependent à principio radicali vitæ ordinis naturalis: ergo actus vitales supernaturales dependent essentialiter a principio radicali vitæ ordinis supernaturalis.*

72 *Alia ratio discriminis redditur.* Secunda ratio discriminis est, quam dedimus *Tract. de Charitate* 2.2. *q.* 23. *art.* 1. quia, scilicet, anima rationalis est natura substantialis proprietariè, & ratione sui, non autem vt ad alterius ordinem eleuans; & ideo omnis vitalitas, quæ in homine reperitur, petit in ipsam vltimatè reduci; gratia verò est natura vitalis; veluti substitutiuè, & eleuatiuè per modum formæ ad diuinum ordinem eleuantis; & quia Deus potest diuersimodè hominem eleuare ad elicientiam supernaturalium actuum, scilicet, vel per principia fluida, & transeuntia, vel per principia permanentia proxima, & radicalia, vel tantum per principia proxima permanentia; fit consequens, quod actus supernaturales vitales, etsi a gratia, vt a principio radicali connaturali dependeant, non tamen habeant essentialem dependentiam ab illa, sed possint sine interuentu concursu radicalis gratiæ, mediis principijs proximis in Deum vltimatè reduci.

73 *Obijcies.* Sed dices, quamuis formæ supernaturales intrinsecè eleuantes potentias, illasque constituentes in actu primo proximo ad operandum, sint vitales, non per modum potentiarum, sed tantum eleuatiuè; nihilominus actus supernaturalis ordinis essentialiter ab illis dependent, non minus, quam actus naturales a potentijs naturalibus; vnde non possunt actus supernaturales de potentia Dei absoluta existere sine illis; ergo quamuis gratia habitualis sit radix, & natura eleuatiuè, dependebunt nihilominus actus supernaturales vitales ab illa, non minus, quam ab anima rationali actus humani ordinis natura-

turalis dependent; & consequenter non poterunt sine illius influxu existere, etiam de potentia absoluta.

74 *Respondetur.* Respondeo, argumentum procedere posse, vel de principijs proximis permanentibus, vel abstrahendo ab immanentibus, & transeuntibus: si primo modo procedat, falsum est antecedens. Nam sicut sine gratia habituali potest actus dilectionis existere de potentia absoluta; ita & sine habitu charitatis elici potest à voluntate eleuata per auxilium facilè transiens; vndè etiam in hoc disparitas assignata versatur inter habitus supernaturales, & potentias naturales; non enim potest actus charitatis existere sine voluntatis concursu, etiam de potentia absoluta; potest autem huiusmodi attentata potētia existere sine concursu habitus charitatis, eleuata voluntate per auxilium facilè transiens. Si verò argumentum procedat de principijs proximis ordinis supernaturalis, abstrahendo à fluido, & permanante, concedo antecedens, & nego consequentiam. Ratio autem discriminis est; nam actus supernaturalis vitalis, non potest existere de potentia absoluta sine influxu potentiæ, nec potentia in illum potest influere sine præcontinentia per modum actus primi, & cum ratione suæ innatæ virtutis supernaturalem actum non præcontineat; fit consequens, vt indispensabiliter sit necessarium principium aliquod præcontinentiam præstans; & consequenter potentiam physicè informans. Et quia Deus non potest se ipso physicè potentiam informare; consequens fit, quod debeat formam aliquam supernaturalem efficere, media qua potentia virtuosa constituatur, & actum supernaturalem præcontinens. Gratia habitualis non dat potentijs præcontinentiam actuum supernaturalium; & adeò sine illa possunt elici, & existere de potentia absoluta.

75 *Instabis.* Instabis; nam ad existentiam actus supernaturalis, non solum exigitur influxus potentiæ, quæ est principium proximum illius, sed etiam influxus animæ, quæ est principium radicale; & consequenter, non solum in potentia, sed etiam in anima debet præcontinari; sed gratia habitualis est forma præstans animæ præcontinentiam actus supernaturalis, sicut habitus, aut auxilia præstant præcontinentiam potentijs; ergo sicut non possunt existere de potentia absoluta sine principio supernaturali proximo præstante potentijs præcontinentiam: ita sine radicali principio supernaturali, quod est gratia habitualis, nullatenus valent existere.

76 *Respondetur.* Respondeo; distinguendo maiorem: influxus animæ radicalis supernaturalis, nego maiorem: radicalis, vel mediatus obedientialis, concedo maiorem: & sub eadem distinctione minoris, nego consequentiam. Nam anima dupliciter potest in actus supernaturales influere; primo radicaliter, nempè, radicando habitus supernaturales eleuantes potentias, illisque præstantes proximam præcontinentiam, & hoc modo non potest anima influere, etiam de potentia absoluta sine gratia habituali, per quam constituatur radix prædictorum habituum. Secundo mediatè, non radicaliter, sed obedientialiter, quatenus eleuatis potentijs, ex vi eiusdem formæ ipsas immediatè eleuantis, eleuatur anima mediatè ad agendum supernaturaliter; & vt isto modo anima concurrat ad actus supernaturales; nō indiget gratia habituali; cū hæc eleuatio fiat in vi eiusdem formæ immediatè potentias, & mediatè animam afficientis, siuè habitus sit, siue auxilium. Vnde vt absolute anima rationalis contineat supernaturalas actus, gratia habitualis, potentia absoluta inspecta, necessaria non est.

77 *Replicabis.* Sed vrgebis adhuc; non enim posset anima in actus naturales vitales influere per influxum mediatum, nisi potentias proximas radicaret: ergo pariter, non poterit in actus supernaturales mediatum influxum supernaturalem præstare, nisi radicet facultates supernaturales residentes in potentijs dantas illis posse proximum ad operandum; & consequenter, si ad concurrendum per influxum mediatum radicalem, gratia habitualis est indispensabiliter necessaria; eadem necessitate requiritur ad absolute influendum, & sine illa non potest influere, etiam de potentia absoluta.

78 *Respondetur 1.* Respondeo primo, negando antecedens. Si namque animæ rationali sine illius radicali influxu intellectus infunderetur, quod plures censent possibile, posset nihilominus medio intellectu intelligere; sicut intellectus vitaliter credit, & vitaliter videt intuitiue Deum, etsi habitus fidei, & habitus luminis gloriæ, medijs quibus influit in prædictos actus, non procedant dimanatiue ab intellectu, sed solum subiectiue recipiantur in illo. Et similiter voluntas vitaliter, & liberè amat supernaturali amore, medio habitu charitatis ab illa non dimanante, sed tantum ipsi inhærente.

88 *Respondetur 2.* Vel secundo respondeo, prætermisso antecedenti, negando consequentiam. Ratio autem discriminis est; nam in ordine ad actus supernaturales, principium illorum proximum adæquatum coalescit ex potentia, & habitu, potentia ingrediente per modum principij proximi immediati immediatione potentiæ, non immediatione virtutis, & habitu ingrediente, vt virtute proxima adæquata; vnde, vt anima mediatum influxum præstet in actus supernaturales sufficit, quod radicet potentiam, esto in habitum eleuantem potentiam, non exerceat influxum radicis. Nam eo ipso, quod potentia in anima radicata eleuetur immediatè ad supernaturalem actum eliciendum, anima radicans potentiam eleuatur mediatè, & ad mediatum influxum in supernaturalem actum præstandum. In ordine autem ad actus naturales adæquatum principium proximum se tenens ex parte agenti, est potentia ratione propriæ, & innatæ virtutis; vnde si hæc non radicetur in anima, nihil erit in principio proximo radicatum in illa; ac proindè non poterit, mediate naturaliter in actus naturales vitales influere, iuxta doctrinam in antecedenti assumptam.

§. VI.

Necessitas auxilij supernaturalis ad meritum in Christo, explicatur, & probatur.

TERTIA CONCLVSIO. *Sine gratia supernaturali auxiliante, non potuit Christus mereri præmium supernaturale, etiam de potentia absoluta.* Hanc tenent Vincentius *relectione de Gratia Christi q. 5 pag. 248* Cabrera *in præsenti disp. 3.* Aluarez *disp. 31.* Nazarius *controu. 2.* & Zippul. *dub. 5. §. 2.* Et probatur; actus enim non supernaturalis elicitiuè, aut imperatiue, non potuit esse meritorius præmij supernaturalis in Christo, etiam de potentia absoluta; sed actus supernaturalis aliquo ex prædictis modis non potuit elici ab humanitate Christi sine gratia auxiliante ordinis supernaturalis etiam inspecta absoluta Dei potentia: ergo adhuc de potentia absoluta non potuit Christus præmium supernaturale mereri sine gratia supernaturali auxiliante. 80 *Tertia cōclusio. Vincent. Cabrer. Aluar. Nazar. Zippul.*

Consecutio est legitima. Minor constat ex his, quæ latè docuimus *Tract. de Charitate 2. q. 23. art. 2. & 1. p. q. 12. art. 5.* Et suadetur breuiter, supponendo actum esse posse supernaturalem dupliciter: primo elicitiue, cum, scilicet, medio principio supernaturali, vt eliciente causatur, & ex motiuo supernaturali, vt fine operis procedit: secundo imperatiue, cum, scilicet, quamuis in sua entitate naturalis sit, & à principio naturali elicitiuè procedat, & motiuum naturale respiciat vt finem operis, ab operante tamen ad finem supernaturalem mediante actu supernaturali refertur, ex qua relatione honestate supernaturali actus imperantis vestitur, vt quando quis elicit actum misericordiæ naturalem ex motiuo dilectionis Dei, tanquam ex fine operantis; vndè non potest actus aliquis esse supernaturalis imperatiue, quin præexistat, vel præextiterit actus elicitiue, & substantialiter supernaturalis, ex cuius imperio fiat. Quo sic prænotato, minor argumenti suadetur; implicat potentiam elicere actum, quem in se non præcontineat intrinsecè per modum causæ effectiuæ; sed potentiæ humanitatis Christi, non præcontinent ratione sui intrinsecè per modum actus primi actum supernaturalem; cum virtus adæquata proxima potentiæ naturalis respectu actuum supernaturalium, sit forma supernaturalis eleuans, vt fusè *allegatis locis* monstrauimus: ergo implicat, quod potentiæ animæ Christi actum supernaturalem eliciant, nisi eleuentur per formam supernaturalem, ratione cuius illum in se præcontineant; & consequenter implicat actum meritorium præmij supernaturalis ab humanitate Christi procedere, absque gratia supernaturali auxiliante. 81 *Minor suadetur.*

Maiorem principalis discursus, ad quam præsens difficultas deuoluitur, nimirum, actum non supernaturalem elicitiuè, aut imperatiuè, non potuisse esse meritorium præmij supernaturalis in Christo: probant aliqui ex Vincentio vbi *supra*; actus enim meritorius proportionari debet cum præmio; sed præmium est supernaturale, non solum moraliter, aut secundum aliquam entitatem moralem, sed etiam physicè, & secundum suam physicam entitatem: ergo actus meritorius illius debet esse supernaturalis, non solum supernaturalitate morali ex dignitate suppositi operantis desumpta, sed etiam supernaturalitate physica, & entitatiua, quam supernaturalitatem non potest in Christo habere, nisi elicitiuè, aut imperatiuè supernaturalis sit; & consequenter implicat, actum aliquem esse meritorium præmij supernaturalis in Christo, nisi sit supernaturalis aliquo ex prædictis modis. 82 *Maiorem aliqui probant.*

Hæc tamen ratio, & probatio maioris non vrget, & reijcitur primo; nam humanitas Christi ratione solius supernaturalitatis moralis à diuinitate sumpta, est digna gloria substantialiter supernaturali per modum hæreditatis; cum illo hoc modo æterna beatitudo debeatur ratione sanctitatis ipsi præstitæ à diuinitate, a qua tamen non physicè, sed moraliter sanctificari, constat ex dictis *disp. 21.* ergo etiam ratione solius dignitatis moralis supernaturalis, possunt actus meritorij esse digni præmio supernaturali physicè, & entitatiuè. 83 *Reijcitur primò.*

Patet

Patet consequentia. Non enim maior proportio requiritur inter meritum, & præmium, quam inter gratitudinem, & hæreditatem: ergo si per solam gratificationem moralem adest proportio sufficiens ad condignitatem hæreditatis, adesse etiam poterit ratione solius moralis supernaturalitatis condignitas sufficiens in actu præmij supernaturalis.

84 *Secundò reijcitur.* Secundo reijcitur; nam actus entitatinè naturalis, potest ex imperio actus supernaturalis mereri condignè gloriam; & tamen talis actus non est secundum suam substantiam supernaturalis: ergo ad condignitatem præmij substantialiter supernaturalis, non requiritur in merito supernaturalitas physica substantialis. Denique; nam si quis se, & omnia sua efficaciter referat in Deum Auctorem supernaturalem, & hac relatione moraliter perseuerante, opera bona moralia ordinis naturæ efficiat, huiuscemodi opera sunt condigna merita gloriæ, vt suppono ex communi sententia, de qua 1. 2 *q.* 114. *art.* 1. 3. *&* 4. & tamen non habent supernaturalitatem physicam, sed tantum moralem; cum actus impetrans, à quo supernaturalitatem accipiunt, non existat physicè, sed tantum moraliter: ergo inter actum supernaturalem solum moraliter, & præmium physicè supernaturale adest proportio sufficiens ad rationem meriti condigni. *Denique impugnatur.*

85 *Aliorum probatur.* Secundo alij probant maiorem; nam actus nullatenus supernaturalis, non potest esse condignus præmij supernaturalis, sed actus non supernaturalis, elicitiuè, aut imperatiuè, nullatenus est supernaturalis: ergo actus, qui non est supernaturalis aliquo ex prædictis modis, non potest præmium supernaturale mereri. Maior cum consequentia tenet: minor autem probatur, nam si talis actus in Christo aliqua supernaturalitate gauderet; maximè esset supernaturalitas moralis à dignitate suppositi operantis desumpta; sed hæc supernaturalis non est; nam supernaturalitas non est differentia actus in linea morali, sed tantum in linea physica: ergo nisi actus sit elicitiuè, aut imperatiuè supernaturalis, nullatenus est supernaturalis, nec in nobis, nec in Christo.

86 *Contra rationem istam obstat primò.* Sed nec vrget hoc argumentum: primò, quia actus imperatus solum moraliter à charitate, esto entitatiuè naturalis sit, est meritorius vitæ æternæ de condigno, vt modò supponimus cum probabili Theologorum sententia locis vbi *proximè* adductis, & tamen non est supernaturalis physicè, sed tantum moraliter; nam ab actu charitatis, solum moraliter imperante nihil physicum potest recipere: ergo supernaturalitas, non est differentia actus in linea physica tantum, sed etiam in linea morali. *Secundò.* Præterea, nam actus nostri supernaturales, constituuntur merita de condigno per informationem gratiæ iustificantis, non physicam, sed moralem, actus enim ab homine iusto eliciti, non informantur physicè a gratia habituali, & tamen hæc informatio, vel formatio actuum supernaturalium supernaturalis est, aliàs in quantum condigna merita, tales actus supernaturales non essent: ergo conceptus supernaturalitatis non est alligatus ad lineam physicam actus, sed etiam ad moralem extenditur.

87 *Tertiò.* Deindè, nam dignificatio, & sanctificatio humanitatis Christi a Deitate sibi hypostaticè vnita, non est physica, sed moralis, vt constat ex dictis *disput* 21. & tamen non naturalis, sed supernaturalis est, cum excedat omnis naturæ exigentiam: ergo idem quod prius.

88 *Tandem obstat.* Denique, & a priori, nam id, quod excedit exigentiam omnis naturæ creatæ, & creabilis, supernaturale est, sed dignitas, quæ solum moralis sit, potest hunc excessum habere, vt constat in exemplis adductis, dignitas namque moralis ex imperio charitatis proueniens, dignitas etiam conueniens actibus ex formatione per gratiam iustificantem, ac denique, dignitas conueniens humanitati a diuinitate sibi hypostaticè vnita, supra exigentiam omnis naturę eleuatur, cum tamen morales sint: ergo dignitas solum moralis potest supernaturalis esse; & consequenter supernaturalitas non est lineæ physicæ alligata, sed etiam ad lineam moralem extenditur.

89 *Denique ab alijs probatur.* Aliorum probatio sumitur à paritate operum hominis iustificati, in quo actus non supernaturalis aliquo ex prædictis modis, sed adæquate naturalis, & ex viribus naturæ profectus, quantumuis bonus sit, & honestus honestate morali, & ab homine grato, Deique amico procedat, meritorius præmij supernaturalis non est, vt docent Bonauentura, Scotus, Durandus, Paludanus, Alexander, Almainus, & frequentius alij Theologi, quos refert, & sequitur Doctor Montesinus 1. 2. *q. disp* 36 *q.* 2. *nu.* 204. ergo pariter actus non supernaturales elicitiue, aut imperatiue, sed vndique naturales, & ex viribus naturæ eliciti ab humanitate Christi, quamtumuis à subiecto grato, gratitudine personali procedant, esse nequeunt meritorij præmij supernaturalis. *Montes.*

90 *Hoc argumentum non vrget.* Sed nec illi efficaciter arguunt, potest enim manifesta ratio discriminis inter opera humanitatis Verbo hypostaticè vnitæ, & opera puri hominis iustificati constitui, consistens in eo, quod gratia habitualis non informat moraliter actus, in quos physicè non influit, actus autem vndique naturales, & eliciti ex viribus liberi arbitrij non eleuati per gratiam auxiliantem supernaturalis ordinis, non procedunt efficienter physicè a gratia habituali; ideoq; licet ab homine grato specificatiuè sumpto procedant, non informantur per gratiam iustificantem, nec dignificantur ab illa, nec condigna merita constituuntur. In Christo autem omnes actus eliciti ab illius humanitate, procedunt a supposito Verbi, non enim est constitutum in libera potestate humanitatis operari, non influente supposito Verbi in illius operationes, ex suppositione, quod ab illa egrediantur, quamuis sit positum in eius libera facultate operari, & consequenter suppositum Verbi necessario dignificat, & informat moraliter omnes operationes ab humanitate elicitas, cumque ista dignificatio, & informatio supernaturalis sit, fit consequens, quod omnes operationes procedentes ab humanitate Verbo hypostatice vnitæ, necessario gaudeant supernaturaliter morali.

Aliter ergo est probandum actum non supernaturalem aliquo ex prædictis modis, nempè, elicitiuè, aut imperatiuè, non posse esse meritorium præmij supernaturalis. Primò, nam actus non supernaturalis elicitiue, aut imperatiue, nequit esse dispositio ad gratiam iustificantem, nec proxima, nec remota, aliàs ex viribus liberi arbitrij, posset vnus homo se discernere ab alio contra illud Pauli 1. *Corint.* 4. *vers. Quis te discernit? Quid habes, quod non accepisti?* Posset etiam aliquid ad vitam æternam conducens ex viribus proprijs efficere; contra illud Pauli 2. *ad Cor.* 3. *vers.* 5. *Non sumus sufficientes cogitare aliquid ex nobis, quasi ex nobis, sed sufficientia nostra ex Deo est.* Et contra Trid. *sess.* 6. *de iustificatione c.* 5. *&* 6. *& can.* 1. *&* 3. Sed magis requiritur ad meritum præmij supernaturalis, quam ad dispositionem remotam ad gratiam, cum plures actus remotè ad gratiam disponentes, merita præmij supernaturalis non sint: ergo actus non supernaturalis elicitiue, aut imperatiue, nequit esse meritorius præmij supernaturalis. 91 *Assumptum probatur* 1. *1. Cor. 4. vers. 7. 2. Cor. 3. vers. 5. Concil. Trid.*

Secundo probatur, vt enim docet D Tho. 1. 2. *q.* 21. *ar.* 3. *Actus humanus est meritorius, vel demeritorius, secundum quod est bonus, vel malus:* ergo ratio meriti necessario supponit moralem bonitatem in actu, & consequenter ratio meriti præmij supernaturalis debet honestatem supernaturalem supponere, sed actus supernaturalis elicitiue, aut imperatiue, bonitate supernaturali non gaudet, cum bonitas supernaturalis, ex obiecto, & fine operis, aut ex fine operantis, aut ex alijs circumstantijs sumatur, vt volitis, nulla autem circumstantia supernaturalis possit attingi formaliter per actum vndique naturalem: ergo actus, qui aliquo ex prædictis modis supernaturalis non sit, nequit esse meritorius. 92 *Secundò probatur.*

Si dicas, in actibus ab humanitate Christi procedentibus, licet nec elicitiuè, nec imperatiuè supernaturales sint, reperiri bonitatem supernaturalem moralem sumptam ex circumstantia personæ Verbi operantis; & ex isto capire, posse esse meritorios præmij supernaturalis, quamuis nec eliciantur media gratia supernaturali auxiliante, nec ab actu supernaturali imperentur, sed ex viribus liberi arbitrij humanitatis tantum procedant. 93 *Si dicas.*

In contrarium obstat, quod vt circumstantia tribuat actui bonitatem, vel malitiam moralem, debet esse cognita, & volita ab operante, vt tradit communis Theologorum sententia 1. *q.* 18. *art.* 3. quo circa, si coniugatus inuincibiliter statum coniugij ignorans aliæ fœminæ carnaliter coniungatur, adulterij crimen non committit, nec illius actus, adulterij malitia vitiatur; sed per actum vndique naturalem, non potest Christus velle circumstantiam personæ operantis, cum supernaturalis sit; & consequenter inattingibilis formaliter per actum vndequaque naturalem: ergo non potest ex illa bonitas supernaturalis moralis in talem actum obiectiuè deriuari. 94 *In contrarium obstat.*

Tertio principale assumptum probatur; vt enim actus sit meritorius apud aliquem, debet ordinari ad ipsum. Tùm, quia meritum, vt communiter docetur à Theologis est *opus factum in obsequium præmiantis*. Tùm etiam: quia id expresse docet D. Th. 1. 2. *q.* 21. *art.* 3. ibi; *Meritum dicitur in ordine ad retributionem, quæ fit secundum iustitiam; retributio autem secundum iustitiam fit alicui, ex eo quod agit in profectum, vel nocumentum alterius.* Et *art.* 4. *in princip. corp.* illis verbis: *Actus alicuius hominis habet rationem meriti, vel demeriti, secundum quod ordinatur ad alterum.* Et 1. 2. *q.* 114. *art.* 1. *ad* 2. ibi; *Ideò aliquid meremur à Deo, non quasi ex nostris operibus aliquid ei accrescat, sed in quantum propter eius gloriam operamur.* Ex quibus testimonijs manifestè colligitur, quod vt opus aliquod meritorium sit apud Deum necessarium est, quod ad ipsum formaliter, aut virtualiter ordinetur; & consequenter, quod vt opus meritorium sit apud Deum Auctorem supernaturalem, debet ad ipsum, vt Auctorem supernaturalem referri formali, aut virtuali relatione; sed actus vndequaque naturalis non respicit, nec potest respicere Deum, vt supernaturalem Auctorem ratione sui, cum prout sic adæquatè à Deo, vt naturæ Auctore efficienter procedat; & consequenter in eodem, vt fine naturali sistat, nec ratione alterius, cum ad hoc requiratur 95 *Probatur.* *S. Th.*

ratur

ratur actus imperans, & ordinans, qui sit supernaturalis ratione cuius actus, qui elicitiuè naturalis est, fiat supernaturalis imperatiuè: ergo actus non supernaturalis aliquo ex prædictis modis, nihil potest apud Deum, vt supernaturalem Auctorem mereri; & consequenter præmij supernaturalis meritorius esse nequit; nam meritum præmij supernaturalis, necessario debet apud Deum Auctorem supernaturalem, à quo vt sic obtinendum.

96 *Quarto probatur.* Quarto idem assumptum probatur ratione D. Tho. 1.2. *qu.* 114 *art.* 2. *Actus enim cuiuscumque rei non ordinatur diuinitus ad aliquid excedens proportionem virtutis, quæ est principium actus: hoc enim est ex institutione Diuinæ prouidentiæ, vt nihil agat vltra suam virtutem*; sed præmium supernaturale excedit proportionem virtutis, quæ est principium adæquatum actus vndique naturalis, cum talis virtus naturalis sit, & consequenter intra naturæ terminos contineatur effectiuè, obiectiuè, & finaliter: ergo actus naturalis omninò, non ordinatur ad præmium supernaturale, & consequenter non est meritorius illius.

97 *Denique principale assumptum probatur.* Denique probatur; si namque ob aliquam rationem actus non supernaturalis, nec elicitiuè, nec imperatiuè, posset in Christo præmium supernaturale mereri maximè, quia dignificaretur à supposito Verbi, & valoraretur ab illo, quæ dignificatio, & valoratio supernaturalis est, at hæc ratio est nulla: ergo actus non supernaturalis aliquo ex prædictis modis, nec etiam in Christo esse potest meritum præmij supernaturalis. Maior cum consequentia tenet. Minor autem ostenditur primò; vt enim docet D. Th 1.2. *q.* 114. *art.* 3. vt actus ex dignitate operantis reddatur condignus supernaturalis præmij, oportet, vt quatenus ex libero arbitrio procedit, habeat congruitatem vel proportionem cum tali præmio; sed actus humanitatis Christi, nec elicitiuè, nec imperatiuè supernaturalis, non habet prout à voluntate Christi procedit congruitatem, aut proportionem cum præmio supernaturali, cum eliciatur ab illa ex viribus puræ naturæ, absque aliqua forma supernaturali eleuante, sitque in hac consideratione eiusdem omninò rationis cum actu à nobis elicito ex viribus liberi arbitrij, in quo nec congruitas, nec proportio cum præmio supernaturali inuenitur: ergo ex dignitate personæ Verbi operantis, non fit meritum condignum præmij supernaturalis. *S. Thom.*

98 *Secundò probatur minor.* Secundo probatur minor; nam actus ab aliquo elicitus, non dignificatur ex valore personali, nisi respectiuè ad præmium, ad quod ab operante ordinatur ordine proportionato; sed actus vndique naturalis non ordinatur ab operante ad præmium supernaturale, cum ad hanc ordinationem intercedere deberet actus aliquis supernaturalis: ergo ratione dignitatis personæ Christi operantis, non redditur dignus præmij supernaturalis.

99 *Denique probatur minor.* Denique probatur minor; nam ex opposito fieret, vt actus indifferentes eliciti a Christo Domino (dato, quod sint in indiuiduo possibiles, & Christo non repugnantes) essent ratione dignitatis personæ condigna merita præmij supernaturalis; consequens est falsum, & à nemine admissum quem viderim: ergo quod actus vndique naturalis media humanitate elicitus a supposito verbi procedat, non probat, quod ratione dignitatis à persona Verbi sumptæ reddatur condignum meritum præmij supernaturalis. Probatur sequela; nam valor personalis, seu dignitas ex persona Verbi sumpta eiusdem rationis est, respectu indifferentis, & respectu actus honesti honestate solum naturali; & alias proportio cum præmio supernaturali non est necessarium, quod præsupponatur in actu ante talem dignitatem, cum in actu vndique naturali non præsupponatur proportio, & tamen dignus constituatur præmij supernaturalis a persona Verbi operante in opposita sententia: ergo sequitur ex illa actus in indiuiduo indifferentes, si elicerentur ab humanitate Christi, fore merita condigna præmij supernaturalis, contra communem Theologorum sententiam 1.2. *q.* 114. *art.* 1. vnanimi consensu affirmantium, bonitatem moralem actus, esse omninò necessariam ad meritum.

§. VII.

Opposita sententia cum suis fundamentis proponitur.

100 *Hæc sententia duplici modo defenditur.* CONTRARIAM nostræ conclusionis sententiam docuere quidam graues Theologi, quos sine nomine refert Vincentius *relectione de Gratia Christi q.* 5. *art.* 1. asserentes humanitatem in puris naturalibus a Diuino Verbo assumptam, hoc est, omni dono gratiæ, siuè habitualis, siuè actualis, destitutam (vt potuit de potentia absoluta contingere) posse in vi vnionis ad Verbum omnes operationes entitatiuè supernaturales elicere; & consequenter actiones meritorias supernaturalis præmij exercere; quibus adiungendum censet Medina *in hac q. art.* 1. *ad finem.* Tenet etiam Suarez *infra disp.* 29. *sect.* 3. *concl.* 4. cui aliqui Recentiores ex sua familia adhærere, & ex nostris Illustrissimus Arauio *in præsenti dub.* 2. *solut. ad* 5. *& vlt. arg.* docentes, actus omnes naturales a Christo Domino elicitos, esto non ordinarentur ex imperio alterius actus ad finem supernaturalem, fore merita condigna supernaturalis præmij. Eidem sententiæ subscribere tenentur, docentes, omnes actus hominis iustificati, quamuis non procedant ex motiuo supernaturali, nec elicitiuè, nec imperatiuè, esse meritorios vitæ æternæ de condigno; pro qua referuntur Capreolus *in dist.* 40. *q.* 1. *art.* 1. *concl.* 2. Magister Soto *lib.* 3. *de Natura, & Gratia c.* 4. & Magister Medina 1. 2. *qu.* 114. *artic.* 4. *Vincent. Medin. Suar. Arauio. Capreol. Soto. Medin.*

101 *Arguitur primo in fauore primi modi dicendi.* Arguitur primo pro Auctoribus primi modi dicendi, ad eliciendas enim actiones supernaturales non sunt simpliciter necessarij habitus per se infusi, sed sufficit, secundum frequentiorem Theologorum sententiam, auxilium Dei speciale actuale fluidum, & facile transiens; sed vnio humanitatis cum Verbo, multo melius potest illam ad supernaturales actus eliciendos eleuare, qualibet gratia auxiliante, cum sit participium supernaturale omni gratia auxiliante excellentius, imo & gratia habituali: ergo humanitas in vi illius omni alio dono accidentali, siuè actuali, siuè habituali secluso, potest supernaturales actus elicere; & consequenter potest sine omni gratia auxiliante, ab vnione substantiali cum Verbo distincta, præmium supernaturale mereri.

102 *Respondetur.* Respondeo, concessa maiori, negando minorem: etenim modus substantialis vnionis, quo humanitas Verbo vnitur, esto excellentior sit omni dono accidentali gratiæ, non tamen est operatiuus radicaliter; aliàs esset formalis participatio substantialis naturæ diuinæ, quæ in radice operationum diuinarum consistit. Nec etiam est principium *quo* proxime operatiuum; non enim residet immediatè in potentijs, nec ad operandum ordinatur, sed munus illius est vnire humanitatem cum Verbo; ideoque non potest humanitas, ratione prædicti modi, potens ad eliciendas actiones supernaturales constitui. Verbum autem, cum non informet physicè humanitatem, nequit se ipso illam ad supernaturales actus eleuare per modum principij *quo*; vndè si nullo dono accidentali supernaturali afficiatur humanitas, æquè impotens physicè in ordine ad supernaturales actus manebit; ac si Verbo vnita non esset.

103 *Secundo arguitur in fauorē eiusdem modi dicendi.* Secundo arguitur; potest intellectus Christi actum supernaturalem elicere de potentia absoluta sine gratia intrinseca supernaturali auxiliante: ergo hac potentia attenta, gratia intrinseca supernaturalis auxilians necessaria non est, vt præmium supernaturale mereatur. Consequentia ex dictis patet. Si namque sine gratia auxiliante est possibilis in Christo actus supernaturalis intellectus, etiam erit possibilis sine gratia auxiliante actus supernaturalis in illius voluntate; & consequenter erit sine gratia auxiliante possibile in humanitate Christi meritum supernaturalis præmij. Antecedens autem probatur; potest enim Deus sua vtens absoluta potentia Christo Domino negare omnem gratiam auxiliantem intrinsecam, ipsique hoc decretum negandi omnem gratiam auxiliantem reuelare, in quo nullus refragari potest; at in tali casu posset intellectus Christi assensum supernaturalem huic reuelationi præstare, cum reuelatio ista credibilis sit, & motiuum sufficiens assensus supernaturalis: ergo absque gratia intrinseca supernaturali auxiliante, potest intellectus Christi supernaturalem fidei assensum elicere. Patet consequentia; etenim in casu supposito nulla gratia intrinsece auxiliante intellectus Christi eleuaretur; alias redderetur falsa reuelatio: ergo assensus ille supernaturalis sine gratia intrinsecè auxiliante ab intellectu Christi procederet.

104 *Respondetur.* Respondeo, negando antecedens. Ad probationem, concessa maiori, nego minorem Nam licet reuelatio illa esset quantum est de se sufficiens motiuum actus supernaturalis credendi, & alterius, præterquam illius, cui est omnis gratia intrinseca neganda, posset terminare assensum; ab intellectu tamē Christi Domini, cui in hypothesi facta, Deus decreuit negare omnem gratiam auxiliantem intrinsecam, non posset huic reuelationi præstari assensus supernaturalis: & ratio est manifesta, ad assensum enim supernaturalem, præter motiuum credendi, quod obiectiuè tantum mouet, exiguntur vires in potentia, quæ operatur eius assensum; in eo autem casu, vires in intellectu Christi non essent: virtus enim naturalis se sola non sufficit, & vt supponitur, gratia auxilians supernaturalis non adesset; & ideo assensus supernaturalis repugnaret. Et insto euidenter; nam in sententia Auctorum, quorum est argumentum, etsi non requiratur omninò indispensabiliter gratia intrinseca in potentijs, vt supernaturales actus eliciant; gratia tamen, saltim extrinseca, omninò necessaria est, consistens in assistentia omnipotentiæ extrinseca, & indebita ad concurrendum cum illis, quam assistentiam extrinsecam potuit Deus non præstare, cum libere illam præstet. Supponamus ergo, Deum decreuisse negare intellectui, & voluntati Christi hanc extrinsecam assistentiam ad omnem actum supernaturalem, & hoc decretum Christo reuelare:

nam totum hoc est possibile de potentia absoluta. In hoc casu, quamuis reuelatio esset quantum est de se credibilis,& sufficiës motiuum credendi; non tamen posset Christus ei præstare supernaturalem assensum, aliàs crederet sine extrinseca assistentia omnipotentiæ, quod implicat, vel extrinseca assistentia omnipotentiæ daretur, contra reuelationis factæ veritatem, quod etiam implicatorium est; implicat enim falsum reuelationi diuinæ subesse. Pariter ergo Nos dicimus, non fore in casu, quem argumentum supponit, possibilem supernaturalem assensum intellectui animæ Christi, non ex defectu motiui, sed ex defectu virium intellectus ad credendum, qui defectus infallibiliter esset cum diuina reuelatione connexus.

105 *Tertiò arguitur pro secundo modo dicendi.* Tertio arguitur in fauorem secundi modi dicendi; actus enim vndique naturales à Christo Domino eliciti, essent merita condigna præmij supernaturalis; sed huiusmodi actus elicerentur ab humanitate Christi, sine gratia supernaturali auxiliante: ergo gratia supernaturalis auxilians, non est omninò indispensabiliter necessaria, vt Christus medijs actibus ab humanitate elicitis præmium supernaturale mereatur. Consecutio euidens est, & non minus euidens minor; gratia enim supernaturalis auxilians, non potest ad actum requiri, nisi vt elicitiuè concurrens ad illum, vel vt eleuans potentiam, vt eliciat actum supernaturalem, ex cuius imperio actus naturalis procedat; actus autem vndique naturales, nec elicitiuè, nec imperatiuè, à gratia supernaturali possunt causari; & consequenter ab humanitate Christi procederent, sine concursu supernaturalis gratiæ auxiliantis. In maiori supponimus, quod licet de facto Christus non elicuerit actus vndique naturales, hoc est, destitutos omni supernaturali honestate, sed omnes suos actus ex motiuo supernaturali, imo ex motiuo perfectissimæ charitatis exercuerit; potuit tamen, de potentia absoluta, actus honestos virtutum acquisitarum ex motiuo tantum naturali operari; quia in hoc modo operandi non apparet repugnantia essentialis. Et hoc præsupposito, asserit, actus in prædicta hypotesi sic elicitos à Christo, fore merita condigna supernaturalis præmij.

106 *Maior ostenditur I.* Quod suaderi potest primo; nam actus vndique naturales eliciti ab homine puro per gratiam adoptionis sanctificato, sunt condigna merita gloriæ,vt docent Capreolus cum Soto,& Medina, locis vbi *supra* relatis; eo quod licet à gratia supernaturali auxiliante, nec elicitiuè, nec imperatiuè procedant; fiunt tamen a subiecto Deo grato, & iustificato per gratiam habitualem; sed actus vndique naturales eliciti ab humanitate Verbo hypostaticè vnita, procederent à subiecto perfectissimè grato, gratitudine personali: ergo essent condigna merita præmij supernaturalis.

107 *Secundò.* Secundo, nam humanitas Christi Domini constituitur per gratiam substantialem vnionis condigna visionis beatificæ per modum hæreditatis licet præcedenter ad prædictam gratiam supponatur humanitas vndequaque naturalis, hoc est nulla bonitate supernaturali exornata: ergo actus ab illa eliciti vndequaque naturales pro priori ad valorem personalem, constituuntur ratione valoris à persona Verbi sumpti illos informantis moraliter, condigni eiusdem gloriæ per modum præmij; & coronæ; & consequenter sunt condigna merita præmij supernaturalis.

108 *Tertiò.* Tertio; nam huiusmodi actus vndequaque naturales, essent maioris valoris, quam actus supernaturales eliciti ab homine puro, & formati, seu informati per gratiam habitualem; cum istorum moralis æstimabilitas sit finita, & limitata; illi autem essent æstimabilitatis infinitæ; sed actus supernaturales formati per gratiam habitualem à puro homine eliciti, sunt merita condigna gloriæ, quæ est supernaturale præmium: ergo actus vndique naturales eliciti ab humanitate Christi essent condigna merita præmij supernaturalis.

109 *Quartò.* Quartò; nam prædicti actus ratione dignitatis à persona Verbi sumptæ, essent valoris meritorij simpliciter infiniti, sed meritum infinitum simpliciter, est condignum omnis præmij possibilis: ergo essent meritorij condignè supernaturalis præmij.

110 *Quintò.* Quintò; nam valor à persona Verbi sumptus eiusdem rationis est in actu purè naturali ab humanitate elicito, & in actu supernaturali ab eadem procedente; cum forma vtrique valorem præstans eiusdem rationis sit: sed actus supernaturalis ab humanitate elicitus, est meritum condignum supernaturalis præmij ratione dignitatis à persona Verbi sumptæ: ergo etiam actus vndique naturalis ab humanitate procedens, esset condignum meritum præmij supernaturalis.

111 *Sextò.* Sexto; nam ratio meriti in actu non consequitur ad bonitatem illius, vt ad causam adæquatam, sed etiam ad valorem personalem, & ad dignitatem sumptam à persona operante, vt *disp.* 3. docuimus; aliàs actus Christi Domini non fuissent infinitè meritorij, cum non fuerint infinitæ bonitatis moralis: ergo quamuis actus vndique naturales ab humanitate eliciti, non gaudeant supernaturali bonitate, poterunt esse condigni præmij supernaturalis ratione valoris, & dignitatis à persona Verbi sumptæ; sicut ratione valoris infiniti personalis, sunt condigni infiniti præmij, quamuis ratione sui, honestate infinita non gaudeant, sed illorum bonitas moralis finita, & limitata sit, vt *disput. proximè allegata* docuimus.

112 *Denique probatur maior.* Denique id ipsum probatur: nam valor sumptus à persona Verbi, etiam in actibus naturalibus, supernaturalis est, cum illorum exigentiam excedat: ergo quamuis entitas physica, & omnis honestas moralis prædictorum actuum sit naturalis, poterunt supernaturale præmium mereri ratione valoris personalis; sicut præmium infinitum merentur, quamuis illorum entitas physica, & omnis honestas moralis, finita, & limitata sit; quia valor à persona Verbi sumptus, est infinitus simpliciter in morali æstimatione.

113 *Ad primam probationem maioris respond. Vincent.* Respondeo, negando maiorem. Ad primam probationem, Vincentius vbi *supra* censet, posse prætermitti maiorem, & concessa minori, negari consequentiam. Eo quod in homine iustificato natura ipsa humana, quæ est principium bonarum operationum supponitur per gratiam, & charitatem habitualiter relata in finem supernaturalem, nempè, in Deum summè dilectum, quam habitualem relationem participant ipsa opera moraliter bona, etiam si illorum bonitas vndique sit naturalis, & ratione huius relationis fiunt merita condigna gloriæ. Humanitas verò Christi, si omni supernaturali gratia creata destituta supponatur, non est aliqua ratione ad finem supernaturalem relata; & consequenter illius operationes tali ordinatione non gaudent, nec finem supernaturalem aliqua ratione respiciunt, quod necessarium erat, vt supernaturalis præmij meritoriæ esse possent.

114 *Reijcitur solutio Vincent. I.* Sed contra istam solutionem obstat primò; nam relatio habitualis subiecti ad finem, materialiter omninò ad operationes elicitas ab illo se habet, nisi operetur ex habitu; sed humanitas relata ad finem supernaturalem per habitum charitatis, & gratiam iustificantem, non operatur ex habitu gratiæ, quando elicit operationes vndequaque naturales; aliàs ex influxu habitus, aliqua supernaturalitas in illas deriuaretur: ergo habitualis relatio humanitatis ad finem supernaturalem, omninò materialiter comparatur ad istas operationes; & consequenter prædicta humanitatis ordinatio non est sufficiens, vt meritoriæ reddantur præmij supernaturalis.

115 *Secundò.* Deindè; quia ex ista solutione sequeretur, opera in indiuiduo indifferentia, dato, quod elicerentur ab homine iustificato, fore meritoria præmij supernaturalis; consequens est falsum, & à nemine admissum, quem viderim: ergo & tradita solutio. Probatur sequela; etenim prædicta opera essent habitualiter *subiectiuè* relata ad finem supernaturalem, & ad Deum super omnia dilectum: ergo si relatio habitualis, & subiectiua, sufficit, vt opera ab homine iusto elicita, sint meritoria apud Deum Auctorem supernaturalem; sequeretur, quod eliceret opera in indiuiduo indifferentia, essent meritoria præmij supernaturalis.

116 *Tertiò.* Præterea reijcitur; nam etiam humanitas Christi, ex vi sanctitatis personalis, est ad supernaturalem finem; licet non physicè, moraliter tamen relata, relatione habituali; cum ex vi prædictæ sanctitatis sit illi debita gloria, & debito morali, omnia dona supernaturalia humanitati debeantur: ergo si relatio habitualis hominis iusti per gratiam ad finem supernaturalem communicatur operibus vndequaque naturalibus, & ratione illius constituuntur meritoria præmij supernaturalis, etiam illis communicabitur relatio habitualis, per gratiam vnionis competens humanitati; & consequenter opera vndequaque naturalia elicita ab humanitate Christi, ex vitalis ordinationis erunt merita condigna supernaturalis præmij.

117 *Denique reijcitur.* Denique, traditum discrimen reijcitur; nam gratia habitualis, non influit physicè in opera naturalia hominis iustificati: Verbi autem subsistentia physicum influxum præstat in opera naturalia ab humanitate elicita; influit namque in illa per modum principij *quod*: ergo potius hæc, quam illa dignificare potest moraliter operationes naturales, illasque constituere supernaturalis præmij meritorias, vel è contra, si subsistentia Verbi influens vt principium *quod* in opera naturalia ab humanitate elicita, illa tamen non dignificat, nec meritoria præmij supernaturalis constituit, à fortiori gratia habitualis iustificans, nullatenus physicè influens in opera naturalia hominis iustificati, illa non dignificabit, nec meritoria præmij supernaturalis constituet. Iuxta quam doctrinam, ad primam probationem assumpti, nego maiorem: nec video quo modo admissa illorum Theologorum sententia, & supposito, vt Vincentius supponit, quod humanitas Christi sanctificetur formaliter per gratiam substantialem vnionis, possit cũ consequentia in doctrina negari operibus naturalibus ab humanitate elicitis, quod sint merita cõdigna præmij supernaturalis.

118 *Ad secundam probationem.* Ad secundam probationem maioris, concesso antecedenti, nego consequentiam. Ratio autem discriminis est; nam condignitas ad gloriam per modum hæreditatis, nihil petit in subiecto præsuppositum,nisi tantum potentiam obedientialem, seu

seu non repugnantiam ad illam in se suscipiendam; & ideo, quamuis humanitas, ratione sui, bonitatem supernaturalem non habeat, dignificatur ad gloriam per modum hæreditatis per sanctitatem Verbi illi communicatam; condignitas autem meriti, seu valor meritorius supponit in actu valorando, tùm libertatem, tùm etiam bonitatem cum præmio proportionatam: tùm denique, relationem ad præmiantem: & quia in actu vndique naturali, non est bonitas cum præmio supernaturali proportionata, nec relatio ad Deum præmiantem, vt est Auctor supernaturalis; fit consequens, vt quamuis eliciatur ab humanitate Christi infinitè sancta per gratiam substantialem vnionis, non tamen dignificetur dignitate meritoria præmij supernaturalis. Vnde sicut ista consequentia non valet, *Humanitas Christi Domini, nec libertate, nec bonitate morali in ea præsupposita ante sanctitatem personalem, dignificatur per illam ad gloriam per modum hæreditatis: ergo actus, nec liber nec bonus bonitate morali ratione dignitatis personalis valoratur in ordine ad gloriam, vt præmium, & coronam*: antecedens enim est verum, & consequens falsum; alias actus, nec liber, nec bonitate morali esset condignum meritum gloriæ, vt *superius* arguebamus: Ita nec valet huiusmodi consequentia; *Sine supernaturali bonitate præsupposita ad gratiam vnionis, constituitur per illam humanitas condigna gloriæ per modum hæreditatis: ergo actus vndique naturalis, sine honestate supernaturali præsupposita in ipso ad dignitatem personalem redditur per illam condignum meritum gloriæ, vt coronæ.*

119 *Ad tertiam probationem.* Ad tertiam probationem, nego maiorem. Nam licet quantum est ex parte personæ Verbi dignificantis forent actus vndique naturales maioris valoris, quam actus supernaturales eliciti a puro homine, & dignificati per gratiam iustificantem: quia tamen actus adæquatè naturales ab humanitate eliciti carent bonitate cum præmio supernaturali proportionata, & relatione ad Deum, vt Auctorem supernaturalem, non dat illis persona Verbi operantis maiorem valorem meritorium, eo quod gaudent actus supernaturales hominis iustificati. Nec refert, quod tales actus ab humanitate eliciti, essent infiniti valoris, & actus hominis iusti sunt valoris meritorij finiti; nam infinitas illa valoris, est in ordine ad præmium naturale infinitum, & maius quid est in morali æstimatione præmium finitum supernaturale, quam naturale infinitum. Nec etiam refert, prædictos actus in Christo fore infinitè æstimabilitatis meritoriæ; nam huiuscemodi infinitas est in ordine ad præmium intra ordinem naturæ contentum; ideoque actus vndique naturales ratione talis dignitatis, & æstimabilitatis, non extenduntur ad præmium supernaturale merendum.

120 *Ad quartam.* Et ex his ad quartam assumpti probationem respondeo, distinguendo maiorem: essent prædicti actus valoris meritorij simpliciter infiniti in linea meriti naturalis, concedo maiorem: essent valoris moralis meritorij infiniti simpliciter absolutè, vel in omni linea, nego maiorem: & sub eadem distinctione minoris, nego consequentiam. Nam licet meritum infinitum simpliciter absolutè, & in omni linea, extendatur ad omne præmium possibile; meritum tamen, quod licet infinitum sit, non est infinitum simpliciter absolutè, sed cum addito determinante illius infinitatem ad peculiarem lineam, non extenditur ad omne præmium absolutè possibile, sed tantum ad omne præmium possibile in tali linea; & quia actus vndique naturales eliciti ab humanitate Christi, non essent in ratione meriti simpliciter absolutè infiniti, sed solum in ratione meriti naturalis: fit consequens, vt non essent meritorij omnis præmij absolutè, & in omni linea possibilis, sed solum omnis præmij possibilis intra lineam naturalem.

121 *Ad quintam.* Ad quintam, distinguo maiorem: dignitas personalis in actu naturali ab humanitate elicito, & in actu supernaturali ab eadem procedente, est eiusdem rationis physicè, & entitatiuè, concedo maiorem: moraliter, & terminatiuè, nego maiorem, & concessa minori nego consequentiam. Nam licet persona Verbi valorans actum naturalem, & supernaturalem eiusdem rationis sit; quia tamen in actibus non est eadem capacitas, hinc nascitur, vt actus naturales valoret præcisè in ordine ad præmium naturale, supernaturales vero dignificet, & valoret in ordine ad præmium supernaturale, & actus nulla bonitate morali gaudentes naturali, aut supernaturali, nullatenus valoratos in ordine ad præmium constituat, etsi illos adorabiles reddat, & summa veneratione dignos efficiat, & sicut ex eo, quod persona Verbi operans eadem sit, non sequitur, quod si humanitas actus omni honestate morali carentes eliceret, vel actus omninò necessarios, essent tales actus eiusdem valoris, cum actibus liberis, & honestis ab humanitate elicitis, eo quod essent eiusdem valoris incapaces; ita & eadem ratione consequentia contra nos facta non tenet.

122 *Ad sextam.* Ad sextam, concesso antecedenti, nego consequentiam. Nam licet fundamentum adæquatum, ad quod ratio meriti consequitur, non sit bonitas moralis actus, est tamen aliquid necessario in actu prærequisitum, vt rationem meritorij sortiatur, & sicut prærequiritur bonitas aliqua moralis in actu, vt meritorius sit: ita præexigitur in illo bonitas moralis, etsi non adæquans præmium; cum illo tamen proportionata, & ad Deum, vt præmiatorem ordinata, formali, aut virtuali ordinatione, & quia bonitas moralis naturalis cum præmio supernaturali proportionata non est, nec ad Deum, vt præmiatorem supernaturalem relata; bonitas autem supernaturalis finita, proportionem habet, etsi non æqualitatem cum præmio infinito supernaturali, & ad Deum, vt supernaturalem remuneratorem refertur; fit consequens, quod actus honestate supernaturali non gaudens, non possit ex dignitate personæ valori in ordine ad præmium supernaturale; bene tamen actus honestus, honestate finita supernaturali in ordine ad præmium infinitum. Nam valor personalis non dat, sed supponit proportionem in actu, & proportione supposita præstat illi infinitam meriti quantitatem, vel vt alijs terminis explicemus, non qualificat, sed quantificat meritum; & infinitat, quando infinitus est, iuxta meriti qualitatem; ideo opus liberum, & honestum honestate vndique naturali non constituit in ratione meriti infinitum simpliciter, sed solum infinitum in ratione meriti naturalis.

Ad vltimam probationem assumpti, distinguo antecedens: valor personalis prædictorum actuum est supernaturalis entitatiuè, transeat antecedens: terminatiuè, nego antecedens, & consequentiam: quia, vt essent condigni præmij supernaturalis, oportebat vt illorum valor a persona Verbi sumptus, non solum entitatiuè; sed etiam terminatiuè supernaturalis, esset. Ratio autem cur, licet entitatiuè supernaturalis, non tamen sit supernaturalis terminatiuè habetur ex dictis. Quia, nempè, vt dignitas personalis valoret actum in ordine ad aliquod præmium, debet in illo supponere bonitatem moralem cum præmio proportionatam, & ad remuneratorem aliqua ratione ordinatam; actus autem sola honestate naturali gaudentes, non habent bonitatem proportionatam cum præmio supernaturali, nec ad Deum, vt illius remuneratorem relatam; & ideò non valorantur a persona Verbi operante, vt sint merita condigna præmij supernaturalis. 123 *Ad vltimam assumpti probationem.*

Sed oppones aduersus istam resolutionem primo, nam actus de se, non bonus bonitate hypostatica, ratione coniunctionis ad Verbum, fit condignum meritum præmij pertinentes ad ordinem hypostaticum; vt constat in actibus elicitis ab humanitate Christi, quorum bonitas moralis, etsi supernaturalis sit, non tamen pertinet ad ordinem hypostaticum, & ex coniunctione ad Verbum, fiunt merita condigna quantum ad sufficientiam Incarnationis Patris, aut Spiritus Sancti, vt cum communi sententia docuimus *Tractatu primo disputatione tertia*: ergo actus non honesti honestate supernaturali, sed tantum naturali ratione sui, esse poterunt ex coniunctione ad Verbum meritorij de condigno præmij supernaturalis. Patet consequentia; plus enim distat ordo hypostaticus ab ordine supernaturali, quam ordo supernaturalis ab ordine naturali; cum prima distantia infinita sit, secunda vero finita: ergo si actus de se solum gaudens honestate supernaturali est capax, vt ex coniunctione ad Verbum fiat condignum meritum præmij hypostatici, etiam actus bonus sola bonitate morali naturali erit capax, vt coniunctione ad Verbum fiat meritum condignum præmij supernaturalis. 124 *Oppones primo.*

Secundo; nam operationes Christi vt *proximè* dicebamus, sunt quantum ad sufficientiam merita condigna Incarnationis Patris, aut Spiritus Sancti, etsi non quoad efficaciam; & tamen non fuerunt per voluntatem Christi ad Incarnationem Patris, aut Spiritus Sancti vt ad præmium ordinatæ, nec ad Deum, vt talis præmij largitorem: ergo ordinatio actus meritorij ad præmium, & ad Auctorem illius ad sufficientiam, meriti necessaria non est; & consequenter, licet actus vndique naturales, non sint ad præmium supernaturale ordinati, nec ad Deum vt Auctorem supernaturalem, poterunt esse condigni præmij supernaturalis ad minus quoad sufficientiam. 125 *Opponas secundo.*

Tertiò; nam humanitas Christi non relata de se ad hæreditatem supernaturalem, ex vi gratiæ vnionis illam sanctificantis ordinatur ad gloriam per modum hæreditatis, cum gloria, vt hæreditas, sit ei debita ratione sanctificationis per gratiam vnionis substantialem: ergo actus vndique naturalis non ordinatus de se ad finem supernaturalem, nec ad supernaturale præmium poterit à persona Verbi vt illum dignificante, & valorante ad supernaturale præmium, & ad finem supernaturalem referri, & consequenter fieri meritum condignum præmij supernaturalis. 126 *Opponas 3.*

Quartò, nam sequitur ex nostra resolutione, non omnes operationes Christi fuisse æquales in valore meritorio a persona Verbi sumpto; consequens est contra illa, *Tract. 1. disputatione 3.* docuimus: ergo resolutio tradita non potest iuxta nostra principia defendi. Patet sequela; nam eo ipso, quod actus naturales a Christo Domino eliciti, nō sint meri- 127 *Quarto.*

meritorij præmij supernaturalis, non adæquant in valore desumpto à persona Verbi actus supernaturales, qui sunt merita condigna supernaturalis præmij: ergo eo ipso, non omnes actus à Christo Domino eliciti, sunt æquales inter se in valore personali.

128 *Denique oppones.* Denique oppones; nam actus honesti, honestate solum naturali sunt capaces obedientialiter, vt fiant merita condigna præmij supernaturalis: ergo eleuantur per valorem sumptum à persona Verbi, vt rationem meriti præmij supernaturalis obtineant. Consequentia videtur bona; nam ideò humanitas per sanctificationem personalem eleuatur, vt fit condigna gloriæ per modum hæreditatis, qua de se, & ratione sui est in potentia obedientiali ad istam eleuationem: ergo li actus vndique naturalis, est de se & ratione sui in potentia obedientiali, vt eleuetur ad rationem meriti præmij supernaturalis, de facto ad prædictam rationem eleuatur per dignitatem sumptam à persona Verbi operantis. Antecedens autem probatur. Si namque actus honesti, honestate naturali fiant ex motiuo charitatis, & ex illius imperio procedant, erunt merita condigna supernaturalis præmij: ergo sunt de se in potentia obedientiali, vt eleuentur ad rationem meriti præmij supernaturalis, & vt fiant merita condigna illius.

129 *Respondetur ad primam instantiam.* Respondeo ad primam obiectionem, concesso antecedenti, negando consequentiam. Et ratio discriminis est: nam actus de se non bonus, bonitate hypostatica, potest de se habere proportionem habitudinis cum vnione hypostatica; & ideò est potentis, vt si personæ Verbi coniungatur, & ab illa media humanitate procedat, valoretur, & dignificetur per gratiam substantialem vnionis, & fiat ratione illius meritum condignum præmij pertinentis ad ordinem hypostaticum. Actus autem non bonus, bonitate supernaturali, non potest cum supernaturali præmio proportionem habitudinis habere; ideòque non potest per superuenientem valorem, à persona Verbi sumptum, dignus præmij supernaturalis constitui; valor enim à persona Verbi sumptus, dictam proportionem cum præmio in actu valorando supponit.

130 *Ad secundam.* Ad secundam obiectionem, concessa maiori, & minori, distinguo consequens: ordinatio in præmium ex parte operantis, transeat consequens: ordinatio in præmium, saltim virtualis ex parte operis, nego consequentiam. Actus enim supernaturales Christi, licet ex parte operantis, non fuerint de facto ordinati ad Incarnationem Patris, vt præmium, & ideò illam non meruerint de facto; erant tamen ratione suæ bonitatis supernaturalis virtualiter ad illam ordinati, quatenus proportionem, & dignitatem habebant, vt si Christus vellet illos ordinare ad Incarnationem Patris, vt præmium, eam mererentur de facto. Actus autem vndique naturales, non sunt ratione suæ bonitatis proportionati cum præmio supernaturali, proportione habitudinis, vndè nec ex parte operantis, nec ex parte operis formaliter, aut virtualiter referuntur ad illud; ideòque non possunt esse merita condigna supernaturalis præmij.

131 *Ad tertiam.* Ad tertiam, concesso antecedenti, nego consequentiam. Et ratio discriminis habetur ex dictis: quia, nempè, sanctitas non supponit necessario in subiecto sanctificando supernaturalem honestatem, sed tantum non repugnantem, seu capacitatem obedientialem ad illam in se recipiendam; & ideò quamuis non supponatur ad formam sanctificantem relatum ad hæreditatem supernaturalem, potest per prædictam formam ordinari ad hæreditatem supernaturalem, & fieri dignum illius. Valor autem meritorius sumptus à persona merente supponit in actu valorando bonitatem moralem cum præmio conferendo proportionatam; & consequenter supponit in illo supernaturalem honestatem, quando præmium conferendum supernaturale est; ideoque nisi talem bonitatem supponit, in qua includitur virtualis ordinatio ad præmium supernaturale, & ad Deum, vt supernaturalem remuneratorem, non potest per valorem personalem ad præmium supernaturale referri, nec fieri meritum condignum illius.

132 *Ad quartam.* Ad quartam obiectionem, distinguo consequens: facta comparatione inter actiones Christi, quæ sunt diuersi ordinis, concedo consequentiam: si comparatio fiat inter actiones Christi in eodem ordine existentes, nego consequentiam. Omnes enim operationes ab humanitate Christi elicitæ in eodem ordine existentes, sunt æquales inter se in valore personali, & omnes sunt in rationem meriti simpliciter infinitæ, & ad omne præmium possibile promerendum, quantum est de se sufficientes, quia omnes sunt capaces illius infinitatis, & hoc est, quod Nos docuimus *loco* in obiectione relato. Actus autem vndique naturales, non sunt eiusdem ordinis cum actibus supernaturalibus, nec capaces valoris meritorij supernaturalis præmij; & ideò illum non recipiunt à persona Verbi operantis, nec cum actibus supernaturalibus in valore meritorio adæquantur. Nec sequitur vnum infinitum esse in ratione infiniti, maius alio *quantitatiuè*, sed solum *qualitatiuè* melius, hoc est, perfectius alio infinito, quod inconueniens non reputatur, sed est necessario asserendum, nam infinitum aurum, etsi in ratione infiniti non esse *quantitatiuè* maius infinito argento, esset tamen illo *qualitatiuè* melius, cum illud in perfectione excederet.

133 *Si opponas.* Si opponas, actus honesti naturales eliciti ab humanitate Christi, etsi ratione sui intra ordinem naturæ contineantur, ex coniunctione tamen cum Verbo fiunt merita ordinis supernaturalis: ergo in ratione meriti sunt eiusdem ordinis cum actibus supernaturalibus ab humanitate elicitis; & consequenter si inter merita eiusdem ordinis ab humanitate Christi procedentia, non stat inequalitas in valore personali, non possunt in hoc valore actus purè naturales ab actibus supernaturalibus excedi. Antecedens, in quo est difficultas, probatur, nam ex coniunctione ad Verbum, & ex eo, quod ab illo vt *quod* efficiantur, fiunt merita ordinis hypostatici, sed ordo hypostaticus supernaturalis est, & intra ordinem supernaturalem perfectissimus: ergo fiunt ex tali coniunctione actus naturales ab humanitate eliciti merita ordinis supernaturalis.

134 *Respondetur.* Respondeo, distinguendo hoc vltimum consequens, & primum antecedens: fiunt merita ordinis supernaturalis supernaturalitate extrinseca entitatiua, transeat consequens: supernaturalitate meritoria, & terminatiua, nego consequentiam. Et hoc secundum necessarium erat; vt actus honesti naturales ex coniunctione cum Verbo constituerentur merita præmij supernaturalis, & eiusdem ordinis in ratione meriti cum actibus supernaturalibus. Et ratio distinctionis traditæ habetur ex dictis. Quia, nempè, dignitas personalis conueniens actibus ab humanitate elicitis ratione personæ Verbi operantis, non dat illis qualitatem meriti, sed solum quantitatem, vndè si actus præcedenter ad illam, non est meritum supernaturale terminatiue, non fit ratione dignitatis personalis meritum terminatiue supernaturale, ac proinde, non potest ratione illius ad supernaturale præmium extendi sed solum in linea meriti præmij naturalis quantificari, & infinitari, dignusque fieri omninis præmij naturalis possibilis.

135 *Ad vltimã obiectionem.* Ad vltimam obiectionem respondeo, distinguendo antecedens: sunt capaces obedientialiter, vt fiant merita condigna præmij supernaturalis, recipiendo in se honestatem moralem supernaturalem, concedo antecedens: sine illius receptione, nego antecedens, & consequentiam. Nam dignitas moralis à persona Verbi sumpta, non est honestas moralis, vt vidimus *disput.* 3. *num.* 45. & 46. vbi etiam explicuimus, in quo sensu sit bona moraliter; & ideò, quamuis actus vndique naturales, sint in potentia obedientiali, vt ad rationem meriti præmij supernaturalis eleuentur, non eleuantur per illam; benè tamen per actum supernaturalem illos imperantem: quia actus supernaturalis est in se bonus, bonitate supernaturali morali, & illius honestate actus imperatus vestitur; & ideò per illum trahitur, & eleuatur ad rationem meriti præmij supernaturalis. Ex hoc tamen non colligitur, quod actus boni naturales per valorem personalem ad istam dignitatem eleuentur; nam valor iste non dat actibus honestatem moralem supernaturalem; & aliàs illam non supponit in actibus vndique naturalibus ab humanitate elicitis; ideòque illos non eleuat ad rationem meritoriam supernaturalem, nec merita præmij supernaturalis constituit. Nec est eadem ratio de humanitate in ordine ad condignitatem gloriæ, vt hæreditatis, illi conuenientem ratione sanctitatis personalis, nulla præsupposita bonitate supernaturali in humanitate, vt constat ex dictis *n.* 131.

§. Vltimus.

Corollaria præcedentis doctrinæ.

136 *Primum corollarium.* EX dictis in discursu huius disputationis, colligo primò: gratiam habitualem necessariam fuisse in anima Christi Domini, vt esset sancta completè. Quod probo; nam sanctitas consistit in radice donorum ad ordinem gratiæ pertinentium, & præcipuè illorum, quæ inclinant, & dant facultatem proximam ad videndum, & amandum Deum; sed sine gratia habituali physicè animam Christi informante, non esset completè illorum donorum radix; cum tantum radicaret illa moraliter; non verò physicè ergo gratia habitualis, ratione cuius, illa physicè radicat, necessaria fuit, vt esset sancta completè. Quod insinuasse videtur D. Tho. *qu.* 29. *de Veritate art.* 1. *ad* 10. quod ita procedebat: *Habenti plenitudinem omnis boni, nihil superaddi est necesse: sed anima Christi omnis boni plenitudinem habuit ex hoc ipso, quod Verbum fuit sibi vnitum, in quo est thesaurus omnis boni: ergo non fuit necessarium, quod superadderetur bonitas gratiæ.* Cui argumento ita respondet. *Ad decimum dicendum, quod animæ Christi vnita erat plenitudo omnis boni ex ipsa personali Verbi vnione, non tamen formaliter, sed personaliter, & ideò indigebat informari per gratiam.* Hæc D. Thom. Ex quibus S. Th.

con-

constat sentire, animam Christi Domini indiguisse gratia habituali physicè illam informante, vt esset complete bona ; & consequenter vt esset complete sancta.

137 *Si opponas.* Si opponas, incomplete sanctum, imperfecte sanctum est; sed si gratia habitualis foret necessaria in humanitate Christi, vt esset complete sancta, necessario supponeretur, quod per gratiam substantialem vnionis; esset incomplete sancta: ergo esset sancta imperfecte per gratiam substantialem vnionis, quod inconueniens videtur ; cum ex hoc sequatur dicendum, gratiam vnionis esse sanctitatem imperfectam.

138 *Respondetur.* Respondeo, imperfectionem istam in gratia vnionis, esse tantum negatiuam prouenientem ex summa diuinitatis perfectione, ratione cuius illi essentialiter repugnat informare physicè humanitatem, aut cum illa identificari, quorum alterum necessarium erat, vt humanitatem constitueret physice radicantem dona supernaturalia, quia tamen radicatio ista est moraliter debita humanitati, ratione diuinitatis illam infinitè sanctificantis, defectus illius esset in humanitate priuatiuus, & priuatiua imperfectio; idcòque vt auferretur, & complete sancta redderetur, oportuit sanctificari per gratiam habitualem, & hæc fuit in humanitate ad prædictum effectum necessaria.

139 *Secundū corollariū.* Secundo colligo, in humanitate Christi præter gratiam habitualem; & virtutes ipsam consequentes, non fuisse necessaria auxilia fluida physica sufficientia; benè tamen gratiam auxiliantem efficacem, etiam de potentia absoluta. Primum patet; nam habitus virtutum per se infusarum intrinsecè inhærentes potentijs constituunt illas potentes proxime in ordine ad operationes supernaturales, vnde auxilia physica fluida sufficientia, solum in absentia prædictorum habituum sunt necessaria, vt potentiæ per illa eleuentur, & potentes proximè constituantur ad supernaturaliter operandum ; sed humanitas Christi Domini fuit à primo conceptionis instanti gratia habituali, & virtutibus consequentibus ipsam in summo gradu dotata, vt ex infra dicendis constabit, & fatentur omnes Theologi : ergo non indiguit auxilijs physicis sufficientibus, vt illius potentiæ eleuarentur, & potentes proxime redderentur ad actus ordinis supernaturalis.

140 *Secunda pars corollarij probatur.* Secundum probatur; vt enim *Tract. de Auxilijs* iusè à Thomistis ostenditur, gratia efficax ab intrinseco consistens in qualitate fluida essentialiter cum operatione connexa ; petitur ex vi subordinationis causæ secundæ ad primam in operando, quæ subordinatio intrinseca non potest sine dicta qualitate saluari plenè subijciente arbitrium creatum Deo, & dominium creaturæ dominio supremo Dei; sed humanitas Christi quotacumque gratia ornata, & virtutibus munita, non vt causa prima, sed vt causa secunda in supernaturales actus influebat; & consequenter illos operabatur vt causæ primæ subordinata, & vt subiecta Dei supremo dominio: ergo præter gratiam habitualem immediatè animæ inhærentem, & præter virtutes infusas residentes in potentijs, indigebat gratia ab intrinseco efficaci consistente in qualitate fluida essentialiter cum operatione connexa, ita vt sine illa non posset in actu secundo operari etiam de potentia absoluta.

141 *Tertium corollariū.* Tertiò colligitur; fuisse necessariam ad supernaturales operationes in anima Christi gratiam excitantem, quæ in illustratione intellectus consistit ; non autem illam, quæ in motiuis, seu affectionibus non liberis voluntatis est posita. Ante cuius probationem animaduerto primo *ex Tract. de Auxilijs*, præter physicam qualitatem essentialiter connexam cum actu deliberato, & voluntatem creatam, Deo vt primæ causæ subordinatem, concurrere ad illum gratiam excitantem moraliter. Secundo suppono, gratiam hanc excitantem consistere, non solum in illustrationibus intellectus obiectiue, mouentibus voluntatem, illique suadentibus; sed etiam in pia voluntatis affectione indeliberata circa idem obiectum, ex qua moraliter subiectiue mouetur voluntas ad actum deliberatum eliciendum. De quo videndi sunt Aluarez *lib. 8. de Auxilijs disput. 75. num. 11.* & Magister Albeda *1. p. disp. 58. sectione 4.* *Aluar. Albed.*

142 *Prima pars corollarij probatur.* His positis, prima pars nostri corollarij statuitur contra Suarez *in præsenti disp. 18. sect. 4. conclus. 2.* & probatur ; nam gratia excitans se tenens ex parte intellectus, consistit in supernaturali illustratione, vel cogitatione supernaturali practica, per quam bonum prosequendum proponitur voluntati, illamque obiectiue ad amorem boni, & odium mali mouente; sed huiusmodi supernaturalis illustratio, & sancta cogitatio practicè obiectiue mouens voluntatem ad prosecutionem boni fuit humanitati Christi necessaria, vt bonum prosequeretur ; voluntas enim non potest prosequi bonum, nisi practica cognitio boni prosequendi in intellectu præcedat, de quo *1. 2. quæst. 9.* ergo gratia excitans in illustratione intellectus consistens, necessaria fuit in humanitate Christi ad supernaturales actus eliciendos.

Respondet Suarez, argumentum hoc conuincere in hominibus iustis viatoribus ; secus autem in humanitate Christi, supposito, vt debemus supponere, fuisse à primo suæ conceptionis instanti beatam. Nam per visionem beatificam, ita sufficienter voluntas Christi excitatur ad bonum, vt supernaturali illustratione intellectus, nam ad bonum prosequendum excitantem, & obiectiuè mouente non indiguerit ; & consequenter gratia excitans ex parte intellectus se tenens, & in prædicta illustratione consistens, non fuit necessaria in humanitate Christi ad prosecutionem boni, nec vt illius voluntas actus supernaturales eliceret. 143 *Respondet Suarez.*

Sed contra primo ; nam licet Christus, vt homo, fuerit à primo suæ conceptionis instanti beatus ; fuit tamen simul viator, & comprehensor : ergo licet ad actus comprehensoris, illius voluntas sufficienter excitaretur per beatificam visionem ; ad actus verò, quos vt viator elicuit, gratia illustrante intellectum, & mouente voluntatem, distincta à visione beatifica indigebat. 144 *Reijcitur primò.*

Secundò ; nam licet anima Christi Domini fuerit ab initio vnionis cum Verbo beata, & per scientiam beatificam omnia cognouerit, quæ ad illius statum pertinebant, nihilominus præter scientiam beatam, omnes Theologi fatentur scientiam per se infusam à beatifica distinctam habuisse, vt omni scientia, cuius capax erat humanus Christi intellectus perficeretur : ergo pariter licet visio beatifica esset sufficiens ad mouendam voluntatem Christi ad bonum : vt tamen omni supernaturali illustratione, cuius erat capax, gauderet, concedenda est humanitati Christi, præter visionem beatificam, gratia supernaturalis excitans in illustratione intellectus consistens. 145 *Secundò.*

Quod autem non indiguerit gratia excitante se tenente ex parte voluntatis, & in pia affectione consistente probatur. Nam hæc gratia non est actus voluntatis liber, sed necessarius; at voluntas Christi Domini piam istam affectionem non liberam, ante actiones liberas, seu deliberatas, non elicuit : ergo non indiguit gratia excitante, quæ ex parte voluntatis se tenet. Minor, in qua est difficultas, ostenditur primo. Nam pia affectio necessaria nascitur in voluntate ex imperfecta obiecti propositione, quia, nempè, bonum creatum proponitur voluntati, sine habitudine ad bonum contrariè oppositum, aut collatione cum illo, & sine penetratione defectus plenitudinis bonitatis, vt suppono ex 1. 2. *q.* 9. sed cognitio ista imperfecta non decuit humanitatem Christi : ergo piam affectionem supernaturalem elicere non liberam sed necessariam, illius dignitatem non decuit. 146 *Secunda pars corol. larij, probatur. Minor probatur primò.*

Secundo probatur minor. Nam vel illam elicuisset prius tempore ad actum liberum, vel deliberatum circa idem obiectum, vel simul tempore, & cum sola prioritate naturæ : non primum, alias non meruisset Christus in primo suæ conceptionis instanti, cuius contrarium docetur ab omnibus Theologis cum D. Thom. *infra q. 34. art. 2 & 3.* nec secundum : tùm quia voluntas non potest simul circa idem obiectum moueri liberè, & necessariò. Tùm etiam, quia necessitas actus voluntatis erga obiectum limitatum, nascitur ex iudicio necessario intellectus attingente solam bonitatem obiecti, non attento bono contrario, aut non considerato defectu plenitudinis bonitatis in bono limitato apprehenso : ergo eo ipso, quod adsit aduertentia ad bonum contrarium, aut ad defectum plenitudinis bonitatis in obiecto per intellectum proposito, esse nequit in voluntate erga tale obiectum actus necessarius; sed vt sit actus liber voluntate, necessaria est cognitio intellectus repræsentans defectum plenitudinis bonitatis in obiecto apprehenso, vel illud conferens cum bono sibi contrario : ergo simul tempore cum actu libero, non potest voluntas actum necessarium circa idem obiectum elicere; & consequenter cum voluntas Christi Domini à primo instanti vnionis humanitatis cum Verbo actus liberos elicuerit, non potuit actus necessarios elicere erga obiecta libere volita ; ex quo vlterius infertur, gratia excitante se tenente ex parte voluntatis, non indiguisse ad actus supernaturales eliciendos. 147 *Probatur secundò.*

Si opponas primo ; affectio subita voluntatis, necessario in illa sequitur ad illustrationem intellectus : ergo si in Christo admittimus gratiam illustrationis supernaturalis consistentem in actu intellectus, non possumus consequenter negare gratiam excitantem piæ affectionis supernaturalis se tenentem ex parte voluntatis. 148 *Opponet primò.*

Respondeo, verum esse antecedens, si sit illustratio intellectus in iudicio imperfecto consistens, non attingens defectum plenitudinis bonitatis, quæ inuenitur in omni obiecto creato, nec ad oppositum bonum attendens, & vtrumque inter se conferens; falsum autem si sit perfecta obiecti cognitio illius defectum attendens, & cum bono opposito conferens ; illustratio autem supernaturalis, quam in intellectu Christi constituimus, huius conditionis est ; nam illustratio *obiectiuè* imperfecta dignitatem Christi non decuit: ideoque non cogimur gratiam excitantem consistentem in pia affectione 146 *Respondetur.*

DISPVTATIO XXIV.

An fuerint in Christo virtutes per se acquisitæ, illasque habuerit à primo conceptionis instanti?

§. I.

Prima pars disputationis resoluitur.

1 *Fuisse in anima Christi virtutes per se infusas, vt certum supponitur.* S.Thom.

FVISSE in anima Christi, siue in potentijs illius, omnes virtutes supernaturales, quæ vocantur per se infusæ cũ statu beatifico, & cum vnione humanitati ad Verbum non repugnante; est concors Theologorum consensus vno, vel altero excepto, idque manifestè conuincit ratio Angelici Præceptoris *in 3. art.* eo quod huiusmodi virtutes consequuntur ad gratiam, sicut proprietates ad essentiam, vt docet D.Thom. 1. 2. *q.* 110. *art.* 3. *ad* 1. & consequenter, vbicumque gratia fuerit, supernaturales virtutes esse debent; sed in anima Christi Domini fuit gratia habitualis, vt vidimus *disp.* 21. ergo in illius potentijs fuerunt virtutes supernaturales, per se infusæ.

2 *Cõfirmatur primò.* Quod amplius confirmari potest primò: nam quidquid dignitatis est non pugnans cum vnione hypostatica, nec cum humanitatis beatitudine, concedendum est humanitati Christi, sed virtutes per se infusæ dignitatem important, & illarum aliquæ non repugnat cum vnione hypostatica, nec cum visione beatifica: ergo sunt in humanitate Christi constituendæ. *Secundò.* Secundo, nam oportuit, quod humanitas Christi operaretur supernaturales actiones suauiter, & connaturaliter: qua ratione *disputationib. præced.* ostendimus, fuisse habitualem gratiam in Christo, vt illius anima connaturaliter operaretur in ordine supernaturali; at, nisi illius potentiæ essent eleuatæ per formas habituales supernaturalis ordinis, non eliceret suaniter, & connaturaliter supernaturales operationes, cum gratia immediatè in anima residens illas elanare non possit, ipsæque de ad supernaturales actus inclinatæ non sint; ergo, vt humanitas Christi medijs suis potentijs connaturaliter operaretur in ordine supernaturali, necessarium fuit, illius potentias eleuari per formas habituales supernaturalis ordinis, quæ sunt, & vocantur a Theologis virtutes per se infusæ.

3 *Extiterunt prædicta virtutes in anima Christi à primo suæ conceptionis instanti.* Ex qua doctrina per manifestam illationem colligitur, fuisse prædictas virtutes in anima Christi Domini a primo suæ conceptionis instanti, fuisseque in summa intensione de lege ordinaria possibili. Quod patet; nam proprietates semper commitantur essentiam, & in perfectione cum illa proportionata; sed gratia habitualis, ad quam consequuntur virtutes per se infusæ, sicut proprietates ad essentiam, fuit in anima Christi Domini à primo suæ conceptionis instanti, fuitque in illa cum summa intensione de lege ordinaria possibili vt *supra* ostendimus: ergo virtutes per se infusæ fuerunt in anima Christi Domini a primo suæ conceptionis instanti, & in summa intensione de lege ordinaria possibili.

4 *Punctus difficultatis aperitur.* His ita præmissis, difficultas nostra de virtutibus per se acquisitis procedit, de illisque duo inquirimus. Primum est, an fuerit in anima Christi Domini? Secundo an illas a primo suæ conceptionis instanti, vel per accidens infusas, vel acquisitas habuerit? Circa primum duæ versantur Theologorum sententiæ. *Prima sententia Lorca Vazq. Capreo. Ricar.* Prima est negatiua, quam tenent Lorca *in præs. disp.* 38. *num.* 19. & alij, quos refert Vasquez *disp.* 42. *c.* 2. tribuiturque Capreolo *in* 3. *dist.* 35. *q. vnic. art.* 1. *conclus.* 4. & Richardo *ibidem art.* 10. *q.* 6. asserentibus, virtutes per se acquisitas non remanere in beatis: ex quo manifestè colligitur, relegandas esse a Christo, qui a primo suæ conceptionis instanti beatus fuit.

5 *Secunda communis, & vera. Vincent. Medin. Aluar. Nazar. Arauio. Zippul. Suar. Vaz.* Communis tamen, & vera Theologorum sententia affirmans est, quam tuentur Vincentius *relectione de Gratia Christi q.* 1. *fol.* 75. Medina *in præs. art.* 2. Aluarez *in præsenti art.* 2. Nazarius *controuers. vnic. conclus.* 2. Illustrissimus Arauio *dub.* 1. & Zippullus *dub* 2. Tenent etiam ex PP. Societatis Suarez *disput.* 19. *sect.* 2. & Vazquez *disp.* 42. *cap.* 2. & frequenter Recentiores Et licet D.Thom. nihil de his virtutibus expressum reliquerit; videtur tamen illius menti conformius illas humanitati Christi concedere. Tùm, quia 1. 2. *q.* 67. *art.* 1. virtutes morales docet remanere in beatis, & quod loquatur de virtutibus acquisitis manifestum videtur; loquitur namque de virtutibus à Philosophis cognitis, qui nihil de supernaturalibus cognouerunt: Tum etiam; quia *infra q.* 9. *art.* 4. docet; in intellectu Christi fuisse scientiam naturalem, vt non solum in ordine supernaturali, sed etiam in naturali perfectus esset: quæ ratio id ipsum de virtutibus naturalibus spectantibus ad voluntatem videtur conuincere, cum etiam sit congruum, voluntatem Christi in vtroque ordine esse perfectam.

6 *Prædictæ sententiæ pro conclusione statuitur. Probatur vnica ratione.* Quæ sententia vt verior a nobis eligitur, & hac vnica ratione probatur. Nam voluntas Christi non solum actus supernaturales, sed etiam naturales honestos elicuit, cum importet honestatem moralem cum vnione hypostatica, & beatifica visione non repugnantem, nec humanitati assumptæ indecentem: congruum autem fit vt nulla bonitate morali istius conditionis caruerit; sed, vt istos actus promptè, facilè, & suauiter, qualiter docebat, eliceret, necessariæ erant virtutes per se acquisitæ naturalis, ordinis cum effectus formalis huiusmodi virtutum sit promptum reddere subiectum ad istorum actuum elicientiam: ergo fuerunt in voluntate virtutes per se acquisitæ.

7 *Respondebis primò.* Respondebis primò, negando maiorem; cum enim Christus fuerit supremum operans in genere virtutis, oportuit vt semper perfectissimè operarentur, quod est operari ex supernaturali motiuo; ac proindè non decuit, vt actus *entitatiuè* naturales eliceret. Respondebis secundo, negando minorem; nam habitus supernaturalium virtutum præstare poterant suauitatem, & facilitatem, nedum ad supernaturales actus, sed etiã ad naturales circa idem obiectum. *Secundò* Vel tertio respondebis, concessa etiam maiori, negando minorem; nam in Christo nulla erat difficultas vincenda circa actus honestos naturales, vtpotè cum in illo ex vi vnionis hypostaticæ, non solum ligatus fuerit, sed etiam extinctus fomes, & impossibilis resistentia virium inferiorum ad rationem: ex qua nascitur in nobis difficultas honestè operandi, ad quam vincendam necessariæ sunt virtutes per se acquisitæ. *Tertiò.*

8 *Prima solutio reijcitur primò* Sed nulla ex his solutionibus argumenti eleuat vires. Et prima reijcitur primo: nam licet ex eo quod Christus fuerit supremum operans, rectè inferatur, decuisse, vt semper operaretur ex supernaturali motiuo tanquam ex fine operantis; non tamen rectè colligitur, debuisse operari semper ex motiuo supernaturali, vt fine intrinseco cuiuscumque actus, vel operis ab humanitate eliciti; sed vt actus naturalium virtutum eliceret, sufficiebat operari ex motiuo naturali, vt fine intrinseco operis, licet cum subordinatione ad motiuum supernaturale, vt ad finem operantis: ergo ex eo, quod Christus fuerit supremum operans in linea virtutis operatiuæ, malè colligitur, actus honestos naturales, quoad substantiam non elicuisse. *Secundo.* Secundo nam sequitur, Christum nullum supernaturalem actum elicuisse, præter actum charitatis; consequens est absurdum. Tùm, quia actum obedientiæ elicuisse constat ex illo Pauli: *Factus obediens vsque ad mortem.* *Ad Philip. cap.* 2. Tù etiam, quia aliàs nullam, præter charitatem, habuisset supernaturalem virtutem: ergo tradita solutio non subsistit. Patet sequela: nam inter omnes actus virtutum perfectissimus actus charitatis: ergo si ex eo quod Christus est perfectissimum operans in linea virtutis, & actus naturales non sunt ita perfecti, sicut supernaturales, rectè colligitur, numquam naturales actus sed supernaturales semper elicuisse, debet etiam inferri, nunquam actus supernaturales ab actu charitatis distinctos elicuisse.

9 *Tertiò.* Tertiò, nam sicut Christus est præstantissimum operans in linea virtutis appetitiuæ: ita etiam in linea virtutis intellectiuæ; sed ex hac secunda præstantia non sequitur, nunquam exercuisse actum scientiæ naturalis: ergo nec ex prima infertur omnes actus virtutum electiuarum fuisse supernaturales in Christo, nullumque actum honestum, *entitatiuè* naturalem habuisse. Denique, nam D. Thom. *infra q.* 9. *art.* 4. probat fuisse in intellectu Christi scientiam acquisitam, & naturalem, *Quartò. S.Tho.* ne facultas abstractiua specierum competens intellectui agenti Christi redderetur fruitranea; sed si nunquam actus honestos naturales elicuisset, etiam redderetur frustranea facultas naturalis voluntaris, quam habet ad operandum honestè, cum per actus supernaturalium virtutum huiuscemodi facultas non reducatur ad actum: ergo vt hoc inconueniens vitetur, concedendi sunt voluntati animæ Christi actus naturales honesti.

10 *Secunda solutio impugnatur* 1. Deindè secunda solutio reijcitur primò: nam habitus supernaturales non afficiunt voluntatem reduplicatiuè sub conceptu naturalis potentiæ, sed sub conceptu potentiæ obedientialis actiuæ mediatè, & remotè; at facultas ad actus naturales honestos conuenit voluntati sub ratione naturalis potentiæ, sed sub conceptu potentiæ obedientialis actiuæ mediatè, & remotè; at facultas ad actus naturales honestos conuenit voluntati sub ratione naturalis potentiæ reduplicatiuè: ergo non potest ab habitibus supernaturalium virtutum præstari. *Secundo.* Secundo, nam habitus non inclinant, nisi ad actus sibi similes, & idem obiectum formale, & materiale respicientes, vt *Tractatu de Charitate* ostendimus; sed actus naturales honesti tametsi idem materiale obiectum respiciant, atque habitus infusi, non tamen idem obiectum formale: ergo habitus supernaturales facilitatem ad illos non præstant.

11 *Vltima solutio reijcitur* Denique vltima solutio reijcitur primò: nam virtutes, quæ sunt ad alterum, non sunt necessariæ in nobis propter resistentiam appetitus, cum in voluntate resideant, vt docet D. Thom.

difficultas ad bonum rationi consonum per habitum superanda. Prob. minor: nam iuxta D. Tho. *infra q. 15. art. 2.* in Christo non fuit fomes peccati secundum essentiam fomitis, sed fuit extinctus ex vi vnionis hypostaticæ, & gratię habitualis, atque virtutum ipsam consequentium, ad differentiam B. Virginis, in qua iuxta D Thom. *infra q. 27. art. 3.* per primam sanctificationem non fuit extinctus, nec penitus sublatus fomes, sed tantum ligatus vsque ad conceptionem Christi, in qua fuit fomes extinctus; sed essentia fomitis non consistit in motu appetitus sensitiui insurgentis contra rationem, vt falsò aliqui Recentiores docuerunt, sed in inclinatione sensualis appetitus per modum actus primi in id quod rationi rectæ aduersatur, vt docet D. T. *inf. q. 15. art. 2. in corp.* ergo in appetitu
S.Thom. Christi non fuit relicta inclinatio habitualis, seu per modum actus primi in malum rationi dissonum, & quod virtutis bono aduersatur: cumq; difficultas in bonum rationi consonum nascatur in appetitu ex inclinatione habituali, seu per modum actus primi in malum illi contrarium, nulla in appetitu Christi manere potuit difficultas per habitum naturalem vincenda erga obiecta virtutum acquisitarum.

21 *Solutio quorundā Recentiorum.* Huic argumento quidam Recentiores respondent, ad indigentiam habitus sufficere indifferentiam potentiæ, quam habuit appetitus animę Christi ex subordinatione ad voluntatem; & ideò quamuis extincto fomite, nulla in eo difficultas circa obiectum rationi consonum manserit, capacem fuisse, indiguisseque virtutibus. Hæc tamen solutio in doctrina D. Tho. sustineri non potest: nam iuxta D. Thom. 1. 2. q. 56. art. 6. voluntas nostra in ordine ad bonum proprium habitu virtutis non indiget; & tamen est indifferens in ordine ad illud: ergo sola indifferentia potentiæ non est sufficiens ad indigentiam habitus.
Impugnatur 1.
Secundò Secundò, nam habitu existente in potentia, tollitur id, ex quo indigentia habitus nascebatur; sed adhuc habitu in potentia constituto, potentiæ in differentia perseuerat: ergo ex capite solus indifferentiæ in operando non est necessarius habitus.

22 *Secundò respondet P. Vazq.* Secunda solutio est Patris Vazquez vbi *supra cap. 2. n. 4.* asserentis, quod licet in Christo concupiscentiæ non fuerint ex peculiari Dei gratia assistente; quia tamen suaptè natura esse poterant, est in illius appetitu difficultas, ad quam superandam habitus requiritur. Sed nec ista solutio est sufficiens; procedit enim ex falso principio, nimirum negationem concupiscentiarum rationi aduersantium in Christo processisse ex sola assistentia extrinseca Dei; alias non extinctus, sed ligatus tantum fuisse fomes in humanitate Christi, contra D. Thom. *infra q. 15. art. 2.* Patet sequela in B. Virgine ante conceptionem Christi non fuit fomes penitus extinctus, sed tantum ligatus, vt docet D. Thom. *infra q. 27. art. 3.* Et tamen motus inordinati appetitus, non potuerunt esse in illa ob extrinsecam diuinæ gratiæ assistentiam: ergo remotio motuum appetitus aduersantium rationi orta ex prouidentia extrinseca, seu ex extrinseca gratiæ assistentia, ligat quidem fomitem, sed non penitus aufert, vel extinguit.
Reijcitur

23 *Tertia solutio.* Tertia solutio est aliorum, quos sine nomine refert Vincentius vbi *sup. pag. 76.* asserentium, verum quidem esse, fomitem nedum ligatum, verum etiam penitus extinctum in Christo fuisse, illiusque destructionem in impossibilitate passionum rationi difformium consistere, qua posita, nulla remanet difficultas ad bonum inferiori appetitu: cæterum impossibilitatem istam à virtutibus acquisitis præstari; vnde non superfluunt huiusmodi virtutes in Christo. Quę doctrina videtur in Angelico Præceptore fundata *infra q. 15. artic. 2.* vbi fomitis extinctionem ad gratiam, & virtutes reducit, perfectè subijcientes appetitum rationi. Pro qua ratione refert Caietanum *in præsenti art. 2. in solut. ad. 3.*

24 *Reijcitur primò.* Verum hæc solutio merito displicuit Vincentio, & reijcitur primò. nam est probabilis plurium Theologorum sententia, de qua *in 2. disputationis parte* affirmantium, virtutes acquisitas non fuisse in Christo à primo conceptionis instanti; sed à primo instanti conceptionis fuit extinctus fomes in humanitate Christi, vt omnes Theologi docent in eo gradu certitudinis, vt oppositum sit ad minus temerarium: ergo ad fomitis destructionem, seu non existentiam illius in humanitate Christi, non fuerunt necessariæ virtutes per se acquisitæ. Dein-
Secundò. de, quia, vt rectè argumentatur Vincentius, potuerunt huiusmodi virtutes in humanitate Christi non esse; sed fomitem fuisse Christo impossibilem, etiam de potentia absoluta, est probabilior Theologorum sententia *infra q. 15 art. 2.* ergo fomitis non existentia, non pronenit à virtutibus acquisitis.

25 *Nec fauet D. Th. solutioni traditę.* Nec fauet solutioni traditæ D. Thom. *ibi* enim loquitur de virtutibus infusis consequentibus gratiam in humanitate Christi existentem, quæ quia perfectione gratiæ status innocentiæ pollebat, virtutes ipsam consequentes habuerunt vim subijciendi penitus appetitum rationi, imò ad virtutes infusas, non vt ad causam necessariam pro non existentia fomitis in Christo recurrit, sed vt ad causam sufficientem: vt enim *proximè* ex Vincentio argumentabamur, potuit Verbum humanitatem assumere in statu puræ naturæ, hoc est, omni supernaturali dono accidentali creato destitutam, quo in casu fomes non esset in illo, sicut nec potentia peccandi. Falsò etiam Caietanus pro solutione tradita adducitur, vt ipsum legenti constabit. Illam sustinet Medina *art. 2. ad 1. argum ex falsis secundo loco.* *Medina*

26 *Traditur vera solutio ad primā probationem.* Vndè, his rejectis solutionibus, vt omninò insufficientibus, ad argumentum factum respondeo, concessa maiori, negando minorem; ad primam probationem, nego maiorem: vt enim docet D. Thom. *in præsenti artic. 2. ad 3.* temperantia tantò est perfectior in homine, quanto magis caret prauis concupiscentijs: vndè si penitus careat illis, temperantiam perfectissima erit; ac proindè, vt necessaria sit, insurgentia passionum rationi repugnantium non petitur. Ad secundam probationem respondeo, notando, essentiam fomitis non consistere in sola innata inclinatione appetitus, sed in hac, vt expedita ad motus inordinatos, & rationi aduersantes; quæ expeditio duo importat, nempè, appetitus entitatem, & negationem plenæ subiectionis ad rationem. Quod patet, quia alias fomes extitisset in Christo, cum in illo fuerit essentia appetitus sensitiui. Sequeretur etiam, fuisse fomitem in Adamo in statu innocentiæ, & futurum in posteris Adami, etiam si nunquam peccasset, contra Concilium Tridentinum *sess. 5. decreto de peccato originali*, vbi docet, fomitem peccati esse in nobis effectum peccati originalis; non autem fuisset effectus originalis peccati, si absque illo esset exiturus in illis. Hoc itaque posito, ad secundam probationem respondeo, distinguendo maiorem: nascitur difficultas ad bonum ratione conformem ex inclinatione appetitus ad malum rationi dissonum secundum intrinsecam appetitus entitatem, concedo maiorem: ex prædicta inclinatione ad malum expedita, vt ex causa necessaria, nego maiorem, & sub eadem distinctione minoris, nego consequentiam: nam licet in Christo non manserit inclinatio appetitus sensitiui, vt ad malum expedita, in qua fomitis essentia consistit; mansit tamen inclinatio appetitus sensitiui ad motus inordinatos secundum suam entitatem, & ex illa prout sic nascitur difficultas ad bonum rationi consonum, ad quam superandam habitus facilitans petitur: sicut in voluntate Christi, etsi non manserit peccandi potentia, mansit tamen intrinseca difficultas ad bonum proximi appetendum, ad quam vincendam habitus iustitiæ requiritur.
Concil. Triden.

27 *Replicabis 1.* Sed contra istam solutionem obijcies primò: sequitur namque ex illa, fuisse fomitem extinctum in Beatissima Virgine per primam sanctificationem: consequens est contra D. Tho. *infra quæst. 27. art. 3.* ergo solutio tradita vera non est: probatur sequela: vt enim in tradita solutione docemus, essentiam fomitis consistit in inclinatione expedita appetitus sensitiui ad malum rationi dissonum; sed in B. Virgine, vt primò sanctificata, huiusmodi expeditio non mansit, aliàs nec ligatus fuisset fomes in illa: ergo essentia fomitis non mansit in B. Virgine; & consequenter per primam sanctificationem fuit fomes quoad essentiam extinctus. Secundò, inexpeditio, vel impotentia appetitus sensitiui in humanitate Christi, iuxta D. Tho. *infra q. 15. art. 2. in corpore.* oritur ex plena subiectione appetitus sensitiui ad obediendum rationi præstita à virtutibus consequentibus gratiam; sed hæc plena subiectio appetitus consistit in perfecta inclinatione ad bonum rationi consonum, quam præstant istæ virtutes: ergo ratione virtutum infusarum consequentium gratiam habitualem humanitatis Christi fuit illius appetitus perfectè, & plenè inclinatus ad bonum rationi consonum. At, posita inclinatione vndequaque completa, & perfecta ad bonum, quod est obiectum virtutis habitus facilitatem præbens ad eius prosequutionem necessarius non est, cum iuxta D. Th. 1. 2. q. 56. art. 6. ideò ad bonum proprium voluntas nostra habitu virtutis non egeat, quia ad illud ratione sui est inclinata completè: ergo præter supernaturales virtutes fomitem auferentes, in Christo non sunt necessariæ virtutes per se acquisitæ. *Secundò.*

28 *Respō detur ad 1. obiectionem.* Respondeo ad primam obiectionem, negando sequelam: ad probationem, distinguo maiorem: expeditione actus primi, & potentiæ antecedentis, concedo maiorem: expeditione potentiæ consequentis, seu per modum actus secundi, nego maiorem: & sub eadem distinctione minoris, nego consequentiam: nam in B. Virgine non fuit fomes per primam sanctificationem per modum actus primi, seu impedimento auferente ab appetitu illius potentiam antecedentem ad resistendum rationi, sed solum impedimento auferente actum secundum, & potentiam consequentem consistentem in prouidentia extrinseca Dei procurante assistentiam continuā gratiæ efficacis portioni superiori ad sibi subijciendū inferiorem appetitum, & negantē appetitui sensitiuo concursum necessarium ad motus contra rationē; & quia ex assistentia gratiæ ad rationem superiorem; & negatione concursus necessarij, vt appetitus resistat contra rationem, solum tollitur actualis resistentia, & poten-

tia

tia consequens ad resistendum rationi: consequens fit, vt ex vi primæ sanctificationis solum fuerit fomes ligatus, non autem penitus extinctus: quia ad hoc necessarium erat, quod impediretur impedimento actus primi, & auferretur potentia antecedens proxima ad resistendum rationi, in qua potentia expedita expedimento actus primi, fomitis essentia consistit.

29 *Vrgebis primò.* Nec obstat, D.Thom. *infra q.27.art.3.* docere fomitem fuisse ligatum in B. Virgine, vt primo sanctificata propter abundantiam gratiæ, quam in sanctificatione recepit; & perfectius per diuinam prouidentiam sensualitatem ab omni inordinato motu prohibentem; ligamen autem a gratia habituali proueniens inducere videtur impedimentum per modum actus primi ex quo sequitur vlterius, non fuisse sensualitatem per modum actus primi expeditam ad resistendum rationi. *Respondetur.* Non inquam, obstat, nam ex abundantia gratiæ non fuit reddita impossibilis resistentia in appetitu, sed tantum fuit difficilis constituta, cum qua difficultate compatitur potentia absolute expedita per modum actus primi, in qua fomitis essentia consistit: & ideò addidit D. Thom. *Perfectius per diuinam prouidentiam ligari:* quia ratione illius redditur futura infallibiliter negatio motus in sensualitate, quo aduersus rationem insiliat.

30 *Vrgebis secundò.* Nec iterum obstat, si dicas, sequi ex solutione tradita in illis in quibus fomes quoad essentiam aufertur, non manere potentiam antecedenti peccandi: consequens est contra communem Theologorum sententiam *infra q.27. art.4.* ergo solutio tradita sustinenda non est. Prob. sequela: non manet in appetitu potentia antecedens ad resistendum rationi: ergo necessariò, & non libere obedit; & consequenter taliter rationi obtemperat quod non potest non obtemperare: ergo taliter, quod non potest peccare. *Respondeo.* Non, inquam, sequitur hoc inconueniens: nam licet in illis, in quibus fomes extinguitur, non possit appetitus potentia antecedenti agere contra rationem, hoc intelligendum est, quandiu ratio superior non deliquerit contra Deum: & quia potest absolute ratio aduersus Deum delinquere, potest ille, in quo fomes est extinctus peccare, & appetitum non obsistere rationi, liberum est absolute, quia solum est necessarium ex suppositione libera, non appetitui, sed supposito operanti possumus hoc explicare ex doctrina D. Thom. 1.2.q 89.art 3. vbi docet, hominem in statu innocentiæ non potuisse venialiter peccare, & quo non obstante, homo in illo statu libere abstinebat à peccatis venialibus, quia non posse venialiter peccare, conueniebat homini in illo statu ex suppositione libera, scilicet, quamdiu ratio subdebatur, quod liberum illi erat: pariter ergo in præsenti.

31 *Vrgebis tertiò.* Nec denique obstat, si opponas: voluntas viatoris non potest habitum supernaturalem necessitati necessitate antecedenti ad obtemperandum Deo; quo circa *infra q.27.art.4.* communiter docetur à Theologis, confirmatos in gratia non esse ab intrinseco impeccabiles, & B. Virginem, licet nunquam peccauerit; potuisse tamen potentia antecedenti peccare: ergo pariter, per nullum habitum potest appetitus sensitiuus ita subijci rationi, vt auferatur ab illo potentia antecedens ad motus inordinatos, & rationi dissentaneos: ac per consequens, gratia habitualis, & habitus ipsam consequentes, quibus extinguitur fomes, non tollunt ab appetitu potentiam antecedentem ad resistendum rationi. *Respondetur.* Non, inquam, obstat ob rationem *infra Tr. de Impeccabilitate Christi* explicandam, dum de essentia fomitis tractemus.

32 *Ad secundam principalem obiectionē resp.* Ad secundam principalem obiectionem respondeo, notando, quod licet aliter potuerit extingui fomes in Christo, nimirum, per solam vnionem humanitatis ad Verbum, absque aliquo dono supernaturali, quia in eo casu, Christus, vt homo, impeccabilis foret, & consequenter illius appetitus impotens ad motus inordinatos; de facto tamen extinctus fuit, non solum per gratiam vnionis, sed etiam per gratiam habitualem, & virtutes ad ipsam consequentes, quæ quia pollebant perfectione iustitiæ originalis plene subijciebant appetitum sensitiuum rationi, & ratione huius subiectionis, non poterat aduersus illam insurgere. Concessa igitur maiori, & minori, distinguendum est consequens, & concedendum de perfecta, & completa inclinatione ad bonum rationi consonum, vt prosequendum per actus supernaturales; negandum autem de perfecta, & completa inclinatione appetitus sensitiui ad prædictum bonum prosequendum per actus naturales: vt autem non esset locus habitibus acquisitis, necessarium erat, quod per virtutes infusas complete inclinaretur appetitus ad obediendum rationi ex motiuo naturali, & ad prosequendum bonum rationi conforme per actus honestos naturales.

33 *Instabis.* Sed dices, sequi ex ista solutione, per gratiam, & virtutes infusas non fuisse adæquate extinctum fomitem in humanitate Christi: consequens est falsum, alias virtutes per se acquisitæ necessariæ fuissent ad totalem fomitis destructionem: ergo doctrina hucusque tradita vera non est. Probatur sequela: adæquata fomitis destructio consistit in plena subiectione ad rationem, sed per gratiam, & virtutes infusas non plene subiectus fuit appetitus ad rationem in Christo, cum non fuerit plenè, & adequate inclinatus ad obediendum illi: ergo nec fuit fomes adæquate destructus.

34 *Respondeo.* Respondeo, negando sequelam: ad probationem, distinguo maiorem: consistit in plena subiectione positiua, nego maiorem: in plena subiectione negatiua, concedo maiorem: & sub eadem distinctione minoris, nego consequentiam. Nam licet per virtutes infusas non fuerit inclinatus appetitus sensitiuus Christi ad obediendum rationi ex motiuo supernaturali, & naturali, sed tantum ex motiuo supernaturali, & per actum supernaturalem; & consequenter non fuerit plene subiectus *positiuè*: quia tamen ratione illarum mansit impotens ad resistendum rationi, & ad motum inordinatum eliciendum, ideò fuit plene subiectus rationi per prædictas virtutes *negatiuè*, & in hac plena subiectione negatiua consistit adæquata fomitis destructio. Et quidem, si Verbum humanitatem in puris naturalibus assumpsisset, fomes non maneret in illa, quamuis *positiuè* ad obediendum rationi inclinata non esset, vtpote, carens omni virtute inclinante, ea solum ratione; quia non posset aduersus rationem insurgere.

35 *Vrgebis.* Instabis; subiectio negatiua appetitus præstita à virtutibus infusis ad non resistendum rationi, fundatur in perfecta inclinatione ad obtemperandum illi, & prosequendum bonum per rationem amatum: ergo, si ratione illarum non fuit plene inclinatus *positiuè* ad prosequendum bonum, non fuit plene subiectus, etiam *negatiuè* ad non resistendum rationi. Respondeo, negando consequentiam: nam cum motus inordinatus appetitus, ex quocumque motiuo procedat, sit incompatibilis, non solum cum prosequutione naturali boni rationi conformis, sed etiam cum supernaturali, sit consequens, quod, vt appetitus nequeat rationi resistere per motus inordinatos, sufficiat, esse perfecte, & complete inclinatum per virtutes infusas ad obediendum rationi, ex supernaturali motiuo, & per actum supernaturalem.

§. III.

Circa secundam disputationis partem referuntur sententiæ, & verior eligitur.

36 *Prima sentētia.* Circa secundum, quod examinandum proposuimus, tres reperio Theologorum sententias. Prima docet, omnes virtutes per se acquisibiles habuisse Christum Dominum à primo instanti suæ conceptionis per proprios ipsarum actus acquisitas. Hanc tenent quidam quos sine nomine refert Medina *in præsenti*, eamque sequutus est sapientissimus noster Herrera Episcopus Tuiensis *in manuscriptis ad 2.art.dub.vnic.conclus.* 5. Cabrera *disp. 2.* *Secunda.* Secunda per extremum affirmat, non habuisse huiusmodi virtutes à primo conceptionis instanti, sed illas successu temporis comparasse. Hanc tenent Nazarius *contr.vnic.conc* 4. Illustrissimus Arauio *dub. 1.* Zippullus *dub. 2.* & ex PP. Societatis Valentia *art 2. punct. 3.* *Tertia.* Tertia & verior affirmat, fuisse Christo Domino per accidens infusas a primo conceptionis instanti. Hanc tenent Medina *circa art.2* Vincentius *relectione de gratia Christi q 1 fol 70.* Aluarez *in præsenti disp. 32.* & Siluius *circa art.2.* Tenent etiam ex PP. Societatis Suarez *disp.19.sect.2.* Vazquez *disp.42 c. 2.* excipiens virtutem prudentiæ, quam asserit, successu temporis per suos actus naturales comparasse. Eamque alij Recentiores frequentius sequuntur.

Medin. Herrera. Cabrer. Nazar. Arauio. Zippul. Valen. Medin. Vincent. Aluar. Syluius. Suar. Vazq.

37 *Prima ratio qua vtitur P. Vazq.* Illam probat Vazquez primo: quia alias Christus Dominus difficultatem habuisset in ordine ad bonum virtutis; est autem inconueniens, difficultatem istam in voluntate Christi concedere: ergo concedendæ sunt virtutes per se acquisitæ in anima Christi Domini ab instanti conceptionis, per quas summam facilitatem, & promptitudinem ad bonum virtutis haberet. *Reijcitur primò.* Hoc tamen fundamentum, nisi aliunde iuuetur, non vrget: tum quia licet inconueniens sit voluntatem Christi Domini habere positiuam difficultatem ortam, vel ex habitu vitioso, vel ex passionibus appetitus aduersantibus rationi; quod tamen difficultatem tantum negatiuam habere, ortam ex carentia habituum præstantium facilitatem, inconueniens debeat reputari, non probatur à prædicto Auctore; sed hoc erat necessarium ostendere: ergo insufficienter arguit. *Secundò.* Secundo nam intellectus Christi Domini non habuit ab initio conceptionis scientias omnes naturales; & consequenter difficultatem habebat in ordine ad verum, quod est obiectum intellectus, quin hoc inconueniens reputet Vazquez: ergo nec inconueniens debet censere, quod voluntas Christi Domini difficultatem negatiuam habuerit in ordine ad bonum virtutis, nisi aliundè eius argumentum iuuetur. *Tertiò.* Denique nam obiectum prudentiæ non est verum speculatiuum, sed practicum, quod est verum conforme rationi, & bonum, atque honestum moraliter; & tamen inconueniens non reputat Vazquez:

quod

quod intellectus Christi ab initio conceptionis summam promptitudinem non habuerit in ordine ad obiectum prudentiæ, cum asserat, habitum prudentiæ promptitudinem istam præstantem, fuisse successu temporis acquisitum: ergo, vt consequenter loquator non debet reputare inconueniens, quod voluntas Christi Domini aliquam difficultatem habuerit, & non summam promptitudinem in ordine ad bonum virtutis.

38 *Secundò probat P. Vazq.* Secundo arguit Vazquez: nam si Christus decursu temporis, & longa actuum exercitatione comparasset istas virtutes, sequeretur, illas aliquando in Christo in statu imperfecto fuisse: consequens est falsum, aliàs non semper habuissent statum virtutis in Christo, sed statum continentiæ contra D.Th. *in præsenti art.2. ad* 3. negantem continentiam in Christo, quæ iuxta Aristotelem 7 *Ethicb c.*9. nihil aliud est, quam virtus in statu imperfecto, & inchoato: ergo, ne in hoc inconueniens incidamus, digneque sentiamus de Christo, concedendæ sunt illi virtutes per se acquisitæ, per accidens illi in summo perfectionis infusæ ab instanti conceptionis.

39 *Secunda ratio P. Vazq. reijcitur primò. S.Thom.* Sed nec vrget hoc argumentum: tùm, quia imperfectio virtutis, quæ ad rationem continentiæ requiritur, non consistit in defectu intensionis, sed in passionum exuberantia perturbantium rationem superiorem, vt clare constat inspicienti litteram D. Thom. *in præsenti art.2.ad* 3.ibi: *Temperatus in hoc à continente differt, quod non patitur prauas concupiscentias, quas continens patitur;* at ex eo quod Christus decursu temporis, & longa actuum assuetudine comparasset virtutes acquisitas, solum sequitur prima imperfectio: ergo non infertur, virtutes in statu continentię fore extituras in Christo. Tum etiam *Secundò.* quia status continentiæ non minus repugnat virtuti prudentiæ, in Christo, quam virtutibus residentibus in illius voluntate; sed non repugnat, prudentiam successu temporis actuum assuefactione à Christo Domino acquiri, imò de facto sic fuit ab ipso acquisita in Auctoris contrarij sententia: ex quo vlterius sequitur, prius in statu imperfecto, quam in perfecto fuisse acquisitam, si efficax est illatio argumenti facti: ergo ex successiua prudentiæ acquisitione status continentiæ non sequitur; & consequenter neque ex eo quod cæteras virtutes decursu temporis, & longa operum assuetudine acquisijsset; benè ab isto Auctore colligitur, fore extituras in illo, in statu continentiæ.

40 *Aliorum ratio pro nostra sententia.* Tertiò alij arguunt pro nostra sententia: nam iuxta D. Tho. *infra q.* 34. *art.* 1. quia gratia habitualis ex vnionis gratia deriuatur, & humanitas in primo suæ conceptionis instanti fuit diuino Verbo vnita, ideò in primo suæ formationis instanti fuit gratia habituali exornata; sed etiam virtutes acquisitæ deriuantur ex ipsa gratia vnionis, eo modo quo gratia habitualis: ergo fuerunt per accidens Christo infusæ à primo instanti suæ conceptionis. Probatur minor: gratia habitualis non sequitur ad gratiam vnionis physica consecutione, sed tantum morali frequentius docetur à Theologis *in hac q. art. vltim.* quæ consecutio consistit in hoc, quod Christo debito morali debeatur ratione vnionis humanitatis ad Verbum; sed etiam virtutes per se acquisitæ debentur humanitati debito morali ratione vnionis ad Verbum: etenim ratione illius decens est, vt Christi humanitas, non solum in ordine supernaturali, sed etiam in naturali, omnimodè perficiatur, quę perfectio à virtutibus acquisitis ex hibetur: ergo consequuntur ad gratiam vnionis ad modum, quoad illam gratia habitualis consequitur.

41 *Displicet primò.* Sed nec hoc argumentum est efficax, nisi aliquid illi addatur: tum, quia etiam scientiæ naturales debentur humanitati ratione vnionis ad Verbum debito condecentiæ morali: decensenim est, vt humanitas Verbo vnita omni scientia, tam naturali, quam supernaturali exornetur; & tamen non fuerunt per accidens Christo infusæ à primo conceptionis instanti: ergo ex morali debito virtutum acquisitarum, malè colligitur, fuisse à primo instanti conceptionis per accidens Christo infusas. *Secundò.* Tùm etiam: nam gratia habitualis, etsi non sit in rigore proprietas gratiæ vnionis, eo quod non sequitur ad illam physica dimanatione; sequitur tamen ad illam per modum proprietatis; modus autem proprietatis est comitari semper formam, cuius est proprietas: ergo, vt argumentum factum efficaciter suaderet intentum, deberet non supponere, sed probare, virtutes per se acquisitas, etsi non dimanent ex gratia vnionis physica dimanatione, consequi per modum proprietatum ad illam, licet non physica, sed morali consequutione. Cum ergo hoc non probetur, inefficaciter ad intentum persuadendum arguitur.

42 *Fundamentum P. Suarez refertur, & reijcitur primò. S.Thom.* Denique alij sequuti Suarium vbi *supra* sic arguunt: Adamo, quia erat constitutus caput morale nostrum, fuerunt à primo suæ conceptionis instanti infusæ per accidens omnes virtutes morales naturales; sed Christus Dominus fuit multo perfectius Caput nostrum morale: ergo fuerunt illi infusæ omnes virtutes morales à primo conceptionis instanti. Cæterum hoc argumentum deficit primò in maiori, quam incertam esse colligo ex Angelico Doctore 1.*p.q.*95.*art.*3.vbi docens in Adamo in statu innocentiæ fuisse omnes virtutes morales, non docet fuisse in illo primo instanti suæ formationis: cum tamen *q.* 94 *art.* 3. docuisset, species omnium rerum fuisse Adamo in primo instanti suæ formationis infusas. Deindè, non dixit, fuisse in illos omnes virtutes morales absolute, sed fuisse in illo aliqualiter, quod in eo consistere videtur, quod habuerit inferiorem appetitum subiectum rationi in omnibus: & quia virtutes sunt perfectiones quædam, quibus ratio ordinatur in Deum, & vires inferiores disponuntur secundum regulam rationis, hinc est, quod doceat D. Thom. fuisse aliqualiter virtutes omnes morales in Adamo.

Secundò, deficit in causali in maiori assumpta; Adamus enim non fuit caput nostrum morale quoad meritum: vnde in illo homines non mererentur, quamuis in illo peccauerint: fuit ergo caput nostrum morale quoad demeritum, & culpam, vt cum frequentiori Theologorum sententia docuimus *Tractatu de Peccato originali*; sed, vt esset caput nostrum morale, quoad culpam non est cur requiratur infusio omnium virtutum acquisitarum in primo formationis instanti: ergo causalis in maiori assumpta est deficiens. 43 *Secundò.*

Denique, prætermissa maiori absolutè, & negata causa illius, deficit argumenti consequentia, & instatur manifestè: 44 *Tertiò.* vt enim docet D.Tho.1.*p.q.*94.*art.*3. Adamo in primo instanti fuerunt infusæ per accidens species repræsentatiuæ omnium rerum;& tamen,vt idem D. Tho. reuocata sententia, quam *in* 3 *dist.*14.*q.*1.*art.*3.*quæstiunc.*3. *& de Veritate q.*20.*art.*3.*ad* 1.tradiderat docet *inf.q.* 9.*art.* 4. quod species istæ omnium rerum nō fuerunt infusę Christo à primo conceptionis instanti:ergo ex eo quod Adamo ab initio formationis fuerint virtutes omnes infusæ, non rectè colligitur, idem asserendum de Christo. *S.Thom.* Et ratio differentiæ esse potest, nam Adamus fuit in ætate adulta formatus, in qua sicut exercitium scientiæ naturalis, ita & naturalium virtutum vsum petebat; ac proindè, & virtutum infusionem, vt promptè inclinaretur ad illius; Christus autem, non in adulta, sed infantili ætate productus, nec vsum scientiæ naturalis, nec naturalium virtutum petebat: & idcirco sicut nec scientiæ naturalis, ita nec naturalium virtutum infusionem exigebat.

Vndè, prætermissis his argumentandi modis, vnica suppetit ratio, qua nostræ sententiæ probabilitas ostenditur; Christo enim debemus concedere id, quod dignius, & perfectius est; sed habuisse à primo instanti conceptionis infusas omnes virtutes, dignius, & perfectius est, quam illas decursu temporis suis actibus comparasse: ergo asserere debemus, fuisse omnes virtutes morales per accidens Christo infusas in primo conceptionis instanti. 45 *Vnica ratione suadetur nostra sententia.* Maior est certa constatque ex D. Tho. *infra q.*19.*art.* 3. vbi ex hoc principio probat, Christum non meruisse gratiam habitualem, nec beatitudinem animæ, quia ad hoc requirebatur, quod illis aliquando caruisset; dignius autem, melius, & perfectius est, gratiam, & beatitudinem semper habere, quamuis per tempus carere, & per meritum comparare. Minor autem probatur ex doctrina D.Thom. vbi *proximè*: quando perfectionis carentia magis perfectioni subiecti præiudicat, quam per illius acquisitionem accrescat, melius est illam ab alio recipere, quam habere illam à se; sed virtutum istarum carentia magis dignitati Christi præiudicat, quam accrescat per illarum acquisitionem; ergo habuisse illas à primo instanti conceptionis infusas, melius, & perfectius est, quam decursu temporis illas proprijs actibus acquirere. *S.Thom.*

Minor, in qua sola potest esse difficultas, ostenditur ex alia D. Thomæ doctrina 1.2.*q.*56.*art.*3.*in corpor.* vbi hoc inter virtutes morales, & pure intellectuales statuit discrimen, quod illæ sunt virtutes simpliciter, quia non solum faciunt facultatem agendi, sed etiam bene agendi, beneque vtendi habita facultate: ex quo nascitur, quod habentem simpliciter bonum reddunt. Virtutes autem purè intellectuales, solum faciunt facultatem agendi, non autem rectè vtendi facultate habita: vnde non reddunt habentem simpliciter bonum, nec sunt virtutes simpliciter, sed tantum secundum quid. Ex quo sic probatur minor: ex carentia virtutum moralium acquisitarum redderetur Christus non bonus simpliciter, cum per illas constituatur bonus simpliciter; sed Christum esse non bonum simpliciter magis illius dignitati præiudicat, quam ei accrescat ex illarum acquisitione habita per proprios actus, ex qua tantum redditur bonus secundum quid, scilicet, secundum modum habendi illas virtutes à se: ergo virtutum istarum carentia magis præiudicat dignitati, & perfectioni Christi, quam accrescat dignitati ex illarum acquisitione habita per proprios actus. 46 *Minor probatur.*

Et augetur difficultas: illud enim melius est, cuius oppositum est peius, vel imperfectius; sed carentia illarum virtutum per aliquod tempus peior est, quam carentia acquisitionis illarum: ergo habere illas à primo instanti conceptionis infusas, melius est, quam illas decursu temporis per proprios actus acquirere. Probatur minor: carentia reddens subiectum 47 *Confirmatur.*

non

noo bonum simpliciter, peior est carentia constituente subiectum non bonnm tantum secundum quid; sed carentia virtutum acquisitarum per aliquod tempus constituit subiectum non bonnm simpliciter; carentia vero acquisitionis illarum solum constituit non bonum secundum quid: ergo peior est carentia virtutum, qnam acquisitionis illarum carentia. Probatur minor: virtutes reddunt subiectum bonum simpliciter; acquisitio verò illarum tantnm constituit subiectum bonnm secundum quid, scilicet, secundum modum habeodi: ergo carentia virtutum constituit subiectum carens non bonum simpliciter; carentia verò acquisitionis illarum non bonum secundum quid.

48 *Respondebis primò.* Respondebis primò: virtutes per se acquisitas non fuisse necessarias in Christo, per illas redderetur bonus simpliciter, cum ex vi gratiæ vnionis, & gratiæ habitualis, atque infusarum virtutum, quamuis careret virtutibus acquisitis, bonus simpliciter foret: vnde ex illarum carentia non redditur non bonus simpliciter. *Secundo.* Vel secundò respondebis, hoc argumento suaderi illas ab initio habuisse; non autem, quod fuerint infusæ per accidens, cum potuerit illas in primo conceptionis instanti proprijs actibus acquirere.

49 *Prima solutio reijcitur primò:* Sed neutra solutio satisfacit. Et prima reijcitur primò: nam quamuis humanitas Christi ex vi gratiæ vnionis reddatur sancta simpliciter sanctitate ordinis hypostatici eminenter continente omnem aliam sanctitatem; quia tamen gratia habitualis præstat sanctitatem supernaturalis ordinis, inconueniens reputat D. Thom. *infra q.*19 *art.*3 quod ea Christus aliquando caruerit, & quod gratiæ habitualis carentia magis perfectioni Christi præiudicat, quam ex illius merito accrescat: ergo quamuis per gratiam, & virtutes infusas constituatur Christus bonus simpliciter bonitate ordinis supernaturalis; quia tamen virtutes per se acquisitæ illi præstant bonitatem ad ordinem naturæ spectantem, inconueniens deputari, quod Christus illis aliquando caruerit; & quod illarum carentia magis perfectioni Christi præiudicat, quam accrescat perfectionis ex acquisitione illarum.

50 *Secundò* Secuodo, nam virtutes per se acquisitæ, etsi non constituant subiectum bonum simpliciter bonitate omnis ordinis; dant tamen bonitatem simpliciter in ordine naturali: ergo licet ex illarum carentia non reddatur subiectum non bonum simpliciter in omni ordine bonitatis; redditur tamen non bonum simpliciter bonitate ordinis naturalis; sed non solum est inconueoiens, Christum aliquando fuisse non bonum simpliciter bonitate ordinis supernaturalis, sed etiam ista bonitate supposita, maximum est inconueniens, quòd fuerit non bonus simpliciter bonitate morali ad ordinem naturæ spectante: sicut, sanctitate ordinis hypostatici in humanitate Christi supposita, inconueniens reputat D. Thom. quod Christi humanitas fuerit aliquando non sancta sanctitate supernaturalis ordinis: ergo, vt hoc inconueniens vitemus, constituendæ sunt in Christo ab instanti conceptionis virtutes per se acquisitæ, per quas bonus simpliciter in prædicto ordine constituatur, & carentia bonitatis simpliciter in ordine naturali excludatur.

51 *Secunda solutio impugnatur 1.* Deindè secunda solutio reijcitur primò: quia sine fundamento asseritur, Christum in primo conceptionis instanti se exercuisse in omnium virtutum actibus, quod necessarium erat, vt omnes virtutes acquireret. *Secundò* Tum etiam; quia Auctores huius solutionis supponunt, Christum in primo instanti actus scientiarum omnium naturalium elicuisse, omniumque rerum species, vel à phantasmatibus abstraxisse, vel aliter in se ipso efficienter causasse, cuius contrarium communiter docetur à Theologis *infra q.*9 *art.*1 *ad*4. *Tertiò.* Tum denique nam humanitas Christi non potuit sine magno miraculo totam collectionem actuum naturalium requisitam ad omnium virtutum acquisitionem elicere; sed hoc miraculum astruendum non est: tùm, quia non est fundamentum. Tum etiam, quia elicientia collectionis actuum naturalium adstruitur à contrarijs Auctoribus, vt defendant, virtutes per se acquisitas fuisse in Christo Domino ab initio conceptionis, & connaturaliter habitas; ad connaturalem autem acquisitionem virtutum non conducit miraculosa acquisitio: ergo virtutes istæ non fuerunt à Christo proprijs actibus ab initio comparatæ.

52. *Respondebis.* Dices, quod licet natura lapsa non possit simul omnium virtutum actus sine miraculo elicere; integra tamen natura, qualis fuit humanitas Christi sine miraculo potest totam actuū naturalium collectionem elicere. *Contra.* Sed contra: natura in Adamo ante peccatum, non lapsa, sed integra fuit; & tamen non potuit totam actuum naturalium collectionem, absque miraculo elicere: ergo simultanea elicientia collectionis actuū naturalium, non solum est miraculosa, & supra naturam lapsam, sed etiam respectu naturæ integræ. Probo minorem: si potuisset natura in Adamo integra simul omnium virtutum actus absq; miraculo elicere, etiam potuisset in omnium scientiarum actus, & in abstractionem omnium naturalium specierum simul, consequens est falsum; aliàs Adamus in primo suæ formationis instanti omoium rerum species proprijs actibus comparasset, quod est contra D. Th. 1. *p. quæst.* 94. *art.* 3. ergo nedum respectu naturæ lapsæ sed etiam comparatiuè ad integram, supernaturalis, & miraculosa est simultanea elicientia collectionis actuum naturalium.

§. IV.

Obiectionibus in contrarium occurritur.

CONTRA istam conclusionem obijcies primò: perfectius quidem est habere virtutes acquisitas à se, quam illas habere ab alio; sed in Christo debemus tribuere id, quod nobilius, & perfectius est: ergo non ab alio infusas, sed à se acquisitas habuit virtutes per se acquisibiles: Minor cum consequentia tenet, maior autem probatur primò: quia illam docet expresse D. Th. *infra q.* 19. *art.*3. *in corpor.* & ex hoc principio deducit, Christum per proprios actus gloriam corporis meruisse. Secundò, nam agere est perfectius, quam pati; sed habere virtutes acquisitas à se est agere: habere autem illas ab alio est passiuè comparari ad illas: ergo perfectius est habere virtutes acquisitas à se, quam habere illas infusas ab alio. 53 *Primum argumentum.* *S.Thom*

Respondeo ex D. Thom. *loco proximè alleg.* maiorem veram esse, si cætera paria sint; secus autem, si paritas non seruetur, qualiter in præsenti contingit: nam habere virtutes comparatas à se importat carentiam illarum quoad substantiam per aliquod tempus: ex quo sequitur, humanitatem Christi fuisse pro aliquo tempore non bonam simpliciter bonitate morali ordinis naturalis, quod magis derogat dignitati, & perfectioni Christi quam illi accrescat ex acquisitione virtutum: & ideò melius fuit Christo habere infusas ab intrinseco, nunquam illis carendo, quam ea per proprios actus acquirere cum carentia illarum per aliquod tempus. 54 *Respondeo.*

Sed contra istam solutionem oppones primò: melius fuit Christo gloria corporis per aliquod tempus carere, illam obtinendo per merita, quam gloria corporis à principio sine proprijs meritis ditari: ergo pariter, melius est Christo virtutes acquisitas per proprios actus comparare, eis carendo per aliquod tempus quam illas non à se comparatas, sed ab extrinseco infusas semper habere. Secundo: melius fuit Christo scientias acquisitas per proprios actus comparare cum carentia illarum per aliquod tempus, quam sine tali carentia illas à principio infusas recipere; ergo pariter de acquisitis virtutibus. Tertiò: nam saltim sequitur, melius fuisse Christo, & magis illius dignitatem concedens, omnes virtutes naturales proprijs actibus ab initio comparare, quam illas ab extrinseco infusas habere: ex quo vlterius sequitur, eas sic de facto obtinuisse; nam concedendum est Christo id, quod magis illius condecet dignitatem. Probatur sequela: nam habere illas à principio à se ipso, est illas habere non purè passiuè, sed etiam actiuè, quod perfectius est, quam passiue tantum se habere, & aliàs excessus iste per carentiam temporalem virtutum non resarcitur: ergo est absolutè melius, & consequenter Christo concedendum. 55 *Replicabis 1.* *Secundò.* *Tertiò.*

Respondeo ad primam obiectionem, Christum Dominum gloria corporis ideo caruisse, quia conducebat ad finem redemptionis, & illi concedi debet id, quod melius, & perfectius est, nisi oppositum ad finem redemptionis conducat: quæ ratio in virtutibus acquisitis non militat; quia illarum carentia ad finem redemptionis non conducit. Ad secundam, concesso antecedenti, nego consequentiam: & ratio discriminis est: nam scientiæ naturales non reddunt subiectum bonum simpliciter, sed tantum secundum quid; ac proindè ex illarum carentia non constituitur non bonum simpliciter in aliquo ordine: ex quo vlterius fit, non magis derogari perfectioni Christi per carentiam scientiarum acquisitarum ad tempus, quam illi accrescat ex illarum connaturali acquisitione, sed magis ei ex acquisitione scientiarum naturalium accrescere, quam ei præiudicetur ex illarum carentia, cuius oppositum in virtutibus acquisitis contingit, vt contra [illegible] dictis. *Respondeo ad 1. replicam.* *Ad secundam.*

Ad tertiam respondeo, verum esse, quod [illegible] melius Christo eas omnes virtutes proprijs actibus acquisitas ab initio conceptionis habere, quam ab extrinseco infusas. Cæterum, quia sic illas habere foret magnum miraculum, & melioritas ex hac acquisitione prouenicns magna non esset, non adest sufficiens fundamentum ad istam acquisitionem ab initio conceptionis adstruendam: sicut adest, vt asseramus, eas ab initio infusas habuisse; quia non ita miraculosum est, & indecentia ex illarum carentia prouenicns est magna, vt arguentes ponderauimus. 57 *Ad tertiam.*

Obijcies secundo: inde probat D. Thomas *infra q.*9. *artic.*4. non fuisse scientias naturales per accidens Christo infusas, quia alias potentia specierum acquisitiua fuisset in illo frustranea, vtpotè, carens perfectione, & actu, ad quem per se ordinatur, scilicet, abstractione, & acquisitione specierum; sed idem inconueniens sequitur ex eo quod ab initio habuerit infu- 58 *Secundum argumentum.*

infusas per accidens virtutes per se acquisibiles: ergo infusio ista afferenda non est. Probetur minor: voluntas humanitatis Christi habet vim naturalem acquisitinam virtutes omnes habuisset ab initio infusas, redderetur ista potentia naturalis frustranea, cum nunquam reduceretur in actum acquirendi virtutes, quod est, aliquam potentiam frustrari: ergo sequitur idem inconueniens ex infusione virtutum, quod colligit D. Thomas ex infusione scientierum.

59 *Confirmatur primò.* Augetur difficultas primò: quia in Christo est potentia naturalis receptiua virrutum acquisibilium, ponimus in illo huiusmodi virtutes receptas, ne aliqua illius naturalis potentia irreducta ad actū remaneet; sed etiam est in illo vis naturalis acquisitiua virtutum: ergo constituendæ sunt virtutes natureles in Christo, ab illo proprijs actibus acquisitæ, vt idem inconueniens vitemus. *Secundo.* Confirmatur, & vrgerur secundo; nam perfectiones naturales sunt Christo concedendæ cum omni connaturalitate, quam petunt; sed virtutes per se acquisibiles petunt connaturaliter ab intrinseco ecquiri: ergo sic sunt in Christo constituendæ, & non per accidens ab extrinseco insusæ.

60 *Respondeo.* Respondeo, concessa maiori, negando minorem: ad illius probationem, distinguo meiorem: per se primò ad prædictum actum ordinata, & per actum distinctum ab ectu virtuoso, & honesto, nego maiorem: non per se primo ordinera, & per actum indistinctum, concedo meiorem, & concessa minori, nego consequentiam: nem ineonueniens in infusione specierum est, quod intellectus egens cuius actus adæquatus, & ed quem primario, & per se ordinatur, à prædicto actu perpetuò frustratus maneret; in parte autem appetitiua non damus potentiam aliquam, quæ per se primo ad acquisitionem virtutum ecquisibilium ordinetur, sed eadem voluntatis potentia est volitiua primario, & ex vi actus volendi est secundariò acquisitiua virtutum, si in subiecto non existant. Vndè, ex eo quòd in actnelem virtutum acquisitionem nunquem reducatur, non sequitur, aliquam potentiam appetitiuam actu suo adæquato, & ad quem ordinatur primariò, perpetuò priuatam existere, sed tantum aliquo sui actu secundario, & inadæquato exercitio.

61 *Replicabis.* Sed dices: non datur in perte intellectiua potentia per se ordinata, vt ad actum adæquatum ad acquisitionem habituum intellectualium, qui à speciebus distinguuntur in probabiliori sententia; sed idem actus scientificus, qui per se primò est obiecti contemplatio, secundario efficit habitum, si illum non inueniat productum: ergo ex eo quod habitus omnes intellectuales à speciebus distincti, fuissent infusi per accidens in anima Christi Domini a primo conceptionis instanti, non sequitur potentiam intellectiuam perpetuò fore priuandam actu aliquo sibi adæquato, & ad quem per se ordinatur; & tamen inconueniens reputat D. Thomas, quod potentia acquisitiua scientiarum frustranee reddatur in Christo, & vt vitet hoc inconueniens, negat fuisse infusas per accidens Christo Domino omnes scientias naturales: ergo, vt idem inconueniens in voluntate vitemus, neganda est infusio virtutum acquisitarum a primo conceptiouis instanti.

62 *Respondeo.* Respondeo hebitus intellectuales, etsi a speciebus realiter distinguantur, vt tenet frequentior Metaphysicorum sententia per se tamen species complentes intellectum in ratione potentiæ in actu primo supponere: vnde non possunt infundi sine præinfusione specierum; & quia ex huiusmodi infusione sequitur, intellectum agentem fuisse frustra Christo datum, fit vt ex infusione scientiarum acquisibilium, quæ a speciebus realiter distinguuntur, sequetur, non per immediatam, sed per mediatam consequentiam potentiam aliquam intellectiuam actu sibi adæquato perpetuò priuandam atque ex consequenti frustrandam in Christo: quæ ratio in habitibus virturum non militat.

63 *Instabis.* Instabis: etiam virtutes appetitiuæ supponunt in intellectu species impressas obiectorum volibilium: sicut enim nihil volitum, quin præcognitum: ita nihil proximè volibile, quin proximè cognoscibile, quod sine specie impressa non potest subsistere, per quam obiectum proximè cognoscibile constituitur, ergo sicut ex non infusione specierum ab initio conceptionis in anima Christi Domini: sequitur non fuisse infusos habitus natruralium scientiarum: ita etiam, & pari efficacia colligitur, non fuisse voluntati Christi Domini infusos habitus naturalium virtutum.

64 *Respondeo.* Respondeo: vt virtutes naturales extiterint ab initio in volnntate Christi, sufficere, quod in illius intellectu ab illo instanti extiterint species supernaturales omnium rerum, per quas intelligibiles constituuntur, & voluntati sufficienter repræsentantur, nedum vt volitiuæ supernaturaliter, sed etiam vt natnraliter volitiuæ; Licet namque ectus naturalis voluntetis non petat supernaturalem cognitionem pro regula; non temen repugnat illi per supernaturalem cognitionem regulari, & ad obiectum supernatureliter cognitum ferri; & ideo, vt voluntas Christi potens habitualiter in actus omnium virtutum constituatur, species naturales necessariæ non erant. Actus antem scientificus neturalis, non potest per species superneturales regulari; & consequenter proxime ad illum habilitas cum solis speciebus supernaturalibus nequit existere: vndè, vt habitus scientiarum naturalium existerent, necessaria est specierum neturelium præexistentia. Ratio autem, cur actus volnntatis potest in obiectum per speciem infusam repræsentatum ferri; secus autem actus naturalis intellectus est, quie repræsentatio obiecti ad actum volnntatis, tentum vt conditio concurrit, ad actum verò intellectus repræsentatio per speciem, non vt conditio, sed vt principium efficiens, & specificans concurrit; repugnat autem, actum naturalem à principio supernaturali effectiuè, specificatiuè procedere; non verò, quod ab illo, vt a conditione dependeat: idcirco actus volnntatis potest obiectum supernaturaliter repræsentetum, & cognitum attingere; & actus autem naturalis intellectue non potest media specie impressa supernaturali ad suum obiectum terminari. Quam doctrinem *in solut. ad vltim. argum.* examinabimus.

Ad primam confirmationem, concessa meiori, distinguo minorem: per se primò acquisitiua, nego minorem: per se primo appetitiua, & secundario ecquisitiua virtutum, concedo minorem, & nego consequentiam, iuxte dicta *in solut. argum.* 65 *Ad primā confirmationem.*
Ad secundam confirmationem, distinguo maiorem: si ex omni connatnrelitate seruata, maius inconueniens sequeiur quam ex negatione omn modæ connaturelitatis, nego maiorem: si tale inconueniens non inferatur, concedo maiorem: & concessa minori, nego consequentiam, propter dicta iuter probandam nostram conclusionem, *& solut. ad primum.* *Ad secundum.*

Deniqne obijcies: prudentia per se aequisibilis non fuit Christo per accidens ab initio conceptionis infusa; sed virtutes naturales sine prudentia esse nequeunt: ergo non fuerunt per eccidens Christo infusæ a primo conceptionis instanti. Illatio est legitima: minor D. Thomæ expresse 1. 2. *q.* 58. *art.* 4. Maior autem probatur: non enim minus dependet prudentia à speciebus impressis, quem scientiæ speculatiuæ; sed quia species impresæ non fuere per accidens Christo insusæ, inferunt frequentins Theologi *infra q.* 9. *art.* 4 non fuisse per accidens Christo infusos habitus naturalium scientiarum: ergo nec prudentiæ habitus fuit per accidens Christo Domino infusus a primo conceptionis instanti. 66 *Vltimum argumentum.* S. Thom. *Theologi.*

Huic argumento Vincentius vbi *supra* respondet, negende maiorem: ad illins probationem occurrit primò, asserendo, qnod licet intellectui Christi Domini, nō fuerint infusæ species repræsentatiuæ omnium rerum, vt relinqueretur locus ministerio intellectus agentis; fuisse tamen ab initio conceptionis inditas species intelligibiles circa proprias virtutum moralium materias, vt prudentia earum Regina in proprium posset actum prorrumpere. Secundò respondet, ex non infusione specierum ab initio conceprionis rantum inferri, non fuisse ab illo tunc prudentiem expeditam, vt in suos actus prorrumpere posset, non tamen quod non fuerit quoad suam entitatem infusa. Tertiò alijs ad maioris probetionem respondent: ad existentiam prudentiæ, & eius expeditionem sufficere species intelligibiles per se infusas, & supernaturales, quibus intellectus Christi fuit ab initio conceptionis ditatus, vt *in solut. secundi argum.* dicebamus de virtutibus moralibus. 67 *Prima solutio Vincētij.* *Secunda.* *Tertia solutio aliorum.*

Sed prime solutio difficilis Mihi redditur primò: quia materie omnium virtutum moralium æquè patet, ac materia specierum intelligibilium: ergo, si Christus ab initio conceptionis accepit species intelligibiles erga omnium virtutum materias, accepit species intelligibiles omnium rerum repræsentatiuas; & consequenter non relinquitur locus officio intellectus agentis. Deindè, nem ex illa sequitur, fuisse per eccidens Christo infuses omnes scienties speculatiuas, si vnam tantum excipiamus: consequens videtur, absque fundamento assertum: ergo & solutio fundamento caret. Petet sequela: nem per hoc, quod vna ex scientijs speculatiuis non fuerit Christo ab initio conceptionis infusa, etiam si aliæ infunderentur, relinqueretur locus officio intellectus agentis in abstractione specierum ad eam scientiam spectantium: ergo omnes scientiæ natureles speculatiuæ fuerunt per accidens Christo infusæ, si vnem tantum excipiamus, iuxta traditæ solutionie doctrinem. 68 *Prima solutio displicet primò.* *Secundò.*

Deinde contra secundam solutionem facit primo: nam iuxta illam virtutes morales naturales, non possunt in suos ectus exire, absque præuio actu naturalis prudentiæ: ergo, si prudentiæ habitus ab initio conceptionis Christi inexpeditus erat, vt in suum actum exiret, etiam virtutes morales fuerunt inexpeditæ, vt in proprios actus exirent; sed, hoc admisso, non est, cur fuerint ab initio conceptionis per accidens Christo infusæ: ergo solutio tradita cum nostra sententie nequit componi. Probo minorem: defectus tantum negatiuus alicuius perfectionis non dedecet Christi dignitatem, vt omnibus est mani- 69 *Secunda solutio reijcitur primo.*

festum; est enim carentia perfectionis Christo non debitæ, eo autem ipso, quod perfectio sit non debita illius carentia dignitatem Christi non dedecet; sed eo ipso, quod virtutes morales non constituantur in Christo a primo conceptionis instanti ad suos actus expeditæ, defectus talium virtutum tantum erit negatiuus: ergo eo ipso, reddatur illa carentia non dedecens Christi dignitatem. Patet minor: carentia perfectionis non debitæ est defectus tantum negatiuus; sed eo ipso, quod actus naturalium virtutum non sint Christo in primo instanti possibiles, habitus talium virtutum non debentur in Christo pro illo instanti, cum habitus sint propter actus; ac proinde nequeunt deberi vbi actus sunt impossibiles: ergo eo ipso quod inexpeditæ constituantur in Christo carentia talium virtutum est defectus tantum negatiuus.

70 *Secundò.* Secundò, quia non minus dependet habitus prudentiæ à speciebus, quam habitus intellectuales speculatiui; sed illi, nedum quoad expeditionem, sed etiam quoad entitatem à speciebus dependent, alias fuissent quoad suas entitates per accidens Christo infusi: ergo etiam virtus prudentiæ quoad suam entitatem à speciebus dependet; & consequenter absque prædictis speciebus, non potuit in intellectu Christi ab initio conceptionis quoad suam entitatem existere.

71 *Vltima solutio impugnatur 1.* Tandem vltima solutio reijcitur primò: quia ex illa sequitur, habitus naturalium scientiarum fuisse animæ Christi infusos à primo conceptionis instanti: consequens non admittitur ab Auctoribus traditæ solutionis: ergo nec eorum solutio debet admitti. Patet sequela: non alia ratione non fuere prædicti habitus ab initio conceptionis per accidens Christo infusi, nisi quia dependent à speciebus intelligibilibus naturalibus, quæ infusæ non supponuntur; at hæc ratio nulla est, si tradita solutio admittatur, cum etiam naturalis prudentia à prædictis speciebus dependeat, quo non obstante, absque præinfusione specierum naturalium infunditur: ergo ex tradita solutione colligitur, habitus naturalium scientiarum fuisse ab initio conceptionis per accidens Christo infusos. *Secundò.* Secundo: nam per illas species redditur habitus expeditus ad operandum, quæ cum potentia, & cum habitu possunt in illorum actus influere; sed species supernaturales non possunt in actus prudentiæ naturalis influere: ergo per illas, non potest naturalis prudentia reddi ad operandum expedita. Minor, in qua tota est posita difficultas, probatur: non solum iudicium speculatiuum, sed etiam iudicium practicum dependent a speciebus *effectiuè*, & *specificatiuè*, sed, quia primum à speciebus efficienter causatur, vel saltim specificatur ab illis, non possunt species supernaturales ad illud eliciendum deseruire: ergo nec iudicium practicum, quod est actus naturalis prudentiæ potest medijs speciebus supernaturalibus elici. Per quod patet inter virtutes morales, & naturalem prudentiam discrimen applicatis, quæ *in solut. 2 argum.* docuimus.

72 *Vera solutio.* Quare respondendum existimo, vel habitus naturalium scientiarum fuisse ab initio conceptionis per accidens Christo infusos, vel habitum naturalis prudentiæ non fuisse ab illo tunc per accidens Christo infusum, sed successu temporis comparatum, quod docet Vazquez vbi *supra num. 5.* docere etiam tenentur, vt consequenter loquantur omnes, qui cum D. *Vazq. S.Tho.* Thom *infra q. 9. art 4.* tenent, habitus scientiarum naturalium non fuisse per accidens Christo infusos. Vndè concessa maiori, nego minorem, loquendo de prudentia naturali, quæ licet connaturaliter petatur ad existentiam virtutum acquisitarum; essentialiter tamen non petitur: & sicut, quamuis huiusceemodi virtutes connaturaliter, petant per acquisitionem haberi, hac connaturalitate prætermissa fuerunt infusæ per accidens: ita etiam, quamuis ad sui existentiam omninò connaturalem exposcant naturalis prudentiæ existentiam, fuerunt, hac prætermissa connaturalitate, infusæ ab initio conceptionis sine habitu prudentiæ naturalis supplente illius regulationem habitu prudentiæ infusæ.

73 *Vrgebis.* Sed contra istam resolutionem insurget quispiam, & grauiter: ideò namque constituimus virtutes naturales morales ab initio conceptionis in humanitate Christi, quia cum habeant illas, bonam simpliciter reddant, ex illarum carentia redderetur Christi humanitas non bona simpliciter bonitate morali ordinis naturalis; sed idem inconueniens sequitur ex negatione prudentiæ naturalis in Christo, cum etiam virtus prudentiæ, vtpote, non purè intellectualis, virtus simpliciter sit, imò, & Regina virtutum; ac proinde bonum simpliciter reddat, atque adeò illius carentia non bonum constituat simpliciter: ergo vel fatendum est, fundamentum illud non vrgere, vel, vt consequenter loquamur, constituenda est virtus naturalis prudentiæ in anima Christi Domini ab initio conceptionis.

74 *Respondeo 1.* Huic obiectioni respondere potest primo, admittendo ex carentia virtutis prudentiæ reddi subiectum, non bonum simpliciter rectitudini iudicij practici naturalis, sicut ex carentia virtutum moralium acquisitarum redditur, non bonum simpliciter bonitate morali ordinis naturalis; quia tamen ex illius infusione sequitur aliud inconueniens in Christo, nempè, quod intellectus agens maneret perpetuò frustratus ab actu, ad quem per se primò ordinatur, quod in iudicio D. Thomæ præponderat carentiæ rectitudinis naturalis iudicij, & hoc inconueniens ex infusione virtutum moralium, non sequitur, vt constat ex dictis; fit consequens, vt ex admissa infusione huiuscemodi virtutum, non sequatur id ipsum de prudentia naturali asserendum.

Vel secundò respondetur, aliud constituendo discrimen, nempè, defectum naturalis prudentiæ esse tantum negatiuum eo quod bonitas habitus non debetur, nisi vbi adest possibilitas ad actum; actus autem naturalis prudentiæ non erat possibilis Christo ab initio conceptionis, ex defectu naturalium specierum: vndè bonitas habitualis virtutis prudentiæ non fuit debita pro tunc, ac proinde illius carentia, non priuatiua, sed tantum negatiua est censenda. Carentia autem cæterarum virtutum, non negatiua, sed priuatiua foret, eo quod actus illarum fuerunt possibiles Christo ab initio conceptionis, inconueniens autem est illi concedere carentiam priuatiuam alicuius perfectionis constituentis bonum simpliciter. 75 *Secundo.*

Sed dices: virtutes morales in appetitu sensitiuo residentes non fuerunt expeditæ, vt in suos actus exirent: ergo si ob hanc inexpeditionem, actuumque impossibilitatem carentia prudentiæ naturalis est defectus tantum negatiuus; & ideò illam relegamus à Christo pro primo conceptionis instanti, ob eandem relegandæ erunt ab illo virtutes acquisitæ morales residentes in appetitu sensitiuo. Maior probatur: non stat expeditio appetitus absque expeditione phantasiæ, seu imaginatiuæ, ipsius actus immediatè regulantis; sed in primo conceptionis instanti non fuit imaginatiua Christi ad suos actus expedita, cum illius actus dependeat à speciebus materialibus, quas non habuit à principio conceptionis infusas: ergo ab illo tunc non fuit imaginatiua Christi expedita, vt in suos actus exiret. 76 *Instabis.*

Respondeo, negari non posse in Christo ab initio conceptionis virtutes appetitus per se infusas: & cum istæ non regularentur immediatè per iudicium prudentiale intellectus, sed per actum imaginatiuæ, quæ est ratio participata, necessariò est asserendum, fuisse imaginatiuam Christi expeditam ad actus regulantes virtutes per se infusas appetitus; & consequenter ad actum sufficientem regulare virtutes per se acquisitas; vt enim constat ex dictis, idem actus intellectus, qui est connaturalis regula actus supernaturalis voluntatis, est etiam potens actum naturalem, tametsi permissiuè, & non connaturaliter regulare: vt autem imaginatiua Christi dicta expeditione gauderet, necessario iudico recurrendum ad infusionem specierum supernaturalium, medijs quibus actum supernaturalem regulantem virtutum actus eliceret. 77 *Respondeo.*

§. Vltimus.

Corollaria præcedentis doctrinæ.

EX DICTIS colligo primò contra Magistrum Medinam, virtutes per se acquisibiles fuisse animæ Christi infusas, cum omni intensione de lege ordinaria possibili; ac proindè per exercitium actuum incrementum non suscepisse: tùm quia eadem est ratio de intensione harum virtutum, atque de illarum substantia, vt debuerint ab initio conceptionis infundi, vt consideranti constabit. Tùm etiam; nam quia decuit, quod habitualis gratia a primo instanti conceptionis fuerit in anima Christi, decens etiam iudicatur à Theologis, quod ab illo tunc in anima Christi Domini extiterit cum omni intensione de lege ordinaria possibili, vt cum D. Thoma *infra q. 9. art 3. & q. 34. art. 1. & 3.* docent Theologi communiter: ergo, si ob Christi decentiam fuerunt huiusmodi virtutes infusæ per accidens ab initio conceptionis, idem est de illarum incremento intensiuo ferendum iudicium. 78 *Primum corollarium.* *Probatur.* *Theologi.*

Secundò contra eundem sapientissimum Magistrum colligitur, non potuisse, etiam de potentia absoluta, Christum sine his virtutibus cum facilitate, & promptitudine exercere illarum actus; aliud enim est posse actus prædictarum virtutum elici, sine illarum concursu, aliud verò promptè, & faciliter elici. Primum contingere potest, etiam de lege ordinaria; secundum autem nec de potentia absoluta. Quod patet; nam effectus formalis alicuius formæ adæquatus, non potest sine illa, etiam de potentia absoluta præstari: sed promptitudo, seu facilitas ad operandum honeste ex motiuo naturali est effectus formalis adæquatus virtutis per se acquisibilis: ergo sine illa non potuit Christus, etiam de potentia absoluta, elicere promptè, & faciliter actum honestum ex motiuo naturali. 79 *Secundò.*

Tertiò colligitur ex iam dictis, fuisse in Christo magnificen- 80 *Tertium.*

Tertium centiam, & liberalitatem, Iustitiam vindicatiuam, Eutropeliam, & Philotymiam. Primum docet D. Thom. *in præsenti art.* 2 *ad* 3. & patet illius ratione; quia liberalitas, & magnificentia versantur erga diuitias, non solum illas distribuendo antecedenter possessas, prout, quomodo, & quando oportet, sed etiam illas penitus continendo, quod fecit perfectissime Christus. Exercuit etiam altiorem liberalitatis actum modo sibi conuenienti, faciendo erogari pauperibus quæ sibi dabantur.

S. Tho. — *Exercuit Christus liberalitatis actus.*

81 *Fuit in Christo Iustitia vindicatiua.* De iustitia vindicatiua, quòd fuerit in Christo, probatur: nam duplex est eius actus. Primus est petere a legitimo Iudice vltionem peccati: secundus est iniurias suas, vel Dei defendendo propulsare, vt docet D. Thom. 2. 2. *q.* 108. *art.* 1. *&* 2. quorum neuter Christo repugnat, imò etiam vtrumque exercuit; primum, cum *Ioann.* 8. petijt adulteram lapidari, dicens; *Qui sine peccato est vestrum, primus in eam lapidem mittat.* (*Ioan. 8. c.*) In quo dicto Christum obseruasse iustitiam, docuit Augustinus *tract.* 33. *in Ioan.* (*S. Aug.*) de iustitia vindicatiua necessario intelligendus. Secundum etiam exercuit, cum Iudæis Christo conuinciantibus, quòd Dæmonium in se haberet; propriam propulsans iniuriam, respondit: *Ego Dæmonium non habeo, sed honorifico Patrem meum: vos autem inhonorastis me.* (*Ioan. 8. c. v. 29.*) Vbi Theophilatus ait, Patrem suum honorasse, vlciscendo. Quod etiam opere fecit, *Ioann. 2. capit.* (*Ioan. 2. c.*) cum facto ex funiculis flagello eiecit de Templo vendentes, & ementes.

82 *Fuit etiã Eutropelia.* Tertia pars corollarij probatur: nam licet non decuerint Christo ioci, siuè ludi, circa quæ, vt propriam materiam virtus Eutropeliæ versatur, vt docet D. Thom. 2. 2. *q.* 168. *art.* 2. ob quam rationem iocos, & ludos efficaciter non elegit; absolutè tamen electio efficax illorum Christo non repugnabat, & de facto habuit actum conditionatum quo iocos, & ludos sub conditione elegit: hoc autem, vt ei conueniat virtus Eutropeliæ, est sufficiens: ergo habuit istam virtutem. (*Probatur primò.*) Ratio autem, ob quam non elegit iocos efficaciter, est; quia de rebus magnis agentem, qualiter agebat Christus, non licent. Ex quo obiter cum D. Thoma, & Caietano 2. 2. *q.* 168. *art.* 2. (*Caiet.*) colligitur, peccare Prædicatores illos qui prædicationi Euangelicæ ridicula, & iocos admiscent.

83 *Secundò.* Secundò probari potest: nam sicut materia liberalitatis sunt pecuniæ, non solum vt distribuendæ, sed vt omnimodæ contemnendæ, vt docuit D. Thom. *in præsenti art.* 2. *ad* 3. ita asseuerare possumus, materiam Eutropeliæ esse iocos, & ludos, nedum vt quando, & quomodò oportet exercendos, sed etiam vt contemnendos; Christus autem iocorum exercitium contempsit.

Fuit in Christo virtus Philotymia. Tandem vltima pars corollarij, probatur: nam paruos appetere honores, qui est actus Philotymiæ, de qua D. Thom: 1. 2. *quæstione* 60. *art.* 1. *&* 2. 2. *quæstione* 129. *art.* 2. *& quæst.* 130. *art.* 2. *ad* 2. non repugnauit Christo ab intrinseco; licet enim suis actibus ex dignitate personali magni honores deberentur; ex alijs autem capitibus poterant parui honores deberi; & consequenter non repugnauit Christo paruos honores appetere: ergo nec actus Philotymiæ virtutis; & consequenter nec ipsa Philotymiæ virtus.

84 *Quartum Non fuit in Christo pœnitentia.* Quarto colligitur, non fuisse in Christo ex moralibus virtutibus pœnitentiam, nec ex Theologicis fidem, nec spem. Primum docuit D. Thom. *infra quæstione* 84. *art.* 7. *ad* 4. & frequentius docetur à Theologis *quæstione* 85. *art. quarto*, vbi, Deo dante, fusè quæstionem istam versabimur, pro nunc breuiter ostenditur, supponendo duo. Primum est, Pœnitentiam esse specialem virtutem distinctam à Religione, à Iustitia vindicatiua, & omnibus alijs virtutibus, vt docet D. Thom. *infra quæstione* 85. *art secundo*, (*S. Tho.*) & cum ipso communiter Theologi. Secundum est, actum primarium, & specificatiuum Pœnitentiæ esse, vel dolorem peccati ex motiuo emendationis, vt insinuat D. Thomas, vel intentionem operandi ad deletionem peccati proprij præteriti.

Quibus positis probatur, habitum pœnitentiæ non fuisse in humanitate Christi: non enim potest habitus esse in subiecto, cui ab intrinseco repugnat illius actus primarius, sed humanitati Christi ratione vnionis ad Verbum ab intrinseco repugnat actus pœnitentiæ primarius: ergo & habitus pœnitentiæ. (*Probatur*) Probatur minor: cui repugnat obiectum specificans actum, & actus ipse repugnat, sed humanitati Christi ratione vnionis ad Verbum ab intrinseco repugnat obiectum specificans actum pœnitentiæ primarium, cum illius obiectum sit peccatum subiecti pœnitentis, vt expiabile, vel vt emendabile, quod humanitati Christi ex vi vnionis ad Verbum repugnat, vt contra Scotum docet communis sententia *infra q.* 15. ergo repugnat illi actus pœnitentiæ primarius.

85 *Quòd in Christo non fuerit fides, probatur.* Quòd etiam in Christo non fuerit fides docet D. Thom. *in præsenti artic.* 3. & simili ratione probatur. Etenim obiectum primarium fidei est res diuina non visa; sed tale obiectum non habet locum in Christo, qui ab instanti conceptionis clare vidit Dei essentiam: ergo nec habitus fidei; non enim stare potest, habitum conuenire subiecto, cui primarium obiectum talis habitus repugnat. An autem possit simul idem obiectum clare, & obscure videri, saltim de potentia absoluta, *alibi* tractandum est, nempè, 2. 2. *q* 1. *art.* 4.

Et ex eadem ratione probatur tertia pars corollarij, quam docet D. Th. *in præsenti art.* 4. 1. 2. *q.* 65 *art.* 5 *ad* 3. 2. 2. *q.* 17. *art.* 5. *ad* 3. *& q.* 18. *art.* 2. *ad* 1. *in* 3. *dist.* 26. *q.* 2 *art* 5. *quæstiunc.* 1. *& q.* 4 *de virtut. art.* 4. vbi spem ab omnibus beatis excludit, *& plurib. alijs in locis.* Et suadetur: cui namque repugnat obiectum primarium habitus, & habitus ipse repugnat; sed Christo ratione visionis beatificæ repugnat obiectum primarium spei: ergo & virtus ipsa repugnat. Minor probatur: obiectum primarium spei est Deus, vt non possessus; sed ex vi visionis beatificæ possidetur Deus à Christo; & consequenter tollitur non possessio: ergo cum visione beatifica repugnat obiectum primarium spei. Confirmatur: quia obiectum primarium fidei est res diuina non visa, & Christus clare videt Deum, excluditur fides ab illo in fere omnium Theologorum sententia; sed obiectum primarium spei est, non quodlibet sperabile; sed res diuina non possessa, in ordine ad quam cætera attinguntur per spem, de quo 2. 2. *q.* 17. *art.* 1. & Christus per visionem beatificam perfectè possidet Deum: ergo est ab illo releganda virtus spei. 86 S. Tho. — *In Christo non fuisse spem probatur.* — *Confirmatur.*

Vbi obiter est aduertenda differentia, quam statuit D. Th. *art.* 4. *in corp.* inter fidem, & spem, quòd, videlicet, quia Christus clarè, & perfectè cognouit, non solum quæ ad Deum spectant, quæ sunt prima credibilia, sed etiam spectantia ad creaturas, quæ sunt secundariò credenda, nec quoad primò credibilia, nec etiam quoad secundariò credenda fuit in Christo fidei actus; in spe vero, oppositum opposita de causa contingit; nam licet Christus perfectè possideat Deum, qui est obiectum primarium spei; non tamen alia extra Deum, & ideo circa illa, quæ nondum adeptus fuit, quandiu erat viator, & comprehensor, vt gloriam corporis, suique nominis exaltationem, habuit Christus actum spei. 87 *Differentia inter fidem, & spem à D. Thom. assignata. Christus sperauit gloriam corporis.*

Circa quem actum disputari poterat primo, an fuerit verus actus spei, vt à simplici desiderio distinguitur. Vazquez *disp.* 43. *cap.* 2. respondet affirmatiuè, eo quod gloria corporis erat Christo cùm arduitate futura, cum esset obtinenda per dolores, & tormenta, & in vi auxilij existentis in alterius potestate, in quo arduitas ad actum spei desiderata consistit, ergo actus, quo Christus gloriam corporis expectauit, fuit verus spei actus à simplici desiderio distinctus. Negatiuè tamen respondendum existimo cum Vincentio *relectione de gratia Christi q.* 6. *pagin.* 65. & est communis Thomistarum sententia: & probatur ex Diu. Th. 2. 2. *quæst.* 18. *art.* 2. *ad* 4. vbi docet, habentibus gloriam animæ, non esse gloriam corporis arduam sufficienti modo, vt terminet actum spei, eo quod gloria animæ est sufficiens gloriæ corporis causa: ergo sentit Diu. Thomas arduitatem ad actum spei verum, & proprium exactam excludere causam sufficientem intrinsecam boni futuri actum spei terminantis; at Christus, vtpotè, gloria animæ dotatus, habebat in se ipso sufficientem causam gloriæ corporis futuræ: ergo non sperauit illam per actum proprium spei à simplici desiderio distinctum, etsi ad actum spei proximius videatur accedere, quam simile desiderium Beatorum; vt insinuat Diu. Thom. *artic. citat. ad* 1. eo quod gloria corporis erat à Christo laboribus obtinenda; non autem ab alijs Beatis. Quia tamen labores illi fuerunt voluntariè suscepti, & in se ipso habebat gloriæ sui corporis sufficientem causam, ideò non fuit actus proprius spei à simplici desiderio distinctus ille, quo gloriam corporis expectauit. 88 *Vazq.* — *Non tamẽ per actum elicitum à virtute spei.* — S. Thom.

Secundò dubitari poterat, an, dato, quod actus esset à simplici desiderio distinctus ratione sufficientis arduitatis obiectiuæ; esset eiusdem rationis cum illo, per quem viatores gloriam corporis expectamus. Cui dubitationi affirmatiue respondet Suarez *in commentar. art.* 4. vbi docet, actum istum in beatis elici a virtute spei, cuius actus adæquatus non est bonum diuinum non possessum sperare, sed etiam de diuino bono, vt iam possesso gaudere: vndè sicut in viatoribus expectatio gloriæ corporis à virtute spei procedit ratione boni diuini, quod est primarium speratum, vt non adeptum, sed consequendum: ita in Beatis elicitur ab eadem spei virtute ratione boni diuini, non vt terminantis desiderium, sed vt terminantis gaudium. 89 *Dubitatio proponitur.* — *Suar.*

Non tamen est è communi, & vera Thomistarum sententia recedendum, quæ docet, actum illum non elici à virtute spei Theologica; & consequenter non esse eiusdem rationis expectationem gloriæ corporis in Christo cum actu; per quem viatores gloriam corporis speramus. Quod expressè docet Diu. Thom. *in præsenti art.* 4. *ad* 2. & suadetur ratione ab Angelico Doctore insinuata: nam gloria corporis non est obiectum primarium spei virtutis Theologicæ, sed obiectum secundarium: ergo non potest actum eius terminare, nisi in ordine ad primarium obiectum, nullus enim habitus potest erga secundarium obiectum, nisi in ordine ad primarium versari; sed Christus non expectauit gloriam corporis in 90 *Actus ille non fuit eiusdem rationis cum eo, quo viatores gloriam corporis speramus.*

ordine ad obiectum primarium spei virtutis Theologicæ: ergo actus, quo gloriam sui corporis expectauit, non fuit elicitus à virtute Theologica spei; & consequenter non fuit eiusdem rationis cum actu, quo viatores gloriam corporis expectamus. Hæc secunda consequentia ex prima euidenter colligitur: nam actus differentes penes obiecta formalia necessariò differunt specie; eo autem ipso, quòd expectatio gloriæ corporis procedat in nobis à virtute spei Theologicæ, & ab illa non procedat in Christo, differunt isti actus penès obiecta formalia, cum actus ab habitu elicitus erga illius obiectum versetur; & consequenter in nobis attingat obiectum spei, quod non attingit in Christo. Prima consequentia ex præmissis colligitur, & minor subsumpta, in qua sola est posita difficultas, probatur: etenim obiectum primarium spei est Deus, vt non possessus, sed vt arduè possidendus, vt docet D. Thom. *in præsenti art* 4. fuseque à Thomistis ostenditur 2.2.q.17 art.1. At hoc obiectum non habuit locum in Christo perfectè Deum vidente, & possidente; & consequenter non potuit in ordine ad illud operari: ergo expectatio gloriæ corporis in Christo, non potuit elici ab illa in ordine ad obiectum primarium spei virtutis Theologicæ.

S.Thom. *Et Thomista.*

91 Præterquam quod, esto admitteremus, fuisse elicitum à spe virtute Theologica, qualiter intendit Suarez, adhuc asserendum erat, non esse eiusdem speciei cum expectatione gloriæ corporis à viatoribus elicita. Quod patet: nam Deus vt terminans gaudium differt obiectiuè à se ipso, vt terminante desiderium, & spem; sed à nobis prædictus actus procedit in ordine ad Deum, vt sui desiderium terminantem; in Christo autem, in ordine ad Deum, vt terminantem fruitionem, & gaudium: ergo differunt isti actus in Christo, & in nobis viatoribus penes obiectum formale, & consequenter, esto admittamus, elici à virtute spei in Christo, adhuc specie differret ab actu, quo viatores gloriam corporis expectamus.

92 Denique dubitari poterat, an actus ille ab habitu supernaturali processerit. Et ratio dubij pro parte affirmante est; quia actus ab habitu non procedens, non elicitur perfectè: quo circa art.1. necessitatem gratiæ habitualis in Christo ad connaturalem supernaturalium actuum elicientiam constituimus; sed actus ille non est constituendus in Christo imperfectè, & inconnaturaliter elicitus: ergo admittendus est habitus, per quem connaturaliter eliciatur. Ratio autem dubij pro parte negatiua est: nam si iste habitus constituatur, non videtur esse alius, quam spei virtutis Theologicæ; hanc autem non admittimus in Christo.

An actus ille in Christo ab habitu supernaturali processerit.

93 Quo argumento conuictus Caietanus *in Commentar. articul.*4. negatiuæ adhæret sententiæ, & fundamento partis affirmatiuæ, respondet, primò, maiorem non esse veram in actu, qui eiusdem rationis non est; actus autem spei in Christo non est eiusdem rationis omnino, cum actu spei gloriæ corporis in nobis; quia in nobis gloria corporis ardua est: secus in Christo, & ideò imperfectus in Christo non est, licet ab habitu non eliciatur. Sed contra: nam ex eo, quod actus ille in nobis, & in Christo diuersæ rationis sit, solum sequitur, ad sui perfectionem non petere informari habitu eiusdem rationis; non autem, quod ad sui perfectionem non petat, mediante habitu eliciti: ergo solutione tradita non soluitur argumentum, nec illius euacuatur difficultas.

Negat Caietanus & argumento contrariæ sententiæ resp. primò. Sed contra.

94 Secundò, & melius respondet; maiorem argumenti non esse veram, quando principium elicitiuum actus, melius est ad illum eliciendum dispositum, quam si esset habituatum; sic autem est in præsenti: nam voluntas Christi fruens Deo, non in spe, sed in re melius disposita est ad expectandum secundariò sperata, inter quæ continetur gloria corporis, quantò excellentior est res, quam spes rei; & ideò habitum ipsum formantem, & elicientem ad sui perfectionem non petit.

Secundò respondet.

95 Cæterum ex hac solutione, licet rectè colligatur, desiderium gloriæ corporis non elici ab habitu spei; non tamen infertur ex illa, quod non eliciantur mediante aliquo habitu, imò oppositum colligitur, nam iuxta Caietanum fruitio de Deo viso, eo modo ad desiderium gloriæ corporis concurrit, quo actu, sperandi beatitudinem animæ, quæ est obiectum primarium spei, concurrit ad actum sperandi gloriam corporis in nobis; sed spes beatitudinis animæ, non ita ad spem gloriæ corporis in viatoribus concurrit, quod excludat concursum habitus ad talem actum, imò taliter concurrit, quod ab eodem habitu, à quo primariò spes beatitudinis animæ elicitur; secundariò procedat spectatio gloriæ corporis: ergo fruitio de Deo habito, & possesso in Christo taliter ad desiderium gloriæ corporis concurrit, quod ab eodem habitu, à quo elicitur fruitio primariò, elicitur secundariò desiderium gloriæ corporis.

Redarguitur primò, ex doctrina Caietani.

96 Secundò, quia vt docet Caietanus *in illo art.* spes gloriæ corporis, est actus *obiectiuè* Theologicus habens pro motiuo formali Deum, non vt possidendum, qualiter per spem attingitur, sed Deum vt actu possessum, qualiter est obiectum fruitionis, sed quia habet pro formali obiecto, aut motiuo desiderium gloriæ corporis elicitum à viatoribus Deum, vt possidendum, elicitur ab habitu spei: ergo in Christo, & in Beatis elicitur ab habitu, à quo fruitio procedit.

Secundò redarguitur.

97 Vndè dubitationi propositæ affirmatiuè respondendum existimo, nempe, actum sperandi gloriam corporis in Christo, & in Beatis procedere ab habitu elicente fruitionem, qui est habitus charitatis. Vt enim docet D.Thom. homo se ipsum diligit per charitatem: ergo per illam Deum sibi absentem desiderat, & de Deo delectatur, quatenus præsenti, & possesso: in quo actu beatifica fruitio consistit; & consequenter ab eodem habitu secundariò elicietur desiderium gloriæ corporis, habens pro motiuo formali Deum, quatenus possessum. Sed de his videantur, quæ docent Nostri Thomistæ 1.2.q.67.art.4. & 5 & 2.2.q.18.art.2.

Talis actus procedit à charitate.

Thomistæ

98 Quinto etiam ex dictis infertur, non esse admittendam in Christo virtutem piæ affectionis, etiam si talis virtus admittatur in voluntate viatoris ad actum piæ affectionis inclinans: cui namque repugnat actus specificans habitum, & habitus ipse repugnat; sed actus dictam virtutem specificans repugnat humanitati Christi ratione visionis beatificæ: ergo & ipsa virtus repugnat. Maior habetur *ex dictis*; minor autem in hunc modum probatur: actus specificans habitum virtutis non est conditionatus, & inefficax erga materiam illius, sed absolutus, & efficax, aliàs esset in Angelis virtus temperantiæ admittenda, contra communem sententiam; sed quamuis Christo ratione visionis beatificæ non repugaet pia inefficax, & conditionata affectio ad credendum: illi tamen absoluta, & efficax credendi affectio repugnat, sicuti & actus credendi: ergo repugnat illi actus primariò specificans virtutem piæ affectionis, quam nonnulli Theologi in nostra voluntate constituunt.

Virtus piæ affectionis nõ est in Christo admittenda.

99 Denique ex dictis infertur, fidem humanam non esse in Christo admittendam: tùm, ratione obscuritatis, qua ratione fidem diuinam relegamus à Christo. Tùm etiam, ratione incertitudinis, & propter erroris periculum, cui actus errori expositus, sicuti & error repugnat. Et hæc de ista disputatione applicanda litteræ Magistri *in tertio distinctione decima tertia* §. *secundo*.

Nec fides humana constituenda. *M. Sent.*

DISPVTATIO XXV.

Qualiter donum timoris fuerit in Christo.

§. I.

Referuntur sententiæ, & statuitur prima conclusio.

1 FVISSE in anima Christi Domini omnia Spiritus Sancti dona, vt fidei veritatem ex communi Theologorum sententia supponimus, constatq; ex illo Isaiæ *cap.* 11. *Et requiescet super eum Spiritus Domini, Spiritus Sapientiæ, & intellectus, Spiritus consilij, & fortitudinis, Spiritus scientiæ, & pietatis, & replebit eum Spiritus timoris Domini.* Vbi fieri sermonem de Christo, secundum humanitatem, est communis PP. & Scholasticorum sensus. Cumq; *ibi* enumerentur quatuor Spiritus Sancti dona pertinentia ad intellectum, & tria spectantia voluntatem omnia hæc dona in Christo fuisse, est indubitata fide tenendum. Vnde sententia Abaylardi, qui, vt ex Bernardo *epist.* 190. referunt Castro *de hæresibus hæresi* 9 verbo *Christus*, & Sanderus *lib* 7. *de visibili Monarchia hæres.* 196. asseruit, non fuisse donum timoris in Christo, reijcienda est, vt hæretica, & vt talis fuit damnata ab Innocentio Secundo, vt constat ex epistola Innocentij ad Bernardum, quæ est 194. Deindè id ipsum ostenditur nam dona Spiritus Sancti consequuntur gratiam, & charitatem, vt docet D. Thomas 1.2 *quæstione* 68.*art*.5.sed in Christo fuit perfectissimè gratia habitualis, & charitas: ergo fuerunt in illo perfectissimè Spiritus Sancti dona.

Fuisse in anima Christi omnia Spiritus Sancti dona, probatur 1. *Is. c.* 11.

Abayl. Bernar. Castro. Sander.

Secundò. S.Thom.

2 Hoc ita præmisso, quia circa donum timoris specialis difficultas versatur, ideò in examen vocamus, qualiter sit constituendum in Christo, an quoad habitum, an etiam quoad actum, & quoad quem, vel quoad quos actus reperiatur in illo. Et omissa sententia Abaylardi absolutè prædictum donum à Christo relegantis, quæ, vt vidimus, hæretica censetur ab omnibus, prima sententia inter catholicos docet, fuisse tantum quoad habitum prædictum donum in Christo. Pro hac refertur Durandus *in* 3. *dist.* 34. *q.* 3. *n.* 5. eo quod Beatis illud concedit solum quantum ad habitum: cæterum Durandus *ibi in solut. ad* 1. apertè fatetur, diuersam esse rationem de Christo, & alijs Beatis: vnde, quamuis dona perficientia in vita

Prima sententia

Durand.

vita actiua scilicet, consilium, fortitudo, pietas, & timor, solum quoad habitum in Beatis manere fateatur; in Christo autem, quia simul fuit viator, & comprehensor quoad vtrumq; docet fuisse. Quia tamen ratio, qua donum timoris quoad actum à Beatis relegat Durandus, militat pari efficacia de Christo, ideò pro hac sententia refertur.

3 Secunda. Secunda sententia docet, fuisse donum timoris in Christo quoad habitum, & quoad actum, non qui propriè timor sit, nec castus, nec seruilis, sed tantum similitudinariè: vndè iuxta istam sententiam aliter de dono timoris, & de timore est loquendum, nam primum in Christo reperitur cum proprietate; secus verò actus timoris. Hanc tenent Ægidius Lusitanus tom. 3. de Beatitudine lib. 5. q. 10. art. 2. §. 5. Turrianus 2. 2. disp. 71. quos aliqui Recentiores sequuntur. Ægid. Turrian.

4 Tertia. Valent. Tertia est Valentiæ in præsenti disp. 2. punct. 4. asserentis, esse in Christo, & in Beatis donum timoris quoad actum, qui est propriè timor, & fuga culpę, vt contrariæ bonitati, & Maiestati diuinæ apprehensæ, non quidem vt imminentis, aut futuræ, & difficilè vitabilis, sed vt absolutè possibilis naturæ secundum se, etsi de facto implicantis ratione vnionis humanitatis ad Verbum, & ratione beatitudinis. Quam sententiam tenet etiam Suarez in præsenti disp. 20. sect. 2. Coninch 2. 2. disp. 20. dub. 9. Illam etiam inclinare videtur Bañez 2. 2. q. 19. in Commentariis art. 11. & Martinez 1. 2. q. 4. art. 1. dub. 3. ad vltimum argumentum. Veram sententiam sequentibus assertionibus explico. Suar. Coninc. Banez. Martin.

5 Prima conclusio. PRIMA SIT. *In Christo fuit donum timoris quoad habitum, & quoad aliquem actum, qui est verus, & propriùs timor.* Hanc tenent Caietanus, Medina, Aluarez, & Cabrera in Comment. art. 6. Lorca disput. 39. Nazarius controu. vnic. Illustrissimus Araujo dub. vnic. & Zippullus dub. vnic. n. 13. Tenent etiam ex Patribus Societatis Vazquez disp. 42. cap. 2 & alij, quos pro tertia sententia retulimus; ex quibus nonnulli censent, nostram conclusionem esse quoad omnem sui partem de fide. Et quantum ad primam partem, supposito, vt fide certum, fuisse donum timoris in Christo, probatur ex verbis Isaię cap. 11. *Et requiescet super eum Spiritus Domini, &c.* Quibus dona omnia Spiritus Sancti fuisse in Christo permanenter, satis exprimitur, nam requiescere permanentiam importat; sed donum permanenter inhærens est habitus, vel potentia: cum ergo donum timoris propriè potentia non sit, fatendum est, esse habitum, Christoque quoad habitum conuenire. Caiet. Medin. Aluar. Cabrer. Lorca. Nazar. Araujo. Zippul. Vazq. Isai. c. 11.

6 Fuisse in Christo aliquem actum timoris, probatur primò. Secundò. Quod autem in eo fuerit, etiam quoad aliquem actum, probatur primò: nam habitus, cum sit propter actum, otiosè constituitur, vbi omnis eius actus repugnat; sed non est prædictus habitus otiosè constituendus in Christo: ergo admittendus est aliquis actus doni timoris in illo. Secundò, quia aliàs fides, pęnitentia, & spes essent in Christo constituendæ, quod nescio, an sit admissurus Durandus. Patet sequela: quia prædictas virtutes non aliundè possumus à Christo excludere, nisi ob repugnantiam actuum, ad quos per se primò ordinantur, vel ratione beatitudinis animæ, vel ratione vnionis hypostaticæ; sed hæc ratio omninò deficit, admisso habitu timoris in Christo, cum repugnantia omnis actus: ergo erunt in illo admittendæ prædictæ virtutes.

7 Vltimò. Denique à priori, & vrgentius probatur: non stat conuenire habitum, cui omnis actu talis habitus repugnat: ergo, si habitus doni timoris reperitur in Christo, non repugnat illi omnis actus doni timoris; & consequenter reperitur in illo quoad habitum, & quoad actum; solum enim ex repugnantia actus doni timoris excludit illum Durandus. Antecedens ostenditur primò: cui repugnat omnis actus alicuius potentiæ, & ipsa potentia repugnat; quia potentia dat posse ad actum; sed etiam habitus supernaturalis dat subiecto posse ad actum: ergo non stat conuenire, cui omnis illius actus repugnat. Secundò: habitus non potest communicari subiecto, quin illi præstet proximam potentiam ad actum; sed subiecto, cui ab intrinseco repugnat actus ad quem habitus ordinatur, non potest posse proximum ad talem actum præstare: ergo nec potest illi conuenire.

8 Vltima pars conclusionis probatur. Isai. c. 11. Psal 18. Iob 28. S. Greg. Tandem vltima pars nostræ conclusionis probatur: nam in locis Scripturæ, in quibus Christo, & Beatis attribuitur timor, non solum significatur habitus timoris, sed etiam actus, iuxta Sanctorum PP. communem expositionem, vt in testimonio Isaiæ cap. 11. *Et replebit eum spiritus timoris Domini*. Et Psalm. 18. *Timor Domini Sanctus permanet in sæculum sæculi*. Iob. 28. *Columnæ Cœli contremiscunt*, idest, Angeli, Beati, vt interpretatur Gregorius lib. 7. moral. cap. 17. At testimonia Scripturæ intelligenda sunt rigorosa acceptione, nisi aliquod inconueniens sequatur: ergo Christo concedendus est timor actualis, verus, & proprius. Et augetur difficultas: nam si actum timoris rigorosè acceptum à Christo relegamus, etiam timoris habitum ab illo excludere poserit actum in rigorosa acceptione: consequens non admittetur, aliàs nec quoad actum, nec quoad habitum erit timoris donum in Christo, quæ fuit sententia Abaylardi ab Innocentio Secundo damnata: ergo fuit in Christo actus doni timoris, qui verè, & propriè sit timor. Patet sequela: nam in testimonijs Scripturę attribuitur Christo timor actualis, & Auctores contrarij ea explicant de timore non stricto, sed tantum similitudinario: ergo etiam illa, in quibus Christo Domino attribuitur donum timoris, possunt simili interpretatione explicari de dono timoris non stricto, sed de aliquo habente similitudinem cum dono timoris. Confirmatur.

9 Iudicium de certitudine conclusionis. Si inquiras, quanta certitudine gaudeat hæc prima conclusio? Respond. primam partē conclusionis, si de habitu, qui ab alijs speciebus qualitatis distinguitur procedat, non esse immediatè de fide, nec conclusionem Theologorum, sed ita certam, vt oppositum sit temerarium. Quod patet ex ijs, quę diximus Tract. de Charitate art. 2. vbi id ipsum de charitate iustorum docuimus: & probatur: nam in verbis Scripturæ solum explicatur permanentia doni timoris in Christo; sed hæc est habitui, & potentiæ communis, nec potest euidenter probari prædictum donum permanens non esse potentiam, quæ est species qualitatis ab habitu condistincta: ergo nec est immadiatè de fide, nec Theologica conclusio, quod in Christo fuerit habitus doni timoris, sumpto habitu pro specie qualitatis ab alijs huius generis speciebus condistincta. Quia tamen communis Scholasticorum consensus dona permanentia in Christo, & in animabus iustorum habitus esse defendit, temerarium erit ab illorum sententia recedere.

Secundam, & tertiam nostræ conclusionis partem esse de fide docent frequentius Theologi. Ita Valentia, Suarez, & Vazquez vbi supra relati, Lorca 2. 2. q. 19. art. 11. vbi asserit constanter à Theologis tanquam de fide defendi. Idem docet Aragon. in eund. art. probantque ex adductis testimonijs, iuncta communi PP. interpretatione. Valent. Suar. Vazq. Lorca. Aragon.

§. II.

Argumentis in contrarium occurritur.

10 Primo arguitur in fauorem Durandi. SED in fauorem Durandi argumentari possumus primo ex illo 1. Ioan. 4 cap. *Perfecta charitas foras mittit timorem*; sed in Christo Domino fuit perfectissima charitas: ergo in illo non fuit actus timoris: Respondeo, notando primo, duplicem inter alios esse timorem, seruilem vnum, & filialem alium, de quo Diu. Thom. 22. quæst. 19. art. 4. & seqq. Primus est timor pœnæ; secundus culpæ, aut separationis à Deo. Notando secundò, timorem seruilem dupliciter considerari posse. Primò vt seruilem formaliter, quæ seruilitas consistit in eo, quòd timeatur pœna ex amore sui, vt vltimi finis, quod tunc contingit, quando taliter pœna timetur, & culpa propter pœnam, quòd si pęna non esset, culpa committeretur. Secundò considerari potest, non vt seruilis reduplicatiuè, sed specificatiuè tantum, & secundùm substantiam, qualiter est timor pœnę, ex amore sui proueniens, non vt vltimi finis, sed tanquam non vltimi. S. Tho.

11 Respondetur. Quibus positis ad argumentum respondeo, loqui Ioannem de timore seruili, qui quoad seruitutem per quamcumque charitatem excluditur, eo quòd charitas Dei esse nequit cum amore sui vt vltimi finis, in quo seruilitas timoris consistit; quoad substantiam autem cum charitate componitur, compatitur enim cum illa, hominem se ipsum amare; & consequenter ex amore sui pœnam timere, sed crescente charitate minuitur, adueniente perfecta charitate, penitus tollitur, vt docet D. Thom. 2. 2 q. 19. art. 6. & 10. quia quanto aliquis magis diligit Deum, tantò minus ad proprium attendit commodum, cui opponitur pœna; & in tantum potest Dei charitate absorberi, vt nihil ad proprium attendens commodum, nihil ad pœnam illi contrarium attendat. Quæ solutio expressa est Augustini tom. 9. Tract. 9. in 4. cap. 1. epist. Ioan. vbi verba relata conferens cum illis Psal. 18. *Timor Domini sanctus permanet in sæculum sæculi*; post multa elegantia, & eruditione plena, ita concludit; *Audiuimus duas tibias consonantes: ille de timore, dicit de timore loquitur; sed ille de timore, quo timet anima, ne damnetur: ille de timore, quo timet anima, ne deferatur; ille est timor, quem charitas excludit: ille est timor permanens in sæculum sæculi.* Est etiam D. Thom. locus relatis, & in præsenti art. 6 ad 3. S. Tho. S. August. Psal. 18. S. Tho.

12 Secundo arguitur. Secundò arguitur: stat habitum, & potentiam decere subiecto cum indecentia actus primarij specificantis habitum, vel potentiam respectu eiusdem subiecti: ergo stare etiam poterit, repugnare actum specificantem habitum, vel potentiam subiecto, cui non repugnet habitus, vel potentia; & consequenter ratio a priori, quam contra Durandum fecimus, inefficax est. Consequentia tenet a paritate rationis. Antecedens autem duplici exemplo probatur; fuit enim in Christo potentia generatiua; & consequenter fuit decens, & tamen actualis generatio non decuit. Virtus etiā Eutropeliæ fuit in Christi humanitate, & ex consequenti decuit; & tamen primarius illius actus, qui

qui (non conditionata, sed absoluta, & efficax iocandi, vel ludendi voluntas est) non decuit Christo: ergo verum est antecedens.

13 Respondeo, Respondeo, concesso antecedenti, negando consequentiam: quia actum non decere prouenit ex eo, quod non compatitur cum altiorum finium intentione, v. e. actualis generatio cum virginitate seruanda, actualis iocorum electio absoluta, & efficax cum seriositate seruanda ab illo, qui de magnis tractat; hæc autem incompossibilitas in habitu non inuenitur, non enim vnus habitus virtuosus cum altero opponitur; & ideo indecentia actus non transit ad habitum. Actus verò possibilitas specificat habitum, ac proindè, illa sublata, non potest habitus permanere.

14 Tertiò arguitur S. Aug. Tertiò arguitur contra tertiam partem conclusionis ex Augustino *tom. 5. libro 14. de Ciuitate Dei cap. nono*, illis verbis: *Timor ille castus permanens in sæculum sæculi, si erit in futuro sæculo, non erit timor exiens a malo, quod accidere potest sed tenens in bono, quod amitti non potest; vbi enim adepti, amor immutabilis est, profectò, si dici potest, mali cauendi timor securus est: timoris quippè casti nomine ea voluntas significata est, qua nos necessè erit, nolle peccare, & non sollicitudine infirmitatis, nè fortè peccemus, sed tranquillitate charitatis cauere peccatum, aut si nullius omninò generis timoris ibi esse poterit: ita fortasiè timor in sæculum sæculi dictus est permanens, quia id permanebit, quo timor ipse perducit.* Ex quibus verbis tale argumentum conficitur: si aliquis timor, propriè dictus, esset in Christo maximè, timor castus, sed hunc fuisse in Christo non est de fide: ergo fuisse in Christo timorem propriè acceptum de fide non est. Probatur minor: nam eadem ratio est, idemque ferendum iudicium de Christo, ac de Beatis quoad existentiam timoris; sed in Beatis timorem castum existere in se ipso formaliter non est de fide, cum Augustinus sub dubio illius existentiam in Beatis relinquat; inconueniens autem sit, Augustinum in veritate fidei admittere dubitasse: ergo de fide non est, fuisse in Christo.

15 Confirmatur. Gilbert. Confirmatur ex Gilberto *serm. 19. in Cantica, non longè a fine*, illis verbis: *Est enim timor, quem foras mittit charitas, & est timor, quem mittit veritas, & est timor, quem intromittit, & charitas, & veritas. Primus cautus; secundus castus, sed non permanens in sæculum sæculi: tertius, & castus, & permanens. Primus veretur pœnam: secundus offensam, tertius, totus libera quadam, & secura reuerentia est.* Et quibusdam interpositis ait: *Cum ad veritatem post vitam fueris homo introductus, huiusmodi de reliquo motus cessabit* [loquitur de timore offensæ] *timori tertio faciens locum, qui prioribus quidem succedat, sed nulli cedat; permanet enim in sæculum sæculi. Primus ergo timor metuit, ne temeritatis offensam luat, secundus, ne infirmitate offendat, tertius, quod metuat non habet. Quid enim metuat completa fælicitas, & consummata charitas?* Ex quibus verbis sic arguo: in Patria, iuxta Gilbertum, nec remanet timor pœnæ, nec manet timor offensæ, sed solum manet timor, qui totus reuerentia est; at iste timor, propriè nō est: ergo in Beatis non manet actus timoris qui propriè timor sit; & consequenter nec in Christo. Patet minor; timor enim non habens, quod metuat, non est cum proprietate timor, cum timor, & metus sint idem; sed timor, qui in Patria manet, iuxta Gilbertum non habet, quod metuat: ergo non est timor propriè.

16 Respondetur. Ad argumentum respondeo, Augustinum *loco adducto in solut. primi arg.* apertè pateri, verum actum timoris in Beatis permanere. Id ipsum docet *tom. 5. lib. 21. de ciuitate Dei cap. 24. to. 10 serm. 214. de tempore, & tractat 43. in Ioan.* illis verbis:

S. August. *Venimus enim ad Dominum, vt videamus facie ad faciem, ibi timor castus nos seruat; timor enim ille non perturbat.* Non autem potest explicari Augustinus de permanentia timoris casti in effectu; nam distinguens inter seruilem, & filialem, seu castum timorem asserit, secundum, non primum permanere in Beatis: at in effectu manet vterque, nam etiam timor seruilis ad gratiam, & charitatem, quæ perpetuò manet, disponit: ergo iuxta Augustinum timor castus, non solum in effectu, sed in se ipso formaliter in Beatis perseuerat. Vndè *loco*

S. August. S. Tho. *in argum. relato*, mansisse dubium Augustinum fatetur D. Thomas 2. 2. *q. 19. art. 9.* sed intelligendum non de dubitatione positiua, sed suspensiua; noluit enim in illo loco quæstionem istam resoluere; sed *alibi* resoluendam relinquere; & ideo loquitur sub conditione, si manet timor in Beatis, non vt terrens à malo, quod accidere potest, sed seruans in bono, quod admitti non potest. Si autem *ibi* nullius generis timor est, timor in sæculum sæculi dictus est permanens, quia id permanet, quo timor ipse perducit; id autem quod *ibi* sub conditione tantum resoluit, suspensam absolutam illius resolutionem relinquens *locis* à Nobis *adductis* absolutè determinauit.

17 Gilberti Ad confirmationem dicatur, Gilbertum *loco allegato* triplicem timorem distinguere, pœnæ, scilicet, offensæ, & reuerentialem, istumque in Beatis perseuerare apertè fatetur, & de illo intelligendum putat illud Psalm. 18. *Timor Domini sanctus permanet in sæculum sæculi.* Quod amplius explicans Gilbertus sic ait: *Et quid aliud ibi timere, nisi non timere aduersus Dominum maiestatis? Quid est timor ille, nisi votiua subiectio, obedientia non coacta, vltro impensa reuerentia? Quomodo timor, qui offendere non timet? Non enim valet. Sed iterum, quomodo non timor, qui offendere non audet? Et timor ergo non videtur, quia nihil, vel peccati, vel periculi metuit, & timor manet, quia nihil audacter, vel temerè præsumit.* Negat ergo Gilbertus timorem perturbantem, & anxietatem causantem in Beatis; non autem timorem sine anxietate, in bono securè tenentem, vel negat timorem mali non autem timorem reuerentialem habentem pro obiecto bonum, eminentiam, scilicet, diuinæ maiestatis cum nostra comparatam paruitate. testimonium explicatur:

18 In forma. Et in forma respondetur, admissa maiori in sensu *inferius* explicando, negando minorem: ad illius probationem, distinguo maiorem: timor non habens, quod metuat, nec metu perturbante, nec metu in bono firmante, concedo maiorem: metu solum perturbante, vel anxietatem causante, nego maiorem, & sub eadem distinctione minoris, nego consequentiam: non enim omnem metum negauit Gilbertus cum concesserit timorem; timor autem, & metus synonima sint, sed tantum negat metum anxietatem causantem, & animum perturbantem.

19 Vltima arguitur. S. Tho. Denique arguitur: timor propriè acceptus est fuga mali apprehensi, vt imminentis, & difficilè vitabilis, vt ex Aristotele docet D. Th. 1. 2. *q. 41. art. 2. q. 44. art. 3.* sed Christo non fuit imminens malum pœnæ propter culpam propriam, quod est obiectum timoris seruilis, nec fuit imminens malum culpæ, aut separationis à Deo, quod est obiectum timoris casti, & finalis, cum non potuerit de potentia absoluta peccare, & consequenter, nec propter propriam culpam puniri: ergo non fuit in illo timor seruilis, nec castus, & consequenter nullus in illo fuit actus propriam obtinens rationem timoris. Hoc argumento fuit conuictus Durandus, vt timorem à Beatis excluderet, quod cum pari, imò & maiori efficacia militet in Christo videtur etiam ab illo omnes timoris actum relegare. Ilio etiam ducti secundæ sententiæ Auctores, etsi timorem reuerentialem fateantur in Christo; negant tamen proprietatem timoris attingere, & idcirco actum, qui sit propriè timor à Christo relegandum existimant. Sed antequam illius difficultati, quæ maxima est, occurramus, sit secunda conclusio.

§. III.

Occasione vltimi argumenti statuitur secunda conclusio.

20 Secunda conclusio SECVNDA CONCLVSIO. *In Christo fuit actus doni timoris, qui est fuga mali culpæ, & separationis à Deo vt possibilis natura secundum se considerata, etsi impossibilis ratione beatitudinis, & vnionis hypostaticæ.* Hanc tenent Auctores tertiæ sententiæ. Tenet etiam Caietanus *in præsenti art. 6.*

Caiet. & ostenditur primò: nam eadem est ratio, quoad actum doni timoris, de Beatis, ac de Christo; sed in Beatis manet actus prædictus: ergo etiam reperitur in Christo. Maior constat nam sicut Christo est impossibilis culpa, & pœna propter

Prob. conclusio 1. ex Patrono August., & Angelico Doctore. culpam propriam, ratione beatitudinis, & ratione vnionis hypostaticæ: ita beatis est impossibilis culpa ratione beatitudinis: ergo si hoc non obstante, manet in illis fuga mali culpæ, vt possibilis naturæ, esto impossibilis ratione beatitudinis, sit, etiam reperietur in Christo, cuius naturæ, secundum intrinseca inspectæ, manet possibilis culpa, esto impossibilis sit, & ratione beatitudinis, & ratione vnionis hypostaticæ. Minor autem ostenditur primo ex Augustino *lib. 14. de Ciuitate*

S. August. *Dei cap. 9.* illis verbis: *Timoris casti nomine ea voluntas significata est, qua nos necesse erit, nolle peccare, & non sollicitudine infirmitatis, ne forsè peccemus, sed tranquillitate charitatis vitare peccatum* ergo iuxta Augustinum timor castus consistens in voluntate, seu fuga peccati, vt possibilis naturæ, & impossibilis autem, ratione beatitudinis, manet in Patria

21 S. Tho. Secundò probatur: nam id expressè docet D. Thom. 2. 2. *q. 19. art. 11. in solut. ad 1. & in corp.* vbi de malo culpæ, quod est obiectum timoris casti; loquens, sic ait: *Hoc autem malum creaturæ rationalis, secundum suam naturam considerata, possibile est propter naturalem liberi arbitrij flexibilitatem, sed in Beatis fit non possibile per gloriæ perfectionem. Fuga ergo huius mali, quod est Deo non subijci, vt possibilis naturæ, impossibilis autem beatitudini, erit in Patria:* ergo iuxta D. Thom. manet in Beatis actus doni timoris, non solum qui est prosecutio, sed etiam, qui est fuga mali culpæ, vt possibilis naturæ.

22 Secundò probatur Secundò probatur conclusio: nam fuga futuritionis culpæ apprehensæ, vt possibilis naturæ, nullam imperfectionem Christi repugnantem dicit: ergo est constituenda in Christo.

Ter-

conclusio rationibus Tertiò. Tertiò, nam est possibilis Christo actus prosecutiuus, qui est primarius doni timori, vt *seq. conclus.* videbimus, & fatentur illi, contra quos nostra conclusio procedit; sed vbi est possibilis prosecutio alicuius obiecti, etiam est possibilis fuga mali oppositi, quatenus illi opponitur: ergo est Christo possibilis fuga peccati, vt oppositi obiecto specificanti actum timoris prosecutiuum.

23 *Respondebis. Sed contra 1.* Dices his argumentis probari, quòd detur in Christo fuga mali culpæ apprehensæ, vt possibilis naturæ, non autem quod iste actus sit verus, & proprius timor. Sed contra primò: nam timor castus verè, & propriè timor est, vt fatentur Auctores, contra quos procedit nostra conclusio, sed iuxta Augustinum *loco vbi proximè*, timor castus istam voluntatem significat: ergo ista voluntas est verus, & proprius timor. *Secundò.* Secundò, quia si non esset verus, & proprius timor, maximè, quia non procedit ex apprehensione mali culpæ, vt imminentis: at hæc ratio licet probet, non esse timorem securum, duæ duplex timoris species traditur ab Augustino, *vbi proximè*, & à D. Th. 2. 2. *q.* 19. *art.* 11. *ad* 1. ergo prædicta voluntas est verus, & proprius timor.

24 *Tertiò.* Denique, quia non minus est de ratione timoris, prout à Philosopho definitur, esse fugam mali, quam mali imminentis, sed hoc non obstante, asserunt præfati Auctores, timorem reuerentialem, qui est primarius actus doni timoris, esse verè, & propriè timorem, quamuis non ad malum fugiendo, sed ad bonum prosequendo terminetur primariò: ergo pariter fuga mali culpæ, vt possibilis, quamuis non imminentis, erit verè, & propriè timor. Patet consequentia; nam si actus prosecutiuus, & ad bonum terminatus primariò, verè, & propriè timor est, quamuis timor a Philosopho definitus petat terminari ad malum: cur etiam, quamuis petat, terminari ad malum apprehensum vt imminens, imminentia ablata, non remanebit vera, & propria ratio timoris.

25 *Respondebis 1.* Respondebis primò, Philosophum definisse timorem, qui fuga est, vndè omnis timor fuga petit imminentiam mali, non verò definiisse timorem abstrahentem a prosecutione, & fuga, & ideò timor consistens in actu prosecutiuo, terminari ad malum non petit. *Secundò.* Vel secundò respondebis, etiam timorem reuerentialem terminari ad malum, quamuis non in recto, benè tamen in obliquo: terminatur enim ad eminentiam diuinam, prout est inflictiua permissiuè mali culpæ, & mali pœnæ positiuè: vndè iam saluatur, quòd terminetur ad malum.

26 *Denique respondebis.* Vel denique respondebis ex doctrina Caietani, malum non timeri, nisi sit executiuè possibile, potentia autem inflictiua mali, non solum vt executiuè ad malum infligendum parata, verum etiam vt potens absolutè malum infligere absque ordine, ad executionem, potest timeri.

27 *Contra primam solutionẽ facit.* Sed nulla ex his solutionibus argumento facto satisfacit, & contra primam facit, nam Philosophus nusquam definiuit timorem in prædicta abstractione, sed solum timorem, qui fuga est, & hunc per respectum ad malum apprehensum, vt incussum, & imminens, & tamen, hoc non obstante, admittunt prædicti Theologi timorem prosecutiuum, cui definitio Philosophi adaptari non potest, ergo pariter admitti à Theologis poterit timor fuga, qui verè, propriè sit timor, quamuis definitio à Philosopho tradita illi adæquatè non competat.

28 *Contra secundam solutionem facit.* Deindè contra secundam facit: nam timor reuerentialis primariò, & in recto terminatus ad eminentiam diuinam, non terminatur secundariò, aut in obliquo ad malum, vt imminens absolutè, sed vt imminens naturæ secundum se; & tamen veram obtinet rationem timoris: ergo pariter per terminationem primariam ad malum, vt imminens naturæ secundum se, etsi non immineat absolutè, erit verè, & propriè timor. Patet consequentia: nam conuenit cum actu timoris prosecutio in imminentia mali obiectiua, & aliàs illum excedit in hoc, quòd primariò tendit ad malum: ergo si prosecutiuus ex terminatione ad malum in obliquo, verè, & propriè timor est sine imminentia mali absoluta, à fortiori actus ad prædictum malum terminatus primariò, verè, & propriè timor erit.

29 *Tertia solutio reijcitur. S. Tho.* Denique tertia solutio reijcitur: quia, vt fatetur Caietanus, eminentia non timetur, nisi vt est inflictiua mali, & per ordinem ad illud, quod docet D. Thom. *in præsenti art.* 6. & 1. 2. *q.* 19. *art.* 1. & 2. ergo si eminentia potentis infligere malum, non solum potest timeri, prout parata ad mali executionem, sed etiam prout ratione sui potens tale malum infligere, malum ipsum poterit etiam timeri, non solum prout exequendum, sed etiam vt absolutè, vel secundum se possibile, vndè sicut Dei eminentia inspecta secundum se, vt potens malum infligere, est sufficiens timoris obiectum, quamuis apprehensa à Christo, vt subsitat determinationi diuinæ voluntatis de malo non exequendo, inducat securitatem, ita malum à diuina eminentia possibile, inspectum secundum se, est sufficiens timoris obiectum, quamuis consideratum, vt numquam executioni applicandum inducat securitatem.

§. IV.

Argumenta contra conclusionem diluuntur.

Sed obijcies aduersus istam conclusionem primò, D. Th. *qu.* 4. *de Virtutibus art.* 4. *ad* 2. vbi cum sibi obiecisset: *Spes est perfectior timore: iste manet in Beatis: ergo etiam permanet spes.* Duplicem distinguens defectum, pœnæ, scilicet, quem respicit timor seruilis, & culpæ, qui à timore casto in præsenti vita respicitur, sic ait: *Neutro autem modo erit timor in Patria, sublata potestate culpæ, & pœnæ: est autem tertius defectus naturalis, secundùm quod qualibet creatura in infinitum distat à Deo, qui defectus nunquam tollitur: & hunc defectum respicit timor reuerentialis, qui erit in Patria, qui reuerentiam exhibebit suo Creatori ex consideratione maiestatis eius in propriam resiliens paruitatem, sed obiectum spei, quod est beatitudinem esse futuram, tollitur ea superueniente, & ideò spes non remanebit*: ergo iuxta D. Thomam, timor in Beatis non manebit quoad respectum ad defectum pœnæ, vel culpæ, sed solum quoad respectum naturalis defectus infinitè distantis à Deo; consequenter relegari debet a Christo, quoad respectum mali pœnæ, & culpæ & solum admittendus per respectum ad naturalem propriæ naturæ defectum infinitè a Deo distantis. 30 *Primò arguitur ex D. Th.* S. Tho.

Id ipsum docet D. Th. 2. 2. *q.* 19. *art.* 11. *ad* 3. illis verbis: *Dicendum, quòd spes importat quendam defectum, scilicet, fruitionis beatitudinis, qui tollitur per eius præsentiam, sed timor importat defectum naturalem creaturæ, secundum quod in infinitum distat à Deo, quod etiam in Patria remanebit, & ideò timor non euacuabitur totaliter*; Sentit ergo D. Thom. defectum à timore respectum, & penes cuius respectum in beatis remanebit, & in Christo constituitur, non esse malum pœnæ, aut malum culpæ, sed malum naturalis defectus infinitè à Deo distantis. 31 S. Tho.

Respondeo, D. Thom. in prioribus verbis non excludere a beatis timorem per respectum ad malum culpæ, vt possibile naturæ secundum se, sed per respectum ad malum culpæ, vt omninò possibile, qualiter respicitur a timore casto in via. Nec ex eo, quod confugerit ad naturalem defectum infinitè a Deo distantem, infertur, exclusisse respectum ad malum culpæ, vt possibilis naturæ, etenim respectus timoris ad naturalem defectum, non est ad illum secundum se, sed ad illum, vt comparabilem cum Maiestate diuina, nam terminatur ad proprium defectum naturalem, resiliendo in illum ex diuina Maiestate, hoc est, fugiendo illius comparationem cum Deo, & non plenam subiectionem ad ipsum, vt docet D. Thom. 2. 2. *q.* 19. *art.* 9. *in corp.* ibi. *Hoc autem facit timor filialis, & castus, in quantum per ipsum Deum reueremur, & refugimus nos ipsi subducere.* Et art. 10 *ad* 3. ibi: *Dicendum, quòd timor filialis non importat separationem à Deo, sed magis subiectionem ad ipsum, separationem autem refugit à subiectione ipsius* - Nos autem Deo comparare, vel ipsi nos subducere peccatum est, & consequenter, quando ait D. Th. timorem respicere naturalem defectum, & non excludit defectum culpæ, vt possibilis ratione naturalis defectus inspecti secundum se, sed vt omninò possibilis. 32 *Explicatur mens D. Thom.* S. Tho.

Obijcies secundò, D. Th. *in præsenti art.* 6. *in corpore*, illis verbis: *Dicendum est, quòd in Christo fuit timor Dei, non quidem secundum quod respicit malum separationis à Deo per culpam, nec etiam secundum quod respicit malum punitionis pro culpa, sed secundum quod respicit ipsam diuinam eminentiam*, sed si fuisset timoris donum in Christo quoad fugam separationis à Deo, vel a Dei subiectione, non solum fuisset in illo penes respectum ad bonum, vel eminentiam diuinam, sed etiam penes respectum ad malum, ergo iuxta D. Thomam non fuit timoris donum in Christo quoad fugam mali culpæ, vt possibilis naturæ. 33 *Secundò arguitur ex D. Th.*

Respondeo ex dictis ad primam obiectionem, D. Thomam solum excludere a Christo habitudinem timoris ad malum culpæ, vt vndequaque possibile, qualiter malum respicitur a timore casto in via, non autem respectum timoris ad malum culpæ, vt possibile naturæ secundum se ex permissione diuina, vt secundum se possibili, nisi enim sic accipiamus doctrinam huius articuli, contradiceret D. Th. sibi ipsi 2. 2. *q.* 19. *art.* 11. *verbis superius adductis.* 34 *Respondetur.*

Sed obijcies, D. Th. *in solut. ad* 1. asserentem, ideò fuisse donum timoris in Christo, non autem virtutem spei: *Quia de ratione doni timoris non est illud malum, quod respicit timor, sed eminentia illius boni, scilicet, diuini cuius potestate aliquod malum infligi potest, spes autem secundum quod virtus est, respicit, non solum auctorem boni, sed etiam ipsum bonum, in quantum est non habitum; & ideo Christo, qui iam habebat perfectum beatitudinis donum, non attribuitur virtus spei, sed donum timoris*, ergo sentit D. Thom. ideò fuisse timoris donum in Christo, 35 *Replicabis.* S. Tho.

sto; non autem virtutem spei, quia de essentia doni timoris non est ordo ad malum pœnæ, vel culpæ, sed solum ad imminentiam diuinam; de essentia autem spei, esto ordo, non solum ad omnipotentiam diuinam, cuius auxilio innititur, sed etiam ad ipsum bonum diuinum possidendum, & nondum possessum; & consequenter videtur apertè sentire, non fuisse timoris donum in Christo quoad actum terminatum ad malum, etiam vt naturæ possibile.

36 *Respondetur.* Respondeo, ex iam dictis; malum quod respicit timor, posse considerari dupliciter. Primò, vt in futurum, & difficile vitandum, vel vt exequendum, seu executiuè, & omninò possibile: secundo, vt possibile non executiuè, & omninò sed naturæ secundum se, & ex vi eminentiæ diuinæ consideratæ absolutè, & non prout subest decreto libero voluntatis diuinæ, de non infligendo, aut permittendo malo pœnæ, vel culpæ. Ordo ad malum, hoc secundo modo non est timoris dono essentialis: ordo autem ad malum, primo modo consideratum, essentialiter conuenit illi. Vnde, quando D. Th. ait, de essentia doni timoris, non esse illud malum, quod respicit timor, sic intelligendus est, nempè, non esse de essentia doni timoris illud malum, quod respicit timor viæ, quod est malum culpæ, vt vndequaque possibile; non autem negat, essentialiter illi competere ordinem ad idem malum, vt naturæ secundum se possibile, hoc enim malum, saltem secundariò, aut de connotato respicere, constat ex eodem D. Thom. asserente, esse de essentia doni timoris ordinem ad diuinam eminentiam, vt inflictiuam mali, qui ordo à malo, saltim secundariò, aut in obliquo nequit præscindere. Spes autem respicit essentialiter in recto bonum diuinum, vt non possessum, & non solum diuinam omnipotentiam, vt auxiliatiuam ad illud adipiscendum; & quia per possessionem perfectam tollitur non possessio boni diuini, ideò in Christo perfectè diuinum bonum possidente, non remanet locus spei.

37 *Instabis.* Instabis: ideò ait D. Thomas, non esse de essentia doni timoris malum, quod respicit timor, quia habitus virtutum, & donorum specificantur à bono; at hæc ratio, nedum probat de malo, vt omninò possibili, sed etiam de malo possibili ex aliquo capite: ergo sentit, non esse timoris dono essentialem ordinem ad malum culpæ aliquo ex prædictis modis. Patet minor: nam habitus virtutis, aut doni, non solum specificari nequit a malo, vt possibili omninò, sed nec etiam a malo, vt possibili ex aliquo capite; cum ad vtrumque per modum fugæ se habeat; actus autem primarius habitus virtutis, prosecutio sit, non fuga: ergo negat respectum essentialem ad malum culpæ, etiam vt ex aliquo capite tantum possibile.

38 *Respondetur.* Respondeo, distinguendo hoc vltimum consequens: respectum essentialem ad malum, vt obiectum primariò, & in recto attactum, concedo consequentiam: vt in obliquo attactum, nego consequentiam; ex hoc autem, quod ad malum, vt possibile dicat essentialem respectum in obliquo, sequitur, vt illud possit per actum fugæ respicere. Vel secundo distinguatur consequens; vt ad obiectum primarium, & adæquatum, concedo consequentiam: vt ad obiectum inadæquatum primarium, nego consequentiam, iuxta ea, quæ *conclus. seq.* dicemus.

39 *Vltimi argumenti ante conclusionem prima solutio.* Denique oppones: vltimum argumentum suprafactum contra tertiam conclusionem, ad quod variè respondetur a Theologis. Quidam Recentiores illo conuicti respondent, non esse in Christo actum; qui sit propriè timor respectu mali culpæ propriæ: benè tamen respectu mali culpæ aliorum, quod vere erat possibile, & arduum, difficileque vitabile; ac proinde Christus Dominus circa illud, vt imminens alijs verum timoris actum exercuit.

40 *Reijcitur primò.* Hæc tamen solutio sufficiens est, & reijcitur primò: nam D. Thomas 2. 2. *q.* 19 *art.* 11. *in corp.* vt saluet timoris donum, illiusque actum in beatis, recurrit ad malum separationis à Deo, seu non subiectionis ad ipsum, vt possibile naturæ secundum se, esto impossibile sit ratione status beatifici: ergo ad idem malum separationis a Deo, seu non subiectionis ad ipsum, quod alijs accidere potest, est vndequaque possibile: ergo malum erga quod admittit actum timoris in Christo, non est solum malum culpæ alijs possibile, sed etiam malum culpæ propriæ, vt possibile naturæ secundum se.

41 *Secundò.* Secundò, nam timor, quem *ibi solut. ad* 1. admittit D. Tho. in beatis, & consequenter in Christo quemque admittit Augustinus *loco vbi supra*, est timor sine anxietate, & sine solicitudine, sed ex tranquillitate Charitatis procedens; at timor culpæ aliorum, vt absolutè possibilis, fuit aut potuit esse in Christo cum anxietate, & solicitudine; ergo timor culpæ aliorum, vt absolutè imminentis, non est, quem Augustinus, & Thomas admiserunt in Christo.

42 *Tertiò.* Tertiò, nam sic comparatur timoris donum ad culpam alijs possibilem: sicut spes ad bonum alijs sperandum se habet; sed impossibili reddito actu spei erga propriam beatitudinem, non speratur alijs bonum suæ beatitudinis per virtutem Theologicam spei, vt docet D. Thom. 2. 2. *quæst.* 18. *art.* 2. *ad* 3. ergo pariter, reddito impossibili Christo actu timoris erga malum sibi possibile, non poterit aliorum malum per timoris donum timere.

Quartò, nam iuxta hanc solutionem, etiam erit constituendus timor seruilis, quoad substantiam, in Christo: consequens est contra D. Thom. *in præsenti art.* 6. & contra communem Theologorum sententiam: ergo. Patet sequela: timor quoad substantiam seruilis est, qui terminatur ad pœnam, vt possibilem, & arduam: sicut timor filialis est, qui terminatur ad culpam, aut separationem à Deo: ergo si, vt saluetur timor filialis in Christo, sufficit ponere in ipso timorem culpæ, vt possibilis alijs, etiam vt in ipso admittatur substantia doni seruilis, sufficiet in ipso agnoscere fugam pœnæ alijs possibilis. 43 *Quartò.*

Denique tradita solutio reijcitur: sequitur namque ex illa, esse admittendum in Deo timorem strictè acceptum: consequens absurdum est, alias etiam admitti posset in Deo tristitia cum proprietate: ergo. Patet sequela: obiectum timoris stricti, iuxta istam solutionem, non est solum malum timenti possibile, sed etiam malum possibile alijs: at Deus potest habere actum fugæ erga malum creaturis possibile: ergo est in illo possibilis timor propriè, & strictè acceptus. 44 *Vltimò.*

Respondebis, ad rationem timoris non sufficere mali possibilitatem, sed insuper arduitatem requiri; Deo autem nullum malum potest esse arduum, aut difficile vitari, & ideirco nō potest timor strictè acceptus in diuina voluntate saluari. Sed contra; nam in obiecto timoris ad idem referuntur ratio mali, & ratio ardui; sed iuxta solutionē traditam, sufficit malum, quod est obiectum timoris, esse possibile alijs, nec requiritur, quòd accidere possit timenti: ergo etiam sufficiet ad proprietatem timoris, quòd malum timorem terminans sit ijs, quibus potest accidere arduum, quamuis a timente de facili possit vitari. 45 *Respondebis. Sed cōtra.*

Aliorum solutio est, apprehensionem mali, vt absolutè possibilis, aut futuri, & difficile vitabilis essentialiter requiri ad timorem phylosophicum, idest, a Philosophis agnitum, & definitum; secus verò ad timorem Theologicum, idest, quem Theologi ex Scriptura iuxta communem Patrum intelligentiam admittendum intulerunt: ad hunc enim sufficit, esse fugam futuritionis mali apprehensi, siue, vt tantum de potentia absoluta possibilis, qualiter in beatis, & in Christo respectu mali culpæ contingit. 46 *Aliorum solutio.*

Verum hæc solutio reijcienda venit primò: nam iuxta illam omnis fuga futuritionis mali, erit strictè timor Theologicus: consequens est contra D. Thomam *in præsenti art.* 6. *in corp.* ergo tradita solutio Angelico Doctori, & consequenter veritati, aduersatur. Probatur minor ex illis verbis D. Thom. *in corp. huius art. Timor respicit duo obiecta, quorum vnum est malum terribile; aliud est illud, cuius potestate malum potest inferri: sicut aliquis timet Regem, in quantum habet occidendi potestatem; non autem timeretur ille, qui potest nocere, nisi haberet quandam eminentiam potestatis, cui de facili resisti non possit.* Ergo iuxta D. Dh. non omnis fuga futuritionis mali, est timor strictus in Theologica acceptione, sed tantum fuga mali terribilis ex imminentia alicuius, cui de facili resisti non possit. 47 *Contra illam, facit* 1. S. Th.

Secundò, quia non solum Philosophi, sed etiam Theologi distinguunt in ordine ad malum, odium, simplicem displicentiam, simplicem fugam, timorem, atque tristitiam: sicut in ordine ad bonum, amorem specialiter sumptum, simplex desiderium, delectationem, ac spem: ergo, vt saluetur timor, etiam sumptus Theologicè, non sufficit, esse fugam futuritionis mali; nam licet per hoc, quòd ad negationem futuritionis mali terminetur, distinguatur ab odio, & tristitia; non tamen distinguitur a simplici fuga, quæ desiderio respondet. 48 *Facit* 2.

Quare, his omissis solutionibus, ad tertium argumentum respondeo, veram esse maiorem de timore anxio habente solicitudinem, & a malo præcauente; falsam autem de timore securo, quos duos timores distinguendos esse, docet Augustinus *locis vbi supra relatis*, & ex ipso D. Thom. 2. 2. *q.* 19. *art.* 11. *ad* 1. vbi cum obiecisset illud *Prouerb* 1. *Abundantia perfruetur timore malor um sublato*: quod intelligitur de homine sapientia perfruente in beatitudine æterna: *Sed omnis timor est alicuius mali: ergo nullus timor erit in Patria*: his verbis respondet: *Dicendum, quòd in auctoritate prædicta excluditur à beatis timor solicitudinem habens, de malo præcauens, non autem timor securus, vt Augustinus dicit lib.* 14. *de Ciuit. Dei c.* 9. Sentit ergo D. Thom non esse de ratione omnis timoris ad malum, vt futurum, & arduum apprehensum terminari, sed tantum de ratione timoris anxij, & solicitj, à maloque præcauentis, ad rationem autem timoris non anxij, & tranquilli, sufficere, quòd sit fuga mali apprehensi, non vt omninò possibilis, sed vt possibilis naturæ secundum se, & ex vi eminentiæ diuinæ, non vt subest voluntatis decreto, sed secundum se inspectæ, ac 49 *Vera solutio.* *S. Aug.* S. Tho. *Prou. c.* 1

ac proinde huiuscemodi timorem non esse Christo negandum; nam licet separatio à Deo per culpam, non fuerit illi a possibilis omnimoda possibilitate, idest, omnibus attentis, quia illi repugnabat: tùm ratione visionis beatificæ: tum ratione vnionis hypostaticæ: tùm denique, ratione diuini decreti de nunquam permittenda culpa; illius tamen naturæ est secundum se possibilis, & eminentia diuina attenta secundum se, vt antevertens decreta, & cum humana Christi natura secundum se comparata, potens est, culpam permittere, & separatio per culpam sub ista consideratione, terminat timorem castum in Beatis, & in Christo,

50 *Obiicies contra solutionem primò.* Sed aduersus illam solutionem objiciet aliquis primò timori, vt distincto ab alijs actibus erga malum per modum fugæ versantibus, est essentiali terminari ad malum apprehensum, vt futurum, & arduum: ergo erga malum apprehensum tantum, vt possibile, timor propriè acceptus nequit versari. Consequentia euidens est, nequit enim proprietas alicuius actus subsistere, sublato aliquo radicato essentiali. Antecedens autem probatur: tum, ex definitione timoris a Philosopho tradita, & a D.Thom. admissa, quam in argumento facto retulimus. Tùm etiam; quia nisi malum apprehendatur, vt futurum, & arduum, non remanet per quod distinguatur à simplici fuga mali; sed timor strictè sumptus a simplici fuga distinguitur: ergo apprehensio mali, vt futuri, essentialis esse timori.

51 *Secundò.* Secundò quia pœnitentia habet pro obiecto peccatum, vt expiabile; nequit habitus pœnitentiæ subsistere, nisi peccatum sit, vndequaque & omnibus inspectis possibile; sed timor respicit pro obiecto malum separationis à Deo: ergo nequit conuenire subiecto, in quo dicta separatio non est vndequaque, & omnibus inspectis possibilis. Tertiò; nam timor

52 *Tertiò.* fugæ eodem modo erga malum versatur, quo actus prosecutiuus spei versatur erga bonum; sed ad actum prosecutiuum spei, strictè sumptæ, non sufficit possibilitas boni de potentia absoluta, sed requiritur omnimoda possibilitas boni, & apprehensio illius, vt futuri, & ardui: ergo ad actum fugæ, qui propriè, & strictè sit timor, non sufficit possibilitas mali de potentia absoluta, sed requiritur omnimoda mali possibilitas, & apprehensio mali, vt futuri, & difficile vitabilis.

53 *Vltimò.* Denique nam humanæ Christi naturæ acceptæ secundum se non solum fuit possibilis culpa de potentia absoluta, sed etiam fuit ei possibilis pœna propter culpam propriam; & tamen non fuit in Christo timor strictè acceptus erga pœnam prædicta ratione possibilem ergo nec erga culpam, vt possibilem naturæ secundum se, fuit in Christo strictus timor. Maior negari non potest: consequentia probatur a paritate rationis:

S. Tho. minor autem sic ostenditur. Timor pœnæ est timor seruilis, vt docet D Thom. 2.2. q. 19 art 4. in corp. ibi *Obiectum timoris seruilis, est pœna*; sed timor seruilis non admittitur in Christo, iuxta D. Thom *q. cit. artic.* 12. *in corp.* vbi timorem illum a beatis excludit: & *in præsenti art.* 6. *ad* 3. ibi illum a Christo relegat: ergo non fuit in Christo timor mali pœnæ, vt possibilis naturæ secundum se.

54 *Respondetur ad primam replicam.* Respondeo ad primam ex his obiectionibus, negando antecedens: ad primam probationem dicatur, definitionem Philosophi intelligi de timore strictissimè sumpto, qui est timor cū anxietate, & a malo præcauente, & huic omnes particulæ dictæ definitionis conueniunt; non autem de timore abstrahente a timore anxio, & a timore securo, qui licet non sit strictissimè timor, est tamen timor strictè, & cum proprietate; huic namque non est necessum, quod omnes particulæ definitionis a Philosopho traditæ aptentur, sed sufficit, quod aliquæ dictæ definitionis particulæ, illi possint conuenire, per quas ab alijs actibus erga malum versantibus sufficienter distinguatur.

Aristot. Et quidem Philosophus *lib. 5. Ethicor. c.* 4 iustitiam commutatiuam definiuit per ordinem ad æqualitatem seruandam in datis, & acceptis, atque in commutationibus, quæ fiunt cum mutua translatione dominij, quo non obstante, verior Theologorum sententia, absque dicta translatione dominij agnoscit in Deo veram iustitiam commutatiuam respicientem æqualitatem rei ad rem, in præmiando obsequia à creaturis Deo exhibita. Pariter ergo *in præsenti*, quamuis timor, prout à philosopho definitur, omnes illas conditiones requirat, poterunt nihilominus Theologi propriam rationem timoris in actu erga malum saluare, quamuis ei non conueniant omnes particulæ definitionis Philosophi, sed tantum aliquæ illarum per quas ab alijs actibus erga malum per modum fugæ versantibus sufficienter distinguantur.

Ad secundam probationem, nego maiorem; nam simplex fuga mali, absque vlla imminentia saluatur: timor autem iste imminentiam, & difficultatem ex aliquo capite respicit; est enim vitatu difficile, saltim ex parte omnipotentiæ Dei, & per hoc sufficienter à simplici fuga distinguitur.

55 *Ad secundam.* Ad secundam obiectionem, concessa maiori, & minori, nego consequentiam: quia peccatum non est expiabile, nec satisfactibile, nisi vt in se ipso, nisi vt præteritum: vndè cum pœnitentia peccatum inspiciat, quatenus expiabile; fit vt non possit existere, nisi peccatum sit absolutè possibile, quia non aliter esse potest possibilis illius actus, quod ad existentiam habitus pœnitentiæ requiritur; malum autem, quod est timoris obiectum, timeri potest in se, & vt in sua causa contentum. Et cum illius causa considerari possit dupliciter, vel vt vndequaque expedita, vel secundum se absolutè; fit, vt malum terminari possit timorem, vt in se absolutè possibile, & vt possibile inadæquatè, & ex vno capite tantum.

Ad tertiam dicatur, veram esse maiorem de timore anxio, & præcauente a malo; sic namque in modo respiciendi malum æquiparatur tendentiæ prosecutiuæ spei ad bonum; falsam autem de timore securo, quas duas species, siue modos timoris distinguendos esse ex Augustino, & D.Thom. iam vidimus. 56 *Ad tertiā.*

Quòd si rationem petas, cur sicut damus duplicem modum timoris, alterum cum anxietate, & alterum cum securitate quorum primus mali omnimodam possibilitatem exposcit; secundus verò non ita, sed possibilitatem ex vno capite tantum: ita etiam duplex modus sperandi non detur, quorum vno speretur bonum vndequaque possibile, & arduum; altero verò bonum possibile ex vno capite tantum? Respondeo primo, sufficere pro ratione communem modum loquendi Theologorum, qui nomine spei nunquam intellexerunt, nisi prosecutionem boni possibilis, futuri, & ardui; cum tamen nomen timoris ad vtrumque modum fugiendi malum extenderint. Respondeo secundò, rationem discriminis esse; nam per spem non speratur omnipotentia ipsa, sed bonum in vi omnipotentiæ possibile ingrediente omnipotentia *vt quo*, & bono in virtute illius obtinendo *vt quod*; per donum autem timoris, non solum malum, sed etiam potentia inflictiua mali timetur: & ideò, etsi malum non sit vndequaq; possibile, potest dari timor ad potentiam inflictiuam mali sine anxietate terminatus.

Ad vltimam obiectionem, concessa maiori, & minori, nego consequentiam. Ratio autem discriminis est, quòd malum terminans timorem debet esse terribile, & vt tale æstimari Christus autem, & idem de quolibet beato est dicendum, ratione perfectissimæ charitatis ad Deum, terribile æstimat malum culpæ; malum verò pœnæ, seu proprium non ita, & idcirco nolitio mali pœnæ, rationem timoris non obtinet; fuga verò mali culpæ, verè, & propriè timor est. 57 *Ad vltimam.*

§. V.

Explicatur primarius actus timoris.

TERTIA CONCLVSIO. *Fuga mali culpæ non est primarius actus doni timoris, sed subiectio reuerentialis ad Deum, ob diuinā eminentiam, non inspecta absolutè, sed vt potentem infligere malum positiuè, aut permissiuè.* Prima pars conclusionis est expressa Diui Thomæ *in præsenti artic. sexto in corpore, & solutione ad primum*, ibi: *Dicendum quod habitus virtutum, & donorum, propriè, & per se respiciunt bonum; malum autem ex consequenti: pertinet enim ad rationem virtutis, vt opus bonum reddat; & ideò de ratione doni timoris non est illud malum, quod respicit timor, sed eminentia illius boni, scilicet, diuini, cuius potestate aliquod malum infligi potest.* Ex quibus verbis tale argumentum conficitur: habitus, cuius primarium obiectum est bonum, non elicit fugam, sed prosecutionem, cum fuga terminetur per se primò, non ad bonum, sed ad malum; sed obiectum primarium habitus doni timoris est bonum, vt expressè docet *allegatis verbis* D. Thomas: ergo primarius illius actus non est pura fuga mali, quam *secunda conclus.* explicuimus, sed aliquis actus prosequutiuus. 58 *Prima pars conclusionis probatur primò.* S.Thom.

Secundò probatur prima pars conclusionis ratione D. Th. nam habitus virtutis, aut doni respicit per se primo bonum: ergo non elicit primariò actum, qui sit purè fuga. Consequentia euidens est: nam actus primo elicitus ab aliquo habitu debet erga primum obiectum talis versari; pura autem fuga non potest terminari ad bonum, sed ad malum: ergo si primarium obiectum habitus virtutis, aut doni est bonum, primarius actus illius nequit esse purè fuga. Antecedens autem probatur: nam malum non fugitur, nisi ratione boni, cui opponitur, vt terminandis prosequutionem: ergo ratio formalis obiectiua fugiendi malum, est bonum, cui opponitur tale malum. Sed eo ipso, quòd ratio formalis obiectiua fugiendi malum sit bonum, habitus per se primò specificatur a bono: ergo habitus virtutis, aut doni respicit primariò bonum. Probatur minor primò: quia non alia ratione potentia per se primò specificatur a bono, nisi quia ratio obiectiua fugiendi malum est bonum: ergo eadem ratione idem est dicendum de habitu. Secundò; nam habitus duo obiecta respiciens, quorum vnum est alteri ratio obiectiua terminandi, ab eo quod est ratio terminandi, specificationem sumit: ergo, 59 *Secundò probatur ratione D. Thom.*

ergo, si bonum est malo ratio terminandi actum, non potest excludi a primario obiecto specificante habitum.

60 *Secunda pars conclusionis probatur ex D. Th.* Deindè secunda pars conclusionis suadetur ex D. Th. verbis *proximè* relatis, & 2.2. *q.* 19. *art.* 9. *in corp.* ibi. *Ad hoc autem, quod aliquid sit benè mobile ab aliquo mouente, primò requiritur, vt sit ei subiectum non repugnans, hoc autem facit timor filialis, vel castus, in quantum per ipsum Deum reueremur*: ergo sentit D. Thom. primarium actum habitus doni timoris esse subiectionem reuerentialem ad Deum ob diuinam eminentiam. Secundò, nam dato, quòd pura fuga mali culpæ, vt possibilis naturæ secundum se non sit primarius actus doni timoris, non restat alius actus primariò à prædicto habitu elicitus, nisi subiectio reuerentialis ad Deum: ergo iste actus est primus doni timoris.

61 *Tertia pars conclusionis ex eodem D.Thom. probatur.* Quod verò a prædicto actu non respiciatur eminentia diuina absolutè, sed vt potens infligere malum, quod asserit vltima pars conclusionis, est D. Thom. expressum *in præsenti art.* 6. *in corpore*, ibi: *Timor respicit duo obiecta, quorum vnum est malum terribile, aliud est ille, cuius potestate malum potest infligi: sicut aliquis timet Regem, in quantum habet occidendi potestatem*: ergo expressè sentit D. Thom. Deum non esse obiectum doni timoris in consideratione absoluta, sed quatenus potest nobis malum infligere. Et 2.2. *q.* 19. *art.* 1. *ad* 2. ibi: *Dicendum, quòd in Deo est considerare, & iustitiam, secundum quam peccantes punit, & misericordiam, secundum quam nos liberat. Secundum ergo considerationem ipsius iustitiæ insurgit in nobis timor*; sed iustitia punitiua essentialiter connotat malum, & cum illo connectitur: ergo diuina eminentia non est obiectum doni timoris in consideratione absoluta, sed inspecta penes ordinem ad malum, quod nobis potest infligere.

62 *Deindè probatur ratione.* Deinde ratione suadetur: nam subiectio ad Deum in absoluta consideratione est actus humilitatis reuereri Deum absolutè consideratum, est actus religionis; ergo, vt subiectio reuerentialis ad Deum ab habitu ab his virtutibus distincto eliciatur, debet ille actus Deum, non absolutè consideratum inspicere, sed vt potentem infligere malum positiuè, aut permissiuè. Denique suadetur vltima pars conclusionis: nam

Vltimò suadetur conclusio. eminentia diuina, vt potens infligere malum, potest ad actum mouere, qui aliquem specificet habitum: at non ad actum specificantem habitum humilitatis, nec habitum religionis, quia primus respicit Deum absolutè vt superiorem, & secundus ipsum respicit, prout est principium creationis, & gubernationis rerum absolutè, & ratione supremæ excellentiæ: ergo monet ad actum specificantem habitum doni timoris.

§. VI.

Occurritur argumentis.

63 *Contra primam partem conclusionis arguitur 1.* SEd contra primam partem conclusionis arguitur primò: pœnitentia est vera virtus, vt docet Diuus Thomas *infra quæst.* 85. *art.* 1. & tamen obiectum eius est malum culpæ præteritum, & primarius eius actus est dolor, seu fuga peccati a pœnitente commissi ex motiuo emendationis: ergo non est contra rationem habitus virtuosi, & honesti a malo specificari, & tanquam primarium actum inspicere fugam illius; & consequenter male ex hoc principio intulimus, habitum doni timoris non respicere, vt obiectum primarium malum separationis a Deo, & tanquam actum primarium fuga mali culpæ, vt possibilis.

64 *Respondetur. S.Tho.* Respondeo, obiectum formale pœnitentiæ non esse peccatum præteritum sub ratione malitiæ, aut offensæ, sed sub ratione emendabilis, & satisfactibilis, vt docet D. Thom. *infra q.* 85. *art.* 2. *ad* 2. quæ ratio bona est, & amabilis, actusque primarius pœnitentiæ non est detestatio, aut fuga peccati, sed intentio operandi ad deletionem peccati præteriti, vt docet D. Thom. ibi *solut. ad primum*. Seu quod idem est volontas, vel intentio satisfaciendi, quæ voluntas, non fuga, sed prosequutio est; vnde licet dolor de peccato præterito ex motiuo satisfaciendi pro offensa, & emendationis illius, sit actus à virtute pœnitentiæ elicitus, non tamen est actus pœnitentiæ primarius. Sed de his plura *loco proximè allegato*.

65 *Secundò. S. Tho.* Secundò contra eandem partem arguitur ex D. Thom. 2.2. *q.* 19. *art.* 9. *ad* 2. quod ita procedebat: *Virtutis Theologicæ proprium est, quod Deum habeat pro obiecto, sed timor habet Deum pro obiecto, in quantum Deus timetur: ergo timor non est donum, sed virtus Theologica*. Cui argumento his verbis respondet. *Dicendum, quòd proprium, & principale obiectum timoris est malum, quod quis refugit, & per hunc modum Deus non potest esse obiectum timoris; est autem per hunc modum obiectum spei, & aliarum virtutum Theologicarum, &c.* Et *solut. ad* 3. ibi: *Timor autem principaliter respicit malum, cuius fugam importat: vnde est aliquid minus virtute Theologica*. Id ipsum docuerat 1.2. *qu.* 68. *art.* 4. *ad* 4. Ergo sentit D. Th. primarium obiectum doni timoris non esse bonum, sed malum; & consequenter primarium illius actum non esse prosequutionem, sed fugam.

66 *Prima solutio Vazq.* Huic D. Thomæ testimonio, quod absque dubio est difficile, variè occurritur ab Auctoribus nostræ sententiæ. Vazquez *disp.* 44. *c.* 3. *num.* 8. respondet. D. Thomam *in allegatis locis*, non fuisse loquutum de habitu doni timoris, secundum omnem suum actum, sed de actu peculiari, qui est timor, & fuga mali: & de isto verum est, respicere principaliter malum, quod refugit. Cui interpretationi plures Recentiores adhærent.

67 *Reijcitur prima solutio.* Esse tamen omninò insufficientem manifestè ex eo conuincitur; quia D. Thomas *in solut.* intendebat saluare, habitum doni timoris non esse virtutem Theologicam, quia de ratione virtutis Theologicæ est Deum habere pro principali obiecto, hoc est, pro obiecto primario; timor autem non diuinam bonitatem, sed malum, quod quis refugit, habet pro principali obiecto; sed non obstat rationi virtutis Theologicæ, quod per actum secundarium, non Deum, sed creatam bonitatem, aut malum aliquod habeat pro principali obiecto, vt constat in charitate, quæ virtus Theologica est; & tamen per secundarium actum quo diligit proximum, respicit bonitatem creatam, tanquam principale obiectum, & per actum odij, qui etiam secundarius est, tanquam principale obiectum, & respicit malitiam peccati, aut rationem offensæ diuinæ: ergo non loquitur D. Thomas de actu secundario doni timoris, sed de actu illius primario, aliàs argumentum non solueret.

68 *Secunda solutio.* Aliorum solutio est, loqui D. Thom. de malo, non in se ipso, sed vt in sua causa contento: & sic verum est, esse obiectum doni timoris, nam illius obiectum est eminentia diuina, non absolutè sumpta, sed vt potens infligere malum; ac proindè, vt illud continens. Ita docti Recentiores Thomistæ.

69 *Secunda solutio impugnatur.* Cæterum ista solutio eodem defectu, quo prima laborat; nam sic intellecta doctrina D. Thom. non solueret argumentum. Quod probo; non enim est contra rationem virtutis Theologicæ habere pro principali obiecto bonitatem creatam, quatenus in diuina contentam: ergo nec obstat rationi virtutis Theologicæ habere pro principali obiecto malum, vt in Dei eminentia contentum; & consequenter, ex eo quod donum timoris sic respiceret malum separationis à Deo, vt obiectum principale, male inferret D. Thomas, donum timoris non esse virtutem Theologicam. Secunda consequentia ex prima euidenter colligitur, prima ex antecedenti; non enim minus opponitur rationi virtutis Theologicæ habere pro obiecto bonitatem creatam, quam habere pro obiecto malum: ergo si illi non aduersatur habere pro obiecto principali bonitatem creatam, quatenus in diuina contentam, nec aduersabitur illi habere pro principali obiecto malum, vt in Dei eminentia contentum.

Antecedens probatur. Antecedens autem ostenditur primò: nam spes est virtus Theologica; & tamen illius formale obiectum est omnipotentia, vt auxiliatiua ad gloriæ consequutionem qua ratione eminenter in se continet auxilia creata, quibus peruenitur ad gloriam: non ergo est contra rationem virtutis Theologicæ habere pro primario obiecto bonitatem creatam, quatenus, in diuina contentam. Secundò, & a priori creatura namque, vt in Deo

Secundò. creatrix essentia est, vt ex Augustino communiter circumfertur, & cuilibet est manifestum: ergo bonitas creata, quatenus in diuina contenta, est bonitas increata: at de ratione virtutis Theologicæ tantum est ab increata perfectione, quatenus a creaturis distincta, specificationem desumere: ergo ei non aduersatur habere pro obiecto principali, & specificante bonitatem creatam, quatenus in diuina bonitate contentam, reduplicata, non bonitate contentam, sed bonitate continente.

70 *Tertia solutio.* Tertiò alij respondent, ly *principaliter* idem esse, atque essentialiter: vndè non excludit D. Thomas donum timoris à ratione virtutis Theologicæ, quia principalius, malum, quam diuinam eminentiam respiciat, sed quia illud respicit essentialiter, & in obliquo; respicit enim eminentiam diuinam, non in absoluta sui consideratione, sed vt potentiam malum inferre, aut infligere: in quo respectu essentialiter includitur ordo ad malum in obliquo, & hoc inquiunt, aduersari rationi virtutis Theologicæ.

71 *Tradita solutio non satisfacit.* Sed nec istorum solutio argumento facto satisfacit, non enim minus opponitur ordo ad bonitatem creatam rationi virtutis Theologicæ, quam illi ordo ad malum aduersatur, vt *proximè* dicebamus; sed ordo essentialis ad bonitatem creatam in obliquo, non repugnat cum ratione virtutis Theologicæ: spes namque virtus Theologica est; & tamen illius obiectum est omnipotentia, vt auxilians, qua ratione essentialiter connotat auxiliorum bonitatem creatam, & consequenter a virtute spei essentialiter in obliquo talis bonitas respicitur: ergo ordo essentialis ad malum in obliquo, non repugnat cum ratione virtutis Theologicæ; & consequenter, ex eo quod donum timoris sic respiciat malum, quod fugit, malè à Diuo Thoma excluditur à ratione virtutis Theologicæ.

72 *Si dicas.* Si dicas, omnipotentiam auxiliantem non esse obiectum formale *quod*, sed *quo* virtutis spei; Deum autem, vt potentem infligere malum esse obiectum *quod* primarium habitus doni timoris, & non esse contra virtutem Theologicam, essentialiter in obliquo aliquid creatum respicere ex parte obiecti formalis *quo*; bene verò ex parte rationis formalis *qua*, & idcirco timorem Theologicam virtutem non esse; spem verò esse virtutem Theologicam.

73 *In contrarium obstat primò.* In contrarium obstat primò, formalius rationem formalem *qua* ad virtutem comparari, quam ratio formalis *qua*: ergo, si respectus essentialis ad creaturam in obliquo ex parte rationis formalis *qua*, non obstat rationi virtutis Theologicæ, pariter nec illi obstabit, essentialiter in obliquo respicere aliquid creatum ex parte rationis formalis *qua*. *Secundò.* Secundò, nam spes respicit essentialiter Deum tanquam obiectum formale *quod*, non prout est bonus in se, sed prout est bonus speranti, qui aliquid creatum est: ergo non solum ex parte rationis formalis *qua*, sed etiam ex parte rationis *quæ* respicit essentialiter in obliquo bonitatem creatam; & consequenter respectus iste essentialis ex parte rationis formalis *qua*, non pugnat cum ratione virtutis Theologicæ.

74 *Quarta solutio.* Quartò alij argumento facto respondent, timorem considerari dupliciter, nempè, ex ratione communi timoris, & prout eleuatum ad celsitudinem doni, & sub priori conceptu respicere essentialiter malum, tanquam principale obiectum; sub ratione tamen doni non respicere essentialiter malum, vt obiectum principale, sed diuinam eminentiam. Sicque componunt, quæ hic docet D. Thom. & 2. 2. *loco in contrarium adducto*, & simul saluare intendunt, donum timoris non esse virtutem Theologicam, quia ad hoc requirebatur, quod nec etiam sub ratione communi malum respiceret essentialiter, tanquam principale obiectum. Quæ doctrina sumpta est ex Caietano *in præsenti art. 6. ad finem.* *S. Thom.* *Caiet.*

75 *Contra istam solutionem arguitur.* Sed nec ista solutio satisfacit, non enim stat, donum timoris ex ratione essentialiter communi respicere malum, vt obiectum principale specificans, & ex ratione differentiali doni respicere vt obiectum specificans bonum: ergo si donum timoris ex ratione communi timoris respicit essentialiter malum, vt sui specificatiuum, non bonum, sed malum respicit ex ratione differentiali. Antecedens, in quo est difficultas, ostenditur primò, respiciens bonum ex ratione communi, vt sui specificatiuum, nequit ex differentiali primariò malum respicere, & specificari ab illo: ergo pariter è contra. Secundò, nam ratio differentialis debet sub ratione generica contineri: ergo in spectum à ratione differentiali contineri debet sub inspecto à ratione generica.

76 *Vera solutio.* Quare, his prætermissis, responderi potest primò, actum primarium doni timoris ex conceptu differentiali, esse prosecutionem, & fugam penes conceptus inadæquatos. Quod videtur innuere D. Thomas 2. 2. *q. 19. art. 9. in corpore*, illis verbis: *Hoc autem facit timor filialis, vel castus, in quantum per ipsum Deum reueremur, & refugimus nos ipsi subducere.* Quibus clarè insinuat, in eodem actu timoris casti, & filialis inueniri rationem prosequutionis respectu eminentiæ diuinæ, & rationem fugæ respectu subductionis, seu non subiectionis, ad ipsam. Quia ergo sub ratione inadæquata differentiali fugæ, essentialiter respicit malum subductionis à Deo, vt rationem *qua* obiectiuam, & primariam; ideò donum in prædictum actum includens, non est Theologica virtus, de cuius ratione est, vt obiectum adæquatum primarium, *quo*, & *quod* actus eam specificantis, sit aliquid increatum. *S. Tho.*

77 *Oppones primò.* Sed oppones aduersus istam solutionem primò: esto in actu doni timoris reperiri possit ratio fugæ, sub qua malum principaliter respiceret, & ratio persecutionis, secundum quam ad diuinam eminentiam compararetur primariò; ratio tamen fugæ est minus principalis in illo; & consequenter actus iste, non principaliter, sed minus principaliter respiceret malum: at D. Thomas docet, donum timoris principaliter respicere malum: ergo loquitur de actu, qui adæquatè fuga sit.

78 *Secundò.* Secundò, obiecta essentialiter distincta non possunt respici primariò ab vno, & eodem actu; sed malum subductionis à Deo, & eminentia diuina sunt obiecta essentialiter distincta: ergo non possunt respici ab vno, & eodem actu per conceptus differentiales inadæquatos. 79 *Tertiò.* Tertiò: quia Deus, & creatura habent bonitates essentialiter distinctas, non potest vnus, & idem actus vtramque bonitatem primariò respicere; sed plus inter se distinguuntur eminentia diuina, & malum subductionis ab ipsa: ergo vnus, & idem actus nequit vtramque istam rationem primariò essentialiter respicere. 80 *Quartò.* Quartò: fatiu fugæ, & ratio prosequutionis sunt differentiæ oppositæ in linea actus voluntatis: ergo non possunt in vna differentia vnius actus adunari.

81 *Quintò.* Quintò: nam malum non potest per se primò adæquatè terminare habitudinem habitus virtuosi, & honesti, vt ex D. Thoma vidimus; sed eadem ratio est determinatio inadæquata primaria: ergo nec potest illius habitudinem terminare inadæquatè primariò; & consequenter actus specificans habitum doni timoris non potest, etiam inadæquatè, primariò respicere malum. 82 *Sextò.* Sextò; nam si actus primarius habitus doni timoris essentialiter conflatur ex fuga, & prosequutione, superfluit fuga simplex, quam 2. *conclus.* admisimus in beatis, & in Christo. 83 *Vltimò.* Denique nam iuxta D. Thom. *in præsenti art. 6. ad 1. De ratione doni timoris non est illud malum, quod respicit timor, sed eminentia illius boni, scilicet, diuini, cuius potestate aliquod malum infligi potest.* Verba sunt D. Th. Ex quibus infert mansisse donum timoris in Christo: at si malum culpæ respiceretur à dono timoris essentialiter inadæquatè, falsa esset propositio D. Th. & illatio facta nulla, cum habitus nequeat manere absque obiecto adæquato primariò: ergo malum non est obiectum primarium, etiam inadæquatum, habitus doni timoris nec actus specificantis illum. *S. Tho.*

84 *Ad primam instantiam respon.* Respondeo ad primam instantiam, ly *principaliter* idem esse, quod primariò, & essentialiter, non autem sumi in sensu comparatiuo ad aliam habitudinem ad bonum in eodem actu repertam. 85 *Ad secundam.* Ad secundam dicatur, veram esse maiorem de obiectis essentialiter distinctis, & nullatenus ordinatis; falsam autem, si cum ordine respiciantur: sicut subiectum, & terminus respiciuntur ab accidenti relatiuo, potentia, & signatum à signo, principium, & terminus ab actione, terminus à *quo*, & *ad quem* à motu, quia ordinatè respiciuntur: sic autem in timoris actu contingit; non enim respicit eminentiam diuinam absolutè, sed cum ordine malum, quod infligere potest, nec malum absolutè: sed cum ordine ad eminentiam diuinam; & ideò quamuis essentialiter distinguantur, possunt eiusdem actus habitudinem terminare.

86 Nec ex eo quod ordinatè respiciantur, sequitur, respici cum ordine obiecti secundarij, & primarij; & consequenter malum non respici à timoris dono primariò essentialiter. Non enim quiuis ordo obiectorum sufficit ad rationem primarij, & secundarij, vt constat in subiecto inhæsionis, & in termino terminante habitudinem relatiuam, quæ non respiciuntur à relatione, vt primarius, & secundarius terminus, sed vtrumque primariò se habet; cum ordine tamen, eo quòd nec expressio habitudinis ad terminum potest concipi sine exigentia habitudinis ad subiectum, nec ista potest concipi, vt ab alijs accidentibus absolutis distincta, sine exigentia, & implicatione habitudinis ad terminum. Pariter dicimus *in præsenti*, quia habitudo doni timoris ad diuinam eminentiam, non potest intelligi sine exigentia, & implicatione habitudinis fugæ respectu mali possibilis, nec respectus fugæ huius mali sine exigentia, & implicatione habitudinis reuerentiæ ad Deum ob eminentiam diuinam; ideo, licet hæc obiecta respiciantur ordinatè; non tamen comparantur, vt obiectum primarium, & secundarium, sed vtrumque primario se habet, etsi non omninò æqualiter.

87 *Ad tertiam.* Ad tertiam, distinguo minorem; illamque concedo in ordine entitatiuo: nego autem in ratione obiecti: Deus namque potest diligi sine creatura dilecta, & creatura sine dilecta bonitate diuina: vnde in ratione obiecti diligibilis sunt adæquatè distincta; non autem potest diuina eminentia timeri sine terminatione fugæ ad malum, quod potest infligere, nec potest hoc malum per actum illum, fugam terminare sine diuina eminentia, vt terminante sui reuerentiam: & ideò in ratione obiecti minus distant: quam bonitas increata, & creata in ratione diligibilis.

88 *Ad quartam.* Ad quartam, distinguo antecedens: ratio puræ fugæ, ratio puræ prosequutionis, concedo antecedens: ratio fugæ, & ratio prosequutionis, & ex conceptibus communibus, nego antecedens, & distinguo consequens eodem modo: sicut ratio mensuræ vltimæ, & ratio mensurati sunt differentiæ essentialiter distinctæ, incompatibilesque in eadem vltima differentia, quo non obstante, ratio mensuræ, & mensurabilis in eadem vltima differentia coniunguntur in signo: & similiter *in* vndequaque absolutum, & *ad* prædicamenti relationis incompatibilia sunt essentialiter; *in* tamen respectiuum, & *ad* in vltima differentia accidentis respectiui coincidunt.

89 *Ad quintam.* Ad quintam, nego minorem. Et ratio discriminis est: nam obiectum differentiæ non potest, saltim inadæquatè, non importare aliquid contentum, vt inferius subiecto rationis genericæ; non autem requiritur, quod id quod adæquatè importat, sic contineatur, vt constat in vltima differentia relationis, cuius adæquatus terminus non est subiectum, sed ipsum simul cum termino; & tamen ratio accidentis in communi adæquatè respicit subiectum. Quia ergo de ratione habitus honesti in communi est bonum, non potest habitus doni timoris non terminari ex conceptu sui differentiali primariò, in adæquatè saltim ad bonum; non autem petit adæquatè ad bonum terminari.

90 *Ad sextam.* Ad sextam, nego antecedens: nam malum potest vtrumque modum fugæ terminare, & vtraque fuga elici ab habitu doni timoris; ideirco non superflui. Ad vltimam obiectionem dicatur, D. Thom. *in testimon. alleg.* loqui de malo culpæ,

Ad ultimam respond. 1. pæ, vt absolutè possibili, qualiter est obiectum timoris filialis viæ, sic verum est, nec adæquatè, nec inadæquatè ingredi obiectum doni timoris, cum quo benè stat malum culpç, vt possibile naturæ secundum se, essentialiter comparari ad habitum doni timoris, & quod perseueret in beatis, & in Christo; nam licet in illis malum culpæ non sit omninò, hoc est, omnibus inspectis possibile; est tamen possibile ex vno capite, idest, naturæ secundum se. Et sic conciliatur benè doctrina Angelici Doctoris *in præsenti art. 6. & 2. 2. q. 19. art. 9.*

91 *Respondetur 2.* Vel secundò responderi potest ex doctrina D. Thom. *q. 4. de Virtutibus art. 4. ad 2.* vbi triplex malum distinguit, pœnæ, scilicet, culpæ, & naturalis defectus infinitè à Deo distantis, & asserit, quòd quia hoc malum nunquam tollitur; ideò timoris donum non amittitur in Patria. Qua supposita doctrina, ad auctoritatem in contrarium adductam respondeo, D. Thom. nomine mali essentialiter, seu principaliter inspecti à timore, non sumere malum pœnæ, aut culpæ, sed malum naturalis defectus, quod per donum timoris subijcitur Deo, ex consideratione eminentiæ diuinæ: & hoc verum est respici principaliter ab habitu doni timoris: nam illius actus est subiectio reuerentialis ad Deum ob eminentiam ipsius, ad quam subiectionem naturalis defectus comparatur in recto, & Deus, atque eminentia diuina comparantur in obliquo: & idcirco habitus doni timoris excluditur à ratione virtutis Theologicæ. Quæ solutio meo videri est omnibus præferenda.

92 *In contrarium obstant duo. S.Thom.* Duo tamen contra illam videntur obstare. Primum, verba illa D. Thom. *Proprium, & principale obiectum timoris est malum, quod quis refugit.* Et paucis interpositis *Timor autem principaliter respicit malum, cuius fugam importat, &c.* Quibus manifeste indicatur, loqui D. Thom. de malo pœnæ, aut culpæ, non de malo naturalis defectus: nam hoc malum non est quod quis per timorem refugit; bene tamen illud prius. Secundum est: nam iuxta D. Thom. *2. 2. q. 19. art. 1.* sic comparatur diuina eminentia, seu Dei iustitia ad timorem, sicut omnipotentia ad spem; & consequenter sicut hæc in recto à spe respicitur, & est obiectum formale illius: ita eminentia, seu iustitia diuina in recto, & tanquam formale obiectum, respicitur à dono timoris; sed quod est formale obiectum, principalius ad habitum comparatur, quam obiectum materiale: ergo naturalis defectus non est principale obiectum timoris, sed eminentia diuina.

93 *Resp. ad primum.* Hæc tamen parum vrgent. Ad primum respondeo, loqui D. Thom. de fugiendo per modum materiæ mali non per modum mali: licet autem naturalis defectus, non terminet fugam per modum mali fugiendi; terminat tamen illam per modum materiæ mali, quod quis refugit; est enim materia comparanda cum Deo, cuius comparationem fugimus per donum timoris. Vndè sensus D. Thom est: proprium, & principale obiectum timoris est malum, quod quis refugit comparare idest, naturalis defectus, quem quis refugit comparare cum diuina maiestate: & adhuc isto modo intelligendum est, non *reduplicatiuè*, sed *specificatiuè*; non enim est naturalis defectus principale obiectum timoris sub ratione doni, vt materia comparationis cum Deo, quæ malum culpæ est, sed vt materia subiectionis reuerentialis ad ipsum.

94 *Ad secundum.* Ad secundum dicatur, obiectum doni timoris esse duplex: *quo*, videlicet, & *quod*: obiectum *quo* est eminentia diuina: obiectum *quod* est Deus, & naturalis defectus, Deus in obliquo, naturalis defectus in recto. Comparatio autem D. Th. non est propriæ paruitatis cum eminentia diuina, quatenus obiectum *quo*, sed cum Deo, prout se tenet ex parte rationis *quæ*: & in hac comparatione principaliter se habet naturalis defectus, vtpotè, ingrediens in recto, & minus principaliter Deus, qui tantum ingreditur in obliquo: sicut cultus Deo exhibitus, principalius comparatur ad virtutem religionis, quam Deus, cui exhibetur cultus, quia iste in recto se habet; Deus vero tantum in obliquo. Cętera, quę contra illam conclusionem possunt opponi facilem ex dictis solutionem accipiunt.

§. Vltimus.

Breuis difficultas resoluitur.

95 *Gratia gratis datæ fuerunt in anima Christi Domini Duplex obiectio diluitur. S.Thom.* DVBITARI poterat secundò, an in Christo fuerint Gratiæ gratis datæ. Sed res est facilis, quæ longa discussione non indiget; cum enim perfectionem dicant absque imperfectione repugnante cum beatifica visione, aut cum vnione hypostatica in Christo sunt admittendæ. Nec refert, si opponas primò, Christo ratione diuinitatis omnia esse debita: ergo Gratiæ gratis datæ non sunt admittendæ in illo. Nam respondet D. Thom. *art. 7. ad 2.* esse debitas ratione diuinitatis: non tamen ratione humanitatis: vndè ad illam ratione sui comparatæ, gratiæ gratis datæ retinent nuncupationem. Si opponas secundò, fidem repugnare Christo ratione obscuritatis; sed etiam de ratione gratiæ fidei est obscuritas: ergo etiam repugnat Christo. Quo argumento conuictus Gregorius de Valentia *in præsenti punct. 5.* negat, fuisse in Christo *Valent.* gratiam fidei. Sed fallitur, nam de ratione istius gratiæ non est obscuritas rerum fidei, sed certissima illarum cognitio, aut constantia in confessione veræ doctrinæ, quorum neutrum Christo repugnat.

Si denique opponas, prophetiam in Christo non fuisse: ergo non omnes gratiæ gratis datæ extiterunt in illo. Probatur antecedens primò: quia obscuritas est de ratione prophetiæ; Christus autem habuit plenam, & apertam omnium notitiam: ergo non fuit in illo donum prophetiæ. Secundò; nam beati annuntiantes nobis ea, quæ procul sunt à nostra cognitione, non sunt, nec dicuntur prophetæ: ergo nec Christus est dicendus Propheta, quia à primo conceptionis instanti fuit perfectè beatus. Tertiò; nam Christus est Deus; Deus autem Propheta non est; & consequenter nec Christus. Quartò; nam Baptista appellatur plus quam Propheta: ergo potiori iure Christus non debet dici Propheta, sed plus quam Propheta. Quinto probatur ex illo Petri *epist. 2. cap. 1. Habemus firmiorem Propheticum sermonem, cui bene facitis attendentes, quasi lucernæ lucenti in caliginoso loco, donec dies elucescat, & lucifer oriatur in cordibus vestris.* Ex quibus verbis duo colligi videntur prophetiam à Christo excludentia. Primum est, caliginosam, & obscuram esse. Secundum, solum in huius sæculi nocte durare; & consequenter per diem cælestem beatitudinis excludi: ac proindè in Christo non fuisse, vtpotè, cui caliginosa, & obscura cognitio repugnauit, & ab initio suę conceptionis fuit perfectè beatus. — 96 *Arguitur contra gratiam prophetię.* — *2. Pet. c. 1.*

97 *Respondet fuisse gratiam prophetiæ in Christo, & probatur.* Respondeo, negando antecedens; Christus enim fuisse verè, & propriè Prophetam tenent communiter Theologi cum Angelico Doctore *in præsenti*. Vndè audiendus non est Abulensis *Numerorum cap. 11. q. 64.* docens, non fuisse verè, & propriè Prophetam; oppositum enim, præter Theologos Scholasticos cum D. Thoma *in præsenti*, docent ex PP. Augustinus *Tract. 5. in Ioannem, & lib. 16. contra Faustum cap. 18.* Ambrosius *Sermon. 8. in Psalm. 118.* Cyrillus *lib. 8. contra Lucianum*, Isidorus *lib. 7.* Origen. *cap. de Filio Dei*, Hieronymus *in cap. 1. Hieremiæ*, & alij, quos referunt Commentatores D. Thom. *in præsenti*: constatque ex illo Deuteronomij 18. *Prophetam suscitabit vobis Deus de fratribus vestris.* Quem locum de Christo intelligi, licet negent Iudæi, affirmant constanter Patres, & Augustinus *lib. 16. contra Faustum cap. 18.* D. Thomas *in præsenti art. 8. in arg. sed contra.* Et quod magis est Petrus *Actor. 3.* prædictum testimonium, vt à Moyse dictum refert de Christo at intelligendum est in rigore; cum exinde nullum inconueniens sequatur: ergo. — *Abulen. S.Thom. August. Ambros. Cyrill. Origen. Hieron. Commen. D. Thom. Deu. c. 18. S. Aug. S.Thom. Actor. 3.*

98 *Ad primã assumpti probationem respond. Ad secundam* Ad primam antecedentis probationem, nego antecedens cum D. Thom. *art. 8. ad 1. & 2. argument.* nam licet Prophetia permittat obscuritatem; illam tamen ab intrinseco non petit, sed quandoque obscura est, & aliquando clara. Ad secundam concesso antecedenti, nego consequentiam; quia, vt docet D. Thom. *art. 8. in corp.* non potest aliquis dici Propheta ex hoc, quod annuntiet ea, quæ sunt alijs procul, cum quibus ipse non est: vnde Propheta dicitur procul videns, idest, videns ea, quæ remota sunt à sensibus, & cognitione illorum, cum quibus conuersatur, de quo videndus est D. Thomas 2. 2. q. 171. art. 1. Quia ergo beati in statu viatorum non communicant nobiscum; benè tamen Christus, hinc fit beatos, etsi nobis aliquid annuncient, Prophetas proprie non esse; bene verò Christus, qui simul erat viator, & comprehensor.

99 *Ad tertiã* Ad tertiam, nego consequentiam, quia ex præmissis tantum colligitur, Christum, in quantum Deum, non fuisse Prophetam; non verò, quod Propheta non fuerit secundum humanitatem. Ad quartam, concedo antecedens, & conse- *Ad quartam.* quentiam; exinde tamen non sequitur, non fuisse proprie Prophetam, sed tantum, quod fuerit excellentissimus omnium. Nec Ioannes idcirco asseritur plus quam Propheta, quia propriè Propheta non fuerit; sed quia in hoc alios excessit, quod Christum, quem cæteri Prophetæ vt futurum annuntiarunt: digito ipse demonstrauit.

100 *Ad vltimam.* Ad vltimam probationem dicatur, ex illo testimonio non colligi, propheticam cognitionem caliginosam esse, & obscuram, sed testimonia prophetica, quæ nobis obscure reuelantur, quæ Prophetæ clare aliquando cognoscunt, illisque testimonijs nos attendimus per fidem in nocte præsentis sæculi, & hæc euacuabitur in Patria. Prophetia etiam cessabit, non ratione obscuritatis pugnantis cum visione beatifica, sed quia petit statum viatoris. Ex quo sequitur, Christum modo non esse Prophetam, quia iam viator non est. Cur autem Propheta dici non possit, etsi non respectu nostri; respectu tamen Beatorum, cum quibus in statu communicat, cum aliquid illis reuelat, est alibi examinandum. Breuiter pro nunc respondetur, ideò non esse Prophetam; quia donum prophetię ordinatur ad vtilitatem aliorum, ea verò, quæ beatis sunt vtilia, omnes cognoscunt ex vi visionis beatificæ, vt suppono ex 1. parte quæstione 12. art. 8. respectu cuius cognitionis nihil procul esse dicitur. Et hæc de ista disputatione applicanda litteræ Magistri in 3. distinct. 34. §. 2. ad illa verba: *In Christo etiam hæc eadem fuisse, &c.* — *M. Sent.*

DIS-

DISPVTATIO. XXVI.

An Gratia Christi fuerit sub aliqua ratione simpliciter infinita?

§. I.

Relatis sententijs, prima conclusio statuitur.

1 *Gratiam Christi nō fuisse simpliciter infinitaȝ in esse entis nec in esse qualitatis supponitur.* GRATIAM CHRISTI non fuisse simpliciter infinitam, nec in ratione entis qualitatis, vt indubitatum supponimus. Id namque infinitum dicitur in ratione entis, quod in se continet totius entis plenitudinem, & in ratione qualitatis, quod omnis qualitatis continet perfectionem; gratia autem Christi, nec totius entis, nec omnis qualitatis perfectionem continet; ergo non est infinita simpliciter, nec in ratione entis, nec in genere, seu ratione qualitatis. Cum quo tamen stat, vt rectè animaduertit Vincentius *de Gratia Christi q. 3. art. 2. pag. 204.* quod si in ratione gratiæ in linea physica foret infinita, posset, & deberet dici entitas, & qualitas infinita; quia ad hoc tantum petitur, quod in aliquo genere, vel specie, aut ratione sub genere entis, & qualitatis contenta infinitatem simpliciter talem sortiatur: sicut misericordia, etiam vt ab alijs attributis virtualiter distincta, dicitur entitas diuina infinita, quamuis inspecta prout sic non præcontineat formaliter omnem diuinæ entitatis perfectionem. Et ratio à priori traditur à Vincentio vbi *supra*, quia in hac loquutione, *gratia est infinita entitas*, non fit sensus reduplicatiuus supra entitatis rationem. *Vincent.*

2 *Nec fuit infinita simpliciter in ratione specifica gratia.* Ex quo per consequentiam Mihi efficacem infertur, nec fuisse gratiam Christi simpliciter infinitam in ratione specifica physica gratiæ: supponimus namque cum communi Theologorum sententia, gratiam Christi esse eiusdem speciei physicè consideratam cum gratia habituali nostra. Ex quo sic argumentamur: id est infinitum simpliciter in ratione specifica gratiæ physicè considerata, quod in se continet formaliter omnem huius speciei perfectionem: at gratia habitualis Christi, non continet in se ipsa formaliter omnem perfectionem ad speciem gratię spectantem; non enim continet formaliter in se ipsa perfectionem gratiæ nostræ: ergo non est infinita simpliciter in specie physica gratiæ.

3 *Explicatur difficultas, & prima sententia refertur Maior. Mald. Hurt. Merat.* His breuiter præsuppositis, quod in examen vertimus est, an gratia Christi in ratione gratiæ aliquam infinitatem simpliciter talem habuerit? Qua in re variæ sunt Theologorum sententiæ. Prima docet, fuisse intentionis actu, & cathegorematicè infinitæ. Hanc tenent Maior *in 3. distinct. 13. quæst. 3.* Almainus *quæst. 1.* asserens, fuisse Scholæ Parisiensis communem, Maldonatus Lucæ 2. *versu 40.* Hurtadus *in præsenti disp. 48. sect. 2.* & in eam inclinare videtur Meratius *disp. 23. sect. 4.* alijque Recentiores sequuntur. Secunda docet, fuisse infinitam physicè in ratione gratiæ, non ab intensione infinita, sed a quodam modo ex vnione ad Verbum refuso, qui infinitus est simpliciter, gratiamque in ratione gratiæ reddit physicè infinitam simpliciter. Hanc tenent quidam, quos sine nomine refert Vincentius *de Gratia Christi q. 3. art. 2. pag. 210.* *Secunda sententia. Vincent.*

4 *Tertia Vazq. Lorca. Lugo.* Tertia docet, nec physicè, nec moraliter fuisse infinitam simpliciter. Ita Vazquez *disp. 46. cap. 2. & 3.* Lorca *disp. 32.* Lugo *disp. 16 sect. 6.* & frequentius Recentiores. Quarta docet, fuisse finitam physicè, infinitam vero moraliter. Hanc tenent Medina *in præsenti artic. 11. conclus. 3. & 4.* Vincentius vbi *supra conc. 6. pag. 222.* & Suarez *disput. 22. sect. 1. conclus. 1. & 2.* Quam sententiam diuersimodè explicant; nam Suarez infinitatem istam explicat penes habitudinem ad subiectum, quatenus gratificandum: ait enim, ex coniunctione ad Verbum accepisse moralem quandam dignitatem, ratione cuius animam Christi infinitè gratam reddebat. Vincentius, non respectiuè ad subiectum, sed penes habitudinem ad meritum infinitum explicat istam infinitatem, quatenus per illam principium infiniti meriti constituta fuit gratia Christi, & penes habitudinem ad infinitam æstimationem, cuius digna fuit Christi gratia propter coniunctionem ad Verbum. Medina vero infinitatem istam constituit in gratia Christi penes habitudinem ad effectus, quos causat, quatenus ex coniunctione ad Verbum habuit esse principium gratificandi Angelos, & homines sine termino: & penes habitudinem ad gratiam vnionis, ad quam fuit congrua etsi consequens dispositio. Quas omnes infinitates morales explicat, & defendit Nazarius *in præsenti controuers. vnic.* alijque Recentiores ex nostris eidem adhærent sententiæ. *Quarta sententia diuersimodè explicata. Medin. Vincent. Suar. Vincent. Medin. Nazar.*

PRIMA CONCLVSIO. *Si non repugnaret qualitas infinitę intensionis in actu, Gratia Christi hanc infinitatem habuisset.* ita Medina, Vincentius, Nazarius, Suarez, & frequenter Recentiores Thomistæ, qui ex eo probant, Gratiam Christi non fuisse infinitè intensam, quia qualitas infinite intensa repugnat. Et probatur primò: quia si Christus suis meritis fuisset assequutus gratiam habitualem, & foret possibilis infinita intensio in actu, illam suis meritis obtinuisset: ergo etiam, si absque meritis proprijs gratiam habitualem obtinuerit, si foret possibilis infinita extensio gratiæ, de facto ei fuisset infinitè intensa infusa. Patet consequentia; aliàs melius fuisset Christo gratiam per merita, quam sine meritis, obtinere, & huiusmodi excessu sine causa fuisset priuatus, quod dicendum non est. Antecedens autem probatur; nam illius merita infinitam intensionem haberent, & condignitatem quoad sufficientiam, & aliàs absque fundamento pactum ex parte Dei, & ex parte Christi ordinatio ad illam promerendam negaretur; ergo illam suis meritis infinite intensam obtinuisset. 5 *Prima conclusio Probatur primò.*

Secundo probatur; nam gratia infinitè intensa, humanitatem Christi ob illius coniunctionem ad Verbum deceret, & aliàs esset possibilis: ergo de facto illius humanitati fuisset infusa. Dices primò, non sequi, fore infinitè intensam gratiam habitualem in Christo, quia ad finem redemptionis necessaria non erat, vtpotè cum non ex illa, sed ex gratia personali infinitas meritoria, & satisfactoria sumatur. Sed contra; nam sequitur ex hac solutione, non fuisse Christo habitualem gratiam infusam: consequens est falsum: ergo & tradita solutio. Patet sequela: non erat ad finem redemptionis necessaria simpliciter, & aliàs decentia ex gratia personali sumpta non arguit infusionem illius: ergo non fuit in Christo gratia habitualis. Secundo, quia gratiæ habitualis infusio in primò conceptionis instanti ad finem redemptionis necessaria non fuit; & tamen, quia humanitatem Christi ob Verbi dignitatem decebat, omnes Theologi fatentur, eam ab initio conceptionis habuisse: ergo si gratia infinite intensa fuit decens, etiam si ad finem redemptionis necessaria non fuiset, asserendum est, fuisse infinitæ intensionis. 6 *Secundò Respondebis primò. Contra primò. Contra secundò.*

Respondebis secundò, non decuisse gratiam infinitè intensam humanitatem Christi, quia cum Christus per illam constituatur Caput Ecclesiæ; inter caput autem, & membra debeat esse proportio, nec caput monstruosum sit, oportuit, vt gratia illius habitualis infinite intensa non fuiset; quia inter finitam nostram gratiam, & gratiam Christi infinitam proportio non esset. 7 *Respondebis secundò.*

Sed contra primò: nam licet inter infinitum, & finitum non sit proportio quantitatiua; est tamen essentialis proportio, quando finitum, & infinitum ad eandem speciem pertinent; sed absque fundamento petitur maior proportio inter caput, & membra, quam essentialis proportio: hęc enim sufficiat ad monstruositatem vitandam: ergo ex defectu proportionis malè colligitur, non decere humanitatem Christi gratiam infinitè intensam. 8 *Sed contra primò.*

Secundò, nam si ob aliquam rationem gratia infinitè intensa redderet Christum Caput Ecclesiæ monstruosum; & ideò ipsum non deceret, maximè, quia caput naturale infinitæ quantitatis monstruosum esset in corpore quantitatis finitæ: at hæc ratio nulla est: ergo & insufficiens solutio. Probo minorem: caput naturale adæquans totius corporis, & membrorum illius quantitatem, foret absque dubio monstruosum, cum debita membrorum corporis humani, & aliorum animalium proportio petat oppositum; & tamen gratia habitualis, per quam Christus est Caput Ecclesiæ, totius corporis Ecclesiæ, & membrorum eius, intensionem gratiæ adæquat, imò excedit in communi Theologorum sententia, quin ex hoc monstruositas aliqua in Christo Ecclesiæ Capite colligatur: ergo pariter, ex eo quod caput naturale infinitæ quantitatis in corpore quantitatis finitæ foret monstruosum, perperam in Christo Capite, similis monstruositas ex infinita gratiæ intensione colligitur. 9 *Secundò.*

Denique respondebis; gratiam infinitè intensam decenter potuisse humanitati Christi concedi, & decenter potuisse negari, & si negaretur, decenter negaretur, cùm Deus nihil indecens possit efficere; ac proinde ex decentia infinitæ intensionis, non rectè inferri, quòd si foret possibilis, esset humanitati Christi concedenda. Sed contra primò: nam esto, Deo negante gratiam infinitam Christo decens foret talis negatio, cum Deus nihil priuatiue indecens possit efficere; negari tamen non potest magis humanitatem Christi decere infinitam gratiæ intensionem, supposito, quod possibilis esset: ergo asserendum est, fore humanitati infundendam. 10 *Denique respondebis. Contra primò.*

Secundò: nam etiam, Deo negante, vt potuit gratiam habitualem Christo, vel ad semper, vel in primo instanti conceptionis, talis negatio esset decens; & tamen, quia attenta dignitate Verbi terminantis humanitatem, 11 *Secundò.*

tatem, decentior est gratiæ infusio, omnes Theologi fatentur, de facto fuisse humanitati Christi in primo suæ formationis instanti concessam: ergo pariter, quamuis, supposita possibilitate infinitæ intensionis in gratia, Deo illa negare, talis negatio esset decens, quia tamen decentior illius infusio foret, asserendum est, fuisse infusam.

§. II.

Obiectionibus occurritur.

12 *Contra conclusionem arguitur.* Oppones: quòd gratia habitualis Christi foret infinitæ intensionis, possibilitate infinitæ intensionis supposita, pendet ex libera voluntate Dei; & consequenter haberi non potest, nisi aut ex reuelatione diuina, aut ex aliquo effectu, ad quem foret necessaria, aut ex decentia ad humanitatem Christi: at reuelatio diuina non extat, vt per se manifestum videtur nec datur effectus aliquis, ad quem necessaria fuerit; meriti namque & satisfactionis infinitas, quæ sola posset infinitam gratiæ intensionem exigere à gratia habituali non sumitur, & decentia ad humanitatem insufficienter illius existentiam inducit: ergo, data possibilitate infinitæ intensionis in gratia non sequitur, gratiam habitualem Christi fuisse de facto infinitam. Minor pro tertia parte, in qua sola est difficultas, ostenditur primo; nam iuxta Augustinum *lib. 3. de* *Minor pro tertia parte ostenditur 1.* *libero arbitrio cap 5.* multa Deus decenter, & congruè facit, aut omittit, quæ, vel si non omitteret, vel non faceret, decentissimè, & congruentissimè se haberent: ergo ex maiori ad humanitatem decentia, non sequitur, fore illius habitualem gratiam infinitæ intensionis.

13 *Secundò.* Secundò, nam Deus esto sit necessitatus, quoad specificationem ad decens; non tamen tenetur, semper ea quæ decentiora, aut meliora sunt, aut apparent, efficere: ergo *Tertio.* quamuis infusio infinitæ intensionis gratiæ possibilis esset humanitati decentior, posset nihilominus illam humanitati Christi negare. Tertio, nam fuit possibilis gratia intensior ea, quam de facto habuit Christus, illiusque dignitatem decebat; & tamen non fuit illi de facto communicata: ergo. *Quartò.* Quartò, nam etsi esset decens dignitatem Christi omnia possibilia Verbo, aut extra Verbum videre, essetque possibilis in probabili sententia omnium possibilium cognitio: & tamen Christus talem cognitionem non habuit: ergo idem, quòd prius.

14 *Quintò.* Quinto, nam etiam esset decens dignitatem Christi, vt illius intellectus per increatam cognitionem diuinam essentiã videret, idque possibile esse plures affirmant: & tamen de facto per scientiam increatam, Dei essentiam non cognouit: *Vltimò.* ergo non omne possibile decens Christi humanitatem fuit de facto illi concessum. Denique, nam Patrem, & Spiritum Sanctum carnem assumere non repugnat, potuitque sub merito Christi cadere, ipsumque decebat tale præmium suis meritis obtinere, quod de facto non contingit: ergo ex decentia infinitudinis gratiæ intensiuæ, & ex data hypothesi possibilitatis illius, non sequitur de facto fuisse humanitati Christi concessam.

15 *Respondetur 1.* Respondeo primò, negando minorem pro prima parte: si namque esset possibilis infinita intensio gratiæ habitualis, congruentius, & cum maiori rigore explicarentur ea testimonia Scripturæ, quibus Christus plenus asseritur gratia, illique spiritum ad mensuram datum non fuisse, gratia infinitè intensa illius humanitati concessa, quam tali infinitate negata. Vndè, ex illis testimoniis sufficiente illatione colligitur, fuisse infinitam intensiuè gratiam Christi, si illa infinitas non repugnat. Quod, si modo non colligitur, est, quia ita rigorosam interpretationem non patiuntur, quia sequitur inconueniens implicationis infinitudinis gratiæ intensiuæ.

16 *Respondetur 2.* Vel secundo respondetur, negando tertiam partem minoris: ad primam probationem dicatur, duplicem esse decentiam, alteram honestatis in actu, & ad Deum operantem, desumptam ex parte finium, quos Dei voluntas intendit: alteram desumptam per comparationem ad subiectum, cui suas perfectiones communicat. Licet autem plura, quæ Deus decenter facit, decentius fortè posset omittere ob aliquos fines altiores, qui Deo soli sunt noti; plura tamen Deus facit, quæ si facere omitteret, non ita decenter, hoc est ita conuenienter ad subiecta operaretur: si namque homini risibilitatem negaret, vt potuit, non ita conuenienter ad hominis naturã se gereret, sicut ad hominis risibilitatẽ concessa. Et licet Deus non teneatur decentiora naturis rerum concedere, sua vtens absoluta potentia; si tamen opposita voluntas non constet, semper congruenter ad naturas rerum operari opinamur.

17 *Ad secundã minoris probationem.* Ad secundam, concesso antecedenti, distinguo consequens: de potentia absoluta, concedo consequentiam: lege Dei ordinaria attenta, nego consequentiam. Et licet gratia non sit proprietas physicè consequuta ad vnionem; est tamen ad illam consequuta moraliter: & sicut, quamuis Deus possit illam humanitati Christi negare, illam tamen de facto concessit, quia Deus taliter ergà Christum se gessit, vt omnia dona non repugnantia vnioni, nec beatificæ visioni concesserit, iuxta communem Theologorum sententiam, & hoc ob dignitatem Verbi terminantis humanitatem: ita, etsi gratia infinita, passio physica non sit, quia tamen est donum cum nullo illorum repugnans, & humanitatem decens, rectè inferimus, de facto concessam fuisse, si hypothesis non repugnat.

18 *Ad tertiam.* Ad tertiam, concessa maiori, & minori, nego consequentiam: nam qualibet de facto data, est intensior gratia possibilis; vndè oportuit, vt terminum diuina voluntas præfigeret; nostrum enim argumentum solum probat in perfectione decente, & cum termino possibili. *Ad quartam.* Ad quartam, nego secundam partem maioris: quia si possibilis esset omnium possibilium cognitio de facto Christus omnia possibilia cognosceret, aut in Verbo, aut extra Verbum; Et eodem modo respondetur ad quintam, implicare omninò intellectum Christi *Ad quintam.* creatum increata cognitione, Dei essentiam intueri Imò, inter alia ista implicatio à posteriori colligitur, ex eo quod de facto Deum per increatam cognitionem non viderit, vt docet communis PP. & Scholasticorum consensus.

19 *Ad vltimam respondetur primo.* Ad vltimam respondere potest primò forte, non decuisse Christum, qui principaliter ex fine redemptionis fuit missus, Incarnationem Patris mereri. Quia eo ipso, cum præmium infinitum foret, actio Christi hoc præmium infinitum foret, actio Christi hoc præmio remunerata adæquatè, nihil nobis promeruisset, & non decebat dignitatem Christi, vt Redemptoris, qui totus nobis veniebat, quod aliquo ex suis actibus, nihil ad nostram redemptionem conducens obtineret.

20 *Secundo.* Vel secundo respondetur, id quod magis Christum decet, Deum operatum fuisse nisi oppositum sit reuelatum, qualiter, respectu Incarnationis Patris, aut spiritus Sancti contingit; secus autem de infinita gratiæ intensione, cuius negatio ex nullo testimonio Scripturæ colligitur. Vel tertio di- *Tertiò.* catur, decentiam illam esse tantũ extrinsecam; Nos autem loquimur de decentia formæ intrinsecæ; & sic Deum se gessisse cum Christo, vt de donis intrinsecè perficientibus nullum negauerit, nisi repugnet cum visione beatifica, aut hypostatica vnione, aut illius dignitatem dedeceat, est concors PP. & Scholasticorum consensus: non sic de his, quorum maior, aut minor decentia, extrinsecè comparatur ad Christum.

§. III.

Gratiam habitualem non fuisse in Christo infinitam intensiuè, probatur.

21 *Secunda conclusio.* Secunda Conclusio. *Gratia habitualis, non fuit intensionis infinita categorematicè in Christo, quia repugnat intensio categorematicè infinita, nec etiam fuit physicè infinita moraliter.* Ita Auctores tertiæ, & quartæ sententiæ. Primam conclusionis partem probat Vazquez, in hunc modum. *Primam partẽ conclusionis probat Vazq.* Si namque gratiæ infinitæ intensionis non repugnaret in Christo, nec in pura creatura implicaret, cum potentia obedientialis eiusdem rationis sit in Christo, & in qualibet pura creatura; sed implicat in pura creatura gratia infinitæ intensionis; ergo implicat etiam in Christo. Probat minorem: implicat hominem gratum non posse in dies in gratia, & sanctitate crescere; sed si in pura creatura daretur gratia infinita, non posset in sanctitate crescere: ergo implicat in pura creatura infinita intensio gratiæ. Minor constat, eo quod, etsi infinito secundum multitudinem possit aliquid addi, & ob id non fiat maius, infinito aut intensione, aut magnitudine, non potest additamentum fieri, quia huiusmodi infinita non habent extremum, ex parte cuius additamentum fiat. Maiorem autem probat: quia per gratiam adoptionis homo solo affectu coniungitur Deo; sed implicat ita esse Deo per affectum coniunctum, quin possit benè operari; & consequenter magis per affectum coniungi; negari namque non potest hominem benè operantem, magis Deo placere, & consequenter magis Deo per affectum coniungi, quam si otiosus, ab omni opere bono cessaret: ergo implicat hominem adeò gratum existere, quin possit magis, ac magis gratificari; & in gratia, & sanctitate crescere.

22 *Prædicta ratio reijcitur primo.* Hoc tamen argumentum, quod solum potuit prædicto Auctori placere, displicet communiter Theologis, non solum exteris, sed etiam domesticis. Et reijcitur primò: nam incrementum gratiæ habitualis non fit per bona opera in genere causæ formalis, vel physica efficientia, essentialique connexione efficientis, sed solum in genere causæ meritoriæ, & efficientis moraliter: sed cum causa meritoria, non est essentialiter annexum præmium: ergo cum incremento, & multiplicatione operum hominis iusti, non est essentialiter annexũ incrementum habitualis gratiæ: & consequenter, ex eo quòd omnis homo iustificatus possit moraliter benè operari,

non

non sequitur debere in habituali gratia crescere magisque coram Deo iustificari.

Deinde, nam Christus de facto suis bonis operibus non fuit magis iustificatus coram Deo; non enim creuit in gratia, sed ab initio illam habuit cum omni intensione, de ordinaria lege possibili: ergo bonis operibus hominis iustificati, non est essentialiter incrementum gratiæ annexum; & consequenter posset homo gratia adoptionis iustificatus, non crescere in sanctitate per opera in Deo facta.

23 *Secundò.*

Respondet Vazquez vbi *supra cap. 2. num. 8.* concesso antecedenti negando consequentiam. Et rationem discriminis reddit; nam homo purus adoptionis gratia sanctus, solo affectu coniungitur Deo, & in hac coniunctione affectiua illius sanctitas consistit: & quia per bona opera necessariò magis per affectum Deo coniungitur, cum non possint bona opera non placere magis Deo: consequens fit, quod non possit non crescere in sanctitate; sanctificatio autem Christi non fit per vnionem effectiuam, sed per realem vnionem ad Deitatem. Vnio autem solum effectiua præstita ab operibus bonis, cum inferioris ordinis sit ad sanctificationem per ipsam Deitatem, nihilum potest addere; & idcirco bona opera à Christo facta non augebant illius sanctitatem.

24 *Respōdet Vazquez.*

Hæc tamen solutio omninò insufficiens est, & reijcitur primò: nam ex doctrina, cui fidit tantum colligitur bona opera à Christo facta non auxisse substantialem eius sanctitatem præstitam à Deitate; non autem, quod per illam sanctificatio accidentalis præstita ab habituali gratia non creuerit: at iuxta communem Theologorum sententiam, nec in sanctitate accidentali creuit humanitas Christi: ergo solutio tradita argumenti vires non tollit, sed in suo robore illud relinquit. Minor cum consequentia tenet; maiorem autem probo: nam ideò substantialem sanctitatem non augent quia sunt inferioris ordinis ad illam, sed non sunt inferioris ordinis ad sanctificationem accidentalem: ergo si augent puri hominis sanctitatem, incrementū etiam præstant sanctitati accidentali Christi.

25 *Reijcitur primò.*

Secundo, & explicatur magis hæc ratio: Christus duplici sanctitate fuit sanctus, substantiali, & accidentali, & in neutra sanctitate creuit, vt cum D. Thoma *in præsenti art. 12.* docent Theologi communiter: at si bona opera hominis puri in Deo, & in statu iustificationis facta, necessario illius sanctitatem augerent, Christus successu temporis in sanctitate accidentali creuisset: ergo opera bona hominis iustificati non necessariò illum magis sanctum constituunt. Probo minorem primò: nam respectu sanctitatis accidentalis Christi non sunt inferioris ordinis: at iuxta istum Auctorem, ideò sanctitatem substantialem non augent, quia inferioris ordinis sunt: ergo augebunt sanctitatem Christi accidentalem, cum qua in ordine conueniunt, si semel necessariò puri hominis sanctitatem augent.

26 *Secundò.*

Minor prob. 1.

Secundò, nam quia maior gratiæ intensio auget puri hominis sanctitatem, illumque magis sanctum constituit, si fieret habituali gratiæ Christi sanctitatem illius accidentalem augeret Christumque magis sanctum constitueret, tametsi non absolutè, & comparatiuè ad gratiam substantialem; benè tamen cum addito, nempè, in sanctitate accidentali, & comparatiuè ad sanctificationem gratiæ habitualis: ergo, si bona opera puræ creaturæ sanctificatæ per gratiam habitualem, necessariò illum reddunt sanctiorem, bona opera à Christo facta, illum sanctiorem constituant sanctitate accidentali.

27 *Secundò.*

Tertiò: nam licet sanctitati substantiali humanitatis Christi repugnet augmentum; non autem repugnat illius sanctitati accidentali: ergo si bona opera hominis iustificati, vel in genere causæ efficientis, vel in genere causæ formalis necessariò augent sanctitatem illius, etiam Christo, vt sancto sanctitate accidentali incrementum necessariò præstabunt. Patet consequentia; nam eadem forma eundem præstat effectum, nisi subiectum sit incapax.

Tertiò.

Denique, nam Christus per gratiam habitualem, etsi non coniungatur Deo, solo effectu, quia ly *solum* excludit coniunctionem realem ab altera forma factam; affectu tamen coniungitur: ergo si bona opera addunt necessario maiorem coniunctionem affectiuam ad sanctificandum sufficientem, necessario supperaddent maiorem sanctitatem accidentalem. Patet consequentia: nam gratia habitualis sanctificat humanitatem Christi, quia illam coniungit effectiuè Deo, etsi non cum exclusione alterius coniunctionis realis: ergo maior affectiua coniunctio, etsi non cum exclusione, bonis operibus facta, erit maior sanctificatio, si semel affectiua bonorum operum coniunctio esset ad sanctificandum sufficiens.

28 *Vltimò.*

Secundò alij sic arguunt: si gratia habitualis fuisset in Christo infinita, etiam lumen gloriæ fuisset infinitè intensum; & consequenter visio beatifica foret infinitæ intensionis, sed implicat visio beatifica, quæ sit intensiuè infinita, aliàs per illam comprehenderetur Deus, cum cognosceretur, quantum cognoscibilis est, in quo Dei comprehensio consistit; implicat autem, Deum finita cognitione comprehendi: ergo implicat gratia habitualis infinita in intensione.

29 *Secundò ab alijs probatur.*

Sed nec ratio ista est sufficiens: nam concessis, gratia, lumine, & visione intensionis infinitæ, non sequitur, Deum fore comprehendendum; nam ad comprehensionem obiecti requiritur, quòd cognitio adæquet obiecti cognoscibilitatem; & consequenter quòd illius immaterialitatem adæquet; visio autem creata, tametsi infinitè intensa sit, Dei immaterialitatem non adæquat, cum Deus actus purus sit, omnem potentialitatem excludens; visio autem creata intensionis infinitæ, non esset actus purus, nec immaterialitatis infinitæ per essentiam; ac proindè non esset comprehensiua Dei. 30 *Hoc argumentū non vrget*

Si dicas: visio infinitæ intensionis cognosceret Deum, & in ipso omnia possibilia; sed ex cognitione omnium possibilium in Deo, sequitur Dei comprehensio iuxta D. Th. *infra quæstione decima artic. secundo*, ergo esset comprehensiua Dei. Respondeo negando maiorem: nam absque eo quod omnia possibilia in Dei omnipotentia cognosceret, illius infinitas posset saluari, per attingentiam infinitæ multitudinis possibilium in aliqua linea, de quo *loco citato* fusè tractandum. 31 *Si dicat.* S. Th.

His ergo rationibus, & alijs prætermissis, breuiter suadenda est prima pars nostræ conclusionis, primò, quia, implicante lumine gloriæ infinito in intensione, non potest non implicare gratia habitualis intensionis infinitæ; sed lumen gloriæ infinitè intensum implicat: ergo etiam implicat infinita intensio gratiæ. Discursus est legitimus, & maior certa videtur: nam proprietates consequuntur essentiam, eique debentur in proportionata, imò, & æquali intensione: quo circa gratiam, vt duo consequuntur virtutes in eadem intensione; lumen autem gloriæ est proprietas gratiæ consummatæ: ergo implicat intensio gradualis gratiæ, si repugnat proportionata luminis intensio; ac proindè, si implicat contradictionem infinita intensio luminis, non potest non implicare infinita intensio gratiæ. 32 *Suadetur prima pars conclusionis 1.*

Minor autem ostenditur primò: nam adæquata causa, ad quam radicaliter consequitur lumen gloriæ, non est gratia habitualis, sed conflatum ex illa, & intellectuali natura; & consequenter, vt lumen euaderet infinitum, vtriusque partis causæ radicantis lumen infinitas esset necessaria; nam infinitas effectus ex limitatione cuiusuis partis causæ, à qua dependet, impeditur; sed implicat natura intellectualis infinita: ergo, & lumen gloriæ infinitum. 33 *Minor prob. 1.*

Secundò, nam repugnante visione infinitè intensa, & lumen infinitæ intensionis repugnat, cum lumen sit propter visionem sibi proportionatam, & adæquatam; & consequenter lumen infinitè intensum propter infinitè intensam visionem; sed implicat visio infinitæ intensionis, cum adæquata eius causa sit intellectus, & lumen; intellectus autem infinitæ perfectionis repugnet: ergo implicat etiam lumen infinitè intensum. *Secundò.*

Secundò probatur: implicat habitualis gratia, cui ab intrinseco repugnet, sui augmentum promereri, sed hoc repugnaret gratiæ infinitæ intensionis: ergo implicat intensio infinita gratiæ. Illatio est legitima, sed præmissæ indigent probatione. Maior probatur: nam gratiæ habituali conuenit ab intrinseco esse principium meriti incrementi sui ipsius, sicut viuentibus naturalibus conuenit ab intrinseco proprium augmentum causare: ergo implicat habitualis gratia, cui ab intrinseco repugnet sui augmentum principiare: sicut quia viuentia petunt habere ab intrinseco sui augmenti principium licet possit viuens ab augmento aliquando cessare, vel ab extrinseco impediri; non tamen potest ab intrinseco, viuenti repugnare suum augmentum causare. Minor etiam discursus facti probatur: gratiæ infinitæ intensionis repugnaret ab intrinseco augeri: ergo etiam repugnaret illi ab intrinseco sui augmentum promereri. 34 *Secundò prob. prs. prs conclusionis.*

Respondebis primò, gratiæ conuenire, quod sit sui augmentatiua ex prædicato specifico. Quod autem sui augmentum promereatur, repugnare ex infinita intensione, quæ extra illius essentiam est, & ex diuersis principijs benè posse eidem gratiæ competere esse sui augmentatiuam, & repugnantiam augmenti. Vel secundo respondebis, negando, quod gratiæ infinitæ intensę vlterior intensio repugnet, & consequenter, quòd sit prædicti augmenti principium. 35 *Prima solutio. Secunda solutio.*

Sed neutra solutio satisfacit, & prima reijcitur: nam intensio gratiæ est eiusdem rationis cū gratia, vnde quo magis aucta, eò magis in sui augmentum inclinat: ergo quod conuenit gratiæ ratione suæ essentiæ, non potest illi repugnare ex quacumque magna intensione. Deindè contra secundam facit: nam infinito in eo ordine, & genere, in quo est infinitum, repugnat additionem fieri, aliàs esset vnum infinitum altero maius in eo ordine, & genere, in quo est infinitum, quod implicat: sicut, & vnam lineam altera maiorem esse, eo ipso 36 *Neutra satisfacit.*

quod in ratione linea infinita sit: ergo gratiæ infinitæ intensionis repugnat incrementum intensiuum: & consequenter repugnat, quod in sui augmenti meritum inclinet.

Denique, vt alia omittam *ad tertium librum Physicorum, & ad primam partem quæstione 7*, vbi fusè solet tractari, an repugnet infinitum in actu, suadetur prima pars conclusionis ratione D. Thomæ *in præsenti art. 11.* nam ex potentia limitata, & finita non potest accidens infinitæ intensionis educi; sed gratia habitualis inhærens animæ Christi educitur de potentia obedientiali illius, quæ est actu limitata, & finita; ergo implicat, gratiam habitualem Christi esse intensiuè actu, & cathegorematicè infinitam. Consecutio est legitima: minor pro prima parte communis Theologorum sententia cum D. Tho. 1.2. *q. 112. art. 1.* asserentium, gratiam non creari, sed educi de potentia obedientiali animæ; & consequenter idem est dicendum de gratia habituali Christi. Pro secunda etiam nota videtur: nam potentia obedientialis est ab illius essentia indistincta, quæ finita, & limitata est; & consequenter obedientialis potentia, etiam erit cathegorematicè actu finita.

37 *Denique suadetur ratione D. Thom.*

38 *Maior prob. 1.* Maior autem ostenditur primò: quia namque potentia limitata est, non potest recipere accidens infinitum specificè, sed eadem ratio est de infinitate intensiua: ergo non potest accidens infinitæ intensionis ex potentia limitata educi. *Secundò.* Secundò, nam accidens limitatur à subiecto, in quo recipitur; sed si potentia finita posset accidens infinitum recipere, non limitaretur ab illa: ergo non potest ex potentia receptiua finita, accidens infinitum educi. *Tertiò.* Tertiò, nam eo ipso, quod potentia sit finita, accidens ex illa eductum, non potest esse infinitum in essentia; sed cum finitate essentiæ, non stat infinitas intensiua: ergo. Probatur minor: intensio accidentis est modus accidentalis in illius essentia, sicut in subiecto immediato, & connaturali receptus: sed formalitas recepta limitatur a subiecto, in quo recipitur, & ex quo educitur connaturaliter: ergo cum limitatione potentia non stat intensiua infinitas.

39 *Si dicis, In contrariũ obstat.* Nec refert si dicas, hoc argumentum ad summum, intentum conuincere de gratia actu educta de potentia obedientiali; non tamen de gratia creata, & animæ Christi vnita. Non, inquam refert, nam licet possit Deus gratiam creare, & subiecto gratificando vnire, quin actu educatur ex illo; non tamen potest facere, quod gratia, quantumcumque creata, non dicat ordinem ad subiectum, vt potens, & petens ex illius potentia obedientiali educi, cum iste ordo essentialis gratiæ sit; sed gratia infinita creata non potest hunc ordinem dicere, cum repugnat eo ipso quod infinita sit, educi de potentia finita; & consequenter quod ordinem educibilis dicat: ergo non solum repugnat gratia infinita intensiuè per eductionem facta, sed etiam a Deo creata.

40 *Suadetur secunda pars conclus. 1.* Deindè secunda pars conclusionis probatur primò ex Vincentio vbi *supra pag. 216.* quia iste modus physicè infinitus non videtur in alio posse consistere, quam in eo quod gratia, mediante anima, in qua residet, sit terminata supernaturaliter à Verbo: at ex hoc non potest modus aliquis physicè infinitus in gratia Christi constitui; ergo talis modus physicè infinitus non datur. Probatur minor: nam illa terminatio immediatius conuenit animæ Christi, illaque mediante ad proprietates, & cætera accidentia, tam ordinis supernaturalis, quam naturalis extenditur; & tamen ex illa non communicatur animæ modus physicè infinitus, per quem in ratione animæ physicè infinita constituatur, & idem de intellectu, voluntate, scientia naturali, & supernaturali, necnon & de alijs accidentibus est dicendum; non enim ex hac terminatione mediata, fuit intellectus Christi modaliter physicè infinitus in ratione intellectus, nec voluntas Christi in ratione voluntatis, nec scientia naturalis Christi in ratione scientiæ est physicè infinita modaliter: ergo pariter gratia habitualis Christi ex illa terminatione mediata non constituitur physicè infinita modaliter in ratione propria gratiæ.

41 *Secundò probatur.* Secundò, nam si iste modus, physicè resultaret pernecessariam resultantiam à Verbo, aut liberè ab illo procederet: neutrum potest dici: ergo. Minor pro prima parte constat: tùm quia Deus nullum effectum physicum necessario ad extra producit: tùm etiam, quia ex vnione ad Verbum nihil aliud necessario in humanitate resultat, nisi esse terminatam ab illo, & quæ in genere veluti causæ formalis à Verbo communicantur: ergo modus ille nequit necessaria resultantia à Diuino Verbo procedere. Pro secunda parte probatur: nam modus iste taliter gratiæ Christi conceditur ex vnione sui ad Verbum, quod repugnet gratiæ cuiusuis puræ creaturæ: at si à Verbo per liberam actionem procederet, communicari posset gratiæ cuiusuis puræ creaturæ, cum Deus esset causa libera illius, & ex parte gratiæ in pura creatura existentis, nulla repugnantia inueniatur ad hunc modum recipiendum; ergo talis modus physicè infinitus gratiæ, non procedit liberè a Verbo.

42 Denique id ipsum probatur; nam præfati Auctores negant infinitam gratiæ intensionem; sed nulla est ratio probans repugnantiam infinitæ intensionis, quæ pari efficacia non militet contra physicam infinitatem modi, cum modus iste in gratia, vt in connaturali reciperetur subiecto, & ex illa educeretur, vt ex potentia connaturali, & mediatè ex anima, ratione obedientialis potentiæ: ergo inconsequenter procedunt negantes infinitatem intensiuam gratiæ, & concedentes illi physicam infinitatem modalem. *Denique probatur.*

§. IV.

Argumentis occurritur.

SED oppones aduersus primam partem conclusionis primò verba illa *Ioannis c. 3. Quem enim misit Deus, verba Dei loquitur: non enim ad mensuram dat ei Deus spiritum.* Quem locum versans Augustinus *libr. secundo retractation. cap. 19.* sic ait: *Alio loco, quod interposui testimonium; non enim ad mensuram dat Deus spiritum, nondum intellexeram, de Christo verè proprius accipit. alijs quippè hominibus, nisi ad mensuram daretur spiritus, non duplum peteret Eliseus, quam fuerit in Elia.* Ex quibus Augustini verbis manifestum habetur, singulariter dici de Christo non datum ipsi spiritum, seu gratiam Spiritus Sancti, quod idem est, ad mensuram: ergo data fuit actu physicè infinita, nam datam esse gratiam habitualem Christo in eximia intensione, non est, non esse datam ad mensuram, nam Baptistæ, & Christi Apostolis fuit gratia in eximia intensione collata, & tamen non sine mensura. Datam etiam fuisse in intensione, quam Nos supremam cogitamus, nempè, supra totam, quæ cæteris sanctis inest, non est, non fuisse datam ad mensuram, nam sic fuisse Beatissimæ Virgini datam, quod illius gratia omnem sanctorum gratiam collectiuè sumptam excesserit, piè à pluribus Theologis traditur; & tamen non fuit illi sine mensura collata: ergo solum restat, quòd dicatur Christo non ad mensuram gratia habitualis data, quia fuit physicè intensiuè infinita. 43 *Arguitur 1. Ioan. c. 3. S. August.*

Huic argumento Vazquez vbi *supra num. 19.* respondet, verba adducta singulariter de Christo intelligenda, sed non ratione gratiæ habitualis, sed ratione gratiæ vnionis, quæ infinitè simpliciter eius animam sanctificat. Et non possum non mirari, subiungit præfatus Auctor, viros Theologos, & sacrorum Dogmatum rigidos Censores, absque vllo fundamento hunc locum de gratia habituali intellexisse. 44 *Respõdet Vazq. Reijcitur*

Sed quis non miretur Auctoris hujus, alias docti, audaciam, ne dicam ingentem temeritatem, vt interpretationem quam D. Thomas, qui pro decem millibus computari, tertio loco ad prædictum testimonium amplectitur, deducitque ex Augustino, & omnibus alijs præferendam existimat *quæst. 29. de Veritate art. 3. in corpore*, absque fundamento assertam ausus fuerit affirmare. *S. Tho.*

Ad argumentum respondeo, verba adducta de Christo singulariter accipi, vel ratione doni, quod dedit illi Pater ab æterno, vel ratione diuinitatis, quæ donum infinitum est. Vndè Glossa Interlinealis ad illa verba. *Omnia dedit ei Pater in manus*, quæ sunt vel vt probatiua eorum, quæ in argumento adducuntur, sic ait: *Vt tantus sit Filius quantus Pater.* Quod solum de Christo, quatenus Deo, potest verificari, nam vt homo minutus est paulo minus ab Angelis. Vel secundo ratione doni, quod humanitati est concessum, nẽpè, doni substantialis, in quo gratia vnionis consistit, quæ gratia est simpliciter infinita. Vndè Glossa Ordinaria ibi dicit: *Sicut Pater plenum, & perfectum genuit Verbum, sic, & plenum, & perfectum est vnitum humanæ naturæ.* Vel denique ratione gratiæ habitualis, non quia sit simpliciter infinita intensiuè, sed extensiuè, in quantum in Christo se extendit ad omnia quæ gratiæ sunt. Vndè Augustinus *Tract. 14. in Ioannem*, hæc verba exponens, sic ait: *Mensura diuisio quædam donorum est; alij enim datur per spiritum sermo sapientiæ, alij sermo scientiæ, sed Christus, qui dat, non ad mensuram accepit.* 45 *Respondetur verba adducta multipliciter explicando. Glo interlin. Gl. ordin. S. August.*

Et Chrysostomus in *Catena* D. Thomæ: *Spiritum autem hic actionem Spiritus Sancti dicit: vult enim ostendere, quoniam omnes quidem nos in mensura spiritus actiones suscipimus; Christus autem omnem spiritus suscipit actionem.* Dicitur ergo gratia habitualis non data Christo ad mensuram, ratione infinitatis extensiuæ consistentis in eo quod ad omnem gratiæ operationem in Christo Domino extenditur: & hoc singulariter conuenit Christo; nulli enim sanctorum fuit gratia cum extensione ista communicata. Etsi Augustinus, Chrysostomus, & Angelicus Præceptor, interpretationem istam non redderent fundatam: quæ interpretatio Scripturæ, nisi à fidei regulis, facta poterit fundamentum habere, nisi eam esse velimus, quam prædictus Auctor suo ipsius genio innixus voluerit adhibere? *S. Chrisost.*

Obijcies secundo: stat infinitas intensiua gratiæ habitualis cum limitatione potentiæ receptiuæ: ergo ex hac limitatione male intulimus, implicare infinitudinem gratiæ intensiuam. Antecedens probatur primo: stat supernaturalitas gratiæ cum naturalitate entitatiua potentiæ receptiuæ: ergo & infini- 46 *Secundò arguitur. Antecedens probatur 1.*

infinitas gratiæ cum limitatione potentiæ recipientis. Secundò: potentia receptiua non petit continere perfectionem formæ, nec formaliter, nec eminenter, aliàs actus nunquam posset excedere perfectionem potentiæ receptiuæ, cuius contrarium constat in forma substantiali recepta in materia, quam in perfectione superat: & in gratia habituali excedente perfectionem animæ in qua recipitur, & ex cuius potentia obedientiali educitur: ergo stare potest infinitas intensiua formæ cum limitatione potentiæ receptiuæ.

47 *Vltimò.* Denique: quia non minus, imò magis, dependet visio beatifica, v.g. ab intellectu, quam gratia habitualis ab anima, cum illa sit dependentia in genere causæ efficientis: ista verò in genere causæ materialis: sed stare potest infinitas in visione beatifica, si detur lumen gloriæ infinitum cum limitatione intellectus: ergo & gratiæ infinitas subsistere valet cum limitatione potentiæ obedientialis receptiuæ. Minor, in qua sola est posita difficultas, probatur: crescente lumine in perfectione intensiua, absque vllo incremento intellectus, crescit intensio visionis: ergo si lumen infinitatem pertingat, quamuis intellectus limitatus sit, & finitus, euadet beatifica visio perfectionis intensiuæ infinitæ.

48 *Cuiusdā solutio refertur.* Respondeo negando antecedens; ad primam probationem doctissimus quidam ex nostris respondet, negando antecedens; censet namque effectum supernaturalem ex quatuor causis intrinsecè supernaturalibus resultare debere. Vndè cum potentia passiua, quæ in creatura reperitur ad gratiam, sit causa physica materialis illius, consequens fit, quod debeat esse supernaturalis intrinsecè.

49 *Reijcitur primò.* Hæc tamen sententia communiter displicet; & consequenter solutio in illa fundata Nobis placere non potest. Primò, quia ex illa sequitur dari in nobis potentiam actiuam immediatè, & proximè respectu supernaturale actum, v.g. visionis & dilectionis supernaturalis: consequens à nullo Thomistarum admittitur: ergo. Patet sequela: non alia ratione negatur à discipulis D. Thomæ, potentia obedientialis actiua immediatè, & proximè, nisi quia omnis entitas nobis à natura congenita est naturalis; & consequenter impotens proximè ad actiones supernaturales, sed admissa potentia passiua supernaturali intrinsecè, hoc fundamentum euertitur: ergo dabitur in nobis potentia immediatè, & proximè actiua respectu actuum supernaturalium.

50 *Secundò reijcitur.* Secundò quia nihil magis conceptui supernaturalitatis opponitur, quam consequi ab intraneis naturæ: cum de ratione entis supernaturalis sit totius naturæ exigentiam excedere; id autem, quod naturam ab intrinseco consequitur, naturæ debitum est: at potentia obedientialis passiua, & receptiua gratiæ consequitur ad nostram naturam, imò & essentialiter cum illa connectitur; Implicat enim natura creata intellectualis non existens in potentia obedientiali ad gratiam: ergo potentia obedientialis passiua supernaturalis non est.

Tertio. Denique, nam si esset supernaturalis intrinsecè, non obedientialis, sed connaturalis essent potentia; consequens est falsum: ergo. Patet sequela: illa est potentia connaturalis, quæ non solum non repugnat introductioni formæ, sed etiam positiuè illam petit; sed si potentia receptiua gratiæ esset supernaturalis intrinsecè, non solum non repugnaret introductioni gratiæ, sed etiam illam exigeret positiuè, cum esset in eodem ordine cum gratia; potentia autem eiusdem ordinis cum forma, illam positiuè exposcat: ergo potentia obedientialis passiua, receptiua gratiæ, nō est supernaturalis intrinsecè.

51 *Respond. ad primā probationem antecedens.* Vndè ad primam antecedentis probationem, concesso antecedenti, nego consequentiam. Et ratio discriminis est, nam de ratione potentiæ obedientialis est, quod supernaturalis non sit, ob rationem tertiam, qua doctrinam præcedentis solutionis reiecimus: vndè tantùm abest, quod petatur supernaturalitas ad proportionem habitudinis inter potentiam obedientialem, & formam, quod potius dicta proportio tolleretur per supernaturalitatem potentiæ. Cæterùm proportio in ratione finiti, & infiniti rationem obedientialis potentiæ non destruit: ac proindè sicut potentia naturaliter receptiua petit proportionari in ratione finiti, & infiniti cum forma receptibili: ita & potentia obedientialis cum forma, quam recipere potest.

52 *Ad secundam.* Et ex his ad secundam probationem, nego consequentiam: quia inter potentiam obedientialem, & formam non requiritur æqualitas, & idcirco potest recipere, & causare materialiter formam ipsa perfectiorem; requiritur tamen habitudinis proportio, quæ inter finitum, & infinitum non datur, aliàs posset, vt *superius* arguebamus, forma infinita specificè recipi in potentia finita.

53 *Ad tertiam.* Ad tertiam, concessa maiori, nego minorem: ad probationem, nego consequentiam: quia intellectus de se est in actualitate sufficienti actiua ad omnem intensionem visionis, citra infinitam in actu: vndè non est necessum, quod crescat intellectus perfectio, sed tantum, quod crescat lumen, vt intensiuè augeatur visio beatifica, ad infinitam autem in actu intensiuè, in actu non est; sicut nec ad visionem specificè infinitam; & ideo, quantumcumque lumen infinitaretur, non posset ab illo, & intellectu visio infinita procedere.

§. V.

Gratiam Christi dici in ratione gratiæ infinitam probatur.

TERTIA CONCLVSIO. *Gratia Christi potest dici physicè in ratione Gratiæ infinita; hæc tamen infinitas non est simpliciter talis.* Primam partem conclusionis docet D. Tho. *in 3. dist. 13. q. 1. art. 2. quæstiunc. 2. q. 29. de Veritate*, quæ est de Gratia Christi, & *Opusc. 2. c. 215.* & alijs locis. Probaturque primò; nam secundum Ioannem, gratia fuit data humanitati Christi non ad mensuram, vt dicitur Ioannis *c. 3. vers. 34.* quod non solum ad vnionis gratiam, sed etiam ad gratiam habitualem referendum esse, docet D. Thomas *in allegatis locis*, hancque intelligentiam alijs præferendam censet *q. 29 de Veritate art. 3.* cum tamen alijs hominibus ad mensuram detur gratia, vt constat ex illo Pauli ad Ephesios *cap. 4. Vnicuique nostrum data est gratia secundum mensuram donationis Christi*: ergo gratia habitualis Christi sub aliqua ratione sine mensura intelligitur; sed quod est sine mensura, infinitum est, nam omne finitum mensuram habet: ergo Gratia Christi fuit sub aliqua ratione infinita. 54 *Tertia conclusio* *Prima pars probatur 1. ex D. Th.* *Ad Ephes. c. 4.*

Secundò probatur ratione Diui Thom ex *præallegatis locis* desumpta, & ad hanc formam redacta; nam in gratia potest considerari, & quantitas intensiua, & quantitas virtualis extensiua, secundum quod ad effectus gratiæ extenditur: ergo gratia infinita, vel intensiuè, vel extensiuè, erit infinita secundum rationem gratiæ; sed gratia Christi, licet non fuerit infinita intensiuè vt *præcedenti conclus.* monstrauimus; est tamen infinita secundum quantitatem virtualem, extensiuam, & physicam: ergo est physicè in ratione gratiæ infinita. Probatur minor: anima sensitiua, quæ se extenderet ad omnes actus sentiendi, esset infinita extensiuè in ratione sensitiuæ, secundum quantitatem extensiuam; quia non esset limitata ad aliquem determinatum modum sentiendi; sed gratia habitualis in Christo se extendit ad omnes effectus, & operationes gratiæ: vndè Chrisostomus super illa verba Ioannis, sic ait: *Spiritum autem hic actionem Spiritus Sancti dicit; vult enim ostendere, quoniam omnes quidem nos in mensura spiritus actiones suscipimus; Christus autem omnem spiritus suscipit actionem*: ergo Gratia Christi est infinita physicè in aliqua ratione gratiæ. 55 *Secundò probatur ratione Angelici Doctori.* *Chrisost.*

Deindè secunda pars conclusionis, ostenditur primò ex D. Thoma *in præsenti*, vbi docet Gratiam Christi posse dici infinitam: sicut dicitur infinita lux Solis; sed lux Solis non est in ratione lucis simpliciter infinita, alias omnem lucis perfectionem contineret: ergo Gratia Christi in ratione gratiæ simpliciter infinita non est. 56 *Secunda pars probatur 1. ex D. Th.*

Secundò probatur: nam linea infinitæ longitudinis, non tamen infinitæ extensionis, non esset infinita in ratione quantitatis simpliciter: & similiter superficies extensionis infinitæ, & profunditatis, aut longitudinis finitæ, simpliciter infinita non esset in ratione quantitatis, eo quod nulla illarum omnem dimensionem ad genus quantitatis pertinentem contineret; sed gratia Christi, esto sit extensiuè infinita, intensiuè tamen infinita non est, & intensio ad rationem gratiæ pertinet: ergo non est in ratione gratiæ simpliciter physicè infinita. 57 *Probatur secundò.*

§. VI.

Obiectionibus occurritur.

SED oppones aduersus istam partem primò: nam forma replens capacitatem receptiuam infinitam, est infinita simpliciter; sed gratia habitualis Christi replet totam capacitatem humanitatis, vt docet D. Thom. *Opusc. 2. cap. 215.* ibi *Sic igitur Gratia Christi habitualis, finita quidem est secundum essentiam, sed infinitè, & non secundum mensuram dari dicitur, quia tantum datur, quantum natura creata potest esse capax*: capacitas autem receptiua gratiæ est syncathegorematicè infinita; vt docet D. Thom. *q. 29. de Veritate art. 3. ad 3.* ibi: *Alia est potentia obedientiæ, secundum quod potest recipere aliquid à Deo & talis capacitas non potest impleri, &c.* ergo gratia Christi in ratione gratiæ est simpliciter physicè. 58 *Contra 2. partē arguitur.* *S. Tho.*

Respondeo, distinguendo maiorem: si omni modo repleat; concedo maiorem: si tantum vno modo, nego maiorem: & sub eadem distinctione primæ partis minoris, nego consequentiam. Itaq; in creatura est capacitas ad extensionem gratiæ, & est capacitas ad illius intensionem. Primam replet habitualis gratia Christi; & ideo est infinita extensiuè, non autem replet secundam, & idcirco infinita intensiuè non est, nec in ratione gratiæ infinita simpliciter; quia ad hoc requirebatur, quod sub vtraque consideratione haberet infinitatem. *Respond.*

Sed dices: sufficit Gratiam Christi esse infinitam secundum quan- 59

Objicies. quantitatem extensiuam, vt sit infinita simpliciter: ergo solutio est nulla. Probatur antecedens: quantitas infinitæ latitudinis esset infinita simpliciter in ratione superficiei, quamuis infinitæ longitudinis non esset: ergo pariter gratia infinita secundum quantitatem extensiuam virtutis, quamuis infinitè intensa non sit, erit infinita simpliciter in ratione gratiæ.

60 *Respondetur.* Respondeo, negando antecedens: ad probationem, concesso antecedenti, nego consequentiam. Et ratio discriminis est nam longitudo non spectat ad rationem superficiei, etsi ad genus quantitatis pertineat; & ideo finitudo longitudinis non tollit quantitati infinitæ latitudinis, quod infinita simpliciter sit in ratione superficiei, sed tantum in ratione quantitatis; perfectio autem intensiua pertinet ad gratiam habitualem; & ideo limitatio in intensione, tollit a gratia infinitè extensionis infinitatem in ratione gratiæ simpliciter.

61 *Instabis.* Instabis: quod offensa peccati mortalis finitæ grauitatis sit ex obiecto, non tollit, quod sit in ratione offensæ simpliciter infinita ob infinitatem diuinæ maiestatis offensæ, vt vidimus *Tract. I. de Incarnatione disp. I.* & tamen grauitas ex obiecto desumpta, pertinet ad rationem offensæ: ergo quod Gratia Christi sit finita in intensione ad rationem gratiæ spectante, non tollit, quo minus sit infinita simpliciter ratione infinitatis extensiuæ.

62 *Respondetur.* Respondeo, concessis maiori, & minori, negando consequentiam. Et ratio discriminis est, nam infinita grauitas sumpta ex maiestate offensa, continet eminenter omnem aliam grauitatem, sumptam ex alijs capitibus. Quando autem formalitas ex vno capite sumpta, sic continet illas, quæ ex alijs principijs sumuntur, non obstat limitatio istarum denominationi infiniti simpliciter; infinitas autem extensiua Gratiæ Christi non continet eminenter intensiuam perfectionem gratiæ; & ideo non sufficit ad constituendam simpliciter in ratione gratiæ infinitam, si sit finitæ intensionis.

63 *Secundò arguitur.* Secundò objicies: habituali gratiæ ex coniunctione ad Verbum, conuenit esse sanctificatiuam sine termino, hoc est, causatiuam gratiæ infinitorum hominum, si darentur, non solum meritoriè, & moraliter, sed etiam per efficientiam physicam; sed vis effectiua syncathegorematicè infinita, non potest conuenire formæ, quæ non sit simpliciter infinita: ergo gratia habitualis Christi est in ratione gratiæ simpliciter infinita physicè.

64 *Respondetur.* Respondeo, distinguendo maiorem: physica efficientia formali, nego maiorem: instrumentali, prætermitto maiorem; sub eadem distinctione minoris, nego consequentiam: nam vt sit instrumentaliter causatiua gratiæ sanctificantis sine termino, non est necessarium, quod aliqua forma physica permanente afficiatur, ratione cuius actu omnem gratiam, quam causare potest, contineat, & per consequens, nec quod sit actu infinita, sed quod sit potens eleuari per motionem transeuntem, quando actu gratiam efficiat, vt constat in humanitate Christi, quam esse instrumentum physicum gratiæ sanctificantis sine termino; certius est quàm quod hæc causalitas physica habituali gratiæ conueniat; & tamen ob hoc non ponitur in Christi humanitate aliquid physicè in infinitum simpliciter, per quod in ratione instrumenti, physice causatiui gratiæ constituatur.

65 *Replicabis.* Sed dices: gratiæ habituali Christi conuenit ex coniunctione ad Verbum, esse in actu causatiuam instrumentaliter gratiæ sanctificantis sine termino: ergo est in actu physicè infinita simpliciter. Probatur antecedens: calor ex coniunctione ad ignem est in actu causatiuus physicè instrumentaliter ignis, & calor animalis ex coniunctione ad ipsum est in actu constitutus ad causandum instrumentaliter animal: ergo pariter gratia habitualis ex coniunctione ad Verbum est in actu constituta ad causandam physicè instrumentaliter gratiam sanctificantem sine termino.

66 *Respondetur.* Respondeo, negando antecedens: ad probationem concesso antecedenti, nego consequentiam. Et ratio discriminis est: nam calor ex ipso physicè dimanat ab igne, illique subordinatur; & idcirco est potens ad producendum ignem in virtute ignis *intransitiuè*, non *transitiuè*, idest, non per virtutem à calore distinctam, realiter deriuatam ab igne; sed quia calor sua entitate virtus est ignis illique subordinatur, & idem de calore animalis dicatur; gratia autem habitualis non dimanat physicè a Verbo, nec se ipsa illi subordinatur, vt humanitatem terminanti, & idcirco non est se ipsa constituta physicè in actu ad instrumentaliter gratiam causandam: sicut nec humanitas se ipsa ante actualem motionem est in actu constituta ad physice influendum in gratiam ex eadem ratione.

67 *Alia ratione differentia assignatur.* Præterquam quod potest etiam alia differentiæ ratio constitui, nempè, quòd calor est instrumentum ignis connaturale; ac proindè petit ante actualem motionem, esse intrinsecè ordinatum ad influendum in ignem instrumentaliter, & ex hac ordinatione virtuosus ad illam efficientiam constituitur, per modum actus primi, gratia verò, instrumentum non connaturale, sed obedientiale est respectu gratiæ efficiendæ, & obedientiale instrumentum præuiam ordinationem intrinsecam, ad motionem actualem non petit.

§. VII.

Non esse gratiam Christi in ratione gratiæ simpliciter infinitam moraliter, probatur.

QVARTA CONCLVSIO. *Gratia Christi habitualis non est in ratione gratiæ simpliciter infinita moraliter.* Hanc statuo contra Auctores quartæ sententiæ, illamque ostendo primò ex D.Th. *q.29. de Veritate art.3. ad 4.* quod ita procedebat. *Meritum hominis Christi fuit infinitum; sed causa meriti est gratia: ergo gratia Christi est infinita, quia à causa finita non potest egredi effectus infinitus.* Cui argumento ita respondet: *Meritum Christi non fuit infinitum secundum intensionem actus; finitè enim diligebat, & cognoscebat, sed habuit quandam infinitatem ex circumstantia personæ, quæ erat dignitatis infinitæ. Et 8. loco* sic arguit: *Nullum finitum potest super infinita; sed gratia Christi poterat super infinita: poterat enim super salutem infinitorum hominum, & super abolitionem infinitorum peccatorum: ergo gratia Christi erat infinita.* Cui argumento his verbis respondet: *Ad octauum dicendum, quod ex circumstantia personæ habet anima Christi, quod possit super infinita; ex quo meritum eius habet infinitatem, vt prius dictum est.* Et eodem modo, simili argumento respondet *in 3. dist. 13. quæst.1. art. 2. quæstiunc. 2. ad 4.* 68 *Quarta conclusio probatur 1. ex D. Thom.*

Ex quibus verbis duplex argumentum conficitur. Primum est: si Diuus Thomas sentiret, gratiam Christi esse simpliciter infinitam moraliter, vt facto argumento occurreret, non recurrisset ad dignitatem circumstantiæ personæ, sed ad gratiam habitualem, quæ licet sit physicè finita simpliciter, est infinita in ratione gratiæ moraliter, cum infinitas meriti vtpotè tantum moralis, non physicam, sed tantum moralem infinitatem petat in principio efficiente; sed non sic soluit D. Thomas argumentum: sed ad circumstantiam personæ recurrit, quæ est infinita simpliciter: ergo iuxta D. Thom. gratia Christi habitualis non est in ratione gratiæ simpliciter infinita moraliter. Secundum ad hominem; Auctores namque contrarij ad hoc gratiam Christi simpliciter infinitam in genere moris constituunt, vt sit causa meriti infiniti simpliciter; sed secundum D. Thom. gratia habitualis non est, quæ dat merito Christi Domini infinitatem: ergo ad hoc munus non est constituenda moraliter infinita simpliciter: non enim requiritur infinitas in causa efficiente, nisi pro infinitate in effectu causanda. 69 *Ex verbis D. Thom. duplex argumentum sumitur.*

Deinde suadetur conclusio: nam gratia Christi non est infinita simpliciter in ratione gratiæ moraliter, respectiuè ad subiectum in genere causæ formalis, nec respectiuè ad terminum, seu actum in genere causæ efficientis; sed vt in ratione gratiæ esset infinita moraliter, aliquo ex prædictis modis deberet esse infinita: ergo in ratione gratiæ non est simpliciter infinita moraliter. Minor exindè constat; nam si quæ alia infinitas moralis in ratione gratiæ posset imaginari, præter eas, quas recensuimus, maximè, æstimabilitas infinita ei ex connaturali coniunctione ad Verbum conueniens, ratione cuius adorari potest Latria; hæc autem infinitas in ratione gratiæ non est, sed humanitati, intellectui, & omnibus alijs, à Christo immediatè, vel mediatè assumptis communis. 70 *Deinde suadetur conclusio.*

Maior autem quantum ad primam partem probatur primò: nam in ordine ad subiectum, & in genere causæ formalis, vel esset infinita ab ipsa sanctitate Verbi formaliter, vel à modo reali intrinseco ex Verbo in gratiam redundante: non primum, alias animæ Christi, non solum esse sanctam sed etiam esse sanctificatiuam infinitè conueniret, cum forma eadem sit, & solum ex parte subiecti detur diuersitas: nec secundum, quia vt vidimus *in hoc tract. disput. 21.* ad humanitatem non deriuatur modus moralis intrinsecus illam sanctificans, & dignificans, sed diuina, & increata sanctitas illam se ipsa sanctificat, & vt docuimus *Tract.1. de Incarnatione disp.* 3. non à modo intrinseco, sed ab ipsa Verbi persona valorantur Christi operationes: ergo pariter, ad gratiam non deriuatur modus moralis intrinsecus, sed quidquid morale habet, præstatur immediatè à Verbo. Secundò probatur: nam gratia non constituit Christum infinitè acceptum ad gloriam per modum hæreditatis, nec terminum dilectionis Dei simpliciter infinitè: at hoc solum posset præstare in genere causæ formalis: ergo respectiuè ad subiectum in genere causæ formalis, non est in ratione gratiæ simpliciter infinita infinitate morali. 71 *Maior prob. 1.* *Secundò.*

Respondet Vincentius, acceptationem ad gloriam per modum hæreditatis præstari à gratia, prout qualitas physica est, vndè, & commensuratur cum physica entitate illius, posse tamen dare alteram acceptationem, videlicet, meritoriam, quatenus principiat actus meritorios Christi, in quibus, quantum est de se, condignitas infinita, gloriæ datur, etsi de facto 72 *Respondet Vincent.*

gloria

gloria infinita non fuerit Christo collata, quia ex parte facti repugnat.

73 *Sed contra.* Sed contra, & simul probatur secunda pars maioris nostri argumenti: gratia Christi, etsi principium sit actus meritorij Christo, quantum ad substantiam actus; non tamen est principium infinitæ dignitatis, qua gaudet: ergo non dat animę Christi acceptationem meritoriam ad gloriam. Consequentia euidens est; antecedens autem probatur primò, quia id docet D. Tho. locis vbi *proximè* relatis. Secundò, quia non est principium per modum formæ, nec principium effectiuum infinitæ dignitatis; ergo nullo modo est principium illius illius. Antecedens pro prima parte ex eo manifestum videtur; nam forma dignificans merita in genere causę formalis, prius in eodem genere sanctificat, & dignificat subiectum, & media sanctificatione subiecti dignificat opera; sed gratia habitualis non sanctificat humanitatem Christi infinitè, vt ostendimus, & admittit Vincentius: ergo non dignificat infinitè operationes Christi in genere causæ formalis.

74 *Arguitur ad hominem.* Pro secunda parte ostenditur primò ad hominem: si namq; gratia habitualis efficienter in prædictam dignitatem influeret, etiam virtutes residentes in potentijs, proximè in illam influerent: tùm, quia non est maior ratio, vt influat habitualis gratia, quam vt influant virtutes. Tùm etiam: quia influxus gratiæ, si detur, erit per modum radicis; & consequenter debet assignari aliquod principium proximum, quod aliud esse non potest, quam virtutes residentes in Christo: at virtutes istæ non influunt efficienter dignitatem infinitam in actus meritorios Christi, vt fatetur Vincentius: ergo nec gratia habitualis. Secundò, quia vt vidimus *Tract. 2. de Incarn. disputat.* 3. dignitas moralis operationum Christi infinita, præstatur à Deitate, vt à forma; & consequenter causam efficientem non habet, etsi meritum Christi infinitum *concretiuè* causam efficientem habeat, nempè, illam, quæ substantiam actus efficit: ergo gratia habitualis Christi, non influit efficienter in dignitatem moralem infinitam operationem illius. Et ex his soluta manent fundamenta Vincentij.

§. Vltimus.

Obiectionibus occurritur.

75 *Arguit 1.* ARguit primo: nam opera Christi habuerunt infinitam dignitatem moralem: ergo & gratia habitualis, quæ erat principium illius; omnis enim perfectio effectus debet præhaberi in causa. *Secundò.* Secundò; nam humanitas Christi habet dignitatem moraliter infinitam ex vnione ad Verbum: ergo etiam habitualis gratia. *Tertiò.* Tertiò: quia gratia habitualis est capax infinitæ dignificationis moralis: ergo illam ex vnione ad Verbum recepit. *Vltimò. S. Th.* Ac denique argumentari possumus in fauorem Vinc. ex D. Th. 3. *ad Annibaldum dist.* 13. *q. vnic. art.* 3. *in corpore*, ibi: *Gratia Christi finita fuit secundum essentiam, sed quatuor modis fuit infinita: vno modo quantum ad actum, quia concurrebat ad actum potentia infinita, cui erat vnita: alio modo quantum ad eos, in quos poterat operari, quia non limitabatur: tertiò modo quantum ad rationem medij, quia disponebat per modum congruentiæ ad vnionem infinitè distantium, quod nulla alia gratia creata facere poterat.* At istæ infinitates morales sunt, & tales simpliciter: ergo gratia Christi habitualis fuit simpliciter infinita moraliter.

76 *Respondetur ad primam obiectionem.* Respondeo ad primam, concesso antecedenti, negando consequentiam, quia infinitas meritorum Christi, non à gratia habituali, sed à gratia vnionis præstabatur: vndè necessum non erat, in gratia habituali præcontineri. *Ad secundam.* Ad secundam, distinguo consequens: infinitam dignificationem in ratione gratiæ, nego consequentiam: in ratione æstimabilitatis sibi, & alijs Verbo adiunctis, communis, concedo consequentiam. *Ad tertiam.* Et per hoc ad tertiam constat solutio: non enim est capax infinitudinis in ratione gratiæ ob rationes factas; benè tamen infinitæ æstimabilitatis, quam habet ex coniunctione ad Verbum.

77 *Ad quartam.* Ad quartam dicatur, omnes illas infinitates conuenire gratiæ Christi: cæterum nullam illarum esse simpliciter talem, sed secundum quid, & extrinsecam; non enim concurrit ad actus infinitos, dando infinitatem, sed tantum, vt coniuncta principio illam communicanti: hæc autem coniunctio, extrinsecam tantum infert infinitatem, nec ratione sui se extendit infinitè in causando moraliter, sed ratione gratiæ vnionis, nec dispositio ex forma infinita, ad quam disponit, infinitatur intrinsecè: sicut nec actus ex obiecto infinito intrinsecam venatur infinitatem. Et quidem si ex hoc capite infinita esset simpliciter, etiam intellectus, & aliæ potentiæ, quę humanitatem congruè disponebant ad vnionem ad Verbum, infinita essent simpliciter.

78 *Corollarium ex dictis.* Ex dictis colligitur, sententiam, quam ex Bonauentura refert Vincentius, docente, gratiam Christi fuisse infinitam simpliciter in ratione capitalis in ordine ad affectus, quos efficienter causat; non autem vt erat singularis personæ, & in ordine ad subiectum, sustinendam non esse; non enim stat infinitas formæ in genere causæ efficientis, absque infinitate in genere causæ formalis, cum efficientia, in formali formæ causalitate fundetur. Et hæc de ista disputatione applicanda litteræ Magistri *in* 3. *dist.* 13. §. 1. ad illa verba: *Gratia plenitudinem recepisse.* *M. Sent.*

DISPVTATIO XXVII.

An Christi gratia, & sanctitas augeri potuerit?

§. I.

Quibusdam præsuppositis referuntur sententiæ.

IN hac Disputatione tria, vt extra controuersiam, & indubitata supponimus. Primum est, sanctitatem à gratia vnionis humanitati præstitam nullatenus augeri potuisse. Quod patet: tùm, quia ab illa infinitè fuit sancta; infinito autem fieri additionem repugnat. Tùm etiam; quia cum gratia vnionis donum substantiale sit, incapax est incrementi. Tùm denique quia ab initio fuit diuinitas, quæ istam sanctitatem præstat, sufficienter vnita, vt suum quasi effectum adæquatè exhiberet: ergo illum de facto præstitit; & consequenter nunquam potuit sanctitatem perfectiorem præstare. 1 *Supponitur 1.*

Secundum est, gratiam Christi habitualem de facto non fuisse auctam, nec potuisse de lege ordinaria Dei. Quod patet ratione Diu. Thom. *in præsenti art.* 12 gratia enim, cum ad terminum peruenit, non suscipit incrementum: quo circa in beatis gratia intrinsecè non augetur, quia est in termino: gratiam autem augeri, est proprium viatorum tendentium ad terminum non comprehensorum, qui iam in termino sunt: at gratia Christi est gratia comprehensoris existentis iam in termino; fuit namque ab initio suæ conceptionis beatus: ergo incrementum nunquam suscepit, nec potuit de lege ordinaria Dei. 2 *Supponitur 2.*

Si opponas id, quod dicitur *Lucæ cap.* 2. *Puer autem Iesus proficiebat sapientia, ætate, & gratia apud Deum, & homines*: ergo gratia Christi potuit augeri, & de facto fuit aucta. Respondeo ex D. Thoma *art.* 12. *ad* 3. Christum Dominum profecisse in sapientia, & gratia, non secundum ipsos habitus sapientiæ, & scientiæ augmentatos, sed tantum secundum effectus, quia, scilicet, ætate crescente opera perfectiora faciebat. Qua interpretatione ad prædictum testimonium vsi sunt Damascenus *lib.* 3. *fidei cap.* 22. Bernardus *homil.* 2. *super Missus est*, Bonauentura *Lucæ cap.* 2. Eutimius *ibidem*, Cyrillus *lib.* 1. *Thesauri cap.* 7. & 1. *in Ioannem cap.* 17. Hieronymus in illud *Esaiæ* 7. *vt sciat reprobare malum, & eligere bonum*: & alij plures. 3 *Si opponas. Respondetur.* S.Thom. *Damasc. Bernard. Bonau. Eutim. Cyril. Hieron.*

Sed dices: eodem modo dicitur Christum creuisse in gratia, quo in ætate, & in sapientia; sed verè in ætate creuit, & non solum in operibus ætati proportionatis: verò etiam in habitibus sapientiæ profecit, quia, esto scientia infusa Christi non fuerit magis intensa; decursu tamen temporis habitus naturalis scientiæ acquisiuit, iuxta D. Thom. *infra q.* 10. *art.* 4. ergo etiam in habitu gratiæ creuit. Respondeo, quòd licet eisdem verbis de gratia, ac de ætate, & sapientia prædictum testimonium loquatur, non tamen eodem sensu, eo quod incrementum ætatis, & profectus in habitibus sapientiæ acquisitis, non obstant statui comprehensoris existentis iam in termino: sicut obstat incrementum gratiæ. 4 *Sed dices.* S.Thom.

Tertium, quod supponimus est, non ita potuisse gratiam Christi habitualem augeri, vt ratione huius augmenti Christus, in quantum homo, diceretur sanctior absolutè, sed tantum secundum quid, & addito, scilicet, sanctior sanctitate accidentali. Quod patet; nam Christus, vt homo, fuit à diuinitate sanctus infinitè simpliciter: ergo, quamuis illius habitualis gratia augeretur intensiuè, & ratione huius augmenti, diceretur sanctior secundum quid; non tamen posset dici sanctior absolutè, & simpliciter: sicuti quamuis opera Christi à personæ dignitate infinita simpliciter, ob excessum ex obiecto, vel alijs circumstantijs magis meritoria secundum quid possint dici; non tamen magis meritoria, aut satisfactoria simpliciter, eo quod ex personæ dignitate omnia sunt infinitè meritoria, & satisfactoria simpliciter. 5 *Tertiò supponitur.*

Sed dices: quamuis Christus, vt homo, sit à diuinitate sanctus infinitè simpliciter, suscipit à gratia habituali, denominationem sancti absolutè: ergo pariter ab illa in gradu intensiori diceretur absolutè sanctior quamuis infinitè sanctus 6 *Dices.*

Reſpōdeo. ctus ſupponatur. Reſpondeo, prætermiſſo antecedenti, negando conſequentiam, eo quod denominatio ſancti comparatiua non eſt; benè tamen denominatio ſanctioris, aut magis ſancti.

7 *Explicatur difficultas.* His poſitis, quod in dubium vertimus, eſt, an gratia Chriſti habitualis potuerit intenſiuè creſcere de potentia abſoluta? Circa quod tres reperio Theologorum ſententias. *Prima ſententia.* Prima negans eſt, quam tuentur Scotus *in 3. diſt. 13. §. ad 2 quæſt.* Bonauentura *ibidem art. 1. q. 2.* Ricardus *in ead. diſt. q. 1. artic. 2.* Durandus *q. 1.* & Clarius *in 1. diſt. 17. q. 9. num. 8* Caietanus *2. 2. q. 24. art. 7. in præſenti art. 12. & ſupra art. 9 & quæſt. 10. art. 4.* quem ſequitur ex noſtris Thomiſtis Nazatius *in præſenti art. 12. controuerſ. vnic.* *Scotus. Bonau. Ricard. Durand. Clarius. Caiet. Nazar.*

8 *Secunda ſententia.* Secunda ſententia docet, ſi intenſio fiat per gradus ethereogeneos, & diuerſæ perfectionis, gratiam habere terminum augmenti intenſiui, vltra quem non poteſt creſcere de potentia abſoluta, & illum gradum attigiſſe habitualem gratiam in Chriſto; ac proindè nec de potentia abſoluta potuiſſe incrementum intenſiuum ſuſcipere. Si autem intenſio qualitatum fiat per gradus eiuſdem rationis non habere terminum intenſionis, ſed poſſe in infinitum extendi; ac proinde gratiæ Chriſti non repugnare vlteriorem inteſionem, attenta potentia abſoluta Dei. *Lorca.* Hanc tenet Lorca *in præſenti diſp. 43.* quem ſequuntur aliqui Recentiores.

9 *Tertia ſententia.* Tertia abſolutè docet, gratiam Chriſti potuiſſe intenſiuè augeri de potentia abſoluta. Hanc tenent Capreolus *in 3. diſt. 13. quæſt. vnic. art. 3. & in 1. diſt. 17. q. 2. art. 2.* Medina *in præſenti q. 3 art. 12.* Bañez *2. 2. q. 24. art. 7. dub. 2.* Aluarez *diſput. 36.* Illuſtriſſimus Arauio *dub. 3.* & Zippulus *dub. vnic. §. 2.* Tenent etiam ex PP. Societatis Valentia *diſp. 3. q. 2. punct. 3.* Suarez *diſput. 22. ſect. 2.* Vazquez *diſp. 47 cap. 1.* Turrianus *2. 2. diſp. 68. dub. 6.* Coninch *diſp. 22. dubitat. 5.* Meratius *Tractat. de Charitate diſp. 41. ſect. 2.* & frequentius Recentiores. *Capreo. Medin. Bannez. Aluar. Arauio. Zippul. Valent. Suarez Vaſq. Turrian. Coninch. Merat.*

§. II.

Potuiſſe intenſiuè augeri, probatur.

10 *Prima concluſio prob. 1. ex D.Th.* PRo cuius explicatione ſit PRIMA CONCLVSIO. *Gratia Chriſti habitualis potuit eſſe maior intenſiuè de potentia abſoluta.* Et oſtenditur primò ex D.Th. *2. 2. q. 24. art. 7. in corpore,* illis verbis: *Ipſa charitas ſecundum rationem propriæ ſpeciei terminum augmenti non habet; eſt enim participatio quædam infinitæ charitatis, quæ eſt Spiritus Sanctus: ſimiliter etiam cauſa agens charitatem eſt infinitæ virtutis, ſcilicet Deus; ſimiliter etiam ex parte ſubiecti terminus huic augmento præfigi non poteſt, quia ſemper charitate creſcente, ſuperexcreſcit habilitas ab huiuſmodi augmentum.* Et in *1. diſt. 17. q. 2. art. 4.* ibi: *Id, ad quod mouetur anima in augmento charitatis, eſt ſimilitudo diuinæ charitatis, ad quam, cum infinita ſit, infinitum poteſt accedi plus, ac plus, & nunquam adæquabitur perfectè.* Idipſum docet ad Annibalum *in ead. diſt. q. 2. art. 4. in corp.* Sed eadem ratio eſt de gratia, ac de charitate, quoad termino augmenti carere, poſſeque in infinitum augeri: tùm, quia id docent omnes Theologi: tùm etiam, quia charitas conſequitur gratiam, vt proprietas eſſentiam; & conſequenter, ipſa creſcente, & gratia creſcere debet. Tùm denique, quia quo magis Deum diligimus (quod per charitatis augmentum præſtatur) eo magis nos Deus diligit; terminus autem dilectionis Dei eſt gratia habitualis; & conſequenter maioris dilectionis, maior & intenſior gratia: ergo gratia habitualis terminum augmenti non habet, ſed qualibet quantumcumque intenſa data, poteſt amplius, & amplius augeri; & conſequenter gratia Chriſti habitualis potuit incrementum intenſiuum ſuſcipere de potentia abſoluta.

11 *Prima ſolutio.* Reſpondebis primò, D. Thom. loqui de augmento intenſiuo charitatis per gradus homogeneos ſimiles, & eiuſdem rationis; ſic autem verum eſt charitatem termino ſui augmenti carere: non autem de intenſione per gradus diſſimiles, & diuerſæ rationis; ſic namque terminum augmenti habet vltra quem nequit augeri de potentia abſoluta. Ex quo ſolum ſequitur, gratiam Chriſti potuiſſe augeri de potentia abſoluta; ſi intenſio fiat per gradus omninò ſimiles, & eiuſdem rationis; non vero ſi fiat per gradus ethereogeneos, & diuerſæ rationis.

12 *Dupliciter impugnatur.* Sed contra primò: nam D.Thom. exindè probat, charitatem termino augmenti carere, quia non habet, vnde limitetur, ſcilicet, nec ex propria ſpecie, nec ex parte agentis, nec ex parte ſubiecti, ex quibus ſolum capitibus poteſt formæ augmentum limitatum competere: ergo ſentit, non habere terminum augmenti, ſiuè intenſio fiat per gradus ſimiles, ſiue per gradus diſſimiles. Secundò, nam D. Thom. abſolute affirmat, charitatem poſſe in infinitum augeri: ergo ſentit, vel intenſionem fieri per gradus ſimiles, & eiuſdem rationis, ſi hoc neceſſarium ſit, vt termino augmenti careat, vel non repugnare, quod infinitum augeatur, quamuis intenſio per gradus diſſimiles fiat.

Reſpondebis ſecundò ex Caietano *2. 2. quæſt. 24. artic. 7.* Diuum Thomam loqui de charitate viatoris, ſic autem verum eſt poſſe in infinitum creſcere, & termino augmenti carere; non autem loqui de charitate abſolutè, & reſpectu omnis ſtatus, quem poteſt habere: eum enim ad ſtatum termini, ſcilicet, comprehenſoris, charitas peruenit, amplius augeri repugnat. 13 *Reſpondebis 2. ex Caietan.*

Quod ſi in contrarium objicias illa verba D. Thomæ *Ipſa charitas ſecundum rationem propriæ ſpeciei terminum augmenti non habet:* ergo ſentit D. Thom. charitati repugnare, ad vltimum terminum ſui augmenti pertingere, vltra quem ei augeri repugnet. Reſpondet Caietanus, ly *ſecundum rationem propriæ ſpeciei,* non eſſe accipiendum reduplicatiuè, ita, vt ex ratione ſuæ ſpeciei illi terminus augmenti repugnet, ſed ſpecificatiuè, & negatiuè, ideſt, ex ratione ſuæ ſpeciei terminum augmenti non petit, quamuis ex alio capite poſſit illi terminus augmenti competere: ſicut iſta propoſitio eſt vera: *Charitas ſecundum propriam ſpeciem non eſt connexa cum fide,* non quia connexio cum fide charitati repugnet, ſed quia ex conceptu ſpecifico illam poſitiuè non petit; quamuis aliundè poſſit connexio cum fide charitati conuenire, ſcilicet, ex ſtatu viæ. 14 *Si in contrarium obijciatur 1. Reſpondet Caietanus.*

Si opponatur ſecundò: quantitas intenſiua charitatis viæ, & charitatis Patriæ, eſt eiuſdem rationis: ergo ſi quantitas charitatis viæ terminum intenſionis non habet, nec illum habet quantitas charitatis in Patria. Reſpondet Caietanus primò, diſtinguendo duplicem charitatis intenſionem, vnam ſumptam ex obiecto, & alteram ex ſubiecto ſecundum maiorem habilitatem: & aſſerit, primam eſſe eiuſdem rationis in Patria, & in via; ſecundam verò eſſe diuerſæ rationis, & ſecundum neutiam poſſe in Patria in infinitum augeri, quia iam in termino eſt, vltra quem non eſt dabile augmentum: ſicut quantitas pueritiæ, & quantitas virilitatis eiuſdem rationis eſt; & tamen quantitas in ſtatu pueritiæ poteſt in infinitum augeri, hoc eſt, intra illum ſtatum termino caret; in ſtatu autem virili amplius augeri repugnat. Secundò reſpondet, negando antecedens: cum enim regula in ſtatu Patriæ, & viæ diuerſæ rationis ſit quantitas charitatis in vtroque ſtatu diuerſæ rationis. 15 *Si opponatur 2. Reſpondet Caietanus 1. Secundò.*

Quidquid tamen ſit de veritate huius doctrinæ, de qua *2. 2. q. 24. art. 6. & 8.* tradita ſolutio breuiter reijcitur primo. Ratio, qua D. Thom. probat, charitatem terminum augmenti non habere in ordine ad potentiam Dei abſolutam, æquè probat de charitate Patriæ, ac de charitate viæ: ergo vel dicendum eſt, pro vtroque ſtatu conuincere, vel pro nullo eſſe efficacem. Probatur antecedens: ratio, qua vtitur D. Tho. eſt quia Deus efficiens charitatem eſt infinitæ virtutis, potentia receptiua illius limite caret, & charitas ex ſua ſpecie terminum augmenti non petit: at tria illa illimitationis capita reperiuntur in charitate comprehenſoris: ergo ratio D. Tho. vel probat de charitate Patriæ, vel non conuincit de charitate viæ. 16 *Impugnatur Caietani ſolutio 1.*

Secundò ex D.Thoma *infra q. 10 art 4. ad 3.* ibi: *Dicendum, quod ſicut ſupra dictum gratia, quod non poteſt eſſe maior gratia, quam gratia Chriſti per reſpectum ad vnionem Verbi: idem etiam dicendum eſt de perfectione diuinæ viſionis, licet abſolutè conſiderando, poſſit eſſe aliquis gradus ſublimior ſecundum infinitatem diuinæ potentiæ.* Ex quibus verbis tale argumentum conficio: eadem ratio eſt quoad augmentum intenſiuum de charitate Patriæ, ac de viſione beatifica terminum augmenti non habet ſpectu omnipotentiæ Dei, cum poſſit dari quacumque viſione data, aliquis gradus ſublimior, ſecundum omnipotentiæ infinitatem: ergo charitas in Patria terminum augmenti non habet, ſed quacumque data charitate, in infinitum poteſt augeri *Secundò impugnatur. S.Thom.*

Reſpondebit primò, D. Thom. non loqui de gradu ſublimiori luminis, aut viſionis, ſed de gradu ſublimiori abſolutè, & ſine aliqua additione: ſic autem verum eſt, dari gradum ſublimiorem viſione beatifica Chriſti, & qualibet alia viſione; nam quilibet gradus ſubſtantiæ ſublimior eſt abſolutè qualibet viſione beatifica. 18 *Reſpondebis 1.*

Vel ſecundò reſpondebis, loqui D. Th. de ſublimiori gradu ſpecificè, non de ſublimiori gradu intenſiuè: & ſic verum eſt, eſſe poſſe ſublimiorem gradum viſione beatifica Chriſti, & qualibet alia viſione, nam lumen gloriæ, & viſio beatifica poſſunt multiplicari ſpecificè ſine fine. 19 *Secundo.*

Vel tertiò reſpondebis, lumen gloriæ, quia eſt qualitas ſolum Patriæ cæleſtis, excipiendum eſſe à formis terminabilibus ad ſummum, & in Chriſto eſt in ſummo ſecundum legem ordinatam Dei, non ſecundum abſolutam potentiam: & idem de viſione beatifica eſt dicendum; ſecus autem de charitate, quæ non eſt qualitas propria Patriæ cæleſtis, ſed communis Patriæ, & viæ. 20 *Tertiò.*

Vel denique reſpondebis ex Caietano *loc. alleg.* gradus diuinæ viſionis dupliciter creſcere poſſe, nimirum ex perfectiori & ſu- 22 *Denique*

respondebis. & sublimiori lumine, vel ex perfectiori, & sublimiori intellectu: vt si Angelus æquali lumine gloriæ illustretur cum homine, gradus visionis Angelicæ sublimior erit, non ex perfectiori lumine, sed ex perfectiori intellectu equali illustrato lumine: & si duo Angeli lumine æquali illustrentur, visio Angeli perfectioris, sublimioris gradus erit ex perfectiori intellectu. Gradus ergo visionis beatificæ sumpti ex perfectione intellectualis naturæ sine fine crescere possunt, & quoad istos terminum augmenti non habent; secus autem gradus ex lumine gloriæ sumpti.

22 *Reijcitur prima solutio 1.* Sed nulla ex his solutionibus argumento satisfacit, & prima reijcitur primò: nam de illis gradibus loquitur D. Thom. *in solutione argum.* de quibus in argumento; aliàs extra chorum psalleret, nec solueret argumentum; sed gradus, de quibus argumentum procedebat, non sunt gradus absolutè, & aliorum generum, sed gradus visionis beatificæ, vt argumento sequenti euidenter constabit: ergo in solutione argumenti, non de gradibus diuersorum generum loquitur, sed de gradibus visionis.

23 *Secundò.* Secundò, nam D. Thomas gradum sublimiorem visione beatifica Christi concedit possibilem de potentia absoluta; non autem de lege ordinaria; gradus autem absolutè sublimior, si fortè sublimior est gradu quilibet substantiæ visione beatifica Christi, de quo inter Theologos non modicum dissidium versatur, de facto in rerum natura inuenitur: ergo non loquitur de gradu sublimiori absolutè, sed de gradu visionis beatificæ.

24 *Contra 2. solutionẽ facit 1.* Deinde secunda solutio reijcitur primò ex Caietano *loco allegato*, quia lumen gloriæ non est multiplicabile specifice de potentia absoluta, cum, quodcumq; lumen assignetur, idem obiectum, & eodem modo respiciat, ac lumen, quod de facto datur; specifica autem luminum gloriæ diuersitas cum respectu ad idem obiectum, & eodem modo tale obiectum respiciendi repugnet: ergo repugnant etiam de potentia absoluta gradus visionis beatificæ specificè diuersi; & consequenter de illis D. Thomas non loquitur.

25 *Facit 2.* Secundò, nam si lumen gloriæ esset genus per species differentes diuisibile, lumen gloriæ Angelicum, & lumen humanum beatificum, de facto differrent specificè, cum nullum aptius principium ad varianda lumina specificè posset constitui, quam respectus diuersarum potentiarum; & consequenter diuersorum obiectorum tales potentias specificantium: at lumen Angelicum non distinguitur specificè à lumine beatifico humano: tùm, quia ex hoc sequeretur, gratiam habitualem Angelorum specificè à nostra differre, quod nullus Theologorum admisit. Tùm etiam, quia alias gradus sublimior visione beatifica Christo de facto concederetur, & non solum de possibili, cum gradus visionis Angelicæ esset diuersæ speciei; & consequenter sublimior gradu visionis beatificæ Christi: ergo diuersitas specifica luminum nulla potentia est possibilis.

26 *Denique facit.* Denique, nam hoc admisso, non soluitur argumentum. Quod probo; nam si, non obstante limitatione luminis gloriæ sumpti genericè, sunt possibiles gradus specificè differentes, perfectioresque sine fine: ergo non obstante limitatione specifica luminis beatifici humani, erunt possibilia lumina indiuidualiter differentia, inæqualiaque sine fine in perfectione indiuiduali: ergo pariter non obstabit limitatio specifica, possibilitati gradualis excessus sine fine.

27 *Tertia solutio impugnat 1. Secundò.* Deinde tertia solutio reijcitur primò: quia omninò voluntariè asseritur, qualitatem Patriæ cœlestis propriam, termino augmenti carere, & qualitates communes Patriæ, & viæ per augmentum summum terminari. Secundò, nam charitas, prout est viæ, non habet augmenti terminum: ergo si qualitas Patriæ propria, terminum augmenti non habet, charitas cœlestis Patriæ nequit terminum habere.

28 *Tertiò.* Denique, nam sequeretur, qualitates proprias viæ posse sine termino augeri, videlicet, fidem, & spem: ex quo vlterius fiet, gratiam habitualem posse augeri in infinitum, cum nullus Theologorum diuersitatem admiserit inter gratiam, & fidem quoad hoc, quod est penès summum terminari. Patet sequela: qualitas, quæ est propria Patriæ, potest sine termino augeri iuxta tertiam solutionem; sed status viæ est accommodatior augmento: ergo qualitates propriæ viæ sine termino augmentabiles erunt.

29 *Vltima dupliciter venit reijcienda.* Tandem vltima solutio reijcienda venit primò; quia falsum est, quod supponit, nempè, inæqualitatem gradualem visionum sumi ex inæqualitate intellectuum, de quo t. *part. quæst.* 12. *art.* 5. & 6. vbi non solum à Discipulis D. Thomę, verum ab aliis, qui partialiter intellectum, & lumen in visionem influere docent, opposita sententia defenditur.

30 *Tertiò.* Deindè, nam illa sententia admissa, adhuc argumentum non soluitur. Quod probo: nam ratio, quare lumen glorię, & charitas terminantur vsque ad summum est, quia sunt formę specifice limitatę: at hęc ratio deficit, admisso visionem beatificam non terminari per summum quoad gradus ex naturæ intellectuali desumptos: ergo, hoc admisso, etiam admittendum est, termino augmenti carere penès gradus ex lumine gloriæ sumptos. Probo minorem: visio beatifica non minus est limitata in essentia specifica, quam charitas, & lumen gloriæ: & tamen iuxta solutionem datam est sine fine augmentabilis penès gradus est sumptos ex inæqualitate intellectuum: ergo limitatio specifica non obstat illimitationi graduali penès gradus sumptos ex inæqualitate intellectuum; & consequenter obstare non poterit illimitationi graduali penes gradus sumptos ex inæqualitate luminis.

§. III.

Vlterior nostræ conclusionis probatio.

SECVNDO principaliter suadetur conclusio ex Diuo Thoma *in præsenti art.* 12. *ad* 2. quod ita procedebat: *Augmentum gratiæ fit per virtutem diuinam; sed virtus diuina, cum sit infinita, nullo termino coarctatur: ergo videtur, quod gratia Christi potuerit esse maior.* Cui argumento his verbis respondet: *Ad secundum dicendum, quòd virtus diuina, licet possit facere aliquid maius, & melius, quam sit habitualis gratia Christi; non tamen posset facere, quod ordinaretur ad aliquid maius, quam sit vnio personalis ad Filium vnigenitum à Patre: cui vnioni sufficienter correspondet talis mensura gratiæ secundum definitionem diuinæ sapientiæ.* Ergo sentit D. Thom. posse esse gratiam habitualem intensiuè maiorem, quam sit gratia habitualis Christi, etsi non possit esse, etiam per omnipotentiam Dei gratia ad maius bonum ordinata, quam sit hypostatica vnio. 31 *Secundò principaliter suadetur clusio. S. Thom.*

Respondebis ex Caietano *in præsenti circa solut. ad* 2. D. Tho. intelligendum esse, non de gratia maiori intensiuè, quam gratia Christi habitualis, sed de meliori entitate: & sic verum est, Deum posse facere aliquid melius, quam sit gratia Christi habitualis, imò quæcumque substantia est entitatiuè melior, hoc est, perfectior in linea entis. 32 *Respõdebis Caietanus.*

Sed contra primò: nam in eodem sensu loquitur *hic* Diuus Thom. de meliori possibili gratia habituali Christi, in quo *infra q.* 10 *art.* 4. *ad* 3. de meliori visione beatifica, vt constat ex illis verbis: *Dicendum, quod sicut supra dictum est de gratia*, nempè, *in præsenti art. quod non potest esse maior per respectum ad vnionem Verbi, &c.* Sed ibi loquitur D. Thom. non de perfectiori entitate absolutè, sed de gradu perfectiori visionis, vt fatetur Caietanus: ergo *hic* non loquitur de entitate absolutè meliori, sed de meliori gratia possibili, gratia habituali Christi. 33 *Sed cõtra primò. S. Tho.*

Secundò, quia argumentum procedebat non de meliori entitate, sed de perfectiori gratia, vt constabit intuenti: ergo D. Thom. *in solut. argum.* non de meliori entitate absolutè, sed de gratia perfectiori loquitur. Tertiò, nam, si D. Tho. sentiret, gratiam ex se terminum augmenti habere, esseque summam in Christo, facilius argumento occurreret, asserendo, quod licet diuina virtus infinita sit in se; quia tamen ex parte facti repugnat, quod gratia vltra proprios terminos crescat, & gratia Christi est in summo, ideò non potest augeri, quam ad meliorem entitatem recurrens, quod extra rem argumenti videtur. Cum ergo non sic argumento facto occurrat, signum manifestum est, Angelicum Doctorem sensisse, posse esse de potentia absoluta gratiam intensiue maiorem gratiæ habitualis Christi. 34 *Secundò. Tertiò.*

Denique nam D. Thom. loquitur de meliori possibili de potentia absoluta; non tamen de lege ordinaria; at entitas melior gratia Christi absolute de facto, iuxta Caietanum, existit: ergo non loquitur de entitate entitatiue meliori, sed de gratia perfectiori. Et vrgetur contra Caietanum ad hominem; ipse namque ex eo quod D. Thom. *infra q.* 10. *art.* 4. *ad* 3. loquitur de gradu excedente visionem Christi beatam, possibili tantum de potentia Dei absoluta, & gradus entitatiue melior de facto in rerum natura existit, infert, non de gradu absolutè meliori visione *ibi* loqui D. Thom. Sed eadem ratio vrget, vt *in præsenti*, non de entitate meliori, sed de meliori gratia loquatur: ergo sic accipiendus est. 35 *Denique S. Thom*

Respondebis secundò, D. Thom. intelligendum esse, non de gratia specifice eadem, intensiueque perfectiori, sed de gratia specifice diuersa, & perfectiori specifice, hancque possibilem esse: ceterum ex hoc non infertur, gratiam Christi potuisse intensiorem esse de potentia absoluta. *Respondebis 2.*

Sed contra hanc solutionem obstat primò frequentior Theologorum sententia 1. 2. *q.* 112. asserentium, implicare contradictionem, gratiam habitualem specifice diuersam ab ea, qua de facto sanctificamur. Secundò, nam sententia opposita admissa, interpretatio adducta non potest contextui D. Tho. congruere, nam argumentum, quod soluit D. Thom. procedebat de gratia maiori gratia Christi per augmentum, vt constat ex maiori assumpta, scilicet, augmentum gratiæ fit per virtutem diuinam, ex qua assumpta pro minori infinitate diuinę potentię infert, posse esse gratiam maiorem habitualis gra- 36 *Obstat 1. aduersus traditam solutionẽ Secundò.*

gratiæ Christi: in quo discursu D. Tho. loqui de gratia maiori, gratia Christi per augmentum factibile virtute diuina, à nullo oculos non claudente negabitur: ergo, vt ad rem loquatur D. Thom. *in solut. argumenti*, non de gratia maiori specifice; hic enim excessus non fit per augmentum gratiæ, sed per distinctæ gratiæ productionem, sed de gratia maiori gradualiter intensiue loqui debet, alias solutio D. Thomæ argumento facto accommodari non poterit. *Probatur minor.*

37 *Tertiò.* Tertiò, nam si D. Thom. sentiret, gratiam sumptam specifice per summum gradum gratiæ terminari, & gratiam Christi ad illum gradum pertingere, melius argumento occurreret, asserendo, quod licet virtus Dei augmentatiua gratiæ infinita sit; quia tamen ex parti facti repugnat, vltra summum terminum augeri: ideò non est possibilis gratia maior gratia Christi. Quæ solutio cuilibet mediocriter capaci occurrit in sententia supposita: at D. Thom. non fuit vsus hac solutione, sed illa, quam ex ipso adduximus, asserens, esse quidem maiorem gratiam possibilem de potentia absoluta; non tamen secundum mensuram per diuinam sapientiam præfixam: ergo non de gratia specifice, sed gradualiter meliori loquitur D. Thom. in solutione adducta.

38 *Denique principaliter suadetur conclusio.* Tertiò principaliter suadetur conclusio; dilectio Dei amicabilis non habet terminum, sed quacumque data potest Deus hominem magis, ac magis diligere amicabiliter: ergo gratia habitualis non habet terminum intensionis vltra quem magis, ac magis à Deo intendi non possit; & consequenter gratia habitualis Christi potuit esse maior intensiue de potentia absoluta. Secunda consequentia ex prima euidenter colligitur: Prima ex antecedenti: tùm, quia gratia habitualis est terminus dilectionis amicabilis Dei; & consequenter dilectione crescente, crescit intensiue gratia. Tùm etiam, nam Deum diligere hominem, est illi velle bonum; & consequenter magis diligere, est velle illi maius bonum: ergo Deum hominem magis diligere amicabiliter, est velle illi maius bonum, quod est obiectum dilectionis amicabilis; sed hoc bonum est gratia habitualis, vel visio beatifica: ergo, crescente dilectione amicabili Dei, debet crescere gratia habitualis, vel visio beatifica, quæ cum crescere non possit, absque incremento gratiæ habitualis, implicabit dilectionem amicabilem esse maiorem absque maiori gratia habituali; & consequenter si dilectio amicabilis Dei ad hominem sine termino crescere potest, etiam gratia habitualis est sine termino augmentabilis.

39 Antecedens autem probatur primò; dilectio Dei ad hominem absolute non habet terminum; sicut nec omnipotentia, nec beneficentia diuina: ergo pariter nec dilectio amicabilis. Secundò, inimicitia hominis ad Deum non concluditur aliquo termino; sicut nec status peccati; non enim potest homo tantum peccare, quin possit magis, ac magis peccare, & consequenter quin possit magis, ac magis crescere in inimicitia ad Deum, quam peccatum mortale essentialiter consequitur: ergo amicitia Dei ad hominem termino caret; & consequenter dilectio amicabilis; alias maiorem amplitudinem dabimus homini in peccando, & Deum odio habendo, quam Deo in diligendo amicabiliter hominem, quod absurdum videtur.

40 *Respondebis primò.* Respondebis primò, concesso antecedenti, negando consequentiam; nam vt dilectio amicabilis Dei termino careat, non est necessarium, quod gratia habitualis specificè sumpta sit gradualiter infinitè augmentabilis, sed sufficit, quod sumpta generice, sit specie multiplicabilis, sine termino per differentias specificans in perfectione inæquales. Vel secundò respondebis, negando antecedens, ad primam probationem, negando consequentiam; nam dilectio Dei absolute, non habet pro termino bonitatem aliquam determinatam specificè, sed sumptam genericè, sub quo genere latent infinitæ species bonitatis possibiles in perfectione inæquales, quas diuina dilectio potest homini communicare sine termino; & consequenter sine termino crescere: dilectio autem amicabilis Dei habet pro termino bonitatem determinatam specificè limitatam quoad essentiam; & consequenter, etiam quoad accidentia: vnde non potest sine termino crescere; sicut nec illius obiectum. Et ex his ad secundam probationem, negabis consequentiam; nam status peccati, & inimicitiæ ad Deum consurgit ex peccatis specificè differentibus, & sine termino possibilibus: & idcircò termino caret; amicitia autem Dei ad hominem consistit in actu determinato specifice, cuius obiectum est bonitas specifice sumpta termino augmenti conclusa; & ideo sine termino augmentabilis non est.

41 *Prima solutio reijcitur primò.* Sed neutra solutio argumento facto satisfacit: non prima: tum, quia innititur falsæ doctrinæ de multiplicabilitate specifica gratiæ, quæ meliori Theologorum parti semper displicuit. Tùm etiam, nam si genus gratiæ, non obstante, quod limitatum sit, potest differentijs sine termino inæqualis perfectionis determinari, ergo etiam limitata poterit differentijs *secundò.* indiuidualibus in perfectione inæqualibus sine termino astnari. Ex quo vlterius infertur, posse etiam gradibus inæqualibus sine termino perfici; si namque limitatio specifica non obstat infinitati syncathegorematicæ differentiarum indiuidualium sine termino cur obstare poterit gradibus intensiuis synchategorematicè infinitis.

Deindè secunda solutio reijcitur, quia petit manifestè principium; argumentum enim contendit non esse præfixum terminum intensionis gratiæ ab intrinseco, eo quod diuina dilectio amicabilis termino caret. Quod probatur; tùm a paritate dilectionis Dei absolutæ, quæ nullis terminis coarctatur: tùm ab inconuenienti; non enim potest non apparere inconueniens, quod inimicitia hominis ad Deum terminum incrementi non habeat, & quod amicitia hominis ad Deum, non possit sine termino crescere: ergo asserere dilectionem Dei amicabilem non posse sine termino augeri, quia gratia sumpta specificè, quæ est illius obiectum, termino augmenti concluditur, non est argumentum soluere, sed principium petere. Quod amplius *conclus. sequenti* constabit. 42 *Secundò reijcitur*

§. IV.

Obiectionibus in contrarium occurritur.

43 *Arguitur primò ex D. Thom.* Contra istam conclusionem oppones primò D. Thom. *in 3. dist. 13. q. 1. art. 1. quæstiunc. 2. ad 2.* quod ita procedebat: *Omni finito potest aliquid maius intelligi, & Deus potest aliquid maius facere; sed in littera dicitur, quod Deus illi maiorem gratiam conferre non potuit, nec potest plenior intelligi: ergo est infinita.* Cui argumento his verbis respondet. *Dicendum, quòd verba illa intelligenda sunt quantum ad rationem gratiæ, quia omne, quod pertinet ad perfectionem gratiæ, collatum ei fuit: unde multa alia potest Deus facere, sed non pertinerent ad rationem gratiæ, sicut potest homini multas alias perfectiones naturales, & essentiales addere, sed hæc non essent de ratione hominis, & esset tunc alia species, & non homo. Vel dicendum, quod licet quantum est in se posset facere maiorem gratiam quantum ad essentiam, quam sit Christi; tamen nulla maior posset esse, cuius capacitas creata sit capax, nec posset facere aliquam capacitatem, quæ non esset creata.* Quibus verbis duplicem solutionem præbet argumento facto, & vtraque conclusioni nostræ videtur contraria. Ex prima sic arguitur, omne, quod pertinet ad perfectionem gratiæ collatum fuit humanitati Christi: vnde etsi alia multa posset Deus facere; ad perfectionem tamen gratiæ non pertinerent, vt expressè docet D. Thom. at si gratia Christi possit intensiue augeri non fuisset illi collatum, quidquid pertinet ad perfectionem gratiæ, & posset Deus aliquid facere ad rationem gratiæ pertinens; cum maior illa intensio ad rationem gratiæ attineret, & de facto humanitati Christi concessa non fuisset: ergo gratia Christi non potuit intensiuè augeri de potentia absoluta. Ex secunda solutione tale argumentum conficitur: licet Deus posset facere maiorem gratiam quantum ad essentiam, quam sit gratia Christi; non tamen potest facere maiorem gratiam, cuius capacitas creata sit capax; sed implicat augmentum intensiuum gratiæ, ad quod in natura creata non sit capacitas obedientialis; cum augmentum intensiuum cuiuscumque qualitatis essentialiter respiciat subiectum, & illius capacitatem, vel vt actu in eo receptum, vel saltim in aptitudine: ergo implicat gratiam Christi vlteriorem intensionem recipere.

44 Vt huic obiectioni respondeam, placuit verba D. Thomæ loco *proximè* allegato *in solut. ad 3.* referre, ibi: *Perfectio autem, ad quam gratia disponit, est coniunctio ad Deum, & hæc est multiplex, videlicet in enigmate, & per speciem, & vnde, quantumcumque crescat gratia viatoris, non potest esse similis gratiæ comprehensoris secundum actum, quamuis virtute possit esse maior, & eadem ratione quantumcumque crescat gratia puræ creaturæ, non potest peruenire ad gratiam creaturæ assumptæ in vnitatem personæ, quæ ad vnionem disponit quodammodo, nisi & ipsa assumeretur; & quia non est altior modus possibilis creaturæ, quo Deo coniungatur, quam per vnitatem personæ: ideò dictum est supra* (nempè solutione ad 2. vt notatur in margine) *quod capacitas creata non potest ampliorem gratiam recipere.* Hæc D. Thom. Ex quibus apertè constat *solut. ad 2.* loquutum fuisse de gratia habituali Christi, non secundum intensionem, qualiter esse finitam in sententia D. Thom. constat ex dictis *disp. præced.* potuisseque esse maiorem, habetur ex prima nostræ conclusionis probatione; sed secundum rationem dispositionis, qualiter fuisse infinitam extrinsecè ratione gratiæ personalis, ad quam disposuit *disput. præced. concl. 4. in solut. ad 4.* docuimus, loquendo de illa vt sic, verum est collatum ei fuisse quidquid pertinet ad rationem gratiæ; non enim potest in linea gratiæ ad maiorem vnionem disponere, quam sit vnio personalis ad Deum. Verum etiam est, quod licet Deus quantum est de se possit facere maiorem gratiam quantum ad essentiam; tamen nulla

nulla maior esse potest, videlicet, in ratione coniungentis nos Deo, cuius creatura sit capax, quia vt inquit D. Thom. *ad* 3. verbis *proxime* relatis non est altior modus possibilis creaturæ, quo coniungatur Deo, quam per vnitatem personæ.

S. Tho.

45 Vbi obiter est aduertendum, non admittere absolute Angelicum præceptorem possibilem ex omnipotentia Dei gratiam quantum ad essentiam maiorem gratia habituali Christi, sed tantum asserere, quod licet admitteremus, Deum quantum est de se maiorem gratiam quantum ad essentiam efficere posse; tamen nullam esse posse maiorem in ratione coniunctionis ad Deum, cuius creatura sit capax, & iuxta hanc interpretationem accipiendus est D. Thom. ad Annibaldum *dist.* 13. *q. vnic. art.* 4. *ad* 1. ibi. *Ideo gratia Christi augeri non potuit, quia tanta fuit eius gratia, vltra quam augmentum esse non potuit remanente natura humana, sed natura creata, & Deus non potest facere aliquam capacitatem increatam.*

S.Thom.

47 Sed oppones aduersus hanc solutionem, D. Thom. *loc. proximè alleg. in solut. ad* 3. quod ita procedebat: *Ad nullum effectum finitum potest diuina potentia finiri, quin possit maiorem facere; sed capacitas gratiæ in Christo, & ipsa gratia finita: ergo Deus poterat maiorem facere.* Quod argumentum, certum est, procedere de potentia absolute: nam de lege ordinata, vel ordinaria, finitur Dei potentia ad finitos, & limitatos effectus. Et respondet D. Thom. *ad* 3. *Dicendum, quod hoc, quod gratia Christi maior esse non possit, non est ex limitatione potentiæ dantis, sed ex capacitate suscipientis.* Ex quibus verbis tale argumentum conficitur, D. Thom. loquitur de gratia Christi secundum augmentum finitum intensiuum, & docet, non potuisse esse maiorem gratiam, quam gratia Christi de potentia absoluta: ergo sentit, gratiam Christi habitualem non potuisse augeri de potentia Dei absoluta: minor est certa. Maiorem autem ostendo sic primò: nam loquitur D. Thom. de gratia Christi, vt finita; cum enim ex eo quod potentia infinita per nihil finitum possit limitari, & gratia Christi finita sit, inferit, potuisse Deum efficere gratiam, quæ maior sit gratia Christi, nec maiorem, nec minorem negauit D. Thom. sed illis concessis, asseruit, non posse maiorem fieri, non ex defectu potentiæ diuinæ, sed ex incapacitate creaturæ; & consequenter fatetur, gratiam Christi esse finitam, illaque prout est finita, non posse esse aliam maiorem ex incapacitate creaturæ: at gratia Christi, vt disponens ad gratiam vnionis, infinita est, intensiue, aut finita: ergo loquitur de gratia Christi secundum augmentum possibile intensiuum. Secundò nam loquitur de gratia Christi secundum quod, non repugnat maior gratiæ ex parte potentiæ facientis, sed ex parte potentiæ receptiuæ creatæ; sed gratia Christi, prout disponente ad vnionem, repugnat gratia maior etiam ex parte omnipotentiæ facientis: ergo non loquitur de illa secundum quod est dispositio, sed secundum augmentum intensiuum.

Opponere ex D. Th.

48 Maior prob. 1.

Secundò.

49. Respondeo, negando maiorem: ad primam probationem dicatur, gratiam Christi, vt disponentem ad gratiam personalem vnionis, esse finitam, & intrinsecè; extrinsece autem infinitam, & de illa prout sic loquebatur D. Thomas. Ad secundam maioris probationem, distinguo maiorem; originaliter, concedo maiorem: proxime, nego maiorem: & sub eadem distinctione minoris, nego consequentiam: nam licet prima radix vnde oritur impossibilitas maioris gratiæ, non sit ex parte potentiæ Dei, sed creaturæ incapacitas; si namque non repugnaret creaturæ Deo coniungi in vnitatem naturæ, in quo maior gratia consisteret; Deus id efficere posset, proximè tamen etiam id prouenit ex parte potentiæ Dei, quæ non extenditur ad id, quod creaturæ repugnat, & contradictionem inuoluit. Vel secundo potest dici, Diuum Thomam non negare, quod proueniat ex parte omnipotentiæ Dei, sed tantum, quod maioris gratiæ possibilitas, non proueniat ex limitatione potentiæ Dei, quod verissimum est.

Respondetur ad 1. probationem. Ad secundam.

Secundò respondetur.

50 Secundo obijcies, D. Thomam *q.* 29. *de Veritate art.* 3. *in corp.* vbi inquirens de gratia Christi, an sit infinita: Respondet, *Esse finitam secundum essentiam; infinitam verò secundum rationem gratiæ, quia cum infinitis modis possit considerari perfectio alicuius quantum ad gratiam nullus eorum defuit Christo, sed habuit omnem plenitudinem, ad quam ratio huius speciei gratiæ potest se extendere;* sed præmiserat D. Thomas duplicem perfectionis quantitatem, dimensiuam, scilicet, quæ attenditur secundum extensionem, & virtualem, quæ secundum intensionem consideratur: ergo tribuit gratiæ Christi omnem perfectionem intensiuam gratiæ habitualis possibilem; & consequenter sentit, non potuisse incrementum intensiuum suscipere de potentia absoluta. Et confirmabis ex eodem D. Thoma *loc. alleg. ad* 2. illis verbis: *Dicendum, quod gratia Christi est finita secundum essentiam, sed infinita secundum rationem gratiæ; potest enim Deus facere meliorem essentiam, quam sit essentia gratiæ: non tamen aliquid melius in genere gratiæ, cum gratia Christi omnia includat ad quæ ratio gratiæ se potest extendere;* sed si posset Deus gratiam habitualem Christi augere intensiuè, non solum posset facere meliorem essentiam, sed etiam meliorem gratiam; cum gratia intensiuè maior, esset in ratione gratiæ melior: ergo sentit D. Thom. gratiam Christi intensiuè augeri non posse de potentia absoluta.

Secundò obijcies ex eodem D. Thom.

Confirmatur.

S. Thom.

51 Respondeo, D. Thomam, quantitatem omnem virtualem, quæ cum quantitate perfectionis conuertitur, vocare intensiuam, contrapositiuè ad quantitatem molis, quam vocat extensiuam; non autem omnem talem quantitatem iudicat intensiuam gradualiter, intensione sumpta per maiorem radicationem in subiecto; sed quantitas virtutis, quam intensiuam appellat, contrapositiue ad quantitatem molis dupliciter sumi potest, & intensiuè penes maiorem radicationem in subiecto, & extensiuè penes ordinem ad effectus. Quod patet, nam quantitatem virtutis animæ sensitiuæ vocet in illo sensu intensiuam; cum tamen intensionis gradualis anima sensitiua sit incapax: cum ergo asserit gratiam Christi esse infinitam secundum rationem gratiæ, loquitur de gratia secundum intensionem quantitatis virtualis in ordine ad supernaturales effectus: quia, nempè, ad omnia opera non dicentia imperfectionem cum visione beatifica, aut vnione hypostatica repugnantem se extendit gratia habitualis in Christo, vt *disput. praeced. in* 3. *conclus.* explicuimus: non autem de illa secundum gradualem intensionem, sumpta per maiorem radicationem in subiecto: sic enim gratiam Christi fuisse finitam, præter ec, quibus *disput praeced.* id probauimus, constat manifestè ex eodem D Thoma vbi *proximè solut. ad* 4. illis verbis: *Dicendum, quòd forma est principium actus secundum quod habet esse in actu, non autem est possibile, quòd à forma, cuius essentia est finita procedat actio infinita secundum intensionem; vnde & meritum Christi non fuit infinitum secundum intensionem actus; finitè enim diligebat, & cognoscebat, &c.*

Respondetur.

S.Thom.

52 Ex quibus verbis illatione, meo iudicio, euidenti colligitur, Angelicum Doctorem sensisse, gratiam Christi habitualem non fuisse intensiue infinitam; nam ex eo quod gratia Christi fuit finitæ essentiæ, infert D. Thomas dilectionem & cognitionem Christi, non fuisse secundum intensionem infinitas, sed nomine essentiæ finitæ, non solum intelligit limitationem essentiæ essentialem ex genere, & differentia desumptam, verum etiam limitationem essentiæ gradualem intensiuam: ergo sentit D. Thomas, gratiam Christi fuisse finitæ essentiæ, non solum essentialiter, sed etiam intensiue gradualiter. Probo manifeste minorem: formæ essentiæ finitæ essentialiter, & gradualiter infinitæ, potest esse principium dilectionis gradualiter intensiue infinitæ, vt ex terminis patet: ergo, vt D. Thomas inferat ex finitudine essentiæ gratiæ habitualis Christi negationem infinitatis intensiuæ in amore, & cognitione, quibus Deum cognoscebat, & amabat, necessarium est, quod loquatur de finitudine essentiæ gratiæ, non solum essentiali, verum etiam graduali. Nec mirum, quod limitatio gradualis, limitatio essentiæ dicatur; cum augeri qualitatem gradualiter sit secundum essentiam augeri, vt docet D Thomas 2. 2. *quæst.* 24. *art.* 5. *in corp. ad finem*: vnde qualitas infinitæ intensionis rectè appellari posset infinita secundum essentiam, & qualitas finitæ intensionis, finita secundum essentiam, & essentiæ finitæ merito dicitur.

S.Thom.

53 Et ex his ad confirmationem, distinguo minorem: potest Deus facere meliorem gratiam secundum intensionem gradualem, concedo minorem: secundum quantitatem virtualem extensiuam, nego minorem, & consequentiam; quia solum hoc secundum negat D. Thomas, non primum.

Ad confir. mationem respondetur.

54 Sed contra istam solutionem insurges ex D. Thoma *in præsenti art.* 9. & 10. vbi, vt saluet plenitudinem gratiæ habitualis in Christo, fuisseque illi propriam, præmittens primò plenitudinem in totalitate consistere: secundò totalitatem in gratia dupliciter sumi, seu attendi posse, nempè, secundum quantitatem intensiuam, & virtutem operatiuam. Respondet: *Gratiam fuisse plenam in Christo, & secundum virtutem quia in illo extendit ad omnes effectus gratiæ, & secundum intensionem quia fuit in illo gratia secundum intensionem in summo.* Ex qua doctrina sic argumentatur contra traditam solutionem: gratia habitualis fuit in Christo summo secundum quantitatem intensiuam; & ideò fuit plena in illo sub hac consideratione; sed quod est in summo, augeri non potest, etiam de potentia Dei absolute: ergo gratia habitualis Christi, non potest etiam de potentia absoluta incrementum intensiuum suscipere.

Replicabis ex D. Thom.

55 Respondeo, distinguendo maiorem, explicandoque D. Thomam: fuit in summo intensionis de lege ordinaria possibili, concedo maiorem: in summo de potentia absoluta, nego maiorem: & sub eadem distinctione minoris, nego consequentiam. Itaque quod est in summo, incapax augmenti est iuxta modum, quo est in summo, cæterum iste modus est duplex, scilicet, in summo de lege ordinaria, & in summo de poten-

Respondetur.

potentia absoluta; gratia autem in Christo fuit in summo de lege ordinaria, non in summo de potentie absoluta; & ideò non potuit de lege ordinaria augeri; potuit tamen de potentia absoluta intensiuum incrementum suscipere.

56 *Instabis primò.* Sed contra istam solutionem instabis primò, eodem modo loquitor D. Thomas de summo intensionis gratiæ Christi, atque de summo secundum quantitatem virtutis; sed gratia Christi fuit in summo de potentia absoluta secundum quantitatem virtutis: ergo etiam fuit in illo in summo de potentia absoluta secundum quantitatem intensiuam. *Secundò.* Secundò, nam probat D. Thomas fuisse in summo intensionis ex summa approximatione ad Deum, qui est principium influens gratiam; sed fuit in summo approximationis ad Deum, etiam de potentia absoluta: ergo etiam in summo intensionis de potentia Dei absoluta.

57 *Tertiò.* *S.Thom.* Tertiò, nam iuxte D. Thomam *art.* 10. *Ex parte subiecti dicitur gratiæ plenitudo, quando quis habet plenè gratiam secundum suam conditionem, siuè secundum intensionem prout in eo est intensa gratia, vsque ad terminum præfixum ei à Deo.* Verba sunt D. Thomæ quibus distinguit plenitudinem gratiæ intensiuam ex parte subiecti à plenitudine intensiua gratiæ ex parte ipsius gratiæ, consistente in summo gratiæ quoad essentiam, & virtutem, sed gratiam esse in Christo in summo intensionis possibilis de lege ordinaria, solum est esse intensam in illo vsque ad terminum præfixum ei à Deo: ergo esse isto modo in summo, non arguit plenitudinem gratiæ ex parte gratiæ, sed tantum ex parte subiecti; & consequenter, vt saluetur in Christo plenitudo gratiæ ex parte ipsius gratiæ, quam D. Thom. intendit in *art.* 9. & 10. fatendum est, esse in illo gratiam in summo intensionis de potentie absoluta possibilis.

58 *Quartò.* Quarto, nam gratiam esse in summo intensionis in Christo, docetur a D.Thoma, vt saluet esse in illo plenitudinem gratiæ intensiuam, tam ex parte formæ, quam ex parte subiecti, sed nisi sit in summo possibili de potentia absoluta, non saluatur ista plenitudo: ergo explicatio à Nobis tradita ad mentem D. Thomæ non est. Probatur minor, tantum dicitur cum proprietate plenus aliquis, qui secundum illam capacitatem, qua aliquid in se continet, non potest amplius illius generis recipere, sicut vas tunc cum proprietate dicitur aqua plenum, cum non potest plus aquæ in se recipere: ergo, vt Christus propriè plenus gratia secundum intensionem dicatur, requiritur habere tantam gratiæ intensionem, quantam illius humanitas substantialiter sanctificata infinite à Deitate capere potest. Sed humanitas, vt sic sanctificata, potest capere tantam gratiæ intensionem, quantam Deus potest efficere; nam quacumque designaueris, maiorem, ac maiorem sine termino exposcit: ergo, vt Christus propriè plenus gratia dicatur, requiritur omnis intensio gratiæ possibilis de potentia absoluta; & consequenter, quod illius gratie habitualis sit in summo intensionis possibilis de potentia absoluta.

59 *Quintò.* Denique, nam potentie ordinaria producendi gratiam in Christo, est omninò absoluta; cum nulla sit exigentia creata, quæ Dei potentiam limitet ad certum aliquem terminum, nisi sola Dei voluntas; nam dignitas Redemptoris, cum infinita sit, omniumque donorum possibilium capacissima, & dignissima, nullum præstitit limitem diuinæ potentiæ: ergo si gratia fuit in Christo in summo intensionis de potentia ordinaria, fuit etiam in summo intensionis de potentia absoluta.

60 *Ad primã obiectionẽ responde-tur.* Ad primam ex his obiectionibus respondeo, distinguendo maiorem: eodem modo in omnibus, nego maiorem: in aliquo, concedo maiorem: & prætermissa minori, nego consequentiam; tenet similitudo in ratione summi; differunt autem penès summum de potentia absoluta, & summum de lege ordinaria; & ratio differentiæ est, nam in quantitate, secundum virtutem, dabilis est terminus in gratia, sicut & in alijs quibuscumque formis datur: non enim ad omnes operationes singulæ formæ extenduntur; sed omnes habent tales operationes, vltra quas non possunt se extendere; & ideò gratia Christi istum terminum attingens, non potuit etiam de potentia absoluta secundum quantitatem virtutis augeri; in quantitate vero intensiua, non est dabilis terminus augmenti in gratia; & ideò secundum hanc quantitatem, non potuit esse in summo de potentia absoluta, sed tantum in summo de lege ordinaria possibili.

61 *Ad secũdam.* Ad secundam, concessa maiori, & minori, nego consequentiam; nam in approximatione est dabile summum possibile de potentia absolute: secus autem in summo intensionis, & vt obiectio facta concluderet, necessum erat, quod esset dabile summum intensionis possibile de potentia absoluta, sicut est dabile summum approximationis. *Ad tertiã* Ad tertiam obiectionem dicatur, plenitudinem gratiæ ex parte gratiæ, coincidere cum plenitudine gratiæ ex parte subiecti in Christo eo, quòd est in illo in summo secundum determinationem voluntatis diuinæ; nam inter gradus gratiæ, quos Deus impertiri decreuit, supremum Christo concessit, non sic alijs sanctis, & ideò licet in illis plenitudo gratiæ subiectiua non coincidat cum plenitudine gratiæ ex parte gratiæ; in Christo tamen coincidit, sicut si daretur subiectum habens formam secundum omnem intensionem, cuius naturaliter esset capax, plenitudo subiectiua coincideret cum plenitudine formæ ex parte formæ: secus autem plenitudo subiectiua subiecti non habentis formam secundum omnem intensionem, cuius talis forma esset naturaliter capax; vnde ignis dicitur habere plenè calorem vtraque plenitudine, quia in illo habet calor intensionem vt octo, cuius totum naturaliter calor est capax: secus autem alia ab igne, in quibus calor istum intensionis gradum non attingit.

62 *Ad quartam.* Ad quartam, concessa maiori, nego minorem: ad illius probationem dicetur, duplicem esse possibilitatem, vnam de potentie absoluta, & alteram de lege ordinaria, & similiter duplicem plenitudinem, id dicitur propriè plenum plenitudine de potentia absoluta, quod non potest plus formæ, etiam de potentia absoluta recipere, & id dicitur cum proprietate plenum plenitudine de potentia ordinarie, quod non potest de lege ordinarie plus talis formæ recipere; licet autem Christus plus intensionis gratiæ potuerit de potentia absolute recipere, & idcirco nequeat dici cum proprietate plenus gratia plenitudine de potentia absolute; non tamen potest plus intensionis gratiæ recipere de lege ordinaria; & idcirco dicitur cum proprietate plenus gratia plenitudine de potentia ordinaria.

63 *Ad quintam.* Ad vltimam obiectionem dicetur, potentiam Dei absolutam posse limitari, vel ab exigentia subiecti terminum illi præfigentis, vel à voluntate diuine, quando in exigentia subiecti determinatio non est, sed ad terminum sine fine se extendit, & ex quocumque capite limitetur, fit ordinaria à potentie absoluta distincta; licet autem in Christo limitatio potentiæ diuinæ ad tantam, & non maiorem gratiam, non proueniat ex parte exigentiæ subiecti, quæ ad gratiam sine termino extenditur, prouenit ex voluntate libera Dei; nam cum dignitas subiecti esset ad habitualem gratiam synchategorematice infinitam, & infinita gratia non est possibilis, Dei voluntas libera gradualem intensionem gratiæ taxauit, & omnipotentia diuina absolute potens maiorem gratiam humanitati Christi concedere ac voluntate supposita, ad maiorem illi gratiam largiendam fuit reddita impotens.

64 *Vrgebis adhuc.* Sed dices, etiam respectu D. Petri v. e. est impotens Deus impotentia orte ex decreto libero voluntatis diuinæ ad plus gratiæ illi largiendum, quam de facto dedit; & tamen non dicitur habens intensionem gratiæ possibilem de lege ordinaria: ergo, quod Deus, decreto libero taxante Christo gratiam supposito, non sit potens intensiorem gratiam concedere, non sufficit, vt dicatur fuisse in Christo omnem gratiæ intensionem de lege ordinarie possibilem.

65 *Respondetur.* Respondeo, negando consequentiam: & ratio discriminis est; nam licet supposito decreto de tanta gratia D. Petro concedende, non sit possibilis maior gratia in illo; est tamen possibilis intensior gratia in alijs, & idcirco non potest dici D. Petrus habens omnem gratiæ intensionem possibilem de lege ordinaria: respectu autem Christi non ita, sed maior gratia est impossibilis, non solum Christo, sed etiam alijs; decreuit enim Deus illi gratiam omnium largiendarum maximam impertiri: vndè illius gratia rectò iure dicitur maior omni gratia de lege ordinaria possibili.

66 *Arguitur primò.* Obijcies tertiò, si in Christo non fuisset gratia habitualis in summo intensionis possibilis de potentia absoluta, nulla esset assignabilis ratio, cur successu temporis non fuerit magis intensa; hoc non admittemus: ergo fateri debemus gratiam habitualem fuisse in Christo in summo intensionis possibilis de potentia absoluta. Maior probatur: nam vel ideo successu temporis non fuisset mag s intensa, quia non erat in statu merendi; & hoc non, quia plurima nobis promeruit, vel quia non erat in statu merendi sibi; & hoc non, quia sibi meruit gloriam corporis, omnimodque exaltationem, vel quia non decebat, quod mereretur aliquid, quoad tempus careret; & nec ista ratio conuincit, quia meruit gloriam corporis, qua ad tempus caruit: vel denique esset, quia gratia habitualis, & gloria commensurantur: ac proinde ad augmentum gratiæ, & etiam gloria augeri debuisset; & hoc inconueniens non est quia maius commodum fuisset Christo gloriam intensiorem suis meritis obtinere, quam carere in perpetuum gloria commensurata cum dignitate substantiali sanctitatis animæ, & cum suis actibus infinite meritorijs: ergo nisi dicamus gratiam Christi habitualem fuisse in summo de potentia absoluta, non est dabilis ratio sufficiens, cur de facto successu temporis non creuerit.

67 *Respondetur.* *S.Thom.* Respondeo sufficientem rationem esse, cur Christus Dominus non meruit suis actibus augmentum gratiæ, & beatitudinis essentialis, quam tradit D. Thom. *in præsenti art.* 12. nempè, esse gratiam Christi habitualem in termino, siuè status termini repugnet essentialiter cum merito augmenti beatitudi-

Vazq. Montes. tudinis essentialis, & gratiæ, vt voluit Vasquez 1. 2. *disp.* 216. *cap.* 4. siuè tantum ex natura rei tale meritum excludat, vt docuit Montesinos 2. *tom. in* 1. 2. *disp.* 35. *q.* 5. *n.* 77. siuè ex diuina ordinatione congruente rerum naturis, vt alij voluere: & congruit namque cum rerum naturis, vt res in termino existens inuariabilis sit. Nec obstat, alijs Christum meruisse: hoc enim Christus fecit, quatenus erat viator. Nec etiam obstat sibi gloriam corporis meruisse: nam in ordine ad beatitudinem corporis non in termino erat, sed in via: respectu autem beatitudinis animæ in termino ab initio fuit.

68 *S. Tho.* Sufficiens etiam ratio est, quam tradit D. Thomas *infra q.* 19. *art.* 3. *in corpore*, nempè, melius fuisse Christo gratiam cum omni intensione sibi a Deo conferenda ab initio conceptionis habuisse, quam gratia, siue intensione gratiæ ad tempus carendo illam obtinere per merita. Nec obstat ratio in contrarium ab exemplo gloriæ corporis, quam *loc. citat.* objicit D. Tho. & soluit, eo quod gloria corporis minus est, quam dignitas merendi, quæ prouenit a charitate; gratia autem habitualis, & augmentum intensiuum illius melius quid est, quam dignitas meritoria, quæ a charitate præstatur, vnde melius fuit Christo gloria corporis carere, vt illam obtineret per merita; quam a principio sine meritis obtinere: secus autem de gratia, & intensione illius opposita de causa est dicendum. Nec iterum obstat, quod vltimo loco objicitur: Deus namque dedit sine meritis Christo omnem gratiæ, & gloriæ intensionem ob dignitatem sanctitatis substantialis, quam conferet propter merita, si intuitu illorum gratiæ, & beatitudinis intensionem ei conferre decreuisset: vndè ex tali modo collationis gratiæ; & gloriæ nullum fuit passus incommodum.

69 *Quartum argumentum.* Quartò objiciunt Recentiores, intensio virtutum infusarum per gradus dissimiles sine termino in infinitum, non est possibilis: ergo nec intensio gratiæ habitualis: consequentia euidens est, maximè in nostris principijs, iuxta quæ virtutes infusæ, vt passiones consequuntur gratiam habitualem. Antecedens autem probant: virtus per se infusa suaptè natura destinatur ad actus morales, & liberos, & consequenter intensio virtutis ad intensionem actus moralis, & liberi; sed repugnat intensio infinita virtutis per gradus dissimiles ad intensionem actus moralis, & libari ergo absolutè repugnat infinita intensio virtutis infusæ, per gradus dissimiles; & consequenter non est per tales gradus intensibilis sine termino infinitè.

70 *Probatur minor.* Probatur minor repugnat intensio infinita auxiliorum gratiæ per gradus dissimiles ordinata ad actum liberum; sed cum possibilitate intensionis infinitæ virtutis infusæ per gradus dissimiles, non stat repugnantia similis intensionis auxiliorum gratiæ, cum hæc virtuti respondeant, & ad illam iuuandam ordinentur; & consequenter cuilibet gradui gratiæ possibili virtutis infusæ correspondere debeat similis auxiliorum gratiæ gradus, saltim in esse possibili: ergo repugnat intensio infinita virtutis infusæ per gradus dissimiles ordinata ad actum honestum, & liberum. Maior probatur, nam potentia physica, vel moralis ad resistendum auxilijs diuinæ gratiæ est finita: ergo in tantum potest crescere auxiliorum gratiæ intensio, vt omnino superet illam, tollatque eius libertatem: sed incrementum intensiuum auxiliorum gratiæ Dei, non potest esse maius intensione infinita: ergo intensio infinita auxiliorum gratiæ per gradus dissimiles tollit libertatem ab actu; & consequenter repugnat infinita intensio auxiliorum per gradus dissimiles destinata ad actum moralem, & liberum.

71 *Hoc argumentū instatur primo.* Hoc tamen argumentum, speciosè quidem, subtiliterque compositum, solidum non est, nec vrget, & instatur manifestè in intensione per gradus similes, quam sine termino fatentur possibilem. Si namque vis resistitiua voluntatis, quia finita, & limitata est, potest vinci per auxilia gratiæ intensa; & consequenter tolli libertas; poterit supperari, non solum per auxilia gratiæ intensa per gradus dissimiles, sed etiam per gradus similes: ergo auxilia gratiæ per similes gradus intensa libertatem possunt tollere ab actu; sed non minus repugnat gradus similes auxiliorum ordinatos ad actum honestum, & liberū libertatem actus tollere, quam quod illam tollant gradus dissimiles ad actum liberum destinati: ergo si hoc argumentum probat terminum incrementi intensiui auxiliorum gratiæ, & virtutum infusarum per gradus dissimiles, conuincit etiam terminum incrementi intensiui facti per gradus homogeneos, & similes.

72 *Responditur assignando discrimen.* Respondet, esse disparem rationem; nam licet verum sit posse auxilia gratiæ adeò per similes gradus intendi, vt libertatem actus impediant, vel tollant: quod autem gradus illi compleant vim auxiliorum libertatem actus impeditiuam cōuenit illis per accidens; nam ex se potuerunt cum minori intensione auxiliorum gratiæ componi, cum qua libertatem non tollerent ab actu gradui vero dissimili non per accidens, sed per se conuenit vim gratię libertatis ablatiuam integrare repugnat enim gradui intensiori dissimili componi cum minori intensione; non autem inconuenit, quod gradus de se ordinatus ad actum liberum, & honestum, per accidens libertatem impediat: quod verò gradui per se ordinato ad actum moralem, & liberum repugnet in liberum actum influere, inconueniens maximum, & impossibile est.

Displicet tamen hæc solutio, varioque discriminis, nam contra rationem voluntatis, vt liberæ actu primo, non solum est quod ei repugnet ad actum liberum concurrere, sed etiam quod de facto in actum necessarium influat: ergo contra rationem gradualis perfectionis ad actum liberum destinatæ, non solum erit, quod ei influxus in actum liberum repugnet, sed etiam quod de facto libertatem actus tollat, & in actum necessarium influat; & consequenter si ex repugnantia influxus in actum liberum illata ex incremento intensiuo gratiæ per gradus dissimiles, huiusmodi intensio negatur, ex impedimento actuali libertatis actus illato ex incremento intensiuo sine termino per gradus homogeneos, & similes, neganda est possibilitas huiusce modi augmenti. 73 *Reijcitur solutio* 1.

Secundò, efficacia argumenti facti alia instantia manifestè probatur; auctor enim argumenti fatetur possibiles species gratiæ habitualis sine fine; & consequenter fateri, etiam tenetur, virtutes infusas ad actus liberos destinatas sine fine possibiles, & specificè differentes, & vlterius admittere debet specificam differentiam auxiliorum gratiæ sine fine possibilem; hæc enim virtutibus, & virtutes gratiæ habituali correspondent. Ex quibus, quæ à prædicto Auctore nequeunt in suis principijs negari, sic ostenditur facti argumenti imbecillitas. Si potest gratia auxilians adeò gradualiter intensiuè crescere, vt resistentiam voluntatis supperet, poterit etiam adeò crescere gradualiter specifice, vt resistentiam voluntatis vincat, & libertatem actus, ad quem destinatur, tollat: hoc secundum non admittet, aliàs non posset gratia auxilians specificè multiplicari sine termino: ergo nec primum admittere debet. Maior patet; non enim minus crescit vigor gratiæ ex gradibus specificis, quam ex gradibus intensiuis; ob incrementum vigoris ex graduali intensione potest ad gradum aliquem deuenire, libertatem impedientem: ergo pariter ob incrementum vigoris ex gradibus specificis superabit voluntatis resistentiam, & libertatem impediet. 74 *Instatur 2. argumētum.*

Ad argumentum ergo respondeo, negando antecedens: ad probationem, concessa maiori, nego minorem: ad illius probationem, nego maiorem, loquendo de intensione auxiliorum syncathegorematicè infinita, nam cathegorematicè infinitam repugnare constat ex dictis disputatione præcedenti. Ad maioris probationem dicatur potentiam resistitiuam voluntatis, vt liberæ, ad diuinæ gratiæ auxilia esse finitam cathegorematicè in actu; infinitam tamen syncathegorematicè: vndè auxilia gratiæ mouentia voluntatem, vt liberam, si sint obiectiue, & per modum actus primi mouentia, non possunt vim resistitiuam sensu, non solum diuiso, sed nec etiam in sensu composito, auferre, eò quod cum semper talia auxilia moueant medio iudicio libero, & indifferenti, & aliàs non sint essentialiter cum actu, ad quem mouent, connexa, non possunt facultatem resistendi per modum actus primi resistentia cum eisdem auxilijs componibili auferre: Auxilia autem mouentia efficaciter, esto infallibiliter cum actu, ad quem mouent, connexa, licet non relinquant vim resistendi in sensu composito; relinquunt tamen vim oppositum faciendi in sensu diuiso, eò quod mouent voluntatem, vt agat non solum substantia actus, sed etiam modum libertatis illius, & medio iudicio indifferenti: implicat autem, quod voluntas nostra medio iudicio indifferenti, actum necessarium eliciat, sicuti è contra, quod medio iudicio necessarium in actum liberum influat, vt docetur à nostris Thomistis *in tract. de auxilijs*. 75 *Respondebis ad argumētum.*

Si autem auxilia gratiæ moraliter excitantia, vt sunt affectiones indeliberatæ voluntatis, & illustrationes subitæ intellectus cum iudicio necessario voluntatem regulante concurrant, actum necessarium causabunt: cæterum hoc non ex illarum intensione proueniet; quæcumque enim quantumuis magna intensio horum auxiliorum potest voluntatem ad actum, mediante iudicio indifferente mouere; & consequenter illius libertatem illæsam conseruare. Et quidem contrarij Auctores eodem modo sentiunt de auxilijs gratiæ excitantibus, & moraliter ad voluntatis actum concurrentibus, ac de tentationibus ad malum pulsantibus; tentatio autem, siue ab exteriori principio, siue ab appetitu sensitiuo procedebat, quantumcumque crescat, non potest libertatem voluntatis auferre, nisi totaliter rationem absorueat, vt contingit in amentibus, in quibus passio appetitus, non solum obnubilat, sed penitus rationem absorbet, vt expressè docet D. Thomas 1. 2. *q.* 10. *art.* 3. *ad* 2. ergo pariter auxilia gratiæ excitantia, & moraliter mouentia, nisi auferant indifferentiam iudicij, libertatem actus impedire non possunt. Eo autem ipso quod indifferentiam iudicij tollant; non sunt ad actum liberum virtutis destinata sed ad actum necessarium; ac proindè intensio quantumuis magna gratię ad actum liberum destinatæ libertatem actus impedire non potest. 76

77 *Vltimum argumentum.* Denique obijciunt; actus virtutis infusæ, non potest crescere sine termino intensiuè per gradus dissimiles: ergo virtus infusa, non potest per gradus dissimiles sine termino augeri; & consequenter nec gratia habitualis. Secunda consequentia ex prima euidenter colligitur: commensuratur enim augmentum intensiuum virtutum infusarum cum augmento intensiuo gratiæ. Prima ex antecedenti infertur; nam virtus nequit intendi absque possibilitate similis intensionis actus, ad quem ordinatur. Antecedens autem suadetur, actus virtutis naturalis respiciens obiectum formale actus supernaturalis (quod supponunt esse possibile) non potest per gradum dissimiles sine termino intendi: ergo nec actus supernaturalis. Consequentia patet, nam intensio possibilis actus supernaturalis non excedit intensionem possibilem actus naturalis respicientis idem motiuum. Tum, quia experimento constat, non alia intensione fieri à nobis actus supernaturales, ac naturales. Tum etiam, quia Angeli intensione inæquali se disposuerunt ad gratiam, & gloriam, iuxta inæqualem connatum naturæ, quos naturales actus intendunt. Tùm denique, quia habitus supernaturales elanant naturam ad actus vitales supernaturales iuxta potentiam obedientialem actiuam intrinsecam ipsi naturæ; potentia autem obedientialis actiua ad actus vitales supernaturales essentialiter supponit potentiam actiuam naturalem ad actus naturales; & consequenter possibilitas intensionis actus supernaturalis, possibilitatem similis intensionis actus naturalis supponit: ergo si est impossibilis intensio actus naturalis sine fine per gradus dissimilis, etiam est impossibilis intensio actus supernaturalis per gradus dissimiles sine fine.

78 *Antecedens probatur.* Antecedens autem probatur, virtus naturæ ad intensionem actus est finita, & limitata: demus ergo terminari ad intensionem gradualem *vt octo*; tunc sic arguitur: implicat gradus intensionis *vt nouem* dissimilis componens cum alijs gradibus vnum, & eundem actum: ergo intensio actus naturalis per gradus dissimiles non est sine fine possibilis. Antecedens, in quo solo est posita difficultas, probatur; implicat vnum actum componi ex gradibus, quorum vnus naturalis sit, & alius supernaturalis; sed gradus dissimilis intensionis *vt nouem* supernaturalis est: gradus autem suppositi in actu, sunt naturales: ergo ex illis non potest vnus actus integrari. Minor, in qua est difficultas, probatur; gradus ille talis conditionis est, vt ab intrinseco superet exigentiam virtutis naturalis actiuæ, cum eo ipso quod dissimilis sit, essentialiter supponat octo gradus intensionis, ad quos exigentiam actiuitatis naturalis terminari supponimus; sed quod ab intrinseco naturæ exigentiam superat, est supernaturale quoad substantiam: ergo gradus nonus dissimilis intensionis, supernaturalis est quoad substantiam.

79 *Instatur argumentum.* Respondeo, hoc argumentum, meo iudicio instari euidenter in possibilitate actuum supernaturalium specificè differentium sine fine, quam ab arguentibus negari non posse, vidimus inter soluendum argumentum præcedens. Qua possibilitate supposita, sic insto argumentum factum. Actus supernaturales specificè differentes, & consequenter inæqualis perfectionis, sunt sine fine possibiles; & tamen iuxta principia, quibus argumentum factum innititur actus naturales erga motiuum supernaturale non sunt possibiles sine fine penes gradus specificos: ergo stat possibilitas sine fine actuum supernaturalium absque simili possibilitate actuum naturalium idē respicientium motiuum; & consequenter stare etiam poterit gradualis intensio actuum supernaturalium per gradus dissimiles sine fine absque possibilitate simili actuum naturalis virtutis. Minorem, in qua sola potest esse difficultas, sic probo: eo ipso quod virtus naturalis actiua sit limitata, & finita quoad gradualem actuum intensionem, necessario est limitata quoad gradus actuum distinctos specificè, cum par, imo vrgentior ratio sit ad limitationem virtutis naturalis ad gradus specificos, atque ad gradus intensionis; sed eo ipso quod limitata sit quoad gradus specificè distinctos; sequitur non esse possibiles actus naturales specificè differentes sine fine, si argumentum aliquid probat: ergo fateri tenentur, non esse possibiles gradus actum naturalium specificè distinctos sine fine. Probo manifestè minorem: impossibilitas gradus dissimilis naturalis supra gradualem intensionem terminantem actiuitatem naturæ, colligitur ab arguente, eo quod gradus ille superat exigentiam naturæ ab intrinseco, quia est supra terminum à virtute naturali petitum, sed etiam gradus specificè distinctus perfectior gradu specifico, ad quem se extendit exigentia naturæ, extendit ab intrinseco terminum à naturali actiuitate exactum, & consequenter superat exigentiam naturæ: ergo est supernaturalis: ac proinde repugnat gradualis specifica actuum naturalium differentia sine fine possibilis, iuxta argumenti facti principia.

81 *Respondetur ad 1.* Deindè respondeo primò, prætermissa illa sententia de possibilitate actus naturalis circa motiuum formale actum supernaturalium, quod falsum esse ostendimus *Tract. de Visione Dei art. 1.* & prætermisso negando consequentiam: ad eius *argumentum.* primam probationem, nego suppositum; connatus enim actuum supernaturalium sub experimento non cadit. Ad secundum dicatur, commensurationem illam in Angelis non esse ex natura rei, nec ex subordinatione essentiali, sed ex libera voluntate diuina, quia sic Deus voluit dare, scilicet, Angelis inæqualibus gratiam habitualem inæqualem; & consequenter etiam inæqualem dispositionem. Ad tertiam, nego antecedens: nam licet potentia obedientialis ad actus supernaturales vitales, supponat potentiam actiuam naturalem non tamen commensuretur cum illa aliàs vbi potentia actiua naturalis essentialiter esset diuersa etiam potentia obedientialis esset diuersa etiam potentia obedientialis esset essentialiter distincta, cuius falsitas constat in Angelis; & hominibus, quorum potentiæ naturales essentialiter distinguuntur; & tamen in potentia actiua obedientiali specificè ab omnæ conueniunt. Et quidem si ad possibilitatē intensionis actus supernaturalis esset essentialiter, requisita possibilitas similis intensioni in actu naturali, etiam ad possibilitatem affectus efficacis supernaturalis, exacta esset essentialiter possibilitas affectus efficacis naturalis erga idem obiectum, seu motiuum formale, quod contrarij non admittunt, sed tantum possibilitatem effectus inefficacis naturalis erga motiuum formale supernaturalis actus.

Respondeo secundo, negando antecedens; ad illius probationem, nego antecedens: ad cuius probationem, concessa maiori, nego minorem: ad illius probationem dicatur, quod, vt aliquid sit supernaturale; non sufficit excessus ad exigentiam huius, vel illius naturæ; sed requiritur excessus ad exigentiam totius naturæ; licet autem demus virtutem naturalem hominis v. g. vel alicuius speciei Angelicæ per octo, vel decem gradus terminari; & consequenter vndecimum gradum exigentiam illorum excedere: non tamen excedit alterius naturæ quam Deus potest creare exigentiam; potest enim Deus alteram naturam perfectiorem creare cui connaturalis sit ille gradus, & ideo talis gradus supernaturalis non est, sicut naturæ integritas puræ naturalis, quam esse possibilem docent communiter Theologi 1. 2. q. 109. supernaturalis non est, quia quamuis superet exigentiam hominis, non tamen excedit exigentiam Angeli. 82 *Respondetur 2.*

§. V.

Probatur gratiam ab intrinseco termino augmenti carere.

Secunda conclusio. *Gratia habitualis ex natura rei ab intrinseco terminum augmenti non habet, sed solum ex libera voluntate diuina: & consequenter, attenta gratiæ natura, potuit esse intensiuè maior in Christo.* Ita Auctores omnes pro tertia sententia adducti. Probatur primò, nam quantum ad hoc eadem est ratio de gratia, ac de charitate, vt compertum est apud Theologos; sed charitas non habet terminum augmenti ex natura rei ab intrinseco: ergo nec gratia. Minor in qua sola est posita difficultas, probatur ex D. Tho. 2. 2. q. 24. art. 7. *verbis conc. præced. relatis*: vbi D. Thomam loqui de charitate, non solum in ordine ad potentiam absolutam, sed etiam secundum propriam naturam sequenti consideratione probatur. Etenim formam aliquam habere ex natura rei terminum augmenti præfixum, vel prouenit ex essentia specifica formæ, vel ex parte causæ efficientis, vel ex parte causæ materialis, sed ex nullo ex his capitibus est præfixus charitati terminus augmenti intensiui, vt docet D. Th: *loc. alleg.* ergo sentit charitatem non habere terminum augmenti præfixum, attenta propria natura. 83 *Secunda conclusio.* *Probatur 1.* S. Thom.

Secundò probatur conclusio ratione D. Tho. vbi *proximè*; nam determinatum augmentum, solum potest alicui formæ ab intrinseco competere, vel ratione suæ essentiæ, vt contingit in coloribus inter medijs essentialiter petentibus tantum, vel tantum intensionem, quam si excedant, in extrema declinant, vel ratione causæ efficientis, vt contingit in viuentibus, quorum quantitas est versus maximum intrinsecè terminata; quia sequitur virtutem actiuam ab intrinseco determinatam: vel ratione potentiæ receptiuæ, quæ incrementi sine termino receptiua non sit; at ex nullo ex his capitibus conuenit gratiæ habituali terminum augmenti habere: ergo ex natura sua terminum augmenti non habet. Maior cum consequentia tenet: minor autem probatur ratione, qua D. Thomas id de charitate monstrauit. Nam in primis ex parte causæ efficientis terminum augmenti non petit? cum sit virtus infinita Dei, quæ terminum in agendo non habet. Deindè, nec terminatur ex parte potentiæ receptiuæ. Quod probatur; nam potentia, quam respicit gratia, est potentia obedientialis; sed hæc non habet terminum in recipiendo: tùm quia vt docet D. Thom, *quæst. 29. de Veritate artic. 3. ad 3. Potentia obedientialis ad Deum non potest impleri.* Tùm etiam, quia consistit in capacitate ad omne quod ex parte effectus non implicat in forma, quam recipere potest: ergo gratia habitualis ex parte potentiæ receptiuæ termi- 84 *Secundo* S. Thom.

terminum augmenti non habet. Denique, terminum augmenti non petit ex conceptu suo specifico; nam gratia ex propria essentia est formalis participatio naturæ diuinæ: at natura diuina est participabilis sine termino: ergo gratia ex sua essentia permittit sine termino augmentum.

85 *Confirmatur 1.* Confirmatur; & vrgetur primò, quando forma talis conditionis est, vt potentia ex receptione illius augeatur ad incrementum formæ, nec potentia præfixit terminum formæ, nec ipsa ab intrinseco terminum augmenti petit; sed gratia huius conditionis est, vt habilitas ad ipsam crescat ex incremento gratiæ: ergo nec potentia receptiua præfixit terminum augmento gratiæ, nec illum ab intrinseco petit. Maior est D. Thomæ *loco ex 2. 2. allegat.* constatque ex frequentiori Philosophorum doctrina 1. *Physicor.* docentium, non viuentia non terminari ab intrinseco per maximum augmenti extensiui, eo quod ad aduertendum nouæ formæ nona aduenit pars virtutis, virtusque augmentatiua, vel quasi augmentatiua, quam habent, augetur ad augmentum formæ: ergo id ipsum a fortiori est dicendum de potentia receptiua. Minor etiam traditur à D. Thom. vbi *proximè*, & probatur; nam crescente magis gratia, redditur subiectum virtuosius ad actus feruentioris eliciendos, quibus augmentum gratiæ mereretur, & ad illius receptionem disponitur: ergo ad incrementum gratiæ crescit, & augetur habilitas ad maioris gratiæ receptionem.

S.Thom. *Phil.*

86 *Cõfirmatur 2.* Confirmatur, & vrgetur secundo; si namque gratia ab intrinseco ex ratione suæ speciei terminum augmenti peteret, maximè, quia habet limitatam essentiam; at hæc ratio est nulla: ergo gratia ab intrinseco ex ratione suæ speciei terminum augmenti non exigit. Maior est oppositę sententiæ fundamentum; minorem autem probo. Etenim quantitatis essentia finita, & limitata est; & tamen non petit ab intrinseco terminum augmenti extensiui, vt tenet communis Philosophorum sententia: ergo limitatio essentiæ non obstat augmento extensiuo sine fine; & consequenter nec augmento sine fine intensiuo.

§. VI.

Duplici argumento occurritur.

87 *Arguitur 1. ex D.T.* CONTRA istam conclusionem obijcies primo, D.Tho. *in præsenti art.* 12. docentem, gratiam Christi non potuisse augeri, nec ex parte subiecti, quia erat in termino, vtpotè, a primo suæ conceptionis instanti beatus, nec ex parte gratiæ, quia pertingit ad summum gratiæ gradum; sed loquitur D. Thomas de impossibilitate augmenti ex parte gratiæ attenta gratiæ natura: ergo sentit, gratiam ex natura rei terminum augmenti habere, & gratiam Christi, attenta gratiæ natura, non potuisse esse intensiuè maiorem. Minor ostenditur primò, ex illis verbis Angelici Doctoris *in corpore articuli*: *Sicut aliarum formarum est ex diuina sapientia determinata propria mensura, ita, & gratiæ*; sed determinatio propriæ mensuræ in formis naturalibus, de quibus loquitur D. Thomas, non est omninò ab extrinseca voluntate Dei, sed etiam ex propriæ naturæ exigentia: ergo impossibilitas augmenti ex parte gratiæ est iuxta naturam, vel ex natura intrinseca gratiæ. Secundò probatur minor, ex illis verbis: *Ex parte formæ excluditur possibilitas augmenti, quando aliquod subiectum attingit ad vltimam perfectionem, quam potest talis forma habere in natura; sicut si dicamus, quod calor ignis non potest augeri, quia non potest esse perfectior gradus caloris, quam ille, ad quem pertingit ignis*; sed gradus caloris, ad quem pertingit ignis, est summus quem potest calor ab intrinseco habere, & maior repugnat caloti ab intrinseco: ergo loquitur de impossibilitate maioris augmenti gratiæ ab intrinseco. Tertiò probatur minor; nam mensura præfixæ formę per comparationem ad proprium finem, est mēsura intrinseca, quam transcendere repugnat, attenta formæ natura, cum comparatio ad finem intrinseca formæ sit, vt constat in mensura præfixa grauitati ex comparatione ad infimum locum, quo exemplo vtitur D. Thomas; hæc namque grauitatis mensura intrinseca est, quam nequit naturaliter transcendere: sed mensura de qua loquitur D. Thom. conuenit gratiæ per comparationem ad proprium finem, nempè, coniunctionem ad Deum, vt constat *ex corpore articuli*: ergo loquitur de mensura, & termino augmenti, quam gratia attenta, propria natura nequit excedere.

Maior prob. 1 S.Thom.

Secundò. S.Thom.

Tertiò.

88 *Respondetur ad 1. probationem minoris.* Respondeo, negando minorem, id primam probationem dicatur, ly *sicut*, non semper dicere paritatem in omnibus, sed sufficit, quod in aliquo similitudo seruetur; & in præsenti tenere quoad terminum esse præfixum ex voluntate diuina, non autem quantum ad hoc, quod est terminum ab intrinseco peti. Vel secunda dicatur, non omnibus naturalibus formis terminum augmenti verius maximum conuenire ab intrinseco; quantitas namque non viuentium non habet terminum magnitudinis ab intrinseco, & his formis assimilat D. Thomas terminum gratiæ maxim; non autem formis naturalibus viuentium. Ad secundam probationem admissa doctrina maioris, & concessa minori, nego consequentiam: nam formam non posse esse maiorem in natura, vel potest prouenire ex principijs intrinsecis formæ, vel ab extrinseca voluntate diuina, & cum subiectum ad gradum formæ peruenit, vltra quem non est possibilis maior, non solum in hoc determinato subiecto; sed etiam absolutè in natura: tunc forma augmentabilis non est, non solum ex parte subiecti, sed etiam ex parte formæ, siue impossibilitas oriatur ab intrinseco, sine tantum ab extrinseco, paritas autem caloris tenet, quoad non posse ex parte formæ augeri, non verò quoad non posse ab intrinseco augeri, nec necessarium est, quod in omnibus teneat, vt ad primam probationem dicebamus. Ad vltimam probationem minoris, distinguo maiorem: si sit finis, ad quem ex natura rei ab intrinseco talis forma ordinetur, concedo maiorem: si tantum ab extrinseco ordinetur ad illum; nego maiorem; & sub eadem distinctione minoris: nego consequentiam: nam gratia habitualis non ordinatur ex natura rei ab intrinseco ad vnionem personalem ad Deum, sed tantum ab extrinseca voluntate diuina, quando autem forma finem, ad quem ordinatur, non respicit ab intrinseco, non taxatur ei mensura ex coniunctione eum ipso, quam forma transcendere nequeat secum intrinseca inspecta, sed tantum secundum extrinsecam voluntatem, talem formam ad prædictum finem ordinantis: Nec oportet, quod exemplum de grauitate terræ, quo vtitur D. Thom. in omnibus seruet paritatem, vt *proximè* dicebamus.

Ad secundam.

Ad vltimam.

89 *Replicabis.* Sed dices, gratia habitualis ab intrinseco ordinatur ad coniunctionem cum Deo: sed in linea coniunctionis cum Deo continetur vnio personalis: ergo ab intrinseco ordinatur ad illam.

Respondetur. Respondeo, distinguendo maiorem: ad coniunctionem affectiuam, & perfacialem visionem, concedo maiorem: ad coniunctionem physicam, nego maiorem: & sub eadem distinctione minoris, nego consequentiam; nam vnio in persona ad Deum non affectiua, nec intentionalis est, sed vnio realis, & physica: hæc autem extra exigentiam intrinsecam gratiæ habitualis est: aliàs, quamuis Adamus non peccasset, haberemus sufficiens fundamentum Incarnationis Verbi futuræ. etsi ex vi alterius decreti contra D. Thomam, & frequentiorem Theologorum sententiam, vt *supra disputatione* 8. *nu.* 3. *& seq.* vidimus, eum staret habitualis Incarnationem Verbi ab intrinseco exposcens.

90 *Sed instabis.* Sed instabis primo ex D. Thoma *in præsenti art.* 12. vbi ex eo quod finis est vnio creaturæ rationalis ad Deum, & non potest esse maior vnio; quam illa, quæ est in persona, infert gratiam Christi attingere ad supremum gratiæ gradum, quia mensura formæ præfigitur per comparationem ad finem; at si vnio ad Deum abstrahens à physica, & affectiua, non esset finis inspectus à gratia ab intrinseco, discursus D. Thomæ nullius esset efficaciæ; nam mensura præfigitur formæ per comparationem ad finem, ad quem ab extrinseco ordinatur, sed per comparationem ad finem intrinsecum: ergo vnio creaturæ rationalis ad Deum in comparatione prædicta est finis intrinsecus gratiæ habitualis. Secundo, si vnio personalis ad Deum esset finis gratiæ habitualis tantum extrinsecus, sequeretur Incarnationem Verbi, non solum esse supra ordinem naturæ, verum etiam supra ordinem gratiæ, & cuiusuis gratiæ exigentiam; consequens est falsum: ergo vnio personalis ad Deum est finis intrinsecus gratiæ habitualis, & non solum extrinsecus. Sequela nota videtur; nam finis, quem forma tantum ab extrinseco respicit, est supra exigentiam intrinsecam formæ: ergo si gratia habitualis non ab intrinseco, sed tantum ab extrinseca voluntate diuina ordinatur ad Incarnationem excedit Incarnatio, non solum totius naturæ, sed etiam gratiæ exigentiam. Falsitas autem consequentis probatur; quia namque gratia superat omnem naturæ exigentiam, non potest cadere sub merito, etiam congruo operum naturæ; ergo si Incarnatio excedit omnem exigentiam gratiæ, non poterunt opera gratiæ, etiam de congruo Incarnationem mereri, cuius falsitatem ostendimus *supra disput.* 13. *a num.* 4.

91 *Ad primam instantiam respondetur.* Respondeo ad primam instantiam, negando minorem; nam licet per comparationem ad finem tantum ab extrinseco inspectum, non possit mensura intrinseca alicui formæ præfigi; potest tamen ab extrinseco, & hoc solum intendebat D. Thomas. Ad secundam; distinguo consequens; suprà ordinem gratiæ quantum ad exigentiam physicam subiectiuam, concedo sequelam: quantum ad exigentiam obiectiuam, & moralem, nego sequelam: & sub eadem distinctione minoris, nego consequentiam. Nec obstat distinctioni traditæ minoris probatio; gratia namque excedit, non solum subiectiuam, sed etiam obiectiuam exigentiam naturæ, quia nullus actus viribus naturæ elicitus, potest cum gratia obiectiuè connecti: & ideo est supra meritum,

non solum condignum, sed etiam congruum naturæ. Incarnatio autem, etsi excedat exigentiam subiectiuam gratiæ, hoc est; quod gratia non petat ab intrinseco cum vnione personali ad Deum in eadem natura subiectiuè coniungi: non tamen excedit exigentiam obiectiuam gratiæ; potest enim gratia actum fidei ad Mysterium Incarnationis terminatum, cum illoque connexum elicere; & ideo Incarnatio supra meritum congruum operum gratiæ non est.

92 *Secundo arguitur ex eodem D.Thom.* Secundò principaliter obijcies, D.Thomam 3. *ad Annibaldum dist. 13. q. vnic. art. 4.* ibi *Quod autem obijcitur, quod omni finito possibilis est aditio: dicendum, quod loquendo definitò, & de additione mathematicè, idest, secundum, imaginationem, verum est, sed loquendo naturaliter, verum non est, nam omnium natura constantium terminus est, & ratio magnitudinis, & augmenti: & ideò gratia Christi augeri non potuit, quia tanta fuit eius capacitas, vltra quam augmentatam esse non potuit, remanente natura creata, & Deus non potest facere aliquam capacitatem increatam.* Sed loquitur D. Thomas impossibilitate vlterioris augmenti ab intrinseco: ergo sentit, gratiam Christi, potuisse magis non augeri, attenta gratiæ natura. Probatur minor, terminus augmenti conuenit omnibus natura constantibus ab intrinseco; sed ex hoc colligit D.Thomas, terminum augmenti conuenire gratiæ: ergo sentit, illi conuenire ab intrinseco.

Respondetur. Phil. Respondeo, negando minorem; non enim omni enti naturali conuenit terminus augmenti ab intrinseco, sed solum viuentibus, vt frequentius docet Philosophus 1. *Physicor.* vndè necessarium non est, quod gratiæ præfigatur terminus augmenti ab intrinseco ex vi discursus D.Thom. sed sufficit, quod ei conueniat, vel ab intrinseco, vel ab extrinseco.

93 *Opponés.* Sed oppones gratiæ conuenit augmentum ab intrinseco, sicut conuenit viuentibus; concurrit enim meritoriè ad sui augmentum causandum; sed viuentibus præfigitur ab intrinseco terminus augmenti, quia ab intrinseco augentur: ergo etiam conuenit gratiæ terminus augmenti ab intrinseco.

Respondetur. Respondeo viuentibus conuenire terminum augmenti ab intrinseco, quia augentur per intus sumptionem, & per virtutem actiuam in parte determinata residentem: quo circa per aduentum nouæ partialis formæ non aduenit noua pars virtutis: sicut in non viuentibus contingit, quorum vis (impropriè augmentatiua) in determinata parte non residet; & ideò crescit per aduentum nouæ formæ. Licet autem gratia meritoriè augeat se ipsam; virtus tamen meritoria imitatur, non virtutem augmentatiuam viuentium, sed virtutem non viuentium, crescit enim per aduentum nouæ intensionis in gratia; & ideò sicut non viuentia terminum augmenti ab intrinseco non habent, sed illis ab extrinseco præfigitur: ita de gratia est dicendum.

94 *Instabis ex D. Th.* Sed instabis ex D. Thoma *loco vbi proximè ad 2. argum.* quod ita procedebat: *Per gratiam augetur capacitas gratiæ, sicut per scientiam capacitas scientiæ: sed secundum Phylosophorum intellectus non corrumpitur, sed melioratur ab excellenti intelligibili; ergo quanto maiorem habebat gratiam, tanto erat capax amplioris, & sic eis gratia poterit augeri.* Cui argumento ita respondet: *Ad secundum, quod obijcitur de augmento capacitatis, dicendum, quod verum est hoc citra terminum, & finem augmenti: sed in coniunctione cum fine, & termino, per gratiam non augetur capacitas gratiæ*; ergo augeri per gratiam capacitatem susceptiuam, & meritoriam gratiæ, non semper conuenit gratiæ, sed quandiu non est in termino, & consequenter non est ob illam rationem non viuentibus comparanda, quoad carentiam termini augmenti ab intrinseco, sed potius cum viuentibus computanda: & sic dicendum, terminum augmenti ab intrinseco habere.

Respondetur. Respondeo, D. Thomam intelligendum esse de capacitate, ab extrinseco; & intrinsecè expedita ad nouum augmentum merendum, & suscipiendum: & sic verissimum est non augeri semper capacitatem susceptiuam gratiæ per gratiam, sed citra terminum tantum: nam cum peruenitur ad terminum, desinit, expeditio extrinseca per voluntatem diuinam de maiori augmento non conferendo.

§. VII.

Cætera argumenta diluuntur.

95 *Tertio arguit Durandus.* TErtiò arguit Durandus, omnis natura, quæ est de paruo in magnum deducibilis, si non habet terminum in maximo, nec in minimo terminum habet, vt constat in magnitudine molis, in qua sicut non est dare terminum versus maximum, quantum est ex parte quantitatis: ita nec datur in minimo; sed in omni forma recipiente magis, & minus datur terminus in minimo ex ipsa naturæ formæ; ergo in omni tali forma datur terminus in maximo, nec possibilis est processus infinitum. Minorem probat tripliciter. Primò nam si per motum diminutionis, & remissionis nunquam deueniretur ad vltimum gradum, in quo forma posset saluari, actio calidi remittentis frigidum posset in infinitum procedere; hoc autem est inconueniens, alias calidum posset in infinitum agere, & calorem non introducere, semper remanente frigiditate in subiecto: ergo omnis forma, suscipiens magis, & minus habet terminum in minimo. Secundò; quia secundum Philosophum *in 8. Physicor.* nullus motus alterationis potest esse infinitus, sed motus diminutionis, & remissionis est motus alterationis: ergo nequit esse infinitus. Foret autem infinitus, si qualitas remissibilis terminum non haberet versus minimum: ergo habet. Tertiò, inter termino signatos finitæ inter se distantes, impossibile est in infinitum procedere; sed albedo, & nigredo, vel calor, & frigus, & idem est de quauis alia qualitate dicendum, accepta secundum gradum signatum, sunt termini finite distantes: ergo inter istos terminos non potest motus in infinitum procedere. *Arist.*

96 *Respondetur 1.* Respondeo primò, maiorem, augmenti esse falsam, vt constat in numero, termino versus maximum carente, cum non detur tantus numerus, quo maior esse non possit, & tamen versus minimum, terminum habet, cum non possit vltra vnitatem procedi. Deinde, maiori concessa, nego minorem: imò in qualitatibus incipientibus per motum, minimum gradum non dari, docent frequentius Philosophi cum Magistro Soto *lib. 1. Physicor. quæst. 4. art. 3. conclus.* 5. Et patet, nam in motu non datur minima pars: ergo nec in qualitate incipiente per motum dari potest qualitas minima. *Philos. M Soto.*

Ad primã minoris probationem respond. Ad primam minoris probationem, distinguo consequens: posset in infinitum procedere per partes proportionales, concedo sequelam: per aliquotas, & determinatas, nego sequelam: & sub eadem distinctione minoris, nego consequentiam. Nec sequitur, calidum nunquam calorem in subiecto introducere: sicut nec ex eo quod in motu non detur minima pars, sequitur, mobile nunquam moueri.

97 *Ad secundam.* Ad secundam probationem dicatur, motum alterationis virtute naturæ factum non posse in infinitum versus maximum procedere, si virtus vt actu; & in potentia finita, nec versus minimum secundum partes aliquotas, & determinatæ quantitatis; benè tamen secundum partes proportionales: ex quo non sequitur infinitas actu in motu: & sicut nec ex eo quod continuum componatur ex infinitis partibus proportionalibus sequitur, quod actu sit infinitæ magnitudinis; alteratio autem virtute diuina facta, cum hæc infinita sit, potest sine fine versus maximum protendi.

98 *Ad tertiam.* Ad tertiam probationem dicatur: si de processu versus minimum loquamur, nullam esse repugnantiam, quòd motus inter terminos finitè distantes in infinitum, procedat secundum partes proportionales, quia infinitas harum partium, nec minorum, nec terminum motus infinitas; si autem de processu versus maximum loquamur, nullam esse repugnantiam, quod motus inter terminos finitè distantes procedat in infinitum; non cathegorematicè, sed sincathegorematicè, quando terminus productus, etsi actu finitus sit est sincathegorematicè infinitus. Et instatur argumentum Durandi; calor enim extensionis vt tres, potest sine termino per motum augmentatiuum extendi; & tamen finitè distat a frigore extensio vt tria; ergo pariter calor intensissimus, etsi finitè distet a frigiditate, vt vnum, poterit sine termine crescere.

99 *Quartò arguit Durãdus.* Quarto arguit Durandus; natura generis magis requirit pluralitatem gradum specificorum, quam natura formæ specificæ pluralitatem graduum intensionis, cum nulla natura generis sit sine pluralitate specierum actu, vel possibili; multę autem formę specificæ dantur, quæ nec habent, nec possunt habere aliquam latitudine graduum; sed intra naturam generis, non potest in infinitum procedi in gradibus specificis, sed est dare supremum, & infimum: vt in genere animalis supremus gradus, quo altior esse non potest, est humana natura, infimus verò est aliqua alia species sit nobis ignota; & vniuersaliter in omni genere sub se habente veram contrarietatem, extrema contrarietatis, quæ maximè distant, claudunt inter se tanquam supremum, & infimum, omnes species sub illo generes possibiles, vt in genere coloris, album, & nigrum: ergo omnes gradus possibiles in aliqua forma specifica clauduntur inter supremum, & infimum: & consequenter in eis nequit esse processus in infinitum.

100 *Respondetur.* Respondeo negando minorem; possunt enim dari sub quolibet genere infinitæ species versus maximum, & infimum: vndè in genere animalis possunt esse species perfectiores homine sine fine, & species homine imperfectiores, etsi tales species a nobis cognitæ non sint. Nec requiritur ad propriam contrarietatem, quod extrema illius summè distent positiuè, sed sufficit distantia negatiuè summa, hoc est, qua maior alia non sit; licet autem sub genere coloris sint possibiles species sine fine, & licet sint albedine perfectiores; & consequenter

magis

magis à nigredine in perfectione distantes; non tamen est necessum, quod plus à nigredine distent distantia medij pertransibilis ab vno in aliud extremum. Et distantia hoc modo negatiuè summa sufficit ad strictam contrarietatem quæ inter albedinem, & nigredinem versatur.

101 *Quintum principale argumentum.* Quinto arguitur: ad formam determinatam sequuntur determinata accidentia, vt docet D. Thomas 1. *p. q. 7. artic. 3.* ex quo principio probat, non posse dari corpus infinitæ magnitudinis, quia quantitas sequitur ad formam substantialem corporis, quæ finita, & limitata est, sed gratia habitualis est forma finita, limitata, & determinata: ergo omne accidens gratiæ debet esse determinatum, limitatum, & finitum, sed intensio est accidens gratiæ habitualis; ergo debet esse finita, & consequenter gratia ex natura sua terminum intensionis exposcit.

102 *Respondetur.* Respondeo, hoc argumentum instari manifestè in quantitate, quæ forma finita, & limitata est; & tamen terminum augmenti ex natura sua non habet. Instatur etiam in forma ignis, & aliorum non viuentium, quæ finitæ, & limitatæ sunt; & tamen in veriori sententia, de qua t. *Physicor.* terminum augmenti ab intrinseco non habent: ergo ex limitatione formæ quoad essentiam; malè infertur, ab intrinseco postulare terminum augmenti intensiui, cum eadem ratio sit de termino augmenti extensiui, imo de hoc argumento loquebatur D. Thomas *loc. in argum. relato*. Et in forma respondetur, distinguendo maiorem; sequuntur accidentia determinata in actu, determinatione opposita infinitudini cathegorematicæ, concedo maiorem: determinata in potentia determinatione opposita infinitudini syncathegorematicæ, nego maiorem: & concessa minori, distinguo consequens distinctione maioris. Nec D. Thomas aliud *in alleg. loc.* intendebat, quam quod posset dari infinitum in actu secundum magnitudinem.
S.Thom.

103 *Obijcies.* Sed dices: ex doctrina D. Thomæ adducta inferunt frequenter Thomistæ: viuentia habere terminum intrinsecum magnitudinis, quia, nempè, forma viuentium est determinata ab intrinseco, & intrinsecè; & consequenter etiam accidentia illius, inter quæ quantitas constituitur debent esse intrinsecè determinata; sed etiam essentia gratiæ est finita, limitata: & intrinsecè determinata: ergo ex tradita doctrina, adiuncta communi Thomistarum intelligentia, colligitur, quantitatem virtualem gratiæ, seu intensionem illius, esse intrinsecè & ab intrinseco determinatam, & consequenter non posse ex natura sua intensiuè sine termino crescere.

104 *Respondetur.* Respondeo; in viuentibus i llationem factam tenere, eo quod augmentum illorum fit per virtutem residentem in determinata parte; & idcirco per aduentum nouæ formæ non aduenit noua pars virtutis: ex quo prouenit, quod potentia augmentatiua finita, & limitata sit, non solum in actu, verum etiam in potentia, ex cuius limitatione rectè infertur, quantitatem, quæ est effectus illius, terminum augmenti habere, prout est quantitas viuentium. In gratia autem; licet sit finita in actu; non est finita in potentia eo quod augmentum gratiæ intensiuum non fit virtute alicuius potentiæ in determinata parte residentis, & quæ non augeatur ad quodlibet gratiæ augmentum; & ideo ex limitatione gratiæ, non sequitur terminum augmenti ab intrinseco habere.

105 *Instabis.* Instabis: gratia est finita essentialiter in essentia, non solum finitudine opposita infinitati cathegorematicæ, sed etiam sincathegorematicæ, cum in prædicatis essentialibus non possit additionem recipere; sed ex limitatione formæ in essentia essentiali infert D. Thomas *loc. alleg.* limitationem in magnitudine: ergo gratia non solum est limitata intensionis in actu, sed etiam limitatæ intensionis in potentia. Consequentia patet: nam si ex limitatione formæ infert limitationem in magnitudine, limitatio magnitudinis illata debet esse iuxta limitationem formæ inferentis: ergo si limitatio formæ ex qua infertur magnitudinis limitatio, est non solùm cathegorematica, sed etiam sincathegorematica, limitatio magnitudinis debet esse eodem modo. Minor autem probatur. Infert D. Tho. limitationem magnitudinis, & quantitatis ex limitatione formæ, ad quam sequitur; sed non infert illam ex limitatione formę quoad partes entitatiuas radicantes partes quantitatis; alias sumeret antecedens æquè difficile, ac consequens cum eadem sit difficultas de infinitudine partium substantiæ, ac de infinitudine partium quantitatis: ergo infert finitudinem quantitatis sequutæ ad formam ex finitudine formæ essentiali.

106 *Respondetur.* Respondeo, ex limitatione formæ essentiali inferri finitudinem cathegorematicam magnitudinis, non autem finitudinem sincathegorematicam. Et ratio est, quia ex limitatione essentiali formæ, sequitur habere virtutem effectiuam quantitatis actu finitam; & consequenter non potentem efficere quantitatem actu infinitam, alias effectus virtutem effectiuam excederet; stat autem cum limitatione formæ essentiali infinitas in potentia virtutis actiuæ, aut potentiæ receptiuæ

Quod contingit, quando virtus crescit ex aduentu nouæ perfectionis, & ideò cum limitatione formæ essentiali stat infinitas sincathegorematica augmenti extensiui, aut intensiui.

107 *Vltimum argumentum.* Denique arguitur: potentia receptiua gratiæ est finitas: ergo non potest ad gratiam sine termino recipiendam extendi. Consequentia patet; nam forma limitatur, non solum à virtute actiua, sed etiam à potentia receptiua. Antecedens autem probatur dupliciter ex D. Tho. *q. 29. de Veritate art. 3. ad 6.* ibi: *Dicendum, quod capacitas animæ Christi est finita:* loquitur autem de capacitate obedientiali ad gratiam: ergo sentit, potentiam receptiuam gratiæ finitam, & limitatam esse. Secundò, nam potentia receptiua gratiæ consequitur essentiam finitam, vel cum illa identificatur: ergo nequit esse infinita.

108 *Respondetur ad 1. probationem.* Respondeo, negando antecedens: ad primam probationem dicatur, loqui D. Thomam de finitudine in actu: & sic verum est, potentiam receptiuam gratiæ esse finitam, non autem negat, esse in potentia, & sincathegorematicè infinitam; imò id expresè docet *art. citat. ad 3.* ibi: *Alia est potentia obedientiæ: secundum quod potest recipere aliquid a Deo & talis capacitas non potest impleri; si autem non esset sincathegorematicè infinita posset impleri obedientialis capacitas* Sentit ergo Diuus Thomas, potentiam obedientialem esse sincathegorematicè infinitam. S.Thom.

109 *S.Thom.* Quod expressius docuit Angelicus Doctor 1 *ad Annibaldum dist. 17. q. 1. art. 4.* illis verbis: *Ad 1. de capacitate animæ dicendum, quod capacitas animæ potest considerari, vel in actu, & sic est finita, vel in potentia, & sic potest crescere in infinitum.* Et hæc infinitas in potentia receptiua sufficit, vt forma recipienda terminum augmenti ex illa non habeat. Ad secundam probationem dicatur, ex limitatione essentiæ tantum colligi in potentia sequuta ad illam, vel cum ipsa identificata, finitudinem cathegorematicam, & in actu; non verò sincathegorematicam, & in potentia. *Ad secundam.*

110 *Opponis primò.* Sed oppones primò: ex potentia infinita sincathegorematicè non finitur, aut limitatur forma: quo circa ex virtute actiua Dei effectus limitari non possunt, quia est actiua in infinitum sincathegorematicè; sed secundum D. Thomam *in præsenti art. 11.* gratia Christi est finita, quia recipitur in capacitate finita: ergo capacitas obedientialis ad gratiam est finita sincathegorematicè. Secundò: potentia obedientialis est finita sincathegorematicè secundum gradus specificos formarum, quas recipere potest; non enim potest capacitas obedientialis hominis omnes formas supernaturales specificè differentes recipere, nec capacitas obedientiæ; quæ in Sacramentis inuenitur, potest recipere gratiam habitualem: ergo etiam est finita sincathegorematicè in ordine ad gradus intensiuos gratię. S.Thom. *Secundò.*

111 *Ad primã instantiã, respondetur.* Respondeo ad primam instantiam, distinguendo maiorem: non limitatur sincathegorematicè, concedo maiorem: cathegorematicè, nego maiorem, quando potentia est cathegorematicè finita: & sub eadem distinctione minoris, nego consequentiam.

112 *Ad secundam.* Ad secundam dicatur, potentiam obedientialem consistere in non repugnantia ad recipiendum, quidquid non implicat ex parte facti in forma, quam recipere potest, & à qua specificatur. Si ergo forma, a qua specificatur sub se continet gradus specificè differentes sine fine, erit infinita sincathegorematicè per respectum ad gradus specificos: Si autem tali formæ infinitas potentialis graduum specificè differentium repugnet, potentia obedientialis illius formę receptiua non erit sincathegorematicè infinita penès gradus specificos; hæc tamen limitatio à forma recipienda sumetur.

§. Vltimus.

Tria inferuntur ex dictis.

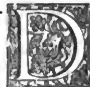
113 *Primò infertur.* EX dictis in discursu disputationis colligo primò, gratiam Christi fuisse plenam, & plenitudinem gratiæ Christo esse propriam. Primum patet; nam habuit omnem gratiæ intensionem possibilem de lege ordinaria; sed hoc sufficit ad gratiæ plenitudinem: ergo. Secundum probatur; nam Christo conuenit plenitudo gratiæ ex parte subiecti, & etiam plenitudo gratiæ ex parte gratiæ, vt vidimus *in solut. 3. argum. contra 1. conclu.* sed alijs sanctis, quantumuis sanctitatis eximiæ, non fuit data plenitudo gratiæ ex parte gratiæ sed tantum ex parte subiecti: ergo plenitudo gratiæ est propria Christi. Tunc aliquis dicitur plenus gratia ex parte ipsius gratiæ, cum habet omnem perfectionem intensiuam, aut extensiuam gratiæ possibilem secundum ordinariam potentiam. Et tunc dicitur plenus gratia ex parte subiecti; cum quis habet plenè gratiam secundum suam conditionem, vel intensiuè vsque ad terminum præfixum ei à Deo, vel secundum virtutem, seu extensionem ad omnia, quæ ad suum officium, vel statum pertinent; sed nulli sanctorum data

data eſt omnis perfectio gratiæ poſſibilis de potentia ordinaria: ergo nulli ſanctorum data eſt plenitudo gratiæ ex parte ipſius gratiæ.

114 Secundò. Secundo colligitur, falſam eſſe Bonauenturæ, Ricardi, & aliorum antiquorum ſententiam, aſſerentium, gratiam ex parte ſui, termino intenſiui augmenti carere; habere tamen terminum ex parte ſubiecti. Cuius ſententiæ falſitas patet, nam gratiæ, & cuiuis alteri formæ accidentali eſſentialis eſt reſpectus ad ſubiectum: ergo non ſtat, terminum augmenti habere ex parte ſubiecti, & illo carere ex ſe.

115 Tertiò. Vincen. Tertiò colligitur falſiſſimam eſſe quorundam Theologorum ſententiam, quos ſine nomine refert Vincentius *relectione de Gratia Chriſti quæſt. 3. art. 1. fol. 188.* aſſerentes, potuiſſe gratiam Chriſti intenſiuum incrementum ſuſcipere, attenta omnipotentia Dei; non verò inſpecta Dei ſuprema ſapientia. Quod eſſe omnino falſum rectè *ibi* demonſtrat Vincentius. Et breuiter oſtenditur primò; nam quod repugnat a Deo fieri, attenta ſuprema ſapientia, non niſi inſipienter fieret; ſed repugnat omnipotentiæ Dei aliquid operari inſipienter: ergo quod repugnat fieri, attenta ſapientia Dei, repugnat etiam fieri, illius potentia inſpecta. Secundò, nam omnipotentia Dei eſt à ſapientia indiſtincta, vel illi ſubordinata virtualiter eſſentiali ſubordinatione: ergo implicat; terminum omnipotentiæ excedere diuinæ ſapientiæ obiectum, Deique ſapientiæ aduerſari. Et hæc de iſta diſputatione applicanda littera Magiſtri *in 3. diſtin. 13. §. 1. & in 1. diſt. 17.* M. Sent. vbi D. Thomas diſputat de Charitate an poſſit ſine termino augeri.

TRACTATVS
SEXTVS
De Gratia Chriſti Capitali.

Articulus primus. E Quo D. Thomas quæſt. 29. de Veritate artic. 4. & 5. In 3. Sent. diſtinct. 13. quæſt. 2. artic. 1. & 2. Ad Annibaldum in eadem diſtin. quæſt. vnic. & in præſenti quæſt. 8. quam in Articulos diuidit. *Docens in primo, Chriſtum vt hominem eſſe Caput Eccleſiæ. Quod probat in argumento* ſed contra, *ex illo Pauli ad Ephesios 1.* Ipſum dedit caput ſupra omnem Eccleſiam. *Quæ verba de Chriſto vt homine ſunt accipienda, de quo Paulus Epheſis loquebatur. Et in corpore articuli ex ſimilitudine capitis humani, ad cuius inſtar Chriſtus dicitur Caput Eccleſiæ: ſicut Eccleſia dicitur vnum corpus ad ſimilitudinem humani corporis; caput enim in homine tria habet, nempè anterioritatem ordinis, quod intellige ſecundum ſicut: eſt enim prima pars incipiendo à ſuperiori: perfectionem: quia in capite vigent omnes ſenſus: non autem in alijs partibus, & virtutem, quia virtus, & motus cæterorum membrorum, & gubernatio eorum in ſuis actibus, eſt à capite, propter vim ſenſitiuam, & motiuam ibi dominantem:* Quòd Caietano interprete, eſt accipiendum, non de primo principio ſimpliciter inter membra humani corporis, ſed de comprincipio primi ſimpliciter, ſcilicet, cordis, *ſed hæc omnia Chriſto, vt homini conueniunt ſpiritualiter in ordine ad membra Eccleſiæ; gratia enim illius eſt prior, & altior ſecundum propinquitatem ad Deum. Eſt etiam perfectior: fuit enim in illo plenitudo omnium gratiarum. Habet etiam virtutem influendi gratiam in omnia membra Eccleſiæ; ergo conuenienter dicitur Eccleſiæ Caput;* Notat autem D. Thomas ſolut. ad 2. differentiam inter caput naturale, & caput ſpirituale, quod capitis naturalis aliud caput non datur; Chriſti autem vt hominis Caput Deus; cum autem ratio capitis ſolum per ſimilitudinem de Chriſto dicatur, non eſt neceſſarium, quod in omnibus attendatur; alias non ſimilitudo, ſed rei veritas eſſet. Et ſolutio ad 3. cordi comparat Spiritum Sanctum, quia inuiſibiliter Eccleſiam viuificat.

Articulus ſecundus. *In ſecundo articulo docet, Chriſtum non ſolum ſecundum animam, ſed etiam ſecundum corpus, eſſe caput hominum ſecundum animam, & ſecundum corpus, etſi tam ex parte Chriſti, quam ex parte hominum, principalius anima, & minus principaliter corpus ſe habeat. Et probat; humanitas namque ratione coniunctionis ad Verbum, non ſolum ſecundum animam, ſed etiam ſecundum corpus ratione animæ, habet influere gratiam, & gloriam in homines, ſecundum animam principaliter, & ſecundum corpus, prout hoc miniſtrat anima in via, & prout in beatitudine gloria animæ redundat in corpus: ergo Chriſtus ſecundum animam, & corpus eſt caput hominum, non ſolum ſecundum animam, ſed etiam ſecundum corpus. Nec obſtat, quod Chriſtus ex hominibus traxerit corporis materiam, nam vitam corporis immortalem omnes homines trahunt ab ipſo, vt notat D. Thomas* ſolut. ad 3.

Articulus tertius. *In tertiò articulo docet, eſſe caput omnium hominum, qui ſunt fuerunt, & erunt præterquam hominum damnatorum; omnes enim Chriſto vniuntur, vel per gloriam, vel per charitatem, vel per fidem in actu, vel in potentia; illi enim qui actu infideles ſunt, poſſunt ad fidem conuerti; vndè, licet non ſint intra Eccleſiam actu: ſunt tamen de Eccleſia in potentia, fundata principaliter in virtute Chriſti, quæ eſt ad ſalutem totius generis humani ſufficiens, & ſecundario in arbitrij libertate, qua gaudet omnis homo viator: qui verò damnati ſunt, nec actu, nec in potentia, in Eccleſia continentur; & ideò Chriſtus illorum caput non eſt.*

Articulus quartus. *In quarto reſoluit, eſſe caput Angelorum, eo quod vnius corporis vnum eſt caput: ex hominibus autem, & Angelis vnum Eccleſiæ corpus conſurgit; ordinantur enim ad vnum finem: & conſequenter Chriſtus, vt homo non ſolum hominum, ſed etiam Angelorum eſt caput, illique capitis proprietates reſpectu etiam Angelorum conueniunt: nam perfectius illis participat dona gratiæ, & de illius influentia recipiunt.* In ſolutione ad 1. *notat, Chriſtum ratione animæ conuenire cum Angelis in gradu intellectiuo generico: & hoc ſufficere, vt Angelorum ſit caput.* In ſolut. ad 2. *docet, definitionem, quæ dicitur:* Eccleſia eſt congregatio fidelium, *eſſe de Eccleſia pro ſtatu viæ; non autem ſecundum omnem ſtatum.*

Articulus quintus. *In articulo quinto docet D. Thomas, gratiam perſonalem in Chriſto eſſe eandem realiter cum gratia capitis: differre autem ſecundum rationem. Quod probat: cum enim vnumquodque agat, ſecundum quod eſt eus in actu, oportet, quod ſit actus, quo aliquid eſt actu, & quo agit; ſicut idem eſt calor, quo ignis eſt calidus, & quo calefacit: fuit autem in Chriſto gratia ſecundum maximam eminentiam, & ideò ex eminentia gratiæ, quam accepit, competit ipſi, quod gratia illa ad alios deriuetur, quod pertinet ad rationem capitis: & ideò eadem eſt ſecundum eſſentiam gratia perſonalis, qua anima Chriſti eſt iuſtificata, & gratia eius, ſecundum quam eſt Caput Eccleſiæ:* Quæ ratio, vt ad formam reducatur, ſub maiori ſubſumendum eſt: ſed gratia Chriſti dicitur perſonalis, prout illam in actu conſtituit, & illius animam ſanctificat, & capitalis, prout illam in acto conſtituit, & illius animam ſanctificat, & capitalis, prout redundat in alios: ergo eſt eadem ſecundum eſſentiam. In calce articuli, *diſtinguit D. Thomas, gratiam vnionis à gratia capitis.* Et ſolut. ad 2. *docet, actum ſanctificandi animam Chriſti formaliter, & actum ſanctificandi alios effectiuè non diuerſificare habitum, quia ſunt ſubordinati, & vnus eſt ratio alterius.*

Articulus ſextus. *In ſexto articulo docet, rationem capitis ſecundum interiorem gratiæ influxum eſſe propriam Chriſto, cuius humanitas ex hoc, quod eſt diuinitati coniuncta, habet virtutem iuſtificandi; quoad exteriorem autem gubernationem alijs à Chriſto competere tum duplici tamen differentia. Prima quoad vniuerſitatem ſtatuum, locorum, & temporum: ſic enim conuenit Chriſto: ſecus autem alijs. Secunda quoad modum: quia Chriſtus eſt Caput Eccleſiæ propria virtute, & auctoritate, alij vero dicuntur capita, ſecundum quod gerunt vicem illius.* In ſolut. ad 3. notat ex Parente Auguſtino tract. 47. in Ioannem, differentiam inter hæc omnia oſtium, fundamentum, & paſtor. Quod primum, quia principalem auctoritatem importat, & hæc ſoli Chriſto conuenit, non dicitur de Miniſtris Eccleſiæ, ſed ſibi illud reſeruauit, per alia verò nomina poteſt im-

portari

portari auctoritas principalis, vel secundaria; & ideo de alijs à Christo dicuntur, cum subordinatione tamen ad illum.

In articulo septimo, supposita distinctione capitis secundum interiorem influxum, & secundum gubernationem exteriorem, docet, Diabolum esse omnium malorum caput, non primo, sed secundo modo; omnes enim, qui peccant, ad suum finem adducit, qui est auersio à Deo, in qua omnia peccata mortalia conueniunt, etsi inter se differant secundum controuersionem ad diuersa bona commutabilia. Explicans autem, quo modo omnes à Diabolo inducantur ad ma'um. In solut. ad 2. arg. *ait, hoc non semper fieri per exteriorem suggestionem, sed vel suggerendo, vel omnibus signum suæ malæ voluntatis proponendo, suum, scilicet, primum peccatum, quod omnibus propositum est ad sequendum, quidamque per ipsius suggestionem; alij autem propria sponte imitantur.*

Articulus vltimus. *In vltimo articulo, memoratis tribus capitis conditionibus, scilicet, anterioritate, influxu, & perfectione, docet D. Thomas, Anti-Christum esse caput omnium malorum, non quoad primam, & secundam conditionem, non enim illius peccatum omnia hominum peccata antecedit, nec in omnia hominum peccata habet Anti-Christus influxum; quoad tertiam autem conditionem esse omnium malorum caput propter illius malitiæ perfectionem.*

Vndè super illud 2. ad Thesalonicenses: Ostendens se tanquam si Deus: *dicit Glossa*: Sicut in Christo omnis plenitudo diuinitatis inhabitauit: ita in Anti Christo omnis malitiæ plenitudo. *Quod explicans D. Thomas ait, non ita, quòd humanitas eius sit assumpta à Diabolo in vnitatem personæ, sed quia Diabolus suam malitiam eminentius ei influet, suggerendo, quam omnibus alijs. Notat autem D. Thom.* solut. ad 1. & 2. *non colligi ex hac doctrina, esse duo capita malorum prima; Anti-Christus enim membrorum erit Diaboli: ex quo infertur, esse caput Diabolo subordinatum.*

DISPVTATIO XXVIII.

An Christus sit Caput Ecclesiæ, & per quam gratiam in ratione Capitis constituatur?

§. I.

Prima pars disputationis resoluitur.

1 *Theologorum sensus explicatur.* DVO SVNT, quæ in controuersiam in præsenti disputatione vocamus. Primum est, an Christus sit Caput Ecclesiæ? Secundum, quæ sit gratia, per quam in ratione capitis constituatur? Circa primum concors est omnium Theologorum sententia affirmantium, Christum non solum vt Deum, verum etiam secundum humanitatem, esse totius Ecclesiæ Caput. Ante cuius probationem aduerto, ly *secundum humanitatem*, sumi posse reduplicatiuè, & specificatiuè. Primo modo falsum est, Christum, in quantum hominem, esse Caput Ecclesiæ. Quod enim conuenit Christo, vt homini: ly *vt*, reduplicatiuè sumpto conuenit omni homini; nam reduplicatiua propositio causalem, & causalem, & causalis vniuersalem includit: vndè, quia hæc est vera: *Homo in quantum rationalis est risibilis*; bene ex illa infertur, omne rationale esse risibile; sed non omni homini conuenit esse caput Ecclesiæ: ergo nec Christo, vt homini, humanitate reduplicata. Vndè communis Theologorum sententia, non reduplicatiuè, sed specificatiuè sumit particulam *vt* vel *in quantum*, cum docet, Christum, in quantum hominem, esse Caput Ecclesiæ, ita vt humanitas non sit causa quare Christus Caput sit, sed subiectum *quo* gratiæ, per quam in ratione capitis constituitur.

2 *Ostenditur 1. ex Paulo.* Hoc ita præmisso, probatur sententia, quæ verissime est, primo ex Paulo ad Ephesios 1. illis verbis: *ipsum*, idest, Christum; *dedit Caput super omnem Ecclesiam, quæ est corpus ipsius*, idest, vt *ibi* explicat D. Thomas, ipsum dedit Deus Pater Caput super omnem Ecclesiam, scilicet, tam Militantem, quam Triumphantem. Vbi Paulum loqui de Christo, etiam secundum humanitatem, constat primò ex communi Patrum, & Scholasticorum sensu. Secundo, verba præcedentia, nempè, *& omnia subiecit sub pedibus eius*, de Christo nedum vt Deum, verum etiam vt homine intelliguntur, vt eleganter

S. Thom. explicat Angelicus Doctor *ibi lect. 8.* his verbis. *Per pedes intelligitur infima pars corporis; per caput verò suprema. Licet autem in Christo diuinitas, & humanitas non habeant rationem partis; tamen diuinitas, quæ est supremum in Christo, intelligitur per Caput, Corinthior. 11. Caput Christi Deus. Humanitas verò, quæ infima est, intelligitur per pedes. Psalm. 131. Adorabimus in loco, vbi steterunt pedes eius.* Est ergo sensus, quòd omnia creata, non solum subiecit Pater Christo, in quantum est Deus, cui ab æterno omnia subiecta sunt, sed etiam humanitati eius; sed de Christo secundum eandem rationem verba subsequentia loquuntur, vt denotat relatiuum *ipsum*: ergo de Christo, etiam secundum humanitatem, loquitur Paulus, cum docet, esse Caput Ecclesiæ. Tertio, id ipsum constat; nam de eodem, de quo in eodem capite paulò ante docuerat, suscitatum esse à mortuis, constitutum ad dexteram in cælestibus, & supra omnem principatum, loquitur Paulus, cum docet, Christum esse Caput Ecclesiæ; sed illa verificentur de Christo secundum humanitatem; ergo etiam esse Caput Ecclesiæ id ipsum docet Paulus *ad Colosenses* 1. & 2. & *alibi passim*.

Colos. 1. & 2. Deindè probatur; nam Ecclesia est corpus per analogiam ad corpus naturale, vt constat ex Paulo 1. Corinth. 12. & ad Roman. 12. illis verbis: *Sicut enim in vno corpore multa membra habemus; omnia autem membra non eundem actum habent: ita multi vnum corpus sumus in Christo*: ergo Christus erit Caput Ecclesiæ per analogiam ad caput naturale. Tùm, quia corpori, caput debet assignari, ne corpus monstruosum sit, & nullum aptius, quam Christus. Tum etiam, quia non minus verificantur de Christo, quæ Capitis propria sunt, quam de Ecclesia, quę sunt corporis. 3 *Secundò probatur. 1. Corin. 12. Ad Roman. 12.*

4 *Deniquè probatur ratione D. Thom.* Denique probatur ratione D. Thom. *in præsenti art. 1.* nam Caput Ecclesiæ mysticum dicitur per similitudinem, & analogiam ad caput humani corporis; sed Christo, vt homini conuenit hæc similitudo, proportio, vel analogia: ergo Christus, vt homo, est Caput Ecclesiæ mysticum, & morale. Minor probatur: caput hominis tria habet, in quibus alijs partibus corporis præeminet, nempè, prioritatem; est enim prima pars hominis incipiendo à superiori, perfectionem, quia in capite vigent omnes sensus interiores, & exteriores; in cæteris autem membris est solus tactus, & virtutem, seu causalitatem; motus enim cæterorum membrorum à capite gubernantur propter vim sensitiuam, & motiuam in capite dominantem; sed hæc tria competunt spiritualiter Christo; primo enim gratia illius est prior, etsi non tempore; benè tamen intentione Dei, vel saltim est exemplariter prior, est enim omnis gratiæ nostræ exemplar, secundum illud *Roman. 8. Quos præsciuit, & prædestinauit, conformes fieri imagini Filij Dei.* *Rom. 8. c.* Habet etiam perfectionem, cum sit in Christo plenitudo omnium gratiarum, iuxta illud Ioannis *capit. primò vidimus eum plenum gratiæ, & veritatis.* *Ioan. c. 1.* Ac denique habet virtutem influendi gratiam in omnia Ecclesiæ membra, iuxta illud Ioannis *capit. 1. De plenitudine eius nos omnes accepimus*: ergo Christo, vt homini, conuenit similitudo ad caput hominis naturale in tribus, per quæ in ratione capitis constituitur, & ab alijs membris distinguitur. Et ad maiorem breuitatem redacta in hunc modum proponitur. Caput dicitur ex prioritate, perfectione, & causalitate; sed Christo respectum Ecclesiæ hæc tria competunt secundum humanitatem: ergo Christus, in quantum homo, est Caput Ecclesiæ.

5 *D. Thom. sumpsit argumentum ex Paulo.* Quam rationem sumpsit Angelicus præceptor ex Paulo *ad Colosenses primo* illis verbis: *Et ipse*, nempè, Christus, *est Caput corporis Ecclesiæ*. Et rationem reddit Paulus: *Qui est principium, primogenitus ex mortuis*: ac si apertius diceret, quia est principium. Ecce primam capitis proprietatem, scilicet, proprietatem: *Quia in ipso complacuit omnem plenitudinem diuinitatis inhabitare.* Ecce secundam proprietatem capitis, idest, perfectionem: *Et per eum reconciliare omnia in ipsum.* Ecce tertiam proprietatem, virtutem, scilicet, & influxum in cætera membra Ecclesiæ. Vbi, vt clare constat, ratio, qua Paulus probat, Christum esse Caput Ecclesiæ, est ipsissima D. Thomæ ratio *in præsenti*.

§. II.

Duplici argumento occurritur, & explicatur, an Christus sit membrum Ecclesiæ?

6 *Primò arguitur.* OPPONES PRIMO: si Christus esset Caput Ecclesiæ, etiam esset Ecclesiæ membrum; sed Ecclesiæ membrum non est, nec dici cum congruitate potest, vt docet D. Thomas *in 3. dist. 13. q. 2. art. 1. ad 6.* ergo nec Caput Ecclesiæ. Probatur sequela: caput corporis humani est membrum eiusdem corporis: ergo si Christus est Caput Ecclesiæ per analogiam, & similitudinem ad caput corporis humani etiam est membrum Ecclesiæ per eandem analogiam. Patet consequentia; nam de quo verificatur, esse caput cum proprietate, prædicatur, quod sit membrum propriè: ergo de quo prædicatur, esse analogicè, aut similitudinariè caput, prædicatur etiam, esse analogicè membrum.

Huic

7 *Quidam absolutè docent, Christum esse Ecclesiæ membrum. Altisiod. Turrecremat.*

Huic argumento quidam Theologi respondent, concedendo sequelam, nec vllum inconueniens id reputant, Imo id esse concedendum suadent ex illis verbis Pauli 1. *Corinth.* 12. *Vos estis corpus Christi, & membra de membro*, idest, Christo, qui caput, & membrum est, vt explicat D. Thomas *ibidem lect.* 3. ita Altisiodorensis *lib.* 3. *summæ tract.* 2 *cap.* 4. *q* 6. Turrecremata *lib.* 1. *summæ Ecclesiæ cap.* 47. notantes, Ecclesiam capi posse dupliciter. Primò pro tota congregatione fidelium, capite excepto. Secundò pro eadem congregatione cum capite. Si priori modo accipiatur, asserunt, Christum sic esse caput, quòd Ecclesiæ membrum non est; si verò posteriori modo sumatur, est Caput Ecclesiæ, & membrum; sic enim est pars illius: esse autem Ecclesiæ membrum, nil aliud esse videtur, quam esse partem illius. Quæ doctrina videtur à D. Thoma tradita *in* 4. *dist.* 4. *q.* 4. *art.* 3. *ad* 4. vbi docet, Christum posse dici membrum Ecclesiæ, quatenus Ecclesia constat ex Sponsa, & Sponso Christo; non autem membrum Ecclesiæ, quatenus Sponsa est; quia sic condiulditur Christo, nec illum vt sui partem includit. *S. Thom.*

8 *Alij docent, nullo modo id dici posse. Alexand. Bonauen. Richard. Palud. Vazquez.*

Alij per extremum docent, Christum nullo modo posse dici Ecclesiæ membrum, eo quod membrum dependentiam a commembris importat; Christus autem nullum influxum recipit ab Ecclesia, nec dependentiam habet ab illa. Ita Alexander 3. *part. quæst.* 12. *membr.* 2. *artic.* 1. Bonauentura *in* 3. *dist.* 13. *art.* 2. *q.* 3. Richardus *in eodem art.* Durandus *q.* 2. Paludanus *quæst.* 1. *art.* 3. quos refert, & sequitur Vazquez *in præsenti disp.* 48. *c.* 1.

9 *Quædam distinctio pro vera solutio à D. T. præmittitur.*

Vera tamen resolutio est, Christum esse Caput Ecclesiæ secundum diuinitatem, & etiam secundum humanitatem: vndè Ecclesia potest sumi dupliciter, vel prout includit Christum, vt Deum, vt sui caput, vel prout solum Christum, vt hominem. Christus ergo, vt homo, est membrum Ecclesiæ vt habentis caput Deum; non autem est membrum Ecclesiæ, vt habentis Caput Christum, vt hominem. Ita expressè D. Thomas *in* 3. *dist.* 13. *quæst.* 2. *artic.* 1. *ad* 6. illis verbis, *Vnde non potest dici commembrum, secundum quòd Caput Ecclesiæ dicitur, ipse secundum humanitatem; potest autem dici membrum secundum humanitatem, secundum quod ipse est Caput Ecclesiæ secundum diuinitatem: & sic dicit Apostolus* 1. *Corinth.* 12. *Vos estis corpus eius, & membra de membro*. Et ratio est, quam *ibi* tradit D. Thomas, quia, nempè, membrum dicit dependentiam ab alijs commembris, vel saltim à capite; Christus autem, vt homo, nihil recipit ab alijs Ecclesiæ commembris; benè tamen à Deo, & ideò non potest dici membrum Ecclesiæ, vt habet pro capite Christum, vt hominem; bene tamen, vt habet pro capite Christum, vt Deum.

10 *Si opponatur. Respondeo.*

Si dicas, Christum, vt hominem, à se ipso, vt homine, aliquid recepisse, exaltationem, scilicet nominis, & corporis glorificationem: ergo potest esse, vt homo, membrum Ecclesiæ, vt habentis pro Capite Christum, vt hominem. Respondeo, negando consequentiam: nam quod quis recipit à se ipso, non dicitur per veram dependentiam recipere: & ideò ad rationem membri non sufficit; aliàs posset dici, Christum, vt hominem, esse membrum sui vt hominis, quod falsum est, & à nemine admissum, nisi sensu, in quo, quæ dicuntur de Ecclesia, de Christo Capite prædicantur.

11 *Traditur vera solutio.*

Et ex his ad argumentum respondeo, Christum, vt hominem, esse membrum Ecclesiæ, vt habentis pro Capite Christum, vt Deum; non autem, vt habet pro capite Christum secundum humanitatem. Et si hoc secundum argumentum contendat, nego sequelam: ad illius probationem, concesso antecedenti, nego consequentiam: nam de quo aliquo aliquid cum proprietate prædicatur, omnia illius prædicata enuntiantur, iuxta regulam Logicorum. *Quando quidpiam de quopiam prædicatur, &c.* secus autem si prædicatio sit analoga, & per metaphoram. Et ratio est nam huiusmodi prædicatio in imitatione fundatur: & quia potest imitatio fieri in vno prædicato, & non in alio, potest secundum vnum, & non secundum aliud prædicari. Et sic in præsenti contingit: Christus enim imitatur Caput corporis humani in tribus proprietatibus quæ ad excellentiam capitis attinent, nempè, in prioritate, perfectione, & virtute; non autem in dependentia, quam caput naturale à sibi commembris habet, & per quam in ratione membri constituitur; & ideò Caput potest dici Ecclesiæ, non autem membrum Ecclesiæ.

12 *Obiectioni ex Paulo occurritur.*

Nec obstat; quod oppositi Auctores obijciunt ex Paulo 1. *Corinth.* 12. illis verbis: *Vos estis Corpus Christi, & membra de membro*. Nam, vel ly *de membro* idem est, quod ex parte, idest, non soli vos, sed alij etiam sunt membra Christi, vt explicant Caietanus, & D. Thom. *ibidem lect.* 3. Vel estis membra de membro, idest, dependentia à me, qui sum membrum Christi, in quantum per me, Christo acquisiti estis, vt 2. *loc.* explicat D. Thom. Vel tandem, si ly *de membro* referatur ad Christum, non est quia Christus, vt homo, sit membrum Ecclesiæ, vt habentis pro capite Christum, vt hominem; sed quatenus habet pro capite Christum, vt Deum: vt ex D. Thom. 3. *Sent.* explicuimus. Et sic accipienda est prima explicatio, quam ad illa verba adhibet Angelicus Doctor *lect.* 3.

Nec D. Thomas *in* 4. *Sent.* oppositum docet, eum dicit, Christum, vt hominem, esse membrum Ecclesiæ, prout Ecclesia constat ex corpore, & capite, nam loquitur de membro largè, & nimis impropriè, in quantum habet officium distinctum ab omnibus alijs. Non autem est membrum propriè, quia non habet dependentiam ab alijs commembris, nec a capite, Ecclesiæ sic sumptæ, quod requirebatur, vt membrum diceretur Ecclesiæ ea proprietate, qua dicitur caput. 13 *Non docet oppositum D. Thom.*

Obijcies secundò: vel Christus est propriè Caput Ecclesiæ, vel tantum impropriè: neutrum potest dici: ergo. Minor pro prima parte patet: nam dicitur caput per analogiam ad caput hominis naturale, vt docet D. Thom. *art.* 1. quoad autem per analogiam dicitur, non propriè, sed metaphoricè dicitur tale, vt constat in nominibus Vitis, Leonis, & Pastoris, quibus sæpè Christus in Scriptura nominatur: quæ, quia per analogiam de Christo dicuntur, non propriè, sed impropriè de illo enuntiantur: ergo non propriè dicitur caput Ecclesiæ. Pro secunda verò parte probatur: nam dicitur caput Ecclesiæ ratione prioritatis, eminentiæ, & influxus; sed hæc omnia cum proprietate competunt Christo: ergo & ratio capitis ei conuenit eum proprietate. 14 *Secundo arguitur.*

Huic argumento Magister Zippullus *art.* 1. *dub. vnic. concl.* 1. & 2. respondet; ly *Caput Ecclesiæ* sumi posse dupliciter; vel vt complexum, & in vi duarum dictionum, vel vt compositę figuræ, & in vi vnius dictionis. Si priori modo sumatur, inquit, non propriè, sed impropriè esse caput Ecclesiæ. Sumpto verò posteriori modo, cum proprietate dicitur Caput Ecclesiæ. Primam probat: nam sumptum ly *Caput Ecclesiæ* in vi duarum dictionum, non habet aliam significationem à significatione partium; sed ly *Caput*, quod est vna pars, propriè tantum significat caput naturale, quod solum impropriè potest dici de Christo: ergo sumptum complexiuè, & in viduarum dictionum, non propriè, sed impropriè de Christo enuntiantur. Quod amplius confirmat; nam Christum esse propriè Caput, supponit Ecclesiam habere caput propriè; sed hoc implicat, cum Ecclesia, non propriè, sed impropriè sit corpus; & consequenter nequeat habere caput propriè: ergo. 15 *Zippulli solutio, & sententia. Primam partem probat. Confirm.*

Secundam partem probat; nam sumendo ly *Caput Ecclesiæ* in vi vnius dictionis, nihil aliud importat, quam primum, perfectiuum, ac influens in alia Ecclesiæ membra; sed hæc tria cum proprietate competunt Christo: ergo Christus propriè est Caput Ecclesię, sumpto hoc nomine in vi vnius dictionis. 16 *Secundã partem suadet. Confirm.*

Quod amplius confirmat: nam quod in Ecclesia propriè, & non secundum metaphoram est primum, perfectiuu, ac influens in alia eius membra, est propriè, & non secundum metaphoram Caput Ecclesiæ: sed Christus propriè, & non secundum metaphoram est primum, perfectiuus, & influens in alia Ecclesiæ membra: ergo propriè, & non secundum metaphoram est Caput Ecclesiæ in aliquo sensu: cumque non in primo, scilicet, in vi duarum dictionum, erit saltim in secundo, nempè, in vi vnius dictionis.

Hæc tamen sententia quoad secundam partem est falsa, & reijcitur primò: nam Christus, etiam dicitur vitis Ecclesiæ, iuxta illud *Ioannis* 15. *vers.* 5. *Ego sum vitis, vos palmites*. Dicitur etiam Pastor Ecclesiæ, iuxta illud *Ioannis* 11. *vers.* 14. *Ego sum Pastor bonus*. Dicitur etiam Leo de Tribu Iuda, iuxta illud *Apocalypsis* 4. *vers.* 5. *Vicit Leo de Tribu Iuda*. Flos etiam Ecclesiæ dicitur, secundum illud *Cantic.* 2. *vers.* 1. *Ego flos campi, & lilium conuallium*; & tamen nullum ex his nominibus propriè prædicatur de Christo; nec in vi duarum dictionum, nec in vi vnius dictionis, nec aliquis oppositum docuit: ergo pariter ly *Caput Ecclesiæ*, nec in vi duarum dictionum, nec in vi vnius dictionis propriè prædicatur de Christo. 17 *Secunda pars sententiæ istius Auctoris reijcitur primò. Io. 5. vers. 5. Ioa. 11. vers. 14. Apoc. 4. vers. Cant. 2. vers. 1.*

Secundò, quia nomen analogum, analogia proportionalitatis metaphoricæ, etiam cum addito illud determinante ad standum pro minus principali significato, non significat illud propriè, sed ex vi talis additi fit, vt transferatur de propria ad impropriam significationem, & suppositionem, vt constat in exemplis adductis; nam per ly *de Tribu Iuda*, non trahitur nomen *Leo* ad standum propriè pro Christo, sed transfertur ad standum pro eo, quod impropriè significat, vt Summulistis sed manifestum, sed ly *caput* est nomem analogum ad caput corporale, & spirituale: & hoc secundum est, quod impropriè significat: ergo per additum *Ecclesiæ* non redditur ly *caput* propriè significans Christum, sed traditur, vt supponat pro eo, quod impropriè significat: Quod, ni fallor, vocant Summulistæ alienari. 18 *Secundò.*

Eccle-

19 *Tertiò.* Tertiò, nam eo modo dicitur Christo Caput Ecclesiæ quo Ecclesia dicitur corpus Christi, cum caput, & corpus, inuicem correspondeant; sed Ecclesia in nullo sensu propriè dicitur corpus Christi, nec hoc nomine accepto in vi duarum dictionum, nec accepto in vi vnius dictionis, vt hic Auctor fateri videtur in confirmatione suæ primæ assertionis, & per se manifestum videtur, nec ab aliquo hucusque oppositum est affirmatum: ergo Christus in nullo proprio sensu potest dici caput Ecclesiæ, quomodocumque hoc nomen capiatur, sed tantum analogicè, & metaphoricè.

20 *Christus non dicitur propriè caput.* Ad argumentum ergo respondeo, concedendo maiorem, & negando secundam partem minoris: ad cuius probationem, concessis maiori, & minori, nego consequentiam. Et instò in simili; non enim benè sequitur, *Christus dicitur Leo ratione fortitudinis; sed fortitudo cum proprietate conuenit Christo: ergo esse Leonem cum proprietate conuenit Christo*: cum maior, & minor sint veræ, & consequens falsum. Et ratio est; nam licet fundamentum analogiæ sit fortitudo, in qua Christus assimilatur Leoni; res tamen significata per nomen *Leo*, non est fortitudo, sed natura Leonis, quæ metaphoricè, & non propriè dicitur de Christo. Idem dicimus in nostro casu; esse primum, eminens, & virtuosum ad influendum, est id, in quo Christus assimilatur capiti in naturali, & fundamentum analogiæ inter illud, & Christum in ratione capitis; non est res significata per ly *Caput*, sed res hoc nomine significata est primum eminens, & influens corporeum, quod propriè dicitur de capite naturali; impropriè autem, & metaphoricè de spirituali capite prædicatur.

21 *Ly Caput Ecclesiæ nō est terminus incōplexus, nec sumitur in vi vnius dictionis.* Et ex his ad argumentum contrarij Auctoris respondeo, negando maiorem, vel negando suppositum maioris, quod, scilicet, caput Ecclesiæ in vi vnius dictionis sumatur, nec ab aliquo ly *Caput Ecclesiæ* impositum est, vt significet per modum simplicis termini; quod tamen necessum erat, vt in vi vnius dictionis sumeretur, vt constat in ly *equiferus*, quod, quia in vi vnius dictionis significat, suam habet propriam impositionem distinctam ab illa qua ly *equus*, & ly *ferus*, ex quibus componitur, fuerunt imposita. Vnde, licet, hæ partes à sua propria significatione caderent, ly *equiferus* suam significationem non amitteret, cuius contrarium in ly *Caput Ecclesiæ* contingit; nam si ly *caput*, non significaret caput naturale, & ly *Ecclesia* non significaret congregationem fidelium, ly *caput Ecclesiæ* suam significationem ammitteret. Non ergo ly *caput Ecclesiæ* in vi vnius dictionis significat, sed in vi duarum dictionum, nec per modum termini complexi.

Confirmatur. Quod amplius confirmari potest; nam ly *Corpus Christi*, quod Ecclesia dicitur, non significat in vi vnius dictionis, nec ly *Leo de Tribu Iuda*, nec ly *vitis*, aut *palmes Ecclesiæ*: ergo pariter nec ly *Corpus Ecclesiæ*.

22 *Ad confirmationem respondeo.* Ad confirmationem, nego maiorem: vt enim paulo ante dicebam primitas, eminentia, & perfectio non significantur propriè per ly *caput*, etiam determinatum ab illo termino *Ecclesia*, sed sunt fundamenta ad analogiam, quæ inter Christum, & caput naturale in ratione capitis reperitur: vnde ex eo quod illa tria propriè dicantur de Christo, non sequitur, propriè de illo enuntiari, quod sit Caput Ecclesiæ.

§. III.

Cum argumenta diluuntur, & explicatur, an Christus secundum Corpus sit Caput Ecclesiæ.

23 *Tertiò arguitur.* TERTIO obijcies: humanitas constat ex corpore, & anima; sed Christus non est Caput Ecclesiæ secundum corpus proprium, sed tantum secundum animam: ergo Christus non est caput Ecclesiæ secundum humanitatem. Probatur minor: Christus est caput Ecclesiæ per gratiam habitualem, vt docet D. Thom. *in præsenti art. 5.* sed gratia habitualis adequatè subiectatur in anima, & nullatenus in corpore, nec in humanitate, vt conflata ex anima, & corpore: tùm, quia alias dissoluta vnione inter animam, & corpus destrueretur habitualis gratia. Tum etiam, quia est accidens spirituale, & consequenter soli spirituali subiecto potest inhærere: ergo Christus, non secundum corpus, sed tantum secundum animam, est caput Ecclesiæ.

24 *Christus non solum secundum animam, sed etiam secundum corpus dicitur caput Ecclesiæ.* Respondeo, concessa maiori, negando minorem: vt enim docet Caietanus *in præsenti art. 2.* Christus est Caput Ecclesiæ, non solum secundum animam, sed etiam secundum corpus, etsi per se primò secundum animam. Et sic intelligendam existimat mentem D. Thom. *in art. 2.* vbi docet, Christum esse caput hominum secundum corpora, & secundum animas. Quantum ad animas per se primò, & minus principaliter quantum ad corpora, scilicet, ly *quantum ad corpora* refertur, non solum ad corpora aliorum, sed etiam ad corpus proprium. Et hanc esse mentem D. Thom. deducit ex *solut. ad 3.* quod cum intenderet, Christum non esse caput Ecclesiæ secundum corpus, quia traxit ex alijs originem; caput autem debet esse primum; & consequenter non acceptum à membris; respondet, quod licet Christus traxerit materiam corporalem ab alijs; vitam tamen immortalem omnes homines trahunt ex ipso; sed argumentum, non de corporibus aliorum, sed de corpore Christi procedebat: ergo D. Thomas docens, Christum esse caput hominum quoad animas, & quoad corpora, non solum loquitur de corpore, & anima in membris, sed etiam de corpore, & anima proprijs ipsius Christi: ita vt sensus sit, Christum quantum ad corpus, & animam esse caput hominum secundum animas, & secundum corpora. *Probatur ex D. Th.*

Et ratio est; nam homines sunt membra Christi secundum corpora, & animas, quia secundum vtraque perficiuntur à Christo, & recipiunt influentiam illius; sed etiam ex parte Christi, nedum anima, verum etiam Christi corpus in homines dona gratiæ influit; sua enim passione, & actibus, nedum spiritualibus, verum etiam corporalibus à corpore exercitis, nos redemit: ergo secundum vtrumque est caput Ecclesiæ, non quidem *diuisiuè*, vt aliqui falsò existimant, sed *complexiuè*, nec æquè primò, sed secundum animam primo, & secundò secundum corpus. Primum patet: nam influunt anima, & corpus eo modo, quo verbo copulantur; non autem *diuisiuè* inter se, sed inter se vnita copulantur Christo: ergo non *diuisiuè*, sed *complexiuè*, influunt; & consequenter est caput secundum corpus, & animam, sumpta *complexiuè*; est enim caput eo modo, quo influit. Secundum ex eodem principio probatur: nam ad influxum; & consequenter ad rationem capitis, comparantur corpus, & anima Christi eo modo, quo Verbo copulantur; sed corpus coniungitur Verbo mediante anima; fuit enim, anima mediante, assumptum, vt docuit Diuus Thomas *supra quæstione 6. art. 1.* ergo ad influxum in homines præstandum; & consequenter ad rationem capitis per se primo comparatur anima, & corpus secundario, & illa mediante. 25 *Ratione probatur.* *S. Thom.*

Nec contra hæc obstat probatio minoris: vt enim docet D. Thom. *quæst. præced. art. 2. ad 1. Gratia sufficit homini quantum ad omnia, quibus ordinatur ad beatitudinem, horum tamen quædam perficit gratia immediatè per se ipsam; quædam autem, mediantibus virtutibus, quæ ex gratia procedunt*. Hæc D. Thomas. Ex quibus ad præsens institutum colligo, quod, vt gratia habitualis sit in Christo gratia capitis, sufficit, quod medijs auxilijs ipsi debitis, corpus, vel illius potentias informet, etsi ratione sui immediate tantum subiectetur in anima, & illi soli præstet suum effectum physicum formalem. 26 *Probatio minori non obstat S. Thom.*

Sed oppones primo: secundum idem est Christus Caput hominum modo, & fuit, dum viueret in hac vita mortali; secundum quod fuit caput in triduo, sed in triduo non fuit caput secundum humanitatem, sed secundum animam, cum in triduo non esset humanitas, dissoluta tunc vnione animæ ad corpus, ex quibus, vt coniunctis, resultat humanitas: ergo nec modo, nec dum erat viator, est, nec fuit caput hominum secundum humanitatem. 27 *Replicabis.*

Secundò; gratia habitualis animæ Christi in triduo non radicabat ea, quibus corpus Christi tunc temporis nostram operabitur salutem: ergo tunc erat gratia capitalis, prout præcisè animam afficiebat. Sed eodem modo est gratia capitis nunc, ac erat in triduo mortis: ergo nunc solum est gratia capitis per comparationem ad animam: & consequenter solum secundum animam, & non secundum corpus, siue secundum humanitatem, prout ab anima distinctam, Christus est Caput Ecclesiæ. 28 *Secundò.*

Respondeo, distinguendo maiorem: secundum idem adequatè, nego maiorem: inadæquatè, concedo maiorem: & concessa minori, nego consequentiam. Nam licet ratio formalis, per quam Christus in ratione capitis constituitur, eadem sit in omnibus istis statibus, nempè, gratia habitualis Verbo coniuncta, & institutio libera Dei; substractum tamen *quo* idem adæquatè non est. Sed modò, & in statu viæ, quia anima est corpori vnita, ex quorum coniunctione resultat humanitas, quæ operabatur actus satisfactorios, & meritorios, humanitas est id quo pro substracto Christus est, & erat caput; in triduo autem non humanitas, quę tunc non remansit, sed anima fuit substractum, quo Christus erat Caput Ecclesiæ; ac proinde non secundum idem adæquatè, sed inadæquate tantum Christus in triduo, & in statu viæ fuit Caput Ecclesiæ: 29 *Respondetur ad 1 replicam.*

Ad secundam dicatur, quod licet non radicaret prædicta dona actualiter ex defectu vnionis corporis cum anima in triduo; ea tamen radicare exigebat. Vel secundo potest dici; gratiam habitualem esse gratiam capitis adequatè, quando anima est corpori vnita, & tunc se ipsa, vel mediantibus donis in ea radicatis, ad omnes actus capitis concurrere; in triduo autem adæquatam gratiam capitalem non esse, sed principalem, 30 *Ad secundam.*

eo

eo quod animam actuabat, secundum quam principaliter Christus in triduo fuit caput, adæquatam verò ex gratia habituali animam actuante, & donis efficientibus corpus, illudque eleuantibus ad influendum in homines, esse conflatam.

31 *Denique arguitur impugnãdo rationem D.T.* Denique obijcies, prioritas, eminentia, & influxus competit cordi respectu cæterorum membrorum integrantium corpus humanum; est enim cor principium, quod in corpore viuente mouetur, viuit, & suo motus alios vitales motus initiat; & consequenter eminentius est in viuendo, cum sit alijs viuendi principium; & tamen Christus ex prioritate, eminentia, & influxu non dicitur cor Ecclesiæ: ergo nec ex his conditionibus conuenientibus humano capiti, & Christo respectiue ad sua membra debet dici Ecclesiæ Caput.

32 *Respondetur ex D. Th.* Respondeo ex D. Thom. *in præsenti art. 1. ad 3. & q. 29. de Veritate art. 3. ad 7.* Christum secundum humanitatem ideo non dici cor Ecclesiæ, sed caput; quia capitis eminentia, & influxus non occulta, sed manifesta sunt; cordis autem influxus est latens: & ideo Christus ratione diuinitatis, vel Spiritus Sanctus potest dici Ecclesiæ cor, quia prout sic, non habet eminentiam visibilem, sed secundum humanitatem visibilem aptius dicitur caput, quam cor.

33 *Contra solutionem arguitur.* Sed contra: Christus secundum humanitatem, etsi disconueniat à corde penè eminentiam visibilem; conuenit tamen cum illo, in independentia à membris, & in hac disconuenientiam habet cum capite humano: ergo non est, cur propter disconuenientiam à corde, & conuenientiam cum capite in eminentia visibili, caput, & non cor Ecclesiæ dicatur: & non potius propter conuenientiam cum corde in non accipiendo motum à membris, & disconuenientiam cum capite in hac proprietate, non debeat magis dici cor Ecclesiæ, quam caput. Consequentia videtur tenere à paritate rationis, & antecedens probatur; nam caput naturale accipit motum à corde, cor à capite motum non accipit, nec ab alijs membris corporis. sed Christus secundum humanitatem nihil accipit à membris Ecclesiæ: ergo in hoc conuenientiam habet cum corde, & disconuenientiam à capite.

34 *Respondetur.* Huic obiectioni responderi potest, quod licet Christus secundum humanitatem ab Ecclesiæ membris nihil recipiat, & in hoc æquiparetur cordi, & disquiparetur capiti; accipit tamen aliquid, imo & omnem perfectionem, quam habet, ab Ecclesiæ corde: vt enim Diuus Thomas *locis vbi proximè* docet, cor Ecclesiæ Spiritus Sanctus est, à quo Christus secundum humanitatem omnem sui perfectionem recepit.

§. IV.

Circa secundam partem referuntur sententiæ, & prima conclusio statuitur.

35 Prima sentẽtia. *Vazq. Merat.* CIRCA secundum quod examinandum in hac disputatione proposuimus, plures sunt Theologorum sententiæ. Prima docet, solam gratiam vnionis Christum in ratione capitis constituere. Hanc tenet Vazquez *disp. 49 cap. 4* quem aliqui Recentiores sequuntur. Meratius *disp. 29. sect. 5.* eidem sententiæ adhæret.

36 Secunda sentẽtia. *Medin. Nazar. Arauio. Zippul.* Secunda docet, solam gratiam habitualem esse in Christo gratiam capitis. Hanc tenent Medina, Nazarius, Illustrissimus Arauio, & Zippullus *in hac q. art. 5.* & est apud nostros Thomistas frequentior. Cui etiam adhærere tenetur, quotquot soli gratiæ habituali attribuunt vim sanctificandi formaliter. Cum enim gratia capitis in sanctitate consistat cum ordine ad influxum in membra, negata gratiæ vnionis vi sanctificandi humanitatem Christi formaliter, negata etiam consequenter videtur ratione gratiæ capitis, & soli habituali gratiæ concessa.

37 Tertia sentẽtia. *Vincent. Lorca. Suar.* Tertia sententia docet, gratiam habitualem esse in Christo gratiam capitis per modum principij proximi; per modum verò radicalis principij esse gratiam vnionis. Hanc tenet Vincentius *relect. de Gratia Christi q. 6. in princip.* Lorca *disp. 46. n. 6.* Tenet etiam Suarez *disp. 23 sect. 2.* vbi docet tam gratiam vnionis, quam gratiam habitualem posse dici gratiam capitis, vnamquamque in suo ordine; potissime tamen vnionis gratiæ rationem gratiæ capitis attribuendam existimat. Addit tamen, nomine gratiæ habitualis, non solius animæ iustitiam, sed etiam habitus, & dona perficientia potentias intelligi, & ex his omnibus gratiam capitis per modum principij proximè influentis integrari. *Vazq.* A qua sententia non dissentit meo iudicio Vazquez pro secunda relatus, cum doceat, gratiam habitualem non omninò incongruè dici posse gratiam capitis, quatenus est principium eliciens alicuius operis meritorij. *Lugo.* Lugo *disp. 17. dubitat. vlt.* eandem senteutiam tenet.

38 *Quarta sentẽtia. Granad.* Quarta sententia docet, nec solam gratiam habitualem, ne solam gratiam vnionis esse gratiam capitis, sed ex habituali gratia, vt principio eliciente substantiam actus meritorij, & ex gratia vnionis, vt causante dignitatem infinitam meritoriam, gratiam capitis conflari. Hanc tenet Granadus *controu. 1. de Incarnat. tract. 7. disp. 6. concl. 4.* pro illa referens Valentiam, & alios.

39 *Prima conclusio. S. Thom.* Pro veritatis explicatione sit prima conclusio. *Gratia habitualis est in Christo gratia capitis: & hæc à gratia personali ratione distinguitur.* Ita Auctores omnes pro prima, tertia, & quarta sententia adducti. Ex expressè D. Tho. *Ioannis 3. lect. 6. q. 29. de Veritate art. 5. in 3. dist. 13 q. 2. art. 1. in corpor. & q. 3. art 2. quæst. 1. in 4. dist 5. q. 1. art. 3. quæstiunc. 2. ad 3. & in hac q. art. 5.* Et probatur prima pars conclusionis: *Prima pars conclusionis probatur.* nam forma dans Christo, vt homini, radicale posse ad influendum in membra Ecclesiæ gratia capitalis est; sed gratia habitualis dat Christo, vt homini, radicale posse ad influendum in membra Ecclesiæ: ergo est gratia capitalis. Illatio est legitima, maior videtur certa; nil enim aliud ad rationem gratiæ capitis est necessarium, nisi quod caput primo constituat potens ad influxum in membra Ecclesiæ præstandum. Minor autem probatur: Christus namque influit in membra Ecclesiæ per meritum, & satisfactionem; sed gratia habitualis dat Christo, vt homini, posse radicaliter mereri, vt *q. praced art. 1.* vidimus: ergo dat illi posse radicaliter influere in membra Ecclesiæ.

40 *Confirm.* Confirmatur: gratia habitualis Christi est prior gratia cæterorum hominum: tùm, quia magis accedit ad Deum. Tùm, quia est finis, & exemplar gratiæ alijs hominibus datæ: sicut prædestinatio Christi est exemplar, & finis nostræ prædestinationis. Est etiam eminentior gratia hominum, & Angelorum; fuit enim cum plenitudine in Christo, vt vidimus *praced. quæst.* & per illam Christus influit in Ecclesiæ membra; sed prioritas, eminentia, & influxus ad rationem capitis sufficiunt: ergo gratia Christi habitualis est gratia capitis.

41 *Secunda pars conclusionis probatur.* Deinde secunda pars conclusionis probatur, nempè, gratiam capitis sola ratione à gratia personali differre; dicitur enim personalis, quatenus humanitatem Christi sãctificat; capitis verò dicitur, quatenus dat posse ad influendum in alios; sed eadem est forma, per quam subiectum aliquod in actu constituitur, & redditur potens agere cum sola distinctione rationis, vt constat in calore ignis, per quem absque reali distinctione, ignis calidus in se constituitur, & redditur potens calefacere: ergo gratia capitis sola ratione à gratia Christi personali distinguitur.

§. V.

Triplici obiectioni contra primam partem conclusionis occurritur.

42 *Arguitur 1.* SED obijcies aduersus primam partem conclusionis primò: gratia capitis est illa, qua propriè, & primo caput in esse capitis constituitur; sed gratia habitualis non constituit primò Christum in ratione capitis: ergo gratia capitis non est. Maior ex eo constat, quia aliàs non sola gratia habitualis, sed etiam habitus, & omnia auxilia, quibus Christus influentes in membra Ecclesiæ constituitur gratia, aut gratiæ capitis essent. Minor autem probatur: nam gratia aliam supponens priorem, ad quam consequatur, cuiusque proprietas sit, non potest primò constituere caput in ratione capitis; sed gratia habitualis supponit gratiam vnionis, & ad illam, vt proprietas ad essentiam, consequitur: ergo non potest primò Christum, vt hominem, in ratione capitis constituere.

43 *Respondetur.* Respondeo, distinguendo maiorem: primò in omni ordine, nego maiorem: primò in aliquo ordine, concedo maiorem: & sub eadem distinctione minoris, nego consequentiam; nam gratia habitualis, etsi vnionis gratiam supponat; ac proindè non sit in omni ordine prima; est tamen prima in suo ordine, nempè, supernaturali, non hypostatico: quæ primitas sicut sufficit, vt vere, & proprie conceptum naturæ sortiatur: ita etiam sufficit, vt gratia capitis sit. Nec sequitur, habitus supernaturales, & cætera gratiæ dona rationem gratiæ capitalis sortiri; nam huiuscemodi dona in nullo ordine prima sunt, sed ex suo conceptu gratiam habitualem pro sua radice, & connaturali natura supponunt: sicut nec, ex eo quod gratia habitualis, non obstante suppositione gratiæ substantialis in Christo, sit in ordine supernaturali natura, sequitur, habitus, & auxilia rationem naturæ in ordine supernaturali obtinere.

44 *Arguitur 2.* Obijcies secundo: illa est gratia capitis, per quam Christus constituitur potens in alia membra influere gratiam, & dona supernaturalia; sed ad hoc non redditur potens per gratiam habitualem: ergo gratia habitualis gratia capitis non est. Minor

Minor prob. 1. nor probatur primò: Christus influit gratiam in homines per meritum proprium, quatenus ad alijs promerendum ordinatum; sed gratia habitualis non est principium huius ordinationis, cum sit eiusdem speciei in Christo, & in nobis; gratiam autem nostra huius ordinationis principium esse non potest, sed est ad præmium proprium subiecti illigata: ergo nec gratia Christi potest huius ordinationis esse in principium.

45 *Secundo.* Secundò: nam Christus influit gratiam in homines per meritum proprium, quatenus est infinitum; sed gratia habitualis non potest esse principium meriti Christi, quatenus est infinitum, cum nec moraliter infinita sit, vt *disp. præced.* docuimus, quod tamen necessarium erat, vt principium infiniti meriti esset: ergo gratia habitualis non constituit Christum, vt hominem, potentem influere gratiam in homines.

46 *Respondetur ad 1. prob.* Respondeo, concessa maiori, negando minorem: ad primam probationem distinguo maiorem: ly *quatenus* dicente conditionem, concedo maiorem; rationem formalem, nego maiorem: & permissa minori, nego consequentiam: nam esto gratia habitualis non sit principium ordinationis meriti ad influxum in alios, sed à libera Christi voluntate dicta ordinatio proueniat; quia tamen ordinatio, non ratio formalis, sed conditio tantum est, non licet colligere, gratiam non principiantem dictam ordinationem non constituere Christum potentem ad influendum in alios.

47 *Ad secundam.* Ad secundam probationem Vincent. vbi *supra fol.* 763. respondet, & gratiam Christi, etsi physicè finita sit, & eiusdem rationis cum nostra; esse tamen moraliter infinitam, & ratione huius infinitatis moralis meritum efficere, quatenus est infinitum. Sed quia *præced. disp.* infinitatem moralem gratiæ habitualis reiecimus: ideò non possumus huic acquiescere solutioni.

48 *Non obstat, quod gratia habitualis infinita non sit.* Vndè ad secundam probationem minoris, concessa maiori, respondeo, distinguendo minorem: non potest habitualis gratia esse principium meriti vt infiniti pro formali dante infinitatem, concedo minorem: pro substracto illius infinitatis, nego minorem, & consequentiam; nam valor operum Christi, non in abstracto, sed in concreto in gratiam hominum influit, quod concretum constat ex substantia operationum Christi, & ex diuina essentia sumpta vt forma morali. Vndè, vt gratia, istius concreti sit causa; & consequenter præmij illi correspondentis, sufficit, quod licet formam infinitatem non causet, sit principium vt *quo* liberum substracti, nempè, substantiæ actus infinitatem recipientis: sicut sufficit, vt Christus dicatur libere nobis gratiam mereri, quod libere causet concretum meriti, causando substantiam actus, etsi formale concreti, scilicet, formam infinitatem, sua libera efficientia non causet.

49 *Replicabis.* Sed dices: forma infinitans est id, ratione cuius meritum Christi continet aliorum gratiam: ergo si gratia habitualis Christi, non est principium meriti, quatenus est infinitum, non est principium influens in homines gratiam. Consequentia videtur bona; antecedens autem probatur: nam actus Christi in substantia eiusdem rationis sunt cum actibus puræ creaturæ, & solum ab illis differunt ratione infinitatis valoris sumptæ à persona operante; sed actus puræ creaturæ quantumuis habituali gratia informati, non continent gratiam aliorum in genere causæ meritoriæ moralis: ergo actus meritorij Christi illam continet ratione infinitatis, & formæ dantis infinitatem.

50 *Respondeo.* Respondeo, valorem actûs, & formam valorantem, non in abstracto, sed in concreto esse causam moraliter influentem in præmium. Vnde, vt gratia habitualis Christi sit principium influens in gratiam aliorum hominum, quam Christus suis meritis causat, sufficit, quòd causet concretum resultans ex valore, & ex substantia actus sicut sufficit, vt Christus libere gratiam mereatur hominibus, quod concretum illud causet, etsi formam valorantem, nec valorem sumptum in abstracto causet: & sicut homo causat hominem, quamuis non efficiat formam, imò nec materiam, ex quibus homo componitur.

51 *Tertiò arguitur.* Tertio obijcies: gratia habitualis Christi, & gratia nostra sunt eiusdem speciei quoad physicam, & moralem entitatem, vt *disp. præced.* docuimus sed gratia nostra non est ad caput constituendum sufficiens; aliàs purus homo posset esse aliorum caput quoad influxum interiorem gratiæ per meritum condignum illius: ergo gratia habitualis non est, quæ Christum Dominum in ratione capitis constituit. Patet consequentia: eadem forma inuariata eundem præstat effectum: ergo si gratia nostra est eiusdem rationis cum gratia habituali Christi, & puro homini nequit rationem Capitis Ecclesiæ tribuere, nec id poterit Christo, vt homini, præstare.

52 *Respōdeo.* Respondeo, concessa maiori, & minori, negando consequentiam: ad cuius probationem dicatur, verum esse antecedens, quando effectus præstatur à forma secundum sola intrinseca prædicata; secus autem, quando à forma non prouenit ratione tantum prædicatorum essentialium, sed simul ex aliquo adiuncto, qualiter in præsenti contingit; nam gratia habitualis eatenus est gratia capitis, Christumque caput constituit, quatenus influit in alios per meritum, & satisfactionem dignitatis infinitæ. Ad quod duo concurrunt, nempè, gratia habitualis, vt principium physicæ entitatis actus, & persona Verbi vt infinitè valorans: vndè gratia habitualis non constituit Christum Dominum in ratione capitis, ratione suæ entitatis præcisè, sed vt Verbo Dei coniuncta. Quod expressè docuit D.Th. loquendo de humanitate *in hac q. art. 6. in corpore:* S.Thom. ibi: *Interior influxus gratiæ non est ab aliquo, nisi à solo Christo, cuius humanitas ex hoc, quod est diuinitati coniuncta, habet virtutem iustificandi.*

§. VI.

Vltimo argumento occurritur.

DENIQVE obijcies: si Verbum humanitatem assumeret sine gratia habituali, & medijs auxilijs fluidis, supernaturales actus eliceret, quibus nobis mereretur gratiam, & diuinæ gratiæ auxilia, quod esse possibile *disputat. præced.* docuimus, Christus esset membrorum Ecclesiæ Caput; sed tunc non constitueretur in ratione capitis per aliquam formam creatam à gratia vnionis distinctam: ergo modò per gratiam habitualem in ratione capitis non constituitur. Consequentia est bona: tunc namque per auxilia fluida supernaturalia eliceret actus supernaturales quoad substantiam, & meritum infinitum sumptum in concreto efficeret, quod modò à gratia habituali radicaliter præstatur: ergo si hoc non obstante, hæc auxilia in illo casu Christum, in ratione capitis non constituerent, quamuis gratia habitualis ad substantiam actuum supernaturalium, & ad meritum infinitum sumptum in concreto concurrat, Christum in ratione capitis non constituet. 53 *Vltimo arguitur.*

Minor autem, in qua est difficultas, ostenditur primo: auxilia, quæ modo cum gratia habituali ad actus Christi meritorios concurrunt, non sunt gratia capitis, nec Christum in ratione Capitis Ecclesiæ constituunt: & hoc non alia ratione, nisi quia non sunt prima, & radicalia, sed tantum proxima efficiendi principia; sed etiam in illo casu radicalia principia non essent, sed tantum modo proxima: ergo in illo casu gratia capitis non essent, nec Christum in ratione capitis constituerent. 54 *Minor ostenditur.*

Secundo probatur, supponendo probabilem multorum sententiam asserentium, Christum per actus vndequaque naturales posse supernaturale præmium mereri; & consequenter per illos, quamuis nullum actum supernaturalem eliceret, posset Christus hominibus gratiam de condigno mereri, illos à peccatis redimere, caputque Ecclesiæ, omni gratia creata supernaturali seclusa, constitui. Qua doctrina supposita, quę sine dubio est probabilis, ita ostenditur minor argumenti facti: eodem modo in hoc casu influerent vires naturales humanitatis Christi in actus, quibus gratiam mereretur hominibus quo, in casu principalis argumenti influerent gratiæ auxilia, & modo influit habitualis gratia, nempè, in substantiam actus meritorij, & in meritum in concreto: non autem in meriti infinitatem; sed in hoc secundo casu vires humanitatis Christi naturales non constituerent Christum in ratione capitis, nec gratia capitalis essent: ergo nec in primo casu supernaturalia auxilia, nec modo gratia habitualis Christum in ratione capitis Ecclesiæ constituunt, nec sunt gratia, aut gratiæ capitis. 55 *Secundo.*

Huic argumento Recentiores quidam ex nostris respondent, tunc casus Christum fore Caput Ecclesiæ diuerso modo, atque nunc; nam gratia vnionis, quæ modo præsupposititiuè tantum ad caput constituendum ingreditur, tunc ingrederetur formaliter ad constituendum caput quoad operum dignificationem, & quoad physicum influxum in membra ratione diuinæ eleuantis humanitatem ad influxum physicum præstandum. 56 *Recentiorum solutio.*

Verum hæc solutio ex ipsorum doctrina reijcitur primò; nam hi Auctores probant, gratiam vnionis nec adequatè, nec inadequate esse gratiam capitis modo, quia ad gratiam capitis requiritur physicus influxus in membra; gratia autem vnionis physicum influxum non habet: nec enim instrumentaliter physicè ad nostram gratiam causandam concurrit, quia instrumentalis concursus diuinitati vnitæ, in qua gratia vnionis consistit, repugnat; nec concurrit principaliter, quia ad hoc necessarium erat, quod humanitati vniretur vt forma, quod diuinitati repugnat; at hæc ratio pari efficacia militat in casu in argumento supposito; cum nec tunc vniretur humanitati vt forma, nec instrumentaliter physicè ad nostram gratiam causandam concurrere posset: ergo vel in illo casu gratia capitis 57 *Reijcitur primo ad hominem.*

pitis non esset, vel ratio, qua suadent, modo gratiam capitis non esse omnino inefficax est.

58 *Secundò.* Secundo reijcitur: nam ratio, qua ducuntur, vt asserant; tunc gratiam vnionis gratiam capitis esse, probat etiam modo, rationem gratiæ capitis obtinere: ergo vel negare debent, tunc futuram gratiam capitis, vel tenentur affirmare modo esse gratiam capitis. Probo antecedens: ideò asserunt, tunc gratiam capitis futuram, quia etsi physicum influxum non daret; concurreret tamen ad dignificationem moralem meritorium Christi; sed etiam modo ad moralem operum dignificationem concurrit, cum nihil sit, quod impediat moralem gratiæ vnionis in merita Christi influxum: ergo ratio, qua suadent, tunc futuram gratiam capitis, probat, mòdò gratiam capitis esse.

59 *Respōdebis.* Dices, modo non concurrere ad dignitatem meritorium præstandam, quia à gratia habituali præstatur: tunc autem, cum gratia habitualis non esset, sed tantum auxilia physica, vel moralia ad opera superoaturalia eleuant, hæc dignificatio à gratia vnionis proueniret.

60 *Sed contra 1.* Sed contra primò: nam gratia habitualis præstat modo operibus Christi dignitatem infinitam in istorum Auctorum sententia ratione modi moralis moraliter infiniti, ex gratia vnionis in habitualem gratiam deriuati: at etiam posset in supernaturalia auxilia modus iste moralis ex vnionis gratia refundi: ergo possent auxilia supernaturalia ratione huiusmodi operibus Christi Domini infinitam dignitatem præstare, & de facto darent huiusmodi dignitatem. Et tamen, hoc non obstante, gratia vnionis dignificaret opera Christi, & ob hanc causam gratia capitalis esset, vt præfati Auctores fatentur: ergo pariter, quamuis gratia habitualis modo præstet operibus Christi dignificationem moralem, ad eandem etiam gratia vnionis præstabit influxum; & consequenter gratia capitis erit.

61 *Contra 2.* Secundò: nam vel gratia habitualis dignificationem meritorum moralem præstat in genere causæ efficientis per influxum radicalem, vel in genere causæ formalis. Si primum, etiam gratia vnionis radicaliter moraliter vt radix prior, ad illam dignificationem concurret, cum radicet moralem infinitatem gratiæ, radicantem moralem operum dignitatem. Si secundum, etiam gratia vnionis formaliter ad dignitatem operum præstandam concurret: ergo gratia vnionis modo ad operum dignificationem præstat moralem influxum, & consequenter est gratia capitis, si in casu argumenti gratia capitis esset dicenda. Minor pro prima parte manet probata; pro secunda verò probatur; idèò gratia habitualis dignificat formaliter opera, quia immediatè formaliter præstat dignitatem, & sanctitatem principio, vel subiecto operanti; sed etiam gratia vnionis dignificat, & sanctificat formaliter principium, vel subiectum operans: ergo secundario, & mediatè dignificat formaliter opera.

62 *Vera solutio.* Reiecta ergo hac solutione, ad argumentum respondeo, concessa maiori de capite non ita perfecto: sicut modo Christus est, eo quòd ad rationem capitis perfectam influxus per formam permanentem, sed per auxilia fluida, & transeuntia in ratione potentis ad influendum constitueretur. Concessa, inquam, in isto sensu maiori, nego minorem: ad primam probationem dicatur; auxilia modo potentia Christi operatiuas ad actus supernaturales eleuantia, idcirco modo *Ad primā probationem.* gratiam capitis non esse; quia priorem gratiam supponunt, nempè, gratiam habitualem, quæ est in ordine supernaturali natura; in casu autem argumenti, aliam formam supernaturalem caput constituentem non supponerent: & ideo, quamuis nihil radicarent, gratia capitis dici possent.

63 *Recentiorum solutio.* Ad secundam probationem nonnulli Recentiores respondent, casu, in quo Christus, vt homo, nullum supernaturalem actum haberet, sed nudam humanitatem, fore fundamentaliter caput Ecclesiæ; quia ex vi gratiæ vnionis illi esset gratia habitualis debita, per quam in alios influeretur, & caput constitueretur; non autem fore caput Ecclesiæ formaliter, quia non haberet formam, per quam in alios influeret.

64 *Tertur de prædicta solutione iudicium.* Quæ quidem solutio, si neget, in illo casu Christum posse alijs gratiam, & gloriam mereri, verissima est, eo quòd ad rationem capitis influxus meritorius requiritur, quem Christus, tunc non haberet. Si verò admittatur, Christum eo in casu posse alijs supernaturalia dona mereri, reijcitur: nam Christus, vt homo, est caput, eo quod influit in membra; sed etiam in illo casu influxum meritorium haberet: ergo etiam tunc esse caput, saltim quoad duas capitis proprietates, nempè, prioritatem, & influxum, quamuis aliam, nempè, eminentiam, seu plenitudinem non haberet. Nisi dicamus, etiam humanitatem Christi omnes alias in perfectione indiuiduali excedere; & consequenter secundam capitis conditionem non deesse, saltim comparatiuè ad cæteros homines.

65 *Ad secundam probationem.* Vndè admissa illa sententia, & admissa maiori, nego minorem; etenim in isto casu per humanitatem, quæ est principium *quo* physicum radicale operum quoad substantiam, Christus est Caput Ecclesiæ: non quidem per humanitatem secundum sua prædicata intrinseca tantum inspectam, sed vt diuinitati coniunctam, ex qua coniunctione haberet in meritum infinitum *concretiuè* sumptum influere. *batione respondetur.*

§. VII.

Gratiam substantialem vnionis non esse gratiam capitis, probatur.

66 *Secunda conclusio ab aliquibus, prob. 1.* SECVNDA CONCLVSIO. *Gratia vnionis non est gratia capitis; vndè gratia capitalis adæquatè in recto in gratia habituali consistit, adiuncto actu libero voluntatis diuinæ.* Primam partem conclusionis probant docti Recentiores, ex eo quod de ratione capitis est, quod influat physicè; instrumentaliter saltim, in membra; sed gratia vnionis non influit instrumentaliter physicè in membra: nam diuinitati vnitæ, & Verbi personalitati, in quibus gratia vnionis consistit, instrumentalis concursus repugnat: ergo gratia vnionis gratia capitis non est.

67 *Secundò.* Secundò id probant: nam omne opus procedens à gratia capitali secundum eius inclinationem est meritorium comparatiuè ad membra, sed non omnis operatio procedens à Verbo humanitati vnito est meritoria de se; digestio enim etsi à Verbo humanitati vnito procedit; & tamen meritoria non est: ergo Verbum humanitati vnitum, in quo gratia vnionis consistit, gratia capitis non est.

68 *Hæc argumenta nō vrgent. Primum reijcitur 1.* Hæc tamen duo argumenta non vrgent. Et primum reijcitur primo: quia ad rationem gratiæ capitis absque fundamento exigitur concursus physicus instrumentalis in membra; cur enim concursus meritorius non erit ad caput constituendum sufficiens? ergo ex eo quòd gratia vnionis physicè instrumentaliter in membra Ecclesiæ non influat, malè excluditur a ratione gratiæ capitis: Secundo, quia, vt docet Diuus Thom. *q. 29. de Veritate art. 4. ad 3. & in præsenti a ti. ul. 3. ad 3.* Christus, vt homo, est caput Patrum veteris Testamenti, qui tempore ipsum præcesserunt, & tamen respectu illorum physicum influxum instrumentalem non habuit, sed tantum modo moralem: ergo de ratione gratiæ capitis physicus influxus instrumentalis non est. Tertiò, nam Adamus fuit caput nostrum in ordine ad culpam absque physico influxu in eius deriuationem, per influxum solum moralem: ergo solus moralis meritorius influxus sufficiet, vt Christus sit caput morale nostrum; & consequenter ex negatione physici influxus, non bene colligitur, in gratia physicè non influente, quòd gratia capitalis non sit. *Secundò. S. Thom. Tertiò.*

69 *Secundū argumentum impugnatur.* Deinde secundum argumentum reijcitur: nam ex eo quod diuinitas naturæ irrationali vnita illam non sanctificaret formaliter ob illius incapacitatem, non sequitur, vnitam naturæ rationali non reddere formaliter sanctam: ergo pariter, ex eo quod hypostasis Verbi digestioni, & alijs actibus naturalibus vnita, non constituat illos, quantum est de se, meritorios, non sequitur, vnitam actibus liberi, & proportionatis ad merendum, non reddere meritorios formaliter, vel effectiue; & consequenter ex illo principio non sequitur, gratiam capitis non esse. Patet hæc consequentia, vt enim gratia capitis sit, sufficit, quod vnita cum actibus capacibus meriti illos meritorios efficiat: ergo si stat illos meritorios efficere, quamuis actus necessarios meritorios non reddat, ex hoc, quod illos actus non constituat meritorios, non sequitur gratiam capitis non esse.

70 *Prima pars conclusionis probatur 1. auctori tatibus D. Thom.* Vndè, his omissis, probanda est prima pars conclusionis primò ex D. Thoma *in 4. dist. 5. q. 1. art. 3. quæstiunc. 2. ad 3.* illis verbis: *Dicendum, quod gratia capitis in Christo distinguitur à gratia vnionis, quamuis ex ipsa vnione per quandam concedentiam plenitudo omnis gratiæ, & capitis, & singularis personæ in illa anima fuerit.* Et expressius *in 3. dist. 13. quæst. 3. art. 2. quæstiunc. 1.* in qua inquirens: *Vtrum gratiam vnionis sit idem, quod gratia capitis*, ita respondet: *Dicendum ad primam quæstionem, quod si gratia vnionis dicatur gratia habitualis quodammodo disponens ad vnionem: sic eadem est per essentiam gratia vnionis, capitis, & singularis illius hominis, solum ratione differens.* Et paucis interpositis ita prosequitur: *Si vero gratia dicatur voluntas Dei gratuita, sic iterum constat, quod est vna; à lijs autem modo accipiendo gratiam vnionis, constat, quod per essentiam differt, nisi quatenus intelligitur caput, vt Deus.* Ex quibus verbis tale argumentum conficio: gratia vnionis sumi potest tripliciter iuxta D. Thom. Primo pro gratia habituali, quæ vocatur gratia vnionis, quia disponit concomitanter ad illam. Secundò pro voluntate diuina, quæ vnionem fecit Deitatis, & Humanitatis. Tertiò pro Diuinitate vnita humanitati, quæ prout sic illam sanctificat. Sumpta primò, & secundo modo, idem est, quod gratia capitis; sumpta verò tertio modo, inquit D. Thom. differt gratia vnionis essentialiter a gratia, per quam, vt homo, in ratione capitis constituitur: ergo manifestè sentit, gratiam vnionis sumptam pro hypostasi Verbi, & Diuinitate humanitati vnitis, gratiam capi-

capitis non esse nisi secundum quod Christus est Caput Ecclesiæ, vt Deus. Patet consequentia: quia namque gratia habitualis est gratia capitis in Christo, vt homine non differt essentialiter, sed ratione tantum, gratia habitualis à gratia capitis: ergo pariter, si gratia vnionis sumpta pro diuinitate vnita, esset gratia, qua Christus, vt homo, in ratione capitis constituitur, non essentialiter, sed tantum ratione, gratia vnionis ita sumpta à gratia capitis differret; sed docet D. Thomas, gratiam vnionis sic sumptam essentialiter differre à gratia, per quam Christus, vt homo, constituitur Caput Ecclesiæ: ergo gratia vnionis in tertia acceptione, qualiter sumitur in præsenti, non est gratia capitis Christi, vt est homo.

71 *S. Thom.* Id ipsum docuit D. Thom. *in hac qu. art. 5. ad 3.* ibi: *Dicendum; quod gratia personalis, & gratia capitis ordinantur ad aliquem actum, gratia autem vnionis non ordinatur ad actum: & ideo gratia personali, & gratia capitis conueniunt in essentia habitus; non autem gratia vnionis*: ergo sentit D. Thom. gratiam vnionis non esse gratiam capitis in Christo, prout est Caput Ecclesiæ secundum humanitatem. Nec video, quomodo contrarium huius in doctrina D. Thomæ possit sustineri.

72 *Aliquorū ratio proponitur.* Ratio autem pro prima parte conclusionis ab illis: qui negant humanitatem Christi sanctificari formaliter gratiam vnionis, exinde desumitur; redditur enim Christus, vt homo, influens in Ecclesiæ membra per illam formam, per quam in se sanctus constituitur: at non per gratiam vnionis, sed solum per gratiam habitualem, redditur in se sanctus, vt homo formaliter: ergo non per gratiam vnionis, sed solum per gratiam habitualem constituitur influens in membra; & consequenter non per gratiam vnionis, sed solum per gratia habitualem in ratione capitis constituitur.

73 *Hæc ratio ex duplici capite deficit.* Hæc tamen ratio deficit primò in sententia, quam supponit, cuius falsitatem ostendimus *disp.* 21. Secundo, nam adhuc illa sententia supposita, negari ab illius defensoribus non potest, in Christi meritis esse personalem dignitatem, ratione cuius constituuntur in ratione condignæ satisfactionis, & meriti condigni influentis quoad sufficientiam in omnia Ecclesiæ membra, & insuper quod ista condignitas ex dignitate personali; & consequenter ex gratia vnionis sumatur: ergo adæquatum principium meriti Christi, prout influentis in membra, gratia habitualis non est, sed conflatum ex gratia habituali, & ex gratia personali, aut vnionis. Restat ergo illis Auctoribus rationem reddere, cur gratia vnionis gratia capitis non sit, quamuis humanitatem Christi non sanctificet formaliter, cum hoc non obstante influat in membra moraliter, dando meritis dignitatem. Qua ratione Recentiores quidam discipuli Scoti, etsi negent sanctificari humanitatem Christi per gratiam vnionis formaliter, nihilominus tuentur, esse gratiam capitis in Christo.

74 *Probatur ratione apud Thomistas communi.* Hac igitur ratione, vt inefficaci reiecta, probatur prima pars conclusionis ratione, quæ communis est apud nostros Thomistas: etenim gratia capitis in Christo, vt homine, illa est, per quam in quantum homo influit efficienter, saltim moraliter gratiam in Ecclesiæ membra, sed Christus, vt homo per gratiam vnionis hanc moralem efficientiam non habet: ergo gratia vnionis non est gratia capitis in Christo, prout homo est. Minor, in qua est difficultas, probatur: per illam formam influit Christus, vt homo efficienter moraliter gratiam, quæ est principium *quo* merendi; sed gratia vnionis non est humanitati Christi principium merendi *quo*: ergo per illam non influit efficienter moraliter. Minor probatur, id est Christo vt homini principium merendi *quo*, quod est humanitati principium vt *quo* eliciendi actus supernaturales; & efficiendi opera meritoria; sed gratia vnionis non est humanitati principium *quo* operandi, cum non informet physicè humanitatem, nec identificetur cum illa, quorum aliquod erat necessarium, vt per illam posse humanitas actus meritorios efficere, vt *superius* monstrauimus: ergo gratia vnionis non est humanitati Christi, nec Christo, vt homini principium *quo* merendi.

75 *Eadem ratione probatur secunda pars conclusionis.* Et ex his probata manet secunda pars conclusionis; sola enim gratia, quæ est prima in aliquo ordine, esse potest gratia capitis; in Christo autem solum gratia vnionis, & gratia habitualis sunt in suis ordinibus primæ: ac proindè, in alm aliqua illarum potest esse gratia capitis. Cum ergo gratia vnionis gratia capitis non sit, relinquitur manifestum, solum gratiam habitualem esse in Christo gratiam capitis.

76 *In obliquo ingredi gratiā vnionis, probatur 1.* Diximus autem in conclusione adæquatè in recto in habituali gratia consistere rationem gratiæ capitis; in obliquo enim gratiam vnionis requiri constat primo: quia alias pura creatura posset esse Caput Ecclesiæ quoad meritum condignum gratiæ, & condignam satisfactionem pro peccato humani generis, cuius contrarium docet D. Thomas *in præsenti art.* 6. Patet sequela: totum, quod in recto importat gratia habitualis in Christo, potest puræ creaturæ communicari: ergo illa sola absque aliquo connotato, vt necessario ingrediente, est in Christo gratia capitis, pura creatura esse poterit Caput Ecclesiæ quoad meritum gratiæ condignum: & condignam pro culpa satisfactionem.

77 *Secundò.* Secundo; nam gratia habitualis est gratia capitis, quatenus Christum, vt hominem, constitui potentem ad condignè pro nobis satisfaciendum; sed hoc non præstat sine gratia vnionis, vt opera infinitate: ergo istam de connotato importat, prout gratia capitis est. Quòd vero requiratur diuina voluntas, *Requiri Dei voluntatem probatur.* vt Christum caput constituat, quod asserit vltima pars conclusionis probatur; omnia enim dona, quæ humanitatem Christi perficiunt potuerunt in illo esse, quin esset Caput Ecclesiæ, nempè, si Deus statuisset, vt pro hominibus non mereretur, nec illos à peccatis redimeret: ergo, vt esset Caput Ecclesiæ præter gratiam habitualem, & præter gratiam vnionis, necessaria fuit Dei voluntas ipsum constituenti caput.

§. VIII.

Argumentis in contrarium occurritur.

78 *Primum argumentum.* SED contra primam partem conclusionis obijciet aliquis primò, D. Thom. *in hac q. art. 6. in corpore* illis verbis: *Interior autem influxus gratiæ non est ab aliquo, nisi à solo Christo, cuius humanitas ex hoc, quod est diuinitati coniuncta habet virtutem iustificandi*: ergo non ratione gratiæ habitualis, sed ratione gratiæ vnionis, quæ in coniunctione ad Verbum consistit, conuenit humanitati virtus ad alios iustificandos. Sed Christus, in quantum homo, eatenus est caput Ecclesiæ, quatenus est potens homines iustificare per satisfactionem, & meritum: ergo iuxta D. Thomam non gratia habitualis, sed gratia vnionis est in Christo gratia capitis.

79 *Respondetur.* Respondeo, humanitati conuenire vim alios iustificandi ex coniunctione ad Verbum, non tanquam ex ratione formali eleuanti ad influendum, sed tanquam ex conditione, necessarioque connotato, sine quo gratia habitualis Christi non poterit ad omnes iustificandos per meritum condignum extendi. Ex quo non infertur, coniunctionem ad Verbum, seu vnionis gratiam in ista coniunctione consistentem, esse gratiam capitis in Christo; nam ad hoc requirebatur, quod esset humanitati principium *quo* effectiuum merendi, vt dicebamus nostram sententiam fundantes.

80 *Secundū argumentum.* Obijcies secundo: gratia vnionis est prior, eminens, & influens in membra Ecclesiæ: ergo est priorè gratia capitis. Consequentia euidens: est nam hæc tria sufficiunt ad gratiam capitis. Antecedens pro prima, & secunda parte à nemine potest negari; est enim finis habitualis gratiæ; & consequenter est prior. Est etiam omni habituali gratia infinitè perfectior; & consequenter est eminens. Pro tertia verò, in qua sola esse potest difficultas, ostenditur ratione D. Thomę *in præsenti art.* 5. etenim per eandem formam, per quam aliquod subiectum constituitur actu in se ipso, redditur potens ad influendum in alios; ex quo principio colligit D. Thomas, gratiam capitis à gratia personali tantum ratione differre, quia, nempè, forma absque reali distinctione constituit subiectum in actu, & potens ad influendum; sed Christus, quatenus homo, constituitur per gratiam vnionis actu se ipso, cum per illam sanctificetur formaliter, vt *disput.* 21. docuimus: ergo per eandem gratiam cum sola distinctione rationis constituitur potens ad influendum in alios.

81 *Respondetur.* Respondeo, negando tertiam partem antecedentis: ad illius probationem dicatur, veram esse maiorem, quando forma operatiua est; secus verò quando non est operatiua; gratia autem vnionis operatiua non est; & idcirco non constituit humanitatem Christi potentem ad influendum in alios, quod requirebatur, vt gratia capitis esset.

82 *Replicabis.* Sed dices: operari sequitur ad esse in actu; sed gratia vnionis dat humanitati esse in actu: ergo dat etiam, posse radicaliter operari. Respondeo, distinguendo maiorem: ad esse in *Respondeo.* actu per formam subiecto identificatam, vel subiectum informantem, concedo maiorem: per formam tantum terminantem, nego maiorem: & sub eadem distinctione minoris, nego consequentiam: quia gratia vnionis, etsi humanitatem sanctam in actu constituat; quia tamen, nec cum illa identificatur, nec illam physicè informat: ideò non præstat humanitati esse radicaliter operatiuam.

83 *Instabis.* Instabis: etsi non det humanitati, esse operatiuam radicaliter physicè; dat tamen illi esse operatiuam radicaliter moraliter, vt diximus *disput.* 21. sed non est cur non sufficit ad rationem gratię capitis influxus radicalis moralis: ergo sufficienter influit; vt gratia capitis sit.

84 *Respondetur.* Respondeo, influxum radicalem moralem, quem gratiæ vnionis *supra* concessimus, consistere in morali exigentia donorum gratiæ, medijs quibus, operationes supernaturales connaturaliter humanitas Christi elicuit; supposita tamen donorum existentia, non concurrit gratia vnionis ad opera

supernaturalia elicienda, eo modo, quo gratia ad opera supernaturalia concurrit: vnde ille influxus radicalis moralis omninò antecedenter, & remote se habet respectu elicientiæ actuum supernaturalium; & idcirco non sufficit, vt Christus, quatenus homo, constituatur in ratione capitis per gratiam vnionis.

85 *Vltimum argumentum.* Denique objicies: gratia habitualis constituit Christum, vt hominem in ratione capitis, quia influit in substantiam operationum, quibus satisfecit pro nobis, & nobis promeruit gratiam; sed gratia vnionis dat operationibus Christi infinitem dignitatem valoris: ergo etiam est gratia capitis. Patet consequentia: nam ad merendum nobis gratiam, & satisfaciendum pro nobis principalius se habet dignitas meritoria, & satisfactoria infinite operationum Christi, quam substantia earundem operationum: ergo si forma influens in substantiam illorum, Christum caput constituit, à fortiori in ratione capitis ipsum constituet forma dans operibus dignitatem.

86 *Aliquorū solutio.* Hoc est præcipuum oppositæ sententiæ argumentum, cui docti Recentiores occurrunt, negando consequentiam, & rationem reddunt, nimirum, quia gratia capitis debet esse principium *quo* agendi; gratia autem vnionis, etsi dignificet operationes Christi, principium *quo* agendi non est: & idcirco non est gratia capitalis.

87 *Rejicitur 1.* Sed contra istam solutionem obstat primò, præfatos Recentiores admittere, gratiam vnionis in absentia gratiæ habitualis futuram gratiam capitis formaliter: et tunc principium *quo* egendi non esset: ergo ex eo quod nunc principium *quo* agendi non sit, male ab ipsis infertur gratiam capitalem non esse. *Secundo.* Secundò, quia licet non sit principium *quo* agendi; est tamen principium *quo* dignificandi operationes Christi; sed non assignent rationem, cur principium agens gratia capitis dicatur, & sit, & id ipsum de principio dignificante non sit affirmandum: ergo argumentum non soluunt.

88 *Vera solutio.* Vnde, hac omissa solutione, ad argumentum respondeo, concessa maiori, & minori, negando consequentiam. Ratio autem differentiæ duplex esse potest. Prima, quia caput, non per influxum formalem, sed per effectiuum in ratione capitis constituitur; gratia autem habitualis constituit Christum, vt hominem, efficienter influentem in actus meritorios: & idcirco illum in ratione capitis constituit, & gratia capitis est. Gratia vero vnionis, quæ est Deitas humanitati coniuncta, non efficienter, sed formaliter dat operibus dignitatem, & valorem; ideò gratia capitis non est, nec Christum in ratione capitis in Ecclesia constituit.

89 *Secunda ratio discriminis* Secunda ratio discriminis est; nam gratia capitis est, quæ Christo, vt homini dat influentiam: gratia autem humanitati tribuit influxum elicitiuum in substantiam operationum, quibus Christus nobis promeruit; nam Christus, vt homo, elicitiue satisfaciebat, & merebatur mediante gratia habituali, vt eleuante, viresque humanitati præbente ad prædictorum actuum elicientiam: & ideò Christum in ratione capitis constituit, & gratia capitis est. Gratia autem vnionis non dat humanitati, vt operationes dignificet; Christus enim, vt homo, non *dignificatiuè*, sed *elicitiue* satisfecit pro nobis, nobisque meruit, sed ipsa vnionis gratia immediate humanitatem sanctificans, mediate seipsa cum influxu humanitatis, non dignificatiuo, sed tantum elicitiuo operationes dignificat: & idcirco Christum in ratione capitis non constituit, nec gratia capitis est.

90 *Oppones primò.* Sed oppones aduersus istam solutionem primo: etsi gratia vnionis, non efficienter, sed formaliter operationes Christi dignificet, & non sit humanitati ratio ad dignificandum prædictas operationes, sed illas se ipsa valoratas, & dignificatas reddat; in membra tamen Ecclesiæ influit efficienter moraliter, & humanitati Christi istam efficientiam præbet: sed ad rationem capitis sufficit influxus effectiuus in membra, etsi in operationes effectiuus non sit, sed formalis: ergo nulla ex rationibus assignatis discriminis impedit, quo minus per gratiam vnionis Christus vt homo constituatur caput Ecclesiæ, & ipse gratia capitis sit. Illatio est legitima, minor videtur certa; non enim apparet vnde influxus effectiuus in operationes, ad rationem capitis sit necessarius, & non sufficiat influxus effectiuus moralis in membra. Maior autem probatur: meritum Christi influit efficienter moraliter in membra Ecclesiæ, quatenus est infinitum, & humanitas ratione illius efficienter moraliter influit merendo hominibus gratiam: sed gratia vnionis meritum infinitum constituit; & consequenter humanitatem infinite merentem: ergo efficienter influit in Ecclesiæ membra, & humanitati istam efficientiam præbet, & moraliter efficientem constituitur.

91 *Secundò.* Secundo objicies, nam est probabilis multorum Thomistarum sententia, asserentium, meritum Christi non per deitatem ipsam formaliter, sed per modum moraliter infinitum ex deitate vnita in opera deriuatum reddi infinitæ dignitatis moralis: ergo saltim in ista sententia influit gratia vnionis dignitatem infinitam in genere causæ efficientis; & consequenter est gratia capitis, non minus, quam gratia habitualis, quæ efficienter influit in substantiam operationum.

Respondeo ad primam instantiam, permissa maiori, distinguendo minorem; sufficit ad rationem capitis influxus effectiuus in membra immediate, nego minorem: mediante influxu effectiuo in operationes influentes efficienter in membra, concedo minorem, & nego consequentiam: nam licet per gratiam vnionis dignificantem formaliter opera constituatur humanitas influens efficienter in membra Ecclesiæ immediate; non tamen constituitur influens efficienter in ipsas operationes, & hoc requirebatur, vt per gratiam vnionis constitueretur Christus, vt homo, caput Ecclesiæ, & ipsa esset gratia capitis. Et ratio est, quia nullus Theologorum asseruit, merita, quibus caput influit in membra, ipsum in ratione capitis constituere, & gratiam capitis esse, & tamen constituunt caput efficienter moraliter immediate influens in membra: ergo ad rationem gratiæ capitis non sufficit, quod det capiti influxum effectiuum immediatum in membra; sed immediatum in merita debet præstare, & mediatum influxum effectiuum in membra. 92 *Respondetur ad primam instantiam.*

Ad secundam respondeo primò, admissa illa sententia, distinguendo consequens: influit gratia vnionis efficienter, dando illam efficientiam humanitati, nego consequentiam, efficienter se ipsa, concedo consequentiam: hoc autem ad rationem gratiæ capitis respectu Christi vt hominis, non est sufficiens: nam gratia capitis respectu Christi, vt hominis est illa, quæ Christum, vt hominem, influentem constituit; licet autem modus ille infinitans Christi operationes, efficienter à gratia vnionis procedat, non prouenit efficienter ab humanitate, nec gratia vnionis humanitatem Christi efficientem modum illum constituit: & idcirco non est gratia capitis respectu Christi, quatenus homo est. 93 *Ad secundam.*

Sed dices: modus ille resultat in operibus Christi ad illorum positionem; sed humanitas influit efficienter in opera: ergo influit efficienter in modum illum moraliter infinitum. Patet consequentia: quia namque relatio, posito fundamento consequitur, causa efficiens fundamentum, efficienter influit in relationem: ergo si modus ille consequitur ad opera Christi in re posita humanitas efficiens vt *quo* operationes Christi meritorias, secundario efficienter influit in modum infinitatem moraliter illius operationes. 94 *Replicatur.*

Et confirmabis: nam gratia vnionis non est principium *quod* illius modi, sed tantum principium *quo*, aliàs eodem modo efficeretur à Patre modus ille dignificans, quo à Verbo Diuino, cum opera efficienter vt *quod* ab vna persona causata, à tribus personis prouenit: ergo debet dari aliquod principium *quod*. At non est aliud assignabile, quam humanitas, seu Christus, vt homo, illum modum causans vt *quod*: ergo gratia vnionis dat humanitati prædicti modi efficientiam. 95 *Confirmatur.*

Respondeo, distinguendo maiorem: sequitur ad opera Christi effectiue, nego maiorem: sequitur in operibus Christi ex vi Deitatis, concedo maiorem, & concessa minori, nego consequentiam, quam non conuincit probatio, nam relatio ad fundamentum sequitur resultantia effectiua: & ideò efficiens primario fundamentum; secundario efficit relationem. Ratio autem, cur ad substantiam operationum Christi, non sequatur efficienter modus ille, est, quia aliàs infinitus non esset contra id, quod supponitur, cum à causa efficiente finita, effectus infinitus procedere nequeat. 96 *Respondetur.*

Ad confirmationem dicatur, efficiens *quod* talis modi esse Verbum, non Christum, vt hominem. Nec sequitur, esse effectum toti Trinitati communem; nam hæc doctrina est vera de effectibus per rigorosam efficientiam effectis: non verò de effectis efficientia dimanatiua; modus autem ille hoc secundo modo à Verbo procedit, non primo: & idcirco necessum non est quod sit toti Trinitati communis. 97 *Ad cōfirmationē respondetur.*

Sed instabis aduersus istam solutionem primo, omne id, quod per resultantiam producitur, sequitur ad aliquem terminum per veram productionem effectum: ergo, si ille modus per resultantiam, aut dimanationem producitur; debet aliquis terminus ad quem sequatur, constitui effectus per veram efficientiam; sed omnis terminus per veram efficientiam effectus est toti Trinitati communis: ergo modus ille erit toti Trinitati communis. 98 *Instabis primò.*

Instabis secundo: gratia vnionis humanitati dat esse morale formaliter, vel esse sanctam infinite moraliter: ergo dabit etiam humanitati, esse principium *quod* talis modi moralis; consequenter erit principium *quo* resultantiæ talis modi respectu Christi humanitatis, seu respectu Christi, vt hominis. 99 *Secundo.*

Re-

100 *Responde-tur ad 1. replicam.* Respondeo ad primam instantiam, concesso antecedenti, & consequentia, & minori subsumpta, distinguendo consequens: est toti Trinitati communis per efficientiam mediatam concedo consequentiam: per immediatam efficientiam dimanatiuam, nego consequentiam. Itaque ille modus sequitur ad Deitatem, vt in persona Verbi diuinitati vnitam, vel ad Verbi subsistentiam, vt vnitam humanitati per resultantiam, vel dimanationem, posito opere dignificando per voluntatem Christi creatam. Et quia ad vnionem Deitatis ad humanitatem tota Trinitas præstitit effectiuum influxum; consequens fit, quod mediatè ad illum modum tota Trinitas efficienter concurrat; immediatè verò, & dimanatiuè à solo Verbo procedit, quod solum est humanitati vnitum: & iste modus concurrendi est, quem negauimus esse toti Trinitati communem.

101 *Ad secundam respondetur.* Ad secundam, concesso antecedenti, nego consequentiam; ratio autem, cur humanitati non præbeat modum illum efficienter causare, duplex assignari potest. Prima est, quia Christus, quatenus homo, satisfecit pro hominibus, non *dignificatiuè*, sed *elicitiuè*, vt communiter docetur à Theologis. Si autem humanitas, non solum operationes meritorias eliceret, sed etiam ratione gratiæ vnionis illis dignitatem præberet, satisfecisset Christus, vt homo; etiam *dignificatiuè*; cum *elicitiuè* idcirco satisfaciat, vt homo; quia media humanitate, vt per habitualem gratiam eleuata, illas elicit;& consequenter si per humanitatem vt gratia vnionis sanctificatam, illas dignificasset, satisfecisset *dignificatiuè*, vt homo. Vndè, vt hoc vitemus, asserendum est, modum dignificantem non effici ab humanitate, vt sanctificata per gratiam vnionis, sed consequi ad gratiam vnionis absque concursu effectiuo humanitatis. Secunda ratio esse potest; nam infinitas effectus petit causam efficientem, quæ ex nullo capite finita sit. Cum ergo humanitas limitata sit, & finita, non potest, etiam per gratiam vnionis, causa efficiens constitui modi infiniti operationes Christi dignificantis.

102 *Secundò.* Secundò ad illam secundam obiectionem propositam *numer.* 91. prædicta sententia admissa, admisso etiam, à gratia vnionis vt *quo*, & ab humanitate vt *quod* causari dignitatem operationum Christi, responderi potest: ideò gratiam capitis non esse, quia caput, non per dimanatiuum influxum, sed per concursum propriè effectiuum constituitur, dignitas autem operationum Christi, non per veram efficientiam, sed per resultantiam, & dimanationem fit, supposita entitate libera operationum Christi: & idcirco, quantumuis gratia vnionis humanitatem constituat vt *quod*, prædictum modum causantem, gratia capitis non est, nec Christum caput constituit; benè tamen gratia habitualis, quæ humanitatem eleuat ad influxum propriè effectiuum in substantiam operationum.

103 *Tertiò.* Vel denique responderi potest tertio, prædicta sententia admissa; gratiam vnionis esse vere gratiam capitis, non respectu Christi, vt caput vndequaque homogeneum, sed vt caput aliqualiter æthereogeneum est respectu corporis Ecclesiæ. D. Thomas autem ideo negauit, gratiam vnionis esse gratiam capitis, quia loquebatur de Christo, prout est caput vndequaque homogeneum. Ratio autem, cur gratia vnionis non est gratia capitis respectu Christi sub hac consideratione, illa est, nam caput homogeneum petit per formam eiusdem ordinis cum membris constitui; si namque petit naturam eiusdem ordinis cum natura membrorum, vt caput homogeneum sit, à fortiori postulabit, quod forma ipsum in ratione capitis constituens sit eiusdem ordinis cum forma membrorum constitutiua. Quia ergo gratia vnionis non est eiusdem ordinis cum gratia membrorum: benè tamen gratia habitualis: idcirco D. Tho. agens de Christo, vt capite Ecclesiæ homogeneo, gratiam vnionis excludit à ratione gratiæ capitis.

104 *Replicabis.* Sed dices: iuxta hanc solutionem Christus per gratiam vnionis est Caput Ecclesiæ, vt homo, sed non caput æthereogeneum, & diuersæ rationis: ergo est caput homogeneum. Probatur minor: caput æthereogeneum est, quod habet naturam diuersæ rationis à natura membrorum: quo circa Christus, vt Deus, est caput æthereogeneum Ecclesiæ, quia naturam diuersæ rationis habet; sed Christus, quatenus homo, est eiusdem naturæ nobiscum: ergo etiam, vt per gratiam vnionis est caput, non est caput æthereogeneum, sed homogeneum.

105 *Respondetur.* Respondeo, distinguendo minorem: non est caput æthereogeneum adæquatè, concedo minorem: inadæquatè, nego minorem, & distinguendo consequens eodem modo. Itaque caput homogeneum dicitur per conuenientiam cum membris, & æthereogeneum per disconuenientiam cum illis. Cum autem ad constituendum caput ingrediatur, & natura substantialis, & forma dans influxum in membra, tunc est caput adæquatè æthereogeneum, cum & forma dans influxum, & natura substantialis diuersæ rationis sunt à natura membrorum, & ab illa forma, quam à capite recipiunt: & ideò Deus est caput Ecclesiæ adæquatè æthereogeneum, quia natura, & forma per quam influit, diuersæ rationis sunt ab omni eo, quod in membris reperitur. Tunc autem est adæquatè homogeneum, quando, & in natura, & in forma dante virtutem est cum membris conuenientia: vndè Christus, quatenus homo, sanctificatur per gratiam habitualem est caput Ecclesiæ homogeneum adæquatè: quia in vtroque conuenit cum membris; quando verò est conuenientia in natura, & disconuenientia in forma, quæ dat influxum: tunc est caput quodammodo homogeneum, & quodammodo æthereogeneum: & sic Christus, vt homo, prout sanctificatus per gratiam substantialem vnionis, est caput Ecclesiæ non adæquatè homogeneum, nec æthereogeneum adæquatè, sed partim homogeneum, & partim æthereogeneum.

106 *Non sequitur esse triplex caput Ecclesiæ.* Nec sequitur, dari triplex caput Ecclesiæ, nempè, Deus, Christus, vt homo, sanctificatus per gratiam habitualem, & idem Christus, vt homo, sanctificatus per gratiam substantialem vnionis. Nam licet forma constituta capitis diuersa sit in Christo secundum vtramque sanctificationem; quia tamen suppositum vnum est, & natura etiam est vna, non est triplex caput, sed tantum vnum caput vocandum. Nec est eadem ratio de Christo, quatenus Deo, & Christo, quatenus homine; nam licet sit vnum suppositum, est tamen duplex natura, quæ est subiectum *quo* denominationis capitis, & suppositum, quamuis vnum realitèr sit; gerit tamen vices duorum.

§. Vltimus.

Ex dictis infertur, qualiter gratia capitis possit communicari.

107 Ex dictis in discursu disputationis colligitur, dignitatem capitis Ecclesiæ per influxum satisfactorium, & meritorium de condigno vniuersalem, ita esse Christo propriam, vt de potentia absoluta non possit puræ creaturæ competere; secus verò dignitatem capitis per meritum de congruo vniuersalè, & particulare condignum.

108 *Prima pars corollarij probatur ex D. Th. et ratione.* Primam partem huius corollarij docet D. Tho. *in hac quæst. art.* 6. & probatur, nam esse caput Ecclesiæ per influxum satisfactorium, & meritorium vniuersalem, requirit dignitatem simpliciter infinitam, meritoriam, & satisfactoriam solum enim satisfactio simpliciter infinita potest ab offensa infinita condigne hominem redimere, & solum meritum infinitum simpliciter potest vniuersalem influxum meritorium condignum habere. Vndè, vt docet D. Tho. vtrumque conuenit Christo ex hoc, quòd illius humanitas est diuinitati coniuncta; sed actus puræ creaturæ non possunt de potentia absoluta dignitatem simpliciter infinitam habere, nec condignè pro offensa mortali satisfacere: ergo dignitas capiti Ecclesiæ per influxum condignæ satisfactorium pro offensa, & meritorium de condigno vniuersalem, ita est propria Christo, vt non possit, etiam de potentia absoluta, puræ creaturæ competere.

109 *Secunda pars probatur.* Secunda pars corollarij probatur: nam meritum congruum gratiæ omnibus Ecclesiæ membris, infinitam actus dignitatem non petit: ergo potest pura creatura de potentia absoluta omnibus mereri omnia dona gratiæ de condigno; & consequenter esse caput Ecclesiæ influxum de congruo vniuersalem.

110 *Tertia pars probatur ex D. Tho.* Tertia pars eiusdem corollarij colligitur ex dictis à Nobis *tract.* 1. *de Incarnat. disput.* 2. §. 8. nempè, posse puram creaturam alijs primam gratiam de condigno promereri. Quam doctrinam manifeste ex D. Thom. deduximus 3 *part. quæst.* 64. *articul.* 4. *in corp. & in solut. ad* 3. Et modo id deducimus ex eodem D. Thom. *in* 4. *distin.* 5. *quæst.* 1. *articul.* 3. *quæstiunc.* 2. *in corp.* vbi docet, potuisse puræ creaturæ communicari potestatem excellentiæ, cooperando meritoriè ad effectus Sacramentorum. Vbi loqui D. Thom. de merito condigno, & non de congruo, exinde manifeste colligitur; nam per meritum de congruo ad effectus Sacramentorum cooperari, de facto fuit creaturæ alicui concessum, nempè, B. Virgini in pia, & probabili multorum Theologorum sententia: at Diuus Thom. loquitur de potestate excellentiæ per meritum nulli de facto concessum: ergo loquitur de merito condigno.

111 *Prima & vltima pars ex D. Th. deducitur.* Et *solution. ad* 2. primam, & vltimam partem nostri corollarij expresse docuit, his verbis: *Asserendum dicendum, quòd ad hoc, quod homo purus cooperaretur Deo in interiori emundatione modo prædicto, non oportet, quod haberet efficaciam infinitam in merendo, quamuis Christus quodam modo habuerit efficaciam infinitam in merendo, quia non cooperaretur respectu omnium, nec ita plenè sicut Christus.* Ergo sentit D. Thom. non posse puram creaturam caput Ecclesiæ vniuersale constitui respectu omnium merito condigno merendo: quia ad hoc requiritur efficacia infinita in merito, quæ puræ creaturæ repugnat; posse

posse tamen esse aliquorum caput per meritum condignum respectu illorum; quia ad hoc infinitas meritoria necessaria non est, quod docemus in prima, & vltima parte corollarij. Et hæc de ista disputatione applicanda litteræ Magistri in 3. *di-* M. Sent. *stin.* 13. §. 2. ad illa verba: *In alijs ergo, non in se proficiebat sapientia, & gratia, &c.*

DISPVTATIO XXIX.

An Christus, in quantum homo, sit Caput omnium hominum, & Angelorum?

§. I.

Circa primã disputationis partem aliqua præmittuntur.

1 *Primo supponitur.* CIRCA primam partem disputationis, vt extra controuersiam supponimus primò; omnes homines post Christum esse illius membra, saltim in potentia; dum tamen viuunt in hac vita mortali. Quod patet: nam in statu viæ omnes homines, quantumuis obstinati, possunt saluari, & iustificari; sed in statu gloriæ, & in statu iustificationis sunt in actu membra Christi, vt ex mox dicendis constabit: ergo, quandiu degunt in hac vita mortali, & retinent statum viæ, omnes homines, quantumcumque scelerati, sunt membra Christi in potentia.

2 *Secundo supponitur. Origen.* Secundò supponimus, nec actu, nec in potentia Christum esse caput damnatorum. Cuius contrarium tenuit Origenes *libro* 6. *Periarch. & homil.* 1. *in Leuitic. & homil.* 24. *in Numeros*, docens, omnes damnatos fore in fine mundi conuertendos, & ex Christi meritis beatificandos: ex qua doctrina per euidentem consequentiam infertur, esse membra Christi in potentia; nam in statu conuersionis, & in statu beatitudinis, quos illis esse possibiles, censuit Origenes, essent membra Christi in actu. Eadem sententia tribuitur à quibusdam Durando; ex alio tamen principio, videlicet, quia iuxta Durandum manet in damnatis fides, quæ cum ad membrum Christi constituendum sufficiat, videtur sensisse, esse membra Christi in *Durand.* actu: cæterum Durandus *in tertio distinctione* 13. *q.* 2. *n.* 7. expressè docet oppositum.

3 *Probatur ratione.* Et facili ratione probatur: vt enim in dicendis constabit, ad esse membrum Christi actualiter, & consequenter vt Christus actu sit alicuius hominis caput, requiritur saltim, quod ipsi vniatur per fidem; sed damnati nec actu habent fidem, nec illam possunt habere, vt suppono ex communi Theologorum sententia, eo quod fides est virtus pertinens tantum ad statum viæ, extra quem damnati existunt: & insuper, quia sunt incapaces omnis virtuosi affectus; & consequenter piæ affectionis imperantis actum fidei: ergo nec actu, nec in potentia damnati sunt membra Christi, nec Christus est caput illorum.

4 *Obiectio proponitur, et diluitur.* Si opponas: hæretici, postquam mortui, ab Ecclesia puniuntur; sed iuxta Paulum ad Ecclesiam de his, quæ foris sunt non pertinent iudicare, id est, de his, qui extra Ecclesiam sunt: ergo hæreticus damnatus est pars, & membrum Ecclesiæ; & consequenter Christi, qui est totius Ecclesiæ Caput. Respondeo, vt hæretici damnati ab Ecclesia iudicentur, & damnentur, sufficere, ad Ecclesiam pertinuisse, quando contra Ecclesiam deliquerunt, etsi postquam mortui sunt, ad Ecclesiam non pertineant.

5 *Tertio supponitur. Ad Ephes. 1.* Tertiò, vt indubitatum supponimus, homines in statu gloriæ esse actu membra Christi, imo & membra perfectissima. Constat primò ex Paulo *ad Ephes.* 1. ibi: *Ipsum dedit caput super omnem Ecclesiam*, id est, Militantem; & Triumphantem, vt explicat D. Th. & glossa Ordinaria *ibidem*. Secundò, nam vnio ad Christum per fidem sufficit, ad rationem membri Christi, vt *postea* videbimus, & vnio per gratiam viæ: ergo vnio ad Christum per gratiam consummatam, & gloriam, quæ vnio perfectissima est, nunquam dissoluenda per culpam, membrum Christi perfectissimum constituet.

6 *Obiectio diluitur.* Si opponas, ad rationem membri requiri, quod à capite dependeat, & recipiat influxum illius; sed homines iam gloriosi non dependent à Christo, nec recipiunt influxum illius, cum Christus in statu gloriæ nihil illis promereatur: ergo non sunt membra Christi. Respondeo, negando minorem; nam gloria fuit hominibus data intuitu meritorum Christi, & etiam propter illa conseruatur; Christus enim suis meritis meruit hominibus gloriam, & illius perpetuam conseruationem, & ad hoc sua merita dixerit, quod sufficit, vt ab illo dependeant, & illorum caput sit.

Sed dices, sequi ex ista solutione, Christum, vt comprehensorem, non esse caput hominum beatorum, sed solum prout fuit viator: consequens videtur falsum: ergo. Patet sequela: est caput, quatenus influit; sed non influit, vt comprehensor, sed solum, prout fuit viator, siquidem eatenus tantum influit, quatenus meritoriè hominum gloriam caussauit: ergo non est caput hominum beatorum Christus, quatenus beatus, sed quatenus fuit viator. 7 *Replicabis.*

Respondeo primò, si ad rationem capitis sufficiat influxus finalis, & exemplaris, negando sequelam; nam Christus, quatenus gloriosus, finis est, & exemplar glorificationis hominum. Vel secundò responderi potest, negando etiam sequelam; nam ad rationem capitis sufficit influxus effectiuus instrumentalis: sicut autem gratia Christi caussauit instrumentaliter physicè gratiam hominum viatorum, de quo *infra q.* 13. ita asseuerare possumus, gratiam Christi consummatam physicè instrumentaliter influere in gratiam consummatam beatorum. 8 *Respondetur tripliciter.*

Vel denique responderi potest, concedendo sequelam, nec in hoc aliquod inconueniens reperio. Nec sequitur, Christum modo beatorum caput non esse, cum viator nunc non sit; nam vt modò sit Caput Ecclesiæ, etsi non duplicatiuè, vt beatus, sufficit, quod secundum humanitatem modo existentem, aliquando influxerit in hominum beatitudinem.

Denique exploratum est apud omnes catholicos, Christum esse caput actu hominum existentium in gratia, quamuis illam sint amissuri, siuè prædestinati sint, siuè reprobi. Contrarium huius docuere Pelagiani, qui, vt refert Augustinus *lib. de Hæresib. c.* 88. dicebant, solos illos, qui nullum habebant peccatum, ad Ecclesiam pertinere; & consequenter solum illorum Christum esse caput. In eodem etiam errore fuisse Donatistas, docet August. *lib.* 3. *contra epist. Parmenij c.* 2. *in fine*, illisque adhæsisse Nouatianos, Catharos, & Anabaptistas, refert Banez. 2. 2. *q.* 1. *a.* 1. *dub.* 1. Alij etsi omnis peccati carentiam in membris Christi, & Ecclesiæ non petant; dicunt tamen, solos prædestinatos ad Ecclesiam pertinere; & consequenter Christum non esse caput iustorum, qui prædestinati non sunt. Ita Caluinus relatus à Bellarmino *tom.* 1. *controu.* 4. *lib.* 3. *c.* 2. Ioannes Hus, & Ioannes Vicleph relati à Mag. Bañez vbi *supra*. 9 *De fide est, Christum esse caput actu hominum existentium in gratia. S. Aug. Banez. Bellar.*

Nostra tamen suppositio est omnium catholicorum, estque definita *in Concil. Constantiensi sess.* 15. *tom.* 3. *Concilior.* Et probatur primo ex Paulo *ad Roman. c.* 8. illis verbis: *Quicumque Spiritu Dei aguntur, hi sunt Filij Dei*. Sed omnes iusti spiritu Dei aguntur, ergo omnes sunt filij Dei: ergo etiam Ecclesiæ filij; & consequenter illius, & Christi membra. Secundò ex Tridentino *sess.* 6. *de iustific. cap.* 7. ibi: *Vnde in ipsa iustificatione cum remissione peccatorum, hæc omnia simul infusa accipit homo per Iesum Christum, cui inseritur, &c.* ergo omnis iustificatus ex vi iustificationis inseritur Christo; Sed Christo inseri est esse membrum illius: ergo omnis iustificatus, siuè prædestinatus sit, siue reprobus, est membrum Ecclesiæ, & Christi. Denique; nam existens in gratia est Christo vnitus per fidem, & charitatem, & recipit vitam spiritualem à Christo, sed nihil aliud ad rationem membri requiritur: ergo Christus est caput omnium existentium in gratia siuè prædestinati sint, siua reprobi. 10 *Probatur 1. ex Paulo. Concil. Constant. Ad Rom. c.* 8. *Secundò ex Trid.*

§. II.

Prima pars disputationis resoluitur.

HIs ita præsuppositis, quod examen desiderat, est, an Christus sit Caput omnium, & tantum fidelium? Qua in re, prima sententia inter catholicos tenet, non esse omnium fidelium caput in actu, sed tantum fidelium iustorum. Ita Turrecremata *lib.* 1. *suæ summæ cap.* 8. *ad* 7. *& cap.* 12. *ad* 6. & Mag. Cano *lib* 4. *de loc. cap. vlti. ad* 9 docentes, peccatores fideles esse quidem partes Ecclesiæ, non autem Ecclesiæ membra; & consequenter nec Christi. Secunda sententia docet, Christum, quantum est de se, non solum esse caput fidelium, sed etiam infidelium baptizatorum. Hanc tenent nonnulli Recentiores *in manuscriptis ad art.* 3. Tertia, & vera sententia docet, Christum esse actu caput omnium, & tantum fidelium. Ita Theologi frequentèr. Pro cuius explicatione sit. 11 *Prima sentẽtia. Turrec. Cano. Secunda sentẽtia. Tertia sentẽtia.*

Prima Conclusio. *Christus, in quantum homo, est actu caput fidelium, etiam in peccato mortali existentium, non perfectè, & simpliciter, sed imperfectè, & secundum quid.* Ita Caietanus, & Medina *in hac quæst. art.* 3. & frequentius alij Theologi, tam extra, quam intra Scholam D. Thomæ. Et prima pars conclusionis ostenditur primò ex D. Thom. *art.* 3. *in corp.* vbi distinguens quinque gradus hominum, quorum Christus est caput tres primos computat inter actu Christo vnitos, & consequenter inter actualia membra, nam per vnionem cum Christo efficimur membrorum illius; sed tertius gradus 12 *Prima conclusio. Caiet. Medin. Probatur 1. ex D.T.*

dus est illorum, qui per fidem tantum vniuntur: ergo habentes tantum fidem, actu sunt membra Christi; & consequenter Christus est illorum caput actu.

13 *Secundo probatur.* Secundò, nam Christus est actu caput omnium actu ad Ecclesiam pertinentium; sed omnes fideles sunt actu partes Ecclesiæ, siuè in peccato sint, siuè in gratia: ergo Christus actu est caput omnium fidelium, etiam in peccato mortali existentium. Illatio est legitima, maior videtur certa: nam Christus est totius Ecclesiæ caput: ergo actu est caput omnium ad Ecclesiam actu attinentium. Minor vero est communis Theologorum sententia 2.2.q.1.art.1. & probatur: nam *Matth. cap.22.* comparatur Ecclesia decem Virginibus, quarum quinque fatuæ erant, & sine oleo charitatis; quinque verò erant prudentes. *Matth. 3.* comparatur areæ, in qua simul cum tritico paleæ comburendæ inueniuntur: Et *cap.* 13. comparatur sagenæ missæ in mare, in qua pisces boni, & mali congregantur: ergo ad Ecclesiam pertinent non solum iusti fideles, sed etiam fideles actu in peccato existentes. *Matth. c. 22. Matth. 3.*

14 *Aliquot probationes.* Ratione solet à dictis Theologis minor argumenti suaderi, eo quod, si soli existentes in gratia pertinerent ad Ecclesiam, sequitur, Ecclesiam non esse certam, nec visibilem, quod est de fide. Patet sequela: quia nemo scit, an odio, an amore dignus sit, idest, en in gratia, vel in peccato existat: ergo, si status gratiæ, ad Ecclesiam est necessarius, non erit certa, & visibilis. Secundo quia sequeretur nullam iurisdictionem Ecclesiasticam esse certam: consequens est falsum: ergo. Patet sequela: nullus ad Ecclesiam non pertinens est capax Ecclesiasticæ iurisdictionis; sed si status in gratia esset necessarius, vt aliquis esset membrum Ecclesiæ, non esset certum innocentium v.c. ad Ecclesiam pertinere, cum nulli certum sit, nec citra reuelationem esse possit, ipsum esse in statu gratiæ, & idem de quouis alio ministro Ecclesiæ est dicendum: ergo nulla Ecclesiastica iurisdictio esset certa. Denique nam sequeretur, nullum posse propter delicta sua ab Ecclesiastica potestate puniri: consequens est falsum: ergo. Patet sequela: nam de his, qui foris, idest, qui extra Ecclesiam sunt, Ecclesiastica potestas iudicare non potest; sed de nullo certum esset, ad Ecclesiam pertinere: ergo nullus posset ab Ecclesiastica potestate puniri.

15 *Dictæ rationes instantur.* Istæ tamen probationes efficaces esse non possunt; cum instentur manifestè in communi Theologorum sententia, asserentes, solos fideles ad Ecclesiam pertinere; & consequenter partem, seu membrum Ecclesiæ per interiorem fidem supernaturalem constitui. Quia doctrina præsupposita, inconnenientia adducta instantiam manifestam accipiunt: etenim fides supernalis interna, non potest certo constare; & tamen ex hoc, quod ad esse membrum, vel partem Ecclesiæ fides interna exigatur, non sequitur, Ecclesiam certam, aut visibilem non esse. Nec sequitur, certam non esse Ecclesiasticam iurisdictionem. Nec denique sequitur, neminem posse per Ecclesiasticam potestatem puniri: ergo pariter, ex eo quod status gratiæ ad esse membrum, & partem Ecclesiæ exigatur, & constare certo non possit, non sequitur, Ecclesiam non esse certam, nec ignotam esse Ecclesiasticam iurisdictionem: nec denique, quod nullus possit per Ecclesiasticam potestatem puniri.

16 *Minor argumenti suadetur dupliciter.* Quare, his rationibus omissis, minor argumenti suadetur primò: nam Ecclesia communiter à Theologis ex Nicolao Pontifice definitur, quod est *collectio fidelium*; sed per fidem, licet informem, homo constituitur actu sub huiusmodi collectione: ergo efficitur pars Ecclesiæ. Secundò, nam homo actu intra Ecclesiam constituitur per id, quo vnitur actu cum alijs Ecclesiæ partibus in aliquo credito, vel amato; sed per fidem actu vnitur cum alijs Ecclesiæ partibus in vno credito: ergo actu intra Ecclesiam constituitur.

17 *Respondebis. M.Cano.* Respondebis ex Mag. Cano vbi *supra*, maiorem argumenti esse veram de pertinentibus actu ad Ecclesiam, vt membris illius; horum enim actualiter Christus est Caput; falsam vero de pertinentibus actu ad Ecclesiam, non vt membris, sed tantum vt partibus; horum enim Christus non est actu caput, sed tantum in potentia. Peccatores autem fideles pertinent ad Ecclesiam, vt partes, quod citra iniuriam fidei negari non potest; non vero pertinent ad Ecclesiam, vt membra; quia non participant vitam spiritualem per gratiam, sed sunt, per peccatum mortui; de ratione autem membri est, quod viuat vita totius: & insuper, quia sunt membra Diaboli; & consequenter membra Ecclesiæ esse nequeunt, nec Christi.

18 *Contra primò. S.Thom.* Sed contra primò ex D. Thom. *art.3. ad 2.* vbi comparat fideles existentes in peccato mortali membri mortificantis humani corporis, quæ aliqualiter mouentur ab homine; sed membra mortificata sunt actu membra corporis, licet imperfectè: ergo fideles existentes in peccato mortali actu sunt membra corporis mystici Ecclesiæ, licet imperfecta. Secundò,

19 *Secundò.* quia, vt fatetur sapientissimus iste Magister, actu sunt Ecclesiæ partes, & actu influxum Christi capitis participant; habent enim fidem ex meritis Christi: ergo quidquid sit, an sint dicenda membra, vel non, quod videtur quæstio de nomine, & medica, aut phylosophica, Christus actu est caput illorum.

Tertiò. Tertiò, nam ad rationem membri imperfecti, & secundum quid talis, sufficit, quod participes aliqualiter, & imperfectè vitam supernaturalem, licet ad rationem membri perfecti, vita supernaturalis perfecta exigatur; sed fideles existentes in peccato mortali viuunt vita supernaturali per fidem informem quæ est vita supernaturalis imperfecta: ergo sunt actu membra, licet imperfecta, Christusque est illorum caput actu, licet imperfectè. 20

Nec obstat, esse membra Ciuitatis Babylonicæ, cuius caput est Diabolus nam secundum diuersas rationes benè potest aliquis duarum ciuitatum esse ciuis, maximè si ad vnam simpliciter, & perfectè pertineat, & ad alteram imperfectè, & secundum quid, qualiter in præsenti contingit; nam fidelis peccator ratione culpæ est membrum Diaboli, & hoc habet simpliciter; ratione vero fidei membrum est Christi imperfectè, & secundum quid. Quod Magister iste etiam fateri tenetur, cum doceat, esse partem Ciuitatis Ecclesiæ, etsi non sit membrum illius: sicut ergo in eius sententia potest esse pars Ecclesiæ, & pars Ciuitatis Babylonicæ secundum diuersas rationes: ità in nostra sententia potest esse membrum vtriusque. 21

Secunda pars conclusionis est expressa D. Thomæ *in 3. dist. 13.q.2.art.2.quæstiunc.2. in corp. & in hac q.art.3.ad 2.* Et ostenditur primo: nam ad rationem membri perfecti, perfecta vnio ad Christum requiritur, & participatio vitæ spiritualis perfecta; sed fidelis existens in peccato mortali non vnitur ad Christum perfectè, nec perfectè ab illo vitam spiritualem participat: ergo non est membrum Christi perfectè. Secundò, quia stat, esse membrum Christi perfectè, & simpliciter, & esse membrum simpliciter Diaboli; sed fidelis existens in peccato mortali est Diaboli membrum simpliciter ergo non est simpliciter & perfectè membrum Christi. 22 *Secunda pars conclusionis probatur dupliciter.*

§. III.

Argumentis in contrarium occurritur.

SEd contra primam partem conclusionis arguitur primò: Adamus ante Euæ formationem erat fidelis; & tamen non erat membrum Christi: ergo non omnes fideles sunt in actu membra Christi. Minor probatur: quod non est membrum Ecclesiæ, nequit esse membrum Christi; sed Adamus pro tunc temporis non erat membrum Ecclesiæ, cum tunc Ecclesia non esset, cum consistat in congregatione, aut collectione fidelium; tunc autem collectio ista non esset, sed tantum vnus fidelis; ergo pro tunc temporis membrum Christi non erat. 23 *Primum argumentum.*

Respondeo, hoc argumentum probare, non omnes iustos esse actu membra Christi; nam Adamus ante formationem Euæ, non solum erat fidelis, sed etiam erat in gratia. Concessa ergo maiori, nego minorem: ad illius probationem respondetur primò: ad rationem membri Christi sufficere, esse membrum Ecclesiæ, vt constitutæ ex viatoribus, & beatis. Licet autem ante formationem Euæ non esset viatorum Ecclesia; & consequenter nec Adamus esset membrum illius; erat tamen tunc Ecclesia conflata ex Angelis beatis, & ex Adamo viatore, cuius membrum erat Adamus; ac proindè & membrum Christi. 24 *Respondetur 1.*

Vel secundo respondetur, membrum in sui completa ratione importare proportionem ad commembra eiusdem corporis, quatenus ab eis recipit, aut illis subseruit, aut subministrat, incomplete autem, & quoad intrinseca acceptum, hanc proportionem non dicere, nec alia commembra habere, sed tantum perfectionem absolutam à capite dependentem. Adamus ergo ante formationem Euæ non erat membrum Ecclesiæ secundum completam membri rationem ex defectu commembrorum; erat tamen membrorum secundum incompletam: & hoc sufficiebat, actu esset membrum Christi. 25 *Secundò.*

Secundo arguitur: Cathecumeni non baptizati sunt fideles; & tamen membra Christi non sunt: ergo. Minor probatur: quod ad Ecclesiam non pertinet, membrum Christi esse non potest; sed Cathecumeni non pertinent ad Ecclesiam: tum quia non sunt baptizati; baptismus autem est ianua, per quam ingredimur in Ecclesiam. Tùm etiam, quia non possunt ab Ecclesia puniri; possent autem, si ad Ecclesiam pertinerent: ergo non sunt membra Christi. 26 *Secundum argumentum.*

Respondeo, negando minorem: ad illius probationem dicatur: vt aliquis membrum sit, & dicatur, sufficere, quod ad Ecclesiam pertineant secundum interiorem conditionem Ecclesiæ, vel secundum animam, aut formam Ecclesiæ, quæ est fides 27 *Respondetur.*

fides formata, aut informis licet non pertineat ad illam secundum conditionem visibilem, exterioremque professionem, quæ vocatur corpus Ecclesiæ. Cathecumeni autem, etsi non pertineant ad Ecclesiam, hoc secundo modo sumptam; pertinent tamen ad illam secundum interiorem conditionem, aut secundum animam, vel formam Ecclesiæ per fidem formatam, si ante baptismum Deum ex toto corde dilexerint, aut secundum fidem informem, si ante receptionem baptismi perfectam non habuerint charitatem, sed tantum fidem: & ideò membra Christi esse possunt viua, & perfecta ratione fidei, & dilectionis disponentium vltimo ad gratiam, vel imperfecta, & mortificata, si habuerint tantum fidem. Nec distinctionem istam oppugnant probationem minoris; baptismus namque; est ianua ad Ecclesiam necessaria secundum conditionem visibilem; non autem secundum interiorem conditionem, nec Ecclesia iudicare potest, nisi de his, quia ad ipsam secundum exteriorem professionem pertinent.

28 *Obiter colligitur primò.* Ex hac doctrina, vt plura alia argumenta obiter diluamus, colligitur primò, excommunicatum fidelem esse membrum Christi, & aliquando viuum, si nimirum charitatem habeat postquam excommunicationem contraxit, quidquid sit, an ad Ecclesiam secundum visibilem conditionem pertineat. De quo non est vna Theologorum sententia, negante Bellarmino cum alijs, quos refert vbi *supra cap.* 6. alijs affirmantibus cum M. Bañez vbi *supra fol. ad* 8. alijs media via incedentibus. Cum enim Ecclesia visibilis per exteriorem fidei professionem, & sub vno capite visibili, & Sacramentorum communicationem constituatur, docent, excommunicatos pertinere ad Ecclesiam visibilem quoad externam professionem, & capiti subiectionem; non verò quoad communicationem Sacramentorum. Quidquid tamen sit de hoc, excommunicati fideles sunt membra Christi, eo quòd ad Ecclesiam pertinent secundum conditionem internam, nempè, secundum fidem. *Belarm. M. Banez.*

29 *Secundò colligitur S. Thom.* Secundò infertur, schismaticos esse membra Christi, si schisma solum charitati opponatur; secus autem, si opponatur fidei. Pro quo aduertendum est ex D. Thoma 2.2.*q*.39. *art*.1. *ad* 3. omnem hæreticum esse schismaticum, sed non è conuerso, omnis schismaticus hæreticus est schisma enim, vt *ibi* docet D. Thomas, à scissura animorum est appellatum: vnde peccatum schismatis directè, & per se opponitur vnitati; est autem duplex vnitas in Ecclesia, vna per fidem, altera per charitatem: hæresis est schisma oppositum primæ vnitati; schisma autem charitati oppositum, non primæ vnitati, sed secundæ contradicit: ac proinde potest esse schismaticus per hoc, quod renuat obedire Summo Pontifici, & alijs Ecclesiæ Prælatis; fidem tamen retinens, & credens omnia, quæ Ecclesia credenda proponit quamuis, vt *ibi* notat D. Tho. peccatum schismatis semper disponit ad hæresim. Asserimus ergo schismaticum ex oppositione adunitatem charitatis esse membrum Christi. Quod patet: nam retinet fidem, quæ est forma ad membrum Christi constituendum sufficiens. Nec obstat, ab Ecclesia esse scissum, nec ad illam pertinere; nam est ab Ecclesia præcisus secundum conditionem visibilem, & secundum vnitatem interiorem perfectam, quæ præstatur à charitate non autem secundum vnitatem interiorem imperfectam, quam præstat fides; & hoc sufficit, vt si membrum Christi imperfectum.

30 *Tertium argumentum. Assumptum probatur* 1. *Symbol. Apost.* Tertiò arguitur: homo existens in peccato mortali, etiam si fidelis sit, non pertinet ad Ecclesiam, nec est pars, aut membrum illius; sed, qui non est pars Ecclesiæ, membrum Christi esse non potest: ergo fidelis in peccato mortali existens membrum Christi non est. Minor cum consequentia tenet; maior autem ostenditur primò: nam in Symbolo Apostolorum Ecclesia dicitur Sancta: *Credo Sanctam Ecclesiam*. Sed, si in se peccatores contineret, sancta dici non posset, sed potius scelerata, aut Synagoga Satanæ, cum in se includeret peccatores, qui sunt partes Ciuitatis Babylonicæ, & Diaboli membra: ergo.

31 *Secundò. Cant.* 4. Secundò probatur: nam Ecclesia dicitur tota pulchra, & sine macula, iuxta illud *Cant. cap.* 4. *vers.* 7. *Tota pulchra es amica mea, & macula non est in te*. Sed, si peccatores in se contineret, tota pulchra esse non posset: ergo peccatores ad Ecclesiam non pertinent.

32 *Tertiò.* Tertio: qui non sunt filij Ecclesiæ, non sunt partes, nec membra illius; sed peccatores non sunt filij Ecclesiæ: non enim sunt filij Sponsi, nempè, Dei, quia, vt dicitur *Roman.* 8. *Qui Spiritu Dei aguntur, hi sunt filij Dei*; peccatores autem non aguntur spiritu Dei: ergo nec sunt membra Ecclesiæ. *Rom.* 8.

33 *Quartò. S. Aug. Cipria. Hieron.* Quarto probatur ex August. *lib*.2. *contra Petilianum cap. vltim. lib*.2. *contra Cresconium cap*.21. *lib. de vnitate Ecclesiæ cap*.12. *lib*. 4. *de baptismo contra Donatistas cap*.3. & *lib* 7. *cap*.49. 50. & 51. vbi docet, malos non pertinere ad Ecclesiam. Id ipsum docent Cyprianus *in epist.* ad Magnum Hieronym. *ad Ephes*. 10. explicans illud: *Sine macula; & ruga*. Magist. Sentent. *in* 4. *dist.* 8. & Hugo de Sancto Victore *lib* 2. *de Sacram. part*.2. *M. Sent. Hugo.*

34 *Quinto.* Quinto probatur: nam iuxta Augustinum, amor Dei vsq; ad contemptum sui constituit Ciuitatem Ierusalem: sicut amor sui vsq; ad contemptum Dei constituit Ciuitatem Babylonis; sed fideles in peccato mortali existentes non diligunt Deum vsque ad contemptum sui, sed se ipsos vsq; ad contemptum Dei: ergo non sunt Ciues; & consequenter nec partes, membra Ciuitatis Ierusalem, quæ est Ecclesia.

35 *Vltimò. Eccl. c.* 33. Denique, nam membra eiusdem corporis nequeunt sibi vicissim esse contraria: at contra bonum, malum est, contra vitam mors, & contra virum iustum peccator, vt Sapiens ait *Ecclesiastici c*.33. ergo peccator Ecclesiastici corporis membrum esse non potest.

36 *Respondetur explicando sensum, in quo Dei Ecclesia dicitur Sancta.* Respondeo, negando maiorem: ad illius primam probationem dicatur, Ecclesiam dici, & esse Sanctam: rum, quia omnia ipsam constituentia, formaliter, sancta sunt; nam fides, vel informis, vel formata, exterior fidei professio, Sacramentorum communicatio, & ad vnum caput subiectio, sancta sunt, etiam si homines, ex quibus componitur, non omnes sancti sint, sed aliqui, imò & plurimi peccatores. Tum etiam, quia Deo sacrata est, & ad Deum ordinata; quod autem Deo sacratur, sanctum appellari consueuit. Tum denique, sancta dicitur à principaliori parte, nempè, à Sanctis, ex quibus principaliter Ecclesia componitur.

37 *Nonnulli censent, etiam posse scelerata nuncupari. Canus. Cant.* 1. *S. Aug. Banez. Conc. Constant.* An autem possit etiam scelerata nuncupari propter magnos, sceleratosque peccatores, ex quibus, vt ex partibus, ad minus constituitur Ecclesia? Non est vnus Theologorum sensus. Canus *vbi supra ad* 11. id non recusat concedere, vt sicut Ecclesia sancta dicitur ratione bonorum: ita & scelerata, aut reprehensibilis ratione malorum dicatur. Vnde illud *Canticorum* 1. *Nigra sum, sed formosa*. Augustinus *lib*. 3. *de doctrina Christiana cap*. 32. sic interpretatur, vt Ecclesiam nigram in malis, & in bonis formosam intelligat. Id ipsum non renuit concedere Bañez *vbi supra ad* 10 *arg*. Negant autem, Synagogam Satanæ posse appellari; est enim propositio damnata in Concilio Constantiensi *sess*.8. eo quod sonat, Sathanam esse institutorem Ecclesiæ.

38 *Nō potest Ecclesia propter malos scelerata dici, & ratio differentia assignatur.* Sed certe, etsi aliquando propter malos redarguatur Ecclesia; hanc tamen propositionem: *Ecclesia est scelerata*, non auderem concedere, eo quod sonare videtur, ipsam de se, & per se malitia aliqua vitiari. Nec est eadem ratio, ac altera in qua sancta nuncupatur; quia sancti sunt præcipua pars Ecclesiæ, & per se intenta ex vi institutionis illius; mali autem permittuntur, non per se intenduntur ex Ecclesiæ institutione. Nec obstat illud *Cant.* 1. *Nigra sum, sed formosa*: non enim nigra idem est, quod scelerata, sed nigra dicitur Ecclesia propter persequutiones, quas patitur à filijs tenebrarum, quod interpretatur cedar, vt *ibi* explicat D. Thom. Vel nigra secundum opinionem malè videntium, & secundum apparentiam: & formosa secundum veritatem, & secundum fidem rectè credentium, vt explicat Repertus citatus à Glossa ordinaria.

39 *Ecclesia dicitur tota pulchra pro statu beatitudinis. S. Aug. S. Thom. Ad Ephe.* Ad secundam probationem dicatur, Ecclesiam totam pulchram appellari, non pro statu vitæ præsentis, sed pro statu beatitudinis, qualiter Glossa Interlinealis, & Augustinus *lib.* 2. *retractation. cap*. 18. & *lib. de perfectione iustitiæ circa finem* & D. Thomas *in præsenti art*.3. *ad* 2. explicant illud Pauli ad Ephesios 5. *Non habentem maculam, aut rugam*: nimirum accipiendum esse de Ecclesia, non pro statu viæ, sed pro statu Patriæ & æternæ beatitudinis.

40 *Vel quia ex vi baptismi omne peccatum deletur.* Vel secundo respondetur; Ecclesiam ex vi baptismi totam reddi pulchram, quia ex vi illius omne peccatum deletur, omnisque peccati pœna remittitur: & hoc significari, cum Ecclesia tota pulchra vocatur; non vero, quod in partibus ex quibus coalescit, nullum peccatum admittat.

41 *Vel propter Sanctos, qui à peccati mortali sunt liberi Vel ratione Christi.* Vel tertiò responderi potest, quod sicut Ecclesia Sancta dicitur propter Sanctos; ita & tota pulchra propter illos nuncupatur: non quia peccata venialia non habeant, sed quia carent grauibus, & damnabilibus. Ita D. Thom *ibi*.

Vel denique respondetur: quod sicut Ecclesia Sancta dicitur propter Sanctos, fons signatus propter electos; ita & tota pulchra ob capitis Christi omnigenam plenitudinem, nullum malum admittentem, vocari.

42 *Filius dicitur tripliciter. Deut.* 32. *Ad Gal.* 4 1. *Ioan.* 3. Ad tertiam respondetur, Filium Dei tripliciter dici. Primò ratione creationis, *Deuteronom*. 32. *Nunquid non ipse est Pater tuus, qui fecit, & creauit te?* Secundò ratione doctrinæ ad Galat. 4. *Filioli mei: quos iterum parturio, donec formetur Christus in vobis*. Vbi Paulus filios vocat eos, quos Euangelium docuerat, videlicet, filios doctrinæ. Tertio ratione generationis, & imitationis per gratiam 1. *Ioa*. 3. *In hoc sunt manifesti filij Dei, & filij Diaboli: omnis, qui non est iustus, non est ex Deo*.

43 *Explica-* Prima filiatio ad esse Ecclesiæ partem non sufficit, aliàs Gentiles essent partes Ecclesiæ. Tertia ad esse membrum viuum, & perfectum requiritur; non verò ad esse membrum mortifica-

tur, qua filiatio sufficit ad rationem membri Ecclesiæ. *Esai. 1.* *Cant. 2.* S. Thom.

tificatum, & imperfectum, sed ad hoc sufficit filiatio in doctrina, id est, credere fide diuina, quæ docet Ecclesia: cum quo peccatum mortale compatitur. Vndè *Esaia* 1. dicitur: *Filios enutriui, & exaltaui, ipsi autem spreuerunt me.* Et *Canticorum* 2. *Sicut lilium inter spinas: sic amica mea inter filias*, idest, vt *ibi* explicat D. Thom. *Quia non solum ab his, qui extra Ecclesiam sunt, mala pateris, verumetiam ab illis, qui generati per baptismum in filiationem Dei venisse videntur.* Iuxta quam interpretationem fili. pungentes Ecclesiam vocantur mali Christiani.

44 *Duplex acceptio Ecclesiæ ex Hieronymo.* *Hiero. Eccles. c. 3.*

Ad quartam probationem dicatur, PP. vel loqui de membris Ecclesiæ viuis: & sic verum est, solos iustos ad Ecclesiam pertinere: vel malorum nomine infideles intelligere. Vel denique loqui de Ecclesia, non vt est congregatio fidelium, qualiter omnes, siuè iustos, siuè peccatores amplectitur, sed prout est congregatio iustorum. Quas duas Ecclesiæ acceptiones tradidit Hieronymus *in Commentar. epist. ad Galatas*, iuxta illud *Ecclesiast. c. 3. Filij sapientiæ Ecclesia iustorum.* Iuxta quas interpretationes accipiendi sunt Patres *in argumenti relati*, prout contextus postulauerit.

45 *Ecclesia vt est congregatio fidelium, non per dilectionẽ, sed per fidẽ constituitur.*

Ad quintam dicatur, doctrinam Augustini intelligendam esse de Ciuitate Ierusalem, quatenus viua, & formata. Et ita verum est, charitate edificari, & ad illam non pertinere in mortali culpa existentes; Ecclesia autem, vt est congregatio fidelium, non per Dei dilectionem, sed per Dei fidem constituitur, & per dilectionem perficitur.

46 *Membra Ecclesiæ possunt sibi contrariari; sicut membra corporis naturalis, & cur.*

Ad ultimam probationem respondeo, veram esse maiorem de membris corporis naturalis: cum enim membra sint naturalia agentia, iuxta pondus & inclinationem naturæ omnia in eundem finem inclinant; falsam autem de membris corporis politici: ad hæc namque sufficit, quod in aliquo vno conueniant, etsi in alijs dissideant. Sic ciues alicuius ciuitatis in vno conuenientes regimine, & sub vno capite constituti, multoties inuicem contrariantur. Vt ergo ratio membri Ecclesiç saluetur in peccatoribus, sufficit conuenientia, quam habent per fidem in vno credito, etsi inter se charitate dissideant, & in affectu inuicem contrarientur.

47 *Denique arguitur*

Denique arguitur: nam ad rationem membri corporis viui non sufficit esse partem illius, sed insuper requiritur, quod viuat vita totius; sed peccatores fideles non viuunt vita, qua viuit Ecclesia: ergo non sunt membra illius, & consequenter nec Christi, nisi tantum in potentia. Illatio est legitima, minor videtur certa: nam vita Ecclesiæ est per gratiam habitualem, qua carent peccatores fideles; & ideò per peccatum sunt mortui; cum peccatum mortale mors animæ dicatur, & sit. Maior autem probatur: nam capilli, vngues, sanguis, & humores, ex quibus humanum corpus componitur, etsi sunt partes illius, & informentur ab anima, vt frequenter à Thomistis docetur; non tamen sunt, nec vocantur humani corporis membra: at hoc non alia ratione, nisi quia non viuunt vita sensitiua, qua totum ex illis compositum viuit: ergo ad rationem membri requiritur, quod viuat vita totius.

48 *Confirmatur.* S. Thom.

Et confirmatur ex D. Tho *in 3. dist. 13. q. 2. art. 2. quæstiunc. 2. in corp.* ibi: *Homines autem fideles peccatores pertinent quidem aliquo modo ad vnitatem Ecclesiæ, in quantum continuantur ei per fidem, quæ est vnitas materialis; non tamen possunt dici membra propriè, nisi sicut membrum mortuum, scilicet, æquiuocè.* Sed quod æquiuocè est membrum, verè membrum non est: ergo peccatores fideles non sunt verè membra Christi.

49 *Esto admittatur, peccatores non esse actu membra Ecclesiæ, potest Christus dici Caput illorũ in actu.*

Ad hoc argumentum responderi potest primò, admisso, peccatores fideles non esse actu membra Ecclesiæ, nec Christi, negando, Christum non esse caput illorum in actu, eo quod ad rationem capitis respectu alicuius sufficit, quòd actu illi vniatur in corpore, tanquam pars eiusdem corporis, & à capite influxum recipiat. Totum autem hoc conuenit fideli existenti in peccato mortali; vnitur enim cum Christo, est vera Ecclesiæ pars à Christo influxum recipiens; fidem enim, licet informem, ex Christi meritis habet; & ideo Christus respectu illius actualiter est caput, quamuis Ecclesiæ membrum actualiter non sit, nisi æquiuocè, vt docet D. Thomas *loc.* in contrarium *adducto*.

50 *Obijcies.*

Si opponas: caput Ecclesiæ mysticus dicitur Christus per analogiam, & similitudinem ad caput corporis naturalis; sed caput naturale non dicitur caput respectu capillorum, vnguium, dentium, & aliarum partium corporis, quæ illius membra non sunt, quia licet partes sint, non sunt membra: ergo, si fideles existentes in peccato mortali non sunt membra corporis Ecclesiæ, sed tantum sunt illius partes, Christus non est illorum caput in actu.

51 *Christus influit actu in peccatores fideles; ideo que est actu caput illorum.*

Respondeo, concessa maiori, negando causalem minoris, sed ideo caput naturale non dicitur caput respectu prædictarum partium, quia solum dicitur caput respectiuè ad illa, quæ capitis influxum participant; partes autem memoratæ non participant influxum capitis naturalis, eo quod, vt docet D. Thom. *in 3. dist. 13. q. 2. art. 1. ad 5.* hæc est differentia inter cor, & caput; quod est primum principium virium vitalium; caput autem est principium virium animalium, quæ ad sensum, & ad motum pertinent. Capilli autem, vngues, & dentes, viuunt vita vegetatiua, cum crescant, & ab intrinseco augeantur; non verò vita sensitiua. non enim sentiunt, & ideò, licet dependeant à corde, non participant suos motus à capite: & ob hanc causam caput naturale, non dicitur prædictarum partium caput, cuius oppositum in nostro casu opposita de causa contingit, nam fides, esto informis sit, quam habent peccatores fideles, est accepta à Christi meritis: & ideò, quamuis membra Ecclesiæ non sint respiciunt Christum, vt caput.

52 *Fidelis in peccato mortali existens est membrum imperfectum Ecclesiæ.*

Secundò responderi potest, veram esse maiorem de membris perfectis; hæc enim petunt viuere vita totius: falsam autem de imperfectis, ad quæ sufficit gradus vitæ vegetatiuæ, & si totum vita sensitiua viuat. Vnde communis doctrina negans, vngues, capillos, & dentes esse membra humani corporis, intelligenda est de membro secundum perfectam rationem. Quia ergo fidelis peccator, licet vita spirituali perfecta non viuat, quæ præstatur à gratia, qua caret per peccatum mortale; viuit tamen per fidem, quasi vita vegetatiua in hoc ordine consequens est, quod sit membrum imperfectum Christi, & Ecclesiæ.

53 *Ad rationẽ mẽbri imperfecti sufficit actu viuere vita imperfecta, & vita perfecta in potẽtia.*

Vel tertio respondetur, ad rationem membri perfecti requiri vitam totius à membro actu participari; ad rationem verò membri imperfecti sufficere viuere in actu vita imperfecta, & in potentia vita perfecta totius. Vnde manus arida nondum emortua membrum imperfectum est, quia de facto viuit vita vegetatiua, & sensitiua in potentia, Fidelis autem existens in peccato mortali de facto imperfectè viuit in ordine supernaturali per fidem, & in potentia viuit vita spirituali perfecta, ad quam remotè disponit fides informis: & ideo membrum est imperfectum Ecclesiæ, & Christi. Capilli verò, vngues, dentes, & aliæ huius generis humani corporis partes viuunt in actu vita vegetatiua, quæ imperfecta vita est; non tamen sunt in potentia ad viuendum vita perfecta totius, quæ est vita sensitiua: & ideò membra, etiam imperfecta non sunt, sed tantum humani corporis partes.

54 *Explicatur D. Th.*

Ad confirmationem iuxta primam solutionem dicatur, D. Thomam non negasse Christum esse fidelium peccatorum caput, sed quod ipsi essent membra Ecclesiæ, quod iuxta primum modum dicendi cum primo non incompatitur. Sustinendo autem secundam, & tertiam solutionem: Mag. Bañez vbi *supra* respondet, D. Thomam sententiam, quam *ibi* docuit, *in præsenti art.* retractasse Vel responderi potest, *æquiuocè* non in toto rigore sumpsisse, sed prout idem est, quod imperfectè, vt sibi D. Thomas *hic*, & *ibi* non contradicat.

§. IV.

Christum caput infidelium actu non esse, probatur.

55 *Secunda conclusio.* S. Thom. *Anton. Palud. Syluest. Cano. Soto. Suar.*

SEcunda Conclusio. *Christus non est caput actu infidelium, siuè batizati sint, siuè non, siuè occulti sint, siuè publici.* Ita expresè D. Thomas *in 3. dist. 13. q. 2. art 2. quæst. 2. in corp. & in præsenti art. 3.* Antoninus *3. petit. 22. §. 3.* Paludanus *lib. de potestate Ecclesiæ.* Syluester *verb. Papa* Cano *lib. 4. de locis ca. 2.* Soto *in 4. dist. 22. q. 2 art. 2.* & Suarez *2. 2 tract 1. disp. 9. num. 21.*

56 *De non baptizatis, probatur.* *1. Cor. 5.*

Et quidèm de infidelibus non baptizatis indubitatum est apud omnes, non pertinere ad Ecclesiam, tanquam partes illius; & consequenter Christum illorum caput non esse; carent enim interiori Ecclesiæ conditione, videlicet, fide, & exteriori, ac visibili, scilicet, baptismo fideique exteriori professione. Et de illis potissimè intelligitur illud Pauli 1. *Corinth. 5. Quid mihi de his, qui foris sunt?* Sunt ergo extra Ecclesiam adequatè; ac proinde Christus illorum caput actu non est.

57 *De infidelibus baptizatis, probatur 1. ex Cypriano & alijs Ecclesiæ PP.* *Gregor. S. Aug. Sixtus Papa. Fælix I. Irenæus. Tertul.*

Deinde secunda pars conclusionis de hæreticis baptizatis ostenditur primò ex Cipriano *lib. 1. Epist. 3. ad Cornelium propè initium Epist.* vbi de Nouatino loquens sic ait: *Non tantum meo, sed & plurimorum Coepiscoporum sententia condemnatum, & reiectum, & à te illū esse ab Ecclesia prohibitum, & cum v. nisset stipatus caterua, & factione desperatorum vigore pleno, quo Episcopum agere oportet, pulsum de Ecclesia esse, de qua iam pridem cum suis similibus Dei maiestate, & Christi Domini iudicis nostri seueritate depulsus est.* Id ipsum *in medio Epist.* de Felice quodam Pseudo Episcopo docet, nimirum propter hæresim extra Ecclesiam constitutum. Et *Epist. 6. ad Magnum* eandem doctrina prosequitur. Et *in Epist. ad Antenianum* in eadem persistit sententia. Quæ in causa fuit, vt Cyprianus hæreticorum baptisma negaret. Gregorius etiam *lib. 12. Moral. cap. 15. & lib 16. cap. 21.* ait, nomine tenus esse Christianos. Quod etiam docet Augustinus *lib. 7. de Baptismo cap. 10. & de vnitate Ecclesiæ cap. 4.* & alij PP. cum de hæreticis loquuntur, eos dicunt esse foris. Ita Sixtus Papa *Epist. 1. Decretali.* Fælix 1. *epist. 1.*

Irænéus

Iranæus *lib. 3. cap. 3.* & Tertullianus *contra Martionem*. Ex quibus tale argumentum conficitur: Christus non est caput actu illorum, qui sunt actu extra Ecclesiam; sed hæretici sunt actu extra Ecclesiam: ergo Christus non est actu illorum caput, sed solum in potentia, quatenus possunt conuerti, & per fidem ad Ecclesiam redire.

58 *Secundò probatur, nam fides est fundamentum Ecclesiæ. Ad Ephes. 2. Matt. 16. Ad Colos. 1.*

Secundo probatur nam: fides est Ecclesiæ fundamentum, *Ad Ephes. 2. Superædificati supra fundamentum Apostolorum, & Prophetarum*, idest, super illorum fidem, vt plures PP. interpretantur. *Matth. 16. Super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam*, idest super hanc fidei confessionem. *Ad Colossens. 1. Si tamen in fide eius fundati estis*: ergo carens fide ad Ecclesiam actu non pertinet, quæ sine sui fundamento subsistere nequit; sed Christus non est actu caput hæreticorum, etiam si verè baptismi Sacramentum susceperint.

59 *Carens fide, esto baptizatus sit nō est actu pars Ecclesiæ. S. Thom.*

Denique probatur: carens fide, esto baptizatus sit, non est actus pars Ecclesiæ; sed Christus solum est actu caput illorum, qui actu pertinent ad Ecclesiam, vel vt partes, vel vt membra: ergo non est actu caput infidelis baptizati. Maior, in qua sola est posita difficultas, probatur: omnis pars Ecclesiæ pertinet ad Ecclesiæ vnitatem, & sub Ecclesia vt vna continetur; cum Ecclesia vna sit; sed infidelis, quamuis sit baptizatus, non pertinet ad vnitatem Ecclesiæ: ergo non continetur actu sub illa. Probatur minor ex D. Tho. *in 3. dist. 13. quæst. 2. art. 2. quæstiunc. 2. in corpore*; nam vnitas Ecclesiæ est triplex: vna materialis, quæ sumitur à fide per conuenientiam in vno tertio credito: altera formalis, quæ præstatur à charitate per conuenientiam in vno Deo super omnia dilecto. Et tandem tertia vnitas sumitur à Spiritu Sancto omnia replente, & complente; sed infidelis, quantumuis sit baptizatus, ad nullam ex his vnitatibus pertinet, cum careat fide; & consequenter charitate, ac proindè Spiritum Sanctum viuificante non habeat: ergo ad vnitatem Ecclesiæ non pertinet.

60 *Hæreticū occultum non esse actu partē Ecclesiæ probatur ex Augustino.*

Et ex his tertia pars conclusionis, probatur: Christus enim non est actu caput non pertinentium actu ad Ecclesiam, quæ est Christi corpus; sed hæretici, etiam occulti, actu ad Ecclesiam non pertinent: ergo Christus illorum caput non est. Maior cum consequentia tenet; minor autem ostenditur primo ex Augustino *tom. 10 sermone 11. de verbis Domini cap. 19.* illis verbis: *Sed nec ille dicendus est esse in Ecclesia, qui ouibus Christi corporali tantum commixtione ficto corde miscetur; Sanctus enim Spiritus disciplinæ fugiet fictum.* Sed hæreticus occultus corporali tantum commixtione, & ficto corde partibus Ecclesiæ coniungitur: ergo intra Ecclesiam non est.

61 *Secundo ex eodem Augustino probatur.*

Secundo ex eodem Augustino *lib. de vnitate Ecclesiæ contra Petilianum cap. 4.* ibi *Quicumque de ipso capite à Scripturis Sanctis dissentiunt, etiamsi in omnibus locis inueniantur, in quibus Ecclesia designata est, non sunt in Ecclesia.* Et expressius *cap. vltim.* illis verbis: *Tunc enim quisque infructuosus, & nondum à radice præcisus est, cum mala cupiditate, agit quidem illa opera, de quibus dictum est: quoniam qui ta ia agunt, Regnum Dei non possidebunt; sed cum pro ipsis operibus, etiam veritati, qua apertissimè redarguitur, resistere cœperit, tunc præciditur. Et multi tales sunt in Sacramentorum communione cum Ecclesia; & tamen iam non sunt in Ecclesia, alioquin si tunc quisque præciditur, cum visibiliter excommunicatur: consequens erit, vt tunc rursus inseratur, cum visibiliter communioni restituitur. Quod si ergo fictus accedat, atque aduersus veritatem, & Ecclesiam cor iniquissimum gerat, quamuis peragatur in eo illa solemnitas, nunquid reconciliatur? Nunquid inseritur? Absit.* Sentit ergo manifestè Augustinus, hæreticum, etsi occultum, ipsa hæresi ab Ecclesia præcidi; & consequenter actu illius partem non esse.

62 *Tertiò probatur, quia vera Ecclesia est congregatio verè fidelium. Quartò.*

Tertiò probatur: nam vera Ecclesia est congregatio verè fidelium; sed hæreticus occultus verè fidelis non est: ergo actu ad Ecclesiam non pertinet. Quarto, nam forma Ecclesiæ fides est; vel informis, vel formata, vtporè, sine qua vnitas Ecclesiæ subsistere nequit, vt dictis *supra* constat: ergo carens fide, etsi occultè, sub Ecclesia contineri non potest. Denique probatur: quia non viuens vita supernaturalis pars corporis vita supernaturali viuentis esse non potest: vndè membrum mortuum pars corporis viui verè non est, etsi pars talis corporis appareat; sed hæreticus occultus vita supernaturali non viuit, cum primum initium vitæ supernaturalis sit fides: ergo esto exterius pars corporis Ecclesiastici appareat; re tamen ipsa pars Ecclesiæ non est: sicut manus mortua non est verè pars corporis humani, etsi pars illius exterius esse videatur.

§. V.

Contraria sententia cum suis fundamentis proponitur.

63 *Caietan. Castro.*

CONTRARIAM nostræ conclusionis sententiam docuere Caietanus *tom. 1. Opuscul. tract. 1. cap. 22. & tract. 2. cap. 25.* & Castro *lib. 2. de iusta hæreticor. punit. cap. 24.* asserentes, hæreticos baptizatos actu esse membra Ecclesiæ. Et Petrus Soto *1. p. suæ defensionis cap de Ecclesia.* Driedo *lib. 4. de dogmatibus cap 2.* & pluribus alijs relatis, Bellarminius vbi *supra cap. 10.* asserentes, hæreticum occultum esse actu Ecclesiæ membrum; & consequenter sub Christo capite contineri. *Soto. Driedo. Bellar.*

64 *Primum argumentum est, quia sufficit caracter baptismalis, & probatur primò Innoc. III.*

In quorum fauorem arguitur primo fundamento Caietani: caracter baptismalis sufficit ad constituendum membrum Christi, & Ecclesiæ non viuum, perfectum, & simpliciter membrum, sed imperfectum, & secundum quid; sed hæretici baptizati retinent caracterem baptismi: ergo sunt membra Christi, & Ecclesiæ, imperfecta, & secundum quid. Minor cum consequentia tenet; maior autem ostenditur primo ex Innocentio III. *in cap. Veniens de presbytero non baptizato*, asserente, non solum per Sacramentum fidei, sed etiam per fidem Sacramenti, nos effici membra Christi: ergo ex vi Sacramenti baptismi, vt imprimentis caracterem, sine fide subsequuta efficimur membra Christi.

65 *Secundò.*

Secundò: nam retinens caracterem punitur ab Ecclesia propter infidelitatem; sed puniri ab Ecclesia non posset, nisi ex vi caracteris esset membrum Christi, & Ecclesiæ, nam ad Ecclesiam de his, qui extra ipsum sunt, non pertinet iudicare, teste Paulo *Ad Ephesios 5* ergo.

66 *Tertiò.*

Tertio: quod alicui causæ, vt propriæ effectus tribuitur, intelligitur illi attributum secundum id, quod est proprium ipsius; sed effici membrum Christi attribuitur, vt proprius effectus, baptismo; ergo conuenit baptismo secundum baptismi proprium, quo differt à cæteris. At id, quo baptismus differt à cæteris non est charitatis infusio, vel fidei: tùm, quia ab illo hæc separantur: tum quia alijs Sacramentis conueniunt; sed impressio caracteris fidei, quæ soli baptismo, & semper baptismo conuenit, si habeat essentiam baptismi: ergo solus caracter baptismi, fide, aut non conseruata, aut non subsequuta efficit membrum Christi imperfectum.

67 *Quartò.*

Quarto probatur: recipiens influxum supernaturalem à Christo est membrum Christi, & Ecclesiæ; sed ratione caracteris influxum supernaturalem recipit à Christo hæreticus: tum, quia caracter conseruatur à Christo: tùm etiam, quia licet non recipiat influxum, quo interius viuat; recipit tamen supernaturalem influxum ad agendum exterius, nimirum, potestatem ordinis, aut iurisdictionis exercendo: ergo ratione solius caracteris baptismi, quis efficitur membrum Christi. *Vltimò.* Denique nam intra rationem membri imperfecti dari potest latitudo: ergo non sola fides faciet membrum secundum quid Christi, sed etiam caracter baptismi.

68 *Respondetur.*

Respondeo, negando maiorem: ad primam probationem quidam Recentiores respondent; Innocentium, non ex propria, sed ex aliorum loqui sententia, nam ait: *Porro è contra videri posset: nam cum quis, non solum per Sacramentum fidei, sed per fidem etiam Sacramenti efficiatur proculdubio membrum Christi, &c.* Vndè non ex propria sententia, asserendo, sed ex aliorum mente referendo, & rationem dubitandi adducendo præfata retulit verba ad probandum, presbyterum non baptizatum iterum ordinandum non esse, cuius contrarium resoluit Innocentius *loc. citato*, nimirum, iterum esse ordinandum.

69 *Explicatur Innoc.*

Vel secundo respondetur, per Sacramentum Baptismi nos effici membra Christi: sicut & per ipsum regeneramur in gratia; non autem ex hoc licet inferre, caracterem, fide non subsequuta, efficere membrum Christi: sicut nec inferre licet per ipsum iustificari, & in gratia regenerari. *Tertiò respondetur.* Vel tertio respondere potest, per Sacramentum baptismi, si fides non subsequatur, nos effici membra Christi, non vera, sed apparentia; quia recipientes baptismum habent Christianitatis signum, & fidelium apparentiam.

70 *Vt quis ab Ecclesia puniatur, sufficit debitum pertinēdi ad Ecclesiā cōueniens ratione baptismi.*

Ad secundam, concessa maiori, nego minorem; nam vt aliquis ab Ecclesia puniatur, sufficit debitum pertinendi ad Ecclesiam: & contra illam est, illius subditum deliquisse, quorum vtrumque conuenit hæretico baptizato.

Ad tertiam, concessa maiori, nego minorem: nam licet baptismo competat efficere membrum Ecclesiæ: non tamen illius est proprium, loquendo de membro Ecclesiæ secundum interiorem formam illius, cum sine baptismo saluetur, vt de Cathecumenis diximus, qui antequam baptismum suscipiant, membra sunt Ecclesiæ, & Christi. Si vero loquamur de membro Christi, & Ecclesiæ secundum conditionem visibilem, sic verum est, conuenire vt proprium baptismo: ex quo solum sequitur, hæreticum baptizatum apparere membrum Christi, non autem esse verè membrum illius.

71 *Explicatur qualiter sit proprium baptismi efficere membrum Ecclesiæ.*

Ad quartam distinguo maiorem: si influxus vitalis sit, & vniens Christo, & Ecclesiæ in aliquo vno, concedo maiorem; per quemlibet Christi influxum, nego maiorem, & permissa minori, nego consequentiam; nam ratione caracteris non viuimus, nec cum alijs partibus Ecclesiæ in aliquo

aliquo vno credito, vel amato vnimur, & ideo ratione illius non efficimur partes Ecclesiæ.

72 *Nō sufficis quid het influxus Christi.* Vel secundò, permissa maiori, nego minorem; nam licet characteris infusio sit effectus meritorum Christi, conseruatio tamen illius in hæretico effectus per se intentus meritorum Christi non est, quia Christus sua merita ad hoc non direxit, sed, quia indelebilis est in hæretico perseuerat: sicut

73 *Cōseruatio characteris in hæretico nō est effectus per se intentus meritorū Christi.* solet dici de hæreticis damnatis. Et quidem si ratio ista aliquid probat; conuincit etiam hæreticos damnatos esse membra Christi, & Ecclesiæ, quod licet Caietanus admittat; est tamen expressè contra D. Thom. *in præsenti art.* 3. & contra communem Theologorum sententiam. Ad vltimam, concesso antecedenti, nego consequentiam; datur enim latitudo penes plura, vel pauciora minus grauia, aut grauiora peccata; semper tamen fide retenta ob rationem assignatam.

S.Thom.

Ad vlt. probatione respōd. Secundo arguitur ex *Matth. cap.* 13. vbi in eodem agro, triticum, paleæ, & zizania inueniuntur: quæ iuxta Augustinum *lib. qq. Euang. in Matth. c.* 11. *tom.* 4. bonos catholicos, & hæreticos significant: ergo in Ecclesia Christi actu continentur hæretici; & consequenter actu sunt ipsius membra.

74 *Secūdo arguitur, ex parabola zizania.* Respondeo, negando consequentiam, imo Augustini testimonium nostram confirmat sententiam; sic enim ait: *Sed quæritur, verum hæretici sint, an malè viuentes catholici? Sed* quod dicit, *eos in medio tritici seminatos, quasi videntur illi significari, qui vnius communionis sunt; verumtamen quoniam agrum ipsum, non Ecclesiam, sed hunc mundum interpretatus est, benè intelliguntur hæretici, quia in hoc mundo permiscentur bonis.*

75 *Respōdet. Aug. nostra fauere sētētia in parabola explicatione. Cyprian.* Sentit ergo manifestè Augustinus, quod si nomine *agri* intelligeretur Ecclesia, & non mundus, nomine *zizania*, non hæretici, sed malè viuentes catholici forent intelligendi; ac proindè hæretici iuxta illius mentem ad Ecclesiam non pertinent. Vndè Cyprianus, qui *lib.* 3. *epist.* 3. *& lib.* 4. *epist.* 2. nomine *agri* intellexit Ecclesiam, nomine *zizania*, non hæreticos, sed Christianos malè viuentes intellexit.

76 *Tertio arguitur cōtra tertiā partē conclusionis. Caiet. Soto. Suar.* Tertio arguitur contra tertiam partem conclusionis: Pontifex in occultam hæresim lapsus, adhuc est Ecclesiæ membrum; sed Christus est actu caput omnium membrorum Ecclesiæ: ergo est actu caput Pontificis in occultam hæresim lapsi; & consequenter etiam aliorum. Minor cum vtraque consequentia tenet; maior autem probatur: Pontifex in occultam hæresim lapsus, non ipso facto à Pontificatu deponitur, sed Ecclesiæ caput post hæresim perseuerat, vt docent Caietanus *tom.* 1. *Opusc. tract.* 1. *cap.* 19. Soto *in* 4. *distinct.* 22. *quæst.* 2. *art.* 2. Cano *lib.* 4. *de locis cap. vltimo ad* 12. Cordubæ *lib.* 4. *quæst.* 11. Suarez *tract. de fide disp.* 10. *sectione* 6. *num.* 3. Et iam communiter Theologi contra Turrecrematam, Anconam, Driedonem, Paludanum, & alios antiquos, quos vbi *proximè* refert Suarez, oppositum asserentes; sed non stat, esse caput Ecclesiæ, & non esse membrum illius; cum caput sit præcipuum corporis membrum: ergo Pontifex in occultam hæresim lapsus, est Ecclesiastici corporis membrum.

77 *Pontifex in occultā hæresim lapsus nō est membrum Ecclesiæ secundum conditionem inuisibilem.* Ad hoc argumentum respondeo communi solutione, nimirum Ecclesiam spectari posse dupliciter; quoad conditionem exteriorem, & visibilem, quæ vocatur materia, vel corpus Ecclesiæ, & quoad conditionem interiorem, atque inuisibilem, quæ vocatur forma, vel anima Ecclesiæ: & vt Papa sit caput Ecclesiæ quantum ad iurisdictionem, sufficere, quod vt pars, vel membrum Ecclesiæ secundum conditionem exteriorem, & visibilem, quod est esse membrum æquiuocè; non autem requiri, quod sit membrum Christi, & Ecclesiæ secundum formam, & inuisibilem conditionem. Iuxta quam doctrinam distinguendæ sunt præmissæ, & consequens facti argumenti, quod insto: nam Auctores asserentes, Papam hæreticum non deponi ipso facto à Pontificia dignitate, non solum id verum iudicant de hæresi occulta, sed etiam de hæresi publica, & tamen Bellarminius, hæreticum publicum extra Ecclesiam esse fatetur. Scio, Bellarminium in opposita esse sententia, verum esse falsam, docetur frequentius à Theologis; eo quod non extat ius aliquod diuinum, aut humanum, illum ipso facto à Pontificia dignitate deponens. Et insuper, quia nunquam extaret casus, quo ab Ecclesia Pontifex deponeretur; non enim ob occultam hæresim, quæ non potest probari, nec ob publicam, cum per illam ipso facto deponatur.

78 *Opponet primo.* Sed oppones aduersus istam solutionem primò: Pontifex hæreticus, est verum caput Ecclesiæ, & non æquiuocè caput: ergo verè, & non æquiuocè, est membrum Ecclesiæ. Secun-

79 *Secundo.* do, est caput Ecclesiæ nedum quoad exteriorem gubernationem, sed etiam quoad interiorem influxum; Deus enim, illo mediante, indulgentias impartitur, & Sacramenta administrat: ergo non solum est membrum Ecclesiæ quoad exteriorem, & visibilem conditionem, sed etiam quoad interiorem.

80 *Tertio.* Tertio, cathecumeni, fidem habentes, etsi non pertineant ad Ecclesiam secundum conditionem visibilem, quia secundum interiorem, & inuisibilem pertinent, sunt Ecclesiæ membra verè, & non tantum æquiuocè: ergo, quamuis Papa hæreticus non pertineat ad Ecclesiam secundum conditionem internam, & inuisibilem, quia sub illa continetur secundum conditionem visibilem, & externam, erit verè, & non æquiuocè membrum Ecclesiæ, & ipsius capitis Christi. 81

Assignatur ratio, cur Pōtif. in hæresim lapsus perseueret caput Eccl. Respondeo ad primam instantiam, concesso antecedenti, negando consequentiam; quia caput constituitur per iurisdictionem, & influxum in alios: membrum per terminationem influxus vitalis in se. Quia ergo veram retinet super Ecclesiam iurisdictionem; hæc enim non dependet à fide, veram rationem capitis retinet; quia tamen non verè participat influxum vitalem, nec viuit vita supernaturali, sed tantum apparet viuere ratione baptismi, & characteris significantis fidem, non est verè, sed æquiuocè membrum.

82 *Per membrū æquiuocè tale potest Deus agere in alios.* Ad secundam, concesso antecedenti, nego consequentiam; per membra enim mortua, quæ æquiuocè tantum sunt membra, potest homo agere in alios, vt docet D. Th. *in tertio distinctione* 13. *quæstione secunda artic. secundo quæstiuncula secunda*, & sic Deus per membra adæquatè mortua in ordine supernaturali, quæ æquiuocè tantum sunt membra Ecclesiæ & Christi potest supernaturaliter agere, & in alios influere.

83 *Assignatur differentia inter conditionē Ecclesiæ visibilem & inuisibilem.* Ad tertiam, concesso antecedenti, nego consequentiam; nam conditio interior est forma dans vitam: exterior verò Ecclesiæ conditio est materia, vitam, & formationem ab interiori forma recipiens, estque pars minus præcipua in Ecclesiæ constitutione: & ideò comprehensum sub Ecclesia secundum conditionem internam, verè, & non æquiuocè est membrum; quod autem solum sub exteriori conditione Ecclesiæ, vt non formata, & vitali continetur, non verè, sed æquiuocè est membrum Ecclesiæ.

84 *Bellarminius intendit, præcipuū, quod in Ecclesia inuenitur, esse conditionem visibilem.* Sed contra istam doctrinam Bellarminius longissimum texit discursum, intendens probare, præcipuum, quod in Ecclesia inuenitur, esse conditionem visibilem. Et in summa ad hoc reducitur, quod ex opposito fieret, Ecclesiam non esse visibilem, nec constare certò, vbi vera Ecclesia resideat: consequens est contra fidem: ergo. Probatur sequela: indè namque Lutherani coguntur visibilitatem Ecclesiæ negare, & asserere, non constare, vbi vera Ecclesia resideat, quia illam per interiorem sanctitatem, tanquam per formam constituunt, de qua nobis non potest certò constare; sed etiam de fide interna, non potest nobis omninò certo constare: ergo si per fidem internam, & non per internam professionem, potissimum, constituitur Ecclesia, non erit Ecclesia visibilis, nec nobis certo constabit, vbi vere Ecclesia resideat.

88 *Fundamentum Bellarminij nō vrget.* Verum hæc obiectio non vrget: ad illam respondeo, negando sequelam: ad illius probationem, nego causalem maioris; nam visibilitas Ecclesiæ non est per euidentiam veritatis, sed per euidentiam credibilitatis. Est autem euidenter credibile, Romanam Ecclesiam veram Ecclesiam esse, tametsi de illius fide nobis euidenter non constet. Quam euidentiam credibilitatis causant exteriora signa, quibus Romana gaudet Ecclesia. Et quia Ecclesia Lutheranorum talibus signis non gaudet; ideo coguntur visibilem Ecclesiam negare. Sed de his plura 2. 2. *quæstione* 1 *artic.* 10. Modò obiectionem instare sufficiat: est enim Ecclesia nostra, etiam vt sancta, visibilis; & tamen, vt ait interna sanctitate potissimum constituitur: ergo interna constitutio visibilitati Ecclesiæ non obstat. S.Thom.

§. VI.

Secunda pars disputationis resoluitur.

CIRCA secundum, quod examinandum in hac disputatione proposuimus, duo sunt certa apud Theologos. 89
Primum est, Christum, saltim secundum diuinitatem, esse caput Angelorum. Quod patet primò ex testimonijs Scripturæ postea adducendis, in quibus Christus Angelorum caput dicitur, quæ saltim de Christo ratione diuinitatis sunt necessario accipienda.

Christum secundū diuinitatem esse caput Angelorū certū est, & probat. 1. Secundò; nam Christus, vt Deus habet prioritatem, influxum, & excessum infinitum in Angelos: at hæc tria ad rationem capitis sunt sufficientia: ergo est Angelorum caput secundum diuinitatem. Nec refert, non esse eiusdem naturæ cum Angelis; quia hoc tantum petitur ad rationem capitis homogenei, & eiusdem rationis: non verò ad caput diuersæ rationis, & æthereogeneum, ad quod sufficit analoga conuenientia in gradu intellectualitatis, vt notauit D. Thom. *q.* 29. *de Veritate art.* 4. *in corpore*. 90 *Secundo.*

91 *Secundū est certū, esse Angelorū caput, vt hominem,* Secundum est, Christum, in quantum hominem, esse caput Angelorum secundum dignitatem, & influxum imperij, & exterioris gubernationis. Quod esse fide certum, docet Lorca vbi *infra*, constatque ex *Matth. cap.* 4. vbi dicitur: *Quod Angeli ministrabant ei, & Psalm.* 8. *Omnia subiecit sub pedibus*

secundū dignitat, & influxū imperij & gubernationis probatur. pedibus eius: ergo Angelos etiam subiecit. Esse autem *ibi* sermonem de Christo, vt homine, constat ex eo quod loquitur Psalmista de eo, quem Deus suscitauit à mortuis; Christus autem non vt Deus, sed vt homo à mortuis suscitatus est. Ac denique *ad Hebræos* 1. dicitur de Angelis, quod sunt administratorij spiritus, in ministerium missi; sed mittuntur à Christo, vt homine, vt probat D. Tho. *infra q.* 56. *art.* 6. ex eo quod Christus est Supremus Gubernator Ecclesiæ; & consequenter ad illum pertinet imperare alijs in ordine ad Ecclesiæ bonum: ergo Christus, vt homo, imperat Angelis, & consequenter est illorum caput secundum dignitatem imperij, & gubernationis.

92 *Punctus difficultatis proponitur.* Difficultas ergo consistit in eo, an, scilicet, Christus, in quantum homo, sit caput Angelorum quoad interiorem influxum, & quoad alias conditiones capitis, quas *supra* enumerauimus. Prima sententia negat, Christum, in quantum hominem, esse caput Angelorum secundum influxum, & secundum conuenientiam in natura; sed solum secundum dignitatem, & perfectionem. Hanc tenent Altisidiorensis *lib.* 3. *summæ tract.* 1. *cap.* 4. *q.* 2. Bonauentura *in* 3. *dist.* 13. *art.* 2. *q.* 3. *in corp.* Driedo *de captiuitate, & redemptione generis humani tract.* 2. *cap.* 2. *p.* 3. *artic.* 5. *post* 4. *propositionem*, Gabriel *in* 3. *dist.* 13. *q. vnic. art.* 3. *dub.* 2. & Mag. Soto *in* 4. *dist.* 49. *q.* 4. *art.* 2. *ad vltim. argum. contra* 2. *conclus.* Ducti primo, quia caput conuenire debet in natura cum membris; sed Christus, in quantum homo, non conuenit in natura cum Angelis; est enim naturæ specificè ab illis diuersæ: ergo Christus, in quantum homo, caput Angelorum non est.

(Prima sentētia. *Altisi. Bonau. Driedo. Gabriel. Mag. Soto. Ducitur illius Authores* 1.)

93 *Secundò.* S. Tho. *Exod. c.* 4. Secundò, nam Christus illorum tantum est caput, in quantum homo, quorum vt sic Sponsus est; sed non est in quantum homo Sponsus Angelorum, vt docet D. Thom. 4. *dist.* 49. *q.* 4. *art.* 4. constatque; nam illorum Sponsus est, quos per sanguinem sibi sponsauit, vt figuratur *Exodi cap.* 4. illis verbis: *Sponsus sanguinum tu mihi es.* Christus autem suo sanguine sibi Angelos non desponsauit; cum Angelos non redemerit: ergo Christus, in quantum homo, Angelorum caput non est.

94 *Tertiò.* Denique, nam Christus, in quantum homo, non influit in Angelos gratiam, nec gloriam, nec in via influxit in illos fidem, cum decretum de Angelorum esse, gratia, & gloria, Incarnationis decretum præcesserit, sed solum est caput illorum, in quos gratiam, fidem, & gloriam suis meritis causat: ergo in quantum homo Angelorum caput non est.

95 Secunda sentētia. S. Tho. Secunda tamen, & vera sententia docet, Christum, vt hominem, esse caput Angelorum, non solum ratione imperij, sed etiam ratione influxus, & quoad recensitas capitis conditiones. Hanc tenet D. Thomas *in* 3. *dist.* 13. *q.* 2. *art.* 2. *quæstiunc.* 1. *in* 4. *dist.* 49. *q.* 4. *ad vltim. q.* 29. *de Veritate art.* 4. *ad* 5. *& in hac q.* 4. Eandem sententiam amplectuntur communiter Theologi. Alexander 3. *p. q.* 12. *membr.* 2. *art.* 2. *§.* 1. Richardus *in* 3. *dist.* 13. *art.* 2. *q.* 2. Durandus *q.* 2. *num.* 7. Paludanus *q.* 1. *art.* 3. Turrecremata *in summ. Ecclesiæ lib.* 1. *cap.* 51. Caietanus, Medina, Aluarez, Nazarius, Illustrissimus Araujo, Zippulus, Lorca, & cæteri Discipuli D. Thom. *in præsenti ad art.* 4. Suarez *disp.* 23. *sect.* 1. *concl.* 2. Vazquez *disput.* 48. *cap.* 3. & cæteri Societatis Recentiores. De qua opinione inquit Vazquez *loc. allegat. num.* 16. etsi secundum fidem certa non sit; iam tamen nemini licet dubitare. Quidquid tamen sit de sententiæ certitudine, à Nobis pro conclusione statuitur, & ostenditur primò.

(*Alex. Richar. Durand. Palud. Turrecre. Caietan. Medin. Aluar. Nazar. Araujo. Zippul. Lorca. Suar. Vazq.*)

96 *Statuitur conclusio.* Pro cuius explicatione sit nostra conclusio: *Christus, in quantum homo, est caput Angelorum, ea ratione, qua dicitur caput Ecclesiæ, licet non ita perfectè, sicut est hominum caput.* Vtraque pars conclusionis est expressa D. Thom. *locis citatis* Primamque adeo certam existimat Lorca, vt sine temeritate negari non possit, & Vazquez, vt de illa iam amplius dubitare non liceat. Cæterum, cum Auctor iste fateatur, omnia testimonia Scripturæ, in quibus Christus caput Angelorum asseritur, à PP. explicari de Christo, secundum diuinitatem, quam interpretationem attribuit Augustino, Chrisostomo, Theophylato, & alijs Ecclesiæ PP. quomodo iam nemini dubitare licebit de sententia ista his Patribus iuxta Vazquium contraria? Et quomodo oppositam prædictorum PP. sententiam defendere non licebit.

97 *Prima pars conclusionis ostenditur* 1. *ex Paulo.* Quidquid tamen de hoc sit, prima pars conclusionis ostenditur primo ex Paulo *Ad Colossens. cap.* 2. illis verbis: *Quia in ipso* scilicet Christo, *inhabitat omnis plenitudo diuinitatis corporaliter, & estis in illo repleti, qui est caput omnis principatus, & potestatis.* Vbi sermonem esse de Christo, vt homine, constat ex illis verbis: *Inhabitat omnis plenitudo diuinitatis*; non enim, nisi impropriè, potest de Christo, vt Deo, dici, quod in ipso inhabitat plenitudo diuinitatis; inhabitatio namque conuenientiam non identitatem denotat; in Christo autem, vt Deo, est plenitudo diuinitatis per omnimodam identitatem; sed de ipso, in quo plenitudo diuinitatis inhabitat, asserit Paulus esse Angelorum caput: ergo Christus, in quantum homo, est, non solum hominum, sed etiam Angelorum caput.

98 *Respondebis.* Dices, Theodoretum, Chrisostomum, & Theophylatum de Christo, vt Deo, prædicta verba accepisse, ita vt Christus, secundum humanitatem, sit caput hominum; Angelorum autem secundum diuinitatem: ac proindè ex hoc testimonio non colligitur efficaciter, Christum, in quantum hominem, esse caput Angelorum.

99 *Sed cōtra primò.* Sed contra primò: nam Patres relati, etsi de Christo, secundum diuinitatem, testimonium Pauli accipiant, non loquuntur exclusiuè ita, vt aliam intelligentiam secundum humanitatem excludant: ergo illorum auctoritas nobis obstare non potest.

100 *Secundò.* Secundo, & confirmatur magis hoc ipsum: nam Theodoretus dictum testimonium explicat de Christo, secundum diuinitatem, & de capite secundum præsidentiam, & imperium: Verba Theodoreti sunt: *Qui est nostrum quidem caput, quod attinet ad humanitatem; Angelis autem, & Archangelis præest, ac imperat, quod attinet ad diuinitatem: hic enim posuit caput pro eo, quod est imperium, aut magistratus.* Et tamen secundum diuinitatem de fide est, esse caput Angelorum, non solum ratione imperij, aut exterioris gubernationis, sed etiam ratione influxus; cum de fide sit, Christum, in quantum Deum, esse authorem gratiæ, & gloriæ Angelorum: ergo pariter, ex eo, quod de Christo, secundum diuinitatem prædictum testimonium acceperit, non sequitur, exclusisse à ratione capitis Angelorum, Christum secundum humanitatem.
101 *Tertiò.* Tertiò: possunt prædicti Patres intelligi, quod loquantur secundum accommodationem quandam: at sic intellecti, subsistit D. Thom. interpretatio, quam communiter Scholastici amplectuntur: ergo sic sunt accipiendi.
102 *Vltimò.* Denique, nam ex ista solutione tantum colligitur, conclusionem nostram ad fidem non pertinere, quod libenter fatemur: non verò, quod ex dicto testimonio probabiliter non deducatur: & hoc solum est, quod intendimus.

103 *Secundò eadē pars conclusionis probatur ratione D. Thō.* Secundo eadem pars conclusionis probatur ratione D. Tho. *in præsenti*: nam vnius corporis vnum caput esse oportet, vt ex Naturalibus, & Politicis constat; vnum enim Regnum sub vno Rege, vna Ciuitas sub vno Gubernatore, & vnum corpus naturale sub vno naturali capite constituitur; sed Ecclesia, prout ex Angelis, & hominibus constat, est vnum corpus mysticum, vnaq; spiritualis Ciuitas Christusque est caput hominum secundum humanitatem: ergo etiam Angelorum caput est.

104 *Ecclesiā prout ex hominibus, & Angelis constans, esse vnum corpus, probatur.* 1. Minor, in qua est difficultas, ostenditur primò ex parabola de pastore, & ouibus *Lucæ cap.* 15. in qua asseritur, vnum esse ouile, ad quod pertinent nonaginta nouem oues, in quibus significatur Angelorum multitudo, & ouis perdita, quam quærebat, scilicet, genus humanum. *Secundo probatur ex August. S. Bern.* Secundo probatur ex Augustino *concion.* 3. *super Psalmum* 36. *& quæst.* 47. *Veteris, & noui Testamenti*, vbi ex nobis, & Angelis vnam ciuitatem sub vno Rege constitutam, & vnam Prouinciam sub vno Imperatore constitutam esse docet. Id ipsum docuit Bernardus *sermon* 27. *in Cantic.* vbi sic de Christo loquitur: *Ad Sponsam veniebat, & absque Sponsa non veniebat. An duæ erant. Absit. Sed sicut ex diuersis ouium gregibus vnum voluit facere ouile, vt sit vnum ouile & vnus pastor: ita cum haberet Sponsam inhærentem sibi à principio multitudinem Angelorum placuit ei, & de hominibus conuocare Ecclesiam, atque vnire illi, quæ de Cælo est, vt sit vna Sponsa, & Sponsus vnus.*

105 3. *probatur.* Tertio probatur ratione: nam forma constitutiua Ecclesiæ, scilicet; lumen in Patria, & fides in via, vna est in Angelis, & hominibus; nam licet in ordine ad actus naturales specificè Angeli, & homines differant: in ordine verò ad actus supernaturales conueniunt specificè athomè, vt fusè docuimus *Tractatu de visione Dei art.* 1. *& Tractatu de Beatitudine.* Sed, vbi est vna forma constituens, vnum est constitutum: ergo vna est Ecclesia prout ex Angelis, & hominibus constat.

106 *Vltimò.* Denique probatur: nam Christo, vt homini, competunt respectu Angelorum tres capitis proprietates; etenim Angelis prior, vtpotè, proximior Deo: est Angelis eminentior, etsi non in ordine naturæ; benè tamen in ordine gratiæ, habetque influxum interiorem Angelos, vt ex *solutione* 3. *fundamenti* constabit. Sed Christus, in quantum homo, dicitur Ecclesiæ Caput propter istas conditiones: ergo est Caput Angelorum eo modo, quo est Caput Ecclesiæ.

107 *Si respondetur. Caiet.* Si dicas, deesse Christo, in quantum homini, conuenientiam in natura cum Angelis: & conuenientiam istam in natura cum membris esse conditionem ad rationem capitis suppositam, quia in illa cum membris conuenit, vt notauit Caietanus *in præsenti art.* 4. & ideo Angelorum caput non esse.

108 *In contrarium obstat* 1. In contrarium obstat primò: nam sequitur ex hac solutione, Christum, in quantum Deum, Angelorum caput non esse, quod contrarij Auctores admittere non audebunt. Pa-

tet

ret sequele: nam Christus, in quantum Deus, plus distat à natura Angelorum, quam secundum humanitatem, cum distet in infinitum, solumque analogicè conueniat cum illis: ergo si ratione non conuenientiæ in natura non est caput Angelorum secundum humanitatem, nec etiam in quantum Deus, erit caput Angelorum.

109 *Obstas 2.* Secundo: nam ad rationem capitis sufficit conuenientia generica inter caput, & membra in se ipsis, & conuenientia specifica illorum, quatenus ordinantur ad finem; membra enim corporis in se ipsis specie partialiter differunt, & tantum conueniunt in vnica forma totius; sed Christus, vt homo, & Angeli in se ipsis conueniunt genericè, & in ordine ad finem, nempè, supernaturalem beatitudinem specificè athomè; gratia enim, & gloria Angelorum sunt eiusdem speciei cum gratia, & gloria hominum: ergo ex defectu conuenientiæ, non est negandum, Christum, vt hominem, esse caput Angelorum.

110 *Secunda pars conclusionis suadetur tripliciter.* Et ex his secunda pars conclusionis suadetur primo: quia Christus, vt homo, non est ita perfectè conformis in natura cum Angelis, ac cum hominibus; sed conuenientia in natura est conditio ad rationem capitis præsupposita: ergo ex hac parte non est ita perfectè caput Angelorum, ac hominum. Deindè: influxus in Angelos, non est ita perfectus: sicut influxus in homines, eo quod, vt plures volunt, non influxit in Angelos gratiam, nec fidem, nec gloriam, sed tantum gaudia accidentalia: vel si Angelis gratiam, & cætera dona meruit; non tamen ex fine illis hæc dona merendi venit: hominibus autem gratiam, & gloriam promeruit, & hic fuit præcipuus Incarnationis finis: ergo etiam quoad rationem influxus non est ita perfectè caput Angelorum, ac hominum.

111 *Si opponas. Respondeo.* Si dicas, sequi ex priori ratione, Christum, in quantum Deum, non ita perfectè esse caput Ecclesiæ, ac vt homo, cum non ita perfectè conueniat cum illa in Deitate: sicut in humanitate. Respondeo, ex hac parte verum esse, quod excedit vt homo: cæterum excessus iste resarcitur ex alijs nempè, ex perfectiori modo influendi ratione diuinitatis, scilicet, authoritatiuè, quam ratione humanitatis, secundum quam influit, tantum ministerialitèr.

§. Vltimus.

Fundamentis in contrarium occurritur.

112 *Ad primum fundamentũ respondetur omisso Durando.* AD PRIMVM fundamentum, Durandus, & Paludanus respondent, conuenientiam in natura cum membris ad rationem capitis non requiri, cum Christus, in quantum Deus, caput sit hominum, & Angelorum cum quibus tamen in natura non conuenit. Sed melius respondetur ex dictis, & doctrine D. Thomæ, ad rationem capitis conuenientiam requiri: ad caput etherogeneum analogam: ad homogeneum vniuocam, genericam, vel specificam. Licet autem Christus, in quantum homo, non conueniat cum Angelis specificè athomè in esse naturæ; conuenit tamen cum illis secundum partem principalem, scilicet, animam, conuenientia generica in esse naturæ, & specifica athoma in ordine ad gratiam, & hoc ad rationem capitis homogenei sufficere.

113 *Ad secundum.* Ad secundum fundamentum dicitur, veram esse maiorem de membris, quorum, secundum quod homo caput est, secundum perfectam conuenientiam in natura; falsam autem, si vniuersalitèr de omni membro intelligatur. Ratio autem, cur caput sit Angelorum, & non Angelorum Sponsus, est; nam inter Sponsum, & Sponsam requiritur athoma conuenientia in natura; inter membra autem, & caput tanta conuenientia non petitur. Quia ergo inter Angelos, & Christum, vt hominem, tanta conuenientia non est: ideo Christus, in quantum homo, non est Angelorum Sponsus. Doctrina est D. Thomæ in 4. dist. 49. q. 4. art 4. ad 5.

114 *Ratio discriminis assignatur.* Quod si rationem huius discriminis petas, ea est: nam ratio capitis mystici dicitur ex analogia ad caput corporis humani, inter quod, & membra corporis, secundum se inspectis, specifica conuenientia non datur sed specie partialiter differunt, & ex illis indiuiduum vnius speciei constatur: & ideò absque conuenientia athoma cum membris saluatur ratio capitis corporis mystici. Inter Sponsum autem, & Sponsam, ex quorum analogia Sponsus mysticus dicitur, athoma conuenientia inuenitur: & ideò, sine conuenientia specifica athoma in natura, non saluatur ratio Sponsi, & Sponsæ in matrimonio mystico, & spirituali. Est tamen aduertendum, quod licet Christus, vt homo, non dicatur Sponsus Angelorum, ita propriè, ac dicitur caput illorum ob discrimen assignatum; aliqualiter tamen dicitur illorum Sponsus, quia
S. Bern. id docuit Bernard. *serm. 27. in Cantic* nec dissentit D. Thomas
S. Thom *loco proximè allegato*, vbi ita concludit: *Et ideo conuenientia, quæ est inter Deum, & Angelos, magis sufficit ad rationem capitis, quam ad rationem Sponsi.* Quibus verbis satis insinuat ad vtrumque aliqua ratione sufficere.

Ad tertium argumentum variè respondetur à Theologis. Vazquez *disp. 49. cap. 2.* respondet, concessa maiori, negando minorem; nam licet Christus, in quantum homo, non meruit Angelis beatis gloriam, nec viatoribus fidem, nec gratiam; meruit tamen gaudia accidentalia, & illuminationes aliquas extra Verbum; & hoc, vt sit caput illorum sufficere. Quæ solutio habet fundamentum in D. Thoma *quæst. 29. de Veritate artic. 4. ad 5. & art. 7. ad 5. in 3. distinct. 13. q. 1. art. 2. quæstiunc. 1. & in hac 3. p. q. 56. art. 6.* Quibus locis docere videtur, Christum non meruisse Angelis gratiam, nec gloriam essentialem: & ideò hanc sententiam tuentur frequentius Thomistæ, etsi in ordine ad meritum gaudij accidentalis, & illuminationis aliqui illorum dissentiant, asserentes, non meruisse Angelis gaudia accidentalia immediate, sed tantum mediatè. 115 *Prima solutio est, meruisse Angelis gaudia accidentalia.* S.Thom.

116 *Secunda solutio est, causasse finaliter, & exemplariter gratiam, & gloriam.* Secunda solutio est, Christum causasse finaliter, & exemplariter gratiam, & gloriam in Angelis, etsi non in genere causæ efficientis: & hoc vt sit caput illorum, sufficere. Ita Lorca vbi *supra num 11.* contendens, influxum gloriæ accidentalis insufficientem esse, vt Angeli sint membra Christi, & Ecclesiæ, eo quod membrum non constituitur, nisi per ipsam corporis formam, sed gloria accidentalis forma Ecclesiæ non est, nec etiam illuminatio, sed gloria essentialis est forma Ecclesiæ Militantis: ergo influxus gloriæ accidentalis, aut illuminationis Christi in Angelos, Beatos, non sufficit, vt sit caput illorum.

117 *Defenditur solutio Caiet. & ex D. T. prob. 1. Caiet. Suar. Ioan. 1.* Tertiò alij ad argumentum respondent, negando maiorem; meruit namq; Christus Angelis gratiam, & fidem in via, & gloriam Patriæ essentialem. Ita Caietanus *q. praeced. art. 11.* quem aliqui Recentiores Thomistæ sequuntur, & pluribus relatis Suarez *infra disp. 42. sect. 1.* Cui sententiæ vt probabiliori subscribo. Tum, quia est Diui Thomæ expressa super illud Ioannis 1. *De plenitudine eius nos omnes accepimus.* Satisque illam insinuat in discursu huius quæstionis, nam postquam *art. 1.* docuerat, Christum influere in Ecclesiæ membra gratiam, in *art. 4.* absq; vllo discrimine inter homines, & Angelos, nisi quoad conuenientiam in natura, docet, esse membra Ecclesiæ: ex quo colligi apertè videtur, sensisse, in illos gratiam habitualem influere. Et *q. 29. de Veritate art. 4. ad 5.* vbi docens, humanitatem Christi aliter se habere ad homines, quam ad Angelos, alietatem istam in duobus tantum constituit. Primò in conformitate in natura. Secundò, quia ad influxum in homines se habet, vt ad finem intentum; non autem ad influxum in Angelos, sed istum consequenter ad Incarnationem se habere. Si autem D. Thom. senticet, non meruisse Angelis gloriam, nec gratiam, hoc discrimen, quod præcipuum erat, non præterijsset.

118 *Secundo probatur.* Tùm etiam, quia, *vt Tract. 1. de Incarnatione Disput. 8.* docuimus, Christus etiam vt merens, & satisfaciens pro hominibus, fuit omnium creaturarum finis; & consequenter prius existens in decreto Dei intentiuo: ergo decretum Christi, vt merentis, decretum de Angelorum creatione, & glorificatione præcessit: ergo merita Christi fuerunt ante decretum de Angelorum creatione, & glorificatione præuisa; & consequenter potuerunt concursum meritorium in Angelorum gratiam, & gloriam exercere, cum ad meritum non requiratur præexistentia executiue, sed sufficiat præexistentia in cognitione præmiantis; sed quod Angelis gloriam, & gratiam meruit, cedit in Christi dignitatem: ergo receperunt de facto ex illius meritis gratiam, & gloriam.

119 *Denique probatur.* Tùm denique alijs omissis; nam ex hoc sequitur, vel Angelos redemisse, vel pro illis mortuum fuisse, quibus potissimè Auctores contrarij mouentur. Primum patet: nam redemptio peccatum supponit, quod in Angelis beatis non præcessit: ergo etsi illis gratiam meruit; illos tamen non redemit. Secundum probatur primo; nam Christus sibi meruit gloriam corporis, suique nominis exaltationem, & Angelis gaudia accidentalia meruit; & tamen nec pro se, nec pro gloria accidentali Angelorum dicitur mortuus. Secundò, nam Christum esse mortuum propter Angelos, denotat illorum gloriam fuisse præcipuum Incarnationis finem; gloria autem Angelorum non fuit præcipuus finis mortis, aut Incarnationis Christi, vt docuit D. Thom. *loco proximo citato.*

120 *Ad argumentum respõdet.* Sed de his plura *infra quæst. 19. articul. 4.* modo ad argumentum respondeo, negando maiorem, iuxta traditam doctrinam. Nec D. Thomas locis in contrarium adductis oppositum docuit, sed solum negauit, vel meruisse Angelis gloriam, tanquam ad hoc vt ad præcipuum finem ordinatum. Vel loquutus fuit de merito Christi vt in re, & in executione merentis: & sic verum est, non meruisse Angelis gloriam essentialem, sed tantum accidentalem; non autem negauit, meritum Christi, vt in decreto intentiuo præmij, ad Angelorum gloriam, & gratiam extendi. Et hanc esse illius mentem

tem clarè constabit legenti D. Thom. *quæst.* 29. *de Veritate art.* 7. *ad* 5. vbi pro contraria sententia allegatur.

121 *Alteri diff argumentum dilui tur.* Quia tamen opposita sententia est in via D. Thom. probabilis, & communis; secundo respondeo, prætermissa maiori, negando minorem; sufficit enim influxus gloriæ accidentalis in Angelos, vt illorum caput sit. Nec fundamentum Loreæ in oppositum vrget; licet enim constituens membrum Ecclesiæ gloria accidentalis non sit, sed Ecclesiam Triumphantem gloria essentialis constituat, & militans constituatur per fidem; non tamen est necessarium, quod forma constituens membrum habeatur ex Christi meritis, sed sufficit, ex illis haberi, aut formam constituentem, aut illius perfectionem; gloria autem accidentalis perfectio est gloriæ essentialis.

122 *Si opponas* Si dicas, exindè Nos *supra* intulisse, hæreticum baptizatum membrum Ecclesiæ non esse, quia etsi characterem ex Christi meritis habeat; non tamen habet ex illis vitam supernaturalem, nec charitatis, nec fidei: ergo ad esse membrum requiritur aliquid ex his propter Christi merita accipere.

Respōdeo Respondeo, hæreticum baptizatum ideo Christi membrum non esse, quia non est vnitus cum Christo, & alijs Ecclesiæ partibus in aliquo vno credito, vel amato. Et quia influxus, quem ex Christi meritis habet, illam vnitatem non præstat; in Angelis autem, etsi gloria non habeatur ex influxu meritorum Christi; supponitur tamen in illis, & alias vitalem influxum recipiunt: & ideò sunt Christi membra.

123 *Christus sua Passione meruit Angelis.* Ex dictis infero primò, parum consequenter locutum Suarez concedendo Christi meritis influxum in gloriam essentialem, & gratiam Angelorum, & negando illum influxum Morti, & Passioni Christi: nam, vt Suarez fatetur, meritum Christi, vt præuisum, influxit in gloriam, & gratiam Angelorum; sed etiam mors Christi fuit ante decretum gloriæ Angelorum præuisa: ergo meruit gloriam Angelis, maximè, cum ex hoc non sequatur, vel Angelos redemisse, vel pro illis mortuum fuisse, vt constat ex dictis.

124 *Christus vt homo, fuit caput primorū parentū etiam pro statu innocentiæ.* Secundò infertur, Christum, vt hominem, fuisse caput primorum parentum, etiam pro statu innocentiæ. Tùm, quia meruit, vt præuisus, gratiam status innocentiæ. Tum etiam: nam status ille, & status naturæ lapsæ sub vna continetur Ecclesia; vnius autem corporis mystici, vnum caput esse oportet, vt docet D. Th. *in præsenti art.* 4.

Tertio infertur, Diabolum esse omnium malorum aliqua ratione caput. Quod docet D. Tho. *in hac q. art.* 7. & probat: nam caput alicuius multitudinis contingit dupliciter, vel secundum interiorem influxum, & exteriorem gubernationem,

125 *Diabolus est aliqua ratione caput omniū malorum Iob. c.* 41. vel tantum secundum exteriorem gubernationem; Diabolus autem, etsi in malos interiorem influxum non habet; exteriorem tamen obtinet gubernationem: quo circa *Iob cap.* 41. dicitur: *Ipse est Rex super vniuersos filios superbiæ*: quatenus illos inducit, vt auertantur à Deo, qui est finis à Diabolo intentus: est ergò aliqua ratione malorum omnium Diabolus caput. Vbi notanda sunt duo. Primum est, nomine *Diaboli* Principem Dæmoniorum intelligi. Secundum est, non requiri, quod omnes malos in singulari ad peccandum inducat, vt illorum caput quoad gubernationem esse dicatur, sed sufficere, quod vel illos inducat, vel quod ipsi propria spontè se Diaboli imitationi subijciant, vt notauit D. Thom. *in solut. ad* 2.

126 *Antichristus etiam est omniū perditorū caput.* Quarto infertur, Anti-Christum etiam esse aliqua ratione omnium perditorum caput. Quod docet D. Thom. *in hac q. artic.* 8. & probatur: quia, vt notauimus, tria sunt de ratione capitis, ordo scilicet, influentia, & perfectio; sed Anti-Christus, etsi ordine non præcedat omnes malos, nec in omnes influentiam sit habiturus, nec interiorem, nec exteriorem, cum peccatores ipsum tempore antecedentes ad peccandum non induxerit; omnes tamen in malitia superabit: vndè super illud 2. *ad Thessalonicens.* 2. *Ostendens se tanquam sit*

2. ad Thessalon. 2. Gl. Ordin. *Deus*, Glossa Ordinaria sic ait. *Sicut in Christo omnis plenitudo diuinitatis inhabitauit: ita in Antichristo omnis malitiæ plenitudo.* Est ergo aliqua ratione Anti-Christus omnium perditorum caput. Quia tamen vnius corporis duo capita esse nequeunt, & Diabolus est omnium malorum caput, notat D. Thom. *in solut. ad* 1. Diabolum, & Anti-Christum, non duo, sed vnum caput esse. Quod intelligendum est, non de vnitate simplicitatis, sed ordinis, quia, scilicet, Anti-Christus est caput Dæmonij subordinatum. Quod patet: nam *solut. ad* 2. fatetur, esse Diaboli membrum: ergo non est vnum caput cum Dæmone vnitate simplicitatis.

127 *Si opponas.* Si dicas: B. Virgo omnes iustos excedit in sanctitate: & tamen Ecclesiæ caput non dicitur: ergo quamuis Anti-Christus omnium superet malitiam: non ideò malorum caput dicitur.

128 *Respōdeo.* Respondeo, negando consequentiam; quia caput Ecclesiæ secundum PP. doctrinam, non solum dicit perfectionem, & excessum, sed etiam dicit influxum meritorium de condigno, quem B. Virgo in Ecclesiæ membra non habuit: ideò non caput, sed collum Ecclesiæ dicitur, quia est coniunctior Christo capiti. Caput autem in malitia, iuxta modum loquendi PP. & Scholasticorum, dicitur, vel propter influxum: & sic dicitur de Dæmone, vel tantum propter excessum: & sic de Anti-Christo dicitur.

An autem Anti-Christus, non solum malorum hominum, sed etiam Dæmonum caput dicatur? Dubitant Commentatores. Negat Caietanus. Alij Recentiores affirmant, & vtrumque reputo probabile. Videatur Nazarius *controu. vnic. art.* 8. Illustrissimus Arauio *in præsenti dub.* 2. Denique infertur, Adamum, etsi sit caput omnium descendentium quoad contractionem originalis peccati; non tamen est simpliciter caput omnium malorum, vt peccantium personaliter. Tùm, quia vt docet D. Thom. 2. 2. *q.* 163. *art.* 3. peccatum Adami non excedit omnium peccata in malitia. Tùm etiam, quia suo peccato non intendit homines à Deo auertere, vt peccantes personaliter; quod tamen requirebatur, vt esset malorum caput quod exteriorem gubernationem, vt peccantium personaliter. Et hæc de ista disputatione applicanda litteræ Magistri vbi *Disputatio præcedens*. 129 *An Anti-Christus sit etiam Dæmonū caput vtrumque probabile.* 130 *Adamus nō est caput omniū vt peccātium personaliter. M. Sent.*

DISPVTATIO XXX.

Qualiter gratia habitualis comparetur ad gratiam vnionis?

§. I.

Quibusdam præsuppositis, referuntur sententiæ.

ANSAM HVIC Disputationi præbuit nobis D. Th. *in præsenti q.* 8. *art.* 5. *ad* 3. illis verbis: *Quamuis personalis gratia possit dici quodammodo gratia vnionis, prout facit congruitatem quandam ad vnionem.* Quibus verbis Angelicus Doctor insinuare videtur, gratiam Christi habitualem præcessisse gratiam vnionis, vt dispositionem congruam ad illam. Vt ergo mentem D. Th. explicemus, præsentem excitamus quæstionem, inquirentes, qualiter gratia habitualis in anima Christi Domini respectu gratiæ vnionis se habuerit? An vt dispositio antecedens? An vt dispositio consequens, qualiterque ad illam fuerit consecuta? An consecutione physica? An consecutione tantum morali? 1 *Occasio disputandi, & sensu disputationis explicatur.*

Et imprimis, vt omninò certum, & indubitatum supponimus gratiam habitualem, non fuisse gratia vnionis priorem, tanquam dispositionem præuiam necessario illam inducentem, ad modum quo vltimæ dispositiones ad aliquam formam illam necessario inferunt contra quosdam Antiquiores, quos refert Gabriel *in* 3. *dist.* 2. *q. vnic. art.* 2. oppositum asserentes nostra autem suppositio communis est apud Theologos, & facili ratione probatur; nam gratia habitualis Christi est eiusdem rationis cum nostra, vt communis tenet sententia; sed gratia habitualis in nobis non disponit ad vnionem: ergo animam Christi Domini non disposuit ad vnionem hypostaticam illam necessario inducendo. Patet consequentia; si namq; calor vt octo taliter ad formam ignis disponit, quod eam necessario infert, in quocumque sit subiecto necessario prædictam formam inducit: ergo si gratia habitualis in nobis vnionem personalem non infert, nec illam necessario inducit in anima Christi Domini. 2 *Non præcessit vt dispositio ad vnionem necessitans. Gabriel.*

Si forte dicatur, conuinci ratione facta, quod gratia habitualis se sola, & ratione sui non inferat necessario vnionem personalem cum Verbo; non autem quod illam necessario non inducat ratione alicuius formæ superioris gratiam ad hoc eleuantis: in contrarium obstat primo; nam subiectum esse ad aliquam formam dispositum, prouenit à dispositione in genere causæ formalis, vt autem susò ostendimus *disput.* 17. §. 4. forma non potest effectum formalem præstare per potentiam obedientialem; & consequenter, nec per formam, aut ratione formæ eleuantis, sed illum necessario præstat per virtutem sibi innatam, sibique connaturalem, quo circa, vt *ibi* monstrauimus, personalitas creata, non potest de potentia absoluta alienam terminare naturam, quia ad id præstandum vires naturales non habet: ergo si gratia habitualis ratione sui non disposuit animam Christi ad vnionem personalem cum Verbo, non potuit illam disponere, ratione formæ superioris ipsam ad hoc eleuantis. 3 *Si dicatur* *Obstat* 1.

Secundo obstat, quod si gratia habitualis eleuatur ad disponendum, non disponit ratione sui, sed ratione formæ eleuantis: ergo non ipsa, sed forma superior eleuans, est, quæ necessario vnionem personalem inducit. Tertio; nam gratia habitua- 4 *Obstat.* 2. *Tertiò*

habitualis in frequentiori sententia perfectior omni alio dono ad ordinē gratiæ spectante sola vnione hypostatica excepta: ergo si ratione sui nō disponit praeniè ad vnionē personalē humanitatis cū Verbo, illam necessario inducendo, non potest dictum effectum praestare, ratione formæ superioris eleuantis.

5 *Si instetur.* Si secundo dicatur, rationem factam instari in eadem gratia habituali, quæ in nobis radicat physicè fidem, & spem; secus autem in Christo, & in Christo physicè radicat iustitiam satisfactiuam ad æqualitatem Deo, quam in nobis nō radicat: ergo ex eo quod gratia habitualis eiusdem rationis sit in Christo, & in nobis, in nobisq; non disponat ad vnionem personalem cū Verbo, nec illam necessario ex se inferat, non sequitur, quod in humanitate Christi non inducat necessario prædictam vnionem ad illamq; dispositiuè antecedenter necessitet; in contrarium obstat;

In contrarium obstat. quod enim gratia habitualis in nobis radicet fidē, & spem, quas non radicat in Christo, & è contra, in Christo radicet iustitiam satisfactiuam ad æqualitatem Deo, quam non radicat in nobis, nascitur ex capacitate, vel in capacitate subiectiua, quia, nempè, in nobis datur ad fidem, & spem capacitas, Christus antè incapax illarum est, idemq; de iustitia est dicendum; sed in humanitate Christi pro priori ad vnionem personalem, nihil est, per quod discriminetur à nobis; cum omnis excessus, quo humanitas Christi supra nos eleuatur à persona verbi proueniat, quæ pro tunc non intelligitur: ergo quod gratia habitualis ad vnionem cū Verbo disponat, non potest ad illius subiectum reduci, sed nascitur ex intrinsecis illius; & consequenter debet illi in omni subiecto competere; quod enim gratiæ conuenit ratione sui in omni subiecto illi conuenit; ac proindè si in nobis non disponit ad vnionem personalem cum Verbo, nec humanitatem Christi ad vnionem cum Verbo antecedenter disposuit illam necessario inducendo.

6 *Confirmatur.* Explicatur, & vrgetur: in humanitate Christi non est capacitas naturalis, sed solum obedientialis, vt assumatur à Verbo, illiq; hypostaticè vniatur; sed in nobis etiam est obedientialis capacitas ad vnionem cū Verbo personalem: ergo ex parte subiecti nulla differentia inuenitur in humanitate Christi cū nostra comparata natura; & consequenter quod in humanitate Christi gratia habitualis necessitet ad vnionem, non prouenit ex subiecto, sed ex ipsius gratiæ natura: ex quo vlterius sequitur,

Quaedam euasio praecluditur. quod in nobis eandem necessitatem inducat; quod enim ratione sui conuenit gratiæ, illi conuenit in omni subiecto. Nec refert, quod in nobis naturæ sit propriæ personalitati coniuncta,

Reijcitur 1. & per illam impedita, vt assumatur à Verbo, illique hypostaticè vniatur, quod impedimentum in humanitate Christi pro priori ad vnionem cum Verbo non adest. Non inquam refert primo; nā impedimentū auferibile per formam, non tollit à subiecto capacitatem ad illam, quo circa peccatum, quamuis impedimentū ad gratiam iustificantem, quia tamen per gratiam est auferibile, non tollit potentiam obedientialem, quæ in nobis datur illam; sed personalitas creata est auferibilis per vnionem cum persona diuina; ergo quamuis impediat, non tollit capacitatem obedientialem à natura, cui vnita inuenitur, vt à persona diuina assumatur; & consequenter in humanitate nostra cum propria personalitate coniuncta, datur prædicta capacitas.

7 *Secundo.* Secundo; non enim stat gratiam habitualem habere vim dispositiuam efficacem ad vnionem personalem cum Verbo, & nō habere vim ad excludendam personalitatem propriam incompossibilem cum persona diuina, vt eandem naturam terminātē: ergo si gratia habitualis in anima iusti existens, non excludit personalitatem propriam à natura per ipsam sanctificata, non habet vim efficacem dispositiuam ad vnionem personalem cum Verbo. Consequentia est bona. Antecedens autem probatur; quia namq; actus dilectionis Dei efficacis, in sententia probabili, physicè disponit ad gratiam dispositione antecedenti efficaciter illam inducēte, etiam habet vim efficaciter expulsiuam peccati, quod cum gratia iustificante habet incompatibilitatem, & quia calor vt octo vltimo disponit ad formā ignis illam necessario, inducēdo etiā necessario excludit formā oppositā formæ ignis, nec cū illa stare potest: ergo si gratia habitualis est dispositio, vnionē personalē cū Deo necessario inducēs, etiā necessario excludit personalitatē propriā à natura per illā sanctificata, & è contra, si personalitatē propriā, nō excludit necessario, nec habet vim efficacem dispositiuā ad vnionē personalē cum Verbo.

8 *Aliorum fundamentum excluditur.* Mitto aliorum fundamentum exindè probantium; gratiā habitualem non posse ad vnionem personalem cum Verbo necessitādo disponere, quia vnio personalis cū Verbo est superioris ordinis ad illā. Mitto inquam hoc fundamentū; non enim minus est de ratione formæ ordinis superioris esse supra exigentiam moralem, quam supra exigentiam physicam formæ ordinis inferioris; sed vnio hypostatica non est supra exigentiam moralē actuum supernaturalium, vt enim *Disp.* 13. docuimus, Antiqui Patres Incarnationē Verbi meruerunt de facto merito cōgruo, illamq; potuisse de potētia absoluta mereri, est cōmunis Theologorum sententia: ergo quamuis vnio personalis cum Deo sit perfectior infinitè donis ad ordinē gratiæ attinentibus; nō tamē est dicenda superioris ordinis ad illa, sed intra eundem ordinem illis superior, vel superioritas ordinis, talis non est, vt excludat connexionem cum donis ordinis gratiæ; & consequenter non benè ex hoc principio deducitur, gratiam habitualem non posse præuiè disponendo illam necessario inferre.

9 *Secundo supponitur, non connecti connexione essentiali, probatur 1.* Secundo, vt certum supponimus, gratiam habitualē non cōsequi ad gratiam vnionis consecutione essentiali, hoc est ratione connexionis essentialis cum illa, in quo nullus quem videarim dissentit. Et probatur primo; vt enim ex dicendis cōstabit, gratia habitualis non consequitur ad gratiam vnionis consecutione physica; sed tantum morali, quia, scilicet, est debita humanitati Christi ratione dignitatis moralis, quam habet per gratiam vnionis; sed consecutio moralis essentialem connexionem non petit, ergo non consequitur ad gratiam vnionis consecutione essentiali,

Secundo. Secundo; nam etiam si physicè consequeretur ad summum posset se habere, vt proprietas illius; sed proprietates realiter ab essentia distinctæ, non connectuntur cū essentia, essentiali connexione, sed tantum connaturali: ergo inter gratiam substantialem vnionis, & gratiam habitualem, non est connexio essentialis. Minor præterquamquod est communis Methaphysicorum, & Phylosophorum sententia, breuitèr hac ratione suadcretur; possunt enim proprietates existere sine essentia, vt constat in Sacramēto Eucharistię, in quo proprietates Panis, sine illius substantia existunt, & quantitas, quæ est passio corporis existit, sine substantia corporea: ergo à fortiori potest essentia existere, sine suis proprietatibus; magis enim dependēt proprietates ab essentia, quā essentia à proprietatibus; sed quæ inter se connectuntur essentialiter non possunt, etiam de potentia absoluta existere separata, nec vnum existere, sine alia, vt omnibus est inconfesso: ergo inter essentiam, & suas proprietates essentialis connexio non datur.

10 *Tertiò supponitur Probatur 1.* Tertio; vt exploratum, suppono, gratiam habitualē non cōsequi ad gratiam vnionis efficienter physicè, vera, & propria efficientia: quod probo primo; vt enim à maiori, meliori; Theologorum parte docetur 1.2.*q.*112. gratia habitualis non potest de potentia absoluta principaliter physicè ab aliqua creatura causari: ergo humanitas ratione gratiæ vnionis, non causat in se efficienter physicè principaliter illam; & consequenter non consequitur ad gratia vnionis efficienter physicè, vera, & pro-

Secundo. pria efficientia. Secundo probatur; humanitas namq; vel efficeret in se gratiam habitualem ratione modi vnionis, vel ratione personalitatis Verbi, aut ratione diuinitatis, vel alicuius attributi diuini, nullo ex his potest constitui causa efficiens physica gratiæ: ergo non causatur ab illa physicè efficēnter gratia. Consequentia tenet. Maior continet omnia principia, ex quibus poterat prædicta efficientia conuenire humanitati. Minor autem per singulas partes probatur; non enim ratione vnionis, hæc namq; effectiua non est sed tantum vnitiua humanitatis ad Verbum, sicut vnio gratiæ habitualis cum anima, & vnio animæ cum corpore principia effectiua non sunt, sed tantum rationem nexus, & vnionis fortiuntur. Nec ratione personalitatis Verbi; hæc namq; ratione sui, quatenus à natura distincta, & à prædicatis absolutis Dei, nec Deo, nec humanitati ratio efficiendi esse potest, sed solum complementum naturæ in ordine ad efficiendū. Nec deniq; ratione naturæ, aut alicuius attributi diuini: quod patet; vt enim humanitas ratione naturæ, aut ratione omnipotētiæ cōstitueretur causa efficiens physica gratiæ, necessariū erat, quod vnirentur humanitati per informationē physicā; vel quod identificaretur cū illa, vt ex *infra* dicēdis cōstabit; sed vtrūq; perfectionibus diuinis repugnat: ergo non potuit humanitas, aliqua Dei perfectione, vt sibi vnita in ratione causæ physicæ efficiētis in se ipsa gratiam habitualē constitui.

11 *Denique supponunt certum. Probatur.* Deniq; vt omninò certū, exploratumq; suppono gratiā habitualē nō inesse humanitati ex influxu effectiuo speciali Verbi Diuini, vt humanitati vniti: quod patet ex cōmuni Theologorū axiomate, quo asseritur, opera ad extra esse toti Trinitati communia, indiuiseq; à tribus personis procedere; sed gratia humanitati infusa est opus Dei ad extra: ergo indiuisè efficienter à tota Trinitate processit: & nō à Verbo humanitati vnito specialiter. Et quidem non alia ratione alia opera, quæ Deus ad extra producit à tota Trinitate efficiuntur, nisi quia principia, quibus Deus ad extra operatur, nempè, omnipotentia, intellectus, & voluntas sunt communia tribus personis, & indiuisa in illis; sed gratia habitualis humanitati infusa procedit efficienter à Verbo; non ratione personalitatis propriæ; hæc namque operatiua non est, sed ratione omnipotentiæ alijs personis communis: ergo non procedit efficienter à Verbo aliqua efficientia speciali, quæ non sit alijs personis communis.

12 His positis, in quibus nullū, aut ferè nullū difficilū esse potest, quod in examen vertimus est. An gratia habitualis præuiè ad gratiam substantialē vnionis se habuerit? An verò omninò consequenter ad illam, & quo genere consecutionis? Quia in re

Prima sententia. prima sententia docet, antecedenter se habuisse, vt dispositionē omninò necessariā ad illā; & cōsequenter vt dispositionē physicam. Pro hac refertur Alexander Alensis 3. *p. sua summa q.* 8. *memb.* 2. *art.* 1. *q.* 11. *membro vlt.* & *q.* 12. *membr.* 1. *Alexand.*

Secunda sententia. Secunda sententia docet, antecessisse vt dispositionem non necessaria, sed

fed congruam, quod idem est ac fuisse dispositionem moralem. Hæc tribuitur Bonauenturæ *in 3. dist. 2. a. 3. q. 2.* Paludano *q. 2. a.* Cartusiano *q. 5.* Gabriel *q. vnic.* & Marsilio *q. 10. a. 1 ad primum dubium*, quos sequitur P. Granados *controu. 1. de Incarnat. tr. 4. disp. vltim. sect. 2. nu 9.* In eaque fuisse D. Thom. *in 3. dist. 2. q. 2. art. 2. & dist. 21 q. 1. art. 1. quæstiunc. 1. ad 4* quam in summa retractauit, sentiunt cum Caietano aliqui Recentiores Thomistæ. Tertia, & vera sententia docet, gratiam habitualem non fuisse gratie vnionis priorem, nec per modum physicæ dispositionis, nec dispositionis moralis, sed omninò consequenter ad gratiam vnionis se habuisse. Ita Medina *supra q. 6. art. 6.* Nazarius *q. 6. art. 6. controu. vnic.* Illustrissimus Arauio *dub. vnic.* & frequenter alij Recentiores Thomistæ. Referuntur pro illa Scotus *in 3. dist. 2. q. 2.* & Durandus *q. 3.* Faber *disp. 9. cap. 5.* Radda *in præsenti controu. 4 art. 6.* & Castillo *disp. 9 q. 1. nu. 11.* Tenent etiam ex Patribus Societatis Suarez *disp. 10. sect. 2.* Vazquez *disp. 40. cap. 2.* & frequenter Recentiores ex eadem familia. An autem consecutio gratiæ habitualis sit physica, vel moralis? Aliqui rem non attingunt, alij inter se diuiduntur, quos dabimus nostrā explicātes sententiā.

Bonau. Palud. Gabr. Marsil. Granad. S. Thom. Tertia & vera sententia. Caiet. q. 2. ar. 10. & q. 6. art. 6 Medin. Nazar. Arauio. Scot. Durand. Faber. Radda. Castillo. Suar. Vazq.

§. II.

Gratiam habitualem non se habuisse antecedenter ad gratiam vnionis, auctoritate probatur, & varia expenduntur rationes.

13 *Prima conclusio. Probatur 1. ex auctoritate D. Th.*

PRima Conclusio. *Gratia habitualis non fuit dispositio præuia, nec physica, nec moralis ad gratiam substantialem vnionis.* Ita auctores tertiæ sententiæ. Hæc conclusio quoad vtramque partem suadetur primo: quia est expressa D. Tho. *supra q. 2. art. 10. & q. 6. art 6.* quibus locis docet Angelicus Doctor humanitatem non fuisse Verbo vnitam mediante gratia habituali; at si gratia habitualis præcessisset, vt necessaria, vel congrua dispositio gratiam vnionis, humanitas illa mediante fuisset Verbo diuino vnita, sicut quia materie per dispositiones præparatur ad formam, verum est formam vniri materiæ medijs dispositionibus; & sicut quia homo per proprios actus ad iustificationem disponitur, verum est dicere medijs illis iustificari: ergo iuxta D. Thom. gratia habitualis non fuit dispositio physica, nec moralis, necessaria, nec congrua gratiam substantialem vnionis.

14 *Respondet Granadus.*

Respondet Granados, D. Thomam solum intendere gratiam habitualem non esse dispositionem necessariam ad vnionem, aut quæ absolutè sit prior tempore, vel natura, quam vnio; non autem negare fuisse dispositionem congruam ad vnionem; cum alijs locis id docuerit, ne cogamur cum Caietano asserere, D. Thomam sententiam retractasse, qui recursus necessarius non est; cum possint dicta Angelici Præceptoris tradita distinctione rectè conciliari. Sed contra primo; nam D. Thomas *supra q. 2. art. 10.* supposita distinctione duplicis eleuationis humanæ naturæ ad Deum, vna, scilicet, per operationem ipsum cognoscendo, & amando; alia per esse personale, quæ est humanitati Christi singularis, hæc verba subiunxit: *Manifestum est autem, quod ad perfectionem operationis oportet, quod potentia sit perfecta per habitum, sed quod natura habeat esse in supposito suo, non fit mediante aliquo habitu.* Ex quo infert, non interuenisse gratiam habitualem, ita vt illa mediante facta fuerit vnio humanitatis ad Verbum. Vbi, vt clarè constat, inde probat D. Tho. non fuisse humanitatem Christi Verbo vnitam media gratia habituali; quia quod natura habeat esse in supposito suo, non fit mediante aliquo habitu; sed quod natura habeat esse in proprio supposito, non solum non fit medio habitu, vt necessaria dispositione, sed etiam non fit medio habitu, vt dispositione congrua: ergo iuxta D. Thom. gratia habitualis, neque vt dispositio necessaria, neque vt dispositio congrua, præcessit vnionem.

Sed contra primo.

15 *Secundò.*

Contra secundo; nam quod gratia habitualis sit dispositio congrua ad vnionem, vel est esse solum dispositionem concomitantem vnionem, vel est verè illam præcedere, præcedentia *à quo, & causalitatis*; si primum, est nostra, & communis sententia: si verò asseratur secundum, erit absolutè verum fuisse factam vnionem media gratie habituali, sicut verum est de quocumque effectu dicere, quod fiat mediante omni causa, à qua in fieri dependet, & consequenter propositio D. Thom. asserentis absolutè, vnionem humanitatis ad Verbum non fuisse factam media gratia habituali, erit absolutè falsa, quod non credam admissurum Patrem Granadum deuotissimum in corde Angelici Doctoris discipulum.

16 *Tertiò.*

Contra tertio; actus namque peccatoris, quibus ad iustificationem disponitur, non esse dispositiones à gratia iustificante exactas; & consequenter, nec ad illam necessarias, est plurium Theologorum sententia, & extra Scholam Diui Thomæ frequentior; & tamen quia moraliter, & congruè ad iustificationem disponunt, nullus Theologorum docuit adulti iustificationem fieri, sine propria ipsius dispositione: ergo si vnio humanitatis ad Verbum facta fuisset media gratia habituali, vt dispositione congrua, quamuis ad illam necessaria non fuerit, non deberet, nec posset Diuus Thomas verè asserere, vnionem non fuisse factam media gratia habituali.

17 *Si respondeas.*

Nec sufficit respondere, quod licet actus, quibus adultus ad iustificationem disponitur, non sint necessarij ad iustificationem necessitate orta ex indigentia, vel exigentia intrinseca gratiæ iustificantis; sunt tamen necessarij ex lege Dei statuentis non iustificare hominem, nisi per proprios actus dispositum, iuxta illud Zachariæ *cap. 1. versu. 3.* & Malachiæ *cap 3. versu. 7. Conuertimini ad me, & conuertar ad vos*; & ideo falsum erit, absolutè negare iustificationem adulti fieri propria ipsius dispositione mediante.

Zachar. Malac.

18 *In contrarium obstat.*

Non inquam refert aliquid, sic respondere, nam etiam supposito, quod humanitas fuerit vnita Verbo media gratia habituali, quamuis non fuerit dispositio, necessaria attenta exigentia vnionis; erit tamen necessaria dispositio necessitate orta ex decreto, quo Deus sic, & non aliter Verbo humanitatem vnire decreuit; ergo erit falsum asserere, non fuisse vnitam media gratia habituali. Quid enim ad veritatem, aut falsitatem dictarum propositionum potest conducere, quod necessitas in vno casu ortùm ducat ex decreto, & in alio ex lege Dei? Certè nihil. Et consequenter si necessitas dispositionis per proprios adulti actus orta ex lege sic statuente, obstat veritati propositionis negantis iustificationem adulti fieri media propria dispositione, etiam necessitas orta ex decreto Dei statuentis, non vnire humanitatem Verbo, nisi gratia habituali ornatam obstabit veritati propositionis D. Thomæ, qua negat Verbo fuisse humanitatem vnitam media gratia habituali. Quomodo autem accipiendus, & intelligendus sit Diuus Thomas locis vbi videtur oppositæ sententiæ fauere, ex infra dicendis constabit.

19 *Fundamentum P. Vazq.*

Licet autem sententia, quam propugnamus communis sit apud Theologos, in ratione tamen assignanda, non conueniunt P. Vazquez *disp 40 cap. 2. n. 7.* reiectis alijs rationibus sic arguit pro nostra sententia; nam gratia habitualis in Christo, non potest intelligi data, nisi intuitu vnionis hypostaticæ tamquam aliquid consequens vnionem; nam si intelligeretur antecedenter donari, intelligeretur donata ex solo affectu adoptionis; sed ex tali effectu donata non fuit, aliàs Christum, vt hominem Filium Dei adoptiuū constituisset: ergo fuit intuitu vnionis donata, vt aliquid consequens ipsam; & consequenter nō præcessit vnionē, vt dispositio, nec necessaria, nec congrua.

20 *Reijcitur 1.*

Hæc tamen ratio, quæ sola potuit prædicto Auctori placere, displicuit alijs, & nobis. Primo; quia vt gratia Filium Dei adoptiuum constituat, non sufficit præcissio filiationis naturalis, sed est necessaria realis naturalis filiationis carentia, & pro instanti reali existens, sed vt gratia habitualis, vel physicè, vel moraliter ad vnionem humanitatis disponat, non est necessarium, quod tempore illam præcedat, sed solum præcedentia naturæ, & causalitatis; & consequenter necessaria non est realis naturalis filiationis carentia existens pro instanti reali, sed sufficit præscindere ab illa pro aliquo priori naturæ: ergo ex eo quod gratia habitualis dispositiuè præcedat gratiam vnionis, non sequitur, humanitatem adoptatam constituere, nec illi ex affectu adoptionis à Deo communicari.

21 *Secundo.*

Secundò; nam dato, quod præcedentia gratiæ habitualis in genere causæ dispositiuæ, sine dependentia ab vnione in alio genere causæ filiationem adoptiuam, & effectum adoptionis argueret, & inferret, nullum tamen horum infertur ex prioritate dispositiua cum dependentiæ ab vnione in alio genere causæ; sed ex eo quod gratia habitualis dispositiuè præcedat, non sequitur, non dependere ab vnione in alio genere causæ; nam saltim dependet ab illa in genere causæ finalis; dispositiones namque ordinantur ad formam, vt finem, & propter formam amantur: ergo ex tali præcedentia, non sequitur, præstare filiationem adoptiuam, nec ex affectu adoptionis infundi. Minor cum consequentia tenet. Maior autem probatur; nam eo ipso quod gratia, vt præuiè disponens ad vnionem dependeat ab illa, vt fine, amatur ratione illius; ergo eo ipso non detur ex affectu adoptionis, sed ex affectu filiationis naturalis ab vnione prouenientis.

22 *Tertiò reijcitur argumento facto ad hominem.*

Denique nam licet necessum sit, quod Deus gratiam infundens, hominem, vt Filium diligat in reali duratione mensura, non tamen est necessarium, quod pro omni signo, & priori causalitatis pro quo infundit gratiam homini, illum diligat vt filium, quod non videtur posse à patre Vazquez negari, qui *1. 2. disp. 121. cap. 3. & 4.* docet cum frequentiori Thomistarum sententia, actum contritionis vltimo disponentem ad gratiam iustificantem, ab illa efficienter procedere, & illam, vt priorem ex parte Dei gratiam infundentis supponere; & consequenter docere tenetur pro illo priori gratiam non iustificare. Ex quo vlterius tenetur asserere, nec pro illo priori Deum hominem, vt filium diligere: ergo ex eo quod gratia habitualis ad gratiam vnionis disponat, illamque prioritate naturæ præcedat, non sequitur, gratiam pro illo priori filium adoptiuum constituere, nec Deum illa infundentem, humanitatem affectu alicuius filiationis diligere.

Radda vbi *supra* inter alia, quibus ad nostram conclusionem mouetur, sic arguit; si namque gratia habitualis præcedit,

dit, vt dispositio gratiam vnionis, etiam actus liberi supernaturales ab humanitate eliciti, vnionem humanitatis cum Verbo præcedent dispositiuè; at hoc admittti non potest; aliàs Christus de condigno vnionem humanitatis meruisset de facto cum actus supernaturales procedentes à gratia iustificante merita condigna sint: ergo nec est admittendum, gratiam habitualem dispositiuè præcedere vnionem humanitatis cum Verbo. Hoc tamen argumentum prorsus inefficax est; nam esto ex præcedentia gratiæ habitualis sequatur, quod actus ab ea eliciti, & formati, possint etiam vnionem præcedere; non tamen sequitur de facto Christum suis actibus vnionem de condigno meruisse; nam licet actus gratia habituali formati, sint merita condigna gloriæ, cuius gratia semen est, non tamen sunt, nec possunt esse merita condigna vnionis hypostaticæ ex defectu æqualitatis cum illa. Benè scio Scoti Discipulos non agnoscere aliam condignitatem in merito, nisi desumptam ab acceptatione extrinseca Dei, vnde si actus media gratia eliciti, à Deo, vt condigni vnionis acceptarentur, essent merita condigna illius. Cæterum istum condignitatis modum (si forte condignitatis nomen meretur) non recusabunt contrarij Auctores admittere; & consequenter parum, aut nihil argumento facto vrgentur.

Prædicatum argumentum nō vrget.

24 *Secundò arguit idem Auctor.*

Secundo arguit idem Auctor, argumento ex subtili Doctore desumpto. Etenim personalitas Verbi vnita fuit humanitati Christi pro eodem signo, pro quo illi vniretur personalitas propria, si suæ relinqueretur naturæ; sed si propriæ personalitati fuisset vnita, nulla in humanitate præcessisset dispositio; nam inter naturam, & propriam subsistentiam est immediata habitudo, nullusq; inter illa accidens medium constituit: ergo inter humanam naturam, & Verbi personalitatem gratia habitualis non mediat; & consequenter gratia habitualis non disponit præuiè ad vnionem.

Reijcitur 1.

Hoc tamen argumentum, etsi ad rem proximius accedat; non tamen omnino conuincit. Tùm, quia ad summum probat; gratiam habitualem non fuisse dispositionem physicam ad vnionem humanitatis cum Verbo; nostra autem, & communis sententia, quam prædictus Auctor conabatur suadere, non solum loquitur de dispositione physica, sed etiam de dispositione morali: ergo argumentum, quo vtitur, non est vndequaque sufficiens. Assumptum probo; nam licet subsistentia diuina, prout physicè humanitatem terminans in eodem signo vniatur humanitati, in quo erat illi vnienda personalitas propria, si adesset, non tamen est necessarium, quod in eodem signo vniatur, vt moraliter sanctificans: ergo ex identitate signi, esto inferatur exclusio dispositionis physicę ad vnionem humanitatis cum Verbo; non tamen conuincitur exclusio dispositionis moralis.

25 *Secundò.*

Deindè, quia nec exclusionem gratiæ habitualis, vt physicè disponentis conuincit. Quod probo: nam identitas signi personalitatis diuinæ, & personalitatis humanæ si adesset, quam in probatione assumit pro medio, vel intelligitur de signo *in quo* mensuræ durationis, vel de signo *à quo* naturæ, & causalitatis; primum non sufficit ad intentum probandum; secundum non supponi, sed probari debebat: ergo argumentū, vt à prædicto Auctore formatum, non concludit, nec intentum conuincit.

Minor pro prima parte patet. Nam in eodem signo durationis, hoc est, in eodem instanti reali, possunt dari, aut exerceri plura signa, & prioritates naturæ: ergo ex eo quod personalitas Verbi vniatur humanitati in eodem instanti reali, in quo vnienda erat personalitas propria, si adesset, non sequitur, quod vniatur in eodem signo naturæ; & consequenter non sequitur, ex eo quod personalitas propria vnienda esset humanitati, sine præuia dispositione, quod etiam personalitas Verbi omnem præuiam dispositionem excludat. Pro secunda parte probatur; nam identitas signi naturæ, aut causalitatis, est identitas independentiæ, & exclusionis causarum, in quocumque genere causæ, hoc est, quod si personalitas propria vnienda erat independenter à causa dispositiua, etiam personalitas Verbi, vt vnita humanitati causam dispositiuam non debeat; sed hoc non debet supponi, sed probari: ergo ratio facta, id non probans, sed supponens inefficax est.

26 *Denique arguunt quidam Recentiores Thomistæ.*

Denique, nonnulli Recentiores Discipuli Diui Thomæ, sic arguunt pro nostra sententia; vnio namque humanitatis cum Verbo, non accidentalis, sed substantialis est; at si fieret media gratia habituali, non substantialis, sed accidentalis esset, cum gratia habitualis sit qualitas de prædicamento accidentis: ergo non fuit facta media gratia habitualis; & consequenter gratia habitualis non fuit præuia dispositio ad vnionem humanitatis cum Verbo.

Contra decursum dispositiuum non vrgens.

Hæc tamen ratio, etsi probet, non mediasse gratiam habitualem inter humanitatem, & Verbum, vt vinculum, seu nexum vtriusque; nullum enim accidens potest esse de essentia compositi substantialis; nexus autem extremorum est essentialis in composito; & consequenter accidens prædicamentale non potest, vt nexus in composito substantiali se habere; non tamen probat, quod ad vnionem humanitatis cum Verbo non se habuerit per modum præuiæ dispositionis: quod patet; nam ex vnione formæ substantialis secundum gradum determinatum, & materia compositum substantiale resultat; alias homo compositum substantiale non esset; & tamen vt materia vniatur formæ secundum gradum determinatum dispositiones præuias requirere, est communis Thomistarum sententia cum Angelico Doctore 1. *p. quæst.* 76. *articul.* 6: ergo vnioni substantiali non obstat, quod ad illam præuiè accidentia disponant; & consequenter ex eo quod habitualis gratia esset præuia dispositio ad vnionem humanitatis cum Verbo, non sequeretur substantialem vnionem non esse, nec quod humanitas esset vnita Verbo Dei accidentaliter.

§. III.

Alijs rationibus nostra conclusio probatur.

VNDE his argumentis omissis, probatur prima pars conclusionis; nam illa inter quæ est immediata habitudo, non indigent præuia dispositione, vt vniantur inter se; sed inter humanitatem, & subsistentiam Verbi est habitudo immediata: ergo vt vniatur humanitas Verbo, præuia dispositione non indiget; & consequenter gratia habitualis non mediat inter humanitatem, & Verbum, vt dispositio ad vnionem necessaria. Consequentia patet. Maior constat; ideò namque vt docet D. Thom. 1. *part. quæst.* 76. *articul.* 6. *ad* 1. & 2. *Contra Gentes cap.* 71. vt materia vniatur formæ secundum gradum communem, & dispositione præuia non indiget, quia ad formam secundum illum gradum comparatur immediatè: & ratio est clara; si namque inter extrema est habitudo, & comparatio immediata, non possunt medio indigere; aliàs cum illo medio esset immediata comparatio; non autem extremorum inter se. Minor, in qua sola esse potest difficultas, probatur ratione D. Thom. *supra quæst.* 2. *art.* 10. nam inter naturam, & personalitatem terminantem naturam, non cadit aliquod medium; & consequenter inter illa est immediata habitudo; sed humanitas comparatur ad Verbum, vt natura personabilis per illius subsistentiam: ergo inter humanitatem, & Verbum est immediata habitudo.

Prima pars conclusionis probatur. 27

S. Thom.

Respondebis ad probationem minoris, veram esse maiorem, loquendo de natura cum propria personalitate comparata; cum enim ad personalitatem propriam si determinata ab intrinseco, dicit ad illam immediatam habitudinem; ideoque vt ei vniatur dispositione præuia non indiget: falsam autem loquendo de natura comparata cum personalitate aliena, & diuina; ad hanc enim ab intrinseco determinata non est, nec illam ab intrinseco petit; ac proinde cessat ratio excludendi necessitatem dispositionis præuiè illam disponentis, ad vnionemque præparantis. Imo adest ratio in oppositum, nempè, quod natura ad alienam personalitatem determinata non est, ac proinde vt ad illam determinetur, indiget dispositione.

28 *Respondebis.*

Sed contra primò, nam personalitas diuina, vt humanitati vniatur, non indiget præuia dispositione ex conceptu supernaturalis, nec ex conceptu personalitatis, nec ex conceptu personalitatis diuinæ: ergo si vt vniatur humanitas propriè personalitati præuia dispositione non indiget, nec vt vniatur personalitati diuinæ est talis dispositio necessaria. Consequentia tenet. Antecedens pro prima parte constat; si namque personalitas diuina ex conceptu supernaturalis præuia dispositione ad sui vnionem indigeret, omnis forma supernaturalis præuiam dispositionem exigeret; quod enim conuenit diuinæ personalitati ex prædicto conceptu, necessum est, quod conueniat omni enti supernaturali, sicut quod conuenit positiuè homini ex conceptu animalis, omni animali est commune; sed non omnis forma supernaturalis præuiam petit dispositionem; alias daretur processus in infinitum, qui in causis subordinatis non potest admitti: ergo personalitas diuina ex conceptu supernaturalis, non petit præuiam dispositionem. Pro secunda parte etiam constat ex eadem ratione, quod enim conuenit personalitati diuinæ ex conceptu personalitatis, est omni personalitati commune; sed exigere pręuiam dispositionem non est commune omni personalitati; nam personalitas propria dispositione præuia non indiget: ergo exigentia præuiæ dispositionis non conuenit personalitati Diuinæ ex conceptu personalitatis, seu quia personalitas est.

29 *Sed contra 1.*

Deniq; pro tertia parte, probatur antecedens ratione D. Tho. *vbi proximè*; nam personalitas Diuina vnitur humanitati, quia continet eminenter omnem perfectionem personalitati creatæ, & illius vices gerendo; sed personalitas propria terminaret humanitatem, illamq; subsistentem constitueret sine aliqua præuia dispositione humanitatem præparante ad vnionem: ergo diuina personalitas, quia diuina est, non exigit præuiam dispositionem in humanitate, vt illam terminet, personatamq; & subsistentem constituat.

30 *Tertia pars antecedentis probatur.*

Confirmatur, & vrgetur primò; quia namque personalitas Verbi vnitur humanitati vice subsistentię propriæ, omnia, quæ personalitas propria, vt humanitati vnita præcederet, etiam personalitas Verbi, vt vnita humanitati præcedit, v. c. accidentia, & omnem operationem: ergo etiam, quia vice subsistentiæ pro-

31 *Confirmatur 1.*

propriæ vnitur humanitati, omnem dependentiam, quam propria personalitas excluderet in sui vnione cum humanitate, excludit personalitas Verbi à sui vnione cum humanitate, & consequenter si propria personalitas vniretur humanitati sine indigentia præuiæ dispositionis, sine eadem indigentia vnitur humanitati personalitas diuina.

Confirmatur, & vrgetur secundo; vt enim vidimus *Disput.*
32 *Cōfirmatur 2.* 16. *nu.* 64. si humanitas non dependeret naturaliter à propria personalitate, non posset per potentiam obedientialem à diuina terminari; Ideoque est in potentia obedientiali, vt terminetur per subsistentiam diuinam, quia ratione potentiæ naturalis est per propriam terminabilis, ab illaque naturaliter dependet; ex quo nascitur, vt personalitas diuina, quia eminenter continet personalitatem creatam, possit vices eius gerens cum humanitate vniri: ergo personalitas diuina non terminat dependentiam humanitatis, distinctam à dependentia, qua à propria personalitate dependet; sed dependentia à propria personalitate est dependentia immediata per exclusionem indigentiæ alicuius præuiæ dispositionis: ergo etiam comparata cum personalitate diuina est ab omni præuia dispositione independens, omnemque indigentiam præuiæ dispositionis excludens.

33 *Secundò impugnatur solutio.* Secundo contra eandem solutionem facit; si namq; ad vnionem cum Verbo indigeret humanitas præuia dispositione; eo quod non est ad illam determinata, indigeret dispositione determinante ad illam; indigentia namque orta ex indeterminatione, debet esse alicuius determinantis; sed gratia habitualis nō determinat ad vnionem personalem cum Verbo, sed omninò indifferens subiectū per respectū ad talem vnionē relinquit, vt constat in gratia nostra, quæ eiusdē rationis est cū gratia habituali Christi, nosq; nullatenus ad vnionem determinat: ergo quamuis humanitas non sit ab intrinseco determinata ad vnionem cum Verbo, nulla tamen indiget præuia dispositione ad illam.

Denique reijcitur, magis enim distans, & remota est natura
34 *Denique reijcitur.* irrationalis ab vnione substantiali cum Deo, quam natura rationalis, cum in hac detur aliqua congruitas, vt possit assumi à Deo in vnitatem personæ; in illa autem etsi detur capacitas, vt assumatur à Deo in vnitatem suppositi, vt cum frequentiori sententia docuimus *Tract.* 4. *Disp.* 18. nulla tamen sit in illa, vt assumatur congruitas; & tamen, vt assumeretur, gratia habitualis disponens, necessaria non esset, cum natura irrationalis capacitatem ad gratiam habitualem non habeat: ergo ex eo quod humanitas non sit de se determinata ad vnionem personalem cum Verbo, non sequitur gratia habituali, vt dispositione præuia ad prædictam vnionem indigere.

35 *Respondebis.* Respondebis forte, negando consequentiam, & rationem discriminis dabis; nam irrationalis natura non est capax sanctificationis per gratiam, & capax supponitur vnionis substantialis cum illo, ideoque gratia habituali vt disponente non indiget; natura autem rationalis est capax gratiæ habitualis, & insuper vnionis personalis cum Deo; & quia inter naturam rationalem, & vnionem substantialem cum Deo gratia mediū locum tenet, & non nisi per medium pertingitur ad extremum; fit consequens, vt in natura rationali mediet necessario gratia ante vnionem personalem, esto in natura irrationali ob illius incapacitatem non mediet. Et quidem gratiam iustificantem de se exigere in adulto proprios actus, vt præuiè disponentes ad ipsam, est plurium Theologorum sententia; & tamen in paruulis talem dispositionem non exigit, quia sunt illius incapaces. Et in natura rationali vnio substantialis cum Deo gratiam habitualem ab intrinseco petit, vt dispositionem consequentem, vt postea videbimus, quam tamen vt consequentem non petit in natura irrationali, quia capax gratiæ non est: poterit ergo gratiam habitualem vt præuiè disponentem exigere in natura rationali, quamuis in irrationali talem dispositionem non petat.

36 *Sed contra.* Sed contra; nam iuxta hanc solutionem indigentia dispositionis præuiæ ad vnionem personalem non nascitur ex indeterminatione humanitatis ad prædictam vnionem, vt anterior solutio asserebat; sed ex parte personalitatis diuinæ. Ex illo autem principio non posse præuiam exigi dispositionem, manet monstratum, nec quod gratia habitualis media sit inter naturam rationalem, & vnionem substantialem cum Deo, probat, quod debeat tanquam dispositio præcedere, est enim media in essendo, non autem ordine causalitatis, & quod sic est medium non est necessarium præcedere ad vnionem cum extremo; aliàs vt natura humana terminaretur à Verbo, deberet prius cum Angelica coniungi; nam Angelica natura media est in essendo inter naturam humanam, & Deum; exempla autem confirmationem solutionis adducta ad summum iuuare possunt, si indigentia præuia dispositionis ex parte personalitatis Verbi oriretur.

Deindè secunda pars conclusionis, quam asserimus, non
37 *Secunda* præcessisse gratiam habitualem vnionem humanitatis cum verbo moraliter, vt dispositionem congruam, probatur au- *pars conclusionis probatur ex D. Th.*
ctoritate, & ratione Angelici Præceptoris *supra q.* 6. *art.* 6. *in corpore*, illis verbis: *Gratia ergo non potest intelligi, vt medium in assumptione humanæ naturæ, sicut loquimur de gratia vnionis, sicut de gratia habituali; gratia enim vnionis est ipsum esse personale, quod gratis diuinitus datur humanæ naturæ in persona Verbi, quod quidem est terminus assumptionis. Gratia autem habitualis pertinens ad spiritualem sanctitatem illius hominis, est effectus, quidam consequens vnionem, secundum illud Ioan.* 1. *Vidimus gloriam eius, sicut vnigeniti à Patre, plenum gratiæ, & veritatis. Per quod datur intelligi, quod ex hoc ipso, quod ille homo est vnigenitus à Patre habet, quod per vnionem habet plenitudinem gratiæ, & veritatis.* Hæc D. Thom. ex quibus aperte constat, Angelicum Doctorem sensisse; gratiam habitualem non præcedere, vt medium etiam congruentiæ, siuè vt congruam dispositionem ante vnionem personalem humanitatis cum Verbo, quia est effectus consequens vnionem, quod probat inducta Ioannis auctoritate.

Deinde probatur ratione D. Thomæ *art. citato in argumento sed contra*; nam esse substantiale prius est, quam esse ac- 38 *Probatur 1. ratione D. Th.*
cidentale, & illud præsupponitur; sed vnio humanitatis ad Verbum est secundum subsistentiam, quæ est aliquid substantiale; gratia autem habitualis est de prædicamento accidentis, præstatque esse accidentale: ergo vnio humanitatis cum Verbo habitualem gratiam præcessit: & consequenter gratia habitualis non fuit dispositio congrua ad vnionem. Quæ ratio amplius explicatur; nam in quacumq; natura substantiali crea- *Explicatur 1.*
ta, prius est, quod in se substantialiter existat, quam quod subsistit accidentibus; sed humanitas Christi existit per existentiam Verbi, & ex vnione ad illam: ergo prius fuit humanitas Verbo vnita, quam gratia habitualis exornata; & consequenter hæc non præcessit, vt congruè ad illam disponens.

Confirmatur ex D. Thom. 1. *p. q.* 76. *art.* 6. *in corp.* Illis verbis: *Sed si anima intellectiua vnitur corpori, vt forma substan-* *Confirmatur 1.*
tialis, sicut iam supra dictum est, impossibile est, quod aliqua dispositio accidentalis cadat media inter corpus, & animam, vel inter quamcumque formam substantialem, & materiam suam. Et huius ratio est, quia cum materia sit in potentia ad omnes actus ordine quodam; oportet, quod id, quod est primum simpliciter in actibus, primo in materia intelligatur; primum autem inter omnes actus esse: impossibile est ergo intelligere materiam prius esse calidam, vel quantam, quam esse in actu: esse autem in actu habet per formam substantialem, quæ facit esse simpliciter, vt iam dictum est. Vndè impossibile est, quod quæcumque dispositiones accidentales præexistant in materia ante formam substantialem, & per consequens, nec ante animam. Hæc D. Thom. Ex quibus in hunc modum arguitur: quia esse, hoc est, existentia substantialis, quæ est primus inter omnes actus, qui à materia respiciuntur, præstatur à forma substantiali, infert D. Thomas esse impossibile, quod dispositiones accidentales præintelligantur existere ante formam substantialem; sed Verbum, vt humanitati vnitum præstat humanitati Christi esse in actu; non enim existit per existentiam creatam, sed solum per existentiam increatam, & diuinam, vt constat ex D. Thoma *infra q.* 17. ergo impossibile est, quod gratia habitualis, quæ dat esse accidentale, præintelligatur in humanitate ad vnionem cum Verbo; & consequenter non fuit dispositio congrua ad illam.

Confirmatur, & vrgetur secundo, & tacita obiectio *Confirmatur 2. S. Tho.*
præoccupatur, solutione præcluditur ex eodem D. Thoma *ar. citat. ad* 2. & *expressius q. vnic. de anima art.* 9. *ad* 5. illis verbis: *Ad* 5. *dicendum quod dispositiones accidentales, quæ faciunt materiam propriam ad aliquam formam, non sunt media totaliter inter formam, & materiam, sed inter formam secundum quod dat vltimam perfectionem, & materiam, secundum quod iam est perfecta, perfectione inferioris gradus. Materia enim secundum se ipsam est prima respectu infimi gradus perfectionis, quia materia secundum se ipsam est in potentia ad esse substantiale corporeum, nec ad hoc requirit aliquam dispositionem, sed hac perfectione præsupposita in materia requiruntur dispositiones ad vlteriorem perfectionem. Tamen sciendum est, quod potentiæ animæ sunt accidentia propria animæ, quæ non sunt sine ea: vndè non habent rationem dispositionis ad animam secundum quod sunt eius potentia, &c.* Hæc D. Thom. Ex quibus aperte constat sentire, ideo ad formam substantialem dispositiones accidentales præcedere, quia constat diuersis gradibus, & materiam, vt actuatam per vnum suscipere accidentia, quibus ad alium disponitur; respectu autem vnius, & eiusdem gradus, mutuam præcedentiam non admittere, nec quod accidentia, quæ vnum gradum consequuntur, possint præuiè disponere ad illum, quo circa potentia, v. c. intellectiua dispositio præuia respectu animæ rationalis non est, quia gradum vltimum, & differentialem consequitur, nempè, gradum intelligendi t at in per-

in personalitate Verbi, vt vnibili humanitati hæc gradus dif-ferentia non datur; & aliàs vt constituens humanitatem exi-stentem, & subsistentem ad habitualem gratiam supponitur: ergo non potest esse habituali gratia posterior; & consequenter non potest habitualis gratia inter humanitatem, & Verbum mediare, vt dispositio congrua ad vnionem.

40 *Ratio facta vrget in omni sententia.* Quæ ratio non solum probat in sententia D. Thom. asserentis, humanitatem Christi non habere propriam existentiam, sed existere per diuinam, sed etiam in omni sententia: negari enim non potest subsistere per subsistentiam Verbi, cum secundum fidem certum sit in Christo, nec duas personas, nec duo supposita dari, vt constat ex his, quæ *Tract.* 2. docuimus; sed humanitas vt subsistens, gratiam habitualem præcedit, & ad illam præsupponitur: ergo non præcessit vnionem humanitatis cum Verbo; & consequenter non fuit præuia dispositio ad illam. Probatur minor; nam subiectum connaturale gratiæ non est rationalis natura in abstracto, sed in concreto, & vt in supposito existens, scilicet, persona rationalis naturæ, sed ad gratiam supponitur subiectum connaturale illius; non minus quam ad alia accidentia: ergo supponitur natura, vt subsistens, cumque in Christo duplex subsistentiæ non detur, sed vnica, & illa sit increata, præsupponitur ad gratiam humanitas vnita subsistentiæ diuinæ; & consequenter non præcessit vnionem, vt congrua dispositio ad illam.

41 *Secundo probatur alia ratio ex D. Th.* Secundo principaliter probatur secunda pars conclusionis ratione D. Thom. *art. citato in corpor.* vbi probat D. Thomas humanitatem non fuisse assumptam à Verbo media gratia habituali: *quia est effectus consequens vnionem*: Quæ ratio, vt sit à præcedenti distincta, accipiendus est D. Thomas de consecutione morali, & sic potest formari; non stat mutua causalitas inter duo in eodem genere causæ; sed si gratia habitualis præuiè ad vnionem disponeret, tanquam dispositio congrua, daretur inter illam, & vnionem mutua causalitas in eodem genere causæ: ergo non præcessit, vt dispositio congrua ad vnionem. Consequentia tenet. Maior est communis sententiæ, & minor probatur; eatenus namque gratia habitualis est effectus consequens gratiam vnionis, quatenus Deus humanitatem gratia habituali exornauit intuitu gratiæ vnionis, & ratione dignitatis, quam præstat humanitati; sed si gratia habitualis præcederet, vt dispositio congrua ad vnionem, fuisset humanitas Verbo vnita intuitu gratiæ habitualis, & ratione dignitatis, quam humanitati præstat: ergo si vt dispositio congrua præcederet, daretur inter vnionem humanitatis cum Verbo, & gratiam habitualem mutua causalitas in eodem genere causæ.

Confirmatur, & tacita euasio præcluditur; si actus contritionis supponeret gratiam habitualem sub conceptu iustificantis, & vt præstantem animæ sanctitatis effectum, non posset ad illam disponere, nec physicè, nec moraliter; sed

42 *Confirmatur. 1.* gratia habitualis supponit gratiam vnionis, vt dignificantem humanitatem: ergo non præcedit illam, vt dispositio congrua, & moralis. Consequentia est bona. Maior certa; omnes enim Auctores docentes, actum contritionis procedere efficienter à gratia habituali, & esse dispositionem physicam, vel moralem ad illam constanter affirmant, non procedere actum contritionis à gratia habituali, vt iustificante animam, sed vt illam auxiliante, vel sub alia consideratione: ergo sentiunt, quod si gratia, vt iustificante procederet, illamque prout sic supponeret, non posset eandem gratiam præcedere per modum dispositionis, nec physicè, nec moraliter. Minor autem probatur; nam Deus contulit humanitati Christi gratiam habitualem ratione summæ dignitatis, quam à gratia vnionis habet ideoque illam plenitudine gratiæ dotauit: ergo gratia habitualis supponit gratiam vnionis, vt dignificantem humanitatem.

43 *Confirmatur 2.* Confirmatur, & vrgetur secundo; si actus contritionis supponeret gratiam iustificantem, vt receptam in anima receptione connaturali, & ab illa vt sic procederet, non posset præcedere gratiam, vt dispositio physica, aut moralis; sed gratia habitualis, supponit Verbum, vt humanitatem terminans, & vnionem Verbi cum humanitate, vt in illa receptam receptione connaturali, & ab illa vt sic procedit, tanquam à causa morali: ergo non præcessit vnionem, vt dispositio physica, nec vt dispositio moralis. Consequentia probatione non indiget. Maior constat; Auctores namque tenentes, actum contritionis procedere à gratia habituali, & simul ad illam disponere, vt mutuam istam dependentiam, & prioritatem tueantur, asserunt gratiam supponi ad actum contritionis, vel vt informantem animam, non autem vt receptam in illa, vel vt receptam quoad essentialia à receptione exacte, non verò quoad illa, quæ petit vt connaturaliter recipiatur: ergo sentiunt non stare, quod actus contritionis supponat gratiam, vt connaturaliter receptam in anima, & quod ab illa sic sumpta efficiatur, & simul ad gratiam disponat. Minor autem probatur; nam vnio humanitatis cum Verbo, nec vt recepta, quoad essentialia receptionis, nec vt connaturaliter recepta, dependet à gratia habituali; aliàs fuisset dispositio necessaria ad illam, cuius contrarium *supra* docuimus, & monstrauimus: ergo supponitur ad gratiam habitualem vnio, vt recepta, non solum quoad essentialia, sed etiam quoad connaturalia.

Patet consequentia; nam ex defectu formæ non requisitæ ad connaturalem receptionem, non potest reddi, non connaturaliter recepta; sed gratia, quæ pro illo priori non intelligitur, necessaria non est, vt vnio connaturaliter recipiatur in humanitate: ergo ex non intellecta gratia habituali pro illo priori, non potest vnio intelligi, vt pro illo priori, non connaturaliter recepta in humanitate.

§. IV.

Obiectionibus ab auctoritate occurritur.

Etsi ex dictis benè intellectis habeatur argumentorum solutio, placuit maioris claritatis gratia, illa breuiter transcurrere. Obiiciunt contrarij Auctores primo ille verba *Psalm.* 44. *Dilexisti iustitiam, & odisti iniquitatem: propterea vnxit te Deus, Deus tuus oleo lætitiæ præ consortibus tuis.* Ex quibus sic arguunt. Oleum lętitiæ, quo humanitas vncta dicitur præ consortibus suis, est gratia vnionis substantialis, & diuinitas vngens, & sanctificans humanitatem Christi; sed hoc vnguento vncta dicitur, quia dilexit iustitiam, & odijt iniquitatem: ergo his actibus fuit ad prædictam vnctionem disposita, & consequenter gratia habitualis præcessit gratiam vnionis, vt dispositio ad illam. Prima consequentia benè ex præmissis infertur. Secunda autem probatur primò; nam si humanitas fuit ad vnionem per illos actus disposita, etiam potuit per habitualem gratiam disponi; cum non minus supponatur ad actus existentiæ substantialis, quàm ad gratiam habitualem. Secundo; nam actus illi debebant ab humanitate elici connaturaliter, vt autem constat ex dictis *Disput* 23. non potuerunt connaturaliter elici sine gratia habituali, & consequenter debuit gratia habitualis vnionem substantialem præcedere. 44 *Arguitur primo auctoritate. Psal.* 44.

45 *Respondetur. Explicatur 1. de vnctione per gratiā habitualem.* Respondeo ex hoc testimonio, nihil contra nostram conclusionem inferri posse. Primo; nam vnctio, de qua loquitur Psalmista, à Pluribus Ecclesiæ Patribus accipitur de vnctione, per gratiam habitualem, & vt vidimus *Disput.* 21. contendit Lorca esse interpretationem Patrum communem; quod licet verum non sit; sufficit tamen quod ab aliquibus sic accipiatur, quibus Lyra consentit, explicans prædicta verba de plenitudine gratiæ, quæ Christus, vt homo, omnibus sanctis præfertur: ad gratiam autem habitualem Christum per proprios actus fuisse antecedenter dispositum, plures probabiliter docent, quibus fauere videtur D. Thomas *infra q.* 34. *art.* 1. docens sanctificatum fuisse sanctificatione adultorum. Et loquendo de hac sanctificatione, planus est verborum sensus, quia Christus, vt homo, dilexit iustitiam, & odijt iniquitatem, ideo vnctum fuisse per gratiam habitualem significatam nomine *Olei lætitiæ præ consortibus suis*; quia præ omnibus habitualem gratiam recepit. Ex hoc tamen non colligitur contra nostram conclusionem, Christum se disposuisse per proprios actus ad gratiam substantialem vnionis, nec quod gratia habitualis vnionem humanitatis cum Verbo, vt dispositio præcesserit.

46 *Secundo de manifestione vnionis.* Secundo nam licet communior interpretatio testimonij in contrarium adducti nomine *olei lætitiæ*, vnctionem humanitatis per diuinitatem intelligat, adeò vt P. Vazq. *disp.* 41. *cap.* 1. *n.* 4. efferat, nullum ex Antiquis Interpretibus verba illa intellexisse de sanctificatione interna humanitatis distincta à gratia vnionis substantiali: adhuc nihil contra Nos infertur; vt enim inquit D. Thom. explicans prædicta verba, causalis illa *propterea*, vel denotat causam finalem, ita vt sensus fiat, *dilexisti iustitiam, &c.* vt Deus vngat te oleo lætitiæ; & tunc causalitas non ad vnionem, sed ad illius manifestationem quam Christus proprijs actibus meruit, refertur. Sicut enim in Scriptura multoties dicitur aliquid fieri cum de nouo manifestatur, iuxta illud: *Ego hodie genui te*, idest, hodie, in die scilicet Resurrectionis, *manifestaui generationem tuam*. Ita dicitur Christum vnctum fuisse oleo lætitiæ, idest vnione hypostatica: quia dilexit iustitiam, eo quod diligendo iustitiam, & odiendo iniquitatem meruit, non vnionem ipsam, sed illius manifestationem. *Psal.* 2.

47 *Tertio explicatur de vnione Caiet.* Vel ly *propterea*, denotat causam efficientem, & sic fit sensus: *Quia vnxit te Deus oleo lętitiæ præ consortibus tuis*; ideò dilexisti iustitiam, & odisti iniquitatem: vnde ly *propterea*, non denotat causam vnionis humanitatis cum Verbo, sed effectū vnionis significatæ nomine *olei lętitiæ*. Nam ex illa consequitur, inquit Caietanus, veritas antedictorum, scilicet *Thronus tuus Deus in sæculum sæculi, virga directionis, virga Regni tui*. Ex hoc enim, quod Verbum est factum caro effectum est, vt idem Deus homo Thronum habeat in æternum,

æternum, quod virga Regni illius virga directionis fuerit, quod iustitiam dilexerit, & odio iniquitatem habuerit: vnde etsi prædicta verba accipiantur, non de gratia habituali, nec de sola manifestatione vnionis, sed de ipsa vnione humanitatis cum Verbo nullatenus ex illis infertur actus ab humanitate elicitos præcessisse gratiam vnionis, nec quod gratia habitualis præuiè ad illam disposuerit.

48 *Secundũ argumentum.* Secundo obijciunt, Diuum Thomam *in 3. Sentent. dist. 2. q. 2. art. 2. quæstiunc. 1. ad finem corp.* illis verbis: *Secundo modo accipiendo gratiam*, nempè, pro dono aliquo gratis dato, *non cadit ibi aliquod medium habituale donum sicut vnionem, vel vnibilitatem formaliter causans, sed solum est, sicut medium congruitatis, sicut etiam scientia, & perfectio corporis, & huiusmodi, quæ decuit naturæ assumptæ non deesse.* Id ipsum docet 3. *ad Annibaldum dist. 2. q. vnica art. 3. in corp.* quod ita concludit: *Loquendo tamen de medio congruentiæ, animam mediante gratia, & corpus mediante spiritu assumpsit: quia congruum erat carnem viuificatam, & animam sua imagine insignitam, & gratia repletam assumere*, Ergo iuxta D. Thom. mediauit gratia habitualis inter humanitatem, & Verbum, vt congrua dispositio ad vnionem.

49 *Caiet.* Huic argumento Caietanus *supra q. 6. art. 6.* respondet, verum esse Diuum Thomam *in 3. Sentent.* sententiæ nobis contrariæ adhæsisse; illam tamen retractasse *supra q. 2. art. 10. & q. 6. art. 6* vbi docet, non fuisse humanitatem assumptam mediante gratia. Cæterum recursus iste necessarius non est. *Recursus Caietani relinquitur.* Tùm, quia verba D. Thom. facilem habent explicationem, & sine illa contradictione possunt cum his, quæ *supra q. 2. art. 10. & q. 6. art. 6.* docuit, conciliari. Tùm etiam, nam in hac *q. 8. art. 5. ad 3.* fere eisdem verbis loquitur de gratia habituali in ordine ad gratiam vnionis, quibus vtitur locis in contrarium adductis; & tamen non contendet Caietanus D. *S. Thom* Thom. *q. 8.* sententiam, quam *q. 2. & 6.* tradiderat retractasse *in 3. p.* sententiam, quam *in 3. sententiarum* docuerat. Quod autem verba D. Thom. fere sint eadem patet; nam *in solutione ad 3.* relata, hæc habet verba: *Quamuis personalis gratia possit quodammodo dici gratia vnionis prout facit congruitatem quandam ad vnionem*; sed gratiam habitualem, quæ intelligitur nomine gratiæ personalis, facere congruitatem quandam ad vnionem, idem est, quod *esse medium congruitatis* quibus verbis vsus est D. Thom. locis in contrarium adductis: ergo eiusdem, aut fere eiusdem verbis loquitur D. Thom. in præsenti *q. 8. art. 5.* de gratia habituali comparatiuè ad vnionem, quibus vtitur *in 3. sententiarum*; & consequenter si in præsenti non retractat sententiam, quam prius docuerat *quæst. 2. & 6.* nec in his locis retractat, quod *in 3. sententiarum* docuerat.

50 *Mens D. Tho. explicatur.* Vnde Caietani recursu, vt non necessario prætermisso, respondeo, distinguendo consequens, explicandoque D. Thom. mediauit, vt dispositio congrua consequens vnionem concedo consequentiam: mediauit vt dispositio congrua antecedens ad vnionem, nego consequentiam, nec repugnat esse medium ad vnionem, & non antecedere vnionem, sed consequi ad illam sicut non repugnat dispositioni ad formam, non antecedere, sed consequi ad formam: sicut ergo duplex dispositio distinguitur: vna antecedens formam quæ ordinatur ad illam consequendam, & vniendam cum materia: alia consequens formam, quæ non ad formam consequendam, sed vt iam consecutam perficiendam ordinatur; ita datur duplex medium congruitatis: vnum antecedens, cuius finis est formæ consecutio: aliud consequens, habens pro fine non formam, vt consequendam, sed vt perficiendam. Et ratio est manifesta; nam medium dicitur per comparationem ad finem; finis autem est duplex, nempè, consequendus qualiter forma comparatur ad dispositiones præuias, & perficiendus qualiter comparatur essentia ad suas proprietates; vt enim ex Philosopho communis tenet sententia, essentia suas proprietates causat in triplici genere causæ, scilicet, in genere causæ materialis efficientis, & finalis, cumque non sit finis consequendus per proprietates, erit finis per illas perficiendus, & proprietates erunt medium ad essentiam, non vt consequendam, sed vt perficiendam; & consequenter duplex medium est admittendum: vnum ordinatum ad consequendum finem: & aliud ordinatum ad finis iam adepti perfectionem; & hoc secundo modo accipiendus est D. Thomas cum *in 3. Sent.* docuit, gratiam habitualem fuisse medium congruitatis ad vnionem, quia, nempè, humanitatem Verbo vnitam exornauit, & ad hoc fuit ordinata.

51 *Replicabis primò.* Sed oppones contra illam interpretationem primo, verba illa D. Thom. corporis articuli ante secundam quæstiunculam: *Sed sicut aduentum formæ in materiam præcedunt ordine* *S. Thom.* *fiendi dispositiones formaliter, & materialiter, quibus materia redditur idonea ad susceptionem formæ; ita etiam in humana natura inueniuntur quædam supperaddita, quibus redditur decens, vt assumatur à Diuina persona, vt scientia, & virtutes, & huiusmodi. Vnde ista possunt quodammodo dici medium congruentiæ* sed disponentia materiam, quibus apta redditur ad receptionem formæ; præcedunt ordine naturæ in genere causæ materialis formæ introductionem: ergo scientiæ, virtutes, & gratia, quibus humanitas decens redditur, vt assumatur præcedunt illius assumptionem; & consequenter sunt dispositiones congruæ præuiæ ad vnionem humanitatis cum Verbo.

Secundo oppones, verba D. Thom. ex scripto *ad Annibaldum loco vbi proximè in corpore*, ibi: *Loquendo tamen de medio congruentiæ animam mediante gratia, & corpus mediante spiritu assumpsit; quia congruum erat carnem viuificatam, & animam sua imagine insignitam, & gratia repletam assumere*: ergo iuxta D. Thom. sicut corpus fuit assumptum mediante anima, ita anima fuit assumpta mediante gratia; sed anima respectu corporis fuit medium non cõsequens vnionem corporis cum Verbo, sed illam præcedens: ergo gratia habitualis fuit medium nõ consequens vnionẽ humanitatis cũ Verbo; sed antecedens illã. *Replicabis secundò.*

52 Respondeo ad primam instantiam, ly *sicut*, non dicere omnimodam similitudinem, sed aliquam tantum. Vnde sufficit similitudo in disponendo cum discrimine in modo disponendi penes præuiè; & consequenter disponere, & sic explicatis verbis Angelici Præceptoris, & concessa minori neganda est consequentia. Quod autem sic accipiendus, & explicandus sit D. Thomas, patet primo: nam iuxta hanc explicationem concordantur eius dicta. Secundo quia id expresse docet *quæstiuncula citata ad 3. argumentum*, illis verbis. *Cum assumi per se naturæ conueniat; omnia autem accidentia præter rationem naturæ sint; ideò non poterit humana natura secundum id, quod assumptibilis est, eleuari per aliquod accidens additum ad hoc, vt assumptibilior fiat*; at si per gratiam, vt præcedentem pro priori naturę redderetur humanitas cõgrua, vt assumeretur per illam fieret assumptibilior, vt enim docet D. Tho. *quæstione ex Sententiarijs relata art. 1. & in hac 3. p. supra quæst. 6. art. 1.* caro assumptibilis redditur per animam, quia præcedit vt medium congruentiæ (non enim est medium necessitatis, vt caro assumatur) ergo cum docet, quod sicut disponentia præcedunt materialiter formam, ita in humana natura inueniuntur quædam superaddita, quibus redditur decens: non æquiparat in præcedentia, sed solum in disponendo, cuius signum est, quod concursum dispositiuum accidentium respectu formæ explicat verbo *præcedenti*, ibi: *Aduentum formæ in materia præcedunt ordine fiendi disponentia, &c.* loquendo autem de disponentibus humanam naturam, tali verbo non vtitur, sed sic concludit: *Ita etiam in humana natura inueniuntur quædam superaddita, quibus redditur decens vt assumatur*. Quo modo diuerso loquendi manifestè indicatur, non intendi à D. Tho. similitudinem in præcedentia, sed solum in disponendo. Et quidem si gratia præcederet, scientiæ etiam, & virtutes, & quod magis est omnes actus, quos Christus in instanti conceptionis exercuit, fuissent dispositiones præuiæ ad vnionem, quod nescio, an Auctores contrariæ sententiæ sint admissuri. Quod autem sequatur patet; nam omnia illa decent humanitatem assumptam, & illis omnibus exornatur: ergo si gratia, quia decens, & quia exornans humanitatem præsupponitur ordine naturæ ad vnionem, etiam omnia enumerata præcedent. Nec obstant illa verba D. Thom. *Quibus decens redditur, vt assumatur à diuina persona*, quibus videtur innuere ante ire dicta accidentia in humanitate, vt assumatur à Verbo. *S. Thom* Nam interpretanda sunt, non de assumptione, vt in fieri, & substantialiter sumpta, sed de assumptione, vt perfecta, perfectionibus sibi debitis.

53 *Ad secundam.* Et ex his ad secundam instantiam constat solutio, distinguendo consequens: ly *sicut*, dicente similitudinem in disponendo, aut in ratione medij concedo consequentiam: dicente omnimodam similitudinem, etiam in modo mediandi, & disponendi, nego consequentiam: & concessa minori, nego secundam consequentiam; vt enim secunda consequentia benè inferretur, deberet seruari in omnibus similitudo, quod non intendi ab Angelico Doctore, patet ex dictis; aliàs sicut caro assumptibilis redditur per animam, per quam viuificatur: ita humanitas per gratiam constitueretur assumptibilis, vel saltim magis assumptibilis, quorum vtrumque menti D. Thomæ aduersatur, vt *numero præcedenti* vidimus.

§. V.

Cætera argumenta diluuntur.

54 *Tertium argumentum.* Tertio obijciunt; vt enim docet D. Tho. *1. p. q. 12. art. 5. Omne quod eleuatur ad aliquid, quod excedit suam naturam, oportet quod disponatur aliqua dispositione, quæ sit supra naturam eius*; sed personalitas Verbi excedit omnem naturam creatam, & creabilem: ergo vt humanitas illi vniatur debet aliqua dispositione, quæ supra illam disponit, cumque nulla alia aptior dispositio sit, quam gratia habitualis, asserendum est, fuisse dispositionem præuiam ad vnionem humanitatis cum Verbo. Qua ratione vius est D. Thom. *art. cit.* ad probandum neces-

necessarium esse lumen gloriæ, vt intellectus Beati disponantur ad vnionem cum diuina essentia, vt gerente munus speciei. Et 1-2. *q.* 112. *art.* 2. eadem ratione probat requiri ex parte nostra aliquam dispositionem, qua præparemur ad gratiam iustificantem: quia, nempè gratia iustificans nostram naturam excedit, sed non minus personalitas Verbi excedit omnem naturam creatam, quam diuina essentia, vt species, mentes Beatorum excedit, & quam gratia habitualis excedit nostram naturam: ergo debuit in humanitate gratia habitualis, vt dispositio præcedere, vt subsistentiæ Verbi vniretur.

55 *Respondetur.* Respond. distinguendo, & explicando maiorem: si id ad quod eleuatur, sit forma per modum naturæ, vel per modum comprincipij actionis excedentis naturam, concedo maiorem: ex conceptu communi excedentis naturam, nego maiorem: & concessa minori, nego consequentiam. Nam personalitas Verbi non est forma, quæ natura sit in ordine supernaturali, nec comprincipium actionis excedentis facultatem humanitatis; sed vnitur illi, vt complementum substantiale ad existendum loco subsistentiæ propriæ, & vices eius supplendo in terminando dependentiam humanitatis; & ideò licet excedet facultatem, & exigentiam naturæ, non exigit dispositionem, qua humanitas præuiè ad illam præparetur: gratia autem habitualis est in ordine supernaturali natura, vnde sicut formæ naturales, quæ naturam constituunt, præuiam dispositionem materiam præparantem requirunt: ita gratia habitualis, quæ in ordine supernaturali obtinet rationem naturæ, dispositiones in subiecto requirit. Diuina autem essentia, vt gerens munus speciei vnitur, vt comprincipium visionis intellectibus Beatorum, & quia visio, illorum excedit naturam; & consequenter non sunt ex se sufficientes ad illius elicientiam, necessum est per aliquam formam eleuari, per quam sufficientes constituantur, & hæc est dispositio ad vnionem cum diuina essentia, vt specie: nam sicut species creatæ præsupponunt in intellectu virtutem ad intellectionem obiectorum, quorum sunt species: ita diuina essentia, vt gerens munus speciei præsupponit virtutem in intellectu Beati, qua possit videre Deum, & hæc virtus, quæ præstat posse ad visionem, est dispositio ad vnionem cum diuina essentia, vt gerente munus, & rationem speciei.

56 *Solutio ista est de mente D. Thom.* Quę solutio est D. Thom. *in* 3. *distinct.* 2. *quæst.* 2. *artic.* 2. *quæst.* 1. *solut. ad* 2. ibi: *Dicendum quod fruitio operationem quandam dicit, vnde per fruitionem anima vnitur Deo, sicut operans operationis obiecto, hoc autem ad rationem perfectæ operationis pertinet, vt à potentia mediante habitu eliciatur; & idèò oportet, quod vnio fruitionis mediante habitu gratuito fiat, vnio autem in persona est ad vnum esse personale; habitus autem non potest esse principium personæ subsistentis, sed est ad esse consequens, ideò gratia non est medium in vnione personali, sicut vnionem formaliter causans.* Hæc D. Th. Ex quibus apertè constat, non petit dispositionem excedentem naturam præcedere omnem eleuationem ad id quod excedit naturam. Et quidem ex opposito fieret, dari processum in infinitum inter dispositiones, & formas; cum forma primo eleuans, etiam supernaturalis oporteat esse; & consequenter ad illam dispositio deberet præcedere, & eadem ratio militaret in alijs. Et si paritas vnionis cum diuina essentia, vt specie, aliquid probaret, conuinceret, nec de potentia absoluta posse personalitatem Verbi terminare humanitatem sine gratia habituali: nam vt intellectus Beati cum diuina essentia vniatur, necessarium est, ita indispensabiliter intellectum aliquo intrinsecè eleuante disponi, vt implicet oppositum fieri in communi Thomistarum doctrina.

57 *Quartum argumentum.* Quarto arguitur, stat bene gratiam habitualem consequi ad gratiam vnionis, & præuiè ad vnionem disponere: ergo minus bene probat D. Thomas gratiam habitualem non mediate inter humanitatem, & Verbum, vel non esse dispositionem præuiam ad vnionem. *Antecedens probatur 1.* Antecedens probatur primo: nam quod actus contritionis procedat à gratia habituali in genere causæ efficientis, est sententia inter Discipulos Diui Thomæ frequentior 1. 2. *q.* 113. *art.* 8. ac proinde actus contritionis consequitur ad gratiam habitualem tamquam effectus illius, & tamen est dispositio præuia physica, vel moralis ad gratiam habitualem: ergo pariter quamuis gratia habitualis subsequatur ad gratiam vnionis tanquam effectus illius, stabit, quod illam vt dispositio præcedat.

58 *Secundo probatur antecedens.* Secundo idem antecedens probatur: nam dispositiones accidentales præsupponunt formam substantialem; ac proinde consequuntur ad substantialem formam tanquam effectus illius; & tamen præuie ad formam substantialem disponunt præparando materiam ad illius receptionem: ergo licet gratia habitualis consequatur in humanitate Christi ad vnionem, poterit esse dispositio præuia ad illam. Consequentia tenet à paritate rationis. Maior est doctrina Diui Thomæ *quæst. vnica de anima art.* 9. 1. *p. q.* 76. *art.* 6. *in hac* 3. *p. supra q.* 6. *art.* 6. *& alibi passim*: & patet; cum enim in doctrina D. Thom. accidentia non possint recipi immediatè in materia substantiali, necessario præsupponunt formam substantialem, & mediante illa in materia recipiantur. Minor etiam traditur à Diuo Thom. *locis citatis*, estque frequens Philosophorum sententia asserentium, formam substantialem non recipi in materia, nisi, vt accidentalibus dispositionibus præparata, & disposita.

Confirmatur primo; non enim repugnat mutua inter duo causalites in diuerso genere causæ; sed gratia habitualis consequitur gratiam vnionis, vt effectus illius in genere causæ, vel quasi causæ efficientis: ergo compatitur cum hoc, quod illam præcedat, non tempore, sed natura, non præcedentia absoluta, & omnimoda independentia, sed præcedentia in genere causæ dispositiuæ cum dependentia ab eadem in alio genere causæ. 59 *Confirmatur 1.*

Confirmatur, & vrgetur secundo; vt enim docet D. Tho. *supra quæst.* 6. *art.* 2. Verbum assumpsit animam mediante intellectu; & consequenter intellectus fuit congrua dispositio præuia, vt anima assumeretur, & tamen intellectus est accidens; & consequenter existentiam substantialem, & subsistentiam supponit: ergo quod gratia habitualis sit accidens, & vnionem humanitatis cum Verbo supponat, ad illamque consequatur, tanquam eius effectus, non tollit, quod vnionem præcedat, ad illamque supponatur tanquam congrua dispositio. 60 *Confirmatur 2.*

Ad hoc argumentum respondeo, negando antecedens; cum enim gratia habitualis supponet gratiam vnionis, vt sanctificantem humanitatem; fuit enim humanitati Christi concesse ex affectu filiationis naturalis conuenientis Christo, vt homini, & ex complacentia in humanitate, vt sancta sanctitate substantiali, iuxta illud Ioann. 1. *Vidimus gloriam eius, quasi vnigeniti à Patre, plenum gratia, & veritatis.* Quæ verba in prædicto sensu explicat D. Thom. ita vt gratia habitualis fuerit Christo vt homini data, quia vnigenitus à patre, & quia filius naturalis; fit consequens, vt gratiam vnionis, vt sanctificantem humanitatem supponat, cum quo non stet, quod illam vt dispositio præcedat, sicut nec staret, quod actus contritionis gratiam habitualem, vt dispositio præcederet, si ad illam, vt iustificantem consequeretur, & ab ea, vt iustificante procederet, vt supra arguebamus. 61 *Respõdetur.* *Ioan.* 1.

Et ex his ad primam antecedentis probationem, distinguo maiorem: quod actus contritionis efficienter procedat à gratia, vt iustificante, est sententia in via Diui Thomæ probabilis, & simul quod ad illam disponat, nego maiorem: à gratia sub conceptu, & munere auxiliantis, vel sub alia ratione distinctè à ratione sanctificantis, concedo maiorem: & concessa minori, nego consequentiam. Theologi namque docent, actum contritionis procedere efficienter à gratia habituali, & simul ad illam, vt præuiam dispositionem disponere, namque concedunt procedere à gratia, vt iustificante animam, sed sub alia ratione, nempè, sub conceptu auxiliantis, vel vt se tenet ex parte agentis, vel vt informante subiectum; non autem vt in illo recepta, vel sit vt recepta, non vt recepta connaturaliter, sed solum secundum essentialia receptionis, vt simul defendant, actum contritionis ad eandem gratiam disponere, manifeste sentientes, non stare, quod actus contritionis præuiè disponat ad gratiam, & simul quod ab illa, vt iustificante, & vt perfecte animæ communicata efficienter procedat. Ex quo vt supra arguebamus robur accipit nostra sententia, & ratio, que illam ex Angelico Doctore confirmauimus, probantes, non posse gratiam habitualem præuie ad gratiam vnionis disponere, quia consequitur, vt effectus illius; hæc namque consecutio non est ad gratiam vnionis, vt imperfectè, aut in fieri humanitati communicatam, sed ad illam in statu perfecto, & humanitatem sanctificante, *vt proximè* dicebamus; fuit enim gratia habitualis data Christo; vt homini ex affectu filij naturalis, & ex complacentia in humanitate, vt sancta sanctitate substantiali, quod non præstatur humanitati nisi à personalitate Verbi, vt perfecte illi communicata; & consequenter ad gratiam vnionis, vt in statu perfecto gratia habitualis consequitur, cum quo non stat, quod ad eandem præuiè disponat. 62 *Ad primam antecedentis probationem resp.*

Ad secundam antecedentis probationem, concessis maiori, & minori, nego consequentiam. Ratio autem differentiæ habetur ex dictis, vt enim ex D. Thom. vidimus, ideo accidentia consequuntur, & præcedunt formam substantialem in materia, quia constat diuersis gradibus virtualiter distinctis, & materia, vt per formam substantialem actuata secundum primum gradum, subijcitur accidentibus, quibus ad viteriores gradus disponitur; hæc autem graduum distinctio in gratia substantiali vnione non datur, nec in subsistentia Verbi, vt nihil humanitati; & ideo gratia habitualis consequens gratiam vnionis, adæquatè ad illam consequitur, cum quo non stat, quod illam aliqua ratione præcedat. Imò vt supra argumentabamur exemplo formæ substantialis, nostra confirmatur sententia, & manifeste probatur; vt enim constat ex doctrina D. Th. supra adducta, quia potentiæ rationales consequuntur 63 *Ad secundam respond.*

ad

ad animam secundum vltimum gradum non disponunt præuie ad illam, sed solum concomitanter, at gratia habitualis consequitur ad gratiam vnionis, prout gratia vnionis est secundum vltimam differentiam, vel quasi differentiam illius; ergo non fuit præuia dispositio ad vnionem.

64 *Replicabis.* Sed dices, calor, vt octo, sequitur ad formam ignis secundum vltimum gradum; cum sit propria passio ignis, & passiones sequantur ad essentiam speciei secundum vltimam differentiam illius; & tamen ad formam ignis, antecedenter disponit, vt plures Discipuli D. Th. docent *in libris de Generatione*: ergo quod gratia habitualis sequatur ad gratiam substantialem vnionis secundum vltimam differentiam, & non impedit, quod ad illam præuie, & antecedenter disposuerit.

Respondeo primo, concessa maiori, negando minorem; nec video qualiter prædicta sententia possit componi cum Angelici Præceptoris doctrina *supra adducta*. 65 *Respondeo 1.* Si namque, vt docet D. Tho. potentiæ rationales non disponunt præuiè, & antecedenter animam, quia consequuntur ad illam secundum vltimum gradum, per euidentem consequentiam infertur, nullam proprietatem consecutam ad vltimum gradum formæ posse præuie ad eundem gradum disponere; & consequenter calor, vt octo, secutus ad formam ignis secundum vltimum gradum, non antecedenter, sed solum concomitanter ad formam ignis disponit. Nec obstat, quod à pluribus Thomistis dicta sententia doceatur; nam licet nedum plurium, sed etiam vnius Thomistæ auctoritas apud me magni sit ponderis, cum de mente Diui Thomæ non constat, sequenda tamen non est quando aperte Diuus Thomas in oppositum inclinat qualiter in præsenti contingere, manifestum apparet vt vidimus.

66 *Responderi potest 2.* Quod, siquis voluerit sententiam illam defendere, & cum doctrina, quam in præsenti tuemur componere, poterit obiectioni factæ occurrere, concessis maiori, & minori, negando consequentiam: & rationem discriminis assignabit sumptam ex doctrina Thomistarum illi sententiæ adhærentium; docent enim sententiam illam tenentes, formam substantialem secundum vltimum gradum considerari dupliciter: primo, vt receptam in materia secundum ea, quæ essentialia sunt receptioni: secundo, vt connaturaliter in materia receptam, & sub prima consideratione antecedere vltimas dispositiones, eo quod non sunt essentialiter necessariæ, vt forma recipiatur, vt tamen connaturaliter recepta ad dispositiones subsequitur, sunt enim tales dispositiones necessariæ, vt forma connaturaliter in materia recipiatur, quæ distinctio, & doctrina in nostro casu non tenet. Nam personalitas Verbi, vt vniatur humanitati, non dependet à gratia habituali dependentia essentiali, vt supponitur, nec dependentia connaturali, vt enim supra dicebamus, subsistentia Verbi vnitur humanitati vice subsistentiæ propriæ, terminandoque eandem dependentiam, qua humanitas dependeret à subsistentia sibi connaturali; vt autem humanitas propriæ subsistentiæ vniretur connaturaliter, à nullo accidenti dependeret; & consequenter vt Diuino Verbo vniatur, ab illoque sustentetur, à nullo accidente dependet, nec secundum essentialia vnionis, nec secundum connaturalem modum illius.

67 *Ad primā confirmationem.* Ad primam confirmationem dicatur, mutuam causalitatem in diuerso genere causæ, posse inter duo intercedere, cum causæ non petunt eundem modum existendi ad causandum. Secus autem si eundem modum existendi postulant, vnde quamuis causa vniuersalis, & causa particularis efficiens, non sint ejusdem generis infimi causæ, repugnat omnino duo inter se sic comparari, vt ad inuicem causentur, vno se habente, vt causa vniuersali, & alio, vt causa particulari: quia nempe, vterque modus causandi præexistentiam ad effectum exposcit. Et licet causa efficiens principalis, & causa instrumentalis in genere causæ efficientis specifice differant, quia tamen vtraque vt physice existens causat, implicat quod instrumentum suam causam efficientem instrumentaliter causet, & è contra omnino repugnat, quod aliquid efficienter principaliter causet id, à quo, vt ab instrumento efficienti dependet. Quia ergo vt gratia vnionis causet moraliter gratiam habitualem, vt existens præsupponitur, & gratia habitualis, vt concursum moralem dispositiuum in gratiam vnionis præstaret, etiam deberet concipi, vt ad illam præexistens; fit consequens, quod quamuis in ratione causæ moralis non conueniant specifice ambæ, non possit inter illa mutua hæc moralis causalitas intercedere; ac proinde extenso, vt ostendimus gratiam vnionis fuisse causam gratiæ habitualis in humanitate Christi, efficaci illatione colligitur hanc, illam non præcessisse, vt dispositionem moralem.

68 *Ad 2. confirm. respond.* Ad secundam confirmationem dicatur. D. Tho. nomine mentis, seu Spiritus, non accipere intellectum, qui est potentia proxime intellectiua realiter distincta ab anima, sed gradum radicaliter intellectiuum virtualiter distinctum à gradu sensitiuo, & vegetatiuo, atque his inferioribus gradibus medium virtualiter congruentiæ assumptibilitatis; redduntur enim congruæ assumptibiles à Verbo, eo quod sunt gradui intellectiuo coniuncti, vnde in bruto & planta istam congruitatem vt à Verbo assumantur non habet. Sensus ergo doctrinæ D. Thom. est, animam sensitiuam fuisse assumptam, mediante anima, vt radicaliter intellectiua, quia ex gradu intellectiuo fuit redditus gradus sensitiuus congruenter assumptibilis à Verbo. Quæ explicatio est Cajetani in commentario articuli in argumento relati, & satis apertè à D. Tho. insinuatur in eodem articulo ad primum; ac proinde ex doctrina D. Tho. nihil contra rationem probatiuam nostræ conclusionis infertur, nec colligitur, quod accidens aliquod, vnionem humanitatis ad Verbum, vt dispositio congrua præcedat.

Sed dices, Verbum assumpsit humanitatem perfectam omni perfectione sibi debita, & connaturali; sed intellectus sumptus pro potentia proximè intellectiua, est perfectio debita humanitati, & præcipua inter omnes perfectiones accidentales, quæ humanitati debentur; ergo Verbum assumpsit humanitatem, vt præditam intellectu; & consequenter humanitas pro priori ad assumptionem à Verbo fuit per intellectum perfecta: aliàs pro illo priori imperfecta intelligeretur. 69 *Instabis.* Respondeo, distinguendo maiorem: assumpsit humanitatem perfectam omni perfectione ipsi debita eo ordine, quo humanitati debentur, concedo maiorem: hoc ordine non seruato, nego maiorem, & distinguo minorem: intellectus est perfectio debita humanitati pro priori ad assumptionem à Verbo, nego minorem: est perfectio debita humanitati in instanti *in quo* assumptionis pro signo posteriori ad illam, concedo minorem, & distinguo consequens distinctione minoris. *Respondetur.* Solum enim sequitur Verbum assumpsisse humanitatem prædictam intellectu in instanti *in quo* assumptionis; non autem quod intellectus in illa assumptionem præcedat. Nec sequitur, humanitatem pro priori ad assumptionem suppositam fuisse imperfectam; cum enim intellectus non debeatur pro illo priori, carentia illius pro tunc, imperfectio priuatiua non est; ac proinde non est sufficiens, vt humanitas ex illa, imperfecta constituatur. Et quidem cum subsistentia Verbi suppleat vices subsistentiæ creatæ, & compleat dependentiam, qua humanitas à propria subsistentia dependet, non supponit vt humanitati vniatur, id quod non supponeret personalitas propria: at sic est, quod intellectus non præcederet personalitatem propriam humanitatis: ergo nec præcedit in illa ante subsistentiam Verbi pro aliquo signo naturæ.

70 *Vrgebis contra solutionem primæ confirmationis.* Vna tamen superest obiectio ex nostra doctrina sumpta contra solutionem datam ad primam confirmationem; vt enim *Tract. 2. disp. 13.* docuimus, inter gratiam Antiquorum Patrum, & Incarnationem Verbi intercessit mutua causalitas in genere causæ moralis meritoriæ, ita vt gratia fuit Antiquis Patribus data intuitu meritorum Christi de condigno; & Incarnatio Verbi fuerit executa intuitu meritorum Sanctorum Patrum ex congruo: ergo potuit gratia habitualis dari humanitati Christo ob condignitatem gratiæ substantialis vnionis, & hæc ob illam: vel propter illius congruitatem, non obstante, quod hæc mutua causalitas sit in eodem genere causæ moralis.

71 *Respondeo primò.* Respondeo, concesso antecedenti, negando consequentiam. Ratio autem discriminis est: nam merita Christi causarunt gratiam Antiquorum Patrum, præuisa, vt futura in vi decreti intentiui, quod in genere causæ finalis fuit prius decreto intentiuo, & executiuo gratiæ Antiquis Patribus datæ, & merita Antiquorum Patrum causauerunt meritorie de congruo Incarnationem, visa, vt præexistentia ad illam, vt executam, inter quos modos naturæ causalitatis, nulla repugnantia inuenitur; non enim vnum ad aliud, vt præexistens supponitur, & è conuerso, sed vnum causet, vt præexistens, aliud vero causat, vt futurum. Quæ doctrina, & distinctio in modo causandi inter gratiam vnionis; vt de facto fuit data, & gratiam habitualem intercedere non potuit; nam gratia vnionis de facto gratiæ habituali præextitit in executione, vnde vt fuisset data intuitu congruentiæ præstitæ per gratiam habitualem oportebat, vt hæc causaret, præuisa, vt futura in vi decreti intentiui, quod accidere non potuit; nam quod in ordine intentionis præcedit, est finis; gratia autem habitualis non fuit finis gratiæ vnionis, nec potuit respectu illius rationem finis sortiri, ob ea, quæ *Tract. 1. disp. 8.* docuimus, & ideo non potuit inter gratiam vnionis, & gratiam habitualem mutua hæc causalitas interuenire.

72 *Respondetur 2.* Secundo responderi potest, concesso antecedenti, distinguendo consequens: potuit id contingere de potentia absoluta, & non seruato modo connaturali causandi, transeat consequens: de potentia ordinaria, & modo causandi debito, connaturali seruato nego consequentiam; vt enim *disp. 13.* docuimus, modus causandi debitus connaturaliter causæ morali, est quod causet, visa, vt præexistens; causare autem præuisa, vt futura præmio anticipate dato, & illius effectu ante illam executo, modus connaturalis ab ipsa petitus, non est, sed permissus, & quia de his, quæ de facto in ordine gratiæ acciderunt discurrendum est, & asserendum, fuisse facta iuxta modum connaturalem, nisi oppositum sit reuelatum, vel

ex

ex reuelatis vrgenti fundamento deductum, & ad afferendum, fuisse modum connaturalem causandi in gratia habituali prætermissum, nullum fundamentum sit; fit consequens, vt non sit asserendum, gratiam habitualem præuisam à Deo, vt futuram, Dei voluntatem ad gratiam vnionis exequendam mouisse; vt autem id in meritis Christi affirmetur, adest vrgens fundamentum ex reuelatis deductum, quia nempe, ex Scriptura constat Christum omnes redemisse; & consequenter Antiquos Patres redemit, quod non potest, salua fide negari; redimere autem, si strictè accipiatur, vt debet, non saluatur per solam causalitatem finalem, sed causalitatem efficientem importat, & inde asserere cogimur, Christum suis meritis efficienter moraliter gratiam Antiquorum Patrum causasse, quod contingere non potuit, nisi modus connaturaliter debitus, causæ morali prætermitteretur, causando præuisa, vt futura.

§. VI.

Non consequi consecutione physica, probatur.

73 *Secunda conclusio. Vincent. Medin. Aluar. Nazar. Suarez Valent. Vazq.* SECVNDA CONCLVSIO. *Gratia habitualis in Christo non consequitur ad gratiam vnionis, physicè, dimanatiuè, vt illius propria passio.* Ita ex nostris Vincentius relectione de Gratia Christi *q.2. art.2. conclus.2. & 3. pag.162. & 163.* Medina, & Aluarez *supra q.2. art.12.* Nazarius controuersia vnica *conclus.7.* & Choquetius de origine gratiæ sanctificantis *lib. 3. disput.6. cap.3.* Tenent etiam ex patribus Societatis, Suarez *disput.18. sectione 3. concl 3.* Valentia *qu.7. punct.1. quæstiuncula 2.* Vazquez *disp.41. cap.vlt. n.29.* Estque apud Recentiores eiusdem familiæ frequentior.

74 *Nō dimanauit ab humanitate ratione sui.* Et vt ad id, in quo est aliqua difficultas, veniamus suppono, ut omnino certum, & indubitatum, primo; gratiam habitualem non dimanare ab humanitate Christi ratione sui. Quod patet euidenti ratione; vt enim omnes Theologi fatentur, de ratione entis supernaturalis est supra totius naturæ exigentiam, connexionemque eleuari; sed gratia est ens supernaturale, humanitas autem Christi accepta ratione sui, est ens ordinis naturalis; cum sit eiusdem rationis cum nostra, ergo non potest ratione sui cum gratia connexionem habere; & consequenter non potest gratis ab illa ratione sui dimanare; principium namque physicæ dimanationis, cum proprietate ab ipso dimanante connexionem intrinsecam habet.

75 *Nec ad modum substantialem vnionis.* Secundo certum, & extra controuersiam est, non fuisse consecutam gratiam habitualem ad modum substantialem vnionis realiter ab extremis distinctum, vt ad principium *quod* dimanationis. Tum, quia talem modum, nec vt *quo* dimanationem gratiæ principiasse, ex infra dicendis constabit, & consequenter ratione sui vt *quod* non fuit principium illius. Tum etiam, quia principium *quod* dimanationis proprietatis, proximè, aut radicaliter operatiuæ, est operatiuum vt *quod*; sed modus substantialis vnionis non est operatiuus vt *quod*: ergo ad illum non fuit consequuta gratia habitualis, vt à principio *quod* dimanationis.

76 *Nec à Verbo vt à principio quod. Prob. 1. Secundo.* Tertio, vt certum præsuppono, non dimanasse à Verbo tanquam à principio *quod*. Et probatur primo; nam principium dimanationis, non liberè, sed necessario, & naturaliter influit in proprietates dimanantes ab ipso, sed in nullum opus ad extra influit Verbum necessario: ergo non fuit principium *quod* dimanationis gratiæ. Secundo; nam quod naturaliter agit, influit secundum vltimum potentiæ; & consequenter si infinitum est, infert infinitum effectum, nisi aliunde impediatur; sed Verbum est infinitæ virtutis, nec potest ab alio impediri: ergo si vt *quod* instruit dimanatiuè in gratiam, infert, & causat in anima Christi Domini gratiam infinitæ intensionis. *Tertiò.* Tertio, nam sequitur, non potuisse, etiam de potentia absoluta, impediri resultantia gratiæ habitualis in anima Christi Domini, consequens est falsum, & contra communem Theologorum sententiam asserentium, potuisse humanitatem assumi, sine omni dono accidentali gratiæ: ergo Verbum non est principium *quod* dimanationis illius. Probatur sequela, quod à Verbo impediri non potest, nec à Deo potest impediri; sed si Verbum est principium *quod* dimanationis gratiæ, non potest à Verbo dimanatio impediri; causa enim naturaliter agens non potest impedire proprium effectum, Verbum autem si vt *quod* est principium dimanationis gratiæ, est causa naturalis illius: ergo si gratia dimanat à Verbo tanquam à principio *quod*, non potest illius dimanatio impediri de potentia Dei absoluta. *Quarto.* Denique nam Verbum non est principium *quod* dimanationis gratiæ ratione subsistentiæ propriæ, nec ratione naturæ diuinæ: ergo gratia non dimanat à Verbo tanquam à principio *quod*. Consequentia est euidens: nam omne, quod Verbo conuenit, debet esse, aut ratione proprietatis relatiuæ, aut ratione alicuius prædicati absoluti: ergo si nec ratione naturæ, aut alterius prædicati absoluti conuenit Verbo diuino radicare gratiam habitualem in humanitate assumpta, nullatenus illi conuenit. Antecedens autem pro prima parte constat; nam proprietas relatiua Verbi ratione sui, prout à prædicatis absolutis distinguitur, non est vt *quo* operatiua, nec proximè, nec radicaliter, sed quod est ratio dimanationis proprietatis operatiuæ, est vt *quo* radicaliter operatiuum: ergo personalitas non est Verbo ratio radicandi gratiam habitualem, nec illam principiandi dimanatiuè. Deinde pro secunda parte probatur; quod enim Verbo conuenit ratione naturæ diuinæ, aut alterius prædicati absoluti in linea efficiendi, est aliis personis commune; sed radicare actiuè gratiam habitualem est aliquid in linea efficientiæ existens, & non conuenit alijs diuinis personis, vt fatentur omnes Theologi: ergo non conuenit Verbo ratione naturæ diuinæ, aut alterius prædicati absoluti.

Respondebis forsan, his argumentis conuinci loquendo de Verbo secundum se, non autem loquendo de Verbo, vt humanitati vnito, quod non sit principium *quod* dimanationis gratiæ in humanitate assumpta; sic enim accepto Verbo, non repugnat necessitas in operando ad extra: etenim necessario vt *quod* operatur actiones vegetatiuas humanitatis. Nec oportet, vt infinitum effectum producat, vt constat in eodem exemplo: nec sequitur, non potuisse impediri de potentia absoluta; quod enim à Verbo, vt subsistente in humanitate necessario procedit, potest à Verbo secundum se, & ab alijs personis impediri, vt in eodem exemplo conspicitur. Nec denique sequitur prædictam radicationem esse tribus personis communem, conuenit enim Verbo ratione diuinæ naturæ, non absolutè sumptæ, sed vt determinatæ per proprietatem personalem Verbi, vt humanitati vniti; quod autem sic conuenit Verbo ratione diuinitatis, non est necessarium, quod alijs personis conueniat, vt constat in effectu formali existendi, quem Verbum humanitati præstat ratione naturæ; & tamen non est alijs personis communis. Constat etiam in radicatione morali gratiæ habitualis, & aliarum facultatum supernaturalis ordinis, quæ Verbo, vt in humanitate subsistenti conuenit; & tamen non est communis alijs personis, quia conuenit Verbo ratione diuinitatis non absolutè sumptæ, sed vt propriæ Verbo, & humanitati vnitæ. 77 *Respondebis.*

Sed contra; nulla enim efficientia non conueniens Verbo in se, & ratione sui, conuenit Verbo vt vnito humanitati, nisi ipsi ratione humanitatis conueniat, sed radicare gratiam habitualem in humanitate assumpta, est de genere efficientiæ, & non conuenit Verbo ratione humanitatis; hæc enim sibi ipsi ratio radicandi gratiam non est, vt *num.74.* dicebamus: & consequenter, nec Verbo ratio radicandi gratiam esse potest: ergo si non conuenit Verbo in se, & ratione sui, non potest illi conuenire, vt humanitati vnito. Maior, in qua sola potest esse difficultas, probatur: omnis enim efficientia debet conuenire ratione alicuius naturæ; sed efficientia non conueniens Verbo in se ipso, benè tamen Verbo, vt humanitati vnito, non conuenit Verbo ratione naturæ diuinæ: ergo debet illi conuenire ratione naturæ humanæ. Nec efficit, sed potius iuuat exemplum in solutione adductum: nam operationes partis vegetatiuæ, conueniunt Verbo vt operanti *quod* ratione humanitatis, & cùm hæc finita sit, sunt operationes finitæ, & necessariæ, & impedibiliter à Verbo egrediuntur; cum enim Verbum, vt operans ratione humanitatis, operetur, vt causa secunda subordinata Deo; fit consequens, quod possit à Deo impediri diuina voluntate. 78 *Contra.*

Si forte dicatur, maiorem nostri argumenti veram esse de his, quæ conueniunt Verbo, vt vnito humanitati, ly *vt* dicente rationem formalem conueniendi; hoc enim verum est, conuenire Verbo ratione humanitatis; falsum autem de his, quæ conueniunt Verbo, vt vnito humanitati vnione tantum vt conditione se habente: quæ namque Verbo, vt humanitati vnito isto secundo modo conueniunt, necessarium non est, quod Verbo conueniant ratione humanitatis, vt constat in radicatione morali donorum gratiæ existentium in humanitate, quæ moralis radicatio non conuenit Verbo in se ipso, sed vt vnito humanitati vnione se habente, non vt ratione formali, sed tantum vt conditione, & non conuenit Verbo ratione humanitatis, sed potius humanitati conuenit ratione Verbi. Idemque dicendum est de radicatione physica gratiæ, quod, nempè, conuenit Verbo, vt vnito humanitati; ly *vt* dicente conditionem ad prædictam conuenientiam. Vnde necessarium non est, quod Verbo ratione humanitatis conueniat, sed ratione sui, non absolutè, & in se, sed vt subsistenti in humanitate. 79 *Respondebis.*

Sed contra; nam efficientia ad extra, quia conuenit diuinis personis, ratione naturæ, perfectionumque absolutarum, taliter illis conuenit, quod implicet efficientia alicuius effectus, quæ non sit tribus personis communis; sed radicatio ad extra, si conueniret Verbo, esset ratione naturæ: ergo non posset non esse communis tribus personis; & consequenter, si verbum vnitum humanitati radicaret physicè gratiam, & dona ad ordinem gratiæ spectantia, talis radicatio à tribus personis

sonis esset. Nec est eadem ratio de radicatione morali: hæc enim non conuenit Verbo vt *quod*, quatenus in se ipso subsistit, sed humanitati, aut Christo, quatenus homini ratione Deitatis, vt sanctificantis humanitatem, & quia sanctificatio prouenit à Deitate, vt vnita media personalitate Verbi; sit consequens, vt non sit communis tribus personis, nec radicationem physicam prouenientem ab humanitate ratione Deitatis, vt principij *quo* radicalis, iden negamus, quia sequeretur fore Trinitatis communem, sed quia repugnat Deitati esse formam physicam humanitatis, vt mox explicabimus.

81 *Contraria sententia.* *Vincent. Cabrer. Granad. Caiet. Durand. Tolet. Medin.* His positis, restat modo difficultas de humanitate Verbo hypostaticè vnita. An gratia habitualis dimanet physicè ab illa, non ratione sui, sed ratione alicuius prædicati, ex his, quæ in Christo inueniuntur, & ad quæ humanitas fuit per assumptione euecta? Affirmant quidam, quos sine nomine refert Vincentius *relect. de Gratia Christi q. 2. pag.* 160. refertur pro hac sententia, Cabrera *supra q. 2. art. 12. disp. 1. num.* 7. illam tenet Granadus *controu. 1. de Incarnatione tract. 6. disp.* 3. pro ea referens Caietanum *q. præcedenti artic.* 13. Durandum *in 3. dist. 2 q.* 3. Toletum *annotatione 47. in caput primum Ioannis*, & Medinam *q. 7. art. 13. dub.* 1. docentes, gratiam habitualem esse proprietatem vnionis hypostaticæ; quod enim absolutè est proprietas, ad id, cuius est proprietas dimanatiuè consequitur, illamque Salmanticæ publicè defensatam vidi, & Magistro Curieli attributam.

82 *Conclusio Caiet.* *Caietanus, & Medina nostram conclusionẽ tenent.* Contra istam sententiam, nostra conclusio procedit, quam præter Auctores relatos *supra*, expressè tenet Caietanus *supra quæstione 2. art.* 12. vbi docet, gratiam posse dici Christo naturalem, quia ab illius natura diuina in humanitate causatur; non tamen posse dici naturalem in modo causandi; non enim necessario, & naturaliter, sed libere, causatur ab illa, nisi ad summum virtualiter, & conditionaliter, hoc est, quod si diuinæ naturæ competeret ad extra vterque modus causandi, nempè, libere, & necessario hoc secundo modo causaretur à diuinitate gratia in humana natura. Quare immerito Pater Granados, Caietanum pro contraria sententia refert; Medina etiam expressè dictæ sententiæ aduersatur *supra quæstione secunda artic.* 12. vbi docet, gratiam libere à diuina natura in humanitate causari, quod stare nequit cum hoc, quod dimanatiuè physicè ab illa procedat, etsi possit dici Christo naturalis, quia causatur in Christo ab vna ex naturis, ex quibus Christus componitur, nempè, à natura diuina, & hoc est, quod docuit *quæst. 7. art.* 3.

83 *Probatur cõclusio.* Verum quidquid sit de hoc, nostra conclusio probatur; vt enim *num.* 74. tanquam certum supposuimus, gratia habitualis non dimanat ab humana Christi natura inspecta ratione sui; sed nullum est prædicatum in Christo, per quod humanitas constituatur radix gratiæ, & ratione cuius gratia ab humanitate dimanet: ergo non consequitur ad illam dimanatiuè in vi solius actionis, quæ fuit à diuino Verbo assumpta, sed per nouam, & distinctam actionem fuit ipsi gratia habitualis infusa. Maior cum consequentia teret. Minor autem probatur; nam præter humanitatem, tria reperiuntur in Christo, nempè, modus substantialis vnionis, subsistentia Verbi, & diuinitas, sed nullum istorum potest constituere humanitatem radicem physicam gratiæ habitualis; nam modus vnionis solum habet vnire humanitatem Verbo personalitas Verbi principium *quo* radicaliter operatiuum non est; & consequenter, nec vt *quo* radicatiuum gratiæ, quæ radicaliter operatiua est; diuinitas autem solum mediate humanitati vnitur, nec potest illam informare physicè, aut cum illa identificari, quorum aliquid necessarium erat, vt humanitas per illa radix gratiæ constitueretur: ergo gratia habitualis, non dimanat physicè ab humanitate, vt Diuino Verbo vnita, & ad esse Verbi personale in vi assumptionis euecta.

84 *Respõdet Granadus.* Huic argumento Pater Granadus *Disput. allegata num.* 8. respondet, illud mirabile compositum ex persona Verbi, & humanitate, esse in actu primo ad eliciendos actus vitales supernaturales; & quia nec humanitas ratione sui, nec Verbum, quatenus Verbum, habet eam vim, vt per emanationem producat habitus infusos: ideo modus vnionis hypostaticæ est, qui physicè illos producit, & in hoc sensu vnio hypostatica est, velut actus primus, seu prima radix, à qua tales actus dependent.

85 *Si ei obijciatur 1.* Quod si illi opponatur primo, in alijs compositis vnio non est principium radicaliter operatiuum, vt constat in vnione animæ rationalis cum corpore, quæ operatiua radicaliter non est, nec principium à quo animæ proprietates dimanant: ergo idem est de vnione hypostatica dicendum. *Respõdet.* Respondet *num.* 6. negando consequentiam; nam alia composita constant forma proportionata ad radicandas proprietates illorum; & ideo non vnio, sed illorum formæ, proprietates radicant; hoc autem mirabile compositum ex Verbo, & humanitate, est longè alterius rationis; constat enim ex extremis, quæ non sunt proportionata accidentibus supernaturalibus, quæ in illo debent reperiri; ideoque solum superest nexus, vel vnio extremorum, cui vt principio physico radicali proprietates attribuetur.

86 *Si ei obijciatur 2.* *Respõdet.* Si opponatur secundo, quod vnio non est natura, nec naturam aliquam, vt forma constituit: ergo gratia habitualis non dimanat physicè ab illa. Respondet *num.* 11. concesso antecedenti, negando consequentiam; sufficit enim ad prædictam emanationem, quod mediante vnione constituatur vnum compositum, illudque nouum, & omnino mirabile, cui proinde debeantur nouæ proprietates, quales alijs compositis non debetur.

87 *Reijcitur 1.* Ita discurrit P. Granados in suæ sententiæ defensione, & quidem rectè, si probaret præmissas. Nam ex eo quod compositum ex Verbo, & humanitate resultans, sit ratione sui radicaliter physicè operatiuum supernaturalium operationum & humanitas, & Verbum non præstent huic composito vim physicam radicalem, rectè infertur, fore ab vnione præstandam, cæterum vt argumentum probatiuum esset, oportebat, probare maiorem factis discursus, quod, nempè, compositum istud mirabile ratione sui præcederet ad gratiam habitualem, esset radicaliter physicè operatiuum in ordine supernaturali, quod à nobis, & ab Auctoribus nostræ sententiæ negatur, & efficaci argumento suadetur sumpto ex eo quod in prædicto composito, etsi vndequaque mirabili, nulla entitas reperitur, quæ possit esse principium quo radicale physicum operationum supernaturalium; & consequenter compositum, etsi ineffabile, nequit esse ratione sui, & vt dona omnia accidentalia præcedit radicaliter physicè operatiuum, vt *quod* in ordine supernaturali. Et quidem eodem argumento posset Pater Granadus probare, vnionem humanitatis cum Verbo esse principium, non solum radicale, sed etiam proximum operandi in ordine supernaturali in hunc modum arguendo. Compositum, ex humanitate, & Verbo resultans, est operatiuum proximè supernaturaliter; sed id non habet ratione humanitatis, nec ratione Verbi: ergo illi conuenit ratione vnionis; & consequenter est operatiua proximè vt *quo* in ordine supernaturali. Qui discursus conuincit suppofita veritate maioris: quia tamen maior non probatur, nec potest, ratio probatiua non est, quæ vltra bonitatem consequentiæ petit veritatem præmissarum: ergo pariter argumentum Patris Granado, etsi bona consequentia sit, probatiuum tamen non est, & solutiones, quæ in illo discursu fundantur sunt nullæ.

88 *Probatur vnionem non esse radicem, primò.* Deinde reijcitur; vnio namque non est operatiua vt *quo* radicaliter; ergo ratione illius non est humanitas radix gratiæ habitualis, nec ad humanitatem ratione vnionis dimanatiuè consequitur. Consequentia est euidens; nam principium *quo* radicans principium operationum, est operatiuum vt *quo* radicaliter: ergo si vnio hypostatica non est vt *quo* radicaliter operatiua, nequit esse principium *quo* radicale gratiæ, & donorum ad ordinem gratiæ spectantium. Antecedens autem ostenditur primo; si namq; vnio hypostatica esset principium *quo* radicale operandi, maximè, quia longè superat perfectionem gratiæ habitualis, quæ est operatiua radicaliter vt *quo* (si arguit Granadus vbi *supra num.* 6.) at hæc ratio est nulla: instatur namque in subsistentia Verbi, quæ infinitè excedit gratiam habitualem; & tamen in sententia huius Auctoris non est vt *quo* radicaliter operatiua, nec ab illa gratia dimanat. Instatur etiam comparatione facta cum lumine gloriæ, quod etiam ab vnione exceditur, quin ex hoc inferatur, quod si lumen gloriæ est principium *quo* proximum visionis beatificæ, vnio etiam sit proximum principium visionis: ergo vnio substantialis humanitatis cum Verbo non est principium *quo* radicale operandi, nec principium dimanationis gratiæ habitualis.

89 *Secundò probatur.* Secundo probatur; nam vnio non est in ordine supernaturali natura; sed si esset radicaliter vt *quo* operatiua, esset natura in ordine supernaturali; ergo non est operatiua vt *quo* radicaliter, & consequenter non est principium à *quo* gratia habitualis, & dona ipsam consequentia dimanant. Maiorem concedit Granadus vbi *supra num.* 11. & constat. Tùm, quia nullus Theologorum id docuit. Tùm etiam, quia aliàs vnionè à se distinctè indigeret, sicut gratiam habitualem, quæ natura est, modo vnionis ab illa realiter distincto indigere, vt vniatur proprio subiecto docent omnes, qui modum vnionis realiter à materia, & forma distinctum admittunt. Tum denique nam modus, quo gratia vnitur proprio subiecto, natura in ordine supernaturali non est, nec modus, quo anima rationalis vnitur materiæ, est id ordine naturali natura: ergo modus vnionis, quo humanitas Verbo vnitur, non est naturæ supernaturalis ordinis.

Minor autem probatur primo; non enim alia ratione gratia habitualis est natura in ordine supernaturali, nisi quia est radix supernaturaliter operandi: ergo si vnio est radix operandi supernaturaliter, est in ordine supernaturali natura. 90
Secundo; nam essentia naturæ consistit in radice motus: ergo essentia naturæ ordinis supernaturalis consistet in radice motuum

tuum supernaturalium; & consequenter si vnio est principium radicale supernaturaliter operandi, erit in ordine supernaturali natura. Tertio; nam conceptus naturæ diuinæ consistit in radice increata videndi, & amandi Deum: sed si vnio hypostatica esset radicaliter operatiua in ordine supernaturali, esset formalis participatio huiusmodi conceptus; ergo esset formalis participatio naturæ diuinæ sub concepto naturæ; & consequenter esset natura diuina participata, & in ordine supernaturali natura.

91 *Si respondeatur.* Si forte dicatur, non sequi, quod sit in ordine supernaturali natura, ex eo quod sit radix gratiæ habitualis in humanitate Christi, quia vt conceptum naturæ in ordine supernaturali obtineret, oportebat, radicare immediatè facultates proximè operatiuas in ordine supernaturali. Tùm, quia gratia habitualis ideo est in ordine supernaturali natura, quia immediatè prædictas facultates radicat. Tùm etiam, quia natura diuina, cuius formalis participatio esse debet, vt sit natura ordinis supernaturalis, in radice virtuali, non mediata, sed immediata intellectus, & voluntatis consistit; vnio autem non radicat immediatè facultates proximè operatiuas supernaturalis ordinis; sed mediatè, quatenus immediatè radicat gratiam habitualem, in qua prædictæ facultates immediatè radicantur: & ideo quamuis sit operatiua radicaliter, vt *quo* non infertur esse in ordine supernaturali naturam.

92 *Contra 1.* In contrarium obstat primo; naturam diffiniri à Philosopho, quod est *prima radix motus*: sed radix mediata facultatum supernaturalium, quæ sunt proxima principia operandi, perfectiori modo obtinet rationem primæ radicis operationis, quam radix immediata prædictarum facultatum, cum hæc illam præsupponat, ad illam autem nulla alia præsupponatur: ergo si radix immediata facultatum supernaturalis ordinis obtinet conceptum naturæ, à fortiori radix immediata gratiæ habitualis, & mediata facultatum supernaturalis ordini, quæ immediatè radicantur in gratia, rationem naturæ in ordine supernaturali obtinebit; & consequenter vnio hypostatica si radicat physicè immediatè gratiam habitualem, & mediatè dona, ipsam consequentia, erit in ordine supernaturali natura.

93 *Contra 2.* Secundo; non enim minus est de ratione formæ sanctificantis radicare moraliter dona supernaturalia, quam de ratione naturæ ordinis supernaturalis illa physicè radicare, vt vidimus *disp.20.* de sanctificatione humanitatis tractantes; sed ad rationem formæ sanctificantis, sufficit radicatio moralis mediata facultatum supernaturalium, vnde humanitas sanctificatur à Verbo sanctitate formali substantiali, quamuis non radicet moraliter immediatè dona supernaturalia, quæ sunt proxima principia operandi, sed solum gratiam habitualem immediatè radicando, & cætera dona mediatè: ergo si vnio hypostatica radicat immediatè physicè gratiam habitualem, erit in ordine supernaturali natura, quamuis mediatè solum comparetur in ratione radicis cum principij proximè elicitiuis operationum supernaturalium.

94 Nec obstat, naturam diuinam consistere in radice immediata facultatum intelligendi, & amandi; non enim est necessarium, quod in forma participante, eodem modo inueniatur perfectio participata, quo inuenitur in illo; cuius est participatio. Et quidem natura diuina radicat intellectum, & voluntatem per summam identitatem cum illis, & tamen gratia habitualis est natura diuina participata, etiam si non identificetur cum donis, quorum est radix. Maneat ergo vnionem hypostaticam non esse principium *quo* radicaliter operatiuum in ordine supernaturali; ac per consequens non posse gratiam habitualem dimanare ab humanitate ratione vnionis hypostaticæ, vt principij *quo* prædictæ dimanationis.

§. VII.

Secunda solutio principalis argumenti reijcitur.

95 *Secunda solutio.* Secunda solutio principalis argumenti est, humanitatem eleuati à diuinitate sibi vnita, vt sit radix gratiæ, & donorum ipsam consequentium, & ad humanitatem ratione diuinitatis consequi prædicta dona per physicam dimanationem, ita vt diuinitas concurrat per modum principij *quo* radicalis, & humanitas, vel Christus, vt homo sit principium *quod* radicale dimanationis gratiæ, ad modum quo virtutes per se infusæ, consequuntur ad gratiam habitualem, & ab illa physicè dimanant in frequentiori Thomistarum sententia. Gratia se habente, vt principio *quo* prædictæ dimanationis, & operatiui radicaliter; anima autem vt principium *quod* radicaliter operatiuum, & vt *quod* radicatiuum, non ratione sui, sed ratione gratiæ habitualis. Ita quendam in publicis disputationibus Salmanticæ audiui, vt de mente Magistri Curielis.

96 *Cōtra ista solutionē obijciunt aliqui 1.* Contra quam doctrinam obijciunt quidam Recentiores primo; nam principium dimanationis alicuius proprietatis, debet esse subiectum receptiuum illius, vt constat in anima rationali, in qua recipiuntur voluntas, & intellectus; quia est principium dimanationis illorum; sed diuinitas non recipit in se ipsa gratiam habitualem, nec dona illam consequentia: ergo non consequuntur dimanatiuè ad illam. Secundo; nam diuinitas non vnitur humanitati immediatè, sed mediante subsistentia Verbi, cui vt distinctæ à diuina natura, & secundum conceptum superadditum ad illam, humanitas immediatè vnitur, vt contra Durandum monstrauimus *Tract.3. Disp.15. §.1.* sed personalitas, vel subsistentia Verbi immediatè humanitati vnita, non eleuat illam, vt si radix physica gratiæ, & donorum ipsam consequentium, vt Auctores solutionis fatentur, & docent communiter Theologi, eo quod personalitas ex proprio conceptu, non est principium *quo* operatiuum proximè, vel radicaliter, sed solum complet natura ad existendum, & operandum: ergo Deitas mediatè humanitati vnita, non est illi principium *quo* radicale operatiuum, nec radicatiuum; & consequenter gratia, & dona supernaturalia non dimanant physicè ab humanitate Christi, ratione diuinitatis. 97 *Secundò.*

Tertio alij sic arguunt diuinitas namque non potest ad extra aliquid necessario operari, sed omne, quod ad illa effectiuè causatur libere omnino procedit; sed principium aliquam proprietatem radicans non libere, sed necessario influit in proprietatem radicatam; cum hæc necessario consequatur ratione connexionis necessariæ, quæ inter ipsam, & principium inuenitur, vt constat discurrendo per omnia, quæ proprietatis rationem sortiuntur: ergo diuinitas non est principium dimanationis gratiæ habitualis in humanitate Christi, nec ab illa ratione diuinitatis necessario physicè dimanat gratia habitualis. 98 *Tertiò obijciunt alij.*

Denique ab alijs contra prædictam solutionem, & doctrinam arguitur; sequitur namque ex illa gratiam habitualem dimanare à tota Trinitate, non solum à Verbo humanitati hypostaticè vnito; consequens est falsum: ergo & tradita solutio. Falsitas consequentis constat; solum enim, quod per Incarnationem fuit humanitati vnitum, potest esse forma, & principium, ratione cuius humanitas eleuetur, & in ratione radicis constituatur; sed solum Verbum fuit humanitati per Incarnationem vnitus; aliàs tres personæ fuissent Incarnatæ, quod est contra fidem: ergo tres personæ non sunt principium dimanationis gratiæ, sed solum Verbum illam eleuat, vt sit radix gratiæ habitualis, supposito, quod humanitas sit radix physica illius, non ratione vnionis, aut alterius perfectionis creatæ, sed ratione perfectionis, aut formalitatis diuinæ. Sequela autem probatur; omnis efficientia, vel influxus ad extra conueniens diuinitati, est communis tribus personis, vt commune Theologorum axioma testatur, sed radicatio physica gratiæ est efficientia, vel influxus ad extra: ergo si diuinitas est principium radicale physicum, illius, est necessario toti Trinitati, & non soli Verbo attribuenda. 99 *Denique ab alijs obijcitur.*

Quod amplius confirmare possumus, nam sequitur ex tradita solutionis doctrina dari in humanitate Christi gratiam infinitæ intensionis; consequens est contra dicta *disp.36. §.3.* & communi Theologorum sententiæ aduersatur: ergo solutio tradita est falsa. Sequela probatur; vt enim supra asserebamus, causa infinita si necessario operatur, infert infinitum effectum, eo quod naturaliter influens, secundum vltimum potentiæ influit; causa autem infinita, est infinitæ virtutis; sed diuinitas est in ratione entis, & in ratione causæ infinita, & infinitæ virtutis, & aliàs si radicat gratiam in humanitate, non libere, sed necessario radicat, vt constat ex dictis: ergo infert in humanitate gratiam infinitæ intensionis. 100 *Cōfirmatur.*

Hæc tamen argumenta non vrgent: non primum, quod instatur in gratia habituali, quam esse principium *quo* radicale facultatum supernaturalium, hasque ab illa physicè dimanare, sicut proprietates ab essentia docent communiter Discipuli D. Thom. 1.2. *q.* 110. *art.*3. & 4. & tamen virtutes per se infusæ supernaturales non recipiuntur in gratia, cum hæc immediatè in anima recipiatur; virtutes autem immediatè in sint potentijs, quas eleuant ad operandum in ordine supernaturali: ergo ex eo quod gratia habitualis non recipiatur in Deitate, non sequitur, non consequi ad illam, vt humanitati vnitam; illamque sanctificantem, vt ad principium physice dimanationis, nec voluntas, & intellectus ideo recipiuntur in anima, quia est principium *quo* dimanationis illorum, sed quia est principium *quod*, & medijs prædictis potentijs vt *quod* immediatè operatur; diuinitas autem humanitati vnita non comparatur ad gratiam habitualem, in sententia, quam impugnamus, vt principium *quod*, sed vt principium *quo* dimanationis gratiæ. Ex quo ad summum potest colligi, quod sit subiectum *quo* illis, quod contrarii Auctores non recusabunt; si namque in illorum sententia deitas humanitati vnita est principium *quo* dimanationis gratiæ habitualis in humanitate Christi, non inficiabuntur concedere gratiam habitualem recipi in anima Christi Domini mediante diuinitate: & consequenter esse subiectum *quo* receptiuum illius. 101 *Primum argumentum instatur.*

Nec magis vrget secundum, cui facile Auctores contrarii occur-

rejicitur & instatur. occurrent, concessis maiori, & minori, negando consequentiam. Quod enim personalitas Verbi, etsi vniatur humanitati immediate, illam tamen non eleuet, vt sit radix gratiæ habituali, prouenit ex eo quod personalitas ex proprio conceptu, non est forma operatiua, nec proxime, nec radicaliter; & ideo non potest humanitati esse ratio radicandi gratiam habitualem, nec forma ratione cuius ab humanitate dimanet. Quæ ratio diuinitate non militat; est enim principium *quo* radicale operatiuum ad intra, & humanitati vnita poterit illam, vt principium *quo* radicale eleuare, quamuis non immediate, sed solum mediate vnita, nisi aliunde repugnantia ostendatur. Et instabunt argumentum in simili, de sanctificatione loquendo; hæc enim consequentia non valet: *Diuinitas vnitur humanitati, media subsistentia Verbi; sed subsistentia Verbi non sanctificat ratione sui humanitatem, Christi formaliter: ergo nec Deitas est sanctitas formaliter humanitatem sanctificans.* Sicut ergo consequentia non tenet; eo quod personalitas ratione sui, forma sanctificatiua non est, bene tamen Diuinitas, ita argumentum factum non vrget ob rationem assignatam.

103 *Ad tertiū respond.* Ad tertium respondere poterunt veram esse maiorem de his, quæ Diuinitas vt *quod* ad extra operatur, & vt *quo* per comparationem ad personas Diuinas, prout est illis principium *quo* radicale operandi ad extra; cum enim personæ operentur per intellectum, & voluntatem, & nullum bonum creatum possit necessitate voluntatem Diuinam; fit consequens, vt omnino libere operentur ad extra, & quos diuinitas prout illas in actu primo operatiuas ad extra constituit, non possit esse ratio operandi necessario, sed libere: falsam autem de his ad quæ diuinitas concurrit vt *quo* per comparationem ad humanitatem, illam eleuando ad operandum, vel radicandum aliquid ad quod vires naturales non habet. Tunc enim potest diuinitas supposita vnione sui libera, non libere, sed necessario concurrere. Qua distinctione, concessa, & negata maiori, negatur consequentia. Et quidem si semel admittitur, posse Diuinitatem se ipsa per modum formæ eleuare voluntatem ad actum amoris liberum, negari consequenter non potest; quod possit se ipsa per modum formæ eleuare intellectum ad beatificam visionem, & voluntatem ad amorem visione beatifica regulatum, ad quos actus supposita vnione Diuinitatis vt forma libere causata à Deo, non libere, sed necessario concurret diuinitas per modum principij *quo*. Cum ergo Auctores contrarij defendant, vt possibilem vnionem Deitatis per modum formæ eleuantis intellectum, & voluntatem creatam, non possunt argumento facto vrgeri, sed aliundè est probandum implicare prædictam vnionem.

104 *Quartum argumentum diluitur.* Et ex his ad quartum argumentum occurrent negando sequelam; & ad probationem asserendo, veram esse maiorem de efficientia ad extra conueniente diuinitati vt *quod* vel vt *quo*, comparatiuè ad personas vt *quod* operantes; omnis namque influxus ad extra, isto modo à diuinitate proueniens est necessario communis tribus personis: falsam vero de influxu ad extra proueniente à diuinitate vt *quo* respectu influentis creati, quod ratione sui per modum principij *quo* eleuat ad talem influxum; radicatio autem gratiæ habitualis, in sententia nobis contraria est à diuinitate vt *quo* per respectum ad humanitatem, quam eleuat vt si radix gratiæ, ideoque necessarium non est, quod à tota Trinitate proueniat. Ratio autem doctrinæ traditæ est; nam secundus modus influendi ad extra supponit vnionem diuinitatis, & vt formæ cum eo, cui est ratio, & principium *quo* influendi, licet autem diuinitas perfectio absoluta sit, & tribus personis communis, potest humanitati vniri non absolutè sumpta, sed vt modificata per subsistentia Verbi, & vt est illi propria, sicut in nostra, & communi sententia vnitur, vt forma sanctificans, quin ex hoc colligitur, humanitatem à tribus personis sanctificari. Et in sententia Discipulis D. Tho. communi, existentia diuina, quamuis absoluta sit, quia non absolutè sumpta, sed vt modificata proprietate personali Verbi humanitati vnitur; illamque existentem constituit, non sequitur existentem constitui à tribus personis. Ita similiter in sententia, quam impugnamus; quia diuinitas vnitur humanitati vt forma, potest vniri, non absolutè sumpta, sed vt appropriata Verbo: & quia radicatio gratiæ in hac vnione fundatur, hinc fit, quod possit à diuinitate præstari per modum principij *quo*, absque eo quod à tota Trinitate præstetur, & sit tribus personis communis.

105 *Cōfirmatio nō cōuincit.* Nec denique confirmatio conuincit; potest enim respondeti, negando sequelam: ad illius probationem, concessa maiori, negando minorem; licet enim diuinitas in se ipsa, & prout hunc Deum, & personas potentes operari constituit, sit infinitę virtutis, & in ratione causæ infinita; & consequenter, si vt sic, necessarios ad extra influeret, omne, quod potest produceret, & infinitos effectus; quia tamen humanitati vnitur modo finito, prout sic vnita, causa infinita non est, nec potens in infinitum effectum; ideoque non sequitur gratiam infinitè intensam in humanitate radicare. Et quidem subsistentia Verbi, licet infinita sit, non reddit humanitatem infinitè subsistentem, quia finito modo illi vnitur, vt vidimus *Tract.* 1. *Disp* 3. *n.* 35. & diuina essentia, vt species, esto in se infinita sit, prout tamen vnita cum intellectu beati, nec in ratione repræsentantis, nec in ratione efficientis, est infinita, nec infinitam infert visionem, eo quod modo finito, illi vnitur. Pariter in præsenti potuerunt contrarij Auctores asserere, quod licet diuina natura sit in se infinita, & infinitæ virtutis, prout tamen humanitati vnita finito modo infinita in ratione causæ non est, nec gratiam actu infinitam in humanitate Christi radicat.

Vnde his argumentis omissis, aliter solutio tradita est rejicienda, & probandum, non posse humanitatem ratione diuinitatis sibi hypostaticè vnitæ per modum principij *quo* radicare gratiam habitualem, & virtutes ipsam consequentes, in quo tota difficultas consistit, & in hunc modum suadetur; vt enim diuinitas esset humanitati principium *quo*, ratione cuius radicaret gratiam habitualem, & dona ipsam consequentia, deberet illi vniri, vt principium *quo* radicaliter operatiuum sed non potest diuinitas isto modo humanitati vniri: ergo humanitas ratione diuinitatis per modum principij *quo*, non potest radicare gratiam habitualem. Consequentia tenet. Maior est certa; non enim alia ratione anima est corpori principium radicale viuendi nisi quia radicat potentias vitales proximè operatiuas. Et gratia habitualis, non alia ratione est principium *quo* radicaliter operatiuum, nisi quia ratione illius dimanant ab anima, & radicantur in illa facultates proximè operatiuæ in ordine supernaturali, ergo si diuinitas est humanitati principium *quo*, & ratio radicandi gratiam habitualem, & dona ipsam consequentia, est illi principium *quo* radicaliter operatiuum, & vt tale animæ vnitur. 106 *Aliter impugnatur solutio.*

Minor autem ostenditur primo: vt enim docet D. Thom. 2. *Contra Gentes cap.* 59. *Id, quo aliquid operatur, oportet esse formam eius; nihil enim agit, nisi secundum quod est in actu; vnde & Aristoteles probat, animam esse formam, per hoc, quod animal per animam viuit, & sentit;* sed vt docet idem D. Thom. *lib.* 1. *Contra Gentes cap.* 27. & *lib.* 3. *cap.* 51. *Manifestum est, quod essentia diuina potest comparari ad intellectum creatum, vt species intelligibilis, qua intelligit; non tamen potest esse forma alterius rei secundum esse naturale; sequeretur enim quod simul cum aliquo vnita, constitueret vnam naturam, quod esse non potest, cum essentia diuina in se perfecta sit in sui natura. Species autem intelligibilis vnita intellectui, non constituit aliquam naturam, sed perficit ipsum ad intelligendum, quod perfectioni diuinæ essentiæ non repugnat.* ergo non potest iuxta principia D. Thomæ diuinitas esse principium *quo* humanitas operaretur; & consequenter non potest humanitati vniri, vt principium *quo* radicaliter operatiuum. 107 *Minor ostenditur primò. S. Tho.*

Secundo probatur; cum enim operari, consequatur ad esse existentiæ tanquam ad conditionem ex parte operantis, & ad esse essentiæ tanquam ad rationem formalem, oportet, vt id quod vnitur alicui tanquam principium *quo* agendi, præconcipiatur eidem vnitum secundum esse essentiæ aliquam vnam essentiam cum ipso constituens, vel substantialem, vel accidentalem; sed non potest vnum constituere essentiam, nisi vniatur, vt forma physicè informans: ergo omne, quod alicui vnitur, vt principium *quo* operatiuum, debet cum ipso, vt physica forma vniri, vnam essentiam, & naturam constituendo; hoc autem diuinæ essentiæ, repugnat; dicit namque incompletionem in linea essentiæ, & naturæ, quæ nulli Dei perfectioni conuenire potest; & consequenter omninò repugnans est, quod Deus alicui, vt forma physica vniatur. 108 *Secundò probatur.*

Denique probatur minor; implicat intellectum diuinum vniri cum intellectu creato, vt principium *quo* proximum operatiuum, dando illi virtutem proximam operandi, idemque de voluntate diuina, respectu voluntatis creatæ est dicendum: ergo etiam implicat diuinam naturam humanitati vniri, vt principium *quo* radicale operandi. Consequentia videtur euidens à paritate rationis; non enim potest aliqua implicatio assignari, vt vniatur intellectus diuinus cum intellectu creato, vt principium *quo* proximè operatiuum, quæ pari efficacia non militet in vnione diuinæ essentiæ, vt principij *quo* radicalis. Antecedens autem præter ea, quibus minorem monstrauimus, quæ pari efficacia militant in principio *quo* proximo, & in principio *quo* radicali, probatur; si namque non implicaret vnio intellectus diuini cum intellectu creato per modum principij proximi, de facto fuisset vnitus intellectui animæ Christi, & voluntas diuina fuisset, etiam vnita de facto voluntati Christi humanæ per modum principij *quo* proximè operatiui; sed hoc est falsum: nullus enim Theologorum id docuit: ergo implicat talis vnio. Minor cum consequentia tenent. Sequela autem probatur; quia namq; non 109 *Denique probatur minor.*

implicita

implicat vnio diuinæ essentiæ cum humanitate, vt principium *quo* radicale, de facto fuit sic vnita in sententia, quam impugnemus: ergo si non implicat, quod intellectus, & voluntas diuina vniantur intellectui, & voluntati humanitatis Christi, vt principio proximo operandi, sic fuerunt de facto vnitæ.

110 *Respōdebis.* Respondebis, negando antecedens; nec sequitur, quod de facto vnitus fuerit intellectus diuinus cum intellectu creato humanitatis Christi, nec voluntas diuina cum illius voluntate, nec est eadem ratio, ac de vnione diuinitatis vt principium *quo* radicale, quæ de facto cum humanitate intercessit. Disparitas autem est; nam de facto fuerunt prædictæ potentiæ eleuatæ per qualitates creatas ad elicientiam visionis, & amoris beatifici, cum quo non stat simul, intellectu, & voluntate diuina eleuari; vnius enim operationis, non potest duplex principium proximum essentialiter distinctum simul concurrens constitui quæ ratio in eleuatione animæ Christi per diuinitatem, non militat; nam etsi per gratiam habitualem, & simul per diuinitatem fuerit eleuata ad radicandum dona supernaturalia; non tamen ratione vtriusque illa immediatè radicet, sed per gratiam immediatè, & per diuinitatem mediatè, quatenus media diuinitate radicetur gratia habitualis, & hac mediante, dona supernaturalia radicantur in anima Christi; non autem repugnat respectu eiusdem proprietatis duplex radix, vna mediata, & alia immediata, & primæ subordinata: sicut de facto à nobis duplex radix moralis, vna immediata, & alia mediata prædictorum donorum constituitur.

111 *Contra.* Sed contra: nam semel concessa possibilitate vnionis intellectus diuini cum intellectu creato, non est cur intellectus animæ Christi de facto eleuatus fuerit per qualitatem creatam, & non per intellectum diuinum; cum hæc sit maior perfectio, & consequenter adstruenda in anima Christi, nisi oppositum sit reuelatum: ergo admisso quod non implicet vnio intellectus diuini cum intellectu creato per modum principij *quo* proximi, asserendum est ita de facto euenisse, idemque de voluntate diuina respectu voluntatis Christi creatæ est dicendum; & consequenter si vtraque eleuatio, scilicet, per dona creata, & per increatas perfectiones, non potest simul concurrere, neganda est eleuatio facta per dona creata, & adstruenda eleuatio facta per dona increata.

112 *Respōdebis.* Dices; quod licet vtraque eleuatio sit possibilis de potentia absoluta, de facto asserendum est fuisse factam per qualitates creatas, & non per dona increata, eo quod circa ea, quæ de facto in humanitate Christi ceciderunt, discurrendum est iuxta modum connaturalem intra ordinem, gratiæ, nisi oppositum sit reuelatum; licet autem eleuatio per dona increata perfectior sit ea, quæ per dona creata fit; hæc tamen est respectu actuum supernaturalium connaturalis, & ab illis connaturaliter intra ordinem gratiæ exacta; & ideo asserendum est, intellectum, & voluntatem humanitatis Christi fuisse de facto eleuata ad elicientiam visionis, & amoris beatifici, per qualitates creatas, & non per intellectum, & voluntatem diuinam, & quibus eleuari potuerunt.

113 *Contra.* Sed contra; nam esto verum sit, visionem, & amorem beatificum connaturalius elici per qualitates creatas, vt eleuantes potentias, quam per intellectum, & voluntatem diuinam (quod tamen certum non est supposita non repugnantia eleuationis factæ perfectionibus diuinis) adhuc tamen non colligitur, fuisse factam prædictam eleuationem per qualitates creatas, si non implicat potentias creatas eleuari ad operandum per diuinas perfectiones: ergo admisso, quod huiusmodi eleuatio non implicet, asserendum est, ita de facto euenisse, & quod intellectus, & voluntas humanitatis Christi fuerunt de facto eleuatæ ad visionem, & amorem per diuinas perfectiones, non autem per qualitates creatas. Probatur antecedens; nam esto operationibus eliciendis connaturalior sit eleuatio facta per dona creata, diuinitati tamen vnitæ humanitati per modum radicis physicæ, connaturalior est radicatio intellectus, & voluntatis diuinæ, vt eleuantium intellectum, & voluntatem humanitatis, quam radicatio qualitatum supernaturalium, nempè, luminis, & charitatis; sed magis attendi debet connaturalitas debita radici increatæ, quam illa, quæ operationibus creatis debetur ergo supposita non implicatione vnionis perfectionum diuinarum cum potentijs animæ Christi, adstruenda est eleuatio intellectus, & voluntatis Christi facta perfectionibus increatis, & neganda illa, quæ fit per qualitates creatas, si vtraque simul intercedere non potest. Consequentia est bona: minor videtur certa; si namque vna ex illis connaturalibus est omittenda, non debet esse, quæ dignior, sed quæ minus digna est; dignior autem est connaturalitas radicis increatæ quam connaturalitas visionis, & dilectionis: ergo si vtraque non potest seruari, hæc secunda est omittenda, & prima, quæ est dignior seruanda. Maior autem probatur; nam cum radice increata vnita modo finito maiorem proportionem habent proprietates increatæ simili modo vnitæ, quam proprietates creatæ, sed quod magis proportionatum est cum radice, est illi magis connaturale: ergo diuinitati vnitæ humanitati per modum radicis physicæ, connaturalior est radicatio intellectus diuini, vt vniti cum intellectu Christi creato, & voluntatis diuinæ vt vnitæ voluntati humanitatis, quam radicatio qualitatum supernaturalium, eleuantium prædictas potentias.

Confirmatur, & vrgetur; nam semel concesso, posse intellectum diuinum seipso per modum formæ eleuare intellectum Christi creatum ad elicientiam visionis, necessario est asserendum, illum de facto eleuare ad prædictam elicientiam; sed hoc non conceduut Auctores, quos impugnamus: ergo tenentur asserere, prædictam eleuationem implicere. Minor cum consequentia tenet. Maiorem autem probo: nam forma sufficienti modo alicui subiecto vnita, necessario illi præstet effectum sibi possibilem in genere causæ formalis; sed intellectus diuinus est vnitus cum intellectu Christi creato modo sufficienti, vt ipsum eleuetur in actu primo ad operandum constituat, & ad elicientiam visionis: ergo si est de se potens huiusmodi effectum præstare in genere causæ formalis, necessario illum præstat de facto; & consequenter intellectus Christi creatus de facto eleuatur per intellectum diuinum ad elicientiam visionis, idemque de voluntate diuina est dicendum respectu voluntatis Christi creatæ. Maior cum consequentia tenet. Minor autem probatur; nam intellectus diuinus est vnitus mediate cum intellectu Christi creato, nempe, media subsistentia Verbi; sed vnio mediata est sufficiens ad eleuationem præstandam; vt constat in Deitate, quæ solum mediate cum humanitate vnita ipsam eleuat ad radicandum: ergo intellectus diuinus est de facto sufficienti modo vnitus cum intellectu Christi creato, vt ipsum eleuet ad operandum, & potentem proximè ad visionem eliciendam constituat. 114 *Confirmatur.*

Respondebis negando maiorem: ad probationem distinguendo maiorem, illamque concedendo si in subiecto sit expeditio ad effectum formæ recipiendum: negando autem si subiectum impeditum supponatur, qualiter in præsenti contingit; supponitur enim intellectus Christi eleuatus per lumen gloriæ creatum ad elicientiam visionis, cum quo non stat simul eleuari per intellectum diuinum ad illius elicientiam; ac proinde supponitur intellectus Christi impeditus ad simul recipiendam prædictam eleuationem ab intellectu Diuino, ideoque quamuis vnitus sit sufficienter cum intellectu Christi creato, vt illum eleuatum constituat, & de se sit ad eleuandum sufficiens; de facto tamen non eleuet propter impedimentum ex parte intellectus creati suppositum, vt ab intellectu diuino dictum effectum recipiat. 115 *Respōdebis.*

Si mihi argumenti in disputationibus publicis Salmanticæ occurrebatur. Est tamen insufficiens solutio, & reijcitur primo; impedimentum namque auferibile per aliquam formam, non potest illi obstare, vt vnitæ subiecto illi præstet effectum formalem, quem de se præstare potest; vnde quamuis peccatum mortale sit impedimentum ad effectum sanctificationis præstabilem à gratia habituali, quia tamen est impedimentum auferibile per gratiam, non potest peccatum mortale obstare, vt semel animæ vnita illi præstet sanctificationis effectum. Et similiter licet peccatum sit incompatibile cum Verbo, vt sanctificante humanitatem, non tamen impedire potest, vt Verbum semel humanitati vnitum illam infinite sanctificet, quia impedimentum peccati est per vnionem Verbi auferibile; aliàs posset peccatum simul cum vnione humanitatis ad Verbum in humanitatem existere, asserendo, humanitatem, tunc casus non sanctificari à Verbo, cui hypostaticè vnita supponitur, quia non est capax sanctificationis à Verbo ob impedimentum peccati, sed supposita incompatibilitate simultaneæ eleuationis per intellectum diuinum, & per lumen gloriæ creatum, impedimentum præstitum à lumine gloriæ est auferibile per intellectum diuinum sufficienti modo vnitum: ergo obstare nequaquam potest, vt intellectus diuinus sufficienti modo vnitus cum intellectu Christi creato, illum eleuatum constituat ad elicientiam visionis, idemque, & eadem ratione est dicendum de voluntate diuina respectu voluntatis Christi creatæ. 116 *Reijcitur primò.*

Secundo, & explicatur magis hoc ipsum; quia namque personalitas propria humanitatis, est auferibilis per diuinam personalitatem, non potest personalitas propria impedire, quod personalitas diuina humanitati vnita illam subsistentem, & personatam constituat, sed lumen gloriæ creatum est auferribile per intellectum diuinum vnitum intellectui Christi creato: ergo nequit ab ipso impediri, vt intellectum creatum eleuat ad visionem beatificam eliciendam, supposito, quod possit per modum formæ eleuationem præstare. 117 *Secundò.*

Quod amplius vrgetur; sequitur namque ex doctrina tradita solutionis posse defendi personalitatem propriam conseruati in humanitate Christi, & si illam subsistentem non reddat, 118 *Confirmatur 1.*

gee cum illa personam creatam constituat; consequens est falsum, & à nullo Theologorum admissum; omnes enim vt certum tuentur, fuisse humanitatem Christi per subsistentiam Verbi ad propriam personalitatem in se habendam impeditam: argo & tradita solutio. Probatur sequela; nam ea sola ratione excluditur ab humanitate Christi propria personalitas, quia fuit à personalitate Verbi præuenta, & ab illa impedita, sed si doctrina solutionis esset vera, potest consequenter ad illam defendi, fuisse personalitatem creatam impeditam per diuinam, non vt entitatiue humanitati vnita maneret, sed tantum vt ab illa sic vnita tribueretur humanitati proprius effectus formalis illam subsistentem, & personatam constituens; ergo ex doctrina solutionis traditæ, sequitur posse tute, & catholicè defendi perseuerantiam personalitatis propriæ in humanitate Christi. Maior cum consequentia tenet. Minor autem probatur; vt enim in solutione tradita asseritur, lumen gloriæ eleuans intellectum Christi creatum ad elicientiam visionis, impedit intellectum diuinum; non ab vnione cum intellectu creato, sed solum ne illi præstet effectum eleuationis, ipsumque potentem ad visionis elicientiam constituat: ergo stat vnam formam per alteram impediri ad tribuendum suum effectum formalem, quin ab illa impediatur ad vnionem cum subiecto; & consequenter potuit personalitas creata per diuinam impediri, vt humanitati tribueret proprium effectum formalem, non impedita per illam ad vnionem sui cum humanitate Christi.

119 *Cōfirmatur 2.* Confirmatur, & vrgetur secundo; nam supposita vnione intellectus diuini cum intellectu creato simul cum existentia luminis gloriæ in eodem intellectu, absque fundamento asseritur à lumine gloriæ impediri, vt præstet eleuationis effectum; sed solutio tradita prædictam vnionem supponit: ergo absque vllo fundamento negat eleuationem intellectus Christi creati præstitam ab intellectu diuino. Probatur maior; non enim est maior ratio, vt intellectus diuinus à lumine gloriæ impediatur ad eleuationem præstandam, vtriusque coexistentia supposita, quam vt lumen gloriæ impediatur ab intellectu diuino; imo fortiori ratio adest, vt secundum asseratur, eo quod intellectus diuinus lumen creatum excedit: ergo præsupposita vnione, intellectus diuini cum intellectu creato absque fundamento asseritur impediri à lumine gloriæ creato, vt intellectum animæ Christi eleuatum constituat ad elicientiam visionis.

120 *Cōfirmatur 3.* Denique vrgetur; non enim potest absque miraculo fieri (si forte factibile est) quod lumen gloriæ existat in intellectu, & quod illum non constituat eleuatum ad visionem, hoc est proxime potentem ad elicientiam illius: ergo pariter non potest sine miraculo fieri quod intellectus diuinus sufficienti modo vnitus cum intellectu creato, non præstet illi eleuationis effectum, supposito quod sit ad illum eleuandum sufficiens, sed miraculum hoc sine fundamento adstruitur, & multiplicatur in Mysterio Incarnationis: ergo dato, posse intellectum diuinum se ipso per modum formæ eleuare intellectum creatum ad elicientiam visionis, vt in doctrina solutionis supponitur, sine fundamento negatur, illum de facto eleuare.

§. VIII.

Argumentis contrariæ sententiæ occuritur.

121 *Arguitur primo testimonijs D.Thom.* CONTRA istam conclusionem arguit Granadus primo ex D. Thom. *supra qu.2. art.12.* illis verbis: *Gratia igitur Christi, siue vnionis, siue habitualis, non potest dici naturalis, quasi causata ex principijs humanæ naturæ in Christo, quamuis possit dici naturalis, quasi prouenians in naturam humanam Christi causante diuina natura ipsius. Dicitur autem naturalis vtraque gratia in Christo in quantum eam à natiuitate habuit.* Quam doctrinam probat D. Thom. in argumento sed contra ex Augustino *in Enchiridione cap.40.* vbi ait: *In humanæ naturæ susceptione fit quodammodo ipsa gratia illi homini naturalis, quæ nullum possit admittere peccatum:* ergo ex mente D. Thomæ, & Parentis Augustini, gratia habitualis consequitur naturalis dimanatione ad naturam diuinam in natura Christi humana. *Et q.6. art.6. in corpore*, vbi de gratia habituali loquens, sic habet. *Et effectus quidem consequens vnionem, secundum illud Ioannis 1. Vidimus gloriam eius, sicut vnigeniti à Patre, plenum gratiæ, & veritatis:* & explicans modum consecutionis *q.7. art.13. in corpore*, loquens de gratia habituali, residante in anima Christi, sic habet: *Vndè gratia habitualis Christi intelligitur, vt consequens hanc vnionem, sicut splendor Solem.* Et solutione ad secundum de eadem gratia loquens, sic ait: *Vndè gratia habitualis non intelligitur, vt præcedens vnionem, sed consequens eam, sicut quædam proprietas naturalis. Vndè, & Augustinus dicit in Enchiridione, quod gratia est quodammodo Christo homini naturalis.* Quam doctrinam tradiderat D. Thomas *in 3. sent. distinct.4. quæst.3. art.2. quæstiunc. prima in corpore*, illis verbis: *Gratia autem habitualis, potest etiam dici Christo naturalis dupliciter. Vno modo, quia admodum proprietatum naturalium se habet, quæ suum subiectum inseparabiliter consequuntur.: Alio modo, quia ex altera suarum naturarum causatur, scilicet, ex diuina natura, non autem ex humana;* sed splendor non liberè, sed necessario sequitur Solem, & proprietas naturalis alicuius naturæ naturaliter ad essentiam consequitur per dimanationem naturalem ab illa: ergo iuxta D. Thomam, & iuxta Augustinum, vt à D. Thoma intellectum, gratia habitualis necessario, & naturaliter à gratia vnionis dimanat.

122 *Primum testimonii oppositæ sententiæ non fauet.* Respondeo, primum testimonium nullatenus nostræ sententiæ aduersari, nec oppositæ fauere; solum enim docet D. Thomam posse gratiam habitualem dici Christo naturalem propter duo. Primo; quia in humanitate causatur à natura diuina, ex qua, & humana Christus componitur. Secundo; quia illam Christus à natiuitate habuit, ex quo non colligitur, dimanare necessario à diuina Christi natura; & quidem si D. Thomam sentiret ad diuinitatem humanitati vnitam, vel ad vnionem humanitatis cum Verbo, naturaliter consequi gratiam habitualem, vel ab aliquo istorum dimanatiuè procedere, absolutè, & non cum limitationibus asseruisset, gratiam habitualem esse Christo naturalem, non autem absolutè locutus, sed cum limitatione asserendo, *potest dici naturalis, quasi prouenians in naturam humanam Christi causante diuina natura ipsius;* ergo ideo, quia Angelicus Doctor sentit, non dimanatiuè ad gratiam vnionis consequi, sed libere à diuinitate in humanitate Christi causari.

123 *Alia testimonia nō vrgent.* Nec magis alia testimonia vrgent; solum enim intendit Angelicus Doctor, gratiam habitualem habere in Christo modum proprietatis naturalis, quoad aliquas conditiones, quæ proprietatibus naturalibus competunt, non vero, quod rationem proprietatis naturalis quoad omnia sortiatur: proprietas autem naturalis habet primo, concomitari naturam à primo formationis instanti, secundo inseparabiliter inhærere, tertio à principio intrinseco naturæ causari, quarto necessario, & dimanatiuè à tali principio procedere, & quia gratia habitualis in Christo, habet tres priores conditiones; fuit enim illi infusa à primo conceptionis instanti, quod Christo singulare non est, sed alijs sanctis communicatum, eique inseparabiliter insit; non enim potuit amitti; cum gratia semel data, solum per peccatum mortale amittatur, quod Christo repugnat: nec alicui puro homini conuenit, fuitque à diuinitate causata, quæ Christo intrinseca est; Christus enim ex diuina, & humana natura componitur, ideo ait D. Thomam gratiam habitualem in Christo consequi ad gratiam vnionis, vt proprietatem illius, habereque modum proprietatis naturalis, quia tamen non consequitur necessario ad diuinam Christi naturam, sed liberè, nec dimanatiuè à gratia vnionis procedit, sed infunditur per distinctam actionem ab illa, per quam humanitas fuit assumpta, ideo D. Thom. non docet, esse proprietatem Christi naturalem, quia ad hoc oportebat, quod à diuinitate Christo intrinseca, non liberè, sed necessario procederet, & ex vi eiusdem actionis, qua Christus formatus est, & humanitas assumpta.

124 *Quædam obiectio soluitur.* Nec obstat Diuum Thomam asserere, gratiam habitualem consequi ad gratiam vnionis, vt *splendor Solem:* nam similitudo tenet quoad tria iam explicat, nempè, coæuitatem, inseparabilitatem, & processum à principio Christo intrinsecum; non autem quoad modum necessario procedendi: vnde ex eo quod splendor naturaliter ad Solem sequatur, non licet colligere gratiam habitualem naturaliter consequi vnionem, & non libere à diuinitate causari. Et quidem negari non potest, gratiam habitualem Christi liberè absolute à diuinitate causari, esto asseratur, necessario consequi ex suppositione vnionis humanitatis cum Verbo; splendor autem necessario, necessitate absoluta sequitur Solem: ergo similitudo in nulla sententia potest esse adæquata, nec ad intentum D. Thom. saluandum, erat necessaria omnimoda similitudo; mens namque Diu. Thomæ erat testimonium Augustini asserentis: *Gratiam dici quodammodo Christo naturalem*, defendere, & explicare; ad saluandum autem gratiam fuisse Christo quodammodo naturalem, non est necessarium quod ab aliqua ex illius naturis necessario dimanet, vel quod ad aliquod prædicatum Christo intrinsecum naturaliter consequatur: nam si hoc haberet, non quodammodo, vt loquitur Augustinus, sed absolutè, & ore pleno, naturalis Christo diceretur. Vndè D. Thom. nunquam asseruit, gratiam habitualem esse Christo naturalem absolutè, nec docuit esse proprietatem naturalem absolutè, sed semper locutus est cum aliquibus limitationibus, dicendo potest dici naturalis, habet modum proprietatis naturalis, quasi à diuinitate procedens, & his similibus modis loquendi, fuit vsus aperte denotans, non in omnibus, sed solum quoad aliqua rationem

tionem proprietatis naturalis respectu Christi sortiri.

125 *Instabis.* Sed contra istam explicationem objicies; quia namque D. Tho. 1. 2. q. 110. art. 4. ad 1. docet, *quod sicut ab essentia animæ effluunt eius potentiæ, quæ sunt operum principia ita etiam ab ipsa gratia effluunt virtutes in potentias animæ, per quas potentiæ mouentur ad actus*, inferunt communiter discipuli Angelici Præceptoris, virtutes per se infusas residentes in potentijs esse proprietates physicas, & connaturales gratiæ habitualis dimanantes physicè ab illa; sed hæc illatio ex Doctrina D. Thom. esset nulla, si ad gratiam substantialem vnionis, non consequeretur gratia habitualis physicè dimanatiuè, vt proprietas naturalis illius: ergo asserendum est ita consequi. Probatur minor; nam locis in argumento adductis, docet D. Thomas gratiam habitualem consequi ad gratiam vnionis, *sicut splendor Solem, & sicut quadam proprietas naturalis*; & tamen hæc verba taliter interpretamur, vt similitudo non teneat in omnibus, sed solum in aliquibus conditionibus, & exinde saluamus gratiam habitualem, non esse proprietatem naturalem consecutam dimanatiuè ad gratiam substantialem vnionis: ergo pariter verba quibus D. Thom. docet: *Virtutes effluere in potentias à gratia habituali, sicut ab essentia animæ effluuntur naturales potentiæ*, poterunt eadem interpretatione explicari, quod, nempè, non dicant omnimodam similitudinem, sed aliquam tantum; & consequenter ex illis non sequitur illatione efficaci virtutes per se infusas, esse veras gratiæ proprietates physicè dimanantes ab illa, sicut potentiæ naturales dimanant physicè ab anima.

126 *Respondetur.* Respondeo, concessa maiori, negando minorem: ad probationem, admissa maiori, & concessa minori, nego consequentiam: ratio autem discriminis triplex est. Prima, quia de gratia habituali cum Christo comparata, loquitur, non absolutè, sed eum aliquibus additamentis, scilicet, asserendo, *potest dici, & quasi proueniens in naturam humanam Christi, &c.* vt constat ex primo testimonio in contrarium adducto, iuxta quod alia testimonia sunt accipienda, quomodo loquendi indicatur illius mentem non fuisse, docere esse in rigore proprietatem naturalem vnionis, sed aliquas conditiones proprietatis naturalis habere; ac proinde similitudinem cum splendore Solis in omnibus non tenere. Verba autem quibus docet, virtutes consequi ad gratiam habitualem, absoluta sunt, & sine vlla limitatione, vel addito diminuente, ideoque ex illis, rectè colligitur, Angelicum Doctorem sensisse, esse vere gratiæ proprietates ab illa physicè dimanantes. Secunda ratio discriminis est, nam mens D. Th. ex illius intento est venanda; intentum autem D. Thom. loquendo de gratia habituali Christi, erat verba Augustini asserentis: *gratiam fuisse Christo homini quodammodo naturalem*, saluare, ad quod verificandum necessarium non est, quod sit in rigore proprietas, sed sufficit, quod aliquas conditiones proprietatis naturalis sortiatur: mens autem D. Th. cum loquitur de virtutibus consequentibus gratiam habitualem, est saluare in illa rationem naturæ in ordine supernaturali, quæ ratio saluari non potest absque dimanatione physica virtutum ab ipsa. Tertia ratio discriminis est; nam mens D. Thom. non est ex vno solo testimonio accipienda, sed collatione facta cum alijs; docuerat autem D. Thom. 1. 2. *quæst.*

S. Tho. 110. *art.* 2. gratiam habitualem esse in ordine supernaturali naturam. Et *art.* 3. *solutione ad* 3. *argumentum, supponi virtutibus infusis, sicut earum principium, & radix*; quæ verba aperte denotant, Angelicum Doctorem sentire, gratiam habitualem esse principium, à quo virtutes per se infusæ dimanant; ac proinde cum *art.* 4. citato docet, effluere à gratia sicut ab essentia animæ effluunt potentiæ, non est, cur non cum proprietate accipiatur. Loquendo autem de gratia habituali humanitatis Christi, numquam D. Thom. docuit, vnionem substantialem esse illarum principium, & radicem, nec de vnione ista, quod in ordine supernaturali rationem naturæ sortiatur, & aliàs cum docet, gratiam esse Christo naturalem, loquitur cum limitationibus supra assignatis ideoque non cogimur dicere, Angelicum Doctorem sentire esse proprietatem naturalem Christi, nec ab vnione substantiali dimanare, sed solum, quod in aliquibus conditionibus cum proprietate naturali conueniat.

127 *Secundum argumentum.* Secundo arguit Granadus ex principio physico generali, quod, scilicet, proprietas rei debita, & pertinens ad eius quasi integritatem dimanat physicè ab illa; qua ratione primæ qualitates effluunt physicè ab elementis, & intellectus, & voluntas ab anima; sed gratia habitualis est proprietas connaturaliter debita vnioni hypostaticæ, & ad eius quasi integritatem, & complementum pertinens: ergo physicè ab illa dimanat. Consequentia cum maiori tenet. Minorem autem

Minor probatur primò. probat primo; quia id concedunt aduersarij. Secundo; nam vnio humanitatis cum Verbo est maximum donum supernaturale: ergo ab intrinseco petit, vt humanitas, quam perficit habeat etiam dona, quæ in alijs iustis inueniuntur, & illius

Secundò. perfectioni non derogant, qualis est habitualis gratia. Denique probat minorem; nam virtutes per se infusæ sunt proprietates connaturales gratiæ habitualis: quo circa ab ea physicè dimanare, docet communior Thomistarum sententia 1. 2. *quæst.* 110. *art.* 2. & 4. ergo gratia habitualis est proprietas connaturaliter debita vnioni hypostaticæ; & consequenter physicè dimanat ab illa. Probat consequentiam; non enim minus debetur gratia habitualis vnioni, quam virtutes gratiæ, nec minus, sed multo magis excedit vnio perfectionem gratiæ habitualis, quam gratia perfectionem virtutum: ergo si virtutes sunt proprietates connaturaliter debitæ gratiæ, ipsa gratia habitualis est proprietas connaturaliter debita vnioni hypostaticæ. *Tertiò.*

Huic argumento responderi potest primo, negando maiorem; nam species Angelis infusæ in primo creationis instanti, sunt proprietates naturales eorum in sententia probabili, quas tamen verius est, ab illis non dimanare. Et quidem proprium quarto modo est illud, *quod conuenit omni, soli, & semper*, vt à Logicis definitur; non autem videtur repugnans, quod alicui prædicato huiuscemodi conditiones conueniant respectu alicuius subiecti, & quod ab illius essentia non effluat, nec ad illud dimanatiuè physicè consequatur; ac proinde non repugnat dari aliquam proprietatem, non dimanantem physicè ab essentia subiecti, respectu cuius rationem proprietatis sortitur. 128 *Respóderi potest.*

Cæterum quidquid sit de proprio quarto modo, prout à Logicis accipitur, philosophicè tamen loquendo, omnis proprietas naturalis à subiecto, cuius est proprietas dimanat; fitque ex vi eiusdem actionis, qua subiectum extra causas producitur, primario terminata ad subiectum, secundarioque ad proprietates; vnde intellectus, & voluntas concreantur ex vi eiusdem actionis, qua primo anima creatur, & proprietates formæ, quæ fit per eductionem de potentia materiæ condocuntur ad formæ eductionem, & comproducuntur ad productionem compositi, cuius sunt proprietates. Et vt ex Philosopho circumfertur communiter, passio alicuius subiecti, quæ idem est, quod proprietas naturalis, in triplici genere causæ dependet ab illo, nempè, materialis, quia in illo recipitur, finalis, quia ad illud perficiendum, vt ad finem ordinatur, & in genere causæ efficientis, quia ab illo dimanat. Nec verum est, species Angelorum ab illis non dimanare, si semel conceditur rationem proprietatum naturalium sortiri, in quo inter Discipulos D. Thom. non modicum versatur dissidium; omnes tamen, quos viderim consentiunt, in eo quod si sunt proprietates naturales Angelorum dimanatiuè ab illis procedunt. 129 *Prædicta solutio deseritur.*

Vnde aliter est argumento facto occurrendum, concessa maiori, negando minorem; nego etiam quod ab Auctoribus nostræ sententiæ talis propositio admittatur: nam licet non desint, qui doceant, gratiam habitualem esse propriè Christo connaturalem, simul cum nostra sententia asserentes, non consequi dimanatiuè ad gratiam substantialem vnionis; nullus tamen, quem viderim, docuit esse proprietatem naturalem Christi, & non dimanare ab illo, nec ex eo quod dicti Auctores concedant, gratiam habitualem esse Christo connaturalem inferre licet Patri Granado, quod doceant, esse proprietatem Christi naturalem; omnes enim Theologi fatentur species, quibus Angeli intelligunt, esse illis connaturales; cum tamen plures constanter affirment, illorum proprietates non esse: & ratio est in promptu; vt enim docet D. Th. 1. 2. q. 6. ar. 5. ad 2. *Dicitur aliquid naturale dupliciter. Vno modo; quia est à natura, sicut à principio actiuo, sicut calefacere est naturale igni. Alio modo secundum principium passiuum, quia scilicet, est in natura inclinatio ad recipiendum actionem à principio extrinseco, sicut motus cæli dicitur esse naturalis*: ergo vt aliquid naturale, aut connaturale dicatur, sufficit conuenire ratione principij passiui ad illius receptionem inclinati, quamuis actiuè non dimanet ab illo; quod tamen ad rationem proprietatis exigitur; & consequenter ex eo quod Auctores aliqui nostræ sententiæ defendant gratiam esse Christo naturalem, non licet colligere, quod prædicti Auctores sentiant, esse proprietatem naturalem illius. 130 *Traditur vera solutio.* *Ad primā probationē minoris respondet.* S. Tho.

Ad secundam probationem minoris, concesso antecedenti, nego consequentiam; nam licet vnio donum perfectissimum sit, non tamen est natura in ordine supernaturali; sed modus quo humanitas Verbo vnitur; ideoque nequit ratione sui, per modum radicis exigere facultates in ordine supernaturali operatiuas, quæ exigentia solum potest naturæ competere. Et ex his ad vltimam probationem, concesso antecedenti, nego consequentiam: ad probationem, nego suppositum primæ partis antecedentis, quo asseritur non minus deberi gratiam vnioni, quam virtutes gratiæ; cum enim gratia non debeatur vnioni ob rationem assignatam, falsum est, quod in prædicta comparatione supponitur; etenim nō minus deberi supponi debitum, & affirmat debiti æqualitatem. Et concessa secunda antecedentis parte, nego consequentiam: quod enim virtutes, gratiæ habituali debeantur, & ratione illius 131 *Ad secūdam.* *Ad tertiā*

illius animæ habenti gratiam, non prouenit ex solo excessu perfectionis, quo gratia excedit virtutes, sed ex modo, quo excedit, scilicet, vt natura in ordine supernaturali, & quia naturæ in aliquo ordine debentur facultates proximæ operatiuæ illius ordinis, ideo gratiæ, quæ est formalis participatio naturæ diuinæ, debentur virtutes supernaturales dantes posse proximum supernaturaliter operatiuum; vnio autem etsi magis excedet gratiam habitualem, quam gratia virtutes, non tamen obtinet conceptum naturæ in ordine supernaturali; & ideo gratia non debetur vnioni, nec ratione illius humanitati Christi, non solum debito physico, de quo loquitur Pater Granadus, verum etiam nec debito morali, vt vidimus *Disput.* 2 t. vbi modum substantialem vnionis, non esse formam sanctificantem fusè monstrauimus.

132 *Instat Granadus primò.* Sed contra istam resolutionem instat Granadus primo; nam licet vnio sit modus, adhuc longè superet perfectionem gratiæ habitualis: ergo attribuenda est vnioni perfectio radicendi gratiam, & dona ipsam consequentia, esto alijs modis, nihil simile conueniat. *Secundò,* Secundo; nam etiam sunt alij modi, ex quibus aliquæ proprietates emanent; relatio enim prædicamentalis, qua modus ad alia entia refertur, est realiter à modo distincta, & ab illo physicè dimanet; *Vbi* etiam per quod modus vbicatur, physicè dimanat ab illo: ergo quemuis vnio humanitatis cum Verbo sit modus, potest gratia illi deberi, & ab illo dimanare. *Tertio,* Tertio; quod enim in alijs compositis, passiones non dimanent à modo, quo vniuntur extrema, inde prouenit, quia constant ex forma proportionata cum illorum affectionibus; & ideo à forma; & non ab vnione dimanant, sed compositum mirabile resultans ex Verbo, & humanitate, constet extremis, quæ non sunt proportioneta accidentibus supernaturalibus tali composito debitis, ideoque non possunt ab extremis dimanare: ergo est necessario asserendum, quod dimanent ab vnione, quamuis modus sit, & non entitas completa.

133 *Ad primã instantiã respond,* Hæc tamen nihil vrgent ad primam obiectionem; concesso antecedenti, nego consequentiam; licet namque vnio excedat perfectionem gratiæ, & hæc, facultates proximè operatiuas radicet, non sequitur vnionem radicare gratiam, sicut excessus vnionis præ gratia, non arguit in sententia Patris Granadi, quod si gratia sanctificat formaliter animam, vnio humanitatem Christi sanctificet, & excessus infinitus subsistentiæ increatæ præ gratia habituali, non infert, quod si gratia proprietates supernaturales radicat, etiam subsistentia increata sit prædictarum proprietatum radix. Et ratio est, quam sæpè assignauimus, quia nempè, radicare facultates operatiuas, est proprium naturæ. Imò in hac radicatione conceptus naturæ, prout à conceptu essentiæ distinguitur, est constitutus; ideoque licet vnio excedat perfectionem gratiæ, non sequitur, radicationem, quæ conuenit gratiæ, posse modo substantiali vnionis, qui natura non est conuenire, sicut in sententia Granadi, non conuenit subsistentiæ increatæ, quamuis infinitè gratiam excedat eo, quod conceptum naturæ subsistentia increata non obtinet.

134 *Ad secundam.* Et ex his ad secundam replicam constat solutio, prætermisso antecedenti, quod nempè, in entitate modali possint aliqua radicari, & ab illa dimanare, vt sunt *relatio prædicamentalis*, qua modus ad alia entia refertur, & *vbi* per quod modus vbicatur, hoc inquam prætermisso, nego consequentiam, qua infertur posse à modo substantiali vnionis dimanare gratiam habitualem, & dona ipsam consequentia; ratio autem habetur ex dictis, nempè, quia radicatio facultatum proximè operatiuarum, solum potest conuenire essentiæ conceptum naturæ obtinenti, cum per talem radicationem constituatur natura in ratione naturæ, & in illa consistet; vnde quidquid sit de radicatione, & dimanatione aliorum prædicatorum, an possint entitati modali conuenire, negandum est modo vnionis substantiali, quo humanitas Verbo vnitur, posse radicationem gratiæ competere, eo quod natura in ordine supernaturali non est, vt fatetur Granadus, & frequenter alij Theologi, qui modum substantialem vnionis realiter ab extremis distinctum in Mysterio Incarnationis admittunt.

135 *Ad tertiã.* Ad tertiam, nego causalem maioris; sed ideo in alijs compositis proprietates ipsis debitæ non radicantur in modo, quo vniuntur extrema; quia proprietates alicui composito debitæ, debentur ratione essentiæ, & naturæ, & ab illa dimanant, & quia modus, quo vniuntur extrema, non est ratio constituens essentiam, & naturam compositi, sed nexus extremorum, ex quibus essentia consurgit, ideo non in illo, sed in forma constitutiua compositi proprietates radicentur; vnde si compositum talis conditionis fuerit, vt extrema, ex quibus constat proportionata non sint cum aliquibus affectionibus, huiusmodi affectiones non poterunt tali deberi composito; & quia compositum hoc mirabile ex Verbo, & humanitate resultans, talis conditionis est, quod extrema, ex quibus constat, non sunt proportionata cum accidentibus supernaturalibus; fit consequens, quod talia accidentia huic composito non debeantur debito physico; non enim ratione Verbi, nec ratione humanitatis, vt fatetur Granadus; non denique ratione modi vnionis, vt manet à Nobis probatum; vnde minor obiectionis factæ, falsum supponit, pro eo quod in illa asseritur extrema, ex quibus Christus componitur, non esse proportionata accidentibus supernaturalibus tali composito debitis; nam licet verum sit prædicta extrema non esse proportionata accidentibus supernaturalibus; falsum tamen est, huiusmodi accidentia physicè deberi composito, ideoque ex eo quod ratione extremorum non sint debita composito, non infertur deberi ratione vnionis, eo quod hæc consequentia ex supposito falso procedit.

Sed instabit aliquis primo; nam omni composito, quod est vnum per se debentur aliquæ proprietates; sed ex humanitate, & Verbo resultet hoc admirabile compositum, quod est vnum vnitate per se: ergo huic composito aliquæ proprietates debentur; at non aliæ, quam accidentia supernaturalia: ergo hæc accidentia debentur composito resultanti ex humanitate, & Verbo; cumque non debeantur ratione humanitatis, nec ratione Verbi, debentur ratione vnionis, vt Granadus inferebat. 136 *Instabis primò.*

Secundo; nam omnia, quæ soluentes argumenta docuimus, fundantur in eo quod vnio, qua humanitas fuit vnita, non obtinet rationem naturæ in ordine supernaturali, ideoque radicare non potest facultates in prædicto ordine proximè, aut radicaliter operatiuas; sed nulla adest vrgens ratio, cur in prædicta vnione præter conceptum nexus, & vinculi, quo nectuntur extrema, non inueniatur, etiam conceptus naturæ ordinis supernaturalis: ergo argumentorum solutio solidæ rationi non nititur; & consequenter est nulla. *Secundò.*

Respondeo ad primam instantiam, concessis maiori, & minori, & prima consequentia, negando minorem subsumptam; nam huic admirabili composito debentur proprietates vtriusque naturæ, ex quibus admirabili, & ineffabili compositione coalescit, vnde ratione naturæ humanæ est proximè intellectiuum, & volitiuum, eique omnes proprietates hominis in summo perfectionis gradu conueniunt, & ratione Deitatis competunt, quæ Dei sunt propria, vt omnipotentia, æternitas, summa bonitas, & sapientia; præter istas autem proprietates nullæ aliæ huic composito conueniunt, nec possunt; cum enim sit vnum per se, non perseitate vnius naturæ, sed perseitate vnius personæ in duplici subsistentis natura inconfusa, & impermixta manente, & proprietates consequantur naturam; consequens fit, quod præter vtriusque naturæ proprietates non reperiantur aliæ in hoc admirabili composito: quæ doctrina potissimè vera est in proprietatibus operatiuis, qualis est gratia habitualis; nam istas proprietates conuenire ratione solius naturæ, certissimum est; & consequenter nec vnitatem, nec multiplicationem recipiunt, nisi iuxta vnitatem, vel multiplicationem naturæ; vnde quia in tribus personis diuinis sola vna essentia reperitur, quamuis personæ sint tres, non dantur tres omnipotentiæ, sed vna; nec tres intellectus, sed vnus, & sic de alijs proprietatibus pertinentibus ad lineam operatiuam: sicut ergo in mysterio Trinitatis, qui est vna tantum essentia, non multiplicantur in personis huiusmodi proprietates: ita in mysterio Incarnationis, quia non est vna, sed duplex natura, non datur in composito ex illis aliqua vna proprietas, sed solum illi conueniunt proprietates vtriusque naturæ. 137 *Ad primã instantiã respond.*

Ad secundam respondetur, doctrinam à nobis traditam supponere, quod Auctor contrariæ sententiæ docet, & communiter docetur à Theologis, quod nempè, vnio humanitatis non est in ordine supernaturali natura, sed solum nexus, & vinculum extremorum, ex quibus Christus componitur, vndè necessarium non fuit, istius veritatis rationem inuestigare. Concessa tamen maiori, nego minorem; quod enim vnio prædicta non sit in ordine supernaturali natura, constat primo, quia sic docent quotquot modum vnionis realiter ab extremis distinctum in mysterio Incarnationis agnoscunt. Secundo à paritate modi, quo vnitur gratia habitualis subiecto, & anima vnitur corpori, qui modi in proprio ordine non obtinent rationem naturæ; & consequenter idem asserendum est de modo vnionis humanitatis cum Verbo. Præterea, quia aliàs superflueret gratia habitualis in Christo; cum ratione prædicti modi possent radicari virtutes supernaturales in illius humanitate, & omnino connaturaliter in proprias operationes exire. Ac denique; nam si est in ordine supernaturali natura, non est entitas incompleta, & modalis, sed entitas realis completa: ac proinde non se ipso humanitati vniretur, sed ratione modi distincti, sicut omnes, qui in compositis modos illos realiter ab extremis distinctos constituunt, consequenter asserunt, gratiam habitualem, & alia accidentia, quæ possunt extra 138 *Ad secundam.* *Vnionem hypostaticam non esse in ordine supernaturali naturam probatur.*

subie-

subiectum existere, non se ipsis, sed media entitate modali realiter ab ipsis distincta, vniri proprijs subiectis: ex quo vlterius sequeretur humanitatem, non per istam entitatem conceptum naturæ in ordine supernaturali obtinentem, sed per aliam entitatem modalem cum Diuino Verbo vniri; vnitur enim cum Diuino Verbo humanitas per eandem formalitatem, per quam modus, quo Verbo coniungitur ipsi humanitati vnitur, sicut anima rationalis vnitur materiæ, per eandem entitatem, per quam ipsi vnitur modus, quo anima vnitur materiæ. Vt ergo hæc inconuenientia vitentur, necessario est cum communi sententia asserendum, modum vnionis humanitatis cum Verbo, non esse in ordine supernaturali naturam, quæ doctrina in argumentorum solutione à Nobis supponitur.

139 *Vltimo arguitur.* Denique arguitur in fauorem secundi modi dicendi. Potuit enim diuinitas humanitati vniri per modum principij *quo* radicaliter operatiui; & consequenter per modum principij *quo* radicalis gratiæ, & donorum ipsam consequentium, & aliàs sic vniri, respectat ad dignitatem humanitatis: ergo asserendum est, sic de facto fuisse vnitam; ac per consequens gratiam habitualem dimanare ab humanitate, non ratione sui, sed ratione diuinitatis. Antecedens pro secunda parte constat: pro prima autem probatur; stat enim diuinitatem vniri humanitati per modum principij *quo* radicalis, absque eo quod vniatur per modum formæ physicæ, illam physicè informando; sed ex eo à Nobis probatur repugnantia vnionis per modum principij *quo* radicalis, quia huiusmodi vnio physicam informationem requirit: ergo in prædicta vnione nulla repugnantia inuenitur. Minor cum consequentia tenet. Maior autem probatur; vt enim docet D. Thom. 1. *par. quæst.* 12. *artic.* 2. diuina essentia vnitur mentibus beatorum, vt species in ordine ad visionem beatificam; & consequenter vt principium *quo* effectiuum visionis; sic enim omnem speciem ad intellectionem concurrere, tenet frequentior, veriorque Thomistarum sententia, & tamen non informat physicè mentes beatorum, nec physicè illorum intellectus informat: ergo stat vnio diuinitatis vt principium *quo* proximum operandi absque physica informatione; & consequenter poterit vniri vt principium *quo* radicale, quin vt forma physica vniatur. *S. Thom.*

140 *Respondetur.* Respondeo, negando antecedens; vt enim ex D. Tho. vidimus, principium quo aliquid operatur, debet illi vt forma physica vniri, quod diuinitati repugnat: ad antecedentis probationem, nego maiorem: ad illius probationem dicatur, ex vnione diuinæ essentiæ per modum speciei cum intellectu beati, non posse conuinci possibilitatem vnionis cum eodem intellectu per modum principij *quo* proximi, nec cum anima per modum principij *quo* radicalis; vt enim expressè à D. Thom. docetur, potest diuina essentia vniri per modum speciei, & non potest, vt forma physica vniri; principium autem *quo* debet physicè informare, vt vidimus ex eodem D. Thom. Disparitas autem est; nam in sententia asserente speciem efficienter ad intellectionem concurrere, non concurrit, vt principium *quo* se tenens ex parte intellectus, sed vt ex parte obiecti se tenens, nec eleuat intellectum ad elicientiam visionis, sed virtutem operatiuam in intellectu supponens, ex parte obiecti, simul cum intellectu ad illius elicientiam concurrit; cum enim notitia ab intellectu, & obiecto causetur, concurrunt ad illam intellectus, & obiectum, vt duo agentia partialia, non partialitate effectus, sed partialitate causæ, vnde species non dat vires intellectiui, sed ex parte obiecti se tenet, nec est intellectiui principium *quo* eleuatiuum, sed tantum terminatiuum; ideoque potest diuina essentia, vt species cum beatorum intellectibus ad beatificam visionem concurrere, absque eo quod illis, vt forma physica vniatur; ex hoc tamen non infertur, posse per modum principij *quo* eleuantis intellectum, vel animam absque informatione physica vniri; cum enim principium *quo* eleuatiuum, sit subiecto à se eleuato, ratio præcontinendi operationem, debet ei vniri, vt ratio essendi in aliquo esse essentiæ; conceptus enim naturæ, conceptum essentiæ supponit. Et ex his ad probationem maioris, concesso diuinam essentiam, vt speciem mentibus beatorum vniri, distinguo secundam partem maioris: vnitur vt principium *quo* operatiuum se tenens ex parte obiecti, & determinans intellectum, concedo maiorem: vt principium *quo* eleuans intellectum beati, & dans illi vires ad elicientiam visionis, nego maiorem: & concessa minori, distinguo primum consequens per eandem distinctionem, & nego secundam consequentiam ob rationem discriminis assignatam. Sed de his alibi plura.

§. IX.

Duplex difficultas ex dictis emergens resoluitur.

141 *Explicatur difficultas.* CONSTAT ex dictis in discursu disputationis, gratiam habitualem, non esse in rigore proprietatem aut propriam passionem Christi; nam proprietas in rigore talis, à subiecto, cuius est proprietas physica dimanatione, consequitur in vi eiusdem actionis, qua producitur, vel formatur subiectum; gratia autem habitualis non sic comparatur ad Christum, sed noua, & distincta actione ab illa, qua Christus conceptus fuit, libere à tota Trinitate in humanitate processit; & consequenter non est Christi proprietas, in rigore de proprietate loquendo. Quia tamen sunt plura accidentia, quæ licet propriæ passiones alicuius subiecti non sint; sunt tamen illi connaturalia, illudque, vt subiectum sibi connaturale respiciunt: restat duplex difficultas breuiter enodanda. Prima, an gratia habitualis sit propriè Christo connaturalis; Secunda, an Christus, vt homo, vel humanitas Verbo hypostaticè vnita sit subiectum connaturale gratiæ?

142 *Sententia affirmatiua refertur. Vincent.* Ad vtramque istam difficultatem affirmatiuè respondet Vincentius *relect. de Gratia Christi quæst.* 2. *artic.* 2. *conclusione* 1. & 4. *pag.* 161. & 172. in hoc sensu explicat D. Thom. asserens de connaturalitate loquendo, esse ab vniuersis ferè Theologis receptissimam sententiam. Vincentio subscripsit Cochetius *l.* 3 *de subiecto gratiæ disp* 6. *cap.* 2. 4. & 5. asserens *cap.* 2. *citato*, esse communem Theologorum sententiam expressè traditam ab Angelico Doctore, & pro illa referens Magistrum Cano *lib.* 12. *de locis Theologicis cap.* 14 Mag. Soto *in* 4. *dist.* 19. *q.* 1. *ar.* 2. & plures alios Auctores, asserentes, gratiam fuisse naturalem Christo, cæterum nisi explicent se loqui de propria connaturalitate absque firmo fundamento pro hac sententia referuntur; quod enim aliquo modo naturalis Christo sit, illique connaturalis, nullus, quem viderim, negat, vnde solum disputamus loquutionis proprietatem. *Cochet. M. Can. M. Soto.*

143 *Prima conclusio.* SIT PRIMA CONCLVSIO. *Gratia habitualis non est supernaturalis Christo, nec illius humanitati, prout Verbo hypostaticè vnita; benè tamen humanitati Christi accepta secundum se.* Hanc concedimus Vincentio, & in hoc sensu potest dici, gratia Christo naturalis, idest, non supernaturalis. Et quidem vltima pars conclusionis à nullo potest negari; etenim humanitas Christi accepta secundum se, est eiusdem rationis cum nostra, estque natura ordinis naturalis; sed de ratione entis supernaturalis est, esse supra omnem naturam, & supra omnis naturæ exigentiam: ergo gratia habitualis, quæ est ordinis supernaturalis, est supra humanitatem Christi acceptam secundum se. Et quidem humanitas Christi Domini accepta secundum se, nullam exigentiam habet, quam in puro homine habere non possit; sed in puro homine existens, non exigeret gratiam habitualem: ergo secundum se accepta, quantumuis sit Verbo vnita, gratiam habitualem non exigit; & consequenter hæc est supra naturam illius acceptæ secundum se. *Vltima pars probatur.*

144 *Prima pars conclusionis probatur.* Prima pars illius conclusionis probatur; nam ens supernaturale est supra vires illius, respectu cuius supernaturale dicitur; sed gratia habitualis supra vires Christi non est: ergo respectu Christi non est supernaturalis. Consequentia cum maiori tenet. Minor autem probatur; Christus namque duplici constat natura, humana, nempè, & diuina, & ex vtraque componitur, vt constat ex dictis *supra Disp.* 10. § 3. sed quamuis gratia sit supra naturam humanam, non tamen est supra vires naturæ diuinæ, à qua in humanitate Christi causatur: ergo supra vires, aut virtutem Christi non est; & consequenter non est supernaturalis Christo. Explicatur, & vrgetur; id quod ab intrinseco conuenit, non est supernaturale ei, cui ab intrinseco conuenit; sed gratia conuenit Christo ab intrinseco, nempè, à diuinitate, quæ conuenit Christo intrinsecè; cum per illam constituatur simul cum humanitate: ergo Christo supernaturalis non est. Confirmatur, & vrgetur secundo; cui namque diuinitas ipsa, quæ est omnis supernaturalitatis principium, supernaturalis non est, non potest habitualis gratia supernaturalis esse: sed Christo non est supernaturalis diuinitas; cum sit vna ex naturis, ex quibus Christus componitur; & consequenter supra naturam Christi esse nequeat, nisi sit supra se ipsam, quod implicat; vnde, vt Apostolus ait *ad Philip.* 2. *Non rapinam arbitratus est, esse se æqualem Deo*, ergo gratia esse nequit Christo supernaturalis. *Confirmatur 1. Confirmatur 2. Ad Philip. 2.*

145 *Opponas 1. S. Aug.* Si opponas primo, quod solum, quodammodo est alicui naturale, est eidem supernaturale simpliciter; sed iuxta Augustinum *in Enchiridione c.* 4. *tom.* 3. *Gratia est quodammodo Christo homini naturalis*: quibus verbis manifestè indicatur solum quodammodo, & secundum quid, esse illi naturalem; aliàs non diminutiuè, sed absolutè affirmaret esse naturalem Christo;

ergo iuxta Auguſtinum gratia eſt Chriſto, vel reſpectu Chriſti ſupernaturalis ſimpliciter.

146 *Reſpondetur.* Reſpondeo, diſtinguendo conſequens: Chriſto, vt homini, concedo conſequentiam: Chriſto abſolutè, nego conſequentiam: & hoc eſt, quod noſtra concluſio docet, nempè, Chriſto ſupernaturalem non eſſe, ſed naturalem, ſumpto *naturali* contrapoſitiuè ad ſupernaturale, cum quo optimè Auguſtini doctrina componitur, qua docet, eſſe quodammodo Chriſto homini naturalem, & non abſolutè; nam *Chriſtus homo* determinat vnam naturam, cui ſolum ſecundum quid eſt gratia naturalis, ſcilicet, naturam humanam; *Chriſtus* verò abſolutè duas naturas de formali ſignificat, humanam, nempè, & diuinam: & ideò quod illi ab intrinſeco conuenit ratione naturæ diuinæ abſolutè reſpectu Chriſti, dicitur naturale, & ſimpliciter, non ſupernaturale.

147 *Replicabis, & opponis 2.* Sed hinc oppones ſecundo, quæ eſſentialia ſunt humanitati, abſolutè de Chriſto enunciantur; ſed eſſentiale eſt humanitati, quod gratia ſit illi ſupernaturalis: ergo Chriſto eſt eſſentiale, quod ſupernaturalis ſit illi gratia; & conſequenter abſolutè eſt enunciandum, gratiam eſſe Chriſto ſupernaturalem.

148 *Reſpondetur.* Reſpondeo, humanitati eſſe eſſentiale, quod ipſi ſupernaturalis ſit gratia; non autem eſt humanitati eſſentiale, quod compoſito ex ipſa ſupernaturalis ſit gratia; ex quo ſolum ſequitur Chriſto eſſentiale eſſe, quod gratia, illius humanitati ſupernaturalis ſit, non autem quod ipſi Chriſto ſit ſupernaturalis, ſicut eſſentialiter conuenit humanitati, quod ſit ens limitatum, & finitum; non autem eſt ipſi eſſentiale, quod perſona ex ipſa compoſita, limitata ſit abſolutè, ſed ſolum quod ſit finitæ, & limitatæ naturæ.

149 *Inſtabis.* Sed dices; Chriſto ratione humanitatis eſt ſupernaturalis gratia, & ratione diuinitatis eſt naturalis: ergo non eſt dicenda abſolutè naturalis, ſed ſupernaturalis, vel vtrumque debet abſolutè de Chriſto ſub nomine *Chriſti* enunciari; non enim videtur aſſignabilis ratio, cur ſupernaturalitas gratiæ conueniens Chriſto ratione humanitatis, non enuncietur abſolutè de Chriſto, & abſolutè de illo prædicetur, eſſe ipſi gratiam naturalem, quia conuenit ab intrinſeco ratione diuinitatis; cum vtramque naturam de formali nomen *Chriſtus* importet.

150 *Reſpondetur.* Reſpondeo, negando conſequentiam: diſparitas autem eſt; nam ſupernaturale dicit negationem debiti, & conuenientiæ ab intrinſeco; vndè vt abſolutè de Chriſto ſub hoc nomine enuncietur, eſt neceſſarium, quod ratione nullius naturæ, ex quibus Chriſtus componitur, illi debeatur, vel conueniat ab intrinſeco, & quia conuenit Chriſto ab intrinſeco ratione diuinitatis, quæ eſt vna ex naturis, quas importat de formali; fit conſequens, vt loquendo de Chriſto, vt hoc nomine ſignificatur, non debeat gratia dici abſolutè ſupernaturalis, ſed naturalis, quamuis ratione alterius naturæ, nec debita ſit, nec ab intrinſeco Chriſto conueniens: naturale autem dicitur per conuenientiam ſubiecto ab intrinſeco, & quia Chriſto ex duplici natura compoſito conuenit gratia ab intrinſeco ratione vnius naturæ; fit conſequens, vt quamuis ratione alterius naturæ, non conueniat ipſi ab intrinſeco, naturalis Chriſto dicatur; vt ſignificato hoc nomine vtramque naturam importante de formali.

151 *Secunda pars concluſionis probatur.* Secunda pars noſtræ concluſionis probatur; nam de ratione entis ſupernaturalis eſt, quod ſubiecto reſpectu cuius ſupernaturale dicitur, nec phyſicè, nec moraliter debeatur, ſed illius exigentiam phyſicam, & moralem excedat; vnde omnes Theologi conſtanter affirmant, non poſſe gratiam cadere ſub merito operum naturalium; eo quod meritum facit debitum moraliter præmium; gratia autem non poteſt, etiam moraliter deberi naturæ: ſed gratia habitualis eſt moraliter debita humanitati Verbo hypoſtaticè vnitæ ratione vnionis ad Verbum, vel vt melius dicam, ratione Verbi, & ratione diuinitatis, cui vnitur, & à qua ſanctificatur, vt conſtat ex dictis *Diſp.* 21. & ex communi Theologorum ſententia aſſerente, ſanctificari humanitatem Chriſti formaliter, ſanctitate ſubſtantiali increata: ergo reſpectu humanitatis vt Verbo hypoſtaticè vnitæ, ſupernaturalis non eſt.

152 *Confirmatur.* Quod amplius vrgetur: nam licet viſio beata ſit ſupernaturalis intellectui ſecundum ſe; intellectui tamen, vt lumine gloriæ illuſtrato ſupernaturalis non eſt, quia intellectui, vt ſic illuſtrato debetur ratione luminis, & licet virtutes infuſæ ſupernaturales ſint animæ; illi tamen, vt gratia habituali exornatæ ſupernaturales non ſunt, quia illi ratione gratiæ debentur; ſed humanitati, vt vnitæ debetur gratia habitualis ratione diuinitatis, cui vnitur, & à qua ſanctificatur: ergo reſpectu humanitatis, vt Verbo hypoſtaticè vnitæ ſupernaturalis non eſt. Patet conſequentia; quod enim vnum debitum phyſicum ſit, & aliud morale vim conſequentiæ non tollit; cum vtrumque debitum ſupernaturalitati opponatur, comparatione ſubiecti reſpectu cuius aliquid dicitur, & eſt ſupernaturale. Nec ſequitur aliquid humanitati concedi, quod illius eſſentiæ opponatur, vel eſſentiæ gratiæ habitualis; nam de eſſentia humanitatis ſolum eſt, quod illi ratione ſui non poſſit gratia deberi, non autem quod ei ratione alicuius ſibi ſupernaturalis poſſit debita conſtitui, & ſimiliter de eſſentia gratiæ non eſt, quod non poſſit deberi naturæ ratione alicuius formæ illi ſupernaturalis, ſed ſolum quod non poſſit deberi naturæ ratione ſui.

153 *Secunda concluſio.* SECVNDA CONCLVSIO. *Gratia habitualis eſt aliquo modo connaturalis humanitati, & Chriſto; non tamen eſt illis connaturalis ſimpliciter, niſi ad ſummum virtualiter, & conditionaliter.* Ita expreſsè Caiet. *ſupra q.2. art.12.* Prima pars concluſionis probatur primo; nam id, quod natiuitatem, aut formationem alicuius concomitatur, poteſt dici ipſi connaturale, vt docet D. Th. *ſupr. q.2. art.12.* & probat ex Paulo *ad Epheſios 2.* illis verbis: *Eramus natura filij iræ*, vbi Paulus peccatum originale ratione cuius poſteri Adami filij iræ conſtituuntur, à natura conuenire docet: ac proinde eſſe connaturale, quia nempè, illis conuenit ab initio ſuæ formationis; ſed gratia habitualis conuenit humanitati Chriſti à primo ſuæ formationis inſtanti: ergo eſt aliquo modo illi connaturalis. *Prima pars probatur I. Caiet. S.Thom. Ad Epheſios 2.*

Secundò. Secundo probatur; quod enim inſeparabiliter conuenit, aliquo modo dicitur connaturaliter conuenire; cum habeat aliquam conditionem accidentis connaturalis, nempè, inſeparabiliter conuenire ſubiecto, ſed gratia habitualis conuenit humanitati Chriſti inſeparabiliter; gratia namque ſemel data non amittitur, niſi per peccatum, quod humanitati Chriſti repugnat: ergo poteſt dici connaturalis aliquo modo humanitati. Qua ratione vſus eſt D. Th. *in 3. diſt.4. q.3. ar 2. quæſtiunc.1* illis verbis: *Gratia autem habitualis dicitur gratia ratione humanæ naturæ, naturalis ratione diuinæ, vel ratione humanæ naturæ, in quantum inſeparabiliter conuenit*, vbi, vt clare conſtat, D. Th. docet, gratiam habitualem dici naturalem humanitati, quia ipſi inſeparabiliter ineſt.

154 *Secunda pars probatur.* Quòd autem etiam ſit Chriſto aliquo modo connaturalis docuit D. Th. *in hac 3.p. ſup. q.2. art. 12. & quæſtiunc. proximè citata in corpore*, illis verbis: *Gratia vero habitualis poteſt etiam dici Chriſto naturalis dupliciter. Vno modo, quia admodum proprietatum naturalium ſe habet, quæ ſuum ſubiectum inſeparabiliter conſequuntur. Alio modo, quia ex altera ſuarum naturarum cauſatur, ſcilicet, ex diuina natura, non autem ex humana.* Et probatur ratione; quod enim inſeparabiliter, & à principio intrinſeco conuenit, poteſt dici aliquo modo naturale, cum duas conditiones habeat naturalis proprietatis, quæ inſeparabiliter, & ab intrinſeco proprio conuenit ſubiecto; ſed gratia habitualis conuenit inſeparabiliter Chriſto, vt de humanitate monſtrauimus, & conuenit illi ab intrinſeco, nempè, ratione naturæ diuinæ, quæ Chriſto eſſentialis eſt; non autem humanitati: ergo eſt aliquo modo Chriſto naturalis. Ex quibus habetur reſpectu humanitatis dici naturalem dupliciter, nempe, quia ab initio formationis, & inſeparabiliter conuenit illi, reſpectu autem Chriſti tripliciter, ſcilicet, ob has conditiones; & inſuper, quia conuenit illi ratione naturæ diuinæ, ex qua Chriſtus conſtituitur; & conſequenter conuenit ipſi ab intrinſeco, id eſt, ratione principij intrinſeci in quo magis ad rationem proprietatis accedit, & ita eſt ipſi proprium, vt nulli ſanctorum conueniat; nam licet aliquibus à natiuitate gratia habitualis infuſa fuerit; principium tamen gratiæ, nempe, diuinitas nulli illorum eſt intrinſecum, & etiam diſcriminantur; nulli enim ſanctorum data eſt inſeparabiliter gratia, etſi in pluribus conſeruata ſemper fuerit; omnes enim potuerunt illam per peccatum amittere.

155 *Tertia pars concluſionis probatur.* Quod autem gratia habitualis non ſit Chriſto connaturalis ſimpliciter, probatur ratione Caietani *ſupra q.2. art.12.* nam licet conueniat Chriſto ab intrinſeco, nempe, à diuinitate gratiam in humanitate cauſante, qua ratione dicitur Chriſto naturalis; non tamen illi conuenit ratione diuinitatis, vt illam naturaliter cauſantis, ſed libere; ſed vt eſſet connaturalis ſimpliciter, oportebat, quod non ſolum à diuinitate Chriſto intrinſeca procederet, ſed quod ab illa procederet naturaliter, & neceſſario: ergo non eſt Chriſto connaturalis ſimpliciter; & ideo, inquit Caietanus, D. Thom. cum gratiæ connaturalitatem explicauit, non abſolutè illam naturalem dixit, ſed cum quibuſdam limitationibus, aſſerendo *poteſt dici naturalis, quaſi proueniens, &c.* quibus aperte indicauit, gratiæ per ordinem ad Chriſtum competere, quod ſit illi connaturalis, non ſimpliciter, & abſolutè, ſed quodammodo, & ſecundum quid.

156 *Reſpondebis.* Reſpondebis, rationem Caietani inſtari in ſpeciebus impreſſis, quæ ſunt Angelis connaturales, & tamen libere cauſantur à Deo, & in motu circulari, qui cœlo eſt connaturalis, & libere à Deo cauſatur: ergo ex eo quod gratia libere à diuinitate in humanitate cauſetur, minus bene probat Caietanus non eſſe Chriſto ſimpliciter connaturalem.

Sed contra. Hęc tamen reſponſio ex non penetrata mente Caietani procedit. Mens enim Caietani fuit probare gratiam, etſi Chriſto ab

ab intrinseco conueniat, & ob id possit dici aliquo modo Christo naturalis, non tamen dicendam esse ex hoc capite naturalem simpliciter, qui ad hoc præter procedere ab intrinseco, exigitur modus procedendi, scilicet, necessario, & naturaliter, quod gratiæ Christi non conuenit; non enim procedit necessario, & naturaliter à diuinitate: non autem fuit mens Caietani probare hac ratione, quod ex alijs capitibus naturalis Christo non sit, sed hoc Caietanus supposuit; cum enim humanitati ratione sui, naturalis esse non possit, solum poterat esse Christo naturalis ratione diuinitatis, quæ Christo intrinseca est, & ab illa gratia in humanitate causatur; hoc autem Caietanus exclusit, & sua ratione monstrauit: ergo instantia de speciebus Angelicis, & motu circulari cœlorum, nullatenus Caietani rationem infirmat, sed in suo robore illam relinquit.

157 *Secundo probatur.* Secundo probatur; vt enim docet D. Tho. 1. 2. q. 6. art. 5. ad 2. *Dupliciter aliquid dicitur naturale. Vno modo, quia est à natura, sicut à principio actiuo, sicut calefacere est naturale igni. Alio modo secundum principium passiuum, quia, scilicet, est in natura inclinatio ad recipiendum actionem à principio extrinseco; sicut motus cœli dicitur esse naturalis propter aptitudinem naturalem cœlesti corporis ad talem motum, licet mouens sit voluntarium*; sed gratia habitualis nullo ex his modis potest esse naturalis, vel connaturalis Christo: ergo non est Christo connaturalis simpliciter. Minor, in qua sola est difficultas, probatur; non est Christo connaturalis ratione principij actiui, nec ratione principij passiui: ergo nullo ex prædictis modis est illi connaturalis. Antecedens pro prima parte constat; in Christo namque duæ reperiuntur naturæ, humana, nempè, & diuina; sed humanitas vim actiuam in gratiam habitualem non habet, sed passiuè solum comparatur ad illam; diuinitas autem, etsi actiuè gratiam habitualem non teneat, non tamen illam continet, vt principium actiuum naturale, sed vt voluntarium, & liberum; libere namque tam in humanitate, quam in alijs iustis causatur à Deo: ergo non est Christo naturalis, vel connaturalis simpliciter ratione principij actiui, vt enim Caietanus notauit, & ab omnibus debet concedi, ad naturalitatem simpliciter ratione principij actiui, non sufficit, quod principium sit intrinsecum, sed insuper est necessarium, quod ab illo non libere, sed necessario, & naturaliter procedat id, quod naturale dicitur ratione illius. Et eodem discursu secunda pars antecedentis probatur; humanitas namque non est in potentia receptiua, aut passiua naturali, sed solum in potentia obedientiali respectu gratiæ habitualis diuinitas autem nullatenus est in potentia passiua illius ergo non est Christo naturalis ratione potentiæ passiuæ.

158 *Respondebis.* Respondebis, quod licet humanitas ratione sui, solum sit in potentia obedientiali ad gratiam habitualem, prout tamen vnita Verbo est in potentia naturali receptiua illius, & illam ab intrinseco exigit. Ex quo solum sequitur, non esse naturalem, vel connaturalem humanitati Christi ratione sui, quod Auctores contrarij fatentur, nec catholicè possunt negari; non autem quod non sit connaturalis simpliciter Christo, aut humanitati, vt Verbo hypostaticè vnitæ, & hoc est quod Auctores oppositæ sententiæ contendunt.

159 *Contra.* Sed contra; vt enim humanitas, vt vnita Verbo, esset in potentia naturali receptiua gratiæ habitualis, ad quam ratione sui est in potentia obedientiali, opus erat, vt ratione alicuius prædicati ex his, quæ in illa, vt vnita Verbo includuntur, constitueretur potens naturaliter recipere gratiam habitualem, & illam physicè exigens, vt potentia receptiua; sed nullum est prædicatum in humanitate vt vnita, à quo possit dictus effectus præstari: ergo humanitas, vt vnita, non est in potentia naturali receptiua gratiæ habitualis. Consequentia est euidens. Maior certissima; omnis enim effectus formalis debet aliqua forma assignari. Minor autem probatur, sicut enim id à quo præstatur esse actiuè potens ad actum, debet esse principium *quo* actiuum ita id à quo præstatur posse recipere formam, debet esse principium *quo* receptiuum illius; sed in humanitate vnita Verbo, nullum prædicatum includitur, quod esse possit humanitati principium *quo* physicè receptiuum gratiæ habitualis: ergo nullum prædicatum includitur in humanitate vnita, per quod possit constitui potens connaturaliter gratiam recipere: Maior, & consequentia probatione non indigent. Minor autem probatur; nam in humanitate vnita tria tantum includuntur, nempè, diuinitas subsistentia Verbi, & vnio; sed nullum illorum potest esse humanitati principium *quo* receptiuum gratiæ habitualis: ergo nullum prædicatum inclusum in humanitate vnita, potest illi esse ratio recipiendi connaturaliter gratiam, & essendi in potentia naturali receptiua illius. Minor pro prima parte constat; non enim minus repugnat diuinitati ratio principij *quo* receptiui, quam ratio principij *quo* actiui; imo magis illud primum, quam secundum diuinitati repugnat, cum actiuitas perfectionem; receptio autem perfectionem dicat; sed in sententia Auctorum, quos impugnamus, non potest diuinitas esse principium *quo* actiuum, aut radicatiuum: aliàs gratia ab humanitate ratione diuinitatis, dimanatiue physicè procederet, quod ipsi constanter negant communi sententiæ adhærentes: ergo vt consequenter loquantur, debent etiam negare, quod possit diuinitas esse principium *quo* receptiuum. Et eodem discursu id ipsum subsistentia Verbi probatur; vt enim præfati Auctores fatentur, esse nequit principium *quo* actiuum, aut radicatiuum gratiæ: ergo fateri tenentur, non posse esse principium *quo* receptiuum. Præterea; nam persona, quæ capax est accidentium, non est in potentia receptiua illorum, ratione personalitatis, sed ratione naturæ, hæc se habente per modum subiecti *quo* receptiui; persona autem per modum subiecti *quod*, vt constat in omni persona creata: ergo persona Christi, vt in humanitate subsistens, non est in potentia receptiua gratiæ, ratione personalitatis, sed ratione humanæ naturæ, & consequenter humanitas Verbo vnita, quæ ratione sui, solum est in potentia obedientiali ad gratiam, non potest ratione subsistentiæ Verbi esse in potentia receptiua naturali ad illam.

160 *Pro tertia parte probatur assumptum* Denique pro tertia parte idem assumptum probatur; vt enim §. 6. contra Granadum ostendimus, & Auctores sententiæ, quam impugnamus fatentur, vnio humanitatis cum Verbo non potest esse principium *quo* radicatiuum gratiæ habitualis in humanitate Christi: aliàs ratione vnionis physicè manasset ab illa, quod præfati Auctores negant, sed negata vnioni, vt radicatiua vt *quo* gratiæ, negari consequenter debet, quod esse possit principium *quo* receptiuum: ergo humanitas ratione vnionis, qua Verbo diuino vnitur, non potest in potentia receptiua connaturali gratiæ habitualis constitui. Maior cum consequentia tenet. Minor autem constat primo à paritate rationis; non enim potest, vel apparens ratio discriminis assignari. Secundo; nam exinde monstrauimus, nec aliunde monstrari potest, quod vnio humanitatis cum Verbo esse nequeat principium *quo* radicaliter operatiuum, & radicatiuum gratiæ, quia in alijs compositis constantibus ex vnione realiter ab extremis distincta, non est talis vnio principium *quo* radicale operandi, nec proprietatum radicatiuum, sed formæ per quas constituuntur, & quia adæquatum munus vnionis est nectere, & copulare extrema, quorum est vnio; at hæc ratio, vel nihil conuincit, vel probat non posse vnionem esse principium *quo* receptiuum; etenim in alijs compositis vnio extremorum principium *quo* receptiuum accidentium non est, & esse purum nexum, vel rationem principij receptiui excludit, vel nimis excludit rationem principij *quo* actiui: ergo negata vnioni humanitatis cum Verbo, vt radicatiua gratiæ habitualis in humanitate Christi, debet illi consequenter negari, ratio principij *quo* receptiui; & consequenter non potest humanitas Verbo vnita ratione vnionis constitui in potentia receptiua naturali gratiæ habitualis, sed quam ratione sui solum est, in potentia obedientiali passiua.

161 *Ex dictis concluditur.* Ex dictis ergo concluditur, gratiam habitualem non esse accidens connaturale Christo, nec illius humanitati, connaturalitate tali simpliciter, nisi ad summum virtualiter, aut conditionaliter, quia nempè, si Deo in ordine ad extra vterque modus operandi conueniret, scilicet, libere, & necessario, hoc secundo modo gratia habitualis à diuinitate in humanitate procederet; & consequenter esset Christo connaturalis simpliciter, non ratione humanitatis, quæ gratiam in se reciperet, sed ratione diuinitatis, quæ Christo intrinseca est, & à qua naturaliter causaretur, non minus quam lux à Sole, & quam calefactio ab igne, quod asserit Caietanus *supra q. 2. art. 12.* & ne diuinare videamur, ratio istius conditionalis à Caietano asserta esse potest; nihil enim genio Dei, & illius summæ bonitati conformius, quam humanitatem Verbo hypostaticè vnitam, & præ omnibus creaturis collectiuè sumptis dilectam, omni dono gratiæ, cuius est capax ditare: ergo licet rebus vt nunc existentibus prædicta dona, non necessario, sed libere humanitati donentur à Deo, quia illi repugnat necessario ad extra operari, & ab aliquo creato ad operandum necessitari, si tamen modus iste operandi necessarie, & naturaliter posset ipsi conuenire necessario, à sua essentia humanitati vnita, illamque sanctificante, moueretur ab prædicta dona largienda, illisque humanitatem Verbo vnitam ditandum.

162 *Tertia conclusio.* TERTIA CONCLVSIO. *Humanitas Verbo vnita non est subiectum proprium connaturale gratiæ habitualis* Hæc colligitur ex dictis, & ex illis facili ratione probatur; nam subiecto connaturali debetur naturaliter accidens; sed humanitati vnitæ, non debetur connaturaliter gratia: ergo humanitas vnita Verbo, non est subiectum connaturale illius. Maior cum consequentia tenet. Minor autem probatur; non enim debetur humanitati vnitæ, ratione sui, vt omnibus est inconfesso, nec ratione Verbi, aut illius diuinitatis, nec ratione vnionis debito physico, & connaturali, cum nihil istorum *Probatur I.*

possit

possit esse humanitati ratio recipiendi gratiam, vt præcedenti conclusione monstrauimus, & consequenter non possit debitum connaturale fundare, quod solum fundari potest, in eo quod sit ratio recipiendi: ergo humanitati vnitæ non est debita physice gratia; & consequenter non est subiectum connaturale illius.

163 *Secundò probatur* Secundo probatur; nam subiectum connaturale est debitum accidenti, & ab illo physicè actum; sed humanitas Verbo hypostaticè vnita, non est debita gratiæ habituali debito physico, nec ab illa physicè exigitur: ergo humanitas Verbo vnita subiectum connaturale gratiæ habitualis non est. Consequentia cum maiori, probatione non indiget; minor autem probatur; non enim debetur gratiæ habituali secundum prædicata specifica, cum prout sic sit indifferens, ad existendum in humanitate Christi, in Angelis, & in puris hominibus; nec prout indiuiduata in alijs subiectis ab humanitate distinctis, sic enim repugnat illi, recipi in humanitate Christi in veriori Thomistarum sententia, asserente, non posse vnum numero accidens migrare de subiecto in subiectum; nec debetur gratiæ existenti in ipsa humanitate, prout indiuidualiter ab alijs distinctæ; nam licet huic gratiæ sic sumptæ debeatur humanitas, à qua indiuiduatur; non tamen illi debetur vnio humanitatis cum Verbo. Tum, quia ad hoc debitum adstruendum nullum fundamentum est. Tum etiam; nam gratiæ existenti humanitate vnita indiuidualiter sumptæ, soluta debetur, id à quo indiuiduationem sumit, non autem indiuiduatur prædicta gratia ab vnione. Tum tertio; nam indiuiduo accidentis solum ex parte subiecti debetur, quod est ratio recipiendi illud; vnio autem ratio physica recipiendi gratiam humanitati non est, vt monstrauimus. Tum denique nam prædicta grat a numero lo multiplicata maneret in humanitate, si à Verbo relinqueretur, etsi aliæ personæ diuinæ vniretur: ergo humanitas Verbo hypostaticè vnita non est connaturaliter debita gratiæ habituali in humanitate existenti.

§. X.

Argumentis contra secundam, & tertiam conclusionem occurritur.

164 *Primum Argumentum ab auctoritate sumptum. Isaiæ c.61 & c.42.* QVOS Contra primam conclusionem obstant, obiter illam probantes, diluimus. Modò contra secundam conclusionem, arguitur pluribus sacræ paginæ, & Sanctorum Patrum testimonijs, ex quibus colligitur, gratiam habitualem in humanitate Christi consequi ad gratiam vnionis, & Christo esse naturalem. *Isaiæ cap.61. Spiritus Domini super me, eo quod vnxerit Dominus me. Et cap.42. vers.1. Ecce seruus meus suscipiam eum, dedi Spiritum meum super eum.* Quæ vltima verba de gratia habituali à D. Thom. accipiuntur, & illorum sensus est, ideo humanitati fuisse gratiam habitualem concessam, quia fuit à diuinitate vncta, & à Verbo suscepta in vnitatem personæ: ergo gratia habitualis ad vnionem substantialem fuit in humanitate Christi sequuta; & consequenter est connaturalis Christo, & humanitati, vt vnitæ. Et aperte docet *Basilius.* Basilius super Psalmum 44. vbi de gratia habituali loquens sic ait: *Christo autem naturalis est ad bom prosequutionem proprietas,* *Damasc.* Damascenus *lib.3. cap.22.* Augustinus *in Enchiridione cap* 40. & alij *August.* Patres frequenter, quos sequutus est D. Thom. *supra quæst.2.* *D. Thom.* *articul.12. in 3. distin.4. quæst.3. articul.2. quæstiuncula prima in corpore, & solutione ad primam & in præsenti quæst 7. artic. 13. ad 2.* vbi docet, gratiam habitualem in Christo esse effectum consequentem gratiam substantialem vnionis.

165 *Scriptura & Patres explicantur.* Respondeo, hoc argumento nihil contra nos conuinci; fatemur enim gratiam habitualem consequi ad gratiam vnionis in humanitate Christi, & hoc ad summum ex verbis Scripturæ colligitur, non tamen ex illis probatur consequi ad gratiam vnionis physica consequutione, nec quod humanitati physicè ratione vnionis sit debita, sed tantum moraliter; & primum necessarium erat, vt esset cum proprietate accidens humanitati vnitæ connaturale. Nec magis Patrum testimonijs vrgemur; Augustinus enim, vt plures volunt, loquitur de gratia *S.Thom.* vnionis, & in hoc sensu illum D. Thom. accipit *sup. q. 2. art. 12.* & admisso, vt etiam D. Thom. ipsum interpretatur, loqui de gratia Christi habituali, non dicit absolute esse naturalem Christo, sed *quodammodo naturalem.* Ex quo non potest cum fundamento inferri, quod proprie naturalis sit Christo; & dato, quod sine dictione illa diminuente, id assereret, explicari, & accipi facile posset de naturali contra politiue ad supernaturale, qualiter habitualem gratiam Christo naturalem esse in prima conclusione docuimus. Non autem sumpto ly *naturali* pro eo quod physicè subiecto debetur ratione principij actiui, aut passiui, in quo sensu à Nobis negatur, gratiam habitualem fuisse proprie Christo connaturalem, aut illius humanitati, vt Verbo hypostaticè vnitæ. Basilius autem docens, esse naturalem proprietatem, intelligendus est, quoad aliquas conditiones proprietatis naturalis, non tamen quantum ad omnes. Ex quo non sequitur, esse connaturalem Christo simpliciter. Et quidem non esse cum omni rigore Basilij verba accipienda, fateri tenentur oppositæ sententiæ Auctores, nisi velint, quod gratia habitualis physicè dimanauerit à gratia substantiali vnionis, quod præfati Auctores negant. Et in eisdem sensibus sunt alij Patres accipiendi.

166 *Secundo arguitur.* Secundo arguitur, quod alicui ex eius natura conuenit tanquam ex principio actiuo, est illi proprie connaturale; sed gratia habitualis prædicto modo conuenit Christo: ergo est proprie ipsi connaturalis. Consequentia tenet. Minor est D. Thom *supra q.2. art.12. & in 3. dist.4. q.3. art.2. quæstiuncula* 1. & patet; nam causatur à diuinitate, quæ est vna ex naturis ex quibus Christus componitur: ergo conuenit Christo ex illius natura, tanquam ex principio actiuo. Maior autem probatur primo; nam id propriè, & simpliciter est naturale, quod est causatum ex principijs rei essentialibus, vt loquitur D. Thom. *loco ex 3. p. relato*, sed quod alicui ex eius natura conuenit, tanquam ex principio actiuo, est causatum ex illius principijs essentialibus: ergo quod sic rei conuenit, est simpliciter ipsi connaturale. Secundo probatur; si ignis, vel aquæ natura esset causa vnica alicuius accidentis, tale accidens esset aquæ, vel igni simpliciter naturale; sed non ob aliam causam, nisi quia ipsis conueniret à sua illorum natura tanquam à principio actiuo: ergo omne quod conuenit alicui rei, ab illius natura existens, tanquam à principio actiuo est ipsi naturale simpliciter, ac proinde cum vnica gratiæ causa, quæ est natura diuina intrinseca Christo sit, non minus, quam natura humana, gratia habitualis Christo à diuinitate conueniens tanquam à principio actiuo, est ipsi connaturalis simpliciter, & cum omni proprietate.

167 *Respondetur.* Respondeo ex doctrina à nobis tradita, distinguendo maiorem: si naturaliter, & necessario conueniat, concedo maiorem: si non necessario, sed libere à principio intrinseco causetur, nego maiorem: & sub eadem distinctione minoris, nego consequentiam; gratia namque, etsi à diuinitate Christo intrinseca causetur, non tamen necessario, sed libere à diuinitate in humanitate causatur, & ideo etsi naturalis possit dici aliquomodo Christo, non tamen potest dici naturalis Christo proprie, & simpliciter; ad hoc enim præter conuenire à principio intrinseco actiuo, requiritur, quod naturaliter ab illo proueniat, vt constat ex dictis. Et quidem actus liber conuenit voluntati à principio actiuo intrinseco; & tamen accidens connaturale non dicitur, quia non necessario, sed libere à tali principio causatur.

168 *Et ex his ad vtramque maioris probationem respond.* Ad vtramque maioris probationem constat solutio; nam doctrina D. Thom. intelligitur de eo quod causatur ex principijs essentialibus naturaliter, & necessario, & quod sic causatur, est naturale, vel connaturale simpliciter ratione principij actiui; si autem ex illis causetur, non necessario, sed libere, erit naturale aliquomodo, & secundum quid, non autem proprie adæquate, & simpliciter, & quia ita se habet gratia habitualis comparata cum Christo, ideo est illi quodammodo naturalis. In secunda autem probationem assumuntur exempla de causis intrinsecis naturaliter causantibus, de quibus verum est id, quod ab illis causatur, esse naturale simpliciter.

166 *Obijcies. Respondetur.* Sed dices, species infusæ Angelis sunt accidentia ipsis naturalia simpliciter; & tamen, non necessario, sed libere infunduntur à Deo: ergo quod gratia in humanitate Christi, libere à diuinitate causetur, non impedit, quo minus sit connaturalis ipsi simpliciter. Respondeo, distinguendo maiorem: ratione principij actiui, nego maiorem: ratione principij passiui, concedo maiorem: & concessa minori, distinguo consequens: non impedit adæquate, & ex omni capite connaturalitatem gratiæ respectu Christi, concedo consequentiam: non impedit inadæquate, & ex aliquo capite, nempè, ex capite principij actiui, nego consequentiam. Itaque vt ex D. Thom. vidimus, naturale dupliciter dicitur, scilicet, ratione principij intrinseci actiui, & ratione principij intrinseci naturalis passiui, & receptiui; & quia species infusæ Angelis debentur ipsis ratione principij passiui, eo quod illas ab intrinseco exigunt, & si ab illis non dimanent, sed libere infundantur à Deo; fit consequens, vt sint accidentia, illis connaturalia simpliciter, non quidem ratione principij intrinseci actiui, sed ratione principij intrinseci receptiui, & passiui; gratia autem habitualis nullo ex his capitibus est Christo connaturalis simpliciter, non quidem ratione principij actiui; nam licet diuinitas, a qua gratia in humanitate causatur, intrinseca Christo sit; non tamen causat illam necessario, & naturaliter, quod requirebatur, vt esset simpliciter connaturalis Christo ex isto principio, sed libere a diuinitate procedit: ideoque ex illo principio non est ipsi naturalis simpliciter. Nec etiam ratione principij passiui; humanitas enim nec ratione sui, nec ratione alicuius ex prædicatis, quæ illi in vi assumptio-

ptionis à Verbo conueniunt, est in potentia naturali, ed receptiuam gratiæ, vt manifeste monstrauimus; & ideo ex nullo capite est Christo simpliciter naturalis, non ita quod negatio connaturalitatis adæquatè proueniat ex negatione modi agendi necessario in diuinitate, sed inadæquatè tantum, & quia argumentum ex isto capite procedebat; fit consequens, vt nostra solutione fuerit adæquatè solutum.

170 *Instabis & est tertium argumentũ.* Sed contra istam doctrinã obstat tertium contrariorum fundamentum; nam humanitas Verbo vnita petit ab intrinseco gratiam habitualem, & illius infusionem, sed vt *proximè* dicebamus, species sunt simpliciter connaturales Angelis, quia licet libere infundantur à Deo, illas tamen, & illarum infusionem petunt Angeli ab intrinseco: ergo licet gratia habitualis libere à Deo infundatur humanitati, ideoque non sit Christo connaturalis simpliciter ratione principij actiui, erit tamen connaturalis simpliciter humanitati vnitæ ratione principij passiui, & receptiui. Minor, & consequentia non indigent probatione. *Assũptũ probat. 1.* Maior autem probatur primo; nam quod humanitas vnita Verbo ab intrinseco exigat gratiam habitualem, non ratione sui, sed ratione vnionis cum Verbo, non implicet, nec obstat supernaturalitati intrinsecæ gratiæ, cui solum opponitur, esse debitam naturæ ratione sui; non autem ratione prioris perfectionis supernaturaliter conuenientis naturæ: ergo concedenda est humanitati vnitæ exigentia intrinseca gratiæ, passiua, & receptiua illius.

171 *Secundò. Damasc.* Secundo ex Damasceno *lib. 3. cap. 22.* vbi de humanitate loquens, sic ait: *Nam si verò vnita est Verbo Dei caro; quomodo non perfectè dotata est omni sapientia, & gratia?* Quibus verbis aperte indicat Damascenus, gratiam habitualem humanitatis esse necessario connexam cum illius vnione ad Verbum; at nisi humanitas, vnita exigat ab intrinseco gratiam, non potest ista connexio subsistere: ergo illam ab intrinseco exigit. *Tertiò.* Tertiò; nam gratia habitualis conuenit Christo, & illius humanitati titulo excellentiori, quam possit puræ creaturæ quantumuis præstanti conuenire; sed solus titulus debiti, & connaturalitatis, ita singularis est vt non possit conuenire puræ creaturæ: ergo admittendus est in humanitate Christi; & consequenter asserendum est, exigi ab intrinseco humanitate vnita. *Quartò.* Quarto probatur; nam gratia habitualis necessario in Angelo sequitur ex speciali Deitatis præsentia; sed ratione vnionis est Deus modo excellentissimo præsens humanitati: ergo ex vi vnionis necessario consequitur gratia; & consequenter illam ab intrinseco exigit humanitas Verbo vnita.

172 *Denique probatur assumptũ.* Denique idem assumptum probatur; quod enim alicui conuenit ex vi actionis productiuæ sui, necessario ab ipso exigitur; sed humanitati, & Christo, quatenus homini, conuenit gratia habitualis ex vi conceptionis Christi vnientis humanitatem cum Verbo: ergo Christus, & humanitas Verbo hypostaticè vnita gratiam ab intrinseco exigunt. Consequentia est bona. Maior certa; nam quod conuenit termino ex vi actionis, qua producitur, est cum actione necessario connexum; connexio autem actionis productiuæ cum perfectione termino adueniente, est mediante connexione termini; & consequenter, quod illi conuenit ex vi actionis, qua producitur, ab illo ab intrinseco exigitur. *Minor probatur 1. Lucæ cap. 1. ver. 35.* Minor autem ostenditur primo, ex illis verbis *Lucæ c. 1. vers. 35. Spiritus Sanctus superueniet in te, & virtus altissimi obumbrabit tibi; ideoque, & quod nascetur ex te sanctum, vocabitur filius Dei*: vbi prioribus verbis miraculose Christi conceptio describitur, & Spiritui Sancto attribuitur, sed quod in Scriptura per accommodationem tribuitur specialiter Spiritui Sancto, vel ad sanctitatem pertinet, vel illam habet adiunctam: ergo sanctitas humanitatis habetur ex vi conceptionis Christi.

Secundò. S. Thom. Secundo probatur ex D. Th. *infra q. 32. art. 1. in corpore*, ibi *Ad hoc terminata est incarnatio, vt homo ille*, Christus scilicet, *qui concipiebatur esset sanctus, & filius Dei*: ergo sanctitas humanitatis fuit terminus actionis incarnatiuæ; & consequenter ex vi prædictæ actionis, per quam Christus fuit conceptus, habenda est sanctitas vnitatis, quæ à gratia habituali præstatur.

Tertiò probatur Denique probatur minor; nam operatio Spiritus Sancti in conceptione Christi debuit esse perfecta, sed perfecta non esset, si in perfectione corporis sisteret, & quod excellentius est, non conferret, nempe, spiritualem animæ sanctitatem: ergo hanc perfectionem intulit; & consequenter gratia habitualis animam Christi sanctificans conuenit humanitati, & Christo, quatenus homini, ex vi suæ conceptionis, & ex vi actionis, qua fuit humanitas ad diuinum esse assumpta.

173 *Respõdetur.* Respondeo, distinguendo maiorem: exigentia intrinseca physica; nego maiorem: exigentia intrinseca morali, concedo maiorem: & sub eadem distinctione minoris, nego consequentiam: Angeli namque exigunt infusionem specierum, exigentia physica; & ideo species, & illarum infusio sunt Angelis simpliciter connaturales; exigentia autem humanitatis vnitæ infusionis gratiæ à Deo, non est physica, sed moralis: ideoque non sufficit, vt gratia, & illius infusio possint dici connaturales simpliciter. Ad primam probationem maioris, quatenus distinctioni traditæ obstare potest, dicatur, exigentiam physicam gratiæ repugnare humanitati, non quia si conueniret ratione vnionis ad Verbum, obstaret supernaturalitati gratiæ, cuius contrarium benè in argumento probatur; sed quia nullum est prædicatum ex his, quæ in humanitate vnita Verbo includuntur, ratione cuius possit illam physicè exigere vt, *§. præcedenti* monstrauimus. *Ad primã probationem magis resp.*

Ad secũdam. Et ex his ad secundam probationem constat solutio; vt enim mens, & verba Damasceni salueniur, sufficit connexio moralis inter gratiam habitualem, & vnionem humanitatis cum Verbo; ac proinde non colligitur exigentia physice gratiæ habitualis in humanitate vnita, sed solum exigentiæ moralis.

Ad tertiam. Ad tertiam probationem, concessa maiori, distinguo minorem: solus titulus debiti physici, vel moralis, concedo minorem: debiti præcisè physici, nego minorem: & sub eadem distinctione consequentis, concedo, & nego consequentiam; non enim sequitur deberi gratiam humanitati vnitæ debito physico, sed solum quod debeatur debito moralis condignitatis, quod debitum puræ creaturæ repugnet, & soli humanitati vnitæ Deo hypostaticè potest conuenire; nulli enim puræ creaturæ potest gratia ab intrinseco deberi debito huius conditionis.

174 *Instabis.* Sed dices; gratia debet conuenire humanitati Christi, titulo ita speciali, quo non possit conuenire puræ creaturæ; nec gratia, nec gratiæ augmentum; sed augmentum gratiæ debetur homini iusto moraliter: ergo humanitati Christi debetur debito physico; & consequenter humanitas Verbo vnita exigentia physica illam exigit, & non solum exigentia morali.

Respondetur. Respondeo, concessis maiori, & minori, negando consequentiam; datur enim latitudo in linea debiti moralis; & consequẽter potest intra hanc lineam, titulo specialissimo humanitati deberi, quo puræ creaturæ non competat, nec gratia, nec illius augmentum, & specialitas consistit in eo, quod humanitati Christi debetur gratia, vt inamissibiliter ab intrinseco possesse, & vt à principio ipsi physicè coniuncto debita, scilicet, à diuinitate illi coniuncta physicè in vna Christi persona, quibus modis non conuenit, nec conuenire potest hominibus iustis gratia, nec illius augmentum.

175 *Ad quartam probationẽ.* Ad quartam maioris probationem dicitur, Deum Angelis esse præsentem dupliciter. Primo generali modo, quo omnibus rebus adest, per essentiam, præsentiam, & potentiam, & ex hac præsentia, non sequitur gratia habitualis in illis; Deus namque supposita creatione Angelorum omninò liberaliter, & gratiosè, nulloque præsupposito debito, nec physico, nec morali, fuit illis gratiam habitualem largitus. Secundo est Angelis præsens, speciali præsentia, qua est in animabus iustis per gratiam, quæ præsentia diuersimodè explicatur à Theologis *1. p. q. 8. & q. 43.* & in aliquorum sententia consistit in operatione, qua iustis gratiam infundit, illisque contingit contractu supernaturali speciali, & præsentia sic explicata necessario ad illam gratia habitualis consequitur, vt prædictæ actionis terminus. In aliorum autem sententia consistit in speciali modo, quo incipit esse in iustis media cognitione, & amore, & hæc præsentia supponit gratiam infusam. Alij autem docent, consistere in præsentia subiectiua, qua Deus media gratia habituali est secundum substantiam taliter hominibus iustis præsens, vt si ratione suæ immensitatis non esset intimè in omnibus rebus, præsens hominibus iustis fieret media gratia habituali, & hæc præsentia gratiam infusam supponit. Iuxta quam Theologorum doctrinam, gratia habitualis non sequitur necessario à priori, nisi ad præsentiam Dei, ad Angelos ratione actionis supernaturalis, qua illos virtualiter contingit, gratiam in illis causando: & hic concessa maiori, & minori, nego consequentiam: nam licet præsentia diuinitatis ratione vnionis excellentior multo sit, quam præsentia, qua præsens est Angelis ratione gratiæ habitualis; quia tamen hæc fit, vel supponit contactum virtualem supernaturalem, media actione gratiam infundente; præsentia autem ratione vnionis humanitatis cum Verbo actionem infusiuam gratiæ habitualis non supponit, nec in illa consistit, sed actionem productiuam vnionis substantialis, hinc fit, vt quamuis sit excellentior, non inferat necessario gratiam habitualẽ in humanitate Christi, sed donum aliud gratia habituali excellentius, nempe, vnionem substantialem cum Verbo, & si verum sit, quod ad hanc præsentiam substantialem gratia habitualis sequatur, non consequutione physica, sed tantum morali.

176 *Ad vltimam respondetur.* Ad vltimam assumpti probationem, concessa maiori, distinguo minorem: dimanatiuè, ent exactiuè physicè, nego minorem: conuenit ex vi conceptionis Christi exactiuè moraliter, concedo minorem, & distinguo consequens: exigentia physica, nego consequentiam: exigentia morali, concedo consequentiam. Itaque ex vi actionis productiuæ solum potest conuenire termino, quod intrinsecè exigitur ab illo, & iuxta modum quo exigitur; actio namque productiua non transit ad perfectiones distinctas à suo termino, nisi quæ exiguntur à termino, ac proinde transitus actionis proportionari debet exigentiæ

gentiæ termino conuenienti. Ex quo sequitur, quod terminus perfectionem aliquam, non physicè, sed moraliter petit, non poterit talis perfectio physice illi conuenire ex vi actionis, qua producitur, sed ad summum illi conueniet ex vi actionis moraliter; Christus autem non exigit exigentia physica gratiam habitualem, nec humanitas Verbo vnita, sed solum exigentia morali; & consequenter actio, qua Christus conceptus fuit, & humanitas Verbo vnita, non influit physicè in gratiam habitualem, sed solum influere potest moraliter, hoc est, exigere exigentia morali ratione termini à se producti, vel communicati, gratiam in humanitate.

177 *Diluitur prima probatio minoris.* Et ex his ad primam minoris probationem dicatur, quod vt conceptio Christi attribuatur Spiritui Sancto, sufficit sanctitatem substantialem vt illius conuenire humanitati; & dato, quod gratiæ infusio exigeretur, sufficit; quod ad illam moraliter consequatur. *Explicatur D. T.* Ex his etiam constat ad secundam probationem desumptam ex D. Thom. solutio; actio enim incarnatiua primario fuit terminata ad sanctitatem substantialem, qua humanitas sancta est ratione diuinitatis; ad sanctitatem autem accidentalem prædicta actio physicè terminata non fuit, sed ad summum moraliter, eo quod terminus illius primarius ab intrinseco exigebat, exigentia morali gratiam habitualem, & illius infusionem, qua physicè fuit producta.

178 *Ad tertiã probationem resp.* Ad tertiam probationem dicatur, actionem, qua Christus conceptus fuit, & humanitas Verbo vnita non, esse productiua gratiæ se ipsa, sed solum vnionis humanitatis cum Verbo, & termini resultantis ex illa, in quo includitur diuinitas humanitati vnita, illamque substantialiter sanctificans: vnde non stetit in perfectione corporis, sed principaliter sanctitatem animæ contulit, non quidem accidentalem, sed substantialem humanitatis sanctitatem sed ipsa effectiue conferendo; accidentalem vero prouenientem à gratia habituali moraliter exigendo, conferendam in vi alterius actionis; vt autem operatio Spiritus Sancti fuerit in conceptione Christi perfecta, sufficit, quod se ipsa contulerit, quod potest se ipsa conferre, moraliter exigendo gratiam habitualem conferendam vi alterius actionis. Et quidem hæc vltima assumpti probatio, si quid probaret, conuinceret, non solum exigentiam physicam gratiæ in humanitate vnita, sed etiam dimanationem physicam ab illa; quod enim secundario conuenit termino in vi actionis, qua in esse producitur, physicè ab illo dimanat, si propria vi actionis productiuæ termino producto conueniat.

179 *Replicabis.* Sed contra doctrinam istam instabis; taliter enim gratia habitualis humanitati Christi debetur ratione vnionis cum Verbo, vt foret miraculum humanitatem Verbo vniri, & gratiam habitualem non consequi, non minus, quam produci humanitatem intellectu, & voluntatem carentem; sed carentia, aut non consecutio intellectus, & voluntatis in humanitate, ideo miraculosa foret, quia intellectus, & voluntas physicè humanitati debentur; ergo gratia habitualis debetur humanitati vnitæ, non debito morali, sed physico; & consequenter in illa, ratione vnionis cum Verbo est exigentia physica gratiæ habitualis illam accidentaliter sanctificantis.

Respondetur. Respondeo, obiectionem istam plus probare, quam intendunt contrariæ sententiæ Auctores; probat enim, si aliquid probat, gratiam habitualem, non solum exigi physicè ab humanitate vnita, sed etiam ac illam consequi per dimanationem physicam, qualiter intellectus, & voluntas ad animam consequuntur, quod contrarij Auctores recusant: vnde pro omnibus respondetur, concessa maiori, distinguendo causalem minoris: ly *quia*, dicente causam sufficientem, concedo minorem: causam vnicam, & necessariam, nego minorem, & consequentiam; nam licet intellectum, & voluntatem physicè deberi homini, sufficiat, vt illorum carentia miraculosa sit, non tamen deberi physicè, est causa vnica, & necessaria, vt carentia sit miraculosa, sed potest aliunde prouenire, nempè, ex debito morali, & quia gratia habitualis debetur moraliter humanitati vnitæ ratione condignitatis ei præstitæ à diuinitate; fit consequens, vt miraculosa foret carentia gratiæ habitualis in humanitate Verbo hypostaticè vnita. Et quidem homini in gratia perseueranti solum moraliter est debita gloria; & tamen miraculosum esset hominem vsque ad finem in gratia perseuerantem gloria priuari.

180 *Vrgebis.* Sed adhuc vrgebis; debitum, quod sufficit, vt carentia formæ debitæ sit miraculosa, etiam sufficit, vt forma ratione illius debita, sit connaturalis; sed per Nos debitum gratiæ habitualis ratione vnionis conueniens humanitati, est sufficiens, vt Deus gratiam habitualem humanitati negans, miraculosè negaret: ergo etiam sufficit, vt Deus illam infundens humanitati, operetur connaturaliter; & consequenter sufficit, vt gratia habitualis, & illius infusio facta à Deo, iuxta illam exigentiam, sint connaturales humanitati vnitæ.

Respondeo, si hoc solum velint Auctores oppositi, quod nempè, gratia habitualis sit connaturalis simpliciter humanitati Christi, quia est illi moraliter debita, solum de modo loquendi contendere; illis tamen non acquiescimus; sicut enim ad rationem proprietatis requiritur dimanatio à subiecto, ita ad rationem accidentis connaturalis requiritur subiecto esse debitum, sed ad rationem proprietatis naturalis simpliciter, non sufficit dimanatio moralis, sed physica dimanatio requiritur, quo circa in illorum sententia, gratia habitualis in anima Christi residens, non est proprietas naturalis simpliciter gratiæ substantialis vnionis; quia licet consequatur ad illam necessario moraliter, non tamen physice ab illa dimanat: ergo pariter gratiam habitualem moraliter ratione gratiæ vnionis humanitati deberi, non sufficiet, vt dicatur connaturalis simpliciter humanitati vnitę; non enim potest ratio discriminis assignari, cur ad rationem proprietatis naturalis simpliciter, physica emanatio exigatur, & ad rationem accidentis naturalis simpliciter, non petatur debitum physicum, & physica exigentia in subiecto, respectu cuius dicitur connaturale. Vnde ad obiectionem respondeo, distinguendo maiorem: sufficit vt forma sic debita, sit connaturalis simpliciter, nego maiorem: simpliciter, vel secundum quid, concedo maiorem: & concessa minori, nego consequentiam, vel distinguo consequens distinctione maioris solum enim sequitur, gratiam sanctificantem humanitatem vnitam, esse illi connaturalem aliquomodo, & secundum quid, non autem, quod sit illi connaturalis simpliciter: & ratio distinctionis traditæ est; nam miraculum dicitur, quod accidit contra consuetum modum in ordine naturæ, vel gratiæ; modus autem consuetus operandi Dei in vtroque ordine, est operari conformiter ad exigentiam physicam, vel moralem subiecti; & ideo illum ordinem inuertere extraordinarium, & miraculosum erit; ac proinde ex eo, quod carentia, vel non concessio formæ debitæ moraliter, miraculosa foret, non sequitur illius infusionem moraliter debitam esse connaturalem simpliciter, sed solum quod aliquomodo, & secundum quid sit connaturalis. 181 *Respondetur.*

Deinde contra tertiam conclusionem arguitur; illud namque est subiectum connaturale alicuius accidentis, in quo se explicat in omni effectu sibi possibili; sed in humanitate Verbo hypostaticè vnita, habet gratia habitualis omnem sua perfectionem, exitq; in omnem effectum possibilem, quo circa dicitur, Christum fuisse plenum gratia, in illa namque disponit ad vnionem substantialem cum Verbo, Christumque constituit merentem de condigno, & ad æqualitatem pro nobis satisfacientem, influitque in hominibus gratiam, & gloriam, quos effectus non potest in alio subiecto habere: ergo Christus, vt homo, vel humanitas Verbo vnita est subiectum connaturale gratiæ. 182 *Contra tertiam conclusionem arguitur.*

Confirmatur; si non esset subiectum connaturale gratiæ, maximè, quia humanitas est ad illam in potentia non connaturali, sed obedientiali; at hæc ratio est nulla: ergo est subiectum connaturale gratiæ. Consequentia est bona. Maior continet nostram doctrinam, & minor probatur; natura intellectualis creata est subiectum connaturale gratiæ: & tamen non est ad illam in potentia naturali, sed tantum in potentia obedientiali: ergo ratio illa est nulla. Maior, in qua est difficultas, probatur; nam subiectum exactum ab accidenti connaturaliter, est subiectum connaturale illius; sed natura intellectualis creata est subiectum connaturaliter exactum à gratia; cum enim accidens sit, ab intrinseco petit alicui subiecto inhærere, & non est aliud, cui gratia inhærere petat, nisi natura intellectualis creata: ergo hæc est subiectum connaturale gratiæ habitualis. 183 *Confirmatur.*

Respondeo, negando maiorem; se illud est subiectum connaturale accidentis, quod illud connaturaliter exigit, & ab illo connaturaliter exigitur, & quia humanitas Verbo vnita non exigit ab intrinseco, & connaturaliter gratiam, sed solum est in potentia obedientiali ad illam, nec exigitur à gratia connaturaliter vt §. *præcedenti* monstrauimus; consequens fit, vt non sit subiectum connaturale gratiæ, quamuis gratia in humanitate Verbo vnita prædictos effectus sortiatur, quos non potest in alio subiecto obtinere. Neque ex eo quod gratia effectus illos habeat in humanitate vnita, sequitur ab intrinseco illam pro subiecto exigere; cum enim prædicti effectus dignitatem infinitam inuoluant, quam gratia non potest præstare, non debentur ipsi gratiæ, nec illos ab intrinseco exigit; & ideo nec ab intrinseco petit subijci in humanitate vnita, in qua sola possunt à gratia præstari. 184 *Respondetur.*

Ad confirmationem, concessa maiori, nego minorem: ad probationem, nego maiorem: ad illius probationem: distinguo maiorem: subiectum exactum ab accidenti, vt existens in potentia naturali ad illud, concedo maiorem: vt existens tantum in potentia obedientiali, nego maiorem: & sub eadem distinctione minoris, nego consequentiam; nam licet necess- 185 *Ad confirmationem.*

necessarium sit ad rationem subiecti connaturalis alicuius accidentis, quod ab illo ab intrinseco exigatur; non tamen hoc solum sufficit, sed insuper est necessarium, quod subiectum sit ad accidens in potentia naturali; licet autem gratia ab intrinseco exigat pro subiecto naturam intellectualem creatam; hæc tamen ab intrinseco non exigit gratiam, nec illam recipit ratione potentiæ naturalis, sed solum ratione potentiæ obedientialis; & ideo non est subiectum connaturale gratiæ, licet sit subiectum proprium illius. Nec sequitur humanitatem vnitam esse subiectum proprium gratiæ habitualis, quamuis humanitas illam non exigat. Non inquam, sequitur; nam non solum deficit exigentia connaturalis, gratiæ ex parte humanitatis, sed etiam deficit exigentia vnionis humanitatis ex parte gratiæ; & ideò humanitas Verbo vnita, nec est subiectum connaturale gratiæ, per subiectum proprium illius.

186 *Quid de gratia vnionis dicendū.* Hucusque de gratia habituali sermo processit. De gratia autem vnionis breuiter est asserendum esse Christo plusquam connaturalem; humanitati autem connaturalem quodammodo. Primum patet: est enim Christo essentialis: ergo est plusquam connaturalis, nec respectu Christi sub nomine *Christi*, potest dici connaturalis propriè; nam ly *connaturale* propriè acceptum, dicit debitum non essentiale, & importat rem debitam naturæ alicuius, non inclusam in eius essentia; gratia autem vnionis consistens in vnione diuinæ, & humanæ naturæ, in vna Christi persona, est Christo sub nomine *Christi* essentialis; Christus enim essentialiter veramque naturam, & illarum vnionem importat, & in illis vnitis consistit, & ex illis componitur: ergo gratia vnionis non potest dici Christo propriè connaturalis, non quidem ob defectum debiti, sed ob excessum, quia nempè, essentialis est.

187 *Secundū probatur.* Secundum probatur; nam gratia vnionis comitatur humanitatem à primo suæ formationis instanti; simul enim formata, & assumpta à Verbo fuit, in quo gratia vnionis consistit, & insuper humanitati inseparabiliter conuenit: ergo potest dici connaturalis, quoad istas conditiones; & consequenter aliquomodo est connaturalis humanitati, non autem simpliciter; quia non fuit humanitati debita, nec ad illam erat in potentia naturali, quæ duo potissimè ab accidente connaturali exiguuntur. Vndè Augustinus de gratia vnionis loquendo, asseruit, fuisse quodammodo Christo homini connaturalem, non dixit Christo, sed Christo homini, apertè denotans, se loqui de Christo ratione humanitatis; sic autem loquendo de Christo verissimum est gratiam vnionis fuisse aliquo modo naturalem; nam licet essentialis sit Christo, est ratione diuinitatis, non ratione humanitatis.

§. Vltimus.

Corollaria præcedentis doctrinæ.

188 *Nō potuit gratia habitualis physicè ad vnionem disponere probatur I.* EX Dictis in discursu Disputationis, infero primo, nec de potentia absoluta potuisse gratiam habitualem esse physicam dispositionem ad vnionem humanitatis cum Verbo. Ita communiter Theologi, & ostenditur primo; nam inter dispositionem physicam, & formam petitur connexio intrinseca, qua dispositio inferat, & causet formam, & hæc à dispositione dependeat intrinsecè, vt à causa materiali dispositiua; sed Deus non potest efficere, quod gratia habitualis de se non connexa intrinsecè cum vnione, nec ipsam ab intrinseco inferens intrinsecè connectatur cum illa, nec quod vnio de se non dependens, dependentia intrinseca à gratia, intrinsece dependeat ab illa; non enim potest rerum essentias variare: ergo gratia habitualis non potuit de potentia absoluta esse dispositio physica ad vnionem hypostaticam. Secundo;

Secundò. vt enim *Disp.* 17. *§.* 4. docuimus, nulla forma potest in genere causæ formalis in effectum, quem ratione sui, & suæ innatæ virtutis, non potest subiecto præstare, sed subiectum esse physicè ad formam dispositum est effectus dispositionis in genere causæ formalis: ergo gratia habitualis suaptè natura impotens ad disponendum physicè humanitatem Christi ad vnionem personalem cum Verbo, non potest ad illam physicè humanitatem disponere, etiam de potentia absoluta.

189 *Potuit, vt dispositio moralis, si propriam existētiam habe. humanitas.* Secundo colligitur in sententia extra Scholam D. Thom. communi, asserente, humanitatem in Christo existere per existentiam propriam creatam, potuisse gratiam habitualem moraliter ad vnionem disponere. Quod probo; nam licet accidentia, vt inexistant, & inhæreant subiecto, essentialiter in illo existentiam præsupponant; non tamen supponunt essentialiter subsistentiam, nec est vnde hæc præsuppositio, & subordinatio essentialis ad subsistentiam probetur, maximè, cum plures valde probabiliter doceant, posse de potentia absoluta naturam substantialem, sine subsistentia existere, sicut accidens, sine inhærentia, quo in casu accidentibus subesset, pati, & operari posset, sicut accidentia à subiecto separata, patiuntur, & agunt, vt constat in accidentibus panis post conuersionem: ergo humanitas prout concipitur existens priori ad vnionem cum Verbo, potuit de potentia absoluta gratiam habitualem recipere; sed à gratia vt pro illo priori existente potuit Dei voluntas moueri, vt vnionem humanitatis cum Verbo decerneret, illamque velle humanitati ex complacentia in sanctitate illi à gratia habitualis præstita: ergo potuit de potentia absoluta gratia habitualis præuie moraliter ad vnionem personalem disponere in sententia asserente, non per existentia Verbi, sed per propriam existentiam existere.

190 *Prima obiectio Recentiorū.* Nec obstat, quod aliqui Recentiores objiciunt, nempè, humanitatem Christi productam esse per actionem, quæ simul fuit vnio humanitatis cum Verbo: ergo inter humanitatem, vt productam, & vnionem cum Verbo, non potuit dispositio physica, nec moralis mediare. Non inquam obstat. *Respondetur.* Tum, quia antecedenti permisso, consequentia non tenet, vt *paulo infra* videbimus. Tùm, & potissimè; quia antecedens est falsum, vt vidimus *disp.* 12. *n.* 2. vbi cum frequentiori, & veriori sententia monstrauimus, actionem formatiuam humanitatis fuisse distinctam ab actione assumptiua, vnitiuaque humanitatis cum Verbo.

191 *Instant, & obijciunt secundo.* Sed instant; nam esto admittatur, fuisse humanitatem prius natura productam, quam Verbo vnitam; actio tamen illa fuit essentialiter connexa cum productione vnionis hypostaticæ, non minus, quam productio formæ Leonis est connexa cum productione vnionis, qua vnitur materiæ; sed inter actiones istas sic connexas essentialiter, non potuit dispositio mediare supponens vnam, & præcedens aliam: ergo non potuit in humanitate vi primæ actionis productæ recipi gratia habitualis pro priori ad actionem vnitiuam; & consequenter non potuit moraliter ad vnionem disponere.

Respondetur dupliciter. Respondeo primo, negando maiorem; nec est vnde dicta connexio probetur. Secundo, permissa maiori, nego minorem; non enim obstat essentialis actionum connexio, vt inter vnam, & aliam mediet dispositio, vnam subsequens, & aliam mediet dispositio, vnam subsequens, & aliam natura præcedens. Et quidem connexione essentiali inter prædictas actiones admissa, & humanitati propria existentia concessa, intellectus, & voluntas, & aliæ proprietates humanitati debitæ, primam subsequuntur actionem, & secundam præcedunt. Tertio prætermissis maiori, & minori, distinguo consequens: in humanitate prout de facto fuit producta, non potuit dispositio antecedere vnionem ipsius cum Verbo, transeat consequens: prout aliter potuit de potentia absoluta produci, nego consequentiam; dato namque fuisse de facto humanitatem productam actione essentialiter connexa cum actione productiua vnionis, & quod prædicta connexio obstet dispositioni inter vtramque mediationi; solum sequitur, non potuisse gratiam habitualem moraliter ad vnionem disponere humanitatem, prout de facto fuit producta, non autem, quod disponere moraliter non potuerit, aliter humanitate formata, videlicet, media actione, non connexa essentialiter cum actione assumptiua, cuius impossibilitas non est, vnde possit ostendi.

192 *Tertio obijciunt.* Denique, & vrgentius arguunt; nam productio vnionis humanitatis ad Verbum succedit productioni propriæ subsistentiæ; sed si humanitas propria subsistentia subsisteret, inter productionem humanitatis, & productionem, vel resultantiam propriæ subsistentiæ, nihil posset intelligi medium subsequens productionem humanitatis, & natura, & causalitate productionem, vel resultantiam propriæ subsistentiæ antecedens: ergo inter actionem, qua humanitas fuit formata, & actionem productiuam vnionis ad Verbum, non potest dispositio media intelligi, subsequens primam actionem, & secundam, natura, & causalitate antecedens; & consequenter non potuit de potentia absoluta, gratia habitualis antecedenter moraliter ad vnionem humanitatis cum Verbo concurrere.

193 *Confirmatur.* Quod amplius vrgere, & confirmare possumus ex nostra doctrina; quia namque subsistentia Verbi gerit vices subsistentiæ creatæ, & inter hanc, & propriam naturam dispositio præuia non datur, intulimus cum D. Thom. inter subsistentiam Verbi, & humanitatem, nullam dispositionem mediasse; sed inter subsistentiam propriam humanitatis, si adesset, nec mediaret de facto, nec posset de potentia absoluta aliqua dispositio mediare: ergo inter subsistentiam Verbi, & humanitatem, non solum mediauit dispositio de facto, verum etiam non potuit de potentia absoluta dispositio præuia mediare; & consequenter non potuit, adhuc de potentia absoluta, gratia habitualis præuiè moraliter ad vnionem humanitatis cum Verbo disponere.

194 *Respondetur.* Respondeo, concessa maiori, distinguendo minorem: producta humanitate modo connaturali, concedo minorem; producta humanitate modo præternaturali possibili de potentia absoluta, nego minorem, & distinguo consequens: loquendo de actione, qua de facto fuit vnio producta, concedo consequentiam; loquendo de actione, qua potuit de potentia absoluta produci, nego consequentiam. Itaque de humanitatem

tatem cum propria subsistentia comparata, possumus dupliciter loqui: primo de illa, vt connaturali modo producta, & sic nec mediaret, nec mediare posset dispositio inter humanitatem, & propriam subsistentiam; cum enim in nostra, & D. Thom. doctrina subsistentia prior sit existentia, naturali ordine attento, fit, vt producta humanitate modo sibi connaturali, non supponatur existens ad subsistentiam propriam, sed post illam, & quia accidentia, vt inexistant, essentialiter supponunt existentiam; fit consequens, vt inter humanitatem, vt connaturali modo productam, & subsistentiam, nec mediet, nec mediare possit de potentia absoluta aliqua præuia dispositio; quia tamen ordo prioritatis subsistentiæ ad existentiam, non essentialis, sed connaturalis est, potest inuerti de potentia absoluta, & produci humanitas, & quæuis alia natura substantialis prius existens, quam propria subsistentia subsistens, & pro illo priori alicui accidenti subesse intuitu cuius Deus in illa propriam subsistentiam producat, quo in casu inter illam, & subsistentiam propriam moralis dispositio intercederet. Et quia subsistentia Verbi, potest loco subsistentiæ propriæ succedere, prout in casu illo propriam terminantis naturam; fit consequens, vt possit de potentia absoluta inter productionem vnionis humanitatis cum subsistentia Verbi, & productionem humanitatis, moralis dispositio intercedere, vt posterior natura actione producente humanitatem, & vt prior natura actione causante vnionem: quia tamen de facto subsistentia Verbi successit loco subsistentiæ propriæ, vt terminaturæ humanitatem connaturali modo productam; fit consequens, vt dispositio media non intercesserit, nec inter illam, vt sic vnitam, & humanitatem, potuit etiam de potentia absoluta, dispositio media re. Et ex his ad confirmationem constat solutio.

195 *Contrariū tenet Vazq. ductu primo.* Contrarium doctrinæ à Nobis illatæ tenet Vazquez *disp.* 41. *cap.* 3. *num.* 11. ductus primo; eo quod implicat Christum, vt hominem, esse Filium naturalem, & adoptiuum Dei; sed si gratia habitualis ordine naturæ, vt dispositio vnionem præcederet, humanitatem adoptatam constitueret; & consequenter in eodem instanti reali, filiatio naturalis, & adoptiua in humanitate coinciderent, Christusque, vt homo, vtraque filiatione esset Filius Dei: ergo non potuit de potentia absoluta gratia habitualis præuiè moraliter ad vnionem disponere. Minorem probat; nam gratia præcedens ordine naturæ vnionem non daretur intuitu vnionis, cum esset ordine naturæ posterior: ergo esset data ex affectu adoptionis; & consequenter humanitatem adoptatam constitueret.

196 *Secundò.* Secundo; vt enim gratia habitualis moueret Deum, vt illius intuitu vnionem conferret, aliquid deberet habere, quod modo non habet, cum Deum ad vnionem conferendam non mouet; sed non potest excogitari, quid ipsa gratia habitualis posset habere, ratione cuius moueret Deum ad vniendam naturam, quod re ipsa non habet: ergo nec de facto moraliter ad vnionem disposuit, nec potuit de potentia absoluta disponere. Maiorem probat ex doctrina ab ipso tradita 1. *p. disp.* 79. *c.* 2. nempè, nulla in rebus facta mutatione, non posse circa ipsas eodem modo se habentes, varios actus Deo attribui, ergo vt gratia Deum moueret ad vniendam naturam humanam, ad quod de facto Dei voluntatem non mouit, debet in ipsa aliqua mutatio intercedere; & consequenter habere aliquid, quod re ipsa non habuit.

197 *Ad primū respond.* 1. Hæc tamen leuia sunt, & talia suæ familiæ Recentioribus visa. Ad primum respondeo ex dictis *in hac disp.* §. 2. concessa maiori, negando minorem: ad illius probationem, concesso antecedenti, nego consequentiam; vt enim gratia habitualis filium adoptiuum constituat, requiritur realis carentia filiationis naturalis; cum autem gratia solum natura, & causalitate vnionem substantialem præcederet, non esset realis carentia filiationis naturalis in humanitate Christi, vel vt in Christo, quatenus homine, sed solum pro illo priori naturæ datur præcisio filiationis naturalis; aliàs simul in eodem instanti reali daretur naturalis filiatio, & illius realis carentia, quod implicat; & ideo quamuis gratia prioritate naturæ vnionem substantialem præcederet, nec daretur intuitu vnionis, non ideo constitueret Filium Dei adoptiuum; ac proinde, non ideo daretur ex affectu adoptionis. Nec est essentiale gratiæ conferri ex affectu adoptionis, vel filiationis naturalis; sed solum petit conferri ex affectu ad subiectum, cui datur, aut ex affectu sanctificationis. Et quidem in sententia P. Vazquez, gratia habitualis actum contritionis ordine naturæ præcedit cum 1. 2. *disp.* 221. *cap.* 3. & 4. doceat cum frequentiori Thomistarum sententia, actum contritionis efficienter à gratia habituali procedere, & tamen pro illo priori non intelligitur gratia data ex affectu adoptionis; aliàs pro illo priori sanctificaret subiectum; & consequenter non posset contritio ad illam, vt sanctificantem disponere: ergo stat gratiam habitualem pro aliquo priori intelligi, quin pro illo intelligatur, data ex affectu adoptionis, esto non concipiatur, data ex affectu vnionis substantialis cum Deo, nec filiationis naturalis.

Vazquez.

Vel secundo responderi potest, concessa etiam maiori, negando minorem: ad illius probationem, nego antecedens; nam potuit de potentia absoluta gratia habitualis præcedere ordine naturæ vnionem substantialem cum Verbo, & nihilominus dari intuitu vnionis præuisæ, non quidem, vt prius existentis, quam gratia, sed vt posterius existentis. Sicut merita Christi præuisa, non vt prius existentia, quam gratia Antiquorum Patrum, sed vt posterius tali gratia existentia, huiuscemodi gratiam meritoriè causarunt; & consequenter fuerunt motiua, vt illam Deus Antiquis Patribus daret, & sicut hoc non obstat, vt Incarnatio fuerit Antiquorum Patrum actibus meritoriè de congruo causata: ita quod gratia in casu possibili vnionem substantialem præcedens intuitu vnionis modo explicato præuisæ daretur, impedimentum esse non posset, vt vnio à gratia habituali causaretur, vt à dispositione congrua morali. Recolantur dicta *supra Tract.* 2. *Disp.* 13. *præcipuè* §. *vltimò.* 198 *Secundo respondet.*

199 *Ad secundum respondetur.* Secundum argumentum minus habet difficultatis; quod enim physica in rebus mutatio, necessario requiratur, vt diuersi actus liberi, Dei voluntati attribuantur, procedit ex alia doctrina parum grata, non solum exteris, sed etiam domesticis suæ familiæ Doctoribus, qua Pater Vazquez Aureolum sequutus asseruit decretum Dei liberum per extrinsecam denominationem sumptam à mutatione creaturæ constitui, quam fusè reiecimus 1. *p. Tract. de Voluntate Dei* examinantes constitutiuum decreti liberi Dei, eamque reijciunt, non solum nostri Thomistæ, sed etiam Doctores Societatis frequentius: vndè falsum est physicam mutationem in rebus creatis exigi, vt decretum liberum sit, vel multiplicetur in Deo, & ex principio falso procedit. Et instantiam manifestam habet in doctrina, quam Vazquez negare non poterit, nempè, in denominatione scientis; datur enim de facto actus scientiæ, quam *Mediam* vocant, in Deo circa obiectum conditionatum, qui potuit in ipso non esse, esto non sit Deo liber; & tamen talem actum nulla physica mutatio in creatura præcedit, nec comitatur, maximè in illorum sententia: ergo poterit etiam decretum Dei liberum existere cum potentia, vt non extiterit, absque physica mutatione creaturæ; & consequenter licet gratia habitualis nullam mutationem susciplat, poterit in casu possibili Dei voluntatem mouere, etsi de facto non moueat. Et quidem iustorum merita de facto Dei voluntatem mouent ad retributionem gloriæ, vt coronæ; cum in prædestinatis efficaciter gloriam mereantur, & potuerunt non mereri efficaciter gloriam, nec diuinam voluntatem ad illam retribuendam mouere; & tamen non apparet, quæ mutatio physica detur in actu charitatis de facto mouente ad exhibitionem gloriæ, respectu sui, casu in quo non moueret; ergo ex eo quod non appareat mutatio physica in gratia, perperam à prædicto Auctore infertur, non posse de potentia absoluta, Dei voluntatem mouere ad vnionem humanitatis cum Verbo, ad quam de facto non mouet. Præterquam quod, vt ipse Vazquez fatetur *Disputatione allegata cap.* 2. *ad finem*, si gratia habitualis tempore vnionem humanitatis præcederet, posset esse dispositio moralis ad illam; & tamen ex variatione temporis, non variatur intrinsecè gratia, sed eadem omnino inuariata intrinsecè, & intrinsecè immutata, quæ modo vnioni coexistit, posset tempore illam præcedere: ergo vt gratia moueat Deum ad aliquid, ad quod modo non mouet, non est necessaria physica mutatio in illa.

Tertio colligitur; vnione humanitatis ad Verbum facta, vt modo facta est, non posse de potentia absoluta gratiam habitualem præuiè ad illam disponere in Thomistarum principijs: potuisse tamen aliter vnionem fieri, & gratia habitualis moraliter ad illam disponere. Prima pars facili ratione probatur; gratia habitualis, & idem est de quouis alio accidenti dicendum, non potest, etiam de potentia absoluta, recipi in humanitate, nisi prius supponatur existens, sed vnione prout nunc facta, prius concipitur humanitas subsistentia Verbi subsistens, quam existens existentia diuina: ergo vnione, vt nunc est facta, implicat gratiam habitualem, vt moralem dispositionem ad vnionem personalem humanitatis cum Verbo concurrere. Maior cum consequentia tenet. Minor autem probatur; vt enim cum D. Thom. *infra q.* 17. docent frequenter Thomistæ, subsistentia prior est existentia, & ad hoc datur, vt compleat naturam ad existendum; sed subsistentia, per quam humanitas de facto subsistit, vel est subsistentia relatiua Verbi, vel si hoc præstat subsistentia absoluta, non est absolutè sumpta, sed prout modificata personalitate Verbi, vt contra Durandum monstrauimus *Disp.* 15. §. 1. ergo vnione facta, vt nunc, prius concipitur humanitas subsistens, subsistentia personali Verbi, quam existens existentia diuina; & consequenter sumpta vnione prout nunc facta, implicat gratiam habitualem illam, vt dispositionem moralem præcedere. 200 *Tertium corollarium.* *Prima pars prob.*

201 *Secunda pars prob.* Deinde secunda pars corollarij probatur, vt enim *Disp.* 15. parag. 4. docuimus potuit humanitas de potentia absoluta

vniri

vniri huic Deo, vt extremo vnionis immediato ratio subsistentiæ absolutæ; sed in tali casu posset gratia habitualis vnionem personalem cum Verbo præcedere: ergo posset ad illam, vt dispositio moralis præuia concurrere. Maior cum consequentia tenet. Minorem autem probo nam illo casu, non existeret humanitas ratione subsistentiæ personalis Verbi, sed ratione subsistentiæ absolutæ, qua hic Deus subsistit, & existit; ergo posset gratia habitualis recipi in humanitate, vt existente, & subsistente subsistentia Dei absoluta pro priori ad vnionem personalem cum Verbo; & consequenter posset moraliter ad illam, tanquam præuia dispositio disponere.

202 *Respondebis.* Respondebis, negando minorem; nam licet, casu in quo humanitas vniretur huic Deo, vt communi tribus personis, humanitas non existeret ratione subsistentiæ personalis Verbi, sed ratione subsistentiæ absolutæ; non tamen posset huic Deo immediatè vniri, quin mediatè, & secundario vniretur tribus personis, vt *Disp. 15. in 1. disp. parte* contra Durandum cum communi Theologorum sententia docuimus: hoc argumento potissimè contra Durandum arguendo, quod ex illius sententia sequatur, tres personas fuisse incarnatas, quod nullatenus inferretur si humanitas posset huic Deo immediatè vniri, quin necessario ex consequenti tribus personis vniatur; eo autem ipso, quod hæc doctrina sit vere, non potest in humanitate, vt existente ratione existentiæ absolutæ recipi gratia habitualis, vt moraliter disponens ad vnionem personalem; nam causalitas dispositionis moralis exercetur, immediatè mouendo voluntatem agentis ad introductionem formæ; & consequenter libertatem in agente supponit ad illius introductionem, & introductionis negationem, quæ libertas non supponitur in Deo ad vniendam humanitatem cum Verbo, supposita vnione eiusdem humanitatis cum hoc Deo, vt tribus personis communi, quandoquidem vnio personalis cum Verbo necessario consequitur ad vnionem immediatam cum hoc Deo, ideoque non potest gratia habitualis recepta in humanitate huic Deo immediatè vnita, moraliter præuiè disponere ad vnionem personalem eiusdem humanitatis cum Verbo.

203 *Contra arguitur.* Sed contra hanc solutionem arguitur; non enim minus connectitur gratia, vt auxilians cum se ipsa, vt iustificante, vel gratia, vt ex parte agentis se tenens, cum se ipsa, vt recepta in subiecto, quam humanitas, vt vnita huic Deo cum se ipsa, vt vnita personaliter Verbo, imo forte magis; & tamen in sententia Discipulis D. Tho. satis communi inter gratiam, vt auxiliantem, & se ipsam, vt iustificantē, mediat contritio, vt subsequens ad primum conceptum gratiæ, & vt ad secundum disponens moraliter, & in sententia Patris Vazquez, quem plures sequuntur inter gratiam, vt ex parte agentis se tenet, & eandem, vt receptam in anima interuenit prædicta mediatio; ergo consequenter ad hanc doctrinam loquendo, cuius probabilitas non potest negari, inter humanitatem, vt vnitam huic Deo, & eandem, vt vnitam Verbo mediare poterit gratia habitualis, vt supponens vnionem humanitatis huic Deo, & vt moraliter antecedens vnionem eiusdem humanitatis cum Verbo, & ad istam vnionem disponens.

Nec obstat prædictæ motioni, quod voluntas diuina in vi vnionis humanitatis cum hoc Deo, sit necessitata ad vniendam illam cum Verbo. Hæc enim necessitas non est absoluta, sed ex suppositione Deo libera, qui modus necessitatis non tollit, quod voluntas Dei moueri possit moraliter, vt constat in gloria, vt corona, quam Deus confert adultis motus ab illorum meritis ad executionem gloriæ, licet in vi decreti intentiui meritis non innitentis, sit necessitatus ad gloriæ retributionem; constat etiam in exemplo adducto gratiæ, qua vt auxiliante, vel vt ex parte agentis supposita Deus est necessitatus ad eandem, vt iustificantem, vt in subiecto, receptam, & mouetur Deus moraliter ab actu contritionis ad gratiam, vt iustificantem, & vt receptam in anima, etsi ad ipsam sub priori consideratione moraliter non moueatur. Nec iterum obstat, quod vnio humanitatis sub vtraque ratione vnico decernatur decreto; sufficit enim quod diuersas habeat terminationes, vt sub vna non sit ex motione morali, & sub alia à Deo, vt moraliter moto, à dispositione procedat; eo quod sub vna terminatione antecedit dispositionem, & sub alia illam supponit, vt in eodem exemplo conspicitur; gratia namque vt auxilians, & vt iustificans eodem decreto decernitur; & tamen, vt terminatum ad gratiam, vt auxiliantem, non mouetur ab actu contritionis; benè tamen, vt terminatum ad gratiam, vt iustificantem. Quod si doctrina in exemplis adducta negetur, non est nostrum illam in præsenti probare, sed supponere, vt valdè probabilem, quod nullus potest negaret, nec intendimus doctrinam in præsenti traditam esse euidentem, sed solum, quod possit eadem probabilitate defendi, qua exemplorum doctrina in proprijs locis defenditur, nec illius veritatem in præsenti determinamus. Et hæc de ista disputatione applicanda litteræ Magistri *in 3. dist. 2. §. 3.* vbi à D. Thoma excitatur. *M. Sent.*

204 *Nec obstat necessaria connexio.*

TRACTATVS SEPTIMVS

De Scientia Animæ Christi in communi.

Insinuatur difficultas. P*Ostquam D. Thom. quæst. 7. & 8. egit de gratia habituali, & virtutibus consequentibus ipsam, à quæst. 9. vsque ad 12. tractat de virtutibus pertinentibus ad intellectum, scilicet, de scientia. Primo in communi. Et deinde de qualibet in particulari. Sed cum tam virtutes intellectuales, quàm virtutes morales inter coassumpta à Verbo numerentur, id est, inter simul cum humanitate assumpta, videtur, non rectò ordine processisse D. Thom. prius agendo de virtutibus moralibus, quam de intellectualibus; nam sicut intellectus prior est voluntate, & cognitio prior volitione, ita virtus intellectualis virtutem moralem ad voluntatem attinentem præcedit, vtpote, regula illius: ergo post tractationem de gratia habituali, immediatè agendum erat de virtutibus intellectualibus, & postea de moralibus; non autem ordine inuerso: ac proinde D. Thomas non videtur rectè processisse hunc ordinem inuertendo.*

Quam etiam agnouit Nazar. *Difficultatem tetigit Nazarius, & ad illam respondet primò, D. Thomam non generationis ordinem, sed ordinem conuenientiæ cum gratia vnionis, & habituali attendisse. Et quia virtutes morales magis cum prædictis gratijs conueniunt, quam intellectuales, vtpotè, simpliciter bonum facientes, quod intellectuales non præstant: ideò etsi ordine generationis intellectuales præcedant, non prius de illis, quàm de moralibus egit, sed ordine inuerso. Secundo respondet, non egisse D. Thom. determinatè de virtutibus moralibus qu. 7. & 8. sed de virtutibus consequentibus gratiam in communi, & prout abstrahunt ab intellectualibus, & moralibus, & postea de intellectualibus, in quibus specialis difficultas inuenitur: vnde non prius de moralibus egit.*

Aliter occurri potest. *Tertio responderi potest, D. Thom. quæst. 7. egisse de virtutibus dimanantibus à gratia, vt constat ex art. 2. Et quia scientia infusa Christi non dimanat physicè à gratia habituali, saltim in omni subiecto. Scientia etiam acquisita nunquam à gratia dimanat. Nec similitèr scientia beata in plurium Theologorum sententia; vel si dimanat ab illa, non prius, sed posterius, quàm virtutes morales, cum detur in præmium prædictarum virtutum: ideò simul cum tractatu de gratia habituali egit de virtutibus moralibus, & postea de intellectualibus.*

Articulus primus. Nos igitur D. Thom. imitantes, postquam de Gratia Christi, & virtutibus ipsam consequentibus egimus, quæ ad illius pertinent voluntatem acturi de virtutibus Christi intellectualibus, tractatum de scientia animę Christi in communi instituimus. *De quo D. Thom.* in 3. sententiarum distinct. 14. quæstiunc. 1. artic. 1. quæstiunc. quarta, ad Annibaldum in eadem distinct. quæst. vnic. artic. 1. quæst. 20. de veritate artic. 1. in præsenti quæst. 9 *Quam in quatuor articulos diuidit. Docens in primo, fuisse in Christo scientiam creatam; non enim oportuit, quòd Filius*

Dei humanam naturam imperfectam assumeret sed perfectam. Primò, quia humanitas sine scientia imperfecta foret, vtpote, carens perfectione, ad quam in potentia existit. Secundò, quia, cum quælibet res sit propter suam operationem, vt dicitur in 2. de Cœlo, *frustra haberet Christus animam intellectiuam, si non intelligeret secundum illam, quod pertinet ad scientiam creatam. Tertiò, quia aliqua scientia creata pertinet ad anima humanæ naturam; nihil autem naturalium Christo defuit, quia totam naturam humanam suscepit: & ideo in sexta Synodo damnata est propositio, in Christo esse duas scientias, vel duas sapientias negans.*

Articulus secundus. In solut. ad 1. *docet D. Thomas, Christum, vt hominem, non potuisse intelligere per intellectionem increatam, eo quod increata cognitio est alterius naturæ actus: vnde, si non fuisset in anima Christi aliqua scientia præter diuinam, nihil cognouisset: & ita fuisset frustra assumpta; cum omnis res sit propter suam operationem.* In solut. ad 3. *docet, quod scientiæ ponuntur in Christo ex parte vnitorum, scilicet, humanæ, & diuinæ naturæ, ex parte autem vnionis non potest in Christo aliqua vna scientia assignari, eo quod vnio est ad esse personale: scientia autem non conuenit personæ, nisi ratione alicuius naturæ.* Qua doctrina mirificè confirmatur id, quod tractatu præcedenti disp. 30. § 8. *docuimus*, scilicet, ad compositum ex humana, & diuina natura vi Incarnationis resultans, non consequi proprietates, præter illas, quæ vtrique correspondent naturæ.

In secundo articulo docet, habuisse Christum scientiam, quam habent beati, vel comprehensores. Nam omne, quod est in potentia, reducitur in actum per id, quod est in actu: oportet enim, esse calidum id, per quod alia calefiunt; sed homo est in potentia ad scientiam beatorum, quæ in Dei visione consistit, & ad eam ordinatur, sicut ad finem, ad quem homines reducuntur per humanitatem Christi: ergo oportuit, quod cognitio beata in Dei visione consistens; excellentissimè Christo homini conueniret; quia semper causam oportet esse potiorem causato. Notat autem Caietanus, & benè, maiorem à D. Thoma assumptam conditionaliter esse accipiendam, non absolutè; plura enim sunt in potentia, quæ nunquam reducuntur ad actum: vnde illa propositio: omne, quod est in potentia, reducitur in actum per id, quod est in actu: intelligenda est, si id, quod est in potentia, ad actum est reducendum. Quomodò etiam assumptũ Diui Thomæ sit verum in humanitate Christi, quæ non est causa principalis, sed vt instrumentum nostram causat beatitudinẽ, disp. 32. constabit. Solut. ad 3. docet, scientiam esse supra naturam animæ rationalis, & esse secundum naturam ipsius: quod intelligendum est obedientialiter, non naturaliter, quia secundum suam naturam est capax obedientialitèr illius. Scientia autem increata est omnibus modis supra naturam animæ rationalis, idest, supra potentiam naturalem, & obedientialem capacitatem animæ rationalis; non enim est capax intelligendi per illam. Cui doctrinæ non dissonat solutio secundi argumenti, qua docet, quod ex ipsa vnione homo ille est beatus beatitudine increata; non enim absolutè id asserit, sed cum hoc addito, nempè, sicut ex vnione est Deus; vnde sicut Christus, vt homo, est Deus, non reduplicando, aut specificando naturam, sed ly *vt* determinante suppositum: ita est beatus vt homo beatitudine increata, non specificata natura, sed supposito: ex quo non sequitur, humanitatem fuisse beatam increata beatitudine, sed potius oppositum.

Articulus tertius. *In tertio articulo docet, habuisse Christum scientiam inditam, vel infusam, eo quod decebat, vt natura humana assumpta à Verbo Dei imperfecta non esset: foret autem imperfecta sine speciebus intelligibilibus à Deo infusis, per quas res in se ipsis extra Verbum cognosceret: est enim in potentia ad illas; omne autem, quod est in potentia, est imperfectum, nisi reducatur ad actum: igitur præter scientiam beatam, qua cognoscitur Verbum, & res in Verbo, est in Christo scientia indita constituenda; per quam res in propria natura cognoscat per species intelligibiles humanæ menti proportionatas.*

Articulus quartus. *In quartò articulo docet, scientiam acquisitã habuisse habuit enim intellectũ agentem, quæ est vna ex perfectionibus, quas Deus in natura humana plantauit. Munus autem intellectus agentis, seu illius operatio, est, species intelligibiles abstrahere à phantasmatibus, ergo fuerunt in intellectu possibili Christi aliquæ species receptæ per actionem intellectus agentis, aliàs frustra fuisse in illo; frustra enim est, quod non habet propriam operationem, ad quam omnis res ordinatur: & hoc est, scientiam acquisitam habuisse.* Cuius rationis vim, & efficaciam disp. 32. tuebimur, & explicabimus.

DISPVTATIO XXXI.

An intellectus Christi creatus intellexerit cognitione increata, an sola creata.

§. I.

Relatis sententijs, statuitur prima conclusio.

1 *Certum est Christum habuisse intellectum creatum* VT INDVBITATA fide tenendum supponimus, Christum intellectum creatum habuisse. Quod à nullo concedente, esse verum hominem, potest negari, cum intellectualis; ac proinde competens omni pollenti intellectuali natura, qualis est humanitas Christi. Quod etiam ex dicendis manifestè constabit. Inquirimus ergo, an intellectus Christi creatus intellexerit, vel potuerit intelligere per increatam, & diuinam intellectionem, vel solum sapiens fuerit sapientia, & intellectione increata.

2 *Aperitur difficultas.* Qua in re, omissa hæresi Monotelitarum, qui, quamuis concederent intellectionem creatam in intellectu Christi creato, & increatam in intellectu Christi diuino; ex vtraque tamen vnam operationem asserebant consurgere; ac proinde fuisse in illo vnam tantum cognitionem. Hac, inquam, hæresi prætermissa, tres inter Doctores Catholicos circum fuerunt sententiæ.

Prima sententia Prima docet, intellectum Christi creatum, non solum potuisse per intellectionem increatam intelligere, sed etiam de facto per illam intellexisse: imo fuisse impossibile, quod per creatam operationem, diuinam essentiam videret. Quam sententiam suo tempore quibusdam placuisse, refert *Bonau.* Bonauentura *in 4. dist. 34. art. 1. quæst. 2.* fuisseque publicè defensatam Parisijs, refert *Gregor.* Gregorius *in 2. dist. 7. quæst. 2* eam tenet expressè *Hugo* Hugo de Sancto Victore *Tomo 3 tractat. de sapientia animæ Christi fol. 37.* Quos omnes refert, & ex parte sequitur *Ægidius.* Ægidius *libr. 4. de beatitudine quæst. 1. art. 2. §. 3.* vbi docet, id contradictionem non implicare: Et §. 4. præfatam sententiam nullam censuram contra fidem mereri. Tenuit *Ripa.* etiam quidam Ioannes de Ripa relatus à Capreolo *in 3 dist. 14. quæst. 1. art. 1.*

3 *Secunda sententia.* Secunda sententia negat, intellectum Christi creatum de facto per increatam intellectionem intellexisse, aut diuinam essentiam vidisse. Asserit tamen, non inuoluere vllam contradictionem, quod per increatam Dei intellectionem intelligat. Hanc tenet præfatus Ægidius *loc. allegato §. 5.* vbi postquam in precedentibus Hugonis sententiam ab omni censura liberare contenderat, tandem illam, vt verè falsam, & temerariam reicit; asserit tamen, non posse id, quod prædicti Auctores affirmant, impossibilitatis conuinci, nec illius sententiæ implicationem ostendi.

4 *Tertia sententia.* Tertia, & vera sententia, vtrique se opponens, affirmat, nec de facto intellectione increata Christum, vt hominem, intellexisse, nec id fuisse possibile de potentia absoluta. Ita *S. Tho.* D. Thom. *quæst. 20. de veritate artic. 1. in corp. & ad 9. argum. in 3. dist. 14. q. 1. art. 1. quæstiunc. 1. ad 1. in 4 dist. 49. q. 1. ar. 2. quæstiunc. 2. 2. 2. quæst. 23. art. 2 n. 2. quæst. 3. art. 1. & in præsenti q. art. 1.* & in eiusdem locis *Capreol. Caietan. Coradus. Medina. Naz. Alu. Mart. Arau. Zippulus. Mont. Lorca. Curiel.* Capreolus, Caietanus, Contradus, Medina, Nazarius, Aluarez, Martinez, Illustrissimus Arauio, Zippulus, Montesinos, Lorca, Curiel, & omnes Discipuli D. Thomæ, agentes in communi de intellectu creato beatorum, & in speciali de intellectu animæ Christi. Tenent etiam ex PP. Societatis *Vazq. Valentia. Suarez.* Vazquez t. 2. *disput. 8. cap 2.* Valentia *disputat. 1. quæst. 3. punct. 1.* Suarez *in præsenti disput. 24. sect. 2.* Estque apud Recentiores eiusdem familiæ communis.

5 *Prima conclusio.* Pro cuius explicatione sit prima conclusio. *Intellectus Christi creatus de facto non vidit diuinam essentiam per visionem increatam; & consequenter sapientia increata sapiens non fuit.* Ita omnes Doctores relati pro tertia sententia, quorum aliqui adeò certam illam existimant, vt oppositam censeant hæreticam, alij solum temerariam, alij erroneam, aut errori proximam, quibus magis assentior. *Probatur illã primò Vazquez.* Illam probat Vazquez vbi *supra*, loquens de intellectu beatorum, ex Concilio Vienensi, quod refertur *in Clementina ad nostrum de hæreticis*, vbi dicitur, necessarium esse lumen creatum ad videndum Deum, quod etiam de intellectu Christi creato venit intelligendum; sed si intellectus Christi creatus Deum videret per increatam visionem; lumen gloriæ ad Deum videndum necessarium non esset: ergo Deum increata visione non vidit.

6 *Secundo prob. Valentia.* Secundò illam probat Valentia: nam sequitur ex contraria sententia, Christum, vt hominem, diuinam essentiam comprehendere: consequens est absurdum, & contra fidem: ergo.

Probat sequelam: comprehendere aliquod obiectum nihil est aliud, quàm in se habere illius comprehensionem: sicut cognoscere in nullo alio consistit, quam in habere in se cognitionem obiecti: at in sententia opposita Christus, vt homo, haberet sibi vnitam cognitionem diuinam, quæ est Dei comprehensio: ergo de facto comprehenderet Deum.

7 *Tertio illã probat. Medina.* Tertio arguit Medina: nam ex opposita sententia sequitur, Christum, vt hominem, esse æquè beatum, ac Deus: consequens est absurdum: ergo. Probat sequelam: bearetur eadem beatitudine, quam Deus beatus est: ergo adæquaret, vt homo, beatitudinem Dei.

Quartò. Recentiores quidã Thomistæ. Quartò aliqui Recentiores Thomistæ illã probant: si namq; Christus, vt homo, Dei visione videret, & diuina sapientia esse sapiens, sequeretur, vnionem humanitatis ad Verbum factam esse

esse in natura, esseque toti Trinitati communem: consequens absurdum est: ergo. Patet sequela: esset vnita humanitas diuinæ intellectioni, quæ constituit Dei naturam, & est tribus personis communis; ergo esset Verbo in natura, & toti Trinitati vnita.

8 *Prædicta argumenta non vrget. Et ad primum resp.* Hæc tamen argumenta non vrgent. Ad primum namque responderi potest, negando minorem: nam sicut lumen gloriæ necessarium constituitur, vt disponat ad vnionem diuinæ essentiæ per modum speciei; & si intellectus ad vnionem illam non concurrat elicitiuè; ita, quamuis visionem increatam non eliceret, posset luminis necessitas stare per modum dispositionis.

9 *Ad secundum.* Ad secundum, negando sequelam: ad probationem dicendo, veram esse maiorem, si actio comprehensiua obiecti adæquatè vniatur subiecto; falsam autem, si inadæquatè: & sub eadem distinctione minoris, negando consequentiam; nam possunt contrarij Auctores asserere intellectionem diuinam, non adæquatè, & secundum se totam, sed inadæquatè, vniri, sicut de facto in communi Theologorum sententia vnitur diuina essentia intellectibus beatorum sub conceptu, & munere speciei; & tamen non vnitur illis adæquatè & comprehensiuè, sed inadæquatè; & quidditatiuè; ac proinde ex tali vnione, per immediatam, consequentiam non infertur comprehensio.

10 *Ad tertium.* Et ex his ad tertium responderi potest; negando sequelam: ad probationem, distinguo antecedens: eadem beatitudine, & eodem modo, & adæquatè vnita, nego antecedens: diuerso modo, & inadæquatè vnita concedo antecedens, & nego consequentiam. Et quidem eadem sanctitate, qua Deus sanctus est, sanctificatur humanitas Christi, & eadem existentia, & subsistentia existit, & subsistit, qua Deus; & tamen ex hoc non sequitur, esse æquè sanctam, ac Deum, & æquè perfectè, ac diuina natura existere, vel subsistere. Pariter ergo in præsenti, ex eo quod eadem intellectione, qua Deus, esset beata, non sequitur, fore æquè beatam, ac Deum.

11 *Replicabis.* Sed dices, saltim sequi ex opposita sententia, Christum, vt hominem, videre omnia obiecta à Deo visa, tam intra, quam extra Deum; & consequenter esse æquè beatum, ac Deum, quantum ad obiecta cognita, etsi non quoad modum cognoscendi: consequens est falsum, aliàs Deum de facto comprehendisset, iuxta dicenda *Disputatione sequenti*: ergo. Patet sequela: forma subiecto vnita dat illi omne, quod habet formaliter; sed diuina cognitio est repræsentatio formaliter Dei, & omnis cognoscibilis: ergo intellectui Christi vnita, reddit illum intelligentem Deum, & in ipso omne obiectum cognoscibile.

12 *Instatur prædictum argumentum.* Quo argumento, alijs reiectis, vtitur Recentior quidam pro nostra, & communi sententia. Est tamen futile omninò, & instatur manifeste in diuina essentia vnita intellectibus beatorum per modum speciei intelligibilis. nam diuina essentia, vt species, est repræsentatio comprehensiua Dei, & omnis obiecti cognoscibilis; & tamen mentibus beatorum vnita non repræsentat illis omne obiectum cognoscibile, nec comprehensiue Deum, sed tantum quidditatiuè: ergo diuina cognitio, etsi omne cognoscibile repræsentet, Deumque comprehensiuè, poterit vnita intellectui animæ Christi non præbere illi omnium repræsentationem, nec omne obiectum intelligentem constituere, sed tantum aliqua obiecta, iuxta proportionem luminis, eiusque capacitatem. Nec vrget probatio sequelæ: nam maior ad illius probationem assumpta, solum est vera respectu subiecti capacis; non autem quando subiectum est incapax, qualiter in præsenti contingit.

13 *Ad vltimum respondetur.* Ad vltimum respondetur, negando sequelam: sicut enim ex eo quod humanitas sanctificata sit per sanctitatem increatam, quæ non relatiua, sed absoluta est, atque tribus personis communis, & existens constituatur per existentiam diuinam, quæ etiam absoluta est, & in plurium sententia à natura diuina virtualiter indistincta, non sequitur, vnionem humanitatis ad Verbum esse factam in natura, nec esse tribus personis hypostaticè vnitam, ita pariter non sequitur, ex eo quod per intellectionem diuinam intelligens constituatur. Et ratio omnium est: nam vnionem fieri in natura consistit in eo, quod ex humanitate, & diuinitate vnitis resultet vna natura, non in hoc, quod est diuinæ naturæ vniri. Ex eo autem, quod humanitas intelligens constituatur per intellectionem diuinam, & hæc sit constitutiua naturæ, solum hoc secundum sequitur; ac proinde non infertur, vnionem humanitatis ad Verbum esse facta in natura.

14 *Nec sequitur, fuisse tribus personis vnitam.* Nec sequitur fuisse tribus personis vnitam: nam ad hoc requirebatur, quod vnita esset humanitas intellectioni diuinæ immediatè, & sumptæ absolutè; non verò vt modificatæ relatione personali Verbi, cui immediatè fuit vnita. Auctores autem oppositæ sententiæ dicunt, fuisse intellectioni diuinæ vnitam secundo modo: & hoc, vt intelligens per illam constituatur, sufficere: sicut sufficit mediata vnio ad existentiam in sententiam Thomistarum, vt existens reddatur humanitas, & mediata vnio ad sanctitatem Verbi absolutam, vt per illam sanctificetur; ac proinde dictum inconueniens vitabunt. Et quidem in sententia communi de facto fuit vnita diuina essentia intellectui Christi creato per modum speciei; & tamen ex hoc non sequitur, vnionem humanitatis ad Verbum esse factam in natura, nec esse toti Trinitati communem, quamuis conceptus speciei sit tribus personis communis, & ad naturam diuinam constitutiuè pertineat. Pariter ergo in præsenti.

15 *Suadetur conclusio 1. ex sexta Synodo generali.* Vnde, his argumentis reiectis, suadenda est nostra conclusio primo ex sexta Synodo generali *actione* 17. vbi postquam duas voluntates, duasque operationes in Christo Domino esse constituendas determinatum fuerat, subiungitur ratio his verbis: *Nec enim poterit Angelica natura, diuinam habere voluntatem, aut humanam, nec humana natura voluntatem Dei, vel Angeli*. ergo nec diuinam cognitionem potest in se habere humana natura Christi; cum de actu voluntatis; & intellectus eadem sit ratio quoad posse, vel non posse humanitati vniri, eique suum effectum præstare, vt inferius ponderabimus.

16 *Secundo probatur ratione. Matt. 19. Ioan. 17. Ad Rom. 6.* Secundo probatur ratione: etenim beatitudo formalis, & idem est de quocumque actu cognitionis dicendum, est vita, qua viuit beatus, Matth. 19. *Si vis ad vitam ingredi, serua mandata*. Ioannis 17. *Hæc est vita æterna, vt cognoscant te verum Deum*. Ad Roman. 6. *Gratia Dei vita æterna*, & alibi passim; sed non potest intellectus Christi creatus viuere visione, aut cognitione increata, vt *sequenti conclusione* monstrabimus: ergo non beatur de facto beatitudine increata, nec per increatam Dei cognitionem intelligit.

17 *Corollarium ex dictis.* Ex qua ratione colligo, contrariam sententiam, non solum temerariam esse, vtpote pugnantem cum communi Patrum, & Doctorum consensu, verum etiam erroneam, aut saltim errori proximam. Quod probo: nam propositio erronea ea est, quæ opponitur conclusioni per euidentem consequentiam deductæ, ex vna de fide, & ex altera, aut de fide, aut ratione naturali euidenti: proxima verò errori illa est, quæ opponitur conclusioni deductæ, ex vna præmissa de fide, & ex altera præmissa efficaci argumento, & quod non habet facilem solutionem monstrabili; sed conclusio nostra educitur ex maiori de fide, & minori aut euidenter monstrabili, aut saltim argumento efficacissimo, & quod non potest facilè solui: ergo sententia illi opposita, vel est erronea, vel saltim proxima errori.

18 *Vltimo suadetur conclusio.* Denique suadetur conclusio: si namque intellectus Christi creatus de facto intelligeret per increatam intellectionem, etiam voluntas Christi creata vellet de facto volitione diuina, necessaria, & libera: consequens est falsum: ergo intellectus Christi creatus non intelligit de facto increata intellectione. Patet sequela: nam si intellectus Christi intelligit intellectione increata, non est quia illam producat; hoc enim omnino implicatorium est, sed quia producit vnionem sui cum diuina intellectione. Sed, hoc concesso, non est cur non efficiat voluntas Christi creata vnionem sui cum diuina volitione, prout necessaria, & prout libera: nec est cur, si primum sufficit ad intelligendum intellectione increata, secundum non sufficiat, vt voluntas constituatur volens volitione diuina, libera, & necessaria: ergo, si intellectus Christi creatus intelligit de facto per increatam intellectionem, etiam voluntas creata Christi de facto constituetur volens volitione diuina, prout necessaria, & prout libera. Quod autem hoc falsum sit, constat primo, quia à nemine assertum est, ad minus quem Ego viderim. Secundo, quia alias Christus per actus liberos increatos nos redemisset, & pro hominibus satisfecisset, quod hucusque inauditum est. Et quod sequatur, patet: nam si per actum liberum charitatis creatum meruit, & satisfecit, cur non meruisset per actum liberum increatum dilectionis, si semel per illum redderetur liberè volens, & liberè amans Deum.

§. II.

Argumentis in contrarium occurritur.

19 *Primo arguitur.* Arguitur primo: quidquid dignitatis est, & contradictionem non implicat, concedendum est humanitati Christi; sed Christum, vt hominem per increatam Dei cognitionem intelligere, dignitatis est, & contradictionem non implicat: ergo concedendum est de facto humanitati Christi. *Respondetur.* Respondeo, negando minorem pro secunda parte; contradictionem autem *conclus. seq.* assignabimus.

20 *Replicabis.* Sed dices: non est certum, quod implicet contradictionem: ergo nec certum est, de facto non intellexisse per increatã intellectionem.

lectionem. Respondeo primo, negando antecedens; est enim euidens implicatio. Secundo, distinguo antecedens: non est certum certitudine fidei, aut naturalis demonstrationis, omitto antecedens: certitudine argumenti efficacissimi, & difficilem solutionem habentis, nego antecedens, & distinguo consequens: non est certum, quod de facto non intellexerit per increatam cognitionem certitudine fidei, aut conclusionis Theologicæ transeat consequens: certitudine proxima conclusioni Theologicæ, cui opponi sit proximum errori, nego consequentiam. *Respondeo dupliciter.*

21 Secundo arguitur: Christus, vt homo, fuit de facto beatus: sed beatitudo formalis in increata Dei cognitione mentibus beatorum vnita consistit: ergo fuit beatus de facto per increatam Dei cognitionem. Minor ostenditur primo ex Augustino *lib. 1. de Trinitate cap. vlt.* vbi docet, beatitudinem esse summum bonum; sed esse summum bonum, creatæ cognitioni nequit competere: ergo beatitudo in increata Dei cognitione consistit. Et insuper ait, visionem, qua Deus bonus est, esse illam, qua apparet mundis corde; sed visio, qua Deus est bonus, aliquid increatum est: ergo visio, qua apparet mundis, est aliquid increatum. *Secundò arguitur. Minor ostenditur 1. ex Augustino.*

22 Secundo: nam beatitudo formalis est vltimus finis rationalis creaturæ; sed ratio vltimi finis non potest creatæ formæ competere: ergo beatitudo, increata operatione non potest consistere. Tertiò: nam si in cognitione increata non consisteret nostra beatitudo, in aliquo accidenti creato consisteret: sed in accidenti creato consistere nequit, aliàs esset imperfectior natura beatificabili, quæ substantia est: ergo in increata cognitione consistit. Denique; nam Deus, qui infinitus est, nequit clarè per creatam actionem videri; cum enim actio speciem sumat ab obiecto, quæ infinitum habet obiectum, euadit necessario infinita; at extra Deum nihil potest esse infinitum: ergo actio, qua Deum videmus, & per quam beatificamur, non creata, sed increata est. *Secundò. Tertiò. Vltimo.*

23 Respondeo, negando minorem: ad primam probationem dicatur, beatitudinem formalem vocari ab Augustino, summum bonum, non formaliter, sed assequutiuè, idest, assequutionem summi boni; hoc autem modo esse summum bonum non repugnat formæ creatæ. Ita D. Th. 1. 2. *q. 3. art. 1. ad 2.* Vel secundo dicatur, beatitudinem formalem esse summum bonum, non absolutè, & simpliciter, sed summum inter bona creata: quæ boni summitas non repugnat entitati creatæ. Sic D. Th. *in 4. dist. 49. q. 1. art. 2. quæstiunc. 1. ad 2.* *Ad primam probationem respondeo dupliciter. S. Tho.*

24 Ad posteriora verba Augustini dicatur, non loqui de eadem numero, & specie visione, sed de eadem obiectiuè, & secundum proportionem. Visio autem creata, qua beati vident de facto Deum, eadem est obiectiuè cum visione, qua Deus bonus est, & secundum proportionem, seu modum; quia vtraque terminatur ad Deum, prout est in se ipso intuitiuè. Ita Caietanus *in præsenti art. 1. §. Ad auctoritatem Augustini.* *Ad posteriora verba Augustini resp. Caiet.*

25 Ad secundam dicatur, beatitudinem formalem esse vltimum finem non vt *quod*, & formaliter, sed vt *quo*, & assequutiuè, qualiter diximus, ei rationem summi boni competere. Ad tertiam, concessa maiori, nego minorem, quam non conuincit probatio ibi facta: tùm, quia vt multis placet, accidens potest absolutè substantiam in perfectionem excedere: Tùm etiam, nam sufficit beatitudinem formalem substantiam beatificabilem excedere excessu in ordine, esto ab illa excessu entitatiuo simpliciter excedatur: priori autem excessu gaudet beatitudo perfecta. Tùm denique: nam cum non sit finis vltimus vt *quod*, sed vt *quo*, & tanquam assequutio finis vltimi obiectiui, necessarium non est, quod excedat substantiam beatificabilem, vt patet in beatitudine naturali, quæ nec absolutè, nec in ordine excedit substantiam creatam; & tamen est finis vltimus illius intra ordinem naturæ. *Ad secundam, & tertiam probationem resp.*

26 Si dicas: perfectius ad imperfectius ordinari, vt ad finem, non potest; sed substantia rationalis, vt ad finem, ordinatur ad formalem beatitudinem: ergo illa perfectior non est. Respondeo, veram esse maiorem de ordinatione, vt ad finem *qui* obiectiuum; falsam autem de ordinatione, vt ad finem *quo*, & assequutiuè talem: vt enim ad hunc finem aliquid ordinetur, sufficit, quod sit assequutio finis obiectiuè, excedentis, etsi in se, & entitatiuè ab ordinato ad ipsum excedatur. Quod patet exemplo naturalis beatitudinis. *Si opponas Respondeo.*

27 Ad quartam probationem, nego maiorem. Nec vrget probatio: nam licet obiectum infinitum non possit per actum limitatum attingi infinito, & comprehensiuo modo, potest tamen attingi modo finito, de quo *1. par. q. 12. art. 1.* fusè iam egimus. *Ad quartam probationem respond.*

28 Tertiò arguitur: Dei natura in nostra sententia de facto fuit vnita intellectui animæ Christi per modum speciei; sed ratio speciei, & ratio actualis intellectionis sunt in Deo, etiam virtualiter, indistinctæ, vt placet doctis Thomistis, de quo videantur Patres Salmanticenses *1. parte quæstione 14. art. 4.* ergo de facto illi vnitur sub conceptu intellectionis; & consequenter intelligentem constituit. *Tertiò arguitur.*

Respondeo, concessa maiori, & omissa minori, quam *citato loco*, fusè confutauimus, negando consequentiam: nam licet ratio intellectionis, & ratio speciei non differant inter se virtualiter; distinguuntur tamen munere, & eminentialiter. Quæ distinctio sufficit, vt vniatur sub conceptu, & munere speciei, & non sub conceptu, & munere intellectionis, vt constat in personalitate Verbi Diuini, in qua ratio hypostasis, & ratio *ad*, & ratio Verbi non distinguuntur, nisi solum munere, & eminentialiter; & tamen vnita fuit humanitati Christi sub conceptu hypostasis illam personatam constituens, & non sub conceptu Verbi, nec *ad* relatiui, cum non constitueret humanitatem Christi, dictam vt Verbum, nec ad Patrem Æternum realiter relatam. 29 *Respondeo.*

Denique arguitur: humanitas Christi est sancta sanctitate increata, sibi hypostaticè vnita, ergo etiam est beata beatitudine increata, quæ in Dei visione consistit; & consequenter intellectus creatus animæ Christi de facto intelligit intellectione increata. Antecedens constat ex dictis *Disput. 21.* & est communis Theologorum sententia. Consequentia autem probatur primò: nam beatitudo debet esse sanctitati proportionata; sed cum sanctitatem increata; & diuina, non habet proportionem beatitudo creata; benè tamen beatitudo increata: ergo, si humanitas Christi est sancta sanctitate increata, beatificatur etiam per increatam Dei beatitudinem. Secundo probatur; esto enim beatitudo creata proportionem habeat cum sanctitate increata; magis tamen cum illa, vt communicata humanitati, proportionatur beatitudo increata, vt eidem humanitati vnita; habet enim maiorem conuenientiam cum illa; & consequenter maiorem proportionem: ergo asserendum est, humanitatem beatificari de facto, non solum beatitudine creata, sed etiam increata, & diuina. 30 *Denique arguitur. Consequentia probatur 1. Secundo*

Tertio probatur: nam ex possibilitate sanctificationis per sanctitatem increatam, sequitur possibilitas beatificationis per increatam beatitudinem: ergo ex sanctificatione sanctitate increata conueniente de facto humanitati, sequitur beatificatio eiusdem humanitatis præstita formaliter à beatitudine increata. Consequentia tenet à paritate rationis; antecedens autem probatur: ex capacitate ad sanctitatem rectè probatur capacitas ad beatitudinem; & consequenter ex possibilitate sanctitatis sequitur possibilitas beatitudinis: ergo ex capacitate ad sanctitatem increatam, probatur capacitas ad beatitudinem increatam; & consequenter ex possibilitate sanctificationis humanitatis sanctitate increata, sequitur possibilitas beatificationis eiusdem humanitatis per beatitudinem increatam. 31 *Tertiò.*

Respondeo concesso antecedenti negando consequentiam. Ad primam probationem, concessa maiori, distinguo minorem: cum sanctitate increata, vt Deo per essentiam conueniente, concedo minorem: cum sanctitate increata, vt vnita naturæ creatæ, & illi communicata, nego minorem, & consequentiam: nam licet sanctitati increatæ, vt sanctificanti Deum, beatitudo increata debeatur, prout tamen sanctificanti humanitatem, quæ incapax est increatæ beatitudinis, ob rationes *infra* dandas, non debeatur beatitudo increata, sed creata, ad quam est in humanitate capacitas. 32 *Ad primam probationem respondeo.*

Ex his ad secundam consequentiæ probationem, nego suppositum antecedentis: excessus namque proportionis supponit in excedente proportionem; beatitudo autem increata; etsi habeat conuenientiam entitatiuam, imo, & identitatem cum sanctitate increata, vt naturæ creatæ vnita; non tamen habet proportionem cum illa: nam proportio supponit possibilitatem, & consequenter, vt beatitudo increata, vt communicata subiecto creato, habeat proportionem cum sanctitate increata, vt vnita, necessaria est possibilitas vnionis beatitudinis increatæ cum natura creata intellectuali; hæc autem vnio impossibilis, & implicatoria est; & consequenter beatitudo increata, vt vnita naturæ creatæ, proportionem nequit habere cum sanctitate increata, vt vnita eidem naturæ. 33 *Ad secundam.*

Ad tertiam probationem, nego antecedens: ad illius probationem concesso antecedenti, nego consequentiam; sicut ista consequentia non tenet: *Capacitas ad subsistendum probat capacitatem operandi; ergo capacitas ad subsistendum subsistentia diuina, probat capacitatem operandi operatione diuina.* Cuius antecedens est verum; consequens autem est falsum, vt constat in natura irrationali, quàm posse Dei subsistentia subsistere, docet communis sententia; & tamen nullus docuit, esse capacem operandi operatione diuina. 34 *Ad tertium.*

Et ratio nullitatis consequentiæ est: nam facta comparatione inter sanctitatem, & beatitudinem absolutè, non est differentia in modo conuenienti subiecto, ratione cuius cum capacitate sanctitatis stare possit repugnantia beatitudinis: nam formalitatibus creatis, sicut non repugnat informatio physica, vel mora- 35 *Ratio nullitatis cõsequentiæ assignatur.*

moralis, quarum aliqua ad sanctificandum requiritur: ita non repugnat illis egredi realiter ab agente, quod est de ratione beatitudinis, eo quod beatus viuit per illam, quod sine agressu ab illo nequit subsistere; & ideo facta comparatione inter sanctitatem vt sic, & beatitudinem absolutè, capacitas vnius infert capacitatem alterius. Cæterum, facta comparatione inter sanctitatem increatam, & diuinam, increatamq; beatitudinem argumentum non tenet per respectum ad subiectum creatum, eo quod informatio moralis, quæ ad sanctificandum sufficit, non repugnat diuinis formalitatibus; egressus autem, tam realis, quam virtualis, quorum aliquis est de conceptu essentiali beatitudinis, repugnat prædicatis diuinis respectu naturæ creatæ, & ideo ex capacitate conueniente humanitati, vt sanctificetur per sanctitatem increatam, & diuinam, non arguitur, nec probatur capacitas, vt beatificetur increata beatitudine, vt in simili instabamus in ordine ad subsistendum, nam licet capacitas subsistendi arguat capacitatem operandi absolutè, capacitas subsistendi subsistentia diuina, non arguit capacitatem operandi per diuinam operationem.

36 *Instabis.* Sed dices de ratione sanctitatis increatæ est præstare subiecto sanctificato per illam ius ad beatitudinem increatam; sed cum iure ad aliquid non stat incapacitas subiecti ad illud: ergo cum capacitate ad sanctitatem increatam, non stat in eodem subiecto incapacitas ad beatitudinē increatam. Consequentia cum minori tenet; maior autem probatur: nam de ratione sanctitatis est dare subiecto sanctificato ius ad Dei hæreditatem, quæ in Dei visione consistit: ergo de ratione sanctitatis ab alia sanctitate distinctæ, est dare ius subiecto sanctificato ad hæreditatem, & beatitudinem distinctam; & consequenter de ratione sanctitatis increatæ, quæ à sanctitate creata distinguitur essentialiter in ratione sanctitatis, erit dare ius ad distinctam beatitudinem; sed præter beatitudinem creatam non restat alia, nisi beatitudo increata: ergo de ratione sanctitatis increatæ est præstare ius ad illam; & consequenter non stat cum capacitate sanctitatis increatæ incapacitas in eodem subiecto ad beatitudinem increatam.

37 *Respōdeo.* Respondeo, distinguendo maiorem: subiecto sibi proprio, & cui conuenit primario, concedo maiorem subiecto extraneo, quod secundario sanctificat, nego maiorem: & concessa minori, distinguo consequens: cum capacitate ad sanctitatem increatam, vt subiectum primarium, & connaturale, non stat incapacitas ad beatitudinem increatam, concedo consequentiam: cum capacitate obedientiali, vt subiectum extraneum, & secundarium illius, non stat prædicta incapacitas, nego consequentiam: vt enim detur inter sanctitates distinctio, sufficit, vt præstent subiectis proprijs primarijs iura diuersa ad distinctas beatitudines; & consequenter, vt sanctitas increata distinguatur à sanctitate creata, sufficit, quòd Deo, cui primario conuenit, det ius ad beatitudinem increatam, & si naturæ creatæ, cui vt subiecto extraneo, & secundario conuenit, & ob illius incapacitatem non præbeat prædictum ius. Et per hoc patet solutio ad maioris probationem. Et quamuis etiam comparata cum humanitate distinguatur in ratione sanctitatis à sanctitate creata, non sequitur illi præstare debere ius ad distinctam beatitudinem, sed sufficit, quod in ordine ad eandem beatitudinem præstet iua, ab alio iure distinctum, & quod præstet ius ad beatitudinem creatam sine termino in infinitum.

§. III.

Statuitur secunda conclusio.

38 *Secunda conclusio quā prob. Valentia vbi supra* SECVNDA CONCLVSIO. *Implicat intellectum animæ Christi per increatam Dei cognitionem intelligere.* Ita Auctores tertiæ sententiæ. Eam probat Valentia vbi *supra* in hunc modum: vt quis per actum aliquem attingat obiectum, necessarium est, talem actum sibi esse proprium; sed actus, quo Deus se ipsum intelligit, nequit esse proprius intellectus animæ Christi: ergo nequit per illum intelligere. Probat minorem: nam duobus tantum modis potest intelligi, quòd actus alicui subiecto approprietur, nempè, si ab illo effectiuè procedat, vel materialiter saltim, & subiectiuè ab illo dependeat; sed nullo ex his modis potest intellectio increata comparari cum intellectu Christi creato: ergo nec vllo modo esse proprius illius.

39 *Hoc argumentū nō viget.* Hoc tamen argumentum non viget; ab illo namque facilè se possunt contrarij Auctores expedire, negando minorem: ad illius probationem, negabunt maiorem: nam restat alius modus, scilicet, per vnionem actus increati cum intellectu creato. Et quidem subsistentia Verbi absque vlla dependentia, vel effectiua, vel materiali per vnionem solum terminatiuam, est appropriata naturæ humanæ Christi. Et in nostra sententia de facto appropriatur intellectui cuiuscumq; beati diuina essentia per modum speciei absque vlla dependentia, solum per vnionem in esse intelligibili. Patet ergo ratione, si nihil aliud obstaret, posset defendi, intellectionem diuinam intellectui Christi appropriari absque vlla dependentia, siue effectiua, siue materiali, solum per vnionem cum illa per modum termini, & in esse intelligibili.

Secundo sic arguit doctissimus Magister Curiel *in manuscriptis ad istum art.* implicat, potentiam aliquam exerceri per actum existentem extra specificationem essentialem illius; sed intellectio increata est extra specificationem essentialem intellectus animæ Christi: ergo implicat, quod per illam intelligat. 40 *Secūdo illā probat M.Curiel*
Consecutio est legitima, maior certa; immediatius enim comparatur potentia cum actu, quam cum obiecto, iuxta illud vulgare axioma: *Potentia per actus, & actus per obiecta specificantur*; sed implicat potentiam aliquam attingere obiectum, quod est extra specificationem illius: quo circa implicat, auditum colorem percipere, & visum sonum percipere, & sic de alijs potentijs; ergo à fortiori implicabit, potentiam exerceri, & determinari per actum, qui existit extra sphæram specificationis illius. Minorem autem probat: nam increata intellectio est infinita, & comprehensiua Dei; essentia autem intellectus creati finita est, Denique non comprehensiua: ergo intellectio increata est extra sphæram specificationis essentialis intellectus creati.

Quam rationem videtur sibi sumere ex D. Thom *in hac q. art. 2. ad 3.* vbi hoc inter visionem beatificam creatam, & scientiam increatam statuit discrimen, quod illa est supra virtutem; non vero supra capacitatem intellectus creati: scientia vero increata est etiam supra capacitatem, & omnimodo supra naturam intellectus creati. 41 *S. Tho.*

Sed nec vrget hoc argumentum, nisi aliquid illi addatur: nam responderi potest, concessa maiori, negando minorem: ad illius probationem, concessa maiori, & minori; distinguendo consequens; illudque concedendo de intellectione increata, vt adæquatè, & comprehensiuè vnita; sic enim absque dubio est extra sphæram specificationis essentialis intellectus creati; negando verò de intellectione increata, vt inadæquatè vnita. Nam sicut intellectus creatus in ratione determinabilis per speciem, & terminabilis per Verbum, se extendit in nostra sententia ad diuinam essentiam, vt gerentem munus speciei, & Verbi, non vt infinitè, & modo comprehensiuo vnitam, sed vt vnitam modo quidditatiuo, & finito: ita contrarij Auctores asserere poterunt, nisi aliunde conuincantur, increatam Dei intellectionem, vt connaturaliter modo infinito, & comprehensiuo vnitam esse extra sphæram essentialem intellectus creati, vt actuabilis; non tamen vt supernaturaliter, & modo finito, ac quidditatiuo vnibilem. 42 *Hoc argumentū nō viget, & ad illud respōderi potest.*

Sed dices intellectio Angelica est extra sphæram essentialem intellectus humani, idcoque implicat, quod intellectus humanus intelligens constituatur per illam: ergo etiam diuina intellectio est extra sphæram essentialem intellectus creati: & idcirco implicabit, quod per illam intelligens constituatur. 43 *Replicabis.*

Respondeo, consequens esse verum; non autem paritate facta probari: sicut ex eo quod personalitas Angelica sit extra sphæram naturæ humanæ, vt terminabilis, & suppositabilis, non licet inferre, subsistentiam diuinam extra prædictam sphæram existere. Nec similiter ex eo quod substantia Angelica, vt species, sit extra sphæram essentialem intellectus humani, vt determinabilis per speciem impressam, colligere licet id ipsum de diuina essentia, vt specie. Vnde, concesso antecedenti, poterunt contrarij Auctores consequentiam negare, eo quod intellectio Angelica ob sui limitationem non continet eminenter perfectionem intellectionis humanæ, nec potest in humanum intellectum illabi, illum intelligentem constituendo; intellectio vero increata oppositis de causis id valet præstare. 44 *Respōdet.*

Caietanus *in præsenti art. 1.* postquam conclusionem nostram confirmauit ratione, quam *inferius* prosequemur; quia tamen, inquit Caietanus, multi sunt ignorantes prædictæ rationis incapaces, offert se secunda via, & potest ad hanc formam reduci. Intellectio est actus intelligentis secundum esse naturale; seu intellectio increata non potest esse actus naturæ creatæ secundum esse naturale: ergo non potest illam constituere intelligentem. Illa est in forma, minorem probat Caietanus, ex eo quod diuina natura nequit esse actus creaturæ in esse naturali, quod vt certum supponit: ergo nec diuina intellectio; non enim potest actus alicuius naturæ communicari in esse naturali, cui natura, cuius est actus, non communicetur secundum idem esse. Maiorem probat: operatio namque est actus operantis secundum esse naturale; sed intellectio essentialiter est operatio: ergo est actus intelligentis secundum esse naturale, nec potest, nisi sic vniatur, intelligentem constituere. Probat maiorem: nam in primis operatio est actus operantis, quod per se notum est proportionaliter intellectum de operatione transeunte, & immanente: nam transiens est actus operantis vt 45 *Suadetur nostra cōclus. ratione Caietani.*

à quo; immanens verò est actus operantis vt *cuius*, vel *in quo*. Quod verò si actus secundum esse naturale, probat: tùm inductione, nam generare est à generante secundum esse naturale, sentire à sentienta secundum esse naturale, & similiter desiderare à desiderante. Deinde a priori, & ex terminis: nam operans secundum suum esse naturale operatur: sicuti secundum suum esse naturalem est, cum operari sequatur ad esse: ergo operatio ast actus operantis secundum esse naturale. Et iuxta hanc rationem accipiendum censet D. Thomam *art. 1. ad 1.* vbi inde probat, non posse intelligere diuinum, esse actum naturæ humanæ Christi, per quem redderetur intelligens, quia est actus alterius naturæ.

46 *Si in contrarii opponatur primo.* Quod si in contrarium objiciat aliquis primo: actus vnius naturæ, etsi non possit alteri naturæ conuenire, vt connaturalis; potest tamen vt communicatus competere, vt constat in actione ignis, quæ non conuenit ferro ignito, vt connaturalis; benè tamen, vt communicata: ergo, ex eo quod intellectio increata sit actus naturæ diuinæ distinctæ à natura creata, solum probatur, non posse connaturaliter naturæ humanæ competere; non vero, quod non possit illi communicari.

47 *Respõdet Caietanus.* Respondet Caietanus, antecedans esse verum de actu naturæ, quæ communicabilis est secundum esse naturale, qualiter natura ignis ferro ignito communicatur; falsam autem de actu naturæ incommunicabilis secundum naturale asse, qualis est diuina natura: & idcirco consequentia non tenet.

48 *Si opponatur 2.* Si objiciatur secundo: personalitas Verbi est actus naturæ diuinæ identificatus cum illa; & tamen conuenit naturæ creatæ, non vt connaturalis, sed vt communicata: ergo pariter diuinum intelligere, quamuis sit actus naturæ diuinæ, poterit naturæ humanæ, non vt connaturale sed vt communicatum competere; & consequenter illam intelligentem constituere.

49 *Respõdet idem Caietanus.* Respondet Caietanus, concesso antecedenti, negando consequentiam, & disparitatem constituit: nam personalitas non communicatur naturæ creatæ, vt actus, sed tantum vt terminus. Ratio autem facta, & ex D. Thom. sumpta, procedit de actu naturæ communicando, vt actu sic namque nequit communicari, non communicata natura. Et quia intelligere petit communicari, vt actus, vt intelligentam constituat consequentia facta à simili de personalitate non tenet.

50 *Si opponatur 3.* Si tertio objiciatur, & aduersus istam solutionem instetur: nam diuina essentia, vt species vnitur intellectibus beatorum; & consequenter est actus illorum, & tamen non vnitur illis diuina essentia, vt natura secundum esse naturale: ergo pariter intalligere diuinum poterit communicari, vt actus, naturæ creatæ, quin illi Dei natura secundum esse naturale vniatur. *Respõdet Caietanus.* Respondet Caietanus, negando consequentiam; nam diuina essentia, vt species, non ast actus intellectus beati secundum esse naturale, sed tantum secundum esse intelligibile. Quando verò aliquid est actus in esse naturali, & intelligibili, potest secundum esse intelligibile esse actus alterius, quin sit actus secundum esse naturale, intellectio autem petit esse actus intelligentis secundum esse naturale; & ideo consequentia non tenet.

51 *Caietani doctrina displicet pluribus Thomistis & contra illa opponunt 1.* Hæc doctrina Caietani pluribus Thomistis non placet, & quod magis est, eam reijcit Nazarius, ferè semper Caietanum ructans. Contra illam objiciunt primò: nam esse intelligibile in specie non est esse fictum per intellectum: ergo est esse naturale; & consequenter diuina assentia per modum speciei mentibus beatorum secundum esse intelligibile vnita, eis vnitur secundum esse naturale. *Secundo opponit Nazarius* Secundo opponit Nazarius: licat species intelligibilis creata vniatur intellectui, quem actuat, secundum esse naturale, & secundum esse intelligibile, potest diuina essentia vniri sub conceptu speciei secundum esse intelligibile, non vnita secundum esse naturale: ergo quamuis intellectio creata secundum vtrumque asse vniatur intellectui, quem actuat, poterit diuina intellectio vniri secundum esse intelligibile, non vnita secundum esse naturale. *Tertiò.* Tertiò sic arguit intelligere est esse intaligentis, secundum quod est intelligans: ergo ex communi conceptu non petit esse actus intelligentis secundum esse naturale, sed tantum in secundum esse intelligibile.

52 *Denique opponit.* Denique: nam principium illud cui innititur doctrina Caietani, nempè, vnumquodque secundum suum esse naturale operari, sicuti & est, in operationibus cognoscitiuus, non tenet ergo ex illo perperam Caietanus concludit, intellectionem ex communi conceptu esse actum intelligentis secundum esse naturale. Antecedens probat Nazarius: nam gradus operationis non attenditur secundum gradum principij primi, sed principij proximi operandi; sed licet cognoscens operetur, secundum quod est, ly *secundum* reduplicante primum operationis principium; non tamen ly *secundum* reduplicante principium proximum intelligendi: nam sic non operatur sicut est secundum esse naturale, sed sicut est secundum esse intelligibile, cum proximè operetur per speciem, quæ non vnitur per se cognoscenti secundum esse naturale, sed secundum esse intellegibile: ergo ex illo principio non benè infert Caietanus, intellactionem esse actum intelligentis secundum asse naturale, sed potius deberet oppositum in intellectione concludere.

53 *Hæc argumenta nõ vrgent & ad 1. resp.* Hæc tamen argumenta non vrgent. Ad primum respondeo, distinctionem Caietani de vnione secundum esse intelligibile, & secundum esse naturale, esse expressam D. Tho. 3. *Contra Gentes cap. 52.* vbi docet, diuinam essentiam esse formam, qua intellectus beati diuinam intuetur naturam, quia licet Deus nequeat esse forma alterius rei secundum esse naturale; potest tamen esse formam secundum esse intelligibile, quod sufficit ad rationam speciei, & vt diuina essentia sit species, qua intellectus creatus ipsam intelligit. *Ratio discriminis assignatur ex D. Th.* Et rationem discriminis reddit Angelicus Doctor; nam forma secundum esse naturale vnita tendit ad constituendam aliquam vnam naturam, diuinæ essentiæ cum alio vnitæ, competere nequit; quia, vt ex duobus vna natura resultet, nullum ex illis debet præsupponi vndequaque completum; diuina autem essentia supponitur in se completissima. Vnio autem secundum esse intelligibile non tendit ad naturam aliquam constituendam, sed perficiendum intellectum ad intelligendum: sic autem intellectum creatum perficere, perfectioni diuinæ essentiæ non repugnat.

54 *Ad argumentũ respondetur in forma.* Vnde miror, Magistrum Curiel, cuius est prima obiectio contra rationem Caietani, ita in doctrina D. Thomæ versatum, hoc non animaduertisse. Et in forma ad argumentum respondeo, concedendo antecedens, distinguendo primum consaquens esse intelligibilem specie est esse naturale identicè realiter per identitatem realem formalem, concedo consequentiam: per identitatem virtualem, nego consequentiam. Primum sufficit, vt non sit fictum esse intelligibile in specie, & secundum, vt ax vnione diuinæ essentiæ cum intellectu creato secundum asse intelligibile non inferatur vnio eiusdem secundum esse naturale. Imo, esto daremus, esse entitatiuum, & esse intalligibile non distingui virtualiter, sed solum munare, & eminentialiter, non liceret colligere ex vnione essentiæ diuinæ cum intellectu creato sacundum asse intelligibile, vnionem secundum esse naturale; nam plures Theologi docent, rationem speciai, & rationem intellectionis non distingui virtualiter in diuina natura; & tamen vnitur beatorum mentibus secundum rationem speciei, non vnita secundum rationem, & munus intellectionis.

55 *Ad secundum.* Ad secundum, concesso antacedenti, nego consequentiam. Et ratio discriminis est: nam diuina assentia vt species, non ast forma, qua viuit intellectus creatus, nec per modum actus primi, nec per modum actus secundi, vt fusè docuimus *tractatu de charitate*, *& tractatu de visione Dei*; & idcirco vnionem secundum esse naturale, seu per physicam informationem, non petit, sed tantum secundum esse intelligibile, vt ex parte obiecti se tenens, intellectumque ad intalligendum complens, & perficiens. Intellectio autem ast forma, qua intelligens viuit in actu secundo; vita vero in actu secundo petit per identitatem conuenire viuenti, aut per physicam informationem illi secundum esse naturale vniri. Quod patet: nam hoc petit dans vitam per modum actus primi, ob quam causam non potest diuina essentia esse intellectui creato principium *quo*, nec primum, nec proximum intelligendi, & viuendi, vt ex contrarijs admittit Ægidius Lusitanus: ergo à fortiori dans viuere per modum actus secundi dictam vnionem exposcit; ac proinde non potest in intellectione vnio secundum esse intelligibile, separari ab vnione in esse naturali respectu intelligentis per ipsam.

56 *Ad tertium.* Ad tertium, concesso antecedenti, nego consequentiam: nam cum intellectus sit in genere entis, & in genere intelligibilis, ex eo quòd intellectio sit esse illius secundum vnum esse, nempè, intelligibile, non tollitur, quod etiam sit actus intellectus secundum aliud esse non naturale, & entitatiuum.

57 *Ad vltimum.* Ad vltimum nego antecedens: ad illius probationem: concessa maiori, nego minorem: intelligens namque operatur, natura, vt principio primo; & intellectu, vt proximo principio intelligendi; per speciem autem, nec vt per primum, nec vt proximum principium operatur, sed vt complementum, & perfectiuum principij ad intelligendum. Quod optimè notauit Ferrariensis *libr. 3. contra gentes cap. 52. vers. sed circa præfatam responsionem*. *Ferrara.* Et patet: vt enim docet D. Thomas *lib. 2. contra gentes cap 59.* nos non possumus intelligere *S. Tho.* per intellectum, si ponatur, quod sit substantia separata, eo quod iuxta Aristotelem *lib. 2. de anima* id, quo aliquid operatur oportet, esse formam eius, dantem illi formaliter esse: *Aristot.* ergo principium *quo*, siue primum, siue proximum operandi petit physicam informationem, si ab operante di-

stin-

stinguitur: ac proinde, cum species ex conceptu speciei physicam informationem ad intellectum non petat, nequit esse intelligenti principium *quo*, nec primum, nec proximum operandi sed tantum complementũ primi principij ex parte obiecti, simul cum intellectu ad elicientiam intellectionis concurrens. Rectè ergo Caietanus ex illo principio intulit, non solum alias operationes, sed etiam intellectionem debere esse actum intelligentis secundum esse entitatiuum & naturale.

58 *Instabis adhuc adversus Caiet.* Sed adhuc aduersus illius discursum poterit quispiam vrgere: subsistentia, quæ est terminus naturæ diuinæ, potest secundum esse naturale communicari, vt terminus, naturæ creatæ, non communicata natura diuina secundum esse naturale, ergo intellectio, quæ est actus naturæ diuinæ, poterit communicari naturæ creatæ, vt actus secundum esse naturale, non communicata natura. Antecedens constat ex mysterio Incarnationis; consequentia autem ostenditur primò: *Consequẽtia ostẽditur primò.* quia nulla est ratio, cur terminus naturæ possit alteri communicari entitatiue, non communicata natura, cuius est terminus, & actus proprius naturæ communicari secundum esse naturale non possit, non communicata secundum idem esse natura, cuius est actus.

59 *Secundò.* Secundò: quia sicut operari sequitur ad esse: ita existere, & subsistere ad esse essentiæ sequuntur: ergo si, hoc non obstante, communicari possunt existentia, & subsistentia, non communicata natura secundum esse essentiæ, poterit etiam operatio vnius naturæ alteri communicari, non communicata natura.

60 *Respõdeo primò.* Respondeo primò, concesso antecedenti, negando consequentiam: ad cuius primam probationem nego antecedens, & secundam nego paritatem. Disparitas autem sumitur ex doctrina Caietani *infra quæstio. 17. artic. 2. vers. ad Durandum, & resolut. ad 3. Scoti*, pro contraria positione, vbi docet, operandi sequi ad naturam: tum, vt principium: tum, etiam, vt immediatum subiectum ratione suarum potentiarum. Vnde operatio propria alicuius, nequit esse alterius naturæ, nec vt principij, nec vt subiecti, nisi potentia, & natura, cuius est operatio, illi alteri communicentur. Subsistentiæ verò, & existentia sunt naturæ vt principij; non verò vt immediati subiecti; & ideò nequeunt esse alterius naturæ vt principij; possunt tamen alteri subiectiuè competere, vel terminatiuè, non communicata natura, ad quam consequuntur secundum esse naturale.

61 *Secundò.* Vel secundò responderi potest, negando etiam consequentiam. Disparitas autem est, nam operatio, & natura conueniunt in ratione actus, & petunt eundem communicationis modum, vt suos præbeant effectus, nempè, aut per identitatem, aut per physicam informationem. Vnde, eo ipso quod natura alteri non conueniat, benè arguitur, quod nec operatio talis naturæ illi possit conuenire, nam si natura non communicatur, quia nec informare, nec identificari potest cum altero, & eundem modum ad sui communicationem postulet operatio immanens, rectè colligitur, quod nec operatio talis naturæ possit alteri communicari.

62 Subsistentia autem non conuenit cum natura in ratione actus petentis identitatem ad subiectum, vel illius physicam informationem, sed solum petit terminatiuè vniri, & idem de existentiam est dicendum: & idcirco, ex non communicata natura secundum esse naturale, non sequitur subsistentiam, vel existentiam non communicari.

Et potest ratio Caietani in hunc modum vrgeri: intellectio, qua quis intelligit, petit esse actus intelligentis in esse physico, vel per identitatem, vel per physicam inhæsionem; sed hoc repugnat intellectioni increatæ respectu intellectus animæ Christi: ergo repugnat, quod intellectus Christi creatus intelligat per intellectionem increatam. Minor cum consequentia tenet: maior autem probatur: si non peteret intellectio actuare intellectum intelligentem per ipsam aliquo ex prædictis modis, Pater diuinus esset sapiens sapientia genita, & intelligeret Verbo à se producto, vt forma: consequens est absurdum, & ab Augustino retractatum *lib. 1. retractation. cap. 26.* ergo. Probatur sequela: non ob aliam rationem Verbum productum à Patre non potest esse id, quo Pater intelligit, nisi quia non informat physicè intellectum paternum, & à Patre realiter distinguitur; sed hæc ratio deficit, si non est necessaria physica actuatio actus intelligendi respectu intelligentis per illam: ergo, hoc admisso, debet consequenter admitti, Patrem sapere sapientia genita, & intelligere Verbo à se producto.

63 *Dices.* Dices, rationem esse, quia Pater vt intelligens producit Verbum, & consequenter supponitur ad illud in actu secundo intelligens: ex quo vlterius fit, vt non possit intelligere Verbo producto. Sed contra primò: nam est probabilis sententia *Contra primò.* Scoti, quæ docet, Verbum non procedere ex sui actuali notitia, sed ex memoria fæcunda: ergo saltim erit probabile, quod Pater intelligat Verbo, vt forma.

Secundò. Secundò: nam etiam est probabile dari, in Patre notionalem intellectionem distinctam ab intellectione essentiali, & tamen intellectio notionalis essentialem præsupponit: ergo quod Pater supponatur ad Verbi productionem intelligens, non obstat, quo minus Verbo à se producto intelliget; & consequenter intelliget Verbo productio, si actuatio physica non requiritur.

Tertiò: nam est etiam sententia probabilis, Deum simplici notitia essentiam, & attributa cognoscere, & simul dari scientiam strictè sumptam, que immediatè erga attributa versatur; 64 *Tertiò.* & in Schola Societatis, Deus cognoscens in se ipso creaturas, alia cognitione easdem cognoscit in se ipsis, & istæ cognitiones eliam priorem supponunt: ergo, quod Verbum Deum cognoscentem supponat, non tollit, quo minus ipsum formaliter intelligentem constituet. Denique: nam quod Deus in linea absoluta supponatur infinitè perfectus, non tollit, quod relationibus perficiatur, si relationes perfectionem relatiuam *Vltimò.* important: ergo, quod supponatur perfectè infinitè cognoscens, non tollit, quo minus Verbo à se producto cognoscat.

§. IV.

Vlterior nostræ conclusionis probatio.

Deinde suadende est nostra conclusio ex sexta Sinodo generali *actione* 17. vbi duas voluntates, duasque operationes in Christo esse constituendas determinans: rationem reddit his verbis: *Nec enim poterit Angelica natura diuinam habere voluntatem, aut humanam, nec humana natura voluntatem Dei, vel Angeli.* Ergo nec Dei cognitionem, & scientiam potest in se humana natura habere, cum eadem sit volitionis, & cognitionis ratio. 65 *Deinde suadetur nostra cõclusio ex sexta Synodo generali.*

Nec respondere sufficit, ibi esse sermonem de lege ordinaria non de potentia absoluta. Nam ibi erat sermo de Christo, cuius incarnatio miraculosa fuit, & opus inter omnia maximè extraordinarium, nec iuxta communes leges patratum: ergo ineptè argueret Synodus contra statuentes vnam tantum operationem, illamque diuinam; in Christo, si de impotentia per vires naturæ, aut de lege ordinaria loqueretur. Nam respondere possent, concedendo, id esse impossibile de lege ordinaria, & negando, non ita euenisse in Christo. 66 *Si respondeatur. In contrarium obstat.*

Nec magis satisfacit, quod respondet Ægidius, nempe, solum ibi negari, posse Angelum, aut hominem habere voluntatem Dei sibi connaturalem; non autem, quod illam possit sibi vnitam, & communicatam habere, non connaturalitèr, sed supra naturam! Nam in contrarium obstat, quòd hæretici, contra quos Synodus diffiniebat, non affirmabant, voluntatem diuinam fuisse connaturalem humanitati Christi, nec id in mentem hominum potuit venire, sed solum asserebat, fuisse in Christo vnam operationem, & hanc diuinam, per quam, non solum, vt Deus, sed etiam, vt homo volebat: ergo Synodus contra illos diffiniens, fuisse in Christo duas operationes, diuinam, & humanam inconfusas, & reddens rationem, quia non potest in se humana natura habere voluntatem Angeli, vel Dei, non solum negat, posse illam in se connaturalem habere, sed etiam vt communicatam supernaturalitèr; aliàs nihil contra hæreticos illos diffiniset. 67 *Si iterum respõdeatur.*

Tertiò probatur: implicat, voluntatem creatam liberè velle per voluntatem liberam Dei sibi intrinsecè vnitam: ergo implicat etiam, intellectum creatum intelligere per increatam intellectionem. Antecedens non videtur posse ab aliquo negari: volitio namque libera debet esse in potestate voluntatis; volitio autem diuina nequit potestati voluntatis creatæ subijci. Consequentia verò probatur: primò: nam ideo scientia Dei posset intellectum creatum scientem constituere, quia eminenter continet perfectionem scientiæ creatæ: sed etiam volitio libera increata continet eminenter perfectionem volitionis creatæ liberæ, & hoc non obstante, non potest volentem liberè constituere voluntatem creatam: ergo pariter, non obstante, quod scientia increata perfectionem cognitionis creatæ eminenter contineat, implicat, quod intellectum creatum constituat intelligentem. Tum etiam, nam quod volitio libera debeat voluntati conuenire ab intrinseco non habet ex concepto liberæ, sed ex conceptu voluntatis, & vitalis; at in hoc secundo conuenit cum actuali cognitione, & in primo cum actu necessario voluntatis: ergo, si libera volitio Dei non potest voluntatem creatam liberè volentem constituere, actus necessarius voluntatis diuinæ non poterit voluntatem creatam liberè volentem constituere, actus necessarius voluntatis diuinæ non poterit voluntatem creatam constituere volentem, nec scientia increata intellectum creatum poterit intelligentem constituere. 68 *Tertiò probatur conclusio.*

Quartò probatur: implicat, intellectum creatum intelligere per increatam intellectionem, quin per illam viuat in actu secundo; sed implicat, quod viuat per increatam Dei cognitionem: ergo etiam implicat, quod per illam intelligat. Consequentia est in forma maior omnibus manifesta: nam intelligere 69 *Quartò probatur conclusio.*

gere essentialiter est viuere gradu perfectissimo vitæ: ergo non stat intelligere per aliquam formam, & per illam non viuere.

Minor ostenditur primo. Minor autem ostenditur primo: implicat, naturam diuinam sub conceptu vitę radicalis naturam creatam radicalitèr viuentem constituere, aliàs posset lapidi vniri, illumque reddere radicalitèr viuentem, & vnita materiæ primæ posset compositum rationale, & intellectiuum constituere, quod nullus admitter: ergo etiam implicat, quod sub conceptu vitæ actualis constituat intellectum creatum viuentem in actu secundo. Patet consequentia: tum primo à paritate rationis. Tum etiam, quia actus vitalis alicuius naturæ, cum ab illa suam specificationem desumat, communicari nequit, non communicata natura. Qua ratione vsus est D. Thom. *in 3. dist. 14. quæst. 1. art. 1. quæstiunc. 1. ad 2. q. 20. de veritate art. 1. in corpore, & in præsenti art. 1. ad 1.* sumpta ex Ambrosio *lib. 2. ad Gratianum cap. 10.* asserente, vbi diuersa substantia est, non posse vnam operationem intelligi: ex quo sexta Synodus *supra* relata argumentum desumpsit.

70 *Minor principalis suadetur secundò.* Secundò minor principalis suadetur, viuere est habere perfectionem, non solum in se, verum etiam à se: nam in hoc viuens à non viuente differt, quod non viuens habet perfectionem in se, non à se; viuens autem habet perfectionem à se, vel per identitatem, qualiter contingit in viuente increato, vel per egressionem, qualiter contingit in nobis; sed implicat, intellectum creatum habere à se increatam Dei cognitionem aut per identitatem, aut per egressionem, cum increata intellectio nequeat cum intellectu creato identificari, aut ab illo dependere: ergo implicat intellectum creatum viuere per increatam, & diuinam intellectionem.

71 *Respondebis primò.* Respondebis fortè primo, intellectionem non esse vitam physicam, sed tantum intentionalem, quatenus intellectum constituit tendentem intentionaliter in obiectum, & vt sit vita intentionalis sufficere, quod intelligenti conueniat à se, non physicè per identitatem, aut physicam ab illo egressionem, sed à se intentionaliter, qualitèr intellectionem diuinam conuenire intellectui creato non implicat.

72 *Sed contra.* Sed contra: nam formam conuenire subiecto à se intentionaliter, distinctum quid est ab hoc, quod est conuenire, non à se, sed in se: at conuenire illa à se in nullo alio distinguitur à conuenire tantum in se, nisi in ratione principij egressionis formalis, quando realiter distinguuntur, aut virtualis, vel eminentialis, cum realiter identificantur: ergo vt saluetur, diuinam intellectionem conuenire intellectui creato à se intentionalitèr, debet egredi realitèr ab illo, aut saltim virtualitèr egradi, & cum illo realiter identificari, quorum vtrumque est omnino implicatorium.

73 *Respondebis secundo.* Respondebis secundo, viuens à non viuente distingui per habere perfectionem à se non in actu secundo, sed in actu primo: vnde, vt per increatam intellectionem intelligat intellectus creatus, non est necessarium, quod illam habeat à se.

Sed contra. Sed contra: nam iuxta istam solutionem requiritur, quod formam, qua viuit habeat à se viuens, saltim in actu primo; sed intellectus creatus non habet à se intellectionem diuinam, nec in actu secundo, nec in actu primo, cum implicet illi conuenire à se: ergo per illam viuere implicat.

74 *Respondebis.* Dices distinctionem viuentis à non viuente, non consistere in habere perfectionem omnem à se, etiam in actu primo, sed in habere aliquam perfectionem à se, etsi non omnem: ac proinde, vt intellectus creatus viuat per increatam intellectionem, necessarium non esse, quod illam habeat à se. *Contra primò.* Sed contra primò habere perfectionem à se distinguit viuens à non viuente: ergo respectu perfectionis non habitæ à se, non manet distinctiuum viuentis à non viuente; & consequenter per talem perfectionem non viuit.

75 *Secundo.* Secundo: nam sequitur: ex hac solutione, posse creaturam viuere vita increata, non solum intentionaliter, sed etiam physicè: consequens est falsum, & contra Auctores sententiæ oppositæ: ergo. Patet sequela: nam etiam dici poterit, viuens physice, à non viuente distingui per habere à se, non omnem, sed aliquam perfectionem; & consequenter, quod possit physicè viuere per formam à se non habitam, dummodo alias perfectiones habeat à se vel per identitatem, vel physicam egressionem: ergo poterit per formam increatam, etsi à se non habitam, viuere physicè.

76 *Tertio.* Tertiò: nam sequitur, posse voluntatem creatam velle libera per increatam Dei volitionem: consequens à nullo asseritur: ergo. Patet sequela: nam affirmari poterit, sufficere, quod alios actus liberos à se possit habere, etsi istum à se, nec habeat, nec possit. Si namque habere à se perfectionem, per quod viuens à non viuente distinguitur: ita explicatur, cur etiam ab indifferenti principio procedere, per quod definitur libertas, non poterit eodem modo explicari.

77 *Vltimò.* Denique nam sequitur, posse creaturam viuere vita notionali diuina; & consequenter posse de creatura affirmari, quod Verbum, & impulsum diuinum producat; consequens est absurdum: ergo. Patet sequela, viuit creatura vita essentiali diuina, iuxta hanc solutionem, quia licet illam non habeat à se; habet tamen à se alias perfectiones vitales: ergo pariter viuere poterit vita notionali Dei, quia licet Verbum Diuinum, aut impulsum non producat; potest tamen Verbum creatum, & impulsum creatum producere.

78 *Tertio respondebis.* Respondebis tertio, præter conuenientiam perfectionis à se per identitatem physicam, aut physicam egressionem, esse alium modum conueniendi à se, qui potest intellectui creato, intellectio increata conuenire: ita vt per illam viuat, scilicet, per vnionem, aut identitatem diuinæ intellectionis cum intellectu creato in esse intelligibili: nam sicut in nostra sententia diuina essentia vnitur cum intellectu creato in esse intelligibili, ita vt in hoc esse, fiat intellectus creatus, res diuina intellecta per modum actus primi: ita poterit actualis intellectio diuina vniri cum intellectu creato per identitatem in actu secundo in esse intelligibili; ac proinde conuenire illi à se intelligibiliter, quod sufficiet, vt intellectum creatum viuentem in actu secundo constituat.

79 *Sed contra.* Sed contra: nam intellectus non dicitur habere speciem impressam à se, sed vel ab intellectu agente, vt contingit in nobis, vel à Deo infusas, vt contingit in Angelis; & tamen species impressæ vniuntur hoc modo identitatis cum illo: ergo identitas illa in esse intelligibili in actu secundo non sufficiet, vt intellectio increata dicatur illi conuenire à se. Et ratio est, nam illa identitas non consistit in eo, quod intellectus fiat species impressa, aut expressa, sed in eo, quod in se habeat obiectum intellectum, vel per se ipsum, qualiter contingit in visione diuina, vel per sui similitudinem intentionalem, mediante specie, in quo intelligibiliter continetur, qualiter euenit in cognitione obiecti creati.

80 *Denique respondebis.* Denique responderi potest, sufficere, vt intellectus creatus viuat per increatam intellectionem, & per illam intelligat, quod illi conueniat à se, non *entitatiuè*, sed *vnitiuè*, hoc est, quod licet secundum suam entitatem non identificetur cum intellectu creato, nec ab illo egrediatur; vnio tamen diuinæ intellectionis ad intellectum, ab illo causetur: & hoc nullam repugnantiam habere.

81 *Sed contra primo.* Sed contra primo: nam si hoc esset, sufficiet ad viuendum, & intelligendum per increatam intellectionem, ipsum etiam sufficeret, vt voluntas per actum liberum increatum liberè vellet: at hoc à nemine asseritur: ergo. Patet sequela: vniri ad intrinseco intellectionem increatam sufficit, iuxta hanc solutionem, vt saluetur diffinitio vitæ in intellectu creato respectu illius, & vt per illam viuat, quamuis entitas increatæ intellectionis non conueniat intellectui creato ab intrinseco, nec identicè, nec egressiuè: ergo pariter vnio increatæ volitionis ab intrinseco cum indifferentia ad oppositum, sufficiet, vt saluetur definitio libertatis in voluntate nostra cum increata volitione comparata; & consequēter vt per illam libere velit.

82 *Secundò.* Secundo; nam actio vitalis se ipsa egreditur, & coniungitur cum principio vitali absque modo vnionis, medio, eo quod essentialiter habet exercitium egressionis, & coniunctionis cum suo principio, & subiecto; quando autem alicui est essentialis coniunctio ad subiectum, non indiget modo à se destincto, vt vniatur: ergo non stat actionem vitalem conuenire ab intrinseco vnitiuè, & non entitatiuè.

83 *Tertio.* Tertiò: nam esto daremus, actionem creatam media vnione à se distincta cum subiecto agente vniri; intellectio tamen increata cum intelligente per ipsam, non media vnione distincta, sed per suam entitatem petit vniri, eo quod vnio est causalitas, & actualitas formæ vnitæ subiecto, illiusque complementum, & entitati increatæ per aliquid à se distinctum compleri, actuari, & ad actum secundum suæ causalitatis reduci repugnat: ergo non stat, conuenire intellectioni creatæ à se secundum vnionem, & quod illi non conueniat à se secundum entitatem, aut egressiuè.

84 *Quarto.* Quarto: nam habere perfectionem à se, quæ est viuendi definitio, communiter intelligitur de conuenientia ab intrinseco formæ dantis vitam actualem, & non tantum concreti ex tali forma, & subiecto resultantis; sed quamuis ex conuenientia ab intrinseco vnionis actus increati habeatur conuenientia ab intrinseco concreti resultantis ex illa, & intellectu creato; non tamen habetur conuenientiam ab intrinseco formæ dantis vitam actualem: ergo modus ille conueniendi ab intrinseco, non sufficit, vt intellectus creatus per increatam intellectionem viuat.

85 *Quintò.* Quinto: nam illa vnio cum intellectione increata ab intellectu creato producta, haberet rationem tendentiæ intentionalis ad obiectum intelligibile, cum per illam vniretur intellectus cum obiecto, non ab alio, sed à se, in quo tendentia intentionalis in obiectum consistit: ergo esset actio intelligendi; & consequenter iam non intelligeret intellectus creatus per actum increatum, sed per vnionem illam creatam; non enim potest idē effectus ab vnione ad formā, & à forma ipsa præstari.

86 *Respondebis.* Dices, vnionem ab intellectu productam, non esse tendentiam in obiectum intelligibile formaliter, sed inchoatiuè, & viali-

vialiter, idest, via ad tendendum in obiectum per intellectionem increatam.

Sed contra. Sed contra; tendere in obiectum per actum dicit actiuitatem in formam, quæ est ratio tendendi, sed vnio ab intrinseco producta non esset via ad actiuè concurrendum ad intellectionem increatam, sed tota actiuitas intellectus sisteret in vnione producta: ergo non inchoatiuè, & vialiter, sed completè, & formaliter esset tendentia in obiectum intelligibile.

87 *Vltimo.* Denique principalis solutio reijcitur: non fiat concretum effici ab aliquo agente physicè, etiam si solam vnionem producat, nisi agat per formam, vel perfectiorem, vel æquè perfectam illa, quæ concretum constituit: vnde, quamuis anima rationalis non producatur ab homine, sed tantum vniatur; non tamen potest ab alio, quam ab homine, cuius anima, animam geniti adæquat, vel à Deo illam eminentialiter continente, infinitè excedente causari. Et similiter quamuis Misterium Incarnationis fiat solum per causationem vnionis; quia tamen forma constituens concretum Christi est Deitas, & humanitas, & illa supperat in infinitum omnem creaturam, non potest ab aliqua creatura causari in genere causæ principalis; sed intellectus creatus non adæquat, nec adæquare potest de potentia absoluta intellectionem diuinam ex qua veluti ex forma resultare deberet concretum per illam intelligens: ergo implicat, hoc concretum effici ab intellectu creato, etiam per causationem, non entitatis illius, sed solum vnionis eius ad intellectum creatum.

§. V.

Quinque Argumentis occurritur.

88 *Opponunt contrarij Auctores primo.* CONTRA istam conclusionem obijciunt Auctores oppositi primò: quia subsistentia Verbi eminenter continet perfectionem subsistentiæ creatæ, vniri potuit cum humanitate Christi, illam subsistentem constituens; sed intellectio diuina continet eminenter intellectionem creatam: ergo potest vniri cum intellectu creato, illumque intelligentem constituere.

89 *Respondeo.* Respondeo communi solutione, negando causalem maioris, vt adæquatam, sed addendum est, quia in vnione per modum subsistentiæ nulla imperfectio importatur, nec informationis, nec dependentiæ, nec identitatis cum natura, cui vnitur, sed præcisè ratio terminationis, in qua nulla imperfectio relucet. At verò in vnione sub conceptu, & munere intellectionis cum intellectu creato importatur imperfectio physicæ informationis, egressionis realis ab illo, aut physicæ identitatis: & ideo, & si eminenter contineat perfectionem cognitionis creatæ, vniri nequit cum intellectu creato sub conceptu, & munere intellectionis.

90 *Replicabis.* Dices: etiam si subsistentia creata à natura dimanet, quam terminat, potest subsistentiam diuina naturam creatam terminare, absque eo, quod ab illa dimanet; ergo pariter, quamuis intellectio creata ab intelligente per ipsam causetur; & egrediatur, poterit intellectio diuina, naturam creatam constituere intelligentem, quin ab illa egrediatur.

91 *Respondeo.* Respondeo, concesso antecedenti, negando consequentiam. Et ratio discriminis est; nam, si subsistentia creata à natura dimanat, non habet ex formali conceptu, & munere subsistentiæ, sed ex ratione, quà creata, & imperfecta est: & idcirco potest subsistentia diuina illius effectum supplere, & naturam creatam reddere subsistentem absque egressione ab illa. Quod verò actio intelligendi ab intelligente egrediatur, vel cum illo identificetur, conuenit illi ex communi, & formali conceptu intellectionis; vnde nequit diuina intellectio naturam creatam constituere intelligentem, nisi vel cum illa identificetur, vel ab illa egrediatur, quorum vtrumque maxima imperfectio est.

92 *Instabis adhuc.* Instabis; idcirco esset de conceptu intellectionis egressio, vel identitas cum intelligente per ipsam, quia intellectio creata à suo intelligente egreditur, & diuina identificatur cum intelligente per ipsam; at hæc ratio est nulla: ergo. Probatur minor: subsistentia creata dimanat à natura, quam terminat, per realem dimanationem, & diuina per virtualem cum formali identitate à natura terminata; & tamen de conceptu subsistentiæ, vt sic, non est dimanatio realis, nec virtualis cum formali identitate, nec disiunctum ex vtroque: ergo paritèr, quamuis intellectio creata realitèr ab intelligente egrediatur, & diuina virtualitèr cum formali identitate, non erit de conceptu intellectionis, vt sic, vel egressio, vel identitas, sed poterit absque vtraque intelligens constituere, suumque effectum præstare.

93 *Vel aliter instabis.* Vel alitèr: de ratione subsistentiæ ex communi conceptu est dimanare à natura formalitèr, aut virtualitèr; & tamen potest subsistentia diuina naturam creatam terminare, reddereque subsistentem, absque eo quod à natura terminata dimanet: ergo paritèr, quamuis de ratione intellectionis sit egredi formali, aut virtuali egressu à natura intelligente, poterit intellectio diuina intelligentem reddere naturam creatam, absque egressu ab illa formali vel virtuali. Minor cum consequentia tenet, & maior probatur: subsistentia creata dimanat realiter à natura, quam terminat, subsistentia diuina virtualiter dimanat à natura diuina: ergo subsistentia, vt sic, dimanat à natura terminata, formali, aut virtuali dimanatione.

Respondeo, negando causalem maioris ob rationes factas pro nostra conclusione, nimirum, quia de ratione intellectionis, est, quod intelligens viuat per ipsam; & consequenter, quod illam habeat à se, quod tantum potest duobus modis contingere, scilicet, vel per talem egressionem, vel per virtualem cum formali identitate. Ad explicationem, distinguo maiorem: ab omni natura, quam terminat, & subsistentem reddit, nego maiorem: ab aliqua natura, scilicet, illa, quam connaturaliter terminat, permitto maiorem, & concessa minori, nego consequentiam; quia de ratione intellectionis, non solum est egredi ab intelligente per ipsam connaturaliter, sed à quocumque per ipsam intelligenti ob rationem assignatam, quia, nampè, intelligens viuit intellectione, qua intelligit; non autem potest viuere, nisi forma habita à se aliquo ex prædicti modis; cum in hoc essentia viuentis, & discrimen illius à non viuente consistant. 94 *Respondeo.*

Secundo obijciunt: de facto Dei essentia vnitur intellectui Christi sub ratione speciei: ergo de facto vnitur, vel potest saltem vniri per modum intellectionis. Patet consequentia primo: quia ratio intellectionis, & ratio speciei non distinguuntur virtualiter in natura diuina in probabili plurium Thomistarum sententia: ergo, si vnitur sub ratione speciei, vnitur etiam sub ratione intellectionis. Secundo nam ideo potest vniri sub ratione speciei, quia est species actualissima eminenter continens perfectionem specierum creatarum; sed etiam est intellectio actualissima, & actus purus sub ratione intellectionis, & continet eminente perfectionem omnis intellectionis creatæ; ergo. Tertio; quia non minus est de ratione actus primi vitalis vnio intrinseca per informationem, quam de ratione actus secundi vitalis vnio intrinseca per egressionem; sed illo non obstante, diuina essentia per modum speciei constituit intellectum Christi in actu primo proximo viuente, absque informatione physica per vnionem in esse intelligibili; ergo pariter, per vnionem in esse intelligibili in actu secundo, absque egressione vel identitate, poterit diuina intellectio intellectum Christi constituere intelligentem in actu secundo. 95 *Secundò opponunt. Probatur consequentia 1. Secundo* *Tertiò.*

Respondeo, concesso antecedenti, negando consequentiam. Ad primam probationem, permisso antecedenti, nego consequentiam; quia, vt vniatur sub ratione speciei, non vnita per modum intellectionis, sufficit distinctio eminentialis, aut inadæquata virtualis, aut distinctio in munere; & conceptum intellectionis à conceptu speciei aliquo ex his modis distingui, non negant præfatæ sententiæ Auctores, nec negare possunt. Ad secundam, nego causalem maioris, vt adæquatam, sed insuper, quia in vnione per modum speciei ad intellectum creatum, nulla imperfectio importatur; bene tamen in vnione per modum intellectionis ob rationes assignatas. 96 *Respondetur ad 1. probationem.* *Ad secundam.*

Ad tertiam, concessa maiori, nego minorem: nam diuina essentia, vt species, non est principium *quo*, nec radicale, nec proximum viuendi intellectui: creato, sed comprincipium cum illo ex parte obiecti ad intellectionem concurrens, vt notabamus *supra*, ex Ferrara, & fusè docuimus *Tract. de Charitat. & Tract. de Visione Dei*. Ad hoc autem, quod isto modo cum intellectu ad intellectionem concurrat, non requiritur physica informatio, sed sufficit vnio intrinseca in genere intelligibili. 97 *Ad tertiam.*

Sed oppones primò, non minus est de ratione actionis vitalis, proximè à principio vitali procedere, quam de ratione actionis supernaturalis procedere proximè à principio supernaturali; sed principium non supernaturale, non potest, etiam inadæquatè, proximè in actum vitalem ratione sui influere: ergo principium non vitale nequit proximum influxum in vitalem actum habere; & consequenter, cum species impressa proximum influxum in intellectionem sortiatur, erit principium *quo* proximum viuendi intellectui creato. 98 *Replicabis. 1.*

Secundo: nam sequitur ex hac solutione, non requiri vnionem vllo modo intrinsecam obiecti cum intellectu ad elicientiam intellectionis: consequens est contra communem Thomistarum doctrinam: ergo. Patet sequela: vnio intrinseca solum est necessaria in forma dante virtutem, & continentiam potentiæ: quo circa non exigitur vnio intrinseca appetibilis cum voluntate ad elicientiam volitionis, quia, nempè, bonum apprehensum non dat voluntati vires, nec est illi principium *quo* remotum, aut proximum viuendi: ergo, si obiectum in specie non dat vires intellectui, nec est ei principium *quo* viuendi intellectualiter, non erit necessaria, vt intellectus intelligat, vnio intrinseca obiecti cum illo, mediante specie impressa. 99 *Secundò.*

Respondeo ad primam replicam, distinguendo maiorem:

rem: quoad positiuum talis exigentiæ, concedo maiorem: quoad negatiuum, nego maiorem, & concessa minori, nego consequentiam: Itaque æquiparantur vitalitas, & supernaturalitas actus secundi, quoad hoc; quod sicut supernaturalitas petit pro principio proximo formam supernaturalem: ita vitalitas actus petit principium aliquod proximum vitale. Discriminantur autem in alio, nempè, in exclusione principij non supernaturalis, nam supernaturalitas actus excludit à principio proximo sui omne non supernaturale; vitalitas autem non excludit principium proximum non vitale, in illum simul cum vitali partialiter influens. Cuius ratio est; nam principium proximum partiale petit cum alio cum principio connecti; & quia repugnat entitati naturali cum supernaturali connecti; non verò repugnat principio non vitali formaliter connecti cum principio vitali, & esse vitale connexiuè, hinc fit, quod possit actus vitalis proximè à principio formaliter non vitali procedere; actus autem supernaturalis nequeat procedere proximè à principio non supernaturali formaliter.

100 *Respõdeo ad 1. replicam.*

101 *Ad secundam.* Ad secundam, nego sequelam: ad illius probationem, nego antecedens; existentia namque non dat vires causæ efficienti; & tamen petit intrinsecam vnionem cum illa: stare ergo potest exigentia vnionis intrinsecæ, absque eo quod id exigens, vires præbeat, aut sit principium *quo* proximum, aut remotum agendi. Et ratio in præsenti est conditio propria intellectus, qui ex proprio conceptu habet obiectum trahere ad se, & intra se contemplari; non autem potest contemplari obiectum intra se nisi illud habeat in se, vel per se ipsum, vel per sui similitudinem: & ideo petit, vt agat, obiectum sibi intrinsecè vnitum, si non per informationem, saltim per terminationem. Et quidem probabilis est multorum Thomistarum sententia, negantium speciei effectiuum concursum in cognitionem; qui tamen vnionem intrinsecam obiecti cum intellectu esse necessariam fatentur. Non ergo pendet exigentia huius intrinsecæ vnionis, ex eo quod obiectum, mediante specie, præbeat intellectui vires. In voluntate autem ratio facta non militat; non enim trahit res ad se, sed potius fertur per pondus, & inclinationem in illas: & idcirco vnionem intrinsecam sui cum obiecto non petit, vt eliciat volitionem.

103 *Tertiò opponit cõtrarij Auctores.* Tertio objiciunt de facto vnitur diuina essentia mentibus beatorum, vt Verbum in visione beatifica: ergo vnitur, vel saltim potest vniri intellectui animæ Christi sub conceptu intellectionis. Antecedens suppono ex veriori Thomistarum sententia, de qua fusè egimus *Tractatu de visione Dei*, asserente, beatos non producere Verbum in beatifica visione, sed diuinam essentiam vniri per modum speciei ex parte actus primi, per modum obiecti motiui, & genere munus Verbi ex parte terminatiui. Consequentia autem probatur: tùm quia Verbum idem est quod intellectio, nam intelligere est fieri rem intellectam in acto secundo; per Verbum autem, intellectus fit in actu secundo res intellecta. Tum etiam: nam dato, quod distinguatur Verbum ab intellectione; est tamen de ratione Verbi, quod sit vitale per modum termini, iuxta D. Thom. *q.4. de Veritate art.2.* asserentem, de conceptu Verbi esse, quod sit expressum, & productum ab intelligente: ex quo infert, Verbum in diuinis, non essentialiter, sed tantum notionaliter dici; sed, non obstante ista vitalitate, potest diuina essentia vniri per modum Verbi cum intellectu creato: ergo pariter, non obstante vitalitate actus intelligendi, poterit diuina intellectio vniri cum intellectu animæ Christi, illumque constituere intelligentem.

103 *Ad primã probationem resp. S. Tho.* Respondeo concesso antecedenti negando consequentiam: ad primam probationem, nego antecedens: nam Verbum non intellectione, sed in termino intellectionis consistere, est expressa D. Thom. sententia *q.8. de potentia art.1. q.3. de Veritate art.2. q.4. art.1. & 2. lib.1. Contra Gentes cap.54. lib.4. c.11. & 1. part. q.34. art.1. ad 2.* nec intelligere est formaliter fieri rem intellectam, sed vitali tendentia cum obiecto intelligibili vniri.

104 *Ad secundam.* Ad secundam, distinguo maiorem: de ratione Verbi propriè, & adequatè accepti concedo maiorem: de ratione Verbi accepti inadæquatè, & communiter, nego maiorem: & sub eadem distinctione minoris, nego consequentiam. Itaque Verbum *loco allegatò* asserit D. Thom. potest dupliciter accipi, scilicet, propriè, & communiter: Priori modo sumptum est vitale terminatiuè: & idcirco in diuinis solum notionaliter dicitur, nec prout sic sub ratione Verbi mentibus beatorum vnitur. Sumptum autem secundo modo, solum petit, quod sit repræsentatio actualissima obiecti: & hoc modo in diuinis dicitur essentialiter, vt docuimus *Tractatu de Trinitate*, quia diuina essentia est actualissima sui repræsentatio, & iuxta hanc acceptionem habet rationem Verbi respectu intellectus beati; intellectio autem quomodocumque accepta petit esse vitalis.

105 *Replicabis.* Sed dices: ideo Verbum vtramque istam acceptionem admittit, quia dicit duplicem habitudinem, nempè, ad obiectum, vt repræsentatio actualis illius, & ad principium per modum expressi, & producti; sed etiam intellectio dicit habitudinem tendentiæ intelligibilis ad obiectum, & egressionis ad principium intelligens: ergo poterit etiam duplicem istam acceptionem habere, & sic diuina essentia poterit cum intellectu creato vniri sub conceptu tendentiæ intelligibilis, quin illi vniatur sub conceptu vitalis egressionis.

Respondeo, concessis maiori, & minori, negando consequentiam. Et ratio discriminis est, nam Verbum est vltima actualitas ex parte obiecti: vnde per hoc, quod aliquod exerceat munus vltimæ actualitatis obiectiuæ, hoc est, in linea intelligibili passiua per modum repræsentationis actualis, esto ab intelligente non procedat, saluatur munus Verbi in communi acceptione. Tendentia verò actus ad obiectum intelligibile est vltima actualitas potentiæ vitalis, vt vitalis est: ac proindè viuit potentia per illam. Quod si ita non sit, non saluatur ratio intellectionis; implicat autem potentiam viuere in actu secundo per tendentiam à se non habitam, aut per formalem egressum, aut per virtualem cum formali identitatem, vt constat ex dictis: & ideo ratio, & munus intellectionis respectu intellectus creati, diuinæ essentiæ nequeunt competere. 106 *Respondeo.*

Instabis: ideo esset de ratione tendentiæ ad obiectum, se tenentis ex parte potentiæ conuenientia tendenti ab intrinseco, quia per illam constituitur intellectus percipiens obiectum; sed hæc ratio est nulla: ergo. Probatur minor: intellectus per Verbum constituitur trahens obiectum ad se, & apprehendens obiectum; & tamen non est de ratione Verbi conuenire intellectui ab intrinseco, vt in solutione data supponimus: ergo, quamuis per tendentiam se tenentem ex parte potentiæ constituatur intellectus percipiens obiectum, non erit de illius conceptu formali, quod conueniat intelligenti ab intrinseco. Maior probatur: intellectus beati in visione beatifica verè trahit ad se obiectum primo intellectum; cum ideo, non in amore, sed in cognitione, nostra beatitudo consistat, quia beatitudo in assequutione, apprehensione, & tractione obiecti consistit, quod intellectui, & non voluntati competere potest; sed non trahit illud per intellectionem formaliter, cum intellectio similitudo obiecti non sit in sententia Thomistarum, nec effectiuè, cum non efficiat Verbum, quod est similitudo formalis ergo constituitur intellectus beati trahens ad se diuinam essentiam intellectam per ipsammet essentiam, vt munus Verbi gerentem; & consequenter de ratione Verbi erit intellectum constituere ad se trahentem obiectum. 107 *Instabit.*

Respondeo, visionem beatificam esse assequutionem obiecti beantis; quia licet non sortiatur rationem dictionis producentis Verbum; obtinet tamen rationem contemplationis, & vnionis ad diuinam essentiam, vt Verbum sine qua non intelligitur diuina essentia, se in actu secundo repræsentans intellectui creato, nec intra illum intelligibiliter existens: vnde quasi effectiuè trahit, quia licet non efficiat Verbum entitatiuè veluti efficit Verbum in ratione repræsentantis; non enim repræsentat actu Verbum intellectui obiectum, nisi quatenus concipitur actu terminans cognitionem. Et quidem hæc tria argumenta, non solum probant possibilitatem vnionis diuinæ intellectionis cum intellectu creato; sed etiam de facto vniri intellectui animæ Christi, & intellectui cuiuscumque beati. 108 *Respondeo.*

Quarto arguitur: natura diuina potest vniri ad natura creatam sub conceptu radicis intelligendi, & amandi: ergo potest vniri sub conceptu intellectionis, & volitionis. Consequentia patet: tùm, quia non minus petit radix operandi identitatem, vel informationem, quam actualis intellectio egressionem, aut identitatem: ergo, si potest diuinitas siue informatione, aut identitate vniri sub conceptu radicis, poterit diuina intellectio vniri cum natura creata sub conceptu intellectionis, absque eo quod ab illa egrediatur, aut cum illa identificetur. Tum etiam, quia intellectio, & volitio, quas radicat natura diuina, non sunt intellectio, & volitio creatæ, sed increatæ: ergo si potest vniri diuinitas cum natura creata sub conceptu radicis, poterit in illa volitionem, & intellectionem increatas radicare. Antecedens autem probatur: natura diuina de facto fuit vnita humanitati Christi sub conceptu naturæ; sed ratio naturæ in Deo consistit in ratione radicis intelligendi, & volendi, vt docuimus *Tract. de Scientia Dei*: ergo fuit vnita sub conceptu radicis intelligendi, & volendi. Maior probatur: fuit vnita de facto humanitati Christi sub conceptu sanctificantis; sed est sanctitas sub conceptu naturæ, vt docuimus *Tract. de Gratia Christi*: ergo fuit vnita sub conceptu naturæ. 109 *Quarto opponunt.*

Ad hoc argumentum, quod etiam, si quid probat, conuincit, non solum possibilitatem, sed etiam actualem vnionem diuinæ intellectionis cum intellectu Christi creato: respondeo primo, negando antecedens: ad cuius probationem, distinguo maiorem: secundum omne munus naturæ, nego maiorem: secundum aliquod munus pertinens ad rationem naturæ, concedo maiorem; & concessa minori, nego consequentiam. Cum enim adæquatum munus naturæ diuinæ non sit radicare, sed etiam sanctificare, potest sub hoc secundo munere vniri, non vni- 110 *Respondeo 1.*

vnita sub primo: sicut, quia munus adæquatum hypostasis Verbi Diuini non est referre, sed etiam personare, & supponere, de facto personat humanitatem Christi, quam de facto non refert. Quomodo autem sanctificare possit humanitatem Christi, quin vniatur illi sub conceptu radicis physicæ, *loco proximè allegato*, fusè explicuimus.

111 *Secundò.* Secundo responderi potest, permisso antecedenti, negando consequentiam. Ad primam consequentiæ probationem, distinguo antecedens: cum æquali certitudine, aut euidentia, nego antecedens: cum inæquali, concedo antecedens, nego consequentiam. Num licet in re ita sit, quod radix petat informare subiectum, cui operationes radicat, vel identificari cum illo, & quod, informatio diuinæ naturæ repugnat: cæterum non est ita certum, quod radix petat informationem: sicut est certum, quod intellectio petat egressionem: non est ita certum, quod informatio repugnet perfectionibus diuinis: sicut est certum, & euidens, quod eis repugnet egredi à principio creato, cum hoc à nemine concedatur, nec possit, quantumuis rationis impote; primum autem plures concedantur, nec possunt euidenter conuinci: & hoc sufficit, vt à Nobis, antecedenti permisso, consequentia negetur. *Ad primã consequentiæ probationem.*

112 *Ad secundam.* Ad secundam probationem, distinguo antecedens: in Deo, cui per identitatem essentialem conuenit natura diuina, concedo antecedens: in natura creata, cui per communicationem vnitur, nego antecedens, & consequentiam. Nam sicut natura diuina sub conceptu sanctitatis, & radicantis moraliter, Deo radicat increatos actus intelligendi, & volendi; non autem humanitati Christi, sed actus creatos intelligendi, & volendi, quibus solum humanitas Christi est capax: ita dato, licet non concesso, quod vniri posset humanitati sub conceptu physicè radicantis, non radicaret physicè in illa actiones increatas intelligendi, & volendi, sed actiones creatas, eo quod ad illas non est in humanitate capacitas; benè tamen ad illas.

113 *Replicabis.* Sed dicea: non stat capacitas; in natura creata ad vnionem cum natura diuina sub conceptu naturæ cum incapacitate ad radicando actus increatos intelligendi, & volendi: ergo admissa vnione naturæ diuinæ sub conceptu naturæ ad naturam creatam, admittenda etiam est capacitas in illa ad actus increatos intelligendi, & volendi. Probatur antecedens: natura diuina consistit in radice actionum increatarum intelligendi, & volendi; non verò in radice intellectionis, & volitionis creatarum: ergo, eo ipso quod vniatur, vel vniri possit cum natura creata sub conceptu naturæ, vniri potest cum illa, vt radicans actus increatos; & consequenter stare nequit capacitas ad vnionem cum diuina natura sub conceptu naturæ, cum incapacitate ad vnionem cum actibus increatis intelligendi, & volendi.

114 *Respondeo.* Respondeo, distinguendo antecedens: ad vnionem cum natura secundum formale naturæ diuinæ, concedo antecedens: secundum eminentiale, nego antecedens, & consequentiam. Vel distinguo consequens: si admittatur capacitas in natura creata ad vnionem cum natura diuina secundum formale illius, concedo consequentiam: sit tantum secundum eminentiale, nego consequentiam. Nos autem, cum antecedens principalis argumenti permittimus, non loquimur de vnione naturæ creatæ cum natura diuina secundum formalem conceptum naturæ, scilicet, rationem radicis intelligendi, & volendi, intellectione, & volitione increatis, sed secundum eminentialem rationem, quam continet, nempè, radicis intellectionis creatæ, & creatæ volitionis. Cum enim natura diuina eminenter gratiam contineat, quæ est radix videndi, & amandi Deum, prout est in se per actus creatos intelligendi, & volendi, dicitur eminentialiter radicem horum actuum continere; & cum illa sub hac eminentiali ratione admisimus possibilitatem vnionis in natura creata, non quia verum id sentiamus, sed quia ex illius possibilitate, non sequitur possibilitas vnionis naturæ creatæ ad diuinam sub conceptu intellectionis.

115 *Quinto opponunt contrarij Auctores.* Quinto arguitur: stat intellectum creatum viuere per intellectionem increatam, quin ex hoc aliqua imperfectio in diuina intellectione inferatur: ergo nulla est implicatio, quod intellectus creatus per intellectionem increatam intelligat. Consequentia tenet ex dictis antecedens autem probatur: per hoc solum, quod intellectio diuina sit ab intellectu creato, eique à se competat vnitiuè, quamuis non egrediatur ab illo, nec ei conueniat à se entitatiuè, viuet intellectus creatus per diuinam intellectionem; sed ex eo quod intellectio diuina ab intellectu creato egrediatur vnitiuè, hoc est, secundum vnionem, si non egrediatur ab illo secundum suam entitatem, nulla imperfectio ponitur in diuina intellectione: ergo stat, viuere intellectum creatum per intellectionem increatam, quin ex hoc aliqua imperfectio inferatur in illa. Minor videtur certa: tota namque imperfectio, quam *superius* arguebamus, est dependentia diuinæ intellectionis ab intellectu creato; hæc autem imperfectio est, si entitas illius ab intellectu creato dependeat: in eo autem, quod vnio intellectionis diuinæ ab intellectu creato dependeat, nulla apparet imperfectio. Maior autem probatur: vt intellectus creatus viuat per intellectionem diuinam, sufficit, quod sit intelligens per illam à se, sed ad hoc saluandum sufficit, quod ab illo vnitiuè egrediatur, etsi non entitatiuè: ergo hoc sufficit, vt viuat per illam. Minor probatur: vt intellectus creatus sit intelligens per intellectionem increatam à se, sufficit, quod concretum resultans ex intellectu creato, & diuina intellectione, ab intellectu creato efficiatur; sed vt hoc concretum ab intellectu creato sit effectiuè, sufficit, quod vnio intellectionis diuinæ, & ipsius intellectus, ex quibus resultat concretum, ab intellectu efficiatur, nulla ex partibus concreti ab ipso efficienter causata: sicut homo gignitur, & efficienter causatur ab homine per hoc solum, quod vnionem animæ rationalis ad materiam efficiat, etsi nec materiam, nec formam attingat sua effectiua causalitate: ergo, vt intellectus creatus sit intelligens à se per intellectionem diuinam, sufficit, quod diuina intellectio ab illo sit quoad vnionem, etsi ab illo quoad entitatem non sit.

116 *Respondeo I.* Respondeo, negando antecedens: ad probationem, nego maiorem: ad illius probationem, distinguo maiorem: sufficit, quod sit intelligens per illam à se: ly *à se* cadente supra illam, concedo maiorem: ly *à se* tantum supra concretum, quod ex illa, & intellectu resultat, cadente, nego maiorem: & sub eadem distinctione minoris, nego consequentiam. Nam licet causare vnionem formæ cum materia sufficiat ad causandum concretum, vel compositum, ex materia, & forma resultans; non tamen sufficit ad causandam formam, & consequenter, ex eo quod intellectus creatus vnionem diuinæ intellectionis cum ipso causaret, non posset dici habens à se diuinam intellectionem; licet posset dici habens à se concretum ex intellectione diuina, & ipso resultans. Vt autem viuat per intellectionem increatam, debet illam à se habere; quia in diffinitione vitæ, ly *à se*, non ad concretum: sed ad formam dantem vitam refertur: vnde per efficientiam solius vnionis, non potest viuens à diuina intellectionem constitui.

117 *Secundò.* Vel secundo ad antecedentis probationem respondeo, negando suppositum maioris; nam in illa supponitur possibilis vnio ab entitate diuinæ intellectionis distincta, quæ possit ab intellectu causari, non causata entitate diuinæ intellectionis: & hoc falsum est, vt *supra* arguentes dicebamus: vel quia actio omnis se ipsa, absque modo vnionis distincto vnitur subiecto agenti, vel quia saltim diuina intellectio vnionem à se distinctam, per quam intelligenti vniatur, non patitur ob rationem *ibi* assignatam.

118 *Si opponas.* Si dicas: probabilis est sententia, quæ docet, vnionem actionis ad subiectum ab ipsa actione distingui, & quod diuinæ perfectiones vnibiles naturæ creatæ per vnionem ab ipsis distinctam vniuntur: ergo, hac sententia supposita, probabile erit, posse intellectum creatum vnionem diuinæ intellectionis cum se ipso causare, non causata illius entitate; & ex consequenti probabile erit, quod possit per illam viuere.

119 *Respondeo.* Respondeo, hac probabilitate admissa, recurrendum esse ad primam solutionem, quod scilicet, non sufficiat, vnionem causare, sed requiratur efficientia formæ dantis vitam actualem, aut identitas cum illa, hoc exposcente vitæ diffinitione, vt communiter explicata.

120 *Tertio respondeo.* Vel tertio responderi potest, negando, posse intellectum creatum producere vnionem sui cum intellectione diuina, per quam constituatur intelligens, vt enim dicebamus *§. praeced. ad finem* implicat, concretum effici ab aliquo agente physicè, producendo vnionem extremorum, ex quibus concretum resultat, nisi constituatur per formam, vel perfectionem, vel saltim æquè perfectam cum illa, quæ concretum constituit, *ibi* exemplis monstrauimus. Intellectus autem creatus non adæquat diuinam intellectionem, ex qua, vt ex forma resultare deberet concretum, nempè, intelligens per illam, nec potest de potentia absoluta, in actu primo constitui per formam, adæquantem diuinam intellectionem; & consequenter non potest, etiam de potentia absoluta, efficienter causare concretum ex ipso, & diuina intellectione resultans, causando vnionem sui cum intellectione diuina. Quod si admittatur possibilis vnio intellectus diuini cum intellectu creato, per modum principij *quo* proximè operatiui, non est vtendum hac solutione, sed aliis recurrendum, quibus argumentum diluimus.

§. VI.

Cætera argumenta diluuntur, & explicatur, an possit intellectus diuinus creata intellectione intelligere.

121 *Sexto arguunt.* SEXTO arguitur: est enim sententia probabilis, intellectionem, non in actione vitali, sed in termino actionis, quæ *dictio* vocatur, consistere, quam alijs relatis, docet Suarez *lib. 3. de anima c. 5.* estque extra Scholam D.Th. communis; sed Det essentiam per modum termini cum intellectu creato vniri

vniri, non implicat, imo sic de facto vniri per modum Verbi terminantis intellectionem, est frequentior Thomistarum sententia: ergo non implicat, vniri intellectui creato sub conceptu intellectionis, ipsumque constituere intelligentem.

122 *Respondeo.* Respondeo, distinguendo maiorem: intermino vitali ab intrinseco conueniente, & per intellectionem, vt est dictio, producto, prætermitto maiorem: in termino non vitali, nec producto per intellectionem, vt dictio, sed solum terminante intellectionem, vt contemplatio, nego maiorem: & sub eadem distinctione minoris, nego consequentiam. Nam sententia Thomistarum affirmans, Dei essentiam vniri mentibus beatorum vt Verbum, sumit Verbum, vt *superius* dicebam, communiter pro termino intellectionis, quatenus est contemplatio. Sententia vero, quæ docet, intellectionem, non in actione vitali, sed in termino prædictæ actionis consistere, loquitur de termino vitali ab intrinseco conueniente, & per intellectionem, vt est dictio, producto: vnde ex ista sententia, & sententia Thomistarum non colligitur, posse Dei essentiam vniri intellectui creato sub conceptu intellectionis.

123 *Replicatio.* Oppones: in hoc, quod diuina essentia sit vitalis per modum termini respectu intellectus creati, nulla implicatio inuenitur: ergo si intellectio, non in actione vitali, sed in termino vitali prædictæ actionis consistit, non implicat, intellectionem diuinam vniri intellectui creato sub conceptu intellectionis, ipsumque constituere intelligentem. Probatur antecedens; vt intellectio diuina compararetur ad intellectum creatum, vt terminatiuè vitalis, seu vt vitalis per modum termini, non requiritur, quod sit ab intellectu creato, ab illoque dependeat secundum suam entitatem, sed sufficit, quod ab illo fit, dependeat, & producatur sub conceptu terminationis; sed in hoc, quod Dei essentia, vel intellectio sit ab intellectu creato, & ab illo producatur sub conceptu terminationis, nulla implicatio importatur: ergo nec in eo quod respectu intellectus creati sit terminatiuè vitalis. Minor videtur certa; non enim redderetur ratio, cur ad vitalitatem termini maior dependentia exigatur.

124 *Minor ostenditur. 1.* Minor autem ostenditur primo: non est minor imperfectio defectibilitas alicuius entitatis, quam dependentia à creatura in genere causæ efficientis; sed defectibilitas formalitatis diuinæ sub conceptu terminationis cum indefectibilitate sub conceptu entitatis nullam infert imperfectionem in Deo; actus enim liber Dei consistit in actu necessario, vt libere terminato, & defectibili sub conceptu terminationis: indefectibili verò sub conceptu entitatis, & perfectionis, vt docuimus *Tract. de Voluntate* ergo pariter dependentia entitatis diuinæ, illiusque productio à causa creata, non sub conceptu entitatis, sed sub conceptu tantum terminationis, non est imperfectio in Deo; & consequenter non implicat intellectionem diuinam ab intellectu creato dependere, atque produci sub conceptu tantum terminationis, nam, si implicaret, esset ex capite imperfectionis, quam induceret in Deo.

125 *Secundò.* Secundo probatur: non minor imperfectio est temporalis inceptio, quam temporalis à creatura productio; sed diuinam subsistentiam incipere temporaliter sub conceptu terminationis, imperfectionem non dicit nec, vllam implicationem: de facto namque in tempore incæpit sub conceptu terminantis naturam creatam, ipsamque personatam constituentis: ergo pariter, quod aliqua diuina perfectio à creatura producatur, non sub conceptu entitatis, sed sub conceptu terminationis, non dicit imperfectionem; & consequenter non implicat.

Denique probatur minor. Denique probatur minor ex Mysterio Incarnationis; nam personalitas Verbi de facto producta fuit sub conceptu personantis, & terminantis naturam; ergo in productione, & dependentia à creatura sub conceptu terminationis, nulla imperfectio Deo repugnans importatur; & consequenter non implicat. Antecedens ostenditur primo: in tempore factum fuit

Antecedens ostenditur 1. vt Verbum fieret homo; sed Verbum esse hominem est esse terminantem humanitatem, in illaque subsistentem ergo Verbum terminare humanitatem, atque subsistere in illa, fuit verè in tempore factum; & consequenter Verbum, vt terminans humanitatem fuit in tempore productum. Secundo;

Secundo. quod de nouo incipit esse, ab aliqua causa producitur; sed Verbum terminare humanitatem de nouo in tempore incæpit: ergo Verbum vt humanitatem terminans, fuit per aliquam actionem productum.

126 *Respondeo.* Respondeo, negando antecedens: ad illius probationem, nego suppositum, quod scilicet, possit formalitas diuina produci sub conceptu terminationis, seu in ratione termini, non producta sub ratione entitatis, seu entitatiuè. Ratio autem huius impossibilitatis est, nam produci est fieri: fieri autem ordinatur ad esse essentiæ, vel existentiæ formaliter: ac proinde non stat, aliquid de nouo produci, nisi entitas producatur. Et quidem non alia ratione possumus à Deo rationem mutabilitatis excludere, etiam si de nouo possit denominationem terminantis suscipere, & de non terminante in terminantem terminatione intrinseca transire, nisi quia mutatio diffinitur per hoc, quod sit transitus de non esse ad esse, ex quo ad mutationem non sufficere nouitatem denominatiuam, seu terminatiuam sed requiri entitatiuam nouitatem inferimus. Cum ergo fieri sit recipere esse, & sic diffiniatur, rectè inferimus, non posse aliquid terminare factionem, vel productionem, esseque productum, & factum, nisi entitatiuè producatur; & fiat.

Et ex his ad duas probationes minoris constat solutio: nam defectibilitas, & nouitas inceptionis abstrahunt à defectibilitate, & nouitate entitatiua, & à denominatiua, & terminatiua: Prima imperfectionem dicit; secus verò secunda: & ideo hanc secundam diuinis formalitatibus damus; secus verò factibilitatem, & producibilitatem ratione iam assignata. 127 *Ad duas probationes minoris resp.*

Ad tertiam maioris probationem, nego antecedens: ad primam probationem, concessis maiori, & minori, nego consequentiam; nam, vt fiat concretum, non est necessarium fieri omnia, ex quibus coalescit, sed sufficit, aliquod illorum fieri, vel saltim illorum vnio, vt constat in homine hominem generante; & tamen nec materiam, nec formam producente, sed tantum illarum nexum: vnde, vt in tempore fieret, quod Verbum esset homo, non est necessarium, quod Verbum fieret, nec secundum entitatem, nec secundum quod terminat humanitatem pro recto huius terminationis, sed sufficit, quod humanitas fuerit in tempore facta, & temporaliter subsistentiæ Verbi vnita. 128 *Ad tertiā maioris probationem.*

Ad secundam probationem, distinguo maiorem: si sit inceptio de nouo nouitate entitatiua, concedo maiorem: si sit inceptio de nouo nouitate tantum denominatiua, aut terminatiua, nego maiorem: & sub eadem distinctione minoris, nego consequentiam. Nam inceptio terminandi in Verbo, non est sub aliqua ratione entitatis, sed tantum sub conceptu terminantis; vt autem sit incæperit, necessaria non fuit productio terminata ad Verbum, sed sufficit productio terminata ad extremum terminandum. 129 *Ad secundam.*

Sed dices: sententia est probabilis, animam se ipsa absque modo superaddito vniri materiæ, iuxta quam, anima, vt vnita, producitur; & tamen nihil entitatis producitur: ergo non est de ratione productionis terminari ad entitatem, seu potest dari productio sine entitate producta, per solam productionem alicuius exercitij. 130 *Replicatio.*

Respondeo in illa sententia actionem generatiuam hominis, non esse productiuam extremorum, nec secundum entitatem, nec secundum denominationem, vel vnionem, vel terminationem, sed vnitiuam illorum, & generatiuam totius. Inquiunt enim præfatæ sententiæ Auctores de ratione actionis productiuæ totius, non esse, aliquam eius partem, nec aliquid partium producere, sed posse actionem tantum vnitiuam partium, totius esse productiuam. 131 *Respondeo.*

Denique arguitur: non implicat, intellectum diuinum intelligere per intellectionem creatam: ergo pariter non implicat, intellectum Christi creatum constitui intelligentem, per diuinam, & increatam intellectionem. Consequentia videtur bona: tùm à paritate rationis. Tùm etiam; nam intellectio creata est actus naturæ creatæ intellectualis à Dei natura distinctæ; & tamen Deus per illam intelligit, qui est longè diuersissimæ naturæ: ergo actus vnius naturæ proprius potest alteri communicari; & consequenter poterit actus intelligendi proprius diuinæ naturæ, subiecto alterius naturæ conuenire, & Christus, quatenus homo, per illum poterit intelligere. Antecedens autem probatur: nam actus intelligendi creatus procedit à Deo effectiuè, potestque immediatè Deo vniri, & per diuinam subsistentiam terminari; sed talis actus, sic vnitus, Deum intelligentem constitueret: ergo potest de potentia absoluta Deus intelligere per intellectionem creatam. Probatur minor, nam actus sic Deo vnitus conueniret illi à se, per quod actus vitalis à non vitali distinguitur: ergo constitueret Deum viuentem vita intellectuali; & consequenter ipsum intelligentem constitueret. 132

Forsan non deerunt, qui, antecedenti concesso, negent consequentiam, contenti sola ratione discriminis insinuata in argumento; quia nempè de ratione actionis intellectiuæ est ab intelligente procedere, illique à se conuenire, vtpotè, cum actio vitalis sit, de cuius conceptu est conuenire viuenti ab intrinseco, per quod actus vitalis à non vitali distinguitur. Et quia intellectioni diuinę repugnat procedere ab intellectu creato intellectioni verò creatæ non repugnat procedere, à Deo, imo dependere ab ipso est intellectioni creatæ essentiale; sit consequens, vt possit intellectus diuinus intelligere per intellectionem creatam; intellectus autem creatus non possit intelligere per intellectionem diuinam. 133 *Respondebunt aliqui, concesso antecedenti, negando consequentia.*

Mihi tamen, quem non doctrinæ nouitas, sed veritas semper allicuit, hæc solutio placere minimè potest. Primo, nam D. Thom. *in hac q. art.* 1. *solut. ad* 1. inde probat, non posse intelligere diuinum animam Christi intelligentem constituere. *Quia est actus alterius naturæ*: ergo sentit, implicare, actum vnius naturæ proprium alteri communicari; & consequenter intellectio creata, quæ est actus naturæ creatæ intellectualis, 134 *Tradita solutio displicet* 1. *S. Tho.*

non

non potest Deum constituere intelligentem. Præterea: nam de ratione actus intelligendi est ab intelligente procedere ip-
Secundò. sumque actuare, & in linea intellectiua completere; sed, quamuis intellectio creata sit per efficientiam à Deo, vtpotè, effectus illius vt primæ causæ efficientis; Deum tamen actuare non potest, nec ipsum complere, cum incompletio, & potentialitas, Dei perfectioni, & summæ actualitati repugnent: ergo implicat, Deum per intellectionem creatam intelligentem constitui.

136 *Confirmatur I.* Confirmatur, & vrgetur primò: quia namque subsistentia complet naturam ad existendum, implicat, naturam diuinam subsistere per subsistentiam creatam; sed intellectio complet intelligentem per ipsam in linea actiua intelligendi: ergo implicat, Deum intelligentem constitui per intellectionem

Secundò. creatam. Confirmatur, & vrgetur secundò: implicat, Deum per intellectum creatum constitui intelligentem per modum actus primi; & hoc non alia ratione, nisi quia omninò repugnat summæ actualitati diuinæ actuari per actualitatem realiter à se distinctam sed actualis intellectio, est vltima intelligentis actualitas: ergo repugnat summæ Dei actualitati, quod constituatur in actu secundo intelligens per intellectionẽ creatam.

137 *Tertiò.* Deinde: nam licet sit creatæ intellectioni essentiale, esse à Deo per modum effectus: sicut est de essentia cuiusuis entis creati à Deo, vt à prima causa dependere; non tamen est illi essentiale, esse à Deo per modum actus secundi vitalis; sed de ratione intellectionis est hoc secundo modo procedere ab intelligente per ipsam: ergo ex dependentia à Deo conuenienti intellectioni creatæ, perperam infertur, posse intellectum diuinum intelligentem constitui per intellectionem creatam, quamuis intellectus animæ Christi non possit constitui intelligens per diuinam intellectionem. Consequentia tenet, minor est certa: nam de ratione intellectionis est, quod sit vita actualis intelligentem constituens viuentem in actu secundo; de ratione autem actus constituentis in actu secundo viuentem est à viuente procedere per modum operationis, & actus secundi vitæ. Maior autem probatur: si namque esset essentiale intellectioni creatæ esse à Deo per modum actus secundi vitalis, de facto Deus mea intellectione viueret, & per illam de facto intelligeret, cum ea, quæ alicui sunt essentialia, semper, & in omni statu conueniant: consequens absurdum est, nec ab aliquo hucusque somniatum: ergo non est intellectioni creatæ essentiale, à Deo procedere per modum operationis, & actus secundi vitæ.

138 *Respondebis.* Respondebis, ad rationem viuentis præter egressum ab agente, requiri immanentiam actus: & quia intellectio mea, tametsi egrediatur à Deo, non tamen illo manet, fit, vt Deus per illam non viuat, nec intelligens constituatur. Si tamen hæc intellectio Deo hypostaticè vniatur, ab illoque assumatur ad subsistendum subsistentia Diuina, cum ex vna parte egrediatur à Deo, & ex alia coniungatur cum ipso, conuenit Deo à se, in quo viuere consistit, ac proinde viuit per illam vita speciali, scilicet, intellectiua, & ex consequenti intelligit.

139 *Sed contra I.* Sed contra primo: non enim stat, actum à Deo procedere per modum operationis, & Deum per illum non constitui operantem: ergo non stat, actum vitalem esse à Deo per modum actus, & operationis vitalis, & ipsum non constituere vitaliter operantem; & consequenter viuentem, ac proinde, si mea intellectio est à Deo per modum operationis, & actus secundi vitalis, necessario Deus constituitur viuens per illam. Cumque non viuat vita vt sic, sed vita speciali, nempè, vita intellectiua, intellectualiter viuit per illam; & consequenter per illam intelligit: vel si intelligens per illam non constituitur, ideo est, quia non procedit à Deo per modum actus secundi, & operationis vitalis. Cumque ex coniunctione cum Deo non varietur modus procedendi, nec sic coniuncta procedit à Deo per modum operationis vitalis: ex quo vlterius fit, vt, quamuis à Deo assumatur, eique hypostaticè vniatur, non constituat Deum viuentem, nec intelligentem.

140 *Secundò. S.Thom.* Contra secundò, vt enim *disp.* 18. *§.*8. monstrauimus, implicat, naturam accidentalem assumi à Deo, & illius subsistentiam subsistere, & de Deo in concreto prædicari, eò quod, vt docet D. Thom *in* 3. *ad Annibaldum dist.* 5. *q. vnic art.* I. *ad* I. *Accidens non potest addi, nisi per modum compositionis; cum eius esse sit inesse.* Ergo intellectio creata non potest à Deo assumi, nec Dei subsistentia subsistere, nec de Deo in cõcreto prædicari.

141 *Nec refert si dicas. Nam respondeo.* Nec obstat, quod possit accidens vniri cum diuina existentia, & per illam existere, vt monstrauimus *disp. alleg. §* 11. vt enim *in eadem disp. n.*193. docuimus, ex vnione cum diuina existentia non diceretur assumptum à Deo, nec prædicari posset in abstracto, nec in concreto de ipso; & consequenter, licet demus, posse intellectionem creatam per diuinam existentiam existere, non sequitur, posse Deum intelligentem constitui per illam.

142 *Tertiò. Almain. Marsil. Gabriel. Medina. Valentia.* Contra tertiò nam licet probabile sit, posse naturam accidentalem assumi ad subsistendum per diuinam subsistentiam, quod docent Almainus, Marsilius, Gabriel, Medina, Valentia, & alij, quos *disp. relata §.*7. *n.*121. allegauimus; nullus tamen ex his Auctoribus, nec alius, quem ego viderim docuit, posse accidens Deo vnitum de ipso in concreto prædicari, ita vt albedine fit albus, aut calore calidus constituatur. Ergo pariter, quamuis demus, posse intellectionem creatam Deo hypostaticè vniri, & per Dei subsistentiam subsistere; admittendum tamen non est, posse de Deo in concreto prædicari, ipsumque intelligentem constituere.

Denique contra præfatam doctrinam obijcio: si namque posset Deus sibi vnire intellectionem creatam, & per illam in- 143 *Denique.*
telligere, sequeretur, posse etiam sibi assumere actum liberum voluntatis creatæ, & per illum liberè velle; consequens est falsum: ergo falsum etiam est, posse intellectum diuinum intelligere per intellectionem creatam. Sequela patet à paritate rationis; falsitas autem consequentis probatur: si namque posset Deus per actum liberum voluntatis creatæ liberè velle, posset per talem actum nobis mereri, & pro nobis satisfacere satisfactione omnino condigna, & adæquante valorem satisfactionis à Christo Domino exhibitæ: consequens est falsum; aliàs Incarnatio Verbi omnino necessaria non fuisset ad satisfaciendum perfectè pro peccato humani generis, contra communem PP. & Scholasticorum sententiam, quos dedimus *dispu*t.2. *§.*6. ergo omnino implicat, Deum per actum liberum voluntatis creatæ liberè volentem constitui.

Quod autem sequatur, probo: nam Christus, vt subsistens 144 *Assumptio probatur.*
in humanitate, idcirco nobis meruit, & pro nobis satisfecit, quia, vt in humanitate subsistens, obtulit Deo, vt subsistenti in diuinitate, actus in morali æstimatione adæquantes grauitatem offensæ irrogatæ Deo; sed, si Deus posset velle actu libero voluntatis creatæ, sibi hypostaticè vnito posset in prædicto actu subsistens, illum Deo offerre, quatenus in se subsistenti, & in tali actu esset valor moralis adæquans, & excedens grauitatem offensæ: ergo Deus vt liberè prædictum actum eliciens, & vt in illo subsistens, mereretur nobis remissionem offensæ, & pro illa satisfaceret omnino perfectè, & condignè; ac proinde Incarnatio Verbi, aut alterius diuinæ personæ, nec strictè; nec largè sumpta pro assumptione naturæ substantialis creatæ; necessaria non fuisset ad satisfaciendum perfectè per peccato humani generis.

Vnde ad argumentum factum respondeo, negando anteceden- 145 *Vera solutio.*
dens: ad cuius probationem dicatur, actum creatum intelligendi procedere à Deo effectiuè, & per modum effectus; non autem egressiuè per modum actus vitalis: & hoc secundum necessarium erat, vt Deum intelligentem constitueret. Et in hoc sensu, admissa maiori pro prima parte, & prætermissa secunda parte maioris, quod, nempè, assumi possit ad diuinam subsistentiam, nego argumenti minorem. Ad illius probationem distinguo antecedens: conueniret Deo à se subiectiuè, egressiuè per modum operationis vitalis, nego antecedens conueniret Deo à se effectiuè, & per modum effectus, transeat antecedens, & nego consequentiam. Nec conuenientia qualibet à se, actum vitalem à non vitali distinguit, sed talis modus conuenientiæ, videlicet, subiectiua, & egressiua, per modum operationis. Licet autem in sententia prætermissa intellectio creata conueniret Deo veluti suppositaliter; non tamen conueniret ipsi subiectiuè. Et licet esset à Deo, non esset ab ipso egressiuè per modum actus vitalis, sed purè effectiuè: sicut generaliter omnis entitas creata est à Deo, scilicet, vt à causa prima efficiente; & ideo non conueniret vitaliter, nec Deum subsistentem in illa, viuentem, & intelligentem constitueret.

Sed dices: intellectio sic vnita daret Deo aliquam denomi- 146 *Replicabis.*
nationem; sed nõ daret denominationem omni accidenti communem, sed sibi propriam: ergo denominaret Deum intelligẽtem; & consequenter ipsum intelligentem constitueret. Resp. *Respondeo.*
negando consequentiam: sicut enim albedo Deo in subsistentia vnita non præberet Deo denominationem albi, etsi aliquam propriam denominationem Deo sic vnita præstaret, sed denominationem subsistentis in albedine, & habentis albedinem per subsistentiam in illa; ita intellectio creata Deo hypostaticè vnita, non denominaret Deum intelligentem, nec ipsum intelligentem constitueret, sed denominaret Deum habentem intellectionem, illamque sustentantem, non subiectiuè, sed suppositaliter, vel subsistentialiter: quæ denominatio non est omni accidenti communis, sed intellectioni propria.

Sed instabis primo: album enim definitur per *habens albedi-* 147 *Instabis primò.*
nem: ergo habens albedinem est album: definitio enim, & definitum conuertuntur, & consequenter habens in se intellectionem erit intelligens: ex quo vlterius fit, quod si Deus assumendo ad se intellectionem creatam denominatur ab illa, habens intellectionem, denominetur etiam intelligens, & per illam intelligens constituatur.

Secundò: Verbũ namq; subsistens in humanitate, denomina- *Secundò.*
tur, nõ solum habens humanitatem, sed etiã denominatur homo, & per illã in esse hominis cõstituitur: ergo Deus assumens intellectionẽ creatam, & in illa subsistens, nõ solum denominaretur habẽs in se intellectionẽ, sed etiã denominaretur, & esset intelligens, & in esse intelligentis per illam constitueretur.

149 *Tertiò.* Tertiò: vt enim *disp.* 18. *num.* 161. dicebamus, Verbum animæ rationali vnitum, licet non possit dici animatum concretiuè concretione subiectiua, eo quod per illam non informatur; potest tamen dici animatum concretiuè concretione suppositali, eo quod in anima rationali subsistit; ergo pariter, si Deus intellectionem creatam assumeret, & in illa subsisteret, licet non posset dici intelligens concretiuè concretione subiectiua, ob defectum inhæsionis; posset tamen dici intelligens concretiuè concretione suppositali. Probatur consequentia: dicitur enim Verbum, animatum concretiuè hoc genere concretionis, quia subsistit in anima rationali; sed etiam in casu admisso Deus in intellectione creata subsisteret: ergo per illam constitueretur intelligens concretione suppositali vel subsistentiali.

150 *Respondeo ad primã replicam.* Resp. ad primam replicam, distinguendo, vel explicando antecedens album est habens albedinem subiectiuè, & inhæsiuè, concedo antecedens: habens albedinem purè terminatiuè, nego antecedens, & distinguo consequens per eandem distinctionem. Ex quo solum sequitur, habens in se intellectionem, vt subiectum inhæsionis, esse intelligens per illam; Deus autem, in sententia prætermissa, quod, nempè, sibi intellectionem assumeret, & quod in illa subsisteret, non haberet in se intellectionem, vt subiectum inhæsionis, sed solum per modum suppositi, & purè terminatiuè compararetur ad illam: & ideò, etsi denominaretur habens in se intellectionem; non tamen denominaretur intelligens, nec in esse intelligentis per illam constitueretur.

151 *Ad secundam.* Ad secundam, concesso antecedenti, nego consequentiam. Ratio autem differentiæ sumitur ex dictis *disp.* 18. *n.* 129. quia, nempè, humanitas non informat subiectum, de quo in concreto prædicatur, sed ad illud comparatur per modum formæ totius, de cuius conceptu non est informatio, vel inhæsio. Si namque humanitas physicè informaret subiectum, sequeretur, materiam, ex qua humanitas componitur partialitèr informare, quod omnino materiæ repugnat, vt omnibus est inconfesso; ideoque, vt de Verbo prædicetur, esse hominem, sufficit, quod habeat in se humanitatem absque informatione ab illa per solam terminationem; forma autem accidentalis; ac per consequens intellectio non potest suum effectum formalem, nisi media inhæsione præstare: & ideo, quamuis Deus in intellectione subsisteret, & illam terminatiuè haberet, non posset intelligens dici, nec in esse intelligentis constitui.

152 *Ad tertiã.* Ad tertiam, concesso antecedenti, nego consequentiam; anima enim rationalis, quamuis non sit forma totius sed forma partialis sit; quia tamen potest per se separata subsistere, & esse subiectum *quod* suarum operationum ab illis denominatum, sequitur leges, & conditiones naturæ, quæ est forma totalis quantum ad hoc, quod est propriam denominationem sine informatione præstare, prædicarique in concreto de habente illam sine informatione, sed purè terminatiuè: vnde Verbo substantialiter vnita sine consortio materiæ, vt de facto mansit in triduo, præstabat denominationem radicaliter intellectiui, & radicaliter volitiui, & mediante illa vt *quod*, prædictas operationes eliciebat, volensque, & intelligens denominabatur, non minus, quam toti humanitati vnitum. Intellectio autem; cum sit forma accidentalis non potest immediatè propriã denominationem intelligentis præstare, & proprium effectum præbere, nisi mediante inhæsione: & quia Deo inhærere non potest, fit consequens, vt quamuis admittatur, posse subsistere in illa, non colligatur ex hoc posse per illam intelligentem constitui.

153 Et quidem, si accidens ratione vnionis cum subsistentia diuina præstaret Deo proprium effectum formalem, ab albedine posset reddi albus, à quantitate quantus, & extensus, quo nihil, absurdius potest cogitari de Deo. Vnio ergo possibilis intellectionis creatæ cum subsistentia diuina, non potest arguere possibilitatem in Deo intelligendi per illam. Cuius ratio est, quam ex D. Thom. assignauimus; quia, nempè, cum esse accidentis sit in esse, non potest, nisi media inhærentia subiecto sui immediatè proprium effectum præbere.

154 *Si respondeatur.* Nec difficultas euaditur, ex eo quod Deus est in linea intellectuali, & ideo capax effectus intellectionis; non autem effectus albedinis, seu quantitatis, quæ petunt subiectum corporeum, & materiale in qua linea Deus non est. Non, inquam, euaditur difficultas ex hac ratione discriminis, Deus namque *In contrarium obstat.* est in linea intellectiua increata; non autem in linea creatæ intellectualitatis, sed distans ab illa infinitè; subiectum autem intellectionis creatæ immediatum, creatum, & potentiale est: ergo ex conuenientia in linea intellectualitatis cum intellectione creata, non redditur capax suscipiendi in se illius effectum formalem imo respectu increatæ intellectionis est incapax ex duplici capite, nempe, quia nequit esse subiectum inhæsionis illius, nec principium *à quo* egressionis per modum actus, & operationis vitalis; respectu autem accidentium non vitalium, solum ex vno capite est incapax, scilicet, quia subiectum inhæsionis illorum esse non potest ratione suæ immutabilitatis, & summæ actualitatis. Et quia non alitèr possunt suum effectuum formalem communicare, nisi mediante inhæsione, fit consequens; vt in Deo capacitas non sit ad effectus formales accidentium recipiendos quamuis illa possit assumere, & in subsistentia cum eis possit vniri.

§. VII.

Statuitur tertia conclusio.

DAto, *non implicare contradictionem, quod intellectus creatus diuina intellectione sit sapiens, asserendum est, de facto intellectum animæ Christi per illam intellexisse.* De hac conclusione nihil apud Theologos inuenio. Sed meo iudicio colligitur ex communi illorum doctrina, nempè, Christo concedendum esse, quidquid dignitatis est, si in eo nulla repugnantia inuoluatur: quo circa duplicem sanctitatem recognoscunt in illo, substantialem, scilicet, à Deitate, & accidentalem à gratia habituali, quia in nulla illarum seorsim, nec in vtraque simul aliqua repugnantia inuenitur; sed humanitatem Christi esse diuina intellectione sibi vnita sapientem, dignitatis maximæ est: ergo concessum, nullam in hoc contradictionem inuolui, asserendum est de facto euenisse. Quo argumento præcedens conclusio à posteriori efficacitèr satis ostenditur. 155 *Tertia conclusio. Probatur.*

Si respondeatur primò: licet non sit repugnantia in eo, quod Deum videat per visionem increatam; repugnare tamen quod videat per visionem creatam, & simul per increatam: cumque primum concedatur, negari debet secundum. In contrarium arguitur: nulla enim est repugnantia in eo, quod Christi humanitas duplici sanctitate sit sancta, creata, scilicet, & increata: ergo in simultate creatæ, & increatæ intellectionis nulla repugnantia inuenitur, si semel admittitur non repugnans, quod increata intellectione sit sapiens. Ratio autem, cur repugnet simultanea terminatio creatæ, & increatæ subsistentiæ, alterius est loci. Videantur Theologi *sup. quæst.* 4. *art.* 2. vbi & Nos *disp.* 19. fusè illam examinauimus. 156 *Si respondeatur* 1. *In contrarium arguitur.*

Si dicatur secundò, non omnia non implicantia fuisse de facto humanitati Christi concessa; potuit enim habitualis gratia Christi esse maior, pluraque ex possibilibus cognoscere, quam de facto cognouit, & tamen excessus isti non repugnantes, non fuerunt de facto concessi Christi humanitati: proinde ex non repugnantia intelligendi per increatam intellectionem, non rectè à nobis inferri, de facto per illam intellexisse. 157 *Si respondeatur* 2.

In contrarium sic arguitur: nam doctrina solutionis solum est vera quando in eo, quod de facto conceditur, non est assignabilis terminus, vt contingit in exemplis adductis de gratia habituali, & de cognitione possibilium, cum enim ex vna parte gratia habitualis, & possibilium cognitio possint sine termino augeri, & ex alia nec infinita gratia, nec infinita omnium possibilium cognitio de facto dabilis sit, fit, vt non possit dari gratia habitualis, ita perfecta, qua maior esse non possit, nec ita perfecta possibilium cognitio, qua non sit possibilis maior de potentia absoluta: vnde, quæ de facto datur, sunt metiendæ, & regulandæ voluntate diuina: at in nostro casu non ita contingit; nam dato, quod intellectus Christi creatus intelligat per intellectionem diuinam, non est dabilis maior, aut perfectior cognitio: ergo ratio facta in illa non militat; & consequenter si semel asseratur possibile de potentia absoluta, quod humanitas Christi per increatam intellectionem sit sapiens, asserendum est, de facto per illam intellexisse. 158 *In contrarium obstat.*

Imo exempla adducta in contrarium retorquere possumus: si namque possibilis esset gratia intensiuè infinita de potentia absoluta, de facto fuisset humanitati Christi concessa, vt cum frequentiori Theologorum sententia docuimus *supra disp* 26. *§.* 1. *&* 2. & idem est de omnium possibilium cognitione iudicium, de qua *disput.* 34. ergo pariter, si semel asseratur possibile, humanitatem Christi Deum videre per visionem increatam, asserendum est, ita de facto euenisse. 159 *Exempla adducta in contrarium retorquentur.*

Si respondeatur tertiò, idcirco negari de facto, quamuis contradictionem non implicet, quia quod Christi humanitas diuina intellectione sit sapiens, nihil ad finem redemptionis conducit; illi autem solum debemus concedere, quæ ad prædictum finem conducunt. In contrarium obstat: non enim magis ad finem redemptionis conducit, quod Christi humanitas præter scientiam beatam, habeat scientiam per se infusam, & præter illam scientiam per se acquisibilem, quam quod per increatam scientiam, diuinam essentiam videat, & in illa etiam creaturas; & tamen, quia omnes illi modi cognoscendi sunt possibiles, & inter se compossibiles, omnes de facto conceduntur humanitati Christi: ergo, quidquid sit de conducentia ad finem redemptionis, semel admisso, vt possibili, quod Christi humanitas intelligat per sapientiam increatam, & compossibili cum alijs, cognitionibus, quas Christus habuit de facto, asserendum est, fuisse sapientem per diuinam cognitionem. 156 *Si respondeatur* 3. *In contrarium obstat.*

161 *Respondebis.* Dices, tres illos cognitionis modos esse debitos intellectui creato,

creato, & idcirco concedendos esse humanitati Christi, supposita vnione ad Verbum, ne imperfecta relinquatur; esse autem per increatam cognitionem sapientem, etsi intellectui creato non repugnet; illi tamen non debetur: vnde nec est necessum, quod humanitati Verbo vnitæ concedatur.

162 *Sed cõtra* Sed contra: nam doctrina solutionis, vel procedit de debito antecedente vnionem humanitatis ad Verbum, vel de debito ad vnionem hanc subsequuto. Si primum asseratur, falsum est, tres illos modos cognitionis deberi intellectui creato; cum enim duo ex illis supernaturales sint, ac proinde supra potentiam naturalem intellectus creati, & solum iuxta illius capacitatem obedientialem, non possunt intellectui creato deberi debito ex natura rei, & antecedente vnionem; dona enim supernaturalia, tametsi non sint supra capacitatem naturæ, sunt tamen supra omne naturæ debitum. Si secundum asseratur, petitur manifestè principium; intellectus namque creatus præcedenter ad vnionem ad Verbum est in potentia obedientiali, non solum ad cognitionem supernaturalem creatam, sed etiam ad increatam, supposito, quod non implicet intelligere per illam, neutraque illi debetur: ergo non est ratio aliqua, cur, vnione humanitatis ad Verbum supposita, cognitio omnis supernaturalis creata fiat debita, & increata cognitio illi debita non sit: ac proindè disparitas tradita, nequit subsistere.

163 *Respondebis 1.* Respondebis primò, scientiam per se infusam, & scientiam beatam, etsi naturæ secundum se non debeantur, deberi tamen naturæ assumptæ ratione status, scilicet, Redemptoris; & idcirco, non posse humanitati Christi negari; scientiam autem increatam, nec naturæ secundum se, nec ratione dicti status debitam esse: & ideo, quamuis non repugnet humanitati Christi esse sapientem per illam, non fuit de facto concessa.

164 *Secundò* Vel secundò respondebis, modos illos supernaturales cognitionis creatæ, etsi naturæ secundum se non debeantur, deberi tamen illi, vt ad ordinem gratiæ eleuatæ. Omne autem, quod est debitum, vel naturæ, vel gratiæ, fuit concessum, debuitque humanitati Christi concedi. Cæterum scientia increata, nec naturæ nudè sumptæ, nec ordini gratiæ deberi: & idcirco, tametsi non repugnet de potentia absoluta humanitati, nulla est causa, cur dicatur, de facto per illam intellexisse.

165 *Denique respondebis.* Vel denique respondebis, illud inter scientias illas supernaturales creatas, & scientiam increatam constituendo discrimen, nimirum, quod cognitio creata, quamuis sit supernaturalis, potest esse connaturalis ex aliqua suppositione naturæ creatæ; secus verò scientia increata. Humanitati autem Christi, etiam ex vnione ad Verbum, non debetur operatio, cum qua non potest coniungi connaturaliter, saltim ex suppositione; & ideo quamuis non implicet, esse sapientem per intellectionem increatam, non est cur dicamus, de facto ita contigisse.

166 *Prima solutio reijcitur.* Sed nulla ex his solutionibus eleuat argumenti facti vires. Non prima: nam quod scientia per se infusa debeatur humanitati Christi ob statum Redemptoris, supposita scientia beata, non aliunde potest suaderi, nisi quia illi ob prædictum statum debetur, non solum omnis obiecti cognitio, sed etiam omnis modus cognitionis possibilis, at hæc ratio pari efficacia militat de scientia increata, possibilitate facti supposita, vt consideranti facillimo negotio constabit: ergo etiam istius modi cognitio obiectorum debetur humanitati Christi ratione status, & muneris Redemptoris, supposito, quod non implicet, intelligere per illam.

167 *Secunda impugnatur.* Nec secunda: nam illud debitum, vel est respectu ordinis gratiæ, vt in pura creatura existentis, vel vt existentis in homine Deo: primum est falsum: secundum est petitio principij: ergo solutio est omnino insufficiens. Minorem pro prima parte probo: nam scientia per se infusa est cognitio euidens omnis entis creati extra Verbum, vel habitus in huiusmodi cognitionem inclinans, sed hæc scientia non debetur gratiæ, vt in pura creatura, cum cognitio certa cogitationum cordis, & futurorum contingentium extra Verbum, nulli creaturæ debeatur: ergo scientia per se infusa debita humanitati Christi non debetur gratiæ, vt in pura creatura existentis. Pro secunda parte probatur: præcedenter namque ad vnionem ad Verbum, tam ad cognitionem rerum per intellectionem increatam, quam ad scientiam per se infusam est in potentia obedientiali natura creata ad ordinem gratiæ euecta, & tam vna, quam altera est supra debitum, non solum naturæ, sed gratiæ: ergo non potest aliqua ratio assignari, cur, vnione ad Verbum supposita, & gratiæ, vt in homine Deo, vna, & non altera cognitio debeatur.

Denique tertia solutio reijcitur: data namque non repugnantia de potentia absoluta intelligendi intellectum creatum per intellectionem increatam: nulla est assignabilis ratio, cur vnio prædictæ intellectionis ad creatum intellectum, non sit factibilis connaturalis ipsi per aliquod donum creatum: ergo non est, cur non sit debita humanitati Christi.

168 *Tertia.* Probatur antecedens: si namque aliqua ratio posset assignari, maximè, quia spectat ad ordinem increatum: at hæc ratio est nulla: ergo. Probo minorem: diuina essentia, vt species, etiam est quid increatum; & tamen vnio illius per modum speciei est connaturalis intellectui lumine gloriæ perfuso: ergo ratio illa non probat.

169 *Cõfirmatur.* Quod amplius explico, & confirmo in hunc modum. Etenim contrarij Auctores ab exemplo vnionis diuinæ essentiæ per modum speciei potissimè probant possibilitatem vnionis eiusdem diuinæ essentiæ cum intellectu creato sub conceptu intellectionis; sed argumentum hoc, si quid probat, conuincit, nedum possibilitatem dictæ vnionis, sed etiam possibilitatem cõnaturalitatis illiuscum in exemplo adducto vtrique coniungatur: ergo ex defectu connaturalitatis vnionis diuinæ intellectionis cum intellectu creato, non rectè probatur, non fuisse de facto humanitati Christi cõcessam, illius possibilitate supposita.

170. *Difficultas emergens.* Et his soluta manent, quæ contra Nostram conclusionem possunt opponi. Solum videtur obstare: nam ex illa sequitur, non esse improbabile, humanitatem Christi de facto diuina intellectione esse sapientem: consequens est falsum, & contra omnium Theologorum sententiam, asserentem, esse adminus temerarium: ergo. Probatur sequela: etenim in nostra sententia, si non implicat contradictionem, ita contigit de facto; sed non est improbabile, quod contradictionem non implicet: ergo nec est improbabile, ita de facto euenisse. Probatur minor: non est euidens prædicta implicatio, nec certa certitudine fidei; sed sola euidentia implicationis, aut illius certitudo potest probabilitati non implicationis obstare: ergo non est improbabile, quod contradictionem non implicet.

171 *Respõ. leo primo. Secundò.* Resp. negando sequelam: ad illius probationem, concessa maiori, nego minorem: ad probationem, nego maiorem; implicatio namque intelligendi creatum intellectum per increatam intellectionem euidenter demonstratur ex definitione vitæ. Vel secundò respondetur ad antecedentis probationem; concessa maiori, negando minorem: ad eius probationem, permisso antecedenti quoad vtramque partem, nego consequentiam; quia probabilitatem alicuius propositionis, non solum excludunt euidentia, & certitudo fidei, sed etiam certitudo, fidei certitudine inferiori. Et quidem propositio temeraria non potest probabiliter defendi; & tamen illius contradictoria non est certa certitudine fidei, aliàs esset hæretica, sed certitudine multo inferiori. Licet autem implicatio, de qua loquimur, demus euidentem non esse, nec de fide sit, vtpotè nullibi definita; est tamen certa, quia deducitur ex eo quòd de facto per scientiam increatam anima Christi non cognouerit: ex quo, adiuncto alio principio, quod commune est apud Theologos, nimirum Christo esse concedendam omnem perfectionem possibilem, & cum Mysterio Incarnationis, & illius fine compossibilem, per euidentem consequentiam deducitur, implicare contradictionem, quod per increatam cognitionem sit sapiens, cum aliàs fini Incarnationis non obsit.

§. VIII.

Statuitur quarta conclusio.

172 *Quarta conclusio.* VLTIMA CONCLVSIO SIT. *De facto humanitas Christi fuit sapiens per sapientiam creatam, esset quæ sapiens per illam, quamuis intellexisset per intellectionem* Prima pars conclusionis est certa secundum fidem in communi Theologorum sententia. Eam probant aliqui, testimonijs Scripturæ, Ioan. c.8. *Scio eum, & sermonem eius seruo.* Ioan. c. 13. *Sciens Iesus, quia venit hora eius.* Matthæi cap. 22. *Cognita Iesus nequitia eorum.* Ad Hebræos cap. 5. *Didicit ex his, quæ passus est obedientiam.* Matthæi c. 26. *Tristis est anima mea.* Et Matthæi c. 8. dicitur, Iesum fuisse miratum. Et Ioannis 11. dicitur primum orasse.

Prima conclusionis pars probatur ab aliquibus testimonijs. Scripturæ Ioan. c. 8. Ioa. c. 13. Mat. c. 22. Ad Heb. c. 5. Matth. c. 26. & 8.

173 *Sensus prædictorum testimoniorũ proponitur.* In quibus testimonijs fieri sermonem de Christo, vt homine, constat primò: quia, vt homo, mandata seruabat; de eodem autem sciuisse dicitur, de quo mandata seruasse. Secundo: nam admiratio, & oratio, quæ sunt actus intellectus, non possunt Christo, vt Deo conuenire: discere etiam Christo ratione diuinitatis repugnat; sed non possunt prædicta testimonia explicari de cognitione increata: tum, quia humanitatem intelligere per illam repugnat. Tùm etiam, quia discere denotat experimentalem cognitionem, idest, per experientiam acquisitam; sic autem acquiri, diuinæ cognitioni repugnat. Tùm tertio, quia oratio est actus liber intellectus; implicat autem omninò, per actum increatum liberè intelligere humanitatem. Tùm denique nam admiratio est cognitio effectus, non cognita causa; cognitio autem increata ad affectum præcisiuè à causa terminari non potest. Ergo de fide est ex prædictis testimonijs, Christũ, vt hominẽ, habuisse, intellectionem creatam.

174 *Reijcitur.* Cæterum ex his testimonijs non probatur, nostram conclusionem esse de fide immediatè, imo nec suadetur, esse conclusionem Theologicam, nisi euidenter sit demonstrabile, non posse

posse humanitatem Christi sapientem esse per intellectionem increatam. Primum patet; nam testimonia allegata sufficienter explicantur de diuina intellectione vnita humanitati Christi illamque sapientem constituente, si hæc vnio non repugnet: ergo, vt ex illis colligatur intellectio creata in humanitate Christi, assumenda est pro minori repugnantia talis vnionis. Sed veritas, quæ per discursum deducitur ex vna de fide, & alia, quæ de fide non est, non est de fide immediatè: ergo ex illis testimonijs non probatur, nostram conclusionem esse immediate de fide.

175 Secundum etiam non minus apertum videtur. Nam vt propositio aliqua sit Theologica conclusio, propositio, ex quam simul cum veritate fidei deducitur, debet esse, aut per se nota, aut euidenter demonstrabilis; sed veritas nostræ conclusionis non habetur ex prædictis testimonijs, nisi adjuncta pro minori repugnantia intelligendi humanitatem Christi per diuinam intellectionem: ergo, nisi hæc repugnantia, aut per se nota, aut demonstrabilis sit, non persuadetur ex illis, esse conclusionem Theologicam, sed ad summum erit conclusio semitheologica, eo quod repugnantia prædicta efficaci argumento, & difficilem habente solutionem monstratur. Si verò repugnantia illa habetur pro demonstrabili, ex illa, & prædictis testimonijs, rectè infertur nostra conclusio, tanquam de fide mediatè & Theologica conclusio.

176 *Respondebis.* Dices: etsi hæc vera sint, quod attinet ad tria priora testimonia; cætera verò non posse de intellectione increata explicari, quia quamuis demus, non repugnare, quod humanitas per intellectionem increatam intelligat, repugnat tamen, quod per illam discat, cum repugnet increatæ intellectioni per experientiam acquiri: repugnat etiam, per intellectionem increatam mirari, cum ad hoc requiratur cognitio effectus sine causa cognita, quæ præcisio intellectioni diuinæ, etiam humanitati vnita repugnat. Nec etiam potuit per increatam intellectionem orare, cum oratio sit actus liber, & liberè per increatum actum humanitatem operari, est omninò implicatorium. Vnde Illustrissimus Arauio, & si cætera testimonia, vt parum efficacia reijciat; quartum tamen, in quo asseritur, Christum per experientiam didicisse, sufficiens reputat ad suadendum nostram conclusionem esse de fide immediatè. Alij autem, etsi tribus primis testimonijs non fidant; cæteris tamen ob rationes insinuatas, sufficienter nostram conclusionem, vt de fide suadetur, defendunt.

177 *Contra 1.* Sed contra primo: nam esto ita sit, quod supposita non repugnantia intelligendi humanitatem Christi per diuinam intellectionem; adhuc tamen repugnet per intellectionem diuinam discere, mirari, & orare, nihilominus nostra conclusio non deducitur ex prædictis testimonijs, nisi pro minori repugnantia ista subsumpta: at veritas sic ex testimonijs fidei deducta, de fide immediatè non est: ergo, adhuc tota doctrina solutionis admissa, non rectè prefati Auctores deducunt, nostram conclusionem esse immediatè de fide.

178 *Confirmatur.* Quod amplius confirmo ad hominem contra allegatum Mag. qui ex eo ducitur vt asserat, ex illis testimonijs, in quibus Christo admiratio, oratio, & tristitia attribuuntur, non deduci, nostram conclusionem esse de fide, quia licet certum sit, illos actus ad potentiam cognoscitiuam, aut appetitiuum pertinere; id tamen, non fidei, sed solius philosophiæ, aut alterius naturalis luminis certitudine certum est; sed Christum, vt hominem per increatum intellectionis actum non potuisse addiscere non est fidei certitudine certum, sed vel philosophiæ, vel alterius luminis naturalis certitudine gaudet: ergo, si illius argumentum est efficax, nec ex testimonio prædicto nostra veritas, vt imediate de fide deducitur.

179 *Contra 2.* Secundo: nam dato, non repugnare, quòd humanitas per intellectionem increatam intelligat, non est cur repugnet per illam addiscere; ad hoc enim sufficit, de nouo ad obiecta per sensum cognita terminari: quæ noua, & temporalis terminatio, etsi cognitioni diuinæ, vt Deum constituit sapientem, repugnet, non est cur eidem cognitioni, vt humanitatem constituit intelligentem, non possit conuenire sicut de facto in tempore incepisset humanitati vniri, illamque sapientem reddere.

180 *Tertio.* Deinde non est vnde, eadem suppositione facta repugnantia ostendatur, vt per diuinam intellectionem ad effectum terminaretur sine causæ cognitione, in quo admiratio consistit: vel admirationem supponitur; cum enim diuina cognitione non cognosceret humanitas omnia obiecta cognoscibilia, vt *superius* dicebamus: cur sicut vnita fuisset inadæquatè, & non comprehensiuè, non potuisset taliter vniri, quod effectum intelligeret, & non extenderetur ad causam?

181 *Vltimo.* Denique eadem facta suppositione, non potest repugnantia dari vt liberè intelligat per diuina intellectionem; vt enim arguebamus *supra*, si vitalitas non obstat, vt diuina intellectio naturæ creatæ vniatur, nec libertas potest obstare: ergo, data non repugnantia intelligendi humanitate Christi per intellectionem increatam, ex nullo testimonio ex allegatis deducitur nostra veritas, etiam vt Theologica conclusio.

Et ex his obiter infero contra Vazquium *in hac qu. in Comment. art. 1.* non arguitur efficaciter, vt nostra conclusio immediatè de fide probetur, ex illis Conciliorum decretis, in quibus duplex in Christo, effectus voluntatis adstruitur: imo nec ex illis efficaciter deducitur, esse conclusionem Theologicam, hoc est, de fide mediatè. Primùm patet: nam in decreto statuente duplicem affectum voluntatis, non continetur expressè, nec immediatè duplex actus intellectus, sed ad summum illatiuè, quatenus ex illo, subsumpta dependentia affectus à cognitione, duplex cognitio colligitur; sed vt ex illis testimonijs Conciliorum probaretur nostra conclusio, vt immediatè de fide, deberet in illis exprimi, aut saltim immediatè implicitè contineri, & non solum per discursum deduci: ergo ex prædictis testimonijs non probatur nostram conclusionem esse immediatè de fide. 182 *Corollarium contra Vazquez. Probatur primum.*

Secundum probatur: non enim potest ex prædictis testimonijs nostra sententia inferri, vt conclusio Theologica nisi quia volitio, cognitionem supponit: at ex hoc principio, & ex duplici volitione non colligitur demonstratiuè duplex cognitio creata vna, & altera increata: ergo ex illis testimonijs non probatur nostram sententiam esse conclusionem Theologicam. Probo minorem primò; sicut enim, vt voluntas amet, non est necessarium, quod eadem voluntas obiectum cognoscat, sed sufficit, quod humanitas per intellectum, obiectum diligendum proponat: ita si quispiam pertinaciter assereret, vt suppositum in duabus naturis subsistens per vnam ex illis vellet, sufficere, quod per alteram obiectum amandum perciperet, licet falsum sentiret; non tamen posset euidenter falsitatis conuinci; sed nisi hoc euidenter ostendatur impossibile, non potest ex illis principijs duplex cognitio in Christo demonstratiuè deduci ergo. 183 *Secundum probatur. Minor probatur 1.*

Secundò: nam licet nihil sit volitum, quin præcognitum; ex hoc tamen non deducitur, ad duplicem volitionem, duplicem cognitionem requiri; potest enim vna, & eadem cognitio plures regulare volitiones; ergo, si asseratur, humanitatem Christi per diuinam intellectionem cognouisse, quamuis in Christo duplex adstruatur volitio, non infertur euidenter duplicem in illo cognitionem extitisse, sed posset quispiam asserere, vtramque volitionem, creatam, & increatam regulatam fuisse per vnicam cognitionem scilicet, diuinam, quæ increatam regularat, vt Deum constituit scientem, & creatam, prout humanitatem sapientem constitueret. Aduertò tamen quod si testimonijs in probationem conclusionis inductis adjungatur communis expositio PP. aut Concilij interpretatio de cognitione creata, concluderetur, vt de fide immediatè in anima Christi Domini fuisse cognitionem creatam. 184 *Secundò.*

His igitur argumentis rejectis, suadenda est nostra conclusio ex Agathone Papa in epistola Synodali, quæ refertur in sexta Synodo *act. 4. & in 8.* suscipitur: *Confitemur in Christo omnia duplicia, quæ ad naturas pertinent: duas naturas eius prædicamus, & vnamquamque proprietates naturales habere confitemur diuinam omnia, quæ diuina, humanam omnia, quæ humana sunt absque vllo peccato*, Idemque *inferius* repetit, referens in hanc sententiam Concilium Calcedonense *act. 5.* Id ipsum habetur in 5. Synodo *collat. 8. can. 7.* Et in Concilio Lateranensi sub Martino I. *can. 9.* vbi dicitur, fuisse proprietates humanitatis in Christo indiminutè, & sine deminoratione. Quæ verba cum vniuersalia sint, non solum duas voluntates, duasque volitiones, sed etiam duos intellectus, & scientias, creatam, scilicet, & increatam sub se comprahendunt; ac proinde fuisse creatam scientiam in Christo est immediatè de fide; aliàs non omnia fuissent in Christo duplicia, nec natura humana in Christo omnia haberet, quæ pertinent ad naturam humanam. 185 *Suadetur conclusio ex Agathone Papa. Concil. Calced. Concil. Latera.*

Si dicas, ex illa definitione solum haberi duplicantem proprietatem; non autem operationum, quæ proprietates non sunt; ac proinde non inferri actum cognitionis creatum. In contrarium sic arguitur: nam nomine proprietatum non intelligitur solum id, quod est proprium quarto modo, & per dimanationem consequenter ad naturam, sed etiam quod accidens proprium est, aliàs non exclusisset peccatum, quod proprietas naturæ non est, sed in operatione consistit; ergo in illa vniuersali, non solum duplex intellectus, sed etiam duplex actus cognitionis, creatus, scilicet, & increatus continetur. 186 *Si respondeas. In contrarium arguitur.*

Si opponas, sequi ex hoc esse in intellectu Christi opinionis actum, imo & actum erroris constituendum: consequens absurdum est: ergo inefficax conclusionis probatio. Patet sequela: nam in adducta definitione, omnia, quæ ad naturas pertinent, duplicia statuuntur in Christo, excepto peccato, ex his, quæ pertinent ad naturam humanam, sub qua vniuersalitate; non solum proprietates consequentas naturam, sed etiam actus naturæ proprios continentur, vt diximus; sed ad naturam humanam pertinent opinio, & error speculatiuus, & hæc peccata non sunt: ergo ex illa definitione, 187 *Si opponas.*

vt

vt à nobis explicatur, infertur, opinionem, & actum erroris esse in Christo constituenda. *Respondeo.* Respondeo negando sequelam: ad cuius probationem dicatur, quod licet in definitione adducta, solum excludatur peccatum ex his, quæ ad naturam pertinent humanam; communis tamen Theologorum sententia *infra q.* 15. *art.* 3. excipit etiam errorem; & consequenter actum opinionis, eo quod errori exponitur.

188 *Secundo suadetur conclusio ratione D. Tho.* Deinde suadetur ratione D. Thom. *in præsenti art.* 1. congruum enim fuit, vt Verbum humanam naturam assumens illam perfectam assumeret; sed humanitas sine actu intelligendi creato foret imperfecta: ergo assumpsit humanitatem, non solum cum intellectu, sed etiam cum creata intellectione. Illatio est legitima; maior certa, & minorem probat D. Thom. *Minorem probat D. Thom. Primò.* primo: nam omne, quod est in potentia, imperfectum est, si non reducatur ad actum; sed natura humana est in potentia ad intellectionem creatam: ergo imperfecta foret sine illa. *Secundò.* Secundo: nam potentia suo fine frustrata imperfecta est; sed intellectus Christi est propter intellectionem creatam, vt finem; omnis enim potentia est propter suam operationem: ergo sine intellectione foret imperfectus. *Tertiò.* Tertio; nam aliqua cognitio est naturalis humanitati, scilicet illa, per quam prima principia cognoscimus; sed sine perfectione naturali imperfecta foret humanitas: ergo imperfecta esset sine omni cognitione creata.

189 Cæterum hæc tertia probatio non de cognitione actuali sed de habituali procedit; nulla enim naturalis cognitio est humanitati naturalis per modum proprietatis; benè tamen habitualis principiorum cognitio. *Si quæras. Respondeo.* Si quæras, an hæc ratio D. Thomæ demonstratiua sit. Respondeo: quod non: posset enim Deus statuere, quod Verbum humanitatem assumeret sine omni operatione creata; licet enim congruum sit, humanitatem perfectam assumere, necessarium tamen non est, nisi perfectio sit essentialis: ac proinde ratio facta demonstratiua non est.

190 *Secunda pars conclusionis constat ex dictis, & breuiter ratione suadetur.* Secunda pars conclusionis constat ex dictis *in hac disputatione.* §. 7. & breuiter hac ratione suadetur: nam esto humanitas Christi esset sapiens per increatam intellectionem, adhuc esset in potentia naturali ad intellectionem creatam; cum hæc esset compossibilis cum intellectione diuina, vt humanitatem constituente intelligentem: ergo foret imperfecta sine cognitione creata, vtpote, carens perfectione, ad quam est in potentia naturali; & consequenter, vt hæc imperfectio ab humanitate tollatur, asserendum est, habituram cognitionem creatam, quamuis esset sapiens per intellectionem diuinam.

§. Vltimus.

Argumentis in contrarium occurritur.

191 *Primo arguitur cōtra primā partem conclusionis.* Contra primam partem conclusionis arguitur: quod potentia aliqua in Christo non coniungatur cum operatione, ad quam vt ad finem ordinatur nullum inconueniens est: ergo nec debet haberi pro inconuenienti, quod intellectus possibilis Christi creata intellectione semper caruerit. Antecedens probatur primò: nam potentia generatiua, vt ad finem ordinatur ad actum generationis; & tamen in Christo cum actu non fuit coniuncta: ergo. Secundo: quia naturæ non debetur, vt illius, inclinatio non sit frustranea, quod in omni suo indiuiduo reducatur ad actum, sed sufficit, quod in aliquo indiuiduo suum finem assequatur, opereturque actualiter; sed Christus est singulare humanæ naturæ indiuiduum: ergo quod in illo potentia aliqua ad actum non reducatur, non debet inconueniens censeri, dummodo in alijs humanæ naturæ indiuiduis talis potentia exerceatur.

192 *Respōdeo ad 1. probationē.* Respondeo antecedens esse verum, si exercitium talis potentiæ fini redemptionis non congruat, quale est exercitium potentiæ generatiuæ: fini namque redemptionis, munerique Redemptoris congruit perpetua virginitas, cum qua non compatitur actualis generatio actiua: & idcirco inconueniens nullum est, quod potentia generatiua in Christo nunquam reducatur ad actum. Si verò exercitium actuale potentiæ in expediens fini redemptionis non sit, inconueniens maximum erit, quod in Christo cum illo non coniungatur. Et ex his constat primæ antecedentis probationis solutio.

193 *Ad secundam.* Ad secundam, concessa maiori, & minori, distinguo consequens: attento naturæ debito, concedo consequentiam: debito assumptionis inspecto, nego consequentiam: nam licet non debeatur Christo ratione humanæ naturæ, quòd omnis illius potentia suum finem assequatur; debetur tamen ratione hypostasis Verbi, ad quam humanitas est euecta, vt natura humana in illo sine omni imperfectione constituatur: & hoc, debito congruentiæ cui posset non satisfacere, sua vtens absoluta potestate.

Secundo aduersus secundam partem conclusionis arguitur ex D. Thom. *in præsenti art.* 1. *ad* 1. quod ita procedebat: *Ad hoc necessaria est scientia, vt per eam aliqua cognoscantur; sed Christus per scientiam diuinam cognoscebat omnia: ergo.* 194 *Secundo arguitur contra secundam partē cōclusionis. S. Tho.* Cui argumento respondet D. Th. *Quod actus scientia increatæ, non potuit esse anima humanæ Christi. Sic igitur non fuisset in anima Christi aliqua scientia, præter diuinam, nihil cognouisset, & ita fuisset frustra assumpta*: ergo sentit D. Thomas, quod si anima Christi Domini cognouisset per scientiam increatam, non fuisset frustraneè assumpta, quamuis intellectione creata caruisset, nec esset necessarium, quod per illam intelligeret, aliàs ad quid D. Thomas minorem argumenti distingueret, illamque concederet de Christo ratione naturæ diuinæ, & negaret ratione naturæ humanæ; cum maiori, & minori concessis, staret plena argumenti solutio, scilicet, non superfluere cognitionem creatam, quia est cum diuina compatibilis, & aliàs ad illam est humanitas in potentia naturali.

195 *Augetur difficultas.* Et augetur difficultas: vt enim potentia non sit frustranea, non est necessarium, quod ad omnem suum actuum reducatur, sed sufficit, ad aliquem actum reduci ex his, ad quos est in potentia; sed si intellectus animæ Christi posset per diuinam sapientiam intelligere, actus adæquatus illius non esset cognitio creata, sed cognitio abstrahens à creata, & increata, quatenus sibi vnita: ergo per hoc solum, quod per increatam cognitionem intelligeret; quamuis creata cognitione careret, non fuisset frustraneè assumptus.

196 *Respōdeo.* Ad hoc argumentum respondeo, admissa doctrina antecedentis, & concessa prima parte consequentis, negando secundam. Nam licet sententia illa falsa supposita, non fuisset frustranea humanitatis assumptio, si quidem intelligeret per intellectionem diuinam, & ex hoc capite necessaria non esset intellectio creata in humanitate Christi; esset tamen ex alio capite in ipsa, illa cognitio admittenda, videlicet, vt vitaretur potentialitas, quam haberet ad illam, & tolleretur imperfectio, quæ in carentia actualitatis, ad quam datur naturalis potentia consistit. Ratio autem D. Thom. qua vtitur *in solut. primi argumenti*, procedit ex suppositione veræ sententiæ, nec necessarium erat, quod D. Thomas argumentum solueret in hypotesi à Nobis conficta, quam pauci attigerunt. Et ex his ad confirmationem constat solutio.

197 *Tertio arguitur. Maior probatur 1.* Tertio arguitur: non stat, humanitatem simul intelligere per intellectionem diuinam, & per intellectionem creatam; sed si esset sapiens per intellectionem diuinam, semper actu intelligeret per illam: ergo non posset intellectionem creatam habere. Maior, in qua sola est posita difficultas, probatur primo: lux enim minor offuscatur per maiorem: vnde videmus lucem candelæ in præsentia lucis Solis, non lucere; sed cognitio creata comparatur ad diuinam, sicut lux minor ad maiorem: ergo in illius præsentia nequit lucere, nec intellectum intelligentem constituere.

198 *Secundò. S. Tho.* Secundo: nam qui est in actu considerationis secundum perfectissimam scientiam, nunquam considerat secundum minus perfectam: quam doctrinam adducit D. Thomas *q.* 20 *de Veritate art.* 1. *in* 6. *argum.* & admittit *in solut. argum.* sed si humanitas Christi esset sapiens per intellectionem diuinam, esset semper in actu considerationis secundum illam: quæ scientia perfectissima est: ergo nunquam posset actu considerare secundum scientiam creatam, quæ est scientia minus perfecta; & consequenter stare simul non possunt.

199 *Tertio. 1. Corin. c.* 13. Tertio: cognitio specularis viæ stare simul cum faciali Patriæ visione non potest, iuxta illud Pauli 1. *Corinthior. cap.* 13. *Cum venerit, quod perfectum est, euacuabitur, quod ex parte est*; sed plus distat cognitio creata, ab increata, quam specularis visio à faciali: ergo cum illa stare simul in humanitate non potest.

200 *Quartò.* Quarto: nam vnum corpus non potest dupliciter terminari figura: vnus motus non potest ad duos terminos terminari, nec vna natura duplici subsistentia subsistere: ergo nec vnus intellectus duplici cognitione potest simul actuari, ac proinde, cum actualis diuina cognitio humanitatem semper redderet cognoscentem, non posset cum illa cognitio creata in humanitate existere.

201 *Respondeo ad 1. probatur.* Respondeo, negando maiorem, ad primam probationem dicatur, veram esse maiorem, quando lux maior, & minor eiusdem ordinis sunt, scilicet, illuminantis; secus autem, quando sunt diuersi ordinis, nempè, illuminantis, & illuminati, qualiter compararentur scientia increata, & creata. Ita D. Thom. *in præsenti art.* 1. *ad* 2. ex quo infero, Angelicum Doctorem sensisse, quod quamuis humanitas esset sapiens per sapientiam increatam, posset simul per intellectionem creatam intelligere; aliàs distinctio tradita necessaria non esset pro argumenti solutione; cum facilius respondere posset opponi duo illa lumina in eodem supposito ratione eiusdem naturæ; non verò ratione diuersarum naturarum.

202 *Ad secundam.* Ad secundam, distinguo maiorem; illamque concedo, si perfecta, & imperfecta scientia opponantur; nego autem, si inter se oppositionem non habeant, qualiter in præsenti *Ad tertiam*

ti contingit. Ad tertiam, concessa maiori, distinguo minorem: distantia entitatiua, concedo minorem: distantia oppositionis, vel incompatibilitatis, nego minorem, & consequentiam; quia visio imperfecta fidei includit in sui ratione oppositum manifestæ visionis, eo quod de ratione fidei est, quod sit de non visis; cognitio autem creata non dicit in sui conceptu aliquid oppositum cognitioni increatæ, sed potius
S. Tho. illi subordinatur. Ita, loquendo in simili, D. Th. *in hac qu. art.3. ad 1. & 1. part. quæst.58. artic.7. ad 3. & quæst.62. art.7. ad 1.*

34 *Ad quartam probationẽ.* Ad quartam concesso antecedenti, distinguo consequens: duplici cognitione non subordinata, concedo consequentiam: duplici subordinata, nego consequentiam. Nam intellectus simul intelligit præmissas, & conclusionem per plures actus: voluntas simul elicit intentionem, & electionem: vespertina, & matutina cognitio simul reperiuntur in Angelis, & cognitio sui naturalis, & cognitio Dei supernaturalis, de quo D. Tho. *1.p.q.58. art.6. & 7.* præcipuè *solut. ad 2.* vbi docet, quod duæ operationes possunt esse simul vnius potentiæ quando vna refertur ad aliam: vnde, quia cognitio vespertina, idest, rerum in se ipsis, refertur ad matutinam, idest, earundem rerum in Verbo, ideo possunt esse simul in Angelico intellectu. Id ipsum docet *q.62. art.7.* loquendo de cognitione naturali, quam Angelus habet de se ipso, quod quia ordinatur ad cognitionem gloriæ, potest simul compati cum illa. Ita dicimus in præsenti, cognitionem Dei creatam posse cum increata humanitati vnita componi, quia ad illam ordinaretur sicut effectus ad causam, exemplatum ad exemplar, & quia firmaretur potius, quam destrueretur per illam; sicut cognitio rerum in se ipsis, quia per cognitionem rerum in Verbo firmatur, simul cum illa componitur. Et quidem totum hoc argumentum euidenter instatur in cognitione beata, infusa, & naturali, quæ simul reperiuntur in Christo; & tamen diuersæ cognitiones sunt: non ergo obstat pluralitas, vel distinctio cognitionum simultaneæ illarum coexistentiæ in eodem intellectu.

Et hæc de ista disputatione applicanda litteræ Magistri *in 3. distinct.14. §.2.* ad illa verba: *Animam Christi per sapientiam*
M. Sent. *gratis datam, &c. Et distinct.27. §.3.* ad illa verba: *Eadem sane est dilectio, qua diligitur Deus, & proximus, quæ Spiritus Sanctus est. Et in 1. distinct.17. §.2.* illis verbis: *His autem addendum est, quod ipse idem Spiritus Sanctus est amor, siue charitas, qua nos diligimus Deum.* Quibus in locis quæstio à Nobis de cognitione excitata potest de dilectione moueri.

DISPVTATIO XXXII.

Quotuplex Scientia fuerit in anima Christi?

DE SCIENTIA Beata, de scientia per se infusa, & de scientia per se acquisibili, præsens disputatio procedit. An, scilicet, omnes huiusmodi scientiæ in anima Christi extiterint? Primam scilicet, beatam, negarunt quidam Hæretici, quos
1 *Quidam hæretici. Bonau. Scot. Durand. Richar.* inferius referemus. Secundam excluserunt ab anima Christi Domini, Bonauenture, Scotus, & Durandus locis infra referendis. Tertiam negauit Richardus *in 3. Sentent. dist.14. art. 3. q.2. & 4.* pro qua sententia refertur ab aliquibus D. Thomas *in 3. dist.14. quæst. vnic. art.3.* Veram sententiam quatuor conclusionibus explicabimus.

§. I.

De Scientia Beata.

SIt Prima Conclusio. *In anima Christi Domini fuit scientia*
2 *Prima conclusio.* *beata à primo conceptionis Christi instanti.* Ita D. Thomas *in 3 dist.14 q.1. art.1. quæstiunc.3. q.20. de Verit. art.2. in hac q. art.2. & infra q.34. art 4.* Et quoad primam partem, qua asse-
S. Tho. rimus, scientiam beatam in anima Christi fuisse, est certa secundum fidem in omnium Theologorum sententia. An autem ante mortem habuerit scientiam beatam, illamque potius fuerit à primo conceptionis instanti, quod asserit secunda pars conclusionis; etsi omnes catholici vnanimi consensu id fateantur; in gradu tamen certitudinis dissident. Quibusdam affir-
Diffidit Auctoris mantibus esse de fide immediatè; eo quod etsi in Scriptura expressè non contineatur animam Christi à primo conceptionis instanti Deum vidisse; per traditionem tamen habetur, quod sufficit, vt sit veritas immediatè de fide: ita Medina *in præ-*
Medin. *senti art.2. & infra quæst.34. art.4.* Aliis docentibus, non esse immediatè de fide, esse tamen ita certum, vt oppositum sit
Suar. proximum hæresi: ita Suarez *disp 25. sect.2.* Aliis asserentibus, esse ad minus ita certum, vt oppositum sit temerarium;
Lorca. sic censet Lorca *disput.43. num.3.* Aliis denique affirmantibus esse de fide immediatè, Christum, vt hominem, fuisse ante mortem beatum, quod autem beatus fuerit. Deumque viderit à primo conceptionis instanti hoc gradu certitudinis non gaudere, esse tamen ita certum, vt oppositum sit ingens temeritas; sic censuit Mag. Aluarez *disp.52. conclus.2. & 3.* quæ *Aluar.* omnia probabiliter possunt defendi.

Prima pars conclusionis probatur primo: nam de fide est omnes homines post hanc vitam beatitudine perfrui, si ex illa 3 *Prima pars probatur 1. Concil. Florent.* sine mortali culpa decesserint, vt diffinitur in Concilio Florentino in decreto fidei, his verbis: *Illorum animas, quæ post baptismum susceptum, nullam omnino peccati maculam incurrerunt: illas etiam, quæ post contractam peccati maculam; vel in suis corporibus, vel eisdem exutæ corporibus, vt superius dictum est, sunt purgatæ, in Cælum mox excipi, & intueri clarè ipsum Deum, sicuti est, &c.* Sed ab hac regula generali, non nisi omninò insipienter potest Christus Dominus excipi: ergo est de fide tenendum, Christum, vt hominem, saltim post mortem, fuisse, & esse beatum; ac proinde est certum secundum fidem scientiam beatam in anima Christi esse.

Secundo probatur ratione D. Tho. *in præsenti*, omne enim, quod est in potentia, si est reducendum in actum, oportet, 4 *Probatur ratione D.Thom.* quod reducatur per aliquod ens in actu, vt constat exemplo calefactionis, non enim nisi à calido in actu potest aliquid calefieri, & de potentia in actu caloris reduci; & insuper, quia causa debet esse potior causato; sed homo est in potentia in ordine ad scientiam beatam consistentem in Dei clara visione, & reducitur ad illam per humanitatem Christi, vt constat ex Paulo ad Hæbræos 2. ibi: *Decebat eum, propter quem omnia, qui* *Ad Hebræos 2.* *multos filios in gloriam adduxerat, Authorem salutis eorum per passionem consummari.* Quæ verba de Christo accipiuntur: ergo humanitati Christi conuenit scientia beata.

Si opponas, maior in argumento assumpta solum vera est in 5 *Contra rationem istam arguitur.* causa principali efficienti, quæ, quia vel excedit, vel saltim adæquat in perfectione effectum, continere debet se eminenter, vel formaliter omnem perfectionem, quam communicat effectui; ideoque non potest aliquid de potentia in actu reduci in prædicto genere causæ, nisi ab aliquo ente in actu illius perfectionis, quam causat: non autem est vera in causis instrumentalibus: tùm, quia id docet Aristoteles 12. *Metaphysic.* Tùm etiam, nam causa instrumentalis nec excedere, *Arist.* nec adæquare petit perfectionem effectus; ac proinde nec formaliter, nec eminenter petit effectus perfectionem continere: vnde calor ignis instrumentaliter ignem producit, & tamen ignis non est, nec formaliter, nec eminenter; sed humanitas Christi, vel Christus, in quantum homo, non est causa principalis beatitudinis hominum, sed tantum instrumentalis, vt fatentur omnes Theologi: ergo ex eo quod alios homines in actum beatitudinis reducat, non probatur, Christum, in quantum hominem, esse beatum.

Difficultatem mouit Caietanus *in præsenti art.2.* & respon- 6 *Solutio Caietani refertur.* det, instrumentum esse duplex, alterum purè instrumentum, vt organa artium, & simila; alterum vero, quod est etiam causa sui, sicut seruus est instrumentum Domini, & quamuis primum instrumentorum genus non habeat actu, quod instrumentaliter efficit; secundum tamen, quatenus sui dominium habet ad mixtum, actu habere debet, quod causat in aliis; & quia Christus, vt homo taliter est instrumentum Dei in ordine ad gloriam, quam causat in nobis, quod libere cooperatur, ideo ex eo quod in nobis, gloriam efficiat, rectè infert D. Thomas, debere esse actu beatum. Et *supra quæst.7. art.1.* intulit ex eodem principio esse in Christo gratiam habitualem; quia nempè, illam causet in nobis. Quæ doctrina fundamentum habet in Diuus Thoma *infra q.18. art.1. ad 2.* S. Tho. Et *supra quæst.7. art.1. ad 3.* quod ita procedebat: *Illud quod operatur per modum instrumenti, non indiget habitu ad proprias operationes, quia habitus fundatur in principali agente; humana autem natura in Christo fuit sicut instrumentum diuinitatis: ergo non debuit, in Christo esse aliqua gratia habitualis.* Cui argumento ita respondet: *Ad tertium dicendum, quod humanitas Christi est instrumentum diuinitatis, non quidem sicut instrumentum inanimatum, quod nullo modo agit sed solum agitur; sed tanquam instrumentum animatum anima rationali, quod ita agit, quod etiam agitur, & ideo ad conuenientiam actionis oportuit, eum habere gratiam habitualem.*

Mag. Medina aliam addidit solutionem, nimirum, huma- 7 *Secundo respondet Medina.* nitatem Christi, non solum instrumentaliter physicè, sed etiam meritorie principaliter fuisse causam glorificationis hominum, quod expressè docet D. Thomas *infra quæst.48. art. 1.* licet autem ex vi causalitatis physicæ instrumentalis non petat continere formaliter, aut eminenter perfectionem, quam causet, vt argumento facto conuincitur; id tamen egit ex capite causalitatis meritoriæ moralis; causa enim meritoria, præcipuè si meritum sit condignum, non instrumentaliter, sed principaliter causat; ac proinde excedere, aut saltim adæquare debet perfectionem effectus, illamque in se continere, & de hoc modo causandi accipiendum censet D. Thom. cum infert,

Chri-

Christum, vt hominem, oportere esse beatum: quia in nobis beatitudinem causat, nosque de potentia ad actum beatitudinis reducit.

8 *Contra prima solutionem facit.* Sed neutra solutio plenè obiectioni satisfecit, nisi aliquid addatur. Non prima; nam licet instrumentum animatum, & liberum, quia non solum agitur, sed etiam agit, petat habitus, quibus promptè, & delectabiliter operetur, & ad operandum se applicet, quod verissimum est, & à D. Thoma locis vbi *proximè* traditum; quod autem omnem perfectionem, quem instrumentaliter causet, præhabere debeat formaliter, non est vnde colligetur ex ratione instrumenti animati se applicantis ad agendum, nec à D. Thoma locis relatis asseritur; sed visio beatifica non est habitus ex illis, quibus operans ad liberè operandum se applicat: ergo ex eo quod humanitas Christi illam in nobis efficiat per modum instrumenti animati, quod non solum agitur, sed etiam agit, & se ad operandum applicat, non rectè infertur debere esse beatam formaliter.

9 *Secunda reijcitur.* Nec magis secunda solutio satisfacit, nam ex eo quod causa meritoria, non instrumentaliter, sed principaliter causet in genere causæ efficientis moralis, ad summum inferri potest, quod debeat præhabere in se ipsa eminenter, aut formaliter perfectionem, quam moraliter causat, si talis perfectio sit, quod causam meritoriam in ratione causæ constituet, & sit merendi principium; at per visionem beatificam non constituitur humanitas Christi in ratione merentis, & causantis moraliter beatitudinem in nobis; sed gratia habitualis fuit illi principium *quo* radicale merendi, & virtutes per se infusæ principia merendi proxima: ergo ex eo quod Christus, vt homo, in nobis beatitudinem causet in genere causæ meritoriæ moralis, hominesque de potentia ad actum beatitudinis reducat in prædicto genere causæ, non colligitur rectè debere esse beatam formaliter; ac proinde ex hoc principio non probatur existentia scientiæ beatæ in anima Christi Domini.

10 *Traditur vera solutio.* Vnde ad obiectionem factam respondeo, maiorem à D. Tho. assumptam esse veram in omni causa physica efficienti principali ratione continentiæ, quia nempè continere debet in se perfectionem, quam effectui communicat continentia formali, aut eminentiali; & instrumento excellentiæ ratione decentiæ, non ratione continentiæ; cum enim non principaliter, sed instrumentaliter causet, non petit ratione influxus adæquari cum effectu, & consequenter ex hoc principio non petit in se ipso præhabere eminenter, aut formaliter omnem eius perfectionem; benè tamen ratione decentiæ; decens enim est, vt instrumentum excellentiæ habeat omnem perfectionem, quæ ab ipso deriuatur in alios: humanitas autem Christi est instrumentum excellentiæ diuinitatis; & ideo oportuit, vt in se haberet formaliter omnes perfectiones, quas in hominibus causat, quarum vna est visio beata.

11 *Cuidam obiectioni occurritur.* Nec obstat D. Thom. exemplum apposuisse in causis physicis principalibus, vt probaret maiorem discursus facti, nempè, omne quod est in potentia, reducendum esse ad actum per aliquod ens in actu; ex quo videtur inferri præhabitionem perfectionis causandæ, in causa exigi ab Angelico Doctore ratione continentiæ effectus in illo. Non inquam refert; nam id, quod in causa physica principali petitur, ratione continentiæ effectus, in instrumento excellentiæ exigitur ratione decentiæ: decens enim est, vt instrumentum excellens, & per modum capitis causans, habeat in se ipso formaliter perfectiones, quas alijs communicat, nisi aliunde illi repugnent; & ad hoc adducit Angelicus Præceptor exemplum causæ physicæ principalis; non vt ex eodem capite probet id competere instrumento animato, & excellentiæ, ex quo conuenit causæ principali physicæ, sed ex alio, nempè, ratione decentiæ.

12 *Aliter ratio D. Th. formatur.* Vnde ratio D. Thomæ potest aliter proponi, & ad hanc formam reduci; decens est, vt instrumentum excellentiæ, & per modum capitis influens habeat formaliter omnem perfectionem, quæ ab ipso deriuatur in alios; sed Christus, vt homo, causat in nobis beatitudinem supernaturalem consistentem in visione claræ Dei per modum capitis, & instrumenti excellentiæ, & aliàs visio beatifica ex nullo capite Christo repugnat: ergo illam habuit in se ipso formaliter. Et ad istum sensum reductæ solutiones Caietani, & Medinæ, & in illo intellectæ verissimæ sunt. Nec sequitur, fidem, & spem, quas Christus, vt homo, instrumentaliter causat in nobis per modum capitis, & instrumenti excellentiæ debuisse conuenire Christo formaliter. Non inquam sequitur, nam fides, & spes repugnant Christo secundum esse formale ratione beatitudinis, cum qua componi non potest fides ratione obscuritatis, nec spes ratione futuritionis, quam petit in obiecto sperato: visio autem beatifica ex nullo capite Christo repugnat; ideoque decens fuit, vt esse beatus formaliter, quia in nobis beatitudinem causat per modum capitis, & instrumenti excellentiæ; non autem decuit, vt haberet fidem, aut spem, quamuis illas causet in nobis.

13 *Alia ratio D. Th.* Tertio probatur ratione D. Thom. *supra quæst. 7. art. 1. & infra qu. 34. art. 4.* quanto enim aliquid receptiuum proximius causæ influenti, tanto magis, cum maiorique perfectione illius influxum participet; sed influxus gratiæ est à Deo, iuxta illud Psalmi 83. *gratiam, & gloriam dabit Dominus,* illique maximè humanitas Christi accedit per vnionem physicam hypostaticam, qua maior esse non potest; cum terminetur ad idem esse cum ipso: ergo perfectissimè influxum gratiæ participat, & ab illo perfectissimam accipit gratiam. Sed gratia perfectissima est gratia consummata per gloriam: ergo ex hac coniunctione accepit humanitas Christi gratiam, gloria consummatam; & consequenter visionem beatificam per quam gratia consummatur, & in qua gloria, & nostra beatitudo consistit.

14 *Denique probatur ratione Durandi.* Denique probatur ratione sumpta ex Durando *in 3. dist. 14. quæst. 1. num. 5.* Natura enim, quæ est ad supremum esse assumpta, debuit ad summum operari possibile sibi eleuari; sed natura humana Christi per Incarnationem ad supremum esse assumpta, scilicet, ad esse Verbi; ergo decuit, quod eleuaretur ad supremum operari tali naturæ possibile. Sed beatitudo consistens in visione clara Dei est suprema operatio possibilis humanæ naturæ: ergo debet humanitati assumptæ ad supremum esse concedi.

15 *Obijcies.* Sed obijcies, nam operatio non sequitur ad esse subsistentiæ, aut existentiæ, sed ad esse essentiæ consequitur; aliàs humanitati assumptæ ad esse existentiæ increatum, deberetur increata operatio: ergo suprema operatio non debet probari ex supremo esse existentiæ, aut subsistentiæ, sed ex supremo esse essentiæ. Sed humanitas Christi non est per Incarnationem assumpta ad supremum esse essentiæ, sed ad supremum esse existentiæ, & subsistentiæ; non enim fuit vnita Verbo in natura, vel essentia, nec natura, vel essentia diuina fuit illi communicata formaliter sub conceptu essentiæ, vel naturæ, sed tantum fuit Verbo vnita in subsistentia personali, quatenus fuit reddita personata, & existens per subsistentiam personalem Verbi, & illius existentiam: ergo ex assumptione humanitatis ad supremum esse, perperam infert Durandus illius eleuationem ad supremum operari, & quod debuerit Dei beatifica visione dotari.

16 *Respondeo.* Respondeo, distinguendo antecedens: physica consequutione, vt ad rationem formalem, & formale operandi principium, concedo antecedens: consequutione morali, & ratione moralis condecentiæ, nego antecedens, & distinguo consequens per eandem distinctionem. Concessaque minori subsumpta, neganda est secunda consequentia, nam licet naturæ assumptæ ad supremum esse existentiæ: & subsistentiæ non sit debita suprema operatio possibilis ratione physicæ connexionis, debetur tamen moraliter, & ratione connexionis moralis; decens enim est, vt naturæ sic assumptæ suprema operatio possibilis concedatur: vnde ex humanitatis assumptione ad subsistentiam, & existentiam Verbi, rectè ostenditur illi concessam fuisse supremam operationem consistentem in visione clara Dei: quia ad hoc sufficit moralis connexio, debitumque morale. abstrahendo modo ab illa difficultate, de qua *supra disput. 21.* an hoc debitum morale fundetur in personalitate Verbi sub expresso personalitatis conceptu, vel ratione naturæ diuinæ, quam in se implicitam includit?

17 *Secunda pars conclusionis prob. 1. Io. c. 1.* Secundam partem conclusionis probat Magister Cano *lib. 12. de locis Theologicis c. 14.* pluribus Scripturæ Sacræ testimonijs, ex quibus vnum tantum adducemus sumptum *ex Ioanne cap. 1.* illis verbis: *Verbum caro factum est, & habitauit in nobis, plenum gratiæ, & veritatis.* Qualiter legendum esse, accipiendumque hoc Ioannis testimonium, ita vt ly *plenum* in neutro genere coniungatur cum Verbo, & non in casu masculino cum Ioanne Baptista, contra Caietanum probat eleganter Canus: tùm, quia Vulgata editio, cui omnino standum est, ita legit. Tùm etiam, quia sic Patres exponunt. Tùm denique, nam huic lectioni fauent exemplaria, tam Latina, quam Græca: vnde verba illa: *Et vidimus gloriam eius gloriam quasi vnigeniti à Patre,* per parentesim fuisse interiecta, est communis interpretatio. Ex quo testimonio, ita vt debet exposito, & intellecto, sic arguit. Verbum caro factum, seu Verbum, vt homo, fuit à primo instanti conceptionis plenum gratiæ, & veritatis; sed si ab initio conceptionis visione beatifica non potiretur, non fuisset ex tunc, vt homo, gratia plenum, nec veritate: ergo illam habuit à primo conceptionis instanti. Minor, in qua sola est posita difficultas, probatur; nam cui deest suprema gratiæ perfectio, & suprema veritatis cognitio, nec gratiæ, nec veritatis est plenum; cum tantum aliquid deficiat à plenitudine quantum deficit à perfectione; sed suprema gratiæ perfectio est consummatio per gloriam, & suprema veritatis cognitio sita est in visione beatifica: ergo si Verbum, vt homo, ab initio conceptionis illa dictatum non esset, nec gratiæ, nec veritatis plenum existeret, cuius contrarium Ioannis testimonio asseritur.

18 *Deinde probatur.* Deinde probatur: nam Christus, quatenus homo, Deum ante mortem vidit; sed supposito, quod ante mortem viderit Deum, nulla est ratio, cur ipsum non viderit à primo conceptionis instanti: ergo ex tunc visionem beatificam habuit.

buit. Minor cum consequentia tenet. Maior autem ostenditur primo; nam testimonium ex visu, firmius est testimonio ex auditu, quinimo testibus ex auditu, ideo credimus, quia audierunt à fide digni, qui id se vidisse testantur; sed Christus venit, vt testimonium veritatis daret, & præcipuè diuinitatis: ergo illam ante mortem vidit. Quo facit illud Ioannis 1.c. *Deum nemo vidit vnquam vnigenitus, qui est in sinu Patris, ipse enarrauit*: vbi testimonium Christi idcirco aliorum testimonijs præfertur, quia cæteri non ex visu, sed ex auditu testimonium præbuere; Christus verò ex visu testificatus fuit. Sed testificatus est ante mortem, non solum, vt Deus, sed etiam, vt homo: ergo, vt homo, ante mortem vidit diuinam essentiam.

Ioan. 1.

19 Secundò probatur maior ex illo Ioannis 3. cap. *Quod scimus loquimur, & quod vidimus testamur*: & insuper: *Qui de Cœlo venit, super omnes est, & quod vidit, & audiuit hoc testatur*: vbi Christus idcirco super omnes esse, asseritur, quia non ex auditu tantum, vt alij, sed ex visu testimonium præbuit diuinitatis. Vbi est aduertendum, ly *vidit*; & ly *audiuit* non significare diuersas operationes, sed eadem visio dicitur etiam auditio, vt significetur non habuisse illam ex vi humanitatis à se, sed ex diuina infusione, vt rectè notauit Suarez *in præs. disp.25. sect.1.* ergo testimonium ex visu firmius est testimonio ex auditu. Sed Christus in hac vita mortali diuinitatem fuit testificatus: ergo illam ante mortem vidit. Quod amplius vrgetur: nam gloria transfigurationis signum fuit gloriæ latentis in anima, ex qua transeuntèr deriuata fuit ad corpus, vt exponunt Patres communitèr: ergo tempore transfigurationis erat anima Christi beata; & consequentèr ante mortem visionem beatificam habuit.

Ioan. 3.

20 Tertiò probatur secunda pars conclusionis rationibus, quibus primam partem conclusionis monstrauimus, quæ etiam secundam partem suadent; nam Christo, vt homini, competere scientiam beatam, inde probatur, quia est caput hominum, & Angelorum, ac proinde oportuit, vt illorum omnium perfectiones haberet, quarum vna est visio beatifica Angelis, & hominibus beatis conueniens; quia fuit plenus gratiæ & veritatis, quæ plenitudo sine visione beatifica non potest subsistere: Et quia naturæ ad supremum esse assumptæ, qualis est humanitas Christi, debetur suprema operatio, qualis est visio beatifica: sed Christus, quatenus homo, fuit ab initio conceptionis caput hominum, & Angelorum, & ex tunc fuit gratia plenus, & illius humanitas ad supremum esse assumpta: ergo fuit perfectè beatus à primo conceptionis instanti.

Tertiò probatur.

21 Denique probatur: etenim naturæ ad diuinum esse assumptæ attribuere debemus, quod maioris dignitatis, & excellentiæ est, nisi muneri Redemptoris repugnet; sed fuisse à primo instanti conceptionis beatam, maioris dignitatis, & excellentiæ est, quam beatitudine aliquando caruisse, & per meritum illam habere, cum plus dignitatis ex habita beatitudine accrescat, quam ex beatitudinis merito cum carentia beatitudinis, & aliàs cum munere Redemptoris non repugnat: nam ad hoc munus perfectè in Christo saluandum sufficit fuisse comprehensorem, & viatorem simul, quod totum saluatur concessa beatitudine animæ, & negata corporis beatitudine: ergo asserendum est Christum, vt hominem, fuisse perfectè beatum beatitudine animæ à primo conceptionis instanti; & consequenter ab illo instanti Deum clarè vidisse.

Denique probatur.

§. II.

Difficilis obiectio proponitur, & reijcitur prima solutio.

22 ERROREM nostræ conclusioni contrarium docuit quidam, quem sine nomine refert Prateolus verbo *Anti-Christiani*, qui ausus est asserere, Christum fuisse condemnatum, eo quod desperauit in cruce. Eundem errorem tenuere Brentius, & Caluinus relati à Belarmino *lib.4. de anima Christi c.8.* asserentes, Christum ante mortem de sua dubitasse salute desperasse in cruce, & tormenta inferni passum esse, cum quibus non componitur fuisse beatum. Tenuit etiam Bucerus relatus à Magistro Cano *lib.12. de locis Theolog. c.14.* negans Christi animam fuisse ab initio perfectam, de quo, teste Cano dubitauit Erasmus: & omissis Hæreticorum fundamentis, quia leuissima sunt, nullusque difficultatis.

Prateol. *Belarm.* *M. Can.*

23 Contra secundam partem conclusionis arguitur argumento difficili. Etenim summa tristitia cum intensa delectatione simul existere nequit: cum opponantur contrariè, & contraria in gradibus intensis non possint simul existere: sed Christus tempore mortis summam passus est de sua morte tristitiam: ergo mortis tempore caruit delectatione beatifica; & consequenter etiam beatitudine caruit, ad quam necessario consequitur delectatio: ex quo vlterius fit non fuisse à primo instanti conceptionis beatum; nam de ratione beatitudinis est inamissibilitas, ac proinde si tempore mortis beatitudinem amisit, non fuit ante illam beatus.

Contra secundã partem conclusionis arguitur.

Huic obiectioni; quæ absque dubio difficilis est, Mag. Cano *vbi sup. ad vlt. argumentum* respondet tripliciter: primo veram esse maiorem de gaudio, & tristitia residentibus in voluntate, vel etiam in appetitu; falsam autem de gaudio residente in voluntate, & tristitia, non voluntatis, sed appetitus sensitiui; quia cum hæc, etsi respiciant idem subiectum remotum, non tamen idem proximum subiectum afficiant, & gaudium nempè voluntatem, tristitia vero appetitum; quæ realitèr distinguuntur, benè possunt esse simul. Tristitia autem, quam Christus tempore mortis est passus, non fuit subiectiuè in voluntate, sed tantum in appetitu, & idcirco optimè compari potuit cum delectatione beatifica, quæ non in appetitu, sed in voluntate Christi existebat. Quam solutionem sumere sibi videtur ex Angelico Doctore *infra q.18. ar.6. & quæst. 46. art.7. & 8.* 24

Prima solutio. *S. Tho.*

Cæterum ista solutio non omnino placuit Cano, & alijs Theologis omnino displicuit. Et merito quidem primo, quia est contra D. Thomam *q.26. de Veritate art.9.* Et *in hac 3.p. quæst.64. art.7. ad finem corp.* illis verbis: *Sed secundum hoc, non patiebatur superior ratio in Christo ex parte sui obiecti, scilicet, Dei, qui non erat animæ Christi causa doloris, sed delectationis, & gaudij*: vbi excludens D. Thomas dolorem à voluntate ex parte sui obiecti causatum, apertè videtur, admittere in voluntate dolorem ex alia parte, scilicet, ex parte sensitiua venientem. Cum enim voluntas sit vniuersalis hominis appetitus, sic sumpta, dolorem patitur parte sensitiua patiente. Et expressius prædictam doctrinam tradidit *art. 8. ad 1.* vbi cum sibi obiecisset. *Impossibile est simul dolere, & gaudere, cum dolor, & gaudium sint contraria; sed anima Christi tota patiebatur dolorem in tempore passionis: non ergo poterat esse, vt tota frueretur*. In hunc modum respondet: *Ad primum dicendum, quod gaudium fruitionis non contrariatur directè dolori passionis; quia non sunt de eodem, nihil autem prohibet contraria eidem inesse, non secundum idem*. Quibus verbis apertè Angelicus Doctor in eodem subiecto remoto, & proximo gaudium, & dolorem admittit, quia non sunt de eodem obiecto; aliàs vt contrarietatem amitterent, necessarium non fuisset ad diuersitatem obiectiuam recurrere: ergo sentit fuisse in voluntate Christi dolorem passionis, in qua fuit gaudium fruitionis. 25

Reijcitur 1. *S. Tho.*

Deinde reijcitur, nam post illa verba Matth.26. *Tristis est anima mea vsque ad mortem*: hæc alia subiecit Christus: *Veruntamen non sicut ego volo, sed sicut tu*: quæ accipienda esse de actu voluntatis, quæ propriè voluntas sit, & ab appetitu sensitiua distincta, constat primo, quia verbum *volo*, si rigorosè accipiatur, vt debet, actum voluntatis propriæ importat; appetitus autem sensitiuus voluntas propriè non est. Secundò, quia ita explicant Patres communiter, verba autem Scripturæ accipienda sunt iuxta communem PP. expositionem Denique; nam ex illis verbis sexta Synodus generalis sub Agathone Papa IV. intulit duas voluntates in Christo, diuinam, scilicet, & humanam, quæ illatio de voluntate ab appetitu sensitiuo distincta intelligitur; ex actu autem appetitus sensitiui, qui propriè voluntas non est, non potest propria voluntas inferri: fuit ergo in voluntate Christi pront distincta ab appetitu actus quo mortem, vt parti inferiori dissentaneam fugiebat: ergo etiam fuit in voluntate Christi, vt distincta ab appetitu tristitia. Patet consequentia primo; quia ex voluntatum dissensione nascitur tristitia. Secundo; nam tristitia est de his, quæ nobis, nolantibus, accidunt: ergo si Christus per actum voluntatis noluit mortem, per actum à voluntate elicitum fuit de sua morte tristatus. Nec D. Thomas oppositum locis allegatis docuit, vt vidimus, sed solum negauit, tristitiam in voluntate Christi ortam ab obiecto fruitionis, quod est Deus, & hoc verissimum est: non enim à Deo visio tristitia Christi fuit orta, sed à morte, vt disconuenienti parti inferiori. 26

Secundò reijcitur *Matt.26.*

Sed contra hanc resolutionem obstare, videtur Diu. Thomas *infra quæst.18. artic.6. ad 3.* vbi cum sibi obiecisset illa verba Lucæ 22. *Factus in agonia, prolixius orabat; sed agonia videtur importare quandam compugnationem animi in contrarium tendendis*: *ergo videtur, quod in Christo fuerit contrarietas voluntatum*: in hunc modum respondet: *Ad tertium dicendum, quod agonia non fuit in Christo, quantum ad partem animæ rationalem*; & paucis interpositis ita concludit: *Fuit tamen in Christo agonia quantum ad partem sensitiuam, secundum quod importat timorem infortunij imminentis, vt dicit Damascenus in 3. lib.* Ex quibus verbis tale argumentum contra nostram resolutionem consurgit: eadem ratio est de tristitia, ac de agonia; sed iuxta D. Thom. non fuit in voluntate Christi agonia, sed solum in appetitu: ergo idem de tristitia est dicendum, quod nempè, in voluntate Christi non fuerit, sed solum in appetitu sentiente, qui dicitur voluntas sensualitatis, & in homine est voluntas participatiuè; & consequenter solutio, quam impugnamus veram continet doctrinam, vtpotè, Angelico Præceptori conformem. 27

Obijcies. *S. Tho.* *Luc.22.*

Respondeo, concessa maiori, negando minorem. Vt enim docet 28

Respõdeo.

docet D. Thomas *in hac q. 14. art. 2. in corpore, & ad 1. & q. 18. art. 5.* voluntas, vt distincta ab appetitu sensitiuo, consideratur dupliciter, videlicet, per modum rationis, prout sequitur rationem deliberantem, & per modum naturæ, qua ratione naturaliter refugit, quæ sunt naturæ contraria, vt mortem, dolorem, &c. prout sunt mala, & disconuenientia naturæ, & amplectitur, quæ naturæ sunt consentanea, vt vitam, fœlicitatem, & alia huius conditionis. Cum ergo negat D. Thomas in Christo agoniam, quæ in repugnantia voluntatum consistit, loquitur de Christo, & illius voluntate, vt rationali; non autem negat in voluntate Christi absolutè agoniam, nec voluntatum contrarietatem; sicut enim pars sensitiua mortem refugiebat, & ex illa, vt imminenti, anxiabatur, ita voluntas Christi, non vt rationalis, sed vt natura, mortem auersabatur, quam tamen voluntate rationali, idest, sequente rationem deliberantem amabat, & eligebat, non quidem, vt disconuenientem naturæ, ly *vt* sumpto reduplicatiuè, sed vt conducentem ad fidem redemptionis. Et cum agonia in compugnatione animi ad contraria tendentis consistat, admittenda est, iuxta D. Thomam, non solum in appetitu Christi, sed etiam in illius voluntate absolutè, quamuis non sit admittenda in voluntate Christi, quatenus rationali, quod Angelicus Præceptor videtur satis expressisse, non negans agoniam in voluntate Christi, sed in Christo, quantum ad partem animæ rationalem.

29 *Instabis.* Sed dices, voluntas, vt natura, dicitur per comparationem ad actus necessarios, & naturales; sed in voluntate Christi huiuscemodi motus non dantur: ergo in illa non datur conceptus naturæ; & consequenter fuga, vel nollitio mortis, vt disconuenientis parti inferiori, non fuit in voluntate Christi, vt natura, sed solum in appetitu sentiente: ex quo vlterius sequitur, solum in parte sensitiua Christum passum esse agoniam. Maior cum consequentia tenet. Minor autem probatur, vt enim docuimus *supra disput. 23. num. 146.* licet concedatur in Christo gratia excitans consistens in illustratione intellectus; non tamen in illo admittitur gratia excitans consistens in pia affectione, & in motibus subitis, & indeliberatis voluntatis; eo quod tales motus sequuntur ad iudicium imperfectum intellectus repræsentans voluntati bonum creatum, sine comparatione ad bonum contrarium, & sine consideratione defectus plenitudinis bonitatis, quæ imperfectio indicij in intellectu Christi non datur, sed si in voluntate Christi darentur motus necessarij, & naturales erga mala, vel bona creata, hæc doctrina non subsisteret; ergo tales motus non sunt in voluntate Christi admittendi.

30 *Respondetur.* Respondeo, voluntatem, vt naturam, dici per comparationem ad actus necessarios necessitate exercitij, aut necessitate specificationis; licet autem in voluntate Christi non dentur erga bona, vel mala creata motus necessarij necessitate exercitij, quod Nos *disput. alleg.* docuimus ob rationem, quæ in obiectione assignatur; dantur tamen motus necessarij quoad specificationem, siue per modum fugæ, siue per modum prosecutionis. Et huius conditionis fuit actus voluntatis, quo Christus Dominus refugiebat mortem, quatenus malam, & disconuenientem naturæ inferiori; mors enim sic sumpta non poterat voluntati Christi placere; & consequenter displicentiam mortis, prout sic, erat necessaria necessitate specificationis, cum quo rectè componitur fuisse Christo liberam libertate exercitij. Dicitur ergo velleitas illa, inefficax, qua voluntas Christi displicebat in morte, vt disconueniente parti inferiori, & illam prout sic refugiebat, esse à voluntate Christi vt natura, non ob defectum libertatis exercitij, sed ob necessitatem specificationis. Et insuper, quia non sequebatur iudicium rationis Christi prout omnes circumstantias, & causas, tam superiores, quam inferiores attendens; sed prout disconuenientiam mortis respectu naturæ inferioris repræsentans; prout enim omnia considerabat, actu deliberato efficaci mortem amplexabatur, habebat tamen displicentiam in illa, prout dissentanea parti inferiori; non quidem efficacem; aliàs voluntatem aliam efficacem mortis excluderat, sed inefficacem, quæ cum voluntate efficaci opposita rectè componitur.

§. III.

Duplex solutio impugnatur, & vera traditur, & defenditur.

31 *Secunda solutio.* SECVNDO respondet Cano, maiorem esse veram, ex natura rei loquendo, & secundum legem ordinariam; falsam autem de potentia absoluta; hac enim potentia inspecta, possunt gaudium, & tristitia simul eidem potentiæ inesse; coniunctio autem summi gaudij cum summa tristitia de morte, fuit miraculosa in Christo, sicut miraculum fuit, quod idem homo esset simul viator, & comprehensor, quod à gloria animæ nihil deriuaretur ad corpus, & quod ex gaudio superioris potentiæ nihil solatij redundaret in potentias inferiores.

Hæc tamen solutio, si de gaudio, & tristitia circa idem obiectum sub eadem ratione procedat, displicet frequenter Theologis, & hoc argumento reijcitur: etenim tristitia, & gaudium non minus opponuntur inter se, quam dissensus, & assensus, nec minus quam odium, & amor; sed hæc, licet quia extrema positiua sunt, opponantur contrariè formaliter, & non formaliter contradictoriè; repugnant tamen simul in eodem subiecto circa idem obiectum sub eadem ratione formali, etiam de potentia absoluta; eo quod comparantur inter se, sicut prosecutio, & fuga, & contradictoriè obiectiuè, quatenus assensus, & amor tendunt in esse, odium verò, & dissensus in non esse sui obiecti, ex quo nascitur virtualis contradictio subiectiua: ergo tristitia, & delectatio de eodem obiecto, & sub eadem ratione formali obiectiua; quia sunt prosecutio, & fuga, & illorum alterum tendit in esse scilicet, gaudium; alterum verò, tristitia, scilicet, in non esse sui obiecti, opponuntur inter se virtualiter contradictoriè, & consequenter non possunt esse simul in eodem subiecto, etiam de potentia absoluta. 32 *Reijcitur hæc solutio.*

Tertio: ad finem capitis relatis respondet Mag. Cano, concedendo tempore mortis delectatione beatifica Christum caruisse; nec exinde sequi, quod pro tali tempore beatus non fuerit; nam licet delectatio necessario consequatur ad assentiam beatitudinis; non tamen cum illa essentialiter connectitur; vnde Christus in Cruce suspendit gaudium, quod suaptè natura ex beatifica visione prodiret, vt daret tristitiæ locum in hominum redemptionem, sicuti per totam vitam gloriam animæ quasi præmebat, ne ex anima in corpus effluerat, vt daretur locus merito. Nec obstat benedictum XII. diffiniisse, beatitudinem consistere in visione, & fruitione, nam loquebatur, inquit Canus, & benè, de beatitudine consummata, hoc est, suis proprietatibus completa, & perfecta, non de beatitudine quoad essentiam præcisè, sic enim sumptam, consistere in sola visione, docet frequentior, veriorque Theologorum sententia. Vnde solum sequitur, quod Christus tempore mortis non habuerit beatitudinem consummatam, idest, omni sua proprietate perfectam, quod inconueniens non est, sicut nec inconueniens censetur, quòd in hac vita mortali consummatione beatitudinis, sumpta ex redundantia ad corpus Christus caruerit. 33 *Tertio respondet Canus.*

Solutionem istam Cani, Magister Medina *infra quæst. 46. art. 8.* censet esse nouum dogma, & vt tale à Theologorum Schola excludendum; illam acriter reijciunt Vazquez *t. 2. disput. 16. cap. 2. in fine* Et in hac 3. *part. disput. 79. cap. 4. num. 28.* & Suarez *disp. 28. sect. 4. §. Vna vero superest*, referens Henricum prædictam solutionem, vt contrariam fidei damnantem; ipse autem Henrici rigorem mitigans docet, non solum falsam, sed etiam temerariam esse. Ductus primo quibusdam testimonijs Scripturæ, quæ PP. probabiliter interpretantur de Christo in tempore mortis, & in illis gaudium in Christo affirmatur; sed cum solum probabiliter ita interpretentur PP. prædicta testimonia Scripturæ, vt fatetur Suarez, non possunt in sententiam Cani hæresis, aut temeritatis notam inducere. 34 *Medin. Vasquez. Suar.* *Opponit Suar. t.*

Secundo mouetur, quia omnes Theologi docent contrarium, & sententiæ Magist. Cano opponuntur; quod autem omnibus Theologis aduersatur in re Theologica, & graui, saltim temerarium est. Sed antecedens est falsum, nam præter Magistrum Cano, amplectuntur prædictam solutionem, eiusque doctrinam Valentia *in præsenti disp. 1. q. 9. punct. 2.* Salmeron *tom. 10. tract. 11. §. Ad 4.* & Maldonatus *in c. 26. Matthæi §. Sabellius in Scholis*; nec constat cæteros Theologos iti oppositam sententiam positiuè inclinasse; & consequenter ex generali Theologorum consensu, non potest Cani sententia temeritatis nota damnari. 35 *Secundò.* *Valent. Salmer. Mald.*

Tertio sic arguit; est enim apud omnes Theologos constans, Christum à primo conceptionis instanti fuisse beatum, quod ita certum est, vt oppositum sit ad minus temerarium; & consequenter eadem certitudine tenendum est beatum fuisse mortis tempore, cum beatitudo inamissibilitatem exposcat; sed beatitudo includit delectationem: ergo delectatio beatifica non potest Christo mortis tempore sine temeritate negari. 36 *Tertiò.*

Sed nec premit hoc argumentum; nam minor illius est vera de inclusione illatiua connaturaliter, non verò de inclusione essentiali, & omninò indispensabili, vt enim *proximè* dicebamus, non est essentialis beatitudini delectatio, quæ est actus voluntatis, sed adæquatè essentialiter in actu intellectus consistit delectatione ingrediente, vt proprietate illius connaturali; vnde potuit delectatio per miraculum non consequi mortis tempore ad beatificam visionem in Christo, manente quoad essentiam beato. 37 *Non urget.*

Nec obstat, quod aduersus istam solutionem opponit Suarez, nempè, hoc miraculum sine fundamento affirmari; non autem est ad miracula recurrendum sine fundamento vrgenti. 38 *Nec obstat.*

Non, inquam, obstat; nam respondere poterit Magister Cano,

Cano, sufficiens fundamentum ad negandam delectationem tempore mortis in Christo esse, summam tristitiam, quam illi, Patres tempore mortis attribuunt, non posse cum delectatione summa componi; vndè vt tristitia defendatur, quam omnes Patres admittunt, neganda est delectatio beatifica tempore mortis in Christo.

Nec magis obstat. Nec magis obstat, quod opponit secundo, nempè, quod si semel hoc miraculum adstruatur, poterit quispiam asserere, Christum mortis tempore beatifica visione caruisse, vt locus maior tristitiæ daretur; consequens non potest sine temeritate affirmari: ergo delectatio beatifica cum temeritate negatur. Non, inquam, obstat; nam respondere poterit Canus, summam tristitiam cum beatifica visione, non inferente delectationem, posse coniungi; secus autem cum delectatione ex beatitudine illata; ac proinde illationem delectationis ex beatifica visione cum fundamento negari, quod fundamentum ad negandam tunc temporis visionis existentiam non adest, nec rationabiliter potest extendi.

39 *Obijcies.* Si dicas, admissa visione beatifica tempore mortis in Christo non saluari summam tristitiam; cum maior tristitia esset, quæ ex amissa visione, simulque ex alijs tormentis procederet, quam illa quæ ex tormentis tantum oritur: ergo ad saluandam summam tristitiam in Christo, sicut negatur ab Auctoribus præfatæ solutionis fruitio, & delectatio beatifica, debet etiam beatifica visio negari; & consequenter si adest fundamentum ad negandam Christo tempore mortis delectationem beatificam, vt summa tristitia à Patribus asserta saluetur, potest ex eodem fundamento tunc temporis beatifica visio negari.

40 *Respondetur.* Respondeo, visionem beatificam Christo à Theologis concedi, eo præcipuè, quia Supremum Doctorem suprema scientia, atque cognitio decebat; & quia maximè in Cruce suum Magisterium exercuit, fit consequens, tunc maximè illum beatificam visionem decuisse; ac proinde sumitatem, & excessum tristitiæ à Patribus Christo attributæ taliter esse temperandam, vt non pertingat gradum illum, qui ex carentia beatificæ visionis posset oriri. Et quia hæc ratio in delectatione non militat; delectatio namque ad magisterium non pertinet, nec ad doctrinæ confirmationem, & robur conducit; fit consequens, vt fundamentum, quod adest ad negandam Christo delectationem beatificam, respectu beatificæ visionis non vrgeat.

41 *Quarto opponit Suarez.* Quarto opponit Suarez, nam sequitur ex sententia Cani, animam Christi, toto, aut maiori vitæ mortalis tempore caruisse delectatione beatifica; consequens non audebit admittere: ergo nec illam mortis tempore negare. Probatur sequela; nam voluntas Christi ferè nunquam maxima tristitia caruit peccata hominum considerando, & suam mortem veluti præsentem intuendo: ergo si gaudium beatificum, non potest cum summa tristitia componi; ideoque negatur tempore mortis in Christo, vt tristitiæ detur locus; illo caruit Christi humanitas toto, aut maiori tempore vitæ mortalis.

42 *Non plenè conuincit.* Sed nec plenè hoc argumentum conuincit: tùm, quia fortè Canus illationem, & consequens illatum concederet, id inconueniens non reputans, vt tristitiæ locus daretur; sicut inconueniens non fuit, quod toto tempore vitæ mortalis gloria corporis Christus caruerit, vt daretur locus merito, & hominum redemptionis. Tum etiam, quia negari potest sequela. Et ad eius probationem responderi potest primò; tristitiam, & delectationem in summo, non posse inter se componi; benè tamen, si tristitia non maxima sit, & maximam tristitiam, non nisi mortis tempore, & orationis in Horto ex Scripturis Sacris haberi: vndè ad maiorem partem temporis vitæ Christi mortalis sine fundamento in Scripturis extenditur. Vel secundo responderi potest, negando absolutè antecedens; sicut enim attribuere animæ Christi toto tempore vitæ mortalis maximam tristitiam ortam ex prædicta consideratione, fundamentum non habet; ita illam adstruere per maiorem partem temporis fundamento vrgenti caret.

43 *Denique arguitur.* Denique, aduersus solutionem Cani possumus argumentari: delectatio beatifica non debet Christo tempore mortis negari, si potest cum summa tristitia componi, sed componi potest cum illa, saltim de potentia absoluta: ergo sine fundamento relegatur tempore mortis à Christo. Consequentia est bona; maior constat: Christo namque concedenda est omnis perfectio possibilis, etiam de potentia absoluta, nisi oppositum sit reuelatum; sed delectatio beatifica, perfectio maxima est: ergo si potest cum summa tristitia, à Patribus tempore mortis asserta, de potentia absoluta coniungi, non est releganda à Christo. Minor autem probatur, nam delectatio, & tristitia de eodem obiecto sub diuersa ratione obiectiua, non incompatiuntur simul in eodem subiecto de potentia absoluta; sed tristitia, quam Christus de sua morte fuit passus, non terminabatur ad illam sub eadem ratione, sub qua delectatio beatifica; nam hæc erat de morte, prout vtili ad finem redemptionis; tristitia autem concipiebatur de morte, prout mala, & disconueniente naturæ inferiori, quæ sunt rationes obiectiuæ diuersæ: ergo potuit simul existere in voluntate Christi de potentia Dei absoluta tristitia cum delectatione, quamuis vtraque esset in summo.

Huic obiectioni responderi potest ex doctrina Magistri Cano vbi *supra*, negando minorem; & ad probationem, negando maiorem; aliàs nulla tristitia esset incompatibilis de potentia absoluta cum delectatione de eodem obiecto; cum semper tristitia, & delectatio sub diuersa ratione obiectiua terminentur ad obiectum; delectatio namque terminatur sub ratione boni, cum prosequutio sit; tristitia autem, vt potè fuga, circa suum obiectum sub ratione mali versatur; & consequenter, si ob diuersam rationem obiectiuam possunt tristitia in summo, & delectatio de morte, in voluntate Christi componi, nulla tristitia erit incompatibilis de potentia absoluta cum gaudio, & delectatione de eodem obiecto. 44 *Respondetur ex doctrina Cani.*

Sed dices, saltim sequitur ex ista solutione delectationem de Deo clarè viso sine fundamento negari tempore mortis in Christo; consequens non potest prædictus Mag. admittere, cum de hac delectatione, præcipuè, illius doctrina procedat: ergo nec traditæ solutionis doctrinam admittere potest. Patet sequela, nam gaudium summum, & summa tristitia de diuersis obiectis non incompatiuntur simul de potentia absoluta in eodem subiecto; vt constat in assensu, & dissensu, in odio, & amore, quæ non minus opponuntur inter se, quam delectatio, & tristitia; & tamen circa diuersa obiecta possunt simul in eodem subiecto inueniri; sed tristitia animæ Christi, non erat de Deo viso, sed de morte, quam patiebatur: ergo componi potuit de potentia absoluta cum delectatione beatifica, etsi non cum delectatione summa de morte; & consequenter fruitio beatifica, quæ est delectatio de Deo clarè viso, sine fundamento negatur tempore mortis in Christo. 45 *Obijcies.*

Huic argumento videtur iuxta doctrinam Cani respondendum, negando sequelam; gaudium enim, & tristitia talis conditionis sunt, vt non solum contrarientur, quando circa idem obiectum versantur, sed etiam quamuis ad diuersa obiecta terminentur, & de rebus diuersis concipiantur; vnde experientia constat, tristitiam de vno obiecto, non solum per delectationem de illo conceptam, sed etiam per gaudium de alio obiecto habitum expelli, vel temperari; quo circa cum de aliquo obiecto molestante tristamur, per delectationem de alijs rebus nobis gratis tristitiam conamur pellere; eumque contraria in gradibus intensis non posse esse simul, etiam de potentia absoluta, sententia probabilis, sit; fit consequens, posse prædictum Magistrum probabiliter sustinere maximam de morte tristitiam, à Christo tempore mortis conceptam cum fruitione beatifica, delectatione de Deo clarè viso existere non potuisse. 46 *Respondetur ex doctrina Cani.*

Vel secundo responderi potest, concedendo sequelam, & sententiam Cani, interpretando de gaudio beatifico, prout ad mortem terminato, non de illo, prout concipiebatur de Deo clarè viso, & possesso. Quod si hæc fuit illius Magistri sententia, probabilius poterit sustineri, asserendo, delectationem de Deo clarè viso, perseuerasse tempore mortis in Christo, non autem delectatum fuisse tunc temporis de morte, quam sustinebat, & de qua vehementer tristabatur. Estque Durandi hæc sententia *in 3. dist. 15. q. 3. num. 10.* & videtur non leue fundamentum habere in Angelico Doctore *infra quæst. 46. ar. 8. ad primum* illis verbis: *Dicendum, quod gaudium fruitionis non contrariatur directè dolori passionis quia non sunt de eodem, nihil autem prohibet contraria eidem inesse non secundum idem*; quibus verbis satis Angelicus Doctor insinuat fruitionem beatificam, ideo mortis tempore in Christo cum summa tristitia componi, quia fruitio concipiebatur de Deo; tristitia verò de morte, quæ diuersa obiecta sunt; ac proinde delectationem de morte non potuisse cum summa tristitia, de illa habita coniungi. 47 *Secundo responderi potest.* *Durand.*

Contra quam doctrinam id solum videtur obstare, quod posse simul coexistere eandem esse rationem de gaudio, & tristitia habitis de eodem obiecto sub diuersa ratione obiectiua, atque de gaudio, & tristitia habitis de diuersis obiectis; sed tristitia, quam Christus tempore mortis fuit passus, erat de sua morte sub diuersa ratione obiectiua, sub qua gaudium terminaretur ad illam; tristitia namque fuit de morte, vt disconueniente naturæ inferiori; gaudium autem esset de eadem morte, prout vtili ad finem redemptionis: ergo si potuit summa tristitia de morte cum gaudio de Deo clarè viso coniungi, potuit etiam cum gaudio de eadem morte sub diuersa ratione illam terminato componi. 48

Tertio responderi potest, negando sequelam: ad probationem concessis præmissis, & prima consequentia, negando secundam. Nam vt delectatio beatifica excindatur tempore mortis à Christo, sufficit, quod tristitia, & gaudium in summo, quamuis sint de diuersis obiectis, pugnent ex natura rei; nam eo ipso, quod sic opponantur, necessarium est ad illorum coexistentiam saluandam, ad miraculum recurrere, quod 49 *Tertio responderi potest.*

quod sine vrgenti fundamento admittendum non est.

50 *Si obijcias.* Si opponas, etiam est miraculum, quod ad visionem beatificam non sequatur delectatio; est enim cum illa ex natura rei connexa, non minus, quam proprietates cum essentia connectuntur; & tamen Canus ad hoc recurrit, vt saluet summam in Christo tristitiam: ergo quamuis simultanea coexistentia tristitiæ; & delectationis in summo, miraculosa sit, poterit cum fundamento, in Christo tempore mortis admitti, ne fruitio beatifica miraculosè excludatur.

51 *Respondebit Canus.* Respondere poterit Canus, vtrumque miraculum esse, sed maius simultanea coexistentia prædictarum affectionum, quam delectationis suspensione affluat ex visione beatifica; nam hæc fit sola suspensione concursus diuini; coexistentia autem tristitiæ, & delectationis, positiuum Dei concursum ad extrema illa terminatum exposcit; quando verò necessarius est ad miracula recursus, recurrendum est ad minus, nisi oppositum ex reuelatione habeatur.

52 *Describitur Cani solutio.* Hæc in tanti Magistri gratiam dicta sufficiant, & vt illius sententia ab omni censura libera possit defendi, à qua tamen recedendum existimo; tùm ob argumenta facta, quæ difficilem solutionem admittunt, & præcipuè propter vltimum. Tùm etiam, quia Diuus Thomas *quæst.* 26. *de Veritate artic. decimo, ad nonum, & in hac tertia parte infra quæstione* 46. *art.* 8. *ad primum*, cum ex contrarietate, quæ inter tristitiam, & delectationem versatur, argumentando intulisset, non potuisset Christum pati summam tristitiam de morte, eo quod fruebatur delectatione beatifica, quæ non poterat cum summa tristitia componi, vt argumentum dilueret, non negauit tunc temporis delectationem beatificam in anima Christi Domini, sed illa admissa, solutionem argumento quæsiuit, quam statim subijciemus: ergo non est Christo, vt homini, beatifica delectatio tempore mortis neganda.

S. Tho.

53 *Respondebis.* Nec sufficit respondere, loqui Angelicum Doctorem de fruitione beatifica prout ad Deum terminata, & prout de Deo clarè viso concepta; ex quo solum sequitur, delectationem de Deo eum summa tristitia de morte in Christo perseuerasse; non autem quod delectatio beatifica, prout terminata secundario ad mortem perseuerauerit tempore mortis in Christo; ac proinde, quamuis ex doctrina Diui Thomæ sententia Cani excludatur; non tamen ex illa sententia Durandi excluditur, cuius *num.* 47. meminimus, & ex Diuo Thoma confirmauimus, nempè, ex summa tristitia, quam Christus tempore mortis est passus, non argui carentiam delectationis beatificæ prout ad Deum terminatæ, & de Deo clarè viso conceptæ, sed solum carentiam delectationis de morte, erga quam versabatur tristitia, & de qua concipiebatur.

54 *Sed contra.* Non, inquam sufficit ob ea, quæ *num.* 48 contra sententiam Cani, hoc modo explicatam, obiecimus. Semel namque admisso, quod summa tristitia existens tempore mortis in Christo non exclusetit fruitionem beatificam, prout de Deo viso habitam, sequitur non exclusisse delectationem, prout ad mortem terminatam; cum hæc non esset de morte sub eadem ratione obiectiua, sub qua tristitiam causauit, sed sub diuersa ratione, scilicet de morte, vt vtili ad finem redemptionis, sub qua ratione non fuit obiectum tristitiæ, sed prout disconueniens naturæ: eo autem ipso, quod delectatio, & tristitia habitæ de diuersis obiectis, possint coexistere simul, possunt etiam simul esse erga vnum, & idem obiectum sub diuersa ratione obiectiua: ac proinde ex doctrina Diui Thomæ componentis fruitionem beatificam cum tristitia tempore mortis concepta, infertur, posse componi cum illa, non solum fruitionem de Deo, sed etiam delectationem de morte.

55 *Vera solutio.* Vnde frequentior apud Theologos, veraque solutio obiectionis factæ est, maiorem argumenti esse veram, si tristitia, & delectatio sint de eodem obiecto sub eadem ratione formali, sic enim nec de potentia absoluta possunt existere simul ob rationem, qua secundam solutionem Magistri Cani reiecimus; si verò vel erga diuersa obiecta, vel erga idem secundum diuersam rationem gaudium, & tristitia versentur, quamuis inter se opponantur, nec possint simul in gradibus intensis ex natura rei, & secundum legem ordinariam existere; per miraculum autem, & de potentia absoluta simul exigere possunt: tristitia autem, quam Christus de sua morte concepit, & delectatio, quam habuit de illa non respiciebant mortem sub eadem, sed sub diuersa ratione obiectiua; delectabatur namque de morte, vt vtili ad humani generis redemptionem, tristabatur vero de illa prout mala, & disconueniente naturæ, quæ sunt rationes obiectiuè diuersæ, vnde potuit fieri de potentia absoluta, & de facto diuina dispensatione fuit factum, vt summa delectatio non excluderet summa tristitiam, sed simul cum illa existeret. Ita Medina, Aluarez, Suarez, & Vazquez *locis vbi supra relatis*, Cornejo *in præsenti disputatione vnica, dubio secundo*, & communiter Commentatores Diui Thomæ *quæstione* 26. *de Veritate artic. decimo, ad nonum; & in hac tertia parte infra quæstione* 46. *art.* 8. *ad* 1.

Medin. Aluar. Suar. Vasquez. Cornejo. Commẽt.

S. Tho. Sed contra hanc solutionem opponit Magister Cano, nam ex illa sequitur, nullam tristitiam esse incompatibilem de potentia absoluta cum gaudio de eodem obiecto; consequens est contra id, quod in nostra solutione supponimus cum communi Theologorum doctrina, asserente, gaudium, & tristitiam non minus inter se opponi, quam odium, & amor, assensus, & dissensus, inter quæ talis oppositio datur, vt in eodem subiecto, & circa idem obiectum non possint simul existere, etiam de potentia absoluta: ergo solutio tradita sustinenda non est. 56 *In contrarium arguit Canus.*

Probatur sequela; vt enim in tradita solutione docetur, tristitia, & gaudium in summo de eodem obiecto sub diuersa ratione formali compatiuntur simul de potentia absoluta; sed nulla tristitia conuenit cum gaudio in ratione formali obiectiua, sed tantum in obiecto materiali; tristitia enim, vtpotè fuga, malum respicit pro ratione formali, delectatio verò, cum prosequutio sit respicit pro ratione formali bonum: ergo nulla tristitia est incompatibilis de potentia absoluta cum gaudio, cuius contrarium nostra solutio supponit.

Hoc argumentum tetigit Magister Medina, alioque illius solutionem remisit, alij autem, aut non attigerunt, aut difficultatem in suo robore reliquerũt. Ad illud respondeo, negando sequelam: ad probationem, distinguo maiorem: sub diuersa ratione formali, *qua* & *sub qua*, concedo maiorem: sub diuersa ratione formali *sub qua* tantum, nego maiorem: & sub eadem distinctione minoris nego consequentiam. Nam licet semper tristitia, & delectatio disconueniant in ratione formali *sub qua*, ob rationem in argumento assignatam, non tamen semper disconueniunt in ratione formali *qua*, sed quandoque disconueniunt, & quandoque non; & in præsenti hæc disconuenientia intercedit; mors namque eadem entitatiuè, & est disconueniens naturæ inferiori, & conueniens, & vtilis ad finem redemptionis, sub hac conuenientia delectationem terminauit in Christo, redemptione mouente, vt fine, & vtilitate ad redemptionem terminante delectationem; sub ratione verò disconuenientis naturæ terminauit tristitiam, mouente ad illam bonitate naturæ, & disconuenientia ad naturam, quæ in morte reperitur terminante; & ideo potuerunt istæ affectiones in summo simul existere in Christo de potentia Dei absoluta; quia licet ratio *quæ* terminans vtramque affectionem sit materialiter eadem, est formaliter diuersa. Quod verò mors Christi, v.g. per respectum solum ad naturam inferiorem, vel per respectum solum ad finem redemptionis terminet simul tristitiam, & gaudium, est omninò implicatorium. 57 *Respondetur.*

Sed instabis; nam sequitur ex hac solutione, non fuisse miraculum, & quod gaudium, & tristitia de morte extiterint simul in humanitate Christi; consequens est falsum, & contra communem Theologorum sententiam: ergo & tradita solutio. Probatur sequela; nam coexistere simul duas affectiones contrarias erga obiectum idem materialiter sub diuersa ratione *qua* terminante miraculosum non est, sed connaturaliter contingere potest, vt constat in odio, & amore, quæ licet non possint, in eodem subiecto simul existere respectu eiusdem obiecti sub eadem ratione formali, sub diuersa tamen ratione sæpè absque miraculo simul existunt; nam de facto sine vllo miraculo Deus odio habet hominem, vt peccatorem, & illum prout hominem diligit, sed iuxta doctrinam traditæ solutionis, tristitia, & delectatio in Christo versabantur erga mortem sub diuersa ratione quæ terminante: ergo illarum coniunctio, & simultanea existentia miraculosa non fuit, sed omnino connaturaliter accidit. 58 *Instabis.*

Et ex his præclusa manet euasio, qua obiectionis factæ occurrunt Suarez, & Vazquez *locis vbi supra* relatis, asserentes, tristitiam, & gaudium de diuersis obiectis, aut de obiecto eodem materialiter, diuerso, tamen formaliter, etsi non contrarientur secundum rationes specificas, contrariari tamen secundum rationes genericas gaudij, & tristitiæ contrarietate sumpta ex modo tendendi in sua obiecta, scilicet, per modum prosequutionis, & per modum fugæ, qui sunt modi tendendi contrarij; & ideo non posse esse simul ex natura rei, & secundum legem ordinariam; vnde vt in gradibus intensis simul conuenirent in Christo, miraculo opus fuit, nec potuit ex natura rei contingere. 59 *Respondet Suar. & Vazq.*

Hæc, inquam, euasio ex dictis manet præclusa; si namque tristitia, & gaudium de diuersis obiectis, aut de eodem obiecto materialiter, contrariantur secundum rationes genericas ob rationem assignatam, etiam odium, & amor diuersorum obiectorum, vel eiusdem materialiter, diuersi tamen formaliter contrariantur secundum rationes genericas odij, & amoris contrarietate ex modo tendendi sumpta per modum prosequutionis, & fugæ, eum odium in fuga consistat, amor verò prosequutio sit; & tamen, hac contrarietate non obstante, odium, & amor diuersorum obiectorum, vel eiusdem obiecti identitate, solum materiali, absque miraculo simul in eodem subiecto coincidunt: ergo contrarietas secundum rationem genericam modo explicato, non sufficit ad incompatibilitatem ex natura rei diuersarum affectionum simul in eodem subiecto; & consequenter huiuscemodi contrarietas inter 60 *Hæc solutio ex dictis præcluditur.*

ter gaudium, & tristitiam non sufficit, vt miraculo opus fuerit ad saluandam illorum coexistentiam tempore mortis in Christo, nisi aliquid illi addatur.

61 *Vera solutio.* Vnde ad obiectionem factam respondeo, negando sequelam: ad illius probationem dicatur, maiorem etsi in alijs affectionibus, & actibus, vera sit, non tamen esse veram in tristitia, & delectatione; nam licet quando erga diuersa obiecta versantur, aut erga idem obiectum sub diuersa ratione formali, non opponantur contrariè obiectiuè, opponuntur tamen subiectiuè; ideoque non possunt in gradibus intensis in eodem subiecto conuenire, quod docuit Aristoteles *lib. 7. Ethicorum capit. 14.* illis verbis: *Voluptas autem contraria, & quauis etiam, modo sit vehemens, pellit dolorem*: vbi aduerto, quod, vt voluptas contraria, hoc est, delectatio de eodem obiecto identitate materiali, & formali, erga quod dolor versatur, illum à subiecto expellat, non petit Aristoteles vehementiam in delectatione; benè verò vt dolorem non contrarium, qui erga diuersum obiectum versatur, excludat: sentit ergo, quod licet voluptas, & dolor de diuersis obiectis, non opponantur propriè contrariè, nec secundum suas rationes specificas; incompatiuntur tamen in gradibus intensis, seque mutuo excludunt ab eodem subiecto ratione subiectiuæ oppositionis. Quod etiam experientia testatur, ex qua constat, vehementem, & intensam delectationem de vno obiecto expellere tristitiam de quocumque obiecto sit; quo circa cum de obiecto aliquo contristamur, alia obiecta delectantia quærimus, vt tristitiam repellamus, quod signum manifestum est inter tristitiam, & delectationem de diuersis obiectis in gradibus intensis, etsi non reperiatur contrarietas secundum rationes specificas sumpta ex obiectis, reperiri tamen subiectiuam oppositionem, ob quam se mutuo excludunt ab eodem subiecto. Et rationem dedit D. Thomas 1. 2. *q. 35. art. 4. ad 3.* illis verbis: *Vel aliter dicendum, quod etsi non omnis tristitia contrarietur omni delectationi secundum speciem; tamen quantum ad effectum contrariatur: nam ex vno confortatur natura animalis, ex alio vero quodammodo molestatur.* Et quia ratio ista in odio, & amore non militat: ideò erga diuersa obiecta, vel circa idem sub diuersa ratione formali simul esse absque miraculo possunt.

Arist.

D. Tho.

§. IV.

De scientia per se infusa supernaturali.

62 *Secunda conclusio.* SEcunda Conclusio. *Præter scientiam beatam, fuit in anima Christi Domini scientia per se infusa supernaturalis, per quam res in proprio genere, & extra Verbum cognouit.* Ita D. Thom. *in 3. dist. 14. q. 1. art. 3.* ad Annibaldum *in eadem dist. q. vnic. ar. 4. q. 20. de Veritat. art. 3. opusc. 2. cap. 216.* Et *in hac q. art. 3.* Angelicum Doctorem sequuntur Capreolus *in 3. dist. 14. qu. 1. art. 1. concl. 2.* & *art. 3. in solutionibus argumentor. Scoti, & Durandi* Richardus *in eadem dist. art. 3. qu. 3.* Marsilius *q. 10. art. 2. 4. par. conclus. 1.* & frequenter alij Theologi cum Magistro loco citato, & cum D. Thoma *in præsenti*, contra Scotum *in 3. dist. 14. q. 3.* Durandum *in eadem dist. q. 4.* & Gabrielem *q. vnic. artic. 1. concl. 4.* asserentes, Christum habuisse quidem scientiam infusam rerum extra Verbum; non tamen infusam per se sed per accidens, & eiusdem speciei cum scientia per se acquisibili de eisdem obiectis, sicut fuit scientia infusa Protoparenti in primo suæ formationis instanti.

S. Tho. Capreol. Richar. Marsil.

63 *Probari solet 1.* Conclusionem istam diuersimodè probant Auctores. A quibusdam ostenditur primo; nam Christus, vt viator, habuit actum cognitionis supernaturalē cum prout sic actus supernaturales voluntatis meritorios elicuerit; ac proinde regulatos supernaturali cognitione; actus enim supernaturalis, voluntatis petit pro regula supernaturalem actum intellectus; vnde, ad regulandum actum charitatis viæ, ponitur in nobis fides: ergo habuit scientiam rerum extra Verbum per se infusam, & supernaturalem distinctam à scientia beata; in Christo enim non fuit fides, per quam poterant prædicti actus regulari.

64 *Hoc argumentū no vrget.* Hoc tamen argumentum non vrget; tùm, quia per hoc, quod Christus, vt homo, habitum supernaturalem haberet eiusdem speciei cum habitu Nostræ Theologiæ, & per accidens infusum, per actus ab isto habitu elicitos possent actus supernaturales voluntatis regulari: ergo non probatur efficaciter hoc argumento scientia per se infusa supernaturalis in Christo terminata ad res extra Verbum, & distincta à scientia beata.

65 Tùm etiam; nam scientia, de qua loquimur in præsenti extenditur ad omnia extra Verbum cognoscenda, etiam cordium cogitationes, & futura contingentia, vt ex dicendis *qu. 11.* constabit; sed vt Christus actus supernaturales meritorios eliceret, scientia per se infusa huius extensionis, & amplitudinis necessaria non erat: ergo ratio facta non probat in anima Christi Domini scientiam per se infusam supernaturalem, de qua nostra conclusio, & communis Theologorum sententia procedit.

Secundo ab alijs probatur; Christo namque ex munere Redemptoris debebatur supernaturalis omnium rerum cognitio: ergo & scientia per se infusa, quæ esset istius cognitionis principium. Sed nec ista ratio conuincit, nisi aliunde innetur; nam Christus per scientiam beatam omnia ad suum statum pertinentia cognouit: ergo ex eo quod Christo ex munere Redemptoris debeatur omnium rerum supernaturalis cognitio, non probatur ipsi deberi scientiam per se infusam distinctam scientia. 66 *Secunda ratio reijcitur.*

Dices per lumen beatificum cognosci omnes res creatas, non in se, & ratione sui, sed in alio, & sub ratione formali diuina; fuit autem Christo debitum, vt easdem in se ipsis, & sub ratione formali creata cognosceret, quod præstatur ab habitu scientiæ infusæ distincto à scientia beata. Sed contra, nam licet ita sit, quod oporteat Christum res omnes creatas extra Verbum in se ipsis, & ratione sui cognoscere; hoc tamen non probatur ex munere Redemptoris: vnde namque ex hoc munere ostendi potest debitum cognitionis supernaturalis omnium rerum extra Verbum in se ipsis, & sub ratione formali creata? Ergo est aliunde probandum. 67 *Dices.* *Sed cōtra*

Tertio ab alijs sic arguitur; nam in Christo, prout viatore, fuerunt virtutes per se infusæ, & supernaturales, vt *supra* vidimus, & fatentur omnes Theologi: ergo est Christo concedenda scientia cum illis proportionata; ac proinde per se infusa; scientia namque per se acquisibilis non est proportionata virtutibus per se infusis, nec ad illas regulandum sufficiens. 68 *Tertia ratio examinatur.*

Sed nec efficaciter arguunt; tùm, quia possunt virtutes omnes morales per se infusæ regulari per scientiam beatam; cum per illam possint obiecta istarum virtutum voluntati, vt diligenda, proponi, in quo illarum regulatio consistit: ergo ex hoc solo principio non probatur scientiam per se infusam distincta à scientia beata extitisse in anima Christi. Tùm etiam, nam ad regulandas virtutes morales per se infusas, non est necessaria scientia, quæ ad cordium cogitationes, & futura contingentia cognoscenda se extendat; sed scientia, de qua in præsenti loquimur, & quam probare contendimus, huius extensionis, est, vt *q. 11.* videbimus: ergo quamuis ratione facta probetur aliqua scientia supernaturalis in Christo, & quæ per se infusa sit, non tamen probatur fuisse in illo scientiam per se infusam, de qua nostra, & communis sententia procedit, qua, nempè, omne ens creatum in se ipso extra Verbum supernaturaliter cognoscatur. 69

Denique ostendi solet nostra conclusio; nam Christus Dominus meruit per actum charitatis, non vt comprehensoris, sed vt viatoris, vt docet D. Thomas *infra q. 19. art. 3. ad 1.* ergo meruit per actum charitatis, vt regulatum lumine supernaturali scientifico à lumine gloriæ distincto. Patet consequentia; nam actus charitatis regularis scientia beata erat Christi, vt comprehensoris: ergo si meruit per actum, qui illius, vt comprehensoris, non erat sed vt viatoris, meruit per actum regulatum lumine distincto à scientia beata; & consequenter concedenda est in anima Christi Domini scientia per se infusa, à scientia beata distincta. 70 *Denique ab alijs probatur.*

Sed nec ratio ista est sufficiens; est enim valdè probabilis plurium Thomistarum sententia, asserentium, actum charitatis regulatum scientia beata qui necessarius fuit, prout terminatus ad diuinam bonitatem, vt est ratio diligendi Deum, fuisse liberum prout terminatum ad eandem bonitatem diuinam, vt est ratio diligendi creaturas; ac proinde sub hac consideratione fuisse meritorium, Christoque vt viatori, conuenientem, quod docuit Capreolus *in 3. dist. 18. qu. 3.* & Mag. Aluarez *in hac 3. p. disp. 45.* ideoque probabilius reputat Vincentius *de Gratia Christi q. 5. pag. 419.* tenentque alij, quos refert Mag. Aluarez vbi proximè ergo ad constituendum actum charitatis meritorium in Christo, non est necessarius recursus ad scientiam per se infusam à beatifica distinctam. 71 *Non conuincit hoc argumentum.* *Capreol. Aluar. Vincent.*

Quare, his & alijs argumentis prætermissis, suadenda est nostra conclusio ratione D. Thom. *in præsenti art. 3.* ad hanc formam redacta; decens enim fuit, vt Verbum humanitatem perfectam assumeret; sed si scientia per se infusa supernaturali distincta à scientia beata caruisset, esset imperfecta humanitas: ergo habuit scientiam per se infusam supernaturalem distinctam à scientia beata. Maior cum consequentia tenet. Minor verò probatur; nam omne, quod est in potentia ad aliquam perfectionem, imperfectum est, nisi reducatur ad actum; sed intellectus animæ Christi est de se in potentia ad res creatas in proprio genere cognoscendas per speciem; immediatè à Deo infusas: ergo imperfectus erit sine huiusmodi cognitione; & consequenter sine scientia per se infusa distincta à scientia beata, imperfecta esset humanitas. 72 *Probatur ratione D. Thom.*

Respondebis primo, res omnes in proprio genere cognosci per scientiam beatam ab anima Christi Domini; ac proinde quamuis lumine à beatifica scientia distincto careret, non maneret in potentia ad huiusmodi cognitionem: ex quo vlterius fit, vt sine tali lumine imperfecta non foret. 73 *Respondebis 1.*

Vel secundo respondebis ex doctrina Durandi vbi *supra*, 74

tes

res omnes in proprio genere, hoc est, in se ipsis extra Verbum, per scientiam naturalem, per accidens infusam cognosci, ac proinde vt prædicta imperfectio, & potentialitas ab humanitate Christi excludatur, necessariam non esse scientiam per se infusam supernaturalem distinctam à scientia beata, de qua nostra conclusio procedit.

Respondebis 2.

75 *Contra primam facit 1.* Sed neutra solutio satisfacit, & contra primam facit primò: nam intellectus Christi Domini est in potentia ad cognoscendas res creatas in proprio genere, & in se ipsis, non solum ex parte rei cognitæ, sed etiam ex parte medij cognoscendi cum vtroque modo sint cognoscibiles; sed quamuis per scientiam beatā illas in proprio genere, & in se ipsis ex parte rei cognitæ contempletur; non tamen illas in se ipsis cognoscit ex parte medij cognoscendi; lumen namque beatificum terminatur ad creaturas, mediante diuina essentia, vt obiecto prius cognito, & medio illas cognoscendi, ergo per scientiam beatam non tollitur omnis potentialitas intellectus animæ Christi in ordine ad creaturarum cognitionem; & consequenter, illa posita, & seclusa, cognitione rerum in proprio genere ex parte medij cognitionis, quæ habetur per scientiam infusam à beatifica distinctam, potentialis; & imperfectus maneret.

76 *Secundò.* Deinde, & explicatur magis hoc ipsum: nam intellectus animæ Christi est de se in potentia ad creaturarum cognitionem per proprias illarum species immediatè à Deo infusas; sed huiusmodi cognitio non habetur per scientiam beatam; nam species, per quam scientia beatifica ad creaturas terminatur, est diuina essentia, primo repræsentans Deum, & secundario creaturas; ergo vt præfata cognitio intellectui Christi competat, necessaria est scientia infusa distincta à scientia beata: ac proinde sine illa potentialis, & imperfectus maneret.

77 *Denique.* Denique reijcitur: licet namque Angeli creaturas omnes contemplentur in Verbo per cognitionem beatam, quæ vocatur matutina; datur tamen in illis alia creaturarum cognitio in se ipsis, quæ dicitur vespertina, vt ex Parente Augustino *secundo super Genesim ad litteram*, docet Angelicus

S. Aug. Doctor 1. p. quæst. 58. art. 6. & 7. ergo pariter in Christo

S. Thom. præter cognitionem rerum in Verbo habitam per diuinam essentiam, vt speciem super excedentem, & vt medium cognitionis, statuenda est alia cognitio creaturarum in se ipsis per proprias illarum species immediatè à Deo infusas, & sine hac cognitione intellectus animæ Christi potentialis, & imperfectus existerat.

78 *Secunda solutio reijcitur.* Deinde secunda solutio reijcitur: lumen namque ad cognitionem supernaturalem deseruiens est supernaturale, & per se infusum, excepta nostra Theologia, de qua plures probabiliter docent, esse supernaturalem, & nostris actibus acquisitam; sed scientia infusa animæ Christi ad supernaturalem cognitionem deseruit; per illam enim cognouit omnia entia supernaturalia, mysteria gratiæ, cogitationes cordium, & futura contingentia euidentèr, quorum euidens cognitio supernaturalis, est vt potè indebita omni naturæ, tam creatæ, quam creabili: ergo non est naturalis, & per accidens infusa, sed per se infusa, & supernaturalis. Verum de his plura *infra q. 11.* vbi de obiectis per huiusmodi scientiam cognitis ab anima Christi Domini fusè tractaturi sumus.

§. V.

Argumentis in contrarium occurritur.

79 *Arguitur. 1.* ARGVITVR primo: sicut enim potest idem motus duplici termino adæquato terminari, ita nec potest idem intellectus duos actus cognitionis simul habere; sed intellectus animæ Christi semper fuit in actu cognitionis beatificæ: ergo non potuit per cognitionem ab illa distinctam intelligere. Re-

Respondetur. spondeo ex dictis *disp. præced.* veram esse maiorem de duplici cognitione adæquata disparatè, & sine ordine se habente; falsam autem si interse sint ordinatæ; intellectus namque noster simul cognoscit præmissas, & conclusionem. Voluntas simul amat, finem, & media; & in Angelis simul reperiuntur vespertina, & matutina cognitio, & naturalis dilectio sui, Deique gratuita, & supernaturalis dilectio; quia huiuscemodi actus, tametsi distincti sint, non disparitatè se habent, sed cum ordine comparantur, & vnus ab alio perficitur; cognitio autem beatifica non se habet disparatè ad cognitionem supernaturalem rerum extra Verbum, sed cum ordine, vel principiantis, vel exemplantis, vel saltim innantis illam; ideoque possunt simul intellectum animæ Christi actuare.

80 *Secundò arguitur.* Secundò arguitur: quidquid intellectus Christi potest intelligere per scientiam per se infusam supernaturalem, cognouit, & de facto cognoscit per scientiam beatam: ergo superflue in illo constituitur scientia per se infusa à beatifica distincta. Antecedens constat, nam licet scientia beata primario solum terminetur ad Deum, secundariò tamen ad creaturas terminatur, quæ sunt obiecta cognita per scientiam infusam. Consequentia autem probatur: scientia namque solum est necessaria, vt per illam cognoscatur obiectum: ergo si omne obiectum cognoscibile per scientiam per se infusam, fuit de facto à Christo cognitū per scientiam beatā, superfluè in illo statuitur sciētia per se infusa distinctā à sciētia beata.

81 *Respondetur.* Respondeo, concesso antecedenti, negando consequentiam. Ad cuius probationem dicatur, Christum ex vi scientiæ beatæ cognoscere res creatas in se ipsis ex parte rei cognitæ; non tamen in se ipsis, vt medio cognitionis, & per proprias illarum species, sed diuina essentia est medium in quo obiectiuè cognoscuntur, & principium per modum speciei: & quia intellectus Christi creatus est in potentia de cognoscendas creaturas in se ipsis immediatè, & ratione sui, & per proprias illarum species se tenentes ex parte principij: fit consequens, quod esset sine huiusmodi cognitione imperfectus, etiam posita visione beatifica secundariò terminata ad creaturas; ac proinde quod prædicta creaturarum cognitio ad illas in se ipsis immediate terminata, non sit censenda superflua in anima Christi Domini, etiam beatifica visione supposita.

82 *Obijcies.* Sed dices, posita cognitione creaturarum in Verbo, nulla est imperfectio carentia cognitionis illarum in se ipsis, vt medio cognoscendi: ergo nulla esset imperfectio in Christo cognoscente creaturas in Verbo, carere cognitione illarum in se ipsis, vt medio cognitionis, & per proprias species illarum; & consequētèr huiuscemodi cognitio superfluit præsupposita scientia beata. Probatur antecedens; nam Deus cognoscit creaturas in se ipso, vt medio cognitionis, & in se ipsis ex parte rei cognitæ, non verò in se ipsis, vt medio, & ratione formali obiectiua cognoscendi; & tamen huiuscemodi cognitione carere, nullam dicit imperfectionem: ergo carentia cognitionis creaturarum in se ipsis, vt ratione formali, & medio cognoscendi, nulla est imperfectio, supposita cognitione illarum in diuina essentia, vt medio cognitionis, & in se ipsis ex parte rei cognitæ.

83 *Respondetur.* Respondeo, negando antecedens. Ad illius probationem, concessa maiori, & minori, distinguo consequens: nulla est imperfectio in Deo, concedo consequentiam: nulla est imperfectio in intellectu creato, nego consequentiam. Ratio autem discriminis est, Deo namque repugnat, creaturas in se ipsis cognoscere, vt ratione formali obiectiua, & vt medio cognitionis illarum: quia repugnat cognitioni diuinæ specificari ab aliqua formalitate creata, & per speciem creatam creaturas cognoscere, quorum vtrumq; sequitur, ex eo quod creaturas in se ipsis immediate cognoscat, de quo 1. p. q. 14. art. 5. & 6. & ideo carentia cognitionis creaturarum in se ipsis, vt ratione obiectiua, & medio cognoscendi imperfectio in Deo non est. Intellectus autem Christi est capax cognoscendi creaturas cognitione ad illas in se ipsis immediatè terminata; & idcirco illius modi cognitionis carentia imperfectio esse in illo; sicuti carentia discursus non est imperfectio in Deo, cui discurrere repugnat; in Christo autem, vt homine, cui conuenit per discursum intelligere imperfectio foret cognitione discursiua carere.

84 *Denique arguitur.* Deniq; arguitur contra rationem, qua ex D. Thoma nostram conclusionem ostendimus, carentia tantum negatiua alicuius perfectionis non est imperfectio, quæ debeat relegari ab humanitate assumpta, aliàs Deus omnia illa contulisset animæ Christi, quæ potest de potentia absoluta illi dare; negatio enim cuiuscumque perfectionis possibilis, est carentia negatiua perfectionis; sed carentia scientiæ infusæ supernaturalis, tantum est negatiua: ergo ex ratione D. Thomæ non conuincitur, quod anima Christi Domini scientiam per se infusam supernaturalem habuerit. Minor probatur: ad rationem carentiæ priuatiuæ alicuius perfectionis non sufficit negatio illius cum capacitate in subiecto, sed insuper est necessarium debitum talis perfectionis; sed scientia per se infusa supernaturalis, non est debita intellectui Christi creato; nam forma supernaturalis est supra exigentiam, & debitum omnis naturæ creatæ: ergo illius carentia non priuatiua, sed negatiua est; & consequenter non est imperfectio necessario in humanitate Christi vitanda.

86 *Quorundam explicatio.* Quo argumento nonnulli conuicti D. Thomam explicandum existimant de scientia per se infusa, non supernaturali, sed naturali, cum docet ex illius carentia fore intellectum Christi imperfectum, & potentialem, quibus fauere videtur Caietanus *in hac q. art. 4. §. in corp. art. & infra q. 11. art. 6. §. ad hoc dicitur*; videturque fundamentum habere in doctrina D. Tho. *in præsenti art. 3. ad finem*, vbi docet, species intelligibiles, quibus Christus per scientiam infusam res in proprio genere cognouit, esse humanæ menti proportionatas: ex quo sequitur esse naturales; & consequentèr lumen istis speciebus vtens, vel cui huiusmodi species subseruiunt, nō supernaturale, sed naturale esse debet. Et *art. 4. in corpore ad finem*, vbi docet, scientiam infusam attribui animæ Christi secundum lumen desuper infusum, qui modus cognoscendi est proportionatus naturæ sed supernaturalis cognitio, naturæ Angelicæ proportionata non est: ergo non loquitur D. Tho. de scientia per se infusa supernaturali, sed de naturali, cum docet esse intellectu Christi statuendam, ne imperfectus, & potentialis sit.

86 *Prædicta explicatio reijcitur.* Hæc tamen doctrina falsa est, & contra D. Tho. Primum patet ratione supra facta contra solutionem Durandi. Secundum probatur primo ex doctrina D. Tho. *infra quæst. 11 art. 4.* vbi docet, scientiam infusam Christo esse perfectiorem ex parte causæ influentis, scientia Angelis infusa, & rationem reddit his verbis: *Quia lumen spiritualis gratiæ, quod est in humanitate Christi, est multo perfectius, quam lumen, quod pertinet ad naturam Angelicam*: ergo sentit D. Thomas, esse scientiam per se infusam supernaturalem. Patet consequentia primo, quia est scientia subsequuta ad gratiam, illique correspondens; scientia autem, quæ ad gratiam subsequitur, eique correspondet supernaturalis est. Secundo, nam licet anima Christi in donis gratiæ Angelos superauerit, in naturalibus autem Angelos non adæquauit; sed iuxta D. Thomam scientia infusa animæ Christi est superior, scientia Angelorum: ergo est supernaturalis.

87 *S. Tho.* Secundo probatur ex eodem D. Thom. *opusc. 2. cap. 216.* *prope finem cap.* illis verbis; *Sed quia Christus secundum humanam naturam non solum fuit reparator naturæ, sed gratiæ propagator, affuit etiam tertia cognitio, qua plenissimè cognouit quidquid ad mysteria gratiæ potest pertinere, quæ naturalem hominis cognitionem excedunt, sed cognoscuntur ab hominibus, vel per donum sapientiæ, vel per spiritum prophetiæ*; quod etiam docet Angelicus Doctor *infr. q. 11. art. 7. in corp.* Ergo apertè sensit D. Thomas præter cognitionem beatam, qua creaturæ cognoscuntur in Verbo, & præter cognitionem rerum in se ipsis naturalem, esse in anima Christi scientiam rerum in proprio genere per se infusam supernaturalem.

88 *Nec fauet D. Thom.* Nec motiua in oppositum vrgent: nam *in art. 3.* loquitur D. Thom. de speciebus humanæ menti proportionatis, quoad modum limitationis, & choartationis; quo circa *in eadem quæst. art. 6.* docet esse minus vniuersales speciebus Angelorum; non autem de proportione specierum quoad substantiam, & prima proportio non repugnat illis, quamuis supernaturales sint. Vel explicari potest de proportione habitudinis, non autem connaturalitatis, & exigentiæ, licet autem donis supernaturalibus repugnet proportionari cum natura proportione connaturalitatis, ita vt exigantur ab illa, non tamen repugnat illis cum natura proportio habitudinis, & conformitatis. Et ex his ad secundum testimonium constat solutio; loquitur enim D. Thomas de cognitione Angelis proportionata proportione quoad modum, scilicet, infusionis à Deo, qui modus cognoscendi proprius est Angelorum; non autem de cognitione proportionata naturæ Angelicę proportione connaturalitatis; & licet hæc secunda proportio cognitioni supernaturali repugnet, non repugnat illi prima proportio; ac proinde ex eo quod scientia infusa animæ Christi fuerit naturæ Angelicæ priori modo proportionata, non sequitur esse naturalem.

89 *Recentiorum solutio.* Supposito ergo, loqui D. Thom. *in præsenti* de scientia per se infusa supernaturali, restat obiectioni factæ occurrere. Recentiores quidam ex nostris respondent, negando minorem. Ad probationem concessa maiori, distinguunt minorem, illamque concedunt de intellectu animæ Christi secundum se accepto, & nude considerato; sic enim non potest illi forma supernaturalis deberi; negant vero de intellectu Christi, ut assumpto ad esse Verbi; sic enim omnis forma supernaturalis est illi debita; ac proinde carentia scientiæ per se infusæ supernaturalis tametsi comparata ad intellectum Christi creatum ratione suæ entitatis, tantum negatiua sit, collata autem cum intellectu Christi vt assumpto, & diuino Verbo vnito carentia priuatiua foret; & consequenter imperfectionem induceret relegandam ad humanitate Christi ad diuinum esse assumpta.

90 *Prædicta solutio reijcitur.* Hæc tamen solutio nisi amplius explicetur; & aliunde iuuetur, sufficiens non est; nam D. Thom. exinde probat, deberi scientiam infusam ratione assumptionis à Verbo intellectui animæ Christi; quia cum sit ad illam in potentia, erit imperfectus, nisi reducatur ad actum: ergo imperfectio, quam D. Thomas remouendam censet ab intellectu Christi ratione assumptionis, non est in illo constituenda ratione debiti orti ex assumptione à Verbo, sed antecedenter ad illam. Explicatur amplius: nisi in intellectu ratione alicuius distincti ab assumptione à Verbo aliqua imperfectio esset scientia per se infusa carere, nulla esset ratio, cur scientia infusa esset debita intellectui animæ Christi ratione vnionis ad Verbum: ergo quod carentia istius scientiæ imperfectio sit, quæ debeat ab intellectu Christi remoueri, non est probandum ex debito ratione assumptionis, sed ex aliquo ab assumptione distincto.

91 *Vera solutio traditur.* Quare prætermissa hac solutione responderi potest obiectioni factæ primò, negando maiorem; vt enim docet D. Thomas *infra q. 11 a. 1.* vt anima Christi esset omnino perfecta oportuit quod omnis eius potentialitas, tam naturalis, quam obedientialis ad actum reduceretur; potentialitas autem obedientialis non dicit carentiam perfectionis debitæ, sed perfectionis non debitæ; est enim potentia obedientialis receptiua formarum supernaturalium quæ excedunt debitum omnis naturæ creabilis; ac proinde non solum debuit ratione vnionis ad Verbum excludi ab anima Christi imperfectio priuatiua, sed etiam imperfectio negatiua consistens in carentia formæ ante assumptionem non debitæ. Et ratio est, quia humanitati Christi ratione hypostasis verbi debetur omnis perfectio possibilis cum maiori perfectione non pugnans, nec cum fine redemptionis; ac proinde est illi debita carentia omnis imperfectionis; siue priuatiua, siue negatiua sit. Nec sequitur, Deum Christo contulisse omne id, quod contradictionem non implicat; non enim debetur humanitati assumptæ ratione vnionis cum Verbo omnis perfectio possibilis, nisi in aliquo determinato consistat; si namque indeterminata sit, nec terminum habeat, sed syncathegorematicè sit infinita, cùm nequeat ad actum plenè reduci, sed semper magis, ac magis crescere, aut intendi possit, non est debita humanitati Christi in omni gradu possibili. Pro quo recolantur, quæ docuimus *tract. 5. disp. 26. §. 2. n. 18. & disp. 31. §. 7. num. 158.*

92 *Obijcitur 1. S. Thom.* Sed contra illam solutionem obstare videtur primo doctrina D. Thom. *quæst. 8. de Veritate art. 4. ad 13.* vbi expressè docet, aliquid reddi imperfectum ex carentia illorum, ad quæ est in potentia naturali, non autem ex carentia illorum, ad quæ est in potentia obedientiæ. Verba D. Thom. sunt: *Quædam vero potentia est obedientiæ tantum; et si talis potentia non educitur ad actum, non erit potentia imperfecta*: ergo ex mente D. Thom. carentia perfectionis, ad quam tantum datur obedientialis potentia in subiecto, non est imperfectio in illo, ac proinde non est cur si ad scientiam per se infusam solum datur in intellectu Christi obedientialis potentia, debeat carentia illius excludi ab humanitate assumpta ratione unionis cum Verbo.

93 *Obijcitur secundo S. Thom.* Secundo obstare videtur Angelicus Doctor ibidem in 2. *solutio*. qua occurrit præfato argumento illis verbis: *Vel dicendum, quod si aliqua potentia ad duas perfectiones ordinatur, quarum prima sit propter secundam, non erit imperfecta potentia, si habeat secundam sine prima; omnis autem cognitio creaturæ ordinatur ad cognitionem Dei: & ideo, ex quo intellectus creatus cognoscit Deum, etiam dato per impossibile, quod nullam creaturam sciret, non esset imperfectus*; ergo iuxta D. Th. supposita visione beatifica in intellectu Christi creato, imperfectus non esset, quamvis scientia per se infusa terminata ad creaturas in se ipsis careret.

94 *Respondetur.* Respondeo, negari non posse, quod sit aliqua imperfectio, carentia perfectionis, et si debita non sit, si adsit ad illam capacitas in subiecto; gratia namque non debetur naturæ, & tamen sine gratia esset natura imperfecta. Cum ergo D. Thomas docet imperfectionem non esse, carentiam perfectionis, ad quam solum datur potentia obedientialis in subiecto, loquitur de imperfectione anxietatem causante, quæ statui beatitudinis opponitur; vt per hoc saluetur, Angelos esse beatos, et si non cognoscant omnia. Quæ doctrina confirmatur ex secunda solutione, qua docet, Deo cognitio in beatitudine, non fore intellectum beatum imperfectum, quamuis nullam cognosceret creaturam. Quibus verbis non potest Angelicus Doctor negare omnem modum imperfectionis in intellectu beati, casu in quo, videndo Deum, nullatenus creaturas cognosceret; cum saltim carentia cognitionis naturalis creaturarum non possit aliqua imperfectio non esse. Solum ergo docet, carentiam cognitionis creaturarum in intellectu Deum vidente, non esse imperfectionem oppositam substantiæ beatitudinis, quod verissimum est; non autem quod nullatenus sit imperfectio. Et hoc sufficit, vt debeat in humanitate assumpta vitari. Et ex his constat ad secundam obiectionem solutio.

95 *Respondetur 2.* Vel secundo responderi potest ad ultimum argumentum *n. 48.* propositum, concessa maiori, negando minorem. Ad illius probationem, concessa maiori, distinguo minorem, illamque concedo de intellectu ratione suæ naturæ; sic enim supernaturalis forma non potest illi esse debita; nego autem de intellectu, vt ad ordinem gratiæ eleuato, & ratione gratię eleuantis; sic enim supernaturalem formam esse debitam naturæ, conceptui supernaturalitas non obstat; nam gratiæ, & animæ gratæ ratione gratiæ, proprietates gratiam consequentes debentur, quin ex hoc supernaturalitatem amittant; neganda est consequentia. Itaque, vt docet D. Thomas *opusc. 2. cap. 216.* Christo, quia non fuit solum reparator naturæ, sed etiam gratiæ propagator, debentur, non solum quæ sunt debita naturæ secundum se, sed etiam, quæ sunt debita gratiæ, & illa quorum carentia priuatiua est, non solum ratione debiti naturæ secundum se, sed etiam illa quorum carentia priuatiua est ratione debiti ad gratiam; licet autem scientia per se infusa supernaturalis non debeatur intellectui animæ Christi ratione nudæ naturæ, debetur tamen gratiæ in aliquo sui statu; & ideo fuit debita Christo, illique conferenda, ne illius intellectus, ut ad ordinem gratiæ eleuatus esset priuatiuè imperfectus. Huic solutioni lucem dedit Caietanus *in hac quæst. art. 3. & infra* *Caiet.* *q. 11. art. 1. vers. In quo 1. recollendum est, &c.*

§. VI.

§. VI.

De scientia per se infusa naturali.

96 *Tertia conclusio.* *Capreol.* *Caiet.* *Medina* *Lorca.* *Cippul.*

TERTIA CONCLVSIO. *Fuit in anima Christi Domini scientia naturalis per se infusa quoad species, non vero per se infusa quoad habitum.* Primam partem huius conclusionis insinuant Capreolus *in 3. dist. 14. q. vnic. art. 3. ad 1. contra secundam conclusionem*, Caietanus *in hac qu. art. 4. vers. in corpore art. ad finem, & infra q. 11. in comment. art. 6. vers. ad hoc dicitur*, & Medina *circa eundem art.* illam expressè tenent Lorca *disp. 49. n. 15.* & Cipullus *infra q. 11. art. 6. dub. vnic. §. 3. n. 21.* Secundam partem conclusionis pauci attigerunt, imo & de prima conclusionis parte præter recensitos paucis expressè sunt loqui.

97 *Prima pars probatur 1.*

Prima pars conclusionis ostenditur primò ex D. Thoma *opusc. 2. c. 216.* vbi duplicem rerum cognitionem distinguens, vnam intra Verbum, ex vi cognitionis Verbi, aliam autem in se ipsis, hanc in Angelicam, & humanam subdiuidens, discrimine sumpto, ex eo quod Angeli rerum cognitionem in se ipsis per species diuinitus infusas eliciunt, homines vero per species ministerio sensuum collectas; & rursus, tam Angelorum, quam hominum cognitionem rerum in se ipsis in naturalem, & supernaturalem distribuens, hæc verba subiecit: *Et* (S. Thom.) *quia nulla perfectio creaturis exhibita, animæ Christi, quæ est creaturarum excellentissima deneganda est, conuenienter præter cognitionem, qua Dei essentiam videt, & omnia in ipsa, triplex alia cognitio est ei attribuenda, vna quidem experimentalis, sicut alijs hominibus inquantum aliqua per sensus cognouit, vt competit humanæ naturæ; alia vero diuinitus infusa ad cognoscenda omnia illa, ad quæ naturalis cognitio hominis se extendit, vel extendere potest, conueniens enim fuit, &c.* Et paucis interpositis ita prosequitur: *Sed quia Christus secundum humanam naturam; non solum fuit reparator naturæ, sed etiam gratiæ propagator, affuit ei etiam tertia cognitio, qua plenissimè cognouit quidquid ad mysteria gratiæ potest pertinere*: ergo iuxta D. Thomam præter scientiam acquisitam, & præter scientiam rerum supernaturalem, constituenda est in anima Christi Domini scientia naturalis rerum in se ipsis per se infusa ex parte specierum.

98 *Dices.*

Dices, loqui Angelicum Doctorem de scientia naturali rerum in se ipsis, non per se, sed per accidens infusa, & hanc verum est in anima Christi fuisse; ex hoc autem non colligitur esse in illa constituendam scientiam rerum in se ipsis naturalem per se infusam ex parte specierum, de qua nostra conclusio procedit.

99 *Sed contra 1.*

Sed contra primo: nam scientia infusa per accidens non distinguitur specie, sed numero tantum à scientia naturali habita per species ministerio sensuum collectas, quæ experimentalis dicitur; & consequenter non potest cum illa simul in anima Christi, existere, iuxta communem Angelici Præceptoris doctrinam negantem duo accidentia solo numero distincta in eodem subiecto simul existere posse. Sed iuxta D. Thomam scientia infusa naturalis existit in intellectu Christi simul cum scientia experimentali habita per species ministerio sensuum collectas, vt constat ex verbis adductis: ergo non loquitur de scientia infusa per accidens sed de scientia naturali per se infusa.

100 *Contra 2.*

Secundo: nam ratio, qua probat D. Th. scientiam naturalem infusam esse constituendam in anima Christi Domini, est, quia nulla perfectio creaturis exhibita est neganda animæ Christi; scientia autem naturalis rerum habita per species diuinitus infusas conuenit Angelis; ac proinde concedenda est intellectui animæ Christi; sed scientia naturalis rerum, quæ conuenit Angelis est per se, & non per accidens infusa ex parte specierum, vt ex communi sententia Theologorum supponimus: ergo scientia naturalis rerum in se ipsis, quam D. Th. *loco allegato* attribuit animæ Christi, non est infusa per accidens, sed per se ex parte specierum.

101 *Secundū testimonium D. Thom.*

Secundo probatur prima pars conclusionis alio testimonio D. Thomæ *infra q. 11. art. 1. in corp.* vbi docet, per scientiam diuinitus inditam fuisse reductam ad actum, non solum potentiam obedientiæ, qua potest anima supernaturalia cognoscere, sed etiam naturalem animæ nostræ potentiam, qua potest intelligere omnia, quæ pertinent ad scientias humanas; vbi Angelicum Doctorem loqui de scientia, non per accidens, sed per se infusa, concors est interpretum D. Th. sententia: & constat, nam loquitur de illa scientia, cuius existentiam *in hac q. art. 3.* in anima Christi monstrauerat; hæc autem per se infusa est; cum sit specie distincta à scientia per se acquisibili, & quæ per accidens potest infundi. At per scientiam supernaturalem non fuit reducta ad actum naturalis animæ Christi potentia; non enim exercetur naturalis potentia per actum supernaturalem; ergo sentit D. Th. fuisse in anima Christi Domini scientiam rerum in se ipsis naturalem per se infusam.

102 *Respondebis.*

Respondebis, falsam esse minorem: potest namque naturalis potentia per actum supernaturalem satiari, vt constat in potentia naturali humanitatis ad propriam, & sibi connaturalem subsistentiam, quæ per Verbi personalitatem supernaturalem satiatur, vt frequentius docent Theologi *supra q. 1. art. 1. & q. 4. art. 2.* aliàs violentiam perpetuam pateretur Christi humanitas propria personalitate priuata. Constat etiam in appetitu nostro naturali, quo propendimus in naturalem beatitudinem, qui per visionem Dei supernaturalem satiatur: ex quo manifestè sequi videtur potentiam naturalem posse ad actum per supernaturalem formam reduci; nequit enim appetitus potentiæ satiari, nisi reducatur ad actum; & consequenter si per actum supernaturalem appetitus potentiæ naturalis satiatur, per actum supernaturalem exercetur, & de actu primo ad secundum transfertur.

Sed contra; nam esto aliquando potentia naturalis materialiter exerceatur, actueturque per formam, vel actum supernaturalem, & per hoc appetitus naturalis satietur, vt contingit in exemplis adductis; formaliter tamen, nec exerceri, nec actuari valet per actum supernaturalem, sed tantum per actum naturalem; at Diuus Thomas intelligendo est de actuatione, & exercitio potentiæ naturalis formaliter: ergo necessario est accipiendus de scientia per se infusa naturali, illatio est informa. Maior certa, supposita, vt debet supponi, virtuali distinctione potentiæ naturalis à potentia obedientiali. Minor autem probatur; vt enim constat ex solutione *ad secundum argumentum eiusdem art.* loquitur de reductione ad actum eiusdem rationis cum illo, per quam animam separatam exerceri docuerat *1. p. q. 89. art. 1.* vbi se in prædicta solutione remittit; sed actus, quo anima separata actuatur, & per quem exercetur, cognoscendo substantias separatas, est exercitium, & actualitas potentiæ naturalis formaliter; scientia namque infusa animæ in statu separationis naturalis est in communi Theologorum sententia: ergo loquitur Angelicus Doctor *loco in arg* adducto de exercitio, & actuatione potentiæ naturalis formaliter; & consequenter necessario est accipiendus de scientia per se infusa naturali. 103 *Sed cōtra*

Tertio probatur ex D. Thoma *infra q. 11. art. 2. in corp.* ibi: *Dicendum, quod Christus in statu ante Passionem fuit simul viator, & comprehensor, & præcipuè quidem conditiones viatoris habuit ex parte corporis inquantum fuit passibile; conditiones verò comprehensoris maximè habuit ex parte animę intellectiuæ; est autem hæc conditio animæ comprehensoris, vt nullo modo subdatur suo corpori, &c.* Sed si non habuisset scientiam naturalem per se infusam, non habuisset anima Christi conditionem comprehensoris quoad omnimodam independentiam à corpore; cum in omni cognitione naturali à phantasmate dependeret, vel saltim ab ordine ad illud: ergo habuit anima Christi scientiam rerum in se ipsis naturalem per se infusam. 104 *Tertio probatur ex D. Th.*

Id ipsum docuit D. Thomas *q. 20. de Veritate art. 3. ad 1.* ibi: *Tamen oportet addere, quod cum Christus esset comprehensor, & viator, habuit vtrumque modum considerandi, vnum, quo Angelis conformabatur, vt sine discursu consideraret, alium quo per conuersionem ad phantasmata, quod quidem Christo proprium est, vt scilicet, vtrumque modum habeat, cui competit esse comprehensorem, & viatorem simul*; sed Angeli, non solum in supernaturali cognitione, sed etiam in cognitione naturali sunt omnino à corpore independentes, & in vtroque ordine sine conuersione ad phantasmata intelligunt: ergo Christus in vtroque ordine cognoscendi, naturali, nempè, & supernaturali oportuit, quod illis conformaretur; & consequenter habuit scientiam naturalem à corpore, & à phantasmate independentem; quod esse non potuit, nisi habuerit scientiam naturalem per se infusam quoad species; scientia namque humana naturalis, esto per accidens infundatur, ordinem ad phantasmata importat. 105 *S. Thom.*

Et ex his testimonijs triplex ratio ad probandam primam partem conclusionis deducitur; prima ex primo testimonio in hunc modum: omnis perfectio creaturis exhibita concedenda est humanitati Christi ratione vnionis ad Verbum; sed scientia naturalis per se infusa ex parte specierum est perfectio conueniens Angelis: ergo animæ Christi attribuenda. 106 *Prima ratio.*

Secunda, ex secundo testimonio ad hanc formam redacta: omnis potentia receptiua animæ Christi debuit ad actum reduci, ne imperfecta post assumptionem maneret; nam omne, quod est in potentia imperfectum manet, nisi reducatur ad actum, vt docet D. Th. *in hac q. art. 1. 2. & 3.* sed anima Christi Domini est in potentia ad recipiendas species, non solum à phantasmatibus ministerio intellectus agentis abstractas, sed etiam à Deo infusas: ergo huiusmodi species recepit; & consequenter habuit scientiam naturalem per se infusam ex parte specierum. 107 *Secunda ratio.*

Respondebis, maiorem primi argumenti esse veram, si ad omnem perfectionem alijs creaturis exhibitam, sit in humanitate Christi capacitas: falsam autem si capacitas ad aliquam illarum in humanitate Christi non sit; & concessa minori, negabis consequentiam. Nam anima Christi Domini, vtpote coniuncta corpori, non est capax specierum non 108 *Respondebis primæ rationi.*

dicentium ordinem ad phantasmata; ac proinde, nec capax est specierum, quæ per se petant haberi per infusionem à Deo; huiusmodi namque species non important ordinem ad phantasmata; & ideo quamuis reperiantur in Angelis, non sunt animæ Christi attribuendæ.

109 *Respondebis 2. argumento.* Et ex his ad secundum argumentum respondebis, concessa maiori, negando minorem. Nam licet animæ à corpore separatæ conueniat potentia naturalis receptiua specierum naturalium per se infusarum, & à corpore independentium, animæ tamen coniunctæ, & corpori vnitæ, huiusmodi naturalis potentia receptiua specierum naturalium non conuenit; & consequenter nec in anima Christi inuenitur pro statu coniunctionis cum corpore.

110 *Sed contra.* Sed contra istam euasionem obstat tertia ratio ex tertio, & quarto testimonio desumpta. Nam animæ à corpore separatæ debetur modus cognoscendi independens à phantasmatibus, quia in illo statu est independens à corpore, modus autem operandi sequitur modum essendi; sed anima Christi Domini, esto sit corpori vnita, est tamen independens à corpore, & illi quoad cognitionem non subdita: ergo debitus est illi modus cognoscendi à phantasmatibus independens; & consequenter sunt illi debitæ species per se infusæ naturales à corpore independentes, estque in illa ad tales species recipiendas capacitas naturalis. Maior est D. Tho. 1 *p. q.* 89. *art.* 1. Consequentia est legitima. Minor autem in hunc modum probatur; nam anima Christi Domini fuit à primo instanti suæ conceptionis beata; sed vna ex conditionibus animæ beatæ est, esse à corpore in cognoscendo independens: ergo anima Christi Domini est independens à corpore in cognoscendo.

111 *Confirmatur 1.* Quod amplius confirmari potest primò; nam anima Christi Domini solum fuit subdita corpori in his, quæ ad saluandum mysterium nostræ redemptionis necessario conducebant; ideoque impassibilitas non transiuit ex anima ad corpus, sed mortale, & passibile mansit, vt locus nostræ redemptionis per mortem, & passionem daretur; sed quod à corpore in omni cognitione naturali penderet, non erat ad redemptionis finem necessarium: ergo talem dependentiam non habuit; & consequenter potuit sine dependentia à corpore, & ab ordine ad phantasmata cognitionem aliquam naturalem elicere, quod sine speciebus absolutis ab ordine ad phantasmata, & per se infusis à Deo non potest subsistere.

Confirmatur 2. Confirmatur, & vrgetur secundo, nam anima puri viatoris, quamdiu est corpori coniuncta, non solum dependet à corpore in cognitione naturali, sed etiam à phantasmatibus in supernaturali cognitione dependet; & tamen anima Christi ob independentiam à corpore, & eleuationem supra illud ratione status beatifici, non dependet à phantasmatibus in supernaturali cognitione, vt constat ex dictis; aliàs scientiam per se infusam non habuisset: ergo pariter, quamuis sit corpori vnita, non fuit subiecta corpori in omni cognitione naturali, sed aliquam habuit à corpore omnino absolutam, & ab illo independentem; & consequenter habitam per species naturales per se infusas à Deo, independentes à corpore, & ab ordine ad phantasmata.

112 *Ante probationem secundæ partis supponitur 1.* Restat probanda secunda pars conclusionis, in qua asserimus, non fuisse in anima Christi scientiam naturalem per se infusam quoad habitum. Ante cuius probationem tria sunt aduertenda. Primum est, scientiam quandoque accipi pro speciebus, sicq; illam accepit D. Th. 1. 2. *q.* 50. *art.* 6. iuxta intelligentiam Caietani, & aliorum. Quandoq; vero pro habitu se tenente ex parte potentiæ, illiq; præstante facilitatem. Et licet in controuersia sit positum, an habitus scientificus in solis speciebus consistat, an vero in habitu ab speciebus distincto illas ordinante, & præbente facilitatem potentiæ, iam tamen sententia hoc secundum affirmans inualuit, illamque frequentius tenent Logici, Methaphysici, & Theologi.

113 *Quæstio inciaens de Angelis.* Secundo aduertendum est, quæstionem esse inter Theologos 1. *p. q.* 58. *art.* 1. *&* 1. 2. *q.* 50. *ar.* 6. an in Angelis præter species illis congenitas à principio suæ creationis constituendi sit habitus intellectuales dantes facilitatem ad actum, vel scientificum, vel opinatiuum; Et in tres sententias diuidi. *Prima sententia* Prima, omnem habitum ab speciebus distinctum ab intellectu Angelico relegat; eo quod ob maximam perfectionem nullam habet difficultatem in naturali obiecti cognitione, sed obiecto per speciem proposito sine vlla difficultate fertur in illud per actum scientificum, vel opinatiuum, iuxta merita intelligibilitatis obiecti: cum autem habitus naturalis ad difficultatem aliquam vincendam ordinetur; & consequenter vbi difficultas superanda non supponitur, habitui locus non sit; quo circa nec in Deo, nec in potentia visiua nostra habitus constituimus: consequens fit, quod, in Angelis in ordine ad naturalem cognitionem habitus ad speciebus distinctus non detur. Ita Marcus de la Serra 1. 2. *qu.* 50. *art.* 6. & Magister S. Thom. *tomo* 2. in 2. *disput.* 13. *art.* 2. *corol. vlt.* referens pro se Caietanum. *Marc. de la Serra. M.S.T.*

Secunda docet, præter species obiectiuè ad cognitionem 114 *Secunda sententia* concurrentes, & ad illam determinantes, non dari habitum naturalem in Angelis in ordine ad cognitionem euidentem, benè vero in ordine ad opinatiuam, obscuram, & coniecturalem, eo quod in ordine ad has cognitiones, non est ita determinatus intellectus Angelicus, vt difficultatem non sentiat. Hanc tenet Nazarius 1. *p. q.* 58. *art.* 1. *contr.* 1. pro illa referens Mag. Bannez, Zumelem, Suarez, & alios. Tenet etiam Gregorius Martinez 1. 2. *q.* 50. *art.* 6. *Nazar. Magist. Banez Zumel. Suar. Gregor. Mart.*

115 *Tertia sententia.* Tertia docet, in ordine ad omnem cognitionem naturalem egere intellectum Angeli habitu ab speciebus distincto, vel quia in Angelo non supponitur omnimoda facilitas, sed positiua aliqua difficultas est in eius intellectu in ordine ad cognitionem naturalem, siue euidens siue non euidens sit. Vel quia vt alij volunt, ad habitum naturalem, & ad indigentiam illius non est necessarium difficultatem positiuam in potentia præsupponi, sed sufficere difficultatem negatiuam; vnde habitus est necessarius, vel ad vincendam difficultatem præsuppositam in potentia, vel ad præstandam maiorem facilitatem, illa, quæ in potentia præsupponitur. Hanc sententiam pluribus relatis sequuntur PP. Salmaticenses *tom.* 1. *in* 1. 2. *tract.* 12. *d.* 2. *dub.* 4. *§.* 2. *&* 3. & iuxta secundum modum dicendi illam tenent Recentiores aliqui Societatis. *PP. Salmanticens. Recentior.*

116 *Tertio est notandu.* Tertio est aduertendum ex D. Thom. 1. *p. q.* 89. & ex communi Theologorum, & Metaphysicorum sententia, animam in statu separationis intelligere per species à Deo infusas, & admodum, quo intelligunt Angeli, scilicet sine discursu, & per conuersionem ad superiora; vnde cum in illo statu ad modum Angelorum intelligat, eadem difficultas potest controuerti de illa, an scilicet, egeat habitibus naturalibus ab speciebus impressis distinctis, & easdem circa animam in statu separationis referri posse sententias, quas de Angelis in ordine ad cognitionem naturalem retulimus, à quibus Nos *in præsenti* censuimus abstrahendum. Igitur abstinendo pro nunc ab istius quæstionis resolutione, quia propriam sedem habet *loco proximè alleg.* quod in præsenti asserimus, est, habitum illum scientificum animæ separatæ conuenientem; & consequenter animæ Christi concessum, si ab speciebus impressis, & ab intellectu constituatur distinctus, non esse habitum per se infusum, sed tantum per accidens.

117 *Suadetur secunda pars conclusionis.* His breuiter præsuppositis, secunda pars nostræ conclusionis suadetur; nam solus ille habitus est per se infusus, qui per se requiritur ad substantiam operationis; sed habitus naturalis scientificus, si in anima separata, & in anima Christi inuenitur respectu intellectionis naturalis elicitæ medijs speciebus infusis, non est per se requisitus ad substantiam intellectionis, sed solum ad illius facilitatem, vt, scilicet, potentia intellectiua promptè, & delectabiliter operetur: ergo non est per se infusus. Illatio est in forma. Minor certa. Nam tunc solum habitus per se requiritur ad substantiam, operationis cum potentia sine habitu ad illius elicientiam non sufficit; sed ad prædictam intellectionem eliciendam, sufficit sola potentia intellectus concurrentibus speciebus obiectiuè; cum sufficiat ad eliciendam intellectionem per conuersionem ad phantasmata habitam: ergo habitus ab speciebus, & intellectu distinctus, non est per se requisitus ad prædictam intellectionem. Maior autem probatur; nam solus ille habitus est per se infusus, ad quem producendum non reperitur in actibus actiuitas sufficiens intrinseca; eo namque ipso, quod in nostris actibus sit intrinseca actiuitas sufficiens ad producendum habitum, non petit per se talis habitus ab alio agente produci, vel ab extrinseco infundi; sed ad solum illum habitum non datur actiuitas sufficiens intrinseca, qui per se ad illorum substantiam supponitur; nam eo ipso quod habitus ad substantiam actuum non supponatur per se, possunt actus ipsum præcedere, & non est cur ex illorum repetito exercitio nequeat produci: ergo solus ille habitus per se petit infundi; & consequenter est per se infusus, qui per se prærequiritur, & præsupponitur ad substantiam nostrarum operationum.

118 *Corollar. ex dictis* Ex quo, licet obiter colligo, falsam esse illorum Logicorum sententiam, qui habitum primorum principiorum constituunt ab intellectu nostro, & speciebus impressis distinctum, & simul asserunt esse nobis congenitum, vel ab extrinseco infusum. Et insuper illorum Theologorum sententiam, qui 1. *p. q.* 58. *art.* 1. *&* 1. 2. *q.* 50. *art* 6. tuentur in intellectu, & voluntate Angelicis dari habitus naturales realiter ab his potentijs, & speciebus infusis distinctos; & ex alia parte docent, vel consequi per naturalem dimanationem ad Angelicam substantiam, sicut de speciebus Angelorum impressis plures probabiliter docent, vel à Deo Angelis infundi, non per accidens, sed per se, sicut de speciebus impressis tenet frequentior, probabiliorque sententia. Quarum sententiarum falsitas ratione facta facile deprehenditur; nam eo ipso, quod prædicti habitus sint naturales, non supponuntur per se ad substantiam propriarum operationum, sed solum requiruntur, vt à potentijs promptè, & delectabiliter eliciantur: ergo possunt prædictæ operationes naturaliter tales habitus præcedere; & consequẽter ex illarũ

repe-

repetito exercitio produci: ex quo vlterius fit, vt non possint per se exigere, vel ab extrinseco infundi, vel dimanare ab intrinseco.

119 *Quod prædictus habitus per accidens Christo infusus.* Quod autem prædictus habitus fuerit per accidens Christo infusus à primo suæ conceptionis instanti, probatur, nam tali habitu admisso in intellectu Christi in ordine ad intellectionem naturalem, sine illo difficulter intellectionem eliceret; sed hoc asserendum non est: ergo est constituendus in intellectu Christi præcedenter ad prædictam intellectionem; & consequenter asserendum est, fuisse per accidens Christo infusum à primo suæ conceptionis instanti. Vtraque consequentia ex præmissis benè infertur. Maior constat, nam si talis habitus datur, est vt intellectus Christi mediante illo promptè, facilè, & delectabiliter eliciat intellectionem: ergo sine illo, nec facilè, nec promptè, nec delectabiliter operabitur. Minor autem probatur; nam Christo concedendum est, quod magis decet eius dignitatem; sed magis decet dignitatem Christi, quod promptè, facilè, & delectabiliter eliciat intellectionem, quam quod difficulter operando, & sine suauitate, & delectatione eliciendo intellectionem per se ipsum, habitum prædictum acquirat: ergo hoc secundum est negandum, & asserendum est primum.

120 *Confirmatur à simili.* Quod confirmatur à simili; magis enim decet dignitatem Christi, media gratia habituali supposita, operationes supernaturales connaturaliter elicere, quàm quod media prædictis actibus elicitis, non connaturaliter gratiam habitualem per meritum proprium haberet: ergo pariter magis decet Christi dignitatem, facilè, & delectabiliter elicere intellectionem, quam quod media intellectione difficulter à se elicita acquirat prædictum habitum; & consequenter, asserendum est, talem habitum, supposito, quod intellectu animæ Christi admittatur, præcessisse intellectione, & non fuisse acquisitum per illam: ex quo vlterius sequitur, quod fuerit per accidens Christo infusus à primo suæ conceptionis instanti.

§. VII.

Diluuntur contraria argumenta.

121 NVllus, quem viderim, primæ parti nostræ conclusionis expresse contradicit, plures tamen, dum de scientia per se infusa animæ Christi disputationem instituunt, videntur supponere solum esse supernaturalem, & consequenter scientiam per se infusam naturalem in anima Christi negare. Contra illam argumentari possumus primò, nam de eadem scientia per se infusa loquitur Angelicus Doct. locis à Nobis adductis, de *Primum argumentum.* qua agit *q. 20. de Verit. ar. 3.* sed ibi agit de scientia per se infusa supernaturali, non vero de naturali: ergo etiam in testimonijs pro nostra conclusione allegatis, & consequenter scientia naturalis per se infusa quoad species in anima Christi Domini ad mentem D. Tho. non est. Maior est certa, vt constabit testi- *S. Thom.* monia Angelici Præceptoris intrar se conferenti. Minor autem probatur ex verbis vltimis, quibus ita corpus *ar. cit.* concluditur: *Habuit ergo Christus hanc perfectionem, vt per scientiam sibi diuinitus infusam, res in propria natura cognosceret multo fortius, quam homo in statu innocentiæ, vel Angeli secundum cognitionem naturalem*: vbi, vt clare, constat, loquitur Angelicus Doct. de scientia infusa, in qua anima Christi excedit naturalem cognitionem Angelorum; sed in cognitione scientiæ per se infusæ naturalis non excedit anima Christi cognitionem naturalem Angelicam; est enim eiusdem rationis cum cognitione animæ separatæ habita per species infusas, quam esse multo inferiorem Angelicam cognitione, est constans Theologorum sententia, idque expresse docet Diu. Thomas *1. p. q. 89. artt. 3. & 2.* ergo loquitur Angelicus Doctor *loc. ex disp. relat.* de scientia naturali per se infusa quoad species.

122 *Confirmatur.* Confirmatur, nam iuxta D. Thom. *1. p. q. 89. art. 4. ad 4.* cognitio animæ rationalis in statu coniunctionis cum corpore perfectior est cognitione naturali animæ separatæ habita per species infusas; & consequenter etiam est perfectior cognitione naturali conueniente animæ Christi per similes species habita; hæc enim est eiusdem rationis, & eiusdem perfectionis cum illa, quæ conuenit animæ rationali in statu separationis à corpore; sed cognitio de qua Angelicus Doctor loquitur in *art. alleg.* est perfectior cognitione conueniente homini in statu innocentiæ, in quo anima erat corpori coniuncta, vt constat ex verbis adductis: ergo non est cognitio naturalis, sed supernaturalis; & consequenter etiam in illis locis, ex quibus nostram conclusionem probauimus, est de cognitione non naturali, sed supernaturali accipiendus.

123 *Responsio ex doctrina Caietani.* Huic argumento videtur, respondendi posse ex Doctrina Caietani *infra qu. 11. art. 1. vers. Nota secundo*, concessa maiori, negando minorem. Ad probationem, concesso, quod D. Thomas loquatur de illa cognitione, in qua anima Christi Domini excedit naturalem cognitionem Angelorum, negando minorem, & doctrinam in probatione assumptam. Inquit enim Caietanus, communionem, seu conuenientiam animæ Christi cum anima separata in modo cognoscendi, solum esse quoad modum, seu quoad dependentiam à phantasmate, non autem quoad perfectionem. Nam licet anima Christi, & anima separata conueniant in cognoscendo substantias separatas per species infusas à Deo, differunt tamen in hoc, quod anima Christi perfectè, & distinctè substantias separatas cognoscit, secus autem anima separata: vnde licet illa in cognitione naturali habita per species infusas, ab Angelis excedatur, anima Christi non exceditur ab Angelis, sed potius illos excedit.

Hæc tamen Caietani doctrina, si de cognitione supernaturali animæ Christi procedat, verissima est, vt ex dicendis *infra q. 11.* constabit. Si vero de scientia naturali per se infusa intelligatur, ex eo difficilis redditur: crescit enim cognitionis perfectio, vel ex maiori perfectione specierum, vel ex perfectiori intellectus acumine, sed acumen naturale intellectus Christi Domini inferius est essentialiter acumine intellectus Angelici, species etiam naturales per se infusæ animæ Christi inferiores sunt Angelicis speciebus, species namque infunduntur proportionatè ad perfectionem acuminis intellectus: excessus autem in gratia; quo anima Christi Domini multum superauit Angelos, materialiter se habet respectu cognitionis naturalis, cum ad illam non concurrat: ergo scientia per se infusa naturalis animæ Christi inferior est scientia naturali Angelorum. *124 Differentia.*

Quare ad argumentum factum respondeo, concessa maiori, negando minorem. Etenim D. Thomam loco in contrarium adducto loqui de scientia naturali, non potest in dubium vocari: probat enim suam conclusionem ex eo quod supernaturalis perfectio non excludit perfectionem naturalem cognitionis autem creaturarum in Verbo supernaturalis est: & cognitio autem in propria natura est naturalis: ex quo infert, præter cognitionem rerum in Verbo, constituendam esse in Christo per species à Deo infusas earundem cognitionem in se ipsis: ergo manifeste recognoscit D. Thomas in testimonio allegato, scientiam rerum naturalem per se infusam. Vnde ad minorem probationem admissa, vt iacet, littera Angelici Præceptoris, neganda est consequentia. Nam ly *fortius* non cadit supra cognitionem, sed supra illationem, & debitum illam habendi; ac si diceret, admittenda est cognitio rerum extra Verbum fortiori, & strictiori titulo ratione exigentiæ vnionis, quam in homine in statu innocentiæ, & in Angelis secundum naturalem cognitionem. Quam interpretationem, etsi aliqualem violentiam præ se ferre videatur, necessario esse admittendam, manifestè conuincitur: primò, nam D. Thomas loquebatur de illa cognitione, quam ex præmissis inferebat in Christo; sed in præmissis non continebatur supernaturalis, sed naturalis cognitio, vt constat ex maiori assumpta: ergo de cognitione naturali, loquitur in conclusione. At hæc non est fortior; nec perfectior cognitione naturali Angelorum, vt euidenter monstrauimus: ergo non loquitur de fortitudine cognitionis, sed illationis, & debiti illam habendi. Secundo, nam si loqueretur de fortitudine cognitionis maiori cognitione Angelorum, debebat non scientiam Christi naturalem, sed supernaturalem cum Angelica comparare, vt manet probatum, & argumentum contendit: sed scientia Christi supernaturalis, non solum naturalem cognitionem Angelorum, sed etiam supernaturalem excedit, vt docet D. Thomas *infra q. 11. art. 4.* & fatentur omnes Theologi, asserentes, Christum in donis gratiæ omnes Angelos superasse: ergo ineptè D. Thomas cum naturali cognitione Angelorum comparationem fecisset. *125 Argumentum dissoluitur.* *S. Thom.*

126 *Instabis primò.* Sed oppones primo. Non eadem difficultate teneri, nam loquendo de cognitione rerum extra Verbum, non solum cognitio naturalis, sed etiam cognitio supernaturalis fortiori titulo debetur Christo, quam Angelis: ergo non debuit D. Th. comparationem coarctare ad cognitionem naturalem Angelorum, sed illam ad supernaturalem extendere, etiam ly *fortius* cadente non supra cognitionis perfectionem, sed supra illationem, & debitum illam habendi. Vel secundo ex opposito obijcies: nam cognitio naturalis rerum per species à Deo infusas debetur Angelis ratione connexionis physicæ actiuæ, in sententia probabili, asserente, dimanare ab Angelis, vt proprietates naturales illorum, vel saltim ratione connexionis physicæ passiuæ, in probabiliori sententia; at Christo ratione vnionis hominitatis ad Verbum non debetur naturalis rerum cognitio ob physicam connexionem actiuam, vel passiuam specierum cum vnione sed solum titulo concedentia moralis: ergo strictiori titulo debetur Angelis, quam animæ Christi Domini; & consequenter non loquitur D. Thomas de excessu debiti cognitionis, sed de excessu perfectionis, cum ait habuisse Christum scientiam rerum in propria natura, multo fortius, quam homo in statu innocentiæ, vel Angeli secundum cognitionem naturalem. *Secundò.*

Respondeo ad primam instantiam, negando antecedens; nam licet verum sit, non solum naturalem cognitionem,
127 Respondetur ad 1. instantiã. sed etiam supernaturalem fortiori titulo Christo deberi quam Angelis, quia tamen sermonem D. Thomas faciebat de cognitione Christi naturali, accommodatior comparatio erat ad cognitionem naturalem Angelicam, quam ad supernaturalem, & ideo Angelicus Doctor non cum supernatural., sed cum naturali cognitione Angelorum fecit comparationem.

128 Ad secundam. Ad secundam, concessa maiori, & minori, nego consequentiam. Nam etiam animæ separatæ, & consequenter animæ Christi beatifica visione fruenti, debentur species debito physico, vel passiuo; vel actiuo, modo, quo debentur Angelis; vt enim docet D. Thomas *q. vnic. de anima art. 17 ad 2.* animæ prout separatæ debita est, & naturalis substantiarum separatum cognitio; & consequenter debitæ sunt illi in statu separationis species, quibus prædictas substantias cognoscat: ex quo vlterius fit, quod etiam animæ Christi debeantur, ob iam dicta, & mox dicenda; super illi debentur ratione vnionis ad Verbum debito maximæ condecentiæ moralis, ac proinde fortiori titulo debentur animæ Christi, quam Angelis. Præterquam quod debitum morale ex vnione ad Verbum competens animæ Christi, & si physicè, aut metaphysicè malus debitum non sit debito actiuo, aut passiuo, quo Angelis sunt debitæ species, est tamen maius Theologicè: & hoc ad intentum præsens sufficit.

129 Secundo arguitur. Secundo arguitur, nam intellectio animæ separatæ per species à Deo infusas, & sine conuersione ad phantasmata, est imperfecta, & præternaturalis animæ, vt docet D. Thomas *1. p. q. 89. art. 1. in corp.* Et intellectio per conuersionem ad phantasmata, & per species ab illis abstractas est perfectior, atque distinctior cognitio, vt docet idem D. Thomas *quæst. cit. art. 3. ad 4. argum.* ergo non est cur intellectio naturalis per species à Deo infusas, & sine conuersione ad phantasmata debeat animæ Christi concedi. Patet consequentia primò: nam ea conceduntur Christo, ad illius perfectionem, animæque dignitatem conducunt; sed non conducit ad perfectionem Christi cognitio imperfecta, non connaturalis: ergo illi attribuenda non est. Secundo nam in ordine supernaturali perfecta est anima Christi per scientiam supernaturalem rerum in se ipsis in ordine autem naturali per cognitionem mediis speciebus à phantasmatibus abstractis elicitam, quæ perfectior est, & connaturalior animæ rationali cognitione per species à Deo infusas, vt docet Angelicus Doctor: ergo absque vlla necessitate conceditur animæ Christi huiusmodi cognitio, cum sine illa in vtroque ordine naturali, nempè, & supernaturali, perfecta maneret.

130 Confirmatur. Quod amplius vrgetur: nam cognitio incerta non est animæ Christi attribuenda, vtpote, exposita errori; alias posuisset eius intellectus errare, falsamque, & erroneam cognitionem elicere; sed cognitio animæ rationalis per species à Deo infusas est cognitio incerta, vt docet D. Thomas *art. 3. proximè* citato ad finem corporis, illis verbis: *Vnde & anima separatæ de omnibus naturalibus cognitionem habent, non certam, & propriam, sed communem, & confusam: ergo talis cognitio in anima Christi non fuit.*

131 Respondetur. Respondeo, concesso, antecedenti quod vtramque partem, negando consequentiam. Nam sicut cognitio discursiua, quamuis imperfecta sit absolutè quia tamen est perfectio hominis, in quantum homo, ab omnibus Christo conceditur; ita quamuis cognitio per species infusas imperfecta sit, & confusa; quia tamen animæ rationali est debita pro aliquo statu, concedenda est humanitati Christi.

Nec obstat esse præternaturalem; nam hæc præternaturalitas est comparatiuè ad animam secundum se sumptam, cum quo tamen stat, quod animæ rationali pro aliquo statu, debeta, & connaturalis sit. Nec similiter obstat, quod sit imperfectior intellectione habita per species abstractas à phantasmatibus; sicut non obstat, quod cognitio rerum in se ipsis perfectior sit cognitione beata, & cognitio naturalis sit supernaturalis cognitione imperfectior, vt omnes istæ cognitiones intellectui animæ Christi attribuantur. Et ex his ad primæ consequentiæ probationem constat solutio; pertinet enim ad dignitatem Christi omnis intellectualis perfectio, quæ potest animæ rationali in aliquo statu conuenire, dum modo cum vnione ad Verbum, aut cum visione beatifica, aut cum aliqua alia maiori perfectione incompatibilitatem non habeat, cognitio autem per species à Deo infusas, nec cum vnione ad Verbum, nec cum visione beatifica, nec cum altera maiori perfectione habet incompatibilitatem; ideoque, quamuis imperfectior sit cognitione habita per species abstractas à phantasmatibus, est animæ Christi attribuenda.

Ad secundam. Ad secundam probationem consequentiæ, distinguo antecedens pro secunda parte, est adæquate perfecta in ordine naturali per prædictam cognitionem, nego antecedens: inadæquate, concedo antecedens; & nego consequentiam. Nam sicut in anima Christi, quamuis per visionem beatam omnes creaturas cognoscat, quia tamen est capax illas cognoscendi in se ipsis sub diuersa ratione formali, & per diuersum medium, non superflui scientia supernaturalis creaturarum in se ipsis; ita, quia anima Christi est potens in ordine naturali ad cognoscendum entia naturalia in se ipsis, tum per species abstractas à phantasmatibus, tum etiam per species infusas sub diuersa ratione formali, & diuerso medio cognoscendi; ideo prima cognitione non perficitur adæquatè in ordine naturali, itaque supposita non est superflua secunda, imo sine hac cognitione, maneret anima Christi imperfecta.

Ad confirmationem, concessa maiori, nego minorem. Ad illius probationem ex Angelico Præceptore desumptam dicatur, nomine *cognitionis non certa*, non intellexisse cognitionem dubiam, aut hæsitantem, quæ sit exposita errori, sed cognitionem non omnimode distinctam. Quod patet ex illis verbis, sed *communem, & confusam*, quibus ly *communem* contraposuit *ad propriam*, & ly *confusam* posuit contrapositiue *à certam*, si autem nomine *cognitionis non certa* dubiam intellectionem intellexisset, non confusam cognitionem, sed dubiam, & incertam illi opposuisset, nam certæ cognitioni, si propriè loquendum sit, non opponitur confusa, sed dubia, & incerta cognitio. 132 Ad confirmationem.

Tertio arguitur, nam ex defectu perfectionis animæ Christi non debitæ, nec in ordine supernaturali, nec in ordine supernaturali, nec in ordine naturæ, non redditur imperfecta, nisi solum negatiuè, qui modus imperfectionis non est cur debeat relegari ab illa ratione vnionis ad Verbum; sed cognitio naturalis rerum in propria natura per species à Deo infusas non est debita animæ Christi, nec in ordine supernaturali, nec in ordine naturæ: ergo ex illius carentia nulla inducitur imperfectio vitanda ratione vnionis ad Verbum; & consequenter sine fundamento vrgenti animæ Christi attribuitur. Maiorem admissus *supra*. Minor pro prima parte non indiget probatione; nam sola supernaturalis perfectio est debita animæ Christi in ordine supernaturali, prædicta autem cognitio supernaturalis non est; & consequenter non potest in ordine supernaturali deberi. Pro secunda verò parte probatur, nam perfectio non connaturalis animæ rationali, non debetur animæ Christi intra ordinem naturæ; sed intelligere per species à Deo infusas, non est connaturale animæ rationali: ergo non est debitum animæ Christi, & consequenter istius perfectionis carentia, purè negatiua est. Probatur minor, *non est naturalis animæ, quod per species infusas intelligat cum est vnita corpori, sed solum postquam est separata*; verba sunt D. Thomas *quæst. vnic. de anim. art. 15. ad 19. argu.* quod etiam docuerat *in corpore eiusdem artic.* & iterum docuit *solut. ad 20. & in eandem quæst. art. 17. solut. ad 2.* ergo animæ Christi Domini, vtpotè, corpori vnitæ, non erat connaturalis, nec connaturaliter debita cognitio rerum naturalium per species à Deo infusas. 133 Tertio arguitur.

Respondeo permissa maiori negando secundam partem minoris. Ad illius probationem, concessa maiori, nego minorem. Ad cuius probationem dicatur, D. Thom. præallegatis verbis loqui de anima puri viatoris; huic namque solum dum est separata à corpore debetur specierum infusio, & cognitio rerum in propria natura per species à Deo infusas, & à corpore independentes: non autem loqui de anima videntis Deum, quali fuit anima Christi: huic namque, licet sit corpori vnita, deberi cognitionem rerum in propria natura iuxta modum cognitionis Angelicæ, scilicet, sine discursu, & absque dependentia a phantasmate, & per species à Deo infusas, docuit D. Thom. *loc. à Nobis inductis* in confirmationem nostræ conclusionis; ac per consequens id non negauit *loco in contrarium adducto*, sed accipiendus est, quod loquatur de anima puri viatoris iuxta solutionis doctrinam. 134 Respondetur. S.Thom.

Sed instabis, ratio, qua D. Thom. probat animæ separatæ esse debitum modum cognitionis Angelicæ quoad independentiam à corpore per species à Deo infusas, est, quia modus operandi sequitur modum essendi, & proportionatur cum illo, ac proinde animæ à corpore separatæ quoad esse, debetur modus cognitionis à corpore omnino independens: ita D. Thom. *1. p. q. 89. art. 1. in corp.* sed anima Christi Domini, quamuis fuerit beata à primo suæ formationis instanti, non tamen erat à corpore separata quoad esse, sed physicè corpori vnita: ergo non erat illi debitus connaturaliter modus iste intelligendi omnino independens à corpore, & sine conuersione ad phantasmata per species à Deo infusas. 135 Instabis.

Et confirmabis primò ex eodem D. Thom. *qu. vnic. de anima art. 16. prope finem corporis*, illis verbis; *Anima intellectiua humana ex vnione ad corpus, habet aspectum inclinatum ad phantasmata; vnde non informatur ad intelligendum aliquid, nisi per species à phantasmatibus acceptas*, sed anima Christi Domini erat humano corpori vnita: ergo habebat aspectum inclinatum ad phantasmata, nec poterat informari naturaliter ad intelligendum aliquid, nisi tantum per species abstractas à phan- 136 Confirmabis 1. S Thom.

phantasmatibus; & consequentèr quamuis fuerit beata, non erat illis debitus modus cognitionis Angelicæ per species à Deo infusas, & à corpore independentes.

137 *Confirmabis 2.* Confirmabis, & vrgebis secundò ex D. Thom. 1. p. q. 94. art. 2. in corp. illis verbis *Ex hoc, quod anima est accommodata ad corporis gubernationem, & perfectione secundum animalem vitam competit animæ nostræ talis modus intelligendi per conuersionem ad phantasmata:* Ex quo infert D. Thomas hominem in statu innocentiæ, quamuis pars inferior esset superiori subiecta, quia tamen illius anima erat corpori quoad gubernationem vnita, non potuisse Angelos per essentiam videre, hoc est, per species illorum proprias à Deo mentibus illorum infusas, sed tantum per species rerum materialium, & per connotationem ad illas; sed anima Christi Domini erat corpori quoad gubernationem vnita: ergo non poterat naturaliter cognoscere per species à Deo infusas, sed tantum per species rerum materialium abstractas à phantasmatibus, & ab illis acceptas.

138 *Respondetur.* Ad replicam principalem respondeo, rationem illam D. Thomæ sufficientem esse ad probandam independentiam à phantasmatibus in cognoscendo, & in anima viatrice seu non beatifica adæquatam; non tamen est adæquata ratio absolutè, & respectu omnis subiecti; restat enim alia ratio efficacius inferens prædictam independantiam, nempè, eleuatio animæ supra corpus, orta ex statu comprehensoris; ita expresse D. Thom. q. 20. de Veritate art. 3. ad 1. & in hac 3. p. q. 11. art. 2. ad 2. & art. 2. in corp. illis verbis. *Est autem hæc conditio animæ comprehensoris, vt nullo modo subdatur suo corpori, aut ab eo dependeat, sed totaliter ei dominetur, ex hoc autem anima hominis viatoris indiget ad phantasmata conuerti, quod est corpori obligata, & quodammodo ei subiecta, & à Deo dependens; & ideo animæ beatæ, & ante resurrectionem, & post, intelligere possunt absque conuersione ad phantasmata, & hoc etiam oportet dicere de anima Christi, quæ plenè habuit facultatem comprehensoris.* Vbi, vt clarè constat, quod animæ separatæ conuenit ratione separationis à corpore, conuenit animæ beatæ, quamuis sit corpori vnita, ratione omnimodæ eleuationis supra corpus, & non obligationis, seu non subiectionis ad illud, ortæ ex statu comprehensoris: ac proinde, licet separatio animæ à corpore sit ratio sufficiens facultatis ad intelligendum sine conuersione ad phantasmata, & in puro viatore adæquata, non tamen est ratio adæquata absolutè.

S. Thom.

139 *Ad primã confirmationem.* Et ex his ad vtramque confirmationem constat solutio. Ad primam explico, vel distinguo maiorem: ratione vnionis ad corpus cum obligatione ad illud, concedo maiorem: sine tali obligatione nego maiorem: & sub eadem distinctione minoris, nego consequentiam. Quia namque Christus Dominus, non solum erat viator, sed etiam comprehensor, fuit illius anima quoad proprias operationes totalitèr supra corpus euecta, nullatenusque ei obligata: ac proinde poterat intelligere sine conuersione ad phantasmata per species à Deo infusas, conuersione que ad superiori.

140 *Ad secundã confirmationẽ.* Ad secundam confirmationem explico doctrinam Angelici Præceptoris, & distinguo maiorem: quia erat corpori accommodata, illique quoad gubernationem vnita cum obligatione ad corpus, & absque eleuatione supra illud, concedo maiorem: ex præcisa vnione ad corpus, & accomodatione ad illius gubernationem, nego maiorem: & sub eadem distinctione minoris, nego consequentiam. Itaque vnio animæ cum corpore est sufficiens ratio, vt possit intelligere conuertendo se ad phantasmata; vt autem non possit sine tali conuersione intelligere, sola vnio animæ corpus non sufficit, sed vlterius requiritur obligatio animæ ad corpus, & negatio eleuationis supra illud; & quia anima hominis in statu innocentiæ erat taliter corpori vnita, quod erat illi obligata, & supra illud non eleuata; & ideo non poterat sine conuersione ad phantasmata intelligere. Anima autem Christi Domini, etsi esset corpori vnita, erat tamen ratione status beatifici corpori non obligata, sed supra illud euecta; ideoque poterat intelligere conuertendo se ad phantasmata; non tamen erat alligata ad hoc modo intelligendum, sed poterat intelligere sine tali conuersione per species à Deo infusas.

141 *Instabis primò.* Sed insistens adhuc primò; nam sequitur ex hac solutione, animam Christi Domini non potuisse connaturalitèr intelligere, conuertendo se ad phantasmata; consequens est falsum: ergo & tradita solutio. Probatur sequela; connaturalitas intelligendi per conuersionem ad phantasmata probatur à D. Thoma ex vnione animæ ad corpus, eiusque gubernatione, quod à Nobis explicatum est, de vnione animæ ad corpus cum obligatione ad illud; sed anima Christi Domini, etsi esset corpori vnita, non erat illi obligata: ergo non poterat connaturalitèr intelligere conuertendo se ad phantasmata.

142 *Secundo, & vrgentius.* Secundo, & vrgentius insistens; nam sequitur ex eadem solutione, debitum intelligendi sine conuersione ad phantasmata per species à Deo infusas non fuisse naturale in Christo; consequens huc usque dictis aduersari videtur: ergo, & tradita solutio. Probatur sequela; debitum ratione formæ supernaturalis, non est naturale, sed supernaturale; at debitum prædictum in Christo est ratione formæ supernaturalis: ergo est supernaturale. Probatur minor; species à Deo infusæ à phãtasmate independentes, non debentur animæ rationali sumptæ secundum suam substantiam, vt sic namque tales species sunt illi præternaturales, vt docet D. Tho. 1. p. q. 89. art. 1. ergo solum possunt animæ rationali deberi ratione alicuius status, nempè, vel status separationis à corpore, vel status glorificationis; cumque animæ Christi Domini non debeantur ob statum separationis; est enim corpori vnita, solum possunt ei deberi ratione status beatifici. Sed hic status non est naturalis, sed supernaturalis: ergo tales species, & intelligere per illas sine conuersione ad phantasmata, debentur animæ Christi ratione formæ supernaturalis; ac per consequens tale debitum non est naturale, sed supernaturale in anima Christi Domini.

143 *Respõdeo ad 1. instantiam.* Respondeo ad primam instantiam, negando sequelam: ad illius probationem dicatur, possibilitatem intelligendi cum conuersione ad phantasmata sufficienter ex vnione animæ ad corpus inferri; necessitas autem talis modi intelligendi, non infertur solum ex vnione animæ ad corpus nec sufficienter ex illa probatur; sed ex vnione animæ ad corpus, & obligatione ad illud, & hoc est, quod in nostra solutione docuimus: vnde cum anima Christi Domini fuerit corpori vnita, potuit connaturaliter intelligere, conuertendo se ad phantasmata. Quia tamen corpori subiecta non fuit, non erat ad illum modum intelligendi alligata, sed poterat alio modo intelligere, scilicet, per species à Deo infusas, conuersionemque ad superiora.

144 *Ad 2. instantiam.* Ad secundam, nego sequelam: ad illius probationem dicatur, debitum operationis respicere statum principij operantis, non tanquam rationem formalem ipsum fundandi, sed solum tanquam conditionem; substantiam verò principij operantis tanquam rationem formalem: ex quo solum sequitur debitum specierum naturalium per infusionem à Deo intelligendi per illas in anima Christi Domini, supponere vt conditionem aliquid supernaturale, nempè, statum glorificationis, non verò quòd aliquid supernaturale supponat, vt rationem formalem fundandi; hoc autem illius naturalitati non obstat, sicut nec obstat naturalitati facultatis operatiuæ, quod pro conditione requirat formam supernaturalem, vt constat in facultate expedita ad omissionem liberam dilectionis supernaturalis Dei, quæ quidem saluari non potest sine forma supernaturali dante voluntati creatæ sufficientiam proximam ad supernaturalem dilectionem; quia tamen prædicta forma respectu facultatis ad omissionem liberam dilectionis supernaturalis Dei, non vt ratio formalis, sed vt conditio se habet, ideo facultas ad liberam omissionem, non supernaturalis, sed naturalis est; aliàs omissio libera, & peccaminosa dilectionis Dei, supernaturalis esse, quod falsissimum est.

Et ex his ad probationem sequelæ, distinguo maiorem: debitum ratione formæ supernaturalis, vt ratione formali fundandi est supernaturale, concedo maiorem: debitum ratione formæ supernaturalis de se habentis, vt conditio tantum fundamentum debitum, nego maiorem: & sub eadem distinctione minoris, nego consequentiam. Nec ex eo, quod tale debitum animæ Christi conueniat, statu glorificationis supposito, & non conueniat illi, hac suppositione non facta, sequitur statum glorificationis fundare prædictum debitum tanquam rationem formalem nam per hoc solum, quod, vt conditio se habeat, potest adesse, & abesse prædicta conditione variata vt constat in exemplo adducto de facultate expedita ad liberam omissionem dilectionis supernaturalis.

145 *Tertium argumentum instatur.* Et quidem totum hoc argumentum, si aliquid probat, conuinci non solum non potuisse animam Christi intelligere per species naturales infusas naturali intellectione, sed etiam non potuisse per species supernaturales infusas, supernaturaliter intelligere sine conuersione ad phantasmata, contra omnium Theologorum sententiam. Quod patet, nam anima rationalis, quamdiu est corpori puri viatoris vnita, non solum in cognitione naturali, sed etiam in cognitione supernaturali vtitur conuersione ad phantasmata, nec sine hac conuersione potest connaturalitèr in ordine gratiæ intelligere: ergo si ex illa ad animam Christi efficax argumentum conficitur, probat in vtroque ordine indiguisse conuersione ad phantasmata, nec sine illa intelligere potuisse, non solum cognitione naturali, sed etiam supernaturali. Deinde argumentum factum instatur in anima puri hominis corpori per resurrectionem vnita, quæ absque dubio poterit vti speciebus illi debitis in statu separationis, vt docet D. Tho. *infra q. 11. art. 2.* & tamen in illo statu corpori reunita erit: ergo ex sola vnione animæ rationalis ad corpus, non probatur impotentia intelligendi cum independentia à corpore, & absque conuersione ad phantasmata per species à Deo infusas; & consequentèr ex eo quod anima Christi fuerit corpori vnita, non sequitur, non potuisse naturalitèr intelligere per species à Deo infusas sine conuersione ad phantasmata.

146 *Quartò arguitur.* Quartò arguitur: nam sequitur ex nostra sententia, quod anima Christi Domini acceperit ab Angelis aliquam perfectionem intellectualem; consequens est contra D. Thomam *infra q. 2. art.*

q. 2. art. vltim. ergo nostra sententia Angelico præceptori aduersatur. Probatur sequela: nam species per se infusa naturales, quibus animæ separatæ omnia naturaliter cognoscunt, recipiunt à Deo non immediatè, sed mediantibus Angelis, vt expresse docet Diuus Thomas *q. vnica de anima art. 17 ad 4. & art. 18.*

S. Thom. *ad 13. argum.* sed scientia per se infusa quoad species, quam animæ Christi attribuimus, est eiusdem rationis cum scientia per se infusa naturali conueniente animæ nostræ in statu separationis: ergo non fuit à Deo immediatè accepta, sed ministerio Angelorum, & consequenter anima Christi accepit ab Angelis intellectualem aliquam perfectionem.

147 Responde- tur. 1. Respondeo, si doctrina D. Thomæ accipiatur de mediatione Angelorum in genere causæ efficientis, idest, quòd Deus non immediatè, sed mediantibus Angelis, vt causis immediatè efficientibus, causet species infusas, quibus intelligit anima in statu separationis, nullum inconueniens esse, quod anima Christi Domini acceperit ab Angelis in illo genere causæ species naturaliter infusas, sicut nec inconueniens reputat D. Thom. *infra*

S. Thom. *q. 12 art. 2.* quod anima Christi à rebus corporalibus species acquisitas ministerio sensuum acceperit. Nam ratio ob quam Diuus Thomas hoc secundum non reputat inconueniens, est, quia res corporeæ sunt media, quibus docet, & loquitur Deus; vnde à rebus corporalibus accipere species impressas, est à Deo instrui, & doceri; non autem ab ipsis rebus, quod inconueniens non est, nec Christi dedecens dignitatem. Cum ergo Deus, non minus medijs substantijs Angelicis loquatur, & doceat animam separatam, quàm medijs rebus corporalibus docet animam coniunctam corpori; ab Angelis species accipere erit edoceri à Deo, quod inconueniens non est, nec Christi dignitati præiudicans. Vnde iuxta hanc doctrinam, concedo argumenti sequelam, & nego minorem. Nec oppositum docet D. Thom.

S. Thom. *infra q. 12. art. vltim.* vbi solùm negat Christum aliquid ab Angelis per modum instructionis, & doctrinæ accepisse, quod longè diuersum est à deriuatione effectiua specierum infusarum in anima Christi Domini medijs substantijs Angelicis; sicut nec ex eo quod species acquisitas acceperit ab obiectis corporeis, sequitur animam Christi ab illis instructam fuisse, & ab eis aliquid didicisse.

148 Responde- tur. 2. Vel secundo respondetur, etiam si doctrina D. Thomæ in prædicto sensu accipiatur, nempè, de ministerio Angelorum effectiuo, negando sequelam: ad illius probationem, admissa maiori, & minori, nego consequentiam. Nam per hoc, quod species per se infusæ immediatè à Deo efficiantur in anima Christi Domini, & mediatè in cæteris animabus in statu separationis, mediante, scilicet, Angelorum efficientia, non inducitur discrimen essentialis inter scientiam naturalem infusas animæ Christi, & illam, quæ alijs animabus in prædicto statu infunditur: sicut nec ex eo quod scientia quæ à Nobis ministerio sensuum, & intellectus agentis acquiritur, fuerit in primo conceptionis instanti per accidens Christo infusa, & non proprijs actibus acquisita, vt plures non improbabiliter docent, sequitur scientiam Christo infusam per accidens, specificè differre à scientia nostris actibus acquisita; si namque efficientia rerum sensibilium in nostra scientia interueniens, non autem in scientia conueniente animæ Christi non inducit essentiale discrimen; non est cur efficientia Angelorum respectu specierum infusarum alijs animabus in statu separationis, & non respectu illarum, quæ animæ Christi infunduntur, differentiam essentialem inter prædictas species inducat.

149 Hæc solu- tio prima præfer- tur. S. Thom. Quam solutionem primæ præferendam existimo: tùm, quia D. Thom. *infra q. 12. art 3.* inquisierat: *Vtrùm Christus aliquid ab homine didicerit? In articulo autem citato*, non ita inquirit sed *vtrùm Christus aliquid acceperit ab Angelis?* Quæ diuersitas in modo inquirendi manifestè indicare videtur, non solum de instructione, & doctrina respectu Angelorum inquirere, sed de quacumque alia, etiam effectiua acceptione; vnde cum negatiuè *in corp. art.* interrogationi respondeat, apertè videtur sentire nec etiam in genere causæ efficientis ab Angelis animam Christi accepisse intellectualem aliquam perfectionem.

150 S. Thom. Tum etiam, quia ratio, qua Angelicus Doctor mouetur, vt probet, animam Christi non accepisse intellectualem perfectionem ab Angelis, est: *Quia anima dupliciter perfici potest; vno modo, per scientiam acceptam à sensibilibus; alio modo, per scientiam inditam, siue impressam ex illuminatione spiritualium substantiarum; ad primum modum non requiritur lumen Angelicum; secundo autem modo, fuit anima Christi perfecta secundum scientiam infusam immediatè acceptam à Deo; quia sicut supra communem modum creaturæ anima Christi vnita est Verbo in vnitate personæ, ita supra communem modum hominum, immediatè ab ipso est repleta scientia, & gratia*: ergo sentit D. Thomas, ministerium Angelorum respectu cæterarum animarum, siue effectiuum sit, siue tantum doctrinale, non interuenisse in comparatione ad Christum.

151 S. Thom. Tum denique id ipsum colligitur ex *art. relat. solut. ad 3.* illis verbis: *Dicendum, quod Filius Dei assumpsit corpus passibile, sed animam perfectam, & gratia perfectam; & ideo corpus eius conuenienter fuit subiectum impressioni cælestium corporum; anima verò eius non fuit subiecta impressioni cælestium spirituum*; sed ly impressio effectiuum concursum significat respectu specierum: ergo hunc excludit Diuus Thomas ab Angelis per respectum ad animam Christi; & consequenter sentit non solum quod non acceperit perfectionem intellectualem ab Angelis per modum instructionis, & doctrinæ, sed etiam per concursum effectiuum, & quod species animæ Christi fuerunt immediatè acceptæ à Deo in genere causæ efficientis.

Sed dices, sequi ex ista solutione infusionem huius scientiæ in anima Christi Domini naturalem non fuisse; consequens est contra dicta, loquimur namque in nostra conclusione de scientia per se infusa naturali: ergo & tradita solutio. Probatur sequela primo: nam quando aliquid in actum reducitur per agens non sui generis, talis reductio naturalis non est, quod docet D. Thomas *q. vnic. de anima art. 18. in argum. 12.* probatque exemplo sanationis per artem, aut per virtutem diuinam, quæ naturalis non est, sed miraculosa, vel artificialis; eo quod ab agente naturali non fit: quam doctrinam non negat in solutione argumenti sed potius illam admittit; at infusio huius scientiæ in anima Christi Domini non fit ab agente sui generis: cum nata sit fieri à substantijs separatis, & non fiat ab illis, sed immediatè efficiatur à Deo, vt in tradita solutione docemus: ergo infusio illius scientiæ in anima Christi Domini non naturalis sed supernaturalis, & miraculosa est. 152 Obijcies. Probatur sequela 1.

Secundo probatur sequela; vt enim saluet D. Thomas *loc. proximè alleg. in solut. ad 11. & 12. argu.* infusionem specierum nostris animabus factam in statu separationis, non miraculosam, sed naturalem esse, recurrit ad hoc: *Quod fit per species actu intelligibiles, quæ sunt in substantijs superioribus tanquam per agens proprium*: verba sunt D. Thomæ; sed anima Christi Domini non recipit illas species à substantijs superioribus, sed immediatè à Deo; & consequenter infusio specierum in illa, non fit per species actu intelligibiles, quæ existunt in illis: ergo infusio ista naturalis non est. 153 Secundo.

Tertio probatur sequela; nam quod est natum fieri à causa secunda, non nisi miraculosè, immediatè fit à Deo; cum communis diuinæ prouidentiæ modus sit, non nisi medijs causis secundis illarum effectus producere; sed species per se infusa, quibus, anima cognoscit in statu separationis sunt natæ fieri à substantijs separatis, tanquam à causis secundis: ergo infusio illarum immediatè facta à Deo in anima Christi Domini, non naturalis, sed miraculosa est. 154 Tertio.

Respondeo distinguendo consequens, sequitur prædictam specierum infusionem in anima Christi Domini, non fuisse naturalem quoad substantiam, nego sequelam: non fuisse naturalem quoad modum, concedo sequelam: & sub eadem distinctione minoris, nego consequentiam. Nec amplius sequelæ probationes conuincunt; cum enim Deus possit immediatè per se ipsum omnes effectus causarum secundarum efficere; quandò sine concursu causarum naturalium, illarum causat effectus, non quoad substantiam, sed quodammodum tantum, supernaturaliter, vel præternaturaliter operatur. Vnde ex eo quod infusio istarum specierum, quæ poterant à substantijs separatis causari non fuerit facta ab illis sed immediatè à Deo in anima Christi Domini, solum sequitur, fuisse supernaturalem, quoad modum, non autem quod fuerit supernaturalis quoad substantiam. Fuitque miraculosa absolutè, & comparatione facta ad animam Christi Domini ratione propriæ entitatis; non autem fuit miraculosa, comparatione facta animam Christi, vt vnitam Verbo hypostaticè. Vt enim docet D. Thom. *infra qu. 12. art 3. Sicut supra communem modum creaturæ anima Christi vnita est Verbo in vnitate personæ, ita supra communem modum hominum immediatè ab ipso est repleta scientia, & gratia.* Ac si apertius diceret, fuisse debitum animæ Christi ratione vnionis ad Verbum, non medijs alijs creaturis, sed à Deo ipso immediatè gratia, & sapientia repleri; quod autem in anima Christi fit iuxta debitum vnionis, comparatione illius, vt vnitæ, miraculosum non est, quamuis absolutè miraculosum sit. 155 Responde- tur. S. Thom

Sed contra istam solutionem obstant tres difficultates. Prima est; nam species istæ petunt connaturaliter fieri à substantijs separatis, vt ex doctrina D. Thomas *supra allegata* supponimus: ergo absque fundamento illas immediatè à Deo fuisse infusas miraculosè defendimus. Secunda est; quia vt docet D. Thom. *infra q. 12. art. 2.* anima Christi Domini accepit à rebus corporalibus species deseruientes scientiæ per se acquisibili: ergo nullum inconueniens esset, quod à substantijs spiritualibus species per se infusas acciperet; & consequenter illas sine fundamento asserimus immediatè à Deo infusas. 156 Primo difficul- tas. 157 Secunda.

Tertia est; nam scientiam per se acquisibilem oportuit Christum per acquisitionem habere, vt non solum haberet scientiam humanam, sed etiam modo humano, scilicet, illam acquirendo à se, vt docet, Diuus Thom. *in hac qu. art. 4.* ergo oportuit etiam, vt scientiam naturalem per se infusam, debitam animæ separatæ haberet modo proprio debito animæ in statu separationis; non enim apparet ratio, cur scientiam debitam 158 Tertia.

anima

animæ in statu coniunctionis cum corpore debuerit Christus habere modo proprio, & animæ in prædicto statu debito, & non debuerit scientiam animæ separatæ habere modo debito animæ in prædicto statu; sed modus intelligendi debitus animæ in statu separationis est intelligere per species infusas mediis substantiis separatis, & ab illis immediatè deriuatas: ergo oportuit, quod anima Christi Domini intelligeret per species acceptas à substantiis superioribus, & non à Deo immediatè infusas.

159 *Prima difficultas diluitur.* Respondeo ad primam difficultatem, concesso antecedanti, negando consequentiam. Fundamentum autem est, quia minus inconueniens fuit, modo illo connaturalis, productionis species per se infusas priuari, quam quod Christus Dominus à principio conceptionis prædictis speciebus careret, & quod illius anima, ad tam eximiam dignitatem cuecta, subderetur, subiiceretur que Angelorum efficientiæ; & ideo fuit conuenientius, & magis decens dignitatem animæ Christi, quod species per se infusas à Deo immediatè acciperet.

Secunda difficultati occurritur. Ad secundam difficultatem, concesso antecedenti, nego consequentiam. Ratio autem discriminis est, nam ab obiectis sensibilibus, non effectiuè, sed obiectiuè tantum species intellectuales per se acquisibiles accepit, illas efficienter causante anima Christi Domini per intellectum agentem; ab Angelis autem erant species per se infusæ causandæ effectiuè, causalitatem namque Angelorum obiectiuam non negamus, & inconueniens esset, & minus decens dignitatem animæ ad diuinum esse assumptæ, quod Christus Angelorum Magister in perfectiona intellectuali illorum subiiceretur efficientiæ, & prædictis speciebus in primo instanti suæ conceptionis careret, ex eo tantum fine, vt ab Angelis reciperet.

160 *Ad tertiã respondet.* Ad tertiam, concesso antecedanti, nego consequentiam. Et ratio differentiæ est; nam si scientiam per se acquisibilem per infusionem haberet, caruisset anima Christi modo humano habendi scientiam à se, & actu adæquato vnius potentiæ, nempè, intellectus agentis, cuius munus est abstrahere species à phantasmatibus, quod inconueniens reputat D. Thomas; eo quod intellectus agens fuisset frustra in anima Christi Domini, si actu sibi adæquato in perpetuum priuaretur; per hoc autem, quod species per se infusas, non ab Angelis, sed à Deo acceperit immediatè, in quo modus proprius recipiendi species infusas animæ in statu separationis consistit, non caruit anima Christi actu alicuius potentiæ adæquato, nec modo habendi scientiam à se attinente ad dignitatem, sed modo quodam passionis, & receptionis ab aliqua causa creata, quod inconueniens non est, maximè cum resarciatur per hoc, quod est, illas species habuisse à primo conceptionis Christi instanti, eisque nunquam caruisse.

161 *Solutio aliis præferenda.* Hæc dicta sufficiant consequenter ad sententiam D. Thom. quam tenuit loco ex disputatis relato, quæ absque dubio difficilis est in communi Thomistarum doctrina 1. *p. qu.* 55. *art.* 2. asserentium, non posse vnum Angelum speciem sui in alterius Angeli intellectu causare; ex quo euidenter inferri videtur, non posse speciem sui in intellectu animæ separatæ producere; si namque non potest vnus Angelus speciem sui in alterius Angeli intellectu deriuare efficienter, quomodo poterit in intellectu animæ separatæ sui speciem efficienter causare? Vnde D. Thomas 1. *p. q.* 89. *art.* 1. *ad* 3. oppositam tenuit sententiam, docens, animam in statu separationis intelligere per species ex influentia diuini luminis participatas, sicut & aliæ substantiæ separatæ, quamuis inferiori modo; *Nec tamen*, inquit,
S.Thom. *propter hoc cognitionis, vel potentia non est naturalis; quia Deus est Auctor, non solum influentiæ gratuiti luminis, sed etiam naturalis.* Iuxta quam doctrinam respondetur ad principale argumentum, negando sequelam: ad illius probationem dicatur, vel D. Thom. sententiam, quam ibi tenuit, retractasse 1. *p. loco vbi proximè*, vel ibi loquutum fuisse, non de mediatione effectiua, sed tantum de doctrinali, atque illuminatiua obiectiuè; sicut vnus Angelus alium docet, & illuminat, non efficiendo in illo species, sed obiectiuè illustrando. Si tamen primam sustineamus sententiam, est aduertendum, scientiam illam per se infusam vocari, quia anima separata non potest illius species per proprios actus acquirere, non autem quia per se petat à Deo immediatè infundi.

162 *Denique arguitur.* Denique arguitur, si ad aliquid esset necessaria scientia naturalis per se infusa in anima Christi Domini, maximè, vt intelligeret obiecta naturalia sine conuersione ad phantasmata, iuxta modum cognitionis Angelicæ, & qualiter cognoscuntur ab anima in statu separationis; sed ad hoc necessaria non est: ergo ad nihil est necessaria; & consequenter constituenda non est in anima Christi Domini. Minor, in qua sola est posita difficultas, probatur anima Christi potuit per species acceptas à phantasmatibus intelligere sine conuersione ad phantasmata: ergo, ad intelligendum hoc modo, non indiguit scientia per se infusa naturali. Probatur antecedens: anima Christi, etsi esset coniuncta corpori, potuit in ordine intelligibili, quidquid potest anima rationalis in statu separationis, vt constat ex dictis; sed anima in statu separationis, potest per species abstractas à phantasmatibus, intelligere sine conuersione ad phantasmata, vt docet D. Thom. 1. *p. q.* 89 *art.* 6. *in corpore, & ad* 2. *&* 3. *argumentum*: ergo etiam anima Christi, etsi esset vnita corpori, potuit intelligere sine conuersione ad phantasmata per species abstractas à phantasmatibus. S.Thom.

Respondeo, hoc argumentum instari in anima separata, quam vti posse in statu separationis speciebus acceptis à phantasmatibus, & in corpore acquisitis, docet D. Thom. & tamen in prædicto statu species per se infusas accipere, docet idem D. Thom. 1. *p. q.* 89. *art.* 1. *&* 2. argo quamuis anima Christi possit per species abstracta à phantasmatibus, intelligere sine conuersione ad phantasmata, poterit nihilominus recipere species per infusionem à Deo, illisque indigere, vt omnis eius naturalis potentialitas compleatur, & ad actum proprium reducetur. Ad argumentum in forma, distinguo maiorem: vt intelligerat sine conuersione ad phantasmata, & sine ordine ad illa, concedo maiorem: tantum sine conuersione ad phantasmata, nego maiorem: & sub eadem distinctione minoris, nego consequentiam. Nam licet anima rationalis in statu separationis, quando vtitur speciebus abstractis à phantasmatibus, cognoscat sine actuali conuersione ad phantasmata, non tamen cognoscit sine ordine ad illa; semper enim species à phantasmate abstracta ordinem ad illud importat, & cum cognitio media tali specie formata, ad obiectum terminetur, vt à phantasmata abstractum, importat, saltim implicitè, & in obliquo ordinem ad phantasma, quod fuit terminus à *quo* abstractionis. Vt ergo anima Christi, etiam in statu coniunctionis ad corpus cognoscat obiecta naturalia sine conuersione actuali ad phantasmata, & etiam sine ordine ad illa, necessaria fuit scientia per se infusa ex parte specierum. Hæc dixerim admisso, posse animam Christi Domini vti speciebus abstractis à phantasmatibus sine actuali conuersione ad phantasmata, quod an verum sit, alibi est examinandum. 163 *Respondetur.* S.Thom.

§. VIII.

De scientia per se acquisibili.

SCientia per se acquisibilis est illa, quæ licet aliquando de facto per accidens infundatur à Deo, qualiter omnes scientias naturales fuisse infusas Adamo in primo suæ conditionis instanti, docet D. Thom. 1. *p. q.* 94. *art.* 3. per se tamen petit, vt fiat connaturalitèr, nostris actibus acquiri. Ad differentiam scientiæ per se infusæ, cui vel repugnat essentialitèr per nostros actus, etiam supernaturales acquiri, vel licet possit de potentia absoluta actibus supernaturalibus effici, connaturaliter tamen exposcit per infusionem, & non ab intrinseco per subiecti efficientiam haberi. 164 *Quid sit scientia per se acquisibilis.* S.Thom.

Hoc ita supposito, Sit Quarta Conclusio. *Constituenda est in anima Christi Domini scientia per se acquisibilis, vel ex genere suo acquisita.* Ita frequenter Scholastici cum Magistro *in* 3. *dist.* 14. vbi D. Bonauentura *art.* 3. *q.* 2. Richardus *in eodem art. & quæst.* Paludanus *q.* 2. & Capreolus *q. vnic. art.* 1. *conclus.* 2. & Theologi cum D. Thom. *in præsenti art.* 4. Vbi Caietanus, Medina, Aluarez, Nazarius, Illustrissimus, Arauio, Zippullus, & cæteri Discipuli Angelici Præceptoris. Tenent etiam ex PP. Societatis Suarez *disp.* 30. *sect.* 2. Vazquez *disp.* 55. *cap.* 2. *&* 3. quos alii Recentiores ex eadem familia sequntur. Pro eadem sententia, & in eius confirmationem refert Vazquez vbi *proximè* ex Ecclesiæ PP. Origenem *Homilia* 5 *in Matthæum*, Ambrosium *lib. de Incarnat. Dominicæ Sacramento cap.* 7: Fulgentium *lib.* 1. *ad Trasim mundum cap.* 7 Bernardum *lib. de Gradibus humilitatis propè initium*, & Richardum de Sancto Victore. 165 *Quarta conclusio. Scholastici. Bonau. Richar. Palud. Capreol. Theolog. Caiet. Medin. Aluar. Nazar. Arauio. Zippul. Suarez. Vazq. Origen. Ambr. Fulgen. Bernar. Richar. de S.Victore.*

Ad cuius probationem aduerto, dupliciter posse conclusionem istam defendi: primo, asserendo, fuisse huiusmodi scientiam in Christo propriis actibus acquisitam. Secundo, illam constituendo, non propriis actibus acquisitam, sed per accidens in anima Christi infusam à primo conceptionis Christi instanti. In quo puncto variant Theologi, & in diuersa diuiduntur placita; quia tamen illorum examen propriam sedem habet *infr. qu.* 12. ideo *in præsenti* solum asseueramus, fuisse in anima Christi Domini scientiam per se acquisibilem, vel ex genere suo acquisitam, abstrahendo pro nunc à modo quo illam habuit, an, scilicet, propriis actibus illam acquirendo, vel ab extrinseco infusam per accidens? 166 *Duplex sensus explicatur.*

Et ostenditur primo; oportuit enim, vt omnis potentialitas naturalis animæ Christi ad actum reduceretur, vt docet D. Thomas *in hac q. art.* 3. *& infra q.* 11. *art.* 1. alias imperfecta foret, cum omne, quod est in potentia, saltim naturali ad aliquam perfectionem, imperfectum sit, donec reducatur ad actum, sed anima Christi Domini erat, quantum est de se in potentia naturali ad scientiam per se acquisibilem; cum sit eiusdem speciei cum cæteris animabus, in quibus huiusmodi naturalis potentia inuenitur: ergo fuit ad actum reducta; & consequenter habuit huiusmodi scientiam ex genere suo acquisitam. 167 *Suadetur primò.*

Con-

168 *Confirmatur 1.* Confirmatur primo; quia namque anima rationalis est in potentia ad visionem beatificam, qua intelligit modo diuino, & ad scientiam per se infusam, qua intelligit modo Angelorum, fuit in Christo scientia beata, qua res in Verbo cognouit, fuerunt etiam scientia per se infusa naturalis, & per se infusa supernaturalis, *in hac disp.* monstrauimus, sed etiam est in potentia ad intelligendum modo humano: ergo est constituenda in ipso scientia ex suo genere acquisita, per quam modo humano intelligat.

169 *Confirmatur 2.* Confirmatur, & vrgetur secundo; etenim anima Christi est in potentia ad intelligendum per conuersionem ad superiora, recipiendo perfectionem ab illis, scilicet, species impressas per infusionem à Deo: est etiam in potentia ad intelligendum, & conuertendo se ad inferiora per species ab ipsis acceptas, & medio intellectu agente, abstractas à phantasmatibus; sed vt prima potentia compleatur, & ad actum reducatur constituuntur in anima Christi scientia per se infusa naturalis, & scientia per se infusa supernaturalis, vt constat ex dictis: ergo, vt secunda potentia compleatur, & reducatur ad actum, sunt in ipso constituendæ species per se acquisibiles; & consequenter scientia ex genere suo acquisita, quæ vel in his speciebus consistat, vel illas per se supponit.

170 *Secundo probatur conclusio.* Secundo eadem conclusio suadetur: nam anima Christi Domini cognouit res naturales, saltim sensibiles in se ipsis, & in proprio genere cognitione perfecta naturali; cum istius cognitionis sit capax, ac proinde non debuerit illa priuari; sed cognitio naturalis habita per species infusas est confusa, & imperfecta, est enim eiusdem speciei cum cognitione animæ separatæ per similes species habita, quam imperfectam esse, & confusam, docet D. Thom. 1. *p. q.* 89. *art.* 3. *in corp.* ergo præter hanc cognitionem concedenda est animæ Christi naturalis rerum sensibilium perfecta cognitio quæ per species acquisibiles per sensus habetur.

171 *Confirmatur 1.* Et augetur difficultas primò, vt enim docet D. Thomas *loco vbi proximè solut. a d.* 4. cognitio rerum in proprio genere per studium, & acquisitionem habita, est perfectior cognitione, quam anima rationalis habet per species infusas; sed conceditur animæ Christi prima rerum naturalium cognitio, quæ minus perfecta est; ergo est illi concedenda secunda cognitio, quæ primam in perfectione excedit.

172 *Confirmatur 2.* Confirmatur, & vrgetur secundo: vt enim docet D. Thomas *q. allegata art.* 1 *in corpore*, anima rationalis non frustra est corpori vnita, & ad hoc à natura ordinata; quia ex vnione ad corpus sortitur modum intelligendi per species acquisitas, & per conuersionem ad phantasmata, qui est melior ipsi, ei que connaturalior: ergo si anima Christi Domini hoc modo intelligendi careret, frustra esset corpori vnita, quod asserendum non est. Vt ergo hoc inconueniens vitetur, debemus illi concedere scientiam ex suo genere acquisitam, per quam isto modo intelligat.

173 *Denique probatur conclusio.* Denique probatur conclusio ratione D. Tho. *in hac q. art.* 4. ad hanc formam redacta. Nihil enim eorum, quæ Deus plantauit in natura humana, defuit humanitati à diuino Verbo assumptæ, aliàs Christus, homo perfectus non esset, sed Deus in natura humana, non solum plantauit intellectum possibilem, *S. Thom.* sed etiam intellectum agentem, de quo D. Th. 1. *p. q.* 79. *art.* 3. & 4. ergo non solum intellectus possibilis, sed etiam intellectus agens fuit in humanitate assumpta; sed Deus, & natura nihil frustra faciunt in alijs, vt dicitur *lib.* 1. *de Cælo text.* 32. & *lib.* 2. *text.* 59. ergo multo minus in Christo; & consequenter illius humanitati non fuit frustra intellectus agens concessus. Sed si anima Christi caruisset scientia ex genere suo acquisita, frustra fuisset illi datus intellectus agens: ergo prædicta scientia non caruit. Minor, in qua tota difficultas consistit, probatur, à D. Tho. vt enim dicitur *in* 2. *de Cælo text* 17. omni res ad propriam operationem ordinatur, & est propter illam, & consequenter frustra est, quod cum propria operatione nunquam coniungitur; sed propria intellectus agentis operatio est, abstrahere species à phantasmatibus, vt dicitur *lib.* 3. *de anima text.* 18. ergo si intellectus agens non habuit illam operationem, frustra in illo intellectus agens fuit: & consequenter, vt hoc inconueniens vitetur constituendæ sunt in Christo species intelligibiles receptæ in intellectus possibili per actionem intellectus agentis, quod est constituere in ipso scientiam ex genere suo acquisitã.

174 *Respondebis.* Respondebis his omnibus argumentis ad summum conuinci fuisse in anima Christi Domini species per se acquisibiles, quas intellectus agens ministerio sensuum abstrahit à phantasmatibus, & cognitionem illis mediantibus habitam; non autem probari, fuisse in anima Christi habitum scientificum ex genere suo acquisitum, qui præstat potentiæ intellectiuæ facilitatem in ordine ad intellectionem, & in quo iuxta frequentiorem, atque veriorem sententiam essentialiter scientia consistit, & hoc necessum erat probare, vt argueretur in Christo scientia ex genere suo acquisita.

175 *Sed contra 1.* Sed contra primo; nam primum argumentum cum suis confirmationibus æquè militat de habitu se tenente ex parte potentiæ illique præstante facilitatem, ac de speciebus impressis, quæ ex parte obiecti se tenent; est enim anima Christi in potentia naturali, non solum ad species impressa abstractas à phantasmatibus, sed etiam ad habitum, qui ordinat species, præstatque ad actum facilitatem: ergo si fuit necessarium existere in anima Christi species per se acquisibiles, ne capacitas naturalis receptiua illarum irreducta ad actum, atque imperfecta maneret; debet etiam necessarius censeri habitus illis respondens, præstansque facilitatem, ne potentia naturalis istius habitus receptiua irreducta ad actum, imperfectaque in anima Christi maneat.

176 *Contra secundo.* Deindè; nam secundum argumentum pari efficacia militat de habitu per se acquisibili præstanta facilitatem potentiæ, ac de speciebus impressis, quod probo: sicut enim per species naturales infusas anima in statu separationis imperfectè, & confusè res naturales cognoscit, ita per habitum tales species coordinantem, non potest haberi perfecta rerum naturalium cognitio, sed tantum imperfecta: ergo si species per se acquisibiles iudicantur necessariæ, vt anima Christi Domini perfectam rerum naturalium cognitionem naturalem haberet, ita habitus scientificus ex genere suo acquisitus præstans potentiæ facilitatem, est necessarius in anima Christi censendus ad rerum naturalium perfectam cognitionem suauiter, & promptè eliciendam.

177 *Quorundam existimatio.* Quod autem id ipsum vltimum argumentum conuincat docti Recentiores Thomistæ in hunc modum suadent; nam munus intellectus agentis, non est solum abstrahere species à phantasmatibus, sed etiam intellectui possibili assistere, illumque fortificare, vt in actum educat, quæ in primis principijs virtualiter continentur, vt docet D. Th. *q. vnic. de anima art.* 15 *ad nonum. Tertio contra Gentes c.* 45. & 1. *p. q.* 84. *art.* 6. idque *S. Thom.* tenent Ferrara *loco ex contra Gentes citat.* Caietanus *in præsenti*, *Ferrara* & 1 *p. qu.* 79. *art.* 3. & Petrus Bergomensis *in tabula aurea D. Th.* *Caiet.* *dub.* 1118. Cumque confortatio intellectus, vt agat, non sit *Petrus Bergom.* propter abstractionem specierum propter confortandum intellectum possibilem, vt in actum educat, quæ in primis principijs virtualiter continentur; ac proinde, si hoc non obtineat in Christo, frustraneus erit intellectus agens in illo. Sed habitus scientificus ex genere suo acquisitus præstans facilitatem ad actum in primis principijs continetur, quæ sunt semina scientiarum: ergo si huiusmodi habitus in Christo non constituatur, vel proprijs actibus acquisitus, vel saltim infusus per accidens, frustra erit intellectus agens in illo, non minus, quam si species per se acquisibiles in ipso non ponerentur.

178 *Non fit dicta confortatio per productionem habitus.* Hoc tamen fundamentum duplici premitur difficultate: prima est, quia non potest percipi munus hoc intellectus agentis distinctum à productione specierum, quæ recipiuntur in intellectu passibili: nam confortationem istam non præstat intellectu passibili: nam confortationem istam non præstat intellectus agens per infusionem alicuius habitus ab ipso in intellectu passibili causato; habitus enim acquisitos inclinat in actus similes illis, quibus fuit productus; ac proinde si ab intellectu agente producatur; cum illius acto, intellectio non fit, non poterit in intellectionem inclinare; & consequenter non poterit recipi in intellecto possibili, cuius proprius actus, & specificatiuus est intellectio.

Nec fieri potest per productionem motionis. Nec potest fortificationem istam præstare per impressionem alicuius motionis, vel qualitatis facilè transeuntis causatæ ab intellectu agente in intellectu passibili; agens enim naturale, quale est intellectus passibilis respectu intellectionis, nisi instrumentale sit, non recipit motionem, aut qualitatem motiuam ab alio, præterquam à Deo; intellectus autem passibilis non concurrit instrumentaliter ad intellectionem; & consequenter non potest ab intellectu agente recipere motionem, aut fluidam qualitatem conportantem illum, & mouentem ad intelligendum.

179 *Intellectus passibilis non intelligit ie virtute intellectus agentis.* Nec deniq; potest dici, confortari ab intellectu agente per hoc, quod intellectionem producat intellectus possibilis in virtute intellectu agentis, ly *in virtute* sumpto *intransitiuè*, qualiter accidens dicitur, formam substantialem producere in virtute substantiæ, v. g calor in virtute ignis dicitur, producere ignem. Tùm, quia iste modus agendi in virtute alterius est proprius instrumenti, aut virtutis instrumentariæ; intellectus autem passibilis non est instrumentum, nec virtus instrumentaria intellectus agentis; & consequenter non potest in virtute illius in intellectionem influere. Tùm etiam; nam quando duo agentia modo prædicto ad aliquem actum concurrunt, principalius comparatur ad agens virtutem præstans, quam ad agens illam recipiens, vel influens in virtute alterius; vt constat in igne, qui principalius igni, quam calori attribuitur, quia calor in virtute ignis ignem producit; nullus autem Philosophorum dixit, intellectum agentem principalius ad intellectionem concurrere, quam intellectus passibilem esse perfectionem intellectu agente absolutè, quamuis ab illo excedatur per comparationem ad species impressas, quia intellectus passibilis recipit species, & intellectus agens illas efficienter producit: ergo confortatio

tatio ista intellectus agentis respectu intellectus possibilis distincta ab illustratione per species impressas, quas causat in illo, perceptibilis non est.

180 *Aliter praecedens existimatio impugnatur.* Secunda difficultas est: nam si confortatio ista constituatur non connexa cum abstractione specierum, sequitur, intellectum agentem non frustra in Christo extitutum, quamuis careret speciebus ex genere suo acquisitis, abstractisque à phantasmatibus, quod aduersatur Angelico Praeceptori, qui expressè loquitur de huiusmodi speciebus *in praesenti art.4.* cum ait, futurum frustra intellectum agentem in Christo, si ab illo excludatur scientia ex genere suo acquisita: at, si confortatio praedicta intellectui agenti attribuatur, necessario est independens ab actu abstrahendi species: ergo praedicta ratione non probatur argumentum D. Thom. conuincere de habitu per se acquisito. Probo minorem: nam confortatio haec à Ferrara, & Caietano, ideo intellectui agenti attribuitur, quia D. Tho. *locis vbi proximè* adductis asseruit, animam in statu separationis habere virtutem ad intelligendum per intellectum agentem, quod cum accipi non possit de virtute elicitiua; hanc enim per se ipsum habet intellectus passibilis, explicatum est ab ipsis de virtute confortante; sed D. Thom. loquitur de anima in statu separationis, in quo abstractio specierum non datur; & de illa, ut intelligente per species acceptas à substantijs spiritualibus, ad phantasmata non dicentibus ordinem: ergo si hoc iuuamen, vel confortatio ista intellectui agenti attribuitur, est independens ab actu abstrahendi species; & consequenter per hoc, quod intellectus agens in Christo istud munus exerceret, quamuis in illo non darentur species per se acquisibiles, non esset frustra intellectus agens in Christo; non enim potest frustraneum dici, quod cum principali sua operatione coniungitur, quamuis careat minus principali actione ad illam non necessaria.

181 *Aliter probatur assumptum.* Quare, praetermissa hac ratione, in sua probabilitate relicta, aliter est probandum assumptum, nempè, argumentum D. Thom. non solum conuincere de scientia ex parte specierum, sed etiam sumpta pro habitu ab speciebus distinctio se tenente ex parte potentiae, illique praestante facilitatem ad intelligendum: nam eo ipso quod species sint ex genere suo acquisitae, habitus consistens in ordinatione illarum, praebensque facilitatem ad actum, nequit esse per se infusus: ergo ratio D. Thom. probans in anima Christi species ex genere *Antecedens probatur 1.* suo acquisitas, etiam conuincit de habitu se tenente ex parte potentiae, in quo scientia essentialiter consistit. Antecedens ostenditur primo; vt enim *in hac Disputatione §. sexto numero* 117. monstrauimus, habitus naturalis scientificus consistens in ordinatione specierum per se infusarum, si in anima Christi datur, non est per se infusus, sed ex genere suo acquisitus: ergo à fortiori habitus ordinans species ex genere suo acquisitas esse nequit per se infusus.

182 *Secundo.* Secundo idem antecedens probatur: nam habitus ordinans praedictas species, non est per se requisitus ad substantiam intellectionis, sed solum ad illius facilitatem, ut, scilicet, promptè, & delectabiliter ab intellectu eliciatur; sed habitus non exactus ad substantiam, sed solum ad facilitatem actus nequit esse per se infusus, vt vidimus vbi *proximè*: ergo habitus ordinans species per se acquisitas non est per se infusus, sed ex genere suo acquisitus; & consequenter eo ipso, quod D. Thomas ostendat, dari in anima Christi Domini scientiam naturalem acquisitam ex parte specierum, conuincit ex consequenti habitum per se acquisibilem, dantem facilitatem ad actum, illisque correspondentem, esse in illa constituendum. Vel forte Angelicus Doctor, tantum loquutus fuit de speciebus, quia pro certo supponebat, habitum solum praestantem ad actum facilitatem, per se infusum esse non posse.

183 *Oppones primo.* Si opponas in contra primo: habitus respondens speciebus per se infusis, potest esse ex genere suo acquisitus, vt docuimus *in hac Disput. §.6. num. 96. & num.* 117. monstrauimus: ergo è contra, habitus correspondens speciebus ex genere suo acquisitis, & ordinans illas, potest esse per se infusus.

184 *Secundo.* Secundo: nam habitus fidei Christianae per se infusus, & supernaturalis est; & tamen species ad hunc habitum suppositae, sunt naturales, & ex genere suo acquisitae: ergo potest esse, quod habitus ex parte potentiae se tenens, praestansque facilitatem ad actum, per se infusus sit, quamuis species obiectiuè concurrentes sint ex genere suo acquisitae.

185 *Tertio.* Tertio: nam habitus nostrae Theologiae, praebens facilitatem ad Theologicos assensus est supernaturalis, & per se infusus, vt doctis Theologis placet, de quo *1.p.q* 1. & tamen species ad illum suppositae non sunt supernaturales, nec per se infusae, sed naturales, & ex genere suo acquisitae: ergo stat, habitum praestantem facilitatem ad actum esse per se infusum, quamuis species, quas supponit, & ordinat, non per se infusae, sed per se acquisitae sint.

186 *Quartò.* Denique, nam potest habitus facilitatem praestans ad actum supponi ex parte subiecti ante acquisitionem specierum, vt illis ad venientibus ad intellectionem concurrat; sed eo ipso, quod sic possit antecedere, stat esse per se infusum, etsi species sint ex genere suo acquisitae, imo & de facto acquirendae, cum non alia ratione oppositum, possit suaderi, nisi quia, quod per se supponit aliud; nequit haberi ante illud: ergo stare potest, esse habitum per se infusum, quamuis species, quas requirit, & ordinat, sint ex suo genere acquisitae.

Respondeo ad primam ex his obiectionibus, concesso antecedenti, negando consequentiam; ratio autem discriminis est: nam species obiectiuè concurrentes ad actum supponuntur per se ab habitu dante facilitatem potentiae, exiguunturque ad substantiam operationis, nam sine specie concurrente obiectiuè non potest intellectio subsistere; ex eo autem quod id, quod per se praesupponitur ad actum, praebetque simpliciter posse ad illum, per se infusum sit, & non possit nostris actibus acquiri, non sequitur, formam illud per se supponentem, & non dantem posse simpliciter, sed tantum facilitatem ad actum, per se infusam esse, & inacquisibilem per nostras operationes; benè tamen è conuerso, ex eo quod per se praesuppositum, non sit per se infusum, sed nostris actibus acquisibile, sequitur, per se illud praesuppones, per se infusum, non esse, sed posse proprijs actibus acquiri; & ideo ex speciebus per se infusis non infertur, habitum illas praesupponentem, dantemque facilitatem ad actum debere esse per infusum; benè tamen è conuerso, ex eo quod species per se suppositae ad habitum, non sint per se infusae, sed nostris actibus acquisibiles, sequitur, habitum illas supponentem, non esse per se infusum, sed nostris actibus acquisibilem. 187 *Ad 1. obiectionē respond.*

Ad secundam, concessa maiori, & minori, nego consequentiam. Ratio autem discriminis est duplex. Prima, nam habitus fidei Christianae non praesupponit per se species entitatiuè naturales, sed posset medijs speciebus supernaturalibus ad assensum credendi concurrere: & ideo ex eo, quod species, quae de facto supponuntur, per se acquisibiles sint, non sequitur habitum fidei esse ex genere suo acquisibilem; habitus autem naturalis praestans facilitatem ad actum, per se supponit species naturales, & ille, de quo loquimur impraesentiarum, supponit per se species ex genere suo acquisibiles; & ideo esse nequit per se infusus, sed ex genere suo acquisitus. Secunda differentia est: nam habitus fidei non concurrit ad assensum credendi cum speciebus naturalibus nudè sumptis, sed vt eleuatis per formam supernaturalem, vt ostendimus *Tract. de Charitate*; habitus autem naturalis scientificus cum speciebus naturalibus nudè sumptis, & non vt eleuatis concurrit ad propriam operationem: & ideo habitus fidei, non cum praedictis speciebus secundum substantiam suam, sed cum illis vt eleuatis per entitatem ordinis supernaturalis proportionatur in entitate, & modo productionis exacto: ac proinde ex eo quod entitas specierum, cum quibus ad proprium actum concurrit, sit ex genere suo acquisibilis, petatque connaturaliter nostris actibus acquiri, non sequitur idem de habitu fidei dicendum; benè tamen id colligitur in habitu naturali scientifico. 188 *Ad secundam.*

Et ex his ad tertiam obiectionem constat solutio; nam si habitus nostrae Theologiae est supernaturalis quoad substantiam, non praesupponit per species naturales ex genere suo acquisibiles, sed potest medijs speciebus supernaturalibus, & per se infusis concurrere ad assensum Theologicum, ideoque; potest esse per se infusus, & non ex genere suo acquisitus. Est insuper alia ratio discriminis, nempè, quod si est supernaturalis non concurrit ad assensum Theologicum cum speciebus naturalibus nudè sumptis, sed vt eleuatis per formam supernaturalem; ideoque non cum entitate specierum naturalium, sed cum forma supernaturali eleuante proportionatur in modo productionis exacto, vt *proximè* dicebamus de fide. 189 *Ad tertiam.*

Ad quartam obiectionem, nego maiorem. Habitus namque esse nequit saltim connaturalitèr, in subiecto, nisi illi praestet suum effectum formalem, nempè, facilitatem ad actum, non autem potest stare facilitas in potentia, nisi sit potens simpliciter ad operandum, & quia sine speciebus determinantibus obiectiuè potentiam, non saluatur in illa, posse operari simpliciter; fit consequens, vt species potentiam determinantes, illamque complentes ad operandum, saltim connaturaliter praexigantur ab habitu dante facilitatem, & quod sine illis, saltim connaturaliter, nequeat existere. 190 *Ad quartam.*

§. IX.

Primum oppositae sententiae argumentum diluitur.

PRo sententia nostrae conclusioni opposita, referuntur D. Bonauentura *in 3 dist.*14. *art.*3. *q.* 2. Scotus *in eadem dist q.*3. Gabriel *q. vnic. art.*3. *dub.*1. & Durandus *q.*4 caeterum hi Auctores solum negant in anima Christi Domini scientiam proprijs actibus de facto acquisitam; eo quod illam per accidens fuisse Christo ab initio conceptionis infusam censuerunt, soloque numero ab ea, quae proprijs actibus acquiri posset distin- 191 *Bonau. Scotus. Gabriel. Durand.*

ſtinctæ; ex quo planè ſequitur tres iſtos Doctores ſenſiſſe; ſcientiam in anima Christi à primo conceptionis instanti exiſtentem, non fuiſſe per ſe infuſam, ſed ſolum per accidens; nam ſi fuiſſet per ſe infuſa, non poſſet, non diſtingui ſpecificè à ſcientia per ſe acquiſibili. Scotus verò, etſi cum his Auctoribus conueniat quantum ad ſcientiam rerum abſtractiuam, aſſerens, non fuiſſe de facto proprijs actibus ab anima Christi acquiſitam, diſſentit tamen ab illis, loquendo de ſcientia intuitiua, non ſolum actuali, ſed etiam habituali, quam de facto à Christo proprijs actibus fuiſſe acquiſitam, apertè fatetur. Vndè nullus, quem viderim, præter Richardum; quem *ſuperius* allegauimus, noſtræ concluſioni aduerſatur.

192 *Arguitur 1.* Quidquid tamen de hoc ſit, contra illam arguitur primo: nam duæ formæ numericè ſolum diſtinctæ non poſſunt eſſe ſimul in eodem numero ſubiecto, vel quia talis coexiſtentia repugnat de potentia abſoluta, vt tenet Diſcipuli D. Tho. vel quia vno illorum in ſubiecto exiſtente alterius exiſtentia ſuperfluit; ideoque non poſſunt connaturaliter ſimul exiſtere, vt alij extra Scholam D. Thomæ contendunt; ſed ſcientia, quam infuſam fuiſſe Christo §.6. oſtendimus, ſolo numero differre poteſt à ſcientia naturali acquiſita: ergo, prima conceſſa, ſecunda relegari debet à Christo. Minor, in qua ſola eſt poſita difficultas, probatur: nam differentia ſumpta ex diuerſa cauſa efficiente, vel vt alij dicunt ab ortu, non eſt diſferentia ſpecifica, ſed ad ſummum numerica; vt conſtat in viſu miraculosè cæco reſtituto, & viſu habito à natura. Conſtat etiam in homine genito ab homine, & Adamo immediatè à Deo producto, inter quæ extrema ſolum numerica diſtinctio inuenitur; quia illorum diſtinctio ſumitur penes cauſas efficientes; ſed ſcientia Christo infuſa à primo conceptionis inſtanti, & ſcientia per ſe acquiſita diſtinguuntur penes cauſas efficientes, quia nimirum illa fuit immediatè facta à Deo; iſta verò acquiſita proprijs actibus: ergo ſolo numero diſtinguuntur; ac proinde non potuerunt ſimul in anima Christi Domini.

193 *Reſpondetur.* Hoc fuit ferè vnicum fundamentum Bonauenturæ, Gabrielis, & Durandi, vt ab anima Christi excluderent ſcientiam proprijs actibus acquiſitam. Et quidem euidentèr conuincit ſuppoſito, vt ipſi ſupponunt, ſcientiam Christo infuſam ſolo numero ab acquiſita diſtingui; quia tamen hoc principium falſum eſt ideo leui fuerunt fundamento conuicti. Ad illud reſpondeo, conceſſa maiori, negando minorem. Ad probationem, diſtinguo maiorem: differentia ſumpta ex diuerſa cauſa efficiente per ſe ab effectibus inſpecta, & petita, non poteſt eſſe ſpecifica, nego maiorem: ſi per accidens inſpiciatur ab illis, concedo maiorem: & ſub eadem diſtinctione minoris, nego conſequentiam. Nam ſcientia infuſa Christo, non fuit infuſa per accidens, ſed per ſe; ac proinde per ſe Deum reſpicit, vt cauſam efficientem ſui; ſcientia autem per ſe acquiſibilis, per ſe reſpicit intellectum agentem, vt cauſam ex parte ſpecierum, & ex parte habitus dantis facilitatem, per ſe vt cauſam reſpicit proprios actus intellectus paſſibilis, ideoque non ſolo numero, ſed etiam ſpecificè diſtinguuntur. Secus in viſu reſtituto cæco miraculosè, & in viſu habito à natura, oppoſita de cauſa, contingit, quia, ſcilicet, accidit viſui, quod immediatè efficiatur à Deo; & idem de Adami formatione eſt dicendum, nimirum, non per ſe, ſed per accidens, attenta ratione ſpecifica, à Deo fuiſſe formatum; vnde nec inter viſum cæco reſtitutum, & viſum habitum à natura, nec inter Adamum, & alios homines ſpecifica diſtinctio intercedit. Quæ ſolutio ſumitur ex D. Thoma *in hac q. art.4. ad 3.*

194 *Contra hanc ſolutionem obſtat.* Sed contra illam obſtat, & differentiam penes cauſas efficientes non poſſe eſſe primam, niſi ſolum in his formis, quæ à principio ſpecificationem ſumunt, quales ſunt actus vitales, ſed ſcientia ſiuè ſumatur pro habitu præſtante facilitatem, ſiuè pro ſpeciebus complentibus obiectiuè intellectum, non ſumit ſuam ſpecificationem à principio, à quo cauſatur: ergo differentia ex cauſis efficientibus ſumpta nequit eſſe prima inter ſcientias, ſed vt per ſe petant cauſas efficientes diuerſas debent ſupponi diſtinctæ ex alijs capitibus, videlicet ex obiectis, à quibus ſcientiæ ſpecificantur. Sed obiectum ſcientiæ ab initio conceptionis animæ Christi infuſæ, idem eſt cum obiecto ſcientiæ acquiſitæ, v. c. idem homo, quem Christus per ſcientiam infuſam cognouit, & per ſcientiam acquiſitam: ergo non petunt per ſe cauſas efficientes diuerſas; ac proinde ex nullo capite ſpecificè diſtinguuntur.

195 *Nec vrget cõtra ſciẽtiam ſupernaturalem per ſe infuſã.* Hæc obiectio difficultate careret, ſi de ſcientia per ſe infuſa ſupernaturali loquemur; hæc namque, vel non ſe extendit ad hominem, nec ad alia entia ordinis naturalis, vt aliqui volunt, vel ſi extenditur ad illa, vt melius alijs videtur, de quo *infra q.11.* eſt ſub ratione obiectiua ſupernaturali; ac proinde etſi cum ſcientia per ſe acquiſita in obiecto materiali coincidat, diſſidet ab illa in formali, quod ad differentiam ſpecificam potentiarum, habituum, & actuum ſufficere, eſt conſtans Metaphyſicorum doctrina. Nec difficultatem haberet contra ſcientiam per ſe infuſam naturalem, ſi illam ſolum conſtitueremus in anima Christi Domini per reſpectum ad ſubſtantias ſeparatas quas per ſpecies abſtractas à phantaſmatibus, non poteſt intellectus noſter cognoſcere conceptu abſoluto, & proprio, ſed tantum conceptu connotatiuo, & ad inſtar rerum ſenſibilium, quæ in phantaſmatibus continentur. Si namque hoc verum eſſet, ſcientia per ſe infuſa, & ſcientia per ſe acquiſibilis differrent, non ſolum in obiecto formali, ſed etiam in obiecto materiali, notatque eſſet inter illas differentia ſpecifica, per quam primo inter ſe diſtinguerentur, & ex qua naſceretur, quod diuerſas cauſas efficientes exigerent. Quia tamen ſcientiam naturalem per ſe infuſam, non ſolum ad ſubſtantias ſpirituales extendi, ſed etiam ſub ſe comprehendere ſubſtantias materiales, & ſenſibiles cenſemus, iuxte ea, quæ D. Thom. docet de anima rationali in ſtatu ſeparationis *q. vnic. de anima art.18.* ideo obiectio facta difficultatem non modicam habet. *Nec contra naturalem in quorundã ſententia. Hæc tamen ſententia eſt falſa.*

196 *Solutio Caietani.* Caietanus *in præſenti art.4. circa ſolut. ad 3. & 1. p. qu.89. in comment. art.5.* reſpondet, ſcientiam naturalem per ſe infuſam, & ſcientiam per ſe acquiſibilem, etſi in obiecto inadæquato coincidant, in obiecto tamen adæquato coincidere nunquam poſſe: nam ſpecies lapidis, v. c. abſtracta à phantaſmate lapidis, ſolum lapidem repræſentat, & ſpecies abſtractas à phantaſmate hominis ſolum repræſentat hominem, idemque dicendum eſt de alijs ſpeciebus, quæ in phantaſmatibus continentur, & ab illis accipiuntur; ſpecies autem per ſe infuſa lapidis non adæquatur cum lapide, ſed plura alia repræſentat; & ſpecies per ſe infuſa hominis non adæquatur in ſua repræſentatione cum homine, ſed ad alia repræſentanda ſe extendit: cum autem plura, non niſi ſub vna ratione, in qua conueniant, poſſint per vnam ſpeciem repræſentari; fit conſequens, quod ratio formalis obiecti ſpeciei per ſe infuſæ repræſentantis lapidem, diuerſa ſit à ratione formali obiectiua ſpeciei repræſentantis lapidem ab illius phantaſmate abſtractæ, & ſpecies per ſe infuſa hominis habeat diuerſum obiectum formale ab obiecto ſpeciei abſtractæ à phantaſmate hominis, quod ſufficit, vt prædictæ ſpecies ſpecificè diſtinguantur.

197 *Contra iſtã obſtat primo.* Duo tamen obſtant contra hanc Caietani doctrinam: primũ eſt; nam licet demus, Deum de facto ita vniuerſales ſpecies infundere, ut nulla cum natura aliqua inferiori adæquatur, quod valde difficile eſt in doctrina D. Thom. non tamen poteſt ſufficiens ratio aſſignari, cur talis adæquatio in ſpecie per ſe infuſa repugnet: imo quod in illa nulla repugnantia inueniatur, efficaciter ſuadetur; nam Deus ſpecies per ſe infuſas rerum naturalium producit, quatenus eſt exemplaris cauſa illarum; ſed in Deo, idea lapidis eſt diuerſa ab ideis aliarum ſpecierum: ergo poteſt efficienter cauſare ſpeciem per ſe infuſam lapidis, prout eſt idea illius, vt ab alijs naturis diſtinguitur; & conſequenter efficere poterit ſpeciem per ſe infuſam cum natura lapidis in repræſentando adæquatam.

198 *Si reſpondeatur.* Si forte dicatur, eo ipſo, quod ſpecies aliqua in ſua repræſentatione cum natura lapidis, vel hominis adæquatur, poſſe à tali natura, vt in ſuis ſingularibus in phantaſmatibus contentis cauſari; ac proinde eo ipſo, quod ſic adæquetur, non poſſe eſſe per infuſam: vnde, vt per ſe infuſa ſit, exigitur neceſſario, quod cum natura lapidis, vel alterius particularis ſpeciei in repræſentando non adæquatur; eſt enim de ratione ſpeciei per ſe infuſæ, quod non poſſit à phantaſmatibus abſtrahi, nec ab intellectu agente cauſari.

199 *In contrarium obſtat.* In contrarium obſtat, quod phantaſma, non ſolum repræſentet indiuiduum materiale ſpecificum, ſed etiam indiuiduũ materiale genericum, v.g. phantaſma hominis, non ſolum repræſentat hunc hominem, ſed etiam hoc animal, hoc corpus, & cætera; vnde ab illo abſtrahi poſſunt ſpecies repræſentatiuæ, non ſolum naturæ ſpecificæ ſed etiam gradus cuiuſcumque generici intra lineam entis materialis contenti; & tamen eſt dabilis ſpecies per ſe infuſa adæquata cum gradu generico exempli gratia, animalis, quæ non poſſit à phantaſmate abſtrahi: ergo pariter quamuis natura ſpecifica in phantaſmate contineatur, & ab illo abſtrahi poſſit ſpecies talis naturæ, poterit nihilominus dari ſpecies repræſentatiua adæquata in ſua repræſentatione cum natura ſpecifica, cui repugnet abſtrahi à phantaſmate, & ab intellectu agente efficientes cauſari, & conſequenter eſt dabilis ſpecies per ſe infuſa adæquata in ſua repræſentatione cum natura ſpecifica lapidis, & cum qualibet alia nature ſpecifica. Nec video quid poſſit adhoc reſponderi, niſi dicatur, cum nullo gradu corporeo in phantaſmate contento poſſe ſpeciem per ſe infuſam in repræſentando adæquari, ſed eo ipſo quod per ſe infuſa ſit repræſentare debere aliquid ſpirituale ſimul cum gradu corporeo, & ſub ratione vtrique communi, quod certè difficile eſt in doctrina D. Thomæ.

200 *Secundo obſtat cõtra doctrinam Caietani.* Deinde obſtat contra Caietani doctrinam: nam etſi negetur ſpecies per ſe infuſa cum natura lapidis in ſua repræſentatione adæquata; negari tamen non poteſt poſſibilitas actus ſcienti-

ſici

ficì eliciti à scientia per se infusa, qui cum natura lapidis adæquetur: vel ergo iste actus specie distinguitur ab actu scientiæ acquisitæ de natura lapidis, vel non distinguitur ab illo specificè; sed tantum numericè: si dicatur primum: ergo iam cum adæquatione cum lapide ratione obiecti cogniti, stat inter actus scientificos specifica distinctio; & consequenter stare etiam poterit distinctio essentialis specifica inter species repræsentatiuas cum adæquatione in repræsentando cum natura lapidis in ratione obiecti repræsentabilis; non enim potest ratio apparens discriminis assignari. Si asseratur secundum, sequitur nec habitus dantes facilitatem ad prædictos actus: nec species obiectiuè concurrentes, & potentiam determinantes, specificè distingui; non enim stat cum conuenientia specifica actuum specifica distinctio inter species obiectiuè concurrentes, & habitus facilitatem præstantes; potentiæ namque, & habitus immediatè specificantur ab actibus, & ab obiectis mediatè.

201 *Vera solutio ex Capreolo.* Quare solutione Caietani in sua probabilitate relicta, aliter est obiectioni factæ occurrendum ex Capreolo *in 3. dist. 14. qu. unic. art. 3. ad 1. argum. contra secundam conclusionem*, concessis maiori, & minori, & prima consequentia, distinguendo minorem subsumptam: obiectum vtriusque scientiæ est idem in esse rei, & identitate materiali, concedo minorem: est idem in esse obiecti, & identitate formali, nego minorem, & consequentiam. Nam distinctio formalis obiectiua cum coincidentia in eodem obiecto materialiter, sufficit ad distinctionem essentialem specificam inter potentias, inter species, inter actus, & inter habitus. Licet autem eadem natura specifica lapidis per vtramque speciem repræsentetur, non tamen repræsentatur sub eadem ratione formali obiectiua; nam species abstracta a sensibus, illam repræsentat secundum ordinem ad phantasmata, à quibus abstracta fuit; species autem per se infusa, sine tali ordine lapidem repręsentat; & consequenter sub maiori immaterialitate repræsentatur per speciem per se infusam, quam per speciem acquisitam; ex quo nascitur, quod species per se infusa sit in repręsentando vniuersalior, quam species per se acquisibilis: hęc namque solum repręsentat directè gradum specificum; illa autem repręsentat directe, non solum prędicata specifica naturæ, sed etiam omnia illius indiuidua: sicut species repræsentatiuæ Angelorum, quia per se infusæ sunt, & à phantasmatibus non abstrahuntur, si primò repræsentant gradum aliquem genericum non sistunt in illo, sed ad omnes eius species directè repræsentandas se extendunt. Et species primo repræsentans gradum aliquem specificum, directè etiam repræsentat indiuidua, in quibus talis gradus specificus contractus reperitur, v. g. species per se infusa Angelica repræsentans primo gradum specificum hominis omnia illius indiuidua directè repræsentat.

202 *Sumitur ex D. Th.* Quæ solutio est D. Thomæ *in præsenti art. 4. ad 3.* vbi inter habitum scientiæ infusæ, & habitum scientiæ acquisitæ, hoc statuit discrimen: *Quod iste aquiritur per comparationem humanæ mentis, ad phantasmata; ille verò est alterius rationis, utpotè, à superiori descendens in animam, non secundum proportionem phantasmatum; & ideo non est eadem ratio de vtroque habitu.* Verba sunt D. Thomæ: quibus differentiam inter habitum scientiæ per se infusæ, & habitum scientiæ per se acquisibilis non sumit solum ex ordine ad diuersas causas efficientes, vt male Scotus, & Durandus intellexerunt, sed etiam ex ordine ad obiecta in ratione obiecti diuersa, penes, hoc, quod est attingi secundum proportionem phantasmatum, & sine tali proportione, vel secundum comparationem humanæ mentis ad phantasmata, & sine ista comparatione, idest, per hoc quod obiectum scientiæ acquisitæ attingitur ab illa, vt abstractum à phantasmatibus, a scientia verò per se infusa, non sic attingitur necessario, sed absolutè; & sine dependantia à phantasmate; ideoque in materialiori, & vniuersaliori modo à scientia per se infusa cognoscitur, quam à scientia per se acquisibili, vt *proximè* dicebamus.

203 *Obijcies primò. S. Tho.* Sed contra istam solutionem duo videntur obstare primum sumitur ex D. Thoma *quæst. vnic. de anima artic. 15. ad 8.* vbi cum sibi obiecisset: *Potentiæ diuersificantur secundum obiecta; sed animæ intellectiuæ obiecta sunt phantasmata: si igitur sine phantasmatibus intelligit separata, oportet, quod alias potentias habeat, quod est impossibile.* Cui argumento ita respondet: *Ad octauum dicendum, quod phantasmata non sunt obiecta intellectus, nisi secundum quod fiunt intelligibilia actu per lumen intellectus agentis: vnde quæcumque species intelligibiles actu recipiantur intellectu, & vndecunque, non habent aliam rationem obiecti formalem, penes quam obiecta potentias diuersificant;* ergo sentit D. Thomas obiectum repræsentatum per speciem per se infusam à Deo, non esse formaliter in ratione obiecti diuersum ab obiecto repræsentato per speciem abstractam à phantasmatibus; & consequenter discrimen à Nobis constitutum inter scientiam per se infusam, & scientiam per se acquisitam, penes hoc, quod vna intelligit sine conuersione ad phantasmata, & alia per comparationem ad illa, insufficiens est ad inferendum inter prædictas scientias differentiam essentialem, & specificam.

204 *Cōfirmatur.* Quod amplius vrgetur ex eodem D. Thoma *art. citat.* ibi: *Nec per hoc diuersificatur species intellectualis operationis, quod intelligibilia actu, sunt accepta à phantasmatibus, vel aliunde:* ergo sentit Angelicus Doctor intellectionem habitam media specie infusa à Deo, non esse specie diuersam ab intellectione habita mediante specie ab intellectu agente causata, & à phantasmate abstracta. Sed differentia obiectiua insufficiens ad distinguendas specificè intellectuales operationes, non potest esse sufficiens ad distinguendas essentialiter species repræsentatiuas obiectiuè concurrentes; & potentiam determinantes, nec ad distinguendos specificè habitus præstantes potentiæ facilitatem: ergo differentia à Nobis constituta in obiecto scientiæ infusæ ab obiecto scientiæ acquisitæ, per hoc, quod istius obiectum est à phantasmate abstractum; obiectum autem scientiæ per se infusæ phantasmata non concernit, nec abstrahitur ab illis, non sufficit vt inter prædictas scientias essentialis distinctio intercedat.

205 *Obstat secundum.* Secundum, quod obstat, est; ex doctrina solutionis ad summum inferri posse distinctionem specificam inter species per se infusas, & species per se acquisibiles; non autem inter habitus facilitatem præstantes: ergo scientia per se infusa sumpta pro habitu facilitante potentiam, si talis habitus, datur, vt plures probabiliter docent, non erit specie distincta ab habitu scientiæ acquisitæ, in quo essentia scientiæ consistit, iuxta veriorem sententiam; & consequenter non poterunt esse simul. Vtraque consequentia ex antecedenti colligitur. Antecedens autem probatur: nam inter speciem per se infusam, & speciem per se acquisibilem, in hoc statuimus discrimen, quod illa tendit ad rationem specificam cum extensione ad illius singularia scientia vero per se acquisibilis attingit rationem specificam sine attingentia singularium directa, & cum abstractione ab illis; sed habitus scientiæ per se infusæ præstans facilitatem ad actum, non inclinat ad rationem specificam cum extensione ad illius singularia, sed cum præcissione ab illis; nam de singularibus scientia non datur: ergo non distinguitur specie essentiali ab habitu scientiæ acquisitæ.

206 *Resp. ad 1. replica S. Tho.* Respondeo ad primam replicam, D. Thom. *solut. ad 8. in obiectione relata*, loqui de diuersitate formali obiectiua sufficiente ad distinguendas essentialiter potentias, vt constat ex ipsius verbis, ibi: *Non habent aliam rationem obiecti formalem penes quam obiecta potentias diuersificant*, & hoc verissimum est; nam idem intellectus humanus, dum est corpori coniunctus intelligit obiecta sensibilia per species abstractas à phantasmatibus, & in statu separationis eadem obiecta intelligit per species à Deo infusas, & sine conuersione ad phantasmata; ac proinde prædicta differentia obiectiua, non est formalis comparatione facta ad intellectum; cum hoc tamen stat, quod sit sufficiens ad distinguendos essentialiter habitus scientificos, & ad essentialiter multiplicandas species repræsentatiuas; cum enim potentia sit vniuersalior, quam habitus scientifici, & quam species repræsentatiuæ, diuersitas obiectiua, quæ formalis est respectu habituum, & specierum; & consequenter sufficiens ad illa multiplicanda, & essentialiter distinguenda, est omninò materialis comparatiuè ad potentiam; ideoque insufficiens ad illam multiplicandam, & essentialiter distinguendam. Et quidem homo, & æquus differunt obiectiuè formaliter per comparationem ad species repræsentantes, non tamen comparatione facta ad potentiam. Angelus etiam, & homo differunt obiectiuè formalitèr per comparationem ad habitus scientificos, non autem per comparationem ad potentiam intellectiuam, cum ab eadem potentia Angelus, & homo attingantur.

207 *Ad cōfirmationē.* Et ex his ad confirmationem dicatur, D. Thomas *solut. ad 10 citat.* loqui de diuersitate specifica intellectualis operationis, quæ sit formalis comparatione potentiæ intellectiuæ, & sufficiens ad illam specificè multiplicandam. Non autem negare, quod ex prædicta differentia obiectiua penes ordinem ad phantasmata, & absque ordine ad illa varientur essentialiter intellectuales operationes distinctione essentiali entitatiua, & quæ formali sit comparatione specierum, & habituum intellectualium; cum enim, vt *proximè* dicebamus, potentia excedat in vniuersalitate species repræsentatiuas, & habitus dantes facilitatem; fit consequens, quod differentia actuum intelligendi quæ formalis est inter ipsos, & comparatiuè ad species, & habitus, omnino materialis sit comparatione potentiæ. Vnde ex prædicta D. Thomæ doctrina, non sequitur, scientiam per se acquisibilem non distingui essentialitèr à scientia per se infusa, differentia sumpta ex obiecto, penes hoc, quod ab vna necessario attingatur per comparationem ad phantasmata, ab alia autem sine necessitate istius comparationis. Videatur D. Thom. *in eodem art. solut. ad 2.* vbi expressè affirmat, scientiam per se infusam animæ separatæ, esse diuersæ rationis à scientia in hoc statu proprijs actibus acquisita.

208 *Ad 2. instantiam resp.* Ad secundam instantiam respondeo, negando antecedens.

Ad illius probationem dicatur, non solum species per se acquisibiles, sed etiam habitum dantes facilitatem his speciebus regulatum respicere suum obiectum, vt dicens ordinem ad phantasmata, & vt abstractum ab illis; cum per se à phantasmatibus in sua operatione dependeat. Habitus vero scientiæ infusæ, si datur ab speciebus distinctus, suum obiectum respicit absolutè, & sine dependentia à phantasmate, qualitèr repræsentatur per species infusas prædictum habitum regulantes; & cum in hoc consistat ratio obiectiua diuersa, & distincta immaterialitas, quam in nostra solutione explicuimus: consequens fit, quod non solum species per se infusæ distinguuntur essentialiter ab speciebus acquisitis, sed etiam inter habitus præstantes facilitatem, similis distinctio intercedat. Præterquemquod etiam discrimen in maiori vniuersalitate consistens, & ex prædicta radice sumptum subsistit. Nec obstat, quod in contrarium objicitur. Nam licet de singularibus contingentibus sumptis exercitè scientia non detur, quia prout sic non possunt certæ cognitioni, qualis est scientia cognitio, subesse; sumpta verò signatè, bene possunt certam cognitionem scientificam terminare, de illisque sic sumptis passiones consequutæ ad speciem demonstrantur.

§. X.

Diluuntur, quæ obstant contra istam resolutionem.

209 *Primum inconueniens.* SEd contra istam resolutionem objiciet aliquis tria inconuenientia, quæ ex illa sequuntur. Primum est, non solum habitus speculatiuos scientificos sed etiam habitus practicos esse multiplicandos specificè in Christo; consequens est falsum, aliàs prudentia naturalis infusa distincta à prudentia acquisita esset in Christo à primo conceptionis instanti, contra ea, quæ docuimus *disp.* 24. §. 4. *inter soluendum vltimum argumentum*: ergo veritas resolutionis traditæ nequit subsistere. Probatur sequela: nam habitus pratici intellectuales, non minus ab speciebus dependent, quam habitus speculatiui: ergo si habitus speculatiui distinguuntur essentialiter per tendentiã ad obiectum, vt repræsentatum in se independenter à sensibus per species per se infusas, & tendentiam ad idem obiectum vt repræsentatum dependenter à phantasmatibus per species acquisitas; ex eodem principio distinguentur essentialitèr habitus practici intellectuales, & consequentèr dabitur duplex prudentiæ naturalis specificè distincta, vna per se infusa ex parte specierum, & alia per se acquisita, primaque existit in intellectu Christi à primo conceptionis instanti, quod aduersari videtur his, quæ *loco proximè allegata* docuimus.

210 *Secundũ inconueniens.* Secundum, quod sequitur, est, etiam in voluntate Christi multiplicandos esse specificè habitus virtutum naturalium in qualibet peculiari materia, v. g. constituendos esse in Christo duos habitus naturales virtutis misericordiæ specificè distinctos, vnum regulatum cognitione scientiæ naturalis infusæ, & alterum regulatum cognitione scientiæ ex genere suo acquisitæ, idemque dicendum erit in materia aliarum virtutum; consequens est falsum, & hucusque non auditum: ergo & nostra resolutio. Probatur sequela: etenim in nostra sententia tendentia intellectualis obiectum, vt repræsentatum per speciẽ abstractam à phantasmatibus, specie distinguitur à tendentia intellectuali in idem obiectum, vt repræsentatum per speciem per se infusam, & à phantasmate independentem, & prædictæ tendentiæ specificè multiplicant habitus intellectus: ergo paritèr tendentia effectiua in obiectum apprehensum cognitione dependente à phantasmate, specificè essentialiter distinguetur à tendentia affectiua in eidem obiectum, vt propositum cognitione scientiæ naturalis infusæ à phantasmate independentes, huiusmodi tendentiæ erunt sufficientes ad multiplicandos specificè habitus voluntatis.

211 *Confirmatur 1.* Et augetur difficultas primò: nam formam apprehensam consequitur appetitus rationalis, sicut appetitus naturalis formam naturalem consequitur: ergo formam apprehensam apprehensione specificè distinctam consequitur distinctus specie appetitus. At apprehensio à phantasmate dependens, specie, per Nos, distinguitur ab apprehensione independente à phantasmate; cum ex hoc solo principio distinguamus specificè scientiam naturalem per se infusam à scientia naturali acquisita: ergo appetitus rationales ad huiusmodi apprehensiones consequuti, specie inter se distinguentur: & consequenter habitus appetitiui, qui sunt illorum principia, erunt specie distincti.

212 *Confirmatur 2.* Explicatur, & vrgetur secundo: cognitio habita de Angelo per species connotatiuas obiectorum materialium specificè, distinguitur à cognitione de eodem Angelo habita per species per infusas ipsum absolutè, & in se repræsentantes: ergo paritèr amor Angeli connotatiuus tendens in ipsum, vt primo modo repræsentatum, specificè distinguetur ab amore Angeli absoluto terminato ad illum, vt absolutè, & in se repræsentatum.

213 *Tertium inconueniens.* Tertium, quod sequitur, est constituendas esse in Christo duas scietias supernaturales specificè distinctas circa quodlibet obiectum; consequens videtur falsum: ergo & tradita resolutio. Sequela ostenditur primò: nam per Nos datur duplex scientia naturalis specificè distincta circa quodlibet obiectum naturale: ergo paritèr debet admitti duplex scientia supernaturalis specificè distincta circa quodlibet obiectum supernaturalitèr cognoscibile. Secundò probatur sequela; quia namque gratia eleuat naturã iuxta modũ illius, & anima Christi Domini modo naturali cognoscit independentèr à sensibus, constituitur in illa scientia supernaturalis, per quam supernaturalitèr cum independentia à sensibus intelligat; sed etiam habet modum naturalem intelligendi dependentem à phantasmatibus: ergo est constituenda in illa scientia supernaturalis, per quam supernaturalitèr cum hac dependentia cognoscat. Sed per Nos sciẽtia naturalis independens à phantasmatibus specificè distinguitur à scientia naturali à phantasmatibus dependente: ergo id ipsum de scientijs supernaturalibus est dicendum, & consequẽter erit constituenda in Christo circa quodlibet obiectum duplex scientia supernaturalis specificè distincta, vna per se infusa in se, & ex parte specierum, alia vero per se infusa ex parte, sui vt potè, supernaturalis, non autem per se infusa ex parte specierum, sed per se ex hoc capite acquisita.

214 *Resp. 1.* Respondeo, primum, quod pro inconuenienti infertur, inconueniens non esse nec aduersari his, quæ Nos *disp.* 24. docuimus; nam ibi solum negauimus in anima Christi Domini fuisse à primo conceptionis instanti habitum naturalem prudentiæ acquisitum ex parte specierum. Cum enim ibidem supposuerimus, non fuisse Christo à primo instanti conceptionis infusas per accidens species per se acquisibiles, abstrahibilesque à phantasmatibus; cõsequenter etiam negauimus habitum naturalem prudentiæ his speciebus regulandum, & ab ipsis depẽdentem, fuisse in primo instanti conceptionis per accidẽs Christo infusum. Alium vero habitum naturalem prudentiæ per se infusum ex parte specierum, nec negauimus, nec admisimus, nec de illo aliquam mentionem fecimus; vnde existentia istius habitus in anima Christi Domini à primo conceptionis instanti doctrinæ à Nobis *loco allegato* traditæ non aduersatur.

215 *Resp. 2.* Ad secundum inconueniẽs C. dinalis Lugo *in præsenti disp.* 20. *n.* 19. respondet, concedendo sequelam, & negando minorem. Quod si à Theologis hoc nunquam assertum est, inquit ipse, nec etiam est assertum oppositum; ac proinde quidquid dixeris, siue affirmes, siue neges, Theologis non aduersabis. Hæc tamen doctrina est falsa, ob ea, quæ argumentum soluentes dicemus. Et ideò illa omissa respondeo, negando sequelam. Ad probationem concesso antecedenti, nego consequentiam; ratio autem discriminis est, nam intellectus intelligit trahendo, res ad se per species illas repræsentantes, & intra se ipsum contemplatur obiectum, ita vt species sit principium cognitionis formale in omnium sententia, & effectiuum in sententia frequentiori Thomistarum. Voluntas autem, etsi obiecti apprehensionem supponat, vt velit; non tamen fertur ad res prout intra intellectum sunt, sed ad illas prout sunt in se ipsis inclinat, ita vt apprehensio, nec sit principium effectiuum, nec formale volitionis, sed tantum requisita conditio in obiecto voluntatis, & complementum, vt possit illam mouere, ad modum, quo existentia physica, est conditio in causa efficiente, vt agat.

216 *S. Tho.* Ex qua doctrina, & discrimine inter intellectum, & voluntatẽ in modo attingendi obiectum, infert D. Th. 1. *p. q.* 82. *ar.* 3. amorem rerum, quæ sunt supra nos, esse illarum cognitione perfectiorem, secus vero amorem illarum rerum, quæ nobis sunt inferiores, eo quod illæ in intellectu descendunt à se ipsis prout in se, istæ vero intra intellectum ascendunt; vnde quia voluntas fertur ad res prout in se ipsis existunt, intellectus verò illas intra se, & prout in ipso sunt, contemplatur; fit vt amor rerum superiorum sit perfectior illarum cognitione; amor autem rerum, quæ inferiores sunt intellectu, ab illarum cognitione excedatur. Et ex eadem doctrina Nos inferimus manifestam rationem discriminis inter actus intellectus, & actus voluntatis, cur, scilicet, scientia specificè distinguatur penes tendentiam ad obiectum, vt repræsentatum per speciem abstractam à phantasmatibus, & tendentiam ad idem obiectum, vt repræsentatum per speciem ab illis independentem; tendentia autem voluntatis ad obiectum vt propositum cognitione dependente à phantasmatibus, & tendentia eiusdem voluntatis ad obiectum vt propositum cognitione ab illis independente non inducat in actibus voluntatis distinctionem essentialem. Quia, scilicet, species est principium effectiuum, aut formale intellectionis, & ideò essentialis specierum diuersitas arguit in actibus intellectus distinctionem essentialem; apprehensio autem solum vt conditio ex parte obiecti voluntatis concurrit, sicut existentia physice solum est conditio in causa efficiente ad agendũ: vnde sicut existẽtiarũ diuersitas non arguit, nec infert in effectibus causæ efficientis differen-

rentiam essentialem, ita diuersitas essentialis apprehensionum non arguit differentiam essentialem in actibus voluntatis.

217 *Ad 1. confirmationem.* Ad primam confirmationẽ, concesso antecedenti, nego consequentiam. Vt enim docet D. Thomas *qu. 25. de veritate art. 1. ad 6. Diuersitas apprehensionum per accidens se habet ad variandos appetitus, nisi coniungatur diuersitati apprehensorum.* Cuius ratio habetur ex dictis, quia nempè, apprehensio tantùm, vt conditio, ad actum voluntatis, vel appetitus ex parte obiecti concurrit; bonitas autem apprehensa, & proposita se habet, vt ratio formalis: vnde cum per apprehensionem à phantasmate dependẽtem eadem bonitas voluntati proponatur amanda, atque per apprehensionem habitam media specie per se infusa; fit, quod appetitus consequuti ad huiusmodi apprehensiones specificè non distinguantur.

218 *Ad 2. confirmationem.* Ad secundam confirmationem, concesso antecedenti, nego consequentiam. Ratio autem discriminis habetur ex dictis; quia, nampè, species impressa est principium per se cognitionis effectiuum, vel formale; idaoque essentialis specierum distinctio infert inter cognitiones differentiam essentialem, & quia species connotatiuè Angelum repræsentantes, & species per se infusæ illum repræsentantes absolutè, & prout in se, essentialiter distinguuntur; consequens fit, vt cognitiones de eodem Angelo habitæ regulatæ his speciebus essentialiter distinguantur. Apprehensio autem boni, quod est voluntatis obiectum, non est principium effectiuum, vel formale respectu actus voluntatis, sed solum, vt conditio, comparatur ad illum, bonitate obiecti se habente vt ratione formali motiua, & terminatiua: ideòque quamuis apprehensio obiecti varietur circa eandem bonitatem, idem actus voluntatis perseuerat. Et quia bonitas Angeli connotatiuè cogniti eadem est cum bonitate eiusdem Angeli cogniti prout est in se, & absolutè; consequens fit, quod amor Angeli, his cognitionibus regulatus, sit specificè idem.

219 *Instatur argumentum. S. Tho.* Et quidem, si argumentum aliquid probaret, conuinceret habitum charitatis viatoris esse distinctum specificè ab habitu charitatis comprehensoris, quod licet Cardinalis Lugo admittat, est tamen expresse contra D. Thom. 1. 2. qu. 67. artic. 6. ibi: *Ad secundum dicendum, quod charitas non habet pro obiecto ipsam cognitionem; sic enim non esset eadem in via, & in Patria, sed habet pro obiecto ipsam rem cognitam, quæ est eadem, scilicet, ipsum Deum.* Et quod magis est, videtur non multum consonum doctrinæ Pauli asserentis, fidem euacuandam esse, charitatem autem, nunquam exeidere. Nam si charitas viæ non manet in statu Patriæ, sed habitus charitatis specificè distinctus succedit, non minus cessabit charitas, quam fides in Patria; & consequenter non minus charitas viæ euacuabitur, quam fides, cum vtraque specificè sumpta permaneat, fides in lumine gloriæ, cum quo genericè conuenit, & charitas viatoris in charitate comprehensoris, cum qua in præfata sententia solum habet conuenientiam genericam, cum specificè distinguatur ab illa.

220 *Solutio Cardinalis Lugo reijcitur.* Ad tertiam inconueniens Cardinalis Lugo vbi *proximè* respondet concedendo sequelam, & negendo minorem; nec consequens, inquit ipse, positiuè Theologis aduersatur, qui nihil de hac re assertiuè docuerunt. Cæterum contra hanc doctrinam obstat; sequeretur namque ex illa, fidem Angelorum, & nostram essentialiter distingui; cum vna medijs speciebus infusis, alia verò medijs speciebus acquisitis suam exerceat operationem. Et cum apud Lugo eadem ratio sit de actu voluntatis, ac de operatione intellectus, sequeretur ex eadem doctrina charitatem Angelorum, & nostram specificè distingui; cum cognitiones, quibus regulantur, assent speciè distinctæ. Ex quo vlterius fieret, gratiam iustificationis esse specificè distinctam in Angelis, & hominibus; cum passiones essentialiter diuersæ indicent naturas differentes essentialiter, quod communi Theologorum sententiæ aduersatur. Et vlterius sequeretur, beatitudinem supernaturalem in Angelis, & hominibus specificè distingui; cum gratia comparetur ad gloriam, vt natura ad principalem operationem; vbi autem naturæ essentialiter distinguuntur operationes illi respondentes debent esse essentialiter distinctæ, quod Angelico Doctori 1. p. q. 23. art. 1. ad. 3. & frequentiori Theologorum sententiæ aduersatur.

221 *Vera solutio.* Nec ergo hæc, & alia inconuenientia admittamus, neganda est sequela, Ad 1. probationem, concesso antecedenti, nego consequentiam, disparitas autem inter vtrumque ordinem ex *proximè* dicendis constabit, Ad secundam probationem, nego causalem maioris, vt adæquatam: sed insuper est addendum, quia non repugat scientia supernaturalis, quæ à phantasmatibus sit independes, & concessa cum hoc additamento maiori: & insuper, concessa minori, nego consequentiam; repugnat enim scientia supernaturalis dependens per se à phantasmatibus, & ideò circa obiecta sensibilia, & materialia, non datur in anima Christi scientia supernaturalis per se acquisita specificè distincta à scientia per se infusa supernaturali; quia ad hoc requirebatur scientiam supernaturalem dependere per se à phantasmatibus.

222 *Aliquorũ ratio.* Rationem autem huius repugnantiæ sumunt quidam Recentiores non ex conceptu supernaturalitatis, sed ex conceptu claritatis, & euidentiæ. Si namque huiusmodi scientia esset obscura cognitio, non posset in Christo existere; si verò clara sit, non potest à sensibus per se dependere; nam scientia supernaturalis, & euidens terminata ad res in se ipsis, absque fundamẽto adstruitur dependens à phantasmatibus, quæ longè inferioris ordinis sunt.

223 *Prædicta ratio deseritur.* Verũ, si non repugnat cognitio supernaturalis obscura per se dependens à phantasmatibus, non video, cur repugnet scientia euidens supernaturalis, quæ ab illis dependens sit. Tùm, quia etiam cognitio supernaturalis obscura superioris ordinis est, & phantasmata sunt ordinis longè inferioris: ergo phãtasmatum inferioritas non obstat dependentię per se ab illis; & consequenter, quod sint inferioris ordinis respectu cognitionis euidentis supernaturalis, non arguit, quod talis cognitio non dependeat per se ab illis. Tum etiam, quia non repugnet cognitio euidens connotatiua, & dependens per se à phantasmatibus, vt constat in cognitione, quam Philosophus habet de Deo per demonstrationem naturalem, quæ euidens, & connotatiua est ergo si non repugnat cognitio supernaturalis essentialiter connotatiua; nec etiam repugnare potest cognitio euidens supernaturalis, quæ connotatiua essentialiter sit; & consequenter dari poterit scientia euidens supernaturalis essentialiter dependens ab speciebus connotatiuis phantasmatum, & à phantasmatibus abstractis.

224 *Ratio repugnãtiæ assignatur.* Vnde repugnantia est petenda ex conceptu cognitionis supernaturalis. Nam eo ipso, quod cognitio aliqua supernaturalis sit non potest per se essentialiter à naturali specie dependere, sed æquè benè, imo, & melius, connaturaliusque, poterit elici media specie supernaturali; sed soles species naturalis potest abstrahi à phantasmatibus, & ab illis per se dependere: ergo eo ipso, quod cognitio aliqua sit supernaturalis, non potest dependere essentialiter à phantasmatibus ex parte principij, ac proinde non est dabilis scientia supernaturalis, quæ ex isto capite essentialiter distinguatur ab alia scientia, vel supernaturali cognitione. Sed hoc necessarium erat, vt daretur in anima Christi Domini circa obiecta sensibilia scientia supernaturalis per se acquisibilis distincta à scientia supernaturali per se infusa, habita de eisdem obiectis: ergo talis scientia in anima Christi non datur.

225 *Obijcies* Sed dices, assensus nostræ fidei supernaturalis est; & tamen essentialiter depẽdet ab speciebus naturalibus abstractis à phantasmatibus: ergo stat cum supernaturalitate cognitionis dependentia à phantasmatibus essentialis. Minor, in qua est difficultas, probatur; assensus fidei elicitus media specie naturalis non potest elici media specie supernaturali: ergo essentialiter ab specie naturali dependat. Antecedens probat primò; nam species supernaturalis, & species naturalis essẽtialiter distinguuntur; sed idem specie actus non potest à duobus principijs essentialiter distinctis procedare; cum actus specificetur à principio: & consequenter à principio essentialiter distincto, necessario eliciatur distinctus essentialiter actus: ergo assensus fidei elicitus media specie naturali, non potest media specie supernaturali ab intellectu procedere. Secundo idem antecedens probatur: nam species supernaturalis impressa non potest obscure obiectum repræsentare, sed necessario est clara repræsentatio illius; sed assensus fidei, vtpotè essentialiter obscurus, non potest ab specie clarè obiectum repræsentante procedere: ergo non potest procedere ab specie supernaturali, nec illa mediante elici.

226 *Respondetur.* Respondeo, concessa maiori, negando minorem. Ad illius probationem, nego antecedens. Ad primam illius probationem dicatur, speciem naturalem non influere in assensum supernaturalem fidei ratione propriæ entitatis, sed ratione formæ supernaturalis ipsam eleuantis, quæ potest in ratione principij actus fidei, specificè conuenire cum specie entitatiuè supernaturali, sicut de habitu, & auxilio principiantibus actum charitatis docuimus *Tract. 5. Disp. 22.* conuenire specificè inter se in ratione principij actus charitatis, tametsi entitatiuè sumpti essentialiter distinguantur. Vndè sicut actus supernaturalis charitatis in absentia habitus à voluntate mediante auxilio procedens, est eiusdem speciei cũ actu charitatis ab habitu procedente; ita dicimus in præsenti, assensum supernaturelem fidei elicitum media specie naturali, vt eleuata per qualitatem fluidam supernaturalem esse eiusdem speciei cum assensu fidei elicito media specie entitatiuè supernaturali; eo quod, licet in esse entis essentialiter distinguantur, in ratione tamen principij assensus supernaturalis fidei specificè conueniunt.

227 *Ad 2. antecedẽtis probationem.* Ad secundam antecedentis probationem, vel nego maiorem. Non enim repugnantiam inuenio in specie supernaturali, quæ obscurè suum obiectum repræsentat. Cur enim sicut datur cognitio obscurè suum obiectum attingens, & sicut datur Verbum, seu species expressa supernaturalis terminans hanc cogni-

cognitionem obiectum obscurè repræsentans, non erit etiam dabilis specie supernaturalis impressa se tenens ex parte principijs, quæ non clarè, sed obscurè suum obiectum repræsentet; Vel concessa maiori, nego minorem. Nam Angelus in via habuit fidem plurium rerum naturalium, quæ tamen clarè repræsentabantur per species, eius intellectui infusas: non ergo repugnat cum specie clarè representante, cognitio supernaturalis obscura. Et ratio est manifesta; nam claritas speciei solum reddit claram simplicem obiecti naturam; non autem constituit clarum obiectum iudicij, quo de obiectiua veritate iudicatur; cum autem assensus fidei iudicatiuus sit, potest cum claritate speciei obiectum repræsentantis, obscuritas fidei subsistere.

228 *Obijcies.* Sed contra solutionem datam ad primam antecedentis probationem obijcies; nam assensus fidei, etsi non proximè, remotè tamen essentialiter dependet ad specie naturali secundum potentiam obedientialem actiuam, sicut ab intellectu ipsum eliciente essentialiter remotè ratione propriæ entitatis procedit; ab specie vero supernaturali ratione suæ intrinsecæ entitatis, tam proximè, quam remotè dependeret essentialiter assensus ab illa procedens; sed vbi principia remota essentialiter distinguuntur, non possunt non distingui essentialiter actus procedentes ab illis; cum non solum à principio proximo, sed etiam à principio remoto dependeant essentialiter actus vitales; & consequenter, variato principio remoto essentialiter, variatur essentialiter respectus ad ipsum, cum quo non stat conuenientia essentialis inter actus: ergo assensus ab specie naturali dependens, non potest ab specie supernaturali procedere. Patet consequentia: nam potentia obedientialis speciei naturalis, & potentia naturalis speciei supernaturalis essentialiter distinguuntur: ergo non possunt remotè eundem actum specificè principiare.

229 *Respondetur.* Respondeo, distinguendo maiorem: materialiter, concedo maiorem: formaliter, nego maiorem: & sub eadem distinctione minoris, nego consequentiam. Nam ad specificam distinctionem in actibus, non sufficit materialis principiorum distinctio, sed requiritur formalis; licet autem potentiæ repertæ in specie naturali, & in specie supernaturali distinguantur formaliter inter se distinctione entitatiua essentiali; comparatione tamen ad assensum fidei facta, solum materialiter differunt; quia ab illo non exigitur per se id, in quo distinguuntur prædictæ potentiæ, sed solum id, in quo tales potentiæ conueniunt. Sicut plures actus eandem potentiam specificantes distinguuntur formaliter inter se distinctione entitatiua essentiali ratione distinctorum respectuum, quos important ad potentiam; quia tamen à potentia non respicitur per se primo id, tantum, in quo differunt actus, sed id tantum, conueniunt; ideo distinctio, quæ formalis est inter actus comparatos inter se, materialis est, comparatione facta ad potentiam, & insufficiens inducere distinctionem essentialem in illa.

230 *Secunda solutio.* Secundo responderi potest obiectioni factæ *num.* 225. quod licet assensus fidei essentialiter dependeat ab specie naturali; non tamen dependet essentialiter ab illa, prout ipsa dependet à phantasmatibus, & abstrahitur ab illis; cum enim assensus nostræ fidei sit eiusdem speciei cum assensu fidei Angelicæ, vt *in præsenti* supponimus, & assensus ab intellectu Angelico elicitus, etsi ab speciebus naturalibus dependeat, non tamen dependet ab speciebus abstractis phantasmatibus; asserendum est consequenter; actum fidei elicitum à nostro intellectu non dependeret essentialiter ab speciebus abstractis, vt abstractis, nec assensum fidei Angelicum dependere essentialiter ab speciebus, vt infusis, sed vtrumque quoad essentiam dependere ab speciebus naturalibus sub conceptu potentiæ obedientialis, in quo specificè conueniunt. Et ratio esse potest, nam discurrendum est de speciebus, sicut de intellectibus in ordine ad actum fidei; licet autem intellectibus angelicus, & intellectus humanus essentialiter inter se distinguantur, non tamen concurrunt ad assensũ supernaturalem fidei, prout sunt essentialiter distincti, sed sub ratione potentiæ actiuæ obedientialis remotæ, & in qua conueniunt specificè: ergo idẽ dicendũ est de speciebus impressis cõcurrentibus ad assensũ fidei obiectiuè.

231 *Contra hucusque dicta obijcies.* Sed contra hucusque dicta poterit quispiam obiicere, nam est dabilis species supernaturalis dependens per se à phantasmatibus: ergo falsum est id, quod diximus *num.* 224. solam speciem naturalẽ posse ab illis dependere, ex quo intulimus, non posse dari scientiam supernaturalem ex genere suo acquisitam. Antecedens probatur: potest intellectus agens speciem supernaturalem causare; sed species ab intellectu agente causata dependet per se à phantasmatibus; cum actio intellectus agentis propria sit abstrahere species ab illis: ergo est dabilis species supernaturalis impressa dependens per se à phantasmatibus, & ab illis abstrahibilis. Maior, in qua sola est posita difficultas, probatur: licet intellectus possibilis solum in cognitionem naturalem possit per virtutem propriam influere, potest per eleuationem actum supernaturalem elicere: ergo pariter, licet intellectus agens per vires proprias, & naturales non possit causare, nisi speciem naturalem impressam, prout tamen eleuatus à Deo, & virtute eleuationis, potest speciem impressam supernaturalem efficere.

Respondeo, negando antecedens. Ad probationem, nego maiorem. Ad illius probationem, concesso antecedenti, nego consequentiam. Ratio autem discriminis est: nam intellectio supernaturalis, etsi non contineatur intra actiuitatem naturalem intellectus possibilis, quo circa supra illius naturam est; continetur tamen intra actiuitatem essentialem illius, vt pote terminata ad obiectum contentum sub obiecto specificatiuo intellectus possibilis; & idcirco potest ab illo, vt eleuato procedere. Species autem supernaturalis non solum excedit vires naturales intellectus agentis, sed etiam actiuitatem eius essentialem; & ideò non potest ab illo, etiam vt eleuato, causari vitaliter. Et ratio istius doctrinæ est: nam actiuitas essentialis intellectus agentis, vt influentia vitaliter, adæquatur cum repræsentatione phantasmatum, à quibus determinatur in abstractione specierum: vnde non potest extendi ad species, quatum obiecta non eluceant in phantasmatibus; hæc autẽ solũ repræsentant obiecta sensibilia naturalia, nec illorũ repræsentatio potest ad obiectũ supernaturale extendi, etiam per eleuationẽ; cũ enim repræsentatio sit à phãtasmatibus in genere causæ formalis; non potest per eleuationem crescere, nec possunt phantasmata repræsentare aliquid in vi eleuationis, quod ex se non non repræsentent: forma namque, vt sæpè diximus, non potest per eleuationem ad effectum formalem concurrere; & ideo actiuitas essentialis vitalis intellectus agentis est ad species naturales determinata, nec species supernaturales continentur in illa. Diximus notantèr actiuitatem essentialem vitalem intellectus agentis, non possè etiam per eleuationem, extendi ad species supernaturales causandas; quod enim non vitaliter, & in instrumentum Dei, species supernaturales efficiat, nullam repugnantiam habet: sicut nec repugnat, quod lapis instrumentaliter species supernaturales efficiat in virtute Dei lapidem ad hoc eleuantis, cæterum species supernaturales instrumentaliter ab intellectu agente causatæ non erunt per se acquisibiles, nec abstractæ à phantasmatibus illius namque solum actiuitate principali vitali, est intellectus agens alligatus. 232 *Respondetur.*

§. Vltimus:

Cætera argumenta diluuntur.

SECVNDO principaliter arguitur. Nam sequitur ex nostra sententia, esse constituendam in anima Christi Domini scientiam naturalem per se infusam propriam Angelorum distinctam ab ea, quam *conc.* 3. animæ Christi concessimus, & à scientia naturali acquisita; consequens est falsum: ergo & posita conclusio. Probatur sequela, ideo animæ Christi concedimus scientiam ex genere suo acquisitam, & scientiam per se infusam naturalem imperfectam conuenientem animæ in statu separationis, & scientiam per se infusam supernaturalem perfectam, quia ad omnes istos modos cognitionis est anima Christi in potentia; sed etiam est in potentia ad perfectam cognitionem rerum naturalium in se ipsis, quæ non potest haberi, nisi per scientiam per se infusam, quæ est Angelorum propria; cum illa, quæ conuenit animæ in statu separationis, imperfecta sit, & confusa, vt ex D. Th. vidimus ergo ne ista potentia irreducta ad actum remaneat, concedenda est animæ Christi huiuscemodi cognitio. Probatur minor intellectus animæ Christi est in potentia ad cognitionem supernaturalem scientiæ per se infusæ perfectam omnium rerum, etiam supernaturalium: ergo etiam est in potentia ad cognitionem rerum naturalium perfectam habitam per scientiam per se infusam naturalem, quæ est Angelorum propria. 243 *Secundò principaliter arguitur.*

Respondeo, negando sequelam. Ad probationem, concessa maiori, nego minorem. Ad illius probationem concesso antecedenti, nego consequentiam. Ratio autem discriminis est, nam perfectio cognitionis in ordine supernaturali, sumitur ex perfectione supernaturalis luminis; & quia anima Christi capax est luminis supernaturalis, non solũ adæquantis, sed etiã excedentis lumen supernaturale Angelorũ; nam in ordine supernaturalis, & gratiæ Christus Angelos superauit; sit consequens, vt sit capax cognitionis supernaturalis perfectæ omniũ rerum, etiam supernaturalium habitæ per scientiam per se infusã supernaturalem: perfectio autem cognitionis intra ordinẽ naturæ sumitur ex perfectione acuminis naturalis; & quia acumen naturale intellectus Christi Domini nõ adæquat acumen naturale Angelorũ; fuit enim in naturalibus ab Angelis minoratus: consequẽs sit, vt non sit in illo capacitas ad perfectam cognitionẽ naturalem habitam per scientiam naturalem infusam, quæ est Angelorum propria: quæ doctrina ex ipsis terminis constat; nam eo ipso, quod prædicta cognitio perfecta Angelorũ propria sit, conuenit Angelis ex conceptu differentialis illos distinguẽte ab homine; & consequenter nõ est ad illam in intellectu Christi capacitas, cui conuenire non possunt 244 *Respondetur.*

præ-

prædicata, quibus intellectus Angelicus ab intellectu humano distinguitur.

235 *Instabis.* Sed dices, intelligere sine discursu conuenit Angelo ex conceptu ipsum distinguente ab homine; & tamen conuenit animæ rationali in statu separationis: ergo, quamuis cognitio naturalis rerum perfecta conueniat Angelo ex conceptu illum distinguente ab homine, potest homini in aliquo statu competere; & consequentèr est ad prædictam cognitionem in anima Christi capacitas.

236 *Respondetur.* Respondeo: intelligere sine discursu adæquatè, & in statu magis connaturali, esse distinctiuum inter Angelum, & hominem, non autem intelligere sine discursu inadæquatè, & in statu minus connaturali; nam homo sine discursu intelligit prima principia; ideòque primum nunquam potest animæ rationali competere, benè vero secundum. Et quidem implicatio est in terminis, quod prædicatum aliquod differentiale Angelorum conueniat naturæ essentialiter ab illis distinctæ, qualis est natura humana, aliàs tale prædicatum esset proprium, & commune, quod ex ipsis terminis implicat.

237 *Tertio arguitur.* Tertio arguitur: nam sequitur ex nostra sententia præter scientiam naturalem per se infusam, & scientiam naturalem ex genere suo acquisitam, constituendam esse in Christo scientiā experimentalem successu temporis ministerio sensuum habitam; consequens falsum videtur: ergo nostra sententia deficit à veritate. Probatur sequela; est namque in anima Christi ad huiusmodi scientiam capacitas; sed omnis illius capacitas debuit ad actum reduci, ne potentialis, & imperfecta maneret, vt sæpè diximus *in disputationis discursu*, ideòque scientiam per se infusam, & scientiam ex genere suo acquisitam, animæ Christi concessimus: ergo ex eodem principio, & ob eandem rationem, est animæ Christi attribuenda scientia successu temporis ministerio sensuum acquisita.

238 *Respondet Suarez.* Ad hoc argumentum Suarez *disp.* 30. *sect.* 2. respondet, concedendo sequelam, & negando minorem. Vnde in sententia istius Doctoris, pretèr scientiam per se infusam, duplex scientia naturalis in anima Christi inuenitur, vna ex genere sua acquisita, & per accidens infusa à primo conceptionis Christi instanti, quam vocat vniuersalium; alia verò, non solum ex se acquisibilis, sed etiam de facto successu temporis ministerio sensuum acquisita, quam vocat scientiam experimentalem, & singularium, à prima per hoc distinctam, quòd illa, tantum attingit naturas rerum in communi, hæc verò indiuidua attingit vt cadunt sub experientia. Quæ doctrina parum, aut nihil distat à sententia Scoti, qui, vt *superius* dicebamus, distinxit inter species abstractiuas, & species rerum intuitiuas, illasque asseruit fuisse per accidens Christo infusas à primo conceptionis instanti; istas verò successu temporis ministerio sensuum fuisse acquisitas.

239 *Displicet eius doctrina.* Hæc tamen doctrina non placet. Ante cuius impugnationem animaduertendum est, cognitionem actualem experimentalem de nouo successu temporis ab anima Christi habitā, à nullo Theologorum negari, & merito quidem; cum enim Christus aliqua de nouo vidit, vel audiuit, vel aliter fuit sensibiliter expertus, etiam intellectus Christi sic visa, audita, aut ex parte cognoscebat; & consequenter aliqua de nouo cognouit per cognitionem actualem: vnde non de noua cognitione actuali, sed de scientia habituali est inter Theologos quæstio: an, scilicet successo temporis illam de nouo acquisierit, & hæc est, quam Pater Suarez parum, aut nihil, vt dixi, à sententia Scoti distant, admisit.

240 *Reijcitur.* Hoc ita breuiter animaduerso, contra illius solutionem in hunc modum obijcio. Præsupposita infusione per accidens scientiæ ex genere suo acquisitæ in anima Christi Domini à primo conceptionis instanti, non potest ministerio sensuum alia scientia naturalis in intellectu Christi constitui; sed prædictam infusionem scientiæ ex genere suo acquisitæ in anima Christi Domini à primo conceptionis instanti supponit P. Suarez: ergo ministerio sensuum, noua, & distincta scientia naturalis non fuit ab intellectu Christi acquisita. Probo maiorem; non enim potest constitui distincta scientia accepta pro habitu dante facilitatem, in quo scientia essentialiter consistit, nec accepta pro speciebus obiectiuè concurrentibus: ergo nihil habituale potest de nouo in intellectu Christi constitui ministerio sensuum acquisitum, prædicta infusione supposita.

Habitus scientificus idem specie circa naturam, & eius singularia versatur. Antecedens pro prima parte probatur primo: nam habitus scientificus, cum per se primo tantum sit vniuersalium, & ad singularia solum extendatur ratione naturæ communis, non potest specificè distingui ex noua singularium attingentia per res præsens, præteritum, vel futurum; sed habitus scientificos rerum in vniuersali supponitur à P. Suarez infusus animæ Christi à primo conceptionis instanti: ergo ex singularibus nouitèr obiectis sensibus, vel intellectui, & ex noua illorum cognitione, non potest acquiri nouus habitus scientificus præstans facilitatem ad actum. Patet consequentia, nam si nouus habitus resultaret, cum non posset à primo specificè distingui, duo accidentia solo numero distincta essent simul in anima Christi Domini; consequens est falsum; duo enim accidentia numericè solū distincta, non possunt simul in eodem numero subiecto coincidere, vel ob repugnantia essentialē, vel saltim ratione superfluitatis: ergo ex singularibus, sensibus de nouo obiectis, & ex noua illorū cognitione, nō potuit resultare nouus habitus scietificus se tenens ex parte potentiæ, præstansque illi ad actū facilitatē.

241 *Et idem habitus num.* Secundo idem antecedens probatur: nam habitus scientificus, non solum specificè, sed etiam numericè idem, qui primo attingit naturam in vniuersali, potest secundario extendi ad illius singularia, ea ratione, qua potest scientia de singularibus dari; aliàs tot habitus Philosophiæ essent numero multiplicandi, quot sunt singularia cuiuslibet naturæ specificæ, erga quam Philosophia versatur, idemq; dicendum esset de quauis alia scientia naturali; sed iam supponitur habitus scientificus per se acquisibilis rerum in vniuersali per accidens Christo infusus in primo conceptionis instanti: ergo ex noua, & experimentali singularium cognitione, non fuit ab intellectu Christi acquisitus nouus habitus scientificus præstans facilitatem ad actum.

242 *Species impressa non repræsentat singularia directè, nec ex illis multiplicatur. S.Thom. Caiet. Capreol. Ferrara.* Deinde pro secunda parte idem antecedens probatur, supponendo, speciem impressam abstractam à phantasmatibus, & ministerio sensuum acquisitam, non directè, sed reflexè tantum singularia repræsentare, quatenus intellectus reflectens supra speciem à phantasmatibus dependentem, potest in singularium cognitionem venire, quæ in illis repræsentantur, quod modo disputandum non est, sed supponendum ex Angelico Doctore *q. vnic. de anima art.* 20 *ad* 1. *q.* 10. *de Verit. art.* 5. *quodlib.* 12. *art.* 11. *opusc.* 24. *c.* 1. *&* 2. *lib.* 3. *de anima lection.* 8. *in* 4. *Sent. dist.* 50 *q.* 1. *art.* 3. *&* 1. *p. q.* 86. *art.* 1. vbi Caietanus, Capreolus *in* 1. *dist.* 35. *qu.* 2 *in solut. arg. contra* 4. *conc.* Ferrara 2. *contra Gentes c.* 100. quos omnes alij Discipuli D. Thom. sequuntur contra Scotum, & eius Discipulos in 4. *dist.* 45. *q.* 3. Quo supposito, secunda pars antecedentis probatur: nam species impressæ rerum omnium in vniuersali, quæ poterant ministerio sensuum acquiri, supponuntur per accidens Christo infusæ in primo conceptionis instanti, sed ad cognoscenda singularia, noua species impressa necessaria non est, imo nec potest noua species assignari; cum species per se acquisibiles, non possint repræsentare singularia directè; id autem, quod solum indirectè repræsentatur, non potest multiplicare speciem repræsentantem: ergo ex singularibus nouitèr obiectis sensibus, & intellectui, non fuerunt acquisitæ nouæ species ab anima Christi Domini, nec abstractæ à phantasmatibus.

243 *Traditur vera solutio.* Hac ergo solutione relicta, quia in principiis D. Thom. *proximè* explicatis, sustineri non potest, respondeo *ad* 3. *arg.* distinguendo consequens: accepta scientia pro actuali cognitione, concedo sequelam: accepta scientia pro habitu, vel facilitante potentiam, vel illam obiectiuè determinante, nego sequelā: & sub eadem distinctione minoris, nego consequentiam. Licet enim ex singularibus nouiter obiectis sensibus noua, & distincta cognitio accesserit intellectui animæ Christi; nouus tamen habitus in illo, non resultauit præstans facilitatem ad actum, nec noua species impressa distincta ab illis, per quas repræsentantur naturæ in vniuersali, ob ea, quæ *proximè* dicebamus. Vnde, quia Adamus in primo suæ formationis instanti, scientias omnes naturales per accidens infusas accepit, D. Th. *in* 2. *dist.* 23. *q.* 2. *art.* 2. *ad* 2. docet experimento sensuum nouam scientiam non acquisiuisse, sed vidisse in rebus, quod per habitum cognitionis tenebat, quod scienti est delectabile: ergo idem est de anima Christi, asserendum, supposito quod scientiæ per se acquisibiles illi fuerint infusæ in primo conceptionis instanti. S.Thom.

244 *Denique arguitur.* Denique arguitur: ex eo, quod intellectus agens non abstraheret in Christo species à phantasmatibus, non sequitur, frustra illi fuisse concessum: ergo ratio D. Th. non probat scientiam ex genere suo acquisibilem in anima Christi Domini. Consequentia patet: nam ratio Angelici Præceptoris ex hoc principio procedit, quod, nempè, si scientia per se acquisibilis in Christo non constituatur, erit frustra intellectus agens in illo. Antecedens autem ostenditur primo: nam in Adamo non fuit intellectus agens frustra; & similiter in anima separata, non frustra intellectus agens existit; & tamen nec in Adamo, nec in anima in statu separationis abstrahit species, à phātasmatibus, vt de Adamo docet D. Th. *in* 2. *dist.* 23. *qu.* 2. *art.* 2. *ad* 2. & de anima in statu separationis omnibus est in confesso: ergo nec frustra fuisset intellectus agens in Christo, ex eo quod in illo species non abstraxisset. *Antecedens probatur* 1.

245 *Secundò.* Secundo probatur; nam potentia ad ornatum animæ deseruiens non ponitur frustra in illa, esto non coniungatur cum sua propria operatione; sed intellectus agens pertinet ad ornatum naturæ rationalis, atque ad eius complementum: ergo non fuisset frustra animæ Christi concessus, etsi nunquam fuisset cum propria operatione specierum abstractiua coniunctus.

246 *Tertiò. Magnus Basil.* Tertio probatur: non enim fuit frustra in Christo potentia generatiua; nec similiter potentia risiua, etsi nulla illarum fuerit ad propriū actū reductum; vt de prima omnes fatentur, & de secūda docet Magnus Basilius *in q. sumè explicatis q.* 17. eo quod dictæ

dictæ potentiæ pertinent ad ornatum, & complementum naturæ: ergo idem, & eadem ratione de intellectu agente est dicendum, quamuis omni operatione, ad quam à natura destinatur in anima Christi caruisset.

247 *Quarto.* Quarto: nam vt potentia consequnta ad aliquam naturam frustranea non sit in illa, non requiritur, quod in omni indiuiduo talis naturæ reducatur ad actum, sed sufficit, quod in aliquo indiuiduo coniungatur cum actu, ad quem à natura destinatur; sed Christus, in quantum homo, continetur sub natura humana, vt quoddam indiuiduum illius: ergo ex eo quod in Christo intellectus agens nunquam abstraxisset species, non sequitur frustra in illius anima extitisse.

248 *Denique probatur.* Denique id ipsum probatur: etenim ex non reductione potentiæ ad actum minus principalem: dummodo ad magis principalem actum reducatur; non reducatur frustranea potentia; sed quamuis in Christo non cõstituatur scientia ex genere suo acquisibilis, nec per accidens infusa, nec proprijs actibus acquisita, non excluditur ab intellectu agente coniunctio cum actus magis principali, sed solum cum minus principali illius operatione: ergo quamuis huiusmodi scientiam in Christo non constituamus, non sequitur, intellectum agente extitut frustra in illo. Minor, in qua est difficultas; probatur: nam actus principalis intellectus agentis, non est abstractio specierum, sed intellectio actualis, at solum abstractio est, quam non haberet in Christo: ergo solum actu minus principali careret. S. Thom. Maior probatur. *Anima cum erit à corpore separata, per intellectum possibilem recipiet species effluentes à substantijs superioribus, & per intellectum agentem habebit virtutem ad intelligendum*: verba sunt expressa D. Th. *q. vnic. de anima art.* 15. *ad* 9. Ex quibus aperte colligitur; Angelicum Doctorem sentire, actum intellectus agentis esse actualem intellectionem; cum ille sit actus alicuius potentiæ, qui in virtute illius elicitur. Sed non est actus minus principalis, quam abstractio specierum; cum hæc ad intellectionem ordinetur, & propter illam sit: ergo actus principalis intellectus agentis non est abstractio specierum, sed actualis intellectio; & consequenter, ex eo quod in Christo non abstraheret species, non sequitur, non coniungendum cum magis principali operatione.

249 *Ante solutionem notatur* 1. Antequam huic argumento occurramus, animaduerto primò, dupliciter posse rationem D. Thomæ applicari: primo ad probandum, fuisse in anima Christi Domini scientiam ex genere suo acquisitam abstrahendo à modo illam habendi, scilicet, per infusionem primo conceptionis instanti, qualiter in Adamo extiterunt omnes scientiæ naturales ex genere suo acquisibiles, vel per acquisitionem, qualiter scientiæ naturales in nobis reperiuntur proprijs actibus illas acquirendo. Secundo ad probandam, scientiam ex genere suo acquisitam modo sibi connaturali debitam ab anima Christi, scilicet, per acquisitionem: & licet hoc secundum sit de mente Angelici Præceptoris; nobis tamen primum sufficit pro nunc, quia secundum non disputamus; habet enim propriam sedem *infra quæstione* 12. vbi agitur de modo, quo scientia per se acquisibilis extitit in anima Christi.

250 *Notatur* 2. Aduerto secundo ex Caietano *in præsenti art.* 4. *§. ad* 1. propositionem illam pro fundamento assumptum à D. Th. *Frustra est, quod caret propria operatione*: non esse coarctandam ad genus, speciem, vel indiuiduum; sed vniuersaliter esse accipiendam sub intellectus conditionibus generalibus, scilicet, quando, vbi, & in quo debet operari; cum enim vnumquodq; sit propter suam operationem, & fructus sit, quod non assequitur finem, ad quem à natura destinatur; quando illud assequi debet, frustra erit potentia ab operatione sua principali, quam vt finem respicit separata, pro loco tempore, & subiecto, in quo petit cum operatione coniungi.

251 *Notat.* 3. Tertio est aduertendum; tempus; in quo intellectus agens petit abstrahere species à phantasmatibus esse tempus viæ, nam in statu beatitudinis abstractionem specierum non petit. Subiectum autem, in quo intellectus agens petit exercitium istius operationis, esse animam corpori coniunctam, & non præuentam per infusionem specierum; si namque istæ supponantur infusæ, non adest in subiecto ad nouas species recipiendas capacitas; & consequenter intellectus agens; non petit illas in tali subiecto abstrahere. Hinc fit, intellectum agentem non esse frustra in anima in statu separationis, nec in statu beatitudinis, quamuis sit coniuncta corpori, nec similiter extitisse frustra in Adamo, quamuis species à phantasmatibus non abstrahat; eo quod nec in Adamo, neque in anima in prædictis statibus, non est ad species per abstractionem recipiendas capacitas; in statu quidem separationis, quia anima non est coniuncta corpori, nec phantasmatibus; in statu autem beatitudinis, quia tempus abstrahendi non est, & in Adamo, quia supponitur speciebus omnium rerum à primo formationis instanti donatus; & consequenter non potest nouas species per abstractionem recipere; eo quod species sic recipiendæ solo numero distinguuntur ab speciebus illi infusis: ac proinde, non possunt simul in Adami intellectu coincidere.

His positis, ratio Angelici Præceptoris sic est ad intentum præsens formanda. Si anima Christi Domini non constituatur scientia ex genere suo acquisita, frustra erit intellectus agens in illa; hoc admittendum non est ergo adstruenda est in illa scientia ex genere suo acquisita. Probatur sequela frustra est potentia, quæ nunquam ad actum principalem reducitur in subiecto, in quo petit prorumpere in talem actum; cum ad illum, vt ad finem debitum ordinetur, & frustra sit, quod non assequitur debitum finem; sed anima Christi Domini corpori mortali coniuncta, & sine scientia ex genere suo acquisita est subiectum, in quo petit intellectus agens abstrahere species à phantasmatibus, tanquam actum sui principalem; cum sit capax recipiendi tales species, & sit in statu apto ad illas recipiendas: ergo si careat scientia ex genere suo acquisita, frustra erit intellectus agens in illa. 252 *Ratio D. Tho. formatur.*

Quod amplius explicari potest. Nisi anima Christi Domini incapax ad species abstractas recipiendas constituatur, frustra erit intellectus agens in illa non abstrahens species à phantasmatibus; cum ad hunc actum, vt ad finem fuerit à natura ordinatus, adsitque ex parte subiecti capacitas; & consequenter petat intellectus agens cum tali operatione coniungi; sed non potest anima Christi incapax ad species per abstractionem recipiendas constitui, nisi habendo per infusione species per se acquisibiles; ergo, nisi illas habeat, vel per infusionem à Deo, vel per abstractionem intellectus agentis, frustra erit intellectus agens in illa; ac proinde, vt hoc inconueniens vitetur, constituenda est in anima Christi Domini scientia ex genere suo acquisita aliquo ex prædictis modis. 253 *Aliter explicatur.*

Respondebis, sine scientia ex genere suo acquisita in anima Christi existente, posse constitui incapacem recipiendi species per abstractionem, scilicet, per infusionem specierum naturalium, non per se acquisibilium, sed qua ab intrinseco petunt haberi per infusionem; ac proinde, vt intellectus agens non fuerit frustra in anima Christi Domini, non est necessarium, quod extiterit in illa scientia ex genere suo acquisibilis, nec infusa à Deo per accidens, nec ab intrinseco habita per propriam operationem. 254 *Respondebis.*

Sed contra: nam species per se infusæ distinguuntur specificè ab speciebus ex genere suo acquisitis, vt ex sæpè dictis constat, nec ab Auctoribus contrarijs negatur: ergo non possunt reddere animam Christi incapacem ad recipiendas species ex genere suo acquisitas. Patet consequentia. sola namque præexistentia formæ numero tantum distinctæ, potest dare subiecto incapacitatem, vt nouam formam recipiat: ergo si species per se infusæ, non solum numero, sed etiam specie, distinguuntur ab speciebus acquisitis, non possunt constituere animam Christi incapacem ab has species recipiendas; non enim illarum simultanea coexistentia repugnat. 255 *Sed contra.*

Dices, animam Christi per species per se infusas non reddi incapacem ad recipiendas in se species per se acquisibiles ratione repugnantiæ, quæ illarum coincidentia in eodem subiecto inueniatur, sed ratione superfluitatis; quia, nempè, suppositis in anima Christi speciebus per se infusis, quibus omnia entia creata ordinis naturæ potest in se ipsis cognoscere, superfluunt species per se acquisibiles circa eadem obiecta; nihil autē, quod superfluum sit admittendum est in anima Christi Domini. 256 *Dices.*

Sed contra primo: etenim anima Christi per species naturales per se infusas, imperfectè entia creata ordinis naturæ cognoscit, vt ex D. Thoma vidimus; sed debetur illi perfecta rerum naturalium sensibilium cognitio, quæ habetur per species per se acquisibiles: ergo non superfluunt huiusmodi species, præsuppositis in anima Christi speciebus per se infusis. 257 *Sed cõtra arguitur* 1.

Secundo: nam licet anima Christi scientiam beatam perfectè omnes creaturas cognoscat, non ideo superflua censetur scientia supernaturalis infusa ad illius in se ipsis cognoscendas quia hæc à scientia beata specificè distinguitur, & debetur animæ Christi, non solum omnium rerum cognitio, sed etiam omnis modus cognitionis, ad quem in illa capacitas inuenitur; sed cognitio rerum naturalium habita per scientiam ex genere suo acquisitam, est specificè distincta à cognitione earundem rerum habita per scientiam naturalem per se infusam, vt constat ex dictis, & ad istum modum cognitionis est in anima Christi capacitas: ergo quamuis admittamus cognitionem naturalem rerum ordinis naturæ habitam per scientiam per se infusam naturalem, esse in anima Christi perfectam, non est censenda superflua cognitio earundem rerum habita per species ex genere suo acquisibiles. 258 *Secundo.*

Et ex his ad argumentum factū, prout doctrinam nostræ cõclusionis oppugnare potest, cõstat solutio: nā in Adamo nō erat ad acquirēdas species, capacitas eo quod prædictę species fuerūt illi infusę per accidēs in primo suæ formationis instāti. Anima etiam in statu separationis, nō potest species abstrahere à phantasmatibus; ideoque in illis non existit intellectus agens frustra, quamuis species non abstrahat. Quod autem in secunda probatione antecedentis asseritur, quod potentia ad ornatum animæ deseruiens non est frustra in illa, quamuis omni sua operatio- 259 *Ex dictis occurritur argumento.*

ratio-

ratione priuetur, falsum est, si oporteat cum operatione coniungi. Et quia exercitium potentiæ generatiuæ Christum non decuit, nec similiter actus potentiæ risiuæ: *ideo prædictæ* potentiæ non censentur in Christo superfluæ, quamuis in illo non fuerint ad actum reductæ. Per quod soluitur *tertia* antecedentis probatio. Id autem, quod in quarta probatione antecedentis asseritur, scilicet, non censeri frustraneam potentiam consequentam ad naturam, per hoc solum, quod in aliquo illius indiuiduo reducatur ad actum, falsum est, vt ex Caietano vidimus.

260 *Vltima antecedentis probatio diluitur.* Solum restat vltima antecedentis probatio, quæ absque dubio difficilem Angelici Præceptoris continet doctrinam: ad illam, admissa maiori, nego minorem; vt enim constat ex D. Th. *1. p. q. 79. art. 3.* necessitas ponendi intellectum agentem in nobis, est, vt abstrahat species à phantasmatibus, & vt mediante ista abstractione faciat intelligibilia in actu, quæ antecedenter ad illam solum in potentia remota erant intelligibilia; necessitas autem alicuius potentiæ desumenda est, vel ex actu illi adæquato, vel saltim ex illo ad quem principaliter est à natura destinata: ac proinde abstrahere species à phantasmatibus est in doctrina D. Thomæ, vel vnicus, vel saltim præcipuus actus intellectus agentis: ex quo vlterius sequitur, quod si coniunctione cum huiusmodi actu priuetur, quando vbi, & in subiecto, in quo illum oportet habere, frustraneus intellectus agens censeatur.

Doctrina opposita D. Th. variè explicatur. Prima explicatio. Ad probationem in contra sumptam ex doctrina D. Thomæ variè occurritur à nostris Thomistis Magister S. Thoma *q. 10. de anima art. 2. difficult. 3.* respondet, animam in statu separationis habere virtutem, ad intelligendum substantias separatas per intellectum agentem sumptum in radice, idest, per animam ipsam; quia, nempè, anima in prædicto statu admodum sui substantias separatas intelligit, & speciem sui habet per se ipsam, quæ radicaliter intellectus agens est; ideo dicitur habere virtutem ad intelligendum substantias separatas per intellectum agentem radicaliter sumptū & in hoc sensu loquutus est D. Th.

261 *Impugnatur.* Cæterum hæc explicatio, quantumuis subtilis sit, non tamen videtur contextui Angelici Præceptoris congruere. Primo, quia in argumento nono, in cuius solutione continetur doctrina adducta in probationem minoris, cum Diuus Thomas asserit: *S. Thom.* *Quod si anima intelligit in statu separationis, oportet, quod per aliquam potentiam intelligat; & consequenter, vel per intellectum agentem, vel per intellectum possibilem*; non loquitur de potentijs in radice, sed de potentijs sumptis formaliter, vt cuius est manifestum: ergo cum in solutione argumenti asserit: *Habere virtutem ad intelligendum per intellectum agentem*, non potest congruè explicari de intellectu agente in radice; aliàs non posset solutio argumento accommodari. Secundo: nam etiam per intellectum passibilem sumptum in radice habet virtutem ad intelligendas substantias separatas; cum anima ipsa admodum cuius illas intelligit, radix sit intellectus passibilis; sed D Th. id tribuit intellectui agenti specialiter: ergo non loquitur de intellectum agente sumpto in radice.

262 *Secunda explicatio.* Ferrara *tertio Contra Gentes c. 45. vers. aduertendum autem*, vt explicet D. Th. doctrinam, aduertit, intellectum agentem duo animæ coniunctæ præstare. Primo enim intelligibilia in potentis facit intelligibilia in actu. Secundo dat virtutem intellectui passibili, ad intelligendum, per modum cuiusdam luminis; ita quod virtus animæ ad intelligendum, fit, tam ex intellectu agente, quam ex intellectu possibili; & quia primum animæ in statu separationis in ordine ad substantias separatas non præstat, sed tantum secundum: ideo D. Th asserit, animā in statu separationis habere virtutem ad intelligendum per lumen intellectus agentis. Id ipsum docet Petrus Bergomensis *in tabula aurea dub. 1218.* *Berg.*

263 *Dicta explicatio defertur.* Hæc tamen doctrina difficilis est. Tùm propter superius dicta. Tùm etiam, quia ex illa sequitur, non extitutum frustra intellectum agentem in Christo, quamuis non abstraheret species à phantasmatibus, nec species ex genere suo acquisibiles in ipso constituerentur, cuius contrarium docet D. Th. *in præf. art. 4.* Patet sequela: non enim frustra est potentia, quę cum principali, & primario intento operatione coniungitur, quamuis nunquā in minus principali operatione exerceatur; sed dato, quod intellectus agens, simul cum intellectu passibili ad intellectionem concurrat præstando animæ virtutem ad illam, hæc erit principalis; & primo intenta operatio intellectus agentis, abstractio autem specierum erit minus principalis: ergo per hoc, quod cum prima coniungeretur in anima Christi Domini; quamuis nunquam in secundam exiret, non foret in illa intellectus agens frustra.

264 *Resp. 1.* Quare, his omissis explicationibus, vel in sua probabilitate relictis; aliter est respondendum, Primo D. Th. *loco allegato* in ea fuisse sententia, nimirum, adæquatam operationem intellectus agentis, non esse abstractionem specierum, sed insuper cum intellectu passibili ad intellectionem concurrere; & consequenter ad hanc sententiam loquendo *in 3. Sent. dist. 14. qu. 1. art. 3. quæstiunc. 5.* negasse scientiam proprijs actibus acquisitam in Christo; quin ex hoc sequeretur intellectum agentem frustra in illius animæ fuisse. Sicut autem in summa hoc secundum retractauit, asserendo fuisse scientiam proprijs actibus acquisitam in Christo, ita retractauit primum, tùm *in præf. art. 4.* Tùm etiam *1. p. q. 75. art. 3.* vbi vnam tantum operationem intellectui agenti attribuit, nempè, abstractionem specierum. Ita insinuat Bergomensis *in tabula aurea dub. 1218.*

Vel secundo respondetur, nomine intellectus agentis, non accepisse potentiam distinctam realiter ab intellectu passibili, 265 *Resp. 2.*
quæ destinata est ad abstractionem specierum; sed intellectum ipsum passibilem, in quo duplicem respectum, duplexque munus distinxit, vnum passiui per comparationem ad species, & alterum actiui respectu intellectionis, & sub hoc secundo munere illum appellauit agentem; admodum quo *1. p. q. 54. ar. 4.* concedit intellectum agentem in Angelis, nimirum æquiuocè. Et sic sensus propositionis D. Tho. erit, animam per intellectum possibilem, vt passibilem, recipere species, & per ipsum, vt agentem, habere virtutem ad intelligendum. Quæ explicatio, etsi tantisper dura videatur, admittenda tamen est, ne ad primam teneamur recurrere, asserendo, D. Tho. retractasse illam sententiam, & cum Aristotele in summa sensisse adæquatam operationem intellectus agentis, prout est potentia distincta ab intellectu passibili esse abstractionem specierum.

Vel tertio responderi potest, animam habere virtutem ad intelligendum per intellectum agentem: non vt elicientem 266 *Respondetur 3.*
intellectionem, sed vt iuuantem intellectum passibilem ad illam, non per productionem alicujus qualitatis ab speciebus distinctæ, & receptæ in intellectu passibili, sed per derivationem specierum, quæ simul cum intellectu concurrunt ad intellectionem, & quia sunt effectus intellectus agentis illas abstrahentis à phantasmatibus: ideo dicitur intellectus agens concurrere ad intellectionem remotè, & mediatè, medijs, scilicet, speciebus: operatio autem alicuius potentiæ non est illa ad quam iuuat, & ad quam remotè comparatur, sed illa, quam elicit: ac proinde adæquata operatio intellectus agentis est abstractio specierum.

Si dicas, concursum istum exercet intellectus agens medijs speciebus, quas à phantasmatibus abstrahit, causatque efficienter in intellectu passibili: sed D. Th. loquitur de virtute 267 *Si opponas.*
ad intelligendum medijs speciebus infusis, cum docet, animam habere per intellectum agentem virtutem ad intelligendum; cum loquatur de anima in statu separationis; ergo non loquitur de intellectu agente, vt prædicto modo iuuante, sed vt eliciente intellectionem; & consequenter sentit, animam in statu separationis intelligere per intellectum agentem, vt illi præstantem virtutem proximam ad intelligendum.

Respondeo, concessa maiori, negando minorem. Nec illam probatio conuincit; anima enim in statu separationis, non 268 *Respondebis.*
solum intelligit per species à Deo infusas, sed etiam per species, quas in statu coniunctionis cum corpore acquisiuit, mediòque intellectu agente abstraxit à phantasmatibus, vt docet D. Tho. *art. cit. ad 15. argum. & 1. p. q. 89. art. 6. in corp.* ibi: *Sequitur, quod 2. species intelligibiles hic acquisitas anima separata intelligere possit, quæ prius intellexit, non tamen eodem modo scilicet, per conuersionem ad phantasmata.* Vnde ex eo quod loquatur de anima in statu separationis, non sequitur accipiendum esse per comparationem ad species infusas, cum docet habere virtutem ad intelligendum per intellectum agentem; sed intelligendus est respectu intellectionis elicitæ medijs speciebus acquisitis, dum esset anima corpori vnita; non autem respectu intellectionis elicitæ medijs speciebus infusis. *S. Tho.*

Ex dictis in decursu disputationis colligitur primo: constituendum esse in anima Christi Domini in ordine ad visionem 269 *Colligitur 1.*
beatam, præter diuinam essentiam per modum speciei vnitam, lumen supernaturale, quod vocatur lumen gloriæ, vt de omnibus beatis tenet communis sententia *1. p. q. 12. art. 4. & 5.* Et patet; vt enim visio beata eliciatur connaturaliter, requiritur potentiam esse eleuatam per formam permanentem intrinsecam, vt loquendo de omni actu supernaturali docuimus *supra quæstione 7. Disputat. 23.* quæ forma debet esse distincta ab specie se tenente ex parte obiecti; cum enim ex parte obiecti se teneat, non præstat virtutem potentiæ, nec per illam intellectus ad agendum eleuatur; sed oportuit, quod anima Christi Domini connaturaliter visionem beatam eliceret: ergo, præter Dei essentiam vnitam per modum speciei, constituenda est in intellectu Christi creato qualitas permanens supernaturalis, illum roborans, & eleuans; quæ lumen gloriæ appellatur.

Secundo colligitur, ad actus scientiæ acquisitæ fuisse in intellectu Christi habitus per se acquisibiles distinctos ab speciebus naturalibus. Quod patet: nam anima Christi Domini 270 *Secundo colligitur.*
promptè, facilè, & suauitèr prædictos actus elicuit; sed facilitas ad actus naturales scientificos non est effectus specierum, sed qualitatis habitualis ab speciebus distinctæ: ergo ad actus scientiæ acquisitę constituendi sunt in anima Christi Domini habitus per se acquisibiles ab speciebus distincti dantes facili-

cilitatem ad illos. Minor, præterquam quod est communis Logicorum, & Metaphysicorum sententia, constat primo. nam species se tenet ex parte obiecti, non autem ex parte potentiæ: ergo non præstat facilitatem ad actum. Secundò: nam in voluntate, preter cognitionem repræsentantem obiectum, illamque obiectiue determinantem constituuntur habitus præstantes facilitatem ad actus: ergo pariter in intellectu, præter speciem repræsentantem obiectum constituendi sunt habitus, quibus facilis ad intelligendum reddatur.

Denique eadem minor probatur: nam habitus præstantes facilitatem ad actus ex assuefactione potentiæ in exercitio similium actuum causantur; sed species obiectiuè concurrentes non causantur per actus intellectus possibilis, sed intellectus agentis abstrahentis illas à phantasmatibus ergo non præstant intellectui possibili ad actus scientificos facilitatem. An autem huiuscemodi habitus fuerint per accidens Christo infusi in primo conceptionis instanti, vel successu temporis proprijs actibus à Christo acquisiti *infra q.* 12. solet examinari. An etiam, præter species per se infusas, fuerit in anima Christi habitus per se infusus scientificus realiter ab illis distinctus *q.* 11. solet exagitari. Et hæc de ista disputatione applicanda litteræ Magistri, vbi *Disputatio præcedens*.

TRACTATVS OCTAVVS

De Scientia Beata Animæ Christi.

Articulus primus. DE QVO D. *Thom. in* 3. *Sentent. dist.* 14. *quæst.* 1. *art.* 2. *questiunc.* 4. *ad Annibaldum in eadem distinctione quæst. vnic. art.* 2. *&* 3. *q.* 20. *de Veritate art.* 2. *&* 4. *Opusc.* 2. *cap.* 216. *& in hac* 3. *p. q.* 10. *Quam diuidit in quatuor Articulos. Docens in primo, animam Christi non comprehendere Verbum, siuè diuinam essentiam; nam infinitum à finito non comprehenditur; anima autem Christi est finita; nam sic facta est vnio naturarum in persona Christi, quod proprietas vtriusq; naturæ inconfusa permanserit, ita, scilicet, quod increatum manserit increatum, & creatum manserit intra limites creaturæ: ergo anima Christi; nullo modo comprehendit diuinam essentiam:* Et rationem reddit in solutione ad secundum, quia licet anima Christi totam Dei essentiam videat, non tamen totaliter eam videt, idest, non ita perfectè, sicut visibilis est. *cuius rationis efficaciam, & doctrinam à D. Th. traditam* solutione ad 2. disput. 33. *explicabimus*.

Articulus secundus *In secundo Articulo docet, animam Christi cognouisse in Verbo omnia, quæ quocumque modo sunt, vel erunt, vel fuerunt, vel facta, vel dicta, vel cogitata à quocumque, secundum quodcumque tempus; hæc enim pertinent ad Christum, & ad eius dignitatem in quantum ei subiecta sunt omnia, & est omnium iudex constitutus à Deo; nulli enim intellectui beato deest, quin cognoscat in Verbo omnia, quæ ad ipsum spectant; & ideo anima Christi in Verbo cognoscit omnia existentia secundum quodcumque tempus, & etiam hominum cogitatus. Ex his autem, quæ sunt in potentia causæ, nunquam reducenda ad actum, non cognouit omnia, quæ sunt in potentia Dei; hoc enim esset comprehendere diuinam virtutem; & per consequens diuinam essentiam, omnia tamen, quæ sunt in potentia creaturæ in Verbo cognouit; comprehendit enim in Verbo omnis creaturæ essentiam, & per consequens potentiam, & virtutem, & omnia, quæ sunt in potentia creaturæ.* Et solutione ad primum docet D. Thom. Christum in Scriptura de se ipso asserere, diem iudicij nescire, non quia illius diem, & horam ignoret, sed quia scire nos facit, illum nobis reuelando. Et solutione ad 3. docet, scire animam Christi in Verbo omnia, quæ Deus per scientiam visionis cognoscit. Neque ex hoc sequitur, scientiam Christi beatam adæquari in quantitate; hoc est, in perfectione, cum scientia visionis Dei, eo quod quantitas scientiæ, non solum attenditur secundum numerum scibilium, sed etiam secundum claritatem cognitionis, in qua, scientia visionis Dei in infinitum excedit scientiam animæ Christi.

Articulus tertius. *In tertio Articulo*, præmissa distinctione entis simpliciter, scilicet, quod est ens in actu, & secundum quid, quod, scilicet, est in potentia, & diuerso modo, quo vnum, & aliud cognoscitur, quod, nempè, scientia primo, & principaliter respicit ens in actu, secundario autem respicit ens in potentia, quod quidem non cognoscitur secundum se ipsum, sed cognito illo, in cuius potentia existit: *docet, animam Christi, quantum ad primum modum scientiæ non cognoscere infinita, quia non sunt infinita in actu, etiam si accipiantur omnia, quæcumque sunt in actu secundum quodcumque tempus. Quantum verò ad secundum modum sciendi anima Christi in Verbo scit infinita; scit enim omnia, quæ sunt in potentia creaturæ, in qua infinita continentur; & consequenter per hunc modum scit infinita, quasi quadam scientia simplicis intelligentiæ, non autem scientia visionis.* In solutione ad 1. notat infinitum secundum rationem materiæ, si cognoscatur secundum ipsius modum, non posse adæquatè cognosci, est enim modus ipsius, vt pars accipiatur post partem; in aliquo autem vno benè possunt simul infinita cognosci, & sic ab anima Christi cognoscuntur infinita. *Solutione ad* 2. docet, infinitum per essentiam posse cognitione finita cognosci, non tamen comprehendi; infinitum autem secundum multitudinem; finitum autem secundum rationem essentiæ, posse comprehendi cognitione finita; eo quod proprium intellectus obiectum est, quod quid est, idest, quidditas, & rei essentia, ideoq; infinitum multitudine, essentiæ tamen finitæ, potest comprehensiuè cadere sub cognitione finita. *Solutione ad.* 3. docet, infinito simpliciter quoad omnia, non posse aliquid simpliciter esse maius; infinito autem secundum aliquid determinatum non est dabile maius in ordine, in quo est infinitum; extra illum tamen ordinem potest accipi aliquid maius: vnde quamuis anima Christi infinita cognoscat scientia simplicis intelligentiæ; plura tamen Deus cognoscit, quia plura continentur in potentia Dej, quæ omnia cognoscuntur à Deo, quam in potentia creaturæ, in qua anima Christi infinita cognoscit.

Articulo quarto docet: animam Christi videre Verbum, siuè diuinam essentiam clarius. qualibet alia creatura; nam visio diuinæ essentiæ conuenit beatis, secundum participationem luminis deriuati in eos à fonte Verbi Dei; huic autem Verbo propinquius anima Christi coniungitur, quæ vnita est Verbo in persona, quam quæuis alia creatura; ideoque plenius recipit Verbi influentiam; & consequenter perfectius præ cæteris creaturis videt ipsam primam veritatem, quæ est Dei essentia: ex quo sequitur clarius Dei essentiam videre, qualibet alia creatura; nam eo perfectius Dei essentia videtur, quo clarius cognoscitur: *Vnde dicitur Ioannis* 1. *Vidimus gloriam eius, quasi vnigeniti à Patre, plenum, non solum gratiæ, sed etiam veritatis.* Nec obstat animam Christi videre diuinam essentiam in vi ejusdem medij, vt cuius ab alijs creaturis videtur. Vt enim notat Diuus Thomas solutione ad 1. licet perfectio cognitionis ex parte cogniti penes medium attendatur, ex parte tamen cognoscentis attenditur penes habitum confortantem intellectum, in quo anima Christi omnes creaturas excedit; ac per consequens in perfectione intensiua cognitionis, esto non excedat in perfectione specifica, quæ ab obiecto sumitur, & penes medium obiectiuè concurrens pensatur. Nec iterum obstat, & intellectum Angeli esse perfectiorem intellectu animæ Christi. Vt enim docet D. Thom. solutione ad 2. cum visio diuinæ essentiæ excedat naturalem potentiam cuiuscumque creaturæ, gradus ipsius attenduntur magis secundum ordinem gratiæ, in quo Christus Angelum multum excedit, quam secundum ordinem naturæ. Vbi ly *magis*, non comparatiuè accipitur, sed contrapositiuè, & est sensus, attendi perfectionem visionis diuinæ essentiæ, non secundum gratiam. *Pro quarum explicatione sit*. Articulus quartus.

DIS-

DISPVTATIO XXXIII.

An Christus per intellectum creatum comprehenderit diuinam essentiam?

§. I.

Relatis sententijs, prima conclusio statuitur, & referuntur varij modi explicandi incomprehensibilitatem diuinam.

1 *Varia comprehensionis acceptiones explicantur.* OMISSIS varijs comprehensionis acceptionibus quas, sine fundamento Nominales multiplicarunt, vt Dei incomprehensibilitatem ab intellectu creato saluarent, tripliciter apud Theologos comprehensio vsurpatur. Primo pro qualibet cognitione, qualiter idem sonat, quod obiecti apprehensio, eumque omnis actus intellectus apprehensio sit, omnis intellectio dici potest comprehensio, Deumque ab intellectu creato comprehendi, idem erit, quod ab ipso apprehendi, & intelligi, & in hoc sensu loquitur Paulus *Ad Ephesios* 3. illis verbis: *Vt possitis comprehendere, quæ sit latitudo, &c.* Et sic certum est, Deum à nobis etiam in hac vita comprehendi; Deum namque credimus per fidem, ipsumque intelligimus, & mente apprehendimus; & consequenter comprehendimus ipsum iuxta illum comprehensionis modum. *Ad Ephes. 3.*

2 *Secundo.* Secundo, & frequentius vsurpatur pro obiecti tentione, & assequutione, siuè adæquata sit, siuè non, quo sensu quando quis latronem, quem insequitur, capit, etsi non totum teneat, sed partem, ipsum dicitur comprehendere, & in hoc sensu; certum est secundum fidem, Deum comprehendi à beatis, iuxta illud Pauli ad Philippenses 3. *Sequor autem, si quomodo comprehendam.* Et 1. ad Corinthios 9. *Sic currite vt comprehendatis*, Et Canticorum 3. *Tenui eum, nec dimittam*; & alibi, de quo D. Thom. *in* 4. *dist.* 49. *q.* 2. *art.* 3. *ad* 1. 1. *p. q.* 12. *art.* 7. *ad* 2. *q.* 4. *art.* 3. in quo sensu accipiendus ex Nazianzenus *oratione* 34. *num.* 19. dum dixit: *Comprehensionem diuinæ essentiæ esse præmium omnium beatorum.* Sic etiam accipiendi sunt alij Patres, si alicubi inueniantur asserere, Deum à nobis comprendi. *Ad Phil. 3. 1. ad Corinth. 9. Cant. 3. S. Tho. Nazian.*

3 *Tertio.* Tertio denique accipitur comprehensio pro cognitione obiecti vndequaque perfecta, idest, adæquata, vel adæquante obiecti cognoscibilitatem, per quam obiectū cognoscitur, quātum cognoscibile est, iuxta illud Augustini epistola 112. cap. 9. *Illud comprehenditur, quod ita cognoscitur, vt nihil eius lateat cognoscentem, & cuius fines circumspici, vel circumscribi possunt à cognoscente.* Et *lib.* 13. *de Ciuit. Dei cap.* 18. vbi ait: *Tunc aliquid comprehendi, quando totum, & totaliter attingitur, vt nihil eius lateat.* Quæ diffinitiones qualiter sint accipiendæ ex dicendis constabit, & hæc sola est rigorosa comprehensionis acceptio, in qua nostra disputatio procedit. *S. Aug.*

4 *Prima sententia affirmatiua refertur.* In qua hæretici Anomæi, quorum Dux fuit Eunomius, affirmatiuam tenent sententiam, asserentes, vt refert Albeda, vbi *infra*, se naturam, & essentiam diuinam comprehendere, quod proinde animæ Christi Domini non negabant. Eundem errorem quantum ad animā Christi, tenuit Augustinus de Roma, cuius error fuit damnatus in Concilio Basiliensi. Negatiua tamen sententia est communis apud omnes catholicos. Illam tenent omnes Scholastici cum Magistro *in* 3. *dist.* 14. vbi Albertus *art.* 1. D. *Tho. quæst.* 1. *art.* 2. *quæstiunc.* 1. & *in* 4. *dist.* 49. vbi D. Thomas *q.* 2. *art* 3. Tenet etiam D. Tho. *q.* 20. *de Veritate art.* 4. & 5. 3. *Contra Gentes cap.* 55. & 56. Vbi Ferrara 1. *p. q.* 12. *art.* 7. & 8. & *in hac q. art.* 1. & 2. vbi Caietanus, Medina, Aluarez, Nazarius, Arauio, Zippulus, Zumel, Lorca, Albeda 1. *p. disput.* 30. Capreolus *in* 3. *dist.* 14. *q. vnic. art.* 2. & 3. Magister Sotus *in* 4. *dist.* 49. *q.* 2. & omnes Discipuli D. Thom. Tenent etiam ex Patribus Societatis Molina 1. *p. q.* 12 *art.* 7. *in commentario articuli.* Suarez *in præsenti disp.* 26. *sect.* 1. 2. & 3. Vazquez *disput.* 52. & 53. Granados *tract.* 5 *disp.* 13. *sect.* 1. & 2. Herice *tractat.* 1. *disput.* 4. *cap.* 4. Alarcon *tractat.* 1. *disput.* 4. *cap.* 6. & cæteri Recentiores ex eadem familia, tùm *in præsenti*, tùm etiam 1. *p. q.* 12. *ad art.* 7. *Secunda sententia negatiua Magist. Albertus S. Tho. Ferrara. Caiet. Medin. Aluar. Nazar. Arauio. Zippul. Zumel. Lorca. Albeda. Capreol. Sotus. Molina. Suar. Vazq. Granad. Herice. Alarcon.*

5 *Censura Theologorum circa sententiam affirmatiuam.* Licet autem omnes allegati Auctores in sententia conueniant, in gradu tamen certitudinis dissident. Vazquez vbi *supra cap.* 2. etsi sentiat de fide esse, Deum à beatis comprehendi non posse accepta comprehensione pro notitia æqualis perfectionis cum ipso obiecto; docet tamen non esse de fide, quod sit incomprehensibilis à beatis secundum omnem modum comprehensionis, tametsi à viatoribus comprehendi non posse, sit certum de fide, esse tamen ita certum, vt oppositum sit temerarium. Ipsum sequitur Alarcō, & aliqui suæ familiæ Recētiores. Cæteri tamen post Magistrum Sotum, tam ex Schola D. Th. quā ex Societatis familia docēt, esse de fide: & præter supra citatos, id tenet Salas 1. 2. *tract.* 2. *disp.* 4. *sect.* 6. pro quo citat Valentiam, pluresque alios id ipsum sentientes. Id etiam docuere Albertus *in* 3. *dist.* 14. *art.* 1. & Paludanus *q.* 1. asserente, esse blasphemiam contra Christi Diuinitatem dicere, fuisse ab ipsa humanitate comprehensam. Pro cuius explicatione sit. *Salas. Albertus. Palud.*

6 *Prima cōclusio.* Prima Conclusio. *Humanitas Christi Domini non comprehendit de facto diuinam essentiam, nec potuit de potentia absoluta.* Prima pars conclusionis ex secunda dependet; si namque non repugnaret de potentia absoluta, de facto eam comprehendisset, iuxta sæpius repetita *Tract. præcedenti Disp.* 31. & 32. vtramque conclusionis partem docent, omnes catholici, loquendo de comprehensione in rigorosa acceptione: In reddenda autem ratione incomprehensibilitatis diuinæ, siuè ab anima Christi, siuè à quouis intellectu creato, non omnes conueniunt. Ochamus *dist.* 49. *q.* 13. *art.* 1. Gabriel *in* 3. *dist.* 14. *art.* 3. *dub.* 2. & Almainus *q.* 1. id probant dupliciter. Primo; quia comprehensio est cognitio perfectissima, quæ potest haberi de obiectò; sed cognitio Dei increata, quæ sola est perfectissima cognitio, quæ de Deo haberi potest, repugnat intellectui animæ Christi: ergo & diuinæ essentiæ comprehensio: Secundo; nam cognitio comprehensiua est, quæ obiectum adæquat entitatiuè; sed implicat intellectum Christi creatum, Deum cognoscere notitia ipsum entitatiuè adæquante: ergo & ipsum comprehendere. *Duplex Ochami, et aliorum.*

7 *Prima ratio, vt inefficax reijcitur.* Hæc tamen argumenta nullius ponderis sunt: non primum; sequitur enim ex illo, nullam creaturam posse ab alia comprehendi: consequens est falsum, & contra communem Theologorum sententiam docentem, Angelum superiorem, inferiorem comprehendere: ergo prima ratio omninò inefficax est. Patet sequela, nulla cognitio creata est perfectissima cognitio, quæ potest ad creaturam terminari, cum omnes creaturæ cognoscantur à Deo, cuius cognitio infinitè superat omnem creatam cogitionem: ergo si ad comprehensionem est necessaria perfectissima cognitio, quæ de obiecto potest haberi, nulla creatura potest ab alia comprehendi.

8 *Secunda etiam reijcitur.* Et eodem argumento insufficientiæ secunda ratio conuincitur; sequitur namque ex illa idem inconueniens, nempè, non posse vnam creaturam rationalem ab altera naturaliter comprehendi, neque esse aliquam creaturam, quæ se ipsam comprehendere possit; consequens quoad vtramque partem est contra communem Theologorum sententiam, asserentium, Angelum superiorem, se ipsum, & omnes inferiores Angelos comprehendere: ergo ratio illa sustituenda non est. Patet sequela, nullius creaturæ cognitio naturalis potest adæquare substantiam in perfectione entitatiua: ergo si ad comprehensionem exigitur adæquatio entitatiua cognitionis cum obiecto, nulla creatura rationalis poterit à se ipsa, nec ab alia comprehendi.

9 *Solutio Nominalium impugnatur 1.* Scio Nominales, vt consequenter ad suam sententiam loquantur, concedere vtriusque obiectionis sequelam, nec in consequenti illato aliquod reperire inconueniens. sed obstat, primo, quod non posse à creatura comprehendi, Deo, vt speciale à Scriptura, & Patribus attribuitur: ergo non debet probari ratione ex qua colligatur, Deo speciale non esse, sed omni creaturæ rationali, imo & omni creaturæ commune. *Secundo.* Secundo, nam ex hoc sequitur Deum à se ipso comprehendi non posse, saltim in sententia probabili, quæ diuinam cognitionem, à natura virtualiter distinguit; consequens est contra fidem: ergo doctrina solutionis sustineri non potest. Patet sequela; eo ipso quod cognitio diuina virtualiter distinguatur à natura, exceditur in entitate virtualiter ab illa; ea enim, quæ distinguuntur non possunt inter se adæquari, realiter, si realis distinctio sit, aut virtualiter, si hoc modo distinguantur, cumque cognitio nequeat naturam excedere, vt per se est manifestum, necessum est, quod excedatur virtualiter ab illa: ergo si ad comprehensionē exigitur adæquatio entitatiua cognitionis cū obiecto nō poterit Deus à se ipso comprehendi.

10 *Aliorum fundamentum. Reijcitur 1.* Eodem argumento, inefficax deprehenditur, & insufficientiæ conuincitur aliorum argumentatio, ex eo probantium Deum à creatura comprehendi non posse, quia licet omnia quæ ad Deum necessario pertinent, possit cognoscere, non tamen cognoscere potest decreta libera Dei, quoad tamen necessarium erat ad Dei comprehensionem. Quæ ratio reijcitur primo ex dictis; nam sequitur nullam creaturam rationalem posse ab alia ex naturæ viribus comprehendi; consequens est falsum: ergo falsum etiam est ad Dei comprehensionem requiri eius libera decreta cognoscere. Patet sequela; nulla creatura potest ex viribus proprijs alterius cogitationes, seu cordis secreta cognoscere, sine illius reuelatione, vt tenet omnium Theologorum sententia 1. *p. q.* 57. *art.* 4. ergo si hoc ad comprehensionem exigitur nulla creatura rationalis poterit ex viribus naturæ ab altere comprehendi.

11 *Secundo.* Secundo reijcitur; ad comprehensionem obiecti solum exigitur cognitio, ex vi cuius omnia illa cognoscatur, quæ in tali obiecto, & ex vi illius possunt cognosci sed decreta libera Dei non possunt in diuina essentia, secundum se sumpta cognosci; cum

cum non habeant connexionem cum illa in hac consideratione: ergo ad Dei comprehensionem, non petitur talium decretorum cognitio. Deniq; nam si potest Deus à creatura quoad omnia ad ipsum pertinentia cognosci, potarunt etiam cognosci omnia libera decreta Dei, Deo illa reuelante: ergo, saltim libera Dei reuelatione supposita, poterit de potentia absoluta à creatura comprehendi.

Tertiò.

12 *Fundamentum P. Vazq.* Vazquez 1. *disp.* 53. *cap.* 4. postquam varios modos explicandi incomprehensibilitatem diuinam reiecerat, ipse hac ratione illam explicauit, & probauit; vt enim obiectum comprehendatur, non sufficit cognosci, quoad prædicata essentialia, & attributa, seu proprietates, sed insuper est necessarium, quod ex vi cognitionis illius omnia ed ipsum pertinentia, vel quæ ab eo fieri possunt attingantur; sed licet Beati Deum, quoad essentialia attributa, cognoscat, non tamen possunt ex vi visionis beatificæ omnia possibilia cognoscere, etsi media reuelatione possint à beato cognosci concomitanter cum essentia diuina: ergo non potest Beatus Dei essentia comprehendere. Minorem, in qua est difficultas, supponit à se probatam eadem 1. *p. disp.* 49. & summa probationis est; nam tunc solum in causa cognita, ex vi illius cognoscuntur effectus, cum causa ad effectus transcendentaliter saltim refertur; sed diuina omnipotentia, etsi perfectissimè creaturas contineat, non tamen ad illas refertur, etiam transcendentali relatione: ergo in illa cognita, & ex vi cognitionis illius, non possunt creaturæ cognosci.

13 *Reijcitur 1.* Hæc tamen ratio, quæ sola potuit prædicto Auctori placere, displicet frequenter Theologis, non solum exteris, sed etiam domesticis. Et reijcitur primo ad hominem; nam ipse c. 2. sententiam D. Tho. & Thomistarum dicentium, ad comprehensionem requiri adæquationem cognitionis cum obiecto, non solum extensiuam, verum etiam intensiuam consistentem in modo cognitionis commensurato cum modo cognoscibilitatis obiecti; ex eo reijciendam existimauit, quia comprehensio corporea, ex cuius similitudine, & analogia comprehensionis nomen fuit ad intelligibilia translatum, in sola adæquatione extensiua consistit, quin ad illam vlterior adæquatio exigatur sed nec etiam ad corporalem comprehensionem requiritur continentia eorum, quæ vt effectus ad corpus comprehensum comparantur: ergo vel debet fateri inefficaciam argumenti, quo contra Thomistas vtitur, vel, vt consequenter procedat, non petere ad intelligibilem obiecti comprehensionem, quod ea, quæ ad obiectum comprehensum, vt effectus comparantur, attingantur ex vi cognitionis illius.

14 *Responsio Vazq.* Vidit argumentum Vazquez ad illudque respondit *cap.* 4. *citato numer.* 17. diuersam esse rationem; nam quæ sunt extra aliquam quantitatem corpoream, non dicuntur ad illam corporaliter pertinere, quare, vt ipsa comprehendatur corporaliter, satis est quoad ubi intrinseca in comprehendente contineri: at verò ad rem intelligibilem, prout ad intellectum refertur, non solum pertinere dicuntur intrinseca, verum etiam extrinseca, nempè, quæ ex illa fieri, aut deduci possunt, quo circa vt ipsa intelligibiliter comprehendatur, necesse est, non solum illa videri, quæ ei intrinseca sunt, sed etiam, quæ ex ipsa possunt fieri, aut deduci.

15 *Contra 1.* Sed contra primo; nam, vel loquitur de re corporea, & spirituali in ratione comprehensibilium, vel de illis in ratione rei: si primum, petit principium; hoc enim argumentum contendit Auctoris argumento, quo impugnauit Thomistarum sententiam protracto: si secundum, est falsum: nam sicut ad rem intelligibilem pertinent effectus, quos causare potest, ita ad rem corpoream pertinent effectus ab ipsa causabiles, ad vtramque namque extrinsecè comparantur, & ad neutram constitutiuè, & intrinsecè: ergo solutio tradita non subsistit.

16 *Secundo.* Secundo; nam ea, quæ extrinsecè per modum effectus ad rem intelligibilem comparantur, possunt, in istius Doctoris sententia, adæquatè cognosci, quin comprehensio inferatur, dummodo ex vi eiusdem cognitionis, per quam prædicata intrinseca cognoscuntur, non cognoscantur, at hæc doctrina consequenter ad illam, quam ex ipso contra Thomistas retulimus, sustineri non potest: ergo parum consequenter ad sua principia procedit, vt Thomistas impugnet. Probo minorem, res corporea comprehenditur corporaliter, si illius extensio quantitatiua adæquatè ambiatur, & contineatur, quamuis hoc fiat, non ex vi vnius, sed duplicis quantitatis: ergo si argumentum, quod contra Thomistas fecit est efficax, res intelligibilis comprehensa debet censeri, si omnia ad ipsam pertinentia, tam intrinsecè, quam extrinsecè, ambiantur ab intellectu, etiam si hoc non fiat ex vi vnius, & eiusdem cognitionis, vel si non obstante, quod res corporea comprehendatur corporaliter per duplicem quantitatem, & à comprehensione corporea fuerit nomen comprehensionis ad intelligibilia translatum, non licet inferre rem intelligibilem comprehendi cum per duas cognitiones omnia ad ipsam pertinentia attinguntur; cur etiam non obstante prædicta similitudine, non poterit intellectualis comprehensio petere adæquationem intensiuam, quamuis corporalis, solam extensiuam exposcat? vel cur ista consequentia bona sit: *Sola extensiua quantitatum adæquatio est comprehensio corporea: ergo sola extensiua adæquatio intelligibilis, est intelligibilis comprehensio*; & ista bona non erit: *Extensiua adæquatio duarum quantitatum ad vnam, est corporea comprehensio: ergo extensiua adæquatio cum obiecto intelligibili per duplicem cognitionem, erit intelligibilis comprehensio.* Aut denique, cur licuit Vazquio addere aliquid exactum pro intellectuali comprehensione, quod ad corporalem non petitur, & non licuit D. Thomas?

17 *Tertiò.* Tertio, non etiam ad rem intelligibilem pertinet, non solum substantia, sed etiam modus talis, vel tantus intellectionis; qui tamen modus ex parte quantitatis comprehendentis à quantitate, vt corporaliter comprehensibili non exposcitur: ergo si quia extrinseca pertinent ad rem intelligibilem; non verò ad quantitatem, quatenus comprehensibilem corporaliter, petit res intelligibilis ad sui comprehensionem, quod extrinseca cognoscantur; res autem corporea ad sui comprehensionem non petit, quod extrinseca ambiantur; pariter non obstante, quod res corporea non petat ad sui comprehensionem adæquationem intensiuam, siuè in modo quantitatis comprehendentis, res intelligibilis adæquationem istam ad sui comprehensionem exposcet.

18 *Secundo reijcitur principalis solutio.* Secundo principaliter reijcitur; nam in essentia diuina, tanquam in obiecto cognito, possunt cognosci creaturæ: ergo minoris probatio falsæ innititur doctrinæ. Probatur antecedens primo; quia vt causa sit medium *in quo* effectus cognoscantur, non est necessaria dependentia causæ ab effecto; sed sufficit necessaria connexio inter causam, & effectum; sed licet essentia diuina absoluta sit ab ordine, & à dependentia ab effectibus creatis, est tamen cum illis, vt possibilibus necessario connexa; in connexione namq; sine dependẽtia à creaturis, nulla imperfectio inuenitur: ergo diuina essentia est medium *in quo*, & ex vi cuius per modum obiecti cogniti possunt creaturæ cognosci: Secundo probatur; ratio ob quam ex vi causæ creatæ cognitæ cognoscuntur eius effectus, non est ordo transcendentalis, quem ad illos dicit, sed illorum continentia. Tùm, quia esse medium cognitionis suorum effectum, non est imperfectionis, sed perfectionis in causa; ordo autem transcendentalis, cum independentia consistat, non ad perfectionem, sed potius ad imperfectionem pertinet. Tum etiam, quia essentia, vt proprietatum radix, non dicit ad illas trascendentalem ordinem, sed tantummodo connexionem; & tamen, vt cognita, proprietates repræsentat, & in illarum ducit cognitionem. Tum denique; nam causa, vt relata reduplicatiuè ad affectus, non est causa, sed effectus illorum, vt autem medium, non est effectus suorum effectuum, sed potius illorum causa; alias cognitio effectuum in causa creata, non esset cognitio à priori, sed à posteriori; at diuina essentia infinitè perfectius continet suos effectus, quam quæcumque causa creata: ergo in vi illius, vt cognitæ cognoscuntur effectus creati sub ratione possibilium.

19 *Tertiò.* Tertio reijcitur; nam eo ipso, quod in diuina essentia, & ex vi illius nequeant cognosci creaturæ ad illius comprehensionem, non est necessaria creaturarum cognitio: ergo probatio minoris, argumenti, quo vtitur Vazquez, destruit veritatem maioris; & consequenter ex non cognitione creaturarum possibilium ex vi cognitionis beatificæ terminatæ ad Dei essentiam, perperam infert hic Auctor negationem comprehensionis diuinæ essentiæ à beatis. Probatur antecedens primo; nam obiecti comprehensio, solum petit terminari ad suum obiectum secundum omnia, quæ in illo, & ex illo possunt cognosci, cum eo ipso obiecti cognoscibilitatem adæquet, tantaque sit vis illius ratione cognitionis, quanta est vis passiua obiecti in ratione cognoscibilis: ergo eo ipso, quod essentia diuina per modum obiecti cogniti, non possit ducere in suorum effectum cognitionem, talium effectum cognitio ad illius comprehensionem non petitur. Secundo, quia solum petitur ad comprehensionem obiecti, quod ex vi cognitionis illius cognoscantur ea, quæ pertinent ad ipsum in ratione obiecti cognoscibilis, nam adæquatio petita ad rationem comprehensionis, non est ad obiectum acceptum entitatiuè, sed in ratione intelligibilis sumptum; hæc autem habetur per attingentiam illorum, quæ ad ipsum in ratione intelligibilis pertinent; sed eo ipso, quod creaturæ non possint in diuina essentia, vt in obiecto cognito, & ex vi illius sic acceptæ cognosci, non pertinent ad ipsum in ratione obiecti cognoscibilis, sicut non pertinerent ad omnipotentiam in ratione entis, si sumpta omnipotentia entitatiuè, non posset entitates illorum causare: ergo eo ipso ad diuinæ essentiæ, vel omnipotentiæ comprehensionem, non petitur effectuum diuinæ essentiæ cognitio. *Secundo.*

20 *Tertio.* Tertio; quia namque creaturæ existentes, vel futuræ, cum diuina essentia, vt cognoscibili, necessaria connexionem nõ habẽt, nec ex vi illius secundum prædicata necessaria possunt cognosci, cognitio illorum, prout sic ad diuinæ essentiæ comprehensio-

hensionē secundū prædicata necessaria nō petitur, vt maior pars Theologorum tenet: & patet: nam aliàs ad comprehensionem rationalis creaturæ necessaria esset decretorum, seu cogitationum liberarum cognitio; & consequenter non posset vna creatura intellectualis ab altera ex viribus suæ naturæ comprehendi, contra communem Theologorum sententiam, asserentium *in materia de Angelis*, Angelum superiorem, inferiores Angelos, & hominem comprehendere: ergo si creaturæ, vt possibiles, non possunt in diuina essentia, & omnipotentia, aut ex vi illarum cognosci, creaturarum cognitio ad essentiæ, & omnipotentiæ comprehensionem necessaria non erit.

21 *Quarto.* Quarto reijcitur; nam sequitur Deum, se ipsum non comprehendere consequens est contra fidem: ergo ratio, qua P. Vazquez conuincitur est nulla. Probatur sequela; sequitur Deum se ipsum cognoscendo non cognoscere in se ipso, & ex se ipso creaturas omnes possibiles; sed ob hanc causam, inquit Vazquez, non comprehendi à beatis; ergo ob eandem fateri debet Deum, se ipsum non comprehendere. Patet sequela; ex eo beati in diuina essentia, & ex illa non cognoscunt creaturas possibiles, quia causa absoluta ab ordine transcendentali ad effectum; nequit esse medium *in quo* vel *ex quo* cognitionis illius; sed hoc, tam probat respectu intellectionis diuinæ, quàm respectu intellectionis creatæ: ergo ex ratione facta, necessario sequitur Deum in se ipso, & ex se non cognoscere creaturas. Probo minorem, quod obiectum non habet ex se, nulli potest intelligenti præstare, siue infinitum sit, siuè finitum: ergo si diuina essentia, quia absoluta est ab omni respectu ad creaturas, non continet illas intelligibiliter per modum obiecti cogniti, & ob hanc causam, non repræsentat illas, vt medium *in quo*; vel *ex quo* intellectioni finitæ, pariter nec infinitæ illas, vt sic repræsentat; & consequenter infinita Dei intellectio non cognoscat illas in diuina essentia, vt cognita.

22 *Confirmatur.* Et augetur difficultas; quia namque voluntas creata per modum actus primi non continet proprios actus in esse intelligibili respectu intellectus ipsam comprehendentis, inferunt Theologi contra Molinam communiter, nec illos posse intelligibiliter continere respectu intellectus diuini, vt super comprehendentis voluntatem creatam, ita vt in illa, vt in actu primo cognita, Deus possit actus liberos, vt futuros cognoscere: ergo si diuina essentia non continet intelligibiliter per modum obiecti cogniti affectus ab ipsa causabiles, non solum intellectus creatus, sed nec etiam intellectus diuinus poterit in Dei essentia cognoscere creaturas possibili.

23 *Respondebis primo.* Respondebis primo ex Vazquio vbi *supra cap. 4. num. 18.* quod licet diuina cognitio non habeat terminari ad creaturas ex vi diuinæ per modum obiecti cogniti; habet tamen hoc ex vi sua, & quia Dei est subiectiuè, quia, nempè, cum infinita cognitio sit, & ipsissima Dei essentia, non solum terminatur ad Deum, sed etiam ad omne extrinsecum, quod Deo potest attribui. Quam doctrinam repetit, & amplius explicat *disput. 60. cap. 4. ad finem.* Vel secundo respondebis cum Alarcon vbi *supra*, quod licet diuina intellectio non habeat *Respondebis 2.* terminari ad creaturas ex diuina essentia, & ratione illius per modum obiecti cogniti terminatur tamen ad illas, ex vi essentiæ diuinæ, tanquam obiecti formalis; quia namque diuina essentia est formale obiectum intellectus diuini, ratione cuius creaturas cognoscit, potest diuina intellectio ratione diuinæ essentiæ, tanquam obiecti formalis, ad creaturas omnes terminari, & hoc ad illius comprehensionem à diuino intellectu sufficere.

24 *Prima solutio reijcitur 1.* Sed neutra solutio satisfacit, & contra primam facit. Tùm, quia id, quod conuenit cognitioni ex vi sua, & non ex vi obiecti cogniti, esto possit ad supercomprehensionem conducere; non tamen potest ad comprehensionem exigi, ad quam solum petitur terminatio cognitionis ad illa, quæ ex vi obiecti possunt cognosci: ergo si diuina cognitio, non ex vi essentiæ diuinæ per modum obiecti cogniti, sed ex vi sua formali petit terminari ad creaturas, non habebit rationem comprehensionis ex terminatione ad illas formali, vel radicali. Tùm etiam: *Secundo.* nam infinitas hæc cognitionis, vel petitur à diuina essentia, vt obiecto cognoscibili, vel non petitur ab illa; si primum: ergo Deus ad sui comprehensionem petit modum infinitum cognitionis contra id, quod Vazquez docuerat *disp. 53. cap. 2.* Si secundum: ergo ad Dei comprehensionem impertinenter se habet infinitas cognitionis, & quod ad illam consequitur, nempè, terminatio ad omnes creaturas possibiles; cum competat cognitioni diuinæ, quasi ex bonitate intelligentis; non vero ex obiecti meritis; perfectio autem ex parte solius cognitionis se tenens, ad comprehensionem non conducit, vt tenet prædictus Auctor *cap. 2. citato num. 9.*

25 *Tertio.* Tùm denique; nam si semel Dei cognitio habet ex vi sua terminari ad Dei essentiam, & simul omnes creaturas, poterit perfectio ista participari à cognitione creata, saltim quoad terminationem ad aliquas: ergo tunc restat Auctori, quem impugnamus, rationem reddere, cur nequeat participari quoad terminationem ad omnes, ita vt pertingat ad gradum comprehensionis diuinæ. Antecedens ostenditur. Tùm, quia nulla est ratio impossibilitatis in hac participatione. Tùm etiam; nam diuina cognitio habet ex vi sua terminari ad Dei essentiam adæquatè cognoscendam, & simul ad omnes creaturas, & vtrumque illi conuenit ratione suæ infinitatis, & supremæ actualitatis; sed hoc non obstante, potest sub terminatione ad essentiam participari à cognitione finita: ergo pariter obstare non poterit, quod ratione suæ infinitatis terminetur ad omnes creaturas, quin à cognitione finita participari possit sub terminationi ad aliquas, ita vt talis cognitio habeat ex vi sua formali, etsi non ratione connexionis diuinæ essentiæ per modum obiecti cogniti, quod non solum terminatur ad Deum, sed etiam ad aliquas cognoscendas creaturas.

Et ex hac ratione reijcitur secunda solutio; nam si diuina essentia per modum obiecti formalis, etsi non per modum obiecti *vt quod* cogniti, potest esse ratio cognitioni diuinæ, terminationis ad omnes creaturas: ergo etiam esse poterit ratio per modum obiecti formalis cognitioni creatæ, terminationis ad aliquas. Cur ergo non poterit esse ratio terminationis ad omnes, quin ad infinitatem, & ad rationem comprehensionis pertingat? Quod amplius vrgeri potest; etenim diuina essentia est ratio obiectiua formalis respectus cognitionis diuinæ, & terminationis ad Deum, & terminationis ad creaturas, sed potest participari diuina, & à increata cognitione creata, prout terminatur ad diuinam essentiam, vt est ratio cognoscendi Deum: ergo poterit etiam ab illa participari, prout terminatur ad diuinam essentiam, vt est ratio obiectiua formalis cognoscendi creaturas; & consequenter poterit visio creata ratione diuinæ essentiæ per modū obiecti formalis aliquas creaturas cognoscere. Et tunc restabit huic Auctori rationem reddere, cur nequit cognitio creata ratione diuinæ essentiæ per modum obiecti formalis terminari ad omnes creaturas, vt comprehensio diuinæ essentiæ non sit. 26 *Secunda solutio reijcitur.* *Confirmatur 1.*

Et augetur difficultas; quia namque diuina essentia est absoluta ab omni ordine ad creaturas, & ob hanc causam nequit esse medium *in quo* per modum obiecti cogniti ad creaturas terminetur, nequit etiam respectu cognitionis diuinæ esse medium *in quo* per modum obiecti cogniti terminetur ad creaturas, vt cum Patre Vazquio fatetur Auctor huius solutionis ergo è contra, si negatione transcendentalis ordinis non obstante, potest esse cognitioni diuinæ ratio per modum obiecti formalis terminationis ad creaturas; etiam esse poterit respectu cognitionis creatæ ratio obiectiua formalis transitus, vel terminationis ad creaturas, quamuis absoluta sit ab omni respectu ad illas. 27 *Confirmatur 2.*

Pater Suarez *disp. citata* proximius ad veritatem accedens hanc ratione ducitur, vt probet incomprehensibilitatem diuinam. Tunc enim comprehenditur obiectum, cum adæquatè extensiuè cognoscitur, idest, non solum quoad illa, quæ ipsi competunt formaliter, sed etiam quantum ad omnia, quæ in illo eminenter continentur, sed licet intellectus animæ Christi, & intellectus cuiuscunque beati videant diuinam essentiā, quoad omnia prædicata formalia, non tamen vident, nec videre possunt omnia, quæ in diuina essentia eminenter continētur ergo nullus intellectus creatus potest Dei essentiam comprehendere. Maiorem multis probat vbi *supra sect. 1. concl. 3.* quæ inferius examinabimus. Minorem *sect. 3. dicto 1. prope finem*, in hunc modum ostendit; etenim cognitio finita quoad essentiam, non potest adæquari cum obiecto infinitè cognoscibili. Tum quia id docent Sancti Patres, non alia ratione vtentes, vt probent Deum a nobis comprehendi non posse, nisi quia finitum non potest cum infinito adæquari. Tùm etiā; quia omnes Theologi, non alia ratione probant Deum non posse à creatura comprehendi, nisi quia finita est, Deum aut infinitus. Tùm tertio; quia ex ipsis terminis constat inter finitum, & infinitum adæquationem esse non posse. Tùm denique nam quantitas finita, cum infinita adæquari non potest; & consequenter nec cognitio finita cum obiecto infinitè cognoscibilis intellectus creati est finita quoad essentiam: ergo nequit adæquare repræsentabilitatem diuinam; & consequenter non potest Deum cognoscere quoad omnia, quæ formaliter, & eminenter continet. Patet hęc secunda consequentia, quia repræsentatio Dei quoad omnia, quę in ipso eminenter continentur, est repræsentatio adæquans illius repræsentabilitatem. 28 *Fundamentum P. Suarez proponitur.*

Quod amplius confirmat; plus enim distat omnis visio creata possibilis à Deo, vt repræsentabili, quam distet visio ab inferiori Angelo elicita, ab Angelo superiori; sed Angelus inferior non potest superiorem comprehendere tali visione, non solum ex defectu intensionis, & claritatis sed etiam, quia non potest totum illud obiectum distinctè ex parte obiecti intra se capere, eo quod obiecti cognoscibilitas superat cognoscentis 29 *Confirmatur.*

tis capacitatem: ergo nec visio creata possibilis, quoad essentiam finita, potest ex parte obiecti distinctè, & claré cognoscere Dei essentiam, quoad ea, quæ formaliter importat, & quę continet eminenter. Quem modum dicendi tenet Magister Ledesma *de diuina perfectione q. 8. art. 9.* & alij Recentiores ex nostris. *M. Ledes.*

30 *Reijcitur primò.* Hic tamen modus dicendi deficit primo, quia vt *§. sequenti* videbimus, D. Thom. ad rei comprehensionem adæquatione intensiua exposcit: ergo ex sola adæquatione extensiua, non sequitur comprehensio. *Secundo. Suar.* Secundo; quia Deum esse incomprehensibilem ab intellectu creato, est de fide, vt docet Suarez vbi *supra sect. 2.* estque non minus demonstrabile, quam illius omnipotentia, immensitas, & infinitas sed quod non possit ab intellectu creato adæquatè extensiuè cognosci, idest, quoad omnia, quæ ipsi conueniunt formaliter, & in se eminenter continet, ad fidei dogma non pertinet, nec euidenter est demonstrabile, sed tantum est opinio Theologica, & probabilior, vt docet idem Suarez *sect. 3. conclus. 1.*: ergo non rectè ad impossibilitatem adæquationis extensiuæ intellectionis creatæ, cum Deo, recurrit, vt probet incomprehensibilitatem diuinam.

31 *Tertio.* Tertio; nam si per impossibile, non esset possibilis, nisi vna tantum species naturę intellectualis, v. c. species Gabrielis, vel species humana, adhuc Deus esset incomprehensibilis ab intellectu creato; cum adhuc perseueraret fundamentum illius nempè, infinita intelligibilitas Dei, & limitatio actiuitatis, vel intellectualitatis actiuæ creatæ; & tamen tunc casus posset Deus à creatura adæquatè extensiuè cognosci, idest quoad prædicata formalia, & quoad ea, quæ eminentialiter continet; nam posset videri Deus; & consequenter quoad omnia, quæ formaliter continet, cognosci; cum visio præcissiua inter formalia prædicata non sit, & creatura illa se, vt possibilem in diuina essentia cognosceret, sicut modo se cognoscit: ergò extensiua tantum adæquatio ad comprehensionē Dei non sufficit, nisi ex illa, intensiua etiam adæquatio inferatur, quod an verum sit infra examinabimus.

32 *Quartò.* Quarto; quia vt docet Suarez *sect. 4. conclus. 2.* de facto ab intellectu creato Christi videntur in Verbo infinita per lumen finitum, & per finitam visionem: ergo iam potest finitum cum infinito adæquari extensiuè; ac proinde inefficaciter probat, nullam visionem creata, quia finita est, quoad essentiam posse cum infinita Dei intelligibilitate extensiuè adæquari.

33 *Confirmatur.* Quod amplius confirmo; nam ideo possunt infinita videri in Verbo, per finitam cognitionem, quia finito modo videntur, vt docet Suarez soluens argumentum Scoti: ergo vt probet non posse in Verbo omnia possibilia cognosci per cognitionem quoad essentiam finitam, debet ostendere, cognitionem omnium possibiliū in Verbo exigere modum quoad essentiam infinitum, cumque cognitio habens modum infinitum per essentiam, adæquetur cum diuina essentia intensiuè, iam non ex impossibilitate adæquationis extensiuè, iam non ex impossibilitate adęquationis extensiuæ cognitionis creatæ cum Deo, infereretur immediatè illius incomparabilitas, sed ex impossibilitate intensiuæ adęquationis, vel quia ex adæquatione extensiua colligitur intensiua.

34 *Quinto.* Denique; nam etiam si principium quoad omnes conclusiones, quas continet, probabiliter cognoscatur, non dicitur comprehendi, vt docet Suarez *sect. 1. conclus. 1.* & tamen adæquatè extensiuè cognoscitur: ergo sola adæquatio extensiua cognitionis cum obiecto, ad illius intelligibilem comprehensionem non sufficit.

35 *Respondebis.* Respondebis ex doctrina Suarez *loco vbi proximè*, adæquationem extensiuam ad comprehensionem sufficientem, debere esse cum modo euidentiæ, & claritatis, quia nisi hoc ita sit, non cognoscitur omnis habitudo obiecti; si namque veritas est immediata, & non cognoscitur ex vi connexionis extremorum; iam ignoratur immediata habitudo inter extrema: si verò mediata sit, & non cognoscatur ex vi medij demonstratiui, & scientifici, ignoratur habitudo extremorum cum medio: ergo potest iuxta hanc doctrinam aliquid adæquatè extensiuè cognosci, nisi claré, & euidenter cognoscatur.

36 *Contra.* Sed contra; nam aliud est habitudinem extremorum immediatam inter se, vel mediatam, euidenter non cognosci, aliud verò penitus ignorari: primum verum est; secundum autem est falsum; nam tales habitudines cognoscuntur probabiliter à cognoscente per actum opinatiuum, principium, & conclusiones omnes in illo contentas: ergo cognoscens isto modo opinatiuè principium, adæquatur cum illo extensiuè. Consequentia patet; nam adæquatio extensiua est, quæ omnia in aliquo cognoscibilia cognoscit, etsi non eo modo, quo petunt ex suis meritis cognosci: ergo si nulla habitudo, aut veritas obiecti est, quæ probabiliter non cognoscatur, interuenit adæquatio extensiua. Antecedens autem probatur, & explicatur; nam habitudo, quæ est inter hominem, & animal rationale, & habitudo, quæ inter animal rationale, & primam hominis passionem versatur, quæ sunt habitudines immediatæ, possunt cognosci euidenter, & probabiliter, quin ex parte habitudinem cognitarum diuersitas intercedat, sed solum est medio, & modo cognoscendi: & similiter habitudo, quæ inter diffinitionem hominis, & secundam, tertiam & alias proprietates versatur, potest euidenter, & probabiliter cognosci, sine diuersitate in habitudinibus cognitis, sed tantum in medio, & modo cognoscendi; quia, nempè, cognoscens euidenter, vtitur medio euidenter cognitio, cognoscens autem probabiliter, vel vtitur medio tantum contingenter, seu probabiliter cum habitudine cognita connexo, vel medio necessario connexo, non euidenter, sed probabiliter cognitio: ergo nulla est formalitas, aut veritas in principio, quæ penitus ignoretur ab eo, qui probabiliter omnes conclusiones in principio aliquo contentas cognoscit, tametsi ab illo euidenter non cognoscantur; & consequenter adæquatè extensiuè tale principium ob opinante cognoscitur: non ergo sufficit adæquatio extensiua ad rei comprehensionem.

Quod amplius confirmari potest nam iuxta D. Thom. 3. *Contra gentes, cap. 55. in fine*, cognoscens opinatiuè conclusionem demonstrabilem, non dicitur illam comprehendere; & tamen in illa, nulla est pars, seu veritas cognoscibilis, ab opinante non cognita: ergo stat cum adæquatione extensiua negatio comprehensionis ex defectu adæquationis in modo cognitionis, cum modo cognoscibilitatis obiecti. 37 *Confirmatur.*

§. II.

Traditur vera ratio incomprehensibilitatis diuinæ.

Relictis his modis dicendi, & alijs rationibus parum efficacibus, vera ratio nostrę conclusionis sumitur ex D. Thom. *locis vbi supra relatis*. Tunc enim aliquid comprehenditur, quando ita perfectè cognoscitur, sicut cognoscibile est, non solum ex parte obiecti, sed etiam ex parte modi cognoscendi; sed licet totus Deus à Beatis videatur, non tamen videtur, nec videri, vel cognosci potest, ita perfectè sicut ex suis meritis petit cognosci ex parte modi cognoscendi ergo non comprehenditur, nec comprehendi potest ab intellectu creato, vel creabili; & consequenter intellectus animæ Christi, nec comprehendit de facto, nec potest de potentia absoluta Dei essentiam comprehendere. Secunda consequentia ex prima euidenter colligitur; nā intellectus Christi creatus eiusdē rationis est cū nostro, & omne lumē, quo potest actuari, & perfundi, finitū est quoad essentiā, & finitæ cognitionis principiū ergo si intellectus noster, nec alius intellectus creatus Dei essentiam comprehendere potest, quia creatus est, & creato tantum lumine actuabilis, pariter nec intellectus Christi creatus Dei essentiam poterit comprehendere. Prima ex pręmissis non minus euidenter infertur; præmissæ autem indigent probatione. 38 *Tertia conclusionis ratio traditur, & defenditur.*

Minor ostenditur primo; nam tunc aliquid cognoscitur quantum cognoscibile est quoad modum cognitionis; quando modus obiecti, est modus cognoscentis, vt explicat D. Tho. *1. p. qu. 12. art. 7. ad 3.* sed implicat modum diuinæ essentiæ, vt cognoscibilis, esse modum intellectus creati cognoscentis: ergo implicat intellectum creatum cognoscere diuinam essentiā in quantum cognoscibilis est ex parte modi cognitionis. Secundo; nam Deus cum sit infinitæ actualitatis, & immaterialitatis infinitæ, est etiam infinitè intelligibilitatis; hæc namque ad immaterialitatem consequitur, & cum illa commensuratur; sed nulla cognitio intellectui creato possibilis, potest esse infinita per essentiam, cum operatio commensuretur virtuti principij elicientis, omnis autem virtus intellectui creato possibilis; quoad essentiam sit finita: ergo nullus intellectus creatus potest Dei essentiam cognoscere, quantum cognoscibilis est ex parte modi cognoscendi. 39 *Minor probatur 1. S. Th.* *Secundo.*

Tertio; nam modus cognitionis diuinæ, non excedit, sed tantum adæquat modum cognoscibilitatis Dei; sed nulla intellectio possibilis intellectui creato potest adæquare modum, euidentiam, & claritatem diuinæ cognitionis, vt per se est manifestum sicut non posse adæquare illius actualitatem, & immaterialitatem: ergo nec potest adæquate ilius actualitatem, & immaterialitatem: ergo nec potest adæquare modum intelligibilitatis passiuæ diuinæ. Denique probatur; quia namque diuina cognoscibilitas, fundatur in summa actualitate, quæ nulli creaturæ potest communicari, non est dabilis creatura cuius passiua intelligibilitas adęquatur seu commēsuretur cum passiua intelligibilitate Dei, sed etiam actiua intellectualitas immaterialitatem consequitur, & super illam fundatur, nulla que virtus actiua, vel actualis cognitio creata potest esse immaterialitatis infinitæ per essentiam: ergo 40 *Tertio.* *Quarto.*

onn

non dabilis creata cognitio, cuius modus adæquetur cum modo cognoscibilitatis diuinæ.

41 *Minor prob. 1. S. Greg.* Deinde, maior, in qua præcipuè est posita difficultas, ostenditur primo, ex Gregorio *lib. 2. Moralium cap. 28.* illis verbis: *Nec tamen videbimus, sicut videt ipse se illum, longè dispariliter, videt creator se, quam videt creatura creatorem; nam quantum ad immensitatem Dei quidam modus figitur contemplationis, quia eo ipso pondere circumscribimur, quo creatura sumus.* Vbi vt constat exinde probat Gregorius Deum à creatura visum, non comprehendi, non quia aliquid videat creator, quod creatura non videat, sed quia dispariliter videt, hoc est, modo longe diuerso, scilicet, limitatio, & finito orto ex eo, quod creatura est: ergo ex mante Gregorij ad rei comprehensionem petitur adæquatio cognitionis ad obiectum cognoscibile, nedum quoad rem visam, & cognitam sed etiam quoad modum cognoscendi.

42 *Secundo. S.Cyril.* Secundo, ex Cyrillo Hierosolymitano *cathechesi* 6. vbi explicans illud Ioannis: *Deum nemo vidit vnquam*; & opponens id, quod alibi scriptum est: *Angeli eorum semper vident faciem Patris mei, &c.* respondet: *Vident sanè Angeli, sed non ità vt est, sed secundum quod est, & ipsi capiunt.* Et paucis inter positis addit: *Solus autem Spiritus Sanctus, vt oportet videt.* Vbi clarè constat, hoc inter Angelos Deum videntes, & Deum se comprehendentem statuit discrimen, quod Angeli vident Deum secundum quod est, non ita vt est, idest, non eo modo ex parte cognoscentis, quem Deus habet in se; Spiritus autem Sanctus Deum videt, & secundum quod est, & eo modo, quo est; & consequenter sentit ad rei comprehensionem requiri, quod modus cognoscentis adæquetur, & commensuretur cum modo rei cognitæ.

43 *Tertio probant maiorem quidam Recentiores falso innitentes fundamento. Tertio probatur maior.* Tertio probant maiorem quidam Recentiores ax Fulgentio *lib. ad Ferrandum Diaconum respons.* illis verbis: *Quia anima non nouit Deitatem, ita vt ipsa Deitas sit, Deitatem non comprehendit.* Hæc tamen verba falso imponuntur Fulgentio; licet enim dicat Deitatem ita nosse seipsam, ita vt inueniat se esse, quod nouit; anima vero Christi, ita noscit Deitatem, vt Deitas non sit: hoc tamen non dat pro causa incomprehensibilitatis Dei ab anima Christi Domini, sed vt saluat, totam noscere Deitatem, Deitatem tamen non esse. Vnde reiecta ista probatione, vt falsæ impositioni innitente, suadenda est tertio, maior argumenti facti. Non minus pertinat ad dignitatem obiecti in quantum est cognoscibile, modus suæ cognoscibilitatis, & cognitionis, qua ex proprijs meritis petit cognosci, quam ea, quæ in ipso, & ex ipso possunt cognosci; sed non stat rei compræhensio, si in ipsa non cognoscantur omnia, quæ ex vi cognitionis illius possunt cognosci: ergo nec sine adæquatione ad modum cognoscibilitatis eiusdem.

44 *Quarto.* Denique probatur: conclusio enim demonstrabilis, quia petit cognoscit modo demonstratiuo, non comprehenditur, si opinatiuè tantum cognoscatur, esto nulla para illius ab opinante ignoretur: ergo ad rei comprehensionem exigitur commensuratio, siue adæquatio, nedum quoad formalitates, & prædicata cognita verum etiam quoad modum suæ cognoscibilitatis, id est, quod cognoscatur eo modo, quo ex proprijs meritis petit cognosci. Et augetur difficultas; plus enim distat modus infinitæ cognitionis, à modo cognitionis finitæ, quàm modus demonstratiuus à modo opinatiuo, & probabili; sed cognoscibila demonstratiuè, & euidenter, non comprehenditur à cognoscente illud opinatiue; ergo cognoscibile ex proprijs meritis modo infinito, non comprehendi à cognoscente illud per finitam, limitatemque cognitionem. Qua ratione vsi sunt ad saluandam incomprehensibilitatem diuinam, Capreolus, Sotus, Ferrara, Caietanus, & frequenter Recentiores Thomistæ, locis *vbi supra relatis* Bonauentura *in 3. dist. 14. art. 1. qu. 2.* Ricardus *art. 1. qu. 4.* Scotus *1. §. ad secundum argumentum in solutione secunda probationis.* Durandus *q. 1. nu. 10.* ex Patribus Societatis, Molina, & Herice, locis *vbi supra relatis*, & alij Recentiores frequentius.

Confirmatur.

Capreol. Sotus. Ferrara. Caietan. Bonau. Ricard. Scotus. Durand. Molina. Herice.

45 *Respondebis 1.* Respondebis primo, prætermissa argumenti maiori negando minorē; nam licet omne lumen, quo potest intellectus creatus ad Dei essentiam videndam eleuari, sit quoad essentiā finitum, potest tamen esse infinitæ intensionis; cum sententia docens, non repugnare qualitatē intensionis infinitæ, probabilis sit; ac proinde erit possibilis visio Dei infinitæ intensionis, qua admissa, non est cur non dicatur ad Dei comprehensionē sufficere, maximè, cum D.Th. exinde probet, non posse intellectū creatum Dei essentiam comprehendere, quia lumen eleuans intellectum creatum ad diuinam essentiam videndam, finitum, & limitatum est, vtpotè in substantia finita receptum.

46 *Contra.* Sed contra; nam esto admittatur gratia possibilitas, seu non implicatio luminis infinitè intensi; hoc tamen lumen non adæquaret modū cognoscibilitatis diuinæ: argo nec visio median te hoc lumina elicita, adæquaretur cū illo; & consequenter cōprehensio diuinæ essentiæ esse non posset. Probatur antacedens. Modus cognoscibilitatis diuinæ est infinitus per essentiā; & consequenter petit cognitionem per essentiam infinitā; sed lumen infinitæ intensionis, infinitum quoad essentiā non esset; nullus enim, quantumuis insanæ mentis, possibilitatem infiniti per essentiā extra Deum potest admittere; cum omne, quod Deus non est, sit creatura; & consequanter habens esse, non à se, in quo infinitum per essentiam consistit, sed ab alio, per quod creatura ab ente per essentiam distinguitur: ergo lumen infinitè intensionis non adæquaret modum cognoscibilitatis diuinæ. Vnde reijciendus venit Recentior quidam ex Nostris, asserens, hæreticum esse affirmare possibilitatem luminis infinitæ intensionis, eo quod ex eius possibilitate sequitur, diuinam essentiam posse cōprehendi: nec D.Th. loquitur de lumine finito quoad intensionem, sed de lumine quoad essentiam finito, cum docet cognitionem creatam, non posse Dei essentiam comprehendare, quia lumen dans intellectui virtutem, cum quo visio elicita commensuratur, finitum, & limitatum est; nam licet in sententia D.Th. lumen infinitæ intensum repugnet, vt vidimus *Tractatu de gratia Christi*: hac tamen repugnantia ad præsens intensum probandum non indiget.

47 *Respondebis 2.* Respondebis secundo, etiam negando minorem: nam licat lumen eleuans intellectum creatum ad diuinæ essentiæ visionem, finitum, & limitatum sit: essentia tamen diuina, quæ per modum speciei cum intellectu creato, vt principiū *quo* formale respectu visionis beatificæ concurrit, est infinita per essentiam, & non cum lumine intellectum eleuante, sed cum specie, vt principio formali concurrante, est commensuranda visio. Sed contra primo: nam est diuina essentia concurrens per modum speciei, sit infinita per essentiam, visio à beatis elicita finita, & limitata est: ergo non adæquat in modo modum cognoscibilitatis diuinæ. Secundo ex D.Thom. 3. *Contra gentes cap. 55. ratione 3. Agens enim in tantum perfectè agit, in quantum perfectè participat formam, quæ est agendi principium.* *Contra primo.*

Sed diuina essentia, quæ vnita per modum speciei ad intellectum beati, est principium formale agendi non participatur ab intellectu creato perfectè, id est, secundum totum posse, sed imperfectè, id est, modo limitato, & finito propter limitationem: ergo intellectus per illam non elicit visionam beatificam, Dei intelligibilitatem adæquatam, nec ita perfectè diuinam essentiam videt, sicut visibilis est. *Secundo.*

48 *Resp. 3.* Respondebis tertio negando maiorem. Ad cuius vltimam probationē, concesso antecedenti, consequentiā negabis; nam ad rei comprehensionē requiritur euidentia, & claritas cognitionis, eo quod si veritas est immediata, & non cognosceretur ex vi connexionis extremorū, necesse esset habitudinē propriam, quæ inter talia extrama inuenitur à cognoscente ignorari, nam si illam cognosceret, videret, quo vinculo inter se coniungerantur; si autem illa habitudo ignoratur, obiectū non comprehenditur, quia iam aliquid illius cognoscentem latet: & similiter si veritas sit mediata, cognoscibilis per medium demonstratiuum, & per tale mediū non cognoscatur, necesse est quod ignoretur habitudo extremorū cū medio: ac proindè, quod cognoscentem, aliquid obiecti lateat, quod comprehensioni repugnat. Non sic in cognitione finita respectu rei infinitè cognoscibilis, per quam omnia tam formalia, quam eminentialia cognoscuntur: nulla enim est in tali obiecto habitudo, quæ sic cognoscentem lateat: ac proindè etsi in modo non adæquet obiecti cognoscibilitatem ipsum tamen comprehendit. Ita Suarez *sect. 1. concl. 1.* ex cuius doctrina habetur non ideo cognoscentem probabiliter conclusionem demonstrabilem, illam non comprehendere, quia illam non adæquat intensiuè, & in modo cognoscendi, sed quia nec etiam extensiuè illam adæquat.

49 *Contra primo.* Sed contra primo: nam iuxta D.Thom. 3. *contra gentes cap. 55.* ad finem nulla est pars in propositione demonstrabili, quæ ab opinante non cognoscatur, & nihil est in illa, quod opinans non cognoscat, vt docet D.Tho. *1. p. q. 12. art. 7. ad 2.* sed si aliqua habitudo illius ignotaretur ab illam cognoscente opinatiuè, iam aliqua illius pars, & aliquid illius opinantem lateret ergo cognoscens aliquam propositionem demonstrabilem, opinatiuè, nullam illius habitudinem ignorat.

Secundo, nam habitudo immediata, & mediata sunt cognoscibiles euidenter, & opinatiuè, v.g habitudo, quæ inuenitur inter prædicatum, & subiectum huius propositionis: *Animal rationale est intellectiuum proximè*, quæ est habitudo immediata potest cognosci euidanter ex vi ipsorum extremorū, & potest probabiliter cognosci, si ex vi medij opinatiui attingatur & idem est de habitudine mediata inter prædicatum, & subiectum cuiusuis propositionis dicendum: ergo licet opinatiuè aliquam propositionem cognoscens, non cognoscat euidenter omnem eius habitudinem, nullam tamen habitudinem ignorat. *Secundo.*

50 *Tertio* Tertio, & explicatur magis hoc ipsum, eadem prædicata, omnesque formalitates, quæ per lumen gloriæ euidanter cognoscuntur de Deo, obscurè cognoscuntur per fidem: ergo & omnes habitudines; & consequenter idem de opinatiuè cognoscente est dicendum, quod scilicet, nulla sit habitudo, siue mediata, siue immediata in obiecto, aut in propositione cognita, quam opinans nequeat cognoscere. Probatur antecedens, nullum est prædicatum in Deo, nullaque inter prædicata habitu-

bitudo, quæ non possit reuelari, & vt reuelata proponi: sed omni quod relationi Diuinæ potest subesse, & vt reuelatũ proponi, potest fidei assensum, & obscuram cognitionem terminare: ergo nullum est prædicatum in Deo, nulla forma-
51 *Respond. quarto.* litas, nullaque inter prædicata habitudo clare cognita medio lumine gloriæ, quæ non possit obscurè per fidem cognosci.

Denique responderi potest, argumento facto solum probari non posse Deum ab intellectu creato comprehendi per intellectionem creatam elicitiuè ab ipso egredientem; hæc namque commensurari debet virtuti eleuanti, quæ finita est; ac proinde debet esse finita, & non adæquans cognoscibilitatem diuinam, quæ est infinita per essentiam: non autem conuinci, non posse Deum ab intellectu creato comprehendi per intellectionem increatam sibi vnitam, ipsumque constituentem intelligentem, quod esse de potentia absoluta possibile plures fatentur, & saltim, de fide non est, quod contradictionem inuoluat; cum namque increata Dei cognitio intellectui creato vnita, infinita sit actualitatis, Deique cognoscibilitatem adæquans, & aliunde ab intellectu creato non
52 procedat, non est cur lumini eleuanti proportionanda sit,
Contra 1. nec cui intellectum creatum, Deum comprehendentem non constituet.

Sed contra primo; nam esto diuina essentia in ratione speciei sit repræsentatiua Dei comprehensiue, Deoque suam essentiam comprehensiue repræsentet, vnita vere, vt de facto vnitur intellectui creato, non repræsantat Deum comprehensiue, propter limitationem intellectus creati, cui vnitur: ergo pariter quamuis diuina cognitio sit comprehensiua Dei in ratione cognitionis, Deumque non solum se intelligentem,
Secundo. sed etiam se comprehendentem constituat, vnita tamen intellectui creato non constituit ipsum, comprehendentẽ Deum ob sui limitationẽ. Secũdo, & explicatur magis hoc ipsum; esto diuina essentia sub munere, & conceptu speciei sit indiuisibilis, & partibus careat, potest tamen intellectui creato, non adæquate vniri, & non omnia, quæ potest, sed aliqua repræsentare: ergo pariter quamuis diuina intellectio sub ratione intellectionis sit omnino indiuisibilis, partes non habeat, sitque intellectui creato in ratione, & munere intellectionis vnibilis, poterit illi non adæquare, sed inadæquate vniri; & conse-
53 quenter non comprehendentem Deum, sed tantum quiddita-
Tertiò. tiue ipsum intelligentem constituere.

Tertio; non minus est diuina essentia sub munere Verbi comprehensiue sui, quam sub ratione intellectionis; & tamen de facto vnitur mentibus beatorum, vt Verbum, quin vniatur illis comprehensiue, sed tantum quidditatiuè: ergo pariter quamuis diuina intellectio, Dei comprehensio sit, intel-
Quarto. lectuique creato vnibilis, poterit illi vniri sub ratione cognitionis quidditatiuæ, & non sub ratione cognitionis comprehensiuæ Quarto, nam ad rei comprehensionem non sufficit, quod cognitio in se accepta adæquet eius cognoscibilitatem, sed insuper est necessarium, quod modus cognoscentis adæquet modum cognoscibilitatis obiecti, vt si obiectum sit infinite cognoscibile, cognoscatur modo infinito, vt patet ex dictis; sed dato illo casu impossibili, adhuc modus cognoscentis non adæquaret modum cognoscibilitatis obiecti: ergo adhuc illo admisso, non comprehenderetur Deus ab intellectu creato. Probo minorem: etsi cognitio tunc casus infinita esset, non tamen infinito, sed finito modo vniretur intellectui creato: ergo intellectus per illam, non infinito, sed finito modo Dei essentiam intelligeret; & consequenter modus intelligentis non adæquaret modum intelligibilitatis obiecti.

Denique, etiam illo casu admisso, intellectus creatus, vt
54 intelligens per intellectionem diuinam, non adæquaret Deum,
Quinto. vt intelligentem per illam, sed Deus, vt per suam intellectionem intelligens non se excedit in ratione intelligibilis, sed tantum suam intelligibilitatem adæquat: ergo intellectus creatus, vt intelligens per intellectionem diuinam, non adæquaret Deum in ratione intelligibilis, & consequenter ipsum non comprehenderet. Illatio cum minori tenet. Maior autem ostenditur primo, esto humanitas sanctificetur eadem sanctitate, qua Deus in se sanctus est, non tamen adæquat Deum in ratione sancti, vt *Tractatu de gratia Christi* documus: ergo pariter quamuis, in casu admisso, intellectus creatus eadem intellectione, qua Deus redderetur intelligens, non tamen adæquaretur cum Deo in ratione intelligentis.

Et si intellectus creatus posset per intellectionem increatã intelligere ad huc Dei essentiam cõprehendere non posset.

55 Secundo, ideo humanitas Deitate sanctificata, non est æquè sancta, ac Deus; quia licet sit eadem forma, Deo tamen per essentiam vnitur, & humanitati non per essentiam, sed per gratuitam communicationem; sed etiam in nostro casu intellectio increata, non per essentiam, sed per liberalem communicationem conueniret intellectui creato, Deo autem conuenit per essentiam: ergo intellectus creatus per intellectionem increatam intelligens, non adæquaret Deum in intelligentia per eandem intellectionem. Quare reijciendi sunt quidam Recentiores ex nostris, docentes, de fide esse, intellectum creatum non posse per increatam intellectionem intelligere, eo quod ex opposito colligitur, Deum posse comprehendi ab intellectu creato, quod est contra fidem Audiendi etiam non sunt alijs ex Patribus Societatis docentes, quod si intellectus creatus posset per intellectionem diuinam intelligere, posset Deum comprehendere, quod tamen falsum est, vt constat ex proxime dictis.

§. III.

Duo prima argumenta pro opposita sententia diluuntur. 56

Arg. 1.

ARguitur primo; non minus infinita est diuina essentia, quoad esse, quam in ratione intelligibilis; hæc namque infinitas ex illa probatur; sed non obstante infinitate diuinæ *Damasc.* essentiæ in essendo, potest comprehendi à creatura, & de facto comprehensa fuit, quoad esse; vt cum dicit Damascenus *lib. 3. orthodoxæ fidei cap. 6. Tota diuinitas in vna personarum est vnita humanæ naturæ in Christo*, quod sufficit ad comprehensionem diuinitatis, quoad esse: quod non obstante infinitate Deitatis in ratione intelligibilis, poterit intelligibiliter cõprehendi à creatura, & de facto fuit cõprehensa ab anima Christi.

Respondebis cum D. Tho. *in præsenti art. 1. ad 2.* negando 57
minorem, quia quamuis tota diuinitas vnita fuerit humanæ *Respondebis.*
naturæ in vna persona Filij, non tamen fuit tota virtus diuinitatis ab humana natura; quasi circunscripta. Vnde Augustinus *epistola ad Volusianum*, sic ait; *Scire te volo non hoc Christianam habere doctrinam quod ita Deus infusus sit carni, vt curam gubernandæ vniuersitatis, vel desseruerit, vel amiserit, vel ad illud corpusculum quasi contractam, collectamque transtulerit.* *S. Aug.* Vt autem humana natura Deitatem quoad esse comprehenderet, necessarium erat, quod totam Dei virtutem circunscriberet.

Sed contra; nam ex hac doctrina D. Thom. solum sequi- 58
tur, non fuisse ab humanitate comprehensam Deitatem, quan- *Contra.*
tum ad virtutem operatiuam, non autem quod comprehensa non fuerit quoad virtutem personatiuam: at ex hoc quod virtus personatiua fuerit comprehensa de facto, vel potuerit ab humanitate comprehendi, sequitur de facto fuisse intelligibiliter comprehensam, vel ad minus potuisse sic comprehendi: ergo solutione data non tollitur via argumenti. Minor est certa; nam etiam virtus personatiua est infinita per essentiam: ergo si hoc non obstante, potest comprehendi à creatura quoad esse; vel personare, poterit non obstante, infinitate in linea intelligibilis, & creaturæ limitatione, intelligibiter à creatura comprehendi. Maior autem probatur: cura gubernandæ vniuersitatis conuenit Deo, non ratione virtutis personatiuæ sed ratione virtutis operatiuæ: ergo ex eo, quod Deitas humanitati vnita, non amiserit curam gubernandæ vniuersitatis tantum sequitur non fuisse comprehensam, & circunscriptam ab humanitate virtutem eius operatiuam, non autem quod virtus personatiua circunscripta, & comprehensa ab humanitate non fuerit.

Respondeo primo, negando maiorem; non enim potest vna 59
diuina formalitas comprehendi, altera non comprehensa, cum *Resp. 1.*
vnam videri, altera non visa repugnet, & minus, sit videri, quam comprehendi: vnde ex eo quod virtus operatiua, aut gubernatiua Dei ab humanitate non fuerit comprehensa, eo quod ab illa circunscripta non fuit, recte infert D. Th. Deitatem etiam quoad vim personatiuam ab humanitate comprehensam non fuisse.

Vel secundo respondeo, negando etiam maiorem; D. Th. 60
in sua solutione loquitur de virtute Deitatis in personando, *Resp. 2.*
quæ ab humanitate circunscripta non fuit quia taliter personauit humanam Christi naturam, quod potest alijs vniri in eadem persona, illasque personare, & ideo non fuit ab humanitate Christi comprehensa. Nec obstat D. Th. referendo Augustini auctoritatem, loqui de virtute operatiua. Nam ex hoc non sequitur in sua solutione de eadem loqui virtute, sed à simili probauit incircunscriptionem virtutis in personando ex incircunscriptionem virtutis in operando; ac si ita argumentaretur: virtus operatiua non fuit comprehensa ab humanitate, quia ex vnione ad illam non amisit curam gubernationis aliorum; sed ex vnione ad humanitatem non amisit virtutem personandi alias naturas: ergo non fuit circunscripta ab humanitate virtus personatiua; & consequenter nec comprehensa.

Sed dices ad hoc, quod Deitas comprehendatur ab huma- 61
nitate in vi terminatiua, non est necessarium, quod taliter il- *Instabis.*
lam terminet, quod non possit aliàs terminare naturas: ergo *Antecedens probatur 1.*
solutio tradita non subsistit Antecedens ostenditur primo; vt enim documus *supra*, diuinitas in sanctificando fuit exhausta ab humanitate Christi, ex quo sequitur fuisse ab illa in ratione sanctificantis comprehensam; & tamen taliter illam sanctificauit, quod potuit alias sanctificare naturas: ergo vt comprehendatur in terminando non est necessarium taliter terminare naturam, quod non possit alias terminare.

Secundo probatur antecedens: vis terminatiua, seu perso- *Secundo.*
natiua personalitatis diuinæ cõprehenditur à natura diuina, vt

per-

personabili; & tamen taliter illam terminat, quod potest alias naturas terminare, & personare: ergo verum est antecedens.

62 *Tertio*. Tertio, natura diuina quatenus personabilis comprehenditur ab hypostasi Patris; & tamen terminata per illam manet personabilis per hypostasim Filij, & Spiritus Sancti: ergo pariter cum vi terminandi alias naturas poterit vis terminatiua à natura terminata comprehendi.

Quarto. Denique, vt comprehendatur aliquid intelligibiliter, non est necessarium taliter ab vno intelligi, quod non possit intelligi ab alio, alias Deus se ipsum non comprehenderet, cum possit creaturæ intellectionem terminare, nec Angelus comprehensiuè se ipsum cognosceret: cum possit intelligi ab inferiori, & à superiori comprehendi: ergo pariter, vt vis terminatiua, seu personatiua comprehendatur à natura personata, aut terminata, non est necessarium taliter illam terminare; quod alias terminare non possit.

63 Et confirmabis; etiam si taliter terminaret humanitatem personalitas Verbi, quod non posset alias naturas terminare non comprehenderetur Deus ab humanitate, quoad vim terminatiuam: ergo sine necessitate recurrit, D. Thom. ad vim terminandi alias natura. Antecedens probatur: natura humana non terminatur à Deitate modo infinito, sed finito, nec per conuenientiam à se, & per essentiam, sed ab alio, & & per communicationem; sed est terminatiua modo infinito, & per conuenientiam à se, & per essentiam, vt constat in diuina natura, quam personalitas Verbi terminat modo infinito, illique per essentiam conuenit: ergo non comprehenderet vim terminatiuam personalitatis Verbi, sicut intellectus creatus non comprehendit, nec comprehendere potest diuinam naturam, quia illam non potest modo per essentiam infinito cognoscere.

64 *Respond.* Respondeo, negando antecedens. Ad primam probationem, distinguo maiorem, fuit exhausta ab humanitate in sanctificando extensiuè, nego maiorem: intensiuè subdistinguo maiorem: in sanctificando ad extra, concedo maiorem in sanctificando ad intra, vel absolute, nego maiorem: & concessa minori, nego consequentiam: Deitas namque in ratione sanctitatis meditari potest dupliciter, vel in ordine ad Deum, quem per essentiam infinitè sanctificat; vel in ordine ad naturam creatam, quam potest infinitè sanctificare infinitate per communicationem: primo modo inspecta, non fuit exhausta ab humanitate Christi: secundo modo considerata, fuit exhausta intensiuè, quia non potuit alteri naturæ maiorem, aut perfectiorem sanctitatem conferre, non extensiuè, eo quod taliter sanctificauit humanitatem Christi, quod potuit alias naturas humanas, & Angelicas sanctificare. Nec tamen sequitur fuisse comprehensam in sanctificando intensiuè, quia cum sanctificet ad intra, & ad extra sub eadem formalitate, non potuit comprehendi sub vna ratione, quin comprehenderetur sub alia.

65 *Ad secundam.* Ad secundam probationem, concessa maiori, distinguo minorem: alias naturas eminentialiter in natura diuina contentas, concedo minorem: non contentas eminenter in illa, nego minorem, & consequentiam: quia humanitatem terminat cum vi terminandi alias naturas non contentas eminenter in illa, & hoc tollit comprehensionem humanitatis respectu vis personatiuæ; extensio autem ad alias naturas terminandas, in Deitate eminenter contentas, non tollit, quin à Deitate comprehendatur. Sicut quod meritum Christi ad alia præmia ab incarnatione Patris distincta extendatur, non tollit quominus ab illa, vt præmio adæquatur, & quasi comprehendatur quia cætera ad quæ se extendit eminenter, vel æquiualenter in Patri incarnatione continentur.

66 *Ad tertiam.* Ad tertiam dicatur, Deitatem, vt personabilem comprehendi ab hypostasi Patris, eo modo, quo hæc cum illa, vt terminabilis adæquatur: vnde cum adæquatur cum illa intensiuè, quia nimirum, modo infinito illam terminat, quo modo terminari petit; non tamen extensiuè, eo quod illam ab hypostasi realiter distincta terminabilem relinquit; hic fit, quod illam comprehendat in terminando intensiuè; non autē extensiuè. Iuxta quam doctrinam, distinguendo maiorem, & concedendo minorem, distinguo consequens: comprehensione intensiua, concedo consequentiam: extensiua, nego consequentiam. Nec sequitur Deitatem in terminando comprehensam fuisse ab humanitate intensiuè, quia ad hoc requirebatur, quod infinito modo per essentiam ab illa terminaretur quod tamen humanitati non competit.

67 *Ad quartā.* Ad quartam probationem, concesso antecedenti, nego consequentiam: & ratio discriminis est: nam comprehensio intelligibilis non petit exclusionem alterius intelligentis idem obiectum; sed si extensiua tantum sit, solum exigit; quod nihil ad obiectum pertinens, siue formaliter, siue eminenter, cognoscentem lateat, etsi sit comprehensio intensiua, quod modus cognoscentis, modum rei cognitæ adæquet: quod patet ex diffinitione comprehensionis intellectualis, quam §. 1. adduximus, & inferius amplius explicabimus: ad comprehensionem autem vis terminatiuæ requiritur adæquatio rei terminabilis cum illa; non autem stat rem terminabilem cum vt terminatiua adæquari, & quod restet aliud ab illa terminabile; & ideo ex eo quod vis terminatiua taliter comparetur cum vno, quod aliud possit terminare; illud vnum non est adæquatum terminabile; & consequenter nec terminabile vim terminatiuam comprehendens.

68 *Ad confirmationem.* Ad confirmationem, nego antecedens: ad illius probationem, nego maiorem; nam eo ipso, quod sic terminaretur humanitas à persona Verbi, quod illius personalitas non posset alias terminare naturas in humanitate non contentas eminenter, humanitas creatura non esset, sed diuina essentia, quæ sola hoc potest præstare; & ideo terminaretur à personalitate Verbi modo infinito, & per essentiam, non finito, & per communicationem: vnde ex comprehensione extensiua personalitatis diuinæ in personando, consequitur comprehensio intensiua, quæ simpliciter est comprehensio; & ideo D. Thom. S. Tho. rectè in præsenti ad traditam doctrinam recurrit, vt solueret, argumentum, cum tamen *in* 3. *d.* 49 *q.* 1. *art.* 2. *quæstiunc.* 1. *ad* 2. aliter eidem argumento occurrerit, nimirum, ideo non comprehendi Deitatem ab humanitate quoad esse, quia licet nihil sit in diuina natura, quod non sit humanitati vnitum non tamen adæquatur humanitas cum diuina natura; & ideo humanitas Deitatē non comprehendit. Sicut licet, nihil sit in diuina natura, quod intellectus Beati non videat; illam tamen non comprehendit, quia totaliter illam ex parte modi non videt, idest, quia visibilitas Dei modum videntis excedit.

69 *Secundo arguitur.* Secundo arguitur, intellectus creatus potest, saltim per eleuationem, & de potentia absoluta, cognoscere omne, quod intra sphæram essentialem sui obiecti specificatiui continetur, sed Deus in ratione comprehensibilis continetur intra sphæram obiecti specificatiui intellectus creati: ergo potest ab intellectu creato comprehendi. Maior est certa; nam potentia intellectiua adæquatur cum obiecto specificatiuo; non autem adæquaretur cum illo, si aliquid contineretur sub ipso, quod à potentia, saltim per eleuationem, attingi non posset. Minor autem probatur, obiectum specificatiuum intellectus creati est ens reale sub ratione entis in tota sua latitudine: sed Deus continetur sub ente in hac latitudine sumpto; cum hæc sit vera propositio: *Deus est ens*: ergo continetur sub obiecto specificatiuo intellectus creati.

70 *Resp.* 1. Respondeo primo, concessis maiori, & minori negando consequentia; est enim syllogismus in quatuor terminis, cum comprehensio, quæ infertur in conclusione, in nulla ex præmissis contineatur: vnde ex illis, vt rectè concluderetur, daberet inferri: ergo Deus vt comprehensibilis potest ab intellectu creato cognosci, & hoc verum est; nam sicut alias perfectiones diuinas potest cognoscere, & de facto cognoscit intellectus creatus, ita cognoscit Dei comprehensibilitatem, idest, quod Deus à se ipso comprehensibilis est. Secundo respondeo, *Resp.* 2. concessa maiori, distinguendo minorem: vt comprehensibilis reduplicatiuè, nego maiorem specificatiuè, concedo minorem, & nego consequentiam. Ad maioris probationem, quatenus distinctioni traditæ obstare potest, distinguo maiorem: est ens vt finito modo cognoscibile, concedo maiorem: vt cognoscibile modo infinito, nego maiorem: & sub eadem distinctione minoris, nego consequentiam; nam Deus, vt comprehensibilis reduplicatiuè, petit modo infinito per essentiam attingi: vnde non continetur sub ente, vt finito modo cognoscibilis qualiter intellectu creatum specificat.

§. IV.

Vltimum argumentum diluitur.

71 *Vltima arguitur.* DEnique arguitur contra rationem, qua nostram conclusionem ostendimus; etenim ad rei comprehensionem non petitur, quod modus cognitionis, aut cognoscentis adæquet modum rei cognitæ, vel sit idem cum illo, sed sufficit totum obiectum cognosci, ita vt nulla eius formalitas, nihil que in illo contentum eminenter, lateat cognoscentem: ergo ratio nostræ conclusionis probatiua falsò nititur principio; & consequenter est nulla. Antecedens ostenditur primo ex Augustino *epistola* 112. *cap.* 8. illis verbis: *Totum comprehenditur videndo, quod ita videtur, vt nihil eius lateat videntem, aut cuius fines circumspici possunt*: quam diffinitionem comprehensionis sequutus est Beda in illud 1. Ioannis 3. *Videbimus eum sicuti est*: colligiturque ex Nazianzeno *oratione* 36. *numer.* 36. & ex Chrisostomo *homil.* 5. *de incomprehensibili Dei natura*; eamque amplexatus est D. Tho. *loci, vbi supra allegatis*, iuxta quam planè intellectam, comprehensio est visio rei, cuius nihil latet videntem, aut quæ non solum entitatem, sed fines etiam, & extrema rei complectitur, aut denique, qua cognoscitur tota res ipsa, & i nihi

Antecedens probatur. S. Au. Beda Nazian. Chrisost. S. Tho.

nihil eius est, quod non videatur; sed cognitio attingens omnia, quæ ad obiectum pertinent, formaliter, & eminenter huius est conditionis, etiam si modus illius, vel modus cognoscentis non adæquet modum rei cognitæ, nec sit idem cum illo; est enim cognitio, quam nihil latet, & non solum entitatem, sed etiam extrema entitatis circumspicit: ergo est vera comprehensio.

72 *Secundò*. Secundo probatur antecedens: id sufficit in cognitione, vt sit comprehensio spiritualis obiecti, quod sufficit in quantitate vt aliam quantitatem corporaliter comprehendat. Tùm, quia nomen comprehensionis, ex comprehensione corporea, fuit ad spiritualem translatum. & consequenter, quod ad corpoream sufficeret, ad spiritualem debet sufficiens reputari. Tùm etiam, quia sic comparatur spiritualiter repræsentatio cognitionis cum recognita, sicut superficies concaua corporis continentis, cum superficie connexa corporis contenti; sed corpus, cuius superficies concaua, alterius connexam continet adæquatè, ita vt nihil superficiei connexæ corporis contenti sit extra concauam corporis contentis, verè, & propriè illud dicitur corporaliter comprehendere, etiam si entitas corporis continenti, non adæquet entitatem corporis contenti, nec modus continentis modum corporis contenti adæquet: auri enim sphæra optimè potest à ferrea comprehendi, quamuis hæc ab illa in entitate excedatur: ergo similiter cognitio, cuius repræsentatio, ita cum obiecto adæquatur, vt nihil ad obiectum pertinens, siuè intrinsecè, siuè extrinsecè non repræsentetur per illam; est vera, & propria talis obiecti comprehensio, licet modus, vel entitas cognitionis, aut cognoscentis non adæquet entitatem, aut modum obiecti cogniti.

73 *Tertiò*. *S.Tho.* Tertiò; nam D. Thom. *in præsenti artic. 2. & 1. p. qu. 12. art. 8.* ex cognitione omnium possibilium in Verbo infert, Deum fore comprehendendum; at si cognitio attingens omnia, quæ ad obiectum, tam intrinsecè, quam extrinsecè spectant, & non adæquans in entitate, vel modo, entitatem, vel modum obiecti, non esset illius comprehensio, illatio D. Tho. non teneret: ergo ad rei comprehensionem huiuscemodi adæquatio non petitur, sed sufficit, quod sit repræsentatio omnium, quæ ad obiectum spectant.

74 *Quarto*. Quarto; nam ex opposito sequitur; nullum Angelum comprehendere se ipsum: consequens est contra communem Theologorum sententiam: ergo idem quod prius. Patet sequela; cognitio, qua Angelus se ipsum cognoscit, nec in modo, nec in entitate adæquat substantiam cognitam: ergo si requiritur adæquatio cognitionis cum obiecto in modo, & in entitate, non poterit Angelus se ipsum comprehendere.

75 *Quinto*. Quinto; nam sequitur, Deum se ipsum non comprehendere; consequens est absurdum: ergo talis adæquatio ad rei comprehensionem non petitur. Probatur sequela; cognitio, qua Deus se ipsum cognoscit, supposita sententia probabili, quod à natura diuina virtualiter distinguitur; non adæquat, nec in entitate, nec in immaterialitate, nec in modo naturam diuinam cognitam, sed virtualiter ab illa exceditur; cum ea, quæ distinguuntur essentialiter realiter esse æqualia, & consequenter, quæ virtualiter distinguuntur; virtualiter etiam in adæquentur; & aliàs actus alicuius naturæ non possit illam excedere, sed necessario ab illa excedatur, si semel ab illa distinguitur: ergo si talis adæquatio ad rei comprehensionem exigitur, Deus se ipsum non comprehendet, quod est hæreticum.

76 *Sexto probatur*. Denique probatur, nam est sententia probabilis, quod Angelus inferior, non solum quidditatiuè, verum etiam comprehensiuè Angelum superiorem cognoscit; & tamen modus cognoscentis non est modus obiecti cogniti, nec illum adæquat cum vis cognoscitiua Angeli superioris, non excedat cognoscibilitatem sui ipsius, sed tantum adequet, excedat autem vim cognoscitiuam, & modum cognoscendi Angeli inferioris & consequenter vis cognoscitiua inferioris, & modus illius, cognoscibilitatem, & modum superioris adequare non possit: ergo huiusmodi adæquatio ad rei comprehensionem necessaria non est.

77 *Confirmatur*. Quod amplius confirmari potest; si namque ad rationem comprehensionis requireretur modum cognoscentis, & cognitionis, adequare modum rei cognitæ, exigeretur ad illam rem cognosci quantum cognoscibilis est ex parte cognitionis, hoc est, tanta cognitione, quanta res petit cognosci; sed hoc ad comprehensionem non petitur: ergo nec adæquatio modi cognoscentis, vel cognitionis cum modo rei cognoscibilis, est ad comprehensionem necessaria. Minor, in qua videtur posite difficultas, probatur; nam sequitur, supremum Angelum non posse comprehendere formicam; consequens est falsum: ergo adæquatio illa ad comprehensionem non petitur. Patet sequela; formica namque, & idem est de qualibet alia creatura dicendum, non solum permittit, sed etiam positiuè petit, diuinam terminare cognitionem; cum positiuè petat Dei causalitatem terminare ex suppositione, quod in re producatur: Deus autem res producat mediante cognitione, & volitione; sed nullus creaturæ cognitio potest diuinam cognitionem adæquare: ergo si ad rei comprehensionem est necessarium cognosci tanta cognitione, quanta petit cognosci, non poterit vna creatura aliam comprehendere, nec supremus Angelus, ver. c. poterat formicam comprehensiuè cognoscere.

78 *Respond.* Respondeo, negando antecedens. Ad primam illius probationem: distinguo, explico maiorem: comprehensio est rei cognitio, cuius nihil latet videntem, nec quoad rem cognitam, nec quoad modum cognoscendi, concedo maiorem: solum quoad rem cognitam, nego maiorem: & sub eadem distinctione minoris, nego consequentiam. *Ad antecedentis probationem.* Quæ solutio est expressa D. Thom. 1. p. q. 12. art. 7. ad 2. illis verbis: *Dicendum*, *S. Tho.* *quod non propter hoc Deus incomprehensibilis dicitur, quasi aliquid eius sit, quod non videatur, sed quia non ita perfectè videtur, sicut visibilis est, sicut cum aliqua demonstrabilis propositio per aliquam probabilem rationem cognoscitur, non est aliquid eius, quod non cognoscatur, nec subiectum, nec prædicatum, nec compositio sed tota non ita perfectè cognoscitur, sicut cognoscibilis est. Vnde* *S. Aug.* *Augustino diffiniendo comprehensionem dicit, quod totum comprehenditur videndo, quod ita videtur, vt nihil eius lateat videntem, aut cuius fines circunspici, vel circumscribi possunt; tunc enim fines alicuius circumspiciuntur, quando ad finem in modo cognoscendi illam rem peruenitur.* Quod magis explicans *In solutione ad 3.* quod erat replica contra illam solutionem, subiungit: *Ad tertium dicendum, quod totaliter dicit modum obiecti, non quidem ita quod totus modus obiecti non cadat sub cognitione, sed quia modus obiecti non est modus cognoscenti. Qui igitur videt Deum per essentiam, videt hoc in eo, quod infinitè existit, & infinitè cognoscibilis est, sed hic infinitus modus non competit ei, vt scilicet, ipse infinitè cognoscat. Sicut aliquis probabiliter scire potest, aliquam propositionem esse demonstrabilem, licet ipse eam demonstratiuè non cognoscat.* Quæ verba ita ad longum præter morem solitum idcirco retuli quia aurea sunt ad nostram confirmandam doctrinam, & adeo clarè, & euidenter illam continere, vt mirum sit Ehomistarum aliquem illi aduersari.

79 *Duplex ratio doctrinæ traditæ à D.Th. assignatur.* Quod si rationem distinctionis traditæ petas, duplex ratio ab Angelico Doctore traditur. Prima est, quia probabiliter cognoscentem nihil latet propositionis demonstrabilis probabiliter cognitæ; & tamen quia modus cognoscendi probabiliter, non adæquat modum propositionis, vt demonstrabilis, cognitio opinatiua deficit a ratione comprehensionis; non ergo sufficit adequatio cognitionis cum obiecto quoad rem, vel formalitates cognitas, nec totum totalitate obiecti cognosci sed insuper est necessaria adæquatio in modo cognoscentis cum modo cognoscibilitatis obiecti, & totalitas in modo cognoscendi. Secunda; quia Augustinus disiunctiuè loquens in præsata diffinitione pro eodem vsurpauit, nihil obiecti, cognoscentem latere, atque illius fines circunspici; fines autem alicuius rei circunspici, est ad finem in modo cognoscendi illam rem peruenire, vt interpretatur est Diuus Thom. cuius interpretationi ideo est standum, quia diffinitiones rerum iuxta explicationem sapientum accipiendæ sunt, Et præterea; quia id videtur colligi ex rigorosa significatione huius verbi *circumspicio*, quod iuxta Calepinum componitur ex *circum*, & *spicio*, verbo antiquo, quod *aspicio*, significat, aliquid quæ addit ad verbum *aspicio*, nempè, rem diligentissimè considerare, vt ex Cicerone probat Calepinus: ly autem *diligentissimè* modum denotat cognitionis, quem addit verbum *circunspicio* ad verbum *aspicio*. Licet ergo videns in obiecto omnia, quæ, vel intrinsecè, vel extrinsecè ad illud comparantur, quamuis obiectum non adæquet in modo, possit dici fines rei aspicere, non tamen dici poterit circumspicere rei cognitæ fines, nisi ad finem rei cognitæ, in modo cognoscendi perueniat, hoc est, modo ita perfectio cognoscat, sicut ipsa petit cognosci.

80 *Ad secundam.* Ad secundam probationem, nego maiorem, nec obstat nomen compositionis ad spiritualis fuisse ex comprehensione corporea translatum; nam licet hoc ita sit, potest ad spiritualem comprehensionem aliquid exigi, quod ad comprehensionem corpoream non petatur; ad hanc namque non petitur, quod circumambitio fiat ex vi eiusdem quantitatis, nec quod ambiantur extrinseca, ad quæ dicit res comprehensam habitudinem; & tamen ad spiritualem comprehensionem vtrumque est necessarium, vt fatetur Vazquez, cuius est argumentum, quod *supra* ponderabamus. Pariter ergo quamuis adæquatio in modo corporis continentis, siuè in entitate non requiratur ad corpoream comprehensionem, poterit exigi adæquatio in modo cognitionis, seu cognoscentis cum modo rei cognitæ ad comprehensionem spiritualem: & eadem ratione, nam percipi extrinseca rei cognitæ, ideo ad illius comprehensionem exigitur, quamuis non petatur ad corpoream circunscriptio extremorum, quia hæc ad rem, vt corporaliter comprehensibilitatē non spectant; illa tamen ad rem, vt intelligibilem attinent, vt fatetur Vazquez; sed modus cognitionis ad rem, vt intelligibilem spe-

spectat, res enim, vt intelligibilis, petit hoc, vel illo modo intelligi, v.c. propositio demonstrabilis modo demonstratiuo, natura Angelica modo cognitionis Angelico sibi proportionato, & natura diuina petit modum cognitionis, & cognoscentis diuinum. Poterit ergo spirituelem comprehensionem exposci adæquatio, nedum quoad rem cognitam, sed etiam quoad modum cognitionis, & cognoscentis, quamuis adæquatio in modo entitatis continentis corporaliter ed modum entitatis rei contentæ, ad corpoream illius comprehensionem non petatur. Ad tertiam, concesse maiori, nego minorem; vt enim *Disputatione sequenti* videbimus, non possunt omnia possibilia in diuina essentia cognosci, quin modo infinito per essentiam cognoscentur, & in hoc principio nititur ratio D. Th. non in eo, quod extensiua solum adæquatio ad rei comprehensionem sufficiat.

Ad tertiam.

81 *Ad quartam.* Ad quartam, nego sequelam: ad illius probationem; distinguo antecedens: adæquatione absolute, concedo antecedens: adæquatione suæ lineæ, nego antecedens, & consequentiam; non enim requiritur adæquatio in entitate, eut in modo, absoluta cognitionis ad obiectum, ad rationem comprehensionis, hoc est, quod cognitio sit substantia, si obiectum cognitum substantia est, vel quod sit tantæ perfectionis, quentæ est obiectum cognitum, sed sufficit adæquato in propria linea, hoc est, quod tanta sic cognitio in ratione cognitionis, quantum fuerit obiectum in ratione cognoscibilis, ita vt si obiectum est cognoscibile demonstrabiliter, cognitio habeat modum demõstratiuæ, si fuerit cognoscibile, vt quinque, cognitio sit, vt quinque si fuerit cognoscibile modo infinito, cognitio sit infinita in ratione cognitionis; esto infinitas cognitionis inferior sit absolutè infinitate obiecti cognoscibilis. Et quia efficacia actionis commensuratur cum principio actiuo, requiritur, quod in principio actiuo, saltim radicali, inueniatur æqualitas absoluta cum obiecto cognoscibili. Cum ergo cognitio, qua Angelus se ipsum cognoscit, tanta sit in ratione cognitionis, quenta est substantia cognita in ratione cognoscibilis; non enim petit perfectiorem cognitionem, & natura eiusdem Angeli, tanta sit absolutè in ratione intellectiuæ, quanta est eadem netura in ratione cognoscibilis: sit consequens, quod se ipsum comprehendat. Et ex his ad quintam antecedentis probationem constat solutio, negando sequelam: ad probationem, distinguo antecedens; non adæquat in sui radice absolutè; & in se ipsa, adæquatione suæ lineæ, nego antecedens; in se absolutè, concedo antecedens, & nego consequentiam ob rationem traditam.

Ad quintam.

82 *Ad sextā.* Ad vltimam, prætermissa maiori: distinguenda est minor: non adæquat gradualiter, nego minorem: non adæquet specificè, concedo minorem, & nego consequentiam; nam in sententia supposita obiectum ad sui comprehensionem non petit, cognitio, nec principium cognitionis adæquent specificè obiectum cognoscibile, sed sufficit adæquatio cum illo in gredu immaterialitatis; hæc autem æqualites inter Angelum inferiorem, & superiorem reperitur; nam conueniunt in excinsione materiæ physicæ, in qua consistit gredus immaterielitatis Angelicæ, & idcirco superior ab inferiori potest comprehendi, quod an verum sit, alibi discutiendum relinquimus. Licet tamen hoc admittatur, non sequitur, posse Deum comprehendi à creatura, quia hæc, nec in gredu immaterialitatis potest cum Deo adæquari, cuius gradus immaterialitatis consistit in ratione actus puri excludentis nedum materiam physicam, verum etiam metaphysicam, idest, omnem potentialitatem, quæ exclusio, nulli enti creato competere potest; nam omne ens creatum est in potentia, saltim ad existendum.

83 *Ad confirmationem respond. 1.* Ad confirmationem, concessa maiori, nego minorem: ad probationem, nego sequelam: ad illius probationem, distinguo maiorem: petit terminare cognitionem diuinam, vt sibi adæquatam, nego maiorem: vt super excedentem: concedo maiorem: & concessa minori, nego consequentiam: quia ed rei comprehensionem non requiritur, cognosci ea cognitione, quam petit, vt excedentem, sed quam petit, vt sibi adæquatam; & ideo comprehendi potest creatura cognitione creata. Vel secundo, distinguo maiorem: petit terminare cognitionem diuinam ex ratione dependentiæ, concedo maiorem: ratione dignitetis, vel perfectionis, nego maiorem: & concessa minori, nego consequentiam; quia ad rei comprehensionem non exigitur cognosci, ea cognitione, quam positiuè petit ratione dependentiæ, sed ea, quam petit positiuè ratione perfectionis, & excellentiæ suæ cognoscibilitatis, & immaterialitatis.

Secundo.

§. V.

Deum esse à creatura incomprehensibilem, vt fide certum defenditur.

84 *Secunda conclusio.* SECVNDA CONCLVSIO. *De fide est, Deum esse incomprehensibilem ab intellectu creato comprehensione quæ strictè sit comprehensio; & consequenter de fide est tali genere comprehen. non fuisse ab anima Christi comprehensum, nec comprehendi potuisse.* Hanc statuo contra Petrum Vazqu. & per paucos Recentiores ipsum sequentes. Illam docent post Magistrum Sotum frequenter cæteri Theologi, tam ex Thomistis, quam ex Societatis familia. Et licet Vezquez censeat primum istius censuræ Auctorem fuisse M. Sotum: fallitur tamen; nam beatus Albertus Magnus, & Paludanus, Soto. multo Antiquiores, asseruere, blasphemiam esse contra Christi Diuinitatem dicere ab humanitate Christi comprehensam. Et suadetur primo ex Scriptura Ecclesiastici 43. *Ne laboretis, non enim comprehendetis* 1. ad Thimoteum 6. *Lucem habitat inaccessibilem, quam nullus hominum vidit, nec videre potest*. Hieremiæ 32. *Magnus consilio, & incomprehensibilis cogitatu*. Quibus locis, & passim alibi, Deus dicitur absolutè incomprehensibilis; et si posset ab intellectu creato comprehendi, incomprehensibilis absolutè dici non posset: ergo de fide est Deum esse à creatura incomprehensibilem.

Probatur. 1. ex Scriptura. Eccl. 43. 1. ad Timoth 6. Hier. 32.

85 *Respōdet Vazq. 1* Respondet Vezquez primo, Deum dici incomprehensibilem à creatura viribus proprijs, non quia viribus gratiæ eleuata, Deum non valeat comprehendere, & hoc vltimum testimonium, non de incomprehensibilitete essentiæ diuinæ procedere, sed de incomprehensibilitatem diuinarum cogitationum, ita vt ly *cogitatu* passiuè sit accipiendum pro Dei cogitationibus, quas intellectus creatus non nisi Deo ipso reuelente, cognoscere potest non actiuè pro humana, vel Angelica cogitatione.

Secundò respondent alij. Secundò elij respondent, Deum in allegetis testimonijs dici à creatura incomprehensibilem, quie eliquo genere comprehensionis ab illa comprehendi non potest, scilicet, cognitione in claritate, & entitate, Dei cognoscibilitatem edæquante, non quie nullo comprehẽsionis genere vsleat à creature comprehendi, scilicet, cognitione *extensiuè* cum obiecto adæquata. Imo temerarium esse, asserere, Deum nullo modo posse comprehendi à beatis; beeti namque comprehensores dicuntur; & consequenter illorum visio in aliquo vero sensu comprehensio est.

86 *Contra 1. solutionē obijciunt aliqui 1.* Contra primam solutionem objiciunt aliqui primo; nam Deo, vt proprium ettribuitur, quod sit à creatura incomprehensibilis; sed non posse, sine speciali reuelatione, ex proprijs viribus, quoad cogitationes liberas comprehendi, Deo speciale non est; cogitationes enim liberæ vnius Angeli nequeunt ab altero, nisi ipso reuelente proprijs viribus cognosci: ergo testimonium Hieremiæ, non de cogitationibus Dei, sed de illius essentia loquitur, cum docet, ipsum, esse à creatura incomprehensibilem. Secundo; nam eo ipso, quod Dei cogitationes incomprehensibiles sunt, à fortiori illius substantia incomprehensibilis est: ergo concesso contineri in præfeto testimonio incomprehensibilitatem cogitationum Dei, concedi etiam debet diuinæ essentiæ incomprehensibilitatem in illo contineri.

Secundo.

87 *Impugnationes istæ non vrgent.* Sed nulla ex his obiectionibus vrget: non prima; nem cogitationes vnius possunt eb alio cognosci, vel ipso reuelante, vel Deo; Dei autem cognitationes solum Deo reuelante possunt cognosci: ergo etiam si præfetum testimonium de cogitationibus diuinis loquatur, aliquid speciele Deo ettribuitur, quod creaturis nequit esse commune. Nec secunde; nam cogitationes Angeli inferioris nequeunt à superiori cognosci, nec comprehendi, nisi ipso reuelente, & volente, & tamen natura inferioris Angeli, ipso etiam renuente, à superiori potest comprehendi: ergo ex incomprehensibilitete operationum, & cogitationum liberarum inefficax argumentum ad incomprehensibilitatem naturæ, vel essentiæ conficitur.

88 *Aliter reijcitur prima solutio 1.* Vndè prima solutio eliter est reijcienda primo; nam Glossa Interlinealis sumpta ex Hyeronimo, ly *cogitatu* interpretatur, non *passiuè*, sed *actiuè* pro cogitatione creata, quæ non potest Dei substantiam, & essentiem comprehendere, illis verbis: *Quem non comprehendit cogitatio, quomodo potest sermo comprehendere?* Et in eodem sensu prædicta verbe interpretetus S. Tho. est D. Thom. 1. p. *quæst. 12. art. 7. in argumento Sed contra*, & alij Petres communiter: ergo contra mentem Sanctorum Patrum limitantur ad diuines cogitationes.

89 *Secundo.* Secundo; nem verba Scripturæ accipiende sunt iuxta Patrum interpretationem; sed verba Hieremiæ edducta accipiuntur à Petribus de incomprehensibilitate diuinæ essentiæ, non solum in hoc statu, & ex viribus proprijs, sed etiam in statu beetitudinis, & de potentia ebsoluta: cum illis innixi docent Deum à creetura non posse, etiam de potentie ebsolute comprehendi, vt postea videbimus: ergo ineptè explicantur de diuinis tantùm cogitetionibus, & de incomprehensibilitate in statu viæ, & ex viribus proprijs creeturæ. Tertio, quie vt fatetur Vezquez 1. *p. disp. 32. cap. 2.* de fide est, Dei substantiam esse incomprehensibilem a creatura, etiam de potentia absoluta, in aliqua comprehensionis acceptione; & consequenter in aliquo testimonio Scripturæ, eut Concilliorum

Tertiò. Vazq.

debet contineri; at si prædicta explicatio admittatur, ex nulla fidei regula poterit veritas prædicta deduci, cum omnia testimonia, quæ in illius probationem adducantur, interpretari possint de incomprehensibilitate diuinæ essentiæ à creatura ex viribus proprijs, non autem ex viribus gratiæ: ergo explicatio illa sustinenda non est.

90 *Secunda solutio rejicitur.* Deinde secunda solutio reijcitur; nam hæc propositio: *Deus est incomprehensibilis à creatura*, vera esse non potest, si ab illa possit comprehendi aliquo genere comprehensionis, quæ strictè sit comprehensio: ergo secunda solutio cum veritate fidei subsistere nequit. Probo antecedens, eo ipso, quod possit creatura comprehendere Deum comprehensione, quæ propriè sit comprehensio, hæc est vera propositio absolutè, & in rigore: *Deus est à creatura comprehensibilis*, sed cum veritate istius, non stat veritas alterius, nempè: *Deus est à creatura incomprehensibilis*; nam istæ duæ propositiones sunt contradictoriæ, vel contrariæ; ac proinde simul veræ esse non possunt: ergo veritas istius propositionis: *Deus est incomprehensibilis à creatura*, non potest subsistere, si aliquo genere comprehensionis, quæ propriè sit comprehensio possit Deus à creatura comprehendi.

91 *Secundo probatur conclusio ex Concilio Lateranensi.* Secundo suadetur conclusio ex Concilio Lateranensi sub Innocentio III. cuius decretum refertur *in capite firmiter de Summa trinitate, & fide catholica*, vbi dicitur: *Firmiter credimus, quod vnus solus sit Deus Æternus, Immensus, incomprehensibilis*. Et in cap. 2. quod incipit: *Damnamus*, dicitur: *Nos autem Sacro approbante Concilio credimus, & confitemur cum Petro, quod vnà quædam summa res est incomprehensibilis quidem, & ineffabilis*. Quibus cum absolutè incomprehensibilis à creatura asseratur, omnem propriam comprehensionem Dei à creatura, vt possibilem excludit.

92 *Respõdet Vazq.* Sed inquit Vazquez, Deum à Concilio incomprehensibilem dici, non quia non possit intellectus creatus Deum viribus gratiæ comprehendere in statu beatitudinis, sed quia à viatoribus comprehendi non potest, nec proprijs viribus ab intellectu creato. Quod probat; nam etiam dicitur ineffabilis, & tamen a beatis ineffabilis non est.

Contra 1. Sed contra primo; nam Concilium in eodem sensu diffinit, Deum à creatura incomprehensibilem, in quo à Patribus incomprehensibilis dicitur, cum is est Conciliorum mos vti Sanctorum Patrum verbis, sensuque in suis diffinitionibus; sed Patres dum Deum à creatura incomprehensibilem fatentur, omnem Dei comprehensionem, quæ propriè sit comprehensio excludunt, vt creaturæ possibilem, non solum in *Secundo* statu viæ, sed etiam in statu patriæ, & non solum ex viribus proprijs, sed etiam ex viribus gratiæ, vt statim monstrauimus: ergo Concilium non solum negat, possibilem Dei comprehensionem creaturis in statu viæ, & ex viribus proprijs; sed etiam in statu patriæ, & ex viribus gratiæ. Secundo; nam Deus eodem modo dicitur incomprehensibilis, quo dicitur immutabilis; sed dicitur immutabilis, etiam de potentia absoluta, ergo in eodem sensu dicitur à Concilio incomprehensibilis à creatura.

93 *Ad motiua solutionis respond.* Nec refert dici etiam *in eodem capite* ineffabilem à creatura, cum tamen respectu beatorum ineffabilis non sit. Tùm, quia etiam est ineffabilis adæquatè, & comprehensiuè à beatis, cum autem Concilium ineffabilitatem cum incomprehensibilitate coniungat, loquitur de ineffabilitate excludente adæquatum, & comprehensiuum sermonem. Tùm etiam; nam cum Patres diuersimodè loquantur de inuisibilitate diuina, ac de Dei incomprehensibilitate, diuersimodè etiam de ineffabilitate Dei, ac de illius incomprehensibilitate loquuntur, ita vt sit ineffabilis à creatura in hac vita incomprehensibilis autem, etiam in alia; at Concilium, vt diximus, loquitur in sensu Patrum: ergo quamuis ineffabilitatem cum incomprehensibilitate coniunxerit, & primum solù respectu viatorum asseruerit, secundum ad beatos extendit.

Nec refert secundo, quod contra secundam impugnationem opponit, nimirum, Deum eisdem verbis dici immutabilem, & incomprehensibilem; & tamen non licet ex hoc

94 *Ad secundum.* inferre, quod si est immutabilis; non solum ab alijs, verum etiam à se, sit à incomprehensibilis: ergo pariter ex eo quod eisdem verbis diffiniatur à Concilio incomprehensibilis, & immutabilis, non licet colligere, quod si est immutabilis, etiam de potentia absoluta. sit incomprehensibilis, etiam de potentia absoluta. Non, inquam refert; nam Concilium cum Deum immutabilem, atque incomprehensibilem esse diffinit explanare nobis intendit perfectionem diuinam; sed ad perfectionem Dei spectat, quod sit immutabilis de potentia absoluta, non solum ab alijs, verum etiam à se, non autem pertinet ad diuinam perfectionem, quod sit à se incomprehensibilis; benè verò, quod à creatura comprehendi non possit, etiam de potentia absoluta: ergo ex vtriusque prædicati coniunctione facta à Concilio, rectè infertur, quod sicut est immutabilis de potentia absoluta, ita est à creatura incomprehensibilis de potentia absoluta, quin ex eo quod sit à se ipso immutabilis colligi possit esse à se incomprehensibile.

95 *Tertio probatur conclusio ex Patribus. S. Greg.* Tertio probatur conclusio ex Patribus, quorum ferè innumera testimonia referunt Recentiores, selectiora sunt, Gregorij *lib. 10. moralium cap. 10.* ad illud Iob 11. *Forsitan vestigia eius comprehendes*. Et *lib. 18. capit. 27. ad finem*, illis verbis: *Nec tamen videbimus sicut videt ipse se ipsum, longè quippè dispariliter videt creator se, quam videt creatura creatorem, nam quantum ad immensitatem Dei, quidam nobis modus figitur contemplationis, quia eo ipso pondere circumscribimur, quo creatura sumus*. Augustini *tom. 10. serm. 38. de verbis Domini capit. 3.* ibi: *Dictum est, & Deus erat Verbum, de Deo loquitur: quid mirum, si non comprehendis? Si enim comprehendis non est Deus. Attingere aliquantum mente Deum magna beatitudo est; comprehendere autem omnino impossibile*. Et paucis interpositis: *Quis ergo oculus cordis comprehendit Deum? Sufficit, vt attingit spirituali, & hoc si purus est, & homo fit beatus contingendo corde illud, quod semper manet, & est ipsa beatitudo perpetua, & vnde fit homo viuens vita perpetua*. Id ipsum docet *in quæstiunculis de Trinitate tom. 3. lib. de cognitione veræ vitæ tomo 9. capit. 3. 7. & 31* Vbi explicans quomodo Deus, etiam Angelis inuisibilis dicatur, dicente Christo Angelos semper videre faciem Patris, ait: *Quia non pariter ab ipsis, vt à se ipso conspicitur, ideo solus inuisibilis dicitur*. Quo sensu Deum inuisibilem explicat *sermone 190. de tempore in principio, lib. meditationum capit. 27. lib. soliloquiorum cap. 31. 4. de Genesi ad literam c. 6.* & alibi passim. *S. Aug.*

96 *Beda. Anselm.* In eadem sunt sententia ex Latinis Beda in illud 1. Ioannis 3. *Videbimus eum sicuti est*. Vbi docet, videri Deum à creatura posse, comprehendi tamen non posse. Anselmus *in monologio cap. 35. & in enarratione in Euangelium de Transfiguratione* explicans illud: *Ascendit super Cherubin, & volauit*: Et explicans illud 1. ad Timotheum. 1. *Regi sæculorum immortali, & inuisibili*, ait: *Deum dici inuisibilem, quia licet à beatis videri possit, non tamen comprehendi*. Hilarius *lib. 2. de Trinitate* circa principium, & *lib. 10.* post medium Hieronymus *Hieremiæ cap. 32.* Richardus *secundo de Trinitate c. 20.* Cyprianus *lib. de Cardinalibus Christi operibus*, inter alia hæc habet: *Hanc inuisibilem lucem, & inaccessibilem naturam sex alijs Seraphim circumeunt, & abscondunt, sic in superioribus eleuatam, vt quantumlibet ad cor altum homo ascendat exaltetur Deus, & comprehensionis importunitatem euadat*. Isidorus *lib. de summo bono c. 3. & Exodi 42.* explicans illud: *Faciem meam videre non poteris*. Laurentius Iustinianus *lib. de casto connubio Verbi, & animæ cap. 18. colum. 5.* vbi triplicem Dei cognitionem distinguens, sic ait: *Prima Dei cognitio peregrinantium, & viatorum est; secunda triumphantium, & Angelorum; tertia autem, scilicet, comprehensiua, nec hominum, nec Angelorum, omnem quippè creaturum supereminet intellectum*: Et Bernardus *5. de consideratione column. 4.* Id ipsum docent ex Græcis Patribus Maximus *centur. 3. cap. 92. & centur. 4. capit. 74.* Anastasius Sinaita *secundo Examaeron*, explicans illud: *Deum nemo vidit vnquam*. Cyrillus Hierosolimitanus *catechesi 6* Cyrillus Alexandrinus *11. thesauri cap. 1.* Basilius *1. contra Eunomium ad finem colum. 20. de principatu, & potentia, & epistol. 168. ad Eunomium*, Nazianzenus *oratione 1. de Theologia*, Chrysostomus *homil. 1. & de incomprehensibili Dei natura, & homil. 34. in 3. Corinth. 13.* *1. ad Timoth. 1. Hilar. Hieron. Richard. Cyprian. Isidor. Lau. Iust. S. Bern. Maxim. Anast. Sin. Cyril. Hierosol. Cyrill. Alex. Basil. Nazian.*

97 *Respõdet Vazquez.* Respondet Vazquez, testimonium Græcorum Patrum, nihil ad nostrum intentum conducere; nam in eo fuerunt errore, vt asseruerint Deum sicuti est ab intellectu creato videri non posse, quod etiam ex Latinis tenuisse Hieronymum, Isidorum, & Ambrosium; vnde cum docent, Deum comprehendi à creatura non posse, negant posse ab illa, prout in se ipso videri. Deinde Gregorium, Augustinum, & alios Patres Latinos, dum negant, Deum posse ab intellectu creato comprehendi, loqui de homine in statu huius vitæ, non autem in statu beatitudinis.

98 *Reijcitur eius solutio.* Hæc tamen interpretatio omninò violenta est. Et in primis, quod de Patribus Græcis asserit, nempè, negasse possibilitatem visionis Dei in se ipso ab intellectu creato, falsissimum est, vt ostendimus *Tractatu de Visione Dei*. Deinde explicatio, qua Sanctorum Patrum testimonia conatur eludere, falsitatis conuincitur primo; nam Gregorius in priori testimonio loquitur de homine in supremo retributionis columine *Primo.* constituto, à quo *reperiri omnipotens per contemplationis speciem potest, sed tamen ad perfectum non potest*; at supremum retributionis culmen in hac vita obtineri non potest, etsi possit supremum meriti culmen haberi: ergo non de homine in hac vita, sed in altera loquitur Gregorius eum docet, Deum ab illo comprehendi non posse. In secundo autem testimonio de homine in hac vita explicari non posse, constat; nam loquitur, versans illud testimonium: *videbimus eum sicuti est*. Videre autem Deũ sicuti est, de homine in hac vita verificari nõ potest.

99 *Secundo.* Secundo; nam Augustinus loquitur de homine attingente Deum per actum, qui magna, & perpetua beatitudo est, de quo ait: *Deum attingere, valere, comprehendere autem non posse*; at bea-

beatitudo huius vitæ, etsi aliqualis beatitudo sit, non tamen est magna, & perpetua beatitudo: ergo omnino violenter explicatur de homine in hac vita mortali, & de huiusmodi beatitudine.

Tertio. Tertio; nam in alijs locis relatis ex Augustino loquitur de Angelis videntibus Deum, à quibus tamen inuisibili, dicitur, quia licet videant, non tamen comprehendunt, quia plenè non vident; at illum explicare de Angelis in statu breuissimo viæ, omninò violentum est, & repugnans contextui; cum pro statu viæ non viderint Deum, visiones de qua Christus loquebatur cum dixit: *Semper vident faciem Patris mei, qui in Cælis est*; ergo cum docet ab homine comprehendi non posse, non de homine in statu huius vitæ, sed in statu beatitudinis loquitur. *Matt. 18.* *Quarto.* Denique; nam Gregorius, Augustinus, & alij Patres relati, dicunt, Deum à creatura posse videri, non tamen comprehendi; sed in hac vita videri potest: ergo in altera nequit comprehendi; aliàs nullum inter videri, & comprehendi discrimen subsistendi.

100 *Secundo responderi potest. Reijcitur ista solutio.* Secundo responderi potest. Deum à Patribus incomprehensibilem prædicari à creatura ex viribus proprijs, non autem ex viribus gratiæ. Hæc tamen solutio corruit ex dictis; nam Patres docent, Deum videri posse à creatura, non potest Deus videri à creatura, sed solum ex viribus gratiæ: ergo comprehendi non potest etiam ex viribus gratiæ; aliàs nullum inter videri Deum à creatura, & ab ipso comprehendi statuissent discrimen; quandoquidem vtrumque posset à creatura præstari ex viribus gratiæ, & neutrum ex proprijs viribus.

101 *Tertio respondere potest. Probatur minor.* Tertio potest responderi, Deum dici incomprehensibilem à creatura de lege ordinaria, non tamen de potentia absoluta, & in hoc saluari discrimen inter videri Deum, & comprehendi à creatura; nam primum potest de lege ordinaria haberi, secus autem secundum. Sed nec iste explicatio est sufficiens; nam Deum comprehendi non posse à creatura, non ad legem Dei extrinsecam statuentem, quod ab ipsa non comprehendatur, sed ad intrinsecam repugnantiam reducunt Ecclesiæ Patres, vt constat ex Gregorio; ibi: *Ipso pondere circumscribimur, quo creatura sumus*, & ex Augustino, illis verbis: *Si enim comprehendi non est Deus*. Et ex modo loquendi aliorum Ecclesiæ Patrum reducentium incomprehensibilitatem diuinam ad illius sublimitatem, & creaturæ limitationem: ergo sentiunt, non solum de lege ordinaria, sed etiam de potentia absoluta repugnare Deum à creatura comprehendi. *S. Greg. S. Aug.*

Secundo. Deinde; nam Augustinus, omnino impossibile dicit, Deum comprehendi à creatura, quod autem de potentia absoluta fieri potest, non est omnino impossibile, sed possibile aliquo modo: ergo in Augustini sententia, nec de potentia absoluta potest Deus comprehendi à creatura.

102 *Denique responderi potest.* Denique responderi potest, Ecclesiæ Patres negare, Deum posse à creatura comprehendi comprehensione consistente in cognitione adæquata cum obiecto entitatiuè, aut in modo cognoscendi; non verò alio comprehensionis genere consistentis in cognitione obiecti, quoad omnia, quæ formaliter, & eminenter continet. Sed nec ista explicatio est sufficiens; nam Patrum propositio, cum negatiua sit, omnem comprehensionem, quæ propriè sit comprehensio Dei excludunt à creatura, vt possibilem: ergo vel prædicta cognitio strictè comprehensio non est, vel in sententia Patrum non est creaturæ possibilis respectu diuinæ naturæ. *Reijcitur.* Et augetur difficultas; nam si prædicta cognitio est propriè Dei comprehensio, & possibilis creaturæ, hæc propositio esset in rigore vera: *Deus est creatura comprehensibilis*: ergo propositio Patrum, quæ illi opponitur contradictoriè, nempè, *Deus non potest comprehendi à creatura*, esset falsa. *Confirmatur.*

103 *Vltima probatur conclusio.* Denique suadetur conclusio; nam Deum non posse comprehendi à creatura, vel est de fide, vel ita certum non est, vt oppositum sit temerarium; sed in sententia Patris Vazquij, temerarium est affirmare, Deum posse à creatura comprehendi: ergo fateri tenetur, esse de fide, quod à creatura non possit Deus comprehendi. Probo maiorem; vt enim docet Vazquez *disp. relata cap. 2. nu. 4.* ideo de fide non est Deum esse à creatura incomprehensibilem omni genere strictæ cõprehensionis, quia licet sit fide certum, non posse comprehendi à creatura comprehensione consistente in cognitione adæquata cum obiecto in entitate, & in modo, non tamen est certum, hoc ad comprehensionem strictam requiri, sed plures probabiliter docent, sufficere ad strictum quoad omnia, tam intrinseca, quam extrinseca, hoc autem modo Deum non posse comprehendi de fide certum non est; at nec temerarium est affirmare Deum posse hoc genere cognitionis cognosci: ergo nec temerarium erit, asserere, Deum posse à creatura comprehẽdi; ac proinde, vel erit de fide, Deum esse à creatura incomprehensibilem, vel non erit ita certum, vt oppositum sit temerarium. *Vazq.*

104 *Minor probatur. 1.* Minorem ostendo primo; nam Deum posse ab intellectu creato cognosci quoad omnia, tam intrinseca, quam extrinseca, cognitione adæquata extensiua, docent plures, tam Antiqui, quam Moderni, quos dabimus *disp. sequenti*: ergo si in hac cognitione, stricta comprehensio statuitur, non erit temerarium, asserere, Deum posse comprehendi à creatura, comprehensione quæ stricto sit comprehensio; nam id temerarium dicitur, quod in re graui, & Theologica communi Teologorum consensui aduersatur.

105 *Secundo S. Aug. Nazian.* Secundo ostendo minorem ad hominem contra Vazquez; etenim hic Auctor fatetur *1. p. disp. 53. cap. 3. nu. 13* Deum ita posse videri ab intellectu creato, vt nihil illius lateat videntem, non aduersari doctrinæ Patrum, imo aliqui illorum, inquit Vazquez, ita docuerunt, vt August. *Sermon. 38 de verbis Domini*, & Nazianzenus *oratione 34* est tamen contra communem Scholasticorum sensum; sed quod Patribus, non aduersatur, sed à pluribus illorum docetur, vel ab vno Augustino, etsi communi Scholasticorum sensui aduersetur, temerarium non est; vnus enim Augustinus pro decem millibus computatur, plusque, quam tota Recentiorum turba æstimatur. ergo iuxta illius Doctoris doctrinam temerariũ non est, Deum posse comprehendi à beatis comprehensione consistente in cognitione adæquata cum obiecto extensiuè; & consequenter, vt temerarium sit affirmare, Deum posse comprehendi ab intellectu creato, negandum est in præfata cognitione, strictam rationem cõprehensionis saluari, sed tantum in illa, quæ in modo, efficacia, & claritate adæquatur cum obiecto; eo autem ipso, quod hoc asseratur, de fide erit, vt fatetur Vazquez, Deum non posse ab intellectu creato comprehendi; ac proinde, vel fateri debet nostram conclusionem esse de fide, vel non esse ita certam, vt oppositum sit temerarium.

§. Vltimus.

Argumentis in contrarium occurritur.

106 *Arguit Vazq. 1.* CONTRA nostram conclusionem opponit Vazqu. primo; nam licet omnes Scholastici doceant, Deum posse ab intellectu creato videri, non vero comprehendi, nullus tamen ante Magistrum Soto docuit, id esse de fide: ergo quamuis temerarium sit, id negare, non tamen est fide certum, Deum non posse ab intellectu creato in statu beatitudinis comprehendi. Respondeo, negando antecedens; nam, vt *supra* vidimus, Albertus Magnus, & Paludanus docuerunt, esse blasphemiam contra Christi diuinitatem, asserere fuisse ab humanitate Christi comprehensam Falso ergo asserit Vazquez, nullum ante M. Sotum docuisse, Dei incomprehensibilitatem ab intellectu creato ad fidem pertinere. *Respond.*

107 *Secundo arguitur.* Secundo arguit; nam omnia testimonia Scripturæ, & Conciliorum, in quibus asserit, Deum esse à creatura incomprehensibilem, sufficienter explicantur per hoc, quod non possit in hac vita comprehendi, nec in alia ex viribus proprijs: quod probat primo, singula testimonia expendendo. Secundo; nam Deus etiam dicitur in Scriptura inuisibilis; & tamen sufficienter explicatur, per hoc, quod non possit ab homine in hac vita videri, nec in alia ex viribus proprijs: ergo licet sit de fide, Deum esse incomprehensibilem ab homine in hac vita mortali, de fide tamen non est, non posse ab homine in statu beatitudinis ex viribus gratiæ comprehendi.

108 *Respondetur.* Respondo, negando antecedens. Ad primam probationem constat ex dictis; licet enim verba testimoniorum Sacræ Scripturæ, dicta interpretatione saluari, videantur, mens tamen verborum iuxta Patrum intelligentiam non saluatur; verba autem Sacræ Scripturæ iuxta Patrum interpretationem, & intelligentiam sunt accipienda. Ad secundam, concesso antecedenti, nego consequentiam; & disparitas habetur ex dictis; nam licet in Scriptura, Deus dicatur inuisibilis, & incomprehensibilis; attamen Ecclesiæ Patres, quibus stare debemus, nostramque mentem subijcere: primum explicarunt de inuisibilitate sumpta pro incomprehensibilitate, qualiter illam plures Augustinus accepit, vel respectu hominis in statu vitæ præsentis, & ex viribus proprijs: secundum autem explicarunt de absoluta incomprehensibilitate Dei, & ad omnem hominis statum, & cum gratiæ viribus comparata, vt iam vidimus; & ideo quamuis verba sint eadem, sensus tamen verborum est valdè diuersus. Vnde Augustinus *tom. 9. lib. de cognitione vera vitæ capit. 5.* ait *Deus spiritus est, essentia inuisibilis omni creaturæ incomprehensibilis*: vbi distinguit inter Dei inuisibilitatem, & illius incomprehensibilitatem; ac proinde, etsi inuisibilitas diuina respectu hominis in præsenti vita, & ex viribus proprijs sufficienter explicetur, non licet id ipsum de diuina incomprehensibilitate colligere. *S. Aug.*

109 *Magis ad sensum Sacræ Scripturæ, quam ad verba debemus attendere.* Et quidem, si solum Sacræ Scripturæ verba, & non sensum à Patribus illius datum deberemus attendere, non esse de fide ex Scripturæ testimonijs esse de fide, Deum esse inuisibilem ab homine in præsenti vita; id enim colligeretur ex eo quod Deus inuisibilis dicatur, & ex illo: *Non videbit, me homo, & viuet.* Hæc autem verba, si ad exteriorem sonum tantum attenderemus, possent explicari de homine ex proprijs viribus, ita vt ab illo ex proprijs viribus Deum videri non possit, quod optime stare poterat, quamuis posset in hac vita videri; sicut ergo hoc non licet asserere, eo quod verba illa, quibus Deus dicitur inuisibilis, à

lis, à Patribus, & Scholasticis communiter sunt accepta de inuisibilitate Dei in hac vita: ita pariter testimonia Scripturæ, in quibus Deus incomprehensibilis dicitur à creatura, quia à Patribus sunt intellecta de absoluta incomprehensibilitate, & in ordine ad omnem statum creaturæ, rem faciunt de fide certam non posse Deum à creatura vllis viribus, aut in vllo statu comprehendi.

110 *Tertio arguitur.* Tertio arguitur, cognitio Dei adæquata extensiuè, id est; attingens formalia, & eminentialia, intrinseca, & extrinseca Dei, est vera, & stricta Dei comprehensio; sed non est fide Deum, à creatura cognosci non posse adæquatè extensiuè, hoc est, tali cognitione, quam nihil ad Deum pertinens, siuè intrinsecè, siue extrinsece lateat: ergo non est fide, Deum à creatura comprehendi non posse. Minor videtur certa; plures enim istius cognitionis possibilitatem admittunt, quos heresis damnare non licet. Maior autem probatur, cognitio adæquata obiecto est illius comprehensio; sed cognitio illa est adæquata Deo stricta adæquatione: ergo est stricta Dei comprehensio.

111 *Resp.* Respondeo, negando maiorem, nisi simul cum adæquatione extensiua, intensiua reperiatur. Ad illius probationem, nego minorem; non enim est cognitio strictè adequata obiecto, quę absolute, & simpliciter adæquata non est, eo autem ipso quod cognitio talis sit conditionis, vt non adæquetur cum obiecto intensiuè, hoc est in modo, efficacia, & claritate non dicitur absolutè, & simpliciter adæquata cum illo, aliàs cognitio obscura Dei, & omnium, quæ formaliter, & eminenter reperiuntur in Deo, esset cognitio simpliciter, strictèque adæquata cum illo; ac proinde comprehensio illius, quod nullus asseruit. Et similiter amor Dei quoad omnia, quæ formaliter habet, & eminenter continet, esset adæquatus strictè, & simpliciter, & strictè comprehensio illius, quod nullus dixit, aliàs de facto Deus cóprehenderetur in ratione amabilis per actum charitatis beatificum, per quem omnia Deo volumus.

112 *Instabis primo.* Sed instabis primo; adæquatio extensiua est simpliciter, & strictè adæquatio, vt constat in vna superficie alteram adæquante, quæ simpliciter cum illa adæquatur, & tamen sola gaudet adæquatione extensiua; sed cognitio illa adæquatur extensiuè cum Deo: ergo adæquatur cum illo adæquatione stricta.

Secundo. Secundo; negari enim non potest esse probabile, quod prædicta cognitio est strictè comprehensio; sed negari etiam non potest esse probabile, quod sit intellectui creato possibilis: ergo nec potest negari probabilitas possibilis comprehensionis diuinæ naturæ.

113 *Respódet. ad primã instantiã.* Respondeo ad primam instantiam, distinguendo maiorem: in linea corporali, concedo maiorem: in linea intelligibili, nego maiorem: & concessa minori, nego consequentiam; ratio autem traditæ distinctionis habetur ex dictis *contra rationem Patris Suarez*, & inter probandam nostram conclusionem, *& solutione ad vltimum argumentum contra primam conclusionem*. *Ad secũdam.* Ad secundam, prætermissa maiori, distinguo minorem: supposita probabilitate maioris, nego minorem: non supposita, concedo minorem, & nego consequentiam; plura enim sunt seorsim probabilia, quæ simul sumpta, probabilitatem nequeunt habere. Vnde, vel negandum est, cognitionem sic adæquatam esse strictam comprehensionem, vel hoc admisso, neganda est talis cognitionis possibilitas respectu diuinæ naturæ. Et quidem ista propositio: *Christus in quantum homo est Filius Dei adoptiuus*, quam docent Scotistæ; & ista: *Filiatio conuenit supposito, non ratione naturæ, sed ratione sui*, probabiles sunt, si seorsim accipiantur; simul autem assumptæ probabilitatem non habent, cum ex vtraque inferatur Christum ratione suppositi esse filium Dei adoptiuũ, & extraneum à Dei natura. Similiter istæ duæ propositiones: *Filiatio Christi ad Virginem est relatio realis*: *relatio filiationis immediatè recipitur in supposito*, probabiles sunt: cum primam doceat vniuersa Scoti Schola; & secundam D. Thomas, & tamen vtraque simul sumpta probabilis esse non potest; cum ex vtraque inferatur in supposito diuino recipi accidens reale, immediatè, quod est absurdum. Pariter ergo in præsenti.

114 *Vltimo arguitur ex D. Isidor.* Denique argui potest ex Isidoro Exod. 42. illis verbis: *Sola enim sibi integrè nota est Trinitas, & humanitati susceptæ, quæ tertia est in Trinitate persona*. Ex quibus tale argumentum conficitur. Integra Trinitatis cognitio ipsi Trinitati competens, vera est Deitatis comprehensio; sed cognitionem istam sic integram attribuit Isidorus humanitati Christi: ergo Christi humanitas Deitatem comprehendit in sententia Isidori; & consequenter non est de fide, Deum esse à creatura incomprehensibilem, nisi velimus Isidorum propositionem fidei negasse, quod absit de tanto Doctore asserere.

115 *Respõdẽt quidã Recentiores.* Huic obiectioni nonnulli Recentiores, reiecta D. Tho. interpretationi *in præsenti art. 1. ad 1.* respondent testimonium Isidori falso ita referri, sed ita haberi *lib. 1 sententiarum c. 3. Sola enim Trinitas sibi integrè nota est, & humanitas à Christo suscepta.* Quod verum est; nam Trinitatem, & humanitatem susceptam sola Trinitas integrè agnoscit. *Reijcitur ista solutio primo.* Verum isti Recentiores animo impugnandi D. Thom. ad pauca respexerunt; nam licet verum sit, quod *lib. 1. Sententiarum c. 3.* qui ad marginem D. Thom. non benè notatur, ita habeatur testimonium Isidori, cæterum loco à Nobis relato habetur, vt à Nobis est propositum, & ne quis de veritate dubitet Scripturæ, & impressionis deputet errori, notat Isidori Scholiator octo manuscriptos libros, tam Longobardicis, quam nostris characteribus scriptos cum ista editione concordare. Et præterea, si de humanitate suscepta in abstracto loquamur, falsum est solam Trinitatem integrè cognoscere illam; nam Christus, vt homo integrè, & comprehensiuè humanitatem susceptam per duplicem scientiam cognouit, beatam, scilicet, & infusam, vt ex dicendis constabit. *Secundo.*

116 *Res. primo ex D. Tho.* Vnde ad obiectionem factam respondeo primo, cum D. Thom. *in præsenti art. 1. ad 1.* Isidorum hoc dixisse propter excellentissimam cognitionem conuenientem animæ Christi, quæ nulli alteri creaturæ est communis, integraque appellatur, non quia sit comprehensiua Dei, nec maxima omnium possibilium de potentia absoluta, sed quia est suprema inter omnes possibiles de lege ordinaria, à Deoque de facto statuta, quemadmodum *q. 7 art. 9.* explicuimus, animam Christi dici plenam gratia habituali, non quia non sit possibilis intensior habitus gratiæ de potentia absoluta, sed quia maior non est possibilis de lege ordinaria. Vnde in forma, concessa maiori, nego minorem: nec infertur ex verbis Isidori eandem cognitionem, & eodem modo integram humanitati, & Trinitati respectu Trinitati competere; sed Trinitati conuenit cognitio sui integra, absoluta integritate, hoc est, tali qualis maior esse nequit de potentia absoluta; humanitati vero conuenit cognitio Trinitatis integra integritate de lege ordinaria, & statuta Dei, intellectui creato possibili.

117 *Respond. secundo.* Secundo respondeo; Isidorũ abstractum pro concreto sumpsisse, fuisseque loquutum de humanitate in concreto, & vsus fuit nomine abstracto. Vnde D. Tho. non humanitati susceptæ, sed homini assumpto retulit, sensum magis Isidori attendens, quam verba; sic autem verum est conuenire homini assumpto integram, & comprehensiuam Deitatis notitiam, non ratione humanitatis, sed ratione Deitatis, suppositique diuini. Quod autem non de humanitate in abstracto, sed in concreto loquatur, patet clarè ex illis verbis: *Quæ tertia est in Trinitate persona*, quæ non nisi hæreticè possunt ad humanitatem in abstracto sumptam referri, ac de illa sic sumpta enuntiari, quod absit de tanto Doctore affirmare.

118 *Difficultas quadã incidens resoluitur.* Sed non leuem difficultatem ingerit, etsi ad rem præsentem non pertinentem, quomodo de humanitate in concreto, hoc est, de Christo homine à Santissimo Doctore asseratur esse tertiam in Trinitate personam? Verbum enim quod factum est homo, non est tertia, sed secunda persona Trinitatis. Quomodo ergo, vel in quo sensu asserit Isidorus, hominem assumptũ esse tertiam in Trinitatem personam? Cui difficultati respondendum existimo, tertiam personam Trinitatis a Isidoro appellari, non origine; nam hoc modo, non Verbum, sed Spiritus Sanctus est tertia Trinitatis persona, sed quoad numerum ternarium personarum constituendum, qualiter quæuis persona diuina, tertia potest appellari, id est, tertia pars, aut quasi pars numeri ternarij personarum diuinarum, aut vna ex tribus personis. *S. Isidor.* Quo sensu idem Isidorus *lib. 1. aduersus Iudæos cap. 4.* Filium appellauit tertiam Trinitatis personam, quam interpretationem ex Loaysa in notis ad Isidorum, accepimus, vbi rectè animaduertit, has dicendi formis, cum apud Ecclesiæ PP. reperiantur, non tam imitandas, quam pie esse interpretandas, nostræ namque aures ordinem in diuinis personis ex solo origine requirentes, Patrem, aut Filium tertiam Trinitatis personam appellare refugiunt, solum Spiritum Sanctum tali nomine intelligentes.

119 *Corollar. ex dictis Probatur primo.* Ex dictis infero, non solum Deum esse incomprehensibilem ab Angelis, & hominibus, sed etiam à quacumque creatura de potentia absoluta factibili. Quod patet; nam Ecclesiæ PP. incomprehensibilitatem Dei à creatura fundant in limitatione creaturæ, & illimitatione diuina, quæuis autem creatura de absoluta potentia factibilis, finita, & limitata est; & consequenter impotens ad Dei comprehensionem. *Secundo.* Secundo, ex ratione, quam fecimus; comprehensio namque Dei est cognitio illi adequata in gradu immaterialitatis, in modo cognitionis exacto cognoscibilitate diuina, & inclaritate, & efficacia; at cognitio sic adæquans repugnat omni creaturæ nedum factæ, verum etiam de potentia absoluta factibili: ergo & Dei comprehensio. Et hæc de ista disputatione, applicanda litteræ Magistri *in 3. dist. 14. §. 2.* ad illa verba: *Quibus respondentes dicimus, animam Christi per sapientiam gratis datam in Verbo Dei cui vnita est, quod & perfectè intelligit, omnia scire, quæ Deus scit sed non omnia posse, quæ potest.* *M. Sent.* Et *dist. 49 §. 3.* illis verbis: *Solet etiam quæri vtrum aliquid de Deo, &c.*

DISPV-

DISPVTATIO XXXIV.

Vtrùm anima Christi cognouerit omnia in verbo ex vi cognitionis Verbi?

§. I.

Aperitur status difficultatis, referuntur sententiæ, statuitur prima conclusio, & variæ auctorum rationes, vt inefficaces reijciuntur.

1 *Primum præsuppositum.* QVID de scientia rerum extra Verbum, seu rerum in proprio genere sit dicendum *quæst. seq* videbimus. Modò de cognitione in Verbo disputamus, an scilicet, in diuina essentia cognita, & ex vi cognitionis illius, omnia, quæ Deus nouit, anima Christi cognouerit? Quo in re supponimus primo, aliquas creaturas possibiles cognouisse animam Christi in diuina essentia cognita, & ex vi cognitionis illius, quod de omnibus beatis in vniuersum, ostendimus *Tract. de Visione Dei*, constatque ex dictis contra Vazqu. *disp. præc. §. 1.* Et breuitèr hac ratione suadetur. *Probatur.* In causa enim perfectè continente effectum, potest effectus cognosci ex vi cognitionis illius, quo circa in essentia proprietates, in principioque conclusiones cognoscuntur ex vi cognitionis essentiæ, & principij; sed diuina essentia est causa perfectissimè continens creaturas: ergo anima Christi Domini cognouit in illa cognita, & ex vi cognitionis illius aliquas creaturas possibiles. *Confirmatur.* Quod amplius confirmari potest; vt enim fatetur Vazq. diuina essentia, vt species, & cognitio, repræsentat creaturas possibiles, quamuis, nec sub conceptu speciei, nec in ratione cognitionis realitèr referatur ad illas: ergo pariter per modum obiecti cogniti potest illas repræsentare, sine tali relatione. *Confirmatur.* Confirmatur, & vrgetur secundo; diuina essentia sub conceptu omnipotentię non minus infert creaturarum possibilitatem, eisque cum illa connexa, quam sub decreto efficaci connectatur cum futuritionem inferat; sed in illa, vt per decretum liberum determinata, de facto cognoscuntur futura ex vi cognitionis illius: ergo in illa cognita sub conceptu omnipotentię, cognoscentur possibilia ex vi cognitionis illius.

2 *Secundum præsuppositum. Probatur.* Secundo supponimus, aliquas creaturas existantes, præteritas, & futuras fuisse ab anima Christi cognitas in Verbo ex vi cognitionis illius. Quod etiam *loco alleg.* de omnibus beatis monstrauimus: & hoc argumento suadetur; nam licet diuina essentia secundum prędicata necessaria non inferat rerum existentiam, vel futuritionem, nec cum illis connectatur, vt tamen per decretum efficax liberum determinata, necessario cum rerum existentia, & futuritione connectitur: ergo illa prout sic cognita futura, & existantia possunt cognosci. Imo necessario cognoscuntur ex vi cognitionis illius. Quod præter Vazquez, & per paucos Recentiores ipsum in hac parte sequutos communiter docetur, non solum à Discipulis D. Th. sed etiam à Discipulis Scoti, & Theologis Societatis.

3 *Tertium præsuppositum. Probatur.* Tertium, quod supponimus est, cognouisse animam Christi ex vi cognitionis Verbi omnia prędicata, quæ formaliter competunt Deo. Quod etiam *loco alleg.* de omnibus beatis ostendimus, nec quod de facto ita sit, potest ab aliquo Theologorum negari. Imo oppositum contradictionem inuoluere contra aliquos Recentiores ostendimus, hoc argumento conuicti; nam diuina essentia, vt in se, est omne prædicatum diuinum; sed implicat diuinam essentiam videri, & non cognosci, vt in se: ergo implicat intuitiuè videri, & non cognosci secundum quod est omne prædicatum diuinum formaliter; ac proinde implicationem inuoluit Deum intuitiuè cognoscentem, formalitatem, vel prædicatum aliquod diuinum latere. His ita breuiter adnotatis, ad creaturas in Dei omnipotentia, tanquam in causa contentas, præsens difficultas deuoluitur, & quia ex his, quædam tantum sunt possibiles, aliæ existentes, præteritæ, vel futuræ, de illis omnibus inquirimus, an illas anima Christi per beatificam visionem cognouerit?

4 *Prima sententia.* Circa quod quatuor reperio Theologorum sententias. Prima docet, cognouisse animam Christi in diuina essentia cognita per beatificam visionem, omnia, quæ Deus cognoscit per scientiam visionis, & per simplicem notitiam: ac proinde cognouisse omnes creaturas possibiles, existentes, præteritas, & futuras: pro qua referuntur Hugo de Sancto Victore *tom. 3. lib. de sapient. animæ Christi.* Ioannes de Ripa, relatus à Capreolo *in 3. dist. 14. q. 1. art. 1.* M. Sentent. *in 3. dist. 14. §. 2.* Alex. *3. p. q. 13. memb. 7.* Albertus Magnus *in eadem dist. art. 1. & 2.* illamque probabilem reputat Scotus *q. 2. §. 3. modo, & §. post d.* dubitat tamen P. Vazquez *in præsenti disp. 30. c. 2.* An omnes hi Auctores loquantur de eadem cognitione, qua vidit diuinam essentiam, an per diuersam? Cæterum cum M. Sententiarum loquatur de cognitione rerum in Verbo, videtur de beatifica distinctè, non est cognitio rerum in Verbo. Hoc tamen inter prædictos Actores est adnotandum discrimen, quod Hugo, & Ioannes de Ripa id concedunt animæ Christi, non per visionem creatam, sed per increatam scientiam, per quam sapientem fuisse intellectum Christi creatum, ex ipsis retulimus *quæst. præced. disp. 1. §. 5.* cæteri autem id concedunt animæ Christi, non per actum increatum, sed per creatam cognitionem.

Hugo de S. Vict. Ripa. Magist. Sent. Alexan. Albertus Magnus. Scotus. Vazq.

5 *Secunda sententia Durand.* Secunda docet, cognouisse animam Christi ex vi cognitionis beatificæ omnes creaturas possibiles, nullam tamen ex futuris. Hanc tenet Durandus *in 3. dist. 14. q. 2. nu. 4.* ipsumque, nonnulli Recentiores quoad primam partem sequuntur; quod secundam vero dissident, asserentes, aliquas ex creaturis futuris, vel existentibus per beatificam visionem ab anima Christi cognosci; negant tamen omnia futura fuisse ab anima Christi cognita. *Tertia sententia.* Tertia sentẽtia docet, nec omnes creaturas possibiles nec omnes existantes præteritas, aut futuras actu fuisse ab anima Christi per visionem beatificam cognitas; benè tamen habitu. Pro hac referuntur Scotus *in 3. dist. 14. q. vnica art. 1.* Almainus *art. 1.* Marsilius *quæst. 10. art. 2. p. 3. art. 1.* illam tenet Bonauentura *dist. citata artic. 2. q. 3.* *Scotus. Almain. Marsil. S. Bonau.* Quarta, & vera sententia docet, cognouisse animam Christi Domini ex vi visionis beatificæ omnes creaturas existentes, præterita, & futuras; non tamen omnes possibiles. *Quarta sententia.* Auctores dabimus nostram proponentes sententiam. Pro qua sit.

6 *Prima conclusio.* PRIMA CONCLVSIO. *Anima Christi Domini non cognouit in diuina essentia cognita omnes creaturas possibiles ex vi visionis beatificæ.* Ita D. Th. *in 3. dist. 14. q. 1. art. 2. quæstiunc. 2. ad Annibaldum in eadem distin. q. vnica art. 2. de Veritate q. 20. art. 4. opusc. 2. cap. 216. 3. Contra Gentes c. 56. 1. p. q. 12. art. 8. & in hac q. art. 2.* Angelicum Doctorem sequuntur omnes eius Discipuli. Capreol. *in 3. dist. 14. quæst. 2. art. 1.* Palud. *q. 2. art. 5.* N. Soto *in 4. dist. 49. q. 3. art. 3. concl. 1.* Caietan. *1. p. q. 12 art. 8.* Vbi Bañez Zumel, Nazar. Albeda, Sancto Thoma, Rippa, Zanardus, Discalceati Salmanticenses, Medina, Aluarez, Illustrissimus Araujo *in præsenti*, & cæteri Recentiore. Thomistæ. Tenent etiam ex Patribus Societatis Molina *1. p. q. 12. art. 8. disp. 2. & disp. 5. membr. 2.* vbi oppositam sententiam plusquam periculosam censendam existimat, quia ex illa sequitur, Deum comprehendi ab intellectu creato, quod est contra fidem Vazq *in præsenti disp. 30. c. 3.* vbi ait, quod licet hactenus, nec in Concilio, nec in Pontifice aliquid in hoc puncto sit difinitum, nihilominus absurdam esse oppositam sententiam. Suarez *disput. 26. sect. 2. dicto 1.* docens, conclusionem nostram ad fidem non pertinere, sed tantum esse opinionem Theologicam altera probabilioram. Et ex Recentioribus illam tenet Amicus *1. p. disp. 9. sectione 32* & nonnulli alij Nouiores eadem familia.

S. Tho. Capreol. Palud. M. Soto. Caiet. Banez. Zumel. Nazar. Albeda. S. Tho. Rippa. Nazar. Salmant. Aluar. Araujo. Molin. Vazq. Amicus.

7 *Ratio P. Vazq.* Licet autem omnes Auctores relati in nostra conclusione conueniant, in illa suadenda dissident. Vazquez vbi *supra c. 3.* circa finem, illam exinde suadet; nam vel omnia possibilia cognoscit anima Christi ex vi visionis essentiæ, vel peculiari Dei reuelatione: primum est impossibile, quia ex tali modo cognitionis possibilium, sequitur Deum comprehendi, quod à se supponit probatum *1. p. disp. 53.* secundum autem est omnino voluntarium: non ergo omnia possibilia cognouit. *Reijcitur.* Hoc tamen argumentum non vrget; nam licet minor pro prima parte sit vera, vt *inferius* ostendemus, pro secunda tamen est falsa; eo enim ipso, quod possibilis adstruatur omnium possibilium cognitio, non voluntariè, sed magno cum fundamento, animæ Christi attribuitur; cum sit maxima perfectio in determinato gradu consistens, cum vnione hypostatica non repugnans, nec cum alia maiori perfectione; omnem autem perfectionem huius cõditionis, esse Christo concedendam, constat ex sæpè iam repetitis.

8 *Aliorum Recentiorum fundamentũ.* Secundo alij Recentiores, ex eo ad nostram conclusionem defendendam mouentur, quia vt visio beatifica Christi omnia possibilia in omnipotentia cognosceret, necessum erat, quod se ipsam attingeret; sed implicat se ipsum attingere; cognitio namque ab obiecto specificatur, ab illo dependet, illius imago est, illudque præsupponit; implicat autem idem à se ipso specificari, aut dependere, se ipsum supponere, & sui imaginem esse: ergo implicat, quod anima Christi in Verbo omnia possibilia cognoscat. Ita Puente. Hurtado *disp. 10 de anima sect. 3 & 4.* & post ipsum alij Recentiores. *Puente. Hurtad.*

9 *Reijcitur 1.* Hæc tamen ratio nullius roboris est, & reijcitur primo; nam cognitio entis vt sic, ad se ipsam terminatur; cum sit attingentia entis, non solum quoad id, quod explicat, sed etiam quoad id, quod implicat; ipsa autem cognitio implicite importatur in ente, vtpote inferior ad ipsum; cognitio etiam qualitatis, vt sic, ad se ipsam terminatur in sententia asserentium, rationem communem non esse aliud, quam rationes sub illa contentas disiunctiuè, aut complexiuè, & in nostra sententia est cognitio sui, saltim identicè, idest, rationis communis cum ipsa identificatæ, & in obliquo ad se ipsam formaliter terminatur; ergo nõ implicat, cognitionem se ipsam habere pro obiecto; ac proinde ex illo capite, nulla repugnantia erit, in eo quod visio beatifica Christi sit omnium possibilium cognitio.

Secun-

10 *Secundo.* Secundo; nam de facto visio cuiuscumq; beati est cognitio quidditatiue Dei, vt omnipotentis; & consequenter possibile à Deo, fieri, secundario, & in obliquo attingit; cū cognosci quidditatiuè omnipotentia non possit, non cognita ratione communi entis à Deo creabilis, & factibilis, sed sub hac ratione communi continetur, ipsa visio: ergo de facto ad se ipsam in confuso terminatur; & tamen hoc præstat, sine reali specificatione, & dependentia à se ipsa, sine reali sui suppositione, sine respectum reali ad se ipsam, & sine eo quod sit sui ipsius imago: ergo etiam poterit se ipsam secundario expressè attingere, sine aliqua ex his conditionibus.

11 *Tertio.* Tertio; nam ex hac ratione sequitur, nullum Angelum comprehendere se ipsum naturali cognitione; consequens est contra receptam; & communem Theologorum sententiam: ergo ratio facta nullius roboris est. Patet sequela; vt Angelus comprehendat in ipsum, necessario debet ex vi cognitionis sui, proprium intellectum cognoscere, propriamque substantiam, vt gerentem munus speciei, ad sui ipsius cognitionem; & consequenter effectus in suo intellectu completè in actu primo contentos, quorum vnus est naturalis ipsius Angeli cognitio; sed si ratio facta esset efficax, non posset cognitio naturalis, quam Angelus de se habet, ad se ipsam terminari: ergo non esset Angeli, cuius est, comprehensio; & consequenter nullus Angelus posset se ipsum, vt ad ordinem naturæ spectat, per naturalem cognitionem comprehendere.

12 *Quarto.* Deniq; à priori reijcitur, nam licet cognitio à primario obiecto dependeat, illius imago sit, realiq; respectu respiciet, ac præsupponat; ab obiecto tamen secundario dependere non potest, nec illud supponere, aut reali relatione respicere; sed visio beatifica se in omnipotentia, vt possibilem attingens, non comparatur ad se, vt ad obiectum primarium, sed tantum vt secundarium in omnipotentia, vt primario obiecto attactum: ergo nulla est repugnantia, in eo quod sit sui, omnipotentia cognitio. Probatur maior; dependentia cognitionis ab obiecto, in qua consistit, vel fundatur respectus realis ad illud, illiusq; præsuppositio, nihil aliud est, quam specificatio ab illo, sed cognitio, non à secundario obiecto, sed tantum à primario suam specificationem desumit, vnde in idem venit primarium, & specificatiuum obiectum: ergo non petit à secundario obiecto dependere, illud supponere, realique respectu respicere.

13 *Oppones.* Sed oppones, perfectius quid est, se in omnipotentia attingere, quam in se ad se ipsam terminari directè; cum prior illa terminatio habeat obiectum primarium, & specificatiuum perfectius; sed implicat, quod visio beatifica ad se ipsam in se terminetur, terminatione directa: ergo etiam implicat ad se in obiecto secundario, & indirectè terminari; ac proinde implicat, quod sit sui ipsius in omnipotentia cognitio. *Respōdet.* Respondeo, concessis maiori, & minori, negando consequentiā; nam licet prior terminatio perfectior sit, quam secunda, non tamen petit modus ille terminationis, quod visio à se ipsa dependeat, & specificetur, sed tantum ab obiecto directè, & primario attacto; in secunda autem, cum non haberet obiectum à se ipsa distinctum, tanquam primarium obiectum respiceret; & consequenter à se specificaretur, & dependeret, se ipsamq; reali respectu respiceret, quod implicat: vnde quamuis terminatio illa indirecta perfectior sit, quam directa, potest conuenire visioni, & repugnare secundæ.

14 *Tert. alij Recentiores arguunt.* Tertio, alij Recentiores sic arguunt: possibilis est actus fidei enuntians de visione beatifica, quod in æternum sit duratura; sed huius nequit esse cognitio, etiam de potentia absoluta: ergo nec potest esse omnium possibilium cognitio. Maior est certa; cum enim de facto sit in æternum duratura, potest hoc à Deo reuelari; & cōsequenter est possibilis actus fidei, quo, quis credat, & enuntiet æternam visionis durationem. Minor autem, in qua sola est posita difficultas, probatur; si visio beatifica esset illius actus, vt possibilis cognitio, semel existens esset essentialiter indestruibilis: consequens absurdum est; non enim est possibilis creatura, quæ desinere non possit, Deo suspendente concursum; ergo visio beatifica, etiam de potentia absoluta, nequit esse cognitio actus fidei possibilis enuntiantis de ipsa visione, quod sit in æternum duratura. Probatur sequela; si visio beatifica ad illum actum, vt possibilem terminaretur, essentialiter esset talis actus cognitio; terminatio namq; ad possibilia, non est accidens visionis, sed ille actus; cum sit supernaturalis, essentialiter est verus eiq; falsitas essentialiter repugnat: ergo essentialiter peteret talis actus veritatem; at visione beatifica in æternum non durante, actus enuntians illius durationem æternam desineret esse verus: ergo essentialiter peteret sui æternam durationem; & consequenter essentialiter illi repugnaret desinere, & à Deo enihilari.

15 *Hoc argumentū nō vrget, ad illudq; resp.* Hoc tamen argumentum non vrget; responderi enim potest, concessa maiori, negando minorem: ad probationem, negando sequelam: ad cuius probationem, concessa maiori, distinguo minorem: essentialiter est verus veritate exercita, & existente, nego minorem: veritate signata, & possibili, concedo minorem, & distinguo consequens: essētialiter peteret illius actus veritatem vt possibilem, concedo consequentiam: vt existentem nego consequentiam. Minor etiam subsumpta distinguatur; desineret esse verus veritate existente, & exercita, concedo minorem: signata, & possibili, nego minorem, & consequentiam. Itaque actus fidei enuntians durationem æternam visionis, vt possibilis non petit veritatem suam formalem, nec veritatem obiectiuam; vt existentem; & consequenter non petit durationem æternam exercitam visionis, vt existentem, vel extituram, sed tantum vt possibilem: ergo ex eo quod visio beatifica sit essentialiter cognitio talis actus, vt possibilis, non sequitur essentialiter petere sui æternam durationem vt existentem vel vt futuram, sed tantum vt possibilem; at cum duratione æterna possibili visionis stet visionem desinere esse, & anihilari, quod nullus negare potest: ergo cum eo quod sit essentialiter cognitio actus fidei enuntiantis durationem æternam visionis, considerato illo actu in statu possibilitatis, stat visionem beatificam desinere posse; & consequenter ab inconuenienti inducto, nempè, quod visioni beatificæ repugnaret enihilari, aut desinere esse, malè colligitur, non posse terminari ad illum actum in statu possibilitatis. Et hæc non solum est argumenti solutio, sed meo iudicio euidens illius inefficaciè demonstratio; sicut enim ista consequentia non valet: *Est si possibilis actus essentialiter verus enuntians æternum durationem visionis: ergo visio in æternum durabit:* ita ista consequentia, cui æquiualet argumentum factum, non tenet: *Visio beatifica est essentialiter cognitio actus enuntiantis sui durationem æternam, vt possibilis: ergo essentialiter petit sui æternam durationem.*

16 *Alij deniq; sic argumentantur.* Deniq; vt alia omittam ab alijs in hunc modum arguitur: visio beatifica Christi, non potest esse cognitio cognitionis sui reflexæ, quæ possibilis est: ergo nec omnium creaturarum possibilium. Antecedens probatur; id quod prius est possibile, nequit esse cognitio illius, quod posterius possibile est; sed visio beatifica est prius possibilis, sui cognitione reflexa: ergo nequit esse cognitio illius, vt possibilis. Minor videtur certa; nam obiectum cognitum est prius natura cognitione ad ipsum terminata; visio autem beatifica est obiectum cognitionis sui reflexæ; & consequenter est illa prior. Maior autem probatur. Tùm ex hac ipsa ratione; nam obiectum cognitum debet cognitionem præcedere: ergo id, quod est prius possibile, nequit esse cognitio illius, quod posterius possibile est. Tùm etiam, quia pro omni signo quo concipiatur cognitio, debet concipi terminata ad obiectum; sed id, quod præcedit aliud, estque prius illo, pro signo suæ prioritatis, non potest terminari ad posterius possibile, cum pro illo signo non sit possibile: ergo id quod prius est possibile, nequit esse cognitio illius, quod posterius possibile est.

17 *Reijcitur & instatur.* Sed nec etiam istud argumentum potest vrgere; nam maioris falsitas, quam in antecedentis probationem assumit, constat primo in cognitione, ex qua Verbum Diuinum procedit, quæ est prior Verbo procedente, & terminari ad illud, Verbumq; ex sui ipsius cognitione procedere, est frequentior Theologorum sententia. Et in cognitione diuina, quam esse attributorum omnium cognitionem negari non potest, & aliquibus attributis est prior, nempè, voluntate, misericordia, & iustitia, &c. imo, & omnibus esse priorem, asserendum est, in sententia satis plausibili, docente actuali cognitione Dei naturam metaphysicè constitui. *Cognitio potest esse suo obiecto secundario prior.* Et in scientia visionis rerum, quam esse causam rerum, quas intuetur, tenet omnium Thomistarum sententia: & consequenter illis esse priorem. Scientia etiam simplicis intelligentiæ Dei prior est omnipotentia, si hæc ab intellectu, & voluntate constituitur distincta; & consequenter prior etiam creaturarum possibilitate ab omnipotentia desumpta. Non ergo est contra rationem cognitionis esse suo obiecto priorem; ac proinde falsa est maior in antecedentis probationem assumpta, qua asseritur id, quod potius est non posse esse posterioris possibilis cognitionem. Nec vrget prima probatio maioris; nam solum obiectum primarium petit esse prius cognitione ad ipsum terminata; cognitio autem reflexa visionis beatificæ, non est primarium obiectum, sed secundarium illius: vndè sicut hac ratione potest se ipsam attingere, sine eo quod causetur à se, ita & sine eo quod a cognitione sui reflexa causetur, nec præcedatur. Nec magis premit secunda, nam maior assumpta est vera pro omni signo *in quo*, non vero pro signo *à quo* signum autem pro *quo* causat sui cognitionem reflexam, non est signum pro *quo* ab ipsa terminetur, sed pro *quo* terminat, & causat illam; ac proinde necessarium non est, quod pro illo signo terminata ad illam intelligatur.

18 *Obijcies.* Sed dices, etsi non repugnet mutua inter duo causalitas in diuerso genere causæ, in eodem tamen genere infimo causandi repugnat, vt tenet communis Philosophorum sententia; sed si visio beatifica sui cognitionem reflexam, vt possibilem cognosceret, se mutuo causarent, ac præcederent in eodem infimo genere causæ, nempè, in genere causæ obiectiuę specificantis. ergo visio beatifica non potest esse cognitio suæ cognitionis reflexæ, vt possibilis. *Respōdebis.* Respondebis, maiorem esse veram inter duo sub eadem ratione, secus verò sub diuersa; visio autem beatifica, vt existens, est cognitio suæ cognitionis reflexæ, vt possibilis, nō vt exi-

existentis; hæc autem illam non vt possibilem, sed vt existentē attingit. Vnde non sub eadem ratione, sed sub diuersa se causant; ac proinde nulla est repugnantia.

19 *Reijcitur ista solutio.* Sed non satisfacit ista solutio. Tùm, quia ex illa sequitur, non posse omnia possibilia in Verbo cognosci, absq; recursu ad inconueniens comprehensionis; consequens non admittemus: ergo nec solutioni traditæ acquiescere possumus. Patet sequela; est enim possibilis cognitio à visione beata distincta terminata ad ipsam, vt possibilem, sed hanc non posset visio beatifica, vt possibilem attingere iuxta datam solutionem, cum se inuicem causarent, in eodem genere infimo causæ, & sub eadem ratione, nempè, inspectâ vtraq; sub ratione possibilis: ergo ex solutione tradita sequitur, non posse omnia possibilia in Verbo cognosci, absque recursu ad inconueniens comprehensionis.

Secundo. Tùm etiam, quia ex illa sequitur, non cognouisse animam Christi in Verbo per visionem beatificam omnia futura, quod est contra D. Thom. *in præsenti art.* 2. ergo solutioni traditæ standum non est. Patet sequela, cognitio reflexa visionis, non solum est possibilis, sed etiam futura; nulla enim ratio esse potest, cur cognitio ista excludatur à ratione futuræ, cum sit possibilis; sed iuxta illam solutionem non potest visio beata ad sui cognitionem reflexam, vt futuram, vel existentem terminari, cum se causarent in eodem genere infimo causæ, & sub eadem consideratione: ergo cognitio reflexa visionis beatæ futura, non attingitur ab illa; & consequenter aliquod futurum latet visionem beatam. Vnde aliter argumento facto respondeo, negando minorem; nam visio, cum non attingat cognitionem sui reflexam in se ipsa, sed in Verbo, non causatur specificatiuè ab illa. *Vera obiectionis solutio.*

§. II.

Ratione D. Thomæ. nostra conclusio probatur.

20 *Probatur conclusio ratione D. Thom.* Omissis igitur his argumentandi modis, probanda est nostra conclusio ratione D. Thom ad hanc formam redacta. Cognitio omnium possibilium in diuina essentia cognita, & ex vi cognitionis illius, est diuinæ essentiæ comprehensio; sed implicat intellectum creatum; & consequenter intellectum animæ Christi, Dei essentiam comprehendere: ergo implicat in diuina essentia cognita, & ex vi cognitionis illius omnia possibilia cognoscere. Illatio est in forma. Minorem supponit Angelicus Doctor probatam *in hac quæst. art.* 1. Nosque ex ipso *Disp. præcedenti* monstrauimus. Maiorem autem sic probo; eo modo vnum in alio cognoscitur, quo in illo continetur; sed creaturæ continentur in Deo, vt effectus in causa: ergo in illo cognoscuntur, sicut effectus cognoscuntur in causa. Tunc sic; sed cognitio omnium effectuum in aliqua causa cognita, & ex vi cognitionis illius, est causæ comprehensio: ergo omnium possibilium in diuina essentia cognitio ex vi cognitionis illius, est diuinæ essentiæ comprehensio. Probat minorem, quanto enim perfectius cognoscitur causa, tanto plures effectus cognoscuntur in illa, & ex illa, seu ex vi cognitionis illius: ergo non possunt omnes effectus alicui causæ possibiles cognosci ex vi cognitionis causæ, nisi in causa cognita omni perfectione possibili; sed cognitio causæ perfecta omni perfectione possibili, est causæ comprehensio: ergo cognitio omnium effectuum in causa cognita ex vi cognitionis causæ, est causæ comprehensio.

21 *Respōdet 1. Scotus. S. Aug.* Respondebis primo ex Scoto *in 3. dist.* 14. *q.* 2. falsum esse id, quod D. T. pro fundamento suæ probationis assumit, nempè, res cognosci in Deo, sicut effectus in causa; non enim sic cognoscuntur, sed sicut res cognoscuntur in speculo voluntario, vt docet August. *lib. de videndo Deum*; ac proinde quamuis ex cognitione omnium effectuum in causa sequatur causæ comprehensio, non sequitur ex cognitione omnium possibilium in Deo, fore Deum comprehendendum. Sed contra, quia vt docet D. Th. *q.* 12. *de Verit. art.* 6. res sunt in Deo propriè, vt in causa, metaphoricè autem in illo sunt, vt in speculo; sed res cognoscuntur in aliquo eo modo, quo in illo continentur: ergo creaturæ cognoscuntur in Deo propriè, vt in causa, metaphoricè autem tanquam in speculo. Maior probatur; nam Deus propriè est causa creaturarum, & solum metaphoricè speculum: ergo continentur in Deo propriè, vt in causa, & metaphoricè, vt in speculo. Antecedens pro prima parte, nequit negari: pro secunda vero, probatur primo ab Angelico Doctore ibi; nam speculum accipit species à rebus repræsentatis; Deus autem rerum species, vel essentias continet, non per resultantiam ex illis; sed ante illas; & à se: ergo propriè speculum rerum non est. Secundo id probat D. Tho. *q.* 20. *de Verit. art.* 4. *in corp.* nam speculum continet res distinctè ex parte rerum, & distinctè ex parte sui, hoc est, per species distinctas iuxta rerum distinctionem; Deus autem res distinctè continet distinctione ex parte rerum, non verò ex parte continentis, sed ratione vnius virtutis vnissimè continet omnium rerum distinctionem: ergo propriè speculum creaturarum non est; sed ad summum metaphoricè, quatenus cum speculo conuenit in repræsentatione distincta ex parte rerum, quæ ab ipso repræsentatur. *Reijcitur S. Tho.* *Deus solū metaphoricè est creaturarum speculum. S. Tho.*

Respondebis secundo ex eodem Scoto *vbi proximè*, quod licet causa perfectius cognita plurium effectuum inferat cognitionem, non tamen è contra, plurium effectuum cognitio requirit perfectiorem cognitionem causæ. Tùm, quia causa sicut in essendo ab effectu non perficitur, ita nec in cognosci ab illo vt cognito perfici potest. Tùm etiam, quia quæcumque causæ cognitio est potens ad cognitionem alicuius effectus; alias non esset cognitio causæ, vt causæ, vel principij, vt principij; & consequenter potest inuariata, quoad cognosci, omnium suorum effectuum parere cognitionemque cum non sit maior ratio vnius effectus, quam omnium; ac proinde D. Th. fallaciam in sua consequentia committit. Tùm denique; nam vnius præmissæ cognitione inuariata, si altera præmissa adiungatur, potest conclusionis cognitionem causare; ac proinde D. Tho. in sua consequentia fallaciam consequentis commisit. 22 *Respōdet secundo Scotus.*

23 *Reijcitur secunda solutio Scoti.* Sed contra istam solutionem obstat; nam causam perfectius, aut imperfectius cognosci, est ratio adæquata, cur in illa cognita ex vi cognitionis eius, plures, vel pauciores cognoscantur effectus, vt postea videbimus, & in hoc sensu loquutus est D. Tho. ac sic intellecta propositione D. Thom. rectè concludit, quod sola causæ comprehensio est cognitio omnium effectuum in illa, & ex illa, vt cognita: ergo solutio Scoti ex non intelligentia rationis D. Thom. procedit. Nec Angelicus Doctor, aliquam fallaciam commisit. Minor probatur; nam sicut se habet simpliciter ad simpliciter, & excessus ad excessum in causa adæquationem; sed causam aliqua perfectione intensiua cognosci, est ratio adæquata cognoscendi in illa aliquos particulares effectus, & perfectius causam cognosci est ratio adæquata cognoscendi plures effectus: ergo ratio cognoscendi omnes effectus in virtute causæ contentos, solum potest esse causam adæquatè cognosci: & consequenter solum in causa cognita comprehensiuè possunt cognosci omnes effectus illius.

24 *Ad primū motiuum Scoti resp.* Nec obstant motiua Scoti: non primum; nam sicut stante, quod causa in essendo ab effectu non perficiatur: nihilominus plures, & perfectiores effectus maiorem exigunt, & supponunt perfectionem in causa, ita quamuis causa in cognosci, ab effectu vt cognito non perficiatur, stat quod terminatio ad plures effectus, vel ex causa cognita causata, vel in causa cognita habita, perfectiorem causæ cognitionem supponat, vel perfectiorem ad causam terminationem; & consequenter quod adæquata ad effectus terminatio adæquatam causæ cognitionem requirat, & cognitio omnium effectuum in causa, sit adæquata causæ cognitio.

Ad secundum. Nec secundum; nam cognitio solum quidditatiua causæ; & minimæ perfectionis, solum petit terminari ad rationem communem effectus, non verò ad effectum aliquem in particulari, vt videbimus soluentes argumentum Durandi, & primum sufficit ad hoc, quod causa cognoscatur, vt causa. Nec sequitur posse inuariata causæ cognitione ad omnes effectus in particulari terminari ob rationem, quam ibi assignabimus.

Ad tertiū. Nec denique tertium motiuum Scoti obstat; nam ratio D. Thom. procedit in causa, quæ vt cognita, est adæquata ratio cognitionis effectus; hæc namque in sui cognitione inuariata, non potest esse ratio cognoscendi plures effectus; cum ratio excessus in terminatione ad effectus, non possit aliunde haberi, nisi ex excessu cognitionis causæ; obiectio autem sumit causam, cuius cognitio non est adæquata ratio cognoscendi conclusionem, sed tantum inadæquata; cum indigeat altera præmissa, vt con causa inferendi conclusionem, & de hac verum est posse in sui cognitione inuariatam, causare cognitionem conclusionis, quam antea non causabat.

25 *Primo respondent aliqui Recentiores.* Præter solutiones Scoti, quas Capreolus, Ferrara, & Caietanus satis efficaciter reijciunt, Nosque ex illorum doctrina reiecimus, plures alias à Recentioribus excogitatas inuenio, quibus vim rationis D. Tho. conantur eludere. Prima est, cognitionem omnium effectuum in essentia diuina cognita ad summum esse, exigere, vel arguere comprehensionem diuinæ omnipotentiæ, quæ est virtus productiua Dei, non vero essentiæ comprehensionem; comprehensio autem diuinæ omnipotentiæ non implicat, etsi implicet comprehensio essentiæ.

26 *Secundo resp. alij.* Secundo alij respondent, non comprehendi diuinam omnipotentiam per cognitionē omnium creaturarum in illa, adhuc comprehensione extensiua, quia cognita diuina omnipotentia sub omni connexione ad creaturas, restat adhuc cognoscenda secundum connexionem identitatis, quam habet cum alijs attributis, sine cuius cognitione non comprehenditur omnipotentia extensiuè. Tertio alij respondent, ex cognitione omnium possibilium in diuina essentia cognita, non colligi comprehensionem extensiuam omnipotentiæ, quia collectio omnium effectuum possibilem, non est adæquatus terminus cognoscibilitatis diuinæ, cum etiam in omnipotentia cognita possint creaturæ repugnantes cognosci, cum quibus omnipotentia connectitur, cum eo ipso, quod aliqua creatura repugnans, non repugnans redderetur, non maneret omnipotentia diuina. *Tertio alij Recētiores rationi D. Tho. occurrunt.*

Alio-

27 *Quarto respõdent alij.*

Aliorum solutio est, quod licet ex cognitione omnium creaturarum possibilium in diuina omnipotentia inferatur comprehensio omnipotentiæ, non tamen colligitur ex omnium possibiliũ cognitione, quorũ pars in omnipotẽtia diuina cognoscatur, & pars in diuina scientie, vel in altero attributo connexo cum possibilibus; nam cognitio omnium possibilium sic habita, non esset adæquata cognitio scientiæ, nec omnipotentiæ, & consequenter nullius esset comprehensio. Denique alij respondent, & est frequentior solutio, cognitionem omnium possibilium in diuina essentia cognita, non esse, nec inferre comprehensionem intensiuam illius, sed tantum extensiuam; licet autem implicet diuinam essentiam comprehendi intensiuè ab intellectu creato, non tamen implicat ab illo comprehendi extensiuè, nec contra fidem, aut temerarium esse id asserere.

Quinto respõdent alij frequentius.

28 *Prima solutio reijcitur primo.*

Sed nulla ex his solutionibus rationi D. Tho. satisfacit. Non prime; tum, quia eiusdem rationis, est comprehendere essentiam alicuius rei, & virtutem ipsius: ergo non stat comprehendere omnipotentiam diuinam, & non comprehendere essentiam. Antecedens est D. Tho. *Opusc. 2. cap. 216. circa medium*; & probetur ratione Angelici Præceptoris ibidem, nam vnumquodque agit, in quantum est ens in actu: ergo non stat comprehendere alicuius rei actiuitatem, & non comprehendere illius actualitatem.

Secundo.

Tùm etiam; nam sicut diuine essentia est infinite, ita & diuine virtus; sed intellectus creatus non potest comprehendere essentiam diuinam ratione suæ infinitatis: ergo nec diuinam virtutem. Sic ad verbum D. Thom. *quæst. 20 de Veritate art. 5. in argumento secundo sed contra.* Quod etiam docuit 3. *Contra gentes cap. 56. ratione 3.* his verbis: *Diuinam autem virtutem, cum sit infinita, non potest aliquis intellectus creatus comprehendere, sicut nec essentiam eius.*

S. Tho:

29 *Secunda solutio reijcitur.*

Nec magis secunda solutio satisfacit; etenim omnipotentie, non potest intuitiuè videri, non cognita sub connexione identitatis cum cæteris attributis; sed videns in diuina essentia creaturas, intuitiuè omnipotentiam cognoscit: ergo non potest à connexione identitatis omnipotentiæ cum cæteris attributis præscindere. Minor cum consequentie probatione non indiget. Maior autem probatur primo; vt enim in disputationis limine supposuimus, non potest diuine essentia videri, non visis omnibus attributis, & diuinis relationibus, eo quod cum illis, prout in se identificatur; sed connexio omnipotentiæ cum cæteris attributis identificatur cum illa, estque illius prędicatum formale: ergo non potest omnipotentia videri, & ab illa connexione præscindi. Secundo, non potest diuina essentia videri latentibus attributis, eo quod prout est in se, qualiter visionem terminat identificatur cum illis; sed etiam omnipotentia est in re identificata cum cæteris attributis: ergo illis non visis, non potest omnipotentia videri; & consequenter omninò repugnabit videri, non visa sub connexione identitatis, quam habet cum attributis.

30 *Tertia solutio reijcitur 1.*

Deinde tertia solutio reijcitur primo ex D. Thom. 3. *Contra Gentes cap. 56. ratione 3.* nam quantitas alicuius virtutis attenditur secundum ea in quæ potest: ergo cognitionis omnibus, in quæ potest, talis virtus comprehenditur sub ratione virtutis. Secundo, ex eodem D. Tho. *q. 20 de Verit. art. 5* propè finem corporis, illis verbis: *Ita impossibile est, vt aliquis intellectus creatus cognoscat omnia, quæ in Verbo cognosci possunt, & hæc sunt omnia, quæ Deus potest facere.* Ex quibus verbis tale argumentum conficio: ad rei comprehensionem sufficit cognoscere omnia, quæ in illa, & ex illa sunt cognoscibilia; sed omnia quæ in virtute diuina, & ex illa sunt cognoscibilia, sunt omnia possibilia: ergo illis omnibus cognitis, esto impossibilia laterent, comprehenderetur virtus vel omnipotentia diuine.

Secundo. *S. Tho.*

31 *Tertio.*

Tertio; vt virtus aliqua comprehendatur sufficit illam cognoscere, & terminum adæquatum illius; sed cognitis omnibus possibilibus, esto impossibilia laterent, cognosceretur omnipotentia diuina, & illius terminus adæquatus; nam impossibilia, quæ latentis supponuntur, non sunt termini omnipotentiæ diuinæ, cum non habeant esse ab illa, nec possint illud habere ergo comprehenderetur omnipotentia diuina. Quarto, cognita diuina omnipotentia secundum omnia formalia, & eminentialia, non potest non comprehendi; sed cognitis omnibus possibilibus esto impossibilia lateant, cognoscitur omnipotentia diuina secundum omnia formalia, & eminentialia; nam impossibilia, quæ supponuntur non cognita, nec formaliter, nec eminentialiter continentur in omnipotentie; cum non sint, nec esse possint participationes illius ergo omnibus possibilibus cognitis comprehenditur diuina omnipotentia.

Quarto.

32 *Quinto.*

Denique, quia non stat omnia possibilia cognosci, & impossibilia latere; ergo ex non cognitione impossibilium, cognitis omnibus possibilibus, non potest omnipotentiæ comprehensio impediri. Antecedens probetur. Tùm, quia eo ipso, quod omnia possibilia cognoscentur, cognoscitur quidquid sub his possibilibus non continetur implicationem inuoluere. Tùm etiam, quia impossibilie non possunt in se ipsis cognosci præsertim in Deo, nec immediatè in omnipotentia diuina, vt probauimus: ergo solum possunt cognosci ratione ipsorum possibilium, sicut mala per bona creata, & negationes per forma illis oppositas cognosci à Deo; docuit D. Th. 1. *p. q. 14. art. 9. & 10.* & consequenter possibilibus omnibus cognitis comprehensiuè, non possunt impossibilia latere. Quod si inquiras modum, quo possibilie, v. c. chimera, ratione possibilium cognoscantur. Respondeo, hæc impossibilia semper ex aliquibus extremis positiuis repugnantibus componi, v. c. chimera, compositum est ex Leone, Serpente, & Capra, inter quæ extrema ad vnius compositionem repugnat coniunctio. In his ergo extremis comprehensis, repugnantia coniunctionis cognoscitur; ac proinde impossibilitas chimeræ in illis cognosci potest, imo non est aliter cognoscibilis.

S. Tho.

Impossibilia cognoscuntur, cognitis extremis positiuis repugnãtibus.

33 *Quarta solutio reijcitur 1.*

Deinde quarta solutio reijcitur primo; quia vel scientia, quæ pro medio cognitionis medietatis possibilium adstruitur, est scientia speculatiua, vel practica: si primum, non adstruitur medium sufficiens: si secundum, non est medium ab omnipotentia distinctum: ergo solutio illa, argumentum nostrum in suo robore relinquit. Minor pro secunda parte patet, nam in communi sententia scientie practica non est ab omnipotentia distincta, & quamuis distinctæ sit, illi omnipotentia vt dirigenti subordinatur; ac proinde non possunt possibilia in omnipotentia cognosci, nisi etiam scientie practica ad illorum cognitionem concurrat, nec in scientia, nisi etiam omnipotentia concurrente; cum debeant in sui causa adæquata cognosci. Pro prima vero parte probatur; nam non quæcumque formalitas connexa cum possibilibus est sufficiens medium ad quidditatiuam, & comprehensiuam cognitionem illorum, sed solum id, quod per modum causæ continet illa; vnde visio Dei comprehensa anima Christi Domini in plurium Theologorum sententia per se infusam, quamuis cum Trinitate personarum essentialiter connexa sit non est medium, in quo Trinitas personarum cognoscatur quidditatiuè, quia non per modum causæ, sed per modum repræsentationis, & cognitionis cum Trinitate personarum connectitur; et scientia Dei purè speculatiue non est causa possibilium, nec illa eminenter continet, sed solum est illorum repræsentatio, vel intellectualis attingentia: ergo in illa, vt in medio cognito, non possunt comprehensiuè, nec quidditatiuè possibilia cognosci.

34 *Secundo reijcitur.*

Secundo rijcitur; nam dato scientia Dei esse sufficiens medium in quo cognitio possibilia comprehendantur, vel quidditatiuè cognoscantur non possunt in illa aliqua possibilia cognosci, quin etiam ex vi eiusdem cognitionis eadem possibilia in omnipotentia cognoscantur: ergo non possunt omnes creaturæ possibiles cognosci in scientia, & omnipotentia, vt in medijs, quorum vnum, medietatem possibilium ostendat, & alteram medietatem, sed omnia in illarum qualibet debent cognosci, si simul ab aliquo cognoscantur. Probo antecedens, quia scientia, & omnipotentia in terminando visionem intuitiuam conueniunt, & hæc ad illa prout sunt in se terminatur, non potest scientias terminate sui visionem præcisiuè ab omnipotentia visa, nec omnipotentie præcisiuè à scientia, vt in principio disputationis notauimus, sed etiam in ratione mouendi ad possibilium cognitionem conueniunt; semel dato, quod vtraque possit mouere, & aliàs cognitio possibilium in Deo, vt obiecto mouente ad illorum cognitionem, Deum vt est in se habet pro medio motiuo: ergo non potest diuina scientia ad alicuius possibilis cognitionem mouere non mouente omnipotentia, nec omnipotentia pariter sine scientia mouente.

35 *Quinta solutio reijcitur. S. Tho.*

Denique quinta solutio, quæ frequentior est, vt dixit, quamque ex Aureolo, & Gotifredo, apud Capreolum *vbi supra* Recentiores sumpsere, reijcitur ex doctrine D. Th. *q. 20. de Verit. art. 5. in corpore*, quæ potest ad hanc formam reduci: non stat creatures omnes in diuina essentia cognosci, non cognita Dei essentia adæquatè, adæquatione intensiua; sed cognitio adæquata intensiuè diuinæ essentiæ, est illius comprehensio: ergo non stat creaturas omnes in diuina essentia, vel omnipotentia cognosci, non comprehensa diuina essentia comprehensione intensiua. Consequutio euidens est. Minor in se certa, & à contrarijs admissa; maior autem probatur: causa, quæ mouet ad suorũ effectuum cognitionem, vt intensiuè cognite, non potest in omnium cognitionem mouere, nisi cognita adæquatè; sed diuina essentia est causa mouens ad possibilium cognitionem, vt intensiuè cognita: ergo non potest ad omnium possibilium cognitionem mouere, nisi cognita adæquatè intensiuè.

36 *Maior probatur 1.*

Maior constat primo à paritate causæ mouentis ad suorum effectuum productionem, vt intensiuè mota, quæ non potest in omnium productionem mouere, nisi adęquatè intensiuè moueatur: ergo pariter causa mouens, vt intensiuè cognita non potest mouere in cognitionem omnium, nisi adęquatè intensiuè cognita. Secundo; quia namque omnipotentia concurrit ad suos effectus producendos, vt à diuina voluntate applicata, non potest omnes illos producere, nisi à voluntate diuina adęquatè extensiuè, & intensiuè, applicetur ergo idem, quod prius. Tertio; nam cum causa mouet, vt extensiuè cognita, hoc est, ratione formalitatum terminantium cognitionem, non

Secundo.

Tertio.

non potest in omnium cognitionem mouere, nisi adæquatè extensiuè cognoscatur, hoc est taliter vt nulla illius formalitas cognitionem subiet fugiat: ergo pariter cum mouet, non vt cognita extensiuè, sed vt intensiuè cognita, hoc est, ratione maioris intensionis, claritatis, & penetrationis sui, non potest in omnium suorum effectuum cognitionem mouere nisi adæquata intensione, claritate, & penetratione cognita. Denique; nam in

Quarto. eo, in quo excessu ad excessum requiritur, petitur etiam adæquatio ad adæquationem; sed in causa mouente ad suorum effectuum cognitionem, vt intensiuè cognita, ad excessum cognitionis effectuum requiritur excessus claritatis, penetrationis, & intensionis cognitionis causæ: ergo adæquatam possibilium cognitionem requiritur adæquatio intansionis, penetrationis, & claritatis cognitionis causæ; & consequenter, quod causa adæquatè intensiuè cognoscatur.

37 *Minor discursus facta probatur.* Deinde minor discursus facti suadetur; nam in cognoscente Deum, & quod libet aliud obiectum, duo possunt considerari, ex quibus terminatio ad obiecta secundaria in primario cognoscenda proueniat, scilicet, id quod cognoscitur, & modus cognoscendi, scilicet claritatis, intensionis, & penetrationis: sed Deus, vel diuina omnipotentia non mouet ad possibilium cognitionem ratione sui, vt præscindit à modo intensiuo, & penetratiuo cognitionis ad ipsum terminatæ: ergo mouet ratione huius modi; & consequenter mouet diuina essentia ad possibilium cognitione, vt intensiuè cognita. Minor probatur; quia potest diuina essentia, ita remisse cognosci, vt nullius effectus possibilis in particulari cognoscatur in illa: ergo ratio terminationis secundariæ ad effectus in diuina essentia cognitos non est ipsa ratione sui, vt præscindit à modo intensionis, & penetrationis. Tùm etiam; nam ex duobus cognoscentibus Deum, ille plures effectus possibiles cognoscit in ipso, qui intensius cognoscit Deum, ipsumque magis sua cognitione penetrat: ergo terminatio secundaria ad effectus in diuina essentia cognitos, prouenit ex modo intensionis, & penetrationis.

38 *Denique.* Tum denique; nam discrimen in effectu non potest reduci in id, quod est conuenientiæ in causa naturaliter causante; sed omnes videntes Deum conueniunt in diuina essentia cognita; cum nulla formalitas illius lateat, vel latere possit cognoscentem illum intuitiuè: ergo diuersitas in terminatione ad creaturas possibiles, penès plures, vel pauciores, quæ naturaliter à cognitione, prout ad Deum terminata, vel à Deo, vt cognitio procedit, non in rem cognitam, in qua omnes Deum videntes conueniunt, sed in modum cognoscendi intensiorem, vel remissiorem debet reduci. Quam rationem breuiter his aureis verbis

S.Tho. complexus est D. Thom, loco proximè allegato adfinem corporis articuli: *Et ita patet, quod ex quo cognoscere aliquid in Verbo, pendet ex modo cognitionis Verbi, sicut impossibile est, quod aliquis intellectus creatus pertingat ad perfectum modum cognoscendi Verbum, vt cognoscibile est: ita impossibile est, vt aliquis intellectus creatus cognoscat omnia, quæ in Verbo cognosci possunt, & hæc sunt omnia, quæ Deus potest facere.*

39 *Respondent contrarij Auctores.* Respondent contrarij Auctores. Excessum in numero possibilium in terminatione ad illa ex vi omnipotentiæ cognitæ, oriri quidem ex modo cognitionis primario ad omnipotentiam terminatæ, & ab excessu in modo talis cognitionis; non tamen ex maioritate intensiua, sed extensiua, quæ prouenit, non ex maiori intensione visionis, aut luminis, sed ex diuersa perfectione indiuiduali: vnde etiam concedunt terminationem ad plura possibilia ex vi omnipotentiæ cognitæ, nasci ex maiori penetratione omnipotentiæ, non quidem maiori intensiuè, sed extensiuè: ex quo solum sequitur, non posse omnia possibilia cognosci absque penetratione omnipotentiæ, cum illa extensiuè adæquata; non autem, quod debeat esse penetratio adæquata cum omnipotentia intensiuè; quod tamen necessarium erat, vt ex cognitione omnium possibilium in omnipotentia cognita, sequeretur comprehensio omnipotentiæ, vel vt talis cognitio esset comprehensio illius.

40 *Hæc solutio ex dictis reijcitur.* Hæc tamen solutio ex dictis præclusa manet; sumpta namque omnipotentia, vt distincta à possibilibus, ab omnibus beatis attingitur adæquatè adæquatione extensiua; cum nullum prædicatum omnipotentiæ conueniens, latere possit intellectu alicuius beati: ergo terminatio ad omnia possibilia non potest nasci, ex adæquatione extensiua cum omnipotentia, vt distincta à possibilibus, qua ratione est obiectum primarium prædictæ cognitionis. Patet consequentia; discrimen namque in terminatione ad obiectum secundarium, non potest oriri ex terminatione ad primarium, secundum ad, in quo omnes cognitiones ad ipsum primario terminatæ conueniunt; sed omnes visiones beatificæ penetrant omnipotentiam adæquatè extensiuè: ergo quod vna ad plura possibilia, vel ad omnia secundario terminetur, non potest oriri ex adæquatione extensiua cum omnipotentia, vt distincta à possibilibus.

41 *Si dicatur.* Si forte dicatur, omnes visiones beatificas adæquari cum omnipotentia adæquatione extensiua formali, non autem adæquatione extensiua virtuali; & hoc ideo, quia licet omnes beati cognoscat omnia prædicata omnipotentiæ secundum esse formale; non tamen omnes cognoscunt omnes formalitates omnipotentiæ, vt sunt ratio cognoscendi omnia possibilia, quod necessarium erat, vt omnes visiones beatificæ adæquarentur cum omnipotentia adæquatione virtuali extensiua.

In contrarium obstat; nam quod omnipotentia taliter cognoscatur, quod sit ratio obiectiua cognoscendi omnia possibilia, & ad omnium cognitionem moueat obiectiuè: nascitur ex eo quod adæquate penetratur; sed penetrari adæquate, est intensiue adæquate cognosci: ergo solum cognita adæquate intensiue potest esse ratio obiectiue mouens ad cognitionem omnium possibilium; & consequenter cognitio omnium possib. lium ex vi omnipotentiæ cognitæ, est illius comprahensio. 42 *Obstat in contrarium.*

Quæ omnia confirmari possunt; nam cognitio summè clara omnipotentiæ, est illius comprehensio; sed cognitio omnipotentiæ secundum omnia formalia, & eminentialia est cognitio summe clara, quæ potest de illa haberi: ergo est omnipotentiæ comprehensio; ac proinde ex cognitione omnium possibilium in Deo sequitur comprehensio Dei. Maior cum consequentia tenet. Minor autem probatur; non enim est possibilis clarior omnipotentiæ cognitio, quam illa, quæ omnia formalia, eminentialia omnipotentiæ repræsentat: ergo talis cognitio est cognitio summe clara, quæ potest haberi de omnipotentia. 43 *Confirmatur.*

Dices, talem cognitionem esse quidem summe claram extẽsiue, sed & hoc modo nõ posse ab aliqua cognitione terminata ab omnipotentiam excedi; non tamen esse summe claram intensiue, sed hoc modo esse possibilem aliam cognitionem clariorem, nempè illam, quæ cum maiori intensione in omnipotentia cognita omnia possibilia attingeret: ac proinde prædicta cognitio non est comprehensio omnipotentiæ; ad hoc enim opus erat, quod esset summe clara intensiue. 44 *Dices.*

Sed contra; nam si esset possibilis cognitio intensiue clarior, illa quę in omnipotentia cognita, omnia possibilia attingeret, sequeretur posse cognitionem vnius creaturę possibilis ex vi omnipotentiæ cognitę, excedere in claritate cognitionem terminatam ad omnia possibilia in omnipotentia, consequens est falsum: ergo & tradita solutio. Sequela patet; nam posset cognitio vnius creaturę possibilis excedere in intensione cognitionem omnium possibilium; ergo posset cognitio vnius tantum possibilis excedere in claritatem cognitionem omnium possibilium in omnipotentia cognita. Minor autem ostenditur primo; nam cognitio omnium possibilium in omnipotentia penetrat magis omnipotentiam, quam cognitio vnius possibilis tantum; cum illa prima penetret penes ordinem ad plura connotata, quam secunda cognitio: ergo hęc non potest excedere in claritate cognitionem omnium possibilium habitam ex vi omnipotentię cognitę. 45 *Sed cõtra.*

Secundo probatur minor; nam ex opposito fieret, posse cognitionem vnius possibilis in omnipotentia cognita esse substantialiter perfectiorem cognitione omnium possibilium in eadem omnipotentia; consequens est falsum; alias posset magis beatus minorem possibilium numerum in omnipotentia cognoscere, quam minus beatus, quod communi sententiæ aduersatur: ergo cognitio vnius tantum possibilis in omnipotentia non potest in claritate excedere cognitionem omnium possibilium ex vi omnipotentię vt cognitę. Probatur sequela. Posset cognitio vnius tantum possibilis in omnipotentia excedere in modo intensiuo cognitionem omnium possibilium in illa; sed excessus in modo intensiuo, excessus substantialis, est & talis simpliciter: ergo posset cognitio vnius tantum possibilis in omnipotentia esse substantialiter perfectior cognitione omnium possibilium in illa. Probatur minor; nam Deus, & beatus respectu vnius tantum possibilia idem cognoscunt: & tamen cognitio diuina ratione modi intensioris excedit cognitionem cuiuscumque beati excessu infinito simpliciter: ergo ratione solius modi intensioris posset cognitio vnius tantum possibilis habita in omnipotentia esse substantialiter perfectior cognitione omnium possibilium in illa: ac proinde posset magis beatus minorem numerum possibilium in omnipotentia cognoscere, quam minus beatus. 46 *Secundo probatur minor.*

§. III.

Obiectionibus contra rationem istam occurritur.

Contra rationem istam, qua ex D. Tho. nostram conclusionem ostendimus, argumentari possumus primo ex eodem D. Tho. q. 20. *de veritate art.* 4. *ad* 9. desumptum ex Isidoro asserente: *Quod homo assumptus non æquatur Verbo in scientia; & consequenter nec in numero scitorum*, ita respondet: *Dicendum, quod homo assumptus non æquatur Verbo in numero scito-* 47 *Arguitur 1. contra rationem D.Tho.*

scitorum, quamuis sciat infinita, quia adhuc non sequitur, quod sciat omnia, quæ Deus potest facere, vt ex dictis patet. Dato etiam, quod omnino sciret omnia, quæ scit Verbum, non æquaretur numero scitorum quantum ad modum sciendi, quamuis esset æqualis numerus vtrobique: Ergo sensit D. Thom. ex cognitione omnium possibilium in Verbo, non sequi in cognitione modum infinitum per essentiam: at, vt ex cognitione omnium possibiliū in Verbo inferatur comprehensio Verbi, omnino necessarium est, quod ex terminatione ad omnia possibilia inferatur modus infinitus per essentiam in cognitione ad illa terminata, vt constat ex dictis: ergo ex cognitione omnium possibilium in Verbo, non infertur comprehensio Verbi.

48 *Respondetur.* Respondeo, D. Thomam duplicem solutionem nono argumento dedisse: primam ex propria sententia, quam in illo articulo explicuerat, nempè, animam Christi cognouisse omnia, quæ scit Verbum scientia visionis, non autem omnia, quæ scit Verbum scientia simplicis intelligentiæ; & iuxta istam sententiam, primam dedit solutionem, scilicet, non æquari animam Christi in numero scitorum cum Verbo, quia licet cognouerit infinita, non cognouit omnia, quæ Deus potest facere; quæ tamen cognoscit Verbum. Solutionem autem secundam, qua argumento nono occurrit, dedit D. Th iuxta sententiam ipsi cōtrarium asserentem, animā Christi omnia, quæ scit Verbum quocumque modo cognoscere, & in terminis illius. Et quia Auctores istam tenentes sententiā taliter docent animam Christi æquari in numero scitorum cum Verbo, quod simul negant adæquari in modo sciendi, scilicet, infinito per essentiam cum Verbo ideo Angelicus Præceptor, illorum scientiam admirens, & in illorum terminis loquens, asseruit, dato, quod omnino sciat omnia, quæ scit Verbum, nempè, eo modo, quo ab Auctoribus huius sententiæ defenditur, solum colligi inter animam Christi, & Verbum æqualitatem in numero scitorum, non autem æqualitatem in scientia, quæ penes modum magis, quam penes quantitatem scibilium pensatur; non autem id docuit D. Tho. quia sentiret posse æqualitatem omnimodam in numero scitorum saluari, sine æqualitate in modo sciendi cum Verbo; cum in corpore eiusdem articuli expresse docuerit solum comprehendentem Verbum, posse omnia, quæ in illius potentia continentur cognoscere; & *art. 5. sequenti*, solam cognitionem in modo adæquatam cum diuina cognoscibilitate, posse in diuina essentia ad omnia; quæ virtute continet terminari.

49 *Secundo arguitur.* Secundo arguitur; Angelus inferior non cognoscit superiorem comprehensiue, sed tantum quidditatiue, vt cum Caietano *1. p. q. 56 art. 2.* tenent frequentius Thomistæ; & tamen cognoscit, nedum prædicata, quæ formaliter superiori conueniunt, sed etiam omnia, quæ in ipso intra ordinem naturæ eminenter, aut virtualiter continentur; alias posset inferior à superiori de naturalibus illuminari contra D. Tho. *1. p. q. 109. art. 3. ad 2.* vbi docet de his, quæ pertinent ad cognitionem naturalem, nullum Angelum, alterum illuminare, sed tantum de his, quæ supra naturam sunt; ergo ex cognitione alicuius virtutis quoad omnia, quæ formaliter dicit, & eminenter continet, non sequitur eius comprehensio; & consequenter ex cognitione omnium possibilium in diuina omnipotentia, illius comprehensio non sequitur.

50 *Respōdēt aliquid.* Huic argumento respondent aliqui, consequentiam D. Th. non esse formalem tenentem in omni materia, sed materialem, & quæ solum tenet in Deo; ac proinde ex eo quod Angelus inferior omnia, quæ in superiori continentur cognoscat absque, illius comprehensione, non sequitur id ipsum de cognitione possibilium in omnipotentia dicendum; hæc namque cum infinita sint, non possunt sine infinito lumine cognosci, & quia lumen infinitum dabile non est extra Deum; fit consequens, quod per materialem consequentiam deducatur comprehendi omnipotentiam, si in illa omnia possibilia cognoscantur.

51 *Reijcitur 1.* Hæc tamen solutio omnino insufficiens est, & reijcitur primo; nam D. Tho. *q. 20. de veritate art. 4. & 5. & 1. p. quæst. 12. art. 8. & alijs in locis*, quæ superius allegauimus, vt probet, non posse omnia possibilia in omnipotentia cognosci, hoc principium assumit: *Ille intellectus potest in causa cognoscere omnes causæ effectus, & omnes rationes effectuum, qui causam totaliter comprehendit.* Quod principium generale est omni causæ,

Secundo. tam creatæ, quam increatæ: ergo D. Thom. ex ratione generali, & communi omnipotentiæ, & causis creatis procedit, ac proinde consequentia, qua ex cognitione omnium possibilium infert illius comprehensionem, non materialis, sed formalis est. Secundo; nam consequentia D. Thom. non fit ex cognitione omnium possibilium in se ipsis extra Verbum, sed ex illorum cognitione in Verbo, vt constat ex verbis adductis, & ipsum consulenti euidenter constabit, sed per consequentiam mediatam, & materialem ex omnium possibilium cognitionem in se ipsis extra Verbum infertur omnipotentiæ, & diuinæ essentiæ comprehensio; cum cognitio omnium possibilium in ipsis, sine infinito lumine non sit possibilis in frequentiori sententia, & hoc lumen infinitum extra Deum non est dabile; ergo ex omnium possibilium cognitione in omnipotentia per formalem consequentiam infertur eius comprehensio.

52 *Tertio.* Tertio; nam D. Thom. exinde probat, vt vidimus, cognitionem omnium possibilium in omnipotentia, esse, aut inferre illius comprehensionem, quia sola cognitio adæquans in modo, vel claritate, diuinam essentiam cognitam potest in illa omnia possibilia cognoscere; cognitio autem sic adæquans Dei essentiam comprehendit; at cognitio solum intensiue infinita non adæquaret diuinæ essentiæ cognoscibilitatem in modo, vel claritate: ergo quamuis omnia possibilia in omnipotentia attingeret eius comprehensio non esset; & consequenter, non ex eo quod cognitio creata infinitè intensionis repugnet, colligit D. Th. ex omnium possibilium cognitione in diuina essentia cognita, illius comprehensionem, sed quia ex terminis, & per formalem consequentiam infertur.

53 *Vera solutio.* Vnde omissa hac solutione, & prætermissa maiori, de qua *1. p. q. 56. art. 2.* nego minorem. Ad illius probationem, nego sequelam, vt enim inferior Angelus illuminari superiori non possit, de his, quæ possunt naturaliter cognosci, sufficit, quod ipse omnia cognoscat ad ordinem naturæ attinentia, quæ ab Angelo superiori cognoscuntur, esto illa, quæ in virtute Angeli superiori continentur, non in Angelo superiori, aut ratione illius, sed in se ipsis cognoscat; & quia Angelus inferior omnia ad ordinem naturæ spectantia in se ipsis cognoscit, vt *loco allegato* docetur à D. Thom. consequens fit, quod non possit ab Angelo superiori de illis illuminari, esto superiorem Angelum non comprehendat, quia ad hoc necessarium erat, quod ea, quæ in superiori Angelo virtualiter continentur, in ipso, & ex ipso ex vi cognitionis ad superiorem Angelum terminatæ cognosceret.

54 *Tertio arguitur ex Scoto.* Tertio arguitur ex Scoto; quādo duo, vni ordinatè cōueniunt, si ex cognitione primi comprehensio non sequitur, nec infertur ex cognitione secundi; sed Deo conueniunt ordinate infinitas intensiua, & infinitas extensiua, & ista ei conuenit, ratione illius, & ex primæ cognitione, Dei comprehensio non sequitur, aliàs quilibet beatus Dei essentiam comprehenderet, cum quilibet infinitatem intensiuam cognoscat: ergo nec ex cognitione infinitatis extensiuæ diuinæ, Dei comprehensio colligitur; & consequenter ex cognitione omnium effectuum in diuina omnipotentia, non sequitur comprehensio omnipotentiæ Diuinæ; cum huiusmodi cognitio solum sit cognitio infinitatis extensiuæ diuinæ. Quod amplius explicari potest, Deo conuenit infinitas in essendo, infinitas in causando, & hæc illi conuenit ratione primæ infinitatis; at ex cognitione infinitatis diuinæ in essendo, non sequitur comprehensio Dei, aliàs quilibet beatus de facto Deum comprehenderet: ergo nec infertur ex cognitione infinitatis diuinæ in causando; at ex cognitione omnium effectuum in diuina omnipotentia, solum sequitur cognitio infinitatis diuinæ in causando: ergo ex omnium possibilium cognitione, Dei comprehensio non infertur. *Cōfirmatur, & explicatur.*

55 *Respondetur.* Respondeo ex Capreolo *in 3. dist. 15. art. 3. ad 1.* concessa maiori, & minori, & prima consequentia, negando secundam; nam beatus videns Deum; vtraq; infinitatem cognoscit, scilicet, Deum infinita in se continere, & illa continere infinitè, & vtramq; infinitatem cognoscere, si duplex infinitas est; & tamen neutram comprehendit: si vero omnia possibilia in diuina essentia cognosceret, Deum comprehenderet, quia infinitatem intensiua, & extensiuam cognosceret modo per essentiā infinito, propter rationem, qua nostram conclusionem probauimus; & consequenter Dei essentiam comprehenderet. Et ex his ad explicationem, concessa prima consequentia, distinguo minorem: cognitio adæquans in modo omnipotentiam, vt cognoscibilem, concedo minorem: non adæquans, nego minorem, & consequentiam; nam licet beatus cognoscens, vt de facto cognoscit infinitam virtutem causandi, illam non comprehendat, quia illa nō cognoscit modo infinito per essentiam, quia tamen si anima Christi omnia possibilia in diuina essentia cognosceret, illam modo infinito per essentiam attingeret; fit, quod illam comprehenderet. *Ad cōfirmationem.*

56 *Instabis.* Sed dices, ex cognitione in diuina essentia cognita infinitatis intensiuæ, & aliorum, quæ in illi conueniunt formaliter, non sequitur diuinæ essentiæ comprehensio, sed infinitas intensiua, & alia, quæ Deo formaliter insunt, est ratio, quare illi in sint eminenter omnes creaturæ possibiles: ergo ex cognitione omnium possibilium in diuina essentia cognita, Dei comprehensio non sequitur. Patet consequentia ex dictis; nam quando duo vni insunt ordinate, si ex cognitione primi non sequitur cōprehensio, nec infertur ex cognitione secundi; at conuenientia Deo formaliter, sunt ratio conueniendi eminentialiter Deo omnia possibilia: ergo si ex cognitione omnium, quæ Deo conueniunt formaliter, Dei comprehensio non sequitur, nec infertur eius comprehensio ex cognitione omnium possibilium, quæ illi insunt eminenter.

Respon-

57 *Respondetur.* Respondeo, distinguendo maiorem: ex cognitione comprehensiua in diuinæ essentia, illorum, quæ insunt formaliter, nego maiorem: ex cognitione tantum quidditatiua illorum, concedo maiorem: & concessa minori, nego consequentiam; quia omnia quæ in Deo eminenter continentur, non possunt cognosci, nisi comprehensiue cognoscantur; & consequenter quin diuina virtus, etiam comprehendatur, illa vero, quæ formaliter competunt Deo, possunt cognosci quidditatiue, & non comprehensiuè, & idcirco ex cognitione omnium attributorum Dei in diuina essentia cognita, non sequitur comprehensio essentiæ, & naturæ Dei; benè tamen ex omnium possibilium cognitione infertur omnipotentiæ comprehensio.

58 *Vrgebis.* Instabis, ideo possunt, quæ formaliter competunt Deo cognosci, & non comprehendi, quia possunt modo finito cognosci; sed etiam omnia possibilia possunt finito modo cognosci ergo possunt omnia cognosci, & non comprehendi. Probatur minor, ideo non possent modo finito cognosci, quia cognoscuntur in Deo, tanquam in causa; ac proinde illorum cognitio pendet ex modo adæquato cognitionis causæ, que ratione ex Angelico Doctore vsi sumus; at hæc ratio obstare nequit, si perfectiones attributales Deo conuenientes formaliter, possunt in diuina essentia cognosci, vt finito modo cognita: ergo possunt omnia possibilia cognosci, & non comprehendi in diuina essentia cognita. Probatur minor etiam perfectiones attributales cognoscuntur in diuina essentia, vt in causa illarum virtuali; & tamen possunt omnes cognosci in diuina essentia cognita modo finito, & sibi non adæquato: ergo quamuis possibilia cognoscantur in diuina essentia, vt in causa; poterunt omnia cognosci in diuina essentia cognita modo finito, & sibi non adæquato.

59 *Respondetur 1.* Respondeo primo, negando causalem maioris; sed quia ad comprehensionem diuinarum perfectionum, non sufficit illas in diuina essentia cognoscere, sed insuper est necessarium cognoscere in illis omnia, quæ eminenter continent, & quia possunt omnes perfectiones diuinæ, in diuina essentia cognosci, quin in illis cognoscantur ea, quæ eminenter continent; fit consequens, quod possint omnes cognosci, & non comprehendi, quæ ratio respectu possibilium non militat, vt ex dicendis constabit.

60 *Respondetur 2.* Secundo respondeo, prætermissa maiori, negando minorem: ad cuius probationem, concessa maiori, nego minorem: ad illius probationem, concessis maiori, & minori, nego consequentiā; ratio autem discriminis traditur à Caietano 1. *p. q.* 12. *art.* 8. §. *Ad* 1. *Scoti.* Sumiturque ex D. Th. *q.* 20. *de Verit. ar.* 5. *in corp.* nam ea, quæ conueniunt alicui formaliter, illo viso statim cognoscuntur, quia sunt de apparentibus manifestè. Vnde sicut visio causæ modum cognitionis non petit, sed solam cognitionis substantiam, ita quæ formaliter causæ conueniunt, non modum, sed substantiam cognitionis causæ sequuntur, & idcirco possunt, & debent omnia, quæ formaliter competunt Deo, visa illius essentia quantumuis modo limitato, & finito, cognosci. Cæterum quæ eminenter, & vnitè continentur in causa, qualiter creaturæ continentur in Deo, non apparent manifestè, sed latent in causa, & ideo non cognoscuntur ex vi cognitionis causæ quoad substantiam cognitionis, sed sequuntur modum cognitionis, & penetrationis causæ; ac proinde vt omnia, quæ eminenter in causa continentur, videantur, necessum est causa modo sibi adæquato cognosci; & per consequens comprehendi.

S. Tho.

61 *Quarto arguitur & replicatur contra dicta.* Quarto arguitur, & instetur contra istam solutionem. Vt omnia possibilia cognoscantur comprehensiuè in Verbo, non requiritur cognitio diuinæ essentiæ, illi adæquate intensiuè: ergo ex cognitione, etiam comprehensiua omnium possibilium in Verbo, non sequitur comprehensio Verbi. Consequentia ex dictis tenet. *Antecedens probatur 1.* Antecedens autem ostenditur primo, collectio omnium possibilium in ratione cognoscibilis, non adæquat intelligibilitatem diuinam, sicut entitas, vel immaterialitas collectionis possibilium, non adæquat entitatem, vel immaterialitatem diuinam; cognoscibilitas namque supra entitatem, & immaterialitatem fundatur: ergo possibilium collectio ad sui adæquatam, & comprehensiuam cognitionem, non petit cognitionem essentiæ diuinæ illi intensiuè adæquatam.

62 *Secundo.* Secundo probatur; cognitio, qua Deus omnia possibilia cognoscit, non tantum est comprehensio, sed etiam est super comprehensio; cum sit infinita per essentiam; collectio autem possibilium infinita per essentiam non sit; sed si omnium possibilium collectio ad sui comprehensionem peteret cognitionem diuinæ essentiæ adæquatam intensiuè, cognitio, qua Deus omnia possibilia cognoscit, non esset super comprehensio, sed tantum comprehensio illorum; cum tantum id haberet, quod possibilium cognoscibilitas exposceret ab intrinseco: ergo omnium possibilium collectio ad sui comprehensionem non petit cognitionem essentiæ diuinæ illi intensiuè adæquatam.

Tertio. Tertio probatur entitas collectionis possibilium non petit à sui productionem, eminentialemque continentiam, omnem Dei infinitatem, etsi de facto hæc infinitas diuinæ essentiæ conueniat: ergo cognoscibilitas collectionis omnium possibilium non petit ex proprijs meritis ad sui comprehensionem, & continentia adæquatam intelligibilem, cognitionem per essentiam infinitam; & consequenter non petit cognitionem essentiæ diuinæ illi intensiuè adæquatam.

63 *Respondetur ad primam antecedentis probationem.* Respondeo negando antecedens: ad primam probationem, concesso antecedenti, distinguo consequens; ad sui cognitionem in se ipsa, concedo consequentiam: ad sui cognitionem in Verbo, aut in diuina essentia, vel omnipotentia cognita, nego consequentiam: itaque, vt inquit D. Th. *q.* 20 *de Veritate art.* 5. *ad* 1. quidquid Deus potest facere, est minus, quam ipse Deus, & facilius posset ab anima Christi cognosci, si animæ Christi per se, hoc est, in se ipso posset offerri; si autem consideretur, quidquid Deus potest facere, idest, omnium possibilium collectio, non vt in se cognoscenda, sed vt cognoscenda in Verbo, non est minus, quam Deus ipse in ratione intelligibilis, quia prout sic, ipsa Dei intelligibilitate, intelligibile constituitur. *Ad secundam.* Et ex his ad secundam probationem, distinguo maiorem: cognitio terminata ad collectionem possibilium in se ipsis ex parte medij cognoscendi, si talis cognitio datur, concedo maiorem: cognitio possibilium in Verbo, nego maiorem: & concessa minori distinguatur consequens, distinctione maioris. Nec contra distinctionem obstat maioris probatio; nam licet tota possibilium collectio in se ipsa, finita sit per essentiam, quia tamen non in se ipsa, sed in diuina essentia, & ratione illius diuinam terminet cognitionem, & cognitio effectuum in causa dependet ex modo cognitionis causæ, vt ex D. Thom. vidimus, fit, vt cognitio ad possibilium comprehensionem exacta, non sit penes illorum intrinsecam cognoscibilitatem pensenda, sed penes cognoscibilitatem causæ, in qua, & ratione cuius cognoscuntur, cumque causa, in qua cognoscuntur, infinita sit per essentiam, cognitionem per essentiam infinitam ad sui in tali causa comprehensionem exposcunt.

64 *Ad 3. probationē.* Ad tertiam, distinguo antecedens: omnem infinitatem, tam ad intra, quam ad extra, concedo antecedens: infinitatem per essentiam ad extra, nego antecedens, & consequentiam. Itaque licet tota creaturarum collectio ad sui actiuam continentiam, non petat ab intrinseco per se in quarto modo, infinitam Dei fecunditatem ad intra; fecunditatem tamen, seu vim productiuam ad extra infinitam per essentiam exposcunt, & cum illa terminatiuè adæquantur, etsi non entitatiuè, ex quo potius argumentum pro Nobis, quam contra Nos sumi potest; nam si non obstante, quod collectio possibilium sit per essentiam finita, per se petit vim productiuam per essentiam infinitam, ita vt ex terminis repugnet in causa non sic infinita adæquatè contineri, pariter non obstante, quod tota possibilium collectio in ratione cognoscibilis sit per essentiam finita, poterit ad sui adæquatam continentiam in ratione intelligibilis, cognitionem infinitam per essentiam exigere.

65 *Instabis.* Sed dices, sequi ex solutione data ad secundam probationem, non solum totam collectionem possibilium, verum etiam quodlibet ex possibilibus petere ad sui comprehensionem in Verbo, cognitionem infinitam per essentiam; consequens est falsum: aliàs nulla creatura possibilis posset in diuina essentia comprehendi ab intellectu creato, quod nullus Theologorum asseruit, estque contra D. Thom. *in præsenti art.* 2. ergo solutio illa non subsistit. Patet sequela; nam etiam cognitio cuiuscumque creaturæ, possibilis in Deo, tanquam in causa, pendet ex modo cognitionis Dei, prout est causa possibilium: ergo si propterea collectio omnium possibilium in Deo, tanquam in causa petit cognitionem per essentiam infinitam, quia pendet ex modo cognoscendi causam, idem erit dicendum de quolibet singulari possibili; & consequenter non poterit in Deo, tanquam in causa ab intellectu creato comprehendi.

66 *Respondetur.* Respondeo negando sequelam: ad illius probationem, concesso antecedenti, nego consequentiam; nam esto modus cognitionis intensiuus, & penetratiuus causæ, ad effectuum in illa cognitionem exigatur; modus tamen adæquatus, & adæquate penetratiuus causæ, non ad singulos effectus, sed ad terminum adæquatum exigitur; ac proinde, etsi ad totius collectionis possibilium cognitionem in Deo, tanquam in causa cognitio per essentiam infinita, quæ sola potest cum diuina essentia adæquari, exigatur, non sequitur, etiam exigi ad cognitionem cuiuslibet singularis possibilis.

67 *Quinto arguitur.* Quinto arguitur; cognoscens vnum effectum in Verbo, non comprehendit diuinam omnipotentiam, quatenus est causa illius: ergo cognoscens omnia possibilia in Verbo, non comprehendit diuinam omnipotentiam, vt est causa omnium possibilium, & consequenter ex cognitione omniū possibilium in Verbo, non infertur comprehensio diuinæ omnipotentiæ.

68 *Respondet Capreol. Caieta-* Huic argumento Capreolus, Caietanus, & Ferrara, locis vbi *supra* relatis, respondent, negando antecedens; loquendo de cognitione vnius effectus possibilis secundum omnes rationes, omnesque illius habitudines; sic enim ille effectus compre-

quentet ipsum cum maiori claritate cognoscere, quin ex vi cognitionis intensioris, & clarioris plura in diuina essentia cognoscantur effectus, vel eiusdem effectus plures cognoscatur rationes, sed solū idem clariori, intensioriq; cognitione cum in hoc nulla repugnentia inuenientur: ergo maior claritas cognitionis essentiæ diuinæ, non se habet conuertibiliter, cum cognitione plurium effectuum; & consequenter omnium possibilium cognitio supremam claritatem cognitionis diuinæ essentiæ non infert. Ex quo vlterius per euidentem consequentiam infertur, posse totam possibilium collectionem cognosci per actus in claritate inæqueles.

80 *Respondetur.* Respondeo, negando maiorem; cum enim cognitis omnibus possibilibus nihil sit, quod lateat in aliquo ex illis, & alias modus cognitionis in Verbo, non sit inferio illi, quem possunt in se ipsis exigere; consequens sit, vt non possunt omnia possibilia quidditatiuè, & non comprehensiuè cognosci. *Ad primam maioris probationem.* Ad primam probationem maioris, concesso antecedenti, nego consequentiam, quia vnus effectus possibilis, v. g. potest cognosci, habitudinem à cognoscente attingantur, & idcirco potest quidditatiuè cognosci, & non comprehensiuè. Eo autem ipso, quod omnia possibilia cognoscantur nihil possibilium letet, & alias modus exactus ab illorum cognoscibilitate non deficit, & idcirco esse non potest, quod omnia possibilia quidditatiuè cognoscantur, & non comprehensiuè.

81 *Ad secundam.* Ad secundam, distinguo maiorem: in illo in se ipso, vel in aliquo illo continente eminenter, concedo maiorem: necessario in se ipso, nego maiorem: & prætermissa minori, nego consequentiam: itaque vt homo v. g. cognoscatut comprehensiuè, sufficit, quod omnes effectus in illius virtute causatiua contenti, cognoscantur in illo, in aliquo hominem eminenter continente. Quod patet; quia non est magis de ratione comprehensionis causæ terminari ad effectus in illa contentos, quam ipsam in se cognoscere; non autē tollitur ratio comprehensionis causæ per hoc, quod ipsa non in se, sed in alia illam continente eminenter cognoscatur, aliàs Deus nullā creaturam sua cognitione comprehenderet, cū nullā in se ipsa, vt medio cognoscendi intueatur, sed in sua essentia vt medio; & consequenter obstare nequit rationi comprehensionis causæ creatæ, quod virtualiter in illa contenta, non in illa, nec ex vi illius, sed in Deo ipsam continente eminenter ratione diuinæ essentiæ cognitæ terminent cognitionem. Qui ergo videns in Verbo omnes effectus possibiles, cognoscit omnia in homine contenta, in causa eminenter continente hominem, fit consequens, quod hominem comprehendat, esto in hominem cognito, quæ in ipso continentur non videat.

82 *Instabis.* Sed dices, videns effectus hominis, non in homine non cognoscit hominem quantum ipse cognoscibilis est, cum sit cognoscibilis, vt ratio cognoscendi proprios effectus, qualiter non cognoscitur ex vitalis cognitionis, sed comprehensio est adequata cognitio, idest, cognitio obiecti, quantū cognoscibile est, & ex se petit cognosci: ergo videns hominem, & illius effectus, si illos non videat in homine, non comprehendit hominem.

Respond. Respondeo, negando maiorem, nec obstet non videri hominem, prout in se ipso est ratio cognoscendi proprios effectus; nam cum isti effectus cognoscantur in Deo, hominem continente eminenter, hoc sufficit, vt homo cognoscatur quantum cognoscibilis est, idest, non minori cognitione, nec imperfectiori modo, quam homo petit cognosci: excessus enim in cognitione, & in medio cognitionis ob esse non potest comprehensioni; bene tamen cognitionis, & medij inferioritas.

83 *Ad tertiā probationem maioris respond.* Ad tertiam probationem maioris, nego maiorem; ad cuius primam probationem, concesso antecedenti, nego consequentiam: quia singuli effectus possibiles, possunt in diuina essentia cognosci, secundum plures, & pauciores rationes; & consequenter ex maiori, & minori diuinæ essentiæ penetratione; nam quo magis Dei essentia penetratur, eo plures effectus, vel rationes effectuum cognoscuntur; cognitis autem omnibus possibilibus *collectiue*, non restant plures rationes in effectibus cognoscibiles; ac proinde nec essentia diuina magis remanet penetrabilis, nec perfectiori modo visibilis.

Ad secundam. Ad secundam, concesso antecedenti, nego consequentiam: & ratio discriminis est; nam omnes effectus in Gabriele v. g. virtualiter contenti, non petunt ad sui adæquatam cognitionem in Gabriele, vt causa cognita, nisi claritatem, perfectionemque cognitionis exactam a cognoscibilitate Gabrielis, & quia hæc suprema non est, sed potest maior claritas dari, & de facto datur in cognitione diuina, & in cognitione Angeli, qui superior est Gebriele; fit consequens, vt omnes effectus in Gabriele contenti, vt in causa, possint cognitionibus inæqualis claritatis cognosci: omnes autem diuinæ omnipotentiæ effectus petunt ad sui cognitionem in diuina omnipotentia cognitionem claritatis, efficaciæ, & penetrationis ab omnipotentia exactæ, qua maior, nec dari, nec imagineri potest, & idcirco, non possunt omnes collectiuè cognosci per cognitiones in claritate inæquales.

Ad tertiam, nego antecedens; nam Dei essentiā, vt causam creaturarum intensius, & clarius cognosci, est intimius penetrari; causam autem, in quantum causam, magis, & intimus penetrari, in nullo alio consistere potest, quam in eo quod plures in illa cognoscantur effectus, vel plures eiusdem effectus ratione, formalitates, vel habitudines, nec aliud percipi potest; vnde non potest intensius, clariusque diuina essentia, vt creaturarum causa videri, nisi extensiuè augeatur cognitio ergo obiectum secundarium, plures, scilicet, formalitetes creatas secundario attingendo. 84 *Ad tertiam.*

Denique arguitur; cognitio etiam comprehensiua totius collectionis possibilium in diuina essentia cognita, ex terminis, solum petit cognitionem essentiæ diuinæ infinitam intensiuè; sed diuina omnipotentia ad sui comprehensionem petit ex terminis cognitionem infinitam per essentiam: ergo ex omnium possibilium cognitione non colligitur ex terminis; & consequenter per formalem consequentiam, comprehensio diuinæ omnipotentiæ. Consequutio euidens est. Minor à Nobis *Disputation. præcedenti* probata. Maior autem, in qua sola est posita difficultas, probatur; si esset possibilis cognitio creata intensionis infinitæ comprehenderet in diuina omnipotentia totam collectionem creeturarum possibilium: ergo hæc ad sui comprehensionem ex terminis, solum petit cognitionem infinitam intensiuè. Consequentia euidens est, eo namque ipso, quod negata cognitione per essentiam infinita, & posita cognitione infinita intensiuè, subsistat omnium possibilium comprehensio, non petitur ex terminis ad comprehensionem omnium possibilium cognitio infinita per essentiam, sed sufficit cognitio creata intensionis infinitæ. Antecedens autem probatur, cuilibet gradui intensiuo cognitionis creatæ correspondet aliqua creatura possibilis; cum maior visionis beatificæ intensio penes ordinem ad plures creatura cognitas in diuina essentia sumatur: ergo cognitioni habenti actu infinitos gradus intensionis correspondent infinitæ creaturæ possibiles; & consequenter cognitio creata intensionis infinitæ, si detur, terminabitur ad omnes creaturas possibiles in diuina omnipotentia. 85 *Vltimo arguitur contra rationem D.Thom.*

Respondeo, negando maiorem. Ad probationem, nego antecedens. Ad illius probationem, concesso antecedenti, & prima consequentia, nego secundam, quod, nempè, cognitio intensionis infinitæ comprehenderet in diuina omnipotentia omnes creaturas possibiles; nam adhuc cognitis infinitis possibilibus per cognitionem infinitam intensiuè, restarent infinicies infinita possibilia contenta in omnipotentia Dei tali cognitione non cogniti, ac proinde ex eo quod sit dabilis cognitio intensionis actu, & cathegorematicè infinitæ, terminata ed creaturas possibiles infinitas, non sequitur per talem cognitionem omnia possibilia cognosci. 86 *Respond.*

Sed dices eo ipso, quod creaturæ possibiles sint infinicies infinitæ, etim gradus intensiui luminis, & visionis beatificæ sunt infinicies infiniti in potentia, etsi non cathegorematicè; sed eo ipso, quod sit possibilis visio infinita in actu intensiuè, etiam est possibilis visio actu infinita, omnibus illis gradibus, qui sunt infinicies infiniti in potentia correspondens: ergo eo ipso, quod sit possibilis visio infinitæ intensionis in actu, est possibilis visio creata comprehendens omnia possibilia, quantumuis sint infinicies infinita. Consequentia patet, nam gradibus infinicies infinitis in potentia correspondent omnia possibilia, vt potentialiter cognoscibilia. ergo his gradibus, vt actu coniunctis, & ad actum reductis respondent omnia possibilia, quamuis infinicies infinita, vt actualiter cognita; id enim, quod præstant potentialiter gradus, vt possibiles, actu præstent ijdem gradus, vt actualiter existentes. Minor etiam non minus nota videtur, quia semel admissa possibilitate infinitæ intensionis in actu, nulla potest repugnantia assignari impossibilitetis intensionis actu infinicies infinitæ, Deinde maior argumenti probatur. Tum, quia quæuis creatura possibilis, potest terminare aliquem gradum intensiuum visionis beatificæ: ergo eo ipso, quod sint possibiles creaturæ infinicies infinitæ, sunt etiam possibiles infinicies infiniti gradus intensiui visionis beatificæ. Tum etiam, quia Deus non est minus potens in ordine ad gradus intensiuos luminis, & visionis beatificæ, quem in ordine ad creaturas possibiles; sed quia in ordine ad illas infinitè potens est, sunt possibiles creaturæ infinicies infinitæ: ergo ex eadem ratione erunt possibiles gradus intensiui luminis, & visionis beatificæ infinicies infiniti. 87 *Instabis.*

Si forte dicatur; non posse actu existere lumen intensionis gradualis infinicies infinitæ, esto admittatur possibile lumen infinitæ, intensionis, eo quod ex illius existentia, sequeretur potentiam Dei productiuam intensionis gradualis luminis omnino exhaustam manere, quod implicat, sicut etiam im- 88 *Respond.*

alia verò, quæ non cognouit ad plenitudinem istam non pertinent, nec illorum habuit ignorantiam priuatiuam, sed tantum negatiuam, quæ nec imperfectio est, dedecens animam Christi, nec ignorantia propriè dicitur. Ad verba vltimo loco ex Fulgentio adducta, dicatur, æquiparari à Fulgentio diuinitatem, vt cognitam ab humanitatem eum ipsa humanitate, vt suscepta. Tùm, quoad formalia diuinitatis; sicut enim nihil est in humanitate formaliter, non susceptum, & assumptum à Verbo: ita nihil est in diuinitate formaliter ab humanitate Christi non cognitum. Tùm etiam, quoad omnia eminentialia, non absolutè, sed ex his, quæ ab omnibus creaturis simul sumptis cognoscuntur, & quæ Deus illis decreuit manifestare, ex quibus nihil humanitas Christi ignorauit.

97 *Tertio arguitur.* Tertio arguitur; collectio omnium creaturarum possibilium, est cognoscibilis ab intellectu creato: ergo de facto fuit ab anima Christi cognita. Consequentia euidens est ex sæpè iam dictis. Antecedens autem probatur; intellectus creatus potest, saltim de potentia absoluta cognoscere, quidquid continetur sub obiecto specificatiuo, & essentiali illius, quod à nullo potest negari; sed collectio omnium creaturarum possibilium continetur sub obiecto essentiali, & specificatiuo intellectus creati; illius enim obiectũ est ens sub ratione entis, sub quo omniũ possibilium collectio continetur; collectio enim possibiliumest ens, imo ens creatũ: ergo est cognoscibilis ab intellectu creato, saltim de potentia absoluta. *Respondetur.* Respondeo, negando antecedes: ad illius probationẽ concessa maiori, vel nego minorẽ, vel illam claritatis gratia distinguo. collectio possibiliũ sumpta *collectiuè*, nego minorem: sumpta *diuisiuè*, concedo minorem, & nego consequẽtiam, vel distinguo consequens distinctione minoris. Ad eius probationem quatenus distinctioni traditæ obstare potest, dicatur, obiectum intellectus creati esse ens, quod per se potest offerri intellectui, & vt finito modo cognoscibile, collectio autem possibilium, sumpta *collectiuè* prout sic, non potest offerri intellectui, ratione quam *infra* dabimus, in Verbo autem non potest finito modo cognosci, & ideo non continetur sub obiecto nostri intellectus.

98 *Instabis.* Sed dices, Deus est quid maius, & excellentius, quam tota collectio possibilium, cum sit infinitus per essentiam; collectio autem omnium possibilium infinita per essentiam non sit; sed Deus continetur sub obiecto nostri intellectus, nempè, sub ente, vt finito modo cognoscibili: ergo pariter tota possibilium collectio sub obiecto nostri intellectus continebitur. Patet consequentia. Tùm, quia, qui potest cognoscere, quod maius est, potest etiam cognoscere minus. Tùm etiam, quia si non obstante infinitate Dei per essentiam potest ab intellectu creato, finito modo cognosci, nulla est assignabilis ratio, cur etiam tota possibilium collectio, sumpta *collectiuè*, non possit cognosci finito modo; ac proinde contineatur sub obiecto specificatiuo intellectus creati.

Respondetur. S. Tho. Respondeo ex D. Thom. *q. 20. de veritate art. 5. & 3. Contra Gentes cap. 56. ad finem, &* 1. *p. q.* 12. *art.* 8. concessa maiori, & minori, negando consequentiam. Ad primam probationem dicatur; Deum secundum se maius quid esse, quam omnia possibilia in se ipsis, non autem esse, quid maius, quam Deus, & omnia possibilia, vt cognita in ipso, sed magis est Deum, & possibilia simul cognoscere, quam cognoscere Deum solum. Vnde ex eo quod Deus solus possit ab intellectu creato cognosci, non sequitur posse cognosci ab illo, Deum, & omnia possibilia in ipso. Nec sequitur, posse omnia possibilia in ipso. Nec sequitur, *Tacitæ obiectioni occurritur.* posse omnia possibilia, saltim in ipsis cognosci ab intellectu creato, quia vt inquit D. Tho. etsi omnia possibilia in se ipsis, infinitè excedantur è Deo, non tamen possunt in se ipsis offerri intellectui creato, & idcirco non possunt ab ipso cognosci.

99 *Ad secundam probationem.* Ad secundam probationem dicatur, cognitionem Dei, qui causa est creaturarum, non determinare, modum, sed tantum dicere cognitionis substantiam. Vnde quantumcumque debiliter Deus cognoscatur à nobis, semper Dei substantia cognoscitur; cognitio autem possibilium in Deo dependet ex modo intensiuo, & penetratiuo Dei, prout est creaturarum causa cuius signum est, quod qui Deum perfectius cognoscit, plures in illo videt creaturas possibiles, & ideo non possunt omnes in Deo, tanquam in causa cognosci, nisi Deus cognoscatur perfectissimo modo possibili, quod est infinitè per essentiam videri. Doctrina est D. Th. *q. 20. de Veritate art. 5. in corp.* qua vsi sumus §. 2. ad inferendam comprehensione Dei ex omnium possibilium cognitione.

100 *Vltimo arguitur argumen. Durandi.* Denique arguitur argumento Durandi; intellectus creatus clarè videns diuinam essentiam, necessario videt in ipsa, omnia, quæ naturaliter repræsentat; sed diuina essentia naturaliter repræsentat omnes creaturas possibiles quoad ipsarum quidditates, ergo intellectus creatus; & consequenter intellectus animæ Christi cognoscit in diuina essentia cognita omnes creaturas possibiles. Maior patet; nam ex parte repræsentantis impedimentum non est; cum naturaliter repræsentet, nec ex parte cognoscentis, ex quo enim potest in diuinam essentiam excedentem infinitè collectionem possibilium, potest etiam omnia repræsentata per ipsam. Minor etiam constat; nam diuina essentia repræsentat creaturas possibiles, vt causa, ratione omnipotentiæ, vt illarum productiuæ, non vt actu procedentis, sed esse causam productiuam creaturarum possibilium, non liberè, seu necessario, & naturaliter connenit diuinæ, etsi actualis productio liberè exerceatur ab illa: ergo naturaliter repræsentat omnes creaturas possibiles.

101 Hoc est fundamentum Durandi, quo non solum probatur posse omnia possibilia in diuina essentia cognosci, sed etiam cognosci de facto, nedum ab anima Christi, sed etiam à quocumque intellectu creato, Deum, vt est in se vidente Quod amplius explicare, & confirmare possumus primo; nam diuina omnipotentia, secundum suum esse quidditatiuum, omnia possibilia continet: ergo cognita secundum hoc esse, qualiter à quolibet beato cognoscitur, necessario omnia possibilia cognoscuntur in illa. *Confirmatur 1.* Secundo, diuina omnipotentia in esse entis, est necessario connexa cum possibilibus in particulari: ergo in esse cognito est eum eisdem, vt cognitis necessario connexa; ac proinde sicut repugnat, omnipotentiam esse, aliquo possibili repugnante quoad esse, ita repugnabit cognosci, aliquo possibili in particulari non cognito. *Cõfirmatur 2.* Patet prima consequentia; nam cognoscibilitas sequitur entitatem: ergo entitatem cum omnibus possibilibus in particulari connexam, sequitur cognoscibilitas connexa cum illorum cognoscibilitate. Tertio; quia namque omnipotentia est necessario connexa cum possibilibus sub ratione communi possibilis, implicat cognosci omnipotentiam quidditatiuè, non cognita ratione communi creaturæ possibilis, vt cum frequentiori Theologorum sententia docuimus *Tract. de Visione Dei art. septima*, sed etiam necessario est connexa cum rationibus particularibus possibilium: ergo non potest quidditatiuè cognosci, non cognitis omnibus possibilibus secundum rationes particulares, & proprias. *Cõfirmatur 3.*

102 *Resp.* Respondeo, distinguendo maiorem: necessario cognoscit omnia, quæ naturaliter repræsentat intellectui ipsam videnti, concedo maiorem: omnia, quæ naturaliter repræsentat intellectui diuino, nego maiorem: & sub eadem distinctione minoris, nego consequentiam. Ad maioris probationem, nego antecedens pro secunda parte; est enim impedimentum ex parte intellectus creati, nempè, limitatio suæ actiuitatis, & efficaciæ, hoc non, & limitatio luminis, iuxta cuius proportionem vnitur diuina essentia in ratione speciei, & in ratione obiecti, & quæ quantum est de se, poterat omnia repræsentare, & de facto illa repræsentat intellectui diuino, cui adæquatè, & comprehensiuè vnitur, intellectui creato, lumine finito perfecto, quia adæquatè non vnitur, non repræsentat, nec repræsentare potest omnia in ipsa cognoscibilia, sed tot, vel plura iuxta luminis proportionem. *Cuidam obiectioni occurritur.* Nec obstat, quod limitatio intellectus, non impediat visionem diuinæ essentiæ, vt inferatur, nec posse impedire omnium possibilium cognitionem. Vt enim docet D. Th. 1. *p. q.* 12. *art.* 8. *ad* 3. licet maius sit videre Deum, quam omnia alia, tamen maius est sic videre Deum, quod omnia in eo cognoscantur, quam videre sic ipsum, quod plura, vel pauciora cognoscantur in eo, quia multitudo cognitorum in Deo, consequitur modum videndi ipsum magis, vel minus perfectum. Hæc solutio est Capr. *in 3. dist. 15. q. vnica art. 3. ad primum argumentum Durandi*: Caietani 1. *p. q.* 12. *art.* 8. & Ferrarien. 3. *contra gente c.* 56. sumpta ex D. Th. *ad Annibald. lib. 3. dist. 4. q. vnica art. 2. ad 2. q. 8. de Veritate art. 4. ad 2. & 3. q. 20. art. 5. ad 1. 3. contra gentes c. 56. ad finem & 1. p. q. 12. art. 8. ad 3.* *Capr. Caiet. Ferrar.*

103 *Ad primã Cõfirmationem.* Ad primam confirmationem, concesso antecedenti, distinguo consequens: cognita adæquatè, & comprehensiuè, concedo consequentiam: cognita inadæquatè, & tantùm quidditatiuè, nego consequentiam. Ad secundam, concesso antecedenti, distinguo consequens in esse cognito comprehensiuo, & adæquate, concedo consequentiam: in esse cognito quidditatiuo tantùm, & inadæquato, nego consequentiam. A quolibet autem beato, non adæquatè, & comprehensiuè, sed quidditatiuè, & inadæquatè cognoscitur; & ideò non repræsentat intellectibus beatorum omnia possibilia secundum rationes particulares. *Ad secundam.*

104 *Ad tertiã.* Ad tertiam, distinguo maiorem: quia est connexa cum ratione communi possibilis, vt cum termino formali, concedo maiorem: ex ratione sola connexionis, nego maiorem: & sub eadem distinctione minoris, nego cõsequentiam: vt enim potentia aliqua cognoscatur quidditatiuè, sufficit cognosci terminum formalem suæ habitudinis, vel connexionis, & non est necessarium omnem materialem illius terminum cognosci, vt constat in potentia visiua, ad cuius quidditatiuam cognitionem non petitur cognitio omnis particularis visibilis, sed sufficit cognitio visibilis in communi, & sic de intellectu, voluntate, & alijs tam potentijs, quam habitibus. Hoc autem est discrimen inter rationem communem creaturæ possibilis, & particulares rationes possibilium, prout ad omnipotentiam comparantur, quod illa est formalis terminus *qui* omnipotentiæ, prout est virtus productiua ad extra, cuius terminus formalis *quo*, vel ratio *sub qua* formalis est diuina essentia, vt participabilis à creatura, vel ab illa immitabilis; rationes verò particulares possibilium,

non

non sunt terminus formalis, sed omnino materialis connexionis omnipotentiæ sub ratione productiuæ: & ideò non potest omnipotentia quidditatiuè cognosci, non cognita ratione cõmuni creaturæ possibilis, benè verò ignoratis, vel non cognitis creaturis secundum suas particulares rationes.

105 *Replicabis 1.* Sed contra istam solutionem replicabis primo; terminus formalis est ille, à quo potentia specificatur; sed diuina omnipotentia, nec à possibili in communi, nec à possibilibus in particulari specificatur; cum specificatio dicat dependentiam, repugnet autem diuinam omnipotentiam ab aliquo extra se dependere: ergo ratio communis possibilis; vel non repugnantis, non est terminus formalis omnipotentiæ diuinæ. *Secundo.* Secundo; eo modo connectitur omnipotentia cum creaturis, quo illas producit; cum sit connexio potentiæ productiuæ cum termino producibili; sed non producit rationem communem possibilis, sed possibilia in particulari: ergo non connectitur formaliter cum ratione communi creaturæ possibilis, sed cum omnibus possibilibus in particulari.

106 *Tertio.* Tertio, quilibet beatus videns intuitiuè Deum, cognoscit omnipotentiam prout distinctam ab illa, quæ remaneret, si homo v. gr. æquus, vel quæuis alia creatura, quæ possibilis est, redderetur impossibilis; sed terminus formalis omnipotentiæ, vt sic distinctæ, esset creaturæ possibilis in particulari: ergo si videns omnipotentiam, necessario videt rationem communem possibilis, seu non repugnantis, quia cum illa connectitur, vt cum termino, vel cum extremo formali, etiam necessario videt omnes creaturas in particulari possibiles. Illatio videtur bona. Minor constat, ille namque est terminus formalis alicuius potentiæ per quem ab alijs distinguitur; sed omnipotentia præsens ab altera, quæ tunc casus confingitur, distinguitur per illam creaturam, quæ modo repugnans non est, & in illo casu impossibili repugnans supponitur; nam vtraque omnipotentia in alijs, preterquam in istius creaturæ continentia conueniunt: ergo terminus formalis omnipotentiæ diuinæ, vt distinctę ab altera omnipotentia cõficta, est creatura particularis possibilis. Maior autem probatur; nam quilibet beatus cognoscit omnipotentiã quidditatiuè: ergo secundum omnia prędicata essentialia omnipotentię. Sed distinctio istius omnipotentiæ ab illa, quę tunc casus manens confingitur, sumitur ex aliquo prędicato essentiali omnipotentiæ; cum distinctio sit essentialis: ergo quilibet beatus cognoscit omnipotentiam, quę de facto conuenit Deo, vt distinctam ab altera omnipotentia, quæ tunc casus Deo conueniret.

107 *Ad primam replica respondent quidam Thomistæ Reijcitur & explicatur in specificatio virtualis cõsistat.* Ad primam instantiam Recentiores quidam Thomistę respondent, concessa maiori, negando minorem; nam licet repugnet omnipotentię specificari à creatura, specificatione formali; quod autem virtuali specificatione ab illa specificetur, nullum inconueniens, & hoc sufficit, vt ratio communis possibilis, sit terminus formalis omnipotentiæ, sine quo non possit quidditatiuè cognosci. Sed non placet ista solutio; nam specificatio virtualis in eo consistit, quod ita vnum cum altero comparetur, quod si adesset inter illa realis formalis distinctio, realis formalis specificatio vnius ab alio intercederet, sicut virtualis radicatio consistit, in eo quod si adesset realis distinctio, realis radicatio interueniret formaliter, quo circa essentiã diuinam dicimus, virtualiter attributa radicare, & eius suas proprietates, quia si inter Dei essentiam, & ipsius attributa esset realis distinctio, essentia radicaret realiter attributa, & similiter eius attributa trãscendentia radicaret formaliter realiter, si ab illis realiter distingueretur, sed diuina omnipotentia de facto distinguitur realiter ab ente creato in communi, & non specificatur ab illo specificatione reali formali: ergo nec virtualiter ab illo specificatur.

108 *Respõdebis.* Dices; virtualem specificationem non explicari adæquatè per illam conditionalem, sed sufficere, vt vnum ab altero specificetur virtualiter, taliter comparari cum illo, quod si esset capax formalis specificationis ab ipso specificaretur specificatione formali, & quia omnipotentia sic comparatur cum ratione communi possibilis, quod si illi non repugnaret formalis specificatio, à ratione illa communi formaliter specificaretur; non verò à particularibus possibilibus, fit, vt de facto specificetur specificatione virtuali à ratione communi entis creati possibilis.

Contra. Sed contra; nam eo ipso quod attributa diuina, v. g. intellectus, & voluntas possent realiter à diuina essentia distingui, & non radicari in illa radicatione reali formali, non radicarentur modo in diuina essentia radicatione virtuali: ergo virtualis radicatio consistit in radicatione reali formali sub hypotesi realis formalis distinctionis inter radicans, & radicatum, vel per hanc conditionalem rectè explicatur; & consequenter virtualis specificatio in simili conditionali consistit, vel explicatur adæquatè per illam.

109 *Sustineri potest Recentiorũ.* Sed responderi potest, sustinendo traditam solutionem, ideò in attributis diuinis verificari antecedens, quia supposita illorum distinctione reali ab essentia, nihil esset, quod obstaret, quo minus in illa radicarentur radicatione reali formali; in omnipotentia verò etiam reali distinctione illius à creaturis supposita, est sufficiens caput repugnantiæ, vt à creaturis specificetur realiter, nempè, illius omnimoda independentia ex ratione entis à se, cui repugnat à creaturis dependere; & ideò dependentia virtualis sufficienter explicatur per hoc, quod si capax esse formalis specificationis, illam sumeret formaliter à ratione communi possibilis; cum tamen quamuis in omnipotentia esset ad specificationem formalem capacitas, non specificaretur à creaturis sumptis in particulari. *Thomistarum solutio.*

110 *Secundo & melius respõdet ad primã replicam.* Sed melius respondetur secundo, distinguendo maiorem: terminus formalis ordinis trãscendentalis, concedo maiorem: terminus formalis connexionis realis absolutę ab ordine trãscendentali, nego maiorem. & concessa minori, distinguo consequens: non est terminus formalis omnipotentiæ vt relatæ transcendentaliter, concedo consequentiam; vt realiter connexæ cum creaturarum possibilitate, nego consequentiam: nam sicut terminus formalis potentiæ, vt respicientis, est ille, ratione cuius alia respiciuntur à potentia: ita terminus formalis, seu formale extremum potentiæ, vt realiter connexæ, ille dicitur ratione cuius cum alijs eadem potentia connectitur. Quia ergo omnipotentia diuina connectitur cum ratione communi possibilis ratione sui, & ratione illius cum possibilibus in particulari; ideò ratio communis possibilis, seu non repugnantis est terminus formalis, seu formale extremum connexionis omnipotentiæ, vt est virtus productiua, & possibilia in particulari sunt terminus, vel extremum materiale, non tamen specificatur à ratione illa communi, quia ad hoc necessarium erat, quod reali habitudine transcendentali ad creaturas referretur.

111 *Ad secundam.* Ad secundam, distinguo maiorem: eo modo, quo illa producit quantum ad rationem *qua* terminandi productionem, concedo maiorem: quoad rationem *quæ* productam, nego maiorem: non producit rationem illam communem, vt rationem *quæ* productam, concedo minorem: vt rationem *qua* terminandi productionem diuinam, nego minorem, & consequentiam: nam sicut potentia visiua, etsi non videat coloratum in communi *vt quod*, quia tamen videt illud *vt quo*, idest, quia colores particulares attingit ratione coloris sumpti in communi, vel communiter sumpti, non specificatur formaliter ad hoc, vel illo colore, sed à colore, sed à colorato sumpto communiter: ita omnipotentia diuina, non cum hoc, vel illo particulari possibili connectitur, connexione formali, sed tantum cum ratione communi entis creati possibilis, quia licet hanc rationem non producat *vt quod*, quidquid tamen producit, sub ratione entis in communi producit.

112 *Ad tertiam.* Ad tertiam concessa maiori, nego minorem, cum enim continentia equi, non distinguatur virtualiter à continentia actiua hominis in diuina omnipotentia, non potest homo, aut æquus esse formale extremum, aut formalis terminus continentiæ actiuæ sui, nec omnipotentia vera, ab omnipotentia conficta per hominis continentiam distinguitur, sed ex ratione entis veri: nam ab ente rationis, & ab ente conficto distinctio habetur ex ratione communi entis veri, sicut homo à lapide per rationẽ viuentis distinguitur, & à planta per rationem sensibilis; ab equo autem, & alijs animalibus per vltimam sui differentiam, nempè, rationalitatem. Et ratio est: nam distinctio præstita à differentia, est respectu conuenientium in genere immediatè per illam contracto: vt ergo omnipotentia vera à conficta per continentiam hominis, vel equi distingueretur, necessarium erat quod inter vtramque omnipotentiam in alijs omnibus vera conuenientia esset, quod non ita contingit: nam inter veram & confictam omnipotentiam, non est vera conuenientia in continentia aliorum possibilium: nam quod verum ens non est veram conuenientiam non potest habere cum alio, nec vt omnipotentiã cognoscatur quidditatiuè, necessarium est cognoscere in illa id, per quod distinguitur ab alia omnipotentia secundum conuenientiam fictam, sed tantum id, per quod ab illa distinguitur secundum ea, quæ confictæ omnipotentiæ verè conueniunt, quod nihil est aliud, quam quod sit ens fictum, & implicans contradictionem. Per quod ad minoris probationem constat solutio.

§. V.

Secunda conclusio statuitur, & primum argumentum contra illam diluitur

113 *Secunda conclusio.* SEcunda conclusio. *Anima Christi actu cognouit in Verbo ex vi visionis beatificæ omnia quæ sunt fuerunt, vel erunt in aliqua differentia temporis.* Ita D. Thom. locis, vbi supra relatis, & præter omnes Thomistas frequentius cæteri Theologi, adeò, que certum existimat Vazquez *in præsenti, disputatione 51. cap. 2.* cognouisse animam Christi Domini omnia enumerata obiecta abstrahẽdo à modo cognitionis illorum intra, vel extra Ver- *Istã conclusionem esse de fide docet P. Vazq.*

Verbum ex vi cognitionis Verbi, vel diuersæ cognitionis, vt asserat, esse certa fide tenendum, eo quod, quamuis in nullo Generali, aut Prouinciali Concilio hactenus fuerit ab Ecclesia diffinitum; habetur tamen in illa per indubitatæ fidei traditionem. Quod probat: nam Sancti PP. ita vno ore id pronuntiant, vt oppositum damnent tanquam errorem, quod signum est generalis, & indubitatæ traditionis. Antecedens deducit ex Iustino Martyre *q. 58. ad orthodoxo*, dicente; *Impium esse Christo aliquam ignorantiam tribuere*. ex Clemente Alexandrino *lib. Pedagogi cap. 6. in principio*, vbi ait: *Absurdissimum est asserere Christo aliquid defuisse, eique opus fuisse, aliquid discere*. Ex Hilario, Hieronymo, Ambrosio, & Gregorio asserentibus, Christum diem judicii non ignorasse, alias ipsum esse Incarnatam Sapientiam cum Nestorio opporteret negare: sentiunt ergo Ecclesiæ PP. erroneum esse Christo, etiam vt homini, alicuius ignorantiam tribuere: & consequenter omnia præterita, præsentia, & futura cognouisse ex Ecclesiæ traditione habetur.

Iustinus Martir. Clemens Alexand. Hilarius Hieron. Ambr. Greg.

114 Leui tamen fondamento fuit motus Vazquez ad tam rigidam censuram; & reijcitur primo: nam plures Theologi ex Antiquis, & Recentioribus oppositæ adhærent sententiæ. ergo nostra non potest per generalem traditionem haberi. Secundo: nam ignorantia, quam impium est Christo, vt homini, attribuere, non negatiua, sed priuatiua est, alias omnium possibilium esset illi concedenda cognitio, cum defectus cognitionis, cuiusuis rei possibilis, ignorantia negatiua sit; quæ melius nescientia, quam ignorantia appellatur; at Christum, vt hominem, non cognouisse omnia præterita, præsentia, & futura, non inducit in illo ignorantiam priuatiuam, sed solum negatiuam in doctrina Auctorum contrariæ sententiæ, nec quod ignorantia priuatiua sit, potest euidenter probari; ergo ex dictis Patrum, male infert Vazquez, nostram conclusionem ad fidem pertinere. Minor ostenditur primo: carentia actualis cognitionis illius: quod habitualiter scitur, non dicitur propriè ignorantia priuatiua, sed negatiua, sed contrarii Auctores negantes Christo, homini, cognitionem omnium, quæ sunt, fuerunt, vel erunt, concedunt humanitati Christi habitualem illorum omnium cognitionem: ergo attribuunt Christo ignorantiam priuatiuam, sed tantum negatiuã. Secundo: nam carentia cognitionis, quæ possibilis non est, priuatiua ignorantia non est, sed tantum negatiua; at contrarii Auctores asserunt, cognitionem illorum obiectorum esse impossibilem, nec possunt euidenter conuinci, vt illorum argumenta proponentes videbimus: ergo non potest euidenter monstrari ignorantiam, quæ ex carentia talis cognitionis infertur, esse priuatiuam.

Reijcitur 1. Secundo. In Christo non potuit esse ignorãtia priuatiua, sed tantũ negatiua.

115 Tertio reijcitur; nam etiam si cognitio omnium existentium; futurorum, & præteritorum, Christo, vt homini negetur, non sequitur tamen fuisse Christo opus, aliquid discere. ergo quamuis PP. absurdum censeant asserere Christo, vt homini, opus fuisse, aliquid addiscere, non sequitur illius humanitatem, præfatam cognitionem habuisse. Probatur antecedens, quod scitur habitualiter, quamuis actu non cognoscatur, non dicitur per addiscentiam haberi, quando actualiter cognoscitur; sed contrarij Auctores asseruut, omnia illa obiecta cognouisse habitualiter: ergo etiam si ea obiecta actu distinctè non cognouerit, non sequitur ei opus fuisse, aliquid de nouo addiscere.

Tertio reijcitur.

116 Denique; quia non est eadem ratio de die iudicij, ac aliis rebus futuris ergo quamuis PP. asserant, negantes Christo, vt homini, istius diei notitiam cum Nestorianis sentire, non sequitur, ipsum dicendum, de negantibus humanitati Christo aliorum futurorum notitiam. Antecedens ostenditur primo; quia Christum, vt hominem, diem iudicii cognouisse, diffinitum est *in 6. Synodo actione 11 in Epistola Sofronij*, vt referunt Recentiores; de aliis autem futuris talis diffinitio non extat. ergo non est eadem ratio, vel idem ferendum iudicium, de scientia huius diei, ac de scientia aliorum futurorum. Secundo: quia dies Iudicii pertinet ad Christum, vt Iudicem, estque proprius dies illius, plura autem ex futuris, nempè, cogitationes illæ, quæ post diem iudicii elicientur à beatis ad iudicaturam Christi non pertinent, vt contrarii Auctores asserunt; est autem humanitati Christi attribuenda omnium illorum cognitio, quæ ad ipsum, vt iudicem, spectant: ergo non est eadem ratio de scientia diei iudicii, ac de omnibus futuris. Vnde hac censura relicta.

Quarto reijcitur. De fide est Christum vt hominem diem judicii cognouisse, non sic de alijs futuris.

117 Probatur Nostra conclusio ratione D. Th. in hunc modum. Et enim omnes beati cognoscunt in diuina essentia cognita ex vi visionis beatificæ, ea quæ ad suum statum pertinent: sed ad statum Christi, vt hominis, spectant omnia, quæ sunt, fuerunt, & erunt; secundum quodcumque tempus: ergo hæc omnia cognouit in diuina essentia cognita ea vi visionis beatificæ Minor constat; nam Christus secundum quod homo, est Dominus omnium, iuxta illud Matthæi vltimo: *Data est mihi omnis potestas in cælo, & in terra*. Et Psal. 8. *Omnia subiecisti sub pedibus eius*. Et Ioanni 13. c. *Sciens, quia omnia dedit ei Pater in manus*. Est etiam omnium creaturarum rationabilium Iudex: vt constat ex illo Ioannis 5. *Pater non iudicat quemquam, sed omne iudicium dedit Filio*: ergo ad ipsum ratione dominii pertinent omnia, & ratione iudiciariæ potestatis omnes rationales creaturæ, omnesque illarum actus, siue mali. Maior autem constat primo ex Concilio Senonensi in decretis fidei *Decreto 13.* vbi vt probet preces nostras à beatis audiri, docet: *In diuinitatis speculo innotescere illis, quidquid eorum interest*. Deinde hac ratione: nam rationabiliter quilibet beatus desiderat scire omnia ad ipsum spectantia, sed de ratione beatitudinis est omne rationabile beati desiderium satiare: ergo omnium cognitio habetur per beatificam visionem in Verbo.

Probatur conclusio ratione D. Tho. Matth. Vltimo. Psal. 8. Ioannis cap. 13. Ioannis c. 5. Conc. Senonensi.

118 Respondebis primo; de ratione beatitudinis non esse omnia ad beatos spectantia illis à principio manifestare in particulari, & distinctè, sed sufficit, quod præcipuos euentus distinctè cognoscant statim ex vi visionis beatificæ; cæteros autem confusè, & postea successu temporis, in particulari, & distinctè per reuelationem extra Verbum, vt docet Magister Soto *in 4. distin. 49. q. 3. ar. 3. conclus.* 10. quem sequuntur Recentiores Thomistæ, ac proinde ex ratione facta non conuincitur, Christum per visionem beatificam actu cognouisse omnia ad ipsum spectantia, nec omnia, quæ in quocumque tempore habitura sunt existentiam. Vel secundo respondebis: visionis beatificæ non repugnare successionem circa obiecta secundaria ac proinde ex eo quod Christus, vt homo, per ipsam omnia cognouerit, non inferri omnia actu cognouisse à principio beatitudinis, sed quod illa successiuè cognouerit.

Resp. 1. M. Soto. Respondebis 2.

119 Respondebis tertio: de ratione beatitudinis non esse, quod se ipsa formaliter satiat omne rationabile desiderium beati, sicut nec omnem inclinationem innatam, sed formaliter, vel radicaliter; non enim satiatur per visionem, in qua essentia beatitudinis constituitur à nobis, inclinatio innata appetitiua, sed solum radicaliter, nempè, radicando amorem, ipsam satiantem formaliter: ac proinde ex ratione facta non conuincitur, quod omnia ad Christum spectantia debuerint ab ipso cognosci per beatificam visionem, sed vel per ipsam, vel per alias cognitiones à beatifica visione petitas, & in illa radicatas. Vel denique respondebis; quod licet cogitationes omnes hominũ, & Angelorum, quæ finale iudicium præcedunt, pertineant ad Christum, vt iudicem; illæ tamen, quæ finale iudicium sequuntur ad ipsum, prout sic non spectant, cum pro illis præmium non sint accepturi, qua solum ratione Christo, vt iudici, cogitationes nostræ subduntur; ac proinde ex eo quod omnia ad Christum spectantia fuerint ab ipso cognita per beatificam visionem formaliter, non sequitur omnes cogitationes beatorum per illam cognouisse.

Resp. 3. Resp. 4.

120 Sed nulla ex his solutionibus argumento satisfacit; non primæ; etenim omnes beati cognoscunt in Verbo omnia ad ipsos spectantia modo sibi debito, & decenti, sed ad Christum, vt hominem, attinent omnia, quæ in quocumque tempore habitura sunt existentiam, ratione dominij, iudiciariæque potestatis, & alias ratione supremæ dignitatis illum cognitio confusa non decet, sed debetur clara, & distincta: ergo omnia in particulari, & distinctè cognouit, quidquid de aliis beatis, quos, quia Christi dignitate non gaudent, confusa cognitio non decet.

Prima solutio reijcitur.

121 Nec secunda, quæ reijcitur primo; nam ea, quæ beati vident in Verbo, ex vi visionis formaliter, non vident successiuè, sed simul à principio: ergo si Christus in Verbo prædicta obiecta cognouit, non successiuè, sed simul, & ab initio suæ beatitudinis sciuit. Antecedens est D. Th. 1. p. q. 12. ar. 10. 2. 2. q. 83. ar. 4. ad 2. q. 8. de Veritate ar. 12. in 4. distinct. 45. q. 3. art. 1. in præsenti art. 2. & alibi sæpe. Probaturque primo ex D. Augustino *lib. 15. de Trinitate c. 16. circa finem*, vbi de homine in statu beatitudinis loquens, sic ait: *Non erunt volubiles nostræ cogitationes ab alijs in alia euntes, atque redeuntes, sed omnem scientiã nostram, vno simul conspectu videbimus*. In quibus verbis supra vnitatem visionis beatificæ simultatem adiecit in terminatione ad obiecta: sentit ergo Augustinus ea, quæ à beatis intra Verbum videntur, simul à principio videri. Secundo probatur ratione D. Th. 1. p. q. 12. art. 10. etenim visionem beatificam simul à principio ad omnia sua obiecta terminari, est possibile, & aliàs maximè congruit statui beatifico: ergo simul, & non successiuè ad sua obiecta terminatur. Minor cum consequentia tenet. Maior autem probatur; nam intellectum nostrum, plura simul non cognoscere, prouenit, ex eo quod illa per plures species cognoscit; vnde omnia illa, quæ per vnam speciem repræsentantur, simul potest intelligere; sed quæ à beatis videntur in Verbo, vna specie cognoscuntur, scilicet, diuina essentia illorum mentibus per modum speciei vnita: ergo possunt simul omnia à beatis cognosci. Secundo reijcitur solutio: nam infinita nequeunt successiuè pertransiri, scilicet, vnum post aliud, & in hoc sensu infinitum impertransibile dicitur: at obiecta, quæ anima Christi per scientiam beatam cognouit, sunt infinita, vt videbimus: ergo non possunt successiuè cognosci; ac proinde, vel asserendum est, omnia

Secunda solutio reijcitur 1. S. Tho. Beatos in Verbo omnia simul, & non successiuè cognoscere probatur 1. Secundo. Secundo reijcitur 2. solutio

nia non cognouisse, vel illa cognouisse simul.

122 *Tertia solutio reijcitur.* Deinde tertia solutio reijcitur; est namque de ratione beatitudinis satiare formaliter omne rationabile desiderium beati, quod formaliter, & se ipsa potest satiare; sed desiderium beati videndi omnia, quæ attinent ad ipsum, rationabile est, postque visio beatifica illud satiare formaliter, vt ex argumentorum solutione constabit: ergo est de ratione illius formaliter prædictum desiderium satiare; & consequenter non radicaliter, sed formaliter, se ipsa petit manifestare beatis omnia ad ipsos spectantia.

123 *Quarta solutio reijcitur 1.* Tandem vltima solutio reijcitur primo; nam cognitiones beatorum, quas post finale iudicium habebunt, pertinent ad illorum præmium accidentale, sed ad iudicem spectant, non solum actiones remunerandæ, aut præmiandæ, sed etiam, quæ in premium dantur, siue ad præmium essentiale, siuè ad accidentale præmium pertineant: ergo illæ cogitationes pertinent ad Christum, vt hominem. *Secundo.* Secundo: nam esto cogitationes illæ non pertineant ad Christum, vt Iudicem; ad ipsum tamen ratione dominij, non possunt non pertinere: ergo debent ab illius humanitate per beatificam visionem cognosci. Antecedens probatur, Christo, vt homini, sunt omnia ratione dominii subiecta, quæ in cœlis sunt, & in terra, ob quam rationem ad illum, vt Dominum pertinent minutissimæ creaturæ: ergo etiam beatorum cogitationes habitæ post diem iudicii.

124 *Cōtraria sententia cum suis auctoribus refertur.* Contrariam nostræ conclusionis sententiam tenuere ex Antiquis Henricus, Scotus, Gabriel, Richardus, Marsilius, Paludanus, & alii plures, quos refert, sequiturque Pater Sauas 1.2.q.3. *tract.* 2.*disp.* 4 *sect.*7 vbi ait, sententiam istam se probabiliorem putaturum, nisi auctoritas Angelici Præceptoris in contrarium obstaret. Eandem etiam aliqui Recentiores sequuntur, in quorum fauorem, & contrem conclusionem plura possunt opponi, quæ visionem creaturarum existentium in Verbo, & decretorum cognitionem per beatificam visionem oppugnant. Cæterum, quia hæc beatos in communi concernunt, spectantque *ad Tract. de visione Dei* 1.*p.q.*12.*art.*7. & 8. ideo illis omissis ea solum proponemus, quæ specialiter procedunt contra vniuersalitatem cognitionis animæ Christi.

125 *Arguitur 1.* Arguitur primo; nam sequitur ex nostra sententia, animam Christi scientiam visionis Dei comprehendere; consequens est falsum: ergo falsum etiam est animam Christi actu cognouisse in Verbo ex vi visionis beatificæ omnia, quæ sunt, fuerunt, vel erunt in aliqua differentia temporis. Probatur sequela: cognitio termini adæquati alicuius potentiæ, aut virtutis, est illius comprehensio, vel saltim infert potentiæ comprehensionem, vt §.2. *docuimus*: ergo pariter cognitio obiecti adæquati scientiæ, infert scientiæ comprehensionem; sed si anima Christi cognosceret omnia, quæ sunt fuerunt, vel erunt, secundum quodcumque tempus, cognosceret adæquatum obiectum scientiæ visionis diuinæ; cum hæc solum ad illa, quæ sunt, fuerunt, vel erunt, terminetur: ergo comprehenderet illam.

126 *Respondet Suarez 1.* Huic argumento Suarez *disp.* 26. *sect.* 3. tres adhibet solutiones. Prima est, ex cognitione omnium creaturarum existentium, non sequi comprehensionem scientiæ visionis, quia sub illa, non solum creaturæ existentes, sed etiam Deus, vt existens, continetur, & omnes perfectiores diuinæ; cumque *Reijcitur eius solutio.* Deus nō comprehendatur ab anima Christi Domini, fit, quod neque etiam comprehendat illius scientiam visionis. Sed non placet hæc solutio; nam scientia visionis Dei, quatenus libera est, non terminatur ad Deum, sed solum ad creaturas existentes, & libera decreta, de quibus eadem est difficultas, ac de scientia visionis: ergo licet ex non comprehensione Dei, rectè colligat Suarez, non comprehendi illius scientiam visionis, quatenus est necessaria, qua ratione terminatur ad Deum; non tamen infert benè, scientiam visionis, vt liberam, non cognosci comprehensiuè.

127 *Respondet 2.* Secundo respondet, cognitionem omnium, ad quæ scientia visionis se extendit, idcirco, non esse, nec inferre comprehensionem scientiæ, visionis, quia non cognoscuntur ab anima Christi Domini in scientia visionis vt cognita; vt autem potentia aliqua, vel actus comprehendatur, non sufficit cognoscere adæquatum terminum, vel obiectum illius, nisi in illo, vt *Reijcitur 1.* obiecto cognito cognoscatur. Sed nec placet ista solutio, & reiicitur primo; quia scientia visionis Dei, non minus est connexa cum creatoris existentibus, quam libera decreta diuina, & vtrumque ab anima Christi cognoscitur, sed quia decreta libera connectuntur cum creaturis existentibus, cognoscentur ab anima Christi Domini in decretis, tanquam in obiecto cognito, & ex vi cognitionis illorum: ergo & in scientia visio- *Secundo.* nis illo modo cognoscentur. Secundo; nam anima Christi Domini cognoscit creaturas existentes in decretis liberis Dei, tamquam in obiecto cognito: ergo si omnia obiecta decretorum cognoscit, decreta libera comprehendit; sed hoc concesso nullum est inconueniens concedere, quod etiam comprehendat scientiam visionis, vt liberam; ergo solutio tradita vim argumenti non euacuat.

Tertio respondet, non comprehendi scientiam visionis Dei ab anime Christi, Domini, quamuis adæquatum illius obiectum cognoscat; quia quamuis adæquet scientiam visionis Dei, quoad numerum scibilium, non tamen adæquat in modo claritatis, quo Deus eadem obiecta cognoscit, & consequenter non comprehendit ipsam claritatem, & eminentiam qua Deus illa intuetur, & ideo, nec scientiam visionis Dei, prout in ipso Deo est. Hæc tamen solutio; etsi veram doctrinam contineat; non tamen videtur consequens ad ea, quæ *sect.*1. *eiusdem disp.* prædictus Auctor addiderat: ibi enim *conclus.* 3. *docuit*, cognitionem pertingentem eum gradum perfectionis, vt in obiecto clarè, & distinctè cognoscat, quidquid in eo est formaliter, & eminenter, etsi nihil aliud habeat esse talis obiecti comprehensionem: ergo si visio beatifica humanitatis Christi, clarè, & distinctè cognoscit scientiam visionis Dei, quoad ea, quæ formaliter dicit; & terminatiuè continet, esto in modo claritatis cum ea, non adæquetur, erit illius comprehensio, si consequenter ad doctrinam traditam à Suarez sit procedendum, atque adeo ex defectu adæquationis in modo penetrationis, & claritatis, non potuit cum consequentia in doctrina prædictam cognitionem à ratione comprehensionis scientiæ visionis excludere. 128 *Tertio respondet Suarez.*

Quarto alij respondent: scientiam visionis Dei considerari posse dupliciter, nempè, sub ratione actualitatis, & actus, & secundum conceptum liberæ terminationis ad obiecta existentie. Qua distinctione supposita distinguunt consequens, illudque concedunt de scientia visionis Dei sub conceptu connotationis, & terminationis liberæ ad creaturas existentes, negant vero de eadem scientia visionis sub conceptu actualitatis, quia sub hac consideratione est eadem indiuisibilis formaliter, & virtualiter cum scientia necessaria. Vnde cum hæc comprehendi nequeat à creatura, nec cum creaturis existentibus, obiectiuè adæquetur, nec scientia libera visionis, prout sic considerata adæquatur cum illis, nec à creatura comprehendi potest. Solutio iste colligitur ex doctrina Capreoli *in* 3.*dist.*14.*q.* 2 *art.*3. *solut. ad* 2.*contra* 2.*conclusionem*, & Caietani 1.*p.q.*12. *ar.*8.*ad* 2. *Scoti*, asserentium Deum comprehendi posse à creatura, prout est causa vnius effectus, quie hoc non est comprehendi simpliciter, sed tantum secundum quid, illamque doctissimis viris placuisse refert Mag. Medina *in præsenti art.* 2. *dub.* 2. 129 *Quarto respondet alij.* *Capreol. Caiet.* *Medin.*

130 *Reijcitur.* Et quidem scientia visionis libera solum adderet ad necessariam, vel extrinsecam denominationem ab obiecto desumptā, vel solum respectum rationis, nullum esset inconueniens admittere comprehendi posse à creatura scientiam liberam Dei, prout distinctam à scientia necessaria, & secundum id, quod ad illam superadderet. Quia tamen frequentior, & verior sententia, scientiam visionis, prout liberam, non per respectu rationis, nec per extrinsecam denominationem, docet constitui, sed per aliquid intrinsecum defectibile sub conceptu denominationis, vel sub conceptu terminationis, & indefectibile sub conceptu entitatis, falsam reputo traditam solutionem hac ductus ratione; non enim comprehendi potest scientia libera visionis sub conceptu terminationis liberæ, non comprehensa sub ratione entitatis, & actualitatis; sed sub ratione entitatis, & actualitatis, non potest comprehendi à creatura: ergo nec comprehendi potest ab illa sub conceptu terminationis, seu delectibilis denominationis. Minor est certa; entitas enim, & actualitas, scientiæ liberæ, non est distincta ab actualitate, seu entitate scientiæ necessariæ; alias adderet ad scientiam necessariam actualitatem, & entitatem; ac proinde sub conceptu actualitatis, & entitatis defectibilis esset, cum defectibilis sit secundum id quod ad scientia necessariam superaddit; sed actualitas scientiæ necessariæ, vel illius entitas, nequit comprehendi à creatura; ergo nec scientia libera sub ratione entitatis, & actualitatis. Maior autem probatur; nam terminatio intrinseca libera claudit in se per transcendentiam realem formalem; entitatem, & actualitatem diuinam, sed quie sic claudit nequit intuitiuè, & quidditatiuè videri sub concepto terminationis, non visa sub ratione entitatis & actualitatis; sicut nec omnipotentia sine visione essentiæ; aut è contra: ergo à fortiori comprehendi non poterit sub ratione terminationis; non comprehensa sub conceptu entitatis; cum comprehensio sit adæquatior cognitio, quam visio solum quidditatiua.

131 *Vera argumenti solutio Ad probationem sequela respon. 1.* Vnde ad argumentum factum respondeo, negando sequelam: ad illius probationem respondere potest primo, concesso antecedenti, & admisso consequenti, negando minorem; nam obiectum adæquatum scientiæ visionis Dei, non solum sunt entia positiua, quæ aliquando habitura sunt existentiam, sed etiam negationes rerum, quas Deus non producere decreuit; vnde ex eo quod omnia entia positiua, præterita, præsentia, & future cognoscat anima Christi, dummodo non cognoscat omnes rerum negationes, non sequitur comprehendere obiectum adæquatum scientiæ visionis liberæ Dei.

132 *Secundo resp.* Secundo responderi potest, concesso antecedenti, negando consequentiam; nam cognitio omnium ad quæ se extendit aliqua

qua potentia, vel virtus; necessario illam adæquat in modo exacto ab illius cognoscibilitate, vt constat ex dictis §. 3 & 4. ac proinde, aft, vel infert comprehensionem illius: cæterum cognitio omnium ad quæ scientia libera terminatur, non est necessarium, quod scientiam liberam in modo intensiuo suæ cognoscibilitatis adæquet, cumque hoc necessarium sit ad eius comprehensionem consequens fit, quod ex cognitione omnium ad quæ scientia libera se extendit non inferatur scientiæ liberæ comprehensio. Quæ solutio fundamentum habet in D. S.Tho. Tho. *in præsenti art.* 2 *ad* 3. vbi docet, scientiam animæ Christi, quam habet in Verbo, parificari scientiæ visionis, quam Deus habet in se ipso, quantum ad numerum scibilium; infinitè tamen ab illa quoad claritatem excedi, & hæc est quantitas perfectionis præcipuè in scientia attendenda. Quod si rationem huius discriminis petas, ea est, quia, nempè, cognitio effectuum in causa habetur ex vi penetrationis causæ; & ideo, vt ad omnes effectus in aliqua causa contentos terminetur, adequata causæ penetratio requiritur. Cæterum cognitio existentium, in scientia, vel in decreto, non habetur ex vi penetrationis decreti, sed tantum ex vi reuelationis illius. Vnde, vt in decreto, vel scientia, obiecta decretata, vel cognita cognoscantur, penetratio scientiæ liberæ non petitur; & consequenter nec adæquatio in modo cum eius cognoscibilitate.

133 *Replicabit.* Sed dices: existentia cognoscuntur ab anima Christi Domini in diuina scientia cognita, non solum quoad *an est*, sed etiam quoad *quid est*; at cognitio quidditatiua non habetur ex vi solius reuelationis, sed ex vi penetrationis medii, in quo vt in obiecto prius cognito cognoscitur: ergo cognitio existentiũ in diuina scientia cognita habetur ex vi penetrationis illius. Respondeo, distinguendo maiorem: in diuina scientia prout libera, nego maiorem: in diuina scientia quatenus necessaria, permitto maiorem: & concessa minori, distinguo consequens distinctione maioris: tantum enim sequitur cognitionem quidditatiuam rerum existentium prouenire ex penetratione diuinæ scientiæ, prout necessaria est, & scientia simplicis intelligentiæ: non autem infertur, cognitionem rerum existentiũ, *an est*, quæ solum ex vi scientiæ liberæ habetur, ex illius penetratione prouenire. Nec etiam colligitur, cognitionem existentium, in qualibet differentia temporis, esse, vel supponere comprehensionem scientiæ necessariæ Dei: nam omnia illa obiecta non adæquant scientiam necessariam, quæ etiam ad purè possibilia se extendit.

134 *Instabit.* S.Tho. Instabis ex D. Th. 1. *p.q.* 12. *art.*8. ad finem corporis, illis verbis: *Horum, quæ Deus facit, vel facere potest, tanto aliquis intellectus plura cognoscit, quanto perfectius Deum videt*: ergo sentit D. Th. cognitionem nedum possibilium, verum etiam existentium in Verbo, sequi ad modum perfectum, vel imperfectum cognitionis Verbi, sed cognitionem possibilium, consequi ad penetrationem diuinæ essentiæ cognitæ, exinde colligebamus *supra*, quia consequitur ad modum cognitionis illius, & non ad solam cognitionis substantiam; ergo cognitio existentium in diuina scientia libera cognita, habetur ex vi penetrationis scientiæ liberæ, aut decreti, in quo cognoscuntur. Et confirmabis; nam exinde §. 3. *ad* 3. *argu.* inferebamus, cognitionem possibilium in diuina essentia cognita, *Confirmabit.* consequi, non ad solam cognitionis diuinæ substantiam, sed ad modum maioris, vel minoris penetrationis illius, quia possibilia non sunt de manifestis in causa, sed de his, quæ in illa latent: cum possit diuina essentia cognosci quidditatiuè, nullo particulari possibili cognito; at etiam creaturæ existentes, sunt de non manifestis in diuina scientia libera, & de his, quæ in illa latent; cum possit scientia libera cognosci, non cognitis omnibus creaturis existentibus; alias quilibet beatus scientiam Dei liberam cognoscens, cognosceret omnia existentia secundum quodcumque tempus: ergo cognitio existentiam in scientia libera cognita habetur ex vi penetrationis illius.

135 *Respondetur ad instantiã.* Respondeo *ex proximè* dictis, cognitionem horum, quæ Deus facit, considerari posse dupliciter: vel prout terminatã ad illorum quidditates: vel prout terminatam ad illa prout existentiam. Priori modo sumpta, plurium cognitio perfectiorem Dei cognitionem, & illius essentiæ, vt causæ penetrationem supponit. Secundo autem modo, maiorem penetrationem diuinæ essentiæ non petit sed tantum decreti liberi decernentis existentium reuelationem. Vnde quandoque minus beatus plura de existentibus cognoscit, quam videat magis beatus, vtpote si plura ad illius, quam ad istius statum pertineant, quin ex hoc inferatur Deum perfectius videre; alias minus beatus non esset, de quo 1. *p. q.* 12. *ar.* 7. & 8. Ad confirmationem, concessa maiori, nego minorem; nam scientia libera considerari potest dupliciter, nempè, *entitatiuè*, qua ratione est necessaria, nec est medium cognitionis existentium, & *terminatiuè*, qualiter libera est, & medium, in quo creaturæ existentes cognoscuntur: priori modo sumpta, verum est, quod in illa non manifestantur creaturæ: sumpta autem secundo modo, non latent in ipsa, sed patent creaturæ existentes, implicat enim cognoscere scientiam Dei liberam, prout liberè terminatam ad hominem, non cognito homine idemque dicendum de aliis existentibus sumptis in particulari.

Sed vrgebis, cognita omnipotentia *terminatiuè*, hoc est, secundum conceptum terminationis ad hominem v. c. necessariò manifestat hominem, & idem respectu cuiuscumque alterius creaturæ: implicat enim cognoscere omnipotentiam, vt terminatam ad hominem, & hominem ignorare, etsi possit *entitatiuè* cognosci, homine non cognito; & tamen homo, & aliæ creaturæ possibiles, non sunt de manifestis, sed de latentibus in omnipotentia: ergo quamuis creaturæ existentes, necessariò cognoscantur in scientia libera cognita *terminatiuè*, non erunt de manifestis, sed de latentibus in scientia libera. 136 *Vrgebis.*

Respondeo, distinguendo maiorem: cognita omnipotentia *terminatiuè*, pro eo quod dicit, tam in recto, quam in obliquo, concedo maiorem: & concessa minori, nego consequẽtiam; nam scientia libera Dei, non potest cognosci secundum totum id, quod dicit in recto, prout est scientia libera hominis, & hominem non cognosci, eo quod addit ad scientiam necessariam terminationem liberam defectibilem sub conceptu entitatis, & terminatio ista libera diuersa est iuxta obiectorum diuersitatem, non minus, quam libera terminatio decreti ad illorum distinctionem multiplicatur; sicut homine v. c. non existente, vt potuit non existere, & existente equo defecisset Deo libera terminatio ad hominem, perseuerante libera terminatione ad equum, & separabilitas signum est distinctionis virtualis; eo autem ipso, quod terminationes liberæ virtualiter inter se distinguantur, non possunt sub conceptu terminationis, secundum totum, quod importat in recto cognosci, non cognitis illarum obiectis sumptis in particulari. Terminatio autem actiua omnipotentiæ sumpta, etiam *terminatiuè*, eadem est virtualiter respectu hominis, equi, & omnium possibilium. Tùm quia distinguitur virtualiter ab actualitate omnipotentiæ, quæ non multiplicatur virtualiter ad possibilium diuersitatem. Tùm etiam; quia terminatio omnipotentiæ ad hominem, non est separabilis à terminatione ad equum; ac proinde nullam ad est fundamentum, inter vnam, & aliam terminationem. Ex quo infertur, posse omnipotentiam sumptam *terminatiuè* cognosci, secundum totum illud, quod dicit in recto, nullo possibili cognito in particulari, & ideo possibilia, non sunt de manifestis, sed de latentibus in omnipotentia; existentia verò sunt de manifestis in diuina scientia libera. 137 *Respondetur.*

Tertio responderi potest ad probationem sequelæ, distinguendo consequens: cognitio obiecti adæquati scientiæ secundum actualitatem, & entitatem illius est talis scientiæ cõprehensio, concedo consequentiam: cognitio obiecti adæquati scientiæ secundum conceptum expressum liberæ terminationis, nego consequentiam; cum enim terminatio libera comprehendi non possit, etiam sub conceptu liberæ terminationis, nisi etiam comprehendatur sub conceptu entitatis, & actualitatis, quam transcendentaliter imbibit; consequens fit, quod vt comprehendatur, etiam sub conceptu liberæ terminationis, necessarium sit comprehendi obiectum adæquatum illius, non solum sub expresso conceptu liberæ terminationis, verum etiam sub conceptu actualitatis; licet autem omnes creaturæ existentes secundum quodcumque tempus sint obiectum adæquatum scientiæ liberæ Dei sub expresso conceptu liberæ terminationis; non tamen sunt obiectum adæquatum illius sub conceptu actualitatis; cum hæc sit ipsa actualitas actus necessarii, à quo in ratione actualitatis non differt; ac proinde ad obiecta purè possibilia extendatur; vt de ex cognitione omnium creaturarum existentium, non infertur comprehensio scientiæ liberæ Dei, etiam prout libera est, & secundum id, quod addit ad scientiam. 138 *Tertio respond. ad probationẽ sequelæ.*

Sed oppones, stat comprehendi scientiam liberam sub conceptu liberæ terminationis, quin comprehendatur sub conceptu actualitatis, & entitatis: ergo solutio tradita est nulla. Antecedens ostenditur primo; de facto comprehenditur à Deo, pro signo possibilitatis rerum, scientia libera sub conceptu actualitatis, non comprehensa sub conceptu liberæ terminationis: ergo è contra poterit comprehendi sub conceptu liberæ terminationis, quin comprehendatur sub ratione actualitatis. Secundo, stat posse deficere à Deo sub conceptu liberæ terminationis, quin deficiat, aut deficere possit sub conceptu entitatis, & actualitatis: ergo pariter poterit comprehendi sub conceptu liberæ, & defectibilis terminationis, quin comprehendatur sub conceptu entitatis, & actualitatis. Et confirmabis; non minus est contra Dei perfectionem possibilitas deficiendi, quam esse comprehensibilem ab intellectu creato: sed quod scientia libera potuerit Deo deficere sub conceptu intrinseco liberæ terminationis, contram Dei perfectionem non est: ergo pariter contra Dei perfectionem non erit, quod scientia libera ipsius possit comprehendi ab intellectu creato sub conceptu liberæ terminationis. 138 *Oppones.* *Antecedens probatur* 1. *Secundo.*

Respondeo, negando antecedẽs Ad primã probationẽ, concesso antecedenti, nego consequentiam: quia libera terminatio-

pro

140 *Respond. ad 1. antecedentis probationem.* pro signo possibilitatis, cognoscibilis non est cum existens pro illo signo, non sit, nec aliquid cum illa, vt existente connexum; & ideo comprehendi potest pro tunc sub conceptu actualitatis, nō comprehensa nec cognita, sub ratione liberæ terminationis, vt exercite existentis; at vero sub hoc conceptu, nequit in aliquo signo cognosci, in quo illius actualitas cognoscibilis non sit, & ideo comprehendi non potest sub conceptu liberæ terminationis, non cognita scientia libera sub ratione actualitatis.

141 *Ad secundam.* Ad secundam, concesso antecedenti nego consequentiam; ratio autem discriminis est: nam actualitas scientiæ liberæ Dei, non est intra sphęram defectibilitatis sub conceptu actualitatis; & ideo defectibilitas; vel actualis defectus scientiæ liberæ sub conceptu liberæ terminationis; non est necessum extendi ad illius actualitatem sub conceptu actualitatis, quia tamen sub hoc conceptu continetur intra sphæram cognoscibilitatis liberæ terminationis, quo circa cognoscit nequit libera terminatio, prout sic, illius actualitate non cognita, comprehendi nequit sub ratione liberæ terminationis, non comprehensa sub concepto actualitatis. Sicut in simili ista consequentia non valet: *De facto communicatur Filio natura, non communicata paternitate: ergo poterit videri natura paternitate non visa*: quia, nempè, paternitas intra lineam cognoscibilitatis essentiæ continetur, non tamen intra lineam communicabilitatis illius. Similiter ista consequentia non tenet: *Potest de esse Filio paternitas, quin ei diuina essentia non competat: ergo poterit videri paternitas diuina essentia non visa*. *Ad confirmationē resp.* Et ex his ad confirmationem, concessis maiori, & minori, nego consequentiam: quia stat defectibilitas liberæ terminationis sub cōceptu terminationis, cum indefectibilitate eiusdem sub conceptu actualitatis, non sic de comprehensione, & ideo illius defectibilitas sub conceptu liberæ terminationis imperfectionem non arguit in Deo; benè vero illius comprehensibilitas ab intellectum creato.

§. VI.

Cætera argumenta soluuntur.

142 *Secundo arguitur.* SEcundo arguitur; anima Christi Domini non cognouit in Verbo ipsam visionem beatificam: ergo non cognouit omnia existentia. *Antecedens probatur.* Antecedens ostenditur primo; obiectum namque petit esse prius prioritate naturæ, cognitione sui; sed nihil potest esse prius se ipso prioritate naturæ; aliàs se ipsum causaret, quod implicat; cum inter causā, & effectum debeat esse realis distinctio: ergo per visionem rerum in Verbo, non cognouit ipsam visionem beatificam. *Secundo.* Secundo; nam si visio beatifica esset sui ipsius cognitio, etiam esset cognitio suæ durationis æternæ, & decreti, quod Deus statuit, illam conseruare in æternum; sed hoc esse nequit: ergo anima Christi non cognouit in Verbo ipsam visionem beatificam, nec ista potest esse sui ipsius cognitio. Probatur minor; si esset cognitio istius decreti, & suæ perpetuæ durationis, repugnaret illi essentialiter desinere esse, vel anihilari a Deo; consequens est falsum; non enim est dabilis creatura, cui essentialiter repugnet, redigi in nihilum Deo suspendente concursum: ergo visio beatifica non potest esse cognitio decreti statuentis illius conseruationem in ęternum. Probatur sequela; visioni beatificæ conuenit essentialiter veritas illique essentialiter repugnat falsitas; sed si cognita per illam, sui perpetua duratione, non in perpetuum duraret, desineret esse vera: ergo si est cognitio suæ durationis perpetuæ, repugnat illi essentialiter anihilari vel desinere esse.

143 *Confirmatur 1.* Confirmatur primo: visio beatifica non potest esse cognitio cognitionis reflexæ sui habitæ per scientiam infusam: ergo non est omnium existentium cognitio. Probatur antecedens; non stat inter duo mutua causalitas in eodem genere infimo causę; sed si esset cognitio suæ cognitionis reflexæ, iam daretur inter illas mutua causalitas in eodem genere infimo causæ, nempè, in genere causæ obiectiuæ; cum obiectum specificet sui cognitionem, & visio beata esset obiectum suæ cognitionis reflexæ, & hæc esset obiectum illius: ergo non est cognitio suę cognitionis reflexæ.

144 *Confirmatur 2.* Confirmatur secundo, creaturæ, vel futuræ, quarum existentiæ decretum, non præcessit decretum visionis beatificę Christi, per illam non cognoscuntur; ergo non omnia futura, præterita, & præsentia cognoscuntur ab anima Christi in Verbo. Probatur antecedens; obiectum notitiæ intuitiuæ petit esse prius ipsa, ordine naturæ: ergo creaturæ decretatæ existere post decretum visionis beatificæ Christi, per illam non cognoscuntur.

Confirmatur 3. Confirmatur tertio; peccata futura, quorum permissio supposuit decretum visionis beatificæ Christi per illam non cognoscuntur: ergo idem quod prius. Antecedens probatur, non potest Deus decernere visionem peccati futuri, quin prius permittat futurum: ergo peccata, quorum permissio decretum visionis beatificæ Christi non præcessit, non cognoscuntur per illam. Probatur antecedens; si decerneret visionem peccati ante ipsius permissionem, virtualiter vellet peccatum, cum sine illo, visio existere non possit; at Deus non potest virtualiter velle peccatum: ergo nec decernere visionem peccati ante ipsius permissionem.

Denique confirmatur; esto absolutè possit prius decerni visio peccati, quam ipsius peccati permissio, connaturaliter tamen non potest; est enim connaturalius, prius decernere obiectum, vel illius permissionem, quam obiecti visio decernatur: ergo peccata post decretum istius visionis permissa, non sunt obiectum illius, nec per illam cognoscuntur. *Cōfirmatur 4.*

Hoc argumento quidam Recentiores conuicti, negant visionem beatificam fuisse in Verbo ab anima Christi cognitam, & similiter cognitionem reflexam ipsius visionis beatificæ; ac deinique illa obiecta, quorum decretum supposuit in ordine prædestinationis diuinæ decretum visionis beatificæ animæ Christi. Ita Philippus Moncæus in selecti *disp. 2. cap. 12.* & Cardinalis Lugo *in præsenti disp. 19.* quos alij Recentiores sequuntur. Leui tamen fundamento ad illam exceptionem ducuntur: ad illud respondeo, negando antecedens. Ad primam probationem dicatur, veram esse maiorem de obiecto primario cognitionis illam in se terminante; falsam autem de obiecto secundario cognito in alio; hoc enim cum non specificet actum, non est illa prius prioritate naturæ: & concessa minori, distinguo consequens: non potuit per visionem beatificam, ipsa in se, & primario cognosci, concedo consequentiam: secundario, & in diuina essentia primario cognita, nego consequentiam. Et quidem eodem argumento probaretur; Angelum naturali sua cognitione ipsam cognitionem, vt possibilem, non cognoscere; ac proinde se non comprehendere; cum ad rei comprehensionem petatur, terminari in illa, vt cognita ad omne, quod in illa continetur perfectè, qualiter in Angelo sui cognitionem contineri, negari non potest. 145 *Visio beata, & cognitio reflexa ipsius fuerunt ab anima Christi cognita in Verbo* *Ad argumentum resp.* *Ad 1. antecedētis probationem.*

Ad secundam, concessa maiori, nego minorem: ad illius probationem, nego sequelam: ad cuius probationem dicatur; visioni beatificæ non competere essentialiter, terminari ad sui durationem, vt absolutè perpetuam, sed solum ex suppositione decreti liberi Dei, de illius perpetuitate; ac proinde ex eo, quod illi competat essentialiter veritas, & repugnet essentialiter falsitas, tantum infertur repugnare visioni beatificæ desitionem, seu annihilationem, non essentialiter, sed tantum ex suppositione dicti decreti, quod inconueniens non est, sed necessario admittendum. Vnde miror valde Recentiorem quemdam Societatis Theologum, hoc argumentum conuictum asseuerare ausum fuisse, posse de potentia absoluta, visionem beatificam falli, & solum connaturaliter illi repugnare esse falsam. 146 *Ad secundam.*

Ad primam confirmationem, nego antecedens: ad probationem, nego minorem; nam visio beatifica specificat sui cognitionem reflexam, eo quod est obiectum primarium illius; non autem specificatur ab illa, quia non in se ipsa, & primario, sed secundario, & in alio, nempè, in Deo primario cognito, sui cognitionem reflexam attingit. 147 *Ad primam cōfirmationem resp.*

Ad secundam, nego antecedens: ad probationem constat ex dictis: obiectum enim primarium debet esse prius cognitione sui, non autem secundarium obiectum: creaturæ autem non primario, sed secundario per beatificam visionem cognoscuntur; ac proinde, quod posterius decernantur, non obest, quin visionem beatificam terminent. Præterquamquod potest dici, cum posterioritate decreti creaturarum futurarum in vno genere causæ stare posse prioritatem in alio, nempè, in genere causæ specificantis. Et quidem cognitio diuina prior est possibilitate creaturarum, quam tamen cognoscit: notitia etiam, ex qua Verbum procedit, prior est Verbo, & Spiritu Sancto, non prioritate *in quo*, sed *à quo*; & tamen est illorum intuitiua cognitio: cum ex notitia intuitiua sui, & Spiritus Sancti Verbum diuinum procedere, sit frequentior Theologorum sententia; notitia etiam practica effectiua entis rationis prior est ente rationis, & tamen ad illud terminatur. Quorum omnium ratio est, vel quia non semper prioritas obiecti ad sui cognitionem exigitur, vel quia dato, quod exigatur, non repugnat cum prioritate in vno genere causæ, posterioritas in alio. *Ad 2. respond.* *Secundo.*

Ad tertiam, nego antecedens: ad illius probationem, nego antecedens. Ad cuius probationem, nego maiorem: voluntas enim efficax alicuius, non est virtualis voluntas omnium, sine quibus existere nequit, si talia sint, quod ad sui existentiam, non voluntatem positiuam, sed tantum permissiuam exposcant, vt multis ostendimus *1. p. tract. de Prædestinat. q. 23. art. 2.* peccatum autem videndum, sine cuius existentia visio beatifica non terminaretur ad illud, non requirit, vt existat voluntatem Dei positiuam, sed tantummodo permissiuam; ac proinde decretum efficax visionis peccati, vt futuri, esto illius permissionem præcedat, non est virtualis voluntas existentiæ peccati, sed permissionis illius, qua posita ex parte Dei, infallibiliter peccatum existeret, non à Deo, sed à nobis. Et quidem complacentia alicuius rei perfecta, est virtualis complacentia illorum, quibus nequit existere, si capacia sint complacentiæ; & tamen complacentia perfecta Dei de visione peccati, non est virtualis 148 *Ad tertiam confirmationem resp.*

com-

complacentia in existentia peccati; quia non est capax terminandi complacentiam diuinam. Pariter ergo in præsenti. Contra quam solutionem plane obstant, quæ tamen non sunt huius loci, sed spectant *ad tract. de Prædestin.* vbi omnibus fusissimè occurrimus.

149 *Ad vltimum.* Ad vltimam confirmationem, nego antecedens: si visio talis sit conditionis; vt possit esse finis, permissionis peccati, qualis est visio beatifica Christi. Vel secundo, distinguo antecedens: illudque permitto, si visio ad peccatum terminetur primario; nego autem si secundario solum ad illud terminetur, & nego consequentiam; nam visio peccati in Verbo, non primario, sed secundario ad peccatum terminatur.

150 *Tertio arguitur.* Tertio arguitur; anima Christi non cognoscit per visionem beatificam in Verbo suos actus liberos futuros: ergo nec omnia existentia. Probatur antecedens; si namque illos actus cognosceret, non maneret Christus liber in illorum elicientia; consequens est falsum: ergo non cognoscit Christus per visionem beatificam in Verbo suos actus liberos futuros; Probatur sequela primo; id ex quo infertur infallibiliter actus, si in nostra potestate non sit, & existentiam actus antecedet, tollit libertatem ab actu, cum inducat necessitatem antecedentem, ex qua libertatem lædi, est constans Theologorum sententia; sed ex visione beatifica Christi ad suos actus, vt futuros terminata, infallibiliter infertur talium actuum suo tempore existentia: & aliàs in libera Christi, vt hominis, potestate constitute non est, & istorum actuum existentiam antecedit: ergo tollit libertatem à Christo in istorum actuum elicientia.

Sequela probat. 1.

151 *Secundo.* Secundo; qui non potest tollere antecedens bonæ consequentiæ, nec potest consequens talis consequentiæ impedire; sed hæc est bona consequentia: *Christus videt suos actus, vt futuros: ergo tales actus erunt*, & voluntas Christi humanæ non potest antecedens vitere; cum talis visio libera Christo non sit: ergo nec potest consequens impedire; ec proinde non operari; et cum impotentia negationis operandi, non subsistit in operando libertas; ergo cum terminatione visionis beatificæ Christi ad proprios actus futuros, non stet liberè prædictos actus elicere.

152 *Tertio.* Denique, vt alia omittamus, probatur sequela; si supposita existentia visionis terminata ad istos actus, tales actus non existerent pro tempore, pro quo tanquam futuri videntur, falsificaretur visio; ergo si illa supposita possunt actus non existere, potest visio falsificari: si namque actualis negatio existantiæ, supposite visione existentia, est actualis visionis falsificatio, possibilis negatio existantiæ actus visi, illius visionis supposita, erit possibilis visionis falsificatio; sed non est voluntati Christi possibilis visionis beatificæ falsitas: ergo nec est ei possibilis negatio existentiæ actus visi supposita illius visione; & consequenter cum illa non stat in Christo libertas in ordine ad proprios actus futuros.

153 *Confirm.* Quod amplius confirmari potest; nam si anima Christi suos actus liberos, vt futuros cognosceret, sequeretur, esse in illa scientiam mediam concedendam, consequens non admittemus: ergo nec quod cognouerit suos actus liberos, vt futuros. Probatur sequela prima: nam scientia media dicitur, quæ non *subiectiuè* libera; benè tamen *obiectiuè*; sed si Christus per visionem beatificam suos actus liberos, vt futuros cognosceret, esset ista cognitio libera *obiectiuè*, vtpote ad proprios actus liberos *obiectiuè* terminata, non tamen *subiectiuè*; cum nullum actum liberū supponeret ex parte subiecti: ergo esset scientia media; Secundo, & explicatur magis hoc ipsum; adstruentes scientiam mediam in in intellectu diuino, in hoc illius essentiam constituunt, quod ex parte subiecti liberum decretum imperans, non supponat, *obiectiuè* tamen liberum decretum diuinum inuoluat; at visio animæ Christi, vt ad proprios actus liberos, vt futuros terminata, decreta libera Christi subiectiuè non supponit; illa tamen obiectiuè inuoluit; cum ad illa terminetur: ergo est scientia media respectiuè ad animam Christi. Tertio, eo ipso, quod actum liberum imperantem, non supponat, non est scientia libera Christo, & eo ipso, quod illos obiectiuè inuoluat non est scientia, omnino necessaria Christo; cum non extitisset, nisi ex suppositione, quod esset libere operaturus: ergo est mediæ inter scientiam necessariam, & liberam; & consequenter verè, & propriè est scientia media.

Sequela probatur 1.

Secundo.

Tertio.

154 *Respondetur ad 3. argumētū Ad probationē sequelæ.* Respondeo, negando, antecedens: ad probationem, nego sequelam. Ad cuius primam probationem, distinguo minorem: si libertatem actus non connotet, inferat, & inuoluat, concedo maiorem: si libertatem actus connotet, illam inferat, & inuoluat *obiectiuè*, nego maiorem: & concessa minori, nego consequentiam: quia visio beatifica Christi, terminata ad suos actus futuros, etsi illos antecedat, & in Christi libera potestate non sit, inuoluit tamen *obiectiue*, solum substantiam actuum, verum etiam libertatem illorum, eamque connotat, & infert, & ideo libertatem prædictorum actuum, non destruit. Et iusto argumentum in scientia diuina Christi, quæ actus humanitatis, vt futuros cognoscebat in illius potestate non erat; & tamen libertatem prædictorum actuum non impediuit. Iusto

Instatur argumentū multipliciter.

etiam in præcepto Christo imposito, quod ab illius potestate libera fuit independens, & actum adimpletiuum præcepti infallibiliter intulit; & tamen libertatem istius actus non abstulit. Item, in scientia increate Dei, qua ab æterno cognouit, quid Deus in tempore esset facturus; & tamen non tollit, quin in tempore libere suos effectus operetur. Similiter argumentum factum instantiam patitur in cognitione illa Petri, qua essensum præbuit diuinæ reuelationis de trina negatione futura; & tamen quamuis infallibiliter negationes illas intulerit, & in Petri libere potestate non extiterit, impedimentum non fuit, illius libertati in negando. Imo reuelatio Dei vera non extitisset, nisi libere negasset: quæ omnia ideo vera sunt, quia quamuis infallibiliter inferant, antecedenter se habeant, & libere nō eueniant; connotant tamen *obiectiuè*, inuoluunt, & inferunt, non solum substantiam actuum, verum etiam modum libertatis illorū.

155 *Ad secundam.* Ad secundam probationem, distinguo maiorem: non potest impedire consequens potentia consequenti, & vitatione consequentis cum antecedentis veritate composita, vel in sensu composito, concedo maiorem: potentia antecedenti, & vitatione consequentis sumpta *diuisiuè* à veritate antecedentis, vel in sensu diuiso, nego maiorem: & concessa minori, distinguo consequens, distinctione maioris; nec sequitur cum visione Christi sui actus futuri, libertatem non componi; nam ad libertatem in actu sufficit potentia antecedens ad illius negationem, seu potentia ad illam in sensu diuiso; & hanc habet Christus, etiam visione supposita: nam licet non possit ad negationem actus, vt componendam cum visione actus futuri, habet tamen potentiam ad negationem actus *diuisiuè*, hoc est secundum se inspectam, & præcisiuè à ratione coniunctionis cum visione actus futuri, instoque omnibus exemplis adductis.

156 *Ad tertiam.* Ad tertiam, concesso antecedenti, nego consequentiam, quæ etiam in adductis exemplis manifestam habet instantiā, & in super in hac consequentia: *Negatio consensus, prædiffinitione, & diuina scientia de illius futuritione suppositis, esset prædiffinitionis frustratio, & diuinæ scientiæ falsificatio: ergo negatio possibilis consensus scientia Dei, & prædiffinitione de illius futuritione suppositis, est possibilis frustratio prædiffinitionis, & falsificatio scientiæ:* in qua antecedens à nullo potest negari. Et ratio omnium eadem est, quia nempè, in antecedenti fit sensus compositus, cum in actuali in existentia negationis præcisio ab accidētibus dari nō possit, quorum vnum est coniunctio cum scientia, & prædiffinitione suppositis; in consequenti autem fit sēsus diuisus; nam negatio, vt terminus potentiæ, vel negatio sumpta, vt possibilis, potest sumi *præcisiuè* ab accidentibus, quæ illam, vt hic, & nunc existentem, necessario comitarentur; & consequenter potest sumi *diuisiuè* à coniunctione cum scientia, prædiffinitione, & visione actus futuri, qualiter accepta, falsificatio scientiæ diuinæ, aut visionis Christi adhuc possibiliter non est, nec possibilis prædiffinitionis frustratio. Vel claritatis gratia potest consequens distingui: possibilis negatio actus visione actus præsupposita, vt componibilis cum visione actus, est falsificatio possibilis visionis, concedo consequentiam: negatio actus, vt possibilis præcisiua à coniunctione cum visione actus præsupposita, nego consequentiam: quod ad libertatem sufficit, nec falsitatem visionis beatificæ, vt ad actum futurum terminatæ, vt possibilem infert. Sed de his plura 1. *p. q.* 14. *art.* 13 *q.* 19. *art.* 8. *q.* 22 *art.* 4. *& tract. de auxilijs*, vbi multe, quæ contre doctrinam istā possunt opponi facili negotio à discipulis D. Tho. soluuntur, Nosque in allegatis locis diluimus, ac deniq; infra *tract. de merito Christi*, eius impeccabilitatem cum præcepto moriendi sibi imposito componentes fusè explicabimus.

157 *Instabis.* Vnica tamen superest obiectio, quæ contra doctrinam ista peculiariter obstare videatur; vt enim libera operetur voluntas requiritur potentia expedita ad negationē actus, vt coniungibilē cum omni, quod ex parte actus primi se tenet, etsi non requiratur potentia ad negationē actus, vt componibilē cum omni concurrente per modū applicationis ad actum secundum, quo circa cum præmotione physica ad actū, & illius prædiffinitione efficaci saluatur libertas in actu, quia adest in voluntate facultas ad coniungendam negationem actus prædiffiniti, cum se tenentibus ex parte actus primi, licet non vt coniungendam, vel coniungibilē cum prædiffinitione efficaci, & physica prædeterminatione applicatiue ad actum concurrentibus, non per modū actus primi: cum iudicio autem necessario nō subsistit in voluntate libertas, quia non habet potestatem ad negationem actus coniungendam cum tali iudicio, quod ex parte actus primi se tenet; at visio beatifica humanitatis Christi terminata ad illius actus futuros, ex parte actus primi se tenet: ergo vt humanitas libere prædictos actus eliciat, requiritur in illa facultas ad negationem actuum, vt coniungibilem cum visione talium actuum, cumque huiusmodi facultas in Christi humanitate non detur; aliàs posset illius falsitatem inducere. Consequens fit quod cum visione suorum actuum futurorum non saluetur libertas in illorum elicientia. Probatur minor; iudicium regulans actum, & illius obiectum proponens, ex parte actus primi se tenet; cum non sit voluntas ad operandum per modum actus primi completa ante obiecti propositionem, sicut nec intellectus

lectus eſt in actu primo completus, ante ſpeciem impreſſam illum determinantem ad actum; ſed viſio beatifica concurrit ad operationes Chriſti proponendo obiecta *regulatiue*, ſaltim ad actum charitatis, quem etiam vt liberum regulari à ſcientia beata docent frequentius Thomiſtæ: ergo ex parte actus primi ſe tenet; & conſequenter ad libertatem voluntaris Chriſti in actu charitatis requiritur facultas expedita ad negationē actus charitatis, vt coniungibilem cum viſione beatifica.

158 *Reſp. I.* Huic obiectioni reſponderi poteſt primo, negando maiorem, Intentio namque efficax ex parte actus primi ſe tenet reſpectu electionis; & tamen quamuis vnum tantum ſit medium eligendum, libertatem electionis non tollit tametſi illam efficaciter inferat. Imperium etiam ex parte actus primi ſe tenet reſpectu actus voluntatis, qui dicitur *vſus*, illumque efficaciter infert; & tamen illius libertatem non impedit. Ac denique præceptum, vt cognitum, ex parte actus primi ſe tenet reſpectu actus obedientiæ, quem infallibiliter in humanitate Chriſti inferebat ratione impeccabilitatis ſuppoſitæ, & tamen libertatem in obediendo non abſtulit. Auxilium etiam efficax in plurium Thomiſtarum ſententia, non ſolum applicatiue, ſed etiam completiuè per modum complementi actus primi ad operationem concurrit; & tamen licet infallibiliter inferat operationem, & operationis negatio cum illo non ſit coniungibilis, libertatem actus non deſtruit, ſed infert, & confirmat: non ergo requiritur coniunctio poſſibilis negationis actus cum omni, quod ex parte actus primi ſe tenet, ſed ſufficit poſſibilitas coniunctionis negationis actus cum voluntate ſecundum ſe inſpecta, & quod ſecundum hanc facultatem operetur voluntas, vt libere operationem eliciat, nec omne ex parte actus primi ſe tenens, & operationem infallibiliter inferens, impedit libertatem illius, ſed ſolum id, quod libertatem actus non connotat, nec obiectum cum indifferentia proponit, vel voluntatem ergo obiectum non indifferenter propoſitum ad operandum iuuat: & quia viſio beatifica non tollit iudicium indifferens, & aliàs non ſolum ſubſtantiam operationum, quas videt inuoluit, & infert, ſed etiam modum libertatis illarum; conſequens fit, quod quamuis in voluntate Chriſti non ſit facultas ad negationem prædictarum operationum, vt coniungibilem cum viſione beatifica, & ex parte actus primi ſe teneat, nihilominus libertatem iſtarum operationum non deſtruat, ſed potius inferat.

159 *Secundo reſpond.* Secundo reſponderi poteſt, conceſſa maiori, diſtinguendo minorem: quatenus terminatur ad actus, vt futuros, nego minorem: quatenus obiecta iſtorum actuum proponit, tranſeat minor, & diſtinguo conſequens: ad negationem, vt coniungibilem cum viſione, vt proponente obiecta, concedo conſequentiam: cum viſione actuum, vt ad ipſos terminata, nego conſequentiam. Itaque viſio beatifica in ordine actum charitatis, v. c. conſiderari poteſt dupliciter: primo prout eſt viſio illius, & prout ſic regulat actuum charitatis Chriſti; & conſequenter ex parte actus primi non ſe tenet reſpectu illius. Secundo, vt proponit Deum amandum, prout eſt ratio diligendi creaturas, & prout ſic actum charitatis regulat, & ex parte actus primi ſe tenet: vt ergo ſaluetur in actu charitatis libertas, ſufficit, quod ſit in voluntate poteſtas ad negationem actus charitatis, vt coniungibilem cum viſione beatifica, quatenus obiectum proponit, & hanc in voluntate Chriſti concedimus, non autem requiritur facultas expedita ad eandem negationem vt coniungibilem cum viſione beatifica, vt terminata ad exiſtentiam, vel futuritionem actus charitatis, & hanc ſolam facultatem negamur.

160 *Ad confirmationem.* Ad confirmationem, nego ſequelam: ad primam probationem diſtinguo maiorem: quæ non eſt *ſubiectiuè* libera Deo, bene tamen *obiectiuè* concedo maiorem reſpectu alterius à Deo, nego maiorem: & prætermiſſa minori, nego conſequentiam. Nam ſcientia media re ipſa, quidquid ſit de nomine *Mediæ*, quod pluribus ex illius profeſſoribus diſplicet, conſiſtit in eo, quod taliter ad ſua obiecta feratur, vt nulli medio infallibiliter antecedenter connexo cum illis innitatur, & quia eo ipſo, quod taliter conſtituatur in Deo, quod pro tunc ſcientiæ, non ſupponat liberum decretum diuinum, nulli medio pro tunc exiſtenti *ſubiectiuè* cōnexo infallibiliter cum euentu futuro cognito poteſt inniti; ideo eo ipſo quod in Deo modus iſte cognoſcendi admittatur, ſcientia media conſtituitur reſpectu autem illorum ſubiectorum non ſic, nam etiam ſi illorum actus liberos *ſubiectiuè* non ſupponat, ſupponit tamen liberum decretum diuinum infallibiliter cum futuris cognitis connexum, cui innititur tanquam medio cognitionis; & ideo, etſi conſtituamus in Chriſto cognitionem *ſubiectiuè* non liberam inuoluentem *obiectiuè* ſuorum actuum libertatem, non inde cogimur eſſentiam ſcientiæ mediæ in illius intellectu concedere.

Scientia Media ab anima Chriſti excluditur.

161 *Ad 2. probationem. Ad tertiam.* Et ex his ad ſecundam ſequelæ probationē conſtat ſolutio. Ad tertiam nego antecedens pro ſecunda parte: libertas enim ſcientiæ non ex obiecto cognito libero, vel non libero ſumitur, ſed ex libertate *ſubiectiuè* ſuppoſita: quia ergo ſcientia hæc futurorum in Chriſto non dependet *ſubiectiuè* ab ipſius libertate, ſed manifeſtatione liberi decreti diuini ſuppoſita, neceſſario ad illud terminatur, & ad obiecta futura ex tali decreto illata; fit conſequens, vt quamuis pro obiecto habeat actus liberos humanitatis Chriſti, non libera, ſed neceſſaria ſit Chriſto.

162 *Vltimo arguitur* Denique arguitur; nam ſequitur ex noſtra ſententia, cognouiſſe animam Chriſti multitudinem actu infinitam per beatificam viſionem prout ſcientia viſionis eſt; conſequens eſt falſum ergo Chriſtus per beatificam viſionem non cognouit in Verbo omnia exiſtentia ſecundum quodcumque tempus. Sequela ex dictis conſtabit. Minor autem oſtenditur primo ex D. Tho. *in præſenti art. 3. in corpore*, Illis verbis: *Quantum igitur ad primum modum ſcientiæ* (ſcilicet ſcientiæ viſionis) *anima Chriſti non ſcit infinita, quia non ſunt infinita in actu, etiamſi accipiantur omnia quæcumque ſunt in actu ſecundum quodcumque tempus, eo quod ſtatus generationis, & corruptionis non durat in infinitum.* Ergo iuxta D. Th. anima Chriſti per beatificam viſionem acceptam, vt viſio eſt non cognouit multitudinem actu infinitam. Secundo, quod repugnat eſſe, repugnat etiam per veram cognitionem cognoſci; ſed repugnat multitudo actu infinita: ergo repugnat ab anima Chriſti Domini multitudinem actu infinitam cognoſci.

Minor probatur 1. S. Tho.

Secundo.

163 *Tertio.* Tertio, cognitio multitudinis infinitæ non poteſt, non eſſe infinita; ſed implicat cognitio infinita: ergo etiam implicat cognitio terminata ad multitudinem infinitam. Minor cum conſequentia tenet. Maior autem oſtenditur primo: nam cognitio accipit ab obiecto ſpeciem, & perfectionem: ergo ab obiecto infinito accipit perfectionem infinitam. Secundo, cognitio æquiualens infinitis cognitionibus, neceſſario eſt infinita; finitum namque infinito æquipollere non poteſt; ſed cognitio actu terminata ad multitudinem infinitam æquipollet cognitionibus infinitis ad ſingula illius multitudinis terminatis: ergo cognitio terminata ad multitudinem infinitam, debet eſſe neceſſario infinita. Tertio probatur maior; cognitio terminata ad duo obiecta eſt perfectior illa, quæ terminatur ad vnum, & terminata ad tria perfectior eſt illa, quæ terminatur ad duo, & quoad plura obiecta terminatur, eo eſt perfectior cognitio: ergo illa, quæ ad infinita obiecta terminatur eſt perfectionis actu infinitæ.

164 *Ad 1. probationem minoris reſpōdet Caiet.* Reſpondeo, concedendo ſequelam in ſenſu ſtatim explicando, & negando minorem: ad primam probationem, reſpondet Caietanus *in præſenti art. 3. §. Ad hoc dicitur*, D. Thom. loqui de *ſimpliciter* entibus in actu, ſcilicet, de ſubſtantijs, quæ ſunt entia in actu *ſimpliciter*, & de his veriſſimum, eſt non videri ab anima Chriſti Domini multitudinem actu infinitam; eo quod cum generationes, & corruptiones ceſſaturæ ſint motu cœli ceſſante multitudo ſubſtantiarum, etiam ſucceſſiue exiſtentium, infinita non erit; non autem negat D. Thom. videri ab anima Chriſti multitudinem infinitam *ſecundum quid* entium in actu, ſcilicet, accidentium; videt enim cogitationes omnes omnium beatorum, & damnatorum; quæ quia per totam æternitatem ſunt à parte poſt duraturæ, neceſſario ſunt infinitæ ſucceſſiue in proprijs durationibus, & actu in æternitate. Et quod hæc ſit mens D. Tho. conſtat primo; nam ratio ſumpta, ex eo quod generationes, & corruptiones ceſſabunt, ſolum probat de ſubſtantijs, quæ fiunt per generationem à motu cœli non dependent. Secundo; nam *in præſenti art. 2.* docet, animam Chriſti videre in diuina eſſentia cognita omnia, quæ Deus videt ſcientia viſionis; ſed *1. p. q. 14. art. 12.* docuerat D. Thomas Deum ſcientia viſionis infinita cognoſcere: ergo iuxta D. Thom. anima Chriſti in Verbo infinita in actu cognoſcit: ac proinde cum hic negat infinita cognoſcere per notitiam rerum, ſecundum, quod ſunt in actu; loquitur de infinitis *ſimpliciter* entibus, ſcilicet, de ſubſtantijs, non de infinitis *ſecundum quid* entibus, nimirum, de accidentibus.

165 *Ad ſecundam. Ad tertiam.* Ad ſecundam minoris probationem, conceſſa maiori, diſtinguo minorem: repugnat multitudo actu infinita in propria duratione, concedo minorem: actu in *nunc* æternitatis cum ſucceſſione in propria duratione, nego minorem, & conſequentiam. Ad tertiam, nego maiorem: ad primam probationem, conceſſo antecedenti, diſtinguo conſequens: ſi obiectum infinitum infinita efficacia attingatur, concedo conſequentiam: ſi attingatur efficacia finita, vt in præſenti contingit, nego conſequentiam. Deus namque non dat viſionis ſui infinitam perfectionem, quia finita efficacia attingitur. Ita D. Thom. *q. 20. de Veritate art. 4. ad 4.* Ad ſecundam Caietanus *in præſenti art. 3. §. Sed ex hac littera*, reſpondet, negando maiorem: vnum enim indiuiduum ordinis ſuperioris, excedit infinita indiuidua ordinis inferioris, & vna ſpecies ordinis ſuperioris, excedit ſpecies infinitas ordinis inferioris. Vnde ex hoc, quod viſio beatifica humanitatis Chriſti æquipolleat infinitis cognitionibus, non ſequitur eſſe infinitam, ſed tantum infertur, quod ſit ſuperiori ordinis ad illas.

S. Tho. Solutio Caietan.

166 *Contra illam opponunt* Sed contra iſtam ſolutionem obijciunt Recentiores Theologi: nam viſio beatifica humanitatis Chriſti non eſt ordinis ſuperioris ad beatificam viſionem hominum, & Angelorum, ſed

eiuſdem

Recentiores. eiusdem ordinis cum illa: ergo ex ratione superioritatis in ordine, non sequitur posse æquinalete infinitis visionibus hominum, & Angelorum. Hæc tamen impugnatio omnino inefficax est. Tum, quia Auctor, cuius argumentum Caietanus soluebat, loquebatur de infinitis cognitionibus specifice distinctis; ac proinde non in Verbo, sed in se ipsis ad creaturas terminatis; nam respectu creaturarum in Verbo non dantur cognitiones specifice distinctæ; at respectu istarum cognitionum superioris ordinis est visio beatifica; nam licet cum illis in ordine supernaturali conueniat, visio tamen beatifica est in ordine supernaturali *terminatiuè* increato, illæ vero cognitiones sunt in ordine supernaturali creeto *subiectiuè*, & *obiectiuè*: ergo impugnatio facta solutionem Caietani non eneruat. *Non vrget impugnatio, & reijcit. 1.*

167 *Secundo.* Secundo; nam licet visio beatifica humanitatis Christi non sit ordinis superioris specifice ad beatificas visiones hominum, & Angelorum, est temen in doctrina Caietani ordinis superioris ad illas indiuidualiter, sicut de gretia Christi docetur à D. Th. *supra q.7.art.11.ad* 3. quod sit superioris ordinis ad gratiam in puris hominibus repertem, ob quam causam quantumuis alterius hominis gratia magis, ac magis augeatur, nunquam potest ad quantitatem gratiæ Christi peruenire, vt ibidem docet Angelicus Doctor, sed non minus potest indiuiduum superioris ordinis æquiualere infinitis indiuiduis ordinis inferioris, quam species superioris ordinis speciebus ordinis inferioris: ergo poterit visio beatifica Christi æquiualere infinitis visionibus hominum, & Angelorum.

168 *Aliter impugnatur Caietani solutio.* Vrgentius tamen contra Caietani solutionem potest instari: nam ex illa sequitur, posse ratione solius superioritatis in ordine æquiualere visionem Christi beatam omnibus cognitionibus omnium possibilium in Verbo; consequens est falsum: ergo & solutio Caietani. Sequela patet à paritate rationis: falsitas autem consequentis probatur: nam sequeretur vlterius, cognouisse omnia possibilia in Verbo, quod est contra hucusque tradita, & à Caietano admissa. Patet sequela: omnes cognitiones possibiles omnium possibilium in Verbo terminantur in diuina essentia cognita ad omnes creaturas possibiles: ergo si visio beatifica Christi omnibus illis æquiualeret, esset omnium possibilium cognitio.

169 *Ad 2. probationem maioris. respōdet. M. Zipp.* Magister Zippullus *in præs. art.* 3. postquam solutionem Caietani, & aliorum impugnauerat, respondet ad secundam maioris probationem, negando maiorem: quia bene potest aliquod finitum æquiualere infinitis, non solum si illud finitum superioris ordinis sit, vt constat in Gabriele æquiualente, imo, & in perfectione excedente infinita indiuidua materialia, verum etiam si eiusdem ordinis sit, dummodo adæquetur cum alio, in quo infinita continentur, vt constat in quantitate palmari, quæ æquiualet infinitis partibus proportionalibus contentis in alia quantitate palmari, quia adæquatur cum quantitate palmari partes illas continente: quia ergo visio beatifica Christi adæquatur cum causa creata, in qua infinitæ cognitiones prædictorum possibilium, nempè cogitationum, quæ in æternum, sine, sine succedent; consequens fit, quod possit quantumuis finita sit, infinitis cognitionibus illorum possibilium æquiualere.

170 *Reijcitur* Hæc tamen doctrina non placet; quantitas enim palmaris, ideo æquiualet infinitis partibus proportionalibus alterius quantitatis palmaris: quia ipsa etiam in se infinitas partes proportionales continet, & quia partes proportionales, cum se inuicem contineant extensionem non addunt, nec infinitam extensionem continent; visio autem beatifica Christi non continet in se infinitatem illarum cognitionum, quibus æquiualere defenditur, & aliàs vna cognitio supra aliam, determinatam addit perfectionem: ergo exemplum, cui innititur doctrina solutionis illi non fauet.

171 *Vera solutio.* Quare his omissis, ad secundam probationem maioris, respondeo, distinguendo maiorem: non potest cognitio finita infinitis æquiualere quoad illarum perfectionem, concedo maiorem: quantum ad terminationem, subdistinguo maiorem: si illarum infinita perfectio ex meritis obiecti petatur, concedo maiorem: si tantum permittatur, nego maiorem: & sub eadem distinctione minoris, nego consequentiam: nam multitudo infinita cognita per visionem beatificam humanitatis Christi; non petit, sed permittit infinitudinem cognitionum, quæ ad singula illius multitudinis obiecta terminari possunt; cum cognosci possint sigillatim, & seorsim ab alijs, vel vnum simul cum alio, & cognita hoc secundo modo non petent infinitem multitudinem cognitionum; ac proinde visio beatifica Christi terminari poterit ad totam illam multitudinem, absque eo quod æquiualeat infinitis cognitionibus illorum possibilium sigillatim quantum ad illarum perfectionem.

172 *Ad 3. probationem maioris respond. Caiet.* Ad tertiam maioris probationem, Caietanus 1. *p. q. 12. art.* 10 *ad secundum argum. Scoti*, respondet, negando consequentiam; eo quod videre finita, aut infinita in Deo, non specificat, aut per se modificet, aut quantificat visionem Dei, sed eius causa: scilicet, perfectius, aut imperfectius videre Deum; Nec sequitur, videt adeò perfectè, vt videat infinita: ergo videt infinitè, quoniam visis infinitis vnius ordinis, restant infinita alterius ordinis, & nunquam omnia videri possunt. Hæc Caietanus, cuius solutionem sequitur Magister Aluar. *in præsenti disp. 56 ad primum argumentum*: vbi ait, cum obiecta in se ipsis immediate cognoscuntur per proprias ipsorum species, quo plura simul, & distinctè cognoscuntur, eo esse perfectiorem cognitionem; ac proinde si infinita cognoscantur, consequenter ad istam doctrinam erit infinita cognitio, non autem quando sunt obiecta secundaria cognita in alio obiecto prius cognito; tunc enim perfectio cognitionis non crescit iuxta numerum obiectorum, quæ secundario attinguntur, eo quod materialiter comparantur ad illem, sed ex modo perfectiori, quo obiectum primario cognitum penetratur, & quia anima Christi Domini non videt infinitas cogitationes in se ipsis immediate, sed in essentia diuina tanquam in obiecto primario, quem finito modo attingit; consequens fit, quod vt infinitas cogitationes cognoscet, non requiratur infinitas cognitionis. *Magister Aluar.*

Hæc solutio verissima est, si de infinitate essentiali cognitionis intra lineam cognitionis procedat; nam cum essentia cognitionis, non à secundario obiecto, sed à primario sumatur, eo ipso, quod hoc, vel finitum sit, vel quamuis sit infinitum, finito modo attingatur, cognitio erit finita secundum essentiam, esto obiecta secundario cognita in numero sint infinita. Si autem de infinitudine intensiua loquatur, nisi amplius explicetur non sufficit; quamuis enim obiecta secundario cognita in Deo, non dent speciem cognitioni, quo tamen plura cognoscuntur, eo intensius Dei essentia penetratur, vt vidimus §. 2. & 3. fateturque Caietanus 1. *p. q.* 12. *art.* 8. & Aluar. *in solutione ad* 2. ex quo intelligimus non posse omnia possibilia in diuina essentie videri, nisi cognitione infinita per essentiam, adæquateque Dei essentiam penetrante: crescit ergo intensio visionis Dei iuxta numerum obiectorum, quæ secundario attinguntur; etsi non à priori, bene tamen à posteriori; & consequenter restat rationem reddere, vt argumentum soluatur, cur si ad plura secundario cognoscenda exigitur intensior diuinæ essentiæ cognitio, ad infinita cognoscenda secundario, non requiratur cognitio intensionis actu infinitæ. 173 *Solutio Caiet. nō est adæquata quæ suf ficiens. Reijcit. 1* *Intensio visionis Dei crescit iuxta numerū obiectorū etiam secundario cogni[tor]ū in [se ipsis].*

Et augetur difficultas; quia namque ad plura obiecta essentialiter distincta in se ipsis cognoscenda requiritur cognitio essentialiter perfectior, crescitque essentialis cognitionis perfectio ad numerum obiectorum, vt infinita isto modo cognoscantur, infinita cognitio secundum essentiem cognitionis requiritur, vt admittit Aluarez consequenter ad solutionis doctrinam, sed etiam crescit, si non perfectio essentialis, bene tamen intensio cognitionis creaturarum in Deo iuxta incrementum obiectorum, quæ secundario cognoscuntur, quamuis non à priori, sed à posteriori: ergo vt infinita obiecta isto modo cognoscantur, necessaria erit cognitio intensionis infinitæ, nisi aliunde tradita solutio iuuetur. Explicatur; & vrgetur secundo, etsi creaturæ possibiles non quantificent ratione sui à priori cognitionem sui in Verbo, vt tamen omnes nulla dempta cognoscantur, requiritur cognitio diuinæ essentiæ illi adæquata intensiue: ergo ex hoc solum principio, quod multitudo infinita secundario cognita in Verbo, non specificet, nec quantificet sui cognitionem in Verbo, non probatur, quod non petat cognitionem intensionis infinitæ. 174 *Confirmatur 1.* *Confirmatur 2.*

Vnde hac solutione in sua probabilitate relicta, vel ad subijciendam reducta, ad secundam maioris probationem respondeo, concesso antecedenti, distinguendo consequens: illa, quæ terminatur ad obiecta infinita cognita in causa finita, nego consequentiam: in causa finita, vel finita essentie, non cognita, transeat consequens: pro quo bene aduertit Zippullus *in præsenti art. 3. in solutione 3. obiectionis*, cogitationes futura per totam æternitatem considerari posse dupliciter, vel prout existentes in mensura æternitatis, vel sub ratione possibilium: sumptæ primo modo, quantumuis sint infinitæ, infinitatem in sui visione non petunt; eo quod non petitur maius lumen, nec similiter perfectior cognitio ad rem cognitam, vt possibilem, cognoscendam sub exercitio existentiæ. Vnde si vt cognoscantur sub ratione possibilium, infinitum lumen, nec infinitam petunt cognitionem, nec illam ad sui cognitionem exposcunt, vt stant sub exercitio existentiæ. Sumptæ autem sub ratione possibilium non cognoscuntur in se, sed in intellectu creato, in cuius virtute continentur, & qui non potest comprehensiue cognosci, sine illorum cognitione. Vnde cum ad comprehensionem intellectus creati, non requiratur infinita cognitio; consequens fit, quod neque etiam requiratur ad cognoscendas infinitas cogitatione possibilium. 175 *Vera solutio.* *Zippul.*

Sed oppones primo; possunt cogitationes hominis immediatè in diuina essentia cognosci, absque eo quod mediet intellectus creatus, vt medium secundarium ad illarum cognitionem; at in isto casu cognitio talium cogitationum erit necessario infinita, cum sit de infinitis obiectis, non cognitis in causa creata, vt in medio cognoscantur, postulabunt infinitam cognitionem. Patet consequentia; nam cognitio illarum in intellectu creato, 176 *Instabis.*

vt in medio ſecundario, non minus perfecta eſt, quam cognitio earum in ſola eſſentia diuina. Secundo, nam licet cogitationes cognoſcantur in cauſa creata, cognitio duorum eſt perfectior cognitione vnius, & ſic deinceps, quo plures cognoſcuntur in illa, eo eſt perfectior cognitio: ergo per argumentum calculatorium infertur ad infinitas, etiam in cauſa creata cognoſcendas, infinitam cognitionem requiri. Denique, nam ſequitur ex hac ſolutione, poſſe omnia poſſibilia in diuina eſſentia cognoſci per cognitionem finitam; conſequens eſt falſum: ergo & tradita ſolutio. Probatur ſequela; poſſunt ſingula poſſibilia in cauſis creatis cognoſci; ſed cognitio infinitorum habita in cauſa finita, non eſt neceſſario infinita: ergo poſſunt omnia poſſibilia in diuina eſſentia cognoſci per finitam cognitionem, ſi vera eſt noſtra ſolutio.

Secunda. *Tertio.*

177 *Ad 1. inſtantiam reſpond.* Reſpondeo ad primam inſtantiam, conceſſa, permiſſa maiori, negando minorem; nam diuina eſſentia eſt medium ad illarum cognitionem, prout continet eminenter cauſam illarum creatam. Vnde ſicut cognitio illarum cogitationum habita in cauſa creata, non eſt perfectionis infinitæ: ita nec cognitio earundem habita in eſſentia diuina. Quod ſi admittamus poſſe in diuina eſſentia cognoſci, non conſiderata, vt eminenter cauſam illarum continente, adhuc nihil contra ſolutionem infertur; nam cognitio talium cogitationum in intellectu creato, & diuina eſſentia, vt eminenter illum continente, perfectior eſt cognitione earundem cogitationum in diuina eſſentia immediatè, abſque reſpectu ad intellectum creatum; ac proinde ſi illa prior, infinitæ perfectionis non eſt, pariter nec ſecunda cognitio infinitæ perfectionis erit.

178 *Ad ſecundam.* Ad ſecundam, diſtinguo antecedens: quo plures cognoſcuntur, eo eſt perfectior cognitio intra limites perfectionis finitæ eſſentialiter, & gradualiter, concedo antecedens; ſine hac limitatione, nego antecedens, & conſequentiam; vt enim liceret inferre per calculationem infinitam perfectionem, neceſſarium eſt arguere ſine prædicta limitatione. Ratio autem illius, quoad præſens attinet, eſt; nam tota latitudo effectuum cognoſcibilium in cauſa, non poteſt ad ſui cognitionem exigere perfectionem non exactam à cauſa ad ſui comprehenſionem; cum ergo cauſa creata, quia eſt cognoſcibilitatis finitæ, non poſſit ad ſui comprehenſionem, infinitam perfectionem eſſentialem, vel gradualem exigere; conſequens fit, quod quamuis vnius cogitationis cognitio aliquam perfectionem expoſcat, & duarum cognitio petat perfectionem maiorem, & quo plures cognoſcuntur, eo petant maiorem perfectionem, ſemper reſtringendum ſit ad limites perfectionis finitæ, finitudine eſſentiali, & etiam graduali.

179 *Vrgebis.* Si dicas, peti in hac ſolutione principium: nam aduerſarij contendunt obiectorum infinitudinem exigere infinitam cognitionis perfectionem, ſicut illorum pluralitas petit cognitionem perfectiorem; ac proinde recurrere ad cauſam finitam, in qua infinita obiecta cognoſcantur, videtur petitio principij.

Reſpond. Reſpondeo, nihil minus ſequi, imo rationem à priori, & demonſtratiuam damus; nam effectus in cauſa contenti, non petunt perfectionem maiorem ad ſui adæquatam cognitionem, quam cauſa ad ſui comprehenſionem: ergo ſi infiniti effectus continentur in cauſa finita; cum hæc ad ſui comprehenſionem, infinitam cognitionis perfectionem non poſtulet, nec illam exigent infinita obiecta in tali cauſa contenta. Præterquã quod, ſi cauſa continens prædictos effectus, non petit ad illorum continentiam phyſicam, efficaciam, ſeu virtutem infinitam, pariter, nec ad illorum continentiam intelligibilem, infinitam intelligibilitatem requiret; ac proinde in illa finitè cognita, poterunt infinita cognoſci, ſicut in illa *entitatiuè* finita eſſentialiter, & gradualiter, infinita continentur continentia entitatiua.

Ad 3. inſtantiam Ad tertiam, nego ſequelam: quia intra lineam poſſibilium, non ſolum continentur infinities infiniti effectus cauſarum ſecundarium, ſed etiam infinities infinitæ cauſæ non cauſabiles, niſi à Deo; ac proinde cum cauſæ infinities infinitæ, non poſſint in aliquo creato cognoſci, nec omnia poſſibilia, poſſunt in diuina eſſentia per finitam cognitionem cognoſci.

§. VII.

Statuitur tertia concluſio, & argumentis in contrarium occurritur.

181 *Tertia concluſio. Negatio alterius mundi v. g. pro poſteriori ad decretum de il* TERTIA CONCLVSIO. *Anima Chriſti per beatificam viſionem cognoſcit contingentes negationes omnium rerum poſſibilium; etiam in particulari, non vero negationes neceſſarias.* Ante cuius probationem aduerto, ex his, quæ docui *Tract. de Scientia Dei Diſp.* 3. negationes rerum poſſibilium v. g. negatio exiſtentiæ alterius mundi poſſibilis conſiderari poſſe dupliciter: vel prout pro priori ad omne decretum Dei habent rationem poſſibilium: vel pro poſteriori ad decretum Dei liberum, quo ſtatuit illas non producere, ſed intra ſtatum puræ poſſibilitatis relinquere, qualiter iam habent exiſtentiam ſuo modo, videlicet negatiuam, cuius tantum ſunt capaces. Secundo ex ibidem dictis aduerto, hoc ſecundo modo inſpectas, cognoſci à Deo per ſcientiam viſionis liberam, eo quod cognoſcuntur, vt habentes exiſtentiam remotiuam, quia licet ſint nihil, vt *nihil* opponitur enti reali poſitiuo, ſunt tamen aliquid reale negatiuum, & remotiuum, & exiſtens ſuo modo.

lo nõ producendo, habet exiſtentiam gratiuã. Prout ſic cognoſcitur à Deo per ſcientiam liberæ viſionis, & talis negatio eſt ens reale negatiuum.

His poſitis, primam partem concluſionis, probo primo ex D. Th. *q.* 20. *de Veritate art.* 4. *ad* 9. 3. *ad Annibald. diſt.* 14. *q. vnic art.* 2. *ad* 1. *ex argumentis facti ſecundo loco, & in præſenti art.* 3. *ad* 3. In quibus locis poſtquam determinauerat, animam Chriſti in Verbo, ſcire omnia, quæ ſcit Verbũ ſcientia viſionis, non autẽ omnia, quæ ſcit Verbum ſcientia ſimplicis intelligentiæ, cum ſibi obiecisset, ſequi ex hoc ſcientiam animæ Chriſti æquari diuinæ ſcientiæ viſionis. Reſpondet, concedendo æquari eum diuina ſcientia viſionis, quoad numerum ſcibilium, non in modo claritatis, & ſimplicitatis, & ideo non æquari eum diuina ſcientia abſolutè, quia quantitas perfectionis in ſcientia præcipuè attenditur penes modum efficaciæ, & claritatis. Ex qua doctrina tale argumentum conficio, iuxta D. Thom. Scientia beata humanitatis Chriſti, eſt æqualis cum ſcientia libera viſionis, quam Deus habet rerum in ſe ipſo, quantum ad numerum ſcibilium, & ſolum eſt illi inferior in modo claritatis, & efficaciæ; ſed Deus in ſe ipſo, non ſolum videt entitates poſitiuas exiſtentes, ſed etiam omnes negationes exiſtentes, præteritas, & futuras: ergo has omnes cognoſcit anima Chriſti per beatificam viſionem in Verbo. 182 *Prima pars concluſionis probatur 1. ex D. Th.*

Quod amplius confirmo; nam ſi D. Thom. ſentiret, animam Chriſti in Verbo non cognouiſſe omnes rerum negationes, quas tamen Deus in ipſo cognoſcit per ſcientiam viſionis, peruia eſſet argumenti ſolutio, negando ſequelam: quia licet cognoſceret omnia entia poſitiua, à Deo per ſcientiam viſionis cognita, non tamen cognoſceret negationes omnes cognitas à Deo per ſcientiam viſionis; at D. Th. ſic argumentum non ſoluit, ſed ad inæqualitatem in modo cognoſcendi recurrit, vt ſolueret argumentum: ergo ſentit manifeſtè in alijs, præterquam in modo, æquari ſcientiæ liberæ viſionis Dei; & conſequenter etiam ſentit animam Chriſti per beatificam viſionem in Verbo omnium rerum negationes cognoſcere. 183 *Cõfirmatur.*

Secundo probatur; nam Chriſto Domino eſt concedenda omnis perfectio, ſiue dignitas poſſibilis non repugnans cum vnione hypoſtatica, nec cum viſione beatifica, nec cum alia maiori perfectione, ſed intuitiua iſtarum omnium negationũ cognitio, eſt aliqua dignitas, & perfectio; aliàs eſt poſſibilis, & nulli alteri maiori perfectioni repugnans: ergò omnes iſtas negationes cognoſcit intuitiuè anima Chriſti per beatificam viſionem in Verbo. Conſequentia eſt in forma. Minor pro prima, & tertia parte probatione non indiget; & pro ſecunda ex argumentorum ſolutione conſtabit. Maior autem conſtat ex dictis ſupra *quæſt.* 7. *art.* 11. & 9. 9. *art* 1. *diſput.* 31. vbi ex hoc principio intulimus, quod ſi non repugnaret gratia intenſiuè infinita, eſſet humanitati Chriſti attribuenda. Et ſimiliter, quod ſi non repugnaret, intellectum creatum per intellectionem increatã intelligere, de facto anima Chriſti Domini per illam intellexiſſet. 184 *Secundò probatur ratione.*

Et præterea probatur primo ex D. Thom. *quæſtione* 20. *de veritate art.* 5. *ad* 5. vbi cum ſibi oppoſuiſſet, id quod non dicit defectum in Deo communicante, nec in eo, cui communicatur, eſſe animæ Chriſti attribuendum, omnium autem poſſibilium cognitio eſt iſtius conditionis: ergo eſt animæ Chriſti attribuenda. Reſpondet: *Ad* 5. *dicendum, quod ponere animam Chriſti cognoſcere omnia, quæ Deus poteſt facere, importat defectum ex parte ipſius Dei ſcilicet ipſum Deum comprehendi ab anima Chriſti, quod derogat infinitati eius*: ergo manifeſtè ſentit Angelicus Doctor, quidquid perfectionis non dicens defectum ex parte Dei, nec ex parte animæ Chriſti, vel perfectionis maioris, eſſe illi concedendum. Secundo probatur; nam ea, quæ humanitati Chriſti tribuuntur à Deo, communicantur ratione dignitatis illi à Verbo prouenientis; ſed hæc dignitas ſine termino eſt; & conſequenter extenditur ad omne, quod perfectionem importat: ergo omne, perfectionem dicens cum maiori perfectionem non pugnans, & in determinato gradu conſiſtens, eſt humanitati Chriſti attribuendum, ita vt potentia Dei abſoluta in ordine ad humanitatem dignificandam, & perficiendam, ordinaria ſit reſpectu humanitatis Chriſti, vt potè illi debita ob ſui ſupremam dignitatem. 185 S. Tho.

Deinde ſecunda pars concluſionis probatur; etenim negationes neceſſariæ non poſſunt in decreto, ſed in omnipotentia cognoſci, non immediatè, ſed mediatè; at in omnipotentia omnes cognoſci, repugnat: ergo non fuerunt cognitæ ab anima Chriſti per beatificam viſionem. Maior pro prima parte conſtat. Tùm; quia cognoſcuntur à Deo per ſcientiam neceſſariam; & conſequenter pro priori ad omne decretum, quod autem anteuertit omne liberum decretum, non poteſt per illud, vel eo mediante cognoſci. Tùm etiã; quia quod eſt independens à libero decreto quoad eſſe, nequit illo mediante cognoſci. Pro ſecunda etiam parte non minus aperta videtur; eſt enim omnipotentia medium in quo Deus omnia neceſſaria cognoſcit. 186 *Secunda pars concluſionis.*

Quod

Quod autem non immediatè, sed mediatè, scilicet, medijs entibus positiuis, vt possibilibus negationes istæ cognoscentur, constat ex dictis supra §. 3. nam omnipotentia solum est medium cognoscendi illa, quæ continet eminentialiter; sed negationes istæ non continentur eminenter in omnipotentia; cum non sint effectus illius, nec ab illa possint causari: ergo non cognoscuntur in illa immediatè, sed mediis entibus positiuis, quibus vniri, v.gr. ad chimeram constituendam repugnet vt repugnantia, seu negatio possibilitatis existendi chimeræ, ex capite Leonis, corpore Hominis, & cauda Serpentis conflatæ, mediis his extremis positiuis, quibus huiuscemodi vnio, seu compositio repugnat, in diuina essentia cognoscitur.

Negationes nō cognoscuntur in omnipotentia, vt in medio.

187 Minor autem probatur; quæ namque in omnipotentia, vt in medio viso cognoscuntur, necessario debent cognosci quidditatiuè, & non solum quoad *an est*; sed non possunt omnes quidditatiuè in omnipotentia cognosci: ergo omnes cognosci in omnipotentia repugnat. Maior constat; nam omnipotentia est medium cognitionis aliorum extra Deum, vt connexa cum illis, & vt sic, vel sic penetrata; sic autem cognita, illa repræsentat quidditatiuè; & consequenter repugnet aliquid illa cognosci, & non cognosci quidditatiuè. Minor autem probatur; non stat repugnantiam, v. gr. chimeræ, ex prædictis extremis cognosci quidditatiuè, nisi extremis repugnantibus quidditatiuè cognitis; non enim potest cognosci quidditatiuè repugnantia vnionis inter Leonem, Hominem, & Serpentem, nisi naturæ illorum quidditatiuè cognoscantur, & idem est de quouis alio repugnante dicendum: ergo vt negationes existentiæ, seu possibilitatis entitatum, repugnantium cognoscantur quidditatiuè, omnia possibilia debent quidditatiuè cognosci; at repugnat animam Christi Domini omnia possibilia quidditatiuè cognoscere; cum ex hoc sequatur comprehensio omnipotentiæ, vt constat ex dictis: ergo non potest omnes negationes necessarias quidditatiuè cognoscere.

Omne quod cognoscitur in omnipotentia vt in medio viso, debet cognosci quidditatiuè, & non solū quoad an est.

188 Contra primam partem conclusionem objicies primo; nam ex illa sequitur, cognouisse animam Christi per beatificam visionem omnia possibilia in particulari; consequentis constat primo ex communi Thomistarum doctrina asserentium, humanitatem Christi non cognouisse omnia possibilia in particulari. Secundo ex D. Thom. *in præsenti art.* 2. asserente cognouisse animam Christi Domini omnia, quæ scit Deus scientia visionis, non autem omnia, quæ scit Deus scientia simplicis intelligentiæ; at si omnia possibilia in particulari cognosceret, sciret omnia, quæ scit Deus scientia simplicis intelligentiæ: ergo consequens est falsum. Tertio ex eodem D. Tho. *q. 20. de Verit. art. 5. ad 4. argum.* vbi docet: *Quod sicut non potest esse, quod sit factum quidquid Deus potest facere, quia sic Deus fecisset tot, quot non posset plura, & sic eius potentia esset limitata ad creaturas actu existentes: ita non potest boni, quod alicui creaturæ sit manifestatum, quidquid Deus potest facere vel manifestare.* Verba sunt D. Tho. ex quibus clarè videtur colligi implicationem inuoluere, quod Deus manifestet alicui creaturæ omnia possibilia in particulari; cum iam nihil aliud illi manifestare posset; & consequenter illius vis manifestatiue penitus exhausta maneret; quod non minus inconueniens reputet D. Thomas quam quod illius vis effectiua per actu existentia, actuque producta exhauriatur.

Contra 1. partē conclusionis arguitur. 1.

S. Tho.

189 Sequela autem sic ostenditur; non enim cognosci potest negatio existentiæ hominis v. g. non cognito homine, idem est de cuiusuis alterius entis negatione dicendum; eo quod negatio essentialem habitudinem ad id cuius est negatio importat; implicat autem habitudinem cognosci, nisi illius terminus cognoscatur: ergo si anima Christi cognoscit per visionem beatificam negationes omnium rerum, quas Deus decreuit, non producere omnia pure possibilia in particulari cognouit; aliàs cognoscit, etiam omnia, quæ Deus decreuit producere; ergo si cognoscit omnes rerum negationes per beatificam visionem, cognouit de facto per illam omnes creaturas possibiles secundum suas rationes particulares.

Sequela probatur.

290 Respondeo, distinguendo consequens: cognitione possibilium in particulari quoad *an est*, concedo sequelam: cognitionem quidditatiua, & quoad *quid est*, nego sequelam, & sub eadem distinctione minoris, nego consequentiam: nec obstent traditæ distinctioni tres minoris probationes: non prima, & secunda; nam D. Thomas & Thomistæ dum negant animæ Christi cognitionem omnium possibilium, loquuntur de cognitione illorum quidditatiue; non vero negant cognitionem illorum quoad *an est*: Quod patet primo; nam D. Thomas illam cognitionem omnium possibilium in particulari negat, ex qua sequitur comprehensio omnipotentiæ; ex cognitione autem omnium possibilium in particulari quoad *an est*, omnipotentiæ comprehensio non sequitur; benè verò ex illorum quidditatiua notitia; & consequenter hanc, & non illam negat Angelicus Doctor, & cum illo omnes Thomistæ humanitati Christi respectu omnium possibilium.

Respond.

Anima per visionem beatificā cognouit omnia possibilia in particulari quoad an est.

191 Tùm etiam; nam duo docet D. Th. Primum est, animam Christi cognoscere per visionem beatificam omnia à Deo in se cognita per scientiam visionis; & consequenter, vt *supra* intulimus, non solum positiue existentis, sed etiam rerum negatione. Secundum est, non cognouisse omnia à Deo in se cognita per scientiam simplicis intelligentiæ; at ex primo sequitur, cognoscere cognitione quoad *an est* omnia que Deus per simplicem notitiam cognoscit, nempè, omnia possibilia in particulari: ergo vt primi veritas, cum secundi veritate subsistat intelligendus est D. Tho. de cognitione quidditatiua; cum negat animæ Christi omnium possibilium notitiam. Et ex his ad tertiam minoris probationem dicatur, loqui D. Tho de manifestatione in diuina essentia perfecta, hoc est, omnium possibilium quidditatiuè manifestatiua, seu repræsentatiua, cum dicit, non posset fieri, vt alicui creaturæ sit actu manifestatum, quidquid Deus potest manifestare, non vero de manifestatione imperfecta, & repræsentatiua illorum quoad *an est*.

192 Sed opponas aduersus istam solutionem primo; possibilitas est prædicatum essentiale creaturarum possibilium: ergo non est dabilis cognitio quoad *an est* possibilium, quæ non sit quidditatiua; & consequenter si omnia possibilia in particulari cognoscit anima Christi, cognoscit illa quidditatiuè. Secundo; cognitio alicuius rei habita per propriam speciem, vel per speciem illam eminenter continentem, est cognitio quidditatiua; sed cognitio rerū in Verbo habetur per aliquid illas eminenter perfectissimè continens, scilicet, per essentiam diuinam: ergo est cognitio quidditatiua; & consequenter si ad omnia possibilia terminatur, omnium est quidditatiua cognitio.

Instabis 1

Secundo.

193 Tertio; negationes rerum si ab anima Christi cognoscuntur in Verbo, non tantum *intuitiuè*, & quoad *an est*, sed etiam *quidditatiuè* cognoscuntur: ergo si ad entitates, cuius sunt negationes terminatur visio beatifica Christi, est omnium entitatum quidditatiua cognitio. Antecedens probatur. Tùm; quia cognitio negationis intuitiua, & non quidditatiua est imperfecta cognitio; & consequenter non est animæ Christi attribuenda. Tùm etiam; quia entia positiua, quæ anima Christi in diuina essentia videt, non solum intuitiuè, sed etiam quidditatiuè cognoscit: ergo pariter negationes, quas vidit. Tùm tertio; nam visio beatifica respectu obiecti primarij, est simul intuitiua, & quidditatiua cognitio: ergo respectu omnis secundarij obiecti vtramque rationem, nempè, intuitiuæ, & quidditatiuæ cognitionis sortitur. Patet consequentia primo; quia attingit obiecta secundaria ratione primarij; & consequenter sub eadem ratione. Secundo; nam notitia quoad *an est*, & cognitio quoad *quid est*, essentialiter distinguuntur; visio autem beatifica, vt terminata ad obiectum primarium, non differt essentialiter à se ipsa, vt ad secundarium obiectum terminata; & consequenter si respectu primarij est quidditatiua cognitio; etiam obiectum secundarium attingit quidditatiuè.

Tertio.

194 Respondeo ad primam instantiam, concesso antecedenti; negando consequentiam; nam Deo essentialiter conuenit existentia, & tamen in via per fidem Deum quoad *an est*, vt supernaturalem Auctorem cognoscimus, & vt Auctorem naturalem per lumen naturalis rationis, quin aliqua ex his cognitionibus sit quidditatiua Dei cognitio: benè ergo potest cognosci creatura possibilis quoad *an est* possibilitatis, cognitione, quæ quidditatiua non sit, quamuis possibilitas ei essentialiter conueniat.

Respondetur ad 1. instantiā.

Ad secundam, concessa maiori, nego minorem; nam terminatio visionis beatificæ Christi ad entitates omnes, quarum negationes repræsentat intuitiuè, non habetur ex vi essentiæ, vel omnipotentiæ diuinæ, vt connexæ cum illarum possibilitate, sed ex vi decreti liberi decernentis negationes, seu negationum existentiam; hoc autem decretum non est causa possibilium illa continens eminenter, sed potius est causa, vt non sint; ac proinde non cognoscuntur ab anima Christi in Verbo istæ entitates possibiles per aliquid gerens vicem speciei illas eminenter continentis.

Ad secundam.

195 Ad tertiam; prætermisso antecedenti, nego consequentiam. Tùm; quia terminus negationis existentiæ immediatus, non est essentia rei non existentis, sed ipsius existentiæ; ac proinde alio daremus ad cognoscendam aliquam negationem quidditatiuè, exigi cognitionem quidditatiuam termini, non inferretur deberet essentias omnium possibilium quidditatiuè cognosci, sed tantum existentias illorum: rei autem creatæ existentia cum ab illa realiter distinguatur; benè potest quidditatiuè cognosci, nō cognita quidditatiuè essentia, cuius est existentia. Tum etiam, quia sicut visio rei potest quidditatiuè cognosci, non cognito eius obiecto quidditatiuè, sed præcisè quoad *an est*, non obstante, quod importet essentialem respectum ad illud, vt constat in visione beatifica cognita à Christo Domino quidditatiuè per scientiam infusam, quin per illam Trinitas personarum quidditatiuè attingatur; ita quamuis negatio essentialem habitudinem entitatem negatam importet, non sequitur, quod vt negatio cognoscatur quidditatiuè, entitas cuius est negatio quidditatiuè cognoscatur, sed sufficit quoad *an est* cognosci.

Ad 3. respōdetur.

196 Vel secundo responderi potest negando antecedens. Ad primam probationē, distinguo antecedens: est imperfecta *priuatiuè*, aut *subiectiuè*, nego antecedens: *negatiuè*, hoc est, nō ita perfecta,

Respōd. 2

sicut cognitio quidditatiua, concedo antecedens, & nego consequentiam: quia plures cognitiones *negatiuè* imperfecta, quia *subiectiuè* priuatiuæ non sunt, hoc est, excludentes à subiecto aliquam perfectionem maiorem, conceduntur animæ Christi vt constat ex dictis *quæstione præcedenti*. Ad secundam, concedo antecedens, & nego consequentiam, nam ad omnia entia positiua existentia cognoscenda quidditatiuè ex vi penetrationis omnipotentiæ diuinæ fuit sufficiens lumen beatificum Christi, non autem ad omnium rerum negationes, eo quod ad omnes negationes cognoscendas quidditatiuè, potest quis maxima cum probabilitate affirmare exigi cognitionem quidditatiuam rerum, cuius negationes; ac proindè vt lumen Christi beatificum esset sufficiens ad omnes negationes quidditatiuè attingendas, necessarium est, quod sufficiat ad cognitionem quidditatiuam prædictarum entitatum. Ex quo vlterius fieret, habere vim sufficientem ad cognitionem omnium rerum possibilium; cum iam supponatur per ipsum entia omnia positiua existentia cognosci quidditatiuè.

197 *Obijcies. Resp.* Si dicas; posse hoc negari, vt concedatur lumini beatifico Christi vis ad quidditatiuè cognoscendas omnium rerum negationes; ac proinde vitabitur inconueniens. Respondeo, hoc potuisse ita contingere, sed cum necessarium sit, vel respectu positiuè existentium, vel respectu negationum negare animæ Christi vniuersalē cognitionē quidditatiuam; & alias sit conuenientius, quod perfectè cognouerit entia positiua existētia cognitione perfecta, quā negationes rerū non existentium; consequens fit, quod cum maximo fundamento concedamus animæ Christi quidditatiuam cognitionem rerum positiuè existentium, illamque respectu negationum negemus.

198 *Ad tertiam.* Ad tertiam, concesso antecedenti, nego consequentiam. Ad primam probationem dicatur; ex eo quod secundarium obiectum ratione primarij attingatur, solum inferri esse eiusdem speciei in comparatione ad vtrumque non autem quod si ad primarium comparata, est quidditatiua cognitio, hoc idem respectu secundarij sortiatur, sicut nec sequitur, quod si est intuitiua primarij, etiam sit intuitiua secundarij; cum respectu possibilium, quæ secundario in diuina essentia attingit, non sit intuitiua, sed abstractiua notitia. Ad secundam probationem dicatur, quidditatiuam essentialiter distingui à notitia quoad *an est* respectu eiusdem obiecti, non autem in comparatione ad diuersa, ordine primarij, & secundarii se habentia, qualiter in præsenti contingit. Et quidem cognitio Angeli de se, respectu sui, est cognitio quidditatiua, Deum autem solum quoad *an est* attingit, quin ex hoc essentiale discrimen colligatur in comparatione ad se, & comparatiuæ ad Deum.

Cognitio quidditatiua, & quoad an est distinguuntur essentialiter respectiuè eiusdem, & vere respectu diuersorum, & subordinatorum.

199 *Cōtra secundam partē cōclusionis arguitur.* Secundo, aduersus secundam partem nostræ conclusionis obiicies; nam ex illa sequitur non adæquari visionem beatificam Christi, quantum ad numerum scibilium cum scientia visionis Dei; consequens non potest stare cum primo argumento, quo primam partem conclusionis ostendimus: ergo anima Christi per beatificam visionem in Verbo, etiam omnes negationes necessarias cognouit. Sequela constat, & minor probatur; ex eo namque primam partem conclusionis probauimus: quia iuxta D. Thom visio specifica Christi, & scientia visionis Dei, solum non adæquantur in modo: ergo in numero scibilium adæquantur inter se; alias D. Thom. loco *proximè* adducto argumento pro inconueniente inferenti sciētiæ Christi cum scientia visionis Dei æqualitatem, possat occurrere, absque effugio ad illarum inæqualitatem in modo, quod *ibidem* ponderanimus. *Respōdet.* Respondeo D. Tho. non comparasse scientiam beatificam Christi cum scientia visionis Dei necessaria respectu secundarij obiecti, sed solum cum scientia visionis libera, & vt inæqualitatem cum scientia libera visionis saluaret, recurrit ad disparitatem modi.

§. Vltimus.

Corollaria præcedentis doctrinæ.

200 *Coroll. I. Cognouit anima Christi per visionem beatam omnia libera decreta Dei absoluta subiectiuè, & obiectiuè cōditionata.* Ex dictis in discursu disputationis colligo primo; cognouisse animam Christi per beatificam visionem omnia libera decreta Dei, tam omnimodè absoluta, quam absoluta *subiectiuè*, & conditionata *obiectiuè*: constat hoc ex ratione, qua tertiam conclusionem probauimus, adæquatur namque scientia beatifica Christi cum scientia visionis libera Dei, quantum ad numerum scibilium; sed omnia decreta libera cognoscit Deus in se ipso per scientiam liberam visionis: ergo omnia illa cognouit anima Christi per beatificam visionem.

Oppones primo. Respōdetur. Si opponas primus; Deum habere decreta conditionata circa omnia possibilia; & consequenter non posse omnia decreta cognosci omnibus possibilibus non cognitis, quod tamen non est animæ Christi attribuendum.

Respondeo, ad cognoscenda omnia decreta conditionalia sufficere cognitionem omnium possibilium quod *an est*, illam autem cognitionem animæ Christi attribuere nullum inconueniens est, vt constat ex *proximè* dictis.

201 *Opponet 2.* Si opponas secundo, decreta libera Dei sunt infinita, sed infinita decreta non possunt per beatificam visionem ab anima Christi cognosci; ergo non cognouit omnia libera decreta conditionata circa omnes combinationes possibiles, tam positiuas, quam negatiuas; cum autem istæ combinationes sint infinities infinitæ, videtur necessario admittendum, esse in voluntate Dei actu infinita decreta. Minor autem probatur; nam obiecta actu infinita non possunt per finitam cognitionem attingi, nisi in aliquo finito, vt constat ex dictis §. 6. *ad vltim. argu.* sed infinita decreta non possunt cognosci in aliqua entitate finita, sed vel in se ipsis, vel in essentia diuina, quæ infinita est per essentiam: ergo non possunt ab anima Christi per visionem finitam cognosci.

202 *Respond.* Respondeo, decreta libera Dei, quantumuis sint infinita, posse per finitam cognitionem attingi, non in aliquo finito, nec in se ipsis immediatè, sed in essentia diuina finito modo cognita; nam eo ipso, quod obiectum primario cognitum, etiam si infinitum sit, finito modo attingatur, possunt in illo obiecta infinita per finitam cognitionem attingi.

203 *Instabis.* Sed dices; diuina essentia cognita finito modo, non potest esse ratio cognoscendi decreta infinita in actu; ergo solutio tradita non subsistit. Probatur antecedens; diuina essentia cognita finito modo, non potest esse medium *in quo*, omnia possibilia cognoscantur; sed ad hoc est necessarium, quod infinito modo per essentiam cognoscatur, vt diximus §. 2. & 3 ergo pariter diuina essentia, vt finito modo cognita, non potest esse ratio cognoscendi infinita decreta, quorum multitudo adæquatur multitudini possibilium.

Respond. Respondeo, negando antecedens Ad probationem, negō consequentiam; ratio autem discriminis est; nam possibilia sunt de his, quæ in omnipotentia, & in diuina essentia latent; ac proinde, quorum maior, vel minor cognitio prouenit, ex maiori, vel minori essentiæ penetratione. Ex quo *supra* inferebamus, omnium possibilium cognitionem præexigere cognitionem diuinæ essentiæ illi intensiuè adæquatam. Cæterum decreta libera non sunt de his, quæ in diuina essentia latent, supposita libera voluntate diuina de illorum manifestatione, sed statim, atque Deus vult illa beatis manifestare, statim per visionem diuinæ essentiæ cognoscuntur, quin ad hoc aliquod incrementum intensiuum visione requiratur. Vnde sicut hac ratione, vt omnes formalitates necessarias beatus in diuina essētia cognoscat, non indiget infinita visione, etiam si admittamus, vt plures volunt, esse numero infinitas, quia, scilicet, sunt de his, quæ in diuina essentia patent, ita ad decreta libera infinita cognoscenda, infinitas visionis beatificæ necessaria nō est.

204 *Vrgebis.* Instabis; decreta libera Dei sub ratione possibilium, non sunt de manifestis in diuina essentia cognita, sed de his, quæ in illa latent: ergo saltim sic sumpta non possunt omnia in diuina essentia per finitam cognitionem attingi; sed nequeunt vt existentia cognosci, quin etiam, vt possibilia attingantur, vt per se manifestum videtur: ergo non possunt omnia simul sumpta videri in diuina essentia per cognitionem finitam. Antecedens probatur, non enim sunt de manifestis in diuina essentia necessario; alias omnis videns Deum omnia decreta libera, vt possibilia in particulari cognosceret; & consequenter omnes creaturas possibiles in particulari, saltim quoad *an est* cognosceret. Nec supposita libera voluntate diuina de illorum manifestatione; nam manifestatio libera non est decretorum, vt possibilium; cum illorum possibilitas à libera voluntate non sit dependens: ergo sumpta vt possibilia non sunt de manifestis in diuina essentia cognita.

205 *Respondet.* Respondeo; decreta prout possibilia dupliciter cognosci posse: vno modo in diuina voluntate, prout libera in actu primo: alio modo, quasi in eorundem existentia, cognitione possibilitatis illata, vel quasi illata ex eorum cognitione, quatenus sunt existentia. Primo modo non sunt de manifestis in diuina essentia cognita, nec necessario, nec libere: vnde omnia nequeunt cognosci, nisi in voluntate diuina, prout libera in actu primo cognita adæquatè intensiuè: ac proinde comprehensa. Secundo autem modo sunt de manifestis in diuina essentia liberè; nam eo ipso, quod illorum existentia sit nota, libera manifestatione supposita, etiam hac supposita est illorum possibilitas manifesta; hoc secundo manifestationis, & cognitionis modo, nec alius modus cognitionis decretorum sub ratione possibilium necessarius est ab illa cognoscenda, vt existentia, Deo illa manifestante.

206 *Secundū corollar. Cognouit anima Christi per visionem beatam omnia, quæ in potentia creatura continentur.* Secundo colligitur, cognouisse animam Christi per beatificam visionem omnia, quæ continentur in virtute, aut potentia creaturæ. Quod docuit D. Thom. *in præsenti art. 2.* & probatur eius ratione; nam comprehendit in Verbo essentiam omnis creaturæ; & consequenter illius potentiam, & virtutem; sed non potest virtus causæ comprehendi, nisi omnes illius affectus cognoscantur in illa, & ex illa, vel saltim in alia causa ipsam eminenter continente: ergo cognouit anima Christi per beatificam visionem omnes effectus contentos in virtute cuiuscumque creaturę. Minor probatur; nō potest virtus causę cōprehendi nisi

nisi cognoscatur, quantum cognoscibilis est; sed virtus cuiuscumque causæ est cognoscibilis in ordine ad omnes suos effectus, & vt ratio cognoscendi illos: ergo non potest virtus causæ comprehendi, non cognitis omnibus eius effectibus.

207 *Confirmatur 1.* Quod amplius confirmari potest; nam si sufficeret ad comprehensionem causæ cognitio effectuum illius sub ratione specificante, & communi, sequeretur de facto comprehendi Deum ab intellectu creato, prout est causa creaturarum; cum à quolibet beato cognoscatur ratio communis possibilis, seu nō repugnantiæ; cum qua, vt cum formali extremo omnipotentia connectitur, consequens est falsum: ergo ad comprehensionem causæ non sufficit cognitio effectuum illius sub ratione specificante, & communi, sed requiritur necessario cognitio omnium effectuum in particular. *Confirmatur 2.* Et augetur difficultas; plus enim requiritur ad comprehensionem causæ, quam ad illius quidditatiuam cognitionem ex parte effectuum, qui in illius virtute continentur; sed ad quidditatiuam cognitionem causæ sub ratione causæ, requiritur cognitio effectuum illius sub ratione communi effectus formaliter terminantis habitudinem virtutis causatiuæ, & contentiuæ: ergo ad eius comprehensionem huiusmodi cognitio non sufficit; & consequenter requiritur cognitio omnium effectuum secundum suas particulares rationes.

208 *Obijcies primo.* Obijcies primo; quilibet Angelis comprehendit suam essentiam; & tamen non cognoscit omnia, ad quæ in potentia existit: ergo ad rei comprehensionem non petitur cognitio omnium, quæ sunt, vel continentur illius potentia, aut virtute. Probatur minor; essentia Angeli est in potentia obedientiali passiua ad gratiam habitualem, & in potentia actiua mediata, siue remota ad beatificam visionem, & ad alios supernaturales actus; sed Angelus naturali cognitione non cognoscit gratiam, nec visionem beatificam, nec alios supernaturales actus, etiam sub ratione possibilium; vt modo suppono *ex Tractatu de Visione, & Tractatu de Beatitudine, & alijs locis*, vbi hoc ab omnibus Thomistis docetur: ergo Angelus naturali cognitione non cognoscit omnia, quæ in potentia, seu virtute suæ essentiæ virtualiter continentur.

Respōdet. Respondeo, distinguendo maiorem: comprehendit suam essentiam secundum potentiam naturalem illius, concedo maiorem: secundum potentiam obedientialem, vel passiuam, vel actiuam, nego maiorem: & sub eadem distinctione minoris, nego consequentiam: nec probatio minoris distinctioni traditæ potest obesse; nam gratia, & supernaturales actus vitales, non continentur in potentia naturali Angeli, sed in potentia obedientiali, vel passiua, vel actiua: Angelus autem non comprehendit se ipsum secundum omnem potentiam, sed tantum secundum potentiam, & virtutem naturalem: vnde cognitio, quam de se habet, non dicitur absolutè comprehensio, sed cum addito, scilicet, comprehensio naturalis.

209 *Replicabis.* Instabis; nam Angelus comprehendit se ipsum secundum suas naturales potentias; & tamen non cognoscit omnes effectus, qui continentur in sua naturali virtute: ergo solutio tradita non subsistit. Probatur minor; in virtute naturali intellectus Angelici continentur cognitiones omnium entium naturalium possibilium; cum omnia possit naturaliter cognoscere, si illorum species haberet; & tamen non cognosci omnes istas cognitiones possibiles: ergo Angelus non cognoscit omnes effectus, qui continentur in sua naturali virtute, & consequenter stat comprehensio naturalis virtutis alicuius rei absque cognitione omnium effectuum, qui in tali virtute naturaliter continentur. Probatur minor, si omnes prædictas cognitiones se ipsum comprehendendo cognosceret, sequeretur cognoscere omnia entia naturalia possibilia: cum nequeat actus cognitionis comprehensiuè cognosci, non cognitio illius obiecto, & omnes cognitiones naturales Angelo possibiles ad omnia naturalia possibilia in particulari, vt ad obiecta terminentur; consequens est falsum, & contra communem Theologorum doctrinam, asserentium, Angelum naturali cognitione solum cognoscere, quæ spectant ad ordinem vniuersi, non autem, quæ in statu puræ possibilitatis manserunt, quia illorum tantum sunt debitę Angelo species: ergo non cognoscit Angelus naturali cognitione omnes cognitiones in sui naturali virtute contentas.

210 *Respōdetur. Qui effectus debeant cognosci, vt causa comprehendatur.* Respondeo, concessa maiori, distinguendo minorem: omnes effectus in illius naturali virtute complectè, & perfectè contentos, nego minorem: contentos inchoatè, imperfectè, & incompletè, concedo minorem, & distinguo consequens distinctione minoris: quam distinctionem non impugnat minoris probatio; Angelus enim non habet virtutem ad intelligendum completam, nisi per speciem impressam obiecti determinetur; solum autem habet species obiectorum possibilium attinentium ad ordinem vniuersi, quod Deus decreuit producere; non verò obiectorum, quæ purè sunt possibilia; ac proinde solum ad cognitiones obiectorum primi generis est in potentia completa; vt autem virtus causæ comprehendatur, non exigitur cognitio omnium contentorum in illa, sed illorum, quæ in se continet perfectè; ac proinde vt Angelus comprehendat se ipsum, sufficit in se cognoscere cognitiones possibiles obiectorum possibilium ad ordinem vniuersi spectantium; non autem est necessarium, quod in se ipso cognoscat cognitiones terminabiles ad entia purè possibilia.

211 *Instabis.* Instabis; sequi ex ista solutione Angelum naturali virtute comprehendere suam potentiam obedientialem; consequens est contra dicta: ergo solutio tradita vera non est. Probatur sequela; vt enim *in prima solutione* dicebamus, ad comprehensionem alicuius potentiæ, non requiritur cognitio effectuum, quos imperfectè in se continet; sed potentia obedientialis non continet completè, & perfectè formas, ad quas est in potentia: ergo ad illius comprehensionem non requiritur harum formarum cognitio; ac proinde quamuis Angelus illas non cognoscat naturali virtute comprehendet naturaliter potentiam obedientialem. *Respōdetur. Angelus naturali virtute, non cōprehendit, nec quidditatiuè cognoscit potentiam obedientialem.* Respondeo, negando sequelam. Ad cuius probationem dicatur; non posse comprehendi, imo nec cognosci quidditatiuè potentiam non cognito termino formali illius, etiam si illum non perfectè, sed imperfectè contineat. Vnde doctrina traditæ solutionis intelligenda est de illis effectibus, qui non formalitèr, sed materialitèr terminant habitudinem potentiæ: termines autem formalis obedientialis potentiæ, prout à naturali distinctæ, eo modo quo ab illa distinguitur, est ratio entis supernaturalis communis omnibus, quæ in se recipere potest, & quia hunc terminum non cognoscit Angelus naturali virtute, cōsequens fit, quod non comprehendat potentiam obedientialem. Sed de his videantur, quæ fusè diximus *Tractatu de Beatitudine*.

212 *Tertium Corollarium. Sciētia rerum in actu cognouit Christus infinita accidentia, non vero infinitas substantias. Secunda pars probatur.* Tertio colligitur; scientia rerum in potentia cognouisse animam Christi infinitas substantias; secus vero per scientiam rerum in actu; per hanc autem cognouit infinita accidentia. Ita D. Thom. *in præsenti art.* 3. Et prima pars probatur: cognouit enim anima Christi omnia, quæ in potentia creaturæ continentur; sed in virtute creaturarum, quas animæ Christi comprehensiuè cognouit continentur infinitæ substantiæ, saltim numero distinctæ, & de facto causarentur ab illis, si cœlorum motus, & rerum generationes, in perpetuum durarent: ergo cognoscuntur ab anima Christi Domini infinitę substantiæ possibiles, saltim numero distinctæ. An autem infinitæ substantiæ possibiles specificè distinctæ cognoscantur ab illa, pendet ex physica quæstione, an, scilicet, in virtute limitata creaturarum existentium infinitæ species substantiales possibiles contineantur; si continentur, fuerunt ab anima Christi cognita; secus autem si non continentur. Secunda pars corollarij probatur; nam per scientia rerum in actu, solum cognoscuntur ab anima Christi Domini, quæ in æternitate continentur; at infinitæ substantiæ in æternitate non continentur; cum non sint successiuè in proprijs durationibus futuræ; eo quod cessante motu cæli, rerum generationes cessabunt; ergo non cognoscuntur ab anima Christi Domini per scientiam rerum in actu infinitæ substantiæ. Tertia pars corollarij constat ex dictis *§. 6. ad vltimum*. *Tertia probatur.*

213 *An cognouerit anima Christi multitudinem actu infinitam. Sub distinctione responsetur.* An autem sit concedendum cognouisse animam Christi multitudinem actu infinitam, quæstionis est inter Theologos omnes, quos pro nostra sententia allegauimus, conueniunt, in eo quod ly *actu* determinante scientiam est concedendum actu cognouisse infinita; si vero determinet multitudinem, alij affirmant, negant alij, sed quæstio est modo loquendi. Mihi videtur, concedendum esse, cognouisse multitudinem actu infinitam respectu ad ęternitatem, eo quod in illa actu sunt infinitæ cogitationes; secus autem respectiuè ad propriam mensuram, eo quod in illa nunquam datur multitudo actu infinita, & quia absolutè conueniunt, quæ in ordine ad propriam mensuram; non vero quæ in ordine ad aliam competunt alicui rei, non est absolutè dicendum, cognouisse animam Christi multitudinem actu infinitam.

214 *Quartum corollarium. Anima Christi clarius vidit diuinam essentiam, quam vllibet alia creatura. Visio beatifica Christi nō excedit infinitè simpliciter beatitudinem aliorum, sed tantū extrinsecè, & secundum quid.* Quarto colligitur; animam Christi videre diuinam essentiam clarius qualibet creatura; sic D. Th *in hac q. art.* 4. & probatur eius ratione; nam maior, vel minor claritas in visione beatifica prouenit ex maiori, vel minori lumine gloriæ, de quo 1. *p. q* 12. *art.* 6. sed lumen gloriæ concessum animæ Christi est maius hoc est, intensius perfectiusque lumine cuiuslibet creaturæ: ergo clarius Deum vidit qualibet alia creatura. Probatur minor; perfectio luminis commensuratur cum perfectione gratię habitualis ad quam consequitur, vt proprietas; sed gratia habitualis Christi est maior omnium creaturarum gratia, eo quod, quo aliquod receptiuum est proximius causæ influenti, tanto magis de illius influxu participat; anima autem Christi proximior est Deo, qui est causa, & principium gratiæ qualibet alia creatura: ergo lumen beatificum, illius animæ concessum, maius est lumine gloriæ cuiuslibet alterius creaturæ. An autem infinitè excedat, vel tantum finitè beatitudinem aliorum, disceptatur inter Theologos, verum mihi certum videtur non excedere infinitè simpliciter sed secundum quid, & extrinsecè infinitè; quod patet; nam visio animæ Christi non est infinita intrinsecè, & simpliciter, sed solum extrinsecè, & secundum quid, quatenus infinita in diuina essentia cognoscit, quæ ab alijs non cognoscuntur: ergo non excedit beatitudinem aliarum creaturarum infinitè intrinsecè simpliciter, sed tantum secundum quid, & extrinsecè.

Deni-

2.3 *Quintum corollarium. Probatur senti artic. 4. ad 3. M. Sent.* Denique infertur, beatitudinem animæ Christi assa maiorem beatitudine cuiusuis creaturæ possibili de lega ordinaria, non autem asse intensiuè maiorem, omni beatitudina possibili puræ creaturæ de potentia absoluta; sic D. Thom. *in præsenti artic.* 4. *ad* 3. & prima pars corolarij constat ex dictis. Secunda vero probatur; nam bearitudo animæ, Christi non esti intensinè infinita, sed potuit intensiòr essa de potentia absoluta, vt constat ex dictis *Tractatu de Gratia Christi quæst.* 7. potuitque cum maiori intensione cuilibet alteri creaturæ communicari: ergo potuit beatitudo alterius creaturæ esse maior intensiuè beatitudine Christi de potentia absoluta. Et hæc de ista disputatione applicanda litteræ Mag. *locis vbi præcedens Disputatio*. Hæc etiam *de quæst.* 10. dicta sufficiant.

TRACTATVS NONVS.

De Scientia per se infusa, & Scientia per se acquisibili.

Quæstio vndecima. Articul. primus. **D**E quo D. Th. in 3. dist. 14. q. 1. art. 3. quæstiunculis 6. ad Annibaldum in eadem distinct. q. vnica art. 4. q. 20. de Veritate art. 3. & 6. opusc. 2. cap. 216. in hac 3. p. q. 11. & q. 12. *Quæstionem vndecimam diuidit Angelicus Præceptor in sex Articulos: docens in primo, animam Christi secundum scientiam inditam, vel infusam, cognouisse omnia, quæ ab homine cognosci, possunt per virtutem luminis intellectus agentis, & quæcumque per reuelationem diuinam hominibus innotescunt, siue pertineant ad donum sapientiæ, siue ad donum prophetiæ, siue ad quodcumque Spiritus Sancti donum; eo quod oportuit, quod in anima Christi omnis eius potentialitas esset ad actum redacta: est autem anima humana in potentia ad omnia ista cognoscenda, & ideo illa omnia abundantius, & plenius cæteris, anima Christi cognouit.*

Articul. secũdus. *In secundo Art. docet. potuisse animam Christi per scientiam infusam intelligere, sine conuersione ad phantasmata, eo quod Christus erat simul, viator, comprehensor: est autem hæc conditio animæ comprehensoris, vt nullo modo suo corpori subdatur, aut ab illo dependeat, sed totaliter ei dominetur: ex hoc autem viatoris indiget conuerti ad phantasmata, quod est corpori obligata, et quodammodo subiecta, & ab eo dependens: ergo anima Christi corpori non obligata, nec ab eo dependens, vtpote plene habentis facultatem comprehensoris, potuit intelligere sine conuersione ad phantasmata.* Notat autem Caietanus, & benè, quod licet D. Th. non intuierit pro conclusione potuissa Christum per scientiam infusam intelligere sine conuersione ad phantasmata; hoc tamen subintelligitur, & probata independentia intellectus animæ Christi à corpore rationa status comprehensoris, euidenter infertur; eo quod vsui huius scientiæ sine conuersione ad phantasmata, solum poterat obstare obligatio intellectus ad corpus. Vnda hac obligatione ab anima Christi sublata, ob statum comprehensoris, facile colligitur potuisse hac scientia vti sine conuersione ad phantasmata. Nec ex hoc sequitur, frustra fuisse potentias sensitiuas in anima Christi Domini; cum sensus dati sint homini, vt intellectui deseruiant: vt enim inquit D. Tho. solutione ad 3. etsi anim Christi potuerit intelligere, non conuertendo se ad phantasmata, poterat tamen intelligere se ad phantasmata conuertendo, & ideo sensus in ipsa frustra non fuerunt. Ex qua doctrina inferunt nostri Thomistæ, Angelicum Doctorem sentire, potuissa animam Christi scientia per se infusa vtendo, se ad phantasmata conuertere. Cæterum cum D. Th. non de scientia per se infusa, sad absolute loquatur, nac ad solutionem argumenti necessarium sit, quod fuerit de scientia per se infusa loquutus: illatio ex illius doctrina facta necessaria non est. An autam id sit possibile, infra examinabimus.

Articul. tertius. *In articulo tertio supposita distinctione scientiæ discursiuæ, nempè, quoad acquisitionem, quia per discursum acquiritur, & ab illo in sui acquisitione dependet, qualiter in nobis contingit, & discursiuæ quoad vsum, quia nempè, illa habita intellectus vtitur discurrendo: docet Angelicus Doctor, scientiam animæ Christi (*intelliga per se infusam*) non fuisse priori modo discursiuam, quia hæc scientia fuit sibi diuinitus indita, non per inuestigationem rationis acquisita, bene tamen secundo modo; poterat enim anima Christi ex vno ad aliud discurrere, vt sibi placebat,* quod intelligendum est, vtendo prædictæ scientia; cum de eadem sciantia loquarur, de qua loquitur cum negat esse discursiuam quoad acquisitionem. *Ex quo solutione ad primum docet, non omne consilium, nec omnem electionem excludi ab anima Christi, sed solum consilium, quod est cum dubitatione, & electio ad ipsum sequuta.*

Articul. quartus. *In quarto articulo docet, scientiam inditam animæ Christi quantum ad id, quod habuit à causa influente, fuisse excellentiorem scientia Angelorum, & quantum ad multitudinem cognitorum, & quantum ad scientiæ certitudinem, eo quod lumen spiritualis gratiæ, quod est inditum animæ Christi, est multo excellentius, quam lumen, quod pertinet ad naturam Angelicam; at secundum id quod habuit ex subiecto recipiente scientia indita animæ Christi est infra scientiam Angelicam, scilicet quantum ad modum cognoscendi, qui est naturalis animæ humanæ, qui est per conuersionem ad phantasmata, & per collationem, & discursum,* Doctrina illius articuli de scientia per se indita supernaturali intelligitur. Tum quia excessum probat D. Thom. eo quod lumen spiritualis gratiæ est excellentius lumine naturali Angelorum, quæ ratio solum de scientia infusa supernaturali procedit. Tùm etiam; scientia indita naturalis animæ Christi, quam esse illi concedendam tract. 7. disp. 32. monstrauimus, inferior est scientia per se infusa Angalorum, non solum ex parta subiecti, & modi, sed etiam ex parta luminis; cum sit eiusdem rationis cum illa, quæ infunditur animæ rationali in statu separationis à corpore, quam esse infra scientiam Angelicam ex dicendis disput. 36 constabit: ex eadem videtur inferri, Angelicum Doctorem sentire potuisse animam Christi scientia per se infusa vti cum conuersione ad phantasmata, cum doceat essa ex hac parte inferiorem scientia Angelica.

Articul. quintus. *In quinto docet, hac scientiam fuisse habitualem, eo quod vnumquodque recipitur ad modum recipientis: est autem hic modus connaturalis animæ humanæ, vt quandoque sit intelligens in actu, quandoque in potentia; medium autem inter puram potentiam, & actum completum est habitus, & ideo asserendum est, quod scientia indita animæ Christi fuit habitualis, & poterat ea vti, quando volebat. Solutione ad primum statui D. Th. discrimen inter scientiam beatam animæ Christi, & scientiam infusam, qua res cognouit in propria genere: quod prima, quia non proportionatur modo naturæ humanæ est simpliciter perfectissima, & ideo semper in actu: secunda autem, quia accommodatur modo subiecti cui infunditur, non est omnium perfectissima simpliciter, sed in genere cognitionis humanæ, & ideo non oportuit, quod esset semper in actu.* Cuius doctrinæ sensus est, sed etiam beatam animæ Christi, quia non accommodatur modo naturæ humanæ, nec illi quoad vsum subordinatur, esse simpliciter perfectissimam, idest, excedentem omnem aliam scientiam, non solum in substantia, sed etiam in modo, & idcirco est semper in actu: sciantiam vero inditam, quia proportionatur modo naturæ humanæ, etsi quoad substantiam omnem aliam scientiam rerum in proprio genere excedat, non tamen excedit in modo, & ideo non oportat, quod semper in actu sit. Vnde illa verba. *In genere cognitionis humanæ*, non limitant excessum scientiæ infusæ animæ Christi ad humanas cognitiones; cum articulo præcedenti docuerit esse perfectiorem Angelica ex parte causæ influentis, sed explicant modum excessus, idest, excedit, vt cognitio humana, per quod datur intelligi excedare omnem aliam scientiam rerum in proprio genere in substantia, non taman in modo.

Articul. sextus. *In sexto articulo docet, scientiam inditam animæ Christi esse vnam ex parte luminis, plures autem ex parte specierum, eo quod est connaturale animæ humanæ, vt recipiat species in minori vniuersalitate quam Angeli, ita scilicet, quod diuersas naturas specificas,*

ficat, per diversas species intelligibiles cognoscat, scientia autem indita anima Christi habuit modum connaturalem anima humana.

QVÆSTIONEM Duodecimam diuidit Angelicus Praeceptor in quatuor articulos, docens in primo, scientiam acquisitam fuisse in anima Christi Domini, ne actio intellectus agentis esset otiosa, qua facit intelligibilia in actu, & sicut per scientiam infusam sciuit anima Christi omnia illa, ad quæ intellectus possibilis est quocumque modo in potentia: ita per scientiam acquisitam, sciuit omnia illa, qua possunt sciri per actionem intellectus agentis. Quæstio 12 Articulus primus.

In secundo docet, Christum, etsi in alijs scientijs non profecerit secundum habitum, in quo essentia scientia consistit. in scientia vero acquisita profecit, non solum secundum actum, sed etiam secundum habitum noua abstractione specierum; conueniens enim fuit, hanc etiam habuisse actionem. Articulus secundus.

In tertio docet, Christum nihil ab homine didicisse; nam primum mouens in quolibet genere non mouetur secundum illam speciem motus; Christus autem constitutus est à Deo caput hominum secundum influxum gratia, & doctrina, & ideo non fuit illius dignitati conueniens, vt ab aliquo homine doceretur. Articulus tertius.

In quarto articulo docet, nec etiam ab Angelis aliquid didicisse. Tùm; quia docuit Angelos, non autem est eiusdem docere, & doceri. Tum etiam; nam anima Christi, secundum quod nata est perfici à sensibilibus, non egebat lumine Angelico, sed sufficiebat lumen intellectus agentis, vt ab illis species abstraheret, prout autem est nata perfici ex conuersione ad superiora, sufficienter fuit perfecta secundum scientiam infusam immediate acceptam à Deo; sicut enim supra communem modum creatura anima illa vnita est Verbo in vnitate persona, ita supra communem modum hominum immediate ab ipso Dei Verbo repleta est scientia, & gratia, non autem mediantibus Angelis. Hac D. Thom. pro quorum explicatione sequentes disputationes subijcimus. Articulus quartus.

DISPVTATIO XXXV.

An omnia obiecta creata possint ab anima Christi per scientiam infusam supernaturalem cognosci?

§. I.

Referuntur sententia, & statuitur prima conclusio.

1 *Disputationis status aperitur.* DVAS scientias per se infusas in anima Christi Domini fuisse, naturalem, scilicet, & supernaturalem, constat ex dictis *tract.* 7. *disp.* 32. modo essentiam scientiæ per se infusæ supernaturalis, quæ præcipuè consideratur à Theologis explicare conantes, ab illius obiecto incipimus cum Angelico Præceptore; & merito quidem, nam cum scientia suam speciem ab obiecto recipiat, non aliter melius essentiam istius scientiæ explicabimus, quam illius extensionem, & obiectum examinantes; ex obiectis enim materialibus, ad quæ potest terminari, illius rationem formalem obiectiuam inferemus. Inquirimus ergo: an tanta sit scientiæ per se infusæ supernaturalis extensio, vt per illam Christus Dominus omnia creata cognouerit, hoc est, tam ea, quæ per lumen naturale intellectus possunt cognosci, quam illa, quæ naturales vires intellectus excedunt, vel quia in sua entitate supernaturalia sunt, videlicet, quæ ad ordinem gratiæ spectant, vel quæ licet ad ordinem naturalem quoad suas entitates pertineant; in sui tamen cognitione excedunt naturæ vires, vt cogitationes cordis, & futura libera contingentia.

2 *Prima sententia. Secunda.* Qua in re prima sententia negat, omnia ista obiecta per scientiam infusam ab anima Christi cognosci. Secunda per oppositum docet, non solum entia naturalia, & supernaturalia existentia, verum etiam omnia possibilia non solum *diuisiuè*, sed etiam *collectiuè*, fuisse ab anima Christi per scientiam infusam supernaturalem cognita. *Tertia & vera sententia.* Tertia, & verior sententia defendit, omnia entia naturalis, & supernaturalis ordinis, quæ Deus decreuit producere, fuisse cognita ab anima Christi per scientiam supernaturalem infusam, & aliqua ex possibilibus, non vero omnium collectionem. Auctores dabimus nostram proponentes sententiam. Pro qua sit.

3 *Prima conclusio. Caiet. Medin. Aluar. Arauio. Zippul. Cornejo. Suar. Beccan. Ragusa. Lugo. Gran.* PRIMA CONCLVSIO. *Omnia, qua possunt ab homine per virtutem intellectus agentis cognosci, fuerunt cognita ab anima Christi Domini per scientiam supernaturalem infusam.* Ita Caietanus, & Medina *in præsenti art.* 1. Aluarez *disp.* 57. Illustrissimus Arauio *dub.* 2. *conclus.* 2. Zippullus *dub.* 1. Cornejo *dub. etiam* 1. & omnes D. Tho. Discipuli. Tenent etiam ex PP. Societatis Suarez *disput.* 29. *sect.* 1. & 3. Beccanus *c.* 9. *q.* 3. *concl.* 2. Ragusa *disp.* 90. Cardinalis de Lugo *disp.* 20. *sect.* 2. & 3. Granadus *controu.* 1 *de Incarnat. tractat.* 8. *disp.* 3. *sect.* 4. quos alij Recentiores sequuntur. *Aliquorū probatio.* Probant aliqui ratione D. Thom. *in præsenti art.* 1. nam per scientiam infusam supernaturalem fuit reducta ad actum omnis potentialitas animæ Christi naturalis, & obedientialis; sed ratione potentiæ naturalis, est in potentia ad intelligendum illa; quæ possunt per lumen intellectus agentis cognosci: ergo hæc omnia per scientiam infusam supernaturalem cognouit. *Ratio ista non placet.* Hæc tamen ratio non placet, nec maior assumpta est vera, nec à D. Thom. intenta, vt constat ex dictis *q.* 9 *disp.* 32. non enim per formam supernaturalem potest ad actum formaliter reduci, & satiari potentia naturalis, vt *ibidem* ostendimus. Non ergo rectè colligitur, cognouisse animam Christi per scientiam supernaturalem infusam omnia, quæ possunt intelligi per lumen, seu mediante lumine intellectus agentis, ex eo quod per illam debuerit ad actum reduci naturalis animæ Christi potentia.

4 *Secundo alij Recentiores arguunt.* Secundo alij Recentiores sic probant; nam Christo, vt viatori concedenda est supernaturalis cognitio entium intrinsecè naturalium. Tum; quia huiusmodi cognitio est possibilis; & consequenter Christo attribuenda. Tum etiam; quia de facto Angeli, & homines in via per fidem plures naturales veritates cognouerunt, vt cœlum, terramque à Deo fuisse creatam: ergo & Christus, vt viator supernaturali cognitione veritates naturales cognouit; alias vt viator minoratus fuisset ab Angelis, & alijs hominibus in cognitione naturalium obiectorum; sed hæc cognitio supernaturalis, non pertinebat ad fidem, quæ in anima Christi non fuit: ergo pertinuit ad scientiam per se infusam supernaturalem. *Non vrget, hoc argumentum.* Sed nec vrget hoc argumentum, nisi aliunde iuuetur; posset enim anima Christi entia naturalia cognoscere per testimonium diuinum cognitum euidenter, euidentia in attestante; at si hæc cognitio Christo, vt viatori competeret, non esset inferiori Angelis, & hominibus viatoribus; cum esset cognitio excedens fidem in claritate; & alias ad scientiam per se infusam non pertineret, vt ex dicendis constabit: ergo argumento facto non suadetur efficaciter, entia naturalia ab humanitate Christi cognosci per scientiam per se infusam supernaturalem.

5 *Tertio probari solet communiter, ista ratio est optima congruentia supposita possibilitate.* Tertio probari solet communiter; congruum enim fuit, quod anima Christi Domini altiori, & perfectiori cognitione obiecta naturalia cognosceret in se ipsis extra Verbum, quam cognoscuntur ab Angelis; sed si illa non cognosceret supernaturali cognitione, sed tantum naturali, hac perfectione caruisset; cognitio enim naturalis possibilis animæ Christi, siue per species infusas, siue per species ex genere suo acquisitas, inferior est Angelorum cognitione; ergo cognouit veritates naturales in se ipsis supernaturali cognitione. Quæ ratio prima congruentia est rei possibilitate supposita, illam tamen oportet ostendere.

6 *Probatur conclusio ratione D. Th.* Vnde suadenda est conclusio ratione D. Tho. *in præsenti art.* 1. ad hanc formam redacta. Scientia per se infusa supernaturalis est illa, per quam res in proprio genere supernaturaliter cognoscuntur; sed anima Christi Domini cognouit entia naturalia in proprio genere, & in se ipsis supernaturali cognitione; ergo cognouit illam per scientiam supernaturalem infusam. Illatio est in forma. Maior ex dicendis constabit. Minor autem probatur; entia naturalia sunt cognoscibilia in se ipsis supernaturali cognitione: ergo anima Christi Domini est in potentia obedientiali ad illa, vt sic cognoscenda; sed decuit, vt potentia obedientialis animæ Christi ad actum reduceretur, ne maneret imperfecta, vtpotè in potentia relicta: ergo cognouit entia naturalia in se ipsis supernaturali cognitione.

7 *Antecedens probatur 1. Secundo.* Antecedens, in quo est difficultas, probatur primo: nam entitas materialis potest per actum spiritualem attingi, & de facto terminat intellectualem cognitionem: ergo entitas naturalis terminare poterit cognitionem supernaturalem. Secundo; nam esto obiectum non possit sui cognitionem excedere excessu ordinis, quo circa nec entitas spiritualis, materiali cognitione, nec supernaturalis, cognitione naturali possunt cognosci; non tamen est necessarium, quod ab illa non excedatur; vnde entitas finita, infinitam cognitionem terminare potest: ergo non obstat naturalitas obiecti, quo minus valeat cognitionem supernaturalem in se ipso terminare. *Tertio.* Denique probatur antecedens; nam esto obiectum naturale sub ratione naturali obiectiua nequeat attingi per cognitionem supernaturalem; potest tamen sub ratione supernaturali obiectiua; at in entibus naturalibus est dabilis hæc ratio obiectiua supernaturalis, vt ex dicendis constabit: ergo possunt terminare supernaturalem cognitionem.

§. II.

§. II.

Opposita sententia argumentis occurritur.

8 *Opposita sententia cum suis Auctoribus proponitur.* OPpositam sententiam tenuere Scotus, & alii, quos refert Suarez *loco supra allegato*. Illam etiam tenet Vazquez *in præsenti disp. 52. cap. 1. nu. 5.* nam licet doceat, fuisse entia naturalia per scientiam per se infusam ab anima Christi cognita, loquitur de scientia per se infusa naturali; nam per supernaturalem negat cognosci, & omissis Scoti argumentis, quibus intendit probare, non posse singularia per species per se infusas repræsentari, eo quod deberent dari species actu infinitæ, de quo 1. *p. q. 55. art. 3.* Contra nostram conclusionem arguitur

9 *Primo arguitur.* primo, Christus per scientiam supernaturalem infusam, non cognouit omnia indiuidua naturæ humanæ: ergo non cognouit omnia entia naturalia. Antecedens ostenditur primo ex D. Th. *Antecedens probatur 1.* *in 3. dist. 14. q. 1. art. 3. quæstiunc. 1. in corp.* vbi docet, gesta particularia hominum, non fuisse ab anima Christi cognita per scientiam infusam, eo quod non pertinent ad perfectionem intellectus, nec secundum naturam, nec secundum gratiam: ergo non cognouit per illam omnia indiuidua naturæ humanæ.
Secundo. Secundo probatur; nam ex entibus naturalibus illa cognoscuntur ab anima Christi per scientiam infusam, quæ ab ipsa cognosci possunt per lumen intellectus agentis; sed indiuidua non possunt per lumen intellectus agentis cognosci; species enim ab intellectu agente causatæ; cum per abstractionem fiant, non continent singularia: ergo non possunt per scientiam supernaturalem infusam ab anima Christi cognosci. Tertio probatur;
Tertio. nam indiuidua naturæ humanæ v. c. non cognouit per vnam speciem, nec per plures species infusas: ergo illa non cognouit. Antecedens pro secunda parte constat; nam si pluribus speciebus hæc indiuidua cognouisset essent infusæ intellectui Christi, tot species, quot sunt hominis indiuidua cumque hæc sint infinita in potentia essent ei infusæ infinitæ species in actu, quod implicat.

10 Pro prima vero parte probatur; nam indiuidua hominis sunt infinita in potentia; sed vna species nequit repræsentare infinita: ergo non potest omnia indiuidua naturæ humanæ repræsentare. Minor probatur; nam sola species infinita potest infinita repræsentare. Tum quia species ab obiecto specificatur; & consequenter ab obiecto infinito, infinita constituitur. Tum etiam; quia eo ipso, quod infinita repræsentet, æquiualet infinitis speciebus; finitum autem infinito æquiualere non potest. Tum tertio; nam quo plura per speciem repræsentantur, eo perfectior est species, & consequenter species, qua repræsentantur infinita, necessario esset infinitæ perfectionis; sed species infinita repugnat: ergo repugnat species repræsentans infinita indiuidua. Denique probatur ratione ex D. Th. vbi *supra* desumpta; Christus enim per scientiam infusam supernaturalem, solum cognouit ea; quæ pertinent ad perfectionem naturæ, vel gratiæ; sed cognitio gestorum hominum in particulari, non pertinent ad perfectionem intellectualis naturæ; cum singularia non considerentur ab intellectu per se, nec ad perfectionem gratiæ; tùm ex eadem ratione: Tùm etiam; quia gratia Christi, & nostra sunt eiusdem speciei; non autem debetur nobis prædicta cognitio; & consequenter nec Christo ratione gratiæ: ergo non cognouit illa Christus per scientiam infusam supernaturalem.

11 Respondeo, negando antecedens. Ad primam probationem
Respond. dicatur cum Caietano *in præsenti art. 1. §. ad 3. sub* D. Th. sen-
Ad 1. antecedentis probationem. tentiam, quam in allegatis locis docuerat, expressè *in hoc art. in solut. ad 3* retractasse. Ad secundam, nego maiorem; cognouit enim anima Christi per huiusmodi scientiam Angelos quidditatiuè; quos tamen per virtutem intellectus agentis nequit co-
Ad 2. respond. 1. gnoscere: Et ratio est; nam anima Christi, quia ratione beatitudinis, etsi esset corpori vnita, non tamen erat corpori ad intelligendum subiecta, erat naturaliter potens intelligere, nedum per conuersionem ad phantasmata per species à rebus acceptas, sed etiam per conuersionem ad superiora, & per species per se infusa, vt vidimus *q. 9.* & ideo per scientiam per se infusam supernaturalem, non solum cognouit illa, quæ virtute intellectus agentis possunt cognosci, sed etiam, quæ per species infusam possunt repræsentari.

12 Vel secundo, prætermissa maiori, distinguo minorem: dire-
Secundo respond. ctè, concedo minorem: reflexè, nego minorem, & consequentiam; nam licet singularia nequeant cognosci per virtutem intellectus agentis directè, eo quod species per abstractionem à conditionibus indiuiduantibus in repræsentando causantur: reflexè tamen possunt per illius virtutem cognosci, vt
Thomistæ docent Thomistæ *lib. 1. Physicor. & lib. 1. de Anima.* Et ideo oportuit, quod per scientiam infusam à Christo cognoscerentur, non reflexè, sed directè, eo quod species per se infusæ non fiunt per abstractionem, sed sunt participationes diuinarum idearum, à quibus directè repræsentatur natura, vt indiuiduis contracta. Vnde etiam ipsæ species habitæ per infusionem à Deo, non repræsentant naturam à singularibus abstractam, sed vt contractam in illis.

Ad tertiam, nego primam partem antecedentis. Ad cuius 13 *Ad tertiam.*
probationem, concessa maiori, nego minorem: ad illius probationem, nego minorem: nec obstat prima minoris probatio. Tùm; quia vt docet D. Th. *q. 20. de Verit. art. 4. ad 2.* cognitio attingens infinita, efficacia finita, non euadit infinita; cognitio autem, qua Christus infinita indiuidua cognoscit, efficacia infinita non gaudet. Tùm etiam; quia vt docet idem D. Tho. *loco allegat. solut. ad 1. & q. præcedenti art. 3. ad 2.* cum obiectum intellectus sit, *quod quid est*, vt illius actus infinitetur, oportet, quod erga obiectum infinitæ quidditatis versetur; indiuidua autem humanæ naturæ, etsi infinita sint in potentia infinitudine quantitatis discretè, omnia tamen sunt quidditatis limitatæ, & finitæ; & idcirco non communicant sui comprehensiuæ cognitioni infinitatem intrinsecam in ratione cognitionis. Nec secunda; species enim superioris ordinis, potest infinitis inferioris ordinis æquiualere, imo & illas excedere. Vnde visio beatifica, etsi limitata sit, & finita, æquiualet, imo excedit infinitas cognitiones ordinis naturæ, & gratiæ rerum extra Verbum. Quo circa Deum quidditatiuè attingit, quem infinitæ illæ cognitiones non possunt species autem per se infusę animę Christi, sunt ordinis superiori ad species abstractas à sensibus; ac proinde vna illarum potest infinitis à sensibus abstractis æquiualere. Quæ doctrina est Caiet. *q. præcedenti art. 3. §. in hac resp.*

Si dicas, infinita indiuidua naturæ humanæ, posse repræ- 14
sentari speciebus infinitis per se infusis supernaturalibus ac pro- *Instabis.*
inde eiusdem ordinis cum illa, per quam Nos asserimus omnia repræsentari, cum nulla sit repugnantia, in eo quod vna specie repræsentetur natura in vno tantum indiuiduo; & consequenter in eo quod multiplicentur, tot species quot fuit indiuidua; sed non potest vna species æquiualere infinitis eiusdem ordinis: ergo non potest vna species repræsentare infinita indiuidua naturæ humanæ. Respondeo ex dictis *q. præced. disp. 24. § 6. ad* *Respondet.*
vlt. permissa maiori, distinguendo minorem: quoad terminationem ad obiecta, nego minorem: quoad perfectionem, subdistinguo: si illarum infinita perfectio ex meritis obiecti petatur, concedo minorem: si tanto permittatur, nego minorem, & consequentiam; nam infinitas hæc specierum per se infusarum, non petitur à naturæ humanæ indiuiduis, cum possint plura illorum vna specie repræsentari; ac proinde ad summum potest permitti.

Nec denique obstat tertia minoris probatio, respondeo enim 15
ex dictis vbi *proximè*, nimirum, quo plura indiuidua per spe- *Ad 3. probationem.*
ciem repræsentantur, eo esse perfectiorem intra limites perfectionis finitæ, non sine hac limitatione: eo autem ipso, quod incrementum perfectionis speciei in plurium indiuiduorum repræsentatione sit cum hac limitatione, non sequitur vt infinita repræsententur, exigi perfectionem infinitam in specie repræsentante. Ratio autem limitationis est; nam cum omnia indiuidua naturæ humanæ contineantur sub specie quidditatiuè finita, & ratione illius repræsententur, nequeunt ad sui adæquatam, & comprehensiuam repræsentationem exigere in specie impressa infinitam perfectionem.

Ad vltimam antecedentis probationem respondeo ex D.Th. 16
in præsenti art. 1. ad 3. quod licet singularia contingentia non *Ad vltimam antecedentis probationem.*
pertineat ad perfectionem intellectus speculatiui, pertinent tamen ab intellectus practici perfectionem; ad prudentiam enim exigitur memoria præteritorum, cognitio præsentium, prouidentiaque futurorum, quæ singularia contingentia sunt; Christus autem per scientiam supernaturalem infusam debuit cognoscere, non solum quæ intellectum speculatiuum perficiunt, sed etiam ea, quorum cognitio intellectum practicum perficit.

Si opponas primo; ad prudentiam non pertineret, nisi tan- 17
tum singularia agibilia cum sit recta ratio agibilium in ordine *Oppones 1.*
ad finem honestum: ergo ex eo quod singularium cognitio intellectum practicum ratione prudentiæ perficiant, solum infertur, debere à Christo per scientiam infusam cognosci singularia agibilia hoc est, quæ ad illius actiones, vt dirigibiles in finem honestum spectant, non vero alia singularia, vt cogitationes aliorum, & indiuidua materialia. Respondet Caietanus *in præ-* *Respond.*
senti art. 1. §. ad 3. dub. quod licet ad prudentiam monasticam, solum spectent singularia agibilia; ad politicam vero, & regalem, imo & Monarchicam totius vniuersi prudentiam omnia indiuidua totius vniuersi spectant, & qua in Christo hæc fuit, eo quod omnia fuerunt illi à Patre subiecta consequens fit, quod omnium indiuiduorum cognitio ad intellectum Christi practicum spectet.

Si opponas secundo, ex hoc, quod singularium cognitio sit 18
de perfectione intellectus practici in Christo, tantum sequitur, *Oppones 2.*
debuisse ab illo per prudentiam naturalem, vel supernaturalem cognosci, non vero per scientiam per se infusam supernaturalem: ergo solutio tradita non subsistit. Probatur antecedens; nam per hoc solum, quod à Christo Domino per prudentia cognoscatur, non deest illi intellectus pratici perfectio: ergo nulla est necessitas, quod per aliud lumen in se ipsis cognoscantur. Respondeo negando antecedens; vt enim docet D. Th. *Respond.*

art.

art. 1. in corp. omnia, quæ ab intellectu nostro naturaliter cognoscuntur, & per diuinam reuelationem, oportuit, quod à Christo Domino per scientiam infusam supernaturalem cognosceretur; eo quod ad illa sic cognoscenda est in intellectu Christi potentia. Vnde sicut ex eo quod obiecta naturalia cognitione naturali cognoscantur, non sequitur superfluere cognitionem supernaturalem eorundem habita per scientiam infusam: ita ex eo quod agibilia, & factibilia ab intellectu Christi cognoscantur, non sequitur superfluere illorum supernaturalem cognitionem per scientiam supernaturalem infusam; nam etiam ad illa sic cognoscenda, scilicet, per species per se infusas supernaturales, est in intellectu Christi capacitas, quæ proinde expleri debuit.

19 *Instabis.* Instabis; sequi ex ista solutione, superfluum fuisse, imo impossibilem Christo cognitionem practicam agibilium, quæ est actus prudentiæ infusæ, consequens est falsum: ergo solutio. Patet sequela quoad primam partem; eo quod agibilia perfectè cognoscuntur à Christo per habitum scientiæ infusæ: ergo superfluet eorundem agibilium cognitio per habitum infusum prudentiæ. Pro secunda vero probatur non enim potest eidem intellectui simul, & pro eodem tempore duplex cognitio eiusdem ordinis, & circa idem obiectum conuenire: ergo admissa cognitione supernaturali agibilium per habitum scientiæ infusæ, non est in intellectu Christi capacitas ad eorundem cognitionem per habitum infusum prudentiæ.

20 *Respondetur.* Respondeo, negando vtramque partem sequelæ. Ad primæ probationem dicatur, quod sicut non superfluit cognitio rerum in proprio genere, quæ habetur per scientiam infusam, non obstante quod eadem obiecta per scientiam beatam cognoscantur à Christo, nec superfluit naturalis cognitio rerum in proprio genere quamuis etiam supernaturaliter cognoscantur, nec superfluit scientia naturali per se infusa rerum quas Christus per scientiam acquisitam cognoscit: ita licet singularia per scientiam per se infusam cognoscantur ab anima Christi, non superfluit cognitio eorundem singularium per habitum infusum prudentiæ, & omnium ratio habetur ex dictis; tanta est enim dignitas humanitatis Christi, vt illi, non solum sit debita omnium obiectorum cognitio, sed etiam omnis cognitionis modus ad quem est in illa capacitas. Ad probationem secundæ partis dicatur, verum esse antecedens, si circa idem obiectum formale, & materiale versentur secus autem, si differant penès formale, quamuis in materiali obiecto coincidant, sicut in præsenti contingit; scientia enim per se infusa, cum specie distinguatur à prudentia supernaturali, necessario ab illa differt penès obiectum formale. Præterquamquod ad summum inferebatur, non posse esse simul actus ab vtroque habitu elicitos, non vero, quod pro diuersis temporibus, non possit humanitas Christi singularia agibilia cognoscere per scientiam per se infusam, & per habitum infusum prudentiæ.

21 *Secundo arguitur.* Secundo arguitur, singularia, vt existentia non cognoscuntur ab anima Christi Domini per scientiam supernaturalem infusam: ergo non cognoscuntur per illam omnia entia naturalia, saltim *intuitiuè* quando existunt. Antecedens probatur; quæ cognoscuntur per scientia supernaturalem infusam repræsentantur per species per se infusas; sed illæ non repræsentant singularia, vt existentia: ergo non cognoscuntur prout sic per scientiam supernaturalem infusam. Minor ostenditur primo; quod namque eodem modo repræsentat, siuè existat res, siuè non, nequit illam, vt existentem repræsentare; sed species per se infusæ repræsentat eodem modo, siuè res existat, siuè non existat: ergo non repræsentat illam, vt existentem. Secundo; nam hæc est differentia inter complexiones contingentes, & necessarias, quod dictæ, quia sunt de essentia subiecti repræsentantur per speciem quidditatiuam illius; complexiones autem contingentes, cum non sint de conceptu extremorum non repræsentantur per illorum species; ac existentia contingenter comparatur ad rem cuius est existentia; ergo non potest per illius speciem repræsentari, sed per aliam, quæ propria existentiæ sit ab obiecto, vt existente producta; ac proinde res, vt existens per speciem per se infusam repræsentari non potest.

22 *Respondetur.* Respondeo, negando antecedens: ad probationem, concessa maiori, nego minorem. ad cuius primam probationem respondeo ex Caietano *in præsenti art.* 1. distinguendo maiorem: quod eodem modo repræsentat, tam ex parte sui, quam ex parte obiecti repræsentati, concedo maiorem; ex parte sui solum cum diuersitate ex parte obiecti repræsentati, nego maiorem: & sub eadem distinctione minoris, nego consequentiam; nam licet species per se infusa inuariata ex parte sui, repræsentet rem existentem, & non existentem; ex parte vero obiecti diuersimode repræsentat; nam cum existit, repræsentat existentiam, vt exercitam: secus autem quando non existit, sicut essentia diuina, cuius est species per se infusa participatio, rem, vt existentem diuersimode repræsentat, ac repræsentabat, quando non existebat; non quidem diuersitate se tenente ex parte diuinæ essentiæ, sed ex parte rei repræsentatæ. Ad secundam, nego maiorem, nec obstat complexiones contingentes esse extra essentiam subiecti; nam etiam propriæ passiones de essentia subiecti non sunt; & tamen per speciem infusa quidditatis subiecti repræsentantur, & diuina essentia, vt Idea nedum complexiones necessarias, sed etiam contingentes repræsentat inuariata ex parte sui.

23 *Vltimo arguitur.* Denique arguitur; ens naturale non potest per cognitionem supernaturalem cognosci. ergo comprehendi nequit sub obiecto scientiæ infusæ supernaturalis. Consequentia patet; nam omne, quod sub obiecto huius scientiæ continetur, potest per illius actus attingi; actus autem supernaturalis scientiæ supernaturales sunt: ergo non potens, supernaturale actum terminare, sub obiecto scientiæ supernaturalis non comprehenditur. *Antecedens probatur 1.* Antecedens autem probatur primo ens supernaturale nō potest cognosci, saltim euidenter per actum naturalem: ergo è contra; ens naturale per cognitionem supernaturalem non potest cognosci quidditatiuè. *Secundo.* Secundo; inter actum, & obiectum debet proportio intercedere, sed inter actum supernaturalem, & obiectum naturale proportio non inuenitur. ergo ens naturale non potest supernaturalem actum terminare. *Tertio.* Tertio; nam actus naturalis, & actus supernaturalis differunt penès obiecta; sed ens naturale est obiectum actus naturalis: ergo esse nequit obiectum actus supernaturalis; aliàs in obiecto non differrent. *Quarto.* Denique; nam species actus sumitur ab obiecto: ergo species actus supernaturalis ab obiecto supernaturali, & naturalis à naturali desumuntur; at in ente naturali in se, & ratione sui cognito, nulla est supernaturalitas: ergo in se, & ratione sui non potest supernaturali cognitione cognosci.

24 *Aliquorum solutio præcluditur.* Ex quo præcluditur aliquorum instantia, nimirum, visionis beatificæ, quæ supernaturalis est; & tamen entitates naturales attingit; visio namque beatifica non versatur erga creaturas primario, & ratione sui sed secundario, & ratione Dei, quatenus est primarium eius obiectum, & ens supernaturale; ac proinde non mirum, quod quam supernaturalis sit, entitates naturales attingat. *Aliorum solutio reijcitur.* Excluditur etiam aliorum instantiam sumpta ex actu fidei, qui supernaturalis est; & tamen erga obiecta naturalia versatur. Fides namque non versatur erga veritates creatas primario, sed secundario, & ratione Dei, vt Auctoris supernaturalis, qui vt sic est illius obiectum formale *quod*, & vt stant sub diuina reuelatione supernaturali, quæ est ratio formalis *sub qua*; & ideo quamuis supernaturalis sit potest entitates naturales attingere; nam species non à secundario obiecto, sed à primario desumitur; scientia autem per se infusa per se primo erga entitates creatas versatur, illasque in se, & ratione sui, non ratione diuinæ reuelationis attingit; ac proinde scientia naturalia sub illius obiecto continentur, ab illa in se, & ratione sui attinguntur. Vnde vrget difficultas posita, quomodo cum sit supernaturalis possit erga obiectum naturale versari illud in se, & ratione sui, attingendo.

25 *Respond. ad 1. antecedētis probatione.* Respondeo negando antecedens. Ad primam probationem, nego consequentiam: ratio autem discriminis est; nam cognitio quidditatiua connectitur cum suo obiecto; & illius existentiam exposcit; nulla autem est repugnantia, in eo quod supernaturalis cognitio cum ente naturali connectatur, & illius exigat existentiam: quod vero cognitio naturalis exigat existentiam entis supernaturalis, & cum illo connectatur, repugnat; est enim de ratione entis supernaturalis eleuari supra omnem exigentiam naturæ; & ideo potest supernaturalis cognitio erga obiectum naturale versari; secus autem cognitio naturalis erga obiectum supernaturale.

26 *Ad secundam. Inter actum & obiectum non requiritur entitatiua proportio.* Ad secundam, distinguo maiorem: proportio entitatiua, nego maiorem: proportio habitudinis, & in ratione obiecti formaliter, concedo maiorem; & sub eadem distinctione minoris, nego consequentiam; nam vt obiectum attingatur per actum, non petitur conuenientia entitatiua; Deus namque per visionem creatam quidditatiuè cognoscitur, etsi entitatiuè distet infinite ab illa, quia eius habitudinem terminat, & intra obiectum intellectus continetur. Similiter res ordinis naturalis supernaturali fide creduntur, etsi entitatiuè in ordine conueniant cum illa. Licet autem entia naturalia non conueniant entitatiuè in ordine cum scientia per se infusa supernaturali; conueniunt tamen cum illa conuenientia habitudinis, quia illius habitudinem terminant, & in ratione obiecti cognoscibilis qualiter supernaturalia sunt, vt mox explicabimus.

27 *Ad tertiam.* Ad tertiam, distinguo maiorem: penes obiectum formale, concedo maiorem: penes materiale obiectum, nego maiorem: & sub eadem distinctione minoris, nego consequentiam; nam in ente naturali est attingibilitas per actum naturalem, quæ naturalis est *entitatiuè*, & *obiectiuè* & attingibilitas per actum supernaturalem, quæ licet *entitatiuè* sit naturalis, est supernaturalis *obiectiuè*: sub prima specificat actum naturalem, sub secunda supernaturalem. Vnde etsi in materiali obiecto coincidant, differunt penes formale.

Ad

28 *Ad vltimã respondent aliqui. Reijcitur illorum solutio* Ad vltimam antecedentis probationem variè occurritur ab Auctoribus nostræ sententiæ. Prima solutio est: specificationem actus sumi ab obiecto, & à modo tendendi in illud; ac proinde, vt actus supernaturalis, & naturalis essentialiter distinguantur, sufficit diuersus modus tendendi in obiectum, etsi obiectum, tam formale, quam materiale respectu vtriusque sit idem: Sed contra; nam modus tendendi non est extra essentiam actus, sed illi essentialis; alias ex diuerso modo tendendi non sumeretur essentialis actum distinctio, qualis est, quæ versatur inter actum naturalem, & actum supernaturalem: ergo distingui penès diuersum modum tendendi, est distingui per habitudines essentialiter distinctas; sed istæ habitudines nequeunt esse vltima distinctiua, sed illorum distinctio sumitur ab obiecto; potentias enim per actus, actusque per obiecta distingui, est communis Philosophorum doctrina: ergo distinctio actus naturalis à supernaturali sumenda est ex diuersa ratione formali obiectiua.

29 *Secunda arguitur solutio.* Dices, & est secunda solutio; rationem formalem obiecti esse triplicem, nempè, rationem formalem *quæ*, & rationem formalem *sub qua*, seu *motiuam*, & rationem *formalissimam*, quæ vltima in nullo alio consistit, quam in passiua attingibilitate per actum, vel potentiam, & hanc vltimam conuenire obiecto per refusionem modi, quo actus, vel potentia tendit in ipsam: vt ergo actus naturalis, & supernaturalis essentialiter distinguantur, illorumque distinctio ex obiecto desumatur; non est necessarium, quod ratio *quæ* obiectiua per illos cognita sit distincta, vt omnes fatentur, nec quod ratio formalis *sub qua*, seu *motiua* diuersa sit in comparatione ad vtrumque, sed sufficit rationem *vltimam*, & *formalissimam* esse diuersam, quod rectè saluatur in ente naturali, vt cognitio per actum naturalem, & supernaturalem; nam licet ratio *quæ* cognita per vtrumque sit eadem, & similiter ratio *sub qua*; seu *motiua*, nam medium cognoscendi idem est, v. c. in hac propositione: *Homo est risibilis*, essentia hominis est medium *in quo*, per vtrumque actum cognoscitur; est tamen in ente naturali duplex attingibilitas *obiectiuè* diuersa altera in ordine ad actum naturalem, & altera in ordine ad supernaturalem, quæ attingibilitates, etsi *entitatiuè* non differant, distinguuntur tamen *obiectiuè*, & sub vna specificant actum naturalem, & actum supernaturalem sub altera.

30 *Reijcitur 1.* Sed non placet ista solutio. Primo; quia iuxta illam, non tam actus distinguuntur per obiecta quam obiecta per actus, & in hoc circulus vitiosus committitur: si namque inquiramus, cur actus sit supernaturalis, & à naturali distinguantur? Responderi debet, quia ratio formalissima obiecti vtriusque est distincta, in vno naturalis, & supernaturalis in altero; huius autem rationem inuestiganti, respondendum est iuxta hanc solutionem, quia attingibilitas vnius, naturalis est, & alterius attingibilitas, est supernaturali; Et rursus inquirenti, cur vnius attingibilitas sit supernaturalis, & alterius sit naturalis? Respondendum esset iuxta hanc solutionem, quia est attingibile per actum naturalem, & etiam per supernaturalem: ergo iam redditur pro ratione supernaturalitatis actus, supernaturalitas obiecti, & pro ratione supernaturalitatis obiecti superna turalitas actus, quod est circulum vitiosum committere, & principium petere.

Secundo. Secundo; nam communis metaphysicorum doctrina, solum distinguit in obiectis actum, habituum, & potentiarum rationem omnino materialem, quæ scilicet, non specificat habitudinem illorum, rationem formalem *quæ*, & rationem formalem *sub qua*, seu *motiuam*: ergo vlterior hæc formalissima ratio

Tertio. superaddenda non est. Tertio: nam aliàs superflueret tantus metaphysicorum labor in inuestiganda diuersitate obiectiua pro habitibus, & potentijs diuersis; cum vitari facile posset in doctrina traditæ solutionis asserendo, distingui potentias, habitus, & actus per diuersas attingibilitates obiectiuas refusas in obiectis ex diuerso modo, quo à potentijs habitibus, &

Quarto. actibus respiciunt. Denique; nam ex illa sequitur, posse motiuum formale fidei diuinæ per actum naturalem attingi formaliter, & motiuum formale fidei humanæ per actum supernaturalem fidei, quod falsum esse, ostendimus cum frequentiori Theologorum sententia *Tractatu de Visione Dei q. 12. art. 1.*

31 *Tertio respondent alij.* Tertio alij per extremum respondent concedendo primam, & secundam consequentiam: nimirum, entia naturalia, non posse per actum supernaturalem cognosci in se, & ratione sui, sed in entibus supernaturalibus cum naturalibus connexis; gratia enim v. c. & aliæ entitates supernaturales connexionem habent cum entibus naturalibus; nam gratia habitualis respicit animam, vt subiectum, visio beatifica, & alij actus supernaturales, illam, vt principium actiuum respiciunt, cumque non possit respectiuum cognosci, non cognitio termino habitudinis illius; consequens fit, quod scientia per se infusa supernaturalis, primario attingens formas supernaturales non possit, non cognoscere in illis entia naturalia, cum quibus habent connexionem.

32 *Displicet ista solutio & reijcitur 1.* Sed nec placet ista solutio, & reijcitur primo; nam cognitio entis naturalis in supernaturalibus cognitis, nequit esse cognitio à priori, sed à posteriori tantum; at cognitio entium naturalium per scientia infusam est cognitio à priori vtpotè perfectior cognitione illorum naturali, quæ à priori est: ergo cognitio entium naturalium habita per scientiam infusam, non terminatur ad illa in entibus supernaturalibus, vt obiectis prius cognitis. Maior probatur, entia supernaturalia creata, non sunt causæ entium naturalium, sed illorum effectus in genere causæ materialis, vel effectiuæ remotæ; sed cognitio causæ in effectu, vel per effectum non est cognitio à priori, sed à posteriori: ergo cognitio entis naturalis in supernaturalibus prius cognitis, non est cognitio à priori sed à posteriori solum.

33 *Secundo.* Secundo; nam cognitio entium naturalium habita per scientiam infusam, est quidditatiua, & comprehensiua; sed in entibus supernaturalibus, non possunt naturalia comprehensiuè, nec quidditatiuè cognosci: ergo non cognoscuntur per scientiam infusam, naturalia in supernaturalibus tantum. Minor ostenditur primo; cognitio quidditatiua alicuius, solum potest haberi per speciem propriam illius, vel alterius ipsum eminenter continentis; sed species entis supernaturalis creati, non est propria entis naturalis, vt per se est manifestum, nec est species rei continentis eminenter ens naturale; nam ens supernaturale, cuius propria species est, non continet eminenter ens naturale: ergo in ente supernaturali creato, non potest ens naturale quidditatiuè cognosci. Secundo; nam ex vi cognitionis effectus non cognoscitur causa, nisi tantum quoad *an est*; sed cognitio entis naturalis, ex vi supernaturalis entis prius cogniti, est cognitio causæ in effectu: ergo est tantum quoad *an est*, non vero quidditatiua, nec comprehensiua.

34 *Vera solutio.* Quare his omissis solutionibus, ad vltimam antecedentis probationem, concesso antecedenti, distinguo consequens: species actus supernaturalis sumitur ab obiecto supernaturali *entitatiuè* semper, nego consequentiam, supernaturali *entitatiuè*, vel *obiectiuè*, & in ratione cognoscibilis, concedo consequentiam: & sub eadem distinctione minoris subsumptæ, nego consequentiam; vt enim cognitio supernaturalis sit, non est necessarium, quod illius obiectum sit entitatiuè supernaturale, sed sufficit, quod in ratione cognoscibilis supernaturale, sit, hoc est, quod totam vim naturæ cognoscitiuam excedat, vt constat in cognitione cogitationum cordis, futurorumque contingentium, quæ supernaturalis est *entitatiuè*; & tamen non omnes cogitationes cordium, nec omnia futura contingentia supernaturalia sunt *entitatiuè*; sed tantum in ratione obiecti cognoscibilis, eo quod nequeunt per naturæ vires cognosci; licet autem in entibus naturalibus in se, & ratione sui cognitis nihil detur *entitatiuè* supernaturale; est tamen in illis aliquid supernaturale, nempè, obedientialis potentia respectu Dei Auctoris supernaturalis, quæ licet *entitatiuè* sumpta sit naturalis, est supernaturalis *terminatiuè*, & in ratione cognoscibilis; non enim potest ab homine, nec ab Angelo, nec ab aliqua natura intellectiua creabili per proprias vires cognosci quidditatiuè; ac proinde ratione huius potentiæ terminare possunt supernaturalem scientiæ infusæ cognitionem.

35 *Replicabis 1.* Sed contra illam solutionem objicies primo; In ente supernaturali nihil datur, quod in se, & ratione sui possit naturalem cognitionem terminare: ergò è contra, in ente naturali nihil reperiri potest, quod ratione sui, & in se terminet supernaturalem cognitionem. Secundo; nam cognoscibilitas sequitur

Secundo. entitatem: ergo ad entitatem naturalem, non potest supernaturalis cognoscibilitas consequi, vel in illa fundari; & consequenter si potentia obedientialis est entitatiuè naturalis, illius cognoscibilitas, supernaturalis esse non potest. Tertiò; nam ex

Tertio. solutione data, ad summum haberi potest, quod potentia obedientialis, quæ in ente naturali reperitur, cognoscatur per scientiam infusam supernaturalem; non verò, quod per illam cognoscantur entia naturalia, quatenus sunt naturalia, & secundum suas naturales potentias; hoc secundum contendit nostra sententia: ergo solutio tradita illi conformis non est. Denique; nam

Quarto. cognitio hominis, in quantum resibilis, habita per scientiam infusam est cognitio scientifica; sed medium, & formale obiectum cognitionis scientificæ, est essentia passiones radicans: ergo obiectum formale, & motiuum illius cognitionis est essentia hominis visibilitatem radicans, & non potentia obedientialis, quæ in homini reperitur in ordine ad formas supernaturales.

36 *Ad 1. replicam respond.* Respondeo ad primam obiectionem, concesso antecedenti, negando consequentiam; quia in ente naturali potest dari habitudo ad formas supernaturales; cumque habitudo cognosci non possit, non cognito illius termino, & formæ supernaturales viribus naturæ nequeant cognosci, potest in ente naturali reperiri aliquid, non cognoscibile, nisi per cognitionem supernaturalem. In ente autem supernaturali nulla datur

Ad secundam. habitudo, ratione cuius possit naturali cognitione cognosci; & ideo nihil potest dari in illo cognitionem naturalem valens ter-

Cognosci-

bilitas sequitur entitatē secundū intrinseca, & extrinseca entitatis. terminare. Ad secundam, distinguo antecedens: sequitur ad entitatem secundum intrinseca, & extrinseca entitatis, concedo antecedens: secundum intrinseca entitatis, concedo antecedens, & consequentiam; nam eo ipso, quod extrinseca terminantia habitudinem, vel connexione alicuius entitatis naturalem cognitionem excedant, entitas ipsa, prout talem habitudinem dicit, cognitionem naturalem subterfugit; ac proinde prout sic est supernaturalis in ratione cognoscibilis.

37 *Ad tertiam.* Ad tertiam, nego maiorem; nam eo ipso, quod potentia obedientialis in ente naturali reperta, terminet supernaturalem cognitionem habitam per scientiam infusam; cum hæc cognitio comprehensiua sit, non potest non terminari ad entitatem naturalem, & ad omnes formalitates eius, cum quibus obedientialis potentia identificata inuenitur; si namque videri nequit formalitas aliqua, non visis alijs formalitatibus, cum quibus est identificata, à fortiori comprehendi non poterit, illis non comprehensis, vel saltim quidditatiuè non cognitis.

38 *Instabis.* Sed dices, potest entitas naturalis comprehensiuè cognosci non cognita potentia obedientiali cum illa identificata: ergo è contra, comprehendi poterit potentia obedientalis non cognita entitate naturali, quamuis cum illa identificata. *Respōdet.* Respondeo, concesso antecedenti, negando consequentiam; nam de ratione visionis; seu comprehensionis, solum est, quod per illam cognoscantur formalitates obiecti conuenientes inter se in ratione cognoscibilis; potentia autem obedientialis, non conuenit cum naturali potentia in ratione cognoscibilis naturali cognitione, & ideo videri potest entitas, vel potentia naturalis, & naturali comprehensione comprehendi, non cognita potentia obedientiali, sicut contingit in Angelis, naturam v. c. humanam comprehendentibus, qui tamen eius potentiam obedientialem non comprehendunt.

39 *Vrgebis.* Instabis, potentia obedientialis esto identificata sit cum entitate naturali, non potest ratione illius terminare naturalem cognitionem: ergo pariter entitas naturalis cum potentia obedientiali identificata nequibit ratione illius terminare supernaturalem cognitionem. *Respondetur.* Respondeo, negando consequentiam; nam quod entitas naturalis a supernaturali eleuatur, & in ratione cognoscibilis supernaturalis constituatur, nulla ratione repugnat, sicut non repugnat, quod per formam supernaturalem eleuetur ad supernaturalem actum eliciendum: ad vero, quod est supernaturale in ratione cognoscibilis, non potest ratione entitatis naturalis, vel sibi supperadditæ, vel sibi identificatæ aptari, vt terminet naturalem cognitionem; nam eo ipso, quod sic posset naturali cognitione cognosci, supernaturale non esset in ratione cognoscibilis, sicut in ratione entis supernaturale non esset, quod ratione entitatis naturalis, vel naturalis formalitatis sibi identificatæ, posset viribus naturæ produci.

40 *Ad quartam.* Ad vltimam obiectionem, concessa maiori, distinguo minorem: cognitionis scientificæ naturalis, concedo minorem supernaturalis, subdistinguo minorem: assentia prout sistens in ordine naturali, nego minorem: prout connotans formas supernaturales ratione potentiæ obedientialis, concedo minorem, & nego consequentiam; nam licet cognitio scientifica naturalis risibilitatis, debeat inniti tanquam medio, & rationi motiuæ, essentiæ hominis illam radicantis; non tamen est necessarium, quod omnis cognitio scientifica risibilitatis innitatur assentiæ hominis, prout intra ordinem naturæ sistenti, sed potest supernaturalis scientia illi inniti, illaque, vt medio vti, non existente intra purè naturalia, sed vt supernaturalia ratione potentiæ obedientialis connotante.

§. III.

Statuitur secunda conclusio, & probatur.

41 *Secunda conclusio.* SECVNDA CONCLVSIO SIT. *Christus per scientiam infusam supernaturalem cognouit quidditatiuè omnia dona supernaturalia, quæ sunt de facto producta.* Ita Auctores, quos pro prima conclusione retulimus. *Durand. Gabriel.* Tenent etiam Durandus *in 3. dist.* 14. *q.* 3. *n.*6. Gabr. *q. vnic. art.*2. & frequenter cæteri Theologi, & quidem, quod omnia hæc supernaturalia dona fuerint *S. Th.* euidenter ab anima Christi per scientiam infusam cognita, est doctrina expressa D. Th. *in præsenti art.*1. vbi solum Dei essentiam excipit ab obiecto scientiæ supernaturalis infusæ: & ratione illius probatur; nam omnia; quæ hominibus per reuelationem innotescunt, fuerunt ab anima Christi per scientiam infusam supernaturalem cognita; sed dona supernaturalia creata innotescunt hominibus per reuelationem: ergo illa cognouit Christus per scientiam supernaturalem infusam.

42 *S. Th.* Quod autem illa quidditatiuè, cognouerit, probatur etiam ratione Diui Th. *in hoc eodem art.* nam per scientiam infusam supernaturalem, fuit reducta ad actum omnis potentia obedientialis, quæ in anima Christi inuenitur in ordine ad cognitionem rerum, quæ extra Verbum haberi potest; sed dona

supernaturalia creata, possunt extra Verbum quidditatiuè cognosci; & consequenter ad huiuscemodi cognitione est anima Christi in potentia obedientialis: ergo fuerunt ab anima Christi cognita quidditatiuè per scientiam supernaturalem infusam. Minor, in qua sola est posita difficultas, præterquam quod ex argumentorum solutione constabit, probatur; id enim quod potest per speciem propriam clarè, & euidenter cognosci, potest extra Verbum quidditatiuè cognosci; sed nulla est implicatio, in eo quod dona supernaturalia creata per propriam speciem clarè, & quidditatiuè repræsententur; cum sint finitæ quidditatis; & consequenter finitæ cognoscibilitatis; ac proinde repræsentabiles per speciem finitam, sicuti, & per finitam cognitionem cognoscibiles: ergo possunt extra Verbum quidditatiuè cognosci.

Quod amplius explico, & confirmo in hunc modum; si aliqua dona creata non possent in se ipsis extra Verbum quidditatiuè cognosci, illa essent, quæ cum Deo Trino, & Vno *obiectiuè* connectuntur, vt gratia habitualis, lumen gloriæ, visio beatifica, & virtute theologicæ, sed hæc possunt cognosci quidditatiuè extra Verbum: ergo & omnia dona gratiæ. Minor probatur; licet hæc dona obiectiuè connectantur cum Deo, possunt per speciem propriam supernaturalem, & creatam in se ipsis quidditatiuè repræsentari; sed quæ per propriam speciem repræsentantur, possunt illa mediante in se ipsis quidditatiuè cognosci: ergo possunt huiuscemodi dona quidditatiuè extra Verbum cognosci. Minor videtur certa; nam omnis species repræsentatiua obiecti, potest esse principium cognitionis illius, sed species immediatè repræsentans huiuscemodi dona nequit esse principium cognitionis illorum in Verbo; nam visio beatifica, quæ ad res creatas in Verbo terminatur soli diuinæ essentiæ potest inniti, vt vnitæ per modum speciei immadiatè Deum repræsentantis, & illo mediante creaturas: ergo quæ per propriam speciem repræsentantur, vel possunt repræsentari, possunt immediate in se ipsis quidditatiuè cognosci. 43 *Confirmatur.* *Visio beata, lumen gloriæ, & omnia dona gratiæ possunt quidditatiuè extra Verbum cognosci.*

Maior autem, præterquam quod conceditur à sapientissimo Magistro Bañez, nobis in hac parte contrario, probatur primo; nam ista dona sunt limitatæ quidditatis: ergo finitæ repræsentabilitatis; & consequentur per speciem limitatam, & finitam, possunt quidditatiuè repræsentari. Secundo; quia namque sunt finitæ; & limitatæ quidditatis, possunt per cognitionem finitam quidditatiuè attingi: ergo ex eadam ratione possunt quidditatiuè per speciam creatam repræsentari. Denique; nam si non possent per speciem finitam repræsentari quidditatiuè, maximè quia terminantur ad Deum, vt est in se, qui per speciem creatam repræsentari quidditatiuè non potest; sed hæc ratio est nulla: ergo possunt prædicta dona per speciem propriam in se ipsis repræsentari quidditatiuè. Probatur minor; vt enim respectiuum alicuius extrinseci, seu respiciens aliquem terminum repræsentetur quidditatiuè, non est necessarium, quod terminus inspectus repræsentetur quidditatiuè, sed sufficit, repræsentari quoad *an est*; ordo enim dependentiæ, quem creaturæ dicunt ad Deum, quidditatiuè repræsentatur termino istius ordinis, scilicet, Deo, non repræsentato quidditatiuè, sicut quidditatiuè cognoscitur, Deo quidditatiue non cognito: ergo quod prædicta dona Deum respiciant, vt terminum, vel obiectum, non obstat, quo minus possint per speciem creatam quidditatiue repræsentari, Deo ab illis inspecto, non repræsentato quidditatiuè. 44 *Maior probatur 1.* *Secundo.* *Tertio.*

§. IV.

Opposita sententia proponitur, & illius fundamentis occurritur.

CONTRARIAM nostræ conclusionis sententiam tenuere Mag. Bañez 2. 2. *q.* 5. *art.*1 *dub. vnic. ad* 3. *argumentum* Caiet. Aluarez *lib.*12. *de auxilijs disp.*118. & 119. nec oppositum docuit *in præsen. disp.*61. vt falso illi quidam Recentiores imponunt, sed in eadam persistit sententia, vt constat ex 3. *conclusione*, vbi docet, Christum per scientiam infusam, etsi cognouerit mysteria gratiæ euidenter euidentia testimonij diuini, non tamen euidentia rei in se ipsa, quæ est euidentia cognitionis quidditatiuæ. Eandem sententiam tenuit ex PP. Societatis Ragusa *in præsen. disp* 92. vbi ait, dona supernaturalia, quæ Deum, vt obiectum respiciunt, non posse extra Verbum cognosci quidditatiuè. 45 *Magister. Banez. Aluar.* *Ragusa.*

In quorum fauorem, & contra nostram sententiam arguitur primo; non enim potest virtus seminis cognosci quidditatiuè, nisi quidditatiuè fructus seminis cognoscatur; sed gratia, & virtutes Theologicæ sunt semina beatitudinis, iuxta illud ad Romanos 6. *Gratia Dei vita æterna*: ergo non possunt hæc dona cognosci quidditatiuè, sine vita æterna, quæ in Dei visione consistit, & lumine gloriæ, quod est principium illius cognitis quidditatiuè; at visio beatifica, & lumen gloriæ nequeunt quidditatiuè extra Verbum cognosci: ergo 46 *Primum argumen.* *Ad Roman.*6.

nec gratia, & virtutes. Probatur minor; lumen gloriæ excedit omne aliud lumen creatum, & est superioris ordinis ad illud: ergo per nullum lumen ab ipso distinctum potest quidditatiue cognosci, sed solum per se ipsum; at cognitio luminis, & visionis beatificæ habita ex vi eiusdem luminis est cognitio illius in Verbo, non extra Verbum; quidquid enim mediante lumine gloriæ cognoscitur, non cognoscitur in se ipso, sed in diuina essentia, vt obiecto prius cognito: ergo lumen gloriæ, & visio beatifica non possunt extra Verbum quidditatiue cognosci. Quo argumento adeo fuit conuictus M. Banez ad suam sententiam suadendam, vt oppositam incredibilem iudicauerit.

47 *Respondent. 2. Recentiores.* Ad illud quidam Recentiores respondent primo, permittendo maiorem de fructibus, qui physice continentur in semine, & negando de contentis tantum moraliter; gloria autem non physice, sed moraliter continetur in gratia: ideoque vt gratia habitualis cognoscatur quidditatiue, non est necessaria, quidditatiua gloriæ cognitio. *Secundo.* Secundo respondent, negando maiorem; potest enim virtus seminis quidditatiue cognosci, quin ipsius fructus vllo modo cognoscantur, quia potest esse cognitio quidditatiua, quæ comprehensiua non sit; licet autem cognitio comprehensiua virtutis, ad omnes eius fructus, vel effectus terminari petat, hoc tamen non exposcit cognitio solum quidditatiua.

48 *Tertio.* Tertio respondent; ad cognoscendam virtutem, etiam comprehensiuè non peti quidditatiuam cognitionem effectuum, qui continentur in illa, sed sufficere abstractiuam cognitionem effectuum, eo quod ad comprehensiuam alicuius virtutis cognitionem sufficit, cognoscere effectus in illa contentos; quatenus in ipsa sunt cognoscibiles: ergo si in illa non sunt cognoscibiles *quidditatiuè*, sed tantum *abstractiuè*, quia in ipsa non continentur eminenter, sed tantum virtualiter, & inadæquate, non erit opus ad comprehensione talis virtutis, effectus ipsius *quidditatiuè* cognoscere, sed tantum *abstractiuè*; beatitudo autem formalis non continetur in gratia eminenter, sed tantum virtualiter; ac proinde, vt gratia cognoscatur comprehensiue, non est necessarium beatitudinem formalem quidditatiue cognosci.

49 *Prima solutio reijcitur. Gratia habitualis physicè continet gloriam. S. Th.* Sed nulla ex his solutionibus argumento satisfacit: non prima, procedit enim ex falsa suppositione, nempè, gratiam habitualem solum moraliter in se continere gloriam cuius oppositum ostenditur à nostris Thomistis t. 1. q. 110. art. 4. vbi docent, gratiam habitualem respectu facultatum supernaturalium proximè operatiuarum, se habere sicut essentiam respectu suarum passionum, quod expresse affirmat D. Thom. art. citato ad 1. loquendo de virtutibus infusis, his verbis; *Dicendum; quod sicut ab essentia animæ effluunt eius potentiæ: ita etiam ab ipsa gratia effluunt virtutes in potentias animæ, per quas potentiæ mouentur ad actus.* Et probatur; nam gratia in ordine supernaturali obtinet rationem naturæ radicaliter, vitaliter, physicè operatiuæ: sed naturæ operatiuæ radicaliter, debentur facultates proximæ, & per dimanationem effluunt ab illa; cum non alia de causa, à natura ordinis naturalis, v. c. à natura hominis, dimanent intellectus, & voluntas, & aliæ propriæ passiones, nisi quia est operatiua radicaliter: ergo à gratia effluunt dimanatiuè physicè virtutes proximè operatiuæ: at vna ex virtutibus proximè operatiuis, & inter illas præcipua est lumen gloriæ: ergo effluit dimanatiuè physicè à gratia habituali in statu consummationis; & consequenter non solum moraliter, sed etiam physicè continetur in gratia. Sed de his plura *loco citato*.

50 *Secunda solutio vim argumenti non penetrauit.* Nec magis secunda solutio satisfacit, quæ ex non penetrata vi argumenti facti procedit; licet enim dari possit cognitio quidditatiua alicuius virtutis, quæ comprehensiua non sit; & consequenter, quæ ad omnes effectus talis virtutis *collectiuè* non terminetur, vt constat in diuina omnipotentia, quæ à beatis quidditatiuè cognoscitur, quin omnes illius effectus *collectiuè* cognoscantur; quod autem sit virtus cognoscibilis quidditatiuè ab aliquo lumine, cui ex natura sua repugnet, esse principium cognitionis quidditatiuè alicuius particularis effectus in illa virtute contenti, est impossibile omnino; sed argumentum factum non procedit de cognitione omnium effectuum gratiæ *collectiuè*, sed de aliquo gratiæ effectu, nec de negatione actualis terminationis ad hunc effectum, sed de repugnantia cognitionis quidditatiuæ illius per lumen aliquod extra Verbum, & ex his principijs infert, non posse gratiam habitualem extra Verbum cognosci quidditatiuè: ergo secunda Recentiorum solutio ex non benè inspectaui argumenti facti procedit.

51 *Maior probatur 1.* Maior ostenditur primo, ab exemplo omnipotentiæ, non enim est dabile lumen sufficiens ad cognitionem quidditatiuam illius, cui essentialiter repugnet, esse principium cognitionis quidditatiuæ alicuius effectus particularis in omnipotentia contenti: ergo idem est dicendum de quauis alia virtute physicè perfectè continente effectum. *Secundo.* Secundo, & à priori probatur maior; nam virtus perfectè continens effectum quoad esse entitatiuum, etiam quoad esse repræsentatiuum perfectè continet ipsum; & consequenter potest esse ratio, vt in illa tanquam in obiecto cognito talis effectus quidditatiuè cognoscatur; sed lumini, cuius obiecto primario non repugnet perfecta repræsentatio alicuius obiecti, non potest essentialiter repugnare esse principium cognitionis quidditatiuæ illius: ergo non est possibile lumen quidditatiuum alicuius virtutis, cui essentialiter repugnet, esse principium cognitionis quidditatiuæ effectuum talis virtutis, qui perfectè in illa continentur.

52 *Tertia solutio reijcitur.* Et ex his tertia solutio reijcitur; eo enim ipso, quod virtus aliqua perfectè effectus contineat, potest effectus cognosci in illa quidditatiuè; sed gratia perfectè continet visionem beatificam: ergo potest visio beatifica in illa comprehensa cognosci quidditatiuè. Probatur minor; gratia perfectè continet lumen beatificum, cum consequatur ad illam in statu consummationis, vt proprietas ad essentiam; sed lumen beatificum est causa naturalis visionis beatæ illam perfectè continens: ergo gratia habitualis physicè perfectè continet visionem beatificam; & consequenter non poterit comprehendi, quin in illa visio beata quidditatiuè saltim cognoscatur.

53 *Replicabis.* Dices, adæquatam causam visionis beatificæ non esse lumen gloriæ, sed conflatum ex illo, & diuina essentia vnita per modum speciei, cumque effectus non possit cognosci quidditatiuè, non cognita illius causa adæquata; fit consequens, quod in gratia, etiam quatenus comprehensa non possit visio beatifica cognosci quidditatiuè. *Contra 1.* Sed contra primo; nam ad minus sequitur, non posse comprehendi gratiam non cognito lumine gloriæ quidditatiuè consequens est contra Auctores solutionis quam impugnamus: ergo solutio tradita non potest illis fauere. Probatur sequela; lumen gloriæ sequitur ad gratiam, vt ad causam adæquatam radicatiuam illius, non autem ad conflatum ex gratia, & diuina essentia; sed in causa adæquata cognita comprehensiuè, non potest non cognosci effectus, saltim quidditatiuè, vt docet D. Tho. *q. præcedenti art. 2. & 3.* ergo non potest cognosci gratia comprehensiuè, non cognito lumine gloriæ, saltim quidditatiuè. *Secundo.* Secundo; nam sequitur ex solutione tradita, nullum effectum posse quidditatiuè cognosci in virtute causæ creatæ; consequens est falsum, & contra D. Thom. loco *proximè* allegato: ergo & solutio. Probatur sequela nullus effectus continetur adæquatè in virtute causæ secundæ, nisi adiuncta omnipotentia diuina, vt parata ad concurrendum cum illa: ergo si visio beatifica nequit in gratia, quatenus comprehensa cognosci quidditatiuè, quia non continetur in virtute gratiæ adæquatè, sed in conflato ex illa, & diuina essentia, vt specie, in virtute nullius causæ creatæ, poterunt illius effectus cognosci quidditatiuè.

54 *Opponet.* Si opponas; doctrinam à Nobis traditam *q. præcedenti Disp. 34. §. vltimo in secundo corollario*, vbi diximus, posse intellectum Angeli comprehendi, non cognitis in illo omnium possibilium cognitionibus in particulari, quia non habet intellectus Angelicus ratione suæ entitatis virtutem completam ad illas, sed ex adiunctis speciebus compleri in ratione continentis; non autem habet species ad omnium possibilium cognitiones eliciendas; at intellectus cum gratia habituali, & lumine gloriæ, non habet completam virtutem ad eliciendam visionis, sed indiget per diuinam essentiam, tanquam per speciem compleri: ergo in conflato ex intellectu gratia habituali, & lumine etiam quatenus comprehenso, non potest visio beatifica quidditatiuè cognosci. *Respondetur.* Respondeo, negando consequentiam, & ratio discriminis est; nam intellectus Angelicus, nec est completus per species omnium rerum possibilium, nec petit ab intrinseco, aut ex natura sua talibus speciebus compleri; vt autem in causa creata comprehendatur effectus, necessarium est, quod vel in se illum adæquatè contineat, vel ab intrinseco petat, quod ei deficit ad completam continentiam effectus; & ideo in intellectu Angelico, etiam quatenus comprehenso, non possunt omnes cognitiones possibiles cognosci quidditatiuè. Cæterum conflatum ex gratia habituali, lumine gloriæ, & intellectu, etsi ratione sui non contineat vndequaque completè visionem beatificam, sed indigeat complemento prouenienti à diuina essentia vnita per modum speciei; petit tamen ab intrinseco per diuinam essentiam, tanquam per speciem compleri; & ideo in hoc conflato cognito comprehensiuè, potest beatifica visio quidditatiuè cognosci.

55 *Instabis.* Instabis; nequit effectus cognosci quidditatiuè cognitione mediata, & in causa, nisi in causa sui adæquata cognita quidditatiuè, sed conflatum ex gratia habituali, intellectu, & lumine, non est causa adæquata visionis, sed simul cum diuina essentia vnita per modum speciei: ergo in prædicto conflato cognito comprehensiuè, non potest visio beatifica quidditatiuè cognosci, nisi simul quidditatiuè saltim, Dei essentia cognoscatur, quatenus per modum speciei ad visionem beatificam cum intellectu concurrit; cumque diuina essentia prout sic, nequeat quidditatiuè cognosci per lumen creatum à lu-

à lumine gloriæ distinctum: fit consequens, quod solum per lumen gloriæ, possit visio beatifica quidditatiuè cognosci.

56 *Respond.* Respondeo, negando maiorem; aliàs vt *supra* argumentabamus in nulla causa creata posset effectus cognosci quidditatiuè; cum nulla illarum sit causa adæquata illius, nisi adiuncta diuina omnipotentia, vt parata ad concurrendum cum illa. Sufficit ergo vt virtus alicuius causæ sit medium ad cognitionem quidditatiuam effectus, quod sit in suo genere completa; & aliàs cætera ad absolutam continentiam exacta, ab intrinseco postulare; & quia conflatum ex gratia, intellectu, & lumine gloriæ, est in suo genere completum; & aliàs ab intrinseco petit diuinam essentiam sibi per modum speciei vniri fit consequens, quod prædictum conflatum, quatenus comprehensum, sit sufficiens medium ad quidditatiuam cognitionem visionis; aliàs nulla virtus supernaturalis esset medium sufficiens ad quidditatiuam proprij actus cognitionem; cum illum ratione sui adæquatè non contineat, sed cum dependentia à potentia, tanquam comparte causæ, quæ ex potentia, & virtute supernaturali conflatur.

57 *Vera argumenti solutio.* Quare his modis dicendi omissis, ad argumentum respondeo, concessa maiori, & minori, & prima consequentia, nego minorem subsumptam. Ad cuius probationem, concesso antecedenti, nego consequentiam; non enim requiritur conuenientia specifica, & vniuoca inter obiectum, & principium, seu lumen cognoscitiuum ad cognitionem quidditatiuam obiecti, sed ad summum potest hæc conuenientia requiri ad obiecti comprehensionem. Constat hoc in lumine gloriæ, quod est principium cognitiuum quidditatiuæ Dei; & tamen cum Deo non conuenit specificè ab homine, imo nec genericè conuenit cum diuina essentia cognita: & dato, quod requiratur vniuoca conuenientia, non est necessaria in gradu specifico ab homo, sed sufficit conuenientia in gradu immaterialitatis generico. Quæ doctrina non potest à Mag. Bañez negari; ipse namque 1. *p. q.* 56. *art.* 2. *dub.* 2. vt indubitatum supponit, Angelum inferiorem quidditatiuè superiorem cognoscere, & vt probabilius docet, illum comprehendere; & tamen Angelus inferior exceditur specificè in gradu immaterialitatis ab Angelo superiori: quamuis ergo lumen beatificum superioris ordinis sit, specificeque excedat in ratione entitatis, & in ratione immaterialitatis scientiam supernaturalem infusam, & quoduis aliud lumen creatum ab ipso distinctum, & à Deo non specificatum, poterit virtute illius quidditatiuè cognosci. An autem hæc superioritas obstet, vt per tale lumen possit comprehendi per scientiam supernaturalem infusam §. *sequenti* videbimus.

Ad cognitionē quidditatiuā obiecti, non requiritur conuenientia specifica, & vniuoca illius cum lumine cognoscitiuo.

58 *Secundo arguitur, & replicatur contra dictam solutionem.* Sed contra istam solutionem obstat secundum argumentum; non enim potest visio beatifica cognosci quidditatiuè, nisi Deus, vt est in se Trinus; & Vnus quidditatiuè cognoscatur; sed solum per visionem beatificam potest Deus quidditatiuè, & vt est in se cognosci: ergo solum per se ipsam potest beatifica visio quidditatiuè cognosci; ac proinde per scientiam rerum extra Verbum, de qua in præsenti loquimur, non potest cognosci quidditatiuè. Maior, in qua sola est posita difficultas, ostenditur primo; non potest visio beatifica cognosci, non cognito Deo, prout est obiectum illius, nec euidenter cognosci, nisi Deus euidenter cognoscatur: ergo nec potest quidditatiuè cognosci, nisi Deo cognito quidditatiuè. Secundo; non potest effectus quidditatiuè cognosci, non cognitis quidditatiuè causis, vel principijs illius; sed visio beatifica est effectus Dei, vt est in se in genere causæ obiectiuæ: ergo nisi Deus, vt est in se quidditatiuè attingatur, non potest visio beatifica quidditatiuè cognosci.

Maior probatur 1. Secundo.

59 *Tertio.* Tertio; visio beatifica est formalis participatio diuinæ intellectionis, quatenus est in se ab omni ente creato, & ab omni alia Dei perfectione distincta: ergo non potest quidditatiuè cognosci, nisi euidenter hoc cognoscatur, nempè, diuinam intellectionem participare prout est in se, & vt est ab omni alia perfectione distincta; sed hoc non potest euidenter cognosci, non cognita diuina intellectione; & consequenter ipso Deo quidditatiuè: ergo nequit visio beatifica cognosci quidditatiuè, Deo quidditatiuè non cognito. Probatur minor; non stat cognoscere quidditatiuè, & euidenter imaginem Petri, prout distinctam ab alijs, nisi ipse Petrus, prout ab alijs distinctus, cognoscatur quidditatiuè: ergo non potest cognosci quidditatiuè participatio formalis diuinæ intellectionis, prout in se, & ab alijs distincta, nisi cognita diuina intellectione quidditatiuè.

Confirmatur. Et augetur difficultas; visio beatifica distinguitur ab alijs cognitionibus Dei, quia ad Deum prout est in se terminatur; sed non potest cognosci quidditatiuè, non cognito distinctiuo illius: ergo nequit quidditatiuè cognosci, non cognito Deo, vt in se; ac proinde quidditatiuè.

60 *Respondetur. Ad 1.* Respondeo, negando maiorem. Ad primam probationem, concesso antecedenti, nego consequentiam, & illam instantia habitudine dependentiæ creaturarum à Deo, quæ non potest cognosci, Deo non cognito, nec cognosci euidenter, Deo, vt illius termino euidenter non cognito; & tamen potest cognosci quidditatiuè, Deo quidditatiuè non cognito; aliàs extra visionem beatificam, non posset cognosci quidditatiuè ordo dependentiæ creaturarum à Deo. Et ratio omnium est; nam cognitio quidditatiua supra cognitionem euidentem quidditatis rei addit, quod per propriam speciem fiat, vel per speciem rei ipsam eminenter, vel saltim virtualiter continentis, vt autem cognoscatur visio beata quidditatiuè, sufficit, cognosci Deum, vt illius habitudinem terminantem, in ipsa visione beatifica vt obiectum prius cognitum, quæ, cum Deum eminenter non contineat, non potest ducere in cognitionem quidditatiuam quidditatis Dei; benè tamen in cognitionem euidentem quidditatis diuinæ.

probatur nem maioris.

Non est addit cognitio quidditatiua ac cognitio euidētis quidditatis.

61 *Ad secundam.* Ad secundam, nego maiorem; potest enim effectus alicuius causæ in se ipso per propriam speciem quoad omnia prædicata essentialia cognosci, in quo quidditatiua cognitio consistit; ac proinde potest quidditatiuè cognosci, quamuis illius causæ, & principia non cognoscantur quidditatiuè, sed solum quod *an est* in effectu in se cognito; alias nullus Dei effectus quidditatiuè extra Verbum posset cognosci.

62 *Ad tertiam.* Ad tertiam, concesso antecedenti, & prima consequentia, nego minorem subsumptam: vt enim cognoscatur, visionem beatificam participare diuinam intellectionem, vt in se, sufficit, cognoscere euidenter quoad *an est* intellectionem diuinam, hoc est, non cognitione, immediata in se ipsa, sed mediata, & in alio, nempè, in visione beata cognita quidditatiuè; & idem est dicendum de imagine quoad id, quod est in obiecto imaginis essentiale, non quoad alia, quæ per accidens ad imaginem comparantur. Vnde si imago Petri essentialiter dependeret ab ipso, prout ab alijs distincto, in ipsa cognita quidditatiuè, sufficienter cognosceretur Petrus, prout est ab alijs distinctus, quin vlterior illius cognitio, necessaria esset ad quidditatiuam imaginis cognitionem.

63 *Ad confirmationem.* Ad confirmationem, concessa maiori, & minori, distinguo consequens: non cognito Deo, vt in se ex parte rei cognitæ, concedo consequentiam: ex parte medij, & modi cognoscendi, nego consequentiam; vt enim visio cognoscatur quidditatiuè, necessarium est, cognoscere, Deum prout in se, esse terminum, & obiectum illius, non autem est necessarium, quod Deus in se immediatè, & ratione sui cognoscatur, sed sufficit, cognosci immediatè in ipsa visione cognita, quæ Dei cognitio quidditatiua non est vt constat ex dictis.

64 *Tertium argumen.* Tertio arguitur; vnio humanitatis ad Verbum, non potest quidditatiuè per scientiam infusam cognosci: ergo non cognoscuntur per illam quidditatiuè omnia dona supernaturalia, quæ Deus decreuit producere. Probatur antecedens; vnio humanitatis ad Verbum pertinet ad ordinem hypostaticum superiorem ordine gratiæ creato, ad quem spectat scientia supernaturalis infusa; sed cognitio ad inferiorem ordinem spectans, nequit esse quidditatiua rei spectantis ad ordinem superiorem: ergo cognitio habita per scientiam per se infusam, non potest repræsentare quidditatiuè vnionem humanitatis ad Verbum. Minor probatur; cognitio naturalis nequit repræsentare quidditatiuè gratiam habitualem, quia est inferioris ordinis ad illam: ergo per actum, seu cognitionem ordinis inferioris, non potest res ordinis superioris quidditatiuè cognosci. Confirmatur, non minus distat ordo hypostaticus ab ordine gratiæ, quam ordo gratiæ ab ordine naturæ; sed pertinentia ad ordinem gratiæ nequeunt quidditatiuè cognosci per actum ordinis naturæ: ergo spectantia ad ordinem hypostaticum, non possunt cognosci quidditatiuè per cognitionem ordinis supernaturalis.

Confirmatur.

65 *Respondet.* Respondeo, negando antecedens. Ad cuius probationem, concessa maiori, nego minorem: ad illius probationem, distinguo causalem antecedentis: quia est inferioris ordinis inferioritate generica, concedo antecedens; inferioritate tantum specifica, nego antecedens, & distinguo consequens distinctione antecedentis. Ad confirmationem, nego maiorem; distantia enim ordinis gratiæ à natura est distantia generica ordinis, distantia autem vnionis hypostaticæ à gratia, est distantia specifica ordinis cum conuenientia generica in ordine supernaturali. Vnde in ratione ordinis minus distant gratia, & vnio hypostatica, quam gratia, & natura. Vel distinguo maiorem: distantia entitatiua, transeat maior: distantia habitudinis, nego maiorem: & concessa minori, nego consequentiam:

Ad confirmationem respond. 1.

66 *Secundo Minus distat vnio hypostatica ab ordine gratiæ quā gratia* Instoque argumentum, & confirmationem; Deus enim prout in se, superioris ordinis est ad lumen beatificum, plusque ab illo distat distantia entitatiua, quam gratia à natura, & quam Angelus à potentia visiua; & tamen potest Deus quidditatiuè cognosci, mediante lumine gloriæ, & gratia non potest cognosci quidditatiuè per actum naturalem, nec Angelus potest à potentia visiua videri: quia licet plus distet Deus à lumine gloriæ in genere entis, quam gratia à natura, & quam Angelus à potentia visiua; non tamen tantum distat distantia habitudinis, Deus enim continetur intra obiectum nostri intel-

tia a natura, fal. tim distantia habitudinis. intellectus, & luminis gloriæ, secus vero gratia intra obiectum naturæ, & Angelus intra obiectum specificatiuum potentiæ visiuæ; id ipsum à fortiori dicimus *in præsenti*; quod licet ordo hypostaticus plus distet entitatiuè ab ordine gratiæ, quam ordo gratiæ ab ordine naturæ; non tamen ita distat distantia habitudinis; continetur enim intra obiectum attiuitatis gratiæ. Vnde sicut hac ratione potest cadere sub merito congruo actuum procedentium à gratia, & per actum fidei supernaturalis credi, ita per actum scientiæ infusæ potest quidditatiuè cognosci.

67 *Replicabis.* Sed dices, distantia habitudinis prouenit ex distantia entitatiua: ergo si ordo hypostaticus plus distat ab ordine naturæ entitatiuè, quam gratia à natura, etiam plus distat distantia habitudinis. Respondeo, negando antecedens, cuius falsitas constat ex doctrina *proximè* tradita; cum distantia namque infinita Dei à creatura in ratione entitatis, stat conuenientia habitudinis ratione proportionis essentialis in ratione obiecti, & potentiæ. Vnde quamuis ordo hypostaticus distet infinitè ab ordine gratiæ in ratione entitatis, poterit non distare ab illo distantia habitudinis, sed intra obiectum intelligibile gratiæ contineri.

Respond.

68 *Instabis.* Instabis; non alia ratione ordo gratiæ distat ab ordine naturæ distantia habitudinis, & proportionis obiectiuæ, nisi quia ab illo distat distantia entitatiua: ergo si est maior distantia entitatiua ordinis hypostatici ab ordine gratiæ, non potest non distare magis ab illo distantia habitudinis, & proportionis obiectiuæ. Respondeo, negando antecedens; si enim ex sola distantia entitatiua inferretur distantia habitudinis, seu non conuenientia obiectiua, Deus non conueniret cum intellectu creato in ratione obiecti, & potentiæ, nec sub obiecto illius posset contineri. Ratio ergo cur ordo gratiæ non continetur sub obiecto naturæ, ordo autem hypostaticus sub obiecto gratiæ continetur, est; nam ratio supernaturalitatis, vel consistit in eleuatione ad omnem exigentiam naturæ, vel illam, saltim essentialiter dicit; eo autem ipso, quod contineretur sub obiecto cognoscibili quidditatiuè per naturam, non sic eleuaretur; nam cognitio alicuius quidditatiua, essentialiter cum suo obiecto connectitur, & illius veritatem exposcit; ordo autem hypostaticus, etsi superior sit ad ordinem gratiæ creatæ; non tamen consistit in eleuatione supra omnem exigentiam illius, nec excessum istum essentialiter petit. Vnde per actum fidei supernaturalis credimus Mysterium. Incarnationis; fides autem veritatem sui obiecti essentialiter exposcit; & ideo non obstante superioritate entitatiua ordinis hypostatici supra ordinem gratiæ, potest sub illius obiecto contineri, & ab illa non distare distantia habitudinis.

Respondetur.

69 *Vltimum argumen.* Denique arguitur; dona supernaturalia creata, non sunt amabilia ratione sui, sed tantum ratione Dei; aliàs daretur in nobis virtus supernaturalis amicitiæ distincta à charitate Theologica, per quam proximum diligeremus amicabiliter ratione gratiæ habitualis, & donorum supernaturalium, contra frequentiorem Thomistarum sententiam, quam secuti fuimus *secunda secundæ q.23. art.5* ergo pariter non sunt intelligibilia supernaturaliter in se, & ratione sui, sed tantum in Deo, & ratione diuinæ essentiæ; at isto modo cognoscuntur ab anima Christi Domini per habitum luminis gloriæ, & non per scientiam supernaturalem infusam: ergo per huiusmodi scientiam non cognoscuntur à Christo. Patet consequentia; nam scientia supernaturalis infusa distincta à lumine gloriæ, non potest ad dona supernaturalia terminari, ratione diuinæ essentiæ, sed in se, & ratione sui: ergo si in se, & ratione sui intelligibilia non sunt, non possunt cognosci per scientiam supernaturalem infusam.

70 *Respond.* Respondeo, negando antecedens; possunt enim ratione suæ bonitatis amari; quia tamen regulariter non ratione sui mouent, sed ratione bonitatis diuinæ, cuius sunt participationes; hinc fit, quod præter charitatem virtutem Theologicam, non detur alius virtutis habitus inclinans in illarum amorem ratione propriæ bonitatis absolutæ habitus namque virtutum non datur, nisi ad actus regulariter accidentes: regularis autem cognitio donorum supernaturalium non est intra Verbum, sed extra illud in se ipsa regulariter cognoscuntur, cuius cognitionis principium non est lumen gloriæ, sed aliud ab illis specificatum Sed de his plura loco in argumento allegato.

§. V.

Explicatur modus, quo supernaturalia cognoscuntur per scientiam infusam.

71 *Tertia conclusio.* TERTIA CONCLVSIO. *Visio beatifica, vnio hypostatica, & alia dona intrinsecè supernaturalia, cognoscuntur comprehensiuè ab anima Christi Domini per scientiam supernaturalem infusam*. Ita, præter Suarez, Auctores, quos præcedenti conclusione retulimus; & frequenter alii Theologi. Illam probant Recentiores; nam iuxta Ecclesiæ Patrum, & communem Theologorum sententiam, incomprehensibilitas ab intellectu creato, est solius Dei attributum, constatque ex illo ad Timotheum 6. *Qui solus habet immortalitatem, & lucem habitat inaccessibilem*: ergo omnia dona creata quantumuis cum Deo, vt obiecto, vel termino immediato connexa, comprehendi possunt ab intellectu creato; ac per consequens de facto comprehensiuè cognoscuntur ab anima Christi Domini per habitum scientiæ infusæ. Hoc tamen argumentum non vrget; comprehendi enim possunt hæc dona ab intellectu creato per habitum luminis gloriæ, quod contrarij Auctores non negant: ergo ex eo quod solus Deus incomprehensibilis sit ab intellectu creato, non colligitur cognosci comprehensiuè per scientiam infusam supernaturalem.

Prima Recentiorum ratio Ad Timoth. 6.

Ratio ista non vrget.

Secundo sic arguunt; ad rei comprehensionē non petitur adæquatio cognitionis cum extrinseca illius cognoscibilitate, sed sufficit adæquare cognoscibilitatem intrinsecam; alias nulla res naturalis posset comprehendi à creatura, cum omnis entitas naturalis creata, vtpote dependens à Deo, ipsum respiciat, vt terminum habitudinis, qui ab intellectu creato comprehendi non potest; sed cognitio scientiæ infusæ potest adæquate cognoscibilitatem intrinsecam visionis beatificæ; cum hæc finita, & limitata sit; & consequenter potest exhauriri per aliquam cognitionem creatam: ergo quamuis non adæquet illius cognoscibilitatem extrinsecam, hoc est terminum, vel obiectum visionis, nempè diuinam essentiam, potest illam comprehendere. 72 *Secundo arguunt.*

Sed nec vrget hoc argumentum. Tùm; quia maior illius est falsa, si vniuersalis sit; creaturæ namque extrinseca comparantur ad Deum; & tamen ad Dei comprehensionem, omnium creaturarum cognitio requiritur. Tùm etiam; quia minor insufficienter probatur; nam ex eo quod visio beatifica finita sit, & limitata, solum sequitur posse illius cognoscibilitatem exhauriri per cognitionem finitam, quod contrarius Auctor non negat, cum doceat per se ipsam adæquatè, & comprehensiuè cognosci; ac proinde à se exhauriri, non autem probatur, adæquari, & exhauriri posse per cognitionem distinctam à se, & elicitam medio lumine inferiori, quale est lumen infusum distinctum a lumine gloriæ, quod necessarium erat, vt intentum nostræ conclusionis conuinceret. 73 *Secunda ratio est inefficax.*

Denique arguunt; si namque visio beatifica non comprehenderetur per scientiam supernaturalem infusam, vel esset, quia per illam non cognoscitur modo omnium perfectissimo, vel quia non omnis illius perfectio per talem scientiam cognosceretur; sed primum ad comprehensionem visionis beatificæ necessarium non est; aliàs nulla creatura posset ab alia comprehendi, cum omnis creatura à Deo cognosci possit, cuius cognitionis perfectio non potest ab intellectu creato adæquari: secundum autem est falsum; nam omnes perfectiones visionis beatificæ limitatæ sunt, & finita; ac proinde omnes possunt exhauriri per finitam cognitionem: ergo potest visio beatifica comprehensiuè cognosci per scientiam supernaturalem infusam. 74 *Tertio arguunt Recentiores.*

Sed nec etiam hoc argumentum conuincit; nam licet ad rei comprehensionem non requiratur cognosci modo omnium perfectissimo extrinseco, & ab illa non exacto, sed tantummodo permisso; requiritur tamen cognosci, modo perfectissimo exacto ab obiecto, quatenus cognoscibili, vt constat ex dictis *q. præced. Disp* 33. & 34. ergo ad comprehensionem visionis beatificæ, necessarium est cognosci per cognitionem, cuius modus, etsi non adæquet modum cognitionis diuinæ; adæquet tamen modum cognoscibilitatis illius, & quæ tanta sit in ratione cognitionis, quanta est visio beatifica in ratione cognoscibilis; & consequenter, vt probetur efficaciter, comprehendi posse per habitum scientiæ infusæ, necessarium est probare, quod cognitio ab illo elicita, adæquet modum cognoscibilitatis illius, & quod non petat ab intrinseco per cognitionem perfectiorem cognosci; sed hoc, argumento facto non persuadetur, ergo est omnino inefficax ad nostram conclusionem suadendam. 75 *Nec hoc argumētum conuincit.*

Vnde his argumentis, vt inefficacibus relictis, probatur conclusio hac ratione: cognitio adæquans obiectum intelligibile *intensiuè*, & *extensiuè*, est illius comprehensio; sed possunt visio beatifica, vnio hypostatica, & consequenter cætera dona supernaturalia relata, per scientiam supernaturalem infusam distinctam à lumine gloriæ, cognosci adæquatè *intensiuè*, & *extensiuè*: ergo possunt per illam comprehendi. Illatio est legitima. Maior constat ex dictis *q. præced. Disp.* 33. & 34. Minor autem quoad adæquationem extensiuam probatur: potest beatifica visio per scientiam infusam cognosci, quoad omnia prædicata formalia, vt constat ex dictis *concl. præc* & quoad omnia, quæ virtualiter continet; nihil enim virtualiter contentum in illa poterit assignari, quod per scientiam infusam nequeat quidditatiuè cognosci, sed cognitio omnium, quæ formaliter, & virtualiter in obiecto continentur, est illi saltim ex- 76 *Probatur conclusio.*

Scientia infusa adæquatur extēsiuè cum

ex-

visione beatifica. *extensiuè* adæquata: ergo potest visio beatifica per scientiam supernaturalem infusam adæquatè *extensiuè* cognosci.

77 *Etiam intensiuè.* Quod vero etiam possit cognosci adæquatè *intensiuè*, probatur: etenim hæc adæquatio intensiua consistit in æqualitate, & adæquatione cum modo cognoscibilitatis obiecti; sed cognitio scientiæ infusæ supernaturalis, potest adæquare modum cognoscibilitatis visionis beatificæ: ergo potest illi *intensiuè* adæquari. Probatur minor; adæquare modum cognoscibilitatis obiecti, est illud cognoscere, eo modo, quo petit cognoscibilis; sed visio beatifica in ratione cognoscibilis, non petit perfectiori modo cognosci, quam cognoscatur per scientiæ infusam: ergo potest cognitio scientiæ infusæ modum cognoscibilitatis beatificæ visionis adæquare.

78 *Respōd. 1. Contra.* Respondebis primo; scientiam supernaturalem infusam non adæquare visionem, vt cognoscibilem adæquatione extensiua, quia non attingit Deum quidditatiuè; Deus autem, vtpote obiectum visionis, pertinet ad cognoscibilitatem extensiuam illius. Sed contra; nam in visione, vt cognita, non potest Deus quidditatiuè cognosci, vt constat ex dictis; sed adæquatio extensiua cum obiecto in ratione cognoscibilis non petit cognitionem terminari, nisi ad illa, quæ in obiecto possunt, & petunt cognosci ex vi cognitionis illius: ergo quod scientia infusa non attingat Deum quidditatiuè, non tollit quominus cum visione beata adæquetur *extensiuè* in ratione cognoscibilis.

79 *Confirmatur 1.* Quod amplius confirmari potest; qui namque in Angelo cognito, nequit Deus quidditatiuè cognosci, potest Angelus comprehendi, cognoscique adæquatè adæquatione extensiua, Deo quidditatiuè non cognito; aliàs Angelus extra visionem beatam non posset adæquatè, & comprehensiuè cognosci; at in visione beatifica, nequit Deus cognosci quidditatiuè: ergo *Confirmatur 2.* potest visio adæquatè *extensiuè* cognosci Deo quidditatiuè non cognito. Et augetur difficultas; quia namque in visione beata non potest Deus cognosci comprehensiuè, potest visio comprehendi, quin Deus comprehendatur; aliàs nec per se ipsam comprehenderetur visio, cuius oppositum docet Suarez: ergo si Deus non potest cognosci quidditatiuè in visione beatifica, poterit visio cognosci adæquatè *extensiuè*, etiam si Deus quidditatiuè non cognoscatur.

80 *Respond. 2.* Respondebis secundo, quod licet possit adæquatè *extensiuè* extra Verbum cognosci, non tamen adæquatè *intensiuè*; eo quod visio beata petit per se ipsam cognosci; modus autem visionis beatificæ perfectior est modo cognitionis scientiæ supernaturalis infusæ; ac proinde hæc cognitio non adæquat modum passiuæ cognoscibilitatis visionis: quod necessarium erat, vt cum illa in ratione cognoscibilis *intensiuè* adæquaretur. Sed contra; nam visio beatifica non est cognitio sui in se, sed in Deo *Reijcitur secunda solutio.* prius cognito: ergo in ratione cognoscibilis in se, non petit modum sui in ratione cognoscentis, sed modum cognitionis inferiorem visioni beatificæ; & consequenter in ratione cognoscibilis in se, & ratione sui cognoscitur adæquatè *intensiuè* per actum scientiæ supernaturalis infusæ, & per se ipsum comprehenditur, quod solum intendit nostra conclusio. Secunda consequentia ex prima euidenter colligitur. Prima vero probatur; nam visio, in ratione cognoscibilis in se, petit modum aliquem cognitionis; sed non petit modum sui: quia per se ipsam non in se, sed in Verbo cognoscitur: ergo petit modum cognitionis ab ipsa distinctæ, & ad illam in se, & ratione sui terminatæ; ac proinde inferioris perfectionis ad beatificam visionem prout est actiuè cognitio.

81 *Respond. 1.* Respondebis primo cum Suarez *loco vbi infra*, visionem beatificam posse per se ipsam in se, & ratione sui cognosci, & non solum intra Verbum, vt obiectum prius cognitum; ac proinde, in ratione cognoscibilis in se, petere modum actiuum sui, *Contra primo.* prout est cognitio. Sed contra primo; nam vt visio se, in se, & ratione sui cognosceret, deberet ad se ipsam vt obiectum primarium terminari; sed hoc concedi non potest; nam obiectum primarium specificat cognitionem; nihil autem potest se ipsum specificare, sicut nec se ipsum causare, nec à se ipso realiter dependere: ergo visio beatifica non est sui in se ipsa cognitio, sed tantum ad se intra Verbum terminatur.

82 *Secundo.* Secundo; nam alia à visione beatifica distincta, non cognoscuntur per ipsam in se, & ratione sui, sed in Deo, vt obiecto prius cognito: ergo visio ipsa; non in se, & ratione sui, sed in Deo vt obiecto prius cognito, per se ipsam cognoscitur. Antecedens supponimus; aliàs scientia infusa à lumine gloriæ distincta, esset omnino superflua; cum non alia ratione admittatur, nisi ad res creatas in se ipsis cognoscendas. Consequentia vero probatur; non enim alia de causa, res creatæ non in se, & ratione sui, sed in Deo prius cognito terminant cognitionem beatificam, nisi quia comparantur ad lumen gloriæ, quod est principium illius, vt obiecta secundaria; Deus autem, vt obiectum eius primarium: sed hæc ratio pari efficacia militat in visione beata; cum etiam in ratione cognoscibilis, vt *quod*, comparetur ad lumen gloriæ vt obiectum secundarium: ergo non potest in se, & ratione sui per se ipsam cognosci.

83 Respondebis secundo; ratione facta solum probari, cognosci visionem beatificam per scientiam infusam quantum est in se ipsa cognoscibilis, non vero quantum est cognoscibilis absolutè; petit enim cognosci per se ipsam intra Verbum; ac proinde in ratione cognoscibilis postulat modum sui in ratione cognitionis, quem non adæquat scientia supernaturalis infusa; consequens fit, quod non adæquet modum passiuæ cognoscibilitatis visionis; ac proinde quod ipsam non comprehendat. *Resp. 2.*

Contra 1. Sed contra primo; nam ad minus visio beata cognoscitur per scientiam infusam quantum est in se ipsa cognoscibilis: ergo comprehenditur per illam, prout in se cognoscibilis, quidquid sit, an comprehendatur secundum omnem modum cognoscibilitatis illius. Secundo; nam vel visio beatifica non petit in Deo cognosci, vel id postulant omnes entitates creatæ: si primum: non exigitur ad illius comprehensionem cognitio adæquans modum cognitionis in Verbo; cum modus ille non sit exactus, sed permissus à visione in ratione cognoscibilis: si secundum dicatur, idem colligitur; nam etiam si res creatæ petant in Deo, vt in sui causa cognosci, possunt adæquatè, & comprehensiuè attingi extra visionem beatam per cognitionem rerum extra Verbum: ergo pariter licet beatifica visio petat intra Verbum cognosci, poterit extra Verbum comprehendi. 84 *Secundo.*

§. VI.

Contraria sententia refertur, & tribus argumentis occurritur.

CONTRARIAM nostræ conclusioni sententiam docere tenentur Bañez, & Aluarez *§. præced. relati*, quibus etiam adiungendus est Lorca *in præsent. disp. 50. n. 11.* vbi negant, visionem beatam per scientiam per se infusam cognosci quidditatiuè, & à fortiori comprehensiuè. Tenet etiam Suarez *in præsenti disp. 27. sect. 3. in fine*, vbi entia supernaturalia, quæ Deum respiciunt, vt obiectum, vel terminum immediatum, etsi possint extra visionem beatam cognosci quidditatiuè; non tamen posse extra ipsam comprehendi. Argumentum, quo conuincitur est; tunc enim obiectum comprehenditur, cum cognoscitur quantum cognoscibile est; sed visio beata non cognoscitur per scientiam infusam quantum cognoscibilis est: ergo per illam non comprehenditur. Probat minorem; quo enim perfectius cognoscitur terminus habitudinis, vel obiectum actus, eo actus, vel habitudo perfectius cognoscitur; sed Deus, qui est obiectum immediatum visionis beatificæ, perfectius per ipsam cognoscitur, quam per scientiam supernaturalem infusam: ergo visio perfectius per se ipsam quam per scientiam infusam cognoscitur; ac proinde per huiusmodi scientiam non cognoscitur quantum cognoscibilis est. 85 *Opposita sententia, cum suis Auctoribus, & argumentis proponitur Arguitur 1. ex Suar.*

Respondeo, hoc argumentum si quid probat, conuincere, per se ipsam posse visionem comprehendi, sed tantum per cognitionem diuinam; nam solum per illam cognoscitur omnino perfectè obiectum visionis; cum per solam Dei cognitionem comprehendatur, & vndequaque perfectè cognoscitur Deus, qui est obiectum visionis beatificæ: ergo si crescit perfectio cognitionis actus, ad incrementum cognitionis obiecti incremento ab illo exacto, solum per diuinam cognitionem cognoscitur visio beatifica, quantum cognoscibilis est; ac proinde solum per illam poterit comprehendi. Deinde, eodem argumento probatur, si aliquid valet, habitudinem dependentiæ creaturarum à Deo, solum per visionem beatificam comprehendi posse; cum solum per illam, Deus, qui est terminus dependentiæ perfectè cognoscatur. 86 *Instatur argumentum 1.* *Secundo instatur.*

Concessa igitur maiori, nego minorem. Ad illius probationem, distinguo maiorem: si excessus cognitionis termini habeatur ex vi cognitionis habitudinis, concedo maiorem; si non in illa, & ex illa habeatur talis excessus, subdistinguo maiorem: perfectius cognoscitur habitudo, excessu exacto ab illius cognoscibilitate, nego minorem: excessu non exacto, sed tantum permisso, transeat minor, & distinguo consequens: excessu exacto, à visione in ratione cognoscibilis, nego consequentiam: excessu non exacto, transeat consequens: ex quo non infertur, non comprehendi visionem per sui cognitionem extra Verbum; nam ad rei comprehensionem non exigitur, cognosci omne perfectione, qua potest cognosci, sed qua ab intrinseco cognosci, petit; excessus autem ille cognitionis visionis beatificæ, qui habetur ex cognitione quidditatiua Dei; cum non habeatur in ipsa visione; vt cognita, non petitur à visione in ratione cognoscibilis, à qua prout sic tantum petitur cognitio Dei, quæ in ipsa visione, vt cognita, haberi potest, non quæ aliunde potest venire; ac proinde defectus talis excessus, comprehensioni visionis obstare nequit. 87 *Ad argumentum respond.*

Sed dices; esto in visione, vt cognita, non possit Deus quidditatiuè cognosci; in Deo tamen quidditatiuè cognito, potest ipsa visio cognosci, & talem modum cognitionis, non solum permittit, sed etiam petit; at illo modo perfectius cognoscitur, quam per cognitionem immediatam sui in se 88 *Instabis.*

se ipsa: ergo per cognitionem ad illam lo se ipsa terminatam, non cognoscitur perfectione, quam petit; & consequenter non comprehenditur. Respondeo, distinguendo vltimam partem maioris: visio beatifica petit modum istum cognitionis prout est mediatè, & in alio cognoscibilis, permitto maiorem: prout cognoscibilis in se, ratione sui, & immediatè, nego maiorem: & concessa minori, nego consequentiam, vel distinguo consequens: non comprehenditur hoc genere cognitionis, prout est cognoscibilis mediatè, & in alio, concedo consequentiam: prout est cognoscibilis in se immediatè, & ratione sui, nego consequentiam: & hoc sufficit, vt absolutè dicatur comprehendi hoc genere cognitionis; aliàs nulla res creata posset comprehendi extra visionem beatam, vt *superius* arguebamus. *Respondetur.*

89 *Secundo arguitur* Secundo arguitur; potentia obedientialis creata, non comprehenditur per scientiam supernaturalem infusa: ergo multo minus dona supernaturalia creata. Antecedens probatur; vt virtus, vel potentia comprehendantur necessarium est cognosci omnia, quæ continentur in ipsa, iuxta D. Thom. *q. præcedenti art.* 2. vbi docet, cognouisse animam Christi omnia, quæ sunt in potentia creaturæ, quia illius virtutem comprehensiuè cognouit: & insuper; nam si omnia, quæ in virtute continentur innotescant ipsam cognoscenti non cognoscitur quantum cognoscibilis est, cum non cognoscantur in illa omnia, quæ in virtute illius possunt cognosci; sed Christus per scientiam infusam non cognouit omnia, ad quæ extenditur potentia obedientialis creata, cum extendatur ad omnia dona gratiæ possibilia, quæ non fuerunt ab anima Christi cognita: ergo non comprehendit potentiam obedientialem creatam.

90 *Resp.* 1. Respondeo, negando antecedens. Ad probationem, distinguo maiorem: quæ continentur completè, concedo maiorem: quæ imperfectè, incompleteque, continentur, nego maiorem: & sub eadem distinctione minoris, nego consequentiam. Recolantur dicta à Nobis *q. præced. Disp.* 34. Vel secundo respondeo, distinguendo maiorem: debent cognosci omnia, quæ in virtute continentur, cognitione quoad *quid est*, nego maiorem: si virtus imperfectè tales effectus contineat, cognitione quoad *an est*, transeat maior: & sub eadem distinctione minoris, nego consequentiam: nam licet anima Christi non cognouerit omnia dona gratiæ possibilia cognitione quidditatiua; illa tamen quoad *an est* in particulari cognouisse, *loco allegato* docuimus, & modus iste cognitionis illorum sufficit, ad comprehensionem potentiæ obedientialis creatæ, in qua non perfectè, sed imperfectè continentur. *Resp.* 2.

91 *Tertio arguitur* Tertio arguitur; scientia infusa non adæquat passiuam cognoscibilitatem luminis gloriæ; & consequenter, nec visionis beatificæ: ergo esse nequit principium comprehensionis illorũ. Consequentia patet; nam comprehensio est cognitio adæquans obiecti cognoscibilitatem; ergo debet procedere à principio adæquante in ratione cognoscitiui obiectum in ratione cognoscibilis passiuè; ac proinde, si scientia supernaturalis infusa, non adæquat in vi actiua cognoscendi passiuam luminis cognoscibilitatem, cognitio in virtute illius elicita, esse nequit luminis comprehensio. Antecedens autem probatur; entitas scientiæ infusæ non adæquat entitatem luminis gloriæ, vt omnibus est manifestum: ergo vis cognoscitiua illius non adæquat luminis gloriæ passiuam cognoscibilitatem.

92 *Consequentia prob.* 1. Patet consequentia primo; nam cognoscibilitas, & vis cognoscitiua sequuntur ad entitatem, & commensurantur cum illa: ergo vis cognoscitiua entitatis in perfectione inferioris, non potest adæquare passiuam cognoscibilitatem entitatis superioris. Secundo; quia namque passiua cognoscibilitas consequitur entitatem, & commensuratur cum illa, non stat cum excessu inter duas entitates spirituales, æqualitas inter illas in ratione cognoscibilium; vnde, quia lumen gloriæ excedit *entitatiuè* scientiam supernaturalem infusam, passiua cognoscibilitas luminis, etiam superat passiuam cognoscibilitatem scientiæ infusæ super naturalis, sed etiam vis actiua cognoscendi, sequitur entitatem, & commensuratur cum illa: ergo lumeo alio *entitatiuè* inferius, nequit in vi actiua cognoscendi, adæquare cognoscibilitatem passiuam obiecti superior *entitatiuè*. *Secundo*

93 *Tertio.* Tertio; quia non stat adæquatio in actiua cognoscendi ad passiuam obiecti cognoscibilitatem, cum inferioritate in ratione immaterialitatis; sed eo ipso, quod scientia supernaturalis infusa excedatur *entitatiuè* a lumine gloriæ, etiam ab illo exceditur in ratione immaterialitatis: ergo eo ipso, non potest adæquare eius passiuam cognoscibilitatem. Denique nam Angelum superiorem non posse ab inferiori comprehendi, nec in ratione cognoscibilis ab ipso, vt cognoscitiuo adæquati, est sententia inter Thomistas, probabilis, & fortassis probabilior, de quo 1. *p. q.* 56. *art.* 3. at non alia ratione, nisi quia entitas Angeli superioris est perfectior specificè entitate Angelis inferioris; & consequenter illius immaterialitas est specificè maior: ergo scientia supernaturalis infusa, quæ est *entitatiuè* inferior lumine gloriæ; & consequenter immaterialitatis specificè inferioris, non potest in ratione cognoscitiuæ adæquare lumen gloriæ in ratione cognoscibilis; & consequenter nec ipsum comprehendere. *Quarto.*

94 *Respōdet Ad* 1. *probationẽ consequentiæ.* Respondeo, negando antecedens: ad illius probationem, concesso antecedenti, nego consequentiam. Ad cuius primam probationem, concedo antecedentes, & distinguo consequens; adæquatione absoluta, concedo consequentiam: adæquatione propriæ lineæ, hoc est, virtutis cognoscitiuè ad obiectum cognoscibile, nego consequentiam, vt enim obiectum comprehendatur sicut non requiritur, quod cognitio, qua comprehenditur, cum obiecto comprehenso entitatiuè, & absolutè adæquetur, sed solum adæquatione proportionis consistente in eo quod tanta sit cognitio in ratione cognitionis, quantum est obiectum in ratione cognoscibilis, & quod perfectiorem modum cognitionis non petat, ita vt potentia sit, per modum principij proximi comprehensiua obiecti, non petitur, quod adæquet obiectum adæquatione absoluta, sed sufficit æqualitas proportionis, idest, quod tanta sit in ratione virtutis proximè cognoscitiuæ, quantum est obiectum in ratione cognoscibilis, & quod obiectum ab intrinseco, non petat vim proximam perfectius cognoscitiuam, & sicut prædictæ æqualitati inter cognitionem, & obiectum non obest entitatiua inæqualitas: ita æqualitati proportionis exactæ inter facultatem proximè cognoscitiuam, & obiectum cognoscibile, non obstat, quod vis cognoscitiua ab obiecto entitatiuè extendatur.

95 *Ad secūdam.* Ad secundam, concesso antecedenti, nego consequentiam; nam æqualitas duorum obiectorum in ratione cognoscibilium deberet esse absoluta, quæ non stat cum inæqualiter entitatiua immateriali; æqualitas autem inter vim cognoscitiuam proximam, & obiectum cognoscibile, non debet esse absoluta, sed æqualitas proportionis, quæ cum inæqualitate entitatiua componitur. Ad tertiam dicatur, veram esse maiorem de inferioritate in gradu; secus autem in specie immaterialitatis: hæc enim non obstat in facultate proxima, vt in ratione intellectiuæ adæquet passiuam obiecti intelligibilitatem, vt constat in intellectum Angeli, qui adæquatur in ratione proximè intellectiui cum substantia, à qua dimanat in ratione intelligibilis; & tamen substantia cognita excedit specificè immaterialitatem intellectus cognoscetis; scientia autem infusa est eiusdem gradus immaterialitatis cum lumine gloriæ; ac proinde quamuis ab illo specifice excedatur, potest in ratione proximè intellectiuæ adæquare lumen gloriæ in ratione intelligibilis. *Ad tertiam.*

96 *Ad quartam.* Ad vltimam antecedentis probationem, prætermissa maiori, distinguo minorem: quia est perfectior, & immaterialior specificè, facta comparatione cum principio proximo, & radicali intelligendi, concedo minorem, tantum cum principio proximo, nego maiorem, & consequentiam; nam ad comprehensionem alicuius obiecti, in sententia quam in maiori supponimus, non est necessarium, quod principium proximum illius, sit eiusdem perfectionis, eiusdemque immaterialitatis cum obiecto comprehenso, sed sufficit, quod principium radicale intelligendi, adæquet specificè immaterialitatem obiecti; aliàs nullus Angelus comprehenderet se ipsum, cum nullius Angeli intellectus suam substantiam adæquet, nec in entitate, nec in ratione immaterialitatis. Quia ergo in Angelo inferiori comparato ad superiorem, non solum intellectus, qui est principium proximum intellectioni, sed etiam natura, quæ est principium radicale, est inferioris immaterialitatis specificæ ad substantiam Angeli superioris; consequens fit, quod illam non comprehendat. In nostro autem casu, licet scientia supernaturalis infusa, quæ est proximum principium intelligendi, non adæquet luminis perfectionem; gratia tamen, quæ est principium radicale, lumen gloriæ, & visionem beatificam superat, quia est in ordine supernaturali natura, à qua lumen gloriæ, vt proprietas dimanat; natura autem in quocumque ordine suas excedit proprietates: & consequenter gratia habitualis perfectior est specificè lumine gloriæ, & visione beatifica; ac proinde cognitio proximè procedens à scientia infusa, & à gratia radicaliter, potest esse illorum comprehensio, ad æquareque passiuam eorum intelligibilitatem.

97 *M. Zippul.* Quod rectè, acuteque excogitauit Mag. Zippullus *in præsenti dub.* 5. *§.* 2. *ad primã obiectionem*: & rationem reddit, quia, nempè, proximum intelligendi principium est instrumentum substantiæ intelligentis, instrumentum autem non petit cum effectu adæquari. Hæc tamen ratio non placet; falsum enim est, quod principium proximum intelligendi instrumentaliter ad intellectionem concurrat, vt cum communi Thomistarum sententia docuimus *Tractatu de Charitate art.* 2. Vnde legitima ratio est, quia ex principio radicali, ex potentia, & virtute potentiæ conflatur adæquata causa intellectionis, non vt ex causis partialibus, sed vt ex parti-

partibus causæ, non autem est necessarium, quod effectus partem causæ non excedat, sed quod non superet adæquatam sui causam; ac proinde vt intellectio, comprehensio sit alicuius obiecti, non requiritur, quod potentiæ, quæ est pars causæ adæquet entitatem obiecti, sed sufficit, quod causa adæquata, ratione principij radicalis, vel proximi, sit æqualis perfectionis cum illo. Alia huius argumenti solutio ex proximè dicendis constabit.

§. VII.

Tribus alijs argumentis occurritur.

98 *Quarto arguitur & cōtradicta replicatur.* QVarto arguitur, & vis præcedentis argumenti magis explicatur. Visio beatifica in ratione intellectiuæ excedit scientiam infusam: ergo etiam illam excedit in ratione intelligibilis. Patet consequentia: nam intellectualitas actiua, & passiua consequuntur in visione ad eandem entitatem, & eandem immaterialitatem: ergo non est maior vis actiua visionis, illius intelligibilitate passiua. Patet consequentia: nam quæ ad eadem radicem consequuntur, non possunt non adæquari: vnde quia intelligibilitas passiua Dei, & actiua intellectualit e consequuntur ad eandem immaterialitatem, omnino inter se adæquantur, & vtraque est infinita: & quia actiua, & passiua intelligibilitas entitatis supernaturalis consequuntur ad radicem supernaturalem, vtraque est supernaturalis ordinis; sed vis actiua visionis, & passiua intelligibilitas illius, consequuntur ad vnam, & eandem entitatem, & ad eandem immaterialitatem: ergo visio non est magis intellectiua, quam intelligibilis, nec est maior intellectualitas actiua visionis beatificæ, quam passiua intelligibilitas eiusdem.

99 *Respond.* Respondeo concesso antecedenti, negando consequentiam. Ad probationem, concedo antecedens, & nego consequentiam. Ad illius probationem, distinguo maiorem: quæ consequuntur ad vnam, & eandem radicem, & in eadem comparatione, concedo maiorem: comparatione ad diuersa extrema, nego maiorem: & sub eadem distinctione minoris, nego consequentiam. Nam actiua intellectualitas visionis, sumitur per comparationem ad Deum, passiua autem illius intelligibilitas, dicitur comparatiuè ad eius cognitionem reflexam ab ipsa specificatam: & quia Deus, vt quidditatiuè cognoscibilis, excedit visionem nostram beatam, vt cognoscibilem, etiam comprehensiuè, & cognitionem comprehensiuam illius; fit consequens, vt quamuis duplex ille conceptus, consequatur ad eandem entitatem, ad eandemque immaterialitatem, sit maior actiua intellectualitas visionis, passiua intelligibilitate ipsius.

100 *Quæ adæquatio ad comprehensione rei requiratur.* Ex quo vlterius fit, quod licet visio beata in ratione intellectionis, excedat scientiam infusam in ratione intellectiuæ, & sumpta in ratione intelligibilis, excedat intelligibilitatem passiuam scientiæ infusæ: non tamen excedat sumpta in ratione intelligibilis scientiam infusam in ratione intellectiuæ, sed tanta sit scientia infusa in ratione intellectiuæ, quanta est visio beata in ratione intelligibilis, quod sufficit, vt comprehendatur per illam, non obstante excessu entitatiuo; aliàs cognitio, qua Angelus cognoscit se ipsum, non esset Angeli comprehensio; cum entitatiuè excedatur à substantia Angeli cogniti. Sicut ergo hæc cognitio est Angeli comprehensio, quia tanta est in ratione cognitionis, quantus est Angelus in ratione cognoscibilis; eo quod Angelus cognitus perfectiorem cognitionem non petit, quamuis perfectiorem cognitionem permittat, & quamuis ab illo entitatiuè excedatur: ita cognitio per scientiam infusam habita comprehendit visionem beatam: quia hæc in ratione cognoscibilis perfectiorem cognitionem non petit, vnde est tanta in ratione cognitionis, quanta est visio in ratione cognoscibilis exactiuè, quamuis non quanta est entitatiuè, & in ratione cognoscibilis permissiuè.

101 *Exempla in vrgen.* Ad exempla in contrarium dicatur, non ideo solum Deum esse infinitum in ratione cognoscibilis, quia est in ratione entis infinitus, sed insuper quia cognoscibilitas sequitur in comparatione ad intellectum infinitum, à quo potest, & petit cognosci, & quem petit adequare. De ratione autem supernaturalitatis dicatur, ideo entitatem supernaturalem, consequi cognoscibilitatem supernaturalem: quia ratio supernaturalitatis consistit in eleuatione supra exigentiam naturæ. Et quia, entitate excedente exigentiam totius naturæ, non potest illam non excedere cognoscibilitas ad talem entitatem sequuta; fit, vt non possit non esse supernaturalis cognoscibilitas in entitate supernaturali fundata.

102 *Replicabis.* Sed dices: etiam cognoscibilitas visionis consequitur entitatem in comparatione ad eandem visionem, vt cognoscitiua est: ergo cognoscibilitas Dei adæquat eius vim cognoscitiuam, quia consequitur ad eandem entitatem, & in comparatione ad vim cognoscitiuam diuinam, etiam visionis cognoscibilitas adæquat vim cognoscitiuam sui. Probatur antecedens: Ideo cognoscibilitas Dei consequitur entitatem diuinam in comparatione ad ipsum in ratione cognoscitiui, quia Deus est à se ipso intelligibilis; sed etiam visio beata est à se ipsa cognoscibilis: ergo eius cognoscibilitas consequitur illius entitatem in comparatione ad ipsam in ratione cognoscitiuæ; & consequenter adæquat sui vim cognoscitiuam.

Respondeo, negando antecedens. Ad illius probationem distinguo maiorem: quia est cognoscibilis Deus à se, in se, & ratione sui, vt mouente, & formaliter terminante, concedo maiorem: in alio, & ratione alterius, nego maiorem, & distinguo minorem: visio beata est cognoscibilis à se, in se, & ratione sui, motiuè, aut terminatiuè formaliter, nego minorem: est cognoscibilis à se, in alio, & ratione alterius, nempè, diuinæ essentiæ prius cognitæ per ipsam, concedo minorem, & nego consequentiam. Nam adæquatio cognoscibilitatis passiuæ cum actiua, non est sumenda penes cognitionem in alio, quia cognitam in alio non specificat cognitionem, sed penes ordinem ad cognitionem in se, & ratione sui, quia istam cognitionem specificat ratione sui. Vnde, quamuis visio beata sit cognoscibilis a se in Verbo, non sequitur adæquare in ratione cognoscibilis à se ipsam in ratione cognitionis; aliàs nullum ens posset extra Verbum comprehendi; cum nulla cognitio entis creati in se ipso adæquare possit cognitionem sui in Verbo; & consequenter nec sui in Verbo cognoscibilitatem. 103 *Respond.*

Instabis: cognoscibilitas visionis adæquat sui cognitionem in Verbo: ergo solutio est nulla. Probatur antecedens: si non adæquaret se ipsam, vt se cognoscentem in Verbo, esset super comprehensio sui; sed non potest esse super comprehensio sui, cum petat se ipsam in ratione cognitionis; & consequenter visio in ratione cognitionis, non excedat exigentiam sui in ratione cognoscibilis: ergo. Respondeo negando antecedens. Ad probationem, distinguo maiorem; esset super comprehensio sui, vt in se cognoscibilis, concedo maiorem: sui vt cognoscibilis in Verbo, nego maiorem; & sub eadem distinctione minoris, nego consequentiam. Itaque sicut cognitio omnium possibilium in Verbo super comprehensio collectionis possibilium, quatenus in se cognoscibilie; non autem respectu illorum, vt cognoscibilium in Verbo, & ratione Verbi: ita cognitio visionis in Verbo est supercomprehensio illius, vt in se, & ratione sui cognoscibilis, quia, prout sic, talem cognitionem non petit; non autem respectu visionis, vt in Verbo cognoscibilis, quia prout sic, ratione Verbi, petit se ipsam in ratione cognitionis. Ex quibus solum sequitur, scientiam infusam non esse comprehensionem visionis, vt in Verbo cognoscibilis; non autem, quod non sit comprehensio visionis, quatenus in se cognoscibilis. Et ex his etiam fit, vt scientia infusa absolutè sit dicenda comprehensio visionis beatificæ, quia esse vel non esse absolutè comprehensionem, pensandum est penes merita obiecti vt cognoscibilis ratione sui; non autem penes cognoscibilitatem in alio, & ratione alterius; aliàs, vt *proximè* dicebamus, nullum ens saltem supernaturale, posset absolutè extra Verbum comprehendi. 104 *Instabis.* *Respond.*

Vrgebis: nam sequitur ex hac solutione, posse Angelum inferiorem comprehendere cognitionem, qua superior se comprehendit, esto teneamus, non posse superioris Angeli substantiam comprehendere: consequens à nullo admittitur ex his, qui hanc sententiam tenet: ergo. Probatur sequela; cognitio, qua Angelus superior propria comprehendit substantiam, est super comprehensio cognitionis sui; cum illam, non in se ipsa, sed in propria substantia cognoscat; propria autem substantia sit maior in ratione cognoscibilis, quam ipsa cognitio, vt potè, cum illam in ratione entis excedat; & consequenter in ratione cognoscibilis: ergo Angelus inferior, esto non possit adæquare cognoscibilitatem Angeli superioris, nec cognoscibilitatem cognitionis illius, vt cognitæ ratione substantiæ, poterit tamen adæquare cognoscibilitatem cognitionis, qua superior se cognoscit, prout est in se, & ratione sui cognoscibilis; & consequentur illam prout sic comprehendere. 105 *Vrgebis.*

Respondeo, negando sequelam. Ad cuius probationem, concesso antecedenti, nego consequentiam; non quia non possit illam adæquatè cognoscere, prout cognoscitur in substantia Angeli superioris, sed quia non potest illam adæquatè cognoscere vt in se ipsa, & ratione sui cognoscibilis est, quod necessarium erat, vt inferior Angelus cognitionem, qua superior se cognoscit, comprehenderet. Et hoc ideò, quia cognitio propria Angeli superioris, non solum potest ab ipso cognosci in substantia prius cognita, sed etiam petit cognosci ab illo in se ipsa per cognitionem immediatam reflexam; cognitio autem Angeli superioris, qua reflexe, & immediatè propriam cognitionem cognoscit, perfectior est cognitione elicita ab Angelo inferiori, vtpotè, elicita ab intellectu superioris, qui perfectior est intellectu inferioris; & consequenter Angelus inferior, non solum non cognoscit talem cognitionem ea perfectione, qua cognoscitur à superiori, in substantia propria, vt prius cognita, 106 *Respōd.*

gnita, sed nec eam cognoscit ea perfectione, qua potest, & petit cognosci in se ipsa; ideoque, non comprehendit, cuius oppositum in nostro casu contingit; nam visio beatifica non petit in se ipsa cognosci ratione sui cognitione perfectiori, illa, qua per scientiam infusam cognoscitur. Vnde cognitio elicita à lumine scientiæ infusæ adæquat illam, vt in se, & ratione sui cognoscibilem; ac proinde comprehendit visionem, esto non adæquet perfectionem cognitionis, qua cognoscitur in Verbo, & ratione Verbi, quia huiusmodi adæquatio necessaria non est, vt habetur ex dictis.

107 *Instabis adhuc.* Sed dices: etsi cognitio, qua Angelus superior comprehendit se ipsum, debeat esse perfectior cognitione, qua inferior, substantiam Angeli superioris cognoscit; non tamen oportet, vt cognitio, qua Angelus superior cognoscit, propriam cognitionem reflexè immediatè, perfectior sit cognitione, qua inferior Angelus eandem cognitionem cognoscit: ergo ex eo quod illa cognitio petat cognosci per cognitionem elicitam à proprio intellectu, non probatur, petere perfectiorem cognitionem; & consequenter non sequitur, quod non possit comprehendi ab inferiori. Consequentia est euidens; antecedens autem probatur: licet namque perfectissima cognitio perfectioris intellectus debeat esse perfectior omni cognitione intellectus inferioris; non tamen omnis cognitio elicita à superiori intellectu petit excedere omnem cognitionem elicitam ab inferiori; sed cognitio, qua Angelus superior suam substantiam comprehendit, est perfectissima, in quam potest naturaliter; secus autem cognitio reflexæ suæ propriæ cognitionis: ergo quamuis prima excedat omnem cognitionem elicitam ab Angelo inferior; secunda verò talem excessum non petit.

108 *Respond.* Respondeo, quod licet verum sit, non omnem actum potentiæ superioris debere excedere in perfectione omnem actum elicitum à potentia inferiori, vt constat in actu fidei, quam non solum in morali æstimatione, verum etiam in perfectione physica, & entitatiua ab actu charitatis excedi, docet frequentior sententia; omnis tamen actus intellectus superioris attingens idem obiectum, & seruato eodem ordine, & eodem modo attingendi, necessarium est, quod excedat actum elicitum ab intellectu inferiori circa vnum, idemque obiectum, seruata identitate ordinis, & modi attingendi. Cuius ratio est; nam, vt, actus potentiæ inferioris excedat, vel adæquet actum superioris potentiæ; oportet vt excessus genericus, qui conuenit actui, vt elicito à potentia superiori, resarciatur, in differentia specifica ob aliquem modum in illa repertum, in quo actus superioris potentiæ excedatur: qui excessus non potest specificæ differentiæ competere actus eliciti à potentia inferiori, si vtraque erga idem obiectum versetur, & actus in eodem ordine sint, & seruent eundem modum tendendi penes certitudinem, vel claritatem. Quia ergo intellectus Angeli superioris perfectior est intellectu Angeli inferioris, & obiectum cognitum est idem, nempè, cognitio propria superioris, & actus in eodem ordine sunt, & vterque clarus, & certus, non potest non esse perfectior cognitio, quà Angelus superior propriam cognitionem in se ipsa reflexè cognoscit, cognitione, qua ab Angelo inferiori eadem cognitio cognoscitur.

109 *Replicabis adhuc.* Quod si adhuc insistas: ideo namque Angelus inferior non comprehendit superioris substantiam, quia tam principium proximum, quam radicale intelligendi conuenientia inferiori, sunt minoris immaterialitatis, quam substantia superioris: sed hæc ratio respectu cognitionis, qua superior se cognoscit; non militat nam substantia Angeli inferioris, quæ est principium radicale intelligendi, est entitatiuè perfectior tali intellectione; & consequenter excedit illam, quamuis non in gradu, saltim in specie immaterialitatis: ergo illam comprehendere potest.

Respond. Respondeo, quod quamuis valeat benè substantia inferioris exceditur à substantia superioris: ergo illam non comprehendit; non tamen è contra valet: substantia inferioris excedit accidentia superioris in entitate: ergo illa comprehendere potest. Et instatur in anima rationali, quæ quidem entitatiuè perfectior est accidentibus Angeli; & tamen illa comprehendere non potest. Et ratio est: nam accidentia superioris petunt ab ipso in se ipsis cognosci; & consequenter petunt terminare, & mouere ad cognitionem perfectiorem illa, quæ potest elici ab inferiori intellectu; ac proinde ab intellectu inferiori comprehendi non possunt.

110 *Quinto arguitur & instatur contradictà.* Quinto arguitur, & instatur contradicta: implicat ex terminis intellectiuum intelligibile, magis intellectiuum, quam intelligibile: ergo visio beata non est magis intellectiua, quam intelligibilis; & consequenter, si in ratione intellectionis excedit scientiam infusam, excedit illam in ratione intelligibilis. Antecedens probatur: implicat ex terminis principium productiuum producibile, quod sit magis productiuum, quam producibile: ergo implicat ex terminis principium intellectiuum, & intelligibile, quod sit magis intellectiuum, quam intelligibile. Antecedens patet: quia aliàs posset producere effectum magis producibilem; & consequenter perfectiorem se, nam excedens in ratione producibilis, excedit in ratione perfectionis: sicut excedens in ratione productiui, excedit etiam in perfectione. Consequentia autem probatur: nam ideo asserebamus stare in eadem entitate minor intelligibilitas, quamuis intellectiua, quia licet consequantur ad eandem entitatem, comparantur ad diuersa; sed etiam ratio productiui, & ratio producibilis, etsi consequantur ad eandem entitatem, est comparatiuè ad diuersa: ergo, si, hoc non obstante, implicat principium productiuum, & producibile, quod sit magis productiuum, quam producibile, non obstabit comparatio ad diuersa in intellectiuo, & intelligibili, quominus implicet intellectiuum intelligibile, magis intellectiuum, quam intelligibile.

Respondetur, negando antecedens. Ad probationem respondetur, prætermisso antecedenti, negando consequentiam: ad cuius probationem, distinguo causalem: quia comparantur ad diuersa, inter quæ datur excessus, concedo maiorem: inter quæ excessus repugnat, nego maiorem, & sub eadem distinctione minoris, nego consequentiam. Nam visio in ratione intellectiuæ comparatur ad Deum vt obiectum: in ratione intelligibilis, comparatur ad intellectionem sui reflexam, vt obiectum illius. Et quia Deus in ratione obiecti perfectior est ipsa visione in ratione obiecti, & cognitione reflexa, quam terminat, & specificat; hinc fit, vt visio in ratione intellectiuæ sit perfectior se ipsa in ratione intelligibilis. Causa autem in ratione productiuæ comparatur cum effectu producibili, in ratione producibilis cum causa productiua sui; effectus autem ab aliqua causa principali productus, non potest excedere ipsam; & consequenter non potest excedere causam suæ causæ: ac proinde cõparatio productiui, & producibilis sit ad extrema, inter quæ repugnat excessus: ideoque non potest principium productiuum producibile, esse magis in ratione productiui, quam in ratione producibilis; quia ad hoc necessarium erat, vt esset producibile à causa, quæ non esset ita perfecta, ac est effectus producibilis, quod implicat. Licet enim nepos non dependeat ab auo per se: quia tamen filius non potest excedere patrem, nec ipse pater suum patrem excedere potest, fit, vt nepos non possit excedere auum, quamuis non dependeat ab illo, nisi solum per accidens. 111 *Respond.*

112 *Sexto arguitur.* Deinde arguitur ex D. Tho. *q. 16. de Malo art. 8. in corp.* vbi docet, species existentes in Angelo superiori, non posse comprehendi per species existentes in Angelo inferiori, nec ab illius intellectu perfectè, hoc est comprehensiuè, cognosci, quia sunt magis vniuersales; sed visio beatifica est magis vniuersalis, quam scientia infusa, cum quidditatiuè Deum cognoscat; secus autem scientia infusa, & insuper omnia obiecta per scientiam infusam cognita: ergo. Vide pro solutione huius Auctoritatis Salmanticenses, & Illustrissimum Arauio *1. p. q. 56. art. 3.* defendentes, Angelum superiorem comprehendi inferiori. *Salmãt. Arauio.*

113 *Respond.* Ad nostrum intentum dicatur, causalem D. Thomæ sic accipiendam: quia sunt vniuersaliores formaliter, & in radice, ratione cuius debentur, scilicet, substantia Angeli superioris, à qua possunt, & petunt cognosci; & consequenter in ratione cognoscibilis excedunt vim cognoscitiuam intellectus, & substantiæ Angeli inferioris. Visio autem beata, etsi vniuersalior sit formaliter scientia infusa; non tamen radice scientiæ infusæ, nempè, gratia habituali, in qua vtraque radicatur; & aliàs in ratione cognoscibilis non petit principium perfectius: ideoque potest adæquatè per scientiam infusam cognosci, ac per consequens comprehendi.

§. VIII.

Vltimum argumentum diluitur.

114 *Vltimo arguitur. Maior probat. primo.* DENIQVE arguitur; Christus per scientiam infusam non comprehendit vnionem hypostaticam; at hæc vnio est aliquod donum supernaturale creatum: ergo non comprehendit omnia dona supernaturalia creata. Maior probatur primo; nam ad rei comprehensionem requiritur, quod principium, saltim radicale, adæquet obiectum cognitum in perfectione, & immaterialitate, vt proximè dicebamus; sed nec principium proximum, videlicet, scientia infusa, nec principium radicale, nempe, gratia habitualis adæquant perfectionem vnionis hypostaticæ, cum sint dona accidentalia; vnio vero substantialis: ergo non comprehenditur ab anima Christi Domini per scientiam supernaturalem infusam.

115 *Secundo.* Secundo; quia namque principium proximum, & principium radicale, quibus Angelus inferior intelligit, exceduntur in perfectione ab Angelo superiori, non comprehenditur superior ab inferiori, vt proxime dicebamus; sed tam principium proximum, quam radicale, quibus animæ Christi res creatas in se ipsis intelligit, sunt inferioris perfectionis, modo vnionis hypostaticæ: ergo illum non comprehendit. Tertio; quia namque

namque ordo hypostaticus est superior ordine gratiæ; licet possit cadere sub merito congruo, quod est imperfectum meritum, actuum procedentium à gratia sub merito illorum condigno, quod est perfectum meritum, cadere non potest: ergo ex eadem ratione, licet possit per actus à gratia procedentes cognosci quidditatiuè, quod est imperfectè cognosci; comprehensiuè tamen non poterit; quia comprehensio est perfecta rei cognitio.

116 *Quarto.* Quarto, & explicatur magis hoc ipsum; quia meritum condignum petit æqualitatem cum præuio, & actus ordinis gratiæ non adæquant vnionem hypostaticam, nequeunt illam condignè mereri, sed comprehensio petit adæquari cum obiecto, & cognitio supernaturalis non potest adæquare vnionem hypostaticam: ergo nequit esse illius comprehensio. *Quinto.* Quinto probatur maior; si daretur substantia supernaturalis creata, non posset comprehendi per scientiam supernaturalem infusam; cum esset perfectior gratia habituali, & scientia infusa, maiori excessu perfectionis, illo, qui versatur inter Angelum superiorem, & inferiorem: ergo pariter modus vnionis hypostaticæ, nequit per cognitionem radicaliter procedentem à gratia, & proximè à scientia infusa, comprehensiuè cognosci. *Sexto.* Denique nam licet vnio hypostatica sit finitæ perfectionis nequit effectiuè physice in causa limitata contineri: ergo licet sit intelligibilitatis finitæ, non poterit intelligibiliter comprehensiuè contineri in cognitione, & principio cognoscendi finito.

118 *Instatur argumentum.* Hoc argumentum, si quid probat, conuincit, nec per cognitionem beatam comprehendi modum vnionis hypostaticæ, imo nec posse comprehendi ab aliqua creatura possibili, nisi possibilis admittatur substantia supernaturalis creata; omnia enim dona supernaturalia creabilia, cum accidentalia sint, exceduntur à modo vnionis hypostaticæ; ac proinde si quia excedit scientiam supernaturalem infusam, & gratiam habitualem, non potest comprehendi cognitione ab illis procedente, nec per lumen gloriæ, nec per aliud principium possibile de potentia absoluta comprehendi poterit ab intellectu creato.

118 *Ad argumentum respond. Ad primam probationem maioris respond. Recentiores 1.* Ad illud respondeo, negando maiorem. Ad cuius primam probationem Recentiores quidam respondent primò, negando absolutè maiorem. Æqualitas enim entitatiua principij cum obiecto cognoscendo, impertinens est ad illius comprehensionem: nam principium inferioris perfectionis potest cognoscere obiectum cognitione æquali ei, qua idem obiectum adæquatè cognoscitur à principio sibi æquali, v. g. cognitio, qua inferior Angelus sibi superiorem cognoscit, æqualis est cognitioni, qua superior Angelus se adæquatè cognoscit; cum omnia, quæ continentur in Angelo superiori eminenter, vel formaliter, Angelus inferior cognoscat, & hæc solum ab Angelo superiori de se ipso cognoscantur. Licet ergo vnio hypostatica gratiam habitualem, scientiamque supernaturalem infusam excedat, poterit cognitione ab illis procedente comprehendi.

119 *Resp. 2.* Secundo, prætermissa maiori, negant minorem; nam in Christo vnio hypostatica complet intelligendi principium; ac proinde quamuis in perfectione superet scientiam infusam, & gratiam habitualem, datur in Christo aliquid ex parte principij, ratione cuius possit adæquatè, & comprehensiuè cognosci. *Resp. 3.* Tertio respondent, etiam negando minorem; nam compositum ex humanitate Christi, & gratia habituali, etsi in morali æstimatione excedatur ab vnione hypostatica; illam tamen perfectione physica excedit; cum plures in hoc conflato perfectiones eluceant, quam in modo illo incompleto vnionis hypostaticæ.

120 *Prima solutio reijcitur.* Sed nulla ex his solutionibus argumento satisfacit: non prima; nam sententia petens ad rei comprehensionem æqualitatem principij cum obiecto cognoscendo, est inter Theologos probabilis, & forsitan opposita probabilior; sententia autem docens, modum vnionis hypostaticæ comprehendi ab anima Christi per scientiam supernaturalem infusam, vel saltim per scientiam beatam, est communis inter Theologos: ergo illius defensio non est huic, vel illi sententiæ alliganda, sed in omnibus sententijs probabilibus inter Theologos, est argumentum soluendum. Nec exemplum in solutione adductum veram continet doctrinam; nam licet cognitio qua inferior Angelus sibi superiorem cognoscit, sit æqualis *extensiuè*, cognitioni, qua se cognoscit superior, vtpotè tot perfectiones attingens in Angelo superiori, quot per illum attinguntur, non tamen illi *intensiuè* adæquatur, vtpote ab illa deficiens in modo, & actualitate.

121 *Secunda reijcitur.* Nec magis secunda solutio satisfacit; etenim modus vnionis licet compleat humanitatem, vt agat; non tamen concurrit ad operationes humanitatis, vt principium, *quo* agendi: ergo ratione illius nequit humanitas Christi operationem aliquam physicè continere, quam ratione sui, & donorum supernaturalium non continet physicè; ac proinde si ratione sui, & donorum supernaturalium, non posset comprehensionem vnionis hypostaticæ elicere, nec poterit ex adiuncto modo vnionis. Secunda consequentia ex prima euidenter colligitur: prima verò probatur; nam perfectior operatio petit perfectiorem formam, ratione cuius in agente contineatur; sed quod non est ratio, vel principium *quo* agendi, sed tantum conditio, vel complementum principij, non dat agenti continentiam actionis: ergo si vnio hypostatica non est humanitati ratio, vel principium *quo* agendi, sed tantum conditio, non potest ratione illius continere physicè operationem, quam ratione sui, & donorum supernaturalium non continet.

Quod amplius explico, & in hunc modum confirmo; intellectio elicita ab humanitate Christi, siuè naturalis, siuè supernaturalis sit est eiusdem speciei cum illa, quæ elici potest ab humanitate separata à Verbo: ergo si elicita ab humanitate à Verbo separata, nequit esse comprehensio vnionis hypostaticæ, nec elicita ab humanitate Verbo coniuncta: illius comprehensio esse poterit. 122 *Confirmatur 1.*

Et augetur difficultas, intellectioni elicitæ ab humanitate Christi nulla perfectio physica conuenit, quæ non possit ipsi conuenire elicitæ ab humanitate separata à Verbo: ergo sic elicita non posset esse comprehensio vnionis hypostaticæ, nec elicita ab humanitate Verbo coniuncta, esse poterit illius comprehensio. Consequentia patet; nam ratio comprehensionis conuenit intellectioni, ratione suæ physicæ perfectionis. ergo inuariata physicè intellectione, nullaque perfectione physica superaddita, nequit de non comprehensione in comprehensionem transire. Antecedens autem probatur primo; intellectui, voluntati, & alijs potentijs humanitatis, nulla perfectio physica conuenit ex coniunctione illius ad Verbum, quæ eidem humanitati non posset separatæ à Verbo competere: ergo pariter intellectioni ab humanitate elicitæ nulla conuenit physica perfectio ex coniunctione humanitatis ad Verbum, quæ illi, separata humanitate à Verbo, conuenire non posset. Secundo; nam omnis perfectio intellectionis, vel est specifica, vel indiuidualis, vel intensiua; sed non conuenit intellectioni aliqua essentialis perfectio ratione coniunctionis ad Verbum; aliàs specifice differret ab intellectione elicita, ab humanitate à Verbo separata, nec illi conueniret noua indiuidualis perfectio; aliàs differet numero ab intellectione elicita extra statum coniunctionis: quod esse falsum, constat primo; nam indiuiduatio operationis, cæterorumque accidentium sumitur à subiecto inhæsionis, non à subiecto denominationis, qualiter solum ad illa comparatur suppositum. Secundo; quia si intellectio variaretur numero ratione suppositi, etiam cætera accidentia ex illo variarentur numericè; ac per consequens si humanitas relinqueretur à Verbo, nouus, & distinctus numero intellectus resultaret in illa nouaque, & numero distincta voluntas, quod nullus hucusque somniauit: ero idem de intellectione est dicendum. Nec denique est imperfectio intensiua; hæc namque sumitur ex maiori intensione principiorum elicientium, non vero à supposito, quod principium elicitiuum non est: ergo in intellectione elicita ab humanitate Christi nulla est perfectio physica, ratione solius coniunctioni ad Verbum, quæ eidem intellectioni elicitæ ab humanitate separata à Verbo conuenire non possit. 123 *Confirmatur 2.* *Indiuiduatio accidentium, non à supposito, sed à subiecto inhæsionis desumitur.*

Tandem vltima solutio reijcitur primo; quia communis Theologorum sententia concedit modo vnionis creato humanitatis ad Verbum, ex suppositione quod detur excessum, non solum in morali æstimatione, verum etiam in perfectione physica ad omnia creata naturalia, & supernaturalia: ergo vt argumentum soluatur communis hæc sententia deserenda non est: Secundo; nam gratia habitualis, quia pertinet ad ordinem superiorem ordine naturæ, excedit non solum substantiam naturæ intellectualis ratione sui, sed etiam quoduis coniunctum ex rebus ad ordinem naturæ spectantibus; sed modus substantialis vnionis hypostaticæ, pertinet ad ordinem superiorem ordine naturæ, & gratiæ: ergo non solum excedit humanitatem, & gratiam seorsim, sed etiam conflatum ex gratia, & humanitate; cum omnis pars huius conflati ad ordinem inferiorem pertineat. 124 *Tertia solutio reijcitur 1.* *Secundo.*

Tertio; nam excessus physicos conflati ex humanitate, & gratia, & alijs donis ad modum substantialem vnionis hypostaticæ, vel proueniet, quia vnio est aliquid incompletum, vel quia in illo conflato plures, quam in modo vnionis perfectiones elucent: non ex primo capite; aliàs non solum conflatum, sed quælibet pars illius physicè vnionem excederet; cum quælibet ex his partibus entitas completa sit. Nec prouenit ex secundo capite: quia idem inconueniens sequitur; nam etiam in humanitate elucent vis sensitiua, vegetatiua, & intellectiua, quæ perfectiones in modo vnionis non comparent, & in gratia habituali, quod sit physica Dei naturæ participatio, radicaliter intellectiua Dei per modum principij *quo*, & sanctitas nostra, vt forma, quæ perfectiones in modo vnionis hypostaticæ non reperiuntur; non enim Dei naturam participat, nec per modum principij *quo* operationes radicat, nec est sanctitas humanitatis Christi formaliter, vt ostendimus 125 *Tertio.*

mus *Disp.21. à n.67.* ergo si ratione elucentiæ plurium perfectionum in conflato ex donis gratiæ, & humanitate resultante, licet argumentari excessum physicum conflati ad modum vnionis, non solum conflatum ex humanitata, & donis sed etiam partes seorsim, physicè vnionem excederent.

126 *Quarto. Res ordinis inferioris nō potest pertingere ad perfectionē physicam rei ad ordinē superiorem spectātis.* Denique; nam spectantia ad ordinem inferiorem quantuncumque in perfectionibus crescant, numquam pertingere possunt perfectionem physicam rei pertingentis ad ordinem superiorem quo circa quentumcumque actus naturales augeantur, & in perfectione crescant, numquam adæquare possunt perfectionem physicam minimi actus spectantis ad ordinem supernaturalem, & quantumcumque crescant actus virtutum infusarum, numquam possunt adæquare perfectione physicam minimi actus charitatis, idemque de actu fidei respectu visionis beatæ est dicendum, sed modus vnionis hypostaticæ, est ordinis superioris ad gratiam, & naturam, & ad conflatum ex illi ergo quantumcumque augeantur in perfectione gratia, & natura, & conflatum ex illis, numquam peruenire possunt ed physicam perfectionem modi vnionis hypostaticæ.

127 *Vera solutio primæ probationis maioris.* Quare his relictis solutionibus ad primam probationem maioris respondeo distinguendo maiorem; quando obiectum eb intrinseco petit principium intellectiuum proximum, vel radicale sibi in perfectione adæquatum, concedo maiorem: quando hoc eb intrinseco non petit, nego maiorem, & concessa minori, nego conseqenutia: nam modus vnionis hypostaticæ non petit ab intrinseco cognosci per principium sibi æquale in perfectione, cum tale principium repugnet, & intrinseca exigentia ad repugnans terminari non possit. Solum autem petitur ad rei comprehensionem, quod à principio rei cognitæ æquali procedat, quando talis res ex se, & eb intrinseco petit a principio sibi æqueli cognosci; eo quod comprehensio est cognitio adæquata obiecto *extensiuè*, & *intensiuè*, vt autem cognitio adæquatur cum obiecto *intensiuè*, necessarium, est quod sit tantæ perfectionis, quanta petitur ab obiecto; & quia cum obiectum ab intrinseco petit principium cognoscitiuum sibi in perfectione æquale, cognitio à principio inferiori procedens, non pertingit ad perfectionem exactam ab intrinseco ab obiecto; cum vero id non postulat potest cognitio à principio inferiori procedens totam perfectionem in ratione cognitionis habere, quam obiectum ab intrinseco petit; consequans fit, quod tunc solum requiratur ad rei comprehensionem principium adæquans obiectum in perfectione, quando obiectum talis conditionis est, quod ab intrinseco petit cognosci per principium sibi in perfectione æquale, vel adæquatum.

128 *Ad 2. & 5. probationem.* Et ex his ad secundam, & quintem probationem constat solotio; nam substantia Angeli superioris petit ab intrinseco per se ipsam, vt principiom radicale cognosci, & similiter substantia supernaturalis creata, si esset possibilis, exposceret ab intrinseco cognosci per se ipsam, vt principium radicele; & ideo cognitio procedens ab inferiori principio, illis adæquata *intensiuè* esse non potest, nec illorum comprehensio, & idcirco, Angelus inferior non potest superiorem cognoscera cognitione tantæ perfectionis, quantam ab intrinseco substantia superioris exposcit, nec retione gretiæ hebitualis, potest elici cognitio pertingens perfectionem cognitionis exactæ ab intrinseco à substantia superneturali creata; ac per consequens, nec Angelus inferior potest superioram comprehendere; nec rationa gratiæ babitualis, & principiorum ipsem consequentium, posset substantia supernaturalis creata edæquatè *intensiuè*, nec comprehensiuè cognosci. Vnio autem hypostatica non petit

129 ab intrinseco terminare cognitionem elicitam à principio sibi æquali, non enim petit cognitionem à se elicitam; cum ipsa principium cognoscitiuum non sit, nec radicale, nec proximum, nec petit ab intrinseco cognitionem eliciram à substantia supernaturali creata. Tùm; quia hæc substantia in communi Theologorum sententia implicat. Tùm etiam; quia licet non implicaret; cum esset perfectio modo vnionis hypostaticæ non peteret modus ille ab intrinseco in ratione cognoscibilis vim cognoscitiuam substantiæ supernaturelis creatæ; & ideo cognitio elicita proximè per scientiam infusam, & radicaliter per gretiam habitualem potast totam illam perfectionem habera in ratione cognitionis, quam petit ab intrinseco modus vnionis in ratione cognoscibilis, in quo adæquatio intensiue cognitionis cum obiecto consistit, & cum aliàs nihil sit in modo vnionis, quod per illem non cognoscantur, adæquatur cum illo *extensiuè*, & *intensiuè*, ac proinde est illius comprehensio.

130 *Sed dices.* Sed dices, modus vnionis hypostaticæ ex se, & ab intrinseco petit cognosci per lumen gloriæ, & per visionem beetam; sed cognitio elicite à gratia habitueli *radicaliter*, & *proximè* à scientia supernaturali infusa, non adæquat perfectionem visionis beatificæ: ergo non edæquat *intensiuè* modum vnionis hypostaticæ in ratione cognoscibilis; & consequenter non est illius comprehensio. Maior probatur; immaterielitas, & perfectio visionis non excedit perfectionem, aut immaterialitatem vnionis hypostaticæ: ergo non est cur non possulet ex se, & ab intrinseco per lumen gloriæ, & beatificam visionem cognosci.

131 *Resp. 1.* Respondeo primo, negando maiorem. Ad cuius probationem, concesso antecedenti, nego consequentiam. Rationem autem est; nam visio beatifica specificatur à Deo, qui est illius obiectum primarium, & infinitè excedit modum vnionis hypostaticæ, obiectum autem inferius nequit exigere cognitionem primario terminatam ad obiectum superius, sed solum illam, quam per se ipsum specificare potest. *Resp. 2.* Vel secundo respondeo, distinguendo maiorem: petit ab intrinseco cognosci per visionem beatam, secundum quod est in se, & ratione sui intelligibilis, nego maiorem. secundum quod est intelligibilis, mediatè, & in elio, permitto maiorem; & concessa minori, nego consequentiam; nam ad intensiuam adæquationem cognitionis cum obiecto in ratione intelligibilis, non petitur æqualitas cum modo cognitionis illius obiecti in alio, sed cum modo cognitionis in se, & ab intrinseco exacto; eo quod banc, & non illam cognitionem specificat, & hæc, & non illa est propria talis obiecti cognitio.

132 *Ad 3. probationem minoris.* Ad tertiem probationem maioris, concesso entecedenti, nego consequentiam. Ratio autem discriminis est: nam ad meritum condignum requiritur æqoelitas cum præmio in morali æstimatione, quam ettingere non possunt actus supernaturales eliciti à pure creatura respectu vnionis hypostaticæ: ad comprehensionem autem non petitur, nec physica, nec moralis æqualitas cognitionis cum obiecto comprehenso, sed solum, quod nihil obiecti lateet, & quod ab obiecto modus perfectior cognitionis ab intrinseco non petatur, quod totum potest in cognitione supernatureli respectu vnionis hypostaticæ reperiri, & ideo esse potest illiue comprehensio.

133 *Ad 4. & quintam. Ad sextam respond.* Et ex his ed quartam probationem constat solutio. Ad quintam patet ex dictis *ad primam probationem*. Ad vltimam, concesso antecedenti, nego consequentiam; & ratio discriminis est: nam vnio extremorum, ex quibus concretum physicum resultet, non potest physicè causari ab agente, quod non sit eiusdem formæ cum illa, quæ constituit concratum, vel formæ superioris, vnde homo licet non generetur per enimæ productionem, sed tantum per illius vnionem ed materiam, non potest, nisi ab homine generari. Et ratio est; quia agens physicum producens vnionem formæ, illam materiæ, & concreto resultanti communicat; nihil autem potest, quod in se non habet, physicè communicare: & insuper intendit concretum, quod producendo vnionem causat, sibi in forma assimilere; ac proinde debet per formam communicandam effectui, vel per superiorem constitui. Comprehensio autem vnionis non petit continentiam adæquatam extremorum in se intelligibili; ac proinde potest intelligibiliter adæquetè contineri in principio, non continente edæquatè in esse intelligibili perfectionem extremorum, sed solum continentia imperfecta, quoad *an est*.

134 *Replicatur contradicto. Antecedens probatur 1.* Sed contra hucusque dicta obijcies; ex eo quod repugnet principium cognoscitiuum adæquans *entitatiuè* vnionem hypostaticam, non sequitur scientiam infusam in ratione cognoscitiua adæquare vnionem in ratione cognoscibilis: ergo non adæquet; & consequenter non comprehendit. Antecedens probatur primo; nam etsi non petat principium cognosciriuum creatum æquelis perfectionis, quia supponitur impossibile, petit tamen cognosci à Deo modo perfectiori illo, quo scientie infusa cognoscitur, & modo cognitionis actiuo scientia infusæ conueniente: ergo scientia infusa non adæquet exigentiam vnionis in ratione cognoscibilis. *Secundo.* Secundo; nem esto absolutè non petat principium cognoscitiuum adæquens in perfectione, si tamen tele principium daretur, peteret ab illo cognosci: ergo non adæquet exigentiam conditionatam vnionis in ratione cognoscibilis, quod sufficit, vt illam non comprehendat.

135 *Tertio.* Tertio; nam esto non petet principium æquelis perfectionis, quia implicat, petit tamen à nullo principio inferioris perfectionis adæquari in ratione cognoscibilis: ergo ax eo quod repugnet principium æquale, non sequitur scientiam infusam adæquere vnionem hypostaticam in ratione cognoscibilie. Consequentia fit bona. Antecedens autem probatur primo; etsi effectus physicus cui repugnat principium æqualis perfectionis, tale principium non petat; petit temen in nullo principio inferioris perfectionis adæquatè, vt in causa contineri: ergo periter licet vnio hypostatica in ratione cognoscibilis, non petet principium æquale *entitatiuè*, quia implicat, petit tamen in nullo principio *entitatiuè* inferiori in retione intelligibilis adæquetè contineri. Secundo; etsi meritum infinitum non petat *positiuè* præmium infinitum in actu, quia implicat; petit tamen ab intrinseco à nullo præmio finito in ratione meriti adæquari, & à nullo præmio finito exhauriri: ergo pariter licet vnio hypostatica non petat *positiuè* principium cognitionis sui, sibi æquele *entitatiuè* quia implicat; petit tamen à nullo principio inferiori *entitatiuè* adæquari in ratione cognoscibilis.

Ter-

136 Tertio; licet offensa mortalis, quæ infinita est, non petat *positiuè* satisfactionem à puro homine elicitam æqualem in morali æstimatione, quia implicat; petit tamen à nulla satisfactione à pura creatura exhibita in ratione offensæ adæquari: ergo pariter licet vnio hypostatica non petat *positiuè* principium sui cognoscitiuum, ipsi *entitatiuè* æquale, petit tamen à nullo principio cognoscitiuo sibi *entitatiuè* inferiori adæquari in ratione cognoscibilis. Confirmatur; esto offensa mortalis non sit in ratione offensæ simpliciter infinita; quia tamen superioris ordinis est, petit non adæquari satisfactione finita: ergo pariter vnio hypostatica, quamuis infinita non sit; quia tamen est in ordine superiori ad omne principium creatum intellectiuum, petit à nullo principio creato adæquari in ratione cognoscibilis.

Confirmatur.

137 Respondeo, negando antecedens. Ad primam probationem distinguo antecedens: petit modum cognitionis diuinæ, vt excedentem, transeat antecedens: vt sibi adæquatum nego antecedens, & consequentiam: quia ex modo super excedente exacto, non tollitur à modo inferiori adæquari. Vel secundo, nego antecedens; nam vnio hypostatica non est cognoscibilis à Deo in se ipsa *motiuè*, & *terminatiuè* formaliter, sed in alio, nempè, in Deo prius cognito, vt obiecto motiuo, & terminatiuo: ex quo solum sequitur, scientiam infusam non adæquare cognoscibilitatem vnionis in Verbo; non autem quod non adæquet cognoscibilitatem vnionis in se, & ratione sui, quod sufficere ad eius comprehensionem, constat ex dictis. Ad secundam, concesso antecedenti, nego suppositum consequentis, nempè, dari exigentiam in vnione perfectioris cognitionis, & perfectioris principij *subiectiuè* absolutam, & conditionatam *obiectiuè*; nam in nostris principijs huiusmodi exigentiæ non admittuntur, vt constat ex communi Thomistarum doctrina 1. p. q. 25. & q. 34. vbi eiusmodi exigentiæ ab omnipotentia excluduntur.

Respondet Ad 1. antecedentis probationem.

Ad secundam.

138 Ad tertiam, distinguo antecedens; à nullo principio inferiori *entitatiuè*, nego antecedens: inferiori in ratione cognoscitiui, concedo antecedens, & nego consequentiam. Ad primam antecedentis probationem, quatenus distinctioni traditæ obstare potest, concesso antecedenti, nego consequentiam. Ratio autem discriminis est; nam in effectu physico, prima æqualitas exacta cum causa est entitatiua: vnde ista deficiente, non potest effectus contineri in illa, vt in causa efficiente adæquata. Æqualitas autem primo exacta ad comprehensionem, non est entitatiua, sed in linea intelligibili, quæ potest absque æqualitate entitatiua subsistere, vt patet in cognitione, qua Angelus comprehendit se ipsum, quæ tanta est in ratione cognitionis, quantus est Angelus in ratione cognoscibilis; & tamen *entitatiuè* Angelum non adæquat; & ideo quamuis vnio hypostatica petat non cognosci adæquatè à principio inferiori in ratione cognoscitiui ad ipsam in ratione cognoscibilis; non tamen petit adæquatè non cognosci à principio *entitatiuè* inferiori.

Ad tertiam Ad 1. antecedentis probationem.

139 Ad secundam antecedentis probationem, concesso antecedenti, nego consequentiam. Ratio autem discriminis est; nam de ratione meriti infiniti, esto non sit ordo ad præmium infinitum in actu, est tamen ordo ad præmia sine termino in infinitum, ideoque petit nullo præmio finito adæquari, & exhauriri; cognoscibilitas autem vnionis hypostaticæ finita est, & limitata, vnde exigere non potest cognitionem sine termino, nec principium cognoscitiuum, sed aliquo principio determinatæ, & finitæ perfectionis debet esse contenta, cumque substantiale esse non possit, necessario erit accidentale, quo dato non est cur lumen scientiæ infusæ, illius exigentiam non adæquet; nam quodcumque principium cognoscitiuum accidentale assignetur, est inferius *entitatiuè* vnione hypostatica: ergo quod scientia infusa sit accidens, & *entitatiuè* inferior, non obstat exigentiæ vnionis in ratione cognoscibilis. Et ex his ad vltimam probationem constat solutio; nam offensa, quia infinita, petit satisfactionem sine termino in infinitum, cuius oppositum in cognoscibilitate vnionis contingit, quia finita, & limitata est.

Ad secundam.

Ad tertiam.

140 Ad confirmationem, concesso antecedenti, nego consequentiam; nam vnio hypostatica quamuis in esse entis sit superioris ordinis ad scientiam infusam; in ratione tamen cognoscibilis superioris ordinis ad illam non est, quia ad hoc necessarium erat, quod in ratione cognoscibilis lumen altius, & superioris ordinis peteret: cum ergo lumen altius ordinis ad sui cognitionem non postulet, non est superioris ordinis in ratione cognoscibilis; & benè tamen in genere entis. Ex quo solum sequitur, non posse scientiam infusam cum illa *entitatiuè* adæquari, non vero quod non possit adæquari cum illa in ratione cognoscibilis.

Ad confirmationem.

141 Sed dices; quia offensa est superioris ordinis ad satisfactionem puræ creaturæ in genere entis moralis, vel in genere moris, est superioris ordinis ad illam in ratione satisfactibilis: ergo si vnio hypostatica est superioris ordinis ad scientiam infusam in genere entis, est etiam superioris ordinis ad illum in genere cognoscibilis. Respondeo, concesso antecedenti, negando consequentiam. Et ratio discriminis est; nam inter satisfactionem, & offensam, requiritur per se primo æqualitas in morali æstimatione, vt sit satisfactio æqualis; ac proinde eo ipso, quod in morali æstimatione, offensa sit superioris ordinis, etiam excedit in ordine in ratione satisfactibilis; æqualitas autem per se primo exacta inter cognitionem, & obiectum, non est entitatiua, sed in genere cognoscibili, quæ cum diuersa genera sint, potest contingere æqualitas in vno cum inæqualitate in alio, & ideo ex superioritate ordinis in genere entis non sequitur superioritas ordinis in genere cognoscibili.

Opponet.

Respond.

§. IX.

De cogitationibus cordium, & futuris contingentibus.

142 QVarta Conclusio. *Cognouit anima Christi Domini per scientiam supernaturalem infusam occultas cordium cogitationes; & futura libera contingentia.* Ita Auctores relati pro nostra sententia conclusionibus præcedentibus, & frequentius cæteri Theologi. Vtramque pars conclusionis colligitur manifeste ex doctrina Diui Thomæ *in præsenti articulo primo*, vbi docet: *Christum per scientiam infusam cognouisse omnia, quæ per reuelationem hominibus innotescunt;* sed homines per reuelationem cogitationes cordium, & futura contingentia cognoscunt; multa enim ex his sunt manifestata Prophetis: ergo cognoscuntur ab anima Christi Domini per scientiam supernaturalem infusam. Secundo, id etiam colligitur ex Angelico Præceptore *in eodem art.* asserente: *cognouisse animam Christi per scientiam supernaturalem infusam omnia, præter Dei essentiam*: ergo sentit cogitationes cordium, & futura contingentia, comprehendi sub obiecto scientiæ infusæ supernaturalis.

Quarta conclusio. Vtraque pars probatur ex D.Tho.

143 Deinde prima pars conclusionis probatur; nam licet cogitationes cordium non possint naturaliter cognosci; nisi à Deo, vel ab ipso cogitante, quod autem in se ipsis supernaturaliter cognoscantur; non implicat, & aliàs ad perfectionem Christi pertinet, quod illas in se ipsis cognoscat: ergo sic cognouit de facto; & consequenter per scientiam supernaturalem, quæ est principium cognitionis rerum in se ipsis. Maior, in qua sola est posita difficultas, ostenditur primo; non enim potest assignari implicatio in eo, quod cogitationes cordium in se ipsis supernaturaliter cognoscantur. Secundo; nam Deus illas in se ipsis cognoscit; at nulla est ratio, cur hæc perfectio cognitionis diuinæ nequeat supernaturaliter creaturæ communicari: ergo potest, & de facto fuit Christo communicata. Tertio; nam in se ipsis habent determinatam veritatem, cognoscibilitatem, & repræsentabilitatem: ergo potest produci à Deo species, quæ illas in se ipsis repræsentet; & consequenter poterunt in se ipsis supernaturaliter cognosci. Denique; nam dominium voluntatis creatæ in proprias cogitationes, ratione cuius nequeunt ab altero, quam à Deo naturaliter cognosci, non obstat quominus cognosci valeant ab homine mediante diuina reuelatione: ergo nec potest obstare, quin etiam possint in se ipsis cognosci per speciem supernaturalem immediatè à Deo causatam.

Prima pars probatur ratione.

Maior probatur. Secundo.

Tertio.

Quarto.

144 Deinde secunda pars conclusionis eodem argumento probatur; omnis enim perfectio possibilis cum maiori perfectione non incompatibilis est tribuenda animæ Christi; sed cognitio futurorum contingentium in se ipsis est possibilis, & cum maiori perfectione non incompatibilis: ergo est Christo concedenda; & consequenter per scientiam supernaturalem infusam, quæ est principium cognitionis rerum in se ipsis fuerunt de facto ab anima Christi cognita. Illatio est legitima. Maior constat ex sepè dictis in discursu materiæ. Minor pro secunda parte probatione non indiget; non enim est dabilis aliqua maior perfectio, cum qua incompatiatur futurorum contingentium cognitio. Pro prima vero præterquamquod ex argumentorum solutione constabit, ostenditur primo; Deus enim futura libera contingentia in se ipsis cognoscit, & non est ratio, cur hæc perfectio diuinæ cognitionis, non sit creaturæ supernaturaliter communicabilis: ergo est possibilis cognitio creata futurorum contingentium in se ipsis. Secundo; nam futura contingentia ex suppositione decreti liberi Dei, de illorum existentia in tempore, habent in se veritatem determinatam obiectiuam: ergo possunt per speciem à Deo infusam, vt in se ipsis repræsentari; ac proinde possunt in se ipsis ab intellectu creato supernaturaliter cognosci.

Secunda pars conclusionis probatur.

§. X

§. X.

Contraria ſententia cum tribus argumentis proponitur.

145 *Oppoſita ſententia cum ſuis Auctoribus refertur.* SEntentiam noſtræ concluſioni oppoſitam, tenuere Scotus in 3. *diſtinctione* 14 *quæſtione* 3. Gabriel 9. *vnica art.* 2 *concluſione* 1. & 2. Almaynus *quæſt.* 1. *art.* 2. quos refert Vazquez *in præſenti diſp.* 35. *cap* 2. negantes vniuerſaliter animæ Chriſti cognitionem ſingularium, vt exiſtentium, per ſcientiam infuſam, illamque quoad cognitionem cogitationum cordium, futurorumque contingentium, vt probabiliorem ſequitur Lorca *in præſenti diſp.* 50. *num.* 12. in quorum fauorem, & contra vtramquem partem noſtræ concluſionis, arguitur primo ex D. Thom. *in* 3. *diſt.* 14. *q.* 1 *art.* 3. *quæſtiuncula prima*, & *de Veritate quæſtione* 20. *art.* 6. illis verbis: *Sed quædam ſunt, ad quæ naturalis cognitio nullo modo poteſt ſe extendere, ſicut eſt ipſa diuina eſſentia, futura contingentia, cogitationes cordium, & alia huiuſmodi, & horum anima Chriſti non habuit ſcientiam per modum iſtum, ſed cognouit ea in Verbo*: ergo iuxta D. Thom. non cognouit anima Chriſti futura contingentia, nec cogitationes cordium per ſcientiam ſupernaturalem infuſam, quod eſt cognitionis rerum extra Verbum principium.

Contra vtramq; partem cõcluſionis arguitur 1. ex D. Thom.

146 *Duplex ſolutio Bergomenſis.* Reſpondet Bergomenſis *in tabula aurea dub.* 1217. primo D. Thom. ſolum negare animæ Chriſti cognitionem ſpeculatiuam prædictorum obiectorum, non vero practicam cognitionem. Secundo reſpondet, loqui de ſcientia Chriſti prout eſt ſingularis perſona; ſic enim non extenditur ad cogitationes cordium, vel futura contingentia; non autem negare, quod à Chriſto cognoſcantur per ſcientiam infuſam illi conuenientem, vt eſt Caput Eccleſiæ, ſupremuſque omnium iudex. *Vtramq; ſolutio reijcitur.* Sed contra vtramque ſolutionem facit Diuum Thomam negare animæ Chriſti iſtorum obiectorum cognitionem extra Verbum, illamque intra Verbum concedere; ergo eo modo, quo hæc obiecta intra Verbum cognouit, non cognouit illa per ſcientiã infuſam extra Verbum; aliàs non ſubſiſteret diſcrimen, & contrapoſitio Diui Thom. ſed hoc ſaluari non poteſt iuxta ſolutiones datas: ergo ad mentem D. Thom. non ſunt. Probatur minor; nam vel futura contingentia cognoſcuntur in Verbo ſpeculatiuè, vel practicè tantum: ſi primum, etiam extra Verbum, poterunt ſpeculatiuè cognoſci; ſi ſecundum: ergo cognoſcuntur eo modo, quo per ſcientiam infuſam; & conſequenter non ſaluatur contrapoſitio facta à D. Thoma inter ſcientiam beatam, & infuſam, quantum ad cognitionem futurorum contingentium, & cognitionem cogitationum cordium iuxta primam ſolutionem.

147 Quod autem non ſaluetur in ſecunda ſolutione, probatur; nam quod Chriſtus Dominus cogitationes cordium, & futura contingentia cognouerit per ſcientiam beatam, vel prouenit ex ratione ſcientiæ beatæ capitis, & iudicis vniuerſalis, vel ex eius plenitudine, vt eſt ſcientia perſonalis: ſi primum: nullum ſubſiſtit diſcrimen, inter vnam, & alteram ſcientiam quoad terminari ad futura, ſi quidem per vtramque attinguntur, quia ſcientiæ capitis ſunt, & per nullam, prout ſunt ſcientiæ perſonales; ſi ſecundum, etiam per ſcientiam infuſam, prout eſt ſcientia perſonalis cognoſcentur ab humanitate Chriſti cogitationes cordium, & futura contingentia; cum non minus ſcientiæ infuſæ Chriſti, quam ſcientiæ beatæ ſit debita plenitudo in proprio genere.

148 *Confirm.* Quod amplius confirmari poteſt; nam Chriſto eſt debita plenitudo gratiæ, non ſolum quia eſt Caput Eccleſiæ, ſed etiam ex ratione talis perſonæ, quia nempè, illius humanitas ad Deum, qui eſt cauſa, & origo gratiæ, propinquiſſimè accedit; ergo plenitudo ſcientiæ eſt illi debita, non ſolum quia Caput eſt, verum etiam ex dignitate ipſius perſonali. Sed ad plenitudinem ſcientiæ pertinet omnium futurorum contingentium, & cogitationum cordium cognitio: ergo iſta cognitio conuenit Chriſto, non ſolum ex ratione capitis, iudiciſque vniuerſalis, vt aſſerit ſecunda ſolutio, verum etiam titulo perſonalis dignitatis.

149 *Vera ſolutio.* Vnde his ſolutionibus omiſſis, & in ſua probabilitate relictis, ad argumentum reſpondeo cum Caietano *in præſenti art.* 1. *circa ſolutionem ad* 3. D. Thomam ſententiam, quam in allegatis locis tenuerat, retractaſſe *in præſenti art.* 1. præcipuè *in ſolutione ad tertium* illis verbis: *Quia igitur Chriſtus habuit plenitudinem prudentiæ ſecundum donum conſilij; conſequens eſt, quod cognoſcat omnia ſingularia præſentia, præterita, & futura.*

150 *Replicabis.* Sed dices, ex his verbis non colligitur, fuiſſe hæc obiecta cognita ab anima Chriſti per ſcientiam ſupernaturalem infuſam: ergo quoad cognitionem per huiuſmodi ſcientiam non rettactauit ſuam ſententiam D. Thom. Probatur antecedens: ſcientia ſupernaturalis infuſa, diſtincta eſt à prudentia infuſa, & à dono conſilij; ſed cognitio, de qua *in præſenti* loquitur D. Thom. eſt elicita à virtute prudentiæ, vel à dono conſilij: ergo cognitio futurorum de qua *in præſenti art* loquitur D. Thom non procedit a ſcientia ſupernaturali infuſa. Probatur minor: cognitio, de qua *in præſenti* loquitur Angelicus Præceptor, eſt illa, quæ requiritur ad prudentiæ plenitudinem; ſed cognitio ſingularium ſufficiens ad plenitudinem prudentiæ, eſt, quæ pertinet ad partes poteſtatiuas prudentiæ, ad ipſam virtutem prudentiæ, & ad donum conſilij: ergo cognitio, de qua loquitur *in præſenti*, eſt cognitio harum virtutum, non vero ſcientiæ ſupernaturalis infuſæ, quæ ab illis diſtinguitur.

151 *Reſpondetur. S. Tho.* Reſpondeo, negando antecedens cuius falſitas conſtat ex titulo articuli, quo inquirit. *Vtrum per ſcientiam inditam Chriſtus cognouerit omnia?* Et ex reſolutione, quæ habetur in corpore vbi docet D. Thom. *Omnia, quæ reuelationem hominibus innoteſcunt, fuiſſe ab anima Chriſti cognita per ſcientiam infuſa:* ergo in *ſolutione ad* 3. loquitur Angelicus Doctor de cognitione ſingularium habita per huiuſcemodi ſcientiam. Ad antecedentis probationem, conceſſa maiori, nego minorem: ad illius probationem, nego etiam minorem; nam ad rectè iudicandum, conſiliandum, & præcipiendum, qui ſunt actus prædictarum virtutum, requiritur memoria præteritorum, cognitio præſentium, futurorumque prouidentia, & quia omnes iſti actus, perfecti debuerunt eſſe in Chriſto, oportuit in illo eſſe habitum intellectualem infuſum, quo præterita, præſentia, & futura in ſe ipſis clarè, & perfectè cognoſceret, quod non præſtatur per habitus annexos prudentiæ, per prudentiam, nec per donum conſilij; ac proinde ex plenitudine prudentiæ, quam oportuit eſſe in Chriſto, rectè intulit Angelicus Magiſter præterita, præſentia, & futura cognoſci ab anima Chriſti Domini per ſcientiam ſupernaturalem infuſam à prædictis donis diſtinctam.

152 *Secundò arguitur. Reſpondet.* Secundo arguit Lorca; nam Chriſtus habuit ſcientiam horum obiectorum in Verbo: ergo non eſt neceſſarium multiplicare aliam illorum ſcientiam in proprio genere. Reſpondeo conceſſo antecedenti, negando conſequentiam; vt enim fatetur Lorca, Chriſtus per hanc ſcientiam cognouit ſubſtantias ſpirituales, entia naturalia, & myſteria gratia; & tamen illorum omnium habuit cognitionem in Verbo: ergo ex eo quod futura contingentia, cordiumque cogitationes, Chriſtus in Verbo cognouerit, male infert, non fuiſſe in proprio genere ab anima Chriſti cognita. Et omnium ratio eſt iam tradita, quia nempè, animæ Chriſti, non ſolum eſt concedenda omnium obiectorum cognitio, ſed etiam omnis modus cognitionis poſſibilis, & non incompatibilis cum maiori perfectione: quia ergo hæc obiecta ſunt cognoſcibilia in ſe ipſis, & modus iſte cognitionis non pugnat cum maiori aliqua perfectione; conſequens fit, quod licet cognoſcantur ab anima Chriſti in Verbo, oportuerit etiam in ſe ipſis immediatè ab anima Chriſti cognoſci.

153 *Inſtabis* Sed inſtat Lorca, Chriſto non eſt concedenda omnis cognitio poſſibilis, ſed tantum, quæ debetur intellectui creato in ordine naturæ, vel gratiæ; ſed cognitio ſecretorum cordium, & futurorum contingentium in ſe ipſis, non eſt debita intellectui creato in ordine naturæ, vel gratiæ: ergo non eſt animæ Chriſti tribuenda. *Reſp.* 1. Reſpondeo, negando maiorem; vt enim conſtat ex dictis *q.* 7. 9. & 10. Chriſto concedenda eſt omnis perfectio in determinato gradu conſiſtens, & non incompatibilis cum maiori perfectione, eſto intellectui creato, nec in eſſe naturali, nec in eſſe ſupernaturali debeatur; eo quod decentia ex dignitate perſonali proueniens, ratione cuius fuit anima Chriſti Domini donis ſupernaturalibus exornata, ad omnem perfectionem ſine termino extenditur. Quod traditum videtur à D. Thom. *in præſenti art.* 1. *in corpore*, vbi docet, oportuiſſe, vt omnis animæ Chriſti potentia, non ſolum naturalis, ſed etiam potentia obedientiæ ad actum reduceretur; potentia autem obedientiæ, ſeu potentia obedientialis non ſolum eſt ad perfectiones debitas naturæ, vel gratiæ, ſed etiam ad omnem perfectionem poſſibilem ergo iuxta D. Tho. omnis perfectio ſupernaturalis poſſibilis, eſto non ſit debita intellectui creato, nec ratione ſui, nec vt eleuato ad ordinem ſupernaturalem, eſt animæ Chriſti tribuenda.

154 *Reſp.* 2. Vel ſecundo reſpondeo, permiſſa maiori, diſtinguendo minorem; illamque concedo de intellectu creato in ſtatu ſupernaturali non pleno; nego autem de intellectu creato exiſtente ſub plenitudine gratiæ, qualis eſt intellectus animæ Chriſti; ſicut enim gratiæ in ſtatu plenitudinis, quem obtinet in anima Chriſti, debetur virtus iuſtitiæ commutatiuæ ad Deum, quamuis illi non debeatur extra ſtatum plenitudinis, & vt in pura creatura exiſtenti: ita ſecretorum cordis cognitio, futurorumque contingentium in ſe ipſis ordini gratiæ debetur, non vt in pura creatura, ſed vt in homine Deo, in quo gratia plena eſt in ordine appetitiuo; ac proinde etiam in ordine intellectiuo.

155 Tertio contra primam partem concluſionis arguitur; nam

Tertio arguitur contra 1. partem conclusionis. nam iuxta D. Thom. 1. p. q. 57. art. 4. vnus Angelus non potest cogitationes liberas alterius cognoscere: *Quia voluntas rationalis creaturæ soli Deo subiacet, & ipse solus in ea operari potest; & ideo ea, quæ ex voluntate sola dependent, vel quæ in voluntate sola sunt, soli Deo sunt nota*. Verba sunt D. Tho. Sed hæc ratio pari efficacia militat in anima Christi; tum Auctor voluntatis nostræ non sit Christus, vt homo, nec illi, vt sic nostra subiaceat voluntas, nec in illam physicè operari possit: ergo cogitationes liberas, quæ à sola voluntate dependent, non potest in se ipsis cognoscere.

156 *Respond. Cogitationes cordis solus Deus naturaliter cognoscit.* Respondeo, D. Thom. solum intendere, non posse cogitationes cordis secretas vnius Angeli, vel hominis ab alio præterquam à Deo naturaliter cognosci; eo quod cum liberæ sint, & soli voluntati creatæ, Deoque quoad esse subiectæ, etiam illi subijciuntur quoad cognosci: ac proinde non possunt cognosci ab aliquo naturaliter, nisi ipse cogitans, qui est Dominus suarum cogitationum, eas alteri manifestet, & hoc non solum conuincit de Angelis sed etiam de Christo, vt homine; non enim Christus vt homo potest viribus naturæ secreta cordis cognoscere. Sicut autem iura libertatis creatæ in proprias cogitationes non obstant, quo minus possint cogitationes vnius ab altero cognosci, Deo illas reuelante: ita obstare nequeunt quominus possint ab anima Christi in se ipsis extra Verbum cognosci, Deo per suam gratiam specialiter iuuante, & species repræsentatiuas illorum prout in se sunt infundente.

157 *Oppones.* Dices ideo vnius Angeli cogitationes nequeunt ab altero viribus naturæ cognosci, quia illi secundum suam naturam non subiacent, sed solum voluntati cogitantis & Deo; sed nec subiacent illi, nec humanitati Christi, vt ad ordinem gratiæ eleuatis, & in illo constitutis: ergo non possunt cogitationes vnius Angeli ab alio Angelo, nec ab humanitate Christi viribus gratiæ cognosci; si namque non subiectio, vel non subordinatio vnius alteri secundum suam naturam in cogitationibus liberis, infert impotentiam ad illas cognoscendas per vires naturæ, cur non subiectio earundem cogitationum ad vires gratiæ residentes in alio, non infert impotentiam virium gratiæ ad illarum cognitionem?

158 *Respond. Cogitationes cordis possunt ex viribus gratiæ à creatura cognosci.* Respondeo, concessa maiori & minori, negando consequentiam; etenim eo ipso, quod cogitationes liberæ cognoscantur à Deo, possunt etiam à quacumque creatura cognosci, sicut Deo reuelante, ita etiam Deo specialiter auxiliante, speciesque indebitas infundente; quæ cogitationes prout sunt in se repræsentent, nam sicut non est contra iura libertatis creatæ, quod actus liberi vnius ab altero per reuelationem diuinam cognoscantur, ita nec illis opponitur, quod cognoscantur ab alio ex speciali auxilio Dei præstito supra omne debitum ad illorum cognitionem. Cum ergo non subiectio voluntatis vnius Angeli ad alterum, non occultet Deo eius liberas cogitationes, neque alteri Angelo, vt cognoscenti ex Dei reuelatione, ita nec illas reddit occultas alij Angelo, vel homini, vt cognoscenti ex speciali subordinatione ad Deum, vt ad illorum cognitionem iuuantem per suam gratiam supra omnem creaturæ debitum.

§. XI.

Vltimum argumentum proponitur, & varij modi dicendi examinantur.

159 *Quarto arguitur contra secundam partem conclusionis.* QVarto arguitur contra secundam partem conclusionis; si Christus futura cognosceret per scientiam supernaturalem infusam, vel illa cognosceret in suis causis contingentibus sumptis prout in actu primo, vel in Dei reuelatione, vel in decreto libero de illorum futuritione, vel in se ipsis, & in sua veritate obiectiua, nullo ex his modis futura contingentia per huiuscemodi scientiam cognoscit: ergo nullatenus illa cognoscit. Consequentia est euidens; nam in maiori numerantur omnes modi, quibus possunt futura contingentia cognosci. Minor autem per singulas partes probatur; in primis namque non cognoscit illa in causis contingentibus sumptis prout in actu primo; *Minor pro prima parte probatur.* nam causa futuri contingentis in actu primo est indifferens adesse, & non esse illius; at in principio indifferenti implicat certo cognosci aliquid determinatum, vt fuse contra Molinam ostendimus *Tract. de scientia conditionatorum*, quod etiam maior pars Theologorum Societatis fatetur: ergo per scientiam supernaturalem infusam, nequeunt futura contingentia in suis causis, prout in actu primo cognosci.

160 *Pro secunda.* Deinde pro secunda parte probatur; obiectum namque scientiæ supernaturalis infusæ, est ens creatum, vt in se, & ratione sui cognoscibile, quod autem cognoscitur mediante diuina reuelatione, vel testimonio diuino, non in se, & ratione sui, sed per extrinsecum medium cognoscitur: ergo per scientiam supernaturalem infusam nequeunt futura contingentia in testimonio diuino, vel diuina reuelatione cognosci. Et ex his etiam probatur: non cognosci in decreto libero Dei, quod enim in decreto diuino cognoscitur, non in se, & ratione sui, sed in alio cognoscitur; scientia autem infusa ad res creatas in

se ipsis immediate terminatur: ergo non in decreto libero Dei. *Pro tertia probatur 1.* Deinde; nam aliter cognoscuntur futura per scientiam infusam, atque per scientiam beatam sed per hanc cognoscuntur in decreto libero Dei ergo scientia infusa ad illa in decreto libero terminari non potest. *Secundo.* Denique; nam extra visionem beatam non cognoscitur decretum liberum Dei nisi mediante clara, vel obscura reuelatione; at scientia infusa non potest mediante diuina reuelatione ad sua obiecta terminari: *Tertio.* ergo per scientiam supernaturalem infusam non cognoscitur decretum liberum Dei; & consequenter in illo non cognoscuntur futura.

Tandem vltima pars minoris suadetur primo ex Diuum Thom. 1. part. quæst. 57. art. 3. illis verbis: *Alio modo cognoscuntur futura in se ipsis, & sic solius Dei est, futura cognoscere, quia Deus videt omnia in sua æternitate, quæ cum sit simplex, toti tempori adest, & illud includit*: ergo anima Christi Domini per scientiam supernaturalem infusam nequit futura contingentia in se ipsis immediate cognoscere. 161 *Vltima pars minoris probatur 1.* Tum; quia sic illa cognoscere, solius Dei est, vt inquit D. Thom. Tum etiam; quia scientia infusa non mensuratur æternitate, nec in æternitate potest futura contingentia cognoscere, sola autem cognitio mensurata æternitate vel in illa suum obiectum attingens, potest ad futura contingentia, prout in se ipsis sunt, terminari. *Secundo.* Secundo probatur; etenim futurum contingens antequam sit, non est determinatum ad esse: ergo antequam physice in se ipso existat; nequit certa cognitione cognosci. *Tertio.* Tertio; nam futura cognosci in veritate obiectiua, etiam ab intellectu diuino communiter à Thomistis reijcitur 1. p. q. 14. artic. 13. ergo nec ab anima Christi possunt futura cognosci in sua veritate obiectiua.

162 *Respōdet 1. Aluarez, & Medina.* Huic argumento non eodem modo respondetur ab Auctoribus nostræ sententiæ. Aluarez *in præsenti disp. 59. ad 2.* respondet, futura contingentia cognosci ab anima Christi in decreto libero de illorum futuritione absoluta, quod per scientiam infusam ab anima Christi cognoscitur: ac proinde in illo cognito futura libera & contingentia possunt cognosci; eandem solutionem tradiderat prius Magister Medina *art. 1 difficultate 2.* qualiter autem cognoscatur decretum liberum Dei per scientiam supernaturalem infusam, non explicat Aluarez. Ex illius tamen principijs colligitur, per diuinam reuelationem cognosci. Secunda solutio est Magistri Medina *in præsenti art. 1. difficultate 2.* & Suarij *disp. 27. sect. 2.* asserentium, medium cui hæc scientia innititur, esse diuinam reuelationem includentem in se auctoritatem diuinam, & testificationem, clarè, & euidenter per scientiam infusam cognitam. *Secundo respondet Medina, & Suarez.* Tertia solutio est Nazarij *in præsenti articul. 1. controuers. vnica quæst. 4. conclus. vltim. & in solut. ad 1.* vbi ait futura contingentia cognosci ab anima Christi in decreto libero Dei cognito per scientiam infusam, mediante specie supernaturali repræsentante immediatè liberam determinationem voluntatis diuinæ, non intuitiuè, nec quidditatiuè, sed tantum quoad *an est*, vel quia est. *Tertio respondet Nazarius.*

163 *Omnes istæ solutiones simul reijciuntur.* Sed omnes isti modi dicendi à veritate deficiunt, & præterquam quod ex dictis in probatione minoris impugnati relinquuntur reijciuntur hac ratione: nam vnus, atque idem actus non potest entia creata in se ipsis ratione sui attingere, & in diuino testimonio, vel in libero decreto Dei, sed scientia supernaturalis infusa est vnus habitus specie, vt modò supponimus, & fatentur Auctores, quos impugnamus, & res aliquas creata in se ipsis, & ratione sui attingit, quod ipsi non negant: ergo non potest alias in diuino testimonio, vel libero decreto Dei cognoscere. Maior, in qua est posita difficultas, ostenditur primo; habitus namque diuersificantur specifice penes diuersa motiua, vel media cognoscendi; sed testimonium diuinum, decretum liberum Dei, & prædicata intrinseca rerum creatarum sunt media; & motiua cognoscendi valde in mouendo diuersa: ergo non possunt ab eodem habitu respici. *Scientia infusa nō potest res creatas in se ipsis & simul in testimonio vel decreto libero Dei attingere.* Secundo probatur; vnus, & idem habitus non potest res creatas in diuina essentia cognoscere, & in se, & ratione sui; aliàs scientia infusa non esset habitus à lumine gloriæ distinctus, quod esse falsum plures ex contrarijs affirmant, & ex *infra* dicendis constabit: ergo pariter vnus, & idem habitus non potest res creatas in se ipsis, & ratione sui cognoscere, & in testimonio diuino, vel decreto libero Dei.

164 *Solutio Nazarij specialiter impugnatur primo.* Deinde specialiter reijcitur modus dicendi Nazarij. Primo; non enim est dabilis species immediate repræsentans decretum liberum Dei clarè, & euidenter quoad *an est*: ergo in illo vt cognito per huiusmodi speciem nequeunt futura cognosci. Antecedens ostenditur primo; nam species repræsentans obiectum absolutè, & immediate, est species quidditatiua illius; sed repugnat species creata quidditatiua decreti liberi Dei, vt fatetur Nazarius: ergo repugnat species creata ipsum immediate repræsentans quoad *an est*. Secundo; non est possibilis species immediatè repræsentans Deum quoad *an est*, vt postea videbimus: ergo nec potest dari species creata immediatè repræsentans decretum Dei liberum quoad *an est*.

165 Secundo reijcitur ad hominem contra Nazarium: ipse namque

Secundo. que ex eo dicitur, vt asserat scientiam supernaturalem infusam non posse futura contingentia cognoscere in diuino testimonio clarè, & euidenter cognitio: quia res aliquas creatas in se ipsis, & ratione sui attingit, & testimonium diuinum, propriaque rerum creaturarum natura, sunt media, & motiua diuersa; ac proinde ab eodem habitu respici nequeunt (sic arguit *loco allegato concl. 2.*) sed etiam decretum liberum Dei est medium, & motiuum diuersum à propria rerum creatarum natura: ergo scien-

Minor probatur 1. tia infusa per quam res aliquæ creatæ in se, & ratione sui cognoscuntur, nequit esse principium cognitionis rerum in decreto libero Dei. Minor ostenditur primo; diuina essentia, & propria rerum creatarum natura, sunt media, & motiua adeò diuersa; vt ab eodem habitu respici nequeant; aliàs, vt *proximè* dicebamus, scientia infusa, non esset habitus specificè à lumine gloriæ distinctus, quod esse falsum ex dicendis infra constabit, & Nazarius admittit: ergo pariter decretum liberum Dei, & propria rerum creatarum natura, non possunt, vt motiua cognoscendi ab eodem habitu respici. Secundo probatur; medium, in

Secundo. quo futura cognoscuntur per scientiam beatam, non est diuina essentia secundum prædicata necessaria sed vt determinata per decretum liberum Dei; sed medium scientiæ beatæ ad futura cognoscenda, est diuersum à propria illarum natura: ergo decretum liberum, & natura creatuiarum sunt media, & motiua adeò diuersa, vt ab eodem habitu respici nequeant; ac proinde scientia infusa per quam res creatæ in se ipsis cognoscuntur non potest esse principium cognitionis illarum in decreto libero Dei.

166 *Oppones.* Sed oppones in fauorem secundi modi dicendi cognitio futurorum in testimonio Diuino clarè, & euidenter cognito, est possibilis, de quo 2. 2. *quæst. 5. artic.* 1. estque compatibilis cum vnione hypostatica, visione clara Dei, & cum omni alia perfectione maiori; at omnis perfectio possibilis, & cum maiori perfectione compatibilis, est animæ Christi tribuenda: ergo concedenda est Christo cognitio futurorum contingentium in diuino testimonio; & consequenter huius cognitionis principium; at principium istius cognitionis non est lumen gloriæ per quod solum cognoscuntur obiecta creata in Verbo, vel in essentia diuina, quæ est obiectum primarium illius; nec fides, quæ in Christo Domino non fuit: ergo principium illius est scientia supernaturalis infusa; nam præter fidem, & lumen gloriæ nullum aliud restat principium. Secunda consequentia ex prima colligitur. Prima ex præmissis. Minor constat ex sæpe dictis in discursu tractatus: & maior pro tertia parte, in qua sola videtur posita difficultas, probatur; nam cognitio fidei, ideò est cum visione clara eiusdem obiecti incompatibilis, quia est obscura *priuatiuè*, & *subiectiuè* de quo 2. 2. *quæst. 1. artic.* 5. sed cognitio futurorum in diuino testimonio clarè, & euidenter cognito, non est *priuatiuè* obscura, imo est euidens quoad *an est*: ergo non repugnat cum visione clara Dei, aut cum cognitione euidenti futurorum in se ipsis, & consequenter non pugnat cum maiori aliqua perfectione.

167 *Respondet Suarez.* Huic obiectioni Suarez *vbi supra ad 3. difficultatem* respondet, supposito, quod possibilis sit cognitio futurorum in se ipsis, superfluere modum istum cognitionis futurorum in testimonio diuino clarè, & euidenter cognito. Quid enim attinet (iniquit Suarez) per testimonium etiam euidens audire, quod quis clarè in se ipso cognoscit? Et idcirco dato in Christo primo cognitionis modo, secundus est ab illo relegandus.

Eius solutio reijcitur 1. Displicet tamen ista solutio, & reijcitur primo; nam supposita cognitione futurorum in Verbo per beatificam visionem, non superfluit eorundem cognitio in se ipsis, & ratione sui, vt fatetur Suarez, quia hoc pertinet ad perfectionem Christi, quod scilicet, non solum omnia cognoscat, verum etiam omni modo, & genere cognitionis possibili; & cum maiori perfectione non incompatibili: ergo si cognitio futurorum in testimonio euidenti, non est incompatibilis cum cognitione eorundem immediata, & in se ipsis, non est censenda superflua, adhuc cognitione futurorum immediata in anima Christi supposita.

168 *Secundo.* Secundo; nam supposita cognitione futurorum in se ipsis ex parte rei cognitæ, & in diuina essentia, vt in medio cognoscendi, per beatificam visionem, non superfluit cognitio eorundem futurorum in testimonio euidenti, vt ibidem fatetur Suarez: ergo nec est censenda superflua, supposita in anima Christi Domini cognitione futurorum in se ipsis, vt ratione, & medio cognoscendi. Patet consequentia; nam si supposita cognitione euidenti futurorum in diuina essentia, vt motiuo, & medio cognitionis non superfluit cognitio futurorum mota à testimonio euidenti, cur est superflua censenda supposita cognitione futurorum illorum entitati, tanquam motiuo innitente, maximè, cum cognitio innitens diuinæ essentiæ perfectior sit cognitione immediata illorum in se ipsis? Et planè non video, quid ad superfluitatem cognitionis futurorum in diuino testimonio conducat, quod supponatur cognita in se ipsis immediatè, magis quamquod supponantur cognita ratione essentiæ diuinæ.

169 *Respondebis.* Si dicas, non superfluere supposita cognitione futurorum in diuina essentia, cognitionem illorum in diuino testimonio, quia illa cognitione supposita debent etiam in proprio genere cognosci: vnde si non est possibilis cognitio futurorum in se ipsis, admittenda est cognitio illorum in testimonio euidenti cæterum admissa cognitione futurorum in se ipsis, iam in proprio genere cognoscuntur; ac proinde superfluit cognitio illorum in testimonio euidenti. In contrarium obstat primo; cognitionem futurorum in testimonio euidenti non esse cognitionem illorum in proprio genere: ergo ex non superfluitate cognitionis futurorum in proprio genere, malè colligitur, non superfluere cognitionem il- *Contra 1.* lorum testimonio euidenti. Probatur antecedens; cognitio futurorum in essentia diuina non est cognitio illorum in proprio genere, quia licet ad futura in se ipsis terminetur ex parte rei cognitæ, non tamen ex parte medij, & motiui cognoscendi, sed ratione essentiæ diuinæ, tanquam medij, & obiecti motiui; sed cognitio futurorum in testimonio euidenti non terminatur ad illa ratione propriæ entitatis tanquam obiecti motiui; sed pro motiuo, & ratione cognoscendi habet testimonium extrinsecum: ergo non est cognitio illorum in proprio genere.

170 *Contra 2.* Secundo; si namque nomine cognitionis futurorum in proprio genere accipiatur illorum cognitio extra Verbum, etiam si extrinseco testimonio innitatur, non aliunde potest non superflua censeri, supposita cognitione futurorum in Verbo, nisi quia in anima Christi est ad talem modum cognitionis capacitas; & aliàs non est cum maiori pefectione incompatibilis, sed etiam supposita cognitione futurorum in se ipsis immediata, adest in anima Christi Domini capacitas ad futurorum cognitionem in testimonio euidenti, & huiusmodi cognitio non est cum alia maiori perfectione incompatibilis: ergo adhuc cognitione immediata futurorum in se ipsis supposita, non est censenda superflua cognitio eorundem in testimonio euidenti.

171 *Respondebis. Reijcitur solutio.* Dices, supposita cognitione futurorum in diuina essentia, & negata illorum cognitione in se ipsis, non superfluere cognosci in testimonio euidenti, quia ad plura vtilis est hæc cognitio, nempè, ad perfectam prudentiam, & prouidentiam. Sed contra: nam quidquid ad perfectè prouidendum erga futura requiritur, sufficientissimè habetur per cognitionem illorum in Verbo: ergo ex isto capite non est asserenda, vel adstruenda, necessitas cognitionis illorum in testimonio euidenti.

172 *Ad obiectionem n. 166. positam respondet. 1.* Vnde hac solutione relicta ad obiectionem factam respondeti potest primo, negando maiorem pro tertia parte; licet namque cognitio futurorum in testimonio euidenti non opponatur cum cognitione illorum in se ipsis ex capite obscuritatis, opponitur tamen ex alio, nempè, quia non stat simul, saltim ex natura rei, moueri ad obiecti cognitionem ex motiuo intrinseco euidenti, & ex testimonio extrinseco, licet euidenter cognito. Tum; quia agens minoris efficaciæ in fortioris præsentia non agit, motiuum autem extrinsecum est inferioris efficaciæ ad intrinsecum; ac proinde hoc mouente, illud mouere non potest. Tum etiam; quia experientia ipsa conspicitur, quando quis obiectum in se, & ratione sui euidenter cognoscit, non moueri ex alterius testimonio ad illius cognitionem. Quæ autem attribuenda sunt Christo, debent esse cum maiori perfectione compatibilia, non solum de potentia absoluta, sed etiam de lege ordinaria, & attenta rei natura, & ideo cognitio futurorum in testimonio euidenti non est illi concedenda.

173 *Secundo respõdet.* Vel secundo responderi potest, & melius, quoad omnes partes prætermissa maiori, & concessa minori cum prima consequentia, negando minorem subsumptam; datur enim aliud lumen præter ibi enumerata, à quo cognitio futurorum in testimonio diuino euidenter cognito procedat, nimirum, lumen propheticum, quod à lumine gloriæ, & à scientia infusa distingui, frequentius à Thomistis docetur per hoc, quod lumen beatificum creaturas in diuina essentia cognoscit, scientia infusa illas in se ipsis attingit; lumen autem propheticum in testimonio diuino euidenti, vel obscuro: de quo videantur Nazarius, & Zippulus *supra quæst. 7. art.* 8.

174 *Instabis.* Sed oppones Diuum Thomam *quæst. 20. de Veritate artic.* 6. vbi loquens de futuris contingentibus, & cogitationibus cordium, hæc habet: *Et horum anima Christi non habuit scientiam per modum istum* (scilicet cognitionis extra Verbum,) *sed cognouit ea in Verbo non autem cognitione prophetiæ: quia prophetia* *S. Thom.* *est quædam participatio illius visionis, qua videntur res in Verbo, qua cum in Christo perfecta fuerit, imperfectio prophetiæ, in illo locum non habuit*: ergo iuxta Diuum Thomam lumen propheticum à lumine gloriæ distinctum in anima Christi non fuit; & consequenter, si futura contingentia cognouit in testimonio euidenti, hæc cognitio non processit à lumine prophetiæ, sed à lumine distincto quod aliud esse non potest, nisi scientia supernaturalis infusa.

175 Respondeo Diuum Thomam *loco allegato*, duo ab anima Christi

Respond. 1. sti exclusisse, nempè scientiam futurorum extra Verbum, & cogitationum cordis, & lumen propheticum à lumine gloriæ distinctum, & sicut primum retractauit *in præsenti artic.* 1. ita secundum, *supra quæst.* 7. *art.* 8. & quidem eo ipso, quod admittatur in anima Christi Domini scientia futurorum extra Verbum, & quod visio beatifica prout terminata ad futura possit dici prophetia, admittendum est in Christo lumen propheticum à lumine gloriæ distinctum. Quod probo euidenter; nam cognitio futurorum in Verbo elicita à Christo viatore, iuxta hanc suppositionem, dicitur cognitio prophetica, quia terminatur ad illa, quæ sunt procula sensibus hominum, cum quibus Christus, vt viator conuersabatur; sed hoc etiam competit cognitioni futurorum in se ipsis elicitæ à Christo in statu viatoris: ergo debet dici prophetica cognitio; & consequenter admitti in anima Christi Domini lumen propheticum à lumine gloriæ distinctum.

176 *Christus fuit verè & propriè propheta.* Pro quo est aduertendum fere omnes Theologos contra Abulensem fateri, Christum verè, & propriè fuisse Prophetam; est tamen inter illos dissidium, in quo lumen propheticum in Christo consistat. Quidam docent consistere in lumine gloriæ: alij in scientia supernaturali infusa: alij in vtroque ex his donis: alij denique in neutro ex illis, sed in dono ab eis distincto constituendum existimant: tum, quia lumen propheticum est fluidum ab intrinseco: tum etiam, quia per se primo ordinatur in aliorum vtilitatem: tum denique, quia innitens testimonio extrinseco Dei, quæ omnia lumini gloriæ, & scientiæ supernaturali infusæ repugnant; sunt enim ab intrinseco *Theologi.* permanentes, non ordinantur per se in aliorum vtilitatem, nec testimonio Dei extrinseco, vt motiuo formali innituntur. De quo videantur Theologi *supra quæst.* 7. *artic.* 8. & præcipuè Suarez, & Zippullus; Nos enim à litigio abstinentes, quod asserimus est vel visionem beatificam rationem prophetiæ in Christo non obtinuisse, vel scientiam futurorum extra Verbum etiam in Christo viatore fuisse verè prophetiam quod efficaciter ostendimus; ac proindè D. Thom. concedendo animæ Christi cognitionem futurorum extra Verbum, sententiam, quam *loco allegato* tenuit de dono prophetiæ in anima Christi, retractasse.

177 *Respõd. 2.* Respondeo secundo, D. Thomam negasse animæ Christi propheticam cognitionem, secundum quod regulariter prophetia in hominibus datur, nempè, cum obscuritate, non autem secundum essentiam prophetiæ, de cuius essentiali ratione non est obscuritas priuatiua: quod satis insinuat *loco allegato*, sic concludens: *Imperfectio prophetiæ in Christo locum non habuit*: non ergo exclusit à Christo prophetiam secundum essentiam, sed illius accidentalem imperfectionem; cum qua regulariter in hominibus reperitur, nempè, obscuritatem subiectiuam.

178 *Instabis.* Sed dices; ratio, qua vtitur D. Thom. est; quia prophetia est imperfecta participatio visionis, qua res videntur in Verbo; at hæc ratio militat de prophetia sumpta secundum essentiam; nam etiam sic sumpta, est imperfecta participatio visionis, qua res in Verbo videntur: ergo relegat ab anima Christi D. Thom. prophetiam quoad essentiam. Respondeo, imperfectam participationem dici dupliciter, scilicet, *priuatiuè*, & *negatiuè*; participatio priori modo imperfecta, non stat cum clara visione; quæ autem *negatiuè*; tantum est imperfecta participatio, cum visione clara compatitur; licet autem prophetia sumpta essentialiter, sit participatio imperfecta visionis rerum in Verbo, imperfectione negatiua; non tamen est imperfecta imperfectione priuatiua; & ideo sumpta essentialiter cum visione clara compatitur; secus autem secundum imperfectionem sibi accidentalem, cum qua in hominibus regulariter reperitur, scilicet, secundum fidei obscuritatem; nam sic sumpta est participatio visionis rerum in Verbo imperfecta *priuatiuè*.

§. XII.

Traditur vera vltimi argumenti solutio.

179 *Vera vltimi argumenti solutio.* Restat modo, vt ad principali argumentum, occasione cuius hæc omnia sunt dicta, respondeamus. Respondeo ergo, negando vltimam partem minoris, quod nempè futura in se ipsis non cognoscantur ab anima Christi Domini per scientiam supernaturalem infusam. Ad cuius primam probationem dicatur, *Cognitio futurorũ cõtingenti est soli Deo connaturalis, creaturę verò ex gratię. S. Thom.* D. Thom. solum relegasse ab Angelis cognitionem futurorum contingentium, vt illis connaturalem, & hoc rectè ratione facta probare, quia nempè, solius Dei est, connaturaliter futura contingentia in se ipsis cognoscere, eo quod illa in sua æternitate intuetur, quæ vna cum sit omnes temporis differentias sub se ambit. Ex quo solum sequitur; animam Christi Domini non posse connaturaliter futura contingentia cognoscere; non autem quod illa per supernaturalia principia non cognoscat. Solutio est D. Thom. q. 12. *de Veritate art.* 6. *ad* 5. illis verbis. *Dicendum, quod quia futurorum notitia Deo est propria, ideo non potest accipi, nisi à Deo, tamen non oportet, quod ipsum Deum videat quicumque à Deo futura cognoscit.* Sensit ergo D. Thom. quod licet sit proprium Dei proprietate connaturalitatis futura prænoscere, & ideo nulli creaturæ possit competere, vt sibi connaturale; non tamen est proprium proprietate essentiali; ac proinde potest creaturæ communicari ex diuina reuelatione, & aliqua notitiæ Dei participatione. Id ipsum docet Diu. Thom. 2. 2. *quæst.* 95. *art.* 1. *& quæst.* 173. *art.* 1.

Ad secundam, distinguo antecedens: antequam sit præsens, nec futurum, non est determinatum ad esse, concedo antecedens: antequam sit præsens tantum, nego antecedens, & consequentiam: nam licet futurum contingens pro priori actus primi omnium suarum causarum, sit omnino indifferens ad esse, & non esse; ac proinde prout sic nequeat subesse infallibili cognitioni; supposita tamen præsenti determinatione causæ primæ qualiter à Nobis pro statu futuritionis supponitur, iam est ad esse determinatum, non pro tempore, pro quo dicitur futurum sed ad esse pro illo tempore pro quo, vt existat per liberam Dei voluntatem decernitur, & hac determinatione ad essendum supposita, sicut potest à Deo in se ipso clarè, & euidenter cognosci, ita potest in anima Christi dari cognitio, quæ sit participatio illius diuinæ cognitionis ad futurum, vt in se *obiectiuè* terminata, quæ cognitio oritur à lumine scientiæ infusæ, quod est participatio luminis diuini, quo futura in se cognoscit, & à specie impressa supernaturali, quæ est participatio diuinæ essentiæ, quatenus futura in se ipsis, vt species repræsentat. 180 *Ad secundam probationem.*

Ad vltimam probationem dicatur, communem Thomistarum sententiam asserere, non posse futura contingentia cognosci in veritate obiectiua pro priori ad decretum liberum voluntatis diuinæ *subiectiuè* existens in Deo, cuius contrarium ab assertoribus scientiæ mediæ defenditur; non autem negant Thomistæ, quod supposito decreto libero voluntatis diuinæ *subiectiuè* in Deo existente possint futura cognosci à Deo in se ipsis ex parte rei cognitæ, licet non ex parte medij, quod respectu diuinæ cognitionis solum est diuina essentia, ne Dei cognitio à creaturis suam specificationem desumat, quod cum non sit inconueniens respectu cognitionis creatæ, possunt per illam futura cognosci in se ipsis, non solum ex parte rei cognitæ, verum etiam ex parte medij cognoscendi. 181 *Ad vltimam probationem.*

Sed contra istam solutionem obijcies primo; futura non sunt repræsentabilia in se ipsis per aliquam speciem creatam: ergo nec possunt in se ipsis extra Verbum cognosci. Probatur antecedens primo: repræsentatio speciei fit per assimilationem; sed assimilatio ad futura non est possibilis nam solum res existens, potest esse extremum similitudinis: ergo non possunt per speciem creatam futura repræsentari. Secundo; nam si pro tempore pro quo futura non sunt, possunt per speciem creatam repræsentari, possent ab Angelo naturaliter cognosci, sed certum est, non posse naturaliter cognosci ab Angelo: ergo quia non possunt per speciem creatam repræsentari. Tertio; nam vel species repræsentans futura in se ipsis esset naturalis, vel supernaturalis: non primum, aliàs esset alicui creaturæ debita; & consequenter cognitio futurorum in se ipsis alicui creaturæ deberetur: nec secundum, quia plura ex obiectis futuris sunt naturalia; species autem supernaturalis, supernaturale obiectum exposcit ergo per nullam speciem creatam possunt futura in se ipsis repræsentari. 182 *Instabis 1. Antecedens probatur 1. Secundò. Tertio.*

Secundo obijcies; non stat cognosci certo futura contingentia, non cognito decreto libero Dei; sed decretum hoc non cognoscitur per scientiam supernaturalem infusam: ergo nec futura contingentia cognoscuntur per illam. Maior, in qua est difficultas, ostenditur primo; futurum non potest certo, & infallibiliter cognosci, nisi cognoscatur, vt ad vnam partem determinatum; sed pro tempore futuritionis non habet aliam determinationem, quam sibi extrinsecam à decreto libero sumptam: ergo cognosci non potest libero decreto non cognito. Secundo; futurum in rationi futuri constituitur per causæ determinationem ad dandam illi existentiam vt fusè ostendimus *Tractatu de scientia, condicionatorum*: ergo antequam existat determinatio causæ secundæ, constituitur per determinationem causæ primæ, scilicet, decretum liberum Dei, & consequenter non poterit, vt futurum cognosci, decreto libero Dei non cognito; non enim potest cognosci effectus formalis non cognita causa formali illius. Tertio; nam futurum si cognoscitur in se ipso ab intellectu creato elicitur eius cognitio media specie impressa supernaturali creata participata ab essentia diuina, prout in ratione speciei futura contingentia repræsentat; at diuina essentia non repræsentat futura immediatè, sed mediante decreto libero prius repræsentato: ergo species creata, quæ est illius participatio, non immediatè repræsentat futura, sed mediante decreto libero Dei prius repræsentato, & consequenter non possunt in se ipsis imme- 183 *Instabis 2. Maior probatur 1. Secundò. Tertio.*

Quarto probatur maior. diatè ab intellectu creato cognosci. Quarto; Deus non potest futura contingentia in se ipsis immediatè cognoscere, sed mediante libero decreto vt cognito: ergo ab intellectu creato non possunt in se ipsis immediatè cognoscit.

184 *Instabis 3.* Tertio contra solutionem obijcies; futura contingentia non cognoscuntur per scientiam infusam *intuitiuè*, nec *abstractiuè*: ergo nullo modo cognoscuntur per illam. Consequentia patet; nam omnis cognitio est intuitiua, vel abstractiua. Antecedens autem probatur pro prima parte; nam cognitio intuitiua petit obiectum sibi coexistens in eadem mensura durationis; sed cognitio scientiæ supernaturalis infusæ, & futura contingentia, non coexistunt *physicè* in eadem mensura durationis: ergo non est cognitio intuitiua illorum. Pro secunda vero probatur; nam cognitio rei existentis, vt existentis ad illam immediatè, & in se terminata, non est cognitio abstractiua, cum hæc petat abstrahere ab existentia, & per istam abstractionem in ratione abstractiuæ constituatur; sed cognitio futurorum habita per scientiam infusam (si datur) non præscindit ab illorum existentia, sed ad illa, vt existentia immediatè, & in se terminatur: ergo non est abstractiua illorum cognitio.

185 *Ad 1. instantiam resp.* *Ad 1. antecedentis probationem.* Respondeo ad primam obiectionem, negando antecedens. Ad primam probationem, distinguo maiorem: per assimilationem sumptam *formaliter relatiuè*, nego maiorem: sumptam per conuenientia, concedo maiorem: & sub eadem distinctione minoris, nego consequentiam; nam licet res non existens, nequeat esse extremum similitudinis *prædicamentaliter* relatiuæ, potest tamen esse extremum similitudinis idest, conuenientiæ, vel identitatis, & maximè illius, quæ intentionalis est, vt constant in ente possibilis, quod cognosci potest; & consequenter per speciem repræsentari, & esse extremum identitatis, vel conuenientiæ intentionalis, quam species habet cum obiecto à se repræsentato; repræsentatio autem speciei non petit similitudinem relatiuam prædicamentalem, sed tantum fundamentalem consistentem in conuenientia intentionali cum obiecto, quod repræsentat.

186 *Ad 2. antecedentis probationem.* Ad secundam, nego sequelam nam entia supernaturalia, & cogitationes cordium, sunt repræsentabilia per speciem creatam, & tamen non possunt naturaliter ab Angelo cognosci: non ergo ex eo quod futura in se ipsis possint per speciem creatam repræsentari, sequitur, quod possint ab Angelo naturaliter cognosci. Ratio autem à priori huius impotentiæ difficilis est, & tendenda 1. *p. q.* 57. *art.* 3. vbi Commentatores D. Tho. maximè Magister Bañez videri possunt.

187 *Ad 3. probationem antecedentis.* Ad tertiam antecedentis probationem, nego maiorem pro secunda parte. Ad cuius improbationem dicatur; ad speciei supernaturalitatem sufficere, quod obiectum supernaturale sit in ratione obiecti cognoscibilis quamuis *entitatiuè* non sit supernaturale; licet autem plura ex futuris contingentibus sint *entitatiuè* naturalia; omnia tamen in ratione cognoscibilium supernaturalia sunt, sicut & cogitationes cordium, eo quod à nulla creatura ordinis naturalis creata, vel creabili, possunt ex viribus naturæ cognosci, quod sicut sufficit, vt illorum cognitio supernaturalis sit *entitatiuè*, vtpote nulli creaturæ ordinis naturæ debita: ita etiam sufficit, vt species illa in se repræsentans, supernaturalis sit.

188 *Ad 2. instantiam resp.* Ad secundam obiectionem respondeo, distinguendo maiorem non cognito decreto immediatè in se ipso, nego maiorem: non cognito mediatè, & in alio, concedo maiorem: & sub eadem distinctione minoris, nego consequentiam; nam sicut causa necessaria potest cognosci in effectu, & effectus in ipsa ita effectus contingens, vel liber potest cognosci in causa, nempè, in decretto, & decretum in ipso licet autem per scientiam infusam supernatuturalem non cognoscatur decretum Dei liberum immediatè in se ipso, quia non datur species creata illud in se repræsentans, cognoscitur tamen in effectu contingenti futuro; nam eo ipso, quod species infusa repræsentet effectum contigentem immediatè in se ipso, in illo, vt in effectu decretum Dei liberum repræsentat; & consequenter poterit per scientiam supernaturalem infusam mediatè, in alio & *abstractiuè* cognosci.

189 *Ad 1. & 2. probationẽ maioris.* *Ad tertiã.* Et ex his ad primam, & secundam probationem maioris constat solutio. Ad tertiam quatenus distinctioni traditæ obstare potest, concessis maiori, & minori, nego consequentiam; nam diuina essentia, vt species, duo habet, nempè, repræsentare futuram decreto, vt in medio, & in se ipsis ex parte rei repræsentatæ, & consequenter potest participari per speciem creatam, quoad claram repræsentationem futuri in se ipso, non participata quoad repræsentatione illius in decreto, vt in medio, sicut quamuis prophetia sit participatio diuinæ præscientiæ, & Dei scientia respiciat ordinem ad euentum, qui ordo est præsens futuritionis tempore, & euentum ipsum, qui præsens non est, sed futurus, potest nihilominus, vt docet D. Th. *q.* 12. *de Veritate art* 10. *in corp. & solut. ad* 2. participari per *S. Thom.* prophetiam respectus ad ordinem, non participato respectu ad euentum, vt quando reuelatur prophetæ ordo causarum, & illarum propensio ad euentum futurum, & occultatur ordinis executio. Pariter *in præsenti* dicimus de diuina essentia, vt specie, posse participari quoad rem repræsentatam, & non quoad medium in quo repræsentat.

Ad quartam probationem maioris, prætermisso antecedenti, nego consequentiam. Ratio autem discriminis est; nam cognitioni diuinæ sub quacumq; formalitate repugnat, specificari à veritate creata; ac proinde nihil creatum potest in se ipso cognoscere, vt in medio, & ratione cognocendi; sed medium diuinæ cognitionis, respectu cuiuscunque à se cogniti, debet esse aliqua diuina formalitas, & quia formalitates necessariæ, non sunt medium sufficiens ad cognitionem effectuum contingentium, debet esse aliqua formalitas libera, vel formalitas necessaria, vt per liberam determinata; cognitioni autem creatæ non repugnat specificatio ab entitate creata; ac proinde nec illi repugnare potest ad entitatem creatam in se, & ratione sui immediatè terminari. 190 *Ad 4. probationem maioris.*

Sed dices; quia visio beatifica est participatio formalis, & specialis cognitionis diuinæ, & diuina cognitio non terminatur ad creaturas in se ipsis, sed in diuina essentia, vt obiecto prius cognito, non terminatur visio beatifica ad creaturas in se ipsis, sed in diuina essentia, vt obiecto primario; sed scientia supernaturalis infusa, prout terminatur ad futura, est formalis participatio scientiæ diuinæ ad futura terminatæ, ergo si scientia diuina non terminatur ad futura in se ipsis immediatè, sed in decreto, vt obiecto prius cognito, nec scientia infusa terminari poterit ad futura in se ipsis, sed mediante decreto, vt obiecto primario, & prius per ipsam cognito. 191 *Opponet.*

Respondeo, distinguendo maiorem: ex communi conceptu paticipationis formalis diuinæ cognitionis, nego maiorem: ex conceptu talis participationis, concedo maiorem, & minorem, & nego consequentiam: quia intra limites participationis formalis diuinæ cognitionis datur latitudo perfectionis penès magis, & minus; vnde licet visioni beatificæ competat terminari ad creaturas in Deo, quia est participatio perfectissima diuinæ cognitionis, & idcirco cum illa conuenit in obiecto primario; non sequitur scientiæ supernaturali infusæ, quamuis formalis participatio sit, id ipsum competere: est enim participatio formalis minus perfecta, & ideo quamuis ab illa capiat esse certam cognitionem futurorum in se ipsis, quod solis cogitioni diuinæ potest esse connaturale, non tamen sumit ab illa cognoscere futura in decreto, quod tamen visioni beatificæ competit, non quia participatio est diuinæ cognitionis, sed quia talis participatio est. 192 *Respondetur.*

Ad tertiam obiectionem variè occuritur ab Auctoribus nostræ sententiæ: quidam existimantes ad rationem notitiæ intuitiuæ sufficere ad rem vt existentem terminari, existentia obiectiua, respondent cognitionem futurorum habitam per scientiam infusam esse intuitiuam notitiam, & in eadem sententia sunt alij, qui existimant ad rationem notitiæ intuitiuæ sufficere cognoscere rem clarè, & perfectè, & per propriam sui speciem: nam hæc omnia conueniunt scientiæ supernaturali infusæ respectu futurorum contingentium; est enim clara, & quidditatiua illorum notitia, & per propriam, immediatamq; futurorum speciem habita. Alij etsi existiment de ratione notitiæ intuitiuæ esse, terminari ad obiectum, vt existens, non solum existenti obiectiua, sed etiam physicam in mensura cognitionis, nihilominus tuentur per scientiam supernaturalem infusam intuitiuè cognosci futura: quia cognitio ab illa elicita, mensuratur vno instanti indiuisibili, quod est formalis participatio æternitatis diuinæ, prout continet eminenter durationem futurorum; ac proinde est virtualiter diuisibile, & futuris in se ipsis coexistit. 193 *Ad 3. instantiam principalè respondẽt aliqui.* *Solutio aliorum.*

§. XIII.

Statuitur quinta conclusio.

Quinta conclusio. Verius tamen existimo cum Magistro Bañez. 1. *par. quæst.* 14. *artic.* 3. *conclu.* 4. Zumel. *quæst.* 57. *art.* 3. *quæst.* 3. *conc.* 5. Medina *in præsenti art.* 1. *ad* 2. *Scoti argum.* Nazario *controu. vnic. quæst.* 4. *conclus.* 4. *Anima Christi Domini per scientiam supernaturalem infusam, etsi cognouerit futura contingentia in seipsis, non tamen illa cognouisse per notitiam propriè intuitiuam.* Quod probatur, & simul impugnantur solutiones relatæ; etenim ad rationem notitiæ propriè intuitiuæ, non sufficit per propriam rei speciem haberi, nec ad rem, vt existentem *obiectiuè* terminari, sed necessario requiritur, quod ad rem, vt existentem extra causas, cognitionique coexistentem terminetur; sed anima Christi Domini per scientiam supernaturalem infusam, non cognoscit futura, vt coexistentia *physicè* cognitioni mediante hac scientia elicitæ: ergo non cognouit illa per huiuscemodi scientiam notitia propriè intuitiua. Illatio est legitima. Minor 194 *Quinta conclusio. Magister Bañez. Zumel. Medin. Nazar.* *Cognitio futurorũ per scientiam infusam nõ est notitia intuitiua propriè.*

Probatur. Minor constat; non enim coexistunt *physicè* in suis proprijs durationibus; cum in illis non existant, neque in duratione ipsius cognitionis; cum hæc non contineat eminenter futurorum durationes, quod necessarium erat, vt antequam in se existerent, coexisterent cognitioni in ipsius duratione.

195 *Maior probatur 1.* Maior autem ostenditur primo, ex diffinitione notitiæ intuitiuæ, quod, scilicet, *est notitia rei præsentis*, quod intelligendum esse de præsentia physica, & non tantum de obiectiua, ex eo manifestum videtur; quia aliàs non differret à notitia abstractiua; cum etiam istius obiectum gaudeat obiectiua præsentia. *Secundò.* Secundo ex ethymologia nominis, quod deriuatum fuit à visione corporali, quæ ad rem sibi non præsentem, sibique non coexistentem terminari non potest: ergo pariter notitia intuitiua intellectualis, nequit ad obiectum non coexistens sibi *physicè* terminari. *Tertio.* Tertio ex D. Thom. *quæst. 3. de Veritate art.* 3. illis verbis: *Ad 8. dicendum, quod simplex notitia dicitur non ad excludendum respectum scientiæ ad scitum, qui inseparabiliter omnem scientiam comitatur, sed ad excludendam admixtionem eius, quod est extra genus notitiæ, sicut est existentiam rerum, quam addit scientia visionis*: *S. Thom.* ergo iuxta D. Thom. scientia visionis, seu notitia intuitiua terminari petit ad obiectum actu extra causa existens, & *physicè* cognitioni coexistens.

196 *Quarto.* Quarto ex eodem D. Thom. *1. p. q. 14. art. 9. & 13. q. 57. art. 3. q. 86. art. 4. 2. 2. q. 171. art. 6. 1. Contra Gentes c. 66. in 1. Sent. dist. 38. q. 1. art. 5.* Quibus in locis, & passim alibi ex eo probat, præterita, præsentia, & futura *intuitiuè* à Deo videri, quia sunt ipsi in sua æternitate præsentia, quod de præsentia physica intelligendum esse cum communi Thomistarum sententia docuimus, & fusè ostendimus *Tract. de Scientia conditionata*: ergo ad rationem notitiæ intuitiuæ exigitur, terminari ad obiectum sibi *physicè* præsens.

Quinto. Quinto; nam obiectum futurum, absolutè, & simpliciter est absens: ergo notitia illius est notitia rei absentis; & consequenter abstractiua, & non intuitiua. *Sexto.* Denique; nam sic comparatur præsentia obiecti ad notitiam intuitiuam, sicut ad gaudium possessio; sed ad rationem gaudij non sufficit possessio possibilis, præterita, vel futura, sed requiritur possessio obiecti actualis exercita, & physica: ergo ad notitiam intuitiuam non sufficit præsentia possibilis, præterita, vel futura, sed necessario requiritur præsentia *physicè* existens, notitiæque coexistens.

197 *Vera solutio tertiæ instantiæ principalis.* Vnde ad tertiam obiectionem respondeo, negando antecedens pro secunda parte: ad cuius probationem, distinguo maiorem: notitia rei existentis, existentia possibili, præterita, vel futura, nego maiorem: existentia præsenti, & cognitioni *physicè* coexistenti, concedo maiorem: & sub eadem distinctione minoris, nego consequentiam; nam cognitio futurorum habita per scientiam infusam, etsi ad illa in se terminetur, hoc est, non in alio medio, & illorum existentiam, vt futuram attingat, non tamen attingit futurorum existentiam, vt exercitam, & ipsis cognitionis *physicè* coexistentem, & ideo intuitiua notitia propriè, & in rigore non est, sed notitia abstractiua, ad quam non petitur, quod omnino ab existentia obiecti præscindat; aliàs cognitio existentis, vt possibilis, non esset notitia abstractiua, sed quod præscindat ab existentia obiecti, vt *physicè* præsenti, pro duratione mensurante cognitionem; nam cum notitia intuitiua comparetur ad abstractiuam, sicut perfectum ad imperfectum, dummodo existentia perfectè non concernatur, non constituitur notitia in ratione intuitiuæ, sed quomodocumque abstrahatur ab illa: euadit abstractiua notitia; perfectum enim ex integra causa consurgit, imperfectum vero ex quocumque defectu.

§. XIV.

Opposita sententia cum suis fundamentis proponitur.

198 *Mag. Herrera. Aluar. Corneio. Caiet.* CONtrarium huius conclusionis tenuere Sapientissimus Mag. Herrera Episcopus Tuiensis *in manuscriptis ad istum articulum*, Aluarez *disput.* 60. Corneio *disput.* 1. *dub.* 2. referentes Caietanum *in præsenti art.* 1. *§. ad 2. dubium*. Sed explicari potest Caietanus de notitia intuitiua, non propriè, sed largè sumpta, scilicet, pro notitia rei existentis de præsentis, præterito, vel futuro. In quorum fauorem, & contra nostram solutionem arguitur primo: *Arguitur 1. & replicat. contra solutionem traditam.* notitia rei habita per propriam speciem terminata ad illius quidditatem, existentiam, & accidentia, est notitia intuitiua, esto duratione, sui obiecti existentiam præcedat; sed cognitio futurorum habita per scientiam supernaturalem infusam, habetur per propriam illorum speciem, terminaturque ad illorum quidditatem, existentiam, & accidentia: ergo quamuis duratione, illorum existentiam præcedat, est propriè notitia intuitiua.

199 *Maior probatur 1.* Maior, in qua est difficultas, ostenditur primo; talis notitia non est abstractiua; cum non abstrahat ab existentia ab obiecti, per quam abstractionem constituitur notitia abstractiua, & ab intuitiua distinguitur: ergo est notitia intuitiua. *Secundo.* Secundo; nam talis notitia perseuerare potest in præsentia physica obiecti; cum non habeat repugnantiam cum eius præsentia physica, vtpote illam repræsentans, sed obiecto reddito physicè cognitioni præsenti, erit intuitiua illius: ergo ante physicam obiecti præsentiam est illius intuitiua notitia.

Tertio. Tertio; cognitio infusa Petro, de Paulo existente Romæ, illius existentiam, quidditatem, & accidentia repræsentans, est notitia intuitiua Pauli, esto sit localiter absens: ergo pariter cognitio obiecti quoad quidditatem, accidentia, & existentiam, erit notitia intuitiua, non obstante absentia durationis, seu non coexistentia physica.

200 *Respond. Ad 1. probationem maioris. Ad secundam.* Respondeo, negando maiorem. Ad primam probationem, nego antecedens: nam licet non abstrahat omnino ab existentia obiecti, abstrahit tamen ab illa, vt *physicè* exercita pro tempore cognitionis, quod ad rationem notitiæ abstractiuæ sufficere, ostendimus. Ad secundam, prætermissa maiori, nego minorem: nam præsentia rei non attacta à cognitione, non sufficit illam constituere in ratione intuitiuæ, vt constat in cognitione, quam quis clausis oculis habet de Petro præsenti, quæ intuitiua non est; quia ad præsentiam illius non attendit. Quod si teneamus, rationem notitiæ intuitiuæ esse denominationem omnino extrinsecam ab obiecto *physicè* præsenti desumptam, permissa maiori, & minori, nego consequentiam: nam præsente *physicè* obiecto adest forma dans *extrinsecè* notitiæ denominationem intuitiuæ, quæ ante illius præsentiam non aderat, & ideo quamuis notitia esset eadem, tamen ante præsentiam obiecti intuitiua non erat. *Ad 3.* Ad tertiam, concesso antecedenti, nego consequentiam: nam absque locali præsentia saluatur coexistentia physica obiecti cum cognitione, quæ sufficit ad rationem notitiæ intuitiuæ, non tamen saluatur absque coexistentia physica in se, coexistentia physica obiecti cum cognitione, & ideo absque illa, ratio notitiæ intuitiuæ non subsistit.

201 *Secundo arguitur.* Secundo arguitur; cognitio Dei terminata ad futura est intuitiua ab æterno adæquatè secundum omnem virtualitatem diuinæ æternitatis; & tamen futura non sunt præsentia in æternitate ab æterno secundum omnem virtualitatem diuinæ æternitatis, suppono ex his, quæ fusè cum communi sententia docui *Tract. de Scientia conditionatorum*: ergo præsentialis physica, ad notitiam intuitiuam necessaria non est; sed sufficit obiectiua; & consequenter cognitio animæ Christi terminata ad futura extra Verbum, erit notitia intuitiua.

202 *Respondetur.* Respondeo, veram esse maiorem in sensu specificatiuo, falsam autem si *reduplicatiuè* sumatur, idest, quod licet diuina cognitio quatenus est intuitiua mensuretur æternitate, vt coexistente omni durationi veræ, vel imaginariæ, non tamen habet, quod sit intuitio ex coexistentia æternitatis ad omnem durationem, sed solum ad illam, in qua erit præsens *physicè* obiectum, cuius est intuitio. Iuxta quam doctrinam admissa maiori, & concessa minori, nego consequentiam; nam præsentia physica obiecti, solum est necessaria pro illa duratione, ex qua cognitio habet, quod sit intuitiua, non autem pro illa, in qua, etsi intuitiua sit, & dicatur, non id habet ex illa; futura autem, præsentia *physicè* sunt ad æternitatem, secundum illam virtualitatem, ex qua habet diuina cognitio, quod intuitiua sit; vnde nunquam saluatur notitia intuitiua absque physica obiecti præsentia.

203 *Tertio arguitur, & replicatur contra dicta.* Tertio arguitur, & tradita solutio impugnatur; visio, quæ intra Verbum beati cognoscuntur futura est illorum intuitiua cognitio; & tamen futura non sunt præsentia, aut *physicè* coexistentia visioni beatificæ: ergo absque præsentia physica obiecti, saluatur intuitiua notitia. Maior est communis Thomistarum sententia. Minor autem probatur; futura namque non coexistunt visioni beatificæ in suis proprijs durationibus, nec in mensura ipsius visionis beatæ: ergo non sunt *physicè* illi præsentia. Antecedens pro prima parte est certum: pro secunda verò probatur; vt namque futura antequam in se ipsis existant, coexistant visioni beatificæ in ipsius duratione, necessarium est, quod duratio visionis, futurorum durationes contineat eminenter secundum suas vltimas differentias; at duratio visionem beatificam mensurans, non continet durationes futurorum eminenter secundum suas vltimas differentias: ergo futura antequam existant in suis proprijs durationibus, nequeunt coexistere *physicè* visioni beatificæ in ipsius duratione. Maior videtur certa in communi Thomistarum sententia 1. *p. q.* 14. *art.* 13. asserentium, ideo futura antequam in se existant in suis proprijs durationibus, Deo in æternitate coexistere *physicè*; quia æternitas, vt mensura superior, eminenter continet vltimas, peculiaresque differentias durationum futurorum, ideoque illa antequam *physicè* existant in se, vt mensura superior inadequa-

adequatè mensurat: ergo si futura antequam existentiam in seipsis, suisque proprijs durationibus habeant, coexistunt *physicè* visioni beatorum, ideo erit, quia duratio visionis beatificæ continet eminenter durationes futurorum secundum vltimas, peculiaresque illorum differentias.

204 *Maior probatur 1.* Minor autem ostenditur primo; nam duratio visionis beatificæ est quid creatum; sed nihil creatum potest aliud à se, secundum suam vltimam differentiam eminenter continere: ergo duratio visionis beatificæ non continet eminenter durationes futurorum secundum suas vltimas differentias. *Secundo.* Secundo; nam visio ipsa beatifica non continet eminenter durationes futurorum, ad quæ terminatur; ergo nec duratio visionis eminenter continet durationes futurorum. Patet consequentia primo; nam sicut comparantur inter se quoad continentiam, ita inter se comparantur durationes illorum. Secundo; nam ideo duratio diuini esse continet eminenter durationes omnium rerum, quia esse Dei, omnium rerum perfectiones eminentialiter continet, & è contra, idcirco æuum Angelicum aliorum durationes non continet eminenter, quia Angelus non continet eminenter illorum entitates: ergo si visio beatifica futurorum entitates non continet eminenter, duratio immediatè mensurans visionem, non continet eminenter vltimas differentias durationum futurorum.

Tertio. Tertio probatur minor argumenti; ideo namque æuum Angelicum non coexistit *physicè* futuris, nec illorum durationes in se continet eminenter, quia potest de potentia absoluta destrui antequam futura existant; sed etiam visio beatifica, illiusque propria duratio, possunt de potentia absoluta desinere esse, antequam futura in se ipsis existant: ergo non coexistit illi *physicè*, nec illorum durationes eminenter continet.

205 *Responderi potest primo ex Ferrariensi.* Huic argumento responderi potest primo ex doctrina Ferrariensis 3. *Contra Gentes cap.* 61. quam plures ex Thomistis sequuntur, vbi docet, mensuram propriam visionis beatificæ non esse aliquid creatum, sed ipsam increatam æternitatem, quæ adæquatè, & per essentiam mensurat esse diuinum, & inadæquatè, & per communicationem mensurat omnes beatorum visiones. Iuxta quam doctrinam videtur benè saluari coexistentia physica futurorum cum beatifica visione; cum enim futura *physicè* coexistant æternitati diuinæ, & hæc sit mensura visionis, coexistunt ipsi visioni, non in duratione creata, sed in increata, nempè; in diuina æternitate, per quod ad omnes probationes minoris constat solutio; non enim duratio creata, sed increata, est, quæ continet durationes futurorum, & per quam mensuratur esse visionis beatificæ.

206 *Displicet ista solutio primo.* Hæc tamen solutio vim argumenti non eleuat; esto namque admittatur mensuram visionis beatificæ non esse durationem creatam, sed æternitatem Dei, illi extrinsecè applicatam, non tamen mensurat illam adæquatè, & secundum omnem sui virtualitatem, sed inadæquatè, & tanquam mensura superexcedens visionem; ergo ex eo quod futura *physicè* æternitati coexistant, & æternitas mensuret visionem, non sequitur coexistere *physicè* visioni beatificæ; nam vt hæc illatio teneret, requirebatur quod, æternitas diuina adæquatè, & secundum omnem sui virtualitatem mensuraret durationem visionis beatificè.

207 *Secundo.* Deindè; nam esto æternitas Dei in se eminenter contineat omnes durationes creatas, non tamen illas continet, prout applicata, aut extrinsecè vnita visioni beatificè, sed vt illi futura *physicè* coexisterent, hoc secundum necessarium erat: ergo etiam si æternitas Dei mensuret visionem beatam, non sequitur, futura coexistentia *physicè* æternitati, visioni beatificæ *physicè* coexistere. Consequentia est bona. Minor constat; nam coexistentia nascitur ex continentia: ergo si æternitas, prout est mensura visionis, non continet eminenter durationes futurorum, non coexistunt futura æternitati, quatenus mensurat visionem; & consequenter, nec visioni coexistunt.

Maior ostenditur duplici exemplo. Maior, in qua est difficultas, duplici exemplo ostenditur: etenim diuina natura, etsi in se in ratione sanctitatis omnem sanctitatem creatam eminenter contineat, prout tamen sanctificat humanitatem Christi, tali continentia non gaudet; aliàs prout illam sanctificans omnem sanctitatem efficienter *physicè* causaret; cum physica efficientia supra continentiam eminentialem fundetur. Diuina etiam essentia tametsi in se ipsa sub ratione speciei omnem speciem creatam eminenter contineat; prout tamen mentibus beatorum vnitur, continentiam istam non habet: ergo pariter, quamuis æternitas Dei in se eminenter contineat omnes durationes, prout tamen visiones beatorum mensurat, illas eminenter non continet.

208 *Secundo responderi potest ex Nazario.* Secundo respondéri potest ex doctrina Nazarij *in præsent. art.* 1. *contr. vnic. quæst.* 4. *notabil.* 2. æternitatem participatam, qua visio beatifica mensuratur, mediam esse inter æternitatem per essentiam, & æuum, quod est Angelicæ substantiæ mensura esseque participationem formalem æternitatis diuinæ, in hoc tamen ab illa discere, quod æternitas per essentiam, ab æterno simul coexistit omnibus partibus temporis veri, vel imaginarij, quia eminenter continet totam temporis latitudinem, tam realem, quam possibilem; æternitas vero participata, non ab æterno, sed in tempore coexistit omnibus partibus temporis realis, non autem imaginarij; non enim est ab æterno, nec continet eminenter latitudinem temporis realem, & possibilem; aliàs esset infinita simpliciter; quia tamen in supremo ordine durationum creatarum est constituta, eam habet inditam excellentiam, vt simul actu coexistat omnibus realis temporis partibus, ad differentiam æui, quod licet coexistat omnibus partibus temporibus realis, non tamen coexistit simul, sed successiuè extrinseca successione. Ex qua doctrina aperte videtur colligi, etsi id Nazarius non exprimat, quod licet æternitas participata non contineat eminenter totam temporis latitudinem veri, vel imaginarij, totam tamen realis temporis latitudinem continet eminenter. Quod patet; nam coexistentiam Dei ad omne tempus verum, & imaginarium, colligit Nazarius ex continentia eminentiali omnis temporis realis, & possibilis: ergo cum doceat, æternitatem participatam reali tempori simul coexistere; docere etiam tenetur æternitatem participatam totam latitudinem temporis realis eminenter continere, & ratione huius continentiæ, actu simul omni tempori reali coexistere. Iuxta quam doctrinam, concessa maiori, neganda est minor; coexistunt enim futura visioni beatificæ non in proprijs durationibus, sed in mensura ipsius beatificæ visionis, illas eminenter continente.

Hæc tamen solutio difficilis redditur primo, rationibus, quibus efficaciter (ni fallor) ostendimus, non posse durationes futurorum in mensura visionis beatificæ eminenter contineri. Secundo ex communi Thomistarum doctrina *supra q.* 3. *art.* 2. asserente, non posse personam creatam, alienam terminare naturam, eo quod necessarium erat, illius personalitatem eminenter continere; nam ex continentia eminentiali vnius personalitatis, sequitur, quod omnes contineat; & consequenter, quod infinita sit. Quam doctrinam sequutus est Nazarius ibi *controuersia vnic. notabil.* 4. ergo pariter ex continentia eminentiali vnius durationis creatæ, sequitur eminentialis omnium continentia, & consequenter infinitas, cumque æternitas participata, non infinita, sed finita sit, repugnabit, quod latitudinem temporis realis eminenter contineat. 209 *Reijcitur primo. Secundo.*

Tertio responderi potest, negando maiorem: quod scilicet, visio beatifica sit intuitiua notitia futurorum; cum enim ad illa, vt sibi coexistentia *physicè* non terminetur, vt manet probatum, & hæc coexistentia physica, necessaria sit ad rationem notitiæ intuitiuæ, sequitur manifestè, quod licet respectu Dei sit intuitiua notitia, & respectu illorum, quæ sibi præsentia, & coexistentia sunt, respectu autem futurorum non intuitiua, sed abstractiua est. Sed contra istam solutionem obstat primo communis Thomistarum sententia docens oppositum. Secundo, nam D. Thom. *quæst. præced. art.* 3. distinguens in anima Christi duplicem modum scientiæ rerum, quas cognoscit in Verbo, nimirum rerum secundum quod sunt in actu, & rerum prout in potentia, cognitionem futurorum docuit, esse scientiam rerum secundum quod sunt in actu; at cognitio rei secundum quod est in actu, est cognitio intuitiua: ergo iuxta D. Thom. visio futurorum in Verbo est notitia illorum intuitiua. 210 *Tertio potest responderi. Reijcitur primo. Secundo. Visio beata, vt terminata ad futura est notitia intuitiua.*

Tertio; nam iuxta D. Thom. 1. *p. q.* 12. *artic.* 10. quæ à beatis videntur in Verbo, non successiuè, sed simul videntur; at si cognitio futurorum in Verbo non esset notitia illorum intuitiua, non omnia, quæ in Verbo à beatis videntur, viderentur simul, sed daretur in beatifica visione successio: ergo est intuitiua futurorum notitia. Probatur minor; cognitio futurorum in Verbo non terminaretur ad illa ab initio sui esse, vt *physicè* sibi præsentia, adueniente autem tempore existentiæ futurorum illa, vt sibi *physicè* præsentia cognosceret: ergo non simul, & ab initio omnia sua obiecta attingeret, sed in illa daretur successio. 211 *Tertio.*

Quarto; nam visio beatifica secundum terminationem ad sua obiecta mensuratur æternitate participata, quæ est mensura immutabilior, quam æuum Angelicum; sed æuum Angelicum non admittit intrinsecam successionem in substantia, quam mensurat, vt communiter docetur à Theologis 1. *p. q.* 10. ergo æternitas participata non permittit intrinsecam successionem in visione beatifica, prout ad sua obiecta terminata; at si ab initio non esset intuitio futurorum, intrinsecam successionem haberet in terminatione ad obiecta: ergo ab initio sui, est intuitiua futurorum notitia. Probatur minor, ratio intuitionis non est denominatio extrinseca in notitia, sed prædicatum intrinsecum, vt ex Summulis suppono in probabiliori sententia: ergo transitus notitiæ de non intuitiua in intuitiuam sine intrinseca mutatione notitiæ, non datur; & consequenter si beatifica visio ab initio intuitiua non esset, intrinsecè mutaretur, cum in intuitiuam transiret, quod est habere intrinseca successionem. 212 *Quarto.*

Quod

213 *Confirmatur.* Quod amplius confirmari potest; si namque notitia Dei, non ab initio, sed in tempore rationem intuitiuæ obtineret, intrinsecè variantur, de quo 1. p. q. 19. art. 7. ergo visio beatifica sine intrinseca variatione, & successione intrinseca, non potest transire de non intuitiua in intuitiuam; ac per consequens, vel æternitate mensuranda non est, vel simul, & ab initio rationem notitiæ intuitiuæ respectu futurorum debet habere.

214 *Vera solutio tertij argumenti positi n. 104.* Vnde his modis dicendi omissis. Ad argumentum factum respondeo, negando minorem: ad illius probationem, concesso antecedenti, nego consequentiam: nam præter modos in antecedenti numeratos, restat alius, quo visio beatifica potest futuris coexistere, & visioni futura, nempè, neque in proprijs durationibus, nec in duratione mensurante visionem, sed vt contenta in diuina æternitate, coexistentia visionis ad futura, vt contenta in æternitate, quod sufficit, vt visio beatifica sit illorum intuitio, sicut coexistentia eorundem futurorum ad diuinam cognitione in æternitate Dei, sufficit, vt diuina cognitio rationem intuitionis sortiatur.

215 *Obijcies.* Nec obstat futura coexistere cognitioni diuinæ in æternitate, quæ est mensura ipsius cognitionis, diuinæ, non autem sic comparari ad beatificam visionem; nam æternitas essentialis, in qua illi coexistunt futura, non est propria visionis beatificæ mensura. *Respond.* Non inquam, obstat; nam licet discrimen assignatum sit verum, non tamen ad notitiam intuitiuam requiritur coexistentia obiecti cogniti in propria cognitionis mensura, sed sufficit coexistentia in mensura, cui coexistat mensura, ipsius cognitionis, vt constat in cognitione Angelica, quæ est intuitio obiectorum existentium, quæ tempore continuo mensurantur; & tamen non coexistunt Angelicæ cognitioni in tempore discreto, per quod ipsa mensuratur, sed solum quia tempus continuum mensurans obiectum cognitum, & tempus discretum mensurans cognitionem Angelicam sibi inuicem coexistunt; licet ergo futura non coexistant visioni beatificæ in æternitate participata, per quam ipsa visio mensuratur; dum tamen æternitas participata coexistat æternitati essentiali, & futuris, vt in illa contentis, erit verè, & propriè futurorum intuitio. Contra quam solutionem non obstant, quæ in argumento adducuntur; nam saluamus coexistentiam visionis beatificæ cum futuris, ad quæ terminatur, absque continentia durationis futurorum, scilicet, per coexistentiam æternitatis participatæ visionem mensurantis, ad æternitatem essentialem, vt continentem durationes futurorum, & quatenus in illa ab æterno existunt futura.

216 *Replicabis 1.* Sed contra istam solutionem oppones primo; etenim vt visio beatifica coexisteret futuris in æternitate Dei, necessarium erat coexistere æternitati diuinæ, vt continenti futura; sed illi prout sic non coexistit, sed solum vt continenti durationem propriam visionis, quæ futurorum durationes eminenter non continet: ergo non coexistit *physicè* visio futuris, vt in æternitate contenti. *Secundo.* Secundo; nam ideo Angelus, qui modo existit, non coexistit *physicè*, Anti-Christo etiam, vt in æternitate contento; quia inter se in proprijs durationibus *physicè* non coexistunt; sed visio beatifica non coexistit *physicè* de præsenti futuris, vt in proprijs durationibus: ergo nec coexistit illis, *Tertio.* vt in æternitate contentis. Tertiò; nam hac coexistentia ad futura, vt in æternitate continentur admissa, nulla est assignabilis ratio, cur extra Verbum, non possit dari cognitio terminata ad futura cum coexistentia physica ad illa vt contenta in æternitate; & consequenter erit possibilis extra Verbum intuitiua futurorum cognitio. Sed admissa istius cognitionis possibilitate, debet in anima Christi concedi, vt ex sæpè dictis constat, & aliàs pertinebit ad scientiam supernaturalem infusam: ergo anima Christi per illam intuitiuè cognoscit futura, cuius contrarium in nostra conclusione defendimus.

217 *Ad 1. replicam respondet.* Respondeo ad primam obiectionem, concessa maiori, negando minorem; nam cum visio beatifica *physicè* coexistat cum diuina essentia, vt per decretum determinata, & diuina essentia, vt sic coexistat *physicè* cum futuris, vt in æternitate contentis; sit consequens, quod ipsa visio *physicè* coexistat diuinæ æternitati, vt continenti futurorum durationes.

218 *Ad secundam.* Ad secundam, nego sequelam maioris; sed ratio est, quia cum æuum non sit formalis participatio æternitatis diuinæ, non coexistit futuris nisi in proprijs durationibus; mensura autem visionis beatificæ, est formalis participatio æternitatis diuinæ, in qua reperiuntur duo, nempè, continere eminenter omnes durationum differentias, & rebus creatis coexistere, vt in ipsa æternitate contentis, antequam sint in se ipsis in suis proprijs durationibus, ex quibus non participat primum, quia dicit infinitatem, participat tamen secundum, nempè, *physicè* coexistere cum futuris, vt in æternitate contentis; quia in hoc infinitas non relucet, sicut enim extra Verbum participatur diuina futurorum cognitio sub conceptu euidentiæ, & certitudinis, quin participetur sub conceptu intuitionis: ita per visionem beatam participatur cognitio diuina sub conceptu coexistentis *physicè* ad futura, vt in æternitate contenta, quin participetur sub conceptu continentis eminenter differentias futurorum, vel illorum durationes.

219 *Ad tertiã.* Ad tertiam, nego maiorem. Ratio autem ex dictis colligitur, quia nempè, coexistentia physica ad futura, vt contenta in æternitate, solum potest conuenire cognitioni mensuratæ æternitate participata; implicat autem cognitionem extra Verbum tali mensura gaudere, eo quod differentia durationum, & illarum vniformitas nascitur ex differentia immutabilitatum; cognitio autem extra Verbum nequit adæquare immutabilitatem substantiæ Angelicæ, ac proinde, nec mensurari potest æternitate participata, quæ excedit, vel adæquat vniformitatem æui Angelorum substantiam mensurantis.

220 *Vltimo arguitur. Maior probatur 1. Secundò.* Denique arguitur; cognitio prophetica est notitia intuitiua futurorum; sed cognitio scientiæ supernaturalis infusæ conuenientis animæ Christi est perfectior cognitione prophetica: ergo est intuitiua futurorum cognitio. Minor cum consequentia tenet. Maior autem ostenditur primo: nam Prophetæ in Scriptura appellantur *videntes*; sed visio propriè accepta, est intuitiua cognitio: ergo cognitio prophetica est intuitiua futurorum. Secundo ex D. Thom. *quæst.* 12. *de Veritate art.* 6. *ad finem corporis*, illis verbis: *Ipsæ species simul cum lumine prophetico speculum æternitatis dicuntur, quia diuinum intuitum repræsentant prout in æternitate futurorum euentus præsentialiter inspicit*. Et in *solutione ad* 2. illis verbis: *Ad secundum dicendum, quod quamuis omnis cognitio à diuina præscientia deriuetur, non tamen omnis cognitio repræsentat eam, vt ratione æternitatis, etiam futura præsentialiter intuetur. Vnde non potest dici quælibet scientia speculum æternitatis, sed in hoc priuilegiato ostenditur cognitio prophetarum*. Sed species, & lumen propheticum, non repræsentant intuitum diuinum, vt in se, nec cognitio prophetarum repræsentat scientiam Dei sumptam *entitatiuè*: ergo repræsentant intuitum, & scientiam diuinam ex parte obiecti terminantis scientiam Dei, quatenus est intuitio; & consequenter repræsentant futura intuitiuè.

222 *Tertio.* Tertio probatur ex eodem D. Thom. 2. 2. *quæst.* 171. *art.* 6. *ad* 2. illis verbis: *Quandoque reuelatio prophetica est impressa quædam similitudo diuinæ præscientiæ, prout respicit ipsa futura contingentia in seipsis, &c.* Sed diuina præscientia, prout ad futura in se ipsis terminata, est intuitiua illorum cognitio: ergo propheta, cui imprimitur huius scientiæ participatio, intuitiuè cognoscit futura.

223 *Respondetur. Ad 1. probationem maioris. Ad secundam.* Respondeo, negando maiorem. Ad primam probationem dicatur, prophetas dici videntes ratione claritatis, qua cognoscunt aliquando futura, non vero ratione intuitionis; cognitio enim clara contrappositiuè ad obscuram, visio dicitur. Ad secundam dicatur, in cognitione diuina reperiri quatuor, nempè, certitudinem, claritatem, quod terminetur ad futura in se ipsis ex parte rei cognitæ, & quod illis *physicè* coexistat, ex hoc vltimo habet, quod sit *strictè* intuitiua cognitio; ex tertio autem, non *strictè*, sed *largè*, & quia hoc tertium participatur à cognitione prophetica, fit, vt possit dici *largè* intuitio, quia vero non participat quartum, nequit dici *strictè* intuitiua futurorum cognitio. Vnde in forma respondetur, admissis, vt iacent, verbis D. Thom. & concessa minori, distinguo consequens, species, lumen, & cognitio prophetica repræsentant diuinum intuitum ex parte obiecti cum coexistentia physica ad obiectum cognitum, nego consequentiam; repræsentant illud in se sine tali coexistentia, concedo consequentiam: ex quo non sequitur, esse cognitionem intuitiuam *strictè*, sed *largè*. Et ex his ad vltimam probationem constat solutio. *Ad tertiã.*

§. XV.

De tota possibilium collectione.

224 *Sexta conclusio. Probatur 1. ex D.T.* Sit sexta conclusio. *Non implicat totam possibilium collectionem extra Verbum quidditatiuè cognosci; de facto tamen non fuit ab anima Christi cognita.* Moueor ad primam partem conclusionis primo auctoritate D. Thom. *quæst.* 20. *de Veritate art.* 5. *ad* 1. quod ita procedebat: *Quicumque scit maius, potest scire minus; sed Deus est maius, quam quidquid potest facere ergo cum anima Christi cognoscat Deum, multo magis potest cognoscere quidquid Deus potest facere.* Cui argumento his verbis respondet: *Ad primum dicendum, quod quidquid Deus potest facere, est minus, quam ipse Deus, & facilius posset ab anima Christi cognosci, si animæ Christi per se offerretur, quidquid Deus potest, sicut per se ei repræsentatur ipse Deus. Nunc autem ea, quæ potest facere Deus, non offeruntur animæ Christi in se ipsis, sed in Verbo, & ideo ratio non sequitur.* Id ipsum docet 3. *ad Annibald. dist.* 14. *q. vnica art.* 2. *ad* 2. Ergo sentit D. Thom. nullam esse implicationem in hoc, quod tota possibilium collectio cognoscatur ab anima Christi extra Verbum. Patet conse-

consequentia primo; nam si implicaret non esset facilior omnium possibilium cognitio, cognitione clara Dei; cum hæc non implicet: id autem quod implicat, non potest esse, non implicante facilius; at D. Thom. docet, esse faciliorem: ergo sentit, quod non implicat. Secundo; nam quod ab anima Christi non cognoscatur de facto, quidquid Deus potest facere, reducit D. Thom. ad hoc, quod ei de facto non offertur; at si implicaret omnium possibilium cognitio, melius ad implicationem reduceretur, quod ab anima Christi non cognosceretur de facto, quam ad hoc, quod de facto non offerentur: ergo sentit Angelicus Præceptor, nullam esse implicationem in cognitione quidditatiua collectionis possibilium.

225 *Secundo probatur.* Moueor secundo; nam vbicumque D. Thom. negauit animæ Christi, vt possibilem cognitionem omnium possibilium, id probauit, quin ex illa sequeretur comprehensio omnipotentiæ, quæ intellectui creato repugnat; at hæc ratio in cognitione collectionis possibilium in se ipsis extra Verbum non militat: ergo cognitio collectionis possibilium in se ipsis implicationem non dicit. Maior constabit, D. Thom. consulenti. Minor autem ostenditur primo, nam comprehensio causæ non infertur, nisi tantum ex cognitione suorum effectuum in ipsa, & ex ipsa; nisi enim illo modo cognoscatur, non cognoscitur causa quantum cognoscibilis est, quod ad illius comprehensionem requiritur: ergo cognitio omnium possibilium in se ipsis, nec est comprehensio omnipotentiæ, nec illius infert comprehensionem. Secundo; nam tota possibilium collectio non adæquat diuinæ omnipotentiæ cognoscibilitatem: ergo ex cognitione collectionis possibilium in se ipsis extra Verbum, non colligitur omnipotentiæ comprehensio.

226 *Tertio probatur.* Moueor tertio ratione insinuata à D. Thom. in testimonio allegato; nam si implicaret omnium possibilium quidditatiua cognitio, ideo esset, quia infinita sunt: at hæc ratio est nulla: ergo non implicat. Probatur minor; Infinitas Dei est maior infinitate collectionis possibilium; cum hæc sit tantum infinitas multitudinis, & per participationem, illa vero est infinitas per essentiam; sed infinitas diuina non obstat, quo minus possit ab intellectu creato per cognitionem finitam *quidditatiuè* cognosci: ergo nec infinitas collectionis possibilium obstare potest, quin ab intellectu creato per lumen, cognitionemque finitam, *quidditatiuè* valeat cognosci.

227 *Respondebis.* Respondebis, negando consequentiam, ob duplicem rationem discriminis: prima; quia potest Deus quidditatiuè cognosci, non comprehendi; cognitio autem non comprehensiua, sed tantum quidditatiua non accipit infinitatem ab ipso, tota vero possibilium collectio nequit cognosci quidditatiue, & non comprehensiue; atque adeo cognitio quidditatiua illius necessario infinita *entitatiuè*, quod implicat. Secunda; quia Deus potest ad sui cognitionem mentibus Beatorum vniri per modum speciei, collectio autem possibilium per se ipsam nequit vniri intellectui creato, & alias implicat species finita repræsentatiua *quidditatiuè* illius; & consequenter implicat eius quidditatiua cognitio.

228 *Reijcitur primo.* Sed contra primo; nam ideo potest Deus cognosci quidditatiue ab intellectu creato, & non comprehendi ab ipso, quia potest finito modo cognosci; sed nulla est ratio, cur etiam tota possibilium collectio nequeat finito modo cognosci, admisso, vt debet admitti, posse Deum sic cognosci: ergo potest tota possibilium collectio quidditatiue, & non comprehensiue cognosci.

Secundo. Secundo; nam ideo potest Deus cognosci quidditatiue, & non comprehendi ab intellectu creato, quia possunt cognosci omnes Dei formalitates, quin in illis, aut ex illis cognoscantur omnia, quæ eminentialiter continet; sed etiam possunt omnia possibilia quoad prædicata formalia cognosci, quin in illis, aut ex illis cognoscantur omnia, quæ virtualiter continent, vt ex solutione argumentorum constabit; ergo possunt omnia possibilia quidditatiue cognosci ab intellectu creato, & ab ipso non comprehendi.

229 *Tertio.* Tertio; nam esto admittamus, non posse omnia possibilia cognosci quidditatiue, & non comprehensiue, nulla tamen potest implicationis ratio assignari in illorum omnium comprehensione per vnicam cognitionem: ergo prima ratione discriminis non soluitur argumentum. Probo antecedens; nam si aliqua assignari posset, maximè, quia infinita sunt; ac proinde illorum comprehensiua cognitio deberet esse infinita: at hæc ratio est nulla: ergo nulla potest implicationis ratio assignari, in hoc, quod cognoscatur quidditatiue, & non comprehensiue. Probo minorem ex doctrina D. Thom. *q. præcedenti art.* 3. *ad* 2. vbi docet, scientiam

S. Thom. comprehensiuam infiniti per essentiam, necessario esse infinitam; infiniti autem aliter v. e. multitudine, finiti tamen secundum essentiam, scientiam comprehensiuam non esse necessario infinitam, eo quod scientia est finita, vel infinita, ex finitate vel infinitate proprij obiecti; proprium autem obiectum intellectus est quidditas sub ratione quidditatis, & ideo si quidditas est finita, quamuis habeat aliam infinitudinem, scientia comprehensiua talis quidditatis, non est necessario infinita. Ex quo infert D. Tho. quod quia anima Christi est capacitatis finitæ, id quod est simpliciter infinitum secundum essentiam, scilicet, Deum, attingit quidem, sed non comprehendit; id autem infinitum, quod in creaturis est in potentia, potest comprehendi ab anima Christi, quia comparatur ad ipsam secundum essentiæ rationem, ex qua parte infinitatem non habet ex qua doctrina minor in hunc modum probatur; sola comprehensio infiniti secundum essentiam, necessario est infinita; sed omnium possibilium collectio non est infinita secundum essentiam; sunt enim omnia quidditatis, & essentiæ finitæ, & in ratione finitæ quidditatis conueniunt: ergo comprehensio totius collectionis possibilium non est necessario infinita; ac proinde ex repugnantia cognitionis actu entitatiue infinitæ, non probatur repugnantia comprehensionis omnium possibilium.

Quod amplius explico, & confirmo in hunc modum; etenim iuxta D. Thom. *loco proximè allegato*, omnia indiuidua sub aliqua specie contenta, quantumuis sint infinita, possunt comprehendi per finitam cognitionem; quia conueniunt in quidditate specifica limitata, & finita, sub qua ratione ad sui intellectionem comparantur. Et iuxta eundem Diuum Thom. *q.* 20. *de veritate art.* 4. *ad* 1. qui cognosceret per naturam generis infinitas species contentas sub tali genere, finita cognitione cognosceret, quia licet species essent multitudinem infinitæ, continerentur sub natura finita; at omnes creaturæ possibiles; etsi sint infinitæ multitudine, continentur sub ratione entitatis, & quidditatis finitæ: ergo possunt comprehendi per cognitionem finitam. 230 *Confirmatur.*

Si dicas, indiuidua inter se conuenire vniuoce in vna natura speciei, quæ finita, & limitata est, & similiter species conuenire inter se in vna natura generis, quæ est vnius quidditatis finitæ, & ideo non mirum, quod per cognitionem vnam finitam omnia possit comprehendi. Omnia autem possibilia non conueniunt vniuoce in aliqua vna natura, ens enim creatum, quod tantum est illis superius, non habet vnitatem vniuocam, sed tantum analogam; vnde non est vna quidditas, sed omnium quidditatum aggregatio; ac proinde vnam nequit terminare cognitionem. Sed contra; nam licet ens creatum essendo solum gaudeat vnitate analoga, in ratione tamen obiecti sufficientem habet vnitatem, & vnam cognitionem terminare potest: ergo solutio est nulla. Probo antecedens; non obstante vnitate tantum analoga, quam habet in ratione entis, habet in ratione cognoscibilis sufficientem vnitatem, vt vnam potentiam intellectiua, & vnum habitum metaphysicæ valeat terminare: ergo pariter sufficientem vnitatem habet in ratione obiecti ad vnam terminandam, specificandamque cognitionem. 231 *Dices.* *Contra.*

Deinde contra eandem solutionem arguitur impugnando secundam rationem discriminis; nam licet verum sit, quod collectio possibilium nequeat per modum speciei vniri cum intellectu creato ad sui ipsius cognitionem, nulla tamen potest implicationis ratio assignari vnius speciei repræsentantis totam possibilium collectionem: ergo ex secunda ratione discriminis argumentum nostrum non soluitur. Probo antecedens; si namque aliqua implicatio esset, maximè quia talis species deberet esse infinita ex infinitate obiecti: implicat autem species *entitatiuè* infinita; sed species repræsentans totam collectionem possibilium non debet esse *entitatiuè* infinita: ergo nulla est implicatio. 232 *Secunda ratio discriminis in principali solutione assignata impugnatur.*

Minor ostenditur primo: sola namque infinitas obiecti, in ratione quidditatis arguit infinitatem in specie, sicut sola hæc infinitas infert infinitatem cognitionis, vt ex D. Thom. vidimus; at collectio possibilium, etsi coalescat ex quidditatibus infinitis multitudine, non est infinita in ratione quidditatis, seu quidditatiuè: ergo ex infinitudine collectionis possibilium, non sequitur infinitas entitatiua in specie illam repræsentante. Secundo probatur: species repræsentans infinitas alicuius generis species, *entitatiuè* infinita non est, quia omnes continentur sub genere quidditatis finitæ, vt ex D. Thom. vidimus; sed omnes creaturæ possibiles continentur sub ratione analoga finita quoad quidditatem: ergo possunt omnes repræsentari per speciem *entitatiuè* finita. Tertio; nam sola species infinito modo repræsentans obiectum infinitum, accipit ab obiecto infinitatem; sed species, quæ repræsentaret collectionem possibilium, non infinito, sed finito modo illam repræsentaret: ergo non esset entitatiuè infinita. 233 *Minor probatur* 1. *Secundo.* *Tertio.*

Denique prima pars conclusionis probatur: nam esto implicaret simul omnia possibilia per vnam cognitionem cognosci; non tamen implicat omnia cognosci simul per plures cognitiones: ergo non implicat omnia possibilia ab anima Christi cognosci. Probo antecedens: nam species omnes contentæ sub vno genere possunt repræsentari per vnicam speciem finitam, vt ex D. Th. vidimus: ergo omnes species contentæ sub prædicamento substantiæ repræsentari poterunt per vnam speciem finitam, & per aliam, quæ continetur sub prædicamento quantitatis, & sic de alijs: ergo per decem species possunt repræsentari omnes naturæ specificæ, & omnia indiuidua contenta sub 234 *Vltimo probatur prima pars conclusionis.*

ta sub decem prædicamentis; & consequenter poterunt decem cognitionibus omnia cognosci, cumque genera suprema non sint plura, quam decem, poterunt decem cognitionibus omnia possibilia cognosci; at licet naturaliter esse non possint plures cognitiones simul; supernaturaliter tamen, & de potentia absoluta simul existere possunt, elicique ab intellectu: ergo est possibile de potentia absoluta omnia possibilia simul cognosci ab intellectu creato.

235 *Cõfirmatur.* Quod amplius explico, & confirmo hunc modum: licet namque species possibiles *syncathegorematicè* sint infinitæ: genera tamen suprema non sunt *syncathegorematicè* infinita; sed quodcumque genus cum omnibus suis speciebus potest vnica species finita repræsentari; & consequenter vna finita cognitione cognosci: ergo omnes species possibiles; & idem de indiuiduis dicendum, possunt per species numero, & *entitatiuè* finitas repræsentari; & consequenter per cognitiones finitas numero, & *entitatiuè*, poterunt omnia possibilia cognosci, cumque ex alio capite non repugnet de potentia absoluta coexistentia plurium cognitionum in eodem intellectu; sequitur non implicare simul omnia possibilia cognosci ab intellectu creato.

236 *Secunda pars conclusionis probatur 1. ex D. Thom.* Deinde secunda pars conclusionis ostenditur primo ex D.Thom. *quæst.* 20. *de verit. art.* 5. *ad* 1. verbis in primo argumento pro prima parte conclusionis relatis, quibus docet D. Thom. quod licet facilior esset omnium possibilium cognitio in se ipsis, quam cognitio quidditatiua Dei, addit: *Nunc autem ea, quæ potest facere Deus, non offeruntur animæ Christi in se ipsis; & ideo ratio non sequitur*, quod scilicet, cognoscantur. Sentit ergo D. Thom. quod licet non implicet omnia possibilia cognosci, de facto tamen non cognosci ab anima Christi, quia illi in se non offeruntur, hoc est, quia illi non repræsentantur. Secundo probatur: *Secundo probatur.* est enim inconueniens, quod plura obiecta cognoscantur ab anima Christi per scientiam rerum extra Verbum, quam per cognitionem rerum in Verbo, sed per hanc non cognouit totam collectionem possibilium: ergo nec per scientiam supernaturalem infusam.

237 *Tertio.* Denique probatur; nam licet animæ Christi ratione coniunctionis ad Verbum sit debita omnis perfectio possibilis, quæ illi absque inconnaturalitate potest competere, quæ tamen illi conuenire non potest absque inconnaturalitate, ei concedenda non est, nisi oppositum sit reuelatum; sed omnium possibilium cognitio non potest conuenire animæ Christi absque inconnaturalitate: ergo illi attribuenda non est. Probatur minor; vel enim omnia possibilia pluribus actibus existentibus simul cognoscuntur, vel vnico: si primum cum intellectus non possit modo connaturali plura, vt plura simul intelligere, inconnaturali modo omnia possibilia cognoscuntur, hoc est, contra naturalem modum intelligendi intellectus, & contra naturalem modum existendi cognitionis, quæ aliam ab ipsa distinctam, ipsi non subordinatam, petit à subiecto excludere. Si secundum, necessario requiritur vna species vniuersalissima excedens vniuersalitatem specierum omnium Angelorum; vt autem docet D. Thom. anima Christi attento suo connaturali modo intelligendi petit species non adæquantes Angelicas in vniuersalitate, vt enim inquit D. Tho. *in hac q. art.* 6. connaturale est animæ humanæ, vt recipiat species in minori vniuersalitate, quam Angeli: ergo omnium possibilium cognitio non est animæ Christi possibilis, seruato modo connaturali intelligendi; & consequenter esto possibilis sit, non est illi concedenda.

238 *Christo est concedenda omnis perfectio possibilis, seruato tamen modo cõnaturali, & animæ rationali debito.* Et ex his manet solutum argumentum, quod contra secundam partem conclusionis resultare poterat ex dictis sæpè in discursu tractatus, videlicet, esse animæ Christi attribuendam omnem perfectionem possibilem, & cum maiori perfectione non incompatibilem; est enim intelligenda hæc doctrina de perfectione possibili seruato modo connaturali debito animæ rationali. Ex dictis etiam inter probandam secundam partem conclusionis, & *supra q.* 10. *disp.* 34. §. 6. ad vltimum argumentum, colligitur plurium obiectionum solutio, quæ contra primam partem conclusionis possunt opponi.

§. Vltimus.

Occurritur argumentis in contra.

239 *Contra 1. partẽ conclusionis arguitur primo ex D. Thom.* Modo aduersus illam argumentari possumus primo ex D. Tho. *quæst.* 20. *de verit. art.* 5. *ad* 4. ibi: *Dicendum, quod sicut non potest esse, quod sic factum, quidquid Deus potest facere, quia sic Deus fecisset tot quot non posset plura, & sic eius potentia esset limitata ad creatura actu existentes: ita non potest poni, quod alicui creaturæ sit manifestatum quidquid Deus potest facere, & manifestare.* Sed contradictionem implicat Deum de facto producere, quod producere potest: ergo iuxta Diuum Thom. contradictionem inuoluit, quod Deus de facto manifestet intellectui creato quidquid potest facere, vel manifestare; & consequenter implicat ab intellectu creato omnia possibilia cognosci.

240 Respondeo, D. Thom. in solutione adducta loqui de manifestatione omnium possibilium, de qua in corpore articuli probauerat esse impossibilem; quia ex illa sequeretur comprehensio omnipotentiæ; solum autem ex manifestatione omnium possibilium in Verbo infertur comprehensio omnipotentiæ: ac per consequens solam istam manifestationem negat possibilem in solutione argumenti, non vero manifestationem omnium possibilium extra Verbum, cuius possibilitatem in nostra conclusione defendimus. *Respondet.*

Secundo arguitur; cognitio scientiæ supernaturalis infusæ non potest esse cognitio sui ipsius, vt possibilis: ergo non potest vnica cognitione tota possibilium collectio extra Verbum cognosci. Consequentia est euidens; nam hæc cognitio continetur sub tota collectione possibilium: ergo si nequit ad se ipsam terminari, nequit cognitio terminari ad totam possibilium collectionem. Antecedens autem ostenditur primo: vt enim docuimus *quæst. præcedenti disput.* 34. §. 6. obiectum cognitionem specificans, debet realiter ab illa distingui, eo quod specificare est causare, inter causam autem, & effectum, realis debet intercedere distinctio; nihil enim potest realiter à se ipso dependere; sed si cognitio scientiæ supernaturalis infusæ esset cognitio sui in ratione possibilis, esset sui obiectum primarium; & consequenter specificaret, & causaret se ipsam; cum cognitio scientiæ infusæ petat ad sua obiecta in se ipsis terminari, ad differentiam cognitionis rerum in Verbo, quæ non ad res in se ipsis, sed in Verbo terminatur: ergo nequit esse sui, vt possibilis cognitio. Secundo; non enim potest cognitio eadem *entitatiuè* esse directa, & reflexa; sed si esset sui, vt possibilis cognitio, esset reflexa, & directa quidem penes ordinem ad obiecta à se distincta: reflexa per terminationem ad se; nam cognitio reflexa est cognitio cognitionis, directa autem est rei cognitio: ergo cognitio scientiæ supernaturalis infusæ nequit ad se ipsam, vt possibilem terminari, vel esse sui ipsius, vt possibilis cognitio. 241 *Secundo arguitur.* *Antecedens probatur 1.* *Secundo.*

Respondeo, negando antecedens. Ad cuius primam probationem responderi potest dupliciter. Primo, quod licet non possit cognitio possibilium ad se in se ipsa immediatè terminari, ob rationem in argumento assignatam; potest tamen terminari ad se ipsam, non in se, sed in sui causa creata, scilicet, creato intellectu, qualiter ad se terminari non repugnat, cognitio namque Angeli, per quam propriam substantiam cognoscit ad se ipsam, vt possibilem terminatur, non immediatè, sed mediatè, mediante, scilicet, substantia primario cognita, & intellectu cognito in ipsa substantia. Et ratio est; quia cognitio in alio cognita non specificat, nec causat, sui cognitionem in alio. Et iuxta hanc solutionem, ad secundam probationem dicatur, quod licet repugnet, quod cognitio eadem *entitatiuè* sit directa, & reflexa reflexione supra se immediata, non tamen repugnat, esse reflexam reflexione mediata, scilicet, mediante alio principio cognito, in quo ipsa cognitio cognoscatur ob rationem assignatam. 242 *Respondetur ad 1. antecedẽtis probationem.* *Ad 2.*

Vel secundo responderi potest, distinguendo maiorem: inter obiectum adæquatum cognitionis, & cognitionem ipsam, debet realis distinctio intercedere, concedo maiorem: inter partem obiecti adæquati, & cognitionem, nego maiorem: & sub eadem distinctione minoris, nego consequentiam; nam cognitio ad totam possibilium collectionem terminata, non se respiceret vt obiectum adæquatum, sed tanquam partem obiecti; ac proinde potest ad se ipsam sine reali distinctione terminari; pars enim est propter totum in genere causæ finalis; totum autem ex ipsa parte componitur; & consequenter pars finalizata, est pars causæ ipsam finalizantis, non autem requiritur maior distinctio inter cognitionem, & obiectum, quam inter effectum & sui causam finalem: ergo si potest effectus causæ finalis esse pars ipsius causæ, poterit etiam cognitio esse pars obiecti sui adæquati. Et quidem cognitio entis, vt sic, confuse saltim ad se ipsam, vt partem sui obiecti terminatur: ergo poterit expresse: non enim maior petitur distinctio inter obiectum, & sui cognitionem expressam, quam inter obiectum, & sui cognitionem confusam. 243 *Secundo resp. ad 1. antecedẽtis probationem.*

Ad secundam probationem dicatur, quod si propriè de cognitione reflexa loquamur, solum illa potest dici, quæ est cognitio cognitionis in se, & ratione sui secundum suam vltimam differentiam: cognitio autem totius collectionis possibilium non est sui cognitio secundum suam vltimam differentiam vt *quo* & *reduplicatiuè*; non enim à differentia sui entitatiua vt *quo* sumit specificationem, sed à ratione entis toti collectioni communi, & ideo *propriè* cognitio reflexa non est: quod autem *largè* cognitio reflexa sit, & *strictè* directa, nullam repugnantiam dicit ob rationem assignatam. 244 *Ad 2.*

Tertio arguitur: vt enim cum communi sententia Thomistarum in Proœmialibus Logicæ asseruimus, nec habitus adæquare potest extensionem potentiæ, nec actus extensionem habitus; & consequenter, nec potentiæ amplitudinem poterit adæquare; sed totum ad quod potest intellectus noster extendi, est omnium possibilium collectio: ergo hanc nequit sub se con- 245 *Tertio arguitur.*

continere vnus actus, & consequenter implicat, totam possibilium collectionem vnica cognitione cognosci. *Respondetur.* Respondeo, distinguendo maiorem: quoad obiecta cognita, nego maiorem: quoad rationem formalem cognoscendi, concedo maiorem: & concessa minori, nego consequentiam; nam intellectus omne ens possibile cognoscere potest sub diuersis rationibus formalibus cognoscendi, nempe, sub ratione entis, tanquam ratione *sub qua*, sub ratione substantiæ, sub ratione viuentis, animalis, hominis v. g. & isto modo non possunt per vnam cognitionem cognosci; nam eo ipso, quod varietur ratio formalis *sub qua* cognitionis, essentialiter variatur cognitio; ac proinde vnus actus non potest adæquare potentiam quoad rationes obiectiuas cognoscendi, quod autem cum illa adæquetur, quantum ad obiecta cognita, nullum inconueniens est, sicut nec in eo, quod habitus metaphysicæ ab ente in communi specificetur; & consequenter, quod ad omne ens sub ratione entis terminari possit, inconueniens aliquod inuenitur.

246 *Quarto arguitur.* Quarto arguitur; cognitio quidditatiua totius collectionis possibilium, necessario est infinita; sed implicat infinita cognitio: ergo implicat totam collectionem possibilium vna cognitione quidditatiua cognosci. *Antecedēs prob. 1.* Antecedens ostenditur primo; nam cognitio speciem accipit ab obiecto: ergo ab obiecto infinito accipit infinitatem. *Secundo.* Secundo; nam esto cognitio non adæquata cum obiecto infinito, non sit necessario infinita, quæ tamen adæquatur cum illo, necessario est infinita: vnde licet cognitio non adæquata cum Deo, finita, & limitata sit, quæ tamen cum diuina essentia in ratione intelligibilis adæquatur, infinita est secundum essentiam; sed cognitio quidditatiua totius collectionis possibilium est adæquata infiniti cognitio: ergo debet esse infinita. Minor probatur; cognitio comprehensiua adæquatur cum obiecto comprehenso; sed cognitio quidditatiua collectionis possibilium est cognitio comprehensiua: ergo est cognitio adæquata. Probatur minor; cognitio quidditatiua totius collectionis possibilium in Verbo est comprehensiuo omnium possibilium *collectiuè*, vt vidimus *quæst. præcedenti disp.* 34. ergo pariter cognitio quidditatiua totius collectionis possibilium extra Verbum, erit comprehensio omnium possibilium *collectiuè* in se ipsis.

247 *Respondetur ad 1. probationem antecedentis.* Respondeo, negando antecedens. Ad primam probationem, concesso antecedenti, nego consequentiam; nam infinitum obiectum cognitum efficacia finita, non transfert infinitatem in actum; cognitio autem totius collectionis possibilium non gaudet efficacia infinita, & ideo infinita non est, quamuis ad obiectum infinitum terminentur. Ita D. Thom. *q.* 20. *de Verit. art.* 4. *ad* 2. *&* 3. *Ad 2. respond. 1.* Ad secundam probationem respondeo dupliciter. Primo, distinguendo maiorem: cognitio adæquata cum obiecto, infinito per essentiam, concedo maiorem, cognitio adæquata cum obiecto finito secundum essentiam, & aliter infinito, v. g. multitudine, nego maiorem: & sub eadem distinctione minori, nego consequentiam. Quæ solutio est D. Thomæ *q. præcedenti art.* 3. *ad* 2. *& quæst.* 20. *de Veritate art.* 4. illis verbis: *Dicendum, quod comprehensio infiniti, videlicet; per essentiam, non potest esse, nisi per actionem, quæ sit efficaciæ infinitæ; tunc enim ipse Deus comprehenditur ab intellectu aliquo, quando intellectus tantam habet efficaciam in intelligendo, quantam habet Deus, vt intelligatur. Vnde non potest comprehendi, nisi ab intellectu increato; sed cognitio infinitorum non requirit efficaciam infinitam intellectus, vt ex dictis patet, & ideo ratio non sequitur.* *S. Tho.* Rationem autem discriminis dedit D. Thom. 3. *p. loc. cit.* Nosque ex ipso illam deduximus in nostræ conclusionis probatione.

248 *Secundo respond.* Secundo respondeo, prætermissa maiori, negando minorem: ad illius probationem, concessa maiori, nego minorem. Ad cuius probationem, concesso antecedenti, nego consequentiam. Ratio autem discriminis est; nam ad rei comprehensionem non sufficit cognitio illius secundum formalia, & eminentialia contenta virtualiter, nisi hæc in illa, aut in causa ipsam eminenter continente cognoscantur, vt constat in Angelo inferiori, quem nihil latet ex his, quæ in superiori sunt eminenter, aut formaliter, & tamen illum non comprehendere, est probabilis multorum Thomistarum sententia, eo quod illa, quæ in superiori virtualiter continentur, non cognoscuntur ab Angelo inferiori in Angelo superiori, nec in aliquo eminenter Angelum superiorem continente, sed immediatè in se ipsis: quia ergo cognitio possibilium in Verbo terminatur ad effectus possibilium in causa continente eminenter res possibiles, quæ sunt causæ; fit consequens, quod sit omnium comprehensio, esto effectus vnius rei possibili, v. g. hominis, non cognoscat in ipso homine cognito; cognitio autem omnium possibilium extra Verbum, petit taliter ad illa terminari, quod effectus, v. g. hominis, non in homine, sed in se ipsis attingat, & sic de alijs, & cum alias non terminetur ad illa in causa superiori eminenter continente, potest omnium esse cognitio, quin illorum sit comprehensio.

249 *Vltimo arguitur.* Denique arguitur; non stat vnitas cognitionis absque vnitate speciei; sed implicat vna species repræsentans omnia possibilia *quidditatiuè*: ergo implicat omnia possibilia vna cognitione quidditatiua cognosci. Illatio est legitima. Maior constat ex D. Thom. 1. *p. q.* 58. *art.* 2. vbi docet, ea posse vna cognitione cognosci, quæ per vnam speciem repræsentari possunt. *Minor prob. 1.* Minor autem ostenditur primo, vt enim docet D. Thom. 3. *Contra Gentes cap.* 49. *ratione* 4. omnis intelligibilis species, per quam intelligitur, v. g. quidditas, vel essentia alicuius rei, comprehendit in repræsentando rem illam; sed implicat vna species comprehensiua totius collectionis possibilium; nam species adæquata infiniti, infinita debet esse, species autem comprehensiua est species adæquata, & consequenter si sit obiecti infiniti, oportet vt sit infinita, quod implicat in specie creata: ergo implicat vna species repræsentans *quidditatiuè* totam collectionem possibilium.

250 *Secundo.* Secundo; quia vt docet D. Thom. *Ibidem ratione secunda, & prima par. q.* 12. *art.* 2. species quidditatiua est eiusdem speciei, vel ipsa species obiecti, sed implicat vna species, quæ sit eiusdem speciei cum tota collectione possibilium: ergo implicat vna species illam *quidditatiuè* repræsentans. Probatur minor; nam talis species esset, & non esset infinita; hoc implicat: ergo implicat vna species, quæ sit eiusdem speciei cum tota collectione possibilium. Probatur maior; in primis namque infinita non esset, non enim est dabile in creatis aliquod infinitum in actu, deinde esset infinita; esset namque eiusdem quidditatis cum tota possibilium collectione; sed collectio possibilium est infinita: ergo species illam repræsentans *quidditatiuè* est actu infinita.

251 *Respondetur. Ad 1. probationem minoris resp. 1.* Respondeo, concessa maiori, negando minorem. Ad cuius primam probationem respondeo primo, D. Thom nomine comprehensionis non intellexisse strictam comprehensionem, sed *largè* illam accepisse pro continentia repræsentatiua omnium prædicatorum, quæ formaliter obiecto conueniunt, sicut *secundo Contra Gentes cap.* 98. vbi de Angelis loquens sic ait: *Ex hoc autem, quod substantia aliqua est intellectualis, est comprehensiua totius entis.* Quæ doctrina D. Thom. à pluribus ex nostris accipitur de comprehensione *largè* pro cognitione quidditatiua, per quam omnia, quæ obiecto conueniunt formaliter, cognoscuntur. *Secundo respond.* Secundo admissa maiori, vt iacet de repræsentatione perfectè comprehensiua, nego maiorem. Ad cuius probationem constat ex dictis; nam doctrina assumpta est vera de infinito per essentiam; falsa autem de infinito multitudine, & quidditatis finitæ ob rationem ex D. Thom. iam traditam, loquendo de cognitione.

252 *Ad 2. probationem minoris.* Ad secundam probationem, concessa maiori, nego minorem: Ad cuius probationem, nego maiorem; non enim sequitur, esse infinitam ex infinitate obiecti. Tùm, quia illud modo finito repræsentat, vt autem ex obiecto infinito, infinitas deriuetur ad speciem, debet modo infinito, infinitaque efficacia erga tale obiectum versari, vt in simili loquendo de cognitione vidimus ex D. Thom. constatque in actu attingente infinitum obiectum, à quo tamen infinitam dignitatem moralem non accipit, quia vis transfusiua obiecti impeditur, ne infinitatem transfundat ex limitatione connatus, virtutisque operatiuè. Tum etiam, quia omnia possibilia repræsentantur ab specie, vt stant sub ratione, & quidditate, *quidditatiuè* finita, cuius oppositum necessarium erat, vt infinitas obiecti transfunderetur in speciem, vt in simili de cognitione dicebamus.

253 *Instabis 1.* Sed obijcies primo; non stat Deum *quidditatiuè* contineri in specie finito modo ipsum repræsentante; quia Deus infinitus est; sed collectio possibilium est infinita: ergo nequit contineri *quidditatiuè* in specie modo finito repræsentante ipsam. *Secundo.* Secundo; quia Deus infinitus est, nequit repræsentari, aut cognosci *comprehensiuè*, nisi per speciem, cognitionem, & principium efficaciæ infinitæ; sed tota possibilium collectio est infinita: ergo nequit repræsentari, aut cognosci *comprehensiuè*, nisi per speciem, principium, & cognitionem habentia efficaciam infinitam. *Tertio.* Tertio; vis *syncathegorematicè* infinita, non potest competere, nisi enti infinito in actu; sed talis species haberet vim *syncathegorematicè* infinitam; cum posset esse principium cognitionum sine fine erga omnia possibilia: ergo est actu *entitatiuè* infinita. *Quartò.* Denique; nam quod obiecto conuenit in modo essendi naturali, conuenit speciei in modo intelligibili, & intentionali; sed collectio possibilium coalescit ex infinitis quidditatibus in modo essendi naturali: ergo species quidditatiua illius continet intentionaliter, & in esse repræsentatiuo (quod intrinsecum est speciei) infinitas quidditates; & consequenter est, saltim in esse repræsentatiuo, intrinsecè actu infinita.

254 *Ad 1. instantiam respond.* Respondeo ad primam obiectionem, explicando causalem maioris: quia infinitus est in ratione quidditatis, concedo maiorem: quia infinitus est *vtcumque*, nego maiorem & distinguo minorem: est infinita in multitudine, concedo minorem: infinita in ratione quidditatis, nego minorem, & consequentiam. Ratio autem discriminis inter vtrumq; genus infinitis est duplex. Prima: quia species quidditatiua debet esse eiusdem immaterialitatis cum obiecto, saltim quoad gradum, vt cum D. Th. fusè ostendimus 1. *p. q.* 12. *ar.* 2. implicat autem speciem finitam conuenire in gradu immaterialitatis cum Deo; quia gradus immaterialitatis diuinæ excludit, nedum mate-

materiam physicam, verum etiam metaphysicam, quæ exclusio nulli enti finito competere potest; & ideo nulla entitas finita potest Deum *quidditatiuè* repræsentare, non vero repugnat entitati finitæ, cum tota collectione possibilium (quamuis sit infinita in multitudine) in gradu immaterialitatis conuenire; & ideo non est repugnantia in hoc, quod tota possibilium collectio, *quidditatiuè* repræsentatur per speciem *repræsentatiuè* finitam. Secunda discriminis ratio est; nam species quidditatiua petit vniuocam conuenientiam cum obiecto in ratione repræsentatiui, quod prædicatum est intrinsecum speciei; repugnat autem entitati finitæ *vniuocè* conuenire cum Deo in aliquo prædicato sibi intrinseco; non vero repugnat entitati finitæ conuenire *vniuocè* in ratione repræsentatiui cum infinito multitudine, & quidditatis finitæ, & ideo repugnat speciem *entitatiuè* finitam, infinitum per essentiam repræsentare *quidditatiuè*; non autem illi repugnat quidditatiua repræsentatio obiecti infiniti multitudine, & finitæ quidditatis.

255 *Ad 2.* Ad secundam, distinguo eodem modo maiorem, quia infinitus est per essentiam, & in ratione quidditatiua, concedo maiorem: ex communi infinitatis conceptu, nego maiorem: & sub eadem distinctione minoris, nego consequentiam. Ratio autem discriminis (præter illas, quas *proximè* assignabamus) est; nam ad rei comprehensionem petitur tanta cognitionis perfectio, quanta exigitur ex intrinsecis obiecti; obiectum autem *quidditatiuè* infinitum petit ab intrinseco cognitionem efficaciæ infinitæ, & speciem *quidditatiuè* infinitam; ac proinde non nisi in specie *quidditatiuè* infinita potest *comprehensiuè* contineri, nec nisi per cognitionem efficaciæ infinitæ potest intelligibiliter comprehendi, cæterum obiectum *quidditatiuè* finitum, & solum infinitum in ratione multitudinis, non petit speciem *quidditatiuè* infinitam, quia *quidditatiuè* est finitum, nec speciem infinitam in ratione multitudinis non enim petitur proportio inter speciem, & obiectum in ratione multitudinis; aliàs plura obiecta, non possent vna specie repræsentari, quod falsum est in doctrina D. Thom. nullam ergo petit infinitatem in specie; ac proinde potest per speciem *entitatiuè* finitam *comprehensiuè* repræsentari.

256 *Ad 3. respond. 1.* Ad tertiam, concessa maiori, nego minorem: ad illius probationem dicatur: omnes illas cognitiones possibiles contineri æquiualenter in vna cognitione finita, qua posset intellectus animæ Christi omnia obiecta prædictarum cognitionum attingere: & ideo vis speciei ad omnes illas *syncathegorematicè* infinita non est: Et instatur argumentum in Angelo, qui vna species genus aliquod comprehendit; & consequenter posse per modum principij influere in cognitiones omnium specierum, quæ sub genere continentur, *Secundo.* quæ cum infinitæ sint, possunt cognitiones *syncathegorematicè* infinitas repræsentare. Vel dicatur, omnes istas cognitiones materialiter solum differre, eo quod omnia obiecta vna specie repræsentata, sub ratione formali specifica vna attinguntur; ac proinde vis speciei ad prædictas cognitiones *syncathegorematicè* infinita non est. *Ad 4.* Ad quartam concessis maiori, & minori, & prima consequentia, nego secundam; nam licet contineat in esse repræsentatiuo, & intentionali infinitas quidditates possibiles; quia tamen illas continet sub ratione quidditatis finitæ, & modo finito, ideo *intrinsecè* infinita non est, sed tantum *extrinsecè*: Et hæc de ista disputatione applicanda litteræ Magistri *in 3. distinct. 14.* ad illa verba: *Omnia scire,* *M. Sent.* *quę Deus scit*.

DISPVTATIO
TRIGESIMASEXTA.

Vtrùm anima Christi per scientiam infusam Mysterium Trinitatis cognouerit euidenter?

§. I.

Relatis sententijs statuitur prima conclusio.

Nu. 1. *Prima sententia. Vazq. Siluius. Gaspar Hurt.* IN hac Disputatione quatuor versantur sententiæ. Prima docet, nec vt Vnum, nec vt Trinum fuisse ab anima Christi Deum cognitum per huiusmodi scientiam. Hanc tenet Vazquez *in præsenti disp. 53. cap. 2.* Siluius *in hac q. art. 1.* & Gaspar Hurtado *disp. 8. diffic. 11.*

2 *Secunda. Lorca.* Secunda sententia docet, Deum vt vnum sub hac scientia contineri; & consequenter fuisse per illam ab anima Christi cognitum; non autem vt Trinum. Hanc tenet Lorca *in præsenti disp. 50. num. 7. 8. & 9.* *Tertia. Scoto. Castillo.* Tertia per extremum affirmat, Deum vt Trinum, & Vnum cognosci ab anima Christi per scientiam supernaturalem infusam, cognitione euidenti quidditatiua abstractiua. Hæc tribuitur Scoto *in 2. distinct. 3.* Illam tenet Franciscus del Castillo *in præsenti dis. 15. q. 4. p. 1.* docens, esse Scotistis communem.

Quarta, & vera sententia defendit, Deum vt Trinum, & Vnum cognosci ab anima Christi per scientiam supernaturalem infusam, cognitione euidenti quoad *an est*, non autem quidditatiua. Hanc tenent Capreolus *in 3. dist. 14. q. 1. art. 3. circa finem* 3 *Quarta, & vera sententia.* Ferrara *3. Contra Gentes cap. 82. §. Ad id quod vltimo*, Caietanus *in præsenti art. 1. notabili 2.* Medina *in solutione ad 5.* Aluarez *disp. 62.* Nazarius *controuersia vnica quæst. 6.* Arauio *dub. 2. conclusione 5.* Corneio *disput. 2. dub. 2.* Zippullus *dub. 7.* & cæteri Recentiores Thomistæ. Tenent etiam ex Patribus Societatis Suarez *disputatione 27. sectione quinta*, Ragusa *disputatione 94.* Amicus *disput. 20. sect. 1.* & alij Recentiores eiusdem familiæ communiter. Tenent etiam plures alij, quos refert, & sequitur Cabrera *in hac quæst. art. 1. disputat. 5. & 8.* Licet autem omnes isti Auctores in sententia conueniant, in assignando medio talis cognitionis dissident. Medina, Aluarez, & Suarez docent, esse solum testimonium diuinum, non obscure, sed euidenter cognitum. Alij, quos refert Cabrera *disp. 7.* tenent in effectibus naturalibus cognosci euidenter Trinitatis mysterium. Alij in supernaturalibus. *Capreol. Ferrar. Caiet. Medin. Aluar. Nazar. Arauio. Corneio. Zippul. Suar. Ragusa. Amicus. Cabrer.*

4 Alij denique immediatè in se ipso fuisse cognitum Trinitatis Mysterium per speciem immediatam Dei, non *quidditatiuè*, sed quoad *an est*, vel quia est, Trinitatem repræsentantem. Ita Nazarius *concl. vlt.* Veram sententiam sequentibus assertionibus explico.

5 *Prima conclusio.* Prima sit. *Anima Christi non cognouit per scientiam supernaturalem infusam Dei essentiam quidditatiuè abstractiuè.* Ita Theologi frequenter, præter Discipulos Scoti & suadetur primo; cognitio enim non intuitiua Dei petit speciem creatam Dei repræsentatiuam; nam quæ fit mediante diuina essentia vnita per modum speciei, necessario est intuitiua; sed implicat species creata quidditatiua Dei ergo implicat cognitio quidditatiua Dei; & consequenter anima Christi non cognouit Dei essentiam quidditatiuè abstractiuè.

6 *Minor probatur 1.* Minor, in qua sola est posita difficultas, multis ostenditur à Thomistis *1. p. q. 13. art. 2.* & breuiter suadetur primo ex D. Tho. *loco vbi proximè*, & *3. Contra Gentes c. 49. ratione 2.* nam species quidditatiuè repræsentans obiectum, debet esse eiusdem speciei, vel magis ipsa quidditas obiecti in esse repræsentatiuo, sicut forma domus quæ in mente Artificis est, est eiusdem speciei cum forma domus, quæ est in materia, vel potius species eius; sed implicat forma creata, quæ sit eiusdem speciei cum diuina natura, vel ipsa quidditas Dei, etiam in modo essendi intentionali, & intelligibili: ergo implicat species creata quidditatiuè Dei essentiam, vel naturam repræsentans. Secundo; nam repræsentatio, vel fundatur in dependentia, vel in conuenientia cum obiecto repræsentato; *Secundo.* sed repræsentatio speciei non fundatur in dependentia: hæc enim est propria signi instrumentalis, species autem non instrumentaliter, sed formaliter repræsentat: ergo fundatur in conuenientia speciei cum obiecto, quod repræsentat: ergo ad repræsentandam rationem genericam, exigitur conuenientia generica, & ad repræsentandam rationem specificam, specifica conuenientia requiritur; sed implicat forma creata *specificè* conueniens cum Deo: ergo implicat forma creata repræsentans quidditatem, vel essentiam diuinam.

7 *Tertio.* Tertio, nam species, vtpote virtus obiecti, debet cum illo conuenire in gradu immaterialitatis, sicut potentiæ operatiuæ, quia sunt virtutes naturæ radicaliter operatiuæ, in gradu immaterialitatis conueniunt cum illa, v. g. intellectus, & voluntas Angeli, sunt eiusdem gradus immaterialitatis cum Angelo, intellectus, & voluntas animæ rationalis, cum illa in gradu immaterialitatis conueniunt; sed implicat forma creata cum Deo conueniens in gradu immaterialitatis; gradus enim immaterialitatis diuinæ consistit in exclusione materiæ physicæ, & metaphysicæ, & totius potentialitatis, quæ exclusio omni formæ creatæ, & creabili repugnat; omnis enim entitas creata potentialis est ad essendum; ergo implicat forma creata Dei essentiam *quidditatiuè* repræsentans. Denique *Quarto.* probatur; non enim minor proportio, seu conuenientia requiritur inter speciem quidditatiuam, & obiectum, quam inter potentiam connaturaliter intellectiua, & obiectum intelligibile; sed implicat potentia creata connaturaliter intellectiua Dei *quidditatiuè*: ergo implicat species creata repræsentatiua Dei *quidditatiuè*.

8 *Secundo probatur conclusio.* Secundo probatur conclusio; non stat cognitio quidditatiua Dei, quæ ipsius intuitiua non sit; sed Christus per scientiam infusam non cognouit, nec potuit cognoscere Dei essentiam *intuitiuè*, vt fatetur Scotus: ergo nec *quidditatiuè*. Maior probatur, cognitio terminata ad rem existentem sub exercitio existentiæ, est intuitiua cognitio; sed omnis cognitio quidditatiua Dei, necessario terminatur ad ipsum, vt existentem sub exercitio existentiæ: ergo omnis cognitio quidditatiua Dei, necessario est intuitiua; & consequenter non stat cognitio Dei quidditatiua, & intuitiua. Minor probatur, cognitio quidditatiua Dei, necessario terminatur ad omne prædicatum competens ipsi essentialiter; sed existentia, vt exercita essentialiter conuenit Deo: ergo cognitio omnis quidditatiua Dei, necessario terminatur, ad ipsum, vt existentem.

9 Huic argumento respondent Scotistæ primo: ad rationem noti-

Prima solutio Scotistarum. notitiæ intuitiuæ non sufficere terminari ad rem existentem sub exercitio existentiæ, sed insuper exigi, quod ab obiecto immediatè, & per se ipsum dependeat, & quia cognitio quidditatiua, quam Scotus admittit, non dependet immediatè à Deo, sed mediante specie realiter à Deo distincta, fit, vt quamuis terminetur ad Deum, vt exercite existentem, cognitio Dei intuitiua non sit. *Scotus.* Quam solutionem colligunt ex Scoto *in secundo dist. 5. q. 11. §. Resp. dist. 9. q. 2. ad 3 dist. 14. q. 3. §. Ad q.* versu. *Et si dicatur in 4. dist. 45. q. 2. §. Ad q. & dist. 49. q. 11. §. Respondeo*, versu *Prætera*.

10 *Reijcitur primo.* Hæc tamen solutio alijs discipulis Scoti displicuit, illamque reijciuntur ex doctrina Scoti *in 1. distinct. 5. q. 6. alias 7. §. Contra istam opinionem, & q. 7. alias 8. §. Conclusio ista*, versu *Sed contra 2. in 2. dist. 9. q. 1. §. Ad q.* versu *Post hæc tria, & dist. 13. q. vnic. per totam*, vbi docet, cognitionem sensuum externorum fieri per speciem ab obiecto distinctam; sed iuxta eundem Scotum *in 2. dist. 3. q. 9. §. Ad q.* cognitio sensuum externorum, maxime intuitiua est: ergo de ratione notitiæ intuitiuæ non est, quod ab obiecto cognito immediatè dependeat. *Secundo.* Deinde reijcitur; sequitur namque ex illa nullius obiecti dari in intellectu, pro statu coniunctionis cum corpore, intuitiuam notitiam, cum à nullo, saltim pro hoc statu, possit noster intellectus immediatè dependere, sed medijs speciebus abstractis à phantasmatibus: ergo de ratione notitiæ intuitiuæ non est, quod ab obiecto immediatè, & per se ipsum dependeat, sed sufficit, quod ad illud, vt existens sub exercitio existentiæ terminetur. *Tertio.* Tertio reijcitur: notitia enim intuitiua diffinitur: *Quod est notitia rei præsentis, vt præsentis*: ergo quidquid vltra additur, voluntariè exigitur ad ratione intuitiuæ notitiæ.

11 *Secundo respond. Castillo.* Secundo respondet Franciscus del Castillo *vbi supr.* ex Theodoro Smisingo *1. p. lib. de Deo vno tractat. 2. disp. 6. quæst. 2. num. 13.* Ad rationem notitiæ intuitiuæ, præter hoc, quod est terminari ad rem existentem, requiri, quod procedat ab specie, quæ nota sit nata, eodem modo manere, præsente, & absente obiecto: species autem creata Deum *quidditatiuè, abstractiuè* repræsentans, nata est eodem modo manere præsente, & absente Deo, vel existente, aut non existente; & ideo notitia in virtute illius elicita intuitiua Dei non est.

12 *Si eis obijciatur.* Si opponas; Deo non existente, destruendam fore illam speciem; ac proinde falsum est eodem modo mansuram Deo existente, & non existente. *Respondent.* Respondent præfati Auctores: antecedens esse verum ex communi conceptu dependentiæ creaturarum à Deo, non ex conceptu speciali, & hoc est quod ipsi negant.

13 *Contra I.* Sed contra primo; nam præter hoc quod est, esse notitiam rei præsentis, vt præsentis, quod ponitur in diffinitione intuitionis, quidquid aliud additur, voluntarie exigitur ad rationem notitiæ intuitiuæ; sed notitia quidditatiua Dei terminatur ad ipsum, vt præsentem, & existentem: ergo etsi conditio quam ipsi petunt non adsit, necessario est intuitiua Dei notitia.

14 *Secundo.* Secundo, nam defitio, vel destructio speciei quidditatiuæ Dei, à priori infertur ex non existentia ipsius, ex peculiari prædictæ speciei conceptu: ergo falsum est, esse natam eodem modo se habere, Deo existente, & non existente. Consequentia ipsis aduersarijs est nota. Antecedens autem probatur; ex defectu prædicati essentialis obiecto speciei, prout est eius obiectum, à priori colligitur non esse, vel destructio speciei secundum peculiarem conceptum illius; sed negata Deo existentia, deficit prædicatum essentiale Deo, prout est obiectum speciei quidditatiuæ sui: ergo non esse, vel destructio istius speciei, secundum peculiarem eius conceptum, à priori infertur ex non existentia Dei. Maior cum consequentia tenet. Minor autem probatur; obiectum speciei quidditatiuæ Dei, est Deus ipse sub ratione quidditatis: ergo quod est de essentia quidditatis diuinæ, est de essentia Dei, prout est obiectum speciei; sed existentia, vt exercita, est de essentia quidditatis, & essentiæ diuinæ: ergo est de essentia Dei, vt est obiectum speciei quidditatiuæ sui; & consequenter negata existentia, vel Deo non existente, deest prædicatum Deo essentiale, prout est obiectum speciei quidditatiuæ ipsum repræsentantis.

15 *Tertio responderi potest.* Tertio, responderi potest, negando maiorem. Ad probationem, concessa maiori, negando minorem: ad illius probationem, concessa maiori de cognitione quidditatiua adæquata, & negata de cognitione quidditatiua inadæquata: & concessa minori, distinguendo consequens distinctione maioris; tantum enim infertur cognitionem adæquatam quidditatiuam Dei, terminari ad ipsum sub exercitio existentiæ; non vero illam, quæ licet quidditatiua sit est tamen inadæquata.

16 *Contra.* Sed nec ista solutio satisfacit; nam omnis cognitio quidditatiua Dei terminatur ad ipsum, prout à creaturis distinctum; alias non Dei, sed prædicati Deo, & creaturis communis erit quidditatiua cognitio; sed Deo vt à creaturis distinguitur, essentialis est existentia, vt exercita, vel *constitutiuè*, vel saltim inclusione essentiali: ergo implicat cognitio quidditatiua Dei ab illius existentia, vt exercita præscindens; & consequenter, quæ intuitiua cognitio non sit, ad quam solum exigitur, quod ab existentia obiecti, vt exercita, non præscindat. Argumenta, quæ contra primam rationem militant 1. p. q. 12. art. 2. diluuntur. Quæ vero contra secundam, & specialiter contra conclusionem præsentem facere possunt, leuia sunt, & ex dictis in illius probatione solutionem accipiunt.

§. II.

Non dari speciem Dei immediatam, probatur.

17 *Secunda conclusio. Prob. I.* Secunda Conclusio. *Non cognouit anima Christi Deum, nec vt Vnum, nec vt Trinum per speciem per se infusam ipsum immediate quoad* an est *repræsentantem.* Ita Theologi frequenter, & ostenditur primo: species immediate repræsentans Deum absolute, & non ad instar alterius, repræsentat ipsum *quidditatiuè*; sed implicat species quidditatiua Dei: ergo implicat species ipsum repræsentans immediatè absolutè, & consequenter cognitio immediata Dei, quam in nostra conclusione animæ Christi negamus. Consequutio est legitima. Minor constat ex dictis: & maior suadetur; species repræsentans prædicatum essentiale, & quidditatiuum immediate absolutè, est species quidditatiua; sed species repræsentans Deum immediatè quoad *an est*, repræsentat immediatè prædicatum essentiale Deo: ergo est species quidditatiua. Illatio tenet. Minor est certa: nam existentia, quæ per talem speciem repræsentatur, est prædicatum essentiale Deo. Maior autem probatur; species enim quidditatiua, à non quidditatiua, in nullo alio potest distingui, nisi in eo quod quidditatem, repræsentet, non in alio, sed in se, non mediatè, sed immediatè: ergo species repræsentans prædicatum rei essentiale immediatè, est species quidditatiua.

18 *Confirmatur.* Quod amplius explico, & confirmo in hunc modum, cognitio quidditatiua non distinguitur à non quidditatiua per hoc, quod est attingere quidditatem obiecti, vel vltimam differentiam illius; potest enim per cognitionem non quidditatiuam attingi quidditas, & vltima differentia obiecti, vt constat in cognitione Dei, quam ex creaturis habemus, per quam Deum, vt à creaturis cognoscimus distinctum ergo distinguuntur per hoc, quod cognitio quidditatiua, quidditatem attingit, vel immediatè in se ipsa, vel in medio illam continente eminenter, illa vero, quæ non est quidditatiua, quidditatem attingit in alio, vel saltim ad instar alterius, in quo perfectè non continetur, ac proinde eo ipso, quod species aliqua, quidditatem repræsentet immediatè, & absque connotatione, erit species quidditatiua.

19 *Secundo prob.* Secundo probatur rationibus, quibus præcedentem conclusionem probauimus: species enim immediatè, & absque connotatione repræsentans obiectum, debet cum illo conuenire, saltim in gradu immaterialitatis; cum virtus illius, sit in esse repræsentatiuo conuenientiam vniuocam petit cum obiecto repræsentato; sed implicat species creata vniuoce conueniens cum Deo in esse repræsentatiuo, & in eodem gradu immaterialitatis existens, vt constat ex dictis: ergo implicat species creata Deum immediatè, & quoad *an est* repræsentans.

20 *Vltimo prob. conclusio.* Denique probatur; nam sequitur ex contraria sententia posse dari cognitionem intuitiuam Dei extra visionem beatam; consequens est falsum: ergo & quod possit dari species immediatè repræsentans Deum quoad *an est*. Probatur sequela; cognitio immediata obiecti, vt præsentis *physicè*, est illius intuitio; sed data possibilitate speciei repræsentantis Deum immediatè quoad *an est*, cognitio mediante illa elicita attingit immediatè Deum, vt sibi præsentem *physicè*: ergo erit cognitio intuitiua ipsius: imo sequitur, esse dabilem cognitionem naturalem intuitiuam Dei: quod patet; nam iuxta Nazarium dabilis est, imo & de facto datur species ordinis naturalis immediatè repræsentans Deum, vt Auctorem naturæ quoad *an est*; sed cognitio mediante hac specie elicita, est cognitio naturalis, Deumque existentem *physicè*, & sibi coexistentem immediatè attingit: ergo est intuitiua cognitio Dei Auctoris naturalis.

21 *Respondet Nazarius. Contra.* Si respondeatur cum Nazario *vbi supra*, notitiam istam non esse propriè, sed impropriè, & largè intuitiuam, quam concedere extra visionem beatam, & ex viribus naturæ respectu Dei, vt Auctoris naturalis, inconueniens non est. In contrarium obstat; de ratione notitiæ intuitiuæ *propriè* non esse, quod quidditatiua sit; in potentia namque visiua datur notitia, quæ proprijssimè intuitiua est, & tamen est quidditatiua. Et similiter in nostro intellectu datur notitia intuitiua *propriè*, quæ quidditatiua non est; sed notitiæ habitæ de Deo mediante specie impressa, ipsum immediatè quod *an est* repræsentanti, nihil aliud deest, nisi ratio quidditatiuæ: ergo est *propriè* intuitiua.

22 *Arguitur I. ex D.T.* Contra istam conclusionem argumentari possumus primo ex D. Thom. *quæst. 18. de Veritate art. 1. ad 1.* vbi de Adamo loquens in ordine ad Dei cognitionem, & triplex medium cognitionis distinguens: *sub quo*, quod est virtus ex parte potentiæ se tenens, *quo* res videtur, quod est species rei visæ, & aliud à *quo* accipitur cognitio rei visæ: ita concludit. *Patet igitur, quod homo post peccatum triplici medio indiget ad videndum Deum, scilicet, ipsa creatura, qua in diuinam cognitionem ascendit, & simili-*

similitudine ipsius Dei, quam ex creatura accipit, & lumine, quo perficitur ad hoc, quod in Deum dirigatur: in statu vero ante peccatum indigebat duplici medio scilicet, medio, quod est similitudo Dei; & medio quod est lumen eleuans, vel dirigens mentem &c. ergo iuxta D. Thom. homo in statu ante peccatum cognoscebat Deum per speciem immediatam ipsius; & consequenter dabilis est species Deum immediatè quoad *an est* repræsentans.

Secunda consequentia ex prima euidenter colligitur. Prima vero probatur, iuxta D. Thom. homo in illo statu solum duplici medio indigebat ad cognoscendum Deum, scilicet, medio *sub quo*, eleuante, aut dirigente, & medio *quo*, idest, specie repræsentante; sed si species immediate Dei non esset indiguisse triplici medio, scilicet, creatura immediatè per speciem repræsentata, mediate qua & ex qua in Dei cognitionem ascenderet: ergo species medijs, quibus homo in statu ante peccatum Deum cognoscebat, erant immediatè repræsentatiuæ Dei.

23 *Respondetur ex eod. D. Th.* Resp. ex eod. D. Tho. 1. p. q. 94. *art. 1. ad 3. Medium per quod distinctum à medio sub quo, & à medio quo esse duplex; quoddam, in quo simul videtur illud, quod per medium videtur; sicut homo, videtur per speculum & simul videtur cum speculo; aliud medium est, cuius notitia in aliud ignotum deuenimus, sicut est medium demonstrationis, & sine tali medio Deus videbatur* scilicet ab homine in statu innocentiæ *non tamen sine primo medio; non enim oportebat primum hominem in Dei cognitionem deuenire per demonstrationem sumptam ab aliquo effectu, sicut nobis est necessarium, sed simul in effectibus præcipuè intelligibilibus Deum suo modo cognoscebat*. Hæc D. Thom. Ex quibus colligitur *loco* in contrarium adducto, non negasse homini in statu innocentiæ indigentia immediatè per species repræsentatæ vt illis mediantibus Deus repræsentaretur; cum hoc tamen discrimine ab homine in statu naturæ corruptæ, quod in hoc statu indiget creatura, vt immittente speciem, & vt medio prius cognito, ex cuius cognitione demonstratiuè transit ad cognitionem Dei; in statu autem ante peccatum species infusas habebat non acceptas ab obiectis, & non erat necessarium, vt Deus ab homine cognosceretur ex creaturis prius cognitis demonstratiuè in Dei cognitionem venire; sed in creaturis præcipuè intelligibilibus simul, & eodem actu Deus contemplatur.

24 *In forma resp.* Iuxta quam doctrinam explicato antecedenti, nego consequentiam. Ad cuius probationem, distinguo, aut explico maiorem: ly *solum* excludentem medium *per quod* concedo maiorem medium *in quo*, nego maiorem, & nego minorem cum enim D. Tho. ex alibi à se traditis, supponat, non esse dabilem speciem repræsentantem Deum immediatè, sed tantum media creatura, creaturam mediantem, vt obiectum *in quo* simul repræsentetur Deus sub secundo medio scilicet, *quo* comprehendit, & solum cum medio *quo*, scilicet, specie repræsentante, facit numerum medium, per quod vt per distinctam cognitionem cognitum, venitur in cognitionem Dei, & quia hoc medium exclusit, vt necessarium homini in statu ante peccatum, ideo asseruit duplici tantum medio indiguisse, excludendo scilicet, creaturam vt medium *per quod*, non autem vt medium *in quo* simul Deus cognoscatur, & repræsentetur.

25 *Secundò arguitur* Secundo arguitur est dabilis, species immediata obiecti, & non quidditatiua: ergo prima ratio, qua nostram conclusionem ostendimus falso fundamento nititur. Consequentia patet, & antecedens probatur; species infusæ animæ rationali in statu separationis, quibus iuxta D. Th. 1. p. q. 89. *art. 2.* substantias separatas intelligit, immediatè, Angelos repræsentant; alias per se infusæ non essent; & tamen non repræsentant Angelos *quidditatiuè*. ergo dabilis est species immediata obiecti, non repræsentans ipsum *quidditatiuè*. Minor probatur dupliciter.

Minor prob. 1. Primo; nam D. Tho. *loco vbi proximè* docet, animam separatam de alijs animabus perfectam cognitionem habere, de Angelis autem imperfectam, & deficientem, loquendo de cognitione naturali: ergo non cognoscit Angelos *quidditatiuè*; & consequenter species infusæ animæ in statu separationis, non repræsentant Angelos *quidditatiuè*.

26 *Secundo.* Secundo; species quidditatiua petit conuenire cum obiecto in gradu immaterialitatis; sed species infusæ animæ in statu separationis non conueniunt cum Angelis in gradu immaterialitatis: ergo est dabilis species immediata obiecti, & non quidditatiua. Probatur minor; gradus immaterialitatis Angelicæ consistit in exclusione materiæ, & ordinis ad materiam; sed hunc gradum non pertingunt species infusæ animæ, sicut nec anima ipsa; cum ordinem ad materiam importet, & species connaturaliter in subiecto receptæ, illius immaterialitatem nequeant excedere: ergo non conueniunt cum Angelis in gradu immaterialitatis.

27 *Respondetur. Ad 1. probationem minoris.* Respondeo, negando antecedens. Ad probationem, concessa maiori, nego minorem. Ad primam illius probationem explico, & distinguo antecedens in perfectione intra lineam cognitionis quidditatiuæ, concedo antecedens: infra illam, nego antecedens & consequentiam: datur enim latitudo in linea quidditatiuæ cognitionis penes magis, & minus perfectam, vt constat in cognitione, qua Angelus superior se cognoscit, & cognitione, qua inferior Angelus cognoscit superiorem, quarum vtraque quidditatiua est; & tamen secunda in perfectione exceditur à prima, potestque comparatione illius imperfecta appellari: quia ergo anima rationalis in statu separationis, etsi Angelos immediate cognoscat, & consequenter quidditatiue, non tamen ita perfecte Angeli cognoscuntur ab anima sicut à se ipsis ad inuicem cognoscuntur; ideo docuit D. Tho. animam in illo statu imperfectè cognoscere Angelos, non per defectum à ratione quidditatiuæ cognitionis, sed per defectu ab ea cognitione, qua vnus Angelus alium cognoscit. Et quidem cognitione quoad *an est* cognoscuntur Angeli ab anima rationali coniuncta; perfectius autem illos separata cognoscit perfectione absoluta, etsi non perfectius comparatiuè ad ipsam; ac proinde separata, illos *quidditatiuè* cognoscit.

Ad secundam probationem, concessa maiori, nego minorem. 28 *Ad 2.* Ad illius probationem, concessa etiam maiori, nego minorem; nam species animæ infusæ in statu separationis; non dicunt ordinem ad materiam cum non fuerint abstractæ à phantasmatibus, sed à Deo immediatè infusæ, & licet possint conseruari in anima vnita corpori, vt facto in anima Christi vnita corpori existunt, non tamen conueniunt animæ prout corpori in intelligendo subiectæ, sed prout supra corpus in intelligendo eleuatæ, vt vidimus ex D. Thom. *disp. 32. §. 5.* nec in repræsentando habent dependentiam à corpore; & consequenter conueniunt in gradu immaterialitatis cum Angelis, quos repræsentant; cum enim inferioritas animæ rationalis ad Angelos in gradu immaterialitatis ex ordine ad corpus oriatur, & species à Deo illi infusæ talem ordinem non dicant, non est vnde inferioris ordinis sint.

Nec obstat animam rationalem esse ordinis inferioris, vt illi prædictæ species debeantur, quamuis sint magis immateriales; non enim debentur animæ in statu sibi omnino connaturali, & prout corpori subiectæ, sed in statu præternaturali, & vt supra corpus in modo operandi eleuatæ, & cum illa prout in hoc statu debent species proportionari: licet autem anima rationalis in statu separationis ordinem ad corpus conseruet; non tamen potest corpori vniri sub reduplicatione status separationis, sub quo illi species per se infusæ debentur. Sed de his in libris de anima. 29 *Cuidam obiectioni occurritur*

§. III.

Prima sententia reijcitur.

Tertia Conclusio: *Christus per scientiam infusam cognouit euidenter quoad* an est *Deum Auctorem, supernaturalem prout vnum in effectibus supernaturalibus, non autem in naturalibus*. Prima pars conclusionis probatur; vt enim constat ex dictis *disp præcedenti*, Christus per scientiam infusam cognoscit non solum quidditatiuè, sed etiam comprehensiue effectus supernaturales creatos: ergo cognoscit in illis Deum Auctorem supernaturalem, vt vnum. Patet consequentia; vt enim docet D. Th. *lib. 1. ad Annibaldum dist. 3. q. 2. art. 1. in corpore: Quicumque perfectè intelligit aliquid, intelligit in eo, quidquid in eo repræsentatur*: sed in effectibus supernaturalibus repræsentatur Deus Auctor supernaturalis, vt vnus: ergo Christus per scientiam inditam cognoscens perfecte effectus supernaturales, cognoscit in illis Deum Auctorem supernaturalem, vt vnum. Consequentia est in forma. Maior præterquamquod est expressa D. Thom. constat primo à paritate; quia namque in effectibus naturæ repræsentatur Deus, vt Auctor naturalis, in illis perfecte cognitis, Deus, vt Auctor naturalis, cognoscitur quoad *an est*, quo circa vt docet D. Th. 1. p. q. 56. *art. 3. Angelus se ipsum cognoscens, per suam substantiam, vt cognitam, cognoscit naturaliter Deum, quia in substantia Angeli Deus repræsentatur*: ergo vera est maior vniuersaliter, quod nempe intelligens aliquid perfecte, cognoscit quidquid in illo repræsentatur. 30 *Tertia conclusio. Prima pars prob.* *Maior probatur 1.*

Secundo, & à priori; nam cognitio perfecta petit cum obiecto in esse intelligibili adæquari, si autem non cognoscit in obiecto quidquid in illo repræsentatur, non adæquatur cum obiecto in esse intelligibili; quandoquidem aliquid repræsentat, quod à cognoscente non tangitur: ergo eo ipso quod aliquis perfecte obiectum cognoscat, debet in illo cognoscere quidquid in illo repræsentatur. Minor etiam probatur primo; in effectibus naturæ repræsentatur Deus, vt Auctor naturalis: ergo in effectibus supernaturalibus repræsentatur Deus, prout est Auctor supernaturalis. Secundo; nam ratio propter quam effectus naturales repræsentant Deum, vt Auctorem naturæ, est, quia ab illo, vt Auctore naturæ dependent; sed effectus supernaturales dependent à Deo vt supernaturali Auctore ergo prout sic in illis repræsentatur. Et ratio à priori est; nam repræsentatio fundatur in esse entitatiuo; vel ratione continentiæ (& hæc est repræsentatio à priori) vel ratione dependentiæ, quæ esse potest medium cognitionis à posteriori; effectus autem supernaturales à Deo, vt Auctore supernaturali dependent: ergo illum prout sic repræsentant; & consequenter in illis perfecte, & comprehensiue cognitis, potest, & debet cognosci. 31 *Secundò.*

32 *Respondebis.* Respondebis cum Auctoribus contrarij: posse quidem Deum vt Auctorem supernaturales cognosci vt vnus per effectus supernaturales cognitione quoad *an est*, & habita per discursum, non autem habita per scientiam infusam; hæc namque nec discursiua est, nec obiectum solum quoad *an est*, sed quidditatiuè repræsentat; ac proinde quamuis Deus Auctor supernaturalis vt vnus, possit ab intellectu animæ Christi cognosci, non tamen potest cognosci per scientiam supernaturalem per se infusam, de qua nostra disputatio procedit.

33 *Contra 1.* Sed contra primo; vt enim docet D. Tho. 1. *p. q.* 56. *art.* 3. Angelus in se, vt obiecto cognito, & à se comprehenso, cognoscit Deum, vt Auctorem naturæ cognitione euidenti quoad *an est*; & tamen vt docet idem D. Tho. 1. *p. q.* 58. *art.* 3 Angelus non intelligit discurrendo: ergo in effectu perfectè cognito, potest causa sine discursu cognosci; & consequenter Christus in effectibus supernaturalibus ab ipso comprehensiuè cognitis per scientiam supernaturalem per se infusam potuit sine discursu Deum vt illorum Auctorem cognoscere cognitione euidenti.

34 *Secundo.* Secundo: nam in causa cognita cognoscuntur effectus cognitione scientifica à priori sine discursu, saltim formali; alias Deus in se, vt causa, non cognosceret creaturas; cum ipsi discursus repugnet, nec Angelus à priori sciret effectus per causas, cum Angelus, saltim circa obiecta naturalia discurrere nequeat: ergo pariter in effectu cognito poterit illius causa sine discursu, saltim formali cognosci; & consequenter potuit Christus sine discursu formali, in effectibus supernaturalibus per scientiam per se infusam cognitis, & comprehensis, Deum, vt illorum Auctorem euidenter cognoscere.

35 *P. Vazq. inconsequentia in doctrina notatur.* Et quidem cum Vazquez, cuius est solutio, quam impugnamus 1. *part. disp.* 206. *cap.* 2. doceat, Angelum in sua essentia, & in alijs obiectis ab ipso naturaliter cognitis, Deum, vt naturæ Auctorem, & omnium gubernatorem sine discursu euidenter quoad *an est* cognoscere, non video quomodo cum consequentia in doctrina possit in præsenti negare intellectui animæ Christi euidentem cognitionem Dei, vt Auctoris supernaturalis habitam in vi cognitionis effectuum supernaturalium, quos per scientiam infusam comprehendit: eo quod ad prædictam cognitionem sit necessarius discursus; si namque in effectu naturali; aut ex illo potest Deus, vt Auctor naturæ siue discursu cognosci, cur etiam in effectu supernaturali non poterit sine discursu cognosci Deus, vt Auctor illius; cum non minus, iste, quam ille suum repræsentet Auctorem?

36 *Tertiò.* Denique tradita solutio impugnatur: vt enim docet D. Tho. *in hac quæst. art.* 3. scientia per se infusa, etsi collatiua non sit quoad scientiæ acquisitionem, est tamen collatiua quoad vsum, potuitque Christus per illam ex vno alterum inferre: ergo licet cognitio Dei habita in creaturis cognitis, sit discursiua, potuit ab intellectu Christi elici per scientiam infusam. Et ratio est; nam talis cognitio haberetur ex vi eiusdem speciei, qua primo repræsentantur supernaturales effectus, isti autem repræsentantur per species per se infusas; & consequenter cognitio, etsi discursiua esset, habita ex cognitione effectuum à scientia per se infusa procederet, quod autem prædicta cognitio habeatur in vi specierum immediate repræsentantium supernaturales effectus; patet; homo namque Deum ex creatura per discursum cognoscens, non elicit Dei cognitionem per speciem propriam Dei, sed per species creaturarum, ex quarum cognitione infert cognitionem Dei: ergo pariter cognitio Dei, vt Auctoris supernaturalis, ex cognitione effectuum supernaturalium per discursum illata, non haberetur per speciem Dei propriam, sed per speciem prædictorum effectuum, quam esse per se infusam supponitur; scientia enim dicitur per se infusa, non ratione cognitionis elicitæ ab intellectu, sed ratione speciei, quæ est cognitionis principium mediatum, aut immediatum.

37 *Secunda pars conclusionis prob.* Deinde secunda pars nostræ conclusionis probatur: effectus enim naturales, non repræsentant Deum, vt Auctorem supernaturalem, sed solum id potest in aliquo obiecto cognosci, quod in illo repræsentatiue continentur, & in ipso repræsentatur: ergo in effectibus naturalibus non potuit Christus per scientiam infusam Deum Auctorem supernaturalem cognoscere. Minor cum consequentia tenet. Maior autem probatur primo: *Effectus naturales non repræsentant Deum vt super naturalem Auctore.* Effectus namque repræsentant causam ratione dependentiæ, quam habent ab illa; sed effectus naturales non dependent à Deo, vt Auctore supernaturali: ergo Deus, vt Auctor supernaturalis, non repræsentatur in illis. Secundo probatur; vt enim docet D. Thom. 1. *ad Annibaldum dist.* 3. *quæst.* 2. *art.* 1. *in corpore*: *Quicumque perfectè intelligit aliquid intelligit in eo, quidquid in eo repræsentatur*; sed Angelus perfectè effectus naturales cognoscens, & comprehendens virtute naturali intellectus, non cognoscit per virtutem naturæ Deum Auctorem supernaturalem: ergo effectus naturales Deum, vt supernaturalem Auctorem, non repræsentant.

38 *Respondebis.* Respondebis; effectus naturales non repræsentare Deum, vt Auctorem supernaturalem intellectui, vt naturaliter cognoscenti, quia respectu intellectus prout sic est obiectum improportionatum, & illius vires naturales excedens, bene tamen intellectui animæ Christi, vt intelligenti per scientiam supernaturalem per se infusam; quia respectu intellectus Christi, vt lumine supernaturali eleuati, obiectum improportionatum non est, nec illius vires excedit Deus Auctor supernaturalis, vt cognoscibilis *abstractiuè*; & ideo in effectibus naturæ, vt comprehensis à Christo per lumen scientiæ supernaturalis infusæ, Deus vt Auctor supernaturalis euidenter *abstractiuè*, cognoscitur.

Sed contra primo, ex iam dictis: qui namque perfectè, hoc est comprehensiue, intelligit aliquid, intelligit in eo, quidquid in eo repræsentatur; sed Angelus per vires naturæ perfectè intelligit effectus naturales, qui sunt infra se, quando quidem illos comprehendit, & non cognoscit in illis Deum Auctorem supernaturalem: ergo Deus, vt Auctor supernaturalis, non repræsentatur in illis; & consequenter Christus, nec per virtutem naturalem intellectus, nec per lumen scientiæ infusæ potest in illis cognoscere Deum, vt Auctorem supernaturalem, etsi per talem scientiam possit in illius cognitionem aliunde venire? 39 *Contra 1.*

Secundo, & explicatur magis hoc ipsum, tunc aliquid comprehenditur cum adæquatè cognoscitur, & tunc adæquatè cognoscitur in illo, quidquid in illo, & ex vi illius cognoscibile est; sed effectus naturales comprehenduntur ab Angelo virtute naturali intellectus, & non cognoscunt Deum Auctorem supernaturalem: ergo Deus non est in illis ex vi illorum prout Auctor supernaturalis cognoscibilis; & consequenter in illis etiam vt lumine infuso, & supernaturali cognitis, non potest prout sic cognosci. 40 *Secundo.*

Tertio; nam in causa, etiam vt cognita cognitione supernaturali, non potest cognosci effectus sub ea ratione, sub qua in illa non continetur: ergo in effectu, vt cognito supernaturaliter, non potest causa cognosci sub ea ratione sub qua non terminat dependentiam effectus. Patet consequentia, sicut enim continentia est in causa ratio repræsentandi effectum, & vt sit medium cognitionis illius: ita dependentia in effectu est ratio, vt ducat in cognitionem causæ: ergo si causa, etiam vt supernaturali lumine cognita, non est medium in quo effectus cognoscitur, nisi sub ea ratione sub qua continet effectum, nec effectus, vt supernaturaliter cognitus potest esse medium in quo cognitionis causæ, nisi tantum sub illa ratione, sub qua terminat dependentiam illius; sed Deus, vt Auctor supernaturalis, non terminat dependentiam effectuum naturalium: ergo in illis, etiam vt lumine infuso, & supernaturali cognitis, non potest Deus vt Auctor supernaturalis cognosci. 41 *Tertio.*

Denique tradita solutio reijcitur: quia namque liberum arbitrium creatum, prout in actu primo indifferens, non repræsentat intellectui creato ipsum comprehendenti consensum, vt determinate futurum, inferunt communiter Theologi contra Molinam 1. *part. quæst.* 14. *art.* 3. nec Deo ipsum super comprehendenti posse consensum liberum vt determinatè futurum repræsentare, & quia intellectus Angeli in libero arbitrio creato sic sumpto vt à se comprehenso, non cognoscit certo, & infallibiliter consensus futuritionem, infurunt, nec Deum in illo, vt à se super comprehenso, posse certo consensus liberi futuritionem cognoscere, etsi aliunde illam cognoscat: ergo si effectus naturales creati, vt ab Angelo comprehensi, non repræsentant illi Deum, vt Auctorem supernaturalem, nec intellectui animæ Christi vt ab ipso super comprehensi per scientiam supernaturalem infusam, possunt repræsentare Deum, prout est Auctor supernaturalis, nec illum prout sic potest intellectus animæ Christi in effectibus naturæ vt per scientiam infusam super comprehensis cognoscere. 42 *Quarto.*

Respondebis, negando consequentiam, & assignabis rationem discriminis; nam in libero arbitrio creato, sumpto prout in actu primo, solum continetur consensus liber sub ratione possibilis, cum quo nullatenus est connexa illius futuritio; ideoque nec Angelo ipsum comprehendenti, nec Deo super comprehendenti potest consensum liberum repræsentare, vt determinatè futurum: cæterum effectus naturales repræsentant Deum, vt existentem, & quia Deus in se est Auctor naturæ, & gratiæ, & sub vtraque ratione est cognoscibilis quoad an est, continetur que sub obiecto proportionato scientiæ infusæ, supernaturalis; fit consequens, vt in effectibus naturalibus, vt cognitis per hanc scientiam repræsentetur intellectui illa vtenti Deus, non solum vt Auctor naturæ, sed etiam vt Auctor supernaturalis, & sub vtraque ratione cognoscatur in illis; cognitio autem naturalis non potest Deum vt Auctorem supernaturalem attingere; & ideo effectus naturales, vt cogniti naturali cognitione non repræsentant illos vt sic cognoscenti Deum, Auctorem gratiæ, sed solum vt Auctorem naturæ. 43 *Respondebis.*

Sic, (enim fallit memoria) in publicis disputationibus, quosdam respondentes audiui, doctrinam solutionis Magistro Curieli attribuentes, & illius Auctoritate (quæ magna absque dubio est) confirmantes. Sed contra il- 44 *Contra 1.*

lam

Iam obstat primo; sequi in effectibus naturæ cognosci per scientiam infusam Deum, non solum prout est in essentia vnus, sed etiam vt Trinus est in personis, quod nescio an sint concessuri traditæ solutionis Auctores. Quod autem sequatur, patet; Deus namque vt in se existens, non solum est Auctor naturæ, & gratiæ, sed etiam vnus, & trinus, & sub vtraque ratione potest per scientiam infusam cognosci euidenter quoad *an est*: ergo si per huiusmodi scientiam cognoscitur in effectibus naturæ Deus, vt Auctor supernaturalis, quia vt existens repræsentatur in illis, & vt existens non solum est Auctor naturæ, sed etiam Auctor gratiæ; cognoscetur per scientiam infusam in effectibus naturalibus, non solum vt vnus in essentia; sed etiam prout est in personis trinus.

45 *Secundo.* Secundo: nam licet Deus, vt Auctor supernaturalis, sit cognoscibilis euidenter quoad *an est* per scientiam per se infusam supernaturalem, non tamen est cognoscibilis per illam ex vi effectuum naturalium: ergo licet Christus euidenter quoad *an est*, Deum, vt Auctorem supernaturalem, lumine per se infuso cognouerit, non tamen illum sub hac ratione cognouit, nec potuit cognoscere in effectibus naturæ, vt prædicto lumine cognitis. Consequentia est euidens. Antecedens autem probatur; nam licet Deus in se ipso sit Auctor naturæ, & gratiæ, non tamen terminat dependentiam effectuum naturalium sub vtraque ratione, sed solum vt est Auctor naturæ; sed Deus non potest vi effectuum naturalium cognosci, nisi prout terminans dependentiam illorum: ergo quamuis in se sit Auctor gratiæ, & naturæ, non potest sub vtraque ratione vi effectuum naturalium cognosci, sed solum sub vna, nempè, vt Auctor naturalis.

46 *Tertio.* Deinde impugnatur solutio. Antecedens, quod ex se non infert aliquod consequens, non potest illud inferre, etiam vt supernaturaliter cognitum: ergo medium, quod ex se aliquid non repræsentat, non potest illud repræsentare, vt cognitum supernaturaliter; sed effectus naturales, non repræsentant, ex se Deum, vt Auctorem supernaturalem; aliàs illum repræsentarent Angelos illos comprehendenti: ergo etiam vt cogniti lumine infuso scientiæ supernaturalis, non possunt repræsentare Deum, vt supernaturalem Auctorem.

47 *Quarto.* Denique reijcitur: quia namque effectu causati à Deo non repræsentant ex se Deum *quidditatiuè* nulli intellectui, nec diuino nec creato, quocunque illustrato lumine possunt esse medium, in quo Deum cognoscat *quidditatiuè*; sed effectus naturales non repræsentant de se Deum vt Auctorem supernaturalem: ergo nulli intellectui, quouis lumine illustrato, esse possunt medium, in quo Deum, vt Auctorem supernaturalem cognoscat euidenter quoad *an est*; & consequenter licet intellectus Christi per scientiam supernaturalem infusam, Deum vt Auctorem supernaturalem possit aliunde, & in alijs medijs cognoscere, non tamen in effectibus ordinis naturalis quantumuis hoc lumine à se comprehensis.

§. IV.

Argumentis in contrarium occurritur.

48 *Contra 1. p. conclusionis arguitur 1. ex D. Th.* Contra primam conclusionis: partem obijciunt contrarij Auctores primo D. Thom. *in hac quæst. art. 1. in corpore*, quod ita concludit: *Ipsam tamen Dei essentiam per hanc scientiam non cognouit, sed solum per primam, de qua supra dictum est.* Quæ verba adeò manifesta censet Vazquez pro sententia nobis contraria vt Thomistæ, qui nostram sententiam sequuntur, simulque profitentur doctrinam Angelici Præceptoris in omnibus defendere, verba ipsius minimè legisse videantur, si namque per aliquod genus scientiæ infusæ Dei essentia ab intellectu Christi fuit cognita falsa esset propositio D. Thom. qua docet, Christum per scientiam infusam Dei essentiam non cognouisse.

49 *Respond.* Respondeo ex verbis Diui Thom. nihil contra nostram sententiam inferri, solum enim negat, Christum per scientiam infusam, Dei essentiam cognouisse cognitione quidditatiua, quo genere cognitionis per huiusmodi scientiam cognouit cætera, quæ nobis per reuelationem innotescunt, & ipsa Dei essentia cognoscitur per scientiam beatam; non autem negat D. Thom. Christum per scientiam infusam Dei essentiam cognouisse cognitione euidenti quoad *an est* per alienas species habita, scilicet per species illorum obiectorum, quæ extra Verbum quidditatiuè, & comprehensiuè cognouit.

50 *S. Thom.* Et quidem si verba D. Thom. vt iacent, sine explicatione admittantur, non solum excluditur ab intellectu Christi creato cognitio Dei habita per scientiam infusam, verum etiam omnis alia cognitio habita in vi alterius luminis à lumine gloriæ distincti; ait enim: *Solum per scientiam beatam Dei essentiam cognouisse*. Quæ verba cum exclusiua sint, omnem Dei cognitionem distinctam à cognitione beatifica excludunt ab intellectu Christi creato, quod tamen falsum est, vt ipse Vazquez fatetur, docens verba illa D. Thomæ: *Ipsam tamen Dei essentiam per hanc scientiam non cognouit, sed solum per primam*. Sic esse accipienda ac si diceret per nullam scientiam per se infusam cognosci essentiam Dei, nisi per visionem claram, in quo sensum verba D. Thomæ accepta non excludunt cognitionem Dei habitam per scientiam acquisitam; si namque licuit Vazquio verba illa D. Thom. quæ determinata sunt, & in singulari de scientia per se infusa animæ Christi procedunt in vniuersali accipere, & singularem D. Thom. propositionem in vniuersalem conuertere, vt exclusio non extendatur ad scientiam per se acquisitam, cur nobis illicitum erit verba D. Thom. sine vlla violentia ad genus cognitionis coarctare, ita vt non excludant omnem modum cognitionis Dei, habitam per scientiam infusam, sed tantum cognitionem Dei quidditatiuam, quo genere cognitionis per scientiam infusam cognoscuntur obiecta creata & Dei essentia per beatificam visionem.

51 *Oppones 1.* Sed oppones contra istam interpretationem primo: nam D. Tho. verbis allegatis negat Christum per scientiam infusam Dei essentiam cognouisse; at nullibi Angelicus Doctor affirmat, Deum per huiusmodi scientiam cognosci ab anima Christi: ergo absque vrgenti fundamento illius verba limitamus, vt solum quidditatiuam cognitionem excludant, non autem omnem aliam cognitionem Dei habitam vi scientiæ infusæ. *Secundo.* Secundo: nam si non solum obiecta creata, quæ à nobis per reuelationem cognoscuntur, sed etiam Deus per scientiam per se infusam cognoscitur ab anima Christi, præcipuum inter omnia obiecta ab anima Christi per scientiam infusam cognita, erit essentia diuina; & consequenter D. Thom. enumerans alia obiecta, & Dei essentia omittens diminutè processisset, sed hoc admittendum à nobis non est: ergo asserere debemus Dei essentiam nullo modo fuisse ab anima Christi per scientiam infusam cognitam, & verba D. Tho. in tota sua latitudine accipere.

52 *Tertiò.* Tertio; nam cognitio habita per scientiam infusam, est cognitio quidditatiua: ergo si Deus per illam non cognoscitur quidditatiuè, nullatenus per illam cognoscitur. Quod amplius vrgetur, & solutio qua occurri poterat, præcluditur; quia namque cognitio elicita medio lumine gloriæ circa illius obiectum primarium, est cognitio quidditatiua nihil potest mediante lumine gloriæ non quidditatiuè cognosci; sed cognitio elicita in vi habitus scientiæ infusæ erga suum obiectum primarium, (nempè, circa obiecta creata) est non solum quidditatiua, sed etiam comprehensiua: ergo nihil potest vi illius non quidditatiuè cognosci; ac proinde exclusa à D. Tho. cognitione Dei quidditatiua habita per scientiam infusam, omnis alia cognitio Dei per illam habita excluditur. *Confirmatur.*

53 *Ad 1. obiectionem resp.* Respondeo ad primam replicam, concessa maiori, & prætermissa minori, negando consequentiam: nam esto D. Thom. expressè nunquam docuerit, Deum per scientiam infusam ab anima Christi cognosci euidenter quoad *an est*, quod omittimus; docuit tamen cognosci ab anima Christi per huiusmodi scientiam, omnia quæ nobis per reuelationem innotescunt. Quam doctrinam de cognitione quidditatiua, & comprehensiua esse accipiendam, *Disput. præced.* monstrauimus; & quia huiuscemodi obiecta non possunt quidditatiuè cognosci, quin Deus vt Auctor supernaturalis euidenter quoad *an est*, cognoscatur, vi consequentiæ in doctrina asserere cogimur, Angelicum Doctorem hanc Dei, vt Auctoris supernaturalis cognitionem animæ Christi attribuisse, habitam per scientiam infusam; & consequenter verba ex D. Tho. in contrarium adducta, modo supra dicto explicare.

54 *Ad 2.* Ad secundam dicatur, Deum in esse entis, infinitè excedere omnia obiecta per scientiam infusam cognita; in esse tamen obiecti istius scientiæ excedi ab obiectis creatis, quæ primario, & directè se habent respectu illius, Deus autem indirectè, & secundario cum illa comparatur, per illamque attingitur ratione connexionis, quam cum Deo habent obiecta primario cognita, ideoque necessarium non fuit inter obiecta scientiæ infusæ Deum enumerare, nec D. Thom. illius expressam mentionem non faciens, diminutè processit; eo enim ipso, quod obiecta creata, vt perfectè cognita per huiusmodi scientiam recensuit, Deum vt secundario cognitum intra eius ambitum comprehendit.

55 *Ad 3.* Ad tertiam, distinguo antecedens: secundum primariam terminationem ad obiectum, quod in se, & ratione sui attingit, concedo antecedens: secundum omnem terminationem, nego antecedens, & consequentiam: solum enim sequitur, Deum non cognosci per habitum scientiæ infusæ primario in se, & ratione sui, non autem quod secundario, & in alio prius cognito per illam non attingatur solum enim petitur ab habitu scientiæ infusæ cognitio quidditatiua obiecti, quod primo, & in se cognoscit: non autem illius obiecti ad quod secundario extenditur ratione connexionis, quam habet cum obiecto primo cognitio, qualiter Deus, vt Auctor supernaturalis per scientiam per se infusam cognoscitur ab anima Christi.

56 *Ad confirmationem.* Ad confirmationenem dicatur; causalem in maiori contentam adæquatam non esse, nec consequentiam formalem, sed quæ tenet ratione materiæ, quia nempè, obiectum primarium luminis gloriæ, & cognitionis beatificæ talis con-

conditionis est, quod omne secundario attingibile perfectissimè continet, tam in esse entis, quam in esse intelligibili; & ideo quod secundario illo mediante cognoscitur, potest perfectè cognosci, quæ ratio in obiecto scientiæ per se infusæ non militat; non enim omne, quod in illo repræsentatur, perfectè continetur in illo; cum aliqua repræsentet, non vt causa illorum, sed vt effectus à perfectione causæ deficiens; & consequenter licet medium sit ad illius cognitionem, non tamen ad perfectam, & quidditatiua, sed ad imperfectam, & tantum quoad *an est*, ducere potest.

57 *Secundo arguitur.* Secundo obijciunt; cognitio Dei vnius, vt Auctoris supernaturalis, habita ex effectibus supernaturalibus, est discursiua; sed cognitio scientiæ infusæ supernaturalis existentis in anima Christi Domini discursiua non est, sed simplex intuitus rei in se, & ratione sui cognitæ ergo prędicta Dei Auctoris supernaturalis cognitio, non pertinet ad scientiam per se infusam supernaturalem Christi.

58 *Respond. primò.* Huic argumento dupliciter respondetur ex dictis. Primo, concessa maiori, & minori, negando consequentiam; sicut enim effectus potest dupliciter per causam cognosci primò, vna & eadem cognitione, primo terminata ad causa, quæ quia causam comprehendit secundario ad effectum terminatur, non ex cognitione causæ deducendo per discursum cognitionem effectus, sed in causa comprehensa cognoscendo illius effectus, qui modus cognoscendi effectus in causa Deo ab omnibus attribuitur, frequentius etiam Angelis. Secundo, cognoscendo effectum ex causa prius alia cognitione cognita, in quo discursus consistit, qui modus cognoscendi est proprius rationalis naturæ; ita causa dupliciter potest per effectum cognosci. Primò sine discursum in vi vnius cognitionis primo terminatæ ad effectum, & in effectu secundario terminatæ ad causam; Secundo, cognoscendo ipsius effectum, & vi alterius cognitionis deueniendo per discursum in cognitionem causæ; non autem hoc secundo modo, sed primo Deus in effectibus supernaturalibus ab anima Christi Domini per scientiam per se infusam supernaturalem cognoscitur. Vnde dicendum non est illum cognouisse ex effectibus supernaturalibus, sed in illis ex vi eiusdem cognitionis, sicut Deus non dicitur cognoscere creaturas ex sua essentia, & omnipotentia cognitis, sed in sua essentia, & omnipotentia, & sicut Angelus, Deum, vt Auctorem naturæ cognoscit, non ex obiectis creatis, sed in illis, vt à se comprehensis, aut quidditatiuè cognitis.

59 *Respond. secundo.* Secundo responderi potest, concessa maiori, negando minorem; vt enim docet D. Thom *in hac quæst. art. 3.* licet scientia per se infusa intellectus animæ Christi discursiua non fuerit quantum ad scientiæ acquisitionem, hoc est, per discursum acquisita; eo quod fuit infusa diuinitus, est tamen discursiua quoad vsum; potuit enim Christus per illam vnum ex alio deducere, non quidem vt de nouo addisceret, sed voluntariè vtens scientia, quam infusam habebat, & consequenter, ex eo quod cognitio Dei Auctoris supernaturalis fuerit discursiua, malè colligitur non conuenire intellectui animæ Christi per scientiam per se infusam supernaturalem. Et quidem Pater Vazquez, sententiam Nobis contrariam adeò expressam D. Thom. censens, non debuit, vt illam defenderet sententiam Angelici Præceptoris negare, qua docuit, scientiam per se infusam fuisse in Christo discursiuam, nisi velit Diuum Thomam sibi ipsi contradicere, doctrinam traditam *in pirmo articulo huius quæstionis in 3.* negare.

Scientia Christi infusa fuit discursiua quoad vsũ nõ tamen quantum ad acquisitionem.

60 *Instabis.* Sed dices; cognitio scientifica discursiua; non petit à scientia per se infusa procedere: ergo si cognitio Dei Auctoris supernaturalis est discursiua, non procedit à scientia per se infusa intellectui animæ Christi. Probatur antecedens: quia namque assensus noster Theologicus est discursiuus, non procedit ab habitu per se infuso, sed ab habitu Theologiæ, quem esse per se acquisitum, docent Theologi frequentius: ergo nullus assensus discursiuus petit à scientia per se infusa procedere.

61 *Respondetur 1.* Respondeo primo, distinguendo antecedens: à scientia per se infusa quoad species, nego antecedent: à scientia per se infusa quoad habitum eleuantem potentiam, illique dantem virtutem ad operandum, transeat antecedens, & distinguo consequens per eandem distinctionem: solum enim sequitur, cognitionem Dei supernaturalis Auctoris non petere habitum per se infusum eleuantem potentiam, à quo immediatè procedat; non autem quod non petat species per se infusas, à quibus ex parte obiecti causetur; cum enim cognitio illa ab intellectu Christi eliciatur, mediantibus speciebus effectuum supernaturalium, quos in se, & ratione sui immediatè per scientiam infusam cognoscit, & istæ sint per se infusæ; consequens fit, quod à scientia per se infusa quantum ad species procedat, quidquid sit, an habitus distinctus, potentiæ præstans virtutem per se acquisibilis ad prædictam cognitionem concurrat, nec paritas ex Theologia nostra distinctioni traditæ obsistit; ad summum enim potest ex ratione discursiuæ probari, quod assensus Theologicus ab habitu per se acquisibili procedat; quod autem ab speciebus non per se infusis oriatur ex alio capite prouenit, quia nempè, species deseruientes fidei, & consequenter Theologiæ, connotatiuæ sunt obiectorum materialium, & ex phantasmatibus abstractæ. Quod si cum alijs Auctoribus asseratur, Theologiam nostram esse habitum per se infusum, quod frequentius est apud Theologus, qui docent, esse habitum supernaturalem, nullas vires habet obiectio, & exemplo solutio nostra iuuatur, cum non obstante quod in nobis assensus Theologicus sit discursiuus formaliter, ab habitu per se infuso procedat.

62 *Respondetur 2.* Respondetur secundo, & melius, distinguendo antecedens: cognitio scientifica discursiua acquisitiua scientiæ concedo antecedens: cognitio discursiua non acquisitiua, nego antecedens, & consequentiam, nam cognitio scientifica Dei Auctoris supernaturalis Christo Domino conueniens, esto discursiua sit, non primo, sed secundo modo est discursiua; eo quod Christus scientia plenissimè habita liberè vtitur discurrendo, inferendoque vnam cognitionem ex alia; cognitio autem, quæ isto modo discursiua est, ab habitu per se infuso procedit, & habitu scientiæ præhabitum necessario præsupponit, quod non potest conuenire assensui scientifico procedenti ab habitu acquisibili per se; hic namque non supponitus necessario ad actum a se procedentem; cum petat per talem actum acquiri; & consequenter per se ad illum non supponatur.

63 *Tertio arguitur.* Deinde argumentari possumus contra nostram conclusionem ex D. Thom. *lib. 1. ad Annibaldum dist. 3. quæst. 2. art. 1. in corp. & ad 2.* illis verbis: *Ad secundum de Angelo dicendum, quod quamuis cognoscat diuinam bonitatem relucere in creatura; non tamen ex creatura venit in Creatorem, sed è conuerso*: ergo iuxta D Thom. Angelus non cognoscit in creatura Deum, cumque eadem ratio sit de Christo, vt cognoscente per scientiam per se infusam, consequenter est negandum, Christum per huiusmodi scientiam Deum in creaturis cognoscere.

64 *Respondebis.* Nec sufficit respondere, D. Thom. solum negare Angelo cognitionem Dei discursiuam, non autem omnem modum cognitionis Dei in creaturis, quod denotat illa particula *ex*, qua vtitur D. Thom. ex quo non colligitur idem de Christo dicendum; Christus enim poterat vti discursu. Non inquam sufficit; *Contra.* nam eo modo negat Angelo cognitionem Dei ex creaturis, quo illi attribuit cognitionem creaturarum ex Deo, vt constat ex illis verbis: *Sed è conuersò*, quibus aperte concedit, Angelum cognoscere creaturas ex Deo; sed hæc cognitio discursiua non est; cum Angelo discursus repugnet ergo negans Angelo cognitionem Dei ex creaturis, non solum cognitionem discursiuam, sed omnem cognitionem Dei Angelo conuenientem ex creaturis, etiam negare videtur. *Confirmatur.* Quod amplius vrgetur; si namque effectus supernaturales repræsentarent Deum supernaturalem Auctorem, vt vnum, omni illos cognoscenti, maximè comprehensiuè, Deum repræsentarent; sed Deo ipsos comprehendenti, Deum non repræsentant; aliàs Deus se ipsum in illis cognosceret, cuius contrarium docuimus *Tract. de scientiam Dei*, & ex D. Thom. mostrauimus: ergo effectus supernaturales non repræsentant Deum Auctorem supernaturalem, vt vnum.

65 *Hoc argumẽtũ oppositæ sententiæ non fauet. Ad illud respondetur.* Hoc argumentum non potest oppositæ sententiæ fauere, quæ solum negat Christo cognitionem Dei, vt Auctoris supernaturalis habitam per scientiam infusam; non vero omnem Dei cognitionem habitam ex creaturis, cum tamen D. Thom. non loquatur de Deo, vt Auctore supernaturali, sed absolutè, siue vt est Auctor gratiæ, siue vt est Auctor naturæ. Ad illud respondeo, D. Thom. loqui de Angelo beato formaliter, vt beato; sic autem verum est non cognoscere Deum ex creaturis, nec formali, nec virtuali discursu; eo quod visio beatifica per se primo terminatur ad Deum, & secundario ad creaturas; ideoque vi illius non potest Deus ratione creaturarum, ex illis, nec in illis cognosci, sed è conuerso, creaturæ cognoscuntur per beatificam visionem in Deo, & ratione Dei: non autem negat D. Tho. ab Angelis cognosci Deum in creaturis, vi cognitionis, quam habet de creaturis in se ipsis, cum expressè oppositum doceat *1. p. q. 56. art. 3.* Ex hoc autem solum sequitur Christum per scientiam beatam non cognoscere in creaturis Deum, quod libenter fatemur; non vero per scientiam per se infusam immediatè ad creaturas terminatam Deum, vt illarum Auctorem non cognoscere, quod in conclusione asserimus.

66 *Ad confirmationem.* Ad confirmationem dicatur, veram esse maiorem de omni intelligente capaci vtendi repræsentatione Dei in creaturis contenta, falsam autem de cognoscente incapaci vtendi prędicta repræsentatione, qualem esse Deum *loco proximè allegat.* monstrauimus; eo quod vt cognoscenti effectus creatos in illis Deus repræsentetur, est necessarium, vt Deus, in illis, & rationem illorum cognoscatur; Deus autem est incapax cognoscendi se ratione effectus creati, quia ad hoc oportebat, vt aliqua formalitas cognitionis diuinæ primario terminaretur ad entitatem creaturæ; & consequenter ab illa specificaretur, quod perfectioni diuinæ cognitionis non congruit, & ideo se in creaturis non cognoscit. quæ ratio in intellectu animæ Christi non militat, nec in scientia per se infusa, & ideo potuit Christus Deum, vt Auctorem supernaturalem in effectibus creatis per huiusmodi scientiam cognoscere, nec sequitur, effectus

creatos

creatos non comprehendi ab intellectu diuino; eo quod non cognoscat ratione illorum Deum, qui in ipsis repræsentatur, nam cognoscit Deum vt terminum dependentiæ, vi altioris medij, in quo eminenter effectus creati continentur, quod sufficit, vt illos perfectissimè comprehendat, licet in illis, aut ratione illorum, Deus se ipsum non cognoscat.

Deinde contra secundam partem nostræ conclusionis arguitur:
67 *Contra 2. partem conclusionis arguitur.* vt enim *Disput. præced. §. 2. in solutione vltimi argumenti* docuimus, entia naturalia cognoscuntur ab anima Christi per scientiam per se infusam supernaturalem sub ratione obiectiua supernaturali; sed in obiecto supernaturali *obiectiuè*, potest Deus Auctor supernaturalis, vt vnus cognosci: ergo in effectibus naturalibus, vt cognitis per scientiam infusam, cognoscitur ab anima Christi Deus Auctor supernaturalis, vt vnus; consequentia tenet. maior constat ex dictis *loco allegato*. Minor autem probatur: obiectum enim cognitum, est medium, in quo aliud cognoscitur formaliter sub ratione obiecti: ergo in obiecto supernaturali *obiectiuè*, esto sit *entitatiuè*, naturale, potest Deus vt Auctor supernaturalis cognosci. Antecedens est certum. Et consequentia probatur: nam obiectum *obiectiuè* supernaturale, esto sit *entitatiuè* naturale, necessario connotat in ratione obiecti, Deum, vt Auctorem supernaturalem, & cum illo prout sic exprimit connexionem; sed in medio quod *obiectiuè* sumptum connotat Deum, vt supernaturalem Auctorem, & cum illo vt sic connexo, potest Deus repræsentari, & consequenter in illo cognosci: ergo in obiecto supernaturali *obiectiuè*, etsi *entitatiuè* sit naturale, potest Deus cognosci, vt Auctor supernaturalis: & consequenter in effectibus naturalibus, vt cognitis ab anima Christi per scientiam per se infusam supernaturalem cognoscitur Deus Auctor supernaturalis, vt vnus.

68 *Respondetur.* Respondeo, concessis maiori, & minori, distinguendo consequens: in effectibus naturalibus, prout sunt naturales, nego consequentiam: prout supernaturalitatem in ratione obiecti subinduunt, concedo consequentiam; itaque entia naturalia considerari possunt dupliciter: primo secundum rationem entis naturalis, sub qua consideratione nullam exprimunt supernaturalitatem, nec in recto, nec in obliquo, & in illis prout sic sumptis, non posse Deum vt auctorem supernaturalem cognosci, nec per scientiam naturalem, nec per scientiam supernaturalem, afferit nostra conclusio. Secundo considerari possunt, prout ratione potentiæ obedientialis receptiuæ donorum supernaturalium, à scientia per se infusa supernaturali attinguntur: & quia potentia obedientalis connotat dona supernaturalia, & non potest comprehendi sine illis, saltim in communi cognitis, nec dona supernaturalia cognosci, non cognito Deo, vt illorum Auctore: fit vt entia naturalia, sic sumpta, Deum, vt supernaturalem repræsentent, & in illis prout sic cognitis possit Deus, vt Auctor supernaturalis cognosci, quod conclusio nostra non negat, & si solum hoc intenderent contrariæ sententiæ Auctores, non dissentiremus ab illis: quia tamen non de entibus naturalibus sub hac inspectione loquuntur, sed prout naturalia sunt; nulla facta mentione potentiæ obedientialis, ratione cuius scientiæ per se infusæ supernaturali obijciuntur, id circo ab illis recedimus.

69 *Replicabis.* Sed dices; ideo in effectibus naturalibus non posse Deum vt Auctorem supernaturalem cognosci probauimus quia cum non dependeant a Deo, vt Auctore supernaturali, sed prout Auctore naturæ, non repræsentant Deum, vt Auctorem supernaturalem, sed solum vt naturalem; eo quod illorum repræsentatio in eorundem dependentia fundatur; sed hæc ratio est nulla, si vera est nostræ solutionis doctrina: ergo illa supposita potest Deus, vt Auctor supernaturalis in effectibus naturalibus prout naturales sunt, cognosci. Maior cum consequentia tenet. Minor autem probatur, vt enim in argumenti solutione asseruimus Deus vt Auctor supernaturalis cognoscitur per scientiam infusam in effectibus naturæ ratione potentiæ obedientialis, sub qua prædictæ scientiæ obijciuntur; sed potentia obedientialis illis identificata, non est effectiuè à Deo, vt supernaturali Auctore, sed prout Auctore naturæ; aliàs esset entitatiuè, vel saltim formaliter intrinsecè supernaturalis, contra frequentiorem Theologorum sententiam: ergo quod effectus naturales prout naturales sunt, à Deo, non vt supernaturali Auctore, sed vt naturali effectiuè dependeant, non probat non posse ab illis repræsentari; & in illis prout sic sumptis Deum, vt supernaturalem Auctorem cognosci; & consequenter si vera est traditæ solutionis doctrina, deficit ratio, qua secundam partem nostræ conclusionis monstrauimus.

70 *Respondetur.* Respondeo: entia naturalia, prout naturalia formaliter, nec in se, nec in aliquo ab ipsis prout sic *extrinsecè* connotato, dependere à Deo, vt Auctore supernaturali, sed tantum vt naturali, & ideo non repræsentant Deum, vt supernaturalem Auctorem, nec sub hac ratione potest in illis cognosci; potentia autem obedientialis ipsis identificata, licet pro eo quod in recto importat, non dependeat à Deo, vt Auctore supernaturali, pro eo tamen, quod de connotato dicit, à Deo vt Auctore supernaturali dependet; connotat enim formas supernaturales dependentes à Deo, vt supernaturali Auctore & quia potentia obedientialis, vt obedientialis formaliter nequit perfectè cognosci, quin formæ supernaturales aliquo modo cognoscantur; fit consequens, vt ipsa perfectè nequeat cognosci, non cognito Deo, vt supernaturali Auctore. Iuxta quam doctrinam explicata maiori propositione, nego minorem, quam non conuincit probatio; nam potentia obedientialis; etsi effectiuè sit à Deo, vt Auctore naturæ, connotat tamen in suo formali effectu formas supernaturales à Deo, vt supernaturali Auctore effectiuè dependentes, & ratione illarum, Deum, vt supernaturalem Auctorem repræsentat, non quidem vt Auctorem sui, sed vt Auctorem termini, quem connotat, & sine cuius cognitione ipsa cognosci non potest. Effectus autem naturales, vt tales, nec in se, nec in termino ab ipsis, prout sic connotato, repræsentant Deum, vt Auctorem supernaturalem, ideoque in illis sub hac consideratione nullatenus potest cognosci. *Potentia obedientialis nequit perfectè cognosci Deo vt supernaturali Auctore non cognito.*

§. V.

Mysterium Trinitatis fuisse per scientiam infusam cognitum, probatur.

Tertia Conclusio. *Christus per scientiam per se infusam supernaturalem cognouit Deum, vt Trinum euidenter quoad an est, in effectibus supernaturalibus, non vt sunt à Deo effectiuè, sed prout ad ipsum obiectiuè aliqui terminantur.* Ita Auctores quartæ sententiæ: & quantum ad primam partem probatur: 71 *Tertia conclusio.*
Deus enim non solum quoad vnitatem essentiæ, sed etiam quoad Trinitatem personarum est cognoscibilis extra Verbum cognitione quoad *an est*; sed huiusmodi cognitio non est incompossibilis in humanitate Christi cum vnione illius ad Verbum, nec cum donis consequentibus vnionem, & aliàs maximè decet dignitatem humanitatis assumptæ: ergo est ipsi concedenda. At non vi alterius luminis quam scientiæ supernaturalis infusæ: ergo cognouit Christus per illam Deum vt Trinum in personis euidenter quoad *an est*. Maior in qua sola potest esse difficultas, probatur; ideo namque Deus, vt Vnus, est cognoscibilis extra Verbum euidenter quoad *an est*, quia entitates creatæ cum illo, vt sic connectuntur, & possunt extra Verbum *quidditatiuè* cognosci; sed etiam dantur aliquæ entitates supernaturales creatæ cognoscibiles *quidditatiuè* extra Verbum essentialiter cum Deo vt Trino connexæ, vt ex probatione tertiæ partis nostræ conclusionis constabit: ergo Deus non solum vt Vnus, sed etiam quatenus Trinus potest extra Verbum cognosci euidenter quoad *an est*. *Prima pars conclusionis probatur.*

Deinde secunda pars conclusionis probatur; nam ideo in effectibus naturalibus, non potest Deus vt Trinus euidenter cognosci; quia Deus non est causa illorum efficiens, vt Trinus, sed vt Vnus per se, perseitate causæ, vt docet D. Thom. *lib. 1. ad Annibaldum distinct. 3. quæst. 2. art. 2. in corpore*, ibi: *Et ratio huius est, quia Deus non habet respectum causæ ad creaturas ratione propriorum, sed ratione appropriatorum*, id est ratione omnipotentiæ, quæ appropriatur Patri, ratione sapientiæ, quæ appropriatur Filio, & ratione bonitatis, quæ appropriatur Spiritui Sancto. Et *1. part. quæst. 32. art. 1. in corpore*, ibi: *Virtus autem creatiua Dei est communis toti Trinitati, vnde pertinet ad vnitatem essentiæ, non ad Trinitatem personarum*; sed hæc ratio pari efficacia militat in effectibus supernaturalibus sumptis, vt sunt à Deo, tanquam à causa prima efficiente; nam Deus non est causa prima efficiens effectuum supernaturalium per se, perseitate causæ, vt Trinus, sed vt Vnus; causat enim supernaturales effectus per intellectum, vt dirigentem ad illorum productionem, per voluntatem, vt mouentem, per omnipotentiam, vt exequentem, intellectus autem, voluntas, & omnipotentia sunt perfectiones toti Trinitati communes, vnde pertinent ad vnitatem essentiæ, non ad Trinitatem personarum, vt de virtute creatiua loquitur D. Thom. ergo in illis quamuis perfectè, & comprehensiuè cognitis, sumptis prout à Deo, vt à prima causa efficiente procedunt, non potest Trinitas personarum cognosci cognitione euidenti quoad *an est*. 72 *Secunda pars prob.* *S. Th. Deus non vt Trinus per se, sed vt vnus est causa supernaturalium effectuũ.*

Quæ ratio amplius explicatur; de causa enim non potest per effectus, & ratione effectuum cognosci, nisi solum id, quod per se conuenit causæ, quatenus est illorum causa; sed Deo vt causæ primæ efficienti effectuum supernaturalium, non conuenit per se, quod sit Trinus: ergo in illis quantum vis perfectè cognitis non potest Deus, quatenus Trinus cognosci. Consequentia est euidens, maior constat; effectus namque vt cogniti ducunt in cognitionem causæ ratione dependentiæ, quam habent ab illa; sed solum id, quod conuenit causæ per se, perseitate causæ, terminat dependenciam effectuum, terminatione saltim formali: ergo solum id, quod per se conuenit causæ repræsentant eius effectus; & consequenter de causa solum id potest per effectus, & ratione effectuum cognosci, quod conuenit causæ per se, quatenus est illorum causa. 73 *Confirmatur.*

Minor autem probatur; ideo enim Deus non est Trinus per se, perseitate causæ effectuum naturalium, quia est causa illorum ratione virtutis creatiuæ, quæ est toti Tri- 74 *Minor prob. 1.*

nitati communis, & Deo conuenit, non ratione proprietatum personalium, sed ratione essentiæ, vt ex D. Thom. vidimus, cui omnes Theologi in hac parte consentiunt, sed est causa supernaturalium effectuum ratione eiusdem virtutis, cum sola differentia in modo operandi supra exigentiam naturæ: ergo non est Trinus per se, perseitate causæ effectuum supernaturalium.

75 *Secundo,* Secundo eadem minor probatur; id enim non conuenit causæ per se, perseitate causæ, quo non intellecto, vel per impossibili ablato ratio causæ perseuerat; sed non intellecta Trinitate personarum, intelligitur in Deo ratio causæ supernaturalium effectuum, & si per impossibile Deus non esset Trinus, esset prima causa efficiens illorum: ergo Trinitas personarum non conuenit Deo per se, perseitate causæ supernaturalium effectuum. Probatur minor; non intellecta in Deo Trinitate personarum, intelligitur in illo potentia operatiua ad extra supra exigentiam naturæ, & quamuis Trinus non esset, posset supra exigentiam naturæ operari; sed Deus est causa effectuum supernaturalium, prout est potens operari supra exigentiam naturæ: ergo non intellectu in Deo Trinitate personarum, intelligitur in ipso ratio causæ supernaturalium effectuum, essetque illorum causa, quamuis per impossibile Trinus in personis non esset.

76 *Tertia pars conclusionis prob. Visio beata non potest perfectè cognosci, non cognito Deo, vt Trino euidenter quoad an est, prob. 1.* Tertia pars eiusdem conclusionis probatur; vt enim *Disput. praeced. §. 3. & 5.* docuimus, Christus per scientiam per se infusam supernaturalem cognouit quidditatiuè, & comprehensiuè visionem propriam beatificam, & aliorum beatorum visiones; sed non potest visio beatifica quidditatiuæ, aut comprehensiuæ cognosci, non cognito Deo vt Trino euidenter quoad *an est*: ergo per scientiam infusam cognouit anima Christi Mysterium Trinitatis euidenter quoad *an est*; consequentia est bona: maiorem *loco allegato* monstrauimus. Minor autem probatur primo; non enim potest respectus transcendentalis quidditatiuè cognosci non cognito illius termino euidenter quoad *an est*; sed visio beatifica dicit respectum transcendentalem ad Deum Trinum, & Vnum, quod est obiectum proprium illius: ergo non potest quidditatiuæ cognosci, non cognito Deo, vt Trino euidenter quoad *an est*. *Secundo,* Secundo; quia namque entitates creatæ dicunt ordinem transcendentalem ad Deum, quatenus vnum, vt ad causam efficientem, non possunt quidditatiuæ, aut saltim comprehensiuæ cognosci, non cognito Deo, vt vno euidenter quoad *an est*; sed visio beatifica dicit essentialiter ordinem transcendentalem ad Deum, quatenus Trinum, etsi non vt ad causam efficientem; benè tamen vt obiectum: ergo non potest quidditatiuè cognosci Deo, vt Trino euidenter non cognito.

77 *Tertio.* Tertio; quia namque modus vnionis, quo humanitas Verbo vnitur, dicit essentialiter ordinem transcendentalem ad Verbum, vt ad extremum, non potest quidditatiuè cognosci, non cognito Verbo euidenter *abstractiuè*; sed visio beatifica dicit essentialiter ordinem transcendentalem ad Deum, quatenus Trinum, tanquam ad proprium obiectum: ergo non potest cognosci quidditatiuè Deo, vt Trino, non cognito euidenter *abstractiuè*. *Quarta.* Denique eadem minor probatur; non enim potest visio beatifica quidditatiuè cognosci, non cognita quidditatiuè illius veritate formali, quæ ipsi essentialis est; sed non potest cognosci euidenter, visionem beatificam esse veram, veritate formali, non cognita euidenter veritate illius obiectiua, quæ in Deo Vno, & Trino consistit: ergo non potest visio beatifica cognosci quidditatiuè, quin Deum, esse Trinum, euidenter innotescat.

78 *Respondet Lorca.* Huic argumento respondet Magister Lorca *vbi supra numero 11.* negando maiorem, quod nempè; visio beatifica possit extra Verbum quidditatiuè cognosci; eo quod relatio æqualitatis, vel conformitatis, non potest quidditatiuè cognosci, non cognito illius termino quidditatiuè; visio autem, & quæuis alia cognitio dicit ad obiectum ordinem conformitatis, in esse repræsentatiuo, ideoque visio beatifica Deum, prout est in se repræsentans, non potest quidditatiuè cognosci, nisi Deus prout in se cognoscatur quidditatiuè, quod non potest per scientiam infusam præstari.

79 *Secundo respondet Vazq.* Secundo respondet Vazquez *Disputatione allegata numero 5.* visionem esse medium extrinsecum, ideoque in illo non potest euidens notitia haberi Trinitatis, prout in se, sed ad summum potest vi illius obscura cognitio deduci, quæ cum clara Dei visione conueniente animæ Christi stare simul non potest. Additque *numero 6.* se alibi demonstrasse, quod vt Christus visiones beatificas per scientiam infusam intueretur, deberet ipsam Dei essentiam, & Trinitatem intueri, & ita non haberet notitiam euidentem Trinitatis distinctam à visione beatifica.

80 *Tertio responderi potest.* Tertio responderi potest; vt anima Christi visionem beatificam, & alia dona cum Deo, vt Trino, connexa quidditatiuè, & comprehensiuè cognoscat, sufficere, quod per scientiam beatam cognoscat Deum, vt Trinum, qui est terminus, vel obiectum illorum; & ideo ex eo quod per scientiam per se infusam prædicta dona quidditatiuè, & comprehensiuè cognoscat, non sequitur per illam cognoscere Trinitatem personarum.

81 Tandem responderi potest Trinitatem personarum non esse essentialem obiecto visionis beatificæ in ratione obiecti formaliter, eo quod obiectum formale illius est diuina essentia secundum prædicata absoluta: quod autem Deo in esse rei essentialiter conueniat, non sufficit, vt in visione beatifica possit, vt in obiecto prius cognito Trinitas personarum cognosci, vt constat in Deo, vt est causa creaturarum efficiens, cui in esse rei essentiales sunt personalitates diuinæ; & tamen quia in ratione causæ efficientis, illi essentiales non sunt, non possunt ex vi cognitionis creaturarum, nec in illis cognosci. *Quarto potest responderi.*

82 *Prima solutio reijcitur 1.* Nulla tamen ex his solutionibus argumento satisfacit, & contra primam præter ea, quibus *Disputatione praecedenti §. 3. & 5.* monstrauimus, visionem beatificam quidditatiuè, & comprehensiuè ab anima Christi cognosci. Facit primo; nam iuxta illam, nec visio beatifica, nec gratia habitualis, nec habitus fidei Theologicæ cognoscuntur ab anima Christi per scientiam supernaturalem infusam distinctam à lumine gloriæ; sed hoc expresè aduersatur doctrinæ D. Thom. *in hac q. art. 1. in corpore*, vbi docet: *Omnia quæ nobis per reuelationem innotescunt cognosci ab anima Christi per scientiam per se infusam à lumine gloriæ distinctam, præter diuinam essentiam*; prædicta autem dona nobis reuelatione innotescunt: ergo solutionis doctrina Angelico Doctori aduersatur; & consequenter sustinenda non est præcipuè à Magistro Lorca; & alias doctrinæ D. Thom. addictissimo, & maximè in defensione sententiæ, quam censet expresè à D. Thom. doceri. *S. Tho.*

83 *Secundo.* Secundo; nam visio beatifica non importat Deum *obiectiuè* visum, constitutiuè in recto, sed tantum de connotato, & in obliquo; sed alij respectus transcendentales, ideò possunt quidditatiuè, & perfectè cognosci, terminis illorum quidditatiuè, non cognitis, sed solum euidenter quoad *an est*; quia solum in obliquo, & extrinsecè importantur, non autem intrinsecè, & constitutiuè, tanquam de illorum essentia: ergo potest visio beata quidditatiuè cognosci, non cognito quidditatiuè Deo, nec vt Vno, nec vt Trino, sed solum cognitione euidente quoad *an est*. *Tertio.* Tertio, & explicatur magis hoc ipsum; vt enim Magister Lorca fatetur *Disput. allegata numero 10.* potuit Christus per scientiam per se infusam à lumine gloriæ distinctam cognoscere quidditatiuè modum vnionis hypostaticæ; non cognito Verbo, illius respectum prout est in se terminante, cognitione quidditatiua, sed solum cognitione euidente quoad *an est*: ergo licet visio beata dicat respectum transcendentalem ad Deum, prout est in se, poterit intuitiuè, & quidditatiuè videri, Deo non cognito, vt in se quidditatiuè, & intuitiuè, sed tantum cognitione abstractiua euidente quoad *an est*.

84 *Quartò.* Præterea; nam licet visio beata dicat respectum conformitatis ad Deum, est tamen conformitas infinitè deficiens à diuina perfectione: ergo non obstante, quod respectu ille conformitatis sit, poterit quidditatiuè cognosci à non cognoscente quidditatiuæ Deum, & intuitiuè videri à non vidente Deum intuitiuæ. Et quidem in homine, non solum datur respectus dependentiæ à Deo, sed etiam respectus conformitatis cum ipso; est enim imago Dei, ad rationem autem imaginis, nec sufficit sola similitudo cum aliquo, nec procedere ab illo; sed vtrumque requiritur, nempe, procedere ab exemplari; vt illi aliquomodo simile in eo, quod ipsi est proprium, de quo D. Thom. 1. *p. q. 93. art. 1. & sequentibus*; & tamen quia similitudo; & conformitas hominis cum Deo imperfecta est, & infinitæ à diuina perfectione deficiens, potest respectus transcendentalis, quem homo dicit ad Deum, & homo perfectæ, & quidditatiuè cognosci, Deo quidditatiuè non cognito: ergo quamuis respectus visionis ad Deum sit respectus conformitatis, poterit perfectæ, & quidditatiuè cognosci, non cognito Deo quidditatiuè, & perfectè, sed imperfectè solum, & abstractiuæ.

85 *Quinto.* Denique reijcitur; nam esto admittamus, visionem beatificam esse Deo similem in esse intentionali, & omnia prædicata diuina intentionaliter continere, quod falsum esse. *Tract. de Visione Dei 1. part. artic. 2.* docuimus; visionem à Verbo esse distinctam probantes, & Verum à beatifica visione distingui cum frequentiori Thomistarum sententia ostendentes: esto tamen id admittatur, similitudo illa in esse intentionali infinitè distat ab essentia Dei in esse naturali, illamque prout sic, solum in obliquo, & extrinsecè importat: ergo poterit similitudo intentionalis conueniens visioni beatificæ perfectè, & intuitiuè cognosci non cognita essentia Dei, vt stat sub esse naturali quidditatiuè, sed solum cognitione abstractiua euidenter quoad *an est*.

86 *Secunda solutio impugnatur 1.* Deinde secunda solutio reijcitur primo: non enim minus extrinsecè comparatur ad causam efficientem respectus transcendentalis, quem effectus dicit ad ipsam, quam causæ obiectiuæ, est extrinsecus respectus, quem ad illam dicit actus specificatus; sed hoc non obstante potest causa efficiens per effectum cognitum, & ex illo, vel in illo à posteriori euidenter cognosci cognitione quoad *an est*: ergo pariter causa extrinseca obiectiua, poterit euidenter à posteriori cognosci per actum, quem specificat, & ex illo, vel in illo euidentia quoad *an est*; & consequenter Deus, vt Vnus, & Trinus cognoscitur euidenter quoad *an est*, mediante visione beatifica cognita per scientiam infusam.

Secun-

87 *Secundo*. Secundo; nam in modo vnionis, quo humanitas Verbo vnitur cognito intuitiuè, & quidditatiuè cognoscitur Verbum euidenter abstractiuè, eo quod modus ille essentialiter respicit Verbum, & non causatur à Verbo, prout humanitatem terminat in genere causæ efficientis, sed solum specificatiuè, & terminatiuè: ergo licet visio beata non sit à Deo viso efficienter, quia tamen ab illo specificatiuè causatus, poterit in illa, vt intuitiuè, aut quidditatiuè cognita, Deus per illam visus euidenter abstractiuè cognosci euidentia quoad *an est*.

88 *Tertio*. Tertio; nam omne, quod non potest sine alterius cognitione cognosci, si prius vt *quod* cognoscatur, potest esse medium per *quod*, aut in *quo* alterum cognoscatur; sed visio beata non potest intuitiuæ cognosci, non cognito Deo prout est obiectum illius, vt fatetur Pater Vazquez, & constat ex dictis *in probatione 3. part. conclusionis*; & aliàs non est vnde probari possit repugnans, quod prius visio cognoscatur, quam Deus, qui est obiectum illius: ergo in illa prius cognita, potest Deus, vt est eius obiectum euidenter cognosci; cumque huiuscemodi cognitio respectu Dei intuitiua, & quidditatiua non sit; vtpote per speciem obiecti inferioris Deo habita, erit abstractiua, & quoad *an est*.

89 *Tertia solutio reijcitur I.* Et ex his tertia solutio reijcitur primo; nam licet verum sit, sufficere, vt visio beata intuitiuè, aut quidditatiuæ cognoscatur, Deum intuitiuæ alio lumine cognosci; hoc tamen non tollit quominus in illa vt ratione sui cognita Deus ipse prout est obiectum visionis, abstractiuæ cognoscatur; sed per scientiam infusam cognoscitur visio beata in se, & ratione sui: ergo in illa prout sic cognita Deus, vt illius obiectum cognoscitur abstractiuæ, etsi aliàs per lumen gloriæ Deus intuitiuæ ab anima Christi videatur. Consequentia est bona. Minor constat ex dictis, & maior probatur; licet vt respectus transcendentalis creaturæ ad Deum, vt causam efficientem intuitiuæ cognoscatur, sufficiat Deum in se intuitiuæ videri, hoc tamen non obstat, vt in creaturis cognitis ratione sui, Deus, vt illarum causa, cognoscatur euidenter abstractiuæ: ergo id ipsum est de beatifica visione dicendum, quod, nempe, in illa, vt in se, & ratione sui cognita, Deus cognoscitur euidenter abstractiuæ, quamuis alio lumine intuitiuæ cognitus supponatur.

90 *Secundo. S. Tho.* Secundo, & explicatur magis hoc ipsum, vt enim docet D. Thom. in 1. dist. 3. q. 1. art. 3. in corp. *Ad hoc, quod aliquis ex creaturis in Deum deueniat, duo requiruntur, scilicet, quod ipsum Deum possit aliquo modo capere, & quod cognitio diuina in eo incipiat à creatura, & terminetur ad creatorem; & ideo Angelis non conuenit Deum cognoscere per creaturas, neque beatis hominibus, quia à creatoris cognitione procedunt ad creaturas.* Quam doctrinam repetit *solut. ad 2.* & intelligenda est de Angelis in quantum beatis, hoc est, per beatificam visionem, vt §. *praeed. solut. ad 3.* monstrauimus; eo quod visio beata non incipit in creatura, sed in Deo, & ratione Dei secundario ad creaturas cognoscendas extenditur; ergo sentit D. Thom. mediante cognitione, quæ incipit à creatura, posse veniri in creatoris cognitionem ratione dependentiæ, qua creatura à Creatore dependet, & ratione respectus transcendentalis, quo creatura Deum respicit; sed Christus per habitum scientiæ infusæ cognoscit visionem beatificam cognitione ab illa incipiente, vtpote ad illam in se, & ratione sui terminata; & aliàs visio cognita dicit transcendentalem respectum ad Deum: ergo per illam potuit in Dei cognitionem venire, ipsumque in illa cognoscere euidenter abstractiuè, quamuis alio lumine, intuitiuè cognitus supponatur.

91 *Quarta solutio impugnatur.* Tandem vltima solutio reijcitur; id namque est essentiale Deo, non solum in esse entis, sed etiam in ratione obiecti visionis beatificæ, quod ab illa exigitur essentialiter in Deo, vt ab ipsa cognito; sed visio petit essentialiter Trinitatem personarum attingere: ergo Trinitas personarum conuenit essentialiter Deo, non solum in esse rei, sed etiam in esse obiecti visionis. Consequentia tenet: maior est certa, & ab exemplo in solutione adducto probatur; si enim creaturæ essentialiter exigerent Trinitatem personarum, esset Deus essentialiter Trinus, non solum in esse entis, sed etiam in ratione causæ, & principij creaturarum: ergo quod à visione beata essentialiter exigitur, in Deo, vt obiecto illius, est Deo, nedum in ratione entis, sed etiam in ratione obiecti essentiale. Minor autem probatur; nam omne, quod est alicui essentiale in esse rei, est etiam ipsi essentiale in ratione obiecti cognitionis, qua quidditatiuè cognoscitur; hæc namque si perfecta sit, petit ad omnia prædicata essentialia terminari; sed visio beatifica est cognitio quidditatiua perfecta Dei: ergo personalitates Deo in esse rei essentiales, sunt etiam ipsi essentiales, prout est obiectum cognitum per visionem beatam.

§. VI.

Argumentis in contrarium occurritur.

92 *Arguitur.* Contra primam partem conclusionis objiciunt contrarij Auctores primo verba illa D. Thom. in hac quæst. art. 1. in corp. *Ipsam tamen Dei essentiam per hanc scientiam non cognouit, sed solum per primam*, scilicet, per scientiam beatam: ergo iuxta D. Thom. non cognouit anima Christi per scientiam per se infusam Trinitatem personarum. *I. ex D. Thom.*

Respondetur. Respondeo ex dictis §. 4. verba ex D. Thom. adducta, non excludere ab anima Christi Domini omnem cognitionem circa diuinam essentiam, sed solum cognitionem quidditatiuam, qua dona creata in se ipsis cognoscit per scientiam infusam: ex quo tantum sequitur, non cognouisse extra Verbum Trinitatem personarum cognitione perfecta quidditatiua; non autem quod non cognouerit Trinitatem personarum per scientiam per se infusam cognitione euidente quoad *an est* in vi donorum, quæ per huiusmodi scientiam quidditatiuè, & comprehensiuè cognoscit, & sunt cum Trinitate personarum connexa; quam interpretationem esse menti Angelici Præceptoris conformem *loco allegato* monstrauimus, & quæ illi obstare possunt diluimus.

93 *Secundo arguitur.* Secundo objicit P. Vazquez argumentum supra factum contra cognitionem Dei, vt Auctoris supernaturalis, quam in humanitate Christi concessimus, ex vi effectuum supernaturalis ordinis, quæ per scientiam per se infusam comprehensiuè cognouit; nam Trinitas personarum non potuit extra Verbum cognosci quidditatiuæ, sed ad summum quoad *an est*, nec per simplicem cognitionem, sed cognitione discursiua, sed cognitio habita per scientiam infusam est perfecta, & quidditatiua, nec discursiua esse potest: ergo esto admittatur in anima Christi Domini cognitio euidens Trinitatis personarum extra Verbum; asserendum tamen non est huiuscemodi cognitionem per scientiam per se infusam habuisse.

94 *Respond. Potest eadē notitia esse intuitiua, & abstractiua respectu diuersi obiecti, & quidditatiua: & abstractiua cognitio.* Respondeo ex dictis §. 4. quod licet cognitio habita per scientiam infusam quidditatiua sit respectu obiecti primarij, nempè, entis creati, vt in se, & ratione sui supernaturaliter cognoscibilis, non tamen debet esse cognitio quidditatiua respectu obiecti secundarij, quod non in se, & ratione sui, sed in obiecto primario, prius cognito cognouit; Deus autem, nec vt Vnus, nec vt Trinus primario per scientiam per se infusam cognoscitur; & ideo Trinitatis cognitio habita per scientiam infusam quidditatiua non est. Nec repugnat vnam, & eandem cognitionem esse quidditatiuam respectu obiecti primarij, & respectu secundarij non esse quidditatiuam, sicut non repugnat vnam, & eandem notitiam esse intuitiuam respectu obiecti primarij, & respectu secundarij abstractiuam; nam visio beatifica est intuitiua Dei ad quem primo terminatur, & abstractiua cognitio creaturarum possibilium, ad quas secundario terminatur.

95 *Trinitas personarū potest extra Verbū euidenter sine discursu cognosci per scientiam infusā, & etiam cognitione discursiua.* Quod autem Trinitas personarum non possit cognosci euidenter extra Verbum, nisi tantum cognitione discursiua omnino falsum censemus; sicut enim Deus, vt Auctor naturæ, potest euidenter cognosci in effectibus cum ipso connexis ab Angelo sine discursu, & ex illis ab homine per discursum: ita Personarum Trinitas in donis cum illa essentialiter connexis, potest sine discursu cognosci. Vnde ex hoc capite non repugnat esse euidenter cognitam ab anima Christi Domini per scientiam supernaturalem infusam, per quam poterat sine discursu cognoscere; & dato, quod Trinitas personarum cognitione discursiua euidenter cognoscatur, potuit etiam huiuscemodi cognitio per scientia infusam haberi; vt enim *numero* 4. vidimus ex D. Thom. potuit Christus per huiusmodi scientiam discurrere; & consequenter potuit ex cognitione donorum, quæ sunt cum Trinitate personarum connexa illius euidentem cognitionem elicere per discursum.

96 *Oppones.* Sed contra istam doctrinam objicies; sequitur namque ex illa posse dari speciem impressam immediatam Trinitatis, quæ quidditatiua non sit, sed solum quoad *an est*, illam euidenter repræsentans; consequens est contra dicta *in hac Disputatione* §. 2. vbi prædictam speciem impossibilem censuimus: ergo falsa est traditæ solutionis doctrina. Probatur sequela; eo ipso, quod Trinitas personarum sit cognoscibilis euidenter per discursum ex præcognitione donorum, quæ cum illa connectuntur, necessario est concedenda species expressa immediata Trinitatis, quæ quidditatiua non sit; sed specie expressa concessa, non est cur repugnet impressa eiusdem cognitionis: ergo ex doctrina traditæ solutionis sequitur esse dabilem speciem impressam immediatam Trinitatis, quæ quidditatiua non sit. Consequentia tenet. Minor constat à paritate rationis; sicut enim species impressa est similitudo formalis obiecti, in principijs Thomistarum: ita etiam species expressa est sui obiecti formalis similitudo in esse intentionali; quo circa *Tract. de Visione Dei art. 2.* cum frequentiori Thomistarum sententia, implicatoriam censuimus speciem expressam creatam Deum quidditatiuè repræsentantem, iudicantes eijsdem rationibus illius implicationem monstrari, quibus D. Thom. probat implicare speciem impressam creatam repræsentantem Deum quidditatiuè: ergo admissa, vt possibili, specie expressa immediata Dei, quæ quidditatiua non sit, id ipsum de specie impressa consequenter est admittendum. Maior autem probatur; cognitio namque circa obiectum aliquod habita per discursum ex priori cognitione, immediatè terminatur ab obiectum cognitum discursiuè, quin inter illam, & proprium obiectum mediet obie-

obiectum præcognitum, ex cuius cognitione causatur, vt constat in cognitione causæ per effectum, & in cognitione effectus per causam, & ex causa; hæc namque immediatè terminatur ad effectum, & illa immediatè terminatur ad causam; sed omni cognitione producitur Verbum, & species expressa obiecti, excepta visione beata: ergo per cognitionem discursiuam immediatè ad proprium obiectum producitur species expressa illud immediatè repræsentans; & consequenter si Trinitas personarum cognitione discursiua cognoscitur, necessario est admittenda species expressa immediata Trinitatis, cumque quidditatiua non sit, sicut nec cognitio illam causans est cognitio quidditatiua, necessario est asserendum, dari speciem expressam immediatam Trinitatis, quæ quidditatiua non sit, sed solum repræsentatiua illius euidenter quoad *an est*.

97 *Hoc arg. contrarijs nō fauet.* Hoc argumentum non potest Auctoribus contrarijs fauere, qui licet inficientur possibilem extra Verbum euidentem Trinitatis notitiam; concedunt tamen posse Deum, vt Auctorem supernaturalem, vt vnum euidenter extra Verbum cognosci, cognitione per discursum habita ex effectibus supernaturalibus quidditatiuè, aut comprehensiuè cognitis, iuuat tamen, vt videamus qualitatem speciei, siue expressæ, siue impressæ, quibus personarum Trinitas potest extra Verbum repræsentari, & cognosci.

Ad illud respondetur. Ad illud respondeo, negando sequelam: ad illius probationem, nego maiorem; ad cuius probationem, nego iterum maiorem, quod, nempè, cognitio discursiua obiecti sit illius immediata; nam licet non mediet inter illam, & proprium obiectum illud ex cuius cognitione causatur, tanquam terminus illius, mediat tamen vt obiectum mouens ad illam; cum enim effectus per discursum ex causa cognoscitur, licet causa non cognoscatur per effectus cognitionem: mouet tamen causa ad prædictam cognitionem, & è contra, cum causa cognoscitur per effectum, effectus ex cuius cognitione in cognitionem causæ venitur, ad hanc cognitionem mouet: ex quo tantum sequitur speciem expressam Trinitatis productam per cognitionem euidentem, illius habitam per discursum ex effectibus præcognitis, repræsentare immediatè Trinitatem immediatione terminatiua per exclusionem, obiecti mediantis *terminatiuè* inter illam, & Trinitatem repræsentatam, non autem quod Trinitatem repræsentet immediatè *motiuè*; nam etsi effectus præcogniti non terminent repræsentationem illius, mouent tamen ad prædictam repræsentationem, ratione specierum, per quas immediatè in se cognoscuntur: ad modum quo cognitio immediata entis rationis producit speciem expressam immediatam illius *terminatiuè*; quia ens reale non repræsentatur per illam; non tamen immediatam *motiuè*; eo quod ab ente reali mouetur, ad cuius instar, & per cuius speciem ens rationis à nostro intellectu cognoscitur.

Cognitio discursiua obiecti, non est immediata illius.

98 *Instabis. Dabilis est species impressa creata immediatè repræsentans Deū, & Trinitatē, terminatiuè, non tamē immediata motiuè.* Sed dices: ergo etiam erit dabilis species impressa Trinitatis immediata *terminatiuè*, non tamen *motiuè*, quæ illam quoad *an est* repræsentet; consequens aduersatur dictis §. 2. ergo etiam resolutioni doctrinæ. Respondeo concedendo consequentiam, & negando minorem, quod scilicet, species impressa immediata Dei, aut Trinitatis tantum immediatione terminatiua, dictis §. 2. aduersetur. Ibi namque solum negauimus speciem Dei immediatam *motiuè*, & *terminatiuè* non autem speciem impressam, solum hoc secundo modo immediatam; ibi namque de specie Dei per se infusa agebamus; species autem immediata Dei, non *motiuè*, sed *terminatiuè* species per se infusa non est, sed ex præconceptis causata. Modus autem quo hæc species potest haberi explicuimus *Tractat. de Existentia Dei* t. *p. quæst.* 2. cum Capreolo *in* 1. *dist.* 3. *q.* 1. *art.* 1. *concl.* 8. ex D. Thom. 1. *p. q.* 12. *art.* 9. *ad* 2. illis verbis: *Ad secundum dicendum, quod aliquæ potentiæ cognoscitiuæ sunt, quæ ex speciebus primo conceptis, alias formare possunt; sicut imaginatio ex præconceptis speciebus montis, & auri format speciem montis aurei: & intellectus ex præconceptis speciebus generis, & differentiæ formas rationem speciei, & similiter ex similitudine imaginis formare possumus in nobis similitudinem eius, cuius est imago.* Vbi D. Thom. loqui de specie impressa patet; nam loquitur de illa specie, quæ est principium cognitionis; hæc autem non est species expressa, sed impressa, & de illa docet, posse ex præconceptis speciebus procedere; ad hunc igitur modum, non reputo impossibile dari speciem impressam immediatam per hoc quod media specie impressa repræsentante visionem beatam, & cognitione eiusdem, adiuncta cognitione Trinitatis, species Trinitatem repræsentans causetur; quæ quidem erit species Trinitatis immediate *terminatiuè*, non autem *motiuè*, sicut cognitio Trinitatis, ex qua immediate procedit, etsi immediata *terminatiuè* Trinitatis sit, non ab illa, sed à visione beata, cuius specie mediante procedit, mouetur: sicut cognitio entis rationis elicita media specie entis realis, non ab ente rationis, sed ab ente reali mouetur.

99 *S. Tho. Modus quo prędicta species causatur.*

100 *Ratio possibilitatis illius traditur.* Ratio autem cur species impressa Dei immediata pure *terminatiuè* non repugnet, bene tamen species Dei immediata *motiuè*, est; nam species impressa conuenire debet in gradu immaterialitatis cum obiecto, cuius virtus est; non autem est virtus obiecti immediate terminantis, sed obiecti immediate mouentis, ideoque non cum Deo immediate terminante, sed cum obiecto immediate mouente conuenire debet: vnde si hoc creatum sit, potest species creata concedi *motiuè* ab illo procedens, & ad Deum immediate terminata; secus autem species creata, quæ sit Dei immediate *motiuè* ob rationem assignatam. Sed de his plura *loco proxime allegato*.

Tertio obijciunt: omnis enim euidens cognitio obiecti, debet esse, vel immediata, vel mediata; sed nullo ex his modis potest extra Verbum dari cognitio euidens Trinitatis: ergo talis cognitio impossibilis est. Consequentia cum maiori tenet. Minor pro prima parte est certa: nam cognitio euidens immediata Trinitatis, est clara intuitio illius & consequenter indistincta à visione beatifica. Pro secunda parte probatur: nam cognitio euidens mediata, vel per causam procedit in cognitionem effectus, vel per effectum in cognitionem causæ; sed nullo ex his modis potest Trinitas mediate cognosci: ergo non potest dari cognitio euidens mediata Trinitatis. Minor pro prima parte constat: nam Trinitas causam non habet; & consequenter per causam, quæ realiter causa sit, non potest euidenter cognosci, & licet diuina essentia sit causa virtualis illius, non tamen potest euidenter extra Verbum immediate cognosci, quod necessarium erat vt per illam Trinitas cognosceretur. Quod autem nec secundo mediationis modo cognosci possit, probatur: nam effectus supernaturales non dependent per se à Deo quatenus Trino, sed solum quatenus Vno vt §. *præcedenti* docuimus; sed mediante effectu non potest causa cognosci, nisi tantum sub illa ratione sub qua effectus ab illa dependet: ergo non potest euidens notitia Trinitatis mediata per effectus haberi. Quod argumentum adeo efficax visum est Magistro Lorca, vt illud euidens esse censuerit. 101 *Tertio arguitur.*

Respondeo, cognitionem euidentem Trinitatis, quam humanitati Christi concedimus, non esse immediatam, sed mediatam, non per causam, sed per effectum, habitam vi scientiæ infusæ, non in omni effectu supernaturali, sed in aliquibus donis necessario cum Trinitate connexis, vt est gratia habitualis, fides Theologica, & præcipuè visio beatifica, quæ à Christo per scientiam infusam sunt quidditatiuè, & comprehensiuè cognita vt *disp. præcedenti* §. 3. & §. 4. monstrauimus; & quia visio non potest quidditatiuè, aut comprehensiue cognosci, non cognito ordine transcendentali ad proprium visionis obiectum, quod est Deus vt Vnus, & Trinus, in illa, vt comprehensa, mediate Trinitas personarum euidenter fuit ab anima Christi cognita per scientiam supernaturalem infusam. Nec vrget probatio in contra nam licet alij supernaturales effectus cum Deo vt Trino non connexi, non possint ducere in cognitionem euidentem Trinitatis, nec visio beata id possit, vt effectus Dei est, vt causæ primæ efficientis præstare, ob rationem supra factam, & quæ in argumento fit: quia nempe non dependet per se à Deo, vt causa prima efficiente, vt Trino, sed tantum vt Vno quia tamen præter hanc dependentia generalem in genere causæ efficientis, est alia in visione beatifica, nempe, in genere causæ obiectiuæ, specificatur enim à Deo; & consequenter dependet ab illo, vt à causa extrinseca formali, & in hoc genere causæ per se dependet à Deo, non solum, vt est Vnus in essentia, sed etiam, vt Trinus est in personis; fit consequens, vt in visione beatifica vt quidditatiuè, & comprehensiuè cognita, Deus quoad *an est* euidenter cognoscatur, prout est Trinus in personis. Quod autem contra istam doctrinam opponit Magister Lorca, scilicet, non posse visionem beatam extra Verbum quidditatiue cognosci, falsum est, vt constat ex dictis *in hac disp.* §. *præcedenti*, & *disp.* 3. §. 3. & 5. 102 *Respondetur.*

Nec magis vrget, quod Vazquez, & alij ex ipso contra istam doctrinam opponunt, nempe, visionem beatam esse Deo vt Trino extrinsecam; per mediū autem extrinsecum non potest aliquid euidenter mediate cognosci, etiam euidentia quoad *an est*. Hoc in quam nihil vrget; nam licet visio beatifica extrinsece comparetur cum Deo, dicit tamen intrinsecum ordinem ad Deum prout est in se, & prout est Trinus, & Vnus, ab illoque vt ab obiecto dependet in genere causæ formalis extrinsecæ; medium autem quod licet extrinsecum, at dicit tamen intrinsecum ordinem ad aliquem terminum, & ab illo intrinsece dependet, potest vt cognitum ducere in cognitionem euidentem illius vt constat in ordine transcendentali effectus ad principium efficiens, qui licet extrinsecus secus sit, ducit tamen in cognitionem euidentem illius; & consequenter licet visio beatifica extrinsecè comparetur ad Deum, vt Vnum, & Trinum, in illa tamen, vt quidditatiuè, & comprehensiue cognita, potest Vnus, vt Trinus, & Vnus, euidenter mediate cognosci euidentia quoad *an est*. 103 *Opponit Vazq. Respondetur.*

Nec obstat si dicas: esse disparem rationem inter ordinem effectus ad suam causa efficientem & ordinem visionis ad Deum, vt ad obiectum; nam licet ordo effectus sit extrinsecus causæ efficienti, est tamen ipsi intrinsecum effectum in se continere; ideoque in effectu cognitio potest causa efficiens euidenter cognosci. Deo autem, ex vna parte comparatur extrinsecè visio, & ex alia, non est ipsi intrinseca continentia visionis; ac proinde non potest visio vt cognita euidentem Dei cognitionem inducere. 104 *Instabis.*

Non inquam obstat, sicut enim Deo intrinsecum est continere 105

Respondetur. tinere effectus creatos in genere causæ efficientis; ita est ipsi: intrinsecum continere visionem, quam terminat in genere causæ obiectiuæ, non enim constituitur *obiectiuè* continens visionem per aliquod sibi extrinsecum: ergo si potest per effectus à se causatos in genere causæ efficientis, euidenter abstractiuè cognosci, quia illorum continentia effectiua non est Deo extrinseca, sed intrinseca, poterit etiam per visionem beatificam, & in illa euidenter cognosci quia intrinseca est continentia obiectiua visionis. Et quidem Deus non solum euidenter cognoscitur in effectibus creatis, prout sunt ab illo in genere causæ efficientis, sed etiam prout sunt ab illo in genere causæ finalis; & tamen cum Deo, vt fine, non minus extrinsecè comparantur effectus finalizati, quam cum Deo, vt obiecto, extrinsecè comparatur visio specificata: ergo ex ratione comparationis extrinsecæ ad Deum perperam colligitur non posse visionem, vt cognitam, Deum euidenter quoad *an est*, repræsentare, & in illa vt cognita non posse euidenter cognosci.

106 *Vrgebis, & est quartum argum.* Sed contra istam doctrinam obstat quartum argumentum; ideo namque in visione beata, vt effectu Dei in genere causæ efficientis, non potest Trinitas personarum euidenter cognosci, euidentia quoad *an est*, quia non dependet per se à Deo, vt Trino in prædicto genere causæ; sed nec etiam in genere causæ obiectiuæ dependet per se à Deo quatenus trino: ergo in illa, vt *obiectiuè* dependeret à Deo, non potest euidenter Trinitas personarum cognosci. Consequentia est bona. Maior constat ex dictis. Minor autem probatur; vt enim §. *praecedenti* ex D. Thom. arguebamus, nostram confirmantes sententiam, ideo Deus non est per se Trinus, perseitate causæ efficientis, & creaturæ ab illo, vt trino non dependent in genere hoc causandi per se; quia non est causa efficiens ratione proprietatum personalium, sed ratione virtutis productiuæ, quæ Deo conuenit ratione essentiæ absolutæ; sed etiam est obiectum specificans visionem beatificam, non rationem relationum sed ratione naturæ, & essentiæ: ergo non est per se Trinus in ratione causæ specificantis visionem nec visio per se à Deo, quatenus trino dependet perseitate causæ obiectiuæ. Minor cui solum potest difficultas inesse, probatur, Deus enim constituitur in ratione causæ specificantis visionem per obiectum formale motiuum, & terminatiuum visionis; sed obiectum formale motiuum, & terminatiuum visionis beatificæ non sunt relationes, sed diuina essentia, & natura, vt de obiecto formali diuini intellectus docuimus *tract. de scientia Dei*; non esse ens diuinum transcendens, nec diuinas relationes, imo nec attributa diuina, sed solum diuinam essentiam prout ab omni alia Dei perfectione distinctam: ergo non est per se Trinus, perseitate causæ obiectiuæ specificantis visionem beatam, nec à Deo vt trino per se visio beata dependet perseitate causæ obiectiuæ.

107 *Respondetur.* Respondeo, concessa maiori, negando minorem. Ad illius probationem, concessa maiori, distinguo minorem: ratione naturæ, & essentiæ, vt includentis in se relationes, & vt inclusæ in illis, concedo minorem: ratione naturæ, & essentiæ sine hac inclusione, nego minorem, & consequentiam. Contra quam distinctionem non obstat probatio minoris, nam licet, non relationes, sed essentia sit obiectum formale specificans visionem, non tamen hoc habet essentia nisi vt exigens relationes, vt terminantes habitudinem visionis beatificæ exigentia conueniente essentiæ diuinæ per se, non solum in esse entis, sed etiam in esse obiecti, eo quod visio beatifica est cognitio quidditatiua perfecta essentiæ diuinæ; de ratione autem cognitionis quidditatiuæ perfectæ alicuius obiecti, est attingere omnia illius prædicata essentialia, & quia relationes sunt essentiales essentiæ, & naturæ diuinæ petit beatifica visio taliter attingere essentiam, quod in illa, & ratione illius attingat proprietates relatiuas; ac proinde quamuis essentia diuina sit obiectum formalem terminatiuum visionis, prout distinguitur à relationibus; petit tamen relationes, non solum in esse rei, sed etiam in ratione obiecti visionis, vt cognitas per visionem in essentia, & ratione essentiæ, & ideo non potest visio quidditatiuè, & comprehensiuè cognosci, non cognitis relationibus euidenter quoad *an est*, vt obiectis illius habitudinem terminantibus: at omni potentia Dei, vt Deum constituit causam primam efficientem visionis, etsi in esse rei petat Trinitatem personarum, in ratione tamen causæ Trinitatem personarum non petit, cum à creaturis, prout efficienter causatis postuletur, & id solum causæ conueniat per se perseitate causæ, quod per se in illa ab effectibus exigitur, & ideo in effectibus creatis, prout sunt à Deo in genere causæ efficientis, non potest Trinitas personarum euidenter cognosci.

108 *Replicabis.* Sed dices; sequi ex ista solutione posse in visione beata, prout est à Deo in genere causæ efficientis Trinitatem personarum cognosci; consequens est contra dicta in *secunda, & tertia parte*, conclusionis: ergo & tradita solutio. Probatur sequela, nam diuina essentia vnita mentibus beatorum, vt species, efficienter ad beatificam visionem concurrit; sed si vera est nostræ solutionis doctrina, sequitur, posse Trinitatem personarum cognosci in visione beata, vt procedit à Diuina essentia, vt specie: ergo sequitur, posse Trinitatem personarum cognosci euidenter in beatifica visione, vt est effectus Dei in genere causæ efficientis. Probatur minor; nam iuxta nostræ solutionis doctrinam, Trinitas personarum cognoscitur in beatifica visione, prout est à Deo *obiectiuè*: quia obiectum terminatiuum visionis est diuina essentia, vt exigens relationes, sed etiam diuina essentia, vt species mentibus beatorum vnita, exigit relationes diuinas: ergo possunt relationes constituentes, & distinguentes personas cognosci euidenter quoad *an est* in beatifica visione, vt dependet à diuina essentia vt specie; & consequenter possunt in illa cognosci, secundum quod est à Deo in genere causæ efficientis.

Huic obiectioni responderi potest primo, distinguendo consequens: in visione beata, prout est à Deo, vt à causa prima effectiua, nego sequelam: vt est à Deo efficienter, vt à causa speciali *obiectiuè* concurrente simul cum intellectu beati, transeat consequens; & sub eadem distinctione minoris, nego consequentiam. 109 *Respondetur 1.* Itaque visio beata, vt dependens à Deo in genere causæ efficientis, considerari potest dupliciter. Primo secundum dependentiam à Deo, vt à causa prima dante intellectui virtutem, illam conseruante, & *subiectiuè* applicante ad elicientiam visionis, qua ratione, cum omni causa secunda concurrit ad illarum operationes. Secundo consideratur secundum dependentiam à Deo, vt *obiectiuè* concurrente simul cum intellectu, eo quod iuxta axioma commune: *Ab obiecto, & intellectu paritur intellectualis notitia*, qui concursus, effectiuus est in frequentiori discipulorum, Diuus Thomas doctrina. Primo modo, sumpta visione negauimus posse in illa, vt effectu Dei in genere causæ efficientis cognosci euidenter Trinitatem personarum, sicut nec in alijs effectibus etiam supernaturalibus potest euidenter cognosci, si autem secundo modo sumatur, nullum inconueniens est, admittere in visione beata, vt effectum Dei in genere causæ efficientis concurrentis concursu speciali obiectiuo posse euidenter Trinitatem personarum cognosci, nec modus iste cognitionis Trinitatis in beatifica visione à nobis negatus est, nec à Theologis est tactus.

110 *Secundo resp.* Secundo respondetur, negando sequelam. Ad illius probationem, concessa maiori, nego minorem. Ad probationem explico, & distinguo maiorem: quia obiectum terminatiuum est diuina essentia, vt exigens relationes, vt terminantes habitudinem visionis, & vt cognitas per illam, concedo maiorem: quia illas exigit præcise, nego maiorem, & distinguo minorem: diuina essentia, vt species exigit relatione, vt mouentes ad visionem, nego minorem: exigit illas, vt obiectiue visionem terminantes, concedo minorem, & nego consequentiam. Ratio autem distinctionis traditæ est: nam de ratione cognitionis quidditatiuæ adæquatæ, est, quod ipsam nullum prædicatum lateat, quod est obiecto essentiale, sed ad omnia terminetur; non tamen petit ab omni prædicato essentiali obiecto moueri. Imo nec ad comprehensionem exigitur, quod ab omni prædicato essentiali obiecto moueatur, vt patet in cognitione, ex qua diuinum Verbum procedit, quæ est Dei comprehensiua; & tamen, etsi per se terminetur ad personas, non tamen ab illis mouetur. Vnde procedit Verbum ex cognitione sui, & ex cognitione Spiritus Sancti, non tamen *motiuè* ingreditur Spiritus Sanctus ad prædictam cognitionem, sed tantum *terminatiuè*, alias Verbum esset Spiritus Sancti imago, & quia relationes sunt essentiales essentiæ terminanti visionem beatificam, & visio est cognitio quidditatiua illius, ideo essentia, vt obiectum terminatiuum visionis, petit relationes, vt visionem terminantes: prout tamen est species, etsi illas petat, vt *obiectiuè*, *terminatiuè* se habentes, non tamen illas petit vt ingredientes *motiuè*; & id circo in visione beatifica, vt cognita, potest Trinitatis personarum cognosci ratione dependentiæ ab essentia, vt obiecto terminatiuo, non autem ratione dependentiæ ab essentia, vt obiecto motiuo, qua ratione effectiue ad beatificam visionem concurrit. Et hæc de ista disputatione applicanda litteræ Magistri *in 3. distinct. 14. §. 2. & in 1. sententiarum dist. 3. §. 6.* ad illa verba: *Nunc restat ostendere an per ea, quæ perfecta sunt aliquod Trinitatis vestigium, vel inditium exiguum haberi poterit?* Et §. 7. ad illa verba: *Nunc vero ad eam iam peruenimus disputat. vbi in mente humana, quæ nouit Deum, vel potest nosse Trinitatis imaginem reperiamus.* *M. Sent.* Circa quæ verba disputari potest, an in homine, quia est imago Dei, vt Trini; possit personarum trinitas euidenter cognosci.

DISPV-

DISPVTATIO TRIGESIMASEPTIMA.

De essentia, vnitate, & alijs ad scientiam infusam supernaturalem spectantibus.

Nu. 1. *Difficultas status aperitur.* FVisse in anima Christi Domini scientiam per se infusam supernaturalem, per quam res creatas extra Verbum in se ipsis cognouit *Disputat.* 32. docuimus, & monstrauimus, cuius obiectum extentiuum *Disp.* 35. & 36. fusè explicuimus. Restat modo illius essentiam, vnitatem, aliaque ad ipsam spectantia explicare, quæ omnia in hac Disputatione perstringemus. Et cum cognitio omnis ab obiecto, & potentia caussetur, iuxta illud commune axioma: *Ab obiecto, & potentia paritur notitia:* id etiam cognitioni supernaturali scientiæ per se infusæ conuenire, est necesse. Et quia obiectum creatum non ratione sui, sed ratione speciei intelligibilis vnitur cum intellectu, & mediante specie impressa influit in intellectionem; fit consequens necessarias fuisse species, quibus intellectus Christi res creatas extra Verbum in se ipsis supernaturali cognitione cognosceret, ex quibus, & illius intellectu talis cognitio procederet. Quarum conditio etiam est in hac disputatione explicanda, & an præter illas fuerit necessaria alia supernaturalis qualitas intellectum Christi eleuans, & cum supernaturali rerum cognitione proportionans, qualis fuerit, & an vna vel plures, qualisque fuerit modus cognitionis mediante ista forma ab intellectu Christi causatæ.

§. I.

De qualitate specierum.

2 *Species huic scientiæ inseruientes circa ens supernaturale supernaturales sūt.* ET principiendo à speciebus, asserendum est, fuisse supernaturales quoad substantiam. Et quidem loquendo de illis speciebus, quibus entia *entitatiuè* supernaturalia intellectus Christi per huiusmodi scientiam cognouit, facili ratione probatur: nam species quidditatiua entis supernaturalis, necessario est supernaturalis; sed huiusmodi species quidditatiuè repræsentant entia supernaturalia: ergo sunt supernaturales. Consequentia tenet. Minor est certa, supposito, quod *Disp.* 35. docuimus, nempe, Christum per scientiam inditam cognouisse quidditatiuè entia supernaturalia: nam cognitio quidditatiua obiecti, non potest haberi sine specie quidditatiua illius. Maior autem probatur: cognitio quidditatiua obiecti, seu entis supernaturalis, necessario est supernaturalis, vt omnibus est in confesso: ergo species quidditatiua entis supernaturalis, non potest non esse supernaturalis. Patet consequentia: primo à paritate rationis. Secundo: nam ideo cognitio quidditatiua entis supernaturalis est supernaturalis, quia habet connexionem cum illo, nihil autem naturale potest cum ente supernaturali connecti; sed etiam species quidditatiua entis supernaturalis habet intrinsecam connexionem cum illo, non minus, quam cognitio illius quidditatiua: ergo species quidditatiuè repræsentans ens supernaturale, necessario est supernaturalis.

3 *Etiam species, quibus entitates ordinis naturæ cognouit, erant supernaturales.* Loquendo autem de speciebus, quibus intellectus Christi entitates ordinis naturalis cognouit: probatur, supponendo, quod in eadem disputatione docuimus, nempe actus quibus anima Christi huiusmodi entitates per scientiam inditam cognoscebat fuisse supernaturales. Etenim prædicta obiecta, etsi in esse entis naturalia sint, in esse tamen obiecti sunt supernaturalia; sed hoc sufficit, vt species quidditatiua illorum, debeat esse *entitatiuè* supernaturalis: ergo species, quibus anima Christi entitates naturales per scientiam per se infusam supernaturalem cognouit, sunt *entitatiuè* supernaturales. Consequentia patet: nam species illæ repræsentant quidditatiuè prædictas entitates. Maior constat ex dictis *Disput.* 35 §. 1 & 2. Minor autem ostenditur primo: nam supernaturalitas obiectiua illis obiectis conueniens, sufficit, vt cognitio quidditatiua illorum sit supernaturalis *entitatiuè*: ergo erit sufficiens, vt species repræsentans quidditatiuè illa obiecta, debet esse entitatiuè supernaturalis. Secundo, explicando magis hoc ipsum: nam supernaturalitas prædicta obiectiua sufficit, vt talia obiecta sint supernaturalia in ratione cognoscibilium, & vt excedant vim intellectiuam naturalem intellectus creati, alias illorum cognitio supernaturalis non esset, cuius contrarium *Disputat. proximè allegata* monstrauimus, & in præsenti supponimus: ergo etiam sufficit, vt in ratione repræsentabilium supernaturalia sint, & vt excedant vim repræsentatiuam quidditatiuè omnis entitatis naturalis; & consequenter sufficit, vt species repræsentans quidditatiuè illa obiecta, debeat esse entitatiuè supernaturalis. Denique probatur minor: nam supernaturalitas illa obiectiua sufficit, vt species talia obiecta repræsentans, quidditatiuè, nulli intellectui creato sit debita, sed quod excedit exigentiam omnis intellectus creati est supernaturale: ergo sufficit vt species repræsentans illa obiecta quidditatiuè, debeat esse supernaturalis. Maior probatur; cui namque non debetur quidditatiua alicuius obiecti cognitio, non potest deberi species quidditatiua illius, sed supernaturalitas obiectiua illis obiectis conueniens, sufficit, vt cognitio quidditatiua illorum nulli intellectui creato sit debita: ergo etiam sufficit, vt species repræsentans illa quidditatiuè, nulli intellectui creato debeatur.

Sed contra discursum istum objicies: stat enim cognitionem aliquam esse indebitam intellectui creato, & supra illius naturam, & quod species tali cognitioni inseruientes huius conditionis non sint, vt constat in assensu, quo fieri veritatibus assentimur; hic enim supernaturalis est; & consequenter non potest intellectui creato deberi; & tamen species prædicto assensui inseruientes, sunt ordinis naturalis; ac proinde non excedunt exigentiam intellectus creati: ergo ex quod cognitio, qua anima Christi entitates ordinis naturæ cognoscit supernaturalis sit, & naturæ exigentiam excedat, perperam à Nobis probatur, species tali cognitioni inseruientes, esse supernaturales, & exigentiam naturæ creatæ excedentes. 4 *Objicies.*

Confirmatur primo: nam obiectum fidei Theologicæ est supernaturale *obiectiuè*; & tamen species repræsentatiuæ illius, non sunt supernaturales: ergo ex eo quod entitates naturales cognitæ per scientiam infusam sint supernaturales supernaturalitate obiectiua, non sequitur species repræsentatiuas illarum prædictæ cognitioni inseruientes, esse supernaturales. 5 *Cōfirmatur 1.*

Confirmatur, & vrgetur secundo: nam obiectum nostræ fidei est supernaturale in ratione intelligibilis; quandoquidem specificat habitum, & actum fidei, qui entitatiuè supernaturales sunt; & tamen in ratione obiecti repræsentabilis non est supernaturale: nam species, quibus fidei vtitur sunt naturales: ergo ex eo quod entia naturalia cognita per scientiam infusam sint supernaturalia in ratione obiecti cognoscibilis: non bene à Nobis infertur esse supernaturalia in ratione obiecti repræsentabilis, & non posse per species ordinis naturalis repræsentari quidditatiuè. 6 *Cōfirmatur 2.*

Respondeo ad obiectionem, distinguendo antecedens: species quidditatiuæ, nego antecedens: species connotatiuæ, concedo antecedens, & nego consequentiam: nam species inseruientes scientiæ per se infusæ supernaturali Christi, non connotatiuæ, sed quidditatiuæ; imo & comprehensiuæ sunt; alias cognitio, cui inseruiunt quidditatiua, & comprehensiua non esset, cuius contrarium *Disp.* 35. monstrauimus, & in præsenti supponimus; ideoque non possunt non esse supernaturales. Species autem quibus vtitur fides, non sunt quidditatiuæ, sed connotatiuæ; & ideo non est necessarium, quod sint supernaturales, quamuis nostræ fidei assensus, supernaturalis sit. 7 *Respond. obiectioni.*

Ad primam confirmationem, concessis maiori, & minori, nego consequentiam. Disparitas autem est: nam supernaturalitas obiecti fidei, non repræsentatur per species; & ideò quamuis superna turale sit *obiectiuè*, non præstat speciebus supernaturalitatem; species autem inseruientes scientiæ infusæ supernaturali, repræsentant supernaturalitatem, quæ in illius obiecto reperitur, ideoque ex tali obiecto supernaturalitatem accipiunt, non minus quam scientiæ infusæ cognitio. 8 *Ad 1. confirmationem.*

Et ex his ad secundam confirmationem, concessis maiori, & minori, nego consequentiam. Ratio autem discriminis est: nam assensus fidei, & species illi inseruientes, non habent idem obiectum formale; etenim obiectum formale assensus fidei diuinæ, est diuina reuelatio, cui innititur; hæc autem non est obiectum formale specierum prædicto assensui inseruientium, sed entitas naturalis per illas repræsentata, & ad cuius instar supernaturalia obiecta per ipsas repræsentantur, ideoque quamuis obiectum fidei sit supernaturale in ratione intelligibilis, & credibilis per fidem, non est supernaturale in ratione repræsentabilis, species autem quidditatiua alicuius obiecti, & cognitio habent idem obiectum formale; vt enim obiectum aliquod quidditatiuè cognoscatur, debet repræsentari per speciem sibi propriam, illudque in se, & ratione sui repræsentantem, vel per speciem ipsum continentia perfectè: & ideo ex eo quod obiectum scientiæ per se infusæ Christi sit supernaturale in ratione intelligibilis, rectè argumentati sumus, etiam esse supernaturale in ratione obiecti repræsentabilis per species huic scientiæ inseruientes. Et quidem species, quibus fides vtitur in assentiendo veritatibus supernaturalibus reuelatis, entitatiuè non sunt supernaturales; species autem, quibus scientia per se infusa obiecta entitatiue supernaturalia cognoscit, supernaturalia sunt in communi sententia: ergo ex fide ad scientiam infusam inefficax sit argumentum contra supernaturalitatem specierum. 9 *Ad 2.*

§ II.

§. II.

Constituendus est in intellectu Christi habitus à speciebus distinctus.

10 *Secunda conclusio.* *S. Thom. Caiet. Medina. Nazar. Araujo. Zippul. M.S.Th. Suar. Beccanus. Gran.*

DEinde asserendum est: præter speciei per se infusas esse in intellectu Christi habitum eleuantem potentiam, & in hoc habitu scientia per se infusa essentialiter consistit. Ita Diuus Thomas *in tertio distinctione 14. quæstione prima articulo tertio quæstiuncula secunda in principio corporis, & quæstiuncula 4. in corpore ad finem, in hac quæstione art. 6. ad 3. & 1. 2. quæstione 54. art 4.* loquens de scientia in communi. Caietanus, & Medina *ibi*, & *in præsenti art. 6.* vbi Nazarius, Illustrissimus Araujo, Zipullus, & Magister Sancto Thoma. Tenent etiam ex Patribus Societatis Suarez *disput. 29. sectione 2.* Beccanus *cap. 9. de Incarnatione quæstione 4. conclusione secunda*, & alijs relatis Granadus *controuersia prima de Incarnatione Tractat. 8. disp. 3. sectione secunda*.

11 *Prima pars prob.* Et quoad primam partem probatur, vt enim *Disputat. 23.* docuimus, vt potentia naturalis actum supernaturalem proportionate, & connaturaliter eliciat, indiget eleuari per formam supernaturalem permanente: ex quo principio *ibi* intulimus, necessitatem gratiæ habitualis in anima Christi Domini, & virtutum per se infusarum residentium in voluntate, vt anima radicaliter, & voluntas proximè in actus supernaturales proportionate, & connaturaliter influerent; sed cognitio scientiæ infusæ de qua loquimur in præsenti, est actus supernaturalis: ergo vt intellectus Christi illam connaturaliter, vt docuit intra ordinem gratiæ eliceret, necessaria fuit forma permanens supernaturalis, per quam ve virtutem adæquatam proximam, in Nostra sententia, vel vt alij volunt, tanquam partialem virtutem, eleuaretur ad illam connaturaliter eliciendam. Tum sic; sed hæc forma permanens, est habitus supernaturalis distinctus à speciebus: ergo constituendus est in intellectu Christi creato habitus supernaturalis distinctus à speciebus *obiectiuè* ad prædictam cognitionem concurrentibus.

12 *Minor prob. 1.* Minor subsumpta, ad quam præsens difficultas tota deuoluitur, probatur primo: lumen eleuans intellectum ad visionem beatificam distinguitur à specie *obiectiuè* concurrente, scilicet, à diuina essentia, quæ gerit munus speciei, habitus fidei intellectum eleuans ad credendum, distinguitur à speciebus *obiectiuè* concurrentibus habitus eleuantes voluntatem ad actus supernaturales honestos, distinguuntur à cognitione supernaturali intellectus *obiectiuè* regulante: ergo pariter habitus eleuans intellectum Christi Domini ad cognitionem scientiæ per se infusæ supernaturalem distinguitur à speciebus impressis, quæ ex parte obiecti se tenent, & *obiectiuè* ad prædictam cognitionem concurrunt.

13 *Secundo probatur minor.* Secundo probatur minor: intellectus namque, & obiectum concurrunt ad cognitionem partialiter, partialitate causæ, iuxta illud commune axioma: *Ab obiecto, & potentia paritur notitia*: ergo vtrumque per propriam virtutem influit in actum cognitionis; sed virtus intellectus Christi est habitus illum eleuans, & virtus obiecti sunt species intelligibiles: ergo habitus intellectum Christi eleuans ad actum scientiæ supernaturalis infusæ distinguitur à speciebus.

14 *Respondebis 1.* Respondebis primo: intellectum influere per propriam virtutem in prædictam cognitionem, non tamen per virtutem connaturaliter, sed tantum obedientialiter influentem in illam; & hæc à speciebus distinguitur, non tamen est habitus supernaturalis, sed vis obedientialis innata, & ab intellectu indistincta: ex quo non colligitur, scientiam supernaturalem infusam consistere in habitu à speciebus distincto.

15 *Contra 1.* Sed contra primo: nam intellectus Christi influit immediatè in cognitionem supernaturalem; sed non potest immediatè in illam influere ratione potentiæ obedientialis, sed ratione formæ supernaturalis, quæ sit illi virtus adæquata proxima agendi, vt fusè ostendimus *Tractatu de Visione Dei*: ergo debet in illo forma supernaturalis constitui, ratione cuius ad cognitionem scientiæ infusæ supernaturalis concurrat.

16 *Contra 2.* Contra secundo: nam etiam in sententia asserente, potentiam naturalem immediate influere in actum supernaturalem ratione potentiæ obedientialis actiuæ, vt tamen proportionate, & connaturaliter intra ordinem gratiæ, influat, indiget forma supernaturali ipsam intrinsece eleuante; alias superfluerent virtutes morales infusæ residentes in voluntate, ipsamque eleuantes intrinsece ad supernaturales actus eliciendos: ergo ad hunc finem constituendus est in intellectu Christi habitus supernaturalis, vt nempe, cognitionem scientiæ infusæ supernaturalis proportionate, & connaturaliter connaturalitate ordini supernaturalis eliciat. Quod argumentum *Tractatu de Visione Dei, & Tractatu de Charitate*, fusè prosequuti sumus.

17 *Contra 3.* Contra tertio intellectui namque, cui nihil deest requisitum ex parte potentiæ, prout ab obiecto partialiter in ratione causæ cognitionis distinctæ, vt influat in cognitionem, debentur species impressæ, & concursus obiecti cõpartialiter cum intellectu influentis in cognitionem; sed intellectui animæ Christi ratione suæ innatæ virtutis, non debentur species inseruientes scientiæ per se infusæ supernaturali; alias supernaturale non essent, cuius contrarium supponimus: ergo deest illi aliquid requisitum ex parte potentiæ, prout ab obiecto in ratione causæ cognitionis distinctæ, vt sit potens in cognitionem scientiæ infusæ supernaturalis influere; sed hoc requisitum in nullo alio potest consistere, quam in habitu supernaturali illum eleuante intrinsece: ergo iste habitus constitui debet in intellectu Christi creato, vt ad prædictam cognitionem concurrat.

Respondebis secundo, admittendo constituendam esse in intellectu Christi formam, supernaturalem ipsum eleuantem intrinsece ad prædictam cognitionem; cæterum formam istam non distingui à speciebus per se infusis; cum enim species istæ intrinsece intellectum Christi afficiant, possunt ipsum eleuare, vt proportionate, & connaturaliter intellectionem supernaturalem eliciat, & hinc assignabilis discrimen inter exempla in probationem minoris inducta, & intellectum Christi respectu huius cognitionis; etenim diuina essentia vnita per modum speciei in ordine ad visionem beatificam non informat physicè intellectum beati; ideoque illum eleuare non potest intrinsecè, cognitio etiam regulatiuè ad actus supernaturales voluntatis concurrens, non informat physicè voluntatem, & consequenter non potest illam eleuare intrinsecè, vt prædictos actus eliciat connaturaliter; species autem inseruientes ad credendum fide diuina, non sunt supernaturales; ac proinde non possunt intellectum eleuare ad assensum supernaturalem fidei; ideoque in intellectu beati requiritur lumen eleuans distinctum à diuina essentia, vt specie, & in voluntate habitus supernaturalis à cognitione distinctus; ac denique in nostro intellectu constituitur habitus fidei ipsum eleuans ad credendum, distinctus à speciebus, cuius oppositum in intellectu Christi contingit ob rationem assignatam, quia nempè, species per se infusæ supernaturales sunt, & intellectui inhærentes intrinsecè; ideoque sufficientes, vt sine alia forma distincta ipsum eleuent, vt connaturaliter supernaturalem cognitionem eliciat. 18 *Respondebis 2.*

Sed contra primo ex iam dictis; duo namque agentia partialia in ratione causæ alicuius effectus distincta, petunt in illum influere per distinctas virtutes; alias non erunt duo agentia, sed vnum, nec erunt in ratione causæ talis effectus distinctæ, si ambo vna virtute constituantur ad agendum; vt constat in diuinis personis, quæ licet personaliter distinguantur, quia vna virtute influunt in effectus creatos, non sunt in ratione causæ creaturarum distinctæ; sed intellectus, & obiectum sunt duæ causæ cognitionis partiales in ratione causæ distinctæ: ergo non influunt in illam per vnam, sed per distinctas virtutes; at species est virtus se tenens ex parte obiecti: ergo non est virtus se tenens ex parte intellectus; & consequenter quamuis supernaturalis sit, & intrinsecè intellectum afficiat, non potest esse virtus illius, nec illum eleuare, vt in cognitionem supernaturalem proportionatè, & connaturaliter influat; sed ad hoc munus præstandum, necessaria est forma supernaturalis ex parte intellectus se tenens realiter à speciebus distincta. 19 *Contra 1.*

Contra secundo; species obiectiue concurrentes ad cognitionem naturalem distinguuntur realiter à virtute naturali intellectus, & ab habitu acquisito dante intellectui facilitatem: ergo species concurrentes cum intellectu ad intellectionem supernaturalem, quamuis supernaturales sint, distinguuntur à virtute supernaturali intellectum eleuante in ordine ad prædictam cognitionem, ipsumque cum illa proportionante. Patet consequentiam. Tùm à paritate rationis. Tùm etiam: nam si ad actum naturalem, & ad naturalitatem cognitionis concurrunt species naturales distinctæ realiter à virtute naturali intellectus, etiam ad supernaturalitatem cognitionis concurrere poterunt species supernaturales, quamuis realiter distinctæ à virtute supernaturali intellectum eleuante. 20 *Contra 2.*

Confirmatur, & vrgetur: dato namque per impossibile, intellectu supernaturali, cognitio ab illo elicita deberet etiam à specie supernaturali procedere; cum ad talem cognitionem deberet, etiam obiectum concurrere, & commune axioma verificari, quo asseritur intellectualem notitiam pari ab obiecto, & intellectu; sed in tali casu species obiectiuè concurrens realiter ab intellectu supernaturali differret, & ab illius virtute supernaturali, sicut modo species naturales realiter distinguuntur à virtute naturali intellectus: ergo ad supernaturalitatem talis cognitionis concurrent duo principia supernaturalia distincta, & ab vtroque cognitio supernaturalis procedere peteret; & consequenter ex eo quod species obiectiuè concurrens supernaturalis sit, non colligitur, sufficienter in illam, supernaturalitatem cognitionis reduci, absque indigentia alterius formæ supernaturalis eleuantis intellectum, vt connaturaliter influat. 21 *Cõfirmatur.*

Quod autem scientia per se infusa supernaturalis Christi, non in speciebus per se infusis, sed in habitu ab illis distincto intellectum eleuante consistat; probatur; vt enim docet Diuus Thomas 22 *Secunda pars concl. prob.*

pri

prima secunda quæst. 54. *art.* 4. habitus scientiæ acquisitus est vna qualitas simplex, etiam si ad plura obiecta extendatur: ex quo per euidentem consequentiam infertur, Angelicum Doctorem sentire scientiam acquisitam, non in speciebus obiectiuè concurrentibus, sed in habitu ab illis distincto ex parte intellectus se tenente, illique facilitatem præstante consistere: species namque erga distincta obiecta, sunt plures, nec ex illis vna efficitur. Ex quo sic ad intentum arguitur: scientia acquisita non consistit in speciebus obiectiuæ concurrentibus, sed in habitu præstante intellectui facilitatem ad actum, etsi species, & habitus ad intellectionem scientificam naturalem concurrant: ergo pariter licet ad cognitionem supernaturalem scientificam, species, & habitus eleuans intellectum concurrant, essentia scientiæ supernaturalis per se infusæ, non in speciebus consistit, sed in habitu intellectum eleuante. Consequentia tenet à paritate rationis.

23 *Antecedens prob.* Antecedens autem, præterquamquod ex doctrina D. Thom. euidenter colligitur, probatur: scientia namque iuxta Aristotelem est habitus per demonstrationem acquisitus; sed per demonstrationem non acquiruntur species. Tum; quia ad actum demonstratiuum supponuntur. Tum etiam, quia actus demonstratiuus est ab intellectu possibili, species autem causantur per actum intellectus agentis. Tum denique: nam habitus acquisitus per actus, præstat facilitatem ad actus similes illis actibus, quibus acquiritur; species autem non facilitant intellectum ad actum demonstratiuum, per quem scientia generatur: ergo scientia per se acquisibilis non consistit in speciebus, sed in habitu realiter ab illis distincto se tenente ex parte intellectus, illique facilitatem præstante.

24 *Sententia contraria cum suis fundamentis.* Contrarium huic doctrinæ docent Gabriel *in* 3. *dist.* 24 *art.* 2. Valentia *q.* 11. *punct.* 1. Vazquez *disp.* 54. *cap.* 2. Hurtado Complutensis *disp.* 8. *difficultate* 21. & Bernal *disp.* 53. *sect.* 5. ducti primo nam D. Thom. *in hac quæst. art.* 6. probat scientiam per se infusam supernaturalem Christi, non vnum, sed plures habitus esse, quia species per se infusæ sunt plures; at hæc ratio nulla esset, si in habitu à speciebus distincto consisteret ergo iuxta D. Thom. scientia per se infusa supernaturalis Christi, non consistit in habitu eleuante intellectum à speciebus per se infusis distincto. *Proponitur* 1. *Secundū.* Secundo: nam in ordine ad visionem beatificam, non datur habitus à specie impressa distinctus, sed eadem qualitas luminis gloriæ eleuatis intellectum, & ex parte obiecti se tenet, & vt species ad illam concurrit ergo idem dicendum est in ordine ad cognitionem scientiæ supernaturalis infusæ.

Tertium. Tertio: nam omne prædicatum in prædicta cognitione repertum sufficienter reducitur in constatum ex intellectu, & speciebus: nam sub conceptu cognitionis in intellectum reducitur, & sub conceptu supernaturalis reducitur in species per se infusas, vtpote supernaturales: ergo qualitas ab illis distincta superfluit. *Quartū.* Quarto: nam vt actus aliquis supernaturalis sit, sufficit, quod vnum ex principijs immediatè ad illum concurrentibus sit supernaturale; cum eo ipso excedat exigentiam omnis naturæ, in quo supernaturalitas consistit; sed species per se infusæ sunt supernaturales, & immediatè ad prædictam cognitionem concurrunt: ergo qualitas ab illis distincta eleuans intellectum Christi, superfluit. *Quintum.* Denique; quia non implicat vnam, & eandem qualitatem entitatiuè indiuisam, obiectiuè, vt speciem concurrere, & virtutem inchoatam intellectus complere: ergo asserendum est ita de facto euenire; & consequenter non datur qualitas eleuans intellectum à speciebus per se infusis distincta.

25 *Ad* 1. *resp.* Hæc tamen nihil vrgent. Ad primum, prætermisso quod doctrina D. Thom. asserentis scientiam per se infusam in plures habitus diuini; de scientia per se infusa, pro eo quod in recto importat accipiatur, nego minorem. Potuit enim D. Thom. ex multitudine specierum distinctionem habituum eleuantium intellectum colligere, non quia species non distinguantur ab habitu scientiæ infusæ, sed quia genera scibilium multiplicant, & ex distinctione obiectorum rectè distinctio habituum colligitur, & in hoc sensu accipiunt Angelici Præceptoris doctrinam plures ex eius Discipulis, qui ex vna parte habitum à speciebus distinguunt, & ex alia non esse vnam scientiam, sed in plures habitus diuisam, defendunt. *Secundū arg. falsā continet doctrinā.* Secundum argumentum falsam continet doctrinam, de qua 1. *p. quæst.* 12. *art.* 2. vbi communis sententia in oppositam inclinat.

26 *Ad* 3. *resp.* Ad tertium, nego antecedens: sicut enim cognitio naturalis, etiam sub conceptu naturalis, non reducitur sufficienter in speciem obiectiuè concurrentem, quamuis naturalis sit, sed etiam in virtutem naturalem intellectus petit reduci, ita cognitio, quatenus supernaturalis, reduci petit, non solum in virtutem supernaturalem obiectiuam, quæ est species, sed etiam in virtutem supernaturalem intellectus, tanquam in causas partiales partialitate causæ; sicut enim cognitio ex communi cognitionis conceptu petit ab intellectu, & obiecto procedere, ita ex conceptu supernaturalis procedere petit ab intellectu, & obiecto, vt influentibus per virtutes supernaturales proprias; ac proinde non sufficit ad illam species supernaturalis, quæ est virtus, qua mediante influit obiectum, sed etiam requiritur habitus supernaturalis dans virtutem intellectui, in Thomistarum sententia adequatam, & vt alij volunt, partialem complentem virtutem proximam inchoatam intellectus.

Et ex his ad quartum argumentum respondeo, negando maiorem, vt enim fusè ostendimus *tract. de Visione Dei, & tract. de Charitate* ad supernaturalitatem actus requiritur, quod omnis virtus proxima effectiua illius sit supernaturalis, nec aliter supernaturalitas actus saluatur modo debito, sed indebito, & repugnante. Et dato, potentiam naturalem immediatè, immediatione virtutis, in supernaturalem actum influere, vt communiter Patres Societatis defendunt, vt tamen actus supernaturales connaturaliter intra ordinem gratiæ eliciantur, est necessarium, quod virtus intellectus, quæ de se inchoata, & obedientialis est, per formam supernaturalem intrinsecè inhærentem compleatur, & cum illo proportionetur. Et quidem eodem argumento probaretur, nec qualitatem supernaturalem, nec supernaturalem speciem requiri ad supernaturalem cognitionem, etiam vt connaturaliter intra ordinem gratiæ eliciatur, sed solum concursum specialem Dei supernaturalem extrinsecum: nam actui naturali repugnat, illum concursum terminare; & consequenter, si argumentum aliquid probat, conuincit solo isto concursu posito, & omni alia forma supernaturali seclusa, posse omnino connaturaliter cognitionem supernaturalem existere. 27 *Ad quartum.*

Ad vltimum argumentum respondeo primo, prætermisso antecedenti, nego consequentiam. Nam etiam potest eleuatio intellectus fieri per qualitatem distinctam ab illa, quæ obiectiuè concurrit, nec huius potest à contrarijs Auctoribus, aliqua implicatio assignari; & tamen ipsi docent, non à duplici qualitate, sed ab vna vtrimque præstari: ergo ex eo quod non implicet vna qualitas præstans vtrumque non sequitur de facto esse vnam. Item Recentiores argumento facto vtentes, fatentur, potuisse voluntatem eleuari ad omnes actus supernaturales vna simplici qualitate, & vno indiuisibili habitu; & tamen de facto, non vnum, sed plures habitus dari. Denique idem Auctores docent, habitum scientiæ supernaturalis infusæ distingui à lumine gloriæ; & tamen non erit illis facere assignare implicationem in vno simplici habitu, qui possit intellectum eleuare ad videndum Deum in se, & creaturas in se ipsis cognoscendas: ergo ex non implicatione vnius formæ supernaturalis obiectiuè concurrentis, intellectumque eleuantis, non sequitur de facto vtrumque munus ab vna qualitate præstari. Et ratio in præsenti esse potest: nam licet demus, prædictam qualitatem implicatoriam non esse, & quod duo agentia partialia possint de potentia absoluta vna virtute constitui, est tamen connaturalius, & naturis rerum conformius, quod distinctis virtutibus constituantur, & semper asserendum est, Deum id efficere, quod est rerum naturis conformius, nisi oppositum sit reuelatum. 28 *Ad vltimum respond.* 1.

Respondeo secundo, negando antecedens: implicat enim species, quæ entitatiuè indiuisa, sit habitus intellectum facilitans; implicat etiam species identificata cum virtute naturali intellectus: ergo etiam implicat species, quæ sit eleuatio intellectui ad cognitionem supernaturalem, & identificata cum virtute supernaturali, per quam in Nostra sententia potens proximè constituitur, & in sententia aliorum proportionatus redditur, vt intellectionem supernaturalem eliciat. 29 *Resp.* 2.

Ratio à priori implicationis prædictæ qualitatis difficilis est, nec mirum; semper enim est difficile omnipotentiæ manus ligare, potest tamen inde sumi; nam species impressa obiectiuæ ad cognitionem concurrens, est ens intentionale ex sua natura per se primo ad repræsentationem obiecti institutum; qualitas vero dans intellectui virtutem, per se primo ad intellectionem supernaturalem eliciendam ordinatur; implicat autem vnam, eandemque entitatem per se primo ad distinctos fines destinatam, sicut implicatorium à Discipulis D. Thom. censentur, vnam simplicem entitatem ordinari per se primo ad esse, & per se primo ordinari ad operationem; ex quo inferunt, potentias animæ, quæ per se primo sunt propter operationem, realiter non identificari cum substantia animæ per se primo ordinata ad existendum. Implicat ergo vna qualitas obiectiuæ ad intellectionem concurrens, dansque intellectui virtutem ad eandem intellectionem. 30 *Ratio à priori assignatur.*

§. III.

Habitus scientiæ infusæ distinguitur à lumine gloriæ.

Tertio asserimus: habitum scientiæ per se infusæ esse realiter à lumine gloriæ distinctum. Ita communiter Discipuli D. Thom. & ex PP. Societatis Granadus *controuers.* 1. *de Incarnat. tract.* 8. *disput.* 3. *section.* 2. Bernal *disput.* 3. *sectione* 2. & probabile censet Beccanus *cap.* 9. *quæstion.* 4. *numero* 8. Et probatur: habitus enim distinguitur per obiecta formalia, sed obiecta formalia inspecta à lumine gloriæ, & ab habitu scientiæ infusæ, sunt essentialiter distincta: ergo habitus scientiæ per se infusæ, 31 *Scientia per se infusa à lumine gloriæ distinguitur.*

infusæ, est realiter à lumine gloriæ distinctus. Maior cum consequentia tenet; minor autem probatur: nam lumen gloriæ specificatur à diuina essentia, vt in se intuitiuè cognita; lumen autem scientiæ infusæ specificatur à veritate supernaturali creata; cum ad hoc intellectui Christi infundatur, vt obiecta supernaturalia creata cognoscat in se ipsis, & ratione sui, sed diuina essentia, & veritas supernaturalis creata essentialiter distinguuntur: ergo lumen gloriæ, & habitus scientiæ per se infusæ sunt obiecta essentialiter distincta.

32 *Fundamentum contrariæ sent.* Pro sententia contraria asserente: scientiam per se infusam identificari cum lumine gloriæ, referuntur à Beccanos Recentiores sine nomine, in illam inclinat Suarez *disput. 29. sectione 4. §. Tertius tamen modus*: etsi quia res noua est, noluit illam diffinire insinuatione difficultatis, & rationis dictam sententiam suadentis contentus: ratio autem, qua mouetur, est: nam per habitum luminis gloriæ possunt creaturæ cognosci, non solum ratione diuinæ essentiæ, sed etiam in se ipsis, & ratione sui; sed ad hoc ordinatur habitus scientiæ per se infusæ: ergo est à lumine gloriæ indistinctus. Consequentia est bona: minor certa; & maiorem probat primo: nam idem habitus charitatis est sufficiens ad diligendas creaturas, non solum ratione bonitatis diuinæ, sed etiam propter se, & ratione sui: ergo idem habitus luminis gloriæ sufficiet ad cognoscendas veritates creatas, non solum ratione essentiæ diuinæ, sed etiam ratione sui.

Maior prob. 1.

33 *Secundò.* Secundo probat maiorem: nam lumen gloriæ est sufficiens principium cognitionis sui in se, & non solum ratione diuinæ essentiæ: ergo etiam erit sufficiens, vt per illum cognoscantur creaturæ in se ipsis, & ratione sui. Consequentia est bona. Antecedens autem probat primo: quia nullum aliud lumen esse ita proportionatum cum ipso in ratione cognoscibilis, sicut ipsum lumen gloriæ: nam si inferius sit, non videtur ad eius cognitionem sufficiens; superius autem, vel repugnat; vel sine causa ad illius cognitionem in se ipso requiretur: ergo ipsum lumen gloriæ est ad se in se ipso, & ratione sui cognoscendum sufficiens. Secundo probat idem antecedens: nam lumen naturale intellectus Angelici est sufficiens, non solum ad cognoscendum alia, sed etiam ad se ipsum cognoscendum in se, & ratione sui: ergo etiam lumen gloriæ est sufficiens, non solum ad cognoscendum Deum, & se ipsum in diuina essentia cognita, sed etiam ad se ipsum in se, & ratione sui cognoscendum.

34 *Maiorem arg. esse falsam prob.* Hoc tamen argumentum non vrget: nam maior assumpta est falsa; vt enim lumen gloriæ esset principium sufficiens cognitionis creaturarum in se ipsis, & ratione sui, oportebat, quod obiectum adæquatum specificatiuum illius non esset diuina essentia, sed veritas supernaturalis, veritati creatæ, & veritati increatæ communis; sed obiectum adæquatum specificatiuum luminis gloriæ est sola essentia diuina, & veritas increata: ergo non est sufficiens principium cognitionis creaturarum in se ipsis, & ratione sui. Consequentia est bona. Maior, præterquamquod conceditur à Suarez, constat primo: ideo namque in eius sententia eodem habitu charitatis possunt diligi creaturæ, non solum ratione bonitatis diuinæ; sed etiam propter se ipsas, & ratione propriæ bonitatis, quia obiectum specificatiuum charitatis, non est bonitas diuina increata, sed bonitas diuina abstrahens à diuina per essentiam, & à diuina per participationem: ergo vt per habitum luminis gloriæ, possint cognosci creaturæ in se ipsis, & ratione sui, idem docere tenetur, quod, nempè, non specificetur adæquatè à veritate increata, sed à veritate abstrahente à creata, & increata. Secundo: nulla enim potentia, vel habitus potest aliquod obiectum attingere, nisi ratione sui obiecti specificatiui adæquati: ergo vt lumen gloriæ possit esse principium cognitionis creaturarum, non motæ ab essentia diuina, sed à veritate creata, necessarium est, quod obiectum adæquatum specificatiuum illius, non sit sola essentia diuina, sed aliquid creaturis, & diuinæ essentiæ commune.

35 *Minor ostenditur primo.* Maior autem ostenditur primo: nam lumen gloriæ est participatio formalis luminis intellectualis diuini; illius autem obiectum non est veritas, creatæ, & increatæ communis, sed essentia diuina, & veritas increata: ergo obiectum specificatiuum luminis gloriæ, non est veritas diuina abstrahens à diuina per essentiam, & diuina per participationem, sed veritas per essentiam diuina.

36 *Secundo.* Secundo vt enim *Tractat. de Charitate* fusè monstrauimus, obiectum specificatiuum charitatis, non est bonitas diuina communis bonitati diuinæ per essentiam, & bonitati participatiuè diuinæ, sed bonitas increata, & diuina per essentiam, quod etiam omni virtuti Theologicæ conuenit, est communis Thomistarum sententia: ergo pariter obiectum adæquatum specificans lumen gloriæ est veritas increata, & diuina per essentiam, non autem veritas creatæ, & increatæ communis.

37 *Tertio.* Tertio: nam lumen gloriæ non excedit in ratione principij *quo* intellectiui diuinam essentiam, vt speciem in ratione repræsentatiuæ; sed diuina essentia, vt species nihil à se distinctum repræsentat, nisi ratione sui, vt primario repræsentatæ per se ipsam: ergo lumen gloriæ, vt principium *quo* intellectiuum, ad nullum obiectum à Deo distinctum extenditur, nisi ratione essentiæ diuinæ, vt primo per ipsum cognitæ, & consequenter obiectum adæquatum specificatiuum illius, est diuina essentia, & veritas increata, non autem veritas diuina in prædicta communitate.

38 *Gloriæ [illegible]* Denique probatur minor: si namque obiectum specificatiuum luminis gloriæ non esset diuina essentia, vt cognoscibilis intuitiuè, & quidditatiuè, sed veritas supernaturalis creatæ, & increatæ communis, sequeretur per habitum luminis gloriæ non constitui nos in termino, sed esse viatoribus, & beatis communem; consequens est falsum, & à nemine concessum: ergo obiectum specificatiuum luminis non est veritas in illa communitate, sed diuina essentia, & veritas increata, vt intuitiuè, & quidditatiuè cognoscibilis; Minor cum consequentia tenet.

39 *Sequela prob. 1.* Sequela autem probatur primo; quod enim obiectum specificans habitum non præstat obiectiuè, non potest habitus præstare formaliter; sed obiectum specificans lumen non est diuina essentia, vt cognoscibilis quidditatiuè, & intuitiuè; sed veritas creatæ, & increatæ communis, non constituimur obiectiuè in termino per obiectum specificatiuum illius: ergo nec per lumen ipsum formaliter.

40 *Secundo.* Secundo probatur: quod namque non præstat formaliter actus specificans habitum, non potest à tali habitu effectiuè præstari; sed si obiectum specificans lumen, est veritas creatæ & increatæ communis, & non veritas increata, vt quidditatiuè cognoscibilis, actus lumen gloriæ adæquatè specificans non erit visio beata, per quam in termino constituimur, sed [illegible] cognitionis communis visioni beatificæ, & cognitioni creaturarum in se ipsis, quæ ratio nos in termino non constituit formaliter, sed est viatoribus, & beatis communis: ergo si obiectum specificans lumen non est essentia diuina, sed veritas in communitate prædicta, non possumus in termino per habitum luminis gloriæ constitui, etiam effectiuè.

41 *Tertio.* Denique probatur: quia namque habitus charitatis non specificatur adæquatè ab amore necessario Dei non in [illegible] constituente, sed ab amore abstrahente à libero, [illegible] qui est communis patriæ, & viæ; ideo per habitum [illegible] termino non constituimur, sed est viatoribus, & beatis communis: ergo si habitus luminis gloriæ, non res[illegible] beatificam vt actum specificantem ipsum adæquatè, [illegible] cognitionis visioni beatæ, & cognitionis creaturarum [illegible] non constituimur per illum in termino, sed est viatoribus, & beatis; at si obiectum adæquatè specificans [illegible] tum luminis gloriæ non esset essentia diuina, vt quidditatiuè cognoscibilis, actus adæquatè prædictum habitum specificans, erit visio beatifica, sed ratio cognitionis, ipsi & cognitioni creaturarum communis: ergo si habitus luminis gloriæ non specificatur adæquatè à diuina essentia, vt cognoscibili quidditatiuè, non constituimur per illum in termino, sed est habitus vtrique statui, viæ, scilicet, & patriæ communis.

42 *Responsio ad argumentum.* Et ex his ad argumentum respondeo, negando maiorem. Ad primam probationem, nego antecedens: nullus enim actus ab habitu charitatis procedit, qui à bonitate creata absolutè sumpta moueatur, sed semper cum respectu ad bonitatem diuinam, cuius est participatio, & ab illa sic considerata, nempe, vt est participatio Dei, mouetur actus, secundario à charitate elicitus, vt *tract. de Charitate* explicuimus; ad cuius [illegible] rationem bonitas diuina ingreditur, non in recto, sed in obliquo. An autem præter istum modum diligendi proximum propter bonitatem propriam, vt est aliquid Dei, detur alius ad proximum terminatus propter bonitatem supernaturalem gratiæ sanctificantis sumptam absolutè, & an ad talem actum eliciendum detur de facto habitus supernaturalis? non est nostrum in præsenti examinare, disputant Theologi 2. 2. q. 23. quod autem in præsenti asserimus est, quod si talis habitus datur, non est idem cum charitate Theologica, sed realiter illa distinctus, diciturque virtus beneuolentiæ proximi specialis. Ex quo nouum argumentum contra sententiam oppositam sumitur: si namque ad diligendum proximum propter propriam bonitatem supernaturalem creatam datur habitus distinctus ab habitu charitatis, per quem diligimus proximum ratione bonitatis diuinæ, ad cognitionem entis supernaturalis creati in se ipso, & ratione sui, necessario est constituendus habitus à lumine gloriæ distinctus, per quem entitas creata cognoscitur, non in se & ratione sui, sed in Deo, & ratione essentiæ diuinæ, ad quam primo terminatur, & à qua in omni sua terminatione mouetur.

43 *Lumen gloriæ nō est principium cognitionis sui in se ipso.* Ad secundam antecedentis probationem, nego antecedens: cum enim specificatiuum adæquatum habitus luminis gloriæ sit diuina essentia, vt cognoscibilis intuitiuè, & quidditatiuè, vt probauimus, non potest ad se in se ipso, & ratione sui terminari, sed sicut ad alia à se ipso terminatur, vt in Deo, & ratione essentiæ diuinæ: ita se, non in se, & ratione sui, sed in Deo, & ratione diuinæ essentiæ contemplatur. Nec vrget prima antecedentis probatio: habitus namque entitatiuè inferior lumine gloriæ, est principium proportionatum cognitionis quiddita-

de homine media diffinitione equi, eut è contra, nec de his naturis demonstrantur proprieteres mediante aliquo ipsis communi cum in illo non radicentur, & tamen non differunt adæquate in ratione principij in genere scibili: ergo ratio illa est nulla.

57 *Respondebis.* Respondebis: ideo diffinitiones hominis, & equi, vt habitas per species acquisitas, non distingui in ratione Principij adæquatè, quia attinguntur per hebitum Philosophię, vt stant sub illius abstratione obiectiua, prout autem repræsentantur per species per se infusas, non inspiciuntur ab habitu supernaturali scientifico, vt stant sub aliqua ratione communi, sed qualibet retione sui; & ideo in retione principij demonstratiui distinguuntur adæqnate, & genera scibilium distinguunt, obiectiueque habitus supernetorales multiplicant.

58 *Sed contra.* Sed contra: nam quod prædictæ diffinitiones non attingantur per habitum scientiæ infusæ, vt stant sub alique ratione communi, vel pronenit ex eo, quod per species per se infusas in se, & ratione sui repræsentantur, & non ratione prædicati communis vtrique; vel quia habitui supernatureli repugnat erga obiecta distincta, vt stant sub ratione alique communi versari; ex neutro capite potest prouenire: ergo attinguntur per habitum scientiæ infusæ, vt stant sub aliqua ratione communi. Consequentia cum maiori tenent. *Minor pro secunda parte constat.* Minor pro secunda parte constat: si namque habitui acquisito scientifico non repugnat plura attingere; vt stant sub retione illis communi, cur habitui infuso, & supernaturali modus ille repugnabit? Certe non video, quo modo concesso habitui acquisito modo prædicto attingendi sua obiecta, possit consequenter defendi, repugnare habitui infuso. *Pro prima prob.* Pro prima parte probatur: nam species acquisita hominis repræsentat hominem, non ratione alicuius prædicati sibi, & alijs naturis communis, sed ratione sui, prout ab alijs neturis distinguitur, idemque de specie equi à phantasmatibus abstracta est dicendum; & tamen habitus Philosophiæ hominem, & equum respicit, & illorum diffinitiones, non sub rationibus, quibus inter se distinguuntur, sed sub ratione entis mobilis, homini, & equo communi: ergo quod diffinitiones habitæ per species infusas, repræsententur per illes secundum ea, quibus inter se distinguuntur, non probat non respici ab habitu scientiæ infusæ, vt stant sub ratione ipsis communi, sed sub illis, quibus inter se distinguuntur; & consequenter licet species per se infusæ hominis, & equi, illorum repræsentent naturas secundum rationes proprias, quibus inter se distinguuntur, & quamuis ex illis speciebus cum natura specifica ab ipsa repræsenteta adæquetur, poterit habitus scientificus se tenens ex parte intellectus, illumque eleuans ad supernaturelem cognitionis actum, prædicta obiecta respicere, vt stant sub ratione communi; ac proinde respectu habitus supernaturalis scientifici inadæquatè se habebunt; ex quo vlterius sequitur, quod respectu talis habitus omnino materialiter illorum distinctio comparetur.

59 *Confirm.* Confirmatur: nam habitus supernaturalis quo Angeli cognoscunt obiecta creata in se ipsis, est vnus, & indiuisus, vt Mag. S. Thomas fatetur, quamuis species supernaturalis infusa, non vna, sed multiplex sit: ergo habitui supernatureli scientifico non repugnat respicere plura, vt stant sub ratione communi, sed potest vnus habitus supernaturalis scientificus obiecta inter se distincta, & per diuersas species infusas repræsentata sub se comprehendere; ex quo vlterius sequitur, non eo ipso, quod species per se infusæ essentialiter distinguantur, constituere genera scibilium adæquate distincta in ratione obiecti scibilis.

60 *Respondebis.* Respondebis, hoc esse verum in Angelis, secus autem in hominibus; eo quod lumen naturale intellectus Angelici cum omnimoda vnitate sine habitibus distinctis est sufficiens ad omnia cognoscibilia per ipsum intra ordinem naturæ, & quia habitus supernaturales infunduntur à Deo secundum proportionem naturalium; fit consequens, vt in Angelis vnus habitus supernaturalis ad omnia obiecta creeta in se ipsis cognoscenda sufficit, & quod non multiplicetur habitus potentiam eleuans ad distinctionem specierum intelligibilium, & quod tales species non constituant obiecta adæquatè in genere scibili distincta; intellectus autem humanes pluribus habitibus indiget in ordine natureli ad obiecta cognoscibilia scientificè; ideoque habitus scientifici infusi multiplicentur in illo, nec vnus habitus sufficit, sed plures sunt necessarij iuxta distinctionem specierum infusarum; nem Deus in illorum infusione se accommodat cum natura, illosque iuxta proportionem naturalium infundit. Ita Mag. S. Tho. *vbi proximè.*

61 *Sed contra 1.* Sed contra primo: nam etiam si discrimen hoc admittatur, non sequitur, tot esse multiplicandos habitus, quot sunt species per se infusæ; ergo ad intentum non sufficit. Probatur antecedens: habitus acquisiti non multiplicantur iuxta distinctionem specierum intelligibilium, sed vnus habitus ad plura obiecta se extendit per plures species repræsentata: ergo ex eo quod habitus scientifici supernaturales infundantur à Deo, seruata proportione ad naturam; & ad habitus acquisitos, non sequitur, tot habitus scientiæ infusæ esse in Christo constituendos, quot sunt species intelligibiles.

62 *Contra 2.* Contra secundo: nam in habitibus infusis eleuantibus potentias, nulla est differentia inter Angelos, & homines, quo ad illorum vnitatem: ergo si in Angelis vnus habitus scientiæ supernaturalis infusæ ad omnia cognoscenda sufficeret, non est multiplicandus talis habitus in Christo. Consequentia tenet iuxta solutionis doctrinam. *Antecedens ostenditur 1.* Antecedens autem ostenditur primo: nam inter ipsos Angelos iuxta diuersitatem, & inæqualitatem specificam seruatur inæqualitas in vnitate, & vniuersalitate specierum intelligibilium: ita vt Angelus perfectior per vniuersaliores species intelligat; & consequenter paucioribus speciebus ad intelligendum indigeat, vt docet Diui Thom. 1. *p. q. 55. art. 3.* & tamen quoad habitus supernaturales eleuantes potentias ad operandum, hoc discrimen non seruatur; sed omnes per habitus infusos æquè vniuersales, & in numero æquali eleuantur: ergo pariter licet inter intellectum Angelicum, & humanum detur discrimen in vniuersalitate, & vnitate specierum intelligibilium; in vnitate vero, & vniuersalitate habituum supernaturalium eleuantium potentias ad operandum, nullum seruatur discrimen.

63 *Secundo.* Secundo idem antecedens probatur: nam licet quoad species, quibus vtimur ad credendum fide supernaturali, detur inter Angelos, & homines quoad vnitatem, & vniuersalitatem discrimen quoad habitum autem fidei, per quem intellectus eleuatur ad credendum, hæc differentia non datur; sed vnus fidei habitus ad omnia credibilia se extendit, tam in homine, quam in Angelo: ergo pariter quamuis in speciebus per se infusis, discrimen sit inter Angelos, & homines quoad illarum vniuersalitatem, in habitu scientifico intellectum eleuante, tale discrimen non datur.

64 *Tertiò.* Tertio probatur: habitus supernaturales eleuantes, voluntatem, æquè vniuersales sunt in hominibus, & Angelis, vt constat in spe, charitete, & virtutibus moralibus; spes namque, & charitas, nec in nobis, nec in Angelis sunt plures; virtutes autem infusæ residentes in voluntate, æque multiplicantur in Angelis, & in nobis: ergo pariter habitus supernaturales eleuantes intellectum, eandem vniuersalitetem, & consequenter eandem vnitatem, habent in hominibus, & Angelis.

65 *Tertia sententia eligitur.* Aliorum sententia est, habitum scientiæ per se infusæ supernaturalis eleuentem intellectum Christi ad cognoscendas creaturas in se ipsis extra Verbum, esse vnius speciei, quamuis species, quibus obiectiuè determinatur, sint plures. Ita Petrus Bergomensis *in tabula aurea dub.* 12. *&* 16. *Borg.* Magister Medina *in præsenti art.* 6. *Medina.* & Illustrissimus Araujo *dubio* 3. *Arauio.* Eandem sententiam sequitur Suarez *disp.* 29. *sect.* 3. *Suar.* pro illa referens Richardum *in* 3. *distinct.* 14. *art* 3 *quæstion.* 4. *Richar.* & Marsilium *quæst.* 10. *art.* 2. *part.* 4. *Marsil.* Quibus adhærendam existimo ductus primo, *Prob. 1.* quia illam docuit Diui Thom. *in* 3. *distinct.* 14. *art.* 3. *quæstiunc.* 4. nec illam retractauit *in hac quæst. art.* 6. vt ex proximè dicendis constabit.

66 *Secundo probatur.* Secundo: nam habitus supernaturalis infusus; vel multiplicendus est iuxta numerum specierum intelligibilium; vel non est in plures habitus diuidendus; sed non multiplicatur iuxta numerum specierum: ergo non diuiditur in plures habitus, sed est vnus specie respectu omnium, quæ Christus per scientiam infusam supernaturalem cognouit. Consequentia tenet. Minor constat *ex dictis nu.* 61. *S. Th.* traditurque à D. Thoma *quæstiuncula citata ad* 4. illis verbis: *Dicendum, quod non qualibet specierum diuersitas facit habitum diuersum; alias oporteret, quod, quot sunt res, tot essent scientiæ; sed diuersitas specierum, quæ non reducuntur ad eundem modum cognitionis secundum genus.* Maior autem probatur: nam quod homo, & equus verb. grat. qui distinctis speciebus infusis repræsentantur, eodem habitu cognoscentur; ideo est, quia conueniunt in eodem modo cognoscibilitatis passiuæ per habitum supernaturelem infusum; sed hæc eadem conuenientia inuenitur inter omnes alias entitates creatas, vt in se ipsis supernaturaliter cognoscibiles: ergo possunt omnes in se, & ratione sui per eundem habitum supernaturalem cognosci; ac proinde, vel habitus scientiæ supernaturalis infusæ multiplicandus est iuxta numerum specierum infusarum, vel non est in plures habitus diuidendus.

67 *Denique probatur.* Denique probatur; vt enim *numer.* 45. monstrauimus, est possibilis vnus habitus supernaturalis scientificus, per quem omnia à Christo extra Verbum cognita; cognoscantur; sed nulla est ratio assignabilis, cur talis habitus de facto non detur: ergo asserendum est intellectum Christi de facto per vnum habitum omnia ille obiecta in se ipsis cognouisse. Nec est eadem ratio de speciebus obiectiuè concurrentibus. Deus namque in infusione specierum supernaturalium se accommodat cum natura, illasque infundit iuxta proportionem specierum naturalium, & quia naturæ humanæ est naturale per plures species diuersa obiecta intelligere; fit, quod Deus plures species supernaturales infundat, etsi de potentia absoluta potuissent omnia obiecta creata

per vnam repræsentari. Quæ ratio in habituum infusione non militat, vt vidimus n. 62. Et quidem species supernaturales, quibus vnus Angelus altero inferior, obiecta supernaturalia cognoscit, plures sunt, & minus vniuersales, quam species supernaturales, quibus Angelus superior eadem obiecta cognoscit, si vera est sententia D. Thom. art. 6. asserentis; intellectum animæ Christi recepisse species infusas in minori vniuersalitate, & maiori numero, quam Angeli; & tamen habitus supernaturalis eiusdem vniuersalitatis, & vnitatis est in Angelo inferiori, & in Angelo superiori vt nostri Thomistæ fatetur; hoc autem verum esse non posset, si Deus infundendis habitibus eandem proportionem seruaret, quam seruat in infusione specierum: ergo fateri tenentur, non seruare eandem proportionem in infundendis habitibus intellectum eleuantibus, quam seruat in infundendis speciebus, obiectiuè concurrentibus.

68 *Obiicies. S. Tho.* Oppones, D. Thom. *articul. 6. ad finem corporis*, illis verbis: *Et ideo scientia indita animæ Christi fuit distincta secundum diuersos habitus*: ergo aperte sentit D. Thom non vno, sed distinctis habitibus esse intellectum Christi eleuatum ad illa, quæ extra Verbum cognitione supernaturali cognouit, quidquid sit, an de potentia absoluta potuerit per vnum habitum supernaturalem omnia illa obiecta cognoscere.

69 *Respondetur.* Respondeo, scientiam infusam consistere in habitu eleuante potentiam, in recto importando in obliquo species intelligibiles concurrentes obiectiuè, & cum docet D. Thom. scientiam infusam esse distinctam secundum diuersos habitus, loqui de scientia infusa, non pro eo quod dicit in recto, sed pro eo quod importat de connotato, & in obliquo. Ita Medina, & alij Recentiores Thomistæ ex Bergomensi *vbi supra*. Sicque accipiendam esse Angelici Præceptoris doctrinam: constat primo: nam sic accepta, reducitur in concordiam, quod in Sententiarijs docuit, cum eo, quod docet *in præsenti art. 6. in corp.* Et non cogimur asserere, sententiam, quam *ibi* docuit mutasse.

70 *Ponderatur solutio ad 3. S. Th.* Secundo *ex solutione ad 3.* vbi distinguens inter lumen eleuans intellectum, & species infusas, ait: *Quod lumen diuinitus infusum, est communis ratio intelligendi, quæ diuinitus reuelantur, sicut & lumen intellectus agentis, eorum, quæ naturaliter cognoscuntur: & ideo oportuit esse in anima Christi proprias species singularum rerum ad cognoscendum cognitione propria vnumquodque. Et secundum hoc oportuit, esse diuersos actus scientiæ in anima Christi, vt dictum est*. Sentit ergo Angelicus Doctor, scientiam infusam Christi esse vnam ex parte luminis eleuantis intellectum, & plures ex parte specierum obiectiuè concurrentium, per quas lumen infusum de se indifferens ad plura obiecta, determinatur ad propriam vniuscuiusque cognitionem.

71 *Quorundã explicatio excluditur.* Quod enim ab aliquibus ex nostris asseritur, Diuum Thomam loqui de vnitate generica luminis eleuantis intellectum Christi; non autem de vnitate specifica: contextui non congruit. Primo; ait namque D. Thom. lumen diuinitus infusum esse communem rationem intelligendi, quæ diuinitus reuelantur, sicut lumen intellectus agentis eorum, quæ naturaliter cognoscuntur; at lumen intellectus agentis vnum est vnitate specifica, & sufficiens ratio intelligendi omnia, quæ naturaliter cognoscuntur: ergo lumen infusum diuinitus, de quo asserit Angelicus Doctor esse vnum, est vnum vnitate specifica. Secundo: nam loquitur de lumine infuso diuinitus, quod per species distinctas determinatur ad propriam vniuscuiusque rei cognitionem; sed lumen intellectuale sumptum genericè, non determinatur per species intelligibiles obiectorum, sed per proprias differentias; benè tamen sumptum specificè: ergo asserere, loqui D. Tho de vnitate generica luminis infusi diuinitus, non congruit contextui.

72 *Instabis 1.* Sed instabis primo: nam D. Tho. arguit ex distinctione specierum diuersitatem habituum, quia species distinctæ, constituit diuersum genus scibile; at ex diuersis generibus scibilium distinguuntur essentialiter habitus scientifici inuantes vel eleuantes potentiam intellectiuam, secundum id quod tales habitus important in recto: ergo cum D. Tho. infert, scientiam infusam esse distinctam secundum diuersos habitus, loquitur de scientia infusa, pro eo quod importat in recto.

73 *Secundo.* Secundo. nam D. Thom. *solutione ad 1.* statuit discrimen inter scientiam infusam Angelorum, & scientiam infusam Christi, quoad hoc, quod est distingui per plures habitus; sed scientia infusa Angelorum, quoad species, quas importat in obliquo secundum plures habitus distinguitur: ergo distinctio secundum plures habitus, quam cognoscit in scientia infusa supernaturali Christi, non est solum secundum species in obliguo à tali scientia importates, sed etiam secundum id, in quo essentialiter in recto consistit.

74 *Tertiò.* Tertio: nam *solutione ad secundum*, concedis scientiæ per se infusæ Christi distinctionem secundum diuersos habitus, quam neget habitui fidei diuinæ; sed distinctio secundum diuersos habitus ratione connotati, etiam conuenit fidei diuinæ; cum species intelligibiles inseruientes fidei sint plures: ergo distinctio secundum diuersos habitus, quam concedit scientiæ infusæ animæ Christi, non est solum penes id, quod de connotato à prædicta scientia importatur, sed etiam penes id, quod importat in recto; alias non subsistet discrimen à Diuo Thoma statutum.

Respondeo ad primam replicam, Diuum Thomam loqui de distinctione generis scibilis, adæquate quidem per comparationem ad species intelligibiles, inadæquata vero per comparationem ad habitum se tenentem ex parte potentiæ; hæc autem distinctio obiectiua, non sufficit ad multiplicandam specificè scientiam secundum id, quod dicit in recto, nempè, habitum eleuantem potentiam, sed solum secundum id, quod importat in obliquo, & de connotato, videlicet, species, per quas habitus scientificus determinatur, ad propriam alicuius obiecti cognitionem. 75 *Ad 1. replicam respond.*

Ad secundam dicatur discrimen à Diuo Thom statutum inter Angelos, & homines, quantum ad scientiam supernaturalem infusam, non esse accipiendum quoad distinctionem habituum absolutè, hoc est, quod in Nobis distinctus habitus sit, & in Angelis vnus, quia tam in Angelis, quam in nobis vnus est habitus supernaturalis scientificus eleuans potentiam, & species obiectiuè concurrentes sunt plures; sed accipiendum est de distinctione, & pluralitate comparatiuè, quia nempè scientia infusa nostra, est distincta secundum plures habitus, quam scientia infusa Angelorum: quod verum est, loquendo de scientia infusa, secundum id, quod dicit in obliquo, scilicet, species intelligibiles; eo quod cum species etiam supernaturales, vniuersaliores sint in Angelis, quam in nobis; sit consequens, quod in nobis sint plures: ac proinde, quod scientia infusa Christi in plures habitus distinguatur, quam scientia infusa Angelorum. 76 *Ad 2.*

Ad tertiam, concessa maiori, nego minorem. Nam licet species intelligibiles inseruientes fidei sint plures: non tamen determinant habitum fidei ad assensum credendi, qui est actus à fide elicitus, sed solum intellectum determinant ad simplicem obiecti apprehensionem, quæ non causatu. à fide: species autem supernaturales infusæ repræsentant, non solum subiecta simplicia, sed etiam veritates complexas; ac proinde determinant lumen infusum ad assensum supernaturalem scientificum, qui est actus ab illo elicitus; ideoque species istæ importantur à scientia infusa de connotato, à fide autem species illi inseruientes non sic importantur: nam habitus solum connotat speciem ipsum determinantem ad actum ab illo elicitum. 77 *Ad 3.*

§. V.

De vsu istius scientiæ discurrendo.

Scientiam istam non fuisse discursiuam quoad acquisitionem, docet D. Tho. *in hac q. art. 3.* & patet: fuit enim diuinitus indita, non inuentione humana acquisita: ergo discursiua quoad acquisitionem non fuit; illa enim scientia dicitur quoad acquisitionem discursiua, quæ acquiritur per discursum. 78 *Non fuit discursiua quoad acquisitionem.*

Quod etiam potuerit intellectus Christi per illam sine discursu formali intelligere, constat ex dictis *disp. 35.* species enim scientiæ per se infusæ seruientes, repræsentant res creatas in se ipsis, & ratione sui, non solum quidditatiuè, sed etiam comprehensiuè; & consequenter species repræsentans hominem v. g. non sistit in essentia hominis, sed etiam repræsentant omnes eius proprietates: ergo potuit intellectus Christi per illas vno indiuisibili actu essentiam rei creatæ, & omnes illius proprietates cognoscere: at discursus formalis petit plures actus realiter distinctos inter se, quorum vnus ab alio causetur: ergo potuit intellectus Christi per huiusmodi scientiam sine discursu intelligere. 79 *Non fuit necessario discursiua.*

Restat ergo difficultas, an modus iste intelligendi, ita fuerit huic scientiæ adæquatus, vt intellectus Christi per illam non potuerit discurrendo intelligere. Affirmant Suarez *disp. 28 sect. 2.* Vazquez *disp. 52 cap. 3.* & Cardinalis Lugo *disp. 20 sect. 6.* Quos alij sequuntur. Negatiuam sententiam tenet D. Thom. *in hac q. art. 3.* vbi docet, quod licet hæc scientia non fuerit discursiua quoad acquisitionem; fuit tamen discursiua quoad vsum, potuitque intellectum Christi illa vti discurrendo. D. Thom. sequuntur Caietanus, Medina, & alij Recentiores Thomistæ circa istum articulum. Et ex PP. Societatis Valentia *in præsenti art. 3. puncto 2.* Granadus *contr. 1. de Incarnat. tract. 8. disp. 3. sect. 3.* Beccanus *c. 9. q. 5.* Gaspar Hurtado *disp. 8. difficult. 5.* quos alij Recentiores ex eadem familia sequuntur. 80 *Prima sent. Suar. Vazq. Lugo.* 81 *Secunda sententia S. Th. Caiet. Medina. Recentiores. Valentia Granad. Beccanus. Hurt.*

Et probatur: potuit enim Christus per habitum scientiæ infusæ vna intellectione cognoscere essentiam hominis, vt est radix risibilitatis, & alia risibilitatem, vt radicatam in essentia hominis; sed hac cognitionum distinctione supposita, potuit vnam ex alia deducere. ergo potuit per hanc scientiam discurrere, & illa vti discurrendo. Consequentia est bona. Nam discursus consistit in distinctis cognitionibus, quarũ vna ex alia deducitur. Præmissæ autem indigent probatione. Maior ex inde constat. Nam si nõ possent essentia hominis, & risibilitas distinctis intellectionibus intelligi ab anima Christi per habitũ scientiæ infusæ, ideo esset, quia 82 *Hæc sit. prob. Maior constat.*

quia per vnam speciem infusam repræsentantur; sed hæc ratio nulla est; cum enim habitus iste fuerit voluntati Christi subiectus quoad vsum, potuit vti inadæquatè repræsentatione speciei; & consequenter potuit non cognosci ab intellectu Christi vno indiuisibili actu omne obiectum repræsentatum per speciem: ergo potuit intellectus Christi per habitum scientiæ infusæ vna intellectione cognoscere essentiam hominis, vt est radix risibilitatis, & alia risibilitatem, vt in essentia hominis radicatã.

83 *Minor prob.* Minor autem probatur: nam essentia hominis cognitam, vt radix risibilitatis, continet illam radicaliter obiectiuè: ergo cognitio essentiæ hominis, vt radicis risibilitatis, continet effectiuè cognitionem risibilitatis, vt in essentia hominis radicatæ; & consequenter potest hæc secunda cognitio à prima cognitione procedere, & ex vtraque poterit discursus formalis consurgere. Hæc secunda consequentia ex prima euidenter colligitur: cognitio namque aliam effectiuè continens, potest illam efficienter causare. Prima autem probatur, quod enim præmissæ formales effectiuè in se contineant, possintque efficienter influere in conclusionem formalem, non aliunde colligitur, nisi quia in obiecto præmissarum continetur obiectiuè obiectum conclusionis: ergo si essentia hominis cognita, vt radix risibilitatis, continet obiectiuè risibilitatem radicatam, cognitio essentiæ hominis, vt radicis risibilitatis, continet effectiuè cognitionem risibilitatis radicatæ.

84 *Arguitur 1.* Et ex his solutum manet præcipuum contrariorum fundamentum sumptum ex eo quod discursum formalem requiritur realis intellectionum pluralitas, quarum vna deducatur ex alia; sed scientiæ per se infusæ repugnat modus iste cognoscendi: ergo repugnat illi discursus; & consequenter non potuit Christus per illam discurrere, aut illa vti discurrendo. Minor, in qua est difficultas, ostenditur primo. Nam Christus per scientiam infusam intelligit modo Angelorum, & ad hoc scientiam per se infusam esse in Christo constituendam *Disp.* 32. docuimus; sed modus cognoscendi Angelorum est talis, vt essentiam, & illius proprietates vnica intellectione cognoscant; ideoque illis repugnat discursus: ergo Christus per scientiam infusam non potest proprietates, & essentiam per plures actus cognoscere, sed necessario illa cognoscit vnico actu; & consequenter repugnat scientiæ per se infusæ Christi pluralitas cognitionum ad discursum necessaria.

Minor Prob. 1.

85 *Secundo.* Secundo probatur minor: nam esto admittatur in Christo duplex actus cognitionis, quorum vno cognoscat essentiam, & altero proprietates, non tamen potest vnam ex his cognitionibus ex alia cognitione deducere per habitum scientiæ infusæ; sed hoc ad discursum requiritur: ergo scientiæ per se infusæ repugnat modus cognoscendi ad discursum requisitus. Maiorem probat Vazquez *vbi supra n.* 20. nam Christus per scientiam infusam cognoscit res singulas proprio, & quidditatiuo conceptu, sicuti sunt in se ipsis: ergo Christo vt per scientiam infusam intelligenti, omnia per se nota sunt, & nihil per aliud notum; sed vt vna cognitio deducatur ex alia, oportet vt obiectum cognitionis ex alia cognitione deductæ, non sit per se notum, sed notum per aliud; nam conclusio per discursum cognita, non per se, sed per aliud cognoscitur, & per aliud probatur: ergo esto in Christo duplex admittatur cognitio, vna, qua essentiam cognoscat, & alia, qua cognoscat proprietates, non tamen potest per habitum scientiæ infusæ vnam ex his cognitionibus ex alia cognitione deducere.

86 *Tertio.* Tertio probant Recentiores: per speciem immediatam obiecti, non potest illius cognitio ex alia cognitione deduci, est cognitionum distinctio intercedat; sed Christus per habitum scientiæ infusæ omnia illius obiecta cognouit per species immediatas illorum: ergo non potuit vtendo habitu scientiæ infusæ, vnam cognitionem ex alia deducere. Consequentia est bona. Minor ab illis supponitur, & constat: nam scientia infusa fuit à nobis constituta, vt Christus per illam res creatas extra Verbum in se ipsis cognosceret: ergo species illi inseruientes repræsentant res creatas in se ipsis immediatè. Maior autem probatur; non enim potest per vnam speciem idem obiectum cognosci cognitione immediata, & cognitione mediata; cum sint modo cognoscendi oppositi, & repugnantes; sed per speciem immediatam obiecti habetur cognitio immediata illius. ergo non potest per illã tale obiectũ mediatè cognosci; at cognitio ex alia cognitione deducta, est mediata obiecti cognitio: ergo per speciem immediatã obiecti, non potest vna cognitio deduci ex alia cognitione.

87 *Denique prob. minor.* Denique probatur minor: nam esto per habitum primorum principiorum, possint elici cognitiones distinctæ, non tamen potest per illum, vna veritas ex alia deduci; alias distinctus ab habitu scientiæ non esset, at hoc, non aliunde repugnat, nisi quia talis habitus est principium cognitionis immediatæ: ergo cum habitus scientiæ infusæ inclinet in cognitionem immediatam, itque principium illius, non potest mediante illo, vna cognitio ex alia cognitione deduci; & consequenter non potuit anima Christi illo mediante discurrere.

88 *Resp. arg.* Respondeo, concessa maiori, negando minorem. Ad primam probationem, distinguo maiorem: possibiliter, & aliqua cognitione, concedo maiorẽ: necessario, & omni cognitione, nego maiorem, & concessa minori, nego consequentiam. Nam licet anima Christi per habitum scientiæ infusæ potuerit intelligere modo, quo intelligunt Angeli, nempè, vno actu cognitionis, essentiam, & proprietates, quæ repræsentantur per vnam speciem infusam, & vt posset isto modo intelligere constituta è Nobis fuerit *Disp.* 32. scientia per se infusa in anima Christi Domini; quia tamen iste habitus fuit quoad vsum, illius voluntati subiectus, potuit pro voluntatis arbitrio illo vtendo, elicere cognitionem non adæquatam cum repræsentatione speciei, per quam sola essentia cognosceretur, & aliam ad solas proprietates terminatam; & consequenter potuit essentiam, & proprietates distinctis cognitionibus intelligere. Nec ex eo quod sit in Angelorum intellectu perfectio, taliter essentiam, & proprietates vno actu cognoscere, quod repugnet illis circa essentiam, & proprietates intellectionum pluralitas, & habitus scientiæ infusæ sit perfectior in intellectu Angelico; sequitur illi repugnare per plures actus attingere essentiã & proprietates: vt enim docet D. Th. *in hac q.* a. 4. *in corp.* etsi lumen scientiæ infusæ perfectius sit quoad substantiã lumine naturali Angelorũ, fuit tamen illo inferius, quantum ad cognitionis modũ, & ad hunc pertinet, quod potuerit actus cognitionis multiplicare, & discurrẽdo intelligere.

Ad secundam probationem minoris, nego maiorem. Ad illius probationẽ, concesso antecedenti, nego consequentiã. Nã Christus per scientiã infusam, non solum cognoscit essentiã substantiæ creatæ, sed etiam eius proprietates; licet autẽ essentia substantiæ creatæ, quia est in propria linea primũ suarum proprietatum principiũ, sit per se nota, & veritas immediatè cognoscibilis, vtpote in alia priori veritate nõ radicata; ideoque; cognita quidditatiuè vt in se absque medio cognoscatur, proprietates; autem eius in illius essentiã petunt reduci, vtpote in illa, vt in principio dimanationis radicatæ; & ideo quãuis quidditatiuè, & vt sunt in se cognoscantur per habitum scientiæ infusæ, non ideo sunt per se notæ, sed per aliud, scilicet, per essentiam, cuius sunt proprietates. Et quidem si hoc argumentum aliquid probat, conuincit, non solum quod per scientiã infusam discursiuè nõ cognoscantur, sed etiam quod non cognoscantur scientificè, & quod scientia infusa non sit scientia, sed habitus principiorum. Quod patet nam veritas scientificè cognita, non potest esse immediata; cum medium probetur, & cognoscatur: ergo si omne obiectum per scientiam infusam cognitum, est per se, & non per aliud notum, nihil scientificè per talem scientiam cognoscitur, & respectu nullius obiecti à se cogniti rationem scientiæ sortitur. 89 *Ad 2. minoris probationem*

Et ex his ad tertiam probatione constat solutio, prætermissa maiori, negando minorẽ. Ad illius probationẽ concesso antecedenti, distinguo consequens: immediatione excludente essentiã diuinam, vt medium cõcedo consequentiam: excludente omne medium, subdistinguo consequens: respectu essentiæ substantiæ creatæ, concedo consequentiam: respectu proprietatum substantiæ, nego consequentiam. Quæ distinctio constat ex dictis. Itaque species scientiæ infusæ inseruientes repræsentant res creatas in se ipsis immediatè, per exclusionem essentiæ diuinæ, vt medij *in quo* seu repræsentationis: non enim repræsentant illas ratione diuinæ essentiæ. Et essentiã substantiæ creatæ, v.g. hominis repræsentant immediatè per exclusionem omnis medij; non enim repræsentant illã ratione alterius obiecti, sed ratione sui immediatè; at vero proprietates hominis, v.g. risibilitatem, non repræsentant immediatè, sed mediatè, media scilicet, essentia hominis prius repræsentata, in qua, & ratione cuius proprietates repræsentantur: ex quo ad summum sequitur, quod mediate hac specie, non possit cognitio hominis ex alia cognitione deduci; non autem quod illa mediante, non possit cognitio risibilitatis deduci ex cognitione essentiæ in qua radicatur, & ratione cuius repræsentatur, sicut in sententia opposita deductione virtuali, propterea quod non duplici cognitione realiter distincta cognoscũtur: ita in nostra deductione reali, propter realem distinctionem cognitionum, quibus posse per scientiam infusam essentiam hominis, & illius proprietates cognosci, monstrauimus. 90 *Ad 3.*

Ex his etiam ad vlt. probationem minoris respondeo, concessa maiori, & minori, negando suppositum cõsequentis. Vt enim *proximè* dicebamus, de repræsentatione speciei infusæ hominem repræsentantis, quod scilicet, essentiam hominis repræsentat immediatè, risibilitatem autem mediatè: ita est de habitu scientiæ infusæ dicendum, inclinare in cognitionem immediatã hominis quoad eius essentiam, quoad proprietates vero, mediatam vnde falsum est, quod inconsequenti supponitur, nempe, habitum scientiæ infusæ inclinare solum in cognitionem obiecti immediatam, & in hoc stat discrimen inter habitum scientiæ infusæ, & habitum principiorum: ille namque sistit in primis principijs, & solum est principiũ cognitionis immediatæ, nec per illum cognoscuntur proprietates demonstrabiles de subiecto, sed solum illius essentia; ideoque licet plures cognitiones diuersorum obiectorum, illo mediante eliciantur, non potest vna veritas ex alia per habitum principiorum deduci cuius oppositum in habitu scientiæ infusæ, opposita de causa *proximè* explicata contingit. Et quidem si hoc argumentum aliquid probat, conuincit 91 *Ad vltimam.*

per habitum scientiæ infusæ oul'am veritatem cognosci demonstratiuè, scientificè, quod non potest à contrarijs admitti eum docent, ratione scientiæ fortiri illum scientiam appellantes;& consequenter scientiam esse supponentes. Quod autem sequatur patet: nam per habitum principiorum nulla veritas cognoscitur demonstratiuè scientificè, sed solum veritates medio carentes, quæ proinde indemonstrabiles sunt, nec scientificè possunt cognosci ergo si ex illo ad habitum scientiæ infusæ efficax argumentum censetur, probatur, per istum habitum nihil posse demonstratiuè, & scientificè cognosci.

92 *Secundò arguitur.* Secundo principaliter arguitur; vt enim in solutione primi argumenti supponimus per habitum scientiæ infusæ elicitur immediata cognitio substantiæ creatæ, quantum ad eius essentiam; sed cū hoc non potest stare, quod per illū eliciatur cognitio proprietatū realiter à priori cognitione distincta, & ex illa per discursum deducta: ergo medio tali habitu non potuit intellectus Christi discurrere. Consequentia tenet ex dictis. Maior constat ex his, quæ *proximè* dicebamus. Minor autē, cui inest difficultas, probatur; cognitio discursiua proprietatū hominis v.g. essentialiter distinguitur à cognitione obiecti immediata, & non discursiua; sed vno, & eodem habitum non possunt elici cognitiones distinctæ essentialiter; cum habitus specificentur per actus; & cōsequenter ad actus essētialiter distinctos distincti habitus sint necessarij ergo cum elicientia cognitionis subiecti quoad illius essentiam immediatæ per habitū scientiæ infusæ, non stat quod per talem habitum cognitio discursiua proprietatum eliciatur.

93 *Respōdet Granad.* Hoc argumento conuictus P. Granadus *Disp. allegata n.23.* respondet, distinguendo triplicē actū. Vnum quo Christo potuit cognoscere essentiā v.g hominis, & illius proprietates: qui actus adæquat speciē infusam hominis. Alium terminatum ad solam essētiā hominis, & alium terminatū ad hominis proprietates, v.g. risibilitatem. Qua distinctione supposita docet, duos priores actus elici ab vno, & eodem habitu supernaturali infuso; eo quod inter illos non est essentialis distinctio; tertium vero elici à distincto habitu, qui etiam infusus, & supernaturalis est; species tamen infusas non multiplicari in ordine ad tales actus, sed vna, & eadem species repræsentans primo essentiam, & obiectiuè ad illius cognitionem determinans per se primo, determinat secundario ad cognitionem risibilitatis, sicque accipiendam censet Angelici Præceptoris doctrinam, asserentis; scientiam per se infusam Christi discursiuam fuisse quoad vsum.

94 *Solutio ista mēti D.Th. nō congruit.* Hæc tamē solutio in primis mēti D.Th. non cōgruit vt enim cōstat ex doctrina D.Th. *art.3.* eadē scientia, quę in Christo fuit discursiua quoad vsū, non fuit necessario discursiua, sed potuit Christus per illā sine discursu, & cū discursu intelligere: sed iuxta solutionem datam hoc verum esse non potest nam per secundum habitum non potuit Christus sine discursu intelligere, nec per primum cum discursu: ergo solutio ista ad mentem D.Th. non est. Quod etiam probatur: nam de eadem scientia loquitur D.Th. cū docet fuisse discursiua quoad vsum nō autē quoad acquisitionē, sed hoc nō verificatur iuxta solutionis doctrinā ergo mentē D.Th. non saluat. Maior constat *ex resp. art.3.* Minor autē probatur, nam habitus quo essentia hominis, & illius proprietates vno actu cognoscuntur, discursiuus quoad vsum non est, vt in solutione tradita asseritur. Secundus autem habitus non est per se infusus, sed potest per acquisitionem haberi; ergo non verificatur de eodem habitu scientifico, esse discursiuum quoad vsum, & non quoad acquisitionem. Antecedens pro secunda parte, in qua est difficultas, probatur: quia namq; habitus nostræ Theologiæ per se primo essentialiter est discursiuus, esto supernaturalis quoad substantiam adstruatur, non supponitur ad assensum discursiuum conclusionis, sed illo mediante acquiritur, vt suppono ex veriori sententia *primæ part. quæstione prima*, sed ille secundus habitus, quo intellectus Christi discursum exercuit, per se primo essentialiter, & adæquatè est discursiuus, iuxta solutionem traditam; ergo esto supernaturalis sit, non tamen est per se infusus, nec ad discursum suppositus, sed per illum acquisitus.

95 *Deinde reijcitur.* Deinde impugnatur ad hominem contra Patrem Granadum nam duæ illæ intellectiones, quarum vna cognoscuntur essentia hominis, & illius proprietates, & alia cognoscitur sola hominis essētia, distinguuntur essentialiter, & tamen in sētentia Patris Granadi, ab eodem habitu eliciuntur ergo ex eo quod tertia cognitio, quæ discursiua est, essentialiter distinguatur à cognitione solius essentiæ hominis; perperam infert Granadus, habitum *Maior prob. 1.* distinctum ad illius elicientiam requiri. Maior, in qua sola potest esse difficultas, probatur primò; nam cognitio scientifica, & non scientifica essentialiter distinguuntur; sed cognitio essentiæ hominis, & proprietatum illius est cognitio scientifica; alias habitus infusus, scientia non esset, cuius contrariū supponimus cū cōmuni Theologorum, talem habitum scientiam appellantium; cognitio autem solius essentiæ hominis, non est cognitio scietifica; propositio nāque ex prædicatis essētialibus constans, est propositio immediata: consequenter non est demonstrabilis; ergo cognitiones illæ essentialiter distinguuntur.

96 Secundo probatur; nam cognitio comprehensiua alicuius obiecti, & cognitio solum quidditatiua illius, distinguuntur essentialiter, non minus quam cognitio quidditatiua, & cognitio solum quoad *an est*, ad idem obiectum terminatæ; sed cognitio solius essentiæ hominis est solum quidditatiua; cognitio autem essentiæ, hominis, & proprietatum elicita ab habitu scientiæ infusæ, est cognitio hominis comprehensiua; ergo essentialiter distinguuntur sicut visio essentiam, & omnium attributorum, & relationum distinguitur essentialiter à visione essentiæ Dei præscindente ab attributis, & diuinis relationibus, quam plures censent possibilem. *Secundò probatur maior.*

97 *Denique impugnatur solutio.* Denique tradita solutio reijcitur; vt enim fatetur Granadus eadem species infusa obiectiue ad tres illas cognitiones concurrit ergo idem habitus se tenens ex parte potentiæ sufficit ad illarum elicientiam; & consequenter superfluè nouus habitus constituitur pro elicientia cognitionis terminatæ ad proprietates ex cognitione essentiæ deductæ. Probatur consequentia primo: vt enim docet D.Th. *1.2.q.54. art.4.* idem habitus scientiæ sufficit ad plura obiecta per distinctas species repræsentata: ergo à fortiori sufficit ad plura obiecta repræsentata per vnam speciem impressam, & ad plures cognitione, quibus vna species inseruit. Secundo; nam ideo vna species sufficit, quia non æquè primo, sed cum ordinem ad prædictas cognitiones concurrit? sed hæc ratio etiam conuincit de habitu, quod vnus tantum ad illas eliciendas sufficiet: ergo admisso, vt admittit Granadus, vnam solum dari speciem ad prædictas cognitiones, consequenter est asserendum, sufficere vnum habitum se tenentem ex parte potentiæ.

98 *Traditur vera solutio.* Vnde prætermissa hac solutione, ad secundum argumentum respondeo, concessa maiori, negando minorem. Ad illius probationem, concessa maiori, nego minorem: vt enim: *in hac disput. num.51. & sequentibus* docuimus, sufficit vnus habitus scientificus ex parte potentiæ se tenens ad plures actus cognitionis eliciendos, etsi tales actus essentialiter inter se distinguantur: quæ doctrina est in via Thomistarum communis, & expressa D.Th. 1.2.q.54.art 4. illamque non posse a Patre Granado negari, monstrauimus *n 95.* ac proinde ex eo solum, quod cognitio discursiua, & cognitio non discursiua essentialiter distinguantur, non sequitur, quod non possint per eundem habitum elici ac proinde non infertur; non potuisse intellectum Christi Domini per habitus scientiæ infusæ discurrendo, & sine discursu intelligere.

99 *Instabis 1.* Sed instabis aduersus istam solutionem primo: prædicata distinguentia potentias a fortiori distinguunt habitus, nec possunt in eudem habitu adunata inueniri; cum potentiæ sint principia vniuersaliora habitibus; sed discursiuum, & non discursiuum distinguunt essentialiter potentias intellectiuas: nam intellectus humanus, & intellectus Angelicus, non aliunde distinguuntur, quam ex ratione discursiui, & non discursiui, quia nempe, intellectus hominis est discursiuus: secus autem intellectus Angelicus: ergo in eodem habitu nequeunt aduuata reperiri; nec potest idem habitus simul esse discursiuus, & intellectiuus sine discursu; ac proinde si habitus scientiæ infusæ est principium, quo intellectus Christi sine discursu & simplici intuitu intelligit non potuit per talem habitum intelligere discurrendo, sed alius habitus est constituendus, qui sit principium cognitionis discursiuę.

100 *Instabis 2.* Instabis secundo: scientia indita supernaturalis Christi est eiusdem speciei, cum scientia indita supernaturali Angelorum; sed scientiæ infusæ Angelorum essentialiter repugnat discursus ergo etiam repugnat scientiæ infusæ supernaturali Christi; & consequenter per illam non potuit Christus discurrere. Consequentia probatione non indiget. Minor constat; quod enim repugnat potentiæ, in qua recipitur habitus, etiam repugnat habitui; cum habitus sit determinatio potentiæ, & minoris amplitudinis; sed intellectui Angelico essentialiter repugnat discursus, non solum intra ordinem naturæ, sed etiam in ordine supernaturali & gratuito; vt suppono ex communi Thomistarum sententia *1.p.q.58.art.3.* ergo habitui scientiæ supernaturalis intellectui Angelico infusæ, essētialiter repugnat discursus.

101 *Maior prob. 1.* Maior autem ostenditur primo: nam gratia habitualis iustificans, & lumen gloriæ beatificum eiusdem speciei sunt in Angelis, & hominibus, vt tenent frequentior, veriorque Theologorum sententia *1.p.q.12. & 1.2.q.2.* ergo pariter scientia supernaturalis infusa in Angelis, & hominibus est eiusdem speciei.

102 *Secundò.* Secundo. nam dona supernaturalia insunt homini, non ratione potentię naturalis, quę à potentia naturali Angelorum essentialiter distinguitur; sed ratione potentiæ obedientialis, in qua cum Angelis conuenit; sed scientia, de qua in præsenti loquimur cum D. Th. non est aliquid naturale, sed donum supernaturale graduitum: ergo inest animæ Christi, non ratione potentiæ naturalis, quæ à capacitate naturali Angelorum distinguitur essentialiter, sed ratione potentiæ, & capacitatis obedientialis in qua conuenit cum Angelis; & consequenter est eiusdem speciei cum scientia indita supernaturali Angelorum.

103 *Tertiò.* Tertio probatur: nam illa scientia consequitur in Christo ad gratiam habitualē, quę est eiusdem speciei cum gratia habituali

An-

Angelorum; sed proprietates ad eandem essentiam consequutæ sunt eiusdem speciei ergo scientia Christo infusa est eiusdem speciei cum scientia infusa Angelorum.

104 *Quarto probatur maior.* Denique probatur maior si namque scientia infusa Christi specie distingueretur à scientia infusa Angelorum, excederetur ab illa essentialiter; consequens est falsum: ergo sunt eiusdem speciei. Consequentia tenet. Minor constat ex doctrina D.Th. *in hac q. art* 4 vbi docet, scientiam Christo infusam, fuisse excellentiorem scientia Angelorum, & quantum ad certitudinem,& quantum ad multudinem cognitorum. Et insuper: nam in donis gratiæ, Christus, vt homo, omnes Angelos excessit, etsi in donis naturæ ab Angelis superetur, scientia autem infusa pertinet ad dona gratiæ, & consequenter in illa Christus Angelos superauit. Sequela autem probatur: nam habitus inferioris potentiæ, necessario exceditur in perfectione essentiali ab habitu residente in potentia superiori sed eo ipso, quod scientia infusa Christi distinguatur essentialiter à scientia infusa Angelorum, conuenit intellectui Christi, prout ab intellectu Angelico distincto, quo ratione est illo inferior · ergo eo ipso,quod distinguatur specificè à scientiæ infusa Angelorum, exceditur ab illa essentialiter.

105 *Ad 1. replica respondetur* Resp ad primam replicam, concessa maiori, distinguendo minorem: discursiuum,& non discursiuum,vtroque inadæquatè ingrediente, nego minorem: altero illorum conueniente adæquatè, concedo minorem, & distinguo consequens eadem distinctione. Solum enim sequitur, non posse in eodem habitu vtrumque illud prædicatum reperiri,eo modo quo potentias ingrediente adęquatè,non autem quod vtroque inadęquatè ingrediente, non possit vtrumque in eodem habitu adunari. Nec probatio minoris obstat contra hanc dictionem: nam intellectus Angelicus distinguitur ab humano per rationem non discursiui adæquatè, idest, per repugnantiam essentialem discurrendi aliquo actu, non autem per rationem non discursiui inadæquatè: nam homo est inadæquatè non discursiuus; ac proinde non potest ratio non discursiui inadæquate, inter Angelicum, & humanum intellectum essentialiter distinguere: ex quo solum sequitur, non posse vnum habitum esse discursiuum adæquatè,& adæquatè non discursiuum;non autem quod non possit esse discursiuus per aliquos actus, & per alios non discursiuus, seu intellectiuus simplici intuitu Sicut modus agendi naturæ, adæquatè conueniens, distinguit agens naturale ab agente libero, non autem modus agendi inadæquatè per modum naturæ;cum voluntas nostra vtrumque modum agendi sortiatur, scilicet, per modum naturæ, & per modum libertatis, vel circa diuersa obiecta vel circa idem diuersimodè propositum; Deum enim dare visum diligit per modum naturæ, & Deum obscurè propositum diligit amore libero.

106 *Ad secundam.* Ad secundam,nego maiorem. Ad primam probationem,concesso antecedenti, nego consequentiam. Ratio autem discriminis ex *proximè* dicendis constabit. Ad secundam, probationem *Ad 1. probationem maioris.* distinguo maiorem: dona supernaturalia consecuta ad gratia habitualem, concedo maiorem: omnia dona supernaturalia, nego maiorem, & concessa minori, nego consequentiam. Nam scientia supernaturalis infusa animæ Christi, etsi donum super- *Ad secundam.* naturale sit, non est donum consecutum ad gratiam iustificantem, nec in via, nec in patria; aliàs omnibus iustis, vel beatis conueniret; licet autem gratia habitualis iustificans, & dona ipsam consequentia, conueniant homini ratione potentiæ obedientialis secutæ ad gradum intellectiui ipsi,& Angelo communem, quæ vna est in hominibus, & Angelis; & ideo in illis sunt eiusdem speciei:dona autem,quæ non consequuntur ad gratiam habitualem, non est necessarium quod conueniant homini ratione potentiæ obedientialis ad gradum genericum secutæ, sed ratione potentiæ obedientialis consecutæ ad gradum differentialem, quæ essentialiter distinguitur à potentia obedientiali consecutæ, ad proprias Angelorum differentias, vt constat in nostra Theologia, quæ in sententia satis communi, supernaturalis est; & tamen essentialiter à Theologia Angelorum distinguitur;cum essentialiter sit discursiua,quod prædicatum Theologiæ Angelorum repugnat; & consequenter non conuenit homini ratione potentiæ obedientialis consecutæ ad gradum sibi, & Angelis communem, sed ratione potentiæ obedientialis consecutæ ad gradum differentialem; & idcirco talia dona non sunt eisdem speciei in Angelis, & hominibus: ac proinde ex eo quod scientia supernaturalis infusa donum supernaturale sit, non sequitur, quod humanitati Christi conueniat ratione potentiæ obedientialis ipsi, & Angelis communis, nec quod sit eiusdem speciei cum scientia infusa Angelorum.

107 *Doctrina solutionis prob. Ex D.T. colligitur.* Et quidem scientia Angelorum non extenditur ad cogitationes cordium, nec ad futura contingentia in se ipsis cognoscenda,quæ à Christo per scientiam infusam cognosci *Disp* 35. monstrauimus: hoc autem stare non potest absque differentia essentiali: & hoc esse in doctrina D. Thom. asserendum, constat ex Angelico Doctore *in hac quæstion. art.* 5. *ad* 1. vbi de cognitione Christi habita per scientiam infusam docet, fuisse in Christo, *secundum modum proportionatum humanæ naturæ,& quod non fuit simpliciter perfectissima, sed perfectissima in genere humanæ cognitionis.* Si autem conueniret animæ Christi ratione potentiæ obedientialis ipsi, & Angelis communia, non fuisset in Christo secundum prædictum modum, fuissetque perfectissima absolutæ, sicut de visione beatifica docet D. Th. *in eadem solut.* quod nempe, fuit perfectissima in Christo absolutè, & quod non fuit in illo secundum modum naturæ humanæ proportionatum: ergo asserendum est in doctrina D. Thom. visionem beatificam conuenire humanitati Christi ratione potentiæ obedientialis consecutæ ad gradum genericum, in quo cum Angelis conuenit; scientiam autem per se infusam non conuenire ipsi ratione prædictæ potentiæ, sed ratione potentiæ obedientialis consecutæ ad gradum differentialem; ideoque ipsi conuenire secundum modum naturæ humanæ proportionatum,& non esse absolutè perfectissimam, sed perfectissimam in genere humanæ cognitionis.

Quod etiam colligitur ex alia doctrina Angelici Præceptoris tradita *art.*6. vbi docet, species per se infusas Christo Domino, inseruientes, vt per hanc scientiam intelligat, fuisse minus vniuersales, quam species Angelorum, in qua comparatione esto verum sit, quod D. Th solum expressè loquatur de speciebus Angelorum naturalibus; est tamen necessario extendenda ad species supernaturales mentibus Angelorum infusas; & consequenter species infusæ Christo essentialiter distinguuntur à speciebus supernaturalibus, quibus intelligunt Angeli. Ex quo vlterius fit, quod non conueniant humanitati Christi ratione potentiæ obedientialis sibi cum Angelis communis, sed ratione potentiæ obedientialis sibi propriæ, & consecutæ ad gradum differentialem. 108 *Ex alia doctrina D. Th confirmatur.*

Ad tertiam probationem maioris, nego maiorem: vt enim *proximè* argumentabamur, si scientia supernaturalis infusa consequeretur in Christo ad gratiam habitualem, vel prout est gratia viatoris, vel prout gratia comprehensoris, fuisset in omnibus iustis, vel in omnibus beatis scientia eiusdem speciei; hoc autem falsum est; alias vel omnes iusti, vel saltim omnes beati cogitationes cordium, & futura contingentia, in se ipsis extra Verbum cognoscerent, quod Christo ratione scientiæ infusæ conuenire *Disp.*35. docuimus: non ergo est proprietas consecuta in Christo ad gratiam habitualem, sed moraliter ad gratiam vnionis. Quod autem sequatur, patet: nam in omnibus beatis est obedientialis capacitas ad scientiam supernaturalem infusam se extendentem ad cogitationes cordis, & futura contingentia in se ipsis, & alias non impedita: ergo si esset habitualis gratiæ proprietas,& consequeretur ad illam,& omnibus beatis conueniret. Cui doctrinæ standum existimo; etsi oppositam in præcedentibus probabilem censuerimus. 109 *Ad 3. probationem.*

Ad vltimam probationem maioris, nego sequelam. Ad illius probationem, distinguo maiorem: ab omni habitu superioris potentiæ, nego maiorem: ab aliquo habitu superioris potentiæ, subdistinguo maiorem: de facto existente semper, nego maiorem: existente, vel possibili, concedo maiorem: & concessa minori, distinguo consequens: à scientia infusa Angelis de facto, nego consequentiam: à scientia infusa possibili in intellectu Angelorum, concedo consequentiam. Itaque non omnis habitus potentiæ inferioris exceditur ab omni habitu superioris potentiæ: nam voluntas in doctrina D. Thom. inferior est intellectu, & tamen habitus charitatis residens in voluntate, perfectior est, etiam physicè in veriori Theologorum sententia, habitu fidei residente in intellectu, sed sufficit, quod supremus habitus actu, aut possibiliter existens in potentia superiori excedat in perfectione supremum habitum actu, aut possibiliter conuenientem potentiæ inferiori, vnde lumen gloriæ, quod est supremus habitus, potens conuenire intellectui, excedit in perfectione physica habitum charitatis, qui est perfectimus habitus inter illos, qui possunt voluntati conuenire: ex quo tantum sequitur, scientiam supernaturalem infusam animæ Christi, & illius intellectui, quia ab intellectu Angelorum exceditur, excedi ab aliquo habitu possibiliter intellectui Angelico inhærente, & hoc verum est: potuit enim Deus perfectiorem scientiam rerum extra Verbum mentibus Angelorum infundere illa, quam infudit animæ Christi; non autem sequitur, quod scientia Christi excedatur à scientia rerum extra Verbum actu Angelis infusa, cum enim Deus gratiosè hæc dona communicet, & sit possibilis intellectui Angelico scientia perfectior, & etiam scientia minus perfecta illa, quæ animæ Christi conuenit, potuit, & de facto illis infudit scientiam scientia infusa Christi inferiorem, hoc exigente dignitate vnionis hypostaticæ, vt Christus in donis gratiæ Angelis præponeretur. 110 *Ad vlt. probationem.*

§. VI.

De conuersione ad phantasmata.

Ex dictis *Disp.*32. colligitur, potuisse Christum per habitum scientiæ infusæ intelligere sine conuersione ad phantasmata; cum enim fuerit viator,& comprehensor anima autem comprehensoris, etsi sit corpori vnita non est corpori obligata; sit 111 *Potuit Christus intelligere*

con-

re sine cōuersione ad phantasmata. consequens, quod anima Christi Domini corpori obligata in intelligendo non fuerit; ac proinde, quod potuerit per habitum scientiæ infusæ intelligere sine conuersione ad phantasmata, qua ratione vsus est D. Tho. *in hac quæst. art. 2.*

112 *Contra rationem D.Th. arguit Vazq.* Illam tamen Vazquez *disp. 52. cap. 2. n. 10* infirmam existimauit ad hoc intentum probandum, eo quod ex independentia animæ comprehensoris à corpore, tantum infertur, posse aliquo genere cognitionis cognoscere sine dependentia à corpore, & sine conuersione ad phantasmata, non autem quod omni cognitione vti possit sine tali conuersione ergo ex illo principio non sequitur, Christum per scientiam infusam potuisse intelligere independenter à corpore, & conuersione ad phantasmata, sicut nec sequitur, potuisse vti scientia ex genere suo acquisita, & à sensibus emendicata sine conuersione ad phantasmata, eo quod huiusmodi scientia est à sensibus dependens. *Confirmatur.* Quod amplius confirmat: nam intellectus Christi, non ideo non indigebat conuersione ad phantasmata, quia talis intellectus erat, imo ex hoc capite tali conuersione indigeret, vtpote corpori coniunctus, sed ex eo quod visione clara erat præditus, quæ sensibus iuuari non potest: ergo vt inferretur, potuisse intelligere per scientiam infusam sine conuersione ad phantasmata, necessum erat probare ex parte ipsius scientiæ non indiguisse huiusmodi conuersionem; quod cum D. Th. non fecerit, minus bene videtur processisse, & intentum non probasse.

113 *Non vrget prædicta obiectio.* Hæc tamen obiectio nullius roboris est ad rationem D. Tho. infirmandam. Ad illam respondeo, distinguendo antecedens pro secunda parte: omni cognitione, cuius principium supponitur esse à corpore independens, nego antecedens omni cognitione absolutè, & sine hac suppositione, transeat antecedens, & nego consequentiam. Nam scientiam per se infusam esse à corpore, independentem, supponitur ab Angelico Doctore, nec probatione indigebat, sed ex terminis est notum speciem per se infusam non esse à Nobis acquisibilem, nec à phantasmatibus abstrahibilem, cum per se infusum, & acquisibile à nobis, ex terminis opponantur: eo autem ipso, quod anima rationalis, quamuis sit corpori coniuncta, non sit corpori obligata, potest vti cognitione, cuius principium est a corpore independens sine dependentia à corpore; ac proinde ex eo quod anima Christi Domini, vtpote comprehensoris, non sit corpori obligata, rectè D. Thom. infertur, potuisse intelligere per habitum scientiæ infusæ sine conuersione a phantasmata.

114 *Confirmatio diluitur.* Et ex his ad confirmationem respondeo, concesso antecedenti, negando consequentiam. Nam independentia scientiæ infusæ à phantasmatibus adeò nota est, vt probatione non egeat, quia tamen præter scientiæ independentiam ex se, requiritur parte subiecti expeditio ad intelligendum sine conuersione ad phantasmata, & huiusmodi expeditio non datur in anima puri viatoris vnita corpori, vt illam in anima Christi Domini Angelicus Doctor probaret, profundissime recurrit, non ad hoc, quod intellectus Christi talis intellectus erat, sed ad hoc, quod illius anima non erat puri viatoris, sed simul comprehensoris, anima autem comprehensoris etiam si corpori vnita sit, non est obligata corpori: ac proinde est expedita, vt per principium independens à corpore actuetur, & per illud sine conuersione ad phantasmata intelligat.

115 *Proponitur difficultas. Vazq. Beccanus. Hurt.* Restat modo difficultas, an ex eo quod anima Christi erat corpori coniuncta, potuerit intelligere per habitum scientiæ infusæ cum conuersione ad phantasmata? Negatiuam sententiam tenet Vazquez *disp. 52. cap. 2. n. 15.* quem sequuntur Beccanus *cap. 9. q. 5.* Thomas Hurtado *disp. 8. difficultate 13.* & communiter alij Recentiores Societatis. Quorum fundamentum est: nam intelligere per conuersionem ad phantasmata non est solum phantasiam imaginari, quod intellectus intelligit, concomitanter se habentibus imaginatione phantasiæ, & cognitione intellectus, sed cum aliqua connexione, dependentiaque intellectionis ab operatione phantasiæ, ita vt intellectus operatione sensus ad intelligendum indigeat, quod denotat modus ille loquendi: nam intelligere per conuersionem ad phantasmata aliquem influxum sensus in intellectionem denotat; sed Christus per scientiam infusam etsi potuerit obiecta sensibilia intelligere, & simul per phantasiam eam imaginari, non tamen potuit operatione phantasiæ indigere, vt prædicta obiecta intelligeret, nec cognitio habita per scientiam infusam dependere potuit ab operatione phantasiæ; cum habitus scientiæ infusæ, & species illi inseruientes, à sensibus non dependeant, nec potuerit Christus efficere, quod hæc principia ex natura sua à phantasmata independentia, operatione phantasiæ indigerent: ergo non potuit per habitum scientiæ infusæ intelligere cum conuersione ad phantasmata.

116 *Affirmatiua sent. præfertur. Caietan. Medina.* Affirmatiuam sententiam docet Angelicus Doctor *in hac q. a. 2. ad 3. & art. 4. in corpore*, vbi Caietanus, Medina Nazarius, Illustrissimus Araujo, alijque Recentiores Thomistæ Eidem sententiæ adhærent ex PP. Societatis, Suarez *disp. 28. sect. 1.* & Granados *controuersia 1. de Incarnatione tract. 8. disp. 3. sect. 3. n. 17.* Et ostenditur primo: quia namque scientia per se infusa, et supernaturalis sit, fuit tamen in modo operandi proportionata humanæ naturæ, & modo naturali illius, qui est per discursum intelligere, potuit Christus illa vti discurrendo, sed etiam modus connaturalis intelligendi animæ corpori vnitæ, est intelligere phantasmata speculando, & se ad illa conuertendo: ergo ex eadem ratione potuit Christus scientia per se infusa vti conuertendo se ad phantasmata. *Nazar. Araujo. Suarez. Granad. Prob. 1.*

117 *Secundo.* Secundo probatur: nam si ob aliquam rationem non posset intelligere per scientiam infusam conuertendo se ad phantasmata, maximè quia ipsa de se est à corpore independens, per se infusa, & à phantasmatibus non abstracta: at hæc ratio nulla est: ergo potuit Christus intelligere per illam, phantasmata speculando, & se ad illa conuertendo. Probatur minor: stat enim cum independentia scientiæ per se infusæ a corpore, & à phantasmatibus aliquam operationem media scientia infusa elicitam, à phantasmatibus dependere: ergo ex independentia scientiæ infusæ à phantasmatibus non probatur impossibilitas conuersionis ad phantasmata in vsu prædictæ scientiæ. Consequentia ipsis aduersarijs est nota. Antecedens autem probo: nam habitus scientiæ infusæ non solum non dependet à corpore, & phantasmatibus, sed etiam est independens ab alia cognitione, & discursu, & tamen illo mediante elici potest cognitio ab alia cognitione dependens, & habita per discursum, vt §. *præcedenti* monstrauimus, docentque plures ex his, qui Nobis in hac parte aduersantur: ergo etiam stare poterit cum independentia scientiæ per se infusæ à corpore, & phantasmatibus, quod illa mediante eliciatur aliqua cognitio, quæ operationem phantasiæ supponat, dependeatque a phantasmatibus.

118 *Fundamentum oppositæ sent. diluitur. Modus dependentiæ explicatur ex D. Th.* Et ex his ad fundamentum oppositæ sententiæ respondeo, concessa maiori, negando minorem, nec illam probatio conuincit: stat enim cum independentia specierum, & cum habitus scientiæ infusæ a corpore, & phantasmatibus, quod cognitio ab illis elicita à phantasmatibus dependeat. Modum autem istius dependentiæ explicuit D. Th. *in 3. dist. 14. q. 1. art. 3. quæstiunc. 2. in corp.* illis verbis: *Quia Christus cognouit intellectu possibili, cuius est obiectum phantasma, ideo cognouit cum continuo, & tempore vtens phantasmatibus, quasi obiectis intellectus; non quidem sicut ab eis speciem accipiens, sed sicut species circa ea ponens, sicut contingit in eo, qui habet habitum, & actu aliqua considerat.* Quibus verbis recognoscit D. Th. in intellectu possibili, quod intelligendo phantasmatibus vtatur, non accipiendo speciem à phantasmatibus, sed species ponendo super illa idest, ad phantasmata conuertendo; ac per consequens admittit dependentiam in intellectione à phantasmatibus absque dependentia speciei obiectiuè concurrentis.

119 *Amplius ex eodem D.Th. explicatur.* Quod magis explicans in eodem *artic. quæstiuncula 3.* addit. *Intellectus habet se ad phantasmata dupliciter. Vno modo sicut accipiens a phantasmatibus scientiam, quod est in illis, qui nondum scientiam habent secundum motum, qui est à rebus ad animam. Alio modo secundum motum, qui est ab anima ad res, in quantum phantasmatibus vtitur, quasi exemplis, in quibus inspicit, quod considerat, cuius tamen scientiam prius habebat in habitu.* Potuit ergo iuxta istum secundum modum, Christus scientia per se infusa vtendo ad phantasmata conuerti, non vt ab eis speciem accipiens, sed ponendo species super phantasmata, & in illis obiectum sensibile inspicere, quod alias in se ipso poterat per tales species cognoscere, sicut ille; qui potens aliquod obiectum videre in se ipso, voluntariè visum ad speculum applicat, illudque in speculo videt; & consequenter potuit per species non acceptas à phantasmatibus cognitionem ab illi dependentem elicere: cognitio namque obiecti sensibilis habita medijs phantasmatibus vt exemplis, & inspecta vt sic in illis, phantasmata præsupponit, & phantasmatibus indiget, & hæc est inferioritas in modo intelligendi, quam D. Th. *in hac q. art. 4.* recognoscit in scientia per se infusa Christi comparata cum scientia Angelorum, oriturque ex natura intellectus nostri possibilis, qui ex eo quod habet pro obiecto phantasmata, illis ad intelligendum, vt exemplis iuuatur, etiam scientia per se infusa vtendo.

120 *Aliorum solutio.* Mitto illorum solutionem, qui argumento facto conuicti explicant D. Th. de conuersione ad phantasmata, non per dependentiam aliqua cognitionis intellectus ab operatione phantasiæ, sed solum concomitanter, quatenus dum Christus scientia per se infusa vtebatur, poterat per phantasiam idem obiectum imaginari, qui est improprius modus conuersionis ad phantasmata, & in hoc sensu censent fuisse D. Th. locutum. Ita Suarez, & Granadus locis vbi supra relatis, re ipsa oppositæ sententiæ adhærentes: nam modum istum conuersionis ad phantasmata non negant contrarij Auctores, nec ab aliquo potest negari.

121 *Reijcitur 1.* Mitto, inquam, solutionem illam primo: nam quod Christus dum scientia infusa vtebatur circa aliquod obiectum, simul circa illud versaretur per phantasiam, nulla est imperfectio ex parte scientiæ infusæ in modo intelligendi per illam; sed D. Th. *art. 4. in corpore*, quod Christus potuerit intelligere per scientiam infusam conuertendo se ad phantasmata, censuit esse imperfectionem scientiæ infusæ in modo intelligendi ex subiecto prouenientem; cum propter illam causam doceat, esse infra scientiam.

tiam. Angelicam in modo intelligendi: ergo non bene explicatur de conuersione ad phantasmata per solam concomitantiam.

122 *Secundo.* Secundo: nam D. Th. eodem modo loquitur de conuersione ad phantasmata in vsu scientiæ infusæ ab anima Christi Domini, quo loquitur de discursu: sed discursus, quem admittit in vsu prædictæ scientiæ, non est per solam concomitantiam, sed per veram dependentiam vnius cognitionis ab alia, vt fatentur Suarez, in hoc puncto à Diuo Thoma recedens, & Granadus ipsum sequens, verumque discursum admittens: ergo conuersio ad phantasmata, de qua D. Th. loquitur, non est per solam concomitantiam, sed per veram dependentiam actus media scientia infusa eliciti à cogitatione antecedenti phantasiæ.

123 *Tertio reiicitur.* Denique nam loquitur D. Th. de illa conuersionem ad phantasmata, quæ conuenit scientiæ infusæ, & repugnat visioni beatificæ; sed conuersio ad phantasmata, solum concomitans cognitionem circa idem obiectum, non repugnat visioni beatificæ: nam de facto Christus plura obiecta per phantasiam cogitabat, quę simul per beatificam visionem cognoscebat: ergo conuersio ad phantasmata, quam attribuit scientiæ infusæ, non est per solam concomitantiam, sed cum connexione actuum, & cum dependentia cognitionis per scientiam infusam elicitæ à cogitatione phantasiæ, quæ visioni beatificæ repugnat; non enim vt obiecta materialia cognoscens per visionem beatificam, poterat per phantasmata, etiam vt exempla iuuari.

124 *Contra resolutionem nostram obijcies.* Sed contra nostram resolutionem obijcies: vt enim *disp. 33. n. 201. & sequentibus*, docuimus: species naturales per se infusæ, & habitus scientificus prædictis speciebus vtens, distinguuntur essentialiter à speciebus abstractis à phantasmatibus; & ab habitu ex illis causato; quia licet in obiecto materiali coincidant, differunt in obiecto formali; & hoc ideo, quia species per se infusæ habentur sine conuersione ad phantasmata, species autem per se acquisibiles per comparationem ad phantasmata, & per abstractionem ab illis: quam doctrinam ex D. Thom. deduximus *q. 9. art. 4. ad 3.* ergo cognitio elicita ab intellectu cum conuersione ad phantasmata, & per comparationem ad illa, essentialiter distinguitur à cognitione elicita sine tali comparatione, non minus quam species per se acquisibiles, & habitus ab illis causatus à speciebus per se infusis, & habitu illis vtente; & consequenter non possunt ab vno, eodemque habitu scientiæ per se infusæ procedere.

125 *Respondetur.* Respondeo, concesso antecedenti, negando consequentiam, loquendo de distinctione formali: nam licet verum sit prædictas cognitiones essentialiter distingui, non tamen distinguuntur distinctione formali per comparetionem ad habitum, sed possunt ab eodem habitu scientiæ procedere, sicut de cognitione discursiua, & non discursiua *in hac disp. §. 5.* docuimus, quæ licet sint essentialiter distinctæ, distinctio tamen illarum materialis est per comparationem ad habitum; ideoque ab eodem habitu scientiæ per se infusæ supernaturali causantur. Et ratio est: nam cognitio ab intellectu Christi elicita per conuersionem ad phantasmata, non causatur media specie dependente à phantasmatibus, aut ab illis abstracta, sed media specie per se infusa, quam intellectus Christi supra phantasmata ponit; ac proinde prouenit ab eadem specie, à qua altera cognitio causatur, quæ fit ab intellectu Christi sine conuersione ad phantasmata, & cum obiectum moueat ad intellectionem ratione speciei impressæ, & per illam constituatur in ratione *proximi* motiui; fit consequens, quod prædictæ cognitiones in obiecto, vt motiuo conueniant. Ex quo vlterius sequitur, quod quamuis inter se essentialiter distinguantur ex obiecto terminatiuo, materialis sit hæc distinctio per comparationem ad habitum; ac proinde quod ab eodem habitu possint procedere.

§. Vltimus.

De scientia per se infusa actualitate.

126 *Non fuit necessario reducta ad actum sibi adæquatum.* Actualitas scientiæ consistit in coniunctione cum actu secundo, vnde inquirere de actualitate scientiæ infusæ animæ Christi, idem est, atque inuestigare, an, & quomodo fuerit coniuncta cum actuali suorum obiectorum cognitione? Et in primis certum est, non fuisse necessario coniunctam cum actu sibi adæquato, id est, cum actuali omnium suorum obiectorum cognitione, in quo omnes Theologi conueniunt: & patet: nam principium indifferens ad plura obiecta, non potest necessario cum omnibus illis coniungi; sed habitus scientiæ infusæ est principium de se indifferens ad plura obiecta: ergo non fuit necessario cum omnium cognitione coniunctus. Quod amplius ex mox dicendis constabit.

127 *Nec cum aliquo actu fuit necessario semper coniuncta.* Secundo suppono, non fuisse necessario semper in consideratione actuali alicuius obiecti. In quo etiam consentiunt communiter Theologi, & probatur ratione D. Thomæ *in hac q. art. 5.* nam iste habitus, quamuis supernaturalis, conuenit naturæ humanæ Christi secundum modum eius connaturalem; sed modus connaturalis naturæ humanæ est, non esse necessario cum aliquo actu cognitionis coniunctam, sed quandoque esse in potentia, & quandoque in actu, inter quæ extrema medius est habitus: ergo non fuit necessario cum aliquo actu semper coniunctus, sed illo poterat Christus vti, quando volebat. Quæ ratio potest aliter explicari: nam habitus scientiæ infusæ, esto supernaturalis, fuit voluntati humanæ Christi quoad vsum subiectus: ergo non fuit necessario cum cognitione alicuius obiecti coniunctus, sed pro nutu voluntatis potuit ad actum reduci. Consequentia tenet. Antecedens autem probatur primo: nam habitus charitatis supernaturalis est; & tamen in statu viæ subditur voluntati nostræ quantum ad vsum: ergo quamuis scientia infusa supernaturalis sit, potuit esse voluntati humanæ Christi quantum ad vsum subiecta. Secundo: nam habitus iste conuenit animæ Christi secundum proportionem cum habitus naturalibus quantum ad modum, hæc enim proportio non obstat illius supernaturalitati; sed habitus naturales subduntur voluntati quoad vsum: ergo habitus scientiæ infusæ fuit voluntati Christi quantum ad vsum subiectus; & consequenter non fuit necessario semper in actuali cognitione alicuius obiecti.

128 *Opponet.* Si opponas: eo ipso, quod habitus scientiæ infusæ supernaturalis sit, eleuat naturam humanam Christi ad ordinem supernaturalem: ergo extrahit illam à modo agendi naturali; & consequenter non habet modum naturæ humanæ proportionatum, cuius contrarium docet D. Thom *in præsenti art. 5.* nec potuit habere modum connaturalem operandi animæ humanę, cuius oppositum docet *art. 6. in corpore*.

129 *Respond.* Respondeo, concesso antecedenti, distinguendo consequens: extrahit à modo agendi naturali extractione ordinis, concedo consequentiam, extractione proportionis, nego consequentiam. Itaque extrahit à modo naturali extractione ordinis, quia constituit animam Christi potentem ad cognitionem supernaturalem, non tamen extrahit à modo naturali agendi extractione proportionis. Nam licet actus, quem elicit, supernaturalis sit, est tamen cum actibus naturalibus proportionatus in modo; hæc namque proportio in modo, supernaturalitati non obstat, & in hoc sensu accipiendus est Diuus Thomas *art. 5. ad primum argumentum*, cum docet, cognitionem scientiæ infusæ non esse perfectissimam absolutè, sed perfectissimam in genere humanæ cognitionis, non enim volt D. Th. esse perfectissimam in genere cognitionis humanæ naturalis, sed in genere cognitionis humanæ quantum ad modum, ad differentiam visionis beatificæ Christi, quæ cum non sit humana, quia naturalis; nec humana quantum ad modum, non enim habet modum actionum naturalium humanitatis, absolutè, & simpliciter perfectissima fuit.

130 *Prima sententia.* His positis, quod examen desiderat, est, an Christus per scientiam infusam omnia illius obiecta cognouerit, vel simul, vel successiuè, & an sine interruptione illa semper vsus fuerit? Prima sententia docet, omnia obiecta istius scientię fuisse ab anima Christi cognita in primo conceptionis instanti; non tamen fuisse semper in actuali omnium consideratione, & incertum esse, an post primum instans omnia prædicta obiecta simul considerauerit. Ita Vazquez *disp. 53. cap. 2.* & Thomas Hurtado *disp. 8. difficultate 16.* quos alij Recentiores sequuntur, etsi in modo dissentiant: nam Vazquez docet, non vno, sed pluribus actibus omnia obiecta simul cognouisse. Aliqui autem ex Recentioribus sentiunt vno actu omnia prædicta obiecta simul considerasse. *Vazq. Hurt.*

131 *Secunda sententia.* Secunda sententia docet, nunquam per scientiam infusam omnia illius obiecta simul cognouisse, & incertum esse, an omnia successiuè cognouerit, & an illa sine interruptione vsus fuerit, cum hæc omnia ex libertate voluntatis Christi dependeant. In primo autem conceptionis instanti aliquem actum istius scientiæ elicuisse. Ita Beccanus *cap. 9. q. 5. nu. 9.* Granadus *contr. 1. de Incarnat. tract. 8. disp. 5. sect. 1.* & Suarez *disp. 28.* Quam sententiam duabus conclusionibus explico. *Beccan. Granad. Suar.*

132 *Prima conclusio. Prima pars probatur 1.* Prima sit: *Potuit Christus de potentia absoluta omnia obiecta scientia infusa simul cognoscere, nunquam tamen illa simul considerauit.* Prima pars huius conclusionis ostenditur primo; vt enim *disp. 35.* vidimus, potuit dari vna species impressa, repræsentans omnes creaturas possibiles in se ipsis extra Verbum, etsi de facto non detur; sed omnia, quæ possunt vna specie repræsentari, possunt etiam per vnum cognosci; & consequenter simul: ergo potuit Christus omnia obiecta, ad quæ scientia infusa extenditur, simul cognoscere.

133 *Secundo.* Secundo probatur: nam etiam si obiecta scientiæ infusæ, non vna, sed pluribus speciebus impressis repræsententur, possunt simul omnia cognosci de potentia absoluta: ergo fuit de potentia absoluta possibilis simultanea omnium cognitio ab anima Christi Domini. Probatur antecedens: ex pluralitate specierum solum sequitur requiri plures, actus cognitionis, vt omnia cognoscantur: sed licet plures cognitiones non ordinatæ inter se, non possint simul ex natura rei existere, non tamen implicat simultanea illarum existentia: ergo non implicat omnia obiecta, ad quæ scientia infusa extenditur, simul ab intellectu Christi cognosci, nec potest, id repugnare, eo quod necessaria sit ad omnia cognoscenda multitudo cognitionum actu infinita, vt con-

constet ex dictis *disp.35. §. vltimo*, & ex dicendis magis constabit.

134 *Secunda pars conclusionis prob.* Quod autem prædicta obiecta nunquam simul de facto cognouerit, probatur: non enim per vnum actum, nec per plures: ergo nullo modo illa simul cognouit. Antecedens pro prima parte constat: nam in communi Theologorum sententia, paucis exceptis, species scientiæ infusæ animæ Christi inseruientes, sunt plures, & in sententia D. Tho. *art.6.* in maiori numero, quam species naturales Angelicæ; sed quæ per plures species repræsentantur, non vno, sed pluribus cognoscuntur, saltim seclusio miraculo, & attentis rerum naturis: ergo non fuerunt simul cognita per vnicum actum. Deinde pro secunda parte probatur: nam estò sit possibile de potentia absoluta intellectum plura obiecta per plures actus non ordinatos cognoscere, id tamen non est possibile attentis naturis rerum, & sine magno miraculo; sed nulla est necessitas, quod rerum naturæ inuertantur in hoc casu, nec confugiendi ad miraculum, vt Christus omnia extra Verbum simul de facto cognoscat: ergo sine fundamento adstruitur in anima Christi Domini omnium simultanea cognitio.

135 *Respondebis.* Respondebis, necessitatem ad hoc asserendum, confugiendique ad miraculum esse, vt vitetur in anima Christi aliquarum rerum ignorantia; si enim Christus in primo instanti conceptionis non cognouit actu omnia, sequitur aliqua tunc ignorasse vera, propriaque ignorantia, quæ cum indecens Christo sit, asserendum est vt vitetur, omnia in illo instanti de facto cognouisse.

136 *Contra 1.* Sed contra primo: nam omnia, quæ potuit Christus per scientiam infusam cognoscere, cognouit in primo instanti per beatificam visionem in Verbo, vt constat ex dictis *Disp.34. §.5* sed id, quod vno genere cognitionis cognoscitur, etsi alio genere cognitionis non cognoscatur, non potest dici ignorari; alias cum pluribus modis, & sub diuersis motiuis, possint creaturæ cognosci, si omnibus his modis non cognoscerentur in primo instanti conceptionis ab anima Christi Domini, illas diceretur cum proprietate ignoresse, quod nullus hucusque docuit: ergo ex eo quod non fuerint omnia obiecta scientiæ infusæ, actu cognita per illam ab anima Christi Domini, non sequitur, aliquam rem ignorasse ignorantiæ propriè sumpta, nec talis cognitionis carentia, ignorantia dici potest, sed solum poterit dici nescientia, quam non oportet in anima Christi vitari, sed necessario debet admitti; cum nec in Verbo, nec extra Verbum omnia possibilia cognouerit; & consequenter aliquorum nescientiam habuerit.

137 *Contra 2.* Contra secundo: quæ namque habitualiter cognoscuntur, etiam si actu non cognoscantur non dicuntur propriè ignorari; alias omne obiectum actu ab intellectu Christi non cognitum per scientiam infusam, diceretur cum proprietate à Christo ignorari, ex quo viterius sequeretur, non solum in primo instanti, sed etiam pro toto tempore vitæ, debuisse Christum actu cognoscere omne obiectum scientiæ infusæ, vt ignorantia ab illo excluderetur, cuius oppositum docent contrariæ sententiæ Auctores; sed Christus per habitum scientiæ infusæ, & species illi inseruientes, omnia illius obiecta habitualiter cognoscebat: ergo ex eo quod illa actu non cognouerit in primo conceptionis instanti, non sequitur aliquid ignorasse, ignorantia propriè sumpta, quæ est ignorantia priuatiua, sed solum ignorantia negatiua, quæ impropriè ignorantia est, & propriè nescientia dicitur.

138 *Respondebis.* Dices: ignorantiam propriè talem, non consistere in sola carentia cognitionis actu existentis, quod argumento facto conuincitur, sed in carentia cognitionis existentis, & præteritæ: nam eo ipso, quod aliquid, nec de facto cognoscatur, nec vnquam cognitum fuerit, non habetur memoria de illo; ideoque propriè ignoretur. Id enim dicimur ignorare, quod de facto non cognoscimus, nec memoria retinemus; ac proinde, vt Christus non dicatur cum proprietate ignorare aliquid extra Verbum sufficit, & requiritur, quod omne ab ipso extra Verbum cognoscibile, fuerit de facto cognitum in primo conceptionis instanti nam ratione istius cognitionis, omne tale obiectum in memoria retinetur, esto post primum instans iterum non cognoscatur.

139 *Reijcitur 1. solutio.* Sed contra primo: nam id, quod potest ab aliquo pro arbitrio voluntatis cognosci, ex eo quod de facto non cognoscatur, non nisi impropriè potest dici ignorari; sed per habitum scientiæ infusæ, & species illi inseruientes intellectus Christi informatus, potest pro arbitrio voluntatis, quodcumque obiectum extra Verbum cognoscere, quin ad hoc sit necessarium, quod illud aliquando cognouerit: ergo ex eo quod cognitum de facto non fuerit, non potest dici cum proprietate ignorari.

140 *Secundo.* Secundo, & explicatur magis hoc ipsum: nam eatenus memoria alicuius obiecti, quod de facto non cognoscitur, potest conducere, vt ignorantia talis obiecti excludatur, quatenus ratione illius expeditur intellectus, vt possit per voluntatem ad considerationem obiecti applicari; sed ad hoc necessaria non est in Christo memoria relicta ex actu præterito: ergo obiectum fuisse aliquando a Christo cognitum, nullatenus potest conducere, vt ignorantia ab intellectu Christi excludatur. Consequentia est bona. Maior constat: nam actus iam præteritus; cum actu non existat, solum potest existere in habitu, ratione cuius potentia expeditur ad actualem operationem: ergo memoria relicta ex actu præterito, solum potest conducere ad excludendam ignorantiam, quatenus ratione illius expeditur intellectus ad intellectionem actualem iuxta arbitrium voluntatis. Minor autem probatur: vt enim ex Aristotele *lib.3. de Anima textu 8.* docet Diuus Thomas *1. part. quæstion.79. artic. 6. in corpore*: *Ex hoc, quod intellectus recipit species intelligibilium, habet, quod possit operari cum voluerit.* *Arist. S. Th.* Quæ doctrina vera est, loquendo de intellectione naturali absolutè, eo quod in ordine ad illam est de se intellectus potens; & consequenter est vera de intellectione supernaturali, supposita in intellectu forme, ipsum eleuante: ergo habitu scientiæ in intellectu Christi supposito, & speciebus ipsi infusis, est potens quolibet obiectum prædicta scientiæ cognoscere cum voluerit; sed actus præteritus, aut memoria ex ipso relicta, nullatenus conducunt vt habitus, & species conseruentur; cum enim per infusionem fiant, sicut à nostris actibus non dependent in fieri: ita nec per illos conseruantur: ergo cognitio obiecti præterita, aut memoria ex ipso relicta, non est necessaria in Christo, vt illius intellectus expeditus constituatur, vt possit per voluntatem ad considerationem actualem, cuiusuis obiecti extra Verbum applicari.

141 *Denique reijcitur.* Denique tradita solutio reijcitur: nam ex illa sequitur, quod vt ignorantia ab intellectu Christi excludatur, necessarium fuerit. Christum, non solum in primo suæ conceptionis instanti, sed etiam in alijs, omnia obiecta scientiæ infusæ simul actu cognoscere; consequens est contra Auctores traditæ solutioni: ergo solutio tradita non potest subsistere. Consequentia est bona. Minor constat ex sententia, quam ex ipsis retulimus. Sequela autem probatur: nam memoria relicta ex cognitione tantæ multitudinis obiectorum pro vno solo instante durante, etiam in intellectu perfectissimo, non nisi miraculosè, potuit toto tempore vitæ Christi perseuerare; sed cessante, aut non perseuerante alicuius obiecti memoria inducitur ignorantia, iuxta solutionis doctrinam: ergo ex illa sequitur, quod vt ignorantia in intellectu Christi vitetur, necessarium fuerit iterum, atque iterum omnia obiecta scientiæ infusæ simul ab intellectu Christi cognosci.

142 *Confirmatur.* Quod amplius vrgetur: ideo namque præfati Auctores fatentur: animam Christi non semper fuisse in actuali omnium consideratione, quia ad istam continuationem non sufficiebat virtus intellectus Christi, nisi modo extraordinario adiuta, sed etiam vt memoria tot obiectorum ex cognitione illorum pro vno instante durante relicta, toto vitæ Christi tempore conseruaretur, non sufficiebat virtus intellectus Christi, nisi modo extraordinario adiute: ergo talis conseruatio est neganda; & consequenter, vel asserendum est memoriam ex præcedente cognitione relictam, non fuisse necessariam in Christo vt ignorantia ab illo excluderetur, vel fatendum, simultaneam omnium cognitionem extra Verbum fuisse in Christo, non solum in primo suæ cognitionis instanti, sed etiam in alijs.

143 *Ex dictis fundamentum oppositum euanescit.* Et ex his solutum manet contrariorum fundamentum sumptum, ex eo quod carentia cognitionis præsentis, & præteritæ est priuatiua ignorantia; ac proinde si Christus numquam simul cognouit omnia obiecta scientiæ infusæ, semper illorum aliquid ignorauit, ignorantia opposita cognitioni rerum extra Verbum. Hoc, inquam, ex dictis solutum manet: nam licet antecedens forte sit verum, loquendo de obiectis cognoscibilibus per habitum scientiæ acquisitum, & species illi inseruientes; eo quod, cum isti habitus nostris actibus acquirantur, ab illis etiam in sui conseruatione, & expeditione dependent: in habitu autem infuso, & speciebus illi inseruientibus, opposita de causa iam explicata, non tenet.

144 *Secunda conclusio.* Secunda Conclusio. *Potuit Christus toto vitæ suæ tempore in actibus scientiæ infusæ sine interruptione exerceri, & omnia illius obiecta successiuè cognoscere, & licet incertum sit, an ita de facto euenerit, est tamen verosimilius.* Ita Auctores secundæ sententiæ, colligiturque ex Caietano *in hac quæst. art.5.* Et quoad primam partem probatur: quod enim anima puri viatoris non possit sine interruptione intelligere, prouenit ex eo quod dependet in intelligendo à sensibus, qui exercitio fatigantur, & tempore somni à suis operationibus impediuntur, sed Christi anima ob statum comprehensoris, etsi esset corpori vnita, corpori obligata non erat, nec in vsu scientiæ infusæ à sensibus dependebat: ergo potuit sine interruptione toto vitæ Christi tempore in illius actibus exerceri. *Prima pars prob.* Quod autem potuerit omnia obiecta scientiæ infusæ intelligere successiuè, probatur nam licet id non potuerit contingere successiuè, successione obiectorum, eo quod sunt infinita, quæ non possunt successiuè pertransiri, potuit tamen contingere successiuè successione specierum, modo vna specie vtendo in ordine ad obiecta per ipsam repræsentata, modo vtendo alia specie: nam species de facto in intellectu Christi existentes numero finitæ sunt; ac per consequens pertransibiles; sed omnium obiectorum prædictæ scientiæ successiuæ cognitioni, solum illorum infinitas posset ob- *Secunda pars prob.*

obstare: ergo potuit Christus omnia obiecta scientiæ infusæ cognoscere successiuè. Pro [illegible] *Disp.35. §. cit.* [illegible]mus.

145 *Non est certum semper aliquid actu considerasse.* Quod vero hæc certa [illegible], nam scientia infusa Christi applicabatur ad [illegible] per [illegible] & consequenter ex illius [illegible] cessare; & quod hæc, [illegible] sed nihil est ex quo certo po[illegible] sine interruptione appl[illegible] obi[illegible] continentur: ergo quod [illegible] interru[illegible] per se infusa vsus fuerit, & [illegible] obiecta per eam considerauerit, veritas certa non est.

146 *Aliquorum responsiones exclusæ.* Quod enim ab aliquibus asseritur, colligi ex continuatione meriti; certum enim est Christum ab instanti conceptionis, vsque ad instans mortis continuatè meruisse, meritum autem Christi scientia infusa regulatur: ac proinde sine interruptione in actibus scientiæ infusæ se exercuit. Hoc inquam firmum non est: est nam dato, quod continuatio meriti per totam vitam sit certa, non sequitur ex [illegible], continuatio in actibus scientiæ infusæ; potuit enim Christi meritum regulari per scientiam beatam, vt ex dicendis *Tract. de Merito Christi* constabit. Quod etiam ab aliis docetur, in quolibet instanti, & tempore vitæ Christi occurrisse obiectum aliquod ad Christum pertinens; & consequenter, quod debebat à Christo considerari; minus fundamentum habet. Tùm; qui adhuc occurrente obiecto, Christus non necessitabatur ad illius considerationem. Tùm etiam; quia ista occurrentia non potest certo constare. Quia

147 *Vt vero similius defenditur.* tamen habitus scientiæ per actum secundum perficitur, scientiaque ad actum reducta perfectior est se ipsa, prout solum in actu primo; & alias fuit possibile, scientiam per se infusam animæ Christi semper esse cum actuali operatione coniunctam, & successiue cum omni suo obiecto in actu secundo coniungi; ideo id vt verosimilius defendimus, Christo namque id, quod perfectius est, attribuere debemus, nisi vel oppositum sit reuelatum, vel naturis rerum non congruat.

148 *Oppones 1.* Oppones primo: inde à D.Thom. probatur, scientiam per se infusam Christi esse habitualem, hoc est, non necessario cum actuali operatione coniunctam, quia proportionatur cum modo naturali operandi animæ rationalis, quæ quandoque est in actu, & quandoque est in potentia; sed anima rationalis actu corpori coniuncta, non solum non coniungitur necessario cum actu secundo, sed etiam est illi impossibile naturaliter sine interruptione intelligere: ergo vel ratio D. Thom. non excludit à scientia infusa Christi necessitatem semper operandi, vel probat impossibilitatem semper sine interruptione intelligendi.

149 *Respond.* Respondeo, concessa maiori, distinguendo minorem: anima puri viatoris, concedo minorem: anima comprehensoris, nego minorem, & consequentiam. Anima namque in statu comprehensoris, esto sit corpori vnita, non est corpori obligata, & ideo potest intelligere sine dependentia à corpore, sicut anima in statu separationis, vt supra *in hac Disputatione* diximus, & fusè ostendimus *Disput.35.* Et quia anima Christi Domini, etsi esset corpori mortali vnita, gaudebat statu comprehensoris; fit consequens, quod corpori obligata non esset, nec à sensibus dependeret; ac proinde, quod Christus posset sine interruptione intelligere, sicut id potest efficere anima in statu separationis, & etiam corpori vnita in statu comprehensoris, cuius modum naturalem operandi imitatur scientia infusa.

150 *Replicabis.* Sed dices anima rationalis à corpore separata, non solum potest sine interruptione intelligere, sed etiam necessario semper aliquod obiectum intelligit, nempè, se ipsam, sicut de Angelis communiter docetur à Theologis: ergo si scientia infusa Christi proportionatur cum modo naturali intelligendi animæ separatæ, non solum poterit sine interruptione intelligere, sed etiam necessario semper aliquod obiectum intelliget, cuius contrarium à D. Th. *art.3.* docetur, Nosque cum illo asserimus.

151 *Respond.* Respondeo, negando consequentiam. Nam scientia supernaturalis infusa non proportionatur cum modo, quo anima rationalis se intelligit in statu separationis, sed cum modo quo intelligit alia à se, quæ etsi non necessario sed liberè intelligat, potest tamen circa illa sine interruptione versari; & ideo ex prædicta proportione rectè colligitur, potuisse animam Christi sine interruptione intelligere per habitum scientiæ infusæ: non autem sequitur per illum, obiectum aliquod necessario considerasse. Ratio autem doctrinæ traditæ est nam quod anima rationalis in statu separationis se intelligat necessario, oritur ex eo quod cum intellectus naturaliter ad illam, vt propria passio sequatur, est determinatus ad illius intellectionem; quod autem possit alia à se sine interruptione intelligere, prouenit ex independentia in intelligendo à corpore; & quia prima ratio in habitu scientiæ infusæ non militat, bene tamen hæc secunda; fit consequens, quod proportionetur cum anima rationali à corpore separata in modo naturali, quo intelligit alia à se, non [illegible] modo, quo se in prædicto statu intelligit.

152 *Oppones 2.* Oppones secundo: D. Thom. *hac quæst. art.5 solut. ad 2.* vbi cum [illegible] esset, frustra esse in anima Christi scientiam infusam, [illegible] infinita continentur; cum non potuerit omnia [illegible] vnum post aliud cogitando, quia infinita non est numerando pertransire. Respondet Angelicus Doctor: *Quod habitus reducitur in actum ad imperium voluntatis; voluntas autem indeterminata est habet ad infinita, nec tamen hoc est frustra, licet non se in omnia actualiter tendat, dummodo* [illegible] *quod* [illegible] *loco, & tempore; & ideo habi*[illegible] *licet non* [illegible] *reducantur in actum, quæ ha*[illegible]*, &c.* ergo sentit D. Thom. non potuisse per [illegible] scientiam infusam omnia illius obiecta actu successiuè cognosci, eo quod sunt infinita, & infinita pertransiri non possunt vnum cognoscendo post aliud. Patet consequentia: si enim hoc non sentiret, aliter secundo argumento occurret, nimirum, negando infinita pertransiri non posse; at D. Th. non fuit vsus hac solutione, sed e[illegible] quam ex [illegible] ulimus, videlicet asserendo, quod licet per [illegible] non fuerint omnia illius obiecta [illegible], non tamen ob hoc fuit frustra, eo, quod potuit per [illegible] Christi applicari ad sua obiecta cognoscenda, prout necessitas petebat; ergo sensit; non posse infinita obiecta actu successiuè cognosci: quod est contra id, quod in nostra conclusione asserimus.

153 *Respond.* Respondeo solutionem D. Thom. vt iacet, admissa, negando consequentiam. Ad illius probationem, dicatur cum Caietano *art.5. circa solutionem secundi*, potuisse D. Thom. aliter secundo argumento occurrere, nempe, asserendo, quod licet infinita pertransiri non possint numerando vnum post aliud, possent omnia per habitum scientiæ infusæ successiuè cognosci, non successione obiectorum, sed successione in vsu specierum, quæ cum finitæ sint, poterant successiuè numerari; idem tamen non fuit has solutione vsus, quia necessaria non erat; vt enim non frustra infinita habitualiter cognoscantur, & vt habitus scientificus non frustrà ad infinita obiecta extendatur, sufficit, quod quamuis nec simul, vel nec successiuè circa omnia reducatur ad actum, voluntas, quæ indifferentes ad infinita se habet, possit vti habitu in ordine ad quod maluerit ex infinitis obiectis, quod in potestate voluntatis non esset, si habitus scientificus non se extenderet ad infinita.

154 *De vniuersalitate specierum.* Ex dictis in discursu illius disputationis, colligitur intelligentia doctrinæ D. Thomæ *in hac q. art.6.* & rationis, qua probauit, species intellectus Christi infusas, & scientiam informantes esse minus vniuersales speciebus Angelorum, quia *nempè, scientia indita animæ Christi habuit modum connaturalem animæ humanæ; est autem connaturale animæ humanæ; vt recipiat species in minori vniuersalitate, quam Angeli.* Quæ doctrina non ita accipienda est, vt intelligatur de connaturalitate habitudinis, & exigentiæ: cum enim supernaturalis sit, nec recipitur in anima Christi ratione capacitatis naturalis, nec potest ab ista in [illegible] exigi ab illa, sed de connaturalitate proportionis in modo operandi, & potest sub hac forma proponi. Scientia infusa animæ Christi, esto supernaturalis sit, fuit tamen in modo operandi conformis modo naturali intelligendi animæ rationalis; sed animæ rationali, vt naturali modo intelligenti, etiam in statu separationis, debentur species impressæ in minori vniuersalitate, quam Angelis: ergo etiam illi, vt supernaturaliter intelligenti per habitum scientiæ infusæ respondent species minus vniuersales illis, quæ infunduntur Angelis. Minor cum consequentia tenet: Maior autem à D. Thoma supponitur, & potest probari: nam illa conformitas in modo operandi cum modo naturali intelligendi animæ rationalis non repugnat conceptui supernaturalitatis, cui solum opponitur, quod à natura exigatur; sed Deus in eleuando naturam ad ordinem supernaturalem se conformat cum natura, omni conformitate possibili, non opposita supernaturalitati: ergo scientia infusa Christi est conformis, & proportionata in modo operandi, cum modo naturali intelligendi animæ rationalis.

155 *De proportione specierum.* Ex qua doctrina sic explicata consequitur, species scientiæ infusæ informientes, & sit proportione habitudinis, & conuenientiæ in ordine debeant proportionari cum habitu intellectum Christi eleuante; non tamen cum illo, sed cum intellectu eleuato proportionari debere in sua vniuersalitate, eo quod cum habitus eleuans, proportionetur in modo operandi, cum modo naturali cognoscendi intellectus Christi Domini; fit consequens, quod specierum supernaturalium vniuersalitas proportionanda sit cum vniuersalitate specierum naturalium. Ex quo vlterius colligitur, excedi in vniuersalitate à speciebus Angelorum.

156 *Confirmatur.* Et quidem si species quoad vniuersalitatem, non cum intellectu Christi, sed cum habitu proportionem seruarent; cum habitus vnus sit, & ad omnia extra Verbum cognoscibilia extendatur, etiam species vna esset ad omnia repræsentanda; at iuxta communem sententiam, non vna, sed plures species supernaturales, infusæ fuerunt animæ Christi, de facto: ergo Deus in

INDEX LOCVPLETISSIMVS RERVM NOTABILIVM,

Quæ in hoc ſecundo Tomo de Incarnatione Diuini Verbi continentur.

D. *vel* Diſp. *Diſputationem*. N. *vel* Num. *Numerum marginalem denotat*.

A

ACCIDENS.

ACTIO.

ACTVS.

ACTVS CHARITATIS.

ACTVS SVPERNATVRALIS.

Vide *Supernaturale*.

Index Rerum Notabilium.

ANI-

ANIMA RATIONALIS.

ANIMA CHRISTI.

Index Rerum Notabilium.

Index Rerum Notabilium.

Omnis

DAM.

Index Rerum Notabilium.

D

DAMNATI.

DECRETVM.

Vide *Voluntas Dei*.

DEITAS, VEL DIVINITAS.

DEVS.

DIABOLVS.

DIFFERENTIA.

DIFFINITIO.

DISCVRRERE, DISCVRSVS.

DISPOSITIO, DISPOSITIONES.

DVRATIO.

ECCLESIA.

reditur.

FI-

GRATIA HABITVALIS CHRISTI.

H

HABITVS.

HÆRETICI.

Index Rerum Notabilium.

Index Rerum Notabilium.

MOTVS.

N

NATVRA ASSVMPTIBILIS A DEO.

NATVRA DIVINA.

NOMEN. NOMINA.

NOTITIA INTVITIVA.

O

OBIECTVM.

OMISSIO.

OMNIPOTENTIA.

Vide *Possibilia*.

PETRVS APOSTOLVS.

PHANTASMA.

Vide *Species*, & *scientia infusa*.

PHILOTIMIA.

PÆNITENTIA.

POSSIBILE. POSSIBILIA.

POTENTIA GENERATIVA CHRISTI.

POTENTIA NATVRALIS.

POTENTIA OBEDIENTIALIS.

POTENTIA VITALIS.

PRÆDICATORES.

PRÆMIVM.

PRÆSENTIA DEI IN IVSTIS.

PRONOMEN. PRONOMINA.

PROPHETÆ. PROPHETIA.

PROPOSITIO.

SPES.

SPIRITVS SANCTVS.

SVBIECTVM.

SVBSISTENTIA.

SVBSTANTIA SVPERNATVRALIS CREATA.

SVPERNATVRALE.

SVPPOSITVM.

T.

TEMPERANTIA.

TENTATIO.

THEOLOGIA.

THEOLOGICA CONCLVSIO.

THEOLOGI SCHOLASTICI.

TIMOR.

TRINITAS.

TRISTITIA.

V

VERBVM.

VERBVM DIVINVM.

Vide *Propositio*.

VIRTVS INFVSA, ET NATVRALIS PER SE ACQVISIBILIS.

VIRTVS THEOLOGICA.

VISIO BEATIFICA.

Vide *vnio hypostatica*.

VNIO.

VNIO

VNIO HYPOSTATICA, SEV SVBSTANTIALIS CVM DEO.

VNITAS.

VNIVERSITAS SALMANTINA.

VOLVNTAS.

VOLVNTAS DIVINA.

INDEX LOCORVM SACRÆ SCRIPTVRÆ.

Quæ in hoc ſecundo Tomo de Incarnatione Diuini Verbi explicantur.

D. *vel* Diſp. *Diſputationem*. N. *vel* Num. *Numerum marginalem denotat*.

Cap.

APPENDIX
DE SACRAMENTIS IN GENERE.

Postquam Angelicus Doctor de Incarnationis mysterio fuse disseruit, convenienti ordine agit de Sacramentis, quæ (ut ipse ait in prologo libri quarti sententiarum ad Annibaldum) sunt quædam dominicæ Incarnationis reliquiæ, & quædam veluti vasa, Christi sanguinem continentia, necnon scaturigines aquæ spiritualis in vitam æternam salientis, ac demum fontes illi Salvatoris ab Isaia Propheta bis verbis pronuntiati: Haurietis aquas in gaudio de fontibus Salvatoris. *De singulis Sacramentis agere, noster non est animus (longum enim esset, & a nostro instituto alienum;) at id animadvertimus esse satis, quod de Sacramentis in genere solet disputari. Hanc additionem ex P.* Gonnet *excerpsimus, & ut exordiamur, sit:*

CAPUT I.

Quidditas, seu essentia Sacramenti in genere.

DICO primo, Sacramentum esse essentialiter in genare signi. Est enim per se primo institutum ad significandam rem sacram. Unde Dionysius, & alii Patres appellant Sacramenta, sacra signa, & symbola; & Concilium Florentinum, ac Tridentinum non aliter explicant naturam Sacramentorum, præsertim veteris legis, quam quia significant rem sacram. Cum ergo aliquid possit dici sacrum tribus modis, nempe formaliter, effective, & significative: Sicut aliquid potest dici sanum tribus modis, nempe formalitar a sanitate, quæ est in animali; vel effective, a virtute causandi sanitatem, ut medicina, vel diæta; vel significative, inquantum est signum, & indicium ipsius sanitatis, ut urina, vel pulsus: Theologi hanc ultimam acceptionem præcipua attendunt, & Sacramentum usurpant, prout signi sanctitatis habitudinem importat. Unde Sacramenta axigunt aliquam similitudinem externi signi cum operatione interna, quam significant. Qua da causa Augustinus epist. ad Bonifacium ait: *Si Sacramenta quandam similitudinem earum rerum, quarum Sacramenta sunt, non haberent, omnino Sacramenta non essent*. Sic per aquam ablutio similitudinem refert ablutionis peccatorum, quam Baptismus operatur: ideoque a Patribus Græcis Sacramenta vocari solent *ἀντίτυπα*, eo quod similis sint speciei, ac formæ cum re, quam significant.

Dices: Sacramentum est aliqua actio, vel ras sensibilis; baptismus enim v. g. est ablutio aquæ elementaris: Ergo non est in genere signi, sed actionis, aut similium.

Respondeo, Sacramentum essa actionem, vel rem sensibilem, institutam ad significandum rem sacram, ideoqua importare de formali habitudinem signi, & de materiali tantum rationem actionis, vel rei sensibilis.

Instabis. Signum formaliter sumptum est ens rationis, mente confictum: Sed absurdum est dicere, quod Sacramenta sint entia rationis: Ergo & quod sint signa.

Respondeo, Signum, & quodlibet aliud concretum supponere pro materiali, in communi usu loquendi: Unda hæc propositio, *signum est ens rationis*, est omnino falsa: sicut & ista: *Sacramentum est ens rationis*, absolute prolata, falsa est; supponit enim Sacramentum pro materiali, quod est actio, vel res sensibilis. Dixi, *absolute prolata*, quia cum addito verum est dicere; Sacramentum est ens rationis addendo scilicet de formali.

Dico secundo, Sacramentum non esse signum naturale, sed ad placitum, & ex institutione divina. Est enim signum sensibile gratiæ, & sanctitatis perfectæ, ut infra ostendemus: Sed nulla res sensibilis ex natura sua significat gratiam, cum illa sit forma supernaturalis: Ergo necesse est, quod hæc significatio ipsi ex beneplacito, & libera Dei institutione superveniat.

Dico tertio, de ratione Sacramenti esse, quod sit signum a Deo in Ecclesia permanenter institutum. Cum enim Sacramenta sint signa, quibus in unum nomen religionis homines colligantur, ut ait Augustinus, sicut religio stabilis est, & permanens, ita & illa signa stabilia esse debent. Unde licet quando Christus insufflavit in Apostolos dicens eis, *Accipite Spiritum Sanctum*, hæc cæremonia sensibilis fuerit instrumentum, quo Apostoli receperunt gratiam, & Spiritum Sanctum, non fuit tamen novæ legis Sacramentum, quia non fuit a Christo permanenter in Ecclesia instituta ad significandum gratiam.

Dico tertio, de ratione Sacramenti esse, significare gratiam, non utcumque, sed practice, idest, in actuali usu Sacramenti suscipiendam. Nam signa speculativa rei sacræ, ut cruces, imagines, & alia hujusmodi, non sunt Sacramenta. Unde D. Thomas hic quæst. 60. art. 2. docet, quod Sacramentum est signum rei sacræ, inquantum est sanctificans homines: Ergo censet, Sacramentum esse signum practicum, & non pure speculativum gratiæ sanctificantis. Unde omnia veteris legis sacrificia non fuere Sacramenta; quia etsi gratiam vel postularent, vel a Christo donandam præsignarent, eam tamen practice minime conferabant. Similiter serpens æneus a Moyse jussu Dei in deserto elevatus, non fuit verum Sacramentum, tametsi rem sacram repræsentaret, nempe Christum crucifixum; quia non significabat Christum, ut actu sacrantem, seu sanctificantem; neque enim adhibebatur, ut aliquis sanctificationis effectus perciperetur ab his, qui tali signo utabantur, sed tantum, ut a morsibus serpentum sanarentur, ut docet S. Thomas in 4. dist. 1. quæstiunc. 1. ad 3.

Dico quinto, Sacramenta ex genera suo significare rem sacram simpliciter, hoc est, gratiam sanctificantem, non vero sanctitatem imperfectam, seu legalem. Ita D. Thomas art. citato ad 3. ubi asserit, ea solum esse Sacramenta, quæ significant perfectionem sanctitatis humanæ, non vero quæ significant dispositionem ad illam. Ratio etiam id suadet; si enim ad rationem Sacramenti sufficeret quæcumque sanctitas imperfecta, qualis erat sanctitas legalis Judæorum, vel etiam quæcumque dispositio ad gratiam, innumera essent Sacramenta tum in nova, tum in veteri lege. Nam in nova lege prima tonsura est cæremonia sacra, per quam homo incipit dicari cultui divino, quæ proinde aliquam sanctitatem significat. Item aqua lustralis est etiam cæremonia sacra, aliquam homini, cui applicatur, conferens sanctitatem, inquantum delet peccata venialia. Similiter in lege veteri multæ erant cæremoniæ, quæ imperfectam, & legalem sanctitatem causabant, & significabant, ut colligitur ex illo ad Heb. 9. *Solummodo in cibis, & potibus, & variis baptismatibus, & justitiis carnis*; & tamen nemo dicet, omnes illas cæremonias, abluliones, & justitias carnis fuisse Sacramenta.

Confirmatur: Si ad rationem Sacramenti sufficeret significatio cujuscumque sanctitatis imperfectæ, sicut potest Ecclesia propria authoritate cæremonias instituere, quæ conferant, & significent hujusmodi sanctitatem, ita posset propria authoritate Sacramenta instituere: & idem cum proportione dicendum est de Synagoga: At hoc esse falsum constabit ex infra dicendis: Ergo, &c.

Dicas: Sacramenta veteris legis non causabant gratiam, sed tantum sanctitatem legalem, & imperfectam, quæ erat propria statui legis Mosaicæ: Ergo non est de ratione Sacramenti ut sic, significare perfectam sanctitatem, quæ fit per gratiam.

Respondeo negando Antecedens: licet enim Sacramenta veteris legis non haberent virtutem gratiæ productivam, sicut Sacramenta novæ, Deum tamen movebant, & moraliter excitabant ad eam dandam rite suscipientibus, quatenus erant signa Christi venturi, subindeque erant signa gratiæ, & perfectæ sanctitatis. De quo fusius tract. sequenti, cum agemus de circumcisione.

Ex dictis colligitur primo, sacramenta novæ, & veteris legis in ratione signi gratiæ univoce convenire, secus vero si considerentur ut causæ illius.

Prima pars patet, quamvis enim sacramenta novæ legis perfectiori modo significent gratiam, quam sacramenta veteris legis, hæc tamen inæqualitas non tollit univocationem; sicut a simili eam non impedit inæqualitas, sub qua homo, & equus participant rationem animalis. Addo, quod sicut religio vetus, & nova univoce conveniunt in ratio-

ratione religionis; ita & sacramenta, quæ talium religionum sunt symbola, & veliti columnæ, ac exteriores protestationes, debent univoce, saltem ut sunt rei sacræ signa, convenire.

Quod vero si considerentur ut causæ illius, analogice tantum conveniant, ex eo constat, quod Sacramenta novæ legis habent in se vim gratiæ productivam, ut patebit infra, cum agemus de causalitate Sacramentorum novæ legis: Sacramenta vero antiqua tali virtute carebant, unde ab Apostolo vacua, & egena elementa appellantur, Deumque solum moraliter excitabant ad conferendam gratiam ex meritis Christi venturi, quem figurabant, aut repræsentabant: Sed causalitas vera, & metaphorica analogice tantum conveniunt: Ergo & Sacramenta novæ, & veteris legis, si in ratione causæ gratiæ considerentur. In quo sensu intelligendus est D. Thomas, dum ait in 4. dist. 1. quæst. 1. art. 1. quæstiunc. 3. ad 5. *Sacramentum non dividitur in Sacramenta veteris, & novæ legis, sicut genus per species, sed sicut analogum per suas partes.*

Colligitur secundo, Sacramentum ut sic, tria significare, nimirum passionem Christi, gratiam, & gloriam: nam, ut discurrit S. Doctor hic art. 3. Sacramentum est essentialiter signum nostræ sanctificationis: in illa autem tria possunt considerari, videlicet causa, a qua procedit, & hæc est passio Christi; forma, per quam fit, quæ est gratia sanctificans; & ultimus finis, ad quem ordinatur, qui est gloria, seu vita æterna: Ergo Sacramentum ut sic, hæc tria significat, passionem Christi, gratiam, & gloriam. Principalius tamen significat gratiam, quia Sacramentum est per se primo institutum ad significandum causam formalem, & intrinsecam nostræ sanctificationis. Ex hoc infert D. Thomas ad finem corporis ejusdem articuli; Sacramenta novæ legis esse signa rememorativa, demonstrativa, & prognostica; rememorativa ejus, quod præcessit, scilicet passionis Christi; demonstrativa ejus, quod in nobis efficitur per passionem Christi, scilicet gratiæ; prognostica vero illius, quod in futurum expectatur, nimirum gloriæ. Unde in Officio, quod idem sanctus composuit, de Venerabili Eucharistiæ Sacramento, hæc canit Ecclesia: *O sacrum convivium, in quo Christus sumitur, recolitur memoria passionis ejus, mens impletur gratia, & futuræ gloriæ nobis pignus datur.*

Colligitur tertio. Sacramentum recte definitum, *signum, rei sacræ, sanctificantis homines*. Nomine rei sacræ intelligendo gratiam habitualem, ut collatam in actuali usu Sacramenti. Nomine vero signi intelligendo signum a Deo institutum: quia cum sit solius Dei conferre gratiam, ut causæ principalis, illius est instituere signa, ejus collationem infallibiliter significantia. Intelligendo etiam signum in Ecclesia permanenter institutum, quia juxta Augustinum lib. 19. contra Faustum cap. 11. Sacramenta sunt præcipuæ cæremoniæ, quibus populus Dei in unam religionem coalescit, & ab aliis distinguitur; ac proinde debent tandiu durare, quandiu perseverat forma religionis, propter quam instituta sunt.

CAPUT II.

Partes intrinsecæ, & essentiales Sacramentorum.

DICO primo, Sacramenta constare aliqua re sensibili.

Rationibus demonstrari non potest hæc veritas, quæ pendet ex sola Dei voluntate, sed congruentiis variis declaratur. Primam sumit D. Thomas ex suavi providentia Dei, quæ, ut ait Dionysius, se accomodat naturis rerum: Cum ergo connaturale sit homini ex cognitione rerum sensibilium manuduci ad cognitionem spiritualium, fit inde, ut Deus convenientissime elegerit res sensibiles in signa, & Sacramenta invisibilium. Unde egregie Nazianzenus orat. de baptismate: *Medicamentum partim corporale, partim spirituale aptissime convenit in eos ægrotos, quorum natura corpore, & spiritu continetur.* Et Chrysostomus homil. 62. in Matth. *Incorporea dona tibi Deus nuda tradidisset: Sed quoniam anima corpori conserta est, in rebus sensibilibus tibi præbet.* Secunda petitur ex sapientia, & omnipotentia Dei, quæ maxime splendent in eo, quod res sensibiles fiant remedia, & instrumenta salutis, cum tamen ut plurimum sint occasiones peccandi. Tertia sumitur ex quodam fine Sacramenti, scilicet ut fideles in unum Ecclesiæ visibilis corpus adunentur, & distinguantur a cæteris; designari enim non possunt membra corporis visibilis, nisi per signum visibile, aut sensibile.

Quæres, an ratio signi sensibilis ita sit essentialis Sacramento, ut omnino repugnet institui Sacramentum in aliqua re spirituali insensibili?

Respondeo affirmative, si sermo sit de Sacramentis pro hominibus institutis; cum omne signum ab homine, vel pro homine institutum, debeat esse sensibile. Unde signum pro hominibus institutum sic definitur ab Augustino lib. 2. de Doctrina Christiana: *Signum est, quod præter speciem, quam ingerit sensibus, facit aliquid aliud in cognitionem venire.* Ex quo infert epist. 23. ad Bonifacium, quod si Sacramenta quandam similitudinem, seu repræsentationem earum rerum, quarum sunt, non haberent, omnino Sacramenta non essent, ut supra retulimus. Dixi, *si sermo sit de Sacramentis pro hominibus institutis*, quia aliqui non improbabiliter existimant, nullam esse repugnantiam, seu implicantiam, quod Deus pro Angelis Sacramentum aliquod instituat, consistens in aliqua illorum operatione; & quod elevat actum pure internum, v. g. adorationis, ad significandam, & causandam gratiam instrumentaliter; sicut ad patranda miracula potest uti interiori motu hominis tanquam instrumento, ut docet S. Thomas 2. 2. quæst. 178. art. 1. ad 1. Unde signum universaliter sumptum, prout abstrahit a sensibili, & spirituali, angelico, & humano, debet sic definiri, vel describi: Signum est, quod mediante, vel præsupposita sui notitia, in alterius cognitionem deducit, sive prima illa cognitio pertineat ad sensum, sive ad intellectum.

Dico secundo: In Sacramentis novæ legis requiruntur verba proprie, vel improprie sumpta: in Sacramentis vero veteris legis non erat necessarium, quod rebus verba adderentur.

Prima pars est de fide, definita in Florentino in decreto unionis, ubi referuntur verba, quibus unumquodque Sacramentum novæ legis perficitur. Declaratur vero a S. Thoma hic art. 6. hoc discursu: Tripliciter considerari possunt Sacramenta novæ legis, nimirum ex parte causæ, quæ est Verbum incarnatum, ex parte hominis, qui est Sacramentorum subjectum, & ex parte significationis Sacramentorum: & ex his tribus capitibus petunt perfici verbis simul, & rebus, ut cum illis singulis, quandam habeant proportionem & conformitatem. Nam Christus componitur ex natura humana sensibili, & ex Verbo divino hypostatice illi unito. Homo etiam constituitur ex corpore sensibili, & anima spirituali. Significatio tandem Sacramentalis perfectius fit per verba, quam per res sensibiles; habent enim verba principatum significandi, ut ait August. lib. 2. de doctrina Christiana, cap. 3.

Dixi vero, in Sacramentis novæ legis requiri verba proprie, vel improprie sumpta; quia in Sacramento pœnitentiæ, & matrimonii interdum sufficiunt nutus, aut alia signa, quæ supplent vices verborum, & quæ æquivalent vocibus.

Secunda pars, quæ asserit in Sacramentis veteris legis non fuisse necessarium, quod rebus verba adderentur, probatur ex eo, quod rem præsentem clarius manifestamus, quam futuram: Sacramenta autem veteris legis prænuntia erant Christi venturi; ideoque non ita expresse significabant Christum, sicut Sacramenta novæ legis. Ergo necessarium non erat, quod in illis rebus adderentur verba, quæ (ut ex August. supra vidimus) inter homines obtinuerunt principatum significandi. Unde in veteri testamento, quando fit mentio sacramentorum, non præscribuntur verba, quibus perficiantur, ut Genes. 17. cum tractatur de ritu circumcisionis, & Exodi 12. cum præcipitur immolatio agni paschalis, & Levit. 8. cum mentio fit de ritu ordinationis.

Dico tertio sacramenta novæ legis constare rebus, & verbis, tanquam ex materia, & forma, & ut partibus intrinsecis, ac essentialibus.

Prima pars constat ex Florentino asserente Sacramenta novæ legis perfici rebus tanquam materia, & verbis tanquam forma; & declaratur a D. Thoma hic art. 7. hoc discursu. Materia est id, quod determinatur per aliud: sic enim in naturalibus materia determinatur per formam ad unam speciem, puta hominem, vel leonem, & in artefactis figura est forma, quia determinat ad unum in specie artificiali, v. g. ad domum, vel cathedram: unde cum res sensibiles in sacramentis per verba ad unum veluti artefactum, scilicet signum gratiæ, determinentur, necesse est, ut verba habeant rationem formæ, & res sensibiles se habeant per modum materiæ.

Dices: Materia, & forma debent esse simul in eis, quæ ex ipsis componuntur: Sed in sacramentis novæ legis res, & verba non necessario debent esse simul: Ergo sacramenta novæ legis non componuntur ex rebus, & verbis, tanquam ex materia, & forma. Minor probatur: nam in sacramento Baptismi v. g. res, scilicet ablutio, potest præcedere verba, & e contra verba possunt præcedere ablutionem.

Respondeo, licet in compositis substantialibus materia, & forma debeant esse simul simultate physica, in successivis

sivis tamen, & artificialibus, qualia sunt sacramenta, sufficere, quod sint simul simultate morali.

Secunda pars, quæ asserit, res, & verba in sacramentis novæ legis esse partes intrinsecas, & essentiales, hac ratione suadetur: Cum sacramenta sint essentialiter signa practica gratiæ, ea, quæ in sacramentis ex se simul, & necessario concurrunt ad significandam, & efficiendam gratiam, sunt partes illorum intrinsecæ, & essentiales: Atqui tam res, quam verba in sacramentis novæ legis simul, & necessario concurrunt ad significandam, & causandam gratiam: Ergo sunt partes intrinsecæ, & essentiales sacramentorum novæ legis. Major constat, minor etiam videtur manifesta: nam sine rebus verba non significant practice gratiam, nec res sine verbis; ex his vero ambobus fit unum, quod significat, & infallibiliter gratiam causat.

Observandum tamen est, quod cum sacramentum Eucharistiæ non consistat in usu, sed in aliqua re permanente, nimirum in speciebus consecratis, ut continentibus Corpus, & Sanguinem Christi, materia, & forma non sunt intrinsecæ illius partes, nisi ut est in suo fieri, id est in actuali materiæ consecratione, non vero prout est in facto esse: nam dum gratia infunditur, & sacramentum sacra communione percipitur, verba dudum transierunt; unde non possunt cum speciebus Eucharisticis ad modum partium intrinsecarum constituere sacramentum permanens, ut magis declarabitur, cum de essentia sacramenti Eucharistiæ disseremus.

Dico quarto, omnes materias, & formas sacramentorum esse a Deo, vel a Christo institutas, non tamen singulas quoad speciem, sed aliquas quoad genus tantum, determinandas quoad speciem ab Apostolis, vel Ecclesia.

Prima pars hujus assertionis est certa: nam ab eo materiæ, & formæ sacramentorum sunt determinatæ, a quo sunt sacramenta instituta; ille enim dicitur sacramenta instituere, qui materiam, & formam ipsorum instituit, quibus essentialiter constant: Atqui non alium sacramentorum authorem agnoscimus, quam vel Deum respectu veterum, vel Christum respectu novorum: Ergo omnes materiæ, & formæ sacramentorum fuerunt vel a Deo, vel a Christo institutæ. Quod magis patebit, cum materiam, & formam cujuslibet Sacramenti exponemus.

Secunda vero pars constat primo in Sacramento legis naturæ pro parvulis instituto, ad delendum peccatum originale, cujus nulla fuit certa materia, in specie a Deo determinata, sed tantum in genere, sub ratione signi sensibilis divini cultus, & religionis protestativi, ut infra patebit. Constat etiam in aliquibus novæ legis Sacramentis, præcipue in Sacramento Ordinis. Nam Ecclesia Græca pro materia in ordinibus sacris solam adhibet manuum impositionem, pro forma vero hæc verba: *Divina gratia, quæ infirma sanat, promovet hunc Subdiaconum in Diaconum, hunc Diaconum in Presbyterum*: Latina vero in Subdiaconatu pro materia adhibet traditionem calicis vacui, cum patena vacua, & libri Epistolarum; pro forma vero hæc verba: *Accipe librum Epistolarum, & potestatem eas legendi in Ecclesia Dei*, &c. In Diaconatu vero pro materia adhibetur traditio libri Evangeliorum, pro forma hæc verba: *Accipe potestatem legendi Evangelium in Ecclesia Dei*, &c. In Presbyteratu pro materia adhibet patenæ cum hostia, & calicis cum vino traditionem, & pro forma hæc verba: *Accipe potestatem offerendi sacrificium Deo*, &c. Cum ergo Ecclesia non possit errare in materiis, & formis substantialibus Sacramentorum; modusque conferendi Ordines, quo Ecclesia Græca utitur, validus sit, & ab Ecclesia Romana approbatus, dicendum est, nullam materiam, vel formam in specie fuisse a Christo pro hoc Sacramento determinatam, sed tantum in genere, sub aliquo signo sensibili, expressivo hujus potestatis, quæ per Ordinem traditur. De quo fusius, cum de Sacramento Ordinis.

CAPUT III.

De existentia, seu necessitate Sacramentorum.

Cum homo in quadruplici statu considerari possit, nimirum in statu innocentiæ, in statu legis naturæ, in statu legis scriptæ, sive Mosaicæ, & post Christi adventum, seu in lege nova, & evangelica, existentia, seu necessitas Sacramentorum quoad omnes illos status investiganda est: nam quoad statum gloriæ, evidens est, illum non esse capacem Sacramentorum; quia ubi est veritas clara, omnium signorum umbra fugit.

Dico ergo primo: Nullum de facto institutum fuit Sacramentum in statu innocentiæ.

Hæc conclusio certa videtur: tum quia nullum in Scriptura, vel Patribus institutionis Sacramentorum pro statu innocentiæ extat vestigium: tum etiam, quia in illo brevissimo tempore, quo status innocentiæ in primis parentibus duravit, vix potuit esse locus usui Sacramentorum. Sacramenta enim præcipue requiruntur ad perficiendum in gratia, & scientia homines: primi vero parentis perfecti creati sunt in utroque: Ergo in illo statu felicissimo, in quo creati sunt, nullis egebant Sacramentis. Unde nec matrimonium Adæ cum Eva, nec lignum vitæ fuere vere, & proprie sacramenta: licet enim typum, & figuram rei sacræ gesserint, unionis scilicet Christi cum Ecclesia, & Sacramenti Eucharistiæ; tamen pro tunc non erant a Deo instituta ut signa practica gratiæ, & sanctificationis hominum. Unde cum Apostolus vocat matrimonium Adæ cum Eva, *magnum Sacramentum*, & cum Augustinus loquens de ligno vitæ, ait, quod Adamo *erat in lignis cæteris alimentum, in isto Sacramentum*, nomen Sacramenti in lata quadam acceptione usurpant, prout significat idem, quod mysterium.

Quæres, an si Adamus non peccasset, & ipse, ac posteri ejus in statu innocentiæ perseverassent, fuissent a Deo instituta Sacramenta, ex vi præsentis decreti?

Respondeo negative: tum quia idem fuisset status innocentiæ in Adamo perseverante, & in posteris ejus non peccantibus, ac de facto fuit, antequam Adamus peccaret: Ergo si nullum de facto institutum fuit Sacramentum in statu innocentiæ ob hujus status perfectionem, nec ullum fuisset institutum, si status ille durasset. Tum etiam quia sicut, Adamo non peccante, Verbum minime incarnatum fuisset, ut Patres post Scripturas testantur; quia licet multæ a nobis proferri possint hujus adventus, etiam non existente peccato, convenientiæ; attamen quia præcipuus, & unus incarnationis finis, sacra in traditione expressus, una est a peccato redemptio, ideo Verbum, Adamo non peccante, incarnandum non fore asserimus: Ita in proposito, quia Sacramenta ex vi decreti, quod Deus de facto habuit, sunt quædam medicinæ spirituales, in remedium peccati a Christo Redemptore nostro, ac medico institutæ, ex vi illius non fuissent pro statu integritatis, & sanitatis ullatenus instituta, utpote pro tali statu omnino inutilia, & superflua; quia non est opus valentibus medico, sed iis, qui male habent. Unde Augustinus serm. 9. de verbis Apostoli: *Tolle morbos, tolle vulnera, & nulla erit medicinæ causa*.

Dices primo. Quamvis in statu innocentiæ non fuisset peccatum originale, tamen in eo poterant esse aliqua peccata actualia; nam primo parente non peccante, aliqui ex ejus descendentibus potuissent peccare: Ergo pro his, qui peccassent, institutum fuisset aliquod Sacramentum, quo gratiam amissam recuperassent.

Sed contra: Sacramenta ex sua institutione non sunt ordinata in remedium cujuscumque peccati, sed tantum peccati originalis, vel actualis ab originali provenientis: Cum enim ad hoc tantum sint instituta, ut merita Christi ad nos deferant, nobisque applicent, non sunt instituta nisi in remedium illius peccati, ad quod tollendum valent merita Christi, seu propter quod delendum Christus incarnatus, & mortuus est: Christus autem non est incarnatus, & mortuus, nisi in remedium peccati originalis, & actualis ab eo provenientis, ut præcedenti tractatu cap. 3. ostensum est: Ergo cum in statu innocentiæ, Adamo non peccante, non fuisset peccatum originale, nec per consequens actuale ab originali proveniens, nullum ex vi præsentis decreti Sacramentum tunc extitisset, tametsi aliqui ex Adæ posteris peccassent. Unde illi, qui peccassent, non recuperassent gratiam mediantibus Sacramentis, sed per actus charitatis, & contritionis, quos ob perfectiorem Dei cognitionem facilius in eo statu elicere potuissent, quam nos.

Dices secundo. Sacramentum Eucharistiæ non est institutum in remedium peccati originalis, vel actualis, sed ad causandum augmentum gratiæ: Ergo saltem tale Sacramentum fuisset in statu innocentiæ, si ille in Adamo, & posteris ejus perseverasset.

Sed contra primo: Eucharistia supponit Christum venturum in carne passibili; quia ipsum ut talem continet, saltem ex modo, quo fuit instituta, ex vi præsentis decreti: Ergo cum adventus Christi in carne passibili dependeat a peccato, ut omnes fatentur, ipsa etiam Eucharistia non potest non præsupponere peccatum, saltem ex modo, quo fuit instituta, & ex vi præsentis decreti.

Contra secundo: Eucharistia in ratione sacrificii incruenti instituta est ad repræsentandum cruentum sacrificium crucis: Ergo instituta est propter Christum in cruce mortuum, & ex suppositione peccati. Item in ratione Sacramenti instituta est per modum cibi spiritualis: Sicut ergo alimentum corporale maxime necessarium est ad conservandam, & reparandam substantiam, quæ deperditur ex calore naturali; ita præcipue institutus est cibus ille spiritualis ad conservandam, & reparandam gratiam, quæ deper-

deperditur ex ardore concupiscentiæ ex peccato originali relictæ. Unde Eucharistia non solum instituta est per modum cibi, sed etiam per modum medicinæ præservativæ, ad succurrendum nostræ fragilitati, & a frequenti lapsu nos præservandum. Nec obest, quod illa sit Sacramentum vivorum, & ad augendam gratiam instituta fuerit. Non enim est instituta ad augendam gratiam, seu justitiam originalem, sed gratiam regenerativam, vel sanativam, quæ nobis primo per Sacramentum baptismi, vel pœnitentiæ confertur.

Dico secundo, in lege naturæ fuisse aliquod remedium pro parvulorum justificatione a Deo institutum, illudque fuisse verum Sacramentum.

Prima pars est certa. Deus enim habet voluntatem salvandi omnes homines, quæ non solum adultos, sed etiam parvulos comprehendit, ut docet Augustinus lib. 4. contra Julian. cap. 8. & constat ex eo, quod alias Christus omnium parvulorum redemptor non esset; cum illius redemptio non extrahat objectiva voluntatem generalem, quam Deus habet de salute hominum, utpote ex illa imperata: At per illam voluntatem præparantur omnibus media ad salutem sufficientia, juxta singulorum capacitatem, alioquin vera, & sincera non esset. Unde D. Thomas in 3. dist. 46. art. 1. ait, quod *hujus voluntatis effectus est ipse ordo in finem salutis, & promoventia in finem, omnibus communiter proposita, tam naturalia, quam gratuita;* Ergo debuit Deus in quecunque lege, & statu naturæ sufficiens remedium pro parvulorum salute, & justificatione, seu emundatione a peccato originali præparare. Unde Author de Cardinalibus Christi operibus apud Cyprianum: *Sane originale peccatum, quod a primis parentibus in totam generis hujus successionem defluxit, omni tempore aliquibus remediis oportuit expiari.* Et Augustinus lib. 5. contra Julian. cap. 9. *Non est credendum, ante datam circumcisionem, famulos Dei (quandoquidem eis inerat Mediatoris fides in carne venturi) nullo Sacramento ejus opitulatos fuisse parvulis suis: quamvis quid illud esset, aliqua necessaria causa Scriptura latere voluit.*

Secunda vero pars, quæ asserit remedium illud pro parvulorum justificatione, in lege naturæ a Deo institutum, fuisse verum Sacramentum, sic ostenditur: Remedium illud fuit externum, sensibile, & non pure internum, & spirituale: Ergo fuit verum Sacramentum. Consequentia patet: ad veram enim rationem Sacramenti sufficit, ut sit signum sensibile, & practicum gratiæ sanctificantis. Antecedens vero, in quo est difficultas, probatur multipliciter. Primo, quia oportebat remedium illud legis naturæ parvulis applicari, ut ipsi consequerentur salutem: non est autem conveniens applicatio inter homines, & modo humano, si fiat per actum pure internum, & non externa aliqua operatione. Secundo, parvuli, dum justificabantur in lege naturæ, adunabantur Ecclesiæ fidelium: Sed in nullum religionis nomen adunantur homines sine sacramentorum visibilium consortio, ut ait Augustinus: Ergo remedium illud, quo parvuli in lege naturæ justificabantur, erat externum, & sensibile, & non pure internum, & spirituale. Tertio, Ecclesia semper fuit visibilis: Ergo & id, quo parvuli in lege naturæ fiebant membra Ecclesiæ. Quarto, remedio legis naturæ pro justificatione parvulorum successit in lege scripta circumcisio, & in lege nova baptismus: Ergo sicut ista remedia sunt externa, & sensibilia, ita & illud sensibile fuit. Demum, congruum est, ut quemadmodum Christus homines redemit non sola operatione divina, aut interiori, sed sensibili, & exteriori affusione sanguinis, & morte crucis; ita & homines constantes corpore, & spiritu non sanctificentur sine signo aliquo sensibili, quo fidem profiteantur exterius in Christum Salvatorem. Unde remedium illud, quo parvuli in statu legis naturæ justificabantur, erat actus aliquis externus, protestativus fidei Messiæ venturi. Sicut enim Deus decrevit nullum adultum absque propria fide in Christum salvare, juxta illud Actor. 4. *Nec enim aliud nomen sub cælo datum hominibus, in quo oporteat nos salvos fieri*; ita nec ullum puerum justificare absque parentum, vel alterius fide in Christum.

Porro tale signum protestativum fidei de Messia venturo non fuit a Deo determinatum in specie, sed tantum in genere, relinquendo illud in specie, & individuo determinandum ab ipso applicante: Tum quia hoc congruum fuit illi statui, in quo Deus absque ulla lege positiva, per solum interiorem instinctum gratiæ, & privatæ revelationis, homines ad salutem dirigebat. Tum etiam, quia ad veram rationem Sacramenti sufficit, ut sit practicum signum gratiæ, a Deo quoad genericam tantum rationem institutum, ut patet de materia calicis, quæ non est hoc, vel illud vinum in specie determinatum, sed vinum de vita in genere; & de materia matrimonii, quæ non est contractus his, vel illis circumstantiis vestitus, sed legitimus, quibuscunque conditionibus firmatus. Ordo etiam, ut supra dicebamus, non fuit a Christo in certa, & determinata materia, vel forma institutus, sed tantum in genere, sub ratione signi expressivi potestatis, quæ per Ordinem traditur.

Dico tertio, in lege naturæ fuisse pro adultis aliquod Sacramentum ad delenda peccata actualia. Hæc assertio colligitur ex dictis in præcedenti: debuit enim divina providentia non minus aliquod remedium ad tollenda peccata actualia, quam ad tollendum peccatum originale præparare; cum habeat voluntatem antecedentem salvandi omnes homines, sive parvulos, sive adultos, & per talem voluntatem salutis media, seu remedia hominibus præparantur: Sed remedium ad delenda peccata actualia in lege naturæ institutum non minus debuit esse sensibile, quam remedium ad tollendum peccatum originale, in eadem lege institutum; cum rationes, quæ hoc probant de uno, id etiam suadeant de alio: Ergo in lege naturæ fuit aliquod remedium sensibile ad tollenda peccata actualia, subindeque aliquod sacramentum, in remedium peccatorum actualium pro adultis institutum. Unde D. Thomas in 4. dist. 1. qu. 1. art. 2. quæstiunc. 3. ad 2. *Ante legem scriptam erant quædam Sacramenta necessitatis, sicut illud fidei Sacramentum, quod ordinabatur ad deletionem originalis peccati, & similiter pœnitentia, quæ ordinabatur ad deletionem actualis.*

Adverte tamen, Sacramentum ad delenda peccata actualia in lege naturæ institutum non fuisse ejusdem rationis, ac illud, quod in lege gratiæ a Christo institutum est; non enim fiebat eodem modo, nimirum per vocalem peccatorum confessionem apud Sacerdotes; quia cæremoniæ in lege naturæ, & in lege Mosaica, in remissionem peccatorum actualium ordinatæ, erant diversæ rationis a nostris.

Dico quarto, multa fuisse Sacramenta in lege Mosaica. Patet ex Florentino in decreto, & Tridentino sess. 7. can. 2. ubi de Sacramentis veteris legis tanquam de pluribus loquuntur, eaque in plurali *Sacramenta* appellant. Ea ad quatuor reducit S. Thomas 1. 2. quæst. 102. art. 5. ad Circumcisionem, cui successit Baptismus, Agnum Paschalem, qui fuit figura Eucharistiæ; Purificationes, quibus respondet Pœnitentia; Consecrationem Pontificis, & Sacerdotum, quibus respondet Ordo. Confirmationi autem, & Extremæ Unctioni nullum respondit in veteri lege; eo quod primum est Sacramentum plenitudinis gratiæ, quæ est propria legis Evangelicæ, secundum est immediata præparatio ad gloriam, cujus aditus in veteri lege erat clausus. Matrimonium vero in lege veteri non fuit Sacramentum, quia nondum facta erat conjunctio humanitatis cum Verbo, cujus est symbolum, sed fuit tantum in officium naturæ: unde tunc dabatur libellus repudii.

Dico ultimo, in nova lege septem esse Sacramenta a Christo instituta. Definitur hæc veritas in Conciliis Florentino, & Tridentino; & illustratur hoc discursu D. Thomæ hic quæst. 65. ar. 1. Sacramenta sunt signa, quibus significatur perfectio vitæ spiritualis: Est autem conformitas quædam vitæ spiritualis cum corporali: Unde sicut homo perficitur corporaliter in ordine ad se, & in ordine ad communitatem; ita & in vita spirituali. Porro in ordine ad se perficitur quadrupliciter, primo per generationem, secundo per augmentationem, tertio per nutritionem, quarto per remotionem impedimentorum vitæ, puta ægritudinis, vel languoris ex morbo relicti. In ordine autem ad communitatem perficitur dupliciter, primo accipiendo potestatem regendi multitudinem, & exercendi actus publicos, secundo per propagationem. Similiter ergo in vita spirituali perficitur septem Sacramentis: primo regeneratur per Baptismum, secundo roboratur per Confirmationem, tertio nutritur per Eucharistiam, quarto sanatur a peccatis per Pœnitentiam, quinto liberatur a reliquiis peccatorum per Extremam Unctionem, sexto accipit potestatem exercendi actus publicos, & hierarchicos per Ordinem, denique per Matrimonium disponitur ad propagationem secundum legem Dei, & Christi.

CAPUT IV.

De gratia Sacramentali.

DUo sunt effectus Sacramentorum; unus primarius, & principalis, qui est gratia; alter secundarius, & minus principalis, nempe character, qui per Baptismum, Confirmationem, & Ordinem producitur: de primo agemus in hoc capite, de altero in sequenti.

§. I.

§. I.

Duo præmittuntur, quæ apud omnes Catholicos sunt certa.

IN primis dogma fidei est, novæ legis Sacramenta nedum fidem, qua gratia producatur, excitare, sed etiam illam causare. Definitur enim hæc veritas in Florentino in decreto unionis, ubi dicitur, per hoc veteris legis sacramenta a nostris differre, quod *illa non causabant gratiam, sed eam solum per passionem Christi dandam figurabant: nostra vero continent gratiam, & illam digne suscipientibus conferunt*. Idem tradit Tridentinum sess. 6. can. 6. & 8. Plura sunt etiam Patrum testimonia in ejusdem veritatis confirmationem, quæ infra, cum de modo, quo Sacramenta novæ legis causant gratiam, commodius expendentur. Fundamentum est divina institutio revelatione manifestata. Congruentia est, ut certius, efficacius, & facilius adhibeatur saluti nostræ remedium, soluto per passionem Christi redemptionis nostræ pretio. Addo, quod si sacramenta novæ legis habent tantum excitare fidem, non vero conferre gratiam, qua justificamur, frustra Baptisma conferretur parvulis, qui actus fidei incapaces sunt; sed adstantibus potius deberet conferri, quia isti fidei excitatione fructum perciperent hujus sacramenti.

Est etiam de fide certum, sacramenta novæ legis esse causas gratiæ ex opere operato. Hoc enim definitur in Tridentino citato, his verbis: *Si quis dixerit, per ipsa novæ legis Sacramenta ex opere operato non conferri gratiam, anathema sit*. Ratio etiam suffragatur: Causare gratiam ex opere operato, est causare illam ex vi operis jam facti, & perfecti a Christo, non vero ex merito illa conficientis, vel dantis, vel recipientis: At sacramenta novæ legis causant gratiam non ex merito administrantis, vel suscipientis, sed ex merito passionis Christi jam peractæ, & ex virtute, & efficacia a Christo ipsis communicata: Ergo illam causant ex opere operato. Addo, quod conferunt gratiam, vel nulla dispositione requisita in subjecto, ut in parvulis, vel si aliquam requirunt, ut in adultis, gratiam non conferunt juxta proportionem dispositionis; sive quia talis dispositio ad gratiam non sufficit, ut attritio ad gratiam culpæ remissivam, sive quia non sufficit ad tantam, quanta virtute sacramenti confertur; plus enim gratiæ confertur justo attrito per sacramentum pænitentiæ, quam conferretur sine illo. Nec est quod hæretici hunc modum loquendi, quo utuntur Scholastici ad explicandam sacramentorum energiam, tanquam barbarum, & inusitatum irrideant, ac sugillent. Nam, ut ait Augustinus in Psal. 138. *Melius est, ut nos reprehendant Grammatici, quam ut non intelligant populi*. Præterquam quod Innocentius III. de sacro altaris mysterio lib. 3. cap. 5. hunc loquendi modum usurpavit ante omnes Scholasticos: ait enim: *Quamvis igitur opus operans aliquando sit immundum, semper tamen opus operatum est mundum*.

Hæc sunt certa, & indubitata apud omnes Catholicos: sed est gravis difficultas, & celebris controversia circa modum, quo sacramenta novæ legis producunt gratiam, an instrumentaliter physice, vel moraliter tantum, quam §. sequenti resolvemus.

§. II.

Causalitas Physica Sacramentorum novæ legis statuitur.

ILla potest in primis ostendi ex SS. Patribus, qui ut Sacramentorum novæ legis efficientiam, & causalitatem explicent, variis utuntur similitudinibus, quæ causalitatem plusquam moralem designant: nam S. Leo ait, Baptisma se habere ad instar uteri Virginalis, ex quo natus est Christus: Chrysostomus ad instar matricis, seu vulvæ, in qua homo concipitur: Gregorius Nyssenus ad instar seminis, ex quo generatur: Cyrillus Alexandrinus ad instar aquæ ferventis, quæ ab igne calefacta non minus urit, quam ipse ignis. Demum S. Thomas hic quæst. 62. art. 1. docet, quod sicut securis facit lectum, ita Sacramentum gratiam efficit: si autem SS. Patres non agnoscerent in sacramentis causalitatem physicam, & realem, sed duntaxat moralem, & metaphoricam, tam magnificis exemplis uti non deberent, sed aliis diversæ rationis, puta chirographi, sigilli, & crumenæ pecunia plenæ, quibus utuntur Adversarii. Verba SS. Patrum brevitatis causa hic non referimus, quia videri poterunt in Clypeo nostro, ubi illa fuse expendimus.

Confirmatur: SS. Patres docent, Sacramenta operari per virtutem sibi intrinsecam, a Spiritu Sancto derivatam, quam S. Augustinus serm. de Epiphan. dicit esse subtiliorem rore, qui occultas vitæ causas pertransit, & penetrat universa latibula conscientiæ: & Tertullianus lib. de baptismo asserit, eam in sacramentis combibi: *supervenit*, inquit, *Spiritus de cælis, & aquis* (Baptismi) *superest, sanctificans eas de semetipso, & ita sanctificatæ vim sanctificandi combibunt*. D. Thomas hic art. 3. docet, eam esse *fluentem, & incompletam*: At hæc solum de virtute physica verificari possunt, non vero de morali: cum enim ista sit merum ens rationis, vel denominatio extrinseca, quis dicat eam esse rore subtiliorem, in aqua baptismali combibi, seu imbibi, habere esse fluens, & incompletum? Ergo SS. Patres virtutem physicam gratiæ productivam in Sacramentis novæ legis agnoscunt.

Confirmatur amplius ex Augustino tract. 80. in Joannem, sic exclamante: *Quæ est tanta virtus aquæ, ut corpus tangat, & cor abluat?* si autem Sacramenta novæ legis moraliter tantum concurrerent ad gratiæ productionem, & hominum sanctificationem, essentque solum veluti signa, & chirographa Deum moraliter moventia, & excitantia ad gratiæ productionem, absurda prorsus, & inepta, ac puerilis esset talis exclamatio, & admiratio: hoc enim commune, & usitatum est apud homines, ut in virtute chirographi, vel sigilli regii in cera impressi, & aliorum signorum sensibilium conferantur officia, dignitates, pecuniæ, & aliæ res magni momenti: Ergo juxta mentem, & doctrinam Augustini sacramenta novæ legis instrumentaliter physice concurrunt ad causandam gratiam. Unde Catechismus Romanus, jussu Pii V. editus, parte 2. de Sacr. in gen. c. 1. hanc magni Augustini admirationem ponderans, hæc scribit: *Quo pacto tanta res, & tam admirabilis per Sacramentum efficiatur, ut quemadmodum S. Augustini sententia celebratum est, aqua corpus tangat, & cor abluat, id quidem humana ratione, & intelligentia comprehendi non potest. Constitutum enim esse debet, nullam rem sensibilem suapte natura ea vi præditam esse, ut penetrare ad animam queat. At fidei lumine cognoscimus, omnipotentis Dei virtutem Sacramentis inesse, qua id efficiant, quod sua vi res ipsæ naturales præstare non possunt*. Quibus verbis in primis clarissime exprimitur efficientia realis, & physica Sacramentorum: Secundo declaratur, hanc sententiam non esse rejiciendam, ex eo quod non ita facile percipitur, sicut ea, quæ causalitatem duntaxat moralem eis attribuit. Tertio ad illam suadendam locum Augustini jam laudatum adducit. Denique rationem reddens, cur hæc efficientia Sacramentorum lumine naturali non ita facile possit intelligi, dicit hoc ideo esse, quia nulla res sensibilis, sua natura, ea vi prædita est, ut penetrare ad animam queat: quæ ratio, ut evidens est, solum valet de instrumento physico, cum instrumenta moralia nullo modo debeant contingere subjectum, in quo effectus causæ principalis producitur.

Potest insuper eadem veritas multiplici ratione suaderi. Prima sic potest proponi: Sacramenta novæ legis vere, & proprie efficiunt gratiam Sacramentalem, ut instrumenta divinæ virtutis, eamque nobiliori, & perfectiori modo causant, quam Sacramenta vetera: At neutrum erit verum, si eam causent tantum moraliter: Ergo in Sacramentis novæ legis physica causalitas admittenda est. Major patet, minor quoad primam partem sic ostenditur: Causalitas moralis non est vera, & propria efficientia, sed impropria tantum, & metaphorica, magisque pertinet ad genus causæ finalis, quam efficientis; fit enim per ostensionem bonitatis, quæ convenientia sua alicujus voluntatem alliciat ad aliquid dandum, vel agendum, ut docent Philosophi: Ergo si Sacramenta novæ legis non physice, sed duntaxat moraliter causent gratiam sacramentalem, non vere, & proprie eam efficient, sed improprie tantum, & metaphorice; subindeque non erunt vera, & propria instrumenta Dei, vel Christi ad illam causandam, cum instrumentum verum, & proprium ad genus causæ efficientis pertineat.

Probatur etiam minor, quantum ad secundam partem: Causalitas moralis non defuit Sacramentis veteris legis: cum enim essent signa, & figuræ passionis Christi futuræ, cujus intuitu Deus in antiqua lege conferebat gratiam, vim quandam moralem habebant movendi, & excitandi Deum ad conferendam gratiam antiquis Patribus, ob passionem, & merita Christi futura: Ergo si Sacramentis novæ legis nulla alia virtus tribuatur, quam vis illa moralis, excitativa, manifestum est, ea non elevari supra Sacramenta vetera, nec ab illis differre, quantum ad modum causandi, sed tantum ex parte rei causatæ, majoris scilicet, & abundantioris gratiæ, quam causant Sacramenta novæ legis, quatenus significant passionem Christi præteritam, quam Sacramenta vetera repræsentabant solum ut futuram.

Nec valet, si dicas, Sacramenta antiqua non contulisse gra-

gratiam præsentem, vel ex opere operato, sicut præstant Sacramenta novæ legis. Nam præterquam quod plures id negant de circumcisione, hoc dato, non apparet differentia a Conciliis tradita ex parte causalitatis Sacramentorum, videlicet ex eo, quod antiqua simpliciter, & absolute non causarent, nostra vero simpliciter, & absolute efficiant gratiam; & ut arguit D. Thomas qu. 27. da verit. art. 4. quod nunc gratia detur ex opere operato, hoc pertinet ad conditionem temporis, non ad Sacramentorum efficaciam præcise: unde si eadem, quæ nunc, olim fuissent Sacramenta, gratiam non contulissent ex opere operato; & contra si nunc essent Sacramenta antiqua, conferrent gratiam ex opere operato: Ergo cum Concilia prærogativam Sacramentorum novæ legis agnoscant ex eorum causalitate, necesse est, ut non ex gratia collata ex opere operato pensetur, sed ex modo operandi realiter, & physice.

Secunda ratio insinuatur a D. Thoma quodlibet. 12. art. 15. his verbis: *Sicut caro Christi habuit virtutem instrumentalem ad facienda miracula, propter conjunctionem ad Verbum, ita & Sacramenta per continuationem ad Christum crucifixum, & passum:* Sed caro Christi ex conjunctione ad Verbum habuit virtutem instrumentalem physicam ad patranda miracula, ut in tractatu de Incarnatione ostendimus: Ergo virtus instrumentalis physica gratiæ productiva Sacramentis novæ legis denegari non debet.

Tertia ratio sumitur ex forma Sacramentorum, quæ proprie, & rigorose vera non erit, si sola causalitas moralis in eis agnoscatur, præcipue forma Sacramenti pœnitentiæ, quæ est per modum sententiæ judicialis. Judex enim per seipsum reum absolvit, non alterum movet, & inducit ad absolvendum: Causa autem moralis instrumentalis aliud non habet, quam movere, & inducere causam principalem ad operandum: Ergo vera proprie, & rigorose non erit forma pœnitentiæ ex sola causalitate morali.

Demum suaderi potest eadem veritas hoc discursu: Causalitas physica Sacramentis novæ legis denegari non debet, si ea possibilis sit, nullamque contradictionem involvat: Sed illa est possibilis, & nullam implicat contradictionem: Ergo non debet negari Sacramentis novæ legis. Major patet: tum quia conferre physice gratiam facit ad majorem dignitatem Sacramentorum, & ostensionem omnipotentiæ Dei: tum etiam, quia admissa hujusmodi causalitate, cum omni proprietate explicantur Patrum, & Conciliorum loca, & differentia Sacramentorum utriusque legis, & quomodo nova veteribus antecellunt. Salvatur etiam justa proportio, & conformitas in instrumentis nostræ salutis, nempe in humanitate Christi, & Sacramentis, quæ se habent ad modum instrumenti conjuncti, & separati, & sicut manus, & baculus. Minor vero, præterquam quod ex solutione objectionum patebit, potest hoc exemplo declarari. Ignis tartareus, quamvis corporeus sit, elevatur tamen ad producendum effectum spiritualem, scilicet verum dolorem, dæmonibus, & animabus damnatis impressum, ut in tractatu de Angelis ostensum est: quidni ergo poterit Sacramentum corporeum a Deo motum, & elevatum, gratiam sanctificantem instrumentaliter physice efficere, ut serviat divinæ bonitati, sicut ignis servit divinæ justitiæ? Sicut ergo Augustinus ait lib. 21. de civit. c. 10. ignem inferni torquere Dæmones *miris, sed veris modis:* ita similiter dicere possumus, Sacramenta novæ legis producere gratiam, & sanctificare animas miro, sed vero modo, nempe instrumentaliter physice, ut supra ex Catechismo Romano declaravimus.

§. III.

Solvuntur objectiones.

Objicies primo: Causalitas physica est impossibilis in Sacramentis novæ legis: Ergo non debet admitti. Consequentia patet, Antecedens probatur primo: Res corporea nequit physice producere rem spiritualem: Sed Sacramentum est corporeum, gratia spiritualis: Ergo repugnat, Sacramentum physice producere gratiam. Si dicas, Sacramentum corporeum elevari virtute divina ad producendam gratiam: Contra est: Vel enim hæc virtus est spiritualis, vel corporea: Si corporea, manet improportionata: Si spiritualis, non potest recipi in subjecto corporeo: nam sicut accidens corporeum non recipitur in substantia spirituali, ita nec spirituale in subjecto corporeo. Secundo probatur Antecedens: Quod non est, non potest aliquid physice producere: Sed quando Sacramenta gratiam operantur, nihil sunt: Ergo eam physice causare nequeunt. Major patet, minor probatur. Gratia non confertur nisi in instanti extrinsece terminativo verborum, & actionis Sacramentalis; quia in illo præcise habent completam significationem, & consequenter ultimam perfectionem in esse Sacramenti, ante quam non possunt causare: Sed in hoc instanti Sacramenta nihil sunt; jam enim transiit actio Sacramentalis, & successiva prolatio verborum: Ergo quando Sacramenta gratiam operantur, nihil sunt.

Confirmatur: Sacramentum ficte susceptum causat gratiam, recedente fictione: Atqui jam diu desiit, cum recedit fictio: Ergo & quando causat gratiam.

Respondeo negando Antecedens, & ad primam ejus probationem dico cum S. Thoma hic quæst. 62. art. 4. ad 2. esse in Sacramento virtutem spiritualem, quæ cum sit qualitas incompleta, & transiens, recipi potest in subjecto corporeo: Sic enim anima rationalis, quia est forma incompleta, recipitur in corpore. Disparitas autem est inter accidens spirituale, & corporeum; accidens enim corporeum exigit subjectum extensum, nec recipitur in substantia, nisi mediante quantitate; & idcirco in subjecto spirituali recipi nequit. Accidens autem spirituale incompletum, & transiens, cum magis sit propter terminum, quam propter subjectum, non debet ita subjecto proportionari; unde potest supernaturaliter recipi in subjecto corporeo.

Instabis, & dices: Cum omne accidens habeat existentiam a subjecto, in quo recipitur, si accidens spirituale recipiatur in subjecto corporeo, ejus existentia erit corporea: Sed hoc repugnat, cum existentia debeat esse proportionata subjecto, quod actuat: Ergo & illud.

Respondeo negando sequelam Majoris: Licet enim accidens spirituale recipiatur in subjecto corporeo, in eo tamen non recipitur, quatenus corporeum est formaliter, sed quatenus est ens, & substantia creata; quia non recipitur in eo, nisi ratione potentiæ obedientialis passivæ, quæ competit rebus creatis sub ratione generali entis, & substantiæ creatæ, non vero præcise sub ratione corporis: Unde licet ratione hujus potentiæ accidens spirituale recipiatur in subjecto corporeo, non oportet tamen ejus existentiam esse corpoream.

Ad secundam probationem principalis antecedentis respondeo distinguendo Majorem dupliciter: Quod non est, nec immediate antea fuit, non potest aliquid physice producere, concedo Majorem: quod non est, sed immediate antea fuit, subdistinguo Majorem, illamque concedo de his, quæ agunt ut quod, & sunt entia permanentia; nego autem de entibus successivis, & quæ agunt tantum ut quo: hæc enim est natura actionis successivæ, ut si per eam producatur terminus, ille non existat, donec ipsa actio successiva desierit; ut patet in communi doctrina Thomistarum de alteratione, quæ immediate disponit materiam ad introductionem formæ substantialis; quandiu enim durat alteratio, non ponitur forma, sed resultat in ultimo instanti terminativo illius, in quo verum est dicere, nunc primo non est alteratio, & immediate antea erat. Sic etiam ubi permanens non acquiritur per motum localem, quoadusque motus ille sit perfectus, scilicet in instanti extrinsece terminativo illius, in quo est verum dicere, nunc non est motus localis, & immediate antea erat. Cum ergo actiones Sacramentales sint successivæ, & assumantur tanquam causalitates ministrorum applicantium Sacramenta, non debet gratia Sacramentalis produci, quando illæ actiones sunt, sed quando verum est dicere, quod immediate antea erant.

Secundo aliter distinguo majorem: Quod non est, nec in se, nec in sua virtute, non potest aliquid physice producere, concedo Majorem: quod non est in se, est tamen in sua virtute, nego majorem. In illo autem instanti extrinsece terminativo motus Sacramentalis remanet virtus ipsius, quia remanet terminus per illam productus, in quo recipitur virtus productiva gratiæ: hujusmodi vero terminus est ultimum mutatum esse, quod mensuratur illo instanti extrinsece terminativo motus. Unde

Ad confirmationem dico, quod quando Sacramenta non imprimentia characterem, ficte suscepta, producunt gratiam recedente post aliquod tempus fictione, in illo casu extraordinario per accidens illam physice non causant, sed tantum moraliter: quia in tali casu nec sunt, nec immediate antea fuerunt; nec remanent in se, aut in sua virtute. Dixi, Sacramenta non imprimentia characterem; quia si sermo sit de his, quæ characterem imprimunt, probabiliter dici potest, ea, recedente fictione, physice gratiam producere; quia licet quando recedit fictio, non sint in se formaliter, sunt tamen in sua virtute, nimirum charactere, qui tunc a Deo elevatur ad causandam gratiam. Ita expresse docet S. Thomas in 4. dist. 4. qu. 3. art. 2. quæstiunc. 3. his verbis: *In Baptismo imprimitur character, qui est immediata causa disponens ad gratiam: & ideo cum fictio non auferat characterem, recedente fictione, quæ effectum characteris impediebat, character, qui est præsens in anima, incipit habere effectum suum; & ita Baptismus recedente fictione effectum suum consequitur.*

Obji-

Objicies secundo. Passio Christi, cum jam transierit, non causat physice gratiam in hominibus, qui justificantur, sed moraliter tantum, & meritorie: Ergo & Sacramenta novæ legis, quæ totam vim operandi, & causandi ab illa habent.

Respondeo primo, negando Antecedens: nam dato, quod passio Christi, ut erat in fieri, moraliter solum, & meritorie in hominibus gratiam causaverit, negari tamen non potest, in via D. Thomæ, illam, ut est in facto esse, id est humanitatem Christi, ex eo quod fit passa in cruce, & vulneribus affecta, quorum cicatrices adhuc in ea remanent, physice operari: est enim instrumentum conjunctum divinitatis, quo Verbum Divinum utitur ad causandam physice gratiam, Sacramentum autem est instrumentum separatum: sicut manus est instrumentum conjunctum hominis, baculus separatum.

Respondeo secundo, dato Antecedenti, negando consequentiam; nihil enim vetat, quod causa moralis utatur instrumento physico; ut mandans, vel consulens homicidium utitur ministro, qui realiter, & physice occidit hominem. Potuit ergo Christus per suam passionem mereri virtutem divinam gratiæ productivam derivari in Sacramenta novæ legis, per quam physice operentur.

Objicies tertio: Omne instrumentum physicum debet ex se habere actionem præviam, per quam dispositive operetur ad effectum principalis agentis, ut docent nostri Thomistæ in Philosophia: Atqui Sacramenta non habent hanc actionem præviam dispositivam; quia cum sint corporea, non possunt viribus propriis ad effectum Dei, scilicet gratiam, dispositive operari: Ergo non sunt instrumenta physica.

Respondeo, omne instrumentum physicum debere quidem habere ex se actionem præviam; in eo tamen differre instrumenta supernaturalia a naturalibus, quod ista debent semper habere actionem præviam, per quam dispositive operentur ad effectum principalis agentis; ad illa vero sufficit actio prævia, per quam fiant elevabilia, seu ultimo capacia, & disposita ad recipiendam Dei motionem, nec requiritur, quod talis actio producat in subjecto aliquid disponens ad gratiam, vel alium effectum supernaturalem; in hoc enim Deus differt ab agentibus naturalibus, quod ista, dum assumunt instrumenta, utuntur tantum iis, quæ habent actionem præviam proportionatam effectui principalis agentis, seu producentem in subjecto aliquid disponens ad hujusmodi effectum: faber enim v. g. non utitur penicillo ad faciendum scamnum, sed serra, vel securi; quia ista ex se habent vim ad faciendam ligni divisionem, quæ est dispositio ad formam scamni: Deus vero, quia est agens infinitæ virtutis, non eligit semper talia instrumenta, sed indifferenter utitur qualibet creatura, quamvis actio ejus prævia effectui producendo sit improportionata. Nego igitur, in Sacramentis novæ legis non reperiri actionem præviam modo explicato: aqua enim Baptismatis v. g. corpus abluit, ut cor mundet: Sacerdos verba profert, ut animum sanet: Sacra Unctio corpus linit, ut animum roboret: & sic de cæteris.

Objicies ultimo: De ratione instrumenti physici est, quod immediate contingat subjectum, in quo debet produci effectus causæ principalis: Sed Sacramenta non semper hoc habent: tum quia sæpe localiter distant ab homine, qui illa recipit: tum etiam, quia cum sint corporea, non possunt tangere immediate animam rationalem, in qua producitur gratia: Ergo non sunt instrumenta physica ad ejus productionem.

Respondeo primo, dato quod instrumenta naturalia, vel artificialia debeant immediate contingere subjectum, in quo effectus causæ principalis producitur; instrumenta tamen divinæ virtutis, qualia sunt Sacramenta, possunt agere in distans; quia Deus, qui est causa principalis gratiæ, & miraculorum, omnibus rebus intime præsens est.

Respondeo secundo, distinguendo Majorem: De ratione instrumenti physici est, quod immediate contingat subjectum, &c. contactu suppositi, seu rei, nego Majorem: contactu virtutis, & causalitatis, concedo Majorem. Sacramenta autem tangunt immediate animam rationalem, contactu virtutis, & causalitatis, quamvis non immediatione suppositi: Sicut D. Thomas supra q. 48. art. 6. ad 2. docet de passione Christi: ait enim, quod *passio Christi, licet sit corporalis, habet tamen spiritualem virtutem ex divinitate unita; & ideo per spiritualem contactum efficaciam sortitur.*

§. IV.

Quam gratiam causent Sacramenta novæ legis, An primam, vel secundam?

Duplicem distinguunt Theologi gratiam sanctificantem, primam, & secundam. Illa prima dicitur, quæ primum infunditur subjecto nondum habenti ullum gradum gratiæ sanctificantis, atque adeo existenti in peccato mortali. Ea vero appellatur secunda, quæ advenit subjecto jam grato, & sanctificato, seu quæ priorem supponit, & auget. Duo pariter ab illis distingui solent Sacramentorum genera: alia mortuorum, alia vivorum. Sacramenta mortuorum ea dicuntur, quæ pro mortuis spiritualiter, morte scilicet peccati, instituta sunt, Baptismus nimirum, & Pœnitentia, quæ mortuos per peccatum originale, vel actuale vivificant. Sacramenta vero vivorum ea sunt, quæ vitam spiritualem supponunt in anima, & ad eam perficiendam ordinantur, & sunt alia quinque. His præmissis,

Dico primo, Sacramenta mortuorum per se primo causare primam gratiam, Sacramenta vero vivorum per se primo causare secundam.

Probatur breviter: Illud dicitur per se primo convenire Sacramentis, quod eis convenit ex vi suæ institutionis: Sed Sacramentis mortuorum ex vi suæ institutionis convenit causare primam gratiam: Ergo per se primo eam causant. Major patet, Minor probatur. Sacramenta mortuorum per se instituta sunt ad delendum peccatum mortale, originale, vel actuale: At non delentur illa peccata per secundam gratiam, sed per primam: sicut enim secunda gratia necessario præsupponit primam, quia nihil aliud est, quam ipsius augmentum; ita præsupponit peccatum mortale deletum, utpote incompossibile cum prima gratia: Ergo Sacramenta mortuorum ad causandam primam gratiam per se instituta sunt. Ex quo probata manet secunda pars assertionis. Sacramenta enim vivorum instituta sunt per se primo, non ad causandam primam vitam simpliciter, sed ad eam perficiendam; sicut in naturalibus præter generationem viventium datur nutritio, & augmentatio: Ergo Sacramenta vivorum per se primo non causant primam gratiam, sed ejus augmentum, quod secunda gratia appellatur.

Dico secundo: Sacramenta mortuorum secundario producunt secundam gratiam, & Sacramenta vivorum primam.

Prima pars patet in pœnitente, qui accedit ad Sacramentum contritus, & virtute contritionis justificatur: ille enim non recipit per Sacramentum primam gratiam, cum eam aliunde, vi scilicet contritionis, habuerit; nihilominus aliquam recipit. Nam Sacramentum non est respectu ejus otiosum, cum Tridentinum definiat, Sacramenta causare gratiam non ponentibus obicem: Ergo recipit secundam gratiam, seu primæ gratiæ augmentum, ex opere operato, virtute Sacramenti pœnitentiæ. Idem cum proportione dicendum est de eo, qui contritus accedit ad Sacramentum Baptismi.

Secunda vero pars, quam negant aliqui recentiores, manifeste docetur a S. Thoma infra q. 72. art. 7. ad 3. & q. 79. art. 3. & in 4. dist. 23. qu. 1. art. 2. In his enim locis, quæ in Clypeo nostro legi possunt, asserit, Sacramenta Confirmationis, Eucharistiæ, & Extremæ Unctionis interdum conferre primam gratiam.

Ratio etiam id suadet. Sæpe enim accidit, quod ægrotus morti proximus nequeat aliud Sacramentum suscipere, quam Extremam Unctionem, & in illis angustiis difficillimum sit elicere contritionem: Ergo credendum est, clementiam divinam instituisse, & ordinasse, ut hoc Sacramentum tunc illi subveniat, & per accidens primam gratiam conferat. Unde dicitur Jacobi 5. *Si in peccatis sit, remittentur ei*. Quæ conditionalis, *si in peccatis sit*, non potest intelligi de reliquiis peccatorum, cum illæ indubitanter reperiantur in infirmo, sed solum de peccatis actualibus, quæ per accidens ex vi Sacramenti Extremæ Unctionis remittuntur ei, si antea de illis attritionem habuerit. Idem dicendum de Eucharistia, quæ Christum continet omnis gratiæ fontem; nam si quis ad illam accedat, existimans bona fide se esse de peccatis contritum, vel ab illis absolutum, cum tamen de illis re vera solam attritionem habeat; vel ex malitia Sacerdotis, aut ex defectu jurisdictionis in illo ab illis absolutus non fuerit, ex vi hujus Sacramenti recipit per accidens primam gratiam, per quam talia peccata delentur. Unde Ecclesia in aliqua collecta petit, quod illud sit *ablutio scelerum*: & D. Augustinus relatus in jure de consecrat. dist. 2. cap. *Invitat*, ait, quod *cum manducatur Christus, mortuos vivificat*; quia nimirum interdum per accidens

dens confert primam gratiam quæ est spiritualis vita animæ.

Dices: Cibus, quantumcumque applicetur mortuo, non potest ei vitam restituere: Ergo nec Sacramentum Eucharistiæ, quod est per modum cibi spiritualis, applicatum animæ per peccatum mortuæ, potest illam vivificare, eique conferre primam gratiam, quæ est prima animæ vita.

Sed facile respondetur, cibum quidem materialem, qui convertitur in substantiam aliti, esse incapacem vitam restituere; cibum tamen spiritualem Eucharistiæ, qui est vita per essentiam, & qui alirum potest in se convertere, posse etiam hominem mortuum morte peccati, sed tamen de eo attritum, attritione, quam bona fide credit esse contritionem, vivificare: præsertim cum homo ille non sit mortuus, quin possit aliquem actum vitæ supernaturalis, licet imperfectum, exercere, manducando cibum illum cum fide, & reverentia.

Quæres, quid addat gratia Sacramentalis supra gratiam habitualem?

Respondeo eam addere jus ad specialia auxilia ad actiones Sacramentales exercendas necessaria, non vero solum ipsa auxilia. Gratia enim Sacramentalis confertur in susceptione Sacramenti: At in susceptione Sacramenti non conferuntur semper talia auxilia, sed solum eo tempore, quo illa necessaria sunt ad actiones Sacramentales exercendas; jus vero morale ad illa habenda, quando erunt necessaria, actu confertur, cum suscipitur sacramentum: Ergo in tali jure, non vero in ipsis auxiliis, gratia sacramentalis consistit. Ex quo intelliges, quod licet Deus nusquam desit auxilio, saltem sufficienti, ad exercenda opera, ad quæ tenemur, eo quod numquam impossibilia præcipiat; speciali tamen titulo adest illis, qui sacramenta suscipiunt, ratione scilicet juris specialis, quod ipsis gratia sacramentalis tribuit ad auxilia pro actibus specialibus sacramentorum necessaria.

Si autem quæras, ad quæ auxilia gratia cuilibet sacramento propria tribuat jus? Respondeo, gratiam sacramentalem Baptismi dare jus ad auxilia, quibus homo juvetur ad recte, & religiose suscipienda alia sacramenta, quod est proprius finis Baptismi. Gratia sacramentalis Confirmationis dat jus ad auxilia, quibus homo constanter finem profiteatur; cum ad professionem fidei constanter exercendam, tanquam ad suum finem, Confirmatio ordinetur. Gratia sacramentalis Eucharistiæ dat jus ad auxilia necessaria ad actus charitatis, & devotionis, quibus anima spiritualiter nutritur, quæ nutritio est specialis finis Eucharistiæ. Gratia sacramentalis Pœnitentiæ dat jus ad auxilia ad satisfaciendum Deo pro peccatis præteritis, & ad evitanda futura. Gratia sacramentalis Extremæ Unctionis confert jus ad specialia auxilia ad mitigandum languorem ex morbo, & afflictione corporis provenientem, & ad vincendas Dæmonum tentationes, quæ in articulo mortis gravissimæ sunt. Gratia sacramentalis Ordinis dat jus ad auxilia pro bono usu officii suscepti necessaria. Demum gratia sacramentalis Matrimonii dat jus ad auxilia ad frænandam carnis libidinem, ad fidelitatem conjugalem servandam, curamque de prole habendam.

CAPUT V.

De Charactere Sacramentali.

Explicata gratia sacramentali, quæ est primarius sacramentorum effectus, superest, ut de secundo illorum effectu, nimirum charactere Sacramentali, breviter hic disseramus. Sed priusquam de illo agamus, ejusque quidditatem, & subjectum exponamus, unum tanquam de fide certum, & ab omnibus Catholicis admissum supponendum est, nimirum quædam sacramenta novæ legis, nempe Baptismum, Confirmationem, & Ordinem, imprimere characterem, non vero alia. Nam prima pars hujus suppositionis definitur in Concilio Florentino in decreto unionis, & in Tridentino sess. 7. can. 9. ubi sic dicitur: *Si quis dixerit, in tribus Sacramentis, Baptismo scilicet, Confirmatione, & Ordine non imprimi characterem in anima*, &c. *anathema sit.*

Ratio etiam id suadet: Character enim, ut infra dicemus, est quædam spiritualis potestas, qua homo deputatur ad agendum, vel ad recipiendum ea, quæ pertinent ad cultum Sacerdotii Christi: Sed per sacramentum Confirmationis, & Ordinis homo deputatur ad agendum aliquid pertinens ad Sacerdotium Christi; nimirum ad propugnandam ejus fidem, vel ad sacramenta aliis tradenda; per sacramentum vero Baptismi recipit potestatem recipiendi alia sacramenta, quapropter Baptismus omnium sacramentorum janua dicitur: Ergo per hæc tria sacramenta character imprimitur.

Quod vero per alia quatuor novæ legis sacramenta non imprimatur, præterquam quod in prædicto Concilio hoc expresse dicitur, potest ex analogia rerum spiritualium cum naturalibus declarari. Sicut enim apud homines illi solum insigniuntur charactere, qui cooptantur familiæ Principis, vel ad militiam destinantur, aut ad aliquod officium publicum, non vero omnes illi, qui in mensa Regis comedunt, vel ipsi reconciliantur: ita quia Baptismus est introitus in familiam Christi, Confirmatio cooptatio in militiam ejus, Ordo assumptio ad officium sacrum, & Ecclesiæ ministerium, idcirco in his tribus sacramentis imprimitur character, non vero in aliis.

Hoc præmisso, gravis difficultas, & celebris controversia est inter Theologos, quid sit talis character, in tribus illis sacramentis impressus, seu ad quam speciem qualitatis reducatur, an ad habitum, vel ad potentiam? Suarez enim, & plerique ex Recentioribus asserunt, illum esse habitum; e contra vero D. Thomas, & ejus discipuli, illum ad secundam speciem qualitatis, nimirum potentiam, pertinere docent.

§. I.

Sententia D. Thomæ præfertur.

Dico igitur, characterem Sacramentalem non esse habitum, sed reduci ad potentiam.

Probatur conclusio triplici ratione. Prima est: habitus intenduntur, & remittuntur, ac contrariis destruuntur: Sed character sacramentalis nec intenditur, nec remittitur, nec ullo contrario destruitur, cum indelebilis sit, ut infra dicemus: Ergo non est habitus, sed potentia.

Secunda sic potest proponi: Nullus est habitus indifferens ad bene, vel male operandum, sed omnis determinatur ad bene, vel male: Atqui character est indifferens ad bene, vel male operandum, ut constat in Sacerdote, qui charactere Sacerdotali utitur ad consecrandum ex bono, vel malo fine: Ergo character non est habitus, sed potentia, quæ perficit subjectum in ordine ad operationem absolute, & indifferenter, sive bene, sive male, ut patet in voluntate, quæ est principium volitionis nedum virtuosæ, sed etiam vitiosæ. Major continet differentiam essentialem potentiæ ab habitu, quam tradit Philosophus 2. Ethic. c. 5. & 5. Metaph. text. 25. & patet inductive in omnibus. Virtus enim moralis definitur a S. Augustino, & aliis, *Bona qualitas mentis qua nemo male utitur.* Id etiam apparet in virtute intellectuali, scientia, & arte, vel similibus; nam qui scientia utitur, bene semper discurrit: E contra vero habitus vitiosi nunquam bene operantur, nec concurrunt ad actum bonum. Hujus ratio est, quia habitus datur, ut determinet potentiam ad modum operandi bene, vel male; potentiæ autem destinantur ad simpliciter, & absolute agendum. Hanc rationem insinuat S. Thomas hic art. 2. in argumento, *sed contra*, ubi sic discurrit: *Nullus habitus est, qui se possit ad bene, vel male habere: character autem ad utrumque se habet, utuntur enim eo quidam bene, alii vero male, quod in habitibus non contingit, nam habitu virtutis nullus utitur male, & habitu malitiæ nullus bene.*

Dices, characterem esse determinatum ad bonum, scilicet cultum divinum. Sed contra: Quamvis character bonum objectum habeat, scilicet cultum divinum, subjectum tamen indeterminatum relinquit ad hoc, ut illo bene, vel male uti possit: Ergo non est habitus, sed potentia. Consequentia patet: discrimen enim inter habitum, & potentiam non sumitur ex eo, quod habitus inclinet ad bonum objectum, potentia vero respiciat objectum, quod indifferenter se habet ad bonitatem, & malitiam; omnis enim potentia bonum objectum habet, ut patet in intellectu, voluntate, visu, &c. sed ex eo quod habitus respicit bonum, aut malum determinate ex parte subjecti; nam bonum, vel malum facit habentem, & importat rationem convenientis, vel disconvenientis ad ipsum subjectum: Potentia vero dicit indifferentiam ex parte subjecti, quia illud non determinat secundum rationem boni, vel mali, convenientis; vel disconvenientis.

Tertia ratio, quam habet S. Doctor in corpore ejusdem articuli, potest sic breviter proponi. Qualitas, qua subjectum fit realiter, & physice potens ad aliquid recipiendum, vel operandum, reducitur ad potentiam receptivam, vel operativam: Sed per characterem sacramentalem homo fit realiter, & physice potens ad aliquid recipiendum, vel operandum; Ergo reducitur ad potentiam. Major constat, minor probatur ex Catechismo Romano de sacramentis in genere §. penultimo, ubi sic dicitur: *Character hoc præstat, ut apti ad aliquid recipiendum, vel peragendum efficiamur.*

Ratio quoque suffragatur. Character enim non est merum

rum signum, sicut est insigne magistratus, nec est sola potestas moralis, ut potestas Judicis, vel Prætoris, sed est qualitas realis, & physica, per quam elevatur homo ad ea, quæ sunt divini cultus, exercenda; nam sine charactere baptismali non possunt valide recipi alia Sacramenta, hoc est alii characteres, vel gratia sacramentalis, non recipiuntur connaturaliter nisi hoc præsupposito charactera subjectum disponante realiter, & physice; quapropter baptismus omnium sacramentorum janua appellatur. Character vero Sacerdotalis est potestas realis, & physica conficiendi Eucharistiæ Sacramentum, hoc est instrumentaliter producendi Corpus Christi, gratiam, & characteras aliorum Ordinum. Character quoque aliorum Ordinum inferiorum dat potestatem exercendi munia hierarchice. Tandem character Confirmationis est potestas profitendi fidem Christi firmiter, & constanter, producendo aliquem vigorem in actibus voluntatis, vel aliis, aut saltem dirigendo, & movando alias potentias ad bene fidei protestationem.

§. II.

Solvuntur objectiones.

Objicies primo: Si qua potentiæ ratio conveniret charecteri Baptismi, maxime ratio potentiæ passivæ, seu receptivæ aliorum sacramentorum, vel characteris ab aliis sacramentis producti: Sed character Baptismi non est potentia passiva, seu receptiva aliorum sacramentorum, neque characteris ab aliis sacramentis producti: Ergo ratio potentiæ passivæ, seu receptivæ illi non convenit. Major patet ex dictis in tertia probatione, minor vero sic ostenditur. In primis enim quod character Baptismi non sit potentia ad alia sacrementa recipienda, videtur manifestum: nam illa, cum sint quid sensibile, & sensibili actione perficiantur, recipiuntur in corpora; character vero Baptismi, cum sit quid spirituale, non recipitur in corpore, sed in anima, vel in alique ex ejus potentiis, nimirum in intellectu practico, ut infra dicemus. Quod vero non sit potentia ad recipiendos characteres, ab aliis sacramentis, Confirmatione scilicet, & Ordine productos, non minus certum videtur: quia characteres Confirmationis, & Ordinis non in charactere Baptismi, sed in ipsa anima immediate recipiuntur; si enim character ipse Baptismi absque præcedentis characteris apparatu recipitur, quidni etiam alii characteres in potentia animæ obedientiali recipi poterunt absque prævia baptismalis characteris dispositione?

Respondeo, concessa majori, negando minorem, quoad utramque partem; character enim Baptismi est potentia aliorum sacramentorum receptiva, cum nullum, nisi eo præhabito, valide suscipi queat. Ad probationem in contrarium dicendum, quod licet sacramenta recipiantur in corpore, quasi naturaliter, seu ut entitates corporeæ, medio tamen charactera Baptismi, in illo recipiuntur sacramentaliter, seu ut actiones sacramentales sunt: nam sicut ad efficienda sacramenta non solum inquantum actiones naturales sunt, v. g. ablutionem, aut unctionem, sed etiam inquantum sacramentales, & productivæ gratiæ, indiget homo potentia quadam activa supernaturali; ita ut recipiat in se sacramenta sacramentaliter, seu ut validæ actiones sacramentales sint, requiritur character Baptismi; constat enim, quod si detur Confirmatio, vel Ordo homini non baptizato, non sit sacramentum, nec sacramentaliter in eo recipiuntur actiones, quibus tale sacramentum confertur.

Ad probationem vero secundæ partis minoris dico, ad rationem potentiæ passivæ non esse necessarium, quod in se recipiat formam, vel actum, ad quem ordinatur, sed sufficere, quod reddat subjectum capax illius, & disponat ipsum ad ejus receptionem: gravitas enim in terra est potentia passiva ad motum deorsum, ut docet D. Thomas 5. Metaphys. lect. 14. & tamen non recipit motum illum in seipsa, sed solum terram capacem reddit ad illum recipiendum. Item mollities, licet sigilli figuram non recipiat, quia tamen ceram reddit ad recipiendum sigillum idoneam, ab Aristotele cap. de qualitate sub specie potentiæ passivæ collocatur. Quidni ergo pariter character baptismalis, licet in se aliorum sacramentorum characteres propria non recipiet, cum tamen hominem disponat ad eorum receptionem, non habebit rationem potentiæ passivæ respectu illorum? Neque obstat, quod additur, nempe baptismi characterem immediate in anima recipi absque prævii characteris dispositione. Hinc enim non recte infertur, idem esse de aliorum sacramentorum characteribus: ad recipiendam enim primam dispositionem non requiritur alia dispositio, alioquin daretur processus in infinitum; lapisque fundamentalis aliis substernitur, sed nulli innititur; & similiter baptismus: quia est novæ creaturæ nativitas, nihil aliud in ordine supernaturali supponit, tametsi ipse ceteris præsupponatur.

Objicies secundo: Si character Confirmationis esset potentia activa, hoc illi conveniret per ordinem ad aliquem actum, qui non potest esse alius, quam propugnatio fidei ex officio: sed per ordinem ad hunc actum non potest habere rationem potentiæ: Ergo potentia activa non est. Major constat, minor probatur. Character Confirmationis non est simpliciter necessarius, ut quis possit profiteri, & propugnare fidem ex officio: ad hoc enim sufficit extrinseca deputatio, adjunctis virtutibus fidei, religionis, & fortitudinis, quæ eliciunt actus ad propugnandam fidem necessarios: Ergo character Confirmationis non potest esse potentia ad propugnandam fidem ex officio.

Respondeo, concessa majori, negando minorem, & ad ejus probationem, nego Antecedens; ut enim homo possit profiteri, & propugnare fidem ex officio, & tanquam miles Christi, non sufficit extrinseca deputatio, ut in humanis: sed requiritur insuper alicujus characteris, & potestatis supernaturalis impressio: hoc enim inter Deum, & homines discrimen reperitur, quod homines deputando aliquam ad aliquod officium, non ipsum intrinsece mutant, nec dant ipsi qualitatem aliquem, per quam reddatur idoneus ad illud exercendum, sed illam præsupponunt: Deus vero non supponit in suis ministris talem idoneitatem, sed illam facit, eosque eligendo ad ministeria sui cultus, simul dat potentiam ad illa exercenda per impressionem alicujus qualitatis supernaturalis, quam characterem appellamus. Sicut licet amicitia inter homines non ponat aliquid intrinsecum in personis, quæ amentur; amor tamen divinus formam aliquem, & qualitatem supernaturalem, nimirum gratiam sanctificantem, in anima producit, nec supponit, sed ponit bonitatem in rebus.

Ad illud, quod additur de virtutibus infusis fidei, religionis, & fortitudinis, dicendum, virtutes illas respicere actus ad propugnandam fidem necessarios, ut habent bonitatem moralem intra proprium objectum, atque adeo determinate sub ratione boni; subindeque præter illas requiri characterem Confirmationis ad propugnendam fidem sub ratione indifferentis, & abstrahando a bene, vel male moraliter.

Objicies tertio: Character Ordinis in simplici Sacerdote non potest valide conferre Confirmationem, nec minores Ordines; & tamen, adjuncta dispensatione Pontificis, id potest: Ergo non est potentia physica ad efficiendos actus sacramentales; dispensatio enim Pontificia non potest conferre potentiam physicam, sed duntaxat moralem.

Respondeo, concesso Antecedenti, negando consequentiam. Non enim repugnat potentiam physicam sacramentalem, & supernaturalem pendere quoad validitatem actus a conditione morali, puta commissione, sive collatione jurisdictionis, ut constat in Sacerdote, qui licet per characteram Sacerdotalem habeat potentiam physicam instrumentalem ad absolvendum a peccatis, & producendam gratiam in anima pœnitentis; illa tamen pendet in sui exercitio a conditione quadam morali, nimirum a jurisdictione, & approbatione, sine quibus non potest valide absolvere. Aliæ objectiones in Clypeo Theologiæ Thomisticæ videri possunt.

§. III.

Quodnam sit subjectum proximum, & immediatum characteris sacramentalis?

Durandus ponit illum in potentia executiva Ministri, qua applicat materiam, & formam sacramentorum, ut in manu applicante materiam, & in lingua proferente verba. Suarez existimat illum recipi immediate in substantia animæ, Scotus in voluntate, D. Thomas, & ejus Discipuli in intellectu, non speculativo, sed practico. Unde

Dico primo: Potentia executiva non est proximum, & immediatum subjectum characteris sacramentalis; ille enim est signum spirituale, ac indelebile, ut infra dicemus: Non igitur esse potest in potentia organica, quæ corporea est, & corruptibilis. Nec valet, si dicas characterem ordinari ad perficiendam potentiam executivam, ad rectam Sacramenti administrationem, subindeque in ea residere. Ars enim ordinatur ad perficiendas potentias executivas, & nihilominus est in anima, vel in intellectu practico.

Dico secundo, characterem non esse immediate in essentia animæ, sed in aliqua ex ejus potentiis. Cum enim character sit potentia activa, ut §. 1. declaravimus, subjectum

jectum immediatum ipsius debet esse immediate operativum: Atqui substantia animæ non est immediate operativa, sed mediantibus potentiis: Ergo character non est immediate in essentia animæ, sed in aliqua ex ejus potentiis.

Dices. Potentiæ naturales immediate in anima recipiuntur: Ergo & supernaturales, cum quibus character annumeratur. Sed nego consequentiam, & paritatem: Tum quia potentiæ naturales non præsupponunt aliam potentiam, sed dimanant ab ipsa anima, tanquam propriæ ipsius virtutes: Tum etiam, quia potentiæ naturales non elevant suum subjectum ad operandum, subindeque non debent præsupponere ipsum esse proxime activum, cujus oppositum competit potentiæ supernaturali.

Dico tertiò. Subjectum proximum, & immediatum characteris non est voluntas, sed intellectus, non speculativus, sed practicus.

Probatur: Cum character per se primo ordinetur ad actus divini cultus, quibus fit protestatio fidei, debet habere pro subjecto immediato illam potentiam, in qua immediate subjectatur habitus fidei: Sed habitus fidei immediate subjectatur in intellectu: Ergo & character. Addo, quod S. Dionysius de Eccles. hierarchia cap. 2. docet, characterem esse quoddam lumen, quo illuminamur, & configuramur Christo: Lumen autem non pertinet ad voluntatem, quæ est potentia cæca, sed ad intellectum, qui est potentia cognoscitive.

Dixi vero, characterem sacramentalem residere in intellectu practico, non speculativo: Tum quia actus characteris tendit extra intellectum, non enim datur ad simplicem cognitionem veritatis, sed cultum Dei exteriorem efficit: Tum etiam, quia illa potentia in homine debet esse subjectum immediatum characteris sacramentalis, quæ suo actu, ut elevato per characterem, alias potentias movet, & dirigit ad actiones ad cultum Dei pertinentes: Sed intellectus practicus est talis potentia, utpotè quæ per actum imperii sibi proprium cæteras potentias, & facultates dirigit, movet, & applicat ad operandum, ut in Tractatu de actibus humanis ostendimus: Ergo character sacramentalis immediate residet in intellectu practico.

Quæres, an character sacramentalis in Christo fuerit? Ratio dubitandi est, quia Christo data fuit omnis potestas in cœlo, & in terra, ut dicitur Matth. ultimo: Ergo cùm character sit aliqua potestas spiritualis, videtur quod in Christo fuerit. Nihilominus communiter docent Theologi, in Christo non fuisse characterem sacramentalem; quia licet sit quædam potestas spiritualis, est tamen diminuta, & ab alio participata: in Christo autem est tota potestatis plenitudo, & Sacerdotium supremum, ac sempiternum. Addo, quod noteri characterem est proprium ovium, servorum, militum, ac membrorum: Sed Christus, etiam ut homo, est pastor, Dominus, dux, & caput: Ergo charactere insigniti non debuit; sed Christiani, utpote ejus oves, servi, militas, ac membra, per characterem ipsi configurari debent. Unde Basilius orat. 13. Catechumenos, ut Baptismum sine mora recipiant, his verbis hortabatur: *Quarum, nostrarum, an adversarii partium sit, nemo te noverit, nisi signatum sit super te lumen vultus divini. Nisi characterem in te agnoscat Angelus, quomodo pro te pugnabit, aut ab inimicis vindicabit? Quomodo, inquam, dicet: Dei sum, signa non ostendens? An ignoras, quemadmodum signatas domos in Ægypto exterminator præteriit, in non signatis vero primogenita peremit? Thesaurus non obsignatus furibus facilè patebit: ovis item absque nota insidiis protinus est obnoxia.*

§. IV.

An character sit indelebilis, & incorruptibilis ex natura sua?

REspondeo affirmative, quoad utramque partem. In primis enim quod sit indelebilis, saltem pro præsenti statu, & vita, de fide certum est; cum hoc a Conciliis Florentino, & Tridentino definitum fuerit, & colligitur a posteriori ex eo, quod tria sacramenta, quæ characterem imprimunt, iterari non possunt, non alia ratione, quam quia characterem imprimunt indelebilem; si enim deleri posset, iterum imprimendus esset, iterando Sacramentum.

Secundam partem, nempe quod character ex natura sit incorruptibilis, docet D. Thomas hic artic. 5. & probatur ex eo, quod character nullum ex natura sua habet contrarium, per quod corrumpatur: non enim habet contrarium physicum, cum non sit habitus, sed potentia; neque morale, nempe peccatum, cum imprimatur homini in peccato mortali existanti (ut patet in eo, qui ficte ad Sacramentum Baptismi accedit) & in hæreticis, ac sceleratis remaneat: Ergo ab intrinseco, & ex natura sua incorruptibilis est. Consequentia patet, anima enim rationalis, & Angeli, ex natura sua dicuntur immortales, & incorruptibiles, quia non componuntur ex partibus sibi invicem pugnantibus, nec ullum habent contrarium, a quo destruentur. Quod enim annihilari possint a Deo, per suspensionem concursus conservativi, nihil refert. Est enim hoc miraculosum, præternaturale, & extrinsecum, quia potius connaturaliter exigunt conservari, ut in Tractatu de Angelis declaravimus. Idem cum proportione de charactere dicendum est.

Dices: Gratia est perfectior charactere, & tamen potest in hac vita amitti, & corrumpi: Ergo & character. Sed nego consequentiam, & paritatem, ob duplicem rationem discriminis. Prima est, quia gratia habet contrarium, scilicet peccatum, non vero character. Secunda; quia gratia, cum sit habitus, & qualitas completa, recipitur in anima juxta modum convenientem, & connaturalem illius, subindeque dependenter ab actibus liberis voluntatis, tanquam dispositionibus, a quibus dependet in fieri, & conservari; character vero est virtus instrumentaria, derivata a Deo solo, ut causa principali, a quo proinde solo dependet in fieri, & conservari.

Ex his colligitur, characterem indelebiliter inesse animæ in vita etiam futura; cum neque in futura vita habeat contrarium, a quo deleri possit, & alioquin Deus rem semel conditam nunquam corrumpat, nisi exigentibus causis secundis. Unde si baptizatus, aut ordinatus vita functus reviviseeret, non posset rebaptizari, nec reordinari, & consecrando sacramenta conficerat, ut docet S. Thomas ad Roman. 7. lect. 1. & ad Hebr. 11. lect. 7.

Dices. Cessante fine cessare debent ea, quæ sunt ad finem: Sed finis characteris, scilicet administratio, vel receptio Sacramentorum, cultusque exterior, cessabit post hanc vitam: Ergo & character.

Respondeo, præter hunc finem characteris esse alium, nempe distinctionem fidelium ab infidelibus, quæ distinctio debet manere in alia vita, in bonis ad gloriam, & in malis ad ignominiam: *Sicut militaris character remanet in militibus post adeptam victoriam, & in his, qui vicerunt, ad gloriam, in his vero, qui victi sunt, ad pœnam*, ut ait S. Doct. hic ar. 5. ad 3.

CAPUT VI.

De Institutore Sacramentorum.

DUo ex Sacramentis novæ legis, nempe Confirmationem, & Extremam Unctionem, fuisse ab Apostolis instituta, censuere plures ex antiquis Theologis: sed modo communis, ac certa est Scholasticorum sententia, Christum omnia novæ legis instituisse Sacramenta; sic enim definitur in Trident. sess. 7. can. 1. his verbis: *Si quis dixerit, omnia Sacramenta novæ legis non fuisse a Christo Jesu Domino nostro instituta, anathema sit*. Nequa potest explicari Concilium de mediata institutione, quatenus instituendorum Sacramentorum Ecclesiæ, vel Apostolis contulit potestatem. Tum quia Sacra Synodus sess. 14. cap. 1. docet, Extremam Unctionem a Christo Domino fuisse institutam, & a D. Jacobo duntaxat promulgatam. Tum etiam, quia idem similiter asserere potuisset de cæremoniis, & Sacramentalibus ab Ecclesia potestate sibi a Christo data institutis, cujus oppositum tradit sess. 21. cap. 2.

Favent etiam SS. Patres, præsertim Ambrosius lib. 4. de sacram. cap. 4. ubi sic ait: *Author Sacramentorum quis est nisi Dominus Jesus?* Nec desunt plures congruentiæ ex D. Thoma desumptæ hic art. 4. in solutione argumentorum. Prima est, ne fideles spem ponerent in homine, si per eum gratiam sanctificantem obtinerant. Unde Augustin. tract. 8. in Joan. *Potuit Christus Jesus, si voluisset, tradere potestatem alicui servo, ut daret Baptismum tanquam vice sua, & transferret a se baptizandi potestatem. Hoc noluit, ideo ut in illo spes esset baptizatorum, a quo se baptizatos agnoscerent*. Secunda, ne inter fideles divisio oriretur, sicut olim inter eos, qui dicebant, *Ego sum Pauli, ego vero Apollo, ego vero Cephæ*, 1. ad Corint. 1. Tertia est, cum sacramenta sint prima Ecclesiæ fundamenta, ab illo debuerunt omnia institui, qui fundavit immediate Ecclesiam: At solus Christus est caput, & fundator Ecclesiæ: Ergo ille solus omnia novæ legis Sacramenta immediate instituit. Hac de causa Paulus 1. Corint. 4. se, aliosque Coapostolos, *ministros Christi, & dispensatores mysteriorum Dei* appellat.

Dices: In lege naturæ homines instituebant Sacramenta ex commissione divina: Ergo a fortiori in lege nova debuit committi Apostolis, vel Ecclesiæ universali. Antece-

tecedens probatur: aliud non est instituere Sacramentum, quam rem sensibilem eligere, & determinare ad significandam gratiam: Sed id præstitere homines in lege naturæ, ut constat ex dictis supra c. 2. Ergo in lege naturæ instituerunt Sacramenta ex commissione Dei.

Respondeo primo, negando Antecedens; & ad ejus probationem dico, aliud esse instituere Sacramentum, & determinare materiam Sacramenti. Ad primum enim requiritur, ut institutor det rebus sensibilibus virtutem significandi practice gratiam; ad secundum sufficit, quod ex pluribus unum eligatur, cui Deus det vim, & efficaciam significandi practice gratiam: unde quia istud solum præstitere homines in lege naturæ, non instituerant sacramenta ex commissione Dei.

Respondeo secundo, dato Antecedenti, negando consequentiam, & paritatem, ob majorem præstantiam, & efficaciam Sacramentorum novæ legis supra Sacramenta legis naturæ, & Mosaicæ.

Quærunt hic Theologi, an potestas ministerialis instituendi Sacramenta, & potestas excellentiæ, quæ fuit in Christo, homini puro communicari potuerit? Respondeo affirmative quoad utramque partem. In primis enim quoad potestatem ministerialem videtur manifestum; tum ob authoritatem Augustini supra adductam, qua asserit, potuisse Christum Jesum, si voluisset, tradere potestatem alicui servo, ut daret Baptismum tanquam vice sua; tum etiam, quia potuit Deus committere puro homini non modo ut certa signa statueret, sed etiam illis, non quidem primaria potestate, sed delegata, efficaciam daret significandi practice gratiam: quo casu licet primus author Sacramenti esset Deus, secundarius tamen, & delegatus esset homo ille, cujus signo Deus tantam efficaciam daret.

Quod vero Deus potuerit etiam potestatem excellentiæ, quæ fuit in Christo, Sacramenta instituendi, homini puro communicare, sic ostenditur. Potestas excellentiæ convenit Christo, inquantum capiti totius Ecclesiæ: Sed Deus, de potentia absoluta, purum hominem constituere potuit caput totius Ecclesiæ, ejusque gratiam, & opera ad justificationem aliorum hominum ordinare: sicut de facto Adamus fuit constitutus caput non solum naturale, sed etiam morale totius humani generis, quantum ad transmissionem justitiæ originalis, vel privationis illius in posteros, ut in tractatu de peccatis ostensum est: Ergo potuit Deus potestatem excellentiæ, quæ fuit in Christo, ad instituenda Sacramenta, puro homini communicare: non tamen cum ea eminentia, & perfectione, qua fuit in Christo; nam Christus, ut homo, est instrumentum conjunctum divinitati; alii vero ministri, quibus Deus potestatem excellentiæ communicaret, essent illius instrumenta separata. Ideo potestas excellentiæ in Christo infinitam dignitatem suæ personæ connotabat, ratione cujus erat principium meriti, & satisfactionis infiniti valoris; quod puro homini competere nequit, ut in Tractatu de Incarnatione declaravimus.

CAPUT VII.

De Ministro Sacramentorum.

CErtum est, solos homines viatores esse ordinarios novæ legis Sacramentorum ministros, quod colligit D. Th. hic ar. 7. ex his verbis Apostoli ad Hebr. 5. *Omnis Pontifex ex hominibus assumptus pro hominibus constituitur in his, quæ sunt ad Deum.* Expresse vero S. Chrysost. id docet l. 3. de Sacerdotio dicens: *Hi, qui terram incolunt, atque in ea versantur, commissum est, ut ea, quæ in cœlis sunt, dispensent: iis datum est, ut potestatem habeant, quam Deus optimus neque Angelis, neque Archangelis datam esse voluit.* Ratio etiam suffragatur: cum enim Sacramenta rebus, & verbis sensibilibus constent, illos duntaxat congruit esse Sacramentorum ministros, qui sensibiliter, & vitaliter loqui possunt. Rursum cum solis viatoribus Sacramenta recipere concessum sit, illa etiam ministrare solis est viatoribus peculiare, de lege Dei ordinaria.

Nihilominus de potentia, & lege extraordinaria Angeli possunt Sacramenta conficere, & administrare; cum virtus divina nulli signo, nullique ministro alligata sit; unde eos ex speciali dispensatione Episcopos ordinasse, & Eucharistiam distribuisse, & templa consecrasse, variis historiæ Ecclesiasticæ monimentis proditum est, ut in Clypeo Theologiæ Thomisticæ videre est. Idem a fortiori de hominibus comprehensoribus, & sanctis in cœlo existentibus dici debet, propter characterem, quem indelebiliter in cœlis retinent. Quin imo post resurrectionem, reassumpto corpore, nihil vetat, quin possint fieri ordinarii Sacramentorum ministri; nihil enim desiderabitur eorum, quæ Sacramentum requirit ex sua institutione; siquidem erunt homines constantes corpore, & anima cum charactere indelebili. Nullum tamen post resurrectionem erit Sacramentum, quia immutabilis erit status hominum, & gratiæ, ita ut nec acquiri possit deperdita, nec acquisita augeri.

Hæc fere apud omnes sunt certa, sed dubitari potest, qualis intentio ad validitatem Sacramenti in ministro requiratur? Multiplex enim distinguitur intentio; alia est interpretativa, & in causa: alia formalis, & in effectu: alia absoluta, alia conditionata: alia actualis, alia virtualis, alia habitualis.

Primo certum est, interpretativam, & in causa non sufficere, sed requiri formalem; unde non consecraret Sacerdos, qui prævidens se in ebrietate prolaturum verba consecratoria, voluntarie se inebriaret, & in ebrietate proferret verba consecratoria super certam materiam. Secus vero est in suscipiente Sacramentum, in quo intentio interpretativa, & in causa sufficit; quia nimirum recipiens se habet per modum patientis, ministrans vero, vel conficiens, per modum agentis: major autem in agente, quam in patiente libertas, & advertentia requiritur; unde si quis ante somnum, vel ebrietatem baptismum desideret, & postea dormiens, aut ebrius baptizetur, recipit Sacramentum.

Secundo certum est, ad validitatem Sacramenti requiri intentionem absolutam, nec sufficere conditionatam, nisi quæ statim transeat in absolutam. Primum patet: intentio enim, quæ ad Sacramentum requiritur, debet esse efficax, & operativa: quia debet esse principium operativum actionis Sacramentalis: at sola intentio absoluta est efficax, & operativa, cum conditionalis nihil ponat in esse. Secundum constat, quia intentio conditionata, quæ posita conditione transit in absolutam, æquivalet absolutæ. Unde si quis intendat absolvere pœnitentem, si accedat, & confiteatur, & postea eundem pœnitentem confessum absolvat, vere absolvit.

Tertio certum est, quod sicut actualis intentio necessaria non est ad conficiendum sacramentum, eo quod illam semper habere moraliter sit impossibile; ita habitualis non sufficit, quia illa non est principium proximum actionis sacramentalis, cum possit esse in dormiente: est igitur necessaria, & sufficit virtualis, quæ perseveret in aliqua externa actione a ministro impetrata, & directa ad opus sacramentale exequendum, & nondum moraliter revocata per temporis interruptionem.

Dices, D. Thomam hic art. 8. ad 3. manifeste docere oppositum; ait enim, quod *licet ille, qui aliud cogitat, non habeat actualem intentionem, habet tamen intentionem habitualem, quæ sufficit ad perfectionem Sacramenti.*

Respondeo, æquivocationem latere in hoc vocabulo. Nam apud veteres Theologos, & Canonistas sumitur intentio habitualis pro virtuali, ut constat ex D. Bonaventura in 2. sent. dist. 41. ar. 1. q. 3. in solutione 6. argumenti, ubi habitualem relationem ad Deum sufficere operi meritorio asserit, & subdit, *habitualem relationem dici, non quod habeat charitatem, per quam sit habilis ad referendum; sed quia in primordio illius operationis, vel alterius, ad quam illa consequenter se habet, intentionem habet ad Deum directam.* Ubi Doctor Seraphicus manifeste relationem habitualem ad Deum pro virtuali usurpat, quæ propterea dici habitualis potest, quia per modum alicujus habitus perseverat, licet actum præcedentem supponat. In eodem sensu locutus est Doctor Angelicus, cum dixit, intentionem habitualem ad perfectionem Sacramenti sufficere. Nisi forte velis emendandum esse codicem, & per negligentiam Typographi vocem illam *virtualis*, pro *habituali* mutatam esse: cujus mutationis manifestum indicium est, quod exemplaria quædam anni 1540. intentionem *virtualem* legunt, non vero *habitualem*, ut recte observavit P. Nicolai in Scholiis ad art. 8. hujus quæstionis, & in additionibus ad Raynerium, verbo *Baptismus*, cap. 2. §. 8.

His præmissis, de quibus nulla, aut parva est inter Theologos controversia, tres difficultates circa ordinarium sacramentorum ministrum supersunt hic resolvendæ. Prima est, an ad valorem sacramenti sufficiat in ministro intentio faciendi solum actum externum, id est serio proferendi verba, & adhibendi materiam sacramenti: vel requiratur insuper intentio faciendi illum, ut sacramentalem, seu ut est cæremonia sacra a Christo instituta. Primum sufficere docent Catharinus, Salmeronius, Scribonius, Pasqualigus, & alii: Alterum ad valorem sacramenti requiri, alii communiter censent Theologi.

Secunda difficultas est, an ad valorem Sacramenti requirantur in ministro fides, & sanctitas; subindeque infideles, & peccatores valide Sacramenta conficere, vel conferre nequeant? Nam olim D. Cyprianus in Africa cum octoginta quinque Episcopis, & cum pluribus aliis Firmilia-

lienus in Asia, asseruerunt non esse vera Sacramenta ab Hæreticis, & Schismaticis collata. Donatistæ vero addiderunt, non solum hæreticos, sed etiam fideles iniquos, & peccatores valide Sacramenta non conficere. Quam hæresim in tantum auxit Wiclephus, ut dixerit, nonnisi prædestinatos conferre gratiam per Sacramenta.

Tertia difficultas est, utrum ministri in peccato mortali ministrantes semper peccent mortaliter?

§. I.

Resolutio primæ difficultatis.

PRo resolutione primæ difficultatis diligenter observandum est, duplicem posse dari intentionem conficiendi, vel ministrandi Sacramentum: Aliam explicitam, & particularem; qua quis expresse, & quasi in actu signato intendat conficere, vel ministrare Sacramenta: Aliam implicitam, & generalem, qua scilicet intendat facere, quod facit Christus, & Ecclesia; in hac enim generali intentione implicite includitur intentio particularis conficiendi, vel administrandi sacramentum, seu faciendi actum externum ut sacramentalem. Hoc præsupposito,

Dico primo, ad validitatem Sacramenti requiri in ministro intentionem conficiendi formaliter Sacramentum, seu faciendi actum externum ut sacramentalem; non quidem expressam, & in particulari, sed implicitam, ac generalem, nempe faciendi, quod facit Ecclesia.

Probatur primo ex Tridentino sess. 7. can. 11. in quo sic habetur: *Si quis dixerit, in ministris, dum Sacramenta conficiunt, & conferunt, non requiri intentionem saltem faciendi, quod facit Ecclesia, anathema sit:* Sed quod facit Ecclesia, non solum est apponere materiam, & verba exterius proferre, hoc enim extra Ecclesiam a pagano fieri potest, sed his cæremoniam sacram, seu sacramentum conficere: Ergo ex Tridentino, ad valorem Sacramenti necessaria est in ministro intentio faciendi Sacramentum formaliter.

Confirmatur: Idem Concilium sess. 14. cap. 6. & can. 9. definit, pœnitentem non manere absolutum, nec perfici Sacramentum, *si Sacerdoti animus serio agendi, & vere absolvendi desit:* Ergo ex Tridentino, ultra exteriorem prolationem verborum, serio quoad exterius factam, ad valorem absolutionis requiritur in Sacerdote interior animus, seu intentio absolvendi a peccatis, & perficiendi Sacramentum. Idque ratio suadet: Sacerdos enim absolvendo profert sententiam ut Judex, & peccata remittit: At sententia a Judice prolata sine interiori intentione valida non est, neque debitum remittitur sine interiori intentione remittendi: Ergo ad valorem absolutionis requiritur in Sacerdote intentio absolvendi a peccatis, & perficiendi Sacramentum pœnitentiæ.

Probatur secundo conclusio ratione D. Thomæ hic art. 8. Actio indifferens ad multa debet determinari ad unum, saltem ex intentione agentis, ut hoc unum determinata agat, vel significet: Atqui actio Sacramenti indifferens est ad plura efficienda, vel significanda; ut ablutio exterior potest ordinari ad solam munditiem externam, vel ad sanitatem corporis, vel ad ludum, vel ad sacramentum baptismi: Ergo ut reipsa potius sit sacramentum, quam externa mundatio, vel ludus, aut actio prophana, debet ex intentione agentis, implicita saltem, & generali, determinate ordinari ad efficiendum sacramentum. Nec sufficit intentio Christi, vel Ecclesiæ: cum enim (ut ait S. Doctor ibidem in resp. ad 1.) Christus utatur ministro libero, & rationali, non censetur aliquid determinate intendere, nisi quatenus hoc ipsum deliberate minister intendit; alioquin quoties Sacerdos proferret verba consecrationis, præsentem panem, vel vinum consecraret, etsi solum talia verba legere, vel recitare intenderet, quod est absurdum. Unde ibidem subdit, quod requiritur in ministro intentio, qua intendat *facere, quod facit Christus, & Ecclesia*, quod est habere intentionem implicitam, & generalem conficiendi Sacramentum, seu facere actum exteriorem ut sacramentalem, ut ex supra dictis patet.

Tertio probatur conclusio alia ratione: Eadem requiritur intentio in ministrante, ac in recipiente baptismum; imo cum recipiens se habeat per modum patientis, ministrans vero per modum agentis, expressior, & perfectior videtur requiri in isto, quam in illo intentio ad valorem sacramenti, ut supra annotavimus: Sed in suscipiente baptismum ad valorem Sacramenti requiritur intentio recipiendi Sacramentum, ut expresse docet Sanctus Thomas infra quæst. 68. art. 7. Unde ibidem in resp. ad 2. ait, quod *si in adulto deesset intentio suscipiendi Sacramentum, esset rebaptizandus:* Ergo ut valide conferatur, requiritur in ministrante intentio conficiendi sacramentum, & non sufficit intentio faciendi solum actum externum.

Objicies primo: Athanasius adhuc puer alios parvulos per jocum baptizavit, & baptismum approbavit Alexander Patriarcha Alexandrinus, illumque iterare noluit. Item Genesius mimus in theatro coram Diocletiano ab alio mimo fuit baptizatus; & tamen validum fuit baptisma: Ergo ad valorem baptismi non requiritur intentio conficiendi Sacramentum, sed sufficit intentio faciendi solum actum externum.

Respondeo, concesso Antecedenti, distinguendo consequens: Ad valorem baptismi non requiritur intentio conficiendi Sacramentum, expressa, & in actu signato, concedo; implicita, generalis, & in actu exercito, nego. Licet enim Athanasius ludendo alios parvulos baptizaverit, quia tamen tunc habuit intentionem faciendi id, quod fieri videret in Ecclesia, habuit intentionem implicitam, & generalem conficiendi Sacramentum baptismi. Idem dicendum de mimo, qui S. Genesium baptizavit; ille enim tunc habuit intentionem faciendi, quod facit Ecclesia Christianorum, quamvis hoc ulterius ordinaret ad jocum, & derisum Christianæ religionis; subindeque vere illum baptizavit: Sicut Sacerdos, qui vult baptizare propter lucrum, vel consecrare ad maleficium peragendum; vere baptizet, & consecrat: quia licet tunc ad finem malum actiones illas Sacramentales ordinet, revera intendit facere, quod facit Ecclesia Catholica, subindeque habet intentionem implicitam, & generalem conficiendi Sacramentum, quæ ad ejus valorem sufficit, ut in conclusione nostra diximus.

Objicies secundo celebre testimonium Augustini lib. 7. de baptismo cap. 53. ubi ait, *nihil referre ad integritatem Sacramenti, quod veraciter, vel fallaciter ipsum tradant ministri.* Respondeo, S. Doctorem ibi loqui de fallacia quantum ad fidem contra Donatistas, solumque intendere, quod minister existens in Ecclesia Catholica, vel in quacumque alia, quæ vera Ecclesia existimatur, valide ministrat Sacramentum, quamvis erranter ipse existimet, in tali Ecclesia nullum esse verum Sacramentum. Unde statim subdit: *Non dubito etiam illos habere baptismum, qui quamvis fallaciter id accipiant, in Ecclesia tamen accipiunt, vel ubi putatur esse Ecclesia.*

Possunt etiam objici plura D. Thomæ testimonia, quibus manifeste videtur docere, ad valorem Sacramenti non requiri in ministro intentionem faciendi sacramentum formaliter. Verum hæc intelligenda sunt, & explicanda de intentione explicita, & in particulari, quæ ad valorem Sacramenti non est necessaria: non tamen excludit S. Doctor intentionem implicitam, & generalem faciendi Sacramentum formaliter, hoc est intentionem faciendi, quod facit Christus, & Ecclesia, in qua intentio faciendi Sacramentum formaliter, & implicite continetur. Hanc enim ad Sacramenti valorem esse necessariam, expresse docet hic art. 8. ad 2. ubi ait, in ministro requiri intentionem, *qua intendat facere quod facit Christus, & Ecclesia.* Aliæ objectiones in Clypeo Theologiæ Thomisticæ videri poterunt.

§. II.

Resolutio secundæ difficultatis.

DIco secundo, per malos ministros, etiam hæreticos, & Schismaticos, valide Sacramenta confici, & ministrari. Conclusio est certa de fide, & definita in variis Conciliis, Carthaginensi primo contra Donatistas, Constantiensi contra Joannem Hus, & Vuicleff, & in Tridentino contra Lutheranos. Rationem convenientissimam affert D. Thomas: Deus est causa principalis Sacramentorum, minister autem solum instrumentalis: Atqui effectus assimilatur potius causæ principali, quam instrumentali, nec a bonitate, vel malitia morali instrumenti dependet, sed a motione, & virtute causæ principalis: Ergo sive bonus sit, sive malus minister, verum conficit, vel ministrat Sacramentum, si debitam materiam, & formam adhibeat. Unde Augustinus lib. 5. de baptismo cap. 29. *Sive Judæus, sive Paulus baptizet, Christus peccatum lavat, absolvit, & delet.*

Potest hæc veritas variis exemplis, quibus utuntur SS. Patres, illustrari. Ut semen fructificet, nihil refert, quod lotis, aut sordidis manibus seminetur. Nihil refert, an sigillum sit ferreum, vel aureum, ut in cera figuram imprimat suam. Nihil refert, utrum fistula, per quam transit equa, argentea sit, vel plumbea, aut lutea. Demum ut medicus conferat sanitatem, nihil refert, an ipse sit sanus, vel æger. Ita pariter ut Sacramenta effectum conferant suum, impertinens est fides, vel sanctitas ministri; cum ille propter hæresim, vel impietatem confi-

conficiendorum Sacramentorum potestatem, quæ in charactere indelebili sita est, non amittat.

Objicies primo: Canone 49. Apostolorum dicitur rebaptizari oportere eos, qui apud hæreticos baptizati sunt. Et in Concilio Niceno 1. can. 19. jubentur Paulianistæ rebaptizari: At si hæretici vera Sacramenta conficerent, qui ab illis baptizati sunt, non deberent rebaptizari: Ergo, &c.

Respondeo juberi in Concilio Niceno Paulianistas rebaptizari, eo quod non fuissent baptizati in nomine Spiritus Sancti. Similiter can. 49. Apostolorum dicitur oportere rebaptizari eos, qui ab hæreticis baptizati sunt, quia illi hæretici vera forma non utebantur in baptismo. Unde ex his, & similibus locis solum inferri potest, hæreticos vera Sacramenta non conficere, quando debitam materiam, vel formam non adhibent.

Objicies secundo. Christus non tradidit sacramenta nisi Ecclesiæ: Sed hæretici, & Judæi, aliique infideles sunt omnino extra Ecclesiam: Ergo ab illis nulla possunt Sacramenta confici, vel ministrari.

Respondeo, concessa Majori, negando Minorem; hæretici enim sunt membra Ecclesiæ, quamvis mortua, ejusque potestati subjiciuntur: Judæi vero, & alii infideles, etsi ratione suæ personæ sint extra Ecclesiam, & illius potestati non subjiciantur, tamen eo ipso quod volunt vera sacramenta conficere, ministerium exercent Ecclesiæ proprium, & ipsius ministros in hac operatione sponte se exhibent, subindeque aliquo modo ad illam pertinent.

§. III.

Resolutio tertiæ difficultatis.

Dico tertio, Ministros speciali consecratione ad conficienda sacramenta destinatos, qui & ministri solemnitatis dicuntur, ea in statu peccati mortalis conficientes, vel administrantes peccare mortaliter; secus vero ministros necessitatis, non consecratos.

Prima pars hujus assertionis probatur ratione D. Thomæ: Cum ministri solemnitatis sint peculiari consecratione deputati ad conficienda, & ministranda sacramenta, debent in sanctitate sese conformare Deo, & Christo, quorum sunt ministri, juxta illud Levit. 19. *Sancti eritis, quoniam ego sanctus sum*; & ipsis Sacramentis, quæ sunt actiones quædam sanctæ, & speciali quadam sanctificatione Deo consecratæ: unde si cum immunditia peccati mortalis ea pertractent, graviter peccant, & sacrilegii crimen incurrunt. Ex quo probata manet secunda pars: Ille enim, qui non ministrat, vel conficit ex officio Sacramentum, sed ut minister necessitatis, hoc non præstat exhibendo se ministrum Christi, & Ecclesiæ, sed solum subvenit necessitati patientis: Ergo non obligatur ad se conformandum in sanctitate Deo, & Christo, ut authori Sacramentorum, nec ipsis Sacramentis; subindeque, quamvis ea in statu peccati mortalis conficiat, vel administret, non peccat mortaliter.

Ad pleniorem hujus conclusionis intelligentiam, & plurium casuum conscientiæ resolutionem, cum Cajetano hic ar. 6. observandum est, ad hoc ut minister Sacramentorum peccet mortaliter in exercitio sui ministerii, oportet, quod agat ut minister consecratus, seu ex officio, & quod actio sit factiva Sacramenti, vel saltem Sacramentalis, id est ad conficiendum sacramentum ordinata, vel distributiva Sacramenti jam facti: ita ut si alterum horum defuerit, peccatum mortale in exercitio ministerii sacri non committatur. Ex qua doctrina Cajetani.

Colligitur primo, non peccare Sacerdotem malum baptizando sine solemnitate, urgente necessitate; quia tunc non agit ut minister consecratus, sed se habet ad instar laici.

Colligitur secundo, contrahentes matrimonium in peccato mortali peccare quidem mortaliter, quia sine debita dispositione recipiunt sacramentum, non tamen quia illud administrant; ad tale enim sacramentum ministrandum specialem consecrationem non habent. Neque obest, quod non sit alius propinquior minister hujus Sacramenti, ac proinde videantur ministri ex officio: nam ad ministrum ex officio hoc non sufficit, sed requiritur insuper, quod ad hoc speciali consecratione deputatus sit.

Colligitur tertio, Confirmatum, publice, & coram tyranno confitentem fidem in peccato mortali, non peccare mortaliter; quia licet per Confirmationem detur ipsi potestas, & specialis gratia ad sic profitendum, hæc tamen professio non est actio factiva Sacramenti, vel Sacramentalis.

Colligitur quarto, Sacerdotem celebrantem in peccato mortali duplex peccatum committere, alterum quia conficit Sacramentum, alterum quia illud recipit; sicut Laici indigne recipientes hoc sacramentum peccant mortaliter, & fiunt sacrilegi.

Colligitur quinto, ministrare Eucharistiam in peccato mortali esse peccatum mortale. Licet enim hæc actio non sit factiva Sacramenti, est tamen distributiva illius, subindeque aliquo modo Sacramentalis.

Colligitur sexto, Sacerdotem in peccato mortali audientem confessiones peccare mortaliter; quia tunc operatur ex officio Sacerdotali, & gerit vices Christi.

Colligitur septimo, probabilius esse peccare mortaliter Diaconos, & Subdiaconos solemniter sua officia exercentes in peccato mortali; licet enim actiones, quas tunc exercent, non sint Sacramenta, sunt tamen sacramentales, utpote respicientes sacramentum Eucharistiæ, & ad ipsum prope accedentes.

Colligitur octavo, Episcopos Chrisma, & Oleum infirmorum in mortali peccato consecrantes peccare mortaliter; cum hujusmodi actiones sint sacramentales, utpote ad confectionem sacramenti proxime ordinatæ. Non tamen cum in statu peccati mortalis benedicunt templa, vasa, sacras vestes, Virgines Deo dicatas, vel Abbatissas; nam actiones istæ nec sacramenta, nec sacramentales sunt, nec ad Episcopum pertinent de jure divino, sed solum de jure Ecclesiastico.

Colligitur nono, non peccare mortaliter concionatorem, qui in peccato mortali prædicat; cum prædicatio non sit actio sacramentalis, & possit Laico committi. Supponitur tamen peccatum esse occultum, nam si sit publicum, peccat mortaliter, ratione scandali.

APPEN-

APPENDIX ALTERA
DE VIRTUTIBUS IN COMMUNI.

De virtutibus in communi alteram subnectimus appendicem, quippe quæ principia sunt actuum bonorum, & habitus quidam ad illos eliciendos ordinati. Illarum naturam, subjectum, & proprietates breviter hic declarabimus. Omnia ex ordine a P. Gonet *sic proponuntur.*

CAPUT I.
De natura virtutis.

Plures circumferuntur virtutis definitiones. Prima traditur ab Aristotele 2. Ethic. c. 4. his verbis: *Virtus est habitus, qui bonum facit habentem, & opus ejus bonum reddit.* In qua definitione duplex explicatur habitudo virtutis: una, quam dicit ad proprium subjectum, tanquam ejus forma, dum dicitur facare bonum habentem; sola namque virtus bonum facit hominem, ut ostendit Seneca epist. 76. altera, quam habet ad operationem tanquam ad proprium effectum, dum additur, *& opus ejus bonum reddit.*

Secunda habetur apud eundem Philosophum ibidem, ubi ait, quod *virtus est habitus electivus in mediocritate consistens, prout sapiens, & prudens dictaverit.* Quæ definitio non convenit virtutibus Theologicis, nec intellectualibus, sed solum moralibus; virtutes enim intellectuales non sunt electivæ, cum electio fit solum in voluntate; virtutes vero Theologicæ non exigunt proprie mediocritatem, sed solum morales, ut justitia, temperantia, & similes, quæ versantur circa objectum medium inter duo extrema, excessum scilicet, & defectum; ita tamen quod illud medium non intelligatur secundum rem, sed secundum rationem, juxta exigentiam personæ, loci, & aliarum circumstantiarum; aliquando enim cibus v. g. qui est mediocris, & temperatus respectu unius, est excedens, & intemperatus respectu alterius, & propterea additur: *Prout sapiens, & prudens dictaverit.*

Tertia, quæ colligitur ex verbis D. Augustini, præcipue lib. 2. de lib. arb. & defenditur a D. Th. hic q. 55. art. 4. est hujusmodi: *Virtus est bona qualitas mentis, qua recte vivitur, qua nullus male utitur, & quam Deus in nobis sine nobis operatur.* Ubi primo ponitur *qualitas*, quia qualitas est genus supremum virtutis; *esset tamen convenientior definitio, si loco qualitatis habitus poneretur, qui est genus propinquum*, ut ait D. Thomas loco citato. Additur, *bona*, ut explicetur differentia virtutis a vitio, & aliis qualitatibus, quæ rem male disponunt. Per particulam *mentis*, designatur subjectum virtutis, quod est potentia rationalis, vel essentialiter, vel participative, qualis est appetitus sensitivus, qui, ut subest rationi, aliquid ex illa participat, & est subjectum virtutis, ut infra dicemus; & per hoc differt virtus ab omnibus qualitatibus corporeis, sive bonis, sive malis. Per particulam, *qua recte vivitur*, virtus distinguitur a qualitatibus non operativis immediate, cujusmodi sunt pulchritudo, & sanitas in corporalibus, in spiritualibus vero gratia habitualis, quæ immediate inhæret substantiæ animæ. Ly autem *vivitur*, significat in proposito operationem vitalem. Per illam vero particulam, *qua nemo male utitur*, virtus differt ab illis habitibus, & qualitatibus, quæ possunt ad malum, vel falsum inclinare, sive quibus aliquis potest bene, vel male uti, cujusmodi sunt opinio, fides humana, character, & similia. Demum ultimæ particulæ, nempe, *quam Deus in nobis operatur*, conveniunt solum virtutibus per se infusis, quæ in eo solum distinguuntur ab acquisitis, quod istæ acquiruntur nobis operantibus, & active ad earum acquisitionem concurrentibus, illæ vero sine nostro activo concursu producuntur in nobis, quamvis dispositive ad earum receptionem per nostros actus Deo cooperemur. Unde si hæ ultimæ particulæ tollantur, hæc definitio convenit modo explicato omni virtuti, tam intellectuali, & Theologicæ, quam morali.

Ex his intelliges, virtutem esse habitum operativum, & per se primo concurrere ad bonitatem moralem actuum humanorum, & ad eorum facultatem, ac delectabilitatem; secundario vero tantum ad entitatem physicam, substratam bonitati morali actus, ejusque facilitati.

Prima pars patet ex prima, & tertia definitione virtutis, & ex D. Thoma hic q. 55. art. 2. ubi sic concludit: *Et ideo de ratione virtutis humanæ est, quod sit habitus operativus.* Idem docet Augustinus lib. de bono conjugali, ubi virtutem ait esse *habitum, quo aliquid agitur.* Unde belle quidam ait, virtutem non esse similem lyræ, quam nemo pulset; vel gladio, qui nunquam e vagina eximatur; aut navi, quæ ad perfectionem adornata in porto semper consistat; sed potius agro fœcundo, & feraci, quo (ut ait eleganter Ambrosius lib. de Isaac c. 7.) *nihil pulchrius, cum seges fluctuat, cum poma rutilant, vel cum uvarum serta dependent, aut baccis onusta olea curvescit, vel viridanti gramine montium vertices, & vallium humilia vestiuntur.*

Secunda vero pars probatur quantum ad singulas partes: Et in primis quod virtus per se primo concurrat ad bonitatem moralem actuum humanorum, manifestum est; ad illud enim virtus per se primo concurrit, ad quod producendum potentia naturalis ea indiget: Sed potentia naturalis indiget habitu virtutis ad producendum actum moraliter bonum, seu ad causandam in actu bonitatem moralem; potentia enim secundum se est tantum potens producere actum quantum ad substantiam, seu entitatem physicam illius: Ergo talis habitus ad bonitatem moralem actus per se primo concurrit.

Quod vero etiam per se primo concurrat ad ejus facilitatem, constat ex eo, quod in hoc differt vis potentiæ superioris, communicata inferiori per modum transeuntis, ab ea, quæ communicatur per modum habitus, seu formæ completæ, constituentis principium perfectum, & connaturale actus, quod prima non tollit difficultatem, secunda vero inducit facilitatem, & delectabilitatem: Ergo habitus virtutis moralis per se primo concurrit ad facilitatem, & delectabilitatem, conjunctam bonitati morali actus virtuosi, & per se utramque attingit.

Demum, quod per se non efficiat entitatem physicam ejusdem actus, sed solum per accidens, & secundario, inquantum scilicet est substrata illius bonitati morali, ejusque facilitati, patet ex eo, quod habitus solum influit per se in id, quod vires potentiæ excedit: Sed entitas physica actus virtuosi non excedit vires potentiæ, ut constat; actus enim v. g. potentiæ irascibilis, aut concupiscibilis, secundum entitatem physicam consideratus, nihil aliud dicit, quam passionem appetitus sensitivi, ut præscindit ab ordine rationis, quo pacto reperitur in brutis: Ergo habitus virtutis moralis, & acquisitæ non influit per se in entitatem physicam talis actus, sed per accidens tantum, & secundario, inquantum scilicet talis entitas est substrata illius bonitati morali, ejusque facilitati.

CAPUT II.
De subjecto virtutum.

Certum est, virtutes, cum sint habitus operativi, non in ipsa essentia animæ, sed in ejus potentiis residere. Constat etiam virtutes nec in membris exterioribus corporis, nec in potentiis vegetativis, neque in sensibus externis subjectari posse; quia hujusmodi facultates non sunt indifferentes ad operandum bene, vel male, sed omnino determinatæ ad unum modum operandi, subindeque nullam ex se habent difficultatem in exercendis propriis operationibus. Docent etiam communiter Theologi cum S. Thoma hic quæst. 56. art. 5. in sensibus internis nullas subjectari virtutes; quia cum virtus, juxta Aristotelem, sit dispositio perfecti ad optimum, & perfectio in consummatione consistat, potentia, quæ est subjectum virtutis, debet esse consummativa actus virtuosi, & non tantum præparativa, vel inchoativa illius; unde cum cognitio veri; quæ est opus bonum potentiæ cognoscitivæ; non consummetur in potentiis sensitivis apprehensivis, quia illæ sunt solum præparatoriæ, & dispositivæ ad cognitionem intellectus, cujus proprium est attingere verum, virtutes intellectivæ in illis subjectari nequeunt. Demum exploratum est apud omnes, virtutes intellectuales, nimirum intelligentiam, scientiam, sapientiam, artem, & prudentiam, in intellectu residere; tres quidem primas in intellectu speculativo, duas vero posteriores in intellectu practico, ut subest motioni voluntatis, cujus proprium est movere quoad exercitium intellectum, & cæteras potentias ad operandum. Duplex ergo solum restat difficultas, & con-

controversia inter Theologos, breviter hic resolvenda. Prima est, an virtutes proprie dictæ in appetitu sensitivo, prout in homine politice obedire natus est rationi, subjectari possint? Secunda, utrum in voluntate ponenda sit virtus moralis, non solum ad attingendum prompte, & faciliter bonum alienum, sed etiam in ordine ad bonum connaturale proprii suppositi.

§. I.

Resolutio primæ difficultatis.

Dico primo, appetitum sensitivum hominis, ut natum obedire politice rationi, esse subjectum virtutis proprie dictæ, puta fortitudinis, & temperantiæ. Ita S. Thomas hic q. 56. art. 4. in corp. & in resp. ad 1. ubi sic ait: *Irascibilis, & concupiscibilis secundum se considerata, prout sunt partes appetitus sensitivi, communes sunt nobis, & brutis. Sed secundum quod sunt rationales per participationem, ut obedientes rationi, sic sunt propria hominis. Et hoc modo possunt esse subjectum virtutis humanæ.* Quo nihil clarius, & expressius in favorem nostræ conclusionis dici potest. Favet etiam Aristoteles 3. Ethic. c. 3. ubi ait, temperantiam, & fortitudinem esse partium irrationalium, id est appetitus concupiscibilis, & irascibilis, unde subjectum virtutis vocat *vim concupiscendi*.

Ratio etiam suffragatur: nam ut discurrit D. Thomas loco citato, & fusius in qu. de virtutibus art. 4. ut aliqua potentia sit capax virtutis, tria requiruntur; primo quod sit apta moveri, & regulari a superiori; secundo quod non sit uni operandi modo alligata; tertio quod sit operis perfecti elicitiva. Appetitus autem sensitivus, prout est in homine, habet tres illas conditiones; est enim in primis aptus moveri, & dirigi a ratione, unde viri probi moderantur passione appetitus sensitivi secundum dictamen rationis. Deinde ille non est ad unum agendi modum determinatus, sed modo juxta rationem operatur, modo ab illa deviat, & exorbitat. Demum opus elicit morali perfectione consummatum, quando passiones irascibilis, & concupiscibilis temperantia, & fortitudine ad medium redactæ sunt: Ergo est capax virtutis, unde in eo resident virtutes morales, moderantes timores, & audacias in discrimine vitæ, & cohibentes delectationes immoderatas in cibis, & venereis.

Confirmatur: Ibi ponenda est virtus, ubi est difficultas ad attingendum illius objectum: Atqui voluntas nullam habet difficultatem circa moderantiam passionum, cum illa sit bonum rationis proprium, & proportionatum respectu voluntatis, sed tantum appetitus sensitivus: Ergo in isto sunt ponendæ virtutes moderatrices passionum, non vero in voluntate.

Dices: Potentia, quæ est subjectum virtutis moralis debet esse perfecte libera, cum sit principium actus liberi, & moralis. Debet etiam posse eligere, cum virtus definiatur habitus electivus. Item debet posse attingere bonum honestum cum illud sit objectum virtutis. Demum debet regulari a prudentia, quæ est regula virtutum moralium: At illæ quatuor conditiones non conveniunt appetitui sensitivo, sed duntaxat voluntati: Ergo sola voluntas potest esse subjectum virtutum moralium, quæ sunt moderatrices passionum. Major constat, minor vero probatur quantum ad singulas partes. Et in primis quod prima conditio appetitui sensitivo non competat, videtur manifestum; nam licet ille, ut est in homine, ex conjunctione, quam habet cum voluntate, aliquam libertatem participet, illa tamen est imperfecta, & secundum quid, quæ non sufficit ad rationem virtutis, cum actus virtutis debeat esse simpliciter liber, sicut est simpliciter bonus, & honestus. Constat etiam appetitum sensitivum non posse eligere, cum electio sit actus voluntatis, ut docet D. Thomas supra q. 13. art. 2. Liquet pariter illum non posse attingere bonum honestum, cum ejus objectum adæquatum sit bonum sensibile, & corporeum. Denium cum talis appetitus per apprehensionem sensus reguletur, non videtur posse dirigi, & regulari per prudentiam, quæ non in sensu, sed duntaxat in intellectu residet.

Respondeo, concessa Majori, negando Minorem, & ad primam illius probationem dico, quod licet appetitus sensitivus hominis, ex vi conjunctionis, quam habet cum voluntate, non evadat simpliciter liber, sed solum secundum quid; ex actuali tamen influxu, & motione voluntatis, per quam ipsum applicat ad operandum, participat intrinsece libertatem perfectam, & sufficientem, ut possit esse subjectum virtutis moralis, sicut ratione illius potest esse subjectum vitii, & peccati.

Ad secundam dicendum, subjectum virtutum moralium, quæ moderantur passiones, debere quidem esse aliquo modo electivum, non tamen simpliciter, & perfecte: In eo enim differunt virtutes morales, quæ versantur circa passiones, & resident in appetitu sensitivo, ab aliis, quæ non habent moderari passiones, & in voluntate subjectantur, quod istæ sunt habitus electivi formaliter, directe & immediate quia directe, & immediate efficiunt electionem, quæ in voluntate residet; illæ vero sunt habitus electivi solum participative, indirecte, mediate, & completive: tum quia eliciunt actum appetitus, in quo electio voluntatis, & ordo rationis participatur: tum etiam quia moderando passiones appetitus, quæ electionem debitam perturbant, indirecte, & mediate ad illam conducunt: tum denique quia licet ipsam electionem directe non eliciant, efficiunt tamen actum appetitus sensitivi, executivum, & completivum illius; subindeque habitus electivi executive, & completive dici possunt. Quam doctrinam, & solutionem fuse expendunt Salmanticenses in tractatu de virtutibus disp. 2. dubio 2. §. 2. eamque variis D. Thomæ testimoniis illustrant.

Ad tertiam dicitur, licet appetitus sensitivus non possit attingere bonum honestum universale, illum tamen, ut actualiter motum a voluntate, per quandam participationem rationis, posse attingere bonum honestum singulare, & regulatum per cogitativam; sicut ipsa cogitativa ex conjunctione, quam habet cum intellectu, participat vim discurrendi circa singularia, ut docet D. Thomas 1. p. qu. 78. art. 4.

Ad ultimam similiter respondetur, quod sicut appetitus sensitivus est quædam libertas participata a voluntate, ita in apprehensione sensitiva, per quam diriguntur, est quædam veluti prudentia imperfecta, ab intellectu participata, quæ plures circunstantias actus ab appetitu eliciti potest attingere, subindeque talem actum dirigere, & regulare.

§. II.

Resolutio secundæ difficultatis.

Dico secundo. Voluntas nulla indiget virtute superraddita, ad attingendum bonum honestum proprii suppositi; bene tamen ad attingendum bonum alienum, quale est reddere unicuique, quod suum est.

Prima pars, quam negant aliqui Recentiores, expresse docetur a D. Thoma q. 1. de virtutibus art. 5. ubi hanc rationem insinuat. Nulla potentia eget habitu virtutis ad attingendum objectum in ordine ad quod est per seipsam completa, determinata, & proportionata; cum habitus ad hoc sit duntaxat ordinatus, aut potentiam ultimo compleat, & determinet ad attingendum objectum: Sed voluntas per seipsam est completa, & determinata, & proportionata ad attingendum bonum honestum proprii suppositi: Ergo non indiget habitu virtutis superaddito, ut ad illud determinetur. Major constat, minor vero probatur; tum quia bonum honestum proprii suppositi non excedit proportionem volentis, neque quantum ad speciem, cum sit ordinis naturalis, neque quantum ad individuum, cum non sit alienum, sed proprium suppositi appetentis. Tum etiam quia sicut voluntas, ex hoc quod est appetitus naturæ rationalis, natura sua inclinatur, & propendet in bonum honestum ut sic, ideoque ad illud ut tale attingendum nulla ponitur virtus; ita ex eo quod est appetitus talis hominis, inclinatur ex se in bonum honestum talis suppositi: sicut enim indifferentia individualis contrahit voluntatem, ut sit hæc numero, ita & ejus inclinationem ad bonum hujus suppositi determinat.

Ex hoc probata manet secunda pars conclusionis: nam licet bonum alienum naturale non excedat proportionem voluntatis quantum ad speciem, sicut bonum supernaturale, eam tamen excedit quantum ad individuum, quia uniuscujusque voluntas hoc ipso, quod est radicata in hoc numero supposito, determinatur per suam differentiam individualem ad bonum proprii suppositi, juxta illud Philosophi: *Amabile bonum, unicuique vero proprium*: Ergo voluntas indiget habitu virtutis ad attingendum bonum alienum, etiam naturale. Unde in ea ponuntur justitia, & aliæ virtutes ei annexæ, & affines, ut non obstante proprii amoris pondere, in bonum alienum inclinetur.

Objicies primo contra primam partem conclusionis: Habitus virtutis requiritur in potentia, quando actus est illi difficilis: Sed voluntas in prosecutione boni honesti etiam proprii suppositi interdum patitur non modicam difficultatem, ratione cujus illud deserit, labiturque in oppositum malum. Ergo ad illud attingendum indiget habitu virtutis.

Respondeo distinguendo majorem: habitus virtutis requiritur in potentia, quando actus est illi difficilis per se, & ex objecto, concedo majorem: per accidens tantum, & ratione alicujus impedimenti extrinseci, nego majorem. Unde cum difficultas, quam voluntas interdum patitur in prosecutione boni honesti proprii, & connaturalis, non proveniat ex superexcedentia objecti, vel actus, sed ex immoderatis passionibus appetitus sensitivi, aliisve impedimentis tenentibus se ex parte corporis, nullus requiritur habitus virtutis in voluntate, ad facile, & delectabiliter prosequendum tale bonum, sed si ad hoc aliquis habitus necessarius est, collocari debet in prædicto appetitu, ad moderandas ejus passiones, ex quarum immoderantia illius boni prosecutio difficilis redditur. Et sic in appetitu irascibili, & concupiscibili ponuntur virtutes forti-

titudinis, & temperantia, quibus immoderatæ illius passiones cohibeotur, & temperantur, ut §. praecedenti ostensum est.

Objicies secundo: Habitus acquiritur per actuum repetitionem. Ergo repetitis actibus virtuosis in voluntate circa bonum honestum proprii suppositi, virtus debet generari.

Respondeo, antecedens esse verum, quando subjectum est capax habitus, non vero quando est incapax illius: lapis enim v. g. quantumcumque descendat, non acquirit habitum, quia est incapax illius, eum per naturalem gravitatem sit complete inclinatus ad descensum. Similiter potentiæ naturales, ut vegetativa, nutritiva, & similes, quantumcumque operentur, non acquirunt habitum, quia naturaliter sunt ad agendum determinata, & completæ. Idem cum proportione dicendum de voluntate, respectu boni honesti proprii suppositi, quia ad illud ast per seipsam completa, & determinata, ut supra ostensum est.

Objicies tertio. Voluntas est capax habitus vitiosi circa bonum proprium: Ergo & habitus virtutis, cum contraria debeant versari circa idem subjectum.

Respondent aliqui ex nostris Thomistis, negando Antecedens. Sicut enim (inquiunt) quia lapis haber naturalem inclinationem completam ad descensum, non generatur in eo habitus ad ascendendum sursum, quamvis millies sursum projiciatur: ita nec in voluntate generatur habitus vitiosus circa bonum proprium ex pluribus actibus malis repetitis, quia voluntas habet naturalem inclinationem completam respectu proprii boni honesti, quæ non minus resistit habitui vitioso inclinanti in contrarium, quam resisteret perfecta virtus acquisita, si adesset. Hæc solutio, & doctrina non caret probabilitate.

Melius tamen, & facilius respondetur, dato Antecedenti, negando consequentiam, & paritatem. Ratio autem discriminis ast, quia voluntas ad actus malos, circa quodcumque objectum exerceantur, non est ex se inclinata, ideoque requiritur habitus vitii, ut ad illos inclinetur: ad actus vero honestos circa bonum proprium est ex propria natura inclinata, subindeque non potest ad illos per habitum inclinari.

Ex dictis intelligas discrimen, quod inter voluntatem, & intellectum reperitur; intellectus enim, cum non sit ex natura sua in actu primo ad cognitionem veri sufficienter instructus, sed sit veluti tabula rasa, indiget speciebus, & habitibus ad attingendum quodcumque verum etiam ordinis naturalis; unde in eo ponitur intelligentia, seu habitus primorum principiorum, ad prima principia cognoscenda. E contra voluntas, cum sit naturaliter inclinata, & determinata ad bonum naturale, saltem domesticum, nullo indiget habitu virtutis moralis, ad bonum honestum proprii suppositi prosequendum, sed solum ad attingendum bonum alienum, & ad reddendum unicuique, quod suum est.

CAPUT VII.

Traditur multiplex divisio virtutum.

VAriæ soleot tradi divisiones virtutum: sed cæteris clarior, & compendiosior est, quem S. Doctor hic quæst. 57. & aliis sequentibus prosequitur, qua scilicet virtus in intellectualem, moralem, & theologicam distribuitur. Virtus intellectualis est illa, quæ perficit intellectum in ordine ad cognitionem veri. Virtus moralis est illa, quæ voluntatem complet ad prosecutionem boni honesti. Virtus theologica est illa, quæ circa Deum immediate versatur.

Virtus intellectualis subdividitur in quinque species, quæ vocantur intelligentia, seu habitus primorum principiorum, sapientia, scientia, ars, & prudentia. Ratio vero hujus divisionis hæc est: cum virtus intellectualis perficiat intellectum in ordine ad verum, tot debent esse virtutes intellectuales, quot sunt habitus infallibiliter attingentes verum: Sed habitus infallibiliter attingentes verum sunt tantum quinque enumerati: Ergo illi soli sunt virtutes intellectuales. Major patet, minor probatur. Verum, quod certo, & infallibiliter ab intellectu attingi potest, vel est universale, & consequenter necessarium; vel singulare, & contingens: Si universale, vel est attingibile immediate, & ex sola terminorum notitia, ut sunt prima principia, & pro illis ponitur habitus primorum principiorum. Vel est infallibiliter attingibile mediate, & per proprias causas, quæ si fuerint particulares, ponitur scientia; si vero causæ fuerint altissimæ, & universales, ponitur sapientia. Si autem tale verum fuerit singulare, vel illud est factibile, & pro illo attingendo ponitur ars; vel agibile, & ad illud attingendum ponitur prudentia.

Virtutes morales sunt duplicis generis. Aliæ sunt circa operationes, in quibus attenditur ratio debiti, vel indebiti ad alterum, ut justitia, per quam redditur debitum proximo, religio, per quam redditur debitum Deo, pietas, per quam redditur debitum parentibus, gratitudo, per quam redditur debitum benefactoribus. Aliæ versantur circa passiones, quas ad debitum rationis ordinem inducunt, ut fortitudo, temperantia, & aliæ, quæ appetitus irascibilis, vel concupiscibilis affectus, & passiones moderantur.

Inter virtutes morales quatuor sunt principales, nempe prudentia, justitia, fortitudo, & temperantia, quæ cardinales appellantur, quia ut observat S. Thomas quæst. de virtutibus cardinalibus art. 1. super eas volvitur tota conditionis humanæ ratio, eisque veluti cardinibus universa vitæ honestæ, & politicæ series, & moles subnixa est.

Demum præter virtutes intellectuales, & morales, dantur aliæ, quæ vocantur theologicæ, quia per illas ad Deum ut finem ultimum ordinamur: & hæ sunt solum tres, nempe fides, spes, & charitas, quia homo ordinatur in ultimum finem per cognitionem intellectus lumine supernaturali fidei illustrati; & per motum intentionis in ipsum tendentem, sicut ad id, quod est possibile consequi, quod pertinet ad spem; & quantum ad unionem quandam spiritualem, per quam quodammodo transformamur in illum finem, quod fit per charitatem, ut ait S. Thomas hic qu. 62. artic. 3.

CAPUT IV.

De virtutibus moralibus infusis.

DE virtutibus theologicis, & moralibus acquisitis tomo quinto differemus, unde solum hic agendum incumbit de virtutibus moralibus infusis.

Dico igitur. Præter virtutes morales acquisitas, dantur aliæ per se infusæ. Ita communiter Theologi, paucis exceptis, post Concilium Viennense, quod hanc sententiam ut probabiliorem, & dictis Sanctorum Patrum, & Theologorum conformiorem elegit. Eadem veritas aperte traditur a Catechismo Romano parte 2. titulo de baptismo num. 50. ubi numeraos effectus baptismi, qui cum gratia tribuuntur, sic ait: *Huic additur nobilissimus omnium virtutum comitatus, quæ cum gratia divinitus infunduntur.*

Ratio vero necessitatis hujusmodi virtutum duplex est, Prima sic potest proponi: Homo constitutus per gratiam in esse supernaturali, non minus debet esse perfectus in operando modo supernaturali, quam in ordine naturæ in operando modo naturali; gratiæ enim in suo ordine non minor debetur perfectio, quam in suo debetur naturæ: Sed in ordine naturæ perficitur homo non solum circa finem ultimum, quod habet a naturali synderesi, naturalique rectitudine voluntatis, sed etiam circa fines non ultimos, quod habet per virtutes morales acquisitas: Ergo similiter in ordine supernaturali utramque perfectionem habere debet; subindeque ordini gratiæ debentur non solum virtutes theologicæ, quibus homo perficitur, & ordinatur ad beatitudinem supernaturalem, sed etiam virtutes morales infusæ, quibus homo in ordine supernaturali perficiatur in ordine ad media, quæ ad illam conducunt.

Nec valet, si dicas, ad attingenda media supernaturalia sufficere dona Spiritus Sancti. Nam, ut infra patebit, dona Spiritus Sancti ponuntur solum ad operandum modo extraordinario intra ordinem supernaturalem, ex instinctu scilicet, & motione speciali Spiritus Sancti. Unde præter illa dona admitti debent virtutes morales infusæ, ad operandum modo ordinario intra ordinem supernaturalem.

Se unda ratio fundamentalis insinuatur a D. Thoma quæst. unica de virtutibus art. 10. ad 8. Virtutes multiplicantur, & diversificantur penes diversa objecta formalia: Sed in materia morali, circa quam versantur virtutes morales, dari potest duplex objectum formaliter diversum, unum naturale, & aliud supernaturale: Ergo etiam distingui debent duo genera virtutum moralium, & præter naturales, & acquisitas, admitti aliæ, quæ sint supernaturales, & infusæ. Major constat, minor vero sic ostenditur. Objectum formale virtutis moralis est medium per prudentiam, & rectam rationem in passionibus, & operationibus humanis constitutum: Sed tale medium potest esse duplex, naturale scilicet, si statuatur per prudentiam naturalem, & acquisitam; supernaturale vero, si a prudentia supernaturali, & infusa constituatur. Unde D. Thomas loco citato: *Alia ratione quærit medium temperantia infusa, quam temperantia acquisita: nam temperantia infusa exquirit medium secundum rationes legis divinæ, quæ accipiuntur ex ordine ad ultimum finem: temperantia autem acquisita accipit medium secundum inferiores rationes, in ordine ad bonum præsentis vitæ.* Similiter æqualitas in operationibus ad alterum, quæ est medium virtutis justitiæ, vel potest fieri inter homines, ut sunt cives humanæ civitatis hujus universi, visu, & ratione naturali præditi, inter quos debet servari humana societas, & pax, & hoc modo est medium naturale specificans justitiam acquisitam: Vel potest fieri inter homines, quatenus sunt cives Sanctorum, & domestici Dei, præditi supernaturali lumine, & capaces beatitudinis æternæ, inter quos debet altiori ratione pax, & societas

eletas conservari, & hoc modo est medium supernaturale, & objectum justitiæ infusæ. Idem cum proportione de fortitudine dicendum est, nam si habeat firmata appetitum contra mortis pericula in bono naturali, & in ea mensura, quam ratio naturalis servandam esse dictat, constituetur objectum fortitudinis acquisitæ, ut si quis pro defensione patriæ firmus maneat contra pericula mortis. Si vero firmet in bono supernaturali, ut contingit in martyrio, in quo pro defensione fidei Christianæ Martyres sustinent mortem, erit objectum fortitudinis infusæ. Ex quo intelliges, virtutes morales per se infusas distingui specie ab acquisitis, cum respiciant objecta formaliter diversa, & distinctio specifica potentiarum, & habituum ex objecto formali desumatur.

Objicies primo. Virtus per se infusa, cum sit supernaturalis, debet habere objectum, & motivum intrinsecum supernaturale: Sed objectum, & motivum intrinsecum temperantiæ v. g. nempe mediocritas in cibo, & potu, non excedit ordinem naturæ, sicut nec materia, in qua reperitur: Ergo nulla datur virtus temperantiæ per se infusa, sed duntaxat acquisita.

Respondeo, concessa majori, distinguendo minorem: mediocritas, ut constituta per prudentiam naturalem, & in ordine ad finem naturalem, non excedit ordinem naturæ, concedo minorem; ut constituta per prudentiam infusam, & in ordine ad finem supernaturalem, nego minorem, & consequentiam. Solutio patet ex dictis in secunda ratione.

Objicies secundo: Non potest assignari subjectum virtutum moralium infusarum, quæ circa passiones moderandas occupantur, v. g. temperantiæ, aut fortitudinis infusæ: Ergo illæ virtutes fictitiæ sunt. Consequentia patet, Antecedens probatur. Tales virtutes infusæ non subjectantur in voluntate, in qua nec acquisitæ recipiuntur. Nec in appetitu sensitivo: cum enim illæ sint immateriales, & spirituales, utpote supernaturales, & proprietates gratiæ sanctificantis, non possunt recipi in subjecto corporeo: Ergo nullum potest assignari subjectum illarum virtutum.

Respondeo negando Antecedens, & ad illius probationem dico, virtutes illas infusas recipi in appetitu sensitivo, sicut & acquisitas; in ea enim potentia subjectantur virtutes, cujus sunt actus proprii illarum, quia virtutes dantur potentiæ operativæ ad eliciendos proprios actus: actus vero virtutum moralium infusarum, quæ versantur per se primo circa passiones, sunt actus proprii appetitus sensitivi, cum sint passiones moderatæ talis appetitus secundum prudentiam infusam, ut moderata audacia, moderatus timor, &c. Ergo illæ subjectantur in appetitu sensitivo. Ad probationem in contrarium dicendum est, virtutes infusas appetitui sensitivo esse formaliter immateriales, & eminenter corporeas. Unde sicut anima rationalis, etsi immaterialis sit, & spiritualis, quia tamen simul est corporea ut quo, virtualiter, seu eminenter in corpore recipitur; ita prædictæ virtutes, ob eandem rationem, in appetitu sensitivo subjectari possunt. Nec est inconveniens formam perfectioris ordinis recipi in subjecto inferiori, ut illud evehat, attollat, & perficiat.

CAPUT V.

Duæ præcipuæ proprietates virtutum moralium, mediocritas, & connexio.

PRIMA patet ex definitione virtutis moralis supra tradita, in qua dicitur, quod virtus est *habitus electivus, in mediocritate consistens, prout sapiens, & prudens dictaverit.* Constat etiam ratione D. Thomæ in 3. sent. dist. 33. q. 1. art. 5. ubi sic discurrit. *Virtutes morales sunt circa passiones, & operationes, quas oportet dirigere secundum regulam rationis. In omnibus autem regulatis consistit rectum, secundum quod regulæ æquantur, æqualitas enim media est inter majus, & minus; & ideo oportet, quod rectum virtutis consistat in medio ejus, quod superabundat, & ejus, quod deficit a mensura rationis recta.*

Observandum tamen est, hoc inter virtutes morales, quæ sunt circa passiones, & justitiam, quæ jus alienum respicit, & tribuit unicuique, quod suum est, discrimen intercedere, quod illæ consistunt in medio rationis, ista vero non solum medium rationis, sed etiam medium rei observat. Medium enim in virtutibus quæ sunt circa passiones, non est taxatum ex natura rei, sed duntaxat per rationem, juxta uniuscujusque dispositionem, & attentis omnibus circumstantiis temporis, loci, &c. ut patet in temperantia; nam medium temperantiæ non est certa quantitas cibi omnibus accommodata, ut sint temperantes, sed variatur in diversis, juxta diversam complexionem; imo & in eodem, pro diversis temporibus, & circumstantiis. Justitia vero non solum medium rationis observat, reddendo debitum suo tempore, & loco, & secundum regulas prudentiæ, sed etiam habet facere æqualitatem rei ad rem; cum hoc tamen discrimine, quod justitia commutativa facit æqualitatem quantitatis ad quantitatem, si enim centum debeat, centum reddit; distributiva vero observat tantum æqualitatem proportionis ad proportionem: non dat enim omnibus æqualiter, sed unicuique juxta suam conditionem, vel meritum; ita ut tantum proportionaliter recipiat miles, quantum tribunus ut tribunus, vel si habenti meritum ut octo dentur centum partes bonorum reipublicæ, habenti meritum ut quatuor tribuantur tantum quinquaginta.

Ex his intelliges, hoc reperiri discrimen inter virtutes morales, & theologicas, quod illæ in mediocritate consistunt, & fugiunt excessum, vel defectum, non vero istæ: neque enim aliquis potest excedere in credendo revelatis a Deo, vel in sperando beatitudinem, quam nobis promisit, vel nimis diligendo infinitam ejus bonitatem; nam ut ait D. Bernardus in libro de diligendo Deo, *Modus diligendi Deum est sine modo diligere.* Per accidens tamen, & quantum ad exercitium, virtutes illæ modum aliquem, seu moderamen requirunt, debent enim exerceri secundum mensuram naturæ, conditionis, ac nostri ingenii, & complexionis vires; non vero nimio conatu, adeo ut corpus lædatur, aut nimium debilitetur. Unde ait idem Sanctus serm. ad fratres de monte Dei: *Cum nullum finem, vel terminum habere debeat devotio amantis, tamen terminos suos, & fines, & regulas habere debet actio operantis.*

Quod attinet ad alteram virtutum moralium proprietatem, earum nimirum connexionem, & concatenationem, observandum est, virtutes illas posse, & debere considerari vel in statu perfecto, quando scilicet ita firmiter actuant subjectum, ut omnibus rectitudinem impedientibus facile possit obsistere: Vel in statu imperfecto, quando nimirum sunt in subjecto per modum dispositionis mobilis, nec firmam tribuunt facultatem vincendi impedimenta. Cum ergo dicitur, virtutes morales esse ita necessario inter se connexas, ut qui una caret, nullam perfecte habeat, hoc solum intelligitur de virtutibus illis secundum statum perfectis, non vero de illis prout sunt in statu imperfecto; constat enim experientia, multos non solum ex naturali complexione, sed etiam ex actuum imperfectorum frequentia, in unam magis, quam in aliam virtutem esse proclives. Hoc præmisso.

Duplici ratione ostenditur connexio, & concatenatio virtutum moralium in esse perfecto. Prima est: Virtus in statu perfecto inclinat ad prompte, & delectabiliter operandum in propria materia, ut docet Aristoteles 4. Ethic. cap. 4. Sed hoc non potest habere, nisi cum aliis virtutibus moralibus connectatur: Ergo virtutes morales in esse perfecto habent inter se necessariam connexionem. Major est evidens, minor vero duplici exemplo suadetur. Si enim aliquis haberet virtutem justitiæ v. g. & non liberalitatis, proindeque nimis amaret pecunias, oblata occasione eas obtinendi, facile inferret injuriam proximo, & nonnisi cum magna difficultate redderet alteri debitum. Similiter mulier casta, sed avara, vel timida, vix poterit servare castitatem; oblata enim pecunia, vel occurrente mortis periculo, facile a pudicitiæ proposito vel divitiarum illecebris suasa, vel pœnarum metu deterrita, avocabitur.

Secunda ratio sumitur ex D. Thoma hic q. 65. art. 1. potestque in hunc modum proponi. Non potest esse virtus moralis in esse perfecto, nisi adsit perfecta prudentia, quæ est regula virtutum moralium, & quæ, ut ait D. Bernardus 1. de consider. cap. 8. *inter voluptates, & necessitates media quasi quadam arbitra sedens, utrinque certis limitibus determinat fines, istis assignans, & præbens, quod sat est, illis, quod nimis, demens:* Atqui non potest esse perfecta prudentia sine consortio omnium virtutum moralium: Ergo nec ulla virtus moralis potest esse in statu perfecto, nisi omnes alias virtutes habeat sibi annexas. Major constat, Minor vero suadetur ex eo, quod rectum judicium prudentiæ dependet a rectitudine appetitus, quia unusquisque prout est affectus ad finem, sic de eo practice judicat, juxta illud commune proloquium: *Qualis unusquisque est, talis finis videtur ei:* Sed appetitus rectitudo sine consortio omnium virtutum moralium haberi nequit, cum proprius effectus illarum virtutum sit rectificare appetitum circa finem, & materiam propriam: Ergo nec rectum judicium prudentiæ. Unde Aristoteles 6. Ethic. cap. 5. ait, temperantiam esse conservatricem prudentiæ, ideoque *σωφροσύνην* appellari. Et rationem ibidem reddit, cum asserit judicium quidem speculativum non perverti morum depravatione; judicium tamen practicum, & prudentiale inde sæpe corrumpi.

Ex his intelliges primo, mutuam inter prudentiam, & cæteras virtutes morales reperiri causalitatem, & dependentiam, in diverso genere causæ; nam virtutes pendent a prudentia, in genere causæ directivæ, & formalis extrinsecæ; prudentia vero pendet ab aliis virtutibus, in genere causæ dispositivæ; quia ut possit rectum, & incorruptum de rebus omnibus in singulis negotiis ferre judicium, omnino est appetitum circa fines virtutum omnium recte esse dispositum, quod fit per ipsas virtutes morales.

Intelliges secundo, non dari prudentias partiales, quæ singulas virtutes dirigant, una temperantiam v. g. alia forti-

tudi-

tudinem, alia justitiam, ut quidam existimant; sed unam totalem, & perfectam, quæ omnes virtutes dirigit, & agibilia respicit. Ut enim prudentia aliquam virtutem dirigat, debet illi constituere medium, rescindendo extrema, quibus per excessum, vel defectum potest corrumpi: ad hoc autem non sufficit prudentia partialis: cum enim illa extrema divagantur per materiam cujuslibet virtutis, (ut constat exemplo mulieris, quæ potest a ruenda castitate, & a medio temperantiæ recedere, vel ob solam delectationem, quæ est materia ipsius temperantiæ; vel metu mortis, quæ est materia fortitudinis; vel propter lucrum, & amorem pecuniæ, quæ est materia liberalitatis) ab illa rescindenda requiritur prudentia totalis, & perfecta, quæ possit illa attingere, ac de illis judicare.

Objicies primo: Ecclesia, & Patres communiter docent, singulos justos, & sanctos in quibusdam virtutibus præcellere, & se invicem superare. Unde Beda dicit, quod *Sancti magis humiliantur de virtutibus, quas non habent, quam de virtutibus, quas habent, gloriantur*: Ergo censent, virtutes morales non esse inter se connexas, sed ab invicem separabiles.

Respondeo ex D. Thoma in 3. dist. 36. q. 1. art. 2. ad 1. illud debere intelligi *de virtutibus quantum ad usus, & non quantum ad habitus: diversi enim sancti diversimode excedunt se invicem in usibus diversarum virtutum, secundum quod de quolibet Confessore dictum est, Non est inventus similis illi, qui conservaret legem excelsi*. Propter hujusmodi ergo excessum ex parte usus tribuimus cuilibet sancto quasdam speciales virtutes, & alias negamus, non quia istis careant, sed quia in illis magis splendent.

Instabis: Si homo possit exercere actus unius virtutis, non exercendo actus aliarum, poterit etiam acquirere unam virtutem sine aliis; cum virtutes non acquirantur nisi per proprios actus; subindeque virtutes omnes non erunt inter se connexæ, & concatenatæ.

Respondeo distinguendo Antecedens, poterit acquirere unam virtutem sine aliis, quantum ad essentiam, & in esse imperfecto, concedo: in statu perfecto, nego. Status enim perfectus virtutis non dependet solum ex actibus gignentibus essentiam virtutis, sed etiam ex consortio, & comitatu aliarum, a quibus juvari debet, ut facile, & prompte possit in propria materia medium rationis attingere, non solum per recessum ab his, quæ in propria materia possunt abducere a tali medio (ad quod sufficit ipsa virtus) sed etiam per recessum ab his, quæ possunt absolute, & in quacumque materia abducere, ut constat in exemplis supra adductis. Unde Gregorius Magnus lib. 22 moral cap. 1. *Una virtus sine aliis aut omnino nulla est, aut imperfecta. Ut enim de primis quatuor virtutibus loquar, prudentia, temperantia, fortitudo, atque justitia, tanto perfectæ sunt singulæ, quanto vicissim sibimet sunt conjunctæ, disjunctæ autem perfectæ esse nequaquam possunt; quia nec prudentia vera est, quæ justa, temperans, & fortis non est; nec perfecta temperantia, quæ fortis, justa, & prudens non est; nec fortitudo integra, quæ prudens, temperans, & justa non est; nec vera justitia, quæ prudens, fortis, & temperans non est.*

Objicies secundo. In paupere non potest reperiri virtus magnificentiæ, nec virginitas in conjugato, cum illarum actus ab eis exerceri non possint: Ergo una virtus potest haberi sine alia; subindeque non sunt inter se connexæ.

Respondeo negando Antecedens, & ad illius probationem dico, ad acquisitionem virtutis non requiri, quod actus exterior illius exerceatur, sed sufficere actum internum electionis absolutum, vel conditionatum: Unde si pauper eliciat actus internos conditionatos liberalitatis, & magnificentiæ, poterit illas virtutes sibi comparare; & similiter conjugatus virtutem virginitatis, quantum ad formale, quia potest habere in præparatione animi integritatis conservandæ propositum, si hoc sibi competeret. Addo, quod, cum diximus virtutes morales habere inter se necessariam connexionem, hoc intelligi debet de virtutibus moralibus, quarum subjectum est capax, non vero de illis, quarum est incapax: conjugatus autem, qui res venereas expertus est, non est capax castitatis virginalis, sed dontaxat conjugalis.

CAPUT VI.

An virtutes morales acquisitæ possint esse sine charitate, & sine illa veram, & essentialem rationem virtutis habeant?

NEgant quidam Recentiores, quos novissime secutus est Author Theologiæ mentis, & cordis tomo 4. pagina 49. affirmant vero communiter nostri Thomistæ, cum quibus

Dico primo, virtutes morales acquisitas posse esse sine charitate.

Probatur primo ex D. Thoma hic quæst. 65. artic. 2. in corp. ubi sic ait: *Virtutes morales prout sunt operativæ boni in ordine ad finem, qui non excedit facultatem naturalem hominis, possunt per opera humana acquiri, & sic acquisitæ sine charitate esse possunt, sicut fuerunt in multis gentibus*. Quo nihil clarius, & expressius in favorem nostræ conclusionis dici potest.

Confirmatur: Cum idem S. Doctor ibidem secundo loco sibi objecisset: *Virtutes morales possunt acquiri ex actibus humanis: Sed charitas non habetur nisi ex infusione: Ergo virtutes morales haberi possunt sine charitate*: sic respondet: *Dicendum, quod ratio illa procedit de virtutibus moralibus acquisitis*: Ergo ex D. Tho. licet virtutes morales infusæ non possint esse sine charitate, bene tamen acquisitæ.

Ratio etiam id suadet: Ideo enim virtutes morales infusæ cum charitate necessario connexæ sunt, quia sunt proprietates gratiæ sanctificantis, ab illa dimanantes, & ab ea inseparabiles; & quia regulantur prudentia infusa, quæ sine charitate esse non potest, ut docet D. Thomas art. citato: Sed virtutes morales acquisitæ nec sunt proprietates gratiæ, ab ea dimanantes, cum sint ordinis naturalis, & actibus nostris acquirantur; nec regulantur prudentia infusa, sed acquisita: Ergo non sunt connexæ cum charitate, sed ab ea separabiles.

Dico secundo, virtutes morales acquisitas, a charitate separatas, esse veras virtutes.

Probatur primo ex D. Thoma 2. 2. qu. 23. art. 7. in corp. ubi sic ait: *Si accipiatur virtus, secundum quod est in ordine ad aliquem finem particularem, sic potest aliqua virtus dici sine charitate, inquantum ordinatur ad aliquod particulare bonum: Sed si illud particulare bonum non sit verum bonum, sed apparens, virtus etiam, quæ est in ordine ad hoc bonum, non erit vera virtus, sed falsa; sicut non est vera virtus avarorum prudentia, & avarorum justitia*, &c. *Si vero illud bonum particulare sit verum bonum, puta conservatio civitatis, vel aliquid hujusmodi, erit quidem vera virtus, sed imperfecta, nisi referatur ad finale, & perfectum bonum*. Quibus verbis hanc rationem fundamentalem nostræ conclusionis insinuat: Ut aliquis habitus sit vera virtus, requiritur, & sufficit, quod tendat, & inclinet in bonum, quod sit verum, & non tantum apparens: Sed virtutes morales acquisitæ, secundum se, & independenter a charitate, tendunt, & inclinant hominem in bonum, quod est verum, & non tantum apparens, nempe in bonum honestum, & rationi consonum, quod est verum bonum, utpote ordinabile in ultimum finem. Unde idem S. Doctor initio ejusdem articuli sic ait: *Bonum secundarium, & quasi particulare hominis potest esse duplex, unum quidem, quod est vere bonum, utpote ordinabile quantum est de se ad principale bonum, quod est ultimus finis: aliud autem est bonum apparens, & non verum, quia abducit a finali bono*: Ergo virtutes morales acquisitæ independenter a charitate sunt veræ virtutes.

Probatur secundo conclusio: Ille habitus vera virtus dici potest, qui habet, quidquid requiritur ad virtutis essentiam: Sed virtutes morales acquisitæ, independenter a charitate, habent, quidquid requiritur ad illarum essentiam: Ergo independenter ab illa veræ virtutes dici possunt. Major patet, minor probatur. Si aliquid essentiale deesset illis virtutibus, ut sunt a charitate separatæ, esset ordo in finem supernaturalem, ut dicunt Adversarii: Atqui talis ordo non est de illarum essentia, sed perfectio quædam accidentalis eis per accidens superaddita, ex vi imperii charitatis: Ergo, &c. Minor probatur primo ex D. Thoma 2. 2. qu. 47. art. 6. in corp. ubi sic ait: *Finis virtutum moralium est bonum humanum, bonum autem humanæ animæ est secundum rationem esse*. Et in resp. ad 1 *Virtutibus moralibus præstituit finem ratio naturalis, quæ dicitur synderesis*. Item in resp. ad 3. *Virtutes morales tendunt in finem a ratione naturali præstitutum*: Ergo juxta D. Thomam ordo in finem supernaturalem non est de essentia virtutum moralium acquisitarum, sed duntaxat ordo in finem naturalem, nempe in bonum honestum, & rationi consonum. Unde idem S. Doctor ibidem art. 7. sic discurrit: *Hoc ipsum, quod est conformari rationi rectæ, est finis proprius cujuslibet virtutis moralis. Temperantia enim hoc intendit, ne propter concupiscentias homo divertat a ratione, & similiter fortitudo ne a recto judicio rationis divertat propter timorem, vel audaciam; & hic finis præstitutus est homini secundum naturalem rationem, naturalis enim ratio dictat unicuique, ut secundum rationem naturalem operetur*.

Secundo probatur eadem minor ratione manifesta: Ordo in finem supernaturalem non potest esse de essentia habitus entitative naturalis, vel prædicatum essentiale illius: Sed virtutes morales acquisitæ sunt habitus entitative naturales, ut de se constat: Ergo ordo in finem supernaturalem non potest esse de illarum essentia, seu prædicatum essentiale illarum, sed duntaxat quædam perfectio eis extrinseca, & accidentalis, ex imperio charitatis illis superveniens.

Probatur tertio conclusio destruendo præcipuum fundamen-

mentum adversæ sententiæ. Charitas non est forma intrinseca, & essentialis virtutum moralium acquisitarum, sed duntaxat extrinseca, & accidentalis: Ergo independenter ab illa veram, & essentialem rationem virtutis habent. Consequentia patet, Antecedens probatur ex D. Thoma 2. 2. q. 23. ar. 8. ad 1. ubi sic ait: *Charitas dicitur esse forma aliarum virtutum, non quidem exemplariter, aut essentialiter, sed magis effective, inquantum scilicet omnibus formam imponit*, axtrinsecam nimirum, & accidentalem, nempe ordinem in finem supernaturalem, ex imperio charitatis illi advenientem.

Ratio etiam suffragatur, si enim charitas esset forma intrinseca, & essentialis omnium virtutum moralium, illæ non distinguerentur specie inter se, quod est plusquam absurdum, & contra S. Thomam hic quæst. 60. art. 5. & 6. ubi docet, virtutes morales distingui specie inter se secundum diversa objecta passionum. Sequela patet; illa enim sunt ejusdem speciei, quæ habent eandem formam essentialem, & intrinsecam, cum species sumatur a forma essentiali: unde quia duo homines habent formam intrinsacam, & essentialem ejusdem speciei, nimirum animam rationalem, non differunt specie inter se: Ergo si charitas esset forma essentialis, & intrinseca omnium virtutum moralium, illæ inter se specie non differrent.

Demum potest suaderi conclusio hoc discursu: Habitus elicientes in peccatore actus honestos, & moraliter bonos, quales sunt succurrere egenis, honorare parentes, caste vivere, reddere unicuique, quod suum est, &c. non sunt vitia: Ergo sunt veræ virtutes; subindeque dantur veræ virtutes sine charitate. Consequentia patet, cum omnis habitus actus humanos, & morales eliciens, debeat esse virtus, aut vitium, nec ulli dentur habitus morales medii inter vitium; & virtutem. Antecedens vero ex eo liquet, quod habitus vitiosi inclinant solum ad actus peccaminosos, & moraliter malos, seu rationi difformes: prædicti vero actus a peccatore eliciti non sunt mali, nec peccaminosi (ut docent communiter Theologi contra Michaelem Bajum, & ostendemus in tractatu de gratia) sed honesti, & moraliter boni, seu rationi conformes: Ergo habitus elicitivi illorum non sunt vitia, sed virtutas.

Dico tertio: Virtutes morales acquisitæ, quando sunt separatæ a charitata, non sunt perfectæ virtutes.

Probatur primo: Ut aliqua virtus sit perfecta, debet ordinari ad bonum perfectum, quod est ultimus finis: Sed virtutes morale, acquisitæ, quando sunt a charitate separatæ, non ordinantur ad ultimum finem, cum ad illum ordinentur per imperium charitatis: Ergo non sunt perfectæ virtutas. Unde D. Thomas 2, 2, q. 23. ar. 7. *Si bonum particulare* (ad quod habitus inclinat voluntatem) *sit verum bonum, puta conservatio civitatis, vel aliquid hujusmodi, erit quidem vera virtus, sed imperfecta, nisi referatur ad finale, & perfectum bonum*.

Probatur secundo: Virtus perfecta facit habentem simpliciter bonum: Sed hoc præstare nequeunt virrutes morales a charitate separatæ, cum homo privatus gratia, & charitate non possit dici simpliciter bonus: Ergo virtutes morales a charitate separatæ non sunt perfectæ, quamvis veram, & essentialem rationem virtutis participent. Sicut puer est verus homo, sed non perfectus. Vel sicut Theologia, quæ est in nobis viatoribus, habet varam rationem scientiæ, licet non sit in statu perfecto, & connaturali, eo quod non sit conjuncta scientiæ beatorum, sau claræ visioni Dei, cui subalternatur, ut tomo 1. quæst. procemiali declaravimus.

Solvuntur objectiones:

CONtra primam, & secundam conclusionem objiciunt in primis Adversarii varia Patrum rastimonia, quibus asseritur, peccatores, & infideles nullam veram virtutem habere: in quo multus prætar cæteros est Augustinus 4. contra Julian. cap. 3. ubi ait, non esse veras virtutes, nisi ubi est vera sapientia, & charitas Dei, & ideo non fuisse inter Romanos, & Gracos, qui essent veri sapientes, studiosique censendi.

Sed ad hæc respondetur, Augustinum nomine veræ virtutis intelligere virtutem perfectam, quæ hominem promoveat ad vitam æternam; sive, ut ipse loquitur, *quæ liberandis, & beatificandis hominibus deserviat*. Unde ibidem ait: *Si ad consequendam veram beatitudinem, quam nobis fides per Christum promisit, nihil prosunt homini virtutes, non sunt veræ virtutes*. Quod vero idem S. Doctor agnoscat in peccatoribus, & infidelibus veras virtutes, id est quæ retineant essentiam, & quidditatem virtutis, patet ax epistola 130. ubi ait, continentiam Polemonis ad hujus vitæ honestatem valuisse, hoc est fuisse vere bonam intra gradum virtutis moralis philosophicæ, & donum Dei illam appellat; negat tamen ad futuram immortalitatem valuisse, quia illi defuit charitas, & religio in verum Deum.

Ex his explicata manent plura testimonia D. Thomæ, quæ nobis objiciuntur. Nam quando S. Doctor variis in locis asserit sine charitate nullas esse veras virtutes, quia non referuntur in debitum finem, & ex hoc infert in infidelibus, & peccatoribus neque esse veram castitatem, nequa veram justitiam, loquitur de virtuta vera simpliciter, id est perfecta, ut constat ax 2. 2. quæst. 23. art. 7. ubi sic ait: *Erit quidem vera virtus, sed imperfecta, nisi referatur ad finale, & perfectum bonum*, nempe ultimum finem. Unde cum hic quæst. 65. art. 2. dicit, quod *virtutes acquisita sunt secundum quid virtutes, non autem simpliciter*, non intendit ab illis excludera essentiam, & quidditatam virtutis, sed duntaxat rationem, & statum perfectæ virtutis, comparative ad virtutes theologicas, & morales infusas, quæ perfectæ virtutis rationem habent. Unda statim subdit, *ordinant enim hominem bene respectu finis ultimi in aliquo genere, non autem respectu finis ultimi simpliciter*. Quæ ratio manifeste demonstrat, ipsum non loqui de essentia virtutis moralis, sed solum de ejus perfectione, quæ attenditur penes ordinem ad bonum perfectum, quod est ultimus finis simpliciter, ut in tertia conclusione declaravimus.

Demum quando idem S. Doctor ait, charitatem esse formam virtutum, loquitur de forma extrinseca, & accidantali, non vero de intrinseca, & assentiali; ut constat ex loco supracitato, ubi inquit, quod *charitas dicitur esse forma virtutum aliarum, non exemplariter, aut essentialiter*. Alioquin, ut supra arguebamus, virrutes morales specie inter se non differrant: quia in eadem forma essentiali, a qua species sumitur, convenirent. Charitas ergo est duntaxat forma assistens, & extrinseca, qua cæteræ virtutes in suis actibus ad ultimum finem diriguntur, ac veluti formantur, accipiendo perfectionem illam extrinsecam, quæ ipsis advenit ex eo, quod rafetantur in finem hominis supernaturalem, in quem non subveherentur sine charitate. Nihilominus tamen ex suo intrinseco, & connaturali fine, qui naturæ septis coercetur, habent honestatem, & bonitatem naturalem, supernaturali adventitiæ substratam, sed quasi informem, eo quod denudentur ornamento illo insigni, quod per charitatem posset accedere.

Objicit sacundo quidam Recentior: Virtutes omnes sunt inter se connexæ, & concatenatæ; subindeque qui unam habet, omnes omnino possidet, ut capite præcedenti ostendimus: Sed in infidelibus, & peccatoribus non possunt reperiri omnes virtutes morales: Ergo nulla prorsus vera virtus in illis esse potest.

Respondeo, doctrinam da connexione virtutum intelligi debere da virtutibus secundum statum perfectis, non vero de illis quantum ad suam essentiam, & in statu imperfecto consideratis; sic enim una potest esse sine aliis, ut docet D. Thomas hic qu. 65. ar. 1. his verbis: *Virtus moralis potest accipi vel perfecta, vel imperfecta: imperfecta quidem moralis virtus, ut temperantia, vel fortitudo, nihil aliud est, quam aliqua inclinatio in homine existens ad opus aliquod de genere bonorum faciendum, & hoc modo accipiendo virtutes morales non sunt connexæ*. Unda hoc argumentum solum probat, in infidelibus, & peccatoribus non reperiri virtutes morales perfectas, non tamen ostendit in eis non esse virtutes veras, seu habentes assentiam, & quidditatem virtutis, quamvis imperfectas, ob defectum ordinationis in ultimum finem, ut conclusione tertia declaravimus.

Instat idem Author: Nulla vera virtus potest reperiri sine prudentia, quæ est omnium virtutum regula, & mensura: Sed prudentia sine charitate esse non potast, ut docet D. Thomas hic q. 65. art. 2. Ergo sine charitate nulla vera virtus reperiri potest.

Respondeo, nullam veram virtutem reperiri posse sine prudentia infusa, vel acquisita, & hoc intercedere discrimen inter virtutes morales infusas, & acquisitas, quod illæ regulantur per prudentiam infusam, quæ supponit charitatem; istæ vero per prudentiam naturalem, & acquisitam, quæ charitatem essentialiter non supponit. Unde D. Thomas 2. 2. qu. 47. art. 6. ad 1. *Virtutibus moralibus præstituit finem ratio naturalis, quæ dicitur synderesis*. Et in resp. ad 2. *Virtutes morales tendunt in finem a ratione naturali præstitutum*.

Objiciunt tertio Adversarii: Sicut scientia dependet a principiis, ita virtutes morales a finibus: Sed impossibile est dari scientiam, intellectu errante circa principia, aut ea ignorante: Ergo etiam impossibile est, varas reperiri virtutes, si appetitus non habeat rectum affectum circa finem: Atqui axistens in peccato mortali est aversus a Deo ut ultimo fine, tam naturali, quam supernaturali: Ergo non potest habere veras virtutes.

Respondeo, quod ut intellectus habeat veram scientiam de aliquo objecto, non aliud requiritur, quam quod sit

bene

bene dispositus circa propria illius principia, vel ea firmiter credendo, vel evidenter in se cognoscendo, quacumque existente dispositione circa principia communissima, quamvis sine illorum notitia non sit scientia perfecta, sed habeat potius statum dispositionis, quam habitus. Similiter ut vera virtus moralis acquiratur, & conservetur in appetitu, sufficit, quod appetitus sit bene affectus ad finem proprium ipsius virtutis, quamvis non sit conversus ad finem ultimum simpliciter; sine qua conversione virtus non potest esse perfecta, nec virtus simpliciter dici debet, magisque habet statum dispositionis, quam habitus, cum sit in via ad corruptionem.

Ex dictis intelliges, tria esse genera virtutum: aliquae non sunt verae, sed tantum apparentes, quia non ordinantur ad verum bonum, sed apparens; sicut avarorum prudentia, qua excogitant diversa genera lucrorum; & avarorum justitia, qua gravium damnorum metu contemnunt aliena; & avarorum temperantia, qua luxuriae, quae sumptuosa est, cohibent appetitum; & avarorum fortitudo, qua, ut ait Horatius, *Per mare pauperiem fugiunt, per saxa, per ignes*. Aliae sunt virtutes verae, sed non perfectae, quia ad verum bonum, sed non perfectum, nempe ad bonum honestum, quod non habet rationem finis ultimi, sed tantum intermedii, ordinantur, & hujus generis sunt virtutes morales acquisitae. Aliae demum sunt non solum verae, sed etiam perfectae virtutes, quia nimirum ordinantur ad ultimum finem, qui est bonum perfectum, & tale simpliciter; & hujusmodi sunt virtutes theologicae, & morales infusae. Virtutes primi generis non regulantur a vera, sed a falsa prudentia, quae prudentia carnis appellatur. Secundi generis regulantur a prudentia naturali, & acquisita. Tertii generis a prudentia supernaturali, & infusa. Objectum virtutum primae classis, cum non sit verum bonum, sed apparens, non est ordinabile in Deum ut ultimum finem, sed potius ab illo ut ultimo fine avertit: objectum vero virtutum secundae, nempe bonum honestum, & rationi consonum, ex se, & ex nat. sua tendit in Deum ut finem ultimum secundum quid, nempe ut luminis naturalis, & boni honesti authorem, & quantum est de se, per imperium charitatis in Deum ut ultimum finem simpliciter referibile est. Demum objectum virtutum tertiae classis actu refertur in Deum ut ultimum finem simpliciter, vel est ipsemet Deus, ut author supernaturalis, & ultimus finis.

CAPUT VII.

De donis Spiritus Sancti.

Dari in nobis Spiritus Sancti dona, seu speciales aliquas dispositiones, a Spiritu Sancto animae impressas, quibus disponitur ad hoc, ut ab ipso bene, & faciliter ad opera extraordinaria moveatur, constat ex variis Scripturae locis, ubi fit expressa illorum donorum mentio, & ex hymnis Ecclesiasticis, in quibus Spiritus Sanctus *septiformis munere* appellatur, & sacrum nobis dare septenarium dicitur.

Ratio etiam suffragatur: ut enim discurrit S. Thomas hic quaest. 68. art. 2. quod imperfecte habet naturam aliquam, vel formam, aut virtutem, non potest per se operari, nisi ab altero moveatur; sicut luna, in qua est imperfecte natura lucis, non illuminat, nisi illuminata a sole: Sed virtutes theologicae, & morales infusae imperfecte informant animam rationalem: Ergo per illas non ita perficitur homo in ordine ad ultimum finem, quin semper indigeat moveri quodam superiori instinctu Spiritus S. subindeque donis illius, quae animam ad motionem illam disponant. Ex quo patet dona illa esse habitus, non vero solum motiones transeuntes; anima enim humana habitualiter disponi debet, ut a Spiritu Sancto connaturaliter moveatur; sicut per virtutes morales disponitur habitualiter, ut moveatur connaturaliter a ratione, ergo sicut illae virtutes sunt habitus, ita & dona Spiritus Sancti. Unde S. Thomas qu. citat. art. 4. *Dona sunt quidam habitus perficientes hominem, ad hoc quod prompte sequatur instinctum Spiritus Sancti; sicut virtutes morales perficiunt vires appetitivas ad obediendum rationi.*

Sunt tamen aliqui Theologi, qui existimant, talia dona a virtutibus infusis realiter non differre. Sed haec sententia parum videtur probabilis, & potest hac ratione confutari. Illi habitus distinguuntur realiter, qui respiciunt distincta formaliter objecta: Sed virtutes infusae, & dona respiciunt objecta formaliter diversa; illae enim respiciunt suum objectum, ut dirigibile per regulas prudentiae infusae modo communi, & ordinario: ista vero ut dirigibile modo altiori, nempe per quandam specialem inspirationem, & motionem Spiritus Sancti, praeter regulas prudentiae, & praevie ad consilium, & deliberationem rationis, ut constabit ex infra dicendis: Ergo inter se distinguuntur realiter.

Confirmatur, & magis illustratur haec ratio: Habitus, quibus aliquod mobile disponitur ad recipiendam motionem ab aliquo superiori motore, debent inter se distingui juxta motorum distinctionem, & qualitatem: Sed homo per virtutes acquisitas redditur prompte mobilis a lumine naturae; per infusas, a lumine gratiae, & fidei; per dona, & speciali impulsu, & instinctu Spiritus Sancti: Ergo dona ab illis virtutibus distingui debent. Minor est vera, major vero ex eo constat, quod omne mobile debet proportionari suo motori.

Dices: Virtutes theologicae, & morales infusae pariter disponunt animam ad recipiendam motionem Spiritus Sancti; cum enim homo non possit actus illarum virtutum elicere, nisi Spiritu Sancto movente, inspirante, & illuminante, eo ipso quod illae disponunt, & complent potentias animae ad actus supernaturales eliciendos, etiam illas disponunt ad recipiendam motionem, inspirationem, & illustrationem Spiritus Sancti: Ergo praedicta ratio non valet.

Sed contra: Licet virtutes theologicae, & morales infusae disponant animam ad recipiendam motionem Spiritus Sancti, diversimode tamen a donis; nam dona illam disponunt ad motionem Dei specialem, qua homo a Deo movetur, non medio consilio, & deliberatione, sed divino instinctu; virtutes autem theologicae, & morales infusae illam disponunt ad recipiendam motionem Spiritus Sancti communem, & ordinariam intra ipsum ordinem supernaturalem, per quam scilicet homo natus est moveri supposito consilio, & deliberatione rationis. Unde D. Thomas hic quaest. 68. art. 1. ad 4. *Sapientia dicitur intellectualis virtus, secundum quod procedit ex judicio rationis; dicitur autem donum, secundum quod operatur ex instinctu divino.*

Septem sunt dona Spiritus Sancti. *Ut enim mundus septem diebus est perfectus, sic & minor mundus septem donis Spiritus perficitur*, ut post Gregorium Magnum ait D. Bonaventura lib. de septem donis c. 2. Haec sunt septem radii spirituales, tam splendidi, quam ignitii, a sole justitiae procedentes. Septem columnae, quibus domus, quam divina sapientia sibi aedificavit, innititur. Septem lucernae, de quibus dicitur Exod. 25. *Facies lucernas septem, & pones eas super candelabrum*. Septem stellae in dextera Christi, quas vidit D. Joannes Apoc. 1. Septem oculi super lapidem unum, de quibus fit mentio Zachar. 3. Septem crines, in quibus fortitudo Sansonis posita erat, ut habetur Judicum 16. Demum septem filii Job, qui per singulos dies convivium faciebant. *Alium enim diem* (inquit Gregorius lib. 1. moral. c. 15.) *habet sapientia, alium intellectus, alium consilium, alium fortitudo, alium scientia, alium pietas, alium timor*. Addit, quod Spiritus Sanctus septem illis donis contra omnes tentationes, & vitia animum firmat, & protegit. *Contra stultitiam sapientia; contra hebetudinem intellectu; contra praecipitationem consilio; contra timorem fortitudine; contra ignorantiam scientia; contra superbiam timore.*

Si vero quaeras, an dona illa sint remansura in patria? Respondeo, quod illa, quoad materiam, circa quam nunc versantur, ipsa scilicet opera vitae activae, non remanebunt in patria, nam opera illa non habent locum in statu gloriae: remanebunt tamen, & quidem perfectissime, quantum ad essentiam donorum; quia tunc homo totaliter Deo subditus, Spirit. Sancti motionem perfectissime sequetur. Habebunt etiam omnia dona actus suos in patria circa ea, quae pertinent ad vitam contemplativam, quae est vita beata. Unde Ambrosius lib. 1. de Spiritu Sancto cap. 20. *Civitas Dei, illa Jerusalem caelestis, non meatu alicujus fluvii terrestris alluitur, sed ex vitae fonte procedens Spirit. Sanctus, cujus nos brevi satiamur haustu, in illis caelestibus spiritibus redundantius videtur affluere, pleno septem virtutum [illegible] fervens meatu.*

FINIS.